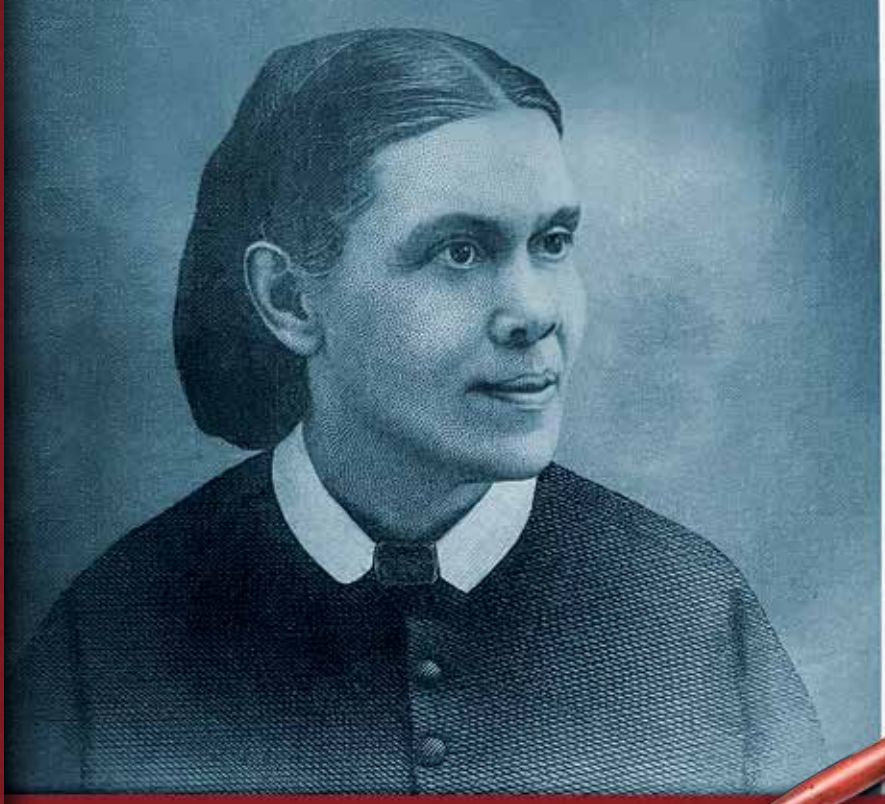

Ellen G. White ENCIKLOPEDIJA

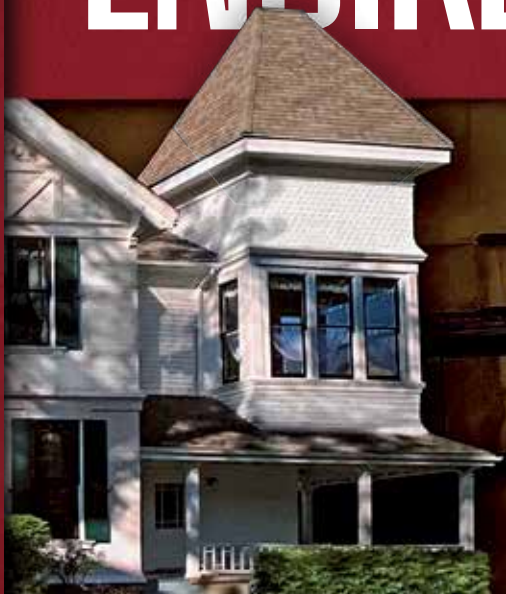

DENIS FORTIN
& JERRY MOON

Ellen G. White

ENCIKLOPEDIJA

„Najveća je potreba svijeta potreba za ljudima —
ljudima koje se ne može ni kupiti ni prodati,
ljudima koji su u dubini svoje duše istiniti i pošteni,
ljudima koji se ne plaše nazvati grijeh njegovim pravim imenom,
ljudima čija je savjest vjerna dužnosti kao magnetna igla polu,
ljudima koji će stajati za istinu makar se i nebo srušilo."

(E. G. White, *Odgoj,* str. 57).

Ellen G. White

ENCIKLOPEDIJA

Urednici
Denis Fortin
Jerry Moon

Pomoćni urednik
Michael W. Campbell

Urednik konzultant
George R. Knight

Urednik hrvatskog izdanja
Dragutin Matak

Review and Herald Publishing Association
Hagerstown, Maryland, 21741-1119, USA

Adventističko teološko visoko učilište
Maruševec 82e, 42243 Maruševec, RH

Nakladnici

Naslov izvornika: *Ellen G. White Encyclopedia*, urednici: Denis Fortin, Jerry Moon
Nakladnik © 2013. američkog izdanja: Review and Herald Publishing Association
Hagerstown, 21741-1119, Maryland, USA
ISBN 978-0-8280-2504-1, Library of Congress Control Number: 2013952459

Nakladnik © 2026. hrvatskog izdanja: Adventističko teološko visoko učilište,
Maruševec 82e, 42243 Maruševec. Za nakladnika Radenko Džuver
ISBN 978-953-6033-36-2, CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001284594.

Urednik
Dragutin Matak

Prevoditelji s engleskog
Božidar Lazić, Dragutin Matak, Zvonko Šeb

Redaktura teološkog teksta
Radiša Antić

Lektura
Đurđica Garvanović-Porobija

Korektura
Ljiljana i Ivan Đidara
Miroslav Vukmanić

Priprema za tisak
design.inmedia@gmail.com

Tisak
Grafički zavod Hrvatske d.o.o., Zagreb

ISBN 978-953-6033-36-2

Ako nije naznačeno, svi biblijski tekstovi su citirani iz Biblije u izdanju Kršćanske sadašnjosti.

Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati, fotokopirati ni na bilo koji način reproducirati bez nakladnikova pisanog dopuštenja.

P O S V E Ć E N O

Rogeru W. Coonu

(1927-2011)

UČITELJU, MENTORU I PRIJATELJU,

ČIJI JE RAD TIJEKOM NJEGOVOG RADNOG VIJEKA O ŽIVOTU I SLUŽBI

ELLEN G. WHITE OSTVARIO VELIK DOPRINOS

NA KOJEMU SU MNOGI DRUGI OTADA NADOGRAĐIVALI.

SURADNICI

Denis Fortin je bio dekan Adventističkog teološkog fakulteta Sveučilišta Andrews u Michiganu od 2006. do 2013. na kojemu je sada profesor teologije. Kao izuzetni poznavatelj života i djela Ellen G. White, od 1995. predaje predmete iz tog područja. Njegove prethodne knjige uključuju *Adventism in Quebec: The Dynamic of Rural Church Growth*, *1830-1910*. / hrv. *Adventizam u Quebecu: Dinamika rasta seoske crkve, 1830-1910; George I. Butler: An Honest but Misunderstood Church Leader* / hrv. *George I. Butler: Pošten, ali pogrešno shvaćen crkveni vođa.* Denis i njegova supruga Kristine Knutson žive u Berrien Springsu u Michiganu, gdje su podigli i svoje troje djece.

Poput Denisa Fortina, **Jerry Moon** je stručnjak za adventističke studije i teme vezane za Ellen G. White. Njegova doktorska disertacija bavila se interakcijom W. C. Whitea i Ellen G, White. Moon je sada predsjednik Katedre za crkvenu povijest Adventističkog teološkog fakulteta. Njegove prethodne knjige uključuju *W. C. White and Ellen G. White: The Relationship Betveen the Prophet and her son* / hrv. *W.C.White i Ellen G. White: Odnos između proro*čice *i njezinog sina* i *The Trinity* / hrv. *Trojstvo*; s Woodrow Whiddenom i Johnom Reeveom. Jerry i njegova supruga Sue dugogodišnji su stanovnici Berrien Springsa, u Michiganu.

SURADNICI

Prof. dr. sc. Terrie Aamodt, profesor Povijesti i Engleskog jezika, Wala Wala University, College Place,Washington.

Dr. sc. Karen K. Abrahamson, glavna urednica časopisa *Andrews University Seminary Studies*, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Dr. sc. Roy Adams, bivši pomoćnik urednika časopisa *Adventist Review* i *Adventist World*, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Prof. dr. sc. Gregory J. Allen, izvanredni profesor Religije, Oakwood University, Huntsville, Alabama.

Prof. dr. sc. Reuel Almocera, prodekan Teološkog fakulteta i profesor Crkvenih službi, Adventistički međunarodni institut za napredne studije, Silang, Cavite, Philippines.

Prof. dr. sc. Lewis O. Anderson, umirovljeni profesor Biblije, Allendale, Michigan.

Prof. dr. sc. David T. Arthur, profesor emeritus Povijesti, Aurora University, Aurora, Illinois. Preminuo 2005. godine.

Prof. dr. sc. Warren S. Ashworth, bivši profesor Religije, Pacific Union College, Angwin, Kalifornija.

Mr. sc. Daniel E. Augsburger, pisac i govornik o praktičnom kršćanstvu, Berrien Springs, Michigan.

Dr. sc. Delbert V. Baker, potpredsjednik, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Dr. sc. Glen M. Baker, bivši direktor i poslovni menadžer, Glendale Adventist Academy, Glendale, Kalifornija.

Prof. dr. sc. John T. Baldwin, profesor emeritus Teologije, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Prof. dr. sc. Nigel Barham, bivši profesor Povijesti i Političkih znanosti, Oakwood University, Huntsville, Alabama.

Prof. dr. sc. Bruce L. Bauer, profesor Svjetske misije i predsjedavajući Odjela za svjetsku misiju, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Prof. dr. sc. Stephen Bauer, profesor Teologije i Etike, Southern Adventist University, Collegedale, Tennessee.

Prof. dr. sc. Skip Bell, profesor Kršćanske službe; direktor doktorskog programa Pastorske službe, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Prof. dr. sc. Jack J. Blanco, bivši dekan i profesor emeritus Teologije, Southern Adventist University, Collegedale, Tennessee.

Mr. sc. Arkadiusz Bojko, pastor, Poljska adventistička crkva sedmog dana, Chicago, Illinois.

Mr. sc. Tiler Bover, pastor, Prva adventistička crkva Fort Worth, Fort Worth, Texas.

Prof. dr. sc. Russell Burrill, profesor emeritus Evangelizacije i Rasta Crkve, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Prof. dr. sc. Merlin D. Burt, profesor Crkvene povijesti; direktor Centra za adventistička istraživanja, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Prof. dr. sc. Aecio Cairus, profesor Teologije u mirovini i šef Katedre za teološko-povijesne studije, Adventistički međunarodni institut za napredne studije, Silang, Cavite, Filipini.

Mr. sc. Heidi Olson Campbell, Adventistički međunarodni institut za napredne studije, Silang, Cavite, Filipini.

Dr. sc. Michael V. Campbell, docent Crkvene povijesti, Adventistički međunarodni institut za napredne studije, Silang, Cavite, Filipini.

Prof. dr. sc. Fernando Canale, profesor emeritus Teologije i Filozofije, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Drd Pastorske službe Erik C. Carter, Claremont School of Theology, Claremont, Kalifornija.

Dr. sc. Wellington S. Chapi, predavač, Rusangu University, Monze, Zambia.

Mr. sc. Jerry Chase, pastor, Prva crkva adventista sedmoga dana, Akron, Ohio.

Prof. dr. sc. Ron E. M. Clouzet, profesor Kršćanske službe i Pastoralne teologije; direktor Instituta za evangelizaciju Sjevernoameričkog odjela, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Norma J. Collins, bivša pomoćnica direktora Društva za ostavštinu Ellen G. White.

Dr. sc. Roger W. Coon, bivši pomoćnik direktora Društva za ostavštinu Ellen G. White, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland. Preminuo 2011.

Prof. dr. sc. Winston J. Craig, profesor Prehrane i Općeg zdravlja, University Andrews, Berrien Springs, Michigan.

Mr. sc. Larry Crews, specijalist za potporu istraživačima u Društvu za ostavštinu Ellen G. White, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Mr. sc. Rajmund L. Dabrowski, bivši direktor Odjela za komunikacije, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Prof. dr. sc. P. Gerard Damsteegt, izvanredni profesor Crkvene povijesti, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Prof. dr. sc. Jo Ann Davidson, profesor teologije, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Prof. dr. sc. Richard M. Davidson, profesor Tumačenja Starog zavjeta, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Jean Davis, lokalni povjesničar, Battle Creek, Michigan.

Mr. sc. Kathleen Demsky, knjižničar, Resursni centar arhitekture, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Dr. sc. Lester D. Devine, bivši direktor Istraživačkog centra Ellen G. White na Avondale Collegeu, Australija.

Dr. sc. Kwabena Donkor, pomoćnik direktora Instituta za biblijska istraživanja, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Dr. sc. Herbert E. Douglass, bivši predsjednik Atlantic Union Collegea; urednik i autor, Lincoln, Kalifornija.

Prof. dr. sc. Jackues Doukhan, profesor Hebrejske i starozavjetne egzegeze, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Prof. dr. sc. Lilianne Doukhan, profesor Glazbe i Francuskog jezika, i pročelnica na Odsjeku za glazbu, Andrews University, Berrien Sprigs, Michigan.

Dr. sc. Ron du Preez, direktor Odjela za komunikacije, Konferencija

adventista sedmog dana u Michiganu, Lansing, Michigan.

Prof. dr. sc. Roger Dudley, profesor emeritus Kršćanske službe, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Dr. sc. Cristian Dumitrescu, docent na Katedri Svjetske misije, Adventistički međunarodni institut za napredne studije, Silang, Cavite, Filipini.

Dr. sc. Eugene F. Durand, umirovljeni pomoćnik urednika, *Adventist Review*, Silver Spring, Maryland.

Prof. dr. sc. Jon L. Dybdahl, bivši predsjednik Wala Wala University; izvanredni profesor Misije i Kršćanske duhovnosti, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Mr. sc. Sylvia M. Fagal, vanjska suradnica, nastavnica Nutricionizma, Washington Adventist University, Takoma Park, Maryland.

Mr. sc. William A. Fagal, pomoćnik direktora Društva za ostavštinu Ellen G. White, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Dr. sc. Teofilo Ferreira, bivši pomoćnik direktora Društva za ostavštinu Ellen G. White, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Mr. sc. Herbert Ford, profesor emeritus Novinarstva, Pacific Union College, i osnivački direktor Studijskog centra za otočje Pitcairn, Pacific Union College, Angwin, Kalifornija.

Prof. dr. sc. Denis Fortin, profesor Teologije, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Dr. sc. Anna Galeniece, docent Primijenjene teologije, Adventist University of Africa, Najrobi, Kenija.

Dr. sc. Eriks Galenieks, docent na Katedri Starog zavjeta, Adventist University of Africa, Najrobi, Kenija.

Prof. dr. sc. Barry Gane, dekan Teološkog fakulteta, Odsjek za Propovjedničku službu i teologiju, Avondale College, Južnopacifički odjel adventista sedmog dana, Australija.

Prof. dr. sc. Roy Gane, profesor Hebrejskog biblijskog i Drevnih bliskoistočnih jezika, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Mr. sc. Paul A. Gordon, bivši direktor Društva za ostavštinu Ellen G. White, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland. Preminuo 2009.

Dr. sc. Helena R. Gregor, direktor Programa za izvanredne studije, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Prof. dr. sc. Z. Gregor (Paul), izvanredni profesor Starog zavjeta i Biblijske arheologije, Teološki fakultet Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Prof. dr. sc. Norman R. Gulley, profesor emeritus Sistematske teologije, Southern Adventist University, Collegedale, Tennessee.

Prof. dr. sc. Donna J. Habenicht, profesor emeritus Psihologije savjetovanja, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Dr. Herald A. Habenicht, liječnik u mirovini, Berrien Springs, Michigan.

Dipl. teol. Mary Ann Hadley, bivša direktorica Istraživačkog centra Ellen G. White, Southwestern Adventist University, Keene, Texas.

Prof. dr. sc. Martin F. Hanna, izvanredni profesor Povijesne teologije, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Prof. dr. sc. Mervyn G. Hardinge, profesor emeritus i osnivač Škole javnog zdravlja, University Loma Linda, Loma Linda, Kalifornija. Preminuo 2010.

Prof. dr. sc. Frank M. Hasel, dekan Teološkog fakulteta u Bogenhofenu i profesor Sistematske teologije i Biblijske hermeneutike, Bogenhofen, Austrija.

Prof. dr. sc. Michael G. Hasel, profesor Bliskoistočnih studija i arheologije; direktor Instituta za arheologiju, Southern Adventist University, Collegedale, Tennessee.

Dr. sc. Daniel Heinz, direktor Europskog arhiva za povijest adventista sedmog dana, Friedensau Adventist University, Friedensau, Njemačka.

Prof. dr. sc. Hans (Johann) Heinz, profesor emeritus Sistematske teologije i bivši dekan Adventist Theological Seminary, Marienhoehe, Njemačka.

Mr. sc. Stenley D. Hickerson, urednik napomena za pisma i rukopise, Centar za adventistička istraživanja, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Mr. sc. B. Rusell Holt, bivši urednik knjiga i potpredsjednik za razvoj proizvoda, Pacific Press Publishing Association, Nampa, Idaho.

Dr. sc. Milton Hook, pastor u mirovini, Sydney, Australija.

Prof. dr. sc. Darius Jankievicz, profesor Teologije i šef Katedre za teologiju i kršćansku filozofiju, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Prof. dr. sc. Varren H. Johns, izvanredni profesor, direktor sveučilišnih biblioteka, Loma Linda University, Loma Linda, Kalifornija.

Mr. sc. Del L. Johnson, administrator mirovinskih fondova Adventističke Crkve, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Mr. sc. Doug Johnson, potpredsjednik za administraciju Konferencije Gornje Kolumbije, Spokane, Washington.

Prof. dr. sc. R. Clifford Jones, prodekan i profesor Kršćanske službe, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Prof. dr. sc. Meredith Jones Gray, profesor Engleskog jezika, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Drd Kenneth Jorgensen, predavač u Haderslevu, Danska, i doktorand naTeološkom fakultetu, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Drd Denis Kaiser, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Dr. sc. Roland Karlman, bivši direktor Istraživačkog centra Ellen G. White, Newbold College, Bracknel, Engleska.

Prof. dr. sc. S. Joseph Kidder, profesor Kršćanske službe, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Prof. dr. sc. Miroslav M. Kiš, profesor Etike, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Prof. dr. sc. Robert Kistler, profesor emeritus Sociologije, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Prof. dr. sc. George R. Knight, profesor emeritus Crkvene povijesti, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Dr. sc. Bill Knott, urednik, *Adventist Review* i *Adventist world*, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Dipl. teol. Ronald A. Knott, direktor, Andrews University Press, Berrien Springs, Michigan.

Prof. dr. sc. Johannes Kovar, profesor Grčkog i Novog zavjeta, Teološki fakultet, Bogenhofen,

Bogenhofen, Austrija.

Mr. sc. Howard Krug, profesor Povijesti u srednjoj školi i lokalni povjesničar, Rochester, New York.

Mr. sc. Kathleen M. Liwidja-ja-Kuntaraf, pomoćnica direktora, Odjel službe zdravlja, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Prof. dr. sc. Jud Lake, profesor Homiletike i Adventističkih studija, Southern Adventist University, Collegedale, Tennessee.

Prof. dr. sc. Gary Land, profesor emeritus Povijesti, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Dr. sc. Theodore Levterov, direktor Ellen G. White ogranka i Ureda za podizanje svijesti o adventističkoj baštini, Loma Linda University, Loma Linda, Kalifornija.

Dr. sc. Kathy Lewis, bolnički kapelan, Phoenix, Arizona.

Prof. dr. sc. Adelino T. Libato, bivši profesor Odgoja i obrazovanja, Adventistički međunarodni institut Naprednih studija; predsjednik odbora Kalifornijske pripremne (prep) međunarodne škole, Saraburi, Tajland, i Anglo singapurske međunarodne škole, Bangkok, Tajland.

Dr. sc. Allan G. Lindsay, povjesničar, predavač i bivši direktor Centra za istraživanje Ellen G. White, Avondale College, Cooranbong, Australija.

Donald E. Mansell, pomoćnik urednika *Enciklopedije adventista sedmog dana*; bivši suradnik na uređivanju knjiga u Review and Herald Publishing Association, pomoćni tajnik u Društvu za ostavštinu Ellen G. White, bivši suradnik na uređivanju knjiga u Pacific Pressu, Nampa, Idaho.

Dr. sc. Medardo Marroquin, pastor, Španjolska crkva San Diega, San Diego, Kalifornija.

Dr. sc. Mario Martinelli, bivši potpredsjednik, Review and Herald Publishing Association, Hagerstown, Maryland.

Mr. sc. Randy Maxwell, bivši suradnik urednika, Pacific Press Publishing Association, Nampa, Idaho; pastor, adventistička crkva Kuna, Idaho.

Mr. sc. Don May, pomoćnik dekana, College of Arts and science, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Mr. sc. Alberta Mazat, kršćanski bračni i obiteljski terapeut; bivši predsjednik Odjela za bračno i obiteljsko savjetovanje, Odsjek znanosti o ponašanju, Loma Linda University, Loma Linda, Kalifornija.

Dr. sc. Benjamin McArthur, potpredsjednik akademske administracije, Southwestern Adventist University, Keene, Texas.

Mr. sc. Alfred C. McClure, bivši predsjednik Sjevernoameričkog odjela adventista sedmog dana, preminuo 2006.

Dr. sc. John K. McVay, predsjednik, Walla Walla University, Walla Walla, Washington.

Prof. dr. sc. Julian Melgosa, dekan Fakulteta za odgoj i psihologiju, Walla Walla University, Walla Walla, Washington.

Prof. dr. sc. Nicholas Miller, izvanredni profesor Crkvene povijesti; direktor Međunarodnog instituta za vjersku slobodu, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Prof. dr. sc. Jerry Moon, profesor Crkvene povijesti i šef Katedre za povijest Crkve, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Prof. dr. sc. A. Leroy Moore, profesor emeritus Religije, Weimar koledž, Weimar, Kalifornija.

Prof. dr. sc. Douglas Morgan, profesor Povijesti, Washington Adventist University, Takoma Park, Maryland.

Prof. dr. sc. Jirži Moskala, dekan i profesor Starozavjetne egzegeze i teologije, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Drd Eike Mueller, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Dr. sc. Ekehardt Mueller, Zamjenik direktora, Institut za biblijska istraživanja, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Mr. sc. Shirley Mulkern, bivši koordinator za izdavačka prava, Udruga izdavača Review and Herald, Hagerstown, Maryland.

Prof. dr. sc. Juhieok (Julius) Nam, izvanredni profesor, Fakultet Religije, Loma Linda University, Loma Linda, Kalifornija.

Drd Marla Samaan Nedelcu, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Dr. sc. Craig H. Newborn, direktor službi Subotnje škole i Duha proroštva, Južno-središnja konferencija adventista sedmog dana, Nashville, Tennessee.

Mr. sc. James R. Nix, direktor Društva za ostavštinu Ellen G. White, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Dr. sc. Barry D. Oliver, predsjednik Južnopacifičkog odjela Crkve adventista sedmog dana, Wahroonga, Australija.

Dr. sc. Robert V. Olson, bivši direktor Društva za ostavštinu Ellen G. White, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Mr. sc. Lawrence W. Onsager, dekan i izvanredni profesor Knjižničarstva, University Andrews, Berrien Springs, Michigan.

Prof. dr. sc. Trevor O'Reggio, profesor Crkvene povijesti, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Dr. sc. Arthur N. Patrick, vanjski viši znanstveni suradnik, Avondale College, Cooranbong, Australija, preminuo 2013.

Dr Jon Paulien, dekan Teološkog fakulteta, Loma Linda University, Loma Linda, Kalifornija.

Drd Michael D. Pearson, pastor adventističkih crkava Meridian i Parma, Nampa, Idaho; doktorand na Teološkom fakultetu, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Prof. dr. sc. Dennis Pettibone, pročelnik Odsjeka za povijest, Southern Adventist University, Collegedale, Tennessee.

Dr. sc. Gerhard Pfandl, bivši pomoćnik direktora Instituta za biblijska istraživanja, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Bob Pickle, apologet i istraživač, Halstad, Minnesota.

Dr. sc. Danel Oscar Plenc, direktor Istraživačkog centra Ellen G. White i dodiplomskih teoloških studija, River Plata Adventist University, Entre Rios, Argentina.

Mr. sc. Tim Poirier, zamjenik direktora i arhivista u Društvu za ostavštinu Ellen G. White, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Prof. dr. sc. Martin Pröbstle, profesor Hebrejske Biblije, Teološki fakultet Bogenhofen, Bogenhofen, Austrija.

Dr. sc. Humberto M. Rasi, bivši direktor Odjela za odgoj i obrazovanje, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Dr. sc. John V. Reeve, docent na

Katedri crkvene povijesti, Teološki fakultet, University Andrews, Berrien Springs, Michigan.

Dr. sc. G. Edward Reid, bivši direktor Odjela za povjereničku službu, Sjevernoamerički odjel Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Dr. sc. Arnold C. Reye, bivši direktor Odjela za odgoj i obrazovanje, Trans-australijska unija Crkve adventista sedmog dana, Brisbane, Australija.

Prof. dr. sc. Edwin E. Raynolds, profesor Novog zavjeta i Grčkog jezika, Southern Adventist University, Collegedale, Tennessee.

Dr. sc. Jean-Luc Rolland, direktor Istraživačkog centra Ellen G. White, Adventistički kampus Salève, Collonges-sous-Salève, Francuska.

Dr. sc. Nikolaus Satelmajer, bivši urednik časopisa *Ministry*, Silver Spring, Maryland.

Dr. sc. André Scalfani, pastor adventističkih crkava Molde i Kristiansund u Zapadnonorveškoj konferenciji Crkve adventista sedmog dana, Norveška.

Richard A. Schaefer, bivši direktor za odnose s društvenom zajednicom, Health University Loma Linda, Loma Linda, Kalifornija.

Hans Jorgen Schantz, pastor u mirovini, Fave, Danska.

Dr. sc. Joseph Grady Smoot, povjesničar i savjetnik Stilwellove zaklade za obrazovanje, Pittsburg, Kanzas.

Ing. David J. Stafford, direktor Kraljevskog australijskog arhitektonskog instituta; načelnik Urbanističkog zavoda i prodekan Arhitektonskog fakulteta i Fakulteta ekološke gradnje, Newcastle University, Australija.

Dr. sc. Timothy G. Standish, pomoćnik direktora, Geosience Research Institut, Loma Linda University, Loma Linda, Kalifornija.

Prof. dr. sc. Russell Staples, profesor emeritus Svjetske misije, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Dr. sc. Ernest H. J. Steed, bivši direktor Odjela za umjerenost, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland. Preminuo 2006.

Prof. dr. sc. Ranko Stefanović, profesor Novog zavjeta, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Duff Stoltz, načelnik Povijesnog adventističkog sela, Battle Creek, Michigan.

Prof. dr. sc. Brian E. Straier, profesor Povijesti, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Mr. sc. Eric Stubbert, kapelan i biblijski učitelj, Atlanta Adventist Academy, Duluth, Georgia.

Gary B. Swanson, pomoćnik direktora u Odjelu subotnje škole i osobne službe, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Dr. sc. H. Peter Swanson, docent na katedri pastoralnog staranja, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Dr. sc. David Tasker, tajnik Južnopacifičkog odjela Crkve adventista sedmog dana, Wahroonga, Australija.

Prof. dr. sc. Alden Thompson, profesor Biblijskih studija, Walla Walla University, Walla Walla, Washington.

Dr. sc. G. Ralph Thompson, bivši generalni tajnik, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Prof. dr. sc. Charles Tidvell, mlađi, bivši dekan Izvanrednih studija, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Dr. sc. Alberto R. Timm, pomoćnik direktora Društva za ostavštinu Ellen G. White, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Dr. sc. Thomas Toews, docent na katedri teologije, Union College, Lincoln, Nebraska.

Dr. sc. Cindy Tutsch, bivša pomoćnica direktora u Društvu za ostavštinu Ellen G. White, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Prof. dr. sc. Gilbert M. Valentine, profesor i pročelnik Odsjeka za administraciju i rukovođenje, La Sierra University, Riverside, Kalifornija.

Prof. dr. sc. Peter van Bemelen, profesor emeritus Teologije, Teološki fakultet, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Dr. sc. Leo Van Dolson, bivši pomoćnik urednika, *Adventist Review*. Preminuo 2012.

Prof. dr. sc. Efrain Velazquez, akademski potpredsjednik, Adventistički teološki fakultet Srednjoameričkog odjela Crkve adventista sedmog dana, Mayagüez, Portoriko.

Prof. dr. sc. Fred Veltman, profesor emeritus novozavjetne literature, Pacific Union College, Angwin, Kalifornija. Preminuo 2006.

Mr. sc. Alice R. Voorheis, umirovljeni direktor za odgoj i obrazovanje u Konferenciji zaljevskih država, Montgomery, Alabama; bivši predsjednik osnivač Službe za adventističko nasljeđe; urednik *Biltena* AHM.

Prof. dr. sc. Loron Wade, profesor emeritus Teologije i bivši dekan Fakulteta za religiju, Montemorelos University, Montemorelos, Meksiko.

Stephen Vallace, govornik na seminarima za Američku službu putem kaseta prije no što je pokrenuo osobnu službu Seminara probuđenja.

Ivan Leigh Warden, pomoćnik direktora Društva za ostavštinu Ellen G. White, Generalna konferencija Crkve adventista sedmog dana, Silver Spring, Maryland.

Prof. dr. sc. Mervyn Waren, prorektor i viši potpredsjednik, Oakwood University, Huntsville, Alabama.

Mr. sc. Kit Watts, osnivački direktor Ženskog resursnog centra, La Sierra University, Riverside, Kalifornija.

Prof. dr. sc. Myron F. Wehtje, profesor emeritus Povijesti, Atlantic Union College, South Lancaster, Massachusetts.

Mr. sc. Gerald Wheeler, glavni urednik u Review and Herald Publishing Association, Hagerstownn, Maryland.

Prof. dr. sc. Woodrow W. Whidden, profesor emeritus Religije, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

Rachel Whitaker, pomoćnica urednika časopisa *Gide*, Review and Herald Publishing Association, Hagerstownn, Maryland.

Dr. sc. William G. White, mlađi, docent za odgojno i obrazovno rukovođenje, Grambling State University, Grambling, Louisiana.

Mr. sc. Lloyd Wilson, pastor crkve u Oakwood University, Huntsville, Alabama.

Prof. dr. sc. Ross E. Winkle, izvanredni profesor Religije, Pacific Union College, Angwin, Kalifornija.

Dr. sc. Kenneth H. Wood, mlađi, bivši urednik časopisa *Review and Herald*; i bivši predsjednik Odbora u Društvu za ostavštinu Ellen G. White. Preminuo 2008.

Mr. sc. Tony Zbaraschuk, knjižničar posebnih kolekcija, La Sierra University, Riverside, Kalifornija.

Mr. sc. Ed Zinke, suosnivač, bivši predsjednik i sadašnji blagajnik Adventističkog teološkog društva, Berrien Springs, Michigan.

Kazalo

13 PREDGOVOR UZ OVO IZDANJE

15 PREDGOVOR

17 POKRATE I KRATICE

22 UVODNI ČLANCI

22 Za Isusa i Sveto pismo: Život Ellen G. White, Jerry Moon i Denis Kaiser

98 Fotografije i mape

114 Ellen G. White: Kronologija života, Robert W. Olson i Roger W. Coon

123 Spisi Ellen G. White, George R. Knight

142 Arhivski izvori i pomagala za pronalaženje, Tim Poirier

149 Bibliografski esej s pregledom publikacija o Ellen G. White, Merlin D. Burt

216 Aktualna znanost i Ellen G. White: Dvanaest kontroverznih izjava, Jud Lake i Jerry Moon

241 Teologija Ellen G. White, Denis Fortin

283 BIOGRAFSKI I TEMATSKI SADRŽAJI

283 Biografski dio

591 Tematski dio

1279 DODACI

1280 A. Genealoški dijagram

1282 B. Dijagram nastanka ranih knjiga

1285 C. Lista pisama Ellen G. White

1389 D. Lista rukopisa Ellen G. White

PREDGOVOR UZ OVO IZDANJE

O ELLEN G. WHITE metodistički profesor Povijesti Crkve sa Sveučilišta Duke u Sjevernoj Karolini Grant Wacker piše: „Kako god prosuđivali ulogu nadnaravnog nadahnuća, Ellen G. White je rangirana kao jedna od najdarovitijih i najutjecajnijih vjerskih, i muških i ženskih, vođa u američkoj povijesti."[I] O toj, za mnoge najznačajnijoj autorici svih vremena, koju adventistički vjernici smatraju suvremenom proročicom, u ovoj enciklopediji piše preko 180 suradnika koji su visoko kvalificirani za taj zadatak. Ovu enciklopediju profesor George R. Knight smatra najvažnijom referentnom knjigom koju je objavila Crkva adventista sedmog dana u proteklih šezdeset godina. Iz tog nam je razloga drago što je i Adventističko teološko visoko učilište u Maruševcu izdavač ovog djela.

Enciklopedija sadrži detaljnu kronologiju života Ellen G. White i informativne članke o njezinom privatnom životu, njezinoj službi, teologiji, njezinim izjavama i osobama s kojima je bila u kontaktu. Bez obzira pripremate li izlaganje u crkvi, držite li predavanje učenicima i studentima ili tražite odgovore na osobna pitanja, ova jedinstvena knjiga sadrži odgovore koji su vam potrebni da biste uravnoteženo saznali što je autorica napisala na gotovo 100 000 stranica rukopisa i 5 000 članaka u vremenu od gotovo sedamdeset godina. S jednakim žarom i zadivljujućim uvidom pisala je o duhovnim temama, o odgoju i obrazovanju, o zdravstvenim i društvenim pitanjima.

Zanimljiva je relativno novija recenzija u vezi s njezinom knjigom *Counsels on Diet and Foods* / hrv. *Savjeti o životu i prehrani.* Dok je predavao nutricionizam na Sveučilištu Cornell pedesetih godina prošlog stoljeća, dr. Clive McCay čitao je knjigu *Savjeti o prehrani*. Kao specijalist za povijest prehrane, znao je što su o prehrani pisali predavači devetnaestoga i ranih godina dvadesetoga stoljeća. Njegovo čuđenje nad sposobnošću Ellen G. White da izbjegne neistinite i smiješne izjave, pišući samo ono što se pokazalo dobrim savjetom, navelo ga je na objavljivanje trodijelne recenzije njezinih prehrambenih savjeta u časopisu *Review and Herald* / hrv. *Pregled i glasnik* 1959. godine.

Jedan od urednika ove enciklopedije, Denis Fortin piše: „Ellen G. White nije dobila nikakvu formalnu teološku naobrazbu i, usto, njezine brojne knjige nisu oblikovane niti su bile zamišljene kao cjelovita sustavna teologija u kojoj bi ona izlagala značenje različitih doktrina unutar određenog sustava mišljenja. Međutim, nedostatak teološke naobrazbe ne podrazumijeva odsutnost njezinog teološkog razmišljanja, jer je lako izražavala svoje misli unutar specifičnih teoloških kategorija."[II] Iznenađuje njen uvid u najsloženije duhovne teme, kao što je postojanje Boga i problem zla ili teodiceja. Gregory A. Boyd zapaženi američki teolog, pastor i jedan je od vodećih zagovornika kršćanskog pacifizma ovako piše o Ellen White i njenom učenju u nizu knjiga Vjekovni sukob: „Iako ona razmišlja donekle izvan okvira tradicionalnog ortodoksnog kršćanstva, i iako je njezino promišljanje vrlo subjektivno i neznanstveno, valja primijetiti da je Ellen White, utemeljiteljica pokreta Adventista sedmog dana, *integrirala koncept rata u problem zla i nauk o* Bogu *možda temeljitije nego itko drugi u crkvenoj povijesti*"[III] (kurziv dodan).

[I] Terrie Dopp Aamodt, ur., *Ellen Harmon White, American Prophet*, Oxford: Oxford Press, 2014. str. xiv.

[II] Denis Fortin, „Teologija Ellen G. White", *Biblijski pogledi* 33/1, 2025. Adventističko teološko visoko učilište, Maruševec, str. 3.

[III] Gregory A. Boyd, *God at War, The Bible and Spiritual Conflict,* Downers Grove, IL: InterVersity Press, 1997, str. 307.

Za detaljniji uvid u ovu enciklopediju i kako je koristiti čitajte predgovor objavljen u američkom izdanju koji se nalazi odmah iza ovog. Kad smo prije pet godina ulazili u projekt prevođenja ove knjige nismo očekivali da će nas, unatoč raznim nepoznanicama, toliko oduševiti. Objektivno i kontekstualno opisivanje raznih hrabrih i mudrih stavova Ellen G. White u obiteljskom životu te u vjerskim, društvenim i političkim izazovima obogaćuje um, potiče najplemenitije osjećaje i poziva na hrabro djelovanje u naše vrijeme.

Unatoč iznimnoj pažnji autora, urednika i prevoditelja, čitatelji će pronaći i greške. Molimo vas, dragi čitatelji, da o tome obavijestite uredništvo Adventističkog teološkog visokog učilišta kako bismo poboljšali sljedeće izdanje. Ispravke slati na poštansku adresu: Adventističko teološko visoko učilište, Maruševec 82e, 42243 Maruševec, Hrvatska.

Budući da se djelo ove veličine i sadržaja ne prevodi i priprema za tisak često, bez potpore mnogih ljudi naše dobre namjere ne bi urodile plodom. Zahvaljujemo svima koji su na bilo koji način imali udjela u ovom pothvatu. Osim osobama koje su već spomenute na početku ove knjige, od srca zahvaljujemo donatorima iz inozemstva koje je okupila adventistička crkva u Offenbachu, dobrotvorima iz daleke Australije, te Hrvatskoj konferenciji Kršćanske adventističke Crkve u Zagrebu.

Referentna, izvorna djela naznačena su pokratama i kraticama i nalaze se u zagradama. Na samom početku knjige nalaze se sve pokrate i kratice s punim nazivom izvora na engleskom jeziku i prijevodom. Ako je izvor preveden i ako su originalne stranice navedene u marginama, što danas izdavači djela E.G. White prakticiraju, lako je naći dio teksta na koji se upućuje. U suprotnom na raspolaganju nam je engleski tekst ili neki od jezika koje poznajemo.

Dragutin Matak,
prodekan za razvoj Adventističkog teološkog visokog učilišta

PREDGOVOR

OBJAVLJIVANJE *ENCIKLOPEDIJE ELLEN G. WHITE* predstavlja oko petnaest godina sanjarenja, planiranja i rada. Projekt je započeo kasnih 1990-ih naš konzultantski urednik George Knight. Vidio je *Enciklopediju C. S. Lewisa* / engl. *The C. S. Lewis Encyclopedia* i odlučio pripremiti slično djelo o Ellen G. White, jednoj od najistaknutijih žena devetnaestog stoljeća. Unatoč tisućama stranica što ih je objavila i koje su napisane o njoj, nije postojao sveobuhvatan izvor ka kojem bi se novi čitatelj mogao uputiti kako bi dobio lak pristup određenim informacijama. Ellen G. White bila je plodna spisateljica, uspješna zdravstvena reformatorica i suosnivačica Crkve adventista sedmog dana, globalnog religijskog pokreta kojemu danas pripada oko 20 milijuna odraslih vjernika, iako Ellen G. White i dalje ostaje uglavnom nepoznata široj javnosti.

Svrha je ove knjige pružiti pouzdani izvor informacija lak za porabu i razumljiv osobi bez prethodnog znanja o predmetu, ali dovoljno informativan da bude koristan i stručnjacima. Pisana od oko 180 autora iz cijelog svijeta, *Enciklopedija* ne samo da pruža sažet, a istodobno sveobuhvatan vodič za obilne izvore objavljene o Ellen G. White, već predstavlja i znatan broj novih istraživanja. I novi i dugogodišnji čitatelji pronaći će pouzdane informacije često predstavljene iz svježih, novih perspektiva. S ciljem da osigura točnost prikazanih podataka, cijeli je rukopis recenzirao tim renomiranih znanstvenika, zatim ga je revidirao urednik i najposlije ponovo uredio izdavač.

Kako koristiti *Enciklopediju*

Enciklopedija Ellen G. White organizirana je u tri glavna dijela, koje će čitatelji lako moći razlikovati. Prvi dio obuhvaća glavne uvodne članke o Ellen G. White, uključujući njezin životopis, glavne teme njezinih spisa, načela tumačenja, njezinu teologiju, istraživačke izvore i bibliografiju sekundarnih izvora. Prvi je dio lako prepoznatljiv po dužim člancima složenim u format jednog stupca sa završnim napomenama.

Drugi je dio biografski i u njega su uključene osobe s kojima je Ellen G. White komunicirala, dopisivala se s njima, ili je o njima pisala. Nekoliko povijesnih osoba koje *nisu* bile njezini suvremenici, npr kao Martin Luther i John Calvin, nalaze se u *tematskom* dijelu s raspravom o njihovom teološkom odnosu prema Ellen G. White. Prelistavajući knjigu, drugi dio može se prepoznati po svojim uglavnom kratkim člancima o pojedincima.

Treći dio, najobimniji, sadrži članke o velikom broju tema, koje variraju po dužini od nekoliko tisuća riječi do manje od stotinu. Raspoređen po abecednom redu i postavljen u format od dva stupca, ovaj dio obuhvaća zapise o temama ili doktrinama Ellen G. White, knjigama što ih je napisala, povijesnim događajima i mjestima, kao i institucijama s kojima je bila povezana.

Svaki članak u tematskim i biografskim dijelovima raspoređen je po abecednom redu s **naslovima danim podebljanim (tj. bold) slovima.** U okviru svakog članka, referencije su dane u zagradama, koristeći standardne pokrate i kratice za spise Ellen G. White (vidi Pokrate i kratice). Za upućivanje na druge autore u zagradama, pogledajte cijeli tekst referencija iza naslova *Za daljnje istraživanje* na kraju članka. Zvjezdicama (*) su označene teme, ili pak imena pojedinih osoba o kojima postoji poseban članak u ovoj Enciklopediji. Neki članci također sadrže i unakrsne referencije. Svaki članak se završava imenom autora. Nepotpisane su članke napisali urednici. Većinu nepotpisanih članaka u biografskom dijelu napisao je pomoćnik urednika Michael W. Campbell. Za više informacija o autorima vidi popis Suradnici.

Priznanja

Djelo ove veličine ne bi se moglo izvesti bez potpore i pomoći mnogih ljudi. Zahvaljujemo se Fran McMullen, administrativnoj asistentici u Odjelu Crkvene povijesti, za njezinu potporu na mnogo načina, osobito na unošenju uredničkih ispravki u većini rukopisa. Asistenti diplomanti Steven Toscano, Cyril Marshall i Denis Kaiser proveli su lekturu rukopisa i provjerili citate iz publikacija Ellen G. White.

Naš pomoćnik urednika Michael Campbell igrao je ključnu ulogu u prvim godinama projekta tijekom pisanja doktorskog rada na Adventističkim studijama. Pomogao nam je sastaviti listu tema i mogućih suradnika i kontaktirao mnoge od njih u vezi s njihovim zanimanjem za ovaj projekt. Štoviše, on sam doprinio je mnogim značajnim člancima i uradio originalno istraživanje i pisanje većine malih nepotpisanih članaka.

Iako nam je George Knight prenio ideju za projekt u njegovim ranim fazama, on je ostao i glavni suradnik i konzultant tijekom ostvarenja projekta. Zahvalni smo mu kao i Merlin Burt, Herbertu Douglassu, Stanu Hickersonu, Jimu Nixu, Timu Poirieru, Wilfredu Smyvesantu, Aldenu Thompsonu i Woody Whidden za pregled različitih dijelova rukopisa.

Akademsko istraživanje bilo bi nemoguće bez neprocjenjivih usluga knjižničara i arhivista. Posebno smo zahvalni osoblju Centra za adventistička istraživanja u Biblioteci „James White" na Sveučilištu Andrews. Direktori i suradnici u Društvu za ostavštinu Ellen G. White, u Silver Springsu, u Marylandu, uvijek su bili brzi u odgovaranju na hitne uredničke upite. Ured arhivskih dokumenata i statistike u Generalnoj konferenciji Crkve adventista sedmog dana, također u Silver Springsu, u Marylandu, bio je još jedan neophodan, neprocjenjiv izvor podataka, uvijek dostupan preko njihove mrežne zbirke časopisa, knjiga i dokumenata.

Bilo je pravo zadovoljstvo surađivati s redakcijom Izdavačkog društva Review and Herald, posebno sa Jeannette Johnson i Geraldom Wheelerom, a iznimno cijenimo i njihovo ohrabrenje i stručnu pomoć tijekom svih faza ovog projekta. Također smo zahvalni Uredu za istraživanje i kreativne stipendije na Sveučilištu Andrews za istraživačke potpore koje su nam omogućile da zaposlimo dodiplomske studente tijekom njihovih početnih godina studija, a administraciji Sveučilišta Andrews za financijsku potporu u vremenu za istraživanje i pisanje.

Uz pružanje lakog pristupa mnogim informacijama o Ellen G. White, nadamo se da će naša sistematizacija sadašnjeg znanja pomoću ovog rada potaknuti novi val zanimanja, kao i volju za istraživanje ove utjecajne vjerske voditeljice i spisateljice devetnaestog stoljeća.

POKRATE[IV] I KRATICE[V] s prijevodom knjižnih naslova

AA	*The Acts of the Apostles (Djela apostolska),* 1911.
AG	*God's Amazing Grace (Božja čudesna milost),* 1973.
AH	*The Adventist Home (Temelji sretnog doma),* 1952.
ApM	*An Appeal to Mothers (Apel majkama),* 1864.
AY	*An Appeal to the Youth (Apel mladima),* 1864.
1BC, 2BC, itd.	*The Seventh-day Adventist Bible Commentary (Adventistički biblijski komentar),* Ellen G. White Comments *(Komentari Ellen G. White)*, 7. sv. i dodatak (sv. 7-A), 1953.-1957.
BCL	*Battle Creek Letters (Pisma iz Battle Creeka),* 1928.
CC	*Conflict and Courage (Sukob i hrabrost),* 1970.
Cch	*Counsels for the Church (Savjeti za Crkvu),* 1957.
CD	*Counsels on Diet and Foods (Savjeti o životu prehrani),* 1938.
CE	*Christian Education (Kršćanski odgoj),* 1893.
CET	*Christian Experiences and Teachings of Ellen G. White (Kršćansko iskustvo i učenja Ellen G. White),* 1922.
CG	*Child Guidance (Smjernice za odgoj djece),* 1954.
CH	*Counsels on Health (Savjeti o zdravlju),* 1923.
ChS	*Christian Service (Kršćanska služba),* 1925.
ChL	*Christian Leadership (Kršćansko rukovođenje),* 1974.
CL	*Country Living (Život na selu),* 1946.
CM	*Colporteur Ministry (Kolporterska služba),* 1953.
CME	*A Call to Medical Evangelism and Health Education (Poziv u medicinsku evangelizaciju i zdravstveno prosvjećivanje),* 1933.
COL	*Christ's Object Lessons (Isusove usporedbe),* 1900.
Con	*Confrontation (Sučeljavanje),* 1971.
CS	*Counsels on Stewardship (Savjeti o upravljanju),* 1940.
CSW	*Counsels on Sabbath School Work (Savjeti o radu subotnje škole),* 1938.
CT	*Counsels to Parents, Teachers, and Students (Savjeti roditeljima, nastavnicima i učenicima),* 1913.
CTBH	*Christian Temperance and Bible Hygiene (Kršćanska umjerenost i biblijska higijena),* 1890.
CTr	*Christ Triumphant (Krist Pobjednik),* 1999.
CW	*Counsels to Writers and Editors (Savjeti piscima i urednicima),* 1946.
DA	*The Desire of Ages (Isusov život* ili *Čežnja vjekova),* 1898.
DG	*Daughters of God (Kćeri Božje),* 1998.
EW	*Early Writings of Ellen G. White (Ellen G. White, Rani spisi),* 1882.
Ed	*Education (Odgoj),* 1903
	1888 Materials *The Ellen G. White 1888 Materials.* 4 vols. (*Spisi Ellen G. White iz 1888.*), 1987.
Ev	*Evangelism (Evangelizacija)*, 1946.
ExV	*A Sketch of the Christian Experience and Views of Ellen G. White (Prikaz kršćanskog iskustva i pogledâ Ellen G. White),* 1851.
ExV54	*Supplement to the Christian Experience and Views of Ellen G. White (Dodatak kršćanskom iskustvu i pogledima Ellen G. White),* 1854.
FE	*Fundamentals of Christian Education (Osnove kršćanskog odgoja),* 1923.
FLB	*The Faith I Live By (Vjera kojom živim),* 1958.
FBS	*The Fannie Bolton Story (Priča o Fannie Bolton),* 1982., 1990.
FW	*Faith and Works (Vjera i djela),* 1979.
GC, GC88	*The Great Controversy (Velika borba),* 1911., 1888.
GW, GW92	*Gospel Workers (Propovjednici Radosne vijesti),* 1915., 1892.
HFM	*The Health Food Ministry (Služba zdravom hranom),* 1970.
HL	*Healthful Living (Zdrav život),* 1897.
HP	*In Heavenly Places (Na Nebu),* 1967.

[IV] POKRATE su riječi koje se pišu velikim slovima, nastaju kraćenjem višerječnoga imena i sklanjaju se. Na primjer: SC – *Steps to Christ* i SC-a; SDA - Seventh-day Adventist itd.

[V] KRATICE nastaju kraćenjem najčešće jedne riječi i pišu se malim početnim slovom u ovisnosti o kontekstu; na početku rečenice ili retka pišu se velikim slovom i rijetko se sklanjaju. Na primjer: art.– article; Bio – biography; Ms - manuskript; Ps - Psalam itd.

HS	*Historical Sketches of the Foreign Missions of the Seventh-day Adventists (Povijesne zabilježbe o adventističkim stranim misijama),* 1886.
KC	*The Kress Collection (Kressova zbirka),* 1985.
LDE	*Last Day Events (Događaji posljednjih dana),* 1992.
LHU	*Lift Him Up (Veličajte Ga),* 1988.
LLM	*Loma Linda Messages (Loma Linda poruke),* 1981.
LP	*Sketches From the Life of Paul (Životni zapisi apostola Pavla),* 1883.
LS, LS80, LS88	*Life Sketches of Ellen G. White (Životni zapisi Ellen G. White),* 1915., 1880., 1888.
Lt	letter (pismo)
LYL	*Letters to Young Lovers (Pisma mladim zaljubljenicima),* 1983.
Mar	*Maranatha: The Lord Is Coming (Maranatha: Gospodin dolazi),* 1976.
MB	*Thoughts From the Mount of Blessing (Misli s Gore blaženstava),* 1896.
MC	*Manual for Canvassers (Pravilnik za kolportere),* 1902.
1MCP, 2MCP	*Mind, Character, and Personality.* 2 vols. *(Um, karakter i osobnost),* 1977.
MH	*The Ministry of Healing (Služba liječenja),* 1905.
ML	*My Life Today (Moj život danas),* 1952.
MM	*Medical Ministry (Medicinska služba),* 1932.
1MR, 2MR, etc.	*Manuscript Releases.* 21 sv. *(Izdanja rukopisa)*, 1981.-1993.
Ms	manuskript (rukopis)
MYP	*Messages to Young People (Poruke mladima),* 1930.
1NL, 2NL	*Notebook Leaflets From the Elmshaven Library (Bilješke iz knjižnice u Elmshavenu),* 1985.
OFC	*Our Father Cares (Naš Otac se brine),* 1991.
OHC	*Our High Calling (Naš uzvišeni poziv),* 1961.
PaM	*Pastoral Ministry (Propovjednička služba),* 1995.
PC	*The Paulson Collection of Ellen G. White Letters (Paulsonova zbirka pisama Ellen G. White),* 1985.
PCO	*A Place Called Oakwood (Mjesto zvano Oakwood),* 2007.
PCP	*Peter's Counsel to Parents (Petrov savjet roditeljima),* 1981.
PH	pamflet (traktat)
PK	*Prophets and Kings (Proroci i kraljevi),* 1917.
PM	*The Publishing Ministry (Nakladničko djelo),* 1983.
PP	*Patriarchs and Prophets (Patrijarsi i proroci),* 1890.
RC	*Reflecting Christ (Odsjajivati Krista),* 1985.
RY	*The Retirement Years (Umirovljeničke godine),* 1990.
SA	*A Solemn Appeal (Ozbiljan poziv),* 1870.
1SAT, 2SAT	*Sermons and Talks (Propovijedi i govori),* 1990., 1994.
SC	*Steps to Christ (Koraci prema Kristu)*, 1892.
SD	*Sons and Daughters of God (Sinovi i kćeri Božje)*, 1955.
1SG, 2SG, itd.	*Spiritual Gifts (Duhovni darovi),* 4 sveska, 1858., 1860., 1864.
SJ	*Story of Jesus (Priča o Isusu)*, 1896.
SL	*The Sanctified Life (Posvećeni život),* 1956.
1SM, 2SM, 3SM	*Selected Messages (Odabrane poruke)*, 1958., 1980.
1SP, 2SP, itd.	*Spirit of Prophecy (Duh proroštva), 4 sveska*, 1870., 1877., 1878., 1884.
SpM	*Spalding and Magan's Unpublished Manuscript Testimonies of Ellan G. White* 1915.-1916. *(Spalding i Maganova neobjavljena rukopisna svjedočanstva Ellen G. White)*, 1915.-1916.
SpTA	*Special Testimonies, Series* A *(Posebna svjedočanstva, serija A)*
SpTB	*Special Testimonies, Series* B *(Posebna svjedočanstva, serija B)*
SpTEd	*Special Testimonies on Education c. 1897. (Posebna svjedočanstva o odgoju)*, oko 1897. godine
SR	*The Story of Redemption (Povijest otkupljenja)*, 1947.
SW	*The Southern Work (Južno djelo),* 1898., 1901.
SW (datum)	*The Southern Watchman (Južni stražar)*
1T, 2T itd.	*Testimonies for the Church (Svjedočanstva za Crkvu)*, 9 svezaka, 1855.-1909.
TA	*The Truth About Angels (Istina o anđelima)*, 1996.
TDG	*This Day With God (Ovaj dan s Bogom)*, 1979.
Te	*Temperance (Umjerenost),* 1949.
TM	*Testimonies to Ministers and Gospel Workers (Svjedočanstva propovjednicima i evanđeoskim radnicima)*, 1923.
TMK	*That I May Know Him (Da ga mogu upoznati)*, 1964.
TSA	*Testimonies to Southern Africa (Svjedočanstva Južnoj Africi)*, 1977.

TSB	*Testimonies on Sexual Behavior, Adultery, and Divorce* (*Svjedočanstva o seksualnom ponašanju, preljubu i razvodu),* 1989.
TSDF-a	*Testimony Studies on Diet and Food* (*Svjedočanstvo studija o prehrani i hrani)*, 1926.
TSS	*Testimonies on Sabbat-School Work (Svjedočanstva o radu subotnje škole)*, 1900.
1TT, 2TT, 3TT	*Testimony Treasures* (*Svjedočanstva, riznica ili Iz riznice svjedočanstava)*, 1949.
UL	*The Upward Look (Pogled prema gore)*, 1982.
VSS	*The Voice in Speech and Song (Glas u govoru i pjesmi)*, 1988.
WLF	*A Word to the Little Flock (Riječ malom stadu)*, 1847.
WM	*Welfare Ministry (Evangelizacija dobročinstvima)*, 1952.
IRP	*Ye Shall Receive Power (Primit ćete silu)*, 1995.

Druge pokrate i kratice u *Enciklopediji Ellen G. White*

AGD	Arthur G. Daniells
AHC	Adventist Heritage Center, Andrews University (Adventistički centar za naslijeđe, Sveučilište Andrews)
AR	*Adventist Review (Adventistički pregled)*
art.	article (članak)
AU	Andrews University *(Sveučilište Andrews)*
AUG	*Atlantic Union Gleaner (Vijesti iz Atlantske unije)*
AUP	Andrews University Press *(Tisak Sveučilišta Andrews)*
AUSS	*Andrews University Seminary Studies (Časopis teološkog fakulteta Sveučilišta Andrews)*
b.	born (rođen)
BE	*Bible Echo and Signs of the Times* (*Biblijski odjek* i *Znaci vremena)*
1Bio, 2Bio, itd.	Arthur L. White, *Ellen G. White,* životopis u 6 svezaka, 1981.-1986.
Bk	Book, an arhival category destinating letter books in the General Conference Archives (arhivska kategorija koja označava knjige pisama u Arhivu Generalne konferencije)
BRI	Biblical Research Institute GC (Institut za biblijska istraživanja Generalne konferencije adventista sedmog dana)
BSL	*Bible Students' Library* (*Knjižnica za studente Biblije*)
BTS	*Bible Training School* (*Škola za obuku iz Biblije*)
CAR	Center for Adventist Research, Andrews University, Berrien Springs, Michigan *(Centar za adventistička istraživanja, Sveučilište Andrews)*
Col	Collection, an archivalcathegory in the Adventist Heritage Center, Andrews University, *(Kolekcija dijela arhivske građe u Adventističkom centru za naslijeđe, Sveučilište Andrews)*
CUR	*Central Union Reaper (Žetelac Središnje unije)*
CUV	*Columbia Union Vizitor (Posjetitelj Kolumbijske unije)*
DF	Document File, an archival category in the Ellen G. White Research Centers *(Dokumenti datoteka, dio arhivske građe u istraživačkim centrima Ellen G. White)*
DS	*The Day-Star (Dnevna zvijezda)*
EGW	Ellen G. White
EGWE	Ellen G. White Estate *(Društvo za ostavštinu Ellen G. White)*
EGWE-GC	Ellen G. White Estate main office, Generak Conference of SDA, Silver Spring, Maryland *(Društvo za ostavštinu Ellen G. White pri Generalnoj konferenciji SDA, Silver Spring, Maryland)*
EGWE-LLU	Ellen G. White Estate branch office/archives Loma Linda University, California. *(Arhivska podružnica Društva za ostavštinu Ellen G. White, Sveučilište Loma Linda, Kalifornija)*
EGWEnc	*Ellen G. White Encyclopedia (Enciklopedija Ellen G. White)*
EGWEur	Ellen G. White in Europe *(Ellen G. White u Europi)*, 1975.
EGWRC-AV	Ellen G. White Research Centre, Avodale College, Australia *(Istraživački centar Ellen G. White, Sveučilište Avondale, Australija)*
fl.	flourished (procvat)
Fld	Folder, an archival category in the Genral Conference Archivaes and in the Adventist Heritage Center, Andrews University *(Folder, dio arhivske građe u Arhivu Generalne konferencije i u Adventističkom Centru za nasljeđe Sveučilišta Andrews)*
GCAr	General Conference Archives, General Conference of SDA, Silver Spring, Maryland *(Arhiv Generalne konferencije, Generalna konferencija SDA, Silver Spring, Maryland)*
GCB, GCDB	*General Conference Bulletin*, *General Conference Daily Bulletin (Bilten Generalne konferencije i Dnevni bilten Generalne konferencije)*

GCC Min	General Conference Executive Committee Minutes *(Zapisnik sjednice Izvršnog odbora Generalne konferencije)*
GH	*Gospel Herald (Evanđeoski glasnik)*
GIB	George I. Butler
HM	*The Home Missionary (Misionar u domu)*
HR	*Health Reformer (Zdravstveni reformator)*
JATS	*Journal of the Adventist Theological Society (Časopis Adventističkog teološkog društva)*
JNA	John N. Andrews
JNL	John N. Loughborough
JW	James White
LLU	Loma Linda University, Loma Linda, Kalifornija
LUH	*Lake Union Herald (Glasnik Unije Lake)*
MMiss	*Medical Missionary (Medicinski misionar)*
MMM	*Manuscript and Memories of Minneapolis (Rukopisi i sjećanja na Minneapolis), 1988.*
MRmnt	*Ellen G. White — Messenger to the Remnant (Ellen G. White — glasnik Ostatku),* 1954., 1969.
NPUG	*North Pacific Union Gleaner (Vijesti iz Sjevernopacifičke unije)*
NUR	*Reaper Northern Union (Žetelac Sjeverne unije)*
obit.	obituary (*nekrolog*)
PPPA	Pacific Press Publishing Assosiation *(Pacifičko nakladničko društvo)*
PT	*Present Truth (Sadašnja istina)*
PUC	Pacific Union College
PUR	*Pacific Union Recorder (Zapisničar Pacifičke unije)*
RG	Record Group, *(Skupina zapisa, dio arhivske građe u Arhivu Generalne konferencije)*
RH	*Review and Herald (Pregled i glasnik)*
RHPA	Review and Herald Publishing Association *(Nakladništvo Review and Herald)*
Sdoc	Shelf Document, one of the series publications and research documents produced and distributed by Ellen G. White Estate (*Jedna od niza publikacija, ili istraživački dokument proizveden i distribuiran u Društvu za ostavštinu Ellen G. White*)
SDA	Seventh-Day Adventist *(Adventist sedmog dana)*
SDB	Seventh-Day Baptist *(Baptist sedmog dana)*
SHM, SHM65	*The Story of Our Health Message (Povijest naše zdravstvene vijesti),* 1943., 1965.
SPA	South Publishing Association (*Južno izdavačko društvo*)
SSW	*Sabbath School Worker (Subotnjoškolski učitelj)*
ST	*Signs of the Times (Znaci vremena)*
UCR	(Australasian) *Union Conference Record (Zapisnik Australazijske unije)*
UM	University Michigan
WB	*Workers' Buletin (Radnički bilten)*
WCW	William (Willie) C. White
1WCW, 2WCW, itd.	*(Knjiga s pismima William C. Whitea)*
WL	Willard Library, Battle Creek, Michigan
YI	*Youth's Instructor (Priručnik za mlade)*

Kratice biblijskih knjiga

Stari zavjet

Knjiga Postanka (Post)
Knjiga Izlaska (Izl)
Levitski zakonik (Lev)
Knjiga Brojeva (Br)
Ponovljeni zakon (Pnz)
Jošua (Jš)
Knjiga o Sucima (Suci)
Ruta (Rut)
Prva knjiga o Samuelu (1Sam)
Druga knjiga o Samuelu (2Sam)
Prva knjiga o Kraljevima (1Kr)
Druga knjiga o Kraljevima (2Kr)
Prva knjiga Ljetopisa (1Ljet)

Druga knjiga Ljetopisa (2Ljet)
Ezra (Ezr)
Nehemija (Neh)
Estera (Est)
Job (Job)
Psalmi (Ps)
Mudre izreke (Izr)
Propovjednik (Kohelet) (Prop)
Pjesma nad pjesmama (Pj)
Izaija (Iz)
Jeremija (Jr)
Tužaljke (Tuž)
Ezekiel (Ez)
Daniel (Dn)
Hošea (Hoš)
Joel (Jl)
Amos (Am)
Obadija (Ob)
Jona (Jon)
Mihej (Mih)
Nahum (Nah)
Habakuk (Hab)
Sefanija (Sef)
Hagaj (Hag)
Zaharija (Zah)
Malahija (Mal)

Novi zavjet
Evanđelje po Mateju (Mt)
Evanđelje po Marku (Mk)
Evanđelje po Luki (Lk)
Evanđelje po Ivanu (Iv)
Djela apostolska (Dj)
Poslanica Rimljanima (Rim)
Prva poslanica Korinćanima (1Kor)
Druga poslanica Korinćanima (2Kor)
Poslanica Galaćanima (Gal)
Poslanica Efežanima (Ef)
Poslanica Filipljanima (Fil)
Poslanica Kološanima (Kol)
Prva poslanica Solunjanima (1Sol)
Druga poslanica Solunjanima (2Sol)
Prva poslanica Timoteju (1Tim)
Druga poslanica Timoteju (2Tim)
Poslanica Titu (Tit)
Poslanica Filemonu (Flm)
Poslanica Hebrejima (Heb)
Jakovljeva poslanica (Jak)
Prva Petrova poslanica (1Pt)
Druga Petrova poslanica (2Pt)
Prva Ivanova poslanica (1Iv)
Druga Ivanova poslanica (2Iv)
Treća Ivanova poslanica (3Iv)
Judina poslanica (Jd)
Otkrivenje (Otk)

Za Isusa i Sveto pismo: Život Ellen G. White

Jerry Moon i Denis Kaiser

ELLEN GOULD (HARMON) WHITE (1827-1915) bila je jedna od najistaknutijih žena u Americi devetnaestog stoljeća. Njen trajni značaj potvrđuju različita dobro dokumentirana postignuća. Prvo, bila je suosnivač (s Josephom Batesom i Jamesom Whiteom) denominacije koja je u trenutku osnivanja 1863. imala 3500 članova, ali je prerasla u svjetsku Crkvu od oko 16 milijuna kršćenih članova.[1] Do 2010. godine Crkva je bila dvanaesto po veličini vjersko tijelo širom svijeta i šesto po prostornoj raširenosti u međunarodnim razmjerima.[2]

Drugo, Ellen White bila je literarni fenomen. Do njene smrti 16. srpnja 1915., njen književni korpus obuhvaćao je 26 knjiga, oko 200 traktata i pamfleta, više od 5000 članaka u periodičnim časopisima, 6000 napisanih pisama i općih rukopisa, što zajedno s dnevnicima i zapisima čini ukupno oko 100 000 stranica spisa tijekom njene 70-godišnje službe (1844-1915).[3] Danas je, uključujući kompilacije, na engleskom jeziku dostupno više od 126 naslova njenih knjiga. Impresivnija od količine literarne produktivnosti jest raznolikost tema kojima se bavila. Ona se nije usredotočila samo na religijska pitanja, kao što su biblijska proročanstva, služba djeci, evangelizacijske metode, homiletika, uloga žene u crkvi, duhovnost i teologija, već je napisala i više djela o zdravlju i odgoju. Također je pisala članke o različitim temama kao što su odnosi između Crkve i države, etika i moral, obiteljski život, povijest, vođenje, literatura, brak, medicina, mentalno zdravlje, javni govor i društveni odnosi.

Treće, uspjela je osnovati po cijelom svijetu raširene sustave obrazovanja za medicinsku službu, kao i izdavačku djelatnost. Slijedeći njene savjete o zdravlju, adventisti sedmog dana postali su populacijska grupa na svijetu koju su znanstvenici u zdravstvenom području vrlo pomno proučavali.[4]

Dok povjesničari dokumentiraju njena postignuća,[5] adventisti sedmog dana imaju opće objašnjenje za njen literarni doprinos, njen uvid u zdravlje i njeno vodstvo u uspostavi institucija. Oni vjeruju da je Biblija pretkazala obnovu pravog dara proroštva u kšćanstvu prije Drugog Kristovog dolaska na zemlju, i da su život i služba Ellen G. White predstavljali barem djelomično ispunjenje tog biblijskog predviđanja. Tijekom 70 godina svoje službe, ona je dobila oko 2000 viđenja i proročkih snova, koji su trajali od manje od jedne minute sve do gotovo četiri sata. Iako se samo oko dva postotka njenih spisa bavilo predviđanjima budućnosti, mnoga su se od njenih predviđanja ispunila, neka za njenog života, druga nakon njene smrti 1915. godine, a nekoliko se još uvijek ostvaruju budući da se trendovi o kojima je govorila nastavljaju i razvijaju.[6]

Na konferenciji američkih povjesničara 2009. godine postavljeno je pronicljivo pitanje: „Što je motiviralo Ellen G. White da neumorno radi na postizanju cilja? Što ju je učinilo tako jedinstvenom? Otkrivaju li njene riječi nešto više o njenim namjerama i onome što ju je pokretalo?“[7] Ovaj članak nastoji otkriti te primarne motive Ellen G. White istraživanjem njenog osobnog putovanja kao žene iz devetnaestog stoljeća — kćeri, supruge, majke i prijatelja — da biste ih dopunili podacima s drugih mjesta u ovoj enciklopediji o njenom životu kao suosnivačice Crkve i javne osobe.[8] U ovom članku život Ellen G. White podijeljen je na pet razdoblja:

1. Djetinjstvo i tinejdžerske godine (1827-1844)
2. Nova vizija — podizanje Crkve (1844-1863)

3. Oblikovanje Crkve i njena misija (1863-1881)
4. Borba za evanđelje u stranim zemljama (1881-1900)
5. Starosne godine u službi Crkvi (1900-1915)

Prijelazne točke ovih razdoblja predstavljaju događaji koji su donijeli velike promjene ili u njenom osobnom životu ili u iskustvu adventista sedmog dana — razočaranje 22. listopada 1844. godine; osnutak Crkve adventista sedmog dana 1863. godine; smrt njenog muža, Jamesa Whitea, 1881. godine; povratak Ellen G. White iz Australije u Sjevernu Ameriku 1900. godine; i njena smrt 1915. godine — iako je svakako bilo i drugih vrlo značajnih događaja.

Djetinjstvo i tinejdžerske godine (1827-1844)

Kad su se 26. studenog 1827. godine rodile blizanke Ellen i Elizabeth (Lizzy),[9] njihovi roditelji Robert F. Harmon stariji (1786-1866) i Eunice Gould Harmon (1787-1863) već su imali dva sina i četiri kćeri.[10] I Robert i Eunice bili su duboko religiozni ljudi; činjenica da su se tri od njihovih šest kćeri udale za propovjednike može biti pokazatelj pozitivne duhovnosti koja je obilježavala njihov dom.[11]

Robert i Eunice Harmon rasli su tijekom preklapanja dviju povijesnih epoha — neviđenog optimizma uslijed rađanja vjerske, ekonomske i političke slobode nove nacije i najsnažnije faze razvoja metodizma, koji je do 1855. postao najveća denominacija na Sjeveru Amerike.[12] Dok je bio tinejdžer, Harmon je prekinuo obiteljsku tradiciju tako što je napustio Kongregacionaliste i postao metodist. (LS80 130). S 24 godine oženio se s Eunice Gould iz Portlanda, u Maineu, koja je bila godinu dana mlađa od njega i također metodistica; bila je to žena čvrstog karaktera i duhovnosti. U načelnim pitanjima ona je služila Bogu, prepuštajući mu posljedice takve svoje odluke. (*ibid.*, 234, 235).

Njena sposobnost brzog i jasnog razmišljanja učinila je Eunice Harmon čvrstom i mudrom odgajateljicom. Ellen se sjeća da je kao mlada ponekad izlazila iz sobe mrmljajući žalbe kad ju je majka zamolila da nešto uradi. Majka bi je odmah pozvala da se vrati, zahtijevajući da Ellen ponovi ono što je rekla. Ellen se sjeća da je majka prihvatila tu njenu primjedbu i pokazala joj da je i ona „bila dio obitelji, dio firme; i da je [Ellenina] dužnost da nosi [svoj] dio odgovornosti koliko i [njenih] roditelja“ da se brinu o svojoj djeci. „Povremeno sam imala vremena za zabavu“, prisjećala se kasnije Ellen, ali „u mom domu nije bilo dokolice, i nije bilo neposlušnosti prema kojoj smjesta ne bi uslijedio odgovarajući postupak“. (Ms 82, 1901, u 1Bio, 21). Eunice Harmon imala je visoke ideale za svoju djecu i znala je kako ih motivirati da te ideale postignu.

Robert Harmon se naizmjenično bavio poljoprivredom u Polandu i Gorhamu i vođenjem klobučarskog obrta u Portlandu. Ubrzo nakon rođenja blizanki — Ellen i Elizabeth — obitelj se preselila iz Gorhama u Portland. Godine 1829. obitelj se preselila u Poland, prije nego što se vratila u Portland 1833. godine.[13] Portland je bio grad koji se brzo razvijao, najveći u Maineu.[14] Klima ovog brodograditeljskog centra bila je hladna, s najvišim temperaturama tijekom zime koje su se kretale oko -7° C (20°F) a u najtoplijem dijelu ljeta rijetko iznad 16-21°C (60-70°F).

Rano religijsko iskustvo Ellen G. White

Budući da je Ellen odrasla u pobožnom metodističkom domu, nije iznenađenje što je rano osjetila „potrebu da joj grijesi budu oprošteni i oprani", kako ne bi bila „zauvijek nesretna". Ona se prisjećala svojih „roditelja koji su se molili i osjećali veliku zabrinutost za dobrobit svoje djece". Priznala je: „Pokušavala sam pred njima izgledati potpuno ravnodušno, iz straha da bi mogli pomisliti kako sam osvjedočena u svoju osudu, dok sam bolnim srcem dan i noć bila uznemirena, bojeći se da bi me smrt mogla sustići dok sam u grijehu." (YI, 1. prosinca 1852).[15] Ellen se sjeća da je „često" čula svoju majku kako se moli „za svoju neobraćenu djecu". Jedne noći čula je svoju majku kako se, silno „uznemirena", moli za svoju djecu. Dok je Ellen prisluškivala, Eunice Harmon je rekla: „O! Hoće li unatoč tolikim molitvama stići do uništenja i bijede?" Te su riječi proganjale Ellen „dan i noć", ali o tome nije davala nikakve naznake svojoj majci. (YI, 1. prosinca 1852).

Ellen je možda krenula u školu u jesen 1833. godine, dva mjeseca prije svog šestog rođendana.[16] Škola u Ulici Bracket bila joj je samo jedan blok zgrada udaljena od kuće. Brzo je napredovala i ubrzo je bila pozvana da čita mlađim učenicima. Godinama kasnije, dok je putovala vlakom, Ellen je čitala svom mužu kad ju je putnica iza njih upitala: „Da ti nisi Ellen Harmon?"

„Da," odgovorila je Ellen, „ali kako ste me prepoznali?"

„Po tvom glasu", odgovorila je žena. „Išla sam u školu u Ulici Bracket u Portlandu, a ti si dolazila i čitala nam lekcije." (1Bio, 25, 26).

Školske su učionice u Portlandu obično podrazumijevale neudobne klupe, slabu rasvjetu, nedovoljno grijanje i ventilaciju, preduge sate učenja i premalo vježbanja za mlada tijela — djeca su često polazila u osnovnu školu kad su napunila četiri godine. Učitelji su vjerovali u tjelesno kažnjavanje i ponekad su ga koristili uz impulzivno nasilje. Jedan takav događaj ostavio je živopisan dojam na mladu Ellen. Više od 50 godina kasnije napomenula ga je skupini nastavnika kao primjer kako se ne treba odnositi prema učenicima.

„Sjedila sam u školi s učenikom u klupi pored mene, kad je učitelj bacio ravnalo kako bi udario tog učenika po glavi, ali je pogodio mene i zadao mi divnu ranu. Ustala sam sa svog sjedišta i izašla iz učionice. Kad sam izašla iz škole i krenula kući, učitelj je potrčao za mnom i rekao: 'Ellen, pogriješio sam; zar mi nećeš oprostiti?' Rekla sam: 'Svakako da hoću, ali u čemu je greška?' 'Nisam te htio udariti.' 'Ali', rekla sam, 'pogrešno je udariti bilo koga. Trebam li dobiti ranu na čelu kad god trebate koga gađati?'" (9MR, 57).

Škole u tim društvenim zajednicama poučavale su ne samo „vrline teškog rada i poslušnosti" već i protestantsku kršćansku teologiju. Školska su pravila zahtijevala da svaki učenik koji zna čitati ima Novi zavjet, iz kojega su nastavnici i učenici čitali retke na početku i završetku nastave svakog školskog dana. (1Bio, 26). Tijekom kasnih 1830-ih i ranih 1840-ih metodistička crkva u Ulici Chesnut, u kojoj su Harmonovi bili članovi, bila je najveća metodistička crkva u Maineu. Imala je knjižnicu kršćanskih knjiga za djecu, uključujući i neke o djevojčici po imenu Ellen.[17] Ellen je kasnije izvijestila da je čitala „mnoge" od ovih „religijskih biografija" o besprijekornoj djeci punoj vrlina. „Ali daleko od toga da su me ohrabrile u mojim naporima da postanem kršćanka, te knjige su bile kamen spoticanja za moje noge", prisjećala se ona. „Očajavala sam da ću ikada dostići savršenstvo tih mladenačkih likova iz tih priča koji su živjeli životima svetaca i bili oslobođeni svih sumnji, grijeha i slabosti pod kojima sam se teturala." Zaključila je da ako te priče „zaista predstavljaju točnu sliku dječjeg kršćanskog života", onda „nikada ne mogu biti kršćanka. Nikada se ne mogu nadati da ću biti kao ta djeca." (LS80, 146, 147).

Vjerojatno je 1836. godine, dok je išla putem prema školi, Ellen pronašla i podigla „komad papira na kome se nalazio izvještaj o jednom čovjeku u Engleskoj koji je propovijedao da će vrijeme planeta Zemlje isteći za tridesetak godina [1866.] od tog vremena." Toliko je bila fascinirana tim tekstom da ga je pročitala svojoj obitelji. Ipak, kad je razmišljala o predviđenom događaju, obuzeo ju je „veliki užas" jer je bila poučena da će Drugom Kristovom dolasku prethoditi tisućgodišnjica mira. „Mali ulomak na odbačenom komadu papira" ostavio je takav dojam na njen um da je „jedva mogla spavati nekoliko noći i neprestano se molila da bude spremna kad Isus dođe". (*ibid.,* 136, 137; LS*,* 20, 21).[18]

Možda ju je taj strah od Kristovog dolaska motivirao da počne čitati Bibliju, ali unatoč njenom zanimanju nije željela da njeni roditelji za to saznaju. Kad bih „čitala svoju Bibliju", prisjećala se Ellen, „a moji bi roditelji ušli u sobu, ja bih je od stida sakrila." (YI, 1. prosinca 1852). Vjerojatno nije željela privući pažnju svojih roditelja na svoje religijske osjećaje. Unatoč svom „velikom strahu" da bude izgubljena i dubokom dojmu koji su ostavile molitve njene majke, ona je i dalje pokušavala hrabro prikriti svoju zabrinutost za svoje spasenje i nepokolebljivo je odbijala povjeriti svoje nevolje svojoj majci *(ibid.).* Možda je to bio jedan od vidova „ponosa" za koji je kasnije rekla da joj je karakterizirao život prije obraćenja (vidi 2SG,21; ST, 24. veljače_1876; LS80, 161; 1T, 32; LS, 39). Međutim, unatoč stalnim brigama o duhovnom stanju, bilo je nesumnjivo i dana i tjedana relativnog predaha dok se bavila školskim obavezama i svim drugim aktivnostima aktivne osmogodišnjakinje.

Nesreća

Vjerojatno je u kasnu jesen 1836. godine u životu Ellen G. White došlo do iznenadnog traumatičnog obrata.[19] Ellen, njena sestra blizanka Lizzie i njihov kolega iz razreda imali su neprijateljski susret sa starijom djevojčicom iz njihove škole. Roditelji su ih poučili da se u slučaju takvog sukoba prestanu svaditi i odmah požure kući. Oni su pokušali poslušati taj savjet i vratiti se što prije kući, ali je ljutita djevojčica bacila kamen na mlađe djevojčice koje su se povlačile iz tog sukoba. (1T, 9).[20] Baš kad se Ellen osvrnula da vidi koliko ih je njihova progoniteljica sustigla, kamen je udario Ellen u lice. Odmah se „onesvijestila". Nakon osvješćivanja, našla se u prodavaonici jednog trgovca. Njena je odjeća sva bila „prekrivena krvlju, koja joj je tekla iz nosa i po podu". Jedan je stranac ponudio da je odveze do kuće njenih roditelja u svojoj kočiji, ali je ona odbila njegovu ponudu i sama krenula kući. Međutim, nakon što je načinila nekoliko kratkih koraka, „osjetila je slabost i vrtoglavicu" tako da su je Lizzie i njihov školski drug morali nositi do kuće. Ellen se nije sjećala ničega što se kasnije događalo; ležala je u nesvjesti tri tjedna. Nitko osim njene majke nije smatrao da će preživjeti. (2SG 7, 8; LS80 131, 132; LS 18).

Kad je Ellen postala svjesna svog okružja, mislila je da je dotad spavala. Nije se mogla sjetiti nesreće niti uzroka svog stanja. U jednom je trenutku čula razgovore između svoje majke i prijatelja koji su im došli u posjet. Elleninu radoznalost izazvale su primjedbe poput „Kakva šteta! Bilo bi bolje da je nisam poznavala." Kad je zatražila ogledalo, bila je zapanjena izgledom svog lica, jer [joj] je „svaka crta lica izgledala promijenjena". Nos joj je bio potpuno razbijen,[21] a i omršavila je toliko „da se svela gotovo na kostur". Kasnije je ispričala da joj je pogled na vlastito lice bio više od onoga što je mogla podnijeti, a „zamisao da svoju nesreću treba nositi kroz život" bila je nepodnošljiva. Ne nalazeći nikakvu sreću u svom postojanju, nije željela živjeti, ali se nije usuđivala ni umrijeti nespremna. (2SG 9*;* LS80 132; LS 18).

Obraćenje Ellen Harmon[22]

Uvjerena da umire, Ellen je „željela postati kršćanka" i „usrdno se molila za oprost [svojih] grijeha". Kao rezultat toga, osjetila je duševni mir i „naklonost prema svima, osjećajući želju da svima budu oprošteni grijesi i da vole Isusa" kao i ona. Još jedan pokazatelj njenog stava postao je očevidan kada je vidjela spektakularnu auroru borealis, možda u noći 25. siječnja 1837. godine.[23] Sjećala se da su „jedne zimske noći, kad je bilo snijega na zemlji, nebesa bila iznimno osvijetljena, nebo je izgledalo crveno i ljutito, dok se činilo da se otvara i zatvara ponad snijega koji je izgledao kao krv. Susjedi su bili prestrašeni. Majka me je na rukama podigla iz kreveta i odnijela do prozora. Bila sam sretna; mislila sam da Isus dolazi, i čeznula sam ga vidjeti. Srce mi je bilo puno, pljesnula sam rukama od radosti i pomislila da je mojim patnjama došao kraj. Međutim, bila sam razočarana; jedinstvena je pojava na nebu izblijedjela, a sljedećeg jutra sunce je izašlo isto kao i obično." (2SG 9, 10; LS80 133; 1T, 11).[24]

Njen otac Robert nije bio kod kuće kad se nesreća dogodila, jer je bio na jednom od svojih poslovnih putovanja u Georgiju — u Maineu je tada bilo dosta dabrovog krzna koje se, izrađeno u šešire, na Jugu moglo prodati po dobroj cijeni. Kad se vratio kući, zagrlio je Elleninu braću i sestre. Zatim se raspitivao za Ellen, ali kad je njegova žena pokazala na nju, nije ju prepoznao. Robert je jedva mogao povjerovati da je to „njegova mala Ellen, koju je ostavio samo nekoliko mjeseci ranije kao zdravo i sretno dijete". Osjećala se duboko povrijeđenom, ali je pokušavala izgledati što sretnija, iako joj se činilo da joj se srce gotovo potpuno slama. (LS80 133; 1T, 12).[25]

Tijekom svojih predtinejdžerskih i tinejdžerskih godina, kad je fizička privlačnost toliko važna za društvene odnose, Ellen je bila slaba, pothranjena i neprivlačna u očima svojih vršnjaka. To je dovelo do gubitka društvene prihvaćenosti. „Bila sam prisiljena naučiti tu gorku lekciju", napisala je kasnije, „da izgled čini veliku razliku u osjećajima mnogih. … Kako je promjenjivo prijateljstvo mojih mladih suputnika. Visoko se cijene lijepo lice, haljina ili dobar izgled. Ali neka nesreća odnese nešto od toga, i prijateljstvo se ruši." (2SG 10, 11; 1T, 12). Pokušavala je pobjeći tražeći neko „usamljeno mjesto", na kome bi se mogla baviti svojim „sumornim" mislima „o kušnjama što ih je svakodnevno bila osuđena podnositi". Samo je u Isusu mogla naći utjehu i uvjerenje da je voljena. (1T, 12).

Ipak, to nije promijenilo njeno fizičko stanje. Dvije godine nije mogla disati na nos. Njeno je zdravlje bilo toliko loše da je mogla samo kratko pohađati školu, a bilo joj je i teško učiti i pamtiti ono što je naučila. Djevojku koja je bacila kamen na nju učitelj je zadužio da joj pomaže u pisanju i pobrine se da nauči lekcije. Toj je djevojci bilo žao zbog toga što je učinila i bila je nježna i strpljiva prema Ellen, videći koliko se trudi da stekne obrazovanje. Ali kad bi Ellen pokušavala pisati, ruka bi joj zadrhtala. Dok je pokušavala čitati, a slova joj „se spajala i bježala", ona bi se pretjerano znojila i dobivala „vrtoglavicu i malaksalost". Usto, Ellenin uporan kašalj – koji se smatrao znakom razvoja tuberkuloze – spriječio ju je da pohađa školu. Učitelj je najposlije predložio kako bi bilo bolje da Ellen napusti školu dok joj se zdravlje ne popravi. Njeno sjećanje na to pokazuje koliko joj je bilo teško donijeti tu odluku: „Bila je to najteža borba u mom mladom životu da se prepustim svojoj nemoći i odlučim napustiti učenje i odustati od nade da ću steći obrazovanje." (1T,13; 2SG, 11, 12; LS, 18, 19).

A zatim se u jesen 1839. godine Ellen ponovo pokušala vratiti svojim školskim zadaćama, upisavši se u jednu žensku vjersku školu. Međutim, fizički se nije mogla nositi s naprezanjem, a osjećala je i da teško može održati svoje vjersko iskustvo u tako velikoj školi. U tom je trenutku

odustala od svih pokušaja da stekne formalno obrazovanje. Njene ambicije da stekne obrazovanje „bile su iznimno velike“, priznala je, „i kad sam razmišljala o svojim razočaranim nadama i pomisli da ću doživotno biti invalid, nisam se mirila sa svojom sudbinom i povremeno sam mrmljala protiv Božjeg proviđenja što me je tako mučilo“. Dok je okrivljavala Boga, izgubila je duševni mir i vratila se svom starom strahu od vječnog prokletstva. Ipak, nastavila je kriti svoje osjećaje od svih u svojoj blizini, u strahu da bi oni mogli čak i pojačati sumorne predosjećaje. (2SG, 14; LS80 135, 148; 1T, 13, 16).[26]

Nekoliko mjeseci nakon što je konačno napustila školu, Ellen je sa svojom obitelji prisustvovala prvom nizu predavanja što ih je William Miller održavao u Portlandu, u državi Maine, 11. - 23. ožujka 1840. (LS80, 136; 1T, 14).[27] Uvjerenje da će Krist doći vrlo brzo – Miller je rekao da će Krist doći „oko 1843. godine”[28] – samo je pojačalo njene strahove. „Moja je nada bila tako mala, a vjera tako slaba“, napisala je kasnije, „da sam se bojala da će me gurnuti u očaj ako još tko o mom stanju zauzme stav sličan onom koji sam ja imala. Ipak, čeznula sam da mi netko kaže što trebam učiniti da bih bila spašena.“ Jedne večeri, kad se Ellen sa svojim bratom Robertom vraćala kući sa sastanka, prvi je put drugom ljudskom biću povjerila teret koji je nosila. On je suosjećajno odgovorio, ali mu je kao osobi od samo 14 godina nedostajalo znanje i iskustvo da joj suštinski pomogne. Stoga se njena duhovna potištenost nastavila. (1T, 16).

Sastanak u kampu Buxton

Preokret je došao krajem ljeta 1841. na sastanku pod šatorima u metodističkom kampu, u Buxtonu, u državi Maine.[29] Ellen je čula izlaganje o spasenju, zasnovano na Esteri 4,16: „Pa ću onda otići k caru, ako i nije po zakonu, i ako poginem, neka poginem.“ Pastor je ohrabrio one koji su se bojali da ih Bog neće prihvatiti da mu ipak priđu. Prvo, nisu imali što izgubiti, jer ako ne bi prišli Bogu, sigurno bi izginuli kao grješnici. A drugo, nisu se imali čega bojati. Kad se nemilosrdni perzijski car smilovao Esteri, koliko bi se više milostivi Bog smilovao vjerniku koji se kaje. Kad je pastor pozvao svoje slušatelje da ne čekaju, nadajući se da će se jednom „udostojiti“, već da dođu Bogu takvi kakvi su, Ellen je krenula naprijed i za kratko vrijeme pronašla mir, a zatim i radost. „Opet i iznova“, rekla je sama sebi, „može li ovo biti religija? Nisam li pogriješila?“ „Osjećala sam da me je Spasitelj blagoslovio i oprostio moje grijehe. Ovdje je Ellen iskusila drugi stupanj svog obraćenja time što je stekla jasnije razumijevanje opravdanja, vjerujući da su joj grijesi oprošteni unatoč tome što i dalje „nije dostizala“ savršenstvo. Bila je nanovo rođena, a Isus, njen Spasitelj, očito je djelovao u njenom životu. (LS80, 142, 143; 1T, 17,18; LS, 23, 24).[30]

Dana 20. rujna 1841., ubrzo nakon sastanka pod šatorima i dva mjeseca prije svog četrnaestog rođendana, Ellen je primljena u Metodističku Crkvu na uobičajeni šestomjesečni probni period prije krštenja. Njeno se nezavisno mišljenje vidjelo u njenom intenzivnom zanimanju za doktrinu krštenja. Unatoč pokušajima nekih žena u crkvi da je uvjere „kako je škropljenje biblijsko krštenje“, ona je „uspijevala vidjeti samo jedan način krštenja odobren u Svetom pismu“ i inzistirala da bude krštena uronjavanjem. Crkva je glasovala da je preporuči za krštenje 23. svibnja 1842. godine, osam mjeseci nakon što je primljena kao kandidat na probni period. Prošlo je još mjesec dana prije nego što je doista krštena u Zaljevu Casco 26. lipnja 1842.[31] Tako je prošlo punih devet mjeseci između njenog prvog opredjeljenja za krštenje i stvarne primjene „svečanog obreda“ – period dovoljno dug, nažalost, da iskustvo sastanka pod šatorima u Buxtonu jenja i dovoljno dug da se promijeni odnos mjesne crkve prema milleritskim simpatizerima. Ellenino krštenje bilo je

„posljednji službeni čin“ nepristranog pastora Johna Hobarta u metodističkoj crkvi u ulici Chestnut; zamijenjen je Williamom F. Faringtonom, koji je nastavio pokoravati ili protjerivati millerite u zajednici koja se okupljala u ulici Chestnut.[32]

Pronalaženje sigurnosti spasenja

Ellenino je obraćenje započelo 1836./1837. godine pokajanjem na samrti. Godine 1841., na sastanku pod šatorima u Buxtonu, stekla je dublje razumijevanje opravdanja. Ali u vrijeme svog krštenja 1842. već je bila na rubu treće vjerske krize. Samo dva tjedna prije njenog krštenja William Miller je posjetio Portland drugi put, od 4. do 12. lipnja 1842. godine. Dotad je Ellen vatreno vjerovala u milleritsku poruku da će „Isus uskoro doći na oblacima nebeskim“, ali je bila akutno „zabrinuta“ za svoj nedostatak spremnosti za susret s Njim.[33] Rano metodističko vjerovanje definiralo je posvećenje kao „drugi blagoslov“ kojim će se u jednom trenutku primiti svetost srca, što će zatim proizvesti pobjedu nad grijehom.[34] Ellen će kasnije odbaciti naglasak na posvećenju kao na trenutačnom događaju, tvrdeći da je ono prije „djelo cijelog života“. Ali kao metodistica, čula je propovijedi da će samo „posvećeni“ biti spašeni, te je osjećala da može zatražiti samo opravdanje, ali ne i posvećenje. Zbog toga je „više od svega čeznula za tim velikim blagoslovom kako bi osjetila da je u cijelosti prihvaćena od Boga“, ali nije znala kako bi se to moglo dogoditi. (LS80, 149, 150; 1T, 22, 23; LS, 27, 28).[35]

Kako se bližila 1843. godina, postajala je sve zabrinutija zbog svog neuspjeha da doživi posvećenje, a njena uznemirenost dodatno se pojačavala s obzirom na doktrinu o vječnom mučenju izgubljenih, koju su s propovjedaonice pastori veoma živo slikali. „Dok sam slušala te strašne opise“, prisjećala se ona kasnije, „moja bi se mašta toliko živo probudila da bi me znoj krenuo oblijevati iz svake pore, a bilo je teško potisnuti u sebe krike mučenja, jer mi se činilo da već osjećam bolove pogibli.“ Sljedstveno tome, nije mogla izbjeći mišljenje da je zacijelo Bog „tiranin, koji uživa u mukama osuđenih“.

„Kad je moj um obuzela pomisao da Bog uživa u mučenju svojih stvorenja, koja su oblikovana prema Njegovom obličju, činilo se da me zid tame odvaja od Njega. Kad sam razmišljala da će Tvorac svemira strmoglaviti zle u pakao da tamo gore tijekom neprekidnih krugova vječnosti, srce mi se stezalo od straha, te sam očajavala da bi me tako okrutno i tiransko biće ikada pristalo spasiti od propasti grijeha.“ (ST, 10. veljače 1876; LS80, 151, 152; 1T, 22-25; LS, 28-31).

Tako su tri pitanja – njen svjesni nedostatak posvećenja, njen užas pred vječnim mukama i njena posljedica nesposobnosti da voli i vjeruje Bogu – bila udružena da joj ponovo donesu „osudu“, „očajanje“, „mrak“, „patnju“ i „ beznađe“. Pritisnuta očajanjem do točke gubitka težine i bolesti, ona se i dalje bojala da se bilo kome povjeri. (LS80, 152; 1T, 23, 26).

Nakon „tri duga tjedna“ ove potištenosti imala je dva sna. U prvom je sanjala o „hramu u koji su hrlile mnoge osobe“, jer bi „samo oni koji su se sklonili u taj hram bili spašeni nakon isteka vremena“. U hramu se nalazilo „unakaženo janje koje je krvarilo“, i za koje su prisutni znali da je „ranjeno i u modricama [zbog njih]“. Svi koji su ušli u taj hram moraju doći pred njega i priznati svoje grijehe.” Mnogi su ulazili u hram unatoč žestokom protivljenju i uznemiravanju „mnoštva“ koje je promatralo. Ellen se u snu plašila podsmijeha i stidjela se javno „poniziti“, pa je „mislila da je najbolje pričekati“ dok se gomila „raziđe“, tako da bi mogla nekako neprimijećeno ući pred janje. Međutim, ona je predugo odlagala, „truba je zatrubila, hram se zatresao i začuli su se uzvici pobjede. Tada je „sve obavila mrkla tama“ i ona je „ostala sama u tihom užasu noći“. Osjećala se

kao da je njena „propast određena“ i da [ju] je „Duh Gospodnji napustio da se više nikada ne vrati“. (1T, 27, 28).

U svom drugom snu sjedila je „u krajnjem očaju“ s licem u rukama. „Da je Isus na zemlji, otišla bih k Njemu, bacila se pred njegove noge i iznijela mu sve svoje patnje. On se ne bi odvratio od mene, pomilovao bi me, a ja bih ga voljela i uvijek mu služila.“ Tada ju je jedno biće „lijepog oblika i lica“ upitalo: „Želiš li vidjeti Isusa? On je ovdje i možeš ga vidjeti ako to želiš. Uzmi sve što imaš i pođi za mnom.” „S neizrecivom radošću“ Ellen je „pokupila svu [svoju] malu imovinu, svaku dragocjenu sitnicu“ i krenula za vodičem. On ju je poveo „strmim i očito krhkim stepenicama“. Na vrhu joj je bilo rečeno da „ostavi sve stvari što ih je [ona] donijela“ sa sobom, i ona ih je „veselo odložila“. Tada su se vrata otvorila i ona je „stala pred Isusa. Nije bilo greške u tom lijepom licu. Taj izraz blagonaklonosti i veličanstva nije mogao pripadati nikome drugom. Dok je Njegov pogled počivao na meni,“ nastavila je, „ja sam se pokušala zakloniti od Njegovog pogleda, osjećajući da nisam u stanju izdržati Njegove prodorne oči, ali On mi se s osmijehom približio i, položivši ruku na moju glavu, rekao: „Ne boj se.“ Zvuk Njegovog slatkog glasa oduševio je moje srce srećom kakvu nikada ranije nisam doživjela. Bila sam suviše radosna da bih izgovorila ijednu riječ, ali sam, obuzeta osjećajima, pala ničice pred Njegove noge. … Činilo mi se da sam stigla u sigurnost i mir Neba. Napokon mi se snaga vratila, i ja sam ustala. Isusove oči pune ljubavi i dalje su bile na meni, a Njegov osmijeh je ispunio moju dušu radošću. Njegova prisutnost ispunila me je svetim poštovanjem i neizrecivom ljubavlju.”

Vodič je ponovo otvorio vrata i pozvao je da uzme stvari koje je tamo položila. Onda joj je dao „zelenu vrpcu usko umotanu“, za koju joj je rekao da je drži pored srca. Kad god je „poželjela vidjeti Isusa“, trebala je izvaditi vrpcu i „razvući je do krajnjih granica“. Upozorio [ju] je da ne dopusti da ostane uvijena dugo vremena, kako se ne bi umrsila u čvor i kasnije teško ispravljala. Stavila sam vrpcu blizu svog srca“, rekla je, „i radosno sišla niz uske stepenice, hvaleći Gospodina i govoreći svima koje sam srela gdje mogu naći Isusa.“ Ovaj san joj je dao nadu. Činilo se da je zelena vrpca predstavljala vjeru, a „ljepota i jednostavnost povjerenja u Boga počele su svitati“ u njenom umu. (1T, 28, 29).

Taj je san toliko povećao njenu nadu da je našla hrabrosti i povjerila se svojoj majci, koja ju je uputila Levyju Stockmanu, metodističkom milleritskom propovjedniku u koga je Ellen imala „veliko povjerenje, jer je bio odani Kristov sluga“. Sve je rekla starješini Stockmanu. Sa suzama u očima uvjeravao ju je da nije počinila nikakav neoprostivi grijeh. On joj je opisao „Božju ljubav prema svojoj djeci, koja su sagriješila, tako da umjesto da se raduje njihovom uništenju, On čezne da ih privuče k sebi u jednostavnoj vjeri i povjerenju“. Primijetio je da je njena nesreća „zaista bila teška nevolja“, ali ju je ohrabrio neka vjeruje „da ruka Oca punog ljubavi nije bila povučena“ od nje. U budućnosti, uvjeravao ju je, ona će „sagledati mudrost proviđenja“ koja joj je dosad izgledala tako okrutna i neobjašnjiva. „Oslobodi se, Ellen,“ zaključio je. „Vrati se svom domu vjerujući u Isusa, jer On neće uskratiti svoju ljubav nijednom istinskom tražitelju.“ Kasnije je napisala da joj je „nekoliko minuta“ koje je provela s Levyjem Stockmanom dalo „više znanja“ o „Božjoj ljubavi i nježnom sažaljenju od svih propovijedi i savjeta koje sam ikada slušala“. (1T, 29, 30). Svoje iskustvo prokomentirala je na sljedeći način: „Osjetila sam neizrecivu ljubav prema Bogu i imala sam kao svjedoka Njegovog Duha da su mi grijesi oprošteni. Moji su se pogledi na Oca promijenili. Sada sam na Njega gledala kao na ljubaznog i nježnog roditelja, a ne kao na strogog tiranina koji primorava ljude na slijepu poslušnost. Moje srce je išlo k Njemu u dubokoj i žarkoj ljubavi.

Poslušnost Njegovoj volji izgledala mi je kao radost, bilo je zadovoljstvo biti u Njegovoj službi. … Osjećala sam sigurnost Spasitelja koji živi.[36]

Rano javno svjedočenje

S tim novim razumijevanjem Božje ljubavi prema njoj, ponovo je osjetila poticaj k „istoj dužnosti" koju je tako dugo odbijala — da se javno moli — i odlučila „ponijeti [svoj] križ" što je prije moguće. Te iste večeri — nakon razgovora s Levyjem Stockmanom — održavao se molitveni sastanak u kući njenog strica. „Klanjala sam se drhteći tijekom molitve", sjećala se. „Nakon što se nekolicina prisutnih pomolila, podigla sam svoj glas u molitvi prije no što sam toga bila svjesna, i u tom su mi se trenutku Božja obećanja pojavila kao mnoštvo skupocjenih bisera koji će biti primljeni samo ako ih zatražim. Dok sam se molila, napustili su me breme i muke duše, koje sam tako dugo podnosila, i blagoslov Gospodnji je sišao na mene kao blaga rosa. Slavila sam Boga iz dubine srca. Činilo se da je sve odvojeno od mene, osim Isusa i Njegove slave, i izgubila sam svijest o tome što se događalo oko mene. Kad sam se ponovo probudila i shvatila gdje sam, njegovali su me u kući mog strica."

Tek se sljedećeg dana „dovoljno oporavila da ode kući", ali kad je to učinila, osjetila je da je „jedva ona ista osoba" koja je prethodne večeri napustila kuću svog oca. „Moj mir i sreća", svjedočila je ona, „bili su u tako izrazitoj suprotnosti s mojom negdašnjom sumornošću i mukom da mi se činilo kao da sam spašena iz pakla i prenesena u raj." (LS80, 159, 160; 1T, 31).

Iskustvo koje Ellen naziva „blagoslovom" odgovara onome što su metodisti nazivali „drugim blagoslovom"[37] — posvećenjem nakon opravdanja. Ona to nije smatrala stanjem bezgrešnog savršenstva, već stanjem ispravnih namjera i savršene ljubavi. Dalje, osjetila je duboku potrebu da to svoje iskustvo ispriča. Tako je već sljedeće večeri, nakon što je „primila tako veliki blagoslov", prisustvovala milleritskom sastanku i podijelila svoje iskustvo. „Nijedna mi misao o tome što trebam reći nije pala na um," prisjećala se ona, „već je sa savršenom slobodom s mojih usana pala jednostavna priča o Isusovoj ljubavi prema meni. ... Suze zahvalnosti ... zagušile su riječi dok sam govorila o čudesnoj ljubavi koju je Isus pokazao prema meni." (1T, 32). Komentirajući svjedočanstvo, koje je ubrzo nakon toga dala na konferenciji baptista slobodne volje, rekla je: „Osjetila sam ne samo veliku slobodu izražavanja već i sreću pripovijedajući svoje jednostavno iskustvo o Isusovoj ljubavi i radosti što sam bila prihvaćena od Boga. Dok sam govorila, smjernog srca i suznih očiju, činilo se da moja duša zahvalnošću biva privučena Nebu." (1T, 33).

O svom je preobražavajućem iskustvu napisala: „Stvarnost istinskog obraćenja činila mi se toliko jasnom da sam željela pomoći svojim mladim prijateljima da izađu na svjetlost i u svakoj prilici usmjeravala sam svoj utjecaj k tom cilju." Imala je veliku sućut prema onima koji su se, kao i ona, borili pod osjećajem Božjeg nezadovoljstva zbog grijeha. „Dogovarala je sastanke" sa svojim prijateljima, uključujući i neke koji su bili „znatno stariji" od nje i koji su već bili „u braku". Mnogi od njih, otkrila je, bili su „tašti i nepromišljeni; moje iskustvo im je zvučalo kao prazna priča i nisu poslušali moje molbe", prisjeća se ona. Ali ona je „odlučila" da ne prestane ulagati napor dok se ovi voljeni ne „predaju Bogu". Provela je „nekoliko cijelih noći" u molitvi dok ih je i dalje pozivala da traže spasenje. Neki su od njih mislili da je izvan sebe jer je bila tako uporna, „naročito zbog toga što sa svoje strane nisu pokazivali nikakvu zabrinutost". Ipak, Ellen je održavala svoje „male sastanke", na kojima je „nastavljala opominjati i moliti se za svakoga od njih pojedinačno", sve dok se „svi" nisu „predali Isusu" i bili „obraćeni Bogu". Tada je počela sanjati o drugim određenim pojedincima kojima je Krist bio potreban, i dok ih je tražila i molila se s njima, „u svakom slučaju

osim jednog te osobe su se predavale Gospodu". Neki su je stariji kršćani kritizirali da je „previše revnosna", ali Ellen se nije usuđivala prihvatiti njihov savjet.

Imala je jasno razumijevanje plana spasenja i smatrala je da je njena dužnost ulagati svoje „napore za spasenje dragocjenih duša i moliti se i objavljivati Krista u svakoj prilici". „Šest mjeseci nijedna mi sjenka nije pomutila um, niti sam zanemarila nijednu poznatu dužnost. Ellen je bila toliko puna „ljubavi prema Bogu" da je „voljela razmišljati o Njemu i moliti se". U ovom iskustvu „savršenog blaženstva", ona je „željela javno kazivati o Isusovoj ljubavi, ali nije osjećala sklonost da se upusti u zajednički razgovor s bilo kim". Prepoznala je da bez nesreće i nevolja koje su nakon toga uslijedile vjerojatno ne bi predala svoje srce Isusu. Ipak, sada je Ellen mogla čak i hvaliti Boga za svoju nesreću, i prisjećala se toga s „Isusovim osmijesima, koji su mi osvjetljavali život, i s ljubavlju Božjom u svom srcu nastavljala je dalje svojim putem radosnog duha". (1T 34; usp. ST, 24. veljače 1876).

Isključenje iz Metodističke Crkve

Ironično, Ellenino iskustvo dugo traženog „blagoslova" i uvjerenja o spasenju neposredno je dovelo do njenog isključenja iz metodističke crkve u ulici Chestnut. Na sastanku metodističkog razreda ona je svjedočila o svojoj „velikoj patnji pod osvjedočenjem o grijehu, [i] kako je konačno primila blagoslov koji je tako dugo tražila u potpunom skladu s Božjom voljom" (1T35). Kad je izjavila da ju je vjera u Drugi Kristov dolazak navela da ozbiljnije traži posvećenje Svetim Duhom, vođa razreda ju je iznenada prekinuo, tvrdeći da je „primila posvećenje pomoću metodizma", a ne „pomoću pogrešne teorije". Ellen se nije složila, ponavljajući da je našla „mir, radost i savršenu ljubav" prihvaćanjem istine o „osobnom Isusovom pojavku". Svjedočanstvo na tom sastanku bilo je posljednje što ga je ondje iznijela. (LS80*,* 168; 2SG, 22, 23). Dana 6. veljače 1843. godine crkva u ulici Chestnut već je uobličila svoj prvi odbor za disciplineiranje obitelji Harmon; daljnji su odbori uslijedili tijekom proljeća te godine. Crkva je 5. lipnja imenovala odbor za „održavanje reda" na sastancima i „procesuiranje svih prijestupnika ako je potrebno". Ellenino „posljednje svjedočanstvo" kao metodistice vjerojatno se dogodilo otprilike u to vrijeme. Dana 19. srpnja Maineska godišnja metodistička konferencija u Bathu, u državi Maine, glasovala je za otpuštanje iz članstva svih vjernika koji su ustrajali u zalaganju za millerizam. Isključenje većine članova obitelji Harmon najavljeno je u crkvi u Ulici Chestnut 21. kolovoza, a postalo je pravosnažno 2. rujna kada je njihova žalba na tu odluku odbijena.[38]

Unatoč raskidu s metodistima, koncept Ellen G. White o putu spasenja ostao je u suštini wesleyevsko - arminijanski tijekom cijelog njenog života. Iako su njeni kasniji spisi o posvećenju nijansirani drugačije od metodističkog učenja – opisala je posvećenje kao doživotni proces, a ne trenutni događaj – ipak, ona je u cijelosti podržavala gledište Johna Wesleya o opravdanju i našla je mnogo više onoga što je mogla potvrditi prije nego nijekati u metodističkom razumijevanju o putu spasenja. (GC88*,* 256).[39] Kao i Wesley, ona je ustrajavala na tome da je sigurnost spasenja od „suštinske" važnosti za „istinsko obraćenje". (RH, 3. lipnja_1880; Lt 1, 1889. ; RH, 1. studenog 1892; TM*,* 440, 441).[40]

Ne-besmrtnost duše

Negdje između 1841. i 1843. godine (LS80, 169, 170)[41] Eunice Harmon i još jedna žena slušale su izlaganje na temu ne-besmrtnosti duše i raspravljale o biblijskim tekstovima na kojima je ono bilo zasnovano.[42] Do tog trenutka Ellen je bila sigurna u postojanje pakla koji vječno gori za

nepokajane. To je vjerovanje, ustvari, bilo u korijenu njenog velikog straha od Drugog Kristovog dolaska. Ovom je prilikom bila vrlo iznenađena kad je čula svoju majku kako podržava ideju da duša nema prirodnu besmrtnost. Kasnije je ispričala kakav je razgovor vodila sa svojom majkom:

„Slušala sam te nove zamisli sa silnim i bolnim zanimanjem. Kad sam ostala nasamo s majkom, pitala sam je vjeruje li ona doista da je duša ne-besmrtna, odnosno smrtna. Njen je odgovor bio kako se boji da smo bili u zabludi o toj temi kao i o nekim drugim pitanjima.

'Ali, majko,' rekla sam joj, 'vjeruješ li ti doista da duša spava u grobu sve do uskrsnuća? Misliš li da kršćanin, kad umre, ne odlazi odmah u raj, a grješnik u pakao?'

Ona je odgovorila: 'Biblija nam ne daje dokaz da postoji pakao koji vječno gori. Ako postoji takvo mjesto, trebalo bi biti spomenuto u Svetoj knjizi.'

'Pa, majko,' povikala sam, zapanjena, 'čudan ti je taj govor! Ako vjeruješ u tu čudnu teoriju, nemoj nikome reći za nju, jer se bojim da bi grješnici mogli steći sigurnost iz tog vjerovanja tako da nikada ne požele potražiti Gospodina.'

'Ako je to zdrava biblijska istina,' odgovorila je, 'umjesto da spriječi spasenje grješnika, ona će upravo biti način da se oni pridobiju za Krista. Ako Božja ljubav neće navesti buntovnika da mu se preda, užasi ga vječnog pakla neće natjerati na pokajanje. Osim toga, ne čini li se pogrešnim načinom pridobivanja duša za Isusa pozivanje na jednu od najnižih osobina uma - na užasan strah. Isusova ljubav privlači; ona će pokoriti i najtvrdokornije srce.'"

Eunice Harmon ne samo što se osvrnula na jasno učenje Biblije u vezi s tom temom već ga je prenijela preko detalja smrti do onoga što ono znači za evanđelje, potičući nadmoć religijskog iskustva zasnovanog na ljubavi u odnosu na ono koje je vođeno samo „užasnim strahom". Da je Ellen znala tu istinu godinama ranije, ona bi je poštedjela mnogih briga, straha i neprospavanih noći. Dok je sama proučavala tu temu, pronašla je novi svijet koji se otvarao pred njenim mladim umom. Tako i mnoga druga biblijska učenja – kao što su san mrtvih, uskrsnuće tijela, značaj Posljednjeg Suda i Drugi Kristov dolazak – sada su dobili mnogo više smisla. (LS80, 170-172; 1T, 39, 40).

Najsretnija godina njenog života

Ellen će kasnije opisivati razdoblje od kasnijeg dijela 1843. do jeseni 1844. godine kao „najsretniju godinu mog života", jer je živjela u „radosnom očekivanju" da će uskoro vidjeti Isusa. (LS80, 168). Smatralo se da se „hebrejska godina" 1843. završava oko 21. ožujka ili 21. travnja 1844. godine, u ovisnosti o tome koja je metoda izračunavanja korištena.[43] Ništa se neobično nije dogodilo ni na jedan od tih datuma, ali kako se milleriti još nisu usredotočili ni na jedan dan, „proljetno razočaranje" nije bilo tako veliko i teško kao kasnije „veliko razočaranje".

Objašnjenje proljetnog razočaranja koje je postalo najuvjerljivije za millerite popularizirao je Samuel S. Snow na milleritskom sastanku pod šatorima u Exeteru, u New Hampshireu, od 12. do 18. kolovoza 1844.[44] Nadovezujući se na Millerovo poznato izlaganje da su 2300 dana iz Daniela 8,14 predstavljale godine i da su se protezale od 457. p.n.e. do 1843. godine, Snow je u Millerov sustav uveo dva poboljšanja. Prvo, Snow je tvrdio da kad bi razdoblje od 2300 godina otpočelo na početku 457. godine prije Krista, ono bi isteklo krajem 1843. godine poslije Krista. Međutim, kako to razdoblje od 2300 godina nije otpočelo početkom godine 457. prije Krista već u jesen iste godine, kraj vremenskog razdoblja produžit će se za isti broj mjeseci nakon kraja 1843. sve do jeseni 1844. godine. Drugo, Snow je pokazao da su u tipologiji Levitskog zakonika

23. poglavlja proljetni blagdani — Pasha, Blagdan prvina i Blagdan sedmica — nagoviješteni i točno ispunjeni Kristovom smrću, Njegovim uskrsnućem i izlijevanjem Svetog Duha na Pedesetnicu, od kojih se svaki dogodio točno onog datuma kad i njegov tip u Levitskom zakoniku 23. poglavlju. Proširujući paralelu, Snow je tvrdio da se i jesenski blagdani iz Levitskog zakonika 23, osobito Dan pomirenja, također trebaju ispuniti na točan datum levitskog tipa. Ako bi to rezoniranje bilo točno, „očišćenje Svetišta" iz Daniela 8,14 trebalo bi početi na Dan pomirenja u jesen 1844. godine, za koji je on izračunao da je 22. listopada 1844.[45] — tada za manje od devet tjedana. Ta poruka, poznata kao „pravi ponoćni poklič"[46], proširila se kroz milleritske redove velikom brzinom. Za to vrijeme Ellen je posjećivala obitelji i molila se s onima čija je vjera bila poljuljana. Vjerujući da će Bog uslišiti njene molitve, ona i oni za koje se molila doživjeli su „Isusov blagoslov i mir". Činilo se da ima znake krajnjeg stadija tuberkuloze – slabo zdravstveno stanje, pluća ozbiljno zahvaćena bolešću i slabljenje glasa. Ipak, ništa nije bilo važnije od ispravnog odnosa s Isusom.

„U marljivom preispitivanju srca i poniznom ispovijedanju u molitvi stigli smo do vremena očekivanja. Svakog novog jutra osjećali smo kako nam je prvi posao osigurati dokaze da su naši životi ispravni pred Bogom. Shvatili smo da ako ne napredujemo u svetosti, sigurno ćemo nazadovati. Naša se zainteresiranost jednih za druge povećala; puno smo se molili jedni za druge. Okupljali smo se u voćnjacima i gajevima da bismo razgovarali s Bogom i da bismo mu prinosili svoje molbe, jasnije osjećajući da smo u Njegovoj prisutnosti kad smo okruženi Njegovim djelima u prirodi. Radosti spasenja bile su nam potrebnije od hrane i pića. Ako su nam oblaci zamaglili um, nismo se usuđivali odmoriti ili zaspati dok ih ne odnese svijest o našoj prihvaćenosti pred Gospodinom." (LS80, 188, 189).

Kad se približilo vrijeme, milleritski vjernici su se nadali da će njihov Spasitelj doći i upotpuniti njihovu radost. Međutim, vrijeme je ponovo prošlo, „neobilježeno Isusovim dolaskom". Oni su odložili svoja svjetovna zaposlenja i poslovne pothvate. „Bilo je to gorko razočaranje koje je palo na malo stado čija je vjera bila tako jaka i čija je nada bila tako velika." (LS80, 189). Mnogi su prepoznali da je Sveti Duh bio aktivan u pokretu „pravog ponoćnog pokliča", ali je nakon isteka vremena zavladala opća zbunjenost.[47] Podsjećajući se iskustva od 22. listopada 1844. Hiram Edson je zapisao: „Naša su najdraža nadanja i očekivanja srušena, a obuzeo nas je takav duh plača kakav nikada ranije nisam doživio. Činilo se da ni gubitak svih zemaljskih prijatelja ne bi mogao poslužiti kao usporedba. Plakali smo i plakali, sve do zore."[48] Jedan drugi bivši millerit je ispričao: „Vrijeme koje je prolazilo bilo je gorko razočaranje. Pravi vjernici odrekli su se svega za Krista i dijelili su Njegovu prisutnost kao nikada ranije. Isusova ljubav ispunila je svaku dušu; i s neizrecivom željom molili su se: 'Dođi, Gospodine Isuse, i dođi brzo', ali On nije došao. A sada, ponovo se okrenuti brigama, dvojbama i opasnostima života, stalno pred očima rugača i pogrdama nevjernika, koji su nas ismijavali kao nikada ranije, bila je strašna kušnja vjere i strpljenja. Kad je starješina Himes posjetio Waterbury, u Vermontu, kratko nakon što je isteklo vrijeme, i izjavio da bi se braća trebala pripremiti za još jednu hladnu zimu, moji su se osjećaji gotovo oteli kontroli. Napustio sam mjesto sastanka i plakao kao dijete."[49]

Ipak, unatoč „gorkom razočaranju", Ellen G. White se sjeća da su „bili iznenađeni što su se [se] osjećali tako slobodno u Gospodinu i što su bili tako snažno podržani Njegovom snagom i blagodaću". Rekla je: „Bili smo razočarani, ali ne i obeshrabreni." (LS80, 189, 190). Razlog za izostanak očekivanog događaja ipak se još trebao pronaći.

Nova vizija — podizanje Crkve (1844-1863)

Iako se Ellen osjećala duhovno „održanom“ tijekom „gorkog razočaranja“, njeno je fizičko zdravlje „brzo propadalo“. Liječnik je dijagnosticirao njen slučaj kao „otok konzumacije“ (tuberkulozu), predviđajući da neće moći dugo živjeti i da bi „mogla iznenada umrijeti u bilo kom trenutku“. Budući da je jedva disala dok je ležala, noći je provodila „gotovo u sjedećem položaju, a često bi je probudio kašalj i krvarenje“ iz pluća. U tom je stanju Ellen otišla da neko vrijeme boravi u kući Elizabeth Haines u Portlandu, u državi Maine, vjerojatno da bi svojoj majci Eunice Harmon dala predah od brige o njoj. (LS80, 192, 193).

Prvo viđenje i poziv u službu

U tom domu krajem prosinca 1844., oko mjesec dana nakon Elleninog sedamnaestog rođendana, ona i još četiri žene priklonile su glave za jutarnju molitvu. „Dok sam se molila,“ kasnije je opisala Ellen, „na mene se spustila Božja sila kakvu nikada ranije nisam osjetila“. (EW, 13). Ona nije bila neupućena u vezi s nadnaravnim duhovnim manifestacijama.[50] No bilo joj je to prvo iskustvo s onim što je nazvala viđenjima ili vizijama.[51] Ona je izvijestila: „Dok sam se molila, Sveti Duh je sišao na mene, i činilo mi se da se uzdižem sve više i više, daleko iznad mračnog svijeta. Okrenula sam se kako bih potražila adventiste u svijetu, ali ih nisam mogla naći; a tada mi je jedan glas rekao: ’Pogledaj ponovo, i pogledaj malo više.’ Na to sam podigla oči i vidjela pravu i usku stazu, koja se pružala visoko iznad svijeta. Tom stazom putovali su adventisti do Svetog grada, koji se nalazio na drugom kraju staze. Od samog početka staze njih je obasjavala jarka svjetlost s njenog početka, za koju mi je anđeo rekao da je to ponoćni poklič.[52] Ta je svjetlost sjala cijelom dužinom staze. … Ako su držali svoje oči uprte u Isusa, koji je bio neposredno ispred njih, vodeći ih u Grad, bili su potpuno sigurni. Ali ubrzo su neki posustali i rekli da je Grad predaleko, i da su očekivali u njega stići već ranije. Tada bi ih Isus ohrabrio podigavši svoju slavnu desnicu, iz koje je izvirala svjetlost razlivena po skupini adventista, i oni su počeli klicati: ’Aleluja!‘ Drugi su brzopleto poricali svjetlost iza sebe i govorili da ih Bog nije dotle doveo. Svjetlost iza njih se ugasila, ostavljajući njihove noge u potpunoj tami, i oni su se spotaknuli, izgubivši iz vida i putokaz i Isusa, i sa staze pali dolje u mračan i zao svijet.“ (EW, 14, 15; vidi također 2SG, 30, 31).

Zatim je vidjela Drugi Kristov dolazak, uskrsnuće umrlih vjernika, dolazak spašenih na Nebo i ulazak u nebeski Grad. Kad je svoje iskustvo ispričala adventistima u Portlandu, oni su „u cijelosti povjerovali da je to od Boga. Duh Gospodnji bio je prisutan za iznošenja svjedočanstva, i uzvišena svečanost vječnosti počivala je na nama.“ Ellen se sjećala da je bila ispunjena „neizrecivim strahopoštovanjem“, što ona „tako mlada i slaba, trebam biti izabrana kao oruđe pomoću kojeg će Bog dati svjetlost svom narodu. I dok sam pod vlašću Gospodnjom bila tako neizrecivo sretna, okružena blistavim anđelima u veličanstvenim nebeskim dvorovima, ... bila je tako tužna i gorka promjena probuditi se u nezadovoljavajućoj stvarnosti ovog smrtnog života.“ (2SG, 31-35; LS80, 193; EW, 15-17). To viđenje, kasnije nazvano vizijom Ponoćnog pokliča, bilo je od velikog značaja za grupu vjernika. Kao i većina drugih millerita, Ellen je već odustala od vjerovanja da se 22. listopada 1844. ispunilo bilo koje proročanstvo, iako su i dalje očekivali skori Drugi Kristov dolazak (WLF, 22; Lt 3, 1847).[53] Viđenje ju je navelo da ponovo prihvati ispravnost datuma i ponovo

prihvati milleritski koncept „zatvorenih vrata“, iako samo viđenje nije priopćilo da se grješnici više ne mogu obratiti (vidi članak Zatvorena vrata).[54]

Oko tjedan dana kasnije, vjerojatno u siječnju 1845., Ellen je dobila drugo viđenje, u kojem joj je pokazano da mora reći drugima što joj je Bog otkrio; da će „naići na veliko protivljenje i trpjeti duševne muke“. Anđeo joj je rekao: „Dosta ti je Božja blagodat; On će te poduprijeti.“ (2SG, 35). Poziv na javnu službu duboko ju je zabrinuo. Njena mladost, njena fizička slabost i njeno neiskustvo — sve joj se to činilo nepremostivim preprekama.[55] Osobito se bojala prekršiti običaje o ispravnom mjestu i ulozi žene.[56] „Pomisao da žena putuje od mjesta do mjesta navela me je da ustuknem. Pogledala sam čežnjivo prema grobu. Činilo mi se da mi je smrt draža od odgovornosti koju sam trebala ponijeti.“ (2SG, 36). Ellenina ljubav prema ocu navela ju je da mu se povjeri o primljenoj zapovijedi da drugima ispriča viđenje. Iako je Robert Harmon, stariji, nije mogao pratiti zbog ostatka obitelji i posla, on [ju] je „višeput uvjeravao da, ako ju je Bog pozvao da radi na drugim mjestima, da On neće propustiti i da joj otvori put. Ipak, usprkos „ovim riječima ohrabrenja“, Ellenin je put izgledao zapriječen nepremostivim poteškoćama do te mjere da je umjesto straha od smrti uslijed tuberkuloze „poželjela smrt kao oslobođenje od odgovornosti“ s kojom se suočila. (LS80, 194, 195).[57] Danima se borila s tim pozivom, osjećajući da su je napustili mir i Božja naklonost. Ta se agonija nastavila sve dok Ellen nije „osjetila spremnost da prinese svaku žrtvu samo da joj se vrati Božja naklonost“. Molila je anđela u viđenju da je sačuva „od neprikladnog uzdizanja“ kad bude govorila drugim ljudima ono što joj je Bog pokazao. Bila je uvjerena da je njena molitva uslišena (LS80*,* 195, 196; vidi i 2SG, 36, 37).

Počeci javnog djelovanja

Vjerujući tom obećanju, obavezala se da će ići tamo gdje god je Gospodin pošalje. Ubrzo joj se otvorio put da sa svojim zetom Samuelom Fossom ode u posjet svojim sestrama u Poland, u Maineu, nekih 30 milja sjeverozapadno od Portlanda. Pitala se kako bi to mogla ostvariti jer, kako je kasnije objasnila, „tri mjeseca su mi grlo i pluća bili toliko bolesni da sam mogla samo kratko govoriti“, i to „niskim i hrapavim tonom“. Na sastanku u Polandu počela je „govoriti šapatom“, ali nakon otprilike pet minuta „bol i smetnje“ napustili su njeno grlo i pluća, „glas joj je postao jasan i snažan“ i „govorila je savršeno lako i slobodno tijekom gotovo dva sata“. Kad je njena poruka bila završena, glas joj je nestao sve dok ponovo nije stala pred narod, kada se opet ponovila ista jedinstvena obnova glasa. (LS80, 197; 1T, 65).[58]

Ubrzo nakon što se Ellen vratila u Portland, jedan od mjesnih adventista, William Jordan, morao je putovati u Orrington, Maine, i budući da ga je njegova sestra Sarah odlučila pratiti, oni su pozvali i Ellen Harmon da im se pridruži. „Osjećala sam se pomalo nevoljko,“ priznala je Ellen, „ali budući da sam obećala Gospodinu da ću hoditi putem koji je otvorio preda mnom, nisam se usuđivala odbiti.“ (LS80, 197). U Orringtonu je upoznala Jamesa Whitea, mladog propovjednika iz zajednice Kršćanska povezanost (engl. Christian Connection), koji je također prihvatio milleritsku poruku.[59] Dok je radio u Portlandu u ljeto i jesen 1844., bio je impresioniran pojavom Ellen, ali se ona nije sjećala da ga je primijetila prije sastanka u Orringtonu. (2SG, 38*)*.[60] On je Ellen Harmon smatrao „kršćankom najposvećenijeg tipa“ koja je već u dobi od 16 godina bila „suradnica na Kristovom putu u javnosti i od kuće do kuće“. Također je primijetio da je ona „odlučna adventistica“, odnosno da ne omalovažava svoja milleritska vjerovanja. Ali, iako se nisu svi slagali s njenim adventističkim vjerovanjima, James je izvijestio da je „njeno iskustvo bilo tako bogato

i njeno svjedočanstvo toliko snažno da su propovjednici i vodeći ljudi iz različitih Crkava tražili njeno djelovanje kao utješiteljice i ohrabrivačice u nekoliko zajednica vjernika". (LS80 126). U Orringtonu je James prvi put čuo da Ellen iznosi svoja viđenja. (2SG, 38). Budući da su oboje bili istinski milleritski vjernici i da joj se već divio kao iznimnoj kršćanki, nije mu trebalo dugo da zaključi kako su njene vizije od Boga. Primijetio je njenu fizičku slabost i loše zdravlje, tako da je u svijetu ponekad nasilnih antimilleritskih predrasuda odmah ponudio organizirati njene sastanke i pripremiti svog konja i saonice za prijevoz. William Jordan se morao vratiti u Portland, ali Sarah je mogla ostati i putovati s Ellen neko vrijeme.

Tijekom tri mjeseca, s raznim mladim ženama kao pratiljama, James i Ellen su putovali zajedno, održavajući sastanke „gotovo svakoga dana", sve dok nisu „posjetili većinu adventističkih grupa u Maineu i istočnom New Hampshireu".[61] Na mnogim od ovih sastanaka nailazili su na srdačan prijem, ali su jednom jedva izbjegli bijesnu rulju. U Exeteru, u državi Maine, naišli su na fanatike koji su se uzdržavali od posla i puzali po podu u „vježbama puzanja" koje su nazivali „dobrovoljnom poniznošću".[62] (Lt 2, 1874). Ellen je vjerovala da ju je Bog naročito pozvao da se suprotstavi ovim fanaticima, kako bi uklonila „mrlju" njihovog utjecaja i spasila neke koji su bili iskrenog srca i podlegli prijevari. (Lt 2, 1874). U Atkinsonu, u državi Maine, njen pokušaj da posluži u zajednici Israela Dammana doveo je do „navodnog nedoličnog ponašanja između nje i Jamesa Whitea" (vidi članak Israel Damman). U Portlandu, Ellenina majka je čula glasine o ovim zbivanjima i poslala joj pismo u kojem je molila Ellen da se „vrati kući, jer su kružili lažni izvještaji" — očito u vezi s njenim povezivanjem s Jamesom Whiteom.

„Što se tiče braka," napisala je Ellen, „nikada nismo razmišljali o tome, jer smo mislili da će Gospodin vrlo brzo doći." (1Bio, 84). James je kasnije izvijestio da je „većina naše braće, koja je vjerovala zajedno s nama da je pokret Drugog dolaska Božje djelo, bila protiv braka", jer im je sklapanje braka izgledalo kao „odricanje" od „vjere" da će Krist uskoro doći.[63] Međutim, nekoliko je činitelja promijenilo njihov stav prema braku. Unatoč tome što su stalno vodili računa da nikada ne putuju bez pratiteljica, ipak su počele kružiti glasine. „Budući da su nas naša putovanja učinila podložnima prigovorima neprijatelja Gospodina i Njegove istine," pisao je kasnije James , „dužnost je nalagala vrlo jasno da ona koja ima tako važnu poruku za svijet treba imati i pravnog zaštitnika, i da bismo trebali ujediniti svoje napore." Drugi je razlog bio taj što je James sve jasnije uviđao da mu je, kao mladom propovjedniku koji je pionir u nepoznatim vodama, bilo potrebno božansko vodstvo što ga je Gospodin dao Ellen. Dana 30. kolovoza 1846. godine James White i Ellen Harmon vjenčali su se na građanskoj ceremoniji u Portlandu, u Maineu. (LS80 126, 238).

„Ušli smo u ovaj posao bez novca, s nekoliko prijatelja i slomljena zdravlja," zapisao je James kasnije, „bez papira i bez knjiga." „Skupovi vjernika bili su mali" i nisu imali „molitvene domove", tako da se većina njihovih sastanaka održavala u privatnim kućama. Samo „rijetko" je bilo tko drugi osim adventista dolazio na njihove sastanke, „osim ako su bili privučeni radoznalošću da čuju ženu kako govori". Uobičajeni obrazac njihovih sastanaka bio je da prvo James White „održi doktrinarnu besjedu", a zatim bi Ellen G. White „dala pouku prilično dugog trajanja, nježno otvarajući put k najtananijim osjećajima kongregacije". Njegov je dio bio da posadi sjeme, njen da ga „zalije", a Bog je dao da „uzraste". (*ibid.,* 127).

Ubrzo nakon vjenčanja počeli su svetkovati sedmi dan – subotu. Joseph Bates im je ranije propovijedao o suboti, ne uspjevši ih uvjeriti u njenu važnost. Sa svoje strane, Ellen je tada smatrala da

je Bates „pogriješio zadržavajući se na četvrtoj zapovijedi više nego na ostalih devet". (1T, 76). Međutim, nakon što su pročitali prvi traktat Josepha Batesa[64] u kolovozu 1846., Whiteovi su ponovo razmotrili biblijske dokaze i počeli „biblijsku subotu držati, poučavati i braniti". (1T, 75, 76).

U to je vrijeme Bates još imao ozbiljne sumnje u viđenja. U studenom je prisustvovao Konferenciji u Topshamu, u državi Maine, na kojoj su također bili prisutni Ellen i James. Tijekom jednog od sastanaka ona je „bila obavijena viđenjem Božje slave i prvi put je imala pogled na druge planete". Dok je bila u viđenju, počela je opisivati neke od planeta što ih je vidjela. Bates, koji je imao stanovito znanje o astronomiji, mislio je da prepoznaje planete kao što su Jupiter, Saturn, Uran i „nebesa koja se otvaraju". Kad je shvatio da Ellen ne zna ništa o astronomiji, uzbudio se i zaključio: „Ovo je od Gospodina." Ellen G. White nikada nije detaljno napisala što je vidjela, niti je ikada precizirala imena planeta, ali viđenje je uvjerilo Josepha Batesa da su njena viđenja nadnaravnog porijekla. (WLF, 22; LS80, 239.[65] Od ovog su se trenutka nadalje Joseph Bates i Whiteovi ujedinili u radu.

Integracija osnovnih adventističkih vjerovanja

U prosincu 1846. godine Bates je na sastanku u Port Gibsonu, u državi New York, podijelio svoje spoznaje o suboti sedmog dana s Hiramom Edsonom, Owenom R. L. Crosierom i Franklinom B. Hahnom. Bates je već bio uvjeren u njihovu novu svjetlost o Kristovoj dvofaznoj službi u nebeskom Svetištu, a oni su na tom sastanku prihvatili njegovo viđenje o sedmom danu - suboti. U siječnju 1847. Bates je objavio drugo izdanje svog traktata *Sedmi dan - subota: vječni znak* / engl. *Seventh-day Sabbath: A Perpetual Sign* koji „ne samo što je isticao važnost subote već ju je integrirao u svoje – biblijski utemeljeno - razumijevanje Drugog dolaska, nebeskog Svetišta i poruka trojice anđela iz Otkrivenja 14."[66] U to su se vrijeme Whiteovi, Joseph Bates, Hiram Edson i nekoliko drugih opredijelili za četiri biblijske doktrine koje će postati poznate kao „orijentiri" ili „stubovi" u krugu adventista svetkovatelja subote. Oni obuhvaćaju: (1) premilenijski Drugi dolazak, (2) Kristovu dvofaznu službu u nebeskom Svetištu, (3) sedmi dan - subotu i (4) smrtnost (ne-besmrtnost) zlih, sve u kontekstu trostruke anđeoske poruke iz Otkrivenja 14, 6-12 (CW, 30, 31).[67]

Uloga viđenja Ellen G. White u odnosu na ove osnovne doktrine nije bila da ih proizvedu, već da ih potkrijepe i daju potvrdu razmišljanju milleritskih adventista; odnosno da uvjere millerite da su te doktrine istinite. Milleriti su se 1843. i 1844. godine odvažili na razumijevanje biblijskih proročanstava koje nije dijelila nijedna kršćanska denominacija tog vremena. Kad su se njihova očekivanja pretvorila u porugu i poniženje, većina je jednostavno prihvatila da je Miller pogriješio i pokušala zaboraviti cijelo iskustvo. Kasnije su Batesove studije o Otkrivenju 14 i Crosierove o Svetištu ponudile biblijska objašnjenja za milleritsko iskustvo. Međutim, nakon razočaranja, došlo je do toliko različitih stavova da su se mnogi iskreni milleriti osjećali zbunjeno i nesposobni da odrede kome vjerovati. Tada su se pojavila viđenja. Kad su milleriti postali svjedoci dok je Ellen G. White bila u viđenju, primijetili su fizičke pojave koje su pratile viđenja, vidjeli su ispunjenja predviđanja, otkrivene tajne i čuda iscjeljenja. Kad su iskreni tražitelji doveli u pitanje osnovna vjerovanja, viđenja su otkrila biblijske ulomke koji su razriješili njihova neslaganja. Vidjeli su da su viđenja i Sveto pismo u savršenom skladu i nakon nekog vremena uvjerili su se da se Bog pobrinuo za pouzdano vodstvo kako bi ih izveo iz njihove zbunjenosti i obeshrabrenja.

Lako je pokazati da viđenja Ellen G. White, koja su počela u prosincu 1844., nisu proizašla iz doktrina „međaša". Doktrinu o doslovnom, vidljivom, premilenijalnom Drugom Kristovom dola-

sku iznova je iz Svetog pisma otkrio William Miller 1818. godine.[68] Subotu kao sedmi dan odmora poštovali su i o tome poučavali baptisti sedmog dana od 1650. godine.[69] Doktrina o uvjetnoj besmrtnosti i smrti kao snu (koja obuhvaća i konačno uništenje zlih) imala je svoje pristalice tijekom cijele kršćanske povijesti, ali ju je George Storrs 1841. godine oživio i objavio iz Pisma.[70] Doktrina o Svetištu, jedina biblijska doktrina jedinstvena za adventiste, dobila je svoje prvo sustavno biblijsko uobličavanje po O. R. L. Crosieru 1846. godine, potpuno odvojeno od bilo kakvog utjecaja Ellen G. White.[71] Integrirajući je okvir za te doktrine bilo proročanstvo o porukama trojice anđela iz Otkrivenja 14, koje je Joseph Bates detaljno razradio 1845. godine i to, kao i sve prethodno, prije nego što je Ellen G. White imala bilo kakvo viđenje o toj tematici.[72] Sve te doktrine bile su uključene u Batesov traktat *Sedmi dan - subota: vječni znak,* objavljen u siječnju 1847. godine.

Četiri mjeseca kasnije James White je objavio *Riječ „malom stadu“,* / engl. *A Word to the "Litlle Flock"*, uključujući dijelove iz spisa Josepha Batesa i Ellen G. White. Ta publikacija i Batesove knjige izazvale su izdavački rat između adventista „sedmog dana“ i adventista „prvog dana“, koji je doveo do potpunog raskida između dviju grupa bivših millerita.[73]

Majčinstvo

U međuvremenu, 26. kolovoza 1847., Ellen G. White je rodila svog i Jamesovog prvog sina, Henryja Nicholsa Whitea, u kući roditelja Ellen G. White u Gorhamu, u državi Maine, gdje su Whiteovi još uvijek živjeli kad nisu putovali. Whiteovi, međutim, nisu imali nikakvih prihoda kojima bi doprinijeli troškovima u domu Harmonovih, a usto Whiteovi su inzistirali i na subotnjem odmoru, što Harmonovi još nisu prihvatili. Oba činitelja zaoštrila su odnose, i do listopada Ellen i James su prihvatili poziv obitelji Stockbridge Howland da se usele u dio njihove kuće u Topshamu, u Maineu. (1T 82). Ulazak novorođenčeta u njihove živote donio je još jednu bolnu dvojbu. Treba li Ellen putovati s bebom? Treba li ostati kod kuće s bebom i dopustiti da njena ljubav prema Henryju spriječi njenu poslušnost Božjem pozivu da putuje i propovijeda?

Oko šest mjeseci ostali su kod Howlandsovih, sve dok Henryju nije pozlilo, pao je u nesvijest i nije reagirao ni na jednu terapiju. Tada su James i Ellen shvatili da su od svog malog sina načinili „izgovor da ne putuju i ne rade za dobro drugih“. Kad su obećali Bogu da će ići kuda ih On vodi ako poštedi život njihovog djeteta, groznica je popustila i Henry se počeo oporavljati. Nedugo zatim, u travnju 1848., bili su pozvani da prisustvuju Konferenciji adventista svetkovatelja subote u Rocky Hillu, u Connecticutu. Prihvatili su poziv i poveli malog Henryja sa sobom. (1Bio, 135, 136). Ellen je putovala s njim nekoliko mjeseci, vjerojatno sve dok ga je morala dojiti. Zatim ga je ostavila s Howlandsovima u Topshamu na oko pet godina. Kasnije je o tom iskustvu primijetila: „Najveća žrtva koju sam bila pozvana prinijeti u vezi s radom bila je da prepustim svoju djecu brizi drugih.“ (1T, 101; LS, 165).[74]

Biblijske konferencije svetkovatelja subote

Kad su časopisi adventista prvog dana zatvorili svoje kolumne za poruke o suboti, adventisti koji su je poštovali pokrenuli su seriju evangelizacijskih konferencija osmišljenih da okupe što više onih koji su još neodlučni u pogledu na pitanje subote. To vrijeme ujedinjavanja ljudi na zajedničkoj biblijskoj osnovi postalo je poznato kao „vrijeme okupljanja“, zamjenjujući „vrijeme rasipanja“ nakon razočaranja. Tijekom sljedeće tri godine (1848.-1850.) održane su 23 takve konferencije, počevši sa sastankom u Rocky Hillu, u Connecticutu, 20.-24. travnja 1848. godine. (2SG 93;

LS80 245). Na Drugoj konferenciji u Volneyu, u New Yorku, u kolovozu, među 35 prisutnih „teško da je bilo dvoje njih“ koji su se „slagali“. „Svi su ostajali uporni u svojim stavovima, izjavljujući da su u skladu s Biblijom. Svi su bili nestrpljivi da dobiju priliku u kojoj će prenijeti drugima svoje osjećaje, ili nam propovijedati. Rečeno im je da nismo prešli tako veliku udaljenost da bismo samo mi njih čuli, već da smo ih došli poučiti istini.“ (2SG, 97, 98).

Ellen G. White je primijetila jedan razlog svog upornog obeshrabrenja na tim konferencijama: „Tijekom zajedničkog vremena nisam mogla razumjeti obrazloženja braće. Moj um je, takoreći, bio zaključan i nisam mogla shvatiti značenje redaka koje smo proučavali. Bila je to jedna od najvećih tuga u mom životu. Bila sam u takvom stanju uma sve dok sve glavne točke naše vjere nisu bile jasne našim umovima, u skladu s Božjom riječju. Braća su znala da kad nisam u viđenju ne mogu razumjeti te stvari, i prihvatila su kao svjetlost neposredno s Neba otkrivenja koja su bila dana.“ (SpTB02, 57; 1SM, 207).

Vrijeme u kojemu je um Ellen G. White ostao „zaključan za razumijevanje Pisma“ produžilo se na neke „dvije ili tri godine“, od kraja 1846. do rujna 1849. godine. (Vidi članak: Biblijske konferencije svetkovatelja subote.)

Viđenja su vjernicima tijekom ovih konferencija „potvrdila“ osnovne doktrine na najmanje četiri načina. Prvo, viđenja su ispravljala doktrinarne greške, ne potvrđivanjem izvanbiblijskog autoriteta, već otkrivanjem biblijskih ulomaka koji su bili zanemareni. Drugo, prisutni na konferencijama bili su svjedoci da Ellen G. White, kad nije bila u viđenju, nije bila u stanju doprinijeti doktrinarnim proučavanjima ili odgovoriti na primjedbe na osnovne doktrine. Ipak, također su primijetili da su njena viđenja otkrila biblijske ulomke koji su rješavali naoko nerješive nesuglasice. Ovo su vidjeli kao dokaz da obavijesti koje su dolazile putem viđenja nisu bile od nje, već iz višeg izvora.

Treći činitelj koji je „potvrđivao“ povjerenje vjernika bilo je njihovo promatranje i dokumentiranje fizičkih simptoma Ellen G. White tijekom viđenja: kao što je prestanak disanja tijekom dugog vremena; širom je otvorenih očiju, ali nesvjesna svog okruženja; i trenuci krajnje fizičke slabosti, ponekad zamijenjeni nadnaravnom snagom. Dok su ih uspoređivali sa zapisima biblijskih proroka, zaključili su da se događalo istinsko nadnaravno proročko otkrivenje.[75] Najposlije, viđenja su identificirala međusobne odnose između osnovnih doktrina, pokazujući da one čine integralni sustav istine. Konferencija u domu Otisa Nicholsa u Dorchesteru, Massachusetts, u studenome 1848. godine usredotočila je proučavanje Biblije na Božji pečat u Otkrivenju 7 i 14. Na tom sastanku Ellen G. White je dobila viđenje koje povezuje Božji pečat sa subotom, a također je pozvala skupinu da to viđenje objavi. Nakon tog viđenja „o potocima svjetlosti“, rekla je svom mužu: „Imam poruku za tebe. Moraš početi tiskati mali časopis i slati ga ljudima. Neka u početku bude mali; ali kako narod bude čitao, poslat će ti sredstva kojima ćeš ga dalje tiskati, i bit će uspješan od početka. Pokazano mi je da će od svog malog početka on biti nalik potocima svjetlosti koji obilaze svijet.” (LS, 125).[76]

Izdavačko djelo

Siromaštvo je odvratilo Jamesa da odmah započne izdavačko djelo, ali je do srpnja 1849. godine objavio prvi broj *Sadašnje istine / engl. The Present Truth.* Naslov se posebno odnosio na sedmi dan - subotu, u kontekstu Božjeg pečata u posljednje vrijeme, žiga Zvijeri, Hrama na Nebu i poruke trojice anđela. Ellen G. White je 28. srpnja 1849. rodila njihovog drugog sina Jamesa Edsona

Whitea. U prosincu 1849. James je najavio objavljivanje prve pjesmarice adventista svetkovatelja subote,[77] ali je financijska potpora *Sadašnjoj istini* bila toliko slaba da je James bio u velikoj kušnji da prekine izdavanje malog časopisa.[78] Međutim, viđenje što ga je Ellen G. White dobila 10. siječnja 1850. objavilo je da bi „časopis trebalo i dalje tiskati" i „da Bog nije želio da James još stane; već on mora *pisati, pisati, pisati, pisati* i ubrzati poruku i pustiti da ide. Vidjela sam da će ona otići tamo gdje Božje sluge ne mogu." (1T, 172). James je poslušao savjet i nastavio objavljivati časopis. U kolovozu 1850. James je pokrenuo drugi periodični časopis *Adventni pregled / engl. The Advent Review*. Njegova je svrha bila da pregleda proročke dokaze o kojima su poučavali milleritski adventisti prije razočaranja, zajedno s novootkrivenim biblijskim objašnjenjem razočaranja, u nadi da će oživjeti vjeru bivših millerita. U studenom James je spojio *Sadašnju istinu* i *Adventni pregled* u *Reviju Drugog adventa i Subotnji glasnik/ engl. Second Advent Review and Sabbath Herald*, kasnije nazvan *Review and Herald*, koji je prvi put objavljen u Parisu, u Maineu.[79] Na dan 24. prosinca 1850., Ellen G. White je dobila viđenje koje poziva na „ evanđeoski red", odnosno organizacijsku strukturu za sve veću skupinu adventista svetkovatelja subote. (ExV54, 15-23; EW 97-104).[80] Tijekom 1850-ih bilo je međutim vrlo teško uvjeriti čak i istaknute vođe tog adventističkog pokreta svetkovatelja subote o potrebi za organizacijom.[81]

Od 1850. do 1855. *Review and Herald* nije objavio nikakva neposredna izvješća o viđenjima Ellen G. White. Kasnije će ove godine biti nazvane njenim „tihim godinama". Nagovještaj odsustva bilo kakvog vizionarskog materijala u tom časopisu nalazi se u *Review and Heraldu Extra* objavljenom 21. srpnja 1851. godine. Tu je James White izjavio da su mnogi imali „predrasude prema viđenjima", zbog čega je odlučio da u „redovnom časopisu" izostavi bilo što povezano s viđenjima. Zbog toga je i objavio *Ekstra* časopis - sa svrhom prenošenja viđenja svoje žene odabranijoj publici. Iako je planirao objaviti dodatni broj u tu svrhu „jednom u dva tjedna", izdanje od 21. srpnja ostalo je jedino takve vrste.[82] Prva knjiga Ellen G. White, *A Sketch of the Christian Experience and Views of Ellen G. White* / hrv. *Prikaz kršćanskog iskustva i pogledi Ellen G. White,* koja sadrži veći dio sadržaja *Extre*, izašao je kasnije istog mjeseca.[83] Njena je knjiga zaključila: „Preporučujem ti, dragi čitatelju, Riječ Božju kao pravilo tvoje vjere i prakse. Po toj će nam se Riječi suditi. Bog je u toj Riječi obećao da će dati viđenja u 'posljednjim danima'; ne radi novog pravila vjere, već radi utjehe Njegovog naroda i ispravljanja onih koji griješe odlazeći od biblijske istine". (ExV, 64). Tako je Ellen započela doživotnu praksu usmjeravanja ljudi na Bibliju kao na izvor doktrine, vjere i prakse.

U kolovozu 1851. godine Whiteovi su se preselili u Saratoga Springs u New Yorku, gdje je James nastavio objavljivati *Review and Herald* do ožujka 1852. U travnju, odgovarajući na sve veće potrebe „Djela", preselili su se u Rochester, New York, gdje su unajmili kuću u kojoj je bila smještena i tiskara, prva u vlasništvu adventista svetkovatelja subote, u kojoj su se tiskali *Review and Herald* i *The Youth's lnstructor* / hrv. *Instruktor mladih.* (2SG,160; LS80, 287; 1T,90).[84] Četiri su godine živjeli i radili u Rochesteru, osnivajući značajnu grupu vjernika i ustanovili početke izdavačkih i administrativnih institucija. U toj unajmljenoj kući zajedno su živjeli svi administrativni zaposlenici i radnici. Uvjeti života u toj kući postaju očiti posredovanjem pisama što ih je Ellen slala nekim prijateljima.

„Nasmijali biste se kad biste nas pogledali i vidjeli naš namještaj. Kupili smo dva stara kreveta i svaki je stajao dvadeset pet centi. Muž mi je donio kući šest starih stolica, ni dvije nisu bile iste, za koje je platio jedan dolar, a ubrzo mi je poklonio još četiri stare stolice bez sjedišta, za koje je

platio šezdeset dva centa. Okviri su im jaki, tako da sam sama izbušila ploče za sjedišta. Maslac je toliko skup da ga ne kupujemo, a sebi ne možemo priuštiti ni krumpir. Umjesto maslaca koristimo umak, a umjesto krumpira repu. Naše prve obroke pojeli smo na dasci za nadstrešnicu kamina postavljenu na dvije prazne bačve od brašna." (1T, 90; 2SG, 160, 161; LS80, 287) .

Tih godina, radeći ondje zajedno kao skupina, postigli su mnogo. Međutim, činilo se da će ih tuberkuloza gotovo sve zbrisati jedno za drugim. Jamesov brat Nataniel White umro je 6. svibnja 1853. u 22. godini života. James Edson, koji je još bio mali dječak, obolio je od iste bolesti, ali je izliječen kao odgovor na molitvu. Luman Masten se razbolio, bio je izliječen odgovorom na molitve, ali se zatim ponovo razbolio i umro 1. ožujka 1854. u 25. godini života. Nakon toga je Anna White, sestra Jamesa Whitea i urednica *Instruktora mladih*, umrla od tuberkuloze 30. studenog 1854. godine. Najposlije, Annie Smith je također umrla od tuberkuloze 26. srpnja 1855. godine u 27. godini života.[85]

Usred tog traumatičnog razdoblja — 24. kolovoza 1854. — obitelj White dočekala je rođenje svog trećeg sina, Williama Clarencea, „koji mi je", prema riječima Ellen G. White, „pomalo skrenuo pažnju sa svih nevolja oko mene". (2SG, 192).[86] Godinu dana kasnije, u studenom 1855., preselili su se s cijelim izdavačkim pogonom u Battle Creek, u Michiganu.

Vrijeme za početak subote

Ubrzo po dolasku u Battle Creek, organizirali su Konferenciju od 16. do 19. studenog, kako bi proučili „pravo vrijeme za početak subote". Dok je većina adventista počinjala i završavala subotu u 18:00 sati, bilo je onih koji su vjerovali da subota počinje s izlaskom sunca. Kad je James White zamolio J. N. Andrewsa da prouči taj predmet, Andrews je dokazao da se „večer" i „večernji" uoči subote odnose na zalazak sunca. Vrijeme u 18:00 sati u načelu nije bilo pogrešno, pošto je početak subote time pozicioniran na petak uvečer, ali suština stvari je bila u detaljima – samo je na ekvatoru zalazak sunca nastupao u 18:00 sati; sjeverno i južno od njega dolazilo je do sve većih odstupanja. Biblijski dokazi su uvjerili sve prisutne, osim njih dvoje — Josepha Batesa i Ellen G. White.[87] Ellen se pitala zašto bi promjena sada bila neophodna kad je prethodnu praksu Bog blagosiljao već devet godina. Međutim, 20. studenog Ellen je „bila uznesena u viđenju", tijekom koje joj je anđeo skrenuo pažnju na Levitski zakonik 23, 32: „Neka vam je to subotnji počinak. … od večeri do večeri - prestanite raditi." Ona je pristala da se subota proslavlja „od večeri do večeri", nakon čega joj je anđeo rekao: „Uzmi Riječ Božju, čitaj je, razumi je i ne možeš pogriješiti. Pažljivo čitaj, i tamo ćeš pronaći što je večer i *kada* je." Značajno je da joj anđeo nije rekao kada subota počinje, već ju je jasno uputio na Sveto pismo. Tada je shvatila da „nova" pozicija nije u suprotnosti s njenim viđenjem iz 1847., već da su ona i ostali prebrzo pretpostavili da „večer" znači 18:00 sati. Tada joj je anđeo objasnio da je Bog nezadovoljan kad ljudi svjesno odbacuju otkrivenu svjetlost, ali ne kad im samo treba više vremena da je u potpunosti razumiju. Tada je vidjela „da se sluge Božje moraju okupiti i zbiti svoje zajedništvo", to jest da svi trebaju počinjati subotu u isto vrijeme. (4bSG, 3, 4; usp. 1T, 116).

Zapisi s konferencije u izdanju *Review and Heralda* od 4. prosinca 1855. također su potvrdili da su adventisti bili previše suzdržani u ispovijedanju svoje vjere u viđenja Ellen G. White. Da bi izbjegao kritike, *Review and Herald* nije objavio nijednu od njenih vizija tijekom pet godina. Vjerujući da je takav odnos uzrok „sve rjeđih viđenja", zastupnici su odlučili to promijeniti. Dva tjedna kasnije, *Review* od 18. prosinca donio je članak Jamesa Whitea pod naslovom „Svjedočan-

stvo Isusovo“, koji je stao u obranu pojavljivanju duha proroštva u Crkvi ostatka.[88] Otprilike u to vrijeme pojavio se i prvi traktat od 16 stranica Ellen G. White *Svjedočanstva za Crkvu*.[89]

Viđenje velike borbe

Tijekom vikenda 13. i 14. ožujka 1858. godine James i Ellen G. White boravili su u mladoj crkvi u Lovett's Groveu, u Ohiju, gde su održavali sastanke u državnoj školi. James je u nedjelju bio pozvan da propovijeda i na pogrebu koji se održavao u toj školi. Nakon toga, Ellen je također svjedočila o kršćanskoj nadi u uskrsnuće. U jednom je trenutku tijekom svog svjedočenja bila „uznesena u viđenje Božje slave“, koje je trajalo dva sata. Viđenje je postalo poznato pod imenom velike borbe, jer joj je u njoj prikazan pregled svemirske bitke između Krista i Sotone, kako je počela na Nebu i nastavila se na Zemlji. Tema tog viđenja dominirat će njenim spisima do kraja njenog života. Na putu kući dva dana kasnije Ellen je doživjela moždani udar koji ju je ostavio djelomično paraliziranom. Nakon što su se prinosile usrdne molitve za nju, ona je povratila stanovitu sposobnost da pomiče ruku i nogu. Iako je sljedećeg dana nastavila put do Battle Creeka, po dolasku kući nije se mogla uspeti uz stepenice, pa je ostala u spavaćoj sobi na prvom katu. U početku je mogla napisati samo jednu stranicu dnevno, i zatim se odmarati tri dana. Drugo viđenje nakon tri mjeseca obavijestilo ju je da ju je Sotona pokušao ubiti tim udarom, kako bi je spriječio da objavi sadržaj viđenja velike borbe. (2SG, 266, 271, 272). Nova knjiga *Spiritual Gifts: The Great Controversy Between Christ and His Angels, and Satan and His Angels*, hrv. *Duhovni darovi*: *Velika borba između Krista i Njegovih anđela, i sotone i njegovih anđela*, izašla je u rujnu 1858. godine.[90]

Sustavna dragovoljnost

Pokret adventista svetkovatelja subote je rastao, ali još nije bilo crkvene organizacije ili financijske potpore. Osobne financije propovjednika bile su toliko nategnute da je između 1857. i 1858. godine nekoliko propovjednika bilo prinuđeno napustiti propovjedničku službu i pronaći drugi posao zbog izdržavanja svojih obitelji.[91] Tada je već postalo očito da je potrebno pronaći trajni plan za osiguravanje financijskih sredstava za „rad propovjednika“. Tako su početkom siječnja 1859. J. N. Andrews i drugi došli u Battle Creek kako bi proučili što Sveto pismo kaže u vezi s financijama. Plan o „sustavnoj dragovoljnosti“ predstavljen je 16. siječnja crkvi u Battle Creeku, a dva tjedna kasnije crkva je jednoglasno usvojila taj plan. Prvog vikenda u lipnju održana je velika konferencija u Battle Creeku s mnogim adventistima koji su na nju dolazili s „istoka, zapada, sjevera i juga“. Plan koji je crkva Battle Creek već usvojila u siječnju pročitan je i o njemu se slobodno raspravljalo. Plan je „jednoglasno usvojen“ od strane ljudi koji su prisustvovali konferenciji.[92] Ellen G. White, bolesna i obeshrabrena, osjećala se previše jadno da bi prisustvovala sastanku. Kad su J. N. Andrews i J. N. Loughborough došli i usrdno se molili za nju, dobila je viđenje u kojem joj je pokazano da ju je Sotona pokušao dovesti u očajanje kako bi laodicejskoj poruci bilo potrebno mnogo više vremena od samo nekoliko mjeseci da probudi Božji narod i da je plan sustavne dragovoljnosti bio „ugodan Bogu“. (1T, 185-190).

Crkvena organizacija

Tijekom 1850-ih James i Ellen G. White pozivali su na „evanđeoski red“, ili crkvenu organizaciju. Bilo je teško, međutim, uvjeriti vjernike da će organizacija biti nešto pozitivno. Mnogi su se još sjećali kako su se ustanovljene Crkve 1843. i 1844. godine protivile poruci o Drugom

Kristovom dolasku. Te su Crkve smatrane dijelom „Babilona“, pa se zbog toga crkvena organizacija smatrala znakom otpadništva. Čak se i zamisao o izboru imena grupe (orig. korporativnog imena tj. imena udruženja kome bi država dala status pravnog lica – *prim. prev.*) u koju su se sakupili smatrala znakom Babilona. Ipak, Ellen G. White je razumjela organizaciju kao sredstvo za „djelotvornu misiju“.[93] James je sagledavao i drugu dimenziju, ustvari pravne implikacije. Bio je upoznat s nekim slučajevima u drugim adventističkim grupama kada su crkvene zgrade, izgrađene na privatnom posjedu, bile potpuno izgubljene za Crkvu nakon što je vlasnik napustio svoje pripadništvo toj grupi. Zato je tražio pravni status pokreta adventista svetkovatelja subote, jer su samo pravna lica mogla posjedovati imovinu. Uviđao je da Crkva, a ne pojedinačni član Crkve, treba posjedovati imovinu. Osobito je shvaćao potrebu da osnuje organizaciju za izdavačku kuću, koja mu je u to vrijeme legalno pripadala.[94]

Mnogi su na koncept organizacije gledali negativno, ali je nakon opsežnih rasprava i diskusija 30. rujna 1860. odlučeno da se preporuči „organizacija izdavačkog društva koje bi po zakonu moglo posjedovati urede Reviewa“.[95] Budući da je sada odlučeno da je izdavačkoj kući potrebna legalna organizacija, trebalo je pronaći i naziv za tu organizaciju. Crkva je 1. listopada 1860. izabrala naziv „Adventisti sedmog dana“. Kad je Ellen G. White čula vijest, bila je zadovoljna. „Ime Adventisti sedmog dana“, kasnije je napisala, „sobom nosi prave crte naše vjere i uvjerit će um koji ispituje. Kao strijela iz tobolca Gospodnjeg, ona će raniti prijestupnike Zakona Božjeg i dovesti do pokajanja prema Bogu i vjere u Gospodina našega Isusa Krista.“ (SG4b, 55).

Bezimeni

Razlog zbog kojeg Ellen G. White nije bila prisutna na glasovanju o konfesionalnom imenu jest taj što je samo 11 dana ranije rodila svog i Jamesovog četvrtog sina. (2SG, 294).[96] Dječak je, međutim, još čekao na ime. Zatim je James White otišao na sastanke u Wisconsin, ostavivši svoju ženu i dječake u Battle Creeku, a dva su mjeseca roditelji u prepisci o bebi govorili kao o „malom bezimenom“. (Lts 10, 11, 1860, u 1Bio, 426).[97] Tijekom noći 19. studenog bebi je jako pozlilo. (Lt 15, 1860). James je krenuo kući čim je saznao za bebinu bolest, ali tri tjedna kasnije, 14. prosinca, dječak je umro. Nešto prije pogreba dali su mu ime John Herbert White, a sahranjen je na groblju Oak Hill u Battle Creeku 17. prosinca 1860. godine. Ellen se onesvijestila na pogrebu, a kad se vratila kući s obitelji, osjetila je da joj je njen „dom djelovao usamljeno“. (Lt 17, 1861; 2SG, 296).[98] Smrt njenog novorođenčeta uistinu joj je presjekla srce, što se vidi iz pisma koje je napisala ubrzo nakon toga. „S mučnim osjećajima koje ne mogu opisati tjednima sam promatrala svoje dijete koje pati i naposljetku vidjela sam i njegovu smrtnu borbu, zatvaranje njegovih malih očiju, ali nisam mogla naći olakšanje u plaču. Srce mi je bilo puno tuge do pucanja, ali nisam mogla pustiti suzu. Njegov mali kovčeg bio je blizu mene u kući za sastanke. Moje oko je počivalo na njemu s takvim osjećajem usamljenosti kakvo ne može osjetiti nitko osim majke koja je ostala bez djeteta.“ (Lt 1, 1861).

Ratna prijetnja

Manje od mjesec dana kasnije, u siječnju 1861., Ellen G. White je sudjelovala u posvećenju nove crkvene zgrade u Parkvilleu, u Michiganu. Njenu molitvu prekinulo je viđenje u trajanju od 20 minuta. Kad je izašla iz viđenja, ispričala je što je vidjela.

„U ovoj kući nema čovjeka koji je ikada sanjao o nevolji koja dolazi na ovu zemlju. Ljudi se

šale s uredbom o odcjepljenju Južne Karoline, ali upravo mi je pokazano da će se veliki broj država pridružiti toj državi i da će doći do najstrašnijeg rata. U ovom sam viđenju vidjela velike vojske s obiju strana okupljene na bojnom polju. Čula sam grmljavinu topova i vidjela mrtve i umiruće na sve strane. Zatim sam ih vidjela kako jure u borbu prsa u prsa [ubadajući bajonetima jedni druge]. Zatim sam vidjela bojno polje nakon bitke potpuno prekriveno mrtvima i umirućima. Zatim sam bila povedena u zatvor, i vidjela sam patnju onih koji su bili u nevolji, koji su venuli i propadali. Zatim sam bila povedena u domove onih koji su u ratu izgubili muževe, sinove ili braću. Tu sam vidjela nevolju i muku.[99]

Zatim je pogledala prisutne u crkvenoj zgradi i rekla: „Ima u ovoj prostoriji onih koji će izgubiti sinove u tom ratu." Iako su se dotad četiri južne države odcijepile, rijetko je tko mislio da će to dovesti do rata. Oni koji su se zalagali za vojnu akciju kako bi se odcijepljene države vratile u poredak smatrali su da će sukob biti vrlo brzo odlučen. Neki koji su je čuli tog dana sumnjali su da će sve biti baš tako jadno kao što je predvidjela, ali nekoliko obitelji iz crkve Parkville izgubili su sinove u građanskom ratu.[100]

Organiziranje konferencije i Generalne konferencije

Nakon što su zastupnici Konferencije održane 1860. godine izabrali ime za Crkvu i odlučili izdavačkoj kući dati pravni status, razne lokalne crkve počele su 1861. godine ulaziti u neki oblik organizacije. Crkve u državi Michigan otišle su još dalje i ujedinile se „u jednu konferenciju pod nazivom Michiganska konferencija adventista sedmog dana."[101] I u drugim su državama crkve slijedile taj primjer i organizirale svoje konferencije. Dana 20. svibnja 1863. održana je Generalna konferencija na koju su došli zastupnici iz svih konferencija. Na tom su sastanku konferencije iz svih država bile „povezane zajedno u jedinstvenu organizaciju" nazvanu Generalna konferencija adventista sedmog dana. Na prvom glasovanju James White je jednoglasno izabran za predsjednika, ali on je to odbio, da tko ne bi pomislio da je njegovo nastojanje za organiziranjem bilo motivirano osobnom ambicijom. Na drugom glasovanju John Byington je izabran za prvog predsjednika Generalne konferencije.[102]

Oblikovanje Crkve i njene misije (1863-1881)

Glavni fokus viđenja Ellen G. White u drugoj polovici 1840-ih bilo je vođenje male zajednice vjernika k biblijskom temelju njihove vjere. Tijekom 1850-ih njeni su savjeti poticali izdavačku djelatnost i organiziranje Crkve. Nakon osnutka Generalne konferencije adventista sedmog dana 21. svibnja 1863. godine njena su se viđenja fokusirala na druge vidove pripreme Crkve za svjetsku misiju.

Sveobuhvatna vizija o zdravstvenoj reformi

Samo 15 dana nakon organiziranja Generalne konferencije, u petak 5. lipnja uvečer, tijekom posjeta obitelji Aarona Hilliarda u Otsegu, u Michiganu, Ellen G. White je dobila viđenje, poznato kao viđenje o sveobuhvatnoj zdravstvenoj reformi. Ranija su viđenja iz 1848. i 1854. upozora-

vala na zdravstvene opasnosti od duhana, čaja i kave, ali viđenje iz 1863. uvelo je sveobuhvatnu zdravstvenu poruku kao pomoćnicu intelektualnom i duhovnom rastu. (Ms 1, 1863; 4aSG, 153; RH, 8. listopada 1867; RH, 2. travnja 1914; RH, 30. travnja 1914).[103]

„Vidjela sam da je sveta dužnost brinuti se o svom zdravlju i nadahnjivati druge da i oni ispune svoju dužnost, a da ipak ne preuzimamo teret njihovog slučaja na sebe. Pa ipak, dužnost nam je govoriti, suprotstavljajući se neumjerenosti svake vrste – neumjerenosti u radu, u jelu, u piću i u uzimanju lijekova – a zatim ukazati na Božji veliki lijek, na vodu, čistu meku vodu, za bolesti, za zdravlje, za čistoću, raskoš i uživanje. … Vidjela sam da ne trebamo šutjeti na temu zdravlja, već buditi umove na razmatranje te teme." (Ms 1, 1863, u 5MR, 105, 106).

Ona je naglasila da zdravstvena reforma nije samo osobno pitanje, već ima i društvene i misijske implikacije.[104] „Što je naše zdravlje savršenije, to će biti savršeniji naš rad." (Ms 1, 1863, u 5MR, 105). Ova je vizija pozvala Crkvu da se obrazuje o zakonima zdravlja i o povezanosti zdravlja i duhovnosti. Rani adventisti nisu tvrdili da su preporučene fizičke reforme originalne, ali je njihov stav da je briga o nečijem zdravlju bila *religijska* odgovornost bila novina za većinu ljudi tog vremena.[105] Sljedstveno tome, Whiteovi su počeli primjenjivati zdravstvenu reformu u svojoj obitelji. Iako su pravili izuzetke kad su putovali, i u drugim hitnim slučajevima, u svom domu su usvojili lakto-ovo vegetarijansku prehranu.

Krajem studenog 1863. godine Whiteovi su ostali bez još jednog sina. Njihov se najstariji sin Henry prehladio, i ta se prehlada ubrzo pogoršala u „upalu pluća" (pneumoniju). Bio je pozvan liječnik koji mu je propisao lijek, ali Henry je umro 8. prosinca 1863. godine. Ellen se prisjeća: „Kad je naš plemeniti Henry u šesnaestoj godini umro; kad je naš slatki pjevač odnesen u grob, i mi više nismo čuli njegovu jutarnju pjesmu, naš je dom ostao pust. Oba roditelja i dva preostala sina osjetili su najžešći udarac gubitka." (1T, 103; LS, 165, 166). Iako Henryjevo kršćansko iskustvo nije uvijek bilo zadovoljavajuće, ono je na sreću tijekom njegove posljednje godine živnulo.[106]

Samo dva mjeseca kasnije, njihov treći sin Willie obolio je od iste bolesti. Ovom prilikom nisu pozvali liječnika. Umjesto toga, Ellen ga je odlučila njegovati sama, koristeći „hidropatiju" (hidroterapiju) i stalnu molitvu dok kriza ne prođe. (4aSG,151-153).[107] Ovaj uspjeh u njenom prvom neposrednom eksperimentu liječenja vodom nesumnjivo ju je ohrabrio da nastavi pisati ono što je vidjela u viđenju 5. lipnja 1863. godine. Njeno prvo sveobuhvatno objavljivanje poruke tog viđenja bio je dio od 32 stranice u knjizi *Spiritual Gifts* / hrv. *Duhovni darovi*, u sv. 4, iz 1864. godine. (4aSG, 120- 151).

Vojna služba i građanski rat

S početkom Američkog građanskog rata, 12. aprila 1861, nevolje i nedoumice su se povećale. „Ratna groznica" umanjila je zanimanje javnosti za evangelizacijske sastanke, a pitanje sudjelovanja adventista u ratu izraslo je u veliku dvojbu.

Adventisti su bili protiv ropstva, ali su također vjerovali u svetkovanje subote i da je pogrešno oduzimati tuđi život. Od 12. kolovoza do 21. listopada 1862. godine denominacijski list *Review and Herald* objavljivao je stavove za i protiv o sudjelovanju adventista u ratu.[108] U siječnju 1863. godine Ellen G. White je poslala crkvama *Svjedočanstvo* br. 9, o „ratu i našoj dužnosti u vezi s njim".[109] U tom je svjedočanstvu predvidjela da će Sjever na kraju dobiti rat. Ona je zamjerila onima koji su, suočeni s prijetnjama, zatvorom ili smrću, tvrdili da bi radije umrli nego se podvrgnuli

regrutaciji. Tvrdila je da to ne bi bio čin vjere, već „samo fanatične drskosti". (1T,_357). Bolje bi bilo malo govoriti, moliti se za mudrost i, ako su upitani, jednostavno odgovoriti da ne suosjećaju s pobunom. Njihova je dužnost bila poštovati zakone zemlje sve dok oni nisu u suprotnosti s Božjim zakonima. Međutim, regrutacije još nije bilo; niti je postojala zakonska odredba za neborce ili svetkovatelje subote.

Kad je nacrt tog zakona usvojen 1863. godine, on je i dalje sadržavao mnogućnost ili davanja zamjenskog dobrovoljca ili plaćanja naknade od 300 dolara. Iako su adventisti bili voljni pomoći jedni drugima u plaćanju ove naknade, postajalo je sve teže to i učiniti. Dana 4. srpnja 1864. Kongres je usvojio amandman na nacrt ovog zakona, ukidajući klauzulu o izuzeću od naknade za zamjenu, osim za one koji se „zbog prigovora savjesti protive nošenju oružja". Sada je bilo neophodno da adventisti sedmog dana djeluju i postanu priznati kao neborci. To bi se prvo moglo ishoditi u državi Michigan, a potom i u drugim državama. Otada su adventisti, koliko je to bilo moguće, služili u vojsci na neborbenim dužnostima. Situacija je ipak bivala sve teža. Tako je Generalna konferencija odvojila vrijeme od 1. do 4. ožujka 1865. godine za „usrdnu i ustrajnu molitvu". Tih je dana svaki posao trebao biti obustavljen, crkvena su se bogoslužja održavala svakodnevno u 13 sati, a dva subotom. Oko mjesec dana kasnije rat je praktično bio završen.[110]

Obrazovanje Edsona i Willieja

Dok je Ellen G. White bila proročki voditeljica, plodna spisateljica i moćna govornica, imala je i svakodnevne majčinske obaveze.[111] Dnevnički zapis od 28. siječnja 1868. pokazuje kako su se njene kućne zadaće nadmetale s njenim pisanjem.

„Brat [J. O.] Corliss [mladi obraćenik] pomogao mi je pripremiti doručak. Sve što smo dodirnuli bilo je zaleđeno. Sve je u našem podrumu bilo zamrznuto. Pripremili smo smrznutu repu i krumpir. … Ispekla sam osam tava „dragulja" (Nekako baš prije tog vremena patentirana je tava za pečenje od livenog željeza s odvojenim čašicama često različitih oblika, ovdje su u obliku dragulja – *prim. prev.*), pomela sobe, oprala posuđe, pomogla Willieju da stavi snijeg u bojler, pričem mu je bilo potrebno mnogo kaca. Nemamo ni bunarsku vodu ni cisternu. Uredila sam i izglačala odjeću [iz ormara]. Osjećala sam se umorno; odmorila sam se nekoliko minuta. Spremila večeru za Willieja i mene. Baš dok smo jeli dovezli su se moj muž i brat Andrews. Nisam imala večeru za njih. Počela sam ponovo kuhati. Ubrzo sam im pripremila nešto za jelo. Tako je potrošen gotovo cijeli dan — a nijedan red nije napisan. Tužna sam zbog toga. Vrlo sam umorna. Glava mi je umorna." (Ms 12, 1868).[112]

Žarko je voljela svoju djecu i željela im je dom učiniti „najugodnijim mjestom na svijetu".[113] Tijekom prvih godina njenog majčinstva bilo je teško jer je obitelj bila iznimno siromašna (nisu živjeli sami u kući sve do sredine 1850-ih), i povremeno su morali povjeravati svoju djecu staranju drugih, ponekad na šest, osam ili deset tjedana. Usred ovog užurbanog života spasenje njene djece bila je njena najveća briga.[114] Godine 1858. napisala je: „Mnogo puta postavljam sebi pitanje: Hoće li moja draga djeca biti spašena u kraljevstvu?" (Lt 3, 1858, u AY, 44).

Prijateljici je komentirala Edsona u dobi od pet godina: „Vidjela si Henryja; pa, Edson ima više života i grubosti od Henryja, tako znaš da su mi ruke pune posla." (Lt 5, 1854, u 6MR, 297). Međutim, nije Edsonova energija izazvala njenu tugu, već njegova „sklonost neposlušnosti" i obmani. (Lt 4, 1865, u 4MR, 173).[115] Kako je Edson ušao u tinejdžerske godine, imala je dodatne razloge za zabrinutost . Primijetila je da je čak i u crkvi glumio buntovnika tako što se „smještao u lakši

položaj" i „drijemao kad bi trebao slušati upute iz Božje riječi". (Lt 21, 1861, u 13MR,_35).[116] Budući da je Edson bio stariji od dva preostala Jamesova i Ellenina sina, imao je snažan utjecaj na svog mlađeg brata Willieja.

Kad bi pokušala razgovarati s Edsonom, on bi „izgledao udaljen", kao da su njene „riječi beskorisne". (Lt 15, 1868, u 3MR, 129). Pored svoje neposlušnosti i prijevare, bio je i rasipnik. Kao tinejdžer kupio je novi kaput, samo da ga obuče u ured Review and Heralda, po cijeni koja je bila jednaka mjesečnoj plaći radnika u to vrijeme. Njegova je majka kasnije priznala da su, osim Edsonovog pogrešnog ponašanja, roditeljske greške u ključnim točkama njegovog života također ometale njegov razvoj. (Ms 12, 1868; Lt 12, 1878).[117]

Kad je bila kod kuće, Ellen je često ostavljala postrani svoj crkveni posao da bi provodila vrijeme sa svojim dječacima — čitajući im, baveći se vrtlarstvom s njima i još mnogo toga.[118] Kad je putovala, mislila je na njih. Kad je Edson imao 17 godina, ona mu je ujesen poslala „udobnu odjeću za zimu", rekavši: „Nadam se da će ti pružiti onoliko zadovoljstva kad je budeš nosio kao što sam ja uživala dok sam je izrađivala za tebe. Do kasno sam ostajala budnom i rano ustajala, prije nego što se itko probudio, kako bih radila na njoj. Molitve da se odjeneš u Kristovu pravednost ušivene su u ovu odjeću." (Lt 5, 1866, u 2Bio, 155).

Daljnji razvoj zdravlja

U kolovozu 1864. izašao je iz tiska četvrti svezak *Duhovnih darova* Ellen G. White, uključujući dio o zdravlju na 32 stranice, (4aSG,120-151). Ubrzo nakon toga, zajedno sa suprugom, posjetila je „Naš dom" na brdu, ustanovu za reformu zdravlja u Dansvilleu u New Yorku, kojom je upravljao dr. James C. Jackson. James White je opisao razlog njihova posjeta na sljedeći način: „U rujnu 1864. godine, gospođa [White] i ja proveli smo tri tjedna u zdravstvenoj ustanovi u Dansvilleu, okrug [Livingston], u New Yorku, pod nazivom 'Naš dom'. Cilj ovog našeg posjeta nije bio da se liječimo, jer smo bili u boljem zdravlju nego inače, već da vidimo ono što bismo mogli vidjeti i da čujemo ono što bismo mogli čuti, kako bismo mogli dati donekle definitivan izvještaj mnogim prijateljima koji su se o njemu raspitivali."[119]

Jedan od liječnika ovdje bio je dr. Horatio S. Lay, adventist sedmog dana s kojim je Ellen G. White razgovarala ubrzo nakon svog viđenja o zdravstvenoj reformi 1863. godine. Ohrabren viđenjem, dr. Lay je odveo svoju bolesnu ženu u Dansville da bi se tu mogla liječiti a on mogao proučavati terapije koje se koriste. Ubrzo je primljen među osoblje, što mu je dalo još bolju priliku da se upozna sa svim oblicima terapija. Kad su James i Ellen došli u Dansville 1864. godine, poduzimali su tretmane, večerali za stolovima u toj ustanovi, promatrali odjeću tamošnjih žena i slobodno razgovarali s dr. Jacksonom. Oboje su bili zadovoljni „općom atmosferom, programom prehrane i tečajima liječenja". Proveli su tri tjedna u Dansvilleu i pronašli „praktičnu primjenu načela zdravog života koja bi im odgovarala" da mogu biti učitelji zdravstvene reforme. U sljedećim tjednima James i Ellen su posjećivali crkve i govorili o bolestima, njihovim uzrocima i reformama u životnim navikama.[120] U prvim mjesecima 1865. godine James White je uredio i objavio šest traktata pod naslovom *Zdravlje: ili kako živjeti*.[121] Uz šest članaka iz pera Ellen G. White, ti su traktati sadržavali i poglavlja mnogih suvremenih reformatora u zdravstvu, pokazujući da Whiteovi nisu bili neinformirani o širem pokretu zdravstvene reforme svog vremena.[122] U šestom i posljednjem članku „Bolest i njeni uzroci" Ellen je napisala: „Sestre moje, među nama je potrebna reforma odijevanja. Mnogo je grešaka u današnjem stilu ženskog odijevanja." (HR, 1.

veljače 1872). Našla je zamjerke u uobičajenim stilovima odijevanja tih dana zbog razloga zdravlja, skromnosti i utjecaja odjeće.[123]

Drugi posjet Whiteovih Dansvilleu došao je naglo kad je 16. kolovoza 1865. James White doživio prvi od nekoliko moždanih udara, čije će ga posljedice mučiti do kraja života. Već 14. rujna Whiteovi su krenuli u „Naš dom" dr. Jacksona u Dansvilleu,[124] u pratnji J. N. Andrewsa, koji je također bio bolestan. U ustanovi su ostali tri mjeseca. Ellen se nije pridržavala nekih pravila i ograničenja ustanove, jer nisu bila u skladu s načelima koja su joj otkrivena u viđenju. Na primjer, dr. Jackson je zahtijevao od svojih pacijenata, koji su bili izloženi psihičkom naporu, da se potpuno odmore. Umjesto bilo kakvog posla, preporučivao je zabavu kao što su „ples, kartanje i odlasci u kazalište". (RH, 20. veljače 1866).[125] Budući da se sol smatrala otrovom, njena je upotreba bila zabranjena. Andrews se pridržavao tog pravila i nije koristio bilo kakvu sol. Jednog je dana Ellen G. White posula malo soli po svojoj neslanoj kaši. Kad je Andrews vidio šta ona čini, rekao joj je svečanim glasom: „Sestro White, zar ne znaš da je sol mineralna supstancija koju nikada ne treba unositi u ljudsko tijelo?" Jednako svečanim tonom ona je odgovorila: „Moja Biblija kaže da je sol dobra." Time je diskusija završena.[126] Dalje, liječnici su savjetovali Jamesu da se prestane moliti, jer su smatrali da mu je religija izvor stresa kojim je narušio zdravlje. Ipak, Ellen G. White se nije mogla složiti s takvim obrazloženjem. Prije je vjerovala da je Jamesu potreban koristan fizički rad, mogućnost da koristi svoj mozak i aktivna vjera u Boga da bi se oporavio (Ms 1, 1867).[127] Sukladno tome, odlučili su napustiti Dansville.

Viđenje o zdravstvenoj ustanovi

Negdje u prosincu otputovali su u kuću prijatelja u blizini Rochestera u New Yorku. Tu je na Božić 1865. godine Ellen dobila viđenje u kojem je primila upute kako se James može oporaviti. Viđenje je također naložilo adventistima da osnuju zdravstvenu ustanovu, medicinski sličnu onoj u Dansvilleu, ali bez zabave, za koje joj je pokazano da su štetne za duhovno blagostanje, i zbog čega je ustanova u Dansvilleu bila manje idealna za dugoročno pokroviteljstvo adventista (1T, 485, 489, 494). Potrebu za zdravijim načinom života nije bilo teško prepoznati, jer je većina adventističkih propovjednika te godine bila bolesna ili invalidna. Izvršni odbor novoorganizirane Generalne konferencije nije se sastajao zbog nedostatka kvoruma — dvojica su od trojice članova bila suviše bolesna da bi nosila odgovornosti.[128] Međutim, Božićna vizija iz 1865. godine integrirala je zdravstvenu reformu s religijom jer je „zdravstvena reforma... dio poruke trećeg anđela i s njom je isto tako tijesno povezana kao što su ruka i šaka s ljudskim tijelom." Usto, zdravstvena je poruka trebala biti ključna u pripremi adventista „za glasnu viku trećeg anđela" i za Drugi Kristov dolazak (1T, 486). Otuda je „zdravstvena reforma trebala biti sredstvo za postizanje cilja, a ne cilj sama po sebi".[129] Neki su ljudi očito propustili ovu točku, i zato je Ellen morala 1867. razjasniti da je „zdravstvena reforma usko povezana s djelovanjem poruke trećeg anđela, ali ona nije poruka sama za sebe. Naši propovjednici trebaju poučavati zdravstvenu reformu, ali ona ne bi trebala biti dominantna tema umjesto adventne poruke." To je prije dio „pripremnog rada za susret s događajima na koje se odnosi poruka". (*ibid.*, 559). To objašnjava zašto je stavila naglasak na pravilnu ravnotežu i zašto je više puta upozoravala da se ne odlazi u krajnosti.

Primjena zdravstvenih uputa bila je njen dominantni prioritet za sljedeću godinu. (2Bio, 118-125, 128-144, 154-159).[130] Na Zasjedanju Generalne konferencije u svibnju 1866. godine Ellen G. White je naglasila potrebu osnivanja zdravstvene ustanove. Mlada denominacija prihvatila je

dvostruki izazov: zdravstvenog odgoja i liječenja. Do kolovoza 1866. adventisti su pokrenuli novi časopis *The Health Reformer* / hrv. *Zdravstveni reformator*, a u rujnu su otvorili Zapadni institut za reformu zdravlja u Battle Creeku.[131]

Poboljšanje Jamesova zdravlja

Tako je do prosinca 1866. Crkva postigla glavni cilj božićnog viđenja iz 1865. — osnivanje Zapadnog instituta za reformu zdravlja. Ipak, za Ellen se činilo da ima malo napretka u borbi za zdravlje Jamesa Whitea. On je postao mnogo pasivniji, a ona se bojala da će, ako uskoro ne bude potaknut da koristi svoj um i mišiće, izgubiti mogućnost za oporavak. Nakon mnogo molitve odlučila ga je povesti na turneju održavanja propovijedi, iako je bila zima, nadajući se da će ta aktivnost zaustaviti njegov mentalni pad. Dana 19. prosinca, tijekom snažne snježne oluje, protivno savjetima gotovo svih, Ellen je svog muža i njihovog sina Willieja odvela u otvorenoj kočiji u gradić Wright, u Michiganu, gdje su odmah započeli sastanke oživljavanja. Tijekom sljedećih šest tjedana Ellen je propovijedala 20 puta, a James 12 puta. Ali prvo ga je morala nagovoriti da izađe za propovjedaonicu. „Nakon mnogo molbi i nagovaranja", prisjeća se ona, „pristao je stati za govornicu i progovoriti ljudima. Moje srce bilo je puno radosti, ali sam mogla samo naglas zaplakati. Pobjeda je, znala sam, bila ostvarena, moralni senzibilitet i snage su se probudili. Moj muž je spašen." (Ms 1, 1867).[132] Njegovo je zdravlje tako dobro reagiralo na promjenu okoline da su u travnju 1867. već kupili farmu i gradili kuću u Greenvilleu, u Michiganu. Gradili su tijekom proljeća i obrađivali zemlju tijekom cijeloga ljeta, a do jeseni je James već povratio relativno zdravlje, budući da je Ellen smišljala sve vrste načina da uključi svog muža u fizičko vježbanje. (Ms 1, 1867).[133]

U rujnu 1867. Whiteovi su krenuli na dvadesetotjednu maršrutu[134] tijekom koje su prešli 3200 milja željeznicom i 600 milja zaprežnim kolima te održali 140 sastanaka. James je izvijestio da je „na više od 100 ovih sastanaka" Ellen „govorila od pola do dva sata".[135] Tijekom 1867. godine Ellen je propovijedala gotovo dva puta češće od Jamesa. Arthur White je primijetio da je invalidnost Jamesa Whitea „nagnala Ellen da sasvim slobodno govori u javnosti, i to do te mjere da je mogla otići u crkvu i obratiti se prisutnima na bogoslužju u subotnje jutro." (2Bio, 185). U siječnju 1868. Whiteovi su se vratili u Greenville. U sljedeća su tri mjeseca radili na pisanju tijekom tjedna, a vikendom su putovali kako bi propovijedali u crkvama udaljenim na dan vožnje od Greenvillea. Tako je Ellen iskustvom potvrdila ono što je naučila u svojim viđenjima — da ona i James trebaju uravnotežiti svoj naporan život u službi tjelesnim vježbama, primjerenim snom i prekidima rada odmorom i relaksacijom.

Kad se James White vratio na posao, u rano ljeto 1868. sastao se sa zaposlenicima Review and Heralda. Predvodio je u molitvi, moleći Boga da blagoslovi izdavačku kuću, da svaku stranicu časopisa učini sredstvom za spašavanje duša, i da omogući svakom tiskaru, uredniku i radniku da vidi plodove svog rada na Novoj Zemlji. Tijekom svoje molitve James se slomio i zaplakao. Uriah Smith, tadašnji urednik časopisa, kasnije se sjećao: „Jedno vrijeme smo svi zajedno plakali u tišini, osim čujnih jecaja i srdačnog odgovora prisutnih."[136]

Dok su James i Ellen nastavljali svoja putovanja, posjećujući gotovo svaki adventistički sastanak pod šatorima u Sjevernoj Americi svake godine ili dvije, sada su počeli u svoje planove uključivati i odmore. Na „početku godine" 1870. kupili su vikendicu u Washingtonu, u Iowi, kao svoje „skrovište" gdje su se mogli „relaksirati i baviti pisanjem". Tamo su obično provodili tjedan dana

početkom lipnja, prije no što su prisustvovali sastanku pod šatorima u Iowi, nakon čega su uslijedili takvi isti sastanci u Illinoisu, Minnesoti i Wisconsinu u sljedećim tjednima (2Bio, 290).[137] Te godine, 1870. izašao je i prvi svezak knjige *Duh proroštva*.[138]

Vjenčanje Jamesa Edsona i Emme

U ljeto 1869. James i Ellen saznali su da Edson, koji još nije imao 20 godina, razmišlja o vjenčanju i ženidbi. Oba njegova roditelja nisu bila zadovoljna tom vijesti. Ellen mu je napisala: „Otac plače nad tvojim slučajem. Oboje smo u velikoj nedoumici što da ti kažemo ili učinimo u tvom slučaju. Mi istovjetno gledamo na to pitanje. Ti u ovom trenutku nisi sposoban osnovati obitelj, jer si po rasuđivanju dijete – po samokontroli si dijete." Ipak, nije htjela odustati od njega unatoč svom osjećaju beznađa. „Srce mi krvari za tobom. Ne mogu odustati od tebe." (Lt 6, 1869).[139] Brak Edsona Whitea i Emme McDearmon zaključen je u Battle Creeku 28. srpnja 1870., na Edsonov dvadeset prvi rođendan. James je vodio vjenčanje, što je obitelji također omogućilo stanku u užurbanom rasporedu sastanaka pod šatorima. Zatim su James, Ellen, Willie i Lucinda Hall, Ellenina najbolja prijateljica i, u to vrijeme kućna i literarna pomoćnica, sjeli u vlak da odu na sastanke pod šatorima u New Yorku i Massachusettsu.[140] Iako Edson i Emma nisu imali djece, njihov je brak bio uspješan, trajao je sve do Emmine smrti 1916. godine.

Ljeto u Rocky Mountains

Godine 1872. zdravlje Jamesa Whitea ponovo je bilo narušeno, pa su James, Ellen, Willie i Lucinda Hall krenuli u Kaliforniju (Lt 5, 1872; 2Bio, 341; Pismo 10, 1872; Pismo 11, 1872; Rukopis 4, 1872).[141] Napuštajući Battle Creek 23. lipnja, nadali su se da će stići do Kalifornije u roku od tjedan dana, ali zaustavljanja u Missouriju i Kansasu odložila su njihov dolazak, tako da su već putovali tri tjedna kad su stigli u Denver, u Coloradu. James je bio toliko slab da se onesvijestio u željezničkom depou. Preslab da hoda, odmarao se na podu dok je Willie jurcao sa svojom rođakom, s kćeri Ellenine sestre, Louisom Waling. Muž Ellenine sestre, William Waling, dovezao je kočiju i pozvao Whiteove i Lucindu da neko vrijeme ostanu u Denveru. Budući da James nije bio u stanju nastaviti putovanje, odlučili su se odmah odmoriti i „isprobati planinski zrak" u visokim Rocky Mountains, tada uglavnom netaknutim pogodnostima suvremene civilizacije. Različiti doživljaji tijekom ljetnih praznika — kampiranje, lov, ribolov, jahanje, planinarenje, branje malina i ogrozda — učinili su da ljeto brzo prođe. (Lt 30, 1872).[142]

Savjeti o reformi odgoja i obrazovanja

Dok je bila u Rocky Mountains, Ellen je opisala ideale adventističkog odgoja i obrazovanja što ih je vidjela u ranijem viđenju. Savjeti su prvi put izdani pod naslovom „Pravi odgoj" u njenom Svjedočanstvu br. 22. Kasnije su objavljeni u šest dijelova u časopisu *The Health Reformer* (HR, prosinac 1872; HR, travanj 1873; HR, svibanj1873; HR, lipanj 1873; HR, srpanj 1873; HR, rujan 1873).[143] Počela je riječima: „To je najljepši [najdelikatniji] posao koji su muškarci i žene ikada preuzeli: bavljenje mladenačkim umovima." Pravilan odgoj i obrazovanje, kako ga je ona vidjela, „obuhvaća više od pukog poznavanja knjiga". Umjesto toga, ona je predložila uravnotežen i cjelovit pristup odgoju i obrazovanju, koji „uzima sve što je dobro, čestito, pravedno i sveto" i „primjenjuje umjerenost, pobožnost, bratsku dobrotu i ljubav prema Bogu i jednih prema drugima". To bi se moglo postići samo obraćanjem pažnje na „fizičko, mentalno, moralno i vjersko

odgajanje i obrazovanje djece“ (3T, 131, 132). Iako odgojni i obrazovni prijedlozi i programi Ellen G. White nisu bili jedinstveni u usporedbi s idejama i programima drugih reformatora odgajanja i obrazovanja njenog vremena, „njeni su koncepti bili ispred opće odgojne i obrazovne prakse tih dana“.[144] Zbog toga nije imala iluzija kad je rekla: „Mi smo reformatori.“ Međutim, načelo sinergije između mentalnog rada i fizičkog nije bilo prouzročeno antiintelektualizmom kao što se on ponekad može naći među konzervativnim kršćanima. Umjesto toga, izjavila je: „Neznanje neće povećati poniznost ili duhovnost bilo kojeg deklarativnog Kristovog sljedbenika. Intelektualac kršćanin najbolje može procijeniti istine božanske Riječi. Krista najbolje mogu proslaviti oni koji mu razumno služe.“ (3T, 159, 160).

Zima intenzivnog rada u Kaliforniji dosegla je vrhunac organiziranjem Konferencije u Kaliforniji. U ožujku su se Whiteovi vratili u Battle Creek da prisustvuju Zasjedanju Generalne konferencije 1873. godine i promiču školu koja će postati Battle Creek College (2T, 371). Šest tjedana užurbane aktivnosti u Battle Creeku kulminiralo je četvrtim udarom paralize Jamesa Whitea 22. travnja 1873. i petim 13. svibnja. Nekoliko moždanih udara bio je signal da se pobjegne od stresa u sjedištu organizacije na sada već poznata mjesta za bijeg u Iowi i Coloradu. James i Ellen su i propovijedali na sastanku pod šatorima u Iowi, a planirali su prisustvovati na još tri takva sastanka. Međutim, nekoliko dana u njihovom „skrivenom domu“ u Washingtonu, u Iowi, uvjerilo ih je da trebaju izostati sa sastanaka pod šatorima i otići pravo u Colorado (2Bio, 381-384; Ms 8, 1873).[145]

U ljeto 1873. godine Whiteovi su ostali u Coloradu više od četiri mjeseca. James i Ellen su se posvetili odmoru i pisanju. Willie je uživao u vožnji čamcem, pecanju i lovu. Ellen je prijavila jednu večernju ekskurziju koja se pretvorila u cjelonoćnu avanturu. „Brat Glover i Willie su jedne večeri otišli pecati, ali je vjetar bio toliko jak da su… morali kampirati s druge strane jezera cijelu noć.“ Upalili su logorsku vatru i održavali je tijekom cijele noći. „Osjećali smo se vrlo zabrinuti zbog njih“, napisala je Ellen Edsonu i Emmi, „sve dok se sljedećeg jutra nisu vratili kući [u] kamp. Dosad su sve ribe koje smo upecali uloviljene srebrnim mamcem. Brat Glover je sada otišao, uvečer nakon završetka subote ponovo okušati sreću“. (Lt 13, 1873). Tjedan dana kasnije osoba koja je trebala dopuniti zalihe hrane nije se pojavila, a kamperima je ponestajalo hrane. Ellen je u svom dnevniku napisala: „Naše zalihe su se tijekom nekoliko posljednjih dana veoma smanjile. Mnoge su od naših životnih namirnica nestale — nije bilo maslaca niti bilo kakvog umaka, nije bilo kukuruznog brašna ili graham brašna. Imali smo samo malo finog bijelog brašna i to je bilo sve. Očekivali smo da će životne namirnice svakako stići još prije tri dana, ali nisu stigle. Willie je otišao do jezera po vodu. Čuli smo njegov pištolj i utvrdili da je pogodio dvije patke. Bio je to doista blagoslov, jer bilo nam je potrebno nešto od čega ćemo živjeti.“ (Ms 12, 1873). Dok su razmišljali što bi „mogli učiniti ako tog dana ne dođe pomoć, gospodin Voling je dojahao“ s nekim ograničenim tovarom namirnica. „Donio nam je maslac i fino brašno. Willie je te noći dodao zalihe tako što je uhvatio ono što je Ellen opisala kao „četrnaest najvećih pastrmki koje sam vidjela“. (*ibid.*).[146]

Tijekom jednog dijela tog vremena James je pozvao Dudleya M. i Lucretiju Canright da im se pridruže u planinama. Vrhunac boravka tijekom tih triju tjedana u pretrpanoj kolibi bila je prepirka između Jamesa i Dudleya. Canright je kasnije rekao da je Ellenino pristajanje uz njenog muža tom prilikom bio početak njegovog gubitka vjere u njeno vodstvo. (Vidi članke Colorado i Dudley M. Canright.) Whiteovi su ostali u Rocky Mountains do početka studenog, vratili su se u Battle Creek na Zasjedanje Generalne konferencije u prosincu i najposlije stigli u Kaliforniju.

Osnutak Pacific Pressa

Tijekom kišne kalifornijske zime, uz nespokojno čekanje da dođe do poboljšanja Jamesovog zdravlja, Whiteovi su proučavali i molili se o poduzimanju svojih sljedećih koraka. Ellen je 1. travnja 1874. imala viđenje o moći tiska, izazivajući crkvene vođe da ne odbace „suviše ograničene ideje o Djelu", već da „zauzmu šire poglede". Predvidjela je širenje adventističkog djelovanja na Zapadne Sjedinjene Države, kao i na inozemstvo (LS, 208, 209).[147] Dok su se zajedno savjetovali o ovoj poruci, postali su uvjereni da trebaju tiskati tjedni list u Oaklandu, u Kaliforniji. Zbog toga su se Whiteovi u travnju ondje preselili, započeli sastanke pod šatorima u svibnju, i do 4. lipnja osnovali Pacific Press Publishing Association te objavili prvo izdanje časopisa *Signs of the Times* / hrv. *Znaci vremena*. Ponovo se udubivši u izdavaštvo, kao i ranije, James je obnovio svoju želju za životom. Ipak, financijske su prepreke bile velike. Dok su se molili za rješenja, Ellen je izjavila da „kao da joj je čujni glas rekao: 'Idite u crkve i tražite novac od onih koje sam postavio za upravitelje sredstava.'" Istodobno je vidjela anđela kako pokazuje na istok preko Rocky Mountains. Ona je „čekala na pristanak [svog] muža", koji je on dao u suzama jer nije mogao napustiti novi časopis. U strahu da će se predomisliti, na brzinu se spakirala i otišla istog dana kad je novi časopis objavljen. Putujući sama dok je Willie nije sreo nekoliko dana kasnije, govorila je na četiri sastanka pod šatorima — u Iowi, Illinoisu, Wisconsinu i Minnesoti. Nakon sastanka u kampu u Minnesoti, Ellen i Willie su proveli nekoliko dana u kući u Washingtonu, u Iowi, prije no što su se vratili u Battle Creek 3. srpnja. (ST, 4. lipnja 1874; Ms 4, 1874; 2Bio, 419, 420; Lts 34, 36, 38, 40, 1874).[148]

Kad se Ellen 14. srpnja obratila masovnom skupu o temi trezvenosti u Battle Creeku, Willie ju je otpratio na podij. Ellen je izvijestila Jamesa: „Willie me je sačekao kad sam sišla s govornice i sjeo tamo uz mene, i stavio mi krzno oko ramena nakon što sam prestala govoriti. Čini se da razumije svoju ulogu." (Lt 43, 1874). Williejeva je pomoć obuhvaćala pratnju u osobnim posjetima i pružanje tajničke, ili čak uredničke pomoći. Jamesu je napisala: „Upravo smo završili *Sufferings of Christ* / hrv. *Kristova stradanja*. Willie mi je pomogao, a sada nosimo tekst u ured da ga Uriah [Smith] kritizira. Mislim da će to biti traktat od trideset dvije stranice." (Lts 41, 44, 1874). U kolovozu joj se James ponovo pridružio na sastanku pod šatorima u Michiganu i otvaranju koledža.

Prvi adventistički koledž

Battle Creek College službeno je otvoren 24. kolovoza 1874. godine. Razvio se iz škole koju je Goodloe Harper Bell započeo s 12 učenika u ljeto 1872. godine. Na početku školske 1873./1874. godine, školski odbor je zamijenio Bella 28-godišnjim Sidneyem Brownsbergerom, koji je magistrirao na Sveučilištu u Michiganu. Whiteovi su nesumnjivo bili posvećeni zamisli o koledžu koji bi obučavao denominacijske radnike. Međutim, James i Ellen nisu bili sretni zbog lokacije odabrane za koledž. Pažljivo čitanje Elleninog članka „Pravi odgoj i obrazovanje" pokazuje da bi ruralna lokacija bila poželjnija od grada kao što je Battle Creek. Ipak, drugi činitelji bili su važniji u konačnoj odluci o imanju koledža. U jesen te godine ona je pročitala odboru koledža „Pravi odgoj i obrazovanje", naglašavajući potrebu kombiniranja fizičkog rada i umnih napora tijekom školovanja. Brownsberger je priznao da nema znanja i iskustva s takvom vrstom obrazovanja, ali je odbor smatrao da je njegova akademska diploma suviše vrijedna da bi se odbacila u korist predloženim inovacijama. Ellen G. White je bila duboko razočarana, ali su ona i James „nastavili podupirati koledž i raditi na njegovoj uspješnosti".[149] Ona je prepoznala važnost „znanosti", što je bilo upućivanje na druge akademske programe, ali je inzistirala da „Biblija treba biti središnji

dio cjelokupnog poučavanja".[150] Tri godine kasnije ponovila je cilj osnivanja škole: „Battle Creek College osnovan je s ciljem poučavanja znanosti i istodobnog dovođenja učenika Spasitelju, odakle potječe cjelokupno istinsko znanje. Obrazovanje stečeno bez biblijske religije lišeno je svog pravog sjaja i slave. ... Veliki cilj osnivanja našeg koledža bio je da se daju ispravna gledišta, pokazujući sklad između znanosti i biblijske religije." (4T, 274).

Tijekom ljeta i jeseni 1874. godine podignuta je nova zgrada, a u prosincu škola se mogla useliti u nju. Posvećenje koledža bilo je planirano za 5. siječnja 1875. godine, ali je Ellen G. White bila vrlo bolesna od gripe. Kad su J. H. Waggoner, Uriah Smith i James White došli i molili se za nju, dobila je viđenje, nakon kojega je[151] „rekla svojim slušateljima da nije daleko vrijeme kad ćemo slati propovjednike u mnoge strane zemlje, da će Bog blagosloviti njihov trud i da će se na mnogim mjestima objavljivati sadašnja istina. Rekla je da je u viđenju vidjela tiskare koje rade u mnogim stranim zemljama, tiskaju periodične publikacije, traktate i knjige koje sadrže istine o svetosti subote i skorom Isusovom dolasku. U tom trenutku otac ju je prekinuo i rekao: 'Ellen, možeš li nam reći imena tih zemalja?' Ona je oklijevala na trenutak, a onda je rekla: 'Ne, ne znam imena. Slika je vrlo jasna, i ako bih ikada vidjela ta mjesta i tiskare, prepoznala bih da su to oni iz viđenja. Ali nisam čula imena mjesta. O, da, sjećam se jednog, anđeo je rekao: *Australija*.'"[152] U to vrijeme Crkva je imala dvije izdavačke kuće i jednu zdravstvenu ustanovu a trebala je posvetiti i svoj prvi fakultet. Crkva je upravo poslala J. N. Andrewsa u Europu, ali će proći godine prije nego što će Adventistička Crkva imati tiskare u Europi, ili bilo kakvo djelovanje u Australiji.

Poteškoće s mužem

James i Ellen G. White imali su neobično partnerstvo za Ameriku u devetnaestom stoljeću. Uobičajeni stresovi timskog služenja — koji su često zajedno gotovo 24 sata dnevno, sedam dana u tjednu — bili su pojačani potencijalnim sukobom između njegovog autoriteta kao predsjednika Generalne konferencije i njenog kao proročice. (Vidi članke Brak Jamesa i Ellen G. White i Ženska pitanja).[153]

James je bio iznimno energična, talentirana, posvećena i ustrajna osobnost. Bez njegovog zalaganja i vodstva vjerojatno ne bi bilo „Crkve adventista sedmog dana kakvu poznajemo danas". Njegova energija i upornost doveli su do provedbe „izdavačkih, administrativnih, medicinskih i obrazovnih" programskih grana adventizma. Međutim, njegova dominantna osobnost, u kombinaciji s lošim zdravljem nakon 1865. godine (na kraju je doživio najmanje pet paralizirajućih udara), učinila ga je osobom s kojom je često bilo teško živjeti. Nakon njegovog prvog moždanog udara „njegova nesposobnost da vjeruje drugima, uspori ili delegira autoritet obojila je ostatak njegovog života".[154] Iako je ponekad patio od depresije i davao „nepromišljene izjave i optužbe", nastavio je „davati velik doprinos" Crkvi, postigavši „više od tri ili četiri druga čovjeka zajedno". Ipak, njegovi problemi su utjecali na njegove odnose s drugim crkvenim vođama, kao i s njegovom ženom i djecom.[155]

Jedno razdoblje ozbiljnog stresa u njihovom braku otpočelo je u proljeće 1874., kad su Whiteovi bili u Oaklandu u Kaliforniji. Ellen se osjećala snažno pozvanom da putuje na istok i predvodi na sastancima pod šatorima, ali nije bila voljna to učiniti bez Jamesa. On je, međutim, namjeravao pokrenuti novi periodični časopis *Signs of the Times*. Usto, njegovo je raspoloženje bilo toliko nepredvidivo da je Ellen smatrala kako više nije prikladno da se on izlaže stresovima javnog djelovanja na sastancima pod šatorima.

Kad je James shvatio ozbiljan nedostatak sredstava u Pacific pressu, Ellen je predložila da ona prisustvuje sastancima pod šatorima i iskoristi tu priliku da prikupi sredstva za Pacific press. James nije želio da ona ode, ali kad je slijepa ulica uokvirena na taj način, on je pristao i ona je otišla istog dana (4. lipnja) prije no što se on mogao predomisliti. (Vidi prethodni odjeljak Osnutak Pacific Pressa.) Tijekom sljedećeg mjeseca svakodnevno mu je pisala pismo ili dopisnicu. Do 7. srpnja James se osjećao mnogo bolje, a 4. kolovoza ponovo joj se pridružio u Battle Creeku, gdje su nastavili svoju timsku službu. Radili su odvojeno samo dva mjeseca.

Slično razdoblje napetosti dogodilo se u proljeće 1876. godine. Ovog puta Ellen se udobno smjestila u rijetke tjedne bez uznemiravanja pišući rukopis „Kristov život", koji je započela 1872. godine. (3Bio, 22). Ulažući veliki dio svog vremena u pisanje, uspjela je u sljedeće dvije godine objaviti Duh proroštva, svezak 2. i 3., koji pokrivaju velike dijelove Isusovog života na zemlji.[156]

James je, s druge strane, otišao 22. ožujka 1876. radi administrativnih obaveza u Battle Creek, nakon čega su uslijedili sastanci pod šatorima. Višeput je pozivao Ellen da mu se pridruži, ali je ona željela nastaviti pisati o Kristovom životu. Smatrala je da je u sadašnjim okolnostima bolje da budu odvojeni. Ellen nije mogla objasniti iznenadne promjene u raspoloženju i osjećajima svog muža. Povjerila je svojoj bliskoj prijateljici, Lucindi Hall, da se James često ljuti, da se žali, nervira, osuđuje i kritizira. Imala je dojam da joj želi diktirati kao da je „dijete". U takvom raspoloženju govorio bi tako oštro da se ona „nije osjećala sretnom u njegovom društvu" i stvarno je sumnjala u to da njen muž želi njeno društvo. Više nije osjećala „slobodu s njim u molitvi" koju su ranije uživali. Očito je bila iscrpljena kad je pisala Lucindi Hall: „Nisam izgubila ljubav prema svom mužu, ali ne mogu objasniti neke stvari." (Lts 64, 65, 67, 1876, u DG, *266-268*, 271; 3Bio, 22).

Svakodnevno je pisala svom mužu, ali je ostala na poslu. Dana 14. svibnja rekla mu je da će njen prvi svezak o Kristovom životu (*The Spirit of Prophecy,* sv. 2) biti završen za četiri tjedna, a zatim će mu se pridružiti na sastanku pod šatorima u Minnesoti. Ali samo tjedan dana nakon što je napisala tu bilješku, spakirala je svoje pisanje i otišla vlakom na Istok kako bi se susrela sa suprugom na sastanku pod šatorima u Kansasu 27. svibnja. Ostatak ljeta proveli su govoreći na ukupno 14 sastanaka pod šatorima. Radila je na knjizi dok su putovali, a završila ju je u studenome (Lts 26, 27, 1876, u DG, 271).[157]

Sastanak pod šatorima u Grovelandu

Jedan od sastanaka pod šatorima u ljetnoj sezoni 1877. godine izdvajao se iz više razloga. Pozadinska organizacija i osiguranje cijelog skupa u Grovelandu, u Massachusettsu, svakako je bilo izvedeno na izvanredan način. Mjesto kampa nalazilo se u borovom i hrastovom šumarku uz glavnu željezničku prugu od Bostona koja je prolazila duž jedne strane šumarka. Budući da se mjesto kampa nalazilo i na obali rijeke, bilo je moguće da se tijekom dana ljudi na sastanke dovoze trajektom.[158] U nedjelju ujutro, 26. kolovoza, Ellen G. White je govorila o kršćanskoj umjerenosti najvećoj grupi kojoj se ikada obratila u jednom trenutku — od 20.000 ljudi. Svakog dana saobraćalo je 18 željezničkih kompozicija, zaustavljajući se u kampu da dovezu i odvezu ljude. Vlak u 14.30 sati u nedjelju imao je 15 vagona prepunih ljudi. Jedne novine su objavile da je „ova dama [Ellen G. White] moćan i impresivan govornik i da drži pažnju mnoštva ljudi svojim jasnim iskazima i uvjerljivom logikom".[159]

Spasenje po Isusu Kristu

U lipnju 1878. godine Ellen G. White je putovala parobrodom iz San Francisca u Portland, u Oregonu. Nakon što je podijelila neke adventističke publikacije, čula je jednog svećenika kako razgovara sa skupinom ljudi u odgovoru na njene traktate. Uporno je tvrdio da je nemoguće držati Zakon i zatim rekao: „Gđi White je sve Zakon, samo Zakon; ona vjeruje da moramo biti spašeni Zakonom, i nitko se ne može spasiti ako se ne pridržava Zakona. *Ja* sada vjerujem u Krista. On je *moj* Spasitelj; samo nas Krist može spasiti, i bez Njega ne možemo biti spašeni." Optužbu da za nju spasenje ovisi o Zakonu nije mogla zanemariti. „To je lažna izjava", objavila je ona. „Gospođa White nikada nije zauzimala takav stav. Govorit ću u svoje ime i u ime našeg naroda. Uvijek smo imali stav da u Zakonu nema snage da spasi nijednog prekršitelja Zakona. Zakon osvjedočava i osuđuje grješnika, ali nije u njegovoj nadležnosti da oprosti ni najmanji ni najveći grijeh. Ako griješimo, imamo Zastupnika kod Oca, Isusa Krista pravednika." (ST, 18. srpnja 1878).[160] Nakon temeljnog objašnjenja odnosa Zakona i Evanđelja, zaključila je zahtjevom da njen kritičar „nikada više ne daje pogrešnu izjavu da se mi [adventisti] ne oslanjamo na Isusa Krista radi spasenja, već da vjerujemo u Zakon kojim ćemo biti spašeni". (ST, 18. srpnja 1878).

To je bila bitka koju je vodila uvijek iznova tijekom svog života, kako izvan tako i unutar svoje denominacije. Njeno razumijevanje spasenja bilo je potpuno wesleyansko, naglašavajući „velike istine" „opravdanja po vjeri u pomirujuću krv Kristovu i obnavljajuću silu Svetoga Duha u srcu, koje donosi plod u životu u skladu s Kristovim primjerom". (GC, 256). Zbog ustrajnog dokazivanja da će živa vjera i pravo obraćenje uvijek donijeti plod u životu sličnom Kristu, optužena je za legalizam. Međutim, ona je uporno tvrdila da je jedini put k spasenju da se „oslonimo na zasluge Kristove krvi i tražimo Njegovu spasonosnu snagu". Kad bi nastupila vremena sumnje i beznađa, savjetovala je vjernike „da se pouzdaju i oslanjaju samo na zasluge pomirenja, i u svoj svojoj bespomoćnoj nedostojnosti bacimo se na zasluge raspetog i uskrslog Spasitelja. Nikada nećemo propasti dok to činimo — *nikada*! (RH, 22. travnja 1862). James je dijelio to uvjerenje.[161] Oboje su snažno tvrdili da je opravdanje samo po blagodati vjerom i da je posvećenje plod te vjere.[162]

Odmor u Coloradu i zima u Texasu

U kolovozu 1878. godine James je bio na odmoru s Williejem u Coloradu. Ellen mu je napisala i izrazila nadu da će obojica biti „veseli i sretni" u planinama. Predložila je Jamesu: „Ostavi svoj posao. … Izvucite cjelokupno zadovoljstvo koje možete iz tog kratkog predaha." Zatim je dodala da bi on i Willie trebali pokušati „biti slobodni kao ptice nebeske. … Nekoliko dana što ih sada imate zajedno - ispunite. Lutajte, kampirajte, pecajte, lovite, idite na mjesta koja niste vidjeli, odmarajte se dok napredujete i uživajte u svemu. A onda se vratite svom poslu svježi i puni snage." (Lt 1, 1878, u MR, 9, 317).[163]

Tijekom jeseni i zime 1878./1879., Whiteovi su proveli nekoliko mjeseci u Texasu održavajući sastanke i evangelizacijske aktivnosti. I 21-godišnji Arthur G. Daniells došao je u Texas kako bi pomogao u evangelizaciji pod šatorima. Ubrzo je pomagao Jamesu Whiteu kao tajnik, a njegova supruga Mary Daniells radila je u domu Whiteovih kao kuharica.

James White je tada bio predsjednik Generalne konferencije, predsjednik nekoliko izdavačkih, medicinskih i obrazovnih organizacija, kao i glavni urednik časopisa *Review and Herald* i *Signs of the Times*. Jamesu je bilo teško odreći se nekih odgovornosti i napraviti mjesta za druge u vodstvu. Nije ni znao da su on i Ellen upravo tada bili mentori mladom propovjedniku — A.

G. Daniellsu — koji će voditi Crkvu 21 godinu (3Bio, 98-108).[164] (Vidi članke Texas i Vagon vlak.)

Dime Tabernacle — posljednji veliki projekt Jamesa Whitea

U nedjelju poslijepodne 20. travnja 1879. godine crkva u Battle Creeku posvetila je svoju četvrtu crkvenu zgradu. „Dime Tabernacle" bila je najveća zgrada adventističke crkve ikada izgrađena do tog vremena. Mogla je primiti 3200 ljudi, a „bila je prostrana 105 x 130 stopa (40 x 32m) s impresivnim satom visokim 108 stopa (33m) i zvonikom iznad glavnog ulaza. Taj je naziv crkva dobila po načinu financiranja njene izgradnje. Od svakog vjernika Crkve zatraženo je da „doprinosi po jedan novčić (10 centi – dime) mjesečno tijekom godine dana da bi se isplatila". Upravo je ovaj novi način prikupljanja sredstava doveo do naziva crkve „Dime Tabernacle".[165] Budući da je u to vrijeme cijela Crkva širom svijeta imala nešto manje od 15 000 članova, može se očekivati da nije mali broj ljudi kritizirao ovaj ambiciozni projekt. Kad su kritike postale preglasne, Uriah Smith, urednik *Review and Heralda*, napisao je ovakav uvodnik kao odgovor:

„Tema njihovog govora sada je novi tabernakul — 'Ne vjerujemo u izgradnju divnih velikih domova za sastanke!' Kakvi su bili njihovi tekstovi u prošlim vremenima? — Bili su ovakvi: 'Ne vjerujemo u organizaciju', 'ne vjerujemo u sustavnu dragovoljnost', 'ne vjerujemo u velike izdavačke kuće s moćnim tiskarama', 'ne vjerujemo u sastanke pod šatorima', 'ne vjerujemo u osnivanje zdravstvenog instituta', 'ne vjerujemo u osnivanje koledža', 'ne vjerujemo u traktate i misijsko djelovanje', a sada 'ne vjerujemo u izgradnju tabernakula', a ako i vjerujemo, 'ne vjerujemo u božićna drvca za prikupljanje sredstava da ih otplatimo' i ako ikada ovi dragi 'nevjernici' dođu u kraljevstvo, očekujemo da ih čujemo kako govore, dok veliko mnoštvo pristiže s kopna i mora: 'Ne vjerujemo u tako velik skup ljudi', 'ne vjerujemo u stvaranje takvog velikog komešanja da bi se uspostavilo Božje kraljevstvo."[166]

Smith je na kraju postavio posljedično pitanje: „Gdje bi sada bilo Djelo da su stavovi i osjećaji ovih osoba prevladali?" Međutim, James White nije znao da će izgradnja Dime Tabernaclea biti posljednji veliki projekt u njegovom životu.

Posljednja godina Jamesa Whitea

Kako se Jamesovo zdravlje nastavilo narušavati, njegovi periodi odmora bili su zamijenjeni ponavljajućim prekomjernim radom i daljnjim slomom fizičkog i mentalnog zdravlja. U prvim mjesecima 1881. godine Ellen je s Williejem podijelila svoje nedoumice u vezi s Jamesom: „Otac je u takvom stanju uma da se bojim da će izgubiti razum. Ali on zaključuje da će se osloboditi uredskih poslova i prijeći na pisanje. Nadam se da će to učiniti. ... Ponekad sam u takvoj zbunjenosti i duševnoj nevolji da poželim mirovinu ili smrt, ali onda iznova skupim hrabrost." (Lt 1a, 1881). Do sredine svibnja 1881. godine Ellen je bila toliko ogorčeno kritizirana u Battle Creeku da su je čak i njeni najbliži prijatelji počeli izbjegavati. Požalila se „da mi čak ni Lucinda Hall ne prilazi ništa više nego kao da smo samo slučajni poznanici. ... Veliki je jaz između nas." (Lt 4a, 1881). W. C. White je kasnije priznao da je bilo trenutaka kada čak ni on nije želio biti suviše blisko povezan sa svojom majkom zbog načina na koji je ona bila kritizirana.[167] Bila je kritizirana i ranije, ali je ovaj put to bilo sasvim drugačije.

Tijekom 1881. godine, u mjesecima neposredno prije smrti Jamesa Whitea, kritike Ellen bile su najžešće koje se sjećala dotada. (Lt 4a, 1881; Lt 5a, 1881; Lt 8a, 1881).[168] Tijekom 1881., u

mjesecima neposredno prije smrti Jamesa Whitea, ljudi su tvrdili da se Ellen ne može vjerovati jer je bila „pod utjecajem" raznih njoj bliskih osoba. Gotovo iscrpljena, objasnila je Willieju i Mary da James White koristi njene spise da potkopa G. I. Butlera i S. N. Haskellla, koji su bili predsjednik i tajnik Generalne konferencije od Jamesovog umirovljenja zbog moždanog udara. Tada se dogodio sukob između njenog muža i J. H. Kellogga, pri čemu su obojica koristili njene riječi kao verbalnu municiju. Doktor bi čak dolazio kod nje „da dobije izraze od [nje] u vezi sa stvarima" u kojima „nije mogla podržati" svog muža, samo da bi ih okrenuo protiv Jamesa i kako bi uništio njegov utjecaj. (Lt 5a, 1881). U snu koji je imala prošle godine vidjela je Kellogga kako sakuplja kamenje — „greške starješine Whitea" — da ga kamenuje „na smrt", a James je skupio sličnu gomilu da kamenuje doktora. (Ms 2, 1880, u 12MR, 10, 11). Ukratko, vodeći su pojedinci koristili svjedočanstva Ellen G. White da bi se opravdali, dok su sumnjali u validnost njenih riječi koje su drugi citirali. Rekla je: „Ovaj me nedostatak sklada ubija. Moram se držati svog savjeta bez povjerenja u bilo koga u Battle Creeku", odlučila je. Umjesto toga, svatko treba „raditi na postizanju sklada. Neka među nama ne bude podjela. Moramo predstaviti jedinstvenu postavu našim neprijateljima i našem narodu. Ove su sve podjele djelo Sotone. Moramo zatvoriti vrata Sotoninim naumima. Moramo njegovati naklonost i ljubav. Postajemo nemilosrdni, nesuosjećajni. … Bog nije zadovoljan ovim teškim, kritizerskim, rigoroznim mjerilima od livenog željeza među nama kao narodom. Vrijeme je da se ovaj sukob završi i da se njeguje jedan drugi duh mnogo više nalik Kristovom. Potreban nam je Isus u nama svakog trenutka da bi zagrijao naša srca i učinio nas ljubaznim, sažaljivim i učtivim." (Lt 5a, 1881).

Mjesecima se Ellen osjećala „skrhana i slomljena srca", ali na kraju je uspjela predati svoj teret Isusu i pronaći mir. Poslijepodne ili uvečer 16. srpnja 1881., privatno je pročitala „velik broj stranica" Kelloggu i svom mužu. Tri dana kasnije sazvala je „sve odgovorne ljude u crkvi i institucijama" i ponovo pročitala dokument koji se odnosio na J. H. Kellogga i Jamesa Whitea.[169] Rezultat tih i drugih sastanaka održanih unutar tjedan dana bio je dramatičan proboj u crkvi u Battle Creeku (Lt 8a, 1881).[170] Cijela je situacija bila sukob oko pretpostavljenog „utjecaja". Kad je Ellen ukorila postojeće nepravde, neki ljudi su pretpostavili da je na nju utjecao njen muž, dok je njen muž pretpostavio da su drugi imali predrasude prema njemu kad ga je prekorila zbog njegovih nepravdi. (Lt 8a, 1881).[171] Otprilike u to vrijeme James je imao neke predosjećaje o velikoj promjeni, i u tom stanju uma rekao je Ellen: „Priznajem svoje greške i tražim od tebe oprost za bilo koju riječ ili čin koji ti je nanio tugu. Ne smije biti ničega što bi ometalo naše molitve. Sve mora biti u redu između nas dvoje i između nas i Boga." (Ms 6, 1881, u PH 168, 47).

U subotu, 30. srpnja, James je „vodio početak bogoslužja" u crkvi Battle Creek „pjevanjem i molitvom", a Ellen je održala propovijed. Dva dana kasnije, 1. kolovoza, James je pretrpio jaku prehladu, za koju se smatralo da je malarijska groznica. U srijedu je odveden u sanatorij Battle Creek, a dan kasnije dobio je još jedan moždani udar. Umro je oko 17:00 sati. U subotu, 6. kolovoza 1881., dva dana nakon njegovog šezdesetog rođendana. (*ibid.*, 50, 52).[172] Da bi se Willieju i Mary, koji su bili u Oaklandu, u Kaliforniji, pružila prilika da prisustvuju pogrebu, on je zakazan za subotu 13. kolovoza. Tjedan nakon pogreba Ellen je još jednom govorila u tabernakulu. Zatim su ona i njene snahe otišle u Kolorado, ostavljajući Willieja i Edsona da zatvore financijske poslove Jamesa Whitea. (3Bio,181, 182).[173] Neki „prijatelji" Ellen G. White željeli su podignuti „ slomljenu osovinu kao spomenik" na Jamesovom grobu u namjeravajući obilježiti činjenicu da je umro u dobi od samo 60 godina. „Nikada! Nikada!" uzvratila je. „On je sam uradio posao trojice ljudi.

Na njegov grob nikada neće biti postavljen slomljeni spomenik!" (Ms 8, 1904, u 1SM, 105).[174] Bez obzira na izazove koje su doživljavali u svom braku nakon njegovog moždanog udara, James i Ellen imali su obostranu ljubav jedno prema drugome. Godinu dana prije svoje smrti on je napisao da je Ellen bila njegova „kruna radosti" tijekom njihovog bračnog života. (LS80, 126, 127). Pet tjedana nakon Jamesove smrti ona je napisala: „Posve sam uvjerena da je moj život bio toliko protkan ili isprepleten sa životom mog muža da mi je gotovo nemoguće o bilo čemu razmišljati bez njega." (Lt 17, 1881).[175] Osamnaest godina kasnije napisala je: „Kako mi nedostaje! Kako žudim za njegovim riječima savjeta i mudrosti! Kako čeznem da čujem njegove molitve koje se spajaju s mojim molitvama za svjetlost i vodstvo, za mudrost da znam kako isplanirati i usmjeriti rad!" (Lt 196, 1899).[176] Smatrala je da je James „najbolji čovjek koji je ikada hodao u kožnim cipelama". (Ms 131, 1906, u 1Bio, 84).

Hrabro širenje Evanđelja u stranim zemljama (1881-1900)

James White je pratio Ellen 36 godina — i ta je era sada došla svom kraju. Zajedno su postavili teološke temelje adventističkog pokreta (1840-ih) i započeli njegov uspješan izdavački rad (1850-ih). Zajedno su istaknuli potrebu za crkvenom organizacijom i na kraju je uspostavili (1850-ih i ranih 1860-ih). Adventistički se način života promijenio pod njihovim utjecajem (1860-ih) i zajedno su poticali na neophodnost obrazovanja članova Crkve da ispune crkvenu misiju (1860-ih i 1870-ih). Pomoću svojih knjiga na temu velike borbe — *Spiritual Gift*, sv.1. i *The Spirit of Prophecy*, sv. 1-3. — Ellen je Crkvu uputila na Sveto pismo, na veliku svemirsku borbu koja bjesni u svemiru i na Božju ljubav i veliku naklonost prema čovječanstvu. Muževljeve bolesti sve su je više gurale da govori u javnosti. Njegova je smrt naglo prekinula taj period.[177] Odsada će ona morati koračati dalje životnim putem bez njega.

Pomoć u literarnom radu i uređenju poslovnih pothvata

Tijekom godine nakon smrti Jamesa Whitea, u kolovozu 1881., dvostruki udarci tuge i fizičke bolesti doveli su njegovu udovicu do tako teškog stanja da je očekivala kako će i njen život uskoro završiti. U tom stanju lošeg zdravlja odlučila je prisustvovati sastanku pod šatorima koji se održavao od 5. do 17. listopada 1882. u Healdsburgu, u Kaliforniji. Prema nekoliko potvrđenih izvještaja, doživjela je iznenadno izlječenje, vidljivo svima, dok je stajala pred skupom vjernika. (ST, 2. studenog 1882; Lt 82, 1906).[178] Ubrzo nakon toga Ellen je imala noćno viđenje u kojem joj je rečeno kako je određeno od Boga da joj netko pomaže u radu u odsutnosti njenog muža.

„Moćni Iscjelitelj je rekao: 'Živi. Stavio sam svog Duha na tvog sina, W. C. Whitea, da ti on bude savjetnik. Dao sam mu duha mudrosti i prodoran i pronicljiv um. On će imati mudrost da posavjetuje, i ako bude išao mojim putem i izvršavao moju volju, bit će sačuvan i bit će mu omogućeno da ti pomogne kako biste pred moj narod donijeli svjetlost koju ću vam dati za njih. …Bit ću s tvojim sinom i bit ću njegov savjetnik. ... Imat će mudrosti da brani istinu; jer ću se pobrinuti za njegov um, i dat ću mu zdrav sud u odborima u kojima djeluje u vezi s radom. … Tvoj sin će

se naći u nedoumicama zbog mnogih pitanja koja će se pojaviti pred mojim narodom, ali on treba čekati, bdjeti i moliti se i omogućiti da Božje riječi dođu do ljudi, čak ako ne može uvijek odmah uočiti njihov božanski cilj." (Lt 348, 1906, u PH116, 19-24).

Već krajem 1881. počela je izražavati želju da se W. C. White redovno uključuje u njen rad. „Edson ne može prisustvovati sastancima pod šatorima sa mnom jer njegov posao zahtijeva njegovu stalnu prisutnost", napisala je u kolovozu 1884. godine. „Drago mi je što je sklon držati se svog posla," nastavila je, „ali... ako bi me koji od mojih sinova mogao pratiti na putovanjima, to bi dalo značaj [ugled] mom radu." (Lt 49, 1884). Jedna od njenih hitnih i stalnih potreba nakon gubitka muža 1881. godine bila je osoba s kojom bi mogla imati duhovnu i intelektualnu razmjenu, netko tko bi razumio i cijenio njena gledišta i s kim bi mogla povjerljivo razgovarati. U različitim periodima tijekom tog desetljeća njena izražena potreba za „savjetovanjima" bila je povezana s njenim stanjem što je ostala „sama". Edsonu je napisala: „Što se tiče bilo koga s kim bih se konzultirala, ja sam sama." (Lt 14a, 1889, u 1888 Materials, 293). Willieju i Mary objasnila je zašto u jednom trenutku rad nije krenuo brže i djelotvornije: „Nemam, kao što dobro znate, nijednu dušu s kojom bih se posavjetovala. Dužna sam ići naprijed što bolje mogu i postavljam svoje planove i radim svoj posao najbolje što mogu." (Lt 79, 1888). Budući da je Edson bio nedostupan, počela je ovisiti o Willieju za pomoć i savjete u čitavom spektru svojih osobnih i poslovnih pothvata. O njemu je ovisila i oslanjala se na njega da bude osoba za kontakte s izdavačkim kućama. Pregovori o autorskim honorarima bili su samo jedno od cijelog niza pitanja o kojima je on vodio računa u radu s izdavačkim kućama. Sve od ilustracija do veličine stranice i povezivanja knjiga, i još mnogo toga, bila je njegova odgovornost koju je dogovarao konzultirajući se s njom i s izdavačima.[179]

Do 1881. godine također je počela razvijati osoblje „literarnih asistentica" s punim radnim vremenom, kako bi joj one pomogle u prekucavanju i uređivanju njenih rukopisa. Willie je djelovao kao njihov generalni nadzornik; Mary K. White i Marian Davis radile su pod njegovim vodstvom kao pouzdane i iskusne uredničke pomoćnice, uređujući manje detalje. Tijekom godina, druge asistentice bile su J. H. Waggoner, Sara McEnterfer i Jenny Ings. Kolege koje nisu bile povezane s osobnim osobljem Ellen G. White, ali su povremeno bili zamoljeni da pomognu, uključivali su Uriaha Smitha, urednika Review and Heralda; C. H. Jonesa, menadžera Pacific Pressa; E. J. Waggonera i A. T. Jonesa, kourednike časopisa *Signs of the Times*; te J. H. Kellogga, medicinskog nadzornika Battle Creek Sanitariuma. (Lt 64a, 1889).

Problemi u Battle Creek koledžu

Školska godina 1881./1882. obilježila je najnižu točku Battle Creek Collegea. Sidny Brownsberger je napustio školu, a odbor koledža izabrao je Alexandera McLearnea, potencijalnog obraćenika u adventizam, za predsjednika. McLearne je imao diplomu doktora teologije, ali su za njega adventistički ideali bili novina i on nije bio naročito zainteresiran za reformu obrazovanja. Budući da rukovodstvo i nastavnici iz Crkve nisu u potpunosti razumjeli probleme tradicionalnog obrazovanja niti kako provesti obrazovnu reformu u praksi, „Battle Creek College razvio se u klasičnu tradicionalnu školu koja nije uspijevala primijeniti reformski program Ellen G. White.[180] Stanje u školi prizvalo je pisanje snažne poruke Ellen G. White „Naš koledž". Ona je pročitana vodećim zaposlenicima u Generalnoj konferenciji i na koledžu u prosincu 1881. godine. U njoj je Ellen izjavila da, iako je proučavanje umjetnosti i znanosti neophodno, „proučavanje Svetog pisma treba imati prvo mjesto u našem sustavu obrazovanja". (5T, 21). Ipak, situacija u koledžu još se više

pogoršala početkom 1882. godine, tako da je upravni odbor škole odlučio zatvoriti koledž za školsku godinu 1882./1883. Prije ponovnog otvaranja škole, povjerenici su izglasovali da se škola vodi „po planu koji će u svakom pogledu biti u skladu sa svjetlošću koju nam je Bog dao... putem Svjedočanstva."[181] Iako su bili uloženi prilično veliki napori da ponovno otvoreni koledž proradi na načelima što ih je postavila Ellen G. White, pothvat nije u značajnijoj mjeri uspio. Zaposlenici koji su se trudili svakako su bili pošteni u svojim naporima, ali nisu u cijelosti razumjeli „radikalnu prirodu potrebnih reformi".[182] Osim toga, mnogi među vodećim zaposlenicima nisu bili zadovoljni njenim konfrontacijskim porukama, a bilo je i „mnogo onih među" članovima Crkve koji „nisu vjerovali viđenjima".[183] Ovi će se problemi često pojavljivati u sljedećim godinama.

Ponovno potvrđivanje spasenja po vjeri u Krista

Na Zasjedanju Generalne konferencije održanom od 7. do 20. studenog 1883. godine Ellen G. White je poduzela strastveni napad na adventistički legalizam i na sumnje, strahove i nevjerstvo koji su njegove prirodne posljedice. U 14 propovijedi dala je neke od najjasnijih prikaza suštine evanđelja koji su se u adventizmu čuli dotada.[184] Suočavajući se s nekim propovjednicima, zaposlenicima na tom zasjedanju, koji su „govorili o strahovima i sumnjama" u pogledu na to hoće li biti spašeni, ona ih je izazvala: „Braćo, izrazili ste mnoge sumnje; međutim, jeste li slijedili svog Vodiča? Morate se odreći Njega prije nego što izgubite svoj put; jer Gospodin vas je zaštitio sa svih strana." (RH, 15. travnja 1884). Kad su neki posvjedočili da nemaju sigurnost spasenja, ona ih je podsjetila da „takva svjedočanstva izražavaju samo nevjeru i tamu". Zatim ih je ispitivala: „Očekujete li da će vas vaše zasluge preporučiti i zadobiti Božju naklonost i da morate biti oslobođeni od grijeha prije nego što povjerujete u Njegovu moć da spasi? Ako je to borba koja se odvija u vašem umu, bojim se da nećete dobiti snagu i da ćete na kraju ostati obeshrabreni. Kao što je mjedena zmija bila podignuta u pustinji, tako je i Krist podignut da privuče sve ljude k sebi. Svi koji su gledali na tu zmiju, na sredstvo koje je Bog priskrbio, bili su izliječeni; isto tako u našoj grješnosti, u našoj velikoj potrebi, moramo 'gledati i živjeti'. Dok shvaćamo svoje bespomoćno stanje bez Krista, ne smijemo biti obeshrabreni; moramo se osloniti na zasluge raspetog i uskrslog Spasitelja. Jadna, grešna, bolesna, obeshrabrena dušo, gledaj i živi! Isus ti je dao svoju riječ; On će spasiti sve koji mu dođu. Zato, hajde priznajmo svoje grijehe, donoseći plodove dostojne pokajanja. Isus je danas naš Spasitelj. On se moli za nas u svetinji nad svetinjama nebeskog Svetišta, i oprostit će nam grijehe. Ogromnu razliku u duhovnom svijetu za nas čini oslanjamo li se na Boga ne sumnjajući, kao na siguran temelj, ili tražimo da pronađemo neku pravednost u sebi prije nego što mu dođemo. Okreni pogled od sebe k Janjetu Božjem, koje uze na sebe grijehe svijeta. Grijeh je sumnjati. I najmanje nevjerovanje, ako se njeguje u srcu, unosi krivicu u dušu i donosi veliku tamu i obeshrabrenje." (RH, 22. travnja 1884).

Tijekom iste godine dala je još uvjerljiviju izjavu u vezi sa slikom o putu spasenja. Naručila je ponovno graviranje litografije koju je prvotno uobličio M. G. Kellogg 1873. i revidirao James White 1876. i 1880. godine. Kelloggov *The Way of Life From Paradise Lost to Paradise Restored* / hrv. *Put života od izgubljenog do obnovljenog raja* prikazivao je kako, jedan pored drugog u središtu slike, na drvetu visi Božji zakon, dok Isus visi na križu. James White je 1876. ostavio u suštini istu sliku, osim što je svevideće oko uklonio s drveta na kome je visio Božji zakon. Oko 1880. James je počeo planirati reviziju litografije s daljnjom promjenom naglaska, ali je njegovo sudjelovanje u projektu prekinuto njegovom smrću 6. kolovoza 1881. godine. Dvije godine kasnije Ellen je na-

ručila da se taj prikaz gravira ponovo, postavljajući Krista na središnje mjesto na slici i uklanjajući ravnopravan položaj Božjeg zakona. Slika je dobila i novi naslov; ona ju je nazvala *Christ, the Way of Life* / hrv. *Krist, put života*.[185] (Vidi članak pod naslovom Krist, Put života - litografija.)

Revizija *Svjedočanstava*

Između 1855. i 1881. godine Ellen G. White je napisala i objavila 31 uzastopan broj *Testimonies for the Church* / hrv. *Svjedočanstava za Crkvu*, koja su bila ponovo objavljivana nekoliko puta u različitim formatima. Na Zasjedanju Generalne konferencije u studenom 1883. godine zastupnici su preporučili da se ponovo objave svi brojevi *Svedočanstava* „u takvom obliku da sačinjavaju četiri sveska, svaki s po sedam ili osam stotina stranica". Ellen G. White je smatrala da su mnoga *Svjedočanstva* napisana „pod najnepovoljnijim okolnostima" tako da nije bila u stanju „kritički razmišljati o gramatičkom savršenstvu spisa". Tako je ovim „nesavršenstvima" bilo dopušteno „proći bez ispravaka". Zbog toga je izrazila želju da se sada izvrše odgovarajuće uredničke revizije. Zastupnici su primijetili kako adventisti „vjeruju da je svjetlost koju je Bog dao svojim slugama dana prosvjetljenjem uma, prenošenjem misli, a ne (osim u rijetkim slučajevima) samih riječi kojima bi ideje trebale biti izražene. Stoga su odlučili „da se u ponovnom objavljvanju ovih svezaka izvrše takve verbalne promjene koje će ukloniti gore navedena nesavršenstva, koliko god je to moguće, a da se ni u kakvoj mjeri ne mijenja misao."[186] Kad su se tijekom sljedećih mjeseci pojavile rasprave o mogućnosti revizije spisa Ellen G. White, ona je objasnila da joj je Bog pokazao prije mnogo godina da „ne treba odlagati objavljivanje važne svjetlosti" koja joj je dana samo zato što „nije [u stanju] savršeno pripremiti materijal", već da bi ga trebalo predstaviti na najbolji mogući način. Kasnije, s više vremena i bolje razvijenim sposobnostima, trebalo bi ga „što je više moguće u potpunosti unaprijediti, dovodeći ga do savršenstva, da bi ga prihvatili inteligentni umovi". Svoje nezadovoljstvo u vezi s odlaganjem rada na reviziji izrazila je Uriahu Smithu koji je bio uzdržan po tom pitanju. (Lt 11, 1884, u 3SM, 96-98). Do 1885. uređivački je posao završen, a *Svjedočanstva* su objavljena, prema predloženom načinu, u četiri sveska.

Sastanci pod šatorima na Istoku

Tijekom ljeta 1884. godine Ellen G. White je primila „mnogo hitnih poziva" da posjeti sastanke pod šatorima u Istočnim Sjedinjenim Državama. Organizatori su sastanke i Ellenine obaveze da na njima govori uredili tako da je „mogla ići s jednog [sastanka] na drugi bez gubljenja vremena". Ona, međutim, nije bila naročito zadovoljna tim aranžmanom i napisala je G. I. Butleru i S. N. Haskelllu: „Jedan sastanak naprosto prelazi u drugi i ne divim se vašem rasuđivanju o tom aranžmanu. Bolje je jedne godine imati skup sastanaka pod šatorima s punim i temeljnim programom na odabranim mjestima, a onda sljedeće godine obuhvatiti preostala mjesta i imati ih s popunjenim ljudstvom, pripremljene i potpune. … Ako trebam sudjelovati na vašim sastancima, podsjećam Vas da imam 56 godina, a ne 25 ili 35, a nije predviđeno da se odmorim, već da jurim s jednog [sastanka pod šatorima] na drugi koliko me brzo kola mogu nositi. Ne mislim da mi vaši planovi laskaju. Još nisam besmrtna i imam razloga sjećati se toga svaki dan svog života. Ako me želite dokrajčiti ove godine, mislim da ste to odlično isplanirali. Mislim da je za mene najbolje da ostanem u Kaliforniji i da se ne prepuštam s povjerenjem vašoj milosti." (Lt 21, 1884, u 9MR, 136).

Stoga, iako je Ellen G. White bila dobrodošla govornica na sastancima pod šatorima i drugim crkvenim kongresima, bila je i nezgodna jer bi progovorila kad je bila uvjerena da je to neophod-

no. Denominacijskim je vođama bilo drago kad im je došao prijeko potreban savjet, ali nisu bili jednako zadovoljni kada su dobili ispravak za određeni put kojim su željeli krenuti.

Misionarski rad u Europi

Europski misionarski savjet uputio je 31. svibnja 1884. „srdačan i hitan poziv" Ellen G. White da posjeti razna europska polja, a njenom sinu W. C. Whiteu da „pruži... pomoć u izdavačkom radu" u Europi.[187] Poziv je bio obnovljen memorandumom koji je Savjet uputio zastupnicima na Zasjedanju Generalne konferencije 1884. godine.[188] Prisutnost Ellen G. White u Europi bila je potrebna ne samo zbog savjeta što bi ih ona mogla dati već i da bi se novi vjernici mogli osobno upoznati s njom, što se nije moglo postići samo njenim spisima. Iako je bila vrlo zainteresirana za rad u Europi, najvećem misijskom polju adventista u to vrijeme, nije bila oduševljena dugim putovanjem u Europu.[189] Dotad je prešla Sjedinjene Američke Države između Istoka i Zapada vlakom oko 24 puta, ali bi put u „staru zemlju" bio još teži. (Ms 16, 1885).[190] Na kraju, u ljeto 1885. godine, odlučila se barem „pripremiti za put", vjerujući u „sud braće". Tijekom putovanja iz Kalifornije na Istok u njenom je stavu postala vidljiva promjena, prijelaz „od potištenosti i sumnje u smisao putovanja do stanja savršenog zadovoljstva i apsolutne izvjesnosti". (Ms 16, 1885).[191]

Ellen G. White i njena grupa ukrcali su se na brod u Bostonu u petak, 7. kolovoza, i iskrcali se u Liverpoolu, u Engleskoj, u utorak uvečer 18. kolovoza. (HS, 159-173). U početku je mislila da će njen boravak u Europi trajati samo nekoliko mjeseci, ali je na kraju ostala gotovo dvije godine. Dok se nalazila u tadašnjem sjedištu adventista u Baselu, u Švicarskoj, mnogo je putovala i to: po sjeverozapadnoj Italiji (48 dana) i Skandinaviji — bila je u Norveškoj triput (47 dana), u Švedskoj (30 dana) i u Danskoj (26 dana). [192] Tijekom svojih posjeta Italiji bila je na prvom mjestu i najduže u Valdenškim dolinama.[193] Budući da je adventistički rad u Francuskoj i Njemačkoj tek počinjao, razumljivo je da je provela samo 18 dana u Francuskoj i pet dana u Njemačkoj.[194] Dalje, ona je stigla u Europu i otišla iz nje iz Engleske tako da je boravila ondje gotovo mjesec dana tijekom 1886. godine (ukupno 53 dana). (EGWEur, 13-15).

Dok je Ellen G. White posjećivala povijesna mjesta protestantske reformacije, prisjetila se mnogih pojedinosti koje je već vidjela u viđenju i odlučila dodati što je moguće više materijala svom sljedećem ažuriranju knjige *The Spirit of Prophecy* / hrv. *Duh proroštva*, sv. 4., kako bi je učinila uvjerljivijim ljudima iz tih zemalja. Četvrti svezak bio je već objavljen u rujnu 1884. i završavao je seriju *Duh proroštva*, koja je predstavljala prvo veliko proširenje knjige *Spiritual Gifts* / hrv. *Duhovni darovi*, sv. 1. Bila je to prva ilustrirana knjiga Ellen G. White koju su prodavali literarni evanđelisti. Kolportersko izdanje 1884. -1888. prvo je nosilo naslov *The Great Controversy* / hrv. *Velika borba*. Doživjelo je deset izdanja i tiskano je u 50 000 primjeraka između 1884. i 1888. godine. (vidi Lt 57, 1911).[195]

Za boravka Ellen G. White u Europi bio je ostvaren još jedan važan literarni projekt - bilo je to prilagođeno izdanje u jednom svesku *Duha proroštva, sv. 2. i 3.,* objavljeno pod novim naslovom *The Life of Christ* / hrv. *Kristov život,* na dansko-norveškom, švedskom, njemačkom, francuskom i finskom između 1885. i kasnih 1890-ih. U toj knjizi ona je, preciznije i jasnije nego što je to činila ranije, izrazila odnos između opravdanja i posvećenja, Kristovog djela *za nas* i Kristovog djela *u nama*. Njena služba u Europi snažno je naglašavala i zakon i evanđelje, kako objektivnu osnovu spasenja tako i subjektivnu promjenu u životu onih koji vjeruju. S tim je udružila i velik naglasak na jedinstvo i ljubav kao plod vjere kada ljudi različitih nacionalnosti, jezika i kultura ostave

postrani etnički ponos i osobnu samovolju i pristanu da im vlasnik života bude jedini savršeni Čovjek - Isus Krist. Neki primjeri pokazuju kako je izgledao njen naglasak na spasenju po Isusu.

Dana 3. studenog 1885. bila je pozvana da govori u gradu Drammen u Norveškoj. Najbolje mjesto koje se moglo naći bila je dvorana za balove i koncerte. Budući da nije bilo propovjedaonice, iz susjedne je prostorije spojeno šest pivskih stolova da bi se oblikovala govornica. Ellen je kasnije prokomentirala: „Sumnjamo da su dvorana ili pivski stolovi ikada ranije bili tako dobro iskorišteni. Narod je dolazio i popunjavao sjedišta, galerije i sve prostore u kojima se moglo stajati i s najvećom pažnjom slušao dok sam im govorila o Kristovoj ljubavi i Njegovom samopožrtvovnom životu." (HS, 207).

Tijekom svoje posljednje godine u Europi posjetila je dvije crkve u Njemačkoj — u Vohwinkelu i Gladbachu. (27. - 31. svibnja 1887.). U petak uvečer sanjala je da promatra okupljeni skup dok je stranac neprimijećen ušao u prostoriju. Među članovima crkve vladala je atmosfera nesloge i prepiranja; nedostajalo je prave kršćanske ljubavi. Pred kraj sastanka stranac je ustao i neposredno progovorio o tom nedostatku. Kad je završio svoja upozorenja, svi su prepoznali da je to bio Isus Krist. Svi su priznali svoje grijehe Bogu i bližnjima. Ellen G. White je opisala rezultat na sljedeći način: „Bilo je plakanja, jer se činilo da su srca slomljena, a onda je došlo do radosti i prostorija je bila ispunjena blagom svjetlošću Neba. Isusov melodiozni glas je rekao: 'Mir vam'. I Njegov je mir bio tu." (Ms 32, 1887, u 2MR, 127; EGWEur, 276-278; 3Bio, 364, 365). Sljedećeg je jutra razgovarala sa skupštinom u Vohwinkelu o potrebi za jedinstvom, skladom, ljubavlju, uzajamnim prihvaćanjem i praštanjem. Ludwigu Richardu Conradiju, propovjedniku koji joj je prevodio, predložila je da u crkvu uvede društveni sastanak jer bi im to dalo mogućnost da podijele svoja iskustva (EGWEur, 279). Rekla je: „Osjećala sam mnogo slobode, iako sam bila slaba uslijed nedostatka hrane koju nisam mogla uzeti zbog želuca. Brat Conradi je vjerno radio s njima, i mislim da je postigao dobar uspjeh. Došlo je do izlječenja njihovih poteškoća, osim kod jednog brata koji je napustio sastanak. Brat Conradi je krenuo za njim i radio s njim do 2:00 sata ujutro, s dobrim izgledima da će teškoće biti izliječene." (Ms 32, 1887, u 2MR, 123).[196]

Ellen G. White već je u Baselu spakirala sve svoje stvari prije nego što je otišla u Njemačku. Zatim je otišla na posljednju turneju kroz Dansku, Norvešku i Švedsku, prije nego što je na kraju stigla u Englesku. Nakon nekoliko dana otputovala je iz Liverpoola, prešavši za tjedan dana ocean i stigla u New York 11. kolovoza 1887. godine. (EGWEur, 15).

Najtužnije iskustvo njenog života — Zasjedanje Generalne konferencije 1888. godine

Od svih događaja na kojima je Ellen G. White bila prisutna tijekom svog života, vjerojatno nijedan nije utjecao na nju – i njenu Crkvu – snažnije od Zasjedanja Generalne konferencije u Minneapolisu, u Minnesoti, u jesen 1888. godine, koju je nazvala „najtežim i najnerazumljivijim natezanjem koje smo ikada imali među našim ljudima". Prije konferencije bojala se sukoba, jer je predvidjela da će u kontroverzi neki izgubiti vjeru. Ali je inzistirala da se, zbog velike raširenosti nepriznatog legalizma među adventistima, mora suočiti s njim i razotkriti ga, ili će cijela Crkva biti njime zatrovana. Utučena i potpuno obeshrabrena, Ellen G. White je namjeravala napustiti Minneapolis usred Zasjedanja kad je „anđeo Gospodnji stao pored mene i rekao: 'Ne tako; Bog ima posao koji trebaš izvršiti na ovom mjestu.'" Pa iako je to zasjedanje kasnije nazvala „jednim od najtužnijih poglavlja" u povijesti adventizma, vjerovala je da će na kraju „proizvesti veliko dobro". Ona je istaknula: „Nismo ni najmanje obeshrabreni. … Istina će trijumfirati, a mi želimo trijum-

firati s njom." (Lt 82, 1888 u 1888 Materials, 182, 184; Lt 2a, 1892, u 14MR, 108; Lt 179, 1902, u, 1MR, 142). Što se to dogodilo da je izazvalo tako mnogo žaljenja?

Dok je bila u Europi, pisanje E. J. Waggonera u Sjedinjenim Američkim Državama orijentirano na evanđelje dovelo je njega i njegovog kolegu, A. T. Jonesa, u neposredan sukob s ukorijenjenim teološkim vođama denominacije G. I. Butlerom i Uriahom Smithom.[197] Butler, Smith i drugi učili su da je oprost prošlih grijeha besplatan dar milosti po vjeri, ali da sadašnje i buduće spasenje ovisi o poslušnosti vjernika, čime vjernici skreću pogled s Krista na vlastito djelovanje.[198]

Konačna konfrontacija dogodila se na Zasjedanju Generalne konferencije 1888. godine. Dok se naizgled rasprava usredotočila na to o kojem zakonu je riječ u Pavlovoj Poslanici Galaćanima, odgovor na to pitanje bio je povezan s različitim stavovima o opravdanju. Butler je sa žaljenjem našao u Waggonerovoj knjizi „vrlo razmetljivu doktrinu o opravdanju vjerom", na što je Waggoner mogao samo odgovoriti da je „*nemoguće precijeniti doktrinu opravdanja vjerom*".[199] Butler je inzistirao da je zakon u Galaćanima 3 obredni zakon, dok ga je Waggoner vidio kao moralni Zakon, Deset zapovijedi. Ellen G. White je kasnije istaknula da oba zakona upućuju ljude na Krista, koji ih jedini može opravdati (Galaćanima 3, 24) (Lt 96, 1896, u 1SM, 234, 235; Ms 87, 1900, u 1SM, 233, 234). Ipak, veći problem od razlike u mišljenjima o zakonu bio je to što duh koji se pokazao tijekom sastanka „nije nikako bio Isusov duh". (Lt 50, 1889, u 1888 Materials, 294; usp. Ms 55, 1890, u 1888 Materials, 839-845). Kritika Waggonera i Jonesa proširila se na otpor poruci „Krist, naša pravednost". To je ta tragedija koja je u Ellen G. White izazvala takvu muku u Minneapolisu. Ona je primijetila da poruka od Isusa „nije primljena, već prezrena", „da joj se opiralo" i da su je mnogi „odbacili". (Ms 30, 1890, u 1888 Materials, 912-916; usp. 1888 Materials, 955, 1019, 1025, 1030).

Tijekom sljedeće dvije godine Ellen G. White je vodila sastanke probuđenja s E. J. Waggonerom i A. T. Jonesom širom Sjeverne Amerike, ukazujući na tužne rezultate pogrešne teologije i nastojeći da ujedini Crkvu na doktrini opravdanja vjerom. „Kao narod mi smo propovijedali Zakon dok nismo bili suhi kao gore Gilboe na kojima nije bilo ni rose ni kiše", molila je ona. „Moramo propovijedati *Krista u zakonu*, a u takvom će propovijedanju biti soka i hrane koja će biti kao hrana izgladnjelom stadu Božjem." (RH, 11. ožujka 1890; isticanje naknadno).

„Misao da nam se Kristova pravednost pripisuje ne zbog neke naše zasluge, već kao besplatan dar od Boga, dragocjena [je] misao. Neprijatelj čovjeka i Boga ne želi da se ova istina jasno iznese; jer on zna da će, ako je narod u cijelosti primi, njegova moć biti slomljena. Ako može kontrolirati umove tako da sumnja, nevjera i tama čine iskustvo onih koji tvrde da su djeca Božja, on ih može pobijediti kušnjom. Treba poticati tu jednostavnu vjeru koja vjeruje Bogu na riječ." (RH, 3. rujna 1889; usp. GW, 161).

„Zakon i evanđelje", izjavila je, idu „ruku pod ruku". Prepoznala je da su adventisti sedmog dana objavili „Božje zapovijedi", ali je tvrdila da „Isusova vjera nije proglašena ... jednako važnom". Dok se o Isusovoj vjeri „govorilo", ona se „nije razumjela". Zatim je postavila pitanje „Što čini Isusovu vjeru?" Odgovor na to pitanje je, po njenom razumijevanju, bio: „Isus je postao naš nositelj grijeha da bi mogao postati naš Spasitelj koji oprašta grijehe. Prema Njemu su postupali onako kako mi zaslužujemo da se prema nama postupa. On je došao na naš svijet i uzeo naše grijehe da bismo mi mogli uzeti Njegovu pravednost. Vjera u Kristovu sposobnost da nas spasi obilno i potpuno i do kraja jest Isusova vjera." (Ms 24, 1888 u 1888 Materials, 217).

U ljeto 1891. Crkva je održala konvenciju nastavnika u Harbor Springsu, u Michiganu. Ellen

G. White je govorila o neophodnosti osobnog zajedništva s Isusom, potrebi za duhovnim preporodom među prosvjetnim zaposlenicima Crkve i „središnjem značaju kršćanske poruke za obrazovanje“. Konvencija se usredotočila i na mjesto Biblije u obrazovanju.[200]

Pozivanje sestre Lizzie na obraćenje

Sestra blizanka Ellen G. White Elizabeth — ili Lizzie, kako su je zvali — nije bila kršćanska vjernica tijekom svog odraslog života. Godine 1843. Lizzie se predala Isusu i očekivala je krštenje, ali to je njeno mladenačko iskustvo prekinuto izbacivanjem obitelji Harmon iz Metodističke Crkve zbog milleritskih vjerovanja. Godine 1844. pridružila se svojim sestrama u prikupljanju novca za širenje milleritske poruke, a najmanje jednom u kasnijim godinama prisustvovala je s Ellen sastanku pod šatorima. No nakon razočaranja 1844. i Lizzienog braka s Reubenom Bangsom, u njenom domu „nije bilo molitve“ i nije imala mnogo zanimanja za religiju. Ipak, tijekom godina Ellen je pokušavala održati kontakt sa svojom sestrom; povremeno su pisale jedna drugoj, a kad god je bilo moguće, Ellen ju je posjećivala. Ali Lizzie nije nikako zauzimala „neki otvoreniji stav“, pa je zbog toga Ellen osjetila potrebu obratiti se svojoj sestri i navesti je na odluku. (Lts 50, 50b, 1874).[201] Kad je Lizziena kći umrla, Ellen je opisala kako će o Drugom Isusovom dolasku „mala dojenčad” izlaziti iz grobova i letjeti u majčino naručje, „da se više nikada ne rastanu”. Zatim je nastavila: „Ali mnogi mališani tamo nemaju majku. Uzalud slušamo zanosnu majčinsku pjesmu pobjede. Anđeli primaju bebe bez majki i odvode ih do drveta života. … Daj Bože da tamo bude draga ’Evina’ majka, da njena mala krila budu sklopljena na radosnim grudima njene majke!“ (YI, travanj 1858).

Godine 1891. Ellen je poslala svojoj sestri blizanki još jedan snažan izraz Božje ljubavi prema Lizzie: „Volim govoriti o Isusu i Njegovoj neusporedivoj ljubavi. Ne sumnjam u Božju ljubav i Njegovu brigu i Njegovu milost i sposobnost da do kraja spasi sve koji mu dođu. ... Zar ne vjeruješ u Isusa, Lizzie? Zar ne veruješ da je On tvoj Spasitelj? Da je dokazao svoju ljubav prema tebi dajući svoj vlastiti dragocjeni život da bi mogla biti spašena? Sve što se od tebe traži jest da uzmeš Isusa kao svog dragocjenog Spasitelja. Najsrdačnije se molim da se Gospodin Isus otkrije tebi i Reubenu. … Draga sestro, nije predivno ono što moraš doživjeti. Osjećaš se siromašnom, pogođenom patnjom i ojađenom, a Isus poziva baš sve takve skupine da dođu k Njemu. … Prijatelji mogu biti tužni, ali te ne mogu spasiti. Tvoj te liječnik ne može spasiti. Ali postoji Jedan koji je umro da bi ti živjela u vječne vijekove. Samo vjeruj da će Isus čuti tvoje priznanje, primiti tvoje pokajanje i oprostiti svaki grijeh i učiniti djetetom Božjim. … Hoćeš li se predati vjerom punom povjerenja Isusu? Čeznem da te uzmem u naručje i položim na njedra Isusa Krista. … S Isusom kao svojim blagoslovljenim Prijateljem ne trebaš se bojati smrti, jer će ti biti kao da zatvoriš oči ovdje i otvoriš ih na Nebu. Onda ćemo se sresti da se više nikada ne rastanemo.“ (Lt 61, 1891).[202] Samo deset mjeseci nakon što je Ellen napisala ovo pismo Lizzie je umrla, 21. prosinca 1891., u Gorhamu, u državi Maine, mjestu svog rođenja, i nije poznato je li ikada predala svoje srce Isusu.[203] Iste godine Ellen G. White je bila pozvana da posjeti Australiju.

Početak službe u Australiji

Kao i kad je bila pozvana u Europu šest godina ranije, ponovo se pitala je li joj doista potrebno da u dobi od 64 godine radi pionirski posao u stranoj zemlji. Molila se u vezi s time, ali nije dobila svjetlost u pogledu na Božju volju. A onda je otišla. „Pratila sam glas [Generalne]

konferencije, kao što sam uvijek pokušala učiniti u trenucima kad sama nisam imala jasnu svjetlost." (Ms 19, 1892, u 2SM, 239).[204] Upravo je napunila 64 godine, a njen sin W. C. White je imao 37 godina.

Adventisti su otpočeli svoj oficijelni rad u Australiji 1880-ih. Do 1891. godine u Australiji i na Novom Zelandu bilo je samo nekoliko crkava i 729 članova. Jedina institucija u posjedu Crkve bila je mala izdavačka kuća u Melbourneu. (LS, 333; BE, 1. siječnja 1892).[205] Australija je, povrh svega toga, patila u tako teškoj ekonomskoj krizi da je to 1893. izazivalo paniku. Mnogi članovi Crkve bili su nezaposleni i živjeli su u siromaštvu.[206] Kako je desetljeće odmicalo, ekonomska situacija se i u Sjedinjenim Američkim Državama pogoršavala, što je američkim adventistima sedmog dana zadavalo vlastite financijske poteškoće. Do 1895. godine predsjednik Generalne konferencije, O. A. Olsen, žalio se da je opadanje desetine i darova ostavilo riznicu Generalne konferencije „praktično praznom", zbog čega je Crkva nalazila malo novca za slanje u inozemstvo.[207]

Ellen G. White i njen sin W. C. White iskrcali su se u Sydneyu, u Australiji, 8. prosinca 1891. godine.[208] Njihov prvi veliki sastanak bilo je četvrto godišnje Zasjedanje sabora Australijske konferencije, koja je održana u Melbourneu od 27. prosinca 1891. do 1. siječnja 1892. godine. Značajne akcije obuhvaćale su izbor Arthura G. Daniellsa za predsjednika te konferencije kao i rezolucije o osnivanju adventističkog koledža u Australiji. Dok su sazrijevali planovi za uspostavu „stalne" škole, odmah je počeo rad na privremenoj školi. Tako je 24. kolovoza 1892. godine u unajmljenim prostorijama u Melbourneu otvorena Australazijska biblijska škola. W. C. White je izabran u Izvršni odbor Konferencije i postavljen je za predsjednika Odbora od sedam članova za organizaciju i planove buduće Australazijske biblijske škole.[209] On i njegova majka živjeli su u Melbourneu od prosinca 1891. do kolovoza 1894. godine. Tijekom 11 mjeseci svog boravka u Melbourneu ona je bila teško bolesna od malarijske groznice i upalnog reumatizma (Ms 75, 1893).[210] Tijekom tog vremena doživela je „najstrašniju patnju" u svom „cjelokupnom životu", ali je rekla da je ta patnja ipak imala i svoju „radosnu stranu".

„Bilo mi je očito da je moj Spasitelj bio blizu mene. Osjećala sam Njegovu svetu prisutnost u svom srcu i bila sam zahvalna. Ti mjeseci patnje bili su najsretniji mjeseci mog života zbog druženja s mojim Spasiteljem. … Tako sam zahvalna što sam doživjela to iskustvo, jer bolje poznajem svog dragocjenog Gospodina i Spasitelja. Njegova je ljubav ispunila moje srce. U mojoj cjelokupnoj bolesti Njegova ljubav, Njegova nježna sućut, bila je moja utjeha, moja stalna utjeha." (Ms 75, 1893).[211]

Tijekom tih mjeseci teške patnje, Fleming H. Revell je u Chikagu, u Illinoisu, objavio njenu knjigu *Steps to Christ* / hrv. *Koraci prema Kristu*.[212] Prvo izdanje knjige bilo je otvoreno poglavljem „Potreba grešnika za Kristom". Kasnijem izdanju dodala je uvodno poglavlje „Božja ljubav prema čovjeku."[213] *Put Kristu*, knjiga o praktičnom kršćanskom životu, postala je njena najprevođenija i najšire objavljivana knjiga. Jedan suvremeni neadventistički recenzent je komentirao knjigu na sljedeći način: „Način pisanja u svakom slučaju posjeduje u sebi svježinu, stalnu dimenziju doživljena iskustva i posvećenu svrhu, što djeluje privlačno. Njene su riječi i konstrukcije jednostavne, neposredne, tečne. Ton kojim se izražava je svijetao, ljubak, ton jedne zrele kršćanke. Uopće gledano, njena teologija izgleda ispravna. Ona je zasićena Biblijom i koristi svoje znanje s osjećajem mjere. Dobra knjiga za tragaoca i za Božje dijete na bilo kojem mjestu tijekom njegovih uspona i padova."[214]

Obraćenje Jamesa Edsona Whitea

Unatoč duhovnom utjecaju koji je Ellen G. White imala na druge ljude, ona je očito imala malo utjecaja na svog sina Edsona. Tijekom svojih 44 godina života on nije pokazivao znake temeljnog obraćenja u životu i poslovanju, ali njegova majka nije odustala od njega. U svibnju 1893. pisao je svojoj majci da „sada nema ni najmanje religijskih sklonosti" i da razmišlja u potpunosti napustiti Crkvu. Ellen G. White je bila zaprepaštena kad je pročitala da njen sin okreće leđa svemu što ga je tijekom godina pokušavala naučiti.[215] U odgovoru mu je napisala da je „preda mnom [bio] predočen prizor. Ti i još četvorica mladića bili ste na plaži. Svi ste izgledali pretjerano neoprezni - bezbrižni, a ipak ste bili u velikoj opasnosti. … Valovi su se podizali sve bliže i bliže vama, a onda bi uzmicali dalje uz sumoran huk. Uznemireni ljudi, koji su vas gledali, pokazivali su vam gestama znakove upozorenja, ali na sva ta upozorenja vi se drsko niste obazirali. Netko je stavio ruku na moje rame. 'Jeste li znali da je to vaš sin Edson? On ne može čuti vaš glas, ali može vidjeti vaše pokrete. Recite mu da smjesta dođe. On neće propustiti da posluša svoju majku.' Ispružila sam ruke. Uradila sam sve što sam mogla da te upozorim. Vapila sam svom snagom glasa: Nemaš ni trenutka za gubljenje! Podvodna struja! Podvodna struja! Znala sam da kad si se jednom našao pod vlašću podmuklog strujanja ispod površine, da ti nikakva ljudska moć neće biti u stanju pomoći. Jako je uže doneseno i čvrsto pričvršćeno oko tijela snažnog mladića koji se usudio preuzeti rizik i izložiti vlastiti život da bi te spasio. Činilo se da si olako shvatio cjelokupno zbivanje. Vidjela sam kako te nosi nemilosrdna podvodna struja, i ti si se borio s valovima. Probudila sam se kad sam čula tvoj strašni vrisak. Najusrdnije sam se pomolila za tebe i ustala i pišem ti ove redove."

Rekla mu je da je ponekad ležala budna cijele noći, razmišljajući o greškama koje je možda napravila u njegovom odgoju. Bila je zabrinuta da je „na svijet donijela sina" koji će pomoći „da se uvećaju pobunjenički redovi nasuprot Bogu". (Lt 123, 1893).[216] Kad je mjesec dana kasnije njeno pismo iz Australije stiglo do Edsona, njegov se stav počeo mijenjati. On je 10. kolovoza prijavio majci da je počeo odbacivati „zabave i zadovoljstva" koja su prethodno činila zbroj njegovih „uživanja".[217] Nekoliko tjedana kasnije otkrio je u Battle Creeku primjerak jednog njenog poziva Crkvi da evangelizira i obrazuje afroameričko stanovništvo na Jugu.[218] Sada je razmišljao o odlasku na Jug da radi među bivšim robovima.[219] Dana 11. kolovoza pisao je svom bratu Willieju: „Krenuo sam putem vječnog života i našao svog Spasitelja."[220] Što se dogodilo? Što je dovelo do promjene njegovog stava? Nekoliko tjedana kasnije Edson je opisao svoje iskustvo: „Jedne subote sam odlučio, dok sam slušao veoma dosadnu propovijed, da bih mogao uživati u blagoslovu svog Spasitelja UPRAVO TADA, kao i da mogu čekati neku povoljniju priliku. ... Ja sam taj korak poduzeo ODMAH, i 'On me je prihvatio.' ... Otada ME NIKADA NIJE NAPUSTIO."[221] Kad je Ellen G. White pročitala njegovo pismo, bila je presretna i napisala je „Danas smo primili tvoje pismo i bilo nam je jako drago da si se doista predao Bogu. Drago mi je više nego što mogu izraziti da si, u jednostavnosti vjere, prihvatio Isusa i nisam iznenađena što si odmah pronašao nešto da radiš" (Lt 120, 1893).[222] Iako je Edson i dalje imao poteškoća, ostao je predan Bogu. Njegov najveći doprinos bio je evangelizacijski rad među afroamerikancima na Jugu, koji se pokazao kao „blagoslov za ljude za koje je radio, za Crkvu i njegovu majku, koja je bila oduševljena njegovom misijom vjere na zanemarenom polju". Edson je, posredstvom svog promijenjenog života, bio svjedočanstvo o „patnji, ljubavi i ustrajnosti" svoje majke.[223]

Viđenja Anne C. Phillips

Godine 1892. mlada žena po imenu Anna Phillips, koja je živjela u Battle Creeku, povjerovala je da su njeni dojmovi i snovi bili proročka otkrivenja Svetoga Duha.[224] Kad je A. T. Jones pročitao jedno neobjavljeno svjedočanstvo posljednje subote u 1893. godini, kojom je bio obilježen i kraj Tjedna molitve, skup vjernika je reagirao na izvanredan način donirajući zlatne satove, lance, prstenje, narukvice, ukrasne igle, itd. Ipak, bez obzira na rezultate čitanja tog svjedočanstva, ono nije došlo iz pera Ellen G. White, već iz pera Anne Phillips. Phillipsova je bila ohrabrena tim prihvaćanjem njenog svjedočanstva kao božanski nadahnutog priopćenja. Njene su poruke dobile potporu A. T. Jonesa i W. W. Prescotta.[225] Drugi su vodeći službenici savjetovali oprez, stav koji je Phillipsova shvatila kao Sotonino protivljenje njenoj poruci. Ellen G. White, međutim, uopće nije odobrila ovu novu proročicu, niti je imala „i najmanje povjerenja u njene tvrdnje, ili tvrdnje što ih je bilo tko iznio u njeno ime". Postala je još jasnija: „Gospodin nije položio na nju [Annu Phillips] da optužuje, sudi, ukorava, osuđuje i laska drugima." (Lt 54, 1893, u 14MR, 181, 182).

Phillipsova je u početku bila zbunjena zbog toga što je Ellen G. White odbacila njeno djelovanje, ali je zaključila da Ellen G. White vjerojatno nije htjela kritizirati „dar" i „svjedočanstva" Phillipsove, već samo javni način na koji su ih neki ljudi koristili i tumačili.[226] Međutim kad su od Ellen iz Australije stigla pisma A. T. Jonesu i drugima, izravno ih ukoravajući što su zauzeli stav koji su zauzeli, oni su odmah prepoznali i priznali svoju grešku.[227] Ana Phillips i Crkva uopće prihvatili su ukor Ellen G. White, a navodna su viđenja Ane Phillips odmah prestala.[228] Ona je kasnije postala pouzdana biblijska radnica, služeći Crkvi dugi niz godina.[229]

W. C. White pozvan da pomogne svojoj majci

Nakon smrti Jamesa Whitea, Ellen G. White je višeput tražila od svog sina W. C. Whitea, tada dvadesetsedmogodišnjaka, da se poveže s njom kao njen stalni pomoćnik, ali je on više volio administrativni posao i bojao se kritika koje su činilo se bile posebno usmjerene na one koji su bili blisko povezani s njegovom majkom.[230] Također je pozvala svog drugog sina, Edsona, da se pridruži njenom osoblju. (Lts 64, 79, 84, 1894; Lt 149, 1897).[231] „Uvijek mi se udjeljivala svjetlost", napisala je 1894. godine, da „Willieja, njegovu majku i Edsona treba povezati u Djelu kao trostruko uže, u kojemu svi pomažu jedni drugima." (Lt 141, 1894).[232]

Ključnu je poruku Ellen G. White poslala Willieju u srpnju 1895. godine. On je trebao biti „rasterećen da pomogne svojoj majci u izdavanju knjiga i da je prati na njenim putovanjima od mjesta do mjesta". Dodala je: „Ne smiješ dopustiti svojoj braći da tako planiraju tvoje dužnosti umjesto tebe" da one „u tako velikoj mjeri zaokupe sve tvoje vrijeme i snagu" te da „ništa ne bude ostavljeno za propovijedanje". Budući da su „tvoja braća uzela zdravo za gotovo da druga poslovna djelatnost predstavlja tvoj talenat" i „nisu te ohrabrili" da propovijedaš, ona mu je rekla: „Gospod je našao za shodno da tebi i njima pošalje poruku da pred tebe polažu manje detalja o poslu kako bi mogao zauzeti svoj položaj u propovjedničkoj službi." „Smanji svoje odborske sastanke", podsticala ga je, „i uvećaj svoje talente u iznošenju Riječi Gospodnje." „Pred tobom su olujna vremena", upozorila ga je, „i trebao bi se upoznati s radom hranjenja Božjeg stada." Jasno je naglasila da je njegov posao negdje drugdje.

„Ovaj posao [komuniciranje u stranom misijskom radu] unaprijedio je tvoj talenat kao govornika do te mjere [da budeš sažeti komunikator]. Imao si gotovo širom svijeta cijelu lepezu djelatnosti, i bit ćeš vođen i poučen od Boga dok budeš preuzimao svoj davno zanemareni rad

u propovjedničkoj službi. Bio si voljan potruditi se u raznim poslovima ne očekujući počasti ili dobitke, a sada bi Gospodin želio da više stojiš na mjestu na koje te je postavio kao propovjednika evanđelja, spreman da preuzmeš teret uglavnom od mene dok su moje snage još očuvane, [tako] da mogu nadgledati i razumjeti ono što se priprema za tisak." (Lt 131, 1895).[233]

Ovo pismo, samo 18 mjeseci nakon što je on prihvatio predsjedavanje Australijskom unijom, jasno je artikuliralo njeno razumijevanje božanske volje za njenog sina. U osnovi ono ga je pozivalo da delegira administrativne i financijske detalje drugima i smanji svoje vrijeme u odboru kako bi mogao razviti svoje sposobnosti kao propovjednik i pomoći i svojoj majci u njenom radu s knjigama. Pozivalo ga je da njen rad, a ne rad u Uniji, smatra svojim primarnim pozivom. Iako nije odbio poziv, ipak mu je trebalo nekoliko godina da provede prelazak.

Svadbena zvona i još unuka

Prva žena W. C. Whitea, Mary Kelsey, umrla je od tuberkuloze 1890. godine. Vjenčali su se 1876. i imali dvije kćeri — Ellu May (rođenu 1882.) i Mabel Eunice (rođenu 1886.). Kad su Williejeve kćeri porasle, živjele su većinu vremena kod njegove majke. Uživala je uz njih i voljela je svoje unučice, ali je čeznula i za unucima. Kad se u prosincu 1894. godine kod njegove majke otvorila potreba za pomoćnicom u kućnim poslovima, Willie ju je potaknuo da zaposli May Lacey, studenticu koju je upoznao u kući njenog oca na Tasmaniji. Ellen G. White „ubrzo je saznala zašto je Willie bio zabrinut za May Lecey". May ga je podsjećala na njegovu prvu ženu Mary; snažno ga je privlačila i želio je priliku da se njegova majka bolje upozna s njom. (Lt 117, 1895, u 3MR, 298, 299). Kako je vrijeme odmicalo, on joj je predložio brak i s oduševljenjem obavijestio svog brata o njenom prihvaćanju: „Poslat ću vam fotografiju čim je dobijem", obećao je Edsonu. „Ne tražite malo, utegnuto i bljedoliko tijelo, niti 'nadmenu damu'. Ona je dobra, krupna i zdrava žena, puna života i dobrote koliko god je to moguće. May je visoka koliko i ja i teži nekoliko kilograma više. Kod mene skala staje na 148; kod nje na 153 (67;69 kg. – *prim.prev.*). Njene vitalne snage nisu slomljene korzetima, niti njen duh dokonim ambicijama. Gdje god je ona, tu je i sunčev sjaj, i udobnost i mir."[234]

Vjenčanje je održano u domu njenog oca na Tasmaniji 9. svibnja 1895. godine. Ellen G. White je poslala Edsonu i Emmy sažeti rezime cijele prigode: „Prošlog su se četvrtka Willie i May Lecey ujedinili u braku. Sve je prošlo ugodno. Djeca su se činila vrlo ozbiljnom u želji da se majka pomoli tom prilikom, i ja sam udovoljila njihovom zahtjevu. Blagoslov je Gospodnji bio prisutan. Svaki pokret vođen je s najvećom svečanošću. … Svi, svi članovi te obitelji, vole May, i osjećaju se vrlo počašćeni što primaju Willieja u svoj obiteljski krug. Svi oni visoko cijene Willieja. On ima 40 godina, a May 21. Nije bilo sentimentalizma u njihovom udvaranju i braku. Odmah nakon njihovih zaruka Willie je bio pozvan u Oakland, na Novom Zelandu, na sastanak pod šatorima, i proveo je tri mjeseca obilazeći crkve. … Willie je planirao dvotjedni odmor, ali ga uopće nije imao. Vjenčali su se poslijepodne, a Willie je već uvečer morao sudjelovati na sastanku odbora." (Lt 120, 1895, u 4Bio, 195).[235]

Svečana večera u 17:00 sati pratila je vjenčanje, a kad je sastanak Williejevog odbora završio, on, May i Ellen G. White ukrcali su se na vlak u 8:30 za Launceston. Proveli su dva tjedna u Melbourneu na sastancima unijskog odbora i drugim poslovima. Konačno 29. svibnja otišli su u svoju kuću u Granvilleu, blizu Sydneya, gdje se Willie ponovo sastao sa svojim kćerima Ellom i Mabel, koje su doputovale iz Amerike 5. svibnja. Sljedeće je godine četveročlana obitelj postala šesteročla-

na rođenjem Herberta i Henryja 6. travnja 1896. godine. Peto dijete, Evelyn Grace, rođeno je 1. lipnja 1900. (Lt 120, 1895).[236]

Škola Avondale za kršćanske radnike

Osnutak Škole Avondale — preteče Avondale Collegea — bio je izvanredan pothvat.[237] I Ellen i W. C. White bili su uključeni u odabir i kupovinu zemljišta, planiranje i podizanje zgrada i formativne faze razvijanja nastavnog plana i programa, kao i nastavnog osoblja. Kad je Ellen G. White bila pozvana 30. kolovoza 1894. na sastanak sa školskim odborom u vezi s odabirom lokacije, ona ih je upozorila da ne uspoređuju kvalitetu zemljišta u Cooranbongu s tlom Iowe. U svom je dnevniku prokomentirala da ona ne postavlja pitanja o zemlji, ali da su A. G. Daniells i L. J. Rousseau, dvojica koji su obrađivali crnicu Iowe, bili „vrlo čvrsti i odlučni" u svom protivljenju. (Ms 77, 1894, u 8MR, 361). Obojica su i dalje smatrali da bi, s obzirom na financijsku situaciju u kolonijama i konferencijama, možda bilo bolje kupiti „40 ili 50 akri (15-20 ha), od kojih bi polovica bila rezervirana za kampus i obradivu zemlju za školu", a ostatak bi se mogao prodati „u obliku seoskih parcela" adventistima koji bi se nastanili u blizini škole, umjesto da kupuju čitavih 1500 akri (607 ha), što je zastupala Ellen G. White. (Ms 77, 1894).[238] Umjesto toga, ona se oštro protivila ovoj „grešci", koja bi predstavljala gotovo identičan kompromis onom koji je napravljen u Battle Creeku 20 godina ranije.[239] Na sastanku 30. kolovoza ona je pozvala odbor da bez odlaganja kupi zemljište Cooranbong, obećavajući da „ako odluče da to nije mjesto koje bi trebalo posjedovati", ona će ga kupiti sama. (Lt 3, 1898; usp. Lt 54a, 1894). Frustrirana svojom nesposobnošću uvjeravanja da idu naprijed, ona se pokušala izvući iz sukoba, pozivajući članove odbora da „traže Gospodina" svatko za sebe. Kad su braća tražila Gospodina, bila su pojedinačno uvjerena da je zemljište što ga je ona odredila doista najbolji odabir od svih lokacija koje su pregledali. I dalje su smatrali da zemljište ima neke nedostatke, ali su zaključili da bi, s obzirom na njihova financijska ograničenja i druge okolnosti, to bio najbolji odabir koji su imali. Bilo je to isto ono što je i Ellen G. White tvrdila od početka. (Lt 153, 1894, u 20MR, 238; Lt 126, 1895).[240]

Tako je do kraja 1894. godine kupljeno zemljište. Početkom ožujka 1895. W. C. White je otvorio „odjel za manualnu obuku" kao prvi odjel nove škole. Dvadeset šest učenika prihvatilo je ponudu da dobiju „stan, hranu i poučavanje u dva područja" teorijske nastave, u zamjenu za šest sati dnevno fizičkog rada u raščišćavanju zemljišta, isušivanju močvara i „gradnji puteva i mostova".[241] Unatoč protivljenju, program je bio uspješan. Ellen G. White se osjećala opravdanom od strane studenata koji su rekli da mogu „naučiti za šest sati učenja onoliko koliko su naučili i kad su se sve vrijeme posvećivali samo svojim knjigama. Štoviše, odjel za manualnu obuku predstavlja uspjeh i za zdravlje učenika", likovala je ona. (Lt 126, 1895, u 8MR, 150).

Ellen G. White se preselila na imanje Coorangbong u prosincu 1895., živeći u šatoru dok se njena kuća gradila. U okolini je živjelo oko 250 potomaka tri osuđeničke obitelji; oni ne samo da su bili ozloglašeni kradljivci već su bili i neskloni napornom radu. Ellen G. White i Sarah McEnterfer, jedna od njenih literarnih asistentica, pokušavale su brinuti o njima na svaki mogući način.[242]

Dana 5. listopada 1896. godine postavljena je „ugaona opeka" za prvu zgradu Škole Avondale. Škola Avondale trebala je služiti kao škola „uzorak", kao drugi početak nakon onog u Americi za obrazovanje adventista sedmog dana širom svijeta. Svom sinu, W. C. Whiteu, ona je izričito

naglasila da „nikakvi povjetarci iz Battle Creeka ne smiju dopuhati dovde. Vidim da moram paziti ispred i iza i sa svake strane da ne dopustim ničemu pronaći ulaz koji mi je bio predstavljen kao nanošenje štete našim školama u Americi." (Lt 138, 1897, u 20MR, 215).[243] Tijekom prvih godina u Avondaleu dobila je viđenja o tome kako razviti tu školu, a veliki dio ove upute našao se u nekoliko knjiga o odgoju i obrazovanju što ih je objavila do kraja svog života; *Special Testimonies on Education / Posebna svjedočanstva o odgoju i obrazovanju* (1897) bila su prva od njih. W. C. White je 1899. godine primijetio: „Mislim da je majka tijekom posljednjih dviju godina pisala više o načelima odgoja i obrazovanja, važnosti proučavanja Biblije i važnosti udruživanja rada s poučavanjem, kao i o vrijednosti poljoprivrede... nego svih godina prije toga. Mislim da je o tome pisala više nego o bilo kojoj drugoj grani našega Djela."[244]

Knjige o Kristovom životu

Kad su izdanja knjige *Kristov život* na stranim jezicima izašla 1880-ih, Ellen G. White je izrazila želju da proširi rukopis prije nego što na engleskom objavi novo izdanje. Tijekom svog boravka u Australiji opsežno je pisala o tom projektu. Njen osobni dnevnik i njena prepiska otkrivaju njene snažne emocije i dubinu njenih osjećaja prema Isusu:[245]

„O, kako sam nedjelotvorna, kako sam nesposobna izraziti ono što gori u mojoj duši u vezi s Kristovom misijom! … Ne znam kako progovoriti niti perom ocrtati veliki predmet otkupiteljske žrtve. Ne znam kako predočiti te teme u živoj snazi u kojoj one stoje preda mnom. Drhtim od straha da ne bih omalovažila veliki plan spasenja jeftinim riječima." (Lt 40, 1892, u 4Bio, 382).

„Cijelo moje biće žudi za Gospodinom, nisam zadovoljna samo povremenim bljeskovima svjetlosti. Moram je imati još više." (Ms 34, 1892, u 19MR, 292).

„Pišući o Kristovom životu, duboko sam uznemirena. Zaboravljam i disati kako valja. I ne mogu izdržati intenzitet osjećaja koji me obuzima dok razmišljam o tome što je Krist pretrpio u našem svijetu." (Ms 70, 1897, u 3SM, 118, 119).

„Probudila sam se u tri sata ujutro i osjetila duboku potrebu da svoju bespomoćnu dušu bacim na Isusa Krista. On je moj pomoćnik. On je moje sve i u svemu. Slaba sam kao voda bez Svetoga Božjeg Duha da mi pomaže." (Ms 177, 1897).

„Suze mi teku niz obraze kad pomislim što je Gospodin za Njegovu djecu, i kad razmišljam o Njegovoj dobroti, Njegovoj milosti, [i] Njegovom nježnom suosjećanju."[246]

Rukopis je na kraju podijeljen na tri dijela i objavljen kao *Thoughts From the Mount of Blessing* (1896) / hrv. *Misli s Gore blaženstava; The Desire of Ages* (1898) / hrv. *Čežnja vjekova* i *Christ's Object Lessons* (1900) / hrv. *Kristove usporedbe.* Prva knjiga (218 stranica) predstavlja izlaganje Kristove propovijedi na Gori, dok se *Kristove usporedbe* (436 stranica) bave prispodobama. Ellen G. White je donirala prihode od te posljednje knjige za rješavanje problema dugova adventističkih obrazovnih ustanova.[247] *Čežnja vjekova* (866 stranica) predstavlja njeno posljednje remek-djelo o Kristovom životu. Tu je temu počela razvijati već u knjizi *Duhovni darovi,, sv. 1* (str. 28-87), 1858. godine, dok ju je više produbila u *sv. 2*. i 3. *The Spirit of Prophecy* 1877. i 1878. godine. Već 1892. objavila je knjigu *Steps to Christ*, u kojoj je objašnjeno kako se može doći Kristu i ostati u zajednici s Njim. Očito je da je Ellen G. White vidjela osobitu potrebu 1890-ih staviti jači naglasak na život i karakter Krista, kao i na teme evanđelja. Ipak, tema o Kristovom životu i spasenju čovječanstva također čini središte njenih spisa o velikoj borbi. Njeno izdanje *The Great Controversy* iz 1888. završavalo se istim riječima kojima je započinjala knjiga *Patriarchs and Prophets* iz 1890.

godine — „Bog je ljubav". Knjiga Ellen G. White *Steps to Christ* / hrv. **Koraci prema Kristu* počinje poglavljem „Božja ljubav prema čovjeku", i to poglavlje počinje riječima: „Priroda i otkrivenje podjednako svjedoče o Božjoj ljubavi." Stoga, dok sve ove knjige upućuju svoje čitatelje na Bibliju, one isto tako jasno ističu da Bog voli svakog pojedinca.

The *Desire of Ages* /hrv. *Čežnja vjekova* imala je izniman utjecaj na teologiju adventista sedmog dana u najmanje dva pravca. U toj je knjizi Ellen G. White dala jasnije izjave o vječnom Kristovom božanstvu i osobi Svetoga Duha od bilo kog drugog adventističkog pisca tog vremena. Ona je, na primjer, izjavila da je Krist „objavio Sebe da je samopostojeći, Onaj koji je obećan Izraelu, 'čiji su izlasci od iskona, od vječnih vremena'" (*Čežnja vjekova,* 470). „U Kristu je iskonski, nepozajmljen, nestečen život " (*Čežnja vjekova,* 530). Što se tiče Svetoga Duha, ona je istaknula da je „On" „treće lice Božanstva" (*Čežnja vjekova,* 671). Te su izjave na kraju utjecale na vodeće adventiste svih starosnih grupa širom svijeta.[248]

W. C. White prihvaća poziv svoje majke

U ožujku 1900. Ellen G. White je „promišljala i molila se" dvije uzastopne noći dok nije odlučila da je njena „dužnost", čim bude mogla, „pripremiti stvari i bez odlaganja otići u Ameriku". Željela je „osigurati najbolju moguću pomoć" kako bi izdala revidirano izdanje *Christian Temperance* / hrv. *Kršćanske umjerenosti* i daljnjih svezaka *Svjedočanstava za Crkvu*. „Želja da se ta djela objave" bila je velika i htjela je taj rad nastaviti što prije i što je brže moguće. Zatim je napisala Willieju: „Učinio si najbolje što si mogao u danim okolnostima, ali ne trebaš nositi toliko odgovornosti. Zato neću navaljivati svoj posao na tebe, već ću reći: Uradi sve što osjećaš da je tvoja dužnost i što se čini da ne možeš izbjeći. Ali čini mi se da je moja dužnost sada mnogo jednostavnija i jasnija, ... i moram otići kako se sada čini." (Lt 196, 1900).

Dva dana kasnije poslala mu je još jedno pismo u kojem je suštinski inzistirala da donese odluku kojim će putem krenuti. (Lt 198, 1900). Bi li se ili ne bi svim srcem posvetio njenom poslu? Taj je „ultimatum" privukao njegovu pažnju. Kad je predložila da ga ostavi u Australiji, sjedi u svojim odborima dok se ona vrati u Ameriku i natjera Daniellsa, Haskellla i Edsona Whitea da obave posao koji je on zanemario, W. C. White je konačno sagledao stvari iz njene perspektive. Od tog trenutka pa nadalje on je ukidanje svojih administrativnih odgovornosti počeo gledati više kao prednost nego kao žrtvu. „Oslobodio sam se nekih odgovornosti ovdje", napisao je G. A. Irwinu. „Osjećam se vrlo blagoslovljeno zbog promjene i mislim da je to bolje za Djelo" jer će sada odgovornosti nositi pojedinci koji su ranije ovisili o Whiteu da ih nosi.[249] Ali tek kad su otplovili za Ameriku, W. C. White je u potpunosti bio u stanju osloboditi se svojih drugih obaveza. Nikada se više neće toliko zaplesti u vanjske dužnosti da bi bio nedostupan svojoj majci. „Svi moji zaposlenici i sam W. C. White shvaćaju", napisala je Ellen po dolasku u Sjedinjene Američke Države, „da je W. C. W., napuštajući Australiju, ostavio sve službene dužnosti kako bi mi mogao pomoći u radu na knjizi. Zapošljavam ga kao svog generalnog pomoćnika u ovom poslu." (Lt 139, 1900, u 1888 Materials, 1714; Lt 371, 1907, u PH 116, 10-16). Od 1900. do njene smrti 1915. godine on će biti njen zastupnik u pregovorima, glavni suradnik i načelnik osoblja. Tijekom tog procesa on će se pripremiti da bude poslovodni čuvar njenih spisa nakon njene smrti.

Službenica Crkve u starijoj dobi (1900-1915)

Kad se Ellen G. White vratila u Sjevernu Ameriku 1900. godine, imala je 72 godine.[250] Prije 1891. održavala je pred sobom, kao voditeljicom u Crkvi, stalne i prilično visoke zahtjeve za vidljivošću i širokim javnim djelovanjem. Takav je pristup bio obilježen dugim, napornim turnejama s mnogim govorima na sastancima pod šatorima i drugim sazvanim skupovima. Tijekom australijskih godina pa sve do ranih 1900-ih postupno je smanjivala učestalost svojih javnih nastupa i količinu svoje osobne prepiske. Posljednjih godina pisala je sve manje novih rukopisa bilo koje vrste i usmjeravala je svoju slabu snagu na reviziju i dogovore oko objavljivanja spisa što ih je već prethodno napisala.

Ustanovljavanje stalnog prebivališta

Ellen G. White je prvo pomislila da se vrati u kuću koju je još imala u Healdsburgu, u Kaliforniji, ali se W. C. White protivio životu „blizu bilo koje škole". Razmišljali su da se smjeste u blizini Pacific Pressa u Oaklandu, ali su nakon nekoliko dana zaključili da su cijene kuća ondje previsoke i da je klima u Oaklandu „previše hladna i maglovita" za njeno zdravlje u gotovo 73. godini. (Lt 121, 1900, u 1888 Materials, 1707, 1708; Lt 146, 1900; Lt 158, 1900). Odmarajući se od traženja kuće, posjetili su stare prijatelje u St. Helena Sanitariumu. Čim je Ellen G. White opisala Jenny L. Ings svoje razočaranje u „lovu na kuće", gospođa Ings je odgovorila: „Pa, postoji mjesto ispod brda koje će vam odgovarati." Istražujući, otkrila je farmu s voćnjacima, vinogradima, skladištem, stajom i, najbolje od svega, „kuću s cjelokupnim namještajem", spremnu za useljenje. Dobila je dovoljno za svoju kuću u Australiji da kupi ovo mjesto u St. Heleni. Tako je u roku od tjedan dana od dolaska u Sjedinjene Američke Države pronašla kuću spremnu za useljenje. „Ovo mjesto nisam tražila", s oduševljenjem je pisala Stephenu i Hetty Haskelll. „Došlo mi je bez moje pomisli ili cilja. Gospodin je tako ljubazan i milostiv prema meni. Svoje potrebe mogu povjeriti Onome koji je premudar da bi pogriješio i predobar da bi mi učinio zlo." (Lt 132, 1900, u 21MR, 126, 127; 5Bio, 30-34). Ona je preuzela kuću 16. listopada 1900. godine. Oko tri mjeseca kasnije nazvala ju je Elmshaven zbog velikih stabala brijestova (elm – „brijest") koji su tada stajali ispred kuće. (Lt 127, 1900; 5Bio, 34-36, 46).[251] Ubrzo nakon što se tamo nastanila objavila je šesti svezak *Testimonies for the Church* / hrv. *Svjedočanstava za Crkvu*, kao i knjigu *Testimonies on Sabbath School Work* / hrv. *Svjedočanstva o radu subotnje škole*. Serija *Svjedočanstava* na kraju će biti završena 1909. godine devetim sveskom. Svesci 7. i 8. objavljeni su 1902. i 1904. godine.

Zasjedanje Generalne konferencije 1901. godine

Za jedan broj vodećih zastupnika efektivno otvaranje Zasjedanja Generalne konferencije 1901. godine dogodilo se dan prije službeno najavljenog. Ellen G. White se 1. travnja obratila velikoj grupi denominacijskih vođa u biblioteci Battle Creek Collegea, postavljajući pred njih izazove s kojima se Crkva suočava. Ne precizirajući kako se točno taj posao treba izvršiti, ona je pozvala na temeljnu reorganizaciju konfesionalne strukture. (Ms 43, 1901).[252]

Zasjedanje je oficijelno otvorio nositelj dužnosti predsjednika G. A. Irwin 2. travnja. Nakon Irwinovog kratkog obraćanja Ellen G. White je izašla za govornicu i pozvala zastupnike da izvr-

še posao „koji je trebao biti obavljen... još prije deset godina". Na Zasjedanju 1891. „braća su pristala na svjetlost primljenu od Boga," rekla je, „ali nije provedena nikakva osobita promjena kako bi se ostvario takav poredak da se Božja sila može otkriti među Njegovim narodom". Sada je obnovila poziv na osobno obraćenje i restrukturiranje denominacije. „Ono što sada želimo je reorganizacija", izjavila je ona. „Želimo početi od temelja i graditi na drugom načelu." (GCB, 3. travnja 1901).[253]

Iako nije precizirala „kako" tu reorganizaciju „izvršiti", ona je inzistirala da teške odgovornosti vođenja treba nositi veća skupina ljudi. „Trebalo bi biti više od jednog, dva ili tri čovjeka koji će nadgledati cijelo ogromno polje. Posao je enorman i ne postoji nijedan ljudski um koji može sam planirati posao koji treba izvršiti." Ona je pozvala zastupnike da ozbiljno shvate rad koji treba izvršiti na zasjedanju. „Neka svatko od vas ode kući, ne da govori, govori, govori, već da se moli. … Idi kući i vapi Bogu da te oblikuje po božanskom obličju." (GCB, 3. travnja 1901). U istom tom pravcu bio je i njen naglasak na osobnoj sigurnosti u spasenje. „Svatko od vas može za sebe znati da ima živog Spasitelja, da je On tvoj pomoćnik i tvoj Bog. Ne morate ostati na mjestu na kojemu govorite: 'Ne znam jesam li spašen.' Vjerujete li u Krista kao svog osobnog Spasitelja? Ako vjerujete, onda se radujte. Ne radujemo se ni upola koliko bi trebalo." (GCB, 10. travnja 1901).

Prvi prijedlog podnesen pred skup iznio je A. G. Daniells, koji je predsjedavao i sastankom u biblioteci koledža dan ranije. Govoreći u ime „mnogih" koji su bili prisutni na tom sastanku, on je predložio da se obustave „uobičajena pravila i presedani za uređivanje i obavljanje poslova Generalne konferencije", i da se imenuje široko reprezentativni „generalni ili centralni odbor" koji će se boriti s izazovima reorganizacije i pripremiti prijedloge s kojima će izaći pred zastupnike. Nakon kraće razmjene mišljenja, u kojoj su sudjelovali i Ellen i W. C. White, prijedlog je jednoglasno usvojen. Centralni odbor nazvan je Savjetodavnim odborom, a Daniells je izabran za predsjedavajućeg tog odbora (*ibid.*, 3. travnja 1901).[254] Dana 12. travnja izglasovano je da se Battle Creek College premjesti na ruralnu lokaciju u blizini Berrien Springsa, u Michiganu.[255] „Vrijeme je da sada izađemo," rekla je Ellen G. White Percyju T. Maganu, „jer će se velike promjene uskoro događati u Battle Creeku." (5Bio, 92). Tijekom posljednjeg tjedna zasjedanja Ellen G. White se suočila s pokretom „svetog tijela", koji je zaživio u Konferenciji Indiana tijekom prethodnih triju godina. Na sastanku u 5:30 ujutro, u srijedu 17. travnja, odbacila je učenje da ljudska bića mogu steći „sveto tijelo" u sadašnjem životu. „Neka se ovaj ciklus te doktrine samo još malo dalje nastavi," upozorila je ona, „i to će dovesti do tvrdnje da njeni zagovornici ne mogu pogriješiti, da su - kako imaju sveto tijelo - svi njihovi postupci sveti. Kakva bi se vrata kušnji tako otvorila!" Ona je ovo učenje obilježila kao „opasnu zabludu" i rekla da bi za one koji su „podržavali taj fanatizam... možda bilo mnogo bolje da se bave svjetovnim poslovima", jer ne bi „sramotili Gospodina i ugrožavali Njegov narod". (GCB, 23. travnja 1901).

Povezanost s Arthurom G. Daniellsom

Godine zajedničkog rada u Australiji učvrstile su trosmjerni odnos između Ellen G. White, njenog sina Willieja i Arthura G. Daniellsa. Kad je ovaj postao predsjednik lokalne konferencije, „počeo je redovno komunicirati" s Ellen G. White, ne izričito zbog toga da bi dobio njen savjet, već „jednostavno da bi je obavještavao o odlukama odbora i raznim novinskim izvješćima". Daniells joj je redovno slao izvještaje gotovo dvije godine prije nego što je počeo tražiti njen savjet. Zatim je, kako bi je poštedio tereta dodatne prepiske, stekao naviku da joj svoje poruke šalje

preko W. C. Whitea. Dok je W. C. White putovao u Sjedinjene Američke Države na Zasjedanje Generalne konferencije 1897., Daniells se počeo „konzultirati neposredno" s Ellen G. White, a ne preko njenog sina. Po povratku W. C. Whitea, Daniells je ponovo nastavio komunicirati s Ellen G. White preko njega, iz poštovanja prema njenom napornom pisanju i drugim obavezama u literarnom radu.[256] U vrijeme kad je Daniells postao de fakto predsjednik Generalne konferencije 1901. godine, postojale su već prilično dobro uspostavljene trostruke povezanosti u odnosima između njega i Whiteovih. Između 1901. i 1915. godine pisao im je vrlo često i opširno o gotovo svakom važnom pitanju kojim se trebao baviti. W. C. White je podijelio te zabrinutosti sa svojom majkom, a zatim je izvijestio Daniellsa o njenim odgovorima. Tako je do 1908. Daniells mogao tvrditi W. C. Whiteu: „Mislim da je čovjek koji ima najveći utjecaj na mene onaj kome se sada obraćam."[257]

Požar u Battle Creek sanatoriju

Whiteovi su 18. veljače 1902. dobili telegrafsku poruku da su glavne zgrade Battle Creek Sanitariuma izgorjele do temelja. Prvi odgovor Ellen G. White bio je preveniranje bilo kakvog brzopletog bacanja krivice. (Ms 76, 1903, u SpTB06, 5-10). Bojala se da bi neki ljudi mogli „izgraditi svoju konstrukciju na ovoj nesreći" i početi osuđivati J. H. Kellogga. (Lt 29, 1902, u 5Bio, 151). Ona se sama uzdržavala od svoje prosudbe čekajući da vidi kako će Kellogg reagirati na ovu nepriliku. Neposredna pitanja s kojima su se suočili voditelji medicinskog djelovanja odnosila su se na pitanja da li ponovo graditi na istoj lokaciji i koliko velika i skupa nova zgrada treba biti. Ellen G. White, Daniells i drugi zalagali su se za izmještanje Sanatorija Battle Creek iz njegovog urbanog okruženja. (Lt 110, 1902).[258] Kakvu god prolaznu misao Kellogg možda dao na mogućnost da se iseli iz Battle Creeka, u roku od tjedan dana već je najavio u *Review and Heraldu* svoj plan za obnovu u Battle Creeku. Do kraja ožujka odbor Generalne konferencije odobrio je Kelloggov plan. Isplaćena polica osiguranja sanatorija osigurala je 154.000 dolara, građani Battle Creeka prikupili su oko 80.000 dolara u gotovini i obećanjima, a grad je obećao trajno oslobađanje od poreza. Ova obećanja potpore, zajedno s Kelloggovim entuzijazmom, uvjerila su odbor da odobri obnovu u Battle Creeku. Daniells je izjavio da su prihvaćeni planovi arhitekta za „običnu, ali dostojanstvenu" zgradu, „apsolutno otpornu na vatru", koja će, kad bude „gotova, namještena i potpuno opremljena", stajati „između 250.000 i 300.000 dolara. Odbor je, međutim, bio odlučan u stavu da podizanjem ove zgrade neće nastati nikakav dug."[259] Daniellsova odlučnost da ne stvara dodatni dug postat će glavno žarište sukoba između njega i Kellogga prije isteka te godine.

Početak Kelloggove krize

Kellogg je razvio svoj „veliki prijedlog" da pokloni rukopis i troškove objavljivanja nove knjige *Živi hram* i dostavi Generalnoj konferenciji 400.000 primjeraka „besplatno", uz uvjet da Generalna konferencija „preuzme prodaju knjige i cjelokupni prihod usmjeri za sanatorij", kako bi se na taj način pokrili postojeći dugovi i otplatila nova zgrada. (Ms 123, 1902).[260] Daniells je u travnju izvijestio Kellogga da su adventisti na raznim mjestima bili oduševljeni za „prodaju nešto oko pola milijuna primjeraka" *Živog hrama*. Postavljali su se planovi za objavljivanje izdanja na njemačkom i skandinavskom jeziku „istodobno s izdanjem na engleskom". Ipak, Daniells se osjećao „uznemirenim" zbog jednog vida tog plana. „Znate," povjerio se Kelloggu, „postoje neki koji strahuju da ste se približili panteizmu. Ustvari, neki su iz vaših govora o Bogu u čovjeku osjetili da ste praktično panteist. Ne vjerujem u to", uvjeravao ga je Daniells. „Nikada ne bih mogao zaključiti iz bilo

čega što sam osobno čuo u vašim govorima na tu temu da ste panteist. A ipak neki stječu takav dojam. Sada osjećam zabrinutost da vaše misli [u *Živom hramu*] budu tako pažljivo, mudro i jasno izrečene da ne bude osnova za nerazumijevanje i kritiku."[261] Rezonirao je da nitko neće željeti, hotimice ili ne, „širiti pogrešno učenje" i da bi bilo teško uvjeriti članove Crkve da prodaju knjigu ako već ima „'crno oko' od samog početka".[262] Kad je Kellogg položio kamen temeljac za novi sanatorij, hvalio ga je kao „hram" istine, uspoređujući ga s jeruzalemskim Hramom. Kelloggov izraz bio je doslovno naopako okrenut savjet koji mu je Ellen G. White napisala deset dana ranije, da je zgrada koju je predložio suviše razmetljiva i da „Battle Creek ne bi [trebao] biti Jeruzalem". (Lt 125, 1902, u 5Bio, 154).[263]

Jesenje savjetovanje Odbora Generalne konferencije, na koje su vođe došle u studenom 1902. godine, raspravljao je o pitanju financija i odlučio da se svaki pothvat koji se poduzima u ime Crkve „vodi na striktno gotovinskoj osnovi".[264] Razgovaralo se o Kelloggovoj novoj knjizi *Živi hram* kao načinu za prikupljanje sredstava za novu zgradu. Odbor od trojice imenovan da procijeni *Živi hram* podnio je svoj izvještaj. J. H. Kellogg i David Paulson preporučili su prihvaćanje knjige za kampanju prikupljanja sredstava. W. W. Prescott, u izdvojenom manjinskom izvještaju, ocijenio je teološke dijelove knjige kao one „koji čine više štete nego dobra" i izrazio „nadu" da knjiga „nikada neće biti objavljena". Budući da je rasprava koja je uslijedila otkrila naklonost odbora izvještaju manjine, Kellogg je povukao knjigu iz razmatranja za kampanju prikupljanja sredstava. Tako dva Kelloggova prioriteta — način financiranja i objavljivanje *Živog hrama* — nisu bili prihvaćeni.[265] Ubrzo je postalo jasno da se Kellogg neće predati ni u jednoj od ovih dviju točaka. Pojačao je svoje napore da osigura prihvaćanje *Živog hrama* i počeo voditi kampanju za svrgavanje A. G. Daniellsa.

Oko šest tjedana kasnije Kellogg je sjeo kako bi diktirao pismo Ellen G. White. „Upravo sam završio pismo od 75 stranica da vam ga pošaljem," objasnio je, „iznoseći istinu kakvu ja vidim u vezi s pitanjima koja su bila uzrok neslaganja." Prije nego što ga je poslao pripremio je i „sažetak" koji bi ga pratio kako bi ona mogla „shvatiti suštinu stvari" bez potrebe da sve pročita, ali da ima „i kompletnu izjavu na koju se može pozvati ako bude potrebno". Drugi ulomak Kelloggovog popratnog pisma izvješćuje da je „sinoć [30. prosinca 1902.] glavna zgrada Review and Heralda spaljena do temelja i da je sve u njoj izgorjelo, što je iskustvo točno usporedno s onim u sanatoriju."[266]

Zasjedanje Generalne konferencije 1903. godine

Do siječnja 1903. godine činilo se da Kelloggov dobro osmišljen plan za uklanjanje Daniellsa s predsjedničke funkcije dobiva svoj puni zamah. Ustav iz 1901. godine, izostavljajući predsjednika Generalne konferencije i dajući Odboru Generalne konferencije (umjesto Generalnoj konferenciji u zasjedanju) ovlast da bira svog predsjednika, učinio je takvo smjenjivanje vrlo izvjesnom mogućnošću. Kellogg je pokušao uložiti „sve moguće napore" da svrgne Daniellsa i „učini A. T. Jonesa predsjednikom" tijekom Zasjedanja Generalne konferencije 1903. godine. U isto vrijeme, iz Battle Creeka širile su se „vrlo uporne" glasine da je Ellen G. White osudila Prescotta i Daniellsa zbog njihovog stava na Jesenjem savjetovanju.[267]

Zasjedanje je otvoreno u Oaklandu, u Kaliforniji, u petak 27. ožujka 1903. U svojoj jutarnjoj propovijedi u subotu Ellen G. White je postavila sva zbunjujuća pitanja s kojima se ovo zasjedanje suočava u jedan jedini okvir — onaj koji se tiče osobne odanosti Bogu i završavanja Djela evanđelja na zemlji. Ona je podizanje „mamutskih zgrada" vidjela kao „zamku" – kao skretanje koje je davalo slavu ljudima i na kraju ometalo Božje djelo koje su namjeravali unaprijediti. (GCB, 30.

ožujka 1903). „Bog promatra svoj narod“, izjavila je u drugom obraćanju u ponedjeljak poslijepodne. „Trebali bismo tražiti da saznamo što On misli kad je pomeo naš sanatorij i našu izdavačku kuću. … [Bog] želi da tragamo za smislom nesreća koje su nas pogodile, da ne bismo koračali stopama Izraela i rekli: ’Hram smo Gospodnji, hram smo Gospodnji’, i kad to uopće nismo.“ (GCB, 1. travnja 1903).

Ona je govorila o tome što se „moglo dogoditi“ na Zasjedanju Generalne konferencije 1901. da zastupnici nisu samo prihvatili nove organizacijske strukture već da su „priznali i svoje grijehe“ i „napravili raskid“ s dotadašnjim duhovnim stanjem. Da su to učinili, „Božja bi sila prožela sastanak, i imali bismo doba Pedesetnice“. (GCB, 1. travnja 1903). Iz zapisa s tog zasjedanja Generalne konferencije proizlazi jedna od rijetkih tiskanih molitava Ellen G. White. Ona se obraćala Bogu ne toliko s „Oče naš“, već je redovno koristila izraze kao što su „Oče moj nebeski“, „O, moj Oče“ i „Moj Spasitelju“ (GCB, 2. travnja 1903; GCB, 6. travnja 1903). Za nju, očito, čak i javne molitve nisu bile samo uobičajene vježbe, već „otvaranje srca Bogu kao prijatelju“. (SC, 93).

Odbor za planove i ustav preporučio je 2. travnja da se i izdavačka kuća Review and Herald i sjedište Generalne konferencije izmjeste iz Battle Creeka. Govoreći o ovom pitanju Ellen G. White je uputila rječit i uvjerljiv poziv za pravičan odnos prema J. H. Kelloggu. „Mnoge su se duše obratile“, izjavila je, i „mnoga su divna iscjeljenja ostvarena radom Kellogga i Battle Creek Sanitariuma“. Ona je osudila protivljenje što ga je Kellogg podnio. Neki su pokušali „otežati rad dr. Kellogga što je više moguće, kako bi se sami uzdigli“, a mnogi su odbacili i ismijavali načela zdravstvene reforme što ih je on poučavao. „Bog je dao svjetlost zdravstvene reforme,“ potvrdila je, „a oni koji su je odbacili, odbacili su Boga. I jedan i drugi, koji su znali bolje, rekli su da je sve to poteklo od dr. Kellogga i zatim su zaratili protiv njega.” (GCB, 3. travnja 1903; GCB, 6. travnja 1903). Ipak, dok se zalagala za stav potpore prema Kelloggu i prema novoizgrađenom sanatoriju, ona nije podržala njegove teološke teorije i pozvala je na proučavanje pitanja kako Battle Creek Sanitarium može biti neposredno u vlasništvu Generalne konferencije. Ona je bila nedvosmislena u svojoj potpori premještanju izdavačke kuće iz Battle Creeka. „Nikada nemojte postavljati kamen, ili opeku u Battle Creek, da biste obnovili tamošnji Ured za Review“, rekla je ona. „Bog ima bolje mjesto za taj ured.“ (GCB, 6. travnja 1903). Ovlaštena je od odbora za istraživanje pogodnih lokacija za izmještanje Ureda revizora i sjedišta Generalne konferencije.

Na Zasjedanju Generalne konferencije 1903. godine revidiran je Ustav kako bi se obnovila funkcija predsjednika, ponovo je izabran Daniells i podržana njegova politika nezaduživanja. Na Zasjedanju je također usvojena rezolucija da Međunarodno medicinsko misionarsko i dobrotvorno društvo „tako uredi svoj teririorij, izborne jedinice i svoj ustav“ da postane „odjel Generalne konferencije adventista sedmog dana“. Također je izglasovano da se sjedište denominacije i izdavačka kuća Review and Herald presele iz Battle Creeka na lokaciju koja još nije određena. (GCB, 14. travnja 1903).

Selidba Generalne konferencije i izdavačke kuće u Washington, D.C.

Već 24. travnja 1903. W. C. White je prenio Daniellsu uvjerenje Ellen G. White da Daniells treba „ići pravo naprijed“ s „uklanjanjem sjedišta Generalne konferencije iz Battle Creeka. Mnoge će stvari koje se ne mogu uraditi na brzinu prirodno pratiti ovu selidbu. Neka u ovome ne bude odlaganja.“ Sredinom juna u Elmshaven su stizale vijesti o budućim lokacijama u blizini Fishkilla, New Yorka i Washingtona, D.C. Willie je obavijestio Daniellsa 19. lipnja da „majka postaje sve oz-

biljnija u vezi s našom dužnošću da u ovom trenutku damo Washingtonu blagonaklono razmatranje".[268] Za razliku od Kellogga, koji je krenuo dalje sa svojim planovima nadajući se da se Ellen G. White neće miješati, Daniells je često kontaktirao s njom, moleći je za daljnje smjernice.[269] Ona je preporučila da se „što je prije moguće uredi sjedište Generalne konferencije u Washingtonu, D.C." i da se Review and Herald premjesti na isto mjesto.[270] Ubrzo nakon toga, W. C. White je otišao u Battle Creek na sastanak s Daniellsom i zajedno su otputovali u Washington pregovarati o kupovini ključne imovine.[271] Dok su Daniells i White kupovali imanje na istočnoj obali, Prescott se u Battle Creeku spremao za preseljenje Review and Heralda. On je 6. kolovoza izvijestio da je sav „namještaj, strojevi i tiskarska oprema koju možemo uzeti odavde" utovarena u četiri vagona. Posljednji od njih je napustio Battle Creek 6. kolovoza. Za nekoliko dana Prescott i njegovo osoblje počet će objavljivati *Review and Herald* iz unajmljenih prostorija u centru Washingtona, D.C.[272]

Vrhunac Kellogg krize

Jesenje savjetovanje odbora Generalne konferencije održano je od 7. do 21. listopada 1903. u Washingtonu, D.C. Pitanje situacije u Battle Creeku i u vezi sa *Živim hramom* nije se našlo na dnevnom redu. Ali unatoč tome što je na Jesenjem savjetovanju 1902. godine ta knjiga odbačena u svrhu prikupljanja sredstava, Kellogg je nastavio s planovima za njeno objavljivanje. Kad su početne tiskarske ploče uništene u požaru u Review and Heraldu 30. prosinca 1902., Kellogg je dao rukopis drugom tiskaru u Battle Creeku, koji je knjigu tiskao početkom 1903. godine. Do jeseni je već bila naširoko čitana među adventistima sedmog dana. Dolazak nekoliko liječnika iz Battle Creeka na Washingtonsko savjetovanje ponovo je stavilo to pitanje u prvi plan. Voditelj ove grupe liječnika bio je David Paulson, koji je 1904. godine sa svojom suprugom Mary Paulson, također liječnicom, osnovao Hinsdale Sanitarium u predgrađu Chicaga.[273] Dana 13. listopada na savjetovanju je razmatrano pitanje *Živog hrama*, ali nisu doneseni zaključci. Kasno te večeri Paulson je pratio Daniellsa sa sastanka, putem dokazujući ispravnost pogleda u *Živom hramu*.[274] Stigavši kući te noći, Daniells je zatekao dva pisma Ellen G. White koja su ga čekala. Sljedećeg jutra pročitat će ih okupljenima na savjetovanju. U njima je upozoravala na učenje iz knjige.[275] Ne znajući u što vjerovati, Paulson je proveo nekoliko sati razgovarajući i moleći se s dr. Kelloggom; bio je to razgovor koji je Kellogga uvjerio da oda priznanje svjedočanstvu Ellen G. White. Četiri dana kasnije Kellogg je rekao okupljenima na savjetovanju da će „revidirati knjigu" i da želi „raditi u skladu s Generalnom konferencijom" — ali njegova je promjena stava bila prolazna.[276]

Ubrzo nakon toga Daniells je primio još jedno pismo od Ellen G. White pod naslovom „Odlučna akcija koju treba odmah poduzeti". U njemu je objasnila zbivanja koja su stajala iza vremena kada su njena svjedočanstva poslana na Jesenje savjetovanje. To pismo će postati glavna referentna točka za Daniellsa i Prescotta tijekom sljedećih četiriju godina. „Neposredno prije nego što sam poslala svjedočanstva za koja ste rekli da su stigla točno i na vrijeme", napisala je Ellen G. White Daniellsu: „Pročitala sam događaj o tome da se brod u magli susreo sa santom leda. Nekoliko sam noći spavala malo. Činilo mi se da sam se ugibala kao kola ispod snopova što ih prevoze. Jedne je noći preda mnom jasno predočen prizor. Brod se nalazio na vodi, u gustoj magli. Iznenada je s osmatračnice došao povik: 'Ledeni brijeg točno ispred nas!' Tamo se, visoko iznad broda, uzdizao divovski ledeni brijeg. Jedan je autoritativan glas povikao: 'Susretni ga!' Nije bilo ni trenutka za oklijevanje; bilo je to vrijeme za trenutačnu akciju. Inženjer je dao pun parni pogon, a kormilar je upravio brod pravo u santu leda. Brod je s treskom udario u led. Došlo je do strašnog sudara, i le-

deni brijeg se razbio na mnoge komade padajući, s bukom nalik grmljavini, na palubu. Putnici su bili vrlo potreseni od siline sudara, ali nijedan život nije izgubljen. Brod je bio oštećen, ali ne tako da se nije mogao popraviti. Odbio se od udarca, drhteći od pramca do krme kao živo biće. Zatim je krenuo dalje svojim putem. Pa, vrlo sam dobro znala značenje tog prikaza. Dobila sam naredbe. Čula sam riječi poput živog glasa našeg kapetana: 'Susretni ga!' Znala sam što mi je dužnost i da nema trenutka za gubljenje. Došlo je vrijeme za odlučnu akciju. Moram bez odlaganja poslušati zapovijed: 'Susretni ga!' Zbog toga si primio svjedočanstva baš tada. Te noći sam ustala u jedan sat i pisala najbrže što se moja ruka mogla kretati preko papira. Svi smo stajali na svojim mjestima kao vjerni stražari, radeći i rano i kasno da pošaljemo na Savjetovanje upute za koje smo smatrali da će vam pomoći." (Lt 238, 1903, u 5Bio, 301).

Daniells je bio duboko zahvalan na toj poruci. Oluja nije prošla, ali se on osjećao značajno ojačanim.[277]

Šest mjeseci kasnije održan je Izborni sabor Lake Unije u Berrien Springsu, u Michiganu. Prvo obraćanje Ellen G. White na Zasjedanju sabora u srijedu uvečer bavilo se panteizmom i *Živim hramom*. Prescott je trebao govoriti u petak uvečer i namjeravao je pratiti njen govor s otvaranja još jednom propovijedi protiv panteizma, očito u duhu „susreta [sa] santom leda". U petak ujutro Ellen G. White je rekla Prescottu da „nastavi" sa svojom namjeravanom temom. Ali nakon razgovora s Prescottom poslala mu je poruku u kojoj mu je napisala da se predomislila. Već se pozabavila pitanjem panteizma i osjećala se „pod dubokim dojmom" da bi Prescott, ako bi se i on bavio istom temom, potaknuo neke „da pomisle kako su oni tu da 'izgrde' dr. Kellogga". Umjesto toga, savjetovala je Prescottu da govori o temi koja će „dirnuti i nježna srca" i „donijeti vjeru, ljubav i jedinstvo". Zamolila je W. C. Whitea da Prescottu uruči bilješku o tome na jednom listu papira, ali je on zatražio i dobio njenu dozvolu da je ne uruči. Pošto nije primio poruku od Ellen G. White, Prescott je u petak uvečer propovijedao protiv Kelloggovog panteizma. Kao što se Ellen G. White pribojavala, Prescottov udarac je izazvao kontranapad. Na sastanku u 5:45 u ponedeljak A. T. Jones je pokrenuo šestosatnu tiradu protiv Prescotta u nastojanju da dokaže kako je Prescott predavao panteizam prije Kellogga. (Lt 165, 1904, u SpTB02, 230-35).[278]

Cijela je kriza dobila znatne razmjere i razgranala se u nekoliko velikih pravaca. Teološki je pravac bio razvidan u raspravi o *Živom hramu*, knjizi koja je izgubila utjecaj u denominaciji nakon što ju je Ellen G. White osudila u jesen 1903. godine. Organizacijski sukob između Generalne konferencije i Međunarodnog medicinskog misionarskog i dobrotvornog društva praktično je okončan raspuštanjem IMMBA-a — pravnim procesom započetim 1904. i završenim 1905. godine — i stvaranjem Medicinskog odjela Generalne konferencije 1905. godine.[279] Preseljenje izdavačkog društva Review and Herald i ureda Generalne konferencije iz Battle Creeka poslužilo je u jačanju razdvajanja koje se dogodilo i doprinijelo umanjivanju Kelloggovog stalnog utjecaja u denominacijskim poslovima.

Osnivanje novih ustanova

U proljeće 1904. godine Ellen G. White, gospođa J. Gotzian i E. S. Ballenger kupili su propalo lječilište u blizini National Cityja u Kaliforniji, koje će postati Paradise Valley Sanitarium.[280] Nekoliko mjeseci kasnije, nakon Zasjedanja izbornog sabora Unije Lake, Ellen je otišla u Tennessee, pridruživši se svojim sinovima na Edsonovom parobrodu *Morning Star*. Troje Whiteovih, s E. A. Sutherlandom i P. T. Maganom, proveli su nekoliko dana odmarajući se i ploveći rijekom Cum-

berland u potrazi za zemljištem za osnutak nove škole koja će na kraju postati Madison College.[281]

Vrativši se u Kaliforniju, ona je također snažno inzistirala na kupovini Hotela Glendale, u blizini Los Angelesa, koji je ponovo otvoren 1905. godine kao Glendale Sanitarium (sada Glendale adventistički medicinski centar). Preko W. C. Whitea održavala je kontakt sa sanatorijima Paradise Valley i Glendale (Kalifornija) u vrijeme njihovog razvoja.[282]

Početkom 1905. godine W. C. White je četiri puta posjetio novo postrojenje Pacific Pressa u Mountain Viewu, u Kaliforniji, gdje je dogovarao detalje o objavi *The Ministry of Healing* /hrv. *Služba liječenja*, novu knjigu Ellen G. White o načelima zdravlja. Ona je prihod od te knjige donirala za brisanje dugova adventističkih zdravstvenih ustanova.

Otprilike u to vrijeme Ellen G. White je, na osnovi viđenja, naložila Johnu A. Burdenu da marljivo traži u blizini Redlandsa, u Kaliforniji, imanje pogodno za treći sanatorij u južnoj Kaliforniji. Pronašao je odmaralište pod nazivom Loma Linda na 76 hektara, ali je cijena bila previsoka. Međutim, kad su ponovljena sniženja svela cijenu na 27 posto od prvotne, Burden je pisao pisma Ellen G. White i G. V. Reaseru, predsjedniku Konferencije Južne Kalifornije, koji su oboje bili na Zasjedanju Generalne konferencije u Washingtonu, D.C. Ellenin sin je slikovito opisao ozračje Zasjedanja na koji su dolazila Burdenova pisma. Bila je to atmosfera visoke financijske tenzije i zabrinutosti zbog zaduženja. W. C. se prisjeća: „Dobro se sjećam dana kada je majka primila i pročitala pismo starješine Burdena. Pročitala mi ga je naglas, a zatim je rekla kako vjeruje da je to mjesto bilo ono koje joj je predstavljeno u viđenju nekoliko godina ranije. Njegov je opis odgovarao onome što joj je predočeno više od bilo čega što je ikada vidjela. I budući da joj je Gospodin pokrenuo um da pozove naše ljude kako bi odmah poduzeli nešto za uspostavu sanatorija u Redlandsu i Riversideu, i kako je to mjesto, koje je opisao starješina Burden, izgledalo tako savršeno u skladu s našim potrebama, … rekla je da moramo odmah poduzeti akciju.“[283]

Iako je Reaser u početku bio protiv kupovine, Ellen G. White ga je snažno pozvala da kupi to imanje. Ubrzo nakon toga, konferencijski sabor i izvršni odbor izglasovali su da prihvaćaju odgovornost za kupovinu i funkcioniranje Loma Linda Sanitariuma. Od Johna Burdena, menadžera sanatorija Glendale, zatraženo je da preuzme slične odgovornosti u Loma Lindi, čije je otvaranje predviđeno za rujan 1905. godine.[284] Na dan 15. travnja 1906. Sanatorij Loma Linda, koji će kasnije postati Medicinski centar Sveučilišta Loma Linda, bio je posvećen bez ikakvih dugova. Tako su u roku od godinu dana u južnoj Kaliforniji, na osnovi neposrednih savjeta Ellen G. White, osnovana tri nova adventistička sanatorija. Sva tri su kupljena za djelić troškova danih za njihovu izgradnju.[285] Ubrzo je postalo očito da su to bili važni koraci da se nadoknadi gubitak Sanatorija u Battle Creeku, koji je bio odvojen od denominacije isključenjem J. H. Kellogga iz Crkve 1907. godine.[286]

Savjetovanja u Elmshavenu

Obrazac koji je postao uobičajen u posljednjim godinama života Ellen G. White bio je da umjesto da ona poduzima naporno putovanje vlakom na Istok, vođe Generalne konferencije dolaze u njen dom u Elmshavenu. Jedan takav „savjetnički“ sastanak, u nedjelju 26. siječnja 1908. godine razmatrao je teološki sukob oko „svagdašnje žrtve“ iz Daniela 8,12,13 i druge tekstove u kojima se ta žrtva spominje. A. G. Daniells i V. V. Prescott predstavljali su one koji su favorizirali „novi pogled“, dok su J. N. Loughborough, S. N. Haskell i Hetty Haskell bili prisutni da daju glas braniteljima „starog pogleda“. W. C. White, C. C. Crisler i D. E. Robinson također su bili

prisutni. Bili su otvoreni za novi pogled, ali su se nadali da će posredovati u nekoj vrsti dogovora između dviju grupa i tako spriječiti sukob i podjelu.[287] Na drugom sastanku u Elmshavenu ubrzo nakon toga, Prescott, Crisler, Robinson i W. C. White proveli su dijelove nekoliko dana (27. i 28. siječnja i 2. veljače) proučavajući moguće odgovore na suvremenu adventističku publikaciju koja je kritizirala njen rad.[288]

Generalna konferencija 1909.godine i rasprava o Loma Lindi

Zasjedanje Generalne konferencije 1909. godine, posljednje na kojem je Ellen G. White bila prisutna, sazvano je za dane od 13. svibnja do 6. lipnja. Glavni su se sastanci održavali u velikom šatoru podignutom na kampusu Teološkog fakulteta inozemne misije u Washingtonu (sada Adventističko sveučilište u Washingtonu). Ellen G. White se obratila prisutnima jedanaest puta, uključujući tri subotnje jutarnje propovijedi (6Bio, 194).[289] Nakon toga provela je oko tjedan dana u svom nekadašnjem domu iz djetinjastva, u Portlandu, u državi Maine, gdje je nekoliko puta govorila na sastanku pod šatorima.

Od velikog značaja za crkvene vođe 1909. godine bila su pitanja treba li Koledž evanđelista Loma Linda tražiti državno odobrenje, treba li omogućiti četvorogodišnje studiranje medicine ili samo prve dvije godine, ostavljajući studentima da diplomiraju na drugim koledžima. Ova pitanja našla su se na dnevnom redu Jesenjeg savjetovanja 1909. u College Viewu, u Nebraski, od 5. do 15. listopada. Kako se vrijeme savjetovanja približavalo, John Burden, upravitelj ustanove Loma Linda, pisao je Ellen G. White tražeći njen savjet.[290] Odgovor koji je dala protivio se ideji o dvogodišnjem programu, koji bi primorao diplomce Loma Linde da „završe svoje medicinsko obrazovanje na svjetovnim koledžima“. (Lt 132, 1909, u PC, 301). U pogledu na pitanje ispunjavanja državnih zahtjeva ona je iznijela tri načela. Prvo, rekla je: „Ne možemo se podrediti propisima“ koji obuhvaćaju „žrtvovanje načela,... jer bi to ugrozilo spasenje duše“. Drugo, upozorila je da, nasuprot tome, adventisti ne bi trebali tražiti nikakvo izuzeće od zakonskih propisa. „Kad god se možemo pridržavati zakona zemlje, a da ne dovedemo sebe u nečasnu poziciju, to trebamo učiniti“, savjetovala je ona. Treće, primijetila je da bi neki zahtjevi mogli pasti između dviju krajnosti, a takvi bi se mogli riješiti pregovorima. „Moramo pažljivo razmotriti što je uključeno u te zahtjeve. Ako postoje uvjeti na koje ne možemo pošteno odgovoriti, trebali bismo se potruditi da se ta pitanja prilagode, kako ne bi bilo snažnog protivljenja našim liječnicima. Spasitelj nam poručuje da budemo mudri kao zmije, a bezazleni kao golubovi.“ (Lt 140, 1909, u MM, 84).

Njeno pismo od 11. listopada stiglo je Burdenu u College View, gde je odbor preporučio „upravnom odboru Koledža evanđelista Loma Linda da pribavi dozvolu za rad škole, kako bi se ona mogla razvijati prema vođenju providnosti i uputa na koja bi Božji Duh mogao usmjeravati.“[291] Nakon ove preporuke, Koledž Loma Linda zatražio je od države Kalifornije zakonsko pravo javnosti da dodjeljuje diplome u području medicine. Škola je dobila dozvolu za rad 9. prosinca 1909. godine pod novim imenom: College of Medical Evangelists / hrv. Koledž medicinskih evanđelista.[292]

Izdanje *The Great Controversy* iz 1911. godine

U siječnju 1910. godine Whiteovi su primili vijest da su tiskarske ploče koje su se koristile za tiskanje knjige *The Great Controversy* / hrv. *Velika borba* u 1888. godini bile vrlo pohabane i da je trebalo ponovo postaviti tipski slog. Ellen G. White je tu okolnost vidjela kao priliku da novo

izdanje knjige unaprijedi. „Odlučila sam“, napisala je F. M. Wilcoxu, „da ćemo sve pomno ispitati, da vidimo jesu li istine koje sadrži izrečene na najbolji način, kako bih uvjerila i one koji nisu naše vjere da me je Gospodin vodio i podržavao u pisanju Njegovih stranica.“ (Lt 56, 1911, u 3SM, 123). Zbog toga je prilično širok krug pojedinaca bio pozvan „da nam skrene pažnju na sve ulomke koje je potrebno razmotriti u vezi s postavljanjem novog sloga knjige“.[293] Jedna od ovih osoba bio je W. W. Prescott, koji je u travnju vratio zbirku od 39 stranica svojih prijedloga, od kojih je prvi bio da se svi citati povijesnih autoriteta obilježe navodnicima i propisno pripišu izvorima iz kojih su preuzeti. Dana 23. svibnja 1910. godine A. G. Daniells i Homer Salisbury, predsjednik Washingtonskog misionarskog koledža, pridružili su se W. C. Whiteu i drugima u Elmshavenu da razmotre sve prijedloge primljene od raznih pojedinaca. Kad su Ellen G. White upitali što treba učiniti u vezi s povijesnim navodima, „ona je bila brza i jasna u svom mišljenju“ da „odgovarajuće priznanje“ treba odati gdje god je to moguće. Pitanje provjere povijesnih citata postat će velik istraživački projekt, tijekom kojeg će Clarence Crisler prikupiti „nekoliko stotina stranica povijesnih podataka“. Veći dio 1910. i prva polovica 1911. godine bit će utrošeni na taj posao. (6Bio, 302-337).[294] Prvi primjerci novog izdanja primljeni su u Elmshavenu 17. srpnja 1911. godine. Na Jesenjem savjetovanju 30. listopada u Washingtonu, D.C., W. C. White je dao neke značajne napomene o njegovoj pripremi.[295] Iste godine Ellen G. White objavila je i četvrti svezak svoje Serije Konflikt vjekova — *The Acts of the Apostles* / hrv. *Djela apostolska*.

Vrijeme istječe (1912-1915)

Ellen G. White je 9. veljače 1912. potpisala posljednje izdanje svog testamenta i žurila je da objavi što više svojih spisa dok je još mogla nadgledati taj proces. Tijekom tog ljeta Ellen G. White je s velikom hitnošću radila na novoj knjizi o povijesti Starog zavjeta, koja još nije imala naslov. Nadala se da će je završiti kako bi bila objavljena neposredno prije Zasjedanja Generalne konferencije 1913., ali je taj proces trajao duže nego što se očekivalo.[296] Do 1914. godine Clarence Crisler je posvećivao „gotovo sve svoje vrijeme” rukopisu o povijesti Starog zavjeta, tada nazvanom „*Ropstvo i obnova Izraela: Sukob vjekova ilustriran u životima proroka i careva*.[297]

Sredinom svibnja 1914. godine Ellen G. White je doživjela lakši moždani udar koji joj je paralizirao „na dan ili dva desnu stranu tijela“. Imala je neke „probleme“ s „desnom nogom tjedan dana“, a s „desnom rukom dva tjedna“.[298] Na dan 6. listopada 1914. Willie je vlakom krenuo iz Kalifornije na Jesenje savjetovanje u Washington, D.C., a na pisaćem je stroju iskucao upute osoblju kod kuće u Elmshavenu: Clarence Crisler je trebao „ići naprijed“ s posljednjim poglavljima knjige *Captivity and Restoration* / hrv. *Ropstvo i obnova*, dok su D. E. Robinson, Maggie Hare Bree, Mary Steward i Minnie Hawkins Crisler trebali „usredotočiti svoje napore u dotjerivanju za tisak” rukopis *Gospel Workers* / hrv. *Propovjednici Radosne vijesti.*

U odsutnosti W. C. Whitea, Crisler ga je izvijestio iz Elmshavena da je Ellen G. White pretrpjela „jednu od najizraženijih promjena nagore od vašeg odlaska – nemogućnost povremenog shvaćanja okolnosti i prostora u kojemu se nalazi. Ali čak i kad je ovako zbunjena u pogledu na manje i lokalne stvari, čini se da je vrlo bistra kad je riječ o duhovnim temama“, dodao je on. „Njena ruka je i dalje pomalo natečena, a nama se ne sviđa to neprirodno stanje, jer se bojimo da će se ponoviti ono što ju je pogodilo prije nekoliko mjeseci“; i to se očito odnosilo na moždani udar.[299] „ Sestra White je u petak djelovala sasvim bistra uma“, izvijestio je Crisler dva tjedna kasnije, „i mogao sam joj pročitati nekoliko stranica sljedećih poglavlja s člancima iz Starog zavjeta. … Danas sam s njom

pročitao pola tuceta stranica iz sljedećih poglavlja, i čini se da je prilično dobro shvatila različite pravce mišljenja. Ona daje dosta komentara, ali mi ne možemo dobiti mnogo, osim onoga što je već evidentirano. Generalno, ona je danas otprilike kao i obično. Još uvijek je manje-više zbunjena u vezi s prostorom u kojem se nalazi. Gospođica Walling mi kaže da vaša majka provodi znatan dio vremena noću u molitvi, očito uglavnom u snu. Ponekad se čini da održava molitvene sastanke. Prije koju večer propovijedala je sat vremena, i kako je koristila svoj glas u punoj snazi, gospođica Walling je na kraju pomislila kako bi bilo dobro predložiti joj, budući da je sad već propovijedala dovoljno dugo, da bi se trebala odmoriti i spavati, što je i učinila. … Pišem vam ovako slobodno, da biste znali kako je vaša majka ponekad u ovim zdravstvenim pitanjima. Takve su poteškoće u porastu. … S druge strane, kad se dotaknemo duhovnih tema, čini se da joj je um uzdignut iznad zbunjenosti. Kad neki redak navedemo samo djelomično, ona ga vrlo često završava. Ovo sam pokušavao iznova i iznova, naročito kad sam ponavljao obećanja. I… Jeremija i drugi starozavjetni redci čine joj se vrlo poznatim, i ona ih prihvaća, komentira, i nastavlja dalje s citatima, kao u stara dobra vremena. To smatram naročitim vodstvom proviđenja u našu korist upravo sada."[300]

Gore navedeno pismo tipično je za Crislerove gotovo svakodnevne izvještaje W. C. Whiteu u vezi sa stanjem njegove majke. „Ona kaže", izvijestio je on dva tjedna kasnije, da „ne želi praviti veliku buku o tome da stalno ima hrabrosti, iako je ima [hrabrosti]; i dodaje da je sama činjenica da se članovi domaćinstva s vremena na vrijeme probude čujući je kako ponavlja Božja obećanja i tvrdeći da se ona odnose na nju, dokaz da ona još ima osobne bitke u kojima se bori protiv Sotone. Neprijatelj je još u zemlji živih, a mi se moramo pozivati na obećanja; i možemo imati jaku vjeru u Božju moć da izbavi i srca nam mogu biti ispunjena hrabrošću.[301]

U međuvremenu, Crisler je obavestio W. C. Whitea da su „usred završnih radova na prva četiri od šest poglavlja koja nedostaju" u knjizi *Ropstvo i obnova Izraela: Sukob vjekova ilustriran u životima proroka i careva*. Kad je knjiga objavljena 1917. godine, u početku je nosila ovaj naslov, ali će kasnije biti poznata po posljednjim riječima iz tog naslova, *Proroci i carevi*. Dana 17. prosinca prijavio je da joj je pročitao dva poglavlja o Danielu. Njena „slabost... postaje sve očitija i ne znamo kako bi se mogla završiti", primijetio je Crisler 23. prosinca. „Zadovoljni smo i iznimno obradovani, [što] je bistra u duhovnim temama čak i kad joj je um umoran i da očito uživa dok pregleda svoje knjige, stranice *Reviewa* i poglavlja koja su predviđena za razmatranje." Ipak, Crisler je pozvao Willieja da iz Nashvillea skrati svoj put ka kući. „Ako postoje pitanja od najveće važnosti za koja smatrate da morate imati njen savjet, svaki dan koji biste dobili tijekom povratka može mnogo značiti. Siguran sam kako ste osvijestili u svom umu ne oslanjati se da će Božja dobrota tako izvanredno održavati vašu majku." W. C. White je i dalje planirao posjetiti Chicago, New York, Philadelphiju, Washington, D.C., Nashville i College View prije nego što se vrati kući.[302] Kad je White stigao kući 27. siječnja, „odmah je bio pozvan u Loma Lindu na tjedan dana". Zatim je prisustvovao drugim sastancima u Oaklandu i Mountain Viewu, u Kaliforniji. U petak 12. veljače ponovo je stigao kući i proveo nekoliko minuta tijekom poslijepodneva sa svojom majkom vani u dvorištu, „šetajući pod svjetlom sunca i pričajući o napretku Djela po cijelom svijetu".[303]

Posljednji mjeseci Ellen G. White

Sljedećeg dana, 13. veljače 1915. godine, u subotu ujutro, dok je Ellen G. White „ulazila u radnu sobu iz hodnika", saplela se i pala, zadobivši prijelom lijeve butne kosti u predjelu kuka.[304] Sada je postalo jasno da neće moći živjeti još dugo. Uredništvo u Elmshavenu ubrzalo je svoj

rad na konačnom izdanju *Life Sketches of Ellen G. White* / hrv. *Životni zapisi Ellen G. White* i na biografskim informacijama, fotografijama i materijalima za posmrtnice koji će biti objavljeni u medijima nakon njene smrti.[305] Ona će biti vezana uz krevet i invalidska kolica sljedećih pet mjeseci, iako je malo ili nimalo patila. Kako joj se bližio kraj života, često je bila u nesvjesti. Kad je bila budna, njeni razgovori s prijateljima i rođacima tijekom posljednjih tjedana ukazivali su na stav vedrine, osjećaj da je vjerno obavljala Djelo od Boga povjereno prije 70 godina, i uvjerenje da će Božja stvar „slavno pobijediti". U petak uvečer, 9. srpnja, imala je jako povraćanje, nakon čega je liječnik „prekinuo tretmane". U petak 16. srpnja 1915. godine „zaspala je bez borbe" u 15.40 sati, u 87. godini života.[306] Bila je okružena užom obitelji i kolegijem. Njene su posljednje riječi bile: „Znam kome vjerovah." (LS, 449). Pišući Davidu Laceyu četiri dana kasnije, njen sin Willie je opisao njenu smrt: „Bilo je kao gašenje svijeće, tako tiho."[307]

Komemorativne službe održane su na tri mjesta. Prva je održana „ispod brijestova, odmah [ispred] njene kuće", u nedjelju poslijepodne 18. srpnja. Susjedi su je se sjećali kao „male starice bijele kose, koja je uvijek s ljubavlju govorila o Isusu".[308] Sljedećeg jutra održana je druga služba na sastanku konferencijskog skupa pod šatorima u Kaliforniji, koji je tada bio u tijeku u Richmondu, predgrađu Oaklanda. Treća je obavljena u tabernakulu Battle Creek u subotu, 24. srpnja 1915. godine. Njen se grob nalazi na groblju Oak Hill u Battle Creeku. (6Bio, 441).

Zaključak

Život Ellen G. White neodvojivo je povezan s nastankom i razvojem Crkve adventista sedmog dana. Bez vizije, vođenja i osobne žrtve Ellen G. White — uz napore njenog muža Jamesa Whitea i Josepha Batesa — „danas ne bi bilo Crkve adventista sedmog dana".[309] Iako su doktrine denominacije otkrivene u Bibliji, upravo po njenom usmjeravanju adventisti svetkovatelji subote bili su sačuvani brojnih doktrinarnih zamki. Njen naglasak na izdavačkom radu i organizaciji raštrkanih adventističkih skupina vjernika svetkovatelja subote doveo je do uspostavljanja denominacije usredotočene na misiju. Zatim je Ellen G. White nastavila naglašavati potrebu za zdravstvenim obrazovanjem, zdravstvenim ustanovama i obrazovnim institucijama, što je duboko utjecalo na oblikovanje i razvoj denominacije u Crkvu uspješnu širom svijeta.

Dok su je njeni suvremenici opisali kao „uvijek ugodnu, veselu i hrabru" osobu koja „nikada nije bila nemarna, lakomislena, ili na bilo koji način prizemna u razgovoru ili u načinu života", ona je sama uvijek upućivala ljude da oponašaju najuzvišeniji primjer — Isusa Krista. Ellen G. White je isticala da je izvor sveg vođenja i savjeta što ih je davala bio Bog. Bila je uvjerena da ju je On pozvao za naročitu službu. Kad je prisustvovala svom posljednjem Zasjedanju Generalne konferencije 1909. godine, podigla je svoju Bibliju pred okupljenim zastupnicima i rekla: „Braćo i sestre, preporučujem vam ovu knjigu."[310] Bila je posvećena Bibliji i cijelog je života upućivala ljude na Sveto pismo kao na jedino pravilo vjere i prakse. Pisana Riječ otkriva Isusa Krista kao živu Riječ. Čitateljima spisa Ellen G. White teško može promaknuti da je ona bila posvećena Isusu. Nije ostavljala ni trag sumnje da je „Bog ljubav" i da se Njegova ljubav bezuvjetno izlijeva na čovječanstvo. Kao osoba koja je uživala u bliskom osobnom odnosu i ljubavi s Isusom, ona je vidjela svoju misiju u pozivanju ljudi da prihvate Isusa kao svog osobnog Spasitelja i Gospoda svog života. Tako ju je njena posvećenost Isusu i Svetom pismu navodila da neumorno radi za ljude u adventističkoj zajednici i izvan nje.

Ipak, dok je Ellen G. White utjecala na ljude tijekom svog života i preko njih na razvoj Crkve

adventista sedmog dana, kao i na svijet – na bolnice, medicinske centre, obrazovne institucije i stil života, spominjući samo dio njezinih doprinosa – njen utjecaj nakon njene smrti nije prestao. Držeći u vidu vlastitu smrtnost, napisala je: „Moji spisi će neprestano govoriti, a njihovo će djelovanje ići naprijed sve dok bude trajalo vrijeme. Moji spisi se čuvaju u zbirkama dokumenata u uredu, i kad ja više ne budem živjela, ove riječi koje mi je dao Gospodin i dalje će imati život i govorit će ljudima." Zadužila je povjerenike u Društvu za ostavštinu da objavljuju njene spise „prvo na engleskom jeziku, a zatim da se pobrinu za njihov prijevod i objave ih na mnogim drugim jezicima". (Lt 371, 1907, u PH 116, 13, 14). Ovaj zadatak je izvršen nakon njene smrti, i milijuni su blagoslovljeni posredovanjem njenih spisa.

Istraživanje iz 1980. o rastu Crkve među adventistima u Sjevernoj Americi otkrilo je da, bez obzira na etničku pripadnost ispitanika, postoji izravna korelacija između duhovnih stavova i praksi i proučavanja djela Ellen G. White. Istraživači su otkrili da oni koji redovno čitaju njene spise „imaju bliži odnos s Kristom, veću sigurnost u svoj položaj pred Bogom i veća je vjerojatnost da će prepoznati svoje duhovne darove. Oni se više zalažu za trošenje sredstava za javnu evangelizaciju i više doprinose lokalnim misionarskim projektima. Osjećaju se spremniji za svjedočenje i uključuju se u više programa svjedočenja i širenja evanđelja. Veća je vjerojatnost da svakodnevno proučavaju Bibliju, da se mole za određene ljude, da se sastaju u grupama za doživljavanje zajedništva i da imaju svakodnevno obiteljsko bogoslužje. Na svoju Crkvu gledaju pozitivnije. Oni dovode više ljudi u Crkvu." Iako to ne dokazuje da čitanje spisa Ellen G. White neposredno izaziva „sve ove duhovne koristi", to upućuje na to da redovno čitanje njenih spisa „čini pozitivnu razliku u kršćanskom životu i svjedočenju".[311]

Još jedan primjer utjecaja njenih knjiga jesu rezultati ankete provedene širom zemlje (SAD), koju je provela Barna grupa, i u kojoj se od pastora crkava tražilo „da ukažu na tri knjige koje su im bile od najveće pomoći kao voditeljima u službi tijekom poslednjih triju godina". Protestantski pastori mlađi od 40 godina ukazali su na „čuvenu osobu među adventistima sedmog dana iz devetnaestog stoljeća, Ellen G. White" kao na jednu od autora koje su smatrali najkorisnijima za svoju službu.[312]

Takav utjecaj na kršćanski život i svjedočenje kako adventista tako i neadventista u potpunom je skladu s uvjerenjem mnogih da su spisi Ellen G. White duboko duhovni i ispunjeni njenom ljubavlju prema Isusu i Svetom pismu. Njene su knjige doista bile i jesu „manja svjetlost koja vodi muškarce i žene k većoj svjetlosti" — Isusu i Svetom pismu. (RH, 20. siječnja 1903). Tako su riječi protestantske prosvetiteljice Irmgard Simon istodobno i ocjena i poziv: „Adventisti sedmog dana i dalje žive u duhu Ellen G. White, i samo dok prenose to nasljeđe u skladu s tim duhom oni će imati budućnost."[313]

[1] *147th Annual statistical Report—2009* (Silver Spring, Md.: General Conference of Seventh-day Adventists 2010), str. 4.

[2] *Religious Bodies of the World With at Last 1 Million Adherents* (2007); www.adherents.com/adh_rb.html.

[3] George E. Rice, "Spiritual Gifts", u Raoul Dederen, ur. *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 636; A. L. White, *Ellen G. White: Woman of Vision* (RHPA, 2000*). Ellen White: Woman of Vision* je kondenzacija u jednom svesku knjige A. L. White, *Ellen G. White* (RHPA, 1981-1986).

[4] Vidi Gary E. Fraser, *Diet, Life Expectancy and Chronic Diseases: Studies of Seventh-day Adventists and Other Vegetarians.* (Oxford: Oxford University Press, 2003); Dan Buettner, „The Secrets of Long Life", *National Geographic*, studeni 2005; *idem, The Blue Zones: Lessons for Living Longer From the People Who've Lived the Longest* (Washington, DC: National Geographic Society, 2008); vidi također Martin Doblmeier, *The Adventists: Abiding Faith, Cutting-edge Medicine, Longer, Healthier Life* (Aleksandria, Va.: Journey Films, 2010).

[5] Ronald Numbers, Gari Land, Terry Aamodt, and Julius Nam, ur., *Ellen White: American Prophet* (London i New York: Oxford University Press, uskoro).

[6] Rice, „Spiritual Gifts", str. 633; A. L. White, *Ellen G. White: Woman of Vision*, str. 5.

[7] Randal J. Stephens, „Comments on Jerry Moon, 'Ellen White as a Denomination Builder'" (Dokument s odgovorima predstavljen na radnoj konferenciji pod nazivom „Ellen G. White: American Prophet", Portland, Maine, 24. listopada 2009).

[8] Za sveobuhvatnije biografije života Ellen G. White, vidi EGW, *A Sketch of the Christian Experience and Views of Ellen G. White* (Saratoga Springs, New York: JW, 1851); idem, *Spiritual Gifts* (Battle Creek, Mich.: JW, 1860), knj. 2; JW, *Life Sketches: Ancestry, Early Life, Christian Experience, and Extensive Labor of Elder James White and His Wife Mrs. Ellen G. White* (Battle Creek, Mich.: Steam Press, 1880); EGW, *Testimonies for the Church* (PPPA, 1948), sv. 1, str. 9-112; idem, *Life sketches of Ellen G. White* (PPPA, 1915); D. A. Delafield, Ellen G. White in Europe, 1885-1887 (RHPA, 1975); A. L. White, *Ellen G. White*; George R. Knight, *Meeting Ellen White: A Fresh Look at Her Life, Writings and Major Themes* (RHPA, 1996*); idem, Walking With Ellen G. White: The Human Interest Story* (RHPA, 1999); A. L. White, *Ellen G. White: Woman of Vision*.

[9] Moguće je da su blizanci rođeni 1826. godine. Otac Ellen G. White nije bio pažljiv zapisničar, a i sama je izrazila stanovitu nesigurnost oko godine njihovog rođenja. Vidi Lt 308, 1907.

[10] O starijoj braći i sestrama vidi članke Caroline Harmon Clough, Harriet Harmon McCann, Johna B. Harmona, Mary P. Harmon Foss, Sarah B. Harmon Belden i Roberta F. Harmona, Jr. Vidi također članak o porijeklu Ellen G. White te i Jamesa R. Nixa, „Ellen White's Racial Background", *Ellen G. White and Current Issues Symposium 1* (2005): 30-45.

[11] Caroline i Harriet udale su se za metodističke pastore, a Ellen se udala za propovjednika iz grupe adventista svetkovatelja subote.

[12] Nathan O. Hatch, The Democratization of American Christianity (New Haven, Conn.: Yale University Press, 1989), str. 251, 254.

[13] Stanly D. Hickerson, „The Homes of James and Ellen G. White", *Ellen G. White and Current Issues Simposium* 5 (2009): 97. Za informacije o mjestima u New Yorku i New England vidi Merlin D. Burt, *Adventist Pioneer Places: New York and New England* (RHPA, 2011).

[14] Frederick Hoyt, „Ellen White's Hometown: Portland, Maine, 1827-1846", u *The World of Ellen G. White*, ur. Gary Land (RHPA, 1987), str. 14.

[15] U metodističkim i evangelističkim krugovima koristio se izraz „pod osudom" kao da se odnosi na akutnu svijest o vlastitoj grješnosti.

[16] Državne škole u Portlandu redovno su primale četvorogodišnjake. Vidi Hoyt, „Ellen White's Hometown", str. 16. Međutim, pošto su se Harmonovi vratili u Portland tek 1833., logičnije je da je Ellen krenula u školu u dobi od pet godina. To se uklapa i u kronologiju nesreće, koja se dogodila kad je Ellen imala devet godina, pred kraj jesenjeg polugodišta njene četvrte godine školovanja.

[17] *Catalogue of Book in the Sunday School Library of the Methodist Episcopal Church. Chesnut Street, Portland, ja.* (Portland, Maine: Staples and Lunt, 1854), citirano u Merlin D. Burt, „Ellen G. Harmon's Threestep Conversion Between 1836. i 1843. and the Harmon Family Methodist Experience" (research paper, AU, 1998), str. 13, CAR.

[18] JW, „Mrs. Ellen G. White — Her life, Christian Experience, and Labors", ST, 20. siječnja 1876.

[19] Najnoviji mogući datum za nesreću bio bi 3. siječnja 1837., jer kad je Ellen svjedočila o aurori borealis 25. siječnja 1837. već je izašla iz nesvijesti. Nadalje, budući da se nesreća dogodila na školski dan, a škola se ne bi sastajala od Božića i kroz Novu godinu, čini se da se nesreća dogodila prije školskih božićnih praznika. Budući da je ona imala već devet godina kad se nesreća dogodila, najraniji bi mogući datum za nesreću mogao biti 26. studenog 1836., na njen deveti rođendan; ali nijedan izvor ne spominje njen rođendan u vezi s nesrećom. Dakle, nesreća se možda dogodila negdje od početka do sredine prosinca 1836. godine.

[20] Ovaj incident nije bio izoliran, prema izvještaju u Portlandskom *Eastern Argusu* u studenom 1838. godine: „Dječak star oko 8 ili 10 godina bacio je kamen na drugog dječaka... oborio ga ostavljajući ga u nesvijesti... [i] ozbiljno povrijeđenog." Citirano u Hoyt, „Ellen White's Hometown", str. 18. Neki nasilnici

su čak koristili noževe i pištolje u tučama u školskom dvorištu, iako su takvi ekstremni incidenti bili manje uobičajeni. Vidi *ibid*., str. 17. Ipak, to bi objasnilo zašto su Ellenini roditelji savjetovali svoju djecu da se drže podalje od sukoba i da odmah požure kući ako do njih dođe.

[21] Razmjer prvotne ozljede nije očigledan na njenim fotografijama, jer prve fotografije Ellen G. White potječu iz vremena više od 20 godina kasnije. Međutim, usporedba između njene crte nosa i crte njene (neidentične) sestre blizanke pokazuju očitu razliku, čak i na fotografijama iz kasnijih godina. Preostali tragovi povrede bili su spljošten nos i blago uronjen na most.

[22] Najtemeljniji opis Ellenina obraćenja u tri koraka nalazi se u Burt, „Ellen G. Harmon's Three-step Conversion"; cf. Burt, „My Burden Left Me", AR, 25. listopada 2001.

[23] Denison Olmsted, „Observations of the Aurora Borealis of January 25, 1837", *American Journal of Science and Arts* 32 (1837): 176; *The American Almanac and Repository of Useful Knowledge for the Year 1838* (Boston: Charles Bowen, 1837), str. 80-83; John Lee Comstock, *A treatise on Mathematical and Phisical Geography* (Hartford: Packard and Brown, 1837), str. 274, 275; Joseph Comstock, *The Tongue of Time, and Star of the States: A System of Human Nature, with the Phenomena of the Heavens and Earth* (New York: n.p., 1838), str. 158-160. Postojala je i jedna aurora borealis 13. i 14. studenog 1837., koja je vjerojatno bila spektakularnija. Vidi R. M. Devens, *Our firsth Century* [1776-1876] (Chicago: Heron, 1879), str. 379-385.

[24] 24JW, „Mrs. Ellen G. White — Her life, Christian Experience, and Labors", ST, 6. siječnja 1876.

[25] *Idem*, „Mrs. Ellen G. White — Her life, Christian Experience, and Labors", ST, 13. siječnja 1876; *idem*, „Life sketches, Chapter V: Parentage and Early Life", 28. ožujka 1878.

[26] *Idem*, „Mrs. Ellen G. White", ST, 13. siječnja 1876. Njena majka je, međutim, bila mudra i pažljiva žena koja nije dopustila da Ellen odraste u neznanju. Ellen je kod kuće naučila mnoge praktične lekcije potrebne u pripremi za život. Učila je i u školi prirode, jer je prostrani Deering's Oaks Park bio na pješačkoj udaljenosti, preko brda, od njene kuće. Kasnije je izvijestila: „I provela sam mnogo ugodnih sati u šumi na tom mjestu." Vidi Lt 193, 1903.

[27] *Idem*, „Mrs. Ellen G. White", ST, 20. siječnja 1876. Za biografske informacije o Williamu Milleru, vidi, na primjer: Sylvester Bliss, *Memoirs of William Miller*, Adventist Classic Library, reprint (AUP, 2005); George R. Knight, *William Miller and the Rise of Adventism* (PPPA, 2010), str. 21-55; David L. Rowe, *God's Strange Work: William Miller and the End of the world* (Grand Rapids: William B. Eerdmans, 2008).

[28] William Miller, *Evidences from Scripture and History of the Second Coming of Christ About the Year A.D. 1843, and of His Personal Reign of 1000 Years* (Brandon, Vt.: Vermont Telegraph Office, 1833); *idem*, *Miller's Works: View of the Prophecies and Prophetic Chronology* (Boston: Joshua V. Himes, 1842), knj. 1, str. 35; *idem, Miller's works: Evidences from Scripture and History of the Second Coming of Christ About the Year A.D. 1843* (Boston: Joshua V. Himes, 1842), knj. 2.

[29] Sastanak pod šatorima 1840-ih bio je seoski skup na kojemu su se stotine, ili čak tisuće, okupljale tražeći vjersko probuđenje ili preporod. Polaznici su živjeli u primitivnim šatorima tjedan dana ili više i slušali niz govornika o temama pokajanja, ispovijedanja i oproštenja grijeha i novorođenja. Vidi Camp meeting.

[30] JW, „Mrs. Ellen G. White — Her life, Christian Experience, and Labors", ST, 27. siječnja 1876.

[31] Krštenje se potvrđuje potpisom vođe odborskog sastanka na zapisniku i evidencijom članstva u Portlandu, u Maineu, Chestnut Stree Methodist Episcopal Church. Vidi Burt, „Ellen G. Harmon's three-step Conversion"; Burt, „My Burden Left Me", AR, 25. listopada 2001. www.adventistreview.org/thisweek/archives2001.html.

[32] Mandat pastora Hobarta kao pastora Metodističke crkve u ulici Chestnut prestao je 30. lipnja 1842. godine. Tri tjedna kasnije, 20. srpnja, održan je sastanak Godišnje metodističke konferencije Mainea u Gardineru na kojemu je pokrenuta akcija protiv Gershoma F. Coxa, promilleritskog predsjedavajućeg starješine u Portlandu od 1839. godine. On je prebačen u Orrington, Maine, i zamijenjen Charlesom Bakerom kao predsjedavajućim starješinom Portlandskog okruga. Iako je Elleninoj sestri Lizzie Harmon odobreno da se krsti 31. listopada 1842., uredba se nikada nije održala.

[33] JW, „Mrs. Ellen G. White — Her life, Christian Experience, and Labors", ST, 3. veljače 1876.

[34] John Wesley, *The Works of Reverend John Wesley*, A.M. (New York: B. Waugh i T. Mason za Metodističku Episkopalnu Crkvu, 1835), knj. 4, str. 140; Wesley, *A Plain Account of Christian Perfection* (New York: G. Lane and P. P. Sandford, 1844), str. 3, 8, 10, 21, 22, 37, 56.

[35] JW, „Mrs. Ellen G. White", ST, 3. veljače 1876.

[36] Citirano u JW, „Life Sketches, Chapter V — Continued: Parentage and Early life", ST, 18. travnja, 1878.

[37] Cf. Catherine A. Brekus, Strangers and Pilgrims: Female Preaching in America, 1740-1845 (Chapel Hill, NC: University of North Carolina Press, 1998), str. 180.

[38] Informacije o suđenju obitelji Harmon nalaze se u Zapisnicima s odborskog sastanka vođe Portland, Maine, Chestnut Street Methodist Episcopal Church records. Vidi Burt, „Ellen G. Harmon's Three-step Conversion "; Burt, "My burden left me."

[39] Vidi također W. W. Whidden, *Ellen White on Salvation: A Chronological Study* (RHPA, 1995). O Ar-

minijanizmu, vidi Roger E. Olson, *Arminian Theology: Myths and Realities* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 2006), str. 12-43.

[40] Cf. Kenneth J. Collins, *A Real Christian: The Life of John Wesley* (Nashville: Abingdon, 1999), str. 108, 126-136.

[41] Ovaj razvoj događaja povezan je s događajima nakon isključenja Harmonovih iz Metodističke Crkve.

[42] George Storrs je počeo promicati tu temu 1841. Vidi, na primjer, [George Storrs,] *An Inquiry- Are the Souls of the Wicked Immortal? In Three Letters* (Montpelier, Vt.: n.p., 1841); George Storrs, *An Inquire: Are the Souls of the Wicked Immortal? In Six Sermons* (Albany, N.Y.: W. and A. White, and J. Vischer, 1842).

[43] Rabinsko računanje je slijedilo solarnu godinu, dok je karaitsko računanje (vidi članak) slijedilo lunarne godine, što je u nekim godinama rezultiralo datumima festivala mjesec dana kasnije nego po rabinskom računanju. Vidi također R. Winter, „England—Letter From Bro. Winter", *Advent Herald and Signs of the Times Reporter*, 5. lipnja 1844. godine.

[44] Joseph Bates, *Second Advent Way Marks and High Heaps: Or a Connected View of the Fulfillment of Prophecy, by God's Peculiar People, From the Year 1840 to 1847* (New Bedford, Mass.: Benjamin Lindsey, 1847), str. 72, 73; *idem, The Autobiography of Elder Joseph Bates* (Battle Creek, Mich.: Seventh-day adventist Pub. Assn., 1868), str. 297, 298. Vidi također JW, *Life Incidents: In Connection With the Great Advent Movement as Illustrated by the Three Angels of Revelation XIV* (Battle Creek, Mich: Seventh-day Adventist Pub. Assn., 1868), str. 153, 157.

[45] Vidi Clifford Goldstein, 1844 *Made Simple* (PPPA, 1988); *idem, Graffiti in the Holy of Holies* (PPPA, 2003); C. Mervyn Maxwell, *Magnificent Disappointment: What Really Happened in 1844 and Its Meaning for Today* (PPPA, 1994), str. 47-57.

[46] George Storrs, „The Tenth Day of the Seventh Month", *Advent Herald and Signs of the Times Reporter,* 9. listopada 1844; Thomas M. Preble, „Dear bro. Bliss", *Advent Herald i Signs of the Times Reporter,* 9. listopada 1844; George Storrs, „The Tenth Day of the Seventh Month", *Advent Herald and Reporter Signs of the Times,* 16. listopada 1844; „The Present Movement — Its Rise, Progress, and Characteristics", Advent Herald and Signs of the Times Reporter, 16. listopad 1844; „The History of the Late Movement", *Advent Herald and Signs of the Times Reporter*, 30. listopada 1844; cf. Bates, *Second Advent Way Marks*, str. 72, 73; WLF, 5. Snow je 22. kolovoza 1844. objavio ovu poruku u malom listu pod naslovom *The True Midnight Cry*. Vidi također Knight, *William Miller and the Rise of adventism*, str. 159-183.

[47] Vidi, na primjer, izvještaje i pisma u broju od 30. listopada 1844. *Advent Herald and Signs of the Times Reporter.*

[48] Hiram Edson, fragment rukopisa, str. 8a, CAR. Ovom rukopisu trenutno nedostaju četiri duple stranice na početku i nepoznat broj na kraju. Postojeći je dio ponovo tiskan u George R. Knight, comp. and ed., *1844 and the Rise of Sabbatarian Adventists* (RHPA, 1994), str. 123-126. Neki raniji izvori poznavali su dijelove rukopisa koji su bili izgubljeni. Vidi, na primjer, Herbert M. Kelley, „*The Spirit of 1844*", RH, 23. lipnja 1921.

[49] Washington Morse, „Remembrance of Former Days", RH, 7. svibnja 1901. Za daljnje izvještaje, vidi Francis D. Nichol, *The Midnight Cry: A Defense of the Character and Conduct of William Miller and the Millerites, Who Mistakenly Believed that the Second Caming of Christ Would Take Place in the Year 1844* (RHPA, 1944), str. 263-276; Knight, *William Miller and the Rise of Adventism*, str. 184-200.

[50] Na molitvenom sastanku na kojemu je dobila „blagoslov" koji je doveo do vrhunca njenog procesa obraćenja, ona je bila savladana neobjašnjivom silom. Njen je nevjerni stric pomislio da treba pozvati liječnika, ali Eunice Harmon i drugi „iskusni kršćani" odmah su to prepoznali kao Božju silu, jer su slična iskustva bila poznata i na evanđeoskim sastancima pod šatorima u to vrijeme, kao i među milleritima. Vidi LS80, 159.

[51] Prvi objavljeni izvještaj o tom viđenju bio je „Letter from Sister Harmon, Portland, Maine, Dec. 20, 1845", u *Day-Staru*, 24. siječnja 1846. godine. Više detalja dala je u drugom izdanju: „Letter from Sister Harmon, Falmouth, Mass., Feb. 15, 1846", u *Day-Staru*, 14. ožujka 1846. Cijeli tekst viđenja pojavljuje se u 2SG, 30-35 i EW, 13-17. Kad su takva iskustva dolazila tijekom budnih sati, ona ih je obično nazivala „viđenjima" ili „pogledima". Ona primljena tijekom sati spavanja nazivala je „snovima". Usp. Angel Manuel Rodrigez, „Ellen G. White's Inaugural Vision: Prophetic Call, Commission, and Role", *Ellen White and Current Issues Symposium* 4 (2008): 61-82.

[52] „Ponoćni poklič" (Matej 25,10) izraz je koji su milleriti koristili za poruku da će se proročanstvo iz Daniela 8,14 ispuniti i Krist se pojaviti 22. listopada 1844. godine.

[53] Cf. Merlin D. Burt, „Ellen White and the Shut Door", *Ellen White and Current Issues Symposium* 1 (2005): 73-75, 80.

[54] Kasnije je istaknula ovo: „Neko vrijeme nakon razočaranja 1844. držala sam, zajedno s ostalim adventnim tijelom, da su vrata milosti tada bila zauvijek zatvorena za svijet. Taj je stav bio zauzet prije nego što mi je dana prva vizija." Vidi Ms 4, 1883. „Sa svojom braćom i sestrama, nakon što je vrijeme prošlo '44., vjerovala sam da se grješnici više ne mogu obratiti. Ali nikada nisam vidjela u viđenju da se nijedan grješnik više ne može obratiti." Vidi Lt 2, 1874, u 8MS, 228. Važno je napomenuti da se riječ *grješnici* odnosila na one koji su

odbacili Božju svjetlost koja im je bila dana i bili su u stavu bunta protiv Boga, ali ne i na „one koji su hodili u svjetlosti koju su primili". Vidi Burt, „Ellen G. White and the Shut Door", str. 74, 75.

[55] Kao potencijalni javni govornik 1845. godine, Ellen je bila akutno ranjiva na najmanje četiri načina. 1. Najosnovniji je hendikep jednostavno bilo to što je ona bila žena u javnom svijetu koji je praktično bio ekskluzivna domena muškaraca. 2. Osim toga, bila je sama. Po standardima tog vremena očekivalo se da obavezno bude u pratnji prijatelja ili rođaka, po mogućnosti muškog rođaka, kad god je odlazila izvan svog rodnog grada. 3. Bila je fizički oslabljena; liječnici su joj u suštini dali dijagnozu kojom predviđaju da će umrijeti. 4. Konačno, imala je samo 17 godina, i bila „mala i krhka, nenaviknuta na društvo" i „tako plašljiva i stidljiva da joj je bilo bolno" da „susreće strance". Vidi LS80, 192-195; Brekus, str. 53, 174, 179, 181, 184, 185, 190, 192, 193, 214.

[56] Za suvremenog čitatelja može biti gotovo nepojmljivo da je društvo 1840-ih uopće bilo suprotstavljeno tome da žene govore „promiskuitetnoj" publici – tj. mješovitoj publici i muškaraca i žena. Vidi Hoyt, „Ellen G. White's Hometown", str. 22; Brekus, str. 179, 262, 283. Štoviše, ugledne i socijalno konzervativne Crkve proširile su zabranu da žene govore u javnosti i zabranjivale čak i žensko sudjelovanje u javnoj molitvi (Brekus, str. 153). Crkve višeg staleža i ljudi smatrali su da je „grijeh protiv prirode" da žena propovijeda (*ibid.*, 291). Neke Crkve nižih slojeva, kao što su metodisti, afrički metodisti, baptisti slobodne volje i kršćanski konekcionisti (Zajednica Kršćanska povezanost), poticali su žene da se mole i svjedoče i čak im dopuštale da „potiču" i propovijedaju. Ipak, sve su Crkve smatrale da ne postoji biblijski presedan da žene „vladaju" kao rukopoloženi pastori nad zajednicama vjernika (vidi *ibid.*, str. 7, 133, 153, 411). Do 1830-ih, međutim, mnogi su metodisti bili mobilni naviše na društvenoj ljestvici i postajali su društveno ugledniji. Dok je denominacija još ispovijedala da žena može imati „izniman poziv" da propovijeda, mnogi su članovi bili skeptični prema bilo kome tko je zapravo tvrdio da ima takav poziv. Skupština u kojoj je krštena Ellen Harmon, Metodistička crkva u ulici Chestnut u Portlandu, bila je najveća metodistička crkva u državi Maine i čini se da je težila kulturi više klase. Uspon sekularnog feminizma 1848. izazvao je reakciju Crkava, koje su donijele „nalet rezolucija" koje su ograničavale sudjelovanje u javnom bogoslužju. Mnoge crkve su izglasovale apsolutnu zabranu bilo kojoj ženi sudjelovanje u javnom bogoslužju, čak ni u „javnoj molitvi" (*ibid.,* str. 281).

[57] Njena povučenost nije bila neuobičajena. Najistaknutije muške vođe među milleritima, uključujući Williama Millera, Josiaha Litcha i Charlesa Fitcha, jedno su se vrijeme odupirali Božjem pozivu, a to se zbivalo i prije razočaranja 1844. godine. Ellen će kasnije, u svom posjetu Polandu, u Maineu, početkom siječnja 1845., saznati s usana Hazena Fossa, zeta njene sestre Mary Harmon Foss, da je - kad mu je bilo rečeno da iznese viđenje što ga je dobio - njegov strah od društvenog ostracizma bio toliko velik da je poželio umrijeti. Usp. 1Bio 66, 67.

[58] Na ovom sastanku Ellen je razgovarala s *Hazenom Fossom, koji joj je rekao da je primio viđenje identično njenom, ali je odbio o njemu govoriti. Nakon nekoliko ponavljanja viđenja i njegovog u više navrata odbijanja da kaže drugima što je vidio, Bog mu je rekao da mu se to uzima i daje „najslabijem od slabih", očito misleći na Ellen Harmon. Vidi 1Bio, 66.

[59] Za više biografskih informacija o JW, pogledajte: JW, *Life Incidents; idem, Life Sketches*; Uriah Smith et al., *In Memoriam: A Sketch of the Last Sickness and Death of Elder James White, Who Died in Battle Creek, Michigan, August 6, 1881, Together With the Discours at His Funeral* (Battle Creek, Mich.: Review and Herald Press, 1881); Margaret Rossiter Thiele, *By Saddle and Sleigh: A Story of James White's Youth* (RHPA, 1965); Virgil E. Robinson, *James White* (RHPA, 1976); Andrew Gordon Mustard, *James White and SDA Organization: Historical Development*, 1844-1881, Serija doktorskih disertacija na Sveučilištu Andrews (AUP, 1988), sv. 12; Gerald Wheeler, *James White: Innovator and Overcomer* (RHPA, 2003).

[60] JW, *Life incidents*, str. 104, 107, 157, 181.

[61] Otis Nichols Williamu Milleru, 20. travnja 1846, EGWE; cf. 1Bio, 74, 75; 2SG, 38.

[62] Zakoni Mainea nalagali su da svaki grad bude odgovoran za sve siromašne unutar svojih granica; pa su ljudi koji su odbijali da rade bili istinska prijetnja lokalnoj ekonomiji. Njihovo „nedosljedno, fanatično ponašanje nagnalo je nevjernike da ih mrze" i iznijelo na „zao glas" sve „koji su nosili ime adventista" (Lt 2, 1874).

[63] U izvještaju o ovome nekoliko godina kasnije James je dodao: „Mi navodimo činjenicu kakva je postojala bez izjašnjavanja o ispravnosti stava." Vidi LS80, 126.

[64] Joseph Bates, *The Seventh Day Sabbath: A Perpetual Sign From the Beginning to the Entering Into the Gates of the Holy City According to Commandment.* (New Bedford, Mass.: Benjamin Lindzey, 1846). Kontroverze u vezi sa subotom među protestantima u Engleskoj, počevši od 1595., dovele su do pojave baptista sedmog dana kao posebne denominacije 1650-ih. Do 1840-ih baptisti sedmog dana već su dva stoljeća svetkovali ovu pravu subotu. Neki su ga milleriti počeli razmatrati 1844. godine, iako ga većina nije prihvatila. Vidi Don A. Sanford, *A Choosing People: The History of the Seventh Day Baptists* (Nashville: Broadman, 1992), str. 45-57.

[65] JNL, Veliki pokret drugog adventa: njegov uspon i napredak (RHPA, 1905), str. 258; cf. 1Bio, 113, 114.

[66] Knight, Meeting Ellen White, str. 25; Najt, *Joseph Bates: A Real Founder of the Seventh-day Adventism* (RHPA, 2004), str. 99, 100.

[67] Knight, *Joseph Bates*, str. 102, 103, 110-117.

[68] William Miller, *Apology and Defence* (Boston: J. V. Himes, 1845), str. 11, 12.
[69] Sanford, *A Choosing People: The History of Seventh Day Baptists*, str. 44, 57-64.
[70] LeRoi Edwin Froom, *The Conditionalist Faith of Our Fathers* (RHPA, 1965-1966), vol. 1, str. 17-25, 681-702.
[71] O.R.L. Crosier, „The Law of Moses", *Day-Star Extra*, 7. veljače 1846.
[72] Vidi članak Three Angels Message / hrv. *Poruke trojice anđela*.
[73] Merlin Burt, „The Histotical Background, Interconnected Development, and Integration of the Doctrine of the Sanctuary, the Sabbath and Ellen G. White's Role in Sabbatarian Adventism From 1844 to 1849" (Dr. dis., AU, 2002), str. 325, 326, 352.
[74] U prosincu 1850. rekla je prijateljima kako je sretna što vidi svog najstarijeg dječaka (Lt 30, 1850).
[75] Herbert E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), str. 26-28. Vidi također Brojevi 24,2-4; Daniel 7,1, 10,7-11, 15-18; Ezekiel 8,1-4; Djela apostolska 9,3-7; 2. Korinćanima 12,2-4; Otkrivenje 1,17.
[76] Cf. 1Bio, 150, 151; Knight, *Meeting Ellen White*, str. 51, 52.
[77] JW, *Hymns for God's Peculiar People, that Keep the Commandments of God and the faith of Jesus* (Osvego, N.I.: Richard Oliphant, 1849); JW, „Hymns for God's Peculiar People", Present Truth, prosinac 1849.
[78] JW, „The Paper", *Present Truth*, prosinac 1849; JW Leonardu Hastingsu, 3. i 10. siječnja 1849. EGWE; cf. 1Bio,171, 172.
[79] Za ponovno tiskanje *Present Truth* i *Advent Review*, vidi *Earliest Seventh-day Adventist Periodicals*, Adventist Classic Library (AUP, 2005). Za reprint drugih značajnih milleritskih i ranih sabatarijanskih adventističkih dokumenata, vidi Knight, *1844 i Rise of Sabbatarian Adventism*. Vidi također, A. L. White, *Ellen G. White: Woman of Vision*, str. 53.
[80] Cf. Knight, *Meeting Ellen White*, str. 46.
[81] *Ibid*. Ellen G. White je imala viđenje crkvene organizacije u rujnu 1852. godine. Vidi Early Writings, 97- 104. James White je tijekom godina napisao nekoliko članaka na tu temu. Vidi JW, „Gospel Order", RH, 13. prosinca 1853; *isto*, „Evanđeoski poredak", RH, 20. prosinca 1853.
[82] JW, „This Sheet", RH Extra, 21. srpnja 1851.
[83] Ellen G. White, *A Sketch of the Christian Experience and Views of Ellen G. White* (Saratoga Springs, N.Y.: JW, 1851).
[84] Tek kad su se Whiteovi preselili u Rochester, uspjeli su vratiti Henryja da živi s njima. Vidi JW, „Eastern Tour," RH, 1. studenog 1853.
[85] Lumen V. Masten, „Experience of Bro. Masten", RH, 30. rujna 1852; „Obituary", RH, 14. ožujka 1854; cf. Paul A. Gordon i James R. Nix, *Laughter and Tears of Pioneers* (Silver Spring Md.: Adventist Heritage Ministry, 2001), str. 17-19.
[86] Za vezu između Ellen G. White i W. C. Whitea tijekom njegovog djetinjstva, vidi Jerry Allen Moon, W. *C. White and Ellen G. White: The Relationship Between the Prophet and Her Son*, iz Serije doktorskih disertacija na Sveučilištu Andrews (AUP, 1993), vol. 19, str. 1-4, 34-47.
[87] A. L. White*, Ellen G. White: Woman of Vision*, str. 61, 72; cf. Joseph Bates, J. H. Waggoner i M. E. Cornell, „Address of the Conference Assembled at Battle Creek, Mich., 16th Nov., 1855," RH, Dec. 4, 1855.
[88] JW, "A Test", RH, 16. listopada 1855; Bates, Waggoner i Cornell; JW, „The Testimony of Jesus", RH, 18. prosinca 1855; EGV, „Communication From Sister White", *The Review and Herald,* 10. siječnja 1856.
[89] Tijekom godina dodala je još mnoga „svjedočanstva". Do 1909. godine bilo ih je devet svezaka, s gotovo 5.000 stranica ukupno.
[90] JW, "Spiritual Gifts", RH, 9. rujna 1858. Podnaslov knjige podsjeća na H. L. Hastingsovu knjigu *The Great Controversy between God and Man: Its Origin, Progress, and Termination* (Rochster, N. J.: autor, 1858), ali usporedba ovih dviju knjiga pokazuje da su pristup i širina pokrivenosti vrlo različite. Usp. Uriah Smith, „Book Notice: *The Great Controversy between God and Man*", RH, 18. ožujka 1858.
[91] A. L. White, *Ellen G. White: Woman of Vision*, str. 68.
[92] JW, „General Conference", RH, 21. travnja 1859; Joseph Bates i Uriah Smith, „Bussines Proceedings of the General Conference of June 3-6. 1859", RH, 9. lipnja 1859, 20; cf. A. L. White, *Ellen G. White: Woman of Vision*, str. 68-70.
[93] Knight, *Meeting Ellen White*, str. 46.
[94] JW, „Borrowed Money", RH, 23. veljače 1860.
[95] R. F. Cottrell, "Making Us a Name", RH, 22. ožujka 1860; Joseph Bates i Uriah Smith, „Bussines Proceedings B.C. Conference", RH, 9. listopada 1860; Joseph Bates i Uriah Smith, „Bussines Proceedings B.C. Konferencija", RH, 16. listopada 1860; Joseph Bates i Uriah Smith, „Bussines Proceedings B.C. Conference", RH, 23. listopada 1860; cf. A. L. White, *Ellen G. White: Woman of Vision*, str. 75, 76.
[96] John Herbert White rođen je 20. rujna, a umro je 14. prosinca 1860.
[97] JW za EGW, 4. studenog 1860, EGWE.
[98] Cf. "To je dječak!" AR, 21. listopada 2010.
[99] Citirano u JNL, „The Study of the Testimonies — No. 4", GCDB, 1. veljače 1893. Kako je rat napre-

dovao, Ellen je imala daljnja viđenja o tome. Vidi 1T, 253-268, 355-368.

[100] JNL, „The Study of the Testimonies — No. 4", str. 61. Vidi također A. L. White, *Ellen White: Woman of Vision*, str. 86, 87.

[101] JW, „Michigan General Conference", RH, 8. listopada 1861; Joseph Bates i Uriah Smith, „Doings of the Battle Creek Conference, Oct. 5 and 6, 1861", RH, 8. listopada 1861; cf. A. L. White, *Ellen G. White: Woman of Vision,* str. 81-83.

[102] A. L. White, *Ellen G. White: Woman of Vision*, str. 83-85.

[103] Cf. SHM 75-85.

[104] Knight, *Meeting Ellen White*, str. 48.

[105] J. H. Vaggoner, „Present Truth", RH, 7. kolovoza 1866.

[106] Knight, *Walking with Ellen G. White*, str. 83, 84. Vidi također AI 28.

[107] Adelia P. Patten, „Brief Narrative of the life, experience, and Last Sickness of Henry N. White", u AI 16, 24.

[108] JW, „The Nation", RH, 12. kolovoza 1862; JW, "To Correspondents", RH, 9. rujna 1862; JW, „Our Duty in Reference to the War", RH, 16. rujna 1862; J. H. Vaggoner, „Our Duty and the Nation", RH, 23. rujna 1862; R. F. Cottrell, "Non-resistance", RH, 14. listopada 1862; B. F. Snook, „The War and our Duty", RH, 14. oktobar 1862; JW, "The War Question", RH, 14. listopada 1862; M. E. Cornell, „Extremes", RH, 21. listopada 1862; Henry E. Carver, „The War", RH, 21. listopada 1862; JW, „Letter to bro. Carver", RH, 21. listopada 1862. godine.

[109] RH, 6. siječnja, 1863, objavljeno u 1T 355-368.

[110] *The Views of Seventh-day Adventists Relative to Bearing the Arms, Together With the Opinion of Governor of Michigan and the Portion of Enrollment Law* (Battle Creek, Michigan: Steam Press, 1864); *Compilation of Extracts from Publications of Seventh-day Adventists, Setting Forth Their Views of the Sinfulness of War, Referred to in Annexed Affidavits* (Battle Creek, Mich.: Steam Press, 1865); cf. WCW, „Sketches and Memories of James and Ellen G. White: XXXVIII— The Civil War Crisis", RH, 26. studenog 1936; Francis M. Vilcox, Seventh-day *Adventists in Time of War* (Washington, DC: RHPA, 1936); „Chronology of Establishment of Noncombatancy by Seventh-day Adventists — 1860-1865" (n.p., n.d.), EGWE; WCW, „The Civil War Crisis" (n.p., [1936]), EGWE; WCW, D. E. Robinson, i Arthur L. White, „The Spirit of Prophecy and Military Service" (Washington, D.C.: Ellen G. White Publications, 15. lipnja 1956); Roger Guion Davis, „Conscientious Cooperators: Seventh-day Adventists and Military Service, 1860-1945" (Dr. dis., George Washington University, 1970), str. 45-100; Ron Graybill, „This Perplexing War: Why Adventists Avoided Military Service in the Civil War", *Insight*, 10. listopada 1978; Wheeler, str. 143-146; Douglas Morgan, ur., *The Peacemaking Remnant: Essais and Historical Documents* (Silver Spring, Md.: Adventist Peace Fellowship, 2005), str. 93-98.

[111] Knight, *The Walking with Ellen G. White*, str. 79.

[112] Ibid., str. 119.

[113] WCW, „Sketches and Memories of James and Ellen G. White: XXXII — Jottings from Ellen G. White'a Diary of 1859", RH, 27. veljače 1936.

[114] Knight, *The Walking with Ellen G. White*, str. 79.

[115] Cf. *ibid.*, str. 84.

[116] Cf. *ibid.*, str. 85.

[117] Jedan primjer grubog odnosa Jamesa Whitea prema svom starijem preživjelom sinu dogodio se 1880. godine. James je, uslijed posljedica svoje bolesti, uklonio Edsona s položaja voditelja u Izdavačkom društvu Pacifik pressa zamijenivši ga mlađim bratom Williejem. Vidi Lt 391, 1906.

[118] Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 85.

[119] JW, *Health: or How to Live* (Battle Creek, Mich.: Steam Press of the Seventh-day Adventist Pub. Assn., 1865), br. 1, str. 12.

[120] A. L. White, *Ellen G. White: Wife of Vision*, str. 106, 108.

[121] JW, ur., *Health: or How to live* (Battle Creek, Mich.: Steam Press of the Seventh-day Adventist Pub. Assn., 1865). Šest pamfleta je vjerojatno objavljeno od kraja veljače do kraja srpnja, a kao ukoričeni primjerak imali su oko 400 stranica. Vidi Isaac D. Van Horn i Dudley M. Canright, "Idolatry", RH, 7. ožujka 1865; Harriet I. Wescott, „From sister Wescott", RH, 16. svibnja, 1865; Daniel T. Bourdeau, „How to live", RH, 8. kolovoza 1865.

[122] Knight, *Meeting Ellen G. White*, str. 51. Nekoliko je znanstvenika istaknulo da, iako se neka od načela i metoda koje je predložila Ellen G. White nalaze i u spisima njenih suvremenika reformatora zdravlja, majstorski je nastup odabrati samo prava načela iz ukupne mase pogrešnih shvaćanja njenih suvremenika. Vidi George W. Reid, „The Foundation and Early Development of the Health Emphasis Among Seventh-day Adventists." (Th. D. diss., Southvestern Baptist Theological Seminary,1976), str. 202-240; Robert D. Fetrick, „Erroneous Health Concepts of Health Reformers Contemporary With Ellen G. White" (seminarski rad, AU, 1977); Don S. McMahon, *Acquired or Inspired? Exploring the Origins of the Adventist Lifestyle* (Varburton, Australia: Signs of the Times, 2005); *idem*, „The Nature of Inspiration in the Health Writtings of Ellen

G. White“, *Ellen G. White and Current Issues Symposium* 4 (2008): 5-37.

[123] SHM 112-130, 441-445.

[124] Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 37.

[125] Vidi Gordon i Nix, str. 54; Knight, *Walking With Ellen G. White,* str. 37.

[126] U Gordon i Nix, str. 54. Kasnije je napisala: „Koristim malo soli, i uvijek sam to činila, jer prema svjetlosti koju mi je dao Bog, ova tvar je, umjesto da je štetna, zapravo neophodna za krv. Zašto i zbog čega to ne znam, ali dajem vam uputstvo onako kako mi je dano.” (Lt 37, 1901, u 12MR, 173).

[127] Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 37-39.

[128] Cf. Knight, *Meeting Ellen White*, str. 50.

[129] Knight, *Meeting Ellen G. White*, str. 49.

[130] V. E. Robinson, *James White,* str. 169-171, 174.

[131] Knight, *Meeting Ellen G. White*, str. 50.

[132] U Gordon i Nix, str. 41, 42.

[133] Cf. V. E. Robinson, str. 177; 2Bio, 158, 159, 172; Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 38-40.

[134] Moon, str. 10.

[135] JW, „Brief Summary of Labor“, RH, 14. siječnja 1868.

[136] Citirano u Richard J. Hammond, “The Life and Work of Uriah Smith” (MA teza, Seventh-day Adventist Theological Seminary, 1944), str. 44; Gordon i Nix, str. 13, 14.

[137] WCW, „Trip to California“, II. listopada 1872.

[138] Ova je knjiga bila preteča knjige *Patriarchs and Prophets* iz 1890.

[139] Cf. Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 86.

[140] V. E. Robinson, str. 232; Odbor Generalne konferencije, „Appointments: camp meetings“, RH, 19. srpnja 1870.

[141] WCW, „Trip to California“, II, listopad 1872; cf. Moon, str. 13, 14.

[142] WCW, „Trip to California — br. 5,” II, ožujak 1873; cf. Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 26-29.

[143] Ponovo objavljeno u 3T, 131-160; CE, 5-23. Također vidi YI, 23. travnja 1879; The Review and Herald, 14. srpnja 1885.

[144] Knight, *Meeting Ellen White*, str. 56; cf. Floid Greenleaf, *In Passion for the World: A History of Seventh-day Adventistist Education* (PPPA, 2005), str. 21-24.

[145] V. E. Robinson, str. 241.

[146] Vidi također 2Bio, 405, 406; Roger W. Coon, *Ellen G. White and Vegetarianism: Did she Practice What She Preached?* (PPPA, 1986).

[147] Cf. Knight, *Meeting Ellen White*, str. 52, 53.

[148] Cf. WCW JW, EGV, 10. ožujka 1874, EGWE; Moon, str. 21.

[149] Greenleaf, str. 24-26.

[150] *Ibid.*, str. 27.

[151] A. L. White, *Ellen G. White: Woman of Vision*, str. 157, 158.

[152] WCW, „A Comprehensive Vision — : Sketches and Memories of James and Ellen G. White“, RH, 17. veljače 1938. godine.

[153] Vidi 2Bio, 443.

[154] Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 73.

[155] *Ibid.,* str. 74; cf. Gordon i Nix, str. 46, 47.

[156] Drugi svezak knjige *The Spirit of Prophecy* i prva polovica treće bili su preteče kasnije knjige o Kristovom životu pod naslovom **The Desire of Ages* (1898). Drugi dio trećeg sveska činio je osnovu za knjigu **Acts of the Apostles* (1911).

[157] Cf. A. L. White, *Ellen G. White: Woman of Vision,* str. 183-185;3Bio, 35-38; DG, 233, 234,_260-275.

[158] Gordon i Nix, str. 9, 10.

[159] Haverhill *Daily Bulletin*, 27. kolovoza 1877, citirano u 3Bio, 67; Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 129.

[160] Tijekom ovog putovanja postalo je očito da Ellen G. White voli more, valove, vjetar, itd. Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 29, 30. O njenim posjetima Sjeverozapadu vidi i Doug R. Johnson, *Adventism on the Northwestern Frontier* (Berrien Springs, Michigan: Oronoko Books, 1996), str. 37-45.

[161] JW, „The Third Angel’s Message“, PT, travanj1850; *idem, Life Incidents*, str. 354; *idem, The Law and the Gospel: A Treatise on the Relation Existing Between the Two Dispensations* (London: International Tract Society, n.d.), str. 11.

[162] Vidi, na primjer, EGW, *Redemption* (Battle Creek, Mich.: Steam Press of the Seventh-day Adventist Pub. Assn., 1877-1878); vidi također Knight, *Joseph Bates*, str. 83-88.

[163] Knight , *Walking With Ellen G. White*, str. 24.

[164] A. L. White, *Ellen G. White: Woman of Vision,* str. 187-190.

[165] Gordon i Nix, str. 32; cf. JW i Uriah Smith, „The Dime Tabernacle“, RH, 11. srpnja 1878, citirano u 3Bio, 91.

[166] Uriah Smith, „The Don't-Believes“, RH, 3. travnja 1879.

[167] WCW za EGW, 29. rujna 1894, EGWE; WCW Jamesu Edsonu Whiteu, 15. veljače 1921, CAR.

[168] 1Moon, str. 28-31.

[169] Izvorni dokument više nije sačuvan, ali je Arthur L. White vjerovao da je san spomenut prethodno formirao sadržaj tih stranica. Vidi 3Bio,161, 162, 165, 167.

[170] Uriah Smith, „Meetings in Battle Creek“, RH, 19. srpnja 1881, str. 56, 57; cf. Moon, str. 30.91

[171] Cf. Moon, str. 31.

[172] James Edson White za WCW, 4. kolovoza 1881, citirano u V. E. Robinson, str. 297; John Harvey Kellogg, „Dr. J. H. Kellog's Statement“, u Uriah Smith et al., *In Memoriam: A Sketch of the Last Sickness and Death of Elder James White,* str. 17-20; cf. Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 77, 109, 110; *idem, Meeting Ellen White*, str. 60.

[173] Smith et al., *In Memoriam*, str. 21.

[174] Mary K. White za WCW, 27. kolovoza 1881, EGWE.

[175] Citirano u Knight, *Walking With Ellen White*, str. 77.

[176] Citirano u *ibid.*

[177] Knight, *Meeting Ellen White*, str. 78.

[178] WCW, „Mrs. White's Healing at Healdsburg” (neobjavljeni rukopis), EGWE; [J. H. Waggoner], „California Camp-meeting“, ST, 26. listopada 1882; Uriah Smith, „Editorial Correspondence“, RH, 31. listopada 1882; cf. Moon, str. 72.

[179] Vidi, na primjer, WCW za EGW, 12. siječnja 1885; *idem,* Mary K. White, 17. siječnja 1885; Lt 2, 1889; svi u EGWE; cf. Knight, *Meeting Ellen White*, str. 78.

[180] Knight, *Meeting Ellen G. White*, str. 56; Emmett K. Vande Vere, *The Wisdom Seekers*, (SPA, 1972), str. 42.

[181] A. B. Oyen i GIB, “S. D. A. Educational Society“, RH, 2. siječnja 1883.

[182] Knight, *Meeting Ellen G. White*, str. 57.

[183] GIB, RH dodatak, 14. kolovoza 1883; cf. Knight, Meeting Ellen White, str. 37; *idem*, *Walking With Ellen G. White*, str. 47.

[184] Adrese su objavljene u *Review and Heraldu* od 4. ožujka do 22. srpnja 1884. (ne u svakom broju), a kasnije u izvodu u 1SM, 350-354 i u FW, 35-39.

[185] Merlin D. Burt, „Ellen G. White's Passion for Jesus and Scripture“ (rad predstavljen na Saboru Konferencije Oregon, 2010), str. 8, 9, CAR.

[186] GIB i A. B. Oyen, „General Conference Proceedings*“,* RH, 27. studenog 1883*; Seventh-day Adventist Yearbook 1884,* koji sadrži statistiku Generalne konferencije i drugih Organizacija konfesije, s poslovnim zbornicima jubilarnih sastanaka održanih u Battle Creeku, Michigan, 8-20 studenog 1883 (Battle Creek, Michigan: Seventh-day Adventist Pub. Assn., 1884), str. 43; cf. Knight, *Meeting Ellen White*, str. 40, 41.

[187] GIB i A. B. Oyen, „European Council of Seventh-day Adventists — Second Session“, RH, 24. lipnja 1884; HS 113. Za više informacija o vremenu što ga je Ellen G. White provela u Europi vidi Lewis H. Christian, *Pioneers and Builders of Advent Cause in Europe* (PPPA, 1937), str. 37-45; EGWEur 1885-1887; 3Bio, 287-373; Pierre Winandy, ur., *Centennial Simposium: Ellen G. White and Europe*, 1885/1887-1987 (Bracknell, eng.: EGVRC-AV, 1987); Moon, str. 75-78; Thomas Eissner, „Der Heilige Geist wird Einheit schaffen: Der Besuch von Ellen G. White in Europe“, *AdventEcho*, ožujak 2009.

[188] B. L. Whitney, A. C. Bourdeau i D. T. Bourdeau, „To the Brethren Assembled in General Conference in Battle Creek, Michigan, 30. listopada 1884”, RH, 11. studenog 1884.

[189] Robert V. Olson, „Ellen G. White goes to Europe“, u Pierre Winandi, ur., *Centennial Simposium: Ellen G. White and Europe, 1885/1887-1987*, str. 1, 2; Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 121.

[190] Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 120; Olson, str. 3.

[191] Olson, str. 3, 4.

[192] O povijesti adventizma sedmog dana u Švicarskoj vidi, na primjer, A. Buser-Wyss et al., *Chronik zum Andenken an das Wirken der Pioniere des Adventwerkes in Basel* (Basel, Švicarska: E. i C. Spittler, 1964); Jean R. Zürcher i Robert W. Olson, *Ellen G. White in der Schweiz, 1885- 1887* (Krattigen, Švicarska: Advent-Verlag, n.d.); Karl Waber, *Streiflichter aus der Geschichte der Siebenten-Tags-Adventisten in der Schweiz* (Krattigen, Svitz.: Advent-Verlag, 1995, 1999). Za više informacija o razvoju Adventističke Crkve u skandinavskim zemljama, vidi Ragnar Svenson, *Stockholmsk adventist församling 90. jubileumsskrift* (Gävle, Sweden: Skandinaviska Bokförlagets Tryckeri, 1974); Hans Jørgen Schantz, *Ellen G. White i Danmark: En beskrivelse af Ellen Gould Whites tre besøg i Danmark, 1885-1887, og deres betydning* (Odense, Den.: Dansk Bogforlag, 1987); Bjorgvin Martin Hjelvik Snorrason, „The Origin, Development and History of the Norwegian Seventh-day Adventist Church From 1840s to 1889” (Ph.D., AU 2010).

[193] Posjetila je Torre Pellice, Villar Pellice, Luserna San Giovanni, Angrogna, San Germano Chisone, Bo-

bbio, Torino i Milano. Vidi EGWEur, 13, 14. Za više informacija o adventistima sedmog dana u Italiji, vidi Giuseppe de Meo, *Granel di sale: Un secolo di storia della Chiesa Cristiana Avventista del 7° Giorno in Italia (1864-1964)* (Torino, Italija: Editrice Claudiana, 1980); Ignacio Barbuscia, *Organizzazione della Chiesa Cristiana Avventista Italiana: Cenni storici, delibere, statistiche, progetti* (Rim: autor, 1984).

[194] Za više informacija o historiji Adventističke crkve u Francuskoj i Njemačkoj, vidi Claude Hutin, *Les origines du mouvement Adventiste en France* (jusku'en 1920-1921) (Collonges-sous- Salève, Francuska: Séminaire Adventiste du Salève, 1966); Miroslav M. Kiš, „Benninings Seventh-day Adventism in France, 1884-1901" (istraživački rad, AU, 1975); Gerhard Padderatz, Conradi und Hamburg: Die Anfänge der deutschen Adventgemeinde (1889 bis 1914) unter besonderer Berücksichtigung der organisatorischen, finanziellen und sozialen Aspekte (Kiel, Njemačka: autor, 1978); Baldur E. Pfeiffer, Die Siebenten-Tags-Adventisten in Deutschland: Bilddokumentation (Hamburg: Advent-Verlag, 1989); Johanes Hartlapp, Sibenten-Tags - Adventisten im Nationalsozialismus: Unter Berücksichtigung der geschichtlichen und theologischen Entvicklung in Deutschland von 1875 bis 1950, Kirche—Konfession—Religion (Göttingen, Njemačka: Vandenhoeck and Ruprecht, 2008), vol. 53. Znatan je broj studija urađen o povijesti adventista sedmog dana u Trećem Rajhu (1933-1945) koje nisu ovdje navedene.

[195] Preveden je na danski, švedski i njemački. Vidite EGW, *Den store Strid mellem Kristus og Satan: i den kristne tidsalder* (Battle Creek, Mich.: Internationale Traktatforening, 1890); *idem, Den Stora Striden mellan Kristus och Satan: i den Kristna Tidsäldern* (Stokholm: Skandinaviska Forlagsekpeditionen, 1896); *idem, Licht und Finsternis: oder, Der grosse Streit zvischen Christo und Satan vahrend des christlichen Zeitalters*, 1. izd. (Basel, Švicarska: Internationale Traktat-Gesellschaft, 1890).

[196] Cf. Eissner, str. 27, 28.

[197] Dudley M. Canright, koji je bio umiješan u taj sukob i postao njegova rana žrtva, spomenuo je u svom *Seventh-day Adventism renounced: After an Experience of Twenty-eight Years by a Prominent Minister and Writer of That Feith* (Kalamazoo, Michigan: Kalamazoo Publishing, 1888), str. 156.

[198] Knight, *Joseph Bates*, str. 86, 87.

[199] GIB, *The Law in the Book of Galatians: Is it a Moral Law, or Does it Refer to That System of Laws Pecuilarly Jewish?* (Battle Creek, Mich.: RHPA, 1886), str. 78; E. J. Waggoner, *The Gospel in the Book of Galatians: A Review* (Oakland, Kalifornija: n.p., 1888), str. 71. Vidi također Knight, *Meeting Ellen White*, str. 62-64.

[200] Knight, *Meeting Ellen Vhite*, str. 65.

[201] Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 64, 65.

[202] Cf. Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 133-135; Burt, „Ellen White's Passion for Jesus and Scriptures", str. 10.

[203] Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 135.

[204] Cf. *ibid.*, str. 121.

[205] *Seventh-day Adventist Yearbook* 1892 (Battle Creek, Mich.: Review and Herald Pub. Co., 1892), str. 79.

[206] Alwyn Fraser, „The Australian 1890s", u *The World of Ellen G. White*, ur. Gary Land, str. 227-230.

[207] O. A. Olsen za C. H. Jonesa, 11. rujna 1893; *idem* S. N. Haskellu, 11. prosinca 1895; *idem* W. W. Prescottu, 31. kolovoza 1896; sve iz GCAr.

[208] Za više informacija o povijesti Adventističke Crkve u Australiji i na Novom Zelandu, vidi Milton F. Krause, „The Seventh-day Adventist Church in Australia, 1885-1900" (magistarska teza, Univ. Sydneya, 1968); Sydney Goldston Ross, *The Angel Said Australia* (Warburton, Australija: Signs Publishing, 1980); *Simposium on Adventist History in the South Pacific*, 1885-1918, ur. Arthur J. Ferch (Wahroonga, Australia: South Pacific Division of Seventh-day Adventists, 1986); Milton Raymond Hook, *Entry in Australian Colonies*: *Beginning of Adventism in Australia*, Seventh-day Adventists Heritage Series, br. 2 (Wahroonga, Australia: South Pacific Division Department of Education, n.d.); *idem, Church in a Convict Gaol: Early Adventism on Norfolk Island*, Seventh-day Adventists Heritage Series, br. 9 (Wahroonga, Australia: South Pacific Division Department of Education, n.d.).

[209] G. C. Tenney i G. Foster, „Minutes of the S.D.A. Conference", BE, 15. siječnja 1892.

[210] WCW, „Od Melbournea to Napier", BE, 1. svibnja 1892; WCW za O. A. Olsena, 9. srpnja 1893., CAR; Gary Krause, „White, Ellen Gould (1827-1915)" u *Australian Dictionary of Biography* (Melbourne, Australia: Melbourne Univ. Press, 1990), vol. 12, str. 465, 466.

[211] Citirano u Knight, *Walking With Ellen White*, str. 108.

[212] Knjiga je objavljena početkom 1892. Vidi „Book Notices: Steps to Christ", RH, 23. veljače 1892; „[Advertisement:] Steps to Christ," *American Sentinel*, 3. ožujka 1892; „[Notices on Steps to Christ]", BE, 1. travnja 1892. godine.

[213] F. H. Revell je držao sjevernoamerička prava na *Steps to Christ*, ali je Ellen G. White rezervirala međunarodna prava. Britanska izdavačka kuća je 1893. zatražila da doda još jedno poglavlje o ljubavi prema Bogu, što je i učinila. To je poglavlje prevedeno i objavljeno čak i na drugim europskim jezicima prije nego što je izašlo sljedeće englesko izdanje. (Vidi, na primjer, dansko-norveški prijevod: *idem, Vejen til Kristus* [Kristiana, Norveška: Den skandinaviske Forlags-og Trykkeriforening, 1895].), sljedeće englesko izdanje bilo je *Steps to*

Christ (RHPA, 1896).

[214] T. C. Johnson, „Book Review: Steps to Christ, by Mrs. E. G. White," *Union Seminary Magazine* 4, br. 1 (1892): 148.

[215] Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 86.

[216] Citirano na *ibid.*, str. 86, 87.

[217] James Edson White za EGW, 10. kolovoza 1893, citirano u Knight, *Meeting Ellen White*, str. 69.

[218] EGW, „Our Duty to the Colored People", 20. ožujka 1891, objavljeno u The SW, 9-19.

[219] Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 88. Za više informacija o radu na Jugu, vidi Clayton Robinson Pritchett, "James Edson White and the *Morning Star*" (istraživački rad, AU, 1967); Ronald D. Graybill, *Mission in Black America: The True Story about Edson White and the Riverboat* Morning Star (Mountain View, California: PPPA, 1971).

[220] James Edson White za WCW, 11. kolovoza 1893, citirano u Knight, *Walking With Ellen White*, str. 87.

[221] James Edson White za WCW, 6. rujna 1893, citirano u Knight, *Walking With Ellen White*, str. 87.

[222] Citirano u Knight, *Walking With Ellen White*, 88.

[223] *Ibid.*

[224] Informacije u ovom odjeljku uglavnom su preuzete od Glena Bakera, „Anna Phillips — a Second Prophet?" AR, 6. veljače 1986; *idem*, „Ana Phillips — NOT Another Prophet", AR, 20. veljače 1986.

[225] Vidi, na primjer, A. T. Jones za Anna C. Phillips, 3. siječnja 1894, citirano u Baker, „Anna Phillips—A Second Prophet?"; „Sabbath, 27. siječnja", RH, 30. siječnja 1894; „Sabbath, 3. veljače", RH, 6. veljače 1894.

[226] Vidi A. T. Jones za Anna C. Phillips, 3. siječnja 1894, citirano u Baker, „Anna Phillips—A Second Prophet?"

[227] Lt 37, 1894, EGWE; O. A. Olsen za EGW, 29. ožujka 1894; F. M. Vilcox za Dan T. Jones, 27. veljače, 1894; S. N. Haskell za EGW, 9. ožujka 1894; *idem* u EGW, 31. ožujka 1894; sve citirano u Baker, „Ana Phillips — Not Another Prophet."

[228] S. N. Haskell za EGW, 31. ožujka 1894, citirano u Baker, „Anna Phillips—Not Another Prophet."

[229] Baker, „Ana Phillips — Not Another prophet."

[230] WCW James Edsonu Whiteu, 24. listopada 1905, EGWE.

[231] WCW James Edsonu Whiteu, 17. lipnja 1894, 19. listopada 1894, 21. lipnja 1899, 3. srpnja 1899. i 12. i 24. rujna 1899, EGWE.

[232] Cf. Moon, str. 244.

[233] Cf. *ibid.*, str. 244-246.

[234] WCW James u Edsonu Whiteu, 22. februar 1895, CAR.

[235] Cf. Moon, str. 168.

[236] WCW za Ella May White, 13. svibnja 1895, EGWE; WCW za A. W. Semmensa, 9. travnja 1896, EGWE; Ed Christian, „Life With My Mother-in-law: An Interview with Ethel May Lacey White Currow", AR, 7. srpnja 1983; cf. Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 22, 90-93.

[237] Za više informacija o povijesti Avondale Collegea, vidi Milton Raymond Hook, „The Avondale School and Adventist Educational Goals, 1894-1900" (Ed.D. diss., AU, 1978); Allan G. Lindsay, „The Influence of Ellen G. White Upon the Development of the Seventh-day School System in Australia, 1891-1900" (M.Ed. thesis, Univ. of Newcastle, 1978); Milton Raymond Hook, *Avondale: Experiment on the Dora* (Cooranbong, Australia: Avondale Academic Press, 1998); *idem*, *An Experiment at Cooranbong: Pioneering College Avondale*, Sevent-day Adventists Heritage Series, br. 12 (Wahroonga, Australia: South Pacific Division Department of Education, n.d.); Stephen J. Currov, *Revisioning Mission: Avondale's Greater Vision: Papers Presented at the 1999 A. H. Piper Memorial Conference* (Cooranbong, Australia: Avondale Academic Press, 2000).

[238] W. W. Prescott za O. A. Olsena, 13. listopada 1895, GCAr, Silver Spring, Md.; WCW za O. A. Olsena, 27. rujna 1894, EGWE.

[239] Vande Vere, str. 21, 22; WCW Jamesu i Ellen G. White, 1. siječnja 1873. [1874], EGWE; GIB, „Our New School Grounds", RH, 6. siječnja 1874.

[240] Cf. Moon, str. 200-202.

[241] WCW Jamesu Edsonu Whiteu, 3. kolovoza 1895, EGWE; L. J. Rousseau for All Our Brethren in New Zealand and Australia, 25. veljače 1895, CAR.

[242] Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 53-58.

[243] Knight, *Meeting Ellen G. White*, str. 66.

[244] WCW za C. M. Christiansen, 25. rujna 1899, citirano u Knight, *Meeting Ellen White*, str. 67.

[245] Burt, „Ellen White's Passion for Jesus and Scripture", str. 9, 10.

[246] EGW, Interview sa C. C. Crislerom, 21. srpnja 1914, EGWE.

[247] Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 98.

[248] Vidi Denis Kajser, „The Reception of Ellen G. White Trinitarian Statements by Her Contemporaries, 1897-1915", AUSS 50 (proljeće 2012): 25-38.

[249] WCW za G. A. Irvina, 17. srpnja 1900, EGWE.

[250] Za neka duhovita iskustva na putovanju od Australije do Kalifornije, vidi Gordon i Nix, str. 44; Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 20.

[251] R. M. Pratt, „Specification of Labor and Material Required for the Erection and Completion of Frame Building for W. C. White" [14. srpnja 1901], EGWE; WCW gospodinu E. Jeffreysu, trgovcu drvima, 14. srpnja 1901, EGWE; cf. Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 33.

[252] Cf. Knight, *Meeting Ellen White*, str. 70.

[253] Cf. AGD, „A Brief Glance at the Work of Reorganisation", GCB, Third Quarter, 1901, 513.

[254] Cf. Knight, *Meeting Ellen G. White*, str. 70, 71.

[255] Cf. Gordon i Nix, str. 26. Koledž je preseljen u Berrien Springs, Michigan, tijekom ljeta 1901. godine i preimenovan u Emmanuel Missionary College. Godine 1959. postao je Sveučilište Andrews.

[256] AGD za WCW, 8. listopada 1912, EGWE; Milton R. Hook, „The Interrelationships Between A. G. Daniells i E. G. White During Their Years in Australia", u *Simposium on History of Adventists in South Pacific*, 1885-1918, str. 94, 95, 98, 103; John G. Robertson, „Arthur Grosvenor Daniells: The Effect of Australasia Upon the Man and His Work as Revealed Through Correspondence With W. C. White and Ellen G. White" (M. A. Thesis, AU, 1966), str. 91, 113-115, 125; cf. Gilbert M. Valentine, „AGD, Administrator and the Development of Conference Organization in Australia", u *Simposium on History of Adventists in South Pacific*, 1885-1918, str. 78, 79.

[257] Robertson, „Arthur Grosvenor Daniells", str. 113, 114; AGD za WCW, 25. lipnja 1908, EGWE.

[258] S.P.S. Edwards, „Story of a meeting" (neobjavljeni rukopis, n.d.), CAR; AGD do W. W. Prescott, 25. februar 1902, GCAr.

[259] J. H. Kellogg, "The Battle Creek Sanitarium Fire", RH, 25. veljače 1902; AGD za WCW, 25. ožujka 1902, EGWE.

[260] AGD, „How the Denomation Was Saved From Pantheism" (neobjavljeni rukopis, primjerak B, n.d.), str. 2, EGWE; *idem*, WCW, 25. ožujka 1902, CAR.

[261] AGD J. H. Kelloggu, 14. travnja 1902, GCAr.

[262] *Ibid*.

[263] Leon A. Smith, „The laying of the Cornerstone of the New Sanitarium", RH, 20. svibnja 1902. Poslano poštom od Kalifornije do Batle Creeka, Kellogg vjerojatno nije primio pismo Ellen G. White sve do nakon njegovoga govora.

[264] GCC Min, 20. studenog 1902, GCAr.

[265] GCC Min, 22. studenog 1902, GCAr; AGD za G. A. Irwina, 12. prosinca 1902, GCAr.

[266] J. H. Kellogg za EGW, 31. prosinca 1902, CAR; citirano u Moon, str. 289.

[267] W. W. Prescott AGD-u, 25. i 26. siječnja 1903, GCAr; J. H. Kellogg GIB-u, 8. veljače 1903, CAR; *idem* za WCW, 18. ožujka 1903, EGWE.

[268] WCW za AGD, 24. travnja 1903, GCAr; *idem* za AGD, 19. lipnja 1903, CAR.

[269] AGD za WCW, 21. lipnja 1903, GCAr.

[270] WCW Dragoj braći, 27. lipnja 1903, EGWE.

[271] WCW za M. H. Browna, 30. lipnja 1903, CAR.

[272] William V. Prescott za WCW, 6. kolovoza 1903, GCAr.

[273] GCC Min, 7. listopada 1903, GCAr; 5Bio, 294.

[274] [W. W. Prescott], "The Council," RH, 22. listopada 1903; AGD, *The Abiding Gift of Prophecy* (PPPA, 1936), str. 336, 337.

[275] *Ibid*.; GCC Min, 14. listopada 1903, 9:00 ujutro, GCAr.

[276] David Paulson za Franka E. Beldena, 7. decembar 1913, EGWE-LLU; GCC Min, 18. listopada 1903; J. H. Kellogg Dragom prijatelju i kolegi, 16. prosinca 1903, EGWE-LLU; I. H. Evans AGD-u, 24. siječnja, 1904, GCAr.

[277] AGD za WCW, 20. studenog 1903, EGWE.

[278] WCW za Percyja T. Magana, 19. svibnja 1904; WCW za W. S. Sadlera, 13. srpnja 1906; oba u EGWE; cf. George R. Knight, *Od 1888. to Apostazy: The Case of A. T. Jonesa* (RHPA, 1987), str. 212, 213.

[279] A. T. Jones za AGD, 27. siječnja 1905, GCAr.

[280] WCW James za Edsona Whitea, 30. ožujka 1904; *idem* za EGW, 12. travnja 1904; *idem* i E. R. Palmer, „Minutes of Meeting Held in San Diego, Cal., April 12 [-13], 1904."; sve u EGWE.

[281] WCW Prijateljima kod kuće, 10. lipnja 1904; *idem* za AGD, 15. lipnja 1904; *idem* za Georgea A. Harea, 16. lipnja 1904; *idem* za AGD, 3. srpnja 1904; *idem* za J. R. Scotta, 11. srpnja 1904; *idem* za AGD, 21. kolovoza, 1904; sve u EGWE.

[282] WCW za GIB, 19. siječnja 1905; *idem* za EGW, 16. i 26. veljače 1905; *idem* za najdražeg Maya, 10. travnja, 1905; *idem* za EGW, 18. travnja 1905; *idem* za T. H. Robinsona, 23. travnja 1905; *idem* za C. C. Crislera, 18. travnja 1905; sve u EGWE.

[283] WCW za C. W. Irwina, 19. rujna 1905, EGWE.

[284] WCW za J. A. Burdena, E. S. Ballengera i G. A. Reasera, 5. lipnja 1905; *idem* za L. F. Starra i J. E.

Colorana, 5. lipnja 1905; *idem* za Jamesa Edsona Whitea, 25. lipnja 1905; *idem* za W. A. Reasera, 25. lipnja, 1905; *idem* za R. Easona, 25. lipnja 1905; *idem* za T. J. Evansa, 30. lipnja 1905; i*dem* za AGD, 30. lipnja, 1905; sve u EGWE.

[285] *Seventh-day Adventist Encyclopedia* (1996), vol. 10, str. 613-615, 940-954; vol. 11, str. 299-301.

[286] J. T. Case i Roy V. Ashley, stenografi, „Interview at Dr. J. H. Kellogg's House, October 7, 1907, Between Geo. V. Amadon, Eld. A. C. Bordeau, and Dr. J. H. Kellogg", CAR; Richard W. Schwarz, ur., „Kellogg vs. The Brethren: His last interview as an adventist — October 7, 1907." *Spectrum* 20, br. 3 (1990): 46-62; *idem*, „Kellogg Snaps, Crackles, and Pops: His Last Interview as an adventist — Part 2", *Spectrum* 20, br. 4 (1990): 37-61; cf. Knight, *Meeting Ellen White,* str. 71- 73.

[287] Vidi članak Daily; vidi također [C. C. Crisler], „MS. K.: An Introductory Statement", GCAr.

[288] Vidi članak Blue Book. Vidi također WCW, Diary, 27. siječnja - 6. veljače, 1908; W. W. Prescott za WCW, 21. veljače, 1908; WCW za AGD i F. Griggsa, 6. veljače 1908; sve u EGWE.

[289] „Delegates to the General Conference", GCB, 14. svibnja 1909; AGD i W. A. Spicer, „General Conference Proceedings: First Meeting," GCB, 14. maj 1909; Knight, *Walking With Ellen G. White*, str. 122.

[290] G. A. Irwin, "Introductory Statement ", PUR, 3. veljače 1910; J. A. Burden za EGW, 20. rujna 1909, EGWE; *idem* za EGW, 4. listopada 1909, EGWE.

[291] J. A. Burden službenicima Odbora Generalne konferencije i voditeljima Zdravstvenog i Odgojno-obrazovnog odjela, 15. listopada 1909, EGWE; G. A. Irwin, „Introductory Statement", PUR, 3. veljače 1910.

[292] *Enciklopedija adventista sedmog dana*, vol. 10, str. 940-954.

[293] WCW Našim glavnim misionarskim posrednicima, 24. jul 1911, EGWE.

[294] W. W. Prescott za WCW, 26. travnja 1910, EGWE; WCW za W. W. Prescott, 30. svibnja 1910, EGWE; *idem* za AGD, 20. lipnja 1910, EGWE; *idem* za AGD, 8. rujna 1911, EGWE.

[295] WCW Dragoj braći, 20. siječnja 1911, EGWE; *idem* Našim glavnim misionarskim posrednicima, 24. srpnja, 1911, EGWE; *idem, „The Great Controversy*—1911 Edition: A Statement made before the General Conference Council, 30. listopada 1911", citirano u 3SM, 433-440; cf. Moon, str. 427-436.

[296] WCW za AGD, 15. kolovoza 1912, EGWE.

[297] Moon, str. 337, 342, 343.

[298] WCW za AGD, 4. kolovoza 1914, EGWE; James Edson White za WCW, 13. travnja 1914, EGWE; idem WCW, 14. svibnja 1914, EGWE; WCW za Jamesa Edsona Whitea, 15. prosinca 1914; C. C. Crisler za WCW, 23. prosinca 1914, EGWE. Ellen G. White je napisala svoje posljednje pismo 14. lipnja 1914. Vidi EGW sestri, 14. lipnja 1914 (Lt 2, 1914), EGWE.

[299] C. C. Crisler za WCW, 7. studenog 1914, EGWE.

[300] C. C. Crisler za WCW, 22. studenog 1914, EGWE.

[301] C. C. Crisler za WCW, 2. prosinca 1914, EGWE.

[302] C. C. Crisler za WCW, 23. studenog, 17. i 23. prosinca 1914, EGWE; *idem* za WCW, 5. siječnja 1915. EGWE; WCW za EGW, 10. siječnja 1915, EGWE.

[303] D. E. Robinson za S. N. i Hattie Haskell, 10. veljače 1915, EGWE; WCW Dragom prijatelju, 15. veljače, 1915, EGWE.

[304] WCW Dragom prijatelju, 15. veljače 1915; cf. Knight, *Meeting Ellen White*, str. 80.

[305] C. C. Crisler za W. L. Burgana, 29. travnja 1915, EGWE; *idem* za C. H. Jonesa, 6. lipnja 1915, EGWE.

[306] WCW za E. E. Androssa, 11. srpnja 1915, EGWE; *idem* za Davida Laceya, 20. srpnja 1915, EGWE.

[307] WCW za Davida Laceya, 20. srpnja 1915.

[308] Citirano u Richard A. Schaefer, *Legacy Daring to Care* (Loma Linda, Kalifornija: Legacy Pub. Assn., 2005), str. 89. Iz sada nepoznatih razloga, njen je kovčeg sahranjen tek 23. kolovoza 1915. godine.

[309] Knight, *Meeting Ellen G. White*, str. 59.

[310] Citirano u W. A. Spicer, *The Spirit of Prophecy in the Advent Movement* (Washington, D.C.: RHPA, 1937), str. 30; cf. EW, 78; RH, 20. siječnja 1903; SM, 2,30.

[311] Roger L. Dudley i Des Cummings, Jr., „Who reads Ellen G. White?" *Ministry*, listopad 1982.

[312] Grupa Barna, „Anketa otkriva knjige i autore koji su najviše utjecali na pastore," 30. svibnja 2005; vvv.barna.org/barna-update/article/5-barna-update/178. Za zanimanje za spise Ellen G. White u katoličkoj zajednici vidi, na primjer, Beatrice Short Neall, „Mother, Ellen G. White, and the Priests", AR, 2. ožujka 1989.

[313] Irmgard Simon, *Die Gemeinschaft der Siebenten-Tags-Adventisten in volkskundlicher Sicht,* Schriften der Volkskundlichen Kommission des Landschaftsverbandes Vestfalen-Lippe (Munster, Njemačka: Aschendorff, 1965), knj. 16, str. 62, 63; cf. „The Story Behind This Research: An Interview With Warren L. Jones, Chief Counsel of the Office of General Counsel, General Conference SDA", AR, 17. rujna 1981.

Najranija poznata fotografija Jamesa i Ellen White, c. 1857.

Jedna od najranijih fotografija Jamesa i Ellen White i njihova sina Williea, c. 1857.

Ellen G. White, c. 1864.

James i Ellen White 1864.

James i Ellen White s dvojicom svojih sinova, (lijevo) Willie i Edson, c. 1865.

Ellen White 1872.

Ellen White 1875.

Ellen White 1875.

Ellen White 1878.

Ellen White 1878.

Ellen White 1899.

Obitelj White, c 1905. Slijeva stoje: Ella White-Robinson, Dores Robinson, Wilfred Workman, Mabel White-Workman, sjede, Ethel May Lacey-White, Ellen G. White, William White; prvi red slijeva: J. Henry White, Evelyn Grace White, Herbert C. White.

Ellen White u mjestu Medison, Tenneddee 1909. s osnivačima škole Medison. Slijea sjede: W. C. White, Ellen G. White, Emma White, J. E. White; stoje: C. C. Crisler, P. T. Magan, Minte Hawkins, Nellie Druillard, E.A. Sutherland, Sara McEenterfer.

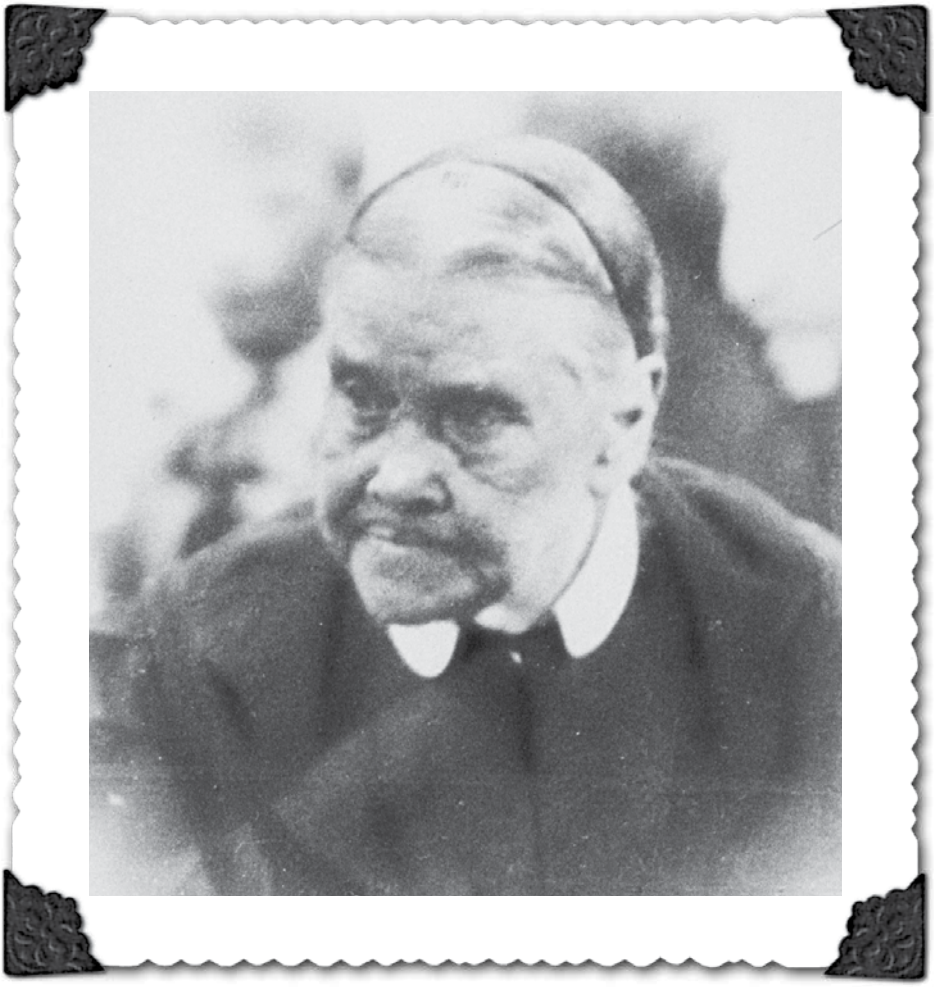

Ellen White se obraća lokalnoj crkvenoj školi 15. lipnja 1913., Sanitarium, California; jedna od posljednjih fotografija.

Ellen White sa svojim službenicima i pomočnicina u kući 1913. Slijeva sjede: Dores E. Robinson, Ralph W. Munson, Ellen G. White, William C. White, Clarence C. Crisler; Stoje: Harold Bree, Maggie Hare-Bree, Mary Steward, Paul Mason, Arthur W. Spalding, Helen Graham, Tessie Woodbury, Alfred Carter, May Walling, Effie James.

Ellen G. White sa skupinom službenika u Elmshavenu 1913. Slijeva stoje: May Walling, Tessie Woodbury, Effie James, Dores E. Robinson, Sara Mcenterfer, Mary Steward, Maggie Hare—Bree, Minnie Hawkins Crisler, Clarence C. Crisler; Sjede: M. S. Reppe, O. A. Olsen, Ellen G. White, William C. White, A. Boettcher.

Ellen G. White sa obitelji i skupinom službenika i pomoćnika u Elmshavenu 1913.

Obitelj White u Elmshavenu 1913. Slijeva stoje: Mabel White Workman, Wilfred Workman, Henry White, Herbert White; sjede: Dores Robinson, Ella White- Robinson, Ellen G. White, May White, William White; Sjede na zemlji: Virgil Robinson, Mabel Robinson, Arthur White, Grace White.

MICHIGAN
LAKE MICHIGAN
LAKE HURON
CANADA
Bay City
Wright
Greenville
Coopersville
Grand Rapids
Flint
Lapeer
Lansing
Monterey
Potterville
Allegan
Tyrone
Plymouth
Battle Creek
Detroit
Kalamazoo
Jackson
Sylvan
Parkville
Berrien Springs
Three Rivers
Hillsdale
Buchanan
Madrid
Buck's Bridge
West Bangor
Vergennes
Adams Center
Dresden
Hampton
LAKE ONTARIO
Oswego
Dexterville
Volney
Boonville
Roosevelt
West Monroe
Rome
Utica
Saratoga Springs
Ballston Spa
Rochester
Port Gibson
Syracuse
Brookfield
Buffalo
Canandaigua
Albany
NEW YORK
Dansville
Salamanca
Elmira
PENNSYLVANIA
Bridgeport

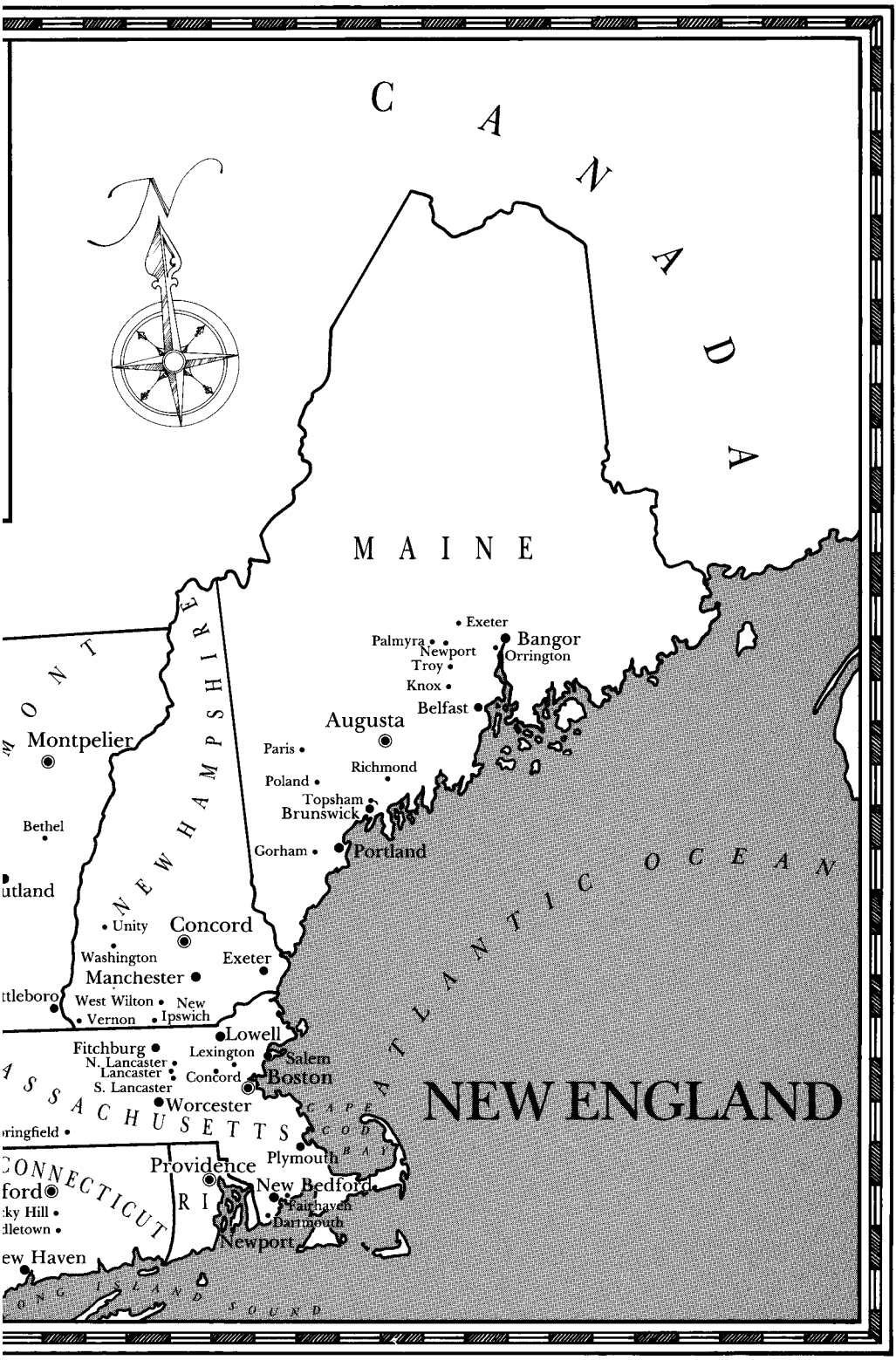
NEW ENGLAND
CANADA
MAINE
Exeter
Palmyra
Newport
Bangor
Orrington
Troy
Knox
Belfast
Augusta
Paris
Richmond
Poland
Topsham
Brunswick
Gorham
Portland
Montpelier
Bethel
NEW HAMPSHIRE
Unity
Concord
Washington
Exeter
Manchester
West Wilton
New Ipswich
Vernon
Lowell
Fitchburg
Lexington
Salem
N. Lancaster
Lancaster
Concord
Boston
S. Lancaster
Worcester
MASSACHUSETTS
CAPE COD BAY
Plymouth
Providence
New Bedford
Fairhaven
Dartmouth
Newport
CONNECTICUT
New Haven
ATLANTIC OCEAN
LONG ISLAND SOUND

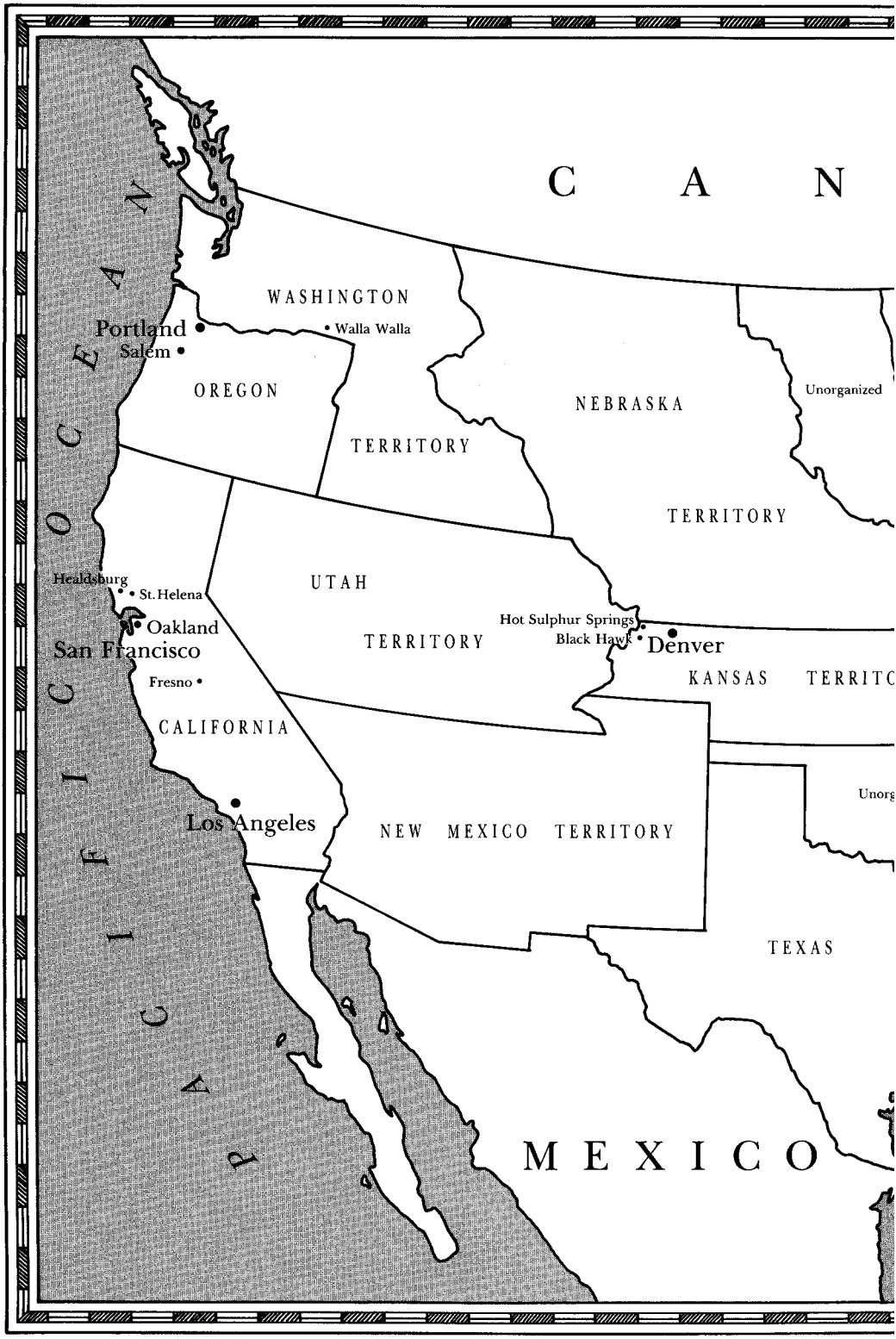
C A N
WASHINGTON
Portland
Walla Walla
Salem
OREGON
TERRITORY
NEBRASKA
Unorganized
TERRITORY
UTAH
TERRITORY
Healdsburg
St. Helena
Oakland
San Francisco
Fresno
Hot Sulphur Springs
Black Hawk
Denver
KANSAS
TERRITC
CALIFORNIA
Los Angeles
NEW MEXICO TERRITORY
Unorg
TEXAS
PACIFIC OCEAN
MEXICO

THE
UNITED STATES
IN
1860
A D A
JAMES BAY
ST. LAWRENCE
LAKE SUPERIOR
MINNESOTA
WISCONSIN
MICHIGAN
LAKE MICHIGAN
LAKE HURON
Wright
Battle Creek
Detroit
LAKE ONTARIO
Rochester
LAKE ERIE
NEW YORK
MAINE
VT
NH
Portland
Boston
S. Lancaster
MA
Rocky Hill
CT
RI
New York
NJ
PENNSYLVANIA
MD
DE
Washington, D.C.
IOWA
Washington
ILLINOIS
INDIANA
OHIO
VIRGINIA
MISSOURI
KENTUCKY
N. CAROLINA
TENNESSEE
ARKANSAS
S. CAROLINA
MISSISSIPPI
GEORGIA
ALABAMA
LOUISIANA
FLORIDA
GULF OF MEXICO
ATLANTIC OCEAN

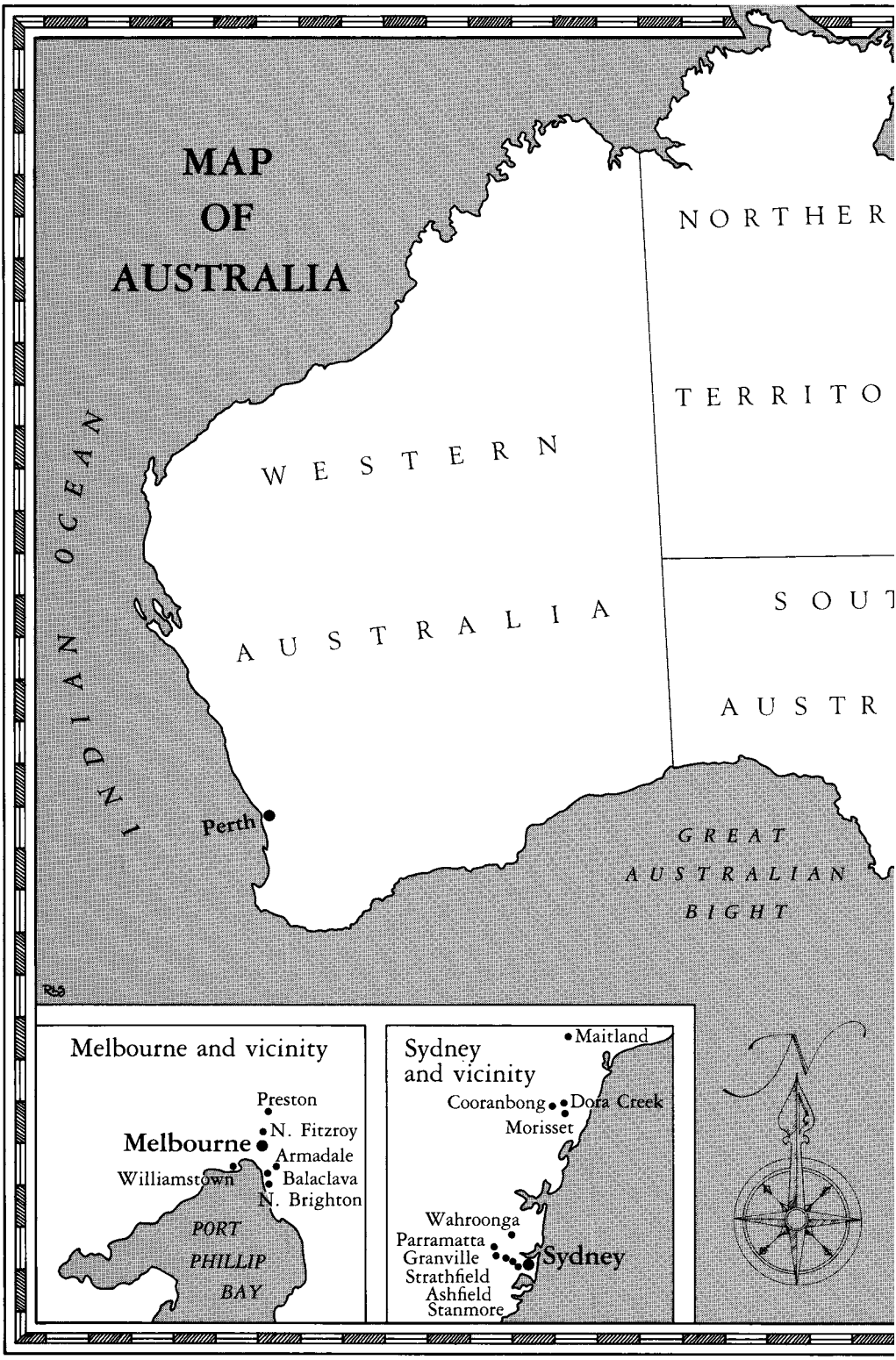
MAP
OF
AUSTRALIA
NORTHER
TERRITO
WESTERN
AUSTRALIA
SOUT
AUSTR
INDIAN OCEAN
Perth
GREAT
AUSTRALIAN
BIGHT
Melbourne and vicinity
Preston
N. Fitzroy
Melbourne
Armadale
Williamstown
Balaclava
N. Brighton
PORT
PHILLIP
BAY
Sydney
and vicinity
Maitland
Cooranbong
Dora Creek
Morisset
Wahroonga
Parramatta
Granville
Sydney
Strathfield
Ashfield
Stanmore

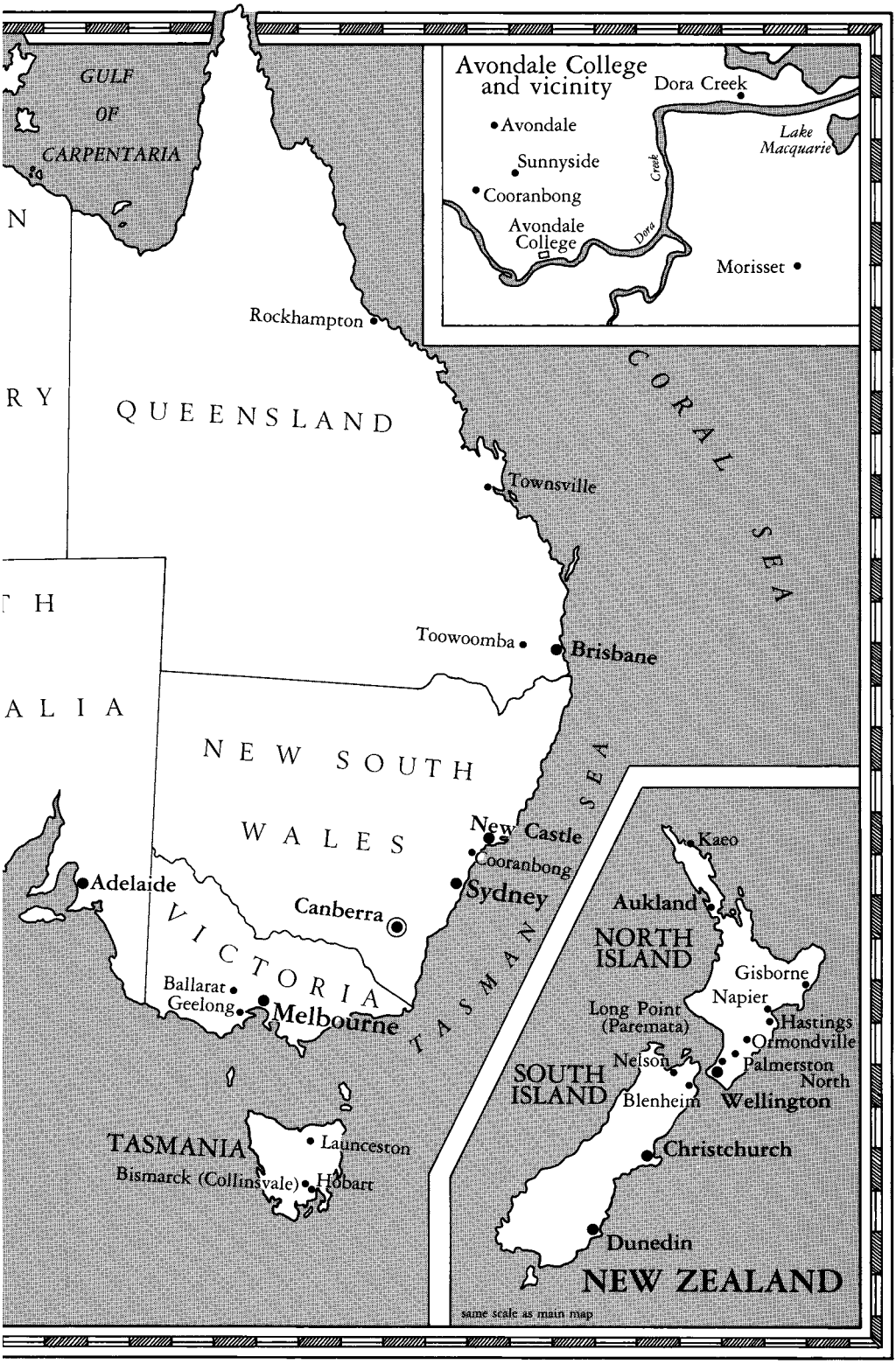
Avondale College and vicinity
Dora Creek
Avondale
Sunnyside
Cooranbong
Avondale College
Dora Creek
Lake Macquarie
Morisset
GULF OF CARPENTARIA
N
RY
QUEENSLAND
Rockhampton
CORAL SEA
Townsville
H
ALIA
Toowoomba
Brisbane
NEW SOUTH WALES
New Castle
Cooranbong
Sydney
Adelaide
Canberra
VICTORIA
Ballarat
Geelong
Melbourne
TASMAN SEA
TASMANIA
Launceston
Bismarck (Collinsvale)
Hobart
Kaeo
Aukland
NORTH ISLAND
Gisborne
Napier
Long Point (Paremata)
Hastings
Ormondville
Nelson
Palmerston North
SOUTH ISLAND
Blenheim
Wellington
Christchurch
Dunedin
NEW ZEALAND
same scale as main map

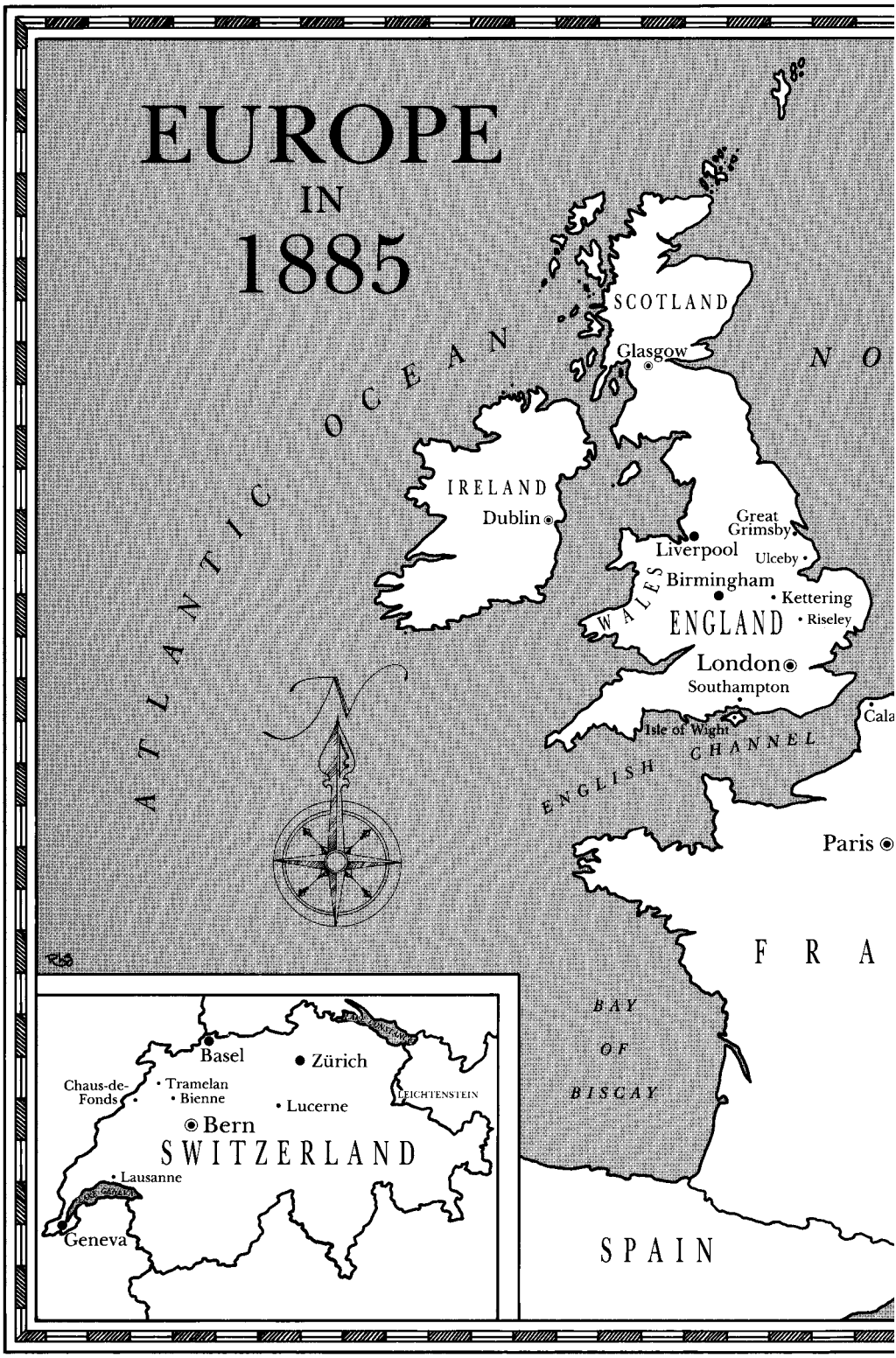
EUROPE
IN
1885
SCOTLAND
Glasgow
ATLANTIC OCEAN
IRELAND
Dublin
Great Grimsby
Liverpool
Ulceby
Birmingham
Kettering
WALES
ENGLAND
Riseley
London
Southampton
Isle of Wight
ENGLISH CHANNEL
Paris
FRA
BAY OF BISCAY
SPAIN
Basel
Zürich
Chaus-de-Fonds
Tramelan
Bienne
Lucerne
LIECHTENSTEIN
Bern
SWITZERLAND
Lausanne
Geneva

NORWAY
Christiania
(Oslo)
Dramen
Moss
Kopparberg
Grythyttehed
Stockholm
Örebro
Göteborg
SWEDEN
BALTIC SEA
RUSSIAN-
Frederickshavn
R T H
S E A
Copenhagen
Malmö
DENMARK
Kiel
Hamburg
EMPIRE
Warsaw
Berlin
Amsterdam
NETHERLANDS
GERMANY
Brussels
BELGIUM
Vohwinkel
Gladbach
Cologne
Frankfurt
AUSTRIA-
Vienna
HUNGARY
Basel
Zürich
Bern
SWITZERLAND
(see inset)
N C E
Geneva
Lyons
Milan
Turin
Valence
Torre
Pellice
Genoa
Nîmes
Nice
ITALY
ADRIATIC SEA
Rome
MEDITERRANEAN SEA

Ellen G. White: Kronologija života

Robert W. Olson i Roger W. Coon

28. veljače 1786.	Rođen Robert Harmon, st.
1787.	Rođenje Eunice Gould; napisan Ustav Sjedinjenih Američkih Država.
1791.	Smrt Johna Wesleya u Engleskoj; Povelja o ljudskim pravima dodana Ustavu SAD-a.
11. srpnja 1810.	Vjenčanje Roberta Harmona i Eunice Gould.
26. studenog 1827.	Blizanke Ellen i Elizabeth rođene u blizini Gorhama, Maine, posljednje od osmero djece Roberta i Eunice Harmon.
26. studenog 1836.	Deveti rođendan Ellen Harmon.
Prosinac 1836.	Povreda: slomljen nos i potres mozga u Portlandu, u državi Maine, praktično su prekinuli njezino formalno obrazovanje. Obraćenjem u smrtnoj opasnosti pronašla je oproštaj, ljubav i mir.
25. siječnja 1837.	Pljesnula je rukama od radosti dok je gledala dramatičnu auroru borealis, jer je mislila da je to Drugi dolazak. Ona je došla k svijesti nakon tri tjedna u stanju konfuzije, ali je i dalje bila u postelji, što potvrđuje prosinački datum nesreće.
11.-23. ožujka 1840.	Prvi put čula propovijed Williama Millera u Portlandu, u državi Maine.
rujan 1841.	Metodistički sastanak pod šatorima u Buxtonu, Maine.
22. ožujka 1842.	Elizabeth Harmon privedena u metodističkoj crkvi da primi uvjetnu kaznu.
23. svibnja 1842.	Ellen Harmon preporučena za krštenje.
4.-12. lipnja 1842.	Millerova druga serija predavanja u Portlandu.
26. lipnja 1842.	Ellen G. Harmon kršćena u zaljevu Casco, u Portlandu, Maine, kao član metodističke crkve u Ulici Chesnut. Pastor John N. Hobart predsjedavajući.
Lipanj - srpanj 1842.	U kršćanskoj crkvi u ulici Casco nastavljeni su milleritski sastanci; Ellen zabrinuta.

30. lipnja 1842.	Kraj mandata pastora Hobarta u crkvi u Ulici Chesnut.
20. srpnja 1842.	Godišnji sastanak metodističke konferencije Mainea u Gardineru; Gershom F. Cox, promileritski predsjedavajući starješina u Portlandu od 1839. godine premješten je u Orrington, u državi Maine. Charles Baker je zamijenio Coxa na mjestu predsjedavajućeg starješine u okrugu Portland. William F. Farrington je zamijenio Johna N. Hobarta na mjestu pastora crkve u Ulici Chestnut.
31. listopada 1842.	Elizabeth Harmon je odobreno krštenje. Farrington je sada pastor; krštenje Elizabeth nikada se nije dogodilo.
Kraj 1842. do početka 1843.	Ellen je osvjedočena da ima dužnost javno se moliti, ali se opirala „tri duga tjedna“ (LS80, 154), a zatim je imala dva sna, posjetila je Levija Stockmana, konačno dobila „blagoslov“ i svjedočila o tome javno diljem Portlanda.
6. veljače 1843.	Crkva u Ulici Chestnut imenuje prvi odbor za discipliniranje Harmonovih.
27. ožujka 1843.	Imenovan drugi odbor za Harmonove.
23. travnja 1843.	Imenovan treći odbor za Harmonove.
1. svibnja 1843.	Poduzete mjere kako bi se „potaknuli ... nemarni članovi da prisustvuju sastancima u razredu“. To je možda bio poticaj za Ellen i Roberta Harmona, mlađeg, da svjedoče na razrednom sastanku. Bilo je to nakon Elleninog „blagoslova“, ali „nedugo“ prije njenog „posljednjeg svjedočenja“ metodistima. (1T, 35-37).
29. svibnja 1843.	Imenovan četvrti odbor za Harmonove.
5. lipnja 1843.	Imenovan odbor da „održava red“ na sastancima i „ukorava sve prijestupnike ako bude bilo potrebno“. Ellenino „posljednje svjedočenje“ kao metodistice vjerojatno se dogodilo otprilike u to vrijeme (LS80, 168; 2SG, 22, 23).
19. srpnja 1843.	Metodistička godišnja konferencija u Bathu, u državi Maine, glasovala je za isključenje svih članova koji su uporno zastupali i branili millerizam.
14. kolovoza 1843.	Imenovan peti i poslednji odbor za Harmonove.
21. kolovoza 1843.	Najavljeno isključenje Harmonovih iz crkve u Ulici Chestnut.

2. rujna 1843.	Na odluku o isključenju Harmonovi su uložili žalbu na tromjesečnom sastanku, ali je „isključenje postalo punovažno“. Obitelj Harmon isključena je iz Metodističke Crkve zbog svojih adventističkih vjerovanja.
Od rujna 1843. do 1844.	Harmonovi otkrivaju smrtnost duše nakon njihovog isključenja iz Metodističke Crkve i pred kraj [hebrejske godine] 1843. (LS80, 169, 170).
21. ožujka 1844. do 21. travnja	Proljetno razočaranje; kraj hebrejske 1843.
22. listopada 1844.	Veliko razočaranje, kada je određenog datuma Drugi dolazak izostao.
Prosinac 1844.	Prvo viđenje Ellen Harmon, u Portlandu, Maine.
Siječanj 1845.	Drugo viđenje uputilo ju je da ispriča drugima što je vidjela.
Siječanj/veljača 1845.	Ellen je opisala svoja viđenja adventistima okupljenima u domu svoje sestre Mary Harmon Foss, na Megquier Hillu u Polandu, Maine. Bio je to njen prvi javni nastup izvan Portlanda.
Proljeće 1845.	Putovanje u istočni Maine u posjet vjernicima; Ondje upoznala budućeg muža Jamesa Whitea.
6. aprila 1846.	Prva publikacija Ellen Harmon *Malom Ostatku rasijanom u inozemstvu*; traktat; u 250 primjeraka.
30. kolovoza 1846.	Brak Jamesa Whitea, 25, i Ellen Harmon, 18. Kad nisu putovali, živjeli su kod njezinih roditelja.
Jesen 1846.	Ubrzo nakon vjenčanja James i Ellen su počeli svetkovati sedmi dan subotu na osnovi biblijskih dokaza predstavljenih u traktatu Josepha Batesa.
Studeni 1846.	Formativna konferencija s Josephom Batesom u Topshamu, Maine. Ellenino viđenje o „Otvorenom nebu“ uvjerilo je Batesa da su njezina viđenja bila više od ljudskog porijekla. Od tog su vremena Bates i Whiteovi započeli zajedničko djelovanje. Vidi: Biblijske konferencije svetkovatelja subote.
Studeni/prosinac 1846.	Formativna konferencija u domu Hirama Edsona, iz Port Gibsona, u New Yorku, na koju su pozvani Bates i James White. Bates nije mogao doći, ali je uvjerio Edsona i druge o suboti, dok su oni njega uvjeravali u svoju novu svjetlost o Kristovoj službi u nebeskom Svetištu (Knight, *Joseph Bates* [RHPA, 2004], str. 100).

Siječanj 1847.	Bates je objavio *Sedmi dan Subota: Vječni znak*, 2. izdanje. Dotad su se Whiteovi, Joseph Bates, Hiram Edson i još nekolicina opredijelili za četiri biblijske doktrine koje će postati „obilježja" sabatarijanskog adventizma (CW, 30, 31). Ovo je uključivalo (1) premilenijalni Drugi dolazak, (2) Kristovu dvofaznu službu u nebeskom Svetištu, (3) sedmi dan subotu, i (4) smrtnost zlih, sve u kontekstu poruka trojice anđela iz Otkrivenja 14,6-12 (Knight, *Joseph Bates*, str. 102, 103, 110-117).
6. ožujka 1847.	Formativna konferencija s Whiteovima i Josephom Batesom u Fairhavenu, u Massachusettsu.
3. travnja 1847.	Formativna konferencija u Topshamu, Maine. Viđenje o Božjem zakonu u nebeskom Svetištu, s aureolom svjetlosti na četvrtoj zapovijedi. Bilo je to prvo viđenje koje je potvrdilo doktrinu o svetkovanju subote, sedam mjeseci nakon što su je Whiteovi počeli proučavati na osnovi Svetog pisma (WLF, 18, 19; EW, 32, 33).
Svibanj 1847.	*A Word to the "Little Flock"* / hrv. *Riječ malom stadu,* izdanje je u kojemu su James White, Joseph Bates i Ellen White rezimirali temeljne doktrine adventista, svetkovatelja subote.
Ljeto-jesen 1847.	Objavljivanje knjiga *Sedmi dan subota - vječni znak* i *Riječ „malom stadu"* pokrenule su šestomjesečnu izdavačku bitku zbog subotnje doktrine, koja je kulminirala potpunim raskolom između adventista koji svetkuju subotu i onih koji svetkuju nedjelju. Odgovor svetkovatelja subote na ovo opće odbijanje trebalo je pokrenuti seriju evanđeoskih konferencija osmišljenih da okupe što više onih koji su još bili neodlučni o suboti. Vidi: Biblijske konferencije svetkovatelja subote.
26. kolovoza 1847.	Rođen je prvi sin Jamesa i Ellen White, Henry Nichols White, u kući njezinih roditelja, Roberta i Eunice Harmon, u Gorhamu, Maine (1T, 82).
Listopad 1847.	James i Ellen White zasnovali su domaćinstvo kod obitelji Howland u Topshamu, u državi Maine. (1T, 82).
20.-24. travnja 1848.	„Prvi opći sabor adventista sedmoga dana" (James White, *Life incidents*, str. 271. / hrv. *Životna događanja*), u Rocky Hillu, u Connecticutu. Bila je to prva od oko 23 otvorene evangelizacijske biblijske konferencije svetkovatelja subote od 1848.-1850.

18. i 19. kolovoza 1848.	Konferencija u Volneyu, u New Yorku, s oko 35 prisutnih. Održali su je James White i Joseph Bates, a Ellen White je imala dva viđenja.
27. i 28. kolovoza 1848.	Konferencija u Port Gibsonu, u New Yorku, u žitnici Hirama Edsona.
8. i 9. rujna 1848.	Konferencija u Rocky Hillu, u Connecticutu.
20. -22. listopadu 1848.	Konferencija u Topshamu, Maine.
17. do 19. studenog 1848.	Konferencija u Dorchesteru, u Massachusettsu (sada dijelu Bostona). Viđenje „Božji pečat“ razjasnilo je eshatologiju, a viđenje o „potocima svjetlosti“ potaknulo je početke sabatarijanske adventističke izdavačke djelatnosti.
Srpanj 1849.	Objavljen prvi od 11 brojeva časopisa *Present Truth* / hrv. *Sadašnja istina.*
28. srpnja 1849.	Rođenje drugog sina Whiteovih Jamesa Edsona Whitea.
Ljeto 1850.	Objavljena prva četiri broja *Advent Reviewa*, Auburn, New York.
17. studenog 1850.	*Present Truth* i *Advent Review* spojeni u *Second Advent Review and Sabbat Herald,* u Parisu, Maine.
Travanj 1851.	Whiteovi su unajmili svoj prvi dom u 124 Mount Hope Ave., Rochester, New York, gdje je također bila smještena prva tiskara u vlasništvu adventista sedmog dana, u kojoj su tiskani *Review and Herald* i *Youths Instructor*.
Srpanj 1851.	Prva knjiga EGW, *A Sketch of the Christian Experience and Views of Ellen G. White* / hrv. *Prikaz kršćanskog iskustva i pogledi Ellen G. White* (64 str.)
29. kolovoza 1854.	Rođen treći sin Whiteovih, William Clarence White.
Studeni 1855.	Whiteovi se sele, s izdavačkom djelatnošću, u Battle Creek, u Michiganu.
Prosinac 1855.	*Svjedočanstvo za Crkvu*, br. 1, traktat od 16 stranica, započeo je ono što je do 1909. godine postalo cijeli skup knjiga od devet svezaka.
Proljeće 1856.	Obitelj White se uselila u kolibu u Wood Steetu, u Battle Creeku, u Michiganu, prvu kuću koju su kupili kao svoje vlasništvo.

14. ožujka 1858.	Dvosatno viđenje „o velikoj borbi“ prekinuo je pogreb u Lovett's Groveu, u Ohiju (sada dijelu Bowling Greena, u Ohiju).
16. ožujka 1858.	Na povratku kući iz Ohija, Ellen je doživjela paralizirajući moždani udar u kući Daniela i Abigail Palmer u Jacksonu, u Michiganu. Njezino sljedeće viđenje ju je obavijestilo da je moždani udar bio napad Sotone kako bi je spriječio da objavi sadržaj viđenja o velikoj borbi.
Rujan 1858.	Viđenje velike borbe, objavljeno u *Spiritual Gifts* / hrv. *Duhovni darovi*, sv. I. (na 219 str.), preteča je njezine serije Vjekovni sukob (u pet svezaka, na 3772 stranice).
1860.	*Spiritual Gifts / hrv. Duhovni darovi,* sv. 2, objavljen; njezina prva autobiografija.
13. svibnja 1860.	Osnovana prva legalno organizirana Crkva adventista sedmog dana, u Parkvilleu, u Michiganu.
20. rujna 1860.	Rođenje četvrtog sina Johna Herberta Whitea.
14. prosinca 1860.	Smrt Johna Herberta Whitea.
1. listopada 1860.	Naziv denominacije, Adventisti sedmog dana, službeno usvojen na konferenciji u Battle Creeku, kako bi se izdavačkoj kući dalo zakonito ime.
12. siječnja 1861.	U Parkvilleu, u Michiganu, posvećena zgrada crkve; 20-minutno viđenje predvidjelo je dug Američki građanski rat s velikim gubicima, nasuprot popularnim očekivanjima da će rat biti kratak i brzo odlučen.
5. i 6. listopada 1861.	Prva konferencija Adventističke Crkve, za prostor jedne države, organizirana u Michiganu.
20.-23. svibnja 1863.	Generalna konferencija adventista sedmog dana organizirana za teritorij osam konferencija u osam saveznih država.
6. lipnja 1863.	Sveobuhvatno viđenje o zdravstvenoj reformi, u Otsegu, u Michiganu.
8. prosinca 1863.	Smrt najstarijeg sina Whiteovih, Henryja, u 16. godini, u Topshamu, Maine.
Ljeto 1864.	*Spiritual Gifts* / hrv. *Duhovni darovi,* 4. sv., objavljen, sa člankom o zdravlju na 30 stranica.

25. prosinca 1865.	Viđenje o zdravstvenoj ustanovi u Rochesteru, u New Yorku, naložilo je adventistima da osnuju zdravstvenu ustanovu (1T, 485, 489, 494).
Kolovoz 1866.	Osnovan časopis *Health Reformer* / hrv. *Zdravstveni reformator*.
Rujan 1866.	Otvoren Zapadni institut za reformu zdravlja; ime je promijenjeno 1877. u Medicinski i kirurški sanatorij, ali se uobičajeno nazivao Battle Creek Sanitarium.
1872.	Whiteovi su prvi put putovali na zapad u Kaliforniju.
1. travnja 1874.	Viđenje u Oaklandu, u Kaliforniji, uputilo je adventiste da prošire svoj rad na zapad SAD-a i u inozemstvo; dovelo je do osnutka izdavačke kuće Pacific Press i časopisa *Signs of the Times* / hrv. *Znaci vremena* u Oaklandu.
24. kolovoza 1874.	Otvoren Battle Creek College.
3. siječnja 1875.	U viđenju u Battle Creeku, Ellen White su prikazane izdavačke kuće diljem svijeta.
27. kolovoza 1876.	Ellen White je govorila o umjerenosti najbrojnijoj publici u svom životu (oko 20.000) na skupu u kampu u Grovelandu, u Massachusettsu.
1878-1879.	Whiteovi su zimovali u Teksasu s mladim propovjednikom A. G. Daniellsom i njegovom suprugom.
20. travnja 1879.	Battle Creek Dime Tabernacle posvećen, s oko 4.000 sjedala; posljednji veliki projekt koji je poduzeo James White prije svoje smrti.
6. kolovoza 1881.	Smrt Jamesa Whitea razdvojila je na dvije polovine bračni život njegove žene; bila je u braku 35 godina i udovica 34 godine.
Ljeto 1884.	Viđenje u Portlandu, u Oregonu, na skupu pod šatorima, za koje se smatra da je njezino posljednje javno viđenje; tijekom njezinih kasnijih godina većina njezinih viđenja dolazila je putem proročkih snova tijekom noći.
Rujan 1884.	*The Spirit of Prophecy* / hrv. *Duh proroštva,* sv. 4., objavljen (proširena verzija izvještaja o velikoj borbi); tijekom triju godina prodano 50.000 primjeraka.
1885. -1887.	Služba u Europi; sjedište u Baselu, Švicarska; vidi članke o Europi, Danskoj, Engleskoj, Francuskoj, Njemačkoj, Italiji, Norveškoj, Švedskoj i Švicarskoj.

Jesen 1888.	*Velika borba* je revidirana i proširena u suštini do sadašnjeg oblika; ona će je još jednom doraditi 1911. godine.
Listopad – studeni 1888.	Zasjedanje Generalne konferencije u Minneapolisu, u Minnesoti. Raspravljalo se žestoko o doktrini opravdanja vjerom — prva prilika u kojoj se Ellen White javno suprotstavila propovjednicima svoje Crkve.
1889. -1891.	Probuđenja održavana diljem Amerike s E. J. Waggonerom i A. T. Jonesom.
1891.-1900.	Služba u Australiji, na Novom Zelandu, na Južnom Pacifiku; savjetovala W. C. Whitea i A. G. Daniellsa o razvijanju sustava organizacije unija i konferencija.
1892.	*Steps to Christ* / hrv. *Koraci prema Kristu* izdao Fleming H. Revell, izdavač iz Chicaga.
24. kolovoza 1892.	Australijska biblijska škola otvorena u unajmljenim prostorijama u Melbourneu; kasnije preseljena u Cooranbong i preimenovana u Avondale školu za kršćanske djelatnike.
1895.	Preseljenje u Cooranbong, u Novom Južnom Walesu, u Australiji, s namjerom da nadgleda razvoj Škole Avondale; dok se njena kuća gradila, živjela je u šatoru.
1896.	Objavljene *Thoughts From the Mount of Blessings* / hrv. *Misli s Gore blaženstava*, tumačenje Kristove propovijedi na Gori.
Listopad 1896.	Položena „ugaona opeka“ prve zgrade za Školu Avondale.
28. travnja 1897.	Škola Avondale otvorena kao „uzorak“ škola za adventistički obrazovni sustav diljem svijeta. Preteča Avondale Collegea.
1898.	Objavljena *The Desire of Ages* / hrv. *Čežnja vjekova*, knjiga s 866 stranica o Kristovom životu.
1900.	Objavljena knjiga *Christ's Object Lessons*/ hrv. *Kristove usporedbe,* 436 stranica o Kristovim prispodobama. Prihodi donirani za poništenje dugova adventističkih škola.
2.-21. travnja 1901.	Velika denominacijska reorganizacija na Generalnoj konferenciji u Battle Creeku.
Ljeto 1901.	Battle Creek College preselio se u Berrien Springs, u Michiganu, i preimenovan u Emmanuel Missionary College (postao Andrews University 1959.)

18. veljače 1902.	Battle Creek Sanitarium izgorio u požaru.
19. listopada 1902.	Viđenje u St. Heleni, u Kaliforniji, spasilo je Southern Publishing Association od preranog zatvaranja u vrijeme financijske krize.
30. prosinca 1902.	Izdavačka kuća i tiskara Review and Herald izgorjela u požaru.
1903.	Objavljena knjiga *Education* / *Odgoj.*
Listopad 1903.	Generalna konferencija preseljena iz Battle Creeka u Takoma Park, u Marylandu, u predgrađe Washingtona, D.C.
1905.	Objavljena knjiga *The Ministry of Healing* / hrv. *Služba liječenja*; prihodi donirani za poništavanje dugova adventističkih zdravstvenih ustanova.
26. svibnja 1903.	Ellen White je naložila Johnu Burdenu da kupi imanje za medicinsku ustanovu u Loma Lindi u Kaliforniji.
15. travnja 1906.	Posvećen Sanatorij Loma Linda, preteča Medicinskog centra u okviru Zdravstvenog Sveučilišta Loma Linda.
15. svibnja – 6. lipnja 1909.	Ellen White se 11 puta obratila zastupnicima na svom posljednjem Zasjedanju Generalne konferencije, u Takoma Parku, u Marylandu.
14. lipnja 1914.	Posljednje stranice što ih je Ellen White zapisala prije svoje smrti.
13. veljače 1915.	Ellen White je slomila kuk u svom domu u Elmshavenu blizu St. Helene u Kaliforniji, što je ubrzalo njezinu smrt.
16. srpnja 1915.	Smrt u Elmshavenu u dobi od 87 godina.
18. srpnja 1915.	Komemoracija u Elmshavenu, kod St. Helene, u Kaliforniji.
19. srpnja 1915.	Komemorativni govori u Richmondu, u Kaliforniji, na sastanku pod šatorima.
24. srpnja 1915.	Komemoracija u tabernakulu Battle Creek i pogreb na groblju Oak Hill, u Battle Creeku.

Spisi Ellen G. White

George R. Knight

GODINE 1907. ELLEN G. WHITE JE PREDVIDJELA da će njezini spisi „neprestano govoriti, a njihovo će djelovanje napredovati sve dok bude trajalo vrijeme. ... I kad ja više ne budem živjela, ove riječi koje mi je dao Gospodin i dalje će imati život i govorit će ljudima." (1SM, 55).

Više od stotinu godina kasnije čini se da su ti osjećaji točni. Ustvari, količina se objavljenog materijala iz pera Ellen G. White stalno povećava. Čak se i njezina neobjavljena pisma i rukopisi nakon otvaranja podružnica i istraživačkih centara Ellen G. White širom svijeta sve više proučavaju i slušaju.

Obimnost spisa Ellen G. White vjerojatno će zastrašiti početnika. Ovaj će članak opisati osnovne kategorije njezinih spisa, tako da će oni koji se za njih zanimaju steći bolje razumijevanje različitih vrsta kojima pripadaju kao i njihova sadržaja. Takvo razumijevanje ima nekoliko različitih vrijednosti. Prvo, ono će pomoći ljudima da steknu bar neki osjećaj o tome kako se različiti dijelovi njezina korpusa odnose prema cjelini. Drugo, poslužit će kao opći vodič o tome gdje tražiti određene vrste materijala. I treće, dat će početnicima u čitanju spisa Ellen G. White neke prioritete o tome gdje početi s čitanjem njezinih spisa.

Najosnovnija je podjela u spisima Ellen G. White između njezinih objavljenih djela i onih koja su uglavnom bila neobjavljena u vrijeme njezine smrti — njezinih pisama i rukopisa. Najveći dio vremena posvetit ćemo opisu njezinih objavljenih radova, jer su u njima najprikladnije izložene njezine osnovne zamisli. Posljednji odjeljci članka bavit će se njezinim pismima, rukopisima i elektronskim izdavaštvom.

Sadržaj cjelokupnog korpusa njezinih spisa može se podijeliti na sljedeći način:

I. Objavljeni spisi
- A. Knjige i kompilacije
  - 1. Napomena o razlici između knjiga i tematskih kompilacija
  - 2. Knjige vezane za temu vjekovne borbe
  - 3. Format svjedočanstava
  - 4. Knjige o Kristu, spasenju i srodnim temama
  - 5. Knjige posebno posvećene događajima na kraju vremena
  - 6. Autobiografska djela
  - 7. Knjige savjeta
    - a. Knjige o propovjedničkoj službi
    - b. Knjige o odgoju
    - c. Knjige o obiteljskom životu
    - d. Knjige vezane za zdravlje
    - e. Knjige o izdavaštvu
    - f. Knjiga o rasnim odnosima
  - 8. Knjige za osobno posvećenje
- B. Periodični članci

II. Neobjavljeni spisi
    A. Dosije pisama i rukopisa
    B. Publikacije iz dosijea pisama i rukopisa
III. Elektronsko izdavanje spisa Ellen G. White.

I. Objavljeni spisi

A. Knjige i kompilacije

Najvažnije publikacije Ellen G. White su njezine brojne knjige. U vrijeme smrti imala je više od 20 tiskanih knjiga. Od tog vremena broj se više nego učetverostručio, pri čemu su gotovo sva posthumna izdanja aktualne kompilacije iz njezinih rukopisa, pisama i objavljenih spisa.

1. Napomena o razlici između knjiga i tematskih kompilacija

U ovom trenutku važno je ispitati razliku između knjige koju je Ellen G. White objavila tijekom svog života i aktualnih kompilacija koje su nastale iz njezinih spisa. Dok je većinu tematskih kompilacija nastalih nakon njezine smrti (prema ovlasti i uputama u njezinu testamentu) razvilo Društvo za ostavštinu Ellen G. White, neke su pripremljene i prije tog vremena. Postoje razlozi zbog kojih se obje kategorije mogu smatrati knjigama, ali postoje i razlike koje treba prepoznati.

Tematske kompilacije se uglavnom sastoje od velikog broja kratkih citata o danoj temi preuzetih iz postojećih djela kao što su pisma Ellen G. White, neobjavljeni rukopisi, dnevnici i objavljeni članci i knjige. Kompilator (obično netko od osoblja Društva za ostavštinu Ellen G. White zadužen za „službene" kompilacije) postavlja kratke citate logičnim redoslijedom, dodaje im naslove i grupira u poglavlja. To je razlog zbog kojeg su citati u aktualnoj kompilaciji nužno uklonjeni iz svog literarnog i povijesnog konteksta. To je i mogući nedostatak, jer kontekst obično pomaže čitatelju da potpunije razumije autorovu namjeru i cjelovito značenje.

Da bi se ublažio taj nedostatak i omogućio pristup kontekstu, originalni izvor za svaku izjavu je dan u svim službenim kompilacijama objavljenim nakon smrti Ellen G. White.

Aktualne kompilacije su dragocjene jer nastoje da na jednom mjestu predstave sve najvažnije savjete o nekoj temi. Međutim, unatoč najboljim naporima kompilatora, kod kompilacija i dalje postoji rizik da ne budu tako uravnotežene kao što bi mogle biti da je Ellen G. White mogla osobno zaokružiti materijal, ili promijeniti izjave napisane s namjerom suočavanja s ekstremnim situacijama, i zbog toga su podložne pogrešnom tumačenju. Sastavljači su u svom radu ograničeni na postojeće citate i ne mogu stvoriti novi materijal koji bi mogao odgovoriti na aspekte teme o kojoj Ellen G. White nikada nije raspravljala.

Nasuprot tome, zbog njezinog neposrednog sudjelovanja, mnoge knjige Ellen G. White objavljene tijekom njezina života imaju sklonost da pokriju tematiku s više ravnoteže u smislu dobro zaokružene obrade zasnovane na načelima. U njima je materijal izložen u njegovom literarnom (i često povijesnom) kontekstu.

Iako su mnoge knjige koje je sama Ellen G. White sastavljala uglavnom nastale od materijala odabranog iz njezinih ranijih spisa, one obično predstavljaju zadovoljavajući i dobro uravnotežen

pristup temi no što su to aktualne kompilacije njezinog materijala. To je zato što je ona neposredno osobno nadgledala proces sastavljanja i mogla je po potrebi osigurati dodatni materijal. Stoga bi čitatelji trebali pročitati njezinu dobro osmišljenu knjigu o nekoj temi (u onim područjima u kojima je ona dostupna) prije nego što prijeđu na tematsku kompilaciju na istu temu. Na primjer, osobi koja je zainteresirana za zdrav život dobro se savjetuje da pročita **The Ministry of Healing* / hrv. *Službu liječenja* prije nego što uđe u **Counsels on Diet and Foods* / hrv. *Savjete o životu i prehrani*. Čitatelj također treba upamtiti kad čita citate iz tematskih kompilacija da su savjeti uglavnom upućeni određenim pojedincima ili grupama s prilično specifičnim problemima. Nijedan današnji čitatelj nema sve te probleme, i on ili ona se mogu, a možda i ne moraju suočavati s istim poteškoćama kao i prvotni primatelj savjeta. Kao rezultat toga, najbolje je potražiti opća načela koja su u osnovi savjeta o danoj temi, a ne „divljati" s ovim ili onim citatima.

Osim „službenih" kompilacija koje objavljuje Društvo za ostavštinu Ellen G. White, postoji i veliki broj aktualnih kompilacija objavljivanih od pojedinaca i posebnih interesnih grupa koji su opterećeni time da naglase jednu ili drugu točku i koji vjeruju da će biti uspješniji ako se pokaže da je Ellen G. White imala isto opterećenje ili tumačenje. Ne samo da su takve kompilacije proizvedene bez zaštitnih mjera postavljenih od Društva za ostavštinu Ellen G. White kako bi se osiguralo najtočnije predstavljanje njezina izvornog značenja, već često predstavljaju pristran ili iskrivljen pogled na temu kojom se bave.

Nepotrebno je reći da dok sve aktualne kompilacije treba čitati sa sviješću o njihovoj svrsi i ograničenjima, one koje su objavljene od posebnih interesnih grupa zahtijevaju velik oprez. Tijekom svoje službe Ellen G. White se morala suprotstaviti „onima koji će", kako je rekla, „izabrati iz svjedočanstava najsnažnije izraze i, ne unoseći se u njih ili ne vodeći računa o okolnostima pod kojima su dane opomene i upozorenja, tvrditi da se odnose na svakoga i u svakom slučaju. Tako proizvode nezdrave dojmove na umove ljudi. Uvijek postoje oni koji su spremni prigrabiti ono što im odgovara i iskoristiti da zauzdaju i usmjere ljude k teškim, okrutnim probama, i koji... unose elemente svog karaktera u reforme." „Takvi ljudi", primijetila je, „prije izazivaju odbojnost nego što osvajaju duše." (3SM, 285, 286).

Na sredini između knjiga Ellen G. White i tematskih kompilacija njezina materijala nalaze se djela kao što su devet svezaka **Testimonies for the Church* / hrv. *Svjedočanstava za Crkvu* i tri knjige **Selected Messages* / hrv. *Odabranih poruka*. Ta se djela generalno sastoje od izbora tekstova „dužine jednog cijelog poglavlja" i imaju prednost zato što pružaju više konteksta od aktualnih kompilacija. Ustvari, značajan broj radova Ellen G. White se uklapa u tu srednju kategoriju. Reprezentativni su svesci kao što su **Fundamentals of Christian Education* / hrv. *Osnove kršćanskog odgoja*, **The Sanctified Life* / hrv. *Posvećeni život* i **Faith and Works* / hrv. *Vjera i djela*. Poglavlja su u tim djelima u većini slučajeva sastavljena od cijelih članaka ili propovijedi, a ne od dijelova savjeta danih u različitim okolnostima.

2. Knjige vezane za temu vjekovnog sukoba

Možda su najvažnije knjige Ellen G. White bile one koje razvijaju temu vjekovnog sukoba, koja se bavi velikom borbom između Boga i Sotone, dobra i zla, tijekom povijesti. U svom zrelom obliku, serijal Vjekovni sukob sastoji se od pet knjiga koje prate borbu između Boga i Sotone od pobune na Nebu prije stvaranja Adama i Eve do kraja milenija.

Tih pet svezaka pružaju teološki okvir za sve ostalo što Ellen G. White ima reći. Razumijevanje

velikih tema koje se u njima ističe jest osnova za razumijevanje njezinih drugih spisa. Stoga, tko god je zainteresiran za misao Ellen G. White morao bi pročitati ove sveske rano u svom proučavanju njezinih djela.

Razvoj teme Vjekovni sukob u spisima Ellen G. White prošao je kroz tri progresivne faze razvoja. Prva faza se nalazi u četiri sveska pod naslovom **Spiritual Gifts* / hrv. *Duhovni darovi*.

Svezak 1. *Duhovnih darova* (1858) nosi podnaslov: *Velika borba između Krista i njegovih anđela i Sotone i njegovih anđela*, koji je dao ton njezinom doživotnom širenju teme o vjekovnom sukobu. Svezak 1. izložio je pad Sotone na Nebu, pad Adama i Eve, Kristovo djelo, Apostolsku Crkvu, veliko otpadništvo, reformaciju i period koji traje od uspona millerizma do kraja milenija. Prva polovica 1. sveska *Spiritual Gifts* / hrv. *Duhovnih darova* objavljena je kao druga polovica **Early Writings* / hrv. *Ranih spisa* 1882. godine.

Materijal pokriven u svescima 3. (1864) i 4. (1864) *Duhovnih darova* bio je mnogo ograničeniji, pri čemu je 3. svezak predstavljao biblijsku povijest od stvaranja do davanja Mojsijevog zakona. Prvi dio 4. sveska nastavlja tu povijest od izgradnje Svetišta u pustinji do Kristovog vremena. Dakle, u suštini svesci 1., 3. i 4. pokrivaju cijelo vrijeme sukoba. Način pisanja, međutim, nije tako isrpan u obradi teme, niti ima dubinu njezinih kasnijih doprinosa temi Vjekovnog sukoba.

Druga faza u razvoju teme sukoba usredotočuje se na četiri sveska pod naslovom **The Spirit of Prophecy* / hrv. *Duh proroštva*. Prvi svezak (1870) počinje padom Lucifera i bavi se biblijskom poviješću do Salomonovog vremena. To je u velikoj mjeri proširenje materijala predstavljenog u *Duhovnim darovima,* svescima 3. i 4. Kasnije će biti proširen i postati knjiga **Patriarchs and Prophets* / hrv. *Patrijarsi i proroci* (1890).

Drugi svezak *Duha proroštva* (1877) pokriva Kristov život od Njegovog rođenja do trijumfalnog ulaska u Jeruzalem. To je u velikoj mjeri proširena verzija materijala koji se nalazi u prvoj polovici *Duhovnih darova,* svezak 1. Materijal će kasnije biti proširen da bi postao dijelom **The Desire of Ages* / hrv. *Čežnje vjekova* (1898).

Treći svezak *Duha proroštva* (1878) ima 20 poglavlja koja se bave posljednjim danima Kristove službe i 11 poglavlja koja pokrivaju život i djelo apostola. Kao i kod drugog sveska, i ovaj predstavlja pojačavanje materijala koji se nalazi u prvom svesku *Duhovnih darova*. Obrada će kasnije biti znatno proširena da bi formirala završni dio *Čežnje vjekova* i * *The Acts of the Apostles* / hrv. *Djela apostolskih* (1911).

Svezak 4. *Duha proroštva* (1884) pokriva period od razorenja Jeruzalema do kraja milenija i predstavlja proširenje materijala koji se nalazi u drugoj polovici prvog sveska *Duhovnih darova*. Godine 1885. *Duh proroštva*, svezak 4., oblikovan je za kolportersku prodaju neadventističkoj javnosti i njegov je podnaslov postao njegov naslov: *Velika borba između Krista i Sotone tijekom kršćanske ere*. Pod tim naslovom knjiga će biti revidirana 1888. i ponovno 1911. da bi postala svezak 5. u seriji Vjekovni sukob.

Istodobno, s objavljivanjem Duha proroštva, svezak 2. i 3., izdavačka kuća denominacije u Battle Creeku objavila je veći dio istog materijala koji je tematski raspoređen i donekle modificiran tako da oblikuje osam malih knjiga sa zajedničkim naslovom *Otkupljenje*. Podnaslovi su ustvari opisni sadržaj svakog sveska:

Iskupljenje, ili prvi Kristov dolazak, Njegov život i služba (1877)

Iskupljenje, ili Kristova kušnja u pustinji (prvi put objavljeno kao samostalna knjiga 1874.)

Iskupljenje, ili čuda Silnog Krista (1877)

Iskupljenje, ili Učenje Krista Pomazanika (1877)
Iskupljenje, ili Kristovo stradanje, Njegovo suđenje i raspeće (1877)
Iskupljenje, ili Uskrsnuće Kristovo i Uzašašće (1877)
Iskupljenje, ili Petrova služba i obraćenje Savla (1878)
Iskupljenje, ili Pavlovo učenje i njegova misija među neznabošcima (1878)

Treća i posljednja faza u razvoju serije Vjekovnog sukoba imala je pet svezaka, nadovezujući se na materijale koji su prethodno razvijeni u svescima *Duhovnih darova* i *Duha proroštva*, ali su uvelike bili pojačani.

Prvi svezak iz serije *Sukob* je *Patrijarsi i proroci* (1890). Ta knjiga govori o borbi između Boga i Sotone od pobune na Nebu do Davidove vladavine. **Prophets and Kings* / hrv. *Proroci i kraljevi* (1917) preuzima priču kod Salomonovog vremena i nastavlja do kraja starozavjetnog razdoblja.

Mnogi ljudi smatraju treći svezak, *Čežnju vjekova* (1898), najboljim djelom Ellen G. White. Tu se govori o životu, smrti i uskrsnuću Isusa Krista. Priprema *Čežnje vjekova* bio je rad ljubavi koji je trajao tijekom vremena dužeg od desetljeća. Ellen G. White je napisala da bi „Bogu bilo drago vidjeti *Čežnju vjekova* u svakom domu". (CM 126).

Njezin sin Edson razvio je 1896. pojednostavnjenu verziju *Čežnje vjekova* za djecu pod naslovom *Christ our Savior* / hrv. *Krist naš Spasitelj.* Godine 1949. preimenovana je u **Story of Jesus* / hrv. *Priča o Isusu*. Suvremenu adaptaciju *Čežnje vjekova* pod naslovom **Messiah* / hrv. *Mesija* sastavio je Jerry D. Thomas 2002. godine.

Djela apostolska / hrv. *The Acts of the Apostles* (1911) predstavlja četvrti svezak serije Vjekovni sukob. Ona prati borbu između dobra i zla od knjige Djela apostolskih do Ivanovog Otkrivenja. U godinama između objavljivanja knjige *Duh proroštva,* svezak 3., 1878. i objavljivanja *Djela apostolskih*, Ellen G. White je objavila **Sketches From the Life of Paul* (1883) / hrv. *Životni zapisi apostola Pavla*. To djelo od 32 poglavlja dalo je osnovu za kasniji razvoj *Djela apostolskih*.

Peti svezak u seriji Vjekovni sukob je *Velika borba*. Taj svezak, kao što smo gore napomenuli, prvi put je objavljen 1884. kao Svezak 4. *Duha proroštva,* ali budući da je postao knjiga koja se prodavala široj neadventističkoj javnosti 1885., Ellen G. White i izdavači smatrali su da ju je najbolje preoblikovati za tu širu publiku 1888. godine. Još jedna revizija na zahtjev Ellen G. White objavljena je 1911. godine. To posljednje izdanje ispravilo je određeni činjenični materijal povijesne naravi i dalo zasluge citiranim istaknutim autorima. U dvadesetom će se stoljeću *Velika borba* tiskati u velikom broju primjeraka i pod nekoliko različitih naslova, od kojih je možda najpoznatiji *The Triumph of God's Love*. (1950) / hrv. *Pobjeda Božje ljubavi*. *Velika borba* razvija temu borbe između Krista i Sotone tijekom postbiblijskog razdoblja. Počinje uništenjem Jeruzalema 70. godine nove ere, proteže se tijekom povijesti Crkve, a vrhunac je u događajima predviđenim u Svetom pismu koji će biti povezani s Drugim Kristovim dolaskom. Posljednja poglavlja *Velike borbe* također stavljaju millerizam i adventizam sedmog dana u tijek proročke povijesti.

Velika borba se natječe s *Čežnjom vjekova* kao najvažnije djelo Ellen G. White. Ellen G. White je izjavila da je cijeni „više od srebra ili zlata" (CM 128). Također je napisala: „Nestrpljiva sam da vidim izdavanje velikih naklada ove knjige više nego bilo koje druge koju sam napisala; jer je u *Velikoj borbi* posljednja poruka upozorenja svijetu dana jasnije od bilo koje druge moje knjige." (*ibid.* 127).

Ellen G. White razvila je seriju Vjekovni sukob u pet svezaka držeći na umu i adventističke i neadventističke čitatelje. Željela je da se ove knjige naširoko prodaju kako bi njima mogla prenijeti

svoju poruku javnosti. Korišteni u kombinaciji s proučavanjem Biblije, svesci ovih knjiga mnoge su približili hodu s Bogom i boljem razumijevanju Njegove riječi. Nema boljeg mjesta da se upoznate sa spisima Ellen G.White od čitanja serije Vjekovni sukob.

Sva tri kompleta knjiga u nizu Vjekovnog sukoba i dalje su u tisku. Sve one izlažu temu za koju Ellen G. White tvrdi da joj je prvi put otkrivena u viđenju oko 1848. i pojašnjenu u proširenom viđenju u Lovett's Groveu, u Ohiju, u proljeće 1858. godine. Osim viđenja, Ellen G. White je proučavala i Bibliju i povijest Crkve kako bi se popunio opći nacrt povijesti sukoba između dobra i zla koji joj je bio dan u viđenjima (vidi GC xi, xii).

Pisanje o velikim zbivanjima tijekom Vjekovnog sukoba proteglo se na dugu službu Ellen G. White. Aspekti se te teme pojavljuju u njezinim privatnim pismima, člancima, propovijedima i neobjavljenim rukopisima. Spajanje tog prethodno napisanog materijala od strane Ellen G. White i njezinih literarnih pomoćnika osiguralo je početno mjesto za većinu onoga što je imala izreći u seriji *Vjekovni sukob*. Stalno proširivano skladište materijala u njezinim zbirkama dokumenata također je učinilo mnogo da svaka od triju faza u razvoju kazivanja o sukobu postane pronicljivija i potpunija.

Posljednji svezak koji se osobito bavi poviješću Velike borbe je **The Story of Redemption* (1947) / hrv. *Povijest otkupljenja*. Taj svezak prati rani tretman teme velike borbe kod Ellen G. White. Sav se materijal u *Priči o otkupljenju* ranije pojavljivao u **Early Writings* / hrv. *Ranim spisima*, u svescima *Duha proroštva* ili u časopisu **Signs of the Times* / hrv. *Znaci vremena*. Najveći je doprinos knjige u tome što pruža sažet prikaz ranog razmišljanja Ellen G. White o ovoj temi koji je dovoljno čvrsto povezan da bude preveden na mnoge druge jezike.

3. Format Svjedočanstava

Druga utjecajna grupa knjiga iz pera Ellen G. White je devet svezaka *Svjedočanstava za Crkvu / hrv. Testimonies for the Church*. Ova serija, koja se sastoji od gotovo 5.000 stranica ima značajno drugačiju namjenu od knjiga iz serije Vjekovni sukob. Dok serijal o sukobu u pet knjiga prati borbu između dobra i zla tijekom povijesti, *Svjedočanstva* sadrže pisma, članke, propovijedi, zapise viđenja i upute u vezi sa svakodnevnim životnim zbivanjima. I dok je serijal o sukobu u pet knjiga usmjeren i na Crkvu i na ljude izvan nje, **Testimonies* / hrv. *Svjedočanstva* posebno su usmjerena na članove Crkve adventista sedmog dana.

Svjedočanstva vuku svoje podrijetlo iz 1855. godine kad se među vodećim adventistima pojavilo pitanje koji je najbolji način za objavljivanje jednog od viđenja Ellen G. White. Izglasovali su, nakon dogovora, da se ono objavi i podijeli u obliku traktata svim vjernicima.

Tako je rođeno prvo objavljeno *Svjedočanstvo za Crkvu* Ellen G. White — dokument od 16 stranica. Ta metoda distribucije viđenja i savjeta Ellen G. White bila je toliko uspješna da se 1856. pojavilo drugo *Svjedočanstvo* od 16 stranica. Do 1864. ona je proizvela deset takvih uzastopno numeriranih pamfleta. Oni su sadržavali ne samo opće savjete Crkvi u cjelini već i posebne savjete pojedincima, budući da je Ellen G. White shvatila da će upute jednoj osobi pomoći drugima u sličnim okolnostima.

Kao što je Ellen G. White rekla: „Ukoravajući nepravde jednog, On [Bog] namjerava ispraviti mnoge. … On razjašnjava greške nekih da bi drugi mogli biti upozoreni i u strahu izbjegli te greške." (5T, 659). „Tada mi je naređeno da iznesem opća načela... i da u isto vrijeme preciziram opasnosti, pogreške i grijehe nekih pojedinaca, da bi svi mogli biti upozoreni, ukoreni i posavjetovani. Vidjela sam da svi trebaju pažljivo ispitati svoje srce i život kako bi vidjeli jesu li počinili iste greške zbog kojih

su drugi ispravljeni. ... Ako je tako, trebali bi osjećati da su savjeti i ukori dani posebno za njih te ih primjenjivati na praktičan način kao da su upućeni njima samima." (*ibid.* 660).

Ellen G. White je razvila praksu brisanja osobnih imena iz svojih objavljenih *Svjedočanstava* kako bi zaštitila privatnost pojedinaca kojima su prvobitno bila napisana. Tako onaj koji proučava objavljena *Svjedočanstva* čita o bratu A ili sestri C.

Vremenom su raniji pamfleti sa *Svjedočanstvima* izašli iz tiska. Ali kako je za njima i dalje postojala potražnja, ona je dala da se prvih deset od njih ponovno tiska 1864. kao posljednji odjeljak *Duhovnih darova,* 4. svezak. Druge ažurirane zbirke ranih *Svjedočanstava* ponovo su objavljene u ukoričenim svescima 1871. i 1879. Konačno, 1883. na Zasjedanju Generalne konferencije izglasovano je objavljivanje svih *Svjedočanstava* do tog vremena (ukupno 30) u četiri sveska od po 700 ili 800 stranica. Kao rezultat toga, *Svjedočanstva za Crkvu,* svesci 1.-4., izašli su iz tiska 1885. godine. Sastojali su se od ponovno objavljenih (s izvjesnim uredničkim zahvatima) cjelokupnog sadržaja *Svjedočanstava* 1-30, tako da je tih 2619 stranica pružilo Crkvi cjelokupnu zbirku objavljenih *Svjedočanstava* do 1881., plus autobiografsku skicu od stotinu stranica o Ellen G. White na početku prvog sveska.

Ta su četiri sveska postala mjerilo za druga izdanja nakon tog vremena. Njihova paginacija je ostala ista, a sadržaj svakog sveska i dalje sadrži originalne brojeve *Svjedočanstava* i datum njihovog prvog objavljivanja.

Rad Ellen G. White 1885. godine bio je daleko od završenog. Kao rezultat toga, 1889. godine pojavio se i peti svezak *Svjedočanstava za Crkvu.* Sadržavao je Svjedočanstva od 31. do 33. Zatim je 1900. objavila gotovo 500 stranica 34 *Svjedočanstva* kao svezak 6. Do tog vremena mnogo se toga u adventizmu već uvelike promijenilo. Nastali pokret iz 1850-ih dostigao je ranu zrelost i ne samo da je imao više vjernika već i sve veći broj ustanova. Osim toga, veliki broj objavljenih savjeta Ellen G. White o različitim temama već je postojao u svescima 1.-5. i u drugim formatima.

Te su izmijenjene okolnosti donijele velike promjene u obliku tiskanja 6.-9. sveska. Kao prvo, Ellen G. White nije osjećala potrebu da ponavlja savjete koji su već bili dani u ranijim svescima. Usto, s obzirom na veliku količinu njezinog pisanja tijekom ovih godina, trebalo je mnogo više voditi računa o odabiru odgovarajućeg materijala. I konačno, svesci su pažljivije uređeni i raspoređeni tako da sadržaj svakog od 6.-9. sveska više odražava predmetni nego kronološki raspored. Serija *Svjedočanstva za Crkvu* završena je 1909. objavljivanjem 9. sveska.

Devet svezaka *Svjedočanstava* bili su od neprocjenjive vrijednosti za Crkvu. Iako ih većina ljudi koristi kao referentna djela, korisno je i ako se čitaju kronološki od početka do kraja. Takvim načinom čitatelji ne samo što naziru tijek savjeta Ellen G. White danih tijekom vremena već uočavaju i indikaciju karaktera adventističke povijesti i način njezina razvoja tijekom prvih šest desetljeća. Takvi bi čitatelji mogli smatrati dragocjenim da drže knjigu o povijesti denominacije i šest svezaka biografije Ellen G. White Arthura Whitea pri ruci za referenciju i kontekstualizaciju dok čitaju *Svjedočanstva.* Drugi korisni izvori informacija o povijesnim točkama jesu *Enciklopedija adventista sedmog dana* u dva sveska i *Enciklopedija Ellen G. White*.

Adventisti diljem svijeta na kraju su poželjeli imati *Svjedočanstva* na svom jeziku, ali su troškovi prevođenja i objavljivanja cjelokupnog materijala bili previsoki. Kao rezultat toga, učinjeno je nekoliko pokušaja da se skrati devet svezaka bez gubitka bilo koje suštinske teme u sadržaju.

Jedno od takvih ranih skraćenih izdanja bio je **Selections From the Testimonies* / hrv. *Izbor iz svjedočanstava*, u tri sveska, objavljen 1936. u jeftinom obliku, uglavnom da bi se zadovoljile potrebe sjevernoameričkih adventista tijekom godina depresije. Skraćeno izdanje sa širom svrhom bila

su tri sveska **Testimony Treasures* / hrv. *Svjedočanstva, riznica* ili *Iz riznice svjedočanstava,* objavljena 1949. godine. Očekivalo se da će *Testimony Treasures* postati osnova za prijevode *Svjedočanstava* na strane jezike, kao i da će osigurati skraćenu zbirku za one koji ih žele pročitati na engleskom.

Iz riznice Svjedočanstava sadrže oko jednu trećinu sadržaja *Svjedočanstava* od devet svezaka, predstavljajući suštinske savjete za svjetsku Crkvu bez ponavljanja tema koje su bile neizbježne u zbirci objavljivanoj tijekom 55 godina. Članci su poredani svojim prirodnim kronološkim redoslijedom. Uz izbor iz *Svjedočanstava za Crkvu* „tu je uključeno i nekoliko važnih članaka koji imaju karakter *Svjedočanstava* a bave se vitalnim temama koje nisu zastupljene u *Svjedočanstvima*, ali se pojavljuju na drugim mjestima u engleskim izdanjima knjiga E. G. White nedostupnim na drugim jezicima." (1TT 7).

Sličan projekt skraćenja rezultirao je knjigom **Counsels for the Church* / hrv. *Savjeti za Crkvu* (1991). Za razliku od knjige *Iz riznice Svjedočanstava*, ovo se izdanje u velikoj mjeri ne ograničava na skraćenje *Svjedočanstava*. Umjesto toga, *Savjeti za Crkvu* nastoje osigurati skraćeni dio cjelokupnog korpusa savjeta Ellen G. White u jednom izdanju koje se može ekonomičnije prevesti na one jezike gdje je malo vjernika i gdje su sredstva oskudnija. Cilj je tog izdanja predstaviti suštinsku srž spisa Ellen G. White.

Drugi pravac razvoja u tradiciji *Svjedočanstava* jest serija koja se sastoji od triju knjiga *Selected Messages* / hrv. *Odabranih poruka*. Prve dvije knjige objavljene su 1958. godine i sastoje se od općih uputa o mnogim temama koje su od višegodišnjeg zanimanja i značaja. Materijal je uzet iz neobjavljenih rukopisa, kao i pamfleta i periodičnih članaka koji nisu bili tiskani. Prve dvije knjige *Odabranih poruka* bile su prvi svesci općih svjedočanstava iz pera Ellen G. White izdanih nakon 9. sveska *Svjedočanstava za Crkvu* 1909. godine.

Treća knjiga *Odabranih poruka* objavljena je 1980. godine. Određene potrebe koje su se pojavile u Crkvi potakle su novi svezak. Njegov format je isti kao i za knjige 1. i 2.

Kao i *Svjedočanstva*, za razliku od aktualnog formata kompilacije, knjige *Odabranih poruka* uglavnom predstavljaju najveći dio odabranih i uvrštenih poruka s netaknutim dijelom njihovog literarnog konteksta, tako da čitatelj ima ili najveći dio ili cjelinu svakog dokumenta, a ne zbirku kratkih citata iz različitih izvora. Svesci *Odabranih poruka* pokazali su se kao skup najkorisnijih i najvrednijih među djelima Ellen G. White objavljenim od njezine smrti.

Uz devet svezaka *Svjedočanstava za Crkvu*, tijekom produžene službe Ellen G. White objavljena su i mnoga druga djela s riječju *svjedočanstva* u svom naslovu. Mnoga su od njih bili pamfleti, kao što je *Svjedočanstvo za crkvu u Battle Creeku* (1882). Neki od tih samostalnih pamfleta na kraju su se našli u jednoj od zbirki njezinih spisa. Naročitu pažnju zaslužuju dvije zbirke samostalnih brošura nalik na svjedočanstva. **Special Testimonies, Series B / Posebna svjedočanstva, serija B*, sastoji se od 19 pamfleta Ellen G. White (s više od 750 stranica) izdanih između 1903. i 1913. o načinu suočavanja s posebnim situacijama lokalnog ili privremenog karaktera. Velik je dio materijala iz serije B koji ima trajnu vrijednost ugrađen u knjige kao što su *Svjedočanstva za Crkvu*, **Savjeti o zdravlju*, **Savjeti o povjereničkoj službi* i *Odabrane poruke*.

Seriji B prethodila su *Posebna svjedočanstva propovjednicima i radnicima,* koja je postala poznata kao serija A nakon objavljivanja serije B. Prvobitno sačinjena od 11 pamfleta objavljenih između 1892. i 1897. godine, a dvanaesti je dodan 1905. godine. Velik dio materijala u Seriji A ponovo je objavljen 1923. u *Svjedočanstvima propovjednicima i evanđeoskim radnicima* (opisano kasnije pod „Knjige savjeta: knjige o propovjedničkoj službi").

4. Knjige o Kristu, spasenju i srodnim temama

Treća skupina knjiga Ellen G. White je ona koja kao svoj isključivi predmet razmatranja ima Kristova učenja i teme vezane uz spasenje po Njemu. U samom središtu ove skupine nalazi se *Čežnja vjekova* (1898), treći svezak u seriji Vjekovni sukob. *Čežnja vjekova* s opisom Kristovog života u svojoj cjelokupnosti od Utjelovljenja do Njegovog uskrsnuća. To je knjiga koja pruža okruženje i kontekst za sva druga djela Ellen G. White koja se bave Isusovim životom i učenjem. (Za raspravu o knjigama koje se tematski odnose na *Čežnju vjekova*, vidi ranije obrađene „Knjige povezane s tematikom vjekovnog sukoba.")

Dva sjajna studijska djela Ellen G. White nastala uz pisanje *Čežnje vjekova* su * *Thoughts From the Mount of Blessings* (1896) / hrv. *Misli s Gore blaženstava* i *Christ's Object Lessons* (1900) / *Kristove usporedbe*. Prva je od tih knjiga u šest poglavlja, redak po redak, rasprava o poukama koje proizlaze iz Matejeve verzije Propovijedi na Gori. *Kristove usporedbe* pokrivaju Isusove prispodobe i pouke kojima nas one uče, a koje zbog razloga nedovoljnog prostora nisu mogle biti uključene u *Čežnju vjekova*. *Kristove usporedbe* također su bile široko distribuirane pod naslovima *Autoceste k Nebu* (1952) i *He taught Love* (skraćeno, 1997) / hrv. *On je poučavao ljubav*, dok *Misli s Gore blagoslova* čine drugu polovicu publikacije pod naslovom Love Unlimited (1958), / hrv. *Neograničena ljubav* sa **Steps to Christ* (1892) / hrv. *Koracima ka Kristu* kao prvom polovicom.

Četvrti je klasik u ovom segmentu knjiga Ellen G. White *Koraci ka Kristu*. Ta tanka knjiga, koju je prvi put objavila neadventistička izdavačka kuća Fleminga H. Revella (šogora Dwightea L. Moodyja), možda je najbolja knjiga Ellen G. White o spasenju u Kristu. Zajedno s *Mislima s Gore blagoslova* i *Kristovim zornim poukama*, *Svjedočanstvima* i knjigama is serije Sukob vjekova, knjiga *Koraci ka Kristu* stoji u središtu spisa Ellen G. White. Njezin sadržaj odražava sve bitne elemente osobnog spasenja, kao što su potreba grješnika, pokajanje, priznanje, posvećenje, vjera i prihvaćanje, rast u Kristu, poznavanje Boga, molitva i radost u Gospodinu.

Dvije druge knjige Ellen G. White koje se bave spasenjem su **The Sanctified Life* (1937) / hrv. *Posvećeni život* i **Faith and Works* (1979) / hrv. *Vjera i djela*. Ta su dva izdanja zbirke članaka i/ili propovijedi o temama kojima se bave. Tako, za razliku od tematskih kompilacija, oni svoju temu predstavljaju u njezinu cjelokupnom kontekstu.

Posvećeni život reprint je serije od 11 članaka koji su se prvi put pojavili 1881. u *Review and Heraldu*. Godine 1889. oni su spojeni i objavljeni kao pamflet pod nazivom **Bible Sanctification* / hrv. *Biblijsko posvećenje*, koji se pojavio kao knjiga s brojem jedan u Biblioteci proučavatelja Biblije. *Posvećeni život* ponovno je tiskanje prethodne knjige u cjelini, s dodatkom jednog odjeljka iz *Proroka i kraljeva*. Njezina osnovna tema je usredotočena na elemente istinskog posvećenja i kontrast između istinitih i lažnih ideja o toj temi.

Knjiga *Vjera i djela* sastoji se od 18 prezentacija odabranih iz neobjavljenih rukopisa propovijedi i članaka u časopisima *Review and Herald* i *Signs of the Times* od 1881. do 1902. godine. Dakle, njima su obuhvaćene godine oko ključnog Zasjedanja Generalne konferencije 1888. godine. Poglavlja su raspoređena u „nestrukturiranom kronološkom nizu" (*Vjera i djela,* 11) i bave se Kristovom pravednošću i različitim vidovima opravdanja i posvećenja.

Druga dva djela koja se odnose na spasenje jesu aktualne kompilacije pod nazivom **The Truth About Angels* (1996) / hrv. *Istina o anđelima* (1996) i **Prayer* (2002) / hrv. *Molitva*. Svezak *Anđeli* u velikoj je mjeri kronološka prezentacija službe anđela tijekom povijesti od prije pada u grijeh sve do obnovljene Zemlje. Mnoga čitanja, kao što se moglo i očekivati, otkrivaju ulogu anđela na

kršćanskom putovanju k Božjem Carstvu. *Molitva* je djelo usmjereno na proučavanje te teme u osobnom kršćanskom iskustvu.

5. Knjige posvećene događajima na kraju vremena

Velika borba knjiga je na koju većina ljudi prvo pomisli u ovoj kategoriji (za potpuniju raspravu vidi odjeljak „Knjige povezane s tematikom Vjekovnog sukoba" o kojemu se ranije govorilo). Taj svezak pruža širi kontekst za njezina druga djela koja se posebno bave događajima na kraju vremena. Važan doprinos tom sektoru opusa Ellen G. White jest knjiga **Last Days Events* / hrv. *Događaji posljednjih dana*, aktualna kompilacija objavljena 1992. godine. Ta knjiga ima tematski pristup različitim događajima vezanim za kraj vremena. Tako će se naći poglavlja o nedjeljnim zakonima, rešetanju, kasnoj kiši, kraju vremena milosti i tako dalje. Usko povezana s nekim od tema predstavljenih u *Događajima posljednjih dana* jest i kratka tematska kompilacija pod naslovom **The Remnant Church* (1950) / hrv. *Crkva Ostatka*, koja se bavi Božjom Crkvom u danima prije Drugog dolaska. Mnoga poglavlja u *Ranim spisima* (1882) također se bave materijalom koji se naročito odnosi na događaje koji će se ostvariti neposredno prije Drugog dolaska.

6. Autobiografska djela

Najranije knjige Ellen G. White bile su autobiografske. U srpnju 1851. objavljena je knjiga **Sketch of the Christian Experience and Views of Ellen G. White* / hrv. *Prikaz kršćanskog iskustva i pogleda Ellen G. White*. Ova knjiga sadrži kratki autobiografski prikaz zajedno s opisima mnogih njezinih ranih viđenja i okolnosti u kojima su se dogodile. Neki od izvještaja o viđenjima bili su ranije objavljeni tiskano po širini (postrance – *prim. prev.*), a drugi materijal objavljen je u časopisima **Present Truth* i **Review and Herald*.

Tri godine kasnije Ellen G. White je objavila svoj **Dodatak iskustvu i pogledima Ellen G. White - Supplement to the Experience and Views of Ellen G. White* (1854). To tanko izdanje predstavilo je neka objašnjenja materijala iz njezinih *Prikaza* iz 1851. godine, a također je pružilo i neke svježe materijale koji su prethodno bili izloženi u *Review and Heraldu*. I *Prikaz* i *Dodatak* ponovno su objavljeni 1882. u *Ranim spisima*. U izdanju iz 1882. godine uneseni su neki dodaci i uređivačke izmjene.

Ovo rano pisanje o njezinu životu ne samo da je izvještavalo o sadržaju prvih viđenja Ellen G. White već je pružilo i mnogo obavijesti o njezinom ranom iskustvu i razmišljanjima. Usto, pomoću njih nam je omogućeno stjecanje šireg uvida u teologiju adventista svetkovatelja subote u razdoblju nakon 1844. i u doprinos Ellen G. White toj teologiji.

Drugi korak u autobiografskom pisanju Ellen G. White došao je 1860. godine objavljivanjem drugog sveska *Duhovnih darova*, koji je imao podnaslov *Moje kršćansko iskustvo, pogledi i djelovanje u vezi s usponom i napretkom poruke trećeg anđela.* Autobiografski materijal u *Duhovnim darovima* počinje njezinim djetinjstvom i traje do 1860. godine. Mnogo je detaljniji od onog koji se nalazi u njezinim ranijim spisima na tu temu. „Osjetila sam svojom dužnošću", napisala je ona u predgovoru, „da svojim prijateljima i svijetu dam skicu svog kršćanskog iskustva, viđenja i djelovanja u vezi s usponom i napretkom" adventizma (2SG iii). Ona je, ističe, bila „u prilično nepovoljnom položaju" tijekom sastavljanja rukopisa „budući da sam se u mnogim slučajevima morala oslanjati na pamćenje, jer nisam vodila dnevnik sve do prije nekoliko godina". (*ibid.*). To što je napisala, međutim, od neprocjenjivog je značaja za razumijevanje Ellen G. White kao

osobe i za razumijevanje razvoja ranog adventizma. Obrađivanje *Duhovnih darova* predstavljalo je polaznu točku za njezine kasnije autobiografske napise. Međutim, sadrži detalje koji se ne nalaze na drugim mjestima.

Treća faza autobiografskog pisanja Ellen G. White dogodila se 1880-ih. Godine 1880. ona i njezin muž objavili su **Life Sketches*: *Ancestry, Early Life, Christian Experience and Extensive Labors of Elder James White, and His Wife Mrs. Ellen G. White* / hrv. *Životne zapise: porijeklo, rani život, kršćansko iskustvo i opsežni trud starješine Jamesa Whitea i njegove supruge, gospođe Ellen G. White.* To izdanje sadrži Jamesovu autobiografiju, prvi put objavljenu u njegovim *Life Incidents / hrv. Životna događanja* (1868), ali sada ažuriranu do 1880., zajedno s najnovijim Elleninim autobiografskim ažuriranjem. Zajednička knjiga Whiteovih *Life Incidents* izašla je u novom izdanju 1888. godine. Verzija iz 1888. bila je uglavnom ista kao ona iz 1880., osim što je sadržavala zapis o posljednjoj bolesti i smrti Jamesa Whitea. Dok se autobiografski odjeljak Ellen G. White u *Life Incidents* iz 1880. i 1888. u velikoj mjeri oslanjao na 2. svezak *Duhovnih darova*, materijal je prerađen i dodano je mnogo nove građe.

Još jedna velika autobiografska skica iz 1880-ih objavljena je u *Testimonies for the Church / hrv. Svjedočanstva za Crkvu* sv. 1. 1885. Velik je dio materijala paralelan s verzijama *Životnih zapisa* iz 1880-ih, ali ponovo je materijal organiziran i uređen na nov način i usto su dane neke dodatne obavijesti.

Posljednji korak u autobiografskom pisanju Ellen G. White došao je 1915. godine s objavljivanjem **Life Sketches of Ellen G. White: Being a Narrative of Her Experience to 1881 as Written by Herself; With a Sketch of Her Subsequent Labors and of Her Last Sickness Compiled From Original Sources* / hrv. *Životni zapisi Ellen G. White*: *narativ o njezinom iskustvu do 1881. kako ga je ona sama napisala; sa skicom njezinog daljnjeg djelovanja i njezine posljednje bolesti sastavljene iz originalnih izvora.* Tako ta knjiga pokriva cijelo razdoblje njezinog života od djetinjstva pa do njezinog pogreba.

Kao što je navedeno u podnaslovu, *Zapisi života* iz 1915. (obim na koji većina ljudi pomisli kad čuje naslov) oštro su podijeljene na dvije polovice, a dosežu samo do godine 1881. Napisane su neposredno iz pera Ellen G. White. To 41. poglavlje napisano je u prvom licu i u velikoj se mjeri oslanjalo na autobiografske izvještaje u *Duhovnim darovima,* svezak 2. (1860), *Životnim zabilježbama Jamesa Whitea i Ellen G. White - Life Sketches of James White and Ellen G. White*

Posljednju polovicu knjige bolje je okarakterizirati kao biografiju nego kao autobiografiju. Posljednjih 20 poglavlja izradio je C. C. Crisler uz pomoć W. C. Whitea i D. E. Robinsona, svi iz uredskog osoblja Ellen G. White. Ta poglavlja se, međutim, u velikoj mjeri oslanjaju na njezine spise.

Prije nego što se udaljimo od autobiografskih spisa Ellen G. White, potrebno je predstaviti još dvije knjige. Prva je **Christian Experience and Teachings of Ellen G. White* (1922) hrv. *Kršćansko iskustvo i učenja Ellen G. White*. Ta je knjiga osmišljena kako bi predstavila život i učenje Ellen G. White novim obraćenicima u adventizam. Njegov sadržaj je uglavnom izvučen iz *Životnih skica* (1915), *Ranih spisa* i *Svjedočanstava*. Dva informativna poglavlja u dodatku o proročkom daru napisali su R. W. Munson i D. E. Robinson 1914. godine. Usko povezano s *Kršćanskim iskustvom* je **Life and Teachings of Ellen G. White* (1933) hrv. *Život i učenja Ellen G. White*, djelo koje su razvili evanđelisti, ali koje se nije široko koristilo budući da je njegov cjelokupni sadržaj bio dostupan na drugim mjestima.

**Historical Sketches of the Foreign Missions of the Seventh-day Adventists: With Reports of the European Missionary Councils of 1883, 1884, and 1885, and a Narrative by Mrs. E. G. White of Her Visit and Labors in These Missions* (1886) / hrv. *Povijesne zabilježbe inozemnih misija adventista sed-*

mog dana: *s izvještajima europskih misionarskih savjeta iz 1883., 1884. i 1885. i narativom gospođe E. G. White o njezinom posjetu i djelovanju ovih misija* (1886) također sadrži značajnu autobiografsku građu. Dio o Ellen G. White u *Povijesnim zabilježbama* sastoji se od triju vrsta građe. Prvo, „Bilješke o putovanjima", koje prate njezino putovanje od Kalifornije do Europe i neke od njezinih izvještaja o njezinim posjetima europskim zemljama, izvučene su uglavnom iz njezinih izvještaja objavljenih u *Review and Heraldu*. Drugo, 13 „Praktičnih obraćanja", iznesenih na Europskom savjetu kojemu je prisustvovala 1885. godine. I treće, četiri zaključna poglavlja koja predstavljaju „Pozive za naše misije". Nepotrebno je reći da se veliki dio građe koja se nalazi u odjeljcima Ellen G. White u *Povijesnim zabilježbama* (zajedno s mnogim drugim izvještajima o njezinim putovanjima objavljenim u različito vrijeme u *Review and Heraldu*) ne nalazi ni u jednom od njezinih standardnih autobiografskih djela.

7. Knjige savjeta

Sada prelazimo u područje spisa Ellen G. White koje je i obimno i često specifično po svojoj tematici. U ovim se svescima nalazi većina aktualnih kompilacija iz spisa Ellen G. White. Knjige savjeta spadaju u šest osnovnih kategorija: (1) služba, (2) odgoj, (3) obiteljski život, (4) zdravlje, (5) izdavaštvo i (6) rasni odnosi. Treba primijetiti da tih šest kategorija obuhvaća i četiri glavne grane organiziranog adventističkog djelovanja, zajedno s obiteljskim i rasnim odnosima – posljednje kategorije su temelj zdravlja svakog drugog aspekta adventizma. U tim se knjigama nalazi mnogo savjeta koji se odnose na ustanove denominacije, kao i na način života i svakodnevni kršćanski život.

Čitatelj će primijetiti da se knjige sa savjetima mogu podijeliti prema kategorijama ili područjima za koje su dane: (1) knjige s općim i širokim savjetima obično razvijene tijekom života Ellen G. White o temi koja se razmatra i (2) tematske kompilacije koje su specifične u pogledu na obradu predmeta na koji se odnose. Naslovi svezaka kompilacije uglavnom ilustriraju njihovu tematiku. Kad istražujete ova područja misli Ellen G. White, najbolje je pročitati knjigu s općim savjetima o nekoj temi (tamo gde je dostupna) prije užih tematskih kompilacija.

a. Knjige o propovjedničkoj službi. Najranija knjiga Ellen G. White o propovjedničkoj službi bila je aktualna kompilacija objavljena 1892. pod imenom **Gospel Workers* / hrv. *Propovjednici Radosne vijesti.* Rana verzija te knjige obuhvaćala je savjete o toj tematici koji su pisani do 1890. godine, odabrani uglavnom iz prvih pet svezaka *Svjedočanstava za Crkvu* i drugih dostupnih izvora. Završni dio od 61 stranice predstavlja 13 jutarnjih govora Ellen G. White održanih propovjednicima na Zasjedanju Generalne konferencije 1883. godine.

Drugo djelo, objavljeno pred kraj stoljeća, bilo je **Special Testimonies to Ministers and Workers* / hrv. *Posebna svjedočanstva propovjednicima i radnicima* (naslov koji će kasnije dobiti i prilog iz Serije A u svom podnaslovu). Ova publikacija je bila zbirka od 11 traktata što ih je objavila Generalna konferencija između 1892. i 1897. godine. Tako su učinjene dostupnim propovjednicima mnoge posebne poruke savjeta poslane iz *Australije za boravka Ellen G. White ondje.

Ta će dva rana djela biti preoblikovana početkom dvadesetog stoljeća. Knjiga *Propovjednici Radosne vijesti* iz 1915. (izdanje koje se trenutno koristi) znatno je revidirana i proširena u odnosu na izdanje iz 1982. godine. Obuhvatilo je veliki dio građe iz prethodnog izdanja, ali je obuhvaćalo i važan materijal napisan tijekom posljednjih 25 godina službe Ellen G. White. Potpuna reorganizacija knjige omogućila je brisanje općeg materijala i priloga posebno namijenjenih kolporterima, čime se otvorilo više prostora za uključivanje savjeta koji su posebno namijenjeni angažiranima u pastorskoj službi.

**Testimonies to Ministers and Gospel Workers* / hrv. *Svjedočanstva propovjednicima i evanđeoskim radnicima* pojavila su se 1923. godine. Sastoje se uglavnom od materijala objavljenog u *Posebnim svjedočanstvima,* serije A, ali sadrže i materijal iz serije B, kao i drugi srodni materijal. Veći dio sadržaja ovog sveska napisan je između 1890. i 1898. godine.

Iako ne postoji knjiga Ellen G. White koja je posebno napisana da pruži sveobuhvatni uvod u područje propovjedničke i kršćanske službe, zbirke materijala izložene u *Propovjednicima Radosne vijesti* (1915.) i *Svjedočanstvima propovjednicima* od velike su pomoći u osiguranju općeg konteksta u kojem se čitaju kompilacije koje su po tematici uže i specifične.

**Evangelism* (1946) / hrv. *Evangelizacija* i *Pastoral Ministry* (1995) / hrv. *Propovjednička služba,* dvije su kompilacije u kojima u objema građa dolazi iz neobjavljenih rukopisa, periodičnih članaka, knjiga koje su izašle iz tiska i traktata koji se odnose na evangelizaciju i pastorsku djelatnost. Iako su ovo kompilacije usredotočene na određene teme, one pokrivaju širok spektar materijala u okviru tih tema.

Konkretnije usredotočeni na jedno polje službe jesu **Counsels on Sabbath School Work* (1938) / hrv. *Savjeti o radu subotnje škole*. Toj tematskoj kompilaciji prethodio je *Izbor iz Svjedočanstava koji se odnosi na rad subotnje škole* (1900). Taj je raniji rad uglavnom bio kronološki raspored članaka iz **Sabbath School Worker* / hrv. *Subotnjoškolski učitelj* koji je dopunjen izborom iz *Svjedočanstava*. Svezak iz 1938. sadržavao je većinu ranijih radova, ali je raspoređen tematski, a ne kronološki, i obogaćen je građom iz drugih izvora Ellen G. White.

Tematske kompilacije uopćenije naravi objavljene su pod naslovima *Uputa za djelotvornu kršćansku službu* (1947), uopćeno nazvana **Christian Service* / hrv. *Kršćanska služba* i **Welfare Ministry* (1952) / hrv. *Evangelizacija dobročinstvima*. Prvi od tih svezaka osmišljen je kao priručnik za rad u dosezanju ljudi u društvenoj zajednici, dok drugi predstavlja savjete Ellen G. White o „delikatnom radu dosezanja srca i osvajanja duša putem susjedske dobrote“ (WM 9). Oba pružaju tematsko uređene savjete u vezi s radom u lokalnoj zajednici, i oba su namijenjena i laicima i propovjednicima, za razliku od *Propovjednika Radosne vijesti* i *Svjedočanstava propovjednicima*, koji su više okrenuti k „profesionalnim“ aspektima rada evanđelista i propovjednika. *Kršćanska služba* u cijelosti je sastavljena od ranije objavljene građe, dok *Evangelizacija dobročinstvima* koristi i objavljene i neobjavljene izvore.

**Daughters of God: Messages Especially for Women* (1998) / hrv. *Kćeri Božje: Poruke posebno za žene* jedinstvena je u korpusu Ellen G. White po tome što je posebno usmjerena ženama. Aktualna kompilacija, predstavlja pregled službe žena u Bibliji, kao i poglavlja o različitim mogućnostima za žene u službi u suvremenom svijetu. Posebno su zanimljivi prilozi koji se odnose na javnu službu Ellen G. White, stavke koje se odnose na rukopolaganje žena i zajedništvo između Ellen G. White i njezina muža.

Mnogo neposrednije povezani s propovjedničkom i kršćanskom službom od nekih svezaka u ovom odjeljku su **Counsels on Stewardship* (1940) / hrv. *Savjeti o upravljanju* i **The Voice in Speech and Song* (1988) / hrv. *Glas u govoru i pjesmi,* (vidi također: *Counsels on Speech and Song* / hrv. *Savjeti o govoru i pjevanju).* Obje su knjige aktualne kompilacije s neposrednim implikacijama na obavljanje kršćanske službe u njezinim različitim oblicima.

b. Knjige o odgoju. Središnja knjiga u ovoj kategoriji je pronicljiva knjiga pod naslovom **Education* (1903) / *Odgoj*. Ta knjiga spada među najbolje knjige savjeta. Dobro uravnotežen tretman odgoja razvijen u okviru velike borbe između dobra i zla, on postavlja ljudsku narav i ljudske po-

trebe kao žarišnu točku odgoja. Pravi odgoj je izjednačen s otkupljenjem. Knjiga ima širi pogled na odgoj kao na doživotni proces mnogo uzvišeniji od školovanja. Različiti vidovi odgojnog iskustva (kao što su rekreacija i disciplina) cjelovito su povezani sa sveukupnom filozofijom knjige o velikoj borbi. Zbog svog sveobuhvatnog filozofskog okvira, sva druga djela Ellen G. White o odgoju treba čitati u okviru koncepata izloženih u *Odgoju*.

Najranije zbirke Ellen G. White o odgoju objavljene su 1890-ih. Knjiga *Christian Education* / hrv. **Kršćanski odgoj* objavljena je 1893. godine, a 1897. uslijedila su *Posebna svjedočanstva o odgoju*, koja su uglavnom bila zbirka uputa napisanih nakon objave *Special Testimonies on Education* / hrv. *Kršćanskog odgoja*. Materijal iz tih dviju zbirki bit će ponovno tiskan u *Education, Fundamentals of Christian Education* / hrv. *Odgoju*, *Osnovama kršćanskog odgoja* (1923) i *Savjetima nastavnicima, roditeljima i učenicima o kršćanskom odgoju* (1913). Naslov posljednjeg je preoblikovan u *Savjeti roditeljima, nastavnicima i učenicima* (1943), ali je kratki oblik *Savjeti nastavnicima* ostao u popularnoj porabi.

Savjeti učiteljima tematski je uređena zbirka spisa Ellen G. White koja dopunjava knjigu *Odgoj*. Zasnovana na istoj filozofiji, značajno doprinosi dopunjavanju misli Ellen G. White o toj temi. Drugi dodatak *Odgoju* objavljen je deset godina nakon *Savjeta učiteljima* kao *Osnove kršćanskog odgoja.* Taj je posljednji svezak kronološki uređena zbirka objavljenih članaka i neobjavljenih rukopisa o odgoju. Njegova je publikacija u velikoj mjeri zaokružila i učinila dostupnim glavne spise Ellen G. White o odgoju. Treba napomenuti da, iako su *Savjeti za nastavnike* i *Osnove* zbirke iz spisa Ellen G. White, one se razlikuju od većine aktualnih kompilacija po tome što je gotovo sav materijal izložen u duljim ulomcima „u duljini cijelih poglavlja" iz njezinih spisa.

Dvije druge knjige zaokružuju korpus Ellen G. White o odgoju. Prvo, *Savjeti o odgoju* (1968), u kojima su ponovno tiskani kronološkim redom glavni dijelovi o odgoju koji se nalaze u devet svezaka *Svjedočanstava za Crkvu*. Drugo, *Pravi odgoj* (2000), koji je prilagođena verzija *Odgoja* za čitatelje dvadeset prvog stoljeća.

c. Knjige o obiteljskom životu. Za razliku od prvih dviju kategorija, u ovoj nema veliki broj djela s mnogo strana. Sve knjige koje su sada u tisku iz područja obiteljskog života aktualne su kompilacije kratkih citata. Iako Ellen G. White nikada nije napisala opširnu knjigu o području obiteljskog života, napisala je obilje savjeta na tom polju.

Njezine prve knjige o obiteljskom životu objavljene su 1864. **An Appeal to the Youth* / hrv. *Apel mladima* sadrži pogrebnu propovijed Uriaha Smitha na grobu Henryja Whitea (njezinog najstarijeg sina), naraciju o njegovom životu Adelije Patton i 40 stranica pisama Ellen G. White upućenih Henryju. Iste godine objavljen je **Appeal to Mothers Relative to the Great Cause of the Physical, Mental, and Moral Ruin of Many of the Children of Our Time* / hrv. *Apel majkama u vezi s velikim uzrokom fizičke, mentalne i moralne propasti mnoge djece našeg vremena*, mala knjiga koja se bavi pitanjem „tajnog poroka" (samozadovoljavanja). James ga je ponovno tiskao 1870. godine u *Svečanom apelu*. *Apel majkama* bio je u velikoj mjeri uključen i u odjeljku „Očuvanje moralnog integriteta" u knjizi **Child Guidance* / hrv. *Smjernice za odgoj djece*

Svečani apel u vezi s usamljeničkom porokom i zloupotrebama i ekscesima bračnog odnosa (1870), koji je uredio James White, ima 111 od 272 stranice iz pera Ellen G. White. Među materijalima Ellen G. White je reprint *Apela majkama*; tri poglavlja Ellen G. White pod naslovom „Bračna veza", „Briga o djeci" i „Greške u odgoju", preuzeta su iz **Health, or How to Live* (1865) / hrv.

Zdravlje, ili kako živjeti (1865); a tri poglavlja izvučena su iz *Svjedočanstava za Crkvu,* sveska 2. Materijali Ellen G. White iz izdanja 1870. sami su izvučeni i ponovno objavljeni 1890. pod skraćenim naslovom *Ozbiljan poziv*.

Od tiskanih knjiga Ellen G. White, tri središnja sveska u području obiteljskog života su *Temelji sretnog doma* (1952), *Usmjeravanje djece* (1954) i **Messages to Young People* (1930) / hrv. *Poruke mladima* (1930). Zajedno, oni su izložili osnovnu misao Ellen G. White o tim temama. Svaka je tematska kompilacija i svaka ima vrlo široku pokrivenost različitih vidova svoje opće teme. Godine 2002. objavljen je **A Call to Stand Apart* / hrv. *Poziv da se odvojimo* kao knjiga koja ima cilj progovoriti suvremenoj mladeži jezikom prilagođenim dvadeset prvom stoljeću.

**Testimonies on Sexual Behavior, Adultery, and Divorce* (1989) / hrv. *Svjedočanstva o seksualnom ponašanju, preljubu i razvodu* (1989) i *Umirovljeničke godine* (1990) imaju svoja specifična mjesta u domeni općih savjeta Ellen G. White o obiteljskom životu. Oba se izdanja bave širinom savjeta Ellen G. White o tematici koju obrađuju. Od posebnog zanimanja u *Umirovljeničkim godinama*, izvan savjeta Ellen G. White o ovoj temi, predstavlja prošireni iz godine u godinu pregled opsežnih aktivnosti Ellen G. White nakon njezine 65. godine – pokazujući da se životni doprinosi ne završavaju u tipičnoj starosnoj dobi za umirovljenje.

d. Knjige o zdravlju. Vodeća knjiga u ovoj kategoriji je *The Ministry of Healing* / hrv. *Služba liječenja* (1905). Nalazi se na mjestu koje je analogno *Odgoju* u području svog djelokruga. *Služba liječenja* jedini je sveobuhvatni i iscrpni spis o zdravlju Ellen G. White. Stoga pruža najvažniji kontekst za čitanje kompilacija na tu temu. Dodatna vrijednost *Službe liječenja* jest to što ona iznosi svoj materijal povezan uz Isusovu službu liječenja.

Služba liječenja na opći način predstavlja filozofiju zdravlja Ellen G. White. Počinje produženim razmatranjem Kristove službe liječenja, a zatim prelazi na rad kršćanskih liječnika i medicinskih misionara. Također ima glavne odjeljke o brizi za bolesnike, zdravstvenim načelima, ulozi doma u njegovanju zdravlja, suštinskim znanjima o ovoj temi i potrebnim karakteristikama zdravstvenih radnika. Tijekom godina *Služba liječenja* objavljivana je pod više različitih naslova, a jedan od najpopularnijih je *Your Home and Health* / hrv. *Vaš dom i zdravlje* (1943), koji je razvijen za kolportersku prodaju i sadrži oko tri petine izvorne knjige.

Ellen G. White je počela pisati o temama vezanim uz zdravlje 1860-ih. Godine 1864., kao što smo ranije napomenuli u knjigama o obiteljskom životu, objavljen je *Apel majkama*, u kojoj se raspravlja o fizičkim, mentalnim i moralnim rezultatima samozadovoljavanja. Još važnije za njezinu tekuću raspravu o zdravstvenim pitanjima bila je njezina prezentacija na 32 stranice na tu temu u četvrtom svesku *Duhovnih darova* (1864). To je poglavlje prvo sveobuhvatno predstavljanje zdravstvene poruke koju je Ellen G. White dala opisujući svoje viđenje o toj temi od 6. lipnja 1863. godine. Taj materijal je 1865. godine bio proširen i pretočen u šest poglavlja Ellen G. White objavljenih u seriji pamfleta povezanih kao *Health, or How to Live* / hrv. *Zdravlje ili Kako živjeti*.

Zdravlje ili kako živjeti (1865) kompozitna je knjiga koju je sastavio James White i u kojoj su spisi Ellen G. White i spisi u to doba suvremenih reformatora u zdravstvu. Materijal Ellen G. White predstavlja 86 od 296 stranica knjige. Šest članaka Ellen G. White bave se (1) prehranom; (2) brakom i brigom o djeci; (3) kemijskim lijekovima; (4) svježim zrakom, vježbanjem i općom higijenom; (5) odgovarajućom odjećom za djecu; i (6) odgovarajućom odjećom za žene. Taj materijal je ponovno objavljen 1958. kao *Odabrane poruke,* knjiga 2., 409-479.

Devedesete godine 19. stoljeća vidjele su sljedeću generaciju knjiga o zdravlju. **Christian Temperance and Bible Hygiene* / hrv. *Kršćanska umjerenost i biblijska higijena*, Ellen i Jamesa Whitea, objavljena je 1890., a dio koji je napisala Ellen G. White čini poglavlja *Kršćanske umjerenosti* (155 od 268 stranica djela). U predgovoru se izjavljuje da „ova knjiga nije nova... već je samo kompilacija, i u nekom smislu sažetak različitih spisa gospođe White o ovoj temi [zdravlje], kojemu je dodano nekoliko članaka starješine Jamesa Whitea, i u kojima se objašnjavaju ista načela." (CTBH iv).

Instruction Relating to the Principles od Healthful Living / hrv. *Uputa koja se odnosi na načela zdravog života* (i najčešće se naziva *Zdrav život*) izašla je iz tiska 1897. godine. Ovaj rad, koji je sastavio dr. David Paulson, izložio je „u najsažetijem i skraćenom obimu različita učenja o ovoj temi zdravlja, zdravstvene reforme i srodnih pitanja, koja se nalaze u spisima gospođe E. G. White". (HL 3).

Početak dvadesetog stoljeća bio je svjedok objavljivanja *Službe liječenja* (1905), knjige koja je zamijenila sve njezine prethodne radove na tu temu. U dvadesetom stoljeću će se također razviti četiri aktualne kompilacije o temama povezanim sa zdravljem.

Counsels on Diet and Foods / hrv. *Savjeti o životu i prehrani* (1938) tematski je uređena referentna knjiga koja obuhvaća cijeli niz savjeta o ovoj temi izvučenih iz objavljenih i neobjavljenih izvora. *Temperance* 1949) / hrv. *Umjerenost* bavi se ne samo filozofijom umjerenosti već i savjetima Ellen G. White o alkoholu, duhanu i drugim stimulansima i narkoticima. Usto, obrađuje pitanja koja se odnose na rehabilitaciju, prevenciju i rad na stjecanju umjerenosti koji je povjeren Crkvi.

**Counsels on Health* (1923) / hrv. *Savjeti o zdravlju* sadrže opći pristup ovoj temi, dok su *Savjeti o životu i prehrani* i *Umjerenost* specifični u svom tretmanu prehrane i zlouporabe supstancija. *Savjeti o zdravlju* također se razlikuju od druga dva sveska po tome što sadrže dijelove koji se posebno bave djelatnošću zdravstvenih radnika. Ta tema, zajedno s materijalom koji govori o adventističkim zdravstvenim ustanovama, također je predmet **Medical Ministry* (1932) / hrv. *Medicinske službe*. Taj se svezak razlikuje po tome što je prva posthumna knjiga Ellen G. White koja se uglavnom sastoji od njezinih ranijih neobjavljenih materijala.

Usko povezana sa staranjem Ellen G. White o fizičkom zdravlju jest tematska kompilacija u dva sveska pod naslovom **Mind, Character, and Personality*: *Guidelines to Mental and Spiritual Health* (1977) / hrv. *Um, karakter i osobnost: Smjernice za mentalno i duhovno zdravlje*. Svrha te opsežne kompilacije od 882 stranice „jest da spoji izjave Ellen G. White u ovom širokom, važnom i ponekad kontroverznom području radi prikladnog proučavanja". Ova je zbirka nastojala biti sveobuhvatna u smislu da je imala cilj objediniti sve poznate izjave relevantne za teme koje se u njoj obrađuju.

e. Knjige o izdavaštvu. Još jedno područje knjiga savjeta Ellen G. White ima veze s adventističkim izdavaštvom. Kao i u kategoriji obitelji, ni u ovoj ne postoji posebno napisana knjiga Ellen G. White na tu temu. Sva su izdanja u toj kategoriji aktualne kompilacije.

Najranija od tih kompilacija objavljena je 1902. godine kao **Manual for Canvassers* / hrv. *Priručnik za kolportere*, džepni format od 73 stranice koji je literarnim evanđelistima pružao savjete Ellen G. White o prodaji knjiga. Godine 1920. taj je priručnik proširen i objavljen kao **Colporteur Evangelist* / hrv. *Kolporter evanđelist*. Zatim je 1953. knjiga još jednom uvećana i objavljena kao **Colporteur Ministry* / hrv. *Kolporterska služba*.

Drugo polje koje će obraditi tematska kompilacija bili su savjeti bitni onima koji koriste pisanu i izgovorenu riječ u objavljivanju adventističke poruke putem tiskane riječi, radija i vizualnih me-

dija. **Counsels to Writers and Editors* / hrv. *Savjeti piscima i urednicima* objavljeni su 1946. godine, iako su već bili objavljeni u ograničenom izdanju 1939. godine.

Međutim, materijal u *Kolporterskoj službi* i *Savjetima piscima i urednicima* nije obuhvaćao velike segmente savjeta Ellen G. White o upravljanju tiskarama i izdavaštvu. Kao rezultat toga, izrađena je *The Publishing Ministry* (1983) / hrv. *Južno djelo*, kako bi se pozabavila različitim vidovima izdavaštva i osnutka, rada i upravljanja izdavačkim kućama. Zbog toga je *Služba izdavaštva* najsveobuhvatniji iskaz Ellen G. White o ovoj temi i u stanovitom smislu pruža kontekst u kojemu treba čitati sve njezine uže radove na tu temu.

f. Knjiga o rasnim odnosima. Iako ovaj segment spisa Ellen G. White nije u cijelosti razvijen tematskim kompilacijama kao u ostalih pet odjeljaka, ipak u njemu je jedna mala, ali značajna knjiga *The Southern Work* (1898, 1966) / hrv. *Rad na Jugu*, koju je 1898. godine objavio sin Ellen G. White James Edson kako bi potaknuo misijske aktivnosti na Jugu.

Rad na Jugu kompilacija je materijala Ellen G. White koja prikazuje uvjete u to vrijeme i poziva na misijske aktivnosti među Afroamerikancima u Južnim državama. Sastoji se od četiri dijela. Prvi dio knjige je apel koji je Ellen G. White uputila crkvenim vođama 1891. godine pod nazivom „Naša dužnost prema Afroamerikancima". Drugi dio predstavlja devet članaka Ellen G. White objavljenih u *Review and Heraldu* između studenog 1895. i veljače 1896. godine. Reprint izdanje (1966) uključuje i deseti članak iz *Review and Heralda* od 2. travnja 1895., koji je očito bio zanemaren u početnoj kompilaciji. Posljednja dva dijela predstavljaju neke odabrane savjete i upozorenja Ellen G. White u vezi s tom temom.

8. Knjige za osobno posvećenje

Svake godine od 1940-ih, Crkva adventista sedmog dana objavljuje knjigu za svakodnevno osobno ili obiteljsko bogoslužje s 365 čitanja. Prva knjiga Ellen G. White koja je objavljena kao vodič za dnevno posvećenje bila je **Radiant Religion* (1946) / hrv. *Blistava religija*. Njegovi sastavljači su ga u cijelosti pripremili iz prethodno objavljenih djela, ali knjige Ellen G. White za osobno posvećenje sadrže i objavljene materijale i izbor iz neobjavljenih pisama i rukopisa. Različite knjige ove vrste usredotočuju se na temu za tu godinu. Od 2005. bilo je objavljeno 19 knjiga Ellen G. White o posvećenju. Većina se tiska i danas.

* *Radiant Religion* (1946) / hrv. *Blistava religija*
* *With God at Dawn* (1949) / hrv. *S Bogom u svitanje*
* *My Life Today* (1952) / hrv. *Moj život danas*
* *Sans and Daughters of God* (1955) / hrv. *Sinovi i kćeri Božje*
* *The Faith I Live By* (1958) / hrv. *Vjera kojom živim*
* *Our High Calling* (1961, 2000) / hrv. *Naš visoki poziv*
* *That I May Know Him* (1964) / hrv. *Da ga mogu upoznati*
* *In Heavenly Places* (1967) / hrv. *Na Nebu*
* *Conflict and Courage* (1970) / hrv. *Sukob i hrabrost*
* *God's Amazing Grace* (1973) / hrv. *Božja čudesna milost*
* *Maranatha: The Lord Is Coming* (1976) / hrv. *Maranata: Gospod dolazi*
* *This Day With God (*1979) / hrv. *Ovaj dan s Bogom*
* *The Upward Look* (1982) / *Pogled prema gore*
* *Reflecting Christ* (1985) / hrv. *Odsjajivati Krista*

* *Lift Him Up* (1988) / *Veličajte Ga*
* *Our Father Cares* (1992) / hrv. *Naš Otac brine*
* *Ye Shall Receive Power* (1995) / hrv. *Primit ćete silu*
* *Christ Triumphant (1999)* / hrv. *Krist pobjednik*
* *To Be Like Jesus* (2004) / hrv. *Biti kao Isus*

B. Periodični članci

Tijekom svoje dugogodišnje službe Ellen G. White je objavila više od 5000 članaka u adventističkim časopisima. Najveći broj tih članaka pojavio se u časopisima *Review and Herald* / hrv. *Pregled i vjesnik* i *Signs of the Times* / hrv. *Znaci vremena*.. Tijekom posljednjih četvrt stoljeća njezina života svaki bi od tih časopisa gotovo svakog tjedna donosio članak iz njezinog pera.

Ellen G. White je također objavljivala u desetinama drugih periodičnih publikacija, kao što su *Youth Instructor*, *The Health Reformer*, and *The General Conference Bulletin* / hrv. *Instruktor mladeži*, *Zdravstveni reformator* i *Bilten Generalne konferencije*. Ti članci su se dugi niz godina mogli pročitati samo u nekoliko ustanova koje su imale sve komplete iz raznih časopisa. Ali to se promijenilo.

Godine 1962. Društvo za ostavštinu Ellen G. White pretiskalo je u faksimilu sve članke Ellen G. White iz časopisa *Present Truth* i *Review and Heralda* u šest velikih izdanja. Otada je Društvo stavilo na raspolaganje njezine članke u *Znacima vremena* (četiri izdanja, 1974.) i u *Instruktoru mladeži* (1986). U skorije vrijeme (1990) njezini su se članci iz periodičnih publikacija koje je rjeđe objavljivala također počeli objavljivati u seriji pod naslovom *Ellen G. White Periodical Resource Collection* / hrv. *Zbirka periodičnih izvora Ellen G. White*.

Njezini članci pokrivaju širok spektar tema, od bilješki o nekom njezinom putovanju ili napomena o aktualnim pitanjima do potreba Crkve. Ali većina se bavi vjerskim ili teološkim pitanjima, često pitanjima od suvremenog značaja za Crkvu u vrijeme kada su objavljeni. Članci su, kao što se moglo očekivati, proizveli veliki dio građe za kompilacije i knjiga za osobno posvećenje.

II. Neobjavljeni spisi

A. Arhiv pisama i rukopisa

Količina literarnog rada Ellen G. White je zapanjujuća. Uz objavljene radove, postoji oko 8000 njezinih pisama i rukopisa. Pisma su uglavnom upućena crkvenim vođama, članovima obitelji ili osobnim prijateljima. Dok se mnoga od njih odnose na pitanja iz svakodnevnog života, gotovo sva se bave duhovnim temama. Mnoga su od njih bila svjedočanstva ili poruke od Boga Crkvi ili raznim pojedincima.

Rukopisi su često propovijedi, svjedočanstva raznim skupinama ili dnevnički materijali. Ukupan broj tipkanih stranica u ovoj kategoriji je oko 60.000. Obično je napravljeno nekoliko karbonskih kopija svakog dokumenta.

Iako je sav poznati materijal Ellen G. White pretipkan pisaćim strojem, sačuvani su i mnogi rukopisi. Rukopisi i pisma čuvaju se u integriranom arhivu. Glavna se kolekcija nalazi u sjedištu Ge-

neralne konferencije adventista sedmog dana, ali podružnice Društva za ostavštinu Ellen G. White i istraživački centri širom svijeta također imaju kompletne skupove njezinih neobjavljenih spisa.

B. Publikacije iz arhiva pisama i rukopisa

Donedavno se moralo putovati u ured Društva za ostavštinu, ili istraživački centar Ellen G. White, da bi se pročitali njezini neobjavljeni spisi. Ali to se počelo mijenjati.

Društvo za ostavštinu Ellen G. White napravilo je velik korak naprijed u stavljanju na raspolaganje ranije neobjavljeni materijal kad je počelo objavljivati sve one odjeljke koji su već objavljeni u javnosti za različite namjene od smrti Ellen G. White. Prvi svezak **Manuscript Releases* / *Izdanja rukopisa* izašao je iz tiska 1981. godine. Otada je objavljen 21 svezak. *The Ellen G. White 1888 Materials* / hrv. *Materijali Ellen G. White iz 1888* (četiri sveska, 1987) i serija **Sermons and Talks* / hrv. *Propovijedi i razgovori* (započeta 1990.) predstavljaju još dva pokušaja da se pisma i rukopisi Ellen G. White iznesu pred javnost.

III. Elektronsko objavljivanje spisa Ellen G. White

Godine 1990. Društvo za ostavštinu Ellen G. White je objavilo *CD-ROM koji je sadržavao sva objavljena djela Ellen G. White. *Objavljeni spisi Ellen G. White na kompakt disku* obuhvaćali su svaku poznatu knjigu, članak i pamflet što ih je Ellen G. White napisala tijekom svoje 70-godišnje službe, kao i tisuće stranica koje su stavljene u tisak iz neobjavljenih rukopisa između 1915. i 1990. godine. Na disku je također bila *Ellen G. White*, biografija koju je napisao Arthur L. White, *Ellen G. White u Europi* autora D. A. Delafilda i sažetak obima službe Ellen G. White i razvoja njezinih glavnih spisa.

Godine 1998. Društvo za ostavštinu Ellen G. White je objavilo novo izdanje CD-ROM-a pod nazivom The Complete Published Ellen G. White Writings. Istodobno je objavilo Legacy of Light, kolekciju CD-a koja ne samo što je uključivala The Complete Published Ellen G. White Writings disk, već je imala i drugi disk s karakteristikama kao što su interaktivne vremenske crte, galerija fotografija, video vinjete o životu i službi Ellen G. White i centar za učenje koji će pomoći djeci da uče o adventističkoj povijesti i službi Ellen G. White.

Od 2003. neobjavljeni su spisi također bili spremni za elektronsko objavljivanje. Taj CD-ROM projekt nije objavljen u vrijeme pisanja ovog članka, jer se vjerovalo da bi materijal bio vredniji prosječnom korisniku ako bi ga pratio povijesni komentar o različitim ljudima i događajima povezanim s različitim pismima i rukopisima. Ulažu se napori da se sastavi taj pozadinski materijal. Objavljivanjem CD-ROM-a neobjavljenih materijala, svi će spisi Ellen G. White biti dostupni javnosti u računalnom čitljivom obliku.

Arhivski izvori i pomagala za pronalaženje

Tim Poirier

PROCJENJUJE SE DA JE UKUPNA KNJIŽEVNA PRODUKCIJA ELLEN G. WHITE 100.000 STRANICA. S tako velikom količinom materijala, kako je moguće otkriti što je ona poučavala o određenoj temi, ili kako se može pronaći ključni citat koji se čini tako teško dostupan? Ovaj članak daje pregled pomagala za pronalaženje i arhivskih izvora koji su stvoreni da pomognu čitateljima u proučavanju te važne zbirke materijala. Prvo se u članku opisuju različita istraživačka pomagala, a zatim daje primjer kako se ta pomagala mogu koristiti u proučavanju određene teme, na primjer - molitve.

I. Objavljeni izvori

Sveobuhvatni indeks spisa Ellen G. White, Comprehensive Index to the Writings of Ellen G. White, u 4 sveska, 1962, 1992. Urednici Robert L. Odom i Theodore E. Wade, Jr. Više od jedne generacije Adventisti sedmog dana konzultiraju *Sveobuhvatni indeks* kao najkorisnije sredstvo pronalaženja u proučavanju spisa Ellen G. White. Čak i nakon objavljivanja *Kompletnih objavljenih spisa Ellen G. White* na CD-ROM-u 1990. godine *Sveobuhvatni indeks* ostaje najbolja dostupna pomoć za aktualna istraživanja.

Projekt koji je nastajao tijekom šest godina, *Sveobuhvatni indeks*, prvotno je objavljen 1962. u tri sveska i pokrivao je sve knjige, 51 ukupno, koje su bile dostupne 1958. godine kad je završen rad na formiranju indeksnih unosa.* Godine 1992. Društvo za ostavštinu Ellen G. White (u daljnjem tekstu Društvo) objavilo je četvrti svezak, dodatak koji pokriva prethodno neindeksirane dijelove dodatnih 27 knjiga objavljenih do tog vremena. Sve zajedno, 4251 stranica *Indeksa* obuhvaća više od 300.000 indeksnih unosa podijeljenih u tri dijela: Indeks tekstova na osnovi Svetog pisma, Tematski indeks i Indeks citata.

Indeks tekstova iz Svetog pisma. Sveto pismo je sveprisutno u spisima Ellen G. White, bilo da ga je uključila izravnim citatom ili aluzijom. Procjenjuje se da se u Indeksu Svetog pisma iz 1962. spominje 40.000 citata iz Svetog pisma, dok je još tisuće dodano u *Dodatak* iz 1992. godine. Tamo gdje se Ellen G. White poziva na određeni tekst ili ga koristi više od šest puta, referencije za koje se smatra da daju veći doprinos pojavljuju se podebljanim slovima, manje značajne referencije daju se normalnim tekstom, a referencije koje citiraju ili ponavljaju istu izjavu pojavljuju se u zagradama. Indikacija je također naznačena u slučajevima u kojima se koristi drugi prijevod Svetog pisma nego što je korišteni prijevod King Jamesa.

Savjet za istraživanje: Budući da se mnogi citati odnose na ulomke Svetog pisma, a ne na jedan redak, kao što je Luka 7,36-50, korisnik *Sveobuhvatnog indeksa* mora pregledati referencije koje okružuju određeni tekst što ga se istražuje kako ne bi propustio dane komentare u tim širim kontekstima. (Indeks iz Svetog pisma u *Dodatku* također upućuje na ključne tekstove koji se koriste na početku svakog čitanja u knjigama posvećenim za svakodnevno bogoslužje, međutim, budući da su ih odabrali sastavljači, takve su referencije označene slovom „k" dodanim uz navedeni paragraf.)

Tematski indeks. Primarna istraživačka pomoć *Sveobuhvatnog indeksa* je u Tematskom indeksu, koji se sastoji od unosa dužeg izraza koji sumira glavnu misao indeksiranog ulomka. Veće teme, kao što su prehrana ili škole, dodatno su podijeljene da bi se pomoglo u sužavanju opsega relevantnih referencija. Kao i u Indeksu na osnovi tekstova iz Svetog pisma, referencije koje se doslovno ponavljaju, ali se nalaze u različitim knjigama, nalaze se u zagradama.

Istraživački savjeti: Budući da neke teme mogu biti kategorizirane ispod više od jednog naslova, ili imaju povezane teme, istraživači uvijek trebaju uzeti u obzir i uputu „vidi i" na kraju mnogih tema. Postoje i određeni tematski naslovi koji pružaju jedinstvene informacije na koje vrijedi obratiti pažnju. Pod „Krist, imena" nalazi se impresivna abecedna lista stotina imena i naslova za Krista koja se nalaze u spisima Ellen G. White. Pod „White, Ellen G." postoje tri glavne podjele: biografski podaci, opće informacije i viđenja. Biografski zapisi daju mjesec, dan i godinu putovanja Ellen G. White i osobne događaje vezane uz njezina djela. Unosi „Viđenja" daju kronološkim redoslijedom referencije na njezina objavljena viđenja. Ne postoji drugi popis viđenja Ellen G. White koji je tako potpun kao ovaj, ali treba držati na umu da on obuhvaća samo ona viđenja koja se spominju u njezinim objavljenim radovima.

Indeks citata. Svezak 3. *Sveobuhvatnog indeksa* uključuje indeks citata (str. 3105-3176) dizajniran da osigura brz pristup poznatim i često korištenim izjavama Ellen G. White. Dok traži konkretnu izjavu o nekoj temi, istraživač će često uštedjeti dosta vremena ako prvo provjeri taj indeks.

Dodatak. Nedovoljno iskorišten ali vrijedan dio *Sveobuhvatnog indeksa* je njegov petodjelni dodatak, koji počinje na 3179. stranici. Navest ćemo ih u nastavku, s kratkim objašnjenjima:

Dodatak A — Rječnik vlastitih imena. Sažete identifikacije ključnih osoba, titula i institucija s kojima se čitatelj može sresti čitajući savjete Ellen G. White, na primjer, *Bible Echo* ili Pacific Health Retreat.

Dodatak B — Rječnik zastarjelih i malo korištenih riječi i termina s promijenjenim značenjima. Tu su definicije za arhaične izraze kao što su *plućna groznica*, *iscjelitelj magnetizmom* i *kaša*, engl. *gruel*.

Dodatak C — Apokrifni citati. Zbirka izjava pogrešno pripisana Ellen G. White. Dodatne izjave se mogu naći na web lokaciji Društva: www.WhiteEstate.org.

Dodatak D — Izdanja knjiga Ellen G. White. Kronološki, bibliografski popis glavnih djela Ellen G. White, uključujući posthumne kompilacije objavljene do 1961. godine.

Dodatak E — Korisni prijedlozi za tumačenje i porabu spisa Ellen G. White. Dvadeset hermeneutičkih načela koja bi svaki čitatelj spisa Ellen G. White trebao pregledati.

Predmetni indeks periodičnih članaka Ellen G. White, Subject Index to the Ellen G. White Periodicnl Articles, 1977, Društvo, Inc., 1072 stranice. Ovaj indeks koji sada nije u tisku jedini je tematski indeks za članke Ellen G. White u časopisima *Review and Herald, Signs of the Times, Youth's Instructor, General Conference Bulletin, Health Reformer* i u nekoliko drugih odabranih izvora. Njegov manje poželjan format i temeljitost objašnjavaju se njegovim porijeklom. Taj indeks je rezultat pretipkavanja kartoteke koju su godinama pripremali različiti pojedinci povezani s Društvom. Unatoč svojim manjkavostima, Društvo je učinilo indeks dostupnim u ovom obliku kako pristup ne bi bio ograničen samo na one koji mogu posjetiti Društvo ili istraživačke centre. CD-ROM Ellen G. White u velikoj je mjeri zamijenio potrebu za tim indeksom, iako je njegova tematska narav i dalje korisna kad se istražuju široke teme.

Kompletni objavljeni spisi Ellen G. White na CD-ROM-u, 1990-2009, Ellen G. White Estate,

Inc. Istraživanje spisa Ellen G. White ušlo je u računalno doba kad je 1990. godine Društvo objavilo svoje prvo izdanje objavljenih djela Ellen G. White na CD-ROM-u. CD je uključivao ne samo njezine u tom trenutku u tisku i izvan tiska knjige i pamflete već i više od 5000 periodičnih članaka i drugih zbirki rukopisa — približno 75.000 stranica teksta koji se mogao pretraživati. Godine 1999. verzija 3.0 dodala je *Sveobuhvatni indeks* (bez Indeksa citata i Dodatka) tako da se tematske pretrage mogu dodati funkcijama pretraživanja punog teksta. Godine 2009. izdano je i *Sveobuhvatno istraživačko izdanje*, dodajući obimne resurse iz Adventističke Pionirske Biblioteke. (Vidi članak CD-ROM za više informacija.)

II. Internetski resursi

Web stranica Društva. Godine 1995. Društvo je postavilo duplikat sadržaja svog CD-ROM-a na web stranicu u bazu podataka za pretraživanje. Sučelje je ažurirano i poboljšano 2002. godine, i dok CD-ROM nudi napredne funkcije za istraživanje koje nisu dostupne na internetu, mrežna verzija omogućuje korisnicima besplatan pristup za pretragu i pregled svih objavljenih djela Ellen G. White. Odjeljak Arhivi sadrži specijalizirane baze podataka koje će biti opisane kasnije.

Bibliografski popisi. Bibliografiju naslova knjiga i traktata Ellen G. White održava Memorijalna biblioteka Del E. Webb Zdravstvenog Sveučilišta Loma Linda. Bazi podataka, koja se može pretraživati na mreži, može se pristupiti na adresi: www.llu.edu/webapps/univ_library/specolls/EGWBibliographySearch.php. Soba nasljeđa (Heritage Room) u Memorijalnoj biblioteci Nelson na Pacific Union Collegeu proizvela je bibliografiju za studije u vezi s Ellen G. White, uključujući popise glavnih istraživačkih radova, teza i disertacija. Ta se bibliografija periodično ažurira i dostupna je mrežno na web lokaciji Pacific Union Collegea: http://library.puc.edu/heritage/bib-index.shtml.

III. Neobjavljeni resursi i pomagala za pronalaženje

A. Pisma i rukopisi Ellen G. White

U vrijeme pisanja ovog teksta sva se prepiska i rukopisi Ellen G. White pripremaju za objavljivanje s povijesnim napomenama. Međutim, čak i nakon što je projekt završen, važno je prepoznati razliku između materijala objavljenih pod nadzorom Ellen G. White i onih objavljenih nakon njezine smrti. Ellen G. White je 1889. godine upozorila svoje čitatelje: „Ako želite znati što je Gospodin otkrio po njoj, čitajte njezina *objavljena* djela“ (5T, 696*;* italic dodan). Ono što je Ellen G. White odlučila objaviti tijekom svog života – promatrano u cjelini – predstavlja njezina promišljena učenja, dok pojedinačna pisma ili rukopisi koji se bave specifičnim situacijama mogu, ali ne moraju, tako temeljno izražavati ideje kao one što ih je namijenila za opću cirkulaciju. Iz tog razloga, kad se proučavaju njezini savjeti, treba dati prednost objavljenim djelima Ellen G. White.

Trezor Društva sadrži približno 50.000 stranica pisama Ellen G. White i rukopisa. Fotokopije ovih dokumenata nalaze se i u svakom istraživačkom centru. Od otprilike 8100 dokumenata, 5500 su pisma, a 2600 rukopisi. Oko jedna četvrtina pisama upućena je članovima obitelji White, a zatim

su S. N. Haskell i J. H. Kellogg, prema tom redoslijedu, sljedeći koji su primili najveći broj pisama.

Dok se cijela zbirka obično naziva „dosije rukopisa“, tajnice Ellen G. White su razlikovale u njezinim fasciklama „pisma“ i „rukopise“.

Pisma“ se sastoje od:
(a) svjedočanstava upućenih pojedincima, crkvama ili institucijama
(b) pisama suradnicima u Crkvi i poznanicima
(c) pisama članovima obitelji

„Rukopisi” se sastoje od:
(a) stenografskih izvještaja o njezinim mnogim propovijedima
(b) izvještaja o intervjuima u kojima je ona aktivno sudjelovala
(c) njezinih dnevnika ili bilješki što ih je vodila iz dana u dan
(d) njezinih prvih ispisa o temama koje bi mogle biti osnova za poglavlja u njezinim knjigama ili članci u crkvenim časopisima
(e) drugih spisa koji nisu posebno upućeni pojedincima ili skupinama.

Indeksi pisama i rukopisa. Postoje dvije kartoteke pisama i rukopisa koje datiraju iz vremena osoblja Elmshavena. Prvi se zove Indeks adresata. Za svako pismo Ellen G. White pojedincu ili ustanovi postoji indeksna kartica koja daje kratak rezime sadržaja pisma. Kartice su složene prema abecednom redu po imenu, a zatim kronološki pod određenim imenom. Drugi indeks je predmetni indeks pisama/rukopisa. On je raspoređen prema abecednom redu po temama. Veće teme, kao što su „anđeli“, „grijeh“, „Krist“, mogu se podijeliti u različite podnaslove.

Savjet za istraživanje: Važno je upamtiti da su imena pojedinaca i ustanova također indeksirana u indeksu predmeta/rukopisa; to će često pružiti referencije na osobe i mjesta koja se spominju u dokumentima iako nisu posebno upućeni njima. (Indeks adresata indeksira pisma upućena samo tim osobama ili mjestima.)

Biografski indeks. Još jedan jedinstveni izvor Društva, pripremljen kao pomoć za pripremu biografije Ellen G. White, jest biografski indeks Ellen G. White. U vremenu za koje postoji dokumentacija svaki je dan aktivne službe Ellen G. White kronološki indeksiran. Svaka godina na početku ima karticu sažetka, a zatim pojedinačne kartice za dnevne aktivnosti. Informacije o aktivnostima Ellen G. White sakupljene su iz njezinih dnevnika i pisama, kao i iz objavljenih izvještaja.

B. Materijali koji ne potječu od Ellen G. White

Datoteka pitanja i odgovora. Ova datoteka sadrži stotine pisama koja su napisali zaposlenici Društva, uključujući W. C. Whitea i Arthura L. Whitea, a koja se odnose na česta pitanja u vezi s Ellen G. White, njezinim knjigama, učenjima ili osobnim životom. Iako nisu značajno ažurirani od ranih 1970-ih, većina datoteka sadrži konačne odgovore na pitanja koja se periodično pojavljuju, kao što su određene izjave koje se pripisuju Ellen G. White, njezinom stavu o iznajmljivanju crkava adventista sedmog dana drugim denominacijama i mnoštvu drugih tema koje nisu izravno obrađene u njezinim objavljenim knjigama. Istraživački centri sadrže fotokopije reprezentativnih odgovora izvučenih iz originalne datoteke u Silver Springsu, u Marylandu.

Datoteke dokumenata. Započeo ih je C. C. Crisler oko 1900. godine, i te datoteke dokumenata čine više od 1000 fascikla o temama koje se odnose na život, učenja i spise Ellen G. White, zatim su u njima povijesni zapisi koji se odnose na crkvene ustanove, zbirke izvornog materijala o temama u vezi s Ellen G. White i arhivski dosijei Društva. Sedamdesetih godina prošlog stoljeća dosijei za koje se smatralo da imaju istraživačku vrijednost fotokopirani su za svaki istraživački centar. Usto, mnogi istraživački centri su proširivali svoje kolekcije kako bi obuhvatili glavne istraživačke radove koje su pripremili studenti na svojim sveučilištima.

Pisma W. C. Whitea. U ovu kolekciju uključeno je približno 15.000 pisama što ih je napisao sin Ellen G. White W. C. White između 1867. i 1915. godine, s onima od 1880-ih do 1909. godine u 57 knjiga pisama u rasponu od 500 do 1000 stranica u svakoj. Pisma W. C. Whitea od 1916. do njegove smrti 1937. nisu zavedena kao inventar, nego kao dio pristigle prepiske (vidi dolje). Web stranica Društva sadrži bazu podataka s pismima W. C. Whitea do 1915. godine. Istraživački centri sadrže mikrofilmske preslike svih popisanih pisama (do 1915. godine).

Pisma Jamesa Whitea. Ta se kolekcija sastoji od pisama što ih je napisao James White od 1846. do 1880. Inventar pisama može se pretraživati na web lokaciji Društva, a cijela je kolekcija preslikana na mikrofilmovima u svim istraživačkim centrima.

Pisma Jamesa Edsona Whitea. Arhiv Društva sadrži i nezavedena pisma koja je napisao sin Ellen G. White Edson White — od kojih je većina napisana njegovoj majci i njegovom bratu W. C. Whiteu — između 1860. i 1927. godine.

Dolazna korespondencija. Ellen G. White je sačuvala tisuće pisama koje su joj napisali crkveni vođe, propovjednici i laici, a bila su upućena njoj, Jamesu i/ili njezinom uredskom osoblju. Iako je poznato da vjerovjatno 90 posto pisama koje je primila nije sačuvano, više od 35.000 koja su sačuvana pružaju neprocjenjiv i jedinstven prozor u adventizam devetnaestog i ranog dvadesetog stoljeća. Točnije, ova pisma nam često daju pozadinu poruka što ih je Ellen G. White napisala ovim osobama i/ili njihove odgovore na njezina svjedočanstva.

Pisma do kraja 1915. godine, do godine smrti Ellen G. White, popisana su, a popis je dostupan za pretraživanje na web stranici Društva. Međutim ova zbirka obuhvaća zapise korespondencije ureda u Elmshavenu sve do smrti W. C. Whitea 1937. i, naravno, vlastitog arhiva Društva do današnjeg vremena. Istraživački centri posjeduju mikrofilmske preslike sve prepiske u inventaru od 1840-ih do 1915. godine.

Fotografije. Dosije fotografija Društva sastoji se od približno 1500 originalnih otisaka osoba i mjesta povezanih s obitelji White. Ovo uključuje fotografije crkvenih radnika i vođa, institucija i mjesta od povijesnog interesa. Većina je kolekcije digitalizirana, a bazi podataka radi pretraživanja može se pristupiti na web lokaciji Društva. Druge datoteke s fotografijama također su dostupne u Heritage Room (Spomen sobi) Sveučilišta Loma Linda i u Centru za adventistička istraživanja James White u sastavu Biblioteke Sveučilišta Andrews.

Web resursi. Kao što je gore navedeno, web lokacija Društva, www.WhiteEstate.org, sadrži odjeljak Arhiva u kojem istraživači mogu pretraživati inventare W. C. Whitea i dolaznih pisama do 1915. godine. Baza podataka digitaliziranih fotografija može se pretraživati u odjeljku fotografija, a sva objavljena djela Ellen G. White mogu se pretraživati i pregledavati u odjeljku Istraži spise / engl. „Search the Writings“. Odjeljak „Knjige na mreži“ na stranici uključuje značajne knjige koje se odnose na službu Ellen G. White, a koje se sada više ne tiskaju.

IV. Upotreba resursa za tematska istraživanja: Vodič

Svrha je ovog odjeljka pružiti ilustraciju kako se opisani resursi mogu koristiti u istraživanju teme, za razliku od traženja određenog citata. Pretpostavimo da nas zanima istražiti gledište Ellen G. White o ustrajnosti u molitvi.

Tko god je upoznat sa spisima Ellen G. White zna da je ona napisala ogromnu količinu materijala na temu molitve. U ovom tehnološkom dobu naš bi prvi instinkt mogao biti da jednostavno pretražimo riječ „molitva" na CD-ROM-u Ellen G. White. Ali kad računar pronađe više od 20.000 ulomaka koji sadrže „molitvu" i njezine različite oblike („molitva", „moljenje", „molitvenost" itd.), možemo biti obeshrabreni u bilo kakvom daljnjem istraživanju te teme. Kako se onda može pristupiti takvoj studiji?

1. Provjerite jesu li već pripremljene neke službene kompilacije na tu temu. Pozivajući se na bibliografiju Ellen G. White (http://search.llu.edu/heritage/EGVBibliographi.htm), nalazimo da je 2003. godine Pacific Press objavio knjigu Ellen G. White o molitvi, koja sadrži 320 stranica. S obzirom na to koliko iscrpni želite biti u svom istraživanju, skeniranje sadržaja i indeksa knjige *Molitva* može vas dovesti do onoga što tražite. Ali što ako želite više?

2. Konzultirajte *Sveobuhvatni indeks spisa Ellen G. White* u četiri sveska (tiskano ili CD-ROM izdanje)

Posebno o širokoj temi, kao što je molitva, *Sveobuhvatni indeks* je neprocjenjiv jer dijeli glavne naslove na uže teme. Dok „Molitva" kao tema ispunjava 23 stranice unosa (plus još osam u *Dodatku*), ovdje je ona podijeljena u 19 kategorija. Naša je potraga „ustrajnost u molitvi", a čini se da se podunos/subentry 3 (Earnest ili Fervent) najviše fokusira na taj aspekt. To smanjuje našu pretragu na samo jednu i pol stranicu unosa. Ali također vidimo podunos/subentry 7 (Vrste). Ispostavilo se da je i ovo potkategorija koja obećava, s više referencija na ustrajnu molitvu. Ali što ako želite više?

3. Provjerite *Predmetni indeks periodičnih članaka Elen G. White.* Ovaj indeks sadrži još osam stranica referencija — prvo na opću temu molitve — ali zatim i s nekoliko potkategorija, kao u *Sveobuhvatnom indeksu*. Jedan od podnaslova je „Molitva (Ustrajnost – Važnost u)". Opet, nalazimo korisne referencije koje nisu indeksirane u seriji četiriju svezaka. Ali što ako želite više?

4. Pretražite CD-ROM

Sada smo bolje pripremljeni da suzimo pretragu koristeći CD-ROM Ellen G. White. Umjesto da skeniramo preko 20.000 referencija koje se odnose na molitvu uopće, naša upotreba indeksa iznad pruža nam povezane riječi koje koristi Ellen G. White a koje će nam pomoći da fokusiramo naše rezultate na našu glavnu potragu — ustrajnost u molitvi. Na primjer, možemo kombinirati riječ *molitva* s riječju *uporno* ili riječju *važno*. Da bismo bili što inkluzivniji, možemo koristiti operator pretrage [„moli se"] umjesto „molitva" da bismo pronašli pojavljivanja bilo kojeg oblika riječi koja počinje s „moliti se". Također možemo koristiti pretragu u blizini (objašnjeno u CD-ROM vodiču) da bismo pronašli zapise u kojima su termini za pretragu bliži jedan drugom. Konačno, *Sveobuhvatni indeks* često predlaže alternativne termine za ono što tražimo, kao što su „zastupništvo", „pričešće", „molba" ili „zamolba".

5. Budite kreativni

Računalne se baze podataka oslanjaju na točne riječi, ali tematsko pretraživanje uključuje koncepte. Razmišljanje o tekstovima u Bibliji koji oprimjeruju ustrajnu molitvu još je jedan način

kako pristupiti toj temi u spisima Ellen G. White. Na primjer, istraživanje priča o Jakovu koji se hrvao s anđelom, ili Kristove prispodobe o dosadnoj udovici (i drugima sa sličnim poukama) otkrit će ulomke koji se mogu previdjeti koristimo li samo izravne verbalne pristupe. Ali što ako želite više?

6. Posjetite istraživački centar

Ako su objavljeni izvori iscrpljeni, istraživački posjet jednom od Adventističkih istraživačkih centara Ellen G. White može biti isplativ. Tamo se može konzultirati Indeks predmeta pisama/rukopisa o molitvi (i srodnim podtemama) za sve dodatne referencije koje mogu dopuniti objavljene izjave. (Računalno je pretraživanje cijelog teksta pisama i rukopisa još uvijek u razvoju.) Datoteka dokumenata također može sadržavati zbirke na temu za koju drugi istraživači smatraju da je dragocjena. Osoblje u Istraživačkom centru spremno je pomoći u pronalaženju bilo kojeg drugog relevantnog materijala.

*Raniji indeksi su uključivali: *Indeks referenci iz Svetog pisma i citata sadržanih u spisima gospođe E. G. White, Index to the Scripture References and Quotations Contained in the Writings of Mrs. E. G. White* (Battle Creek, Mich.: International Tract Societi, 1896), 114 str.; *Sveto pismo i predmetni indeks spisa gospođe Ellen G. White, Scriptural and Subject Index to the Writings of Mrs. Ellen G. White* (PPPA, 1926), 865 str., s *Dodatkom* (oko 1940), 97 str.

Bibliografski esej s pregledom publikacija o Ellen G. White

Merlin D. Burt

OD 1845. GODINE POSTOJALE SU STOTINE monografskih publikacija i tisuće periodičnih članaka napisanih o Ellen G. White i njenoj proročkoj službi. Njeno duhovno iskustvo, viđenja što ih je dobila i savjeti što ih je kasnije davala tijekom razdoblja od 70 godina značajno su utjecali na nastanak i razvoj Crkve adventista sedmog dana. Njeno prepoznatljivo iskustvo primanja božanskog otkrivenja putem viđenja zaštitilo je pokret svetkovatelja subote a zatim i Crkvu adventista sedmog dana od fanatičnih ekstremista, obogatilo njen razvoj doktrine zasnovane na Bibliji, pružilo potporu i smjernice za organizacijska pitanja, dalo inicijativu za definiranje njenih glavnih službi, posredovalo u crkvenim sukobima i dalo individualne savjete i savjete za pojedince i skupine u adventističkom krugu. Ipak, s tim iznimnim utjecajem, ona nije bila kontrolni glas pokreta, i uvijek je upućivala Crkvu na Bibliju kao na osnovu vjere i prakse. Njena su viđenja imala ulogu „manjeg svjetla" koje vodi ljude k „većoj svjetlosti". Također, središnji dio njenog života i rada bili su Isus, plan spasenja i Božji karakter pun ljubavi. Njena usredotočenost na šira pitanja borbe između dobra i zla dala je Crkvi suštinsku biblijsku perspektivu.

Naravno, njena raznovrsna iskustva i aktivnosti doveli su do objavljivanja komentara - kako pozitivnih tako i negativnih. Publikacije o Ellen G. White i njenom iskustvu u velikoj su se mjeri uklapale u tekuća zbivanja i misaona strujanja u adventnom pokretu. Ovaj esej dijeli publikacije o Ellen G. White na razdoblja. Ona su donekle proizvoljno omeđena, iako se uglavnom odnose na iskustva i događaje u vezi s Crkvom adventista sedmog dana ili životom Ellen G. White.

Šest razdoblja definiranih u ovom eseju su:

1. Rane godine — 1845. - 1865.
2. Organizirano protivljenje — 1866. - 1883.
3. Canright, Kellogg, i novo protivljenje — 1884. - 1919.
4. Razdoblje ozbiljnog napredovanja — 1920. - 1975.
5. Ponovno procjenjivanje života i službe Ellen G. White — 1976. - 2008.
6. Proširivanje resursa za proučavanje i povećanje razumijevanja — 2009. - danas.

Ovaj će esej obuhvatiti važnije publikacije koje se pretežno bave Ellen G. White i njenom proročkom službom. Gotovo svaki povijesni izvještaj o Crkvi adventista sedmog dana ima i posebno poglavlje, ili nekoliko njih, o Ellen G. White. O tim se djelima generalno neće raspravljati, osim ako rasprava o proročkom daru i službi Ellen G. White nije bila važan dio povijesnosti tih publikacija, ili nije pružila značajnije nove uvide. Iako je ovaj esej nastojao biti sveobuhvatan, on nije iscrpan. Prati širi razvoj sve do 2008. godine.

U periodici je objavljeno mnogo članaka koji se odnose na Ellen G. White. Kao opće pravilo, ovaj je esej ograničen na publikacije knjiga, iako će se u njemu raspravljati i o nekim značajnim periodičnim člancima o životu i proročkoj službi Ellen G. White. Glavna adventistička periodika, zajedno s određenim periodičnim izdanjima s usredotočenošću na Ellen G. White tijekom razdoblja od 1976. do 2008. godine dobit će detaljniji tretman. Kao opće pravilo, manje sadržajni članci, ili monografije, koji se odnose na Ellen G. White u smislu aktualnih tema, kao što su doktrine, način života, itd., neće biti obuhvaćeni.

Slično tome, od početka dvadesetog stoljeća napisane su mnoge neobjavljene disertacije koje se na neki način odnose na Ellen G. White. Većina je orijentirana na teme, pojedince, ustanove, opću povijest adventista ili teologiju u vezi s Ellen G. White ili na njenu službu. Izbor je naveden u endnoti, ali nije uključen u ovaj esej.[1]

Slijedi nekoliko općih zapažanja. Budući da ocjenjujemo cijelo razdoblje od 1845. godine do danas, nevjerojatno je koliko je knjižnog pejzaža ispunjeno suprotstavljenim i apologetskim djelima o Ellen G. White i njenoj službi. Tijekom njenog života gotovo sve crkvene publikacije bile su apologetske naravi, ili su, u najmanju ruku, bile vođene apologetskim namjerama. Obično su to bili odgovori pojedincima ili grupama i njihovim konkretnim zamislima. Narav takvog materijala, kojim se odgovara na prigovore, često je proizvodila donekle međusobno nepovezane zaključke. Tek posljednjih desetljeća pojavila su se temeljitija i sustavnija izlaganja o studijama samog proročkog dara i srodnim pitanjima otkrivenja i nadahnuća.

Među protivnicima Ellen G. White pojavljuju se određeni obrasci koji se ponavljaju. Prvo, oni koji odbacuju njena viđenja obično odbacuju zamisao o posebnom otkrivenju danom suvremenom proroku. Drugo, oni se drže verbalnijeg pogleda na nadahnuće i odbacuju ideju progresivnog otkrivenja, ili otkrivenja koje se postupno razvija. Takvi najčešće ne dopuštaju proročkom vjesniku da raste u svom razumijevanju Božjeg otkrivenja tijekom vremena i uz ponavljanje. Treće, odbacivanje proročkog dara Ellen G. White često je povezano s odbacivanjem karakterističnih adventističkih doktrina kao što su subota, Isusova služba u nebeskom Svetištu i proročka narav adventnog pokreta i njegove organizacije. Četvrto, neki koji su se protivili Ellen G. White tijekom svog života dobili su osobno svjedočanstvo koje nisu htjeli prihvatiti. Slično tome, od njene smrti, mnogi koji su se protivili njenim spisima i službi očitovali su negativno raspoloženje prema njenim uputama i savjetima jer su je pogrešno promatrali kao zlu, nefleksibilnu i legalistički usmjerenu osobnost.

Sve veći broj povjesničara i znanstvenika posljednjih godina napušta pretpostavke kršćanske vjere, ili su sekularni u svojoj perspektivi. Zbog toga oni ispituju Ellen G. White samo iz sekularne i/ili naturalističke perspektive, poričući mogućnost božanskog otkrivenja, pa čak dovode u pitanje i samo postojanje Boga. Ovaj je esej napisan s gledišta da postoji Bog koji otkriva sebe putem posebnog otkrivenja koristeći proročki dar u različitim vremenima tijekom povijesti onako kako božanska mudrost smatra prikladnim.

1. Rane godine — 1845. - 1865.

Tijekom prva dva desetljeća proročkog iskustva Ellen G. White, referencije na njen proročki dar relativno su rijetke i obično kratke. Ipak, James White i Joseph Bates uspostavili su osnovno razumijevanje uloge viđenja u pokretu. Suprotstavljena su djela uglavnom bila ograničena na disidentske grupe neprijateljski raspoložene prema adventistima svetkovateljima subote ili one iz drugih grana adventizma, kao što je Adventna Kršćanska Crkva. Materijali koje su napisali zagovornici proročkog dara Ellen G. White bili su uglavnom apologetske naravi. Iznimke su relativno česte biblijske studije o „trajnosti duhovnih darova“ ili o legitimnosti suvremenog očitovanja dara proroštva u Crkvi.

Najranije objavljena referencija na Ellen G. White bila je u kontekstu sukoba, ili interakcije s ekstremnim milleritima. U ožujku 1845. godine njeno je ime spomenuto u izvještaju izvjestitelja sa suđenja Israelu Dammonu u Doveru, u državi Maine.[2] Ellen Harmon (kasnije White) spominju i svjedoci, i tužitelj i obrana. Dano je malo obavijesti, osim događaja oko Dammonovog uhićenja u kući Jamesa Ayera. Tijekom te večeri primijećena je da leži poduprta u polusjedećem položaju na podu, vjerojatno za vrijeme primanja viđenja.[3]

Tijekom 1845. godine Ellen Harmon se često protivila stavovima ekstremnih millerita — posebno onih koji su gajili mesmerizam i duhovni pogled na Drugi Isusov dolazak. Njen glavni protivnik u ovom razdoblju bio je Joseph Turner. Iako prijepis njegovog dokumenta o njenim viđenjima nije sačuvan, Ellen G. White se sjeća da je on poslao potpisanu izjavu protiv nje tijekom kasnog ljeta ili rane jeseni 1845. godine. Turner je bio naklonjen mesmerizmu, a kad mu se Ellen Harmon suprotstavila, okrenuo se protiv nje.

Druga postojeća objavljena referencija na Ellen Harmon nalazi se u članku Jamesa Whitea u *Day-Staru* od 6. rujna 1845. godine, napisanom 19. kolovoza 1845.[4] On je pisao o prvom viđenju Ellen Harmon o Ponoćnom pokliču (u prosincu 1844.) i primijenio njeno figurativno gledište o adventistima koji su pali s puta na različite fanatike i one koji su odbacili Ponoćni poklič.

Prvi objavljeni materijal Ellen G. White nalazi se u dvama pismima Enochu Jacobsu, uredniku *Day-Stara*. Objavljen je početkom 1846. godine i sadrži izvještaj o njenim prvim velikim viđenjima. Ta su pisma objavljena 6. travnja 1846. godine u prilogu pod naslovom *To the Little Remnant Scattered Abroad* / hrv. *Malom Ostatku rasijanom u inozemstvu*.[5] Godinu dana kasnije, u travnju 1847., Joseph Bates je objavio publikaciju *A Vision*, uključujući pismo Ellen G. White u kome je ona opisala svoje nedavno viđenje.[6] I Bates i James White jasno su dali znati da su viđenja Ellen G. White podložna autoritetu Biblije. Bates je također želio naglasiti da dar Ellen G. White nije bio zamjena, dopuna ili bilo kakav dodatak Bibliji. U svojim komentarima, prvotno objavljenim u publikaciji *A Vision*, napisao je o Bibliji: „Ne objavljujem gornje viđenje misleći da dodam ili umanjim 'sigurnu riječ proroštva'. Ona će izdržati preispitivanje ljudi i uništenje svjetova! 'Pisano je: ne živi čovjek o samom hljebu, no o svakoj riječi koja izlazi iz usta Božjih.' Amen."[7] James White je ponovo objavio svoje komentare manje od dva mjeseca kasnije u publikaciji *A Word to the "Little Flock"* / hrv. *Riječ „Malom stadu"*.[8] Da bi pokazao sklad između njenih viđenja i Biblije, dodao je 84 biblijske i sedam apokrifnih referencija na njena dva članka. James White je izričito napisao da spisi njegove žene nisu spisi dodani Pismu ili izvor doktrine. Također je obrazložio obranu suvremenih proroka: „Biblija je savršeno i potpuno otkrivenje. To je naše jedino pravilo vjere i prakse. Ali to nije razlog da Bog ne pokaže prošlo, sadašnje i buduće ispunjenje svoje riječi, u ovim *posljednjim danima*, preko snova i viđenja; prema Petrovom svjedočenju: istinita su viđenja dana da nas dovedu Bogu i Njegovoj pisanoj riječi; a sva ona koja su dana kao novo pravilo vjere i prakse, odvojena od Biblije, ne mogu biti od Boga i treba ih odbaciti."[9]

James White je raspravljao o tome jesu li njena viđenja bila jednostavan zanos i „sanjarenje" ili proizvod posebnog otkrivenja.[10] Bates je dao podržavajuće objašnjenje proročkog dara Ellen G. White u svojoj knjizi o Božjem pečatu u siječnju 1849. godine, uključujući citate njenih komentara dok je u viđenju.[11] Ovi rani komentari Batesa i Jamesa Whitea postavili su osnovu za buduća objašnjenja viđenja Ellen G. White. I sama Ellen G. White je dijelila ovo mišljenje i na posljednjoj je stranici svog prvog objavljenog traktata napisala: „Preporučujem ti, dragi čitatelju, Riječ Božju kao pravilo tvoje vjere i prakse. Po toj će nam se Riječi suditi. Bog je, u toj Riječi, obećao da će

dati viđenja u 'posljednjim danima'; ne kao novo pravilo vjere, već za utjehu svom narodu i da ispravi one koji griješe odstupajući od biblijske istine."[12] Tako su tri glavna osnivača Adventističke Crkve Sedmog Dana potvrdila načelo *Sola Scriptura*, zadržavajući vjeru u suvremeno očitovanje proročkog dara.

Treba spomenuti još jedno pozivanje na Ellen G. White poetske naravi. Tijekom 1845. godine Ellen G. White je imala viđenje Nove Zemlje koja se suprotstavljala duhovnim pogledima nekih adventista – Ženikovih sljedbenika - koji su govorili da je Isus već došao i da sveti duhovno već sada žive u Novom Jeruzalemu. U svome viđenju slikovito je opisala živu zelenu travu, cvijeće, ljude, kuće i hranu Nove Zemlje. William H. Hyde, tinejdžerski vršnjak Ellen G. White, zamijetio je to viđenje i napisao pjesmu na osnovi opisa u njemu. To poetsko upućivanje na njeno viđenje Nove Zemlje dobilo je i svoju glazbenu pratnju i bilo je široko obznanjeno kao himna pod naslovom „Čuli smo iz svijetle, svete zemlje".[13] Zadržana je u adventističkim pjesmaricama do danas.[14]

Kako je adventni pokret svetkovatelja subote naglo rastao tijekom ranih 1850-ih, James White se uglavnom uzdržavao od objavljivanja materijala iz proročke službe Ellen G. White ili pisanja o njoj u redovnom *Review and Heraldu.* Dodatno izdanje *Reviewa* s ograničenom nakladom iz 1851. godine objasnilo je razlog: „Mi ne oblikujemo ovaj dodatak za tako opću cirkulaciju kao redovan časopis zato što u mnogim umovima postoje jake predrasude prema dijelu njegovog sadržaja. … Ali zbog toga što mnogi imaju predrasude prema viđenjima, mislimo da je trenutno najbolje ne uključivati ništa slično u uobičajeno izdanje časopisa. Stoga ćemo objaviti viđenja izdvojeno za dobrobit onih koji vjeruju da Bog može ispuniti svoju riječ i dati viđenja *'u posljednjim danima*.'"[15] Tako je do kraja 1855. godine James White uglavnom izbjegavao objavu ili obranu spisa Ellen G. White u tiskanim izdanjima. Ipak, njegov pažljiv pokušaj predstavljanja biblijske osnove za adventističku vjeru nije spriječio protivljenje.

A. N. Seymour i *Advent Harbinger*

Prvo značajno objavljeno protivljenje naspram Ellen G. White od strane disidentske grupe proizašle iz kruga adventista svetkovatelja subote potječe iz Jacksona, u Michiganu, i *Messenger Party*. Neposredno prije tog kratkotrajnog pokreta u časopisu *Advent Harbinger* pojavio se članak koji je napadao Ellen G. White na osnovi njenog traktata iz 1851. godine *Experience and Views* / hrv. *Iskustvo i pogledi*. A. N. Seymour pokušao je ismijati Ellen G. White zbog njenog opisa Oca i Sina koji se sele u Najsvetije mjesto u nebeskom Svetištu. On je tvrdio kako je nedosljedno što Ellen G. White piše da ne može vidjeti Očevu osobu, a zatim napisati da ga je vidjela kako ustaje s prijestolja. Također je odbio vidjeti metaforičku prirodu Sotone koji zauzima Isusovo mjesto nakon što je prijestolje premješteno u Svetinju nad svetinjama. „O kakvo bogohulno viđenje!" napisao je. „Đavo u Novom Jeruzalemu! Nije ni čudo što je tamošnjem Svetištu, kako uče, potrebno čišćenje!" Na temelju tih zapažanja, zaključio je: „To je viđenje dovoljno da ostala označi kao fantastična."[16] Seymour je nastavio kritizirati cijelu zamisao da je „pravi Ponoćni poklič" proglašen 1844. godine. On je, međutim, prihvatio ideju o zatvorenim vratima, ali ih je postavio u budućnost, kad „Krist bude došao, i kad sve spremne djevojke budu ušle".[17]

Ellen G. White je odgovorila na Seymourov izazov: „Uistinu mislim da je gospodin S. pokazao sklonost da se hvata za riječi, i ostavit ću drugima da procijene je li takav način postupanja prikla-

dan način Kristovog sluge." Nastavila je skrećući pažnju na ono što je zapravo napisala. „*Činilo se* da je Sotona bio kraj prijestolja, pokušavajući nastaviti Božje djelo. Zatim je izjavila da nikada nije mislila da su „pojedinci stvarno u Novom Jeruzalemu" ili da je „Sotona zapravo bio u Novom Jeruzalemu". Na kraju je Ellen G. White primijetila da je čak i Ivan, pisac Otkrivenja, vidio „veliku crvenu zvijer na Nebu".[18]Tako je završena ova konkretna razmjena, ali ne i antagonizam prema Ellen G. White i adventistima svetkovateljima subote. U to su vrijeme Joseph Marsh, izdavač *Advent Harbingera*, i James White, izdavač *Review and Heralda*, obojica objavljivali svoje časopise u Rochesteru, u državi New York.

Stranka *Messenger*

Godine 1853. sukob u stranci *Messenger* počeo je sporom oko toga treba li osuditi Abigail Palmer, ženu istaknutog člana crkve Jackson. U vezi s incidentom, Ellen G. White je imala dva viđenja 3. lipnja 1853. godine. U prvoj je ukorena A. Palmer zbog svog stava. H. S. Chase i C. P. Russell, dva lokalna propovjednika, pozivali su na crkvenu disciplinu i snažno podržavali viđenje. Iste večeri Ellen G. White je imala drugo viđenje, u kojemu se zamjera Chaseu i Russelu što su bili grubi i neljubazni. Kad je Ellen G. White podijelila sadržaj svog drugog viđenja, Abigail Palmer se pokajala, ali su dvojica muškaraca odbacila validnost tog viđenja.[19] Prije no što se godina završila, i Chase i Russell su uklonjeni iz članstva u crkvi Jackson. Do 1854. oni su, zajedno s drugim nezadovoljnicima među svetkovateljima subote, počeli objavljivati *Messenger of Truth* / hrv. *Glasnik istine*. Tri postojeća izdanja pokazuju da je svrha njihovog djelovanja, barem u početku, bila iznijeti samo jednu stranu onog što se dogodilo u gore opisanom incidentu, suprotstaviti se vodstvu Jamesa Whitea i odbaciti viđenja Ellen G. White.[20] Pokušali su pokazati nedosljednosti ili netočne detalje u viđenjima, ali generalno, postojeći članci ne razvijaju bilo kakve teološke ili povijesne probleme o Ellen G. White. Čini se da prije svega predstavljaju skup negativnih dojmova o Jamesu i Ellen G. White.

Prve monografije potpore

Prve objavljene monografije napisane isključivo s ciljem da progovore o proročkom daru Ellen G. White bile su *Spiritual Gifts* / hrv. *Duhovni darovi* R. F. Cotrella i *Miraculous Power/* hrv. *Čudesne moći* M. E. Cornella.[21] Cotrellov traktat od 16 stranica objavljen je 1858. godine, a zatim se pojavio kao Predgovor u knjizi Ellen G. White *Spiritual Gifts,* sv. 1. [22] Cornellov traktat od 143 stranice obuhvaćao je materijal Jamesa Whitea i objavljen je 1862. godine. Središnji cilj ovih traktata bio je izložiti argumentaciju da je dar proroštva ne samo legitiman nakon apostolske ere već je i proročki predviđen da će biti prisutan u posljednjim danima. Iako su traktati napisani da brane njena viđenja, Ellen G. White je u njima ostala neimenovana. Drugo izdanje Cornellovog traktata, objavljeno 1875. godine, nije obuhvatilo primjedbe Jamesa Whitea, već je uključivalo dodatak u kome se posebno objašnjavao proročki karakter službe Ellen G. White.[23]

Sažetak: 1845. - 1865.

Rane godine pružile su osnovno razumijevanje proročkog dara za adventiste svetkovatelje subote. Ograničene rane publikacije pružile su pojašnjenje o odnosu između spisa Ellen G. White i Biblije, biblijsku osnovu za prihvaćanje suvremenih proroka i odgovor na prvo protivljenje proročkom daru Ellen G. White.

2. Organizirano protivljenje — 1866. - 1883.

Godina 1866. obilježila je početak sustavnijeg i usredotočenijeg suprotstavljanja proročkom daru Ellen G. White od strane disidentskih sabatarijanskih i nesabatarijanskih adventista.

B. F. Snook i V. H. Brinkerhoff

B. F. Snook i V. H. Brinkerhoff objavili su publikaciju koja je postavila kurs za pokret protivljenja Ellen G. White i Adventističkoj Crkvi.[24] Ovaj prvi disidentski pokret Adventističke Crkve Sedmog Dana nastavlja se do danas kao Crkva Božja (Sedmog Dana). Traktat Snooka i Brinkerhoffa pod nazivom *The Visions of E. G. White*, *Not of God* / hrv. *Viđenja E. G. White, ne od Boga* sadržao je niz od 26 primjedbi na viđenja Ellen G. White. Svaki je prigovor bio specifičan, a mnogi i dalje služe kao polazna točka za suvremene protivnike Ellen G. White. Prije no što su započeli svoje formalne prigovore predložili su da viđenja Ellen G. White ne mogu biti ispunjenje Joela 2, 28 jer Ellen G. White nije bila „mlad čovjek" i stoga je „pogrešnog spola". Oni su dalje postavili proizvoljnu premisu, koju je James White već prethodno odbacio, da njeni spisi imaju „jednakost s Biblijom".[25] Nadovezujući se na te pretpostavke, oni su je optužili da je poučavala zatvorena vrata za grešnike od 1844.-1851. i da je James White prikrio dokaze o tome. Oni su tvrdili da njeni spisi sadrže doktrinarne greške, unutarnje nedosljednosti, povijesne netočnosti, lažna predviđanja i ništa što je doista novo ili natprirodno. Dalje su napali njen integritet i tvrdili da je izmislila viđenja kako bi ostvarila svoje ciljeve.

William Sheldon

Snookov i Brinkerhoffov traktat potaknuo je adventiste koji nisu poštovali subotu da pojačaju svoje protivljenje prema Ellen G. White i adventistima sedmog dana. U rujnu 1866. godine William Sheldon je objavio svoj plan da napiše seriju članaka protiv Ellen G. White.[26] J. V. Himes, u Buchananu, u Michiganu, objavio ih je tijekom siječnja i veljače 1867. godine.[27] Sheldonovi članci postali su osnova za traktat od 64 stranice pod naslovom *The Visions and Theories of the Prophetess Ellen G. White in Conflict with the Bible* / hrv. *Viđenja i teorije proročice Ellen G. White u sukobu s Biblijom*.[28] Sheldon je bio među onima koji nisu poštovali subotu i objavio je monografiju protiv viđenja Ellen G. White. Bio je jedan od triju članova izdavačkog odbora *Voice of the West* / hrv. *Glasa Zapada* i bio je čest suradnik tog lista. Sheldonovi članci i traktat miješali su suprotne argumente. Prvo, on je odbacio da proroci mogu rasti u svom razumijevanju, ili postupno razvijati nove ideje tijekom vremena. Primijetio je da Ellen G. White nije prihvatila subotu sve dok nije dobila nekoliko viđenja, a zatim ju je vidjela kao „pečat živog Boga". Pitao je kako „ova proročica, tako često obavijena viđenjima, i koja je tako često primala upute za adventni narod, nikada nije vidjela Božje nezadovoljstvo što naši [drugi milleriti] imaju 'žig Zvijeri' ".[29] Drugo, Sheldon je proširio Snookov i Brinkerhoffov argument da spisi Ellen G. White nisu natprirodnog porijekla jer u njima nije prikazano ništa novo. Po njegovom mišljenju, Ellen G. White je slijedila vodstvo drugih i nije proizvela nove ideje. „Zašto", napisao je on, „Bog nije mogao otkriti ove stavke [kao što su vrijeme početka subote, crkvenu organizaciju, sustavnu dragovoljnost i zatvorena vrata] njoj, umjesto da čeka da ljudi osmisle planove, a da ih zatim sankcioniraju?"[30] Sheldon je u svom traktatu predstavio ono što je smatrao nedosljednostima između spisa Ellen G. White i Biblije ili

razuma. Neki od njegovih argumenata bili su usmjereni koliko protiv doktrine adventista sedmog dana, toliko i protiv stavova Ellen G. White.

Adventistički odgovori Snooku, Brinkerhoffu i Sheldonu

James White je odgovorio i Snooku, Brinkerhoffu i Sheldonu u vezi s ulogom Ellen G. White u razvoju doktrine adventista sedmog dana i progresivnim otkrivenjem: „Čini se da nije Gospodnja namjera poučavati svoj narod darovima Duha o biblijskim pitanjima dok njegove sluge marljivo ne ispitaju Njegovu riječ."[31] On je ilustrirao progresivni način na koji Bog vodi svoj narod pomoću koncepta zatvorenih vrata: „Neki su između ovog naroda povjerovali u zatvorena vrata, kao i adventisti generalno, odmah nakon isteka vremena. Neki od nas su čvrsto držali tu poziciju duže od onih koji su odustali od adventnog iskustva i povukli se u pravcu propasti. I neka je hvala Bogu što smo se čvrsto držali tog stava dok se stvar nije objasnila svjetlošću iz nebeskog Svetišta."[32]

Za rane adventiste sedmog dana Biblija je preuzela vodeću ulogu u doktrinarnim i teološkim raspravama, umjesto u viđenjima Ellen G. White. Rani (a i kasniji) protivnici nisu uspjeli, ili nisu htjeli priznati tu razliku. Traktati koje su objavili Snook, Brinkerhoff i Sheldon doveli su do prve neposredne obrane viđenja Ellen G. White među adventistima sedmog dana. Uriah Smith je u početku objavio seriju članaka u *Review and Heraldu* [33] odgovarajući Snooku i Brinkerhoffu. Taj materijal je zatim proširen da obuhvati i primjedbe što ih je iznio Sheldon tako da je objavljen kao knjiga od 144 stranica: *The Visions of Mrs. E. G. White: A Manifestation of Spiritual Gifts According to the Scriptures* / hrv. *Viđenja gospođe E. G. White: Manifestacija duhovnih darova prema Svetom pismu.* [34] Smithova knjiga dala je važan uvid u rano razmišljanje adventista svetkovatelja subote o nadahnuću, odnosu spisa Ellen G. White prema Bibliji, pozadini njene uloge u razvoju doktrine, dala je i rani odgovor na pitanje zatvorenih vrata i optužbe da su neka rana viđenja prikrivena. Traktat je završen svjedočenjem Worcestera Balla i priznanjima Snooka i Brinkerhoffa iz 1865. godine prije nego što su se učvrstili u svojim pozicijama protivljenja. Smith je dalje odgovorio na optužbe protiv integriteta Ellen G. White i autentičnosti njenih viđenja biblijskim i povijesnim objašnjenjima.

Henry E. Carver

Godine 1870. Henry E. Carver, izdavač *Hope of Israel* / hrv. *Nade Izraela* u Marionu, u Iowi, i suradnik Brinkerhoffa, napisao je *Mrs. E. G. White's Claims to Divine Inspiration Examined* / hrv. *Preispitivanje tvrdnje gđe E. G. White da je božanski nadahnuta*.[35] Knjiga od 108 stranica dijeli mnoge argumente Snooka i Brinkerhoffa, ali je dodana povijest njihovog odvajanja od Crkve Adventista Sedmog Dana i neki dodatni „prigovori". Carver je zaključio da su njena viđenja proizašla iz „ljudske slabosti" i da su rezultat kombinacije utjecaja uključujući njenu nesreću u dobi od devet godina, metodističko „dokazno" iskustvo i milleritsku konfuziju nakon 1844. godine.[36] Carver je 1877. objavio drugo izdanje sa suštinski istim sadržajem, ali detaljnijim zaključkom. On je preoblikovao neke od svojih argumenata u svjetlu odgovora adventista sedmog dana na prvo izdanje svoje knjige. Pratio je smjer prethodnih protivnika napisavši: „Viđenja nisu iznijela nikakve nove točke vjere kojih se drže adventisti sedmog dana", uključujući subotu, Drugi dolazak, nesvjesno stanje mrtvih, Svetište i njegovo čišćenje nakon 1844. godine i proročka razdoblja.[37] On je pripisao viđenja Ellen G. White mentalnoj bolesti i tvrdio: „Kako se zdravlje gospođe White poboljšavalo, viđenja su postajala sve rjeđa."[38]

H. C. Blanchard

Godine 1877. H. C. Blanchard, također povezan s Brinkerhoffom u Marionu, u Iowi, objavio je *The Testimonies of Mrs. E. G. White Compared With the Bible* / *Svjedočanstva gospođe E. G. White u usporedbi s Biblijom*.[39] Njegov je traktat bio posvećen temi prehrane. Blanchard je postao adventist sedmog dana 1861. godine, prije viđenja Ellen G. White o zdravlju iz 1863. godine. Odbacio je promociju vegetarijanstva u njenom zdravstvenom viđenju kao nedosljednu Svetom pismu. Pokrenuo je to pitanje na Konferenciji u Kansasu i Missouriju i 1876. izgubio svoju propovjedničku punomoć.[40] Traktat je pratio povijest prehrane mesom od 1850-ih, kad su James i Ellen G. White, pa čak i Uriah Smith javno poučavali da je svinjetina prihvatljiva hrana.[41] Blanchard je zatim iznio klasičan argument u korist konzumiranja bilo kakvog mesa i ukidanja razlike između čistog i nečistog (Marko 7,15; 1. Timoteju 4,4; Djela 10 i 15; Rimljanima 14; Galaćanima 2; itd.) i optužio da su viđenja Ellen G. White u suprotnosti s Pismom. On je usporedio pitanje prehrane s reformom odijevanja i sugerirao da su adventisti sedmog dana nedosljedni u strogoj primjeni reforme prehrane i neuvođenju kraćeg stila odijevanja za žene. Traktat se naglo završio uz nekoliko dodatnih argumenata. Čini se da je Blanchard žrtva odbacivanja progresivne prirode razumijevanja i učenja o prehrani adventista sedmog dana.

Miles Grant i *Svjetska kriza*

Miles Grant, urednik *World's Crisis* / *Svjetske krize*, bio je drugi veliki protivnik Ellen G. White među onima koji nisu svetkovali subotu. Vjerojatno najistaknutiji i najkontroverzniji adventistički kršćanin tijekom 1870-ih, njegova publikacija iz 1874. godine *The True Sabbath: Which Day Shall We Keep? An Examination of Mrs. Ellen White's Visions* / hrv. *Prava subota: Koji dan ćemo svetkovati? Ispitivanje viđenja gospođe Ellen G. White* dala je široki prikaz argumenata protiv Ellen G. White.[42] Dok je William Sheldon, prvi veliki protivnik Ellen G. White među onima koji nisu svetkovali subotu živio na pionirskom i divljem zapadnom dijelu teritorija države Wisconsin, Grant je djelovao u prefinjenom Bostonu, tj. na gusto naseljenoj istočnoj obali. Grantova knjiga protiv subote od 104 stranice uključivala je i oko 40 stranica usmjerenih protiv Ellen G. White. Knjiga je ponovo tiskana 1877. i 1890. godine.[43] Grant je kao razlog za objavljivanje kritike spisa Ellen G. White naveo tadašnje nedavno glasovanje na Generalnoj konferenciji kojim je ona podržana „kao prava Gospodnja proročica".[44] Naveo je nekoliko dugih ulomaka iz Carverove knjižice.

Prije objavljivanja knjige, Grant je objavio seriju članaka u *World's Crisis* u kojima je predstavio svoju stranu rasprave o suboti s D. M. Canrightom u Napi, u Kaliforniji.[45] Grant je zatim nastavio pisati članke protiv Ellen G. White.[46] Nakon što je objavio svoju knjigu, nastavio je pisati članke zasnovane na sadržaju knjige.[47]

Izdanje *Review and Heralda Extra* pratilo je Grantovo javno protivljenje iz 1866. kao i kasniju raspravu između J. N. Andrewsa i T. M. Preblea o suboti. Časopis *World's Crisis* postavio je izazov adventistima sedmog dana da „prihvate rizik" objavljivanjem rasprava. J. N. Andrews je prihvatio izazov, ali je *World's Crisis* odbio objavljivati bilo kakve članke. Pitanje pravdoljubivosti i poštenja stajalo je između Granta i Andrewsa tijekom nekoliko godina.[48]

Sadržaj Grantovih optužbi protiv proročkog dara Ellen G. White prvotno je prikupljen od drugih protivnika. Godine 1871. Grant je objavio članak iz Carverove knjige. Optužio je Ellen G. White da je nalik antičkom proročištu za adventiste sedmog dana i usporedio je s Ann Lee i

Shakersima.[49] Ova i druga neslaganja došla su do vrhunca publikacijom iz 1874. godine.

Grantovi prigovori su se usmjeravali gotovo isključivo na pitanje zatvorenih vrata. Uključio je stanovit broj svjedočenja onih koji su prijateljevali s Ellen G. White tijekom prvih godina njenog iskustva. Poput Snooka, Brinkerhoffa, Sheldona i Carvera, on je tvrdio da su viđenja Ellen G. White poučavala da su se vrijeme kušnje, ili „vrata milosti" zatvorila za svijet. Te su optužbe izazvale odgovor Ellen G. White: „Sa svojom braćom i sestrama nakon što je vrijeme prošlo '44.", napisala je, „vjerovala sam da se grješnici više ne mogu obratiti. Ali nikada nisam imala viđenje da nijedan grješnik više neće biti obraćen."[50]

Tijekom 1874. godine Isaac Wellcome je objavio opširnu ranu povijest milleritskog adventizma. Uklapajući se u raspoloženje publikacija protiv Ellen G. White, Wellcome ju je predstavio kao ključnu zagovornicu pogleda o zatvorenim vratima. D. M. Canright je osporio neke od Wellcomeovih tvrdnji, uključujući i njegovu tvrdnju da je vidio Ellen G. White u viđenju.[51] *Review and Herald Extra* od 14. travnja 1874. predstavio je povijest interakcija između Milesa Granta i adventista sedmog dana.[52] Ta je važna publikacija sadržavala članak o biblijskoj osnovi za trajnost duhovnih darova u Crkvi.[53] Negativni članci i referencije nastavljeni su u *World's Crisis*, *Voice of the West* i drugim listovima tijekom posljednje polovice 1870-ih.

Publikacije adventista sedmog dana iz 1870-ih o daru proroštva

Tijekom 1870-ih adventisti su pripremili nove publikacije koje su predstavljale pogled adventista na dar proroštva. Godine 1877. J. H. Waggoner je objavio *The Spirit of God: Its Offices and Manifestations to the End of the Christian Age* / hrv. *Božji Duh – Njegova služba i pojavljivanje do kraja kršćanskog doba*, prateći proročke i natprirodne aktivnosti u postapostolskom razdoblju, a osobito tijekom osamnaestog i devetnaestog stoljeća.[54] Adventisti su nastavili ponovo tiskati i proširivati M. E. Cornellove *Miraculous Powers*.[55] Cornellovo ime je uklonjeno, možda zato što je sadržavalo i materijal koji su drugi napisali. Godine 1878. James White je objavio drugi sadržajni traktat pod naslovom *Spirit of Prophecy* / hrv. *Duh proroštva*.[56] Kasnije je malo proširen i revidiran pod naslovom *The Spirit of Prophecy or Perpetuity and Object of the Gifts* / hrv. *Duh proroštva ili trajnost i cilj darova*.[57] Dva izdanja ovog traktata pokrivala su slična područja kao ona koju su napisali Cottrell, Cornell i Waggoner. U njima je unesen novi opći izraz za spise Ellen G. White — „Duh proroštva" — koji se također pojavio u naslovu njene serije u više svezaka o velikoj borbi između Krista i Sotone.

Optužbe za prikrivanje i ponovno tiskanje *Ranih spisa*

U jesen 1882. godine *Early Writings* / hrv. *Rani spisi* pojavili su se kao odgovor na mnoge zahtjeve za ranijim materijalima Ellen G. White i kako bi se ušutkala optužba za prikrivanje ranijih izdanja.[58] Knjiga je objavljena kao drugo izdanje njenog traktata *Christian Experience and Views* / hrv. *Kršćansko iskustvo i pogledi* iz 1851. godine, iako je sadržavala dodatni materijal, uključujući prvi svezak *Spiritual Gifts* / hrv. *Duhovni darovi*. U predgovoru se tvrdilo da „nikakva sjenka promjene" nije provedena „u bilo kojoj ideji ili osjećaju izvornog djela".[59] Primijetivši objavljivanje *Early Writings* u *Review and Heraldu*, G. I. Butler je, možda nerazumno, izazvao protivnike da sada adventisti sedmog dana ne mogu biti optuženi za prikrivanje ranih spisa Ellen G. White.[60]

Predgovor i Butlerovu izjavu Stranka Marion držala je kao izazov, što je dovelo do nove runde napada. Optužba za prikrivanje potaknuta je s novom snagom budući da su izjave Ellen G. White

iz *A Word to the "Little Flock"* / hrv. *Riječi „Malom stadu"* iz 1847. i izdanja *Christian Experience and Views* / hrv. *Kršćansko iskustvo i pogledi* iz 1851. uspoređene s izdanjem *Ranih spisa* iz 1882. godine. Ovaj je put A. C. Long predvodio napad člankom u časopisu *Advent and Sabbath Advocate*, koji je potom objavljen kao traktat od 16 stranica pod naslovom *Comparison of the Early Writings of Mrs. White With Later Publications.* / hrv. *Uspoređivanje ranih spisa gospođe White s kasnijim publikacijama*. Long je tvrdio da je 59 redova teksta uklonjeno iz izdanja *Christian Experience and Views* tiskanog 1851. godine, iako je priznao da je izdanje iz 1882. bilo „točno pretiskivanje" traktata iz 1851.[61]

Kao i u prethodnim publikacijama iz Mariona, u Iowi, u središtu pažnje bila su zatvorena vrata. Ključna pretpostavka Longovog traktata bila je verbalni pogled na inspiraciju. On je poricao mogućnost dinamične prirode procesa nadahnuća i optužio da se spisi Ellen G. White ne mogu mijenjati ako su nadahnuti. Ako bi ona promijenila ili izostavila bilo koji dio sadržaja, po njegovom mišljenju, to je značilo „prikriti dijelove Božje riječi".[62] Longu su se pridružili J. S. Green, odvjetnik adventista sedmog dana iz Battle Creeka i Elexander McLearn, nedavni predsjednik Battle Creek Collegea. McLearn je sudjelovao u sukobu koji je doveo do zatvaranja Battle Creek Collegea 1882. godine.[63] Još jedna aktivnost Stranke Marion bila je objavljivanje trećeg izdanja Brinkerhoffovog traktata protiv Ellen G. White iz 1884. godine.[64]

Odgovarajući na Longovu optužbu, Butler je rekao da je razlog zbog kojeg raniji materijal nije objavljen u tome što nije bio dostupan izdavačima.[65] On je dalje 1883. primijetio da je tek nedavno postao svjestan postojanja *A Word to the 'Little Flock'* / hrv. *Riječ „Malom stadu"*.[66] I sama Ellen G. White je u privatnom odgovoru na Longove optužbe napisala da je „izgubila svaki trag" svojih „prvih objavljenih djela". Nije imala čak ni osobni primjerak svojih *Experience and views* iz 1851. godine. Zatim je pozvala sve koji su imali primjerke njenog „prvog viđenja, objavljenog prije 1851.", da joj ih pošalju kako bi mogla izvršiti prijepis.[67] Butler je dalje izvijestio da je ponovno tiskanje viđenja Ellen G. White u *A Word to the 'Little Flock'* bilo dostupno za one koji su bili zainteresirani.[68] Moglo bi se primijetiti da čak ni Long nije imao izvorne članke iz *Day-Stara* ili rane separate članaka kad je napisao svoj traktat iz 1883. godine. [69] Danas istraživači mogu dobiti uvid u sve te izvorne dokumente.

Dodatak Review and Heraldu 1883.

Dodatak Review and Heraldu od 14. kolovoza 1883. i knjižica Uriaha Smitha iz 1866. godine *The visions of Mrs Ellen G. White* / hrv. *Viđenja gospođe E. G. White* najvažnije su rane publikacije koje su odgovorile protivnicima Ellen G. White i predstavile stav o tome na koji način treba tumačiti njene spise. *Dodatak* na 16 stranica sadrži mnogo suštinskih članaka — uključujući dva G. I. Butlerova i jedan W. H. Littlejohnov. Dva od ovih triju članaka — Butlerov „The Visions" kao i Littlejohnov — nadišla su apologetiku. Butlerov se članak nastavljao u šest kolona i bavio se pitanjem kako su adventisti gledali na viđenja Ellen G. White. On je tvrdio da su ljudi koji su prihvatili viđenja pokazali u svojim životima dobre plodove. On je dalje tvrdio da adventisti drže Bibliju kao „najviši autoritet" za procjenu je li prorok istinit ili ne. Zaključio je poricanjem da su „viđenja" bila „test za članstvo".[70] Butlerov kratki članak „Testimonies Public and Private" / hrv. „Svjedočanstva javna i privatna" definirao je razliku između javnih i privatnih svjedočanstava.[71] Littlejohnov članak u devet kolona možda je i najznačajniji. On je razvio biblijski argument za suvremene proroke izvan argumenta „o trajnosti duhovnih darova" koji je već bio široko ra-

sprostranjen. U egzegetskoj studiji koja je upućivala na Otkrivenje 12,17., Otkrivenje 14, 9-12 i Otkrivenje 19,10., on je tvrdio da „posljednji naraštaj kršćana treba imati duh proroštva". On je dalje povezao Otkrivenje 12,17 s Božjim zapovijedima i subotom kako bi dokazao da su dva karakteristična obilježja Božjeg naroda Ostatka dar proroštva i držanje svih zapovijedi, uključujući subotu. [72]

Rijetko kada je Ellen G. White javno priznavala kritike na račun svojih viđenja, ili ulazila u raspravu sa svojim protivnicima. Njen članak od 28. kolovoza 1883. u *Review and Heraldu*, pod naslovom „Our Present Position", naveo je razlog: „Mnogi pitaju zašto ne proturječite ovim izvještajima? Zašto dopuštate da se oni šire? Isto se pitanje iznova i iznova postavlja posljednjih četrdeset godina. Moj odgovor je, jezikom jednog od starih, 'u poslu sam velikom i ne mogu doći'."[73]

Sažetak: 1866.-1883.

Jedna od najčešćih karakteristika onih koji su se suprotstavljali Ellen G. White prouzročen je statičnim pogledom na proročko otkrivenje i nadahnuće koje nije dopuštalo da proročki glasnik napreduje u razumijevanju. Snook i Brinkerhoff su tvrdili da zbog toga što je Ellen G. White vjerovala u zatvorena vrata nakon što je primila svoje prvo viđenje, ona ne može biti prava proročica.[74] Sljedeće godine William Sheldon, prvi nesabatarijanski adventistički protivnik Ellen G. White s tiskanom publikacijom, tvrdio je da ona ne može biti prava proročica jer nije vjerovala u subotu više od godinu i pol nakon svog prvog viđenja, a onda je u kasnijim godinama smatrala poštovanje prvog dana u tjednu „žigom Zvijeri". Carver je nastavio izlagati iste argumente i Blanchard je postao žrtva u vrijeme kad nije htio prihvatiti poruku o novoj zdravstvenoj reformi. Ovi rani antagonisti nisu htjeli priznati da, iako Bog uvijek pazi da Njegov glasnik razumije i pravilno priopći Njegovo namjeravano otkrivenje, On ne zahtijeva od njih da imaju osobno nepogrešivo razumijevanje ili gledište.

Posljednjih nekoliko godina razdoblja organizirane oporbe bile su prijelazne. Godine 1881. i 1882. i fijasko koji je doveo do privremenog zatvaranja Battle Creek Collegea doveli su do značajnog razvoja. Uriah Smith je odbacio svjedočanstvo Ellen G. White o njemu i počeo razlikovati između onoga što joj je zapravo „pokazano" u viđenju i pisama što ih je napisala. Nekoliko godina je vjerovao da njena pisma izražavaju njeno vlastito mišljenje na koje su često utjecali drugi. Kad je Alexander McLearn napustio dužnost predsjednika Battle Creek Collegea, povezao se s izazivačima iz Crkve Božje u Marionu, u Iowi. Možda su njegovo druženje s njima i nevolje koje su se razvile u Battle Creeku utjecale na njih da obnove svoj izazov adventistima sedmog dana, a osobito Ellen G. White. Čini se da je mali traktat A. C. Longa imao veći utjecaj zbog poteškoća na Battle Creek Collegeu.

Možda je osoba koja je najviše pogođena Smithovim sumnjama u Ellen G. White bio D. M. Canright. Napustio je propovjedničku službu neko vrijeme tijekom 1883. godine, vratio se na nekoliko godina, a onda je konačno otišao zauvijek 1887. godine. Postao je najznačajniji protivnik Crkve Adventista Sedmog Dana i Ellen G. White do kraja svog života. Do danas njegove publikacije nastavljaju vršiti svoj utjecaj.

3. Canright, Kellogg i novo protivljenje — 1884.-1919.

Tijekom posljednjih desetljeća života Ellen G. White veliki je dio objavljenog materijala o njoj stvorila nova skupina njenih protivnika. Stranka Marion nastavljala je iznositi kontroverzna pitanja, ali je pala u sjenku djelovanjem D. M. Canrighta, dugogodišnjeg crkvenog vođe, i kruga osoba povezanih s Johnom Harveyem Kelloggom, vodećim liječnikom i medicinskim direktorom Battle Creek Sanitariuma.

D. M. Canright

Ubrzo nakon što je napustio svoju adventističku vjeru početkom 1887. godine, Canright je počeo objavljivati članke u raznim vjerskim i svjetovnim novinama u Michiganu protiv učenja svojih bivših kolega. Njegova najrasprostranjenija knjiga *Seventh-Day Adventism Renounced* / hrv. *Adventizam sedmog dana pobijen*, doživjela je 14 izdanja između 1889. i 1914. godine.[75] Osnovni sadržaj knjige bio je izvučen iz serije članaka objavljivanih u *Michigan Christian Advocate*, metodističkom listu iz Detroita. Canrightova knjiga je opsežan kritički pregled povijesti i učenja adventista sedmog dana. U njoj se on nije kao na svoju glavnu temu fokusirao na Ellen G. White, iako je antagonističke primjedbe u vezi s njenim proročkim darom i utjecajem rasijao duž cijele knjige, a usto je i jedno cijelo poglavlje posvetio samo toj temi.[76] Canrightovi članci su se također pojavljivali u raznim drugim časopisima, kao što su *Christian Oracle* iz Des Moinesa, u Iowi, *World's Crisis*, kalamazoovskom *Daily Unionu* i *Daily Telegraphu*, otsegovskom *Unionu* i detroitskom *Christian Heraldu*.[77]Ti su članci doveli do iscrpnih odgovora u *Review and Heraldu Extra* od 22. studenog 1887. Ovaj separat *Extra* koji broji 20 stranica, zajedno s drugim *Extra* s četiri stranice od 21. veljače 1888., ponovo je tiskan 1888. i 1895. godine kao knjižica pod naslovom *Replies to Elder Canright's Attacks on Seventh-day Adventists* / hrv. *Odgovori na napade starješine Canrighta na adventiste sedmog dana*.[78]

Canright je nastavio objavljivati druga djela protiv adventističkih učenja, kao što su *Adventism Refuted in a Nutshell* / hrv. *Adventizam ukratko opovrgnut* (doslovno: u orahovoj ljusci; *prim. prev.* – u seriji od 10 traktata), *The Complete Testimony of the Early Fathers* / hrv. *Cjelovito svjedočenje ranih otaca* i *The Lord's Day From Neither Catholics Nor Pagans* / hrv. *Dan Gospodnji ni od katolika ni od pogana*.[79] Od 1887. do kraja svog života 1919. godine, D. M. Canright je objavljivao i propovijedao protiv učenja Crkve adventista sedmog dana i Ellen G. White.

Canright je sačuvao prepisku s Jamesom Whiteom i Uriahom Smithom za koju je vjerovao da dovodi u sumnju sadržaj i način na koji je Ellen G. White podijelila svoja svjedočanstva.[80] Ova pisma, zajedno s ranim publikacijama, kao što je *A Word to the 'Little Flock'* / hrv. *Riječ „Malom stadu"*, bila su važni dokumenti za Canrighta. Nakon njegove smrti nastavili su ih koristiti E. S. Ballenger i oni koji su objavili *Gathering Call* / hrv. *Poziv na okupljanje.* Originali se sada nalaze u Centru za adventistička istraživanja, u biblioteci Jamesa Whitea, u Berrien Springsu, u Michiganu, kao dio kolekcije Ballenger/Mote.

Canrightov *Život gospođe E. G. White*

Najvažnija Canrightova publikacija bila je njegova knjiga od 291 stranice *Life of Mrs. E. G. White, Seventh-Day Adventist Prophet: Her False Claims Refuted* / hrv. *Život gospođe E. G. White,*

proročice adventista sedmog dana: njene lažne tvrdnje pobijene, objavljena 1919. godine.[81] Većina argumenata protiv viđenja i proročkog dara Ellen G. White objavljenih otada vuče svoje porijeklo kao i pozivanje na *Život gospođe E. G. White.* To je i dalje najopsežniji negativan odgovor na proročki dar Ellen G. White.

Canright je priznao da je dobio pomoć od drugih bivših adventističkih propovjednika. „Nekoliko propovjednika adventa pružilo je dragocjenu pomoć u pripremi ovih stranica. Nekada su vjerovali u božansko nadahnuće gospođe White, ali su ih jasne činjenice konačno primorale da se odreknu vjere u njene snove."[82] Jedan od njih bio je William Allen Colcord, koji je postao ogorčen u sukobu s A. G. Daniellsom 1913. zbog problema s autorskim honorarima za Review and Herald. Njegovo priznanje iz 1934. godine uključivalo je „pomoć D. M. Canrightu u pisanju njegove knjige *Life of Mrs. E. G. White*".[83]

Dugogodišnji utjecaj Canrightove knjige zahtijeva da se izloži njen kratki pregled. Uvod knjige uspoređuje Ellen G. White s drugim proročkim kandidatima: Emanuelom Swedenborgom, Ann Lee, Joannom Southcott, Josephom Smithom, Mary Baker Eddy, Charlesom Russelom i Alexanderom Dowie. U prvom poglavlju autor tvrdi da su spisi Ellen G. White stavljeni „na razinu s Biblijom" i da ih adventisti sedmog dana prihvaćaju kao „riječ Božju".[84] Drugo poglavlje nastavlja temu prvog i zaključuje da ako su spisi Ellen G. White nadahnuti kao i Biblija, onda oni moraju biti „dio adventističke Biblije". Dalje je tvrdio da adventisti ovu činjenicu prijevarno kriju u svojim publikacijama.[85] Canright, koji je bio vođa Crkve adventista sedmog dana, odlučio je iznijeti stav za koji je kao adventist znao da je lažan. Nije htio priznati da su adventisti sedmog dana i sama Ellen G. White smatrali da su njeni spisi podložni Bibliji i dani da bi ljude vodili k Bibliji. Iako su adventisti sedmog dana oduvijek vjerovali da su spisi Ellen G. White proročki nadahnuti, nikada ih nisu smatrali kanonskim. Biblija ostaje osnova vjere i prakse i definira doktrinu adventista sedmog dana. Jedno od poglavlja *Life of Mrs. E. G. White* daje skicu njenog života. Canright je namjerno iskrivio svoje opise Ellen G. White da budu pejorativni. Opisujući je kao djevojčicu, koristio je pridjeve kao što su: „slaba, bolesna, neobrazovana, podložna utjecaju drugih i nenormalno religiozna i sklona uzbuđenjima". Njegov je zaključak bio da su viđenja Ellen G. White bila samo religijski dojmovi i da bi, da nije bilo ohrabrenja i potpore njenog muža Jamesa Whitea i drugih vođa, vjerojatno odustala od svojih viđenja kao od zabluda.[86] To je dovelo do sljedeće tvrdnje da su drugi utjecali na njeno pisanje.[87] On je sugerirao da je nakon smrti svog muža stekla veći utjecaj, ali se u pripremi svojih poruka i dalje oslanjala na druge. Canright je tvrdio da tijekom posljednjih godina svog života „često nije poznavala svoje najbliže prijatelje, pa čak ni neke od svojih pratitelja koje je viđala gotovo svakodnevno". Doveo je u pitanje njen „nadzor" nad tekstom vlastitih knjiga i tvrdio da su ih ustvari pisali njeni pomoćnici.[88] Poglavlje se završava tvrdnjom da je Ellen G. White bila „egocentrična i, povremeno, hvalisava", „prirodno fanatična" i „sklona ekstremnim stavovima"; da ona „nikada ne bi tolerirala pitanje njenog autoriteta" (što je izazvalo njen „najveći gnjev"); da se „[petljala] u poruke za koje je govorila da ih joj je Bog dao" i da ih nikada nije „[zapisala] kako treba"; i konačno, kako je bila „sklona da bude oštra i stroga". Za Canrighta, „opće djelovanje 'svjedočanstava'" bilo je da među njenim „sljedbenicima stvori duh špijuniranja, pronalaženja grešaka, kritiziranja i osuđivanja jedni drugih", što je dovelo do „uskog, fanatiziranog, neprijateljskog" stava prema onima koji nisu bili adventisti.[89] Za druge koji su dobro poznavali Ellen G. White i one koji su pomno ispitivali njen život ovi opisi su čudni i potpuno su izvan pravog karaktera njenog života, iskustva i službe. U

ostatku knjige Canright je imao tematska poglavlja koja su raspravljala o pitanjima kao što su: zatvorena vrata, prikriveni spisi, njena viđenja izazvana epileptičnim napadima, plagijatorstvo, bogaćenje putem viđenja i njena priprostost i povijesne netočnosti. Sve u svemu, autor koristi nepotpune ilustracije, insinuacije, generalizacije i tvrdnje, dok se ne uspijeva jasno baviti takvim fundamentalnim teološkim pitanjima kao što su: otkrivenje i nadahnuće, ljudskost proroka u procesu nadahnuća i hermeneutika. Jedno teološko pitanje koje je površno obradio — Ellen G. White i Sveto pismo — bilo je pogrešno predstavljeno. Sagledao je njene spise kao dio dodan Bibliji za adventiste sedmog dana.

Ograničene publikacije tijekom 1890-ih

Postojala je stanka u objavljivanju materijala o Ellen G. White tijekom 1890-ih. To je možda rezultat njene produžene misije u južnom Tihom oceanu i Australiji. Napustila je Sjedinjene Američke Države u jesen 1891. u dobi od 64 godine i ondje ostvarila devetogodišnji boravak. Održavala je aktivnu prepisku sa crkvenim vođama u Sjedinjenim Američkim Državama i napisala *The Desire of Ages* / hrv. *Čežnju vjekova*, svoju dobro poznatu knjigu o Kristovom životu. U spisima Ellen G. White objavljenim 1896. godine postojao je indeks referencija na Sveto pismo. U predgovoru je jasno stajalo da spisi Ellen G. White nisu imali cilj „zauzeti mjesto Biblije, već skrenuti pažnju i potaknuti pažljivo proučavanje načela što ih ona sadrži“.[90]

J. H. Kellogg, Frank Belden, A. T. Jones i braća Ballenger

Još jedan istaknuti protivnik Ellen G. White iz tog razdoblja bio je J. H. Kellogg i oni koji su s njim bili povezani. Godine što ih je Ellen G. White provela na obalama južnog Tihog oceana onemogućile su je da se osobno susreće s mnogim crkvenim i medicinskim vođama. Njena aktivna prepiska i pisani savjeti bili su potpuno lišeni mogućnosti da se dopune neposrednom osobnom komunikacijom. Kako je devetnaesto stoljeće završavalo, Kellogg je počeo vjerovati da je na Ellen G. White više utjecalo ono što su joj ljudi govorili od njenih viđenja, posebno u svjedočanstvima koja mu je napisala. Njegov je odgovor bio sličan onom Uriaha Smitha tijekom 1880-ih zbog krize na Battle Creek Collegeu i sukoba na Zasjedanju Generalne konferencije u Minneapolisu 1888. godine. Kelloggova teološka neslaganja oko Božje prirode i Njegove osobnosti i pokušaji kontrole adventističkih medicinskih ustanova konačno su rezultirali njegovim isključenjem iz članstva Crkve Adventista Sedmog Dana 1907. godine.

Neslaganja su se javila negdje u vrijeme dvaju velikih požara u Battle Creeku koji su uništili zgrade Battle Creek Sanitariuma i Review and Heralda. Kelloggovi sljedbenici i drugi bili su kritični prema vođama Review and Heralda i Generalne konferencije. Među njima bio je i nećak Ellen G. White Frank Belden. Oko 1903. njegov se sukob s Review and Heraldom produbio zbog nekoliko različitih pojedinosti, od kojih je možda najistaknutija bila odbijanje Review and Heralda da objavi rukopis njegove knjige *Conscience in Every Age*. Tijekom izrade ilustracija napravio je značajne troškove i primao isplate što ih je trebalo oduzeti od budućeg honorara za knjigu. Kad rukopis nije objavljen, obratio se svojoj teti Ellen G. White. U svojoj prepisci s njom koristio je veoma oštre izraze protiv raznih radnika u rukovodstvu Review and Heralda i Generalne konferencije. Pretpostavljao je da će ga Ellen G. White podržati pošto je i ona pisala o problemima u Review and Heraldu i o opasnosti od „kraljevske moći“ u crkvenom rukovodstvu.[91] Počeo je vjerovati da su W. C. White i drugi zatajili njegova pisma od Ellen G.

White, a kad je konačno dobio ukor od Ellen G. White, pretpostavio je da su tijekom njegovog pisanja njen sin i drugi utjecali na nju.[92] Takvo razumijevanje izazvalo je njegovo odbacivanje proročkog dara njegove tete pa je do kraja života bio njen ogorčeni protivnik kao i svog bratića W. C. Whitea. On je ponovo objavio uz komentare neku ranu crkvenu periodiku pokušavajući pokazati da je Ellen G. White vjerovala u zatvorena vrata.[93] Također je surađivao s njenim drugim protivnicima.

Bura koja se podigla oko sukoba s Kelloggom izazvala je štetne publikacije koje su se protivile Ellen G. White i njenoj proročkoj službi. Godine 1906. A. T. Jones je osporio način na koji je Ellen G. White predstavila događaje u pogledu na sukob u Battle Creeku u vezi sa crkvenom organizacijom i medicinskim radom.[94]

Odbor Generalne konferencije adventista sedmog dana dao je odgovor nekoliko mjeseci kasnije.[95] Usred ovog sukoba Ellen G. White je posredovanjem viđenja stekla dojam da bi bilo dobro ponuditi odgovore na iskrena pitanja medicinskih zaposlenika u vezi sa svojim svjedočanstvima.[96] Ubrzo su stigla mnoga pitanja i ona ili njeno osoblje odgovorili su na njih. Zbirke dokumenata u Društvu za ostavštinu Ellen G. White čuvaju više od 30 pisama što ih je Ellen G. White napisala između travnja i listopada 1906. godine i koja se bave tim pitanjima.[97] Najobimniju zbirku pitanja objavio je C. E. Stewart u traktatu od 89 stranica koji je postao poznat kao „The Blue Book".[98] Knjiga je viđena kao napad na Ellen G. White u obliku pitanja umjesto da ispuni svoj cilj i odgovori na prave nesporazume. Ona se prema Stewartovoj knjizi odnosila kao prema drugim protivničkim publikacijama, na koje nije htjela odgovoriti u prethodnim godinama. Stewart i drugi stekli su mnogo kapitala njenim odbijanjem da odgovori na tu publikaciju. Ellen G. White je napisala da „čim se jedno [suprotstavljajuće pitanje] ukloni, bit će ponuđeno drugo. Dobila sam uputu da kažem: 'Gospod ne bi želio da se moj um zaposli na taj način'."[99] Stewartov je traktat kasnije ponovo tiskao (s indeksom) E. S. Ballenger.[100]

Kako se Ellen G. White bližila kraju svog života, bilo je onih koji su tvrdili da ona više nema proročki dar zbog svoje starosti. U traktatu napisanom oko 1910. godine, E. T. Russell je odgovorio na optužbe A. T. Jonesa da su drugi ili manipulirali spisima Ellen G. White, ili da su utjecali na nju, posebno na njene izjave u vezi s tim trebaju li se adventisti sedmog dana uzdržavati od posla nedjeljom da bi izbjegli vrijeđanje svojih susjeda.[101] Uz svoj dugi odgovor na ovu optužbu, Russell je pružio i neke nove argumente u obrani Ellen G. White. On se posebno osvrnuo na tri pitanja: 1. Jesu li je njene starosne godine diskvalificirale kao proročkog glasnika? 2. Budući da nije imala otvorena viđenja dugi niz godina, je li ona i dalje primala posebna otkrivenja? 3. Jesu li njome manipulirali drugi? Russell je koristio primjere Jakova, Ahije i apostola Ivana kako bi pokazao da je neke proroke Bog učinio korisnim do kraja njihovog života. Zatim je dao biblijske primjere proroka koji su bili vođeni noćnim snovima i ilustrirao da je preko noćnih snova kod Ellen G. White ostao natprirodan karakter poruka. Naročito se usredotočio na *Testimonies for the Church,* vol. 9 / hrv. *Svjedočanstva za Crkvu,* sv. 9. kao na ilustraciju, uspoređujući tu knjigu s onim što je napisala tijekom prethodnih desetljeća.

Godine 1913. počeo je izlaziti *Gathering Call* / hrv. *Poziv na okupljanje* u Aldersonu, u Oklahomi, čiji je urednik bio Lee Eylar. Energija iza pokreta, koji je ovaj časopis predstavljao, potjecala je od A. F. Ballengera, G. G. Ruperta i A. T. Jonesa. Svrha lista bila je okupiti one koji su ili napustili Crkvu ili su bili isključeni iz Crkve Adventista Sedmog Dana. Također se suprotstavljao 1844., Isusovoj službi pomirenja u posljednje vrijeme u Svetinji nad svetinjama nebeskog Sveti-

šta, i nadahnuću spisa Ellen G. White. U roku od dvije godine redakcija se preselila u Riverside, u Kaliforniji, s A. F. Ballengerom kao urednikom i A. T. Jonesom i Lee Eylarom kao kouredniciima.[102]

Ballenger je definirao svoj stav o Ellen G. White u seriji članaka tijekom 1914.[103] Oni su malo preoblikovani i sastavljeni u traktat pod naslovom *The Spirit of Prophecy and the Gift to Prophesy* / hrv. *Duh proroštva i dar proroštva.*[104] Prvi put je objavljen u *Gathering Callu* u lipnju 1916. Taj je traktat objavljivan u raznim izdanjima tijekom dvadesetog stoljeća. Njegova osnovna pretpostavka bila je da „duh proroštva" izjednačen sa „svjedočanstvom Isusovim" iz Otkrivenja 19,10 nije isto što i „dar proroštva" kako je prikazan u Bibliji.[105] On je napisao: „Postoje *dvije različite klase* proroka i dvije klase prorokovanja koje su razvidne u Pismu. Jedna klasa obuhvaća one proroke preko kojih je Bog dao *izvorno* proroštvo, izvorno Isusovo svjedočanstvo koje se nalazi u Bibliji. Ta klasa prorokovanja je potpuna. Više neće biti takve klase prorokovanja. Neće biti dodataka Bibliji... Ali postoji još jedna klasa proroka, druga klasa prorokovanja koja će se nastaviti do kraja. To su oni koji prorokuju, ili *svjedoče* [o] *izvornim* Isusovim proročanstvima koja su zapisana u knjizi, kao 'hrana koja se daje u pravo vrijeme' svijetu."[106]

U mjesecu u kojemu je Ellen G. White umrla, Ballenger je napisao: „Vjerujemo da je bila iskrena, ali je pogriješila vjerujući da je njeno djelovanje bilo ispunjenje Otkrivenja 12,17 i 19,10, gde je Ostatak predstavljen kako drži zapovijedi Božje i ima svjedočanstvo Isusovo, što je duh proroštva. Greška je u mišljenju da je duh proroštva isto što i dar prorokovanja. S tim pogrešnim tumačenjem bilo je lako pasti u grešku da je djelovanje gospođe White bilo ispunjenje tog proročanstva."[107]

Drugi, kao što su W. W. Fletcher i John Easterly, pratili su Ballengerovo tumačenje da se duh proroštva i Isusovo svjedočanstvo odnose na ono što Sveti Duh čini u životu svakog kršćanina dajući mu osvjedočenje u pogledu na Isusa.[108]

Nakon smrti Ellen G. White, Ballenger i Jones isticali su da, s obzirom da nema živog proroka u Crkvi adventista sedmog dana, oni više ne mogu tvrditi da imaju Duh proroštva.[109] A. F. Ballenger je stavljao naglasak na djelovanje Svetog Duha i silu Duha da iscjeljuje i daje moć kao na dan Pedesetnice. Nakon što je umro 1921. godine, njegov brat E. S. Ballenger postao je urednik *Gathering Calla*.[110] E. S. je nastavio raditi kao urednik do svoje smrti 1955. godine. [111] Zauzeo je oštriji stav u časopisu od svog brata. Ured *Gathering Calla* objavljivao je mnoge traktate i knjižice suprotećі se Ellen G. White i doktrini o Svetištu adventista sedmog dana.[112] Također su surađivali s drugim denominacijama i grupama koje su imale istovjetne stavove.

Nekoliko godina Donald E. Mote pomagao je Johnu Easterlyju u daljnjem uređivanju *Gathering Calla*, a 1961. on je postao urednik. Mote je nastavio rad na sličan način kao Ballenger. Potpora je za publikaciju na kraju počela opadati, a posljednji broj se pojavio 1994. godine. Mote je prodao dokumente i biblioteku *Gathering Calla* Sveučilištu Andrews, gdje je ona postala dijelom Centra za adventistička istraživanja.

Ostale publikacije od 1900. do 1915. godine

Uz antagonističke materijale razvijene u krugu ljudi povezanih s Kelloggom, A. T. Jonesom i A. F. Ballengerom, postojao je niz drugih protivnika koji su između 1900. i 1915. objavljivali tekstove o Ellen G. White i doktrini adventista sedmog dana. Postojao je širok spektar stavova među neadventistima ili bivšim adventistima. Aaron Nyman, poduzetnik iz Chicaga, u Illinoisu, napisao

je veliko djelo s više od 400 stranica da bi opovrgnuo proročka tumačenja kako adventista sedmog dana tako i Charlesa T. Russella. Dobar dio knjige analizira Ellen G. White i njena viđenja.[113] Nyman je također napisao dodatni traktat isključivo o Ellen G. White.[114]

Jedinstveni traktat iz 1912. godine, napisan kao otvoreno pismo proroka Helgea T. Nelsona, oštro je osudio Ellen G. White, koristeći vlastita „viđenja" kao osnovu svoje komunikacije.[115]

Ovo je doba bilo preplavljeno negativnim publikacijama. Uz spomenute, postoji možda još desetak koje su napisali različiti pojedinci, uključujući Charlesa Barra, L. R. Conradija, Davida Hughesa, E. B. Jonesa, Charlesa Stewarta, Willa Trowbridgea i F. E. Washburna.[116] Neki od ovih autora nastavili su objavljivati i u sljedećem razdoblju. Bilo je nekoliko pratećih radova. Dva manja rada napisali su G. A. Irwin i Mary McReynolds.[117]

Traktat J. Franklina Coona, liječnika osteopata, opširno je koristio spise Ellen G. White u pokušaju dokazivanja da je ona podržavala osteopatsku praksu kao ispravan pristup adventističke službe zdravlja. On je dalje predlagao da je Isus koristio osteopatske metode tijekom svog iscjeljivanja (Luka 13,10-13).[118] Ellen G. White je odbacila njegovu porabu njenih spisa u potpori osteopatskoj teoriji i praksi.[119]

J. N. Loughborough i *Proročki dar*

Možda najvažnija pozitivna publikacija iz ovog razdoblja bila je *The Prophetic Gift in the Gospel Church* / hrv. *Proročki dar u evanđeoskoj crkvi* J. N. Loughborougha, u Biblioteci proučavatelja Biblije iz 1901. godine.[120] Njenih 120 stranica bilo je podijeljeno na dva dijela. U prvom je razmatran dar proroštva u biblijskim i postbiblijskim vremenima, a u drugom je preispitivano proročko iskustvo Ellen G. White. Loughborough je primijetio da od 1884. nije dobivala javna ili „otvorena viđenja", već „noćna viđenja".[121] Svoj argument je učvrstio pokazujući da su biblijski proroci također doživljavali noćna viđenja ili snove. U drugom dijelu dao je sedam „pravila" za procjenu je li prorokova tvrdnja istinita, a zatim ih primijenio na Ellen G. White. Revidirano drugo izdanje pojavilo se 1911. godine.[122] Loughborough je također napisao i druge povijesti Adventističke crkve sedmog dana koje su opširno obrađivale razna pitanja u vezi s Ellen G. White.[123]

Kad je Ellen G. White umrla 16. srpnja 1915. godine, objavljeno je nekoliko istraživanja o njenom životu koja su razmatrala njen doprinos Crkvi adventista sedmog dana i širem društvu.[124]

Sažetak: 1884. - 1919.

Tri i pol desetljeća tog razdoblja obilježeno je mnoštvom suprotstavljenih publikacija protiv Ellen G. White i njenog proročkog dara. Istodobno, bilo je relativno malo publikacija potpore. Glavni protivnici Ellen G. White bili su D. M. Canright, J. H. Kellogg, A. T. Jones i A. F. Ballenger. Mnoge od njihovih publikacija bile su obimne, izražene u knjigama i u dugo objavljivanom časopisu *Gathering Call*. Nekoliko adventističkih publikacija bili su traktati koji su nepotpuno odgovorili na izazove protivnika Ellen G. White.

Oni koji su osporavali Ellen G. White obično su bili plitki u svom istraživanju i često su koristili lažne optužbe, napade na njen karakter, insinuacije i tehničke detalje u vođenju rasprave. Nijedan se od njih nije na odgovarajući način bavio teološkim pitanjima, kao što su: kako je funkcioniralo posebno otkrivenje i proces nadahnuća. Malo je napisano o dragocjenoj ulozi viđenja Ellen G. White u adventističkoj doktrini i praksi ili u savjetovanju i crkvenoj misiji.

4. Razdoblje ozbiljnog unapređenja — 1920. - 1975.

Sredina dvadesetog stoljeća donijela je stabilan napredak dužih djela o Ellen G. White i proročkom daru. Crkva adventista sedmog dana konačno se počela ozbiljno baviti proročkim darom Ellen G. White izdajući djela u obliku knjige.[125] Uteg na vagi pretegao je sada na drugu stranu u odnosu na prethodno razdoblje, i mnoge publikacije u dužini cijele knjige razvijene su da odgovore na argumente protivnika i daju teološku i povijesnu osnovu za viđenja i proročko vodstvo Ellen G. White. U prvim godinama nakon smrti Ellen G. White pojavilo se nekoliko antagonističkih knjiga koje su nastavile trendove onih koje su objavljene u posljednjim godinama njenog života.[126] Sredinom dvadesetog stoljeća pojavili su se i znanstveni radovi u području o Ellen G. White i adventističkoj povijesti.

Adventističke knjige o Ellen G. White tijekom 1920-ih i 1930-ih

Objavljivanje cijelih knjiga o Ellen G. White od strane adventista sedmog dana počele su 1922. godine objavljivanjem *Divine Predictions* / hrv. *Božanskih predviđanja,* kompilacije od 464 stranice F. C. Gilberta, uz doprinose J. N. Loughborougha, S. N. Haskella, W. C. Whitea i G. B. Starra.[127] Prethodno najobimnije djelo posvećeno isključivo Ellen G. White i njenoj službi bila je D. M. Canrightova knjiga od 291 stranice *Life of Mrs. E. G. White.* Gilbertova knjiga ostala je najobimnije djelo u narednih nekoliko desetljeća. *Divine Predictions* predstavlja biografiju Ellen G. White i njen doprinos razvoju Crkve adventista sedmog dana i napisana je iz povijesne perspektive djelovanja proviđenja fokusirajući se na ispunjena proročanstva Ellen G. White.

Devet godina kasnije, 1931., prvu opširnu biblijsku raspravu o daru proroštva objavio je adventistički evangelizator Carlyle B. Haynes. *The Gift of Prophecy* / hrv. *Dar proroštva* je proširen u drugom izdanju 1946. i kasnije preveden na druge jezike.[128] Ta je knjiga bila značajan izvor za jednu generaciju adventista. Ona se bavila klasičnim pitanjima, kao što su način na koji se Bog obraća ljudima, biblijski testovi istinskog proročkog očitovanja i natprirodna narav viđenja i snova.

Tri druga vrlo značajna djela pojavila su se tijekom 1930-ih: *The Testimony of Jesus* (1934) / hrv. *Svjedočanstvo Isusovo*, urednika Review and Heralda F. M. Wilcoxa, i knjige dvojice bivših predsjednika Generalne konferencije: *The Abiding Gift of Prophecy* (1936) / hrv. *Trajni dar proroštva*, A. G. Daniellsa, i *The Spirit of Prophecy and the Advent Movement* (1937) / hrv. *Duh proroštva i Adventni pokret*, W. A. Spicera. Wilcox se pozabavio teškim pitanjima, kao što su ljudska ograničenja Ellen G. White, verbalno nadahnuće, zatvorena vrata i njeni spisi kao test za članstvo u Crkvi. Njegovo je izdanje ponovo tiskano 1944. godine zbog velike potražnje.[129] Daniellsov *The Abiding Gift of Prophecy* dao je pregled povijesti pokazujući da je dar proroštva bio aktivan još od patrijarhalnog doba. Posljednja trećina knjige objašnjava kako je dar proroštva vodio Crkvu adventista sedmog dana.[130] Spicerova je knjiga pokrivala materijal sličan onom u Haynesa i Wilcoxa, iako je njegov cilj bio pokazati utjecaj proročkih uputa na povijest i razvoj Crkve adventista sedmog dana.[131] Priroda adventnog pokreta na osnovi djelovanja proviđenja bila je omiljena Spicerova tema.[132] Spicer je također objavio traktate o sličnim temama i odgovor na spise D. M. Canrighta.[133]

Godine 1933. William H. Branson je napisao opsežan odgovor od 319 stranica na D. M.

Canrightovu knjigu *Seventh-day Adventism Renounced* (koja se tiskala još dugo nakon Canrightove smrti). Bransonova knjiga obuhvaćala je poglavlje u vezi s radom Ellen G. White.[134] Osnovna poanta knjige bila je da je Canright odbacio ne samo učenje adventista sedmog dana već „i fundamentalna učenja velikih protestantskih Crkava u vezi s Božjim zakonom".[135] Branson je odgovorio na Canrightovu optužbu da su spisi Ellen G. White druga Biblija. Koristio je Canrightovo svjedočanstvo iz 1877. godine napisano dok je još bio adventist sedmog dana kako bi pokazao njegovo razumijevanje da je Biblija temelj adventističke vjere, a ne spisi Ellen G. White.[136]

Ruth Wheeler je 1939. godine objavila *His Messenger* / hrv. *Njegov Glasnik*, prvu knjigu životopisnih priča o Ellen G. White namijenjenu mladima i široj publici.[137] Knjiga je imala dug život i ponovo je tiskana 2001. godine.[138] Mnoge će druge knjige takvih priča o Ellen G. White uslijediti u budućim godinama.

Adventističke publikacije o Ellen G. White tijekom 1940-ih

Godine 1940-te donijele su nekoliko značajnih publikacija u vezi s Ellen G. White. Godine 1943. Dores E. Robinson, tajnica Ellen G. White, objavila je *The Story of Our Health Message* / hrv. *Povijest naše zdravstvene vijesti*. Do danas su se pojavila tri izdanja te knjige, a razmatrano je i četvrto.[139] Dobro istražena i sveobuhvatna studija Robinsonove o adventističkoj zdravstvenoj poruci opširno upućuje na Ellen G. White i njenu ulogu u razvoju naglaska na zdravlje adventista. Godine 1945. Društvo za ostavštinu Ellen G. White objavilo je *Notebook Leaflets*/ hrv. *Listove iz bilježnice*, koji su u velikoj mjeri predstavljali materijal Ellen G. White. Sadržavali su nekoliko raznolikih traktata koji su čitatelju pomagali u razumijevanju viđenja Ellen G. White, rada Društva za ostavštinu Ellen G. White i drugih važnih tema.[140] Većina materijala razvijena je u Elmshavenu tijekom 1920-ih i 1930-ih.[141]

Godine 1946. George K. Abbott, liječnik, autor knjige o hidroterapiji koji je bio blisko povezan s adventističkim medicinskim djelovanjem, predstavio je seriju evangelizacijsko-zdravstvenih studija na Pacific Union Collegeu u Kaliforniji. Materijali su predstavljeni u tiskanom rukopisu nastavnog plana i programa pod nazivom *Studies in the Testimonies and Science* / *Studije o svjedočanstvima i znanosti*. [142] Sljedeće godine objavljeni su kao knjiga pod naslovom *The Witness of Science to the Testimonies of the Spirit of Prophecy* / *Svjedočenje znanosti o svjedočanstvima Duha proroštva*.[143] Godine 1948. objavljena je u izdanju Pacific Pressa i široko rasprostranjena među adventistima.[144]

Godine 1947. Lewis Christian pisao je s gledišta vodstva proviđenja o ulozi viđenja Ellen G. White i njihovom utjecaju na razvoj Crkve Adventista Sedmog Dana.[145] Također je pružio osnovne obavijesti o proročkom daru iz Svetog pisma uz preispitivanje legitimnosti viđenja Ellen G. White.

Adventističke publikacije o Ellen G. White tijekom 1950-ih

Najsveobuhvatnija i najznačajnija publikacija dosad o Ellen G. White i proročkom daru bila je *Elen G. White and Her Critics* / hrv. *Ellen G. White i njeni kritičari* Francisa D. Nichola.[146] Kao urednik *Review and Heralda* i kao glavni urednik *Seventh-day Adventist Bible Commentary* / hrv. *Adventističkog biblijskog komenta*ra koji će uskoro nakon toga biti objavljen, Nichol je bio jedan od najutjecajnijih pisaca među adventistima svog vremena. Njegova znanstvena knjiga o milleritskom

pokretu *The Midnight Cry* / hrv. *Ponoćni poklič*, gotovo je potpuno odagnala dugogodišnje mitove u vezi s Williamom Millerom i adventistima koji su se priključili njegovom pokretu.[147] Nicholova knjiga od 703 stranice *Elen G. White and Her Critics* bio je definitivan adventistički odgovor na Canrightov *Life of Mrs. E. G. White*. Nichol je prepoznao da je Canrightova knjiga „najpotpunije u tiskanom obliku izložila glavne optužbe protiv gđe White" i da su drugi „u velikoj mjeri prepisivali od njega".[148] Nichol je pokazao važnost te teme prepoznavanjem manifestacije proročkog dara kao „znaka raspoznavanja" za adventiste sedmog dana. Iako je sada donekle zastario, Nicholov rad pruža detaljne odgovore na širok spektar izazova iznijetih protiv proročkog dara Ellen G. White. Godine 1964. Nichol je napisao dijalošku i popularnu knjigu, namijenjenu široj publici, kako bi predstavio Ellen G. White i njenu proročku službu pod naslovom *Why I Believe in Mrs. E. G. White* / hrv. *Zašto vjerujem u gospođu E. G. White*.[149] Ova knjiga nije napisana u apologetskom stilu; umjesto toga Nichol je ponudio kratku pozitivnu prezentaciju koja se bavila pitanjima i temama koje su zabrinjavale adventiste sedmog dana.

W. E. Read je 1952. godine objavio svoju knjigu o daru proroštva zasnovanu na Bibliji. Naslov njegove knjige odražavao je tri načina na koja je Bog „odabrao da sebe učini poznatim ljudima": *Biblija, Duh proroštva i Crkva*.[150] *A Prophet Among You* / hrv. *Prorok među vama*, indeksirani udžbenik za koledž od 505 stranica autora T. Housela Jemisona, pojavio se 1955. godine.[151] Jemisonova je knjiga vrijedna spomena jer je do detalja obradila neka teološka i biblijska pitanja koja se odnose na proročki dar. Sličnog sadržaja, iako ne u formatu udžbenika, bila je knjiga Dentona E. Reboka *Believe His Prophets* / hrv. *Vjerujte prorocima Njegovim*. Prvotno objavljena u Indiji pod naslovom *Divine Guidance* / hrv. *Božansko vodstvo*, postala je referentno djelo u Kršćanskoj kućnoj biblioteci za adventiste sedmog dana i imala je vrlo širok utjecaj.[152]

Godine 1953. Arthur W. Spalding je objavio omiljenu životnu priču Ellen G. White s najistaknutijim dijelovima njenog života u *There Shines a Light* / *Tamo sija svjetlost*.[153] Iste godine Gladys King-Taylor objavila je preispitivanje jasnoće, snage i ljepote retoričkog stila Ellen G. White u pisanju serije knjiga u pet svezaka *Conflict of the Ages* / Vjekovni sukob. [154] King-Taylorova se oslanjala na teoriju i primjenu literarne kritike kako su je razumjeli različiti retoričari tog vremena, a među njima osobito John Franklin Genung.

Društvo za ostavštinu Ellen G. White objavilo je dvije referentne knjige o razumijevanju i tumačenju spisa Ellen G. White kao i *Notes and Papers* / hrv. *Bilješke i radovi* što ih je Arthur White koristio za predavanja na Teološkom fakultetu. One su ostale važna referentna djela tijekom godina. *Ellen G. White, Messenger to the Remnant* / hrv. *Ellen G. White, Vjesnik Ostatka,* knjiga je objavljena 1954. i revidirana 1969.,[155] a zasnovana je na pet traktata Društva za ostavštinu Ellen G. White iz pera Arthura Whitea[156] prvotno objavljenih u obliku članaka u časopisu *Ministry*. *Spirit of Prophecy Treasure chest* / hrv. *Škrinja s blagom Duha proroštva*, pripremljena kao udžbenik za dopisni tečaj o proročkom vodstvu Glasa proroštva, sadržavala je građu Arthura Whitea, D. A. Delafielda i drugih.[157] Godine 1956. Arthur White je pripremio zbirku materijala za nastavu proročkog vodstva koju je održavao na Adventističkom teološkom fakultetu. *Notes and Papers* nastavili su se objavljivati i revidirati tijekom godina i još su dostupni na stranici Društva za ostavštinu Ellen G. White.[158] Godine 1963. D. A. Delafield je napisao traktat od 90 stranica za nove osobe koje se bave istraživanjem Ellen G. White pod naslovom *Ellen G. White and Seventh-Day Adventist Church*.[159]

Evangeličko ispitivanje Ellen G. White u vezi s *Pitanjima o doktrini*

Godine 1955. i 1956. donijele su razgovore između vođa adventista sedmog dana i evangelika Donalda Greya Barnhousea i Waltera Martina. Pozadina ovih sastanaka bila je prepiska između T. E. Unruha, predsjednika jedne adventističke konferencije, i Barnhousea, koji je bio urednik časopisa *Eternity* i važan konzervativni evangelički vođa. Otprilike 1950. Unruh je poslao primjerak knjige Ellen G. White *Steps to Christ* Barnhouseu, koji je recenzirao knjigu u časopisu *Eternity*, uz zaključak da je „pogrešna u svim svojim dijelovima".[160] Godine 1954. Barnhouse i Izdavaštvo Zondervan Publishing zamolili su mladog evangelističkog znanstvenika povezanog s časopisom *Eternity* Waltera Martina, da napiše knjigu o adventistima. Martin je zatim kontaktirao Unruha, koji je organizirao sastanak s LeRoyem Froomom, W. E. Readom i, kasnije, R. A. Andersonom, iz Generalne konferencije adventista sedmog dana. Rezultat ovog i drugih sastanaka bio je izniman. Sumnjičavost na objema stranama zamijenilo je iskreno poštovanje. Konačni rezultat bilo je objavljivanje knjige *Seventh-day Adventists Answer Questions on Doctrine* / hrv. *Adventisti sedmog dana odgovaraju na pitanja o doktrini* i izjava Barnhousea i Martina da su adventisti doista „otkupljena braća i članovi Tijela Kristovog".[161] Reakcija na ovu deklaraciju i sličan stav koji je Martin zauzeo 1960. godine u svojoj knjizi *The Truth About Seventh-day Adventism* / hrv. *Istina o adventizmu sedmog dana* doveli su do užurbanih diskusija među evangelicima o tome jesu li adventisti doista ortodoksni u suštinskim istinama kršćanstva.[162] Martin se razlikovao od mnogih drugih evangeličkih kritičara adventizma u pokušaju da ispravno razumije adventističke doktrine i da se prema njima ponaša časno i pošteno. On je u svoju knjigu uključio poglavlje o Ellen G. White i zaključio: „Kršćani svih denominacija možda se žestoko ne slažu sa stavom adventista sedmog dana prema gospođi White, ali sve što je napisala o temama kao što su spasenje, ili kršćanski život, karakterizira je kao kršćanku u svakom smislu te riječi."[163] Barnhouse i Martin nisu prihvatili da je Ellen G. White očitovala proročki dar i odbacili su mnoge njene stavove. Ipak, rasprava i naknadne publikacije ovih ljudi pokrenule su novi trend u protestantskim krugovima koji je ojačao tijekom godina. Danas jedan broj znanstvenika adventista sedmog dana prisustvuje godišnjim sastancima Evangeličkog teološkog društva, a posljednjih je godina Adventističko teološko društvo bilo domaćin sekcije i redovno prezentiralo radove. Časopis *Ministry*, adventističke publikacije o vjerskoj slobodi i znanstvene publikacije Andrews University Pressa također su na različite načine stavljene na raspolaganje evangelicima i širokom spektru kršćanskih pastora i znanstvenika.

I unatoč tome što se prilično velik broj evangelika od 1980-ih donekle zagrijao za adventiste sedmog dana, tijekom 1960-ih mnoge od objavljenih reakcija na *Questions on Doctrine* i Martinovu *The Truth About Seventh-day Adventism* bile su negativne. Većina negativnih odgovora neposredno je upućivala na Ellen G. White i njeno proročko iskustvo kao razlog za odbacivanje adventista sedmog dana kao kršćana i tvrdnju da su oni kult, ili nešto vrlo blizu kulta. Pažljivo napisana disertacija Juliusa Nama dokumentirala je različite objavljene reakcije evangelika na knjigu *Questions on Doctrine* i stavove Barnhousea i Martina.[164]

Prvi objavljeni odgovor u nekom časopisu na *Questions on Doctrine* napisao je M. R. DeHaan i pojavio se u *The King's Businessu* u ožujku 1958. godine.[165] DeHaan je zaključio da je knjiga „samo opravdavanje njihovog [adventističkog] nepromijenjenog stava i obrana gospođe Ellen G. White, njihove proročice".[166]

Harold Lindsell s Fullerovog teološkog fakulteta izjasnio se o tom pitanju u *Christianity Today.*

Kao i DeHaan, njegov je odgovor bio usredotočen na Ellen G. White i njenu ulogu u odnosu prema Bibliji. Lindsell je tvrdio da adventisti vjeruju u „bezgrešnu prirodu učenja i života gospođe White". Zatim je tvrdio da evangelici nikada neće imati takav stav o „spisima Augustina, Calvina, Luthera i tako dalje". Zaključio je: „Gđa Ellen G. White vodeća je svjetlost SDA i smatra se njenim autoritativnim i konačnim glasom." F. D. Nichol je odgovorio Lindsellu i odbacio ideju da adventisti smatraju Ellen G. White „bezgrešnom", tvrdeći umjesto toga da je vide kao „slabo ljudsko biće, i kao ono koje je primilo otkrivenja od Boga".[167]

U *Christianity Today* Herbert S. Bird je reagirao na *Questions on Doctrine*, rekavši da su adventisti riješili svoja „doktrinarna pitanja" putem otkrivenja Ellen G. White. On je zaključio: „Je li moguć bilo kakav drugi zaključak, osim da se njeni spisi u pravom smislu mogu izjednačiti sa Svetim pismom?"[168] Bird je otišao korak dalje i objavio knjigu protiv Ellen G. White.[169] On je potvrdio evangeličko gledište o verbalnom nadahnuću u nepogrešivo biblijsko otkrivenje. Pisao je: „Kad Bog progovora, On govori nepogrešivo; Bog istine ne spušta se do takve dvosmislenosti kao što se to podrazumijeva u adventističkom izlaganju o karakteru autoriteta gospođe White. Odnosno, ako je u njenim spisima 'progovorio Bog, a ne grešni smrtnik', nema nikakvog razloga da im se uskraćuju božanske kvalitete, uključujući među njih i nepogrešivost." [170] U detaljnijem odgovoru na *Questions on Doctrine* i *The Truth about Seventh-Day Adventism* Waltera Martina, Bird je objavio *Theology of Adventists*. Ta njegova knjiga od 137 stranica nije svrstala adventiste sedmog dana među ortodoksne kršćane. Njegov osnovni zaključak, u smislu Ellen G. White, uključivao je priznanje da su adventisti prihvatili nadahnuće Svetog pisma. Ali on je negirao da su vjerovali u „dovoljnost" Biblije. Za njega je proročka uloga Ellen G. White prekršila „načelo *Sola Scriptura* " iz Vestminsterskog ispovijedanja vjere.[171] On nije prepoznao nikakvu razliku između kanonskih i nekanonskih spisa. Tako su „iskazi ljudi kao što su bili Agabus ili Filipove kćeri, ili pisane poruke Idda Vidioca, dolazile do onih kojima su bile upućene s potpuno istim autoritetom kao i kanonski spisi koji dolaze Crkvi danas.[172] Prema Birdu, autoritet i uloga spisa Ellen G. White moraju biti isti kao autoritet i spisi Pisma ako su nadahnuti od Boga. Iako to nije eksplicitno rekao, Birdova linija rezoniranja sugerira da kako je kanon Svetog pisma zatvoren, suvremeni proroci ne mogu biti legitimni bez potkopavanja Svetog pisma. Konačno je odbacio Crkvu adventista sedmog dana kao kršćansku denominaciju. Dva vjerovanja za koja je tvrdio da su ga nagnala na razmišljanje u tom pravcu bila su proročki dar Ellen G. White i doktrina o Svetištu. On je oboje vidio kao „ozbiljno kvarenje evanđelja".[173] Martin je pregledao Birdovu knjigu 1962. i zaključio da je njegovo egzegetsko pobijanje adventističke doktrine bilo „najbolje", ali da nije uspio pregledati dovoljno suvremenih adventističkih izvora. Također je osporio da Bird nije bio pošten optužujući adventiste za „galacianizam" ili pogrešnu kristologiju.[174] Tijekom 1960-ih pojavio se veliki broj drugih knjiga koje su odbacivale adventiste kao kult ili gotovo kult.[175]

Publikacije o Ellen G. White tijekom 1960-ih i ranih 1970-ih

Do 1960-ih mnogi od onih koji su blisko surađivali s Ellen G. White već su umrli. Rođaci Ellen G. White i Društvo za ostavštinu Elen G. White razvili su publikacije koje su omogućavale uvid u to kakav je tip osobe bila Ellen G. White s biografskim uvidima i odgovorima na pitanja. Među tim djelima nalaze se: *I'd Like to Ask Sister White* / hrv. *Želio bih pitati sestru White*, koja je objavljena kao prateći prilog uz *His Messenger* Rhut Wheeler;[176] a Ella Robinson, polusestra Arthura Whitea i najstarija unuka Ellen G. White, napisala je *Stories about my Grandmother* (1967) / hrv.

Priče o mojoj baki.[177] Ta je knjiga postala toliko omiljena adventistička knjiga da ju je Review and Herald ponovo objavio 1995. godine.[178] Nakon smrti Elle Robinson 1977. godine, njen sin Virgil sastavio je i organizirao dodatna sjećanja iz prve i druge ruke o životu Ellen G. White u knjizi *Over My Shoulder* / hrv. *Preko mog ramena*, objavljenu u izvorniku 1982. godine.[179]

Godine 1971. Društvo za ostavštinu Ellen G. White objavilo je knjižicu u kojoj je uspoređivala spise Ellen G. White sa suvremenom medicinskom znanošću.[180] U njoj se tvrdilo da su njena učenja o zdravlju i prehrani u velikoj mjeri prednjačila ispred njenog vremena. Arthur L. White, tajnik Društva za ostavštinu Ellen G. White, objavio je dvije knjige o Ellen G. White: *Ellen G. White: The Human Interest Story* / hrv. *Ellen G. White: životopisna priča* i *Ellen G. White Writings* / hrv. *Spisi Ellen G. White*.[181] Prva je napisana kao kratko djelo koje kazivanjem i slikama oslikava različite vidove njenog života, obuhvaćajući nju kao domaćicu, pisca, savjetnika i Božjeg vjesnika. Druga se pažljivo bavila pitanjima nadahnuća, autoriteta, integriteta i hermeneutike u spisima Ellen G. White. Dok je pokrivao nekoliko suštinskih tema, Arthur White je priznao i objasnio porabu literarnih izvora što ih je konzultirala Ellen G. White u području povijesti, iako nije proširio svoje objašnjenje na teologiju i medicinsku znanost. Upravo u ovim manje obrađenim područjima, a posebno u medicinskoj znanosti, najveći će izazov doći nekoliko godina kasnije.

Godine 1974. D. A. Delafield, pomoćni tajnik i član odbora Društva za ostavštinu Ellen G. White, napisao je knjigu *Elen G. White in Europe: 1885-1887*.[182] Koristio je i resurse Društva za ostavštinu i europske povijesne izvore tako da je knjiga ostala konačna povijesna studija o tom razdoblju života Ellen G. White.

Godine 1973. Herbert E. Douglass sastavio je i uredio zbornik osobnih svjedočanstava crkvenih vođa iz povijesti adventista sedmog dana.[183] Knjiga *What Ellen White Has Meant to Me* / hrv. *Što mi je Ellen G. White značila* udružila je suvremene i ranije pisce kako bi pokazala utjecaj spisa Ellen G. White na osobna iskustva adventista tijekom godina i njihovo vjerovanje u vezi s proročkim darom Ellen G. White.

Još jedna manja kompilacija pojavila se godinu dana kasnije, 1974. godine, ali s drugom namjenom. Sadržavala je sustavan vodič za čitanje na 32 stranice; Ronald E. Ruskjer bio je autor te knjige koja je nosila naslov *Ellen G. White: Prophet of the Last Days* / hrv. *Elen G. White: Prorok posljednjih dana*.[184] Vodič za čitanje obogaćen je kratkim člancima 21 adventističkog autora, uključujući H. M. S. Richardsa, Georga Vandemana, E. E. Clevelanda, Ruth Murdoch i S. Douglasa Waterhousea. Uključeni su zaposlenici u Društvu za ostavštinu Ellen G. White i drugi — Arthur White, Grace Jacques, Kenneth Wood i Paul Gordon. Suvremeni članci obuhvatili su 62 stranice teksta.

Iako nije napisana o Ellen G. White, knjiga *Prophets Are People* / hrv. *I proroci su ljudi* Bobbie Jane Van Dolson oslikava ljudskost biblijskih proroka, što je neizravno nagovijestilo da će isto važiti i za Ellen G. White.[185]

Rene Noorbergenova knjiga *Ellen G. White: Prophet of Destiny* / hrv. *Ellen G. White: Prorok sudbine*, objavljena 1972., napisana je u popularnom i dopadljivom stilu za širu javnost.[186] Skandinavac s adventističkim zaleđem, Norbergen je bio poznat kao reporter, urednik i autor. Postao je čuven i stekao slavu tako što je s Jean Dixon napisao bestseler knjigu o njenom životu pod nazivom *Moj život i proročanstva.* [187] Usto, napisao je knjigu o Davidu Bubaru, poznatom vidovnjaku.[188] Norbergen je suprotstavio Ellen G. White ovim osobama, kao i drugima koji su iskusili

paranormalne pojave. Izložio je deset biblijskih testova za pravog proroka i pregledao njen život i učenja — posebno u području zdravlja i velike borbe. Njegov odnos prema Ellen G. White bio je u najvećoj mjeri usklađen s gledištem adventista sedmog dana.

Protivničke publikacije

Pojavile su se neke protivničke publikacije tradicionalnih kritičara. Ballenger i Mote su nastavili objavljivati svoje radove i traktate i što je više moguće širiti. Neke denominacije, kao što su nazareni i baptisti sedmog dana, također su objavile osporavajuće materijale. Adventna kršćanska Crkva tiskala je povremene članke u svojim crkvenim časopisima protiv Ellen G. White i adventista sedmog dana. Osobito je zapažen serijal u pet nastavaka kao i kasniji nastavak takvih članaka Arthura V. Foxa u *World's Crisis* tijekom 1947. i 1948. godine, koji kritizira Crkvu adventista sedmog dana i Ellen G. White.[189]

Sažetak: 1920. -1975.

Tijekom tog razdoblja adventisti sedmog dana napisali su i objavili mnoge knjige i traktate. Nekoliko publikacija bavilo se teološkim i hermeneutičkim pitanjima, iako ne na sustavan način. To je razdoblje obilježila i izrazita suprotnost prethodnom razdoblju u kojemu su dominirali protivnici. Ipak, tijekom 1970-ih, uspon sekularizma, zajedno s aktivizmom iz 1960-ih, postavio je teren za ponovno oživljavanje kritičkog vrednovanja života, službe i spisa Ellen G. White.

5. Ponovno procjenjivanje života i službe Ellen G. White — 1976. - 2008.

Od 1970-ih traje intenzivno i detaljno preispitivanje Elen G. White i njenog proročkog iskustva. Pregled nedavnih publikacija o Ellen G. White otkriva pojačano zanimanje za njen život i službu. Također otkriva i stalni nedostatak jasnoće adventista sedmog dana o širokom spektru temeljnih pitanja, uključujući otkrivenje, nadahnuće, hermeneutiku, autoritet, biografiju i teologiju. Zbog velikog broja publikacija i dokumenata koji su razvijeni tijekom proteklih 35 godina, suvremeno će razdoblje biti podijeljeno na tri pododjeljka: (1) 1976. do 1984., sekularni izazovi i obnovljeno protivljenje; (2) 1985. do 1994., kretanje prema rješenju; i (3) od 1995. godine, postignuća i izazovi.

Sekularni izazovi i obnovljeno protivljenje: 1976. do 1984.

Prophetess of Health / hrv. *Proročica zdravlja* Ronalda Numbersa, objavljena 1976. godine, najvažnija je publikacija koja odbacuje posebno otkrivenje i nadahnuti autoritet Ellen G. White nakon Canrightove knjige *Life of Mrs. Ellen G. White*.[190] Numbers je napisao svoju knjigu dok je bio profesor povijesti na Sveučilištu Loma Linda. Većinu ideja Ellen G. White o zdravlju pripisao je njenim suvremenicima i iznio pretpostavku da je ona namjerno prikrila tu zavisnost. Numbers je apriorno marginalizirao sve natprirodno u zdravstvenim viđenjima i učenjima Ellen G. White.[191] Revidirao je i proširio svoju knjigu *Prophetess of Health* 1992. i ponovo 2008. godine, ali je njegova osnovna orijentacija ostala nepromijenjena.[192]

Godine 1976. osoblje Društva za ostavštinu Ellen G. White pripremilo je kritiku Numbersove knjige od 127 stranica s dodacima u kojima se nalazi materijal iz primarnih povijesnih izvora.[193] *A Critique of the Book Prophetess of Health* zaključuje da Numbers polazi od „naturalističkih" pretpostavki. U svom predgovoru Numbers je priznao kako su „učenici" Ellen G. White vjerovali da je primila „istinska otkrivenja od Boga" i „pripisali joj status jednak biblijskim prorocima". Pokušavajući da bude objektivan Numbers se „uzdržavao od porabe izraza božansko nadahnuće kao povijesnog objašnjenja". Odbacujući različite „pretpostavke" vodstva proviđenja, usvojio je povijesno-kritički pristup spisima Ellen G. White sličan pristupu svjetovnih povjesničara i mnogih suvremenih bibličara koji primjenjuju kritički pristup na izvještaje Biblije.[194]

Protestantski su evangelici uglavnom usvojili Numbersove zaključke u vezi s Ellen G. White, mada ne i sve njegove sekularističke pretpostavke. Izdavač Numbersovog trećeg izdanja *Prophetess of Health* bio je William B. Eerdmans, protestantski i povijesni evangelički izdavač.

Polovica desetljeća 1970-ih donijela je novi evangelikalizam u Adventističku Crkvu. Glavni aktivisti za tu perspektivu bili su Robert Brinsmead i Desmond Ford. Njihov naglasak na forenzičkom opravdanju ograničilo je pomirenje na Isusovu smrt na križu. Oni su definirali spasenje kao strogo legalan i zamjenički događaj, udaljen od posvećenja ili osobnog iskustva. Brinsmead je procjenjivao spise Ellen G. White kroz leće svoje perspektive „opravdanja vjerom" i kretao se trima fazama u svom tumačenju spisa Ellen G. White. Ove faze se očituju u trima publikacijama. Prva, 1975. godine, bila je *The Theology of Ellen G. White and an Evangelical Reflection* / hrv. *Teologija Elen G. White i evangelistički osvrt na nju*.[195] Nakon što je napustio svoj pogled na „probuđenje" u čudesnom savršenstvu Božjeg naroda u posljednjim danima pomoću mnogih izjava Ellen G. White, Brinsmead je sada tvrdio da se Ellen G. White držala striktno forenzičkog opravdanja i zamjenskog otkupljenja u spasenju.[196] Četiri godine kasnije, 1979., objavio je *1844 Re-Examined* / hrv. *1844. - preispitana* i tvrdio da su karakteristični elementi istražnog suda adventista sedmog dana i doktrine Svetišta bili suprotstavljeni zamjeničkom pomirenju i nisu zasnovani na Svetom pismu, nego su ovisni o spisima Ellen G. White.[197] Njegov pogled na Ellen G. White bio je podijeljen. Dok je potvrđivao da je Ellen G. White evangelistička u svojim pogledima na spasenje, odbacio je njene poglede na Svetište. Brinsmead je u velikoj mjeri slijedio apotelesmatsko (od grčki: *apotelesmatikos* - produktivan, plodan – *prim. prev.*) načelo Desmonda Forda kojim je 1844. razmatrana kao restauracija novozavjetnog evangelističkog evanđelja kako ga je on definirao. *1844. - preispitana* bila je na srednjoj poziciji koja se ubrzo 1980. preobrazila u stav da su spisi Ellen G. White bili neophodni za uspostavu doktrine adventista sedmog dana. Knjiga *Judged by the Gospel* / hrv. *Suđeni na osnovi Evanđelja* odustala je od bilo kakvog pokušaja usklađivanja Brinsmeadovog evanđelja forenzičkog supstitucijskog pomirenja sa stavovima adventista i Ellen G. White o doktrini Svetišta.[198] On je očekivanje od 22. listopada 1844. smatrao „fijaskom" i „apokaliptičkom fantazijom".[199] Brinsmead je doveo u pitanje etiku Ellen G. White u korištenju izvora i nije mogao uskladiti njene postupke sa svojim pogledom na nadahnuće.

Sastanak Desmonda Forda s vođama Crkve na ranču Glacier View, u Coloradu 1980., bio je veliko potresno iskustvo za Crkvu adventista sedmog dana.[200] Desetine propovjednika napustilo je Crkvu nakon toga jer nisu mogli uskladiti spise Ellen G. White i adventističke stavove o Svetištu s evanđeljem. Otada je većina protivnika Ellen G. White pogrešno vjerovala da su njeni spisi, a ne Biblija, osnova za karakteristične doktrine adventista sedmog dana. Odbor Daniela i Otkrivenja i Institut za biblijska istraživanja objavili su u tim interventnim godinama nekoliko obimnih knjiga

kako bi uspostavili biblijsku osnovu za doktrinu adventističkog Svetišta. Peti svezak u seriji Odbora Daniela i Otkrivenja, od ukupno sedam svezaka, pružio je pregled povijesti doktrine Svetišta u ranom adventizmu i odgovor na dokument Desmonda Forda iz Glacier Viewa.[201] Osim tog sveska, objavljena su i druga poglavlja koja su se bavila Ellen G. White i doktrinarnim ili interpretativnim pitanjima.[202] Odvojena publikacija Instituta za biblijska istraživanja iz 1981. bavila se pitanjima Svetišta i pomirenja iz biblijske, teološke i povijesne perspektive.[203] Pažljivo proučavanje razvoja teologije među adventistima sedmog dana pokazalo je da nijedna adventistička doktrina nije vodila svoje porijeklo od Ellen G. White. I unatoč tome, istina je da su njena prva viđenja poduprla kontinuiranu važnost proročkih razdoblja, opisanih u Danielu, na osnovi historicističkog modela. Tijekom njenog života, njeni spisi i služba bili su neodvojivo povezani s adventističkim proročkim okvirom.

Donald R. McAdams bio je strpljiviji i pomirljiviji znanstvenik od Rona Numbersa i drugih koji su donosili svoje zaključke bez obzira na posljedice. McAdams je nastojao raditi u okviru struktura Crkve Adventista Sedmog Dana i Društva za ostavštinu Ellen G. White kako bi bolje razumio način korištenja izvora Ellen G. White u knjizi *The Great Controversy*. Dobio je pristup materijalima u Društvu za ostavštinu Ellen G. White i pripremio studiju koja je dokumentirala upotrebu drugih povijesnih izvora od strane Ellen G. White. McAdams je vjerovao da visoko obrazovanje, a osobito Sveučilište Andrews, gdje je predavao, može utjecati na pozitivne promjene. Njegov istraživački materijal distribuiran je samo pouzdanim znanstvenim radnicima, crkvenim vođama i osoblju Društva za ostavštinu Ellen G. White. Njegovi materijali i prepiska zapečaćeni su na njegov zahtjev u Adventističkom centru za nasljeđe Sveučilišta Andrews. On je također osobno zadržao neke materijale. Najposlije 2008. godine, Benjamin McArthur, profesor povijesti na Južnom adventističkom sveučilištu, ispričao je, uz McAdamsovo dopuštenje, više detalja o povijesti istraživanja i iskustava iz ranih i sredinom 1970-ih.[204]

Godine 1982. Walter Rea, pastor Crkve adventista sedmog dana iz južne Kalifornije, objavio je 1982. godine *White Lie* (doslovno *The White Lie* – Bijelu laž – *prim.prev.*), koja je nadograđivala Numbersovu tvrdnju da je Ellen G. White u velikoj mjeri ovisila o drugim autorima i koristila njihov materijal bez davanja naznaka o tome. Knjiga Waltera Ree pokazala je literarne paralele između Ellen G. White i njoj suvremenih autora. Zaključio je da je ona u velikoj mjeri plagirala ono što je napisala.[205] Osnovna je pretpostavka te knjige da nadahnuće u suštini djeluje nezavisno od vanjskih nenadahnutih izvora. Stoga, budući da je Ellen G. White „intenzivno" koristila literarne izvore, njen autoritet nije zasnovan na posebnom otkrivenju, već na spisima drugih. Usto, Rea je tvrdio da je neetički prikrivala porabu izvora i pripisivala ih svojim viđenjima. Numbers i Rea su tvrdili da se Ellen G. White više oslanjala na literarne izvore nego što je većina to shvaćala. Međutim, kasnija istraživanja, kao što je temeljni „Projekt istraživanja 'Kristovog života'" Freda Veltmana[206], pokazali su da je Ellen G. White jasno razvila osobne nezavisne ideje i pravce mišljenja i da nije toliko zavisila od literarnih izvora u *The Desire of Ages* kao što je Rea predočio. Neka proučavanja bila su posvećena literarnom miljeu iz vremena Ellen G. White. Međutim, potrebno je više rada na području karakteristika i međuzavisnosti pijetističke književnosti devetnaestog stoljeća.

Utjecaj i publikacije četiriju osoba, Numbersa, Brinsmeada, Forda i Ree, unijele su novo usmjeravanje na proučavanje djelovanja Ellen G. White. Brojne publikacije i dokumenti ahivirani u Društvu za ostavštinu Ellen G. White pojavili su se kao odgovor na koncepte koje su predstavili

ovi ljudi. U ožujku 1981. Robert W. Olson objavio je svoje vrlo čitano i utjecajno djelo *One Hundred and One Questions on the Sanctuary and on Ellen White* / hrv. *Sto i jedno pitanje o Svetištu i o Ellen G. White*.[207] Olsonova se knjižica bavila širokim spektrom pitanja u vezi s optužbama Brinsmeada i Forda. Godine 1983. George Rice, kasnije pomoćnik tajnika Ellen G. White, objavio je *Luke, a Plagiarist*? / hrv. *Luka, plagijator?*[208] U tom izdanju on je predložio model biblijskog nadahnuća zasnovanog na Evanđelju po Luki. Tvrdio je da je Luka u suštini bio nadahnuti sastavljač koji je crpio iz različitih izvora i da, ako se razumije Lukin model, „optužbe za plagijat koje se danas iznose protiv Ellen G. White možda se ne bi ni pojavile".[209] Čak i prije nego što je Rea objavio svoju knjigu, George Robertson, još jedan propovjednik iz južne Kalifornije, objavio je *The White Truth (The White truth* - Bijela istina – *prim.prev.)*. Iako autor nije namjeravao da knjiga bude odgovor na *The White Lie*, izdavačka kuća ju je naslovila i prilagodila kako bi odgovorila na članke u javnom tisku i Reinoj prezentaciji.[210]

Tijekom 1980-ih redovni crkveni časopisi i Društvo za ostavštinu Ellen G. White odgovarali su na različita pitanja pomoću brojnih arhiviranih dokumenata i publikacija[211] o temama povezanim s Ellen G. White. Time su bila obuhvaćena pitanja kao što su: Ellen G. White i pitanja o Svetištu;[212] o načinu na koji je Ellen G. White pisala, literarnim izvorima i pitanju plagijata;[213] o zatvorenim vratima;[214] o odnosu Ellen G. White prema Svetom pismu;[215] o Ellen G. White i doktrini adventista sedmog dana;[216] o pitanju nadahnuća i autoriteta;[217] kao i o hermeneutici.[218] Većina dokumenata arhiviranih u Društvu za ostavštinu Ellen G. White nije bila objavljena u obliku publikacija, ali su učinjeni dostupnim širokom krugu korisnika i zbog toga se za potrebe ovog eseja prema njima odnosimo kao prema publikacijama.

Mnogi od članaka i arhiviranih dokumenata iz 1982. godine proizvedeni su u vezi s Međunarodnom konferencijom o proročkom vođenju 1982. održanom tijekom Zasjedanja Generalne konferencije. Društvo za ostavštinu Ellen G. White, pod rukovodstvom Roberta Olsona, sakupilo je relevantne članke iz časopisa i nazvalo ih *Periodical Articles Concerning Inspiration, Ellen G. White, and Adventist History* / hrv. *Članci iz periodike o nadahnuću Ellen G. White i adventističkoj povijesti*.[219] Roger Coon, koji je predavao o spisima Ellen G. White na Adventističkom teološkom fakultetu Sveučilišta Andrews, razvio je u dvjema knjigama antologiju objavljenih članaka o aktualnim pitanjima. Ovaj koristan izvor pokriva razdoblje između 1980. i 1992. godine.[220] Coon je također objavio korisnu knjigu koja opisuje najvažnija viđenja Ellen G. White i tri druga traktata.[221]

Godine 1983. Ron Graybill je završio svoju disertaciju o Ellen G. White i religijskim osnivačima u devetnaestom stoljeću.[222] Kao jedan od najvrsnijih istraživača u Društvu za ostavštinu Ellen G. White i djelotvoran pisac, razvio je niz vrijednih studija koje se koriste do danas. Nažalost, pogrešno je predstavio sadržaj svoje disertacije kako bi sakrio svoje neovlašteno korištenje neobjavljenih materijala iz kolekcije Lucinde Hall. Društvo za ostavštinu Ellen G. White nedugo je prije toga otkupilo Lucindinu kolekciju na otvorenom tržištu. Budući da su pisma iz nje otkrivala bračne tenzije između Jamesa i Ellen G. White, neko su vrijeme bila izvan službenog sustava uvrštenog u datoteke. Neko su vrijeme postojale različite verzije Graybillove disertacije koje su čitali ljudi iz Društva za ostavštinu Ellen G. White i članovi njegove komisije za disertaciju na Sveučilištu John Hopkins. Ova prikrivanja rezultirala su prestankom Graybilovog zaposlenja u Društvu za ostavštinu Ellen G. White.

Daleko najobimnija biografija o Ellen G. White bila je konačna u šest svezaka biografija *Ellen G. White* Arthura L. Whitea. Ona ukupno sadrži 2917 stranica i objavljena je između 1981. i

1986. godine.[223] Šest knjiga skraćeno je u jednu 2000. godine djelomično da bi se olakšao prijevod na druge jezike.[224] Ova biografija ostaje najbolji opći izvor o životu Ellen G. White. Ona efektno povezuje njenu životnu priču s razvojem Crkve adventista sedmog dana do 1915. godine. Najnoviju biografiju Ellen G. White napisao je Ciro Sepulveda, profesor povijesti na Sveučilištu Oakwood. *Ellen White: The Troubles and Triumphs of an American Prophet* / hrv. *Ellen G. White: Nevolje i trijumfi jednog američkog proroka*, napisana popularnim stilom, dala je naglasak na ulozi Ellen G. White u razvoju službe za Afroamerikance i Sveučilište Oakwood prikazanoj na pozadini američke povijesti.[225]

Traženje razumijevanja i rješenja: od 1985. do 1994. godine

Desetljeće od 1985. do 1995. donijelo je novi niz knjiga o pitanjima Ellen G. White koje su bile zasnovane na izazovima od sredine 1970-ih do sredine 1980-ih. Godine 1987. Gary Land, profesor povijesti na Sveučilištu Andrews, uredio je knjigu koja je ispitivala povijesno zaleđe devetnaestog stoljeća u kojem je Ellen G. White živjela. Knjiga *World of Ellen White* / hrv. *Svijet Ellen G. White* bavila se temama kao što su građanski rat, rasne tenzije, transport, vjerska sloboda, umjerenost, zdravstvena zaštita, obrazovanje i zabava.[226]

George Knight, profesor crkvene povijesti na Teološkom fakultetu adventista sedmog dana na Sveučilištu Andrews, postao je najplodniji i najutjecajniji autor u području studija adventista i Ellen G. White. Godine 1985. objavio je svoju vrlo čitanu knjigu *Myths in Adventism: An Interpretive Study of Ellen White / Mitovi u adventizmu: interpretativno proučavanje o Ellen G. White*.[227] Knightova doktorska obuka bila je u području obrazovanja, tako da su ilustracije u knjizi bile većinom iz tog područja. Knight je predstavio izvještaje o mitovima koji su izrasli u vezi s Ellen G. White i njenim spisima i dodao korisna načela tumačenja. Između 1980-ih i svog nedavnog umirovljenja, Knight je savjetovao brojne studente doktorskih studija da izaberu istraživanja u područjima američke crkvene povijesti i adventističkih studija. Mnogi u sadašnjoj generaciji proučavatelja adventističkih studija bili su pod njegovim značajnim utjecajem. Većina Knightovih knjiga o adventističkim povijesnim temama dinamično je stupila u interakciju s temama o Ellen G. White.

Godine 1987. i 1988. reporterski transkript suđenja Israelu Dammonu u Doveru, u državi Maine, 14. veljače 1845. godine, iznio je na vidjelo blisku povezanost Ellen Harmon s naizgled fanatičnim adventistima u Atkinsonu, u Maineu.[228] Ponovo otkriveni transkript od strane međusobno nepovezanih istraživača, Brucea Weavera i Fredericka Hoyta, procjenjivan je i razmatran u časopisima *Adventist Current* i *Spectrum*. [229] Iako je još ostao neobjavljen, dosad najpotpuniji pregled života Israela Dammona i suđenja iz 1845. godine dao je James Nix u veljači 2004. godine.[230]

Tijekom tog istog desetljeća objavljene su nove doktorske disertacije koje su se bavile životom i službom Ellen G. White i pitanjima koja se odnose na njen utjecaj na adventizam. Nekoliko ćemo njih spomenuti. Godine 1985. Roy E. Graham je objavio svoju disertaciju o životu Ellen G. White, pokazujući njenu ulogu u razvoju adventizma sedmog dana u područjima kao što su odnosi među rasama i ekumenizam.[231] Godine 1989. Woodrow W. Whidden obranio je svoju disertaciju pod naslovom „Soteriologija Ellen G. White: Stalni put k savršenstvu 1836-1902.“, na Sveučilištu Drew. Ta je disertacija dovela do objavljivanja dviju knjiga, jedne o Ellen G. White i soteriologiji i druge o Ellen G. White i Kristovoj ljudskoj naravi.[232] Disertacija Jerryja

Moona konačna je studija o W. C. Whiteu i njegovom odnosu prema majci.[233] Zoltan Szalos Farkas objavio je svoju disertaciju na temu Ellen G. White i adventističke duhovnosti 2005. godine.[234] Mora se spomenuti i objavljivanje *Ellen G. White and Europe*, knjige zasnovane na Simpoziju na Newbold koledžu, u Engleskoj, održanom povodom stogodišnjice tih zbivanja.[235] I. J. van Zyl, dugogodišnji direktor Istraživačkog centra Ellen G. White i profesor Helderberg Collegea u Južnoj Africi, objavio je nekoliko knjiga o Ellen G. White, uključujući i dvije knjige na engleskom jeziku.[236]

Kontroverznu studiju koja se odnosila na Ellen G. White tijekom ovog desetljeća napisao je Alden Thompson 1991. godine pod naslovom *Inspiration: Hard Questions, Honest Answers* / hrv. *Nadahnuće: teška pitanja, iskreni odgovori*.[237] Iako je Thompson pisao više u smislu biblijskog tumačenja, njegova je perspektiva našla primjenu u spisima Ellen G. White. On je predložio da se Biblija ne tumači kao „šifrarnik" pravila, već kao „knjiga slučajeva" sa životnim pričama koje poučavaju vječnim načelima. Thompson je bio praktičan u svom pristupu i koristio je ilustracije da pokaže što mu je cilj. Nastavnik s pastorskim srcem, nastojao je da biblijske teme i teme Ellen G. White učini relevantnim u izgradnji vjere. Godine 2005. napisao je svjedočanstvo pod naslovom *Escape From the Flames: How Ellen White Grew From Fear to Joy — and Helped Me Do It Too* / hrv. *Bijeg od plamena: Kako je Ellen G. White nadrasla strah i stigla do radosti — i pomogla mi da i ja to učinim*.[238] Neki su osporavali njegove stavove o nadahnuću. Thompsonov pogled na „sazrelog" proroka neopravdano je rezultirao perspektivom o različitim „stupnjevima nadahnutosti" u spisima Ellen G. White. Kasnije je spise Ellen G. White smatrao pouzdanijim u područjima teologije i soteriologije. Adventističko teološko društvo objavilo je knjigu s više autora kao odgovor na njegovu knjigu *Nadahnuće*.[239]

Postignuća i izazovi: 1995. - 2008.

Od ranih 1990-ih u publikacijama je došlo do neviđene polarizacije pogleda na Ellen G. White. Na sreću, razvijeni su korisni materijali koji pojašnjavaju probleme u vezi s Ellen G. White. Uravnotežen i širok opći tretman života i službe Ellen G. White, s načelima tumačenja, školski je udžbenik koji je napisao poznati pisac i teolog Herbert Douglass. Douglasova knjiga iz 1998. godine *Messenger of the Lord: The Prophetic Ministry of Ellen G. White* / hrv. *Gospodnji glasnik: Proročka služba Ellen G. White*, bila je napisana uz potporu Društva za ostavštinu Ellen G. White i uredničku pomoć Kennetha Wooda.[240] Ovaj referentni rad na 587 stranica daje široku pokrivenost mnogim pitanjima koja se odnose na spise i službu Ellen G. White. Do danas, s biografskom serijom u šest svezaka Arthura Whitea, ona ostaje najopsežnija tiskana obrada o Ellen G. White. Douglas je 2006. objavio *They were There* / hrv. *Bili su tamo*, seriju od 24 životna iskustva o tome kako su pojedinci i Crkva bili pomognuti proročkim darom Ellen G. White.[241] Sljedeće je godine objavio još jednu knjigu: *Dramatična proročanstva Ellen G. White*, koja je povezala važna viđenja s povijesnim razvojem događaja kao što su: građanski rat, spiritizam, rasizam, Sjedinjene Američke Države u proročanstvu i velika borba kao pogled na svijet.[242]

Podjednako su uravnotežene i jezgrovite četiri kratke knjige Georga Knighta o Ellen G. White, napisane između 1996. i 1999. godine. Knight je pažljivo i jasno preispitao temu o Ellen G. White kao osobe, njenih spisa, te pitanja kako razumjeti njene spise i svijet u kojem je živjela.[243] Knightov rad je poboljšan njegovom odlukom da pozove osoblje iz Društva za ostavštinu Ellen G. White da posluže u čitanju ovih knjiga. One i dalje široko cirkuliraju i često se koriste u učionicama.

Posebno je cijenjen njegov rad *Reading Ellen G. White* / hrv. *Čitanje Ellen G. White* iz 1997. godine koje razvija važna hermeneutička načela na jednostavan i jasan način.

Knjiga koja se ponekad zanemaruje jest *The Voice of the Spirit* / hrv. *Glas duha* Juana Carlosa Viere iz 1998. godine.[244] Viera, u to vrijeme direktor Društva za ostavštinu Ellen G. White, pružio je sažet pregled različitih modela nadahnuća unutar dinamike posebnog otkrivenja, kako je ono otkriveno u Bibliji. Posebno je naglasio kako su božansko i ljudsko povezani u procesu nadahnuća i pokazao da postoji korespondencija između modela biblijskog nadahnuća i onoga što ga je doživjela Ellen G. White.

Arthur N. Patrick često je pisao i govorio o temama u vezi s Ellen G. White. Također je objavljivao razne materijale na internetu. Taj australijski adventistički znanstvenik napisao je neobjavljeni magistarski rad: „Ellen Gould White i australijska žena, 1891-1900" kao i svoju objavljenu doktorsku tezu *Christianity and Culture in Colonial Australia: Selected Catholic, Anglican, Wesleyan, and Adventist Perspectives, 1891-1900* / hrv. *Kršćanstvo i kultura u kolonijalnoj Australiji: odabrane katoličke, anglikanske, weslejevske i adventističke perspektive,* 1891. -1900.[245] Objavio je različite povezane članke, uključujući "Ellen White: Mother of the Church in the South Pacific" / hrv. „Ellen G. White: majka Crkve u Južnom Pacifiku", u časopisu *Adventist Heritage*, historiografske informacije koje pozicioniraju studije Ellen G. White unutar adventističkih studija, te članke o sadašnjoj i budućoj ulozi Ellen G. White u adventizmu.[246]

Počevši od 2005. godine Centar za adventistička istraživanja i ogranak Društva za ostavštinu Ellen G. White na Sveučilištu Andrews organizirao je, u suradnji s Odsjekom za povijest na tom Teološkom fakultetu simpozij o Ellen G. White i aktualnim pitanjima. Radovi predstavljeni na ovim sastancima objavljivani su svake godine. Većina je članaka relevantna za pitanja i teme u vezi s Ellen G. White, s ciljem da se razviju i potaknu novija znanstvena istraživanja.[247]

Plodan autor i izdavač bio je Vance Ferell, nezavisni komentator adventističke vjere i iskustava. Objavio je apologetske radove o Ellen G. White.[248] Ferell je pisao s poštovanjem o Ellen G. White i iskreno prema svom mišljenju o ljudima i idejama, iako je i dalje kontroverzan zbog svojih osobnih izazova protiv istaknutih i poštovanih adventista.

U proteklom desetljeću došlo je do povećanja broja publikacija koje su objavili neadventisti o temama povezanim s Ellen G. White. Bivši adventistički pastori, koji su napustili Crkvu adventista sedmog dana tijekom ili nakon kontroverze oko Forda 1980-ih, posljednjih su godina aktivnije proizvodili materijale u izravnoj suprotnosti prema Ellen G. White i Crkvi adventista sedmog dana.[249] Godine 1996. Dale Ratzlaff objavio je *The Cultic Doctrine of Seventh-day Adventists: An Evangelical Resource, an Appeal to SDA Leadership* / hrv. *Kultne doktrine adventista sedmog dana: evangelički resurs: poziv adventističkom vodstvu* .[250] Ta Ratzlaffova knjiga, Reina *White lie,* Numbersova *Prophetess of Health* i Canrightova *Life of Mrs. E. G. White* najobimnija su i najutjecajnija antagonistička djela o Ellen G. White. Još jedna Ratzlaffova knjiga koja se široko distribuira napadajući sedmi dan subotu objavljena je između 1989. i 2003. godine.[251] Ratzlaff i Life Assurance Ministries, Inc. od 2000. objavljuju periodični časopis (*Proglas!*) posvećen uvjeravanju adventista sedmog dana da napuste svoja vjerovanja i kao posebno sredstvo komunikacije s evangelicima. Uređivan 2008. od Ratzlaffa i Coleena Tinkera, *Proglas!* je objavljivao različite antagonističke članke protiv Ellen G. White.[252] U 1999. i 2001. Dirk Anderson je objavio *White Out* / *White van* kao razotkrivanje Ellen G. White. Između 1993. i 1999. Sidney G. Cleveland objavio je više izdanja *White-Washed: Uncovering the Myths of Ellen G. White* / hrv. *White-Was-*

hed - skrivanjem istine učiniti da nešto loše izgleda prihvatljivo – prim.prev.: razotkrivanje mitova o Ellen G. White.[253]

Godine 1999. objavljen je video pod nazivom *Seventh-day Adventism, the Spirit Behind the Church* / hrv. *Adventizam sedmog dana, duh iza Crkve*. Proizvela ga je kuća Grace Upon Grace i distribuirala preko Jeremiah Filmsa u Hemetu, u Kaliforniji. Izvršni producent bio je J. Mark Martin, bivši propovjednik adventista sedmog dana koji je sada pastor Crkvene zajednice Calvary u Phoenixu, u Arizoni. Film je predstavljen u dokumentarnom stilu i uključuje pet bivših adventističkih pastora, Marka Martina, Sydneya Clevelanda, Davida Snydera, Dana Snydera i Dala Ratzlaffa, i drugih bivših adventista. Video je jasno orijentiran tako da uvjeri evangeliste da su Crkva adventista sedmog dana i Ellen G. White kult. Određena pogrešna predstavljanja, kao što je optužba da adventisti sedmog dana imaju vlastitu Bibliju, učinili su video manje djelotvornim po utjecaju na aktivne adventiste sedmog dana. Bob Pickle objavio je najopsežniji odgovor na sadržaj te video snimke.[254]

Dok su antagonističke knjige i video materijali imali svoje djelovanje, najveći se utjecaj ostvario putem interneta. Lak pristup informacijama na internetu preko Googla, Yahooa i drugih pretraživača učinio je web stranice koje kritiziraju Ellen G. White lakše dostupnim. Najizazovnija je bila http://ellenwhiteexposed.com. U početku ju je razvio Dirk Anderson kao web lokaciju potpore, a posljednjih godina bila je posvećena potkopavanju službe Ellen G. White pod maskom „objektivnog istraživanja". U teološkom smislu, suprotstavljene video snimke, internet stranica i knjige razvili su nekoliko novih argumenata, a vrlo su se malo bavili ozbiljnim znanstvenim proučavanjem. Čini se da su suprotstavljeni video zapisi, knjige i internet stranica imali najveći utjecaj na osobe na marginama adventističke vjere. Time je ostvaren utjecaj na mnoge aktivne adventiste koji nisu upoznati sa spisima i životom Ellen G. White ili nisu sigurni u njih. Postoji nekoliko drugih internet stranica sa sličnom orijentacijom, kao što je http://ellenwhiteexposed.com.

Službena internet stranica Društva za ostavštinu Ellen G. White (http://whiteestate.org) bila je spora u razvijanju odgovora na pitanja o Ellen G. White. Tijekom posljednjih godina dodano je mnogo novih arhiviranih dokumenata, datoteka s dokumentima iz Društva za ostavštinu Ellen G. White, datoteka s pitanjima i odgovorima kao i drugih materijala. To je važna stranica koja obično ima više pretraživanja od bilo koje druge web stranice povezane s Ellen G. White. To je slučaj uglavnom zbog objavljenih spisa Ellen G. White koji se tu mogu pretraživati i novog dinamičkog sučelja. U pripremi su mnogi značajni novi primarni izvori koji će biti stavljeni na ovu internet stranicu. S porastom negativnih web stranica došlo je i do odgovarajućeg rasta različitih stranica potpore.

Adventisti sedmog dana proizveli su nekoliko korisnih obrazovnih video zapisa, DVD-a i multimedijalnih CD-a kako bi obrazovali i obavijestili ljude o životu i službi Ellen G. White. Multivideo serijal iz 1989. godine *Adventist Heritage Series: Keepers of the Flame* / hrv. *Adventističko nasljeđe: Čuvari plamena*, u kome je narator Allan Lindsay, a objavio ga je Medijski centar Productions iz Sydneya, u Australiji. Ta vrlo gledana serija obuhvatila je dvije značajne epizode iz života Ellen G. White što ih je Review and Herald ponovo objavio 1996. godine kao dio serije videoteke Ellen G. White pod nazivom *Meet Ellen G. White*. Godine 1982. skupina adventističkih laika zaštitila je autorska prava na prvu elektronsku verziju *Elen G. White Concordance* na pet velikih video Scotch diskova.[255] Godine 1998. Društvo za ostavštinu Ellen G. White prvi je put proizvelo dobro prihvaćen multimedijalni CD pod nazivom *Legacy of Light* / hrv. *Nasljeđe svjetlosti*. Tijekom 2003. godine, u vezi s parafrazom materijala Ellen G. White za adolescente, *A Call to Stand Apart* / hrv.

Poziv da se odvojimo, Društvo za ostavštinu Ellen G. White proizvelo je 23-minutni video pod tim istim naslovom. U njemu je predočen novi pogled na Ellen G. White uz svjedočenja istaknutih adventista.[256] Adventistička konferencija Oregon je 11. i 12. studenog 2005. bila domaćin Samita o Ellen G. White s predstavljačima Georgom Knightom, Judom Lakeom, Craigom Newbornom i Jonom Paulienom.[257] Prezentacije su podijeljene u DVD formatu. Nedavno, 2006. godine, Južnopacifičko odjeljenje proizvelo je DVD u pet epizoda o pitanjima Ellen G. White, pod nazivom *Prophetic Inspiration: The Holy Spirit at Work* / hrv. *Proročko nadahnuće: Sveti Duh na djelu*. DVD je uključivao i dodatne izvorne dokumente u PDF formatu.[258]

Pacific Union College i *Adventist Today* zajedno su objavili 2008. godine kontroverzni DVD *Red Books: Our Search for Ellen White* / hrv. *Crvene knjige: Naša potraga za Ellen G. White*. Bila je to dramska prezentacija zasnovana na intervjuima koja je istraživala perspektive adventista sedmog dana o Ellen G. White. Prvo predstavljena na Pacific Union Collegeu, ta je dramska predstava prikazana i na drugim mjestima. I *Spectrum i Adventist Today* objavili su članke u kojima su izvještavali o njegovoj produkciji.[259] Julius Nam, neko vrijeme vjeroučitelj na Pacific Union Collegeu, spominje se nekoliko puta u predstavi i bio je utjecajan u pisanju scenarija. DVD produkcija imala je postmodernu orijentaciju prema Ellen G. White i načinu na koji su ljudi reagirali na nju. Predstava je završena pristupom Ellen G. White nalik na zajednički ručak, tijekom kojeg je svaki glumac donio drugačije jelo i iznio zaključak o tome kako gleda na nju.

Prije zaključka treba još spomenuti četiri nedavna razvoja događaja. Došlo je do brzog rasta knjiga priča za djecu o Ellen G. White, pokrenuta je kontroverza u vezi s rasnim porijeklom Ellen G. White, bilo je najsuvremenijih istraživanja u području savjeta Ellen G. White o zdravlju, a objavljene su i knjige o Ellen G. White koje predstavljaju zbunjujuće interpretativne perspektive.

Publikacije koje su obavješćivale djecu o Ellen G. White započele su 1950. godine objavom knjige autorica Helen Johnson i Evelyn Dinsmore *Stories of Little Ellen and the Message* / hrv. *Priče o maloj Ellen i poruci*, i nastavile knjigom Arthura Spaldinga *Sister White: A Life of Ellen G. White for Primary Children* / hrv. *Sestra White: Život Ellen G. White za malu djecu*. [260] Godine 1975. tiskana je prva knjiga u boji o Ellen G. White pod naslovom *Tell Me About Ellen White* / hrv. *Pričaj mi o Ellen G. White*, autorice Marye Trim, s umjetničkim ilustracijama Vernona Nyea.[261] Od 1975. publikacijama za djecu o Ellen G. White posebno je dominirao Paul B. Ricchiuti.[262] On je pisao duge priče i kratke priče za djecu i za lakše čitanje. Među drugim autorima su: Carolyn Byers, [263] Miriam Hardinge, [264] Tom Kohls, [265] Eileen E. Lantry, [266] Mabel R. Miller, [267] Dorothy Nelson, [268] Becky Ponder,[269] Ella M. Robinson,[270] Norma Youngberg, [271] i Bernadine Irwin.[272] U 2007. godini Društvo za ostavštinu Ellen G. White započelo je objavljivanje mrežnog časopisa o Ellen G. White za djecu pod nazivom *Ellen G. White Visionary for Kids* / *Elen G. White Vizionarka za djecu* s urednicom Cindy Tutsch.[273] Ta je periodika dobro prihvaćena i djeca koja su vična internetu čitaju je svesrdno. Tutsch, pomoćnica direktora Društva za ostavštinu Ellen G. White, odgovorna za službu mladima, bila je aktivna u promicanju adventističkog nasljeđa i pitanja Ellen G. White među djecom i mladeži.[274] U 2008. godini Društvo za ostavštinu Ellen G. White udružilo se s *Adventist Reviewom* kako bi naglasili povijest Adventističke Crkve za djecu pomoću *Kids Viewa* / hrv. *Dječjeg pogleda*, periodičnog dodatka časopisu. *Kids View* se distribuira učenicima adventističkih osnovnih škola od 3. do 6. razreda.[275]

U *The Genealogy of Ellen Gould Harmon White* (1999) Charles Dudley je tvrdio da je Ellen G. White bila afroameričkog porijekla preko svoje majke, Junis Gould.[276] Svoj je argument nastavio

i u drugom svesku *Thou Who Hast Brought Us Thus Far on Our Way* / hrv. *Ti koji si nas doveo tako daleko na našem putu* (2000)[277]. Društvo za ostavštinu Ellen G. White angažiralo je stručnu genealošku pomoć da istraži dotičnu obiteljsku lozu.[278] Genealog je zaključio da ne postoji konačna veza koja potvrđuje da je Ellen G. White imala afroameričko porijeklo. Društvo za ostavštinu Ellen G. White zatim je izdalo kratku izjavu o toj temi.[279]

U novom istraživačkom razvoju Don S. McMahon, liječnik iz Australije, objavio je *Acquired or Inspired: Exploring the Origins of the Adventist Lifestyle* / hrv. *Preuzimanjem ili nadahnućem: istraživanje porijekla adventističkog životnog stila (-* 2005).[280] McMahon je usporedio savjete Ellen G. White o zdravlju s prihvaćenim nalazima suvremene medicinske znanosti. Povukao je inovativnu razliku između dviju kategorija zdravstvenih spisa što ih je nazvao „spisi koji odgovaraju na što" i „spisi koji odgovaraju na zašto". Smatrao je da je Ellen G. White iznimno točna i naprednija od drugih u svoje vrijeme u davanju konkretnih savjeta o tome što treba, a što ne treba činiti u području zdravlja. Istodobno, McMahon je pokazao da kad je Ellen G. White dala fiziološko ili znanstveno obrazloženje za određeno djelovanje, bila je u točnosti sasvim usporediva sa svojim suvremenicima. Ovaj argument se uklapa u adventističko razumijevanje nadahnuća. Bog mora ljudima dati pravac u kontekstu njihovog vremena i znanja ili im to neće biti razumljivo. Leonard Brand i McMahon udružili su se da bi objavili knjigu *The Prophet and Her Critics* / hrv. *Proročica i njeni kritičari*. Ta je knjiga imala sličan sadržaj kao *Acquired or Inspired*, ali je u njoj dodano i preispitivanje znanstvenih istraživačkih metoda kod Numbersa i Ree.[281] I Numbers i T. Joe Willey odgovorili su Brandu i McMahonu, tvrdeći da njihov rad nije znanstveno obranjiv.[282]

U drugoj korisnoj publikaciji o Ellen G. White i zdravlju, Mervyn Hardinge je pažljivo proučio kontekstualnu studiju savjeta Ellen G. White o lijekovima i sredstvima za liječenje u knjizi *A Physician Explains Ellen White's Counsel on Drugs, Herbs, and Natural Remedies* (2001) / hrv. *Liječnik objašnjava savjete Ellen G. White o lijekovima, biljkama i prirodnim lijekovima*.[283]

Nedavna autorstva knjiga o Ellen G. White otkrivaju polaritet Ellen G. White između starog i novog misaonog modela - između stare verbalističke škole i novog evangelističkog interpretativnog modela. To se pokazuje u publikacijma braće Standish i Greamea Bradforda. Godine 2002. Bradford, australijski evangelizator i predavač, objavio je *Prophets are human* / hrv. *Proroci su ljudi,* kao prošireno biblijsko proučavanje koje se odvija između izmišljenih osoba, dr. Smithursta i bračnog para - Douga i Jean. Iako je čitljiva i evangelizatorska, knjiga je dala teološki i povijesni mlak prikaz s posebnim naglaskom samo na ljudskoj dimenziji iskustava Ellen G. White. Bradford je proširio njen proročki autoritet zauzimajući stav da se njeno nadahnuće više zasnivalo na prosvjetljenju nego na posebnom otkrivenju.[284] Za neke je nepreciznost obavijesti o tome bila opravdana popularizatorskom svrhom knjige. Godine 2006. objavio je i *People are human* / hrv. *Ljudi su ljudi*, čime su nastavljena hipotetička biblijska proučavanja između dr. Smithursta i Douga i Jean.[285]

Godine 2006. Bradford je objavio formalnije preispitivanje proročkog dara Ellen G. White u knjizi *More Than a Prophet: How We Lost and Found Again the Real Ellen White* / hrv. *Više od proroka: Kako smo izgubili i ponovo pronašli pravu Ellen G. White*.[286] Ta se knjiga široko promicala preko svog izdavača Samuelea Bacchiocchija. U njoj je izloženo pažljivije objašnjenje Bradfordovog pogleda na proročku službu Ellen G. White. Slijedeći djelomično stavove Waynea Grudema, D. A. Carsona i Bena Witheringtona III. o novozavjetnim prorocima, on se zalagao za različite kategorije dara proroštva s različitim stupnjevima autoriteta.[287] Budući da je vidio da Ellen G. White ima proročke karakteristike usporedive s različitim razinama (starozavjetnim prorocima/

novozavjetnim apostolima i novozavjetnim prorocima), slijedi da je samom čitatelju prepušteno da odredi koju će razinu autoriteta primijeniti na njene spise.[288]

Godine 2004. nezavisni pisci pokreta reforme Russell i Colin Standish objavili su odgovor na Bradfordovu knjigu *Prophets are human* i na druge publikacije u svojoj knjizi *The Greatest of All the Prophets* / hrv. *Najveći od svih proroka*.[289] Braća Standish širokim su zamahom udarili na crkvene vođe širom teološkog spektra, ali su nastupili posebno oštro protiv nedavnih događanja u Australiji. Oni su predstavili funkcionalno verbalistički pristup nadahnuću, koji je bio široko kritičan prema učiteljima, autorima i voditeljima adventista, a u nekim slučajevima i činjenično netočan. Zaključili su da „jedna čestica greške uništava istinu bez obzira na preostalu količinu istine" i tvrdili da su čak i povijesni detalji u spisima Ellen G. White bili bez greške. Oni su tvrdili da su sudionici Biblijske konferencije 1919. godine postavili smjer „otvorenog i prikrivenog napada na duh proroštva" i „cjelokupnog uništenja" vjere adventista sedmog dana.[290]

Odabrana značajna periodika

Pojavilo se nekoliko časopisa koji su donosili članke o Ellen G. White. Prvi, čije je izdavanje otpočelo 1969. godine, bio je *Spectrum*, časopis Udruge adventističkih foruma. Kako su se pojavljivala različita pitanja u vezi s Ellen G. White, časopis je često objavljivao članke i izvještaje o njima.[291] Rasprava o Ellen G. White bila je toliko opsežna da je Gary Shearer objavio cijelu bibliografiju članaka o Ellen G. White koji su se pojavljivali u *Spectrumu*.[292] Urednica od 2008. bila je Bonnie Dwyer. Druga publikacija koja je bila više orijentirana k vijestima i tekućim pitanjima, *Adventist Today*, objavljivala je članke o takvim kontroverznim pitanjima kao što su 1844. godina, kreacionizam, crkvena politika, način života i Ellen G. White, i težila je da se oslanja na tradicionalne adventističke pozicije. Tijekom godina na različite načine uređivali su ga: Raymond F. Cottrell, James Walters, John McLarty, Ervin Taylor, David Newman i Andy Nash, a sadržavao je česte članke koji su manje donosili vijesti a više bogat sadržaj.[293] Kao odgovor na naturalistički povijesno-kritički pristup Bibliji, kako se ponekad percipira onaj u *Spectrumu,* a u okviru Adventističkog društva za religijske studije, osnovano je Adventističko teološko društvo. Njegova znanstvena publikacija *Journal of the Adventist Theological Society* - JATS počela je izlaziti 1990. godine. Iako se časopis uglavnom fokusirao na biblijske teme, sadržavao je i različite članke koji podupiru Ellen G. White.[294] Povezan s JATS-om je i manje formalni *Perspective Digest*, koji je također sadržavao članke o pitanjima vezanim za Ellen G. White.[295] Časopis *Adventist Affirm* objavljivan je kao odgovor na „liberalne" trendove u Crkvi. Posebno se bavio pitanjem rukopoloženja žena i adventističkim načinom života. To je časopis koji je prvi put objavljen 1987. godine, i koji su uređivali William Fagal, C. Mervyn Maxwell, Lawrence Maxwell i Jerry A. Stevens. a objavio je i neke članke koji su bili posebno usredotočeni na pitanja tumačenja Ellen G. White.[296] Ovi su časopisi bili održivi do 2008. godine i nesumnjivo će nastaviti komentirati pitanja povezana s Ellen G. White u budućnosti.

Periodični časopis *Adventist Heritage* izlazio je između 1974. i 1998. Kao što njegov naslov govori, bio je posvećen istraživanju povijesti i kazivanjima o adventizmu. Ilustriran i s dobro napisanim člancima, davao je doprinos razumijevanju povijesnog zaleđa adventnog pokreta i Crkve adventista sedmog dana. Kao što se moglo očekivati, sadržavao je i članke o Ellen G. White.[297] Proljetno izdanje iz 1982. godine obuhvatilo je dosad najbolje objavljenu kolekciju fotografija o Ellen G. White.[298]

Časopis Ministry

Crkveni listovi kao što su *Adventist Review i Ministry* objavili su mnoge članke o Ellen G. White između 1976. i 2008. godine. *Adventist Review* kao opći crkveni časopis namijenjen je članstvu u cjelini, dok je *Ministry* namijenjen propovjednicima.

Od sredine 1970-ih do 1980-ih J. Robert Spangler bio je „za kormilom" časopisa *Ministry.*[299] U tim godinama došlo je do mnogih značajnih i traumatičnih događaja u Crkvi adventista sedmog dana. Pitanja koja se odnose na Ellen G. White ostala su sastavni dio većine teoloških borbi tijekom tog desetljeća. Dok su se članci o Ellen G. White redovno pojavljivali, postojali su periodi s posebnim naglaskom koji su se odnosili na širi razvoj događaja, kao što su publikacije i aktivnosti Numbersa, Forda, Brinsmeada i Ree. Spangler je pokušao na stranicama časopisa *Ministry* pružiti obavijesti i upute pastorima.

Godine 1990. J. David Newman postao je novi urednik časopisa *Ministry*. Primijetio je da mu je Spangler, kad je prvotno bio pozvan da bude suradnik urednika, rekao da „pokrije crkvena pitanja koja su često prepuštena nezavisnim časopisima" i iznio sljedeće zapažanje: „Zašto crkveni listovi ne bi raspravljali o pitanjima s kojima se Crkva suočava?"[300] Newman je nastojao nastaviti takvo nasljeđe uredničkog rukovođenja u časopisu *Ministry*, ali s još više energije. Stoga je časopis nastavio obrađivati i pitanja koja se odnose na Ellen G. White i različite točke napetosti u Crkvi, iako s nešto manje učestalosti i intenziteta.

Kasnih 1970-ih i početak 1980-ih donijele su novo oživljavanje proučavanja Biblije o karakterističnim adventističkim temama, kao što su opravdanje vjerom, subota, Svetište, Ellen G. White i proročka svjetska misija Crkve adventista sedmog dana. Tih godina pojavila su se nova istraživanja i publikacije Instituta za biblijska istraživanja i Društva za ostavštinu Ellen G. White, kao i Odbora za proučavanje Daniela i Otkrivenja, koji su proizveli značajne nove publikacije. Ovaj esej će dati poseban naglasak onim brojevima časopisa *Ministry* koji su bili neposrednije povezani s temama Ellen G. White.

Ministry je objavio višeautorski dodatak izdanju iz srpnja 1977. godine koji se bavio pitanjem suvremenih proroka.[301] Između 1977. i 1980. godine pojavio se niz članaka na temu opravdanja vjerom koji su u velikoj mjeri bili povezani s učenjima Ellen G. White, s dodatnim člancima o načinu njenog pisanja i porabi izvora. U listopadu 1980. objavljeno je specijalno izdanje časopisa *Ministry* u dvostrukom broju stranica, kako bi izložio razna pitanja koja su pokrenuli Desmond Ford i Savjetovanje u Glaciar Viewu. Odbor za reviziju Svetišta (Sanctuary Review Committee) posebno je proučavao ulogu pisanja Elen G. White u doktrinarnim pitanjima 14. kolovoza 1980. godine. Pripremljen je dokument o konsenzusu kojim je izražen stav Crkve.[302] Pripremljen je vodič za dodatne biblijske i Ellen G. White materijale, uključujući i dokumente na policama Društva za ostavštinu Ellen G. White.[303]

Sljedeće izdanje časopisa *Ministry,* u velikoj mjeri posvećenog pitanjima Ellen G. White, bilo je izdanje iz lipnja 1982. godine. Izdanje je nosilo naslov „Ellen G. White: prorok ili plagijator?" Iako to nije bilo izravno navedeno, bio je to ustvari odgovor na *White lie* Waltera Ree.[304] Kao i u listopadu 1980. godine, popis dokumenata arhiviranih u Društvu za ostavštinu Ellen G. White bio je naveden za daljnje proučavanje.[305] Kao nastavak svog lipanjskog izdanja 1982. godine, *Ministry* je u okviru izdanja iz kolovoza te godine objavio umetak od 16 stranica nastao u Društvu za ostavštinu Ellen G. White i nastavljao se kao dokument arhiviran u Društvu za ostavštinu Ellen G. White pod naslovom *The Truth About the White Lie* / hrv. *Istina o White laži*.[306] Osim što je pružio

suštinski odgovor na Reinu knjigu, članak je ponudio 25 dodatnih arhiviranih dokumenata koji su se bavili pitanjem literarnog posuđivanja.

Također u izdanju časopisa *Ministry* iz kolovoza 1982. godine bila je važna i utjecajna „izjava našeg sadašnjeg razumijevanja" o nadahnuću i autoritetu spisa Ellen G. White koju je pripremio *ad hoc* odbor Generalne konferencije.[307] Važni elementi uključivali su potvrdu da je Biblija „temelj autoriteta" i „konačni autoritet na području doktrine i prakse". Nadalje je potvrđena validnost proročkog dara Ellen G. White i autoritet njenih spisa za adventiste sedmog dana. Kao odgovor na pitanje o literarnim izvorima i pomoćnicima, potvrđeno je da se „paralele" slične Ellen G. White javljaju i u „nekim spisima Biblije". Priopćenje je uključivalo nekoliko značajnih poricanja. Osporeno je da je kvaliteta (ili stupanj) nadahnuća u spisima Ellen G. White bila drugačija od onih u Bibliji. Osporeno je da su njeni spisi dodatak kanonu Svetog pisma, ili da bi trebali služiti sličnoj svrsi kao Sveto pismo, koje je „jedini temelj i konačni autoritet kršćanske vjere". Osporeno je da se spisi Ellen G. White „koriste kao osnova doktrine" ili „da mogu zamijeniti proučavanje Svetog pisma". Nastavljeno je eksplicitnim poricanjem da se Biblija može razumjeti samo posredovanjem njenih spisa, osporavajući da oni „iscrpljuju značenje Pisma" i poričući da su „od suštinskog značaja za objavljivanje istina iz Pisma cjelokupnom društvu". U priopćenju se zaključuje: „Ispravno će razumijevanje nadahnuća i autoriteta Ellen G. White izbjeći dvije krajnosti: (1) smatranje i stav da ti spisi funkcioniraju na kanonskoj razini identičnoj Svetom pismu, ili (2) da se smatraju običnom kršćanskom literaturom. Izjava iz 1982. je prečišćena, iako nepromijenjena u svojim suštinskim zaključcima, i ponovo objavljena u veljači 1983. godine. Iako to nije bila „izglasovana izjava", Institut za biblijska istraživanja potvrdio je da su „sudionici širom svijeta dali svoj doprinos u njenom razvoju", što ju je učinilo da predstavlja „odraz gledišta Crkve" o nadahnuću i autoritetu Ellen G. White u odnosu na Bibliju.[308]

Sljedeće izdanje časopisa *Ministry* koje je imalo dominantan sadržaj usko vezan za Ellen G. White bilo je izdanje iz veljače 1988. kojim se obilježavala stogodišnjica Zasjedanja Generalne konferencije u Minneapolisu 1888. godine i poruke o opravdanju vjerom. Iako je većina članaka bila povijesna, teološka ili praktična, nekolicina je bila bliže povezana s pitanjima Ellen G. White.[309]

Ministry je 1990. godine objavio dvodjelnu seriju Freda Veltmana o istraživačkom projektu *The Desire of Ages*, kojim se utvrđivao stupanj literarne ovisnosti Ellen G. White od drugih autora. Uključen je i intervju s Robertom Olsonom, koji je, nekako neposredno prije tog vremena, otišao u mirovinu iz Društva za ostavštinu Ellen G. White.[310] Veltmanov osobni zaključak bio je da Ellen G. White „nije kriva" za plagijat, iako je imala literarne paralele s drugim autorima u *The Desire of Ages*. Robert Olson je nastavio raspravu u časopisu *Ministry* s još jednim člankom poricanja da je Ellen G. White ovisila o objavljenim radovima drugih. Nakon što je ispitao deset njenih vlastitih poricanja, zaključio je da je ona „posudila materijale iz knjiga za koje je sama davala poticaje adventistima da ih kupuju i čitaju"; „priznala je da je koristila povijesne i teološke materijale koje su napisali drugi"; a 1890. J. H. Kellogg je priznao da je Ellen G. White koristila zdravstvene spise drugih; o literarnom pozajmljivanju Ellen G. White otvoreno se raspravljalo na Zasjedanju Generalne konferencije 1899. godine. Tako je Olson vjerovao da su mnogi njeni suvremenici znali za korištenje izvora od strane Ellen G. White, iako je ona obeshrabrila detaljnu raspravu o tome zbog svoje zabrinutosti da će ljudi time biti odvučeni od njene poruke.[311]

Tijekom ranih 1990-ih, nezavisne službe i događaji, kao što je tada bio sukob ogranka Davidijanaca u Wacou, u Texasu, unijeli su veću percepciju liberalno-konzervativnog polariteta u

Crkvi. To je dovelo do daljnje rasprave o dinamičkoj, a ne statičkoj naravi adventističkog iskustva i teologije. Listopadsko izdanje časopisa *Ministry* iz 1993. godine nosilo je naslov „Adventisti i promjena: dinamička priroda sadašnje istine". Članci u tom broju nastojali su da Ellen G. White pozicioniraju u raspravi o tome kako se odnositi prema suštinskom karakteru ranih adventističkih distinktivnih doktrina i Božjeg kontinuiranog vodstva u Crkvi.[312]

U listopadu 1994. godine *Ministry* je objavio posebno izdanje o doktrini Svetišta i 1844. godini. Važno je napomenuti da se ovo izdanje, za razliku od prethodnih posebnih izdanja, nije neposredno bavilo ulogom Ellen G. White, već je razmatralo teme iz biblijske, aktualne i povijesne perspektive.

Tijekom uredništva Willmorea D. Eva od sredine 1990-ih do 2005. godine, i otada s Nikolausom Satelmajerom kao urednikom časopisa *Ministry*, izdanja s temema o Ellen G. White dobivala su lakši tretman. Učestalost članaka mogla bi signalizirati da je Crkva prešla u period s manje rasprava i aktivnosti. U časopisu *Ministry* dana je obavijest o ponovnom objavljivanju *Questions on Doctrine* s novim uvodom i napomenama Georga R. Knighta. To je dovelo do objavljivanja dvaju članaka.[313] U vezi s tim, u kolovozu 2003. ponovo je tiskan dodatak iz 1970. koji je obuhvaćao materijal o savršenstvu, uključujući i dva članka posebno usredotočena na Ellen G. White.[314] Rasprava o *Questions on Doctrine* došla je na novu razinu komunikacije u Crkvi za Konferencije održane na Sveučilištu Andrews, 24. - 27. listopada 2007. na pedesetu obljetnicu od njihovog prvotnog pojavljivanja. Znanstvenom interakcijom i predstavljenim perspektivama prepoznate su razlike u mišljenjima, ali su one omogućile zajedništvo i razumijevanje.

Review and Herald

Godine 1976. *Review and Herald* je uređivao Kenneth Wood, koji će kasnije postati dugogodišnji predsjednik Upravnog odbora Društva za ostavštinu Ellen G. White. Tijekom Woodovih mandata *Review and Herald* je u velikoj mjeri integrirao pitanja i savjete Ellen G. White i teme iz povijesti adventista na različite stranice časopisa tako da je teško izdvojiti konkretne članke koji se odnose na pitanja Ellen G. White. Uz česte članke, *Review and Herald* se često bavio pitanjima Ellen G. White u svojim uvodnicima.

Tijekom 1976. godine, na dvjestotu obljetnicu Sjedinjenih Američkih Država, crkveni se list bavio pitanjima Ellen G. White u vezi sa zdravljem, znanošću, rasnim odnosima, opravdanjem vjerom, nepogrešivosti i knjigom Ronalda Numbersa *Prophetess of Health*, kako je objavljeno u časopisu *Time*, 2. kolovoza 1976. godine.[315] Tijekom 1977. *Review and Herald* bavio se hermeneutičkim načelima, biografskim izvješćima s praktičnim primjenama i teološkim usporednim analizama u vezi s tumačenjem spisa Ellen G. White i Biblije.[316] Godine 1978. naziv crkvenog lista promijenjen je u *Adventist Review*, a objavljena je serija od četiriju djela o Ellen G. White i nadahnuću autora Arthura Whitea.[317] Nekoliko drugih članaka o Ellen G. White pojavilo se do ljeta 1979. godine, kad je novi naglasak stavljen na pitanja povezana s Ellen G. White. Kenneth Wood je predstavio šestodjelnu seriju Arthura Whitea ističući četiri točke o nadahnuću i otkrivenju.[318] Arthur White se osvrnuo na to kako je Ellen G. White pisala, i ispitao pitanja nadahnuća i literarnih izvora. Uz tu seriju, nastavili su se pojavljivati i drugi članci o temama u vezi s Ellen G. White, koji su često bili povezani s adventističkim karakterističnim doktrinama, kao što su Svetište i subota.[319] Redovno su se pojavljivali uvodnici urednika koji su potvrđivali karakteristične adventističke doktrine.[320] Od osobite vrijednosti za mnoge čitatelje *Adventist Reviewa* bila su osobna

svjedočanstva i razmišljanja urednika. Iskrene i osjećajne izjave Williama Johnssona, kao suurednika i kasnije glavnog urednika, ostavljale su poseban utjecaj na adventističke čitatelje.[321] Broj od 4. rujna 1980. bio je u velikoj mjeri posvećen predstavljanju sastanaka u Glacier Viewu koji se bavio razumijevanjem Desmonda Forda o doktrini Svetišta. Imao je slične aspekte kao što su bili i oni predstavljeni u časopisu *Ministry*, ali s uopćenijim informacijama.[322] *Adventist Review* također je dao poseban naglasak doktrini Svetišta u svojim uvodnicima i člancima tijekom 1979. i 1980. godine. Kao nastavak rasprava o Glacier Viewu, objavljena je serija u dva dijela o Svetištu, koju je prvotno proizvelo Društvo za ostavštinu Ellen G. White u vezi s knjigom *Christ in His Sanctuary / Krist u svome Svetištu*.[323] Usporedba članaka iz časopisa *Ministry* i *Adventist Review* s arhiviranim dokumentima Društva za ostavštinu Ellen G. White otkriva da je postojala bliska interakcija između ovih crkvenih listova i Društva za ostavštinu Ellen G. White. Broj *Adventist Reviewa* od 4. lipnja 1981. sadrži dodatak o Ellen G. White. Bio je to reprint dokumenta iz kolovoza 1933. godine koji su pripremili W. C. White i D. E. Robinson.[324] Ponovo se u rujnu 1981. godine raspravljalo o izvještaju odvjetnika Vincenta L. Ramika. Nakon što je proveo 300 sati istražujući slučaj, utvrdio je da, prema standardima devetnaestog stoljeća, Ellen G. White nije kriva za plagijat.[325]

Dana 14. listopada 1982. godine *Adventist Review* je u tekstovima za Tjedan molitve krajem godine objavio seriju izlaganja različitih crkvenih vođa i znanstvenika o daru proroštva. To je izdanje sadržavalo poruke u vezi s proročkim darom različitih crkvenih vođa i bibličara.[326] Zatim je 15. rujna 1983. *Adventist Review* imao posebno izdanje o povijesti adventista koje je uključivalo i materijal o Ellen G. White.[327]

U studenom 1982. Kenneth Wood je napunio 16-to godišnji staž kao glavni urednik časopisa *Review and Herald* i *Adventist Review*. William G. Johnsson, koji je počeo kao pomoćnik glavnog urednika 1980. godine započinjući svoj dugi urednički staž, postao je glavni urednik radeći taj posao sve do svog umirovljenja 2006. godine. William Knott, koji je otpočeo kao pomoćnik urednika 1998. godine, postao je sljedeći glavni urednik. Crkveni su listovi uglavnom pratili crkvene trendove po pitanjima koja se odnose na Ellen G. White. William G. Johnsson je, nakon svog umirovljenja, dao korisne refleksivne preglede problema s kojima se suočavao kao urednik.[328] Kasnijih 1980-ih i ranih 1990-ih bilo je manje publikacija u vezi s Ellen G. White.[329] Bilo je informativnih članaka o Društvu za ostavštinu Ellen G. White i o tome kako je razumjeti i kako ispravno primijeniti njene spise. Izazov nezavisnih službi koje odvraćaju desetinu od Crkve doveo je do dodatka Rogera W. Coona iz 1991. sa savjetima i praksom Ellen G. White o desetini.[330] Sve u svemu, tijekom ovih godina rasprava o Ellen G. White u *Adventist Reviewu* bila je odmjerenija i manje intenzivna nego prethodnih godina.

Godine 1992. *Adventist Review* započeo je dugotrajno naglašavanje razumijevanja i osobne primjene različitih aspekata adventističke doktrine i vjere pod nazivom „Točke sidrišta — istraživanje naše vjere". Kad su članci počeli izlaziti, čitatelji su bili pozvani da pošalju redakciji kratke odgovore o svojoj vjeri, posebno u vezi s Kristovom službom u nebeskom Svetištu i kako su spisi Ellen G. White njegovali duhovni život vjernika.[331] U izdanju od 4. lipnja 1992. naglasak je stavljen na Ellen G. White. Na izravan, osoban i poučan način Roy Adams, pomoćnik glavnog urednika *Adventist Reviewa*, iznio je svoje viđenje Ellen G. White. Objavljivao je uvodnike kako bi njima pratio svoj članak i nastavio posvećivati pažnju pitanjima vezanim za Ellen G. White sve do 1995. godine.[332] Iznova su 1994. godine, na 150. godišnjicu razočaranja iz 1844. godine, članci u „Točkama sidrišta" davali naglasak na teme o Ellen G. White.[333] Tijekom godina objavljivana su mnoga iskustva vezana

za adventistička povijesna mjesta koja su ponekad uključivala događaje povezane s Ellen G. White. Čak su i neki članci u pričama za djecu u rubrici „Ljudi iz prošlosti" govorili o ranom iskustvu Ellen G. White.[334] Godina je kulminirala posebnim listopadskim izdanjem kojim se obilježavala 150. obljetnica 1844. godine. Cijelo se izdanje bavilo poviješću i značajem adventističkog iskustva i obuhvatilo je članak o Ellen G. White i sliku na rasklapanje iz Društva za ostavštinu Ellen G. White na kojoj je predstavljena ilustracija Elfreda Leea zasnovana na prvom viđenju Ellen G. White.[335]

Možda najvažniji povezani događaj u 1994. godini bila je 150. obljetnica sjećanja na milleritsko razočaranje na farmi Williama Millera od 20. do 22. listopada. Ovaj događaj je među adventističkim vođama imao dugoročni učinak ponovnog buđenja uvažavanja značaja adventističkog nasljeđa i želje da se ponovo dohvati duh i oduševljenje adventističkih pionira.[336] Naglasak *Adventist Reviewa* odigrao je ulogu u izgradnji tog entuzijazma. Uvažavanje i vjera u proročki dar Ellen G. White povezani su s utemeljenošću na biblijskom proroštvu koje je dovelo do osnutka Crkve Adventista Sedmog Dana. Poticaji koje su dali proslava 1994. godine i redovni članci u crkvenim časopisima doveli su do proširenja Službe adventističkog nasljeđa, uključujući osnutak Povijesnog adventističkog sela u Battle Creeku u Michiganu.[337] To je također nadahnulo Sjevernoameričko odjeljenje da održi svoj sastanak na kraju 1995. godine u ovom Povijesnom adventističkom selu.[338] Ponovo, 2004. godine, zastupnici na sjednici NAD-a na kraju godine ponovo su posjetili Povijesno adventističko selo i ponudili snažnu potporu za promociju adventističkog nasljeđa u Crkvi.[339] Obilasci i prezentacije na adventističkim povijesnim mjestima značajno su doprinijeli obavješćivanju ljudi i izgradnji povjerenja u Ellen G. White i njene spise.[340]

Godine 1995. do 1997. bile su mirne godine, bez gotovo bilo kakvih članaka o Ellen G. White, osim specijalnog izdanja o Ellen G. White od 30. svibnja 1996. godine. Rasprave o Ellen G. White tijekom ovih godina bile su u vezi s drugim pitanjima, kao što su rukopoloženje žena i adventistička povijest.[341] Specijalno izdanje iz 1996. godine nije odgovaralo ni na jedno posebno pitanje u Crkvi, već je prije trebalo skrenuti pažnju adventista na blagoslov i vrijednost spisa Ellen G. White.[342]

Počevši od 1998. godine, članci o Ellen G. White donekle su se redovno pojavljivali.[343] To su najčešće bili članci za upoznavanje ili promociju više nego oni koji bi se bavili određenim pitanjima. U srpnju 1999. *Adventist Review* objavio je izdanje o nasljeđu koje se osvrnulo na njegovo vlastito djelovanje i povijest tijekom više od 150 godina izlaženja. Specijalno izdanje spojilo je rasprave o Ellen G. White s poviješću *Adventist Reviewa*.[344] Zatim su 20. lipnja 2002. godine ulomci iz dviju prepisanih ili parafraziranih knjiga Ellen G. White objavljeni pod naslovnim člankom pod naslovom „Ellen G. White za nas". Te dvije knjige bile su *Messiah* Jerryja Thomasa i publikacija *A Call to Stand Apart* pripremljenu u Društvu za ostavštinu Ellen G. White.[345] Ovi su članci izazvali obimno javljanje čitatelja *Adventist Reviewa,* s u nekoliko navrata objavljivanim pismima, od kojih su neka bila protiv ponovnog ispisivanja (suvremenijim jezikom – *prim. prev.*) ili parafraziranja njenih spisa. To je navelo Jamesa R. Nixa, direktora Društva za ostavštinu Ellen G. White, da napiše odgovor u prilog adaptacijama na suvremeni jezik, ponovnom pisanju, parafraziranju i skraćivanju. Nix je tvrdio da Društvo za ostavštinu Ellen G. White nikada nije zamislilo da mijenja nijednu referentnu knjigu Ellen G. White. Nove publikacije imale su cilj upoznati novu generaciju s Ellen G. White i njenim spisima na način koji bi doveo do povećanog čitanja njenih knjiga i uvažavanja njene proročke službe. Neki su čitateljski komentari bili pozitivni prema modernizaciji frazeologije Ellen G. White kako bi se povećala čitanost.[346]

U rujnu 2007. Crkva Adventista Sedmog Dana počela je objavljivati novi periodični časopis *Adventist World* / hrv. *Adventistički svijet*, namijenjenog za mjesečno komuniciranje sa svakim svjetskim odjeljenjem Crkve adventista sedmog dana.[347] Njegova je naklada bila znatno veća od *Adventist Reviewa*, s tiskanjem u više međunarodnih tiskara i širenjem među milijunsku publiku. *Adventist World* dao je novi naglasak na adventistička vjerovanja, nasljeđe i dar proroštva. Dok je *Adventist Review* smanjio fokus na Ellen G. White tijekom 1990-ih i novog milenija, novi časopis je u svakom broju posvećivao prostor članku Ellen G. White uz druge dodatne materijale. Bilo je dodatnih članaka vezanih za adventističko nasljeđe i dar proroštva.[348]

6. Proširivanje izvora i razumijevanja — 2009. - danas

Tijekom prvog desetljeća dvadeset prvog stoljeća bili su razvijeni značajni novi izvori vezani za Ellen G. White. Nove publikacije predstavljaju novi dan za studije Ellen G. White. Širina i dubina materijala pružaju nove resurse i detalje za razumijevanje života i doprinosa Ellen G. White.

Najvažnije medije za nove izvore u sadašnjosti i budućnosti predstavljaju internet i digitalizacija. Ovaj izvor je u početku polako rastao tijekom 1980-ih i ranih 1990-ih, ali je sada spreman za eksploziju u rastu i proizvodnju potpuno nove paradigme za pristup materijalima o Ellen G. White. Bit će izložen kratak pregled kao i sadašnji razvoj događaja.

Tijekom 1970-ih i 1980-ih, Društvo za ostavštinu Ellen G. White uspostavilo je istraživačke centre širom svijeta na kampusima adventističkih koledža i sveučilišta. U tim je centrima postavljena sveobuhvatna kolekcija spisa Ellen G. White, uključujući njena neobjavljena pisma i rukopise i izdašnu kolekciju drugih materijala Društva za ostavštinu Ellen G. White, uključujući dosije pitanja i odgovora, značajne dijelove dosijea dokumenata Ellen G. White, mikrofilmske materijale, kao što su pristigla prepiska u uredu Ellen G. White, dokumenti W. C. Whitea, značajne knjige – zbirke njegovih pisama. Iz istraživačkih centara izraslo je daljnje širenje studijskih centara koji su sadržavali bogatu zbirku izvora o Ellen G. White, ali ne i neobjavljena pisma i rukopise. Mnogi drugi institucionalni i crkveni entiteti adventista sedmog dana osnovali su ograničenije centre za proučavanje. U nekim je dijelovima svijeta došlo do daljnje podjele osnivanjem manjih centara u lokalnim crkvama i konferencijama. Brojni studijski centri, 16 (i sve veći broj) istraživačkih centara širom svijeta, zajedno s trima ograncima i glavnim uredom Društva za ostavštinu Ellen G. White u Generalnoj konferenciji adventista sedmog dana koja se nalazi u Silver Springu, u Marylandu, SAD, predstavljaju najobimniji i najvažniji izvor koji opskrbljuje lokalne institucije resursima o Ellen G. White.

Godine 1994. prvi izvori Ellen G. White postavljeni su na internet. William Fagal, u uredu Društva za ostavštinu Ellen G. White koje se nalazi na Sveučilištu Andrews postavio je stranicu s tekstovima iz knjiga Ellen G. White, a 1995. stavljeni su na raspolaganje cjelokupni objavljeni spisi Ellen G. White. U isto vrijeme Generalna konferencija je, uz pomoć Ralpha Blodgetta, postavila CompuServe forum pod nazivom „SDAs Online“, koji je sadržavao niz ključnih dokumenata arhiviranih u Društvu za ostavštinu Ellen G. White i mjesto za raspravu o pitanjima povezanim s Ellen G. White. Drugi forumi, kojima Crkva nije upravljala, također su bili aktivni u to vrijeme da bi raspravljali o pitanjima Ellen G. White u okružju s manje nadzora.

Godine 1999. Društvo za ostavštinu Ellen G. White je na internet lansiralo svoju verziju grafičkog sučelja spisa Ellen G. White. To je uključivalo i neke arhivirane dokumente. Novi elektronski resursi ostali su ograničeni sve dok se Darryl Thompson nije pridružio Društvu za ostavštinu Ellen G. White 2002. godine. Dobio je zadatak da završi projekt *Nasljeđe svjetlosti* i razvije elektronske resurse.

Elektronski indeksi ključnih Ellen G. White i srodnih resursa razvijeni su sredinom 1990-ih i prvi put su stavljeni na raspolaganje putem interneta posredstvom podružnice Centra za istraživanje na Sveučilištu Loma Linda. Druge baze podataka isto su tako stavljene na raspolaganje u elektronskom formatu, uključujući više od 1200 fotografija iz Društva za ostavštinu Ellen G. White, bibliografski spiskovi knjiga iz privatne i uredske biblioteke Ellen G. White, kao i nova baza fotografija i slika sa Sveučilišta Loma Linda, iz njihovog Odjela za arhiv i posebne kolekcije. Uskoro je Adventistički centar za nasljeđe Sveučilišta Andrews počeo digitalizirati svoju kolekciju fotografija spremajući je da bude dostupna na internetu. Otada se nastavlja digitalizacija vizualnih resursa.

Osnivanjem Centra za adventistička istraživanja na Sveučilištu Andrews, projekti digitalizacije počeli su se širiti dalje. Centar je 2005. godine počeo arhivirati adventističke internet stranice na osnovi *Godišnjaka adventista sedmog dana (SDA Yearbook)*, obuhvaćajući i dodatne stranice koje se odnose na adventiste. Godine 2007. počeli su digitalizirati svoje obimne audio snimke. Trenutno (2009) počinju skenirati, čineći je dostupnom, i svoju obimnu zbirku knjiga. Iako sve one nisu neposredno povezane s Ellen G. White, u njima ima i bit će dostupni mnogi resursi koji će podržati proučavanje tema povezanih s Ellen G. White.

I druge crkvene organizacije također su razvile važne elektronske resurse. Otprilike 2000. godine Arhiv Generalne konferencije počeo je skenirati stranice *Review and Heralda* kao i drugih crkvenih časopisa i dokumenata. Ti resursi su prvi put postali dostupni na internetu 2001. godine. Projekt skeniranja proširio se na druge periodične publikacije, monografije i crkvene dokumente. Stranica www.adventistarchives.org prerasla je u značajan elektronski izvor materijala za adventiste sedmog dana. Na svom sastanku održanom 2009. na Sveučilištu Andrews, Međunarodno društvo bibliotekara adventista sedmog dana (ASDAL) glasalo je za razvoj takvog integriranog adventističkog web mjesta koje će obuhvatiti elektronske resurse iz mnogih biblioteka adventista sedmog dana i crkvenih organizacija.

Na konsultaciji s odborom povjerenika u siječnju 2008. godine, Društvo za ostavštinu Ellen G. White pokrenulo je opsežan plan za proširenje svojih elektronskih izvora na internetu. Trojica studenata Teološkog fakulteta Bogenhofen u Austriji — Stefan Serena, Markus Kutzschbach i Denis Kaiser — pokrenuli su projekt skeniranja materijala iz datoteke pitanja i odgovora i datoteke s dokumentima White. Proveli su ljeto 2007. godine u uredima Društva za ostavštinu Ellen G. White u Silver Springsu, u Marylandu, da bi završili skeniranje. Tijekom tog vremena došli su na misao da se pokrene interaktivna internet stranica Društva za ostavštinu Ellen G. White. Uz pomoć vanjskih donacija, Serena i Kutzschbach ugovorom su angažirani da razviju novo internet sučelje. U 2009. Društvo za ostavštinu Ellen G. White dodalo je svojoj internet stranici bazu podataka koja se može pretraživati (drc.whiteestate.org) i kojom su obuhvaćeni dokument pitanja i odgovora, White datoteka s mnogim dokumentima i obimni odgovori e-poštom na pitanja koja su stizala od sredine 1990-ih, i na koja je uglavnom odgovarao William Fegal.

U 2008. godini, iako je to službeno objavljeno tek početkom 2009. godine, Društvo za ostavštinu Ellen G. White stavilo je na raspolaganje novo istraživačko izdanje objavljenih spisa Ellen G.

White koje je obuhvaćalo *Words of the Pioneers* / hrv. *Riječi pionira* i druge obimne resurse po vrlo razumnoj cijeni. Ova kolekcija materijala zajedno s arhivskim resursima Generalne konferencije, proširenim elektronskim resursima u Društvu za ostavštinu Ellen G. White i inicijativama za digitalizaciju na sveučilištima adventista sedmog dana pomiče fokus resursa adventista i Ellen G. White k elektronskom pristupu i internetu.

Bez obzira što se elektronski resursi stalno šire, papirni resursi i dalje ostaju značajni. Publikacija *Ellen G. White Encyclopedia* / hrv. *Enciklopedija Ellen G. White* dosad je najobimnije objavljeno djelo o Ellen G. White. Obuhvaća članke više od 180 autora na više od 1400 stranica i dat će trajan doprinos razumijevanju Ellen G. White. Obuhvaća pojedinačne članke o većini osoba koje su se dopisivale s Ellen G. White, kao i srodne povijesne i teološke teme, događaje s pozitivnim prikazom ljudske strane njene osobnosti kao i kontekstualni materijal.

Otprilike u isto vrijeme pojavljuje se publikacija *Ellen G. White Letters and Manuscripts With Annotation* / hrv. *Pisma i rukopisi s napomenama Elen G. White*, koju je pripremilo Društvo za ostavštinu Ellen G. White. Ova značajna publikacija u više svezaka predstavit će u tiskanom obliku, zajedno s napomenama, oko 50.000 stranica ranije neobjavljene korespondencije i rukopisnog materijala Ellen G. White. Prva faza ovog projekta, koji je pred samim objavljivanjem, sadržavala je materijal korespodencije do 1860. godine. Izdašni navodi zahvaljujući radu Rolanda Karlmana, daju važne pozadinske informacije koje pomažu istraživačima u razumijevanju povijesnog konteksta i teoloških pitanja u vezi s pismima i rukopisima. Knjige obuhvaćaju članke o pitanjima koja se odnose na Ellen G. White iz 1840-ih i 1850-ih. Mnoge knjige neophodne da bi se objavio cjelokupni korpus prepiske i rukopisa vjerojatno će nastaviti izlaziti u sljedećim godinama.

Antologija o Ellen G. White i pitanjima tumačenja, koju je uredila Merlin D. Burt, sadržavat će poglavlja iz pera više od desetak znanstvenika o pitanjima koja se kreću od nadahnuća, otkrivenja i prosvjetljenja do literarnih pozajmica, odnosa prema Svetom pismu i Biblijskoj konferenciji održanoj 1919. godine.

U pripremi je i publikacija sa znanstvenim istraživanjima o Ellen G. White iz različitih perspektiva koju će urediti Gary Land i Ron Numbers. Ta knjiga, koju će objaviti Oxford University Press, donijet će različita poglavlja adventističkih i neadventističkih znanstvenika o mnogim aspektima utjecaja Ellen G. White na američku povijest. Iako će se u njoj izražavati različiti stavovi prema Ellen G. White, ova publikacija pokazuje zanimanje za proučavanje Ellen G. White izvan orbite Crkve adventista sedmog dana.

Nadamo se da će budućnost omogućiti da se studije Ellen G. White prošire izvan okvira tradicionalnih apologetskih ili antagonističkih pristupa. Adventisti su povećali broj publikacija i radova koji gledaju na Ellen G. White iz biblijske i povijesne perspektive, sa širokim pogledom na Ellen G. White i njen život, vjerske aktivnosti i spise. Nesumnjivo će i dalje biti publikacija koje se bave pitanjima i temama pokrenutim tijekom desetljeća, naročito od 1970-ih. Nadamo se da će i dalje biti istraživanja i pisanja koje će pružati detaljne informacije istraživačima kako bi stekli točno i sveobuhvatno razumijevanje.

Predlaganje budućih razdoblja daljnjih istraživanja obično je donekle proizvoljno. U budućnosti će se nesumnjivo i dalje prenositi ono što je pripadalo prethodnim razdobljima. Godine 2008. Ron Numbers objavio je treće revidirano izdanje svoje knjige *Prophetess of Health: A Study of Ellen G. White* / hrv. *Proročica zdravlja: proučavanje Elen G. White*.[349] U svom predgovoru za treće izdanje, Numbers je dao svoju historiografiju razvoja događaja od prvotnog objavljivanja *Proro-*

čice zdravlja. Njegov pristup ostaje naturalistički pristrasan, ali točno prikazuje kako sekularisti koji odbacuju božanski pokrenuto proročko iskustvo mogu tumačiti podatke razvijene od kasnih 1960-ih. On smatra da su njegova knjiga i utjecaj doveli Ellen G. White u glavne matice američkih religijskih studija. Numbers je zauzeo mjesto u široj akademskoj zajednici i nastavit će pružati utjecajnu sekularnu perspektivu na Ellen G. White.

Zaključak

Kako procijeniti povijest predstavljenu u publikacijama koje se odnose na Ellen G. White? [350] S ispitivanjem cijelog povijesnog niza publikacija o Ellen G. White, postaje očevidan niz brojnih zaključaka. Prvo, postoji veliki broj publikacija koje su se pojavljivale tijekom godina. Drugo, većina pisanih rasprava o Ellen G. White i njenim viđenjima bila je svrstavana u antagonističke nasuprot apologetskim okvirima. Treće, protok vremena donosio je uvijek drugačije razvijanje usmjerenja i događaja. Na primjer, u razdoblju od 1884. do oko 1920. godine, protivnici su bili aktivniji, a Crkva nije reagirala; zatim između 1920. i 1975. Crkva je bila vrlo energična u promicanju i objašnjavanju proročke službe Ellen G. White. Od sredine 1970-ih i Crkva i njeni protivnici bili su podjednako aktivni, uz skromno povećanje zanimanja sekularnih znanstvenika. I četvrto, tijekom godina došlo je do značajne zbunjenosti i/ili neslaganja oko osnovnih pitanja tumačenja u smislu proročkog posebnog otkrivenja, nadahnuća, prosvjetljenja, hermeneutike i odnosa između spisa Ellen G. White i Biblije. Tri desetljeća od 1976. do otprilike 2006. bila su posebno kaotična. Perspektive su se kretale od fundamentalističkih pogleda do *a priornih* negiranja božanskog otkrivenja. Iako su važna pitanja bolje obrađena u nekim crkvenim publikacijama, sveprisutno neznanje i konfuzija unutar Crkve i tradicionalni napadi, nalik Canrightovom izvan Crkve, nastavljaju se.

Crkva je naišla na detaljnije preispitivanje ovih tema u publikacijama i pozicijama Numbersa, Brinsmeada, Forda i Ree. Dok se proučavaju arhivirani dokumenti što ih je izradilo Društvo za ostavštinu Ellen G. White tijekom 1980-ih, očito je da je većina njih bila posvećena temama u vezi s nizom pitanja o kojima su ovi ljudi raspravljali. Osim arhiviranih dokumenata, postojale su brojne publikacije nastale u vezi s Društvom za ostavštinu Ellen G. White, ili samom denominacijom, koje su se bavile sličnim pitanjima.

Crkva adventista sedmog dana formalno je proučavala pitanja 1844. godine, Svetišta i pomirenja u radu DARCOM-a (Odbora za proučavanje Daniela i Otkrivenja u Institutu za biblijska istraživanja) i kontinuiranom radu BRICOM-a (Odbora samog Instituta za biblijska istraživanja). Ali mnogi su napustili Crkvu prije nego što su kontroverzna pitanja bila riješena. Mnogi koji su ostali u Crkvi nikada nisu sudjelovali u raspravama i ostali su zbunjeni.

Situacija u Crkvi u vezi s proročkim darom i službom Ellen G. White bila je još problematičnija. Mnogi su odrasli u okruženju u kojem je Ellen G. White korištena na način koji je izgledao legalistički i osuđujući. Izjave: „To je rekla Ellen G. White“, kao i razne privatne kompilacije, prečesto su predstavljale funkcionalni verbalizam, konfuznu hermeneutiku i podređivanje Pisma spisima Ellen G. White. Kad su ove poteškoće bile udružene s izazovima Numbersa i Ree u vezi s plagijatom, neki su izgubili vjeru, a drugi su odlučili ostaviti postrani spise Ellen G. White. Mnoga djeca, pa sada čak i unuci ovih adventista i bivših adventista, ostali su funkcionalno nepismeni u pogledu na spise i službu Ellen G. White.

Kad se prouče različiti dokumenti i publikacije Društva za ostavštinu Ellen G. White, postaje jasno da su osoblje Društva za ostavštinu Ellen G. White i druge crkvene vođe pripremale obram-

bene odgovore na razna kritična pitanja o Ellen G. White, kao što su otkrivenje, nadahnuće, autoritet, upotreba literarnih izvora i hermeneutika. Ali čak i s raznim dokumentima i publikacijama, mnogi adventisti, većina ljudi u široj kršćanskoj zajednici i zainteresirani svjetovni ljudi nisu razumjeli adventistički pogled na ove teme.

Pregled publikacija u vezi s Ellen G. White otkriva da je bilo manje istraživanja i pisanja o Ellen G. White u široj akademskoj zajednici. Čak i s brojnim obimnim publikacijama, kao što je navedeno u ovom eseju, Ellen G. White ostaje manje poznata među povjesničarima koji nisu adventisti i u svijetu akademskih istraživača iz drugih disciplina od mnogih drugih američkih vjerskih misaonih vođa devetnaestog stoljeća.

Budućnost će nesumnjivo donijeti nove pažljivo istražene i znanstvene publikacije, kao i popularne publikacije različitih usmjerenja opisanih u ovom eseju. Jedna nesretna nuspojava snažnog polemičkog pristupa Ellen G. White i njenim spisima tijekom proteklih stoljeća i pol bilo je zanemarivanje važnih aspekata biblijskog, teološkog, društvenog, ekliziološkog i povijesnog razumijevanja u vezi s Ellen G. White i temom izražavanja proročkog dara.

Sadašnjost i budućnost donose važne promjene u informacijskoj tehnologiji s proširenim elektronskim pristupom spisima Ellen G. White i obavijestima o njoj. To će omogućiti praktičnije i detaljnije proučavanje nego u prošlosti. Novi internetski resursi i široka digitalizacija materijala za pretraživanje omogućit će pojednostavljen pristup prethodnim publikacijama i novo razvijenim resursima. Obimni programi digitalizacije u širem društvu i u okviru Crkve Adventista Sedmog Dana trebali bi olakšati šire istraživanje i čitanje. Nadamo se da će to smanjiti konfuziju i nepismenost i donijeti veće razumijevanje i uvažavanje Ellen G. White, njenog kršćanskog iskustva i njenog doprinosa Crkvi adventista sedmog dana i šire.

---

[1] Horace John Shaw, "A Rhetorical Analysis of the Speaking of Mrs. Ellen G. White, a Pioneer Leader and Spokeswoman of the Seventh-day Adventist Church" (Dr. disertac., Michigan State University, 1959); Frederick E. J. Harder, "Revelation: A Source of Knowledge, as Conceived by Ellen G. White" (Dr. disertac., New York University, 1960); Joseph Norman Barnes, "The Mind-Body Concept in the Thinking of Ellen G. White" (Dr. disertac., New York University, 1965); Gil G. Fernandez, "Ellen G. White's Philosophy of History" (M.A. thesis, Philippine Union College, 1968); Charles Ashur Oliphant, "Seventh-day Adventist Publishing and Ellen G. White's Journalistic Principles" (Dr. disertac., University of Iowa, 1968); William Richard Lesher, "Ellen G. White's Concept of Sanctification" (Dr. disertac., New York University, 1970); Gil Gutierrez Fernandez, "Ellen G. White: The Doctrine of the Person of Christ" (Dr. disertac., Drew University, 1978); Arthur LeRoy Moore, "Ellen G. White's Concept of Righteousness by Faith as It Relates to Contemporary SDA Issues" (Dr. disertac., New York University, 1980); Masao Yamagata, "Ellen G. White and American Premillennialism" (Dr. disertac., Pennsylvania State University, 1983); Robert Wolfgramm, "Charismatic Delegitimation in a Sect: Ellen White and Her Critics" (M.A. thesis, Chisholm Institute of Technology, 1983); Arthur Nelson Patrick, "Ellen Gould White and the Australian Woman, 1891-1900" (M. L. thesis, University of New England, Armidale, New South Wales, 1984); Dennis E. Waite, "A Psychoanalytic and Archetypal Examination of Two Seminal Dreams and Visions of Ellen G. White" (Ed. D. diss., Western Michigan University, 1993); Yoahio Murakami, "Ellen G. White's Views on the Sabbath in the Historical, Religious, and Social Context of Nineteenth-Century America" (Dr. disertac., Drew University, 1994); Merlin D. Burt, "The Historical Background, Interconnected Development, and Integration of the Doctrines of the Sanctuary, the Sabbath, and Ellen G. White's Role in Sabbatarian Adventism From 1844 to 1849" (Dr. diss., Andrews University, 2002).

[2] "Trial of Elder I. Dammon: Reported for the Piscataquis Farmer", Piscataquis *Farmer,* Mar. 7, 1845.

[3] Za dodatne obavijesti o suđenju Dammonu, vidi James R. Nix, "Another Look at Israel Dammon", Ellen G. White Summit (Avondale College, Cooranbong, Australia, 2004); Merlin D. Burt, "The Historical

Background, Interconnected Development, and Integration of the Doctrines of the Sanctuary, the Sabbath, and Ellen G. White's Role in Sabbatarian Adventism From 1844 to 1849", str. 132-140; Bruce Weaver, "Incident in Atkinson: Arrest and Trial of Israel Dammon", *Adventist Currents,* Apr. 1988.

[4] James White, "Letter From Bro. White", *Day-Star,* Sept. 6, 1845.

[5] Ellen G. Harmon, "Letter From Sister Harmon", *Day-Star,* Jan. 24, 1846; Ellen G. Harmon, "Letter From Sister Harmon", *Day-Star,* Mar. 14, 1846; Ellen G. Harmon, *To the Little Remnant Scattered Abroad,* Apr. 6, 1846, broadside.

[6] Joseph Bates and Ellen G. White, *A Vision,* Apr. 7, 1847, broadside.

[7] James White, ed., *A Word to the "Little Flock"* (May 30, 1847), str. 21.

[8] *Ibid.,* str. 22.

[9] *Ibid.,* str. 13.

[10] *Ibid.,* str. 13, 22.

[11] Joseph Bates, *A Seal of the Living God: A Hundred Forty-Four Thousand, of the Servants of God Being Sealed in 1849* (New Bedford, Mass.: Benjamin Lindsey, 1849), str. 24-32.

[12] Ellen G. White, *A Sketch of the Christian Experience and Views of Ellen G. White* (Saratoga Springs, N.Y.: James White, 1851), str. 64.

[13] Prvo objavljeno 1849. u *The Advent Harp: Designed for Believers in the Speedy Coming of Christ* (Boston: J. V. Himes, 1849), str. 452, 453; James White, usp. *Hymns for God's Peculiar People That Keep the Commandments of God and the Faith of Jesus* (Oswego, N.Y.: Richard Oliphant, 1849), no. 9.

[14] *The Seventh-day Adventist Hymnal* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Pub. Assn., 1985), no. 453.

[15] James White, "This Sheet", *Review and Herald Extra,* July 21, 1851.

[16] A. N. Seymour, "Delusion: E. White's Visions", *Advent Harbinger and Bible Advocate,* Mar. 26, 1853, str. 323.

[17] *Ibid.*

[18] Ellen G. White, "Dear Brethren and Sisters", *Review and Herald,* Apr. 14, 1853; vidi Otkrivenje 12:3.

[19] Brian Strayer, "Early Adventist Waymarks in Jackson, Michigan: Parts I and II" (1984), str. 10-14.

[20] *Messenger of Truth* 1, no. 3 (Oct. 19, 1854); *Messenger of Truth* 1, no. 4 (Nov. 2, 1854); *Messenger of Truth* 1, no. 5 (Nov. 30, 1854).

[21] R. F. Cottrell, *Spiritual Gifts* (Battle Creek, Mich.: Uriah Smith, 1858); M. E. Cornell, *Miraculous Powers: The Scripture Testimony of the Perpetuity of Spiritual Gifts, Illustrated by Narratives of Incidents and Sentiments Carefully Compiled From the Eminently Pious and Learned of Various Denominations* (Battle Creek, Mich.: Seventh-day Adventist Pub. Assn., 1862).

[22] Ellen G. White, *Spiritual Gifts: The Great Controversy, Between Christ and His Angels, and Satan and His Angels* (Battle Creek, Mich.: James White, 1858), vol. 1, str. 5-16.

[23] M. E. Cornell, *Miraculous Powers: The Scripture Testimony of the Perpetuity of Spiritual Gifts,Illustrated by Narratives of Incidents and Sentiments Carefully Compiled From the Eminently Pious and Learned of Various Denominations,* second rev. ed. (Battle Creek, Mich.: Seventh-day Adventist Pub. Assn., 1875).

[24] B. F. Snook and W. H. Brinkerhoff, *The Visions of E. G. White, Not of God* (Cedar Rapids, Iowa: Cedar Valley Times Book and Job Print, 1866).

[25] *Ibid.,* str. 2.

[26] William Sheldon, "Ellen's Visions", *Voice of the West,* Sept. 18, 1866.

[27] William Sheldon, "The Visions and Theories of the Prophetess Ellen G. White in Conflict With the Bible", *Voice of the West,* Jan. 1, 1867; *idem,* "The Visions and Theories of the Prophetess Ellen G. White in Conflict with the Bible", *Voice of the West,* Feb. 5, 1867.

[28] William Sheldon, *The Visions and Theories of the Prophetess Ellen G. White in Conflict With the Bible* (Buchanan, Mich.: W.A.C.P. Assn., 1867).

[29] *Ibid.,* str. 3.

[30] *Ibid.,* str. 4.

[31] James White, "Time to Commence the Sabbath", *Review and Herald,* Feb. 25, 1868; vidi i Uriah Smith, *The Visions of Mrs. E. G. White: A Manifestation of Spiritual Gifts According to the Scriptures* (Battle Creek, Mich.: Seventh-day Adventist Pub. Assn., 1868), str. 90-92.

[32] James White, *Life Incidents in Connection With the Great Second Advent Movement, as Illustrated by the Three Angels of Revelation 14* (Battle Creek, Mich.: Review and Herald Pub. Assn., 1868), str. 207.

[33] Uriah Smith, "The Visions — Objections Answered", *Review and Herald,* June 12, 1866; *idem, Review and Herald,* July 31, 1866.193

[34] Uriah Smith, *The Visions of Mrs. E. G. White.*

[35] H. E. Carver, *Mrs. E. G. White's Claims to Divine Inspiration Examined* (Marion, Iowa: published at the "Hope of Israel" office, 1870.

[36] *Ibid.,* str. 106-108.

[37] Henry E. Carver, *Mrs. E. G. White's Claims to Divine Inspiration Examined,* second ed. (Marion, Iowa: Advent and Sabbath Advocate, 1877), str. 73, 74.

[38] *Ibid.,* str. 79.

[39] H. C. Blanchard, *The Testimonies of Mrs. E. G. White Compared With the Bible* (Marion, Iowa: Advent and Sabbath Advocate, 1877).

[40] *Ibid.,* str. 2-5.

[41] *Ibid.,* str. 18-21.

[42] Miles Grant, *The True Sabbath: Which Day Shall We Keep? An Examination of Mrs. Ellen White's Visions* (Boston: Advent Christian Publication Society, 1874), str. 61-104.

[43] Miles Grant, *The True Sabbath: Which Day Shall We Keep? An Examination of Mrs. Ellen White's Visions* (Boston: Advent Christian Publication Society, 1877); *idem, The True Sabbath: Which Day Shall We Keep? An Examination of Mrs. Ellen White's Visions* (Boston: Advent Christian Publication Society, 1890).

[44] Grant, *The True Sabbath* (1874), str. 65.

[45] Miles Grant, "Sabbath Discussion", *World's Crisis,* Apr. 15, 1874; *idem,* "Sabbath Discussion," *World's Crisis,* Apr. 22, 1875; *idem,* "Sabbath Discussion," *World's Crisis,* Apr. 29, 1874; *idem,* "Sabbath Discussion," *World's Crisis,* May 6, 1874; *idem,* "Sabbath Discussion", *World's Crisis,* May 13, 1874; *idem,* "Sabbath Discussion", *World's Crisis,* May 20, 1874; *idem,* "Sabbath Discussion", *World's Crisis,* May 27, 1874.

[46] Miles Grant, "Visions and Prophecies", *World's Crisis,* June 10, 1874; *idem,* "Visions and Prophecies", *World's Crisis,* July 1, 1874; *idem,* "Visions and Prophecies", *World's Crisis,* July 8, 1874; *idem,* "Visions and Prophecies", *World's Crisis,* July 22, 1874; *idem,* "Visions and Prophecies", *World's Crisis,* Sept. 9, 1874.

[47] Miles Grant, "Visions and Prophecies", *World's Crisis,* Jan. 20, 1874; *idem,* "Visions and Prophecies", *World's Crisis,* Jan. 27, 1874; *idem,* "Visions and Prophecies", *World's Crisis,* Feb. 3, 1874.

[48] "Elder Grant's Injustice toward Seventh-day Adventists", *Review and Herald Extra,* Apr. 14, 1874.

[49] Miles Grant, *World's Crisis,* July 5, 1871.

[50] Ellen G. White to J. N. Loughborough, Aug. 24, 1874, Letter 2, 1874, in Ellen G. White, *Selected Messages* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1958, 1980), book 1, str. 74.

[51] (Yarmouth, Maine: I. C. Wellcome, 1874), str. 401-408; D. M. Canright, "Reply", *Review and Herald Extra,* Apr. 14, 1874.

[52] *Review and Herald Extra,* Apr. 14, 1874.

[53] "Our Views of Spiritual Gifts", *Review and Herald Extra,* Apr. 14, 1874.

[54] J. H. Waggoner, *The Spirit of God: Its Offices and Manifestations, to the End of the Christian Age* (Battle Creek, Mich.: Seventh-day Adventist Pub. Assn., 1877).

[55] M. E. Cornell, *Miraculous Powers,* second rev. ed. (1875).

[56] James White, *Spirit of Prophecy* (Battle Creek, Mich.: Review and Herald Pub. Assn., 1878).

[57] James White, *The Spirit of Prophecy or Perpetuity and Object of the Gifts* (Battle Creek, Mich.: Seventh-day Adventist Pub. Assn., c. 1880).

[58] G. I. Butler, " 'Early Writings' and 'Suppression' " *Review and Herald Supplement,* Aug. 14, 1883.

[59] Ellen G. White, *Early Writings of Mrs. White: Experience and Views and Spiritual Gifts,* second ed. (Battle Creek, Mich.: Review and Herald Pub. Assn., 1882), vol. 1, str. iv.

[60] G. I. Butler, "A Book Long Desired", *Review and Herald,* Dec. 26, 1

[61] A. C. Long, *Comparison of the Early Writings of Mrs. White With Later Publications* (Marion, Iowa: Advent and Sabbath Advocate, 1883), str. 11.

[62] *Ibid.,* str. 12.

[63] Vidi Arthur L. White, *Ellen G. White: The Lonely Years, 1876-1891* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1984), vol. 3, str. 222.

[64] Jacob Brinkerhoff, *The Seventh-day Adventists and Mrs. White's Visions,* third ed. (Marion, Iowa: Advent and Sabbath Advocate, 1884).

[65] G. I. Butler, " 'Early Writings' and 'Suppression.' "

[66] G. I. Butler, "A Venerable Document", *Review and Herald Supplement,* Aug. 14, 1883.

[67] Ellen G. White, "Suppression and the Shut Door," Manuscript 4, 1883, in *Selected Messages,* book 2, str. 59-73.

[68] Butler, "A Venerable Document"; Ellen G. White, *To the Remnant Scattered Abroad* (n.p., n.d.).

[69] Ellen G. Harmon, *To the Little Remnant Scattered Abroad,* Apr. 6, 1846; *idem,* "Dear Bro. Bates," *A Vision,* Apr. 7, 1847; *idem, To Those Who Are Receiving the Seal of the Living God,* Jan. 31, 1849; *idem,* "Letter From Sister Harmon", *Day-Star,* Jan. 24, 1846; *idem,* "Letter From Sister Harmon".

[70] G. I. Butler, "The Visions: How They Are Held Among S. D. Adventists," *Review and Herald Supplement,* Aug. 14, 1883.

[71] G. I. Butler, "Testimonies, Public and Private," *Review and Herald Supplement,* Aug. 14, 1883.194

[72] W. H. Littlejohn, "Seventh-day Adventists and the Testimony of Jesus Christ", *Review and Herald Supplement,* Aug. 14, 1883.

[73] Ellen G. White, "Our Present Position", *The Review and Herald,* August 28, 1883.

[74] Snook and Brinkerhoff, *The Visions of E. G. White, Not of God* (1866) str. 3ff.

[75] D. M. Canright, *Seventh-Day Adventism Renounced After an Experience of Twenty-eight Years: By a Prominent Minister and Writer of That Faith* (Kalamazoo, Mich.: Kalamazoo Publishing, 1889); *idem, Seventh-Day Adventism Renounced After an Experience of Twenty-eight Years: By a Prominent Minister and Writer of That Faith,* fourteenth ed. (New York: Fleming H. Revell, 1914).

[76] Canright, *Seventh-Day Adventism Renounced* (1914), str. 129-165.

[77] Uriah Smith, "Assumptions Vs. Facts", *Review and Herald Extra,* Nov. 22, 1887.

[78] "Elder Canright's Reply to *Extra* No. 1, and Our Rejoinder", *Advent Review Extra,* No. 2, Feb. 21, 1888; *Replies to Elder Canright's Attacks on Seventh-day Adventists* (Battle Creek, Mich.: Review and Herald Pub. Assn., 1888); *Replies to Elder Canright's Attacks on Seventh-day Adventists* (Battle Creek, Mich.: Review and Herald Pub. Assn., 1895).

[79] D. M. Canright, *Adventism Refuted in a Nutshell,* 10 tract series (n. str., 1889); *idem, The Complete Testimony of the Early Fathers: Proving the Universal Observance of Sunday in the First Centuries* (New York: Fleming H. Revell, 1916); *idem, The Lord's Day From Neither Catholics Nor Pagans: An Answer to Seventh-day Adventism on This Subject,* second ed. (New York: Fleming H. Revell, 1915).

[80] James White to D. M. Canright, May 24, 1881; James White to D. M. Canright, July 13, 1881; Uriah Smith to D. M. Canright, Mar. 22, 1883; Uriah Smith to D. M. Canright, Apr. 6, 1883; Uriah Smith to D. M. Canright, July 31, 1883; Uriah Smith to D. M. Canright, Aug. 7, 1883; Uriah Smith to D. M. Canright, Oct. 2, 1883. Center for Adventist Research, Andrews University, Berrien Springs, Mich. Vidi i Uriah Smith, "Personal", *Review and Herald Extra,* Nov. 22, 1887.

[81] D. M. Canright, *Life of Mrs. E. G. White, Seventh-Day Adventist Prophet: Her False Claims Refuted* (Cincinnati: Standard Publishing, 1919).

[82] *Ibid.,* str. 15.

[83] Willard Allen Colcord, "A Statement and Confession", *Review and Herald,* Feb. 8, 1934.

[84] Canright, *Life of E. G. White,* str. 34, 38.

[85] *Ibid.,* str. 38, 45.

[86] *Ibid.,* str. 57-60.

[87] *Ibid.,* str. 77-79.

[88] *Ibid.,* str. 85.

[89] *Ibid.,* str. 86.

[90] *Index to the Scripture References and Quotations Contained in the Writings of Mrs. E. G. White* (Battle Creek, Mich.: International Tract Society, 1896.

[91] Frank Belden to Ellen G. White, Jan. 1, 1903; *idem,* Jan. 5, 1903; *idem,* Feb. 24, 1903; Frank Belden to W. C. White, Oct. 28 to Nov. 20, 1905 (84 stranica). Vidi drugu korespondenciju u Frank Beldenovoj kolekciji, Ellen G. White Estate Branch Office, Berrien Springs, Michigan.

[92] Frank Belden to Ellen G. White, Sept. 12, 1905, Ellen G. White Estate Branch Office, Berrien Springs, Michigan.

[93] Frank E. Belden, fotografske reprodukcije s komentarima (Battle Creek, Mich.: n.p., n.d.) u *The Advent Review* (Auburn, N.Y.: Henry Oliphant, 1850); *idem, A Word to the "Little Flock".*

[94] Alonzo T. Jones, *Some History, Some Experience, and Some Facts* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1906).

[95] *A Statement Refuting Charges Made by A. T. Jones Against the Spirit of Prophecy and the Plan of Organization of Seventh-day Adventist Denomination* (Washington, D.C.: General Conference Committee, May 1906).

[96] Ellen G. White, "To Those Who Are Perplexed Regarding the Testimonies Relating to the Medical Missionary Work", Mar. 30, 1906. Letter 120, 1906, Ellen G. White Estate, Silver Spring, Maryland.

[97] Tim Poirier, "To Those Who Are Perplexed …" (n.d.), Document File 213, Ellen G. White Estate Branch Office, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

[98] C. E. Stewart, *A Response to an Urgent Testimony From Mrs. Ellen G. White Concerning Contradictions, Inconsistencies and Other Errors in Her Writings* (Battle Creek, Mich.: Liberty Missionary Society, 1907).

[99] Ellen G. White to "To the Elders of the Battle Creek Church, July 17, 1906. Letter 244, 1906, Ellen G. White Estate, Silver Spring, Maryland.

[100] C. E. Stewart, *A Response to an Urgent Testimony From Mrs. Ellen G. White Concerning Contradictions, Inconsistencies and Other Errors in Her Writings* second ed. (Riverside, Calif.: E. S. Ballenger, n.d.).

[101] E. T. Russell, *Despise Not Prophesyings: or, Truth Vindicated* (College View, Nebr.: International Publishing, c. 1910); Ellen G. White, *Testimonies for the Church (Mountain View, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1948),* vol. 9, str. 232-238; A. T. Jones, *Ten Commandments for Sunday Observance* (Battle Creek, Mich.: A. T. Jones, 1909); *idem, An Appeal for Evangelical Christianity,* 1909, str. 60-69; vidi i George Knight, *From 1888 to Apostasy: The Case of A. T. Jones* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1987), str. 246-249.195.

[102] Vidi Calvin W. Edwards and Gary Land, *Seeker After Light* (Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press, 2000).

[103] A. F. Ballenger, "What Is the Spirit of Prophecy?" Gathering Call, April 1914; *idem*, "The Spirit of Prophecy: Who Has It, Who Has Had It, Who Will Have It?" Gathering Call, June 1914; *idem*, "The Spirit of Prophecy: Who Has It, Who Has Had It, Who Will Have It?" Gathering Call, July 1914; *idem*, "The Spirit of Prophecy Not the Gift of Prophecy," Gathering Call, August 1914; *idem*, "The Spirit of Prophecy and the Gift of Prophecy," Gathering Call, Sept. 1914; *idem*, "Prophets and Prophesying," Gathering Call, Oct. 1914; *idem*, "Proving the Prophecy or Trying the Testimony," Gathering Call, Nov. 1914; *idem*, "The Spirit of Prophecy the Only Infallible Interpreter," Gathering Call, Dec. 1914.

[104] A. F. Ballenger, *The Spirit of Prophecy and the Gift to Prophesy,* third ed. (Riverside, Calif.: Gathering Call, n.d.).

[105] A. F. Ballenger, "Notes by the Way", *Gathering Call,* Mar. 1916.

[106] A. F. Ballenger, *The Spirit of Prophecy and the Gift to Prophesy,* str. 19.

[107] A. F. Ballenger, "Friday, July 16, Mrs. E. G. White", *Gathering Call,* July 1915.

[108] W. W. Fletcher, *"The Testimony of Jesus"* (Sydney, Australia: W. W. Fletcher, n.d.); John I. Easterly, *The Testimony of Jesus* (Santa Rosa, Calif.: John I. Easterly, n.d.).

[109] A. T. Jones, "Where Now Is the Spirit of Prophecy?" *Gathering Call,* September 1915.

[110] "In Loving Remembrance", *Gathering Call,* September-October 1921.

[111] "Elder Edward Stroud Ballenger," *Gathering Call,* November-December 1955.

[112] G. G. Rupert, *A Positive Appeal and Challenge to Seventh Day Adventists and All Others in Error to Correct Wrong Teaching* (Britton, Okla.: Union Pub. Co., n.d.); A. F. Ballenger, *The Spirit of Prophecy and the Gift of Prophecy,* fourth ed. (Riverside, Calif.: Gathering Call, n.d.); *idem, Events That Must Take Place Before Armageddon* (Riverside, Calif.: Gathering Call, 1918); *idem, Cast Out for the Cross of Christ* (Tropico, Calif.: by the author, n.d.); E. S. Ballenger, *What About the Testimonies?* (Riverside, Calif.: Gathering Call, n.d.); *idem, The Beginnings of Seventh-day Adventists* (Riverside, Calif.: E. S. Ballenger, n.d.); *idem, Facts About Seventh Day Adventists* (Riverside, Calif.: E. S. Ballenger, n.d.); *idem, The Centennial Supplement: A Compilation of Important Facts Relating to the Early History of the Seventh-day Adventist Church* (Riverside, Calif.: 1944); *idem, Seventh-day Adventists Weighed in the Balance of Honesty and Found Wanting* (Riverside, Calif.: E. S. Ballenger, n.d.); *idem, Important Facts About the Seventh-day Adventist Creed That Need Attention* (Riverside, Calif.: E. S. Ballenger, n.d.); *idem, Interesting Old Letters* (Riverside, Calif.: E. S. Ballenger, n.d.); *idem, Then Shall the Sanctuary Be Cleansed* (Riverside, Calif.: E. S. Ballenger, n.d.); *idem, Examining Seventh-day Adventism* (Riverside, Calif.: E. S. Ballenger, n.d.); *idem, The Reform Dress* (Riverside, Calif.: Gathering Call, n.d.); *idem, Valuable Helps on the Sabbath School Lessons, Second Quarter, 1948* (Riverside, Calif.: E. S. Ballenger, 1948); A. T. Jones, *A Letter From A. T. Jones to Mrs. E. G. White* (Riverside, Calif.: Gathering Call, n.d.).

[113] Aaron Nyman, *Astounding Errors: The Prophetic Message of the Seventh-day Adventists and the Chronology of Pastor C. T. Russell in the Light of History and Bible Knowledge* (Chicago: Aaron Nyman, 1914).

[114] Aaron Nyman, *Mrs. Ellen G. White Under the Microscope: The Prophetess of the Seventh-day Adventists, Weighed in the Balance of Biblical Truth and Found Wanting* (Chicago: n.p., c. 1915).

[115] Helge Nelson, *An Open Letter to Mrs. Ellen G. White* (Chicago: n.str., 1912).

[116] Charles H. Barr, *Adventism Unveiled or the Claims and Calling of Wm. Miller and Mrs. E. G. White Examined* (the author, 1900); L. R. Conradi, *Seventh Day Baptists and Seventh Day Adventists: How They Differ* (Plainfield, N.J.: American Sabbath Tract Society, 1934); David Hughes, *The Twentieth Century Pharisees: Seventh-day Adventism Exposed* (Hammondsport, N.Y.: Armon Publishing, 1915); E. B. Jones, *Did Mrs. E. G. White, the Professed Messenger of Seventhday Adventism, Possess the Prophetic Gift?* (Minneapolis, Minn.: the author, n.d.); E. B. Jones, *Forty Bible-supported Reasons Why You Should Not Be a Seventh-day Adventist* (Minneapolis: Wilson Press, 1943); M. E. Kern, *Some Facts Regarding E. B. Jones* (c. 1942); A. C. Long, *Comparison of the Early Writings of Mrs. White With Later Publications,* second ed. (Stanberry, Mo.: Church of God, 1911); Charles E. Stewart, *A Response to an Urgent Testimony From Mrs. E.G. White Concerning Contradictions, Inconsistencies, and Other Errors in Her Writings* (Battle Creek, Mich.: Liberty Missionary Society, 1907); Will S. Trowbridge, *The Sabbath, the Law, and the Visions* (Oakland, Calif.: Messiah's Advocate, 1916); F. E. Washburn, *The "Testimonies" of Mrs. White, Seventh-day Adventist Prophetess: The Bible Rewritten* (Waterloo, Iowa: the author, n.d.).

[117] G. A. Irwin, *The Spirit of Prophecy: Its Relation to the Law of God and Its Place in the Plan of Salvation* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1907); Mary C. McReynolds, *The Gift of Prophecy,* second ed. (Angwin, Calif.: the author, 1900).

[118] J. Franklin Coon, *The Search Light* (n.p., n.d.), str. 23.

[119] Ellen G. White to Brother Coon, Oct. 10, 1911 (Letter 108, 1911, and Manuscript 67, 1911). Ellen G. White Estate, Silver Spring, Maryland.

[120] J. N. Loughborough, *The Prophetic Gift in the Gospel Church,* Bible Students' Library, no. 164 (Oakland, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1901).

[121] *Ibid.,* str. iii, iv.196.

[122] J. N. Loughborough, *The Prophetic Gift in the Gospel Church,* second rev. ed. (Oakland, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1911).

[123] J. N. Loughborough, *Rise and Progress of the Seventh-day Adventists* (Battle Creek, Mich.: General Conference Association of the Seventh-day Adventists, 1892); *idem, The Great Second Advent Movement: Its Rise and Progress* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1905, 1909).

[124] A. G. Daniells, "The Life and Labors of Mrs. Ellen G. White", *Review and Herald,* July 29, 1915; F. M. Wilcox, "The Final Funeral Services of Mrs. Ellen G. White", *Review and Herald,* Aug. 5, 1915; *Signs of the Times* Memorial Issue, str. 466-480; "Adventists' Founder Passes," Sacramento *Bee,* July 17, 1915; "Death Claims Founder of Adventists", San Bernardino *Sun,* July 17, 1915; "Passing of Ellen G. White, Adventist Founder", Richmond *Record Herald,* July 19, 1915; "Mrs. E. G. White, Eminent Seventh-day Adventist, Dead", Mountain View *Register-Leader,* July 23, 1915; "Leader of Adventists Dead", St. Helena *Star,* July 23, 1915; "Four Thousand at Funeral Services of Mother White, Battle Creek *Evening Star,* July 24, 1915; "Mrs. White Had No Idea of Successor", Battle Creek *Enquirer,* July 25, 1915; "An American Prophetess", *The Independent,* Aug. 23, 1915.

[125] George Knapp Abbott, *The Witness of Science to the Testimonies of the Spirit of Prophecy,* rev. ed. (Mountain View, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1948); William H. Branson, *In Defense of the Faith: A Reply to Canright* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1933); Lewis Harrison Christian, *The Fruitage of Spiritual Gifts; The Influence and Guidance of Ellen G. White in the Advent Movement* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1947); Arthur G. Daniells, *The Abiding Gift of Prophecy* (Mountain View, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1936); Everett Dick, *Founders of the Message* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1938); F. C. Gilbert, usp. *Divine Predictions of Mrs. Ellen G. White Fulfilled* (South Lancaster, Mass.: Good Tidings, 1922); Carlyle B. Haynes, *The Gift of Prophecy: The Teachings of the Bible Regarding the Voice of God Among His People From the Beginning of His Work on Earth, and Particularly the Manifestation of His Divine Leadership in Connection With the Closing Message of the Gospel; an Account of the Prophetic Gift, Its Removal, Because of Apostasy, and Its Restoration to the Remnant Church* (Nashville: Southern Pub. Assn., 1931); T. Housel Jemison, *A Prophet Among You* (Mountain View, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1955); Gladys King-Taylor, *Literary Beauty of Ellen G. White's Writings* (Mountain View, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1953); Francis D. Nichol, *Ellen G. White and Her Critics* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1951); Denton E. Rebok, *Believe His Prophets* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1956); Dores Eugene Robinson, *The Story of Our Health Message,* third ed. (Nashville: Southern Pub. Assn., 1965); William A. Spicer, *The Gift of Prophecy in the Advent Movement: A Gift That Builds Up* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1937); F. M. Wilcox, *The Testimony of Jesus: A Review of the Work and Teachings of Mrs. Ellen Gould White* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1934); Arthur L. White, *"I'd Like to Ask Sister White …": The Questions You Might Ask, Answered From Statements Selected From the Writings of Ellen G. White* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1965).

[126] W. S. Trowbridge, *The Sabbath, the Law, and the Visions* (Oakland, Calif.: Messiah's Advocate, 1916).

[127] Gilbert, *Divine Predictions,* str. 9.

[128] Haynes, *The Gift of Prophecy,* 1931; *idem, The Gift of Prophecy: The Teachings of the Bible Regarding the Voice of God Among His People From the Beginning of His Work on Earth, and Particularly the Manifestation of His Divine Leadership in Connection With the Closing Message of the Gospel; an Account of the Prophetic Gift, Its Removal, Because of Apostasy, and Its Restoration to the Remnant Church,* rev. (Nashville: Southern Pub. Assn., 1946).

[129] F. M. Wilcox, *The Testimony of Jesus: A Review of the Work and Teachings of Mrs. Ellen Gould White* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1944).

[130] Daniells, *The Abiding Gift of Prophecy,* str. 253-378.

[131] Spicer, *The Gift of Prophecy in the Advent Movement*

[132] For examples, vidi W. A. Spicer, *Certainties of the Advent Movement* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1929); *idem, The Hand of God in History: Notes on Important Eras of Fulfilling Prophecy* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1913); *idem, The Hand That Intervenes* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1918); *idem, Pioneer Days of the Advent Movement With Notes on Pioneer Workers and Early Experiences* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1941).

[133] W. A. Spicer, *God's Special Gift to the Remnant Church* (Washington, D.C.: General Conference of Seventh-day Adventists, n.d.).

[134] William H. Branson, *Reply to Canright: The Truth About Seventh-day Adventists* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1933), str. 261-293.

[135] *Isto,* str. 8.

[136] *Isto,* str. 265.

[137] Ruth Wheeler, *His Messenger* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1939).

[138] Ruth Wheeler, *His Messenger,* rev. (Nampa, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 2001).

[139] Doris Eugene Robinson, *The Story of Our Health Message: The Origin Character, and Development of Health Education in the Seventh-day Adventist Church* (Nashville: Southern Pub. Assn., 1943); *idem, The Story of Our Health Message: The Origin, Character, and Development of Health Education in the Seventh-day Adventist Church,* second ed. (Nashville: Southern Pub. Assn., 1955); *idem, The Story of Our Health Message: The Origin, Character, and Development of Health Education in the Seventh-day Adventist Church,* third ed., rev. and enl. (Nashville: Southern Pub. Assn., 1965).

[140] Ellen G. White, *Notebook Leaflets* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1945), vol. 1.

[141] Martha D. Amadon, "Mrs. E. G. White in Vision" (1925); W. C. White, "The Work at the Elmshaven Office" (1932); W. C. White, "A Brief Statement Regarding the Publication of the Writings of Ellen G. White" (1929); C. C. Crisler, "A Sure Basis of Belief"; Ellen G. White Estate, "The Story of 'Steps to Christ' " (1935).

[142] George K. Abbott, *Studies in the Testimonies and Science* (Angwin, Calif.: Pacific Union College, 1946).

[143] George Knapp Abbott, *The Witness of Science to the Testimonies of the Spirit of Prophecy* (published by the author, 1947).

[144] George Knapp Abbott, *The Witness of Science to the Testimonies of the Spirit of Prophecy,* rev. ed. (Mountain View, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1948).

[145] Lewis Harrison Christian, *The Fruitage of Spiritual Gifts: The Influence and Guidance of Ellen G. White in the Advent Movement* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1947).

[146] Francis D. Nichol, *Ellen G. White and Her Critics: An Answer to the Major Charges That Critics Have Brought Against Mrs. Ellen G. White* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1951).

[147] Francis D. Nichol, *The Midnight Cry: A Defense of William Miller and the Millerites* (Takoma Park, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1944).

[148] Nichol, *Ellen G. White and Her Critics,* str. 16, 17.

[149] Francis D. Nichol, *Why I Believe in Mrs. E. G. White: Some Reasons Why Seventh-day Adventists Believe That Ellen G. White Possessed the Gift of "the Spirit of Prophecy"* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1964).

[150] W. E. Read, *The Bible, the Spirit of Prophecy, and the Church* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1952), str. 3.

[151] T. Housel Jemison, *A Prophet Among You* (Mountain View, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1955).

[152] Denton Edward Rebok, *Believe His Prophets* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1956); *idem, Divine Guidance in the Remnant of God's Church* (Poona, India: Oriental Watchman, 1955).

[153] Arthur W. Spalding, *There Shines a Light: The Life and Work of Ellen G. White* (Nashville: Southern Pub. Assn., 1953).

[154] Gladys King-Taylor, *Literary Beauty of Ellen G. White's Writings* (Mountain View, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1953).

[155] Arthur L. White, *Ellen G. White, Messenger to the Remnant* (Washington, D.C.: Ellen G. White Publications, 1954; rev. ed. 1969).

[156] The five titles are *The Prophetic Gift in Action; Prophetic Guidance in Early Days; The Ellen G. White Books; The Custody and Use of the Ellen G. White Writings; Ellen G. White: The Human-Interest Story.*

[157] *The Spirit of Prophecy Treasure Chest: An Advent Source Collection of Materials Relating to the Gift of Prophecy in the Remnant Church and the Life and Ministry of Ellen G. White* (Glendale, Calif.: Prophetic Guidance School, 1960).

[158] *Notes and Papers Concerning Ellen G. White and the Spirit of Prophecy,* rev. (Washington, D.C.: (Društvo za ostavštinu, Ellen G. White Estate, 1974).

[159] D. A. Delafield, *Ellen G. White and the Seventh-day Adventist Church* (Mountain View, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1963).

[160] Donald Grey Barnhouse, "Spiritual Discernment, or How to Read Religious Books", *Eternity,* June 1950, str. 9, 42-44.

[161] *Seventh-day Adventists Answer Questions on Doctrine: An Explanation of Certain Major Aspects of Seventh-day Adventist Belief* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1957); Donald Grey Barnhouse, "Are Seventh-day Adventists Christians? Another Look at Seventh-day Adventism", *Eternity,* September 1956.

[162] Walter R. Martin, *The Truth About Seventh-day Adventism* (Grand Rapids: Zondervan Publishing, 1960).

[163] *Isto,* str. 113.

[164] Nam, "Reactions to the Seventh-day Adventist Evangelical Conferences and Questions on Doctrine, 1955-1971" (Dr. disertac., Andrews University, 2005); vidi i nedavno izdanje s napomenama *Seventh-day Adventists Answer Questions on Doctrine,* kao i povijesnim i teološkim uvodom autora George R. Knighta (Berrien Springs, Mich.: Andrews University, 2003), str. xiii-xxxvi.

[165] M. R. DeHaan, "Questions on Doctrine", *The King's Business,* March 1958; vidi i *idem,* "What Do Seventh-day Adventists Believe Today?" *The King's Business,* October 1959.

[166] *Ibid.,* navedeno u Nam, str. 149.

[167] Harold Lindsell, "What of Seventh-day Adventism? Part I", *Christianity Today,* Mar. 31, 1958; *idem,* "What of Seventh-day Adventism? Part II", *Christianity Today,* Apr. 14, 1958; F. D. Nichol, "Adventists and Others", *Christianity Today,* May 14, 1958; vidi i Frank H. Yost, "A Seventh-day Adventist Speaks Back", *Christianity Today,* July 31, 1958.

[168] Herbert S. Bird, "SDA and the Evangelicals", *Christianity Today,* Apr. 14, 1958; *idem,* "Another Look at Adventism", *Christianity Today,* Apr. 28, 1958.198.

[169] Herbert S. Bird, *Theology of Seventh-day Adventism* (Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans, 1961).

[170] Herbert S. Bird, "Reply to An Adventist", *Christianity Today,* Aug. 18, 1958.

[171] Bird, *Theology of Seventh-Day Adventism,* str. 26, 27.

[172] *Ibid.*, str. 37.

[173] *Ibid.,* str. 130-132.

[174] Walter R. Martin, "Years Too Late", *Christianity Today,* Mar. 2, 1962.

[175] John Gerstner, *The Theology of the Major Sects* (Grand Rapids: Baker, 1960); Norman F. Douty, *Another Look at Seventh-day Adventism* (Grand Rapids: Baker, 1962); Russell P. Spittler, *Cults and Isms* (Grand Rapids: Baker, 1962); J. Oswald Sanders, *Heresies and Cults* (London: Marshall, Morgan, and Scott, 1962); Jan Karel van Baalen, *The Chaos of Cults,* fourth rev. and expanded ed. (Grand Rapids: Eerdmans, 1962); Anthony A. Hoekema, *The Four Major Cults* (Grand Rapids: Eerdmans, 1963); Gordon R. Lewis, *Confronting the Cults* (Grand Rapids: Baker, 1966); Irvine Robertson, *What the Cults Believe* (Chicago: Moody, 1966).

[176] *"I'd Like to Ask Sister White … ": The Questions You Might Ask Answered From Statements Selected From the Writings of Ellen G. White* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1965).

[177] Ella M. Robinson, *Stories of My Grandmother* (Nashville: Southern Pub. Assn., 1967).

[178] Ella M. Robinson, *Stories of My Grandmother* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Pub. Assn., 1995).

[179] Ella White Robinson, *Over My Shoulder* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1982).

[180] *Medical Science and the Spirit of Prophecy* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1971); Roger W. Coon, "E. G. White, M.D.?: Current Research Evaluates Her *Counsels on Health*", *Dialogue* 3, no. 1 (1991): 11-13, 28.

[181] Arthur L. White, *Ellen G. White: The Human Interest Story* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1972); *idem, The Ellen G. White Writings* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1973).

[182] D. A. Delafield, *Ellen G. White in Europe: 1885-1887* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1975).

[183] Herbert E. Douglass, ed., *What Ellen White Has Meant to Me* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1973).

[184] Ronald E. Ruskjer, usp. and ed., *Ellen G. White: Prophet of the Last Days With Guide to Systematic Reading* (Mountain View, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1974).

[185] Bobbie Jane Van Dolson, *Prophets Are People: Believe It or Not* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1974).

[186] Rene Noorbergen, *Ellen G. White: Prophet of Destiny* (New Canaan, Conn.: Keats Publishing, 1972).

[187] Jean Dixon, *My Life and Prophecies: Her Own Story as Told to Rene Noorbergen* (New York: William Morrow and Company, Inc., 1969).

[188] Rene Noorbergen, *You Are Psychic: The Incredible Story of David N. Bubar* (New York: Morrow, 1971).

[189] Arthur V. Fox, "What Is Truth?" *World's Crisis,* Dec. 10, 1947; *idem,* "To Err Is Human", *World's Crisis,* Dec. 17, 1947; *idem,* "Seventh-day Adventists vs. Roman Catholics, *World's Crisis,* Dec. 31, 1947; *idem,* "Investigative Judgment", *World's Crisis,* Jan. 7, 1947; *idem,* "The True Foundation: Should We Keep the Seventh Day?" *World's Crisis,* Jan. 14, 1948; *idem,* "Inspiration", *World's Crisis,* May 26, 1948.

[190] D. M. Canright, *Life of Mrs. E. G. White, Seventh-day Adventist Prophet: Her False Claims Refuted* (Cincinnati: Standard Publishing, 1919).

[191] Ronald L. Numbers, *Prophetess of Health: A Study of Ellen G. White* (New York: Harper and Row, 1976).

[192] Ronald L. Numbers, *Prophetess of Health: Ellen G. White and the Origins of Seventh-day Adventist Health Reform,* rev. and enl. (Knoxville: University of Tennessee, 1992); *idem, Prophetess of Health: A Study of Ellen G. White,* third ed. (Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing, 2008).

[193] *A Critique of the Book Prophetess of Health* (Washington, D.C.: Ellen G. White Estate, 1976); vidi i *A Discussion and Review of Prophetess of Health* (Washington, D.C.: Ellen G. White Estate, 1976).

[194] Numbers, *Prophetess of Health* (1976), str. ix, xi; for a more detailed explanation of Numbers' philosophical approach, vidi Ronald L. Numbers, "In Defense of Secular History", *Spectrum,* Spring 1969.

[195] Robert D. Brinsmead, *The Theology of Ellen G. White and an Evangelical Reflection* (Fallbrook, Calif.: Present Truth, 1975).

[196] Robert D. Brinsmead, *God's Eternal Purpose,* second ed. (Conway, Mo.: Ministry of Healing Health Centers, n.d.), str. 196-212; *idem, Dear Brethren* (Baker, Oreg.: n.p., May 20, 1961); *idem, Perfection in the Light of the Judgment and the Second Advent* (Conway, Mo.: Gems of Truth, 1966).

[197] Robert D. Brinsmead, *1844 Re-Examined Syllabus* (Fallbrook, Calif.: I. H. I., 1979).

[198] Robert D. Brinsmead, *Judged by the Gospel: A Review of Adventism* (Fallbrook, Calif.: Verdict Publications, 1980), str. 326, 327.

[199] *Ibid.,* str. 351.

[200] Desmond Ford, *1844, The Day of Atonement and the Investigative Judgment* (Casselberry, Fla.: Euangelion Press, 1980). Godine 1980., iste godine u kojoj se Desmond Ford sastao s vođama Crkve i teolozima na Glacier View da ispitaju njegove poglede na proroštvo i nebesko Svetište, on je objavio *Physicians of the Soul: God's Prophets Through the Ages* (Nashville: Southern Pub. Assn., 1980). Knjiga je pregled njegovih pogleda na doktrinarne teme smještene u okvire izabranih Božjih proroka čiji popis završava s Ellen G. White. Ford je podijelio osobna svjedočanstva – njih 199 – o tome kako su spisi Ellen G. White pozitivno utjecali na njegov život. Knjiga je značajnija po tome kada je objavljena nego po sadržaju koji definira njegovu poziciju.

[201] Frank B. Holbrook, ed., *Doctrine of the Sanctuary: A Historical Survey (1845-1863)* (Silver Spring, Md.: Biblical Research Institute, 1989).

[202] George E. Rice, "Ellen G. White's Use of Daniel and Revelation", in *Symposium on Revelation: Introductory and Exegetical Studies, Book 1,* ed. Frank B. Holbrook (Silver Spring, Md.: Biblical Research Institute, 1992), str. 145-161; Jon Paulien, "The Interpreter's Use of the Writings of Ellen G. White", in *Symposium on Revelation, Book 1,* str. 163-172; *idem,* "Ellen G. White and Revelation 4-6," in *Symposium on Revelation, Book 1,* str. 363-373; Gerhard Pfandl, "The Remnant Church and the Spirit of Prophecy", in *Symposium on Revelation: Introductory and Exegetical Studies, Book 2,* ed. Frank B. Holbrook (Silver Spring, Md.: Biblical Research Institute, 1992), str. 295-333).

[203] C. Mervyn Maxwell, "Sanctuary and Atonement in SDA Theology", in *The Sanctuary and the Atonement: Biblical, Historical, and Theological Studies,* ed. Arnold V. Wallenkampf and W. Richard Lesher (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1981), str. 516-544; *idem,* "The Investigative Judgment: Its Early Development", in *The Sanctuary and the Atonement,* str. 545-581; Arnold V. Wallenkampf, "A Brief Review of Some of the Internal and External Challengers to the SDA Teachings on the Sanctuary and Atonement", in *The Sanctuary and the Atonement,* str. 582-603; John W. Wood, " 'We Must All Appear': The Investigative Judgment Theme in the Writings of Ellen G. White", in *The Sanctuary and the Atonement,* str. 640-666; *idem,* "The Mighty Opposites: The Atonement of Christ in the Writings of Ellen G. White, Part I and Part II", in *The Sanctuary and the Atonement,* str. 694-730.

[204] Benjamin McArthur, "Point of the Spear: Adventist Liberalism and the Study of Ellen White in the 1970s", *Spectrum,* Spring 2008.

[205] Walter T. Rea, *The White Lie* (Turlock, Calif.: M and R Publications, 1982).

[206] Fred Veltman, "Full Report of the Life of Christ Research Project" (Silver Spring, Md.: Ellen G. White Estate, November 1988). Istraživanje je revidirano i distribuirano u the Life of Christ Research Project Review Committee, u sastavu: Charles R. Taylor, predsjedavajući; Alden Thompson, tajnik; B. B. Beach; W. T. Clark; R. R. Hegstad; W. G. Johnsson; R. W. Nixon; R. W. Olson; G. W. Reid; G. W. Rice; F. W. Wernick; K. H. Wood.

[207] Robert W. Olson, *One Hundred and One Questions on the Sanctuary and on Ellen White* (Washington, D.C.: Ellen G. White Estate, 1981).

[208] George E. Rice, *Luke, a Plagiarist?* (Mountain View, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1983).

[209] *Ibid.,* str. 15.

[210] John J. Robertson, *The White Truth* (Mountain View, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1981). Osoblje Društva za ostavštinu Ellen G. White također je napisalo odgovor na Reinu knjigu "The Truth About the White Lie", *Ministry* insert, August 1982, pretiskan kao arhiviran dokument.

[211] Robert W. Olson, *Doctrinal Discussions: Brief Studies on Current Issues* (Washington, D.C.: Ellen G. White Estate, January 1982); Roger W. Coon, usp. *Sourcebook of Documents and Study Outlines of Selected Issues in Prophetic Guidance* (spis Ellen G. White klasificiran kao GSEM 534) (Berrien Springs, Mich.: Andrews University, 1992). Potpuni popis članaka o Ellen White u redovnim crkvenim glasilima nije uključen u ovaj bibliografski esej.

[212] Robert W. Olson, "The Investigative Judgment in the Writings of Ellen G. White" (Ellen G. White Estate [EGWE], Feb. 25, 1980, arhivirani dokument [SDoc]); Paul A. Gordon, "The Pioneers and the Sanctuary" (EGWE, n.d., SDoc); *idem,* usp. "Pioneer Articles on the Sanctuary, Daniel 8:14, the Judgment, 2300 Days, Year-day Principle, Atonement: 1846-1905" (EGWE, 1983, SDoc).

[213] Ron Graybill, "The Making of *The Ministry of Healing", Insight,* July 10, 1979; Raymond F. Cottrell, "The Literary Relationship between *The Desire of Ages,* by Ellen G. White, and *The Life of Christ,* by William

Hanna" (EGWE, Nov. 1, 1979, SDoc); D. E. Robinson, "How the E. G. White Books Were Written", *Ministry,* February 1980; Walter F. Specht, "The Literary Relationship Between *The Desire of Ages,* by Ellen G. White, and *The Life of Christ,* by William Hanna, Part II" (EGWE, n.d., SDoc); Robert W. Olson, "Ellen G. White's Use of Uninspired Sources" (EGWE, Apr. 10, 1980, SDoc); J. R. Spangler, "Ellen White and Literary Dependency", *Ministry,* June 1980; Paul A. Gordon, "Sources or Aids — Why Did Ellen G. White Borrow?" (EGWE, May 1981, SDoc); Ron Graybill, "Ellen White as a Reader and a Writer", *Insight,* May 19, 1981; Neal C. Wilson, "The Ellen G. White Writings and the Church", *Adventist Review,* July 9, 1981; Ron Graybill, "Analysis of E. G. White's Luther Manuscript" (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1981); Vincent L. Ramik, "The Ramik Report: Memorandum of Law Literary Property Rights, 1790-1915" (EGWE, Aug. 14, 1981, SDoc); [Roger W. Coon], "Was Ellen G. White a Plagiarist?" from articles in *Adventist Review* (EGWE, Sept. 17, 1981, SDoc); Kenneth H. Wood, "This Work Is of God, or It Is Not", *Adventist Review,* Sept. 17, 1981; Ron Graybill, "E. G. White's Literary Work: An Update", from General Conference worship (EGWE, Nov. 15-19, 1981, SDoc); Niels-Erik Andreasen, "From Vision to Prophecy", *Adventist Review,* Jan. 28, 1982; "The Fannie Bolton Story: A Collection of Source Documents" (EGWE, April 1982, SDoc); Ron Graybill, Warren H. Johns, Tim Poirier, comps., "Henry Melvill and Ellen G. White: A Study in Literary and Theological Relationships" (EGWE, May 1982, SDoc); Warren H. Johns, "Ellen White: Prophet or Plagiarist? Closed Windows or Open Doors?" *Ministry,* June 1982; *idem,* "Literary Thief or God's Messenger?" *Ministry,* June 1982; *idem,* "Human Thoughts or Divine Truths?" *Ministry,* June 1982; Ron Graybill, "The 'I Saw' Parallels in Ellen White's Writings," *Adventist Review,* July 29, 1982; Delmer A. Johnson, "The Sources of Inspired Writings", *Adventist Review,* Dec. 30, 1982; George E. Rice, "Luke: Healer of Bodies and Souls", *Adventist Review,* Mar. 17, 1983; Gerald Wheeler, "God Speaks With a Human Accent", *Adventist Review,* July 14, 1983; Robert W. Olson, "Ellen G. White's Use of Historical Sources in *The Great Controversy"*, *Adventist Review,* Feb. 23, 1984; Tim Crosby, "Does Inspired Mean Original?" *Ministry,* February 1986; Tim Poirier, "Did James White Attempt a 'Cover-up' of Ellen White's Literary Borrowing?: An Explanation of His Statements in *Life Sketches* (1880), str. 328, 329" (EGWE, Aug. 15, 1986, SDoc); Robert W. Olson, "The Literary Borrowing Issue" (EGWE, June 1, 1986, SDoc); Warren H. Johns, Tim Poirier, Ron Graybill, comps., *A Bibliography of Ellen G. White's Private and Office Libraries,* third rev. ed. (Silver Spring, Md.: Ellen G. White Estate, April 1993).

[214] Robert W. Olson, "The Shut Door Documents: Statements Relating to the 'Shut Door,' the Door of Mercy, and the Salvation of Souls by Ellen G. White and Other Early Adventists Arranged in a Chronological Setting from 1844 to 1851" (EGWE, Apr. 11, 1982, SDoc); Arthur L. White, "Ellen G. White and the Shut Door Question: A Review of the Experience of Early Seventh-day Adventist Believers in Its HistoricalContext" (EGWE, May 9, 1982, SDoc). Druge obrade teme o zatvorenim vratima uključuju: Rolf J. Poehler, " '… And the Door Was Shut': Seventh-day Adventists and the Shut-Door Doctrine in the Decade After the Great Disappointment" (seminarski rad, Andrews University, 1978, Berrien Springs, Mich.); P. Gerard Damsteegt, *Foundations of the Seventh-day Adventist Message and Mission* (Grand Rapids: Eerdmans, 1977; reprint: Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press, 1995), str. 104-124; Herbert E. Douglass, *Messenger of the Lord: The Prophetic Ministry of Ellen G. White* (Nampa, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 1998), str. 500-512, 549-569; Merlin D. Burt, "The Historical Background, Interconnected Development, and Integration of the Doctrines of the Sanctuary, the Sabbath, and Ellen G. White's Role in Sabbatarian Adventism from 1844 to 1849" (Dr. disertac., Andrews University, 2002).

[215] Raoul Dederen, "Ellen White's Doctrine of Scripture", *Ministry* (sustr.), July 1977; T. H. Blincoe, "The Prophets Were Until John", *Ministry* (sustr.), July 1977; Arthur L. White, "Comments on the SDA Forum Presentation at Pacific Union College", Oct. 27, 1979; Eric Livingstone, "Inquire of the Lord", *Ministry,* April 1981; Roger W. Coon, "Inspiration/Revelation: What It Is and How It Works, Part 3: The Relationship Between the Ellen G. White Writings and the Bible", *Journal of Adventist Education,* February-March 1982; Richard Hammill, "Spiritual Gifts in the Church Today", *Ministry,* July 1982; Roy Graham, "How the Gift of Prophecy Relates to God's Word", *Adventist Review,* Oct. 14, 1982; "The Inspiration and Authority of the Ellen G. White Writings", *Adventist Review,* Dec. 23, 1982; Alfred S. Jorgensen, "The Holy Spirit and His Gifts, Part I", *Australasian Record,* Feb. 11, 1984; *idem,* "The Holy Spirit and His Gifts, Part II", *Australasian Record,* Feb. 18, 1984; Robert W. Olson, usp. str., "The Relationship Between Ellen G. White and the Bible" (EGWE, July 7, 1986, SDoc).

[216] D. F. Neufeld, "How Seventh-day Adventists Adopted the Sanctuary Doctrine", *Adventist Review,* Jan. 3, 1980; *idem,* "Aftermath of Autumn Disappointment", *Adventist Review,* Jan. 10, 1980; *idem,* "Edson's October 23 Experience", *Adventist Review,* Jan. 17, 1980; *idem,* "Ellen White and Crosier's *Day-Star* Article", *Adventist Review,* Jan. 24, 1980; *idem,* "A Significant Early Vision", *Adventist Review,* Jan. 31, 1980; *idem,* "The Investigative Judgment — 1", *Adventist Review,* Feb. 7, 1980; *idem,* "The Investigative Judgment — 2," *Adventist Review,* Feb. 14, 1980; *idem,* "A Basis for Confidence—1", *Adventist Review,* Feb. 21, 1980; *idem,* "A Basis for Confidence — 2," *Adventist Review,* Feb. 28, 1980; W. Richard Lesher, "Landmark Truth Versus 'Specious Error' ", *Adventist Review,* Mar. 6, 1980; *idem,* "Truth Stands Forever", *Adventist Review,* Mar.

13, 1980; "The Role of the Ellen G. White Writings in Doctrinal Matters," *Ministry,* October 1980; J. R. Spangler, "Ellen White's Role in Doctrinal Matters", *Ministry,* October 1980; V. N. Olsen, "Ellen White's Defense Against Error and Apostasy", *Adventist Review,* Oct. 14, 1982; Richard Hammill, "Ellen White and Change", *Adventist Review,* Jan. 13, 1983; Arthur L. White, "The Certainty of Basic Doctrinal Positions", *Adventist Review,* July 26, 1984.

[217] Arthur L. White, "The Importance of Understanding Inspiration", *Adventist Review,* Feb. 2, 1978; Osoblje Društva za ostavštinu Ellen G. White, "Ellen G. White, Dates, and Biblical Chronology" (EGWE, May 17, 1978, SDoc); Alfred S. Jorgensen, "Hallmarks of Inspiration", *Australasian Record,* Aug. 14, 1978; Arthur L. White, "Inspiration and the Ellen G. White Writings", from reprinted articles in the *Adventist Review* (EGWE, 1978, 1979, SDoc); Robert W. Olson, "The 1919 Bible Conference and Bible and History Teachers' Council" (EGWE, Sept. 24, 1979, SDoc); "Study Documents on Inspiration and Creation", *Adventist Review,* Jan. 17, 1980; Arthur L. White, "The Prescott Letter to W. C. White, Apr. 6, 1915" (EGWE, June 15, 1981, SDoc); William G. Johnsson, "How Does God Speak?", *Ministry,* October 1981; Robert W. Olson, "The Question of Inerrancy in Inspired Writings" (EGWE, Apr. 12, 1982, SDoc); R. J. Wieland, "Ellen White's Inspiration, Authentic and Profound," *Australasian Record,* May 31, 1982; Robert W. Olson, usp., "The Salamanca Vision and the 1890 Diary" (EGWE, Oct. 12, 1983, SDoc); Wadie Farag, "Inspiration in Islam and Christianity", *Adventist Review,* June 21, 1984; C. R. Stanley, "Visions: The Prophet's Credentials", *Australian Record,* Aug. 25, 1984; Alden Thompson, "Improving the *Testimonies* Through Revisions", *Adventist Review,* Sept. 12, 1985; Robert W. Olson, "Evidence of Inspiration" (EGWE, July 7, 1986, SDoc); Tim Poirier, "The 1907 Interview With John Harvey Kellogg" (EGWE, May 17, 1987, SDoc).

[218] Roger W. Coon, "Inspiration/Revelation: What It Is and How It Works", reprinted from three-part article in *Journal of Adventist Education* (EGWE, 1981, 1982, SDoc); George R. Knight, "The Myth of the Inflexible Prophet", *Adventist Review,* Apr. 3, 1986; Roger W. Coon, "Hermeneutics: Interpreting a Nineteenth-Century Prophet in the Space Age", reprinted from article in *Journal of Adventist Education* (EGWE, Summer 1988, SDoc); Robert W. Olson, "Hermeneutics: Guiding Principles in the Interpretation of the Bible and the Writings of Ellen G. White" (EGWE, June 1, 1986, SDoc); Herbert E. Douglass, "Basic Principles of Understanding Ellen G. White's Writings" (EGWE, SDoc); Herbert E. Douglass, "Basic Rules of Interpretation—Internal and External" (EGWE, SDoc).

[219] *Periodical Articles Concerning Inspiration, Ellen G. White, and Adventist History* (Washington, D.C.: Ellen G. White Estate, General Conference of Seventh-day Adventists, June 1986); značajni članci iz ove publikacije uključeni su u gore navedene teme.

[220] Roger W. Coon, usp. *Anthology of Recently Published Articles on Selected Issues in Prophetic Guidance: 1980-1992* (spisi Ellen G. White pod klasom GSEM 534) (Berrien Springs, Mich.: Andrews University, 1992); članci sadržani u antologiji nisu ovdje navedeni.

[221] Roger W. Coon, *The Great Visions of Ellen G. White* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Pub. Assn., 1992), vol. 1; *idem, A Gift of Light* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Pub. Assn., 1983); *idem, Ellen G. White and Vegetarianism: Did She Practice What She Preached?* (Boise, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 1986); *idem, Heralds of New Light: Another Prophet to the Remnant?* (Boise, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 1987).

[222] Ron Graybill, "The Power of Prophecy: "Ellen G. White and the Women Religious Founders of the Nineteenth Century" (Dr. disertac., Johns Hopkins University, 1983).

[223] Arthur L. White, *Ellen G. White: The Early Years, 1827-1862* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1985); *idem, Ellen G. White: The Lonely Years, 1876-1891* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1984); *idem, Ellen G. White: The Australian Years, 1891-1900* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1983); *idem, Ellen G. White: The Early Elmshaven Years, 1900-1905* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1981); *idem, Ellen G. White: The Later Elmshaven Years, 1905-1915* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1982).

[224] Arthur L. White, *Ellen White: Woman of Vision* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Pub. Assn., 2000).

[225] Ciro Sepulveda, *Ellen White: The Troubles and Triumphs of an American Prophet* (Huntsville, Ala.: Oakwood College, 2002).

[226] Gary Land, ed., *The World of Ellen G. White* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1987).

[227] George R. Knight, *Myths in Adventism: An Interpretive Study of Ellen White, Education, and Related Issues* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1985).

[228] "Trial of Elder I. Dammon: Reported for the *Piscataquis Farmer", Piscataquis Farmer,* Mar. 7, 1845.

[229] Bruce Weaver, "Incident in Atkinson: The Arrest and Trial of Israel Dammon", *Adventist Currents,* April 1988. Za dodatni dijalog na suđenju Dammonu, vidi Rennie Schoepflin, ed., Jonathan Butler, Ronald Graybill, and Frederick Hoyt, "Scandal or Rite of Passage? Historians on the Dammon Trial", *Spectrum,* August 1987; Robert W. Olson to White Estate Board of Trustees, Osoblje Društva za ostavštinu Ellen G. White, Research Centers, Oct. 21, 1987, White Estate Branch Office, Loma Linda, Calif.

[230] James R. Nix, "Another Look at Israel Dammon" (EGWE, February 2005, SDoc). Vidi i Merlin D. Burt, "Historical Background" (2002), str. 132-140.

[231] Roy E. Graham, *Ellen G. White: Cofounder of the Seventh-day Adventist Church,* in American University Studies, Series VII: Theology and Religion (New York: Peter Lang, 1985), vol. 12; *idem,* "Ellen G. White: An Examination of Her Position and Role in the Seventh-day Adventist Church" (Dr. disertac., University of Birmingham, 1977).

[232] Woodrow W. Whidden II, *Ellen White on Salvation: A Chronological Study* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Pub. Assn., 1995); *idem, Ellen White on the Humanity of Christ: A Chronological Study* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Pub. Assn., 1997); *idem,* "The Soteriology of Ellen G. White: The Persistent Path to Perfection, 1836-1902" (Dr. disertac., Drew University, 1989).

[233] Jerry Allen Moon, *W. C. White and Ellen G. White: The Relationship Between the Prophet and Her Son* (Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press, 1993).

[234] Vidi Zoltan Szalos-Farkas, *The Rise and Development of Seventh-day Adventist Spirituality: The Impact of the Charismatic Guidance of Ellen G. White* (Cernica, Romania: Editura Institutului Teologic Adventist, 2005).

[235] *Ellen G. White and Europe: Symposium Papers* (Bracknell, Eng.: Ellen G. White Research Center, Newbold College, 1987).

[236] I. J. van Zyl, *Ellen G. White and Her Critics* (South Africa: Esdea Books, 1994); *idem, Ellen G. White the Writer* (South Africa: Esdea Books, 1997).

[237] Alden Thompson, *Inspiration: Hard Questions, Honest Answers* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Pub. Assn., 1991).

[238] Alden Thompson, *Escape From the Flames: How Ellen White Grew From Fear to Joy — and Helped Me Do It Too* (Nampa, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 2005).

[239] Frank Holbrook and Leo Van Dolson, eds., *Issues in Revelation and Inspiration* (Berrien Springs, Mich.: Adventist Theological Society, 1992). Autori poglavlja uključuju Raoula Dederena, Samuela Koranteng-Pipima, Normana R. Gulleya, Richarda A. Davidsona, Gerharda F. Hasela, Randalla W. Younkera, Franka M. Hasela, and Miroslava M. Kiša.

[240] Herbert E. Douglass, *Messenger of the Lord: The Prophetic Ministry of Ellen G. White* (Nampa, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 1998). Za Douglassa tema velike borbe bila je integrativan teološki okvir u spisima Ellen G. White. Vidi *idem,* "Ellen White and the Adventist Theology", *Dialogue* 10, no. 1 (1998): 13-15, 19.

[241] Herbert E. Douglass, *They Were There: Stories of Those Who Witnessed Ellen White's Prophetic Gift — and Believed* (Nampa, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 2006).

[242] Herbert E. Douglass, *Dramatic Prophecies of Ellen White: Stories of World Events Divinely Foretold* (Nampa, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 2007).

[243] George R. Knight, *Meeting Ellen White: A Fresh Look at Her Life, Writings, and Major Themes* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Pub. Assn., 1996); *idem, Reading Ellen White: How to Understand and Apply Her Writings* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Pub. Assn., 1997); *idem, Ellen White's World: A Fascinating Look at the Times in Which She Lived* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Pub. Assn., 1998); *idem, Walking With Ellen White: The Human Interest Story* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Pub. Assn., 1999).

[244] Juan Carlos Viera, *The Voice of the Spirit: How God Has Led His People Through the Gift of Prophecy* (Nampa, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 1998).

[245] Arthur N. Patrick, "Ellen Gould White and the Australian Woman, 1891-1900 (M. Litt. thes., University of New England, 1994); *idem, Christianity and Culture in Colonial Australia: Selected Catholic, Anglican, Wesleyan, and Adventist Perspectives, 1891-1900* (Sydney: Fast Books, 1993).

[246] Arthur N. Patrick, "Seventh-day Adventists in the South Pacific: A Review of Sources," *Journal of Religious History,* June 1987; *idem,* "Re-Visioning the Role of Ellen White Beyond the Year 2000", *Adventist Today,* March-April 1998, with an enlarged article on the same theme published on the Internet; *idem,* "Ellen White: Mother of the Church in the South Pacific", *Adventist Heritage,* Spring 1993.

[247] *"Ellen White and Current Issues" Symposium* (Berrien Springs, Mich.: Center for Adventist Research, 2005, 2006, 2007, 2008), vols. 1-4.

[248] Vance Ferrell, *The Editions of Great Controversy* (Beersheba Springs, Tenn.: Pilgrims Books, 1994); *idem, Prophet of the End* (Altamont, Tenn.: Pilgrim's Rest, 1984).

[249] Maurice Barnett published a 70-page booklet titled *Ellen G. White and Inspiration* (Louisville, Ky.: Gospel Anchor Publishing, 1983) primarno za informiranje neadventista o Ellen G. White. Barnett also wrote books on Jehovah's Witnesses and Mormons.

[250] Dale Ratzlaff, *The Cultic Doctrine of Seventh-day Adventists: An Evangelical Resource, an Appeal to SDA Leadership* (Sedona, Ariz.: Life Assurance Ministries, 1996).

[251] Dale Ratzlaff, *Sabbath in Crisis* (Applegate, Calif.: Life Assurance Ministries, 1989, 1990); *idem, Sabbath in Christ* (Glendale, Ariz.: Life Assurance Ministries, 2003).

[252] (Anonymous), "Ellen White: An Unreliable Prophet", *Proclamation!* November/December 2002; Walter Rea, "Walter Rea on Ellen White", *Proclamation!* May/June 2003; Dennis L. Palmer, "Whose Authority Shall We Follow?" *Proclamation!* September-December 2003; Richard Goyne, "A Word (or Two) From God", *Proclamation!* September/October 2004; Esther Shu, "I Stand Alone on the Word of God", *Proclamation!* November/December 2004; Walter Rea, "Recant No!: I Stand Firm", *Proclamation!* November/December 2004; Verle Streifling, "The Bible Inerrant?: Adventist Claims of Bible Contradictions and Errors", *Proclamation!* May/June 2006; Russell Kelly, "Biblical Inspiration and Ellen G. White", *Proclamation!* May/June 2006; Dale Ratzlaff, "The Ellen White Summit: A Response to Jud Lake", *Proclamation!* November/December 2006; *idem,* "The Christ Event and the Spirit of Prophecy", *Proclamation!* March / April 2007.

[253] Dirk Anderson, *White Out: How a Prophetess's Failed Visions, Mistaken Prophecies, and Embarrassing Blunders Were Covered Up and Concealed by Her Followers* (Glendale, Ariz.: Life Assurance Ministries, 2001); Sydney Cleveland, *White-Washed: Uncovering the Myths of Ellen G. White* (Greenwood, Ind.: Sydney Cleveland, 1999).

[254] Bob Pickle, *A Response to Video: "Seventh-day Adventism, The Spirit Behind the Church"* (Halstad, Mich.: Pickle Publishing, 2002).

[255] *Ellen G. White Concordance* (St. Paul: Select Video Products, 1982).

[256] Ellen G. White, *A Call to Stand Apart: Challenging Young Adults to Make an Eternal Difference* (Silver Spring, Md.: Ellen G. White Estate, 2002).

[257] George R. Knight, Jud Lake, Craig Newborn, and Jon Paulien, *Ellen White Summit 2005: November 11, 12, 2005,* DVD (Enumclaw, Wash.: A and J Enterprises, 2005).

[258] Allan Lindsay, narrator, *Prophetic Inspiration: The Holy Spirit at Work* (Wahroonga, Australia: ampm, 2006).

[259] Eryck Chairez, pisac, Mei Ann Toe, direktor, *Red Books: Our Search for Ellen White* (Pacific Union College, *Adventist Today,* 2008); "Red Books Play Tours Southern California, DVD Next", *Adventist Today,* January/February 2008; Adrian Zytkoskee, "Red Books: Our Search for Ellen White," *Spectrum,* Spring 2007; A. Gregory Schneider, "Inside Red Books: A View of Loss, and Maybe, Recovery", *Spectrum,* Summer 2008.

[260] Helen M. Johnson and Evelyn Roose Dinsmore, *Stories of Little Ellen and the Message* (Mountain View, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1950); Arthur Whitefield Spalding, *Sister White: A Life of Ellen G. White for Primary Children* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1950).

[261] Marye Trim, *Tell Me About Ellen White,* illustrated by Vernon Nye (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1975).

[262] Paul B. Ricchiuti, *Ellen: Trial and Triumph on the American Frontier* (Mountain View, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1977); *idem, Ellen White: Friend of Angels, Stories From Her Amazing Adventures, Travels, and Relationships* (Nampa, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 1999); *idem, Ellen White: Trailblazer for God: More Stories From Her Amazing Adventures, Travels, and Relationships* (Nampa, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 2003); *idem, Charlie Horse/Mrs. White's Secret Sock,* illustrated by James Converse (Hagerstown, Md.: Review and Herald Pub. Assn., 1992); *idem, Where's Moo Cow?/Tig's Tale* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Pub. Assn., 1995); *idem, The Little Girl Who Giggled/Camp Meeting Angel* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Pub. Assn., 1998); *idem, Mr. Squirrel's Treasure/Ellen's Miracle Horse,* illustrated by Marcus Mashburn (Hagerstown, Md.: Review and Herald Pub. Assn., 2002); *idem, Four Boys in the White House: The Children of James and Ellen White* (Grantham, Eng.: Stanborough Press, 2008).

[263] Carolyn Byers, *Good Night Too Soon: The Story of the Brief Life of Henry Nichols White, Son of James and Ellen White* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1980).

[264] Miriam Hardinge, *Long Ago Stories: Stories of Ellen White and Other SDA Pioneers for Parents to Read to Children* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Pub. Assn., 1986).

[265] Tom Kohls, *Gathering Fruit* (Boise, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 1987); *idem, The Green Cord* (Boise, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 1987); *idem, The Missing Hairnet* (Boise, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 1987); *idem, A Trip to Heaven* (Boise, Idaho: Pacific Press Pub. Assn.,
1987).

[266] Eileen E. Lantry, *Miss Marian's Gold* (Mountain View, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1981); *idem, Why Me, Lord? The Story of Ellen White* (Boise, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 1988).

[267] Mabel R. Miller, *Ellen: The Girl With Two Angels* (Boise, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 1996); *idem, Grandma Ellen and Me* (Nampa, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 2000).

[268] Dorothy Nelson, *God Spoke to a Girl* (Nampa, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 1998).

[269] Becky Ponder, *Jeanie Meets Ellen White* (Mountain View, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1978).

[270] Ella M. Robinson, *Over My Shoulder* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1982).

[271] Norma Youngberg, *The Spirit of Prophecy Emphasis Stories* (Washington, D.C.: Ellen G. White Estate and General Conference Department of Education, 1979-1985).

[272] Bernadine Irwin, *Ellen White: We Never Knew You* (Colorado Springs, Colo.: 1999). Irwinova knjiga, iako nije prava dječja knjiga, napisana je u popularnom stilu pripovijedanja. Konstruirala je priče koristeći fiktivne scenarije koji ponekad nisu u skladu s povijesnim izvorima.

[273] "EGW Estate Launches New Web Magazine for Kids", *Adventist Review,* May 17, 2007. Iako nije povezana sa službom za djecu, Tutsch je objavila rezultate svoje doktorske disertacije. Cindy Tutsch, *Ellen White on Leadership: Guidance for Those Who Influence Others* (Nampa, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 2008); Bonnie McLean, "*Ellen White on Leadership* Reveals Pioneer's Insights", *Adventist Review,* June 19, 2008.

[274] Cindy Tutsch, "Back to Our Future: Why Adventist Heritage Should Matter to Our Kids", *Adventist Review,* July 24, 2008. Vidi i Arthur W. Spalding, "Meeting the Needs of Children", *Adventist World,* Dec. 2007.

[275] Ansel Oliver, "Historical Focus Can Shape Future Adventist Generations", *Adventist Review,* Aug. 26, 2008; Ella May Robinson, "Stories of My Grandmother", *KidsView,* Sept. 18, 2008.

[276] Charles Edward Dudley, Sr., *The Genealogy of Ellen Gould Harmon White: The Prophetess of the Seventh-day Adventist Church, and the Story of the Growth and Development of the Seventh-day Adventist Denomination as It Relates to African-Americans* (Nashville: Dudley Publishing, 1999), vol. 2.

[277] Charles Edward Dudley, Sr., *Thou Who Hast Brought Us Thus Far on Our Way: The Development of Seventh-day Adventist Denomination Among African-Americans* (Nashville: Dudley Publications, 2000), vol. 3.

[278] Roger D. Joslyn, "Gould Ancestry of Ellen Gould (Harmon) White", 2002, updated Apr. 9, 2003.

[279] "The Genealogy of Ellen G. White: An Update" (Ellen G. White Estate, April 2003).

[280] Don S. McMahon, *Acquired or Inspired: Exploring the Origins of the Adventist Lifestyle* (Victoria, Australia: Signs Publishing, 2005).

[281] Leonard Brand and Don S. McMahon, *The Prophet and Her Critics: A Striking New Analysis Refutes the Charges That Ellen G. White "Borrowed" the Health Message* (Nampa, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 2005).

[282] T. Joe Willey, "Natural or Supernatural: Can Science Establish the Supernatural in the Health Writings of Ellen G. White?" *Adventist Today,* September/October 2008 (includes a response by Leonard Brand and Don McMahon; Numbers, *Prophetess of Health* [2008], str. xxiv).

[283] Mervyn G. Hardinge, *A Physician Explains Ellen White's Counsel on Drugs, Herbs, and Natural Remedies* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Pub. Assn., 2001).

[284] Graeme S. Bradford, *Prophets Are Human* (Victoria, Australia: Signs Publishing, 2004); vidi i Denis Fortin, "Ellen G. White as Messenger of the Lord: What Else Could Dr. Smithurst Say?" *Ellen White and Current Issues Symposium* (Center for Adventist Research, 2005), str. 10-29.

[285] Graeme S. Bradford, *People Are Human: Look What They Did to Ellen White* (Victoria, Australia: Signs Publishing, 2005).

[286] Graeme S. Bradford, *More Than a Prophet: How We Lost and Found Again the Real Ellen White* (Berrien Springs, Mich.: Biblical Perspectives, 2006); *idem,* books and articles on CD-ROM including a live lecture (Berrien Springs, Mich.: Biblical Perspectives, 2006).

[287] Wayne Grudem, *The Gift of Prophecy in the New Testament and Today,* rev. ed. (Wheaton, Ill.: Crossway Books, 2000); D. A. Carson, *Showing the Spirit—A Theological Exposition of 1 Corinthians 12-14* (Homebush West, Australia: Lancer Books, 1988); Ben Witherington III, *Jesus the Seer* (Peabody, Mass.: Hendrickson, 1999); Bradford, *More Than a Prophet,* str. 70, 71.

[288] Bradford, *More Than a Prophet,* str. 113.

[289] Russell R. Standish and Colin D. Standish, *The Greatest of All the Prophets* (Narbethong, Australia: Highwood Books, 2004), str. 12.

[290] *Ibid.,* str. 101, 198.

[291] Jonathan Butler, "Ellen G. White and the Chicago Mission", *Spectrum,* Winter 1970; Roy Branson and Herold D. Weiss, "Ellen White: A Subject for Adventist Scholarship", *Spectrum,* Autumn 1970; Frederick E. J. Harder, "Divine Revelation: A Review of Some of Ellen White's Concepts", *Spectrum,* Autumn 1970; William S. Peterson, "A Textual and Historical Study of Ellen White's Account of the French Revolution", *Spectrum,* Autumn 1970; Richard Lewis, "The 'Spirit of Prophecy' ", *Spectrum,* Autumn 1970; W. Paul Bradley, "Ellen G. White and Her Writings", *Spectrum,* Spring 1971; William S. Peterson, "Ellen White's Literary Indebtedness", *Spectrum,* Autumn 1971; Arthur L. White, "Ellen G. White the Person", *Spectrum,* Spring 1972; Ronald Graybill, "How Did Ellen White Choose and Use HistoricalSources?", *Spectrum,* Summer 1972; Stanley G. Sturges, "Ellen White's Authority and the Church", *Spectrum,* Summer 1972; Ingemar Linden, Norval F. Pease, Jonathan M. Butler, "The Prophet of Destiny?" *Spectrum* 6, nos. 1, 2 (1974); Stephen T. Hand, "The Conditionality of Ellen White's Writings", *Spectrum* 6, nos. 3, 4 (1974); W. Frederick Norwood, Ellen G. White Estate, Fawn M. Brodie, Ernest R. Sandeen, Richard Schwarz, Fritz Guy, Ronald L. Numbers, "Commentary on *Prophetess of Health: A Study of Ellen G. White,* by Ronald L. Numbers", *Spectrum,* January 1977; Joseph J. Battistone, "Ellen White's Authority as Bible Commentator", *Spectrum,* January 1977; Gary Land, "Faith, History, and Ellen White", *Spectrum,* March 1978; Eric Anderson, "Ellen White and Reformation Historians", *Spectrum,* July 1978; Jonathan Butler, "The World of E. G. White and the End of the

World", *Spectrum,* August 1979; "Chuck and Marianne Scriven, "Another Look at Ellen White on Music", *Spectrum,* August 1979; Douglas Hackleman, "GC Committee Studies Ellen White's Sources", *Spectrum,* March 1980; Harold E. Fagal, Thomas A. Norris, W. Larry Richards, Jonathan Butler, "Butler on Ellen White's Eschatology", *Spectrum,* July 1980; Carlyle Manous, Jeanne Fleming, Martha Ford, Russell Stafford, B. E. Seton, Charles and Marianne Scriven, "Scrivens on Music", *Spectrum,* July 1980; Sanctuary Review Committee, "The Role of the Ellen G. White Writings in Doctrinal Matters", *Spectrum,* November 1980; Donald Casebolt, "Ellen White, the Waldenses, and Historical Interpretation", *Spectrum,* February 1981; *idem,* "Is Ellen White's Interpretation of Biblical Prophecy Final?" *Spectrum,* June 1982; "Gordon Shigley, "Amalgamation of Man and Beast: What Did Ellen White Mean?" *Spectrum,* June 1982; Bert Haloviak with Gary Land, "Ellen White and Doctrinal Conflict: Context of the 1919 Bible Conference", *Spectrum,* June 1982; Jonathan Butler, "*The White Lie,* by Walter Rea", *Spectrum,* June 1982; Ronald Numbers, "The Psychological World of Ellen White", *Spectrum,* August 1983; Bonnie L. Casey, "Graybill's Exit: Turning Point at the White Estate", *Spectrum,* March 1984; Donald R. McAdams, "The Scope of Ellen White's Authority", *Spectrum,* August 1985; Herold Weiss, "Formative Authority—Yes, Canonization—No", *Spectrum,* August 1985; Arthur L. White, "In Defense of Compilations", *Spectrum,* August 1985; Jean Zurcher, "A Vindication of Ellen White as Historian", *Spectrum,* August 1985; Lourdes Morales-Gudmundsson, "Pleasing the Senses: Ellen White Wouldn't Object", *Spectrum,* May 1987; Tim Poirier, "Black Forerunner to Ellen White: William E. Foy", *Spectrum,* August 1987; Frederick Hoyt, ed., "Trial of Elder I. Dammon: Reported for the *Piscataquis Farmer"*, *Spectrum,* August 1987; Rennie Schoepflin, ed., "Scandal or Rite of Passage? Historians on the Dammon Trial", *Spectrum,* August 1987; Rolf J. Poehler, "Adventism and 1844: Shut Door or Open Mind?" *Spectrum,* August 1988; Bert Haloviak, "Ellen White Endorsed Adventist Women Ministers", *Spectrum,* July 1989; Gary Land, "Adventists in Plain Dress", *Spectrum,* December 1989; James Walters, "Ellen White in a New Key", *Spectrum,* December 1991; Jonathan Butler, "The Historian as Heretic", *Spectrum,* August 1993; David Thiele, "Is Conservatism a Heresy?" *Spectrum,* January 1994; Kathleen Joyce, "Illness as a Refuge and Strength", *Spectrum,* April 1995; Woodrow Whidden, "Ellen White and John Wesley", *Spectrum,* September 1996; "A Conversation With Herbert Douglass About Ellen White", *Spectrum,* Winter 1999; Alden Thompson, "Review of *Messenger of the Lord"*, *Spectrum,* Winter 1999; Ronald D. Graybill, "That 'Great African-American Woman,' Ellen Gould Harmon White", *Spectrum,* Autumn 2000; A. Gregory Schneider, "The Shouting Ellen White: A Review of Ann Taves' Book", *Spectrum,* Autumn 2001; Gary Land, "An Ambiguous Legacy: A Retrospective Review of *Prophetess of Health"*, *Spectrum,* Winter 1999; Herbert E. Douglass, "Reexamining the Way God Speaks to His Messengers: Rereading *Prophetess of Health"*, *Spectrum,* Winter 1999; Douglas Morgan, "A New Era of Ellen G. White Studies?" *Spectrum,* Autumn 2002; Richard Rice, "The Great Controversy and the Problem of Evil", *Spectrum,* Winter 2004; Arthur Patrick, "South Pacific Division Convenes Ellen White Summit", *Spectrum,* Spring 2004; Arthur Patrick, "Prophets Are Human! Are Humans Prophets?" *Spectrum,* Spring 2005; Alexander Carpenter, "That Embarrassing Voice of Prophecy", *Spectrum,* Winter 2006; John Hoyt, "Danish Cheese and American Gothic: Thoughts on Depicting the Prophet", *Spectrum,* Spring 2006; Bert Haloviak, "Ellen White, the Australasian Ministers, and the Role of Women Preachers", *Spectrum,* Spring 2006; Malcolm Bull and Keith Lockhart, "Authority and Identity", *Spectrum,* Fall 2006; Bonnie Dwyer and Graeme Bradford, "Saving Ellen White", *Spectrum,* Spring 2007; Daneen Akers, "Writing a Prophet: A Behind-the-Scenes Look at Red Books, a New Play About Ellen White", *Spectrum,* Spring 2007; Benjamin McArthur, "Point of the Spear: Adventist Liberalism and the Study of Ellen White in the 1970s", *Spectrum,* Spring 2008; Alita Byrd and Ronald L. Numbers, "Prophetess of Health Reappears", *Spectrum,* Summer 2008; David H. Thiele, "Straitjacket or Flight Suit? Ellen White's Role in the Adventist Theology of the Twenty-first Century", *Spectrum,* Summer 2008.

[292] Gary Shearer, "A Bibliography of Sources About Ellen White in *Spectrum"*, *Spectrum,* Winter 1999.

[293] Alden Thompson, "The *Great Controversy* Is Dated But True", *Adventist Today,* September/October 1993; Fred Veltman, "Text and Community in Dynamic Relationship", *Adventist Today,* September/October 1993; Steven Vitrano, "Prophecy: A Blessing and a Danger", *Adventist Today,* September/October 1993; Bert B. Haloviak, "Ellen White: 75 More Years of Role Confusion", *Adventist Today,* November/December 1994; Bruce Heinrich, "Ellen G. White: Will Her Writings Stand in the Light of Truth?", *Adventist Today,* March / April 1998; Max Phillips, "Cultic Doctrine: Powerful but Also Unfair", *Adventist Today,* March /April 1998; James Walters, "Ellen G. White and Truth-telling: An Ethical Analysis of Literary Dependency", *Adventist Today,* March /April 1998; Arthur Patrick, "Re-Visioning the Role of Ellen White Beyond the Year 2000", *Adventist Today,* March /April 1998; John A. Ramirez, Jr., and Eva Paschal, "Quest for the Historical Ellen White: Numbers Speaks for Richard Hammill Memorial Lecture", *Adventist Today,* May/June 2001; Randy A. Croft, "Is Ellen an Option?" *Adventist Today,* November/December 2002; Kenneth Richards, "Two Authorities or One?" *Adventist Today,* March/April 2003; Michael Scofield, "A Response to Kenneth Richards on the Authority of Ellen White", *Adventist Today,* May/June 2003; John Thomas McLarty, "The Five Books of Adventist Theology", *Adventist Today,* September/October 2003; James Stirling, "Ellen G. White Updated?" *Adventist Today,* September/October 2003; Frederick G. Hoyt, "Wrestling With Venerable Manuscripts",

Adventist Today, May/June 2004; Jenann Elias, "Exposing Ellen White", *Adventist Today,* May/June 2005; Jim Moyers, "Ellen White and Adventism: Beyond the True/False Prophet Debate", *Adventist Today,* July/August 2005; Frederick G. Hoyt, "Ellen White, Mary Baker Eddy, and Mesmerism", *Adventist Today,* July/August 2005; Rick Williams (pseudonym), "The Lost Manuscript: A Dream", *Adventist Today,* July/August 2005; Max Gordon Phillips, "A Little Girl Who Had a Little Curl: Coming to Terms With the Prophet Ellen", *Adventist Today,* March /April 2007; Jim Walters, "Posner Is Wrong on Plagiarism", *Adventist Today,* May/June 2007; T. Joe Willey, "The Specter of Plagiarism Haunting Adventism", *Adventist Today,* May/June 2007; David Conklin, "The Specter of Plagiarism Haunting Adventism: A Comment and Response", *Adventist Today,* September/October 2007 (includes a response by T. Joe Willey); George [R.] Knight, "Visions of the Word: The Authority of Ellen White in Relation to the Authority of Scripture in the Seventh-day Adventist Movement, Part I", *Adventist Today,* November/December 2007; *idem,* "Visions of the Word: The Authority of Ellen White in Relation to the Authority of Scripture in the Seventh-day Adventist Movement, Part II", *Adventist Today,* November/December 2007; Ciro Sepulveda, "Why Ellen White and Leadership Didn't Get Along", *Adventist Today,* March /April 2008.

[294] Paul A. Gordon, "Ellen White's Role in Ministering to God's End-time Remnant", *Journal of the Adventist Theological Society* (JATS), Autumn 1991; Gerard Damsteegt, "Ellen White on Theology, Its Methods, and the Use of Scripture", JATS, Autumn 1993; *idem,* "The Inspiration of Scripture in the Writings of Ellen G. White", JATS, Spring 1994; Alberto R. Timm, "History of Inspiration in the Adventist Church (1844-1915)", JATS, Spring 1994; Gerard Damsteegt, "Ellen White, Lifestyle, and Scripture Interpretation", JATS, Autumn 1996; Alberto Timm, "Ellen G. White: Side Issues or Central Message?", JATS, Autumn 1996; Warren S. Ashworth, "The Lesser and the Greater Lights: Ellen White and the Bible", JATS, Spring-Autumn 1998; Denis Fortin, "Ellen G. White's Understanding of the Sanctuary and Hermeneutics", JATS, Spring-Autumn 1998; Alberto R. Timm, "A History of Seventh-day Adventist Views on Biblical and Prophetic Inspiration (1844-2000)", JATS, Spring-Autumn 1999; Gerhard Pfandl, "Ellen G. White and Earth Science", JATS, Spring 2003; Denis Fortin, "The Cross of Christ: Theological Differences Between Joseph H. Waggoner and Ellen G. White", JATS, Autumn 2003; Fernando Canale, "From Vision to System: Finishing the Task of Adventist Theology, Part I, Historical Review", JATS, Autumn 2004; Thomas A. Davis, "Was Ellen White Confused About Justification?" JATS, Autumn 2006; Jerry Moon, "The Quest for a Biblical Trinity: Ellen White's 'Heavenly Trio' ", JATS, Spring 2006; Denis Fortin, "Ellen White's Interpretation and Use of the Seven Letters of Revelation", JATS, Autumn 2007; Don Leo M. Garilva, "The Development of Ellen G. White's Concept of Babylon in *The Great Controversy"*, JATS, Autumn 2007.

[295] Roger W. Coon, "A 'Testimony' From the 'Other Side' ", *Perspective Digest* 2, no. 2 (1997): 42-47; Roland R. Hegstad, "A Hell That Burns Out—the Doctrine That Alarmed Ellen White", *Perspective Digest* 2, no. 4 (1997): 8-10; Paul A. Gordon, "Warning: Don't Tell the Prophet What to Preach!" *Perspective Digest* 3, no. 1 (1998): 56-58; Roland R. Hegstad, "The Tale of Two Magazines", *Perspective Digest* 4, no. 3 (1999): 47-56; Denis Fortin, "The Dollhouse", *Perspective Digest* 4, no. 4 (1999): 52-58; Herbert E. Douglass, "The Great Controversy Theme", *Perspective Digest* 5, no. 2 (2000): 26-31; Hans K. LaRondelle, "Adventist at the Heart of the Gospel", *Perspective Digest* 7, no. 2 (2002): 39-46; Warren S. Ashworth, "Why Dad Left Church Confused", *Perspective Digest* 8, no. 2 (2003): 28-37; Roland R. Hegstad, "A Lesson in Right Thinking", *Perspective Digest* 9, no. 3 (2004): 7-9; *idem,* "Should Our Prophetic Schema Be Revised?" *Perspective Digest* 9, no. 3 (2004): 34-46; Gerhard Pfandl, "Seventh-day Adventists and Christmas", *Perspective Digest* 11, no. 4 (2006): 52-54; Warren S. Ashworth, "The Lesser and the Greater Light", *Perspective Digest* 12, no. 1 (2007): 4-14; Frank M. Hasel, "Ellen White and Creation", *Perspective Digest* 12, no. 1 (2007): 40-49; Alberto R. Timm, "Adventist Views on Inspiration", *Perspective Digest* 13, no. 3 (2008): 24-39; Thomas A. Davis, "Was Ellen White Confused About Justification?" *Perspective Digest* 13, no. 3 (2008): 40-49; Alberto R. Timm, "Adventist Views on Inspiration", *Perspective Digest* 13, no. 4 (2008): 29-49.

[296] Alberto R. Timm, "Responding Rightly to the Prophets", *Adventists Affirm,* Fall 2000; Samuel Koranteng-Pipin, "Understanding the Spirit of Prophecy: Some Key Questions and Principles", *Adventists Affirm,* Fall 2000; William Fagal, "Ellen G. White: Prophet or Plagiarist?" *Adventists Affirm,* Spring 2001; Jan Voerman, "Errors in Inspired Writings, Part I—How Ancient Were the Waldenses?" *Adventists Affirm,* Spring 2001; *idem,* "Errors in Inspired Writings, Part II—Historical, Chronological, and Theological 'Errors'?" *Adventists Affirm,* Spring 2001; Allan G. Lindsay, "The Word and Ellen White", *Adventists Affirm,* Fall 2006.

[297] Ron and Gerte Graybill, "Ellen White in Copenhagen", *Adventist Heritage,* July 1974; Eric D. Anderson, "Ellen White and Jim Crow", *Adventist Heritage,* July 1974; Ron Graybill, "The Lucinda Abbey Hall Collection", *Adventist Heritage,* Winter 1975; Larry White, "Margaret W. Rowen: Prophetess of Reform and Doom", *Adventist Heritage,* Summer 1979; Jonathan Butler, "The First Book of the Chronicles", *Adventist Heritage,* Fall 1982; Arthur N. Patrick, "A Fourth Book of Chronicles", *Adventist Heritage,* Fall 1985; *idem,* "Founding Mothers: Women and the Adventist Work in the South Pacific Division", *Adventist Heritage,* Fall 1986; Roger W. Coon, "Council to a Nervous Bridegroom", *Adventist Heritage,* Summer 1990; Ron Graybill, "Letter to Elizabeth", *Adventist Heritage,* Summer 1990; Ron Graybill, "The Whites Come to Battle Creek:

A Turning Point in Adventist History", *Adventist Heritage,* Fall 1992; Lila Jo Peck, "Relationships Among the White, Harmon, and MacDearman Families", *Adventist Heritage,* Winter 1993.

[298] Ron D. Graybill, "Heirloom: Leaves From Ellen White's Family Album", *Adventist Heritage,* Spring 1982.

[299] D. A. Delafield, "Why Ellen White Called for Help", *Ministry,* April 1976; J. Wayne McFarland and D. A. Delafield, "Celebrate the Bicentennial With 'The Story of Our Health Message' ", *Ministry,* April 1976; J. R. Spangler with Paul Bradley, "Does the White Estate Suppress Secret Documents?" *Ministry,* June 1976; N. R. Dower, "Righteousness by Faith", *Ministry,* August 1976; J. R. Spangler with H.M.S. Richards, "The Editor Interviews H.M.S. Richards", *Ministry,* October 1976; Joseph J. Battistone, "The Great Controversy Theme in Jesus' Parables", *Ministry,* October 1976; Robert H. Pearson, "The Alpha of Apostasy", *Ministry,* August 1977; Warren H. Johns, "Ellen G. White and Subterranean Fires, Part I: Does Borrowing of Literary Passages and Terms Constitute Borrowing of Concepts?" *Ministry,* August 1977; Leo R. Van Dolson, "Profiting From His Prophet: What Are We Waiting For?" *Ministry,* August 1977; Robert H. Pearson, "The Omega of Apostasy", *Ministry,* October 1977; Warren H. Johns, "Ellen G. White and Subterranean Fires, Part II: Does Borrowing of Literary Passages and Terms Constitute Borrowing of Concepts?" *Ministry,* October 1977; Gordon M. Hyde, "Righteousness by Faith Symposium in Washington", *Ministry,* October 1978; Arthur L. White, "How the E. G. White Books Were Written", *Ministry,* June 1979; *idem,* "How the E. G. White Books Were Written—2", *Ministry,* August 1979; *idem,* "How the E. G. White Books Were Written—3", *Ministry,* October 1979; *idem,* "How the E. G. White Books Were Written —4", *Ministry,* December 1979; *idem,* "How the E. G. White Books Were Written—5", *Ministry,* February 1980; Roger W. Coon, "How Near Is the Omega?" *Ministry,* April 1980; Neal C. Wilson, "This I Believe About Ellen G. White", *Ministry,* April 1980; "The Shaking Up of Adventism?" *Ministry,* May 1980; J. R. Spangler with Robert W. Olson and Ron Graybill, "Ellen White and Literary Dependency", *Ministry,* June 1980; J. R. Spangler, "Persecuting the Prophets", *Ministry,* February 1981; "Ellen G. White—Plagiarist?" *Ministry,* March 1981; Eric Livingston, "Inquire of the Lord", *Ministry,* April 1981; S.M.I. Henry [reprint from *Gospel of Health*], "My Telescope", *Ministry,* June 1981; Elbio Pereyra, "Prophetic Ministry", *Ministry,* August 1981; William G. Johnsson, "How Does God Speak?" *Ministry,* October 1981; Ron Graybill, "Ellen White's Role in Doctrinal Formation", *Ministry,* October 1981; J. R. Spangler, "What's So Unique About Adventism?" *Ministry,* December 1981; J. R. Spangler with Arthur L. White, "EGW: A Biography", February 1982; Richard Hammill, "This We Believe—9: Spiritual Gifts in the Church Today", *Ministry,* July 1982; Roger L. Dudley and Des Cummings, Jr., "Who Reads Ellen White?" *Ministry,* October 1982; Morris L. Venden, "What Jesus Said About the Prophets", *Ministry,* November 1982; Erwin R. Gane, "Within the Veil: Where Did Christ Go?" *Ministry,* December 1983; Warren H. Johns, "Ellen G. White and Biblical Chronology", *Ministry,* April 1984; "Ellen G. White and Epilepsy", *Ministry,* August 1984; Tim Crosby, "Does Inspired Mean Original?" *Ministry,* February 1986; Roger W. Coon, "Ellen G. White and Vegetarianism", *Ministry,* April 1986; J. R. Spangler, "The Gift of Prophecy and 'Thought Voices' ", *Ministry,* June 1986; George E. Rice, "How to Write a Bible", *Ministry,* June 1986; *idem,* "How to Write a Bible", *Ministry,* August 1986; Tim Crosby, "Why I Don't Believe in *Sola Scriptura*", *Ministry,* October 1987; George W. Reid, "*Sola Scriptura:* A Response", *Ministry,* October 1987; George E. Rice, "The Church: Voice of God?" *Ministry,* December 1987; David C. Nieman, "Do Sports Belong in SDA Schools?" *Ministry,* August 1988; Ronald D. Graybill, "Health Reform and Adventists in the Nineteenth Century", *Ministry,* October 1988; William Fagal, "Did Ellen White Call for Ordaining Women?" *Ministry,* December 1988; *idem,* "Did Ellen White Support the Ordination of Women?" *Ministry,* February 1989; Gerald Wheeler, "The Historical Basis of Adventist Standards", *Ministry,* October 1989; Tim Poirier, "Sources Clarify Ellen White's Christology", *Ministry,* December 1989; George R. Knight, "Crisis in Authority", *Ministry,* February 1991; Arthur N. Patrick, "Does Our Past Embarrass Us?" *Ministry,* April 1991; Alden Thompson, "God's Word: Casebook or Codebook?" *Ministry,* July 1991; Ronald D. Graybill, "Enthusiasm in Early Advent Worship", *Ministry,* October 1991; George W. Reid, "Is the Bible Our Final Authority?" *Ministry,* November 1991; Woodrow Whidden, "The *Way of Life* Engravings: Harbingers of Minneapolis?" *Ministry,* October 1992; Russell L. Staples, "Understanding Adventism", *Ministry,* September 1993; Ron Graybill, "Visions and Revisions, Part 1", *Ministry,* February 1994; Alberto Timm, "Ellen G. White and Tithe", *Ministry,* February 1994; Ron Graybill, "Visions and Revisions, Part II", *Ministry,* April 1994; Arthur N. Patrick, "Are Adventists Evangelical? The Case of Ellen White in the 1890s", *Ministry,* February 1995; J. R. Spangler, "Believe in the Lord, Believe in His Prophets", *Ministry,* July/August 1995; George R. Knight, "Proving More Than Intended", *Ministry,* March 1996; Woodrow W. Whidden, "Ellen White and the Basics of Salvation", *Ministry,* June 1997; George R. Knight, "The Case of the Overlooked Postscript: A Footnote on Inspiration", *Ministry,* August 1997; Roy Naden, "Contemporary Manifestations of the Prophecy Gift", *Ministry,* June 1999; Alberto Timm, "Understanding Inspiration: The Symphonic and Wholistic Nature of Scripture", *Ministry,* August 1999; Graeme S. Bradford, "The Prophets Are Human Too!", *Ministry,* August 1999; Richard W. Coffen, "A Fresh Look at the Dynamics of Inspiration, Part 1", *Ministry,* December 1999; *idem,* "Thy Word Is a Light Unto

My Feet, Part 2", *Ministry,* February 2000; Ekkehardt Mueller, "The Revelation, Inspiration, and Authority of Scripture", *Ministry,* April 2000; James A. Cress, "The Gift That Keeps Giving", *Ministry,* April 2000; Will Eva, "What's a Theologian After All?" *Ministry,* October 2000; Walter M. Booth, "Ellen White, Theologian?" *Ministry,* October 2000; Paul McGraw, "Without a Living Prophet", *Ministry,* December 2000; Woodrow W. Whidden, "Ellen White, Inerrancy, and Interpretation", *Ministry,* December 2002; Gilbert Valentine, "A Slice of History: The Difficulties of Imposing Orthodoxy", *Ministry,* February 2003; *idem,* "Developing Truth and Changing Perspectives", *Ministry,* April 2003; Alberto Timm, "Ellen G. White: Prophetic Voice for the Last Days", *Ministry,* January 2004; Alden Thompson, "Response to Dale Ratzlaff", *Ministry,* January 2004; Woodrow W. Whidden, "The Adventist 'Pioneer' Theological Heritage", February 2005; Gilbert Valentine, "A Slice of History: How a Clearer View of Jesus Developed in the Adventist Church", *Ministry,* May 2005; Kevin L. Morgan with David J. Conklin, "Plagiarism: A Historicaland Cultural Survey", *Ministry,* August 2007; *idem,* "Plagiarism: Alternate Explanations?" *Ministry,* October 2007; *idem,* "Was Ellen White a Plagiarist?" *Ministry,* December 2007.

[300] J. David Newman, "How Candid Should *Ministry* Be?" *Ministry,* December 1991.

[301] J. R. Spangler, "Are There Prophets in the Modern Church?" *Ministry,* July 1977; La Vonne Neff, "Ellen G. White—A Brief Life Sketch", in *Are There Prophets in the Modern Church?* dopuna časopisu *Ministry,* July 1977; Raoul Dederen, "Ellen White's Doctrine of Scripture", in *Are There Prophets in the Modern Church?* dopuna časopisu *Ministry,* July 1977; T. H. Blincoe, "The Prophets Were Until John", in *Are There Prophets in the Modern Church?* dopuna časopisu *Ministry,* July 1977; Mervyn A. Warren, "Christology and Soteriology in the Writings of Ellen White", in *Are There Prophets in the Modern Church?* dopuna časopisu *Ministry,* July 1977; Hedwig Jemison, "Looking Ahead Through the Eyes of Prophecy," in *Are There Prophets in the Modern Church?* dopuna časopisu *Ministry,* July 1977.

[302] "Questions Studied and Answered by the Sanctuary Review Committee", *Ministry,* October 1980; "Consensus Document: Christ in the Heavenly Sanctuary", *Ministry,* October 1980; "Consensus Document: The Role of Ellen G. White Writings in Doctrinal Matters", *Ministry,* October 1980; "Questions and Answers on Doctrinal Issues: 4. Ellen White's Role in Doctrinal Matters", *Ministry,* October 1980; "Questions and Answers on Doctrinal Issues: 5. Methodology", *Ministry,* October 1980.

[303] "Additional Study Materials Available", *Ministry,* October 1980.

[304] W. T. Rea, *The White Lie;* J. R. Spangler, "The Two Mind-sets", *Ministry,* June 1982; Warren H. Johns, "Ellen White: Prophet or Plagiarist?"

[305] "For Further Study", *Ministry,* June 1982.

[306] *Ministry* umetak, *The Truth About the White Lie,* August 1982.

[307] "The Inspiration and Authority of the Ellen G. White Writings: A Statement of Present Understanding as Revised June 14, 1982", *Ministry,* August 1982.

[308] "The Inspiration and Authority of the Ellen G. White Writings: A Statement of Present Understanding", *Ministry,* February 1983.

[309] Robert W. Olson, "1888: Issues, Outcomes, Lessons" *Ministry,* February 1988; C. Mervyn Maxwell, "What Is the 1888 Message?" *Ministry,* February 1988; George E. Rice, "Corporate Repentance", *Ministry,* February 1988; Alden Thompson, "Must We Agree?" *Ministry,* February 1988.

[310] Fred Veltman, "The *Desire of Ages* Project: The Data, Part I", *Ministry,* October 1990; *idem,* "*The Desire of Ages* Project: The Conclusions", *Ministry,* December 1990; David C. Jarnes with Robert W. Olson, "Olson Discusses the Veltman Study", *Ministry,* December 1990.

[311] Robert W. Olson, "Ellen White's Denials", *Ministry,* February 1991.

[312] Martin Weber, "Rejoicing Despite Apostasy", *Ministry,* October 1993; Woodrow Whidden, "Essential Adventism or Historic Adventism?" *Ministry,* October 1993; George R. Knight, "Adventists and Change", *Ministry,* October 1993; *Seventh-day Adventists Answer Questions on Doctrine,* annotated with notes by George R. Knight in the *Adventist Classic Series* (Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press, 2003); Woodrow W. Whidden, "*Questions on Doctrine:* Then and Now", *Ministry,* August 2003; Herbert E. Douglass, "Thoughts on the Republished *Questions on Doctrine"*, *Ministry,* August 2004.

[313] *Seventh-day Adventists Answer Questions on Doctrine,* annotated with notes by George R. Knight in the *Adventist Classic Series* (Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press, 2003); Woodrow W. Whidden, "*Questions on Doctrine:* Then and Now", *Ministry,* August 2003; Herbert E. Douglass, "Thoughts on the Republished *Questions on Doctrine"*, *Ministry,* August 2004.

[314] Erwin R. Gane, "Christ and Human Perfection in the Writings of E. G. White", *Ministry* supplement, August 2003; Robert W. Olson, "Outline Studies on Christian Perfection and Original Sin", *Ministry* dopuna, August 2003.

[315] E. W. Nash, "Ellen G. White and Health", *Review and Herald,* Feb. 19, 1976; Merton E. Sprengel and Dowell E. Martz, "Orion Revisited: Two Seventh-day Adventist Scientists Discuss 'the Open Space in Orion' to which Ellen White Referred in an 1848 Vision, Part 1", *Review and Herald,* Mar. 25, 1976; *idem,* "How Open Is Orion's Open Space? Part 2", *Review and Herald,* Apr. 1, 1976; *idem,* "Does the 'Open Space' Exist

Today? Part 3", *Review and Herald,* Apr. 8, 1976; Robert W. Olson, "The Spirit of 1876", *Review and Herald,* Apr. 22, 1976; "Christ Our Righteousness", izjava, *Review and Herald,* May 27, 1976; Kenneth H. Wood, "Battle Over Inerrancy", *Review and Herald,* June 17, 1976; *idem,* "The Divine-Human Word", *Review and Herald,* June 24, 1976; Joseph J. Battistone, "Interpreting Ellen G. White's Writings", *Review and Herald,* July 1, 1976; W. Paul Bradley, "Race and the Ellen G. White Counsels", *Review and Herald,* July 15, 1976; Ernest Lloyd, "I Heard Mrs. White Say It", *Review and Herald,* Aug. 5, 1976; Kenneth H. Wood, "An Important Challenge to the Faith? Part 1", *Review and Herald,* Aug. 19, 1976; *idem,* "Inspired Persons, Ancient and Modern, Part 2", *Review and Herald,* Aug. 26, 1976; *idem,* "Dealing With 'Facts,' Part 3", *Review and Herald,* Sept. 2, 1976; Thomas H. Blincoe, "A Remnant Foretold: The Seventh-day Adventist Church Meets the Biblical Specifications for the Remnant Church", *Review and Herald,* Oct. 14, 1976.

[316] Charles Mitchell, "Why I Accepted the Spirit of Prophecy", *Review and Herald,* January 20, 1977; Raymond F. Cottrell, "The Historical Method of Interpretation", *Review and Herald,* Apr. 7, 1977; Alta Robinson, "Ellen White's 'Daughters' ", *Review and Herald,* Apr. 14, 1977; D. A. Delafield, "Are the Testimonies Negative?" *Review and Herald,* June 30, 1977; Don F. Neufeld, "Faith and Practice Versus Prophetic Fulfillment", *Review and Herald,* Aug. 11, 1977; Kenneth H. Wood, "Stoning God's Prophets", *Review and Herald,* Sept. 15, 1977; Robert H. Pierson, "The Testimony of Jesus", *Review and Herald,* Oct. 7, 1977; Alta Robinson, "Ellen G. White, Born November 26, 1827", *Review and Herald,* Nov. 24, 1977; Joseph J. Battistone, "Spiritual Gifts to the Remnant", *Review and Herald,* Dec. 1, 1977.

[317] Arthur L. White, "Toward an Adventist Concept of Inspiration", Part 1, *Adventist Review,* Jan. 12, 1978; *idem,* "The Prophet Bears Testimony", Part 2, *Adventist Review,* Jan. 19, 1978; *idem,* "The Question of Infallibility", Part 3, *Adventist Review,* Jan. 26, 1978; *idem,* "The Importance of Understanding Inspiration", Part 4, *Adventist Review,* Feb. 2, 1978.

[318] Kenneth H. Wood, "An Important Series About Ellen G. White", *Adventist Review,* July 12, 1979; Arthur L. White, "Ellen G. White's Sources for the Conflict Series Books, Part 1", *Adventist Review,* July 12, 1979; *idem,* "Rewriting and Amplifying the Controversy Story, Part 2", *Adventist Review,* July 19, 1979; *idem,* "Historical Sources and the Conflict Series, Part 3", *Adventist Review,* July 26, 1979; *idem,* "Writing on the Life of Christ, Part 4", *Adventist Review,* Aug. 2, 1979; *idem,* "Preparing *The Desire of Ages,* Part 5", *Adventist Review,* Aug. 9, 1979; *idem,* "Completing the Work on *The Desire of Ages,* Part 6", *Adventist Review,* Aug. 16, 1979; *idem,* "Completing *The Desire of Ages*", *Adventist Review,* Aug. 23, 1979.

[319] Clarence Dunbebin, "How Ellen White Disciplined Her Sons", *Adventist Review,* Mar. 15, 1979; D. A. Delafield, "Are Seventh-day Adventists a Cult?" *Adventist Review,* Apr. 26, 1979; Earl C. Mercill, "What About a 'Pantdress'?" *Adventist Review,* July 19, 1979; Milton Murray, "Ellen White, Printing, and I", *Adventist Review,* July 26, 1979; "Study Documents on Inspiration and Creation", *Adventist Review,* Jan. 17, 1980; Harold L. Calkins, "How Inspiration Works", *Adventist Review,* Feb. 14, 1980; Richard Lesher, "Landmark Truth Versus 'Specious Error'—1", *Adventist Review,* Mar. 6, 1980; *idem,* "Truth Stands Forever—2", *Adventist Review,* Mar. 13, 1980; Neal C. Wilson, "This I Believe About Ellen G. White", *Adventist Review,* Mar. 20, 1980; Ron Graybill, "Dramatic New Painting Exalts Christ", *Adventist Review,* Apr. 20, 1980; Kenneth G. Hance, "A Non-Adventist Viewpoint on Ellen G. White", *Adventist Review,* May 29, 1980; Ron Graybill, "What Academy Students Think of Ellen White", *Adventist Review,* June 26, 1980; Harold Baasch, "My 'Special Hand' ", *Adventist Review,* July 3, 1980; "Tape on EGW Literary Sources", *Adventist Review,* Nov. 20, 1980; Arthur L. White, "Ellen G. White and Her Writings", *Adventist Review,* Nov. 27, 1980; Clive M. McCay, "A Nutrition Authority Discusses Ellen G. White—1", *Adventist Review,* Jan. 8, 1981; *idem,* "Science Confirms Adventist Health Teachings—2", *Adventist Review,* Jan. 15, 1981; Robert G. Wearner, "Ellen White and Little Elias", *Adventist Review,* Feb. 26, 1981; Ron Graybill, "Did Mrs. White 'Borrow' in Reporting a Vision?" *Adventist Review,* Apr. 2, 1981; Arthur L. White, "Ellen White's Last Four Books—Part 1", *Adventist Review,* June 11, 1981; *idem,* "More Than 'One More Book'—Part 2", *Adventist Review,* June 18, 1981; *idem,* "The Story of *Prophets and Kings*—Part 3", *Adventist Review,* June 25, 1981; J. N. Hunt, "Ellen White Books Bring Understanding to Readers", *Adventist Review,* June 25, 1981; Lewis Walton, "Omega", *Adventist Review,* July 2, 1981; Neal C. Wilson, "The Ellen G. White Writings and the Church", *Adventist Review,* July 9, 1981; Norman R. Gulley, "She Beheld Him and Was Changed", *Adventist Review,* Oct. 1, 1981; E. R. Gane, "The Great Physician's Prescription", *Adventist Review,* Dec. 17, 1981; Alden Thompson, "Ellen White's Pilgrimage to Golgotha", *Adventist Review,* Dec. 24, 1981; Clyde R. Bradley, "Inspiration: God's Filtration System", *Adventist Review,* Dec. 31, 1981; Alden Thompson, "The Theology of Ellen G. White: The Great Controversy Story", *Adventist Review,* Dec. 31, 1981; Roger W. Coon with Arthur L. White, "I Live With the Project 24 Hours a Day", *Adventist Review,* Jan. 21, 1982; Niels-Erik Andreasen, "From Vision to Prophecy", *Adventist Review,* Jan. 28, 1982; W. R. May, "Are We Guilty of Discrediting the Spirit of Prophecy?" *Adventist Review,* Apr. 22, 1982; Robert W. Olson, "People With the Spirit of Prophecy", *Adventist Review,* Friendship Issue, May 6, 1982; Roger W. Coon, "First International Prophetic Guidance Workshop Is Held", *Adventist Review,* May 20, 1982; Geoffrey E. Garne, "Are the *Testimonies* Legalistic?" *Adventist Review,* July 1, 1982; Alden Thompson, "The

Prodigal Son Revisited", *Adventist Review,* July 1, 1982; J. T. McDuffie, "The Prodigal Son Rebutted", *Adventist Review,* July 1, 1982; "The Inspiration and Authority of the Ellen G. White Writings: Statement of Present Understanding, as Revised June 14, 1982", *Adventist Review,* July 15, 1982; Yvonne Hendley Hanson, "After 81 Years, a Visit 'Down Under' ", *Adventist Review,* July 15, 1982; Ron Graybill, "The 'I Saw' Parallels in Ellen White's Writings", *Adventist Review,* July 29, 1982; Robert G. Wearner, "Ellen White in Brazil", *Adventist Review,* Aug. 12, 1982; Roy Adams, "A Testimony", *Adventist Review,* Nov. 4, 1982; "The Inspiration and Authority of the Ellen G. White Writings: A Statement of Present Understanding", *Adventist Review,* Dec. 23, 1982; Delmer A. Johnson, "The Sources of Inspired Writings", *Adventist Review,* Dec. 30, 1982; Neal C. Wilson, "*Desire of Ages* Researcher Gives Progress Report", *Adventist Review,* Dec. 30, 1982; Richard Hammill, "Change and the SDA Church—1", *Adventist Review,* Jan. 6, 1983; *idem,* "Ellen White and Change", *Adventist Review,* Jan. 13, 1983; Ernest Lloyd, "Ellen White's Personal Work", *Adventist Review,* Jan. 13, 1983; D. A. Delafield, "In Times of Testing and Doubting", *Adventist Review,* Feb. 10, 1983; Neal C. Wilson, "White Biography Project Moves Forward", *Adventist Review,* Feb. 10, 1983; George I. Butler, "A Voice From the Past", *Adventist Review,* Apr. 21, 1983; Albert E. Hirst, "Ellen White's Criticism of Nineteenth-Century Medicine—1", *Adventist Review,* June 30, 1983; Ed Christian with Ethel May Lacey, "Life With My Mother-in- Law", *Adventist Review,* July 7, 1983; Albert E. Hirst, "Would Ellen White Favor Medicines Used Today?—2", *Adventist Review,* July 7, 1983; *idem,* "Ellen White's Attitude Toward Medical Progress", *Adventist Review,* July 14, 1983; Paul A. Gordon, "Ellen White's Birthplace Commemorated", *Adventist Review,* July 21, 1983; R. W. Olson, "Osoblje Društva za ostavštinu Ellen White Explains Dissertation", *Adventist Review,* Nov. 24, 1983; Neal C. Wilson, "Osoblje Društva za ostavštinu Ellen White Reassigned", *Adventist Review,* Feb. 2, 1984; Robert W. Olson, "Ellen G. White's Use of Historical Sources in *The Great Controversy*", *Adventist Review,* Feb. 23, 1984; Kenneth H. Wood, "The 1909 General Conference Session: Flashback", *Adventist Review,* May 24, 1984; *idem,* "The 1909 Session: Delegates Challenged", *Adventist Review,* May 31, 1984; Arthur L. White, "Why Seventh-day Adventists Have No Creed", *Adventist Review,* July 12, 1984; *idem,* "How Basic Doctrines Came to Adventists", July 17, 1984; *idem,* "The Certainty of Basic Doctrinal Positions", *Adventist Review,* July 26, 1984; Robert W. Olson, "Physicians Say Ellen White's Visions Not Result of Epilepsy", *Adventist Review,* Aug. 16, 1984; Earnest Lloyd, "Why Ellen G. White Practiced Economy", *Adventist Review,* Nov. 22, 1984; Paul Gordon, "Letters to Young Lovers", *Adventist Review,* Mar. 28, 1985; Nathaniel Krum, "The First Adventist Poem", *Adventist Review,* Apr. 18, 1985; Jocelyn R. Fay, "I Remember Ellen White", *Adventist Review,* June 6, 1985; Arthur L. White, "With Ellen G. White in Europe", *Adventist Review,* Aug. 15, 1985; Alden Thompson, "Adventists and Inspiration", *Adventist Review,* Sept. 5, 1985; *idem,* "Improving the *Testimonies* Through Revision", *Adventist Review,* Sept. 12, 1985; *idem,* "Questions and Perplexities Without End", *Adventist Review,* Sept. 19, 1985; *idem,* "Letting the Bible Speak for Itself", *Adventist Review,* Sept. 26, 1985; Richard W. Coffen, "Checklist for Self-Proclaimed Prophets", *Adventist Review,* Jan. 30, 1986; Glen Baker, "Anna Phillips—A Second Prophet?" *Adventist Review,* Feb. 6, 1986; B. Vincent Tibbets, "Charlie's Angel", *Adventist Review,* Feb. 6, 1986; Glen Baker, "Anna Phillips—Not Another Prophet", *Adventist Review,* Feb. 20, 1986; George R. Knight, "The Myth of the Inflexible Prophet", *Adventist Review,* Apr. 3, 1986; Tim Crosby, "The Law and the Prophet—1", *Adventist Review,* May 8, 1986; W. C. White, "Her Never-Give-Up Kind of Love", *Adventist Review,* May 8, 1986; Paul A. Gordon, "Elmshaven: Home of Ellen G. White From 1900 to 1915", *Adventist Review,* May 8, 1986; Tim Crosby, "Using the Law to No Profit—2", *Adventist Review,* May 15, 1986; *idem,* "The Law of the Prophet—3", *Adventist Review,* May 22, 1986; *idem,* "A Law Without Profit—4", *Adventist Review,* May 29, 1986; James R. Nix, "The Unrecorded Earthquake Vision", *Adventist Review,* June 19, 1986; Fritz Guy, "A Frank Look at Ellen White", *Adventist Review,* July 10, 1986; James R. Nix, "The Third Prophet Spoke Forth", *Adventist Review,* Dec. 4, 1986; Kenneth H. Wood, "What the Gift of Prophecy Means to Me", *Adventist Review,* Jan. 8, 1987; Glen Baker, "The Humor of Ellen White", *Adventist Review,* Apr. 30, 1987; Edward Heppenstall, "The Inspired Witness of Ellen White", *Adventist Review,* May 7, 1987.

[320] Don F. Neufeld, "The Advent Delayed", *Adventist Review,* Oct. 25, 1979; *idem,* "Ellen White and Crosier's *Day-Star* Article", *Adventist Review,* Jan. 24, 1980; *idem,* "A Significant Early Vision", *Adventist Review,* Jan. 31, 1980; *idem,* "The 144,000", *Adventist Review,* Feb. 14, 1980; *idem,* "A Basis of Confidence—1", *Adventist Review,* Feb. 21, 1980; *idem,* "A Basis of Confidence—2", *Adventist Review,* Feb. 28, 1980; Kenneth H. Wood, "As Others See Us", *Adventist Review,* Mar. 13, 1980; Leo R. Van Dolson, "Understanding Inspiration", *Adventist Review,* Feb. 5, 1981; Kenneth H. Wood, "Visions, True and False", *Adventist Review,* Feb. 12, 1981; *idem,* "The 'Bright Light' ", *Adventist Review,* Apr. 16, 1981; William G. Johnsson, "What the Sanctuary Doctrine Means Today", *Adventist Review,* May 14, 1981; Kenneth H. Wood, "Confidence in Inspired Writings and Persons", *Adventist Review,* Oct. 21, 1982; William G. Johnsson, "Three Years After Glacier View", *Adventist Review,* Sept. 22, 1983; Eugene F. Durand, "The Story of a Story", *Adventist Review,* Feb. 14, 1985; *idem,* "The Story of a Story—2", *Adventist Review,* Feb. 21, 1985; *idem,* "The Story of a Story—3", *Adventist Review,* Mar. 14, 1985.

[321] William G. Johnsson, "Reflections on Ellen White's Inspiration", *Adventist Review,* Nov. 27, 1980; *idem,* "Liberated From Ellen White?" *Adventist Review,* Jan. 27, 1983; *idem,* "Ellen White in Perspective", *Adventist Review,* Aug. 16, 1984; *idem,* "Ellen White's Role in Adventism", *Adventist Review,* Feb. 28, 1985.

[322] Neal C. Wilson, "Update on the Church's Doctrinal Discussions", *Adventist Review,* July 3, 1980; William G. Johnsson, "Overview of a Historic Meeting, the Sanctuary Review Committee", *Adventist Review,* Sept. 4, 1980; "Statement on Desmond Ford Document", *Adventist Review,* Sept. 4, 1980; "Christ in the Heavenly Sanctuary", *Adventist Review,* Sept. 4, 1980; William G. Johnsson, "Looking Beyond Glacier View", *Adventist Review,* Oct. 16, 1980; Lawrence T. Geraty, "First Adventist Theological Consultation Between Administrators and Scholars", *Adventist Review,* Oct. 16, 1980; Kenneth H. Wood, "F.Y.I.", *Adventist Review,* Nov. 20, 1980.

[323] Ellen G. White, *Christ in His Sanctuary* (Mountain View, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1969); "The Sanctuary Truth—1", *Adventist Review,* Nov. 6, 1980; "The Sanctuary Truth—2", *Adventist Review,* Nov. 13, 1980.

[324] W. C. White and D. E. Robinson, "Brief Statements Regarding the Writings of Ellen G. White, Aug. 1933," *Adventist Review supplement,* June 4, 1981; Kenneth H. Wood, "About the Insert in This Issue", *Adventist Review,* June 4, 1981.

[325] "Ellen White's Use of Sources", *Adventist Review,* Sept. 17, 1981; Vincent L. Ramik, interviewed, "There Simply Is No Case", *Adventist Review,* Sept. 17, 1981; Warren L. Johns, intervjuiran, "The Story Behind This Research", *Adventist Review,* Sept. 17, 1981; Kenneth H. Wood, "This Work Is of God, or It Is Not", *Adventist Review,* Sept. 17, 1981.

[326] C. E. Bradford, "God Speaks Through His Prophets", *Adventist Review,* Oct. 14, 1982; William G. Johnsson, " 'Fire … in My Bones'—the Prophetic Gift", *Adventist Review,* Oct. 14, 1982; Gerhard F. Hasel, "The Integrity of the Prophetic Gift", *Adventist Review,* Oct. 14, 1982; V. Norskov Olsen, "Ellen White: Defense Against Error and Apostasy", *Adventist Review,* Oct. 14, 1982; Fernando Chaij, "Prophecy Identifies the Remnant Church", *Adventist Review,* Oct. 14, 1982; Roy E. Graham, "How the Gift of Prophecy Relates to God's Word", *Adventist Review,* Oct. 14, 1982; Ellen G. White, "A Message of Comfort and Hope", *Adventist Review,* Oct. 14, 1982; Neal C. Wilson, "Believe His Prophets", *Adventist Review,* Oct. 14, 1982; Virginia D. Cason, "Children's Messages for the Week of Prayer: God's Special Love", *Adventist Review,* Oct. 14, 1982.

[327] Eugene F. Durand, "Following Prophetic Guidance", *Adventist Review,* Sept. 15, 1983.

[328] William Johnsson, "Crossroads in Adventism: An Inside Perspective on the Modern Seventh-day Adventist Church", *"Ellen White and Current Issues" Symposium* 4 (2008): 38-60; *idem, Embrace the Impossible* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Pub. Assn., 2008).

[329] "White Estate Opens All Files", *Adventist Review,* May 28, 1987; Roger W. Coon, "What's the White Estate Attempting to Hide?" *Adventist Review,* July 2, 1987; Thomas Siebold, "Ellen White Speaks to a New Generation: How Relevant Is a Nineteenth-Century Prophet?" *Adventist Review,* July 16, 1987; Ron Graybill, "Glory! Glory! Glory!" *Adventist Review,* Oct. 1, 1987; Delbert Baker, "William Foy: Messenger to the Advent Believers", *Adventist Review,* Jan. 14, 1988; George E. Rice, "Steps to the Holy Spirit", *Adventist Review,* Feb. 18, 1988; Calvin Rock, "Did Ellen White Downplay Social Work?" *Adventist Review,* May 5, 1988; Tim Poirier, "The White Estate Answers Your Questions", *Adventist Review,* June 9, 1988; Paul A. Gordon, "*Great Controversy* Edition Achieves 100 Years", *Adventist Review,* Aug. 25, 1988; Robert W. Nixon, "*The Desire of Ages* Study Completed", *Adventist Review,* Sept. 22, 1988; Tim Poirier, "Did Ellen White Say That?" *Adventist Review,* Oct. 6, 1988; Martin Weber, "How We Survived 1888", Oct. 13, 1988; Myron Widmer with Walt Hamerslough and Jim Roy, "Yes-No: Interscholastic Sports and Competition", *Adventist Review,* Oct. 13, 1988; James R. Nix, "The Earthquake Vision", *Adventist Review,* Dec. 8, 1988; Beatrice Short Neall, "Mother, Ellen White, and the Priests", *Adventist Review,* Mar. 2, 1989; Robert W. Olson, "White Estate Uses Modern Technology", *Adventist Review,* May 25, 1989; Tim Poirier, "Did Ellen White Say … ?" *Adventist Review,* Aug. 31, 1989; Steven Daily, "Are We a Non-Prophet Organization?" *Adventist Review,* Oct. 12, 1989; Robert W. Olson, Ralph Willard, E. L. Becker, "Letters: Prophets and Others", *Adventist Review,* Nov. 30, 1989; Eileen E. Lantry, "Ellen White's Johnstown Flood Adventure", *Adventist Review,* Jan. 18, 1990; Ritchie Way, "My Burial and Resurrection of Ellen White", *Adventist Review,* Mar. 22, 1990; James R. Nix, "The Great Controversy Vision", *Adventist Review,* Apr. 12, 1990; "Ellen White Writings Now Available on Compact Disk", *Adventist Review,* June 28, 1990; Robert W. Olson, "Ellen G. White Estate", July 26 - Aug. 2, 1990; Kenneth H. Wood, "Ellen G. White: A Noble Record", *Adventist Review,* Aug. 9, 1990; George E. Rice, "Perils and Possibilities", *Adventist Review,* Aug. 30, 1990; James R. Nix, "Arthur L. White, 1907-1991", *Adventist Review,* Feb. 28, 1991; C. David Wingate, "Is There Anything Mrs. White Doesn't Say?" *Adventist Review,* May 9, 1991; William G. Johnsson and Myron Widmer, "A Conversation With the Editor", *Adventist Review,* June 6, 1991; Ron Graybill, "Beyond the Bonnet's Brim", *Adventist Review,* July 18, 1991; Gary Patterson, "The Quest for Truth", *Adventist Review,* Sept. 26, 1991; Arthur Patrick, "Ellen White in Australia", *Adventist Review,* Dec. 12, 1991; Paul A. Gor-

don, "Messengers of Error", *Adventist Review,* Mar. 5, 1992; Helen Pearson, "The Woman Who Mothered the Church", *Adventist Review,* Apr. 2, 1992; Tim Poirier, "A Century of *Steps [to Christ]"*, *Adventist Review,* May 14, 1992; Robert W. Olson, "How to Interpret Ellen G. White", *Adventist Review,* Aug. 20, 1992; Paul A. Gordon, "Ellen G. White Writings—1: How They Were Created", *Adventist Review,* Nov. 12, 1992; *idem,* "Ellen G. White Writings—2: Can We Legitimately Change, Abridge, or Simplify Them?" *Adventist Review,* Nov. 19, 1992; Adriel Chilson, "Pentecostalism in Early Adventism", *Adventist Review,* Dec. 10, 1992; "Church Aids Translation of E. G. White Books", *Adventist Review,* Mar. 25, 1993; Roger W. Coon, "Were Ellen White's Health Writings Unique? Does a Prophet Have to Say It First?" *Adventist Review,* Apr. 8, 1993; Myron Widmer, "Ellen G. White and the Ark of the Covenant", *Adventist Review,* Aug. 25, 1993; Robert S. Folkenberg, "Reading Ellen G. White: The Need for Balance", *Adventist Review,* Sept. 2, 1993; James Coffin, "How Long Until the Sunday Law?" *Adventist Review,* Oct. 21, 1993; Norman R. Gulley, "Ellen White and the End-Time", *Adventist Review,* Oct. 21, 1993; William G. Johnsson, "Ellen White Letter Comes to Light", *Adventist Review,* Feb. 17, 1994; Robert S. Folkenberg, "Needed: Preaching the Distinctives", *Adventist Review,* May 5, 1994.

[330] Roger W. Coon, "Ellen G. White's Counsel and Practice: Tithe", *Adventist Review Supplement,* Nov. 7, 1991.

[331] "Your Response Invited", *Adventist Review,* Feb. 6, 1992.

[332] Roy Adams, "A Prophet for Our Time: Sizing Up Ellen G. White", *Adventist Review,* June 4, 1992; "Voices of Adventist Faith: How Do Ellen White's Writings Nurture Your Spiritual Life?" *Adventist Review,* June 4, 1992; Roy Adams, "Abusing Ellen G. White", *Adventist Review,* Aug. 20, 1992; *idem,* "What Did She Mean?" *Adventist Review,* Sept. 3, 1992; *idem,* "Seventh-day Activists", *Adventist Review,* Feb. 4, 1993; *idem,* "Divided, We Crawl", *NAD Adventist Review,* February 1995.

[333] William G. Johnsson, "Present Truth: Walking in God's Light", *Adventist Review,* Jan. 5, 1994; Kyna D. Hinson, "Current, Contemporary, Up-to-date: A Fresh Look at Ellen G. White", *Adventist Review,* Apr. 7, 1994; "Voices of Adventist Faith: What Have You Found Most Helpful in the Writings of Ellen White?" *Adventist Review,* Apr. 7, 1994.

[334] Brian Jones, "Easy for Ellen?" *Adventist Review,* Mar. 10, 1994; *idem,* "Ellen Finds Jesus", *Adventist Review,* Mar. 17, 1994; *idem,* "Ellen's First Vision", *Adventist Review,* Apr. 14, 1994; *idem,* "Ellen's First Vision—2", *Adventist Review,* Apr. 21, 1994.

[335] Kit Watts, "Ellen White, Gift to the Church", *Adventist Review,* Oct. 6, 1994; "Special Poster Commemorating 150 Years of Adventist History", *Adventist Review,* Oct. 6, 1994.

[336] Myron Widmer, "150th Anniversary Draws 2200 to Adventism's Birthplace", *NAD Adventist Review,* November 1994; *idem,* "October 22 Commemoration: Vignettes of Hope", *NAD Adventist Review,* December 1994.

[337] James R. Nix, "Historic Adventist Village Slated for Battle Creek", *NAD Adventist Review,* January 1995.

[338] "Battle Creek Commemoration Set for October", *NAD Adventist Review,* June 1995; Richard Dower, "North America Plans Battle Creek Celebration", *NAD Adventist Review,* September 1995; Carlos Medley, "Historic Assembly Brings Many Changes" *NAD Adventist Review,* November 1995; William G. Johnsson, "Battle Creek Soliloquy", *Adventist Review,* Nov. 23, 1995; Jack Stenger, "Back to Our Roots", *NAD Adventist Review,* December 1995.

[339] Sandra Blackmer, "NAD Session Delegates Revisit Their Roots", *NAD Adventist Review,* December 2004.

[340] James R. Nix, "Adventist Heritage Ministry Turns 25", *Adventist Review,* Apr. 26, 2007.

[341] James R. Nix, "Kellogg's Counsel to Church Critics", *Adventist Review,* May 25, 1995; Kit Watts, "Keeping Ellen White Current", *NAD Adventist Review,* March 1997.

[342] William G. Johnsson, "Meet Ellen White for Yourself", *Adventist Review,* May 30, 1996; Kenneth H. Wood, "She Called Herself 'Messenger' ", *Adventist Review,* May 30, 1996; James R. Nix, "Oh, Jesus, How I Love You!" *Adventist Review,* May 30, 1996; Mabel Miller, "A Letter From Grandma", *Adventist Review,* May 30, 1996; Andy Nash, "For Myself", *Adventist Review,* May 30, 1996; Rosa Taylor Banks, "Sisters in Service", *Adventist Review,* May 30, 1996; Karen Carlton, "A Typical Day, an Extraordinary Life", *Adventist Review,* May 30, 1996; Arthur L. White, "The Meeting a 14-Year-Old Girl Never Forgot", *Adventist Review,* May 30, 1996; Juan Carlos Viera, "The Dynamics of Inspiration", *Adventist Review,* May 30, 1996; Charles E. Bradford, "Ellen White and the Black Experience", *Adventist Review,* May 30, 1996; Alex Bryan, "Beyond Sound Bites", *Adventist Review,* May 30, 1996; George R. Knight, "Joseph Smith, Ellen White, and the Great Gulf", *Adventist Review,* May 30, 1996; Joe Engelkemier, "The Use—and Misuse—of a Precious Gift", *Adventist Review,* May 30, 1996; Michelle Nash, "Why Didn't You Tell Me?" *Adventist Review,* May 30, 1996.

[343] Calvin B. Rock, "Present Rewards and Future Glory", *Adventist Review,* Jan. 8, 1998; Roger W. Coon, "The Ghost and Mrs. White", *Adventist Review,* Jan. 15, 1998; Calvin B. Rock, "Practical Assistance", *Adventist Review,* Mar. 12, 1998; Dwain N. Esmond, "They're Studying What?" *Adventist Review,* Feb. 19, 1998;

Bill Knott, "The Vision Glorious: Adventism's Unique Understanding of Human History", *Adventist Review,* May 28, 1998; Kenneth H. Wood, "Standard Bearers Old and New", *Adventist Review,* June 11, 1998; Jerry Moon, "Wrestling Till Dawn", *Adventist Review,* July 9, 1998; Richard Dower, "Battle Creek Cereal Attraction Features Ellen White and the Adventist Church", *Adventist Review,* Oct. 22, 1998; Clifford Goldstein, "The Reasonable Observer", *Adventist Review,* Nov. 26, 1998; George R. Knight, "Messenger of the Lord: The Prophetic Ministry of Ellen G. White", book review, *Adventist Review,* Dec. 17, 1998; Norma Collins, "A Century of Blessing", *Adventist Review,* Dec. 24, 1998; Esther F. Ramharacksingh Knott, "She Keeps Me Reading", *Adventist Review,* Mar. 4, 1999; Myrna Tetz, "Don't Read What Ellen White Wrote Unless …" *Adventist Review,* Mar. 19, 1999; Roger W. Coon, "Ellen White's Disturbing Disclaimer of 1904", *Adventist Review,* May 13, 1999; Calvin B. Rock, "Knowing for Sure", *Adventist Review,* July 8, 1999; Leslie N. Pollard, "The Cross-Culture", *NAD Adventist Review,* February 2000; Calvin B. Rock, "Roles and Relationships", *NAD Adventist Review,* March 2000; W. C. White, "Memories and Records of Early Experiences", *Adventist Review,* June 30, 2000; Richard Osborn, "Finding Middle C", *NAD Adventist Review,* August 2000; Roger W. Coon, "How Soon Is 'Soon'?" *Adventist Review,* Oct. 26, 2000; Lyndon K. McDowell, "Book Mark: A Search for Identity", *Adventist Review,* Feb. 22, 2001; Hyveth Williams, "The Prophetic Foundation of Adventist Faith", *Adventist Review,* Mar. 29, 2001; Oliver Jacques, "Driven by a Dream", *Adventist Review,* May 24, 2001; Merlin D. Burt, "My Burden Left Me: Ellen White's Conversion Story", *Adventist Review,* Oct. 25, 2001; George R. Knight, "Another Look at City Mission", *NAD Adventist Review,* December 2001; Roy Adams, "What Kind of Person This Ellen White?" *Adventist Review,* Jan. 24, 2002; Benjamin Baker, "The Woman Who Wouldn't Be Quiet: A Fresh Look at Ellen White and Racism", *Adventist Review,* Feb. 21, 2002; Denis Fortin, "Sixty-six Books—or Eighty-one?" *Adventist Review,* Mar. 28, 2002; John B. Hoehn, "The Adventist Drug Problem: Must All Remedies Be 'Natural'?" *Adventist Review,* Apr. 25, 2002; Clifford Goldstein, "1888 and All That …" *Adventist Review,* Apr. 25, 2002; Leslie N. Pollard, "More Than a Day", *NAD Adventist Review,* May 2002; William G. Johnsson, "Sharing the Gift", *Adventist Review,* Feb. 27, 2003; Ellen G. White, "Rocky Mountain Adventure: Diary Notes From a Memorable Vacation", *Adventist Review,* July 23, 2003; William G. Johnsson, "The Last Words of Ellen White", *Adventist Review,* Nov. 13, 2003; Terrie Dopp Aamodt, "Just How Hard Is It to Be a Prophet?" *Adventist Review,* June 24, 2004; *idem,* "It's Hard Being a Prophet", *KidsView,* in *Adventist Review,* June 24, 2004; James R. Nix, "The Light Still Shines", *Adventist Review,* July 22, 2004; Stoy Proctor, "True When Tried", *Adventist Review,* Dec. 30, 2004; Ken McFarland, "Beautiful Hill: The Beginnings of a Dream—a Vision—Come True", *Adventist Review,* Mar. 31, 2005; James R. Nix, "The Ministry of Healing: The History Behind Ellen White's Classic Work on Health", *Adventist Review,* Mar. 31, 2005; Stephen Chavez, "To Be Understood", *Adventist Review,* June 23, 2005; Limoni Manu, "Nonvegetarians Will Not Enter Heaven? Guidelines for Interpreting Ellen White on the Topic of Health", *Adventist Review,* Aug. 25, 2005; Clifford Goldstein, "Objective Truth", *Adventist Review,* Jan. 26, 2006; *idem,* "Deductions", *Adventist Review,* Feb. 23, 2006; Roy Adams, "A Perspective From the Writings of Ellen G. White", *Adventist Review,* May 11, 2006; Allan R. Handysides and Peter N. Landless, "Is Cows' Milk Safe to Drink?" *Adventist Review,* Nov. 23, 2006; Stephen Chavez, "Are We Still Protestant?" *Adventist Review,* Mar. 22, 2007; Douglas Morgan, "Following the Prince of Peace in a Time of War: How the Adventist Pioneers Dealt With Issues of War, Peace, and Military Service", *Adventist Review,* June 14, 2007; Jerry Stevens, "O Zion, Haste", *Adventist Review,* Jan. 17, 2008; James R. Nix, "A Monumental Vision", *Adventist Review,* Mar. 20, 2008; *idem,* "Telling the Story", *Adventist Review,* Mar. 20, 2008; Allan R. Handysides and Peter N. Landless, "Are Medications Safe to Take?" *Adventist Review,* Aug. 28, 2008; Mark A. Kellner, "How Would Ellen White Vote?" *Adventist Review,* Sept. 11, 2008.

[344] *Adventist Review Special Anniversary Issue,* July 29, 1999.

[345] Jerry Thomas, "Days at Capernaum" and "Social Justice", *Adventist Review,* June 20, 2002.

[346] "Letters", *Adventist Review,* Aug. 15, 2002; James R. Nix, "Ellen for Us (Revisited)", *Adventist Review,* Sept. 19, 2002; "Letters", *Adventist Review,* Oct. 10, 2002.

[347] Bill Knott, "And There Was Light", *Adventist World,* November 2008.

[348] Angel Manuel Rodríguez, "Prophets, True and False", *Adventist World,* September 2005; Nathaniel D. Faulkhead, "Confident in the Gift", *Adventist World,* February 2006; Norma J. Collins, "Blistered Hands, Square Truths", *Adventist World,* June 2006; Juan Carlos Viera, "God's Guiding Gift: The Work of the Prophet in the Life of the Church", *Adventist World,* December 2006; Michele Solomon, "The Oakwood Experience, Then and Now", *Adventist World,* February 2007; Arthur G. Daniells, "Believing His Prophets", *Adventist World,* October 2007; R. Steven Norman III, "Salvation and Social Action: Edson White's Southern Work Remembered", *Adventist World,* February 2008; Hubert Cisneros, "A Vision of Hope", *Adventist World,* May 2008; Alberto R. Timm, "He Still Speaks", *Adventist World,* July 2008; Gerhard Pfandl, "Foundations of Ellen White's Prophetic Call", *Adventist World,* September 2008; Denis Fortin, "Ellen White and the Bible", *Adventist World,* November 2008.

[349] Ronald L. Numbers, *Prophetess of Health: A Study of Ellen G. White* (Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing, 2008).

[350] There have been a number of other studies on various topics as they relate to Ellen White. A review of these publications is beyond the scope of this essay. Examples include: Ellen G. White, *E. G. White and Church Race Relations* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1970); Joseph Battistone, *The Great Controversy Theme in E. G. White Writings* (Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press, 1978); R. Edward Turner, *Proclaiming the Word: The Concept of Preaching in the Thought of Ellen G. White* (Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press, 1980); Delbert W. Baker, *The Unknown Prophet* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1987); Ralph E. Neall, *How Long, O Lord: What Did Ellen White Really Say About the Problem of Our Long Wait for Christ's Soon Return?* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1988); Donald I. Peterson, *Visions and Seizures: Was Ellen White a Victim of Epilepsy?* (Boise, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 1988); Ciro Sepulveda, ed., *Ellen White on the Color Line: The Idea of Race in a Christian Community* (Biblos Press, 1997); Martin Frederick Hanna, *The Cosmic Christ of Scripture: How to Read God's Three Books Comparing Biblical Perspectives With the Writings of Ellen White* (Berrien Springs, Mich.: Cosmic Christ Connections, 2006).

Aktualna znanost i Ellen G. White: Dvanaest kontroverznih izjava

Jud Lake i Jerry Moon[1]

ELLEN G. WHITE U SVOJIM JE SPISIMA, KAO I POSTUPCIMA U SVAKODNEVNOM ŽIVOTU, pokazivala pozitivan stav prema znanosti. Poticala je vjernike „da stječu znanstveno znanje". (2MR, 301). Poticala je i pomogla Johnu Harveyu Kelloggu da dobije odgovarajuće znanstveno medicinsko obrazovanje. Čak je upućivala pozive propovjednicima koji su se pripremali za službu da im je potrebno „na prvom mjestu dobiti odgovarajući stupanj obrazovanosti uma" kako bi se „uspješno suočili sa čudnim oblicima zabluda sastavljenim od religijskih i filozofskih ideja, a za koje je potrebno poznavanje koliko znanstvene toliko i biblijske istine". (GW, 81).

Ellen G. White je, međutim, bila nemilosrdna u svom osuđivanju onih koji čine da se „božanska istina ... pojavljuje kao nešto nepouzdano pred zapisima znanosti. Ovi lažni učitelji uzdižu prirodu iznad Boga prirode i iznad Autora cjelokupne prave znanosti." (FE, 328, 329). Njezina osuda bila je posebno usmjerena na tvrdnje u vezi s geologijom koje su suprotne biblijskom izvještaju: „Zaključci pogrešno izvedeni iz činjenica primijećenih u prirodi doveli su do navodnog sukoba između znanosti i otkrivenja; a u nastojanju da se uspostavi sklad, usvojena su tumačenja Svetog pisma koja potkopavaju i uništavaju snagu Božje riječi. Smatralo se da je geologija u suprotnosti s doslovnom interpretacijom Mojsijevog zapisa o stvaranju. Milijuni godina, kako se tvrdi, bili su potrebni za evoluciju Zemlje iz kaosa; a da bi se Biblija prilagodila tom navodnom otkrivenju znanosti, pretpostavlja se da su dani stvaranja bili veoma dugi, neodređeni periodi, koji pokrivaju tisuće ili čak milijune godina. Takav je zaključak potpuno neumjestan." (Ed, 128, 129). Za raspravu o njezinim izjavama o stvaranju, vidi članak Biblija i znanstveni pogled na Zemlju.

Ellen G. White je kritički gledala i na medicinu devetnaestog stoljeća — na način liječenja koji se tada provodio i teško se mogao nazvati „medicinskom znanošću". Nekoliko će primjera pokazati da se medicina u to doba nije neopravdano nazivala „junačkom". Uobičajeni je laksativ bio kalomel, živin klorid. Kalomel je dovodio do trenutnih i nasilnih pražnjenja crijeva, ali je neizbježna nuspojava bilo trovanje živom. Tartrat antimona, također „smrtonosni otrov", davao se da izazove povraćanje. Pacijentima s oslabljenim organizmom liječnici su propisivali „tonike za oporavak" kao što su: arsen, strihnin, kinin ili opijum.[1] Ellen G. White je većinu njih osudila po imenu, ispravno ističući da „preparati žive i kalomela koji se unose u sustav i dalje zadržavaju svoju otrovnu snagu sve dok u sustavu postoji i jedna njihova zaostala čestica". (4aSG 139).

Umjesto toga, poticala je na zdrav način života i upotrebu bezopasnih lijekova. „Čist zrak, sunčeva svjetlost, uzdržljivost [trezvenost], odmor, vježbanje, pravilna prehrana, upotreba vode, povjerenje u božansku silu — to su pravi lijekovi." (MH 127). Većina zdravstvenih uputa Ellen G. White danas uživa širu znanstvenu potporu nego u vrijeme kad su bila napisana. Na primjer, osudila je duhan kao maligni otrov. (4aSG 128). Preporučivala je integralne žitarice kao nutritivno

[1] Roger W. Coon postavio je temelje i smjernice za ovaj članak predajući o spisima Ellen G. White na Adventističkom teološkom fakultetu Sveučilišta Andrews, gdje je predavao od 1978. do 1995. godine. Njegovo predavanje „Ellen G. White, znanost i vjera: dio I.: 'Izjave o problemu'" (rev. 9. svibnja 1995., CAR) predstavljalo je polaznu točku za ovaj revidirani i ažurirani članak. Timothy G. Standish dao je svoj doprinos pišući njegova prva tri dijela a, s Michaelom Campbellom, napisao je i veći dio dijela o amalgamaciji.

poželjnije od rafiniranog brašna, biljna ulja kao zdravija od životinjskih masti, a uravnoteženu, raznovrsnu vegetarijansku prehranu kao poželjniju u odnosu na prehranu koja obuhvaća mesnu hranu. Neke druge izjave, međutim, izgledaju prilično nevjerojatne iz perspektive znanosti dvadeset prvog stoljeća. Predmet istraživanja ovog članka jesu tih 12 izjava Ellen G. White koje izgledaju da su u neposrednom ili djelomičnom sukobu s današnjim znanstvenim razumijevanjem.

Ove se izjave mogu podijeliti u tri skupine. U prvu skupinu izjava spadaju one koje su se smatrale dobrim savjetima u vrijeme kad su bile dane, a i dalje bi se smatrale dobrim savjetima u istim takvim okolnostima — međutim, okolnosti su se promijenile. U tu skupinu spadaju njezina upozorenja o perikama, korzetima za sužavanje struka, otrovnoj kozmetici i siru (izjave 1-4).

Druga skupina obuhvaća izjave za koje postoji djelomična ili privremena znanstvena potpora, kao što su upozorenja o bolesti od „mijazme", povezanosti između jedenja svinjetine i gube, utjecaja dojilje koja mu nije majka na dojenče i rizika povezanih s ekstremnim starosnim razlikama među supružnicima (izjave 5-8).

Treća skupina obuhvaća izjave za koje se smatralo da su istinite u vrijeme u koje ih je ona napisala, ali koje su u velikoj mjeri, ili u cijelosti, odbačene od strane trenutnog znanstvenog mišljenja, kao što su o dinamici vulkana, visini pretpotopnih ljudi, amalgamaciji ljudi i životinja i fizičkim posljedicama masturbacije (izjave 9-12).

Sve će ove teme biti ocijenjene na osnovi tri interpretativne premise, zasnovane na Svetom pismu i u skladu sa spisima Ellen G. White.

Prva premisa: nepogrešivi Bog, ali pogrešivi proroci

Prva pretpostavka tumačenja jest da Sveto pismo prikazuje nepogrešivog Boga koji govori po prorocima koji nisu bili bez propusta ili grešaka (vidi Postanak 20,7; 2. Samuelova 7, 3-13). Raznolikost stilova pisanja među biblijskim piscima podržava gledište o Bogu koji je otkrio pojmove prorocima, ali da je ljudska individualnost svakog proroka igrala ulogu u odabiru specifičnih riječi kojima su ti božanski otkriveni pojmovi bili izraženi. Za temeljno, biblijsko izlaganje ove teme, vidi Otkrivenje i nadahnuće.

Pozicija Ellen G. White je, ukratko, da otkrivenje - nadahnuće nije verbalno (diktat od riječi do riječi), osim u rijetkim prilikama, već uopćeno predstavlja „sjedinjenje božanskog i ljudskog" u oblicima u kojima se božanski otkrivene istine „izražavaju", „utjelovljuju" i „prenose nesavršenim izrazom ljudskog jezika". (GC, v-vii). Izraz *nesavršenim izrazom* priznaje da se natprirodno otkrivena istina (istina nedostupna ljudima, osim neposrednim otkrivenjem) može na odgovarajući način prenijeti čak i ljudskim jezikom koji je približan ili neprecizan u pogledu na činjenične detalje. Nepodudarnost u detaljima u biblijskim spisima (usporedite redoslijed Kristovih kušnji u Mateju 4 i Luki 4) pokazuju ljudsku individualnost i/ili pogrešivost biblijskih pisaca i podrazumijeva da otkrivena istina ne isključuje ljudski element u procesu otkrivenja - nadahnuća.

Izraz *nesavršenim izrazom* potvrđuje da je posljedica ljudske pogrešivosti biblijskih proroka u tome što su u priopćavanju istine, koja im je bila otkrivena, koristili svoje cjelokupno znanje, uključujući i ono stečeno iskustvom, proučavanjem i istraživanjem (opće znanje; Daniel 9,2; Luka 1,1-4; 1. Korinćanima 1,11-17). Biblijski proroci su navodili mnoge izvanbiblijske izvore u prilog svojim nadahnutim porukama (vidi Jošua 10,13; 2. Samuelova 1,17-27; 2. Ljetopisa 9,29; 12,15; 20,34). Pod nadahnućem, dijelovi obavijesti iz ovih izvanbiblijskih izvora postali su integrirani u Sveto pismo.

Ellen G. White nije tvrdila da ima autoritet kanonskog proroka, ali je tvrdila da je nadahnuta istim Duhom i na isti način kao i kanonski proroci (vidi GC, viii, xxii). [2] Ipak, dok je zapisivala ono što je vidjela u viđenju, nije oklijevala koristiti obične ljudske izvore za dodatne detalje, ilustracije i druge vrste potpore (vidi 3SM, 445-465). U osobnim pismima ona je proširila otkriveni savjet činjenicama dobivenim iz uobičajenih izvora. (1SM, 38,39). U izlaganju Svetog pisma koristila je biblijske rječnike, kronologije i druge izvore da proširi svoje znanje. U zastupanju zdravstvenih načela koristila je spise suvremenih reformatora i liječnika (vidi, na primjer, HR, travanj 1871; HR, svibanj 1871; HR, listopad 1871). U pisanju o povijesnim temama konzultirala je povijesna djela, kronologije i geografske podatke koji su joj bili dostupni u to vrijeme, čak je slala pomoćnike da istražuju potrebne obavijesti u sveučilišnim bibliotekama. (EGW 6Bio,308, 318, 319; 3SM,439, 440). Nadalje, bila je voljna da u kasnijim izdanjima revidira povijesne detalje kad se pokazalo da su drugi izvori pouzdaniji od onih što ih je koristila. (3SM, 445-465).[3] Neka navodna neslaganja nije prihvatila kao neslaganja, ali druge je priznala i revidirala (vidi EGW 6Bio, 303-306). Takva je bila upotreba općeg znanja u njezinim spisima.

Odnos između otkrivene istine, nadahnutih spisa i općeg znanja može se ilustrirati horizontalnom osnovnom linijom koja je presječena vertikalnom, na sljedeći način:

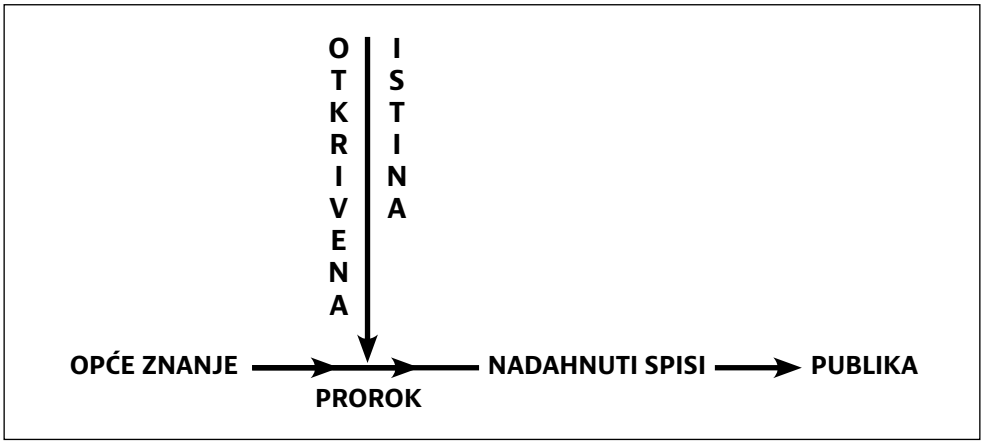

Točka presjeka predstavlja um proroka, a na krajnjem je desnom kraju osnovne linije prorokova publika. Uspravna linija s okomitom strelicom nadolje predstavlja silazak *otkrivene istine,* tog znanja koje je ljudima obično nedostupno. Polazni lijevi kraj osnovne linije, sa strelicom prema presjeku, predstavlja unos *općeg znanja* u prorokov um. Bogomotkriveno znanje ima veći autoritet od općeg znanja, ali ga ne zamjenjuje, nego ga dopunjuje. Bog obično ne otkriva ljudima natprirodnim putem ono što im je dao da sami nauče.[4] Desni kraj osnovne linije, sa strelicom pruženom nadalje prema publici, predstavlja *nadahnuće,* koje je djelo Svetog Duha u vođenju vodoravne komunikacije od prorokovog uma do publike. Držite na umu da je ova komunikacija proizvod *spoja otkrivene istine i općeg znanja*.[5]

Jedan primjer kombinacije otkrivenog i općeg znanja u spisima Ellen G. White jest pismo što ga je napisala u vezi s propovjednikom u Kaliforniji (Ms 107, 1909, u 1SM, 38, 39; kurziv: „Boli me što vidim da on negira Svjedočanstva u cjelini zbog onoga što mu se čini nedosljednošću - moje izjave u vezi s brojem soba u Paradise Valley Sanitariumu. Brat A [E. S. Ballenger] kaže da sam u pismu napi-

sanom jednome od braće u južnoj Kaliforniji *navela da je sanatorij imao četrdeset soba, dok ih je doista bilo samo trideset osam*. To mi brat A navodi kao razlog zašto je izgubio povjerenje u Svjedočanstva.

„Obavijest koja se odnosi na broj soba u Paradise Valley Sanitariumu dano je *ne kao otkrivenje od Gospodina, već jednostavno kao ljudsko mišljenje*. Nikada mi nije bio otkriven točan broj soba ni u jednom našem sanatoriju; a *znanje koje sam stekla o takvim stvarima stekla sam raspitujući se kod onih koji su trebali to znati*. Po mojim riječima, kad govorim o ovim uobičajenim temama, nema ničega što bi navelo umove da povjeruju kako svoje znanje primam u viđenju od Gospodina i da ga na osnovu toga izjavljujem."

Ona je objasnila da je, odgovarajući na Božji poziv, „predala sama sebe, cijelo svoje biće Bogu, da se u svemu podložim Njegovom pozivu, i otada je moj život protjecao u prenošenju poruke, *perom i govorom pred velikim skupovima*. *Nisam ja ta koja kontrolira svoje riječi i djela u takvim trenucima* [kazivanje o otkrivenju - nadahnuću]".

„Ali postoje trenuci kada se obične stvari moraju izjavljivati, obične misli moraju obuzimati um, moraju se pisati obična pisma i dati obavijesti koje su prenesene od jednog do drugog radnika. Takve riječi, takve obavijesti nisu dane pod posebnim nadahnućem Božjeg Duha. Ponekad se postavljaju pitanja koja se uopće ne odnose na vjerske teme i na ta pitanja se mora odgovoriti. Razgovaramo o kućama i zemljištima, kupovinama koje treba ostvariti i lokacijama za naše institucije, njihovim prednostima i nedostacima." Njezin sin W. C. White iznio je najpažljivije izlaganje o ovoj kombinaciji između otkrivene istine i općeg znanja koje se nalazi u njezinim spisima — izlaganje koje je ona pismeno odobrila.

Otkrivena istina i opće znanje u spisima Ellen G. White

Kontroverza koja je izazvala komentare W. C. Whitea odnosila se na njezine spise, ne o prirodnim znanostima, već o povijesti. Međutim, osnovno pitanje bilo je isto: kako je Ellen G. White koristila *opće znanje* u priopćavanju otkrivene istine. Stoga su njegovi komentari o njezinoj porabi povijesnog znanja važni i za pitanje njezine porabe znanstvenog znanja, koje je također napredovalo tijekom vremena. U vezi s revizijom *Great Controversy* Ellen G. White iz 1911. godine, njezin sin W. C. White je na Jesenjem zasjedanju savjeta svoje denominacije predstavio sveobuhvatno izvješće o „najnovijem engleskom izdanju *Velike borbe*".[6] Relevantne za ovu studiju jesu njegove riječi o Ellen G. White kao autoritetu za povijest. Nema sumnje da je on točno iznio svoje stavove o ovoj temi, jer je u pismu F. M. Wilcoxu Ellen G. White posebno podržala taj rukopis W. C. Whitea. (Lt 57, 1911).

„Majka nikada nije tvrdila da je autoritet na području povijesti", ustvrdio je W. C. White. „Stvari koje je napisala su opisi prizora koji su proletjeli kroz njezin um[7] i drugih prikaza koje su joj bili dani"— što je očita referencija na njezina viđenja.

Pišući... ove poglede, ona je koristila pouzdane i jasne povijesne izjave kako bi joj pomogle razjasniti čitatelju predmete što ih je nastojala predstaviti. Kad sam bio dječak, čuo sam je kako čita D' Aubigneovu *Povijest reformacije* mom ocu. … Pročitala je i druge knjige o povijesti reformacije. To joj je pomoglo opisati mjesta i mnoge događaje i pokrete koji su joj bili predstavljeni u viđenjima."[8]

W. C. White je naveo slična iskustva u prilog svom uvjerenju da su njezini opisi povijesnih događaja zasnovani na slikovitim viđenjima, ali da su datumi, geografski odnosi i drugi detalji izvedeni iz poznatih radova o povijesti i kronologiji. Jedno takvo iskustvo dogodilo se tijekom vremena koje su ona i njezin sin proveli u Europi između 1885. i 1887. godine. Jedne subote, u Baselu, u Švicarskoj, W. C. White je čitao Ellen G. White *Povijest protestantizma* Jamesa Wylieja.

Kasnije se prisjećao da ga je „prekinula i rekla mi mnogo stvari sa stranica koje su još bile nepročitane, a rekla mi je i mnoge pojedinosti koje uopće nisu bile u knjizi. Rekla je: 'Nikada nisam čitala o tome, ali su mi ti prizori bili više puta predstavljeni.'" Kad ju je upitao: „Zašto to nisi stavila u svoju knjigu [*Veliku borbu*]?" ona je odgovorila: „Nisam znala gdje da to stavim."[9] Tim je izjavama W. C. White pokazao svoje razumijevanje da, iako je kontrolni sadržaj njezinih povijesnih spisa izveden iz viđenja, ona ovisi o uobičajenim izvorima za geografske i kronološke poveznice.

Godinu dana nakon prezentacije iz 1911. godine W. C. White je potpunije ponovio svoje razumijevanje porabe spisa njegove majke kao autoriteta za detalje iz povijesti. S. N. Haskelll i W. W. Eastman prenijeli su W. C. Whiteu neka pitanja koja je pokrenuo W. W. Prescott o točnosti određenih datuma u *Velikoj borbi*.[10] W. C. White je pripremio prvi nacrt odgovora i odnio ga Ellen G. White na kritiku. Da ga je ona odobrila sasvim je sigurno, jer se na kraju pisma nalazi bilješka napisana njezinom rukom: „Odobravam primjedbe u ovom pismu. Ellen G. White."[11]

Ovo pismo Haskellu sadrži prilično detaljnu izjavu W. C. Whiteovog razumijevanja porabe Ellen G. White kao autoriteta u povijesti. „Što se tiče majčinih spisa," počeo je on, „ona nikada nije željela da naša braća prema njima postupaju kao prema autoritetu u povijesti. Kad je *Velika borba* prvi put napisana, često je davala djelomičan opis nekog prizora koji joj je predstavljen, a kad se sestra Davis raspitivala o vremenu i mjestu, majka ju je upućivala na ono što je već napisano u knjigama [*Misli o Danielu i Misli o Otkrivenju*] starješine [Uriaha] Smitha i u svjetovnim povijestima. Kada je *Velika borba* napisana, majka nikada nije pomislila da će je čitatelji uzeti kao autoritet za povijesne datume i koristiti je za rješavanje kontroverzi, a također ni sada ne smatra da bi je trebalo koristiti na taj način. Majka s najvećim poštovanjem gleda na one vjerne povjesničare koji su posvetili svoje [živote] proučavanju ostvarivanja velikog Božjeg plana u povijesti ovog svijeta i koji su u ovoj studiji našli podudarnost između povijesti i proroštva. …

Čini mi se da postoji opasnost da se preveliki naglasak stavi na kronologiju. Da je za spasenje ljudi bilo bitno da on [tj. čovek] ima jasno i skladno razumijevanje kronologije svijeta, Gospodin ne bi dopustio neslaganja i razmimoilaženja koja nalazimo između biblijskih spisa i povjesničara, a čini mi se da u ovim posljednjim danima ne bi trebalo biti toliko polemike oko datuma. …

Vjerujem, brate Haskell, da postoji opasnost da naškodimo majčinom radu tako što ćemo za njega tražiti više nego što ona za njega tvrdi, više nego što je otac ikada tvrdio o njemu, više nego što su starješine [J. N.] Andrews, [J. H.] Waggoner, ili [Uriah] Smith ikada tvrdili o njemu. Ne vidim dosljednost u našem postavljanju tvrdnji o verbalnom nadahnuću kad majka ne iznosi takvu tvrdnju, i svakako mislim da ćemo napraviti veliku grešku ako ostavimo postrani povijesna istraživanja i pokušamo riješiti povijesna pitanja korištenjem majčinih knjiga kao autoriteta kad ona sama ne želi da se bilo koja od njih koristi na takav način."[12]

Kao što je već gore navedeno, W. C. White je ovo pismo dostavio Ellen G. White na njezino ovjerovljenje. Vjerojatno je na osnovu razgovora s njom u isto vrijeme pripremio drugi nacrt u kojemu je donekle precizirao svoju izjavu. Tematska rečenica iz prvog pisma bila je: „Što se tiče majčinih spisa, ona nikada nije željela da naša braća prema njima postupaju kao prema autoritetu u povijesti." U drugom nacrtu W. C. White ju je preoblikovao na pažljiviju konstrukciju: „Ona nikada nije željela da ih naša braća tretiraju kao autoritet u pogledu na *povijesne datume ili detalje.*" Ovaj drugi nacrt pisma Haskellu postao je prototip za pismo istog datuma upućeno W. W. Eastmanu u kojem je White nastavio razvijati svoje izlaganje.[13] Treći nacrt je počeo ovako: „U vezi s majčinim spisima i njihovom porabom kao autoritetom za točke povijesti i kronologije, *majka nikada nije željela da*

naša braća prema njima postupaju kao prema autoritetu u pogledu na povijesne detalje ili povijesne datume. … Prilikom pisanja poglavlja za *Veliku borbu*, ponekad je davala djelomičan opis nekog važnog povijesnog događaja, a kad bi se njezin prepisivač, koji je pripremao rukopise za tisak, raspitivao o vremenu i mjestu, majka bi rekla da te stvari bilježe savjesni povjesničari. Neka se umjeste datumi koje koriste ti povjesničari. … Kada je *Velika borba* napisana, majka nikada nije ni pomislila da će je čitatelji uzeti kao autoritet za povijesne datume, ili koristiti za rješavanje kontroverzi u vezi s povijesnim detaljima, a ona ni sada ne smatra da bi se trebala čitati na taj način. Majka s velikim poštovanjem gleda na rad onih vjernih povjesničara koji su godine posvetili proučavanju velikog Božjeg plana kako je predstavljen u proroštvu i ostvarenju tog plana kako je zabilježen u povijesti."[14]

Veći dio pisma Eastmanu prati opći nacrt pisama Haskellu. U zaključku pisma, međutim, White je otišao korak dalje od prethodnih pisama Haskellu. „Što se tiče majčinih spisa, imam ogromne dokaze i uvjerenje da su oni opis i crtanje onoga što joj je Bog otkrio u viđenjui, a tamo gdje je slijedila opis povjesničara ili izlaganje adventističkih pisaca, vjerujem da joj je Bog dao dar razlučivanja da iskoristi ono što je ispravno i u *skladu s istinom u vezi sa svim pitanjima bitnim za spasenje*. Ako bi se vjernim proučavanjem utvrdilo da je slijedila neka izlaganja proročanstava koja u nekim detaljima u vezi s datumima ne možemo uskladiti s našim razumijevanjem svjetovne povijesti, to ne utječe na moje povjerenje u njezine spise u cjelini kao što na moje povjerenje u Bibliju ne utječe činjenica što ne mogu uskladiti mnoge [biblijske] izjave u vezi s kronologijom."[15]

Tako je White tvrdio da ima „ogromne dokaze i uvjerenje" da je njegovoj majci Bog dao „dar razlučivanja" da odabere iz dostupnih izvora „ono što je točno i u skladu s istinom u vezi sa svim pitanjima od suštinskog značaja za spasenje". Bio je uvjeren da je ona točno izložila „širu sliku"[16] spasonosne istine. U isto vrijeme, znajući da je u mnogim slučajevima izvela datume, citate i kronološke informacije od standardnih povjesničara, on se nije mogao složiti da su ti detalji na kraju krajeva mjerodavni. Da jesu, ne bi bilo mjesta za onu vrstu povijesnog istraživanja, provjera i ispravki citata koji su ušli u izdanje *Velike borbe* iz 1911. godine.[17]

Ukratko, W. C. White je vjerovao da je primarni izvor spisa njegove majke božansko otkrivenje -nadahnuće, i da je to vjerovanje bila osnovna pretpostavka za sve njegove odnose prema njezinim spisima. Iako nije vjerovao da joj je Bog neposredno u viđenju otkrio svaki detalj potreban za povezan povijesni narativ, vjerovao je da ju je Bog vodio u odabiru povijesnih izvora koje je koristila da pruži detalje koji joj nisu bili dati u viđenju. I dok je vjerovao da su njezini povijesni spisi nadahnuti, nije smatrao da su nepogrešivi. Protiv onih koji su htjeli pripisati otkrivenju svaki detalj u njezinim povijesnim narativima, on je tvrdio (u pismu koje je njegova majka odobrila) da ona nije izvela svaki detalj iz otkrivenja i da nije namjeravala da se njezini spisi koriste za dokazivanje povijesnih detalja.

Konačno, dok je W. C. White odbacio pripisati nepogrešivost spisima svoje majke, on je također odbacio i suprotnu krajnost. Protiv paušalne izjave da ona nije ni teolog ni povjesničar on je tvrdio da je u širem smislu tih pojmova napisala mnogo praktične teologije i praktične povijesti. Vjerovao je da je u svojim teološkim konceptima i širokim povijesnim temama bila i nadahnuta i autoritativna.

Što njezini zapisi o povijesti kazuju o njezinim spisima o znanosti

Može se tvrditi da njezino uključivanje znanstvene i medicinske literature odgovara istom trodijelnom uzorku kao i kod uključivanja povijesne literature. 1. Svoju „širu sliku"[18] i trajna *načela* izvela je iz otkrivene istine. 2. Tu „širu sliku" potkrijepila je najuvjerljivijim činjeničnim dokazima

koje je mogla pronaći u (*općepoznatim*) izvorima koji su joj bili dostupni. 3. Konačno, često je modificirala ono što je naučila iz uobičajenih izvora kako bi se uskladila s onim što je znala iz *otkrivene istine*.[19]

Na primjer, David Neff je istaknuo da je Ellen G. White posudila od Calvina Stowea neke od njegovih teoloških izjava, ali ih je zatim preoblikovala da izrazi svoje osobne koncepte, koji se nisu u potpunosti slagali sa Stoweovim. Obratite pažnju na sličnosti i razlike između Stowea i Ellen G. White:

C. E. Stowe, Porijeklo i povjesnost knjiga Biblije, str. 20.	**E. G. White, *Odabrane poruke, knjiga 1, str. 21.***
„U Bibliji nisu nadahnute riječi, u Bibliji nisu nadahnute misli; ljudi koji su napisali Bibliju su ti koji su bili nadahnuti.“	„Nisu riječi Biblije nadahnute, nego su ljudi bili nadahnuti.“
„Nadahnuće nije bilo na čovjekovim riječima, ni na čovjekovim mislima, već na samom čovjeku; da on, u svojoj vlastitoj spontanosti, pod impulsom Svetog Duha, zamisli određene misli.“	„Nadahnuće ne djeluje na čovjekove riječi ili na njegove izraze, već na samog čovjeka, koji pod utjecajem Svetog Duha biva prožet mislima.“

Budući da je Ellen G. White procijenila svoje *opće znanje* na temelju *otkrivene istine* koja joj je bila dana, osjećala se slobodno da, prije nego što objavi novu knjigu, povjeri je kvalificiranim osobama koje bi joj mogle dati povratne informacije o njoj. (Lt 49, 1894, u 10MR,12, 13). Bilo je trenutaka kad je, na osnovi svojih viđenja, odbacivala stavove svojih suvremenika, a u nekim drugim prilikama je preoblikovala svoje spise na osnovi onoga što je naučila u dijalogu sa svojim čitateljima. (6Bio, 302-337). Vjerovala je da je u odabiru svojih izvora i svojih recenzenata bila vođena od Boga, ali nije vjerovala da je to ni nju ni njih učinilo nepogrešivim ili slobodnim od svakog nedostatka. Ipak, vjerovala je da je pod nadzorom Svetog Duha ono što je napisala bilo istinito i vjerno „velikoj slici“ i stoga pouzdano za svrhe za koje je dano.[20]

U svojim spisima o zdravlju vjerovala je da je bila nadahnuta da napiše *otkrivena načela jezikom svog vremena*. Stoga je njezin savjet bio autoritativan i vjerodostojan u pogledu na „praktične ciljeve“[21] zbog kojih je dan, ali nije imao cilj spriječiti daljnje istraživanje i rast znanja. I čitatelji dvadeset prvog stoljeća ne trebaju se čuditi što je od njezine smrti znanje nastavilo napredovati. Ova prva premisa predstavlja temelj ovog članka.

Dakle, svrha ovog članka nije dokazati da je E. G. White bila nepogrešiva ili slobodna od svakog nedostatka u svemu što je napisala.[22] Svrha ovog članka je, nasuprot tome, pokazati da su određene izjave što ih je dala u devetnaestom stoljeću, a koje se danas s podsmijehom ističu, ustvari bili dobri i razumni savjeti u vrijeme i u kontekstu u kome su prvotno bili dani. Jednostavno je koristila najbolje *ljudsko znanje* koje joj je bilo dostupno u to vrijeme da potvrdi i priopći *otkrivenu istinu* koja joj je bila dana u viđenjima. Kao što je pokazao doktor medicine, Don S. McMahon, sugestija da je njezina cijela zdravstvena poruka mogla biti izvedena samo od zdravstvenih reformatora njezinog vremena statistički je neprikladna da bi se objasnila točnost njezinih zdravstvenih savjeta. Njezine zdravstvene upute bile su statistički toliko točnije od onih poteklih od njezinih suvremenika, i pojedinačno i kolektivno, da se to ne može objasniti srećom ili nadmoćnim intelektom, već zahtijeva

doticaj s nekim superiornim izvorom informacija koji bi je vodio u odabiru s čime se složiti, a što odbaciti.[23] I dok su znanost i tehnologija ostvarile ogroman napredak u posljednjih 150 godina, to povećanje znanja nije ugrozilo nijedno od njezinih osnovnih zdravstvenih načela. Načela koja je dala 1864. bila su toliko točna da oni koji ih slijede na zdravorazumski način u dvadeset prvom stoljeću imaju mjerljivo bolje zdravlje i duži životni vijek od gotovo svih ostalih ljudi na planetu.[24]

Druga glavna premisa: I znanost i otkrivenje moraju se čitati u povijesnom kontekstu

Druga je glavna interpretativna premisa da je ljudsko znanje u svim područjima nepotpuno, ali se povećava. Prema kazivanju same Ellen G. White: „ljudsko je znanje i o materijalnim i o duhovnim predmetima djelomično i nesavršeno" (GC, 522; usp. 1. Korinćanima 8, 2; 13, 9-12), i to „znanje je progresivno" (GC, 677, 678). Individualno religijsko iskustvo također je „progresivno" (CT, 281; Ev, 355; FW, 85), kao i odgoj i obrazovanje (CSW, 103; Ev, 105). U pitanjima otkrivenja, nova istina pojačava staru istinu i ne proturječi joj,[25] ali je ljudsko razumijevanje božanskog otkrivenja svakako podložno ispravkama pomoću daljnjih otkrivenja. I znanost i otkrivenje se, dakle, moraju čitati u povijesnom kontekstu.[26]

U Bibliji su i upute i njihova objašnjenja bili prilagođeni povijesnom kontekstu naroda kojima su bili upućeni. Na primjer, u propisima o čistoj i nečistoj mesnoj hrani u Levitskom zakoniku 11, uputa je jasna: „Svaku koja ima papke, ali papke razdvojene, i koja preživa možete jesti. Ali onih što samo preživaju ili što samo imaju papke razdvojene, ne jedite." (Levitski zakonik 11, 3. 4). Iako je uputa jasna, objašnjenje koje slijedi prilagođeno je praktičnoj upotrebi za obične ljude: „Zec jer preživa ali nema papaka razdvojenih; nečist da vam je" (r. 6). Napredno znanje pokazalo je da zečevi samo prividno preživaju; oni nisu stvarni preživari poput goveda, ovaca i jelena.[27] Međutim, terminologija iz Levitskog zakonika 11 bila je jasna ljudima za koje je dana, i još uvijek omogućuje svakome tko je pročita da ostvaruje izbore u skladu s Božjom voljom.

Pisci Biblije obično su svoje poruke sastavljali na jeziku koji je publici u njihovom vremenu imao smisla. Na primjer, tvrdnja da je Bog „objesio zemlju ni na čem" (Job 26,7) bila je činjenična u poricanju različitih drevnih teorija o tome na čemu je zemlja počivala, ali je također bila nepotpuna, jer nije pokušavala nagovijestiti teoriju o tome kako fizički univerzum funkcionira. Drugi primjer je Psalam 58, 8., koji poredi zle s pužem: „Nek` budu k`o puž koji se pužuć` rastoči". Ovo poetski opisuje izgled puža, ali puž se doslovno ne topi dok se kreće, već luči film sluzi po kojoj putuje.

Sličan primjer u iskustvu Ellen G. White dogodio se 1846. u Topshamu, u državi Maine, gdje je imala viđenje o „otvorenim nebesima". Tom sastanku je prisustvovao Joseph Bates, pomorski kapetan, navigator i astronom amater, koji je vjerovao da je Ellen G. White iskrena hrišćanka, ali je smatrao da su njezina viđenja jednostavan proizvod njezinog dugotrajnog lošeg zdravlja. Ovo viđenje je promijenilo njegovo mišljenje jer je, dok je bila u viđenju, opisala nekoliko planeta. *Ni tijekom tog viđenja, niti u bilo kojem kasnijem trenutku, ona sama poimence nije identificirala koje je planete vidjela.* Ali je njezin opis bio dovoljno točan da Bates može identificirati planete i izraziti svoje čuđenje da broj satelita (mjeseca) koje je pripisala svakom planetu predstavlja upravo najnovija otkrića lorda Johna Rossea, vodećeg britanskog astronoma tog vremena. Budući da je viđenje prenijelo informacije koje su ranije bile nepoznate Ellen G. White, ali koje je Bates prepoznao kao usklađene s najnovijom astronomijom, on je povjerovao u nadnaravno porijeklo njezinih viđenja. (1Bio, 113, 114). Što se tiče znanstvene točnosti tog viđenja, razvoj mnogo moćnijih teleskopa doveo je do otkrića dodatnih satelita (mjeseca) pored svake od tih planeta, ali da je viđenje otkrilo

detalje koje znanost nije otkrila sve do dvadeset prvog stoljeća, Bates ne bi mogao prepoznati njihovu točnost. To je primjer informacije koja očito ne bi postigla svoju svrhu da je isprednjačila značajno ispred aktualnih znanja u trenutku kad je bila dana.

Treća premisa: povlačenje razlike između načela i objašnjenja

Čini se da je u nekim situacijama od pomoći povući razliku između načela i objašnjenja. Budući da *načela* izražavaju Božju volju u odnosu na ljudska bića, *načela* su trajna koliko i ljudska priroda — iako su povijesna *objašnjenja* izražena jezikom i misaonim oblicima prilagođenim vremenu u kojem je uputa dana. Na primjer, Sveto pismo često opisuje fizičke uzroke i posljedice u smislu grijeha i kazne (vidi Izlazak 15,26; Rimljanima 1,27; 1. Korinćanima 6,18; Hebrejima 2,2). Tako bi u Izlasku 15, 26 precizna formulacija mogla sugerirati da je bolest Egipćanima poslao Bog kao kaznu za njihovu neposlušnost i da je iscjeljenje od bolesti bila božanska nagrada za poslušnost. Međutim, suvremena znanost snažno potvrđuje da poslušnost ili neposlušnost zakonima zdravlja stoji u izravnoj uzročno-posljedičnoj vezi s pojavom zdravlja ili bolesti. Isto je tako, u Levitskom zakoniku, konzumacija životinjske masti ili krvi bila potpuno zabranjena pod prijetnjom smrtne kazne ili protjerivanja (Levitski zakonik 3,17; 7, 23-25). Također je bilo zabranjeno jesti meso određenih vrsta, uključujući svinje (Levitski zakonik 11, 4-8). *Objašnjenje* koje je dano - bilo je jednostavno - da je to „vama nečisto" (r. 8) i da ga morate izbjegavati, da ne biste „učinili sebe nečistim" ili „se oskvrnuli" (r. 43). Načelo je glasilo: „Budite sveti; jer sam ja svet" (r. 44). To načelo svetosti i dalje važi, iako mnogi danas možda ne promatraju tjelesno zdravlje s aspekta svetosti. Međutim, kad su ova načela ponovljena preko Ellen G. White, u devetnaestom stoljeću, ona je istaknula njihove zdravstvene posljedice – znanstveno objašnjenje – kao uvjerljiv motiv da se ne konzumira životinjska mast, krv ili „nečisto" meso. (CH, 228, 229; CD, 374, 375, 393, 394).

Neki su znanstvenici predložili mogućnost da se povuće razlika između *upute* i *objašnjenja* u nekim zdravstvenim spisima Ellen G. White, na osnovi onoga što je rekla o upotrebi soli. „Koristim malo soli, i uvijek sam", napisala je, „zato što je, prema svjetlosti danoj od Boga, ovaj sastojak, umjesto da je štetan, zapravo neophodan za krv. Zašto i zbog čega to ne znam, ali dajem vam *uputu* onako kako je meni dana." (CD, 344). Ovdje ona povlači razliku između „upute" i „zašto i zbog čega", ili objašnjenja te upute.[28]

Istraživanja Dona S. McMahona upućuju da, iako napredak znanstvenih znanja nije potvrdio sva *objašnjenja* Ellen G. White, taj isti napredak je proizvodio stalno sve veću potporu za *načela* njezinih osnovnih *uputa*.[29] Već je spomenuto kako Ellen G. White nikada nije tvrdila da je nepogrešiva. Iz tog razloga nije vjerovala ni da joj *otkrivenje* putem viđenja daje nadahnuti autoritet u svakom dijelu *općeg znanja,* na koje se pozivala, dajući pomoću njega potporu tom otkrivenju (vidi Ms 107, 1909, u 1SM, 38, 39).

Dvanaest izjava koje mogu uključivati podatke iz općeg znanja

U nekolicini od 12 tema koje treba razmotriti, Ellen G. White jasno koristi obavijesti dobivene iz uobičajenih izvora, u kojima „nije bilo ničega što bi navodilo umove da povjeruju" da ih je primila „u viđenju od Gospoda". (1SM, 38). Četiri od 12 izjava (1., 2., 3. i 7.) potječu iz vremena tijekom 1871. godine kada je, da bi pomogla svom prezaposlenom mužu, pristala biti zadužena za „rubriku" (kolumnu) u *The Health Reformeru* / hrv. *Zdravstvenom reformatoru* i priskrbiti određenu količinu zdravstvenog materijala za objavljivanje svakog mjeseca. U tim člancima obrađivala je materijal sa

svojih putovanja, iz svog osobnog iskustva i suvremenih zdravstvenih publikacija kako bi ilustrirala i ojačala zdravstvena načela što ih je poučavala. Evidentno je da su neke od ovih izjava kombinacija pouka zasnovanih na viđenjima i objašnjenjima iz suvremenih publikacija, koje je dodavala zato što su u to vrijeme pružale dodatnu snagu i kredibilitet danim uputama. Takvo je tumačenje u skladu s prepoznavanjem duhovnog i intelektualnog rasta u životu proroka. Zbog toga na osnovu gore navedenih premisa možemo očekivati da pronađemo otkrivena načela trajne vrijednosti, kombinirana s objašnjenjima koja su imala smisla i koja su pružala motivaciju čitateljima kojima je savjet prvotno bio dan.[30] Kao što je već istaknuto na početku članka, 12 izjava će se razmatrati u tri skupine.

Prva skupina, izjave od 1. do 4. - razumni savjeti u vrijeme u koje su bili dani

Prva skupina izjava obuhvaća one koje su u vrijeme u koje su dane bile dobar savjet, a i dalje bi to ostale da su i dalje prevladavali isti uvjeti. U ovu kategoriju spadaju njezina upozorenja o perikama, toksičnoj kozmetici, izobličenjima izazvanim korzetima „osinjeg struka“ i mogućim problemima sa sirom.

Izjava 1. o smrtonosnim perikama: „Umjetna kosa i jastučići koji pokrivaju bazu mozga, zagrijavaju i uzbuđuju živce kralježnice“, proizvodeći „zagušenje“ u mozgu, gubitak prirodne kose, pa čak i ludilo (HR, listopad 1871). Način izrade perika 1871. bio je znatno drugačiji od današnjeg. Dok su perike danas od laganih materijala, s osnovom otvorenog tkanja, koja omogućava skalpu da diše, perike u vrijeme Ellen G. White bile su od teških materijala — od prirodne kose, pamuka, morske trave, vune, španjolske mahovine itd. (HR, srpanj 1867) — i, umjesto da budu lagane i elastične, povezivale su glavu tako čvrsto da su prekidale cirkulaciju, ograničavale i zadržavale tjelesnu toplinu u glavi i čuvale sav izlučeni znoj, što je prema riječima liječnika koje je Ellen G. White citirala u svom članku izazivalo uporne glavobolje.

Kad se koristila juta, ona je predstavljala dodatnu opasnost. Juta je sadržavala male kukce – jutine bube - koje su se ukopavale ispod kože glave korisnika. Opet Ellen G. White citira jednog suvremenog liječnika koji je savjetovao da se ne nose „prekidači, jutanci, ili šinjoni, jer se u njima razmnožava štetočinska gamad, koja održava svoj život hraneći se iz malih krvnih žila skalpa“ (HR, listopad 1871). „Prekidači za kosu“ tada je predstavljao generički izraz za umetke koji su mogli biti napravljeni od različitih materijala. „Jutanci“ su se odnosili na „prekidače od jute“, umetke za kosu napravljene od tamne, vlaknaste kore jute (HR, siječanj1871). „Šinjoni“ su mogli biti napravljeni od ljudske kose, bilo lokalnog ili uvezenog porijekla (HR, srpanj 1867).[31] Liječnik, koga je Ellen G. White citirala, vjerovao je da je čvrsto prianjajuća konstrukcija perike, kojom se ograničavalo odavanje topline, predstavljala veću opasnost po zdravlje od mogućnosti prodora kukaca (HR, listopad 1871). Još jedna opasnost od umetaka bila je ljudska kosa skinuta sa žrtava kuge u Kini, a zatim otpremana preko Hong Konga u New York, gdje se prerađivala u „prekidače“, odnosno umetke kose. Pretpostavljalo se da su procesi iskuhavanja i namakanja u kemijskim sredstvima bili dovoljni da ubiju mikrobe - prenosioce kuge - osim što su prljava i čista kosa bile „temeljito pomiješane“ u stambenim radnim sobama i „raščešljavane istim češljevima“.[32]

U ovom članku nema naznaka da je Ellen G. White dobila konkretno viđenje o djelovanju umetaka za kosu iz devetnaestog stoljeća na zdravlje. Svoje uvide očito je izvela iz biblijskih načela o zdravlju (1. Korinćanima 6, 19. 20; 10, 31) i skromnosti (1. Timotiju 2, 9; 1. Petrova 3, 3.), iz „šire slike“ zdravlja, koja joj je bila predstavljena u viđenju, te iz spisa drugih na tu temu.[33]

Bez obzira na razinu preciznosti u detaljima opisa Ellen G. White, ili u izvještajima liječnika

koje je citirala, njezina uputa da se izbjegavaju takve perike imala je u to vrijeme mnogo smisla. Nošenje perika negativno je utjecalo na zdravlje i sreću onih koji su ih nosili.[34]

Izjava 2., o toksičnoj kozmetici: „Mnogi ne znajući štete svom zdravlju i ugrožavaju svoje živote upotrebom kozmetike. Oni oduzimaju obrazima sjaj zdravlja, a zatim trudeći se da nadoknade njegov nedostatak koriste kozmetiku. Kad se zagriju tijekom plesa, otrov se upija u pore kože i ubacuje u krv. Mnogi životi su žrtvovani samo na ovaj način." (HR, listopad 1871).

U prilog svom upozorenju protiv toksične kozmetike, Ellen G. White ponovno citira liječnika koji opisuje suvremenu žensku modu bojenja lica emajlom ili lakom kako bi se koži dao izgled „finog porculana". Bez obzira na tobožnji suvremeni izgled, izjavio je ovaj liječnik, „sjeme smrti ili paralize" je „skriveno u svakom loncu i tegli te mješavine", izazivajući tešku bolest, iznenadnu paralizu ili čak smrt. Opis sugerira bijelu kozmetiku na bazi olova, a opisani simptomi su simptomi akutnog trovanja olovom.[35] Liječnik nastavlja: „Neki koji ih koriste iznenada će imati tešku bolest; i dobivši privatnu opomenu od obiteljskog liječnika, prestat će koristiti uzrok svog poremećaja, a zatim će, tijekom oporavka, proći kroz razdoblje izuzetno lošeg tena" (HR, oktobar 1871). „Drugi će iznenada pasti, s izobličenim crtama na jednoj strani lica, a možda i lišeni upotrebe nekog od udova. Drugi će odmah umrijeti, a nitko neće moći naslutiti zašto" (HR, listopad 1871).[36]

Olovo, iznimno toksičan element, često je bio sastojak kozmetike u to doba.[37] Trovanje olovom izaziva perifernu neuropatiju (moždanu kap s paralizom stopala i ruke na jednoj strani tijela) kao i poremećaj sna.[38] Početni simptomi su razdražljivost, glavobolja i mučnina, prema Julianu Chisholmu, stručnjaku za trovanje olovom.[39] Dakle, simptomi koje je navela Ellen G. White bili su u potpunosti tipični za trovanje olovom. U to vrijeme, 1870-ih, nije postojala Vladina agencija koja bi nadgledala kozmetičku industriju. Sama se Ellen G. White otrovala nanošenjem sredstva za obnavljanje kose na ćelavu glavu svog muža (HR, listopad 1871). Sljedeći dokaz da je njezin savjet bio praktičan jest činjenica da je kozmetika, čak i uz državni nadzor, i dalje sadržavala opasne otrove krajem dvadesetog stoljeća. Kongresna istraga u SAD-u - provedena 1988. - predvođena kongresmenom Ronom Wydenom, je otkrila da je „od 3.000 najčešće korišćenih hemikalija" u kozmetičkoj industriji „više od trećine toksično". Od njih je „prijavljeno da 314 izaziva biološke mutacije, 218 izaziva reproduktivne komplikacije, 778 je sposobno da izazove akutna trovanja, 146 izaziva tumore, a 376 sastojaka izaziva iritaciju kože i očiju."[40] Trenutno se kozmetička industrija mijenja, ali i dalje koristi štetne sastojke.[41]

Izjava 3., o korzetima „osinjeg struka": „Neke žene imaju prirodno uzan struk. Ali umjesto da takve oblike smatramo lijepim, treba ih promatrati kao nerazvijene. Ovi osinji strukovi su im se *možda* prenijeli od njihovih majki, kao rezultat njihovog prepuštanja grješnoj praksi šniranog utezanja s posljedicom nesavršenog disanja" (HR, studeni 1871; kurziv dodan). Nekoliko redova kasnije ona navodi iz suvremenog časopisa *The Household*: „'Ali moj struk je prirodno vitak', kaže jedna žena. Ona pod tim smatra da je naslijedila mala pluća. Njezini preci, manje ili više njih, komprimirali su i stezali svoja pluća na isti način kao i mi, i to je u njezinom slučaju postao urođeni deformitet" (HR, studeni 1871).

Bespoštedno osuđivanje Ellen G. White mode devetnaestog stoljeća sa „utegnutim stezanjem" ženskog abdomena kako bi se dobio „osinji struk" svakako je podržano svim trenutnim dokazima, ali zamisao da se takvi stečeni deformiteti mogu genetski prenijeti u potpunoj je neusuglašenosti sa znanstvenim saznanjima tijekom većeg dijela dvadesetog stoljeća. Međutim, druga izjava o mogućnosti da se „mala pluća" „naslijede" kao „urođeni deformitet" nije iz njezina pera, već je citat iz

suvremene periodike. U vlastitom pisanju Ellen G. White prestaje mu pružati punu potporu. „Ovi su im se osinji strukovi *možda* prenijeli od njihovih majki", komentira ona. Riječ *možda* upućuje na njezinu nesigurnost u pogledu na pouzdanost suvremenog izvora koji je navela.

Kao još jednu ilustraciju zla čvrstog utezanja ženskog abdomena, Ellen G. White je citirala izvještaj iz druge suvremene publikacije *Dom i zdravlje*. U vodećoj bolnici u Parizu, u Francuskoj, međunarodno poznati liječnik, dr. Gilbert Breschet, pregledao je 18-godišnju pacijenticu. Djevojka je na desnoj strani grla imala nešto što je Breschet nazvao „tumorom promjenljive veličine" koji se protezao „od ključne kosti do visine tiroidne hrskavice. Kad bi se pritisnuo nadolje, potpuno je nestajao; ali čim je pritisak prestajao, ponovno je izranjao, mek i elastičan. Primijećeno je da je najveći kad su grudi čvrsto vezane korzetima. … Jadna djevojka bila je tako čvrsto vezana", bilo je zapisano u *Domu i zdravlju*, da su joj pluća bila istisnuta iz svog prirodnog položaja i „nasilno se probijala uz vrat" (HR, prosinac 1871). Iz opisa se čini očiglednim da takvo stanje nije bilo ono što bi se danas nazivalo „tumorom", već vreća ispunjena zrakom nastala ekstremnim ograničavanjem pluća. Ellen G. White ne daje nikakav komentar na taj izvještaj. Ona ga jednostavno navodi kao primjer zla koje proistječe od utegnutog vezivanja.

Svrha pisanja Ellen G. White o ovoj temi bila je da upozori svoje čitatelje da usko vezivanje steže pluća i izopačuje ljudsko tijelo. U tome je bila u pravu. U prilog svojoj poruci citirala je suvremene autoritete, ali je ostala nesigurna u vezi s određenim tvrdnjama, kao što je mogućnost nasljeđivanja „osinjeg struka".

Mogućnost da se stečene karakteristike mogu prenijeti na potomstvo znanost je odbacila tijekom dvadesetog stoljeća, ali ona sada ponovno izaziva zanimanje, jer su „studije u području epigenetike istaknule moguće nasljeđivanje osobina ponašanja stečene u prethodnoj generaciji".[42]

Izjava 4., o opasnosti jedenja sira (vidi također i poseban članak Sir: „Sir nikada ne treba unositi u želudac", zapisala je Ellen G. White 1868., kad je prvi put spomenula tu temu (2T, 68). U njezinom posljednjem spominjanju sira (iz 1905. godine) ona tvrdi: „Sir je i dalje neprikladan [više od maslaca] i potpuno neupotrebljiv za hranu." (MH, 302). Da bi se razumjelo zašto bi ona odlučila napisati takvu izjavu, potrebno je razmotriti nekoliko povijesnihh činitelja.

Možda je tehnološki aspekt tijekom proizvodnje američkog sira bio najvažniji za takve komentare Ellen G. White, a on se sastojao u teškoći da se zaustavi proces starenja sira kako bi se spriječilo njegovo kvarenje nakon „zrenja". Curt Wohleber je izvijestio da je u devetnaestom stoljeću prodaja i potrošnja sira u Americi znatno zaostajala za europskom iz jednog jednostavnog razloga: američki sir se tako brzo kvario na polici s namirnicama da su se potrošači često razboljevali kad su ga jeli. „Čak ni izniman majstor za sirenje nije mogao dosljedno proizvesti seriju za serijom sira vrhunske kvalitete", a proizvodnja domaćeg sira bila je još nestalnija. Tek 1916. godine — godinu dana nakon smrti Ellen G. White — James L. Kraft je dobio prvi američki patent za proces koji je siru omogućavao praktično neograničeni rok trajanja. „Rane reklame su se poigravale hranjivom vrijednošću kraft sira — suptilnim načinom iskazanim putem poruke da njime nećete izazvati trovanje hranom."[43] Ova povijest može potanko objasniti savjete Ellen G. White da je supstancija koja se obično nazivala sirom u Americi u devetnaestom stoljeću bila doista „neprikladna za prehranu".

Još jedan činitelj koji je uvjetovao savjet Ellen G. White o siru bilo je u njezino vrijeme vrlo nezdravo stanje u procesu proizvodnje mlijeka. Mljekare su bile poznate po nehigijenskim uvjetima; neliječene bolesti krava prenosile su se na mlijeko i sir, a svi su se ti problemi pogoršavali nedostatkom hlađenja.[44] Pasterizacija (zagrijavanje mlijeka do određene temperature da bi se smanjila

mikrobna kontaminacija) nije postala komercijalno dostupna sve do 1882. godine, a nakon toga je prošlo još nekoliko godina dok su proizvođači sira shvatili kako spojiti pasterizaciju s proizvodnjom sira bez narušavanja procesa fermentacije, suštinskim sastavnim dijelom njegove proizvodnje.[45]

U tom kontekstu, riječ *sir*, bez ikakvih kvalifikativnih pridjeva, odnosila se na obični žuti sir, koji je, bez pasterizacije ili hlađenja, od zrelog vrlo brzo napredovao k užeglom. Ellen G. White je spomenula da je u rijetkim prilikama prihvatila malo zrelog sira kad joj je on bio serviran, ali nije „razmišljala o tome da [takav zreli] sir bude dio prehrane, a još manje da ga kupi" (15MR, 246 [1873.]; cf. 3SM, 287 [1881]; 5MR, 406 [1901]; CD, 491 [1903]). Nasuprot tome, ona je smatrala neprerađene sireve, svježi sir i krem sir zdravom hranom koju je redovno posluživala za svojim stolom.[46]

Kad je knjiga *Služba liječenja, Ministry of Healing* 1906. prevođena na njemački, prevoditelji su pisali Ellen G. White, tražeći pojašnjenje njene izjave da je sir „i dalje potpuno neprikladan za hranu". (MH, 302). Je li ona htjela bez iznimke osuditi *svu* hranu od sira? Kao odgovor, ona ih je ovlastila da englesku riječ *sir* (*cheese*) zamijene izrazom *tvrdi sir* i da u cijelosti izostave rečenicu „Potpuno je neprikladan za hranu".Tako je razjasnila svoju namjeru da svoju kritiku ograniči na određenu kategoriju sira. Objašnjenje W. C. Whitea potvrđuje da je kvarenje bilo najmanji dio problema. „Ako 'tvrd' nije izraz koji uobičajeno koristite [na njemačkom] da označite običan trgovački sir, koji je star i pun otrova, molimo vas da ga obilježite odgovarajućim izrazom." Slijedeći ovaj savjet, prevoditelji su napisali: „Ne treba jesti tvrd, oštar sir."[47] Također je savjetovala umjerenost, zdrav razum i poštovanje savjesti svakog pojedinca. (CD, 198, 206, 353).

Ukratko, upozorenja Ellen G. White protiv sira moraju se čitati u kontekstu vremena i okolnosti pod kojima su dana. Ono što je napisala bio je dobar opći savjet za vrijeme u kome ga je napisala. Sir i dalje može biti bogat životinjskim proteinima, zasićenim mastima, kolesterolom i solju. Nadalje, spojevi tiramina ($C_8H_{11}NO$) u zrelom siru mogu izazvati alergijske reakcije, hipertenziju ili efekte promjene na moždanim stanicama, a sve to nestaje kada se sir ukloni iz prehrane.[48] Ironično, tehnološki napredak koji rješava probleme kontaminacije i kvarenja doveo je do osmostrukog povećanja potrošnje sira po glavi stanovnika, tako da je njegova prosječna godišnja potrošnja sada više od 13,5 kg po osobi u Sjevernoj Americi.[49]

Druga skupina, izjave od 5. do 8. - djelomično ili uvjetno podržane

Druga skupina izjava obuhvaća one za koje su njezina objašnjenja djelomično ili uvjetno, a neka i u većoj mjeri, podržana aktualnom znanošću. Tu pripadaju: opasnost od bolesti dobivene od „mijazme", povezanost između jedenja svinjetine i gube, utjecaj dojilje na dojenče i velika razlika u godinama između bračnih drugova. U nekima od njih čini se sasvim očitim da su njezini savjeti bili ispred zaključaka tadašnjih znanstvenih istraživanja.

Izjava 5. tiče se opasnosti od bolesti dobivene od mijazme, tj neugodnih ili nezdravih isparenja: „Ako želimo da naši domovi budu stalno mjesto zdravlja i sreće, moramo ih postaviti iznad mijazmi i izmaglica nizije. ... Oslobodite se teških zavjesa, otvorite prozore i rolete, ne dopustite da nijedna loza, ma kako lijepa, ne zasjenjuje prozore i ne dopustite drveću da stoji tako blizu kuće da zakloni sunčevu svjetlost. … Stabla i žbunje, koje gusto raste u sjenovitoj blizini oko kuće, čini je nezdravom, zato što onemogućuje slobodno kruženje zraka i priječi prodor sunčeve svjetlosti. Posljedica je toga da se u kući sakuplja vlaga, naročito tijekom vlažnog vremena." (AH, 149; usp. MH, 274, 275; 4aSG,144). Praktično ili „zdravorazumsko" tumačenje ovog savjeta jednostavno upućuje na to da visoko, suho tlo, s dovoljnom cirkulacijom čistog zraka, pruža zdravije okružje za dom od slabo isuše-

nog ili močvarnog. Plinovi i isparenja [mijazma] iz raspadajućeg materijala na močvarnom tlu ne osiguravaju čist, svjež zrak koji potiče duboko disanje, obogaćuje krv kisikom i okrjepljuje cijelo tijelo.

Pitanje o razložnosti ove izjave tiče se tehničkog objašnjenja o prijenosu bolesti. Neki su je ismjehivali kao da pripisuje nastanak bolesti isključivo lošim mirisima. Ali znanja iz dvadeset prvog stoljeća o ulogama koju vlaga i plijesni imaju u ljudskom obolijevanju u cijelosti potkrepljuju njezina upozorenja. Plijesni bujaju u uvjetima stalne vlage. U sjevernim klimama, s kratkim ljetima i oštrim zimama, hladnoća tijekom hladnog vremena pojačana je stalnom vlagom. Svi ti činitelji jasno su naznačeni ili se podrazumijevaju u nekoliko izjava Ellen G. White o toj temi. (2SM, 463, 464; MH, 274, 275).

Element koji nedostaje njezinom savjetu koji bi novija perspektiva svakako uključivala jest uloga komaraca u prijenosu bolesti. Njezino upozorenje o stajaćoj vodi u blizini kuće svakako opisuje uvjete u kojima se komarci razmnožavaju i šire (4aSG,144), iako ona ne spominje komarce (SG, 3:243; HR, kolovoz 1872). Međutim, njezin praktični savjet ostaje savršeno validan u svjetlu današnjih znanstvenih znanja. Plinovi i isparenja iz raspadajućih materijala, posljedični nedostatak svježeg zraka, prisutnost vlage i plijesni, kao i vjerojatno drugih zagađivača u zraku, danas su prepoznati kao otežavajući uvjeti kod alergija i drugih prijetnji za zdravlje. Hladnoća tijekom hladnog vremena koja je pogoršana stalnom vlagom može biti manji problem među srednjom i višom klasom u razvijenim zemljama u kojima se kuće udobno griju kad je hladno, ali u devetnaestom stoljeću, naročito za siromašne ljude, opasnosti od hladne, vlažne klime nije trebalo shvatiti olako.

Izjava 6., o povezanosti gube s jedenjem svinjetine: „Jedenje svinjetine proizvelo je skrofulozu, gubu i zarazu kancerom." (4aSG,146*;* 2SM, 417). „Bog nije zabranio Židovima da jedu svinjsko meso samo da bi im pokazao svoj autoritet već zato što to nije bila pravilna hrana za čovjeka. To bi napunilo organizam skrofulozom [oblik tuberkuloze koji je izazivao oticanje limfnih žlijezda i upalu zglobova], a naročito u toploj klimi proizvodilo je gubu i razne bolesti. Utjecaj na organizam u toj klimi bio je daleko štetniji nego u hladnijoj klimi." (2SM, 417).[50]

Ovo pitanje možemo podijeliti na dva dijela: 1. prepoznavanje biblijske gube i 2. je li jedenje svinjetine doprinosi njenom širenju. Što se tiče odnosa biblijske gube i suvremene gube, mišljenja autoriteta su podijeljena, ali postoje dokazi da je biblijska guba podrazumijevala širi spektar bolesti (kao što su gljivične infekcije) od onoga što se danas podrazumijeva u suvremenoj upotrebi tog termina.[51] Bibličar Roland K. Harrison daje uvjerljiv argument da simptomi Hansenove bolesti (suvremena guba) odgovaraju simptomima biblijske gube opisane u Levitskom zakoniku 13.[52]

Ovo je još jedan primjer u kojemu se čini da je Ellen G. White koristila općeprihvaćene ideje da ojača zdrave savjete. Povezivanje svinjskog mesa s gubom — osobito u vrućim klimatskim uvjetima — ima dugu povijest u drevnoj, a posebno u židovskoj tradiciji[53], a također se odražava i u starijim kršćanskim komentarima. Na primjer, Jamiesonov, Faussetov i Brownov *Commentary, Critical and Explanatory, on the Whole Bible* / hrv. *Kritički i interpretativni komentar cijele Biblije* komentira Levitski zakonik 11, 7 ovako: „U vrelim klimatskim uvjetima uživanje u svinjskom mesu posebno je odgovorno za izazivanje gube, skorbuta i različitih kožnih erupcija." Formulacija je tog citata toliko slična citatu Ellen G. White da sugerira kako je ona bila upoznata s njihovim komentarom ili nekim sličnim.[54] Ako je veza između jedenja svinjetine i lepre bila neupitna u njezino vrijeme — a ona nije imala posebnu svjetlost za suprotan stav – razumljivo je zašto bi ona uključila ovaj priznati rizik zajedno s ostalima koje je navela kao još jedan razlog zbog kojeg bi svinjsko meso trebalo isključiti iz prehrane.

Što se tiče znanstvenih dokaza koji povezuju jedenje svinjetine i gubu, postoji jedna objavljena studija u kojoj su miševi hranjeni svinjskim mesom pokazali značajno veću predispoziciju za obolijevanje od gube od onih na dijeti bez svinjetine.[55] Usto postoje i dokazi da ljudi mogu dobiti gubu ako jedu meso zaraženog armadila, životinje koja je 20 puta podložnija Hansenovoj bolesti od ljudi.[56] Bez obzira može li dokazati da konzumacija svinjetine povećava rizik od lepre u okolnostima što ih je Ellen G. White sugerirala, njezin je savjet da se izbjegava jedenje svinjetine svakako bio zdravstveno ispravan a ujedno i biblijski (Levitski zakonik 11, 7, 8).[57]

Izjava 7., o odabiru dojilje: Ellen G. White je snažno preporučila dojenje novorođenčeta od strane njegove majke umjesto hranjenja na bočicu (CD, 227). Treća mogućnost, koja se široko prakticirala u njezino vrijeme, bila je da druga žena doji bebu. Ellen G. White je upozorila da ako je to neophodno, dojilja mora biti fizički i psihički zdrava, jer ona „prenosi svoje raspoloženje i temperament djetetu koje doji" (HR, rujan 1871). E. G. White nastavlja: „Djetetov je život povezan s njezinim. Ako je unajmljena žena gruba, strastvena i nerazumna; ako nije pažljiva u području morala, dojeno će dijete po svoj prilici biti istog ili sličnog tipa. Ista gruba krv, koja teče u venama unajmljene dojilje, naći će se i u djeteta." Neki su podveli pod znak pitanja tu misao da dojilja može utjecati na moralni karakter djeteta koje doji. Međutim, mehanizmi pomoću kojih se moralni ili nemoralni karakter može prenijeti s roditelja na dijete su područja koje znanstveno istraživanje tek počinje ispitivati.[58]

Izjava 8., o velikoj razlici u godinama među bračnim drugovima: Brakovi između „staraca" i „mladih žena" dovode do toga da muškarci žive duže, ali život žene može biti skraćen teretom brige o ostarjelom mužu (2SM, 423, 424). Čini se da ovaj savjet nije ništa više od pridavanja moralne odgovornosti jednom zdravorazumskom pitanju. U slučaju da je muž znatno stariji od žene, muškarci žive duže kad su sretni u braku i dobro zbrinuti. Tada je teret brige o starijem mužu često iznimno težak za ženu i ona može brže ostarjeti pod tim stresom.

U srodnom savjetu, Ellen G. White kaže da kad se mladići ožene starijim ženama, njihova se djeca mogu rađati s fizičkim i mentalnim slabostima (2SM, 424).[59] Ovo nije bilo tako široko priznato u devetnaestom stoljeću, ali je danas obilno dokumentirano. Kako se starost žene koja rađa povećava, povećava se i vjerojatnost urođenih mana djeteta. Danas je poznato da se Daunov sindrom, čije karakteristike sadrže opisi Ellen G. White, češće javlja kod djece rođene starijim majkama. Drugi urođeni problemi, zajedno s problemima kao što je autizam, češće se javljaju kod djece rođene starijim roditeljima.[60]

Ono što je iznimno u ovom ulomku jest da Ellen G. White povezuje štetne učinke na djecu u obje kombinacije – kod starijih žena koje rađaju djecu mlađih muškaraca i kod starijih muškaraca koji imaju djecu od mlađih žena. *Tek od početka dvadeset prvog stoljeća znanstveno je utvrđeno da ostarjeli otac povećava rizik od urođenih deformacija u djeteta*.[61] Studija objavljena u časopisu *Human Reproduction* (iz srpnja 2005.) pokazala je da u usporedbi s muškarcem mlađim od 30 godina, kod muškaraca od 45 gotovo je triput veća vjerojatnost da će dobiti dijete s Daunovim sindromom. Muškarac stariji od 50 godina ima gotovo pet puta veću vjerojatnost da će postati otac djeteta s Daunovim sindromom i dvostruko veću vjerojatnost da će imati dijete sa zečjom usnom. Rizik počinje rasti kad je starost oca između 35 i 40 godina.[62] Sada je utvrđeno da je „poodmaklo životno doba oca povezano s raznim bolestima" i „urođenim malformacijama".[63] O toj temi čini se da je savjet Ellen G. White bio znatno ispred znanstvenih spoznaja.

Treba napomenuti da izjava o supružnicima vrlo različitog starosnog doba ne sugerira da su

takvi brakovi uvijek nepromišljeni, već samo upozorava da ih ne treba sklapati ishitreno, bez pažljivog razmatranja mogućih rezultata. Činjenica da je i ona sama konkretno odobrila tri braka ljudi koji su joj bili bliski, unatoč prilično velikim razlikama u godinama, sugerira da neki drugi činitelji mogu nadjačati pitanje razlike u godinama. *S. N. Haskell je imao 64 godine kada se oženio s * Hetty Hurd (40) (RY, 114, 115). *G. I. Butler se u dobi od 68 godina želio oženiti s Lorenom Waite (33), a Ellen G. White bila je sklona planiranom braku. Drugi mu, međutim, nisu bili skloni i osujetili su Butlerove namjere (RY, 115-120). Pet godina kasnije, u 73. godini, oženio se s *Elizabeth Work Grainger (61). Vjerojatno je značajno da ni Haskellovi ni Butlerovi nisu imali djece iz drugog braka. S druge strane, *W. C. White je imao 40 godina kada se oženio s Ethel May Lacey (21), i ona mu je rodila petero djece, posljednje kad je imala 38, a on 59.[64]

Skupina treća, izjave od 9. do 12. - djelomično ili uglavnom nepotvrđene

Treća skupina izjava koje treba uzeti u obzir jesu one koje su se slagale s općeprihvaćenim mišljenjem u vrijeme kada su dane, ali koje ostaju djelomično ili potpuno nepotvrđene u znanosti u dvadeset prvom stoljeću, kao što su o uzrocima vulkana, visini pretpotopnih ljudi, amalgamaciji (spajanju) ljudi i životinja i djelovanju masturbacije na tijelo.

Izjava 9., o uzrocima potresa i vulkanskih erupcija: Ova stavka je zapisana u vezi s posljedicama Noina Potopa. „Ogromne šume“, „zakopane u zemlji“, otada su „postale ugljen“ i nafta. Kad su se podzemni ugljen i nafta zapalili, „stijene su se intenzivno zagrijavale, vapnenac je gorio a željezna se ruda topila. Ispod površine zemlje susretali su se voda i vatra. Djelovanjem vode na vapnenac dodavala se žestina intenzivnoj toplini koja je izazivala potrese, vulkane i bukteće plamenove.“ (3SG,79, 80). Poznato je da nijedna trenutna teorija o vulkanima ne podržava precizne geološke mehanizme koje ona opisuje, iako postoji potpora za nekoliko njezinih tvrdnji. Na primjer, O. Stutcerova *Geology of Coal* / hrv. *Geologija ugljena* dokumentira da se „podzemni požari u ležištima ugljena zapaljuju spontanim zapaljivanjem, što rezultira topljenjem obližnjih stijena koje se klasificiraju kao pseudovulkanske naslage“. Stutcer navodi i nekoliko primjera, uključujući „goruće brdo“, izbijanje topline koje je „trajalo preko 150 godina“ i „toplinu iz jednog gorućeg sloja ugljena [koji je] korišten za zagrijavanje staklenika u tom području od 1837. do 1868.“[65] Nedavno je Glenn Stracher tvrdio u *Geologiji požara u ugljenu*: *Studije slučajeva iz cijelog svijeta* da vatra u ugljenu ispod zemlje otpočinje procesom spontanog zapaljivanja. Ugljen je na niskim temperaturama izložen zraku i, tijekom sporog procesa oksidacije, na kraju se zagrijava. I dok temperatura ugljena raste, proces oksidacije se eksponencijalno ubrzava i vjerojatno će dovesti do ozbiljnog razgorijevanja ugljena.[66] Ovdje se čini da je ona dobila potporu za svoju poruku informacijama koje su bile općeprihvaćene u njezino vrijeme, ali je u suvremeno doba postalo znano da su netočne u važnim pojedinostima.

Izjava 10., o visini pretpotopnih ljudi i divovskim fosilima: Ellen G. White je 1864. godine napisala da je Adam bio više nego dvostruko viši od suvremenih ljudi (3SG, 34). Paralelni ulomak u knjizi *Patriarchs and Prophets* (1890) / hrv. *Patrijarsi i proroci* iznosi umjereniju tvrdnju da je Adamova visina bila „mnogo veća“ od visine ljudi koji sada nastanjuju zemlju (PP, 45). Ove su tvrdnje bile iznesene na osnovi njezinih viđenja. Kasnije je dodala kako „geolozi tvrde“ da su pronašli „ljudske i životinjske kosti, kao i oruđe za ratovanje, okamenjeno drveće i tako dalje, mnogo veće od bilo kog sadašnjeg“, iz čega ovi geolozi zaključuju postojanje „rase bića znatno superiornije po veličini” od današnjih ljudi (PP, 112). Čini se da je ovo primjer njezina korištenja općeprihvaćenog suvremenog znanja kako bi ono što je već tvrdila na osnovi svojih viđenja učinila živopisnijim i

vjerodostojnijim. Međutim, izjava o fosilnim dokazima nije dana kao tvrdnja na osnovi otkrivenja, već samo prijenos tvrdnje njoj suvremenih geologa. Tvrdnje o dokazima za divovske fosile i ljude i danas se iznose na internetu od strane ozbiljnih istraživača, dok ih drugi žestoko osporavaju.[67] Za njezine poglede na stvaranje i evoluciju, vidi poseban članak „Biblija i znanosti o Zemlji".

Izjava 11., o amalgamaciji (spajanju) čovjeka i životinja (vidi također članak Amalgamacija):[68] „Ako je postojao jedan grijeh iznad drugih koji je zahtijevao uništenje rase Potopom, bio je to osnovni zločin amalgamacije čovjeka i životinja koji je narušio Božji lik i posvuda izazvao pometnju." Dalje: „Miješane vrste koje Bog nije stvorio, a koje su bile rezultat amalgamacije, uništene su Potopom. Od Potopa je došlo do amalgamacije čovjeka i životinja, što se može vidjeti u gotovo beskrajnim vrstama životinja i u određenim ljudskim rasama." (3SG, 63, 75). Te su izjave ponovno tiskane 1870. (1SP, 69, 78), ali su izostavljene 1890. kad je odjeljak revidiran za knjigu *Patriarchs and Prophets* (PP*,* 81, 82*; usp.* 3SM, 452).

Gramatička konstrukcija ovih izjava, njihov kontekst i druge porabe izraza *amalgamacija* kod Ellen G. White dopuštaju nekoliko mogućih tumačenja. Amalgamacija čovjeka [sa] životinjama podrazumijeva (1) bestijalnost, zločin koji zahtijeva smrt i ljudi i životinja, a u verziji prijevoda Biblije na engleski kralja Jamesa (obilježava se s KJV) spominje se i kao „konfuzija" (Lev 20, 15. 16; 18, 23); i/ili (2) genetska kombinacija genoma čovjeka i životinja za stvaranje himera. Pozivanje Ellen G. White na amalgamaciju kao na „osnovni zločin", koji izaziva „konfuziju" vrsta, usko je u korelaciji s terminologijom KJV i ispunjava glavne kriterije neposrednog literarnog konteksta.

F. D. Nichol se založio za alternativno gramatičko čitanje, „amalgamacije čovjeka[,] i [amalgamacije] zvijeri", pozivajući se na ljudskoj razini na (3) miješanje rasa ljudi, konkretno, miješanje pravednih prije Potopa, tj Setovih potomaka, s „bezbožnom Kainovom rasom" (3SG, 60); a na životinjskoj razini do (4) proizvodnje „zbrkanih, miješanih vrsta" životinja „koje Bog nije stvorio" i koje nisu preživjele Potop (dinosauri) (vidi 3SG, 53, 54, 60-64).[69] Čini se da stavovi (3) i (4) ne odgovaraju uobičajenim [232] konotacijama početnog konteksta, kao ni stavovi (1) i (2). Međutim, stavovi (3) i (4) su u skladu s kasnijom upotrebom kod E. G. White izraza *amalgamacija*. Pozivajući se (5) na pojavu trnja i čička (Post 3,18), ona je zapisala: „Svaka štetna biljka je od njega [od Sotone] posijana, i svojim genijalnim metodama amalgamacije [zlonamjernog genetskog inženjeringa biljaka] on je pokvario zemlju kukoljem." (Ms 65, 1899, u 2SM, 288;1BC, 1086; 16MR, 247).[70] Konačno, (6) ona koristi riječ *amalgamacija* u moralnom smislu da obilježi moralno opadanje pravednika tijekom druženja sa zlima. „Sjedinjenjem sa svijetom karakter Božjeg naroda postaje ukaljan, a amalgamacijom s izopačenima fino zlato postaje mutno." (RH, 23. kolovoza 1892).

Aspekti izjava o amalgamaciji koje najviše uznemiravaju jesu njihove potencijalno rasne implikacije. Dvije godine nakon prvog objavljivanja izjava o amalgamaciji, adventistički prebjezi B. F. Snook i W. H. Brinkerhoff objavili su pamflet u kojem se navodi da „ta viđenja uče da *crnačka rasa* nije ljudska" (kurziv u izvorniku) i da nije stvorena od Boga.[71] U odgovoru Snuku i Brinkerhofu, urednik Reviewa Uriah Smith negirao je taj zaključak, ističući da bez obzira na koju rasu se izjave o amalgamaciji mogu odnositi, oni se i dalje nazivaju „ljudima", i stoga su humani primjerci, a ne neki podljudi.[72] Činilo se da je Smith priznao da bi neke „rase ljudi koji sada žive" zapravo mogle biti himere ljudi i životinja, navodeći neimenovane prirodnjake koji potvrđuju da se „linija razgraničenja između ljudske i životinjske rase gubi u konfuziji". Smith je također izrazio odricanje od odgovornosti da u „pripremanju ovih odgovora [Snooku i Brinkerhoffu] nismo imali nikakve konzultacije sa sestrom White, niti smo od nje dobili bilo kakav prijedlog ili objašnjenje po bilo

kojoj točki. Uzimajući viđenja onako kako su objavljena", napisao je on, „zasnovali smo svoje tumačenje na očitim jezičnim neslaganjima kakve su stajale u tekstu."[73]

Što god da je mislila pod ulomcima o „amalgamaciji", tumačenje da je crnce vidjela kao manje od potpunih ljudi u neposrednoj je suprotnosti s cjelokupnim tonom njezinih spisa o rasama od 1851. do 1909. godine. Iznova i iznova je potvrđivala i punu ljudskost (1SG, 191; 1T, 358) i porijeklo stvaranjem (7T, 223) crne rase. Ono što slijedi samo je mali uzorak od stotina stranica što ih je napisala protiv rasizma i u potpori punoj humanosti crnaca (vidi Rad na Jugu).[74]

Godine 1851., 13 godina *prije* nego što je napisala izjave o amalgamaciji, ona je suprotstavila „pobožnog roba" koji će „ustati u trijumfu i pobijediti i otresti okove koji su ga vezivali" uz „zlog gospodara" koji je stajao pod Božjom osudom (ExV, 18; ponovo tiskano u EW, 35). Godine 1858. strastveno je branila ljudskost Afrikanaca u ropstvu: „Suze pobožnih robova i robinja, očeva, majki i djece, braće i sestara, sve se čuvaju na Nebu. Agonija, *ljudska agonija*, prenosi se s mjesta na mjesto, kupuje i prodaje." S velikim je ogorčenjem osudila „kršćane po imenu" koji „*svoje bližnje* drže u ropstvu" i „iz dana u dan surovo tlače *svoje bližnje*" (SG,191; kurziv dodan; usp. EW, 275, 276). Godine 1859. zadužila je adventiste da ne poštuju Zakon o odbjeglim robovima „bez obzira na posljedice". „Rob nije vlasništvo nijednog čovjeka. Bog je njegov zakoniti gospodar, i čovjek nema pravo uzeti Božje djelo u svoje ruke i smatrati ga svojim." (1T, 201, 202).

Godine 1861. zaključila je da je Američki građanski rat Božja kazna za „ovu naciju zbog velikog zločina ropstva". (1T, 264). Godine 1863., čitavih godinu dana prije izjava o amalgamaciji, ona je izjavila: „Krist je umro za cijelu ljudsku obitelj, bijelu ili crnu. Bog je stvorio čovjeka slobodnim moralnim bićem, bilo bijelim ili crnim. Institucija ropstva... dopušta čovjeku da nad svojim bližnjima vrši moć koju mu Bog nikada nije dao, i koja pripada samo Bogu." (1T, 358). Dvije stranice kasnije ona je svečano zadužila adventiste da isključe one koji se drže svojih stavova kao pristaša ropstva. (1T, 360). Naprotiv, ona je izričito proglasila crnce jednakim s bijelcima „stvaranjem i otkupljenjem. (7T, 223). „Ime crnca upisano je u knjigu života pored imena bijelca. Svi su jedno u Kristu. Rođenje, položaj, nacionalnost ili boja kože ne mogu uzdići ili degradirati ljude." (Ms 6, 1891, u 2SM, 342).

Njezinih stotina stranica strastvenog, pro-crnačkog pisanja protiv ropstva svakako daju snažan dokaz da, što god je mislila pod dvije kratke zagonetne izjave o amalgamaciji, njezina vjera u punu duhovnu, moralnu i intelektualnu jednakost crne rase sa svim drugim ljudima je izvan svake sumnje. Prema Delbertu Bakeru, jednom od najistaknutijih proučavatelja povijesti crnačkih adventista, „Ellen G. White se s pravom može nazvati inicijatorom rada za crnce. Nijedna osoba nije imala veći utjecaj na uključivanje i status crnaca u Adventističkoj Crkvi; nemoguće je govoriti o povijesti crnih adventista bez stalnog pozivanja na njezine doprinose. ... Bilo bi malo nade za rad među crncima da Ellen G. White nije zastupala to djelovanje."[75]

Budući da je jedno od uobičajenih značenja riječi *amalgamacija* u Americi u devetnaestom stoljeću bila međurasni brak,[76] neki su se pitali je li ona smatra rasne miješane brakove kao grijeh koji je toliko težak da je doveo do Potopa.[77] Ovo tumačenje nema nikakvu osnovu. Savjetovala je da se ne zasnivaju međurasni brakovi, ne na osnovi toga što bi on sam po sebi bio grješan, već zbog društvenih poteškoća s kojima se suočavao u neprijateljskom, segregiranom društvu nakon ropstva – naročito za djecu, koja su u toj kulturi često osjećala da nisu u potpunosti prihvaćena ni od jedne rase (2SM, 343, 344). Međutim, ona nije kritizirala međurasne brakove na moralnim ili teološkim osnovama (PP, 383).

Zbog kratkoće i inherentne dvosmislenosti izjava o amalgamaciji, kao i činjenice da Ellen G.

White nikada nije javno razjasnila značenje koje im je pridavala, nekoliko danih tumačenja moglo bi biti održivo. Iz perspektive aktualne znanosti, nijedno od njih nije nerazumno. Ljudsko - životinjske genetske himere danas se rutinski tvore u laboratorijama molekularne biologije.[78] Kontroverznije su himere napravljene od stanica ljudskih i životinjskih embrija.[79] Ironično, problem s izjavama Ellen G. White o amalgamaciji iz znanstvene perspektive nije u tome što one možda nisu istinite, već da postoji toliko mnogo načina na koje bi one mogle biti istinite da je teško shvatiti što je njima točno mislila.

Izjava 12., o masturbaciji: Ellen G. White je višeput upozoravala na tu naviku, opisujući njene moguće posljedice po tjelesno, mentalno i moralno zdravlje. (vidi 2T, 347, 361, 391, 392, 402-410, 469, 470, 481; 4T, 97; 5T, 78, 91; CG, 444, 445, 457, 458).[80] Važno pitanje je točno značenje jezika Ellen G. White. Nije koristila riječ *masturbacija*, koja ima preciznu definiciju. Pošto je koristila viktorijanske eufemizme „tajni porok", „osamljenički porok" i „samoblud", pitanje je da li je mislila na povremenu masturbaciju, ili prvenstveno na uobičajenu, kompulzivnu masturbaciju? Neki od njenih jezičnih izraza upućuju na ponavljajuću, redovnu „praksu". (ApM, 18). Ako je mislila na kompulzivnu masturbaciju, neki opisi u vezi s tjelesnim djelovanjima odgovaraju onome što suvremeni stručnjaci podrazumijevaju pod seksualnom ovisnošću. Prema terapeutu Robertu Weissu, na primjer, česta masturbacija stimulira različite kemijske reakcije u tijelu, „što rezultira prekomjernom proizvodnjom spolnih hormona i neurotransmitera". Ova situacija stvara „veliku promjenu tjelesne kemije".[81] Psiholog William M. Struthers, autor knjige *Vired for Intimacy: How Pornography Hijacks the Male Brain* / hrv. *Umreženi za intimnost: kako pornografija preotima muški mozak* navodi da se „masturbacija poigrava neurokemijskom vatrom" jer „utječe na osobu emocionalno i neurološki". Pozivajući se na nekoliko znanstvenih studija, Struthers navodi da muškarci koji kompulzivno masturbiraju „pate od depresije, problema s pamćenjem, nedostatka fokusa, problema s koncentracijom, umorom, bolovima u leđima, smanjenom erekcijom, prijevremenom ejakulacijom i bolovima u zdjelici ili testisima."[82] Možda znanost tek počinje otkrivati utjecaj kompulzivne masturbacije na tijelo.

Značajno obilježje savjeta Ellen G. White o masturbaciji predstavlja učestala poraba riječi *um*, u tim savjetima, tj. kao da je u nju „više uključen um od tjelesnog aspekta".[83] Na primjer, napisala je da „nečiste misli zahvaćaju i porobljavaju um kontrolirajući maštu i fascinirajući um" tako da „um uživa u kontemplaciji o prizorima koji bude nedostojne i niske strasti". To za rezultat ima „pokvarenu maštu". Dakle, „prvo djelo" reforme jest „pročišćavanje mašte". „Um" treba „poticati u korist onome što je pravilno" (vidi ApM, 1-32; CG, 439-468; 4T, 198; i 2T, 346 -411, 468-471). Ovaj naglasak na misaonim procesima naročito je značajan za kršćane dvadeset prvog stoljeća koji žive u kulturi „zasićenoj pornografijom".[84]

Drugi činitelji pomoću kojih bi masturbacija mogla utjecati na mentalno zdravlje kreću se od prekomjernog trošenja živčane energije do nedostataka u prehrani. Autoritet za cink u prehrani dr. med. sc. C. C. Pfeifer, napisao je: „Ne volimo to reći, ali kod adolescenta s nedostatkom cinka, seksualno uzbuđenje i prekomjerna masturbacija mogu izazvati ludilo."[85] Drugi istraživač, dr. med. sc. D. F. Harrobin, složio se: „Čak je moguće, imajući u vidu važnost cinka za mozak, da su moralisti iz devetnaestog stoljeća bili u pravu kad su rekli da ponovljena masturbacija može izazvati ludilo!"[86]

Što se tiče utjecaja masturbacije na *moralni i duhovni razvoj*, Kristovo učenje da požudne misli predstavljaju kršenje sedme zapovijedi (Matej 5,28), sigurno nosi implikacije na uobičajeno upražnjavanje masturbacije.

Ono zbog čega E. G. White najviše ismijavaju jesu njezine izjave o mogućim djelovanjima masturbacije na fizičko zdravlje. U svojoj prvoj raspravi o ovoj temi — *Appeal to Mothers (1864*) — napisala je, na primjer, da takva kontinuirana praksa može utjecati na „jetru i pluća" i izazvati „neuralgiju, reumatizam, oštećenje kralježnice, bolesne bubrege i kancerogene izrasline" (ApM, 18).[87] Na drugom mjestu napisala je da može oštetiti oči i mišiće, izazivajući umor, glavobolju i bolesti gotovo svakog opisa (2T, 402, 404, 481; CG, 444). „Osamljenički porok", napisala je 1876, „ubija tisuće i desetine tisuća" (4T, 97). Kritičari tvrde da moderna znanost nije potvrdila nijednu od ovih tvrdnji i da je Ellen G. White bila dijete svog vremena, odražavajući liječnike i moraliste svog vremena koji su pogrešno vjerovali da je „osamljenički porok" odgovoran za većinu fizičkih i mentalnih bolesti.[88]

Iako je točno da postoji mnogo sličnosti između učenja Ellen G. White o masturbaciji i liječnika njezinog vremena, postoje i značajne razlike.[89] Na primjer, nigdje u svom savjetu o tajnom poroku ona nikada nije zagovarala ekstremne oblike liječenja koje su koristili liječnici, kao što su obrezivanje, pojasevi čednosti, jaki lijekovi i klitoridektomija. Niti je ikada preporučila nošenje zavoja na spolnim organima noću ili vezivanje ruku za stup kreveta.[90] Njezini su lijekovi bili jednostavni: zdrava prehrana, vježbanje, pokajanje, odgovarajući roditeljski nadzor i izbjegavanje seksualno stimulirajuće literature.[91] Do danas, međutim, nijedno znanstveno istraživanje nije povezalo masturbaciju s bolesnim organima, rakom ili smrću. U nedostatku jasnih znanstvenih dokaza koji podupiru izjave Ellen G. White o fizičkim rezultatima masturbacije, među proučavateljima Ellen G. White postoje najmanje dvije mogućnosti tumačenja. Jedna od njih je da se i savjet Ellen G. White i njezino objašnjenje smatraju u suštini točnim, u očekivanju da će napredovanje znanosti na kraju potvrditi da je bila u pravu. U vezi s nekoliko velikih zdravstvenih problema — uključujući duhan kao uzrok raka, prednosti vegetarijanske prehrane i opasnosti od začeća djece kod starijih muškaraca — njezin savjet se u početku činio pogrešnim, ali se na kraju pokazalo da je istinit.

Druga interpretativna mogućnost bila bi da se povuče razlika između uputa i objašnjenja, s obzirom da je uputa istinita, ali da ga je poduprla objašnjenjima iz suvremenih izvora koji su preuveličavali posljedice te navike. Ovo mišljenje bi tvrdilo da kao što je na kraju revidirala određene povijesne detalje u knjizi **Velika borba (The Great Controversy)* kako bi se uskladila s boljim povijesnim podacima, tako bi možda ažurirala neke od svojih izjava o fizičkim rezultatima masturbacije da ih je pisala u vremenu kad su joj bile dostupne bolje informacije. Neki bi citirali, u prilog ovoj perspektivi, da njezini kasniji radovi uvode suptilne pomake u njezinoj misli. Na primjer, iako se u knjizi *Ministry of Healing* (1905) spominje „porok" u kontekstima paralelnim s onim u njezinim ranijim izjavama (MH, 227), eksplicitno pozivanje na masturbaciju i liste nastalih bolesti su odsutne. Ova opcija tumačenja njezin bi savjet o masturbaciji sagledala kao primjer njezinog usvajanja opće prihvaćenih ideja kako bi ojačala zdrav savjet. Čak i ako bi se pokazalo da je objašnjenje Ellen G. White o tjelesnim posljedicama masturbacije pretjerano, osnovna uputa ostaje na snazi: za kršćane koji teže svetosti, masturbacija predstavlja egocentrično ugađanje koje nije u skladu s Božjim idealom, i kao takvo, moralno je i duhovno štetno.[92] Dalje, ako duhovno i mentalno zdravlje direktno utječe na fizičko, iz toga slijedi da bi ovisnička praksa samostimuliranog seksa također bila štetna i za fizičko zdravlje.

Zaključak

Tri interpretativne premise ponuđene na početku ovog članka mogu objasniti 12 izjava koje predstavljaju fokus ovog članka. Prvo, Sveto pismo prikazuje nepogrešivog Boga koji priopćuje

vječne istine nesavršenim ljudskim jezikom, preko proroka koji nisu bili ni savršeni ni nepogrešivi. Rezultat je „blago u zemljanim sudovima“, vječne, nepromjenjive istine sadržane u nesavršenom, prolaznom ljudskom jeziku i misaonim oblicima. Drugo, budući da se ljudsko znanje u svim poljima neprestano mijenja, iskazi o *ljudskom znanju* u bilo kojem povijesnom kontekstu na kraju će biti viđeni kao nepotpuni i nesavršeni, unatoč njihovom nadahnutom prilagođavanju potrebama izvorne publike. Treće, *nadahnuta pouka*, zato što je zasnovana na vječnim načelima, ima trajnu vrijednost, čak i ako je podržana *ljudskim objašnjenjima* prilagođenim izvornoj publici — ljudskim objašnjenjima koja će zbog vremena i promjena na kraju biti manje uvjerljiva za kasnije generacije.

Stoga adventisti vjeruju da je osnovna *uputa* Ellen G. White svojim čitateljima bila dobar savjet za okolnosti u kojima je dana. Čak i u slučajevima u kojima bi *objašnjenje* retrospektivno moglo izgledati zastarjelo, uputa je bila validna, a čitatelji koji su je slijedili na zdravorazumski način imali su koristi od nje. G. E. Fraser, medicinski istraživač na Sveučilištu Loma Linda, dokumentirao je više od 300 recenziranih publikacija u znanstvenoj literaturi, pokazujući da pojedinci koji slijede zdravstvena učenja E. G. White – bez obzira je li u potpunosti razumiju sve razloge iza tih učenja – imaju znatno duži životni vijek i manje kroničnih bolesti od opće populacije.[93]

---

[1] William G. Rothstein, *American Physicians in the Nineteenth Century: From Sects to Science* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1972), 45-55, 194, 261-266.

[2] O razlici između kanonskog i nekanonskog proročkog autoriteta, vidi Jud Lake, *Ellen White Under Fire* (PPPA, 2010), pogl. 8.

[3] J. Moon, *W. C. White and Ellen G. White, the Relationship Between the Prophet and the Son* (AUP, 1993), 427-436.

[4] „Ono što može učiniti ljudska moć nije pozvana da učini božanska sila.“ (DA, 535).

[5] Vidi Lake, poglavlja 5. i 6., o vertikalnim i horizontalnim aspektima otkrivenja-nadahnuća. Za biblijsku ilustraciju kombinacije otkrivenog i općeg znanja, vidi 1. Korinćanima 1,10-17. Vjernici prihvaćaju cijeli ulomak kao nadahnut i teološki autoritativan (vidi posebno 17. redak). Ali 11. i 12. redak obuhvaćaju uobičajene obavijesti dobivene od Kloine obitelji, dok su 14. i 16. redak zasnovani na Pavlovom osobnom sjećanju. Zanimljivo je da Pavlov gubitak pamćenja između 14. i 16. retka zapravo jača njegov argument: činjenica da se nije mogao sjetiti koga je krstio dodaje kredibilitet njegovoj tvrdnji da „krštavanje“ nije bila njegova primarna misija (redak 17).

[6] W. C. White to Our General Missionary Agents, 24. srp. 1911; W. C. White to Members of the Publication Committee, 25. srp. 1911, EGWE-GC; WCW, “The Great Controversy —izdanje 1911: A Statement Made by W. C. White before the General Conference Council, 30. list. 1911”, Dodatak A, u 3SM, 433-440.

[7] Fotografiranje se u to vrijeme osvjetljavalo blicem – on za slike u njezinu umu upotrebljava izraz za fotografije dobivene na taj način.

[8] WCW to Our General Missionary Agents, 24. srp. 1911.

[9] WCW, “The Visions of Ellen G. White”, 17. pros. 1905, 5, SDoc.

[10] WCW to S. N. Haskell, 31. list. i 4 stud. 1912; W. C. White to W. W. Eastman, 4. stud. 1912.

[11] WCW to S. N. Haskell, 31. list. 1912; za pozadinu tog pisma, vidi George R. Knight, “The Case of the Overlooked Postscript: A Footnote on Inspiration”, *Ministry,* kolovoz 1997.

[12] WCW to S. N. Haskell, 31. list. 1912.

[13] WCW to S. N. Haskelll, 4. stud. 1912. (Kurziv dodan.) W. C. White to W. W. Eastman, 4. stud. 1912.

[14] WCW to W. W. Eastman, 4. stud. 1912. (Kurziv dodan.)

[15] *Ibid.* (Kurziv dodan.)

[16] Vidi Lake, pogl. 11, o “velikoj slici” u spisima Ellen G. White.

[17] Moon, 429-436.

[18] Vidi Lake, pogl. 11, o “velikoj slici” u spisima Ellen G. White.

[19] David Neff, “Ellen White’s Theological and Literary Indebtedness to Calvin Stowe” (znanstveni rad, 1979, CAR); citiran u Robert W. Olson, *101 Questions on the Sanctuary and on Ellen White* (EGWE, 1981), 104, 105. Na primjere iz područja zdravlja, Don S. McMahon je primijetio da je Ellen G. White promije-

nila netočne suvremene izjave o zdravlju u ispravne izjave izmjenama u formulacijama. Don S. McMahon, *Acquired or Inspired? Exploring the Origins of the Adventist Lifestyle* (Victoria, Australia: Signs Pub. Co., 2005), 141; cf. 116.

[20] Na primjer, knjiga Otkrivenje napisana je kao otkrivena istina o sukobu između Boga i Sotone; nije napisana kao udžbenik grčke gramatike.

[21] Proročke su poruke dane za uspjeh u stvarnom životu (Ponovljeni zakon 6, 6-9; 2. Ljetopisa 20,20), u „praktične svrhe" (1SM, 20). Sljedstveno tome, Ellen G. White često poziva na „zdrav razum" u pitanjima zdravlja, religije i cijelog života (CT, 257; Ed, 220; Ev, 540). „Biblija sa svojim dragocjenim draguljima istine nije napisana samo za znanstvenika. Naprotiv, bila je uobličena za obične ljude; *a tumačenje koje daju obični ljudi, kada im pomaže Sveti Duh, najbolje se slaže s istinom kakva je u Isusu.*" (5T, 331; kurziv dodan). Pretpostavljanje tehničkog značenja tamo gdje nije bilo predviđeno može dovesti do pogrešnog razumijevanja proročke poruke.

[22] Ona je odlučno poricala nepogrešivost i potpunu slobodu od grešaka. „Što se tiče nepogrešivosti, ja to nikada nisam tvrdila; samo Bog je nepogrešiv. Njegova riječ je istinita, i u Njemu nema promjenjivosti, niti sjenke okretanja." (Lt 10, 1895, 237 citirano u 1SM, 37). „Željela bih i sama biti skrivena u Isusu. Želim biti razapeta. Ja ne tvrdim nepogrešivost, pa čak ni savršenstvo kršćanskog karaktera. Nisam slobodna od grešaka i pogrešaka u svom životu. Da sam pažljivije pratila svog Spasitelja, ne bih morala toliko oplakivati svoju nesličnost Njegovom dragom liku." (Lt 27, 1876, u DG, 272). Jedan primjer pogrešnosti bile bi greške u odgoju djece na koje je kasnije upozorena u viđenjima (EGW, „Svjedočanstvo za obitelj Jamesa i Ellen G. White", bez datuma, Ms 8, 1862; EGW, „Svjedočenje o Jamesu i Ellen G. White, " 6. lip. 1863, Ms 1, 1863). Još jedan primjer pogrešivosti bio bi incident od 19. listopada 1902. godine. Tijekom savjetovanja s predsjednikom Generalne konferencije A. G. Daniellsom i drugim crkvenim službenicima, Ellen G. White je odobrila njihov plan da zatvore Južno izdavačko društvo u Nashvilleu zbog njegove zaduženosti i stalnih financijskih gubitaka. Sljedeće noći imala je viđenje koje ju je ukorilo da je dala pogrešan savjet na osnovi nepotpunih informacija. Odmah je napisala Daniellsu pismo u kojem je prijavila svoje viđenje i povukla savjet koji je dala. Bio je zbunjen, ali se prisjetio iskustva Natana i Davida u 1. Ljetopisa 17,1-4. Tri noći zaredom imala je viđenja koja su je upućivala na tu grešku i objašnjavala zašto je to učinila (vidi 5Bio, 191-197; Moon, 381-389).

[23] Don S. McMahon, "Probability" u *Acquired or Inspired? Exploring the Origins of the Adventist Lifestyle* (Warburton, Australia: Signs, 2005),122-138.

[24] Vidi G. E. Fraser, *Diet, Life Expectancy, and Chronic Disease: Studies of Seventh-day Adventists and Other Vegetarians* (Oxford: Oxford University Press, 2003), viii, 47, 58.

[25] „Ono što je u početku bila istina i sada je istina. Iako su nove i važne istine prikladne za sljedeće generacije otvorene za razumijeevanje, sadašnja otkrića nisu u suprotnosti s onima iz prošlosti. Svaka shvaćena nova istina samo čini značajnijom staru." (RH, 2. ožujka 1886; usp. GC, 297).

[26] Na primjer, od 1930. godine, kad je Pluton otkriven, postojalo je devet poznatih planeta u Zemljinom Sunčevom sustavu. Taj broj se promijenio otkrićem Xene, objekta sličnog planetu malo većeg od Plutona. Umjesto da prepozna 12 ili više planeta sve manje veličine, Međunarodna astronomska unija napisala je formalnu definiciju „planeta" koja ih ostavlja samo osam. Pluton i nekoliko objekata slične veličine sada se nazivaju patuljastim planetima (J. Adler, u Newsweeku, 4. rujna 2006).

[27] Leonard R. Brand ("Do Rabbits Chew the Cud?" *Origins* 4, br. 2 [1977]: 102-104) uvjerljivo tvrdi da je ponovno gutanje fecesa od strane zečeva da bi se završio proces probave biološki analogno žvakanju krave, ovaca i jelena. Ipak, on priznaje da kad zečevi gutaju izmet, „oni ih očito progutaju cijele, bez žvakanja". U pravu je da Levitski zakonik 11, 6 ne treba smatrati greškom. Ona, međutim, i dalje stoji kao primjer nadahnute pouke koja nije predstavljena modernim znanstvenim terminima, već jednostavnim jezikom prilagođenim općem znanju onih kojima je dan.

[28] Roger W. Coon, Andrews University lecture outline, "Ellen G. White, Science, and Faith: Part I, the 'Problem' Statements," rev. 9, svib., 1995, 13, 14, u CAR.

[29] Vidi Leonard Brand and Don S. McMahon, *The Prophet and Her Critics* (PPPA, 2005).

[30] Da bi zaštitio ljudsku slobodu izbora, Bog ne zatrpava ljude nepobitnim dokazima razumnosti svojih uputa. Umjesto toga, On obećava da će oni koji slobodno odluče vršiti Njegovu volju imati dovoljno informacija da prema njima postupe (Ivan 7, 17). On pruža dovoljno dokaza na osnovi kojih se može vjerovati, ali ne toliko da bi vjerovanje učinilo prisilnim ili potpuno onemogućio sumnju. Tako je Ellen G. White zastupala inteligentnu vjeru, zasnovanu ne na neospornim dokazima, već na „težini dokaza" (DA, 458).

[31] Vidi Elisabeth McClellan, *History of American Costume 1607-1870* (New York: Tudor Pub. Co., 1969), 486, 487, za detaljan opis što znači "chignon," također zvan i "vodopad".

[32] "The False Hair Industry", *The Watchman,* kolovoz 1910.

[33] U siječnju te iste godine, *The Health Reformer* / hrv. *Zdravstveni reformator* (skr. HR) prijavio je incident sa ženom koja je nosila prekidač od jute i iskusila parazite koji se ukopavaju u kožu glave. Citirajući iz Marshalovog *Statesmana* i *Republicana* iz Springfielda (u Massachusettsu), članak je naveo: „Dama je potražila

pomoć od nekoliko liječnika, ali bez pomoći; i koristila je svaki lijek koji je obećavao olakšanje, ali potpuno uzalud. Ona je predstavljena kao gotovo luda od užasne patnje i od sudbine užasne smrti koju liječnici nisu mogli spriječiti." (HR, siječanj 1871). U svom radu u HR, Ellen G. White je nesumnjivo bila upoznata s tom pričom i najverovatnije ju je držala na umu kada je pisala o „mnogima" koji su „izgubili razum" i „beznadno poludjeli" (HR, listopad 1871).

[34] Zbog određene terminologije koju je Ellen G. White koristila u ovom članku, kao što su „životinjski organi" i „neprirodna toplina" u odnosu na mozak, neki su pretpostavili da je vjerovala u frenologiju (vidi *Frenologija). Iako je možda djelomično dijelila rječnik s frenolozima, u njezinim spisima nema naznaka da je ikada vjerovala u frenologiju. Za raspravu o tom pitanju, vidi članak "A Critique of the Book Prophetess of Health", što ga je pripremilo Društvo za ostavštinu Ellen G. White, 69, 70, online na www.whiteestate.org/issues/prophetess-of-health.pdf.

[35] Obratite pažnju na suvremeni opis akutnog trovanja olovom: „Neurološki znaci akutnog trovanja obično su: parestezije, bol, slabost mišića, encefalopatija (rijetko) s glavoboljom, konvulzijama, delirijem i komom"" (J.M.S. Pearce, "Burton's Line in Lead Poisoning", *European Neurology* 57, br. 2: [2007]: 119). Vidi također L. L. Brunton, D. Blumenthal, I. Buxton, K. L. Parker, ur., "Principles of Toxicology" u *Goodman and Gilman's Manual of Pharmacology and Therapeutics* (McGraw-Hill, 2008), 1131.

[36] Vidi J. J. Du Mortier, "Lead Poisoning", *Yale Journal of Biology and Medicine* 2, br. 2 (prosinac 1929): 149, za sličan opis paralize koja nastaje uslijed trovanja olovom.

[37] "Beauty and Hygiene [brief history]", Duke University, online at http://library.duke.edu/digitalcollections/adaccess/guide/cosmetics/; Thomas Oliver, *Lead Poisoning: From the Industrial, Medical, and Social Points of View* (New York: Paul B. Hoeber, 1914), 113, 114. Godine 1925. trovanje olovom je i dalje bilo rezultat upotrebe kozmetike, prema Joseph C. Aub, Lawrence T. Fairhall, A. S. Minot, and Paul Reznikoff, "Lead Poisoning", *Medicine* 4, nos. 1-2 (1925): 4-8. Vidi također http://en.wikipedia.org/wiki/Lead poisoning, "History," pristup 15. siječnja 2012.

[38] Vidi Du Mortier, "Lead Poisoning", and Rebeca C. Gracia and Wayne R. Snodgrass, "Lead Toxicity and Chelation Therapy", u *The American Journal of Health-System Pharmacy* 64 (1. siječ. 2007), 49.

[39] Erica E. Goode, "Putting the Lid on Dangerous Dinnerware", *U.S. News and World Report,* 10. kol. 1987; vidi također bilješku 37.

[40] Transkript iz "News From Medicine" emitiranih na Cable Network News Television, Sunday, 18. rujna 1988., 8:30 p.m. EDT; vidi također "News From Congressman Ron Wyden", otvorena izjava predsjednika Rona Wydena (D-Oreg.) na saslušanju o pitanjima zdravlja i sigurnosti kozmetike pred podkomitetom za mala poduzeća za regulativu i poslovne mogućnosti, 15. rujna 1988.; i "Cosmetic Safety: The Law Provides Little Protection", *Consumer Reports,* 1991, 93; sve navedeno kod Coon.

[41] Vidi, na primjer: Ruth Winter, *A Consumer's Dictionary of Cosmetic Ingredients, Seventh Edition: Complete Information About the Harmful and Desirable Ingredients Found in Cosmetics and Cosmeceuticals* (New York: Three Rivers Press, 2009); i Siobhan O'Connor and Alexandra Spunt, *No More Dirty Looks: The Truth About Your Beauty Products — and the Ultimate Guide to Safe and Clean Cosmetics* (Cambridge, Mass.: Da Capo Lifelong Books, 2010).

[42] Lamarkizam", u http://en.wikipedia.org/wiki/Lamarckism, pristupljeno 29. prosinca 2011. „U biologiji, a naročito u genetici, epigenetika je proučavanje nasljednih promjena u ekspresiji gena ili staničnom fenotipu, uzrokovanih drugim mehanizmima osim promjena u osnovnoj sekvenciji DNK — otuda i naziv epi (grčki: επί, preko, iznad, vanjski) genetika. Odnosi se na funkcionalno relevantne modifikacije genoma koje ne uključuju promjenu sekvencije nukleotida." (http://en.wikipedia.org/wiki/Epigenetics, pristupljeno 29. dec. 2011).

[43] Curt Wohleber, "From Cheese to Cheese Food", *Invention and Technology,* ljeto 2001.

[44] Stanley Scheindlin, "The Food and Drug Legislation of 1906", *Molecular Interventions,* 8, br. 1 (Veljača 2008), 5, 6; Otto L. Bettman, *The Good Old Days—They Were Terrible!* (New York: Random House, 1974), pogl. 7. i 8.

[45] Carol White, "How Pasteurization Work", online na http://science.howstuffworks.com/environmental/life/cellularmicroscopic/pasteurization.htm/printable; Wohleber.

[46] Grace Jacques with Patricia B. Mutch, "Dinner at Elmshaven". ur. Sylvia Fagal (2002), 3, 13, 14, 17, 19, CAR.

[47] Arthur White to Brother ———, 11. stud. 1940., u Društvu za ostavštinu E. G. White Q-A 22-C-1, citirajući E. G. White and W. C. White. Dužni smo Denisu Kaiseru za stvarni njemački prijevod *Službe liječenja*: *"Strenger, scharfer Käse sollte nicht genossen werden"* (Snažan, oštar sir ne treba jesti [lit., uživati, prepuštati mu se]).]). *In den Fußspuren des großen Arztes* (Hamburg: Internationale Traktatgesellschaft, 1907), 306.

[48] Neal Nedley, M.D., *Proof Positive* (Ardmore, Okla.: Nedley, 1999), 275, 276, 295.

[49] Neal Barnard, "Trends in Food Availability, 1909-2007", *American Journal of Clinical Nutrition* 91, suppl. (2010): 1530S-1536S; citiran kod Sylvije M. Fagal in pregledu *The Full Plate Diet,* u *Adventist Reviewu,* 9. prosinca 2010.

[50] Reprint iz *How to Live,* br. 1, 58 (1865).

[51] Za raspravu, vidi Roy Gane, "Leviticus, Numbers", u *The NIV Application Commentary: From Biblical Text to Contemporary Life,* ur. Terry Muck (Grand Rapids: Zondervan, 2004), 234-237.

[52] Roland K. Harrison, "Leper; Leprosy", *International Standard Bible Encyclopedia,* ur. Geoffery W. Bromiley (Grand Rapids: Eerdmans, 1986), vol. 3,104, 105; vidi također Coon, 10, 11.

[53] Herbert William Morris, *Testimony of the Ages: or, Confirmations of the Scriptures* (1883), 185, 186, citati iz nekoliko izvora, uključujući imena Kitto, Michaelis, Plutarh, Plinije i Smithov *Dictionary of the Bible,*3345, 3346.

[54] Robert Jamieson, A. R. Fausset, and David Brown, *Commentary, Critical and Explanatory, on theWhole Bible* (1871); online at www.biblestudytools.com/commentaries/jamieson-fausset-brown.

[55] R. L. Foster et al.,"Effect of Diet on Growth of *M. Lepre* in Mouse Footpads" (Leprosy Research Foundation, Loma Linda, Calif.), u *Indian Journal of Leprosy* 61, br. 3 (srpanj 1989); vidi također R. L. Foster, et al., "Nutrition in Leprosy: A Review" u *International Journal of Leprosy* 56, br. 1 (1988), 66-68.

[56] Vidi B. M. Clark, C. K. Murray, L. L. Horvath, et al., "Case-control Study of Armadillo Contact and Hansen's Disease", *American Journal of Tropical Medicine and Hygiene* 78, br. 6 (lipanj 2008), 962-967; Richard Truman, "Armadillos as a Source of Infection for Leprosy", *Southern Medical Journal* 101, br. 6 (lipanj 2008), 581, 582; S. Bruce, T. M. Schroeder, K. Ellner, et al., "Armadillo Exposure and Hansen's Disease: An Epidemiologic Survey in Southern Texas", *Journal of the American Academy of Dermatology* 43, br. 1 (2000), 223-228; Coon, 11, 32-34. 239.

[57] Za raspravu o svinjetini kao jednoj od namirnica s najviše zasićenih masti, vidi David Mendosa, "What's Wrong With Saturated Fat", www.healthcentral.com/diabetes/c/17/7868/whats-wrong-fat; vidi također "Cholesterol: List of Foods High in Cholesterol Content," online na www.dietaryfiberfood.com/cholesterol-high-avoid.php.

[58] Vidi, na primjer, Ruth Feldman, Charles W. Greenbaum i Nurit Yirmiya, "Mother-Infant Affect Synchrony as an Antecedent of the Emergence of Self-Control" u *Developmental Psychology* 35, br. 5 (1999), 223-231.

[59] Pretisak iz *How to Live,* br. 2, 29 (1865).

[60] Lisa A. Croen, Daniel V. Najjar, Bruce Fireman i Judith K. Grether, "Maternal and Paternal Age Risk of Autism Spectrum Disorders", *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine* 161, br. 4 (2007), 334-340.

[61] Thacker, "Biological Clock Ticks for Men, Too: Genetic Defects Linked to Sperm of Older Father", *Journal of the American Medical Association* 291 (2004), 1683-1685; usp. *New England Journal of Medicine* 347, br. 18 (31. list. 2002), 1449-1451.

[62] "Older Father Link to Birth Defects", *BioNews* 318, 21. srpnja 2005; online na http://www.bionews.org.uk/page_12440.asp; vidi također http://en.wikipedia.org/wiki/Paternal_age_effect.

[63] M. Lauritsen, C. Pedersen i P. Mortensen, "Effects of Familial Risk Factors and Place of Birth on the Risk of Autism: A Nationwide Register-based Study", *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 46, br. 9 (2005), 967.

[64] Francis White, born 29. rujna 1913.

[65] O. Stutzer, *Geology of Coal* (Chicago: University of Chicago Press, 1940), 309, 310; cf. E. E. Thurlow, "Western Coal", *Mining Engineering* 26 (1974), 30-33; i G. S. Rogers, "Baked Shale and Slag Formed by the Burning of Coal Beds", *U.S. Geological Survey Professional Paper,* 108-A (1918); svi citirani u Johns, "Ellen G. White and Subterranean Fires, Part 2", *Ministry,* listopad 1977.

[66] Glenn Stracher, *Geology of Coal Fires: Case Studies From Around the World* (Boulder, Colo.: Geological Society of America, 2007).

[67] Vidi, na primjer, "Giant Humans and Dinosaurs, online na www.biblebelievers.org.au/giants.htm; usp. www.askabiologist.org.uk/answers/viewtopic.php?id=1220.

[68] Dužni smo Michaelu W. Campbellu i Timothyju G. Standishu za dio materijala u ovom dijelu; vidi i natuknicu Amalgamacija u tematskom dijelu ove enciklopedije.

[69] Usp. F. D. Nichol, *Ellen G. White and Her Critics* (RHPA, 1951), 306-322; *idem,* "Amalgamation: Ellen G. White Statements Regarding Conditions at the Time of the Flood", www.egwestate.org/issues/amalg.html.

[70] Nichol, *Ellen G. White and Her Critics,* 306-322.

[71] B. F. Snook and W. H. Brinkerhoff, *The Visions of Mrs. E. G. White Not of God* (Cedar Rapids, Iowa: Cedar Valley Times Book and Job Print, 1866), 9. Ovaj pamflet mora da je objavljen rano 1866. jer je Uriah Smith počeo odgovarati na njega u *Advent Review and Sabbath Herald,* 12. lipnja 1866. U 7T, 223 E. G. White je eksplicitno potvrdila porijeklo crnaca.

[72] Uriah Smith, "The Visions — Objections Answered: Obj. 37," RH, July 31, 1866.

[73] Uriah Smith, "Objections to the Visions", RH, 12. lipnja 1866.

[74] Usp. Ronald D. Graybill, *E. G. White and Church Race Relations* (1970).

[75] Delbert W. Baker, "In Search of Roots: Adventist African-Americans, Part 1, Exploring the History",

u *Adventist Review,* Feb. 4, 1993. Bakerova izjava ovdje je zasnovana na zaključcima njegove doktorske disertacije *The Dynamics of Communication and African-American Progress in the Seventh-day Adventist Organization: A Historical Descriptive Analysis* (Ph.D. thesis, Howard University, 1993; Ann Arbor, Mich.: University Microfilms International, 1993).

[76] Vidi, na primjer: Elizabeth Cary Agassiz, ur., Letters from Dr. S. G. Howe to Louis Agassiz, Portsmouth, 3. i 10. kolov. 1863, u *Louis Agassiz: His Life and Correspondence* (pogl. 20), online na www.gutenberg.org/dirs/etext04/agass10.txt; vidi također John Campbell, *Negro-Mania: Being an Examination of the Falsely Assumed Equality of the Various Races of Men* (Philadelphia: Campbell and Power, 1851), 11.

[77] Postoji bogata literatura koja podupire to gledište u vrijeme kad je Ellen G. White pisala. Vidi, na primjer, Ariel [Buckner H. Payne], *The Negro: What Is His Ethnological Status?* 2nd ed. (Cincinnati: The Proprietor, 1867), 31.

[78] Za spektakularan primjer vidi Aideen O'Doherty, Sandra Ruf, Claire Mulligan, Victoria Hildreth, Mick L. Errington, Sam Cooke, Abdul Sesay, Sonie Modino, Lesley Vanes, Diana Hernandez, Jacqueline M. Linehan, Paul T. Sharpe, Sebastian Brandner, Timothy V. P. Bliss, Deborah J. Henderson, Dean Nizetic, Victor L. J. Tybulewicz, and Elizabeth M. C. Fisher, "An Aneuploid Mouse Strain Carrying Hum an Chromosome 21 With Down Syndrome Phenotypes", *Science* 309 (23. rujna, 2005), 2033-2037.

[79] *Kennedy Institute of Ethics Journal* 15, br. 2, 107-134, *Nature* 431, 885. Izjava Uprave za ljudsku oplodnju i embriologiju o svojoj odluci u vezi s hibridnim embrijima.

[80] Za kompletan popis izjava EGW o ovom pitanju, vidi "Ellen G. White Statements Concerning Secret Vice in Chronological Sequence" (1951; 65).

[81] Robert Weiss, "Understanding Compulsive Masturbation", on line na www.sexualrecovery.com/resources/articles/understanding-compulsive-masturbation.php.

[82] William M. Struthers, *Wired for Intimacy: How Pornography Hijacks the Male Brain* (Downers Grove, 240 Ill.: IVP Books, 2009), 169, 172; vidi također Patrick J. Carnes, "Cybersex, Courtship, and Escalating Arousal: Factors in Addictive Sexual Desire", *Sexual Addiction and Compulsivity* 8, br. 1 (2001), 45-78; Al Cooper, David L. Delmonico, Eric Griffin-Shelley i Robin M. Mathy, "Online Sexual Activity: An Examaination of Potentially Problematic Behaviors", *Sexual Addiction and Compulsivity* 11, br. 3 (2004), 129-143; i G. Holstege, J. R. Georgiadis, A. M. Paans, L. C. Meiners, F. H. van der Graaf i A. A. Reinders, "Brain Activation During Human Male Ejaculation", *Journal of Neuroscience* 23, br. 27 (Oct. 8, 2003); 9185-9193.

[83] Alberta Mazat, *That Friday in Eden: Sharing and Enhancing Sexuality in Marriage* (PPPA, 1981), 146, 147.

[84] Vidi Struthers, "Saturated With Porn", 19-39; and Michael Leahy, *Porn Nation* (Chicago: Northfield Publishing, 2008).

[85] C. C. Pfeifer, Ph.D., M.D., *Zinc and Other Micro-nutrients* (New Canaan, Conn.: Keats, 1978), 45.

[86] D. F. Horrobin, M.D., Ph.D., ur., *Zinc* (St. Albans, Vt.: Vitabooks, 1981), 8.

[87] Prema riječima izdavača, Ellen G. White nije čitala iz „drugih djela na tu temu" sve do završetka ove knjige (ApM 34). Ipak, njezine misli odražavaju tadašnje medicinske autoritete.

[88] Neki od utjecajnih liječnika tog vremena koji su raspravljali o masturbaciji bili su Sylvester A. Graham, *A Lecture to Young Men on Chastity* (Providence: Weeden and Cory, 1834); Edward H. Dixon, *A Treatise on Diseases of the Sexual Organs* (New York: Burgess, Stringer, and Co., 1845); i John H. Kellogg, *Plain Facts for Old and Young* (Burlington, Iowa: I. F. Signer, 1882).

[89] Za usporedbu sličnosti i razlika između učenja Ellen G. White i njezinih suvremenika o masturbaciji Eric Bahme, "Ellen G. White and the History of Self-Abuse" (term paper, Seventh-day Adventist Theological Seminary, AU, Berrien Springs, Mich., 1987), 22, 23, CAR.

[90] Za diskusiju o zabrinutosti devetnaestog stoljeća oko masturbacije i vrsti medicinskih tretmana koji su se koristili, vidi Frederick M. Hodges, "The Antimasturbation Crusade in Antebellum American Medicine" u *Journal of Sexual Medicine* 2 (2005): 722-731; Phillip A. Gibbs, "Self-control and Male Sexuality in the Advice Literature of Nineteenth-Century America, 1830-1860" *Journal of American Culture* 9 (1986): 37-41; James Whorton, "The Solitary Vice: The Superstition that Masturbation Could Cause Mental Illness," *Western Journal of Medicine* 175 (July 2001), 66-68; Brian Strong, "Sex, Character, and Reform in America, 1830-1920" (neobjavljena Ph.D. disertacija, Stanford University, 1972), 36, 37; i Bahme, 8-13, 23.

[91] Bahme, 22, 23.

[92] Nekoliko popularnih kršćanskih djela usklađeno je s općim savjetom Ellen G. White protiv masturbacije. Vidi, na primjer, D. R. Heimbach, *True Sexual Morality* (Wheaton, Ill.: Crossway, 2004), 222, 223; Stephen Arterburn i Fred Stoeker, *Every Man's Battle: Winning the War on Sexual Temptation One Victory at a Time* (Colorado Springs, Colo.: Waterbrook Press, 2000), 112-114; i Shannon Ethridge, *Every Woman's Battle: Discovering God's Plan for Sexual and Emotional Fulfillment* (Colorado Springs, Colo.: Waterbrook Press, 2003), 39-43.

[93] G. E. Fraser, *Diet, Life Expectancy, and Chronic Disease: Studies of Seventh-day Adventists and Other Vegetarians* (Oxford: Oxford University Press, 2003), viii, 47, 58.

Teologija Ellen G. White

Denis Fortin

SAŽIMAJUĆI ŽIVOTNI DOPRINOS ELLEN WHITE na njenom pogrebu 1915. godine, A. G. Daniells, tadašnji predsjednik Generalne konferencije adventista sedmog dana, rekao je: „Nijedan kršćanski učitelj u ovoj generaciji, nijedan vjerski reformator u bilo kojem prethodnom razdoblju, nije pridavao veću vrijednost Bibliji. U svim je njenim spisima ona predstavljena kao Knjiga svih knjiga, vrhovni i svedovoljni vodič za cijelu ljudsku obitelj. ... Oni koji još vjeruju da je Biblija nadahnuta, nepogrešiva Riječ živoga Boga, najviše će cijeniti pozitivnu, beskompromisnu potporu s obzirom na to gledište u spisima gospođe White." (LS, 471, 472).

Daniells je dalje naveo niz najvažnijih pojedinosti koje se susreću u njenim spisima: „Krist je priznat i uzvišen kao jedini Spasitelj grješnika", evanđelje je jedino sredstvo spasenja, Sveti Duh je uzvišen kao nebeski učitelj i vodič, koji je poslan na svijet od Krista „da u srcima i životima ljudi učini *stvarnim* sve ono što je *omogućio* svojom smrću na križu"; Crkva koju je Krist ustanovio u prvom stoljeću božanski je model crkvenog poretka; u njenim su spisima adventisti dobili svjetlost i savjete „u vezi sa životno važnim pitanjima koja utječu na poboljšanje i [uzdizanje] ljudske obitelji", a „njeni spisi predstavljaju najsveobuhvatnije stavove u vezi s reformom u području umjerenosti i zakona života i zdravlja". (*ibid.* 472, 473).

U zaključku je rekao: „Možda nismo dovoljno mudri da sa sigurnošću utvrdimo koji je točno dio životnog djela gospođe White bio od najveće vrijednosti za svijet, ali čini se da će se velik opseg biblijske literature koja je iza nje ostala pokazati kao najveća korist čovječanstvu. … Mnogi svesci što ih je ostavila, baveći se svakom fazom ljudskog života, … nastavit će oblikovati javni osjećaj i individualni karakter. Njihove će se poruke cijeniti više nego što su bile cijenjene u prošlosti." (LS, 475). Daniellsova perspektiva o životnom doprinosu Ellen White i njenim spisima kazuje ono što su izrazili mnogi njeni suvremenici.

Ellen White nije dobila nikakvu formalnu obuku na teološkim studijima, a doduše njene brojne knjige nisu ni napisane niti su bile namijenjene da budu potpuna sustavna teologija u kojoj bi ona izlagala značenje različitih doktrina unutar određenog sustava mišljenja. Umjesto toga, njeni su spisi u osnovi imali dva oblika: izlaganje i komentar biblijskih narativa koji se nalaze, na primjer, u njenoj seriji Vjekovni sukob[1] i pisma savjeta članovima Crkve ili institucijama objavljena u njenim *Svjedočanstvima za Crkvu* i drugim savjetodavnim knjigama.

Mnoge su važne osobe u povijesti kršćanske Crkve imale službu sličnu onoj Ellen White. Iako John Wesley nikada nije napisao knjigu o sustavnoj teologiji, postoji trajna srž njegove teologije oko koje se kreću brojne ključne teme što ih je razradio u svojim propovijedima, komentarima Svetog pisma, objavljenim člancima u časopisima, povremenim traktatima i pismima. Isto se može reći i za Martina Luthera, koji kao plodan pisac nikada nije napisao svoju sustavnu teologiju, ali je ipak izrazio svoja uvjerenja unutar jedinstvenog sustava mišljenja.

Priznavanje nedostatka teološke obuke Ellen White ne pretpostavlja, međutim, odsutnost teološkog razmišljanja s njene strane, jer je ona sasvim spremno izrazila svoje mišljenje unutar nekih određenih teoloških kategorija. Koristila je teološke teme da bi artikulirala svoje ideje i da bi se, ponekad osobito snažno, zalagala u korist ili protivila različitim doktrinarnim ili teološkim konceptima. Kao prvo, razumjela je koliko je važno imati teološki fokus. Na primjer, u pismu

pastorima 1901. godine, rekla je: „Kristova žrtva kao iskupljenje za grijeh velika je istina oko koje se okupljaju sve druge istine. Da bi bila pravilno shvaćena i cijenjena, svaka istina u Riječi Božjoj, od Postanka do Otkrivenja, mora se proučavati u svjetlosti koja izvire s golgotskog križa. Pred vas postavljam velik i veličanstven spomenik milosrđa i obnove, spasenja i otkupljenja – Sina Božjeg podignutog na križ. To treba biti osnova svakog govora naših propovjednika." (Ms 70, 1901, u 20MR, 336; usp. GW, 315; Ed, 125). Osim homiletičke primjene ovog pozivanja na važnost Kristove žrtve na Golgoti, očito je da je Ellen White razumjela da su biblijske doktrine dio širokog sustava međusobno povezanih vjerovanja, pri čemu svaka doktrina ima utjecaj na druge. Njen korpus spisa nosi obilježje sustava dobro usklađenih, biblijski podržanih vjerovanja.

Tijekom svojih 70 godina službe u pokretu adventista sedmog dana, Ellen White je višeput sudjelovala u doktrinarnim i teološkim raspravama i kontroverzama i zauzimala određene stavove protiv nekih hereza, ili aberantnih doktrina, koje su zastupali propovjednici ili crkvene vođe. Ona je dobro razumjela teološke implikacije panteističkih pogleda J. H. Kellogga početkom 1900-ih kada je afirmirala Božju osobnost te da, iako su „stvari iz prirode izraz Božjeg karaktera; … prirodu ne trebamo smatrati Bogom". (8T, 263). „Ove [panteističke] teorije", objašnjavala je dalje, „ako ih slijedimo do njihovih logičnih zaključaka, pomest će cijeli kršćanski sustav vjerovanja. One ukidaju neophodnost otkupljenja i čine čovjeka vlastitim spasiteljem. Ove teorije o Bogu čine da Njegova riječ nema učinaka, a oni koji ih prihvaćaju u velikoj su opasnosti da, njima navedeni, najposlije i cijelu Bibliju promatraju kao izmišljotinu." (*ibid.*, 291).

Kako su se doktrine adventista sedmog dana razvijale tijekom devetnaestog stoljeća, ljudi su za njih počeli koristiti izraze „doktrinarni međaši" ili „stupovi vjere" kako bi uputili na suštinska karakteristična adventistička vjerovanja. Tijekom žestokih rasprava na sjednici Generalne konferencije 1888., zastupnici su osporili točnu identifikaciju jednog od deset rogova iz Daniela 7,7 i vrstu zakona koji je nazvan „učiteljem" iz Galaćanima 3,24. Iako je snažno pozivala na šire proučavanje Biblije, Ellen White je duboko žalila zbog nedostatka kršćanske ljubaznosti koja je bila pokazana tijekom tih rasprava. Ona je postala osobito zabrinuta kad su neki od starijih propovjednika, kao sredstvo za završetak rasprave, iskoristili argument da svi zastupnici trebaju „stati uz stare međaše" i ne prihvaćati nove stavove. U rukopisu napisanom ubrzo nakon Zasjedanja, ona je razmišljala o tome što se upravo dogodilo i iznijela svoje razumijevanje značenja starih međaša. Njene misli upućuju na to da je imala teološko razumijevanje tih doktrina i da je bila sposobna povući razliku između osnovnih doktrina i učenja od drugorazrednog značaja. George Knight primjećuje da su te doktrine „'međaši' bile one o kojima se ne može pregovarati u adventističkoj teologiji. Adventisti su pažljivo proučili svaku od njih u Bibliji i zajedno preko njih omogućili identitet adventistima svetkovateljima subote, a kasnije i adventistima sedmog dana."[2]

„U Minneapolisu Bog je dao dragocjene dragulje istine svom narodu u novom okruženju", napisala je ona. „Neki su ovu svjetlost s Neba odbacili sa svom tvrdoglavošću koju su Židovi pokazali u odbacivanju Krista, a mnogo se govorilo o ostajanju uz stare međaše. Međutim, bilo je dokaza da oni nisu znali ni što su bili stari međaši. Bilo je dokaza i bilo je obrazloženja iz Riječi koje se preporučivalo savjesti; ali umovi ljudi bili su zatvoreni, zapečaćeni za ulazak svjetlosti, jer su zaključili da je opasna greška uklanjanje 'starih međaša' kad se nije pomaknuo ni klin starih međaša, ali su bile iskrivljene zamisli o tome što čini te stare međaše." (Ms 13, 1889, u CW, 30).

Zatim je navela ono što je ona smatrala „starim međašima": „Protjecanje vremena tijekom 1844. godine predstavljalo je doba velikih zbivanja, otvarajući pred našim zapanjenim očima očiš-

ćenje Svetišta koje se odvija na Nebu i ima odlučujući utjecaj na Božji narod na Zemlji, [a također] na prvu i drugu anđeosku poruku, kao i na treću, razvijajući zastavu na kojoj je bilo ispisano: „Zapovijedi Božje i vjera Isusova." Jedan od međaša ispod te poruke bio je Hram Božji, koji su pripadnici Njegovog istinoljubivog naroda vidjeli na Nebu i kovčeg u kome se nalazio Božji zakon. Svjetlost subote iz četvrte zapovijedi bljesnula je svojim snažnim zrakama na put prijestupnika Božjeg zakona. Ne-besmrtnost zlih je također stari međaš. Ne mogu se sjetiti ičega drugog što bi još moglo pripadati zaglavlju starih međaša." (*ibid.*).

Na tom se popisu mogu pronaći pet značajnih doktrina. Prva je čišćenje Svetišta na Nebu i naročiti adventistički naglasak na Kristovoj zastupničkoj službi. Učinkovitost Kristovog djela na križu, Njegova potpuna žrtva otkupljenja, pripremila je put za Njegovo djelo posredovanja od Njegovog uzašašća i Njegovog dodatnog djela očišćenja počevši od 1844. godine. U misli Ellen White: „Kristovo posredničko djelo za čovjeka u nebeskom Svetištu od istog je suštinskog značaja za plan spasenja kao što je to bila i Njegova smrt na križu." (GC*,* 489).

Drugu doktrinu među međašima predstavljala je proročka objava poruke trojice anđela iz Otkrivenja 14, 6-12. Ove poruke sadrže posljednji Božji poziv svijetu da prihvati spasenje u Kristu i pripremi čovječanstvo za Njegov skori povratak. Dio je tih poruka poziv na obožavanje Boga, Stvoritelja, i na odbacivanje svih oblika Babilona i idolopokloničkog obožavanja. Ellen White je shvatila ove poruke kao znak razlikovanja „Crkve Kristove u vrijeme Njegovog ponovnog pojavka". (*ibid.,* 453).

Nepromjenjivost i vječnost Božjih zapovijedi treća je osobita doktrina koju ona ističe. Na osnovi činjenice da su se u Starom zavjetu u kovčegu zavjeta nalazile kamene ploče, na kojima je Bog napisao Deset zapovijedi (Izlazak 40, 20), Ellen White je shvatila da je viđenje o kovčegu zavjeta, kojeg je Ivan vidio u Hramu na Nebu, iz Otkrivenja 11,19., pokazatelj da je Božji zakon (Deset zapovijedi) i danas važeći i obvezujući i da vjera u Krista ne može ukinuti poslušnost Zakonu (GC, 433-435). „Zakon Božji, budući da je otkrivenje Njegove volje, prijepis Njegovog karaktera, mora postojati zauvijek, 'kao vjerni svjedok na Nebu.' Nijedna zapovijed u njemu nije poništena; nije promijenjena ni jedno njegovo slovce niti zatezić." (*ibid.,* 434).

Četvrta doktrina je usko povezana s prethodnom i uči o poštovanju sedmog dana - subote. Ovdje, u misli Ellen White, mnoge doktrinarne točke pronalaze svoju međusobnu povezanost. „U Otkrivenju 14 [redak 7.], ljudi su pozvani da obožavaju Stvoritelja; i proroštvo upućuje na skupinu [ljudi] koja, kao rezultat trostruke anđeoske vijesti, drži Božje zapovijedi (redak 12.). Jedna od ovih zapovijedi neposredno upućuje na Boga kao Stvoritelja. Četvrta zapovijed kaže: „Sjeti se da svetkuješ dan subotni... [on je] počinak posvećen Jahvi, Bogu tvojemu ... Ta i Jahve je šest dana stvarao nebo, zemlju i more i sve što je u njima, a sedmoga je dana počinuo. Stoga je Jahve blagoslovio i posvetio dan subotni.' Izlazak 20,10, 11 - NSP" (*ibid.,* 437).

Peta doktrina među međašima je uvjetna besmrtnost duše (kondicionalizam) i vječno uništenje zlih (anihilacionizam). Ellen White je tvrdila da je prva sotonina laž Evi bila u vezi s urođenom besmrtnošću duše. Ona je također smatrala doktrinu o vječnom kažnjavanju zlih jednom od najprivlačnijih doktrina za lažno predstavljanje Božjeg karaktera (*ibid.,* 531-536). Otuda je tvrdila da je samo doktrina o uvjetnoj besmrtnosti u skladu s doktrinom o uskrsnuću (*ibid.,* 546, 547).

Iako nije obuhvaćena ovim popisom, šesta doktrina međaš, ubrojana među doktrine o kojima se ne može pregovarati, jest doslovni, premilenijalni Drugi Kristov dolazak. Nekako ga je Ellen White izostavila s gore navedenog popisa, vjerojatno zato što nikome nije ni palo na um da dovede pod znak pitanja nešto tako središnje u vjerovanju svakog adventista.

Taj popis značajnih doktrina i brojni pokušaji Ellen White da razjasni teološka pitanja upućuju na to kako je smatrala da je njena služba imala teološki utjecaj na denominaciju u rastu, a njeni spisi nose obilježja teološkog učenja i jasnog sustava mišljenja. Da bismo bolje razumjeli teologiju Ellen White, ostatak će se ovog članka prvo osvrnuti na teološke i ideološke tijekove mišljenja koji se zapažaju u njenim spisima, a zatim će se raspravljati o nekoliko istaknutih teoloških tema u njenim spisima. Čitatelj će naći detaljniju raspravu o određenim doktrinarnim temama u tematskom dijelu ove enciklopedije.

I. Teološki i ideološki pravci u spisima Ellen G. White

Adventistički sustav vjerovanja nije nastao u teološkom ili ideološkom vakuumu.[3] Američki protestantizam u devetnaestom stoljeću bio je oblikovan teološkim i religijskim strujanjima i idejama koje su utjecale na uobličavanje adventističkog identiteta i doktrina. Šest takvih pravaca mišljenja može se vidjeti u teologiji i sustavu vjerovanja Ellen White: protestantska reformacija, radikalna reformacija i restauratorizam, wesleyevski metodizam, deizam, puritanizam i milenijalizam.

Protestantska reformacija

Možda je sasvim bjelodana činjenica da je misao Ellen White protestantska. Rani adventisti su bili svjesni da je protestantska reformacija šesnaestog stoljeća donijela obnovu i ponovno otkrivanje mnogih zanemarenih i zaboravljenih istina. Oni su sebe spremno doživljavali kao nasljednike Martina Luthera, Johna Calvina, Ulricha Zwinglija i drugih. Zajedno s tim reformatorima, adventisti su prihvatili dvije „izrazite doktrine protestantizma — spasenje po vjeri u Krista i nepogrešivost Svetoga pisma“ (*ibid.*, 89). Od ovih dviju doktrina, vrhovni autoritet Biblije kao pravilo vjere i prakse smatra se najosnovnijim protestantskim načelom i zauzimao je istaknuto mjesto u doktrinarnom sustavu Ellen G. White, kao što ćemo detaljnije vidjeti u sljedećem dijelu o njenim teološkim temama. Mnogo puta u svojoj knjizi *The Great Controversy* / hrv. *Velika borba* ona ponavlja važnost tog načela (usp. *ibid.*, 204, 205). „Veliko načelo koje su uzdigli ovi reformatori... bio je nepogrešivi autoritet Svetog pisma kao pravila vjere i prakse. Poricali su pravo papama, saborima, crkvenim ocima i carevima da kontroliraju savjest u pitanjima vjere. Biblija je bila njihov autoritet i njime su iskušavali sva svoja učenja, doktrine i tvrdnje. Vjera u Boga i Njegovu riječ održavala je ove svete ljude dok su na lomačama davali svoje živote.“ (*ibid.*, 249).

Ellen White je shvaćala da su tijekom srednjeg vijeka crkveni sabori i crkvene vođe višeput kompromitirali biblijske istine, budući da su poganska vjerovanja i običaji bili preuzeti i ugrađeni u kršćansku vjeru. Ovaj kompromis između kršćanstva i poganstva i nepoznavanje Svetog pisma doveli su do široko rasprostranjenog otpada. „Kad je Sveto pismo potisnuto,“ prokomentirala je, „i čovjek počne sebe smatrati vrhovnim autoritetom, možemo potražiti samo krivotvorine, prijevare i ponižavajuće bezakonje.“ (*ibid.*, 55). Istaknute među nebiblijskim doktrinama koje su nastale tijekom srednjeg vijeka, a koje će kasnije osporiti i odbaciti protestantski reformatori, bile su doktrine o urođenoj besmrtnosti duše, prizivanju svetaca i obožavanju Djevice Marije, vječnim mukama grješnika, papinskoj nadmoći i nepogrešivosti, indulgencijama, čistilištu i misama kao žrtvovanju. (*ibid.*, 49-60). Ključne su biblijske doktrine tako bile pomračene zabludama, te bi se ponovo uspostavile nakon vjernog povratka Bibliji kao jedinom pravilu vjere i prakse.

U tom kontekstu Ellen White govori o važnosti doktrina o Suboti i uvjetnoj besmrtnosti - dvije ključne doktrine u njenom sustavu vjerovanja. Tradicionalne varijante obje doktrine, svetkovanje nedjelje i urođena besmrtnost duše, vide se kao najflagrantniji primjeri prodora poganstva i nebiblijskih tradicija u rano kršćanstvo (*ibid.*, 52, 53, 545, 549). Ona je čak predvidjela da će na kraju vremena, „putem dviju velikih zabluda: o urođenoj besmrtnosti duše i o svetosti nedjelje, Sotona navesti ljude [tj. svijet] da povjeruju njegovim obmanama." (*ibid.*, 588). Ona je razumjela da nebiblijske prakse bogoslužja (npr. svetkovanje nedjelje kao dana bogoslužja) i nebiblijske filozofske pretpostavke (npr., platonski dualistički pogled na ljudsku prirodu koji vodi k vjerovanju u urođenu besmrtnost duše i posljedično vjerovanje u vječno gorući pakao kao mjesto kazne) sadrže osnovne elemente za mnogo više obmana. Greške će se pronaći i ispraviti samo ako se budemo držali Biblije. Iako je Ellen G. White vjerovala da je Bog oduvijek imao vjernu skupinu ljudi koji su vjerovali u istine Svetog pisma, ona je podržavala povijesnu i proročku važnost protestantske reformacije kao božanski vođenog pokreta za obnovu mnogih zaboravljenih biblijskih doktrina, uključujući i poštovanje subote.

Njen opis uloge Johna Wycliffea u reformaciji ilustrira kako je ona razumijevala ključnu ulogu koju su drugi reformatori odigrali u restauraciji Biblije kao jedinog nepogrešivog autoriteta u Crkvi. Viđen kao „jutarnja zvijezda reformacije", Wycliffe je bio Božji poslanik koji je pripremio „put za veliku reformaciju". (*ibid.*, 80, 96).

Wycliffeova odanost istini i proučavanju Svetog pisma pripremila ga je da služi u ulozi sličnoj Ivanu Krstitelju kao glasniku nove ere. (*ibid.*, 93). Ellen G. White je tvrdila da je predvodio „veliki pokret" koji je trebao „osloboditi savjest i intelekt". (*ibid.*, 93). Izvor je tog pokreta bila Biblija, koju je prihvatio „s implicitnom vjerom kao nadahnuto otkrivenje Božje volje, dovoljno pravilo za vjeru i praksu". (*ibid.*, 93). On je učio ne samo da je Biblija „savršeno otkrivenje Božje volje već da je Sveti Duh njen jedini tumač i da svaki čovjek proučavajući njena učenja treba za sebe naučiti svoju dužnost". (*ibid.* , 93). Nasuprot uobičajenom vjerovanju, on je izjavio da je Biblija jedini pravi autoritet koji se prihvaća kao Božji glas. (*ibid.*, 93). Vycliffeov najveći doprinos reformaciji bio je njegov prijevod Biblije na engleski, „kako bi svaki čovjek u Engleskoj mogao čitati na svom rodnom jeziku o čudesnim Božjim djelima". (*ibid.*, 87). Njegov je prijevod opskrbio njegove sunarodnjake „najmoćnijim od svih oružja protiv Rima". (*ibid.*, 88). Dakle, prema E. G. White, Wycliffe je „učinio više da razbije okove neznanja i poroka, više da oslobodi i uzdigne svoju zemlju, nego što je ikada postignuto najsjajnijim pobjedama na bojnim poljima". (*ibid.*, 88). Kao „jednog od najvećih reformatora", Wycliffeov je život „svjedočanstvo odgojne, preobražavajuće moći Svetog pisma". (*ibid.*, 94). Iz Engleske, Wycliffeov se utjecaj proširio na druge dijelove Europe u kojima je Biblija također postala oslobodilačka sila.

E. G. White pripisuje Martinu Lutheru najveću ulogu u obnavljanju druge karakteristične doktrine protestantizma: spasenje po vjeri u Krista. Lutherovo proučavanje Svetog pisma navelo ga je da posumnja u doktrinu prodaje oproštajnica i spasenja usmjerenog na djela. Njegov posjet Rimu i sukobi s Tetzelom nagnali su ga da uvidi „jasnije nego ikada ranije zabludu povjerenja u ljudska djela za spasenje i neophodnost stalne vjere u Kristove zasluge". (*ibid.*, 125). „On je predstavio ljudima uvredljiv karakter grijeha i učio ih da je nemoguće čovjeku vlastitim djelima umanjiti svoju krivicu ili izbjeći kaznu. Ništa osim pokajanja pred Bogom i vjere u Krista ne može spasiti grješnika. Blagodat Kristova ne može se kupiti; ona je posve besplatan dar." (*ibid.,* 129).

Još jedno protestantsko načelo što ga je Ellen G. White spremno prihvatila bilo je svećenstvo svih vjernika, i ona se zalagala za uključivanje svih kršćana u misiju Crkve. „Svaka duša koju je

Krist spasio pozvana je da radi u Njegovo ime na spašavanju izgubljenih." (COL, 191). Iako kršćanski muškarci i žene mogu imati različite uloge u Crkvi, neki radeći kao pastori, dok drugi služe kao laici, ona je ipak vjerovala da „Bog očekuje osobnu službu od svakoga kome je povjerio poznavanje istine za ovo vrijeme. Ne mogu svi ići kao misionari u strane zemlje, ali svi mogu biti domaći misionari u svojim obiteljima i susjedstvu." (9T, 30).

Unatoč uzdizanju povijesnog i teološkog značaja reformacije, Ellen G. White je zamijetila i njena ograničenja. „Reformacija se nije, kako mnogi pretpostavljaju, završila s Lutherom. Ona će se nastaviti do kraja povijesti našeg svijeta. Luther je imao veliku zadaću da odzrcali drugima svjetlost kojom je sam Bog obasjao njega; ipak nije primio svu svjetlost koja je trebala biti dana svijetu. Od tog vremena do danas nova je svjetlost neprestano obasjavala Sveto pismo i neprestano su se otkrivale nove istine." (*ibid.*, 148, 149). Ova procjena reformacije počiva u osnovi sljedećeg dominantnog pravca mišljenja Ellen G. White u njenom učenju.

Radikalna reformacija i restauratorizam

Dublji protestantski teološki korijeni i orijentacija ranog adventizma počivaju u ogranku reformacije koji se naziva radikalnom reformacijom ili anabaptizmom. Dok su glavni reformatori zastupali koncept *sola Scriptura* (samo Sveto pismo je osnova svih doktrina), anabaptisti su shvatili da je element tradicije i dalje dio protestantskog teološkog sustava vjerovanja i odlučili su tražiti potpuni povratak na učenje Biblije. Odbacili su mnoge oblike crkvene tradicije i doktrinarnog razvoja nakon vremena apostola i nastojali se vratiti idealima i oblicima života novozavjetne Crkve. Stoga su se zalagali za krštenje vjernika, umjesto krštenja novorođenčadi, i striktno odvajanje Crkve od države, što je dovelo do „slobodnih" crkava za razliku od „uspostavljenih" (od vlasti podržanih) Crkava.

U američkom protestantizmu devetnaestog stoljeća, ogranak reformacije slobodnih crkava bio je izražen u onome što crkveni povjesničari nazivaju restauratorizmom, ili ponekad primitivizmom. Restauratoristi su vjerovali da reformacija koja je započela u šesnaestom stoljeću još nije završena i da je od suštinskog značaja čvrst povratak učenjima i praksi novozavjetne Crkve. Oni su zastupali radikalan pogled na načelo *sola Scriptura* i nisu se držali nijednog drugog vjeroispovijedanja osim same Biblije. Dvojica osnivača adventista sedmog dana, James White i Joseph Bates, bili su članovi restauratorističke denominacije - Zajednice Kršćanska povezanost.

Lako je vidjeti u spisima Ellen White da mnoga vjerovanja i teološke teme spadaju u anabaptističko i restauratorsko teološko nasljeđe. Jedna od njenih najčitanijih knjiga, *Velika borba*, opisuje povijest kršćanske Crkve od uništenja grada Jeruzalema 70. g. n. e. do obnove Zemlje nakon konačnog suda. Prva polovica tog klasičnog djela njeno je povijesno kazivanje o sukobu između dobra i zla kakav se odigravao u životima Božjeg vjernog naroda od vremena rane Crkve do oko sredine devetnaestog stoljeća. Ona opisuje značajne događaje iz života Valdenza u južnoj Francuskoj i sjevernoj Italiji, Jana Husa i Jeronima u Pragu, Johna Wycliffea u Engleskoj, Martina Luthera u Njemačkoj, Ulricha Zwinglija u Švicarskoj i Johna Calvina u Francuskoj i Ženevi. U kontinuitetu s tim reformatorima, ona ističe postignuća Mennoa Simonsa u Nizozemskoj i preporod Johna i Charlesa Wesleya u Engleskoj.[4]

U njenom praćenju ove povijesti reformacije i doprinosa raznih teologa i religijskih pokreta, osnovna misao Ellen G. White je anabaptistička i restauratoristička. Kao što sam već napomenuo, njen je cilj pokazati da je tijekom vjekova Bog uvijek imao narod vjeran Svetom pismu, nepokolebljivo predan sljedbeništvu Njegovog učenja. Otuda Ellen G. White doživljava povijest sukoba iz-

među dobra i zla tijekom kršćanske ere kao Božju akciju da obnovi biblijske istine izgubljene putem ljudskih tradicija i prodora poganstva u kršćanstvo. Jedna od posljednjih istina koje treba „ponovo otkriti", a koju ona spominje, jest vjera u premilenijski, osobni i skori povratak Krista. Baptističkog propovjednika iz devetnaestog stoljeća, koji je popularizirao ovu doktrinu, Williama Millera, Ellen White naziva „američkim reformatorom" (*ibid.*, 317). Jasno je da u njenom mišljenju Adventistička Crkva, rođena iz milleritskog pokreta, čini važan segment Božje namjere za kršćanstvo na kraju vremena. Ustvari, ona vidi adventizam kao proročki vrhunac protestantske reformacije i obnove Božjeg novozavjetnog naroda. U svom propovijedanju o skorom Kristovom povratku i ispunjenju biblijskih proročanstava, adventizam je Božje oruđe da upozori svijet na predstojeće uništenje.

Anabaptističko i restauratorsko nasljeđe Ellen White može se vidjeti i po visokom uzdizanju Svetog pisma i odbacivanju tradicije. U njenim opisima događaja iz života povijesnih osoba koje je predstavila u prvom dijelu *Velike borbe* pojavljuje se jedan zajednički imenitelj: Sotona ih je nastojao uništiti jer su voljeli Boga i željeli ostati vjerni učenju Biblije. Ona dalje ističe da je Sotonin cilj bio pomračiti Božju riječ i smanjiti njenu privlačnost, jer se oni koji ne poznaju Bibliju mogu lakše prevariti. (*ibid.*, 593). Stoga su ljudi koji se drže Svetog pisma predmet Sotoninog gnjeva i napada. Ona također ističe da će se na kraju vremena ovaj sukob ponoviti u životu Božjeg naroda koji želi nepopustljivo slijediti biblijska učenja i postaviti ih iznad ljudskih mišljenja i tradicija. (*ibid.*, 594, 595). „Ali Bog će imati narod na Zemlji koji će uzdizati Bibliju, i samo Bibliju, kao mjerilo svih doktrina i osnovu svih reformi. Ni mišljenja učenih ljudi, ni zaključci znanosti, ni ustanovljena vjeroispovijedanja, ni odluke crkvenih sabora, koliko god brojne i neskladne kao i Crkve koje se u njima predstavljaju, ni glas većine — ni jedno od ovoga, niti sve zajedno, ne treba smatrati dokazom ili opovrgavanjem bilo koje točke vjere. Prije nego što prihvatimo bilo koju doktrinu ili propis trebali bismo zahtijevati jasnu poruku 'Tako govori Gospod' kao potporu." (*ibid.*, 595). Za Ellen G. White, Biblija je nadahnuta, napisana Božja riječ i „sadrži sva načela koja ljudi trebaju razumjeti da bi bili spremni za ovaj ili za budući život". (*Ed*, 123). Pismo mogu razumjeti svi (*ibid.*), a njegov se jezik objašnjava u skladu s njegovim očitim značenjem, osim u slučaju simboličnih ili figurativnih izričaja. (GC, 599).

Wesleyevski metodizam

Treći misaoni pravac u teologiji Ellen G. White je wesleyevski metodizam. Ellen White je odrasla u pobožnom metodističkom domu i neko su vrijeme svi iz njene obitelji bili članovi metodističke crkve u ulici Chestnut u Portlandu, u državi Maine. U biografiji Ellen G. White ona se prisjeća nekoliko događaja iz svog metodističkog odrastanja koji su imali presudan utjecaj na njen kasniji život: njeno predanje Kristu, njeno krštenje uronjavanjem u vodu i njene rane korake u duhovnom rastu (1Bio, 32-42). Duhovni razvoj Ellen G. White krenuo je u novom pravcu nakon što je u Portlandu prisustvovala dvjema serijama predavanja Williama Millera o Drugom Kristovom dolasku. Prva od ovih serija zbila se u ožujku 1840. kad je imala 12 godina, a druga u ljeto 1842. godine. Kao mlada djevojka bila je duboko impresionirana ovim predavanjima i bila riješena da se pripremi za Drugi Kristov dolazak. U mjesecima koji su uslijedili, kako se njena kršćanska posvećenost produbljivala, dobila je duhovno vodstvo metodističkog pastora Levija Stockmana, koji ju je ohrabrio da vjeruje u Isusa. „Tijekom nekoliko minuta u kojima sam dobivala upute od starješine Stockmana", prisjećala se ona, „stekla sam više znanja o Božjoj ljubavi i nježnom sažaljenju nego iz svih propovijedi i savjeta koje sam ikada čula." (1Bio, 39).

Međutim, kako se posvećenost obitelji Ellen G. White učenju Williama Millera o Drugom Kri-

stovom dolasku produbljivala, njihov je odnos s Metodističkom Crkvom postajao sve zategnutiji, dostigavši kriznu točku u rujnu 1843. godine, kad su službenici metodističke crkve iz ulice Chestnut poduzeli korake da isključe obitelj Harmon iz svog članstva. Obitelj je isključena iz zajednice ne zbog nemoralnog ponašanja, već zbog vjerovanja u doktrinu Svetog pisma „koju je i sam Krist propovijedao" (1Bio, 43). Za Ellen G. White bilo je to traumatično iskustvo i vjerojatno je ojačalo njenu odlučnost da slijedi učenja Svetog pisma bez obzira na to što vjeroispovijedanja i crkveni sabori uče.

Iako više nije bila član Metodističke Crkve, Ellen G. White je ipak zadržala mnoge metodističke koncepte u svojim doktrinama i načinu života. Sličnosti s metodizmom također su očevidne u naslovu i sadržaju njene najprevođenije knjige *Steps to Christ* (1892) / hrv. *Koraci ka Kristu* i starije izdanje *Put Kristu*, koja odjekuje nekim od poznatih propovijedi Johna Wesleya o *ordo salutis*, putu spasenja.[5] No sličnosti su dublje od samog naslova. Poput Wesleya, učenja Ellen G. White o doktrini spasenja pokazuju dokaze o praćenju arminijanskog sustava mišljenja kad je u pitanju Božja preventivna milost, mjesto ljudske slobodne volje u obraćenju i razlika između opravdanja i posvećenja.[6] Knjiga *Koraci ka Kristu* među najjasnijim je publikacijama Ellen G. White u kojoj ona objašnjava iskustvo spasenja unutar arminijanskog metodističkog okvira mišljenja.

Ellen G. White otpočinje knjigu *Koraci ka Kristu* tako što prvo uvodi koncept Božjeg otkrivenja. Svako znanje koje čovječanstvo ima o Bogu dolazi do nas zato što nam se sam Bog odabrao otkriti. To nam božansko otkrivenje dolazi posredovanjem prirode i putem posebnog otkrivenja (SC, 9; usp. *ibid.,* 85-91). U pojedinostima prirode, „'Bog je ljubav' zapisano je na svakom pupoljku koji se otvara, na svakoj isklijaloj proljetnoj travci". (*ibid.*, 10; usp. *ibid.*, 85-87). Ipak, iako je „Bog vezao naša srca za sebe nebrojenim znacima" svoje ljubavi u prirodnom svijetu, priroda samo nesavršeno predstavlja Božju ljubav prema nama, jer je neprijatelj dobra zaslijepio umove ljudskih bića. (*ibid.*, 10). Stoga se potpunije otkrivenje Boga može naći u Riječi Božjoj – u Isusu, koji je došao živjeti među ljudima kako bi otkrio svijetu beskrajnu Božju ljubav. (*ibid.*, 10, 11).

Ellen G. White primjećuje da je čovječanstvo u vrijeme stvaranja „prvotno bilo obdareno plemenitim moćima i dobro uravnoteženim umom". (*ibid.*, 17). „Ali zbog neposlušnosti, njegove su moći izopačene", „njegova je priroda toliko oslabila zbog prijestupa da mu je svojom vlastitom snagom bilo nemoguće oduprijeti se sili zla". (*ibid.*). Treba napomenuti da se slabljenje odnosi na slabljenje ljudske prirode, a ne na potpunu čovjekovu izopačenost. Njen je pogled na ljudsku prirodu optimističniji od augustinske doktrine glavnih reformatora. Međutim, Ellen G. White odbacuje svaku pomisao na pelagijevstvo kad kaže da je „nama samima nemoguće pobjeći iz jame grijeha u koju smo potonuli. Naša su srca zla, i mi ih ne možemo promijeniti." (*ibid.*, 18). Nasuprot idealima prosvjetiteljstva, ona zatim potvrđuje da „odgoj i obrazovanje, kultura, korištenje volje, ljudski napori, sve to ima svoje pravo mjesto utjecaja, ali su ovdje nemoćni". (*ibid.*). Ovi ljudski napori „ne mogu očistiti izvore života". (*ibid.*). Jedina sila koja može izvršiti promjenu u ljudskim srcima mora doći od Krista. „Samo Njegova milost može oživjeti umrtvljene sposobnosti i privući dušu Bogu." (*ibid.*). Mnogo godina prije objavljivanja knjige *Koraci ka Kristu,* u propovijedi održanoj na Zasjedanju Generalne konferencije u studenom 1883. godine, Ellen G. White je naglasila kako „ne smijemo misliti da će nas naša vlastita milost i zasluge spasiti; Kristova je milost naša jedina nada spasenja". (FW, 36).[7]

Ako je ljudska priroda „prijestupom oslabljena" i toliko duboko u „jami grijeha u koju smo potonuli" da je „nama samima nemoguće pobjeći" iz nje, kako se onda spasiti? Samo po milosti Božjoj. Ellen G. White upućuje na Božju intervenciju u ljudski život na način sličan Wesleyevom

konceptu preventivne milosti.[8] Preventivna milost Božje je univerzalno djelovanje milosti u cjelokupnom čovječanstvu da ljude privuče k sebi. Bog je taj koji čini prvi korak u spasenju čovječanstva, čezne za izgubljenim čovječanstvom i želi ga vratiti k sebi. (SC, 21). Samo Božja „milost može oživjeti beživotne sposobnosti i privući dušu Bogu, svetosti". (*ibid.*, 18).

Božje djelovanje milosti na sva ljudska bića priprema ih da prime Njegovu ponudu spasenja. To je djelo Svetoga Duha univerzalno, ali ono ne diktira niti određuje bilo kakav određeni odgovor novopomilovanog grješnika. Božja preventivna milost moguća je samo zato što je Kristova žrtva prinesena za cijelo čovječanstvo. Ellen G. White objašnjava da grješnik sa svoje strane ne mora izvršiti nikakvo djelo pokajanja prije nego što dođe Kristu. Ustvari, Krist je izvor svakog pravog poticaja koji privlači grješnike k Njemu. (*ibid.*, 26, 27). Zbog toga: „Nesvjestan utjecaj djeluje na dušu, savjest oživljava i vanjski se život mijenja." (*ibid.*, 27). „Božje srce žudi za svojom zemaljskom djecom ljubavlju jačom od smrti", objašnjava Ellen G. White. „Odričući se svog Sina, On nam je izlio cijelo Nebo u jednom daru. Spasiteljev život, smrt i posredovanje, služba anđela, molitve Duha, Otac koji djeluje iznad i kroz sve, neprekidno zalaganje nebeskih bića – sve je uključeno u ostvarivanje čovjekovog otkupljenja." (*ibid.*, 21; usp. FW, 64).

Ellen G. White je dobro razumjela precizne teološke razlike između činjenice da smo izabrani i spasenja, između Božjeg poziva na pokajanje i konačnog spasenja. Dok reformatorska teologija uči da osoba koja je od Boga predodređena da bude spašena ne može biti izgubljena, zato što je djelo Božje spasonosne milosti neodoljivo, Ellen G. White je shvatila da je univerzalno djelovanje preventivne milosti na ljudsko srce pripremiti ga kako bi primilo ponudu spasenja. Spasenje slijedi iza djelovanja prethodne milosti samo ako čovjek vjerom prihvati ovaj Božji poziv. Očito arminijanka u mislima, Ellen G. White je vjerovala da ljudi mogu odbaciti djelo Božje milosti. „Pozivanje i opravdanje nisu jedno te isto", izjavila je ona 1893. godine, godinama nakon objavljivanja knjige *Koraci ka Kristu*. „Pozivanje je privlačenje grješnika Kristu, i to je djelo što ga je Sveti Duh izvršio u srcu, djelo osvjedočavanja o grijehu i pozivanja na pokajanje." (1SM, 390).

Kao i u Wesleyevim spisima,[9] i u teologiji Ellen G. White odgovor čovječanstva na Božju ponudu spasenja i na utjecaj Svetoga Duha predstavlja ključni korak na nečijem putu ka Kristu. Da bi se spasilo, čovječanstvo mora vjerom odgovoriti na Božju ponudu. „Krist je spreman osloboditi nas grijeha," kaže ona, „ali On ne prisiljava našu volju; i ako je upornim prijestupom sama volja u potpunosti okrenuta zlu, i mi ne želimo biti oslobođeni, ako ne prihvatimo Njegovu milost, što On još može učiniti za nas?" (SC, 34). „Prvi korak ka Kristu čini se kroz privlačenje Božjeg Duha; dok čovjek odgovara na ovu privlačnost, on napreduje ka Kristu da bi se mogao pokajati." (1SM, 390).

Za Ellen White, pokajanje i priznanje grijeha odgovarajući su ljudski odgovori na Božju ponudu spasenja. Jednom kada se savjest probudi djelovanjem privlačne sile Svetoga Duha, privučena Božjom ljubavlju ka Kristovom križu, čovjek može odgovoriti pokajanjem i priznanjem. Pokajanje, dakle, nije preduvjet da bismo bili voljeni od Boga. Ustvari, „pokajanje nije ništa manje Božji dar od pomilovanja i opravdanja, i ono se ne može doživjeti drugačije osim onako kako ga je duši podario Krist". (1SM, 391). Djelo Božje preventivne milosti, izljev Njegove ljubavi, vodi čovjeka k pokajanju. To nije djelo koje mi pokrećemo ili ostvarujemo. „Nijedan se čovjek sam od sebe ne može pokajati i učiniti sebe dostojnim blagoslova opravdanja." (1SM, 390; usp. SC, 28). Njena klasična definicija pokajanja ističe dva važna vida ljudskog odgovora. „Pokajanje obuhvaća žalost zbog grijeha i okretanje od njega. Nećemo se odreći grijeha ako ne uvidimo njegovu grešnost; dok se srcem ne odvratimo od njega, neće biti prave promjene u životu." (SC, 23).

Priznanje grijeha, kao rezultat istinskog pokajanja, još je jedan korak prema Kristu. Božje obećanje u Izrekama 28,13 jest za sve ljude. To je i uvjet spasenja. „Uvjeti zadobivanja Božje milosti jesu jednostavni, pravedni i razumni. Gospod ne zahtijeva od nas da učinimo neku tešku stvar da bismo dobili oprost grijeha. Ne trebamo ići na duga i zamorna hodočašća, niti vršiti bolne pokore, da bismo svoje duše predali Bogu nebeskom, ili da bismo iskupili svoj prijestup; „a tko prizna i ostavi grijeh svoj, bit će pomilovan". (*ibid.*, 23). Otuda je priznanje dio ljudskog odgovora na Božju ponudu spasenja. Bez priznanja grijeha i odgovora vjere nema spasenja. Da to bude sasvim jasno, napisala je 1890. godine: „Spasenje je samo po vjeri u Isusa Krista." (FW, 19). „Kad grješnik vjeruje da je Krist njegov osobni Spasitelj, tada, u skladu sa svojim nepogrešivim obećanjima, Bog oprašta njegov grijeh i besplatno ga opravdava." (*ibid.*, 101).

Stoga je vjera ključni element spasenja. U svojoj propovijedi „Spasenje vjerom", Wesley je definirao vjeru kao „ne samo pristanak na cjelokupno Kristovo evanđelje već i potpuno oslanjanje na Kristovu krv; povjerenje u zasluge njegovog života, smrti i uskrsnuća." Na sličan način, za Ellen G. White „vjera je povjerenje u Boga – vjerovanje da nas On voli i da zna najbolje što je za naše dobro". (Ed, 253). Vjera je također „razuman pristanak na Božje riječi koje vezuje srce u voljnom posvećenju i službi Bogu, Onome koji je dao razumijevanje, Onome koji je pokrenuo srce, Onome koji je prvi privukao um da gleda Krista na križu Golgote. Vjera je predati Bogu svoje intelektualne snage, prepuštanje uma i volje Bogu i činjenje Krista jedinim vratima za ulazak u nebesko carstvo" (FW 25).

„Neka ova tema bude sasvim razgovijetna i jasna: nije moguće bilo čime uticati na naš položaj pred Bogom, ili na Božji dar koji nam je dat, kroz zasluge stvorenja", napisala je pastorima 1890. godine. „Ako vjera i djela kupuju dar spasenja za bilo koga, onda je Tvorac u obavezi prema stvorenju. Evo prilike da se laž prihvati kao istina. Ako bilo tko može zaslužiti spasenje bilo čime što može učiniti, tada je u istoj poziciji kao i katolik, koji čineći pokoru ispašta za svoje grijehe. Tada je spasenje, dakle, dijelom ljudski dug, koji se može zaraditi kao plaća. Ako čovjek ne može ni jednim svojim dobrim djelom zaslužiti spasenje, onda ono mora biti u potpunosti proizvod milosti, na osnovi koje ga čovjek prima kao grješnik zato što ga prima na osnovi vjere u Isusa. To je potpuno besplatan poklon. Opravdanje vjerom stavljeno je izvan rasprave. I cijela je ta polemika završena čim se zaključi da zasluge palog čovjeka na osnovi njegovih dobrih djela nikada ne mogu osigurati vječni život." (*ibid.,* 19, 20; usp. *ibid.,* 70).

Razumijevanje Ellen G. White o djelovanju Božje preventivne milosti na svim ljudskim bićima, Njegove ponude spasenja upućene svima i potrebe ljudskog odgovora na tu Božju ponudu, predstavlja integrirani sinergizam. Ona vjeruje da je Bog stvorio ljudska bića sa slobodnom voljom, da preventivna milost vraća ljudima moć izbora i da Bog nikoga neće prisiljavati da mu služi. To je suštinski aspekt njenog razumijevanja velike teme o vjekovnom sukobu, kao što ćemo vidjeti u nastavku. Njeno razumijevanje sinergizma između Božje preventivne milosti i ljudskog odgovora je arminijansko - wesleyevsko. „U djelu otkupljenja nema prisile", navodi ona u knjizi *The Desire of Ages* / hrv. Čežnj*a vjekova*. „Ne koristi se nikakva vanjska sila. Pod utjecajem Božjeg Duha, čovjeku je ostavljena sloboda da bira kome će služiti." (DA, 466). U više navrata, i u različitim postavkama, potvrđivala je preventivno djelovanje milosti Božje na srcu. „Ne možemo se pokajati bez Kristovog Duha koji budi savjest, isto kao što ne možemo biti pomilovani bez Krista. Krist je izvor svakog ispravnog impulsa. On je jedini koji može usaditi u srce neprijateljstvo prema grijehu. Svaka želja za istinom i čistotom, svako uvjerenje o vlastitoj grješnosti, dokaz je da Njegov Duh

djeluje u našim srcima." (SC, 26; usp. 1SC, 391). Ali istodobno, ona je cijenila važnost slobodne volje, ljudskog odgovora na Božju milosrdnu ponudu spasenja – držeći na umu da je taj odgovor moguć samo zbog Božjeg djela preventivne milosti. „U djelu otkupljenja nema prisile. Ne koristi se nikakva vanjska sila. Pod utjecajem Duha Božjeg, čovjeku je ostavljeno da slobodno bira kome će služiti. U promjeni koja se događa kada se duša preda Kristu, postoji najviši osjećaj slobode. Istjerivanje grijeha čin je same duše. Istina, mi nemamo silu da se oslobodimo Sotonine kontrole; ali kad se želimo osloboditi grijeha, i u svojoj velikoj potrebi vapimo za silom izvan sebe i iznad sebe, sile duše prožima božanska energija Svetoga Duha i one se pokoravaju naredbama volje u ispunjavanju Božje volje." (DA, 466; usp. SC, 43, 44, 47).

Misao Ellen White o spasenju je također arminijansko - wesleyevska kad je u pitanju opravdanje i posvećenje. Ona kategorički potvrđuje da je „opravdanje u cijelosti od milosti i da se ne dobiva nikakvim djelima koja pali čovjek može učiniti". (FW, 20). „Kad pokajani grješnik, skrušen pred Bogom, prepozna Kristovo otkupljenje u svoje ime i prihvati to otkupljenje kao svoju jedinu nadu za ovaj i budući život, njegovi su grijesi oprošteni. To je opravdanje vjerom." (*ibid.,* 103).

Riječima koje podsjećaju na Wesleyevu propovijed „Put spasenja iz Svetog pisma"[10] Ellen G. White je također pisala da su „pomilovanje i opravdanje jedna te ista stvar. Po vjeri, vjernik prelazi s položaja buntovnika, djeteta grijeha i Sotone, na položaj odanog podanika Isusa Krista, ne zbog neke sebi svojstvene dobrote, već zato što ga Krist usvaja kao svoje dijete. Grješnik dobiva oprost svojih grijeha, jer te grijehe nosi njegov Zamjenik i Jamac.

„Tako čovjek, pomilovan i odjeven u prelijepe haljine Kristove pravde, stoji besprijekoran pred Bogom." (*ibid.,* 103). Za Ellen G. White, „opravdanje je suprotno od osude" (*ibid.,* 104), i „ma koliko grješan bio njegov život, ako [grješnik] vjeruje u Isusa kao svog osobnog Spasitelja, on stoji pred Bogom u besprijekornoj odori Kristove pripisane pravednosti". (*ibid.,* 106; usp.1SM, 389). Ona također ističe forenzičku prirodu opravdanja vjerom: „Kristov karakter stoji umjesto tvog karaktera, a ti si prihvaćen pred Bogom kao da nisi sagriješio." (SC, 62).

Opravdanje je u cijelosti djelo Božje milosti i sastoji se od prijenosa grješnikovih grijeha na Krista, a Kristove pravednosti na vjernika. „Veliko djelo koje se vrši za grješnika koji je umrljan i ukaljan zlom jest djelo opravdanja. Od onoga koji govori istinu on je proglašen pravednim. Gospod vjerniku pripisuje Kristovu pravdu i proglašava ga pravednim pred svemirom. On prenosi njegove grijehe na Isusa, grješnikovog Predstavnika, Zamjenika i Jamca. Na Krista On polaže bezakonje svake duše koja vjeruje". (1SM, 392).

Dok je za Ellen G. White opravdanje božanska izjava o oprostu milostivo dana grješnicima koji se kaju, posvećenje je djelo Božje milosti nad grješnicima da bi se u njima obnovio Božji lik. (MB, 114). To djelo posvećenja nije trenutno, već je „djelo cijelog života". (COL, 65). Ta razlika između opravdanja i posvećenja nalazi se i u Wesleyevim djelima.[11] U poglavlju „Rast u Kristu" u knjizi *Koraci prema Kristu*, ona predstavlja svoje razumijevanje posvećenja i kako čovjek raste u Kristu nakon opravdanja.

Kršćanski rast i posvećenje usporedivi su sa životom biljke. Kao što Bog prvo daje život biljci kada sjeme proklija, Bog je također i onaj koji nastavlja oživljavati biljku dok raste. Nikada biljka nije sposobna da raste sama. „Dakle, samo kroz život od Boga duhovni život se rađa u srcima ljudi. ... Kako sa životom, tako je i s rastom." (SC, 67). „Biljke i cvijeće ne rastu zahvaljujući vlastitoj brizi, staranju ili trudu, već primanjem onoga što je Bog dao da posluži njihovom životu. Dijete ne može bilo kakvim svojim staranjem, naporom ili snagom povećati svoj rast. Ni vi ne možete svojom brigom ili trudom osigurati duhovni rast." (*ibid.,* 68). Da bismo rasli, pozvani smo da

„prebivamo u Kristu". „Ovisni ste o Kristu da biste živjeli svetim životom, kao što je grana ovisna o matičnom stablu za rast i plodnost. Osim u Njemu, vi nemate života. Nemate silu da se oduprete kušnji ili rastete u milosti i svetosti. Prebivajući u Njemu, možete cvasti. Crpeći svoj život od Njega nećete uvenuti niti biti besplodni. Bit ćete kao drvo zasađeno kraj rijeke žive vode." (*ibid.,* 69).

Onima koji pogrešno tumače opravdanje vjerom i posvećenje ljudskim naporima i djelima, ona kaže: „Mnogi imaju zamisao da neki dio posla moraju izvršiti sami. Oni su se uzdali u Krista za oprost grijeha, ali sada svojim naporima pokušavaju živjeti ispravno. Ali svaki takav napor mora propasti. Isus kaže: 'Bez mene ne možete činiti ništa.' Naš rast u milosti, naša radost, naša korisnost — sve ovisi o našem jedinstvu s Kristom. Mi trebamo rasti u milosti u zajedništvu s Njim, svakodnevno, svakog trenutka – prebivanjem u Njemu. On nije samo Autor već i Svršitelj naše vjere. To je Krist prvi i posljednji, i uvijek. On treba biti s nama ne samo na početku i na kraju našeg puta već na svakom koraku." (*ibid.*).

Još jedan ključni korak u rastu jest svakodnevno predanje Kristovoj volji (*ibid.*, 70) i držanje očiju uprtih u Krista (*ibid.*, 72). Drugim riječima, mi trebamo živjeti svakodnevno u Kristovoj prisutnosti, silom Njegovog Svetog Duha. Takav život donosi preobražaj karaktera i poslušnost. Ellen G. White pazi da održi u ravnoteži djelo Božje milosti u opravdanju i posvećenju i čovjekovu ulogu u procesu rasta. Kao rezultat djelovanja Božje milosti na život grješnika, karakteri se preobražavaju u obličje Kristovog karaktera, a poslušnost Božjem zakonu i evanđelju postaje dio čovjekove unutarnje naravi. „Dok je djelo Duha tiho i neprimjetno, posljedice su njegovog djelovanja očevidne. Ako je srce obnovljeno Božjim Duhom, život će svjedočiti o tome." (*ibid.*, 57). Karakter čovjeka odražava taj preobražaj: „Karakter se ne otkriva u povremenim dobrim ili lošim djelima, već u sklonostima k uobičajenim riječima i postupcima." (*ibid.* 57, 58).

Kako se karakter razvija u skladu s Kristovim karakterom, poslušnost postaje prirodan dio rasta i vjernog odgovora na dar Božje milosti. „Umjesto da oslobađa čovjeka od poslušnosti, vjera, i samo vjera, čini nas zajedničarima Kristove milosti, koja nam omogućuje da budemo poslušni. Mi ne zarađujemo spasenje svojom poslušnošću; jer je spasenje besplatan dar Božji, koji se prima vjerom. Ali poslušnost je plod vjere." (*ibid.,* 60, 61; usp. 1SM, 398; FW, 85-87). Ellen G. White je vjernicima u Švedskoj izjavila 1886. godine da će „istinsko posvećenje biti dokazano savjesnim poštovanjem svih Božjih zapovijedi" i „pažljivim usavršavanjem svakog talenta, obazrivim razgovorima, otkrivanjem Kristove krotkosti u svakom djelu". (FW, 53). „I usto što trebamo biti u skladu s Božjim zakonom", napisala je nekoliko godina kasnije, „mi nismo spašeni djelima Zakona, ali ne možemo biti spašeni bez poslušnosti. Zakon je mjerilo kojim se mjeri karakter. Ali mi nikako ne možemo držati Božje zapovijedi bez obnavljajuće Kristove milosti." (*ibid.*, 95; usp. SC, 62).

Ovaj proces posvećenja često je nevidljiv i neprimjetan u nečijem životu; stoga je pogrešno govoriti o perfekcionizmu ili o mogućnosti da se postigne samouzvišeni, bezgrešni život na ovoj Zemlji. Ustvari, Ellen G. White je savjetovala oprez onima koji propovijedaju perfekcionizam: „Što se više budete približavali Isusu, to ćete grješniji izgledati u vlastitim očima." (SC, 64). „Tako se nemamo čime pohvaliti. Nemamo osnove za samouzvišenje. Naša jedina osnova nade je u Kristovoj pravednosti koja nam je pripisana, i u onoj koju je Njegov Duh ishodio u nama i kroz nas." (*ibid.*, 63). Ona je jasno rekla da „ne možemo reći, 'Ja sam bezgrješan', sve dok ovo propadljivo tijelo ne bude promijenjeno i oblikovano nalik Njegovom slavnom tijelu." (ST, 23. ožujka 1888).

Ipak je, i to opet na način koji podsjeća na Wesleyevu misao,[12] Ellen G. White govorila o mogućnosti usavršavanja karaktera u nečijem životu.[13] Komentirajući prispodobu o talentima u Mateju

25, napisala je: „Karakter oblikovan po ugledu na božanski lik jedino je blago koje možemo ponijeti s ovog svijeta na Nebo. ... Nebeska bića surađivat će s čovjekom koji s odlučnom vjerom teži k savršenstvu karaktera tako da mu i djela budu savršena." (COL, 332). Ustvari, to savršenstvo karaktera jest odraz Božjeg karaktera punog ljubavi. Kako sluge Božje postaju sve sličnije Kristu, oni primaju „Duha Kristovog — Duha nesebične ljubavi i rada za druge". Kao rezultat toga, ona kaže: „Vaša [će] ljubav biti savršena. Sve ćete više i više odražavati svoju sličnost s Kristom u svemu što je neporočno, plemenito i lijepo." (*ibid.,* 68). Ellen G. White tako „svoju raspravu o kršćanskom savršenstvu veže za usvajanje Božjeg karaktera ljubavi u svakodnevni život".[14]

Za Ellen G. White, to se savršenstvo proteže i na nadilaženje grijeha u životu. Prepoznajući da će ljudska narav ostati pod utjecajem grješnih sklonosti sve do trenutka proslavljanja, ona je ipak potvrdila mogućnost pobjede nad grijehom. „Možemo pobijediti. Da, potpuno i do kraja. Isus je umro da bi nam omogućio put spasenja, da bismo pobijedili svaku zlu ćud, svaki grijeh, svaku kušnju." (1T, 144). Kao što je gore spomenuto, nitko u ovom životu ne može tvrditi da je slobodan od kušnji, ali cilj kršćanskog života ostaje isti: odražavanje Kristovog karaktera. To postaje još važnije za Ellen G. White kad govori o događajima posljednjih dana. „Sada, dok naš veliki Prvosvećenik vrši službu otkupljenja za nas, mi trebamo tražiti da postanemo savršeni u Kristu. Čak ni jednom mišlju naš Spasitelj nije mogao biti naveden da se prepusti sili kušnje. … On je održao zapovijedi svog Oca, i u Njemu nije bilo grijeha koji bi Sotona mogao iskoristiti u svoju dobit. To je stanje u kome se moraju naći oni koji će stajati u vrijeme nevolje." (GC, 623).

Woodrow Whidden sažima razmišljanja Ellen White o odnosu između opravdanja, posvećenja i savršenstva: „Za Ellen G. White, savršenstvo je bilo sinonim za posvećenje. Ali uvijek moramo pamtiti da je savršenstvo (bez obzira što je konkretno značilo u bilo kojem napisanom ulomku) bilo cilj posvećenja. U njenoj je misli opravdanje i posvećenje trebalo međusobno *razlikovati*, ali ih se nije smjelo *razdvajati*. Isto važi i za posvećenje i savršenstvo. Opravdanje je često definiralo savršenstvo i uvijek činilo osnovu iskustva posvećenja. Posvećenje je često definiralo savršenstvo, ali je istodobno savršenstvo uvijek bilo cilj posvećenja."[15]

Deizam

Četvrta struja mišljenja koja je imala indirektan utjecaj na teologiju Ellen G. White je deizam, filozofski i religijski pokret u sedamnaestom i osamnaestom stoljeću, rođen iz prosvjetiteljstva. Prosvjetiteljstvo je u velikoj mjeri promijenilo razumijevanje zapadne kulture o ljudskoj osobnosti i načinu na koji stječemo znanje. To je na prvom mjestu učinilo tako što je čovjeka umjesto Boga stavilo u središte svog pogleda na svijet. Dok su za srednjovjekovne i reformatorske poglede na svijet ljudska bića bila važna utoliko što su se uklapala u narativ o Božjem djelovanju u povijesti, mislioci su prosvjetiteljstva težili preokrenuti jednadžbu i procjenu važnosti Boga u odnosu na Njegovu vrijednost za ljudski narativ.

Filozofi prosvjetiteljstva stavljali su velik naglasak na ljudski razum i pozivali se na razum, a ne na vanjsko otkrivenje kao na konačnog procjenitelja što je istina. Ustvari, pozivali su se na razum kako bi utvrdili šta predstavlja otkrivenje. Izreka Anselma od Canterburyja: „Vjerujem da bih razumio" zamijenjena je sloganom prosvjetiteljstva: „Vjerujem u ono što mogu razumjeti". Pretpostavka je bila jasna: ljudi više ne bi trebali slijepo prihvaćati vanjske autoritete, kao što su Biblija i Crkva, nego istinu pronalaziti samo u ljudskom razumu.

Deizam, kao religijska filozofija i pokret, nastojao je religiju svesti na njene najosnovnije ele-

mente. Deisti su obično odbacivali nadnaravne događaje, kao što su proročanstva i čuda, i božansko otkrivenje u Bibliji. Mnoge su crkvene dogme odbačene da bi se zadržalo postojanje Boga i neka vrsta suda nakon smrti. Organizirana religija je odbačena u korist prirodne religije koja je zamišljena, ne kao sustav vjerovanja, već kao sustav za strukturiranje etičkog ponašanja.

Naravno, deizam je izazvao brojne napade onih koji su ga razvidjeli kao prijetnju kršćanskoj vjeri. U vrijeme pokreta Drugog adventnog probuđenja, koji je doveo i do pojavljivanja Adventističke Crkve, deizam je bio pokret koji je na samrti bio zamijenjen oblicima etičkog romantizma i protestantskog liberalizma. Međutim, njegova privlačnost ljudskom razumu kao pristupu u stjecanju novih spoznaja nikada nije nestala. Za kršćane je, u takvoj situaciji, izazov bio kako pronaći način za uravnoteženu porabu ljudskog razuma i održati vjeru u pouzdanost i nepogrešivost Biblije kao Božjeg otkrivenja i izvora znanja.

William Miller, jedan od duhovnih osnivača adventizma, odrastao je u pobožnom baptističkom domu, ali je postao deist u godinama svoje rane odraslosti. Kao deist, Miller je prihvatio pretpostavku da je Bog toliko transcendentan da ne može intervenirati u ljudskim zbivanjima. Također je odbacio koncept da se Bog otkriva u Bibliji i da su se nadnaravne Božje aktivnosti, opisane u Svetom pismu, ikada dogodile.

U ožujku 1841. godine milleritski časopis *Signs of the Times (Znaci vremena)* ponovo je objavio kratak članak o Milleru koji su prethodno objavile novine iz Massachusettsa - Lynnov *Record*. Ono što je zanimljivo u vezi s tim člankom jest da pruža zanimljiv razlog zbog kojeg je Miller postao deist. „Gdin Miller je, želeći temeljno razumjeti sve što je pročitao, često tražio od svećenika i pastora da mu objasne nerazumljive dijelove Svetog pisma, ali je rijetko dobivao zadovoljavajuće odgovore. Rečeno mu je da se takvi ulomci ne mogu objasniti. Kao posljedica toga, u dobi od 22 godine, postao je deist ili nevjernik u istine otkrivenja. Mislio je da premudri i pravedni Bog ne bi nikada otkrio svoju volju na takav način da je nitko ne može razumjeti i da bi zatim kaznio svoja stvorenja zato što u nju ne vjeruju.“[16]

Kao deist, Miller nije vjerovao u objektivnost i razgovjetnost Božjeg otkrivenja u Svetom pismu. Ne samo što je Bog za njega bio toliko udaljen od čovječanstva da nije mogao intervenirati u ljudskim zbivanjima već se nije mogao ni otkriti ljudskim jezikom, a svakako ne putem Biblije, jer je to knjiga puna nerazumljivih priča i simbola. Jedino Božje otkrivenje prihvatljivo za jednog deista bilo je u prirodi.

Međutim, Millerov deistički pogled na svijet bio je uništen kad je, tijekom rata 1812. godine između Sjedinjenih Američkih Država i Velike Britanije, preživio bitku kod Plattsburgha u rujnu 1814. godine. Unatoč tome što su bile brojčano slabije, američke su snage pobijedile u ovoj bitci. Deistička logika i rasuđivanje nisu mogli objasniti neočekivanu američku pobjedu i poraz nadmoćne britanske vojske i mornarice. Ta bitka postala je prekretnica u Millerovom vjerskom životu. U roku od nekoliko godina on se uvjerio da su samo milost i milosrđe Božje mogli intervenirati kako bi dopustili američkoj strani da dobije tu bitku. I sljedstveno tome, počeo je dovoditi u pitanje svoj deistički pogled na svijet i vraćati se biblijskom pogledu na svijet u kojemu Bog može intervenirati u ljudskim zbivanjima. Daljnja su ga razmišljanja također navela da ponovo razmotri svoju raniju pretpostavku da se Bog ne otkriva u Svetom pismu. U roku od nekoliko godina intenzivnog proučavanja Biblije, što ga je na dobar deistički način opisao kao „gozbu razuma“,[17] Miller se uvjerio da se Bog doista otkriva u Bibliji zbog toga što povijest dokazuje ispunjenje biblijskih proročanstava. Bog može predvidjeti budućnost čovječanstva.

Otada pa nadalje, Miller je hotimično odbacio deizam i njegove pretpostavke i postao „instrument većeg broja obraćenja u kršćanstvo, naročito iz redova deista, od bilo kog drugog čovjeka koji sada živi u ovim krajevima“, navodi se u članku u Lynnovom *Rekordu*. „Pročitao je Voltairea, [Davida] Humea, [Thomasa] Painea, Ethana Allena i upoznao se s argumentima deista i zna kako ih opovrgnuti.“[18] Iako je millerizam gradio na američkom evangelističkom, pijetističkom i preporoditeljskom etosu prve polovice devetnaestog stoljeća za sve praktične svrhe, millerizam je postao pokret protiv deizma, otvoreno odbacujući ključne filozofske pretpostavke prosvjetiteljstva da se Bog ne otkriva u povijesti i u Svetom pismu i da je Biblija nepouzdana kao povijesna knjiga i autentični izvještaj o Božjem djelu spasenja. Iako Ellen G. White nikada nije bila deist, njen pogled na svijet, pristup Svetom pismu i prirodnom svijetu i poraba razuma u postizanju osobnog znanja o Božjoj volji jasno su uokvireni kontekstom i reakcijom na deizam. Iskustvo Williama Millera s deizmom i kasnije rođenje Adventnog pokreta potaknulo je iskustvo mnogih pionira adventista sedmog dana, uključujući i Ellen G. White.

Iako su Miller i njegove kolege razumjeli ograničenja porabe samo razuma za postizanje objektivne istine i znanja, oni su ipak nastavili cijeniti logičan i racionalan pristup proučavanju Svetog pisma. Miller je popularizirao svoj popis pravila biblijskog tumačenja s ciljem da se suprotstavi deističkim pretpostavkama, ali ta su njegova pravila vrlo racionalna i logična.[19] Vjerovao je u objektivnost Božjeg otkrivenja u Svetom pismu, da je tekst Svetog pisma nadahnut od Boga i da je zbog toga vjerodostojan, da je on otkrivenje Njegove volje, tako da se Sveto pismo može razumjeti jednostavnim obraćanjem pažnje na doslovno i očigledno značenje riječi, te da proročanstvima Bog predviđa budućnost čovječanstva i kako će ona teći u odnosu na plan spasenja.

Millerova su pravila tumačenja imala snažan utjecaj na adventističku hermeneutiku i bila su podržana od ranih pionira Adventnog pokreta.[20] Prihvaćanje Millerovih pravila tumačenja od strane Ellen G. White pojavilo se u članku u *Review and Heraldu* 1884. godine.

„Oni koji se bave objavljivanjem poruke trećeg anđela istražuju Sveto pismo po istom planu koji je usvojio otac Miller. U knjižici pod naslovom ’Pogledi na proročanstva i proročka kronologija’, otac Miller daje sljedeća jednostavna, ali inteligentna i važna pravila za proučavanje i tumačenje Biblije: ’1. Svaka riječ mora imati odgovarajući odnos prema temi predstavljenoj u Bibliji; 2. Cjelokupno je Sveto pismo neophodno i može se razumjeti marljivim primjenjivanjem i proučavanjem; 3. Ništa od onoga što je otkriveno u Pismu ne može ili neće biti sakriveno od onih koji traže s vjerom, ne kolebajući se; 4. Da biste razumjeli doktrinu, spojite sve retke o temi koju želite spoznati, a zatim neka svaka riječ ima svoj odgovarajući utjecaj; i ako možete uobličiti svoju teoriju bez kontradikcije, ne možete pogriješiti; 5. Sveto pismo mora biti samo svoj tumač, budući da je ono već pravilo samo po sebi. Ako ovisim o učitelju koji će mi ga objasniti, a on treba nagađati njegovo značenje, ili ga želi prevesti na stranu svog sektaškog vjeroispovijedanja, ili sebe predstaviti mudrim, tada njegovo nagađanje, želja, vjeroispovijedanje ili mudrost postaju moje pravilo, a ne Biblija.’

Gore navedeno dio je ovih pravila“, zaključila je ona, „i u našem proučavanju Biblije svima će dobro doći pridržavanje postavljenih načela.“ (RH, 25. studenog 1884).

Ellen G. White je također naglasila „potrebu povratka velikom protestantskom načelu — Bibliji, i samo Bibliji, kao pravilu vjere i dužnosti“. (GC, 204, 205). Vjerovala je u prihvaćanje cijelog Svetog pisma kao izvora vjerovanja i odbijala je tražiti kanon unutar kanona ili neke dijelove Biblije smatrati manje nadahnutima, a samim tim i manje autoritativnim od drugih. (Ed, 190). Za Ellen G. White, ljudski razum ne može sam pronaći put do Boga, ali može razumjeti Božje

otkrivenje u Svetom pismu i mora se podčiniti njegovom učenju.

Razumljivo, poput Millera i drugih ranih adventističkih pionira, Ellen G. White je imala visoko gledište o razumu i pridavala mu je važnu ulogu u kršćanskom životu. Sposobnost rasuđivanja, zapisala je ona, jedan je od „velikih majstorskih talenata" što ih je Bog povjerio čovječanstvu. (3MR, 353). Kao dio Božjeg dara za stvaranja, um zajedno s drugim ljudskim sposobnostima odražava Božji lik i sposoban je „shvaćati božanske predmete". (PP, 45). Vjerovala je kako Bog želi da koristimo svoje moći rasuđivanja u njihovoj najvećoj mjeri i da će vjerno proučavanje Biblije „ojačati i podignuti um kao što nijedno drugo proučavanje ne može učiniti". (5T, 703; usp. SC, 109, 110). Ljudski razum, vođen utjecajem Svetoga Duha, može razumjeti Božju volju onako kako je otkrivena u Svetom pismu.

Ali uz poziv k najvišem razvoju i porabi ljudskog uma, Ellen G. White je ukazala i na njegova ograničenja. Tvrdila je da ljudski razum ne bi trebalo smatrati božanstvom na osnovi stava da se njime može postići cjelokupno znanje. Um je isto tako podložan slabostima i ljudskim nemoćima i, stoga, nesposoban za razumijevanje svih tajni. (5T, 703). Grijeh je unio degeneraciju u sve dijelove ljudske prirode, a praksa grijeha izopačila je i um. Zbog slabosti ljudskog uma, razum sam ne može razumjeti mnoga pitanja o Bogu. „Postoji mnogo toga što se nikada ne može zaključiti najjačim intelektom ili razabrati najpronicljivijim umom", napisala je 1896. godine. „Filozofija ne može odrediti puteve i djela Božja; ljudski um ne može mjeriti beskonačnost." (RH, 29. prosinca 1896). Dakle, sve ljudske sposobnosti, uključujući i razum, trebaju biti stavljene pod utjecaj Božjeg Duha. (ST, 5. studenog 1894; ST, 28. svibnja 1896).

Za Ellen G. White, razum dakle nije apsolutni temelj istine i znanja, kao što je to u deizmu i racionalizmu, niti može sam pronaći istinu o Bogu. Sveto pismo jedina je zaštita koju kršćani imaju „protiv utjecaja lažnih učitelja i obmanjujuće sile duhova tame" (GC, 593), a Sveto pismo mora biti „mjerilo svih doktrina i osnova svih reformi" (*ibid.*, 595).

I kod Millera i kod Ellen G. White vidimo primjere onoga što su znanstvenici nazvali škotskim „zdravorazumskim" realističkim pristupom religiji, koji su prvi uveli u Sjedinjenim Američkim Državama u osamnaestom stoljeću profesori na Princenton Collegeu (sada Sveučilištu), u New Jerseyu. Ova škola mišljenja, vrlo istaknuta u religijskom životu devetnaestog stoljeća, iako je bila kritična prema zaključcima do kojih je došao deizam, ipak je prihvatila „zdravorazumski" pogled na znanje do kojeg se dolazi pretpostavkom o objektivnoj realnosti vanjskih objekata i istine putem praćenja induktivnog i logičkog pristupa rasuđivanju.[21]

I Millerova logička „zdravorazumska" pravila tumačenja i vjerovanje Ellen G. White da ljudski razum, potpomognut utjecajem Svetoga Duha, može razumjeti Božju volju kako je otkrivena u Svetom pismu i prirodi odražavaju prevladavajući pristup Svetom pismu pronađen u devetnaestom stoljeću. Takav logički pristup proučavanju Biblije naveo ih je da bez dvosmislenosti potvrde da mogu „saznati istinu". Udruženo s tim religijskim i intelektualnim trendom na početku Adventnog pokreta bilo je i opće raširenо „pouzdanje u sposobnost 'obične osobe' da postigne gotovo sve, uključujući i teologiju".[22] I dok je bavljenje teologijom nekada bilo prerogativ obrazovanih učenjaka, devetnaesto stoljeće je otvorilo mogućnost laicima da poduzmu inicijativu u potrazi za biblijskim znanjem i objavljuju na taj način otkrivene istine. Ljudi su shvatili da mogu sakupiti sve bitne činjenice (ili tekstove) u Bibliji i doći do pravilnog tumačenja teksta ili doktrine.[23] U pravom smislu, ovaj intelektualni i religijski trend omogućio je rast revivalizma u devetnaestom stoljeću, još jednog važnog činitelja koji je doveo do rađanja Adventnog pokreta što ga je snažno podržala Ellen G. White.

Puritanizam

Peta struja misli u spisima Ellen G. White proizašla je iz puritanizma. Sredinom devetnaestog stoljeća Nova Engleska (u SAD) još je uvijek bila dom potomaka prvih puritanskih kolonista u Massachusettsu, a mnoge kongregacionalističke crkve i denominacije oslanjale su se na svoje korijene još iz ranih godina života te kolonije.

Puritanizam je protestantski vjerski pokret koji je nastao u Engleskoj za vrijeme vladavine Elizabete I (1559-1603), kada su radikalniji protestanti negodovali zbog Elizabetine vjerske nagodbe, za koju se smatralo da se suviše prilagodila i pogodovala rimokatolicima. Nisu svi puritanci bili jedinstveni u svojim mišljenjima, ali su dijelili uvjerenje da su sve postojeće Crkve postale korumpirane pod utjecajem poganskih bogoslužja (naročito onih u Rimskoj Crkvi) i da im je stoga potrebno „pročišćavanje". Središnje je vjerovanje puritanizma Božji vrhovni autoritet nad ljudskim poslovima, posebno u Crkvi, a osobito kako je on izražen u Bibliji. Puritanci su se zalagali da se uspostavi prevlast Biblije kod uobličavanja svih crkvenih praksi i vjerovanja. Stoga ih je ovo gledište navelo da traže i pojedinačnu i crkvenu usklađenost s učenjima Biblije, bilo u najmanjim detaljima nečijeg života ili na najvišim razinama crkvenih i društvenih organizacija.

Spisi Ellen G. White odzrcaljuju mnoge religijske ideje i koncepte koje su zajedničke puritancima. Slično njima je, kao što smo već vidjeli, i Ellen G. White isticala autoritet Biblije u svim pitanjima vjere i prakse. Ovaj naglasak nije bio samo na Crkvi već i na osobnom životu, i ona je preporučivala redovno osobno proučavanje Biblije. Izjave poput sljedeće ilustriraju kako je ona naglašavala autoritet Svetog pisma: „U svojoj Riječi Bog je ljudima dao znanje neophodno za spasenje. Sveta pisma treba prihvatiti kao autoritativno, nepogrešivo otkrivenje Njegove volje. Ona su mjerilo karaktera, pravilo vjere i potvrda iskustva." (GC, vii). U svom dnevniku iz 1902. godine dalje je komentirala autoritet Biblije: „Moramo zauzeti svoj stav da u cijelosti priznamo snagu i autoritet Božje riječi, bez obzira slaže li se ona s našim unaprijed stvorenim mišljenjima. Imamo savršenog Vodiča. Gospod nam je progovorio; i kakve god bile posljedice, mi trebamo primiti Njegovu riječ i provoditi u svakodnevnom životu, inače ćemo izabrati vlastitu verziju dužnosti i činit ćemo upravo suprotno od onoga što nam je naš nebeski Otac odredio." (MM, 255, 256).

Usporedno s praksom osobnog proučavanja Biblije, puritanci su vjerovali i u obrazovanje za sve slojeve društva. U svijetu u kojem se formalno obrazovanje često doživljavalo kao privilegija bogatih, puritanci su vjerovali da i muškarci i žene trebaju biti obrazovani, jer bi usvajanje znanja omogućilo ljudima i da sami za sebe čitaju Bibliju. I Ellen G. White je vjerovala u potrebu obrazovanja za oba roda. Tijekom svog života zalagala se za osnivanje škola i koledža u kojima bi nastavni plan i program bio vjeran učenju Svetog pisma i promicao zdrav kršćanski način života.

Prva značajna izjava Ellen G. White o odgoju i obrazovanju pojavila se 1872. (3T, 131-160). U toj izjavi ona je istaknula ulogu roditelja u odgoju djece i uzdigla središnje mjesto Biblije u školskom programu. Također je obrađivala temu o važnosti uravnoteženog razvoja umnih, tjelesnih i duhovnih sposobnosti učenika. Za Ellen G. White, pravi je odgoj „skladan razvoj tjelesnih, umnih i duhovnih sposobnosti. On priprema učenika za radost u službi na ovom svijetu i za veću radost i širu službu u budućnosti". (Ed, 13). Dakle, cilj odgoja i otkupljenja je isti: vratiti Božji lik Njegovom stvorenju i vratiti svijet i ljudski rod njegovom prvotnom savršenstvu. (Ed, 15, 16). Tko god surađuje s Bogom u poučavanju mladih o poznavanju Boga i oblikovanju karaktera u skladu s Njegovim, ostvaruje plemenito djelo. (Ed, 19). Danas, kao rezultat naglaska Ellen G. White na

odgoju i obrazovanju, obrazovni sustav adventista sedmog dana najveći je takav sustav u vlasništvu bilo koje protestantske Crkve na svijetu.

Dobro je poznato da su puritanci zagovarali visoka mjerila dosljednog kršćanskog života i ponašanja i ograničavali, ili gledali s neodobravanjem, na različite oblike rekreacije. Ustvari, riječ *puritanac* postala je sinonim za vrlo konzervativne oblike kršćanstva. Misao Ellen G. White o ispravnosti nekih osobnih navika i načina života također odražava puritanski utjecaj. Na primjer, kad je 1886. godine D. M. Canright, uspješan i popularan adventistički evanđelist, preporučio čitateljima *Review and Heralda* popis dobrih knjiga za mlade („A List of Good Books for Young Folks", 7. rujna 1886.) u kojoj je naveo „dobre" i „najbolje" knjige kao što su *Robinson Crusoe* Daniela Defoea i *Uncle Tom's Cabin* Harriet Beecher Stowe, Ellen G. White mu je zamjerila što je napravio „grešku u pisanju tog članka" (5T, 519).[24] Ono što ju je nagnalo da tako snažno reagira na čitanje beletristike, čak i uz mogućnost da su te dvije knjige mogle utjecati na promjene u američkom društvu devetnaestog stoljeća, bilo je njeno duboko uvjerenje da je čitanje takvih knjiga Sotonino djelovanje na predstavljanju priča „koje fasciniraju osjetila i tako uništavaju njihovo oduševljenje [mladih] za Božju riječ". (5T, 517). U kontekstu antitipskog dana otkupljenja i potrebe da se pripremimo za Nebo, „pred nama je veliko djelo odvođenja ljudi od svjetovnih običaja i navika, sve više i više, k duhovnosti, pobožnosti i ozbiljnom radu za Boga". (5T, 520). Za Ellen G. White ne smije biti kompromisa između svjetovnih oblika zabave i pripreme za Drugi Kristov dolazak. Veliki dio njenih spisa o pitanjima zabave, odijevanja i načina života odražava puritanska načela strogog i beskompromisnog pridržavanja Božje riječi. Također iz puritanskog utjecaja potječe i njena iskrena želja da vidi kako drugi pažljivo prate što je rekla o tim temama.

Ispravan način vođenja Crkve bio je također u srži puritanske pažnje. Puritanci su se mrštili na ono što su smatrali ekstravagantnim i nebiblijskim oblicima bogoslužja. Umjesto toga, promicali su jednostavnost bogoslužja, uključujući unaprijed nepripremljene molitve, zajedničko pjevanje himni cijele zajednice i propovijedanje Božje riječi. Njihovo bogoslužje bilo je neliturgijsko i nije slijedilo propisani kalendar. Njihovi pastori nisu nosili posebne odore; njihove crkve nisu bile ukrašene slikama, svijećama ili kadionicama. Ta se ista jednostavnost bogoslužja ogleda u spisima Ellen White kad ona potvrđuje jednostavnost bogoslužja puritanaca dok su se borili da slijede svoje razumijevanje evanđelja. (Usp. GC, 252, 289, 290). Svjesna činjenice da je ljudima lako odstupiti od ove jednostavnosti, ona je potaknula adventiste da zadrže jednostavnost bogoslužja. „Na našim bogoslužbenim sastancima naši glasovi trebaju izražavati molitvama i hvalom naše obožavanje nebeskog Oca, kako bi svi znali da se klanjamo Bogu u jednostavnosti istine i ljepoti svetosti." (CT, 245). „Kad oni koji se izjašnjavaju kao kršćani dostignu visoka mjerila do kojih im je prednost dosegnuti, Kristova će se jednostavnost održati u njihovom cjelokupnom bogoslužju", napisala je crkvi u Battle Creeku 1899. godine. „Striktne forme, obredi i glazbena postignuća ne predstavljaju snagu Crkve", nastavila je ona. „Ipak su te pojedinosti zauzele mjesto koje treba imati Bog." (Ev, 512).

Puritanci su vjerovali da je poštovanje Božjeg zakona, odnosno Deset zapovijedi, i dalje bio obavezan zahtjev za kršćanski život. Za razliku od nekih kršćanskih skupina koje su tradicionalno imale prilično negativan pogled na Zakon, puritanci su, kao i drugi reformirani kršćani, gledali na Božji zakon s pozitivnog gledišta. Imajući na umu opasnosti legalizma i pokušavajući održati odgovarajuću ravnotežu između Zakona i milosti, puritanci su naglašavali obavezu kršćana da poštuju Božje zapovijedi. Te zapovijedi nisu ukinute na križu, već su i dalje obvezivale kršćane da ih striktno primjenjuju.

Stoga je na bogoslužju bila zabranjena poraba slika i kipova, a govor je o Bogu morao biti obazriv i čist. Kad je u pitanju svetkovanje subote, puritanci su vjerovali da je subota i dalje kršćanska obveza i da je treba striktno poštovati, iako su vjerovali da je subota promijenjena u nedjelju. Obiteljske su se veze morale poštovati, preljub i promiskuitet izvan braka bili su zabranjeni, a prihvatljiva poslovna praksa zahtijevala je da se ne krade ili ne svjedoči lažno protiv bližnjeg. Puritansko je društvo bilo obilježeno vjernom poslušnošću Bogu i Njegovim uredbama, pristojnim ophođenjem među polovima i snažnom protestantskom poslovnom etikom. Društvena je primjena ovog ponašanja osigurala Božje blagoslove zemlji i njenim ljudima.

U velikoj je mjeri misao Ellen White o tim vjerskim i društvenim pitanjima puritanska. Njeno je vjerovanje u nepromjenjivost Deset zapovijedi temeljna osnova njene teme o velikoj borbi. Ona je čvrsto vjerovala da su vječna načela koja se nalaze u Dekalogu pokazatelj Božjeg karaktera i sam temelj nebeske vladavine. Ovu misao ona potvrđuje na početku knjige *Patriarchs and Prophets*: „Zakon ljubavi je temelj Božje vladavine, a sreća svih inteligentnih bića ovisi o njihovom savršenom usuglašavanju s Njegovim velikim načelima pravednosti. Bog želi od svih svojih stvorenja službu ljubavi — službu koja izvire iz uvažavanja Njegovog karaktera." (PP, 34). Dok je Sotonino neprijateljstvo protiv Božjeg zakona nastojalo zbaciti Božju vladavinu (*ibid.*, 338), Bog je postavio plan otkupljenja kako bi „[učinio] mogućim da se čovjek ponovo dovede u sklad s Bogom, i da se pokori Njegovom zakonu" (*ibid.,* 331). Zbog toga poslušnost Božjim zapovijedima nije za kršćanina pitanje izbora. Koliko god da su zapovijedi stroge, Bog traži od svog naroda da ih posluša.

Dok prve četiri zapovijedi Dekaloga govore o našem odnosu prema Bogu, posljednjih šest upućuju na ljudske odnose. Poslušnost ovim zapovijedima održava društveno tkivo svih društava i ljudskih grupa. Upravo zato što Izrael, uvijek iznova, nije u cijelosti prihvatio Božju volju u pogledu na vjernu poslušnost Njegovim zapovijedima, našao se razoren moralnom degradacijom, ratovima i glađu. (Usp. *ibid.*, 335; AH, 64, 65; PK, 297-300). Na sličan način, Ellen White vjeruje da suvremene zemlje snose iste posljedice nepoštovanjem Božjih zapovijedi (npr. Sjedinjene Američke Države tijekom građanskog rata [1T, 264-268]; Francuska tijekom Francuske revolucije [GC, 265-288]).

Međutim, ono u čemu Ellen G. White odstupa od puritanske misli povezano je s primjenom načela vjerske slobode u društvu. Za razliku od puritanske prakse, Ellen G. White bila je snažna zagovornica odvajanja Crkve od države. U svojoj knjizi *Great Controversy* ona jedno poglavlje posvećuje prvim naseljenicima Amerike i njihovom doprinosu u osnivanju kolonija. Ona podupire odlučnost ranih puritanaca da obožavaju Boga samo u skladu s propisima koji se nalaze u Bibliji i njihovo povjerenje u Boga. „Usred izgnanstva i nevolja, njihova ljubav i vjera su ojačali. Oni su vjerovali u Gospodnja obećanja, i On ih nije iznevjerio u vrijeme potrebe. Njegovi anđeli bili su uz njih, da ih ohrabruju i podupiru." (GC, 291). Njihova želja da obožavaju Boga u skladu s diktatom vlastite savjesti dovela ih je do obala Amerike i osnivanja nove nacije. Među puritancima „Biblija se smatrala temeljem vjere, izvorom mudrosti i poveljom slobode. Njena su se načela marljivo poučavala u kući, u školi i u crkvi, a njeni plodovi su se pokazivali u štedljivosti, inteligenciji, čistoti i umjerenosti." (*ibid.*, 296).

„Ipak, pošteni i bogobojazni", kao što su puritanci bili, komentira ona, „slobodu za koju su se toliko žrtvovali da bi je sebi priskrbili, nisu bili podjednako spremni dati i drugima." (GC, 292, 293). Za nju, „doktrina da je Bog dao Crkvi pravo kontrolirati savjest i definirati i kažnjavati hereze, jedna je od najdublje ukorijenjenih papinskih zabluda". (*ibid.*, 293). Ova čvrsto uspostavljena praksa u puritanskim kolonijama „dovela je do neizbježnih rezultata", do netolerancije i progon-

stava. (*ibid.*, 293). „Sjedinjavanje Crkve i države, ma koliko neznatno bilo, može naoko približiti svijet Crkvi, ali u stvarnosti samo će približiti Crkvu svijetu." (*ibid.,* 297).

U tom kontekstu osnutak kolonije Rhode Island od strane Rogera Williamsa, koji je pobjegao od progona iz puritanskog Massachusettsa, „postavilo je temelje prve države modernog doba koja je u punom smislu priznavala pravo vjerske slobode" (*ibid.*, 295). Za Ellen G. White, dvostruka načela građanske i vjerske slobode Rhode Islanda „postali su kamen temeljac Američke republike" i urezani su u Prvi amandman Ustava Sjedinjenih Američkih Država: „Kongres neće donositi nikakav zakon koji uspostavlja religiju ili zabranjuje slobodnu provedbu iste." (*ibid.*).

Iako misao Ellen G. White jasno odražava mnoga načela puritanizma, u njenoj konačnoj analizi vjerska i moralna ispravnost ne može biti nametnuta savjesti pojedinca. U ovom slučaju njeni anabaptistički teološki korijeni imaju prednost nad njenim puritanskim afinitetima. Unatoč svim dobrima koje podupire američki puritanizam, nedostajalo mu je jedno suštinsko religijsko načelo – načelo vjerske slobode, koji je, kao što ćemo kasnije vidjeti, kamen temeljac misli Ellen G. White u njenoj temi velike borbe.

Milenijalizam

Jedna teološka i religijska struja iz posljednjih desetljeća devetnaestog stoljeća koja je primjetna u spisima Ellen G. White jest i milenijalizam, vjera da čovječanstvo sada živi u posljednjim danima svoje povijesti i da će se svijet uskoro promijeniti kako bi najavio uspostavu Božjeg kraljevstva.

Kršćanski pogledi na redoslijed događaja posljednjih dana uvelike su se razlikovali od stavova protestantske reformacije. Ulomak iz Otkrivenja, koji govori o tome da je Sotona zatvoren u bezdanu 1000 godina, a zatim pušten u posljednju bitku protiv Boga i Novog Jeruzalema (Otkrivenje 20,1-10), zaokupljao je maštu mnogih ljudi tijekom stoljeća. U vrijeme Ellen G. White međusobno su se sukobljavala dva glavna milenijalistička pogleda: postmilenijalizam i premilenijalizam. Prvo, dominantno gledište među glavnim denominacijama, smatralo je da je Drugi Kristov dolazak nakon milenija i da se događa u isto vrijeme kada i konačni sud. U tom pogledu, Krist će duhovno vladati tijekom milenija u i preko Crkve. Tijekom tog razdoblja Crkva će pripremiti Zemlju da primi vječno Kristovo kraljevstvo nakon konačnog Suda. Društvenim akcijama i duhovnom obnovom Crkva sada priprema kraljevstvo Božje na Zemlji. Za razliku od ovog gledišta, premilenijalizam vidi da je Drugi Kristov dolazak prethodio mileniju, odvajajući tako Drugi dolazak od konačnog Suda tijekom 1000 godina. U ovom pogledu, Zemlja kakva je sada ne može se iskupiti društvenim i religijskim akcijama; stoga samo iskorjenjivanje grijeha prilikom Drugog Kristovog dolaska može pružiti rješenje za problem grijeha. Kristova vladavina tijekom milenija bit će fizička vladavina — bilo na Zemlji ili na Nebu, u zavisnosti od usvojenog gledišta — i bit će bez prisutnosti zla i grijeha.[25]

Tijekom proučavanja knjiga Daniela i Otkrivenja, William Miller došao je do premilenijskog zaključka da će se Drugi Kristov dolazak zbiti uskoro, u njegovo vrijeme, i da će se dogoditi prije milenija. Da bi došao do ovog zaključka, Miller je izvršio neke detaljne proračune proročkih vremenskih razdoblja u Danielovoj knjizi i zaključio da će se Krist vratiti oko 1843. godine. Iako su se mnogi ljudi podsmijevali Millerovim zamršenim kronologijama, njegovi su proračuni bili vrlo slični onima njegovih suvremenika, a mnogi od ovih proračuna pojavljivali su se na marginama njihovih Biblija. Ono što je Millerove proračune razlikovalo od proračuna drugih, prema Whitney Cross, bilo je to što su njegovi bili točniji, što ih je učinilo dramatičnijim, a predviđeni događaj

iznenađujućim. „Samo je na dvjema pojedinostima s dogmatskom preciznošću inzistirao: da će Krist doći i da će doći oko 1843. godine."[26]

Millerova predmilenijska učenja sukobila su se, međutim, s postmilenijalizmom koji se poučavao u većini etabliranih Crkava njegovog vremena. Te su Crkve očekivale zoru novog milenija mira i izobilja što će ih donijeti društvene reforme i odgoj. Charles Finney, američki revivalist iz 1820-ih i 1830-ih, sažeo je stanje očekivanja u kojima su Crkve bile kad je 1835. godine objavio: „Ako Crkva ispuni svoju dužnost, milenij bi mogao doći u ovu zemlju za tri godine."[27] Povjesničar Ernest Sandeen je uhvatio raspoloženje tog vremena u ovom zapisu: „Amerika je početkom devetnaestog stoljeća bila pijana od milenija."[28]

Nasuprot tome, međutim, Miller je predvidio da će taj događaj biti kataklizmično uništenje svih carstava ove zemlje i svih nepokajanih grješnika. Drugim riječima, Miller je podrazumijevao da sva dobra djela Crkava nisu bila dovoljno dobra da uspostave Božje kraljevstvo na Zemlji. Tek Drugi Kristov dolazak i požar uništenja u posljednjim danima koji će pratiti Njegov povratak omogućit će uspostavu vječnog Božjeg kraljevstva. Millerova radikalna učenja izazvala su veliku promjenu u religijskoj svijesti njegovih slušatelja probudivši strah ili nadu da bi na kraju on ipak mogao biti u pravu. Osim ovog snažnog eshatološkog naglaska, sva ostala Millerova učenja i pogledi bili su vjerni prevladavajućim evanđeoskim doktrinama.[29]

Eshatološki scenarij Ellen White u osnovi je slijedio stope Millerovog premilenijalizma i najbolje je opisan u njenoj knjizi *The Great Controversy* / hrv. *Velika borba*. Vjerovala je da svijet živi u posljednjim danima i da ćemo uskoro ugledati Drugi Kristov dolazak. Kao Miller, i ona je odbacila mogućnost iskupljenja zemlje pomoću društvenih reformi i prihvatila stav da će Drugim Kristovim dolaskom sa Zemlje biti iskorijenjen grijeh. Prije tog trenutka svijet će čuti poruke triju anđela iz Otkrivenja 14 (o tim će porukama biti više riječi kasnije), i svi ljudi na Zemlji donijet će konačnu odluku u vezi s evanđeoskom porukom i vjernom poslušnosti Božjim zapovijedima. Propovijedanje ovih poruka potaknut će javno mnijenje u korist ili protiv učenja Svetog pisma i dovesti do progona i nevolja onih koji žele slijediti Božju riječ. (GC, 603-612). Međutim, u ovom vremenu nevolje Božji je narod zaštićen od zla i konačno spašen u trenutku Kristovog dolaska. (*ibid.*, 613-634).

Ellen G. White je dalje objasnila da će svijet kakav poznajemo na dan Drugog Kristovog dolaska doći svome kraju. Otkupljeni koji su umrli u nadi u vječni život uskrsnut će, a živom Božjem narodu bit će podarena besmrtnost. Obje će skupine biti uznijete na Nebo, u kojemu će živjeti s Kristom 1000 godina (*ibid.*, 635-652). Za to vrijeme Zemlja ostaje pusta i nenaseljena; postaje tamnica Sotone i njegovih zlih hordi. (*ibid.*, 653-661).

Prema Ellen G. White, na kraju milenija Krist i svi iskupljeni vraćaju se na Zemlju s Novim Jeruzalemom. U tom trenutku nad svim se grješnicima izriče presuda na konačnom Sudu i zajedno sa Sotonom i njegovim anđelima oni bivaju uništeni za vječnost. Ellen G. White zastupa stav da su grijeh i zlo, grješnici i buntovni anđeli uništeni u potpunom uništenju na kraju milenija. (*ibid.*, 662-673). Za nju je anihilacionizam također isprepleten s njenim pogledom na ljudsku prirodu i uvjetnu besmrtnost. Ona se odriče platonskog koncepta besmrtnosti duše što ga, kako ona vjeruje, promiču poganizam i veći dio kršćanstva. (*ibid.*, 551-562). Umjesto toga, ona vidi uvjetnu besmrtnost kao biblijsko načelo koje ispravlja popularno zanimanje za različite oblike spiritualizma — zabludu koju je u svijet unio Sotona u Edenu. (*ibid.*, 531-534; usp. Postanak 3,4, 5). Na prirodnu se smrt čovjeka gleda kao na stanje nalik snu bez svijesti koje prekida samo

uskrsnuće. (*ibid.*, 550, 557, 558). Njeno vjerovanje u uvjetnu besmrtnost ljudi isključuje vječno postojanje grješnika i zlih anđela. Prema njenom je mišljenju besmrtnost Božji dar, nagrada koja se daje samo vjernoj otkupljenoj Božjoj djeci i nikome drugome. To ju je gledište navelo da vjeruje kako je vječna smrt, tj. vječno nepostojanje, krajnja posljedica grijeha.

Eshatologija Ellen White čvrsto je premilenijanilistička i ovisi o njenim pogledima na ljudsku prirodu, uvjetnu besmrtnost i anihilacionizam. Njen premilenijalizam, međutim, nije dispenzacionalistički. Ona odbacuje vjerovanje da je Drugi Kristov dolazak podijeljen na dva događaja, prvo na tajno odvođenje, a zatim na slavno pojavljivanje, razdvojeno razmakom od sedam godina tijekom kojih grješnici na zemlji dobivaju drugu priliku za spasenje. Drugi Kristov dolazak bit će jedinstven, vidljiv i osobni događaj. Ona također odbacuje univerzalizam i vjeruje da grješnici imaju samo ovaj život da donesu odluku u pogledu na evanđeoske poruke i ponude spasenja. Ovi stavovi, dakle, utječu na njenu snažnu potvrdu da je misija Crkve širiti evanđelje svim ljudima i narodima na Zemlji.

Paradoksalna je, međutim, posvećenost Ellen G. White zdravstvenoj reformi, odgoju i obrazovanju te društvenom i osobnom blagostanju. S obzirom na njen naglasak na premilenijalizmu i potpunom uništenju Zemlje i njenih blaga za Drugog Kristovog dolaska, pomalo je zbunjujuće da je u svojim spisima i službi posvetila toliko mjesta unapređenju zdravlja i uravnoteženog i umjerenog načina života (pogledajte njene knjige *The Ministry of Healing* / hrv. *Služba liječenja* i *Counsels on Health* / hrv. *Savjeti o zdravlju*) — tako da danas adventisti žive u prosjeku pet do deset godina dulje od opće populacije.[30] Ona je poticala i razvoj ogromnog i opsežnog obrazovnog sustava (vidi njene knjige *Education* / hrv. *Odgoj* i *Counsels to Parents, Teachers, and Students* / hrv. *Savjeti roditeljima, nastavnicima i učenicima),* unapređivala je lokalne aktivnosti i reforme *(*vidi njene knjige *Welfare Ministry / hrv. Evangelizacija dobročinstvima* i *Temperance* / hrv. *Umjerenost*) i pomogla u razvoju prilično velike i dobro strukturirane crkvene organizacije (vidi mnoga njena svjedočanstva u *Testimonies to the Church* / hrv. *Svjedočanstvima za Crkvu*). Iako je Ellen G. White vjerovala u kataklizmički skori Kristov dolazak, ona je isto tako sigurno pomogla i u uspostavljanju značajnog adventističkog „kraljevstva" na Zemlji. Njen naglasak na svim ovim društvenim aktivnostima i reformama, međutim, treba shvatiti u kontekstu njene misiološke misli. Ellen G. White je vjerovala da je misija Crkve nastavak Kristovog djelovanja – koji se bavio poučavanjem i iscjeljivanjem. Ta misija širenja evanđelja i poruke triju anđela po cijelom svijetu bila bi djelotvornija i uspješnija ako bi se doticala svih vidova ljudskog života. Dakle, reforme u zdravstvu i umjerenosti, odgoju i socijalnom blagostanju sastavni su aspekti i funkcije u misiji Crkve da objavi poruku ljubavi i spasenja svijetu koji umire i kome je prijeko potrebna nada. Njena eshatologija utječe na njene misiološke poglede, što opet pokreće i njenu društvenu misao.

II. Teološke teme u spisima Ellen G. White

Nakon rasprave o pravcima mišljenja koji su utjecali na spise Ellen G. White, sada je prikladno istaknuti glavne teme koje se nalaze u njenim spisima. Iako su tijekom godina ljudi u njenim spisima prepoznavali različite teme, George Knight je 1996. godine bio prvi koji je objavio popis sedam teoloških tema, i one se nalaze u posljednjem poglavlju njegove knjige *Meeting Ellen White: A*

Fresh Look at Her Life, Writings, and Major Themes / hrv. *Upoznavanje s Ellen White: svjež pogled na njen život, spise i glavne teme*. U uvodu ovog poglavlja Knight komentira: „[Ove teme] predstavljaju zamisli koje nam pomažu u razumijevanju njene teologije i njenog tereta kako za život pojedinaca tako i za život Crkve. Također, one integriraju različite pravce njenog razmišljanja u jedinstvenu mrežu koncepata koji priskrbljuju interpretativni okvir ne samo za pojedinačne dokumente već i za cijele sektore u njenim spisima (kao što su zdravstvo, odgoj i obrazovanje i obiteljski život).“[31]

Slažem se s Knightovom tvrdnjom da unatoč tome što Ellen G. White nije bila obrazovana teologinja, ona je u svojim spisima ipak koristila brojne teološke teme kako bi izrazila svoje zamisli, organizirala savjete pojedincima i Crkvi i pisala ili komentirala biblijske teme. Na početku svoje službe nije namjeravala koristiti te teme kao interpretativni okvir za svoje spise, ali kako su joj spisi postajali sve obimniji, te su teme dobivale sve veći naglasak i polako su postajale sve vidljivije te se i ugradile u različite pravce njenog razmišljanja. Te su teme toliko povezane u njenim spisima da ih je bilo teško tretirati odvojeno a da se ne ponovi ono što je već rečeno.

Božja ljubav

Teme o Božjoj ljubavi i velikoj borbi između Krista i Sotone temeljne su teme u teologiji Ellen G. White. Od tih dviju Knight ističe da je „možda središnja i najsveobuhvatnija tema“ u njenim spisima ona o „Božjoj ljubavi“.[32] To je tema koju Ellen G. White više puta spominje i razmatra u svojim knjigama. Upravo ta tema pruža kontekst za iznošenje šireg kazivanja o velikoj borbi i služi kao teološko hermeneutičko načelo za razumijevanje njenih spisa. Božja je ljubav postojala prije stvaranja bilo kog drugog bića i prije podizanja Sotonine pobune.

Kao što je već ranije spomenuto, najpoznatija je serija knjiga Ellen G. White serija u pet svezaka pod naslovom *Conflict of the Ages* / hrv. Vjekovni sukob. Ta je serija nastajala tijekom godina dok je čitateljima otkrivala svoje razumijevanje velike borbe između dobra i zla, od pada Lucifera na Nebu do Nove Zemlje na kraju vremena. Prvi i posljednji svesci ove serije, *Patriarchs and Prophets* (1890) / hrv. *Patrijarsi i proroci* i *The Great Controversy* (1888) / hrv. *Velika borba*, napisani su 1880-ih i ističu prožimanje ovih dviju dominantnih tema. Izraz „Bog je ljubav“ pojavljuje se u prve tri riječi u knjizi *Patriarchs and Prophets* (str. 33.) i u posljednje tri riječi u knjizi *The Great Controversy* (str. 678.). Očito je Ellen G. White držala na umu određeni cilj kad je govorila o Božjoj ljubavi na početku i na kraju svog metanarativa. Božja ljubav pojavljuje se kao središnja žarišna točka svemirske borbe između dobra i zla, a i kao hermeneutičko načelo za razumijevanje njene misli. Također pruža kontekst za iznošenje njenog cjelokupnog kazivanja o velikoj borbi.

Važna je i činjenica da je ovo hermeneutičko načelo postalo očito u njenim spisima o velikoj borbi tek kasnije u njenom životu. Njena prva knjiga o velikoj borbi — prvi svezak knjige *Spiritual gifts* / hrv. *Duhovni darovi* — ni jednom ne spominje rečenicu *Bog je ljubav*. A opis „zakona ljubavi“ na dvjema stranicama kojim se otvara serija Vjekovni sukob u *Patriarchs and Prophets* (str. 34, 35) ne nalazi paralelu ni u jednom od njenih ranijih spisa u *Spiritual Gifts* (sv. 1) ili u *Spirit of Prophecy* (sv. 1). Čini se bjelodanim da je, dok je pojačavala svoj narativ o velikoj borbi, počela uviđati Božji karakter kao glavno načelo artikulacije tog svemirskog sukoba. Ono što se možda nije činilo očitim u početku postalo je istaknutije u njenim kasnijim spisima.

Druge knjige također ističu ovaj naglasak na Božjoj ljubavi. Prvo poglavlje knjige *Steps to Christ* / hrv. *Koraci ka Kristu* ili *Put Kristu*, počinje ovim riječima: „Priroda i otkrivenje podjednako svjedoče o Božjoj ljubavi.“ (str. 9). „Svijet, iako pao u grijeh,“ nastavlja ona, „ne iskazuje samo žalost

i bijedu. U samoj prirodi postoje poruke nade i utjehe. Čkalj je posut cvjetovima, a trnje je prekriveno ružama. 'Bog je ljubav' ispisano je na svakom raspuklom pupoljku, na svakoj vlati trave." (SC, 9, 10). Ipak, Ellen G. White ističe da stvari u prirodi na ovom grješnom svijetu „nesavršeno predstavljaju Njegovu ljubav". (SC, 10). Stoga je najviša i najjasnija ilustracija Božje ljubavi Isus, koji je došao na ovaj svijet da nas spasi od naših grijeha. (SC, 10-13).

U prvom poglavlju knjige *The Desire of Ages* / hrv. *Čežnja vjekova* ona ističe da je Isus „došao otkriti svjetlost Božje ljubavi" (str. 19). „Izbavljena i bezgrešna bića u Kristovom će križu naći svoj nauk i svoju pjesmu. Vidjet će se da je slava koja blista s Kristovog lica slava samopožrtvovne ljubavi. U svjetlosti s Golgote vidjet će se da je zakon te ljubavi pune samoodricanja zakon života za Zemlju i Nebo; da ljubav koja 'ne traži svoje' ima svoj izvor u Božjem srcu; i da se u Onome koji je bio krotak i ponizan otkriva karakter Onoga koji prebiva u svjetlosti kojoj nijedan čovjek ne može pristupiti." (DA, 19, 20). Na posljednjoj stranici *The Desire of Ages* njen je zaključak da je Kristovom žrtvom „ljubav pobijedila". (DA, 835).

I na kraju knjige *The Great Controversy* njene zaključne misli isto tako upućuju na budućnost i obećanje vječnog otkupljenja između prirode i Boga. „Velika borba je završena. Grijeha i grješnika više nema. Cijeli je svemir čist. Sklad i radost ispunjavaju beskrajno djelo stvaranja. Od Onoga koji je sve stvorio teče život, i svjetlost, i radost u sva prostranstva bezgraničnosti. Od najsitnije čestice do najvećeg svijeta, sve stvoreno, živo i neživo, u svojoj nepomućenoj ljepoti i savršenoj radosti objavljuju *Bog je Ljubav*." (str. 678).

Velika borba

Usko povezana s tom prvom temom Božje ljubavi jest tema velike borbe, misao da je svemir uhvaćen u kozmički sukob između Boga i sila zla, i da se taj sukob zbiva na zemlji u nadmetanju za odanost čovječanstva. Ellen G. White višeput naglašava da je žarišna točka te velike borbe Sotonin cilj da pogrešno predstavi Božji karakter pun ljubavi. „Povijest velikog sukoba između dobra i zla", napisala je na početku knjige *Patriarchs and Prophets*, „prikazuje Božju nepromjenjivu ljubav otkada je sukob prvi put započeo na Nebu pa sve do konačnog slamanja pobune i potpunog uklanjanja grijeha". (str. 33). „Sotona je naveo ljude da Boga zamišljaju kao biće kome je glavna odlika stroga pravda — nekoga tko je strog sudac, oštar i zahtjevan vjerovnik", tvrdila je ona u knjizi *Koraci prema Kristu.* „On je prikazao Stvoritelja kao biće koje pakosnim okom gleda uočavajući greške i propuste ljudi kako bi mogao izreći osudu nad njima." (str. 11; usp. Ed, 190).

U svjetlu tih misli u *Koracima prema Kristu* i na drugim mjestima, Herbert Douglass smatra temu velike borbe Ellen G. White „konceptualnim ključem" za razumijevanje najvećih pitanja čovječanstva u vezi s porijeklom života i razlozima postojanja dobra i zla, patnje i smrti. Ta tema, tvrdi on, omogućuje Ellen G. White oslikavanje pozadine za razvoj zla tijekom kazivanja o Luciferovoj pobuni protiv Božje vladavine. „Sotonin je argument da se Bogu ne može vjerovati, da je Njegov zakon strog i nepravedan, i da je zbog toga Zakonodavac nepravedan, strog i samovoljan. Za razliku od Lucifera, Božja je namjera u tom sukobu: (1) da pred cijelim svemirom pokaže prirodu Sotonine pobune i, da čineći to, obrani svoj karakter, kao i (2) da u ljudima vrati prvobitni božanski lik.[33] „Potvrda Božje pravičnosti i pouzdanosti", zaključuje Douglass, „zajedno s konceptom obnove kao svrhom evanđelja unijelo je biblijsku svježinu u teološki sustav Ellen G. White i priskrbilo koherentnost svim drugim aspektima njenog učenja."[34]

Ispisivanje kazivanja o tijeku velike borbe između Krista i Sotone od strane Ellen G. White

zauzelo je znatan dio njenog vremena između 1858. g. i smrti 1915. godine. U ožujku 1858. imala je viđenje u kojoj je dobila upute da napiše događaje što ih je vidjela. Usred osobnih nevolja, ona je te godine napisala prvi svezak knjige *Spiritual Gifts / hrv. Duhovni darovi,* u kome je sumirala važna razdoblja ljudske povijesti od Luciferovog pada na Nebu do obnovljene Zemlje. Ona je prvi put u svojim spisima otkrila da se u kozmosu događa sukob svemirskih razmjera, nevidljiva borba između sila dobra i zla za kontrolu čovječanstva i konačnu sudbinu univerzuma.[35]

Prema Ellen G. White, pogrešno predstavljanje Božjeg karaktera od strane Sotone suštinsko je pitanje velike borbe, ali i dio Sotoninog izazova za Božji karakter ljubavi i pravde kao i za Njegov zakon - pravi prikaz Njegovog karaktera. Ellen G. White razumije da je Sotonin cilj i da pogrešno predstavi i iskrivi Božji zakon. Po njenom mišljenju, Božji karakter i Njegov zakon nisu dva odvojena elementa te borbe; Božji zakon je odsjaj Njegovog karaktera. Dakle, „Sotona predstavlja Božji zakon ljubavi kao zakon sebičnosti. On izjavljuje kako je nemoguće biti poslušan njegovim zapovijedima." (DA, 24). „Od samog početka velike borbe na Nebu, Sotonina je namjera bila da zbaci Božji zakon. Da bi to postigao, on se pobunio protiv Stvoritelja i, iako je bio zbačen s Neba, nastavio je isti sukob na Zemlji. Cilj ka kome je uporno težio bio je prevariti ljude i tako ih navesti da prestupe Božji zakon. Bilo da to bude postignuto potpunim odbacivanjem Zakona ili odbacivanjem jednog od njegovih propisa, rezultat će na kraju biti isti." (GC, 582).[36]

Ključ za razumijevanje koncepta velike borbe kod Ellen G. White jest isto tako i naglasak koji ona stavlja na slobodu izbora koju je Bog dao svim stvorenim inteligentnim bićima. Kad je pobuna počela na Nebu, Bog je lako mogao uništiti sve protivnike, ali bi na taj način, vjeruje ona, bacio sjenku na svoju vladavinu i dao izvjesnu vjerodostojnost Sotoninim optužbama.

„Stanovnici Neba i svjetova, budući da nisu bili spremni shvatiti prirodu ili posljedice grijeha, tada nisu mogli uvidjeti Božju pravdu u uništenju Sotone. Da je njegovo postojanje odmah izbrisano, neki bi služili Bogu iz straha, a ne iz ljubavi. Utjecaj varalice ne bi bio potpuno uništen niti bi duh pobune bio potpuno iskorijenjen. Za dobro cijelog svemira tijekom beskonačnih vjekova on mora potpunije razviti svoja načela, kako bi njegove optužbe protiv božanske vlasti sva stvorena bića mogla sagledati u njihovom pravom svjetlu tako da bi pravda i Božja milost, kao i nepromjenjivost Njegovog zakona, mogli zauvijek biti neosporeni." (PP, 42).

Ova sloboda izbora dana anđeoskim bićima dodijeljena je i ljudskom rodu prilikom stvaranja. Iako stvoreni sveti i nevini, Adam i Eva nisu bili zaštićeni od mogućnosti da počine nepravdu. „Bog ih je stvorio slobodnim moralnim posrednicima, sposobnim cijeniti mudrost i blagonaklonost Njegovog karaktera i pravednost Njegovih zahtjeva, i da ih s potpunom slobodom prigrle ili mu uskrate poslušnost." (PP, 48). U tom kontekstu Ellen G. White daje najvredniji teološki doprinos razumijevanju Božjeg karaktera. Dok Sotona koristi laži i prijevaru da bi ispunio svoju namjeru protiv Boga i Njegove vladavine, Bog s druge strane koristi samo uvjeravanje prepuno ljubavi. On nikoga ne nagoni da mu služi. Kao što je već spomenuto, taj je koncept osnova i njenog razumijevanja vjerske slobode.

Da bi se otkrio pravi Božji karakter i da bi se odgovorilo na Sotonine optužbe protiv Božjeg zakona, Krist je došao na Zemlju kako bi iskupio čovječanstvo. (SC, 11). „Kristov čin umiranja za spasenje čovjeka nije samo ljudima učinio Nebo dostupnim već je pred cijelim svemirom opravdao Boga i Njegovog Sina u njihovom suočavanju sa Sotoninom pobunom. Taj je čin uspostavio vječnost Božjeg zakona i otkrio prirodu i posljedice grijeha. Od samog početka velika borba se vodila oko Božjeg zakona. Sotona je nastojao dokazati da je Bog nepravedan, da je Njegov zakon

pogrešan i da dobro svemira zahtijeva promjenu Zakona. Napadajući Zakon imao je cilj srušiti autoritet njegovog Autora. U borbi se trebalo pokazati jesu li božanski zakoni manjkavi i podložni promjenama, ili savršeni i nepromjenjivi." (PP, 69; usp. DA, 24-26).

Zajedno s temom ljubavi prema Bogu, ova tema pruža teološki okvir koji daje pravac i kontekst ostalim spisima Ellen G. White.[37] Prema Georgeu Knightu, „koncepti Božje ljubavi i velike borbe dovode do treće teme koja prožima spise Ellen G. White i povezuje sve te različite teme u jednu cjelinu. Ta treća tema se usredotočuje na Isusa, Njegovu smrt na križu i spasenje Njegovom milošću."[38]

Isus, Njegova smrt i služba na Nebu

Prema Ellen G. White, Isus nije bio samo pobjednički Otkupitelj nad silama zla već i njen vrlo osobni prijatelj, jednako kao i Spasitelj koji je umro na križu za svakog pojedinog pripadnika ljudskog roda. Njeno blisko poznavanje Isusa kao osobnog Spasitelja proteže se na sve aspekte njenog kazivanja o Njegovoj smrti i spasenju što ga je donio čovječanstvu.

Prema Ellen G. White, Božji najvažniji prikaz Njegove ljubavi u velikoj borbi bio je u tome što je poslao Isusa da otkupi čovječanstvo. „Da bi uklonio ovu mračnu sjenku, otkrivajući svijetu beskrajnu Božju ljubav, Isus je došao kako bi živio među ljudima." (SC, 11). Nakon pada Adama i Eve, Krist se obvezao da će otkupiti čovječanstvo od prijestupa Božje zapovijedi. Plan otkupljenja začet je iz božanske ljubavi prema čovječanstvu. „Prekršeni Božji zakon zahtijevao je život grješnika", tvrdila je Ellen G. White. „U cijelom svemiru postojao je samo jedan koji je mogao, u ime čovjeka, zadovoljiti njegove zahtjeve. Budući da je božanski zakon svet kao i sam Bog, samo je Onaj koji je jednak Bogu mogao izvršiti otkupljenje za njegovo kršenje. Nitko osim Krista nije mogao otkupiti palog čovjeka od prokletstva zakona i ponovo ga dovesti u sklad s Nebom. Krist će preuzeti na sebe krivicu i sramotu grijeha." (PP, 63).

Ellen G. White je 1901. godine opisala teološki značaj Kristove smrti izjavom koja odražava kristološku dubinu i fokus njene misli: „Kristova žrtva pomirenja uslijed grijeha velika je istina oko koje se okupljaju sve druge istine. Da bi bila pravilno shvaćena i cijenjena, svaka istina u Božjoj riječi, od Postanka do Otkrivenja, mora se proučavati u svjetlosti koja sija s križa na Golgoti. Pred vas postavljam velik i veličanstven spomenik milosrđa i obnovljenja, spasenja i otkupljenja – Sina Božjeg podignutog na križ. To treba biti temelj svakog govora naših propovjednika." (GW, 315).

Ellen G. White jasno je i dosljedno u svojim spisima promatrala Kristove patnje i smrt kao ključne događaje plana spasenja. Vjekovima teolozi pokušavaju objasniti svrhu i značenje Kristove smrti. Predloženo je više teorija, od subjektivnog socinijanskog egzemplarnog modela do objektivne anselmske teorije zadovoljenja raspravljalo se o mnoštvu argumenata koji podupiru ili odbacuju različite vidove ovih teorija. Međutim, mnogi su znanstvenici zajedno s Leonom Morrisom tvrdili da su razlozi za Kristovu smrt toliko višestruki da nijedna teorija do kraja ne obujmljuje sveobuhvatnost onoga što je Bog namjeravao učiniti ili postići na križu.[39] Ono što je možda najfascinantnije jest otkriti da je Ellen G. White prihvatila sve glavne teorije pomirenja i stoga je podržala široko razumijevanje razloga za Golgotu.

Najosnovniji aspekt teologije pomirenja Ellen G. White usredotočuje na Kristovu smrt kao na prikaz Božje ljubavi prema izgubljenom čovječanstvu. „Tko može shvatiti ljubav koja se ovdje pokazuje?", zapisala je 1869. godine. „Sve to kao posljedica grijeha! Ništa nije moglo navesti Krista da ostavi svoju čast i uzvišeni položaj na Nebu i dođe na grješni svijet, da bude zanemaren, prezren i odbačen od onih koje je došao spasiti, i konačno stradati na križu, ništa osim vječne, ljubavi po-

mirenja, koja će zauvijek ostati tajna." (2T, 207). A još više, ona je potvrdila da takav prikaz Božje ljubavi vrši i snažan moralni utjecaj na čovječanstvo i preobražava srca ljudi koji dopuštaju da ih dodirne Kristov život i smrt. „Ovim su obuhvaćeni vječni interesi. Grijeh je biti miran i ravnodušan o ovoj temi. Prizori s Golgote pozivaju na najdublje osjećaje. Bit će vam oprošteno ako pokažete oduševljenje za ovu tematiku. … Razmišljanje o neusporedivim dubinama Spasiteljeve ljubavi treba ispuniti um, dodirnuti i rastopiti dušu, oplemeniti i uzdignuti osjećaje i potpuno preobraziti cijeli karakter." (2T, 213). Također je napisala da će razmišljanje o događajima na Golgoti „probuditi nježne, svete i žive osjećaje u srcu kršćanina" i ukloniti „ponos i samouzdizanje" (2T, 212).

Godinama kasnije, Ellen White je ponudila istu temu kao početnu točku za svoju knjigu *The Desire of Ages* / hrv. Čežnja vjekova: „On je došao na naš svijet da bi pokazao ovu [Božju] slavu. Ovoj zemlji pomračenoj grijehom On je došao otkriti svjetlost Božje ljubavi — da bude 'S nama Bog'... U svjetlosti s Golgote vidjet će se da je zakon samopožrtvovne ljubavi zakon života za Zemlju i Nebo; da ljubav koja 'ne traži svoje' ima izvor u Božjem srcu." (str. 19, 20). Isti osjećaji odjekuju u knjizi *Patriarchs and Prophets /hrv. Patrijarsi i proroci*. Navodeći 1. Ivanovu 4,16. ona otpočinje svoju seriju Vjekovni sukob izjavom „Bog je ljubav", a zatim potvrđuje da je „povijest velikog sukoba između dobra i zla, od trenutka kad je započela na Nebu do konačnog svrgavanja pobune i potpunog iskorjenjivanja grijeha, također prikaz nepromjenjive Božje ljubavi". (str. 33).

Ellen G. White također je potvrdila da Golgota predstavlja obranu Božjeg karaktera, Njegovog zakona i pravedne vladavine. „Njegova smrt nije učinila Zakon neučinkovitim; nije umanjila Zakon, nije umanjila njegove svete tvrdnje, niti umanjila njegovo sveto dostojanstvo. Kristova smrt je proglasila pravdu Zakona Njegovog Oca u kažnjavanju prijestupnika, jer je On sam pristao pretrpjeti kaznu Zakona kako bi spasio palog čovjeka od njegovog prokletstva. Smrt Božjeg ljubljenog Sina na križu pokazuje nepromjenjivost Božjeg zakona. ... Kristova smrt je opravdala zahtjeve Zakona." (2T, 201). U knjizi *The Desire of Ages / hrv. Čežnja vjekova,* Ellen G. White je tvrdila da je Kristova smrt obranila Božji karakter, Zakon i vladavinu od svih Sotoninih optužbi. „Na početku velike borbe", zapisala je ona, „Sotona je izjavio da se Božji zakon ne može poštovati." (str. 761). Ali, „Svojim životom i smrću, Krist je dokazao da Božja pravda nije uništila Njegovu milost, već da se grijeh može oprostiti i da je Zakon pravedan te da se može savršeno održati. Sotonine optužbe su pobijene. Bog je dao čovjeku nepogrešiv dokaz svoje ljubavi." (DA, 762).

Od vremena rane Crkve, klasična teorija pomirenja tvrdi da je Golgota bila znak Kristove konačne pobjede nad silama zla i Sotone. Takav je stav imala i Ellen G. White. Na križu, „Sotona je bio poražen. Znao je da je njegovo kraljevstvo izgubljeno." (2T, 211). Ellen G. White je posvetila cijelo poglavlje ovoj temi u knjizi *The Desire of Ages*. U ovom poglavlju ona je nedvosmisleno potvrdila da je Kristova smrt na križu bila od Boga određeno sredstvo da se zadobije pobjeda nad silama zla i Sotone. „Krist se nije odrekao svog života sve dok nije izvršio djelo koje je došao izvršiti, i svojim je dahom na rastanku uzviknuo: 'Svršeno je!'... Bitka je dobivena. … Cijelo je Nebo trijumfiralo u Spasiteljevoj pobjedi. Sotona je poražen." (str. 758).

Prema Ellen G. White, Kristova je smrt također bila i zamjenička žrtvena smrt; Krist je pretrpio našu kaznu za grijehe, umro je našom smrću i ponio naše grijehe. „Krist je pristao umrijeti umjesto grješnika, da bi čovjek, životom u poslušnosti, mogao izbjeći kaznu Božjeg zakona." (2T, 200, 201). Na Golgoti „slavni Otkupitelj izgubljenog svijeta trpio je kaznu zbog čovjekovog prijestupa Očevog zakona". (2T, 209). „Grijesi svijeta bili su na Njemu. On je patio umjesto čovjeka kao prijestupnik Zakona svog Oca." (2T, 203). Komentirajući Abelovu žrtvu, ona je napisala u knjizi

Patriarchs and Prophets: „U prolivenoj krvi on [Abel] gledao je na buduću žrtvu, na Krista koji umire na križu Golgote; i uzdajući se u otkupljenje koje se trebalo izvršiti imao je svjedočanstvo da je pravedan i da je njegova žrtva prihvaćena." (str. 72). No možda najjasnija takva izjava Ellen G. White je sljedeća iz 1901. godine: „On [Otac] je postavio križ između Neba i Zemlje, i kad je Otac vidio žrtvu svog Sina, poklonio se pred njom u znak priznanja njenog savršenstva. „Dosta je", rekao je. „Pomirenje je postignuto." (RH, 24. rujna 1901). Ellen G. White je vjerovala da je Krist i žrtva i svećenik na križu, i da je stoga mogao prinijeti žrtvu otkupljenja na oltaru Golgote. „Kao što je prvosvećenik odložio svoju raskošnu prvosvećeničku odoru i služio u bijeloj platnenoj odjeći običnog svećenika, tako se Krist ispraznio i uzeo obličje sluge, i prinio žrtvu, sebe svećenika, sebe žrtvu." (RH, 7. rujna 1897).

Ellen G. White je također tvrdila da je Kristova zamjenička žrtvena smrt sredstvo kojim se grješnici mogu opravdati vjerom. Njena je klasična izjava u knjizi *The Desire of Ages* jasna: „S Kristom se postupalo onako kako mi zaslužujemo, da bi se prema nama postupalo kako On zaslužuje. On je osuđen za naše grijehe, u kojima nije imao udjela, da bismo mi bili opravdani Njegovom pravdom, u kojoj nismo imali udjela. On je pretrpio smrt koja je bila naša, da bismo mi primili život koji je bio Njegov. „Ranama Njegovim mi smo iscijeljeni." (str. 25; vidi 8T, 208, 209 za varijantu ovog važnog ulomka).

Jedan od posljednjih aspekata otkupljenja, i možda jedan od prvih koji će biti odbačen u našem suvremenom svijetu, jest razumijevanje da je Krist umro da bi odvratio Božji pravedni gnjev usmjeren prema grijehu i grješnicima. Našem je suvremenom senzibilitetu neugodna zamisao da Bog zahtijeva da netko, Njegov Sin, umre umjesto nas kako bi se ublažio Njegov gnjev. Ipak, apostol Pavao je pisao o Kristovoj žrtvi kao otkupljenju za naše grijehe upravo s obzirom na Božji gnjev i osudu prema grješnicima (Rimljanima 1, 18; 3, 24, 25; 5, 9). Da je Krist u naše ime i umjesto nas ponio Božji gnjevni sud prema grješnicima, jasno je podržala i Ellen G. White. „Da su smrtnici mogli gledati čuđenje i tugu anđeoskih vojski dok su promatrali Oca kako u tihoj tuzi odvraća svoje snopove svjetlosti, ljubavi i slave od ljubljenog Sina iz svojih njedara, bolje bi razumjeli koliko je grijeh uvredljiv u Njegovim očima. Mač pravde sada je trebao biti podignut na Njegovog dragog Sina." (2T, 207). U knjizi *The Desire of Ages* Ellen G. White dodatno je razjasnila svoje razumijevanje kako je Isus nosio Božji gnjev na križu. „Preko Isusa, Božja se milost pokazala ljudima; ali blagodat ne ostavlja postrani pravdu. Zakon otkriva osobine Božjeg karaktera tako da se nije moglo promijeniti nijedno njegovo slovce niti potezić da bi se izašlo ususret čovjeku u njegovom palom stanju. Bog nije promijenio svoj Zakon, ali je žrtvovao samog sebe, u Kristu, za čovjekovo otkupljenje. 'Bog bješe u Kristu, i pomiri svijet sa sobom.'" (str. 762). U razumijevanju tog koncepta otkupljenja kod Ellen G. White ne postoji dihotomija ili nepomirljiv ponor između Božje ljubavi i Njegove pravde. Ona ne vjeruje da je na križu Isus pokušavao utjecati na Boga Oca da zavoli čovječanstvo. Umjesto toga, On je bio samopožrtvovni Bog koji se odrekao sebe da bi iskupio izgubljeno čovječanstvo. „Ova velika žrtva nije podnesena zbog toga da u Očevom srcu uspostavi ljubav prema čovjeku, niti da ga učini voljnim da spasi. Ne, ne! ' Jer Bogu tako omilje svijet da je sina svojega Jedinorođenca dao.' Ivan 3, 16. Otac nas ljubi, ne zbog velike žrtve otkupljenja, već upravo zato što nas je volio, postarao se za žrtvu otkupljenja." (SC, 13).

Ovim izjavama koje su obuhvaćale njenu višegodišnju službu, Ellen G. White je potvrdila važnost i središnje mjesto Golgote u svojoj teologiji pomirenja. Ona je nedvosmisleno izjavila da je pomirenje izvršeno na križu. Kristova smrt na križu pokazala je Božju ljubav prema čovječanstvu

i utjecala na moralno ponašanje čovječanstva; ona je potvrdila Božji karakter, Zakon i vladavinu, trijumfirala nad silama zla i Sotone, bila je određena žrtvena zamjena da bi se čovječanstvo otkupilo od grijeha i omogućilo opravdanje vjerom, kao i umilostivio Božji gnjev protiv grijeha.

Kao i mnogi njeni suvremenici, Ellen G. White se bojala da će iskrivljen pogled na pomirenje dovesti do antinomijanizma i nemorala. Ipak, ona je naglašavala utjecaj Kristovih stradanja na nečiji život od Njegovog utjelovljenja sve do Golgote kao protuotrov za sve ove probleme. Istinsko razumijevanje križa i Božjeg karaktera navest će čovjeka na razumijevanje da se Božji zakon ne može poništiti ili ukinuti na križu; ustvari, Krist je morao umrijeti zato što se Božji zakon nije mogao promijeniti. Vjerovala je da će potpuna i točna slika Kristovog stradanja i smrti u korist grješniku utjecati i na to da se pokajnik obrati Bogu i doživi preobražaj života.

Međutim, moramo se čuvati da ne ostavimo dojam da stavovi Ellen G. White o pomirenju obuhvaćaju samo misli upućene ka križu. Njeno razumijevanje pomirenja bilo je, svakako, usmjereno ka križu, ali je isto tako obuhvaćalo i biblijsko razumijevanje Kristove zastupničke službe na Nebu. Nekoliko će primjera ilustrirati tu njenu misao. „Kristovo posredovanje u korist čovjeku u gornjem svetištu od suštinskog je značaja za plan spasenja kao što je to bila i Njegova smrt na križ. Svojom smrću On je započeo to djelo što ga je nakon svog uskrsnuća i uzašašća otišao završiti na Nebu." (GC, 489). Uz istu misao, napisala je 1893. godine: „Isus je naš veliki prvosvećenik na Nebu. I što On radi? — On obavlja posredovanje i pomirenje za svoj narod koji vjeruje u Njega." (RH, 22. kolovoza 1893). Izjave poput ovih upućuju da njeno razumijevanje pomirenja obuhvaća i Kristovu službu na Nebu.

Pregled spisa Ellen G. White otkriva da je riječ *pomirenje* koristila na tri različita načina, od specifičnog, usredištenog, sve do vrlo širokog značenja. U znatnom broju slučajeva ta se riječ koristi da opiše Golgotu kao potpuno pomirenje. (Usp. PP, 72; ST, 25. kolovoza 1887; ST, 30. prosinca 1889; ST, 28. lipnja 1899; RH, 24. rujna 1901). U ovim slučajevima značenje pomirenja je specifično i usredotočeno na jedan događaj - na križ. Na drugim mjestima riječ *pomirenje* sadrži šire značenje i obuhvaća djelo pomirenja Kristove prvosvećeničke službe u nebeskom Svetištu. U tim slučajevima ona govori o Kristu koji je služio milostima svoje žrtve pomirenja u ime grješnika koji se kaju. (Usp. Ms 29, 1906, u 7a BC, 477; EW, 260) ili, u nekoliko slučajeva također se odnosi na ovo Kristovo djelo kao na pomirenje. (Usp. FE, 370; Ms 69, 1912, u MR 11, 54). Kristova se nebeska služba stoga promatra kao sastavni dio Njegovog djela pomirenja i otkupljenja. Izjava iz 1901. godine podupire ovo drugo razumijevanje riječi *pomirenje* u njenom opisu dviju faza Kristovog svećenstva: „On [Krist] ispunio je jednu fazu svog svećenstva umirući na križu za pali ljudski rod. On sada ispunjava još jednu fazu tako što se pred Ocem zalaže za slučaj grješnika koji se kaje, koji vjeruje, predstavljajući Bogu prinose svog naroda." (Ms 42, 1901, u 7BC, 929).

Njena treća poraba riječi *pomirenje* još je šira i obuhvaća cijeli život Kristovog stradanja. „Trebalo bi imati *šire i dublje poglede na život*, patnje i smrt Božjeg dragog Sina. Kad se na pomirenje pravilno gleda, osjećat će se da je spasenje duša od beskonačno velike vrijednosti." (2T, 215; kurziv dodan). U ovom i drugim slučajevima njeno razumijevanje Kristovog djela pomirenja postaje gotovo sinonim za cjelokupno Kristovo djelo otkupljenja i tako obuhvaća ne samo križ kao središnji događaj otkupljenja već i sve ono što je Krist učinio da spasi čovječanstvo, od trenutka kad je plan otkupljenja osmišljen prije osnivanja svijeta do konačnog iskorjenjivanja grijeha na kraju vremena. (Usp. DA, 494, 495, 565, 566; GC, 503; 5BC, 1101; Ms 21, 1895, u 2SAT, 110-114). Ovdje je pomirenje proces u vremenu čiji se dijelovi ne mogu razdvojiti.

Često je stav Ellen G. White o pomirenju kritiziran zbog nedostatka usredotočenosti na singularnost događaja križa ili zbog obuhvaćanja i drugih aspekata Kristovog djela. Međutim, da bismo mogli shvatiti njeno razumijevanje pomirenja, treba držati na umu da rani adventizam nije gradio svoj teološki sustav u okviru aristotelovskih pretpostavki augustinovskog i kalvinističkog sustava u kojima nepomičan i neprolazan Bog postoji jedino u bezvremenosti. Iz tih perspektiva ključni događaji plana otkupljenja posljedično su rezultati odluka što ih je Bog objavio za svu vječnost, jer Bog ne može učiniti ništa novo, s karakteristikama novine, kad je cijeli plan otkupljenja već unaprijed predodređen Božjim vječnim predznanjem. Biblijska mjesta u kojima se spominju Nebo, nebesko Svetište i Kristova zastupnička služba na kraju se smatraju metaforama Božjih vječnih odluka spasenja.

Adventizam je usvojio drugačiji sustav mišljenja u kome Bog zapravo stupa u interakciju s čovječanstvom unutar vremena i prostora u različitim događajima povijesti spasenja. U tom sustavu Božje predviđanje budućih događaja samo opisuje ljudske odgovore i unaprijed ih ne propisuje. Ova važna razlika u filozofskim i teološkim pretpostavkama omogućila je Ellen G. White i drugim adventističkim piscima da sagledaju sve događaje plana spasenja, uključujući i pomirenje, kao linearan proces u koji je Bog stvarno uključen, a ne samo kao niz unaprijed određenih izdvojenih događaja oblikovanih u Božjem umu u Njegovoj vječnoj prošlosti. Dakle, za Ellen G. White, Nebo i njegovo Svetište prava su mjesta na kojima Krist vrši pravu zastupničku službu. Ta je razlika u teološkim i filozofskim pretpostavkama ključna za razumijevanje teologije pomirenja Ellen G. White.[40]

Središnje mjesto Biblije

Još jedna važna tema u spisima Ellen G. White jest Biblija, pisana Božja riječ. Tijekom godina njenim su spisima upućivane mnoge kritike u vezi s njenim stavovima o različitim biblijskim doktrinama i razinom autoriteta koji bismo im trebali pridavati; međutim, bez obzira na sve to, iz čitanja njenih spisa može se izvući s iskrenim zaključkom samo to da ona poznaje svoju Bibliju, i to da je iznimno dobro poznaje. Tema koja se ponavlja u njenim spisima jest i važnost koju je višeput pridavala Bibliji. Na kraju svoje prve knjige *A Sketch of the Christian Experience and Views of Ellen G. White* (1851) / hrv. *Prikaz kršćanskog iskustva i pogleda Ellen G. White*, napisala je: „Preporučujem ti, dragi čitatelju, Božju riječ kao pravilo tvoje vjere i prakse“ (EW,_78). Dok se čitaju njene knjige, naročito serijal Vjekovni sukob, očito je da je Ellen G. White voljela Bibliju i da je često o njoj razmišljala. Rijetko se nalazi stranica u njenim spisima koja ne sadrži nijedan tekst iz Svetog pisma, ili barem nagovještaj o njemu. Često su njeni spisi prepuni biblijskih formulacija ili analogija. Oni koji su znali za njene navike u održavanju zajednice s Bogom tvrde da je svakodnevno čitala svoju Bibliju. Otuda je razumljivo što je dala tome sljedstvene izjave o važnosti Biblije u kršćanskom životu i razmišljanju te o istaknutom mjestu Biblije koju bi ona trebala imati u određivanju vjere i prakse. Stavovi Ellen G. White o Bibliji spadaju u kontekst radikalne reformacije i restauratorizma, što smo već ranije primijetili.

Visoki ugled Svetog pisma koji je kod nje ono uživalo očevidan je u vjerovanju da je Biblija Božja riječ, iako je dana posredovanjem ljudskih autora i pisana jezikom koji nije nebeski. (1SM,_21). S tom pretpostavkom, poštovanje Božje riječi zahtijeva se od svih onih koji je čitaju ili slušaju. „U Bibliji se Božja volja otkriva Njegovoj djeci. Gdje god se čita, u krugu obitelji, školi ili crkvi, svi joj trebaju posvetiti tihu i pobožnu pažnju kao da je Bog doista prisutan i da im progovara.“ (5T, 84).

U uvodu knjige *The Great Controversy* napisala je ovu ključnu izjavu svoje vjere u Sveto pismo: „U svojoj Riječi Bog je ljudima povjerio znanje neophodno za spasenje. Sveto pismo treba prihvatiti kao autoritativno, nepogrešivo otkrivenje Njegove volje. Ono je mjerilo karaktera, otkrivač doktrina i test iskustva. 'Sve je pismo od Boga nadahnuto i korisno za poučavanje, za ukoravanje, za popravljanje, za poučavanje u pravdi; da bude savršen čovjek Božji, za svako dobro djelo pripravljen." (str. VII).

A propovjednicima koji su se spremali za okupljanje u Minneapolisu na Zasjedanju Generalne konferencije 1888. godine, tijekom žestoke rasprave o nekim pitanjima tumačenja Biblije, ona je jasno rekla: „Pažljivo pretražujte Sveto pismo da biste vidjeli što je istina. Istina ne može ništa izgubiti zbog pomnog istraživanja. Neka Božja riječ govori sama za sebe; neka bude sama svoj tumač. … Naši ljudi pojedinačno moraju detaljnije razumjeti biblijsku istinu, jer će sigurno biti pozvani pred savjete; bit će podvrgnuti kritici oštroumnih i kritički usmjerenih umova. Jedna je stvar pristati uz istinu, a druga, putem pomnog ispitivanja na zadatku proučavatelja Biblije, znati što je istina. … Mnogi, mnogi će biti izgubljeni jer nisu proučavali svoje Biblije na koljenima, uz usrdnu molitvu Bogu da ulazak Božje riječi osvijetli njihovo razumijevanje. … Riječ Božja veliki je detektor greške; vjerujemo da se sve mora njoj podrediti. Biblija mora biti naše mjerilo za svaku doktrinu i praksu. … Ne smijemo prihvatiti ničije mišljenje a da ga nismo prethodno usporedili sa Svetim pismom. Jer je u njemu božanski autoritet koji je vrhovni u pitanjima vjere. Riječ živog Boga treba odlučivati o svim borbama." (1888 Materials, 38-45).

Također, temeljno za razumijevanje pogleda Ellen G. White na Sveto pismo jest njegova razumljivost i jasnoća — njen koncept da jednostavne istine Biblije mogu razumjeti svi, bez obzira na obrazovanje ili porijeklo. „Shvaćam Bibliju baš onakvu kakva jest, kao nadahnutu Riječ. Vjerujem u ono što nam je priopćeno u cijeloj Bibliji. … Ljudi skromnih darova koji posjeduju samo ograničene sposobnosti i mogućnosti da postanu upućeni u Sveto pismo, nalaze u živim proročanstvima utjehu, vodstvo, savjet i plan spasenja jasni kao Sunčeva zraka. Nitko ne treba biti izgubljen zbog nedostatka znanja, osim ako je namjerno slijep. Zahvaljujemo Bogu što je Biblija pripremljena i za siromaha jednako kao i za učenog čovjeka. Pogodna je za sve uzraste i sve društvene slojeve." (Ms 16, 1888, u 1SM, 17, 18). Tijekom godina mnogi ljudi su tvrdili da, s obzirom da Ellen G. White nije bila obrazovana kao bibličar ili teolog, njeni se spisi trebaju uzimati prvenstveno kao materijal za unapređivanje osobne pobožnosti i da kao takvi nisu namijenjeni doktrinarnom i teološkom vođenju adventista. Iako se ništa ne može učiniti u vezi s nedostatkom teološke obuke kod Ellen G. White, ipak njeni spisi pokazuju dokaze da je imala teološke namjere kad ih je pisala. Njena poraba Biblije u spisima zasnovana je na njenoj posvećenosti Bibliji i njenom naglasku na značaju Pisma za naše živote. Otkrio sam da je koristila Bibliju na šest različitih načina.

Tipologija. U svojim spisima, ali prvenstveno u seriji Vjekovni sukob, Ellen G. White je komentirala biblijski izvještaj od nastanka grijeha na Nebu do njegovog konačnog iskorjenjivanja iz svemira nakon milenija. Također je primijenila značenje Svetog pisma na živote ljudi ili na Crkvu. Da bi to učinila, često je koristila tipologije kad je osobu ili događaj u Starom zavjetu shvaćala ili doživljavala kao figuru ili ilustraciju, odnosno tip nečega ili nekoga u Novom zavjetu ili u Crkvi. Na taj način ona je doživljavala Iliju i Mojsija kao tipove svetih ljudi koji žive na Zemlji ili su uskrsli prilikom Drugog Kristovog dolaska (PK, 227). Ona je također doživljavala Mojsija kao tip utjelovljenog Krista tijekom godina njegove službe (PP, 330).

Moralne pouke. Ellen G. White također je koristila Sveto pismo da satka moralne pouke za kršćane svog vremena. Izvlačila je moralne pouke iz događaja koji su se zbivali biblijskim ljudima i primijenila te lekcije na Crkvu. Njen izvještaj putem kazivanja o izraelskim neuspjesima u pustinji ispunjen je takvim moralnim primjenama. Pad Izraela u idolopoklonstvo u podnožju gore Sinaj dok je Mojsije na Gori primao upute od Boga, prepun je moralnih pouka za danas. „Koliko je često u naše vrijeme ljubav prema zadovoljstvu prikrivena 'obličjem pobožnosti'! Religija koja dopušta ljudima da se, dok poštuju obrede na bogoslužju, posvete sebičnom ili osjetilnom zadovoljstvu, ugodna je mnoštvu sada kao i u danima Izraela. I još ipak ima pokornih Arona, koji će, održavajući se na uzdignutim položajima u Crkvi, popuštati željama neposvećenih i tako ih ohrabrivati u grijehu." (PP, 317). Tužna zbivanja sa svećenicima Nadabom i Abihuom također su ispunjena moralnim poukama da odvrate kršćane od grijeha. (PP, 359-362).

Opis karaktera. Držeći u vidu sveobuhvatnu temu velike borbe u svojim spisima, Ellen G. White je shvatila da način na koji su se biblijske ličnosti povezivale s Bogom u toj borbi između dobra i zla ilustrira kako danas treba živjeti da bi se ostvarila pobjeda nad istim silama zla. Zbog toga je svoj narativ iz izvještaja o biblijskim ličnostima često ilustrirala pronicljivim skicama njihovih karaktera. U poglavlju „Životi velikih ljudi" u knjizi *Education* / hrv. *Odgoj* Ellen G. White je predstavila kratke opise karaktera Josipa, Daniela, Mojsija, Ilije i Pavla. Iz tog je poglavlja i ovaj često citirani ulomak: „Najveća je potreba svijeta potreba za ljudima — ljudima koji se neće ni kupiti ni prodati, ljudima koji su u dubini svoje duše istiniti i pošteni, ljudima koji se neće plašiti nazvati grijeh njegovim pravim imenom, ljudima čija je savjest vjerna dužnosti kao magnetna igla polu, ljudima koji će stajati za istinu makar se i nebo srušilo." (Str. 57).

Biblijske analogije i paralelizmi. Biblijske analogije i paralelizmi predstavljaju četvrti pristup Svetom pismu koji prakticira Ellen G. White. Često je povlačila paralele između različitih biblijskih izvještaja, događaja, ljudi ili tekstova i objašnjavala značenje neke usporedbe oslanjajući se na mnoge tekstove iz drugih dijelova Biblije. U povezivanju izvještaja i tekstova zamjećivala je osnovni sklad između svih biblijskih knjiga. Jedna od najočitijih razlika između njenih narativa o velikoj borbi u njenim ranim knjigama (*Spiritual Gifts* i *The Spirit of Prophecy*) i njenih kasnijih knjiga u seriji Sukob vjekova, jest njena poraba Svetog pisma. Kratkim i sažetim narativima u ranijim knjigama dodani su u kasnijim knjigama brojni ulomci iz Svetog pisma. Vremenom je Ellen White postala svjesnija potrebe da pokaže kako cijelo Sveto pismo govori o različitim temama kojima se bavi. U prvom poglavlju *The Desire of Ages*, u kojem objašnjava značenje Isusovog prvog dolaska, ona se poziva na više od 20 različitih tekstova Svetog pisma.

Duhovni rat. Još jedan oblik pristupa Svetom pismu u spisima Ellen G. White predstavlja tema duhovnog rata. U mnogim poglavljima svoje serije *Conflict of Ages* ona čitateljima predstavlja događaje „iza kulisa", razgovore između Krista i Sotone, ili između zlih anđela, ili kako Bog tumači i reagira na događaje. Taj pristup je opet usko povezan s njenim razumijevanjem velike borbe. Jedno od najboljih poglavlja koje ilustrira ovaj pristup jest „Sotonino neprijateljstvo protiv zakona" u *Patriarchs and Prophets* (str. 331-342), u kome ona opisuje kako je Sotona poveo novooslobođeni izraelski narod u otpad pod gorom Sinaj dok je Mojsije primao daljnja uputstva od Boga. To poglavlje predstavlja umetak u njen narativ; na trenutak zaustavlja svoj komentar biblijskog kazivanja kako bi prikazom duhovnog rata dala potpuniji uvid u zbivanja. Ona to isto čini u knjizi *The Desire of Ages* pišući o Isusovom rođenju u Betlehemu (str. 43-49) i Kristovoj smrti na Golgoti (str. 758-764).

Egzegeza. Posljednji pristup Svetom pismu koji je Ellen G. White koristila jest jednostavna *egzegeza. Iako nije bila akademski obrazovana za proučavanje Biblije, to je nije spriječilo da* pruži egzegetske ili teološke zaključke u svom tumačenju Svetog pisma. Ponekad je objašnjavala značenje pojedinih riječi, govorila o kontekstu i okolnostima nastanka nekog ulomka i pozivala se na druge tekstove kako bi rasvijetlila promatrani odjeljak. Knjige kao što su *Thoughts From the Mount of Blessing* / hrv. *Misli s Gore blaženstava* i *Christ's Object Lessons* / hrv. *Kristove usporedbe* same su po sebi biblijski komentari, u kojima je ona izložila značenje tekstova, kazivanja i narativa Svetog pisma. Ustvari, njena poraba tipologija, moralnih primjena teksta, skica likova i biblijskih analogija i paralelizama predstavljaju oblike biblijskih komentara što su ih koristili mnogi obrazovani bibličari. Međutim, mora se pažljivo primijetiti da, bilo da je to urađeno svjesno ili ne, njena objašnjenja biblijskog teksta ponekad izostavljaju druge nijanse ili značenja teksta i imaju sklonost da budu naglašenije pastoralna u svojim primjenama. I još više, u svojim komentarima Biblije, Ellen G. White nije vjerovala da ona predstavlja posljednju riječ u tumačenju biblijskog ulomka. Dobro poznate teološke rasprave u adventističkoj povijesti — kao što je značenje zakona u Poslanici Galaćanima, ili identitet deset rogova iz Daniela 7, ili večera i jutara iz Daniela 8, kad je bila potaknuta da pruži konačno tumačenje ovih biblijskih simbola — njeni odgovori pokazuju da je odbila biti konačni arbitar u biblijskom tumačenju.

Herbert Douglass je dobro rekao, kad je u pitanju poraba Svetog pisma od strane Ellen G. White, da „prostor koji ona posvećuje biblijskim događajima i osobama nije uvijek proporcionalan prostoru koji im je dan u Bibliji. Njen naglasak na određenim događajima ili osobama zavisi od toga kako ona vjeruje da ti događaji i osobe doprinose raspletu teme velike borbe."[41]

Naglasak Ellen White na Bibliji zasniva se na njenom uvjerenju da je Biblija, kao Božja riječ, sila koja preobražava živote onih koji je prihvaćaju. „Proučavanje Biblije oplemenit će svaku misao, svaki osjećaj i svaku težnju više od svakog drugog proučavanja. Ono donosi stabilnost namjera, strpljivost, hrabrost i čvrstinu; oplemenjuje karakter i posvećuje dušu. Ozbiljno, smjerno proučavanje Pisma, koje dovodi um onoga koji proučava u neposredan dodir s beskrajnim umom, dat će svijetu ljude snažnijeg i aktivnijeg uma i plemenitijih načela nego što bi ga moglo dati najtemeljitije proučavanje ljudske filozofije." (GC, 94).[42]

Drugi Kristov dolazak

U spisima Ellen White očite su tri druge teme, koje su i međusobno usko povezane. George Knight komentira da je za Ellen G. White: „Drugi dolazak središnja točka istine u Bibliji, to je vrhunac spasenja u Kristu, on obilježava početak kraja velike borbe između dobra i zla, on je vrhovni izraz Božje ljubavi, to je razlog objavljivanja poruka triju anđela i snažni poticaj za kršćanski život. Drugi dolazak nije ostavio bez utjecaja nijedan dio razmišljanja Ellen G. White."[43] Neke od najljepših i najnadahnutijih stranica Ellen G. White napisane su u vezi s događajima koji uokviruju Drugi Kristov dolazak i život otkupljenih na Novoj Zemlji. (EW, 285 -289; GC, 635-652).

Drugi Kristov dolazak zadobio je središnju važnost za Ellen White od vremena njenog millerit-skog iskustva obraćenja 1840-ih, a stvarnost blizine tog Dolaska dominirala je njenim životom i oblikovala njenu spisateljsku karijeru. „Istine iz proročanstava su međusobno povezane", napisala je Ellen G. White pastoru C. W. Irwinu 1902. godine, „i dok ih proučavamo, one čine prelijepi skup praktične kršćanske istine. Svaki naš govor jasno otkriva da čekamo, radimo i molimo se za

Dolazak Božjeg Sina. Njegov Dolazak je naša nada. Ta nada treba biti povezana sa svim našim riječima i djelima, sa svim našim druženjima i odnosima." (Lt 150, 1902, u Ev, 220).

Misao Ellen G. White o Drugom dolasku svakako spada u prevladavajuće raspoloženje očekivanja milenija tijekom devetnaestog stoljeća. Kao što je već rečeno, milenijalizam je oblikovao veliki dio američke društvene misli u njeno doba, tako da je takvo ozračje svakako utjecalo i na njenu teološku misao. Ali, poput W. Millerovog shvaćanja Drugog dolaska, premilenijalizam Ellen G. White bio je u oštroj suprotnosti s općim raspoloženjem postmilenijalističkih nadanja poučavanih u većini kršćanskih denominacija u to vrijeme. Ona je kategorički odbacila vjerovanje da će se Zemlja i sve ljudske društvene zajednice, kakve su postojale u njeno vrijeme, tako usavršiti i poboljšati da će na kraju biti spremne za Kristov dolazak. Naprotiv, vjerovala je da biblijska proročanstva o Drugom Kristovom dolasku upućuju na to da će Zemlja i svi njeni zli putevi biti potpuno uništeni Parusijom. Zemlja će biti očišćena razornom vatrom i čekati tijekom 1000 godina dok je Bog ne obnovi da postane vječno prebivalište Novog Jeruzalema i svih otkupljenih pripadnika ljudskog roda.

Scenarij događaja koji prethode Drugom Kristovom dolasku kod Ellen G. White odvija se putem niz koraka usko povezanih s objavljivanjem poruka triju anđela iz Otkrivenja 14. Bilo da to prepoznaju ili ne, svi pripadnici ljudskog roda, prema Ellen G. White, imaju ulogu u velikoj borbi između Krista i Sotone, tako da se veliki dio njenih spisa o Drugom dolasku bavi i načinom na koji se Božji narod priprema za taj značajni događaj.[44]

Ellen G. White je vjerovala da znaci Kristovog dolaska najavljuju skori povratak Spasitelja. „Isus je izjavio: 'I bit će znaci na suncu na Mjesecu i na zvijezdama, ljudima na zemlji tuga.' … Oni koji vide ove preteče Njegovog dolaska trebaju 'znati da je blizu, kod vrata'" (GC, 37, 38), i da se veliki događaji povijesti spasenja približavaju svom ispunjenju. Iako nikada nije dala detaljan raspored i kronologiju događaja, shvatila je da će se konačni događaji zemaljske povijesti ticati pitanja potpune i pune odanosti Božjeg naroda Božjem zakonu, koja će se izražavati u vjernoj poslušnosti suboti, i da će se završni događaji početi odvijati kada kršćanske nacije donesu zakone i počnu primjenjivati zakone o svetkovanju nedjelje. Takav ljudski zakon na kraju će primorati sva ljudska bića da donesu odluku u vezi s Božjim zakonom i Njegovom zapovijedi o suboti. Od onih koji se izjašnjavaju kao kršćani zahtijevat će se da zauzmu stav, a samo onima koji priznaju Božji subotnji dan bit će dano naročito izlijevanje i zapečaćenje Svetim Duhom i bit će sačuvani u vrijeme nevolje. Dok narodi pate od posljednjih sedam zala, Božji narod je zaštićen i vjerom pobjeđuje kako bi bio svjedok Drugog Kristovog dolaska. Oni koji su zaspali u Kristu uskrsavaju, a oni koji su živi preobražavaju se i dobivaju besmrtna tijela. Kristov povratak je istodobno i trenutak slavlja i pobjede za Božji narod i, s druge strane, Sud nad narodima koji su odbili priznati Božju volju za svoje živote. (vidi GC, 582-652).[45]

Poruke triju anđela i adventistička misija

U okviru ovog eshatološkog konteksta poruke triju anđela iz Otkrivenja 14 čine osnovu adventističkog identiteta i usredotočenosti na misiju. „Adventisti sedmog dana su u naročitom smislu postavljeni u svijetu kao stražari i svjetlonoše", napisala je Ellen G. White ranih 1900-tih. „Njima je povjerena posljednja opomena za svijet koji propada. Njih je obasjala predivna svjetlost iz Božje riječi. Dano im je djelo od najsvečanijeg značaja — objavljivanje prve, druge i treće anđeoske poruke. Nema drugog djela tolikog značaja. Oni ne smiju dopustiti da bilo što drugo privuče njihovu

pažnju. Najsvečanije istine koje su ikada povjerene smrtnicima dane su nam da ih objavimo svijetu. Objavljivanje ovih istina treba biti naš posao. Svijet treba biti upozoren, a Božji narod treba biti vjeran povjerenju koje mu je ukazano." (9T, 19).

Kao što Ellen G. White tako iskreno objašnjava u ovom ulomku, poruka triju anđela iz Otkrivenja 14, 6-13 središnja je jezgra identiteta adventista sedmog dana. Upravo tu oni primaju osjećaj božanskog poziva da budu svjetski proročki glas u posljednjem vremenu. Njihova teologija tumači ove sukobe između dobra i zla, između Božjeg vjernog naroda i sila zla u svijetu, kao rezultat Sotonine mržnje prema Božjem zakonu i istini kako se nalaze u Svetom pismu. Poruke triju anđela imaju cilj skrenuti pažnju svih stanovnika Zemlje, i kršćana i nekršćana, na ono što Bog smatra važnim u pripremi za Drugi Kristov dolazak. Detaljniji izvještaj Ellen G. White o namjeri i ispunjavanju svake poruke nalazi se u knjizi *The Great Controversy* / hrv. *Velika borba*.

Predstavljen slikom anđela koji leti posred neba prvi glasnik objavljuje vječno evanđelje svakom plemenu, jeziku, koljenu i narodu na zemlji. Taj anđeo predstavlja skupinu ljudi koje Bog poziva da cijeelom svijetu objave Njegovo vječno evanđelje. To je eshatološko ispunjenje Isusovog velikog naloga (Matej 28,19, 20). Ova prva poruka sadrži tri dijela: poziv ljudima da se boje Boga, da dolazi čas Božjeg suda i poziv da se poklone Bogu Stvoritelju i obožavaju ga.

Ellen G. White je shvatila da se poruka prvog anđela odnosi na milleritski pokret 1830-ih i 1840-ih i da se nakon toga nastavlja objavljivanjem poruke o skorom Kristovom povratku. William Miller i njegovi suradnici pokrenuli su objavljivanje poruka triju anđela u posljednje vrijeme svojim proučavanjem proročanstava iz knjige Daniel i predviđanjem da će se Drugi Kristov dolazak dogoditi oko 1843. godine. Objavljivanje ovih proročanstava i očekivanog skorog Kristovog povratka podiglo je svijest ljudi o vremenu kraja i Božjem sudu nad svijetom i izazvalo „veliko religijsko probuđenje" „predskazano u proročanstvu prve anđeoske poruke iz Otkrivenja 14". (GC, 355). To se probuđenje nije dogodilo samo u Sjevernoj Americi već se osjetilo i u drugim dijelovima svijeta (*ibid.,* 357-370).

I dok prvi anđeo objavljuje poruku dobrih vijesti upućenih svim stanovnicima Zemlje, drugi i treći anđeo šalju poruke upozorenja. Drugi anđeo ide za prvim s porukom presude: „Pade, pade Babilon" (Otkrivenje 14, 8). U svom etimološkom značenju Babilon obilježava zbrku i, u svom širem tumačenju, ovaj se koncept odnosi na vjersku konfuziju i otpadništvo. Njegovo je proglašenje poziv da se odbace ili poreknu lažna vjerovanja – naročito ona nebiblijska vjerovanja koja su se uvukla u Crkve od ranih godina kršćanstva (GC, 49-60). Za Ellen G. White upozorenje anđela suprotstavlja Božju vječnu poruku evanđelja lažnim, krivotvorenim i otpadničkim vjerovanjima u vrijeme Drugog dolaska. Doći će dan kada će se lažne religije prikazati kao taština - kakve doista i jesu - koje vode u uništenje prije nego u život. Prema Ellen G. White, ova se poruka prvi put propovijedala u ljeto 1843. godine za vrijeme milleritskog pokreta i nastavlja se otada. Ona zaključuje da su kršćanske protestantske denominacije odbijajući „poruku prvog anđela [tijekom milleritskog pokreta], odbacile i sredstva koja im je Nebo osiguralo kako bi se preporodile". (*ibid.,* 380).

Za Ellen G. White Babilon, iz knjige Otkrivenje simboličan je prikaz rimokatolicizma i svih protestantskih crkava i vjerskih organizacija „koje se drže njenih doktrina i tradicija, i slijede njen primjer žrtvovanja istine i Božjeg odobrenja, kako bi sklopile nezakoniti savez sa svijetom" (*ibid.,* 382, 383). Međutim, pad Babilona, iako je započeo 1843. godine, kada su Crkve odbile prihvatiti poruku prvog anđela, još nije potpun, a „savršeno ispunjenje Otkrivenja 14, 8 očekuje se tek u budućnosti". (*ibid.,* 390). Pad Babilona je progresivan, jer se kršćanske Crkve, odbijajući ispraviti

svoja pogrešna vjerovanja i prakse, sve više ujedinjuju s grješnim načelima svijeta. U međuvremenu, međutim, White priznaje da se „veliko tijelo Kristovih pravih sljedbenika još uvijek nalazi u zajednici s njima". (*ibid.,* 390).[46]

Prve su dvije poruke kulminirale u treću. Prema Georgu Knightu, „adventizam sedmog dana u trećoj je poruci pronašao svoje poslanstvo i jedinstveni identitet".[47] Poruka trećeg anđela ukazuje na konačni obračun između dobra i zla u vrijeme Drugog dolaska. Ellen G. White tu je poruku shvatila kao naznaku konačnog kraja onih koji su odbacili istinu i dopustili da budu prevareni od Zvijeri i njene ikone i koji su primili njen žig. Ovo je strašna poruka, najjače upozorenje, ali njena je namjera također navesti ljude da iskuse vječno evanđelje opisano u prvoj poruci.

U poruci trećeg anđela sve tri poruke nalaze svoj prirodni kraj. Upozorenje da se izbjegava žig Zvijeri prihvaćeno je kad se kršćani „boje Boga" u smislu poštovanja Njegove volje i zapovijedi danih cijelom čovječanstvu, kad pripremaju svoja srca i svoje živote za Božji sud, kad dragovoljno obožavaju Boga kao Tvorca i kad odbacuju Babilon i njegova učenja.

Na kraju treće anđeoske poruke, narod Božji jasno se prepoznaje nasuprot onima koji primaju žig Zvijeri: „Ovdje je trpljenje svetih koji drže zapovijedi Božje i vjeru Isusovu." (Otkrivenje 14, 12). Prema Ellen White, ova dva identifikacijska obilježja ključni su pokazatelji Božjeg naroda posljednjeg vremena.

Daleko od toga da bude sredstvo za postizanje spasenja, jer se ono prima samo blagodaću po vjeri u Krista, poslušnost Božjim zapovijedima naš je odgovor na Njegovu ljubav i otkupljenje. Zbog toga pravi strah od Boga podrazumeva potpunu posvećenost Njegove djece dobrovoljnom poštovanju zapovijedi. „Da bi bili spremni za sud, neophodno je da ljudi drže Božji zakon. Taj će zakon biti mjerilo karaktera na sudu." (*ibid.,* 436).

Ellen G. White je vidjela blisku vezu između poziva prvog anđela na obožavanje Boga Stvoritelja i identiteta Božjeg naroda posljednjeg vremena kao čuvara zapovijedi. Prva anđeoska poruka upozorava da se svi ljudi na zemlji trebaju klanjati Bogu, Stvoritelju: „Poklonite se Onome koji je stvorio nebo i zemlju i more i izvore vodene." (Otkrivenje 14,7). Značajno je da ovaj poziv citira četvrtu zapovijed Dekaloga u knjizi Izlazak 20,11., jedinu zapovijed u kojoj Bog opisuje tko je On. Ellen G. White tu je poruku prvog anđela shvatila kao poziv cijelom čovječanstvu da obožava jedinog pravog Boga na Njegov dan obožavanja, subotu stvaranja, danu čovječanstvu (a ne samo židovskom narodu) kao spomen na Božje stvaranje i ljubav. Subota je dobra vijest koja nam govori o stvaranju i ponovnom stvaranju, o našim korijenima i sudbini. Ukupna veza između ljubavi prema Bogu, poslušnosti Njegovim zapovijedima i objavljivanju Njegovog suda oslikava sveobuhvatnu poruku potpune posvećenosti Bogu od strane stanovnika Zemlje. Ova poruka je stoga hitan poziv cijelom čovečanstvu da upozna Boga kao Boga vječnog evanđelja i da mu se klanja u Njegov dan, u subotu. „Da su svi ljudi nastavili svetkovati subotu, misli čovjeka i njegova ljubav bili bi usmjereni prema Stvoritelju kao objektu poštovanja i obožavanja, i nikada ne bi bilo idolopoklonika, ni ateista ni nevjernika. Svetkovavanje subote je znak odanosti pravom Bogu. … Iz toga proistječe da će poruka koja poziva ljude da obožavaju Boga i drže Njegove zapovijedi, posebno tražiti od njih da drže četvrtu zapovijed." (*ibid.,* 438).

Božji narod na kraju vremena prepoznaje se i kao onaj koji ima vjeru u Isusa. Prema Ellen G. White taj se znak prepoznavanja odnosi na povjerenje u Isusa kao Spasitelja koji prašta grijehe (Ms 24, 1888 u 1888 Materials, 217) i vjerovanje u Isusova učenja koja se nalaze u Bibliji (1Bio, 404). Budući da se objavljivanje poruke trećeg anđela poklapa s početkom Božjeg suda, ovaj sud,

koji je već započeo na Nebu prije Drugog Kristovog dolaska ima cilj identificirati pravi i iskreni Božji narod. Kristova služba u nebeskom Svetištu ključna je u ovom vremenu kraja dok se Božji narod prepoznaje i priprema primanjem Božjeg pečata, za razliku od onih koji primaju žig Zvijeri.

Za Ellen G. White, poruke triju anđela u srcu su identiteta i misije adventista sedmog dana. Ona je na Crkvu adventista sedmog dana gledala kao na mnogo više od još jedne denominacije unutar kršćanstva. Umjesto toga, adventizam je pokret posljednjeg vremena koji objavljuje Božju poruku za posljednje dane. Njihov osjećaj za misiju preuzet je iz ovih proročanstava Svetog pisma. Taj snažni osjećaj proročkog identiteta pokreće tu relativno malu skupinu kršćana da s vječnim evanđeljem dopru do svijeta koji izgubljen umire bez znanja o spasenju u Isusu i o Njegovoj volji. Ellen G. White je višeput poučavala da je „[poruka trećeg anđela] posljednja poruka" za svijet koji će uskoro biti uništen. „Nema više [poruka] koje još trebaju uslijediti, nema više poziva da se primi milost nakon što ova poruka završi svoje djelo." (5T, 206, 207). „Kad je Krist ušao u najsvetije mjesto nebeskog Svetišta da izvrši završno djelo otkupljenja, On je svojim slugama predao posljednju poruku milosti koja će se dati svijetu. Takvo je upozorenje trećeg anđela iz Otkrivenja 14. Odmah nakon njegovog objavljivanja, prorok je vidio Sina čovječjeg kako dolazi u slavi da požnje žetvu sa zemlje." (SR, 379).

Lako je vidjeti kako su opsežni spisi Ellen G. White o spasenju, Božjem zakonu, suboti, velikoj borbi i drugim temama povezani s porukom trećeg anđela. Ali ono što se često zanemaruje jest da su njeni spisi o odgoju, zdravstvu, izdavaštvu i službi evanđelja također povezani s porukom trećeg anđela. Svrha adventističkog odgoja je da obuči mlade ljude širiti poruku trećeg anđela. Adventistička je zdravstvena poruka da se ljudima osigura bolje zdravlje kako bi mogli primjerenije propovijedati ovu poruku. Zdravstvene su ustanove svjedoci istinitosti poruka trojice anđela. Službe izdavaštva i evanđelja trebaju proširiti ovu posljednju poruku svijetu koji umire.[48]

Praktično kršćanstvo i razvoj kršćanskog karaktera

Još jedna ključna tema u spisima Ellen G. White, i u kontekstu njenog razumijevanja Drugog Kristovog dolaska i poruka trojice anđela, jest njen naglasak na praktičnom kršćanstvu i razvoju kršćanskog karaktera. U knjizi *Testimonies for the Church*, vol. 9 / *Svjedočanstva za Crkvu,* sv. 9, objavljenoj 1909., posvetila je jedno poglavlje ulozi koju kršćani moraju imati u posljednjim satima zemaljske povijesti. „Ne samo propovijedanjem istine... trebamo svjedočiti za Boga", tvrdila je ona. „Podsjetimo se da je život sličan Kristu najmoćniji dokaz koji se može iznijeti u korist kršćanstvu, i da loš kršćanski karakter čini više štete svijetu od karaktera svjetovnih ljudi. … Bog se želi proslaviti u svom narodu pred svijetom. On očekuje da ga oni koji nose Kristovo ime predstavljaju u mislima, riječima i djelima." (str. 21). U drugim ulomcima ovog poglavlja ona je naglasila koliko je važan primjer nečijeg života kao odraz života Kristovog. „Oni koji su krštenjem pogrebeni s Kristom trebaju ustati u novi život, dajući živi primjer Kristovog života. Na nas je stavljena sveta odgovornost." (str. 20). „Muškarci i žene mogu živjeti životom kojim je Krist živio na ovom svijetu pomoću Njegove sile i primajući Njegove pouke." (str. 22). „Oni koji vole Isusa sve će u svom životu dovesti u sklad s Njegovom voljom." (str. 23).

Mjerila kršćanskog života za Ellen G. White uvijek su bila visoka i ponekad su se činila zahtjevnim, ali su uvijek bila postavljena u kontekst Božje milosti i sile za takav život. „Bog u ovom trenutku zahtijeva upravo ono što je tražio od svetog para u Edenu — savršenu poslušnost Njegovim zahtjevima", rekla je ona adventistima u Švedskoj tijekom posjeta 1886. godine. „Njegov zakon

ostaje isti u svim vremenima. Veliko mjerilo pravednosti predstavljeno u Starom zavjetu nije sniženo u Novom. Nije djelo evanđelja da oslabi zahtjeve Božjeg svetog zakona, već da povede ljude tamo gdje mogu držati njegove propise." (FW, 52).

Ali ovo mjerilo pravednosti i savršenstva može se postići samo vjerom u Božju milost. „Vjerom možemo uskladiti svoje živote s mjerilom pravednosti," zapisala je 1890. godine, „jer možemo sebi prisvojiti Kristovu pravednost." (*ibid.*, 97). „Vjera i djela idu ruku pod ruku", rekla je ona u Švicarskoj 1885. godine. „Oboje djeluje skladno u djelu pobjeđivanja. Djela bez vjere su mrtva, a i vjera bez djela je mrtva. Djela nas nikada neće spasiti; Kristove će zasluge djelovati u našu korist. Vjerom u Njega, Krist će učiniti sve naše nesavršene napore prihvatljivim Bogu. Vjera koja se traži da je imamo nije vjera koja ne čini ništa; spasonosna vjera je ona koja djeluje u ljubavi i čisti dušu." (*ibid.*, 48, 49).

Prema Ellen G. White svakodnevni život kršćanina je onaj koji je predan Božjoj volji i posvećen vjernoj poslušnosti Njegovim zapovijedima. „Čista, živa religija nalazi se u poslušnosti svakoj riječi koja izlazi iz Božjih usta." (*ibid.,* 89). Dakle, kršćanstvo utječe na svaki dio čovjekovog života. Pravo kršćanstvo nije nešto što dotiče ljude samo kad su u crkvi – ono preobražava ljude iznutra prema vanjštini.

Prema Ellen G. White u kršćanskom životu sve je važno. Svaka odluka koju kršćanin donese može imati utjecaj na njegov duhovni život ili na život nekog drugog. Jedna mala odluka može učiniti veliku razliku pred ispitom vječnosti. Dakle, Ellen G. White je obrađivala mnoge teške teme, a njeni savjeti ponekad izgledaju strogi i zahtjevni. Zalagala se za napuštanje štetnih navika i razornog načina odnosa prema drugima; savjetovala je odbacivanje aktivnosti i stavova koji ne uzdižu nečiji duhovni život. Preporučivala je životni stil svakodnevnog proučavanja Biblije i molitve, kao i prednosti dobrih zdravstvenih navika. Za nju kršćanstvo mijenja srce, a ta unutarnja promjena, ako je iskrena, prenosi se na svaki aspekt života: obiteljske odnose, školu, posao i rekreaciju.

Ono što je najvažnije u spisima Ellen G. White o praktičnom kršćanstvu jest da se štetne, grešne, neugodne navike i način života zamijene načinom života kojim je Isus živio. Isus je kršćanima primjer koji treba slijediti. Ona je vjerovala da ono što Isus najviše želi ostvariti jest da ostvaruje svoj život u srcima kršćana, i da će oni koji vjeruju u Njega odbaciti egocentričan život Sotoninog kraljevstva zato da bi s ljubavlju služili Bogu i bližnjima. Isus je došao na Zemlju ne samo da umre za nas već da nam „dâ primjer poslušnosti". „Krist je otkrio karakter suprotan karakteru Sotone." (DA, 24, 25).

U kontekstu pripreme za kraj vremena Ellen G. White je zagovarala pozitivnu i istinsku duhovnost u kojoj sličnost Kristu postaje karakter Božje djece. „Krist sa čežnjom očekuje da bude prikazan u svojoj Crkvi. Kad Kristov karakter bude savršeno obnovljen u Njegovom narodu, tada će On doći da svoje pripadnike uzme kao svoje." (COL, 69). Ta je pouka ugrađena u njenu napomenu uz prispodobu o sijaču (Marko 4, 26-29) i načinu na koji sjeme izraste u zrelu biljku. Ellen G. White napominje kako Bog želi vidjeti da su nam životi posvećeni. „Posvećenje je djelo cijeloga života", prokomentirala je. (*ibid.*, 65). Ovaj je napredak rasta spor, tih i neprimjetan, ali kontinuiran i progresivan. Surađujući s božanskim sredstvima, držeći „svoj um usmjeren ka Kristu", „stalnim oslanjanjem na Krista kao našeg osobnog Spasitelja, u svemu ćemo rasti u Njemu". (*ibid.,* 67). „Krist traži da se Njegov oblik ugradi u ljudsko srce." „Cilj kršćanskog života jest donošenje roda — obnavljanje Kristovog karaktera u vjerniku, da bi se mogao obnoviti i u drugima." (*ibid.,*

67). Kao što je Spasitelj zaboravio na sebe pomažući drugima; kao što je On nosio teret drugih i radio za druge s „nesebičnom ljubavlju", tako i mi trebamo odsjajivati sličnost s Njim (*ibid.*, 68). „Na taj način savršeno reproducirati Kristov karakter znači pustiti mu da živi svoju ljubav u našim svakodnevnim životima", komentira Knight.[49]

„Kao što je ljubav središnja Božja osobina i presudno važno pitanje u velikoj borbi," objašnjava Knight, „ona je isto tako i u žarištu onoga što znači razviti karakter sličan Kristovom koji nalazi svoj izraz u praktičnim zadaćama svakodnevnog života."[50] „Gdje god je ostvareno sjedinjenje s Kristom, tu je i ljubav. Kakve god druge plodove mogli donositi, ako nedostaje ljubav, oni ništa ne znače. Ljubav prema Bogu i bližnjima sama je suština naše religije. Nitko ne može voljeti Krista a da ne voli Njegovu djecu. Kad smo sjedinjeni s Kristom, imamo Kristov um. Čistota i ljubav sijaju u karakteru, krotkost i istina kontroliraju život. Sam se izraz lica mijenja. Krist koji boravi u duši ima preobražavajuću silu, a vanjski prizor svjedoči o miru i radosti koji vladaju unutra." (1SM, 337).

Zaključak

S ovim mislima došli smo do punog kruga u našoj raspravi o teološkim temama u spisima Ellen G. White. Ključno pitanje u velikoj borbi između dobra i zla jest Božji karakter: kako je Isus došao prikazati taj karakter ljubavi u svom životu i kako se On može prikazati u životu svakog vjernika danas. Svrha praktičnog kršćanstva i razvoja kršćanskog karaktera jest odsjajivanje Božje ljubavi prema drugima. „Posljednja zraka svjetlosti milosti, posljednja poruka milosti koja će se objaviti svijetu, predstavlja otkrivenje Njegovog karaktera punog ljubavi. Božja djeca trebaju objavljivati Njegovu slavu. U svom životu i karakteru trebaju pokazati što je Božja milost učinila za njih. Svjetlost Sunca pravde treba se pokazati u dobrim djelima — riječima istine i djelima svetosti." (COL, 415, 416).

Ove teme u spisima Ellen G. White integriraju njenu misao u logičan, teološki sustav vjerovanja. Ljubav Božja; velika borba između dobra i zla; razlozi za Isusovo utjelovljenje, smrt i službu; središnje mjesto Biblije; Drugi Kristov dolazak; poruke triju anđela i njihov utjecaj na adventistički identitet i misiju; i razvoj karaktera nalik Kristu - sve su to teme koje integriraju njene spise u kohezivnu cjelinu. Kakve god primjedbe kritičari iznosili protiv njenih spisa i njene službe, Ellen G. White je tijekom svog života uspjela predstaviti i artikulirati sustav vjerovanja koji je jednako sveobuhvatan i izvanredan kao što su to sustavi Johna Calvina ili Johna Wesleya. Ipak, izvan adventističkog kruga poklonjeno joj je malo pažnje.

Unutar tog kruga mnogo bi se još više moglo reći o spisima Ellen G. White. Ali zaključit ću izjavom A. G. Daniellsa koju sam spomenuo na početku ovog članka.

„Možda nismo dovoljno mudri da sa sigurnošću kažemo koji je dio životnog djela gospođe White bio od najveće vrijednosti za svijet, ali čini se da bi se veliki obujam biblijske literature koji je ostavila pokazao kao najveći doprinos ljudskom rodu. Broj njenih knjiga obuhvaća više od dvadeset svezaka [toliko ih je bilo u vrijeme njene smrti, 1915. – a danas je na engleskom dostupno više od stotinu naslova]. Neke su od njih prevedene na mnoge jezike u različitim dijelovima svijeta. Dosad su dostigle nakladu od više od dva milijuna primjeraka, i još na tisuće njih izlaze u javnost.

Dok istražujemo cijelo polje evanđeoske istine – čovjekovog odnosa prema svom Gospodu i bližnjima – mora se prepoznati da je gospođa White, u svom cjelokupnom učenju, dala ovim velikim osnovama pozitivnu, konstruktivnu potporu. Ona je dotakla čovječanstvo u svakoj životnoj točki njegovih potreba i uzdigla ga na višu razinu." (u LS, 475).

[1] Serijal Ellen G. White Vjekovni sukob sastoji se od pet knjiga u kojima ona komentira biblijski narativ i povijesne događaje u vezi sa svemirskim sukobom između dobra i zla, između Krista i Sotone, od vremena Luciferovog pada na Nebu do ponovnog obnovljenja Zemlje na kraju vremena. Serija obuhvaća ove knjige: *Patriarchs and Prophets* (objavljena 1890.), koja pokriva vremenski period od pada Lucifera na Nebu do kraja vladavine kralja Davida; *Prophets and Kings* (objavljena posthumno 1917.), koja pokriva ostatak starozavjetnog razdoblja od vladavine kralja Salomona do vremena proroka Malahije; *The Desire of Ages* (1898), o Kristovom životu; *The Acts of the Apostles* (1911), u kojoj se iznosi povijest rane Crkve; i *The Great Controversy* (1884, 1888, 1911), koja pokriva razdoblje povijesti Crkve od razorenja Jeruzalema do ponovnog stvaranja Zemlje nakon milenija. Iako tehnički nisu dio tog serijala, dvije bi druge knjige mogle biti uključene pošto su pripremljene u vezi s objavljivanjem *The Desire of Ages*. To su*: Thoughts From the Mount of Blessings* (1896), o Isusovom učenju u Propovijedi na Gori (Matej 5-7); i *Christ's Object Lessons* (1900), o Isusovim prispodobama. Dvije druge dobro poznate knjige o evanđelju i Isusovoj službi također zaslužuju spomen: *Steps to Christ* (1892) i *The Ministry of Healing* (1905). Čitatelj će naći detaljnije obavijesti o svakoj od ovih knjiga i njihovom povijesnom i literarnom razvoju u tematskom dijelu ove enciklopedije i u općem članku o spisima Ellen G. White.

[2] George R. Knight, *A Search for Identity: The Development of Seventh-day Adventist Beliefs* (RHPA, 2000), str. 27.

[3] Vidi Knight, str. 29-37.

[4] Knjiga Ellen G. White *The Great Controversy* (izdanje iz 1888.) objavljena je samo četiri godine nakon četvrtog sveska *The Spirit of Prophecy* (1884), koji je također pokrivao razdoblje kršćanske povijesti od razorenja Jeruzalema do Nove Zemlje. Između pisanja dviju knjiga provela je dvije godine u Europi i odlučila dodati što više materijala u sadržaj knjige iz 1884. godine kako bi bila privlačnija ljudima izvan Crkve. (Lt 57, 1911). Dodana su mnoga poglavlja o protestantskoj reformaciji i drugim pokretima.

[5] Knjige Ellen G. White koje najviše odražavaju njeno wesleyevsko metodističko razumijevanje plana spasenja jesu njeni klasici *Steps to Christ* i *The Desire of Ages*. Knjiga *Christ's Object Lessons* još je jedan dobar primjer njene arminijanske teologije zajedno a kompilacijom propovijedi u knjizi *Faith and Works*. Woodrow W. Whiden uključuje uvodno poglavlje o ranom metodističkom iskustvu Ellen G. White u svoju knjigu *Ellen White on Salvation* (RHPA, 1995), str. 15-22.

[6] Za sažeti rezime teoloških paralela između adventizma i wesleyevskog metodizma, vidi Russell L. Staplesov članak "Adventism" u *The Variety of American Evangelicalism,* ur. Donald W. Dayton i Robert K. Johnston (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1991), str. 57-71.

[7] Knjiga *Faith and Works* kompilacija je propovijedi i članaka Ellen G. White u kojima se nalaze neki od najboljih komentara što ih je dala o planu spasenja, Božjoj milosti, vjeri i djelima. Ove izjave dane su najvećim dijelom između 1881. i 1895. godine, ključnih godina u adventističkoj teologiji tijekom kojih je mnogo vremena potrošeno na raspravu o konceptima opravdanja vjerom i ulozi poslušnosti i djela u spasenju. Osvrnut ću se na mnoge od ovih propovijedi i članaka u ovom dijelu o Wesleyevskom metodizmu.

[8] Propovijed Johna Wesleya „Put spasenja iz Svetog pisma" obuhvaća ulomak o preventivnoj milosti i univerzalnom Božjem djelovanju na ljudska srca.

[9] Wesley je naglasio da se spasenje u životu čovjeka prima po vjeri. Blagoslov spasenja je prije svega dar Božje milosti. Na početku svoje propovijedi „Spasenje vjerom" Wesley kaže: „Milost je izvor, vjera uvjet spasenja." Čovjek se spašava raspoloženjem srca, sklonom Kristu. Da bi se spasio, čovjek mora priznati „neophodnost i zasluge Njegove smrti i moć Njegovog uskrsnuća".

[10] U svojoj propovijedi „Put spasenja iz Svetog pisma" John Wesley kaže da je „opravdanje druga riječ za pomilovanje. To je oproštenje svih naših grijeha; i, ono što se pritom nužno podrazumijeva, naša prihvaćenost pred Bogom."

[11] Također u svojoj propovijedi „Put spasenja iz Svetog pisma" Wesley objašnjava da je „opravdanje druga riječ za pomilovanje" i našu „prihvaćenost od Boga". U trenutku kad se osoba opravdava, „u tom trenutku počinje posvećenje". „Od vremena našeg ponovnog rođenja počinje postupno djelo posvećenja."

[12] U svojoj propovijedi „Put spasenja iz Svetog pisma" Wesley definira savršenstvo kao „savršenu ljubav". „To je ljubav koja isključuje grijeh, ljubav ispunjava srce, preuzima sav kapacitet duše."

[13] Za rezime misli Ellen White o savršenstvu vidi: Whidden, str. 119-156.285.

[14] George R. Knight, *Meeting Ellen White: A Fresh Look at Her Life, Writings, and Major Themes* (RHPA, 1996), str. 126.

[15] Whidden, str. 119.

[16] *Signs of the Times,* Mar. 15, 1841.

[17] William Miller, *William Miller's Apology and Defense* (Boston: J. V. Himes, 1845), str. 12.

[18] *Signs of the Times,* Mar. 15, 1841.

[19] Millerova pravila tumačenja mogu se naći u Silvester Blis (Sylvester Bliss), *Memoirs of William Miller* (Boston: Joshua V. Himes, 1853), str. 70-72, i u P. Gerard Damsteegt, *Foundations of the Seventh-day Adven-*

tist Message and Mission (Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press, 1977), str. 299, 300.

[20] Čak do danas adventisti više vole visoko intelektualno proučavanje Biblije od emocionalnog ili iskustvenog znanja. Knight, *A Search for Identity,* str. 34.

[21] Na ovu školu mišljenja također je utjecala rana znanstvena metoda Francisa Bakona. Vidi James C. Livingston, *Modern Christian Thought: The Enlightenment and the Nineteenth Century,* 2nd ed. (Upper Saddle River, N.J.: Prentice-Hall, 1997), vol. 1, str. 303, 304; i D.F. Kelly, "Scottish Realism," u Walter A. Elwell, ed., *Evangelical Dictionary of Theology* (Grand Rapids: Baker Book House, 1984), str. 990, 991.

[22] Knight, *A Search for Identity,* str. 3.

[23] Isto. Zanimljivo je primijetiti da se pad deizma u američkom životu i uspon adventizma također dogodio u razdoblju američke povijesti kad su raniji osnivači nacije, koji su svi bili dobro obrazovani deisti, bili zamijenjeni novom generacijom ljudi koji su samouki, kao npr. Andrew Jackson (predsjednik između 1829. i 1837.). Jacksonova era je karakteristična po njegovim poticajima da ljudi razmišljanjem sami proučavaju i donose vlastite zaključke u pitanjima doktrine i religijskog života.

[24] Kasnije te godine također je prekorila Johna Harveya Kellogga, predstojnika Battle Creek Sanitariuma i utjecajnog liječnika, koji je svojim čitateljima preporučio iste dvije knjige (Lt 6, 1886, u 6MR, 256-260). U članku u *Review and Heraldu,* objavljenom iste te godine, suprotstavljajući se Canrightovom utjecaju, nedvosmisleno je izjavila: „Naša mladež i djeca, pa čak i oni zrelih godina, trebali bi čvrsto obećati da će se uzdržavati od upuštanja u čitanje fascinantnih romana i senzacionalnih književnih djela ovog vremena. Takva djela zavode maštu i ispunjavaju um takvom količinom otpada da nema mjesta za čuvanje svetih objava proroka i apostola, koji su pisali pokretani Svetim Duhom." (RH, 9. studenog 1886). Zanimljivo je da je kasnije u svom životu White svojim čitateljima preporučila knjigu Johna Bunyana *Pilgrim's Progress* / hrv. *Hodočasnikov put* (RH, 30. svibnja 1912).

[25] Za više informacija o povijesnom kontekstu milenijalizma u vrijeme Ellen White, vidi George R. Knight, *Ellen White's World* (RHPA, 1998), str. 13-18, 85-90.

[26] Whitney R. Cross, *The Burned-over District: The Social and Intellectual History of Enthusiastc Religion in Western New York, 1800-1850* (Ithica, N.Y.: Cornell University Press, 1950), str. 291.

[27] Citirano u Edwin S. Gaustad, *A Religious History of America* (New York: Harper and Row, 1966), str. 151.

[28] Ernest R. Sandeen, *The Roots of Fundamentalism: British and American Millenarianism, 1800-1930* (Chicago: University of Chicago Press, 1970), str. 42.

[29] Cross, str. 320. Cross također objašnjava da su „svi protestanti očekivali neki veliki događaj oko 1843. godine, a nijedan kritičar sa strane službenih Crkava tog vremena nije postavio bilo kakvo ozbiljno pitanje o osnovnim načelima Millerovih proračuna". (str. 321). Ruth Doan je također komentirala da su „Milleriti po svom porijeklu bili dobri evangelički američki protestanti". (Ruth Doan, *The Miller Heresy, Millennialism, and American Culture* [Philadelphia: Temple Universiti Press, 1987], str. 215). Mnoge studije u poslednja četiri desetljeća pokazale su da je sličnost millerizma s drugim denominacijama bila i uzrok tenzija s njima. Te studije naglašavaju kako je millerizam svakako bio pokret unutar popularnog trenda k milenijskoj groznici, revivalizmu i evangelističkom etosu koji se razvijao na objema stranama Atlantika u prvoj polovici devetnaestog stoljeća. Crossova knjiga *Burned-over District* i knjiga Davida L. Rovea *Thunder and Trumpets: Millerites and Dissenting Religion in Upstate New York, 1800-1850* (Chico, Calif.: Scholars Press, 1985) opisuju društvene i vjerske uvjete u području zapadnog New Yorka koji su pomogli nastanku millerizma. Druge studije kao što su Sandeenova *The Roots of Fundamentalism*; J.F.C. Harisonova *The Second Coming: Popular Millenarianism*, 1780-1850 (London: Routledge i Kegan Paul, 1979); i Richard Cavardinov*: Transatlantic Revivalism: Popular Evangelicalism in Britain and America, 1790-1865* (Westport, Conn.: Greenwood Press, 1978) opisuju religijske i društvene sličnosti među zemljama engleskog govornog područja tijekom početka millerizma.

[30] Jedan nedavni izvještaj o odnosu između načina života adventista sedmog dana i dugovječnosti je članak Dan Buetnera „Tajne dugog života", National Geographic 208, br. 5 (studeni 2005): 2-27.

[31] Knight, *Meeting Ellen White,* str. 109.

[32] *Ibid.,* str. 109, 110.

[33] Herbert E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), str. 256, 257. Vidi također Joseph Battistone, *The Great Controversy Theme in E. G. White Writings* (Berrien Springs, Mich.: Andrews University, 1978).

[34] Douglass, str. 257.

[35] U sljedećim vizijama tijekom sljedećih godina dobivala je dodatne detalje o različitim fazama ovog natprirodnog sukoba, a 1864. godine objavljeni su 3. i 4. svezak *Spiritual Gifts*, koji se sveobuhvatnije bave padom Lucifera, stvaranjem svijeta, padom Adama i Eve, životima patrijaraha i iskustvom Izraela. (Drugi svezak, objavljen 1860. godine, bio je autobiografsko djelo.) Krajem 1860-ih White je odlučila proširiti ono što je napisala u *Spiritual Gifts* i napisati novu seriju u četiri sveska od oko 400 stranica, svaki pod nazivom *The Spirit of Prophecy* i cijela je serija bila tako zamišljena (2, 297). Ta serija pokriva biblijske i povijesne događaje od pada Lucifera na Nebu do kraja Salomonove vladavine (sv. 1.), o Kristovom životu od Njegovog

rođenja do trijumfalnog ulaska u Jeruzalem (sv. 2.), i stradanju, smrti i uskrsnuću Krista i o ranoj Crkvi (sv. 3.). Četvrti svezak, objavljen 1884. godine, nosio je podnaslov (u prijevodu) *Velika borba između Krista i Sotone od razorenja Jeruzalema do kraja borbe*. Posljednji koraci u razvoju njenog izlaganja teme velike borbe počeli su s novom revizijom 4. sveska *The Spirit of Prophecy*. Ovaj novi svezak objavljen je 1888. godine i nosio je naslov *The Great Controversy Between Christ and Satan* / hrv. *Velika borba između Krista i Sotone*. Nakon toga, Ellen White je proširila druge sveske serije *The Spirit of Prophecy* u ono što je postalo poznato kao serijal *Conflict of the Ages*. Vidi napomenu iznad.

[36] Za kratku analizu kako je Ellen G. White razumjela sve Sotonine optužbe vidi Herbert E. Douglass, *God at Risk: The Cost of Freedom in the Great Controversy* (Roseville, Calif.: Amazing Facts, 2004), str. 37-41.

[37] Za više informacija o temi velike borbe, pogledajte Frank B. Holbrook, "The Great Controversy," u R. Dederen, ur., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), str. 980-1009.

[38] Knight, *Meeting Ellen White,* str. 113.

[39] Leon Morris*, Glory in the Cross: A Study in Atonement / Slava na križu: Studija o otkupljenju;* Grand Rapids: Baker Book House, 1966), str. 80. Morris navodi: „Kršćanima je teško, kao što smo rekli, dati potpuni izvještaj o otkupljenju, i nije iznenađujuće što je razvijeno toliko mnogo teorija. Realnost je ogromna i duboka, a sva naša shvaćanja o njoj su samo djelomična. Šteta se nanosi kada se inzistira - kao što je to često bilo u prošlosti, a u nekim dijelovima i u sadašnjosti - da bilo koja teorija pokrije sve činjenice. Velika činjenica na kojoj Novi zavjet inzistira jest da je otkupljenje višestrano i stoga potpuno primjereno za svaku potrebu." (ibid.)

[40] Za više informacija vidi Raoul Dederen, „Christ: His Person and Work"*, u Handbook of Seventh-day Adventist Theology* / hrv. *Priručniku za teologiju adventista sedmog* dana, str. 160-204.

[41] Douglass, *Messenger of the Lord,* str. 419.

[42] Za više informacija o adventističkom razumijevanju uloge Svetog pisma i njegovog tumačenja vidi Peter M. van Bemmelen, „Revelation and Inspiration", u *Handbook of Seventh-day Adventist Theology,* str. 22-57, i Richard M. Davidson, „Biblical Interpretation", u istom djelu (*Handbook of Seventh-day Adventist Theology)*, str. 58-104. Nedavna publikacija o adventističkoj hermeneutici i inspiraciji je George W. Reid, ur., *Razumijevanje Svetog pisma: Adventistički pristup* (Silver Spring, Md.: Institut za biblijska istraživanja, 2005). Važna, iako kontroverzna knjiga objavljena o adventističkom razumijevanju nadahnuća Svetog pisma i Ellen White je ona Aldena Thompsona, *Inspiration: Hard Questions, Honest Answers* (Hagerstovn, Md.: Reviev and Herald, 1991). Mnogo toga što su adventisti napisali na temu inspiracije Biblije i Ellen White od 1991. bilo je odgovor na Thompsonovu knjigu ili dijalog s njom.

[43] Knight, *Meeting Ellen White,* str. 117, 118.

[44] Kompilacija *Last Day Events* obuhvaća i nekoliko poglavlja s navodima iz spisa Ellen White u vezi s potrebnom pripremom za Drugi Kristov dolazak (str. 63-93).

[45] Za više informacija o adventističkom razumijevanju Drugog Kristovog dolaska, vidi Richard P. Lehmann, "The Second Coming of Christ", u *Handbook of Seventh-day Adventist Theology,* str. 893-926.

[46] Veći dio adventističke evangelizacijske prakse bio je usredotočen na značenje poruka drugog i trećeg anđela. Iako je konfrontirajuća i osuđuje pogrešne doktrine drugih kršćanskih Crkava, ovu poruku treba promatrati u njenom velikom kontekstu pokreta posljednjeg vremena da se objavi skori Kristov povratak. Ellen G. White je nastojala ublažiti ovaj konfrontirajući pristup evangelizaciji koji je previše lako postao identifikacijsko obilježje adventizma. „Gospod želi da Njegov narod slijedi druge metode osim osuđivanja nepravde, iako je osuda pravedna. On želi da učinimo nešto više od toga da na naše protivnike bacimo optužbe koje ih samo udaljavaju od istine. Djelo koje je Krist došao izvršiti u našem svijetu nije bilo podizanje barijera i stalno nametanje ljudima činjenice da nisu u pravu." (6T, 121, 122).

[47] Knight, *Meeting Ellen White,* str. 121.

[48] Za više informacija o porukama triju anđela, vidi Hans K. LaRondelle, "The Remnant and the Three Angels' Messages," u *Handbook of Seventh-day Adventist Theology,* str. 857-892.

[49] Knight, *Meeting Ellen White,* str. 126.

[50] *Ibid.,* str. 125.

[51] Leon Morris*, Glory in the Cross: A Study in Atonement / Slava na križu: Studija o otkupljenju;* Grand Rapids: Baker Book House, 1966), str. 80. Morris navodi: „Kršćanima je teško, kao što smo rekli, dati potpuni izvještaj o otkupljenju, i nije iznenađujuće što je razvijeno toliko mnogo teorija. Realnost je ogromna i duboka, a sva naša shvaćanja o njoj su samo djelomična. Šteta se nanosi kada se inzistira - kao što je to često bilo u prošlosti, a u nekim dijelovima i u sadašnjosti - da bilo koja teorija pokrije sve činjenice. Velika činjenica na kojoj Novi zavjet inzistira jest da je otkupljenje višestrano i stoga potpuno primjereno za svaku potrebu." (ibid.)

[52] Za više informacija vidi Raoul Dederen, „Christ: His Person and Work"*, u Handbook of Seventh-day Adventist Theology* / hrv. *Priručniku za teologiju adventista sedmog* dana, str. 160-204.

Ellen G. White
ENCIKLOPEDIJA

Biografski dio

A

ABBEY, IRA (1815-1894) i **RHODA BICKFORD (RHODES)** (1813-1895). Adventisti iz Brookfielda u New Yorku, prijatelji Jamesa i Ellen G. White. Godine 1843. Abbeyevi su postali milleriti, a 1845. prihvatili su i doktrinu o suboti. Whiteovi su prvi put sreli Abbeyeve 1848. (LS 114, 115) i nakon toga često su boravili u njihovoj kući.

IRA ABBEY

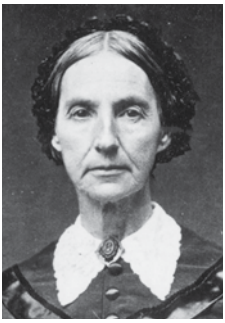

RHODA ABBEY

Abbeyevi su imali osmero djece, a James White ih je pohvalio što su se podigli iz „skučenih okolnosti do vrlo razvijenih sposobnosti“, dodajući: „Vaša vam djeca služe na čast.“ (JW bratu i sestri Abbey, 27. lipnja 1873). Već 1865. James White pisao je Abbeyevima pozivajući ih da se presele u Battle Creek (JW bratu i sestri Abbey, 8. svibnja 1865). Zapisi pokazuju da su Abbeyevi vjerojatno došli u Battle Creek kasnih 1860-ih. Godine 1871. Ira je postao nadstojnik *Health Reform Institute / hrv. Instituta za reformu zdravlja i obavljao je taj posao sve do studenog 1874. godine. U Brookfield, u New Yorku, vratili su se 1876. godine. Abbeyevi su bili poznati po svojim velikodušnim davanjima kako za Institut za reformu zdravlja tako i za Izdavačko društvo.

Abbeyevi su tijekom godina primili brojna svjedočanstva od Ellen G. White. Godine 1867. pozvala ih je da ne rade previše i da prihvate načela zdravog života. (Ms 9, 1867). Nekoliko godina kasnije, 1872., pohvalila je Iru Abbeya za njegov utjecaj i posvećenost: „Po Božjoj promisli, brat Ira je posvetio svoje zanimanje i energiju Institutu za reformu zdravlja. Brat Ira je, iz nesebičnosti i ne štedeći sebe i ne misleći na vlastite pogodnosti, nastojao unaprijediti interese Instituta. Ako brat Ira bude ovisio o Bogu i učinio ga svojom snagom i savjetnikom, može biti blagoslov za liječnike, pomoćnike i pacijente. Svoje interese vezao je za sve što je vezano za Institut. Brat Ira bio je blagoslov za druge, jer je radosno nosio terete kojih nije bilo ni malo niti su bili laki. Blagosiljao je druge, i ti blagoslovi će se vratiti i odraziti na njemu.“ (PH 138, 33, 34). Ellen G. White mu je napisala i niz pisama o važnosti čistoće i da se pacijenti trebaju „strogo pridržavati pravila Instituta za reformu zdravlja“. (Lt 45, 1874).

Ipak, unatoč pozitivnom utjecaju na rad crkve u Battle Creeku, Ira Abbey je također imao i nedostatke što ih je Ellen G. White ukoravala. Višeput ga je savjetovala u vezi s njegovim krutim držanjem prema djeci. Naročitu sramotu za Abbeyeve predstavljali su njihova najmlađa kći Lillie, koja je prekršila pravila Instituta (Lt 65, 1874), i njihov zet, *Arthur Perry, koji se neučtivo ponio prema jednom pacijentu u Institutu. Ellen G. White je prekorila Abbeya što je pretjerano reagirao na Perryjevo ponašanje i otpustio ga iz Instituta. (Usp. Lt 39, 1875). Ellen G. White bilo je osobito teško suočiti se s tim problemima zbog njezinog bliskog prijateljstva s Abbeyevom kćeri *Lucindom Hall, jednom od najbližih prijateljica Ellen G. White. (Lt 65, 1874). James i Ellen G. White proveli su mnogo sati u molitvi za Abbeya, da ga Bog iščupa „kao glavnju iz ognja“. (Lt 11, 1878).

Godine 1890. Ellen G. White je prekorila Iru Abbey što je ušao u aferu s *Annie Satterlee, sestričnom njegove kćeri Eleanor. Poslala

je Abbeyu i Annie Satterlee stroga pisma ukora i pozvala ih da prekinu svoju grešnu vezu. Padajući u očaj i beznađe, Abbey je postao toliko obeshrabren da je razmišljao o samoubojstvu, ali ga E. G. White nije htjela prepustiti da bude izgubljen i pozvala ga je da vjerom gleda na Isusa. (Lt 1d, 1890; usp. TSB,133-145). Na kraju se pokajao i priznao svoje grijehe.

Vidi također: Carruth, Lillie (Abbey); Abbey, Samuel and Mary; Rhodes, Samuel.

Za daljnje istraživanje: 2Bio 153, 154; obit. RH, 11. prosinca 1894; obit. RH, 10. rujna 1895.

ABBEY, SAMUEL IRA (1846-1920) i **MARY LETTECE (SMITH) (**1848-1921). Samuel je rođen u Brookfieldu u New Yorku, kao najstariji sin *Ire i Rhode Abbey; Mary je rođena u Jacksonu, u Michiganu, kao kći *Cyreniusa i Louise Smith. Mary je bila član prve adventističke crkvene zajednice u Battle Creeku organizirane 1855. godine. U nedjelju uvečer, 19. ožujka 1871., Ellen G. White je govorila o reformi odijevanja. Nakon završetka, James White je obavio dvostruki obred vjenčanja za Samuela i Mary i za Samuelovu mlađu sestru Rosettu, koja se udala za Josepha Arthura Perryja. „Mladenke su ustale", iznosi James White, „obje odjevene u odobrenom stilu, što je bila dobra ilustracija večernjeg predavanja." (HR, travanj 1871). Godine 1878. Mary je otišla na dvomjesečni put s Ellen G. White kao njezina suputnica i literarna asistentica za vrijeme turneje po Istoku Sjedinjenih Američkih Država (LS, 236*;* 4T, 298-301*;* 3Bio, 95; Lt 47, 1878).

Za daljnje istraživanje: obit. LUH, 3. kolovoza 1921.

ALCHIN, STEPHEN (oko 1835 - 1908). Pionirski doseljenik u Bushnellu, u Michiganu, koji se 1862. pridružio adventistima. U srpnju 1867. James i Ellen G. White odsjeli su u domu Alchinovih, u kome su održavali sastanke probuđenja. Također 1867. Ellen G. White je opominjala Alchinove u pogledu na njihovu posvećenost da poslušaju i „žive po istini". Između ostalog, opominjala ih je da budu vjerni u svom sustavnom dobročinstvu, u svojoj roditeljskoj dužnosti i u primjeru koji daju drugima. (Lt 22, 1867, u 1T, 543-549).

Za daljnje istraživanje: 2Bio,189-191; obit. RH, 30. travnja 1908.

ALDRICH, JOTHAM M. (1826 -1870) i **JERUSHA B. (MANDIVILLE) (**1830-1915). Propovjednik i administrator. Aldrichevi su prvi put čuli adventnu poruku za sastanaka pod šatorima održavanim u Somersetu u New Yorku 1860. godine. Aldrich je pomogao u organizaciji Newyorške konferencije 1862., a sljedeće je godine predsjedavao Zasjedanjem na kojem je organizirana Generalna konferencija. Godine 1866. Aldrichevi su se preselili u Battle Creek da pomognu Jamesu Whiteu u izdavačkoj službi Crkve, a također su bili instrument u pokretanju Instituta za reformu zdravlja. Godine 1867., nakon ostavke Jamesa Whitea na mjesto upravitelja izdavačke djelatnosti, Aldrich je preuzeo njegovo mjesto i podigao plaće bez podizanja cijena publikacija. U kasnijim godinama Ellen G. White se osvrnula na svoje interakcije s Aldrichom. Jedna od njezinih najvećih briga bila je sve veća količina svjetovnih publikacija tiskanih u adventističkom izdavaštvu Review and Herald i opravdanje što ga je za to Aldrich davao tvrdeći da je „religija religija, a posao posao". (Lt 34, 1886). Prema Ellen G. White, on je također počeo pokazivati „sebična shvaćanja... u [svojim] poslovnim transakcijama". (Lt 69, 1890). Izdavačko je društvo bilo bačeno u financijsku krizu. Nakon što je James White razgovarao s Aldrichom o lošem upravljanju izdavačkom kućom, Aldrich je podnio ostavku i uslijedila je borba za vlast. Ellen G. White je upozorila da su „neki idolizirali Aldri-

cha u Battle Creeku", naročito Cornelia Cornell te Harriet i Uriah Smith. (Lt 13, 1869). Nažalost, Aldrich je umro sljedeće godine, ali su na kraju Jerusha i ostali riješili svoje nesuglasice.

Za daljnje istraživanje: 1T, 553-558; PH 015; PH 097; obit. RH, 27. rujna 1870; G. Vheeler, *James White: Innovator and Overcomer* (RHPA, 2003), 167, 175-177.

Michael V. Campbell

AMADON, GEORGE W. (1832-1913) i **MARTHA BYINGTON** (1834-1937). George je bio tiskar, slovoslagač, pisac i urednik; Martha, kći * Johna Byingtona, predavala je u prvoj adventističkoj školi, koja se održavala u

GEORGE W. I MARTHA AMADON

kući *Aarona Hilliarda u Buck's Bridgeu u New Yorku (1853). Upoznat s adventnom viješću preko *J. N. Loughborougha (1853), George je postavio slovoslagačko zaglavlje za **Review and Herald* u *Rochesteru, u New Yorku. Bio je nadzornik izdavačke kuće u *Battle Creeku (1855-1902) i služio je kao starješina, *voditelj subotnje škole, potpredsjednik izdavačke kuće, blagajnik konferencije i urednik časopisa **Youth's Instructor* (1858-1864). Naučio je hebrejski, grčki, njemački, danski, švedski i francuski da bi postavio tiskarske slovoslagačke obrasce za publikacije i pisao o crkvenoj organizaciji, zdravstvenoj reformi i pitanjima subote i nedjelje. Martha je također radila u tiskari Review and Herald, udavši se za Georgea 1860. Kasnije je prodavala zdravstvene almanahe i Kelloggove medicinske knjige. Njezina je molitvena skupina osnovala Samaritansko društvo (1874) za izradu odjeće, opskrbu hranom i brigu o siročadi i udovicama.

Kao bliski prijatelj Whiteovih, George je bio svjedok viđenja Ellen G. White o zdravstvenoj reformi iz 1863., a pomogao je i Jamesu da se oslobodi lažnih optužbi u vezi sa stjecanjem privatnog bogatstva. Ellen G. White je savjetovala Georgea o njegovom nedostatku dobrog rasuđivanja kao i o njegovim „dugim proznim govorima". Godine 1869. ukorila je Marthu zbog znatiželje za život drugih i pronalaženja grešaka, pozivajući je da se „obuzda". (Lt 9, 1869). Godine 1893. ohrabrila ju je da „govori o vjeri; … da govori o nadi; da govori o hrabrosti". (Lt 103, 1893). Nakon što je zgrada Review and Heralda izgorjela 1902., George je otišao u Tennessee da pomogne *Edsonu Whiteu u tiskanju knjige *Gospel Primer* i časopisa *Southern Watchman*, ali se vratio u Battle Creek kao gostujući pastor 1904. godine. Ellen G. White je ohrabrila njegovu službu pomirenja s *J. H. Kelloggom, *A. T. Jonesom i *A. R. Henryjem, upućujući mu izazov da se „odlučno bori na Gospodnjoj strani". (Lt 210, 1907).

Godine 1909. Ellen G. White i George Amadon prisustvovali su svom posljednjem Zasjedanju Generalne konferencije; 1911. poslala mu je primjerak **The Acts of the Apostles (* hrv. *Djela apostolskih*). Sljedeće ga je godine Ellen G. White uvjerila da je „Gospodin Isus tvoj prijatelj i čuvar. ... Njegove te vječne ruke drže i čuvaju". (Lt 44, 1912). Umro je 1913. i sahranjen je na groblju Oak Hill u Battle Creeku. Nakon njegove smrti Martha je pomogla u osnivanju crkve sv. Josipa u Michiganu (1913) i iznosila pionirske priče studentima koji su

pjevali i molili se s njom. Umrla je u 103. godini, rekavši: „Volim Ga; želim Ga vidjeti."

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 20. ožujka 1913; obit. RH, 21. siječnja 1937; M. R. Hook, *Flames Over Battle Creek* (RHPA, 1977).

Brian E. Straier

ANDERSON, CHARLES J. (1860-1928) i **EDITH** (1867-1959). Adventistički misionari na otoku Norfolk u južnom Pacifiku. Andersonovi su postali adventisti nakon što su upoznali *J. O. Corlissa1890. godine. Ellen G. White je pisala Charlesu dok je bio misionar na otoku Norfolku, govoreći mu da je pogriješio svoj poziv „učitelja istine". (Lt 2, 1896). U drugom pismu ona je savjetovala njemu i njegovom suradniku *Stephenu Beldenu da ne propovijedaju duže od 30 minuta i da Anderson ne treba misliti da, kao starješina crkve, mora stalno govoriti „jer je promjena darova pozitivna i predstavlja prednost za prisutne". (Lt 1a, 1896, u 10MR,129-134). Kasnije, tijekom razdoblja bračnih nesuglasica, Edith je pisala Ellen G. White tražeći njezin savjet. Ellen G. White ju je poticala da „pazi na molitvu" i da se ne „osvećuje" za provokacije svog muža. (Lt 51, 1905). Ona je savjetovala Charlesu da ponizi svoje srce, obuzda svoj jezik i učini život svojoj ženi manje teškim. (Lt 49, 1905).

Za daljnje istraživanje: obit. *Australasian Record*, 12. studenog 1928; obit. *Australasian Record*, 31. kolovoza 1959; M. Hook, *Church in a Convict Gaol: Early Adventism on Norfolk Island* (Wahroonga, Australia: Department of Education, South Pacific Division, [c. 1985]), 4-7.

ANDERSON, GĐA R. Adventistica u Viktoriji, u Australiji, koja je upoznala Ellen G. White tijekom sastanaka pod šatorima u Melbourneu u studenom 1895. godine. Nakon toga E. G. White je poslala *O. A. Olsenu svoj dnevnički zapis o tim sastancima, koji je on objavio u časopisu *Review and Herald* (7. siječnja 1896). Kad je *Review* stigao do gđe Anderson, požalila se na prikrivenu referenciju o sebi u tom članku. Njezino ime nije bilo navedeno, ali ona je bila jedna od nekoliko opisanih anonimnih osoba koje su prisustvovale sastanku pod šatorima i donijele odluku da prihvate istinu koju su čule. E. G. White je odgovorila gđi Anderson: „Želim vam izraziti svoje iznenađenje i žaljenje zbog objavljivanja mog pisma u *Reviewu* koje sadrži referenciju na vas. … Uvjeravam vas da je objavljivanje te pojedinosti bilo bez mog znanja i suglasnosti. Prijateljima sam dala dopuštenje da objavljuju ulomke iz mojih pisama u vezi s našim radom i putovanjima, ali sam naredila da se ne spominju osobe. Bila sam iznenađena isto toliko kao i vi što sam to vidjela objavljeno u tisku." (Lt 1, 1896).

ANDRÉ, HATTIE (1865-1952). Biblijska učiteljica, nastavnica i odgajateljica za djevojke. André je služila kao biblijska učiteljica u Ohiju (1885-1889), diplomirala je na Battle Creek Collegeu (1890) te osnovala prvu školu adventista sedmog dana na otoku Pitcairnu i predavala u njoj (1893-1896). Također je radila kao biblijska učiteljica u Kentuckyju (1897) kao i u nastavi u *Oakwood Industrial School (1898-1899). André se pridružila osoblju na Australijskom misionarskom koledžu kao rezultat izravne intervencije *W. C. Whitea i Ellen G. White (Lt 197, 1899; usp. Lt 217, 1899). Od 1900. do 1908. predavala je na Australasian Missionary Collegeu (sada *Avondale College); bila je odgajateljica za djevojke i nastavnica na Pacific Union Collegeu (1909-1920), i predavala na *Hinsdale Sanitariumu i Hinsdale Academy (1920-1929). U pismu napisanom iz Avondale Collegea u studenom 1903. André je izvijestila Ellen G. White da je škola blagoslovljena: „Tako često želim da s. White bude privilegirana i svojim očima vidi značajan razvoj i prosperitet koji je ostvaren u svim područjima." Ellen G. White je bila duboko zabrinuta

za uspjeh Avondale Collegea i bila je zainteresirana da pronađe prave ljude koji bi ondje služili. Komentar André Hattie „naš je fakultet jedinstven, i rad se odvija tako skladno“ svjedočanstvo je o Božjem blagoslovu te škole.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 19. ožujka 1953; *Encyclopedia SDA* (1996), knj. 10, 67, 68.

Teofilo Ferreira

ANDRÉ, ROSA (1867-1935). Domaćica u *Battle Creek Sanitariumu 17 godina i *Hinsdale Sanitariumu tijekom 29 godina; mlađa sestra *Hattie André. Godine 1906., kad se polemika oko *J. H. Kellogga bližila svom vrhuncu, Ellen G. White je pisala Rosi André pozivajući je da napusti *Battle Creek, kao dio većeg napora da se smanji broj adventista koji se još tamo okupljaju. (Lt 132, 1906). André je ubrzo nakon toga prešla u Sanitarium Hinsddale, gde je radila u istom svojstvu do kraja svog života.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 14. ožujka 1935.

ANDREWS, EDITH (1863-1885). Misionarka u izdavačkoj kući u Švicarskoj, kći Wi-

EDITH ANDREWS

lliama Andrewsa (1838-1878), unuka *Edwarda Andrewsa. Nakon smrti svoje rođake *Mary Andrews (1878), Edith se vratila u Europu da pomogne svom stricu, *J. N. Andrewsu, i radila je u izdavačkoj kući u Baselu sve do konačne bolesti. U nizu pisama Ellen G. White je opomenula Edith Andrews da promijeni smjer svog života i da se pokaje zbog svoje „neoprezne ravnodušnosti u odnosu prema Bogu“. (Lt 6, 1885, u 10MR, 53-58; usp. Lts 16, 17, 28, 1885). Ellen G. White se također osobno sastala s E. Andrews i nastavila joj pisati nakon što je Andrews oboljela od tuberkuloze. (Lt 4, 1885). Na dan 22. prosinca te godine White je posjetila Andrews na samrti. Andrews joj je rekla da je čitala njezina pisma i da je učinila sve što je bilo moguće da promijeni svoj život, ali da je ipak zabrinuta hoće li joj Bog oprostiti grijehe. E. G. White ju je uvjerila da joj je doista Bog oprostio. Sa suzama u očima Edith je odgovorila: „Vjerujem da me prihvaća.“ (Lt 25, 1885). Andrews je tada zamolila E. G. White da se pomoli za nju. „Dok se molila,“ napisala je Ellen G. White, „osjećala sam da nam se Isus veoma približio. Osjećala sam uvjerenje da je Isus oprostio njezine prijestupe. Svi su se prisutni rasplakali. Naša su srca bila ispunjena mirom i ljubavlju prema Isusu. Edith više u svom umu nije imala problem, jer je znala da ju je Gospodin blagoslovio kao odgovor na molitvu.“ (Lt 25, 1885). Te nedjelje (24. prosinca) Ellen G. White je bila pored nje kada je umrla. Edith Andrews je sahranjena pored svog strica, J. N. Andrewsa, u Baselu, u Švicarskoj.

Vidi također: Sigurnost spasenja.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 26. siječnja 1886; EGWEur, 87-90.

Michael V. Campbell

ANDREWS, EDWARD (1798-1865) i **SARAH - POTTLE** (1803-1899). Ratari u Parisu, u Maineu; i roditelji *J. N. Andrewsa. Edward je bio milleritski vjernik koji je nakon *milleritskog razočaranja 1844. postao jedan od najranijih adventista svetkovatelja subote u Maineu. Nakon razočaranja 1844. Edward Andrews i mnogi drugi u Maineu prepustili su se fanatičnom ponašanju i zagovarali doktrinu da „ne treba raditi“. U prvim godinama svoje

EDWARD I SARAH ANDREWS

službe Ellen G. White se višeput suočavala s tom vrstom fanatizma. U rujnu 1849. James i Ellen G. White, kao i drugi rani adventistički suradnici, posjetili su Paris, Maine, i tijekom sastanka s mnogim otuđenim vjernicima Andrews je počeo razumijevati svoje greške. Ipak, iako su Andrews i drugi priznali svoje zablude, njegova obitelj kao i obitelj *Cypriana Stevensona godinama su gajili loše osjećaje prema Jamesu i Ellen G. White, očito zbog snažnih ukora koje su primili od Whiteovih. Godine 1855. obitelj Andrews se preselila u Waukon, u Iowi, gdje se Edward bavio poljoprivredom do svoje smrti 1865. godine. Ali loši osjećaji i uzavrela ogorčenost pratili su Andrewsa i u Iowu. Tijekom niza godina Edwardov odnos prema Jamesu Whiteu bio je napet. Još 1861. optužio je Jamesa da ga je 1850. prevario za osam dolara. To je dovelo do skepticizma kod Andrewsa u pogledu na istinitost svjedočenja Ellen G. White. Dvije godine prije svoje smrti pokazao je promjenu srca i napisao Whiteovima „priznajući sve načine na koje se moja okrutna nevjera bilo kada obrušila na vas". (E. Andrews za „Brother and sister White", 25. siječnja 1863., EGWE-GC).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 2. svibnja 1865; G. Wheeler, James White*: Inovator and Overcomer* (RHPA, 2003), 57-63, 101-108; R. Graybill, „The Family Man", u *J. N. Andrews: The Man and the Mission*, ur. H. Leonard (AUP, 1985), 15-19, 26-28.

ANDREWS, JOHN NEVINS (1829-1883) i **ANGELINE - STEVENS** (1824-1872). Propovjednik, misionar, pisac, urednik i znanstvenik; blizak prijatelj Jamesa i Ellen G. White. Rođen u Polandu, u državi Maine, Andrews je „pronašao Spasitelja" u veljači 1843. i nekoliko godina kasnije počeo svetkovati sedmi dan subotu. Upoznao je Whiteove kad su posjetili Paris, u državi Maine, u rujnu 1849. godine. Tijekom ovog posjeta Whiteovi su odlučno ukoravali *fanatizam koji je tada vladavao među nekim adventistima. U tom kontekstu mladi Andrews je uzviknuo: „Zamijenio bih tisuću grešaka za jednu istinu!" (LS 127). Kasnije su Whiteovi jedno vrijeme boravili kod Johnovih roditelja (studeni 1850 - srpanj 1851). Godine 1850. Andrews je otpočeo službu putujućeg propovjednika u Novoj Engleskoj. Godine 1855. Ellen G. White ga je pozvala da se oženi Angelineom Stevens, kćeri Cypriana Stevensa, i napomenula da je ne razočara kao Annie (za koju se misli da je *Annie Smith). (Lt 1, 1855, u 9MR, 313, 314). John i Angeline vjenčali su se 29. listopada 1856. u Waukonu, u državi Iowa, gdje su se nedavno preselile obitelji Andrews i Stevens. Iscrpljen radom propovjednika, John je svoje vrijeme provodio baveći se ratarstvom dok je pokušavao povratiti zdravlje. U lipnju 1859. na konferenciji u Battle Creeku izglasano je da Andrews pomaže *J. N. Loughboroughu u evangelizaciji pod šatorima u Michiganu. Andrews se vratio u Waukon u jesen 1860. godine. Tijekom godina života u Waukonu rođeno je njihovo dvoje djece: Charles (1857) i Mary (1861). Također je u tom periodu napisao i prvo izdanje svog najpoznatijeg pisanog djela *Povijest subote i prvog dana u tjednu* (1859).

U jesen 1861. Ellen G. White je poslala nekoliko svjedočanstava članovima crkve u Waukonu koji su sumnjali u istinitost njezine službe. (usp. Lt 7, 1860, u PH016). Ona su bila pozitivno primljena i John je svoje priznanje poslao časopisu *Review and Herald* (17. svibnja 1861). Dodatne poruke Ellen G. White potaknule su još jedno priznanje — ovaj put su ga zajedno potpisali John i Angeline. (Andrewsova prepiska, 2. veljače 1862, CAR). Slična priznanja napisali su i drugi članovi obitelji Andrews i Stevens.

JOHN I ANGELINE ANDREWS I DJECA MARY I CHARLES

U lipnju 1862. Andrews je napustio Waukon kako bi radio u šatoru za evangelizacije u New Yorku i pomogao u osnivanju Newyorške konferencije. U studenom te godine Ellen G. White mu je napisala: „Bog je prihvatio tvoje napore" u službi i da je Angeline „naučila svoju volju i put podrediti Bogu". (Lt 11, 1862, u 9MR, 315). U veljači 1863. Angeline i djeca preselili su se iz Waukona da bi se priključili Johnu u New Yorku. Još su se dvije kćeri rodile Andrewsovima dok su živjeli u New Yorku, i obje su umrle u djetinjstvu. Godine 1864., tijekom Američkog građanskog rata, Andrews je izabran za denominacijskog predstavnika kod načelnika maršala u Washingtonu, kako bi osigurao prepoznavanje adventističkih članova u neboračkom statusu. Andrews je bio treći predsjednik Generalne konferencije (1867-1869) i urednik časopisa *Review and Herald* (1869-1870).

Andrews je služio i kao teolog mladoj denominaciji i dao značajan doprinos razvoju različitih doktrina. Njegovo istraživanje o vremenu početka svetkovanja subote (u petak sa zalaskom sunca) postalo je prihvaćeni stav Crkve („Vrijeme za početak subote", RH, 4. prosinca 1855,76-78). Također je opširno pisao o povijesti sedmog dana subote, a njegova knjiga *History of the Sabbath and First Day of the Week* (1859) / hrv. *Povijest subote i prvog dana u tjednu* doživjela je nekoliko izdanja. Andrews je također predvodio studiju o tome što Biblija uči u vezi s potporom propovjedničkoj službi, i kao rezultat toga usvojen je plan poznat kao Sustav dragovoljnosti. Godine 1878. služio je u odboru koji je preporučio sustav desetine.

Nakon što je Angeline umrla od moždanog udara 1872. godine, John se preselio u Južni Lancaster, u Massachusettsu, gdje su djeca mogla ostati s obitelji Harris. Dvije godine kasnije, John sa svojom djecom, Charlesom i Mary, bio je poslan da zajedno budu prvi službeni misionari u Europi. Ellen G. White je primijetila da je Crkva poslala „najsposobnijeg čovjeka iz naših redova". (Lt 2a, 1878). Budući da je Andrews pokrenuo izdavačku kuću u Švicarskoj i adventistički časopis na francuskom *Les Signes des Temps* (1876) / hrv. *Znaci vremena,* Ellen G. White ga je upozorila da se ne premara i ne iscrpljuje. Godine 1878. Mary je dobila tuberkulozu i umrla ubrzo nakon što je stigla na liječenje u *Battle Creek Sanitarium. Ellen G. White je napisala pismo Andrewsu da ga utješi u njegovoj tuzi i rekla mu da je vidjela njegovu ženu i kćer kako „odgovaraju na poziv Životodavca" u Dan uskrsnuća, što je jedna od rijetkih takvih izjava što ih je ikada napisala. (Lt 71, 1878).

Najteži ukor Ellen G. White upućen Andrewsu dostavljen mu je 1883. Ona je tada žalila zbog činjenice što nije poslušao njezin savjet da se ponovo oženi prije nego što je otišao u Europu 1874. godine. U tome je, vjerovala je, napravio grešku. „Da si, prije nego što otpočneš rad u Europi, odabrao za sebe pobožnu ženu koja bi mogla biti majka tvojoj djeci, uradio bi mudru stvar, i tvoja bi korisnost bila desetostruko veća nego što je bila." (Lt 1, 1883, u TSB, 35). Prisutnost i potpora pratiteljice pomogli bi mu da sačuva snagu i odoli bolesti. (Lt 9, 1883, u TSB, 34). Odgovorio je na ovu poruku oko mjesec dana prije smrti i zamolio je da, ako još ima drugih ukora, sljedeće: „Molim te da ih ne uskraćuješ. Tražim od tebe da mi vjeruješ, kao i uvijek, i kao onome tko iskreno želi slijediti ono što je pravo." (JNA za EGW, 17. rujna 1883). Andrews je preminuo 21. listopada 1883. i sahranjen je u Baselu u Švicarskoj. Na njegov zahtjev, nije bilo hvalospjeva njemu u čast, ali se u *Review and Heraldu* pojavila obavijest o smrti. (JNA za Uriaha Smitha, 24. travnja 1883, CAR).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 23. listopada 1883; J. N. Andrews, „Life Sketches", HR, travanj 1877, 97-99; svibanj 1877,129-131; lipanj 1877,161-164; G. Balharrie, "A Study of the Contribution Made to the Seventh-day Adventist Church by John Nevins Andrews" (M. A. thesis, SDA Theological Seminary, 1949); P. G. Damsteegt, *Foundations of the Seventh-day Adventist Message and Mission* (Eerdmans, 1977), 164-184, 195-208, 215-217, 289-293; J. N. Andrews*: The Man and the Mission,* ur. H. Leonard (AUP, 1985); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10, 68, 69.

Michael W. Campbell

ANDREWS, MARY FRANCIS (1861-1878). Urednica i misionarka; kći *J. N. Andrewsa. Rođena u Waukonu, u Iowi, odrasla je poznavajući Jamesa i Ellen G. White iz povremenih susreta kad su posjećivali dom Andrewsovih (usp. Lt 5, 1865). Godine 1872., Maryna majka Angelina umrla je od moždanog udara. Dvije godine kasnije Mary i njezin stariji brat Charles otpratili su svog oca u Švicarsku. Želeći da brzo nauče francuski jezik, J. N. Andrews je uvjerio Mary i Charlesa da izbjegavaju upotrebu engleskog, osim jedan sat vremena uvečer. Tako su 24. prosinca 1876. potpisali uzajamno obećanje da će koristiti samo francuski jezik u svom domu (vidi izvornik u CAR-u). Ubrzo je Mary lektorirala francuske publikacije, čak je pronalazila greške koje su promakle lektorima francuskih izdanja. Jedan njihov francuski suradnik je primijetio: „Mary govori francuski kao da je Francuskinja. Godine 1878. Mary je dobila tuberkulozu. Kad se njezin otac vratio u Battle Creek na Generalnu konferenciju 1878., Mary je otišla s njim na liječenje u *Battle Creek Sanitarium, ali je umrla dva mjeseca po dolasku. „Mary, milo dragocjeno dijete, miruje", napisala je Ellen G. White njezinom ocu. „Pronicljivim okom vjere možete predvidjeti... da će vaša Mary s majkom i ostalim članovima vaše obitelji odgovoriti na poziv Životodavca i izaći iz svoje tamničke kuće u trijumfu nad smrću." (Lt 71, 1878). Sahranjena je na groblju Mount Hope u Rochesteru u New Yorku, pored svoje majke i sestre Carrie.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 5. prosinca 1878; C. Biers, *Mary Andrews: Companion of Sorrows* (RHPA, 1983); CD-ROM *Legacy of Light*, čl. „Mary Andrews".

Michael W. Campbell

ANDREWS, ROBERT FREDERICK (1834-1922) i **MARY – MITCHELL** (1844-1930). Propovjednik, misionar i administrator. Nakon što je emigrirao iz Škotske u SjedinjeneAmeričke Države oko 1851., Andrews je prihvatio adventističku vjeru tijekom sastanaka što ih je održavao J. N. Loughborough. Postao je Loughboroughov rukovoditelj za postav-

ljanje šatora 1855., počeo je propovijedati 1856., a 1862. oženio je Mary Mitchell. Bio je predsjednik Konferencije Illinois - Wisconsin (1867-1870) i Konferencije Illinois (1870-1875, 1879-1885). Godine 1885., ostavljajući svoju obitelj, Andrews se pridružio *S. H. Laneu kao pionir adventističkog rada u Irskoj. Kad se obeshrabren vratio, Ellen G. White ga je ohrabrila da ponovno stupi u službu (Lt 17, 1887). On je poslušao savjet, služeći u Indiani i Illinoisu do 1901., kad su se on i njegova obitelj preselili u Nebrasku.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 1. veljače 1923.

ANDROSS, ELMER ELLSWORTH (1868-1950). Evanđelist, pastor, učitelj i administrator (Sjedinjene Američke Države, Britanija i Središnja Amerika) više od 50 godina (1888-1942). Andross je isto tako bio autor brojnih članaka u denominacijskoj periodici o biblijskim temama i doktrini koji pokrivaju čitav spektar biblijskih tema i obuhvaćaju brojne izvještaje o napretku adventističke svjetske misije. Dok je bio predsjednik Južnokalifornijske konferencije (1908-1912) i Pacifičke unije (1912-1918), Andross je imao mnogo razgovora s Ellen G. White, od kojih su se neki bavili akreditacijom medicinskog programa na Koledžu medicinskih evanđelista (*College of Medical Evangelists*) (usp. LLM, 18) i obukom liječnika (usp. LLM, 486, 487; 1MR:86-88).

Vjerojatno je najvažnija Androssova ostavština njegova knjiga od 215 stranica pod naslovom *A More Excellent Ministry* (1912) / hrv. *Izvrsnija služba*, biblijski odgovor na napad *Albiona Ballengera na adventističko razumijevanje Svetišta. Već 1905. Ellen G. White je jasno ukazala i samom Ballengeru i vođama Generalne konferencije da je Ballenger uvodio herezu u pogledu na doktrine o Svetištu (Mss 59, 62, 1905); međutim, ostalo je na Androssu, bivšem Ballengerovom suradniku dok su radili u Britaniji, da pruži detaljan odgovor na te neobične stavove kad budu objavljeni.

U *Izvrsnijoj službi* Andross opovrgava desetak tvrdnji zagovaranih u Ballingerovoj knjizi *Cast Outfor the Cross of Christ* (1909) / hrv. *Izbačen zbog križa Kristovog*, obraćajući naročitu pažnju na Ballingerovu fundamentalnu premisu (zasnovanu na Hebrejima 6,19, 20) da je Krist ušao prilikom svog uzašašća 31. godine n. e. u Svetinju nad svetinjama nebeskog Svetišta da otpočne svoje antitipsko djelo pomirenja. Andross priznaje da je, prema Hebrejima 6,19, 20, Krist doista ušao „iza zavjese" u Svetinju nad svetinjama po svom uzašašću, ali zatim navodi niz tekstova za biblijske dokaze (naročito Izl 40, 2, 3, 9; Lev 8,33, 35; 9,22-24; Dn 9,24; Iv 20,17, 27; Dj 2,32-36; Heb 9,19-21; 10,19-23; usp. Dj 38, 39) kako bi pokazao da je svrha tog ulaska bila da posveti nebesko Svetište i otpočne njezine službe, paralelno sa starozavjetnim posvećenjem zemaljskog Svetišta, a ne da otpočne antitipski Dan pomirenja, kako je Ballinger pogrešno tvrdio. Andross također brani druge ključne karakteristike adventističkog razumijevanja doktrine o Svetištu koje Ballinger dovodi u pitanje.

Dok Androssovo jedinstveno tumačenje Hebrejima 6,19, 20 — da je Krist ušao u Svetinju nad svetinjama prilikom svog uzašašća da bi posvetio nebesko Svetište — očito nije postalo široko prihvaćeno za njegovog života, nekoliko nedavnih adventističkih studija predstavilo je daljnju biblijsku potvrdu (barem glavnih elemenata) njegove osnovne teze. Androssu se mora pripisati odlučan odgovor na velik doktrinarni izazov adventizmu u kritičnom trenutku povijesti denominacije, u skladu s upozorenjem Ellen G. White o predstojećoj krizi, iskreno suočavanje s postavljenim pitanjima i iznošenje pažljivo obrazloženog i vjerodostojnog biblijskog odgovora na ta pitanja.

Za daljnje istraživanje: E. E. Andross, „Bible Study no. II", 13. jul 1911; „Studies in the San-

ctuary no. III“, 16. srpnja 1911 (DF 178; DF 197-d, CAR); R. Adams, *The Sanctuary Doctrine: Three Approaches in the Seventh-day Adventist Church* (AUP, 1981); A. V. Wallenkampf, “Challengers to the Doctrine of the Sanctuary,” u *Doctrine of the Sanctuary: A Historical Survey*, ur. F. B. Holbrook, Daniel and Revelation Committee Series (BRI, 1989), vol. 5, 197-216; SDA Encyclopedia (1996), vol. 10, 82.

Richard M. Davidson

ARMITAGE, MARY CAROLINE - MORTENSON), vidi **MORTENSON, MARY CAROLINE**.

ARNOLD, DAVID (1805-1889). Rani adventistički pisac i administrator, i prvi predsjednik Newyorške konferencije. U Volneyu, u New Yorku, 1848. održan je konferencijski sastanak u njegovoj „kući kočiji“.

David Arnold postao je metodist kad je imao 16 godina. Kasnije je prihvatio millerit-sku adventističku poruku i nakon razočaranja 1844. postao je svetkovatelj sedmog dana subote. Na konferencijskom sastanku 1848. na kome je bilo prisutno njih oko 35 i jedva da su se dvojica složila, Arnold je imao neke vlastite ideje. Vjerovao je da je „tisuću godina iz Otkrivenja 20 bilo u prošlosti“, „da su 144.000 oni koji su uskrsnuli za Kristova uskrsnuća“ i da se Večera Gospodnja treba održavati samo jednom godišnje, kao „nastavak Pashe“. Ellen G. White se, ožalošćena tim „čudnim razlikama u mišljenjima“, onesvijestila. (2SG, 98). Dok su se drugi molili za nju, ona je dobila viđenje s referencijama na biblijske citate koji su opovrgavali ta gledišta. Nakon što je proučio mjesta iz Svetog pisma koja su joj bila otkrivena, Arnold je odbacio vlastite teorije i proveo ostatak života promičući adventističku poruku.

U časopisu *Present Truth / hrv. Sadašnja istina* 1849. i 1850. Arnold je pisao o zatvorenim vratima, 2.300 dana i noći koji su se završili 1844. godine i Kristovoj prvosvećeničkoj službi u nebeskom Svetištu. Kad je *Advent Review* počeo izlaziti 1850. godine, Arnold je bio na spisku članova izdavačkog odbora. Tijekom 1850-ih on je opširno pisao o adventističkoj teologiji. Godine 1852. zalagao se za tjedni *Review*. U članku iz 1853. o spiritizmu on je postavio službu Ellen G. White u oštru suprotnost utjecaju sestara Fox. Arnold je tvrdio da se u Svetom pismu i u službi Ellen G. White nalazi „sigurna proročka riječ“. (2 Pt 1,19) (RH, 21. srpnja 1853).

Arnold je mnogo putovao po državi New York a također je posjetio Michigan u znak potpore djelovanju Crkve. Pomogao je u izgradnji crkve Roosevelt u New Yorku 1859. godine, a 1862. izabran je za prvog predsjednika Newyorške konferencije.

Ne znamo ni za jedno sačuvano pismo Ellen G. White Davidu Arnoldu, ali je poznato da je on bio prisutan tijekom nekoliko njezinih viđenja.

Za daljnje istraživanje: 1Bio 140-142; D. Arnold, “The Shut Door Explained,” PT, prosinac 1849; L. E. Froom, *The Prophetic Faith of Our Fathers* (RHPA, 1954), vol. 4, 1023, 1086-1088; G. R. Knight, *A Brief History of Seventh-day Adventists* (RHPA, 1999), 52, 53.

Howard Krug

ARTHUR, JESSE (1845-1919) i **FLORENCE** (um. 1935). Odvjetnik i sudac s Juga Sjedinjenih Američkih Država koji je postao prvi pravni savjetnik Crkve adventista sedmog dana. Arthur je služio kao vojnik Konfederacije tijekom Američkog građanskog rata, a nakon toga je diplomirao pravo na Pravnom fakultetu u Cincinnati. Radio je kao gradski tužitelj i gradonačelnik u Daytonu, u Kentuckyju, prije nego što je imenovan za okružnog suca svog okruga. Godine 1889. Arthurovi su se preselili na teritorij Washingtona. Bavio se odvjetništvom u Spokanu do 1897. godine, a dio je tog vremena bio jedan od trojice sudaca višeg

suda. Kad ga je narušeno zdravlje primoralo da podnese ostavku, otputovao je u *Sanitarium Battle Creek na liječenje. Tamo je postao adventist i kasnije je služio kao pravni savjetnik za Crkvu adventista sedmog dana, kao i za Sanitarium Battle Creek. Godine 1899. predsjedavao je građevinskim odborom za *zgradu u Chicagu koja je bila namijenjena za smještaj Američkog medicinskog misionarskog koledža, ali nikada nije izgrađena zbog protivljenja Ellen G. White. Ona je posjetila njegov dom u Battle Creeku u travnju 1901., a on i Florence bili su njezini gosti u Elmshavenu u ljeto 1902. Razmijenili su niz srdačnih pisama 1902. i 1903. godine. Od 1904. do 1907., međutim, otuđenje J. H. Kellogga postupno je odvuklo i mnoge njegove bliske suradnike, od kojih je jedan bio i sudac Arthur. Kad je Velika crkva (tabernakl) u Battle Creeku isključila Kellogga 1907. godine, Arthur je bio u velikoj skupini drugih osoba isključenih u isto vrijeme.

Također vidite: Viđenje o zgradi u Chicagou.

Za daljnje istraživanje: 5Bio, 111, 173; 20MR 351; Coller Collection (VL), vol. 3, 222, 223.

ATKINSON, FRANCES ELLEN (FOSS) (r. 1844). Nećaka Ellen G. White (kći njezine sestre Mary [Harmon] Foss). Godine 1909. Ellen Atkinson dobila je tuberkulozu. Na upit svoje nećakinje, Ellen G. White je odgovorila da sanatorij Loma Linda nije u mogućnosti primiti pacijente s tom bolešću. U post skriptumu, jedna od neidentificiranih literarnih aistentica Ellen G. White preporučila joj je da pronađe suhu klimu za život na otvorenom — savjet tipičan za to vrijeme. (Lt 90, 1909).

ATWOOD, ASA (1832-1903). Adventistički filantrop i mjesni crkveni starješina. Atwood je pomogao u osnivanju Rural Health Retreata, preteče *St. Helena Sanitariuma. (ST 26. siječnja 1882). Godine 1890. Ellen G. White je pisala njemu i Williamu Prattu pozivajući ih na sklad i poniznost u vezi sa sukobom s izvjesnim bratom Rogersom u Sanatoriju (Lt 1c, 1890, u 15MR,153-157).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 12. studenog 1903.

AUSTIN, CAROLINE R. - CUMMINGS (1821-1915). Rana adventistica koja je svetkovala subotu, porijeklom iz Conisha, u New Hampshireu. Ona i njezin muž, H. N. Austin (1818-1889), za koga se udala 1840. godine, postali su adventisti svetkovatelji subote 1854. godine. Nakon smrti muža, Austin se preselila u Battle Creek, gdje je 1895. godine čula *J. V. Himesa kako govori. (Lt 1a, 1895). Ellen G. White joj je zahvalila na njezinoj „promišljenoj ljubaznosti i ljubavi... koju si mi mnogo puta iskazala“. (Lt 1, 1898).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 25. ožujka 1915; obit. RH, 21. siječnja 1890.

B

BABCOCK, DAVID CALDWELL (1854-1932) i **ANN (DAVIS)** (- um. 1901). Obrazovan na Battle Creek Collegeu 1870-ih, Babcock je služio kao pastor u Delawareu, Ohiju i Marylandu 1880-ih prije nego što je postao predsjednik konferencija Zapadne Virginije (1892-1895) i zatim Virginije (1897-1899). Služio je kao misionar u Britanskoj Guiani (1900-1905, 1925-1927), Britanskoj Zapadnoj Africi (1905-1914), Nigeriji (1914-1917), na Djevičanskim Otocima (1919-1925) i Curacaou, u Nizozemskoj Zapadnoj Indiji

(1927). Godine 1901., dok su služili u Britanskoj Guiani, Ann je umrla. David se sljedeće godine ponovo oženio, ali je ubrzo ponovo ostao udovac. Oženio se Minom Bradshaw 1903. godine. Nakon mnogo godina bolesti, Babcock se vratio u Ameriku 1927. godine. Ellen G. White ga je 1886. godine upozorila da obuzda svoj temperament i kontrolira apetit tako što će odustati od kave, čaja i vina kako ne bi postao „tjelesna olupina " i čak izgubio vječni život. (Lt 53, 1886).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 5. svibnja 1932; *SDA Encyclopedia* (1996), knj. 10, 147.

Brian Strayer

BAHLER, JOHN F. (1840-1918). Adventist u Texasu kod kojeg su James i Ellen G. White boravili za svog rada u Texasu (1878-1879). U dobi od četiri godine John je s obitelji emigrirao iz Švicarske u Rochester, u državi New York. Ostavši siroče, bio je šegrt kod poslastičara. Kad je imao 18 godina, izgubio je vid nakon infekcije i operacije očiju koja je zatim uslijedila. Nakon što se pridružio Metodističkoj Episkopalnoj Crkvi, pohađao je školu za slijepe i 1865. oženio je Emmu Smith u Wisconsinu. Oko 1870. godine, nakon rođenja njihovog sina Roberta, vratili su se u Rochester. Rođeni prodavač, John je prodavao metle, knjige i druge predmete. Nakon Emmine smrti, John je prihvatio adventističku poruku na seriji predavanja *J. N. Andrewsa. Kasnije je oženio Mary J. Cottrell, nećaku *R. F. Cottrella.

Bahler se požrtvovno obvezao da će pomoći adventističko Djelo. Sredinom 1870-ih, kad je James White uputio apel za osnivanje Traktatskog i Misionarskog društva, Bahlerovi su prodali svoju kuću i dali kao dar dio onoga što su za nju dobili.

Živeći u Dallasu, u Texasu, 1876. godine, Bahler se upleo u kontroverzu s E. G. Rustom, a do trenutka kada je sljedeće godine stigao *Robert M. Kilgore, crkva u Dallasu bila je podijeljena. Kilgore se sastao s članovima crkve, vodio crkvenu parnicu i stao na Rustovu stranu. Ellen G. White, tada u Oregonu, vidjela je u viđenju, u dva odvojena navrata, stanje Djela u Texasu. Uslijedila su dva duga svjedočanstva u kojima su Kilgore, Rust, J. S. Clark i drugi ukoreni zbog verbalnog zlostavljanja Bahlera. (4T, 321-340).

U studenome 1878., kad su James i Ellen G. White tijekom zime posjetili Texas, Bahler im je ponudio pola svog doma u Ulici Morgan u jugozapadnom Denisonu. U znak zahvalnosti, James White je surađivao s izdavačkom kućom u Battle Creeku na objavi novog izdanja Bahlerove autobiografije, uključujući doktrinarne informacije o suboti i Drugom Kristovom dolasku. Tijekom boravka Whiteovih u Bahlerovom domu, *Arthur G. i Mary Daniells postali su blisko povezani s Whiteovima. Arthur je pomagao Jamesu u njegovim poslovnim pothvatima, a Mary je kuhala. Također je kod Bahlerovih *Marian Davis prvi put počela raditi za Ellen G. White kao *literarna asistentica. Poduzetna grupa kod Bahlerovih prikupila je 1.000 dolara da pomogne izgradnju novog molitvenog doma nazvanog Dime Tabernacle (*Battle Creek Tabernacle) i da pomogne crkvi u Oaklandu u Kaliforniji izaći iz dugova. Whiteovi su ostali kod Bahlerovih sve dok nisu otputovali dalje *vagonskim vlakom krajem travnja 1879. godine.

Bahler je neko vrijeme služio kao opunomoćeni propovjednik u Texaškoj konferenciji i pomogao je u osnutku sirotišta. Nakon Maryne smrti, oženio je Pauline Paulson (um. 1911). Tijekom svojih kasnijih godina Bahler je putovao po jugu SAD-a živeći na Floridi, i konačno sa svojom kćeri Grace u državi Texas. U kasnijim godinama postao je obeshrabren, ali se prije smrti pomirio sa crkvom u Dallasu. Sahranjen je u Dallasu, u Texasu.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 20. lipnja 1918; J. F. Bahler, *(Thrilling Incidents in the*

Life and Experience of John F. Bahler, Battle Creek, Mich.: SDA Pub. Assn., 1897).

Mary Ann Hadley

BAIRD, ALFRED SHERMAN (1864-1918) i **HELEN L.** djev. **LEBERT** (1872-1956). Arhitekt i graditelj. Alfred je kao tinejdžer radio na Zapadnopacifičkoj željeznici, a u dobi od 17 godina izdržavao je svoju majku udovicu. Kasnije je studirao planiranje i arhitekturu na Lafayette Collegeu u Iowi, i oženio je 1889. Helen L. Lebert. Godine 1901. Baird je pozvan u Berrien Springs, Michigan, da projektira i nadgleda izgradnju zgrada za *Emmanuel Missionary College. Godine 1904. zamoljen je da projektira i izgradi novi *Washington Training College (Washingtonski koledž za obuku), *Washington Sanitarium (Washingtonski Sanatorij) i urede Generalne konferencije u Takoma Parku, Maryland. Godine 1907. Ellen G. White pisala mu je preporučujući mu svog unuka *W. D. Workmana, koji je želio steći iskustvo u građevinarstvu. (Lt 236, 1907). Očito je Baird mogao angažirati Workmana, jer mu se kasnije te godine Ellen G. White zahvalila na zanimanju što ga je pokazao za Workmana i izrazila zahvalnost za doprinos koji je dao Crkvi podizanjem zgrada. (Lt 362, 1907). Ellen G. White je također napisala pismo ohrabrenja njegovoj ženi Helen. (Lt 238, 1907).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 30. svibnja 1918.

BAKER, DORINDA, Vidi **DAMMAN** (također **DAMON, DAMMON), ISRAEL.**

BAKER, WILLIAM LEMUEL HENRY (1858-1933) i **JOSEPHINE LAURA** (1860-1941). William je bio evanđelist, konferencijski administrator i biblijski učitelj u Sjedinjenim Američkim Državama i Australiji; William i Josephine vjenčali su se 1885.godine. Ellen G. White blisko je surađivala s Bakerima dok su bili u Australiji. Zainteresirala se za Williamov duhovni život i ohrabrila ga da vjerno prakticira istinu u koju je vjerovao te da „postojano gleda u Isusa“. (Lt 81, 1900).

Dok je Baker služio kao pastor u Australiji 1895. godine, Ellen G. White je njemu i njegovoj ženi napisala dugo pismo. (Lt 8, 1895). Dok se najveći dio pisma sastoji od njezinog osobnog poziva za veću djelotvornost u njegovom evanđeoskom i pastorskom radu i poziva ga da bude potpuno posvećen Kristu, jedan je dio u sredini pisma privukao osobitu pažnju. U tom ulomku, koji se čini kao odgovor na pismo što ga je on ranije napisao Ellen G. White, ona govori o teološkom značaju Kristove ljudskosti i upozorava Bakera: „Budite oprezni, izuzetno pažljivi u pogledu na to kako se bavite Kristovom ljudskom prirodom.“ Zatim nastavlja izjavom u kojoj suprotstavlja Kristovu ljudsku prirodu prirodi Adama i njegovog potomstva. „Ne postavljajte ga pred narod kao čovjeka sa sklonostima ka grijehu. On je drugi Adam. Prvi Adam je stvoren kao čisto, bezgrešno biće, bez mrlje grijeha na sebi; bio je po obličju Božjem. Mogao je pasti, i pao je kroz prijestup. Zbog grijeha, njegovo potomstvo je rođeno s inherentnim sklonostima neposlušnosti. Ali Isus Krist bio je jedinorodni Božji Sin. On je uzeo na sebe ljudsku prirodu, i bio je iskušavan u svemu kao što je ljudska priroda kušana. Mogao je zgriješiti, mogao je pasti, ali ni u jednom trenutku u Njemu nije bilo sklonosti prema zlu. Bio je napadnut kušnjama u pustinji, kao što je Adam bio napadnut kušnjama u Edenu.“ Od svog objavljivanja u knjizi *Adventistički odgovori na pitanja o doktrini* (RHPA, 1957; anotirano izdanje AUP, 2003), ovaj dio pisma bio je u središtu adventističke rasprave o tome je li Krist uzeo na sebe ljudsku prirodu u obliku poslije ili prije pada u grijeh. Mnogi od onih koji su naginjali poziciji prije pada shvatili su ovo pismo kao naznaku da Kristova ljudskost nije bila potpuno istovjetna našoj po tome što

Krist nije rođen s urođenom sklonošću prema grijehu.

Za daljnje istraživanje: Lt 8, 1895, objavljeno je u 13MR,13-30; obit. RH, 30. ožujka 1933; obit. RH, 4. rujna 1941; R. Larson, *The Word made Flesh: One Hundred Years of Seventh-day Adventist Christology, 1852-1952* (Brushton, N.I.: Teach Services, 1986), 66-154; A. L. Moore A. L. Moore, *Theology in Crisis* (Corpus Christi, Tek.: Life Seminars, 1980), 258-271; A. L. Moore, *Adventism in Conflict* (RHPA, 1995), 145-157; W. W. Whidden, *Ellen G. White on the Humanity of Christ* (RHPA, 1997), 59-66; J. Zurcher, *Touched With Our Feelings: A Historical Survey of Adventist Thought on the Human Nature of Christ* - RHPA, 1999), 163-165; D. Fortin, recenzija J. R. Zurchera *Touched With Our Feelings*, u AUSS 38, br. 2 (jesen 2000): 342-344; SDA *Encyklopedia* (1996), knj. 10,155.

Denis Fortin

BALL, WILLIAM H. WORCESTER (1822 - c.1874). Adventist iz Washingtona, u New Hampshireu, koji se osobno suprotstavio Ellen G. White i objavio članke protiv nje u *The Hope of Israel* i adventnoj kršćanskoj publikaciji *World's Crisis*. Već 1862. on je osporio izjavu Ellen G. White iz 1849. da je „vrijeme za njihovo spasenje prošlo", podrazumijevajući pod tim one koji su odbacili adventnu poruku 1844. (EW, 45 i odgovor Uriaha Smitha u RH, 21. siječnja 1862.). Njegov ogorčeni duh doprinio je duhovnom kvarenju u njegovoj mjesnoj crkvi i prekidu održavanja njihove subotnje škole. Godine 1867. James i Ellen G. White kao i *J. N. Andrews održavali su sastanke za probuđenje u Washingtonu, u New Hampshireu, i pozvali Balla i druge da promijene tijek svojih života. Na jednom od ovih sastanaka, Ball je priznao svoje greške nakon što je Ellen G. White ispričala što je „vidjela u viziji" o njemu (MS 2, 1868; Ball je brat V u 2T,103-111; usp. 1T, 655-661). Godine 1872. Ball je nastavio svoje napade na Ellen G. White. Pisala mu je bezuspješno (Lt 28, 1872) i dvije godine kasnije odgovorila na lažne optužbe protiv nje od strane nekih koji su tvrdili da je predvidjela određeno vrijeme za *Drugi Kristov dolazak (Lt 53, 1874). Poslije tog najnovijeg nezadovoljstva, Ball je postao pristaša B. F. Snooka i V. H. Brinkerhoffa (vidi *Marion Party). Vidi i: William Farnsworth).

Michael W. Campbell

BALLENGER, ALBION FOX (1861-1921). Propovjednik, kritičar adventizma, sin Johna Foxa Ballengera i brat Edwarda S. Ballengera.

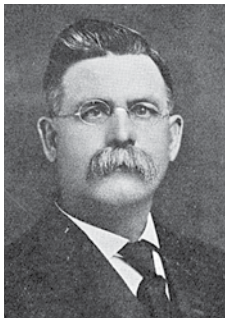

ALBION FOX BALLENGER

Rođen u Illinoisu, Ballenger je počeo raditi kao propovjednik Crkve adventista sedmog dana 1885. a rukopoložen je 1893. godine. Između 1889. i 1897. funkcionirao je prvenstveno kao zagovornik vjerskih sloboda, služeći kao dužnosnik Međunarodne udruge za vjersku slobodu i, nakratko, kao pomoćnik urednika *American Sentinela*. Od kraja 1897. do 1899. putovao je uime Generalne konferencije posjećujući sastanke pod šatorima i crkve diljem Sjedinjenih Američkih Država, promičući temu svetosti pod lozinkom „Primite Duha Svetoga". Svoju knjigu *Power for Witnessing* / hrv. *Snaga za svjedočenje* (1900) zasnovao je na propovijedima što ih je propovijedao tijekom tog vremena. Generalna konferencija ga je 1901. poslala u Veliku Britaniju, gdje je služio kao evanđelist i

administrator do 1905. godine. Vratio se kući nakon što je objavio da više ne prihvaća doktrinu o Svetištu, adventističko učenje da je Krist ušao u Svetinju nad svetinjama nebeskog Svetišta 1844. godine, tvrdeći da se taj događaj zbio prilikom Kristovog uzašašća. Nakon što je izgubio propovjedničku punomoć 1905. godine, Ballenger je radio kao farmer i na raznim čudnim poslovima, prvo u Virginiji, a poslije 1908. u Južnoj Kaliforniji. Nakon objavljivanja knjige *Cast Out for the Cross of Christ* (oko 1909) / hrv. *Izbačen za križ Kristov*, postupno je ostvarivao kako propovjedničku tako i spisateljsku karijeru. Između 1911. i 1919. ostvario je šest putovanja po SAD-u, od kojih je svako trajalo oko pola godine, obraćajući se prvenstveno nezadovoljnim adventistima. Godine 1915. preuzeo je uređivanje i izdavanje *The Gathering Call* / hrv. *Poziva na okupljanje*, malog časopisa koji je prvotno pokrenuo jedan propovjednik Crkve Božje (sedmog dana). Također, objavio je još dvije knjige: *Forty Fatal Errors Regarding the Atonement* (oko 1913.) / hrv. *Četrdeset fatalnih grešaka u vezi s pomirenjem,* i *The Proclamation of Liberty and the Unpardonable Sin* (1915) / hrv. *Proglašenje slobode i neoprostivi grijeh*.

Ballengerov prvi zabilježeni susret s Ellen G. White dogodio se 1891. godine. Dan nakon što je sudjelovao na sastanku na kome se raspravljalo o tome koliki značaj *American Sentinel* treba pridavati suboti, Ellen G. White je govorila na sastanku propovjednika na kome je opisala svoje viđenje (poznato kao Salamanca viđenje), doživljeno nekoliko mjeseci ranije, koje je oslikavalo diskusiju na sastanku oko *Sentinela*. Nakon njezinog izvještaja u kojemu je pozvala časopis da naglasi subotu, Ballenger je potvrdio da je točno opisala taj sastanak i priznao da je zauzeo pogrešnu stranu o raspravljanom pitanju.

Tijekom svoje kampanje „Primite Duha Svetoga“, Ballenger je smislio ideju o pokretanju nove škole za Afroamerikance. Nakon što ga je Generalna konferencija odbila, 1899. pisao je Ellen G. White, koja je bila u *Australiji, tražeći njezinu potporu za taj svoj projekt. Ona mu je odgovorila da treba ostati na području evangelizacije. U tom se trenutku činilo da je Ballenger odustao od svoje ideje.

Nakon što je saznala za Ballengerove nove poglede na doktrinu o Svetištu, Ellen G. White je otputovala na Zasjedanje Generalne konferencije 1905. u Washington, D. C. Ona je u jednom trenutku razgovarala s njim i, usto što je uputila nekoliko javnih obraćanja protiv grešaka koje su se uvlačile u Crkvu, poslala je službenicima Generalne konferencije koji su odlučivali o Ballengerovom slučaju, svjedočanstvo pod naslovom „Upozorenje protiv lažnih teorija“ (Ms 62, 1905). Ona, međutim, nije sudjelovala na saslušanjima održanim o Ballengerovom slučaju tijekom Zasjedanja Generalne konferencije.

Ballenger je postupno postajao sve kritičniji prema Ellen G. White. Na svom saslušanju 1905. potaknuo je svoje kritičare da koriste samo Bibliju, a ne njezine spise, kako bi procijenili njegovo tumačenje. U knjizi *Cast Out* objavio je pismo što ga je napisao E. G. White, za koje je tvrdio da nikada od nje nije dobio odgovor. Međutim, nije objavio značajnije primjedbe o njezinim spisima sve do objavljivanja serije članaka *The Gathering Call* 1914. godine. Kasnije je te članke objedinio u traktat pod naslovom *The Spirit of Prophecy and the Gifl to Prophesy* / hrv. *Duh proroštva i dar proricanja* (1916), u kome je kritizirao adventizam zbog navodnog uzdizanja spisa Ellen G. White iznad Biblije. Dalje ju je odbacio kao vjerski autoritet u još jednoj seriji članaka sakupljenih u traktat pod naslovom *What About the Testimonies* (oko 1919) / hrv. *Što je sa svjedočanstvima*.

Vidi i: E. E. Andross

Za daljnje istraživanje: 5Bio 404-413; C. W. Edwards i G. Land, *Seeker After Light: A. F. Ballenger, Adventism, and American Christianity* (AUP, 2000); R. W. Olson, „The Sala-

manca Vision and the 1890 Diary" (EGWE, 1983, Sdoc); A. L. White, „The Story of the Salamanca Vision" (EGWE, 1954, SDoc).

Gary Land

BALLENGER, EDWARD STROUD (1864-1955). Propovjednik, kritičar adventizma, urednik časopisa *The Gathering Call*, sin *Johna Foxa Ballengera i brat *Albiona Foxa Ballengera. *Godišnjak Adventista sedmog dana* navodi E. S. Ballengera kao opunomoćenog propovjednika u Južnoj kalifornijskoj konferenciji između 1904. i 1908. godine, a kao propovjednika 1910. i 1911. Između 1905. i 1909. služio je u konferencijskom odboru za odgoj, najčešće identificiran kao tajnik. Nakon što se njegov brat Albion preselio u Južnu Kaliforniju, vjerojatno 1908. godine, Edward je čini se postao kritičan prema Crkvi. *Godišnjak* ga je naveo kao nositelja „počasne propovjedničke punomoći" 1910. i 1911. godine, nakon čega njegovo ime nestaje. Godine 1905. Ellen G. White zamolila je Ballengera da potraži odgovarajuće mjesto za sanatorij u Redlendsu u Kaliforniji, ali nema njegovog sačuvanog pisanog odgovora. Zabrinut zbog Ballengerovih stavova, *E. E. Andross, predsjednik Južne kalifornijske konferencije, odveo ga je da vidi Ellen G. White 1909. godine, ali to očito nije bilo djelotvorno; nakon nekog kratkog vremena Andros je izvijestio da je Ballenger podnio ostavku na svoje službene funkcije. Ballenger je brat A koji se spominje u 1SM, 38, 39 (Ms 107, 1909). Nakon Albionove smrti 1921. godine, Edward je postao urednik *The Gathering Calla*, u kojem je kasnije objavio vrlo kritičke stavove o adventistima i Ellen G. White.

Gary Land

BALLENGER JOHN FOX (1834-1921). Propovjednik, otac *Albiona F. i *Edwarda S. Ballengera. Sin metodističkog pastora, koji je posjećivao svoje vjernike jašući, Ballenger je bio farmer u Illinoisu kad se preobratio na adventizam, vjerojatno 1859. preko propovijedanja W. S. Ingrahama. Po obiteljskoj predaji pridružio se Ingrahamu tijekom evangelizacije. Konferencija u Illinoisu Ballengeru je dala punomoć propovjednika 1876. (na sastancima pod šatorima na kojima je govorila Ellen G. White) i rukopoložila ga 1878. godine. Kasnije je služio kao propovjednik u Michiganu i Kaliforniji. Njegov sin Albion, koji se odvojio od Crkve 1905. zbog svojih stavova u pogledu na doktrinu o Svetištu, preselio se oko tri godine kasnije u južnu Kaliforniju, gde mu je živio otac John. Ubrzo nakon toga John je prihvatio Albionova tumačenja i kasnije je od njega zatraženo da preda svoju propovjedničku punomoć. *Godišnjak adventista sedmog dana* iz 1909. bio je posljednji koji ga je naveo na popisu propovjednika.

Za daljnje istraživanje: RH, 19. rujna 1878.

Gary Land

BALLOU, GEORGE (1849-1925) i **SOPHIA BAUER** ILI **BOWERS** (1851-1923). Adventisti u Kaliforniji. Ellen G. White je 1882. godine zaposlila Georgea da joj pomogne u sadnji vrta i izgradnji spremišta za kočiju u njenoj kući u Healdsburgu. (Lts 5 i 6, 1882). Kad je Ballou stupio u propovjedničku službu, Ellen G. White ga je prekorila zbog moralnih padova koji su se ponavljali i rekla da ga je njegovo ponašanje diskvalificiralo za taj posao. Također ga je upozorila da ne postaje liječnik iz sličnih razloga. (Usp. Lt 27, 1887; Lt 51, 1888). Na kraju je postao optometrist.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 18. veljače 1926; obit. RH, 21. veljače 1924.

BALLOU, JAMES MADISON (1816-1888) i **HULDA AMELIJA (HART)** (1820-1903). Milleriti u Mannsvileu u New Yorku, koji su kasnije postali adventisti svetkovatelji subote. U listopadu 1858., dok su James i Ellen G. White boravili tjedan dana u domu Ballouovih, Ellen

se teško razboljela, ali je čudesno izliječena kao odgovor na molitvu. (J. N. Loughborough, *Great Second Advent Movement*, 336). Sljedeće subote, 21. listopada, imala je viđenje koje je pokazalo opasnosti od *Messenger Party / hrv. Glasničke stranke i potrebu za jedinstvom Crkve. (Ms 2, 1858). Kasnije je Ballou pomogao u izgradnji crkve u Mannsvileu, jedne od najranijih crkava adventista svetkovatelja subote.

Za daljnje istraživanje: 1T, 204-209*;* 1Bio, 381-383; Lt 7, 1856; obit. RH, 12. lipnja 1888.

BANGS, ELIZABETH (HARMON) (1827-1891). Dvojajčana blizanka Ellen G. White, a s njom ujedno i posljednje od osmero djece Roberta i Eunice Harmon. Elizabeth je dobila nadimak „Lizzie" od svoje sestre blizanke i ostalog dijela obitelji. Čini se da je Ellen bila dominantna među blizankama, a sjećala se i da

ELEN G. WHITE I NJENA SESTRA BLIZANKA ELIZABETH BANGS

je kao dijete njezina sestra bila prilično bucmasta i da joj se bilo teže uspinjati.

Zapisi iz metodističke crkve u Ulici Chesnut, u Portlandu, u državi Maine, pokazuju da je Lizzie primljena za člana krštenickog razreda 31. listopada 1842., nekoliko mjeseci nakon što je njezina sestra blizanka krštena. Nema nikakvih podataka o tome da se Lizzie krstila, ili da je postala redovni član Metodističke Crkve. Robert i Eunice Harmon, zajedno sa svojom mlađom djecom (uključujući Ellen), brisani su iz članstva u rujnu 1843. godine. Lizziene obiteljske veze vjerojatno su je spriječile da postane član. Godine 1849. udala se za Reubena M. Bangsa, koji je imao kvekersko porijeklo, ali nije bio sklon religiji. Do 1857. naselili su se u Gorhamu, u državi Maine, gdje su imali troje djece: Evu, Clarence i Berthu.

Godine 1874. Ellen G. White je primijetila da u domu njezine sestre nije bilo „molitve" (Lt 51, 1874). Ellen G. White je cijelog svog života nastojala da duhovno utječe na svoju sestru i dovede je do obraćenja. Dva primjera ilustriraju intenzitet njezinih napora. Godine 1858. Bangsovi su izgubili svoju bebu Evu. O tome je napisana pjesma i objavljena u *Youth's Instructoru / hrv. Priručniku za mlade*, a Ellen G. White je napisala dirljiv poziv svojoj sestri blizanki u kojoj je opisala kako će se male bebe ponovo susresti sa svojim majkama prilikom uskrsnuća, ali da neka djeca tamo neće imati majke. Zatim je napisala: „Daj, Bože, da Evina draga majka bude tamo, da njezina mala krila budu sklopljena na radosnim grudima majke!" (YI, travanj 1858; 2SM, 259, 260). Kako je Lizzie odgovorila na ovaj poziv nije poznato, ali je tijekom posljednje godine života dobila još jedan hitan poziv od svoje sestre blizanke. Ellen je napisala Lizzie: „Želim da te uzmem u naručje i položim na njedra Isusa Krista. … Moje srce žudi da te vidi kako vjeruješ u Isusa. … On te voli. On želi da te spasi." (Lt 61, 1891). Nije poznato kako je Lizzie odgovorila na ovaj i druge pozive. Reuben i Elizabeth Bangs i jedna kći, Eva, sahranjeni su na groblju u Ulici North, nedaleko od mjesta gdje su živjeli u Gorhamu, u državi Maine.

Merlin D. Burt

BANKS, JACKSON (1819-1882). Rani adventist iz Greenvillea, u Michiganu. Porijeklom iz Engleske, Jackson je emigrirao u Sjedinjene Američke Države 1849. i postao adventist

1860. nakon što je prisustvovao sastancima koje su u Greenvilleu održavali J. B. Frisbie i R. J. Lawrence. Godine 1862. Banks je pisao Ellen G. White u vezi sa stanovitim bratom Merrilom koga su odvukli „neukrotivi fanatici". Ona je zatim uputila upozorenje da Merrilu ne bude dodijeljena pozicija u crkvenom vodstvu, osim ako ne prizna „svoje prošlo usmjerenje i ne izađe čist iz njega". (Lt 5, 1862).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 21. studeni 1882.

BATES, JOSEPH (1792-1872). Osnivač i osoba zaslužna za razvoj onog ogranka adventizma čiji su sljedbenici postali poznati kao adventisti svetkovatelji subote, a kasnije i kao adventisti sedmoga dana. Bates je bio osoba koja je uvjerila Jamesa i Ellen G. White u trajnost važnosti sedmog dana subote.

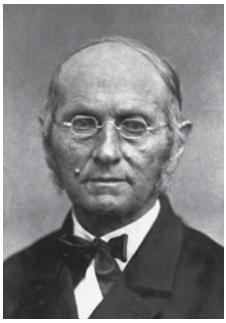

JOSEPH BATES

Bates je rođen u Rochesteru, u Massachusettsu, 8. srpnja 1792. godine, ali se već sljedeće godine njegova obitelj preselila u New Bedford, koji je sredinom devetnaestog stoljeća postao prijestolnica za čitavu flotu brodova kitolovaca u Sjedinjenim Američkim Državama. Neposredno prije svog petnaestog rođendana mladi Bates se prijavio kao mladi mornar pomoćnik za službu na trgovačkom brodu. Godine 1810. kidnapiran je da popuni posadu na brodu britanske mornarice, a kasnije je proveo i nekoliko godina kao britanski zarobljenik tijekom rata 1812.

Poslije rata vratio se svom pozivu u trgovačku mornaricu, postavši na kraju kapetan i suvlasnik malog broda. Početkom 1820-ih poduzeo je svoj prvi korak na području zdravstvene reforme ostavljajući duhan i alkohol u svim njihovim oblicima. Te će reforme 1840-ih biti praćene i temeljnim vegetarijanstvom. Postao je kršteni član zajednice Christian Connexion 1827. godine. Tijekom 1830-ih bio je istaknuti član svoje zajednice i svestrani društveni reformator. Prihvatio je učenja Willijama Millera 1839. godine, ubrzo postavši prilično istaknut u tom pokretu. Nakon razočaranja iz listopada 1844. Bates se borio da shvati biblijski smisao svog milleritskog iskustva. Proljeće 1845. zateklo ga je u prihvaćanju subote kao sedmog dana za odmor posredovanjem spisa T. M. Preblea. U kolovozu 1846. Bates je prvi put sreo Jamesa Whitea i Ellen Harmon istog mjeseca kad su se vjenčali. Podijelio je s njima doktrinu o suboti, ali su je oni odbacili. Ellen je kasnije napisala kako je „mislila da je brat B. pogriješio jer se više bavio četvrtom zapovijedi nego sa svih devet ostalih". (2SG, 82). Istog mjeseca Bates je napisao knjigu pod naslovom *The Seventh Day Sabbath, a Perpetual Sign* / hrv. *Sedmi dan subota, vječni znak*. Novovjenčani Whiteovi te su jeseni pročitali tu knjigu i tako primili subotu posredovanjem Batesove službe.

Otprilike u isto vrijeme Bates je prihvatio ideju da Ellen G. White doista ima dar proroštva. Dotad je tvrdio da je na tu temu bio „sumnjičavi Toma". Ali u jesen 1846. promatrao ju je tijekom viđenja koje se slučajno bavilo astronomijom. Bates je, budući da je pratio najnovija znanja iz tog područja, zaključio da je dobila obavijesti o toj temi koja su bila izvan njezinih spoznaja. Otada ju je prihvaćao kao Božjeg proroka.

U siječnju 1847. Bates je objavio novo izdanje knjige *The Seventh Day Sabbath*, u kome je istaknuo vezu između nebeskog Svetišta i subote, sagledavajući ih oboje u eshatološkom

kontekstu Otkrivenja i razradio ono što će postati poznato kao teologija Velike borbe od Otkrivenja 12,17 pa sve do kraja 14. poglavlja. U travnju 1847. Ellen G. White je imala viđenje koje je potvrđivalo njegovo razumijevanje teologije Velike borbe i njezinog značaja na kraju vremena.

U svibnju 1847. James White je objavio traktat od 24 stranice pod naslovom *A Word to the "Little Flock"* / hrv. *Riječ „Malom stadu"*. Ta je publikacija bila prva koja je sadržavala isključivo spise Batesa, Jamesa i Ellen G. White. Od proljeća 1847. oni su blisko surađivali u propovijedanju među bivšim milleritima onoga što su nazivali porukom trećeg anđela.

Bates je objavio svoje razumijevanje poruke trećeg anđela u izdanju knjige *The Seventh Day Sabbath* iz 1847. godine. Whiteovi su prihvatili njegovo osnovno razumijevanje poruke trećeg anđela, iako je James unio neke varijacije na Batesovu prezentaciju. Međutim, iako su se Bates i J. White možda razlikovali u detaljima, složili su se da je subota reflektirana u Otkrivenju 14,12 i da će ona biti pitanje najavljeno proročanstvom na kraju vremena.

Godine 1848. Bates i Whiteovi udružili su snage na serijama sastanaka (*Biblijske konferencije svetkovatelja subote) koji su se produžili najmanje do 1850. godine i funkcionirali kao evangelizacijsko sredstvo pomoću kojeg su se vjernici okupili u tijelo adventista svetkovatelja subote. Tijekom 1850-ih taj pokret adventista svetkovatelja subote počeo se razvijati k formalnijoj denominaciji. U početku Bates je nepokolebljivo bio protiv bilo kakve formalne organizacije, govoreći da je sve to Babilon i da će sljedeća organizacija Božjeg naroda biti na Nebu. Ali nakon što su James i Ellen počeli pisati o „evanđeoskom poretku" 1853. i 1854. godine, Bates im se pridružio, napominjući da će pravi evanđeoski poredak biti jedna od onih pojedinosti koje će ljudi koji se pridržavaju Božjih zapovijedi obnoviti prije Drugog Kristovog dolaska. Do ranih 1860-ih Bates je predsjedavao sastancima koji su na kraju doveli do uobličavanja Crkve adventista sedmog dana.

Ubrzo nakon osnutka Generalne konferencije adventista sedmoga dana Ellen G. White je imala viđenje o zdravstvenoj reformi. Bates je, naravno, bio u cijelosti suglasan s njezinim viđenjem. Prethodno on je uglavnom bio šutljiv u pogledu na tu temu jer nije želio da dođe do podjela. No nakon viđenja Ellen G. White 1863. i u prosincu 1865. godine Bates se udružio s Whiteovima u propovijedanju da je zdravstvena reforma značajan vid poruke trećeg anđela i da treba biti sredstvo u pripremi Božjeg naroda za njegov pristup Drugom adventu.

Posljednje je sačuvano Batesovo pismo ono što ga je napisao Ellen G. White 14. veljače 1872. godine. Ona mu je pisala 12 dana ranije, predlažući mu da se hrani manje uzdržano i da se povuče i pusti mlađe ljude da nose teret crkvenog posla. Njegovo je pismo predstavljalo žustar odgovor, koji je ukazivao da se njegova stara vatra nije ugasila. Ali sljedećeg mjeseca, nešto prije svog osamdesetog rođendana, Joseph Bates je otišao na počinak 19. ožujka 1872. i sahranjen je u Montereyu, u Michiganu.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 16. travnja 1872; G. T. Anderson, *Outrider of the Apocalypse: Life and Times of Joseph Bates* (PPPA, 1972); Joseph Bates, *Autobiografija* (1868; reprint AUP, 2004); G. R. Knight, *Joseph Bates: Pravi osnivač adventizma sedmog dana* (RHPA, 2004).

George R. Knight

BATES, PRUDENCE M. (NYE) (1793-1870). Supruga *Josepha Batesa. Zajedno sa svojim mužem, Prudence Bates je sudjelovala u milleritskom pokretu, ali nije prihvatila njegove stavove o sedmom danu suboti sve do 1850. godine. Svojevoljno se godinama družila s adventistima svetkovateljima subote, ali im se

nije formalno priključila sve do 1864. godine, nakon organiziranja Generalne konferencije, a samo šest godina prije smrti. Ellen G. White se s njom dopisivala nekoliko puta. Jednom prilikom E. G. White je podijelila s Batesom san koji je imala o anđelima koji spašavaju Batesa od Sotonine moći na dan Drugog Kristovog dolaska (Lt 14, 1850). U drugom pismu E. G. White je prekorila Batesove, naročito Prudence, što su bili suviše popustljivi prema svojoj kćeri Mary, a također i previše skloni žaljenju na članove Crkve (Lt 1, 1864).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 6. rujna 1870; G. R. Knight, *Joseph Bates: Pravi osnivač adventizma sedmog dana* (RHPA, 2004).

BEAN, LEWIS (1823-1888). Rani adventist svetkovatelj subote iz Vermonta. Bean je prihvatio *poruke trojice anđela 1852. godine. Od 1858. počeo je raditi kao putujući propovjednik koji je dijelio svoju vjeru u Massachusettsu (u srpnju) i u Istočnoj Kanadi (u studenom). Ellen G. White mu je pisala 1859. da ga Gospodin nije pozvao da bude putujući propovjednik i kako je uvjerena da nije kvalificiran za taj posao. Umjesto toga, ona ga je opomenula da bude spreman podijeliti svoja uvjerenja kad god bude mogao. (Lt 20, 1859; usp. Ms 1, 1859). On je očito „brat C" koji se spominje u 1T, 448, 449. Dvanaest godina kasnije, 1871., Ellen G. White je ponovo napisala o Beanu: „Bog ga nije naročito pozvao da mu služi riječju i doktrinom." (2T, 639). U sljedećim godinama Bean je nastavio služiti Crkvi na različitim administrativnim pozicijama. Dugi niz godina 1860-ih i 1870-ih služio je u izvršnom odboru Vermontske konferencije, a pet godina, od 1870. do 1875., bio je predsjednik te konferencije. Iako je imao propovjedničku punomoć tijekom većeg dijela 1870-ih, nakon što je postao predsjednik konferencije, malo je dokaza iz *Review and Heralda* da se bavio javnom evangelizacijom. Godine 1880. njegova punomoć nije obnovljena i otišao je u Michigan, gdje je osam godina kasnije i preminuo.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 24. travnja 1888.

BEERMAN, MARIE SCHULTZ (1860 -1938). Imigrantkinja iz Hamburga, u Njemačkoj, koja je sudjelovala na Međunarodnom kongresu žena 1899. godine, zastupajući potrebe njemačkih žena. Ellen G. White joj je izrazila zahvalnost za njezino „prelijepo pismo" u kojemu je gđa Beerman izrazila zahvalnost Bogu za oporavak Ellen G. White od bolesti. (Lt 392, 1906).

Za daljnje istraživanje: 6Bio, 117; obit. NPUG, 3. siječnja 1939. godine.

BELDEN, ALBERT (1800-1893) i **HANNAH** (1800-1886). Roditelji *Stephena T. Beldena; Albert je bio zemljoradnik u Rocky Hillu i Berlinu, u Connecticutu. U travnju 1848. James i Ellen G. White prisustvovali su biblijskoj konferenciji svetkovatelja subote koja je „održana u Rocky Hillu, u Connecticutu, u velikoj, nedovršenoj prostoriji kuće brata Beldena". E. L. H. Chamberlain iz obližnjeg Middletowna organizirao je konferenciju i pozvao Whiteove da joj prisustvuju. (2SG, 91, 93). Kasnije je Ellen o tome govorila kao o „prvoj konferenciji koja je održana među adventistima sedmoga dana". (Ms 76, 1886, u 1Bio,137). Tijekom ovog posjeta James White je kosio djetelinu za 87½ centi po akri (blizu pola hektara) kako bi on i Ellen imali sredstva da otputuju u New York i prisustvuju sličnoj konferenciji u kući Hirama Edsona (JW „Dragom bratu", 2. srpnja 1848, EGWE-GC). Tijekom svojih čestih putovanja, Whiteovi su povremeno svraćali da posjete Rocky Hill, a Ellen G. White je ovdje dobila i dva viđenja. Prvo se dogodilo 16. prosinca 1848., a drugo 5. siječnja 1849., dok se „molila s obitelji brata Beldena" (1Bio,154, 155; *EW,* 36). U travnju 1849. Beldenovi su pozvali White-

ove da žive u njihovoj kući i priložili sredstva za podmirenje njihovih troškova selidbe. (Lt 5, 1849). Whiteovi su prihvatili ponudu i, zajedno s *Clarissom Bonfoey, postavili svoje domaćinstvo u „dijelu kuće brata Beldena u Rocky Hillu". (LS 123). Tijekom tog boravka kod Beldenovih, James White je pripremio prva četiri broja *The Present Truth* / hrv. *Sadašnje istine,* prvog časopisa adventista svetkovatelja subote. Do siječnja 1853. Beldenovi su živjeli u obližnjem gradu Berlinu, u Connecticutu, u selu Kensington (RH, 6. siječnja 1853). Na „konferenciji u Kensingtonu, Ct. 1854. godine Joseph Bates izdvojio je E. L. H. Chamberlaina i Alberta Beldena za đakone. (RH, 30. svibnja 1854). Beldenovi su ostali u Berlinu do kraja života, gdje je Albert i sahranjen na groblju Christian Lane (*Berlin Weekly News*, 26. listopada 1893).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 24. kolovoza 1886; obit. RH, 14. studenog 1893.

Michael V. Campbell

BELDEN, BYRON (1861-1895). Sin *Stephena i *Sarah (Harmon) Belden, brat F. E. Beldena i nećak Ellen G. White. Byron i njegova supruga Sarah otišli su u Australiju 1886. da bi on služio kao novinar u uredu *Bible Echoa*. Kad je Australiju pogodila ekonomska kriza, Byron i drugi doseljenici izgubili su posao u izdavaštvu. Zatim je tražio obuku kako bi mogao služiti kao biblijski radnik i kolporter. Ellen G. White ga je pohvalila za njegov naporan rad i pažljivost prema ocu i maćehi. Preminuo je u 34. godini od bolesti pluća.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 14. siječnja 1896.

Jerry Chase

BELDEN, FRANKLIN EDSON (1858-1945) i **HARRIET (McDEARMON)**. Pisac himni, literarni evanđelist, urednik, autor, pionir subotnje škole, nadzornik u izdavačkoj kući *Review and Herald i nećak Ellen G. White. Rođen u *Battle Creeku od *Stephena T. i *Sarah (Harmon) Belden, Frank je odrastao okružen tiskarskom djelatnošću i radoznalcima koji su dolazili njegovoj majci da saznaju činjenice o njezinoj sestri Ellen. Godine 1862. obitelj je napustila Battle Creek, dijelom zbog pretjerane pažnje koju su privlačili zbog svog obiteljskog odnosa s Ellen G. White. Oni će se kasnije vratiti u Battle Creek 1871. nakon smrti majke Sarah 1868. godine.

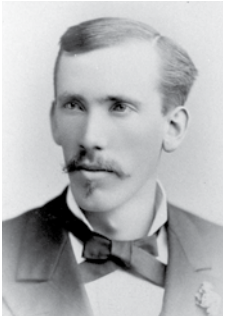

FRANKLIN BELDEN

Frank se 1875. godine preselio u Oakland, u Kaliforniji, da bi radio u uredu izdavaštva *Znaci vremena*. Dok je boravio ondje, prvo je živio kod Jamesa i Ellen G. White, a kasnije kod njihovog sina i Frankovog rođaka *Edsona Whitea i njegove žene *Emme (Frank se kasnije oženio Emminom sestrom, Harriet McDearmon). Ellen G. White je bila zabrinuta za Frankov duhovni život i savjetovala ga je u pogledu na njegov tvrdoglav, nepoučljiv duh, način svetkovanja subote i nedostatak pažnje u upravljanju novcem. (Lt 41, 18770). Štoviše, osim što su bili rođaci, Frank i Edson bili su i bliski prijatelji u druženju što ga je Ellen smatrala štetnim za oba mladića. (Lt 42, 1879). I Edson i Frank gajili su nesnošljivost prema Edsonovom mlađem bratu *Williamu C. Whiteu — dijelom zbog toga što je James White uklonio Edsona iz uprave izdavačke kuće *Pacific Press i dao taj posao Willieju. Ellen će kasnije napisati Willieju da su on i James bili previše strogi prema Edsonu i Franku. (J. Moon, *W. C. White i Ellen G. White*, str. 52).

Godine 1880. Frank je otputovao u Colorado, očigledno tražeći olakšanje za svoje bronhijalne probleme, gdje se smjestio u domu roditelja Harriet (Hattie) McDearmon. Sljedeće godine Frank i Hattie su se vjenčali. Tijekom sljedećih godinu dana mladenci su se pridružili evangelizacijskom timu i u to je vrijeme Frank skladao mnoge pjesme. Frankov dar u području glazbe i poezije pokazao se u njegovoj sposobnosti da napiše tekst i sklada melodiju pjesme koja odgovara propovijedi za vrijeme trajanja te propovijedi. On bi, prema izvještajima očevidaca, „uzeo biblijski tekst propovijedi kao svoju temu i, koristeći propovjednikovo izlaganje, napisao tekst himne. Zatim bi skladao glazbu za novonapisani tekst." Konačno, on i Harriet bi otpjevali novu himnu na završetku službe. (V. Hooper, *Companion to the Seventh-day Adventist Hymnal,* str. 628).

Vrativši se u Battle Creek, Frank je počeo pripremati pjesmaricu s osobnom glazbom. Ali ti su se planovi promijenili kad se povezao s planovima za novu denominacijsku pjesmaricu. Krajem 1885. odborski su članovi saslušali nekoliko odabranih Beldenovih skladbi te su poveli pregovore s njim da se njegov materijal uvrsti u novu pjesmaricu. Zadržan je na položaju glazbenog urednika zajedno s Edwinom Barnesom, a Beldenov je prethodni rad uključen u *Seventh-day Adventist Hymn and Tune Book, for Use in Divine Worship* / hrv. *Adventističke himne i melodije za upotrebu na bogoslužju* (1886). Belden je bio daleko najplodniji suradnik u toj adventističkoj pjesmarici, s 80 tekstova za pjesme i 87 skladanih melodija. U sporazumu između Beldena i Generalne konferencije, Beldenov udio u honorarima za *Hymn and Tunes* odlazio bi za misiju. Belden se nastavio baviti glazbom čak i kad je postao poznat u izdavačkoj kući Review and Herald. Njegov sljedeći projekt bio je priprema za objavu *Bible Readings for the Home Circle* / hrv. *Biblijskih čitanja za kućni krug*. Sljedeće je dvije godine uglavnom proveo na promicanju adventističkih publikacija i obuci *literarnih evanđelista, prvo kao povjerenik za knjige države Michigan, a zatim kao glavni povjerenik za denominacijsku literaturu.

Tijekom Zasjedanja *Generalne konferencije 1888. Frank Belden bio je glavna snaga, zajedno s *R. A. Underwoodom, u propitivanju tvrdnje Ellen G. White o njezinom proročkom daru, optužujući je da je na nju „utjecao" njezin sin, W. C. White, kao i *A. T. Jones i *E. J. Waggoner. Taj duh otpora pokazao se u akciji koja je na Zasjedanju usvojena unatoč njezinim izravnim prigovorima. Belden je uveo naoko bezazlenu rezoluciju da se za sve propovjednike traži kolportersko iskustvo. Ellen G. White je snažno podržavala kolportersko iskustvo kao vrijednu pripremu za službu, ali se protivila tome da to postane apsolutni preduvjet za *sve* propovjednike. Očito, kao izraz njihova gnjeva prema njoj zbog potpore Jonesu i Waggoneru, većina je odbornika glasovala za rezoluciju unatoč njezinim prigovorima.

Nakon Zasjedanja 1888. Belden i * Clement Eldridge nastavili su raditi protiv Ellen G. White. Oni su usvojili politiku promocije samo jedne velike knjige za prodaju od strane literarnih evanđelista. Označavajući *Bible Readings* kao jedinu knjigu koju treba promicati, oni su efektivno ometali cirkulaciju knjiga **Great controversy* / hrv. *Velika borba* i **Patriarchs and Prophets* / hrv. *Patrijarsi i proroci.* (R. V. Coon, *Sourcebook of Documents and Study Outlines of Selected Issues in Prophetic Guidance* [1992, C-2, CAR]).

Čini se da su od 1888. do 1897. Frankove poslovne i komercijalne brige postupno pomračile njegove duhovne prioritete. Unatoč kratkom periodu oživljavanja na prijelazu stoljeća, posvađao se s Review and Heraldom i 1905. tužio ga sudu zbog svojih prigovora. Do prosinca te godine postigli su sporazum, iako je bio mnogo puta mijenjan, koji je poslužio

kao osnova za izvansudsku nagodbu. Review se složio da više neće profitirati od honorara za *Hymn and Tunes*. Taj je rad trebao biti vraćen u vlasništvo Generalne konferencije, a da se profit ponovno koristi za misiju, što je bilo u skladu s prvotnim ugovorom. Štoviše, Belden bi uživao određeni prihod od tekuće prodaje pjesmarice *Christ in Song* / hrv. *Krist u pjesmi* i *Bible Object Lessons and Songs for Little Ones* / hrv. *Biblijske lekcije i pjesme za mal*e. (RHPA, „Recommendation Agreed to Between F. E. Beldena i RHPA", 11. prosinca 1905, CAR).

Dok je dovršavao revidirano izdanje *Christ in Song* iz 1908. godine, Belden se upleo u tadašnje kontroverze u Battle Creeku. Nakon što je pokrenuo tužbu 1907. pokušavajući blokirati prijenos vlasništva Tabernaclea u Battle Creeku na Konferenciju Zapadnog Michigana, brisan je iz članstva Crkve, a Review and Herald odlučio je ojačati svoj interes u izdanju *Christ in Song* tako što je Beldena javno udaljio iz projekta. Uz jednokratnu isplatu od 6.000 dolara (približni zbroj šestogodišnjih nadnica u to vrijeme), za Review su osigurane slagačke ploče i prava na objavljivanje kao i na distribuciju širom svijeta (zapisnik sa sjednice RHPA, od 24. rujna 1907). Oglasi za predstojeće izdanje reklamirali su da nijedan privatnik neće dobiti nikakvu zaradu od prodaje knjige.

Christ in Song pjesmarica je koja je obilježila vrhunac Beldenovog glazbenog rada. Prvi put objavljenu 1900. godine, Belden je zbirku revidirao i proširio na gotovo tisuću himni do izdanja iz 1908. godine. Ta je zbirka postala jedna od najpopularnijih pjesmarica koju su adventisti sedmog dana ikada koristili; postala je neslužbena crkvena pjesmarica, čak se aktivno koristila i nakon pojavljivanja novih *Crkvenih himni* 1941. godine.

Teško je pomiriti Beldenove evanđeoske himne s kasnijim Beldenom koji se suproti svojoj denominaciji i Ellen G. White. Kao i kod mnogih, Beldenov duhovni život imao je svoje uspone i padove. Rado se sjećao svojih evangelizacijskih iskustava tijekom ranih 1880-ih kada je napisao mnoge od svojih ranih himni. Godine 1887., pišući Hattie Belden, Ellen G. White je pohvalila Frankov rad ((Lt 86, 1887), ali tijekom burne sjednice Generalne konferencije 1888., Frank se pridružio onima koji su se aktivno suprotstavljali Ellen G. White. Nažalost, on će nastaviti raditi suproteći se Ellen G. White čak i nakon što su mnogi njezini bivši protivnici javno priznali svoje greške i pomirili se. Godine 1897. Ellen G. White je napisala Beldenu: „Znam da ti je dom bez molitve." (Lt 29, 1897).

Dok je Frank pripremao izdanje *Christ in Song* iz 1900. čini se da je doživio duhovni preporod do te mjere da ga je Ellen G. White pozvala da se pridruži njezinom osoblju kao jedan od njezinih literarnih asistenata. U ovom trenutku čini se da je pukotina između Franka i Ellen zarasla, ali su prezir i neprijateljstvo prema W. C. Whiteu ostali. Ellen je komentirala: „Bila sam voljna da te (Franka) oprobam u svom poslu, ali nikada, nikada ne bih mogla staviti svoj rad u potpunosti pod tvoju kontrolu. Tvoja kritika W. C. [Whitea], čiji rad je bio podvrgnut probi tijekom mnogih godina, okrutna je i nepravedna." (Lt 94, 1901). Pokazalo se da je to bio ključni trenutak u Beldenovom životu. Frank je spomenuo svoje nezadovoljstvo s W. C. Whiteom kao svoj razlog zbog kojega ne želi raditi za Ellen G. White. Namjesto toga, Frank je potpisao ugovor da će sudjelovati u pripremi i pomoći u prodaji *J. H. Kelloggove knjige *Plain Facts*. (Frank Belden to EGW, 1. srpanj 1901, CAR).

Beldenova odluka da se poveže s Kelloggom pojačala je njegove snažne osjećaje ne samo protiv njegovog rođaka W. C. Whitea već i protiv njegove tete Ellen. Belden je u kasnijim godinama ogorčeno osuđivao Ellen G. White i denominaciju, iako su njegove himne nastavile blagoslivljati Crkvu. Kenneth H. Wood prenosi događaj kad su on i Carlyle B. Haynes

posjetili Franka Beldena nekoliko tjedana prije Frankove smrti 1945. godine. Prije nego što su krenuli da odu, pitali su ga bi li se mogli pomoliti s njim. Belden ih je pitao vjeruju li i dalje u Ellen G. White. Kad su odgovorili potvrdno, on je odbio molitvu, rekavši: „Ne, dok vjerujete u tu staricu." Nekoliko njih je povuklo tragičnu korelaciju između Beldenovog konačnog iskustva i upozorenja koje mu je Ellen G. White uputila pola stoljeća ranije: „Ljudi mogu surađivati u Božjem djelu, kao što su to radili Noini stolari, a da se ipak odupru božanskim utjecajima." (Lt 15, 1895).

Za daljnje istraživanje: J. Bingham, „Franklin Belden and Captain Eldridge: Their Reactions to the General Conference of 1888, and Their Work at the Review and Herald Publishing Association" (znanstveni članak, AU, 1982, CAR); J. Chase, „Spiritual Waymarks in the Life of Franklin E. Belden" (znanstveni članak, AU, 1997, CAR); S. Geraci, "The Enigma of Franklin E. Belden" (znanstveni članak, AU, 1977, CAR).

Jerry Chase

BELDEN, LILLIAN LILLIE" A. (kasnije **LILLIAN „LILLIE" A. [BELDEN] GILBERT** (1862-1945). Najmlađe dijete *Sarah (Harmon) i *Stephena Beldena. Nakon smrti majke 1868. Lillian i njezina braća i sestre od svoje su tete Ellen G. White primili naročitu pažnju kako u praktičnim tako i u duhovnim pitanjima. Sarahina želja na samrtnoj postelji upućena njezinoj sestri, Ellen G. White, bila je da Ellen „održi pred… Frankom i Ellom, Lillie, Charlijem i Bayronom moju želju da vole Gospodina Isusa i da me na kraju sretnu na Nebu". (Lt 301, 1905). Ellen G. White je nastojala ispuniti tu želju održavajući kontakt s djecom svoje sestre posjetima i pismima. To svjedoči zapis u njezinom dnevniku: „Dogovorila sam se da Lillie Belden svaki dan dolazi u moju kuću kako bih je učila šivati i zadržala na korisnom poslu." (Ms 5, 1873). Godine 1879. Lillie se udala za Henryja J. Gilberta i oni su dobili pet kćeri. Pretpostavlja se da joj je Ellen G. White napisala pismo 1880. (Lt 54, 1880) u kojem je molila Lillie, nakon što se udala za nevjernika, da se obrati. Sedam godina kasnije E. G. White je s radošću primijetila da „Lillie [*sic*] Belden Gilbert" „čvrsto drži vjeru" unatoč prijetnjama i protivljenju svog muža. (Lt 66, 1887, u 21MR,320). Jedino sačuvano pismo Ellen G. White upućeno Lillie stiglo je gotovo 20 godina kasnije. (Lt 328, 1906).

Za daljnje istraživanje: obit. PUR, 26. rujna 1945.

Jerry Chase

BELDEN, SARAH B. (HARMON) (1822-1868). Četvrta kći Roberta i Eunice Harmon, pet godina starija od blizanki Ellen i Elizabeth Harmon. Nekoliko godina nakon Elleninog prvog viđenja u prosincu 1844. Sarah je često pratila svoju sestru Ellen u razne gradove i sela dok je Ellen iznosila svoja viđenja. Dana 5. kolovoza 1851. Sarah Harmon i Stephena Beldena vjenčao je James White u Saratoga Springsu, u državi New York. Oni su surađivali s Jamesom i Ellen u izdavačkoj djelatnosti najmanje do 1860. godine. Stephen je mnogo godina u tom razdoblju bio nadzornik slovoslagačkog odjela u izdavačkoj kući. (1Bio, 321). Kad su Ellen i Sarah čule da njihov brat Robert gubi bitku s tuberkulozom, Sarah je otišla u Gorham, u državi Maine, i brinula se o njemu sve do njegove smrti 1853. (1Bio, 215, 234). Godine 1868. Ellen je dobila vijest da i sama Sarah umire od „galopirajuće tuberkuloze". U nadi da će pomoći svojoj sestri koja se suočavala s mogućnošću da njezino petero djece ostane bez majke, Ellen je odmah otišla kod nje. Provele su tjedan dana zajedno, a Sarah je umrla kratko vrijeme nakon toga u 45. godini. (2Bio, 252). Sarah i Stephen imali su petero djece: *Bayrona, Charlieja, *Lillian, Ellu i *Franka,

poznatog pisca himni. Ella je umrla u dobi od 16 godina, a Bayron i njegova supruga Sarah otišli su u Australiju kao misionari u vrijeme dok je Ellen G. White bila ondje.

Norma Collins

BELDEN, STEPHEN T. (1829-1906) i **MELVINA MIGHELLS (DEVEREAUX).** Rani predradnik i poslovni menadžer Review and Heralda, zet Ellen G. White, koji joj je pomagao u Australiji, a zatim je otišao kao misionar na otok Norfolk, u Australiji. Belden je imao 19 godina kad je prva od biblijskih konferencija svetkovatelja subote 1848. održana u nedovršenoj prostoriji doma njegovog oca Alberta Beldena u Rocky Hillu u Connecticutu. Sljedeće su godine na Albertov poziv *James i *Ellen G. White došli živjeti u domu Beldenovih. Godine 1851. Stephen je oženio Sarah Harmon, Elleninu stariju sestru, a zatim su postali dio tima koji je 1852. otpočeo izdavačku djelatnost u Rochesteru u New Yorku, a 1855. preselili su je u Battle Creek.

Zbog povezanosti Sarah Belden s Ellen G. White, adventističke žene iz Battle Creeka često su posjećivale dom Beldenovih da bi od Sarah saznale „činjenice“ o njezinoj sestri Ellen. Godine 1862. obitelj se preselila u surovo ruralno mjesto u Illinoisu, a zatim u Berlin, Connecticut, 1864. godine. James White je višeput pozivao Stephena Beldena da se vrati u urede Review and Heralda, ali iako je plaća od 12 dolara tjedno koju je nudio Review bila daleko bolja od one u „Illinois and Conn. privations“ (F. E. Belden za WCW, 14. ožujka 1937, CAR), Sarah se odlučno opirala tom potezu. Bilo je to jedino pitanje oko kojeg su se, kako se sjećao njihov sin *Frank, njegovi roditelji otvoreno posvadili. Čak se i Frank uključio u raspru. Sjećao se da ju je pitao: „Majko, zar ne želiš otići u raj?“ i njezinog odgovora: „Frank, Battle Creek nisu vrata raja.“ (F. E. Belden za WCW, 15. travnja 1937, CAR). Sarah je ostala čvrsta pri svojoj odluci, i tek u zimu 1871., nakon što je Sarah umrla od tuberkuloze 1868., Belden se preselio ponovno u Battle Creek.

Prerana smrt njegove žene Sarah ostavila je Stephena s djecom od 6 do 11 godina, tako da se zbog njih oženio sa Charlotte Alley, koja je bila vjerna sluškinja u kući. Nažalost, ubrzo nakon toga, Charlotte je dobila teški oblik morbila. Ospice su joj zahvatile mozak i na kraju je primljena u duševnu bolnicu u Middletownu, u Connecticutu, gdje je i umrla 1897. godine.

Neizvjesno je vrijeme Stephenovog braka s Melvinom („Vinom“) Mighells (Devereaux). Kad su Beldenovi prodali svoju kuću u Battle Creeku 1879. godine, Charlotte je bila navedena na računu prodaje. U popisu iz 1880. S. T. Belden naveden je u Minnesoti kao glava domaćinstva, zajedno sa svojom ženom C. A. i djecom Frankom, Charlesom i Bayronom. (Drugi popis iz 1880. pokazuje da su Beldenovi živjeli u istoj kući s drugom obitelji, ali su imali „sluškinju“, Levinu Devereaux, koja je čuvala kuću.) Nema zapisa o tome da je Ellen G. White savjetovala Stephena o vjenčanju s Vinom. Crkva i društveni sentimenti tog vremena, međutim, sigurno bi se protivili razvodu na osnovi duševne bolesti temeljem gledišta da razvod treba odobriti zbog krivice, a ne zbog nesreće. (W. T. Nelson, *Nelson on Divorce & Annulment* [Chicago: Callaghan, 1895, 1945], 336). „U različitim vremenima, pojedinci, među kojima je živio brat Belden, obvezali su se da će provesti njegovo isključenje iz crkve jer se oženio bez odvajanja od svoje [druge] žene pod optužbom za preljub. Kad joj je postavljena dvojba u vezi s tim pitanjem, sestra White je rekla: ’Ostavite ih na miru.‘“ (TSB, 225).

Stephen i Vina pridružili su se Ellen G. White u Australiji 1891. godine. Na kraju su otišli kao misionari na otok Norfolk. Bez obzira na to kako je Ellen G. White gledala na njihovu prvotnu osnovu za brak, ona ih je podržavala i razmišljala o paru u njihovim kasnijim

godinama. Pomagala im je financijski za teških vremena u Australiji i starala se da imaju kuću i redovnu potporu na otoku Norfolku. Nastojala je ublažiti njihovu usamljenost tako što im je osobno pisala i slala kopije pisama što ih je slala ili primala od drugih. Njezina pisma su se kretala od osobnih vijesti do savjeta i ohrabrenja vjernicima. Višeput je savjetovala Stephena da drži kraće propovijedi.

Godine 1899., osjećajući da je njihov rad na Norfolku završen, Beldenovi su se preselili u Sydney, u Australiji, gdje je Stephen nekoliko mjeseci pohađao obuku za stomatološki posao. No oni su primali tako ustrajne i hitne pozive od otočana s Norfolka koji su ih poticali na povratak da su se odlučili trajno vratiti na Norfolk. Nakon Stephenove smrti 1906., Ellen G. White je nastavila održavati kontakt s Vinom, koja je odlučila ostati s vjernicima na otoku Norfolk i na kraju biti i sahranjena pored svog muža radije nego da se vrati u Sjedinjene Američke Države.

Vidi i: Sarah (Harmon) Belden.

Za daljnje istraživanje: TSB, 223-225; obit. AUCR, 3. prosinca 1906; obit. RH, 13. prosinca 1928; vidi također „Personal“, UCR, 1. rujna 1899.

Jerry Chase

BELL, GOODLOE HARPER (1832-1899). Učitelj, osnivač prve denominacijske škole, direktor, mentor, urednik, organizator i promoter *subotnje škole, administrator i autor. Bell je rođen u blizini Watertowna u New Yorku, ali se kasnije sa svojom obitelji preselio na Zapad, konačno se nastanjujući u okrugu Ottawa u Michiganu. Tu se bavio poljoprivredom i radio kao učitelj i školski inspektor u okruzima oko Grand Rapidsa od 1854. godine do sredine 1860-ih.

Gubitak zdravlja i smrt žene doveli su ga u nedavno otvoreni *Institut za reformu zdravlja u *Battle Creeku, u Michiganu, 1866. godine. Prilikom drugog posjeta 1867. prihvatio je adventistički nauk i ubrzo je bio pozvan da otvori privatnu školu u Battle Creeku uz ohrabrenje Jamesa i Ellen G. White. Godine 1869. također je prihvatio odgovornost voditelja subotnje škole u Battle Creeku i urednika časopisa **Youths Instructor*. Također je služio jednu godinu kao blagajnik Generalne konferencije (1870-1871). Dana 10. prosinca 1871. Ellen G. White je u viđenju bio prikazan „slučaj brata Bella u vezi s Božjim djelom u Battle Creeku”. Opisala je njegove odlične kvalifikacije kao nastavnika i priznala da je njegov cilj bio „ostvariti trajno dobro“ u karakterima učenika, jer je brinuo o njihovim „fizičkim, moralnim i duhovnim“ interesima. Ipak, skrenula je pažnju i na njegovu neuravnoteženu sklonost k redu, savršenstvu i organizaciji uz zanemarivanje „zakona zdravlja i života“. Bila je zabrinuta što postaje „zahtjevan“, netolerantan prema stavovima drugih i „iznimno osjetljiv“. To ga je činilo nezadovoljnim, osim kad su se ljudi i programi kretali nalik „dobro usklađenoj i ugođenoj mašineriji“. (*Testimony to the Church at Battle Creek* [1872], PH123, 1-15).

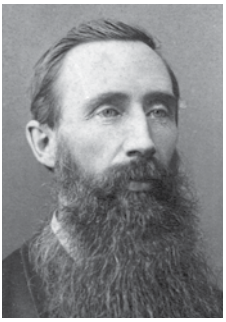

GOODLOE H. BELL

U ožujku 1872. Ellen G. White ga je ohrabrila da postane učitelj u prvoj crkvenoj školi koju je službeno osnovala Crkva adventista sedmog dana. Škola je otvorena 3. lipnja, a 1874. godine postala je *Battle Creek College, u kojemu je nastavnik Bell predavao sve do 1882. godine.

Bell je 1869. godine postavljen za voditelja subotnje škole u Battle Creeku. Tijekom sljedećih 18 godina imao je dubok i trajan utjecaj na razvoj crkvenog programa subotnje škole. On je poboljšao njezinu organizaciju i uveo mnoge trajne inovacije.

Bellove mnoge obaveze i na koledžu i u subotnjoj školi donosile su mu znatan stres, što je uz njegovu strogu narav izazvalo pogoršanje njegovih odnosa i sa studentima i s kolegama. Godine 1881. Ellen G. White je primijetila da je osramotio jednog starijeg učenika svojim sarkastičnim primjedbama. Rekla je da je bio „prirodno strog, kritičan i zahtjevan". (Ms 2, 1881).

Promjene u rukovodstvu koledža također su doprinijele produbljivanju krize tijekom 1881. godine. U prosincu im je Ellen G. White poslala rukopis pod naslovom „Naš koledž", da bude pročitan vođama crkve. (5T,21-36). Posljednja četiri ulomka odnosila su se na Bella i stavove drugih nastavnika prema njemu. Priznala je da se nije uvijek kretao mudro. „Neka se prema njemu postupa nježno", pozivala je, jer je zaslužio „poštovanje za dobro koje je učinio." On je „obavio posao koji su trebala podijeliti trojica". Suosjećajno je savjetovala: „On je istrošen; Bog bi želio da na neko vrijeme otpusti neke od svojih dodatnih tereta." (5T, 35, 36).

Međutim, njezin je savjet bio zanemaren. Kriza je eksplodirala tijekom sljedeća tri mjeseca, što je dovelo do Bellove ostavke na rad u koledžu 20. veljače 1882. godine. U pismu koje je pisala *Uriahu Smithu, predsjedniku odbora na koledžu, 28. ožujka 1882. (5T, 45-62), jasno je stavila do znanja da „nema suosjećanja" prema stavovima koje su oni zauzeli prema Bellu. U viđenju su joj bili pokazani sastanci koji su sazivani protiv njega i čula je svjedočenja učenika koji su imali toliko koristi od njegovog poučavanja, a koji su sada svjedočili protiv njega. U njegovu obranu ona je rekla da nije bilo čovjeka u crkvi koji je „posvetio više vremena i razmišljanja svom poslu" od Bella. (5T, 59; vidi također str. 90-92).

Bellu služi na čast što nije dopustio da ga događaji iz 1882. ogorče. Ubrzo nakon ostavke na Battle Creek Collegeu, pozvan je da bude osnivač i ravnatelj škole *South Lancaster school (kasnije Atlantic Union College). Veoma posvećen filozofiji kršćanskog *odgoja Ellen G. White, uložio je velike napore da je primijeni u ovoj školi tijekom sljedećih dviju godina. Međutim, loše zdravlje i njegove slabosti karaktera na kraju su dovele do njegove ostavke na rad u školi i denominacijskog zaposlenja sredinom 1884. godine.

Bell se vratio u Battle Creek i nastavio služiti mladeži u crkvi tijekom posljednjih 15 godina svog života sve do svoje tragične smrti 16. siječnja 1899. godine. Mnogi njegovi učenici kasnije su svjedočili o pozitivnom utjecaju njegovog života i učenja. Izraženo riječima Ellen G. White: „On mi je bio predstavljen kao svijeća od koje su upaljene mnoge druge." (*Testimony for the Church at Battle Creek* [1882], PH 117, 31).

Za daljnje istraživanje: J. C. Bartholf, "Goodloe Harper Bell", YI, 9. veljače 1899, str. 101-106; A. G. Lindsay, „Goodloe Harper Bell: Teacher", u G. R. Knight, ur., *Early Adventist Educators* - AUP, 1982); Allan G. Lindsay, *Goodloe Harper Bell: Pioneer Seventh—day Adventist Educator (Ed. D. diss.*, AU, 1982).

Allan G. Lindsay

BELOW, ELSIE PHILOMELA (FLOWER) GREGG (1811-1889). Rana adventistica iz Mill Grovea, u državi New York. Godine 1825. udala se za Johna Gregga (um. 1839.), a 1835. oboje su se pridružili Crkvi Kristovih učenika. Godine 1842. jedan baptist sedmog dana utjecao je na nju da svetkuje subotu, a 1851. prihvatila je „adventističku vjeru" posredovanjem Josepha Batesa. Nekoliko godina nakon smrti svog prvog muža, udala se za Johna C. Belowa (1785-1855), koji je također postao adventistički svetkovatelj subote 1852. Nakon njegove smrti, Elsie Below se preselila u *Battle Creek

na poziv Jamesa Whitea, koji je ponudio da joj proda kuću koju su nedavno napustili Ellenini roditelji. (JW za E. P. Below, 4. studenog 1856. i 23. ožujka 1857.). Ellen G. White je opisala sestru Below kao „veoma blisku našim srcima". (Lt 9, 1856). Mnogo godina kasnije Ellen G. White je propovijedala na njezinom pogrebu.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 29. svibnja 1855; obit. RH, 10. prosinca 1889.

BICKNELL (ili BICKNALL), PRESTON F. (1853-1939) i **HELEN** (1871-1934). Adventistički zaposlenici u *Claremont Sanitariumu u Južnoj Africi. U sukobu u Sanatoriju, Bicknell je branio svoje zaposlenje u njemu na osnovi navodnog svjedočanstva Ellen G. White za koga se ona nije sjećala da ga je napisala. „Brate moj," prokomentirala je Ellen G. White, „kad znaš da nisi poželjan na poziciji koju sada zauzimaš, svakako je tvoja dužnost da napustiš tu poziciju, a ne da slijediš vlastiti nezavisan sud." Preporučila mu je da posluša savjete drugih i savjetovala ga da „nikada i ni na kom mjestu svojom čvrstom, odlučnom voljom ne ugrozi Božje djelo". (Lt 161, 1899; usp. Lt 158, 1899).

BLISS, CHARLES HENRY (1847-1925). Učitelj, evanđelist i propovjednik. Bliss je započeo službu u oblasti Wisconsin - Illinois u dobi od 20 godina, a 1871. godine James White ga je rukopoložio. Godine 1891. pisao je Ellen G. White tražeći savjet u vezi s parom u njegovoj crkvi na koje su neki u toj crkvi vršili pritisak da se bračno razvedu. U svom odgovoru Ellen G. White je savjetovala da, iako ovaj par nije slijedio biblijske savjete kad su se vjenčali, pitanje njihovog razvoda ne bi trebalo postavljati pod pritiskom. „Savjetujem da ovi nesretnici budu prepušteni Bogu i vlastitoj savjesti." (Lt 5, 1891, u TSB, 218, 219).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 28. siječnja 1926. godine.

BOEKER, A. Menadžer tvornice zdrave hrane u Sanitarium Sent Helen početkom 1900-ih. Boeker je prvo počeo sam prodavati zdravu hranu, ali ga je Ellen G. White savjetovala da se konzultira s dr. Johnom H. Kelloggom, koji je već uložio „velika sredstva" u pripremu ove hrane. (Lt 151, 1901). Do jeseni 1901. Boeker je otvorio tvornicu zdrave hrane u Sanitariumu Sent Helena. Ellen G. White ga je poticala da se ne opterećuje, da bude oprezan u svojim riječima i da poštuje svoje kolege suradnike. (Lt 196, 1901). Kasnije je primijetila da je on napravio „potpuno priznanje", koje je „raščistilo mnogo magle". (Lt 114, 1902).

BOLLMAN, CALVIN P. (1853-1943). Urednik koji je bio povezan s nekoliko periodičnih publikacija, uključujući **American Sentinel*, *Gospel Herald, Liberty*, **Review and Herald i Southern Watchman*. Savjet Ellen G. White Bollmanu o tome da svoje sposobnosti učini djelotvornijima u Božjem djelu sadržavao je dalekosežna načela za rad Crkve u javnoj areni.

Godine 1895., kad je Bollman bio povezan s *A. T. Jonesom u izdavanju *American Sentinela*, Ellen G. White je pokušala predočiti dvojici urednika destruktivne posljedice njihove oštre, borbene retorike protiv protivnika u javnim bitkama za vjersku slobodu i njihovog tvrdog legalizma po pitanjima koja su se ticala odnosa Adventističke Crkve prema civilnoj vlasti. Bollmanu je napisala da oštar, osuđujući stil potkopava predstavljanje istine, navodeći nevjernike da je odbace s obzirom na njezin izvor nesličan Kristu. Militantna retorika dodatno šteti cilju jer ima sklonost da „nepotrebno raspiruje osjećaje gnjeva i izaziva neprijateljstvo onih koji ne vjeruju kao mi".

Štoviše, takva borbenost otuđuje adventiste od vrijedne suradnje s drugima preko kojih Bog i dalje djeluje. Dok smo u svijetu, napisala je Ellen G. White, „Gospod nam je dao poseban posao da spasimo svijet". Radeći taj posao,

„ne trebamo se povlačiti" na farizejski način od „druženja s drugima". Bog ostaje prisutan i aktivan u svijetu i ne želi da Njegov narod oponaša usku isključivost koja se razvila u drevnom židovskom narodu, jer bi ih to spriječilo da budu „zdravi, spasonosni element u svijetu". (Lt 7, 1895, u 19MR,101-107).

Bollman je dobio još jedno svjedočanstvo višestrukog značaja od Ellen G. White 1902. godine kada je radio u redakciji Južnog izdavačkog društva u Nashvilleu, u Tennesseeju. Ona je istaknula da je njegovim sposobnostima smetala sklonost da sebe smatra „potpunom cjelinom", zatvorenom za stručnost i rasuđivanje drugih umova. Pozvala ga je na veću dobrotu i poniznost: „Manje sebe, a više Krista učinilo bi te mnogo korisnijim." „Ustvari," napisala je, „cijelom je uredu u Nashvilleu potrebno više nježnog Kristovog duha i manje razdražljivosti, kiselog raspoloženja i osuđivanja zbog malih grešaka." Ukratko im je poručila: „Braćo i sestre, postanite ugodniji i blaži."

U tom se pismu Ellen G. White također osvrnula na duh svađe uočen u prepirkama i preuveličavanju manjih doktrinarnih neslaganja, koje su uništavale jedinstvo i ljubav među vjernicima. Ona je podsjetila na „užasno iskustvo" ogorčenog sukoba oko vrste *zakona spomenutog u Galaćanima na sjednici u Mineapolisu i naglašeno izjavila da to ne treba ponavljati: „Nikada ne bi trebalo proglašavati testom ono što Bog nije dao kao probu kao što je bilo učinjeno sa zakonom u Galaćanima." (Lt 179, 1902, u *1888 Materiali,* 1787-1798).

To što je Bollman ostao aktivan u uređivačkom radu denominacije još 35 godina — zapravo, sve dok nije dospio u svoje srednje 80-te — sugerira da su savjeti Ellen G. White imali pozitivan utjecaj na njega.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 20. siječnja 1944. godine.

Douglas Morgan

BOLTON, FRANCES "FANNIE" (1859-1926). Nadarena, ali nestabilna literarna pomoćnica Ellen G. White. Kao kći metodističkog propovjednika, Bolton je pohađala Ženski teološki fakultet u Evanstonu u Illinoisu, a zatim je radila kao dopisnica čikaških novina *Dayli Inter-Ocean*. Adventizam ju je privukao po službi G. B. Starra u Chicagu, gdje je provela godinu dana na njegovom tečaju biblijske obuke, prije nego što je radila u Washingtonu, D. C., kao biblijska radnica. Godine 1887. upoznala je Ellen G. White na sastanku pod šatorima u Springfieldu, u Illinoisu, gdje je izvještavala o propovijedima Ellen G. White za *Dayli Inter-Ocean*. Impresionirana Fannienim talentom, Ellen G. White ju je zaposlila kao literarnu asistenticu. Fannien je posao obuhvaćao uređivanje nekih pisama Ellen G. White, kao i izradu članaka za periodiku iz njezinih propovijedi i spisa. Čini se da je rad Boltonove u početku tekao glatko, jer je 13. veljače 1888. Ellen G. White napisala S. N. Haskellu: „Fannie Bolton je za mene pravo blago." (Lt 25, 1888).

FANNIE BOLTON

Nema podataka o tome zašto se to dogodilo, ali Fannie je ubrzo izgubila posao kod Ellen G. White – prvi put od triju takvih iskustava u njezinom životu. Zatim se upisala kao redovna studentica na Sveučilište u Michiganu na akademskoj 1890./1891. godini. Ujesen 1891. godine, kad se Ellen G. White spremala na put u Australiju, jedna od njezinih pomoćnica, Sarah McEnterfer, razboljela se i nije mogla na

put. Bila joj je potrebna zamjena. Po drugi je put Ellen G. White zaposlila Fannie.

Ipak se sve nije odvijalo dobro. Dana 23. studenog 1892., manje od godinu dana nakon njihovog dolaska u Sydney, Ellen G. White je napisala starješini Haskellu: „Bilo je, naročito od Fannie, vrlo malo usklađenosti sa mnom i mojim poslom otkako smo došli u Australiju." (Lt 151, 1892). Fannien je jezik stvarao teškoće. U listopadu 1892. Fannie je napisala Ellen G. White: „Već sam od tebe zatražila oprost za neučtive riječi koje sam ti izgovorila. Oprosti mi i pokušaj zaboraviti. Zapanjena sam kad pomislim da sam ti se obraćala na tako neučtiv način." („Priča o Fannie Bolton: zbirka izvornih dokumenata", [1982, SDoc], str. 7). Unatoč izraženoj žalosti, Fannie je nastavila kritizirati Ellen G. White. Nisu joj se dopadale oštre riječi ukora koje su se ponekad nalazile u svjedočanstvima Ellen G. White i to joj je otvoreno priopćavala. Ona je 16. studenog 1892. napisala Ellen G. White: „Često sam se pitala nisu li tvoje riječi bile nepotrebno oštre." (Isto, str. 9). U svom uređivačkom radu, Fannie je ponekad odlučivala da treba ublažiti oštre izraze Ellen G. White i umjesto njih staviti svoje, blaže riječi. To je očito uznemirilo Ellen G. White, koja je pisala svom sinu W. C. Whiteu: „Nekoliko njih pisalo mi je da kad su primili spis izravno iz mojih ruku, on je bio mnogo snažniji nego kad je prošao kroz pripremu. … Fannie [*tako doslovno stoji*] osjeća da se mnogi moji izrazi mogu poboljšati i oduzima im snagu i životnost." (Lt 77, 1892). Fannie je iznimno cijenila posao koji je radila i željela je za njega primiti i javno priznanje. Pitala je G. B. Starra „je li misli da je ispravno odati cjelokupno priznanje sestri White a pritom ne spominjati njezine suradnice, Marian i nju". (Lt 59, 1894). Možda se u tom trenutku žalila i na naviku Ellen G. White da koristi djela drugih autora bez znakova navoda, što je u devetnaestom stoljeću bila uobičajena praksa među religijskim piscima (ulomak iz *The Gathering Call,* u „The Fannie Bolton Story", 115). Čini se da se žalila svima koji bi je slušali. Ellen G. White je napisala svom sinu Willieju da je Fannie iznijela svoje pritužbe svim ostalim zaposlenicima među osobljem, nekolicini propovjednika i „još koliko drugih ostaje za vidjeti". (Lt 88, 1894).

Po drugi put Boltonova je morala napustiti posao za Ellen G. White. Ipak, u roku od svega nekoliko tjedana Ellen G. White je odlučila Fannie pružiti mogućnost za „još jednu probu". (Lt 137, 1894). Zatim, krajem 1895. godine, Ellen G. White je saznala da je Fannie i dalje kritizira iza leđa. Ona je 29. listopada 1895. napisala Marian Davis: „Doživjela sam od Fannie isto ono s čim smo se morali suočiti prije dvije godine, jer je i sada razgovarala s različitim ljudima na potpuno istovjetan način." (Lt 102, 1895). Ellen G. White je napisala svom sinu Edsonu da Fannie „ne ide samo vjernicima koji me poznaju da im ispriča svoju priču već i onima koji su tek došli u vjeru kako bi im iznijela svoju maštovitu storiju". (Lt 123a, 1895).

Bilo je i drugih problema s Fannie. Bila je romantično povezana s muškarcem koji nije imao biblijsko pravo na ponovni brak (*W. F. Caldwell]; Lt 14, 1895), a ponekad je bila „istinski opsjednuta demonima kao što su bila ljudska bića u Kristovim danima". (Lt 102 , 1895). Nije iznenađujuće što je Ellen G. White po treći put odlučila prekinuti vezu s Fannie. Napisala joj je 7. studenog 1895: „Sada nevoljno i s tugom u srcu kažem Fannie Bolton: Ti više nisi zaposlena u Generalnoj konferenciji u moje ime." (Lt 9, 1895).

Činilo se da je razdvajanje konačno. Ipak, nevjerojatno, samo tri mjeseca kasnije Ellen G. White je odlučila ponovo vratiti Fannie. Bio je to „jedini put" koji je savjesno mogla poduzeti „i biti suradnica Isusa Krista". („Diary", Ms 12d, 1896). Fannie se vratila, ali ovaj put nije ostala dugo. Sama je odlučila vratiti se u Battle

Creek (WCW za O. A. Olsena, 10. svibnja 1896), gdje ju je nakratko zaposlio dr. J. H. Kellogg, koji je 10. siječnja 1897. napisao Ellen G. White: „Ona je napisala nešto za mene, ali ja to nisam mogao prihvatiti. Čini se da ono što piše otkriva histeričan, nervozan karakter koji pokazuje u svom ponašanju. Mislim da je bolesna." („Fannie Bolton Story", 73). Dana 16. ožujka 1900. G. A. Irwin, predsjednik Generalne konferencije, obavijestio je Ellen G. White da „Fannie Bolton stvara nešto poput senzacije ovdje u crkvi u Battle Creeku. ... Ona tvrdi da je primila Svetog Duha i da ima veoma divno iskustvo i otkrivenja od Gospodina." (Isto, 90).

Godine 1901. Bolton je napisala svoju dugu „Ispovijest u vezi sa svjedočanstvom Isusa Krista" (Isto, 102-106), koja je snažno podržavala službu Ellen G. White. Ali 1914. godine zauzela je suprotan stav i bila izrazito kritična prema Ellen G. White (Isto, 108, 109). Provela je ukupno 16 mjeseci u državnoj bolnici u Kalamazoou — od 20. veljače 1911. do 18. ožujka 1912. i od 9. listopada 1924. do 21. siječnja 1925. godine. (R. A. Morter, MD, H. H. Cobban, 25. srpnja, 1959. [„ Fannie Bolton Story", 122]). Umrla je 28. lipnja 1926. u Battle Creeku, a sahranjena je u Eureki, u Michiganu. Boltonova je bila marljiva radnica. W. C. White je jednom izjavio da Fannie „majčine rukopise rješava vrlo inteligentno i brzo, isporučujući dvostruko više posla u danom vremenu od bilo koje druge urednice koju je majka ikada zaposlila". (WCW za J. E. White, 25. listopada 1895, EGWE- GC). Bila je nadarena spisateljica i nadaleko poznata po svojoj poeziji. Ona je prilagodila himnu „Ne ja, nego Krist", koja je i nakon više od stotinu godina i dalje omiljena.

Za daljnje istraživanje: „The Fannie Bolton Story: A Collection of Source Documents" (EGWE, SDoc).

Robert W. Olson

BONFOEY, CLARISSA "CLARA" (1821-1856). Bliska prijateljica i domaćica Jamesa i Ellen G. White. Godine 1849. Bonfoey i Whiteovi preselili su se u dio kuće Alberta Beldena u Rocky Hillu, u Connecticutu. Ponudivši se da živi s njima, „s veseljem" im je dala na korištenje domaćinstvo i namještaj koji je naslijedila od svojih roditelja. (2SG,113). Whiteovi su je smatrali dijelom svoje obitelji. (RH, 12. lipnja 1856). Bonfoey je pomagala u kućnim poslovima i često se brinula o djeci, posebno o Henryju i Edsonu, dok su James i Ellen G. White putovali. Ona je patila od lošeg zdravlja, ali je „bila žena iznimne vjere". (Ms 147, 1907). Propovjednici su se često molili za njezino fizičko i emotivno iscjeljenje. Whiteovi su se često selili u to vrijeme dok se na kraju nisu nastanili u Battle Creeku 1855. godine. Na dan 27. svibnja 1856. Ellen G. White je imala viđenje u kojem joj je anđeo „pokazao" da će neki prisutni tijekom konferencije biti „hrana crvima". (1T, 127-137). Dok je izlazila iz kuće za sastanke, Bonfoey je primijetila: „Impresionirana sam što ću uskoro biti hrana crvima." (2SG:208, 209). Prema evidenciji E. White, ona je bolovala od bolesti pluća, a kasnije i od tumora, što je bio očit uzrok njezine iznenadne smrti tri dana kasnije. Njezin gubitak bio je težak udarac za obitelj White: „Jadna Clara, a i nije jadna, spava u hladnom grobu; njezin gubitak tako duboko osjećamo da je nenadoknadiv; sve se zbilo tako iznenada." (Lt 1, 1856). Bonfoey je sahranjena na obiteljskoj parceli Whiteovih na groblju Oak Hill, u Battle Creeku, u Michiganu.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 12. lipnja 1856. godine.

Theodore N. Levterov

BOURDEAU, AUGUSTIN CORNELIUS (1834-1916). Pastor pionir u francuskom dijelu *Kanade (u New Englandu i Quebecu). Bourdeau je prihvatio adventističku poruku o suboti 1856. godine i nakon toga počeo je pro-

povijedati u sjevernom Vermontu i Quebecu i, sa svojim bratom Danielom i *Alfredom Hutchins, bio je ključni organizator mnogih crkava u tim područjima 1860-ih i 1870-ih. Na zahtjev Generalne konferencije on i njegov brat proveli su 1866. godine nekoliko mjeseci u Iowi da pomognu u reorganizaciji Crkve nakon otpada grupe *Marion Party. Godine 1875. počeo je raditi sa svojim zetom Rodneyom S. Owenom, u istočnim gradovima Quebeca. Godine 1877.

AUGUSTIN C. BOURDEAU

organizirao je crkvu South Stukely, najstariju crkvu adventista sedmog dana u Kanadi. Godine 1880. postao je predsjednik Quebečke konferencije, prve organizirane konferencije u Kanadi. Godine 1884., nakon smrti svoje prve žene *Charlotte, radio je četiri godine u Europi i pomogao da se uspostavi Djelo adventista sedmog dana u Francuskoj, Italiji, Rumunjskoj i Švicarskoj. Dok je bio u Europi, Bourdeau se ponovo oženio *Marthom Andrews, udovicom Wiliama Andrewsa (koji je bio brat J. N. Andrewsa) i polusestrom Georgea I. Butlera. Ellen G. White je cijenila njegove brojne žrtve u radu za crkve u područjima u kojima je radio. Također je cijenila činjenicu da su on i njegov brat bili među rijetkim iskusnim pastorima koji su znali francuski. (Lt 25, 1870). Iz tih razloga, dok je bila u Europi, pisala mu je neka iskrena pisma u vezi s njegovim karakternim manama i onim što je smatrala indolentnošću i nedostatkom posvećenosti u njegovom radu. Snažno je osjećala da on ne koristi dobro svoje vrijeme i da previše vremena provodi kod kuće brinući se o malim obiteljskim pitanjima. (Lt 20, 1886). Osjećajući da su njegove propovijedi dosadne i beživotne, apelirala je na njega da postane bolji propovjednik marljivo proučavajući Sveto pismo i ne oslanjajući se na mišljenja i spise drugih. (Lt 33, 1886).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 17. kolovoza 1916; D. Fortin, *Adventism in Quebec: The Dynamics of Rural church Growth*, 1830-1910 (AUP, 2004); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10, 224.

Denis Fortin

BOURDEAU, CHARLOTTE (SAXBY) (oko 1836-1883). Prva žena *Augustina C. Bourdeaua, rođena u Bakersfieldu, u Vermontu. Prihvatila je poruku adventista svetkovatelja

CHARLOTE BOURDEAU

subote sa svojim mužem 1856. godine. Bourdeauovi su bili pioniri velikog dijela adventista sedmog dana u sjevernom Vermontu i Quebecu. Ellen G. White je cijenila njihov rad i osobne žrtve. Neposredno prije nego što je C. Bourdeau umrla od tuberkuloze, E. G. White joj je napisala dirljivo pismo, ohrabrujući je da se pouzda u Isusa, koji je mnogo volio nju i njezinu obitelj. Ellen G. White je spomenula da ni ona sama ne očekuje da će živjeti do Drugog Kristovog dolaska i da će se ponovo sresti sa C. Bourdeau na dan uskrsnuća. (Lt 28, 1883).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 18. prosinca 1883.

BOURDEAU, DANIEL T. (1835-1905) i **MARION E. (SAXBY)** (1842-1929). Pionirski pastor i evanđelist u Sjevernom Vermontu i Quebecu, i među zajednicama francuskog govornog područja u Kanadi, američkom Srednjem Zapadu i Europi. Odrastao u francuskoj kanadskoj baptističkoj obitelji u Vermontu, Bourdeau je postao adventist svetkovatelj subote 1856. ubrzo nakon svog brata *Augustina. U sljedećim godinama Bourdeau

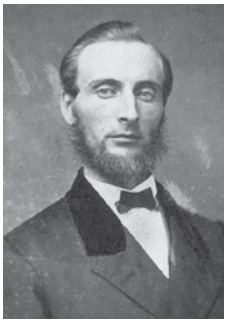

DANIEL T. BOURDEAU

je svoj život posvetio radu za Crkvu adventista sedmog dana. Godine 1861. oženio se s Marion E. Saxby. Sa svojim bratom Augustinom i *Alfredom Hutchinsom pomogao je u podizanju crkava u Kanadi, Vermontu i New Yorku. Godine 1868. pridružio se Johnu Loughboroughu na radu u Kaliforniji. Također je posvetio mnogo godina radu u državama Srednjeg Zapada, posebno među zajednicama koje govore francuski u Illinoisu i Wisconsinu za koje je osjećao poseban teret. Bio je uspješan u podizanju crkve među francusko-kanadskom zajednicom Ste-Anne-de-Kankake, u Illinoisu, zajednicom bivših rimokatolika koji su emigrirali u Illinois iz Quebeca s bivšim svećenikom Charlesom Chiniquyjem. Bourdeau je također napisao niz traktata na francuskom. U 1876. godini i od 1883. do 1887. radio je u Europi. Bourdeau je bio energična osoba moćna uma. Ellen G. White je lako prepoznala darove koje su Daniel i njegova supruga Marion pokazali u svom radu među Francuzima na Srednjem Zapadu. „Voljela bih da ima više Francuza koji bi mogli raditi tamo gdje Amerikanci ne mogu učiniti ništa“, prokomentirala je. (Lt 25, 1870). Ustvari, smatrala je da su oba brata Bourdeau propustila priliku da rade među francuskim stanovništvom u Kanadi i da su trebali biti prodorniji u tom poslu. (Lt 25, 1870). Njezino istinsko zanimanje za nekoliko iskusnih pastora koji govore francuski navelo ju je da preuzme aktivnu ulogu u pokušaju da oblikuje njihovu službu, posebno onu Daniela Bourdeaua. Smatrala je da je njegova prva godina u Europi 1876. bila katastrofa za tamošnji rad. Bourdeauov impulzivan temperament, njegovo stalno zanimanje za samoga sebe i osobna postignuća kao i njegov nezavisan duh i način razmišljanja stvarali su nepodnošljiva opterećenja *J. N. Andrewsu. Ona je izričito smatrala da se Bourdeau ne bi trebao vraćati u Europu, osim ako ga drugi crkveni administratori ne pozovu. (Lt 21, 1879; Lt 4, 1881). Ustvari, Andrews je pisao Ellen G. White tražeći od nje da intervenira kad je čuo da se Bourdeau planira vratiti u Europu. (Lt 5, 1881). Kad se Bourdeau najposlije vratio u Europu 1883. godine, E. G. White mu je nastavila slati pisma ohrabrujući ga da bude strpljiviji i da unaprijedi samokontrolu. Osjećala je da je ponekad previše radio i da nije uzimao dovoljno vremena za relaksaciju, što je način života koji je opterećivao i njegovu suprugu. Također ga je savjetovala da bude blag u propovijedanju protiv katolika i drugih vjeroispovijesti, i da nepotrebno ne izaziva antagonizam drugih svećenika. (Lt 39, 1887).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 13. srpnja 1905; R. V. Coon, R. W. Coon, “Counsel to a Nervous Bridegroom”, *Adventist Heritage* 13, no. 2 (Ljeto 1990): 17-23; D. Fortin, *Adventism in Quebec; The Dynamics of Rural Church Growth*, 1830-1910 (AUP, 2004); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10, str. 224, 225.

Denis Fortin

BOURDEAU, MARTHA (BUTTLER) ANDREWS (1842-1901). Druga žena *Augustina C. Bourdeaua; sestra *Georgea Butlera; i unuka Ezre Butlera, drugog guvernera Vermonta (1826-1828). Nešto nakon smrti svog prvog muža, Williama Andrewsa, 1878. godine, Martha je otišla sa svojim kćerima *Edith i Sarah Andrews u Švicarsku kako bi pomogla svom šogoru, *J. N. Andrewsu, u radu Crkve adventista sedmog dana u Europi. Tamo je upoznala i udala se za *Augustina C. Bourdeaua. Dok je

MARTHA BOURDEAU

bila u Europi, Ellen G. White je napisala niz pisama Bourdeauovima. Opisala je Marthu kao „čisto zlato" i veliku potporu svom mužu i njegovoj djeci, veću nego što je on bio njoj. (Lt 37, 1886). Činilo se da su Augustinova egocentričnost i nadmoćna osobnost obeshrabrivali Marthu, koja je dobila ohrabrenje od Ellen G. White da se ugleda na Isusa. (Lts 31, 35, 1887; usp. 3MR, 209, izvod iz SC, 116, 117). Martha je umrla 1901. nakon što je u nepovoljnim životnim uvjetima radila u Montrealu godinu dana ranije i oboljela od tuberkuloze.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 10. rujna 1901.

BOURDEAU, PATIENCE, vidi **SISCO, PATIENCE S. (BOURDEAU).**

BOWLES, JAMES A. (oko 1827-1904). Adventist iz Redlandsa u Kaliforniji, koji je pitao Ellen G. White treba li prodati svoje voćnjake naranči i posvetiti se službi evanđelja. (Lt 167, 1904). Ona je odgovorila da on može svjedočiti o svojoj vjeri onima s kojima dolazi u dodir i da treba nastaviti svoju službu tamo gdje se nalazi. Ellen G. White ga je upozorila da ne dopusti crkvenim vođama da se previše oslanjaju na njega u vraćanju dugova Adventističke škole Fernando. Umjesto toga, mogli su sakupiti potrebna sredstva prodajom njezine knjige **Christ's Object Lessons* / hrv. *Kristove usporedbe*, koju je posvetila pomoći u oslobađanju školskih dugova. Rekla mu je da će uskoro biti potrebna sredstva za osnivanje sanatorija „blizu Los Angelesa u nekom seoskom okrugu". (Lt 147, 1904). Kasnije te godine Bowles je umro i ostavio pola svog imanja Crkvi. (Lt 351, 1905).

Za daljnje istraživanje: obit. PUR, 22. prosinca 1904. godine.

BOYD, CHARLES L. (oko 1850-1898) i **MAUDE SISLEY** (1851-1937). Charles je bio propovjednik, administrator i misionar iz Vermonta; Maude je bila biblijska radnica, literarna evanđelistica i misionarka, rođena u Engleskoj, koja je emigrirala u Michigan 1863. godine. Na poziv Ellen G. White, Maude se preselila u Battle Creek 1867. godine da bi radila kao slovoslagačica u Review and Heraldu.

Maude je sudjelovala u brojnim denominacijskim „prvim" događajima. Prisustvovala je prvom službenom adventističkom skupu pod šatorima u Wrightu, u Michiganu, 1868. Bila je među prvim prilagačima desetine u Battle Creeku kad je plan desetkovanja zamijenio sustavnu dragovoljnost (*desetina) 1870-ih i bila je među nekolicinom prvih članova lokalnog *Traktatskog misionarskog društva. Ona i Elsie Gates započele su samostalnu službu u Ohiju, pozajmljujući knjige, distribuirajući traktate i održavajući biblijske sate. Godine 1877. Maude se pridružila J. N. Andrewsu u Švicarskoj, kao prva adventistička neudana žena pozvana

na službu u inozemstvu. Postavila je okvire za izdavanje prvih traktata na talijanskom, učeći na poslu. Godine 1879. otišla je u Englesku da bi pomagala J. N. Loughboroughu kao biblijska učiteljica, literarna evađelistica i evanđelistica pod šatorima.

Vrativši se u Sjedinjene Američke Države, upoznala je Charlesa, a do 1884. su se vjen-

CHARLES BOYD

MAUDE (SISLEY) BOYD

čali. Zajedno, Boydovi su bili pioniri adventističke poruke na američkom Sjeverozapadu. Na sjednici Generalne konferencije 1886. od njih je zatraženo da budu u prvoj grupi misionara u Južnoj Africi. Boydovi su se na putu k misijskom polju zaustavili na Europskom adventističkom savjetu 1887. godine u Mossu, u Norveškoj. Ellen G. White im je napisala pismo koje se smatra jednom od njezinih najvažnijih misioloških izjava, izlažući strategiju za uspostavu Adventističke Crkve na još neosvojenim teritorijima. Ona ih je pozvala da napuste unaprijed stvorene ideje o približavanju ljudima, već da „daju puno dostojanstvo i karakter Djelu". Oni ne bi trebali osjećati „da je jedini način na koji mogu obavljati [evangelizaciju] da naglase sve važne pojedinosti ljudima, sa svim istinama i doktrinama kako ih drže adventisti sedmog dana, jer bi im to zatvorilo uši na samom početku. Umjesto toga, pozvala ih je da prouče „najbolju metodu, kako [oni] ne bi izazvali predrasude niti potaknuli borbenost. To bi se moglo učiniti govoreći o točkama slaganja, dajući dokaze da je netko kršćanin i izražavajući brigu o njima. Usto, Ellen G. White je upozorila Charlesa da je „zdravorazumski pristup zdravstvenoj reformi" od suštinskog značaja. (Lt 12, 1887).

Nakon povratka u Sjedinjene Američke Države, Boydovi su vodili evangelizacijske sastanke u Južnim SjedinjenimAmeričkim Državama, gdje je Charles umro 1898. godine. Sljedeće godine Ellen G. White, koja se brinula o Maudeinoj sestri Nellie Starr u Sunnysideu, pozvala ju je da dođe u Australiju i radi s G. B. i Nellie Starr „u vjeri i nadi i Gospodnjoj hrabrosti". (Lt 30, 1899). Ellen je uvjerila novu udovicu da „tvoj muž spava u Isusu" i da će ti Bog „dati mnogo svoga Duha Svetoga, da bi imala savršenu sigurnost i mir". (Lt 30, 1899). Tijekom devet godina (1899-1908) Maude Boyd je služila kao upraviteljica samouslužnog restorana, odgajateljica za djevojke i profesorica na Evondale Collegeu, a zatim tri godine (1908-1910) kao učiteljica Biblije u New South Walesu i Victoriji. Vrativši se u Sjedinjene Američke Države 1910. godine, postala je biblijska učiteljica u Sanatoriju Loma Linda i Sanatoriju Glendale, gdje je dočekala i mirovinu u 76. godini. Umrla je 1937. i sahranjena je pored svoje bake Sisley na groblju Avondale.

Za daljnje istraživanje: Ms 34, 1885; Ms 34a, 1885; obit. RH, 12. srpnja 1898; obit. RH, 19. kolovoza 1937; R. T. Banks, *A Woman's Place* (RHPA, 1992); J. G. Beach, *Notable Women of Spirit* (SPA, 1976); SDA Encyclopedia (1996), knj. 10, str. 225, 226; Brian E. Straier i Michael V. Campbell.

BRACKETT, LOUISA (FOSS) (1824-1861). Sestra *Hazen Foss; povezana s Ellen G. White preko braka Louisinog brata Samuela Fossa s Elleninom sestrom *Mary (Harmon) Foss. Louisa je pratila Ellen Harmon na nekoliko njezinih putovanja 1845. godine. (LS 77). Udala se za Benjamina Bracketta 1852. i umrla nakon što je rodila njihovo treće dijete.

BRADFORD, JOEL PACKARD (1873-1949) i **ELIZA B. (BURLEIGH)** (1870-1950). Adventistički vjernici iz New Bedforda, u Massachusettsu. Joel je pohađao South Lancaster Academy i 1900. diplomirao medicinu na Sveučilištu Colorado. Godine 1905. Bradfordovi su se vratili u svoj rodni grad New Bedford da bi osnovali sanatorij, ali su imali poteškoća da priskrbe sredstva od Gilberta Collinsa. Ellen G. White ih je uvjeravala da je ona zainteresirana za medicinski misionarski rad koji pokušavaju obavljati, ali ih je savjetovala da ne vrše pritisak na Collinsa ako se on ne osjeća dragovoljnim da posveti sredstva tom cilju. (Lt 29, 1905). Do 1907. njihov trud je doveo do osnivanja Acushnet Sanitariuma.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 31. kolovoza 1950; obit. RH, 31. svibnja 1951; F. Howland, *A History of the Town of Acushnet* (New Bedford, Mass.: izd. autora, 1907), str. 270.

BRANDSTATER, CHARLES ALBERT (1873 -1940). Adventistički medicinski tehničar rođen na Tasmaniji. Brandstater je studirao njegu bolesnika u Battle Creek Sanitariumu (1894-1898) i oženio se 1899. godine s Margaret M. Kessler. Ellen G. White ga je ohrabrila da radi s dr. * F. E. Brauchtom u medicinskom misionarskom radu na Novom Zelandu. (Lt 107b, 1900). Radio je kao medicinski tehničar i medicinski administrator u nekoliko ustanova u Australiji i na Novom Zelandu. Kasnije je postao stomatolog s praksom u Kaliforniji.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 30. svibnja 1940. godine.

BRAUCHT, FREDERICK E. (r. 1868). Adventistički liječnik. Godine 1895. Braucht i njegova supruga, Mina A. (Owen), otplovili su na brodu *Pitcairn kao misionari za Samou. (RH, 14. svibnja 1895; RH, 17. prosinca 1895). Na Samoi, Braucht je prvo radio u medicinskoj ustanovi u Matautu, a zatim u novoj ustanovi koju su osnovali u Apiji. Početkom 1903. godine, dok se spremao napustiti Samou da bi se vratio u Sjedinjene Američke Države, Ellen G. White ga je pozvala da „ujedini" svoje napore sa svojim kolegama misionarima. (Lt 40, 1903, u MM, 44-46). Također ga je zamolila da kritički preispita svoje religijsko iskustvo. (Lt 41, 1903, u MM, 47, 48). Po povratku u Sjedinjene Američke Države, radio je u Kansas Sanitariumu, čiji je upravitelj postao 1906. godine.

BREE, MAGGIE (HARE). Literarna asistentica Ellen G. White i kći Williama Harea, čija je obitelj pozdravila Ellen G. White po njezinom dolasku na Novi Zeland 1891. godine. Hareova je kasnije provela stanovito vrijeme na Avondale Collegeu, gdje je počela raditi za Ellen G. White kao jedna od njezinih tajnica. Kad se Ellen G. White vratila u Sjedinjene Američke Države 1900. godine, Maggie je ostala u Australiji sa svojim mužem Haroldom Bree. Ellen G. White joj je pisala nekoliko puta izražavajući zahvalnost za njezin vjeran rad, uputivši joj otvoren poziv ako ikada poželi doći u Ameriku da radi za nju. (Lt 282, 1907; Lt 146, 1908). Najposlije, 1910. godine, Ellen G. White joj je napisala da joj je iznimno nedostajala i zamolila je da dođe raditi kod nje i da njezin muž neće imati problema u nalaženju zaposlenja. (Lt 144, 1910). Ubrzo nakon toga Maggie se ponovo pridružila osoblju Ellen G. White. Za to vrijeme bila je zadužena za sastavljanje članaka iz spisa Ellen G. White prikladnih za crkvenu periodiku kao što je *Review and Herald*. (6Bio, 340).

BREED, ALMON JACOB (1847-1938) i **ASENATH LOIS (DAVIS)** (um. 1908.). Almon Breed bio je propovjednik i administrator porijeklom iz New Yorka. Započeo je svoju službu u Wisconsinu, oženio se za Asenath Davis 1871. godine i nastavio rad na različitim pozicijama na razini konferencije, unije i Ge-

neralne konferencije. Godine 1900. Breeda i S. N. Haskella je Generalna konferencija poslala da istraže *herezu svetog tijela u Muncie, u Indijani. (5Bio,101, 102). Kasnije je Breed, kao predsjednik izvršnog odbora *Walla Walla Collegea, pisao Ellen G. White izveštavajući o javnim glasinama da će koledž biti prodan i da bi ga mogli kupiti *mormoni. Ellen G. White ga je pozvala da „nasuprot... takvim izvještajima... odmah", čim bude mogao, uradi upravo suprotno od glasina – da kupi još zemlje za Walla Wallu. Poticala je i njega i njegovu ženu da ne dopuste obeshrabrenju da ih nagna na uzmak. (Lts 61, 57, 1905).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 6. listopada 1938.

BRINKERHOFF, WILLIAM H., vidi **MARION PARTY**.

BRISBIN, W. L., adventist koji je, nakon smrti svoje žene, priznao Ellen G. White (u pismu koje više ne postoji) svoje okrutno postupanje prema svojoj ženi. Ellen G. White mu je odgovorila da su njegovi prethodni postupci bili potpuno pogrešni. Ustvari, njegovo je „opako", „sotonsko" postupanje prouzročilo smrt njegove žene od slomljena srca. Dodala je: „Svaka muka koju je [ona] pretrpjela zbog udaraca tvog jezika bila je kao da si je nanio Isusu Kristu." Zatim je izrazila sućut i nadu: „Ne možeš poništiti prošlost. Ne možeš nadoknaditi štetu mrtvima. Ali Isus će u potpunosti oprostiti i najcrnje zločine ako se pokaješ i zauvijek ih ostaviš." (Lt 28, 1884).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 11. studenog 1884.

BROWN, MARTHA A. (oko 1865-1951). Mlada odrasla osoba na *Novom Zelandu koja je 1893. godine pozvala Ellen G. White da se odmori u kući njezine majke u Long Pointu na Novom Zelandu. Tijekom tog posjeta Martha, tada u kasnim dvadesetim, odlučila je postati adventistica, a ubrzo joj se u toj odluci pridružila i njezina majka. Martha je imala 12-ero braće i sestara i tijekom posjeta Ellen G. White nekoliko njih su postali adventisti. (Lt 138, 1893; Ms 59, 1893; 4Bio,100). Godine 1895., kada je Martha putovala u Australiju sa svojom prijateljicom Ethel May Lacey, Ellen G. White im je objema pomogla oko odjeće. (Lt 107, 1895). Ellen G. White je bila toliko impresionirana Marthom da joj je posudila svoja sredstva kako bi stekla obrazovanje.

Vidi i: Ethel May (Lacey) White.

Za daljnje istraživanje: Lt 1, 1893; Lt 74, 1893; Lt 121, 1893; Ms 81, 1893; obit. *Australasian*

Record, 13. kolovoza 1951.

BROWN, MARVIN HERRICK (1844-1931). Pastor i administrator. Sin roditelja millerita, Brown je postao adventist sedmog dana 1871. godine. Nakon što ga je James White rukopoložio za pastorsku službu 1879., radio je u New Yorku 12 godina. Nakon što je 1892. ozlijeđen u željezničkoj nesreći, koja ga je priječila da putuje, preselio se u Oakland u Kaliforniji, gdje je radio kao urednik časopisa *Sabbath School Worker*. Godine 1901. izabran je za tajnika Kalifornijske konferencije, a kasnije je radio u Sjevernoj Karolini i Arkansasu. U kasnijim godinama službe, Brown se često dopisivao s Ellen G. White i njezinim sinom W. C. Whiteom i tražio savjete u vezi s brojnim administrativnim i kadrovskim pitanjima. Godine 1887. Ellen G. White je čula glasine da su on i * M. C. Wilcox poučavali teoriju o ravnoj Zemlji i potaknula ih da ne poučavaju takve „zabave", već da se „drže poruke". (Lt 43, 1887). Međutim, Brown je odgovorio da on niti vjeruje niti uči tu teoriju. (M. H. Brown za EGW, 26. travnja 1887).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 23. travnja 1931. godine.

BROWNSBERGER, EDITH (DONALDSON) (1862-1948). Adventistica iz Oregona; kći Johna i Hannah Donaldson, ranih adventističkih pionira na Zapadnoj obali. Ellen G. White je ohrabrila Edith da pohađa Battlee Creek College, što je Edith i učinila (1878-1881), ostajući u kući Whiteovih veći dio tog vremena. Godine 1879. Ellen G. White je pisala Edith tražeći od nje da ostane u Battle Creeku dok se Whiteovi ne vrate iz Texasa, tako da mogu ljeto, kad dođe, provesti zajedno u planinama Colorada. Također je poticala Edith da „osvijetli [svoje] studije" i da „bude hrabra". (Lt 45, 1879). Godine 1887. udala se za *Sidneya Brownsbergera i pratila ga u njegovom prosvjetnom i evangelizacijskom radu.

Za daljnje istraživanje: obit. Southern Tidings, 18. kolovoza 1948.

BROWNSBERGER, SIDNEY (1845-1930). Nastavnik i administrator. Rođen u Perrysburgu, u Ohiju, Brownsberger je odrastao na farmi na kojoj je njegova obitelj radila od 1822. godine. Završio je pripremne studije 1865. na Sveučilištu Baldwin, sada Baldwin-Wallace College u Bereji, u Ohiju. Upisao se na Sveučilište u Michiganu u jesen 1865. i nastavio klasični program studija koji je završio s BA diplomom 1869. godine. Tijekom svoje prve godine na Sveučilištu postao je adventist sedmog dana, ali je kasnije prestao svetkovati subotu jer je upravljao pansionom svog brata u Ann Arboru i zbog toga je nije uspijevao držati na pravi način. Nakon što je diplomirao na Sveučilištu u Michiganu, postao je upravitelj javne škole u Maumeeju, u Ohiju. Tamošnja školska zgrada postala je model koji je adaptirao *O. B. Jones za prvu administrativnu zgradu na Battle Creek Collegeu. Godine 1872. Brownsberger je postao ravnatelj javnih škola u Delti, Ohio. Tamo je nastavio svetkovati subotu. Godine 1873. crkvene su vođe pozvale Brownsbergera da vodi školu koju je *G. H. Bell osnovao 1872. u Battle Creeku u Michiganu, a također je služio godinu dana kao tajnik Generalne konferencije. Brownsberger je 1874. godine postao prvi direktor Battle Creek Collegea. Kasnije te godine oženio se Florindom Camp, a sljedeće je godine stekao magistarsku diplomu na Sveučilištu u Michiganu.

SIDNEY BROWNSBERGER

Uz klasični nastavni plan i program kojim se stjecao BA akademski stupanj, Battle Creek College je u to vrijeme ponudio i manje cijenjeni BS stupanj. Brownsberger je organizirao odjele za studije na koledžu, uspostavio odsjeke za biznis, nastavničko zvanje i propovjedničku službu te razvio knjižnicu koledža. Škola higijene organizirana 1877. godine, u partnerstvu s Battle Creek Sanitariumom, nagovijestila je opsežnu ponudu studija zdravstvenih znanosti na kasnijim adventističkim koledžima i sveučilištima. Dime Tabernacle postao je crkva Battle Collegea tijekom njegove uprave. Brownsberger je napustio Battle Creek na kraju akademske 1880./1881. godine, navodeći zdravlje kao razlog odstupanja, i preselio se u Cheboygan u Michiganu, gdje su on i njegova žena predavali u javnoj školi. Godine 1882. započeo je svoj četvorogodišnji mandat kao prvi predsjednik *Healdsburg Collegea u Kaliforniji. Za to vrijeme Ellen G. White mu je napisala pismo u kome je njegovu ženu i njega opomenula da discipliniraju svoju djecu. (Lt 12, 1884). Godine 1886. pisala je da ga ohrabri, upozoravajući da će „te neprijatelj na svaki način nastojati

povrijediti i obeshrabriti preko tvoje žene". (Lt 29a, 1886). U proljeće 1886. dao je ostavku i vratio se u Cheboygan, gdje je bio samozaposlen godinu dana i nije se usprotivio kad je njegova žena zatražila razvod. U listopadu 1887. upoznao se s Edith Donaldson i vjenčali su se u studenom. Otprilike devet godina kasnije Ellen G. White je pozvala Brownsbergove da dođu o svom trošku i nađu posao u Australiji, ali oni nisu došli. (TSB, 219-223).

Brownsberger i A. W. Spalding osnovali su poljoprivrednu školu u Eshavilleu i Planinski Sanitarium u Sjevernoj Karolini 1909. godine. Ellen G. White ga je pohvalila za taj pothvat „koji će biti od još veće pomoći za Božje djelo". (Lt 56, 1910). Tu je živio do svoje smrti 13. kolovoza 1930. godine. Sidney Brownsberger je za svoje vrijeme bio dobro obrazovan i dao je značajan doprinos Crkvi adventista sedmog dana kao prvi predsjednik dvaju koledža, suosnivač medicinske ustanove i škole i inicijator prvih poslovnih i zdravstvenih kurikula na adventističkom koledžu.

Vidi i: Edith (Donaldson) Brownsberger.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 2. oktobar 1930; J. G. Smoot, „Sidney Brownsberger: Traditionalist", u G. R. Knight, ur., *Early Adventist Educators* (AUP, 1983), str. 72-94; *SDA Encyclopedia* (1996), knj. 10, str. 253.

Joseph Grady Smoot

BRUNSON, JOHN (1862-1943). Baptistički propovjednik koji je živio u Ashevilleu, u Sjevernoj Karolini i postao adventist sedmoga dana tijekom serije evangelizacijskih predavanja što ih je održao o *G. I. Butler u tom gradu 1894. godine. (RH, 31. srpnja 1894). Sljedeće je godine rukopoložen za službu adventističkog propovjednika. (RH, 15. listopada 1895). Brunson je bio na raznim pastoralnim pozicijama koje su dovele do njegove istaknutosti kao osobito poželjnog govornika na skupovima pod šatorima. Predavao je Bibliju na *Union Collegeu (1897-1898) i *Graysville Accademy (1900), a zatim je asistirao u evangelizacijskom timu *S. N. Haskella u New Yorku. (Lt 197, 1901). Godine 1903. počeo je podučavati „doktrinu jednom spašen - zauvijek spašen" isključujući potrebu za svetkovanjem sedmog dana subote. (Lt 17, 1904). Ellen G. White mu je skrenula pažnju na ulomke iz Svetog pisma, koje je napisala da bi mu ih G. I. Butler predao. (Lt 267, 1903). Poticala je Butlera da „spasi [Brunsona] ako može", ali da ne dopusti „da se njegove obmanjujuće teorije tiskaju u našim časopisima". (Lt 17, 1904). Nekoliko tjedana kasnije apelirala je na Brunsona da dođe u * St. Helena Sanitarium. (Lt 75, 1904). Njegovo ime se ne pojavljuje u denominacijskim zapisima nakon 1904. godine.

BUCHANAN, ROBERT AMBROSE (1866-1943). Adventistički liječnik. Buchanan je prvo pohađao Battle Creek College , a zatim Kalifornijski medicinski koledž, na kome je diplomirao 1896. godine. Buchanan je bio aktivan u medicinskom misionarskom radu u San Francisku i osnovao je Buchanan Sanitorium u Lodiju u Kaliforniji. Godine 1906. Ellen G. White mu je napisala dva kratka pisma u kojima je preporučila da zaposli Herberta Kellogga u * Paradise Valley Sanitariumu. (Lt 228, 246, 1906).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 30. prosinca 1943.

BUCK, HARRY G. (1822-1902). Propovjednik iz Vermonta. Buck je bio propovjednik Wesleyevske Metodističke Crkve do oko 1853. godine, kad se pridružio redovima adventista svetkovatelja subote. Njegov rani propovjednički rad nije bio plodonosan. Ellen G. White ga je upozorila da mora ukloniti svoje „ja" i izvršiti „temeljnu reformu" ako želi biti uspješan. (Lt 18, 1861). Dotad je njegov trud bio smetnja za Djelo. (Lt 31, 1861). Buck se preselio

u Wright, a kasnije u Monterey, u Michiganu, gdje se bavio poljoprivredom i izdržavao crkvu svojim sredstvima. (Ms 12, 1868).

BURDEN, JOHN ALLEN (1862-1942) **i ELEANOR A. (BAXTER)** (1865-1933). Bliski prijatelji i povjerenici Ellen G. White, medicinski misionari koji su osnovali sanatorije, restorane i tvornice zdrave hrane. John je bio propovjednik i administrator, a Eleanor knjigovođa. Kad je imao devet godina, John je prvi put prisustvovao adventističkim sastancima i upoznao se sa spisima Ellen G. White, koji su na njega ostavili doživotana dojam. Pet godina kasnije kršten je, a s 18 godina (1881) preselio se s obitelji u Oregon. Eleanor se prethodno s obitelji preselila iz Pennsylvanije u Kaliforniju (1877). John i Eleanor su se upoznali kao studenti na Healdsburg Collegeu. Vjenčali su se 1888. godine dok su radili za Rural Health Retreat (St. Helena Sanitarium), čiji je John postao upravitelj 1891. godine.

JOHN A. BURDEN

Ellen G. White je smatrala da Burdenovi nisu na odgovarajući način cijenjeni u St. Helena Sanitariumu i pozvala ih je da se presele u Australiju. (Lt 5, 12, 48, 1901). Prihvatili su njezin poziv, udruživši se s M. G. Kelloggom, koji je razvijao Wahroonga Sanitarium u Sidneyu. (Lt 13, 1901). John, talentirani administrator, bio je ključan u razvoju higijenskog restorana u Sidneyu (Lt 145, 1902) i tvornice zdrave hrane u Cooranbongu (Lt 114, 1902). Štoviše, on je bio netko na koga se Ellen G. White mogla osloniti da bi se postarao da njezin zet, Stephen Belden, misionar na otoku Norfolku, dobije malu stipendiju i namirnice. (Lt 181, 1901). Ellen G. White je često tražila od Burdenovih da joj pišu, navodeći da su joj njihova pisma „kao pijenje hladne vode za žednu dušu“. (Lt 69, 1902). Stalno se brinula da će se preopteretiti (Lt 16, 1902; Lt 201, 1902), i na kraju ga je pozvala da se usredotoči samo na rad u sanatoriju. (Lt 158, 1902; Lt 62, 1903). Dalje, „govoreći kao majka“, ona ih je savjetovala u vezi s njihovom prehranom (Lt 79, 1903) i ohrabrila njih i *Daniela i Laurettu Kress da budu fleksibilni u pogledu na prehranu pacijenata u sanatoriju. (Lt 44, 1903). Na kraju su Kressovi bili zaduženi za medicinske interese sanatorija, dok je John ostao zadužen za njegove poslovne aspekte. (Lts 164, 171, 1903). U studenom 1903. Ellen G. White im je predlagala da, ako smatraju da je njihov posao u Australiji završen, njihova je pomoć potrebna u razvoju sanatorija u Kaliforniji (Lt 252, 1903).

Do ožujka 1904. Burdenovi su se vratili u Sjedinjene Američke Države. (Lt 123, 1904). Nakon poziva Ellen G. White da se Burdenovi „ni na koji način ne povezuju s Battle Creekom ili s dr. [J. H.] Kelloggom” (Lt 199, 1904), John je nastojao osnovati sanatorij u blizini Los Angelesa. Osam milja (13 kilometara) od grada otkrio je Hotel Glendale čija je izgradnja 1886. stajala 60.000 dolara. Ali do 1905. godine, zbog lokalnih poslovnih neuspjeha, vrijednost imovine toliko je pala da ga je mogao kupiti za 12.500 dolara. (Lt 109, 1905). Kad je otvoren 1905. godine, Burden je bio upravitelj tog sanatorija, a Eleanor knjigovođa. Ellen G. White je potvrdila da „lokacija Glendale Sanitariuma odgovara onome što mi je dano o mjestima što ih je sam Bog rezervirao za nas“. (Lt 97, 1905). Takav je uspjeh potaknuo E. S. Ballengera, menadžera Paradise Valley Sanitariuma, da predloži Burdena za predsjednika konferencije, ali je Ellen

G. White obeshrabrila takav potez, inzistirajući da Burdenovi imaju poseban posao u izgradnji novog sanatorija. (Lt 105, 106, 1905) . Pod sposobnom je upravom Burdenovih, Glendale Sanitarium počeo napredovati, i njegovi su se kapaciteti ubrzo potpuno ispunili. (Lt 111, 1905).

Godine 1904. Ellen G. White je pozvala na osnivanje još jednog sanatorija u Južnoj Kaliforniji. Dana 4. svibnja 1905. godine, za puta na zasjedanje Generalne konferencije u Washingtonu, sastala se s Burdenovima i drugima na željezničkom kolodvoru u Los Angelesu. Burden joj je rekao da je Loma Linda Hotel u blizini Riversidea na prodaju za 110.000 dolara, što je cijena koju je smatrao previsokom. Ona je izrazila definitivno zanimanje za taj posjed, zamolivši ga da joj o tome piše nakon svog sljedećeg posjeta imanju. Kad je Burdenovo pismo stiglo u Washington (Burden za EGW, 7. svibnja 1905, EGWE-GC), ona ga je telegramom pozvala da „pribavi to imanje svim raspoloživim sredstvima. … To je upravo ono vlasništvo koje trebamo imati. Nemojte odlagati; jer nam je upravo ono potrebno." (Lt 139, 1905). Pozajmivši novac za polog, Burden je uspio kupiti imanje za 40.000 dolara i bio je postavljen na čelo novog *Loma Linda Sanitariuma. (Lt 169, 1905). Konačna cijena, s popustima za prijevremeno plaćanje, iznosila je 38.900 dolara. Nakon što je Ellen G. White saznala da je imovina kupljena, napisala je u svom dnevniku: „Sve se više iznenađujem onim što je Gospod u svojoj izobilnoj milosti učinio za nas." (Ms 176, 1905). Nije prošlo mnogo vremena u kome su Burden i Ellen G. White sačinili idejni koncept o osnivanju škole u Loma Lindi. (Lt 244, 1905). Ona je uputila Burdena da okupi liječnike, kao što su dr. Julia White i dr. *C. C. Nicola, da rade u sanatoriju (Lt 272, 1905; Lt 312, 1907), da bi takva medicinska misionarska škola postala „sve što može biti za obrazovanje medicinskih sestara i liječnika". (Lt 325, 1905). Budući da je, na poticaj Ellen G. White, Burden počeo okupljati nastavnike i učenike da započne medicinsku misionarsku školu, ona ga je izazvala da izgradi i tvornicu zdrave hrane (Lt 329, 1905), ali je upozorila da ne preuzima previše osobnih opterećenja. (Lt 140, 1906). Pisala je uzastopna pisma ohrabrenja Burdenovima, navodeći da je Gospodin na njih stavio „odgovornosti neobične prirode". (Lt 349, 1906).

Burdenovi su često tražili savjet Ellen G. White i pod njezinim vodstvom mala škola je 1909. procvala u Koledž medicinskih evanđelista. (Lt 360, 1907; Lt 100, 1909). Ta škola, poručivala je, treba biti najvišeg standarda u „prožimanju evangelizacijskog i medicinskog rada". (Lt 36, 1910). Diplomci ove škole, „potpuno kvalificirani i legalno priznati liječnici", igrali bi važnu ulogu u dovršavanju Božjeg djela. (Lt 61, 1910). Ellen G. White je dalje poticala da je „jednako bitno da žene prođu takvu obuku i steknu svoje diplome koje potvrđuju njihovo pravo da djeluju kao liječnice". (Lt 22, 1911).

Još 1913. napravljen je potez da se Burden ukloni iz vodstva, ali Ellen G. White je inzistirala da je Burdenovo pobožno i inteligentno vođenje upravo ono što je Loma Lindi potrebno. (Ms 22, 1913). Burden je nastavio upravljati objektima u Loma Lindi sve do 1915. godine, kad je postao upravitelj a Eleanor nadzornica Paradise Valley Sanitariuma (1916-1924; 1925-1934). Nakon Eleanorine smrti 1933., John se povukao, ali se 1939. vratio u Loma Lindu kako bi služio kao kapelan, savjetujući mlade medicinske misionare i osoblje Koledža medicinskih evanđelista. Nakon njegove smrti Burdenova osobna kolekcija od oko 650 stranica pisama Ellen G. White (od kojih je polovica upućena njemu) objavljena je kao **Loma Linda Messages*.

Dodatna literatura: 6Bio, 22-32; obit. RH, 7. rujna 1933; obit. RH, 27. kolovoza 1942; SHM 354-361; CD-ROM Legacy of Light, članak John Allen Burden (1862-1942); J. A. Burden, „The Story of Loma Linda: A Divine Providen-

ce in the Founding of the College of Medical Evangelists" (Loma Linda, Kalifornija: autor, n. d.); *SDA Encyclopedia* (1996), knj. 10, str. 261.

Michael W. Campbell

BURDICK, LUCINDA S. Kritičarka koja nije svetkovala subotu i u pisanoj formi izjavila da je vidjela mladu Ellen Harmon kako se predaje fanatizmu tijekom 1845. godine. *Miles Grant je objavio izjavu L. Burdick u knjizi *The World's Crisis*/ hrv. *Svjetska kriza*, 1. srpnja 1874., i u svom traktatu *True Sabbath*: *Which Day Shall We Keep?An Examination oes. Ellen G. White's Visions* / hrv. *Prava subota : Koji dan ćemo držati? Preispitivanje viđenja gospođe Ellen G. White* (str. 71-74).

Burdick je tvrdila da je tijekom 1845. Ellen Harmon bila „u divljem fanatizmu", predviđajući nekoliko datuma za Drugi dolazak i poučavala ekstremnu verziju *zatvorenih vrata. Kao takva, Burdick je slijedila pravac sličan onome *Johna Howella, Burdickinog prvog muža. U roku od dva mjeseca nakon objavljivanja knjige *The World's Crisis,* 1. srpnja 1874., Ellen G. White je odgovorila u pismu *J. N. Loughboroughu: „Ovim svjedočim u strahu Božjem da optužbe Milesa Granta, gospođe Burdick i drugih objavljene u *Crisis* nisu točne." (Lt 2, 1874, u 8MR, 228). Zatim je dodala: „Sada mi upravo oni koji su bili najdublje u fanatizmu surovo nabacuju tu zabludu za koju nisam imala ni najmanje simpatija, i od koje je moja duša ustuknula. I dala sam izravno svjedočanstvo osuđujući ove fanatične pokrete od prvog do posljednjeg. Gospođa Burdick je dala izjave koje su očito neistinite. U njezinim izjavama nema ni trunke istine. Može li biti da je ponavljala ove lažne izjave sve dok i sama nije iskreno povjerovala da su istinite?" (Lt 2, 1874, u 8MR, 238).

Oko godinu dana kasnije Marion C. Stowell Truesdail, kasnije *Crawford, koja je bila upoznata s mladom Ellen Harmon 1845. godine, odgovorila je na optužbe L. Burdick u javnoj izjavi koju su ona i pet drugih potpisali potvrđujući privatno pismo Ellen G. White upućeno Loughboroughu („Izjava u vezi s optužbama gospođe L. S. Burdick", Marion C. S. Truesdail). Petnaest godina ranije, 1860. godine, Marionino djevojačko prezime, Marion C. Stowel, već se pojavilo u javnoj izjavi s 28 drugih imena koja svjedoče da James i Ellen G. White nikada nisu bili „ni najmanje zaraženi duhom ili djelima fanatizma". (2SG, 301).

Za daljnje istraživanje: Lt 2, 1874, u 8MS, 228-243; M. Grant, *The True Sabbath: Which Day Shall We Keep?An Examination oes. Ellen G. White's Visions* (Boston: Advent Christian Publication Society, 1874), str. 71-74; Marion C. S. Truesdail, "A Statement Regarding the Charges of Mrs. L. S. Burdick, by Marion C. S. Truesdail" (Varren, III: 17. kolovoza 1875, DF 266, EGWE-GC).

Jud Lake

BURKE, WILLARD P. (1850-1941). Adventistički liječnik. Godine 1886. Burke se pridružio medicinskom osoblju Rural Health Retreata (kasnije *St. Helena Sanitarium). Ellen G. White ga je molila, kao i *J. S. Gibbsa, da rade zajedno u jedinstvu (Lt 10, 1886), ne težeći prevlasti (Lt 11, 1887); ali kad Burke nije došao na čelo ustanove, dao je ostavku (Lt 9, 1887) i osnovao suparničku ustanovu u Fresnu. Ona ga je nastavila pozivati da se obrati. (Lt 14, 28, 56, 1888; Ms 12, 1888). Nakon što je *M. G. Kellogg podnio ostavku u Rural Health Retreatu u listopadu 1890., Burke se vratio u ustanovu, upravljajući njom i nastavljajući svoj posao u Fresno Sanitariumu (GCB 22. ožujka 1891; Letter 77, 1889). Sljedeće godine, kad mu se nije odobrila veća kontrola nad ustanovom, ponovno je otišao. (Lt 91, 1890). Ellen G. White ga je nastavila opominjati (Lts 5b, 35, 40, 41, 47, 48, 55, 1891), ali on nije poslušao njezina upozorenja, dao je ostavku i usmjerio svoju energiju na razvoj Burke's Sanitariuma koji se

nalazio u Santa Rosi. (Lt 14, 1891). Ellen G. White je, razmišljajući o tom iskustvu, napisala da je postavljanje Burkea na čelo Rural Health Retreata bila ozbiljna greška. (Ms 183, 1897). Burke se otvoreno protivio njezinoj službi nakon ovog drugog napuštanja konfesionalnog zapošljavanja i bio je povezan s *E. P. Daniellsom u tužbi za klevetu protiv Ellen G. White. Burke se usprotivio tome da se *svjedočanstva Ellen G. White „iznesu pred javnost". (V. P. Burke za EGW, 3. studenog 1891, EGWE-GC). Ona je zauzvrat upozorila članove Crkve na njega. (Lt 15, 1892). Godine 1912. Burke je osuđen za pokušaj ubojstva medicinske sestre koja je tvrdila da je s njim imala izvanbračno dijete. Proveo je deset godina u zatvoru San Quentin, a za to mu je vrijeme sanatorij bio zatvoren. („Appellate Division Refuses to Reverse Superior Court in Dynamite Case", isječak iz novina, DF 218, EGWE-GC).

Michael W. Campbell

BURNHAM, ELIZA J. (oko 1847-1909). Urednica i literarna asistentica Ellen G. White. Burnham je prvi put radila za Ellen G. White 1880-ih (WCW za Mary K. White, 23, 27. siječnja 1885) pripremajući **Svjedočanstva za Crkvu*, sveske 1-4 za objavljivanje (J. Moon, W. C. White and E. G. White, 120-123). Kasnije je služila kao urednica *Bible Echoa* u Australiji oko deset godina prije nego što se ponovno pridružila osoblju Ellen G. White 1896. (Lt 13a, 1896). Neko vrijeme nakon što se Ellen G. White vratila u Sjedinjene Američke Države 1900. godine, Burnham se povezala sa Southern Publishing Association u Nashvilleu u Tenneseeju, gdje je uređivala *Gospel Sentinel* i bila pomoćnica urednika *Southern Vatchmana* sve do svoje smrti.

BURWELL, ANTHONY L. (1806-1873) i **ACHSAH** (1810-1886). Rani adventisti porijeklom iz Vermonta. Oboje su postali vatreni milleristi nakon što su čuli Williama Millera 1837., a prihvatili su i adventističku poruku svetkovatelja subote oko 1850. godine u Vermontu. Godine 1856. Burwellovi su se preselili u Parmu, Michigan, gdje je iste godine umrlo dvoje od njihovo troje djece, a ostala im je samo Anna Lucretia. Istodobno je vrijednost njihove imovine dramatično porasla. Godine 1857. Ellen G. White je pozvala ožalošćene roditelje da izbjegavaju materijalizam i daju primjer svom jedinom preostalom djetetu. (Lt 1, 1857; Lt 2, 1857; 1Bio, 362).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 28. siječnja 1873; obit. RH, 8. lipnja 1886. godine.

BUSTER, JAMES R. (1858-1907). Literarni evanđelist i propovjednik. Godine 1883. Buster je postao adventist sedmog dana i počeo se baviti kolportažom. Jedno je vrijeme imao propovjedničku punomoć i planirao raditi za svoj afroamerički narod na Jugu. Nažalost, njegova nemogućnost da „dobije sredstva za izdržavanje obitelji" dovela je do toga da se zaduži. Budući da nije mogao otplatiti te dugove, rečeno mu je da treba ostati kolporter dok se ti dugovi ne razriješe. Buster je pisao Ellen G. White moleći je za pomoć i svjetlost. (J. R. Buster za EGW, 29. svibnja 1894). Ellen G. White ga je ohrabrila da vjeruje u Boga i On će mu otvoriti put. (Lt 4, 1894). Ona je također poslala svjedočanstvo crkvenim vođama pozivajući ih da ga oslobode dugova. (Ms 34, 1894, u *1888 Materials,* 1268-1279). Kad su se denominacijske vođe oglušile o njezine i njegove apele, Buster se obeshrabrio i prekinuo svoj posao literarnog evanđelista. U kolovozu 1906. prisustvovao je sastancima pod šatorima što ih je održavao Luther Warren i iznova je posvetio svoj život Bogu. Ponovno mu je dana propovjednička punomoć i on je otpočeo misiju za crnce u Chicagu.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 20. lipnja 1907. godine.

BUTCHER, WILLIAM S. (1821-1908) i **MARILLA (BRAND)** (1830-1916). Adventistički farmeri iz Vacavillea, u Kaliforniji. Butcherovi su se vjenčali u Merionu, u državi Iowi, 1855. i preselili se u Kaliforniju, gdje su postali adventisti 1877. godine. William se bojao dijeliti svoju vjeru zbog straha od mucanja, ali je 1880. godine, prema Ellen G. White, čudesno „oslobođen" svoje govorne mane dobivši dar „tečnog govora". Taj je događaj pojačao lokalno zanimanje za adventističku poruku. (Ms 6, 1880; ST, 13. svibnja 1880; Lt 378, 1906). Godine 1882. Marilla se teško razboljela, ali je izliječena u odgovoru na molitvu. (Lt 31, 1882). Kasnije je E. G. White napisala Butcherovima nekoliko pisama (Lts 30, 31, 1888) da „oživi njihovu vjeru, hrabrost i život u Gospodinu" (Ms 23, 1888) te da ispravi neke ozbiljne pogreške (Lt 378, 1906).

BUTLER, EZRA PITT (1796-1875) i **SARAH** (1799-1866). Farmeri iz Waterburyja, u Vermontu; roditelji *G. I. Butlera. Ezrin je otac bio guverner Vermonta (1826-1828). Ezra je bio „revni" millerit koji je 1848. prihvatio doktrinu o suboti od Josepha Batesa. Rukopoložen je za službu propovjednika 1853. godine, iako je njegovo kasnije sudjelovanje u službi bilo ograničeno. Ellen G. White je primijetila da je Butler sudjelovao na nekoliko konferencija u New Hampshireu i Vermontu u listopadu i studenom 1851. godine. Čini se da je pripadao maloj grupi koja je, unatoč suprotnim viđenjima Ellen G. White, vjerovala da će se Drugi dolazak dogoditi u listopadu 1851. godine. Tijekom konferencija, međutim, Butler je radikalno revidirao svoj stav, izjavivši: „Vjerujem da su [viđenja] od Boga, [i ja] potpuno vjerujem u ta viđenja." (Lt 8, 1851).

Godine 1856. s nekoliko drugih obitelji iz Nove Engleske, obitelj Butler se preselila na zapad u Waukon, u Iowi. Čini se da se Butlerovo preseljenje u Iowu poklopilo s opadanjem njegovog religijskog iskustva. Godine 1863. on je pisao o „gluposti i ravnodušnosti koje su u meni već šest godina". (RH, 7. travnja 1863, str. 151). Do 1868. *J. N. Andrews je očajavao što je crkva u Waukonu patila od nekih teoloških razumijevanja kojima je Butler pritiskao članove „do smiješne mjere", „isključujući sve

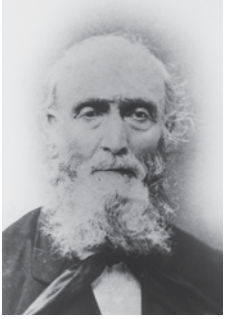

EZRA PITT BUTLER

koji [te pojmove] nisu smatrali testom zajedništva". (JNA „Bratu i sestri White", 3. srpnja 1868, EGWE-GC). Ipak, do 1869. to se stanje poboljšalo. „Mislim da mogu reći nešto ohrabrujuće o ocu", napisao je njegov sin G. I. Butler Jamesu Whiteu. „On se ponaša značajno drugačije prema svima nama — redovno posjećuje sastanke, sudjeluje, priznaje da ga je Sotona vodio putem koji je ranije slijedio." (GIB JWu, 3. veljače1869, EGWE-GC). Butler je proveo posljednje godine sa svojom kćeri u Battle Creeku u Michiganu.

Za daljnje istraživanje: G. I. Butler, „Death of Another Pioneer in Reform", RH, 9. prosinca 1875; obit. RH, 18. rujna 1866; E.K. Vande Vere, *Rugged Heart: The Story of George I. Butler* (SPA, 1979), 9-13.

Michael Campbell

BUTLER, GEORGE IDE (1834-1918) i **LENTHA (LOCKWOOD)** (1826-1901). Propovjednik, administrator i autor; sin *Ezre Pitta Butlera. Porijeklom iz Vermonta, Butlerovi roditelji su bili blisko uključeni u početke adventizma, ali George je izrazio sklonost

k nevjerstvu. Godine 1853. njegova se obitelj preselila u Iowu, gdje se obratio s 22 godine i krstio ga je *J. N. Andrews. Njegova je odluka potaknula potvrdu Ellen G. White da je „Gospodin ... otvorio [Butleru] svoju Riječ, te je mogao vidjeti njezinu ljepotu i sklad, i biti vođen da voli i obožava njezinog Autora“. (Lt 5, 1857). Butler se nastanio na farmi i predavao u školi tijekom zimskih mjeseci. Na dan 10. ožujka 1859. oženio se Lenthom Lockwood (1826-1901) i nastanio blizu Waukona u Iowi, gdje je nastavio predavati. Postao je đakon i kasnije zamijenio oca na mjestu starješine njihove mjesne crkve. Ovdje je Butler slušao kako *M. E. Cornell govori o svjedočanstvima Ellen G. White, uvjeravajući ga u njihovu istinitost. (GIB do EGW, 18. srpnja 1904, EGWE-GC).

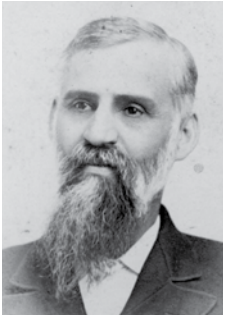

GEORGE IDE BUTLER

Godine 1865., nakon što su prebjegli B. F. Snook i V. H. Brinkerhoff (vidi *Marion Party), Butler je izabran za predsjednika Konferencije u Iowi. U lipnju 1867. godine dobio je punomoć propovjednika, a u listopadu je rukopoložen. Neumorno je radio kao evanđelist, unoseći jedinstvo u prethodno rascjepkanu konferenciju. Kao rezultat njegovog pobijanja Marion Party (koja je svoje neslaganje usmjerila na službu Ellen G. White), Butler je postao jedan od njezinih najistaknutijih branitelja tijekom 1860-ih i 1870-ih.

Godine 1872., kada je James White podnio ostavku zbog narušenog zdravlja, Butler je izabran za predsjednika *Generalne konferencije. Bio je aktivan u prikupljanju sredstava za pokretanje *Battle Creek Collegea i osnivanje *Pacific Pressa u Oaklandu, u Kaliforniji. Za to vrijeme Butler je funkcionirao kao predsjednik, ali je većinu odluka odlagao da ih kasnije donese James White. Kad je krajem 1872. u Battle Creeku izbio sukob, Butler je odlučio opravdati ponašanje Jamesa Whitea kao božanski postavljenog vođe sličnog Mojsiju, Jošui Nunovu i Gideonu. James White je imao prvenstveno pravo, tvrdio je Butler, da djeluje s više autoriteta. *Uriah Smith, *J. H. Waggoner i drugi složili su se s Butlerom i usvojili njegovu argumentaciju kao izjavu crkvene politike, ali se Ellen G. White energično usprotivila tom stavu. (GIB F. E. Beldenu, 14. ožujka 1907, EGWE-GC). „Veoma griješite dajući umu i rasuđivanju jednog čovjeka autoritet i utjecaj koji je Bog uložio u svoju Crkvu kroz prosuđivanje i *glas Generalne konferencije“, napisala je ona. (3T, 493). U kolovozu 1874. Butler je dao ostavku na mjesto predsjednika, a James White, koji se tada već dovoljno oporavio, ponovo je preuzeo uzde vodstva.

Butler se vratio u Iowu, gdje je na sljedećem Zasjedanju Iowa-Nebraska konferencije bio izabran za predsjednika (1876-1877). Započeo je snažan evangelizacijski program, ali kad se zdravlje Jamesa Whitea po drugi put počelo pogoršavati, Butler je ponovno izabran za predsjednika Generalne konferencije. Ovaj put je molio Ellen G. White da stavi veto na tu nominaciju, ali umjesto toga ona ga je zamolila da je prihvati. (RH, 23. listopada 1879). Do listopada 1880. vratio se na mjesto predsjednika Generalne konferencije, često se savjetujući s Ellen G. White. Godine 1882. postao je i predsjednik Izdavačkog društva adventista sedmog dana.

Godine 1886. Butler je primijetio da E. J. Waggoner osporava njegov autoritet pišući da je zakon u knjizi Galaćanima moralni, a ne obredni zakon, kako je učila dotad većina ad-

ventističkih vođa. Butler je uzvratio pamfletom *The Law in the Book of Galatians* / hrv. *Zakon u Knjizi Galaćanima* (RHPA, 1886). Ellen G. White je pozvala na oprez i teološko jedinstvo, napominjući da E. J. Waggoneru treba dati istu priliku kao Butleru koji je već objavio svoje stavove. Butler, Uriah Smith i drugi počeli su se pitati je li Ellen G. White bila pod utjecajem mladog Waggonera i njegovog suradnika *A. T. Jonesa. Iako je Butler bio bolestan i nije mogao biti prisutan na Zasjedanju *Generalne konferencije 1888. u Minneapolisu, poslao je telegram pozivajući prisutne da „ostanu uz stare međaše", odnosno da ne odustaju od tradicionalnih teoloških stavova. Ovo je izazvalo strogi ukor Ellen G. White Butleru i drugima koji su bili na „pogrešnoj strani" u Minneapolisu.

Nakon Zasjedanja 1888. Butlerovo se zdravlje dodatno pogoršalo sve dok više nije mogao nastaviti aktivnu službu. Butlerovi su kupili farmu citrusa na Floridi, „Twin Magnolias", gdje su se mogli oporaviti. Međutim, sljedeće godine Lentha je doživjela iscrpljujući moždani udar. Za to ga je vrijeme Ellen G. White nastavila moliti da se pokaje zbog svog pogrešnog utjecaja na Zasjedanje Generalne konferencije 1888. godine. Njeni su napori kulminirali Butlerovim javnim priznanjem pogrešnog pravca. Godine 1901. Lentha je umrla, a George je izabran za prvog predsjednika Konferencije na Floridi. U siječnju 1902. Butler je posjetio Ellen G. White u pratnji *P. T. Magana i *E. A. Sutherlanda dok su tražili zemljište za samostalnu školu u blizini Nashvillea u Tennesseeju. Kasnije te godine Butler je postao prvi predsjednik Southern Union Conference / hrv. Južne unije konferencija i *Southern Publishing Association / hrv. Južnog izdavačkog društva. Tijekom tih godina Butler je često pisao Ellen G. White tražeći savjet o razvoju adventističkog Djela na Jugu Sjedinjenih Američkih Država (usp. Lts 27, 83, 93, 176, 177, 1902). Tijekom ljeta 1902. razmišljao je o braku s Lorenom Waite, ženom mnogo mlađom od njega. Ellen G. White je poticala tu vezu unatoč razlici u godinama, ali Butlerova djeca i Lorenina sestra i zet, *Delia i Irving Keck, vršili su na njih pritisak da prekinu vezu (Lts 77, 78, 117, 118, 1902; RY, 115-120). Na kraju je Lorena „povukla svoje obećanje" (GIB za WCW, 6. veljače 1903; GIB za EGW, 7. prosinca 1903, EGWE-GC).

Kad se Butler vratio aktivnom propovjedničkom radu, Ellen G. White je primijetila da je on „ponizio svoju dušu pred Bogom" i „ima drugačiji duh od starješine Butlera iz mlađih godina". (Lt 77, 1902). Poticala ga je da ne osjeća ljutnju zbog „godina u kojima ga je [Gospod] držao bez posla". „Zato što si izabrao svoj put", rekla mu je, „zapao si u kušnju." (Lt 169, 1902). Ellen G. White ga je pozvala da bude hrabar, a kad su ga drugi pokušali zamijeniti, ona ih je ukorila. (Lt 39a, 1903). Savjetovala ga je da se ne iscrpljuje (Lt 134, 1903; RY, 123, 124), „da jasno svjedoči pred narodom" i da drži kraće propovijedi koje ga neće umarati. (Lt 219, 1903). Butler se 1907. godine oženio s Elizabeth Work Grainger (1845-1927), čiji je muž umro u misijskom polju, a sljedeće su godine umirovljeni po drugi put.

Kad je Butler ponovno stekao povjerenje u valjanost dara proročanstva koji se manifestirao u životu i službi Ellen G. White, ostao je pristaša njezina djela tijekom svog života. Budući da je dobio mnoga snažna svjedočanstva, njegovo je pokajanje dovelo do duhovne obnove i novih mogućnosti za službu u Crkvi. Ne računajući vlastitu obitelj Ellen G. White, Butler je od nje primio po brojnosti četvrti niz pisama (84 sačuvana pisma), poslije S. N. Haskella (na prvom mjestu), J. H. Kellogga i O. A. Olsena.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 29. kolovoza 1918; E. K. Vande Vere, *Rugged Heart* (SPA, 1979); *SDA Encyclopedia* (1996), knj. 10., 265, 266.

Michael W. Campbell

BUTLER, HILAND GEORGE (1864-1929). Administrator na području pripreme i prodaje zdrave hrane; najmlađi sin *Georga I. Butlera. Godine 1881. Ellen G. White je zabilježila Hilandovu odluku da bude kršćanin. (Lt 6, 1881). Oženio se Clarom Kellogg 1887. i ubrzo nakon toga preselio na ranč u Montani. Godine 1902. Ellen G. White je pozvala Butlera da pomogne svom ocu u evangelizacijskom radu na Jugu. (Lt 82, 1902; Lt 152, 1902). Također ga je savjetovala nakon smrti njegove majke da „ne smatra čudovišnom stvari to što se njegov otac želi oženiti". (Lt 118, 1902; usp. Lt 117, 1902). Sukob *J. H. Kellogga s vodstvom Crkve, panteistička učenja i konačno otpadništvo početkom 1900-ih izvršili su „štetni utjecaj" na Hilandov um, uzrokujući duhovnu zbunjenost. (Lt 244, 1906). Kao rezultat toga, Hiland je napustio Crkvu i otprilike u isto vrijeme razveo se od žene. Tijekom *Prvog svjetskog rata zatražio je da služi u vojsci, ali pošto je bio prestar, upisao se u Crveni križ. Na bojnom mu je polju predano pismo od umirućeg oca u kome ga je molio da se vrati Bogu, ali ga je pocijepao da ga tko drugi ne pročita. Po povratku u Sjedinjene Američke Države sprijateljio se s *Georgeom A. Hareom koji je kupio imanje u njegovoj blizini. Butler se vratio u Crkvu, ponovno se oženio i postao aktivan u radu za mlade u crkvi.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 28. studenog 1929; V. Gardner, Calhoun County, Michigan: *A Narrative of Its Historical Progress, Its People, and Its Principal Interests* (Chicago: Lewis Pub. Co., 1913), 676-680.

Michael Kampbell

BYINGTON, JOHN (1798-1887) i **CATHARINE** (1803-1885). Farmer, okružni pastor i evanđelist, administrator, predsjednik prve Generalne konferencije, susjed i blizak prijatelj Jamesa i Ellen G. White. Rođen u Vermontu, Byington je preuzeo vjerske dužnosti u obitelji kad je imao 12 godina jer je njegov otac, metodistički propovjednik koji je posjećivao vjernike jašući konjem po svom okrugu, često bio odsutan. Kad je napunio 21 godinu, Byington je krenuo stopama svog oca i postao propovjednik. Nakon smrti svoje prve žene, preselio se na Buckov most, u sjevernom New Yorku, gdje je obavljao pastorsku službu i, u obližnjem Morleyu, pomogao u izgradnji jedne od prvih crkava u tom području.

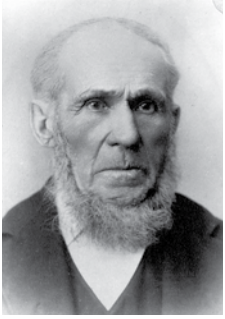

JOHN BYINGTON

Kao i njegov otac, bio je aktivan u pokretu protiv ropstva. On i njegova obitelj bili su borbeni abolicionisti, koji nisu dopuštali segregaciju u crkvi i nikada nisu odbijali odbjeglog roba. On je osuđivao ropstvo s propovjedaonice: „Ropstvo je sramno. To je grijeh." Zalagao se za korištenje svih zakonskih mjera, pa čak i građanskog neposluha, da se uništi nemoralna trgovina robljem (Ochs and Ochs, str. 10). Njegovo je imanje navodno bila postaja na podzemnoj ruti za odbjegle robove do Kanade, ali za taj tradicionalni podatak nije dan nikakav provjerljiv dokaz. (Adams, str. 11, i Waler, str. 9, 10).

Dok je bio u Clevelandu 1843-1844, čuo je milleritsku poruku, ali nije se osvjedočio u njenu istinitost. Godine 1851. odustao je od duhana i pijenja čaja nakon što ga je njegov nećak *Aaron Hilliard suočio s tim pitanjima. Godine 1852., u dobi od 54 godine, dobio je jedan primjerak *Review and Heralda*. Nakon što ga je pročitao, otvorio je svoju Bibliju da bi se suprotstavio heretičkim tvrdnjama u njemu. Očito nije našao nijednu, jer ne samo da je počeo svetkovati

subotu već je sljedeće tri godine održavao sastanke kako bi naučio i druge da to čine. On ne samo da je evangelizirao selo svojom novopronađenom vjerom već je pomogao i svojoj kćeri Marthi da pokrene prvu adventističku osnovnu školu (kućnu školu). Godine 1853. dopustio je svom sinu Johnu Flecheru Byingtonu da radi s Whiteovima u uredu Review and Heralda na Aveniji Mount Hope u *Rochesteru, u New Yorku. U proljeće 1855. godine sagradio je jednu od prvih adventističkih crkava sedmoga dana.

U jesen 1855. James i Ellen G. White i drugi došli su na Backov most da održe konferenciju na farmi Byington. Bio je to početak doživotnog prijateljstva i suradnje između dviju obitelji. Godine 1857., kad su Whiteovi posjetili Backov most zbog sastanaka tijekom vikenda, Ellen G. White je dobila viđenje o predstojećem građanskom ratu. Prema svjedočenju Byingtonove kćeri Marthe, Ellen G. White je nekoliko puta ponovila: „Ova zemlja će biti natopljena krvlju." (Amadon, 7). Byington je bio aktivan u posjetima i služenju ljudima u državama New York i Vermont.

Godine 1857., na zahtjev Jamesa i Ellen G. White, Byingtonovi su se preselili s Backovog mosta u Battle Creek, u Michiganu. Pišući mu o hitnosti obavljanja Gospodnjeg djela, Ellen G. White je napisala: „Tvoj nalog nije istekao. Tvoje vrijeme nije tvoje. Bog ne čeka u svom Djelu da proučiš pogodne okolnosti ili pričekaš svoje vrijeme." (Lt 2, 1859, u 5MR, 290). Sljedećih 15 godina „otac Byington", kako je postao poznat, mnogo je putovao, služeći vjernicima širom Michigana. Njegove odgovornosti su porasle, kako po obujmu tako i po ulogama, tijekom godina u Michiganu. Kad je James White odbio postati prvi predsjednik Generalne konferencije, Byington je izabran zato što je bio tipičan tip „vođe sluge" kakvog su ljudi tražili. Tijekom njegovog predsjedništva Crkva adventista sedmog dana dobila je službeno priznanje od Vlade za svoj neborački status tijekom Američkog građanskog rata.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 25. siječnja 1887; obit. RH, 17. ožujka 1885; L. Adams, „Behold The Stone", *The Quarterly 15*, br. 4 (listopad 1970): 11-15; R. Allen i H. Krug, *Rochester's Adventist Heritage: Tour Guide and Biography Overview* (Rochester, NI: Advent History Project New York, 2002); G. Amadon, "The First President of the General Conference ", RH, 22. lipnja 1944; J. R. Nix, „A little-known president of the General Conference", AR, 5. travnja 2001; D. A. Ochs i G. L. Ochs, *Past and Presidents* (SPA, 1974); J. O. Valler, "John Byington of Bucks Bridge: The Pre-Adventist Years" (neobjavljeni rad, 1974, CAR); J. O. Valler, "John Byington: Our First General Conference President", AR, 6. prosinca 1979; 13. prosinca 1979; *SDA Encyclopedia* (1996), knj. 10., 266, 267.

Howard Krug

C

CADY, MARION ERNEST (1866-1948). Predavač i pisac. Cady se upisao u *Battle Creek College 1886. godine, predavao na Minnesota Conference Academy, a zatim nastavio svoje studije na Battle Creek Collegeu, gdje je diplomirao 1893. godine. Oženio se s Minnie G. Case 1894. godine i predavao znanost na *Union Collegeu (1894-1898). Napisao je udžbenik o znanosti *Bible Nature Studies* / hrv. *Biblijske studije o prirodi* (oko 1899.), a također i kompilaciju spisa Ellen G. White **Principles of True Science* / hrv. *Načela prave znanosti.* (Healdsburg College Press, 1900, 1929). Nakon što je kratko predavao znanost na Battle Creek

Collegeu, Cady se preselio 1900. u Kaliforniju, gdje je bio predsjednik *Healdsburg Collegea i tajnik za odgoj i obrazovanje u Pacifičkoj uniji. Tamo je imao češću interakciju s Ellen G. White. Savjetovala ga je u vezi s vođenjem koledža i njegovim financijama, upozoravajući odbor koledža da u donošenju odluka ne donosi zaključke prebrzo. (Lts 194, 197, 1903). Cady je bio predsjednik *Walla Walla Collegea

MARION E. CADY

(1905-1911) i Washington Missionary Collegea (1921-1922), a zatim je služio kao terenski tajnik Odjela za odgoj i obrazovanje u Generalnoj konferenciji do umirovljenja 1926. godine. Napisao je nekoliko knjiga o pedagogiji i sastavio neke od spisa Ellen G. White o odgoju u knjigu **Fundamentals of Christian Education* / hrv. *Osnove kršćanskog odgoja i obrazovanja* (SPA, 1923).

Dodatno čitanje: obit. RH, 30. rujna 1948; *SDA Encyclopedia* (1996), knj. 10., 267.

CALDWELL, WALTER F. (1861-1938). Adventist iz Sjedinjenih Američkih Država koji je postao vatreni učenik *A. W. Stantona, te otputovao u Australiju 1890-ih kako bi proglasio da je Adventistička Crkva postala dio eshatološkog Babilona. Godine 1893. poslao je telegram Ellen G. White tražeći savjet. Kao odgovor, ona ga je pozvala da se posavjetuje s *G. B. Starrom i da će dobiti pismo koje je već na putu. (Lt 92, 1893). To je pismo potvrdilo da Caldwellova navodna „nova svjetlost" „nije od Boga" i potaknulo ga da se upiše u školu Avondale kako bi „savršenije naučio put… Gospodnji". (Lt 15, 1893). U naknadnom je pismu pohvaljen za svoju iskrenost, ali i upozoren da mu Gospodin nije dao „poruku da Crkvu adventista sedmog dana nazove Babilonom". (Lt 16, 1893). Caldwell je poslušao svjedočanstvo i ostao vjeran član Crkve. Godine 1895. Caldwell se romantično povezao s *Fannie Bolton, i budući da nije imao biblijski razlog za ponovnu ženidbu nakon što je napustio svoju ženu, Ellen G. White snažno je obeshrabrila tu vezu. (TSB, 206-217).

Dodatno čitanje: obit. NPUG, 24. siječnja 1939. godine.

CAMP, MAUD, vidi **SKINNER, THOMAS VILLIAM FARINGTON** i **MAUD ELIZABETH LUCY (CAMP).**

CAMPBELL, EMILY CLARA (kasnije **EMILY CLARA [CAMPBELL] FAY)** (1864-1963). Suputnica, knjigovođa, domaćica, medicinska sestra i *literarna asistentica Ellen G. White (1891-1895). Rođena u Ontariju, u Kanadi, Emily je predavala u školi u Michiganu, gdje ju je Ellen G. White prvi put upoznala. Imala je energičan, otvoren, ali nježan temperament, koji se svidio Ellen G. White. Emily je pohađala obuku za tajnicu i ubrzo se nakon toga pridružila osoblju Whiteovih, i to na vrijeme da ode i 1891. godine u Australiju s drugim pomoćnicama, *Marian Davis, *May Walling i *Fannie Bolton. (LS, 331). Tijekom putovanja Ellen G. White odabrala je Emily da joj bude družbenica u kabini na brodu. (LS, 4:18). U sljedeće četiri godine Emily i Ellen G. White postale su bliske prijateljice. Emily je pomagala Marian Davis u pripremi knjige *The Desire of Ages* / hrv. *Čežnja vjekova*. Kasnije je Ellen G. White govorila o njoj kao o „vjernoj poput čelika svom pozivu". (Lt 117, 1893). Godine 1895., zbog lošeg zdravlja, Emily se vratila u

Sjedinjene Američke Države da predaje. Ellen G. White joj je napisala nekoliko pisama u kojima je izrazila želju da je vidi, ali budući da nije to mogla ostvariti, prenijela joj je novosti o svom zdravlju i napretku misijskih pothvata u Australiji. (Lt 19a, 1895; Lt 105, 1895). Ellen G. White je željela da se Emily vrati, ali čini se da ju je u tome spriječilo zdravstveno stanje. (Lt 6, 1898). Emily se 1904. godine udala za Williama Faya (um. 1929.), njemačkog useljenika.

Dodatno čitanje: obit. RH, 5. ožujka 1964.

CAMPBELL, MALCOLM N. (1874-1958). Propovjednik i crkveni administrator, rođen na otoku Prince Edward, u Kanadi. Campbell je služio na raznim pastorskim funkcijama od 1895. do 1907. godine. Nakon službe crkvenog administratora u Iowi, Kanadi i Engleskoj, postao je i službenik Crkve u Generalnoj konferenciji.

Krajem 1906. godine, u dobi od 32 godine, postavljen je za pastora Battle Creek Tabernakula. Pribojavajući se da bi *J. H. Kellogg i *A. T. Jones mogli pokušati preuzeti tu građevinu za bogoslužja, Ellen G. White je 1906. rekla da treba uložiti sve napore kako bi se zadržalo posjedovanje tabernakula. Po tadašnjem zakonu u Michiganu, nakon 30 godina rada svim je korporacijama i društvima istjecao rok osnivačkog ugovora. Korporacijski ugovor za tabernakul istekao je 1892. godine i otada ništa nije urađeno da se obnovi upisivanje imovine u državni sustav. Nakon njegovog imenovanja za pastora te crkve, i znajući za doktrinarne tenzije i sukob osobnosti unutar adventizma u to vrijeme, Campbell je nastojao nastaviti pravnu reinkorporaciju tabernakula unatoč snažnom protivljenju povjerenika i članova koji su zahtijevali da to zdanje radije ostane pravno nezavisno od Crkve. Budući da su obaviješteni kako su povjerenici tabernakula zamolili staratelje sanatorija da učine sve što mogu kako bi preuzeli tabernakul, Campbell je tražio potporu kongregacije i uspio je nakon niza poslovnih sastanaka ishoditi novo usvajanje osnivačkog statuta. Neposredno prije posljednjeg sastanka, Campbell je dobio kratak telegram od Ellen G. White u kome je mogao pročitati samo: „Filipljanima 1,27, 28.“ Ta je poruka od Ellen G. White dala hrabrost Campbellu i drugima da

MALCOLM N. CAMPBELL

nastave proces ponovnog uključivanja u državni pravni upisnik crkvenog zdanja. Nakon te nove inkorporacije, novi povjerenici i članovi crkve predali su imovinu Konferenciji Michigan. Među ljudima koji su se protivili ovoj reinkorporaciji bio je *Frank Belden, nećak Ellen G. White. Ona je osudila njegove postupke i vjerovala da se udaljio od utjecaja Svetoga Duha. (Lt 116, 1907). U travnju 1914. Campbell je, u pratnji još dva propovjednika, posjetio Ellen G. White u njenom domu u Elmshavenu, u Kaliforniji. Tijekom tog posjeta pitao ju je zna li hoće li živjeti do Kristovog povratka. Ona je odgovorila da nema nikakve svjetlosti o tome. Zatim ju je upitao hoće li Bog možda podignuti drugog proroka da zauzme njeno mjesto ako bi bila položena na počinak prije Kristovog dolaska. Kao odgovor, ona je položila ruku na neke od svojih knjiga koje su ležale na obližnjem stolu i odgovorila: „Gospod je u ovim knjigama dao određene savjete svom narodu do kraja vremena.” Ona je odlučila da ništa više ne kaže o svom mogućem nasljedniku.

Dodatno čitanje: 6Bio,120-129, 403, 404; obit. RH, 27. ožujka 1958; *SDA Encyclope-*

dia (1996), knj. 10., 284; M. N. Campbell, „Experiences With Ellen G. White", (DF 421-c, CAR).

Denis Fortin

CANRIGHT, DUDLEY M. (1840-1919). Najistaknutiji adventistički propovjednik tijekom 1870-ih i početkom 1880-ih, ali i onaj koji se okrenuo protiv Crkve i postao najpoznatiji klevetnik Crkve i Ellen G. White nakon 1889. godine. Njegovi spisi *Seventh-Day Adventism Renounced* (1889) / hrv. *Adventizam sedmog dana pobijen*; *The Lord's Day From Neither Chatolics nor Pagans* / hrv. *Gospodnji dan*

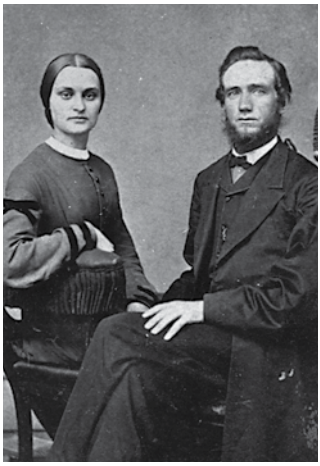

DUDLEY I LUCRETIA CANRIGHT

ni od katolika ni od pogana (1915) i *Life of Mrs. E. G. White* (1919) / hrv. *Život gospođe E. G. White* postali su središte argumentacije protiv adventizma i Ellen G. White od vremena njihovog objavljivanja.

Canright je donio odluku da postane adventist sedmog dana po propovijedanju Jamesa Whitea u državi New York 1859. godine. Gotovo je odmah počeo obraćati druge u svoju novootkrivenu vjeru. Otprilike dvije godine nakon obraćenja otputovao je u Battle Creek u Michiganu da razgovara s Jamesom Whiteom o ulasku u propovjedničku službu. White ga je malo savjetovao, a zatim mu je dao Bibliju i nekoliko proročkih zemljovida i rekao mu da izađe i pokuša propovijedati. Whiteova mu je posljednja riječ bila da može vratiti Bibliju i zemljovide ako shvati da je pogriješio. Nekoliko mjeseci kasnije njih dvojica su se ponovo sreli, a Canright je najavio da ih White neće dobiti natrag.

Za kratko vrijeme Canright je postao jedan od najsnažnijih i najuspješnijih propovjednika adventističke poruke. On je također u velikoj mjeri utjecao na denominaciju svojim spisima o takvim temama kao što su nečista hrana i razlika između obrednog i moralnog zakona. Jedan od njegovih najznačajnijih doprinosa bio je razvoj adventističkog razumijevanja u kasnim 1870-im o desetini.

James White bio je duboko impresioniran Canrightom i on i Whiteovi su često surađivali. Također su i ljetovali zajedno u ljetnjoj kolibi Whiteovih u Coloradu. Za jedne takve prigode izbila je prepirka između dviju obitelji. Godine 1873., kad su se oba muškarca oporavljala od teške bolesti, White je izgubio živce pred Canrightom, koji je odgovorio istom mjerom. Kasnije su Whiteovi tražili da riješe konflikt s Canrightovima, ali je Ellen napisala u svom dnevniku: „Oboje su ustali i oduprli se svemu što smo im izrekli." Dalje je primijetila da „nam" je Canright izlio svoje žalbe, a „mi smo im rekli nešto sasvim jednostavno". (Ms 10, 1873). Canrightovi su se ubrzo iselili, ali nakon nekoliko mjeseci dva su se para pomirila. Kriza je uspješno prebrođena, ali je sjeme nesloge bilo posijano, posebno u umu Canrighta, koji nikada nije dobro prihvaćao ukore.

Canright je bio marljiv radnik, plodan pisac i možda najuspješniji evanđelist u denominaciji na vrhuncu svoje adventističke službe. Ali nedostajala mu je emocionalna stabilnost. Najmanje četiri ili pet puta tijekom 1870-ih i 1880-ih napuštao je adventističku službu i po-

vremeno prestajao svetkovati subotu, ali su mu James White i *G. I. Butler pomogli da se vrati u adventizam i u propovjedničku službu.

Canrightovo iskustvo od 1882. do 1884. godine ilustrativno je za taj obrazac. Godine 1882., nakon što se vratio u adventističku propovjedničku službu i radio oko dvije godine, odustao je od propovijedanja i ponovo se bavio poljoprivredom. U prosincu 1883. pisao je Uriahu Smithu da mu se iznimno ne sviđa Ellen G. White i da je je razmišljao o pristupanju drugoj Crkvi. Ali u rujnu 1884. Butler ga je ponovo uvjerio da se vrati na rad za Crkvu. Javno je priznao da je bio ljut na Ellen G. White zbog svjedočanstava koja mu je poslala. Njegov problem, kako je tvrdio, seže u 1873. godinu i iskustvo u Coloradu kada je dobio svjedočanstva za koja su i on i njegova žena vjerovali da su teška. U svom javnom priznanju on je izrekao da je imao sklonost zadržavanju i uveličavanju svoje sumnje i predrasude. Ubrzo se vratio na puno radno vrijeme u službi propovijedanja. Ellen G. White je primijetila da je njezino srce bilo „ispunjeno radošću" kad je vidjela Canrighta ponovo u Djelu. (RH, 2. prosinca1884).

Stvari su išle relativno glatko za ponovno zadobivenog propovjednika sve do prosinca 1886. i Zasjedanja Generalne konferencije. Dotad je pitanje tipa zakona iz *Galaćanima, koje će poremetiti Zasjedanje 1888., postalo do te mjere problematično da je predsjednik Butler osjetio potrebu da ga dovede do rješenja. Kao rezultat toga, on je organizirao teološki odbor kako bi odgovorio na to pitanje bez potrebe da ga iznosi pred zastupnike na Zasjedanju. Ali njegov se plan izjalovio. Odbor od devet članova, u kojem je bio Canright, podijelio se na pet prema četiri nakon višesatne rasprave. Najvidljivija žrtva sastanaka 1886. bio je Canright, koji je poput Butlera i mnogih njegovih adventističkih kolega povezivao spasenje s držanjem Zakona. U žaru rasprave oko zakona i zavjeta konačno je „shvatio" činjenicu da je Waggonerova pozicija orijentirana na evanđelje uništila Butlerov stav o Zakonu i spasenju. I, kasnije, kako je isticao: ako je adventizam pogriješio u pogledu na pitanje zakona, onda je u potpunosti bio izgubljen slučaj. Ali umjesto da usvoji Waggonerov pogled na Deset zapovijedi kao na vodiče pojedinaca Kristu, Canright je odbacio i neprolaznost Zakona i adventizam. On je upućivao unatrag na raspravu iz 1886. godine kao na veliku prekretnicu, nakon koje je odbacio adventistički stav o Zakonu, podnio ostavku na sve službene funkcije i zatražio da bude brisan iz članstva Crkve. Ta mu je molba ispunjena 17. veljače 1887. godine.

Butler je u *Reviewu* izvijestio da je Canright smatrao da denominacija uzdiže Zakon iznad Krista. I u velikoj je mjeri Canright bio u pravu. Butler više nije mogao pomoći Canrightu jer je Canright uvidio neadekvatnost Butlerove teologije. Nažalost, u nemogućnosti da uvidi ispravan odnos između Zakona i Evanđelja, Canright je išao iz jedne krajnosti u drugu, prihvatio antinomizam i postao baptist.

Do održavanja Zasjedanja *Generalne konferencije 1888. Canright je pisao svoj spis *Seventh-Day Adventism Renounced*, koji je Ellen G. White predstavljao kao lažnog proroka. Borio se protiv nje do kraja života.

Zanimljivo je, međutim, da je prisustvovao njezinom pogrebu. Njegov brat je izvijestio kako je, dok je Dudley „stajao kod kovčega s. White s jednom rukom u mojoj ruci, a drugom na njezinom kovčegu, sa suzama koje su tekle niz njegove obraze rekao: „Otišla je plemenita kršćanka." (B. J. Canright starješini Wightu, 24. veljače 1931).

Dodatno čitanje: W. H. Branson, *Reply to Canright* (RHPA, 1933; također pod naslovom *In Defense of the Faith*, 1949); C. Johnson, *I Was Canright's Secretary* (RHPA, 1971*); SDA Encyclopedia* (1996), knj. 10., 289, 290.

George R. Knight

CANRIGHT, LUCRETIA (CRANSON) (1847 -1879). Rođena je u Lansingu, u Michiganu, a kad je imala 11 godina, krstio ju je James White, udala se za *Dudleya Canrighta 1867. godine. Mnogo je putovala sa svojim mužem sve do svoje konačne bolesti. Canrightovi su bili bliski prijatelji s Ellen i Jamesom Whiteom, tako da su Whiteovi često boravili u njihovom domu i obratno. Lucretia je stala na stranu svog muža u prepirci koju su imali s Whiteovima u planinskoj kolibi u Coloradu 1873. godine. Također je dijelila sa svojim mužem i srdačno pomirenje dviju obitelji u studenom te godine. Zarazila se „plućnom sušicom" (tuberkulozom), tako da je njezina posljednja godina prošla u stalnom opadanju zdravlja. Ellen G. White joj je pisala mjesec dana prije njezine smrti, a Lucretijino posljednje poznato pismo diktirano je kao odgovor Ellen G. White 25. veljače 1879. godine. Umrla je nekoliko tjedana kasnije i sahranjena u Battle Creeku, u Michiganu, na groblju Oak Hill.

Dodatno čitanje: obit. RH, 3. travnja 1879. godine.

George R. Night

CARO, EDGAR ROBERT (1872-1959). Liječnik, sin *Margaret Caro, s Novog Zelanda, i obiteljski prijatelj Ellen G. White; Edgara Caroa krstio je *A. G. Daniells 1888. godine. Studirao je na *Battle Creek Collegeu, a kasnije je diplomirao medicinu na Ann Arboru u Michiganu. Pred kraj studija oženio se mladom ženom iz Maine, kolegicom iz Battle Creeka. Nakon kratkog vremena postdiplomskih studija u Njemačkoj i Engleskoj, otišao je u Australiju.

Posljednjih godina devetnaestog stoljeća Caro je odigrao ključnu ulogu pomažući da se uspostavi Adventistički medicinski rad u nekoliko australijskih država i u Straitfieldu u Sydneyu, prije izgradnje sadašnjeg Sydnejskog sanatorija i bolnice, *Sydney Sanitarium and Hospital. Tijekom ovog razdoblja dobio je niz pisama sa savjetima Ellen G. White. Međutim, neke je savjete teško razumio i prihvatio. Jednom je prilikom, na primjer, osjetio da je pogrešno predstavljen Ellen G. White u vezi s usmjerenjem sredstava od nekih donacija iz Amerike. On je odgovorio da ta tvrdnja nije točna. *W. C. White je podržao njegovo pismo

DR. EDGAR ROBERT CARO

s objašnjenjem Ellen G. White, navodeći da je pročitao pismo i da su činjenice bile onakve kakve je Caro naveo. Ali zbog načina rada, o čemu ga je Ellen G. White savjetovala, Caro je na kraju izgubio povjerenje svojih kolega.

Godine 1902. Caro se povukao na Novi Zeland iz osobnih i zdravstvenih razloga i na određeno vrijeme vodio uspješnu privatnu praksu u Napieru. Teškoće u braku zbog navodnih nevjerstava njegove supruge dovele su do razdvajanja i na kraju do razvoda, što je stvorilo poteškoće i tenzije u njegovom odnosu prema Crkvi i prema Ellen G. White. Osjećao je da je pogrešno shvaćen i pogrešno predstavljen u nizu pojedinosti i na kraju je doživio živčani slom. Ellen G. White je bila vrlo uznemirena zbog situacije i reagirala je suosjećajno, ali nije mogla utjecati na pomirenje među nastalim stranama.

Kasnije se ponovo oženio i vodio svoju uspješnu privatnu ordinaciju i privatnu bolnicu u Strathfieldu, u Sydneyu, i dalje ostajući član Crkve koji joj je pružao potporu i unatoč nesporazumima. Održavao je prepisku s obitelji White do 1907. godine.

Dodatno čitanje: Fascikle s pismima u Društvu za ostavštinu E. G. White sadrže 45 pisama od E. R. Caroa Ellen G. White i/ili njezinoj obitelji i brojna pisma Ellen G. White Carou.

Gilbert M. Valentine

CARO, MARGARET (1848-1938). Rođena u Velingtonu na *Novom Zelandu, Caro, zubna liječnica, krstio ju je *A. G. Daniells tijekom evangelizacijskog programa u Napieru, na Novom Zelandu, 1888. godine. Njezin muž bio je liječnik koji se nikada nije priključio Crkvi, ali je postao vjernik neposredno prije svoje smrti 1902. godine.

Godine 1893. Margaret Caro se osobno upoznala s Ellen G. White tijekom prvog sastanka pod šatorima u Napieru, na Novom Zelandu. Ellen G. White je u nekoliko navrata gostovala u domu M. Caro i ona i Margaret postale su doživotne prijateljice. Ellen G. White je opisala Margaret kao „dragocjenu prijateljicu i pomoćnicu". (Lt 117, 1903). Kasnije, na zahtjev

DR. MARGARET CARO

Ellen G. White, Margaret Caro doputovala je u Wellington i izvadila joj nekoliko inficiranih zuba (bez „lijekova" ili anestetika) i sve uredila za postavljanje proteza za Ellen G. White.

Početkom 1890-ih Margaret Caro je, uz znatne troškove, poslala sva tri svoja sina u *Battle Creek College. Njihova pisma 1893. s opisima oduševljenja za nogomet na kampusu koledža uznemirila su njihovu majku, koja se povjerila Ellen G. White o tom problemu. Dostavljena pisma predstavljala su povod za nekoliko svjedočanstava predsjedniku koledža *W. W. Prescottu o opasnostima takvih sportova. (Lts 47, 49, 1893). Prescott je odgovorio pozitivno, ali je primijetio i da mladići Caro nisu bili najlakši za usmjeravanje i da Margaret Caro možda nije imala „najbolji pogled na ono što se ovdje zbiva". (W. W. Prescott za EGW, 5. listopada 1893). Dva sina, Edgar i Eric, kasnije su završili svoju medicinsku obuku u Ann Arboru, u Michiganu.

Godine 1906., tijekom krize u obitelji Caro, Ellen G. White je na oko godinu dana pružila utočište za Margaret Caro, njezinu snahu Ethel Caro i troje male djece u kolibi na imanju Elmshaven. Ellen G. White se uključila u neuspješne pokušaje da obnovi Ethelin slomljeni brak s *Edgarom Carom. Članovi dviju obitelji povremeno su se javljali obostranom prepiskom.

Po povratku na Novi Zeland, Margaret Caro jedno je vrijeme radila kao nadzornica i odgajateljica za djevojke u novom Pukekura Training Collegeu u blizini Hamiltona. Godine 1921., kad je imala 74 godine, Margaret Caro je otišla na *Avondale da se obuči za biblijsku radnicu. Provela je nekoliko godina u evangelizacijskom radu u New South Walesu prije nego što ju je loše zdravlje ponovo nagnalo da se vrati na Novi Zeland. Umrla je u 90. godini, upamćena po svojoj snažnoj i markantnoj osobnosti i ozbiljnom kršćanskom životu.

Vidi i: Domovi Jamesa i Ellen G. White

Dodatno čitanje: S. R. Goldstone, *Veneered Infidelity: The Story of the Seventh-day Adventist Church in Hawkes Bay, 1888-1932* (Napier, N.Z.: Daily Telegraph Co., 1979); *SDA Encyclopedia* (1996), knj. 10., 295.

Gilbert M. Valentine

CARPENTER, ALEXANDER (1826-1915) i **AMANDA** (**HARGER**) (1830-1902). Adventisti u Otsegu, Michigan. Bivši baptisti, prihvatili su adventistička učenja 1862. godi-

ne. Nakon *D. M. Canrightovog otpadništva 1888. godine, Ellen G. White ih je upozorila da će ih, iako je to nedavno otpadništvo ostvarilo mali utjecaj na crkvu Otsego, đavo pokušati obeshrabriti drugim sredstvima. Ona je uključila upozorenje o podizanju njihove djece i na vodstvo Alexandera Carpentera u mjesnoj crkvi. (Lt 43, 1888).

Dodatno čitanje: obit. LUH, 14. travnja 1915; obit. RH, 17. ožujka 1903.

CARRUTH, LILLIE D. (**ABBEY**) (1855-1922). Najmlađa kći *Ire i Rhode Abbey. Lillie je bila kštena kad je napunila 12 godina 1867. i studirala je na *Battle Creek Collegeu. Patila je zbog lošeg zdravlja (Lt 46a, 1874) i radila kao knjigovođa u *Health Reform Institute / hrv. Institutu za reformu zdravlja, u kojemu joj je otac bio nadzornik. Ellen G. White je izrazila veliko zanimanje za Lillie, ali je upozorila roditelje da joj ne dopuste da vodi flert s pacijentima. Takvo ponašanje, prema Ellen G. White, bilo je neprihvatljivo. Umjesto toga, ohrabrivala je roditelje da je ne razmaze i da od nje očekuju obavljanje „korisnih poslova". (Lt 41a, 1874). Kad se Lillieno ponašanje nije promijenilo, Ellen G. White je preporučila njezino otpuštanje. (Lt 65, 1874). Godine 1878. Lillie je sa svojom sestrom *Lucindom Hall otišla u Kaliforniju, gdje je radila u društvu *Pacific Press Publishing Association do 1881. godine, kad su se ponovo pojavili problemi i Ellen G. White je savjetovala njezino otpuštanje i iz izdavaštva. (Lt 4a, 1881). Udala se za C. W. Carrutha 1879. godine.

Dodatno čitanje: obit. PUR, 21. rujna 1922.

CASE, HIRAM S., vidi ***MESSANGER PARTY***

CHAMBERLAIN, EZRA L. H. (1798-1855). Slikar, prva osoba među bivšim milleritima u Connecticutu koja je prihvatila sedmi dan subotu. Chamberlain i njegova žena pozvali su Whiteove da borave u njihovom domu u Middletownu, u Connecticutu, dok su prisustvovali prvoj biblijskoj konferenciji svetkovatelja subote u kući *Alberta Beldena u Rocky Hillu, u Connecticutu, u travnju 1848. godine. U kolovozu, u Volneyu, u New Yorku, na subotnjoj konferenciji, Chamberlain se pridružio *Josephu Batesu, *Hemanu Gurneyu, *Hiramu Edsonu i Jamesu Whiteu u molitvi za iscjeljenje Ellen G. White. U srpnju 1849. pomogao je Jamesu Whiteu da pokrene časopis *Present Truth*, a u rujnu je razotkrio greške značajnog broja fanatika u Parisu, u Maineu. Tijekom kasnih 1840-ih Chamberlain je igrao istaknutu ulogu u pokretu svetkovatelja subote kao zastupnik na konferencijama, propovjednik laik i povjerenik za prodaju *Advent Reviewa* u Connecticutu. Nekoliko izvora upućuje na to da je možda govorio jezicima, što je bila rijetka pojava među adventistima svetkovateljima subote. Međutim, unatoč svom entuzijazmu i odanosti cilju, on očito nije bio upečatljiv kao javni govornik. Dva viđenja Ellen G. White otkrivaju da „nije bila njegova dužnost da putuje" i da „nije bio jedan od glasnika [putujućih propovjednika]". (Lt 10, 1850; vidi također Lt 4, 1852). Tijekom 1850-ih rijetko je izlazio izvan područja Middletowna, u Connecticutu.

Dodatno čitanje: Lt 18, 1859; LS, 111, 127; 2SG, 91-98, 116; 1T, 84, 85; obit. RH, 24. siječnja 1856; James White to „My Dear Brother", 2. srpnja 1848; S. Howland, Frances Howland Lunt, Rebecka [*sic*] Howland Winslow, i N. N. Lunt, „Gift of Tongues" (DF 311, EGWE-GC; DF 311-a, CAR); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 319.

Brian E. Strayer

CHASE, MARY S. (1810-1889). Sestra Jamesa Whitea, bivša članica Crkve Christian Connexion i pripadnica millerita iz Palmyre, u Maineu. Mary je prihvatila subotu 1866. i preselila se u Battle Creek 1869. godine. Voljela je prisustvovati adventističkim sastancima

da bi čula kako njen brat propovijeda. Ona i Ellen G. White povremeno su razmjenjivale recepte. Ukorena od Ellen G. White 1870. zbog ogovaranja i uznemiravanja (Lt 2, 1870), Mary se pokajala i tijekom kasnijeg života „[uživala] u Isusovoj prisutnosti" (Lt 28, 1877). Nakon smrti Jamesa Whitea, Ellen G. White je brinula o Mary, a kasnije je poticala Marynu kćer *Adeline Savage da preuzme odgovornost za brigu o svojoj ostarjeloj majci. (Lt 30, 1884, u DG, 198-200). Mary je živjela „mirnim, dosljednim kršćanskim životom" sve do svoje smrti u kolovozu 1889. godine.

Dodatno čitanje: 1T, 661, 662; obit. RH, 10. rujna 1889.

CHITTENDEN, CHARLES (1844-1934) i **LOTTIE** (um. 1896). Članovi crkve u San Franciscu, Kalifornija. Ellen G. White je prvi put srela Chittendenove tijekom svog prvog posjeta San Franciscu krajem 1872. godine. James i Ellen G. White odsjeli su u njihovoj kući i uživali u krstarenju zaljevom San Francisca u Charlesovom čamcu. Njegov duhovni život je, međutim, ubrzo ustupio mjesto neposvećenosti i raspuštenom ponašanju. Godine 1877. Ellen G. White je napisala Charlesu dugo pismo u vezi s njegovim nedostatkom pobožnosti i posvećenosti Bogu. (Lt 5, 1877). Ukazala je na njegove brojne propuste, vjerojatno prouzročene popustljivošću i sklonošću k traženju zadovoljstva a potaknute druženjem sa svjetovnim ljudima. Nekoliko godina kasnije, međutim, zabrinutost Ellen G. White prebacila se na Lottieno indiskretno ponašanje i preljub sa starijim oženjenim pastorom, *J. H. Waggonerom. Neka od ovih pisama su u TSB, 182-193.

Dodatno čitanje: obit. RH, 15. studenog 1934; obit. RH, 15. prosinca 1896.

CHRISTENSEN, EUPHEMIA (1855-1948). Adventistička filantropkinja. Godine 1903. pisala je Ellen G. White izražavajući spremnost da dade u zajam 1.000 dolara za rad u Južnom dijelu Sjedinjenih Američkih Država. (Lt 74a, 1903). Ellen G. White joj je predložila da novac ponudi izdavaštvu *Southern Publishing Association, ili da, ako joj se to više sviđa, pozajmi novac njoj tako da joj ona za njega bude odgovorna. „Trudim se", napisala je Ellen G. White, „na svaki mogući način pomoći svom sinu [J. Edsonu Whiteu] da objavi knjige koje su potrebne u Južnom polju." (Lt 155, 1903).

CHRISTIAN, LEWIS HARRISON (1871-1949). Evanđelist i administrator; nasljednik Louisa R. *Conradija kao predsjednika Europskog odjeljenja 1922. godine. Christian je bio ključan u reorganizaciji Europske adventističke misije 1928. godine, što je dovelo do uspostave četiriju odvojenih europskih odjeljenja. Nakon reorganizacije izabran je za predsjednika Sjevernoeuropskog odjeljenja, sa sjedištem u Londonu. Christian je bio jedan od najjačih pristaša proročke službe Ellen G. White u *Europi. Njegovi roditelji su u SAD došli iz *Danske i nastanili se u Owatonni, u Minnesoti, gdje je on rođen. Nakon što je Christian 1896. diplomirao na *Union Collegeu u Nebraski, *John G. Matteson, rođen u Danskoj, koga je Christian smatrao svojim duhovnim savjetnikom, potaknuo ga je da stupi u propovjedničku službu. Christian je mnogo godina uspješno radio kao evanđelist među skandinavskim stanovništvom Srednjeg zapada Sjedinjenih

LEWIS HARRISON CHRISTIAN

Američkih Država. Kako bi poboljšao svoju službu među skandinavskim useljenicima u Sjedinjenim Američkim Državama, radio je u Danskoj od 1902. do 1904. godine. Kao jedan od generalnih tajnika Generalne konferencije odgovoran za „domaću misiju", pomogao je u osnivanju Dansko-norveškog teološkog fakulteta u Hutchinsonu, u Minnesoti. Godine 1914. Christian je postao predsjednik Unije konferencija Lake. Šest godina kasnije poslan je u Europu kao pomoćnik potpredsjednika Generalne konferencije. Christian se suočio sa zastrašujućim zadatkom u Europi nakon *Prvog svjetskog rata. Organizirao je humanitarni rad za siromašne, protivio se raskolničkim naporima tzv. reformskih adventista i snažno branio proročki dar Ellen G. White od sve većih napada, naročito nakon odlaska *L. R. Conradija iz Adventističke Crkve (1932). Christianova najvažnija knjiga, *The Fruitage of the Spiritual Gifts* / hrv. *Plod duhovnih darova* (1947), opisuje, prema podnaslovu, „utjecaj i vodstvo Ellen G. White u Adventnom pokretu" i smatra se prekretnicom u povijesti adventističke apologetike. Christian je napisao: „U Europi je istinitost duhovnog dara Ellen G. White stavljena na potpuno novi test. ... Bila je u stranim zemljama, među ljudima čiji mentalitet, običaje i jezik nije razumjela. … Pa ipak… imala je jasnu svjetlost kao što ju je imala u svjedočanstvima što ih je davala u Americi. … Adventni pokret u Europi nikada ne bi bio isti da nije bilo njezinog posjeta." (*The Fruitage of the Spiritual Gifts,* 161, 163f). Godine 1936. Christian se vratio u Ameriku, služeći Generalnoj konferenciji u više svojstava. Umro je u Sacramentu u Kaliforniji.

Dodatno čitanje: L. H. Christian*, Pioneers and Builders of the Advent Cause in Europe* (PPPA, 1937); L. H. Christian*, The Fruitage of Spiritual Gifts* (RHPA, 1947)*; SDA Encyclopedia (*1996), vol. 10., 346.

Daniel Heinz

CHRISTIE, LOUIS. Mladi kolporter na Novom Zelandu. Godine 1893. Ellen G. White je pisala Christieju, upozoravajući ga da je njegovo loše upravljanje financijama dovelo do osobnog duga u zaduživanju kod Traktatskog i misionarskog društva koje ga je opskrbljivalo knjigama za prodaju. U nastavku, rekla mu je da je njegovom osobnom životu potrebno potpuno obraćenje i preobražaj karaktera. (Lts 13, 14, 1893). Ellen G. White se nadala da bi on mogao priznati svoje slabosti tijekom sastanka pod šatorima, ali kad do toga nije došlo, napisala mu je svjedočanstvo ukora da mu ga pročita *G. T. Wilson. (Lt 14a, 1893). Christie je sve poricao i inzistirao da je na nju utjecalo ogovaranje. (Lts 28a, 137, 1893; Ms 81, 1893). Ellen G. White je u ovom slučaju vidjela primjer o potrebi za boljim razumijevanjem o tome „što čini religijsku odanost Bogu". (Lt 12b, 1893).

CHURCH, MOSES JAMES (1813 - oko 1890). Adventistički filantrop iz doline San Joaquin, u Kaliforniji. Church je sa svojom obitelji emigrirao u Kaliforniju 1852. godine, a 1868. godine sagradio je prve rovove za na-

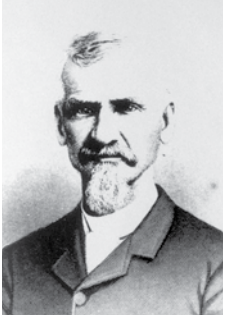

MOSES JAMES CHURCH

vodnjavanje, gdje je kasnije osnovao grad Fresno (Bancroft, 217, 218). Church se obratio u adventizam na sastanku pod šatorima u Yountvilleu 1873. i zbog svog uvjerenja o sedmom danu suboti nije želio da njegovi zaposlenici rade subotom.

Poznat kao „otac Fresna“, bio je i prijatelj Ellen G. White i ona ga je ohrabrila da donira sredstva Europskoj misiji. (Lt 61, 1886). Kako je postao vrlo utjecajan u zdravstvenoj ustanovi u Healdsburgu (kasnijem St. Helene Sanitariumu), upozorila je da mu se ne smije povjeriti da upravlja tom ustanovom. (Lt 10, 1886). Otprilike u to vrijeme, a pod utjecajem - kako je ona rekla - nezadovoljnih zaposlenika, a posebno *W. H. Maxsona, koji je napustio Sanatorij sv. Helene, Church je izgubio povjerenje u ustanovu (Lt 34a, 1887; Lt 55, 1888) i planirao izgradnju zdravstvenog centra u Fresnu. (Lt 32, 1888). Ellen G. White ga je upozorila da Adventistička Crkva još nije spremna za takve planove. (Lts 33, 33a, 1888). Dio njezine brige proizlazio je iz činjenice da bi u cilju izgradnje zdravstvene ustanove, Church morao povući svoje akcije iz *Pacific Pressa. (Lt 54, 1888). Osim toga, ona ga je poticala da se posavjetuje s crkvenim vođama u takvim pothvatima. (Lt 33a, 1888). Na kraju takav sanatorij nije izgrađen. Kako je crkva u Fresnu rasla, izgradio je prelijep crkveni objekt koji je H. H. Bancroft opisao kao „najprivlačnije i najuspješnije mjesto bogoslužja u Južnoj Kaliforniji [1892]“ (218). Kasnije je Ellen G. White upozorila Churcha da ne stvara previše vlastitih teorija. „Istraživao si Sveto pismo,“ napisala mu je, „ali si stavio dragocjene dragulje istine u lažno okružje da time potkrijepe pogreške.“ (Lt 8a, 1890). Kasnije je upozorila Churcha i druge u Fresnu protiv prevelikog povjerenja u *E. P. Daniellsa. (Lt 38, 1890). Neka imena ulica u Fresnu i dalje odražavaju crkvene stavove o umjerenosti.

Vidi i: W. P. Burke; J. D. Rice

Dodatno čitanje: H. H. Bancroft, *Chronicles of the Builders of the Commonwealth*; (San Francisco: History Company), 1892, knj. 3, str. 217, 218; H. A. McCumber, *The Advent Message in the Golden West*; PPPA, 1968, 83-85.

Michael Campbell

CLOUGH, CAROLINE TRUE (HARMON) (1812-1883). Najstarija kći Roberta i Eunice Harmon; starija sestra Ellen G. White. Godine 1835. Caroline se udala za Macea R. Clougha (izgovara se kao „klou“; um. 1875), propovjednika Metodističke Episkopalne Crkve. Godine 1855. preselili su se u Kansas. U svibnju 1872. James i Ellen G. White posjetili su Cloughove tijekom dvaju tjedana u njihovoj „maloj, udobnoj, živopisno obojenoj kući” u preriji u blizini Ottawe, u Kansasu. Pišući svojoj djeci, Ellen G. White im je opisala njihovu tetu: „Ona je puna razumijevanja, inteligentna žena, koja živi, mislim, u skladu s najboljom svjetlošću koju ima. Ona je moćna pjevačica. ... Mislim da nikada nisam čula glas koji bi tako oduševio dušu kao njezin.“ (Lt 10, 1872). Pet godina kasnije Ellen G. White je napisala nekoliko pisama svojoj sestri. (Lts 35, 35a, 35b, 1877). Njihova kći *Mary Clough jedno je vrijeme radila kao jedna od *literarnih asistentica Ellen G. White. Ellen G. White se nadala da bi preko Mary mogla utjecati na njezinu majku u pogledu na adventističku poruku. Caroline i Mace Clough sahranjeni su u Paoli u Kansasu.

ELLEN G. WHITE I NJENA SESTRA CAROLINE CLOUGH

Michael Campbell

CLOUGH, MARY L. (1858-1932)**, (** kasnije **MARY [CLOUGH] WANLESS, MARY [CLOUGH] WATSON).** Nećaka Ellen G. White, kći njezine sestre *Caroline (Harmon) Clough (izgovara se „klou“). James i Ellen G. White su prvi put sreli Mary Clough na putovanju u *Colorado 1872. godine, gdje je Mary

MARY L. (CLOUGH) WATSON, NEĆAKA ELLEN G. WHITE

posjedovala 160 akri (65 hektara) zemljišta na kojemu je izgradila malu kolibu. James White je kasnije od Mary kupio to imanje u Coloradu, tako da je ta mala koliba tijekom godina postala planinsko sklonište Whiteovih.

Mary je ostavila dubok dojam na Whiteove i oni su imali mnogo nade da će ona prihvatiti poruku o sedmom danu suboti i utjecati na svoju majku da učini isto. (Ms 4, 1872). S tim ciljem na umu pozvali su Mary 1875. godine da im se pridruži u Kaliforniji i radi kao *literarna asistentica Ellen G. White. Godine 1876., na sastanku pod šatorima u Michiganu, Clough je, uz svoj rad za Ellen G. White, izvještavala za 32 novinske kuće. Kad su novinari shvatili kako dobro zna pisati, salijetali su je zahtjevima da dostavlja izvještaje za razne listove.

Godine 1877., nakon što je Mary pokazala otvoreno nepoštovanje prema suboti i upustila se u prikrivena i obmanjujuća djela, Ellen G. White joj je rekla da osjeća kako joj Bog brani da je dalje zadržava na poslu. (usp. Lt 35b, 1877). Mary je iskreno priznala da nije zainteresirana za adventističku vjeru i da je došla obavljati posao za tetu samo iz poslovnih razloga. Međutim, tijekom kratkog vremena 1878. godine još je jednom uradila nekoliko poslova za Ellen G. White.

Mary se udala za pukovnika Johna Wanlessa 1877. godine i par se nastanio u Colorado Springsu, u Coloradu. (Lt 37, 1877). Kad je on umro oko 1882. godine, Mary se 1887. udala za Georgea V. Watsona iz Hot Springsa, u Arkansasu. (Mary C. Watson za Addie Walling, 14. listopada 1891).

Godine 1896. Mary je ponovo ponudila svoje usluge Ellen G. White, koja je razmišljala da joj pruži još jednu priliku. Na kraju, međutim, nije ju ponovo zaposlila.

Dodatno čitanje: R. W. Coon, „Ellen G. White: The Person—I: The Human-Interest Story“ (nacrt predavanja, AU, 30. ožujka 1995, CAR); A. L. White, *Messenger to the Remnant* (RHPA, 1965), 119.

Norma J. Collins

COBB, STEPHEN MONTGOMERY (1852-1936). Propovjednik i administrator. Porijeklom sa Sjevera države New York, obratio se tijekom evangelizacijskih sastanaka što ih je održavao C. O. Tailor 1874. godine. Od 1890. do 1900. vršio je pastorsku službu u New Yorku. Zatim je bio predsjednik Konferencije u Zapadnoj Virginiji (1900-1903), Novog Južnog Walesa u Australiji (1903-1906), Novog Zelanda (1906-1909) i Victorije (1909-1910); i kao tajnik za domaću misiju u Queenslandu (1916-1924). Ellen G. White mu je kao vođi u Crkvi napisala četiri pisma savjeta. (Lts 270, 330, 331, 395, 1906).

Dodatno čitanje: obit. RH, 24. prosinca 1936.

COLCORD, WILLARD A. (1860-1935). Propovjednik, administrator, urednik. Rođen u Illinoisu, Colcord je bio kršten u Adventističkoj Crkvi oko 1884. Studirao je kratko vrijeme na Battle Creek Collegeu i počeo raditi kao

propovjednik 1886. godine. Služio je kao tajnik Generalne konferencije od 1891. do 1893. godine, kad je otišao kao misionar u Australiju. U Australiji je obavljao urednički posao za izdavačku kuću Bible Echo. Godine 1898. pozvan je da se pridruži literarnim asistentima Ellen G. White. Colcord se vratio u Sjedinjene Američke Države 1902. godine, predavao je dvije godine na Union Collegeu, a zatim se priključio Odjelu za vjersku slobodu Generalne konferencije kao pomoćnik tajnika. Kasnije je postao urednik knjiga u izdavačkoj kući Review and Herald. Ellen G. White se dopisivala s Colcordom periodično tijekom 1890-ih pa sve do ranih 1900-ih. U vrijeme njezine smrti Colcord je napustio Crkvu oko 20 godina. Ali početkom 1930-ih objavio je svoje priznanje i bio je ponovo kršten.

Godine 1896., dok je bila u Australiji, Ellen G. White je pisala Willardovom sinu Charlieju, pozivajući ga da se preda Bogu i izvrši dobar utjecaj na druge. (Lt 135, 1896).

Dodatno čitanje: obit. RH, 2. siječnja 1936. godine.

George R. Knight

COLLIE, JOSEPH V. (1864-1904) i **ROSELLA B.** (**RUPP**) (1863-1951). Pastor i administrator. Joseph je rođen u Novoj Škotskoj, ali se još kao dječak preselio s roditeljima u Minnesotu, gdje je obitelj 1872. godine prihvatila adventizam. Pohađao je Battle Creek College i jedno se vrijeme udaljio od Crkve, ali se vratio i oženio Rosellu nakon sastanaka pod šatorima u Clevelandu, u Ohiju 1887. godine. Sljedeće godine Ellen G. White je pisala mladom paru pozivajući ih da se potpuno obrate. (Lt 64, 1888). Očito je pismo utjecalo pozitivno, jer su se ubrzo posvetili propovijedanju. Joseph je rukopoložen 1889. godine i radio je na Floridi i u Ohiju. Godine 1901. postao je predsjednik Konferencije Ontario, u Kanadi, ali je ubrzo nakon toga obolio od tuberkuloze. U potrazi za blažom klimom preselili su se 1903. u Colorado, gdje je Joseph umro nekoliko mjeseci kasnije.

Dodatno čitanje: obit. RH, 28. siječnja 1904; obit. RH, 27. rujna 1951.

COLLINS, GILBERT N. (1836-1905) i **DEBORAH L.** (1839-1852). Rani adventisti svetkovatelji subote iz Dartmoutha, u Massachusettsu; djeca *Philipa i Nancy Collins. Godine 1849. Gilbert se smrtno razbolio od velikog kašlja. Na molbu njegovih roditelja posjetili su ih Whiteovi i on je bio čudesno iscijeljen. (2SG,108, 109). U rujnu 1849. godine Ellen G. White je napisala kratko pismo Gilbertu i Deborah, potičući ih da budu vjerni Bogu i da poštuju Njegove zapovijedi. (Lt 7, 1849). Kad je organizirana obližnja crkva u New Bedfordu u Massachusettsu, Gilbert je postao njezin stalni član i biran je doživotno za starješinu. (RH, 29. lipnja 1905). Ellen G. White je pisala Gilbertu nekoliko puta tražeći financijsku pomoć, posebno za rad u Australiji (Lt 33, 1897) i kasnije za Melrose Sanitarium (Lt 341, 1904). Godine 1902. Gilbert se vrlo teško razbolio i bio je zabrinut da možda neće dugo živjeti. Ellen G. White ga je željela posjetiti, ali nije bila u mogućnosti, pa mu je napisala niz ohrabrujućih pisama. (Lt 6, 1902; Lt 305, 1904; Lt 341, 1904; Lt 149, 1905; Lt 157, 1905). Također mu je predložila da razmotri sastavljanje testamenta, kako bi „nakon što se tvoj život završi, tvoja prednost bila da i dalje nastaviš Njegovo djelo“. (Lt 6, 1902). Kasnije ga je ohrabrivala da svoju imovinu preda na korištenje C. C. Nicoli u zamjenu za dugotrajnu njegu u *New England Sanitariumu. (Lt 305, 1904).

Dodatno čitanje: obit. RH, 23. prosinca 1852; obit. RH, 29. lipnja 1905. godine.

COLLINS, PHILIP (oko 1809-1859) i **NANCY** (1809-1882). Bivši milleritski vjernici i rani adventistički svetkovatelji subote iz Dartmoutha, u Massachusettsu, i bliski prijatelji

Jamesa i Ellen G. White. Sačuvano je nekoliko pisama prepiske Jamesa i Ellen G. White s Collinsovima. Godine 1849. Ellen G. White je napisala kratko pismo njihovoj djeci, *Gilbertu i Deborah, potičući ih da poštuju Božje zapovijedi. (Lt 7, 1849). Kad se njihov sin Gilbert 1849. godine teško razbolio od velikog kašlja, poslali su hitan poziv Whiteovima da dođu, i dijete je čudesno izliječeno u odgovoru na molitvu. (2SG,108, 109; Ms 7, 1859). Nakon Philipove smrti u lipnju 1859., Ellen G. White je posjetila Nancy i Gilberta tog rujna i opisala njihov dom kao „dobar dom za umorne hodočasnike". (Lt 8, 1859).

Dodatno čitanje: obit. RH, 23. lipnja 1859; obit. RH, 13. lipnja 1882. godine.

CONRADI, LOUIS (LUDWIG) RICHARD (1856-1939). Pionir evanđelist, administrator i suradnik Ellen G. White tijekom njezina boravka u Europi (1885-1887). Conradi je odigrao odlučujuću ulogu u oblikovanju razvoja europskog adventizma. Pod njegovim

LOUIS R. CONRADI

vodstvom adventističke zajednice širom kontinenta bile su svjedok izrazitog rasta članstva koji nije viđen nikada prije a ni poslije njega. S obzirom na njegov misionarski genij, Ellen G. White je javno izjavila na Zasjedanju Generalne konferencije 1901.: „Brat Conradi je nosio vrlo težak teret Djela u Europi. … Bog je osobito blagoslovio [njegov] trud. ... On je otvorio vrata anđelima, i oni su ušli." (GCB, 22. travnja 1901). Na kraju njegovog života, osobno otuđenje i doktrinarne razlike dovele su do njegovog prekida s adventizmom (1932). Pridružio se baptističkoj denominaciji sedmog dana i postao otvoreni kritičar proročke službe Ellen G. White.

Conradi je rođen u Karlsruheu u Njemačkoj i odrastao je kao rimokatolik. Bez oca koji bi se brinuo o njemu, doživio je siromaštvo i odbačenost. Ipak, kao dijete u školi, Conradi je bio neobično nadaren i marljiv, čak je naučio grčki i latinski u svojim ranim tinejdžerskim godinama. Njegova je majka priželjkivala da postane katolički svećenik. Kad je imao 16 godina, emigrirao je, bez suglasnosti majke, u Ameriku (1872), da bi u sljedećih šest godina živio kao skitnica. Najposlije, 1878. godine, putem kršćanskog utjecaja punog ljubavi jedne farmerske obitelji u Iowi, Conradi je postao odani adventist sedmog dana. Nakon što je diplomirao na Battle Creek Collegeu (1880), „izdržljivi Teutonac", kako su ga prozvali njegovi suradnici, radio je kao osobni tajnik Jamesa Whitea u izdavačkoj kući. Tijekom tog vremena uređivao je novoosnovani list njemačke Adventističke Crkve *Stimme der Vahrheit*. Conradijeva karijera evanđelista započela je 1881. godine, kad je počeo raditi kao putujući propovjednik među njemačkim i rusko-njemačkim naseljima na Srednjem Zapadu i kasnije u Pensilvaniji. Unutar četiriju godina oko 700 ljudi pridružilo se Adventističkoj Crkvi kao rezultat tog njegovog rada.

Godine 1886. Conradi je poslan u Europu kao evanđelist i administrator da bi postigao proboj u radu adventističke misije koji *M. B. Czechowski i *J. N. Andrews nisu uspjeli ostvariti. Tijekom 1886. i 1887. godine blisko je surađivao s Ellen G. White kao njezin prevoditelj u Švicarskoj i Njemačkoj. U sljedećim godinama Conradi je otvorio adventističko djelovanje u Njemačkoj, Nizozemskoj, Rusiji, Austrougarskoj, Srbiji, u današnjoj Poljskoj,

Bugarskoj, Rumunjskoj i Baltičkim zemljama. Dok je propovijedao u Rusiji, bio je u zatvoru 40 dana i jedva izbjegao progonstvo u Sibir. Do 1891. bio je nadzornik adventističkog rada u Njemačkoj i Rusiji, koja su tada bila adventistička misijska polja s najbržim rastom na svijetu. Conradi je predvodio i misijski rad u Sjevernoj Africi, Istočnoj Africi i na Bliskom istoku, pozivajući na povećanu obuku za domaće radnike u tim poljima. Bio je uvjeren da „glavni teret širenja istine moraju ponijeti sami domoroci" (RH, 17. prosinca 1903), zalažući se protiv svakog oblika etnocentričnosti u misijskom radu.

Što se tiče Europe, Conradi je razvio naročitu misijsku strategiju. Ističući da Adventni pokret nije samo sjevernoamerički fenomen već ima korijene koji sežu do reformacije, uspio je, u početku, ojačati europski adventistički identitet. Zatim, umjesto korištenja agresivnih načina evangelizacijskih kampanja, kao što su preporodno propovijedanje, populističko uvjeravanje, ili javne vjerske debate, Conradi je u svojim nastojanjima da evangelizira usvojio oblik predavanja (njem. „Vortraege"), koji se pokazao pogodnijim za europsku konzervativnu klerikalnu publiku. Za glavni cilj javnih evangelizacija u Europi smatrao je smanjenje predrasuda; stvarno regrutiranje članova odvijalo se posredstvom dobro organizirane mreže kolportera i redovnih grupa za proučavanje Biblije (njem. „Bibelstunden"). Grad Hamburg u Njemačkoj postao je ne samo centar Conradijeve aktivnosti već ujedno i mjesto u kojemu je osnovano sjedište „Europske Generalne konferencije". Godine 1901. organizacija posebne Generalne konferencije u Europi preko Conradija konstituirala se u jedinstveni eksperiment u povijesti adventizma. Sve veća autonomija europske organizacije, međutim, dovela je i do njezinog ukidanja 1907. godine. Conradi je, ipak, ostao predsjednik „Europske divizije", kako je ona tada bila nazvana, sve do 1922. godine. Širenje i zamah europskog adventističkog djelovanja dostigli su svoj vrhunac pod Conradijevim vodstvom 1914. godine. Područje ove Europske divizije obuhvaćalo je ne samo jednu trećinu svjetskog stanovništva već i jednu trećinu naseljene površine Zemlje. Od 1903. Conradi je također bio potpredsjednik Generalne konferencije. Naklade njegovih knjiga i traktata procjenjuju se na brojke od 12 do 15 milijuna. Njegova djela uključuju reviziju i proširenje J. N. Andrewsove knjige *History of the Sabbath* (1912). Njegova pak knjiga *Das Goldene Zeitalter* (1923) / hrv. *Zlatno doba*, bio je prvi pokušaj adventističkog znanstvenika da pokaže mjesto adventističkog apokalipticizma u povijesti Crkve. Knjiga je snažno utjecala na L. E. Frooma, koji je kasnije objavio svoj četvorotomni komplet *The Prophetic Faith of Our Fathers* (1946-1954).

Međutim, usred njegovog zapanjujućeg uspjeha, pojavili su se i znaci sve veće napetosti između Conradija i američkih crkvenih vođa. Ona je postajala sve očiglednija u borbi za vlast i nadmetanju. Conradijeva autoritarna osobnost otežavala je njegovim suradnicima suradnju s njim. Njegov odnos prema Ellen G. White bio je također dvosmislen. U predgovoru za njemačko izdanje *Svjedočanstava za Crkvu* (E. G. White, *Zeugnisse fuer die Gemeinde* [Hamburg: Internationale Traktatgesellschaft, 1904], knj. 1, str. VI) on je ustvrdio: „Zahvalni smo Bogu što se Duh proroštva, koji je pod lupom pedeset godina, otkrio kao božanska sila." Istina je da je Conradi promicao, prevodio i energično objavljivao djela Ellen G. White u Europi; istodobno je međutim ustvrdio da „njezini spisi nisu siguran vodič za nas". (Heinz, *Conradi*, str. 97). Izjave poput ove mogu biti shvaćene kao reakcija na neke tadašnje adventiste koji su pogrešno uzdizali verbalno nadahnuće, ili nepogrešivost njezinih spisa, što je i sama Ellen G. White poricala. Bio je u pravu i kada je odbio uzdizanje njezi-

nih spisa na razinu biblijskog autoriteta. Ipak, ostaje upitno je li Conradi od samog početka ikada u potpunosti prihvatio Ellen G. White kao proroka. Čini se da je tražio hermeneutički ključ kako bi odredio koji su od njezinih spisa božanski nadahnuti, nasuprot onima za koje je on smatrao da su samo ljudskog porijekla. Tek nakon Conradijevog raskida s Adventističkom Crkvom (1932) on je otvoreno napao njezin proročki dar, ponekad na prilično oštar i nepravedan način.

Izbijanje Prvog svjetskog rata bio je početak Conradijevog konačnog otuđenja od crkvenog vodstva. Suočen s avetima mogućeg uništenja njegovog životnog djela, on je popustio pod pritiskom Vlade u zahtjevu za obaveznu regrutaciju, odbacujući povijesni stav denominacije o prigovoru savjesti. Conradijev kompromis, koji je adventističkim regrutima omogućio da nose oružje i obavljaju svoje dužnosti subotom, izazvao je rascjep unutar Adventističke Crkve koji postoji do danas. A. G. Daniells, predsjednik Generalne konferencije, toplo je govorio o Conradijevim naporima tijekom rata, rekavši da je „ponio ogroman teret... (suočavajući se) s najtežim problemima i teškoćama koji su ikada došli do bilo koga od nas". (RH, 22. siječnja 1920). Međutim, to nije spriječilo njegovu smjenu kao predsjednika Europske divizije 1922. godine. To je za njega bila duboka osobna uvreda. Dodatno, počeo je kritizirati tradicionalnu adventističku doktrinu o nebeskom *Svetištu. Na kraju je došao do uvjerenja da su politički događaji na Bliskom istoku 1844. godine ispunili proročanstvo iz Daniela 8,14. Godine 1932., nakon što je služio Crkvi adventista sedmoga dana gotovo 50 godina, Conradi je dobrovoljno predao svoju propovjedničku punomoć i postao pastor Zajednice baptista sedmog dana. Umro je sedam godina kasnije u Hamburgu u Njemačkoj. O njegovom se nasljeđu i dalje raspravlja dok adventistički povjesničari pokušavaju uravnotežiti njegov ukupni utjecaj nasuprot utjecaju pozicije koju je zauzeo pred kraj svog života. Ipak, „adventist" Conradi će uvijek biti upamćen kao velik šampion i hrabar pionir svoje Crkve u Europi i drugim dijelovima svijeta.

Dodatno čitanje: L. R. Conradi, *Der Seher von Patmos* (Hamburg: Internationale Traktatgesellschaft, 1913); L. R. Conradi, *Weissagung und Weltgeschichte* (Hamburg: Internationale Traktatgesellschaft, 1919); *Ellen G. White in Europe 1885-1887*, 286-296; D. Heinz, "Ludwig Richard Conradi: Patriarch of European Adventism", *Adventist Heritage* 12, br. 1 (zima 1987): 17-24; D. Heinz, *Ludvig Richard Conradi: Missionar, Evangelist und Organisator der Siebenten-Tags-Adventisten in Europa* (Frankfurt/M.: Peter Lang, 1998 [prijevod na engleski jezik tek predstoji]); *SDA Encyclopedia* (1996), knj. 10., 406, 407.

Daniel Heinz

COOK, JOSEPH (1826-1891). Rođen u Engleskoj, Cook (stolar), njegova žena i petero djece emigrirali su u Ameriku, postajući adventisti 1860-ih. U pismu iz 1878. Ellen G. White ga je opominjala zbog njegove škrtosti u poslovanju. (Lt 51, 1878). Dok je njegova žena zarađivala 10-12 dolara tjedno za „posao koji opterećuje um i navaljuje teret na dušu", Cook je sebi plaćao 21 dolar tjedno smanjujući plaće zaposlenika. Njegova poslovna etika u Healdsburgu, u Kaliforniji, također je izazivala u Jamesu Whiteu „teške osjećaje i razočaranja". (Lt 51, 1878).

Dodatno čitanje: obit. RH, 23. veljače 1892. godine.

Brian E. Straier

COON, J. FRANKLIN (1854-1932). Liječnik adventist koji je napisao knjižicu od 40 stranica *The Searchlight* (Walla Walla, Washington: izdanje autora, oko 1911.) o medicinskom radu Crkve, koristeći spise Ellen G.

White. „Bila sam upućena“, napisala je, „da kažem bratu koji je koristio moje ime i moje spise tako slobodno u tom dokumentu da on nema pravo tumačiti moje spise kao što je učinio, i da je pogrešno stavljati mene i moje učenje pred javnost u svjetlu u kome ih njegova knjižica predstavlja. Zabranjujem porabu svojih spisa na bilo koji sličan način.“ (Lt 108, 1911).

Dodatno čitanje: obit. RH, 29. rujna 1932.

CORKHAM, DAVID ANDREW (1854-1914). Adventist u Novoj Škotskoj koji se borio sa *sigurnošću spasenja. Ellen G. White je ohrabrila Corkhama da vjeruje u Boga i ne dopusti da njegovo emocionalno stanje utječe na njegovu zajednicu s Bogom. (Lt 41, 1893). U naknadnom pismu ona mu je napomenula da mada postoje okolnosti u životu koje mogu prouzročiti depresiju i tugu, osjećajima „ne treba mjeriti duhovno stanje“, i pozvala je Corkhama da se oslanja na „Božju riječ“ kao na dokaz kakav je točno njegov „pravi položaj pred Njim“. (Lt 10, 1893).

Dodatno čitanje: obit. RH, 28. svibnja 1914. godine.

CORLISS, JOHN ORR (1845-1923) i **JULIA A. (BURGESS)** (1843-1912). Evanđelist pionir koji je postao adventist sedmog dana 1868. godine, što je uslijedilo kao posljedica života u domu *Jamesa i *Ellen G. White i proučavanja Biblije s *Josephom Batesom. Oženio se s Julijom Burgess 1868. godine. Te godine je postao nadzornik Zapadnog instituta za reformu zdravlja u Battle Creeku. Kasnije je radio kao evanđelist u Michiganu, Maineu, Virginiji, Coloradu i Kaliforniji. Corliss je bio član skupine koja je 1885. godine pod vodstvom *S. N. Haskella prva donijela adventizam u *Australiju. Unatoč protivljenju, njegovo propovijedanje privelo je više od 200 obraćenika, posebno iz profesionalne zajednice stručnjaka. Bio je i zamjetan značajan broj cijelih obitelji koje su se odlučile priključiti Crkvi kao posljedica rane Corlissove službe u Australiji.

Nakon zdravstvenog oporavka u Kaliforniji, gdje se bavio vjerskom slobodom i uređivačkim radom, Corliss se vratio u Australiju i ostao

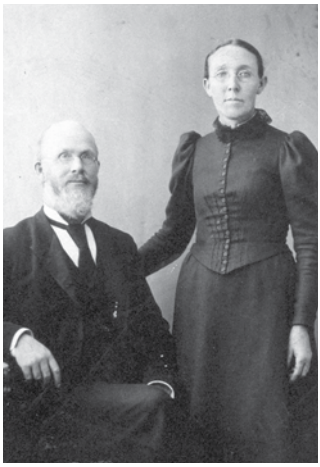

JOHN I JULIA CORLISS

ondje sve do 1896. godine. Također je radio u Engleskoj kao evanđelist između 1902. i 1904. godine. Corliss je bio istaknuti djelatnik u adventističkom krugu za vjersku slobodu a predavao je i Bibliju na *Batle Creek Collegeu (1897-1898). Zagovornik kršćanskog obrazovanja, Corliss je koristio osobno nasljeđena sredstva za školovanje 25 mladih ljudi, osim onih koje je školovao iz svoje obitelji.

Aktivan do kraja svog života, Corliss se razbolio nakon propovijedanja u Pasadeni, u Kaliforniji, i umro dva dana kasnije, 10. rujna 1923. godine. Corliss je u Australiji ostao upamćen kao „razložni logičar, a njegov oštar, pronicljiv um omogućio mu je da piše s predivnom jasnoćom. Vrlo je spremno otkrivao slabosti u argumentima protivnika i pokazivao veliku lakoću u opovrgavanju pogrešnih učenja“. (*Australasian Record*, 5. studenog 1923). U tom je kontekstu dobro zamijetiti da je i Ellen G. White sredinom 1890-ih živjela u Australiji, u vrijeme kada je i Corliss bio ondje,

i da se uključila u značajnu prepisku s njim. Savjet koji mu je višeput dala bio je usredotočen na potrebu da Krist bude uvijek u središtu javnih iznošenja doktrina adventista sedmog dana. Upozoravala ga je protiv oštrog jezika, koji bi izazivao protivljenje drugih, i protiv samopouzdanja. Poticala ga je da bude strpljiv i predlagala mu da se čuva od preopterećenja i nošenja tereta drugih.

Dodatno čitanje: obit. RH, 4. listopada 1923; obit. RH, 19. rujna 1912; *Seventh-day Adventists in the South Pacific 1885-1985*, 10, 13, 36, 37, 114; *SDA Encyclopedia* (1996), knj. 10., 410.

Lester D. Devine

CORLISS, WILLIAM BURR (1882-1969). Adventistički mladić, sin *J. O. Corlissa. On je bio u središtu visokih očekivanja. Kad je imao 14 godina, Ellen G. White mu je pisala o njegovom svojeglavom ponašanju i poticala ga da preda svoje srce Gospodinu. (Lt 15a, 1896). Kasnije je postao liječnik i radio u Loma Linda Sanitariumu.

Dodatno čitanje: obit. RH, 5. lipnja 1969. godine.

CORNELL, JAMES (oko 1832-1897) i **ROXANNA** (**BACHELLER**) (1837-1895). James je bio mlađi brat *Merritta i *Mirrona Cornella. Godine 1857. oženio se Roxannom Bacheller, zaposlenicom koja je gotovo od samih dana osnivanja radila u uredima Review and Heralda u *Rochesteru, u New Yorku. Cornellovi su se preselili u Boulder, u Coloradu, do 1870., a u Texas do 1876. godine. Ellen G. White je proslavila Božić s tom obitelji 1878. i dala svakoj od njihovih dviju kćerki po jednu haljinu na poklon. (Lt 63, 1878). Sljedeće godine pridružili su se Whiteovima na njihovom *putovanju konvojem pokrivenih zaprega preko Texasa i Oklahome. Ona je upozorila Cornella na sukob između njega i *J. O. Corlissa i savjetovala ga da ne bude egocentričan. (Lts 37, 38, 1879).

Dodatno čitanje: obit. RH, 8. ožujka 1898.

CORNELL, MERRITT EATON (1827-1893) i **ANGELINE M. A. (LYON)** (1828-1901). Propovjednik ranih millerita i adventista svetkovatelja subote. Godine 1849. Merritt se oženio s Angeline Lyon, kćeri *Henryja Lyona, i obojica su postali adventisti svetkovatelji subote zahvaljujući naporima *Josepha Batesa 1852. godine. Cornell je upoznao Jamesa i Ellen G. White tijekom njihovog prvog putovanja u Michigan (u svibnju 1853.), kad su Whiteovi posjetili dom Henryja Lyona. (Lt 2,

M. E. CORNELL

1853). Kasnije te godine Cornell se pridružio *J. N. Loughboroughu na propovjedničkoj turneji kroz Wisconsin. Godine 1854. Cornell i Loughborough su održavali prvu seriju adventističkih sastanaka pod šatorima u Battle Creeku, u Michiganu. Cornell, Bates i *J. H. Waggoner bili su u tročlanom odboru koji je pripremio uvodno obraćanje o duhovnim darovima za konferenciju 1855. u Battle Creeku, koja je obilježila prekretnicu u povjerenju Crkve u proročki dar Ellen G. White.

Godine 1863. Ellen G. White je pisala Cornellu upozoravajući ga na fanatizam u Waukonu, u Iowi, pozivajući da *J. N. Andrewsa otrgnu od njegovog zlog utjecaja. (Lt 2, 1863). Ona je opominjala Cornella u vezi s Merrittovom ekstravagantnom upotrebom novca i nje-

govom ljubomorom na Loughborougha i apelirala na Angeline Cornell da nosi više životnih tereta kao propovjednička supruga. (Ms 8, 1863, u 21MR, 260-264; Lt 10, 1863). Kasnije je Ellen G. White pisala Angeline da je nekoliko puta vidjela njezin slučaj u viđenju, da nije pomagala svom mužu onako kako bi trebala. (Lt 11, 1865). Do 1871. godine Angeline je postala spiritistica. (RH, 13. lipnja 1871).

Godine 1871. i 1872. Cornell i Loughborough su održavali prve adventističke sastanke pod šatorima u San Franciscu. Tijekom tih sastanaka Cornell je postao nemaran u svom druženju s jednom ženom iz kongregacije. Iako je tvrdio da nije učinio ništa loše, održan je sastanak da bi se razmotrilo njegovo ponašanje. Nakon što je primio pismo od Ellen G. White, Cornell je predao Loughboroughu pismeno priznanje svog nedjela. U tom pismu ga je Ellen G. White upozorila: „Pokazano mi je da nisi stajao u jasnoj svjetlosti i u opasnosti si da naneseš sramotu Božjem djelu krećući se prema svojim osjećajima. Sotonina je namjera da vas uništi." (Lt 23, 1871, u TSB, 166-168). Loughborough je otkrio da je to pismo nastalo na osnovu viđenja danog Ellen G. White dok je bila u Bordovilleu, u Vermontu, 10. prosinca 1871. Ona to pismo nije poslala poštom sve do 12. siječnja 1872., i ono je stiglo baš u trenutku kad je bilo potrebno.

Cornellu je dopušteno da nastavi svoj propovjednički rad kasnije te godine. Ellen G. White je u viđenju bilo pokazano da su njegove karakterne mane onesposobljavale njegov rad. (Lt 22, 1872). Bila je posebno zabrinuta što će „nevjernici" suditi o drugim adventistima da imaju „isti pečat karaktera", primjećujući kako je Cornell nanio „veliku povredu Božjem cilju". (Lt 27, 1872). Ellen G. White je pozvala Cornella da promijeni smjer svog života i potaknula ga da odgovori na potrebu za odgovornošću. (Lt 29, 1872, u 3T, 227-243).

Godine 1874. Cornell je održavao evangelizacijske sastanke s *D. M. Canrightom u Oaklandu, u Kaliforniji. Prethodno prisutni moralni problemi ponovo su se pojavili. Ellen G. White mu je rekla da je u svom sadašnjem položaju „potpuno nepodoban" da bude propovjednik. (Lt 52, 1876; cf. TSB, 166-172). U sljedećim godinama nastavila je pisati Cornellovima, izražavajući duboko zanimanje za njihove duše. (Lt 27, 1879; Lt 6, 1880, u TSB, 172-182).

Cornellovi su se nekoliko godina izolirali živeći u Marylandu, gdje ih je Ellen G. White posjetila u siječnju 1889. godine. (Ms 17, 1889). Kasnije te godine vratili su se u Battle Creek, gdje su se pomirili s Crkvom, i gdje je Merritt nastavio aktivnu službu sve do svoje smrti u studenom 1893. godine.

Dodatno čitanje: obit. RH, 23. siječnja 1894; obit. RH, 7. siječnja 902; CD-ROM Legacy of Light, članak, Merritt E. Cornell; *SDA Encyclopedia* (1996), knj. 10., 410, 411.

Michael W. Campbell

CORNELL, MYRON J. (1829-1920) i **CORNELIA A. (LYON)** (1836-1922). Rani adventisti svetkovatelji subote; Myron je bio mlađi brat *M. E. Cornella, a Cornelia A. Lyon je bila kći *Henryja Lyona. Vjenčali su se 1853., postali adventisti svetkovatelji subote 1856. i bili bliski prijatelji Jamesa i Ellen G. White. Godine 1902. Ellen G. White je pisala Myronu pitajući ga može li otkupiti neizmirene dugove za njezinu kuću u Battle Creeku. (Lt 165, 1902). Četiri godine kasnije kad je *J. H. Kellogg napuštao Crkvu, pozvala je Myrona da zauzme „odlučan stav na strani istine i pravde". (Lt 346, 1906).

Dodatno čitanje: obit. RH, 27. siječnja 1921; obit. 17. veljače 1921; obit. RH, 10. kolovoza 1922.

COTTRELL, HAMPTON WATSON (1852-1940). Adventistički propovjednik i admi-

nistrator. Cottrell i njegova obitelj postali su adventisti 1865. godine. Kasnije je pohađao *Battle Creek College, gdje se 1877. godine oženio s Margaret M. Grant (1849-1935). Godine 1885. Hampton je služio kao evanđelist u Clevelandu, u Ohiju, i 1890. predvodio rad adventista u kanadskim pomorskim provincijama i Newfoundlandu. Tri godine kasnije Cottrell se preselio u Massachusetts, gdje je služio kao konferencijski evanđelist (1893-1895), predsjednik konferencije (1895-1900) i predsjednik Atlantske unije (1901-1905), i bio je 1903. godine uključen u premještanje sjedišta denominacije iz *Battle Creeka u Washington, D.C. Dok je bio predsjednik *Pacific Pressa (1906-1912), blisko je surađivao s Ellen G. White, koja je imala visoko poštovanje za njegove administrativne sposobnosti i često mu je pisala savjetodavna pisma. (Usp. Lts 107, 224, 1907; Lts 70, 88, 262, 1908; Lts 80, 160, 1909). Cottrell je služio na različitim administrativnim položajima u Crkvi u Zapadnim Sjedinjenim Američkim Državama do 1925. godine, kada su on i njegova žena umirovljeni u blizini *Paradise Valley Sanitariuma.

Dodatno čitanje: obit. RH, 30. siječnja 1941; *SDA Encyclopedia* (1996), knj. 10., 413, 414.

Michael W. Campbell

COTTRELL, ROSWELL FENNER (1814-1892). Adventistički propovjednik, pisac i pjesnik. Rastao kao baptist sedmog dana, postao je adventist svetkovatelj subote 1851. čitajući *Review and Herald. Za propovjedničku ga je službu rukopoložio James White 1854. godine, a sljedeće je godine postao dopisni urednik *Reviewa* kao i član uređivačkog odbora. Nakon što je na Konferenciji u Battle Creeku potvrđena proročka služba Ellen G. White, napisao je članak potpore njezinom radu. (RH, 18. prosinca 1855). Taj je članak impresionirao Ellen G. White (Lt 9, 1856), koja ga je 1858. zamolila da napiše biblijski prikaz proročkog dara na 12 stranica kao Uvod u njezinu knjigu **Spiritual Gifts*, sv.1., prvu knjigu koja opisuje što je vidjela u svom *velikom viđenju o Velikoj borbi. Cottrell je bio među onima koji su se protivili formalnoj *crkvenoj organizaciji od kasnih 1850-ih. Njegova je uzdržanost proizvela žestoke uzvratne odgovore Jamesa Whitea. Iz

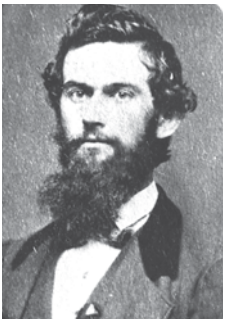

ROSWELL F. COTTRELL

ovoga su proizašli korektivni savjeti Ellen G. White. (Vidi 1T,211, gdje se Cottrell spominje kao „brat B“). Kasnije je uputio ispriku zbog svog protivljenja konfesionalnoj organizaciji. Cottrell je predstavljao Crkvu adventista sedmog dana baptistima sedmog dana i služio kao tajnik i predsjednik Newyorške konferencije. Pri kraju svog života služio je kao kapelan Sanatorija Battle Creek. Nekoliko njegovih pjesničkih tekstova dobile su svoju glazbenu pratnju i objavljene su kao himne u *Adventističkoj pjesmarici*.

Dodatno čitanje: CD-ROM Legacy of Light, članak, Roswell F. Cottrell; *SDA Encyclopedia* (1996), knj. 10., 414.

Michael Campbell

COVELL, WILLIAM HAMMOND (1863-1943). Adventistički biznismen u Kaliforniji i suradnik *Stonewalla Jacksona Harrisa. Godine 1911., kad je Harris tražio savjet Ellen G. White u vezi s metodom pronalaženja Božje volje za svoja poslovna ulaganja, ona nije odobravala bacanje novčića i pozvala je Harissa

i Covella da ne koriste njezino ime u vezi sa svojim poslom. (Lt 36, 1911). U pismu W. C. Whiteu, Covell je odgovorio da ne odobrava Harissovu metodu i da mu je žao što je dao svoj utjecaj „poduzeću donekle neizvjesnom u pogledu na svoje konačne ishode". (W. H. Covell za WCW, 21. lipnja 1911, DF 150a, CAR).

Dodatno čitanje: obit. PUR, 28. srpnja 1943.

COVERT, WILLIAM (1842-1917). Konferencijski administrator u Indiani koga je Ellen G. White pozvala na dublje posvećenje života i bolji odnos prema suradnicima. (Lt 26d, 1887). Covert je autor više knjiga o raznim temama plana spasenja.

Dodatno čitanje: obit. RH, 6. prosinca 1917. godine.

CRAIG, JOHN M. Adventistički liječnik Chikaške misije koji je 1890-ih bio tajnik *International Medical Missionary and Benevolent Association / hrv. Međunarodnog medicinsko-misionarskog i dobrotvornog društva, i 1900. godine bio povezan s Nebraska Sanitariumom na Collegeu Viewu. Godine 1889. Ellen G. White je napisala pismo bračnog savjeta i opomene gospođi Craig da previše kontrolira svog muža. (Lt 10, 1889). Gospođa Craig je kasnije priznala da je pogriješila, ali njezina promjena mišljenja nije bila trajna, što je proizvelo još jedno upozorenje od Ellen G. White. (Lt 34, 1890). Godinu dana kasnije E. G. White je napisala Johnu Craigu upozorenje o potrebi njegove žene za obraćenjem jer će, ako se ne obrati, potkopavati njegovo djelo. (Lt 8, 1891).

CRAW, HIRAM A. (1829-1911). Rani adventist svetkovatelj subote iz Bowling Greena, u Ohiju. Ellen G. White mu je nekoliko puta pisala tražeći sredstva za misijske potrebe u Australiji (Lt 53, 1899), za pripremu njezinih knjiga (Lt 103, 1904), i konačno, za podizanje novih zgrada u Washingtonu, D.C. (Lt 125, 1904). Poticala ga je da s drugima podijeli njezina pisma i ohrabri i druge da daju svoj doprinos. Usto, primijetila je da je dio posla koji je Gospodin stavio pred nju „predstaviti našim članovima Crkve njihove obveze prema Bogu. Kad se treba otvoriti novo polje, ja onima koji imaju sredstva trebam iznijeti potrebe tog polja, moleći ih da pomognu." (Lt 125, 1904).

Dodatno čitanje: obit. RH, 5. listopada 1911; Hiram A. Craw, *Diaries* (CAR).

CRAWFORD, MARION C. (STOWELL) (1829-1913). Rana adventistica svetkovateljica subote iz Parisa, u Maineu, kći Lewisa B. Stowella i sestra *Lewisa O. Stowella. Kad je imala 15 godina, Marion je pročitala traktat o suboti Thomasa Prebela i, uvjerena u njegove argumente, podijelila ga s drugim ljudima u Parisu. To je dovelo do preobraćenja mnogih ranih sabatarijanskih adventističkih pionira, uključujući obitelji *Edwarda Andrewsa i *Cypriana Stevensa. James i Ellen G. White pobliže su se upoznali s njom dok je živjela u obitelji *Davida Arnolda (1850-1852). Whiteovi su otkrili da je Marion „vrlo istrošena" od brižnog rada koji je pružala obitelji i pozvali je da to treba promijeniti. Pristala je putovati s njima kad se budu vraćali u svoj dom u Saratoga Springsu, u New Yorku. Dok su jahali zajedno, M. Crawford se sjećala kako je Ellen rekla: „James, sve što mi je pokazano [u viđenju] o ovom putovanju dogodilo se, osim jedne pojedinosti. [Vidjela sam da] smo imali mali sastanak s jednom obitelji. Govorio si im o 'bliskom Kristovom dolasku'. James je prigovorio da se to ne može dogoditi na ovom putovanju jer nijedan adventist ne živi između mjesta na kome su se nalazili i Saratoga Springsa. Ellen je inzistirala da se viđenje odnosilo na „ovo putovanje", ali je priznala: „Ne vidim ni ja kako se to može dogoditi." Nekoliko sati kasnije James

se ipak sjetio jedne adventističke obitelji na njihovom putu. Zaustavili su se i bili srdačno dočekani. Nakon večere obitelj je pozvala sve svoje susjede, a James White im je propovijedao o skorom Kristovom povratku. Merion je kasnije izjavila: „Nijednom me otada do danas Sotona nije doveo u kušnju da posumnjam u tvoja viđenja." (Crawford to EGW, 9. listopada 1908. [DF 349, EGWE-GC]; 1Bio, 224-226).

Marion i njezin brat Lewis proveli su dvije godine kao zaposlenici u tiskari dok je časopis *Review and Herald* izlazio u *Rochesteru, u New Yorku. Godine 1854. preselila se s obitelji u Illinois, gdje se 1860. godine udala za Delosa Truesdailla. Nakon njegove smrti preselila se u Battle Creek, gdje se 1892. godine udala za Franklina Crawforda. U njezinim kasnijim godinama Ellen G. White joj je napisala nekoliko pisama u kojima ju je pozvala da joj pozajmi novac kako bi joj pomogla u pripremi i prevođenju knjiga (Lt 231, 1904; Lt 349, 1904; Lt 328, 1908; Lt 356, 1908) a usto kako bi i ohrabrila Marion (Lt 122, 1907; Lt 126, 1907).

Dodatno čitanje: obit. RH, 18. prosinca 1913. godine.

CRISLER, CLARENCE CREAGER (1877-1936). *Literarni asistent Ellen G. White i misionar. Rođen u Brooklynu, u Ajovi, Crisler je imao pet godina kad su njegovi roditelji postali adventisti sedmog dana. Završio je srednju školu na Floridi (1892), a sljedeće se godine krstio i pohađao *Battle Creek College (1895-1897). Služio je kao privatni tajnik predsjednika Generalne konferencije *O. A. Olsena, *G. A. Irwina i *A. G. Daniellsa, a 1901. postao je privatni tajnik Ellen G. White u njezinoj kući u Elmshavenu u Sjevernoj Kaliforniji. Četiri godine kasnije oženio je Carolyn Hathaway (1873-1911).

Jedna od najzahtjevnijih Crislerovih zadaća dok je radio za Ellen G. White podrazumijevao je provjeravanje više od 400 povijesnih citata u njezinoj knjizi **The Great Controversy* / hrv. *Velika borba*. Kad je odlučila 1910. godine pripremiti novo izdanje, uputila je svoje zaposlenike da pronađu i popišu citate iz izvora što ih je koristila u pripremi ranijeg izdanja iz 1888. godine. Na tom zadatku Crisler je putovao u nekoliko biblioteka u Kaliforniji i usmjeravao napore drugih istraživača u raznim dijelovima

CLARENCE C. I MINNIE CRISLER

svijeta. Njegov je istraživački rad vrlo dobro ocijenjen od Ellen G. White, koja je željela pružiti autoritativne referencije za povijesne događaje što ih je opisivala u ilustriranju *teme velike borbe. Kasnije je pomagao u pripremi knjige **Prophet and Kings* / hrv. *Proroci i kraljevi*. Predani bibliofil, Crisler je razvio značajnu osobnu biblioteku, i 1913. godine prodao više od 500 svezaka Ellen G. White za njezinu *biblioteku.

U svojoj *oporuci Ellen G. White je imenovala Crislera za jednog od pet članova upravnog odbora koji će upravljati njezinom ostavštinom, a on je obavljao dužnost prvog tajnika tog odbora (1915-1917). Dok je 1916. godine putovao s *A. G. Daniellsom na Daleki istok, Generalna konferencija ga je zamolila da posluži kao tajnik Dalekoistočnog odjeljenja, sa sjedištem u Shanghaiju, u Kini. Sljedeće je godine oženio Minnie Hawkins (1874-1963),

koja mu se pridružila na njegovoj novoj zadaći. Rukopoložio ga je *I. H. Evans 1922. godine. Dok je Crisler zadržao članstvo u upravnom odboru Društva za ostavštinu E. G. White za svojih boravaka u inozemstvu, ipak je 1926. precizno odredio *J. E. Fultona da služi „umjesto mene u vrijeme kad nisam u Sjedinjenim Američkim Državama". (Crisler povjerenicima Društva za ostavštinu Ellen G. White, 3. studenog 1926).

Godine 1925. Crisler je završio rad na rukopisu pod naslovom *Organisation, Its Character, Purpose, Place, and Development in the Seventh-day Adventist Church* / hrv. *Organizacija, njezin karakter*, *svrha, mjesto i razvoj u Crkvi adventista sedmog dana*. Rukopis je u toj mjeri smatran vrijednim da ga je posthumno objavio Review and Herald 1938. godine s predgovorom tadašnjeg predsjednika Generalne konferencije J. L. McElhanyja. Još jedna knjiga objavljena posthumno, *China's Borderlands and Beyond* (RHPA, 1937) / hrv. *Kina - pogranična i iza granice*, bila je autobiografska, dajući prikaz misijskog rada na Tibetu, u Mongoliji i drugim udaljenim područjima. Crisler je umro od upale pluća dok je putovao po Tibetu 1936. godine i sahranjen je u Lanchowu u Kini.

Vidi i: Domovi Jamesa i Ellen G. White.

Dodatno čitanje: 6Bio, 302-321, 324-337; obit. RH, 9. travnja, 21. svibnja 1936; obit. *The China Division Reporter* 6 (svibanj 1936):5; CD-ROM *Legacy of Light*, članak, Clarence C. Crisler; A. W. Spalding, „The Christian: Clarence Creager Crisler" (neobjavljeni rukopis, DF 471, EGWE-GC); *SDA Encyclopedia* (1996), knj. 10., 419.

Kenneth H. Wood

CROSIER (ili **CROZIER), OWEN RUSSELL LOOMIS** (1820-1912). Milleritski propovjednik i rani izlagač *doktrine o Svetištu. Rođen u okrugu Ontario, u New Yorku, Crosier je dobio obuku za propovjednika na Wesleyan Seminary u Limi, u okrugu Livingston, kasnih 1830-ih i ranih 1840-ih. Godine 1843. pridružio se milleritskom pokretu i počeo održavati predavanja o Drugom Kristovom dolasku. Prvog jutra nakon *milleritskog razočaranja, 23. listopada 1844., *Hiram Edson iz Port Gibsona, u New Yorku, pozvao je prijatelja (koga je J. N. Loughborough identificirao kao Crosiera) da pođe s njim ohrabriti nekoliko milleritskih obitelji. Dok je hodao kroz kukuruzište, Edson je dobio ključni uvid (možda kratko viđenje) da je 22. listopada Krist prešao iz Svetinje u Svetinju nad svetinjama nebeskog Svetišta da primi Kraljevstvo od Svog Oca (vidi Daniel 7,9-14; 8,14). Dakle, milleritsko očekivanje da će se Krist tog dana vratiti na Zemlju bilo je pogrešno. Taj je uvid naveo Edsona, Crosiera i Franklina B. Hahna na duboko proučavanje Biblije o temi očišćenja Svetinje (Daniel 8,14).

Neki od preliminarnih stavova skupine pojavili su se u prvom izdanju časopisa **Day-Dawn* / *hrv. Zora dana*, koji je uređivao Crosier, a tiskao Hahn u mjestu Canandaigua, u New Yorku, u ožujku 1845. godine. Ali prvi broj *Day-Dawna* imao je ograničenu nakladu i njegov sadržaj nije prelazio dalje od pojma da je eshatološka svadbena svečanost, koja se spominje u Mateju 25,1-13, bila nebeski antitip Dana Pomirenja opisanog u Levitskom zakoniku 16. poglavlju. Crosierov pogled na dvofazno pomirenje u nebeskom Svetištu postalo je mnogo očitije u nekoliko njegovih pisama objavljenih 1845. godine u časopisima *Hope of Israel* (17. travnja), *Day-Star* (11. listopada i 15. studenog) i *Voice of Truth* (29. listopada). Njegov najobimniji i najzreliji članak o ovoj temi „Mojsijev zakon", objavljen je u „izvanrednom broju" *Day-Stara* od 7. veljače 1846. godine, uz potvrdnu bilješku Edsona i Hahna.

Taj izvanredni broj *Day-Stara* naveo je Josepha Batesa, Jamesa Whitea, Ellen G. Harmon (White) i nekoliko drugih na dublje razumijevanje Kristove dvofazne svećeničke službe u ne-

beskom Svetištu, i postavio scenu za razvoj doktrine o Svetištu u krugu adventista svetkovatelja subote. Ellen G. White je napisala 1847. godine: „Gospodin mi je pokazao u viđenju prije više od godinu dana da je brat Crosier imao istinsku svjetlost o očišćenju Svetinje itd. i da je Njegova volja da brat C. piše o pogledu koji nam je dao u izvanrednom broju *Day-Stara* 7. veljače 1846. godine. Osjećam se potpuno ovlaštenom, od strane Gospodina, da preporučim taj izvanredni broj svakom vjerniku." (*WLF,* 12). Ova izjava potvrđuje opći smisao Crosierova članka bez nužnog potvrđivanja svih njegovih detalja.

Godine 1846., pod utjecajem Josepha Batesa, Crosier je nevoljko prihvatio sedmi dan subotu i držao ga oko godinu dana. Njegova odluka 1847. da se pridruži Josephu Marshu u uređivanju *Advent Harbingera*, u Rochesteru, u New Yorku, obilježila je i njegovu veliku teološku prekretnicu. Otada se Crosier usprotivio sedmom danu suboti, pa čak i svojoj ranijoj doktrini o Svetištu, i počeo zastupati teoriju „o nadolazećem dobu". Ubrzo je promijenio i oblik pisanja svog prezimena u Crozier (sa „z"). Tijekom 1854. godine preselio se u Grand Rapids, u Michiganu, gdje je radio kao evanđelist za Michigensku konferenciju Advent Christian Church / hrv. Adventne kršćanske Crkve (dakle ne SDA). Preminuo je u Grand Rapidsu 15. rujna 1912. godine.

Vidi i: Adventističke denominacije.

Dodatno čitanje: O. R. L. Crozier, „Early History of Ontario County Revealed in Story of Late Owen R. Crozier". *The Daily Messenger* (Canandaigua, N.Y.: 22. studenog 1923), 17, 22, 23; A. R. Timm, „O.R.L. Crosier: A Biographical Introduction" (istraživački rad, AU, 1991); MD Burt, „The *Day-Down* of Canandaigua, New York: Reprint of a Significant millerite Adventist Journal", AUSS 44, br. 2 (jesen 2006): 317-330; M. D. Burt, „The Extended Atonement View in the *Day-Dawn* and the Emergence of Sabbatarian Adventism", AUSS 44, br. 2 (jesen 2006): 331-339; *SDA Encyclopedia* (1996), knj. 10., 420.

Alberto R. Timm

CURROW, ETHEL MAY (LACEY), vidi **WHITE, ETHEL MAY (LACEY).**

CURTIS, ELI. Millerit koji je pisao članke za **Day-Down* (Kanandaigua, New York) i **Day-Star* (Cincinnati, Ohio). U pismu Curtisu (21. travnja 1847), ponovo tiskanom u VLF 11, 12, Ellen G. White je odgovorila na nekoliko njegovih teoloških ideja. Između 1848. i 1850. godine, kao urednik časopisa *Girdle of Truth*, Curtis je ponovo tiskao ulomke iz njezinih viđenja suprotno njezinim željama. (PT, svibanj 1850; *Review and Herald,* 7. travnja 1851). Do 1851. postao je spiritist. „Ja nisam odgovorna", napisala je Ellen G. White 1883. godine, „za sve ono što je tiskano kao da dolazi od mene. Otkad su prvi put objavljena moja najranija viđenja pojavilo se nekoliko članaka koje sam navodno napisala, s iznošenjem onoga što mi je Gospodin pokazao, ali s odobravanjem doktrina u koje nisam vjerovala. Oni su objavljeni u časopisu koji je uređivao gospodin Curtis." (Ms 4, 1883; 1SM, 60, 61).

Dodatno čitanje: Encyclopedia SDA (1996), knj. 10., 424, 425.

CZECHOWSKI, MICHAEL BELINA (1818-1876). Bivši rimokatolički svećenik, politički reformator u Poljskoj i *Europi, koji je nakon svog obraćenja u adventizam u Americi postao pionir misionar adventizma u Europi. Rođen u Poljskoj, Czechowski je pohađao školu u Krakovu, postao bernardinski redovnik, a kasnije je zaređen kao otac franjevačkih reformatora. Kao svećenik opredijelio se za revolucionarnu groznicu koja je zahvatila Europu i bila usmjerena k društvenim i političkim promjenama u Starom svijetu. Prijatelj i suvremenik mnogih značajnih poljskih intelektualaca, imao je razo-

čaravajuću audijenciju kod pape Grgura XVI. sredinom listopada 1844. i polako se sve više razočaravao katoličanstvom. Ipak, nastavio je djelovati kao svećenik-reformator, prvo među poljskim emigrantima u Parizu, a zatim potičući aktivnosti u području umjerenosti u svojoj domovini sve do 1850. godine. Nakon što je podnio ostavku na svećeničko zvanje, oženio se i otplovio u New York 1851. godine.

Ubrzo po dolasku u SAD Czechowski je postao baptistički propovjednik a 1856. čuo je *Jamesa Whitea i druge kako propovijedaju o Drugom Kristovom dolasku. Godine 1857.

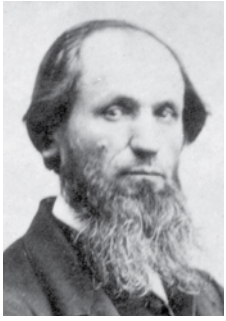

MICHAEL B. CZECHOWSKI

prihvatio je adventizam na jednom sastanku pod šatorima u Findleyu, u Ohiju. James White ga je nazvao „naš dobri brat Czechowski". James i Ellen G. White često su davali novac da podrže misionarske aktivnosti Czechowskog među imigrantima u New Yorku i Vermontu. Napisao je i objavio autobiografiju pod naslovom *Thrilling and Instructive Developments: An experience of Fifteen Years as Roman Catholic Clergyman and Priest* / hrv. *Uzbudljiv i poučan razvoj događaja: Petnaestogodišnje iskustvo rimokatoličkog duhovnika i svećenika* (1862). U početku je Crkva podržavala njegov rad, ali njezine vođe još nisu bile spremne podržati inozemnu misiju zbog nedostatka sredstava. I dalje u poteškoćama u izdržavanju sebe i svoje šesteročlane obitelji, a željan povratka u Poljsku, Czechowski se odlučio vratiti u Europu i tamo postati adventistički misionar. To je učinio 14. svibnja 1864. financirajući svoje putovanje od prodaje svojih knjiga i privatnim donacijama evanđeoskih adventista prvog dana u Bostonu, koji su postali njegove glavne pristaše. Za Europu je otplovio sa svojom obitelji i s Annie Butler, sestrom kasnijeg predsjednika Generalne konferencije *Georgea I. Butlera.

Ellen G. White je spomenula Czechowskog kao osobu koju je vidjela u viđenju 3. kolovoza 1861. godine u Rooseveltu, u New Yorku. Temeljem tog viđenja ona ga je posavjetovala što će se dogoditi, a što se ustvari i dogodilo, ako on pođe svojim putem — biće to „obeshrabrenje", „okrivljavanje braće" i „[iscrpljivanje] njihovog strpljenja". Ali je također izjavila: „Tvoja revnost je dobra. Ambiciozan si da vidiš kako posao napreduje. Ti si savjestan i savršeno pošten pred Bogom." (Lt 3, 1864).

Deset godina prije nego što je *J. N. Andrews postao prvi službeni misionar denominacije u inozemstvu, Czechowski se utvrdio među *Valdenzima u talijanskim pijemontskim dolinama, gdje je krstio svoju prvu obraćenicu Catherine Revel i svog prvog europskog suradnika Jeana P. Geymeta. U četverogodišnjem razdoblju kršteno je oko 50 ljudi, a švicarsko jezero Neuchatel postalo je centar njegovog djelovanja. Osnovao je tiskaru, objavljivao *L' Évangile Éternel*, tjedni misijski časopis, a 1867. organizirao prvu adventističku kongregaciju u Tramelanu, u kojoj će 19 godina kasnije 1886. Ellen G. White održati propovijed posvećenja crkve i u nekoliko navrata posjećivati vjernike. U nemogućnosti da održi djelovanje raznovrsne misije, napušten od svojih pristalica iz Bostona, i u sukobu s rukovodstvom Crkve adventista sedmog dana u Battle Creeku, Czechowski je nastavio dalje u Francusku, Mađarsku i na kraju u Rumunjsku, gdje je propovijedao adventistička vjerovanja i uspostavio temelj za danas najveću nacionalnu Crkvu adventista sedmog dana u Europi.

Crkva je 29. prosinca 1871. godine potvr-

dila misionarska postignuća Czechowskog u Europi kad je izjavila: „Smatramo dužnošću da priznamo Božju ruku u usađivanju istine u Švicarskoj." („Zbornik poslovnih odluka Desetog godišnjeg zasjedanja adventista sedmog dana", RH 2. siječnja 1872). Adventistički su vođe već 1869. izvještavale o djelovanju Czechowskog u Europi, kad je J. N. Andrews, koji je kasnije trebao otploviti za Europu, izjavio da „ne možemo pripisati nikakvu zaslugu sebi da smo bili instrumenti u podizanju ove družine čuvara zapovijedi [u Europi]. … Trebali smo se potruditi da mu objasnimo ono što je on pogrešno razumio, i trebali smo pokazati veće zanimanje za ovog čovjeka plemenitog srca." (J. N. Andrews, „The Seventh-day Adventists in Europe", RH, 30. studenog 1869). Prije svog odlaska u Europu, Andrews je napisao da Czechowski nije bio „razboriti menadžer, naročito u financijskim pitanjima", i da nije imao potporu svoje Crkve u svojoj misiji u Europi, ali je priznao da su adventističke vođe „smatrale starješinu Czechowskog uspravnim čovjekom, čovjekom koji se bojao Boga". (JNA, „The Case of Eld. M. B. Czechowski", RH, 8. srpnja 1873). Czechowski je umro u Beču, u Austriji, 1876. godine i sahranjen je u zajedničkoj grobnici na Centralnom groblju Friedhof.

Vidi i: Rimokatolička Crkva.

Dodatno čitanje: M. B. Czechowski, *Thrilling and Instructive Developments: An Experience of Fifteen years as Roman Catholic Clergyman and Priest* (Boston: autor, 1862); R. L. Dabrowski i B. B. Beach, ur., Michael Belina Czechowski, 1818-1876, *Results of the Historical Symposium About His Life and Work Held in Warsaw, Poljska, 17-23. svibnja 1976. godine, Commemorating the Hundredth Anniversary of his Death.* (Varšava, Poljska: Izd. kuća Znaki Czasu, 1979*); SDA Encyclopedia* (1996), knj. 10., 428, 429.

Rajmund L. Dabrowski

D

DAIGNEAU, JOHN M. (1832-1922) i **VITALINE M. DION** (1834-1908). Francuski kanadski emigranti iz Brendona, u Vermontu, koji su se vjenčali 1851. godine. Oko 1854. Daigneauovi su se preselili u Battle Creek u Michiganu, gdje je John radio kao klesar. Godine 1856.

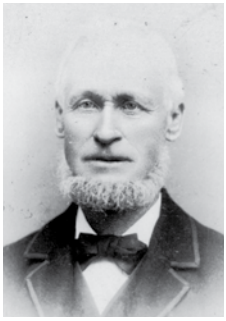

JOHN DAIGNEAU

Daigneauovi su kupili imanje u blizini parcele u Champion Streetu, gdje je kasnije izgrađena kuća đakona *Johna Whitea, i kuća Jamesa i Ellen G. White u Wood Streetu. (Sve tri kuće sada su dio adventističkog povijesnog sela.) Otprilike u to vrijeme, vjerojatno pod utjecajem Whiteovih, Daigneauovi su postali adventisti svetkovatelji subote. Godine 1861. Ellen G. White je napisala pismo opomene Johnu. (Lt 10, 1861). Dana 5. studenoga 1862. godine John je vidio Ellen G. White tijekom viđenja u kući svog susjeda J. N. Laughborougha. Budući da je nikada ranije nije vidio u viđenju, Daigneau je nastavio primjenjivati „mnoge provjere" sve dok se nije uvjerio da „ona nije disala" i „priznao da postoji nadljudska snaga povezana s [tim] viđenjem". (JNL, *Rise and Progress*, 247, 248.

Godine 1863. John je s francuskog na engleski preveo pisma Jeanea Vuilleumiera, adventista svetkovatelja subote iz Europe, upućena Generalnoj konferenciji u Battle Creeku. Godine 1872. Ellen G. White napisala je još jedno svjedočanstvo u kome se spominje obitelj Daigneau. (*Special Testimony for the Church in Battle Creek*, 21-24). Do ljeta 1871. vratili su se u Quebec, gdje su živjeli 30 godina prije nego što su se oko 1902. preselili u Benton Harbor u Michiganu, da bi bili blizu svoje djece; oboje su sahranjeni u Benton Harboru.

Za daljnje proučavanje: obit. Benton Harbor News Palladium, 29. svibnja 1922; obit. Benton Harbor News Palladium, 17. rujna 1908; JNL, Rise and Progress of the Seventh-day Adventists (Battle Creek, Mich.: General Conference of SDA, 1892).

Michael W. Campbell

DAMMAN (također DAMON, DAMMON), ISRAEL (1811-1886). Baptist slobodne volje koji je postao milleritski propovjednik, nakratko povezan nakon 1844. godine s Ellen Harmon i Jamesom Whiteom u Maineu. Kasnije je Damman postao propovjednik adventnih kršćana (pogledajte *Adventističke denominacije). Ostao je upamćen kao „jedan od najbučnijih i najneodgovornijih ljudi“, čije je propovjedanje bilo „posebno upadljivo po vikanju i skakanju“. (I. Wellcome, *History of the Second Advent Message and Mission* [Yarmouth, Maine: izd. autora, 1874], 350). Godine 1838. oženio se Lydijom Rich; imali su najmanje troje djece.

Dammanov prvi zabilježeni kontakt s Ellen Harmon i Jamesom Whiteom bio je u Exeteru, u državi Maine, početkom veljače 1845. godine. Očito, na osnovi Elleninog viđenja „Ženik“, koje joj je tamo bilo dano, Dammon je prihvatio razumijevanje *zatvorenih vrata.

Iz Exetera, James i Ellen otputovali su s Dammanom u Atkinson, u Maineu. Tamo je u subotu navečer, 15. veljače 1845. godine, na sastanku održanom u kući Jamesa Ayera mlađeg, Damman bio uhićen. Novinski izvještaji o suđenju koje je uslijedilo izvještavali su o aktivnostima raznih osoba te večeri, uključujući Jamesa i Ellen, iako je Damman bio jedina osoba kojoj se stvarno sudilo.

Unatoč pokušajima da se pronađu izvorni sudski transkripti, jedini izvještaj koji je do sada pronađen je od 7. ožujka 1845. godine, iz Piscataquisovog *Farmera*. U svom uvodu novinar kaže da je „skratio... svjedočenje“, jer je „izostavio... najnevažniji dio, ... ali ni u kom slučaju nije nastojao lažno predstaviti“ bilo kojeg svjedoka. („Trial of Elder I. Dammonu: Reported for the Piscataquis *Farmer*“ [Dover, Mine], 7. ožujka 1845).

Damman je optužen da je bio „skitnica i besposličar, ... koji je išao po ... gradu ... i prosio: ... običan nasilnik, ili svađalica, koji zanemaruje svoj poziv ili zaposlenje, propuštajući svoju zaradu i ... ne osiguravajući izdržavanje sebi [ili] obitelji“. Po svemu sudeći, sastanak u subotu uvečer održan je. Navedena svrha skupa bila je da Ellen Harmon i Dorinda Baker, još jedna vizionarka, podijele svoja viđenja.

Unatoč tome što im nije suđeno, aktivnosti Ellen, Jamesa i Dorinde izazvale su znatnu raspravu i kod svjedoka optužbe i obrane. Damman, tijekom svoje samoobrane, kako je sažeto u novinskom izvještaju, nije spomenuo nijedno od njih troje. Ali svjedoci optužbe i obrane jesu. Dorinda je bila poznata nekolicini svjedoka obrane, iako nitko od njih ranije nije poznavao Ellen. Unatoč tome, nekoliko njih svjedočilo je o svom vjerovanju u viđenja obiju žena. Jedan svjedok optužbe djelovao je posebno neprijateljski prema Ellen, rekavši da je nazivana „imitacijom Krista“, no to su negirali svi svjedoci obrane koji su o tom pitanju govorili.

Razlike su se također dogodile u vezi s opisivanjem aktivnosti Dorinde Baker te večeri. Dio vremena ona je provela u stražnjoj pro-

storiji kuće praveći „buku“. Neki su tvrdili da su u sobi s njom bili i muškarci, uključujući i Jamesa Whitea, iako su svjedoci obrane te optužbe oštro poricali. Kasnije je potvrđeno da su drugi, osim Jamesa, otišli u spavaću sobu da pomognu Dorindi za vrijeme njezine „vježbe“. Jedina suglasnost među svjedocima odnosila se na ono što je te noći radila Ellen. Svi su izjavili da je mirno počivala u polulježećem položaju na podu, te da je sjedila kad je iznosila svoje viđenje.

Dorindina glavna poruka bila je upućena čovjeku za kojeg je tvrdila da o njoj ima loše mišljenje. Nasuprot tome, svi Ellenini komentari imali su osjećaj hitnosti. Zbog vjerovanja skupine da će se Isus vratiti za nekoliko dana, objavljeno je da je Ellen nekolicinu pozvala da se još te noći krste umjesto da preuzmu rizik odlaska u „pakao“, tom se riječi novinar vjerojatno koristio da bi sumirao Ellenine komentare, jer nigdje drugdje u njezinim spisima ona se nije koristila tako jakim izrazom.

Posebno je zanimljivo da se, unatoč tome što su se te večeri našli usred svih fanatičnih aktivnosti, ni jednom nije pokazalo da su Ellen ili James bili umiješani. Zanimljiva je suprotnost u izvještaju novinskog izvjestitelja i Ellen G. White u vezi s uhićenjem Israela Dammana te večeri. Novinski izvjestitelj naveo je da je šerif dvaput morao dozvati pojačanje kako bi Dammana izvukao sa sastanka. (Lt 2, 1874). Nasuprot tome, Ellen G. White kasnije se prisjećala da šerif, unatoč pojačanju od dvanaestorice ljudi, nije mogao osloboditi Dammana sve dok ga Božja sila nije oslobodila. (*2SG* 40, 41; „Notes From a Talk With Mrs, E. G. White, Dec. 12, 1906“ [DF 733-c, EGWE-GC]). Unatoč tim neriješenim razlikama, u drugoj knjizi *Spiritual Gifts, volume 2* / hrv. *Duhovni darovi*, pet svjedoka potvrdilo je točnost izvještaja Ellen G. White o Dammanovom uhićenju. (2SG 302). Kao što je poznato, sud ga je odbio osuditi.

The Morning Watch / hrv *Jutarnja straža*. u izdanju od 3. travnja 1845. godine adventiste je upozoravala da „Israel Damman i John Moody, dvojica oženjenih muškaraca i gospođica Dorinda Baker“, zajedno putuju na razna mjesta „poučavajući odvratne ekstravagancije“. Spomenuto je i da su činjenice o „[Dammanovom] ... suđenju u Maineu objavljivane u svim novinama“.

Otprilike u isto vrijeme Damman je ponovno uhićen zbog dva bučna sastanka održana u Garlandu, u državi Maine. Očito ni Ellen ni James tamo nisu bili prisutni, iako je Dorinda Baker spomenuta u jednom od naloga za uhićenje. Međutim, ona nije navedena kao osoba koja se sutradan pojavila pred mirovnim sucem.

Kasnije te godine Ellen i James u Garlandu su upoznali Dammana. Ellen se prisjećala da se na tom mjestu morala suprotstaviti Dammanovom fanatizmu. Kao rezultat toga, on je odbacio njezina svjedočanstva i postao njezin „neprijatelj“. Uz ostalo, Damman je vjerovao da je Krist već došao i da su mrtvi već duhovno uskrsnuli. Kad su Ellen i James posljednji put putovali s Dammanom, prisutan je bio i Joseph Bates. Začudo, posuđeno „djelomice ukroćeno ždrijebe“ što ga je James upregnuo, stajalo je potpuno mirno cijelo vrijeme Ellenina viđenja, unatoč tome što ga je James nekoliko puta pokušao natjerati da nastave put. Točan datum tog događaja ostao je nepoznat, zna se samo da se zbio nakon vjenčanja Whiteovih. Međutim, on se može učiniti suviše kasnim, s obzirom na Ellenine komentare u vezi s njezinim interakcijama s Dammanom.

Sredinom 1870-ih, adventisti koji su svetkovali nedjelju pokrenuli su nekoliko napada na Ellen G. White. U jednom od njih Damman je ustvrdio da ga je ona, u viđenju koje je imala godinama ranije, vidjela „ovjenčanog u kraljevstvu Božjem“, ali da ga je kasnije vidjela kao „izgubljenog“. (Miless Grant, *The True Sabbath: Which Day Shall We Keep? An Explanation of Mrs. Ellen G. White's Vision* [Boston:

Advent Christian Publication Society, 1874], 70). Iako je priznala da je vidjela njega i druge, također se prisjetila da ih je upozorila „neka se ne uzvisuju, da ne bi izgubili [svoje] krune". (Ms 7, 1876).

Za daljnje proučavanje: Letter 3, 1847; Letter 2, 1874; G. H. Wallace, „Memories of Israel Dammon", The World's Crisis, Jan. 24, 1904; I. Dammon, „Letter From Bro. Dammon", Jubilee Standard, 4. lipnja 1844; „State vs. Damon", Penobscot County Court Records, 8. travnja 1845, 25. travnja 1845. i 26. travnja 1845; M. D. Burt, „The Historical Background, Interconnected Development, and Integration of the Doctrines of the Sanctuary, the Sabbath, and Ellen G. White's Role in Sabbatarian Adventism from 1844 to 1849". (Ph. D. diss., AU, 2002), 131.

James R. Nix

DANIELLS, ARTHUR GROSVENOR (1858-1935). Propovjednik i administrator. Rođen u Iowi, sin kirurga u vojsci Unije koji je poginuo u Građanskome ratu, Daniells je prihvatio adventizam sedmoga dana u dobi od deset godina. Odlučan da učini nešto od svog života, upisao se na Battle Creek College, ali ga je loše

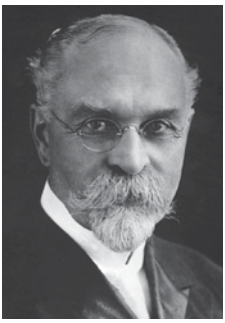

ARTHUR G. DANIELLS

zdravlje prisilio da odustane nakon samo jedne godine tako da je počeo poučavati u državnoj školi. Godine 1877. stekao je uvjerenja da treba stupiti u službu Evanđelja. Ali kad je denominaciji ponudio svoje usluge, Odbor Konferencije Iowa ga je odbio. No sljedeće godine pridružio se *Robertu M. Kilgoreu u Texasu i postao tajnik Jamesa i Ellen G. White u razdoblju od oko šest mjeseci. U kasnijim godinama činilo se da se rado vraćao na to iskustvo i počeo je smatrati E. G. White nekom vrstom druge majke (Robertson, 99). On i Ellen G. White ostali su bliski sve do kraja njezinog života. Blisko je surađivao i s njezinim sinom *Williamom C. Whiteom. Daniells se s njime konzultirao o razmišljanju Ellen G. White i tako je ne bi izravno opterećivao s mnogim krizama koje su mučile Crkvu, posebice nakon 1901. godine.

*George I. Butler pozvao je Daniellsa 1880. godine da se vrati i propovijeda u Iowi. Za svog boravka u toj državi on je rukopoložen i uspješno je obavljao ono što je tada bilo poznato kao evangelizacija u gradskoj misiji. Godine 1886. dobio je poziv da radi na Novom Zelandu, postajući tek treći adventistički propovjednik u području južno od ekvatora. Od 1889. do 1891. godine bio je predsjednik Novozelandske konferencije, a od 1892. do 1895. predsjednik Australijske konferencije. Kad je Ellen G. White doputovala u Australiju, Daniells je s njom počeo blisko surađivati. Postao je 1895. godine prvi predsjednik Centralnoaustralijske konferencije, a potom i predsjednik Unije australijskih konferencija.

U Australiji je denominacija eksperimentirala s nizom novih administrativnih struktura. Tradicija pripisuje Daniellsu da je pomogao u njihovom razvoju, ali neke od njih su prvo iskušane na jugu Afrike i na još nekim mjestima. Povijesni dokazi otkrivaju da se Daniells u početku protivio konceptima kao što su organizacija lokalnih konferencija po odjeljenjima i stvaranje odjeljenja konferencija (Robertson, 81, 82). Ali kad je uvidio uspješnost njihova djelovanja, ubrzo ih je počeo podupirati.

Krajem devetnaestoga stoljeća ograničena organizacija denominacije više nije na odgovarajući način zadovoljavala potrebe sve brojnijeg

svjetskog članstva. Bile su joj potrebne nove administrativne strukture koje su bolje mogle odgovarati na lokalne i globalne izazove. Crkva je bila sve drugo osim financijski bankrotirana. Kad su na Zasjedanju *Generalne konferencije 1901. godine vođe odlučile da se uhvate ukoštac s nekim od problema s kojima se Crkva suočavala, izglasale su Daniellsa za predsjednika zbog njegovog sudjelovanja u raznim uspješnim administrativnim eksperimentima u Australiji. Tradicija često pretpostavlja da je on bio osobni izbor Ellen G. White za predsjednika, ali njezina prepiska pokazuje drugačije. (Lt 121, 139, 1900). Međutim, u razvijanju novih administrativnih struktura Daniells se s njom stalno savjetovao, izravno ili preko njezina sina.

Prva su desetljeća dvadesetoga stoljeća za Adventističku Crkvu bila traumatična. *Kelloggove kontroverze, zajedno s problemima povezanima s *A. T. Jonesom, *A. F. Ballengerom i drugima, postali su prijetnja samom postojanju denominacije. Ali Daniellsovo snažno vodstvo bilo je glavni činitelj u održavanju Crkve na okupu. On je rukovodio prenošenjem sjedišta Generalne konferencije i Nakladničke kuće Review and Herald iz Battle Creeka u Washington, D. C. Usto, zagovarao je rast misije diljem svijeta, evangelizaciju u gradovima i učenje o opravdanju vjerom.

Daniellsov beskompromisni i ponekad agresivni administrativni stil često je izazivao protivljenje. Znao je biti grub i nestrpljiv prema nesposobnosti, znao je trošiti dragocjeno vrijeme i trud baveći se detaljima koje je trebao prepustiti drugima. Iako ga je Ellen G. White snažno podupirala, suočila bi se s njegovim manama i greškama kad je to bilo potrebno. Jednom je čak odbila vidjeti se s njim, iako je doputovao sve do Elmshavena. Njegov oprez prema korištenju njezinih neobjavljenih materijala nakon njezine smrti pridonio je višegodišnjem otuđenju između njega i W. C. Whitea (Robertson, 106-108).

Otpor Daniellsovom administrativnom stilu, zajedno s njegovim iskrenim raspravama o tome kako je proročka uloga djelovala u životu Ellen G. White, posebno na konferencijama nastavnika Biblije i povijesti iz 1919., na kraju su ga stajali predsjedničkog položaja. Odbor za imenovanje na Zasjedanju Generalne konferencije 1922. godine bio je na mrtvoj točki sve dok Daniells iz daljnjeg razmatranja nije povukao svoje ime. Služio je kao tajnik Generalne konferencije (od 1922. do 1926.), a zatim, sve do svoje smrti, kao direktor Odjela za propovjedničku službu.

Njegova bliska povezanost s Ellen G. White podučila ga je da njezina proročka uloga nije uvijek bila u skladu s popularnim shvaćanjem proroka (vidi njegovu raspravu na *Biblijskoj konferenciji iz 1919., u *Spectrum* 10, no. 1 [Spring 1979]: 27-57). Međutim, za razliku od mnogih svojih suvremenika, bio je u stanju držati ravnotežu između svog čvrstog uvjerenja u autentičnost njezinog dara i uloge, s činjenicom da nije uvijek razumio kako to sve funkcionira. Ne zauzimajući ni kruti pristup verbalnog nadahnuća (kao što su mnogi činili), niti odbacivši je (kao što su to činili neki drugi), Daniells je priznavao da postoji tajnovitost djelovanja Svetog Duha u njezinom životu koju ljudska bića nisu mogla u potpunosti objasniti. On je priznao postojanje glasina da ne vjeruje u nju (*Spectrum* 10, no. 1 [Spring 1979]: 37, 43, 56), ali je ostatak života proveo podupirući njezin rad i spise. Njegova knjiga *Christ Our Righteousness,* (1926) / hrv. *Krist naša pravednost* iznijela je tu temu iz Svetog pisma i spisa Ellen G. White u kontekst adventističke povijesti. Završno revidiranje svoje posljednje knjige *The Abiding Gift of Prophecy* / hrv. *Trajni dar proroštva* Daniells je uradio u bolnici dan prije svoje smrti.

U svojoj posljednjoj volji i testamentu Ellen G. White imenovala je Daniellsa kao jednog od pet izvornih povjerenika svoje ostavštine.

Bio je predsjednik Društva za ostavštinu Ellen G. White (Ellen G. White Estate) od 1915. do 1935. godine.

Za daljnje proučavanje: A. G. Daniells, The Abiding Gift of Prophecy (PPPA, 1936); G. R. Knight, Organizing to Beat the Devil: The Development of Adventist Church Structure (RHPA, 2001), 103-140; M. C. Kuhn, Leader of Men: The Life of Arthur G. Daniells (RHPA, 1946); J. Moon, W. C. White and Ellen G. White (AUP, 1993), 239, 240, vidi i str. 155-210, 268-413; J. J. Robertson, A. G. Daniells: [362] The Making of a General Conference President, 1901 (PPPA, 1977); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 439, 440.

Gerald Wheeler

DANIELS, E. P. adventistički pastor i evanđelist, nije povezan s *A. G. Daniellsom (zamijetite razliku u pisanju). Slučaj E. P. Danielsa pokazuje kakvim se metodama Ellen G. White služila u postupanju s vjernicima koji su pogriješili. Kolegama koji su ga kritizirali isticala

E. P. DANIELS

je njegove jake strane i mogućnosti koje ima (5MR, 243-245). U pismima upućenima Danielsu ukoravala ga je zbog njegovih propusta, ali ga je stalno poticala da pomoću Božje milosti svojim prirodnim talentima može dodati i pravu duhovnu zrelost (21MR, 333). Daniels je imao najmanje troje djece, kćer Zuau (PH096 15, 45-48), sina Paula (3MR, 212, 213; 4MR, 164, 165), i mlađu kćer (DG, 204). Kad je Paul imao oko sedam godina, Ellen G. White ga je pozvala da svoje srce preda Gospodinu. „Predala sam se Isusu“, napisala mu je Ellen G. White, „kad još nisam imala godina kao ti sada.“ (Lt 12, 1889, u 4MR, 164)

Ellen G. White slušala je Danielsa u Michiganu i prepoznala ga kao utjecajnog propovjednika. (RH Dec. 2, 1884). Godine 1885., u Healdsburgu u Kaliforniji, njegovo je propovijedanje dovelo do preporoda, ali ga je pratio fanatizam. (5MR 43; 21MR 333). Ellen G. White potvrdila je da je preporod bio „pravi“ i da su njegovi „plodovi bili dobri“, ali da „neprijatelj uvijek djeluje“ kad Božja stvar napreduje. (5MR 243-245; 21MR 147, 332-335).

Danielsova evangelizacija u Fresnou, u Kaliforniji, 1887. dovela je do spektakularnih obraćenja. (6MR 150, 151; vidi također *Will Smith). Ellen G. White javno je pohvalila njegovu propovjedničku službu (ST, Apr. 20, 1888), ali je privatno poticala njegovu potrebu za temeljnim obraćenjem. (PH096, 23, 41, 42, 63). Tog rujna on je „tražio Gospodina“, i postao „u potpunosti promijenjena duha“, i priznao svoje grijehe. Duhovno obnovljen, postao je oruđe probuđenja za crkvu u Fresnou. (Ellen G. White 1888 Materials 51, 53, 57-64). Nažalost, obje strane, kako on sam tako i zajednica vjernih, pripisali su preporod njegovim osobnim propovjedničkim talentima. U vremenskom okviru od nekoliko mjeseci odustao je od svog priznanja, postao nepristupačan za ukore (PH096, 64, 65, 71-73) i 1893. godine napustio je denominaciju. (Lt 40, 1893, u 1888 Materials 1209).

„Neobičan talent starješine Danielsa jest u pokretanju osjećaja u ljudima“, primijetila je Ellen G. White. „Ali preispitivanje srca, vlastitih djela i motiva, da bi uvidio jesu li u skladu sa savršenim mjerilom pravednosti, nije mu drago. On ne želi razmišljati i moliti se.“ (PH028, 6, 8).

Jerry Moon

DAVIS, MARYANN „MARIAN" (1847-1904). Dugogodišnja pratiteljica Ellen G. White, *literarna suradnica, urednica i kompilatorica. Rođena je u North Berwicku, u Maineu, 21. kolovoza 1847. godine. U ranoj mladosti postala je adventistica svetkovateljica subote slijedeći svoje roditelje. Godine 1868. Maryannina obitelj preselila se u Battle Creek, Michigan, gdje su se prvi put upoznali s Jamesom i Ellen G. White. Godina dana poučavanja u seoskoj školi završila je potpunim slomom Maryanninog zdravlja. Nakon što je, kao odgovor na molitvu, izliječena, radila je nekoliko godina kao lektorica u Review and Heraldu.

MARY A. DAVIS

Na Novu godinu 1879. Maryann se pridružila Whiteovima u Denisonu, u Texasu, kao njihova književna suradnica. Ellen G. White bila je oduševljena. Šestog siječnja pisala je svom sinu Willieju: „Maryann je baš ono što nam je bilo potrebno. Ona je sjajna pomoćnica." (Lt 4, 1879). Sljedećih 25 godina Maryann je bila stalna članica u domaćinstvu Whiteovih. Tijekom tog razdoblja između Ellen G. White i Maryann razvila se jaka povezanost. Prema riječima Maryannine suradnice *Nellie Druillard, „gospođica Davis veoma je voljela [Ellen G. White], a sestra White je smatrala da je Marian anđeo". (Nellie Druillard u pismu D. E. Robinsonu, 22. rujna 1933).

Potkraj travnja 1879. Maryann je, s Whiteovima i još 28 drugih, krenula kopnenim putem kroz Indijanski teritorij (u Oklahomi) do Kansasa i Colorada. Kasnije te godine vratila se s Whiteovima u Battle Creek. Godine 1882., nekoliko mjeseci nakon što je James White umro, Maryann se s Ellen G. White preselila u Healdsburg, u Kaliforniji. Kad je Ellen G. White otišla u Europu u kolovozu 1885. godine, Maryann je ostala šest mjeseci u blizini Nakladničke kuće u Battle Creeku, brinući o interesima Ellen G. White. Zatim se, u veljači 1886., pridružila Ellen G. White u Baselu. Kad su se 1887. godine vratili u Battle Creek, Maryann je nastavila živjeti u domu Ellen G. White – u Michiganu; u Healdsburgu, u Kaliforniji; u Australiji; i na kraju u Elmshavenu, blizu St. Helenae, u Kaliforniji.

Maryannina primarna odgovornost bila je uređivanje spisa na osnovi ranijih spisâ Ellen G. White. Ellen G. White to je objasnila: „Ona je moja kompilatorica. … Tijekom pripreme poglavlja za knjigu, Maryann se prisjetila da sam o toj posebnoj temi već napisala nešto što bi je moglo učiniti još jačom. Ona bi počela to tražiti, i kad bi pronašla i uvidjela da će time poglavlje učiniti još jasnijim, ona bi to dodala." (3SM 91). Maryann nije ovisila samo o svom pamćenju da bi našla željeni materijal. Napravila je na desetke podsjetnika o različitim temama iz spisâ Ellen G. White i po potrebi prepisivala iz njih.

Među knjigama što ih je Maryann pripremila bile su četvrta knjiga iz niza *Duh proroštva*: *The Spirit of Prophecy,* volume 4. (1884), *The Great Controversy* (1888), peta knjiga iz niza *Svjedočanstva za Crkvu*: *Testimonies for the Church,* volume 5. (1889), *Patriarchs and Prophets* (1890), *Steps to Christ* (1892), *Thoughts From the Mount of Blessing* (1896), *The Desire of Ages* (1898), *Christ's Object Lessons* (1900), šesta knjiga iz niza *Svjedočanstva za Crkvu*: *Testimonies for the Church,* volume 6. (1900) i *The Ministry of Healing* (1905). (D. E. Robinson u pismu W. K. Kelloggu, 12. svibnja 1942., EGWE-LLU). Maryann je umrla od tuberku-

loze u St. Heleni, u Kaliforniji, 25. listopada 1904. Njezina sestra Ella (gđa W. K. Kellogg) i njezina nećakinja Beth Kellogg brinule su se o njoj tijekom njezine bolesti.

Za daljnje proučavanje: obit. RH, Dec. 1, 1904; E. Lantry, *Miss Marian's Gold* (PPPA, 1981); R. W. Olson, „How *The Desire of Ages Was Written*" (EGWE, 1979, SDoc); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 444.

Robert Olson

DAVIS, NATHANIEL „NATTIE" A. (1866-1945). *Kolporter i član osoblja Nakladničke kuće Bible Echo u *Australiji. Kad se sredinom 1890-ih obratio u adventizam, Ellen G. White Davisa je opisala kao darovitu osobu, ali financijski dugovi ubrzo su mu donijeli obeshrabrenje i očaj. Davis je pisao Ellen G. White tražeći poruku od Gospodina, čak ako će u njoj biti ukor. U kolovozu 1897. nekoliko se puta susreo s Ellen G. White i nakon toga se ponovo uključio u kolporterski rad. Njegov je slučaj, prikazan Ellen G. White 15. kolovoza u viđenju, otkrio dvostruki problem: neisplaćene dugove i demonski utjecaj (Lt 36, 1897, u 13MR 1-5).

Ellen G. White bila je zabrinuta za Davisa i zatražila je od *A. G. Daniellsa da ga posjeti (Lt 39, 1897, u 15MR 338-344). U tom pismu poslala je i osobno *svjedočanstvo koje je Daniells trebao pročitati Davisu (Ms 176, 1897). Osjetivši hitnost, Daniells je odmah otišao u posjet Davisovu domu. Tijekom tog susreta Davis je postao vrlo uznemiren i čak je potegnuo za nožem. Daniells je izvijestio da su prisutni u molitvi pali na koljena. „Prva stvar koju sam rekao", napisao je Daniells, „bila je: 'Gospode, dolazimo k Tebi u svemoćno ime Isusovo.' … Na spomen svemoćnog Isusova imena, on je zajecao i nasilja je nestalo." (AGD u pismu EGW, 12. rujna 1897, EGWE-GC).

Nakon molitve, Daniells je pitao je li poruka istinita, a Davis je priznao da jest. Davis je kasnije napisao: „Pruža mi najiskrenije zadovoljstvo što imam prednost zabilježiti svoje uvažavanje za rad sestre E. G. White i zahvalnost svom nebeskom Ocu za poruke poslane preko nje Njegovom narodu. Vjerni svjedok mi je preko nje otkrio sredstvo kojim je prekinuto moje ropstvo Sotoni da ne bih, zahvaljujući utjecaju spiritizma, postao duhovna ruina. Imam sve razloge da budem pozitivan u svom povjerenju u sestru E. G. White kao pravu proročicu." (Ellen G. White Autograph Album, dated Aug. 6, 1900, u Gelongu, Victoria, Australia, EGWE-GC).

Za daljnje proučavanje: R. W. Coon, *The Great Visions of Ellen* G. *White* (RHPA, 1992), 108-121; H. M. Blunden to „Members of the North Fitzroy Church" (8. kolovoza 1957, EGWE-LLU).

Michael W. Campbell

DAVISON, LURA ELLEN (HUTCHINS) (1861-1960). Aktivistica na području trezvenosti. Godine 1888. udala se za Thomasa Davisona, održavala je sastanke o trezvenosti i postala državna tajnica Ženskog kršćanskog trezvenjačkog saveza (*Women's Christian Temperance Union*). Nakon muževljeve smrti 1901. godine, vratila se u školu i diplomirala 1909. godine na Washington Foreign Mission Seminary. Tijekom studentskih godina Davison je napisala pismo (nije sačuvano) Ellen G. White, koja ju je ohrabrila da proučava Božju riječ kao „veliku potrebu" kojom se „skreće pažnja ljudskih umova na Krista" (Lt 384, 1907). Pismo sadrži nekoliko navoda koji se tiču kvalifikacija i rada kršćanskih učitelja i potrebe za „samoodricanjem" u podupiranju „misijskih škola". Davison je kasnije predavala u školama u šesnaest država i služila tijekom pet godina kao misionarka koja se izdržavala samofinanciranjem u Hondurasu i Panami.

Za daljnje proučavanje: obit. PUR, 28. ožujka 1960.

DECKER, HENRY W. (1837-1926). Kao sin baptističkog propovjednika pionira u Wisconsinu, Decker je 1859. godine prihvatio adventizam. On i još trojica uspješno su zatražili od guvernera Wisconsina da se muškim vjernicima adventista dopusti da tijekom Građanskoga rata služe u neborbenim jedinicama. Decker je služio kao predsjednik Konferencije Wisconsin, u Texasu, i u Sjeverozapadnom Pacifiku, gdje je pomogao u osnivanju Walla Walla Collegea i Portland Sanitariuma. On je vjerojatno „starješina Decker" o kome se govori u Lt 82, 1886.

Za daljnje proučavanje: *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 452.

Brian E. Strayer

DIGGINS (ili **DIGGINGS), WESLEY** (1806 -1876) **i ELIZA**. Wesley Diggins bio je adventist iz San Francisca, u Kaliforniji, koji je 1872. godine prihvatio subotu (Lt 18, 1872). Ellen G. White napisala mu je pismo u kojem ga je upozorila na „opasan" utjecaj gospođe S. E. Haris, koja je ometala Crkvu u San Franciscu (Lt 22, 1872). James i Ellen G. White u njihovoj su kući večerali najmanje dvaput (Ms 5, 1872; Lt 2a, 1873) i s njima razvili blisko prijateljstvo. Eliza nije „izražavala uvjerenje da je Kristov sljedbenik", što je potaklo Ellen G. White da joj pošalje pismo u kojem ju je pozivala da prihvati Krista. (Lt 8, 1873). Wesley je bio jedna od triju osoba (Jamesa Whitea i „brata" Morisona) koje su najzaslužnije za gradnju prve crkvene zgrade u San Franciscu. Umro je ubrzo nakon dovršetka bogomolje. (Ms 2, 1901; Lt 164, 1906).

DODGE, ABRAM A. (1817-1892) i **CAROLINE (SMITH)** (1830-1915). Rani adventisti svetkovatelji subote iz Jacksona, u Michiganu. Abram je bio putujući popravljač satova, povjerenik *Review and Heralda*, prodavač nota i pčelar koji je svoju vjeru propovjedao od vrata do vrata. Godine 1851. oženio se s Caroline, najstarijom kćeri * Cyreniusa i Louise Smith. Dodgeovi su bili prijatelji Jamesa i Ellen G. White. Ellen G. White im je napisala nekoliko pisama u kojima je opisala svoju želju da vidi Isusov ponovni dolazak (Lts 4, 9, 1851), tražeći od njih da se mole i dajući im savjete. (Lt 5, 6, 1853). Dana 23. svibnja 1854. Whiteovi su odlučili iz Jacksona otputovati u Wisconsin. Dok su se ukrcavali u vlak, Ellen G. White je stekla dojam da se moraju i trebaju ukrcati u posljednji vagon. Na oko pet kilometara od Jacksona, vlak je imao nesreću. Njihov vagon bio je odvojen od ostalih slupanih vagona oko 30 metara. Ellen G. White je tvrdila da je Bog poslao anđela da odvoji njihov vagon i da im tako poštedi živote. James se vratio do kuće Cyreniusa Smitha, odakle su James White i Abram Dodge krenuli zapregom po Ellen G. White.

Za daljnje proučavanje: 1Bio 294-297; LS 153, 154; RH, 27. siječnja 1885; JNL, *Rise and Progress of the Seventh-day Adventists* (Battle Creek, Mich.: General Conference of SDA, 1892), 200, 201.

DONALDSON, EDIT vidi **BRAUNSBERGER, EDITH (DONALDSON).**

DONEL, R. S., vidi **POKRET SVETOG TIJELA**.

DRUILLARD, NELLIE HELEN (RANKIN) (1844-1937) i **ALMA** (1835-1903). Djelatnice i misionarke Adventističke Crkve. Alma je bila poslovna žena, a Nellie školska nadzornica. Ubrzo nakon što su se 1879. godine pridružile Adventističkoj Crkvi, Alma je stupila u kolporterske redove. Godine 1889. otišle su kao misionarke u Južnu Afriku i tamo su ostale do 1895. Dok je bila u Južnoj Africi, Nellie je služila kao konferencijska blagajnica, tajnica traktatskog društva i tajnica Ženskog

kršćanskog trezvenjačkog saveza Južnoafričke Republike. Nakon povratka, nekoliko su godina provele u Boulder Sanitariumu, u kojem je Nellie služila kao nadzornica i knjigovođa, a Alma kao blagajnica. U prosincu 1900. godine Ellen G. White je pozvala Druillardove da se pridruže njezinom osoblju u Elmshavenu. (Lt 161, 1900). Druillardove su tako ostale nešto manje od godinu dana: Nellie je radila kao *li-

NELLIE DRUILLARD

terarna suradnica, a Alma kao knjigovođa (Lt 167, 1901; 5Bio 46). Alma je također nadgledala gradnju zgrade s uredima iza kuće Ellen G. White u Elmshavenu. (5Bio 121). Kad im je došlo vrijeme da odu, Ellen G. White ih je nagovarala da ostanu, ali je poštivala njihovo uvjerenje kako ih Gospod poziva da se pridruže osoblju Emmanuel Missionary Collegea. (Lt 167, 1901). Čak i nakon što su otišle Ellen G. White nastavila im je slati književne materijale želeći da joj o njima kažu svoje mišljenje. (Lt 116, 1902). Kad je u prosincu 1903. Alma umrla u EMC-u, Ellen G. White je Nellie napisala pismo suosjećanja. (Lt 3, 1904).

U ljeto 1904. godine Ellen G. White je pratila *E. A. Sutherlanda, Nellienog nećaka i * Percyja T. Magana tijekom traženja zemljišta za samostalnu školu na Jugu. Kao odgovor na traženje Ellen G. White (Lt 193, 1904), Nellie je posudila novac za kupnju zemljišta i ubrzo se preselila u Nashville Agricultural and Normal Institute, kasnije * Madison College, da služi u toj ustanovi kao blagajnica i financijska savjetnica. Za to vrijeme Ellen G. White je ostala u bliskom kontaktu s Nellie, često dajući savjete i pristajući da služi u upravnom odboru ustanove – u jedinom upravnom odboru u kome je Ellen G. White ikada bila članica. Godine 1927. Nellie je u blizini Nashvilla osnovala (koristeći uglavnom svoja osobna sredstva) Riverside Sanitarium, medicinsku ustanovu za Afroamerikance, i njime je upravljala do 1935. godine, kad ga je predala Generalnoj konferenciji.

Za daljnje proučavanje: obit. ST, Aug. 19, 1937; obit. RH, Jan. 28, 1904; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 478; vol. 11., 461; *Legacy of Light* CD-ROM, article, Nellie Druillard (1844-1937).

Michael W. Campbell

DUCE, WILLIAM. Adventist koji je bio zabrinut zbog savjeta Ellen G. White o radu nedjeljom. Duce je pisao Ellen G. White u vezi s tekstom u devetoj knjizi iz niza *Testimonies for the Church,* volume 9., 232-238 / hrv. *Svjedočanstva za Crkvu*, , u kojem ona poziva adventiste da ne prkose *Nedjeljnim zakonima, već da umjesto toga taj dan posvete misionarskom radu (prvotno napisano G. A. Irwinu kao Lt 132, 1902). Duce se pitao je li ona uopće pročitala te stranice prije njihova objavljivanja, i još više, ako jest, je li vjerovala u svetkovanje nedjelje. Ellen G. White mu je odgovorila da je „pročitala te stranice prije nego što su otišle u tiskaru“ i da „u njima nema ničega što bi dalo bilo koji razlog da se kaže da se tamo zagovara svetkovanje nedjelje. Tamo nisu dani savjeti koji su u suprotnosti s Biblijom, niti s prijašnjim svjedočanstvima.“ (Lt 94, 1910).

DURLAND, JOHN A. i **FLORA** (1851-1915). Adventisti iz Iowe i misionari u Engleskoj (1885 – 1888). Dok je bila u Engleskoj, Ellen G. White je boravila u njihovu domu (Ms 16a, 1885) i kasnije napisala Johnu pismo ohrabrenja (Lt 57, 1887). Godine 1888. vratili

su se u Sjevernu Ameriku i radili u Ontariju (1888 –1891), u Kaliforniji (1891 – 1895) i u Michiganu, gdje je John uređivao časopis *Youth's Instructor* (1895 – 1896) / hrv. *Priručnik za mlade* i radio kao predsjednik konferencije (1897 – 1898).

Za daljnje proučavanje: obit. RH, 13. siječnja 1916.

E

EDSON, HIRAM (1806-1882). Metodistički laik koji je postao millerit, najpoznatiji po svom iskustvu u polju kukuruza u blizini Port Gibsona, u državi New York, ujutro 23. listopada 1844., što je doprinijelo razvoju *doktrine o Svetištu adventista sedmog dana. Iako je bio duboko razočaran što se Krist nije vratio u skladu s njihovim očekivanjima, Edson je svojim vremenom i novcem podupirao novonastali adventistički pokret svetkovatelja subote. Kasnije je rukopoložen za propovjedničku službu.

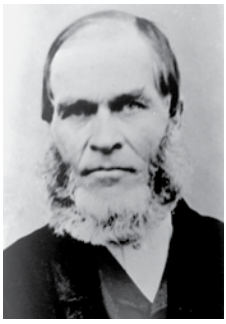

HIRAM EDSON

Prva veza između Edsona u Zapadnoj državi New York, i Jamesa i Ellen G. White te *Josepha Batesa u Novoj Engleskoj, očito je uslijedila nakon objavljivanja O.R.L. Crosierovog članka o nebeskom Svetištu, objavljenog u izvanrednom broju **Day-Stara* od 7. veljače 1846. U bilješci na kraju članka, koju su potpisali Hiram Edson i F. B. Hahn, upućen je poziv za prikupljanje sredstava koja bi pomogla u podmirivanju troškova tiskanja. U jesen 1846. godine Bates je otputovao u Port Gibson. Prvotni je plan bio da će ga pratiti James White, ali su okolnosti to spriječile. Bio je to prvi susret Edsona i Batesa, i tada je Edson počeo svetkovati subotu. Godine 1847. Ellen G. White je u časopisu **Word to the Little Flock* preporučila Crosierov članak iz *Day-Stara,* objavljenog 1846. godine, u kojemu se navodi da joj je više od godinu dana ranije u viđenju bilo prikazano „da je brat Crosier imao pravu svjetlost o očišćenju Svetišta", i da se osjeća „potpuno ovlaštenom od Gospodina preporučiti to izvanredno izdanje svakom vjerniku". (WLF, 12). Na taj je način poznato da je Ellen G. White bila svjesna Crosierovih, Edsonovih i Hahnovih pogleda već početkom 1846. godine.

Edson je očito prvi put sreo Whiteove sredinom kolovoza 1848., kada su oni, Bates i drugi prisustvovali Drugoj *biblijskoj konferenciji svetkovatelja subote održanoj u žitnici *Davida Arnolda u Volneyu, u New Yorku. Dok je bila tamo, Ellen G. White je dobila viđenje tijekom kojeg je lijevom rukom držala Bibliju, dok je desnom rukom prelazila s teksta na tekst, stavljajući prst na svaki od njih prije nego što ga je navodila. Nekoliko prisutnih potvrdilo je da je pravilno citirala tekstove. Pretpostavlja se da je Edson bio prisutan tijekom tog viđenja. S te je konferencije ova skupina, uključujući Edsona i njegovu ženu, Whiteove i Batesove, otputovala na Edsonovu farmu blizu Port Gibsona, gdje je 27. i 28. kolovoza 1848. godine održana Treća konferencija. Na putu od Volneya do Port Gibsona zaustavili su se preko noći u Hannibalu u New Yorku, gdje je Ellen G. White ponovo

bilo dano viđenje tijekom kojeg je vjerojatno bio prisutan i Edson. (1Bio, 139, 143).

U srpnju 1849. godine James i Ellen G. White svom su drugom sinu dali ime James Edson u čast Hirama Edsona. U studenom te godine Hiram Edson ponovo se susreo s Whiteovima na Konferenciji u Centerportu u New Yorku. Dok je bio tamo, Edson je izrazio snažnu zabrinutost za starješinu *Samuela Rhodesa, koji je postao obeshrabren i prestao propovijedati nakon razočaranja 22. listopada 1844. godine. Tijekom ozbiljnog razdoblja molitve za Rhodesa, brat [T.] Ralph iz Connecticuta (usp. 2SG, 91) dvaput je govorio jezicima, nakon čega je Ellen G. White u viđenju potvrdila da Edson i Ralph trebaju pokušati utjecati na oporavak starješine Rhodesa. Učinili su to, i vjera brata Rhodesa je oživjela te se on vratio propovijedanju. Dana 24. kolovoza 1850. Ellen G. White je u viđenju prikazano da Edson treba biti spreman putovati u potrazi za dušama. Ubrzo su nakon toga on i Joseph Bates krenuli na takvo putovanje. (1Bio, 167, 196-198).

Edson je bio naveden kao član izdavačkog odbora za *Advent Review*, tiskan u Auburnu, u New Yorku, 1850. godine. Također je bio u izdavačkom odboru za drugi broj *Advent Reviewa and Sabbath Heralda*, tiskanog u Saratoga Springsu, u New Yorku, od 1851. do 1852. godine. Oba je časopisa uređivao James White. Kad su Whiteu 1852. bila potrebna sredstva za kupovinu ručne tiskarske preše u Washingtonu, Edson je prodao svoju farmu u Port Bayronu u New Yorku i posudio Whiteu dovoljno novca da može kupiti tu prešu.

U prosincu 1852. bila je održana Konferencija u Rochesteru u New Yorku. U subotu ujutro Ellen G. White je u viđenju bilo pokazano da je mladi *J. N. Loughborough u pravu kad je odlučio početi propovijedati s punim radnim vremenom. Edson, koji je živio oko 40 milja (64 kilometra) istočno od Rochestera, nije došao na taj sastanak. Međutim, njegova mu je žena, pod dojmom da će uskoro morati putovati, spremila svu odjeću. Istog jutra, dok se molio, Edson je bio osvjedočen da ipak ode u *Rochester. Idući vlakom nakon zalaska sunca, po dolasku je pitao Jamesa Whitea je li zbog bilo čega tu potreban. Dan ili dva kasnije Edson i Loughborough su krenuli na šestotjednu turneju propovijedanja. Postoji svjedočanstvo Ellen G. White, upućeno crkvama Središnje države New York, čiji je jedini sačuvani primjerak ispisan rukopisom Hirama Edsona. U njemu se Edson potiče da „zauzme svoje mjesto" u crkvi umjesto da ostane „u pozadini iz straha da ne istupi sa svog mjesta". (citirano u Nix, 75).

Iako je patio od lošeg zdravlja, čini se da je Edson prisustvovao Konferenciji u Rooseveltu, u New Yorku, održanoj 3. i 4. kolovoza 1861. godine. Ondje je Ellen G. White imala jedno od svojih viđenja o Građanskom ratu. Edsonovo pismo Jamesu i Ellen G. White objavljeno je 22. listopada 1861. u časopisu *Review and Herald*. U njemu je prokomentirao njihov nedavni „prijateljski posjet", molitve za njega, kao i javne sastanke i ohrabrenje što ga je dobio posredstvom njezina viđenja. Zaključio je pozitivno komentirajući nedavnu Konferenciju u Battle Creeku koja se odnosila na organizaciju crkava.

Poziv u *Reviewu* za donacije, od 26. srpnja 1864., u prikupljanju pomoći da se Edson pošalje na nekoliko mjeseci liječenja u Sanitarium dr. *Jamesa C. Jacksona u Dansvilleu u New Yorku, otkrio je da James i Ellen G. White doprinose u taj fond deset dolara. Kasnije te godine, Whiteovi su proveli tri tjedna u Dansvilleu, gdje su sreli Hirama Edsona i druge. Sljedeće godine, kad je zdravlje Jamesa Whitea bilo narušeno i kad je morao otići u Dansville, donacija Hirama Edsona od deset dolara bila je prva na listi. Početkom 1866. godine Edson se osjećao dovoljno jakim da napiše pismo i zahvali Jamesu Whiteu i ostalima za 243,04 dolara koje su dali

za njegov boravak u Densvilleu. Edson je još bio dovoljno zdrav da prisustvuje Konferenciji koja je otvorena 26. listopada 1867. godine u Rooseveltu, na kojoj su bili prisutni i Whiteovi. Ellen G. White je govorila najmanje dvaput, iznoseći „istaknuta svjedočanstva". Slijedila su iskrena priznanja. Godine 1875. Edson je prisustvovao Zasjedanju Konferencije New York, na kojoj je bio prisutan James White. Edson je umro 1882. godine.

Godine 1894., više od deset godina nakon Edsonove smrti, Ellen G. White je izrazila olakšanje što Edsonova udovica nije objavila Edsonov rukopis, koji sada više ne postoji, sredstvima što ih je on ostavio za tu svrhu. (CW, 155). O kojem je točno rukopisu riječ, ne zna se pouzdano. Međutim, J. N. Loughborough je podsjetio da su se u njemu nalazili neki primjeri „nesigurne primjene Svetog pisma koje izdavački odbor i brat [James] White nisu podržali".

Za daljnje istraživanje: 1Bio, 53, 78, 107, 108, 143, 144, 167, 181; obit. RH, 21. veljače 1882; J. R. Nix, „The Life and Vork of Hiram Edson", neobjavljeni rukopis, 1971, CAR); *SDA Encyclopedia* (1996), knj. 10., 493, 494.

James R. Nix

EDWARDS, SANFORD PALMER STILLMAN (1873-1965). Liječnik koji je od djetinjstva poznavao Jamesa i Ellen G. White. Rođen u Westeryju, u Rhode Islandu, diplomirao je na South Lancaster Academy u Massachusettsu 1892. Studirao je medicinu na Battle Creeku i stekao medicinsku diplomu 1899. godine na American Medical Missionary Collegeu. Studirao je dvije godine opće znanosti na Battle Creek Collegeu (1899-1901) a tijekom prve školske godine u Emanuel Missionary Collegeu. Godine 1902. postao je prvi medicinski tajnik Generalne konferencije. Nakon toga nekoliko godina radio je kao medicinski nadzornik Tri-City Sanitariuma u Molineu, u Illinoisu, a služio je i u St. Helena Sanitariumu između 1909. i 1911. godine. Tijekom zdravstvene krize zbog prekomjernog rada naveden je na dublje proučavanje spisa Ellen G. White. Kasnije je predavao na Collegeu of Medical Evangelists u Loma Lindi, u Kaliforniji, i bio povezan sa CME-om na druge načine do 1950. godine.

O Ellen G. White, dr. Edwards je napisao: „Pitate li se jesam li volio sestru White? Bila mi je kao majka. Pjevala mi je uspavanke u djetinjstvu u starom Connecticutu. Ona me je savjetovala u ranoj mladosti. Pisala mi je pisma savjeta i ukora, a također i ona sa životnim novostima - majčinska pisma. Stajala je uz mene kad sam bio u nevolji; rekla mi je istinu kad mi je najviše koristila; i tako kad je otišla na počinak, ja sam, kao i njezini rođaci, izgubio majku." (citirao Ernest Lloyd).

Za daljnje istraživanje: Ernest Lloyd, „Dr S.P.S. Edwards, Noted Adventist Educator, died", PUR, 25. siječnja 1965; obit. RH, 4. ožujka 1965; S.P.S. Edwards E. K. za Vande Vereu, 61 kucana stranica reminiscentne prepiske (od 20. ožujka 1956. do 3. studenog 1957., DF 967j, CAR).

EDWARDS, WILLIAM HERBERT (1854 -1938). Crkveni administrator tijekom 52 godine, Edwards je diplomirao na prestižnom bostonskom poslovnom koledžu. Njega i njegove roditelje krstio je 1877. godine *D. M. Canright. Godine 1878. preselio se u Battle Creek, oženio studenticu Mary Bierce (1856-1936) i pridružio se osoblju Review and Heralda, prvo kao upravitelj odjela za knjige (1878-1888), a zatim kao tajnik - blagajnik (1888-1891). Od 1891. do 1901. služio je kao blagajnik Generalne konferencije, tajnik-blagajnik Društva Generalne konferencije i blagajnik Odbora za inozemnu misiju. Od 1901. do 1918. bio je sukcesivno blagajnik Konferencije Michigan, tajnik-blagajnik Unije Lake i tajnik-blagajnik Unije sjevernih konferencija. Nakon Prvog svjetskog rata vodio je tiskaru pri Generalnoj

konferenciji sve do svoje smrti 1938. godine. Ellen G. White je napisala Edwardsu nekoliko prijateljskih pisama 1882. tražeći da joj pošalje vijesti i druge članke. (Lts 27, 28, 29, 1882). Ali kad je 1894. godine zlouporabio sredstva namijenjena južnjačkom djelu Edsona Whitea, ona mu je napisala iz Australije: „Pokrenuta sam... indignacijom protiv onih koji nemaju ljubav pravog Pastira“, optužujući Edwardsa kako je otkriveno „da mu nedostaje pravde, pravičnosti i ljubavi Božje“. (Lt 23, 1894).

Za daljnje istraživanje: obit. CUV, 6. listopada 1938; *SDA Encyclopedia* (1996), knj. 10., 499.

Brian E. Strayer

ELDRIDGE CLEMENT (1845- c.1907). Pomorac; vođa u Crkvi u područjima izdavaštva i vjerske slobode. Porijeklom iz Južnog Chathama u Massachusettsu, „Kapetan” Eldridge rođen je u obitelji pomoraca i otišao je na more kad je imao 24 godine. Oženio se 1870. godine sa Susan Marijom Eldridge; (istog prezimena, ali mu nije bila u srodstvu). Tijekom Američkog građanskog rata služio je u ratnoj mornarici godinu dana, a zatim se pridružio trgovačkoj mornarici i postao pomorski kapetan. Zatim je radio kao građevinski inženjer na izgradnji željeznice, a nakon toga je vodio stočarsku zadrugu u Texasu. Oko 1884. postao je adventist, a u veljači 1885. povezao se s Odjelom za pretplatu knjiga u *Review and Heraldu. Dvije godine kasnije postao je pomoćnik direktora, a potom i upravitelj Reviewa. Krajem 1880-ih Eldridge je podržao osnivanje Nacionalne udruge za vjersku slobodu i postao njezin predsjednik. A 1890-ih postao je prvi generalni kolporterski povjerenik Međunarodnog traktatskog i misionarskog društva, što se smatra pretečom položaja upravitelja Odjela za izdavaštvo Generalne konferencije.

Ellen G. White bila je duboko zabrinuta što Eldridge guši širenje i prodaju njezinih knjiga. Još 1888. Eldridge je obećao Ellen G. White da će njezine knjige biti široko rasprostranjene, ali je do sljedeće godine morala napisati da „nije zadovoljna“ što su njezine knjige i dalje bile zanemarene. (Lt 25a, 1889; usp. Lt 124, 1896). To se zanemarivanje nastavilo sve dok ona 1895. nije tvrdila da su *Velika borba* (1888) i *Patrijarsi i proroci* (1891) „gotovo mrtvi od svog izlaska iz tiska“. (Lt 15, 1895, u 17MR,108). Još jedna velika briga Ellen G. White bila je Eldridgeova previsoka plaća (on je zarađivao 30 dolara tjedno, dok su drugi zaposleni zarađivali 6 dolara i da je čini se zaboravio na duh samopožrtvovnosti kojim je izdavačko djelo osnovano). (Lt 42, 1893). Ove zabrinutosti nastavile su se intenzivirati sve dok Ellen G. White nije izjavila da ne može „više šutjeti“ u vezi sa situacijom. Ozbiljno se zalagala za samoodricanje koje treba „karakterizirati sve zaposlenike“. (Lt 5, 1892, u 2SM,196). Štoviše, činjenica da su nekima isplaćivane „veće plaće“ prijetila je da „duh samopožrtvovnosti... izumre u velikom srcu djela“. (Lt 20a, 1893, u 2SM,_210-218). Bila je zabrinuta da Eldridge i njezin upečatljivi nećak *F. E. Belden ne prouzroče „brodolom vjere“. (Lt 9, 1893, u 1888 Materials, 1187). Sljedeće godine Eldridge je zaprijetio da će otići, ali mu je ona odgovorila: „Ako nemaš više zanimanja u srcu za Djelo, na što upućuje činjenica da ga možeš tako lako napustiti, nemam što reći.“ (Lt 20a, 1893). Ellen G. White je nastavila pisati Eldridgeu o njegovom duhovnom stanju, koje je poteklo od njegovog protivljenja *A. T. Jonesu i *E. J. Waggoneru na Zasjedanju *Generalne konferencije 1888. godine. (Lt 20, 1894; vidi i Lts 57, 65, 1895). Do 1894. godine isti je duh počeo obilježavati i druge zaposlene u uredima Reviewa. (Lt 20, 1894). Ellen G. White je na sličan način bila zabrinuta za Susan Eldridge, koja je imala ljubav „prema ekstravagantnom pokazivanju“. (Lt 21, 1894). Početkom 1894. Clement Eldridge prekinuo je svoj radni odnos u Review and Heraldu i pridružio se izdavačkoj kući u Chica-

gu. (Lt 22, 1894). Dvije godine kasnije Ellen G. White mu je napisala posljednje poznato pismo, izražavajući duboko razočaranje zbog pomisli što je on mogao postati. „Gospodin ne može spasiti", napisala mu je ona, „čovjeka koji ima veliku želju zadobiti krunu bez pristanka da, ako mora, ponese i križ." Preklinjala ga je da „stekne pravo iskustvo u stvarima Božjim". (Lt 28, 1896; vidi također PM, 247).

Za daljnje istraživanje: *Portrait and Biographical Album of Calhoun County, Michigan* (Chicago: Chapman, 1891), 332, 333; Kapetan Nautilus [Clement Eldridge], *The Boy Captain* (n.p., 1894).

Michael W. Campbell

ERZBERGER (ILI **ERZENBERGER** ILI **ERTZBERGER), JAMES „JAKOB**" (1843-1920). Pionirski adventistički evanđelist u Europi, obraćen u adventizam pod utjecajem misionarskog djelovanja *M. B. Czechowskog. Erzberger je rođen u Seltisbergu, blizu Liestala, u Bazelskom kantonu, u *Švicarskoj. Gradske matične knjige rođenih pokazuju da je rođen kao „Erzenberger". A gradske knjige o „obiteljima" kažu da je „Erzberger" — ime pod kojim je u kasnijim godinama bio poznat među adventističkim vjernicima u Europi. Potičući iz vrlo siromašne obitelji, osjećao je da je po Božjoj promisli dobio posao u lokalnoj bolnici, iako nije bio jedini podnositelj zahtjeva. To ga je iskustvo potaknulo da 1864. godine upiše evangelički Protestant Seminary St. Chrischona. Nakon jedne godine obuke za propovjednika poslan je na Jura planine kao putujući evanđelist i kolporter. U Tramelanu je susreo skupinu adventističkih vjernika koju je organizirao M. B. Czechowski, i bio kršten od njenog vođe *Alberta Vuilleumiera krajem 1868., šest godina prije dolaska *J. N. Andrewsa u Europu. Czechowski toj skupini nije otkrio da u Sjevernoj Americi postoje vjernici adventisti sedmog dana, tako je skupina u Tramelanu nakon što je to saznala, odlučila poslati Erzbergera na Zasjedanje *Generalne konferencije, koje se održavalo u svibnju 1869. u Battle Creeku, u *Michiganu. Boraveći u *domu Jamesa i Ellen G. White, Erzberger se upoznao s adventističkim vjerovanjima i načinom života. Godine 1870. vratio se u Švicarsku kao prvi rukopoloženi propovjednik adventista sedmog dana u Europi. Od 1874. tijesno je surađivao s J. N. Andrewsom u Švicarskoj i *Njemačkoj. Godine 1876. Erzberger je organizirao prvu njemačku zajednicu adventista sedmog dana u Vohwinkel-Wuppertalu, koja je proizašla iz Lindermann grupe svetkovatelja subote. Između 1876. i 1878. Erzberger je napisao nekoliko pamfleta i traktata koji će se koristiti za adventistički misionarski rad u Njemačkoj, ali nijedan od njih nije do danas sačuvan. To su bili prvi spisi adventista sedmog dana objavljeni u Njemačkoj. Nakon Andrewsove smrti (1883), Erzberger je postao blizak suradnik *L. R. Conradija, ali on sam nikada nije zauzimao vodeće mjesto u europskoj crkvenoj organizaciji. Bio je neumorni „osvajač duša" do kraja svog života, često radeći iznad svojih fizičkih snaga. Njegovi osobni zapisi pokazuju, na primjer, da je održao 28 biblijskih proučavanja, 49 propovijedi i predavanja i organizirao 17 crkvenih sastanaka, sve u jednom mjesecu (u travnju 1906). Erzberger je umro u Sissachu u Švicarskoj.

Za daljnje istraživanje: *EGWEur*; K. Waber, *Streiflichter aus der Geschichte der Siebenten-Tags-Adventisten in der Schweiz, 1865-1901* (Zurich: Advent-Verlag, 1995), 36-48, 54-137.

Daniel Heinz

EVANS, D. T. Rani adventist svetkovatelj subote iz Vermonta. Ellen G. White je „u viđenju bilo pokazano" da on „može obavljati poslove za Gospodina", ali zato što nije bio „temeljiti radnik" ne bi trebao mnogo putovati. (Lt 21, 1859; Ms 1, 1859). Evans je radio kao propovjednik laik u Melbourneu, u Istočnoj Kanadi,

u ljeto 1860., a kasnije je rukopoložen za propovjednika (RH, 13. studenog 1860), kao prvi adventistički propovjednik rukopoložen u Kanadi. Nije jasno u kojoj je mjeri Evans slijedio savjet iz ovog pisma, jer je Ellen G. White istaknula iste probleme nekoliko godina kasnije u 1T, 448, 449 (Brat C). Nakon objavljivanja ovog kasnijeg svjedočanstva, Vermontska konferencija je izglasovala „da će brat Evans biti stavljen pod nadzor Izvršnog odbora kako bi ga ohrabrili da propovijeda u svojoj sferi čim bude u skladu sa zahtjevima u posljednjem svjedočanstvu danom za njegovo dobro". (RH, 28. lipnja 1864). Evans je dobio propovjedničku punomoć od 1868. do 1874. godine, a zatim je na popisu iz 1880. godine naveden kao farmer u Nebraski.

EVANS, IRWIN HENRY (1862-1945). Propovjednik i administrator. Obraćen u adventizam 1874. godine, počeo je 1882. raditi kao propovjednik. Godine 1886. oženio se Emmom Ferry (1862-1903). Godine 1891. postao je predsjednik Konferencije Michigan. Tijekom tog vremena Ellen G. White ga je ukorila zbog zloupotrebe denominacijskih resursa kad su sredstva bila očajnički potrebna za misionarski rad u inozemstvu. (Lt 23b, 1894, u 8T,48-53; vidi također Lt 23v, 1894). Godine 1897. postao je član Odbora Generalne konferencije (pozicija koju je zadržao do svoje smrti) i izabran je za predsjednika Društva Generalne konferencije.

Ellen G. White mu je napisala nekoliko snažnih svjedočanstava koja upozoravaju na pretjeranu centralizaciju u *Battle Creeku (Lt 7a, 1897) i dala mu smjernice tijekom krize vodstva koju je izazvala tužba *A. R. Henryja (Lt 51, 1897; Lt 137a, 1898). Godine 1899. Evans je postao predsjednik *Odbora za inozemnu misiju, a 1901. predsjednik i menadžer *Review and Heralda. Ellen G. White mu je zamjerila što je preusmjerio sredstva koja su bila potrebna za rad adventista na Jugu Sjedinjenih Američkih Država i zamolila ga da nadoknadi to „prošlo zanemarivanje". (Lt 74, 1901). Također ga je upozorila da ne gradi nove zgrade u Battle Creeku. (Lt 205, 1901). A još više od toga, upozorila ga je da duhovno nečist komercijalni rad u tiskari „prlja ustanovu za koju je Bog proglasio da

IRWIN I ADELAIDE EVANS

treba biti oslobođena svake moralne i duhovne nečistote" (napisano u lipnju 1901., ali zavedeno kao Lt 46, 1903). Godine 1903. Evans je na godinu dana izabran i za blagajnika Generalne konferencije. Nakon premještanja sjedišta denominacije u Takoma Park iste godine, Evans je bio odgovoran za brigu o preostalim poslovima u Battle Creeku. Također 1903. oženio se Adelaidom Bee Cooper (1870-1958). Ellen G. White je upozorila da je Evans u duhovnoj nevolji, da se treba odreći sebe i uvjeriti da se ne suprotstavlja Božjim planovima. (Lt 197, 1904, u 21MR, 425-428). Od 1905. do 1909. ponovo je vršio dužnost blagajnika Generalne konferencije. U jednom trenutku Ellen G. White ga je zamolila da bude spreman platiti za imanje *Loma Linde u slučaju da ne stignu obećana sredstva (Lt 200, 1905), a također ga je zamolila i da pošalje višak sredstava u blagajni radnicima na Jugu Sjedinjenih Američkih Država. (Lt 205, 1905; Lt 314, 1907). Kasnije je služio na ne-

koliko dodatnih administrativnih funkcija: bio je predsjednik Azijske divizije [misijskih polja] (1909-1913), predsjednik Sjevernoameričke divizije (1913-1918), potpredsjednik Generalne konferencije (1918-1936) i terenski tajnik Generalne konferencije (1936-1941). Evans je igrao istaknutu ulogu u razvoju Adventistikog teološkog fakulteta.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 20. prosinca 1945; obit. RH, 26. svibnja 1903; obit. 30. listopada 1958; *SDA Encyclopedia* (1996), knj. 10., 525.

Michael W. Campbell

EVANS, THOMAS JEFFERSON (1871-1937). Liječnik. Rođen u Nebraski, Evans je diplomirao medicinu na Hahneman Hospital Collegeu u San Franciscu 1900. Nakratko je bio na čelu Halsted Street Dispensaryja u Chicagu prije nego što je postao medicinski nadzornik u *St. Hellen Sanitariumu 1903. godine, u kojemu je i njegova žena Margaret bila liječnica. Tamo je 1905. godine Ellen G. White molila T. J. Evansa da prekine aferu s Mildred Groves, medicinskom sestrom u tom sanatoriju. (Lt 27, 1905; usp. Lt 33, 1905). Ellen G. White je primijetila da su on i Margaret bili „vrlo sretni zajedno“, i da su „određeni osjećaji“ iz knjige Živ*i hram* *J. H. Kellogga doveli Evansa u duhovnu zabludu, izbacivši iz ravnoteže njegovu pronicljivost tako da emocionalno i duhovno više nije bio „razuman čovjek“. Molila ga je da se „vrati” vjeri, svojoj ženi i svom radu u sanatoriju. (Lt 27, 1905). Očito je da su, kao odgovor na ta pisma, Evans i Groves na kraju prekinuli svoju vezu.

Godinu dana kasnije, međutim, Evans je oženio Florence Mabel Lloyd i crkva St. Hellen izbrisala ga je iz članstva. Godine 1907. on i Florence počeli su posjećivati crkvu blizu Bouldera u Coloradu i tamo su primljeni u članstvo. *Boulder Sanitarium upravo je tada tražio drugog liječnika, tako da kad je *F. M. Wilcox, administrator Boulder Sanitariuma upoznao Evansa, prepoznao je u njemu mnoge kvalitete koje ga mogu učinili dobrim za sanatorij. Međutim, oprezan zbog Evansovog razvoda i ponovnog braka, Wilcox je pisao pisma predsjedniku Generalne konferencije *A. G. Daniellsu u Washingtonu, D.C., Ellen i W. C. Whiteu u Sent Helleni, u Kaliforniji, za savjet u vezi s preporukom za pružanje još jedne prilike Evansu. Daniells je savjetovao da mu je ne bi trebalo dati, tvrdeći da je Evansov drugi brak predstavljao „životnu ili stalnu grešku“ koja ga je diskvalificirala za zapošljavanje u Crkvi (A. G. Daniells F. M. Wilcoxu, 8. ožujka 1907). Ellen G. White i W. C. White su, međutim, bili spremni dati Evansu još jednu priliku. U prepisci koja je uslijedila Daniellsov stav je prevladavao sve do 13. ožujka, kad je Ellen G. White rekla W. C. Whiteu: „Sinoć sam sanjala čudan san. Sanjala sam da se nalazim u prostoriji u kojoj se sastaje Upravni odbor Boulder Sanitariuma, bio je prisutan dr. Evans i činilo se da postoje najsrdačniji osjećaji između njega i odbora dok su razgovarali o raznim pojedinostima koje su se odnosile na rad institucije[,] i dok sam gledala dr. Evansa i ljude iz sanatorija kako rade zajedno u prijateljskom povjerenju, rekla sam: ’Tako treba biti.’“ Ellen G. White je naložila W. C. Whiteu da kaže Wilcoxu da san ne smatra „jasnom i pozitivnom“ uputom za Wilcoxa da zaposli Evansa, ali ga je smatrala „prijedlogom“ da Wilcox „ne zalupi vrata dr. Evansu na način koji bi ga povrijedio i uskratio vaše mogućnosti da postanete shvatljivo zadovoljni njegovom iskrenošću i prihvaćenošću od strane Gospodina“. (WCW F. M. Wilcoxu, 17. ožujka 1907, GCAr).

Tako je vidljivo da Ellen G. White nije prihvatila Daniellsovo rezoniranje da je nebiblijski brak predstavljao „stalnu grešku“ koja je onemogućavala svako daljnje razmatranje. Za nju odlučujuće pitanje nije počivalo na detaljima preljuba i ponovnog braka, već je li postojao „shvatljivo [zadovoljavajući]“ dokaz o

„iskrenosti i prihvaćenosti od strane Gospodina“ u pokajanog prijestupnika. U drugim slučajevima takve vrste, ona je više puta odbijala da donese pravilo zasnovano samo na vanjskim činjenicama. Ono što je željela bio je dokaz Gospodnjeg odobravanja ili neodobravanja, koji su joj ponekad bili prenijeti viđenjem ili u snu, ali koji bi svaki vjernik mogao zatražiti putem molitve i posta. (TSB, 234).

Boulder Sanitarium angažirao je Evansa i on je tamo bio na čelu Odjela za oči, uho, grlo i nos od 1907. do 1909. godine, a zatim je postao medicinski nadzornik Sanitariuma Loma Linda. Evans je bio na toj funkciji do 1917., osim dva kratka zaduženja na istoj poziciji u sanatorijima Glendale i Paradise Valley. Tijekom tog razdoblja pomogao je u osnutku Koledža medicinskih evanđelista (sada Sveučilište Loma Linda) i tamo je služio sedam godina kao dekan Odjela kirurgije. Godine 1917. preselio se u Colorado Springs u Coloradu, gdje je osnovao Crestone Heights Sanitarium i vodio ga do smrti.

Vidi i: Brak i razvod.

Za daljnje istraživanje: 5Bio, 383-385; Lt 33, 1905; obit. CUR, 31. kolovoza 1937; obit RH, 16. rujna 1937; F. M. Wilcox WCW-u, 20. veljače, 2. rujna, 25. ožujka 1907; AGD F. M. Wilcoxu, 25. veljače, 8. ožujka 1907; F. M. Wilcox AGD-u, 2. ožujka 1907; WCW F. M. Wilcoxu, 17. ožujka 1907, 18. kolovoza 1908; WCW AGD-u, 18. kolovoza 1908.

Michael W. Campbell i Jerry Moon

EVERTS, ELON (1807-1858) i **ANNA MARIA** (**RIDER**) (um. 1856). Rani adventisti iz Vermonta. Elon je prihvatio subotu 1851. godine i putovao je diljem Nove Engleske kao predstavnik Review and Heralda. Nekoliko je konferencija održano u blizini njihove kuće, a 1853. godine Elon je rukopoložen za službu. (RH, 15. studenog 1853). Godine 1855. Evertsovi su se preselili u Round Grove, u Illinoisu. Sljedeće godine Elon je pratio Whiteove na putovanju od njihovog doma do Waukona u Iowi. (1Bio, 345-349). U srpnju 1857. godine Ellen G. White je savjetovala Evertsa da se treba „osloboditi“ svoje mnogobrojne imovine i velikih farmi kako bi doprinio djelu evangelizacije. (Lt 14, 1857). Sljedeće pismo ponovilo je istu poruku vjernicima u Round Groveu. (Lt 5, 1857). U razvoju adventističke teologije Elon Everts je zabilježen kao prvi pisac koji je upotrebljavao izraz *istražni sud*. U pismu uredniku *Review and Heralda*, u kome obrazlaže svoje razumijevanje doktrine, Everts kaže kako mu se čini da se od 1844. „pravedni mrtvi nalaze pred istražnim sudom“. (RH, 1. siječnja 1857). Uredniku, Jamesu Whiteu, očito se dopao taj izraz jer ga je četiri tjedna kasnije koristio četiri puta u vlastitom izlaganju. (JW, “The Judgment”, u RH, 29. siječnja 1857).

Za daljnje istraživanje: 1Bio, 353, 354; obit. RH, 6. studenog 1856; obit. RH, 11. ožujka 1858.

Michael W. Campbell

F

FAIRFIELD, WILLIAM „WILLIE“ JOSIAH (1853-1933). Doktor medicine. Fairfield i njegov prijatelj V. B. Sprague školovali su se kod *dr. J. H. Kellogga na *Institutu za reformu zdravlja. Vidjevši njihov potencijal, James White financirao je njihovo daljnje medicinsko obrazovanje. (RH, 24. svibnja 1877; Ms 4, 1881). Obojica su 1878. godine diplomirala na Bellevue Hospital Collegeu i pridružili se osoblju Sanatorija. Ellen G. White napisala je dr. Fairfieldu i dr. Spragueu pismo u kome ih je pozvala da budu pouzdani kako bi se Kellogg na

njih mogao osloniti te bi mu na taj način olakšali njegov velik posao. (Lt 4a, 1879). Sljedeće godine Ellen G. White je potvrdila da je „Gospodin u svom proviđenju doveo ... [Spraguea i Fairfielda] u vezu s Njegovim djelom". Štoviše, ohrabrila je Fairfielda ustvrdivši da ga Bog nije napustio tijekom iskušenja i da ga „anđeli Božji čuvaju". Ipak, upozorila ga je da mu „prijete ozbiljne opasnosti ako popusti Sotoninim prijedlozima". (Lt 1a, 1880). Mnogo godina kasnije Ellen G. White je razmišljala o tome da je Fairfield napravio pogrešku jer je znanost uzdigao iznad vjere. (Lt 18, 1892). Godine 1882. Fairfield i Sprague, pod utjecajem Kelloggove rane zainteresiranosti za *panteizam, napustili su Crkvu. (*Special Testimony to the Battle Creek Church* [1882], PH155, 19, 20; vidi također 5Bio 303; Ms 7, 1882; Lt 271a, 1903). U srpnju 1882. godine Fairfield je otvorio konkurentsku medicinsku ustanovu pod nazivom „Health Home" / hrv. „Dom zdravlja", udaljenu samo nekoliko blokova od Sanatorija Battle Creek, a u travnju 1883. godine grad Battle Creek imenovao ga je za zdravstvenog službenika. Oko 1910. godine smatralo se da se Fairfield utopio u Coloradu i proglašen je mrtvim, ali se dvije godine kasnije pojavio na Aljasci. Fairfield je kasnije viđenja Ellen G. White proglasio „histeričnim transima", iako, vjeruje se, nikada nije imao priliku provjeriti je dok je imala viđenje. (D. M. Canright, *Life of Mrs. E. G. White, Seventh-day Adventist Prophet: Her False Claims Exposed [Cincinnati: Standard Pub. Co., 1919], 180*; T. H. Jemison, *A Prophet Among You*, 414).

Za daljnje istraživanje: Coller Collection (zbirka - WL), knj. 24, 39-42; vol. 32., 291-297.

Michael W. Campbell

FARGO, JEROME (1824-1899) i **RACHEL C. (KING)** (1834-1889). Rani adventisti iz sjevernog Michigana, obraćeni u adventizam 1860. godine; Jerome je bio propovjednik. Fargovi su bili bliski prijatelji Jamesa i Ellen G. White, često su večerali jedni kod drugih i povremeno su zajedno putovali. Godine 1867. Fargovi su, zajednički s A. V. Maynardom i S. H. Kingom, kupili Whiteovima laku kočiju za putovanja. (1T 600). Dvije godine kasnije Ellen G. White ohrabrila je Fargove da posvoje siroče čiji su adventistički roditelji preminuli, a nakon toga davala im je praktične upute o brizi za tog dječaka. (Lt 15, 1869, u 2T 327-334; cf. 307-314). Drugo pismo, nakon Zasjedanja *Generalne konferencije 1888. godine, prekorilo je Jeromea zbog toga što nije razabrao pogrešno usmjereno suprotstavljanje *G. I. Butlera, a zatim pojačao Butlerovo pogrešno razmišljanje, ugrožavajući tako i svoju i Butlerovu dušu. (Lt 50, 1889, u 1888 Materials, 294-301).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 5. studenog 1889; obit. RH, 14. studenog 1899.

Eugene W. Farnsworth

FARNSWORTH, EUGENE WILLIAM (1847-1935). Evangelizator i administrator, sin *Williama Farnswortha. Rođen u Washingtonu, u New Hampshireu, Eugene Farnsworth postao je propovjednik u svojim ranim dvadese-

EUGENE W. FARNSWORTH

tim godinama i služio na američkom Srednjem zapadu. Predsjedavao je Konferenciji Iowa-Nebraska (1883 – 1884), služio kao biblijski učitelj na Union Collegeu (1892 – 1896), a radio je i kao pionir evangelizator u Australiji, na Novom Zelandu i u Engleskoj (1896 – 1904). U svojoj kasnijoj karijeri služio je kao predsjednik Unije

Atlantskih konferencija (1906 – 1909), šef Katedre za biblijske studije na Washington Foreign Mission Seminary (1910) i predsjednik Kalifornijske konferencije (1911 – 1915). Farnsworth se 1879. godine oženio s Carrie Eggleston (preminula je 1882. godine), a nakon njezine smrti oženio se s Lizzie Hornby (1845 – 1891). Dok je predavao na Union Collegeu sredinom 1890-ih, Farnsworth se oženio s Vestom J. Cady Olsen (1855 – 1932). Između 1897. i 1906. Ellen G. White i Eugene i Vesta Farnsworth razmijenili su mnoga pisma u kojima im je Ellen G. White davala mnogobrojne administrativne i osobne savjete u vezi s njihovim radom u inozemstvu i u Sjedinjenim Američkim Državama. Govoreći na sahrani Ellen G. White u Elmshavenu, Farnsworth je istaknuo da nije poznavao nijednu drugu osobu koja je „više od [nje] inzistirala na Božjoj milosti za spasenje ljudi". (LS 453-455).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 30. siječnja 1936; obit. RH, 22. kolovoza 1882; obit. RH, 6. listopada 1932; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 540, 541.

FARNSWORTH, JOHN P. (1834-1918.). Adventistički propovjednik, najstariji sin *Williama Farnswortha. Nakon smrti njegove prve žene, Frances Jennette (Stevens) (1833 – 1868), Ellen G. White mu je pisala o pobjedi nad određenim osobinama njegova karaktera. Štoviše, ona ga je poticala da se ne oženi izvjesnom Annom Hale, jer se „takvi temperamenti kao što su njezin i tvoj ne bi trebali ujediniti". (Lt 21, 1868, u TSB, 23, 24). Umjesto toga, oženio se Laurom L. (1846 – 1870). Treća žena ga je nadživjela.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 16. siječnja 1919.

FARNSWORTH, WILLIAM (1807-1888). Vjeruje se da je bio prvi adventist svetkovatelj subote; stanovnik Washingtona, u New Hampshireu, i otac 22 djece, od kojih su mnoga radila za Adventističku Crkvu, među njima i otac *Eugenea Farnswortha. U prosincu 1867. godine, tijekom posjeta Washingtonu, u New Hampshireu, James i Ellen G. White i J. N. Andrews, u Farnsworthovoj kući sastali su se s članovima tamošnje zajednice vjernika. Tijekom

WILLIAM FARNSWORTH

sastanka Ellen G. White uputila je riječi utjehe ili ohrabrenja svakome pojedincu u prostoriji. Kad je došla do Farnswortha, otkrila je prisutnima da je „ovaj brat rob duhana. Ali najgore od svega je to što se ponaša kao licemjer, pokušavajući navesti svoju braću da pomisle kako je on to odbacio, kao što je obećao da će učiniti kad se ujedinio s Crkvom". (2Bio 218). Farnsworth je priznao da se nije odrekao svoje tajne navike. Veliki dio duhovne letargije washingtonske crkve ona je pripisivala Farnsworthovom nedostatku posvećenja za život prema primljenoj svjetlosti o zdravstvenoj reformi. (Ms 2, 1868, u 2T 93-111; Farnsworth je brat O u 2T 93-97).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 19. veljače 1889.

FARRINGTON, WILLIAM F. (rođ. 1800). Pastor *Metodističke crkve u Ulici Chestnut, u Portlandu, u državi Maine (Chestnut Street Methodist Church), koji je posjetio obitelj Harmon 1843. godine, kako bi ih obavijestio da njihovo vjerovanje u skori Drugi Kristov dolazak nije u skladu s metodizmom. Ellen G. White pisala je o njemu, ali ne navodeći mu ime, da je došao posjetiti njezinu obitelj. Ona se

prisjećala da je tijekom tog posjeta njezin otac, želeći potkrijepiti svoju vjeru, navodio nekoliko tekstova iz Svetog pisma, ali da pastor „nije pokušao pozvati se ni na jedan tekst kojim bi dokazao da smo pogriješili" (LS 51). Iako im je pastor predložio da se cijela obitelj Harmon u tišini povuče iz Crkve, kako bi izbjegli crkveno suđenje, obitelj Harmon odbila je promijeniti svoja stajališta, pa je podvrgnuta suđenju i u rujnu 1843. izbrisana je iz članstva. (LS 50-53*;* 1Bio 43, 44*).*

FAULKHEAD, NATHANIEL D. (1860-1923). Blagajnik Echo Publishing House / hrv. Nakladničke kuće Echo u Australiji, visokorangirani član masonske lože i član četiriju drugih društava. Kao veoma darovit Faulkhead je dobro služio Crkvi, ali je davao prioritet obvezama u svojoj loži. Neki od ljudi koji su surađivali s

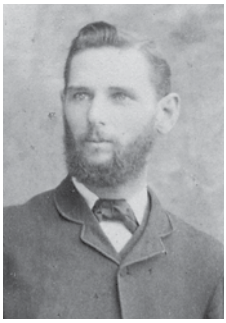

NATHANIEL D. FAULKHEAD

njim izrazili su zabrinutost zbog toga, ali on se nije obazirao na njihove savjete. Nekoliko dana nakon svog dolaska u Australiju, u prosincu 1891. godine, Ellen G. White saznala je kakvi su uvjeti u tiskari u Melbourneu i pisala je mnogim tamošnjim ljudima, uključujući i Nathaniela Faulkheada i njegovu suprugu. Međutim, dugo pismo Faulkheadu nije odmah poslala zbog toga što je bila uvjerena da njegov sadržaj neće biti prihvaćen. (4Bio 50). Prošla je godina, tijekom koje se činilo sve vjerojatnijim da će Faulkheadova stajališta dovesti do prestanka njegovog radnog odnosa s denominacijom.

Faulkhead je 10. prosinca 1892. sanjao da Ellen G. White ima poruku za njega. Duboko impresioniran, potražio ju je nekoliko dana nakon što se vratila u Melbourne i pitao je ima li mu nešto reći. Imala je poruku koju mu je već mnogo mjeseci prije toga željela prenijeti, ali je stekla dojam da to ne treba učiniti, zato što bi to bilo nepoželjno. Zatim je s Faulkheadom razgovarala o dokumentu od pedeset stranica, usredotočivši se uglavnom na njegovu prigušenu duhovnu percepciju kao posljedicu njegove teške posvećenosti masoneriji i nekim drugim društvima. Opisala je što se događalo na sastancima lože kojima je pribivao, i dvaput je napravila pokrete rukama koji su zaprepastili Faulkheada, jer su to bili tajni znaci poznati samo vodećim članovima masonske lože – znaci koje nijedan običan član, a posebice nijedna žena, ne bi mogli poznavati. Kad joj je skrenuo pažnju na to što je malo prije napravila, saznao je da Ellen G. White uopće nije bila svjesna da je pokazala te tajne znakove. To iskustvo uvjerilo je Faulkheada da je svjedočanstvo koje mu je Ellen G. White iznijela potjecalo od Boga (Lt 46, 1892; usp. Lt 186, 1906). Iako je sutradan podnio ostavku na sve svoje funkcije u loži, njegove ostavke nisu prihvaćene. Masoni su od njega zahtijevali da završi posljednjih devet mjeseci svog izabranog mandata, nadajući se da će se na taj način predomisliti. To je bilo presudno vrijeme za Faulkheada, ali je u rujnu 1893. godine mogao napisati Ellen i Willieju Whiteu da su svi njegovi odnosi s masonerijom prekinuti. Također je izrazio svoju zahvalnost Bogu i Njegovom glasniku za smjer kojim je njegov život krenuo.

Faulkhead je ostao u kontaktu s Ellen G. White nakon njezinog povratka u Sjedinjene Američke Države. U svojoj izjavi od 20. veljače 1908., on podsjeća na događaje koji su doveli do njegove ostavke u masoneriji, s tonom kojim Ellen G. White izražava potporu i uvažavanje. Taj dokument ukazuje da je on „bio

od velike pomoći mnogima od njih [masona] i mnogi su se povukli iz udruženja zbog onog što sam im rekla da se dogodilo između nas".

Iako je Faulkhead kasnije proveo mnogo godina govoreći protiv masonerije i bio starješina u Crkvi adventista sedmoga dana sve do svoje iznenadne smrti 1923. godine, masonski zapisi dokumentiraju povremeno članstvo u raznim ložama tijekom ostatka njegova života i činjenicu da je bio njihov član i u vrijeme smrti 13. ožujka 1923. godine. Nakon crkvenog obreda ispraćaja na groblju, masoni su ga sahranili u skladu sa svojim obredima.

Za daljnje istraživanje: obit. *Australasian Record,* May 7, 1923; G. W Jackson, grand secretary of the United Grand Lodge of the Antient, Free and Accepted Masons of Victoria, Australia, to K. Maxon (Apr. 2, 1968, DF 522a, EGWRCAV); N. D. Faulkhead, statement (Feb. 20, 1908, EGWRC-AV); „Confident in the Gift", *Adventist World-NAD,* veljača 2006.

Les Devine

FAY, EMILY CLARA (CAMPBELL), vidi **CAMPBELL, EMILY CLARA.**

FIFIELD, GEORGE E. (1859-1926). Adventistički propovjednik i pisac. Rođen u New Hampshireu, Fifield je pohađao *Battle Creek College (1877 – 1879), nakon čega je vodio evangelizacijske skupove s * L. T. Nicolaom. Oženio se s Mary A. Flood 1888. godine i imali su četvero djece. U prosincu 1890. godine Fifield je pratio Ellen G. White tijekom njezina posjeta Massachusettsu, tijekom kojeg je primijetila njegov duhovni rast i uspjeh kao evangelizatora. (Lt 109, 1890). Tijekom 1890-ih postao je široko priznat stručnjak za vjersku slobodu i postao poznat kao popularni govornik na sastancima pod šatorima. Godine 1902. zbog svog kritičkog stajališta i bračne indiskrecije premješten je u Kaliforniju. (GCCMin, Feb. 15, 1902). Kasnije je postao propovjednik baptista sedmoga dana u Battle Creeku. Godine 1906. članak koji je 1895. napisao Fifield, pogrešno je pripisan Ellen G. White (*„Religious Liberty",* SW, May 1, 1906; prvi put objavljen u *American Sentinelu*, 17. siječnja 1895). Sahranjen je na groblju Oak Hill u Battle Creeku, u Michiganu.

FITCH, CHARLES (1805. 1844.). Kongregacijski duhovnik koji je prvi prihvatio adventizam 1838. godine nakon što je šest puta pročitao knjigu Williama Millera *Evidence From Scripture* / hrv. *Dokazi iz Svetog pisma*. Iskreno je propovijedao svoje novo uvjerenje svojim kolegama propovjednicima, koji su ga zastrašivali i ušutkavali. Ponovo je preobraćen na millerizam 1841. godine i ostao je jedan od njegovih najistaknutijih propovjednika sve do svoje smrti početkom listopada 1844. godine. Fitch je bio dobro poznat u široj kršćanskoj zajednici

CHARLES FITCH

i bio je u bliskom prijateljstvu s velikanima devetnaestog stoljeća kao što su Charles Finney, Phoebe Palmer i William Lloyd Garrison. On je pokrenuo propovijedanje poruke drugog anđela, koja je pozvala milleritske vjernike da izađu iz svojih crkava; razvio je čuvenu „proročku kartu iz 1843." i prihvatio kondicionalizam i anihilacionizam u siječnju 1844. godine. Njegova smrt bila je posljedica krštenja ljudi u hladnom jezeru Erie samo nekoliko tjedana prije razočaranja u listopadu 1844. godine. Ellen G. White imala je viđenje iz kojeg je za-

ključila da će Fitch biti u Božjem kraljevstvu (2SG 35; EW 17).

Za daljnje istraživanje: G. R. Knight, *Millennial Fever and the End of the World* (PPPA, 1993), 105-113.

George R. Knight

FITZGERALD, W. J. Predsjednik East Pennsylvania Conference / hrv. Konferencije Istočne Pennsylvannije (1904 – 1907). Godine 1905. Fitzgerald je zamolio Ellen G. White za njezinu potporu u traženju od Generalne konferencije da plati dugove Philadelphia Sanitariuma / hrv. Filadelfijskog sanatorija. Ona je odbila njegov zahtjev i umjesto toga predložila mu je da je povoljnije ako „cijelu stvar iznese pred naše ljude u Konferenciji, ili pred upravni odbor, i neka podijele teret". Dodatno je napomenula da će knjiga * *The Ministry of Healing* / hrv. *Služba liječenja* uskoro biti na raspolaganju i pozvala da „svatko bude spreman učiniti svoj dio u prodaji i tako smanjiti dugove naših sanatorija" (Lt 175, 1905), jer je svoje tantijeme od te knjige namijenila upravo za smanjenje dugova zdravstvenih ustanova. Osam godina kasnije, na Jesenskom zasjedanju odbora Generalne konferencije 1913. godine (*Autumn Council of the General Conference*), to je pismo bilo u fokusu žestoke rasprave oko kasnijeg financijskog neuspjeha Filadelfijskog sanatorija.

Za daljnje istraživanje: J. Moon, *W. C. White i Ellen G. White* (AUP, 1993), 395-401.

FOLSOM (ili **FOLSOME**), **PAUL** (r. oko 1817. g.) i **MARGARET** (r. 1820. g.), adventisti iz Massachusettsa koji su se obratili na adventizam oko 1851. godine. James i Ellen G. White nekoliko su puta posjetili njihov dom u Massachusettsu. U pismu Willieju, petogodišnjem sinu Whiteovih, Ellen G. White podsjetila ga je da je dom Folsomovih mjesto u kojem su radili slatkiše i opisala mu dvije Margaretine mačke (Lt 9, 1859). Godine 1863. u njihovom domu osnovana je bostonska crkva adventista sedmoga dana (RH, 7. srpnja 1863). Godine 1859. Ellen G. White napisala je svjedočanstvo u kojem je ukorila Paula i Margaret Folsom, ali ono više ne postoji. (Vidi Ms 5, 1859). Ellen G. White je poslije toga napisala još dva pisma opomena. Ne prihvaćajući njezin ukor, Folsomovi su nastavili kritizirati „braću i [crkvenu] organizaciju". (Lt 7, 1864). Ellen G. White bila je povrijeđena njihovim odbacivanjem njezinog svjedočanstva i pozvala ih je da preispitaju svoju odluku. Smatrala je da je Paulov život lišen „plodova kršćanske religije" i da je propustio učiti od Isusa. (Lt 56, 1876).

FORD, IRVING (1869-1944). Ravnatelj Nakladničke kuće *Southern Publishing Association u Nashvillu, u Tennesseeju. Godine 1905. Ellen G. White napisala je dva savjetodavna pisma Fordu i ostalima u uredu Nakladničke kuće. (Lts 269, 295, 1905). Kad je Ford kasnije napisao Ellen G. White da se u uredima u Nashvillu dogodio preporod, ona je odgovorila da joj je pokazano da je i njemu potrebna osobna životna reforma. (Lt 315, 1907).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 22. lipnja 1944.

FOSS, HAZEN LITTLE (1819-1893). Milleritski vidjelac neposredno prije i poslije *milleritskog razočaranja 1844. godine, ali prije prvog viđenja Ellen Harmon u prosincu te godine. Foss je imao viđenja koja su se odnosila na iskustvo adventističkih vjernika. Znajući da će svatko tko tvrdi da ima viđenja od Boga biti ismijavan i preziran, odbio je iznijeti ono što je vidio. Dobio je još jedno viđenje i naređeno mu je da nipošto ne odbija prenijeti poruku Gospodnju, jer ako to učini, ona će mu biti oduzeta i otkrivena najslabijima od slabih. (1Bio 66). Nastavljajući strahovati od prijekora za javnog iznošenja od Boga dobivenog viđenja, rekao je Gospodinu da to neće učiniti.

Tada su ga obuzeli čudni osjećaji i „glas mu je rekao: 'Ožalostio si Duha Gospodnjeg'." (Lt 37, 1890). „Užasnut", Foss je sazvao sastanak da bi ispričao viđenje. On je skupini ispričao svoje iskustvo, ali kad je pokušao prepričati viđenje, nije ga se mogao sjetiti. Pokušavao je i pokušavao, ali je na kraju morao priznati: „To što sam vidio, napustilo me; ne mogu ništa reći, i Duh Gospodnji me je napustio." Oni koji su opisali taj sastanak rekli su da je to bio „najstrašniji sastanak kojem su ikada prisustvovali". (Lt 37, 1890). Ubrzo nakon toga Ellen Harmon dobila je svoje prvo viđenje.

Početkom 1845. godine (najvjerojatnije u siječnju), Ellen Harmon bila je pozvana da posjeti *Mary Foss, svoju stariju sestru, u Polandu, u Maineu. Unatoč bolesti, Ellen je prihvatila poziv svoje sestre. Samuel, Maryin suprug, vozio je 17-godišnju Ellen svojim sanjkama oko 48 kilometara, od Portlanda do Polanda. Nakon dolaska, Ellen je proputovala pet kilometara od kuće svoje sestre do Megquier Hilla, mjesta na kojem su se sastajali adventisti, i iznijela je svoje svjedočanstvo. Očito je da je Hazen Foss u kući bio prisutan, ali nije bio na sastanku. Iz obližnje sobe čuo je Ellen kako govori. Sljedećeg dana Foss je, vjerojatno u kući svoga brata Samuela, razgovarao s Ellen Harmon. Rekao joj je da je imao san sličan njezinom, ali da ga je odbio iznijeti. Foss je tada rekao: „Od sada ću biti mrtav za duhovne stvari. … Vjerujem da su mi viđenja oduzeta i dana tebi. Ne odbijaj pokoravati se Bogu, jer će to za tvoju dušu biti opasno. Ja sam izgubljen čovjek. Ti si izabrana od Boga; budi vjerna u obavljanju svog posla, i dobit ćeš krunu koju sam ja mogao imati." (1Bio 67). Prema Maryinu iskazu, Hazen nikada više nije izrazio zanimanje za religiju (Mary P. Foss u pismu EGW, 1. travnja 1894, EGWE-GC).

Vidi također: William E. Foy.

Za daljnje istraživanje: lBio 65-69; D. Baker, *The Unknown Prophet* (RHPA, 1987), 135-141; T. H. Jemison, *A Prophet Among You* (PPPA, 1955), 486-489; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 562, 563.

Michael W. Campbell

FOSS, MARY PLUMMER (HARMON) (1821-1912). Treća kći *Roberta i Eunice Harmon, šest godina starija od svojih sestara blizanki, Ellen i Elizabeth. Mary se 5. srpnja 1842. godine udala za Samuela H. Fossa u Portlandu, u državi Maine. Godine 1845. pozvala je svoju sestru Ellen da posjeti njihov dom u Polandu, u Maineu, oko 48 kilometara sjeverno od Portlanda. Ubrzo nakon što je stigla Mary je pozvala Ellen da pođe s njom na brdo Megquier, gdje se u kapeli okupljala

MARY PLUMMER FOSS

mala skupina adventističkih vjernika. Tom prilikom je Ellen prvi put govorila o svojem viđenju izvan Portlanda. Sljedećeg jutra u domu Fossovih srela je *Hazena Fossa, Samuelovog brata. Hazen je rekao Ellen da je isto viđenje Gospodin dao i njemu, uz poruku da drugima kaže ono što mu je otkriveno. Osjećao je da ne može podnijeti takav teret i odbio je to ispričati drugima. (1Bio 65-67).

Mary i Samuel imali su petero djece. Dvoje od njih, John H. i Ellen Frances, živjeli su u Maineu. John i njegova supruga Mattie, koja je živjela s njegovim roditeljima, imali su dvoje djece, a Mattie je umrla pri porođaju trećeg djeteta. Mary Foss preuzela je brigu o dvjema starijim djevojčicama, a Mattiena majka uzela

je bebu da živi kod nje. John je kasnije u kuću doveo novu ženu, a vjerojatno i još djece. On i njegova obitelj živjeli su s Mary i Samuelom sve do Samuelove smrti, nakon čega je Mary Foss otišla živjeti sa svojom kćeri Ellen Frances, a kasnije i sa svojim unukama, dvjema djevojčicama koje je podizala nakon smrti njihove majke Mattie. Mary i njezina sestra Ellen G. White imale su dobar odnos. Iako su se rijetko viđale, često su se dopisivale. Mary je uživala raditi u vrtu i ponekad je tražila od sestre da joj iz Kalifornije i Australije pošalje sadnice cvijeća. Ellen bi s njom dijelila vijesti o svom domu i obitelji i javljala joj detalje o napretku i razvoju Adventističke Crkve u raznim područjima. (Usp. Lt 143, 1902, u 16MR 20-25; Lt 112, 1906, u 14MR 258-262). Njihov posljednji poznati susret bio je 1904. godine. Mary je 1912. godine umrla u 91. godini.

Norma J. Collins

FOSS, SAMUEL, vidi **FOSS, MARY PLUMMER (HARMON).**

FOX SISTERS, vidi **SPIRITUALISM.**

FOY, WILLIAM ELLIS (1818-1893). Tamnoputi pastor, propovjednik i prorok koji je bio dio milleritskog adventističkog pokreta i dobio najmanje četiri viđenja prije 1844. godine. Provjeren i iskušan božanskim izazovom koji je stavljen pred njega, Foy je vjerno ispunio svoju obavezu da s drugima podijeli poruke svojih viđenja. Do kraja svog života nastavio je propovijedati vijest o Spasiteljevom skorom dolasku.

Foy je rođen 1818. godine u Okrugu Kennebec, u blizini grada Auguste, u državi Maine, u obitelji Josepha i Elizabeth „Betsy" Foy. William je bio najstariji od triju dječaka i jedne djevojčice u obitelji i u široj zajednici slobodnih Afroamerikanaca koja se sastojala od profesionalaca, zemljovlasnika, farmera i kvalificiranih radnika. Foy je kršten u Baptističkoj crkvi slobodne volje (Freewill Baptist Church) tijekom svojih tinejdžerskih godina i rano je pokazao sklonost i zanimanje za duhovni život.

Foy je živio i služio sredinom 1800-ih, na vrhuncu velikog adventnog probuđenja. Godine 1842., dok je bio u ranim dvadesetima, dobio je nekoliko dramatičnih viđenja. Ona su se sastojala od uzvišenih otkrivenja o Nebu i sudu, događajima koji će se odigrati prije Drugog Kristovog dolaska, uključujući Božju brigu o adventnim vjernicima. Viđenja su bila slična onima koja su kasnije bile dana *Hazenu Fossu i Ellen G. White.

Foyevo iskustvo godinama je pogrešno predstavljano. Budući da je bio svjetlije puti, često su ga pogrešno nazivali mulatom. Optužen je da je, kao i Hazen Foss, propustio drugima ispričati svoja viđenja iz straha da ne bude ismijan ili proganjan. Naprotiv, Foy, izuzetno darovit propovjednik, pokazao je svoju potpunu suradnju s ciljem da Bogu bude koristan. On je zbog progonstva, ekonomskih i životnih poteškoća pauzirao u svom propovijedanju tijekom razdoblja od tri mjeseca, ali je nakon tog vremena nastavljao iznositi ono što mu je pokazano u viđenju sve dok su mu za to dolazili pozivi.

Godine 1845. Foy je napisao traktat pod naslovom *Kršćansko iskustvo Williama E. Foya zajedno s dva viđenja koja je dobio u siječnju i veljači 1842*. U toj knjižici Foy je strastveno prikazao svoje obraćenje, kušnje, primanje dvaju viđenja i njihov sadržaj, kao i svoju duboku čežnju za skorim Kristovim dolaskom. Nakon pisanja te publikacije, njegova propovjednička uloga nastavila se tijekom gotovo 50 godina.

Ellen G. White i *John Loughborough potvrdili su legitimnost otkrivenja Williama Foya, kao i John i Charles Pearson, liječnik, osam lokalnih svjedoka i njegova supruga. Ellen G. White je rekla: „[Foy] je imao... četiri viđenja: ... bila su to izvanredna svjedočanstva koja je iznio." (EGW, „William Foy", DF 231). Viđe-

nja su bila dana da opomenu, pripreme i spriječe razočaranje među onima koji su ih razumjeli i poslušali. Štoviše, ta viđenja sadrže opomene, pouke i savjete i za nas danas.

Ellen G. White je rekla da je imala tiskane primjerke Foyevih viđenja i da je, sa svojim ocem, u više različitih prigoda slušala Foya kako govori, tako da je upoznala i njega i njegovu poruku. Neki od prizora koje su oboje vidjeli u viđenju bili su slični. Određeni izrazi i opisi kojima se koristila Ellen G. White podsjećaju na one kojima se koristio Foy, iako su se njihovi naglasci i stilovi razlikovali. Ni na koji način se nisu natjecali, oboje su prepoznavali autentičnost i vjerodostojnost rada jedno drugog.

Način na koji su William Foy i Ellen G. White primali svoja viđenja bio je sličan u mnogim pojedinostima, ali ne u svakom pogledu. Činilo se da su oboje bili pod natprirodnim utjecajem. Oboje su imali svjedoke i bili su podvrgnuti liječničkom pregledu dok su imali viđenje, što je potvrdilo da iskustvo ne spada u domenu prirodnih ili samoinduciranih pojava. Najduže viđenje Ellen G. White trajalo je otprilike četiri sata, dok je Foyevo najduže trajalo više od 12 sati.

Ulogu Williama Foya nije nastavila ispunjavati Ellen G. White. Stajali su u različitim trenucima povijesti, suočeni sa suprotnim okolnostima i izazovima. Foy je služio kao Božji glasnogovornik u adventnom pokretu u razdoblju prije razočaranja, dok je Ellen G. White bila pozvana da služi adventističkim vjernicima nakon razočaranja. Foy je progovorio ranom adventnom pokretu; dobio je ograničeni broj viđenja s postavljenim ciljem. Nikada mu nije bilo nagoviješteno da će se njegova proročka uloga protezati i nakon 1844. godine ili da će dobiti još više viđenja.

Foy je bio uključen u milleritski pokret, iako nemamo naznake da je očekivao da će Krist doći 22. listopada 1844. godine. Neki milleriti nisu prihvatili određeni datum, iako mu se nisu protivili. Oni su jednostavno najavljivali skori Kristov dolazak. U traktatu koji je napisao, Foy nije spomenuo razočaranje iz 1844. godine, već jednostavno kaže da je čekao Isusov skori dolazak.

Foyevi spisi korisni su kao nadahnjujuće i poučno štivo. Ispunio je svoju zadaću proroka adventnog pokreta u vrijeme prije razočaranja i nastavio služiti Bogu. William Foy umro je 9. studenoga 1893. u 75. godini i sahranjen je u Ellsworthu, u državi Maine.

Za daljnje istraživanje: D. W. Baker, *The Unknown Prophet* (RHPA, 1987); W. E. Foy, *Christian Experience* (Portland, Maine: J. and C. H. Pearson, 1845; reprint, intro. D. W. Baker, ed. M. D. Burt, AUP, 2005); T. Poirier, „Black Forerunner to Ellen G. White: William E. Foy“, *Spectrum* 28, no. 5 (kolovoz 1987): 23-28; J. R. Nix and P. A. Gordon, *In the Footsteps of the Pioneers* (EGWE, 1990), 18-20.

Delbert W. Baker

FRANKE, E. E. Evangelizator u New Yorku kasnih 1890-ih i ranih 1900-tih. Vrstan propovjednik i učitelj, Franke je imao znatan uspjeh. Iz sadržaja i broja pisama između Ellen G. White i Frankea, jasno proizlazi da je ona pokazivala veliko zanimanje za njega kao pojedinca i suradnika. (6MR 237, 377). Prepoznala je Frankea kao osobu koja je „posebno sposobna da radi za nevjernike u našim velikim gradovima“ i koja je „mogla uznemiriti zle kao malo njih“. (*ibid.* 244).

U jesen 1900. godine *Stephen N. Haskell i njegova supruga također su zamoljeni da obavljaju evangelizacijsko djelo u New Yorku. Dvojica evangelizatora oštro su se razlikovala u osobnostima i temperamentima. Franke je bio mlađi čovjek koji se „prilično raskošno, a ponekad i spektakularno reklamirao“, dok su Haskellovi bili stariji, skromni, „iznimno ekonomični“ ljudi (5Bio 133) i radije su pokazivali zanimanje za opsežan osobni rad kolportera i medicinskih sestara, uz nešto skromne rekla-

me. Potkraj 1900. godine među njima su izbili „prilično gorki sukobi“. (*ibid.* 133). Kad su Haskellovi napustili grad kako bi povratili svoje zdravlje, Franke je otišao u Trenton u New Jerseyu. U siječnju 1901. godine Ellen G. White rekla je Frankeu kako joj je pokazano da on „izaziva brodolom“ svoje vjere i „postaje religijski dispeptik“. (21MR 269). Obećala mu je da će ga Bog blagosloviti u službi ako izbjegne raskol tako što će se ujediniti sa svojom braćom i bude li „voljan biti upotrijebljen“ na Božji „određeni način“. (11MR 275).

Do sredine ljeta 1901. godine, Haskellovi, koji su imali teret za veliki grad (16MR 195), vratili su se u New York. „Onda, sasvim neočekivano za sve njih“ (5Bio 134), Franke se također vratio i unajmio dvoranu samo nekoliko blokova udaljenu od mjesta na kojem su Haskellovi održavali svoje skupove. S obzirom na veličinu grada, taj je potez kod Haskellovih izazvao zbunjenost, pa su svoju ozlojeđenost izrazili Ellen G. White. Ona je pozvala predsjednika Konferencije „da ne potiče starješinu Frankea da se vrati na posao u New Yorku“. (5Bio 134*;* vidi također 4MR 313; Lt 149, 1901). Ali Franke je odgovorio da se ne može povući, jer je već objavio oglase, podijelio deset tisuća reklamnih letaka i napravio konačne aranžmane (E. E. Franke u pismu EGW, 25. listopada 1901). Ellen G. White odgovorila mu je pokušavajući postići kompromis. U New Yorku „ima mnogo mjesta za vas obojicu“, pozvala je, preporučivši Frankeu da radi u nekom drugom dijelu grada. (Lt 157, 1901, u 6MR232).

Iako je Ellen G. White podržavala Frankeove sposobnosti kao evangelizatora, ona mu je ukazala i na znatne nedostatke, za koje ga je molila da ih otkloni. Imao je „kazališni stil propovijedanja“ u kome se „istina miješa s uobičajenim, svjetskim metodama“. (9MR 387). Rekla mu je da mora „ekstravaganciju i pokazivanje“ zamijeniti „ispravnim metodama“ (6MR 229), i da će takvi „svjetovni planovi“ sigurno „propasti“ (1MR 17), jer su „potpuno suprotni Kristovom primjeru“ (Lt 150, 1901, u 6MR 232), a Krist „neće tolerirati samoveličanje“ (UL 85). „Starješina Franke je impulzivan i često se prema članovima Crkve ponaša kao da su školska djeca“, napisala je. „A kad je njegov autoritet doveden u pitanje, on gubi kontrolu nad sobom i oluja ljutitih riječi sručuje se s njegovih usana. Poslije mu bude žao zbog te eksplozije osjećaja.“ Navedeni uzrok njegovog nestrpljenja leži u tome što „nije bio temeljiti reformator zdravlja“. (6MR 244).

Ellen G. White poslala je niz pisama i Frankeu i Haskellu, moleći ih za jedinstvo. Haskellu je zamjerila što nije učinio ono što je mogao učiniti da bi se pomirio i ujedinio s Frankeom (6MR 231, 237*;* 3MR 279*;* Lt 171, 1902), dok je istodobno istaknula Frankeov ponos i grubi karakter (3MR 277, 279*;* 6MR 230, 244; Lt 21, 1901). Nakon vremena ohrabrivanja stvari su krenule nagore. Na kraju je Franke postao raskolnik, vodeći Crkvu u New Jerseyju daleko od denominacije. (6Bio 120; AGD za WCW, Apr. 4, 1909, DF 505, CAR).

Kenneth Jorgensen

FRASER, JANE „JENNY“ ili **„JENNIE“** (kasnije **JANE „JENNY“** [**FRASER**] **ROGERS)** (1821 – 1896) i **SANFORD ROGERS** (1830

JENNIE FRASER

– 1917). Rani adventisti svetkovatelji subote. U dobi od 25 godina Fraser je iz Škotske emigrirala u Sjedinjene Američke Države, nakon

čega je bila zaposlena i jedno vrijeme živjela u obitelji Josepha Marshaa, ranog protivnika adventista svetkovatelja subote. Godine 1852. prihvatila je subotu i ubrzo nakon toga živjela u kući Jamesa i Ellen G. White u *Rochesteru, u New Yorku, a kasnije se s njima preselila u *Battle Creek, u Michiganu. Jennie je bila dadilja Henryju, Edsonu i Willieju do 1862. godine, kada se udala za Sanforda Rogersa, iz Wrighta, u Michiganu, koji je nedavno ostao udovac. Whiteovi su jednom zamolili Rogerse da borave i brinu o njihovom domu dok su oni na putovanju. (Lt 3, 1866). Kasnije su razmijenili nekoliko pisama. (Lt 30, 1868, u 2T 50-55; Lt 23, 1870).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 30. lipnja 1896; obit. RH, 21. lipnja 1917; 1Bio 230, 333, 337, 395; 2SG 208; J. Moon, *W. C. White and E. G. White* (AUP, 1993), 2, 4, 6, 39.

FREY, HENRI. Mladi radnik iz Njemačke u Nakladničkoj kući u Baselu, u Švicarskoj. Kao mladić, Frey se nastojao dokazivati kao „čovjek" neumjerenim navikama kao što su pijenje piva i pušenje duhana. Ellen G. White bila je zabrinuta za tog mladića i pisala mu je o njegovoj potrebi za temeljitim obraćenjem. Poticala ga je da izbjegava utjecaj drugih mladih ljudi koji su štetno utjecali na njega. (Lt 36, 1887). Na posljetku on je priznao svoj pogrešan put (Ms 29, 1887), ali se nastavio duhovno boriti, što je navelo Ellen G. White da mu dodatno piše i daje savjete (Lts 47, 48, 49, 1887).

FRISBIE, JOSEPH BIRCHARD (1816-1882). Adventistički propovjednik. Frisbie je dobio opunomoćenje metodističkog propovjednika 1843. godine. Godinama se ogorčeno protivio učenjima adventista sedmoga dana. Godine 1853., nakon što ga je njegov biskup odredio da raspravlja o suboti s *Josephom Batesom, Frisbie je promijenio svoje stajalište i, sa svojom suprugom Delphiajom Jane, počeo je svetkovati subotu i propovijedati adventističke doktrine. Ubrzo nakon toga, Frisbie je prvi put sreo Jamesa i Ellen G. White u Jacksonu, u Michiganu, gdje je Ellen G. White dobila viđenje, nakon kojega mu je rekla da mu je „Bog uhitio dušu [Frisbiejevu] svjetlošću i snagom istine, i to zbog toga da bi se po njemu proslavio".

Godine 1855., kad su Whiteovi preselili **Review and Herald* u Battle Creek, Frisbie je na svom imanju pomogao u gradnji prve *crkve u Battle Creeku. Djelovao je kao propovjednik 29 godina. Na početku njegove službe Ellen G. White mu je savjetovala da ne troši

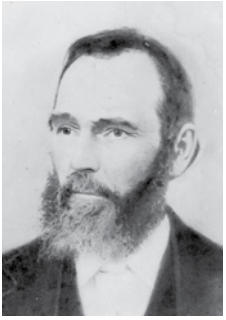

JOSEPH B. FRISBIE

vrijeme na pisanje knjiga, nego da bude više predan svojoj pastirskoj službi. (Lt 9, 1860; Lt 10, 1864). Tijekom 1860-ih, kad je Ellen G. White upozorila vjernike da se ne okupljaju u velikom broju u Battle Creeku, Frisbie je bio među prvima koji su otišli i preselio je svoju obitelj natrag u njihov stari dom u Chelseaju, u Michiganu.

Godine 1882. *O. R. L. Crosier, koji je u svojim ranim danima uveo adventističku doktrinu o Svetištu i prihvatio subotu, ali se na kraju okrenuo protiv obje, posjetio je Friesbiejeve u Chelseaju. Ubrzo se razgovor usmjerio na Ellen G. White i njezina viđenja. Frisbie je rekao Crosieru kako je jednom, obeshrabren lošim zdravljem, odlučio odustati od propovjedničkog poziva i baviti se u Kansasu poljoprivredom. Prije nego što se preselio prisustvovao je konferenciji u Battle Creeku. Ellen G.

White mu je rekla da joj je u viđenju prikazano obeshrabrenje kroz koje je prošao i otkrila pojedinosti za koje nije znao nitko osim njega. Rekla mu je da je Božja volja da se ne preseli, nego da nastavi sa svojom službom. Frisbie nije bio „nepokoran nebeskom viđenju", već se iznova cijelim srcem posvetio djelu. Crosier, koračajući nemirno dužinom i širinom sobe, konačno je sjeo, nagnuo se naprijed i iskreno upitao: „Starješino Frisbie, misliš li doista da ima nečega u tim viđenjima?" Zamišljen, i odmjerivši svaku riječ, Frisbie mu je odgovorio: „U mom umu ne postoji ni trag sumnje u to da je Ellen G. White nadahnuta Božja proročica."

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 21. studenog 1882; obit. RH, 6. veljače 1908; W. E. Frisbie, „Regarding the Experience of Elder J. B. Frisbie" (unpublished paper, n. d., DF 592, CAR); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 574.

Leo Van Dolson

FULLER, NATHAN (1825-1895). Evangelizator Newyorško-pensilvanijske konferencije (1862 – 1866) i njezin predsjednik (1866 – 1868). Fuller je doživio uspone, pobjede i tragedije tijekom svog druženja s adventizmom. On i njegova supruga Artamyssia, obratili su se i postali adventisti 1857. godine u Ulyssesu, u Pennsylvaniji. Rukopoložen je za službu 1858. godine, krstio je 300 obraćenika. S Jamesom i Ellen G. White poticao je crkveno organiziranje 1850-ih i izradio ustav za Newyorško-pensilvanijsku konferenciju (1862.) i Generalnu konferenciju (1863). Iznimno karizmatičan, radovao se kad su na njegovim skupovima slušatelji plakali. Predstavljao je adventiste sedmoga dana na konferenciji baptista sedmoga dana 1869. godine.

Ipak, na kraju su ga razorile tragedije. Plućna groznica, boginje i tifus uništili su njegovu obitelj. James White je pozvao adventiste da mu pošalju 400 dolara za troškove. Ali Fullerove nevolje su bile dublje od tjelesne bolesti. Dugotrajno izbivanje iz kuće dovelo je do kušnji. Fuller je navodno prihvatio svjedočanstvo Ellen G. White (1867) o propovjednicima koji nisu uspjeli živjeti u skladu s istinom koju su propovijedali. (1T 466-485). Da bi potaknuo njegovo pokajanje, časopis *Review and Herald* objavio je članke o preljubu, krađi i nemoralu. Iako je Svjedočanstvo br. 17 (1869) bilo fokusirano na moralno oskvrnjenje Crkve (2T 346-353), Fuller ga je odbijao priznati. Naposljetku, urednik *Review and Heralda* J. N. Andrews otkrio je da je Fuller kriv za preljub i za krađu crkvenog novca. Nakon što je isključen, Fuller je odlutao na Zapad u Michigan, Iowu i Minnesotu. Umro je u Michiganu 1895. godine. Nakon jednog spominjanja njegovog slučaja, Ellen G. White je dodala, „moje povjerenje u ljudski rod je bilo strašno poljuljano". (PH011, 46).

Za daljnje istraživanje: G.I. Butler to J. White, Sept. 12, 1872 (EGWE-GC); B. E. Strayer, „Nathan Fuller: The Man Who Shook Ellen G. White's Confidence in Humanity" (neobjavljeni rukopis, 1998, CAR); B. E. Strayer, „The Triumph and Tragedy of Nathan Fuller", *Adventist Heritage 4,* no. 2 (Summer 1977): 3-12.

Brian E. Strayer

FULTON, JOHN EDWIN (1869-1945) i **SUSIE VIRGINIA (NEWLON)** (1871-1950). Adventistički misionari na Fidžiju (1896 – 1906). Fultonovi su se suočili s mnogim izazovima, uključujući nedostatak sredstava i smrt svog sina Georgea (1897 – 1904). Njihovi napori, međutim, doveli su do osnivanja prve crkvene škole na Fidžiju i izgradnje prvog misionarskog broda za Fidži *Tina* („Lampa"). Iako su Fultonovi napustili Fidži nakon manje od deset godina službe, njihov utjecaj proširio se daleko izvan obala ove male zemlje i širom Polinezije. John je bio predsjednik Konferencije Novoga Južnog Walesa (1906 – 1909), Australoazijske unije konferencija (1909 – 1916), Azijskog odjela Crkve (1916 – 1918), Odjela

Južne Azije (1918 – 1921) i Pacifičke unije konferencija (1921 – 1922). Godine 1922. postao je predsjednik Sjevernoameričkog odjela Crkve, zatim je bio predsjednik Australoazijskog odjela (1922 – 1926), Pacifičke unije konferencija (1926 – 1932) i Sjevernokalifornijske konferencije (1933 – 1936) i Južnokalifornijske konferencije (1936).

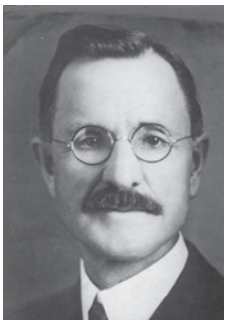

JOHN E. FULTON

Kad su Fultonovi 1894. trebali isploviti iz San Francisca da bi započeli svoju misijsku službu u Južnom Pacifiku, Johnu je dan prijepis pisma što ga je Ellen G. White napisala nekoliko godina ranije njegovom ujaku *Samuelu Fultonu (Lt 31, 1890) i to je bila poruka koja je snažno podignula Samuelovo raspoloženje prije negoli je nekoliko dana kasnije umro. Johnu je predloženo da bi to pismo moglo ohrabriti još jednog Fultona u neizbježnim teškim trenucima u misijskoj službi. John je obećao da će ga „zauvijek zadržati" – i očito je to i učinio.

Za daljnje istraživanje: obit. *Australasian Record,* 4. lipnja 1945; obit. PUR, 9. svibnja 1945; obit. RH, 1. lipnja 1950; E. B. Hare, *Fulton's Footprints in Fiji* (RHPA, 1969); A. G. Stewart, „In Memory of John Edwin Fulton", *Australasian Record*, 6. listopada 1969; *Union Conference Record*, 13. prosinca1909; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 577.

Lester D. Devine

FULTON, SAMUEL (1847-1890). Adventistički propovjednik. Rođen u Novoj Škotskoj, Fulton se 1876. godine obratio na adventizam i dvije godine kasnije stupio u pastoralnu službu, služeći u Minnesoti, u Tennesseeju i na Floridi. Nakon što je obolio od tuberkuloze, u potrazi za sušom klimom otputovao je, zbog oporavka, u zapadne države SAD-a. Tjedan dana prije njegove smrti, Ellen G. White poslala mu je pismo suosjećanja s uvjerljivim riječima: „Imam dokaz – najbolji od svih – da te Bog voli." (Lt 31, 1890, u 16MR 242- 244).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 20. svibnja 1890.

GAGE, FRANK HERMAN (1868-1934). Adventistički radnik u Nakladničkoj kući Pacific Press; sin *W. C. Gagea. Godine 1889. Gage se oženio s Jessie A. Crandall. Iako je u početku radio u tiskari svog oca, bio je pozvan da se poveže s Pacific Pressom – prvo na oko šest mjeseci (od 28. prosinca 1893. do 6. srpnja 1894.), a zatim od 1901. sve do smrti. Godine 1904. Ellen G. White pisala mu je protiv traženja svjetovnih zadovoljstava i negativnog utjecaja koja su ona imala na njegovu suprugu. (Lt 317a, 1904).

GAGE, FRED W. (1866-1945). Tiskar i službenik društvene zajednice u Battle Creeku; sin *W. C. Gagea. Kao mladić Gage je radio u *Review and Heraldu, i tu je upoznao Katherine M. Amadon (1866 – 1909), glavnu lektoricu i kćer *Georgea i Marthae Amadon, kojom se oženio 1887. godine. Gage je kasnije postao mlađi partner u očevoj tiskari. Godine 1893. Ellen G. White ga je pozvala da više ne slijedi smjer koji je odabrao za svoj život, već da se pokaje kako bi spasio svoju dušu. (Lt 24, 1893). Ubrzo nakon toga Gage je napustio Adventističku Crkvu da bi se pridružio Kongregacionalističkoj; njegova je supruga, međutim, ostala adventistica sedmoga dana. Nakon što su mu roditelji umrli, otvarao je očevu tiskaru i subotom, ali je zaposlenicima adventistima do-

puštao da subotom ne rade.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 23. rujna 1909; Coller Collection (WL), vol. 27., 36-45.

GAGE, WILLIAM CLAGGETT (1842-1907). Tiskar, propovjednik, pisac i gradonačelnik Battle Creeka. Rođen u Massachusettsu, kasnije se preselio u New Hempshire, gdje se 1860. godine oženio s Nellie Lydia Jones (1844 – 1924), sestrom *Charlesa H. Jonesa. William se obratio u adventizam 1864. godine na sastancima pod šatorima što ih je održavao *M. E. Cornell u Manchesteru, u New Hampshireu. Gage je napustio rad u tiskari da bi postao glavni majstor za postavljanje šatora i voditelj glazbe za propovjednika Cornella. (RH, 19. srpnja 1864). Obitelj se 1867. godine preselila u Battle Creek, gde je William radio kao nadzornik u Review and Heraldu i služio u uređivačkom odboru (1868 – 1870). Gage je postao vatreni reformator zdravlja, često je pisao za časopis * *Health Reformer* / hrv. *Zdravstveni reformator*, a kasnije je uređivao prvu adventističku kuharicu – *The Health Reformer's Progressive Cook Book and Kitchen Guide* (Battle Creek, Mich., *Health Reform Institute*, 1870).

Na jednom izletu u vrijeme odmora u Chicagu, Gage se razbolio od prekomjernog izlaganja vremenskim neprilikama. Ubrzo nakon toga, Gageovi su se vratili u New Hampshire kako bi se William mogao oporaviti. Kad se oporavio, postao je šef tiskarskog odjela za manchesterski *Daily Mirror i American Mirror*. Ellen G. White savjetovala mu je da se više usredotoči na svoju dužnost prema Bogu, a manje na traženje zadovoljstava. (PH159, 22). „Pokazano mi je", napisala je Ellen G. White, „da brat Gage ima ozbiljne nedostatke karaktera, koji ga diskvalificiraju da bude blisko povezan s Božjim djelom u kojem treba nositi važne odgovornosti". (PH159, 23). Budući da Gage svoje propuste nije uviđao, Ellen G. White je vjerovala da se on ne može istinski reformirati. Gage se ubrzo udaljio od adventizma, ali je njegova vjera ponovo oživjela 1876. godine kad je, kao reporter zadužen da izvještava s Američke izložbe stoljeća (*U.S. centennial exposition*) u Philadelphiji, Gage upoznao jednog adventističkog propovjednika. Godine 1878. Gage se vratio u Battle Creek, i tu je nastavio raditi u Review and Heraldu. Rukopoložen je za službu evanđelja 1881. godine, a te iste godine surađivao je s * Uriahom Smithom_i *J. H. Kelloggom u objavljivanju memorijalnog traktata nakon smrti *Jamesa Whitea.

Sljedeće godine Ellen G. White ga je opomenula da pazi kako ne bi u Battle Creeku širio utjecaj svijeta (Lt 3, 1882). Preuzeo je mnoge odgovornosti, uključujući i (1882.) dužnost tajnika Michigenske konferencije i člana Odbora u Battle Creek Collegeu, Odbora lokalne javne škole u Battle Creeku i Odbora za javne radove u Battle Creeku. Gage je 3. travnja 1882. izabran za gradonačelnika Battle Creeka, pobijedivši na izborima zbog svojih stajališta o *zabrani točenja alkohola. (RH, Apr. 11, 1882). Nakon toga, pred njegovom se kućom okupilo mnoštvo, kojima je Gage u kratkom govoru rekao da tijekom njegova upravljanja gradom ljudi neće znati je li on adventist ili metodist.

WILLIAM C. GAGE

Za to vrijeme Ellen G. White je prekorila Gagea, * Uriaha Smitha i *Alexandera McLearna zbog njihovog udjela u dovođenju „Crkve u poteškoće" – konkretno, zbog toga što su na-

veli G. H. Bella da napusti Battle Creek. (Lt 21, 1882; Ms 7, 1882). Ellen G. White bila je ozbiljno zabrinuta time što je Smith vjerovao Gageu kao „slijepom savjetniku". (Lt 24, 1882). Godine 1883. Gage je izgubio propovjedničku punomoć i dao je ostavku na položaj koji je imao u Review and Heraldu da bi osnovao vlastitu tiskaru. Sve do 1890. godine Ellen G. White je Gagea i Smitha nastavila poticati da priznaju nepravdu koju su učinili Bellu. (Lt 40, 1890). Godine 1893. Ellen G. White je pisala Gageovima o njihovom „duhovnom propadanju" i posebice o zlom utjecaju kojim su te okolnosti djelovale na njihovog sina *Freda. (Lt 22, 1893).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 19. rujna 1907; Coller Collection (WL), vol. 27., 62-69.

Michael W. Campbell

GARMIRE, JAMES MONROE (1848-1931). Biblijski djelatnik u Coloradu koji je tvrdio da je njegova obitelj, a posebno njegova kći Anna (r. 1870. g.), primila natprirodna otkrivenja. Nakon što je Garmire tiskao 20.000 primjeraka traktata koji uči da će vrijeme milosti isteći 1884. godine – 40 godina nakon velikog *milleritskog razočaranja, Ellen G. White je odgovorila traktatom *An Exposure of Fanaticism and Wickedness*, PH030 / hrv. *Razotkrivanje fanatizma i zloće*, koji je osudio njegove teorije kao sotonske zablude. Kad je to vrijeme prošlo, Garmire je pisao Ellen G. White tražeći od nje da im kaže jesu li pogriješili, i ako jesu, da im ukaže na njihovu pogrešku.

Odgovor Ellen G. White Garmireovima (Lt 12, 1890, djelomice u 2SM 73-79, 82-84*)* jedan je od najznačajnijih izvještaja o njezinoj interakciji s drugim vidiocima. Napisala je da je sam Garmire „prevaren" i da je „prevario druge". Njegove su ideje bile pogrešna tumačenja Svetog pisma i njezinih spisa, a koje je i „pogrešno primijenio" da bi podržao „pogrešne teorije, posuđujući ... svjetlost s Neba da bi poučavao ono što nije u skladu sa svjedočanstvima i što su svjedočanstva uvijek osuđivala". Štoviše, doveo je sebe do „visokog stupnja fanatizma", volio je svoje mišljenje više nego Božju riječ i gajio je neprijateljstvo prema Božjem narodu. Jedan „odlučujući dokaz", napisala je Ellen G. White, „da te *vježbe* nisu od Boga jest to što se slažu s vašim *stajalištima*" i „proturječe Božjoj riječi" (*ibid.*; kurziv dodan). Garmire je također ohrabrivao svoju kćer da vjeruje u to da ima viđenja.

Nakon susreta s Garmireovima u njihovom domu 23. kolovoza 1890. godine Ellen G. White je ponovo ustvrdila da Annina viđenja „nisu od Boga" (Lt 11, 1890, u 15MR 12-16*; 1888 Materials,* 697-702). Ponovo su Garmireovi molili Ellen G. White da im ukaže na njihovu pogrešku. „Ali kako mogu", napisala je, „Pismom dokazati vašu pogrešku kad ga pogrešno tumačite i pogrešno primjenjujete – kao što to činite? ... Pogrešno tumačite moja svjedočanstva, iskrivljujete njihovo pravo značenje i javljate se u moje ime kad god mislite da će to osnažiti sve što želite reći. Ali kad se moja svjedočanstva ne poklapaju s vašim teorijama, onda me ignorirate, i tada tvrdite da sam ja lažna proročica!" (*ibid.).* Nakon posjeta Ellen G. White, Anna Garmire je pobjegla od kuće i zatrudnjela. Ellen G. White je žalila tu djevojku i način na koji ju je otac prevario. (Lt 4, 1893).

Za daljnje istraživanje: 10MR310-312; 12MR117, ll8; 14MR 189, 190; 2SM 64, 65, 72-84, 89, 96. Michael W. Campbell

GATES, EDWARD HARMON (1855.-1940.) i **IDA ELLEN (SHARP)** (186.0-1946.). Misionari pioniri u Južnom Pacifiku; prijatelji Ellen G. White. Gatesovi su ostali s Ellen G. White u Australiji nakon njihova prvog putovanja brodom **Pitcairn* (Ms 29, 1892). Nakon toga upozorila ih je na njihovu prehranu (Lt 49a, 1892)

EDWARD I IDA GATES I NJIHOVE KĆERI

i savjetovala im da „učine sve što je moguće da ponovo postanu jaki“ i zdravi (Lt 49, 1892). Kasnije im je Ellen G. White napisala pismo puno vijesti o napretku adventističkog djela u Australiji (Lt 23a, 1893). Nakon smrti supruge i kćeri kolege misionara *J. R. McCoya, ona je potvrdila njihovu potrebu da „utješe jedni druge“ (Lt 1a, 1894).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, June 27, 1940; obit. RH, May 30, 1946.

GATES, ELSIE MAY (1852 – 1899). biblijska djelatnica u Zdravstvenom centru *Crystal Springs* (*Crystal Springs Health Retreat*), kasnije * *St. Helena Sanitarium* (Sanatorij St. Helena); sestra *E. H. Gatesa. Nakon anonimne pritužbe, dr. *W. P. Burke planirao je tadašnju nadzornicu Sanatorija zamijeniti s Elsie Gates. Kad su Burke i Gates za to zatražili potporu Ellen G. White, ona im je rekla da nema dovoljno razloga za otpuštanje. (Lt 44, 1891). Ellen G. White je branila tadašnju nadzornicu i savjetovala Gates da „zatvori sva moguća vrata onima koji mrmljaju i neutemeljeno se žale“. Nakon toga je uslijedio poziv Gatesovoj da promijeni svoj život. (Lt 42, 46, 1891).

GIBBS, JUDSON STANLEY (1849-1912). Liječnik adventist u Ruralnom zdravstvenom centru (Rural Health Retreat), kasnije *Sanatorij St. Helen (St. Helena Sanitarium) u gradu St. Helena, u državi Kaliforniji. Kad 1885. godine taj Zdravstveni centar nije imao liječnika, neki su se bojali da će se ustanovu možda morati zatvoriti dok *W. P. Burke ne završi medicinsko obrazovanje. Ellen G. White je tog ljeta upoznala Gibbsa, nedavno obraćenog na adventizam, na sastanku pod šatorima u New Yorku. Smatrala je da bi on mogao biti vodič kakav je toj ustanovi potreban, pa iako je bio školovan samo za upotrebu lijekova, da bi mogao naučiti i kako koristiti *prirodne pripravke. Često je pisala Gibbsu (usp. Lt 10, 11, 22, 1886). Kad je Burke završio svoje medicinsko školovanje, savjetovala je da oba liječnika rade zajedno. (Lt 16, 1886). Kasnije

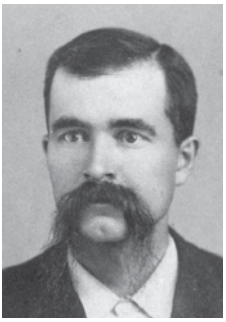

DR. JUDSON S. GIBBS

je upozorila Gibbsa da ne radi previše. (Lt 7, 1887). Kad su ga neki kritizirali da nije dovoljno brzo naučio koristiti prirodne pripravke, ona ih je zamolila da budu strpljivi (Lt 10, 1887) i napisala pohvalne riječi u prilog Gibbsovoj liječničkoj darovitosti (Lt 30, 1887). Poslije 1889. Gibbs je napustio Zdravstveni centar želeći se još više usavršavati u liječenju prirodnim pripravcima. (Ms 22, 1888; Lt 8, 1892). Kasnije ga je ohrabrila da se pridruži osoblju *Loma Linda Sanitariuma, ali njezin se prijedlog nije ostvario.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 24. listopada 1912.

GILBERT, FREDERICK CARNES (1867-1946). Adventistički propovjednik i pisac židovskog porijekla. Gilbert je odrastao u Londo-

nu, u Engleskoj, gdje se 1889. godine obratio na adventizam. Od 1890. do 1894. godine pohađao je *South Lancaster Academy (Višu školu u Južnom Lancasteru). Godine 1896. oženio se Ellom Graham (1865 – 1944) i radio u Atlantskoj uniji konferencija, u kojoj je bio rukopoložen 1898. godine. Ellen G. White cijenila je njegov rad za narod kojem je pripadao (Lt 47, 1903; vidi također Ms 1, 1908, u 5MR 211-213*).* Kasnije je radio za Sjevernoamerički odjel Crkve, na čelu „Židovskog odjela" (1911 – 1922), i služio u Generalnoj konferenciji kao tajnik polja (1922 – 1943). Najviše je ostao upamćen po nekoliko knjiga, uključujući i knjigu o predviđanjima Ellen G. White.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 17. veljače 1944; obit. RH, 26. veljače 1946; F. C. Gilbert, *Practical Lessons From the Experience of Israel* (South Lancaster, Mass.: by the author, 1902, 1914); F. C. Gilbert, *From Judaism to Christianity and Gospel Work Among the Hebrews* (South Lancaster, Mass.: Good Tidings Press, 1920); F. C. Gilbert, *Divine Predictions of Mrs. Ellen G. White Fulfilled* (South Lancaster, Mass.: Good Tidings Press, c. 1922); F. C. Gilbert, *Messiah in His Sanctuary* (RHPA, 1937).

GILBERT, LILLIAN „LILLIE" A. (BELDEN), vidi **BELDEN, LILLIAN „LILLIE" A.**

GILES, CHARLES EDISON (umro 1934). Adventist koji je pisao Ellen G. White pitajući bi li mogao imati *sigurnost spasenja. U svom prvom odgovoru ona ga je pozvala da dođe Isusu takav kakav jest i da se ne oslanja na svoje osjećaje kao na dokaz svog spasenja. (Lt 82, 1889). Dva dana kasnije napisala je drugo pismo u kome ga je ohrabrila da vjeruje u obećanje oprosta i da ne misli kako je počinio neoprostivi grijeh. (Lt 20, 1889, u 5T629-635).

Za daljnje istraživanje: obit. Southern Tidings, 14. ožujka 1934.

GLEASON, ALEXANDER STRAHAN (1844-1909). Adventistički zagovornik „teorije ravne Zemlje". Godine 1890. Gleason je objavio svoja stajališta o ravnoj Zemlji u knjizi *Is the Bible from Heaven? Is the Earth a Globe?* / hrv. *Je li Biblija s Neba? Je li Zemlja okrugla?* (Buffalo: Buffalo Electrotipe and Engraving, 1890), u kojoj je ustvrdio da poznaje ljude koji „tvrde da je to vječno evanđelje, koje se naziva 'Porukom trećeg anđela' iz Otk 14, 6-12" (382). Veliki dio knjige bio je posvećen adventističkim doktrinama. Ellen G. White dvaput je spomenula susret s adventistima koji su zastupali teoriju o ravnoj Zemlji. Ona nije imala namjeru ulaziti u raspravu o obliku Zemlje, već je željela pokazati da u svjetlu adventističke poruke određena pitanja blijede u svojoj beznačajnosti. (GW, 314*;* 21MR 412).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 15. travnja 1909; L. G. Seibold, „Is the Bible From Heaven? Is the Earth a Globe?" *Adventist Heritage* 15, no. 1 (Spring 1992): 26-29.

GLENN, WILLIAM NEWTON (1837 – 1906). Nakon što je vodio trgovinu mješovitom robom, a zatim i tiskaru u Kanzasu, Nebraski i Nevadi, Glenn se pridružio vojsci Unije i tijekom Građanskog rata bio stacioniran u Presidiju, u San Franciscu. Nakon rata, on, njegova supruga Victoria Tripp i njihovo devetero djece izdavali su dvoje novine prije nego što su se 1875. godine obratili na adventizam. Od 1876. do 1906. Glenn je bio lektor u Nakladničkoj kući Pacific Press, nadzornik, menadžer i urednik odgovoran (1893. – 1901.) za časopise *Our Little Friend* / hrv. *Naš mali prijatelj*, *Signs of the Times* / hrv. *Znaci vremena* (1900 – 1906) i nizanke *Apples of Gold* / hrv. *Zlatne jabuke*, *Bible Students'* / hrv. *Istraživači Biblije* te za *Sentinel Library* / hrv. Biblioteku Sentinel. Napisao je knjigu *Things Foretold* / hrv. *Pretkazane stvari* o biblijskim proročanstvima. Godine 1879. Ellen G. White ga je

opomenula da zapošljava manje radnika, da stavi gornju granicu za plaće zaposlenika i da spava više kako fizički i mentalni rad ne bi štetio njegovom zdravlju. (Lt 44, 1879).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 20. prosinca 1906; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 615.

Brian E. Strayer

GLOVER, CHARLES S. C. (1814-1898) i **JANE SHELDON** (1815-1873). Glover i njegov otac William (1790 – 1855), obratili su se na adventizam 1852. godine nakon sastanaka koje je održavao Joseph Bates. Sljedeće godine Charles je rukopoložen u Sylvanu, u državi Michiganu, kao jedan od dvaju prvih đakona među adventistima svetkovateljima subote u toj državi. Glover je nekoliko puta vidio Ellen G. White u vrijeme primanja viđenja i 1857. godine, nakon jednog od tih viđenja, zabilježio svjedočenje liječnika koji je pisao da su to „događaji koji nadilaze njegovo znanje" i da „u njima postoji nešto natprirodno". (JNL, *Rise and Progress*, 96). Godine 1860. Ellen G. White i njezina djeca tjedan dana proveli su u domu Gloverovih. (Lt 14, 1860). Glover je dobio svjedočanstvo u kojem ga je Ellen G. White opominjala da svoju djecu odgaja u strahu Gospodnjem. (Lt 9, 1861). Nakon što su se Gloverovi preselili u Kanzas, Whiteovi su ih posjetili u svibnju 1873. godine. Nakon Janeine smrti potkraj 1873. godine, Glover se oženio s Clarissom E. (1826 – 1905). (Usp. Mss 7, 11, 1873; Lt 13, 1873; Ms 4, 1879).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 24. svibnja 1898; obit. RH, l. srpnja 1873; obit. RH, 7. prosinca 1905.

GORDON, PAUL A. (1930-2009). Ravnatelj Ellen G. White Estate, 1990 – 1995 / hrv. Društva za ostavštinu Ellen G. White . Godine 1952. Gordon je diplomirao na Walla Walla Collegeu i oženio se Donnom Bresee. Gordon je radio u Oregonu na evangelizacijama, u propovjedničkoj službi i predajući biblijske predmete. Rukopoložen je 1956. godine, a 1967. godine pridružio se Društvu za ostavštinu Ellen G. White, gdje je ostao 31 godinu. Dok je radio u Društvu, pomogao je u razvoju programa „Odbrojavanje svjedočanstava", na CD-ROM-u o spisima Ellen G. White i mnogim kompilacijama, uključujući četiri knjige dnevnih molitvi. Također je pripremio vodiče za proučavanje nekoliko knjiga Ellen G. White, vodio obilaske mjesta adventističkog nasljeđa, a napisao je i mnogobrojne članke u časopisima te četiri knjige, među kojima su *The Sanctuary, 1844, and the Pioneers* i *My Dear Brother M,* i posjetio je više od stotinu zemalja promovirajući spise Ellen G. White. Nakon što se povukao u Oregon, Gordon je sažeo nekoliko knjiga Ellen G. White.

James R. Nix

GOTZIAN, JOSEPHINE (1855-1935). Adventistička filantropkinja. Porijeklom iz St. Paula, u državi Minnesoti. Gotzian i njezin suprug zaradili su znatnu svotu novca baveći se proizvodnjom obuće. Tijekom 1880-ih njezin je suprug poginuo u željezničkoj nesreći u Missouriju, u kojoj je i ona zadobila prijelom nekoliko pršljenova kralježnice i zbog toga se liječila u *Battle Creek Sanitariumu. Sljedećeg ljeta u njezinoj je kući stanovao mladi *kolporter *E. A. Sutherland. Zajedništvo s adventistima dovelo ju je do toga da i sama postane adventistica sedmoga dana. Nakon što je prodala svoj dom u Minessoti, preselila se u Portland, u državi Oregonu, gdje je velikodušno darovala sredstva za izgradnju Portland Sanitariuma. Kasnije je provela neko vrijeme kao pacijent u *St. Helena Sanitariumu, gdje je postala osoba od povjerenja i bliska prijateljica Ellen G. White. Gotzian je često posuđivala novac studentima, osobito na preporuku Ellen G. White. Također je pomogla u kupnji zemljišta za *Lječili-

šte u Avondaleu, * Paradise Valley Sanitarium i *Loma Linda Sanitarium (Lt 139, 1899; Lt 97, 1900; Lt 16, 1908), a predvodila je i prikupljanje sredstava za Memorijalnu bolnicu Ellen G. White u Los Angelesu (H. O. McCumber, *Pioneering the Message in the Golden West* [PPPA, 1946], 215). Godine 1907. preselila se u Madison na tamošnji **Madison College*, u kojemu je sve do svoje smrti bila u upravnom odboru.

GRAHAM, SYLVESTER (1794-1851). Propovjednik i zagovornik trezvenosti i umjerenosti. U vrijeme kad je većina Amerikanaca jela uglavnom meso, Graham je vjerovao da je dispepsija (svaka bolest povezana s poteškoćama u probavi) izravno povezana s uklanjanjem mekinja iz brašna. Prema Grahamovu mišljenju, postoji „uska veza" između brašna od cijelog zrna žita i karaktera. Ova reforma trezvenosti prerasla je u zdravstveni pokret koji je zahvatio Ameriku tijekom 1830-ih godina. Osim brašna od cijelog zrna, njegov životni režim obuhvaćao je i prirodnu (vegetarijansku) prehranu, sunce, svjež zrak, odmor, umjerenost, čistoću, razumno odijevanje i još mnogo toga. Graham je svoje učenje objavljivao u tjedniku *The Graham Journal* koji je tiskan u Bostonu i koji je uređivao David Campbell, i u dvotomnoj raspravi pod naslovom *Lectures on the Science of Human Life* (London, 1849) koju je 1872. godine ponovo objavila Nakladnička udruga adventista sedmoga dana (*Seventh-day Adventist Publishing Association*). Ellen G. White srdačno je preporučivala graham brašno, a u jednom se trenutku James White pohvalio da ga u svojoj ostavi imaju u vreći od 50 kg. (CTBH 256). U 1860-im godinama, većina adventističkih recepata za dragulje (male beskvasne kekse), kašu i puding zahtijevala je graham brašno. (Usp. Martha Amadon, „Kako koristiti graham brašno", RH, 1. studenog 1864).

Za daljnje istraživanje: R. H. Shryock, „Sylvester Graham and the Popular Health Movement, 1830-1870", u *Medicine in America: Historical Essays* (Baltimore: Johns Hopkins Press, 1966), 112-114; M. V. Naylor, „Sylvester Graham, 1794-1851", *Annals of Medical History,* 3rd series (May 1942), vol. 4., 236-240; S. W. Nissenbaum, *Sex, Diet, and Debility in Jacksonian America: Sylvester Graham and Health Reform* (Westport, Conn.: Greenwood Press, 1980); R. L. Numbers, *Prophetess of Health: A Study of Ellen G. White,* 3rd ed. (Grand Rapids: Eerdmans, 2008), 97-103.

Michael W. Campbell

GRAHAM, WILLIAM HENRY (1831-1925), **BRUCE** (r. oko 1834.) i **ANDREW** (r. oko 1836). Rani adventistički vjernici i braća u Kensingtonu, u državi Connecticutu. William je 20 godina služio kao đakon crkve u Berlinu, u državi Connecticutu, i bio je punac *F. C. Gilberta. Nakon posjeta Connecticutu 1859. godine Ellen G. White ukorila je braću Graham zbog „fanatičnog duha" i zbog toga što se „dugo bave ekstremnim pojedinostima". U svom pismu ispričala je slučaj mnogih vjernika u Connecticutu koje je vidjela u viđenju, uključujući i gospođu Graham, njihovu majku. Jedne je ohrabrivala, a druge prekorila zbog njihovih pretjerivanja. (Lt 7, 1859; usp. Ms 7, 1859; Lt 9, 1859).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 2. srpnja 1925.

GRAINGER, WILLIAM CALHOUN (1844-1899) i **ELIZABETH** (1845-1927). Učitelj i drugi predsjednik *Healdsburg Collegea; prvi američki adventististički misionar u Japanu. Nakon što ga je Abram LaRue obratio na adventizam, Grainger, kao iskusni nastavnik u državnoj školi, počeo je voditi evangelizacijske sastanke. Na sastanku pod šatorima Ellen G. White rekla mu je da će on i njegova supruga biti potrebni kao nastavnici u školi u Healdsburgu koja se uskoro otvara. Nakon što je

četiri godine predavao u školi u Healdsburgu, postao je njezin predsjednik, i na toj je funkciji bio od 1888. do 1894. godine. Budući da se u Generalnoj konferenciji tajniku za odgoj *W. W. Prescottu Graingerov način upravljanja nije činio dovoljno krutim, 1894. godine on je smijenjen. To je dovelo do njegove odluke da prati jednog od svojih bivših učenika, T. H. Okohira, koji je odlučio vratiti se u svoju domovinu i misionirati u Japanu. Grainger je pokrenuo školu engleskog jezika u Tokiju, organizirao tamo crkvu i pokrenuo časopis prije nego što je 31. listopada 1899. godine nakon četverotjedne bolesti preminuo. Nakon njegove smrti njegova supruga Elizabeth vratila se u Sjedinjene Američke Države, i udala se 1907. godine za *G. I. Butlera.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 5. prosinca 1899; obit. RH, 16. siječnja 1900; obit. PUR, 2. veljače 1928; A. W Spalding, *Origin and History of Seventh-day Adventists* (RHPA, 1962), vol. 2., 53, 55, 319, 326; W. Utt, *A Mountain, a Pickax, a College,* 3rd ed. (Angwin, Calif.: Pacific Union College, 1996), 3, 11-17; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 623.

Dennis Pettibone

GRANT, MILES (1819-1911). Adventni kršćanski vođa i urednik publikacije *The World's Crisis* / hrv. *Svjetske krize*. Iako su s adventistima sedmoga dana imali zajedničko duhovno nasljeđe u milleritskom pokretu, adventni kršćani odbacili su obvezu svetkovanja subote i punovažnost služenja Ellen G. White. Miles Grant je 1870-ih godina postao žestoki protivnik službe Ellen G. White i koristio se svakom prilikom da omalovaži njezin rad i utjecaj. Godine 1874. objavio je članak u kojem je tvrdio da je Ellen G. White 1844. godine bila umiješana u neke oblike fanatizma i da je vjerovala da je cijeli svijet osuđen na vječnu kaznu. Ellen G. White odgovorila je da je takve tvrdnje moguće provjeriti i pobijala je optužbe iznesene protiv nje. (Lt 2, 1874, u 1SM 74). U godinama koje su uslijedile osjećala je da su Grantovi klevetnički napadi smišljeni da bi njezinu službu diskreditirali. „Tijekom svih ovih godina čini se da je jedan od glavnih tereta njegovog rada bio pratiti moj trag", napisala je 1885. godine, „i širiti te izjave koje su izmislili lažni svjedoci. ... Uvijek ponovno pokazalo se, i perom i glasom, kao i svjedočenjem mnogih svjedoka, da ti izvještaji nisu utemeljeni na istini; ali mari li on uopće za to? On previše voli svoje laži da bi ih se odrekao." (HS, 236).

U prosincu 1885. godine, dok su Ellen G.

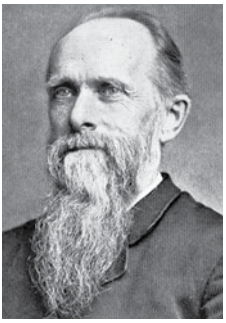

MILES GRANT

White i drugi propovjednici održavali evangelizacijske skupove u blizini mjesta Torre Pellice, u sjevernoj Italiji, Miles Grant ih je pratio kako bi i on održavao sastanke u istom gradu i, zapravo, u istoj zgradi. Njegov glavni cilj bio je razotkriti „zablude o viđenjima" Ellen G. White. Međutim, Ellen G. White nastavila je sa svojim skupovima, ne spominjući Granta, nadajući se da će doprijeti do srca nekolicine onih koji su je došli slušati. (3Bio 335). „Uvijek se protivilo mom načelu da ulazim u polemiku s bilo kim, ili da trošim vrijeme na opravdavanje sebe", kasnije je razmišljala. (HS 237).

Početkom travnja 1889. godine, dok je vodila skupove u Chicagu, gospođa Grant iznenada je posjetila Ellen G. White. „Upoznala sam je u svojoj sobi i imale smo ugodan razgovor", Ellen je napisala svom sinu. „Rekla je da nije znala bih li željela upoznati suprugu Milesa Granta,

budući da smo on i ja bili oštri protivnici, ali sam joj rekla da nisam ja ta koja je napadala njezinog supruga, nego da je on bio taj koji me je pratio i vršio prepade na mene. Ona je vrlo ugodno razgovarala sa mnom i pohvalila način na koji radimo svoj posao u gradovima kao što je Chicago. Rekla je da je svom mužu kazala kako kao narod pokazujemo hvalevrijednu revnost u živom misionarskom djelu, dok oni kao narod rade vrlo malo, i u stvarnosti izumiru zbog nedostatka upravo takvih metoda rada kao što ih koriste adventisti sedmoga dana." (Lt 1, 1889, u 7MR 245, 246).

Za daljnje istraživanje: 3Bio 334-336; EGWEur 143-145; HS 235-239; J. N. Andrews, *Injustice of Eld. Miles Grant, Editor of the „World's Crisis", Toward Seventh-day Adventists* (Battle Creek, Mich., 1874); A. C. Johnson, *Advent Christian History* (Mendota, Ill.: Western Advent Christian Publishing Society, 1918), 392-395; F. L. Piper, *Life and Labors of Miles Grant* (Boston: Advent Christian Publication Society, 1915).

Denis Fortin

GRAVELLE, MRS. J. J. Adventistica iz Sjeverne Dakote koja je poslala Ellen G. White *desetinu i svoj dar da budu iskorišteni tamo gdje smatra da će biti najpotrebnije. „Reći ću", odgovorila je Ellen G. White, „da ovo neću odbiti, ali ću vam istodobno reći da postoji bolji način."

„Bolje je", nastavila je, „ukazati povjerenje službenicima konferencije u kojoj živite, i službenicima crkve u kojoj se molite i zahvaljujete. Približite se svojoj braći. Ljubite ih žarko iskrenim srcem i potičite ih da vjerno nose svoje odgovornosti u Božjem strahu" (Lt 96, 1911, u 12MR 271-273). Ellen G. White također ju je ohrabrila da svom umu ne dopusti „baviti se nesavršenstvenošću drugih", niti da se njena vlastita duša „ispunjava kvascem zla" i „da ne gomila ... sredstva za buduće godine". Ako ima novac koji je potrebno ulagati, trebala bi ga uložiti „kako bi se stvorilo novo zanimanje na mjestima na kojima se osjeća potreba za istinom" (Lt 96, 1911, u 12MR 271-273).

GRAY (ili **GREY), HARVEY P.** (1841-1896) i **EMMA CAROLINE (HURD)** (1853-1926). Adventisti iz Kalifornije; Harvey je bio sudac. Grayevi su se obratili i postali adventisti 1880. godine na skupovima pod šatorima na kojima je Ellen G. White bila jedan od govornika. (Lt 26, 1880). Emma je bila starija sestra *Hetty Haskell. Grayevi su bili filantropi koji su velikodušno davali sredstva za osnivanje Nakladničke kuće *Pacific Press, *Healdsburg Collegea i *St. Helena Sanitariuma. Ellen G. White je Harveyu napisala pismo sa savjetima (Lt 36, 1890). Kasnije im je poslala sjajan izvještaj o otkriću vode u * Sanatoriju u Dolini Paradise. (Lt 317, 1904, u 14MR 218-220). Emma je bila članica Odbora za prikupljanje sredstava za pomoć u osnivanju *Memorijalnog medicinskog centra Ellen G. White (*White Memorial Medical Center*).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 21. srpnja 1896; obit. PUR, 12. kolovoza 1926.

GRIGGS, FREDERICK (1867-1952). Visokoškolski ravnatelj, predsjednik koledža, administrator u Odjelu za odgoj, predsjednik odjela Crkve i tajnik polja u Generalnoj konferenciji. Godine 1890. Griggs je postao ravnatelj Pripremnog odjela za upis na Koledž u Battle Creeku. Između 1897. i 1898. godine napisao je niz članaka za publikaciju *The Christian Educator* / hrv. *Kršćanski odgajatelj* koje je pročitala i Ellen G. White. Zabrinuta zbog toga što je smatrala da Griggs zastupa humanističku filozofiju, savjetovala mu je da to ne čini. (Lt 65, 1898, u 20MR 194-203). Uznemiren zbog ukora, Griggs je napisao odgovor (F. Griggs u pismu EGW, 20. listopada 1898, Griggs Papers, CAR), a ona mu je odgovorila nježnim

pismom potpore i ohrabrenja. (Lt 117, 1898). Griggs je cijenio intuiciju Ellen G. White i sve do njezine smrti često je tražio njezine savjete. Bilo je to očito i 1903. godine. Kad je u Generalnoj konferenciji imenovan za tajnika Odjela za obrazovanje, Griggs se suočio s inicijativom *Johna H. Kellogga da ponovno aktivira Koledž u Battle Creeku. Griggs je razumio Kelloggov motiv, ali bio je svjestan i razloga zbog ko-

FREDERIK GRIGGS

jih je Koledž 1901. godine zatvoren. Tražio je savjet Ellen G. White i prihvatio njezino stajalište da je Battle Creek i dalje neprikladan za adventističku mladež. (Lt 189, 1903). Stoga se snažno suprotstavio Kelloggovoj inicijativi. (RH, Sept. 17. rujna 1903).

Kao čovjek koji je težio za konsenzusom i gajio umjerena stajališta u području odgoja, Griggs je igrao ključnu ulogu u razvoju sustava obrazovanja adventista sedmoga dana, uključujući osnivanje Instituta za kućno obrazovanje (*Home Study Institute*) sada Sveučilište Griggs (*Griggs University*). U dva je mandata bio tajnik Odjela za odgoj (1903 – 1910 i 1914 – 1918). Također bio je predsjednik *Union Collegea* (1910 – 1914) i *Emmanuel Missionary Collegea* (1918 – 1925), a kasnije predsjednik Dalekoistočnog odjela Crkve (1930 – 1935) i Kineskog odjela Crkve (1936 – 1938). Od 1939. do svoje smrti Griggs je u Generalnoj konferenciji bio tajnik.

Za daljnje istraživanje: A. C. Reye and G. R. Knight, „Frederick Griggs: Moderate“, u G. R Knight, ed., *Early Adventist Educators* (AUP, 1983), 184-204; A. C. Reye:, „Frederick Griggs: Seventh-day Adventist Educator and Administrator” (Ph. D. diss., AU, 1984).

Arnold C. Reye

GURNEY, HEEMAN S. (oko 1818-1896). Milleritski adventist koji je u proljeće 1845. godine prihvatio subotu. Iako je po zanimanju bio kovač, Gurney je bio i odličan pjevač i zbog toga je bio povezan s *Josephom Batesom u milleritskoj evangelizacijskoj aktivnosti zimi 1843./1844. godine. Nakon što je slušao Ellen Harmon u „Adventnoj sali u New Bedfordu“, potkraj 1845. ili početkom 1846. godine, Gurney je otputovao u Portland, u državi Maine, da bi istraživao okolnosti njezinih viđenja. Uvjeren da je njihov „izvor dobar“, organizirao je objavljivanje prvog dijela njezinih viđenja u traktatu *“To the Little Remnant Scattered Abroad“, 6. travnja 1846, Portland, Maine / hrv. *Malom rasijanom Ostatku*. Tiskan na jednoj stranici velikog lista, traktat je sadržavao iste informacije što ih je Ellen iznijela u *Day-Staru* u svoja dva pisma *Enochu Jacob-

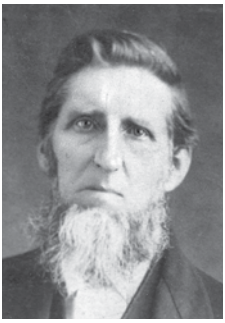

HEEMAN S. GURNEY

su (E. G. Harmon, „Letter From Sister Harmon“, *The Day-Star*, 24. siječnja 1846. i 14. ožujka 1846). Gurney je snosio 50 posto troškova tiskanja traktata u 250 primjeraka. Prvo tiskanje u tri stupca očito je ostavilo veći dio trećeg stupca praznim. Gurney se prisjećao: „Posljednja stranica lista ostavljena je djelomi-

ce praznom kako bi oni koji su taj dokument primili mogli napisati svoje mišljenje o njemu, bilo povoljno ili nepovoljno, i vratiti ga nakladniku." (H. S. Gurney, „Recollections of Early Advent Experience", RH, 3. siječnja 1888; H. S. Gurney, potpisani rukopis, 15. svibnja 1891, EGWE-GC). Pri ponovljenom tiskanju dodan je materijal viđenja o Ženiku i *vremenu nevolje. Ova publikacija dala je dodatnu uvjerljivost viđenjima Ellen Harmon i postavila je na nov položaj u vodstvu.

Gurney je bio sudionik u razvoju pokreta adventista svetkovatelja subote i ostao je vjerni član Crkve adventista sedmoga dana. Godine 1853. oženio se s udovicom Anne E. Randall, kćeri Williama Gifforda, koja je u proljeće 1845. godine također bila među prvom skupinom svetkovatelja subote u Fairhavenu, u državi Massachusettsu. (RH, 12. lipnja 1894). Imali su troje djece i preselili su se prvo 1856. godine u Jackson, u državi Michigan, a zatim oko 1865. godine u Memphis, također u državi Michigan. Gurney je ostao aktivan kao kovač i kao evangelizator do kraja svog života. Bio je godinu dana (od 1869. do 1870.) predsjednik Michiganske konferencije.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 8. rujna 1896.

Merlin D. Burt

H

HAINES, ELIZABETH. Milleritkinja iz Portlanda, u državi Maine, koja je otvorila svoj dom tinejdžerki Ellen Harmon za vrijeme njezine bolesti. Haines je zabilježena kao zastupnica s Orindom Haines na trećoj Generalnoj konferenciji millerita održanoj u Portlandu, u državi Maine, tijekom listopada 1841. („Report of the Proceedings", *Signs of the Times,* 1. studenog 1841). Otprilike u vrijeme razočaranja 1844. godine, liječnici su Ellen Harmon dijagnosticirali tuberkulozu. Budući da je njezina kronična bolest iscrpljivala njezinu majku Eunice Harmon, Haines je pristala nekoliko dana brinuti se o mladoj djevojci. Tako je Ellen došla u dom E. Haines u vrijeme kad je imala svoje prvo viđenje u prosincu 1844. godine. (JNL, „Some Individual Experience" [Companion to *The Great Second Advent Movement*], neobjavljeni rukopis [Oct. 27, 1918], 43). Nekoliko znakovitih viđenja dogodilo se u domu Hainesovih tijekom 1845. godine. U tom je domu Ellen dobila viđenje koje je sadržavalo prijekor za *Josepha Turnera zbog oslanjanja na mesmerizam. U proljeće 1845. godine Ellen je, također u domu Hainesovih, imala viđenje „nove Zemlje" koje je nadahnulo *Williama Hydea da napiše pjesmu koja se sve do danas nalazi u adventističkim pjesmaricama (*The Seventh-day Adventist Hymnal*, no. 453). Nakon tog viđenja Haines se dva tjedna brinula o Ellen u svom domu u vrijeme njezine borbe s bolešću. Tijekom svoje bolesti Ellen je doživjela mentalnu zbunjenost. Pokušavajući je diskreditirati, Joseph Turner, i neki s njim povezani ljudi, ishodili su potpisanu izjavu E. Haines u vezi s komentarima što ih je Ellen dala tijekom svog delirija. Haines je kasnije u suzama priznala Ellen da žali što se njezino ime ikada našlo povezano s tim dokumentom (2SG 69, 302). *J. N. Loughborough je u pratnji Jamesa i Ellen G. White posjetio E. Haines u Portlandu, u državi Maineu, tijekom 1858. godine, a Haines, iako nije bila svetkovateljica subote, dobrovoljno je dala svoje ime kao referenciju u prilog tome da Ellen G. White nije bila dio fanatizma nakon 1844. godine. Na-

žalost, malo se zna o Elizabeth Haines. Dugi niz godina adventističkim se vjernicima, koji su posjećivali povijesna mjesta, tradicionalno pokazivalo mjesto za koje se vjerovalo da je tu živjela E. Haines, ali istraživanja su pokazala da je lokacija pogrešna.

Vidi također: Hipnoza i mesmerizam.

Merlin D. Burt

HALL, D. P., vidi ***MESSENGER PARTY.***

HALL, LUCINDA (ABBEY) (1839-1929). Književna pomoćnica i bliska prijateljica i osoba od povjerenja Ellen G. White; kći *Irae i Rhode Abbey. Rođena u Brookfieldu, u državi New Yorku, u 21. se godini preselila u Battle Creek (u ožujku 1860. godine) da bi pomagala Ellen G. White u kućnim poslovima i u brizi o djeci. Oko 1861. godine udala se za Williama Halla, tiskara u *Review and Heraldu, koji je nekoliko godina kasnije umro od tuberkuloze. Tijekom tog vremena Ellen G. White je često pisala Lucindi (usp. Lt 27, 28, 29, 1861), a Lucinda je nastavila povremeno pomagati Whiteovima (1861 – 1863). Roditelji su joj se pridružili u Battle Creeku 1871. godine.

Tijekom 1870-ih godina, Hall je počela raditi kod Ellen G. White, najprije kao „prepisivačica“ (Lt 21, 1871) i kao „nadzornica“ doma Whiteovih za vrijeme njihovih putovanja (Lt 28, 1871). Whiteovi su redovito pisali svojoj obitelji, često upućujući svoja pisma Lucindi, opisujući u njima detalje o svojim putovanjima. (Usp. Lt 29, 1871). Godine 1872. L. Hall pratila je Jamesa i Ellen G. White na njihovom prvom putovanju u Kaliforniju. Nakratko su se zaustavili u svojoj kući u Washingtonu, u državi Iowi; kratko su se odmarali u planinama Kolorada; i na kraju otišli u *Kaliforniju*, gdje im je Lucinda pomogla urediti njihov prvi dom u Healdsbourgu. (Lt 5, 13a, 1872). Kad se James vratio na istok, želeći posjetiti Battle Creek, Hall je ostala s Ellen G. White. (Lt 6, 1873). Kasnije te godine, kad se i Ellen G. White vratila na istok, Hall je ostala brinuti se o njihovom domu u Kaliforniji, a Ellen G. White morala joj je pisati neka ne radi previše. (Lt 27, 1873). Kad je James White u Oaklandu, u državi Kaliforniji, 1874. godine osnovao časopis * *Signs of the Times* / hrv. *Znaci vremena*, ona je jedno vrijeme radila kao tajnica-blagajnica, lektorica i pomoćnica urednika *časopisa*. Godine 1881. *dr. J. H. Kellogg pozvao ju je da bude nadzornica u *Battle Creek Sanitariumu, i tu je radila više od 20 godina.

Zbirka od 2.000 pisama koje je Hall nekada posjedovala otkrivena je 1973. godine, a u njoj je bila i prepiska s nekima od crkvenih vođa, kao što su *George Amadon, J. H. Kellogg,

LUCINDA HALL

*J. N. Loughborough, *Stephen Haskell i James White. Od posebnog je značenja bilo 48 rukom pisanih pisama koja je Ellen G. White slala Lucindi Hall. Ta su pisma bila pohranjena u obiteljskom kovčegu više od stotinu godina. Oko 1970. godine kovčeg je prodan na aukciji kao antikvitet. Pisma su, kad su otkrivena, dana kupčevoj 16-godišnjoj nećakinji Susan Jaquette, koja je bila zainteresirana za povijesne dokumente. Kad je S. Jaquette počela čitati ta pisma, primijetila je da nekoliko njih nosi zaglavlje Sanatorija u Battle Creeku. Kontaktirala je kapelana Harolda Flynta u Sanatoriju, a on je pozvao ured *Društva za ostavštinu Ellen G. White (*Ellen G. White Estate*) u Washingtonu, D. C. (u daljem tekstu Društvo). Potom je *Ar-

thur White, tajnik Društva otputovao u dom S. Jaquette i od nje za Društvo otkupio pisma.

Ta su pisma, uz ostalo, pružila dodatni uvid u osobne odnose između Ellen G. White i Lucinde Hall, kao i između Ellen G. White i njezinog muža Jamesa. U nizu od četiriju pisama, napisanih u svibnju 1876. godine u razdoblju od osam dana, Ellen G. White povjerila je Lucindi da s Jamesom proživljava stresove zbog promjene njegove osobnosti koju je uzrokovalo nekoliko njegovih moždanih udara (Lt 64, 65, 66, 1876.). U četvrtom pismu Ellen G. White ispričala se što je uznemirila Hall svojim dvojbama i zamolila je da uništi pisma koja je primila. (Lt 67, 1876).

Međutim, Lucinda ih nije uništila, a Društvo, osjetljivo na zahtjev Ellen G. White za privatnošću, pisma je ostavila postrani i nije ih stavila u redovnu arhivu. Međutim, 1987. godine, s povećanom sviješću javnosti o situaciji s kojom se u to vrijeme Ellen G. White borila (djelomice i zbog neovlaštenog objavljivanja dijelova tih pisama), Društvo je stavilo pisma na raspolaganje svojim istraživačkim centrima. Na kraju su u cijelosti objavljena, s povijesnim okolnostima, u knjizi *Daughters of God* (260 - 275).

U pismu svom suprugu Jamesu, Ellen G. White opisala je svoj blizak odnos s Lucindom: „Ja cijenim njezino društvo i nitko drugi ne može zauzeti njezino mjesto kod nas. … Njezina vrijednost se ne može cijeniti težinom zlata. Ona je doista moja sestra blizanka u Kristu." (Lt 44, 1874, u 5MR 427). Lucinda Hall pokopana je u Brookfieldu, u državi New York.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 18. travnja 1865; obit. RH, 19. rujna 1929; 2Bio 424-445; DG 260-275; A. L. White, „Ellen G. White Letters Discovered in Historical Collection", RH, Aug. 16. kolovoza 1973.

Tim Poirier

HALL, WILLIAM H. (1841-1932). Administrator u Sanatoriju u Battle Creeku od 1883. do najmanje 1894. godine, kojem je Ellen G. White davala savjete o medicinskom školovanju mladih europskih adventista. Bila je zabrinuta zbog toga što ti studenti ne dobivaju obrazovanje koje će ih adekvatno osposobiti za rad u njihovim državama i zato što upravitelji sanatorijâ čine pogreške koje ne ostavljaju dobar dojam na studente i sprječavaju druge europske mlade ljude da medicinsku naobrazbu steknu u Battle Creeku. (Lt 56, 1889).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 17. studenog 1932; *SDA Yearbook* (1883), 7, 49; (1894), 9.

HANNAFORD, MARY BELLE (1869-1958). Domaćica kod Ellen G. White. Hannaford je postala adventistica oko 1900. godine, nakratko je pohađala **Union College*, a zatim je radila u gradskoj misiji u Nebraski i New York Cityju (1901 – 1904). Od 1907. do 1909. godine služila je kao „žena po mom izboru" za brigu o domu Ellen G. White. (Lt 152, 1909). Kasnije je asistirala *Eleanor Burden u *Sanatoriju Loma Lindi (*Loma Linda Sanitarium*), a 1916. postala je pomoćnica i kasnije nadzornica u *Sanatoriju Paradise Valley.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 29. svibnja 1958.

HANSEN, LARS, vidi **HAYWARD, OTIS MADISON**.

HARDY, WILLIAM J. (r. oko 1823. godine). Tamnoputi adventistički laik iz bliže okolice Grand Rapidsa, u državi Michiganu. Ljeti 1858. godine, Hardy i njegova obitelj, koji su bili baptisti slobodne volje, postali su svetkovatelji subote nakon što je *J. B. Frisbie održao niz skupova u njihovom gradu. (RH, 29. travnja 1858). U siječnju 1859. godine, tijekom snježne oluje, James i Ellen G. White zaustavili su se u kući Hardyjevih na svom putu na skup u obližnjem gradu. U svom dnevniku

Ellen G. White je zabilježila: „Ovo je obojena obitelj. Iako je kuća siromašna i stara, sve je u njoj uredno i čisto. Djeca su dobro odgojena, inteligentna i zanimljiva." (Lt 5, 1859). Priča o obitelji Hardy zabilježena je u „Hardyjevom domu" (*Hardy home*) u adventističkom povijesnom selu u Battle Creeku, u državi Michiganu.

HARE, EDWARD (1847-1948) i **ELIZABETH** (1852-1941). Adventisti na Novom Zelandu; Edward je bio sin Josepha Harea starijeg, koji je sa svojom obitelji 1885. godine emigrirao iz Irske. Kad je skupina misionara prvi put krenula k Južnom Pacifiku s namjerom da u tom dijelu svijeta osnuju crkvu adventista sedmoga dana, *S. N. Haskell upoznao je Edwarda i Elizabeth Hare u Aucklandu, na Novom Zelandu. Nakon što su Hareovi prihvatili adventizam, Edward je pozvao Haskella da posjeti njegovog oca i druge članove obitelji u Kaeu, na Novom Zelandu. Taj je susret doveo do toga da je većina članova velike obitelji Hare postala adventisti. Godine 1893. Ellen G. White pisala je Edwardu o *Louisu Christieu i savjetovala mu da bude oprezan prema vjerovanju koje će Christie iznositi njemu i drugima. (Lt 28a, 1893).

Za daljnje istraživanje: obit. *South Pacific Union Record, 10. veljače 1941; obit. South Pacific Union Record*, 9. kolovoza 1948.

HARE, ELSIE (ili **ELIZABETH) (BROWN)** (1852-1920) i **WILLIAM JOHN** (1846-1890). Adventisti na Novom Zelandu, koje je među prvima krstio *S. N. Haskell 1886. godine. John i Elsie vjenčali su se 1873. godine. William John, najstariji sin * Josepha Harea starijeg, umro je pokušavajući spasiti dijete na koje se srušilo drvo. Njihova kći *Maggie (Hare) Bree, bila je kod Ellen G. White književna pomoćnica. Godine 1893. Ellen G. White napisala je Elsie pismo ohrabrenja i zahvalila joj na daru, svilenoj mrežici za kosu. (Lt 94, 1893). Elsie se kasnije udala za Ralfa Williama Webera.

Za daljnje istraživanje: obit. BE, 15. svibnja 1890.

HARE, GEORGE A. (1857-1936) i **JESSIE BLANCHE (DANIELLS).** Adventistički liječnici; George je rođen u mjestu Mount Pleasant, u državi Iowi, a Jessie je bila sestra A. G. Daniellsa. Oboje su 1887. godine diplomirali na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Michiganu (*University of Michigan School of Medicine*) i zaposlili se kao medicinsko osoblje u sanatorijima u Battle Creeku i Mount Vernonu. Godine 1903. od Georgea je zatraženo da organizira novi *Sanatorij u Washingtonu (*Washington Sanitarium*), a to je bila odluka s kojom se Ellen G. White svesrdno suglasila (Lt 260, 1903). Za osnivanja Sanatorija u Washingtonu Ellen G. White je savjetovala da zgrade ne budu „za pokazivanje" ili „predstavu" (Lt 83, 1904) i odobrila je lokaciju u gradiću Takoma Parku, u državi Marylandu. (Lt 335, 1904). Također je ohrabrivala Hareove da budu vjerni u svojoj provedbi zdravstvene reforme i na taj način budu primjer onima koji će ih slijediti. (Lt 214, 1904; Lt 208, 1905).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 21. svibnja 1936.

HARE, JOSEPH, SR. (1821-1919). Rani naseljenik Novog Zelanda, među prvim adventistima u toj zemlji. Prvotno metodistički učitelj u Irskoj, oženio se 1845. godine s Maggie Metcalfe (1826 – 1866). Kad je u Irskoj uspostavljen nacionalni školski sustav koji je zabranjivao poučavanje iz Biblije, Hareovi su sa svojih desetero djece 1865. godine emigrirali u Novi Zeland. Nakon dolaska Joseph nije htio prihvatiti zemljište oduzeto od Maora, nego je odlučio nastaniti se u udaljenoj pustinji Kaeo, i tu su obrađivali zemlju. Jedanaest mjeseci nakon njihova dolaska u Novi Zeland Maggie je

umrla za vrijeme porođaja. Dvije godine kasnije Hare se oženio udovicom Hannah Skinner (preminula je 1898. godine). Iz prethodnog braka imala je osmero djece, a u njihovoj zajednici rođeno je još petero djece. Nakon što je *S. N. Haskell upoznao Josephovog sina *Edwarda, koji je živio u Aucklandu, Edward je poslao Haskella u Kaeo da posjeti njegove roditelje, koji su, zajedno s mnogim drugima iz obitelji Hare, također postali adventisti sedmoga dana. Ellen G. White pisala je Josephu izražavajući radost što su se njegova djeca predala Isusu. (Lt 32, 1893). Nakon što je Hannah preminula, Joseph se oženio s Caroline Dore (oko 1844 – 1928).

Za daljnje istraživanje: obit. *Australasian Record,* 26. svibnja 1919; E. B. Hare*, An Irish Boy and God* (RHPA, 1965).

HARE, JOSEPH (1851-1935) i **HARRIET.** Adventisti na Novom Zelandu; Joseph je bio sin *Josepha Harea starijeg. Ellen G. White napisala mu je nekoliko pisama sa savjetima o različitim temama, od *savršenstva (Lt 109, 1893) do bračnih savjeta (Lt 8, 1893) i pozvala ga da se bezrezervno preda Gospodinu (Lt 105, 1893).

Za daljnje istraživanje: obit. *Australasian Record,* 6. siječnja 1936.

HARE, METCALFE (1855-1938) i **MARIA (DIXON)** (1861-1937). Adventisti na Novom Zelandu; Metcalfe je sin *Josepha Harea starijeg, koji je emigrirao iz Irske 1865. godine. Metcalfe je pomagao *A. G. Daniellsu u vrijeme prvih skupova pod šatorima na Novom Zelandu, a 1890-ih pomogao je u osnivanju škole u *Avondaleu. Godine 1908. Hareovi su emigrirali u Sjedinjene Američke Države i ondje je Metcalfe radio u Tennesseeju i u sanatorijima u *Washingtonu i u *Loma Lindi. Dok je radila u Avondaleu, Ellen G. White ukorila je Metcalfea zbog njegovog stajališta i predrasuda prema *S. N. Haskellu (Lt 11, 12, 13, 1898). Godine 1908., kad su se Hareovi preselili u Sjedinjene Američke Države, Ellen G. White ohrabrila je Metcalfea za posao u tvornici hrane u Nashvillu, u državi Tennesseeju. (Lt 160, 156, 1908).

Za daljnje istraživanje: obit. PUR, 28. rujna 1938; obit. PUR, 29. prosinca 1937.

HARE, ROBERT (1858-1953) i **HENRYETTA (JOHNSON)** (1865-1955). Evangelizator, pjesnik i urednik. Rođen u sjevernoj Irskoj kao potomak *Josepha Harea starijeg, Robert je sa svojom obitelji 1865. godine emigrirao na Novi Zeland. Godine 1885. *S. N. Haskell upoznao je Harea dok se bavio gradnjom čamaca. Prihvatio je sedmi dan, subotu, prodao svoj posao i otputovao u Ameriku da pohađa *Koledž u Healdsburgu. Diplomirao je 1888. godine, rukopoložen je za službu, oženio se s Henryettom i vratio na Novi Zeland da bi pomagao *A. G. Daniellsu u evangelizaciji. Godine 1890. Hareovi su se preselili u Australiju i ondje su radili na evangelizaciji do 1928. godine. Hare je uređivao časopis *Biblijski odjek (Bible Echo)* (1899 – 1902) , vidi, *Znaci vremena i Biblijski odjek). i predavao Bibliju na *Koledžu u Avondaleu (1908 – 1911 i 1914 –1920). Hare je bio darovit pjesnik i neke od njegovih pjesama objavljene su u časopisu *Review and Heraldu*. Njegovi sinovi, Reuben i Eric B., bili su adventistički misionari. Dok je živjela u Australiji, Ellen G. White je ohrabrivala Hareove da „dostignu viši standard" u svom osobnom životu i pastoralnoj službi. (Lt 9, 1892; usp. Lt 29, 1895).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 15. listopada 1953; obit. *Australasian Record,* Sept. 21. rujna 1953; R. Hare, *Along Life's Journey* (RHPA, 1948); E. B. Hare, *An Irish Boy and God* (RHPA, 1965); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 665.

HARE, SAMUEL (preminuo 1928.) i **GERTRUDE CONSTANCE** (1865-1901). Ratari

u Kaeu, na Novom Zelandu. Samuel je bio sin *Josepha Harea starijeg. Ellen G. White napisala je dva pisma Hareovima u kojima ih je ohrabrivala da čvrsto stoje u vjeri i da se odupru kušnji. (Lt 27, 30, 1893).

Za daljnje istraživanje: obit. BE, 18. ožujka 1901.

HARE, WESLEY (1858-1933). Adventist na Novom Zelandu i u Australiji. Sin *Josepha Harea starijeg; 1865. godine sa svojom je obitelji emigrirao iz Irske na Novi Zeland. Godine 1897. Ellen G. White ohrabrila je Hareovu suprugu u vrijeme njezine bolesti (Lt 58, 1897), a kasnije im je zahvalila na donaciji (Lt 23, 1900).

Za daljnje istraživanje: *Australasian Record,* 18.rujna 1933.

HARMON, CAROLINE, vidi **CLOUGH, CAROLINE TRUE (HARMON).**

HARMON, ELIZABETH, vidi **BANGS, ELIZABETH (HARMON).**

HARMON, ELLEN GOULD (1827-1915). Suosnivačica Crkve adventista sedmoga dana, pisac, predavač, osoba koja je posjedovala ono što su adventisti sedmoga dana prihvatili kao proročki dar. Rođena 26. studenoga 1827. godine u obitelji Roberta i Eunice (Gould) Harmon, u Gorhamu, u državi Maine, Ellen se 30. kolovoza 1846. godine u Portlandu, u državi Maine, udala za Jamesa Whitea. Umrla je u svom domu u Elmshavenu u St. Heleni, u državi Kaliforniji, 16. srpnja 1915. godine i sahranjena je na groblju Oak Hill, u Battle Creeku, u državi Michiganu.

Vidi također: opći članak: For Jesus and Scripture: The Life of Ellen G. White. (Za Isusa i Sveto pismo: Život Ellen G. White).

HARMON, HARRIET, vidi **McCANN, HARRIET (HARMON).**

HARMON, JOHN B. (1815-1883). Najstariji brat Ellen G. White i treće dijete *Roberta i Eunice Harmon. Harmon je jednu za drugom imao tri žene – Dorcas N. Gould (s kojom se oženio 11. kolovoza 1836.), Abigail Bagby i Lucy J. Bagby – i ukupno šestero djece. Godine 1850. preselio se u Illinois, gdje je, prema rodoslovlju Harmonovih, „postao bogat". Federalni popis stanovništva Sjedinjenih Američkih Država te je godine vrijednost njegove imovine procijenio na 10.000 dolara, a njegova osobna dobit procijenjena je na 2.000 dolara.

Ellen G. White je dvaput spomenula da je pisala Johnu, 1859. godine, a potom i 1873. Pismo napisano 21. siječnja 1873. godine iz Santa Rose, u državi Kaliforniji, počinje sljedećim riječima: „Pisala sam ti nekoliko pisama, ali nisam čula nijednu riječ od tebe. Zaključili smo da si sigurno mrtav, ali opet smo pomislili da bi nam se u tom slučaju javila tvoja djeca. Brat Stephen Belden upravo mi je poslao vašu adresu. Tako mi je drago zbog toga. A sada, dragi brate, gladna sam da čujem svog jedinog brata. Nestrpljiva sam da ga vidim." (Lt 2a, 1873). U tom pismu pisala je također o susretu sa svojom sestrom Caroline i njezinom djecom u Koloradu u svibnju 1872. godine. Možda u pokušaju da kaže nešto o sebi, nešto što bi on cijenio, opisala je kako je na zahtjev Caroline govorila u metodističkim crkvama i u parku. Također je rekla da je „večerala s kalifornijskim guvernerom Holdenom" i da je posjetila bankara koji je imao prelijepi vrt s ružama i karanfilima. Nije poznato je li njezin brat ikada odgovorio na njezina pisma. John Harmon umro je 6. ožujka 1883. godine i sahranjen je na groblju u mjestu Hardin, u državi Illinoisu.

Za daljnje istraživanje: A. C. Harmon, *The Harmon Genealogy Comprising All Branches in New England* (Washington, D. C.: Gibson Bros., 1920), 79.

Merlin D. Burt

HARMON, MARY, vidi **FOSS, MARY PLUMMER (HARMON).**

HARMON, ROBERT (1786-1866) i **EUNICE (GOULD)** (r. oko 1787., umrla oko 1863. godine). Roditelji Ellen G. (Harmon) White. Robert Harmon bio je sedmo od desetero djece Daniela i Sarah Harmon, kongregacionalističke obitelji u Durhamu, u državi Maine. Oženio se s Eunice Gould u Portlandu 11. srpnja 1810. godine i zaposlio se 1814. godine u policiji Massachusettsa. Bio je aktivan laički vođa u Metodističkoj crkvi sve dok nije postao millerit, pa je zato 1843. godine isključen iz metodističke crkve u Ulici *Chestnut (*Chestnut*

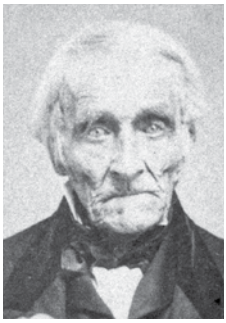

ROBERT HARMON, OTAC ELLEN G. WHITE

Street Methodist Church), u Portlandu. Porijeklom od engleskih imigranata, Eunice Gould bila je jedno od jedanaestero djece Josepha i Lydije Gould, vjerojatno u Portlandu, u državi Maine. Robert i Eunice imali su osmero djece: Caroline, Harriet, John B., Mary Plummer, Sarah B., Robert, Jr., Ellen Gould (kasnije White), i Elizabeth M. Troje starije djece rođeno je između 1812. i 1816. godine i bile su odrasle osobe u trenutku kad je Ellen Harmon dostigla adolescentni uzrast.

Robert i Eunice najprije su živjeli u Portlandu (do 1826. godine), zatim u Gorhamu (1826 - 1827), u Polandu (1829 - 1833), pa ponovo u Portlandu (1834 - 1846) i ponovo u Gorhamu (1846 - 1853). Tijekom svog života Robert je bio šeširdžija, a povremeno i poljodjelac.

Nakon zasnivanja braka 1846. godine, James i Ellen G. White jedno su vrijeme živjeli s Harmonovima u Gorhamu. Harmonovi su 1848. godine prihvatili subotu (JW u pismu „Dear Brother and Sister“, 26. kolovoza 1848. [EGWE- GC]). Nakon što su se odselili iz Mainea, Harmonovi su jedno vrijeme živjeli u Battle Creeku, u državi Michiganu, u dograđenom dijelu kuće Jamesa i Ellen G. White u Ulici Wood. Neko su vrijeme živjeli i sa svojom kćeri Sarah Belden u Battle Creeku. Jedno vrijeme, nakon 1860. godine, živjeli su kod svog sina Johna B. Harmona u okrugu Greene, u državi Illinoisu. Nakon smrti supruge Eunice, Robert Harmon posljednje godine svog života proveo je kod Sarah Belden u Connecticutu.

Ellen G. White napisala je da će se njezini „poštovani roditelji“ probuditi na „trubu Božju“. „Oni koji su se mučili rame uz rame u vinogradu svog Gospodara sastat će se u besmrtnoj snazi, da u mnogima od onih koji će biti spašeni pod utjecajem poruke trojice anđela vide plodove svog truda i svojih molitava.“ (Review and Herald, 21. travnja 1868).

George O. States prisjećao se kako ga je blagoslovila služba Roberta Harmona: „Godine 1860. preselili smo se u blizinu Battle Creeka, i tu smo živjeli nekoliko godina. Djed Harmon [otac sestre White] živio je u Battle Creeku i posjećivao nas je, ponekad bi ostajao i po nekoliko dana. Iako je bio prilično star čovjek, činilo se da uživa izići s nama momcima u polje i pomagati nam u okopavanju i grabljanju. Iako sam bio prilično mlad, ipak su mi još svježi u sjećanju njegovi iskreni razgovori o poruci prvog anđela i o sili koja ju prati. Navečer je, po majčinoj želji, preuzimao brigu o obiteljskom bogoslužju. Zauvijek ću se sjećati njegovih zanimljivih govora kojima nam je, dok smo sjedili u obiteljskom krugu, objašnjavao istinu, naročito mom ocu, i moćnu silu koja je pratila viđenja njegove kćeri. Uživali smo u njegovim posjetima, a njegovi govori usko su povezani s

utvrđivanjem oca u točkama istine koje su ga mučile, posebno u vezi sa Svjedočanstvima; i ubrzo je ponovo stao na stranu cjelokupne istine, a krstio ga je starješina Loughborough ujedinjujući ga s Crkvom u Battle Creeku."

Eunice Harmon umrla je od tifusne groznice nakon što je četiri tjedna bolovala. Robert Harmon umro je 6. studenoga 1866. godine u Kensingtonu, u državi Connecticutu, okružen svojim kćerima, svima osim Caroline.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 26. siječnja 1864; W. G. Davis, *The Ancestry of Lydia Harmon: 1755-1856* (Boston: Stanhope Press, 1924); A. C. Harmon, *The Harmon Genealogy Comprising All Branchcs in New England* (Washington, D. C.: Gibson Bros., 1920), 18, 41; G. O. States, „Lessons From Past Experiences", UCR, 4. ožujka 1907.

Merlin D. Burt

HARMON, ROBERT F., JR. (1825-1853). Stariji brat Ellen G. White, rođen 13. srpnja 1825. godine u Gorhamu, u državi Maine. Doživio je obraćenje u ožujku 1840. godine tijekom prvog niza predavanja Williama Millera o Drugom dolasku, održanom u *Casco Street Christian Church u Portlandu, u državi Maine (RH, 14. travnja 1853), a zatim je kršten uronjavanjem i postao je član *metodističke crkve u Ulici Chestnut (**Chestnut Street Methodist Church*). Ellen G. White se sjećala pohađanja metodističkih proučavanja Biblije tijekom kojih je njezin brat, s „nebeskom svjetlošću" „na svom obično blijedom licu", svjedočio o skorom Isusovom dolasku (CET 35). Čini se da je Robert, kao i Ellen, bio introvertne naravi. Ellen G. White govorila je o njemu kao o onome koji djeluje na svoj „krotak način" (*ibid.* 38) i da je stidljiviji od nje (*ibid.* 66). Među svojom braćom i sestrama, uz svoju sestru blizanku Elizabeth, Ellen G. White je vjerojatno imala najužu emocionalnu vezu sa svojim bratom Robertom. Bio je isključen iz Metodističke Crkve 1843. godine zajedno s većim dijelom obitelji zbog milleritskih stavova.

Nakon 1844. godine Roberta je obuzela zbunjenost u redovima adventizma. Vidio je samo dvije mogućnosti u vezi s adventističkom porukom: potpuno odustati od svog prethodnog iskustva ili prihvatiti da je Krist došao duhovno. U nemogućnosti da povjeruje da je Drugi dolazak samo duhovni događaj, postupno je izgubio vjeru u skori Isusov dolazak. Godine 1852. ponovo se pridružio Metodističkoj Crkvi. Obolio je od tuberkuloze i preminuo nakon osmomjesečne bolesti u veljači 1853. godine u dobi od 27 godina.

Tijekom posljednjih mjeseci svog života shvatio je *poruke trojice anđela u vezi s *Ponoćnim povikom iz 1844. godine i prihvatio je sedmi dan – subotu. Kao odgovor na njegovu obnovljenu vjeru u skori Isusov dolazak, zatražio je da se njegovo ime izbriše iz članstva u Metodističkoj Crkvi. Metodistički pastor koji ga je posjetio rekao je Eunice Harmon: „To je pobjednička duša." (2SG 164). Robert je umro u kući svojih roditelja na Fort Hill Roadu u Gorhamu, u državi Maineu, a sahranjen je na obližnjem groblju Fort Hill. Pogreb je vodio *Frederick Wheeler.

Za daljnje istraživanje: LS88 288-290; Sarah B. Belden, „He Sleeps in Jesus", RH, 14. travnja 1853.

Merlin D. Burt

HARMON, SARAH B., vidi **BELDEN, SARA B. (HARMON).**

HARPER, FLORENCE S. (KETRING), vidi **HARPER, WALTER** i **LAURA.**

HARPER, WALTER (1854-1937) i **LAURA.** Pionir kolporter; godine 1879. postao je adventist sedmoga dana, a 1881. godine počeo je prodavati adventističke publikacije. Ellen G. White prepoznala je njegov uspješan kolporter-

ski rad i potaknula ga da financijski podupre različite crkvene projekte. (Lt 307, 1905).

Još kao mladić, Walter Harper podvrgnuo se operaciji za koju je smatrao da se temelji na zapisu iz Evanđelja po Mateju 19,12 te je postao eunuh. Iako je svoju prvu ženu Lauru prije vjenčanja obavijestio o svom fizičkom stanju, njegov invaliditet otežavao je brak s Laurom. Nakon što je Walter zatražio savjet od Ellen G. White, ona ih je oboje ohrabrila da ostanu vjerni jedno drugom i svojim bračnim zavjetima unatoč teškim okolnostima. Usto, bila je vrlo zabrinuta zbog prezira koji su članovi Crkve u Oaklandu iskazivali prema Harperu i snažno ih je upozoravala neka „ostanu postrani" i ne miješaju se u odnos Waltera i Laure. (Usp. Lt 6, 1888). Njezine ponovljene molbe upućene Lauri (Lt 57, 1888; Lt 47, 51, 1889; i Lt 14a, 1891, u TSB 54-67), ipak nisu uspjele pâr održi zajedno, tako da se Laura na kraju razvela od Waltera i udala se za drugog čovjeka. Nakon Laurinog novog braka, Ellen G. White smatrala je da bi se Walter mogao ponovo oženiti i dobiti „naklonost žene koja će, znajući za njegov fizički nedostatak, odlučiti da mu pruži svoju ljubav". (Lt 50, 1895, u TSB 68). Walter se 1895. godine oženio s Florence S. Ketring, 25-godišnjom mladom ženom iz Pennsylvanije. (Walter Harper u pismu EGW, 23. travnja 1895). Njezina majka, sestra Ketring, ubrzo se bila zabrinula zbog okolnosti u kojima se njezina kći našla i zatražila je savjet od Ellen G. White. U svom odgovoru (Lt 50, 1895, u TSB 67-74), Ellen G. White istaknula je da su i majka i kći za Walterov nedostatak znale prije sklapanja braka i da bi sada bilo pogrešno tražiti poništenje braka. Štoviše, vjerovala je da će Walter i Florence, kao par bez djece, moći posvetiti više vremena i snage Gospodnjem djelu. Nažalost, i Walterov drugi brak je propao, ovaj put zbog njegove snažne želje da svoju drugu ženu drži podalje od njezine majke i odbijanja da Florence izdržava adekvatnom financijskom pomoći, što je bila situacija koju je Ellen G. White osudila. (Lt 157, 1903, u 12MR 242-245). Godine 1907., nakon razdoblja otuđenosti od Waltera, Florence je pitala Ellen G. White treba li se vratiti i nastaviti živjeti s Walterom. Ellen G. White otvoreno joj je odgovorila da to, ako se Walterovo raspoloženje prema njoj i njezinoj majci nije promijenilo, ne bi bila najbolja odluka. (Lt 148, 1907, u TSB 74, 75).

Odjeljak „Unakaženi supružnik" (*A Mutilated Spouse*) u TSB 54-75 sadrži mnoga pisma koja je Ellen G. White pisala Walteru, Lauri, Florence i sestri Ketring o teškim okolnostima u kojima su se našli. Jedna važna misao koja dolazi putem savjeta Ellen G. White u vezi s tom situacijom jest njezin naglasak na svetosti bračnih zavjeta i tome da nikakve osobne okolnosti, ma koliko bile teške, osim s izuzetkom preljuba, ne bi trebale navesti pâr da razmatra razvod kao rješenje svojih problema.

Za daljnje istraživanje: Lt 6, 1888; obit. RH, 5. kolovoza 1937; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 666.

Denis Fortin

HARRIS, CHAPIN HENRY (1852-1937). Mladi adventist iz Južnog Lancastera, u državi Massachusetts, sin Mary Elizabeth (Williams) Harris, bivše baptistice sedmoga dana i šogorice Rachel Oakes Preston. Kad je posjetila Južni Lancaster, Ellen G. White je često boravila u kući Mary Harris. (4T 301; usp. 9MR 384, 385; 21MR 317, 318). Godine 1879. i 1880. Ellen G. White prekorila je Chapina Harrisa zbog njegovog zaljubljenog ponašanja prema Mattie Stratton, mladoj ženi s kojom se kasnije oženio. „Tvoj utjecaj demoralizirao je" druge mlade ljude, napisala mu je. (Lt 3, 1879, u 9MR 384). Godinama kasnije Harris je zahvalio Ellen G. White na „zanimanju za mene i na načinu na koji si mi uputila poruku ukora i upozorenja" (Harris u pismu EGW, 23. studenog 1902). Radio je dugi niz godina u *New

England Sanitariumu, u Melroseu, u državi Massachusettsu.

Za daljnje istraživanje: obit. AUG, 24. studenog 1937; obit. CUV, 23. prosinca 1937; R. E. Harris, „Roots and Fruits" (rukopis, 11. kolovoza 1979, DF 3260, CAR).

HARRIS, STONEWALL JACKSON. Adventistički geodet i biznismen u Okrugu Mariposa (Mariposa County), u državi Kaliforniji, koji je apelirao na članove Crkve da ulažu u njegovu kompaniju za promet nekretninama i rudarstvo. Kad je Ellen G. White prvi put čula za njegovo obraćenje, bila je oduševljena i nazvala ga „izrazom divnog djelovanja Božje sile" (Lt 192, 1905). Ali na Harrisovo pitanje bi li pitala Boga u koje poslove bi on trebao investirati, ona je odgovorila da to nije njezin . (Lt 192, 1905; usp. Harris u pismu EGW, 11. lipnja 1905). Nekoliko godina kasnije Harris je ponovo tražio savjete Ellen G. White u vezi sa svojim poslovnim pothvatima. Od posebnog interesa bila je njegova metoda određivanja u koje bi mogućnosti trebao investirati ili ne investirati. Njegova supruga, Ada Harris, ispričala je Ellen G. White da bi Harris bacao novčić u zrak, kako bi saznao Gospodnju volju, čemu se njegova žena protivila, a protivili su se i mnogi prijatelji. Budući da savjeti njegovih prijatelja nisu na njega utjecali, smatralo se da će možda pomoći svjedočanstvo Ellen G. White. Njezin je savjet bio jasan: „To je nasumična metoda koju Bog ne odobrava. Ljudima koji su predložili takve testove rekla sam: 'Ne, ne.' Ispitivanje Božjeg djela ne smije se koristiti takvim metodama. Bog nas ne upućuje da na bilo koji od takvih načina saznajemo Njegovu volju." (Ms 3, 1911; usp. 6Bio 350-354; 2SM 325-328). Ellen G. White osjećala se prinuđenom da mu kaže i „da te Bog ne vodi u tvojim velikim planovima i spekulacijama" i da bi „naši predsjednici konferencija i oni koji imaju odgovorne pozicije u djelu trebali paziti da ne ohrabruju spekulativne planove za namicanje sredstava". (Lt 28, 1911). Kad je čula da su Harris i njegov suradnik *V. H. Covell objavili knjižicu o svojim poslovnim pothvatima koju su namjeravali dijeliti među adventistima sedmoga dana („Joyful News" [DF 150a, CAR]), i u njoj se osvrnuli i na nju, ona je istaknula: „Ne odobravam vaše planove ili metode, i prosvjedujem protiv upotrebe mog imena ili mojih spisa u bilo kojoj vezi s vašim radom." Također je nagovijestila da je njegova metoda bacanja novčića kako bi pronašao Božju volju „zabluda" slična onima s kojima se susrela u ranim godinama adventizma. (Lt 36, 1911). Ubrzo nakon toga Harris je izgubio važnost u Adventističkoj Crkvi.

Denis Fortin

HART, JOSIAH (1817-1858). Rani adventist svetkovatelj subote u Nortfieldu, u državi Vermontu. Obraćen na adventizam pod utjecajem *Josepha Batesa 1850. godine, Hart je u početku osporavao viđenja Ellen G. White, ali nakon što ju je osobno upoznao u studenome 1851. godine, postao je „uvjeren da su njezina viđenja od Boga". (Lt 8, 1851, u 3MR 243). Nakon viđenja danog Ellen G. White 1855. godine Hart je bio dio skupine koja je zagovarala njihovo objavljivanje kao *svjedočanstva za Crkvu (*Testimony for the Church,* no. 1. [Battle Creek, 1855], 8; usp. 1Bio 332, 333). Godine 1856. Hart i njegova obitelj preselili su se u mjesto Round Grove, u državi Illinoisu. Kasnije te godine James i Ellen G. White posjetili su Harta i druge vjernike u Raund Groveu, u državi Illinoisu, a zatim su ih Hart i *Elon Everts pratili na putu u Waukon, u državi Iowi. (1B 345-349).

Za daljnje istraživanje: 1Bio 216-222; obit. RH, 2. rujna 1858.

HART, RUSSELL A. (1845-1936). Propovjednik i administrator u nakladničkoj kući. Hart je većinu svoga radnog vijeka radio kao me-

nadžer Nakladničke kuće Review and Herald u Battle Creeku, u državi Michiganu. Godine 1903., nakon što je požar uništio zgradu Review and Heralda u Battle Creeku, Ellen G. White je napisala Hartu: „Molim te da ne smatraš uništenje tiskare kao stvar s kojom Gospod nema nikakve veze“ (Lt 160, 1903), iako su se neki podsmjehivali na sugestije da su se „Božji sudovi vidjeli“ „u nesrećama koje su zadesile naše ustanove u Battle Creeku“ (Lt 253, 1904). Ellen G. White pozvala je Harta da bude iskren u svom hodu s Bogom i da ne dopusti da ga zlo zavede. (Lt 38, 1907). Također ga je pozvala da se suprotstavi utjecaju *A. T. Jonesa i *J. H. Kellogga, koji su željeli posjedovati *Tabernakul u Battle Creeku (Battle Creek Tabernacle) za propovijedi o svojim obmanjujućim teorijama (*ibid.* 38, 1907).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 21. svibnja 1936; G. Washington, *History of Calhoun County, Michigan* (Chicago and New York: Lewis Pub. Co., 1913), 1200.

HASKELL, HETTY (HURD) (1857-1919). Odgajateljica biblijskih učitelja, neumorna djelatnica u evangelizaciji, druga supruga *S. N.

HETTY HASKELL

Haskella i sestra *Emme C. Grey. Služila je kao biblijska učiteljica i predavala biblijskim učiteljima u Kaliforniji i Londonu, u Engleskoj, prije no što je prihvatila poziv da radi u Cape Townu u Južnoj Africi, gdje je u proljeće 1895. godine upoznala S. N. Haskella koji je neduge prije toga postao udovac. Godine 1896. pratila ga je u Australiju, gdje su se 1897. godine vjenčali. Dvije godine su predavali na Koledžu u Avondaleu, a zatim su ostatak života proveli *evangelizirajući u gradovima, posebice u New York Cityju, Nashvilleu, u New Englandu i Kaliforniji.

Za daljnje istraživanje: L. F. Swanepoel, *The Origin and Early History of the Seventh-day Adventist Church in South Africa* (M.A. thesis, University of South Africa, 1972), 18, 50, 55, 203.

HASKELL, MARY (HOW) (oko 1812-1894). Učiteljica, suosnivačica prvog Traktatskog i misionarskog društva (*Tract and Missionary*

MARY HASKELL

Society, 1870); prva žena *S. N. Haskella. U vrijeme njihova vjenčanja, Mary Haskell imala je 38 godina i „smatrala je da je beznadni invalid“, ali je dvije ili tri godine kasnije čudesno izliječena. (S. N. Haskell u pismu EGW, Dec. 29. prosinca 1909). Njezino iskustvo u nastavi i njezina biblioteka postali su važni izvori obrazovanja njezinog supruga. Poznato je da su dva objavljena svjedočanstva upućena Stephenu i Mary Haskell: „Pogreške u prehrani“ („*Errors in Diet*“, 1T 204-209) i „Iskustvo nije pouzdan oslonac“ („*Experience Not Reliable*“, 3T :67-79; vidi S. N. Haskell u pismu EGW, 5. studenog 1893).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 20. veljače 1894.

HASKELL, STEPHEN NELSON (1833-1922). Javni i osobni evangelizator, administrator, osnivač ustanova, misionar, nepokolebljivi pristaša Ellen G. White i pionir evangelizacije u gradovima. Rođen u Massachusettsu, Haskell je imao 17 godina i bio je radnik na farmi kad je obećao svom umirućem poslodavcu, gospodinu Howu, da će se „pobrinuti za" njegovu invalidnu 38-godišnju kćer *Mary (Robinson, *Man of Action*, p. 13). Nakon izvjesnog dušebrižništva, on ju je zaprosio i vjenčali su se prije nego što je napunio 18 godina. S 19 godina postao je samostalni propovjednik. Godine 1853. on i Mary prihvatili su subotu. Rukopoložen 1868. godine, S. N. Haskell postao je 1870. godine prvi predsjednik Konferencije Nove Engleske.

On i Mary osnovali su Prvo traktatsko i misionarsko društvo (Tract and Missionary Society) koje je bilo preteča Odjela Generalne konferencije za osobnu službu, a od 1870. do 1889. godine Stephen je promovirao i organizirao rad od lokalnih društava do Generalne konferencije. Za to vrijeme bio je i predsjednik Konferencije Kalifornija, i Konferencije u državi Maine, i konferencija u Novoj Engleskoj i osnovao je *South Lancaster Academy, preteču Atlantic Union Collegea. Proputovao je cijeli svijet tragajući za potvrđivanjem činjenica (*fact-finding tour*), prvi među adventistima sedmoga dana, istražujući mogućnosti za budući misijski rad (1889 – 1891).

Haskell nije bio pokretač metode čitanja Biblije zbog religijskog poučavanja, ali otkrivši njezinu djelotvornost, popularizirao ju je među adventistima sedmoga dana. Na saboru pod šatorima u Kaliforniji 1883. godine, Haskell je zamolio svog dobrog prijatelja, W. C. Whitea, da se moli s njim za razumijevanje nedavnog savjeta Ellen G. White da Haskell „treba manje propovijedati, a više poučavati" (Robinson, 66.; usp. 6T 87, 88). Ubrzo nakon toga, dok je Haskell propovijedao, po krovu šatora oluja je tako snažno bubnjala da ljudi Haskella nisu mogli čuti. Napuštajući propovjedaonicu, stao je uz središnji stub „postavljajući pitanja i navodeći tekstove iz Svetog pisma koje su prisutni mogli pročitati kao odgovor". Nekoliko minuta kasnije Ellen G. White pitala je neke ljude koji su prolazili pored njezinog šatora što se to događa u velikom šatoru. Kad su joj rekli, kazala im je: „To je ono što starješina Haskell treba raditi; to je način na koji naš narod treba

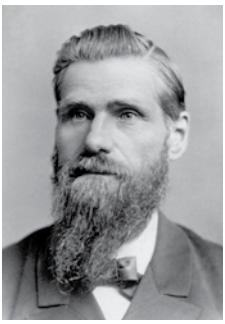

STEPHEN HASKELL

biti poučavan." Kasnije je rekla Haskellu da je „ono što je učinio bilo u skladu sa svjetlošću koju je ona primila". (Robinson, 66). U studenome 1883. godine, na Zasjedanju Generalne konferencije odobrena je ta metoda pitanja i odgovora i odobreno izdavanje mjesečnika *Bible Reading Gazette*, koji je preteča knjige *Bible Readings for the Home Circle* / hrv. *Biblijska čitanja za domaći krug*. Za Haskella je metoda čitanja Biblije postala njegov omiljeni način iznošenja duhovnih tema ljudima koje je poučavao, tako da ga je prenio u Bible Training School / hrv. *Škola za obuku iz Biblije* i kasnije u *Bible Handbook* / hrv. *Biblijski priručnik.*

Nakon smrti *Mary Haskell 1894. godine, Stephen je od 1894. do 1899. godine bio kao misionar u Africi i Australiji. Iznimno osamljen i često depresivan nakon smrti supruge Mary, primio je mnoga ohrabrenja preko pisama Ellen G. White. Dobio je više pisama od nje nego od bilo koje druge osobe izvan svoje uže obitelji. Na kraju joj je predložio brak

(Moon, „S. N. Haskell: A Three-Fold Cord“, 6, 7). Ona ga je odbila, ali mu je predložila da bi mu Hetty Hurd bila dobra suputnica. Ellen G. White vidjela je anđela kako stavlja jednu ruku na Stephenovo rame, a drugu na Hettyno, govoreći: „Zar nisam podigao ovo dvoje [S. N. i *Hetty (Hurd) Haskell] da stoje uz tebe [EGW]?“ (S. N. Haskell u pismu EGW, 10. prosinca 1906, EGWE-GC). Stephen i Hetty vjenčali su se 1897. godine. Kao privilegirani članovi *Fakulteta u Avondaleu nastojali su ispuniti viđenje Ellen G. White za tu školu. Iskoristili su blagdanska razdoblja između školskih semestara kako bi osnovali dvije nove crkve prije nego što su se 1899. godine vratili u Sjedinjene Američke Države.

Od 1901. do 1912. obavljali su gradske evangelizacije u New Yorku; Nashvilleu; San Bernardinu i Oaklandu, u državi Kaliforniji; kao i u Portlandu, u državi Maine. U New Yorku su unajmili apartman na šestom katu i počeli čitati Bibliju svojim susjedima u istoj zgradi. Njihova radna skupina na kraju je imala 20 radnika, obuhvaćajući medicinske sestre, biblijske učitelje, instruktore u školama kuhanja i mlade ljude koji su prodavali knjige i časopise na ulicama. Objavljivanje i prodaja knjiga (*Daniel the Prophet* [1901] i *Seer of Patmos* [1905]) kao i časopisa (*Bible Training School*) postali su i metoda evangelizacije i sredstvo potpore. Prihodi prodavatelja knjiga i medicinskih sestara, plus dvije plaće Haskellovih (10 i 8 dolara tjedno), pokrili su sve troškove evangelizacijskog tima. Tijekom tih godina Stephen je također objavio publikacije *The Cross and Its Shadow* / hrv. *Križ i njegova sjena* i *Bible Handbook* / hrv. *Biblijski priručnik*. Jedan od posljednjih velikih zajedničkih projekata Haskellovih bilo je prikupljanje 60.000 dolara za izgradnju *White Memorial Medical Center u Los Angelesu.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 14. prosinca 1922; E E. Lantry, *He Chose to Listen* (PPPA, 1983); J. Moon, „S. N. Haskell: A Three-Fold Cord“ and „Seventh-day Adventist Medical Evangelism: Three Models, 1892-1922“ (neobjavljen članak, 1989, CAR); E. M. Robinson, *S. N. Haskell, Man of Action* (RHPA, 1967); L. F. Swanepoel, *The Origin and Early History of the Seventh-day Adventist Church in South Africa* (M. A. thesis, University of South Africa, 1972), 18, 19, 53, 65.

Jerry Moon

HASTINGS, LEONARD WOOD (1803-1883) i **ELVIRA** (oko 1808-1850). Adventistički farmer. Rođen u Massachusettsu, Leonard se sa 17 godina preselio u New Ipswich, u državi New Hempshireu, gdje su se 1832. godine on i Elvira upoznali i vjenčali. Godine 1843., zbog vjerovanja u skori Kristov povratak, povukli su se iz lokalne Kongregacionalističke crkve. Hastings je najviše ostao upamćen po tome što je prije razočaranja 1844. godine svoj krumpir

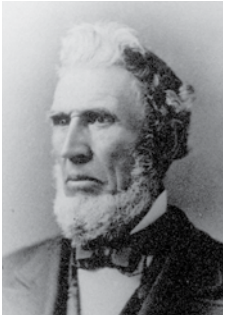

LEONARD HASTINGS

ostavio u zemlji kao svjedočanstvo svoje vjere (JNL, *Great Second Advent Movement* [*Veliki pokret očekivanja Drugog dolaska*], 166, 167). Godine 1847. razboljelo se njihovo osmotjedno dijete Frederick. James i Ellen G. White otputovali s k njima da se pomole i pomažu dijete uljem, i dijete je čudesno izliječeno. (LS 122, 123). Tragično, 28. veljače 1850. godine Elvira je umrla od „kolika“. U svom viđenju Ellen G. White vidjela je Elviru među *144 tisuće (Lt 10, 1850). Ubrzo nakon njezine smrti Leonard je prodao farmu kako bi pomogao u prikuplja-

nju sredstava za pomoć *nakladničkom djelu, a potom se preselio u obližnje mjesto. Godine 1862. mala skupina adventista koja se sastajala u Hastingsovu domu od 1843. godine organizirana je u crkvu. Iste godine Leonard se oženio Marthom Colburn (1827 – 1888) iz obližnjeg Templa, u državi New Hampshireu. U kasnijim godinama Leonard je pomogao organizirati Konferenciju Nove Engleske (1870), a postao je i potpredsjednik Traktatskog i misionarskog društva Nove Engleske (1875). Hastingsovi su bili ključne pristalice *Josepha Batesa_i Jamesa i Ellen G. White u ranim godinama razvoja pokreta adventista svetkovatelja subote. Pisma koja su im bila upućivana sačuvana su i ona pružaju životno važne informacije o adventističkim počecima.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 5. lipnja 1883; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 670.

HAUGHEY, JOSEPH HARVEY (1857-1935). Predavač tijekom 38 godina na Battle Creek Collegeu, South Lancaster Academy i Emmanuel Missionary Collegeu. Haughey je diplomirao na Koledžu u Battle Creeku 1882. godine, magistrirao matematiku na Sveučilištu u Michiganu i predavao najviše matematiku, astronomiju i biblijske jezike.

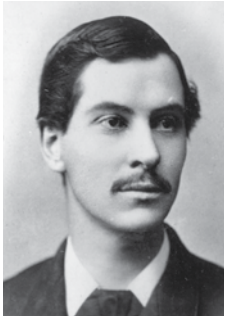

JOSEPH H. HAUGHEY

Haughey je vjerovao u proročki dar Ellen G. White i svojim je učenicima usađivao poštovanje prema adventističkim pionirima. Neki su govorili da je Svjedočanstva Ellen G. White mogao citirati s jednakom sigurnosti s kojom je citirao i Bibliju. Haughey se mnogo puta dopisivao s Ellen G. White i W. C. Whiteom, tražeći njihov savjet. Jednom mu je prilikom Ellen G. White napisala dugo pismo o skromnosti ženske odjeće kao odgovor na Haugheyevo pitanje koje je postavio uime svoje supruge Sarah Elizabeth, rođene Green, o reformskoj haljini (Lt 19, 1897, u 3SM 252- 255).

Haughey je svim srcem prihvatio filozofiju obrazovanja Ellen G. White, posebice u pogledu na ravnotežu između akademskih studija i fizičkog rada. Svoje uvjerenje oblikovao je tijekom svoje karijere. Na koledžu Emmanuel Missionary Collegeu nadgledao je voćnjake, zasade bobičastog voća i vinograde, i postao je poznat kao stručni pčelar, radeći na otvorenom zajedno sa studentima kojima je predavao. Vjerujući da se nastavnici trebaju sami izdržavati, Haughey je također vodio vlastitu farmu i vraćao Crkvi, koliko god je mogao, svaki penny.

Za daljnje istraživanje: obit. obit. RH, 30. siječnja 1936; „Battle Creek College Faculty Minutes" (CAR); „Emmanuel Missionary College Faculty Minutes" (CAR); *Founders' Golden Anniversary Bulletin of Battle Creek College and Emmanuel Missionary College: 1874-1924* (Berrien Springs, Mich.: College Press, 1924); H. M. Tippett, „A Memorial Tribute to Joseph H. Haughey": LUH, 17. prosinca 1935, l, 2; E. K. Vande Vere, „Joseph Harvey Haughey", u *The Wisdom Seekers* (SPA, 1972), 276-280; O. H. Young, „Remembering the Way We Were": *Focus* 14 (Winter 1978): 13-15.

Meredith Jones Gray

HAWKINS, CHARLES F. (adventistički propovjednik u Adelaidei, u Južnoj Australiji, blisko povezan sa *Stephenom McCullaghom. Obojicu je 1896. godine rukopoložio *S. N. Haskell (RH, 29. prosinca 1896). Godine 1897. Ellen G. White pisala je Hawkinsu i upozorila ga „da ne omalovažava poruku trećeg

anđela“ (vidi *poruke triju anđela) i adventističko iskustvo (Lt 65, 1897), ali je ubrzo potom napustio Crkvu (RH, 24. kolovoza 1897).

HAWKINS, HARRY. Adventistički mladić; brat Minnie (Hawkins) Crisler (vidi *Clarence C. Crisler). Godine 1896. Ellen G. White pisala je Hawkinsu i pitala bi li joj dopustio da mu bude prijatelj. Pozvala ga je da donese odluku „za vrijeme i za vječnost“ da dođe Isusu. (Lt 33, 1896). Harry je kasnije nakratko radio za Ellen G. White kao jedan od njezinih *književnih pomoćnika.

HAWKINS, MINNIE vidi **CRISLER, CLARENCE CREAGER.**

HAYES, ELMER G. (1869-1959). Propovjednik, učitelj Biblije i predsjednik konferencije. U lipnju 1880. godine njegov ga je otac odveo da čuje kako Ellen G. White govori o trezvenosti na prvom saboru pod šatorima održanom na području Dakote. Ubrzo nakon toga Elmer se pridružio Adventističkoj Crkvi. Kasnije je pohađao Koledž u Battle Creeku (1885 – 1890) i 1896. godine postao je pastor Konferencije Južne Dakote. Dok je boravila tamo, Ellen G. White pisala mu je pozivajući da „sestrama i braći u Južnoj Dakoti pomognu ... učiniti velikodušni dar za *Školu u Madisonu (Madison School), pomažući da podignu kapelu i školsku zgradu“. (Lt 40, 1907).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 29. listopada 1959; „E.G. Hayes“: RH, 16. travnja 1959.

HAYSMER, JAMES (1833-1908) i **ANNA M. (STAINES)** (1837.-1923.). Rođen u Engleskoj, James je u dobi od 19 godina emigrirao u Sjedinjene Američke Države, oženio se 1856. godine s Annom u New Yorku i iste godine preselio se u Michigan. Anna se pridružila Crkvi adventista sedmoga dana u Bushnellu, u Okrugu Montcalmu, u državi Michigenu, dok je James u vrijeme Građanskog rata služio vojsku. Kad se vratio, i on se pridružio Crkvi, i oboje su ostali vjernici do kraja života. Nakon što je James White doživio prvi moždani udar, on i Ellen preselili su se u Greenville u Okrugu Montcalmu, i tu započeli doživotno prijateljstvo s Haysmerovima. Njihova kći i zet, *G. T. i Jennie Wilson, bili su suputnici Ellen G. White na putovanju u Australiju. Kada je G. T. umro 1900. godine, Ellen G. White napisala je Haysmerovima nekoliko pisama utjehe. (Lt 14, 1900; Lt 78, 1900).

HAYWARD, OTIS MADISON (1873-1961). Liječnik misionar u južnim Sjedinjenim Američkim Državama. Godine 1904. Hayward je s Larsom Hansenom (1846 – 1934) osnovao * Nashville Sanitarium. Za vrijeme stvaranja planova za školu, tražili su savjet Ellen G. White. Ona je odgovorila da sanatorij treba smjestiti „izvan gradova, ali ne tako daleko da se posao ne bi mogao dalje obavljati sa svim prednostima“. (Lt 291, 1904; usp. Lt 267, 303, 1904). Također im je savjetovala da bi sanatorij trebao biti u blizini Poljoprivrednog instituta u Nashvillu, kako bi obje ustanove mogle biti jedna drugoj na blagoslov. (Lt 369, 1904).

Vidi također: Graysville, Tennessee; Madison College.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 30. studenog 1961; obit. RH, 7. veljače 1935; O. M. Hayward, *Live* (Cleveland, Ga.: Hayward, 1952).

HEALEY, WILLIAM MAYHEW (1847-1932). Adventistički propovjednik i administrator. Podrijetlom iz New Hampshirea, Healeyjevi roditelji bili su rani adventisti svetkovatelji subote. Godine 1874. Healey se sa svojom obitelji preselio u Kaliforniju, gdje je postao evangelizator. Ellen G. White poštovala je njegovu govorničku vještinu i najmanje je-

danput na njegovim se skupovima obratila prisutnima. (Lt 10, 11, 1878). Iz nekog razloga Ellen G. White tijekom tog posjeta nije mogla završiti svoju temu i planirala je vratiti se kasnije kako bi to učinila, ali kako nije bila ponovo pozvana, to ju je potaknulo da napiše pismo u kojem ga je o tome pitala. (Lt 25, 1878). Desetljeće kasnije, neposredno prije Zasjedanja *Generalne konferencije 1888. godine, Healey je pisao *G. I. Butleru i upozorio ga da je Ellen G. White pod utjecajem *A. T. Jonesa i *E. J. Waggonera (vidi Lt 7, 1888, u *1888 Materials* 186-189; Lt 116, 1901, u *1888 Materials* 1757-1761).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 29. rujna 1932.

HENRY, ARCHIBALD R. (1839-1909). Administrator i bankar. Rođen u Iowi, Henry je predavao u školi sve do Građanskog rata, u kojem je u vojsci služio kao vojnik, a potom i kao poručnik u 34. puku dobrovoljačke pješadije Iowe. Nakon svršetka rata nastavio je predavati, a 1865. godine oženio se s Elizabethom Cottle (1841 – 1934). Devet godina kasnije (1874) preselili su se u Indianolu, u državi Iowi, gdje je Henry bio vlasnik banke. Oko 1877. godine Henry se obratio i postao adventist, a zatim je, ohrabren od Jamesa i Ellen G. White, 1882. godine prodao svoju banku i preselio se u Battle Creek da zamijeni *Henryja Webstera Kellogga na mjestu financijskog menadžera Adventističke nakladničke udruge. (Lt 39, 1886). Henry je bio na tom položaju do 1897. godine, osim kratkih stanki kada je služio kao potpredsjednik (1885 – 1887) i kao blagajnik/menadžer (1893 – 1895). Od 1883. do 1888. godine bio je blagajnik Generalne konferencije i nadgledao financije mnogih drugih adventističkih ustanova. Godine 1889. bio je predsjednik Udruge Generalne konferencije, a 1890. i 1891. i njezin potpredsjednik, 1892. godine revizor, a 1893. blagajnik. Istodobno je bio član odborâ gotovo svih ranih adventističkih medicinskih i obrazovnih ustanova u zapadnim Sjedinjenim Američkim Državama.

Ellen G. White bila je impresionirana Henryjevim poslovnim sposobnostima, ali je ponekad bila ozbiljno zabrinuta zbog njegovih svjetovnih i neduhovnih poslovnih poteza. Nakon njegovog protivljenja *A. T. Jonesovom i *E. J. Waggonerovom iznošenju poruke o *opravdanju vjerom na Zasjedanju Generalne konferencije 1888. godine, Ellen G. White je ustvrdila da Henry više ne vjeruje u njezina svjedočan-

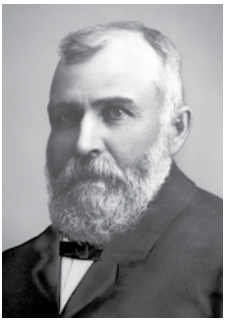

ARCHIBALD HENRY

stva. (Lt 86, 1891). Kako je duhovno opadanje u Battle Creeku dostiglo razmjere krize, napisala je niz svjedočanstava *O. A. Olsenu, tadašnjem predsjedniku Generalne konferencije, i „ljudima koji zauzimaju odgovorne položaje“, ukoravajući A. R. Henryja i *Harmona Lindsayja zbog nedostatka duhovnosti u poslovnim postupcima. (Lt 4, 54, 55, 1895; Lt 4, 1896). U to vrijeme Ellen G. White izrazila je svoj nedostatak povjerenja u Generalnu konferenciju kao *„glas od Boga“ (Ms 33, 1895; Lt 4, 1896; usp. 9T 260, 261). Henry je 10. ožujka 1897. godine otpušten iz Review and Heralda. U svibnju te godine, ne mogavši tužiti Ellen G. White, koja je bila u Australiji, okrivio je O. A. Olsena za distribuciju njezinih svjedočanstava i podnio tužbu protiv Nakladničke udruge adventista sedmoga dana (*Seventh-day Adventist Publishing Association*), u kojoj je Olsen bio predsjednik (*Henry v. SDA Publishing Associa-*

tion and Ellen G. White, 19. svibnja 1897 [QA 13-F-l]). „U tužbi koju si podnio“, napisala je Ellen G. White, „otkrio si duh koji te je mnogo godina poticao na djelovanje.“.Henry se našao i „pred opasnošću da doživi brodolom vjere“. (Lt 66, 1897; Lt 67, 1897). Unatoč tužbi, Ellen G. White nastavila mu je pisati snažne opomene upozoravajući ga da je „odlučio“ o svojoj „vječnoj sudbini“. (Lt 15, 1898; Lt 41, 1898). Čini se da se Henry na kraju pokajao, povukao tužbu i ostao u Crkvi.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 5. kolovoza 1909; H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 228, 229; R. W Schwarz and F. L. Greenleaf, *Light Bearers* (PPPA, 2000), str. 262; Coller Collection (WL), vol. 32., 597-599; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 690, 691.

Michael W Campbell

HENRY, SAREPTA MYRENDA IRISH (1839-1900). Istaknuta osoba u američkom rukovodstvu Ženske kršćanske trezvenjačke unije (*Woman's Christian Temperance Union [WCTU]*), koja se 1896. godine pridružila Crkvi adventista sedmoga dana. Poput Ellen G. White, koja je tada živjela u Australiji, S. M. I. Henry bila je snažna kršćanska liderica, elokventna i plodna spisateljica i reformska aktivistkinja. Dvije žene se nikada nisu osobno srele, ali su putem opsežne prepiske posegnule preko Tihog oceana da „pruže jedna drugoj ruke u vjeri i ugodnom prijateljstvu“. (4Bio 347).

Odnos između dviju darovitih žena bio je od presudnog značenja zato što se obraćenje S. M. A. Henry pokazalo kao oličenje bogatih nagrada mogućih za adventizam u zajedničkom djelovanju sa Ženskom kršćanskom trezvenjačkom unijom (WCTU) koju je Ellen G. White dugo javno podupirala. WCTU je nastao kao rezultat obnove ženskog aktivizma ranih 1870-ih godina, i ubrzo je u zemlji postao jedna od vodećih organizacija koja se zalaže za zabranu točenja alkohola i širok spektar društvenih reformi povezanih s trezvenošću. Onesposobljena zbog bolesti srca, nakon gotovo 20 napornih godina rada i putovanja kao „nacionalna zastupnica“ svoje organizacije, S. M. A. Henry došla je 1896. godine u Sanatorij u Battle Creeku. Postupno privlačena adventizmu za svog boravka na tom mjestu, vratila je zdravlje i svoju reformatorsku ulogu nakon službe miropomazanja koju su vodili A. T. Jones i W. W. Prescott.

Ponajprije zato što je WCTU 1887. godine na svoj dnevni red formalno stavio i zakone o

GĐA S. M. A. HENRY

nedjeljnom odmoru, kao mjeri reforme radnih zakona, napori Ellen G. White da uključi adventiste u tu reformsku organizaciju nailazili su na stanovit otpor. Ogromna obostrana korist od suradnje s WCTU-om na ostvarenju zajedničkih ciljeva, bez ugrožavanja adventističkih načela, mogla se otada nazrijeti u radu gđe Henry. Oni koji su bili uključeni u WCTU sada su, po njezinom svjedočenju, imali koristi od veće izloženosti svjetlosti adventističke poruke koju su neki od njih i prihvatili. Adventistički cilj također je imao koristi od njezinih napora da natjera WCTU da ublaži svoj stav o nedjeljnim zakonima. Iako je rezultat bio kompromis koji je daleko od adventističkog ideala, on je predstavljao znatan napredak prema toleranciji.

Štoviše, S. M. I. Henry upotrijebila je stručnost i iskustvo iz WCTU-a kako bi mobilizirala adventističke žene za „rad u službi Evanđelja“ („Woman's Gospel Work“, RH, 27. prosinca 1898). Počela je graditi mrežu

za djelovanje i međusobnu potporu, u koju se povezao i Odjel za evanđeosku službu žena u *Review and Heraldu*, prije nego što je njezin rad iznenada prekinut smrću od upale pluća u siječnju 1900. godine. Njezin je plan dobio vatrenu potporu i blagovremeno ohrabrenje i od Ellen G. White, koja je bila nestrpljiva da vidi što „veći broj žena angažiranih u radu služenja napaćenom čovječanstvu, uzdizanju, odgajanju ljudi kako da vjeruju – da jednostavno vjeruju – u Isusa Krista našeg Spasitelja" (u „A Special Call to Our Women", RH, dodatak, 6. prosinca 1898). Takva višeznačna služba žena bila je zasnovana na međuljudskim i obiteljskim odnosima i davala je prednost iskrenoj odanosti Kristu i humanitarnoj službi nad doktrinarnom argumentacijom. Ipak je obuhvaćala i javni govor i općenito poticala žene da iskazuju svoje darove nesputane osjećajem koji je đavao „marljivo gajio" da „žena mora živjeti povučeno i mirno; da su mnoge aktivnosti, čak i u crkvi, neženstvene; i da kad ona bilo što uradi, to mora biti što je moguće drugačije od muškog načina djelovanja". (*ibid.*).

Konačno, S. M. A. Henry upotrijebila je svoje retoričke sposobnosti da potvrdi proročki dar Ellen G. White. Iznijela je nezaboravnu sliku – teleskop – da bi opisala rješenje do kojeg je došla nakon što se borila s pitanjem predstavljaju li Svjedočanstva izvanbiblijski autoritet u njezinoj novoj zajednici vjere. Kad nisu pogrešno usmjerena, ili pogrešno smatrana za vidno polje, napisala je, Svjedočanstva „vode oko i daju mu moć da pronikne u slavu tajanstvene i žive Riječi Božje" („My Telescope", *The Gospel of Health,* siječanj 1898).

Godine 1921. unuka S. M. A Henry, Margaret Rossiter, udala se za unuka Ellen G. White *Jamesa Henryja Whitea.

Za daljnje istraživanje: M. H. Rossiter, *My Mother's Life: The Evolution of a Recluse* (Chicago: Fleming H. Revell, 1900); T. R. Pegram, *Battling Demon Rum: The Struggle for a Dry America, 1800-1933* (Chicago: Ivan R. Dee, 1998); E. D. Syme, *A History of SDA Church–State Relations in the United States* (PPPA, 1973); M. Rossiter White Thiele, *Whirlwind of the Lord* (RHPA, 1953, 1998).

Douglas Morgan

HEWITT, DAVID (1805-1878) i **OLIVE** (1809-1876). Prvi adventisti sedmoga dana u Battle Creeku, u Michiganu. Hewittovi su se vjenčali 1831. godine, vjerojatno u zapadnom dijelu države New York, a 1830-ih preselili su se u Battle Creek. Tu je David Hewitt izdržavao svoju obitelj prodajom od vrata do vrata i izgradio solidnu reputaciju apsolutnog poštenja. Godine 1852. Joseph Bates, evangelizator i osnivač crkava, koji je vlakom putovao preko

DAVID HEWITT

Michigana, sanjao je da je na jedrenjaku koji se usidrio u luci zvanoj Battle Creek. Shvativši taj san kao božansko vodstvo, Bates je u selu Battle Creek izašao iz vlaka i raspitivao se za „najpoštenijeg čovjeka u gradu"; bio je upućen Davidu Hewittu, prezbiterijancu u Ulici Van Buren. Bates je pokucao na vrata Hewittovih i rekao im da ima „važnu istinu" za njih. Pozvali su ga da s njima doručkuje, zatim da održi obiteljsko bogoslužje, a poslije toga bili su spremni čuti njegovu poruku. Objesivši svoj proročanski grafikon, iznio im je nadu u Drugi dolazak i, već u poslijepodnevnim satima, sedmi dan – subotu. Hewittovi su svetkovali već sljedeću subotu i njihov je dom postao mjesto okup-

ljanja adventista iz Battle Creeka sve dok nisu 1855. godine podigli svoju prvu malu crkvu. Iste godine James i Ellen G. White preselili su se u Battle Creek i nedaleko od doma Hewittovih izgradili kućicu za odmor.

Godine 1860., kad se mlada denominacija suočila s potrebom da izabere svoje službeno ime, David Hewitt predložio je da uzmu ime 'adventisti sedmoga dana', opisni izraz koji se već neformalno koristio da bi ih razlikovao od svetkovatelja nedjelje ili adventista prvoga dana. Ellen G. White nije bila na tom sastanku, ali je toplo odobrila ono što se poduzelo. „Ime 'adventisti sedmoga dana' stavlja u prvi plan našu vjeru, i osvjedočit će um onih koji istražuju", napisala je 1861. godine. „Kao strijela iz Gospodnjeg tobolca, ranit će prijestupnike Božjega zakona i dovesti do pokajanja pred Bogom i vjere u našeg Gospodina Isusa Krista." (1T 224).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 30. studenog 1876; G. R. Knight, *Joseph Bates: The Real Founder of Seventh-day Adventism* (RHPA, 2004), 132, 177, 193; R. W. Schwarz and Floyd Greenleaf, *Light Bearers: A History of the Seventh-day Adventist Church* (PPPA, 2000), 77.

Jerry Moon

HIBBARD, EMMET J. (1860-1924). Propovjednik i prosvjetitelj. Hibbard je 1888. godine otpočeo svoju službu u Pensilvanijskoj konferenciji. Potom je predavao na * Battle Creek Collegeu (1894. – 1898.), *Walla Walla Collegeu (1898 – 1899), *American Medical Missionary Collegeu (1899 – 1901) i *Healdsburg Collegeu (1901 – 1905). Godine 1906. Ellen G. White javno je pohvalila evangelizacijski rad Hibbarda i *S. N. Haskella u južnoj Kaliforniji (RH, 29. studenog 1906), ali je privatno opomenula Hibbarda da izbjegava „korištenje teatralnog načina djelovanja" i da izbjegava vrijeđati slušatelje (Lt 366, 1906). Kasnije ga je upozorila i na otpadništvo *A. T. Jonesa (Lt 210, 1908).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 31. srpnja 1924.

HICKOX, ARTHUR SWAIN (1861-1930). Kolporter i propovjednik. Tijekom 1890-ih Hickox je služio oko osam godina kao propovjednik u Australiji i kolporter na Novom Zelandu. Za to mu je vrijeme Ellen G. White često pisala da ga ohrabri u radu kako ne bi bio razočaran životnim okolnostima. Hickox je prvo počeo raditi u Sydneyju i okolici, ali crkvene vođe baš i nisu cijenile njegov rad, tako da je odlučio otići na Novi Zeland i baviti se kolportiranjem. Ta je situacija izazvala nezadovoljstvo Ellen G. White, i zato je u pismu *A. G. Daniellsu napomenula da se „slučaj brata Hickoxa rješavao po ljudskim metodama, a ne prema metodama što ih je Gospodin odredio. … Gospodin nije zadovoljan vašim upravljanjem tim slučajem." (Lt 40, 1897; usp. Ms 49, 1899). Iako je priznala Hickoxu da su „braća pogriješila" u vezi s njegovim slučajem (Lt 61, 1897), ohrabrila ga je da bude „spreman preuzeti posao bilo gdje". (Lt 30, 1896). Kad je *S. N. Haskell počeo raditi u Newcastleu i Maitlandu, pozvala je Hickoxa da mu se pridruži. (Lt 87, 1899). Iako se osjećala ohrabrenom njegovim radom (Lt 30, 1900), bila je zabrinuta zbog toga što nije pregnuo na taj posao s nepodijeljenim zanimanjem. „Ako nemaš namjeru posao obavljati vjerno, svim srcem, stavljajući svoje najbolje snage u obavljanje zadatka, onda bi, ako želiš biti iskren i pošten, morao od njega odustati", otvoreno mu je rekla. (Lt 126, 1900). Možda su se, potaknuti tim savjetom, Hickox i njegova obitelj vratili u Sjedinjene Američke Države, gdje je studirao medicinu i kasnije postao liječnik u Kaliforniji.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 14. kolovoza 1930.

HILLIARD, AARON HENDERSON (1820 - 1875). Rani adventist svetkovatelj subote iz Bucke's Bridgea, u državi New York. Godine 1852. Hilliard je časopis *Review and Herald* dao svojem ujaku * Johnu Byingtonu, što je dovelo do Byingtonovog obraćenja. Sljedeće godine *Martha Byington (kasnije Amadon) predavala je u prvoj adventističkoj osnovnoj školi u domu Hilliardovih. Godine 1859. Hilliardovi su se preselili na zapad u Otsego, u državi Michigan. Na putovanju su posjetili *Battle Creek, u Michiganu, i boravili u domu Whiteovih. (Ms 6, 1859). Hilliardovi su se nastanili na farmi oko 40 kilometara sjeverozapadno od Battle Creeka. Njihov dom bio je česta stanica za Whiteove kada su posjećivali crkve u tom kraju. U tom je domu 1863. godine Ellen G. White dobila viđenje o *zdravstvenoj reformi.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 2. rujna 1875.

HIMES, JOSHUA VAUGHAN (1805-1895). Milleritski vođa i nakladnik. Himesov rad na promoviranju učenja *Williama Millera naveo je E. N. Dicka da ga nazove „Napoleonom tiska". Rođen u Wickfordu, u državi Rhode Islandu, njegovi roditelji željeli su da on postane episkopalni svećenik, ali nakon što su im neki poslovni dogovori propali, on nije mogao završiti svoje obrazovanje i učio je stolarski zanat u New Bedfordu, u državi Massachusettsu (1821 – 1825). U dobi od 18 godina pridružio se u New Bedfordu crkvi *Kršćanska povezanost (*Christian Connexion church*), u kojoj je bio postavljen za đakona. Dok je živio u New Bedfordu, upoznao se s Josephom Batesom, koji je tada živio u obližnjem Farnhamu, u državi Massachusetts. U studenome 1825. godine, Himes se oženio s Mary Thompson Handy, a sljedeće godine rukopoložen je za propovjedničku službu. Tijekom sljedećih nekoliko godina obavljao je pastorsku službu u nekoliko okruga u Massachusettsu prije nego što je 1830. godine postao pastor Prve kršćanske crkve (*First Christian Church*) u Bostonu. Tamo je postao istaknut, oživljavajući Crkvu koja je bila na samrti i postao aktivan u obrazovnim, trezvenjačkim, mirovnim i abolicionističkim reformskim pokretima tog vremena. Bio je posebno aktivan abolicionist za čiju su glavu južnjački robovlasnici raspisali nagradu od 5.000 dolara. Njegove reformske aktivnosti dovele su do raskola u njegovoj crkvi, iz koje je nastala čuvena kapela u Chardon Streetu.

JOSHUA HIMES

Himes je upoznao Williama Millera 1839. godine u Exeteru, u državi New Hampshire. Impresioniran, pozvao je Millera da govori u kapeli u Chardon Streetu. Na tim predavanjima Himes se uvjerio u skori Kristov povratak i tražio je prilike za Millera da propovijeda. Godine 1840. objavio je i uređivao prvi milleritski časopis u Bostonu, *The Signs of the Times* / hrv. *Znaci vremena*. Vodio je organizaciju općih konferencija i saborâ pod šatorima i objavio na stotine knjižica, kao i drugo i treće izdanje Millerovih predavanja. Organizirao je opsežna putovanja s predavanjima za Millera i sebe na zapadu SAD-a, odlazeći sve do Cincinnatija; naručio je izradu „velikog šatora", u to vrijeme najvećeg šatora u Sjedinjenim Američkim Državama za korištenje na tim obilascima i uspostavio mrežu agenata, skladišta knjiga i čitaonica od Bostona sve do St. Louisa. Također je objavio Thayerovu litografiju prve milleritske proročanske karte, koju su uobličili *Charles

Fitch i Apollos Hale. Godine 1842. pokrenuo je u New Yorku drugi časopis, *Midnight Cry* / hrv. *Ponoćni povik*. Himesov promotivni rad skrenuo je pažnju svijeta na millerizam.

Kao i Miller, Himes se najprije protivio određivanju 22. listopada 1844. godine kao točnog datuma Kristovog povratka, ali ga je prihvatio neposredno prije nego što je taj dan svanuo. Nakon *milleritskog razočaranja 1844. godine, igrao je vodeću ulogu u pokušaju da reorganizira razočarane adventiste oko „prvobitne adventističke vjere" na konferenciji u Albanyju u travnju 1845. godine. Kad mu to nije uspjelo, postao je 1858. godine vođa Evangelizacijskih adventista (*Evangelical Adventists*) i njihove Američke milenijske udruge (*American Millennial Association*), suprotstavljajući se adventistima svetkovateljima subote i njihovom razumijevanju Svetišta, kao i onima koji su vjerovali u uvjetnu besmrtnost i ponovno uspostavljanje Izraela prije Drugog Kristovog dolaska.

Godine 1863. Himes je prihvatio doktrinu o uvjetnoj besmrtnosti, pridružio se Adventnoj kršćanskoj crkvi i preselio se s obitelji na zapad u Buchanan, u državi Michigan, preuzimajući istaknutu vodeću ulogu među adventnim kršćanima na „zapadu" i pokrećući novine *The Voice of the West* (kasnije *Advent Cristian Times*). Godine 1865. bio je osnivač Američkog društva za adventnu misiju (*American Advent Mission Society*) i planirao je osnovati koledž u Illinoisu. Uglavnom, Himes je imao topao odnos s adventistima sedmoga dana. Razlike su bile u svetkovanju sedmoga dana – subote, ali on nije napadao službu Ellen G. White (usp. RH, 30. kolovoza 1864). Povremeno je Himes propovijedao u crkvi u Battle Creeku (RH, 17. siječnja 1865). James White također je preporučio Himesov novi časopis u *Review and Heraldu* (usp. RH, Jan. 11, 1870). Himesovo vizionarsko i dinamično vodstvo pokazali su se prevelikim izazovom za neke adventne kršćanske vođe, posebice za *Milesa Granta, koji je protiv Himesa podignuo moralnu optužbu (u Himesovoj 65. godini bila je to prva i jedina takva optužba ikada podignuta protiv njega) želeći ga istjerati iz redova adventnih kršćana. (Granta je kasnije vodstvo Adventne kršćanske crkve disciplinski kaznilo).

Nakon smrti svoje supruge Mary 1876. godine, Himes je u 73. godini odlučio slijediti svog sina Williama i prešao je u Episkopalnu crkvu, gdje je 1878. godine rukopoložen za đakona, tako da je započeo misijski rad na granicama Dakote. Godine 1879. oženio se s Hannah Combs Harley i preuzeo odgovornost za episkopalnu misiju u Elk Pointu i Vermilionu u današnjoj Južnoj Dakoti. Tu je Himes, ustrajni reformator, uveo trezvenjačku reformu u državama Dakote, pomagao u organiziranju episkopalne biskupije Dakote, svojim rukama gradio crkvene zgrade, obučavao mlade propovjednike, a 1881. godine rukopoložen je za svećenika.

Godine 1894. Himes je otišao u *Sanatorij u Battle Creeku da bi se liječio od raka. Tu je obnovio poznanstva sa starim prijateljima i govorio u *Battle Creek tabernakulu. Jedne večeri čuo je neka od *svjedočanstava Ellen G. White, koja su čitana u crkvi, i to ga je navelo da joj piše, izražavajući zahvalnost za njezinu službu i uključujući ponudu da pomogne adventističkom radu u Australiji (Himes u pismu EGW, 12. rujna 1894, EGWE-GC). Ona je odgovorila pismom zahvalnosti i pohvalama za njegov rad (Lt 31a, 1895). Umro je 1895. godine, u 90. godini, ali aktivan u svojoj Crkvi do kraja i veoma voljen u svojoj zajednici. Sahranjen je u Sioux Fallsu u državi Južnoj Dakoti.

Za daljnje istraživanje: obit. Union County Courier [Elk Point, S.Dak.], l. kolovoza 1895; obit. The Church News [Sioux Falls, S.Dak.], kolovoza 1895; D. T..Arthur, „Joshua V. Himes and the Cause of Adventism, 1839-1845"(M. A. thesis, University of Chicago, 1961); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 694, 695.

Michael W. Campbell i David T. Arthur

HINDSON, JAMES I ANA L. (INGELS) (1862 – 1933). Ana Ingels pridružila se Pacific Pressu 1883. godine. Od 1883. do 1892. godine bila je tajnica Kalifornijskog traktatskog društva (*California Tract Society*), zatim 1893. godine Australijskog traktatskog društva (*Australia Tract Society*) i na kraju Australazijske unije (1893 – 1898). Godine 1898. udala se za Jamesa Hindsona i zajedno su diljem Zapadne Australije i Novog Južnog Walesa organizirali traktatska društva. James je bio pionir u radu na promoviranju zdrave hrane, dok je Ana dva desetljeća uređivala časopise *Australasian Record* i *Missionary Leader*, dok je bila voditelj Odjelâ za mlade, domaću misiju i subotnju školu u Australazijskom odjelu Crkve. Godine 1901. Ellen G. White ih je zamolila da se pobrinu za njezinog zeta, *Stephena Beldena, koji je imao ozbiljne poteškoće sa srcem. (Lt 103, 1901).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 25. siječnja, 1934; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 695.

Brian E. Strayer

HIRSCHMILLER, CHARLES I. bio je adventistički djelatnik u Južnom Lancasteru, u državi Massachusetts. U pismima Ellen G. White 1907. i 1908. godine, Hirschmiller izrazio je svoj nedostatak *sigurnosti spasenja i osjećaj vlastite grješnosti. Kao odgovor, Ellen G. White ga je ohrabrila da svoj život preda Kristu. „Tvoja vjera ne mora se oslanjati na osjećaje, već na Božja obećanja“ (Lt 388, 1907, u 6L 337), naglasila mu je ona. „Ne oslanjaj se na stanje svojih osjećaja kako bi bio siguran da si Božje dijete.“ (Lt 206, 1908, u 17MR 84).

HOBART, JOHN. Propovjednik *metodističke crkve u Ulici Chestnut Street (Chestnut Street Methodist Church) u Portlandu, u državi Maine (1840 – 1841), koji je bio naklonjen milleritskom pokretu. Prema crkvenim zapisima, Ellen Harmon preporučena je 20. rujna 1841. godine za uobičajeno šestomjesečno probno razdoblje prije krštenja, a osam mjeseci kasnije, 23. svibnja 1842. godine, preporučena je i za krštenje. Hobart je 26. lipnja 1842. godine krstio Ellen Harmon u Casco Bayu, u Portlandu, u državi Maine.

HOLDEN, WILLIAM BURROUGHS (1873 -1955). Školovan za liječnika na Koledžu u Battle Creeku (1879), Rush Medical Collegeu i Sveučilištu u Michiganu, Holden se pridružio medicinskom osoblju Sanatorija i Bolnice u Portlandu, u državi Oregon. Oženjen prvo s Worthie Harris (1871 – 1921), a zatim s Faye Beggs (1890 – 1969), 29 godina (1910 -1920 i 1924 -1943) služio je kao medicinski nadzornik u bolnici. Godine 1905. Ellen G. White pohvalila je dr. Holdena kao čovjeka „ozbiljne, odlučne vjere i nepokolebljive hrabrosti u Gospodinu“. Poticala ga je da preispita svoje odbijanje da dođe u Sanatorij u Loma Lindi kao učitelj i kirurg, obećavajući mu da će mu tamošnji evangelizaciski i medicinski rad „donijeti trajnu radost i zadovoljstvo“. (Lt 245, 1905).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 29. prosinca 1955; obit. RH, 14. travnja 1921; obit. PUR, 21. kolovoza 1969; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 700.

Brian E. Strayer

HOLMES, CLAUDE E. (1881-1953). Operater na linotipskom tiskarskom slogu u Review and Heraldu koji je vjerovao da su spisi Ellen G. White nepogrešivi. Kad bi ga pitali što pod tim podrazumijeva, odgovorio bi: „Oni su za mene Sveto pismo.“ Zabrinuo se kad je vidio redakcijske izmjene koje je *W. W. Prescott napravio u člancima Ellen G. White za *Review and Herald*. Zabrinutost se znatno povećala kad je Holmes saznao za još neke izmjene što ih je 1911. godine trebalo unijeti za izdanje knjige **The Great Controversy*. Holmes je u tome vidio podrivanje nadahnuća njezinih spisa. Godine 1919. zbog

loše komunikacije s *A. G. Daniellsom, Holmesu je odobren pristup privatnim svjedočanstvima Ellen G. White u trezoru Nakladničke kuće Review and Herald. Holmes je napravio neodobrene prijepise. Kad su ga zamolili da ih vrati, on je odlučio da će radije dati otkaz na svoj posao u Crkvi. Holmes je nastavio raditi kao operater na linotipu sa skraćenim radnim vremenom koristeći svoju stručnost za tiskanje stotina traktata s citatima Ellen G. White. Na Zasjedanju Generalne konferencije 1922. godine, on i *J. S. Washburn objavili su traktat u kojem su napali A. G. Daniellsa zbog njegove uloge u onome što su oni smatrali podrivanjem važnosti spisâ Ellen G. White.

Za daljnje istraživanje: M. W. Campbell, „How Goes the Battle? Claude E. Holmes and Inspiration" (neobjavljeni članak, AU, 2002, CA).

HOOVER, W. L. Administrator u Sanatoriju Boulder, u državi Colorado. Godine 1901. Ellen G. White savjetovala je Hooveru da „ne bi trebao biti nadzornik ili menadžer u bilo kojoj od naših ustanova" (Lt 156, 1901) zato što je bio samouvjeren, samoobmanut i „njegovao zbrkane znanstvene zamisli". (Lt 191, 1901). Također ju je zabrinjavao njegov utjecaj na mlade žene i bliskost s njima i njegovo kvarenje „čistoće njihovih misli". (Lt 87, 1901; usp. Lt 129, 1901). Ona ga je opominjala da se „uzdržava od svake pojave zla". (Lt 173, 1901).

Za daljnje istraživanje: *TDG 135; 5Bio 114, 115.*

HOWARD, LUTHER L. (1825-1903). Adventistički propovjednik i prvi predsjednik Konferencije u državi Maineu (1867 – 1869). Dok je prisustvovala saboru pod šatorima u Skowheganu, u državi Maine, u rujnu 1870. godine, Ellen G. White napisala je Howardu dugo svjedočanstvo ističući njegov nedostatak suradnje s drugim propovjednicima i njegov „ljubomoran, sumnjičav i buntovnički" duh. (Lt 11, 1870). Prema njezinoj procjeni, on je „Božjem Djelu svojim pogrešnim usmjerenjem, nedostatkom energije, zavišću, ljubomorom i sumnjama nanio više zla nego svim dobrima koja je učinio ovom Djelu". (Lt 11, 1870). Iako je Howard tijekom sabora pod šatorima svoje pogreške javno priznao (*„Maine State Conference"*, RH, 13. rujna 1870), Ellen G. White je osjećala da on „ima snažnu želju za kontroliranjem razvoja Djela u državi Maine". (Lt 11, 1870).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 4. kolovoza 1903.

HOWE, FRANK. Predsjednik Healdsburg Collegea (1894 – 1897). Godine 1895. Howe je pitao Ellen G. White, ona je tada bila u Australiji, za njezin savjet o vrsti rekreativnih aktivnosti koje bi u koledžu trebale biti dopuštene. U svom odgovoru, ona je zagovarala da se „sramne *igre" ne dopuste, već da ih se zamijeni „korisnim zanatima" i „ručnim radom". (Lt 27, 1895). U svom pismu Howeu, ona je iznijela neke od svojih najjačih argumenata protiv bavljenja sportom u adventističkim obrazovnim institucijama.

Za daljnje istraživanje: 4Bio 441-447; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 281, 284.

HOWELL, JOHN (1820-1861). Suradnik *Josepha Turnera i protivnik Ellen Harmon tijekom 1845. godine; Howell se oženio s *Lucindom Burdick (8MR 239; Grant, 71) i kasnije postao propovjednik adventne kršćanske denominacije. Howell je najpoznatiji po tome što je širio dokument kojim je želio diskreditirati Ellen Harmon tijekom njezinog prvog posjeta Massachusettsu u kasno ljeto 1845. godine. Ovaj dokument sadržavao je sjećanja *Elizabeth Haines, koja se brinula o Ellen Harmon tijekom njezine bolesti u kojoj je proživjela i delirij. I Turner i Howell koristili su se tim

dokumentom želeći dokazati da je Harmon bila pod utjecajem mesmerizma i da je James White kontrolirao njezina viđenja (Nichols, 3, 4; Burt, 216).

Dok je Ellen G. White pripremala svoje autobiografske zapise, prvi put objavljene 1860. godine u drugoj knjizi *Spiritual Gifts,* 2SG / hrv. *Duhovni darovi*, razgovarala je s Elizabeth Haines o Howellovom dokumentu i kasnije objasnila okolnosti oko njega: „Uskoro je [Howell], koji mi se suprotstavio u državi Maine, došao u velikoj žurbi s dokumentom u Massachusetts da bi uništio moj utjecaj. Nikada nisam imala prednost čitati ga, ili da mi ga tko čita, a nisam ga do danas niti uspjela nabaviti ijedan njegov primjerak. Taj je dokument pročitan u mom odsustvu, kad sama nisam mogla na njega odgovoriti. Koliko sam uspjela saznati, [Howell] je donio taj dokument, a zatim pozvao sestru [Haines], koja je povremeno bila sa mnom tijekom dvaju tjedana moje ekstremne bolesti, kad su mi misli odlutale, kao što je navedeno na stranici 51., da to potpiše. Ona [Haines] je tada bila [u vrijeme kad je Haines potpisala Howellov dokument] na bolesničkom krevetu, patila je od velike zbunjenosti uma, i da bi se riješila [Howella], pristala je da on na dokumentu potpiše njezino ime. Kasnije mi je ova sestra u suzama priznala da se kaje što je njezino ime ikada povezano s tim dokumentom. Ona nije svetkovatelj subote, ali je otada radosno dala svoje ime potvrdi na drugoj stranici koja pobija klevetnički dokument." (2SG69). Taj „certifikat" pojavljuje se u 2SG 301, 302, na kojemu se ime Elizabeth Haines nalazi uz još sedam imena osoba koja svjedoče da su „nepovoljni izvještaji" o Jamesu i Ellen G. White bili lažni.

Vidi također: Hipnoza i mesmerizam.

Za daljnje istraživanje: obit. *The World's Crisis*, 8. siječnja 1862; M. Burt, „The Historical Background, Interconnected Development, and Integration of the Doctrines of the Sanctuary, the Sabbath, and Ellen G. White's Role in Sabbatarian Adventism From 1844 to 1849", (Ph. D. diss., AU, 2002), 215-217; „Statement by Otis Nichols" (DF 105, EGWE-GC) 1-4; M. Grant, *The True Sabbath: Which Day Shall We Keep? An Examination of Mrs. Ellen G. White's Visions* (Boston: Advent Christian Publication Society, 1874), 71.

Jud Lake

HOWLAND, FRANCES (kasnije **FRANCES [HOWLAND] LUNT)** (1829-1906). Najstarija kći *Stockbridgea i Louise Howland, iz Topshama, u državi Maine; Frances je bila draga prijateljica Ellen Harmon. Otprilike u vrijeme kad je prihvatila subotu, u proljeće 1845. godine, Frances je dobila reumatsku groznicu. Kako joj je temperatura porasla, a ruke otekle, lokalni liječnik nije joj mogao ništa pomoći. Ali kao odgovor na molitve vjere Ellen Harmon, Jamesa Whitea i drugih, odmah je ozdravila. Nekoliko dana kasnije krštena je na otvorenom u hladnoj vodi bez ikakvih štetnih posljedica. (LS 74, 75*;* 2SG 42-44, 302). Ovo čudo, primjer iscjeljenja vjerom, među ranim svetkovateljima je subote ojačalo vjeru u proročansku službu Ellen G. White. Bio je to također početak prijateljstva između E. Harmon i Frances koje će se nastaviti tijekom sljedećih 60 godina. Godine 1847., kad je Henry, najstariji sin Whiteovih, bio teško bolestan, Frances se ponudila da će ga čuvati sat vremena kako bi Ellen barem malo mogla odspavati. Frances se povezala s malim Henryjem i brinula se o njemu u domu svojih roditelja pet godina. Godine 1869. udala se u Battle Creeku za Noaha N. Lunta (1821 – 1902). Godine 1886. preselili su se u Kaliforniju, a 1906. godine, nakon Noahove smrti, Ellen G. White pisala je njegovoj udovici Frances i njezinoj sestri Rebekah (Howland) Winslow, podsjećajući ih na njihove rane dane u državi Maine (Lt 130, 1906; usp. 14MR: 259).

HOWLAND, STOCKBRIDGE (1801-1883) i **LOUISA (MORSE)** (1806-1897). Građevinski inženjer i adventistički laički vođa u Topshamu, u državi Maine. Stockbridge i Louisa Howland otvorili su svoju kuću na tri kata („Fort Howland") za adventističke propovjednike, a naročito za Whiteove. Stockbridge je bio đakon u Kongregacijskoj Crkvi (1821 – 1841) sve dok nije prihvatio učenja Williama Millera. Smatrajući da je njegov prelazak na millerizam dokaz da je psihički nestabilan,

STOCKBRIDGE HOWLAND

LOUISA HOWLAND

njegovi suradnici postavili su mu zakonskog skrbnika. Ali kad je Topshamu bio potreban most preko rijeke Kennebec, nisu mogli naći nijednog inženjera koji bi bio kvalificiraniji od njega. Na kraju su ljudi shvatili da je Howland stabilna osoba i skrbništvo nad njim je ukinuto. Howlandi su prihvatili subotu u proljeće 1845. godine, otprilike u isto vrijeme kada i Joseph Bates.

Tijekom 1840-ih, dom Howlandovih u Topshamu bio je središte za adventističke sastanke i ozdravljenja. *Frances Howland 1845. godine ozdravila je od reumatske groznice nakon usrdne molitve Whiteovih; godine 1846., prisustvujući viđenju Ellen G. White o otvorenom nebu što ga je primila u njihovoj kući, Joseph Bates uvjerio se u njezin proročanski dar. Tijekom nekoliko godina ranog bračnog života James i Ellen G. White svoje su domaćinstvo uredili u domu Howlandovih (1847 – 1852), i tu se 1847. godine dogodilo i Ellenino viđenje o zapovijedi o suboti obavijenoj slavom. U Topshamu su također Whiteovi planirali, a 1848. godine i objavili prvi adventistički časopis svetkovatelja subote *The Present Truth* / hrv. *Sadašnja istina*.

Howlandovi su podizali njihovog sina *Henryja, odbijajući za tu uslugu tjednu naknadu od jednog dolara, koju su im Whiteovi ponudili. James je rekao da su im Howlandovi vratili sina 1853. godine kao „dječaka dobro naviknutog da se moli". Revnosni laički vođa Stockbridge Howland ugušio je fanatizam u Parisu, u državi Maine, i ojačao uvjerenje *J. N. Andrewsa da postane svetkovatelj subote. Godine 1872. Howlandovi su se preselili u Battle Creek, u državi Michigan. „Otac Howland" umro je 1883. godine od upale pluća. Uriah Smith služio je na njegovu ispraćaju, a sahranjen je na groblju Oak Hill.

Godine 1906., u pismu svojoj sestri Mary Foss, Ellen G. White opisala je Howlandove kćeri Rebekah (Howland) Winslou i Frances (Howland) Lunt, kao one koje ubraja među svoje „najbolje prijateljice". „One su se brinule o Henryju kad je bio malo dijete, a naša i njihova obitelj tada su bile jedno." (Lt 112, 1906, u 14MS 259).

Za daljnje istraživanje: LS 74, 75, 100, 105, 120, 141, 158; 2SG 116, 117; 1T 90, 98; WM 322; Lt 9, 1864; obit. RH, 17. travnja 1883; obit. RH, 9. ožujka 1897; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 716.

Brian E. Strayer

HUBBARD, G. Nadstojnik u samostalnoj adventističkoj ustanovi Helping Hand and Medical Mission u Melbourneu / hrv. Ruka koja pomaže i medicinska misija u Melbourneu u Australiji. Hubbard je pitao Ellen G. White treba li Misija primati pacijente koji žele jesti meso i pušiti u misijskim prostorijama. Hubbard, koji je bio vegetarijanac i nepušač, smatrao je da ustanova gubi pacijente zbog

strogih prehrambenih i zdravstvenih mjerila (G. Hubbard u pismu EGW, 7. studenog 1898). U svom odgovoru, Ellen G. White ga je savjetovala da „ni u kom slučaju ne uredi prostoriju za pušenje, u kojoj će se pušenje poticati, ili da organizira prehranu mesom. … Posao kojim se bavite je važan, a prehranu bez mesa treba zadržati. Rezultate prepustite Bogu." (Lt 95, 1898).

HUGHES, CASSIUS BOONE (1859-1921). Propovjednik, učitelj Biblije i osnivač pet adventističkih škola industrijskog tipa. Impresioniran člankom Ellen G. White „Proper Education" / hrv. Pravilan odgoj, iz 1872. godine (FE 15-46) i njezinim kasnijim napisima o industrijskom obrazovanju, Hughes je 1894. godine, kad je imenovan za voditelja novoosnovane Industrijske škole u Keeneu (Keene Industrial School, sada Southwestern Adventist University), odlučio primijeniti njezine obrazovne ideale. Detaljno je osmislio nastavni plan i program koji je spojio rad i učenje. Njegov entuzijazam za praktično obrazovanje bio je razvidan u dokumentu koji je predstavio na Zasjedanju Generalne konferencije 1897. godine.

U međuvemenu, Ellen G. White, razočarana zbog neuspjeha Koledža u Battle Creeku u pružanju autentičnog adventističkog obrazovanja, radila je s W. W. Prescottom na razvoju konceptualne osnove i nastavnog plana i programa za „uzor-školu" u Australiji. Hughesovo izlaganje na Zasjedanju Generalne konferencije 1897. godine otkrilo je i poimanje industrijskog obrazovanja i posvećenost obrazovnim idealima Ellen G. White. Sljedećih nekoliko mjeseci Cassius i njegova supruga Ella (Smith), otputovali su u Australiju da bi osnovali svoju drugu industrijsku školu.

Škola u Avondaleu (Avondale School) pružila je Hughesu priliku da primijeni ideje Ellen G. White o proučavanju Biblije, suštinskim formalnim studijama, razvoju misionarskog duha, industrijskom obrazovanju i programu rada i učenja. Uzor-škola stavila je težište na kratke programe pripreme za misionarsku službu. Prve tri godine Ellen G. White živjela je u blizini i pružala stalnu potporu, smjernice i savjete. Često se obraćala učenicima. Hughes je bio ohrabren i vođen svjedočenjem Ellen G. White iz 1898. godine „The Avondale School Farm" / hrv, Školska farma u Avondaleu. (6T 181-192).

U travnju 1900. godine, kako bi proslavili godišnjicu otvorenja škole, profesori i učenici uzeli su slobodan praznični dan i, nakon jutarnjeg bogoslužja u kapeli, ostatak dana posvetili kriketu, tenisu i drugim zabavama, od kojih su „neke" kasnije od Ellen G. White opisane kao „neozbiljne, nepristojne i groteskne". Te noći, Ellen G. White u viđenju je pokazano da je u poslijepodnevnim događajima bilo Sotonino djelovanje da potkopa „Božji plan" za ovu „uzor-školu". (CT 348, 349). Sljedećeg dana suočila je Hughesa, fakultet i studente sa svojom tvrdnjom da je zabava prijelomno „odstupanje od uputa koje je Bog dao u vezi s našim školama", odstupanje koje bi dovelo do „želje za daljnjim zadovoljstvom i smanjenjem pažnje prema uputama iz Božje Riječi". (*ibid.* 352). U početku ogorčeni i zbunjeni, Hughes, nastavnici i učenici prihvatili su savjet Ellen G. White i zabava je prestala. Između 1907. i 1920. godine Hughes je osnovao još tri industrijske škole: West Indian Training School u Riversdaleu, na Jamajci (1908 – 1913); Battleford Academy u Saskatchewanu, u Kanadi (1916 – 1918); i još jednu West Indian Training School (1919 – 1920), koja je 1959. godine preimenovana u West Indies College, a sada Northern Carribean University u Mandevilleu, na Jamajci.

Za daljnje istraživanje: 4Bio 306-308; obit. RH, 22. rujna 1921; M. Hook, *Avondale: Experiment on the Dora* (Cooranbong, Austra-

lia: Avondale Academic Press, 1998); A. C. Reye, „Home Thoughts From Abroad“: The Avondale Letters of Cassius and Ella Hughes, 1897-1898; *Adventist Heritage* 18, no. 2 (Summer 1998): 11-24; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 717.

Arnold C. Reye

HULL, MOSES (1836-1907) i **ELVIRA.** Adventist koji je oko šest godina (1851-1857) svetkovao nedjelju. Hulla su adventisti prvoga dana rukopoložili za propovjedničku službu kad je imao 18 godina. Prije toga bio je metodist. Nakon što je 1857. spoznao subotu, pridružio se adventistima svetkovateljima subote. Ujesen 1863. napustio je adventizam sedmoga dana da bi postao spiritist.

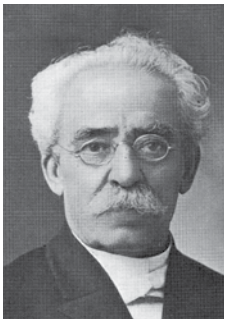

MOSES HULL

Dok je živio u West Plum Riveru, u državi Illinoisu, Hull je od Solomona Myersa, laika, prvi put čuo za Ellen G. White i njezina viđenja. Myers je bio taj koji je Hulla uvjerio da je potrebno svetkovati sedmi dani – subotu. Neposredno nakon svog obraćenja, Hull je počeo propovijedati svoju novopronađenu vjeru. Izvjesno je da je prvi put sreo Jamesa i Ellen G. White potkraj srpnja 1858. godine, kada su došli u Iowa City, u državi Iowa, gdje su Hull i *J. H. Wagoner držali evangelizaciju pod šatorima. Whiteovi su produžili do Crane's Grovea, u državi Illinois, gdje je Hull zatim poduzeo svoje evangelizacijske napore. Dok su Whiteovi bili u Crane's Groveu, otprilike između 20. i 28. kolovoza, James White je rukopoložio Hulla (RH, 23. rujna 1858).

Nekoliko puta tijekom sljedećih pet godina Hull i njegova supruga Elvira stupili su u kontakt s Jamesom i Ellen G. White. Čini se da je sljedeća prilika bila od 31. ožujka do 1. travnja 1860. godine u Knoxvilleu, u državi Iowa, gdje su Hullovi tada živjeli. U izdanju *Review and Heralda* od 14. kolovoza 1860. godine, James White je uputio otvoren poziv za prikupljanje sredstava za kupovinu kuće u Fairfieldu, u državi Iowa, za starješinu Hulla i njegovu obitelj. White je dao donaciju od 10 dolara za pokretanje fonda. Očito je da nije bilo odmah dovoljno sredstava.

Moses Hull prisustvovao je važnoj konferenciji koja je počela 28. rujna 1860. godine u Battle Creeku, u državi Michigan. Na toj konferenciji organizirano je nakladničko djelo i izabran naziv adventisti sedmoga dana. Hull je aktivno sudjelovao u postupku i dvaput je propovijedao. On je bio taj koji je dao prijedlog da se raspravlja o organizaciji. Nakon što je ime adventista sedmoga dana konačno usvojeno, Moses Hull bio je taj koji je predložio da se novo ime preporuči crkvama. Odmah po završetku konferencije, vratio se u Knoxville, u državi Iowa, da vodi evangelizacijske skupove; a ubrzo su došli i Whiteovi. Sljedeće, 1861. godine, Hull i njegova obitelj preselili su se u Battle Creek. Ali ubrzo je ponovo otišao evangelizirati.

S vremena na vrijeme Ellen G. White je savjetovala i Mosesa i Elviru. U jednom je pismu upozorila Elviru na njezinu naviku da pretjeruje i previše govori (Lt 20, 1862). U drugom je pak svjedočenju Ellen G. White upozorila Elviru na njezin „lažljiv jezik“. Također je istaknula i Mosesu i njegovoj ženi da gdje god odu „imaju nevolje, jer ih nose sa sobom“. O Mosesu, Ellen je napisala da, iako se mogao „dobro potruditi da dovede duše u istinu, … on ne može graditi crkvu. Njegov sud nije dobar.“ Štoviše,

o Mosesu je sa žaljenjem rekla: „On unosi svoju dušu u djelo propovijedanja, trudi se svom snagom, voli Djelo i bio bi najjači čovjek kojeg imamo među sobom kao radnika kad ne bi imao bitnih osobina koje ga čine slabim." (Ms 6, 1862).

Godine 1862. Hull počeo je raspravljati sa spiritistima. Potkraj listopada 1862. godine, u Paw Pawu, u državi Michigan, raspravljao je sa spiritualističkim medijem Williamom F. Jamiesonom. Rasprava je trajala šest dvosatnih sjednica. Hull se iz debate vratio zbunjen i navodno spreman da postane spiritist. (RH, 27. siječnja 1863; usp. 2Bio 55, 56). Vrijeme molitve koje je održano 5. studenoga 1862. godine u kući J. N. Loughborougha u Battle Creeku kao da je privremeno vratilo Hulla njegovim ranijim vjerovanjima. Tijekom molitvenog sastanka Ellen G. White u viđenju je dobila poruku za Hulla. Upozorila ga je da joj je predstavljen „kao da stoji na rubu užasnog zaljeva, i spreman je skočiti. Ako skoči, to će biti konačno; njegova će vječna sudbina biti određena." (1T 427). Također je kolebljivog Hulla upozorila da, ako odluči slijediti Sotonu i njegove zle duhove, „na kraju ćeš otkriti da ćeš morati platiti težak i strašan danak". (*ibid.*). Dalje je u svjedočenju predvidjela: „Ako padneš, nećeš biti sâm; jer će te Sotona zaposliti kao svog posrednika koji će duše voditi u smrt." (*ibid.*). Ne samo da su ga njegova supruga i djeca pratili u spiritizam već je oko šest godina kasnije, nakon što ga se opetovano pokušavao odvratiti od spiritizma, njegov brat Daniel V. Hull na kraju je slijedio u odvajanju od adventizma. O evangelizacijskom žaru Mosesa Hulla za spiritizam jedan je spiritistički izvor rekao: „Više od ... bilo kojeg drugog govornika, ovaj je čovjek imao aktivan misionarski duh. Neprestano je poučavao spiritizam." (*Centennial Book of Modern Spiritualism in America* [1948], 128).

Manje od tjedan dana nakon molitvenog sastanka održanog u domu Loughboroughovih, Hull se u Montereyju, u državi Michigan, tijekom vikenda sastao s Jamesom i Ellen G. White (2Bio 56-58). Bili su odlučni, ako je ikako moguće, da Hulla sačuvaju za adventizam. Nekoliko tjedana kasnije, početkom veljače 1863. godine, nakon što je dva svoja dječaka uspješno izliječila od difterije korištenjem tretmana vodom, Ellen G. White jednako je uspješno izliječila najstarije kćeri Elvire Hull. U vrijeme djetetove bolesti oba roditelja vratila su se u Monterey, gdje je Moses održavao evangelizacijske sastanke. Kad je kratko vrijeme kasnije upućen zahtjev onima koji su poslovali sa starješinom Jamesom Whiteom da opišu rezultate tih poslova, odgovor Mosesa Hulla bio je jedan od odgovora koji su uvršteni u knjižicu kojom se branila poslovna karijera Jamesa Whitea. Hull je bio prilično velikodušan u hvaljenju Whitea, opisujući ga kao „strogo poštenog u svakom pojedinom poslu" i „najliberalnijeg čovjeka s kojim sam ikada bio upoznat" (*Vindication of the Business Career of Elder James White* [1863], 10).

Jedan dio viđenja što ga je Ellen G. White dobila u petak navečer 5. lipnja 1863. godine u Otsegou, u državi Michigan, odnosio se na Mosesa Hulla. Ona ga je savjetovala protiv neprikladne familijarnosti sa ženama. (1T 437). Također ga je upozorila da ne prihvaća laskanje (*ibid.* 436, 437) i rekla mu: „Da si pobožan čovjek, na propovjedaonici i izvan nje, moćan utjecaj pratio bi tvoje propovijedanje." (*ibid.* 433).

Posljednji susret Mosesa Hulla s Jamesom i Ellen G. White bio je 5. i 6. rujna 1863. godine, kada su oni došli na mjesto na kojem su on i starješina J. N. Loughborough održavali sastanke pod šatorima u Manchesteru, u državi New Hampshireu. Ellen G. White je te nedjelje navečer govorila oko 15 minuta, nakon što ju je Moses Hull predstavio okupljenima. Sljedeće nedjelje navečer, nakon održane propovjedi, Hull je rekao Loughboroughu da

mu je to posljednja; on se vraća svojoj obitelji. Hull se tada pridružio spiritistima. Nekoliko tjedana kasnije potpisao je izjavu o tome kakve osjećaje gaji prema adventistima sedmoga dana. Iako nije imao „nijednu riječ koju bi kod njih mogao naći da je naštetila mom sadašnjem privremenom i duhovnom dobru", dodao je, „brat i sestra White bili su pošteni i ljubazni i nisu bili usmjereni da me zlostavljaju. Mislim da su oštriji nego što je to potrebno." (RH, 5. siječnja 1864).

Početkom 1870-ih, kao spiritist, Hull ne samo da je prakticirao slobodnu ljubav već ju je i poučavao tako opširno da je osramotio čak i neke spiritiste. Otprilike u to isto vrijeme, on i njegova prva supruga Elvira razdvojili su se, tako da je ostatak svog života Moses vanbračno živio s Mattie E. Sawyer, spiritističkim medijem.

Tijekom ostatka svog života Hull je u svojim knjigama i knjižicama povremeno nastavio spominjati adventizam, a usputno je 1896. godine spominjao i Ellen G. White. Kad je 1907. godine umro u San Joseu, u državi Kaliforniji, u njegovoj osmrtnici, objavljenoj u lokalnim novinama, navedeno je i da je bio adventistički propovjednik. Posebno je zanimljivo da je godinu dana nakon što je bio sahranjen na groblju u San Joseu njegovo tijelo ekshumirano i preneseno na groblje u grad Colmau (nedaleko od Daly Cityja), u državi Kaliforniji, i tamo je kremirano.

Članovi Hullove šire obitelji, koji su ostali vjernici u Crkvi adventista sedmoga dana, izvještavali su o njegovom kajanju zbog toga što je postao spiritist. Sin od Hullovog nećaka citirao je svog strica Mosesa koji je rekao „da bi bio voljan puziti na svojim rukama i koljenima" iz jednog velikog grada u drugi „ako bi se tako mogao vratiti tamo gdje je nekada bio u Crkvi i u krugu Božje naklonosti" (L. R. Ogden, „My Uncle Moses", RH, 5. srpnja 1973). Nećaka Mosesa Hulla prisjeća se da se „govorilo kako je rekao da bi dao desnu ruku samo kad bi se mogao vratiti adventistima sedmoga dana kao nekad". Također ga se prisjetila kako je posjetio „baku Seaward", koja je odbila otići i slušati Mosesovo predavanje protiv adventističkih vjerovanja. Kad je kasnije Moses svratio k njoj da je vidi, starija žena mu je rekla: „Moses, znaš da starim. Donio si nam istinu. Sada si je ostavio. Bi li mi savjetovao da se sada odreknem vjere i da te slijedim?" Hull joj je odgovorio: „Ne, draga stara bako. Ostani baš onakva kakva jesi." (Alice T. Edvards, „My Memories of Moses Hull").

Godine 1860., dok je još bio adventistički propovjednik, Moses Hull napisao je u *Review and Heraldu*: „Na putu mogu pasti; ali ako mi se to i dogodi, uvijek ću biti zahvalan za to da je grad dovoljno jeftin za one koji ga dobiju." (RH, 29. ožujka 1860).

Za daljnje istraživanje: D. Hull, *Moses Hull* (Wellesley, Mass.: Maugus Printing Co., 1907); J. R. Nix, „Moses Hull" (neobjavljen rukopis, CAR); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 718.

James R. Nix

HUNGERFORD, CARRIE (1866-1958). Medicinska sestra u *Sanatoriju St. Helena. Hungerford je bila uz Ellen G. White tijekom posljednjih pet mjeseci njezinog života, a 3. ožujka 1915. godine, Ellen G. White je ispričala Carrie svoje posljednje poznato viđenje o potrebi mladih ljudi da izgrade kršćanski karakter. (6Bio 425*;* MYP 287-289).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 27. studenog 1958.

HUTCHINS, ALFRED S. (1823-1894). Propovjednik pionir u Vermontu i Istočnoj Kanadi (u Quebecu). Prije nego što se pridružio adventizmu 1852. godine, Hutchins je bio pastor Baptista slobodne volje u Vermontu. On i njegova supruga većinu svog života bili su lošeg zdravlja, što ga je sprječavalo da više radi za Cr-

kvu. Uglavnom je radio u Vermontu i jedno vrijeme u Kanadi, gdje je pomagao *Augustinu i *Danielu Bourdeau da osnuju zajednice adventističkih vjernika. Hutchins je 1862. godine sudjelovao u formiranju Konferencije u Vermontu. U svojim savjetima Hutchinsu, Ellen

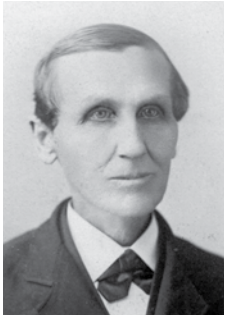

ALFRED S. HUTCHINS

G. White poželjela mu je da bude strpljiviji i manje sklon iznalaženju pogrešaka u svojoj službi. (Lt 5, 1864). Godine 1867., kad su podignute mnoge optužbe protiv vodstva i službe Jamesa i Ellen G. White, Hutchins je bio jedan od propovjednika koji su od njih uime Crkve u Battle Creeku zatražili da im se oproste njihove pogrešne kritike i povoljno odgovorili na ukore upućene Crkvi.

Za daljnje istraživanje: 1T 609-612; Brother I u 2T 646, 647; P. I. Tähti, „The Father of the Vermont Conference"(znanstveni članak, DF 5039, CAR); SDA Encyclopedia (1996), vol. 10., 730.

HYATT, WILLIAM SPENCER (1857-1936) I **SADIE (ARMITAGE)** (1860-1938). Adventistički misionari u Južnoj Africi. William i Sadie pohađali su *Battle Creek College, a 1882. godine su se vjenčali. William je započeo svoj propovjednički posao u New Yorku, a rukopoložen je 1885. godine. Doživio je obnovu svoje vjere na Zasjedanju *Generalne konferencije 1888. godine i postao predsjednik Konferencije u Teksasu (1888 – 1892), a zatim propovjednik u *Battle Creek Tabernacleu. Godine 1898. Hyattovi su sa svoje troje djece otišli kao misionari u Južnu Afriku. Ellen G. White im je poslala nekoliko pisama savjeta u vezi s radom u Južnoj Africi. (Lt 79, 183, 184, 1899). Uvjeravala ga je da se „ništa neće dobiti ako se čini razlika" u pitanjima „porijekla i boje". (Lt 26, 1900, u TSA 85). Hyatt je 1902. godine postao prvi predsjednik Unije južnoafričkih konferencija.

HYDE, WILLIAM H. (r. 1828). Millerit koji je 1845. godine bio svjedok viđenja Ellen Harmon o Novoj zemlji. (Usp. EW 17-20). Hyde je ranije čudesno ozdravio od dizenterije (2SG 44; LS80 200, 201; 1Bio 82). Ubrzo nakon viđenja Ellen G. White napisao je najraniji poznati hvalospjev zasnovan na viđenju Ellen G. White. (Usp. James White, u *Present Truth*, studeni 1850). Taj je hvalospjev, prvotno nazvan „The Better Land" (Bolja zemlja), a sada „We Have Heard From the Bright, the Holy Land (Čuli smo o svjetloj, Svetoj zemlji)", uvršten 1849. godine u *Advent Harp* / hrv. *Adventna harfa* *J. V. Himesa, a iste godine i u prvu pjesmaricu Jamesa Whitea *Hymns for God's Peculiar People Who Keep the Commandments of God and the Faith of Jesus* / hrv. *Hvalospjevi za posebne Božje ljude koji drže Božje zapovijedi i vjeru Isusovu*. Također je i u aktualnoj *Seventh-day Adventist Hymnal* / Zbirci hvalospjeva adventista sedmoga dana. Poznato je da je u adventističke kršćanske pjesmarice uvrštavan još od 1888. godine. Ta je pjesma bila jedan od omiljenih hvalospjeva Ellen G. White, pod stare dane moglo se čuti kako je pjevuši. (Ella M. Robinson, „Hymns Loved and Sung by Ellen G. White / hrv. Hvalospjevi koje je voljela i pjevala Ellen G. White [DF 245g]; 6Bio 418).

Za daljnje istraživanje: E. G. White, *Singing With Understanding* (Warburton, Australia: Signs Publishing, 1981), 220, 221; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 732.

I

INGRAHAM, WILLIAM S. (1821-1874) I **MELISSA** (1824-1897). Adventistički propovjednik iz redova ranih svetkovatelja subote i administrator koji je 1839. godine prihvatio adventističku doktrinu iz propovijedi *Williama Millera, a u 1851. godini bio je na popisu „braće koja propovijedaju" (RH, 25. studenog 1851). Ingraham je bio snažan evangelizator koji je držao skupove u Novoj Engleskoj i Pennsilvaniji (1850-ih), u Wisconsinu i Illinoisu (1850-ih i 1860-ih) i Minnesoti (1860-ih i 1870-ih). Bio je prvi predsjednik Konferencije Wisconsina i Illinoisa (1862 – 1863). U kolovozu 1858. godine, Ellen G. White dobila je u Crane's Groveu, u državi Illinoisu, viđenje u kojem joj je pokazano Ingrahamovo negativno stajalište prema Jamesu Whiteu. Budući da je stalno odbijao poslušati njezino upozorenje, to ga je dovelo do niza ukora koji su se odnosili i

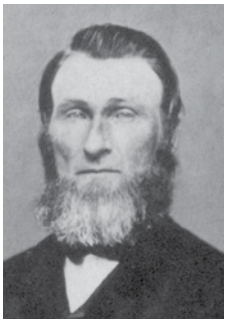

WILLIAM S. INGRAHAM

na njegov neuspjeh da „vlada svojom obitelji" (Lt 17, 1861; vidi također Lt 32, 1861). Iako je Ellen G. White uvažavala Ingrahama kao dobrog propovjednika, on nije morao samo propovijedati nego i rješavati „probleme u Crkvi". (Lt 15, 1862). To je dovelo do njegovog javnog priznanja koje je objavljeno u časopisu *Review and Herald* 19. ožujka 1861. godine.

Dodatno čitanje: obit. RH, 26. svibnja 1874; obit. RH, 3. kolovoza 1897.

INGS, JENNIS L. („JENNIE"," „JENNY", „JANE") (HUSSMAN) (1841-1921) i **WILLIAM** (1835-1897). Misionarka i *literarna pomoćnica Ellen G. White. Emigrirala je iz Njemačke ranih 1860-ih i nastanila se u Iowi, gdje se udala za Williama Ingsa. Ingsovi su se

WILLIAM AND JENNY INGS

upoznali s adventizmom preko *G. I. Butlera, a potom je William bio rukopoložen za propovjednika. Godine 1866. James White ih je pozvao da rade za Nakladničku udrugu adventista sedmoga dana (Seventh-day Adventist Publishing Association) u Battle Creeku. William je postao službenik u Odjelu za slanje literature, a Jenny je bila slovoslagarica za publikacije tiskane na njemačkom i danskom jeziku. Godine 1876. oboje William i Jenny su otišli u Švicarsku da pomognu *J. N. Andrewsu pri osnivanju adventističke nakladničke kuće. Zajedno su 1879. otišli u *Englesku kao prvi adventistički misionari. Godine 1882., na poziv Ellen G. White, Ingsovi su se vratili u Sjedinjene Američke Države; živjeli su s Ellen G. White u njezinom *domu u Healdsburgu, a Jenny je radila kao medicinska sestra i književna pomoćnica Ellen G. White (Lts 11a, 20a, 1882).

Jenny i Ellen G. White veoma su se zbližile, kad nisu bile zajedno pisale bi jedna drugoj, a pisma koja je slala Jenny, Ellen G. White je potpisivala s „majka“ (usp. Lt 23, 1884). Ingsovi su Ellen G. White bili od velike pomoći, osobito u vrijeme kad su od 1885. do 1887. godine zajedno putovali i boravili u *Europi. Nakon njihovog povratka u Sjedinjene Američke Države 1888. godine, Jenny je postala nadzornica u Rural Health Retreatu (kasnije *St. Helena Sanitarium), gdje su ostali do kraja života.

Dodatno čitanje: obit. RH, 23. lipnja 1921; obit. RH, 15. lipnja 1897; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 769.

Michael W. Campbell

IRWIN, CHARLES WALTER (1868-1934). Odgajatelj; sin *G. A. Irwina. Irwin je 1891. godine diplomirao na *Battle Creek Collegeu i postao nastavnik na *Union Collegeu gdje se 1895. godine oženio s Minnie V. Hennig (1868 – 1927). Godine 1898. postao je ravnatelj škole u Graysvilleu [vidi *Graysville, Tennessee]), a 1901. ravnatelj *Avondale Collegea. Dok je bio u Australiji, Ellen G. White mu je napisala nekoliko pisama ohrabrenja (Lt 150, 1902; Lt

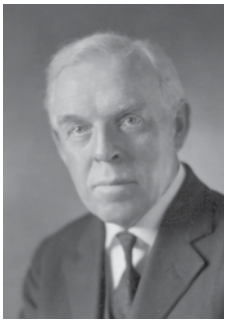

CHARLES W. IRWIN

36, 1907). Godine 1908., shvativši da se možda nikada više neće vratiti u Australiju, zamolila ga je da proda njezinu imovinu u Avondaleu. (Lt 124, 1908). Godine 1909. Irwinovi su se vratili u Sjedinjene Američke Države, i od 1909. do 1921. godine on je bio predsjednik Pacific Union Collegea, a zatim u Generalnoj konferenciji pomoćnik tajnika Odjela za odgoj i obrazovanje, da bi 1930. godine postao predstojnik tog Odjela.

Dodatno čitanje: obit. RH, 6. rujna 1934; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 801.

IRWIN, GEORGE ALEXANDER (1844-1913) i **NETTIE (JOHNSON)** (1849-1919). Farmer, propovjednik, misionar, administrator i predsjednik Generalne konferencije (1897 – 1901). Tijekom *Građanskoga rata borio se u

GEORGE I NETTIE IRWIN

sastavu jedinice dobrovoljačke pješadije države Ohio, a vojska Konfederacije zatočila ga je u zarobljeničkom logoru u Andersonvilleu. Dok je bio zatočen, *čitao je* knjigu *Richarda Baxtera *Saints' Everlasting Rest* / hrv. *Vječni počinak svetih*, što je dovelo do njegovog obraćenja i kasnijeg pristupanja Kongregacionalističkoj Crkvi, a zatim Metodističkoj. Godine 1867. oženio se s Nettie Johnson i nastanili su se na farmi u blizini Mount Vernona, u državi Ohio. Godine 1885. Irwinovi su postali adventisti sedmoga dana zahvaljujući praćenju niza biblijskih predavanja održavanih u obližnjoj školi. Ubrzo se zaposlio u denominaciji, najprije kao okružni propovjednik, zatim kao blagajnik i tijekom razdoblja krize kao predsjednik Konferencije u Ohiu (1889 – 1895). Dok su boravili tamo, Irwinovi su se prvi put upoznali s Ellen G. White putem niza pisama koja im

je napisala. (Lt 15, 1890; Lt 16a, 1891; Lt 17, 1891; Lt 18, 1891).

Godine 1895. Irwin je postavljen za nadzornika Drugog okruga Generalne konferencije (obuhvaća države u Južnom dijelu Sjedinjenih Američkih Država). Na tom položaju pomogao je u odabiru lokacije za Oakwood College (vidi *Oakwood Industrial School / hrv. Industrijska škola u Oakwoodu). Dvije godine kasnije izabran je za predsjednika Generalne konferencije. Tijekom svog predsjedničkog mandata često je od Ellen G. White tražio savjete, a ona ga je često poticala da iskoristi svoj predsjednički utjecaj za prikupljanje sredstava za misijska polja. (Lt 88, 1898; Lt 3, 1900). Još jedna njezina velika briga bila je usmjerena na to da adventistički propovjednici „budu suradnici u istome jarmu s doktorom [*J. H.] Kelloggom". (Lt 36, 1899; Lt 42, 1898) i da „pokušaju spasiti dr. Kellogga" (Lt 3, 1900), koji je bio „u velikoj opasnosti da doživi brodolom vjere" (Lt 170, 1900). Ellen G. White vidjela je da su ljudi u Battle Creeku izloženi ozbiljnoj duhovnoj opasnosti (Lt 145, 1899) i da trebaju doživjeti preporod (Lt 51a, 1898; Lt 42, [423] 1898; Lt 157, 1899). Napisala je Irwinovima više od 70 pisama. U to vrijeme Nettie je bila aktivna u onome što se tada nazivalo Ženskim evanđeoskim djelom (Woman's Gospel Work), radeći na čelu tog Odjela nakon smrti *S. M. I. Henry 1900. godine.

Irwin je kasnije predsjedavao na Zasjedanju *Generalne konferencije 1901. godine, koje je dovelo do velike administrativne reorganizacije i izbora *A. G. Daniellsa za predsjednika Izvršnog odbora Generalne konferencije (*de facto* predsjednika). Zauzvrat, Irwin je zamijenio Daniellsa na mjestu predsjednika Unije australoazijskih konferencija (1901 – 1905). Nakon povratka u Sjedinjene Američke Države, Irwin je pomagao u planiranju osnivanja *Washington Sanitariuma (Lt 48, 1906; Lt 114, 1907; Ms 83, 1906) i iskoristio je svoj utjecaj u Konferenciji Južne Kalifornije da pomogne kupnju imanja *Loma Linde. Ellen G. White boravila je s Irwinovima u njihovoj kući u Takoma Parku tijekom Zasjedanja Generalne konferencije 1909. godine. Irwin je kasnije bio predsjednik Unije pacifičkih konferencija (1910 – 1912), služio je kao predsjednik Upravnog odbora *Koledža medicinskih evangelizatora (College of Medical Evangelists), sada je to Sveučilište u Loma Lindi (Loma Linda Health University) i kao potpredsjednik Unije pacifičkih konferencija. Nakon Georgeove smrti 1913. godine, Nettie je radila kao učiteljica, a kasnije i glavna nadzornica Sanatorija u Loma Lindi.

Dodatno čitanje: obit. RH, 5. lipnja 1913; obit. RH, 10. srpnja 1919; D. A. Ochs and G. L. Ochs, *The Past and the Presidents* (SPA, 1974), 88-103; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 80l; *Legacy of Light* CD-ROM, art., „George A. Irwin".

Michael W. Campbell

ISRAEL, MENDEL CROCKER (1834-1921) i **LIZZIE (REDFORD)** (1836-1916). Stolar, propovjednik i evangelizator. Mendel je rođen u Novoj Škotskoj, emigrirao je u saveznu drža-

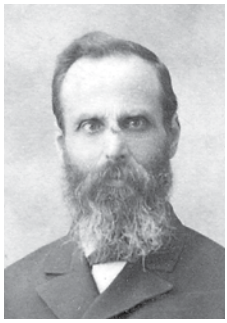

MENDEL C. ISRAEL

LIZZIE ISRAEL

vu Maine, a 1858. godine preselio se u Oregon, gdje se 1867. godine oženio s Lizzie Redford. Lizzie se sa svojom obitelji doselila u Oregon iz Missourija 1864. godine, nakon smrti oca u *Građanskome ratu. Godine 1874. Mendel se odlučio za adventističku poruku, a sljedeće go-

dine na jednom saboru pod šatorima Israelove je krstio *S. N. Haskell. Israelovi su se preselili u Kaliforniju, gdje je Mendel polazio biblijski institut koji su držali *James White, *Uriah Smith i *J. H. Waggoner. Uvjeren da treba da stupiti u propovjedništvo, Mendel je vodio biblijska čitanja i kasnije djelovao u javnoj *evangelizaciji. Svoju službu nastavio je u Kalifornijskoj konferenciji, a 1878. godine rukopoložili su ga James White i *J. N. Loughborough. Na Zasjedanju Generalne konferencije 1884. godine, deset godina nakon što je Ellen G. White prvi put pozvala misionare u *Australiju, Israelovi, S. N. Haskell, J. O. Corliss i još neki, bili su prvi adventistički misionari u Australiji i na *Novom Zelandu. Tamo su stigli 1885. godine i počeli održavati evangelizacijske skupove u Melbourneu i Adelaideu. Israelovi su bili pioniri u radu na Tasmaniji, a među onima koji su prihvatili adventizam bila je i obitelj Lacey. Jedna od kćeri u toj obitelji, May, postala je snaha Ellen G. White, udala se za W. C. Whitea 1895. godine, pet godina nakon smrti njegove prve žene. Mendel je također od 1890. do 1892. godine bio predsjednik Novozelandske konferencije. Dok je bila u Australiji, Ellen G. White i Lizzie postale su bliske prijateljice, gajeći međusobno povjerenje. Razmijenile su mnoštvo pisama u kojima joj je Ellen G. White govorila da se Isus brine o njoj jer je supruga evangelizatora. (Usp. Lt 33, 1895). Israelovi su se vratili u Kaliforniju 1896. godine, a 1905. su otišli u mirovinu.

Dodatno čitanje: obit. RH, 9. veljače 1922; obit. *Australian Record,* 3. travnja 1922; obit. PUR, 11. svibnja 1916; N. P. Clapham, ed., *Seventh-day Adventists in the South Pacific 1885- I 985* (Warburton, Australia: Signs Pub. Co., 1985); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 805, 806.

Lester D. Devine

J

JACKSON, JAMES CALEB (1811-1895). Rani američki zdravstveni reformator. Jackson je diplomirao na Eclectic Medical Collegeu / hrv. Eklektičkom medicinskom koledžu, u Syrakusi, u državi New York. Godine 1847., dok je bio pacijent u ustanovi za liječenje vodom dr. S. O. Gleasona u Greenwood Springsu, u državi New Yorku, Jackson je predložio uspostavljanje novog načina „liječenja vodom" u suradnji s Gleasonom u Glen Havenu, u državi New York. Ustanova Glen Haven bila je poprište festivala higijene koji je privukao 150 reformatora, uključujući Ameliju Bloomer i Elizabeth Cady Stanton. Godine 1858. Jackson je u suradnji s dr. Harriet Austin kupio napušteno lječilište vodom u Dansvilleu, u državi New Yorku, i preimenovao ga u „Our Home on the Hillside" / hrv. Naš dom na obronku brda. Nov režim liječenja bio je pod jakim utjecajem *Sylvestera Grahama i sastojao se, uz ostalo, od dva vegetarijanska obroka dnevno praćena zdravstvenim predavanjima, tretmanima, jednostavnim vježbama i zabavama. Pacijent je mogao biti pregledan za iznos od pet dolara, a tretmani su bili „uglavnom ograničeni na kupke do pojasa, zdravstvene pakete, sjedeće kupke, uronjavanje i umotavanje u mokre plahte". Lijekovi nikada nisu bili propisivani. Ustvari, Jackson je svoja uvjerenja zasnivao na deset zdravstvenih načela: „Prvo, zrak; drugo, hrana; treće, voda; četvrto, sunčeva svjetlost; peto, odijevanje; šesto, vježbanje; sedmo, spavanje; osmo, odmaranje; deveto, društveni utjecaji; deseto, mentalne i moralne snage". Iako su u Americi mnogobrojni postupci liječenja vodom brzo izblijedjeli, Jacksonov „Our

Home“ je napredovao. Od 1850. do 1862. godine u njemu se liječilo oko 4000 pacijenata.

James i Ellen G. White prvi put su se upoznali s Jacksonovim metodama liječenja čitajući njegov članak u novinama „Yates County Chronicle“. U tom je članku Jackson pisao o tome kako se primjenom tretmana vodom može izliječiti difterija. Dva dječaka Whiteovih zarazila su se od te bolesti koja je u to vrijeme

ZDRAVSTVENI INSTITUT ZA LIJEČENJE VODOM „OUR HOME ON THE HILLSIDE“ J. C. JACKSONA

bila neizlječiva, ali su preživjeli jer su ih roditelji podvrgnuli tretmanima vodom. Kad su se dječaci oporavili, James White bio je oduševljen i ponovo je objavio taj članak u časopisu *Review and Herald* kako bi i drugi adventisti svetkovatelji subote od takvih saznanja mogli imati koristi. (Bio2 14, 15).

Nakon tog prvog kontakta Whiteovih, za adventiste svetkovatelje subote otvorila su se još dva izvora informacija o liječnicima i osoblju u „Our Home on the Hillside“: posjeti *J. N. Andrewsa i posjeti adventista koji su svetkovali nedjelju. Prvi adventist svetkovatelj subote koji je posjetio „Our Home“ bio je J. N. Andrews, koji je svoju obitelj tamo odveo na liječenje. Može se pretpostaviti da je ostale članove Crkve obavijestio o koristi koju je njegova obitelj stekla tim liječenjem. Adventni kršćani Daniel T. Taylor i *Joshua V. Himes također su imali koristi od tretmana u lječilištu „Our Home“ i u svojim su publikacijama promicali literaturu o zdravstvenoj reformi. Prema Ellen G. White, upravo je takav oglas, objavljen u Himesovoj publikaciji *Voices of the Prophets* 1863. godine, skrenuo pozornost Jamesa Whitea na dostupnu literaturu o zdravstvenoj reformi. (RH Oct. 8, 1867). Čini se da je Ellen G. White pogriješila u svom prisjećanju o tome *kada* je točno James White zatražio literaturu, jer mu je dr. Jackson već odgovorio tijekom prethodnog mjeseca, ali se čini sasvim vjerojatnim da je to mogla biti ranija objava u istom listu ili u još jednoj adventističkoj kršćanskoj publikaciji koja je potaknula njegov zahtjev. U svom odgovoru Jackson ih je pozvao da posjete njegovo lječilište vodom, nudeći im hranu i tretmane po cijeni od dva dolara i pedeset centi tjedno. (J. C. Jackson u pismu Jamesu Whiteu, 13. kolovoza, 1863. [EGWE-GC]). Ellen G. White napisala je da je odlučna pisati o svojim stajalištima o *zdravstvenoj reformi, na temelju svojeg sveobuhvatnog viđenja o zdravstvenoj reformi od 5. lipnja 1863. godine, bez utjecaja pisanja drugih reformatora zdravlja. Shodno tome, rekla je da su literaturu o zdravstvenoj reformi, nakon što su je dobili, ostavili postrani dok najprije sama ne napiše svoja stajališta o zdravstvenoj reformi. Do mjeseca rujna 1864. godine, nakon što su napisali **Appeal to Mothers* / hrv. *Apel majkama* i četvrtu knjigu u nizu **Spiritual Gifts* / hrv.**Duhovni darovi*), koja je sadržavala i dio o zdravlju, Whiteovi su proveli nekoliko tjedana u lječilištu „Our Home“ u Dansvilleu, u državi New Yorku (RH, 6. rujna 1864). Za vrijeme tog prvog posjeta primili su tretmane i bili su impresionirani radom koji je Jackson obavljao. Unatoč tome, Ellen G. White nije se slagala sa svim Jacksonovim stavovima o zdravstvenoj reformi. Njihove razlike postat će još očitije za njihovog drugog posjeta ujesen 1865. godine, nakon Jamesovog prvog moždanog udara koji je imao 16. kolovoza. Unatoč tim razlikama, zdravlje Jamesa Whitea počelo se poboljšavati i bili su zahvalni za ono što su naučili.

Na kraju *Građanskoga rata, loše zdravlje crkvenih vođa osakatilo je vodstvo mlade Crkve adventista sedmoga dana. Kao rezultat toga, grupa bolesnih crkvenih vođa, koju je Uriah Smith nazvao „adventističkom invalidskom strankom“, napustila je Battle Creek i otputovala u „Our Home“ na liječenje. Whiteovi su tu ostali kao dio skupine od rujna do prosinca 1865. godine. Za vrijeme tog drugog boravka White i Jackson bolje su upoznali jedan drugoga i otkrili da među njima postoje znatne filozofske razlike. Da bi izbjegli sukob (kao i da bi uštedjeli), Whiteovi su unajmili kolibu na zemljištu u blizini objekta. Prvo i najvažnije, Ellen G. White nije se slagala s Jacksonovom filozofijom u pogledu na zabavu i religiju. „U vezi s religijskim iskustvom“, razmišljajući o tome, kasnije je napisala: „Doktor [Jackson] igre i kartanje predstavlja kao vrstu zdrave zabave, a religiju predstavlja kao štetnu i opasnu po zdravlje.“ (Lt 8, 1867). Također se nije slagala s Jacksonovom filozofijom miješanja spolova. On je poticao ples i promiskuitetno ponašanje, što mu ona nije mogla oprostiti. Treće, nije marila za njegovo samouzvisivanje, visoko mišljenje o sebi i njegovih pogleda na reformu zdravlja. Opisala ga je kao nekoga tko „želi da njegovi pacijenti vjeruju kako je njegov sud savršen. ... Pa ipak, taj sud često to nije“. (Lt 5, 1866, u 1T 616). Na primjer, Jackson se zalagao za izbjegavanje soli, ali Ellen G. White napisala je da joj je pokazano da je umjerena količina soli nužna za uravnoteženu prehranu. Ove razlike navele su Ellen G. White da rezimira kako je „uvidjela da su mnoge zamisli dr. Jacksona vrijedne, dok su neke bezvrijedne i štetne“. (Lt 21, 1902). Dok je Jackson prvotno pozivao Whiteove da komuniciraju s njegovim drugim pacijentima, neslaganja su ga navela da od Whiteovih zatraži da budu diskretni u pogledu na ono u čemu se od njega razlikuju.

Do prosinca 1865. godine, James i Ellen G. White osjetili su da su od dr. Jacksona dobili sve što su mogli dobiti i da se Jamesovo zdravlje dovoljno popravilo da se vrate kući. Ellen G. White, najviše od svega ostalog, bila je zapanjena Jacksonovom prognozom da će se svaki fizički ili mentalni napor za Jamesa Whitea pokazati opasnim, ili čak fatalnim, za njegovo zdravlje. Nasuprot tome, bila je uvjerena kako je fizički napor upravo ono što je Jamesu potrebno da bi potaknuo tijelo da pobijedi bolest (RH, 8. listopada 1867). Tijekom sljedećih 18 mjeseci Ellen G. White ohrabrivala je svog supruga da posjećuje prijatelje koliko god mu snage dopuštaju, a u proljeće 1865. godine kupili su malu farmu u Greenvilleu, u državi Michiganu, gdje je mogao raditi na otvorenom (vidi *domovi Jamesa i Ellen G. White). Dok je James radio, njegovo se zdravlje počelo poboljšavati.

Na Božić 1865. godine, u Rochesteru, u državi New Yorku, Ellen G. White u viđenju je pokazano da adventisti trebaju osnovati vlastitu zdravstvenu ustanovu u kojoj bi pacijente mogli liječiti u skladu sa svojim vjerovanjima. Kao neposredni rezultat tog viđenja, Crkva je u rujnu 1866. godine u Battle Creeku otvorila *Health Reform Institute (Institut za zdravstvenu reformu). U vrijeme kad su mnoge hidropatske zdravstvene ustanove propadale, Ellen G. White upozorila je adventiste neka poduzimaju sigurne i postojane korake kako ne bi ugrozili bilo kakav napredak u pokretanju nove zdravstvene ustanove. Iako su u početku na ustanovu u velikoj mjeri utjecala načela i metode Jacksonove ustanove (prvi ravnatelj, dr *H. S. Lay, bio je među osobljem lječilišta „Our Home“), Ellen G. White upozorila je da Health Reform Institut ne bi smio previše sličiti ustanovi u Dansvilleu, u državi New Yorku, posebno u pogledu na pitanja religije i zabave. (Vidi Lt 8, 1867). Tako je Health Reform Institute postavljen na duhovnu osnovu oslobođenu neozbiljnih zabava, ali u isto vrijeme u njemu su se primjenjivali najbolji hidropatski tretmani naučeni u lječilištu „Our Home“. Prvih nekoliko godina

ova adventistička ustanova je stajala na klimavim nogama, ali je nakon reorganizacije 1870. godine počela napredovati. Upravljanje ustanovom prepušteno je 1876. godine mlađahnom i dinamičnom doktoru *J. H. Kelloggu, pod čijom upravom je ustanova prerasla u svjetski poznat *Battle Creek Sanitarium. Dok su kritičari Ellen G. White sugerirali da je ona svoja stajališta o *zdravstvenoj reformi dobila od Jacksona, njezino vrijeme provedeno u lječilištu „Our Home" pokazalo je da su, iako je cijenila i poštovala Jacksona, njezina osnovna načela filozofije zdravlja bila osmišljena još i prije odlaska u „Our Home". To se vidi u činjenici da je koristila ono što je vidjela kao najbolje prema učenjima o zdravstvenoj reformi, dok se istodobno razlikovala od onoga što je vidjela kao pogrešno. Unatoč tim razlikama, tijekom 1860-ih godina Whiteovi su nastavili objavljivati Jacksonove članke u **Review and Heraldu* i **Helth Reformeru*, a čak su njegov članak, zajedno sa sjajnom potporom za „Our Home" uvrstili u svoju kompilaciju **Health: or How to Live* (1865). Rani adventisti sedmoga dana pionirima zdravstvene reforme smatrali su zdravstvene reformatore kao što su Jackson, *R. T. Trall i *Sylvester Graham, ali kako je nova generacija adventističkih liječnika postala istaknuta tijekom 1870-ih, a i kako je medicinska znanost napredovala, ovi rani autori nestali su sa stranica adventističke zdravstvene literature. Godine 1895. *Review and Herald* objavio je vijest o Jacksonovoj smrti. (RH, 30. srpnja 1895).

Kad se 1871. godine Jackson umirovio, „Our Home on the Hillside" predao je na upravljanje svom sinu i snahi, doktorima Jamesu H. i Kate J. Jackson. U lipnju 1882. godine, požar je potpuno uništio glavnu zgradu lječilišta, ali su je Jacksonovi u listopadu 1883. godine obnovili izgradivši opekama mnogo veći objekt i preimenovali ga u „Jackson Sanitarium". Liječenje vodom napredovalo je još nekoliko desetljeća, a upravljanje je prepušteno njihovom sinu dr. J. Arthuru Jacksonu. Napredak medicinske znanosti doveo je do propasti liječenja vodom, a 1914. godine takozvano „Jacksonovo lječilište" bilo je prisiljeno bankrotirati. Objekt je kupio sakupljač zdravstvenih aparata za liječenje Bernard MacFadden, a kasnije hotelijer William Fromcheck, koji ga je 1971. godine zatvorio.

Za daljnje istraživanje: RH, 20. veljače 1866; 2Bio 76-89; 119-127; SHM 160-162; W D. Conklin, *The Jackson Health Resort: Pioneer in Its Field, as Seen by Those Who Knew It Well; Being an Account of the Institution's Fiftieth Anniversary, With Records of the Seventieth and the One Hundredth, and a Supplement* (Dansville, N.Y.: the author, 1971); R. L. Numbers, Prophetess of Health, rev. ed. (Knoxville: University of Tennessee Press, 1992); J. C. Jackson, *How to Treat the Sick Without Medicine*, 11th ed. (Dansville, N. Y.: Our Home Pub. Dept., 1881); *idem, Our Home on the Hillside: What We Are Trying to Do and How We Are Trying to Do It* (Dansville, N. Y.: [Austin, Jackson & Co., c. 1870]).

Michael W. Campbell

JACOBS, ENOCH (oko 1809-1890). Najpoznatiji u krugu proučavatelja adventističke povijesti kao urednik milleritskih časopisa objavljivanih u Cincinnatiju, u državi Ohio. Jacobs je rođen u Marlboroughu, u Vermontu, i 1831. godine oženio se Electom Whitney. Imali su petero djece. Nakon što je neko vrijeme živio u Brooklynu, u državi New Yorku, obitelj se 1843. godine preselila u Cincinnati, u državi Ohio, i tu je Jacobs zamijenio Georgea Storrsa na mjestu urednika časopisa *Western Midnight Cry* / hrv. *Zapadni ponoćni poklič*), koji je izdavao *Joshua V. Himes. Iako je Himes ostao naveden kao nakladnik sve do 18. veljače 1845. godine, kada je naslov časopisa promijenjen u *Day-Star* / hrv. *Zvijezda Danica*, Jacobs je bio taj koji je u velikoj mjeri snosio odgovornost za njegovo objavljivanje. Zbog toga, kao i zbog

različitih mišljenja Jacobsa i Himesa u vezi s važnošću doživljaja iz listopada 1844., Jacobs se proglasio i nakladnikom i urednikom preimenovanog časopisa.

Nakon razočaranja iz 1844. godine, Jacobs je postao ključni stabilizirajući element za Ženikove adventiste ili adventiste zatvorenih vrata (Bridegroom or Shut-Door Adventists), koji su nastavili vjerovati u proročansko značenje Ponoćnog pokliča iz 1844. godine. Njegov časopis **Day-Star* sadržavao je pisma i članke mnogih koji su postali adventisti svetkovatelji subote i kasnije ključni osnivači Crkve adventista sedmoga dana. Početkom 1846. godine, međutim, postao je naklonjen Shakerovom gledištu o Kristovom duhovnom drugom dolasku. Ljeti 1846. godine pridonio je utjecaju na možda 200 millerita da prihvate šejkerizam. Godine 1847. napustio je šejkerizam nakon što je odbio raskinuti brak s Electom.

Kasnije u životu prihvatio je *spiritizam i bio je poznat po svojim vojnim i građanskim aktivnostima. Do *Građanskoga rata Jacobs se bavio proizvodnjom željeznih proizvoda kao mlađi partner u tvrtki Vallean i Jacobs. On i njegova četiri sina odlikovani su za službu u vojsci Unije, a dva sina su ubijena u sukobima. Tijekom ranih 1870-ih Jacobs je bio u Vladinoj službi u Urugvaju, u Južnoj Americi. Povremeno je radio kao školski povjerenik, dopisnik novina, mirovni sudac i lokalni gradonačelnik.

Vidi također: Adventist Denominations (Adventističke denominacije).

Za daljnje istraživanje: H. A. Ford and K. B. Ford, *History of Hamilton County* (Cleveland: L. A. Williams, 1881), 307, 308; M. D. Burt, „The Historical Background, Interconnected Development and Integration of the Doctrines of the Sanctuary, the Sabbath, and Ellen G. White's Role in Sabbatarian Adventism From 1844 to 1849“ (Ph. D. diss., AU, 2002), 72-74, 98-103,232-242.

Merlin D. Burt

JACQUES, EVELYN GRACE (WHITE), vidi **WHITE, EVELYN GRACE**

JAMES, GEORGE. Misionar u Maitlandu i Ballaratu, u Australiji. James i njegova supruga 1890-ih godina prikupljali su sredstva za novu bolnicu u Cooranbongu. Budući da su se u svom radu suočili s mnogim kritikama i osuđivanjima, Ellen G. White im je pisala ohrabrujuća pisma u kojima ih je motivirala da „budu hrabri u Gospodinu“ (Lt 15, 1901). „Osjećam duboko zanimanje za tvoju dušu“, izjavila je te 1899. godine i od njega zatražila da „preda svoje srce Bogu kao novogodišnji dar“. (Lt 44, 1899).

Brian E. Strayer

JAMES, IRAM (1863-1939). Upravitelj na farmi Ellen G. White. Ellen G. White je prvi put srela Jamesa, njegovu ženu Kristinu (1866 – 1934) i njihovu djecu 1894. godine u *Australiji. Nakon što su 1894. godine prihvatili subotu, ekonomska kriza ubrzo ih je primorala da bankrotiraju tako da su izgubili svoju farmu. (Lt 146, 1894, 4Bio 141). Nedugo zatim Ellen G. White pozvala je Jamesa da postane upravitelj njezine farme – i pod njegovom rukom farma je napredovala. Kad se Ellen G. White 1900. godine vratila u Sjedinjene Američke Države, pozvala je obitelj James da joj se pridruži u njezinom novom domu u Elmshavenu, gdje je za njih podignuta brvnara. (5Bio 36). „Ne bih bila voljna“, napisala je Ellen G. White, „zamijeniti svog farmera s bilo kojom drugom osobom koju znam.“ (6Bio 136) Nakon smrti Ellen G. White, James je otkupio njezin dom u Elmshavenu od Društva za ostavštinu.

Za daljnje istraživanje: D. E. Galusha, „Iram James“ (znanstveni članak, SDA Theological Seminary, 1985, EGWE-LLU)

JAYNE, JULIUS EDWARD (1864-1933). Propovjednik i administrator. Jayne se obratio 1885. godine, a već sljedeće godine postao je

opunomoćeni propovjednik i služio je na raznim administrativnim funkcijama u Sjedinjenim Američkim Državama i u Velikoj Britaniji. Od 1899. do 1903. godine bio je tajnik *Odbora za inozemnu misiju (*Foreign Mission Board*), i u tom razdoblju Ellen G. White pisala mu je u vezi sa svojom zabrinutošću zbog *E. E. Frankeovog rada u New York Cityju i poticala ga da učini sve što može da pomogne *S. N. Haskellu koji je bio ondje (Lt 149, 1901). U kasnijim godinama, surađivao je s dr. J. P. Bradfordom i njegovom suprugom u njihovom Acushnet Sanitariumu. (RH, 6. srpnja 1933).

JEMISON, HEDWIG (NAGELE) (1912-2005). Tajnica Artura L. Whitea u Društvu za ostavštinu Ellen G. White (*Ellen G. White Estate*) u Washingtonu D. C. od 1950. do 1955. godine. Kad se Teološki fakultet adventista sedmoga dana (Adventist Theological Seminary) preselio iz Washingtona D. C., na Sveučilište Andrews, Društvo za ostavštinu Ellen G. White zatražilo je da se od svekolikog materijala o Ellen G. White naprave kopije i tamo stave na raspolaganje istraživačima. Administratori na Sveučilištu i Teološkom fakultetu bili su suglasni s time da bi studenti od toga imali najveću korist. Izgrađen je vatrootporni trezor za smještaj dokumenata. Jemison je pomogla da se postavi trezor, radeći pola svog radnog vremena za W. G. C. Murdocha, dekana Teološkog fakulteta i honorarno za Društvo za ostavštinu E. G. White. Godine 1963., nakon smrti supruga, imenovana je za ravnateljicu podružnice Društva (White Estate Branch Office) na Sveučilištu Andrews. Počevši od 1974. godine, osnivala je istraživačke centre Ellen G. White (Ellen G. White Research Centers) u Engleskoj, Australiji, Meksiku, Argentini, na Filipinima i u Indiji, kao i centre za proučavanje spisâ E. G. White (White Estate Study Centers) u Singapuru, Hong Kongu, Japanu, Koreji, Indoneziji, Peruu, Čileu, Trinidadu kao i urede tog centra u Inter-Američkom odjelu Crkve. Sastavila je četiri knjige jutarnjih stihova s komentarima iz spisâ Ellen G. White: **My Life Today, *Sons and Daughters of God, *Reflecting Christ* i *Lift Him Up* (Hedy Jemison u pismu Normi Collins, 12. travnja 2002). Jemison je umirovljena 1984. godine.

Norma Collins

JOHNSON, LEWIS (1851-1940). Rođen u Danskoj, Johnson je 1869. godine emigrirao u Sjedinjene Američke Države i postao metodistički propovjednik u Iowi. Nakon što su on i njegova supruga Christine Henriksen 1875. godine postali adventisti, 1876. godine opunomoćen je za propovjednika, a zatim ga je 1878. godine rukopoložio *G. I. Butler. Propovijedao je među Skandinavcima u Iowi, Illinoisu, Minnesoti, Sjevernoj Dakoti i Južnoj Dakoti od 1876. do 1889. godine prije nego što je otišao u Norvešku. Zamijenio je O. A. Olsena na mjestu predsjednika Nordijske unije (1889 – 1899) i za vrijeme njegova predsjedavanja članstvo se Crkve udvostručilo u Norveškoj, Švedskoj i Danskoj prije nego što se vratio u Sjevernu Ameriku na mjesto predstojnika Dansko-norveškog djela (1899 – 1907) i predsjednika Washingtonske konferencije (1912 – 1916). Godine 1895. Ellen G. White ga je iz Australije poticala da, unatoč svom siromaštvu, bude vjeran u desecima i prinosima, obećavajući mu da će Bog, ako mu bude donio svoje „ograničene darove“ iz svoje „oskudne prodavaonice“, „učiniti da ovi dragovoljni doprinosi postanu izobilni“. (Lt 37, 1895).

Za daljnje istraživanje: obit. NPUG, 20. veljače 1940; obit. RH, 11. travnja 1940; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 831.

Brian E. Strayer

JONES, ALONZO TREVIER (1850.-1923.). Rođen u Ohiju, A. T. Jones će postati najutjecajniji propovjednik adventizma u 1890-im

godinama, da bi na početku dvadesetoga stoljeća postao otpadnik. Jones je kršten u Crkvi adventista sedmoga dana 1874. godine, dok je u vojnom utvrđenju Walla Walla, u državi Washington, služio kao narednik. Budući da je bio energične naravi, ubrzo je počeo podizati crkve na Pacifičkom sjeverozapadu. U 1885. godini obavljao je uređivački posao za *Signs of the Times* / hrv. *Znaci vremena* i *Sabbath Sentinel* / hrv. *Subotnja straža* (periodični časopis za vjersku slobodu). Taj posao doveo ga je u blisku vezu s *Elletom J. Waggonerom.

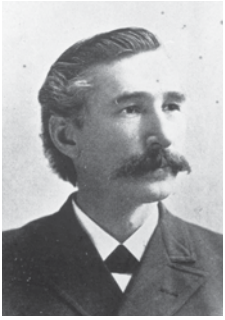

ALONZO T. JONES

Tijekom godina rada na časopisu *Signs of the Times*, on i Waggoner počeli su razvijati napredne ideje o mjestu koje Krist zauzima u adventizmu i u planu spasenja. Usto, Jones se počeo razvijati u jednog od najistaknutijih eksperata Denominacije na području vjerskih sloboda, što je tada bila tema od ključnog značenja za Denominaciju, budući da je tijekom 1880-ih godina jačala kontroverza o *nedjeljnom zakonu, da bi u svibnju 1888. godine dosegla svoj vrhunac kad je senator H. W. Blairev pred Senat Sjedinjenih Američkih Država stavio prijedlog nacionalnog nedjeljnog zakona.

Jonesovo zanimanje za tumačenje proročanstava na kraju će ga dovesti u sukob sa *Uriahom Smithom, koji je u Denominaciji bio priznati stručnjak za tu temu. Njihova početna točka, o kojoj su imali različita stajališta, bila je povezana s Jonesovim mišljenjem o identitetu deset rogova iz 7. poglavlja Knjige proroka Daniela. Sukob se zaoštrio do vrhunca na Zasjedanju *Generalne konferencije 1888. godine. Na toj važnoj sjednici Jones je bio povezan s E. J. Waggonerom u neravnopravnoj borbi s vodstvom Generalne konferencije. Dok je Jones dao doprinos zasjedanju o pitanju vjerske slobode, njegov i Waggonerov glavni doprinos bio je uzdizanje Kristove pravednosti u procesu spasenja.

Ellen G. White, osjećajući da mladići sa Zapada imaju spasonosnu poruku koju je Denominacija očajnički morala čuti, podržavala je njihovo pravo da ih svi javno čuju već od 1887. godine. Bila je uz njih tijekom Zasjedanja 1888. godine, kao i onog 1889. i početkom devedesetih godina, u prenošenju poruke o Kristovoj pravednosti adventizmu diljem Sjeverne Amerike. Otpor nekih crkvenih vođa u godinama nakon 1888., međutim, naveo je Ellen G. White da višeput upozorava širu adventističku javnost da je Gospodin dao bratu Jonesu „najdragocjeniju poruku“. (TM 91). S druge strane, ona nije željela da ljudi pomisle kako je Jonesovo i Waggonerovo učenje „nepogrešivo” ili da je ona suglasna sa svime što su izrekli. (Ms 56, 1890; usp. Ms 15, 1888).

Kasne 1880-te i rane 1890-te godine potvrdile su da je Jones postao vodeća osoba u očima adventista dok je predvodio napad na godišnji niz predloženih nacionalnih nedjeljnih zakona iznesenih pred Kongres Sjedinjenih Američkih Država. Njegovo prvo, od mnogih pojavljivanja, u kojima je zastupao i predstavljao stajališta Denominacije pred raznim Kongresnim odborima zbilo se 13. prosinca 1888. godine.

Jones i Waggoner uskoro su postali stalno najavljivani glavni govornici na zasjedanjima Generalne konferencije, što ih je uzdizalo tijekom 1890-ih godina. Jones je, na primjer, propovijedao 24 i 26 puta na bogoslužjima na zasjedanjima 1893. odnosno 1895. godine. Na početku 1894. godine, Ellen G. White opetovano se žalila da su mnogi Jonesa i njegove ideje postavili na mjesto na kome bi se samo

Bog trebao nalaziti. (Lt 27, 1894; Lt 6a, 1894). Jedan od simbola njegovog istaknutog položaja ogledao se u tome što su 1894. godine vođe Denominacije htjele da on zamijeni cijenjenog Uriaha Smitha na mjestu urednika časopisa *Review and Heralda*, dakle na jednoj od najutjecajnijih pozicija u Denominaciji. Nažalost, Jones je narušio sjajnu sliku o sebi podržavajući lažne proročke tvrdnje *Anne Rice (otišao je čak tako daleko da je na Zasjedanju Generalne konferencije 1893. godine pokušao izazvati izlijevanje kasne kiše putem njezinih spisa). Godine 1897. imenovan je glavnim urednikom, a Smith je postao njegov pomoćnik, što je uistinu bio ponižavajući položaj za čovjeka starijeg od Jonesa.

Tijekom ranih 1890-ih godina Jonesova teologija doživjela je metamorfozu. Do 1893. samo do neke mjere, a u 1895. godini i mnogo više, on i Waggoner u središte svog razumijevanja spasenja stavili su koncept da je Krist imao ljudsku prirodu potpuno jednaku svakom drugom ljudskom biću, bez trunke razlike. To učenje nije bilo izostavljeno iz njihove teologije krajem osamdesetih i početkom devedesetih, ali tada još nije bilo toliko istaknuto. No 1895. godine ono je za Jonesa postalo središnje. Te je godine u većini od svojih šest propovijedi na Generalnoj konferenciji govorio upravo o toj temi, objavljujući da je Kristova priroda bila u potpunosti istovjetna s prirodom svakog drugog ljudskog bića, uključujući i posjedovanje grešnih sklonosti. Jones se već tada morao pozabaviti citatom Ellen G. White, proizašlim od njegovih slušatelja, da je Krist „brat u našim slabostima, ali ne i u posjedovanju sličnih strasti". (2T 202). U svom odgovoru na taj izazov, Jones je tvrdio da je Kristovo tijelo slično našem, ali ne i Njegov um. (Vidi 1895 GCB 231, 233, 327). U tom odgovoru Jones je dokazivao upravo suprotno od onoga što je dotad tvrdio, ali čini se da to nikada nije primijetio. U međuvremenu, on i Waggoner razvili su učenje koje će na kraju 1950-ih godina dovesti do kontroverzi diljem Denominacije.

Tijekom 1890-ih, Jones je zauzeo ekstremna stajališta o vjerskoj slobodi, tumačenju proročanstava, crkvenoj organizaciji, izlječenju na osnovi vjere i drugim temama. Nekoliko njegovih tumačenja naišlo je na izravne ukore i umjerenije savjete Ellen G. White.

Veći dio 1890-ih godina Ellen G. White provela je u Australiji. U tim je godinama Jones bio njezin glavni „čovjek za vezu" u Sjedinjenim Američkim Državama. S vremena na vrijeme slala je Jonesu neustrašiva svjedočanstva tražeći da ih predstavi svojeglavim denominacijskim vođama, jer je znala da on ima hrabrosti suočiti se i s najtežim situacijama. Nažalost, morala ga je i oštro ukoriti zbog toga što je pomiješao svoje riječi s njezinima, proširujući njezina mišljenja nasuprot njezinim namjerama.

Tijekom 1890-ih godina Jones je postavio na pozornicu problematičnu porabu spisâ Ellen G. White u dvadesetome stoljeću. Naročito je ozbiljno bilo to što je njezine spise učinio božanskim, nepogrešivim komentarom Biblije, na osnovi svog vjerovanja da su njezini spisi verbalno nadahnuti i nepogrešivi, tako da je verbalistička hermeneutika koristila riječi Ellen G. White ne uzimajući u obzir njihov povijesni i književni kontekst. Tom novom strategijom mogao je natjerati Ellen G. White i druge da „kažu" upravo suprotno od onoga što su mislili. Ellen G. White je zauzela suprotnu poziciju u svakom od tih četiriju područja. U svim tim područjima, međutim, Jones se opredijelio za ekstremna stajališta da bi na kraju odbacio službu Ellen G. White. On je također poveo Denominaciju k zloupotrebi i pogrešnom razumijevanju njezinih spisâ u dvadesetome stoljeću.

Godine 1900. Jones je razvio ekstremno razumijevanje crkvene organizacije zasnovano na njegovoj svetačkoj ekleziologiji. Kao i najraniji pentekostalci, Jones je vjerovao da je cjelokupna crkvena organizacija pogrešna i da je Sveti

Duh jedina potrebna organizacija. To jest, kada bi svaka osoba imala Duha, svi bi se kretali skladno bez vanjske, ljudske organizacije. On i Waggoner energično će se boriti za tu poziciju na Zasjedanjima *Generalne konferencije 1901. i 1903. godine. No, budući da su u borbi za vlast bez premca u povijesti Denominacije izgubili, obojica su se pridružili *J. H. Kelloggu i između 1904. i 1909. godine napustili Crkvu. Nakon toga, Jones je postao katalizator za napade na Ellen G. White i općenito na Adventističku Crkvu, zalažući se za radikalni kongregacionalizam koji se otada s vremena na vrijeme nastavljao pojavljivati u adventizmu.

Jones je nastavio svetkovati sedmi dan subotu sve do svoje smrti 1923. godine. Njegovo posljednje druženje bilo je sa zajednicom pentekostalaca koji svetkuju subotu, sve dok nisu počinili najveće moguće zlo razvijajući tu organizaciju. Jones je otišao u grob boreći se protiv adventizma, *A. G. Daniellsa i svake organizacije. Biti slobodan od bilo kakve organizacije za Jonesa je postala suština vjerske slobode.

Vidi također: Rice, Anna C. (Phillips).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 28. lipnja 1923; G. R. Knight, „Adventist Faith Healing in the 1890s“, *Adventist Heritage* 13 (Summer 1990): 3-15; *idem, From 1888 to Apostasy: The Case of A. T. Jones* (RHPA, 1987); A. L. White, „What Became of A. T. Jones and E. J. Waggoner“ (EGWE, SDoc).

George R. Knight

JONES, CHARLES HARRIMAN (1850-1936). Menadžer Adventističke nakladničke kuće. Nakon što su adventisti sedmoga dana osnovali svoju prvu nakladničku kuću *Review and Herald u Battle Creeku, u državi Michigan, Jones je napustio posao državnog tiskara u New Hampshireu i preselio se u Battle Creek. Godine 1879. preuzeo je poziciju u Oaklandu, u Kaliforniji, u crkvenoj tiskari Pacifičke nakladničke udruge (Pacific Publishing Association, kasnije preimenovane u *Pacific Press Publishing Association). Bio je to početak karijere u Pacific Pressu koja će, uz nekoliko kratkih prekida, potrajati više od 50 godina. Za to vrijeme Jones je bio menadžer, potpredsjednik i predsjednik Pacific Pressa.

Jones je 1904. godine nadgledao preseljenje Pacific Pressa iz Oaklanda u Mountain View, u

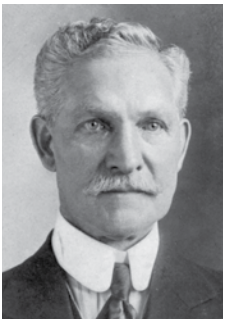

CHARLES H. JONES

Kaliforniji. To je preseljenje pokrenuto kao odgovor na stalne savjete Ellen G. White u vezi s potrebom da se nakladnička kuća i njezini djelatnici maknu iz gužve u Oaklandu i da se smanji obim komercijalnog posla u koji je tiskara bila uključena. Nakon preseljenja ustanove u ruralniji Mountain View, Jones se nakratko povukao iz Pacific Pressa.

Dvije godine kasnije nova zgrada od opeka u Mountain Viewu teško je oštećena za vrijeme *potresa koji je pogodio San Francisco 18. travnja 1906. godine. Na njezinom mjestu uskoro je podignuta drvena zgrada. Ali ta zgrada potpuno je uništena u požaru samo nekoliko mjeseci kasnije, 20. srpnja. Uzrok požara nikada nije utvrđen. Odbor je izglasovao da se zgrada obnovi, ali da se obustavi svaki komercijalni posao i da se tiskara ograniči samo na tiskanje materijala za Crkvu. Nakon katastrofa u 1906. godini, vođe tiskare i Ellen G. White pozvali su Jonesa da se vrati u Pacific Press na mjesto upravitelja. On je to učinio i nastavio je raditi u tiskari sve do 1933. godine. Držeći u vidu savjete Ellen G. White u vezi s komercijalnim

poslovima, Jones je ubrzo nakon katastrofa koje su zadesile Pacific Press 1906. godine izjavio: „Bili smo opomenuti potresom i požarom. Nemojmo dopustiti da nam treba još i vjetar, nego poslušajmo tihi glas koji nas poziva: 'Radite samo moj posao.'"

Uz svoje administrativne obaveze u Pacific Pressu, Jones je pomogao u razvoju crkvene subotnje škole. Od 1887. do 1898. godine bio je predsjednik Međunarodnog udruženja subotnjih škola – uz svoje dužnosti u Pacific Pressu. Jones se također zainteresirao za organiziranje, financiranje i izgradnju misionarskog broda **Pitcairn*, koji je trebao poslužiti dalekosežnim misionarskim interesima Crkve, prvenstveno u južnom Pacifiku.

U svojoj oporuci, Ellen G. White imenovala je Jonesa kao jednog od pet prvih povjerenika *Društva za ostavštinu Ellen G. White (Ellen G. White Estate) (6Bio 455); Jones je, s W. C. Whiteom, bio izvršitelj njezine oporuke.

Za daljnje istraživanje: *SDA Encyclopedia (1996),* vol. 10., 833; *Legacy of Light* CD-ROM, art., „C. H. Jones".

B. Russell Holt

JONES, DAN T. (1855-1901). Propovjednik i administrator. Jones je prihvatio adventističku vjeroispovijest 1876. godine, a 1881. godine postao je propovjednik. Sljedeće godine postao je predsjednik Konferencije Missourija i tu je dužnost obnašao od 1882. do 1888. godine, a zatim je bio tajnik Generalne konferencije (1888 - 1891). Kasnije je služio kao crkveni vođa na zapadnoj obali Tihog oceana i u Meksiku. To što je bio tajnik Generalne konferencije u godinama neposredno nakon Zasjedanja *Generalne konferencije 1888. godine stavilo je Jonesa u prvi plan savjeta što ih je Ellen G. White davala crkvenim vođama. Iako mu se posebno obratila samo jednim pismom – pisala mu je da je potrebno više evangelizacija na području Petoskeyja, u državi Michigan (Lt 65, 1890) – Ellen G. White u nekoliko ponovljenih razgovora poticala ga je da iskoristi svoj utjecaj kako bi pomogao propovjednicima da razumiju značenje poruke o doktrini *opravdanja vjerom predstavljene u Minneapolisu 1888. godine. (Usp. Lts 73, 83, 1890). Na propovjedničkom skupu održanom u Battle Creeku u prvim mjesecima 1890. godine, Jones je pokazivao da prema službi Ellen G. White gaji predrasude sve dok nije shvatio da je to kušnja kojoj se treba oduprijeti i, odmjeravajući dokaze, prihvatio je da je njezin dar proroštva sastavni dio poruke adventista sedmoga dana. (Usp. 3Bio 454-462).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 29. listopada 1901; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 833; J. Moon, *W* C. *White and Ellen* G. *White* (AUP, 1993), 108-112.

JONES, EDWIN R. (1845-1892). Obraćen u adventizam u dobi od 16 godina i rukopoložen za propovjedničku službu 1874. godine, Jones je radio u Michiganu, Coloradu i Kaliforniji. Godine 1890., dok je radio u Kaliforniji, Ellen G. White savjetovala mu je da se u svojim propovijedima uzdrži od sklonosti ka korištenju jezičnog pretjerivanja. Umjesto toga, preporučila mu je da „bude miran, odmjeren mislilac". (Lt 64, 1890; usp. Lt 15a, 1890; 1SM176-184; 6MR 222*; 1888 Materials* 646).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 23. veljače 1892.

JONES, ORRIN B. (1825-1883). Tesar i arhitekt. Jones se obratio i postao adventist u Montereyju, u državi Michigan, 1857. godine. Iako nema zapisa da mu je Ellen G. White ikada uputila neko pismo, ona je Jonesa spominjala u pismima koja je slala drugima. Godine 1857. nadgledao je izgradnju treće zgrade za sastanke u Battle Creeku, godine 1861. pomagao je u podizanju prve poslovne zgrade od opeka za Nakladničku kuću Review and Herald, zatim

Koledža u Battle Creeku (1874), Nakladničke kuće Pacific Press u Casco Streetu u Oaklandu, u Kaliforniji (1875) i Sanatorija u Battle Creeku (1877).

JONES, VICTOR, (r. oko 1826). Adventist iz Montereyja, u državi Michiganu, kojega je Ellen G. White opomenula da slijedi „jedini pravi nepogrešivi obrazac", Isusa, i da se „očisti poslušnošću istini". Poticala ga je da se uzdrži od alkohola i duhana „kako bi se pokazao dostojnim svog imena". (Lt 1, 1861). Nekoliko godina ranije Jonesovo siromaštvo bilo je predmet pisma što ga je Ellen G. White uputila njegovoj susjedi Sylsbre Rumery. (Lt 9, 1857). Siromaštvo i izostanak potpore od članova Crkve navodili su Jonesa na opijanje. (Vidi James White, „Report of Meetings!", Izvještaj sa sastanaka, RH, 22. listopada 1857). Godine 1861. Victor i njegova žena Elizabeth su se razveli. Ellen G. White njihov je razvod smatrala bezrazložnim, jer nije bio zbog preljuba, i savjetovala je da, iako je Viktor „užasno pao, ... ako se čak sada ponizno pokaje, može se vratiti Bogu". (Lt 2, 1863). Oboje su se kasnije zasnovali nove brakove: Viktor s Emily Donalson a Elizabeth s *Georgeom T. Layom.

Za daljnje istraživanje: 1Bio 465.

JORDAN, WILLIAM I **SARAH.** Mladi samci adventisti, brat i sestra, u Portlandu, u državi Maine; prijatelji s Ellen G. Harmon i Jamesom Whiteom koji su igrali ulogu u zbližavanju Jamesa i Ellen. Jordanovi su pozvali Ellen Harmon da ih prati na poslovnom putovanju u istočni dio države Mainea u prvim mjesecima 1845. godine. Jedan od ciljeva tog putovanja bio je da vrate konja što ga je William posudio od Jamesa Whitea. Tijekom tog putovanja daleko od svog doma u Portlandu, drugog otkako je primila viđenja, Harmon je posjetila gradove Orrington, Garland i Exeter, gdje je govorila o svojim prvim viđenjima i protiv fanatičnih iskustava koje su neki adventisti imali. U Orringtonu je Ellen Harmon osjetila da je „Duh Božji osnažio poruku koju sam iznijela na tom mjestu; srca su se obradovala istini, a oni koji su očajavali, bili su oraspoloženi i ohrabreni da obnove svoju vjeru". (LS 73). Za posjeta Orringtonu sjetila se i svog prvog susreta s Jamesom Whiteom.

Godine 1845. Sara Jordan pala je pod utjecaj *Josepha Turnera, on ju je hipnotizirao i ustvrdio da to isto može učiniti i s Ellen Harmon. A njoj su u viđenju bile pokazane opasnosti od mesmerizma (vidi *hipnotizam i mesmerizam) i posebno od opasnog utjecaja Turnerovih fanatičnih aktivnosti. Postao je snažan protivnik službe Ellen Harmon 1845. i 1846. godine. (Usp. 1Bio 94-99).

Za daljnje istraživanje: 1Bio 69, 70*;* 2SG 38-42.

K

KECK, IRVING A. (1846-1925) i **DELIA A. (WAITE)** (1853-1930). Adventisti na Floridi. Prvotno knjigovođa iz Washingtona, u Iowi, Irving se 1874. preselio u Bowling Green, na Floridi. Godine 1888. *G. I. i Lentha Butler otišli su u mirovinu i nastanili se u blizini njihove kuće. Nakon što je u studenome 1901. godine Lentha preminula, Butler je razmišljao da se vjenča s Delijinom sestrom Lorenom Waite. Zbog razlike u godinama (Lorena je imala oko 35 godina, a Butler 68), Keckovi su se protivili tom braku, ali unatoč njezinom prvotnom oklijevanju, Ellen G. White ih je zamolila da preispitaju svoje zamjerke. Mla-

đa žena, pomislila je, možda bi bolje mogla držati korak s Butlerom, a možda je i „ruka Gospodnja u toj vezi". (Lt 77, 1902, u RY 115-118). Napisala im je još dva pisma tražeći od Keckovih da se mole za ovo i da vide bi li mogli odustati od svojih prigovora. (Lts 78, 118, 1902). Zbog stalnog protivljenja Keckovih, Lorena je „povukla svoje obećanje". (GIB u pismu WCW-u, 6. veljače 1903; GIB u pismu EGW, 7. prosinca 1903 [EGWE-GC]). Godine 1907. Butler se oženio s *Elizabeth Grainger.

Za daljnje istraživanje: RY 115-120; obit. RH, 24. rujna 1925; obit. *Field Tidings*, 6. kolovoza 1930.

KELLAR, PETER MARTIN (1873-1931) i **FLORENCE (ARMSTRONG)** (1875-1974). Adventistički liječnici i misionari. Oboje su 1890-ih godina pohađali *Koledž u Battle Creeku. Godine 1899. Peter je diplomirao na Medicinskom sveučilištu Jefferson u Philadelphiji, a sljedeće godine Florence je diplomirala na *Američkom medicinskom misionarskom koledžu (*American Medical Missionary College*) u Battle Creeku i u Chicagu. Ubrzo nakon diplomiranja oboje su, neovisno jedan od drugog, otišli kao misionari na Novi Zeland, gdje su se 1901. godine ponovno sreli i vjenčali. Godine 1902. Ellen G. White ih je pozvala da kao medicinski misionari odu u Australiju i zamolila ih da ne traže „neku službu koja će ih isticati kao izrazito talentirane djelatnike", nego da umjesto toga „preuzmu posao koji čeka da bude obavljen u njihovoj blizini". (Lt 15, 1902). Kasnije su dugi niz godina predavali na *Koledžu medicinskih evangelizatora (*College of Medical Evangelists*) u Loma Lindi, u Kaliforniji, a Peter je nakratko (1928 - 1931) bio medicinski nadzornik u *Sanatoriju Glendale (*Glendale Sanitarium).

Za daljnje istraživanje: obit. *South Pacific Union Record,* 19. listopada 1931; „Life Sketch of Pioneer Doctor"; *Australasian Record,* 4. siječnja 1974.

KELLOGG, HENRY WEBSTER (1840-1918). Poljoprivrednik, mehaničar, menadžer u Nakladničkoj kući *Review and Herald Publishing Association (1873 – 1882) i dugogodišnji prijatelj Jamesa i Ellen G. White. Za vrijeme njegovog menadžerskog mandata Review and Herald doživio je brz rast, što je 1881. godine zahtijevalo dodavanje velike novinarske sobe. Godine 1879. Ellen G. White napisala je da su njegov nesebičan interes i „poslovni takt" bili blagoslov za ured. Također je dodala da on nosi „teške odgovornosti" i da bi trebao imati plaću veću od mehaničara u tiskari. (Ms 1, 1879). U tom razdoblju Henry i njegova supruga, Ella Annett (1841 – 1930), postali su bliski prijatelji Whiteovih i bili su impresionirani time što su vidjeli Ellen u vrijeme njezinog viđenja. Kad je James White 1881. godine umro, i Henry i Ella bili su uz njegovu samrtnu postelju. Dopustili su da njegovo tijelo ostane u njihovoj kući u *Battle Creeku do pogreba koji je bio tjedan dana kasnije. (RH, 13. studenog 1930).

Godinama kasnije, Ellen G. White napisala je da je u svim svojim kontaktima s „bratom Kelloggom uvijek ga smatrala čovjekom koji je ljubazan, suosjećajan i nježnog srca. ... Imam puno povjerenje u njega kao mudrog savjetnika." (Lt 233, 1904). Budući da je u kasnijem životu stekao znatna financijska sredstva, Henry je svojim sredstvima davao velikodušnu potporu radu Crkve. Nekoliko je puta Ellen G. White posuđivao novac za razne troškove (Lt 11, 1902; Lt 176, 1903; Lt 209, 1903). Kasnije ga je nazivala svojim „starim prijateljem". (Lt 16, 1911).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 27. lipnja 1918; obit. RH, 13. studenog 1930.

Jud Lake

KELLOGGG, JOHN HARVEY (1852.-1943.). Liječnik, kirurg, pronalazač pahuljica od žitarica i kirurških instrumenata, pionir fizioterapije i prehrane i plodan autor. Rođen u velikoj obitelji od 16-ero djece, Kellogg je u dobi od deset godina počeo raditi u očevoj radionici za proizvodnju metli. Kad je bio mlad, James i Ellen G. White za njega su se posebno zainteresirali. Bio je školski prijatelj njihovih sinova Edsona i Willieja (Vidi *James Edson White i *William C. White), a 1873. godine

JOHN HARVEY KELLOGG

James i Ellen ohrabrili su svu trojicu mladića da pohađaju Higijensko-terapeutski koledž R. T. Tralla (R. T. Trall's Hygieo-Therapeutic College) u New Jerseyju. Kellogg se zaljubio u medicinu i nastavio svoje školovanje na Sveučilištu u Michiganu i u New Yorku na Medicinskom koledžu u bolnici Bellevue. Imao je nezasitan apetit za učenjem i dopunjavao je nastavu korištenjem dodatnih poduka u svoje slobodno vrijeme. Po završetku studija vratio se zaposlenju u *Institutu za zdravstvenu reformu (Health Reform Institute), gdje je u dobi od 24 godine postavljen za nadzornika. Nova ustanova, osnovana samo deset godina ranije, pod njegovim je vodstvom napredovala, postigavši svjetsko priznanje kao * Battle Creek Sanitarium (Sanatorij u Battle Creeku).

Ellen G. White osobno se zainteresirala za Kellogga tako što mu je bila mentorica, a on ju je učinio jednom od svojih najbližih osoba od povjerenja. Ona se majčinski zainteresirala za njega i tražila da duhovno i profesionalno dosegne svoj najveći mogući potencijal. Veliko poštovanje koje je gajila prema Kelloggu dokazuje činjenica da je često stala u njegovu obranu kad su ga crkvene vođe kritizirale. Izvan vlastite obitelji, od nje je samo *S. N. Haskell dobio više pisama nego Kellogg. Imali su duboko uzajamno poštovanje, a kasnije u životu ona je napisala da joj je Kellogg bio „pravi prijatelj". (Lt 3, 1899). S izuzetkom jednog postojećeg pisma napisanog 1878. godine, njezina opsežna prepiska s Kelloggom počela je 1886. godine dok je bio nadzornik u Sanatoriju u Battle Creeku.

Od 1886. do 1890. godine, savjeti što ih je Ellen G. White davala Kelloggu uglavnom su obuhvaćali tri glavne teme. Prvo ga je upozorila da ne radi prekomjerno. „Ti živiš dvije godine u jednoj, a ja se protiv toga bunim", napisala mu je. (Lt 10, 1887). Nakon znatnog ulaganja sredstava u njegovo obrazovanje, a da ne spominjemo njegov čisti talenat, znala je kakav bi poraz za Denominaciju bio ako bi on sam sebe odveo u grob. Ellen G. White savjetovala mu je da spasi svoj život kako bi mogao spašavati živote drugih. (Lt 64, 1886; Lt 10, 1887). Drugo, davala mu je savjete za njegov duhovni život. „Želim da se nađeš na Nebu", napisala mu je. „Ne poznajem nikoga tko bi cijenio Nebo više od tebe, koji si ovdje bio angažiran djelujući na ublažavanju patnji čovječanstva. … Živi za Isusa. Mogao bi raditi bolje kao liječnik u Sanatoriju ako Krista postaviš za svog glavnog liječnika. A ja ipak kažem da moraš usrdno tražiti krunu života." (Lt 8, 1886). Dio njezine brige za Kellogga obuhvaćao je i upozorenje da znanost ne uzdiže iznad Svetog pisma. I treće, upozorila ga je na njegovu sklonost da teži nadmoći nad drugima (Lt 64, 1886) i savjetovala mu da se okruži kompetentnim liječnicima koji bi mu pomogli u vođenju i kojima bi mogao povjeriti posao. U ranim godinama Kellogg je ozbiljno shvaćao njezine savjete i svoj uspjeh pripisivao tome što ih je poslušao.

Prepiska Ellen G. White s Kelloggom intenzivirala se tijekom 1890-ih godina dok je bila u Australiji (1891 – 1900). U prvome dijelu 1890-ih ona ga je savjetovala o razvoju događaja u Beattle Creeku, uključujući gradnju zgrade za Haskellov dom, adventističkog sirotišta i nove kapele Sanatorija u Beattle Creeku. (Lt 18, 1890). Istodobno je obazrivo pisala protiv veće centralizacije crkvenog rada na jednome mjestu, dok se misionarska djelatnost borila da opstane u drugim dijelovima svijeta. Ellen G. White savjetovala ga je i o nužnosti adekvatnih plaća za zaposlenike Sanatorija, jer su liječnici zahtijevali „previsoke cijene" za svoje usluge. (Lt 41, 1890). Ona je Kellogga nedvosmisleno upozorila da mu prijeti opasnost ako ljudske znanstvene ideje stavi iznad onih koje su od vječne važnosti. (Lt 18, 1892). Usto, savjetovala mu je da surađuje s propovjednicima koji bi mogli imati veliku ulogu u obrazovanju o načinu života (Lt 19, 1892). Medicinska profesija uzvišeni je poziv, tako da je Ellen G. White obeshrabrivala liječnike koji su htjeli napustiti svoje ordinacije i pridružiti se propovjednicima (pod uvjetom da su kompetentni tamo gdje jesu). (Lt 34, 1892; Lt 86a, 1893). Štoviše, povjerila je Kelloggu da se u njezino ime brine o dobrobiti nekoliko učenika kojima je pomogla da se školuju u Battle Creeku (Lt 36a, 1893; vidi *Maui Pomare). Ellen G. White tražila je također Kelloggov stručni medicinski savjet i pokušala slijediti njegove recepte za poboljšanje vlastitog zdravlja. (Usp. Lt 85, 1893; Lt 67, 1899).

Kako su 1890-te godine odmicale, Ellen G. White postajala je sve zabrinutija zbog loših osjećaja koji su se razvijali između Kellogga i crkvenih vođa. (Lt 86a, 1893). Postala je vrlo zabrinuta i za duhovnu dobrobit Kelloggovog mlađeg brata * Willa Keitha, i važnost Johnovog primjera u spašavanju vlastitoga brata od skepticizma. (Lt 8a, 1899). Postala je naročito opterećena očajničkom potrebom da uspostavi rad misije u *Australiji i drugim dijelovima svijeta umjesto da jednostavno proširi ustanove u već postojećim područjima. (Lt 138, 1898). Upozorila je Kellogga da ne troši toliko na nedenominacijski humanitarni rad u Chicagu jer bi time onemogućio adventističku misiju da prenese svoju poruku u druge dijelove svijeta. (Vidi *Medicinska misija u Chicagu.) Posebno joj se nije svidjela Kelloggova ideja o „Evangelizacijskom vagonu", mudrom marketinškom triku za skretanje pažnje na zdravstvena načela. „Nešto dobro će proizaći iz opremanja 'Evangelizacijskih vagona' u Americi, a na taj način potrošit će se tisuće dolara. Kad se sezona završi, možda će se sakupiti neki snopovi, ali ne mnogo. Novac bi se mogao koristiti na načine koji bi imali trajniji utjecaj." (Lt 124, 1898; vidi također Lt 114, 1898). Umjesto toga, savjetovala mu je da pošalje prijeko potrebna sredstva u Australiju.

Što je još važnije, u to vrijeme Ellen G. White vidjela je da je Kellogg u velikoj duhovnoj opasnosti. „Sotona ulaže majstorske napore da tvoje noge natjera da se poskliznu", napisala mu je (Lt 132, 1898; usp. Lt 126, 1898). Upozorila je Kellogga da je u opasnosti samouzvišenja kao biblijski Nabukodonozor, i da tako „doživi brodolom svoje vjere". (Lt 123, 1898; vidi također Lt 92, 1900). Nedostatak financijskih sredstava u Australiji također ju je potaknuo da napiše Kelloggu i njegovim suradnicima veoma neposredan poziv da se ustanove Denominacije razviju diljem svijeta. (Lt 4, 1899). Kellogg je odmah reagirao tako što je poslao kade i ostali namještaj kako bi opskrbio australijski Sanatorij. Tijekom sljedeće godine, sve dok nije napustila Australiju, Ellen G. White tražila je od Kellogga savjet za gradnju tog sanatorija i bila je zahvalna na njegovom obećanju da će donirati 5.000 dolara. (Lts 28, 40, 1899).

Tijekom 1899. godine, Ellen G. White više je puta pozivala na jedinstvo između crkvenih vođa i vođa na medicinskom području. (Usp.

Lt 55, 1899). Između Kellogga i vođa Denominacije, posebice predsjednika Generalne konferencije *G. A. Irwina, pojavila se borba za moć. Kao odgovor, Kellogg je nagovijestio da bi mogao napustiti Crkvu adventista sedmoga dana. Ali Ellen G. White uvjeravala ga je da mu je Gospod dao utjecajan položaj i savjetovala mu je da se ne odvaja od Crkve. (Lt 73, 1899). „Govoriš kao da nemaš prijatelja", dodala je kasnije. „Ali Bog je tvoj prijatelj, a sestra White tvoja je prijateljica." (Lt 215, 1899). Čini se da su njezini savjeti ublažili tenzije, barem za neko vrijeme. Ipak, nastavila mu je savjetovati da ne teži za time da sam sebi bude jedini autoritet i da u Battle Creeku drži sredstva koja su bila očajnički potrebna za osnivanje drugih medicinskih centara u Sjedinjenim Američkim Državama. (Lt 135, 257, 1899). Kako je godina odmicala, njezina upozorenja Kelloggu postajala su sve oštrija. Upozorila je Kellogga da mu prijeti velika duhovna opasnost i potaknula ga da „primi poruke upozorenja koje su ti dane, [jer] će te to spasiti od velike kušnje i pogibelji, i bit će na spasenje tvoje duše". (Lt 215b, 1899; vidi također Lt 232, 1899).

U ranim 1900-tim godinama, odnosi između Ellen G. White i Kellogga postajali su sve zategnutiji. U to vrijeme ona je napisala neka od svojih najsnažnijih pisama upozorenja Kelloggu, koji je po njihovom prijemu izrazio svoje žaljenje i razočaranje. Ona je istaknula da mu je dugi niz godina slala savjete opreznosti i upozorenja i da nije promijenila odnos prema njemu. Ellen G. White opetovano mu je ponavljala molbu da ne napušta Crkvu adventista sedmoga dana. (Lt 33, 45, 74, 1900). Štoviše, nastavila ga je upozoravati na njegovo nedostatno rasuđivanje u korištenju sredstava za pomoć siromašnima u Chicagu u trenucima kad su sredstva trebala biti poslana u Australiju. Iako je pomoć osobama lišenima sredstava bila dobra, ona je smatrala da je važnije obasjati svijet porukom trećeg anđela. (Vidi *poruke triju anđela). (Lts 41, 45, 1900). Vjerovala je da je Kellogg u velikoj opasnosti od prihvaćanja „izopačene ideje" koje bi „ugrozile Božje Djelo". (Lt 73, 1900).

U godinama nakon Zasjedanja *Generalne konferencije 1901. godine, nastavili su razmjenjivati opširna pisma o crkvenim pitanjima – posebice u vezi s vodstvom Ruralnog zdravstvenog centra (Rural Health Retreat, vidi *St. Helena Sanitarium). (Usp. Lt 5, 1901). Dok je ona nastavila isticati njegov božanski poziv da razvija adventističku zdravstvenu djelatnost (Lt 180, 1901), to je isticanje popraćeno upozorenjima da ublaži svoje ambicije i da traži duhovnu obnovu. (Usp. Lt 188, 1901). Ubrzo nakon što je razorni požar progutao Sanatorij u Battle Creeku 18. veljače 1902. godine, Ellen G. White ustvrdila je da je taj događaj bio Gospodnji sud osobito zato što Kellogg nije obraćao pažnju na svjetlost koja mu je bila dana (Lts 123, 269, 1902) i pozvala ga da obnovi manji objekt i da se zdravstveno djelo proširi na druge gradove umjesto da se toliko koncentrira u Battle Creeku. (Lts 124, 125, 1902). Kellogg je umjesto toga izgradio još veći sanatorij.

Neposredno prije izbijanja požara dovršio je rukopis knjige *The Living Temple* / hrv. *Živi hram* (Battle Creek, Mich.: Good Health Pub. Co., 1903), o cjelokupnoj fiziologiji ljudskog tijela. Nakon požara prihod od prodaje te knjige Kellogg je donirao za obnovu sanatorija. Kad se knjiga prvi put pojavila, neke crkvene vođe, uključujući *A. G. Daniellsa i *W. W. Prescotta, bili su uznemireni *panteističkim dijelom na početku knjige. Ta panteistička učenja izazvala su neka od najjačih upozorenja koja je Ellen G. White ikada napisala, navodeći da je to „alfa niza hereza" s kojima će se Crkva suočiti prije *Drugog Kristovog dolaska. (Lt 265, 1903; vidi također Lts 232, 253, 1903). Nastavila mu je pisati mnoga topla i dirljiva pisma pozivajući ga da promijeni smjer svog života. (Lts 55, 65, 80, 97, 107, 180, 181, 232, 245,

300, 301, 303, 1903). Ponovila je svoja mnoga ranija upozorenja kako mu najveća opasnost prijeti od uzdizanja znanosti iznad Boga znanosti. (Lt 239, 1903). Neko je vrijeme njegova budućnost u Crkvi visjela o koncu, a Ellen G. White uložila je sve napore da ga spasi. Možda je Kellogg nakratko i priznao svoje vrlo opasno stanje (Lt 257, 1903), ali čini se da je u to vrijeme kocka već bila bačena i rezultat je bio njegovo trajno odvajanje od Crkve. Ellen G. White obratila mu se smatrajući da još nije kasno da promijeni tijek svog života (Lt 360, 1905), ali je do 1906. godine i njoj i crkvenim vođama bilo jasno da se Kellogg udaljio od vjere (Lt 225b, 1906). Zato nije bilo iznenađenje kad je nakon posljednjeg dužeg razgovora Kelloggovo ime 10. studenoga 1907. godine uklonjeno s popisa članova Tabernakula u Battle Creeku. On se također prestao dopisivati s Ellen G. White, iako ga je ona nastavila pozivati da se vrati. (Usp. Lt 100, 1911). Kellogg je ostao aktivan u upravljanju Sanatorijem u Battle Creeku sve do svoje smrti 1943. godine.

Za daljnje istraživanje: Najopsežniju Kelloggovu biografiju napisao je R. W. Schwarz: *John Harvey Kellogg, M. D.: Pioneering Health Reformer* (RHPA, 2006 [published by AUP, 1970, 1981]) zasnovana je na njegovoj doktorskoj disertaciji „John Harvey Kellogg: American Health Reformer" (Ph. D. diss., University of Michigan, 1964). Vidi također J. Butler, „Ellen G. White and the Chicago Mission" (Berrien Springs, Mich.: Spectrum Reprints, 1970); R. G. Cooper, „A Comprehensive Bibliography of Dr. John Harvey Kellogg, 1852-1943" (Keene, Tex.: by the author, 1984); Michael Cascio and Susan E. Leventhal, exec. prod., *The Kellogg Brothers: Cornflake Kings*, 50 min. (New York: A&E Home Video, 1995); D. F. Lemons, „John Harvey Kellogg and the Chicago Medical Mission" (znanstveni članak, AU, 1977); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 851-853.

Michael W. Campbell

KELLOGG, JOHN PRESTON (1807-1881) i **ANN J. (STANLEY)** (1824-1893). Rani adventisti svetkovatelji subote u Michiganu. John, mladi udovac s petero djece (od kojih je jedno bilo *Merritt G. Kellogg), oženio se 1842. godine s Ann Stanley. U tom braku rodilo se još osmoro djece, među njuima i *J. H. Kellogg i *W. K. Kellogg. Kelloggovi su postali adventisti

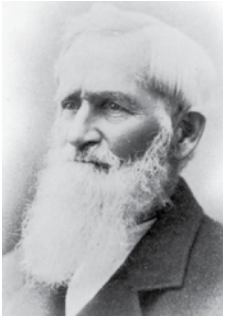

JOHN P. KELLOGG

ANN J. KELLOGG

svetkovatelji subote 1852. godine i brzo su se uključili u razvoj novonastale zajednice vjernika. J. P. Kellogg bio je jedan od članova izvorne skupine koja se obvezala da će izgraditi nakladničku kuću u Battle Creeku ako je James i Ellen G. White presele iz *Rochestera, u državi New Yorku. Nakon dolaska u *Battle Creek, Whiteovi su postali bliski prijatelji Kelloggovih, koji su nastavili aktivno sudjelovati u razvoju Crkve. Na konferenciji održanoj u Battle Creeku 20. svibnja 1856. godine, Kellogg je imenovan u peteročlani odbor, u kojem je obavljao dužnost blagajnika, a zadaća je tog odbora bila da upravlja operacijama adventističkih šatora u državi Michigan. Na istom sastanku izabran je za jednog od trojice članova nakladničkog odbora *Review and Heralda*, i u tom je svojstvu 1861. godine sudjelovao u osnivanju Nakladničkog udruženja adventista sedmoga dana. Godine 1867. bio je prvi na popisu dioničara s najvećim osobnim doprinosom dionicama *Instituta za zdravstvenu reformu (*Health Reform Institute*) i izabran je u upravni odbor. Postoji i jedno sačuvano svjedočanstvo Ellen G. White

upućeno obitelji Kellogg o njihovom obiteljskom životu. (Lt 17a, 1864).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 31. svibnja 1881; obit. RH, 30. svibnja 1893; M. G. Kellogg, *Notes Concerning the Kellogg's* (*sic*) (Battle Creek: by the author, 1927), WL; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 853.

Michael W. Campbell

KELLOGG, MERRITT GARDNER (1832-1921). Propovjednik, liječnik i misionar. Najstariji sin Johna P. Kellogga, započeo je školovanje u medicinskoj školi u dobi od 16 godina, a sa 20 prihvatio je adventističku vjeru. Sljedećeg proljeća Kellogg je postao adventistički propovjednik i vidio je Ellen G. White u viđenju u domu svojih roditelja tijekom prvog boravka Whiteovih u Michiganu. Postao je aktivan i u organiziranju rada subotnje škole u Battle Creeku, a ubrzo je izabran i za njezinog prvog vođu. Godine 1854. oženio se s Louisom Rawson (1822 – 1894), a 1859. godine putovali su zaprežnim kolima u Kaliforniju sa svojim sinom Charlesom (1856 – 1889) i tako postali prvi adventisti u toj državi. (M. G. Kellogg, *Notes Concerning the Kelloggg's* [sic] [Battle Creek, Mich.: izdanje autora, 1927]).

Nakon dolaska u San Francisco, Kellogg je radio kao tesar da bi se izdržavao dok je drugima govorio o svojoj vjeri. Godine 1861. održao je niz predavanja u San Franciscu i krstio 14 ljudi. Godine 1867. Kellogg se vratio na istok da bi nastavio svoje medicinsko obrazovanje na Higijensko-terapeutskome koledžu R. T. Tralla u New Jerseyju. Tijekom mjeseca travnja 1868. godine Kelloggovi su mjesec dana boravili u domu Jamesa i Ellen G. White u Greenvilleu, dajući Jamesu tretmane dok se oporavljao od moždanog udara. (Ms 15, 1868). Sljedećeg mjeseca, tijekom Zasjedanja Generalne konferencije, Merritt je iznio žarku zamolbu da u Kaliforniju dođe propovjednik, i kao rezultat tog poziva *J. N. Loughborough i *D. T. Bourdeao nastavili su započeti posao. Merritt Kellogg ostao je u Michiganu kao predavač o zdravlju u Institutu za zdravstvenu reformu.

Godine 1870. Merritt se vratio u Kaliforniju, i tamo se udružio s Loughboroughom u medicinskom i evangelizacijskom radu. Dvije godine kasnije, na preporuku Jamesa i Ellen G. White, rukopoložen je za propovjednika, i vratio se na posao u Institut za zdravstvenu reformu. U to vrijeme Kellogg je objavio gravuru *The Way of Life* / hrv. *Put života* s pratećim *Key of Explanation* / hrv. *Ključem objašnjenja*. (Battle Creek , Mich.: Steam Press, 1873) i četiri zdravstvena traktata, koji su zajedno uobličili knjigu *The Hygienic Family Physician* / hrv. *Higijenski obiteljski liječnik* (Battle Creek , Mich.: Health Reformer, 1874), prvo adventističko zdravstveno djelo čiji je autor adventistički liječnik. Godine 1878. Kellogg je, još jedanput u Kaliforniji, otišao s Jamesom i Ellen G. White odabrati lokaciju za Rural Health Retreat (kasnije *St. Helena Sanitarium), u kojem je radio kao ravnatelj (1878 – 1879) sve dok se za vođenje ustanova nisu našle osobe s većim obrazovanjem. Dok je djelovao na tome mjestu, Ellen G. White pisala mu je o potrebi za liječnicima koji bi odvraćali od upotrebe jakih lijekova, a da pritom ne bi odbacivali sve ostale zdravstvene metode. (Lt 88, 1889). Sve do 1893. godine Kellogg se mogao financijski izdržavati bez sredstava iz fondova sve veće Crkve.

Oko 1892. godine, Kellogg je priznao da nije poslušao svjedočanstva (to priznanje više ne postoji) koja mu je slala Ellen G. White, i kao rezultat toga izazvao je „mnoge nevolje" u Rural Health Retreatu (M. G. Kellogg u pismu EGW, n.d., EGWE.GC). Kao rezultat toga, Kellogg je bio spreman za promjenu i 1893. godine Odbor za inozemnu misiju zamolio ga je da bude liječnik na misionarskom brodu *Pitcairn. Dok su putovali po južnom dijelu Tihog oceana 1894. godine, Louisa je umrla, a sljedeće godine oženio se s Eleanorom No-

lan (r. 1874). Nekoliko godina kasnije Kellogg je pomogao u izgradnji sanatorija u Sydneyju, u Australiji (1902. – 1903.). Tijekom godina provedenih u južnom dijelu Tihog oceana, Ellen G. White brinula se je li poslušao upozorenja koja mu je slala (Lt 11, 1901), da se ne obeshrabri u svom radu (Lt 49, 1901) i, budući da je nadgledao gradnju sanatorija, da drži na umu evangelizacijske ciljeve za *sanatorije. (Lt 159, 1902). Vrativši se 1903. godine u Sjedinjene Američke Države, proveo je ostatak svog života u Healdsburgu, u Kaliforniji. Godine 1906. Merritt je izrazio sumnju u istinitost viđenja Ellen G. White, djelomice pod utjecajem istupanja svog brata J. H. Kellogga iz Crkve (M. G. Kellogg u pismu J. H. Kellogggu, 1. kolovoza 1906, UM). Ali, za razliku od svog mlađeg brata, Merritt je ostao u Crkvi.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 9. veljače 1922; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 853, 854.

Michael W Campbell

KELLOGG, WILL KEITH (1860-1951) i **ELLA (DAVIS)** (1858-1912). Proizvođač kukuruznih pahuljica, sin *Johna P. Kellogga, brat *Johna Harveyja Kellogga, polubrat *Merritta G. Kellogga. Iako je Will u mladosti bio revni pripadnik adventista sedmoga dana, u ranim dvadesetim godinama života prestao je posjećivati bogoslužja, ali je ostao odan adventističkim načelima zdravlja i umjerenosti. Blisko povezan sa svojim bratom Johnom u prvim godinama *Sanatorija u Battle Creeku, do ranih 1900-ih godina Will i John imali su česte nesporazume i razišli su se. Godine 1906. Will je u Battle Creeku osnovao Battle Creek Toasted Corn Flake Company (Kompaniju pečenih kukuruznih pahuljica) i počeo proizvoditi i prodavati u to vrijeme već čuvene kukuruzne pahuljice.

Druženje W. K. Kellogga s Jamesom i Ellen G. White počelo je još u njegovoj mladosti. Kad je imao 19 godina, James White zamolio ga je da ode u Texas i upravlja tvornicom metli koju su White i *George King osnovali u Dallasu. Sljedeće godine James je pripremao Willovo vjenčanje s Ellom Davis, sestrom *Marian Davis, koja je godinama bila književna pomoćnica Ellen G. White. Iako je tijekom godina između Ellen G. White i W. K. Kellogga bilo neformalnih susreta i suradnje, tek kad su se pojavili doktrinarni i administrativni sukobi između Johna Kellogga i Crkve, Ellen G. White je pisala Willu zatraživši njegovu pomoć. Unatoč činjenici da nije bio aktivan član Crkve, ona ga je i dalje oslovljavala s „brate“ i nazivala adventistom sedmoga dana. Za boravka u Australiji spoznala je da John pokušava Sanatorij u Battle Creeku potpuno odvojiti od utjecaja Crkve, pa je Willu poslala kopije nekih pisama koje je pisala Johnu i pozvala ga da pomogne vratiti svog brata prije nego što ga njegova snažna osobnost još više udalji od Crkve. (Lt 7, 1900). Dvije godine kasnije opet je Willu izrazila svoju zabrinutost za njegovo i Johnovo duhovno stanje, smatrajući to obvezom zbog obećanja što ga je dala njihovoj majci. „Obojica morate osjetiti duboko djelovanje Božjeg Duha da biste znali graditi na sigurnom temelju“, napisala mu je ona. „Willi Kellogg, iskreno te molim da se bez rezerve predaš Isusu. Koji god smjer će odabrati tvoj brat John, njegov izbor neće opravdati vašu nepovezanost.“ (Lt 180, 1902). Will je oko 1907. godine isključen iz članstva Crkve. Iako se Adventističkoj Crkvi nikada nije ponovo pridružio, ostao je kršćanin i svim srcem naklonjen Crkvi. Ella je cijelog života ostala adventistica sedmoga dana. Oboje su sahranjeni na *Oak Hill groblju, u Battle Creeku, u Michiganu. Nakon Elline smrti Will se oženio s Carrie Staines, učiteljicom i liječnicom. (Powel, 249, 250).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 26. rujna 1912; H.B. Powell, *The Original Has This Signature – W. K. Kellogg* (Englewood Cliffs,

N. J.: Prentice-Hall, 1956); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 854, 855.

Denis Fortin

KELSEY, MARY vidi **WHITE, MARY (KELSEY)**.

KERR, MATILDA (ELDERKIN) (1853-1929). Adventistička vjernica iz Honolulua, na Havajima. Porijeklom iz Engleske, udala se na Novom Zelandu za Lawrencea Binghama Kerra, a četiri godine kasnije preselili su se na Havaje, gdje su živjeli do njegove smrti 1927. godine. Godine 1886. preko poznanika Abrama LaRuea zainteresirala se za adventizam i dvije godine kasnije postala adventistica. Ellen G. White nakratko je boravila u njezinom domu na putu za Australiju 1891. godine. Ona se prisjećala da joj je gospodin Kerr, iako nije bio vjernik, velikodušno darovao „tapecirani stolac za ljuljanje iz svog salona kao rođendanski dar, jer sam mu slučajno spomenula kako je to lak [udoban] stolac. Bila mi je velika utjeha na putovanju, dok sam sjedila na palubi." (Lt 32a, 1891, u 4MR 43; usp. LS 332; 4Bio 19, 20). Ellen G. White i Matilda Kerr jedno su se vrijeme dopisivale (Lt 85, 1897; Lts 145, 148, 1900), a na povratku iz Australije u Sjedinjene Američke Države, Ellen G. White ponovo je boravila u njihovoj kući. (5Bio 22). Godine 1908. Ellen G. White napisala joj je prijateljsko pismo u kojem je izrazila svoju zahvalnost Bogu. (Lt 278, 1908).

Za daljnje istraživanje: obit. PUR, 1. kolovoza 1929.

KETRING, „SISTER", vidi **HARPER, WALTER I LAURA**.

KILGORE, ROBERT M. (1839-1912). Adventistički evangelizator i administrator. U Texasu je bilo samo 35 adventista kad je 1877. godine u tu američku državu stigao veteran Građanskoga rata, rođen u Ohiju, R. M. Kilgore, kao samostalni evangelizator. Godine 1878. texaški su adventisti održali sastanak pod šatorima na kojem su sudjelovali i James i Ellen G. White, i bili su oduševljeni što su vidjeli svoje „stare prijatelje" Kilgoreove. (LS 240). Godinu dana kasnije, kad je organizirana Texaška konferencija, Kilgore je izabran za njezinog predsjednika. Kad je 1885. godine napuštao taj položaj da bi postao predsjednik Konferencije u Illinoisu, u Texasu je bilo 800 adventista.

ROBERT M. KILGORE

Kilgore se opirao isticanju *opravdanja vjerom na *Zasjedanju Generalne konferencije 1888. godine, ali se kasnije pokajao zbog svog protivljenja i 1889. godine pozivao na sastanke na kojima su tu temu Chikcagu predstavili Ellen G. White i *Alonzo T. Jones. „Voljela bih da možete vidjeti i čuti starješinu Kilgorea", izvijestila je Ellen G. White. „On kaže da je doživio novo obraćenje" i „jasno uvidio da se mora osloniti na Kristovu pravednost." (1888 Materials, 287).

Od 1888. do 1891. godine Kilgore je bio predsjednik Konferencije u Illinoisu i nadstojnik Drugog distrikta (jugoistočnog dijela Sjedinjenih Američkih Država). Od 1891. do 1895. godine puno radno vrijeme posvetio je Drugom distriktu. Kad je prihvatio tu dužnost, cijela regija nije imala konfesionalne ustanove i na njezinom je području djelovala samo jedna konferencija. Kilgore je omogućio

pokretanje nakladničke kuće, sanatorija i škola, uključujući i Srednju školu u Graysvilleu (Graysville Academy [vidi *Graysville, Tennessee]), preteču Južnog adventističkog sveučilišta (Southern Adventist University). Nakon pet godina na mjestu nadglednika Petog distrikta (Texas i susjedne države) vratio se na Jugoistok na mjesto predsjednika, a potom i potpredsjednika (1902 – 1907) novoorganizirane Južne unijske konferencije (Southern Union Conference), kao i predsjednik Konferencije Georgije.

Za daljnje istraživanje: 3Bio 98, 106, 428-429; 4T 305; LS 240; VSS 287; D. Pettibone, „An Adventist Apostle to Dixie", *Adventist Heritage* 14, no. 3 (Fall 1991): 4-11, 33.

Dennis Pettibone

KING, GEORGE A. (1847-1906). Pionir *kolporter, rođen u Torontu, koji je postao adventist sedmoga dana u svojim ranim dvadesetim godinama. Godine 1879. King je radio u Texasu, gdje se tijekom osnivanja tvornice metli

GEORGE A. KING

povezao s Jamesom Whiteom. Te godine Ellen G. White davala mu je nekoliko savjeta o tome kako da upravlja svojim poslovnim pothvatima. Savjetovala mu je da „djeluje prema moralno ispravnim i dobro sazrelim planovima", da vodi ažurnu financijsku evidenciju o svojim transakcijama i da ne bude nagao u ophođenju s ljudima. „Radišnost, vjernost, čvrsto pridržavanje ispravnih stajališta i povjerenje u Boga donijet će uspjeh." (Lt 5, 1879). U roku od dvije godine postao je pionir u adventističkom kolporterskom djelu tako što je prodavao pretplatu za izdanje knjige Uriaha Smitha *Thoughts on Daniel and the Revelation* / hrv. *Misli o Danijelu i Otkrivenju*. Kingova posvećenost i njegov primjer naveli su stotine članova Crkve da počnu kolportirati i prodavati adventističku literaturu. Nakon što je prodavao knjige u mnogim američkim državama i Zapadnoj Indiji više od 20 godina, 1906. godine umro je u New York Cityju.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 6. prosinca 1906; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 866, 867.

KING, MARTHA L. (SMITH) BYINGTON (1837-1920). Adventistica u Massachusettsu, prvi put udana za dr. J. Fletchera Byingtona (1832 – 1872). Nakon smrti svog drugog muža, gospodina Kinga, Martha se sa svojom kćeri dr. Mary Byington Nicola preselila u Sanatorij Melrose (vidi *Melrose Sanitarium) u Massachusettsu. Ubrzo nakon *potresa u San Franciscu u travnju 1906. godine, Ellen G. White napisala je kratko pismo Marthi i Mary i *C. C. Nicola i opisala pustoš u gradu. Prisjetila se i gradnje crkve adventista sedmoga dana u San Franciscu i bila je zahvalna što ona u potresu nije bila oštećena. (Lt 164, 1906).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 14. veljače 1920.

KING, SENECA H. (1812-1893). Rani adventist u Michiganu. U 1860-im godinama Ellen G. White napisala je nekoliko pisama Kingu i njegovoj obitelji u vezi s njihovom kućnom atmosferom i obiteljskim odnosima. Prema Ellen G. White, Senecinoj drugoj ženi nedostajale su roditeljske vještine i nije pokazivala dovoljno brige za svoje pastorke. Njezina sebičnost, njezino nestrpljenje i nedostatak sućuti odvratili su naklonost djece njezinog

supruga, posebno njegove kćeri Lucije, i na kraju ih udaljili od kršćanske vjere. Ellen G. White savjetovala je Seneci da ne bude pokoleban sebičnim ambicijama svoje supruge, nego da bude više uključen u potrebe svoje djece. (Lt 23, 1862; Lt 3, 1863; Lt 18, 1868). Kad su Kingovi kasnije odlučili starati se o posvojenom djetetu, Ellen G. White ponovo je istaknula da gospođa King nije sposobna biti majka i da njezin utjecaj u kući neće pomoći spasenju tog djeteta. (Lt 1, 1870). Iako su iskrena, a ponekad čak i gruba pisma Ellen G. White Kingovima, ona ipak sadrže mnoge vrijedne savjete za očuhe i nutarnju međuljudsku dinamiku ponovno uspostavljenih obitelji. U ožujku 1868. godine, Seneca je pretrpio veliku ozljedu glave kad je ispao iz svoje kočije. James i Ellen G. White brinuli su se o njemu u svom domu u Greenvilleu, u državi Michiganu, sve dok se nije dovoljno oporavio da se mogao vratiti kući. (2Bio 223-225). U sljedećim godinama King je na zasjedanjima Generalne konferencije u Battle Creeku nekoliko puta bio zastupnik iz Michigana.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 21. ožujka 1893.

KNOX, WALTER TINGLEY (1858-1931). Propovjednik i crkveni administrator. Rođen u Pittsburghu u državi Pennsilvaniji, Knox se 1885. godine oženio s Barbarom Bell Childs (1864 – 1950) i oboje su 1889. godine postali adventisti sedmoga dana. Ubrzo nakon toga postao je propovjednik u Kaliforniji. Bio je predsjednik Kalifornijske konferencije (1897 – 1900; 1906 – 1908), predsjednik Pacifičke unijske konferencije (1901 – 1904) i blagajnik Generalne konferencije (1909 – 1922). Dok je Knox obavljao različite administrativne dužnosti, Ellen G. White pisala mu je u vezi s kupnjom zemljišta za *Paradise Valley Sanitarium (Lt 13, 1903) i *Healdsburg College. (Lt 368, 1908). Tijekom njegova drugog mandata na mjestu predsjednika Kalifornijske konferencije (1906 – 1908), Ellen G. White postala je vrlo zabrinuta zbog Knoxovog stila rukovođenja, pa je na kraju zagovarala da ga se smijeni. Smatrala je da je previše dominantan i da kontrolira funkcije i rad drugih propovjednika te da Konferencija pod njegovim vodstvom duhovno ne napreduje. „Vi niste u stanju duhovno pomagati crkvama. … Naloženo mi je da vam kažem da u Kalifornijsku konferenciju sada mora doći druga uprava.“ (Lt 56, 1908; [443] usp. Lt 54, 1908). Sljedeće godine Knoxa je zamijenio *S. N. Haskell, a on je postao blagajnik Generalne konferencije. Tijekom godina službe u Generalnoj konferenciji imao je opsežnu prepisku s W. C. Whiteom i često je od Ellen G. White posredovanjem njezinog sina tražio savjet.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 17. prosinca 1931; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 874.

KRESS, DANIEL H. (1862-1956) i **LAURETTA (EBY)** (1863-1955). Pioniri liječnici misionari i zdravstveni prosvjetitelji. U vrijeme njihovog vjenčanja 1884. godine, Daniel je bio baptistički propovjednik. Kad su Kressovi postali adventisti, on se pridružio redovima propovjednika adventista sedmoga dana. Od 1891. do 1894. godine oboje su studirali medicinu na Sveučilištu u Michiganu, a zatim su započeli adventistički medicinski rad u Engleskoj. Nakon povratka u Sjedinjene Američke Države pozvani su u Australiju da budu liječnici u novoj bolnici koja se planirala osnovati u Wahroongu, u blizini Sydneyja. Nakon njihove službe u Australiji, Daniel je postao prvi medicinski nadzornik novog sanatorija i bolnice u Washingtonu (Washington Sanitarium and Hospital), a Lauretta je bila zaposlena kao liječnica. Daniel se specijalizirao za internu medicinu i bio je istaknuti zdravstveni prosvjetitelj, posebice u problemima s duhanom. Lauretta se specijalizirala za porodništvo. Namjeravajući se 1939. godine umiroviti otišli su živjeti

na Floridu, ali Kressovi su bili primorani da tamo dalje rade, i to kao liječnici u tamošnjem Sanatoriju i bolnici (Florida Sanitarium and Hospital). Kad su se na kraju ipak umirovili, napisali su svoju autobiografiju u knjizi *Under the Guiding Hand* / hrv. *Pod rukom vodiljom.*

Kad su Kressovi 1900. godine primili poziv za rad u Australiji, nisu žurili sa selidbom. Izgradnja sanatorija u Sydneyju trajala bi nekoliko godina, a oni su bili prilično zauzeti u Sjedinjenim Američkim Državama. Međutim, Ellen G. White ih je nekoliko puta pozivala da brzo krenu na put, i na kraju je do te mjere inzistirala da im je napisala kako bi se trebali ukrcati već na prvi sljedeći brod. To su i učinili, a izostavljanjem planiranog zaustavljanja na Havajima stigli su u Australiju mjesec dana ranije nego što se očekivalo. Odmah su se prijavili za dobivanje dopuštenja za bavljenje medicinskom profesijom, a njihove prijave odobrio je Zdravstveni odbor Novog Južnog Walesa. Nekoliko dana kasnije, Vlada Novog Južnog Walesa objavila je da liječnici školovani u Americi više neće moći dobivati dopuštenje za rad, a ubrzo su taj propis uvele i ostale države u Australiji. Tako je dobivanje radne dozvole za Kressove u Novom Južnom Walesu bila izravna posljedica upornosti Ellen G. White i njezinog ohrabrivanja da ne odgađaju svoj dolazak u Australiju.

DANIEL H. KRES

Daniel Kress već se neko vrijeme nije osjećao dobro, a kad je došao u Australiju, njegovo se stanje toliko pogoršalo da se smatralo kako je smrt potpuno neizbježna i Lauretta je već dogovarala da bude sahranjen na groblju Koledža u Avondaleu (Avondale College cemetery). Daniel je imao perniciozu anemiju, koja se u to vrijeme smatrala neizlječivom. Očekivalo se da će umrijeti u roku od nekoliko sati kad je stiglo pismo od Ellen G. White u kome je savjetovala da mu se daju jaja, kuhana ili sirova, svježe umućena u soku od grožđa, jer će mu „to osigurati ono što je nužno tvom organizmu". (Lt 37, 1901, u 12MR 168-178; MM 286-289). U početku Danielu je bilo teško čak i da otpije gutljaj vode, ali nakon što je počeo slijedi dobiveni savjet, polako se počeo oporavljati. Iako su Lauretti iz Amerike već stizala pisma s izrazima sućuti, Kress se potpuno oporavio i poživio je još 55 godina. Zanimljivo je da se u njihovoj autobiografiji taj događaj ne spominje, ali se tamo Danielov oporavak pripisuje danu molitve diljem zemlje i miropomazanju koje mu je dao propovjednik s članovima uprave Zdravstvenog lječilišta u Cooranbongu. Ellen G. White u svom je pismu pozivala da se za Danielovu dobrobit uputi posebna molitva vjere: „Molim te da bez odlaganja pozoveš crkvene starješine", u njemu je i prekoravala Daniela zbog toga što je suviše radikalan i ekstreman u svom pristupu zdravlju i dijetalnoj praksi. On je iz svoje prehrane odbacio i jaja i sve mliječne proizvode, a u to vrijeme nužne zamjene još nisu bile poznate. Vjerojatno su Kressovi u kasnijim godinama bili posramljeni činjenicom da su Danielova nekadašnja ekstremna zdravstvena stajališta umalo doveli do njegove prerane smrti. Danas je poznato da je perniciozna anemija posljedica nedostatka vitamina. Jaja su bila suštinska potreba u Danielovoj neuravnoteženoj veganskoj prehrani.

Za daljnje istraživanje: obit. *Australasian Record,* 15. kolovoza 1955; D. H. Kress (DF 13, 396, 2045); *Under the Guiding Hand* (Washington, D. C.: College Press, 1941); M. M.

Freeman, „The Doctors Kress and the Establishment of Our Medical Work", *Australasian Record,* 13. srpnja 1970.

Lester D. Devine

KYNETT, WILLIAM HENRY (1842-1909) i **EUNICE H. (TREMBLY)** (1843-1919). Adventisti u Alleganu, u državi Michiganu. William je služio u vojsci za vrijeme *Građanskoga rata, a 1865. godine oženio se s Eunice. Dvije godine kasnije postali su adventisti. Godine 1885. William je diplomirao kao liječnik na Liječničkom koledžu u Chicagu (Chicago College of Physicians). Godine 1891. Ellen G. White ih je prekorila zbog nedostatka „religije u domu" u jednom od svojih najopširnijih pisama na tu temu. Oboje je poticala da pokore svoje „ja" kako bi njihov dom postao minijatura raja na zemlji. „Atmosferu u domu" treba njegovati „promišljenom ljubaznošću". Također ih je opominjala za „zločin" izbacivanja iz doma Euniceine majke, kojoj je u starosti bila potrebna njihova skrb. (Lt 18b, 1891, u 13MR 74-91*)*. U sljedećem pismu, napisanom nakon dva mjeseca, Ellen G. White savjetovala im je da se međusobno ne otuđuju, već da njeguju jedno drugo. Također je zamjerila Eunice zbog tvrdoglavosti i zastrašujućih stajališta. (Lt 18a, 1891).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 16. prosinca 1909; obit. RH, 7. kolovoza 1919.

L

LACEY, ETHEL MAY, vidi **WHITE, ETHEL MAY (LACEY)**.

LACEY, HERBERT CAMDEN (1871-1950) i **LILLIAN (YARNALL)** (1873-1965). Vjeroučitelj i propovjednik, zet Williama C. Whitea i obiteljski prijatelj Ellen G. White. Herbert je rođen u Engleskoj, ali je rano djetinjstvo proveo u Indiji, gdje je njegov otac služio u indijskoj državnoj službi. U dobi od 11 godina Herbert se sa svojom obitelji preselio na Tasmaniju, u Australiju, gdje su se 1887. godine pridružili Adventističkoj Crkvi. Uz financijsku pomoć Ellen G. White studirao je na *Healdsburg Collegeu, u Kaliforniji, i tu je 1892. godine završio školovanje za propovjednika. Zatim je bio propovjednik u Kaliforniji (1890 – 1892) i Michiganu (1893) prije nego što je otišao na *Battle Creek Collegeu i stekao diplomu iz klasike. Nakon diplomiranja 1895. godine oženio se s Lillian Yarnall iz Kalifornije i vratio u Australiju da pomogne u osnivanju *Avondale Collegea.

Laceyeva mlađa sestra May udala se u travnju 1895. godine za *Williama C. Whitea. Kasnije su se i Laceyevi roditelji iz Tasmanije preselili u Cooranbong i dvije obitelji uživale su u društvenoj bliskosti. Prema Laceyju, koji je u tom razdoblju povremeno izvodio Ellen

HERBERT C. LACEY

G. White na vožnje, Ellen G. White mu je svojevremeno povjerila da joj je nedavno dugogodišnji suradnik *Stephen Haskell ponudio brak, ali je tu ponudu odlučila odbiti (H. C. Lacey u pismu L. E. Froomu, 30. kolovoza 1945, CAR). Napad tifusne groznice zamalo

bi 1897. godine Herbertu oduzeo život da nije bilo blagovremene intervencije Ellen G. White, koja je savjetovala način liječenja suprotan načinu koji mu je propisao liječnik. (Lts 181, 189, 1897).

Godine 1897. uprava Koledža u Avondaleu imenovala je Laceyja za predsjednika mladog koledža, ali Ellen G. White, koju o tome nisu ništa pitali, poništila je tu odluku jer je smatrala da je premlad i neiskusan za taj zadatak i nije bila naročito impresionirana njegovim klasičnim obrazovanjem u Battle Creeku. (Lt 140, 1897). Nastavni plan i program u Avondaleu trebaju biti zasnovani na Bibliji. Prisjećala se da je morala „jasno govoriti" kako bi „spriječila povjetarac koji dolazi iz Battle Creeka". (Lt 140, 1897). Lacey je dostojanstveno prihvatio promjenu.

Za vrijeme razdoblja u Avondaleu, *Marian Davis povremeno je od Laceyja tražila da ih savjetuje o uređivanju i pripremi knjige **The Desire of Ages* / hrv. *Čežnja vjekova* (H. C. Lacey u pismu L. E. Froomu, 30. kolovoza 1945; H. C. Lacey u pismu A. W. Spaldingu, 5. lipnja 1947, CAR). Kasnije je stekao reputaciju snažnog zagovornika trinitarne doktrine.

Lacey je predavao Bibliju na Koledžu do 1900. godine, a ljeta je provodio u kolporterskom radu i vođenju evangelizacijskih skupova. Od 1900. do 1902. godine bio je propovjednik i evangelizator na Novom Zelandu. Vrativši se u Sjedinjene Američke Države, predavao je Bibliju na Healdsburg Collegeu (1902 – 1904); zatim na Stanborough Park Collegeu u Engleskoj (1904 – 1913); a potom i na Union Collegeu (1914 – 1919) i Washington Missionary Collegeu (1919 – 1920). Zatim je tijekom sljedećih pet godina 15 mjeseci putovao diljem svijeta pomažući *I. H. Evansu u održavanju crkvenih konvencija.

Na *Biblijskoj konferenciji 1919. godine, Lacey je, zajedno s *W. W. Prescottom i *A. G. Daniellsom, bio otvoreni zagovornik potrebe da Crkva usvoji točnije i adekvatnije sagledavanje procesa nadahnuća i procesa uključenih u pripremu publikacijâ Ellen G. White. Poslije konferencije Laceyja su žestoko kritizirali ultrakonzervativni propovjednici, a u nekim dijelovima Crkve kružile su „apsurdne glasine" o tome kako je tvrdio da je knjigu *The Desire of Ages* napisao on. Lacey je energično odbacio tu optužbu kao „smiješnu i zlonamjernu" (H. C. Lacey u pismu „*Dear Brother*", 24. srpnja 1936, DF 508, CAR) i potvrdio „iz sveg srca" svoje uvjerenje da su spisi „izvorni proizvod" „Duha proroštva". Zbog reakcionarne teološke klime i hiperkritičke atmosfere koja se kasnije razvila u Crkvi tijekom kasnih 1920-ih i ranih 1930-ih godina, Lacey je odbio prihvatiti daljnja profesorska mjesta na adventističkim koledžima i odlučio je svoje preostale godine službe provesti u pastoralnom radu, prvo u New York Cityju, a kasnije u južnoj Kaliforniji, gdje je jedno vrijeme predavao biblijske jezike na *Koledžu medicinskih evangelizatora. (L.H. Vood u pismu C. W. Irwinu, 25. svibnja 1931; L. H. Vood u pismu L. E. Froomu, 3. lipnja 1931, Pres. Corr., AU Admin. Vault, CAR).

Za daljnje istraživanje: 4Bio 304-309; obit. RH, 25. siječnja 1951; obit. PUR, 18. travnja 1966; Društvo za ostavštinu Ellen G. White (1893-1915) sadrži brojne stavke korespondencije između H. C. Laceya i obitelji White.

Gilbert M. Valentine

LAMSON, DAVID HENRY (1835-1897) i **ELIZABETH LOUISA (CHAPPEL)** (1838-1926). Rani adventistički djelatnici u Michiganu; David je bio rođak Josepha Bradleyja Lamsona. David se upoznao s adventizmom 1853. godine na skupovima što ih je *J. N. Loughborough održavao u Clarksonu, u državi New York (RH, 27. rujna 1853), a dvije godine kasnije preselio se u Michigan, gdje se 1857. godine oženio s Elizabeth. Ellen G. White ohrabrivala je Lamsonove da zadrže svoju hra-

brost u „sadašnjoj istini". (Lt 10, 1856). David je 1870. godine rukopoložen za propovjednika. Kasnije je od Ellen G. White dobio pismo puno praktičnih savjeta. (Lt 48, 1888). Budući da je bio svjedok stanja Ellen G. White u vremenu dok je primala viđenje, od njega je zatraženo da o tome svjedoči na Zasjedanju Generalne konferencije 1893. godine. (GCDB, 31. siječnja 1893).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 26. listopada 1897; obit. RH, 19. kolovoza 1926.

LAMSON, DRUSILLA ORTON (1831-1919). Kći * Jonathana i Caroline Orton iz Dansvillea, u državi New York. Nakon što se preselila u *Rochester, u državi New York, Lamson je prihvatila milleritsku poruku i očekivala da će Isus doći 1844. godine. Ona, njezini roditelji, *Loughboroughovi, i drugi na području Rochestera, 1852. godine postali su uvjereni da trebaju svetkovati subotu. Oni su sačinjavali dio jezgre vjernika koji su podržavali Jamesa i Ellen G. White dok su živjeli u Rochesteru. Drusilla se 1856. godine udala za Josepha Bradleyja Lamsona. James i Ellen G. White ostali su kod Lamsonovih veći dio prosinca 1865. godine. Whiteovi su bili na povratku u Battle Creek u Michiganu, nakon što se James White nalazio na liječenju gotovo tri mjeseca u hidropatskoj zdravstvenoj ustanovi Jamesa Jacksona „Our Home on the Hillside", u Dansvilleu, u državi New York. U domu Lamsonovih, 25. prosinca 1865. godine, dok su Lamsonovi, Ortonovi, Loughboroughovi i drugi navečer bili okupljeni na molitvi za Jamesa Whitea, Ellen G. White je primila svoje četvrto veliko viđenje o zdravstvenoj reformi. U tom viđenju pokazano joj je da bi adventisti sedmoga dana trebali osnovati vlastitu zdravstvenu ustanovu.

J. B. Lamson iznenada je umro od bolesti 1870. godine. Drusilla se 1876. godine preselila u Battle Creek i postala nadzornica Sanatorija. Ostala je na tome mjestu do 1883. godine, kad se vratila u Clifton Springs, južno od Port Gibsona, u državi New York, i radila na sličnom položaju sve do svog umirovljenja 1896. godine. Drusilla je dobila svjedočanstvo od Ellen G. White u vezi sa životnim stilom, naročito u vezi s „pokazivanjem moderne haljine na vjenčanju dr. Kellogga". (*Testimony far the Physicians and Helpers of the Sanitarium* [1879], PH100 77). Također je dobila savjet da se iseli s područja Rochestera, u državi New York, kako bi zaštitila svoju djecu od svjetovnih utjecaja (*Testimony to the Church* [1872], PH159 180).

Za daljnje istraživanje: „Drusilla Orton Lamson", Clifton Springs Press, 19. siječnja 1919.

Merlin D. Burt

LAMSON, PHOEBE M. (1824-1883). Liječnica. Lamson je 1855. godine odlučila studirati medicinu i nakon toga se pridružila medicinskom osoblju u ustanovi *Jamesa C. Jacksona u Dansvilleu, u državi New York, „Our Home on the Hillside". Godine 1859. postala je adventistica svetkovateljica subote i snažno je podržavala proročansku službu Ellen G. White. (RH, 11. kolovoza 1859; RH, 15. studenog

DR. PHOEBE LAMSON

1864). U siječnju 1867. godine bila je drugi liječnik koji se pridružio osoblju novoosnovanog *Instituta za zdravstvenu reformu. Blisko je surađivala s Ellen G. White u obrazovanju članova Crkve o *zdravstvenoj reformi i *reformi u odijevanju.

Za daljnje istraživanje: obit. *Good Health*, rujan 1883.

LANE, SANDS H. (1844-1906). Evangelizator, predsjednik konferencije i misionar. Lane je rođen u blizini Battle Creeka u Michiganu i radio je u tiskari Review and Heralda. Bio je evangelizator i predsjednik Konferencije u Indiani (1877 – 1884), zatim i misionar u Engleskoj (1885 – 1889). Na njegovim saborima pod šatorom u Riselyju, blizu Londona

SANDS H. LANE

(1886), Ellen G. White uvjerila ga je u Božje odobravanje izjavom: „Božje oko uprto je u tvoju savjesnu, vjernu djecu u Engleskoj." (Ev 418, 419). Tijekom svoje karijere Lane je bio i predsjednik Konferencije u New Yorku (1889 – 1895, 1903 – 1906), Illinoisu (1895 – 1899) i Južnom Illinoisu (1902 – 1903), i predsjednik odbora nakladničkog društva i povjerenik Udruge Generalne konferencije. Ellen G. White poticala je Lanea da bude ozbiljniji u svojim propovijedima (Lt 61, 1896), da pokaže više suosjećajnosti (Lt 185, 1902) i da u njima izrazi „posvećeni razum i živu vjeru" (Lt 162, 1903). Poslije Laneove smrti, uvjerila je njegovu udovicu „da je on bio pravo Božje dijete, ... koje se trudilo slijediti pravi put". (Lt 362, 1906). Lane je sahranjen pokraj svoje sestre Arville M. Bacheller, na čestici obitelji Bacheller, na groblju *Oak Hill (Oak Hill Cemetery) u Battle Creeku.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 6. rujna 1906; B. E, Strayer, *Where the Pine Trees Softly Whisper: The History of Union Springs Academy* (Union Springs, N. Y.: Alumni Association, 1993); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., str. 897.

Brian E. Strayer

LARSON, MATTHEW. Adventistički propovjednik iz Iowe. Ogorčen primjedbama što ih je Ellen G. White iznijela na sastanku propovjednika koji je održan u ožujku 1890. godine u Battle Creeku, Larson ju je otvoreno prekorio. U svom odgovoru ona je objasnila da mu nije namjeravala uputiti nikakvu osobnu primjedbu, već da još uvijek pokušava razjasniti što se to dogodilo na Zasjedanju Generalne konferencije u Minneapolisu 1888 godine. Ipak, Larsonovo stajalište navelo ju je da vjeruje kako on ne zna koji ga duh kontrolira. „Nikada nećeš saznati istinu kakva je u Isusu, sve dok ne ukloniš duh koji te je kontrolirao na tom skupu." (Lt 18d, 1890, u 1888 Materials 586; usp. Ms 4, 1890; Lt 80, 1890). „Ti nisi sposoban poučavati svoju braću istini, sve dok u svom srcu ne budeš imao Kristovu preobražavajuću milost." (*ibid.*). Dok su sastanci odmicali, Ellen G. White koristila je svoj utjecaj da razbije snažno protivljenje mnogih propovjednika, uključujući i Larsonovo, učenju o *opravdanju vjerom. U pismu koje je 11. ožujka pisala svom sinu Willieju, napisala je da je ranije tog dana „okosnica pobune" bila „slomljena kod onih koji su došli iz drugih mjesta" i da je „brat Larson tada progovorio i priznao da njegov osjećaj nije bio ispravan. Odgovorila sam mu i on je prihvatio stajalište o [u korist] svjedočanstvima." (Lt 30, 1890, u 1888 Materials, 625). Larson je nastavio raditi u Konferenciji Iowe sve do 1895. godine, a nakon toga služio je u Arizoni i u Novom Meksiku. U 1920-im godinama Larson se pridružio *Reformskoj crkvi adventista sedmoga dana Margaret Rowen (Margaret Rowen's Seventh-day Adventist Reform Church).

LAWRENCE, L. N. Adventist iz Michigana koji je svoju obitelj o vlastitom trošku doveo u Australiju odgovarajući tako na apel Ellen G. White o samouzdržavajućim misionarima. (4Bio 148). Lawrence je pomogao u ranim počecima *Škole u Avondaleu (*Avondale school*) (*ibid.* 146-161). Njegova je obitelj u početku živjela u šatoru u Dora Creeku te se brinula o školskoj imovini i prijevozu crkvenih vođa. Lawrence je kasnije postavljen na čelo industrijskog odjela i voćnjaka. Njegova kći Mattie neko je vrijeme radila kao jedna od *književnih pomoćnica Ellen G. White (Lt 3, 1894). Lawrence je kasnije postao nezadovoljan zbog male plaće i pridružio se J. G. Shannonu u žestokim žalbama, pa je to dovelo do otkazivanja njihovog zaposlenja u Crkvi. (usp. Lts 86, 214, 1897).

LAY, GEORGE TALBOT (1822-1901). Uspješan poljoprivrednik u Montereyu, u državi Michigan; brat *Horatija S. Laya. Godine 1851. Lay je oženio Mary E. Barber (1825 – 1862). Oko 1858. godine prihvatili su subotu kao sedmi dan posredovanjem *Josepha Batesa i pridružili se crkvi u Montereyu, u državi Michigan. Godine 1864. Ellen G. White opomenula je crkvu u Montereyu zbog nedostatka kršćanskog duha prema njemu. (Lt 2, 1864). Iste godine George se oženio s Elizabethom L. Jones (1833 – 1908). Godine 1874. Ellen G. White Layu je poslala svjedočanstvo koje nije sačuvano, a u kojem se navodi da on ratuje protiv Duha Božjeg. (Usp. Lts 58, 61, 1874). Ubrzo nakon toga napustio je Adventističku Crkvu. Lay je financijski napredovao tijekom 1870-ih godina pa je 1883. godine pomogao organizirati Michigan Buggy Company u Kalamazoou. Godine 1900. Ellen G. White potvrdila je Layevu obnovljenu posvećenost Crkvi. U svom je pismu također opisala napredak adventističkog djela u Australiji i potrebu za sredstvima za izgradnju **Sydney Sanitariuma*. (Lt 15, 1900).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 16. prosinca 1862; obit. RH, 16. travnja 1901; obit. RH, 10. rujna 1908.

LAY, HORATIO S. (1828-1900) i **JULIA M. (BARBER)** (1831-1893). Doktor medicine, suosnivač i ravnatelj *Instituta za zdravstvenu reformu (Health Reform Institute). Lay je pohađao Western Reserve College u Clevelandu, u državi Ohio, stekao diplomu liječnika na Detroit Medical Collegeu, a zatim se nastanio u Alleganu, u državi Michigan, i bavio se poslom liječnika. Godine 1852. oženio se s Julijom M. Barber (1831 – 1893), a četiri godine kasnije prihvatio je adventizam zahvaljujući skupovima što ih je održavao *M. E. Cornell.

DR. HORATIO S. LAY

Godine 1862., svoju je suprugu, zbog njezina lošeg zdravlja, odveo u ustanovu Jamesa Jacksona „Our Home on the Hillside“, gdje je podvrgnuta *tretmanima prirodnim lijekovima. Lay se pridružio osoblju ustanove 1866. godine, kad se vratio u Allegan. Ubrzo nakon toga od njega je zatraženo da otvori i vodi prvu adventističku zdravstvenu ustanovu, *Institut za reformu zdravlja (Health Reform Institute) u *Battle Creeku, u državi Michigan. Također je postao osnivač i urednik časopisa **Health Reformer* / hrv. *Zdravstveni reformator*, prvog adventističkog časopisa o zdravlju. Godine 1867. Ellen G. White prekorila je Juliju zbog njezine „bolesne mašte“ i poticala je da bude potpora svom suprugu. (Lt 6, 1867, u 5MR

388). Ona ih je opominjala da su pogriješili u upravljanju svojom djecom (Lt 30, 1870), a kasnije i da su svoje blago sakupili na zemlji umjesto na Nebu (Lt 1a, 1872). Godine 1870. Horatio je nastavio liječničku praksu u Alleganu, a 1880. preselio se na sjever u Petoskey, u državi Michigan. Godine 1884. povukao se iz liječničke prakse i postao propovjednik Michiganske konferencije. Sahranjen je na groblju Poplar (Poplar Cemetery) u Montereyu, u državi Michigan.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 12. rujna 1893; obit. RH, 13. ožujka 1900.

LEADSWORTH, JOHN RUSSELL (1865-1944). Liječnik. Godine 1901. Ellen G. White napisala je Leadsworthu pismo ohrabrenja i pozvala ga da nastavi svoj rad kao nadzornik u Sanatoriju Mountain View u Spokaneu, u Washingtonu. (Lt 35a, 1901). Najmanje jedanput pozvao je Ellen G. White da se nekoliko dana odmara u njegovoj zdravstvenoj ustanovi. (J. R. Leadsworth u pismu WCW-u, 28. travnja 1901). Godine 1904. Ellen G. White liječila se u Sanatoriju Glendale, kojim je tada upravljao Leadsworth. (5Bio 375).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 20. srpnja 1944.

LEWIS, DIO (1823-1886). Liječnik; istaknuti reformator trezvenosti u devetnaestom stoljeću. Lewis je studirao na Harvard Medical School (Harvardskoj medicinskoj školi) i nakon toga je odbacio upotrebu *lijekova u svojoj medicinskoj praksi u Buffalu, u državi New York. Godine 1852. počeo je držati predavanja o higijeni i fiziologiji, a 1863. osnovao je Bostonsku školu za obuku liječnika specijalista za nekirurške zahvate (Boston Normal Physician Training School). James i Ellen G. White poštovali su Lewisa kao medicinski autoritet i citirali su njegove spise u svojoj prvoj zbirci o *zdravstvenoj reformi *Health: or How to Live* / hrv. **Zdravlje: ili kako živjeti*, objavljenoj 1865. godine. Lewisovi članci često su objavljivani u časopisima**Review and Herald* i * *Health Reformer*. Godine 1871. Ellen G. White posjetila je dr. Lewisa u Bostonu, u državi Massachusetts, kako bi bolje razumjela posljedice prekomjernog rada i naučila kako pomoći svom iznurenome suprugu. (Usp. Lt 15a, 1871). Kad joj je Lewis ukazao na vlastitu potrebu za promjenom i iznio svoj plan da potraži odmor na obali Tihog oceana, Ellen G. White ga je pozvala da tijekom putovanja na zapad posjeti i **Health Reform Institute* (Institut za reformu dravlja) u Battle Creeku. (Lt 17, 1871). Godine 1873. dr. Lewis pomogao je da se osnuje *Woman's Christian Temperance Union (*Ženska kršćanska trezvenjačka unija). Godine 1878., dok je držala javno predavanje o umjerenosti u Oaklandu, u Kaliforniji, Ellen G. White u publici je prepoznala Lewisa i pozvala ga da se obrati okupljenima. Pohvalio je njezino izlaganje i pozvao prisutne da potpišu svoj zavjet umjerenosti (Lt 15, 1878).

LICHTENSTEIN, MARCUS. Prvi židovski adventist sedmoga dana. Kao mladić, Lihtenstein je postao adventist i zaposlio se u Nakladničkom društvu adventista sedmoga dana (Seventh-day Adventist Publishing Association). Taj neobičan obraćenik na adventizam privukao je pažnju Ellen G. White, koja je vidjela jedinstvenu priliku da adventisti dopru do Židova (vidi *Izrael i židovski narod [*Israel and the Jewish people]) i objavljuju publikacije na hebrejskom jeziku. „Nedostatak savjesnosti" kod dijela drugih zaposlenika u Review and Heraldu, prema mišljenju Ellen G. White, doveo je do toga da je Lihtenstein „posrnuo". (3T 192, 193, 205, 206). Kao rezultat toga, Crkva je izgubila „dar koji joj je Bog dao". (*ibid.* 206). Ellen G. White posjetila je Lihtensteina i uputila mu poziv u pismu koje je zagubljeno. (Lt 4, 13, 1873).

Njegov konačni odlazak iz Crkve izazvao je njezine oštre opomene adventističkim vjernicima u Battle Creeku. (3T 192, 193).

Vidi također: Hannah More.

LINCOLN, ABRAHAM (1809-1865). Šesnaesti predsjednik Sjedinjenih Američkih Država. Rođen u siromaštvu u Kentuckyju i uglavnom samoobrazovan, Lincoln je postao uspješan odvjetnik. U politiku je ušao 1834. godine, služeći u državnom zakonodavstvu države Illinois (1834 – 1842) i u Predstavničkom domu Sjedinjenih Američkih Država (1846 – 1848). Njegovi govornički dvoboji sa Stephenom Douglasom o pitanju ropstva privukli su pažnju javnosti i doveli do Lincolnove predsjedničke kampanje 1860. godine. Lincoln je na tim izborima s duboko podijeljenim izbornim tijelom pobijedio dobivši oko 40 posto glasova, uglavnom iz Sjevernih država. Kao rezultat toga, Južne države koje su podržavale ropstvo, odvojile su se od Unije i osnovale Konfederaciju Američkih Država, a Lincoln se suočio s Građanskim ratom.

Iako se protivio ropstvu, Lincoln je svojom primarnom političkom dužnošću smatrao očuvanje Unije i svoje je napore usmjerio k tom cilju. Ropstvo je, međutim, kao političko pitanje postajalo sve važnije. Nakon pobjede Unije kod Antietama 1862. godine Lincoln je 1. siječnja 1863. izdao svoju Proklamaciju o emancipaciji, izjavljujući da su robovi na teritoriju Konfederacije „tada, od tada i zauvijek" slobodni. Proklamacija o emancipaciji potvrđena je usvajanjem Trinaestog amandmana na američki Ustav 1865. godine, kojim je ukinuto ropstvo u Sjedinjenim Američkim Državama. Lincoln je neprestano radio na vraćanju Južnih država u Uniju. Njegovo stajalište bilo je sažeto u njegovom drugom inauguracijskom govoru 1865. godine: „Sa zlobom prema nikome, s milosrđem za sve". Lincolnova potraga za uspješnim generalima dovela ga je do Williama T. Shermana i Ulyssesa S. Granta, čiji su napadi 1864. i 1865. godine porazili Konfederaciju. Sam Lincoln nije doživio konačnu pobjedu; 14. travnja 1865. godine ubio ga je glumac John Wilkes Booth, simpatizer Južnjaka.

Lincolnovi osobni religijski pogledi ostali su gotovo potpuno nepoznati. Nikada nije bio član nijedne kršćanske denominacije, iako je pohađao prezbiterijanske crkve u Illinoisu i Washingtonu D. C. Nikada nije razgovarao o vjeri čak ni s bliskim prijateljima, iako se čini da je njegovo zanimanje za nju poraslo nakon smrti njegovog sina Willieja 1862. godine i sve većih pritisaka Građanskoga rata. Njegova supruga, Mary Todd Lincoln, pokazivala je određeno zanimanje za spiritizam i prisustvovala je brojnim seansama.

Prema Jamesu Whiteu, adventisti sedmoga dana 1860. godine glasali su za Lincolna, ako su uopće glasali, ali je u adventističkoj literaturi u to vrijeme bilo malo rasprava o predsjedniku, budući da su adventisti bili više zabrinuti za ropstvo i unovačenje. (2Bio 41-43). Ellen G. White s odobravanjem je spomenula Lincolna kao osobu koja je naučila „lekciju samoodricanja u školi siromaštva". (Lt 47, 1893, u 2MR 220).

Za daljnje istraživanje: R. Branson, „Ellen G. White – Racist or Champion of Equality?" RH, 9. travnja 1970; R. Branson, „Slavery and Prophecy", RH, 16. travnja 1970; J. G, Nicolay and John Hay, *Abraham Lincoln: A History* (New York: Century Co., 1890), Carl Sandburg, Abraham Lincoln (New York: Scribner's, 1940); J. G. Randall, Lincoln, the President (New York: Dodd, Mead, 1945-1955); 5. B. Oates, *With Malice Toward None: The Life of Abraham Lincoln* (New York: Harper & Row, 1977).

Tony Zbaraschuk

LINDSAY, CHARLES W. (1840-1915) i **ELIZABETH O.** (umrla 1915). Rani adventisti iz Olcotta, u državi New Yorku; Charles

je bio brat *Harmona Lindsaya. U prosincu 1865. godine od Lindsayevih je zatraženo da se mole za izlječenje Jamesa Whitea nakon što je doživio prvi moždani udar. (LS 171; RH, Feb. 27, 1866). Kasnije, u *Svjedočanstvu za Crkvu u Olcottu, New York* (1868), Ellen G. White upozorila je Elizabeth da bude pažljivija u svojoj porabi riječi (PH 98, 6,7) i potaknula Charlesa da „traži više duhovnosti" (PH 98, 10).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 20. svibnja 1915; obit. RH, 7. listopada 1915.

LINDSAY, HARMON (1835-1919). Financijski administrator, brat *Charlesa W. Lindsaya, starješina Crkve u Battle Creeku i član Izvršnog odbora Generalne konferencije (General Conference Executive Committee). (RH, 2. prosinca 1873). Godine 1874. izabran je za rizničara Generalne konferencije s jednogodišnjim mandatom. Otprilike u to vrijeme Ellen G. White ga je upozorila na nedostatke njegova karaktera. (Lt 24, 1875, u 2Bio 476). Tijekom većeg dijela 1890-ih godina bio je rizničar Generalne konferencije (1888 – 1899). Sudjelovao je u razvoju Koledža u Battle Creeku i Koledža Oakwood. Bio je rizničar i tajnik Nakladničkog društva Review and Herald i Odbora za inozemne misije. Dok je bila u Australiji, Ellen G. White svoje poslovanje povjerila je Lindsayju i uz njegovu pomoć dogovorila izvansudsku nagodbu u parnici s W. B. Wailingom, ocem njezinih nećakinja *May i Addie Walling. (Vidi * Addie [Walling] MacPherson; usp. 4Bio 17).

Tijekom 1890-ih godina, Lindsay je u svom poslovanju postajao sve svjetovniji. „Od sastanka (1888) u Minneapolisu", napisala je Ellen G. White, „slijedio si korake književnika i farizeja." (*1888 Materials*,1344). Njegovo uporno odbijanje njezinih upozorenja, proisteklo u početku iz njegovog odbijanja poruka *A. T. Jonesa i *E. J. Waggonera o *opravdanju vjerom, navelo ga je da posrne. (Lt 51a, 1895). Kad je *O. A. Olsen 1895. godine ponovo izabran za predsjednika Generalne konferencije, on se jako oslanjao na savjete Lindsayja i *A. R. Henryja za upravljanje Crkvom. Ellen G. White imala je nedoumica o obojici savjetnika i njihovoj sklonosti da posluju na sekularan, neduhovan način. U to vrijeme, kasnih 1890-ih godina, kada su odluke Generalne konferencije bile u rukama nekolicine ljudi takvog karaktera, Ellen G. White izrazila je nedostatak povjerenja u Generalnu konferenciju kao u *Božji glas. (9T 260, 261). Lindsay je kasnije napustio Adventističku Crkvu i pridružio se Kristovoj Scijentološkoj Crkvi (Church of Christ, Scientist).

Ellen G. White je napisala i nekoliko pisama njegovom sinu „Charleyu" (Lt18e i 18f, i Ms 22, 1890).

Vidi također: Zasjedanje Generalne konferencije 1888. godine.

Za daljnje istraživanje: H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 228, 229; R. W. Schwarz and F. L. Greenleaf, *Light Bearers* (PPPA, 2000), 252; *Legacy of Light*, s. v. „Harmon Lindsay"; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 928.

Michael W. Campbell

LINDSAY, HARMON WILLIAM (1869-1923) i **ANNIE (WESSELS).** Adventistički misionari; Harmon je bio sin *Charlesa Lindsaya. Ubrzo nakon diplomiranja na Koledžu u Battle Creeku 1892. godine, Lindsay je otišao kao misionar u Južnu Afriku i tamo se oženio s Annie Wessels. Od 1894. do 1895. godine Lindsayevi, s Annienom majkom,*Annom Wessels, putovali su diljem svijeta i tijekom tih putovanja bili su i gosti Ellen G. White na Koledžu u Avondaleu te darovali 5000 dolara za Djelo u Australiji. (Lt 124, 1894; 4Bio 180, 181). Godine 1898. Ellen G. White pisala je Lindsayu pozivajući ga da bolje iskoristi svoje

talente. (Lt 78, 1898). Dvije godine (1899 – 1901) Lindsay je bio predsjednik Claremont Union Collegea u Cape Townu, a također je bio i rizničar Konferencije i ravnatelj Sanatorija u Cape Townu. Ellen G. White u to mu je vrijeme pisala da bi mogao bolje iskoristiti svoje talente preseljenjem u Australiju umjesto da u Južnoj Africi preuzima rukovodeće uloge za koje nije bio pripremljen. (Lt 78, 1899).

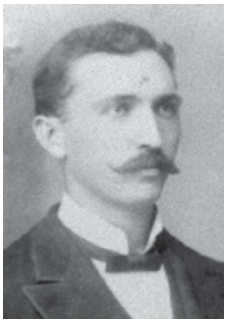

HARMON W. LINDSAY

Njegova bliska povezanost s obitelji Wessels dovela ga je do utjecajnog položaja u kome je, prema Ellen G. White, mogao biti „veliki blagoslov za tu obitelj“, ali je ona bila zabrinuta zbog njegovog neuspjelog rasta u milosti. (Lt 111, 1899). Nastavila ga je poticati da bolje koristi svoje „talente za Gospodara“. (Lt 112, 1899; Lt 159, 1899). Ellen G. White napisala je i nekoliko pisama savjeta i ohrabrenja Annie. (Lt 235, 1903). Godine 1905. Lindsayevi su se preselili u Sjedinjene Američke Države, gdje su predavali na *South Lancaster Academy. Harmon je zatim nekoliko godina radio kao poslovni menadžer *Paradise Valley Sanitariuma, što je bila odluka kojom je Ellen G. White bila zadovoljna. (Lt 192, 1908; Lt 32, 1909). Kasnije se zaposlio kao ravnatelj *Glendale Sanitariuma (oko 1910 – 1912) i pomogao je Školi za medicinske sestre da 1911. godine dobije akreditaciju.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 26. travnja 1923.

Michael W. Campbell

LINDSAY, KATHERINE „KATE“ (1842-1923). Osnivačica prve adventističke škole za medicinske sestre u Sanatoriju u Battle Creeku, Lindsay se školovala u Wisconsinu, u školama smještenima u brvnarama, i već tada je, čitajući o Florence Nightingale, odlučila da će postati medicinska sestra. Radila je u Zapadnom institutu za reformu zdravlja (Western Health Reform Institute) prije nego što je od 1867. do 1869 pohađala Institut Bellevue doktora R. T. Tralla (Dr. R. T. Trall's Bellevue Institute). Upisala se na drugi medicinski stupanj obrazovanja kad je Sveučilište u državi Michigan 1871. godine počelo upisivati žene (njih 10), a diplomirala je 1875. godine kao prva u svojoj generaciji. Zatim je postala redovna članica medicinskog liječničkog osoblja J. H. Kellogga u Sanatoriju. Koristeći se programima Tralla i Florence Nightingale kao modelima, Lindsay je 1883. godine u Sanatoriju razvila trogodišnji nastavni plan i program za Školu za obrazovanje zdravstvenih misionara (Sanitarium Medical Missionary Training School). Dekan

DR. KATHERINE LINDSAY

Zdravstvenog društva Michigana (Michigan's medical society) zvao ju je „najbolje informiranim liječnikom“ u tom društvu.

U Južnoj Africi (1897 – 1900) osnovala je Klermontsku školu za medicinske sestre (Claremont School of Nursing). Kad je 1899. godine izbio Burski rat, Ellen G. White pozvala ju je da dođe u Avondale. „Ne poznajem nikoga za koga bi mi bilo draže da neko vrijeme boravi

s nama od tebe“, napisala joj je. „Treba nam tvoja pomoć.“ (Lts 113, 158, 1899, u 19MR 144, 145). Ali umjesto toga, Lindsay je otišla u Sanatorij Boulder (Boulder Sanitarium) u Coloradu, gdje je obučavala medicinske sestre i pisala članke za časopise. Njezin kodeks sestrinskih načela poznat je kao „Kate Lindsay Pledge“ (Zavjet Kate Lindsay). Godine 1960. Sveučilište u Loma Lindi u njezinu je čast izgradilo Žensku rezidencijalnu dvoranu (Kate Lindsay Women's Residence Hall).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 10. svibnja 1923; R. T. Banks, *A Woman's Place* (RHPA, 1992), 56, 57; J. G, Beach, *Notable Women of Spirit* (SPA, 1975), 77-85; K. Nelson, *Kate Lindsay, M. D.* (SPA, 1963); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 928.

Brian E. Strayer

LITCH, JOSIAH (1809-1886). Metodistički propovjednik, tumač proročanstava, teolog i treći najutjecajniji milleritski vođa nakon *Williama Millera i *J. V. Himesa. Rođen u Highamu, u državi Massachusettsu, Litch se obratio u dobi od 17 godina i postao propovjednik Metodističke episkopalne crkve na Rhode Islandu, kao i aktivni djelatnik u pokretima za umjerenost i borbu protiv ropstva. Godine 1838. postao je prvi dobro poznati propovjednik koji je prihvatio Millerova stajališta i prvi koji se pridružio Milleru kao propovjednički suradnik s punim radnim vremenom.

Kad je Litchu prvi put uručen primjerak Millerovih predavanja, ideja o pokušaju da se otkrije vrijeme Drugoga dolaska činila se toliko čudnom da se Litch jedva mogao natjerati da je pročita. Ali dok je čitao, smatrao je da je Millerov slučaj toliko jasan, jednostavan i biblijski, da ga nije mogao pobiti. To uvjerenje izazvalo je žestoku nutarnju borbu između njegove pastirske dužnosti da objavljuje istinu i njegovog straha od kritike javnosti. Borba se nastavila, pisao je kasnije, „sve dok mi Gospodin, *u noćnom snu*, nije pokazao moju vlastitu podlost i učinio me voljnim da podnesem sramotu za Krista, kada sam odlučio, po svaku cijenu, iznijeti istinu o toj temi“ (u *Advent Shield;* str. 55; kurziv dodan). Tako je Litch, kao i Miller, bio pozvan među one koji objavljuju adventnu poruku tako snažnim dokazom da bi odupiranje, obojica su tako vjerovali, bilo jednako odvraćanju od Gospodina. Nakon što je donio ovu odluku Litch je odmah počeo pisati, objavljivati i propovijedati o Drugome dolasku.

JOSIAH LITCH

Godine 1841. Litch je postao prvi među milleritima koji se zalagao za predadventni sud, početnu točku za koncept adventističkih svetkovatelja subote koji je kasnije nazvan *istražnim sudom. Litch je tvrdio da ako su izabrani nagrađeni prilikom Drugoga dolaska (Matej 24,30), onda se sud odvijao prema djelima (Otkrivenje 20,12.13; usp. Otkrivenje 22,11.12) i morao se dogoditi prije toga i za žive i za mrtve (Djela 10,42). Stoga suđenje mora obuhvatiti najmanje dva razdoblja, razdoblje „istražnog suđenja“ prije Adventa i „kazneno“ ili izvršno razdoblje (Litch, *An Address to the Public and Especially the Clergy* [1841], 37-39; vidi također Litch, *Prophetic Expositions* [1842], vol. 1., 49-54).

Ono što je izazvalo mnogo više pažnje bilo je Litchevo predviđanje iz 1838. godine, na osnovi Otkrivenja 9, 5.15, da će dominantna moć Otomanskoga Carstva nad njegovim europskim susjedima biti slomljena u kolovozu

1840. godine (*The Probability of the Second Coming Christ About A. D. 1843,* 157). Kao i drugi tumači tog vremena, Litch je smatrao da se peta i šesta truba iz Otkrivenja 9 odnose na širenje islama, i to naročito Otomanskog Carstva. Litch je također protumačio Otkrivenje 9, 5.15 metodom proročkog tumačenja „dan za godinu" koja je podrazumijevala da su simbolični „dani" određenih proročanstava predstavljali doslovne godine. Prema tom načinu zaključivanja, „pet mjeseci" iz Otkrivenja 9,5 predstavljalo je 150 godina (5x30 dana), u kojima su Osmanlije mogle mučiti, ali ne i „ubijati" ono što je ostalo od Istočnog Rimskog Carstva s njegovom (grčkom) prijestolnicom Konstantinopolom (Carigradom). Kasnije, prema 15. retku, Osmanlije će biti „puštene da ubijaju", to jest, osvajaju i dominiraju istočnom Europom tijekom drugog razdoblja simbolično predstavljenog kao „sat i dan i mjesec i godina". Protumačeno metodom dan za godinu, „godina" ili 360 dana simbolizira 360 stvarnih godina, „mjesec" ili 30 dana predstavlja 30 godina, „dan" predstavlja jednu godinu, a sat predstavlja dvadeset četvrtinu u proročkoj godini od 360 dana, ili 15 dana. Kombiniranjem ovoga dobiva se ukupno 391 godina i 15 dana za razdoblje dominacije iz Otkrivenja 9,15, koje je uslijedio nakon 150-godišnjeg razdoblja mučenja iz 5. retka.

Za nalaženje početne točke prvog razdoblja, Litch se okrenuo najboljem autoritetu koji mu je bio dostupan, djelu Edwarda Gibbona *Decline and Fall of the Roman Empire* (Propast i pad Rimskog Carstva). Bio je impresioniran otkrićem da je Gibbon posebice primijetio „jedinstvenu točnost", zasnovanu na dva latinska izvora, datum 27. srpnja 1299., za početak osmanlijske invazije na Bizantsko Carstvo (vol. 7., 24). Počevši od 27. srpnja 1299. godine i dodajući 150 godina i 391 godinu i 15 dana rezultiralo je na kraju nadnevkom 11. kolovoza 1840. godine. (Litch, „Fall of the Ottoman Empire in Constantinopol", *Signs of the Times*, 1. kolovoza 1840; *Prophetic Expositions,* vol. 2., 180-200).

Na temelju tog rezoniranja, Litch je 1838. godine predvidio da će Otomansko Carstvo izgubiti svoju moć u kolovozu 1840. godine. Kasnije je svoje predviđanje usredotočio na konkretni datum, 11. kolovoza 1840. (u *Signs of the Times*, 1. kolovoza, 1840). Ovo se naširoko smatralo probnim slučajem za metodu dan za godinu, tako da su i milleriti i njihovi protivnici nestrpljivo očekivali vijesti s Bliskog istoka.

Neposredna politička zbivanja usmjerila su aktualni rat između Egipta i Otomanskog Carstva, sukob u kojem je Egipat, koji je ranije bio podčinjen Carigradu, ustao pod briljantnim vodstvom Mehmet Alipaše i pobijedio Osmanlije (Karsh and Karsh, 36-41; Palmer, 103-109). Alipašina ekonomska politika i njegove političke ambicije uznemirile su četiri europske sile (Englesku, Austriju, Prusku i Rusiju) tako da su 15. srpnja 1840. godine potpisale Londonski ugovor, kojim su poništile ishod rata između Egipta i Osmanlija i obećale svoju zaštitu Osmanskom Carstvu („From the [London] *Times*: Determined Hostility of Mehemet Ali to the Quadruple Treaty", *Museum of Foreign Literature*, 231-236).

Prema Litchevom mišljenju, taj sporazum o europskoj potpori Osmanskom Carstvu učinio je službenom već stvarnu situaciju na terenu – da je Osmansko Carstvo postalo preslabo da bi se branilo. Tako je Litch na provođenje Londonskog ugovora gledao kao na kraj iz Otkrivenja 9,15, čime je okončano uzastopno razdoblje osmanskog mučenja, a zatim i dominacije koja je započela 1299. godine. Jedini detalj koji je još trebalo razjasniti bilo je pitanje kada će Ugovor postati djelotvoran. Budući je on u suštini bio ultimatum Mehmetu Alipaši, Litch je smatrao da će Ugovor stupiti na snagu nakon što Alipaši bude predan, što se i dogodilo u Aleksandriji 11. kolovoza 1840. godine.

(London *Morning Chronicle*, 18. rujna 1840, citirano u Litch, *Prophetic Expositions*, vol. 2., 196; usp. „The Quadruple Treaty“, 233).

Vijest da je Ugovor uručen Alipaši u Egiptu na dan koji je Litch predvidio, izazvala je veliko uzbuđenje u Sjevernoj Americi u vezi s milleritskim pokretom. Litch je izvijestio da je u roku od nekoliko mjeseci primio pisma od više od tisuću istaknutih nevjernika, u kojima su svjedočili da su sada prihvatili Bibliju kao božanski nadahnutu.

U godinama od 1840., ponuđena su različita objašnjenja o Litchevom predviđanju. Povijesno gledano, na njegovo ispunjenje naširoko se gledalo potkraj 1840. i na početku 1841. godine kao na potvrdu milleritskih metoda proročanskog tumačenja. Tako se znatno povećao popularni zamah pokreta. Ellen G. White vjerovala je da je Bog iskoristio Litchevo predviđanje da unaprijedi milleritski pokret (GC 334, 335). Litcheva početna izlaganja uključivala su jednu nepriznatu pretpostavku – da će kraj razdoblja od 391 godinu osmanske *dominacije* označiti i kraj *postojanja* Osmanskog Carstva kao nacije, odnosno „pad Osmanskog Carstva“. Litch je na kraju (1842. godine) prepoznao i razjasnio ovu zamagljenost pomoću dviju različitih ideja, ali je njegova ranija retorika o „padu“ podigla očekivanje koje nije bilo opravdano tekstom Otkrivenja 9,15. To neispunjeno očekivanje na kraju je Litcha izložilo oštroj kritici (Anderson), sličnu kritikama kojima su bili izloženi oni koji su revidirali svoje poimanje događaja kojim se završilo 2300 godina (1844. godine) od vidljivog dolaska Krista na Zemlju do Kristovog nebeskog dolaska na sud (Daniel 7,9.10.13). U oba slučaja događaj je ispunio proročanstvo, iako nije ispunio očekivanja onih koji su proročanstvo objavili. Mnogi i dalje smatraju da je Litchevo tumačenje Otkrivenja bilo ispravno, ili u njega unose manje prilagodbe (C. M. Maxwell), dok se neki zalažu za suštinski različita tumačenja.

Nakon *razočaranja u listopadu 1844. godine, Litch je neko vrijeme ostao na svojoj ranijoj poziciji, ali su u travnju 1845. godine on i Himes konferenciju u Albanyju naveli da i formalno odbaci stajalište da je 2300 dana isteklo 1844. godine. „Vjerujem da smo pogriješili i skrenuli sa svojeg kolosijeka prije otprilike godinu dana“, napisao je Litch u svibnju 1845. godine. On više nije vidio nikakvo proročansko značenje u 1844. godini (u *Advent Herald,* 21. svibnja 1845).

Tako je Litch vjerojatno postao jedan od onih, prema Ellen G. White, koji utječu na ostarjelog Millera da se okrene od poruke koja bi „objasnila njegovo razočaranje“, „bacila svjetlo i slavu na prošlost“, „oživjela njegovu iscrpljenu energiju, osvijetlila njegovu nadu i vodila ga da proslavi Boga“. Miller se „oslonio na ljudsku mudrost umjesto na božansku,“ napisala je ona, „ali pošto je bio slomljen napornim radom u djelu svoga Gospodara godinama, nije bio toliko odgovoran kao oni koji su ga udaljili od istine.“ (EW 257, 258).

Litch je kasnije postao liječnik, ali je 30-ak godina ostao u Odboru za nakladništvo časopisa *Advent Herald* i nastavio pisati o proročanstvima. Godine 1878. bio je promatrač na međudenominacijskoj proročkoj konferenciji u gradu New Yorku. Godine 1880. pozvan je u Quebec da se suprotstavi *D. T. Bourdeau, koji je vodio evangelizacijske skupove i zagovarao biblijsku subotu. U pobijanju, Bourdeau je zajedljivo podsjetio Litcha na njegovu slavnu prošlost, kada je hrabro zastupao nepopularnu istinu.

Za daljnje istraživanje: E. Anderson, „The Millerite Use of Prophecy“, u R. L. Numbers and J. M. Butler, eds, *The Disappointed* (Bloomington, Ind.: Indiana University Press, 1987; reprint Knoxille: University of Tennessee Press, 1993), 78-91; E. Gibbon, *Decline and Fall of the Roman Empire*, ed. J. B. Bury (New York: Macmillan, 1900), vol. 7., 24; E. Karsh and I. Karsh, *Empires of the Sand: The Struggle for Ma-*

stery in the Middle East, 1789-1923 (Cambridge: Harvard University Press, 1999), 36-41; [J. Litch], „The Rise and Progress of Adventism", u J. V. Himes, S. Bliss and A. Hale, ed., *The Advent Shield and Review* (Boston: J. V. Himes, 1844), 55; J. Litch, *The Probability of the Second Coming of Christ About A .D. 1843* (Boston: David H. Ela, 1838); J. Litch, *An Address to the Public and Especially the Clergy* (Boston: J. V. Himes, 1841), 37-39; J. Litch, *Prophetic Expositions*, 2 vols. (Boston: J. V. Himes, 1842), vol. 1., 49-54; vol. 2., 180-200; J. Litch, in *Signs of the Times*, 1. kolovoza 1840; J. Moon, „Josiah Litch: Herald of 'The Advent Near'" (1973), CAR; C. M. Maxwell, *God Cares,* vol. 2., *The Mesage of Revelation* (PPPA, 1985), 262-267; A. W. Palmer, *The Decline and Fall of the Ottoman Empire* (Barnes and Noble, 1995), 103-109; „The Quadruple Treaty", *Museum of Foreign Literature, Science and Art* (Philadelphia: E. Littell, 1929), 231-236; U. Smith, *Daniel and the Revelation* (SPA, 1944), 493-517.

Jerry Moon

LITTLEJOHN, WOLCOTT HACKLEY (1834-1916). Propovjednik, nastavnik, administrator i autor. Iako je više volio postati odvjetnik, Littlejohn nije mogao završiti fakultet zbog infekcije oka koja je na kraju izazvala potpunu sljepoću. Nakon što je 15 godina proučavao Bibliju, 1866. godine postao je adventist sedmoga dana. Ubrzo nakon toga postao je propovjednik i održavao skupove u kampu i skupove buđenja pod šatorima diljem Sjedinjenih Američkih Država. Doveo je do duhovnog preporoda u Battle Creeku dok je služio kao ravnatelj tamošnjeg Koledža (1883 – 1885). Godine 1883. oženio se s Adelinom P. Harvey. U bliskoj suradnji s Jamesom Whiteom, bio je član ključnih odbora za obrazovanje i misiju. Autor je mnogih knjižica, traktata i knjiga o ulozi Amerike u proročanstvima i aktualnim političkim trendovima, nedjeljnom zakonodavstvu i suboti. Kao redovni suradnik *Review and Heralda*, Littlejohn je branio proročku ulogu Ellen G. White. Također je otvoreno govorio o stilu vođenja G. I. Butlera na mjestu predsjednika Generalne konferencije. Iako je Ellen G. White ukorila način njegovog pristupa i neke od njegovih ideja, poticala je konstruktivne razgovore. Nekoliko pisama i dnevničkih zapisa odražavaju blisko prijateljstvo koje su Ellen G. White i on njegovali. (Usp. Lts 44, 79, 1886; Lts 48, 49, 1894).

WOLCOTT H. LITTLEJOHN

Za daljnje istraživanje: obit. 30. studenog 1916; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 934, 935.

Elke Mueller

LOCKWOOD, RANSOM G. (1824-1897) i **AURORA (BUTLER)** (1827-1902). Rani adventisti iz Vermonta; bliski prijatelji Jamesa i Ellen G. White. Aurora je bila milleritska vjernica i mlađa sestra *G. I. Butlera. Prihvatila je adventističku poruku i postala svetkovateljica subote oko 1850. godine, a sljedeće godine udala se za Ransoma G. Lockwooda. Ubrzo nakon što su se Whiteovi 1855. godine preselili u Battle Creek, tamo su se doselili i Lockwoodovi i Aurora je radila kao voditeljica knjigovežnice za Review and Herald. Kasnije su se s Whiteovima preselili u Kaliforniju i brinuli se o njihovom domu na Zapadnoj obali u vrijeme dok su Whiteovi bili na putovanjima. (Usp. Lt 9, 1886). Aurora je povremeno pomagala Ellen

G. White kao jedna od njezinih *književnih pomoćnica.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 21. rujna 1897; obit. RH, 28. siječnja 1902.

LOUGHBOROUGH, ANNA MARIAH (DRISCOLL), vidi **LOUGHBOROUGH, JOHN NORTON** i **MARY J. (WALKER).**

LOUGHBOROUGH, JOHN NORTON (1832-1924) i **MARY J. WALKER** (1832-1867). Pionirski evangelizator i administrator, Loughborough je bio prvi adventist sedmoga dana koji je 1892. godine objavio povijest Denominacije, *The Rise and Progress of Seventh-day Adventists* / hrv. Uspon i napredak adventista sedmoga dana, a revidiranu i proširenu kao *The Great Second Advent Movement, Its Rise and Progress* / hrv. Veliki drugo-adventski pokret, njegov uspon i napredak). (RHPA, 1905). Godine 1868. s *D. T. Bourdeauom bio je pionir adventističkog djelovanja u Kaliforniji, a 1878.

JOHN I MARY LOUGHBOROUGH

godine otišao je u Englesku i ondje ostao pet godina. Nakon povratka u Sjedinjene Američke Države, Loughborough je mnogo godina u raznim administrativnim ulogama radio u Crkvi.

Loughborough se oženio s Mary Walker 1851. godine, a oboje su sljedeće godine postali adventisti svetkovatelji subote. Loughborough je prvi put sreo Jamesa i Ellen G. White u Rochesteru, u državi New Yorku, ujesen 1852. godine. Za vrijeme tog prvog susreta, Ellen G. White imala je viđenje. Dok su mu fizičke pojave koje je kod nje promatrao pružile zanimljive i uvjerljive dokaze, ono što je Ellen G. White rekla o čovjeku kojeg prisutni nisu poznavali, o nekome koga nikada nije srela niti ga je upoznala, ubrzo je dalo nesporan dokaz ispitivačkom Loughboroughu.Taj je čovjek bio putujući propovjednik i, dok je bio izvan svog doma, imao je aferu s drugom ženom. Nekoliko tjedana kasnije, Ellen G. White prepoznala ga je u skupini ljudi i obznanila drugima da je to čovjek kojeg je vidjela u viđenju. Jednom suočen, taj je čovjek priznao svoje pogreške, dajući na taj način i potvrdu Loughboroughu da je dar Ellen G. White autentičan. (1Bio 237-239).

John i Maryi Loughborough bili su blisko povezani s Jamesom i Ellen G. White u prvim godinama svoje službe. Dok su njihovi supruzi održavali sastanke i posjećivali crkve u Michiganu, Ellen i Mary često su se posjećivale, te dvije žene postale su „duhovno bliske“. (1Bio 411, 468). Životne poteškoće također su ih zbližile, jer su 1860. godine obje obitelji izgubile dijete (*ibid.* 431). Mišljenje Jamesa Whitea o radu Johna Loughborougha uvijek je bilo pozitivno. Čitateljima *Review and Heralda* 1863. godine objavio je: „Njegovi [Loughboroughovi] čvrsti i uporni napori na organizaciji, sistematska dragovoljnost, itd., dodani njegovom talentu za propovijedanje i kvalifikacijama koje su prethodno spomenute, učinili su ga, uz Božji blagoslov, čovjekom koji treba graditi crkve i imati poseban nadzor nad djelom na Istoku.“ (RH, 6. listopada 1863, u 2Bio 65).

Ellen G. White uputila je Mary i Johnu nekoliko svjedočanstava, i u svakom su slučaju primljena s pažnjom i zahvalnošću. U nekoliko pisama upućenih Mary, Ellen ju je molila da se više pokori Bogu i svom suprugu. Podsjetila je Mary da je njezin utjecaj na druge veoma važan a usto ju je upozorila na način na koji je razgovarala s Johnom u javnosti, „kao da je mali dječak“. Drugi su primijetili da je ton njezina

glasa zvučao nestrpljivo. To „umanjuje vaš utjecaj“, upozorila je Ellen G. White. Također je podsjetila Mary da žene trebaju biti podčinjene mužu. „On je glava, a naše rasuđivanje, stajališta i razmišljanja, ako je moguće, moraju se slagati s njegovima.“ (Lt 5, 1861, u 1Bio 469).

Kad su se rani adventisti pridružili pokretu za reformu odijevanja i odbacili teške suknje s obručima, Mary je oklijevala, radije ih je i dalje nosila. Ellen G. White ponovo je upozorila Mary da je njezin utjecaj važan i da kao supruga propovjednika treba biti primjer koji bi druge žene trebale slijediti. „Bog bi želio da potpuno odbacimo obruče“, zaključila je Ellen G. White, „i vjerujem da je to jedna od grozota zbog kojih Božji narod uzdiše i plače… Božji narod ne treba imati ni najmanje veze s tim.“ (Lt 6, 1861).

Nakon što je 1867. godine Mary umrla, Loughborough se oženio s Maggie Newman (1840 – 1875). Kasnih 1860-ih godina, kad su se mnogi članovi Crkve i bliski prijatelji u Battle Creeku počeli protiviti službi Whiteovih, Ellen je bila zabrinuta zbog toga što John Loughborough nije dao potporu Jamesu Whiteu. „Osjećala sam da ste udaljeni, a mi smo znali da je Gospodin s nama, tako da me je uvijek mučilo zašto to niste uvidjeli i o tome izvještavali kad ste se vratili.“ (Lt 10, 1869). To razilaženje, međutim, nije dugo trajalo i dvije obitelji ubrzo su ponovno gajile nekadašnji osjećaj zajedništva.

Dok su od 1878. do 1883. godine pomagali da se uspostavi djelovanje adventista sedmoga dana u Engleskoj i drugim dijelovima Europe, Loughborough i njegova treća supruga Anna Mariah, rođena Driscoll (1839 – 1907), primili su od Ellen G. White dugo pismo s porukom da su njegove slabosti ometale napredak adventističkog djelovanja u Europi. Upozorila ga je da ne posvećuje „mnogo vremena detaljima“, zanemarujući „posao koji ti možeš obaviti, a drugi ne mogu“. Poticala ga je da bude manje kritičan prema drugima i da više vremena provodi s Bogom u njegovanju „prave pobožnosti duše“. Savjetovala mu je da bi više vremena za proučavanje Svetoga pisma učinilo njegove propovijedi manje suhoparnima. Pozvala ga je da pokloni povjerenje drugim djelatnicima i da ih uvede u krug svojih povjerljivih prijatelja. „Ako u svojoj misiji želiš biti uspješan, moraš ukloniti ‘staro ja’ iz svog vidokruga i živjeti s okom usmjerenim samo na Božju slavu.“ (Lt 40, 1879).

Nakon povratka u Sjedinjene Američke Države, Loughborough je bio predsjednik Kalifornijske konferencije (1873 – 1878; 1887 – 1890), predstojnik raznih odjela Generalne konferencije (1890 – 1896) i predsjednik Udruge Nevade (1876), Konferencije Gornje Kolumbije (1884 – 1885) i Konferencije Illinoisa (1891 – 1895). Tijekom tih administrativnih zadataka, Ellen G. White često mu se povjeravala u posebnim situacijama kad je osjećala da je od Boga pozvana da mu se obrati ili ga posavjetuje. Imala je vjeru i pojverenje u Loughboroughove sposobnosti i vještine.

Na pogrebu Ellen G. White u Elmshavenu, u srpnju 1915. godine, Loughborough je bio jedan od govornika. U svom odavanju počasti, istaknuo je činjenicu da su njezini spisi težili najčišćem moralu, da su vodili ljude ka Kristu i Bibliji i donosili odmor i utjehu umornim i čežnjivim srcima. (LS 451).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 19. lipnja 1924; obit. RH, 2. srpnja 1867; obit. RH, 29. travnja 1875; obit. RH, 20. lipnja 1907; JNL, *Miracles in My Life*, ed. Adriel Chilson (Angwin, Calif.: Heritage Publications, n.d.); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 960, 951,

Denis Fortin

LOVELAND, REUBEN (1807-1898) i **BELINDA (BOUTWELL)** (1812-1906). Poljodjelci i prijatelji Jamesa i Ellen G. White u Johnsonu, u državi Vermont. Prvotno metodisti, Lovelandovi su prihvatili poruku *Williama Millera o *Drugom dolasku, a 1850. godine

prihvatili su od *Josepha Batesa da je sedmi dan subota. Lovelandovi su dali nešto novca kao pomoć Jamesu Whiteu za pokretanje *Review and Heralda*. Ellen G. White im je pisala zahvaljujući im na njihovom financijskom daru i suosjećajući s njima u njihovim nevoljama. (Lt 26, 1850; usp. Lt 30, 1850). Ellen G. White ih je upozorila na štetni utjecaj „brata" [Nelsona A.] Hollisa koji je putovao naokolo pokušavajući klevetati lik Jamesa Whitea. (Lt 6, 1851). Kasnije im je pisala o domu Whiteovih u Battle Creeku i poticala ih na *praktičnu pobožnost. (Lt 13, 1857).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 22. ožujka 1906.

LUCAS, „BRAT" i „SESTRA". Adventisti koji su živjeli blizu Battle Creeka, u državi Michiganu. Ellen G. White ukorila je Lucasa jer nije ispravio svoje „prošle nepravde". (Lt 63, 1888). Kasnije te godine, nakon govora koji je Ellen G. White održala na temu zakidanja Boga, priznao je da nije davao desetinu (Ms 25, 1888). Sljedećeg dana Ellen G. White posjetila ih je u njihovom domu, a on se obvezao da će „nadoknaditi Gospodinu". (Lt 83, 1889). Nekoliko dana kasnije, nakon drugog posjeta, Lucas je napisao poruku u kojoj se obvezao da će platiti „lagodno mali iznos od 571,50 dolara". Prolazeći gradom sljedećega dana, Ellen G. White ponovo ga je vidjela. Zabilježila je kako se upravo vraćao s isplate onoga na što se obvezao. „Bio je", rekla je Ellen G. White, „tako sretan čovjek kakvog dugo nisam vidjela." (*ibid.*).

LUNT, FRANCES (HOWLAND) vidi **HOWLAND, FRANCES**.

LUNT, NOAH NORTON (1821-1902). Rani adventist svetkovatelj subote u Portlandu, u državi Maine. Lunt je prihvatio poruku o Drugom adventu (vidi *Kristov drugi dolazak) u vrijeme prvog posjeta *Williama Millera Portlandu 1839. godine. Također bio je prisutan za vrijeme nekih od najranijih viđenja Ellen Harmon, uključujući i vrijeme u siječnju 1845. godine kad je govorila o svojem prvom viđenju. Prihvatio je doktrinu o suboti od *Josepha Batesa 1846. godine, otprilike u isto vrijeme kad su ju prihvatili i Whiteovi. Tijekom tih ranih godina Ellen G. White dopisivala se s Luntom, ali nijedno od tih pisama nije sačuvano. (Ms 5, 1859). Nakon smrti prve supruge, Rebecce

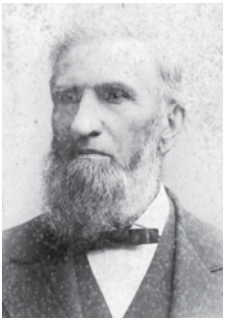

NOAH N. LUNT

E. Chamberlain, Lunt se oženio s njezinom sestrom Sarah H. Chamberlain (1833 – 1868). Godine 1864. Lunt je rukopoložen za starješinu crkve koju je u Portlandu, u državi Maine, organizirao *J. N. Loughborough. Dvije godine kasnije, on i njegova supruga Sarah preselili su se u *Battle Creek, u državi Michigan, gdje je Sarah 1867. godine umrla. Godine 1869. Lunt se oženio s *Frances „Fannie" Howland, kćeri * Stockbridgea Howlanda. Nakon 1886. godine Luntovi su se preselili u Oakland, u Kaliforniji, da bi živjeli sa svojom najstarijom kćeri i njezinim suprugom *C. H. Jonesom.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 28. siječnja 1902; obit. RH, 2. lipnja 1868.

LYON, HENRY M. (1796-1872) i **DEBORAH** (1796-1874). Rani adventistički vjernici iz Plymoutha, u državi Michigan. Lyonovi su se obratili 1852. godine posredstvom *Josepha Batesa (RH, 16. rujna 1852). Sljedeće godine James i Ellen G. White boravili su kod njih

tijekom svojeg prvog putovanja u Michiganu (1Bio 274, 275). Početkom 1850-ih godina Henry Lyon prodao je svoju farmu kako bi pomogao u prikupljanju sredstava za pomoć Whiteovima da se presele iz *Rochestera, u državi New York, u Battle Creek. Henry je radio s *Cyreniusom Smithom na izgradnji uredâ za *Review and Herald*. Henry je također služio u odboru koji je nadgledao financije tog časopisa (RH, 2. listopada 1855).

Za daljnje istraživanje: 1Bio 321; obit. RH, 28. svibnja 1872.

LYON, MARY H. (1825 – 1864). Rana adventistica u Battle Creeku, u državi Michiganu; vjerojatno kći Samuela Lyona, metodističkog episkopalnog propovjednika, brata *Henryja Lyona. Godine 1861. Ellen G. White upozorila je Mary Lyon da njezina ljubav prema drugim vjernicima postaje sve hladnija pa neka se potrudi izvršavati svoj utjecaj za Boga. (Lt 19, 1861). U naknadnom pismu bila je upozorena da je nad njom mračni oblak i da će „doživjeti brodolom vjere“. Opasnost je djelomice dolazila od „nevolja u kući“ s roditeljima, a djelomice i od „brata Phillipsa“ koji je prekršio „sedmu zapovijed“. (Lt 14, 1862). Prema službenoj evidenciji iz 1860. godine, moguće je da se izričaj „brat Phillips“ odnosi na njihovog susjeda Jamesa Phillipsa. Oko 1863. godine Mary Lyon udala se za Enocha Cummingsa, a sljedeće je godine umrla tijekom porođaja. Ona i njezino preminulo dojenče sahranjeni su pokraj njezinog oca na groblju Oak Hill (Oak Hill Cemetery).

M

MACKIN, RALPH (oko 1875-1931). Adventist iz Ohija koji je, sa svojom suprugom, od Ellen G. White tražio savjet u vezi s njihovim iskustvom govorenja stranih jezika i istjerivanja demona. U studenome 1908. godine Mackinovi su otputovali u Kaliforniju, u dom Ellen G. White, da je pitaju imaju li njihovi neobični doživljaji odobrenje od Boga ili oni predstavljaju zabludu. Sačuvan je i doslovni transkript tog razgovora (vidi 3SM 362-378).

Iako na njihov upit Ellen G. White nije odmah odgovorila, istaknula je kako se u svojim ranim godinama službe suprotstavljala različitim oblicima fanatizma. „Postoji stalna opasnost da dopustimo da u našu sredinu dođe nešto što bismo mogli smatrati djelovanjem Svetog Duha, ali da to u stvarnosti bude plod duha fanatizma“, rekla im je. „Mi moramo biti posvećeni kroz poslušnost istini. Plašim se svega što bi sa sobom nosilo sklonost da odvrati um od čvrstih dokaza za istinu otkrivenu u Božjoj riječi. Bojim se toga; bojim se toga. Svoj um moramo dovesti u razumne granice, da neprijatelj ne uđe tako da sve postavi na neuređen način.“ (*ibid.* 373). Uvijek vodeći računa o reputaciji Crkve, dodala je da „ne možemo dopustiti da se uzbuđujući elementi među nama prikažu tako da unište naš utjecaj na one do kojih želimo doprijeti istinom. Trebale su nam godine da nadživimo nepovoljan dojam o adventistima kakav su nevjernici stekli svojim saznanjima o čudnim i zlim djelima fanatičnih elemenata među nama tijekom ranih godina našeg postojanja kao odvojenog naroda.“ (*ibid.* 374).

Kad je Mackin upitao Ellen G. White odnosi li se ta povijest njezinih prošlih događaja izravno i na njihov slučaj, ona je odgovorila „ne bih to rekla“, ali da se „boji“ vrste događaja koji oni imaju, jer se činilo da se odvija „po liniji s kojom sam se uvijek ponovno susretala“. (*ibid.* 375). Ona je istaknula kako emocije i osjećanja nisu pravi temelji na kojima se može izgraditi

vjera u poruku adventista sedmoga dana i da je jedini siguran put obratiti se za dokaze Bibliji. (*ibid.* 375). Mjesec dana kasnije, nakon što je dobila viđenje o iskustvu Mackinovih, Ellen G. White im je napisala da su „napravili neke žalosne pogreške" i da je njihova situacija slična onoj na koju je naišla u ranim godinama svoje službe. „Tvoja supruga, u govoru, pjesmi i u čudnom ponašanju koje nije u skladu s istinskim djelovanjem Svetoga Duha, doprinosi fazi fanatizma koja bi nanijela veliku štetu Božjoj stvari ako bi joj se dalo prostora bilo gdje u našim crkvama." (*ibid.* 376). Poticala ih je da zaustave te događaje, jer oni „ne ugrožavaju samo vaše vlastite duše, već [i] duše mnogih drugih". (*ibid.* 377).

Za daljnje istraživanje: A. L. White, „The Ralph Mackin Story", RH, 10. kolovoza 17, 24, 1972.

Denis Fortin

MACPHERSON, ADDIE (WALLING) (1868-1956). Unuka sestre Ellen G. White *Caroline (Harmon) Clough. Addie i njezina mlađa sestra *May upoznale su se s Jamesom i Ellen G. White 1872. godine kada su Whiteovi tijekom odmora posjetili dom Wallingovih u *Coloradu. Zbog nemira u obitelji, njihov otac

ADDIE (WALLING) MACPHERSON

*William B. Walling zamolio je Whiteove da se brinu o njihovim dvjema djevojčicama. Whiteovi su pristali na to kao na privremeni dogovor, pa su djevojke otišle u *Kaliforniju živjeti s Whiteovima. (2Bio 405).

Taj se dogovor, međutim, nastavio unedogled, a Whiteovi su djevojčice odgajali kao vlastitu djecu i financirali njihovo školovanje. (Lt 92, 1886). Do 1877. godine Addie i May živjele su s *Williamom C. Whiteom u Battle Creeku, i tamo su pohađale školu. Sljedeće godine James White krstio je Addie. (3Bio 92). Do 1882. godine živjele su kod Ellen G. White u Kaliforniji. (3Bio 195). Godine 1891., 18 godina nakon što su otišle živjeti s Whiteovima, njihov otac zamolio ih je da se vrate kući da mu čuvaju kuću. Kad su to odbile, Walling je tužio Ellen G. White tvrdeći da je od njega otuđila naklonost kćeri. Na kraju je s njim sklopila izvansudsku nagodbu kako djevojke ne bi bile primorane svjedočiti protiv svog oca. (4Bio 17, 268, 269). Godine 1906. Addie se udala za Donalda MacPhersona (1864 – 1926), koji se upravo obratio na adventizam i koji je za *A. G. Daniellsa radio kao voditelj ekipe za postavljanje šatora. (Intervju R. V. Olsona s Kennethom MacPhersonom, 1. lipnja 1977. [DF 511, EGWE-GC]).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 30. kolovoza 1956.

MAGAN, PERCY TILSON (1867-1947) i **IDA MAY (BAUER)** (1869-1904). Liječnik i administrator. Rođen u Irskoj, Magan je 1886. godine emigrirao u Red Cloud, u državi Nebraski, gdje je pod utjecajem L. A. Hoopesa postao adventist. Nakon što je radio u *kolporterskom djelu, 1887. godine opunomoćen je za propovjednika. Magan se prvi put sreo s Ellen G. White na Zasjedanju *Generalne konferencije 1888. godine i živio je u njezinoj kući dok je pohađao *Koledž u Battle Creeku.

Godine 1889. Magan je radio kao tajnik *S. N. Haskella, putujući s njim na turneji oko svijeta, procjenjujući potencijalna misijska polja. Od 1890. do 1891. godine bio je pomoćni tajnik *Odbora za inozemnu misiju (Foreign Mission Board) i predstojnik Odjela za Bibliju i

povijest (Department of Bible and History) na Koledžu u Battle Creeku (1891 – 1901). Tamo je upoznao Idu May Bauer i s njome se 1892. godine oženio. Godine 1899. rukopoložen je za propovjedničku službu. Oko 1899. godine Magan i *E. A. Sutherland počeli su planirati preseljenje Koledža iz Battle Creeka na ruralnu lokaciju, u skladu s ranijim savjetima Ellen G. White. Ona im je savjetovala da se prije toga namire dugovi, kako se ne bi stekao dojam da je škola bila prinuđena na zatvaranje. (Lt 163, 1899; Lt 129, 1900). Zatim im je savjetovala da budu strpljivi i za preseljenje čekaju pogodan trenutak. (Lt 141, 1900).

PERCY T. MAGAN

Godine 1901. ukazala se prilika da se Koledž preseli na imanje od 256 jutara u Berrien Springsu, u državi Michigan. Magan je radio kao dekan, a Sutherland kao predsjednik nove škole, preimenovane u *Emmanuel Missionary College. Ovaj im je potez omogućio da provedu neke od obrazovnih reformi Ellen G. White, kao što je udaljavanje od klasičnog obrazovanja i približavanje obrazovanju s većim naglaskom na biblijsko, praktično i stručno osposobljavanje. Njihov rad otežavale su kritike, čak i crkvenih vođa, ali ih je Ellen G. White nastavila ohrabrivati. „Želim biti sigurna da ste našli pravo mjesto na kojem ćete započeti svoj školski rad.“ (Lt 89, 1901, u 8MR 28; vidi također Lts 161, 172, 184, 1901). Ona je posebice upozorila Magana da se previše ne zamara i predložila mu da uzme odmor kako bi povratio zdravlje. (Lt 184, 1901). Predložila je studentima i profesorima da prodaju njezinu novu knjigu **Christ's Object Lessons* / hrv. *Kristove zorne poruke* jer se za nju odrekla autorskih tantijema u korist Fonda prikupljanja sredstava za novosnovanu ustanovu. (Lt 56, 1902). Magan je bio blizak prijatelj Ellen G. White i nekoliko puta je namaknuo novac da bi joj pomogao objavljivati i prevoditi njezine knjige. (Lt 71, 1902). Kad su se neki studenti i profesori oupirali vodstvu Magana i Sutherlanda u novoj školi, Ellen G. White je stala uz njih i ohrabrila ih da se „ne daju olako uznemiravati onim što drugi mogu govoriti“. (Lt 96, 1902). Godine 1902., kad se Ida razboljela, Ellen G. White napisala im je pismo u kojem je za Idu izrazila svoju zabrinutost, ali im i potvrdila svoju potporu, proturječeći lažnim glasinama „da sestra White radi ili će raditi protiv brata Magana“. Također im je savjetovala da ponovno odu na odmor kako bi se oboje oporavili. (Lt 111, 1903). Isto tako ih je upozorila i na *panteizam u novoj knjizi G. H. Kellogga *The Living Temple*. (Lt 214, 1903).

Tijekom sastanka u *Berrien Springsu 1904. godine Ellen G. White boravila je u kući Maganovih. Pohvalila je Sutherlanda i Magana za njihov rad i ohrabrila ih u novom planu za osnivanje *samostalno održive škole na američkom Jugu. *W. K. Kellogg ponudio je Maganu dionice u vrijednosti od 10.000 dolara za posao s kukuruznim pahuljicama ako bi se pridružio njegovoj novoosnovanoj kompaniji. Magan je kasnije o tome rekao da bi se radije „držao ove poruke i sve svoje vrijeme i talente posvetio izgradnji adventista nego proizvodnji kukuruznih pahuljica“. (*For God and C. M. E.,* 104). Nakon sastanka u Berrien Springsu, Sutherland i Magan su s Ellen G. White i njezinim sinom *Edsonom Whiteom plovili rijekom Cumberland, blizu Nashvillea, u državi Tennesee, na Edsonovom brodiću **Morning Star* / *Zvijezda Danica*. Na tom su puto-

vanju pronašli imanje na kojem su osnovali * *Madison College* (Madison koledž). Odbor te ustanove bio je jedini institucionalni odbor u kome je Ellen G. White ikada djelovala. Iako je snažno podržavala njihov rad, savjetovala im je da se usuglase s crkvenim vođama (Lt 273, 1904; Lt 168, 1907) i iznijela niz savjeta o životu i radu škole (Lt 172, 1907; Lt 102, 1909; Lt 148, 1910).

Magan je stekao diplomu doktora znanosti na Sveučilištu u Tenneseeju (1910 – 1914), a pomogao je i u pokretanju *Madison Sanitariuma* (Sanatorija Madison), da bi odmah zatim postao dekan (1915 – 1928) i predsjednik (1928 – 1940) * *Collegea of Medical Evangelists* (Koledža zdravstvenih evangelizatora). Mnoge od tih godina istodobno je bio i nadstojnik *Memorijalnog zdravstvenog centra White (White Memorial Medical Center) (1920 – 1927; 1929 – 1930). Pod njegovim vodstvom Medicinska škola uspjela je dobiti *akreditaciju u vrijeme kad su mnoge medicinske škole bile zatvarane. Nakon Idine smrti 1904. godine, Magan se oženio s Lillianom Eshleman (1870 – 1965).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 29. siječnja, 1948; obit. RH, 9. lipnja 1904; obit. RH, 3. lipnja 1965; M. L. Neff, *For God and C. M. E.*: *A Biography of Percy Tilson Magan Upon the Historical Background of the Educational and Medical Work of Seventh-day Adventists* (PPPA, 1964).

Michael W Campbell

MARTIN, „BRAT“, „SESTRA“ i **CHRISSIE.** Adventisti iz Aucklanda, na Novom Zelandu. Kad je Ellen G. White 1893. godine posjetila njihov dom, brat Martin se tek nedavno obratio, a Ellen G. White bila je ključna u obraćenju njegove supruge i njihove kćeri Chrissie. (Lt 26, 1893; Mss 5, 64, 1893). Ellen G. White kasnije je Chrissie napisala pismo ohrabrenja (Lt 51, 1894) i pozvala je da provede vikend u njezinom domu Norfolk Villa. (Lt 108, 1894). Kasnije je pozvala Chrissie da radi i živi u njezinom domu Sunnyside kako bi joj pomogla da plaća školovanje u *Školi Avondale (Avondale School). (Lts 97, 98, 1897).

MASON, PAUL CLINTON (1878-1956). Knjigovođa Ellen G. White (1907 – 1915). Prije toga zaposlenik u *Pacific Pressu, Mason je u osoblju Ellen G. White zamijenio *Sarah Peck. (Bio 130). Ellen G. White povremeno se dopisivala s njim o financijskim pitanjima. (Usp. Lt 106, 1911; Lt 46, 1912).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 29. studenog 1956.

MATTESON, JOHN GOTTLIEB (1835-1896). Evangelizator, pionir misionar, autor i urednik, pisac hvalospjeva, administrator i učitelj Biblije. Rođen u Langelandu, u Danskoj, Matteson se preselio u Sjedinjene Američke Države, a nakon što se obratio na adventizam radio je među skandinavskim imigrantima, povećavši dansko-norvešku crkvu na američkom

JOHN G. MATTESON

Srednjem zapadu na gotovo 200 vjernika, i dovodeći tijekom svog života u adventni pokret gotovo 2000 ljudi. Matteson i njegova supruga Norvežanka Ana Sieverson, bili su prvi misionari adventista sedmoga dana poslani u Skandinaviju, gdje su djelovali od 1877. do 1888. godine.

Matteson je pomogao podignuti prvu crkvu adventista sedmoga dana u Chicagu; osnovao

je časopis *Advent Tidende*, prvi adventistički časopis koji se nije tiskao na engleskom jeziku; prvi je preveo jednu od knjiga Ellen G. White (*A Sketch of the Christian Experience and Views of Ellen G. White* [1851]) na strani jezik; osnovao je nakladničku kuću u Norveškoj i zdravstveni časopis pod nazivom *Sunhedsbladet*, koji je u Norveškoj najstariji zdravstveni časopis; osnovao je Dansku i norvešku konferenciju i zajedno s J. P. Rosquistom bio suosnivač Švedske konferencije.

Matteson je doživotno bio povezan s obitelji White. Godine 1874. usnio je san o poteškoćama Jamesa i Ellen G. White, što se pokazalo ohrabrujućim za Ellen G. White, koju još formalno nije sreo. (1T 597-599). Dok je radila u Crkvi u Skandinaviji, Ellen G. White i Matteson imali su dva „sukoba", oba u Stockholmu, u Švedskoj. Prvi se ticao budućeg govornog angažmana Ellen G. White, kad joj je Matteson predložio da „manje govori o dužnostima, a više o Isusovoj ljubavi". Odbacila je njegov savjet, odlučivši da „govori onako kako će me Duh Gospodnji nadahnuti" i „uopće neću govoriti u rukavicama". (Ms 26, 1885, u EGWEur, 105-107 i 3SM 64). U drugom slučaju riječ je bila o mogućnosti da se Matteson mora povući sa svoje liderske pozicije i napraviti mjesta za *O. A. Olsena (Ms 25, 1886; EGWEur, 196, 197). Ni o jednom od ovih slučajeva nijedna strana nikada nije ružno govorila.

Za daljnje istraživanje: 3Bio 237; EGWEur, 91-126; 1T 597-599; obit. RH, 14. travnja 1896; G. D. Asholm, „John Gottlieb Matteson: How He Became a Missionary" (neobjavljen članak, 1966, CAR); A. D. Chilson, *Gospel Viking* (RHPA, 1981); L. H. Christian, *Sons of the North* (PPPA, 1942); Magne Fuglheim, „Infidel Turns Missionary – 1", AR, 22. veljače 1979; M. Fuglheim, „Infidel Turns Missionary – 2", AR, 1. ožujka 1979; H. Dunton et al., eds., *Heirs of the Reformation* (Grantham, Eng.: Stanborough Press, 1997), 70-73, 161, 162, 216-218; HS; J. G. Matteson, *Mattesons Liv* [autobiography] (College View, Nebr.: International Pub. Assn., 1908); J. G. Matteson, „A Few Items Relative to the Cause", RH, 29. svibnja 1866.

Erik C. Carter

MAXSON, WILLIS HENRY i **HARRIET (SANDERSON)** (1860-1920). Adventistički liječnici. Nakon što su Maxsonovi završili medicinsko obrazovanje u Sanatoriju u Battle Creeku, Ellen G. White tražila je da se pridruže osoblju lječilišta St. Helena Rural Health Retreat (vidi *St. Helena Sanitarium and Hospital) u Kaliforniji, iako su oni više voljeli ići u Ohio. „Prilično sam nestrpljiva da se povežete sa Seoskim zdravstvenim lječilištem Sv. Helena, jer tamo nemamo liječnicu, a to nam je sada velika potreba. Potreban nam je i još jedan liječnik muškarac." (Lt 5, 1887). Nakon što su nevoljko otišli u St. Helenu i tamo radili kratko vrijeme, Maxsonovi su napustili Sanatorij nezadovoljni doktorom *J. S. Gibbsom i njegovom upotrebom kemijskih pripravaka umjesto prirodnih lijekova. Ellen G. White bila je žalosna što su napustili St. Helenu, s obzirom na tamošnje stanje, ali ih je posebno držala odgovornim što su u takvom trenutku otišli slijedeći vlastite sebične interese. (Lts 87, 55, 1888). Još više im je zamjerala kad je saznala da planiraju otvoriti još jedan sanatorij u Fresnu, u Kaliforniji, jer je smatrala da će to oslabiti posao koji se obavlja u St. Heleni. (Lt 55, 1888; Lt 26a, 1889). Dok je bila u Australiji, Ellen G. White nastavila ih je poticati da vjerno rade za Crkvu i da se vrate u lječilište St. Helena. Osjećala je zadovoljstvo kad je saznala da su se vratili u St. Helenu i da su „bili odlučni učiniti sve što je u njihovoj moći da ta ustanova bude uspješna". (Lt 21a, 1892). Iako je imala povjerenja u njihove sposobnosti kao liječnika, nije vjerovala u administrativne vještine W. H. Maxsona i pozivala ga je da ne preuzima upravljanje tom

ustanovom. „Upravljanje i kontrola Zdravstvenog lječilišta nije vaš posao." (Lt 69a, 1896). Upozorila je Maxsona i na to da ima previše „neposvećene nezavisnosti i samopouzdanja" (Lt 21c, 1892) i da je i njemu i njegovoj supruzi potrebna „odlučna reforma suštine vašeg karaktera". (Lt 71, 1896). Molila ih je da sanatorije ne smatraju hotelima u nastojanju da zadovolje sve želje svojih pacijenata. Smatrala je da se u sanatorijima treba poučavati istinska načela zdravstvene reforme i pacijentima nuditi samo vegetarijanska prehrana. (Lt 72, 1896; usp. Lt 73a, 1896, u SpM 38-45; Lt 73, 1896, u 20MR 104-118).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 10. veljače 1921; obit. RH, travanj 24, 1919; „History of the Inception and Early Development of the St. Helena Sanitarium" (EGWE, DF 14).

Denis Fortin

MAYNARD, AUGUSTUS W. (1822-1906) i **PHIDELIA** (1830-1873). Stanovnici Greenvillea, u državi Michiganu, koji su 1860. godine postali adventisti zahvaljujući utjecaju *J. B. Frisbieja. Kada je 1862. godine u Greenvilleu organizirana adventistička crkva, Augustus je izabran za starješinu crkve i na tom je položaju

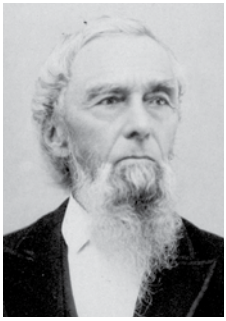

AUGUSTUS MAYNARD

ostao veći dio svog života. Počevši od siječnja 1867. godine Whiteovi su u domu Maynardovih proveli šest tjedana, učinivši ga svojim sjedištem za vrijeme rada u crkvama u Greenvilleu i Orleansu. (LS 174; usp. 2Bio 166-175). Iste godine Whiteovi su u Greenvilleu sagradili vlastitu kuću i sprijateljili se s Maynardovima. Povjeravali su im brigu o svom sinu tinejdžeru *Willieju kad god bi morali nekamo otputovati. Ellen im je napisala: „Bila bih vrlo zabrinuta kad bi on [Willie] bio u nekoj drugoj obitelji. Izgleda da ga vi jako dobro razumijete." (Lt 17, 1867). U drugim pismima raspitivala se o njihovom domu u Greenvilleu i izražavala zahvalnost za njihovo prijateljstvo. (Lt 1, 1868; Lt 1, 1872).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 15. travnja 1873; obit. RH, 17. svibnja 1906.

McCANN, HARRIET (HARMON) (1814-oko 1875). Starija sestra Ellen G. White, druga kći *Roberta F. i Eunice Harmon, udana za svećenika Samuela McCanna; zajedno su odgajali šestero djece u Poland Springsu, u državi Maine (Lt 95, 1886, u DG 190). Godine 1875., kad je posjetila državu Maine, Ellen G. White posljednji je put posjetila svoju sestru koja je umirala od tuberkuloze. (2Bio 479). Petnaest godina kasnije Ellen je posjetila Harrietinu kćer Emmu i njezinu obitelj u Danversu, u državi Massacusetts. (Ms 51, 1890).

McCLURE, NATHANIEL C. (1837-1919). Propovjednik u Healdsburgu, u Kaliforniji; predsjednik Kalifornijske konferencije (1890 – 1891 i 1894 – 1896). Rođen u Indiani, prihvatio je adventnu vijest kad je bio u najboljim godinama života. Ellen G. White opisala ga je kao „ne naročitog govornika, ali veoma dobrog savjetnika i dobrog radnika". (Lt 46, 1890, u *1888 Materials*, 647). Godine 1888., kad je Ellen G. White bila ozbiljno bolesna, prisustvovala je saboru pod šatorima u Oaklandu, u Kaliforniji, gdje su McClure i njegova supruga Frances (1844 – 1909), „bili pažljivi prema svakoj mojoj želji". (*1888 Materials*, 48). Kasnije je McClure pomogao Ellen G. White u prodaji njezinog doma u Healdsburgu. (Lt 245, 1904).

Dijelovi pisma (Lt 166, 1901) koje je Ellen G. White pisala McClureovima uvršteni su u CG 249, 250. U pismu se daju dobro utemeljeni savjeti u vezi s problemima discipline, kojima je obuhvaćen posvojeni sin McClureovih Rodney, učenik škole u Healdsburgu. McClure je svoje posljednje godine proveo u Los Angelesu i sahranjen je uz svoju suputnicu u St. Heleni, u Kaliforniji.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 29. siječnja 1920; obit. RH, 20. siječnja 1910.

Alfred C. McClure

McCOY, JAMES RUSSELL (1845-1924). Vrhovni sudac (1870 – 1872, 1878 – 1879, 1883., 1886 – 1889, 1904 – 1906). i predsjednik Vijeća na otoku Pitcairnu (1893 – 1896 i 1898 – 1904). McCoya su 1890. godine obratili adventistički misionari na jedrenjaku **Pitcairn* i pridružio se njegovoj posadi na dijelu prvog putovanja. Dok je bio u Australiji, McCoy je s Pitcairna brzojavom dobio vijest da su njegova žena Eliza, kći Ella May i otac njegove žene „brat Young“, umrli od tifusne groznice. (Usp. Ms 89, 1893). Ellen G. White razgovarala je s njim sat vremena i, nakon njegova povratka na Pitcairn, napisala mu je pismo utjehe podsjećajući ga na nadu u *uskrsnuće (Lt 52, 1894, u 15MR 265-268).

Za daljnje istraživanje: A. H. Christensen, *Heirs of Exile* (RHPA, 1955), 258.

McCULLAGH, STEPHEN (oko 1865-1951). Pionirski australijski evangelizator koji je blisko surađivao s Ellen G. White i čije je čudesno ozdravljenje ona smatrala posebnim dokazom Božjeg vodstva pri kupnji imanja Brettville 1894. godine, na kome je kasnije osnovan *Avondale College. Međutim, 1897. godine, nakon devet godina rada kao posvećen i uspješan adventistički evangelizator, McCullagh je dao ostavku. Ne samo da je napustio Crkvu, on je destabilizirao druge vjernike i namjerno pokušao podijeliti Crkvu u Adelaidu, u Južnoj Australiji (A. G. Daniells u pismu EGW, 15. travnja 1897). McCullagh se usprotivio tvrdnjama Ellen G. White o nadahnuću, kao i adventističkim stajalištima o *otkupljenju, *Svetištu, 1844. godini i *poruci o zdravstvenoj reformi. Njegovo otpadništvo nije se dogodilo iznenada; Ellen G. White nekoliko je godina bila zabrinuta za tu obitelj.

Bilo je očito da je u svom životu napravio potpuni preokret i priznao je da je njegovo pogrešno stajalište prema Ellen G. White proizašlo iz njegovog otpora na „vrlo bolan prijekor“ (UCR, 20. svibnja 1899), McCullagh se, nakon ponovnog krštenja i ponovnog rukopoloženja vratio u službu (UCR, 1. rujna 1899). Taj povratak, međutim, nije dugo trajao, jer je 1902. godine odlučio konačno raskinuti veze s Crkvom. Nakon nekog vremena izražavanja zanimanja za Pokret grada Siona u Americi (Zion City Movement), vratio se u Australiju i u Sydneyju se počeo baviti kazalištem. Iako je bio velikodušan u davanju kazališnih objekata na raspolaganje adventističkim evangelizatorima, djelo Ellen G. White nastavio je omalovažavati i neki smatraju da je bio prvi koji ju je optužio za plagijat (vidi *literarna posudba) u pripremi knjige **The Desire of Ages* / hrv. *Čežnja vjekova*.

Kasnije u životu (oko 1947 – 1948), McCullagha, tada pentekostalnog propovjednika, posjetio je K. E. Williamson dok je od vrata do vrata prodavao literaturu (vidi *kolporteri). McCullagh je Williamsonu dao svoj primjerak knjige *The Desire of Ages* s olovkom ispisanim primjedbama, u kojima su bili zabilježeni njegovi zaključci o plagijatu. Također je i R. H. Abott posjetio McCullaghove (1948 – 1951), i oni su prisustvovali njegovim sastancima pod šatorima u Northamu, u Zapadnoj Australiji. Najmanje šest puta (1948 – 1951) Abott je s McCullaghom vodio duge razgovore, u kojima se McCullagh prisjećao, iako ne kritički, svoje

suradnje s Ellen G. White. Prema Abottu, McCullagh je nekoliko puta primijetio: „Ona je bila divna žena."

Za daljnje istraživanje: Lt 40, 1893; 4Bio 78, 151, 152, 275-286, 453; „R. H. Abbott Affidavit" (DF 28-C-I-b); A. G. Daniells za EGW, 15. travnja 1897 (DF 28-C-I-b); „Personal", UCR, 20. svibnja 1899; UCR, 1. rujna 1899; K. E. Williamson, „Comment on S. McCullough" (DF 28-C-I-b, EGWRC-AV); EGW, „Autograph Album 1900" (DF 504b, EGWRC-AV).

Lester D. Devine

McDEARMON, EMMA, vidi **WHITE, EMMA L. (McDEARMON).**

McENTERFER, SARA (1855-1936). Medicinska sestra, suputnica, upraviteljica kućanstva, *literarna pomoćnica i osobna tajnica Ellen G. White. Obratila se u dobi od 19 godina, pohađala je * Koledž u Battle Creeku, gdje je stekla diplomu medicinske sestre. Nakon diplomiranja (1878. godine) Sara je radila u knjigovežnici *Review and Heralda. Nakon smrti Jamesa Whitea (1881. godine) *W. C. White pozvao ju je da bude osobna tajnica Ellen G. White.

Nekoliko mjeseci njezina rada za Ellen G. White bilo je paralelno s radom u *Pacific Pressu. Godine 1883. pratila je Ellen G. White na ponovnom putovanju u istočne države Sjedinjenih Američkih Država. Kasnije je bila suputnica Ellen G. White na putovanju u Europu (1885 – 1887), nakon čega je radila kao njezina osobna pomoćnica sve do odlaska Ellen G. White 1891. godine u Australiju. U to vrijeme Sara se u Battle Creeku razboljela i većinu vremena od 1892. do 1893. godine provela je oporavljajući se i zarađujući novac za povratak u Kaliforniju. Godine 1894. radila je kao stenograf u Kalifornijskoj konferenciji. Godine 1895. otišla je u Australiju da bi radila za Ellen G. White (RH, 3. prosinca 1895). Jedna od njezinih zadaća bila je priprema pošte za slanje u Sjedinjene Američke Države. Kad je otvoren *Avondale College, Sara je tražila sredstva za kupovinu školskog zvona. U dom Ellen G. White često su dovodili bolesnike da bi se Sara brinula o njima ili da bi Sara bila babica na porođaju. Funkcionirala je, uz blagoslov Ellen

SARA MCENTERFER

G. White, kao „medicinska sestra čitave društvene zajednice". Nakon 1900. godine, Sara je pisala pisma (uvijek potpisana svojim imenom) u kojima je odgovarala na mnoga pitanja upućena Ellen G. White i bila je s Ellen G. White u vrijeme njezine smrti. U kasnijim godinama života Ellen G. White, Sara je stekla reputaciju njezine „čuvarice", jer ju je Sara čuvala od nepotrebnih posjetitelja i ometanja. Sara je u biti bila zadužena za vođenje domaćinstva Ellen G. White i bila je „glavna" tajnica među njezinim uredskim osobljem. Kad je Ellen G. White umrla, Sara je bila ta koja joj je zatvorila oči i ona je (s W. C. Whiteom) pratila njezino tijelo preko američkih ravnica sve do Battle Creeka na posljednji ispraćaj i ukop na *Groblju Oak Hill (Oak Hill Cemetery). Nakon smrti Ellen G. White vratila se raditi u knjigovežnicu Pacific Pressa i radila je kao privatna medicinska sestra.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 20. veljače 1936; „The Funeral of Sister Sara E. McEnterfer Held in the S. D. Adventist Church in Mountain View, Thursday, at 2:30 p. m., Janu-

ary 9, 1936“ (DF 525, EGWE-LLU; taj dokument sadrži životopisne bilješke W. C. Whitea i I. M. Burkea.

Michael W. Campbell

McKIBBIN, ALMA E. (BAKER) (1871-1974). Pedagoginja i spisateljica, učiteljica u crkvenoj školi u Kaliforniji i autorica adventističkih biblijskih udžbenika. Alma je diplomirala na *Healdsburg Collegeu i udala se 1892. godine za Edwina McKibbina (Baker, 27, 33). Nakon što je Edwin 1896. godine umro, osnovala je prvu osnovnu školu adventista sedmoga dana u Kaliforniji, u Centraliji 1897. godine (*ibid.*, 45, 47), a kasnije je predavala u nekoliko drugih crkvenih škola. Nakon što se Ellen G. White vratila iz Australije i nastanila u Elmshavenu, iznajmila je svoj dom u Healdsburgu Almi McKibbin. Povremeni posjeti Ellen G. White Healdsburgu pobudili su mnoge uspomene povezane s A. McKibbin. (5Bio 121-123). McKibbin je kasnije predavala na Pacific Union Collegeu (oko 1912 – 1922) i na Mountain View Academy (1922 – 1925). Sahranjena je u Healdsburgu pokraj svoje majke.

ALMA E. MCKIBBIN

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 28. studenog 1974; A. Baker, My Sister Alma and I (PPPA, 1980); A. McKibbin, „My Memories of Sister White“, 15. veljače 1956 (DF 967, EGWE-LLU); M. L. Myers, „Historical/Analytical Study of the Contributions of Alma E. McKibbin to the Seventh-day Adventist Church School System“ (Ph. D. diss., AU, 1992); L. C. Thomas, 466, „Biography of Alma McKibbin and Hedwig Jemison“ (znanstveni članak, AU, 1977).

McLEARN, ALEXANDER. Odgajatelj. Baptistički propovjednik, diplomirani doktor teologije, prihvatio je adventizam – ali izgleda da nije službeno postao članom Crkve – sve do nekoliko dana prije nego što je postao predsjednik *Koledža u Battle Creeku tijekom burnog razdoblja (1881 – 1882). McLearn se sukobio s *G. H. Bellom oko rada škole, a kad se situacija zaoštrila, McLearn je dao ostavku. Nakon toga, Koledž u Battle Creeku je zatvoren na godinu dana (1882 – 1883). Zabrinuta zbog stanja na Koledžu, Ellen G. White je napisala dugo svjedočanstvo Crkvi u Battle Creeku (PH155). McLearn se kasnije pridružio *Marion stranci i na kraju postao *baptist sedmoga dana.

Za daljnje istraživanje: R. W. Schwarz and F. Greenleaf, *Light Bearers: A History of the Seventh-day Adventist Church* (PPPA, 2000), 126, 127; E. K. Vande Vere, *The Wisdom Seekers* (SPA, 1972), 42-47.

McPHERSON, SAMUEL A. (1823-1898). Adventistički poduzetnik iz Michigana kojeg je Ellen G. White pozvala da se pripremi za Nebo. Ona je istaknula da njegova politička stajališta nisu u skladu s Božjom riječi i da bi se njegov oholi duh trebao obratiti. (Lt 1a, 1867). Očito je da je njegov odgovor bio pozitivan, jer je četiri godine kasnije bio jedan od poduzetnika koji je poimence pozvan da se preseli u Battle Creek i pomogne u upravljanju adventističkim ustanovama. (RH, 18. srpnja 1871).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 28. veljače 1899.

McREYNOLDS, CHESTER C. (1853-1937) i **MARY CORNELL (COOK)** (1880-1955). Odgajatelj, propovjednik i administrator. Kao

tajnik Konferencije u Kansasu (1888 – 1891), McReynolds je priznao Ellen G. White da je na *Zasjedanju Generalne konferencije 1888. godine bio na pogrešnoj strani. (Lt 50, 1889). Bio je predsjednik nekoliko konferencija na Srednjem zapadu i Jugu Sjedinjenih Američkih Država, a od 1901. do 1902. godine bio je i prvi predsjednik Konferencije Jugozapadne unije (Southwestern Union Conference). Godine 1908. McReynolds se oženio s Mary Cornell Cook, koja je kasnije postala liječnica. Nakon što su se McReynoldsovi 1922. godine nastanili na Koledžu Pacifičke unije, Mary McReynolds postala je prva učiteljica u Crkvi koja je predavala proročansko učenje i službu Ellen G. White. Kao predsjednik Konferencije u Wisconsinu (1905 – 1910) Chester McReynolds tražio je savjet od Ellen G. White o imanju i zemljištu za koje se smatralo da bi moglo biti pogodno za industrijsku školu u Doswellu, u Virginiji (blizu Richmonda), i ona ga je ohrabrila da nastavi u tom smjeru kako bi Bog otvorio put. (Lt 8, 1909). Godine 1910. podijelio je s njom odluku nekih nastavnika u Walderlyju, u državi Wisconsin, koji su odbili dopustiti mladim ljudima koji su živjeli blizu škole da pohađaju nastavu zato što ne žive s nastavnicima u školskoj zgradi. (McReynolds u pismu WCW-u, 17. srpnja 1910). Za Ellen G. White bila je to „nova i čudna ideja". „Neka se ne potiče", apelirala je, „da se djeca u svim slučajevima moraju odvojiti od svojih roditelja" da bi pohađala adventističku školu. „Kad god je to moguće, neka se obitelj drži na okupu." (Lt 60, 1910, u 15MR 43-46).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 15. travnja 1937; obit. RH, 25. kolovoza 1955; M. C. McReynolds, *Prophetic Guidance Textook* (DF 107-I, CAR); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 601, 906, 907.

MEARS, OLIVER (1820-1913). Obraćen u adventizam 1858. godine, Mears je postao vođa Crkve u Lovett's Groveu, u državi Ohiju (u kojoj je Ellen G. White 1858. godine imala viđenje o Velikom sukobu). Nastavio se baviti poljodjelstvom i u razdoblju u kojem je u tri mandata (1863 – 1866, 1869 – 1870 i 1873 – 1875) obavljao dužnost predsjednika Konferencije u Ohiju. Godine 1864., Ellen G. White upozorila ga je da je bio previše popustljiv prema svojim kćerima i savjetovala mu da obuzda njihovu „neučtivost", „koketiranje" i „neozbiljno ponašanje" naspram muškaraca. U istom pismu prekorila je Mearsa zato što je bio „previše oštar" prema drugim vjernicima i što je odviše razmišljao o svojim „obeshrabrenjima i poteškoćama". Trebao je imati više „suosjećajne nježnosti" i „bratske ljubavi" i usredotočiti se na Krista. (Lt 11, 1864).

Za daljnje istraživanje: *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 46.

Brian E. Strayer

MEYRAT, ADOLPHE L. Adventist koji je posudio novac *Albertu i Lukeu Vuilleumieru, pa zahtijevao otplaćivanje i koristio se spisima Ellen G. White kao potporom za svoje postupke. U svom odgovoru Ellen G. White navela je svoja iskustva s vlastitim *financijama, u opraštanju dugova osobama koje nisu bile u stanju da joj ih otplate. U pismu je navela da u tom trenutku ima dug od 10.000 dolara uz kamatu od 8 posto, „a ipak mi je drago što nisam zahtijevala isplatu iznosa novca koji je upravo dospio na naplatu". Usto, Ellen G. White upozorila je Meyrata da ne očekuje otplatu kad banke propadnu. (Vjerojatno je to bio i razlog zbog kojeg Vuilleumierovi dug nisu mogli otplatiti). (Lt 111, 1886).

MICHAELS, CHARLES P. Zaposlenik Nakladničke kuće *Echo Publishing House i crkveni administrator. Od 1896. do 1898. godine Michaels je bio član Upravnog odbora Nakladničke kuće i član Izvršnog odbora Konferencije australoazijske unije (Australasian

Union Conference). Kasnije, 1899. godine, postao je potpredsjednik Konferencije Središnje Australije (Central Australian Conference), a 1900. godine i član Izvršnog odbora Konferencije Victoria (Victoria Conference) te od 1900. do 1901. godine član Upravnog odbora Australoazijske nakladničke kuće (Australasian Publishing House). Ellen G. White savjetovala je Michaelsu da, ako žele urediti Echo i u crkvu u North Fitzroyu unijeti duhovniju atmosferu, trebaju proučavati „znanost o istinskoj pobožnosti". (Lt 5, 1898, u 3MR 320).

MILLER, HOWARD W. (1848-1931) i **MADISON BOTTENFIELD** (1844-1917). Propovjednici (braća) iz Michigana koji su se protivili službi Ellen G. White na Zasjedanju *Generalne konferencije 1888. godine. U mjesecima koji su uslijedili nakon tog zasjedanja Ellen G. White ukazala je Howardu Milleru da mu je „godinama bila veoma potrebna duhovnost, ali niste uviđali nužnost da Krista utkate u sve svoje napore. ... U velikoj ste mjeri ispunjeni farizejstvom." (Lt 5, 1889, u *1888 Materials*, 330, 331). Njezina procjena iskustva Madisona Millera nije bila ništa bolja. „On ne zna što znači ići naprijed u vjeri. ... On nema osobnog zanimanja za istinu kakva je u Isusu." (Lt 4, 1889, u *1888 Materials*, 388). Iako se činilo da je u ožujku 1890. godine Madison shvatio svoju situaciju i pokajao se, godinu dana kasnije, prema njezinom mišljenju, stvari nisu bile drugačije. „Obojica su nesposobni da bi im se povjerile odgovornosti, jer su vlastitom voljom odlučili da nikome ne popuštaju, da budu nezavisni." (Ms 40, 1891, u *1888 Materials*, 888). Godine 1893., međutim, oba Millera, zajedno s drugim propovjednicima, priznali su svoje pogreške i prihvatili ono što im je Ellen G. White pokušavala reći. (Usp. Lt 79, 1893; Ms 80, 1893).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 15. listopada 1931; obit. RH, 8. veljače 1917.

MILLER, MADISON BOTTENFIELD, vidi **MILLER, HOWARD W**. i **MADISON BOTTENFIELD.**

MILLER, WALTER H. B. (1864-1930). Tiskar i poduzetnik, jedan od prvih koji su se pridružili adventistima u Australiji. Godine 1886. Miller i *J. H. Woods upoznali su učenja adventista sedmoga dana nakon što su slučajno pronašli traktat ostavljen na jednoj ogradi u Melbournu. Njih dvojica kasnije su radili u Nakladničkoj kući *Echo (Echo Publishing House). Početkom 1890-ih godina, Miller je poslan da neko vrijeme radi u Pacific Pressu kako bi naučio metode adventističkog nakladničkog djela. Međutim, nakon povratka u Australiju 1895. godine, Miller i Woods otvorili su svoju vlastitu tiskaru, što je bila odluka koja je uznemirila crkvene vođe, uključujući i Ellen G. White. (Lts 129, 65, 1896). „Vaš postupak nije bio po Božjem nalogu", napisala im je. (Lt 39, 1898). Miller je kasnije ponovno radio u Pacific Pressu (1899 – 1903). Godine 1897, dok je Millerova supruga bila bolesna, Ellen G. White ih je ohrabrila savjetujući im da svoju vjeru i nadu polažu u Boga. (Lts 95, 94, 93, 1897).

Za daljnje istraživanje: obit. *Australasian Record*, 11. kolovoza 1930.

MILLER, WILLIAM (1782-1849). Baptistički propovjednik, rođen 1782. godine u Pittsfieldu, u državi Massachusetts, kao najstariji od 16 braće i sestara. Williamov otac bio je kapetan u Američkom ratu za nezavisnost, a njegova majka bila je kći baptističkog propovjednika. Imao je samo 18 mjeseci formalnog školovanja, ali bio je strastveni čitatelj i na taj je način stekao obrazovanje veće od prosječnog.

Od ranog djetinjstva Miller je bio poznat po svojim vještinama pisanja i bio je pjesnik. S 15 godina počeo je voditi osobni dnevnik. Sljedeći zapis nastao je 1803. godine: „Ne zaboravite da

sam se na današnji dan, budući da je to nedjelja poslijepodne navedenoga dana, vezao odlukom da budem partner gospođice Lucy Smith, iz Poultneya. I pred svim prisutnima pristao da budem njezin i samo njezin dok nas smrt ne rastavi (pod uvjetom da je i ona istog mišljenja)" (u F. D. Nichol, *The Midnight Cry*, 20). Vjenčali su se te godine, a njihov brak trajao je do Millerove smrti, gotovo 50 godina.

WILLIAM MILLER

Čitajući pisce nevjernike, kao što su Voltaire i Thomas Paine, Miller se priklonio deizmu, vjerujući da je Bog stvorio svijet, ali da nije bio zainteresiran za događaje među ljudima. Nije vjerovao ni u zagrobni život. Iako je ismijavao religiju, oponašajući svog djeda i strica, obojica su bili baptistički propovjednici, on nije bio sretan. Na obljetnicu svog vjenčanja napisao je: „Dođi, najblaženija religijo, s licem svog anđela, rasprši ovaj mrak i osvijetli cijelo mjesto; izbaci ovu razornu strast iz mojih grudi; sakupi sve moje tuge i povrati mi odmor" (u S. Bliss, *Memoirs of William Miller*, 27).

Miller je u javni život ušao 1809. godine, postavši na kraju mirovni sudac. Bio je cijenjeni član svoje lokalne zajednice, a kad je 1812. godine počeo rat, 47 ljudi prijavilo se da služe pod njegovom poručničkom komandom u vojsci SAD-a. Kasnije, kao kapetan, napisao je: „Počeo sam se osjećati vrlo nepovjerljivo prema svim ljudima. U ovakvom stanju duha stupio sam u službu svoje zemlje. Nježno sam gajio ideju da bar u ljudskom karakteru pronađem jednu svijetlu točku kao zvijezdu nade: *ljubav prema domovini* – patriotizam" (u Bliss, 23, 24).

Veći dio rata 1812. godine odvijao se u krugu od 160 kilometara od Millerovog doma u Low Hamptonu, u državi New York. Sudjelovao je u bitci kod Plattsburgha, u kojoj su američke snage, iako gotovo tri puta malobrojnije, ipak pobijedile Britance. Miller je to ovako prokomentirao: „Ovaj iznenađujući rezultat, suprotan svim očekivanjima, činio mi se kao djelovanje sile mnogo moćnije od ljudske." (W. Miller, *Apology and Defense*, 4).

Nakon rata Miller je redovito posjećivao crkvu, iako nije bio njezin član. Godine 1816. zajednica u Low Hamptonu planirala je proslavu pobjede u bitci kod Plattsburgha. Sljedeće nedjelje Miller je bio pozvan da pročita propovijed. Počeo je čitati, ali nije mogao nastaviti, emocije su ga svladale. Bio je to početak njegovog obraćenja. U roku od nekoliko tjedana „Sveto pismo" „postalo je moje zadovoljstvo; i u Isusu sam našao prijatelja" (u Bliss, 67). Godine 1818. došao je do zaključka iz Daniela 8,14 i drugih tekstova da će se Isus vratiti „oko godine 1843.".

U početku je Miller svoja otkrića dijelio samo s osobnim prijateljima. Ali bio je impresioniran time da bi trebao propovijedati. Ali tko bi želio slušati jednog seljaka? Konačno, jednog subotnjeg jutra u kolovozu 1831. godine sklopio je zavjet s Bogom da će to učiniti ako netko od njega zatraži da propovijeda. Trideset minuta nakon toga na vratima se pojavio njegov nećak i zamolio ga da dođe u obližnji Dresden i da tamo propovijeda. Dječak je prevalio 26 kilometara pješice, čamcem i na konju. Krenuo je na put *prije* nego što je Miller obećao da će propovijedati. Nakon mnogo hrvanja s Bogom, Miller je pristao otići. Nakon povratka iz Dresdena, tjedan dana nakon probuđenja, uslijedio je još jedan poziv da propovijeda u Poultneyju, u državi Vermontu. Tijekom sljedećih 13 godina, propovijedao je više od 3200 puta.

U početku je propovijedao u malim gradovima. Ali nakon što je 1839. godine upoznao *Joshuu V. Himesa, organizatora i urednika, Millerova se publika u većim gradovima brojila u tisućama. Iako je s mnogih strana nailazio na protivljenje, procjenjuje se da su od 50.000 do 100.000 ljudi postali „adventisti" ili milleriti.

Millerovo propovijedanje ostavljalo je dubok dojam čak i na svjetovne urednike. Jedan od njih je napisao: „Nadvladali smo predrasude koje smo prema njemu imali, i to tako što smo odlazili na njegova predavanja i saznali više o izvrsnom karakteru tog čovjeka i o velikom dobru koje je učinio i još čini. … Nitko ga ne može slušati ni pet minuta a da ne bude uvjeren u njegovu iskrenost i da ne bude poučen njegovim dobrim rasuđivanjem i informacijama" (u Bliss, 137). U Portlandu, u državi Maine, gdje ga je mlada Ellen Harmon vjerojatno slušala dvaput 1840. i 1842. godine, jedan pisac rekao je da je bio „samopouzdan i spreman, veoma razložan u svom izlaganju. ... On uspijeva okupirati pažnju svojih slušatelja tijekom sat i pol do dva sata" (u Bliss, 149).

Nakon dva razočaranja time što se očekivani Krist nije pojavio, on je napisao: „Iako sam dvaput bio razočaran, još nisam pao u očajanje i nisam obeshrabren. Iako sam okružen neprijateljima i rugačima, ipak je moj um savršeno miran, a moja nada u Kristov dolazak jaka je kao i uvijek." (Lt, 10. studenog 1844. [u *Herald of the Midnight Cry*, 107]).

Pet poglavlja u knjizi *The Great Controversy* Ellen G. White posvetila je Williamu Milleru i Pokretu Drugog dolaska (Second Advent movement) (GC, 317- 408). Imala je lijepa sjećanja na Millerov posjet Portlandu, u državi Maine, 1842. godine i prisjećala se kako su ga „s pravom zvali 'otac Miler', jer se pažljivo brinuo o onima za koje se starao, ponašao se ljubazno, bio je vedrog raspoloženja i nježnog srca" (LS, 27). Na njegovu službu i utjecaj gledala je kao na nastavak protestantske reformacije i nazvala ga „američkim reformatorom" (GC, 317). Vjerovala je da su „nebeski anđeli vodili njegove misli i pomagali mu da razumije Pismo" (*ibid.* 321) i štitili ga u vremenima opasnosti (*ibid.* 337). U travnju 1846. godine, *Otis Nichols poslao je Milleru primjerak brošure koja se odnosila na prvo viđenje Ellen G. White. Na poleđini tog opširnog djela Nichols je opisao iskustvo Ellen G. White i ohrabrio Millera da prihvati autentičnost njezinog dara. Ne postoji zapis o Millerovom odgovoru. (1Bio 74-77).

Godine 1848. Miller je oslijepio, a u prosincu 1849. godine preminuo je i dalje u očekivanju Kristovog povratka. O njegovom grobu u Low Hamptonu Ellen G. White je napisala: „Anđeli promatraju dragocjeni prah ovog Božjeg sluge i na zvuk posljednje trube on će ustati." (EW, 258).

Za daljnje istraživanje: S. Bliss, *Memoirs of William Miller* (Boston: J. V. Himes, 1853); E. N. Dick, *William Miller and the Advent Crisis,* with a foreword and historiographical essay by Gary Land (AUP, 1994); G. R. Knight, *Millennial Fever and the End of the World: A Study of Millerite Adventism* (PPPA, 1993); W Miller, *Apology and Defense* (Boston: J. V. Himes, 1847); F. D. Nichol, *The Midnight Cry* (RHPA, 1944).

Paul A. Gordon

MILLS, GEORGE WASHINGTON (1842-1918) i **SARAH MARGARET (HATFIELD)** (1850-1910). Adventisti iz Healdsburga, u Kaliforniji, koji su se obratili 1868. godine zahvaljujući utjecaju *J. N. Loughborougha. Millsovi su postali članovi-osnivači adventističke crkve u Healdsbugu, a George je mnogo godina bio glavni starješina te zajednice vjernika. Godine 1894. Ellen G. White pisala je Millsu tražeći od njega da proda njezinu kočiju u Healdsburgu kako bi prikupila sredstva za razvoj misije u *Australiji. (Lt 51a, 1894). Kasnije ga je Ellen G. White poticala da „učini sve mogu-

će napore da bude u slozi sa svojom braćom". Ogovaranje članova stvorilo je nesklad u crkvi i ona je pozvala Millsove da oproste onima koji su im nanijeli nepravdu. (Lt 23, 1901; usp. Lt 100, 1901).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 31. ožujka 1910; obit. RH, 20. lipnja 1918.

MOON, ALLEN (1845-1923). Obrazovan u kvekerskim školama, Moon se pridružio metodistima prije nego što se 1871. godine u Minnesoti obratio na adventizam. Rukopoložen je 1880. godine, radio je kao propovjednik, 1890-ih godina bio je predsjednik Odbora za inozemnu misiju (Foreign Mission Board), zatim predsjednik konferencija u Minnesoti (1889 – 1890), u Illinoisu (1901 – 1902), u Sjevernom Illinoisu (1902 – 1904), u Lake Unionu (1904 – 1914 i u Massachusettsu (1914 – 1915). Moon je također rukovodio Odjelom za vjersku slobodu Generalne konferencije (General Conference Religious Liberty Department) i bio propovjednik u Crkvi u Takoma Parku, u državi Marylandu. Iako je bio nadaleko čuven kao „čovjek iznimnog integriteta", Moon je 1898. godine od Ellen G. White primio pismo u kome ga je pozvala da manje troši na zgrade u Battle Creeku, a da više novca šalje „siromašnim poljima" kao što su Indija i Australija. (Lt 109, 1898).

Za daljnje istraživanje: obit. NPUG, 20. prosinca 1923; obit. RH, 20. prosinca 1923; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 120.

MORAN, FRANK B. (1866-1954). Liječnik. Obraćen na adventizam tijekom ranih 1890-ih godina dok se liječio u *Sanatoriju u Battle Creeku (Battle Creek Collegeu). Godine 1894. završio je medicinsko obrazovanje na Sveučilištu u Michiganu i oženio se s Adelaidom Adams (1867 – 1954). Moranovi su se preselili u Healdsburg, u Kaliforniji, gdje su predavali na *Koledžu Healdsburg (*Healdsburg College*), a ubrzo nakon toga dr. Moran postao je predstojnik *Sanatorija u St. Heleni (*St. Helena Sanitarium*). Godine 1897. Moranovi su otišli da kao *zdravstveni misionari u ime Sanatorija St. Helena, otvaraju vegetarijanske restorane i apartmane za oporavak (male sanatorije) u San Franciscu i kasnije u Los Angelesu, u Kaliforniji. U ožujku 1901. godine, dok je bila u Los Angelesu, Ellen G. White se razboljela i Moran ju je liječio. (5Bio 58). Godine 1902. Moran je planirao povećati svoj mali sanatorij u Los Angelesu i pretvoriti u potpuno razvijenu zdravstvenu ustanovu, djelomice financiranu od neadventističkih kompanija, ali ga je Ellen G. White savjetovala protiv te ideje (Lt 70, 1902; Ms 173, 1902), i proširenje nikada nije ostvareno. Nakon kratkog razdoblja djelovanja među osobljem *Sanatorija u Battle Creeku, Moran je otvorio ordinaciju u Dallasu, u državi Texas, u kojoj je radio gotovo 50 godina.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 28. listopada 1954; Frank B. Moran collection, CAR.

MORE (ili **MOORE), HANNAH** (1808-1868). Rano obraćena na adventizam sedmoga dana (1866. godine), ona je bila vrlo iskusna misionarka, učiteljica i izvanredna proučavateljica Biblije. Loši postupci adventista u Battle Creeku prema njoj, kao i njezina smrt u pustoši sjevernog Michigana, bili su povod za neke od najosjećajnijih napisa Ellen G. White. (1T 666-679*;* 2T 140-144). Rođena u Unionu, u državi Connecticut, u velikoj seljačkoj obitelji, Hannah More stekla je vrsno obrazovanje na Nichols Academy (sada Nichols College) i Monson Academy. Poznata kao duboka proučavateljica Biblije, koja je cijeli Novi zavjet znala napamet, u mladosti se u svome rodnom kraju zaposlila kao učiteljica. U 31. godini, potaknuta teškim položajem plemena Cherokee i Choctaw, koje je američka Vlada primorala da se presele u današnju Oklahomu, Hannah se prijavila Američkom odboru komesara za

inozemne misije (*American Board of Commissioners of Foreign Missions* [ABCFM]) za službu među njima, i početkom 1841. godine stigla je u Dwight Mission (blizu Viana, u današnjoj Oklahomi). Kao učiteljica i odgajateljica tijekom šest godina, tečno je mogla govoriti oba indijanska jezika i uspostavila je duboke veze sa svojim indijanskim učenicima.

Nakon dvogodišnjeg staža (1848 – 1850) kao učiteljica u Conecticutu i sjevernom dijelu države New York, Hannah More je potkraj 1850. godine brodom otputovala u Zapadnu Afriku pod pokroviteljstvom abolicionističke Američke misionarske udruge (*American Missionary Association* [AMA]). Njezinih šest godina u Sierra Leoneu kao učiteljice, odgajateljice i propovjednice među preživjelima s broda *Amistad* doveli su je u bliski kontakt s domaćim religijama, islamom i intenzivnim plemenskim ratovima.

Vrativši se 1857. godine u Sjedinjene Američke Države, ponovo je predavala u školi, pohađala predavanja na Koledžu u Oberlinu i na kraju se zaposlila kao predsjednica ženskog teološkog fakulteta u Maxvilleu, u državi Kentucky. Njezina duboka abolicionistička uvjerenja, međutim, zahtijevala su od nje da se preseli na Sjever, jer se nad njezinu zemlju nadvila opasnost Građanskoga rata. Godine 1862. srela je starješinu Stephena Haskella u području u kojem je bila rođena i od njega dobila adventističke knjige i literaturu. Vrativši se u zapadnu Afriku kao misionarka, četiri godine je radila u raznim misijama, da bi se na kraju osvjedočila u istinitost adventističkih doktrina i poslala časopisu *Review and Herald* vijest o svom obraćenju i otkazu koji je dobila od svoje misijske agencije. Kad joj se 1866. godine zdravlje narušilo, vratila se u Boston i krstila se u South Lancasteru, u državi Massachusetts.

U proljeće 1867. godine otputovala je u Battle Creek, očekujući da će pronaći posao i mjesto za život u sve brojnijoj adventističkoj zajednici. Budući da je stigla u vrijeme kad su Ellen i James White bili na putovanju, među članovima Crkve nije mogla pronaći ni posao ni životni prostor, jer neki su očito mislili da nije „moderna". Uskraćena za mjesto u Battle Creeku, konačno je prihvatila poziv kolege iz Afrike da živi s njegovom obitelji u sjeverozapadnom Michiganu.

Njezina prepiska s Whiteovima potkraj 1867. i početkom 1868. godine obilježena je obećanjima Whiteovih da će joj pomoći da se nakon zime preseli u Battle Creek. U veljači 1868. godine, Hannah More se razboljela, vjerojatno od kongestivne srčane insuficijencije i povezanih respiratornih poteškoća, i 2. ožujka 1868. je umrla. Vijest o njezinoj smrti poslao je časopisu *Review and Herald* njezin bivši kolega iz misije, izrazivši očekivanje da će biti sahranjena u Battle Creeku (RH, 24. ožujku 1868). Ostala je, međutim, sve do danas na svom počivalištu u Lelandu, u državi Michigan.

Članovima crkve u Battle Creeku Ellen G. White uputila je oštro sročenu osudu zbog njihova postupanja prema Hannah More, u kojoj su bili neki od njezinih najoštrijih jezičnih izraza. Hanah More „umrla je kao mučenica zbog sebičnosti naroda koji tvrdi da teži za slavom, čašću, besmrtnošću i vječnim životom", napisala je (2T 332). Godinama kasnije, dok je mlada Denominacija slala svog prvog službenog stranog misionara, Ellen G. White je žalila: „Oh, koliko nam je potrebna naša Hannah More, da nam u ovom trenutku pomogne da dođemo do drugih naroda." (3T 407).

Za daljnje istraživanje: Bill Knott, „A Winter's Tale", AR, 22. siječnja 1998; W. M. („Bill") Knott, „Foot Soldier of the Empire: Hannah More and the Politics of Service" (Ph. D. diss., George Washington University, 2006).

Bill Knott

MORRISON, CHARLIE i **EMMA (McCANN).** Emma je bila nećakinja Ellen G.

White, kći njezine sestre Harriet (Harmon) McCann. Emma je postala druga žena Charlieja Morrisona nakon smrti njegove prve žene, Emmine sestre Mary McCann. Godine 1879. Ellen G. White pozvala je Charlieja i Emmu da predaju svoja srca Kristu (Lt 26, 1879), a 1890. godine posjetila ih je u njihovom domu u Danversu, u državi Masachusetts. (Ms 51, 1890).

MORRISON, JAMES H. (1841-1918). Adventistički propovjednik i administrator. Rođen u Pennsylvaniji, Morrison je odrastao u Iowi i pohađao baptistički koledž u gradiću Pelli, u državi Iowa. Godine 1862. postao je adventist sedmoga dana, a zatim i propovjednik. Rukopoložen je 1872. godine. Od 1886. do 1892. godine bio je predsjednik Konferencije u Iowi. Na Zasjedanju *Generalne konferencije 1888. godine Morrison se suprotstavio poruci o *opravdanju vjerom koju su iznosili *A. T. Jones i *E. J. Waggoner. Godine 1889. Ellen G. White zamolila ga je da „ostavi [svoje] predrasude i ... priđe svjetlosti". (Lt 49, 1889, u *1888 Materials*, 274). Zbog Morrisonovog stalnog protivljenja, ona je odbila njegov poziv da prisustvuje konferencijskom saboru pod šatorima, davši sljedeće objašnjenje: „Ne mislim da ćemo skladno surađivati." (*ibid.*). Tri godine kasnije ponovno ga je pozvala da „priđe svjetlosti", „u potpunosti prizna svjetlost, raduje se svjetlosti i posao ne obavlja polovično, kako bi sačuvao svoje dostojanstvo". (Lt 47, 1892, u *1888 Materials*, 1085).

Za daljnje istraživanje: R. A. Underwood, „Another Pioneer Fallen", RH, 26. prosinca 1918; G. R. Knight, *Angry Saints* (RHPA, 1989), 34, 107, 108.

MORSE, GEORGE WARREN (1847-1929). Zaposlenik u nakladništvu; sin *Washingtona i Olive Morse. Rođen u Vermontu, Morse se s obitelji 1855. godine preselio u Minnesotu. Godine 1868. oženio se s Elizom Jane Baker (1849 – 1946) i uključio se u novinski posao. Od 1885. do 1889. godine radio je u *Review and Heraldu u Battle Creeku, a zatim se preselio u Toronto, u Kanadi, da bi tamo vodio njegovu podružnicu. Godine 1898. Morseovi su otišli u Australiju kako bi pomogli u zdravstvenom radu i u Nakladničkoj kući *Echo. Dok je bio u Australiji, Ellen G. White savjetovala mu je da odbaci samopouzdanje i da ne „pretpostavlja" kako ima „kvalifikacije za određeni položaj i djelo". (Lt 152, 1899). Godine 1901. Morse se vratio u Battle Creek, gdje je postao glavni starješina u *Tabernakulu (Battle Creek Tabernacle). Godine 1907. Morse i njegova supruga povukli su se na Floridu.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 31. listopada 1929.

MORSE, JOHN F. (1872-1935). Liječnik i kirurg, sin Washingtona Morsea i brat Georga Warrena Morsea. Godine 1889. Morse je osnovao tečaj za obuku zdravstvenih pomoćnika u *Sanatoriju u Battle Creeku. Kasnije je studirao medicinu, doktorirao 1899. godine i postao pomoćni kirurg u Sanatoriju u Battle Creeku. Ellen G. White dvaput ga je poticala da se poveže s nedavno otvorenim *Sanatorijem u Loma Lindi (*Loma Linda Sanitarium) i udalji se od *panteizma koji se poučavao u Battle Creeku (Lts 247, 277, 1905; Lt 194, 1906). John Morse oženio se 1906. godine s Jean H. Whitney i 1910. godine napustio Sanatorij u Battle Creeku da bi otišao u Škotsku na daljnje medicinsko školovanje.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 12. rujna 1935.

MORSE, WASHINGTON (1816-1909) i **OLIVE** (1818-1901). Adventistički propovjednički par iz Vermonta; roditelji Georgea Warrena Morsea i Johna F. Morsea. Odgajan kao metodist, W. Morse prihvatio je milleritsku (vidi *razočaranja, milleriti) poruku da bi postao du-

boko „zbunjen“ kad Krist nije došao. Ohrabren od Ellen Harmon u proljeće 1845. godine, taj suvremeni Jona, kako ga je Ellen G. White opisala, odbacio je svoje razočaranje i „skupio zrake dragocjene svjetlosti što ih je Bog dao svom narodu“. (LS 77, 78). Godine 1849, u Corinthu, u državi Vermontu, Morseovi su počeli svetkovati sedmi dan subotu. Godine 1852., na nagovor Jamesa Whitea, Morse je počeo propovijedati poruku adventista svetkovatelja subote i bio je uskoro rukopoložen. Međutim, nedolično ponašanje dovelo je 1855. godine do njegovog odlaska iz Vermonta, a zatim i do isključenja iz članstva. (RH, 24. srpnja, 1856). Preselio se u Illinois, a zatim u Minnesotu, gdje je 1859. godine napisao pismo časopisu *Review and Herald*, moleći za oprost i tražeći da ga se vrati u članstvo (RH, 27. siječnja 1859). Pri organizaciji Konferencije u Minnesoti 1863. godine izabran je za njezinog prvog predsjednika. Starac Morse povukao se iz službe 1865. godine, ali je nastavio *kolportirati i obavljati druge evangelizacijske poslove sve do svoje smrti. Oko 1896. godine Morseovi su se preselili u Kanadu da bi bili blizu svoje djece. Nakon Olivijine smrti 1901. godine, Washington Morse preselio se na Floridu, gdje je i umro.

Za daljnje istraživanje: „Decease of a Pioneer“, RH, 7. svibnja 1901; 1Bio 84-86; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11.,123.

MORTENSON, MARY CAROLINE (kasnije **MARY CAROLINE [MORTENSON] TRIPP, MARY CAROLINE [MORTENSON] ARMITAGE)** (1859-1950). Misionarka u Africi. Rođena u Danskoj, Mary je 1865. godine s roditeljima emigrirala u Minnesotu. Radila je kao učiteljica Biblije prije nego što je pohađala *Koledž u Battle Creeku. Godine 1891. udovac *W. C. White zaposlio ju je kao starateljicu svojih dviju kćeri, Elle i Mabel, dok on i njegova majka budu prihvatili planirani posao u Australiji. Nesiguran koliko će tamo dugo ostati, mislio je da je najbolje da djevojke ostanu u Battle Creeku dok se on ne vrati ili dok ne uspostavi novi dom u Australiji.

Godine 1895., kad se W. C. White zaručio s May Lacey (vidi *Ethel May [Lacey] White), počeo se dogovarati da Ellu i Mabel dovede u Australiju. Prvotni plan, koji je predložila Ellen G. White, bio je da s kćerima dovede i Mary Mortenson, da nastavi biti starateljica djevojaka, tako da May Lacey White može pratiti svog supruga na njegovim čestim putovanjima. (Lt 145, 1895). Međutim, kad su Whiteovi od Elle, preko *O. A. Olsena, saznali da je Mary Mortenson, koju su djevojke veoma zavoljele, gajila nadu da će im postati pomajka, Ellen je zaključila da dovođenje Mary Mortenson u Australiju ne bi bilo mudro.

Ubrzo nakon što su Ella i Mabel White napustile Battle Creek i krenule u Australiju, tadašnjeg je predsjednika Generalne konferencije Olsena posjetio George Byron Tripp, tražeći od njega savjet. Tripp, bivši predsjednik Konferencije Zapadne Virginije bio je udovac koji je bio imenovan za misijsku službu u Africi. Zbunjen brigom o svom 9-godišnjem sinu, postao je itekako svjestan da mu treba žena koja bi pošla s njim. Poznavao je Mary Mortenson na neobavezan način dugi niz godina (oboje su iz Minnesote) i pitao se smatra li Olsen mudrim da s njom razgovara o braku. Olsen mu je toplo preporučio Mary, te ju je Tripp zaprosio, i za nekoliko dana su se vjenčali i otišli u Afriku, gdje je Tripp postao osnivač Misije Solusi (Solusi Mission).

Tri godine kasnije, zimi 1898. godine, prekomjerni rad i epidemija malarije odnijeli su živote četvorice misionara, uključujući G. B. Trippa, njegovog sina Georgea M. Trippa i suprugu F. B. Armitage (V. Robinson, *Solusi Story* [RHPA, 1979], 64-66). Godine 1899. vjenčali su se udovica Mary Mortenson-Tripp i udovac F. B. Armitage. Radili su u Africi još 26 godina, osnivajući Misiju Lower Gwelo i služeći u

Misiji Maranatha sve dok se 1925. godine nije narušilo Maryno zdravlje. Nakon oporavka još su osam godina radili u Kaliforniji.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 1. lipnja 1950; obit. RH, 24. travnja 1952; W. H. Anderson, *On the Trail of Livingstone* (PPPA, 1919), 8 (portrait), 125-136.

Jerry Moon

MORTON, ELIZA HAPPY (1852-1916). Odgajateljica, autorica i prijateljica Ellen G. White. Svoju karijeru započela je kao učiteljica u pučkoj školi u državi Maine. Od 1880. do 1883. godine bila je direktorica općeg i komercijalnog odjela na *Koledžu u Battle Creeku. Od 1893. do 1910. godine bila je tajnica i rizničarka Konferencije Maine i Misionarskog traktatskog društva. Napisala je mnoge knjige poezije. Mortonova je tijekom svog života bila u bliskom kontaktu s Ellen G. White, često je razmjenjivala pisma s *W. C. Whiteom. Ellen G. White napisala joj je nekoliko pisama. Izrazila joj je sućut zbog smrti njezine majke (Lt 98, 1903) i kasnije ju pozvala da se sastanu na Zasjedanju Generalne konferencije 1909. godine u Washingtonu, D. C. (Lt 70, 1909).

Za daljnje istraživanje: W. O. Howe and Jennie R. Bates, „Life Sketch of Eliza H. Morton“, RH, 5. listopada 1916; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 124.

N

NELSON, HELGE T. Adventist iz Michigana koji je tvrdio da ima proročki dar i da je nasljednik Ellen G. White. Nakon što je 1900. godine upoznao *Fannie Bolton, Nelson je bio uvjeren da je baš on čovjek kojeg je ona vidjela u viđenju i koji će iznijeti neke navodne nedosljednosti u životu Ellen G. White. U ožujku 1901. godine Nelson je otputovao u Kaliforniju da bi posjetio Ellen G. White u njezinom domu. Za vrijeme posjeta rekao joj je da je nju „Bog postavio da zauzme položaj koji je zauzimao Mojsije, a da on, Nelson, treba zauzeti položaj Jošue“. (Ms 21, 1901, u 1SM 43, 44). Tada joj je rekao da ima poruku za nju, da je maltretirala svoje zaposlenike. Ellen G. White odgovorila mu je da je pogrešno protumačio Sveto pismo i da bi svatko u njezinoj obitelji znao da je iskaz koji je dao u vezi s postupanjem prema njezinim zaposlenicima potpuno lažan. (Ms 30, 1901). „Veoma mi je žao ovog jadnog brata,“ napisala je u svom dnevniku, „jer on svakako nije pri zdravoj pameti.“ (Ms 21, 1901).

Kasnije te godine, tijekom Zasjedanja Generalne konferencije u Battle Creeku, Nelson je insistirao da ga sasluša Generalna konferencija. Kad je to odbijeno, sastao se s Ellen G. White i vodstvom Generalne konferencije. Tijekom tog razgovora Ellen G. White suočila se s otvoreno iznesenim lažnim tvrdnjama i nato rekla: „Bog nije dao bratu Nelsonu da se u vezi s Njegovim narodom ponaša kao Jošua. … Znam da Bog nikada smrtnom čovjeku nije dao takvu poruku kakvu je brat Nelson prenio o svojoj braći.“ (RH, 30. srpnja 1901; usp. 5Bio 99). Međutim, stvari se tu nisu završile i Ellen G. White opet se susrela s Nelsonom na Zasjedanju Generalne konferencije 1903. godine, i to na prilično dramatičan način. Dok je nakon govora na konferenciji silazila s platforme, Nelson je pojurio prema njoj i pokušao je napasti. Ljudi u publici su je obranili, a Nelson je odveden u policijsku postaju. (Usp. 5Bio 254, 255). Devet godina kasnije Nelson je napisao otvoreno pismo pozivajući Ellen G. White da se pokaje zbog svojeg „duhovnog otrovanja krvi“. („An Open

Letter to Mrs. Ellen G. White From Helge T. Nelson" [n.p., 1912], 5). Kasnije je ponovno objavio sve svoje brošure u kojima se napadalo Ellen G. White u knjizi s naslovom *Answer to President Wilsons Speech Before the Manhatten Club in New York on the Evening of November 4, 1915, With Two Letters to Mrs. Ellen G. White* (Chicago: [by the author], 1917).

NELSON MARY J. Kuharica i domaćica Ellen G. White od 1901. do 1905. godine (5Bio 132). Ellen G. White opisala je Mary Nelson kao „odličnu kuharicu" koja „pažljivo vodi računa o svemu u kući i vrlo je čista i uredna". (Lt 133, 1902). U ožujku 1905. godine Mary Nelson napustila je posao kod Ellen G. White da bi završila svoje školovanje za medicinsku sestru. (Lt 109, 1905). Mnogo godina kasnije, 1939. godine, Nelson je *Arthuru Whiteu iznijela svoja razmišljanja o početku posla kod Ellen G. White 1901. godine. Nelson je tada bila u dvadesetima, a Ellen G. White u srednjim sedamdesetim godinama života. Dok je Nelson „prelazila kontinent da bi stupila u službu gospođe White, razmišljala je: 'Odlazim u dom proročice. Kako će to izgledati?" Te večeri prvog dana, gospođa White i nova domaćica nakratko su se družile, a nakon prilično dugog razdoblja tišine, gospođa White je progovorila, praveći pauze između svake rečenice: „Sestro Nelson, ušla si u moj dom. Bit ćeš član moje obitelji. Možda ćeš kod mene vidjeti neke stvari koje nećeš odobravati. Možda ćeš kod mog sina Willieja vidjeti stvari koje nećeš odobravati. Ja mogu pogriješiti, i moj sin Willie može pogriješiti. Možda ću i ja sama na kraju biti izgubljena, a možda će i moj sin Willie biti izgubljen. Ali dragi Gospodin ima Ostatak svog naroda koji će biti spašen i koji će ući u Njegovo Carstvo, tako da ostaje na svakome od nas kao pojedincima hoćemo li se naći u tom broju ili ne." [476] (A. L. White, *Elen G. White: Messenger to the Remnant*, rev. ed. [EGWE, 1965], 127).

NICHOL, FRANCIS DAVID (1897 – 1966). Urednik, autor i dokazano vodeći apologet adventizma i proročke službe Ellen G. White u dvadesetom stoljeću. Rođeni Australci, Nicholovi roditelji postali su adventisti sedmoga dana nakon što su u odbačenom primjerku časopisa *Review and Herald* pročitali članak koji je napisala Ellen G. White. Godine 1905. Nicholovi su emigrirali u Loma Lindu, u Kaliforniji, a 1920. godine Nichol je diplomirao na *Pacific Union Collegeu. Sljedeće godine pridružio se redakciji časopisa **Signs of the Times* / hrv. *Znaci vremena*, a 1927. godine postao je pomoćnik urednika časopisa **Review and Herald*. U *Reviewu* je ostao 39 godina kao pomoćnik urednika, a zatim glavni urednik sve do svoje smrti 1966. godine. Usporedno je godinama, kao pomoćnik urednika *Review and Heralda*, uređivao i časopis *Life and Health* / hrv. *Život i zdravlje*, crkveni časopis za promociju zdravlja. Nichol je također bio plodan autor važnih apologetskih djela, uključujući *Answers to Objections* / hrv. *Odgovori na prigovore* (1932/1952) i *The Midnight Cry* / *Ponoćni poklič* (1944). Njegovo najtrajnije uređivačko postignuće ostvareno je u vrijeme kad je bio glavni urednik monumentalnog djela *Seventh-day Adventist Bible Commentary* (1953 – 1957) / hrv. *Biblijski komentar adventista sedmoga dana*. Nichol je doživotno bio branitelj stalne, proročke, autoritativne službe Ellen G. White za Crkvu adventista sedmoga dana. Petnaest godina bio je član Odbora povjerenika u Društvu za ostavštinu *Ellen G. White (*Ellen G. White Estate Board of Trustees*), a posljednje tri godine svog života proveo je na funkciji predsjednika tog odbora. Godine 1951. napisao je iscrpnu i oštru obranu pod naslovom *Ellen G. White and Her Critics: An Answer to the Major Charges That Critics Have Brought Against Mrs. Ellen G. White* (RHPA, 1951) / hrv. *Elen G. White i njezini kritičari: odgovor na glavne optužbe koje su kritičari iznijeli protiv gđe Elen G. White*.

Kasnije je napisao *Why I Believe in Mrs. E. G. White* (RHPA, 1964) / hrv. *Zašto vjerujem u gđu E. G. White*. Zaključio je to inspirativno djelo tiskanjem vlastitog usmenog svjedočanstva koje je pripremio u vrijeme pisanja djela *Ellen G. White and Her Critics* više od dvanaest godina prije toga. Dio toga navodimo i ovdje: „Završavam ovo djelo potpuno i nepovratno uvjeren u svom umu i srcu da je gospođa White ono za što je tvrdila da jest, ponizna sluškinja Gospodnja, kojoj je dao otkrivenja, autoritativna i jedinstvena, da vodi i usmjerava adventni narod u ovim posljednjim danima." (*Why I Believe in Mrs. E. G. White*, 128).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 10. lipnja 1966; K. H. Wood, „A Tribute to Francis David Nichol", RH, 10. lipnja 1966; M. G. Wood and K. H. Wood, *His Initials Were F. D. N.: A Life Story of Elder F. D. Nichol, for Twenty-one Years Editor of the Review and Herald* (RHPA, 1967).

Ronald A. Knott

NICHOLS, HENRY. Rani adventist svetkovatelj subote iz Massachusettsa; sin *Otisa i Mary Nichols. Kao mladić, Henry Nichols povremeno je putovao s Jamesom i Ellen G. White i pomagao im u izdavanju časopisa **Present Truth* /

HENRY NICHOLS

hrv. *Sadašnja istina* u Parizu, u državi Maine. Njihova zahvalnost njemu bila je tako velika da su njegovo ime dali svom najstarijem sinu, *Henryju Nicholsu Whiteu. Godine 1860., međutim, Nichols se preselio u Waukon, u državi Iowa, gdje je pao pod utjecaj nekih nezadovoljnih članova koji su izražavali sumnje u viđenja Ellen G. White. Kao rezultat toga, izgubio je vjeru u adventističku poruku. (Lts 7, 8, 1860). Godine 1903. Nichols je ponovo prihvatio subotu. U odgovoru na pismo što ga je poslao Ellen G. White, ona mu je izrazila svoje oduševljenje prisjećajući se nekih dobrih vremena koja su ona i njezin muž James proveli u domu njegovih roditelja. (Lt 99, 1903).

NICHOLS, OTIS (1798.-1876.) i **MARY** (1799.-1868.). Sabatarijanski adventistički pioniri svetkovatelji subote iz Dorchestera, u državi Massachusettsu, koji su 1843. godine prihvatili milleritsku poruku. Oni su bili među prvim adventistima koji su od Josepha Batesa

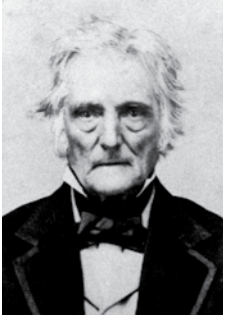

OTIS NICHOLS

MARY NICHOLS

prihvatili subotu kao sedmi dan, kao i istinitost viđenja Ellen G. White. Otis Nichols prihvatio je proročki dar Ellen G. White, i to ga je navelo da u travnju 1846. godine napiše pismo Williamu Milleru u kojem ga je potaknuo da razmotri njezin dar. (1Bio 74-77). U prvim godinama službe Whiteovih (1845 – 1850) Ellen je često boravila u domu Nicholsovih. (2SG 75). „Oni [Nicholsovi] su uvijek bili spremni utješiti me u poteškoćama riječima ohrabrenja", napisala je Ellen G. White, „i često su se njihove molitve za mene uzdizale k nebu." (LS 68).

Velikodušnošću Nicholsovih također su pokrivani mnogi rashodi i financijska potpo-

ra Whiteovima u prvim godinama njihovog braka. (Usp. CET 116; 2SG 91, 108; RH, 21. travnja 1868). Otis je bio litograf i izradio je (1850. godine) najranije proročke karte koje su nakon razočaranja koristili adventistički propovjednici svetkovatelji subote. Ellen G. White kasnije je primijetila da je „Bog bio u objavljivanju [*sic.*] karte brata Nicholsa". (Ms 1, 1853, u 13MR 359). Ellen G. White dobila je neka od svojih najranijih viđenja u domu Nicholsovih. Izvještaj Otisa Nicholsa o njezinom najdužem zabilježenom viđenju – gotovo četiri sata – može se naći u 2SG 77-79. U njegovom je domu 1848. godine dobila i viđenje koje je dovelo do početka nakladničke djelatnosti Denominacije. (Ms 5, 1850). Godine 1859. Ellen G. White pisala je Nicholsovima u pripremi za autobiografski prikaz svoje službe (2SG) i zamolila Otisa da „opiše neke događaje koji su se zbili u njegovoj prisutnosti". (Lt 1a, 1859). Njezin posljednji posjet Nicholsovima bio je 1874. godine, i tom je prigodom primijetila da, iako je Otis ostario, još uvijek „inteligentno" govori. (Lt 51, 1874).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 11. veljače 1868; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 179.

NICOLA, BEN EUGENE (1865-1943) Adventistički propovjednik, odgajatelj i liječnik; sin Zalmona i Mary Nicola, rođen u Okrugu Washington, u Iowi. Godine 1894. Nicola se oženio s Hattie M. Case (1868 – 1927) i uskoro nakon toga otpočeo pastoralnu službu u Iowi. Godine 1899. rukopoložen je za službu i nakratko je radio među nastavničkim osobljem na *Union Collegeu. Zatim je bio pozvan da bude predsjednik Oakwood Junior Collegea od 1899. do 1904. godine. (Vidi * Oakwood Industrial School / hrv. *Industrijska škola Oakwood). Ellen G. White upozorila ga je da njegove kvalifikacije nisu onakve kakve bi trebale biti da bi mogao nastaviti u tom svojstvu i savjetovala mu je da odmah napusti Oakwood. (Lt 337, 1904). Nicola je napustio taj položaj i radio kao ravnatelj Battle Creek Academy. Ubrzo nakon toga počeo je studirati medicinu i 1910. godine je diplomirao. Naposljetku je radio među medicinskim osobljem brojnih adventističkih sanatorija.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 23. ožujka 1944.

NICOLA, C. C. (umro 1911) i **MARY (BYINGTON)** (1869-1935). Adventistički liječnici; Mary je bila unuka *Johna Byingtona. Nicolasovi su se vjenčali u srpnju 1899. godine i ubrzo nakon toga osnovali su Sanatorij u Novoj Engleskoj (New England Sanitarium). Nakon što je 1. siječnja 1905. godine dio Sanatorija izgorio (vidi RH, 12. siječnja 1905), Ellen G. White ih je ohrabrila rekavši neka na tu nesreću gledaju kao na blagoslov i savjetovala im da Sanatorij što prije obnove (Lt 23, 1905). Kasnije je napisala niz pisama u kojima ih je pozivala da prekinu svoje veze s doktorom *J. H. Kelloggom i drugima u Battle Creeku koji su se u to vrijeme udaljili od Crkve. (Lts 150, 164, 174, 1906). C. C. Nicola je 1907. godine zbog zdravstvenih razloga dao ostavku na mjesto nadstojnika Sanatorija Nove Engleske. (RH, 18. travnja 1907). Nakon što je u pismu Mary (Lt 124, 1907) izrazila zabrinutost za C. C.-ovo zdravlje, Ellen G. White ih je pozvala da se pridruže medicinskom osoblju *Sanatorija u Loma Lindi. (Lt 220, 221, 242, 1907). Umjesto toga, Nicola je kratko radio u *Hinsdale Sanitariumu u Chicagu, u kojem je Kellogg imao veliki utjecaj. „Želim da shvatite da se oboje sasvim sigurno izlažete potencijalnoj opasnosti", napisala je. (LLM 277). Ellen G. White im je ponovila svoje savjete da ne idu u Battle Creek, već da dođu u Loma Lindu. „Vi ne razumijete kako neprijatelj radi na tome da vas suprotstavi istini i djelu Božjem." (*ibid.*, 276).

Nakon što se C. C.-ju vratilo zdravlje, Nicolasovi su se vratili u Novu Englesku, gdje su

radili u privatnom sanatoriju u Attleborou, u državi Massachusetts. Godine 1911., C. C. Nicola, vraćajući se s Bermudskih otoka, pao je s parobroda i utopio se. (RH, 9. ožujka 1911). Kad je Ellen G. White čula tu vijest, pisala je Mary i izrazila joj svoju sućut. (Lt 110, 1911).

Michael W. Campbell

NICOLA, LEROY THOMAS (1856-1940). Kolporter, propovjednik i tajnik *Generalne konferencije. Rođen u Pilotsburgu, u državi Iowa, pohađao je *Koledž u Battle Creeku (Battle Creek College) u njegovoj inauguracijskoj godini (1874). Prekinuo je studij zbog hitne potrebe za propovjednikom u Iowi i diplomirao 1880. godine. Potom je nastavio službu, 1881. godine oženio se sa Sylvijom Hillis (1858 – 1918), a rukopoložen je pet godina kasnije. Na Zasjedanju *Generalne konferencije 1888. godine, predsjednik njegove Konferencije *J. H. Morrison „hitno je od njega zatražio" da mu pomogne u javnom pobijanju *E. J. Waggonera i *A. T. Jonesa. Nicola se kasnije ispričavao Ellen G. White za stajalište što ga je zauzeo: „Dopustio sam svojim naklonostima da kontroliraju moje postupke i od sastanka nisam imao koristi koju sam trebao imati." (L. T. Nicola u pismu EGW, 24. ožujka 1893). Ellen G. White mu je odgovorila: „Velikodušno ti opraštam." (Lt 69, 1893, u *1888 Materials*, 1192), i priznala da je Nicola napisao „najtemeljitije priznanje uloge koju je odigrao u Mineapolisu". (Ms 80, 1893, u 4Bio 86). Od 1893. do 1897. godine bio je tajnik Generalne konferencije. Kasnije je postavljen na čelo Međunarodnog traktatnog društva u gradu New Yorku (1898 – 1901) i radio je kao propovjednik u državama New York, Massachusetts i Michigan. Godine 1920. vratio se u Battle Creek da bi se brinuo o svojim ostarjelim roditeljima. Dok je bio tamo, sačuvao je za Crkvu niz adventističkih povijesnih predmeta od trajne vrijednosti. Sahranjen je na *Groblju Oak Hill (**Oak Hill Cemetery*).

Za daljnje istraživanje: RH, 8. veljače 1940; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 180.

Michael Campbell

NIX, JAMES R. (1947). Ravnatelj Društva za ostavštinu Ellen G. White (Ellen G. White Estate) od 2000. godine. Nix je diplomirao 1969. godine na Sveučilištu Loma Lindi (Loma Linda University), u Riversideu, u Kaliforniji, sada Sveučilište La Sierra (La Sierra University). Dok je bio student, naročito ga je zanimalo prikupljanje ranih adventističkih knjiga i razgovor s ljudima koji su se još sjećali Ellen G. White. Nakon što je diplomirao na Teološkom fakultetu Sveučilišta Andrews (Andrews University), Sveučilište u Loma Lindi angažiralo ga je 1972. godine da osnuje Sobu baštine (Heritage Room), čiji je prvi ravnatelj postao 1974. godine. Dvije godine kasnije pomogao je da se tu otvori i Istraživački centar Društva za ostavštinu Ellen G. White (White Estate Research Center), kojem je 1985. godine bio odobren status poslovnice. Godine 1981. Nix je bio suosnivač udruge *Adventist Historic Properties, Inc.* (Adventistička povijesna imovina), ustanove sada poznate kao Adventist Heritage Ministry (Adventistička služba za očuvanje baštine). Četiri godine bio je predsjednik te ustanove, a od 1997. godine bio je predsjednik njezinog Upravnog odbora. Napisao je *Master plan* za povijesno adventističko selo u Battle Creeku, u državi Michigan, i bio je neposredno uključen u kupnju imanja Williama Millera i Hirama Edsona u državi New York, kao i kuće u Massachusettsu u kojoj je Joseph Bates proveo djetinjstvo. Prije toga devet je godina radio u Savjetodavnom povjerenstvu Elmshavena. Nix je također bio predsjednik programa za organizaciju nekoliko crkvenih vikenda vezanih za baštinu, od kojih je najveći bio održan na imanju Williama Millera tijekom vikenda 22. listopada 1994. godine. Dugi niz godina vo-

dio je obilaske adventističke baštine u Novoj Engleskoj i na drugim mjestima. Nix je 1993. godine u glavnom uredu Društva za ostavštinu Ellen G. White postao pomoćnik ravnatelja, 1995. godine postao je zamjenik ravnatelja, a od 2000. godine je i ravnatelj te ustanove. Rukopoložen je 1994. godine, Magistrirao je teologiju i knjižničarstvo.

Tijekom svoje karijere Nix je deset godina bio glavni urednik časopisa *Adventist Heritage* / hrv. *Adventistička baština* i pet godina glavni urednik časopisa *Seventh-day Adventist Periodical Index*. Između 1984. i 1990. godine napisao je 52 članka za kolumnu Adventist Scrapbook (Adventistički spomenar) u časopisu *Adventist Review*. Godine 1994. pisao je tjednu kolumnu za *Adventist Review* pod naslovom The Way It Was (Kako je bilo). Nix je 1979. godine osnovao *Research Center News Notes* (*Novosti Istraživačkog centra*), namijenjen ravnateljima Istraživačkog centra Ellen G. White i koordinatorima Odjela Duha proroštva; od 1979. do 1993. godine bio je urednik tog centra. Godine 1985. osnovao je *AHM Bulletin* (Adventist Historic Ministry – prim. prev.) za Adventističku službu za očuvanje baštine i bio njegov urednik od 1985. do 1993. godine. Od 1993. do 2002. godine Nix je uređivao godišnju *Spirit of Prophecy Day Sermon* / hrv. *Propovijed na dan Duha proroštva.* Usto, napisao je niz članaka koji su objavljivani u različitim adventističkim časopisima i bio je autor ili suautor nekoliko knjiga, uključujući *Early Advent Singing* / hrv. *Adventističko rano pjevanje*, *Laughter and Tears of the Pioneers* / hrv. *Smijeh i suze pionira* i *In the Footsteps of the Pioneers* / hrv. *Stopama pionira*.

Kao ravnatelj Društva za ostavštinu Ellen G. White, Nix je poticao osmišljavanje različitih novih materijala koji bi pridonijeli tome da Ellen G. White postane poznatija, posebice mladima i onima diljem svijeta kojima knjige Ellen G. White nisu lako dostupne. Na njegov poticaj Društvo je angažiralo pomoćnika ravnatelja s naročitom zadaćom da radi s mladeži. Sa sličnim ciljem Nix je bio i istaknuti pobornik objavljivanja knjige *Messiah* / hrv. *Mesija*, prilagođenog izdanja knjige *The Desire of Ages* / hrv. *Čežnja vjekova*. U nastojanju da materijale Ellen G. White na engleskom jeziku učini dostupnima što većem broju adventističkih propovjednika i nastavnika diljem svijeta, Nix je organizirao da proizvodi Društva na CD-ROM-u tim crkvenim službenicima budu dostupni po znatno sniženim cijenama, prilagođenima njihovoj plaći. Također je snažno podržao projekt Generalne konferencije Connecting With Jesus / hrv. Povezivanje s Isusom za globalnu distribuciju deset knjiga Ellen G. White članovima Crkve kojima inače nisu lako dostupne. Nix je potaknuo i aktivnije sudjelovanje Upravnog odbora Društva u izboru ravnateljâ istraživačkih centara Ellen G. White diljem svijeta, a uz to izradio je i formalizirane smjernice za one koji će pripremati buduće kompilacije knjigâ Ellen G. White. Također je pomogao u osnivanju istraživačkih centara Ellen G. White i adventističke povijesti u Francuskoj, na Jamajci, u Keniji, Rusiji, Peruu i na Jugozapadnom adventističkom sveučilištu (Southwestern Adventist University) u Texasu.

NOBBS, ALFRED (1847-1906). Adventistički propovjednik na otoku Norfolku, u južnom dijelu Tihog oceana, kod kojeg se Ellen G. White raspitivala o svom nećaku i njegovoj supruzi, *Stephenu i Vini Belden, koji su također radili na Norfolku. (Lt 75, 1896; usp. Lts 103, 181, 1901). Nobbs i njegova supruga Emily bili su na tom otoku među prvim obraćenicima na adventizam i od 1895. do 1906. godine radili su kao propovjednički par tamošnje Crkve. I Nobbsovi i Beldenovi umrli su 1906. godine i sahranjeni su na otoku Norfolku.

Za daljnje istraživanje: obit. UCR, 3. prosinca 1906.

NORMAN, HENRY. Navodno je bio pomorski kapetan koji je postao adventist nakon što je upoznao adventističkog misionara F. H. Westphala tijekom njegova putovanja na Zasjedanje Generalne konferencije 1899. godine. Na tom zasjedanju bio je upućen poziv za prikupljanje novca za misijski rad adventista u Australiji, a „kapetan" Norman na taj je poziv odgovorio obećanjem da će donirati velik iznos (GCDB 7. ožujka 1899). Ellen G. White napisala mu je pismo u kome mu je zahvalila na donaciji. (Lt 83, 1899; 4Bio 417). Ubrzo nakon toga Norman se počeo udvarati jednoj crkvenoj službenici. Zaručili su se i ona mu je posudila 300 dolara, za koje joj je obećao da će joj ih vratiti nakon svog povratka. Ali dano obećanje nije održao, jer nikada ga više nisu ni vidjeli ni čuli. (4Bio 418). „Čudno je to što se dogodilo s kapetanom Normanom", napisala je Ellen G. White. „Shvaćam da je sav taj posao s njegovom velikom donacijom bila prijevara. … Nadali smo se da će nam darovi pomoći da izađemo iz poteškoća, ali ako ne možemo dobiti sredstva na taj način, Gospodin može naći neki drugi način da nam pomogne." (Lt 243, 1899, u 4Bio 417; vidi i Lt 88, 1899).

Za daljnje istraživanje: 4Bio, 417-419.

O

OAKS-PRESTON, RACHEL (HARRIS) (1809-1868). Najpoznatija po tome što je donijela subotu adventistima u Washingtonu, u državi New Hampshir, a posebice *Fredericku Wheeleru za kojega se vjeruje da je prvi adventistički propovjednik u Sjevernoj Americi koji je svetkovao subotu.

Rachel je rođena 22. veljače 1809. godine od oca Sylvanusa i majke Nancy Harris u gradu Vernon, u Okrugu Windham, u državi Vermont. Pridružila se Metodističkoj Crkvi u dobi od 17 godina (First Verona Seventh Day Baptist Church records, 20. siječnja, 1838; Seventh Day Baptist Church Historical Records, Janesville, Visconsin). Godine 1824. udala se u Vernonu, u državi Vermont, za Amoryja Oaksa. Rachel je 9. kolovoza 1825. godine rodila njihovo jedino dijete Rachel Delight (town records for Vernon, Vermont, vol. 4., 485, 507). Amory je umro 8. travnja 1835. godine nakon što je svoju ženu i kćer preselio u Veronu, u državi New York. (Surrogate Court Minutes and Orders, 1830-1836, 362, 363, Oneida County, New York). Rachel se pridružila Crkvi baptista sedmoga dana iste godine kad je njezin muž umro. Zapisi Baptističke crkve sedmoga dana u Veroni o njoj govore kao o udovici, a Crkva se pobrinula da je zaštiti od beskrupuloznih pojedinaca. U Veroni je ostala upamćena kao učiteljica s nekom imovinom.

Tijekom ranih 1840-i godina, Rachelinoj kćeri Delight ponuđen je posao učiteljice u Washingtonu, u državi New Hampshir. I majka i kći preselile su se onamo i pohađale kršćansku crkvu koja je prihvatila milleritski adventistički pogled na Drugi dolazak. Vjerna svojim baptističkim vjerovanjima o sedmome danu, Rachel ih je htjela podijeliti raspačavanjem traktata o suboti i tražeći priliku da o suboti govori adventističkim vjernicima u Washingtonu, u državi New Hampshir. Većina je pokazala slabo zanimanje. Ipak, uspjela je pridobiti Wheelera, adventističkog propovjednika koji je živio u Hillsboroughu, južno od Washingtona. Kasnije, živeći u državi New York, Wheeler je svojem susjedu F. V. Bartlu ispričao kako se to dogodilo. Bartle se prisjećao: „On [Wheeler] mi je rekao da su u crkvi na tromjesečnom bogoslužju

slavili Gospodnju večeru. U svojoj propovijedi tijekom bogoslužja on je istaknuo da svi koji u takvoj prigodi ispovijedaju zajednicu s Kristom trebaju biti spremni slijediti ga i poslušati Boga u svemu držeći Njegove zapovijedi. Kasnije je, rekao mi je, sreo gospođu Preston [Rachel Oaks Preston], koja ga je podsjetila na njegove opaske o značenju zajednice s Kristom. 'U tom trenutku bogoslužja poželjela sam ustati', rekla mu je, 'i reći nešto'. 'Što ste to namjeravali reći?', upitao ju je. 'Htjela sam ti reći da bi ti bilo bolje da stol za euharistiju vratiš na njegovo mjesto i ostaviš ga prekrivenog, sve dok ne počneš držati Božje zapovijedi.' Starješina Wheeler rekao mi je da su ga te riječi presjekle dublje od bilo čega što mu je dotad bilo rečeno. Razmišljao je o tome i ubrzo nakon toga počeo je svetkovati subotu." (Spicer).

Pretpostavlja se da je Rachel postala adventistička vjernica 1845. godine. Te je godine od baptističke crkve sedmoga dana u Veroni, u državi New York, pismom zatražila da je izbrišu iz članstva. U Washingtonu, u državi New Hampshiru, Rachel se udala za Nathana T. Prestona. Tamo su živjeli sve do 1856. godine.

Čini se da je kritički duh protiv Jamesa i Ellen G. White, što ga je posebice širio *Worchester Ball, utjecao na Rachel. Ona i njezin drugi suprug preselili su se u njezin rodni grad Vernon, u državi Vermont i ondje su oboje prebivali do kraja života.

Rachel Oaks Preston, zapravo, nije postala adventistica sedmoga dana sve do posljednje godine svog života. Njezina je osmrtnica to objasnila: „Čuvši mnogo toga što su protiv brata i sestre White u različitim vremenima rekli pojedinci, nezadovoljni zbog ukorâ koje su trebali dobiti, a koji su svoj um pokušali rasteretiti trovanjem drugih [to se vjerojatno odnosilo na *Stephena Smitha i/ili Worchestera Balla], njezina je religija ohladnjela, i donekle je gajila predrasude prema Svjedočanstvima, budući da brata i sestru White nikada nije vidjela." (Haskell). Potkraj listopada 1867. godine, Ellen G. White objavila je svoje *Svjedočanstvo* br. 13 (sada u 1T 569-629). Taj traktat uglavnom se bavio duhom kritike koji je bio iskazan protiv Jamesa Whitea u vrijeme njegove bolesti (*ibid.* 572). Također je sadržavao i iskazivanje ukora koji je Ellen G. White na tu temu uputila svojem suprugu (*ibid.* 612-614). Žalost Jamesa Whita zbog vlastitih pogrešaka bila je vrlo uočljiva (*ibid.* 583, 606, 614). Nakon što je pročitala *Svjedočanstvo* br. 13, koje joj je poslao nepoznati prijatelj, Rachel Preston promijenila je svoje mišljenje o Jamesu i Ellen G. White. Neposredno prije svoje smrti čula je za Božićno probuđenje (*Christmastime revival*) 1867. godine u Washingtonu, u državi New Hampshiru, i radovala se zbog toga. Umrla je 1. veljače 1868. godine.

Za daljnje istraživanje: Merlin D. Burt, *Adventist Pioneer Places: New York and New England* (RHPA, 2011); W. A. Spicer, „Our First Minister", RH, 15. veljače 1940; S. N. Haskell, „Obituary Notices", RH, 3. ožujka 1868.

Merlin D. Burt

O'KAVANAGH, M. M. J. Žena iz Australije koja se raspitivala kod Ellen G. White u vezi sa stajalištem adventista o upotrebi alkohola i duhana. U svom odgovoru Ellen G. White pozvala je O'Kavanagh da prisustvuje njezinim predavanjima o trezvenosti na Saboru pod šatorima u Brightonu. (Lts 99, 99a, 1894). Posebno je zanimljivo kako u tom pismu Ellen G. White definira vegetarijanstvo: „Svi [adventisti] su vegetarijanci, mnogi se u potpunosti suzdržavaju od upotrebe mesne hrane, dok je drugi koriste samo u najumjerenijoj količini." (Lt 99, 1894, u 4Bio 119). Gospođa O'Kavanagh vjerojatno je bila katolkinja koja je za vrijeme Sabora u kampu u Brightonu zamolila Ellen G. White da ne dopusti „sebično oduzimanje života životinjama radi zadovoljavanja izopačenog ukusa". Ta je zamolba imala velik

utjecaj na Ellen G. White, koja je odlučila da „više ne patronizira mesare“ i da „ne stavlja meso leševa na svoj stol“. (Lt 73a, 1896, u Nichol, 389). Od tog trenutka Ellen G. White potpuno se uzdržavala od jedenja mesa.

Za daljnje istraživanje: 4Bio 113-124; R. W Coon, *Ellen G. White and Vegetarianism* (PPPA, 1986); F. D. Nichol, *Ellen G. White and Her Critics* (RHPA, 1951), 388, 389.

OLSEN, OLE ANDRES (1845-1915). Propovjednik i administrator. Rođen u Skoganu, u Norveškoj, Olsen je 1850. godine s roditeljima emigrirao u Wisconsin, tamo je četiri godine kasnije njegova obitelj prihvatila adventizam i počela svetkovati subotu. Olsen je kršten 1858. godine. Njegovo obrazovanje uključivalo je dva

OLE A. OLSEN

zimska semestra na Milton Academy (škola koju su osnovali *baptisti sedmoga dana u Miltonu, u državi Wisconsinu) i godinu dana na Koledžu u Battle Creeku (*Battle Creek College*). Godine 1869. Konferencija u Wisconsinu dodijelila mu je propovjedničku punomoć i on je počeo raditi među sve brojnijom skandinavskom imigrantskom populacijom. Rukopoložen je 1873. godine. Radio je kao predsjednik Konferencije u Wisconsinu (1874 – 1876, 1880 – 1881), u Dakoti (1882 – 1883), u Minnesoti (1883 – 1885) i u Iowi (1884 – 1885). Kad je adventistička poruka došla u skandinavske zemlje, Generalna konferencija poslala ga je 1886. godine da vodi tamošnju Crkvu.

Budući da *George I. Butler 1888. godine nije ponovo izabran za predsjednika Generalne konferencije, Ellen G. White za taj je položaj predložila Olsenovo ime. Provela je vrijeme s njim u vrijeme svog posjeta Europi (1885 – 1887) i bila je impresionirana njegovom duhovnošću i liderskim sposobnostima. Također, budući da nije prisustvovao Zasjedanju *Generalne konferencije 1888. godine u Minneapolisu, nije svrstan ni u jednu od sukobljenih strana. Osim toga, Butler je bio upoznat s Olsenovom službom na mjestu predsjednika Konferencije, tako da je Olsen bio prihvatljiv i za Butlerove pristaše. Kad se Olsen pet mjeseci kasnije vratio u Sjedinjene Američke Države, da bi preuzeo predsjedničku dužnost, pokušao je ublažiti podjele izazvane raspravom u Minneapolisu. Nominalno podržavajući poruku *opravdanja vjerom, on je ipak nije učinio svojim prvim prioritetom. Podržavao je razvoj škola i drugih ustanova, i predsjedao je osnivanjem Konferencije Australoazijske unije (Australasian Union Conference) tijekom svog posjeta toj zemlji 1894. godine.

U ranom razdoblju Olsenovog obavljanja predsjedničke dužnosti Ellen G. White ga je prekorila što je radio „po planu visokog pritiska“, noseći previše odgovornosti, zanemarujući odmor i „drsko“ ugrožavajući svoje zdravlje. (*1888 Materials*, 677). Ali njezina najteža kritika bila je usmjerena na Olsenovu spremnost da žrtvuje načela kako bi se uskladio s raznim elementima u Crkvi. Rekla je da je Olsen postupao kao i biblijski Aron, popuštajući pod utjecajem dvojice ljudi koji su bili posebno neskloni savjetima Ellen G. White: *A. R. Henryja i *Harmona Lindsaya (*1888 Materials*, 1608). Henry, bivši trgovac stokom i predsjednik banke, pridružio se Review and Heraldu 1882. godine. Preokrenuo je financijsko poslovanje Nakladničke kuće, ali ponekad je to činio upitnim poslovnim potezima. Razvijajući bankarski sustav u Review and Heral-

du za pojedince i za crkvene ustanove, optužen je da je crkvena sredstva posuđivao za financiranje osobnih projekata, uključujući konjske staje, skladišta drva i ugljena kao i nekretnine za iznajmljivanje. Njegova osobnost bila je gruba i dominantna. Ellen G. White rekla je svom sinu Edsonu da je „brat Olsen učinio [A. R. Henryja] svojom desnom rukom". (Lt 152, 1896, u 4Bio 255). Samom Olsenu rekla je da je bio „vezanih ruku i nogu" i da se „tome krotko pokoravao". (Lt 87a, 1896, u 4Bio 255). Lindsay je bio dio Generalne konferencije od 1874. godine, radeći kao njezin rizničar, a i rizničar Review and Heralda i kao predsjednik Udruge Generalne konferencije (General Conference Association), pravnog subjekta koji je držao vlasništvo nad imovinom Denominacije.

Budući da su članovi polagali novac Crkvi da bi zaradili kamatu, Denominacija je pozajmljena sredstva koristila za proširenje svojih ustanova brže nego što je bilo potrebno. Gospodarski slom u Sjedinjenim Američkim Državama 1890-ih godina prouzročio je financijski pritisak na sve brojniju Crkvu, a iznosi darovanja su opadali. U isto vrijeme dr. J. H. Kellogg, voditelj adventističkih zdravstvenih ustanova, započeo je brojne skupe projekte koji su dodatno opterećivali crkvene resurse. Na kraju 1898. godine Generalna konferencija imala je samo 61,20 dolara u gotovini, a dugovala je tisuće dolara.

Nesiguran u svoju financijsku procjenu, Olsen se oslanjao na Henryja i Lindseya, iako je bio svjestan njihovih često sumnjivih postupaka. Ellen G. White snažno ga je pozivala da ih smijeni (18MR 274*; 1888 Materials*, 1421, 1578), ali on to nije učinio sve do potkraj 1895. godine. Čak i tada hvalio je tu dvojicu ljudi na odlasku. Olsen se također našao nesposobnim prigovarati Kelloggovim prijedlozima za proširenje i njegovim drugim projektima.

Kao i mnoge druge rane denominacijske vođe, Olsen je bio iscrpljen, što ga je dovodilo do napadaja depresije. Ellen G. White pisala mu je o opasnosti u kojoj se nalazi (*1888 Materials*, 677), ali je u početku bio previše zauzet da bi na to obratio pažnju. Kad nije odmah poslušao njezin savjet, neki su počeli širiti glasine da Olsen ne vjeruje u nju kao u proroka. Na kraju je napisao članak u kojem je članove Crkve uvjeravao da je vjerovao u njezin autoritet i da ga je prihvaćao. (RH, Jan. 26, 1897).

Nakon što je 1897. godine napustio predsjedanje Generalnom konferencijom, radio je u Južnoj Africi, Europi i Australiji (1905 – 1909). Crkva ga je 1909. godine izabrala za tajnika Sjevernoameričkog odjela za strance (North American Foreign Department) i dodatno mu 1913. godine dodijelila položaj potpredsjednika Sjevernoameričkog odjela Crkve (North American Division).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 4. veljače 1915; D. A. Ochs and G. L. Ochs, *The Past and the Presidents: Biographies of the General Conference Presidents* (SPA, 1974), 75-87; R. W. Schwarz and F. Greenleaf, *Light Bearers: A History of the Seventh-day Adventist Church*, rev. ed. (PPPA, 2000), 246-249; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 243, 244.

Gerald Wheeler

OLSON, ROBERT WESLEY (1920). Ravnatelj Društva za ostavštinu Ellen G. White (Ellen G. White Estate) od 1978. do 1990. godine. Rođen kao sin dvoje adventističkih odgojitelja, Olson je svoju želju da radi za adventističku Denominaciju i ljubav prema Ellen G. White pripisao njihovu utjecaju na njegov život. Pohađao je adventističke škole i 1943. godine diplomirao na Pacific Union Collegeu. Iako se školovao da postane biblijski učitelj, ubrzo je bio uvjeren da bi, nakon određenog iskustva kao propovjednik, mogao biti djelotvorniji kao odgajatelj. Zbog toga je obavljao propovjedničku službu u nekoliko područja u središnjoj Kaliforniji. Godine 1946. postao je propovjednik za mladež u Crkvi Sveučilišta u

Loma Lindi, gdje je postao i pridruženi član vijeća Teološkog fakulteta. Godine 1954. postao je izvanredni profesor religije na Washington Missionary Collegeu, gdje je predavao predmet Duh proroštva. Na osnovi partnerstva s Newbold Collegeom, Olson je kratko vrijeme predavao u Newboldu, a također je bio i predsjednik tog koledža (1956 – 1960). Godine 1961. prihvatio je poziv da bude pročelnik Odsjeka za religiju na Pacific Union Collegeu. Dok je tamo stjecao doktorat, diplomirao je na Sveučilištu Baylor (Baylor University), a diplomirao je i 1972. na njihovom povezanom kampusu na Southwestern Baptist Theological Seminary s disertacijom pod naslovom „Southern Baptists' Reactions to Millerism" („Reakcije južnih baptista na millerizam").

Godine 1974. postao je pomoćnik tajnika u Društvu za ostavštinu Ellen G. White. *Artur L. White iskoristio je Olsonovu stručnost i sposobnost sastavljanja i argumentiranja mnogih crkvenih izjava. Olson je izabran za tajnika Društva 1978. godine nakon ostavke i djelomičnog umirovljenja njegovog prethodnika Artura L. Whitea, koji je svoje puno radno vrijeme želio posvetiti pisanju biografije Ellen G. White. Olson je na taj položaj imenovan više od 60 godina nakon imenovanja *C. C. Crislera, prvog tajnika koji nije bio član obitelji White. Olsonovo biblijsko i teološko obrazovanje pokazalo se dragocjenom prednosti, kako za Društvo tako i za Crkvu. U prvom desetljeću Olsonova mandata kritičari su iznosili velika neslaganja oko doktrine predadventnog suda i spočitavali Ellen G. White književne posudbe. Putem javnih foruma, članaka i brojnih publikacija, Olson je Crkvu nastojao dovesti do boljeg razumijevanja nadahnuća i otkrivenja. Počeo je održavati godišnje konzultacije s članovima Odbora Društva za ostavštinu Ellen G. White i vođa Generalne konferencije, na koje su pozivali znanstvenike da razmatraju bitna povijesna i teološka pitanja. Pod njegovim oštrim administrativnim okom, osoblje Društva postalo je brojnije i raznovrsnije. Tijekom njegovog mandata diljem svijeta otvoreni su novi istraživački centri. Neke od Olsonovih važnih publikacija su *The Crisis Ahead* (1970, 2000) / hrv. Predstojeća kriza, *How* The Desire of Ages *Was Written* (1979) / hrv. *Kako je napisana Čežnja vjekova*, *One Hundred and One Questions on the Sanctuary and on Ellen G. White* (1981) / hrv. *Sto i jedno pitanje o Svetištu i o Ellen G. White*, *The „Shut Door"Documents* (1982) / hrv. Dokumenti o „Zatvorenim vratima", jedna antologija, *Periodical Articles Concerning Inspiration, Ellen G. White, and Adventist History* (1986) / hrv. *Članci o nadahnuću, Ellen G. White i adventističkoj povijesti objavljeni u časopisima*, *Righteousness by Faith* (1988) / hrv. Opravdanje vjerom i The *Humanity of Christ* (1989) / hrv. *Kristova ljudska priroda*.

Za daljnje istraživanje: M. W. Campbell, *An Interview With Robert W. Olson,* Adventist Oral History Series, LLU, 2005.

Tim Poirier

ORTON, JONATHAN T. (1811-1866). Adventist, susjed Jamesa i Ellen G. White u Rochesteru, u državi New Yorku, ubijen nakon financijskog spora. Godine 1852. Orton je novonastaloj adventističkoj skupini svetkovatelja subote ponudio svoj dom za održavanje njihovih subotnjih bogoslužja i konferencija. Neki od nakladničkog osoblja radili su i stanovali u toj kući, među njima i *Uriah Smith,* Annie Smith i *J. N. Loughborough. Whiteovi su pokraj Ortonovih u Rochesteru, na Monroe Avenue, izgradili svoj drugi dom. Ortonovi i neki drugi nisu uvijek podržavali Whiteove i njihov rad (PH 123, 72, 73), a 1855. godine Whiteovi su se preselili u *Battle Creek, u državi Michigan. Nakon toga, Ortonovi su se, s mnogim drugim ranim adventistima svetkovateljima subote, preselili u Waukon, u državi Iowa, ali su se kasnije vratili u Rochester.

Godine 1865., nakon što je doživio prvi moždani udar, James White proveo je gotovo 11 tjedana u lječilištu „Our Home on the Hillside“, u Dansvilleu, u državi New York, južno od Rochestera. Kad su 4. prosinca Whiteovi putovali iz Dansvilla u Rochester, Orton ih je čekao kod skladišta prtljage kako bi ih prevezao s kolodvora do kuće zeta J. B. Lamsona, udaljene oko pet kilometara. (RH, 27. veljače 1866).

Whiteovi su pozvali J. N. Andrewsa i druge „koji su vjerovali u Boga i smatrali to svojom dužnošću“ (2Bio 126) da dođu u Rochester i mole se za ozdravljenje Jamesa Whitea. Tijekom triju tjedana dvaput dnevno imali su duge molitvene sastanke. Dana 25. prosinca, kasno poslijepodne, Ellen G. White je u viđenju pokazano da je Sotona pokušavao uništiti njezinog supruga, ali su molitve vjernika spriječile njegove napore. (*ibid*., 127). Zatim je nagovijestila skupini da bi Sotona za ovu pobjedu mogao tražiti osvetu i upozorila ih: „Živite vrlo blizu Boga kako biste bili spremni za ono što će vas snaći.“ (*ibid.*). Tri mjeseca kasnije Orton je ubijen. Prvotno se mislilo da je neobjašnjivo ubojstvo uslijedilo zbog njegovih adventističkih vjerovanja, ali kasnije je istraga pokazala da je vjerojatno proisteklo iz poslovnog spora u kojemu se Orton nerazborito i preodlučno borio za svoja zakonska prava. Prema istraživanju Rona Graybilla, Orton je susjedu posudio novac, za koji je u zalog dobio škrinju. Orton je očito očekivao da će susjed biti zahvalan na njegovoj pomoći, ali se to očekivanje nije ostvarilo. Kad susjed pozajmicu nije vratio, Orton je škrinju prodao, a to je čovjeka razgnjevilo. Nakon što se slučaj dvaput našao na sudu i oba puta je sudac presudio u Ortonovu korist, ljutiti susjed navodno se zakleo da će se osvetiti te je angažirao treću osobu da izvrši ubojstvo. Nitko nikada nije osuđen za Ortonovo ubojstvo.

Za daljnje istraživanje: R. H. Allen and H. Krug, *Rochester's Adventist Heritage: Tour Guide and Biographical Overview* (Rochester, N. Y.: Advent History Project, 2002), 13, 14, 31-33; R. Graybill, „The Murder of Jonathan Orton“, *Insight,* 5. prosinca 1978; JNL, *The Great Second Advent Movement, Its Rise and Progress* (PPPA, 1905).

Howard Krug

OTTOSEN, CARL JACOB (1864-1942). Liječnik adventist, osnivač *Sanatorija Skodsborg Skodsborg Sanitariuma. Kao mladić u Danskoj, Ottosen je privukao pažnju Ellen G. White za vrijeme njezinog putovanja kroz tu državu 1887. godine (EGWEur, 303, 305). Godine 1889. Ottosen je studirao u Battle Creek Sanitariumu. Ellen G. White pisala je prijateljima moleći ih da se brinu o njemu. (Lt 56, 1889). Nakon povratka u Dansku, Ottosen je 1893. godine osnovao Školu u Fredrikshavnu i 1898. godine Sanatorij u Skodsborgu. Ellen G. White kasnije mu je pisala podržavajući njegov zdravstveni misionarski rad u Danskoj. (Lt 154, 1900).

Za daljnje istraživanje: *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 272.

OYEN, A. B. (r. 1856). Adventistički propovjednik i misionar poslan u Skandinaviju 1884. godine da nadzire i usmjerava nakladničko djelo u Norveškoj; tajnik Generalne konferencije (1881 – 1883). Oyen je rođen u Norveškoj, postao je adventist u Sjedinjenim Američkim Državama, gdje se oženio s Jennie (r. 1850). Od 30. listopada do 2. studenoga 1885. godine, Ellen G. White boravila je u njegovom domu za vrijeme posjeta adventistima u Christianiji (Oslu). Ona je cijenila to da je s njim mogla razgovarati na engleskom jeziku. (Ms 27, 1885, u 2MR, 116-121) i on je poslužio kao njezin prevoditelj. Ellen G. White kasnije ga je savjetovala protiveći se nerazumnoj vezi s jednom mlađom ženom. (Lt 81, 1886).

P

PACKHAM, WILLIAM JAMES (1877-1916). Adventist iz Australije koji se obratio 1897. godine čitajući knjigu **The Great Controversy* / hrv. *Velika borba*. Godine 1903. doselio se u blizinu *Sanatorija u St. Heleni, gdje je pomagao Ellen G. White radeći u njezinom voćnjaku. (Lt 201, 1903). Ellen G. White savjetovala mu je da se ne izolira i da „prenosi drugima svjetlost i znanje koje ti je On dao". (Lt 101, 1905).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 16. studenog 1916.

PALMER, DAN R. (1817-1897). Jedan od najranijih adventista svetkovatelja subote u Michiganu. Godine 1849. potkivač Dan Palmer i njegova supruga Abigail postali su prvi obraćenici *Josepha Batesa u Jacksonu, u državi Michigan. Ubrzo zatim, 15 ljudi molilo se u njihovom domu. (1Bio 273). Palmerovi su često primali na stan i hranu i putujuće propovjednike, dajući svakome od njih po pet dolara u zlatu, što je bila velikodušna praksa za koju je Ellen G. White smatrala kako bi mogla prouzročiti da im se nametnu i „nevaljalci". Iz doma Palmerovih, Whiteovi su se 1854. godine ukrcali na vlak za Wisconsin, koji je u nesreći uništen u blizini Jacksona uz gubitak ljudskih života (*ibid.*, 294-296). Godine 1858., prije nego što je u knjizi *Spiritual Gifts* / hrv. *Duhovni darovi* počela pisati o svojem viđenju o *velikoj borbi, Ellen je bila paralizirana; a kao odgovor na molitve Palmerovih, ona je ozdravila (*ibid.*, 371, 372). Palmerovi su donirali imanje za prvo mjesto okupljanja zajednice vjernika u Jacksonu (1854) i tijekom svog života dali više od 8.000 dolara za evangelizacije, nakladništvo, Dime Tabernacle i druge projekte. Palmer je bio u izvršnim odborima Michiganske konferencije i Generalne konferencije. Palmerovi su bili ključni u obraćenju *Meritte i Angeline Cornell (1852) i obitelji Spalding (1877), roditelja povjesničara Arthura V. Spaldinga.

Za daljnje istraživanje: B. E. Strayer, „Advent Waymarks in Jackson (Mich.), 1849-1999" (neobjavljeni rukopis, 1999, CAR); B. E. Strayer, „Blacksmith on the Battleground" (neobjavljeni rukopis, 1999, CAR); A. W. Spalding, *Footprints of the Pioneers* (RHPA, 1947); A. W. Spalding, *Origin and History of Seventh-day Adventists* (RHPA, 1961), 4 vols.

Brian E. Stayer

PALMER, EDWIN R. (1869-1931). *Kolporter i ravnatelj nakladničke kuće. Veći dio svoje službe Palmer je radio u nakladništvu Crkve adventista sedmoga dana. Rođen u Vermontu, školovao se na *Akademiji u South Lancasteru (South Lancaster Academy), u državi Massachusetts. Nakon diplomiranja i braka sklopljenog s Evom Maynard 1893. godine, prvo je radio kao kolporter u Vermontu (1893 – 1894), zastupnik za prodaju literature u Oklahomi (1894 – 1895) i u Australiji (1895 – 1899), glavni zastupnik literarnih evangelizatora cjelokupnog svjetskog polja (1901 – 1902), tajnik Odjela za nakladništvo pri Generalnoj konferenciji (1907 – 1912) i glavni ravnatelj Review and Heralda (1912 – 1931). Bio je i predsjednik Avondale Collegea (1899 – 1901) i ravnatelj Sanatorija u Paradise Valleyju (Paradise Valley Sanitarium) (1904 – 1905).

Dok je djelovala u Australiji, Ellen G. White savjetovala je Palmera, zajedno s *A. G. Daniellsom i drugim crkvenim vođama, u vezi s brojnim pitanjima vezanim za crkvene djelatnike (Lt 50, 1897) i djelo koje se obavljalo u Avondaleu (Lt 46, 1897; Lt 141, 1899) i u drugim dijelovima Australije (Lt 47, 1897). Kad je Ellen G. White čula da će Palmer 1901. godine

postati glavni zastupnik literarnih evangelizatora u cjelokupnom svjetskom polju, pohvalila ga je za njegovu odluku i izjavila da je „prodaja literature od vrata do vrata važan posao, djelo jednako važno kao i služba Riječi". (Lt 10, 1901, u PM 298, 299). Također ga je savjetovala u vezi s prodajom literature od vrata do vrata i objavljivanjem knjiga u nakladničkim

EDWIN R. PALMER

kućama. (Lt 155, 1901; Lt 21, 1902; Lt 10, 1903). Godine 1902., međutim, postala je zabrinuta, smatrala je da Palmerov pokušaj centralizacije objavljivanja knjiga u Battle Creeku šteti manjim nakladničkim kućama u drugim mjestima, „djelo za koje ga Bog nije odredio". (Lt 212, 1902, u PM 122). Nakon uništenja Nakladničke kuće Review and Herald u prosincu 1902. godine, Ellen G. White potaknula je Palmera da razmisli o tome da radi negdje drugdje. „Smjesti se, ako je moguće, tamo gdje nećeš imati razloga brinuti se o radu drugih. Kao nastavnik kolportera, ti imaš talente koji će te učiniti vrlo korisnim u Božjem djelu." (Lt 92, 1903, u 21MR 18).

Kad je čula da je Eva preminula, Ellen G. White uputila je Palmeru riječi ohrabrenja (Lt 143, 1903), no on je doživio slom. Dok se odmarao u Phoenix Sanitariumu, upoznao je svoju drugu suprugu, Coru E. Hutchins (1867 – 1939). Nakon braka koji su sklopili 1903. godine, upravljao je Sanatorijem u Paradise Valleyju i opet mu je Ellen G. White uputila riječi odobravanja za njegov rad u toj ustanovi. (Lt 323, 1904; Lts 53, 75, 1905). Međutim, Palmerova najjača snaga bila je u nakladničkom djelu i ubrzo se vratio u glavno sjedište Crkve da bi rukovodio Odjelom za nakladništvo. Ellen G. White ohrabrivala ga je u tom poslu, potičući ga da „za kolportere pronađe sposobne muškarce i žene" i da posveti „isto toliko truda za prodaju doktrinarnih knjiga kao i za knjige o zdravlju". (Lt 72, 1907, u CM 141).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 5. ožujka 1931; bit. RH, 8. veljače 1940; D. R. McAdams, „Edwin R. Palmer, Publishing Secretary Extraordinary", *Adventist Heritage* 2, no. 1 (Summer 1975): 51-62; *SDA Encyclopedia* (1996). vol. 11., 290, 291.

Denis Fortin

PALMER, WILL OTIS (oko 1876-1930). Propovjednik i suradnik *J. Edsona Whitea u adventističkom pionirskom radu među *afroameričkim stanovništvom na Jugu Sjedinjenih Američkih Država 1890-ih i ranih 1900-ih godina. Will je odrastao u Battle Creeku, gdje je bio poznat kao „najneobuzdaniji sin starog brata Palmera" (Graybill, 14, 15). U 1893. i 1894. godini Palmer i Edson White otkrili su

PALMER O. WILL

duhovnu obnovu, stekli nov osjećaj za životne ciljeve i počeli su surađivati na gradnji parobroda *Morning Star*, kojim su pokrenuli misiju opismenjavanja i evangelizacije među bivšim robovima na američkom Jugu.

„Kad ste ti i Edson postali suradnici u dje-

lu“, napisala mu je Ellen G. White, „osjećala sam da je to po Božjem naputku“ (Lt 90, 1896). Nakon što su Palmer i Edson White osnovali *Southern Publishing Association (Južna nakladnička udruga) u Nashvillu, u državi Tennesseeju, Palmer je postao njezin prvi ravnatelj i bio ohrabren od Ellen G. White, koja je bila uvjerena da je ta nova nakladnička kuća osnovana na pravome mjestu. Osim toga, ona se protivila bilo kakvim planovima ravnateljâ Review and Heralda da kontroliraju rad drugih nakladničkih kuća. (Lt 67, 1901). Kad je čula da Palmer i Edson White razmišljaju o tome da na Jugu osnuju i tvornicu zdrave hrane, nije ih u tome ohrabrivala (Lt 23, 1902), jer je smatrala da je Palmer „pao u opuštene, nemarne navike poslovnog upravljanja“ koje su potekle iz njegovog druženja sa svjetovnim poslovnim ljudima. (Lt 163, 1902, u 14MR 212; usp. Lts 94, 120, 1902). Ova situacija navela ju je i da mu pošalje gorljive pozive koji su se odnosili na njegov duhovni život. (Lt 178, 192, 1902; Lt 62, 1906).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 24. srpnja 1930; R. D. Graybill, *Mission to Black America* (PPPA, 1971).

PARMELE, RUFUS WELLS (1869-1945). Pridruživši se adventnom pokretu 1886. godine, Parmele je postao kolporter u državama Kansas i Illinois, a zatim stenograf u Generalnoj konferenciji. Nakon što se 1891. oženio s Violom Kirk, radio je kao tajnik-rizničar u Oklahomi, u državi Kansas, i 1890-ih u Konferenciji Jugozapadne unije (*Southwestern Union Conference*), a istodobno je predavao predmete poslovne administracije na Union Collegeu (1904 – 1906). Kad je Viola umrla, oženio se 1902. godine s dr. Lydijom Kynett (1865 – 1935), pa su na Union Collegeu zajedno predavali (1904 – 1906) prije nego što je on postao voditelj prodaje u Južnoj nakladničkoj udruzi (*Southern Publishing Association*) (1906 – 1907) i predsjednik Konferencije na Floridi (1907 – 1912), u Louisiani (1912 – 1915) i u Cumberlandu (1915 – 1916). Nakon što je umirovljen na mjestu nadstojnika Sjevernih latino-američkih misija (*North Latin American Missions*) (1916 – 1922), radio je kao propovjednik crkvi u Glendalu, u White Memorialu i u Pomoni, u Kaliforniji (1922 – 1935). Kad je Lydija umrla, 1936. godine oženio se s Donom Burnett. Parmele je 1908. godine pisao W. C. Whiteu neka se raspita bi li trebalo kupiti zemljište u blizini Orlanda, na Floridi, na kojem bi se osnovao sanatorij. Ellen G. White odgovorila mu je da je doista „došlo vrijeme da Florida ima sanatorij“ i ohrabrila ga je da nastavi s tim planom (Lt 220, 1908, u 12MR 310). Taj sanatorij sada je Florida Hospital (Bolnica Florida).

Za daljnje istraživanje: obit. PUR, 31. siječnja 1945; obit. RH, 15. veljače 1945; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 305.

PARSONS, DANIEL ALONZO (1879-1954). Propovjednik i crkveni administrator. Parsons je radio kao misionar u Engleskoj i Irskoj (1901 – 1907), a zatim kao propovjednik u nekoliko konferencija prije nego što je postao predsjednik Konferencije u Utahu (1910 – 1912). Godine 1906. oženio se s Annie Howell (1884 – 1949). U 1909. i 1910. godini Ellen G. White ohrabrila je Parsonsa u njegovom radu u Sjevernoj Karolini (Lt 62, 1909) i potaknula ga da radi na duhovnom preporodu članova Crkve, propovjednika i liječnika. (Lt 42, 1910). Godine 1986., u neutemeljenoj glasini da je Ellen G. White predvidjela snažan potres u Kaliforniji, Parsons je pogrešno naveden kao svjedok. Članak koji razotkriva te glasine također sadrži biografske detalje o Parsonsu (Nix).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 30. prosinca 1954; J. R. Nix, „The Unrecorded Earthquake Vision“, AR, 19. lipnja 1986.

PATTEN, ADELIA, vidi **VAN HORN, ISAAC DOREN** i **ADELIA P. (PATTEN).**

PAULSON, DAVID (1868-1916) i **MAUDE „MARY“ ANN (WILD)** (kasnije **MAUDE „MARY“ ANN [WILD] NEALL)** (1872-1956). Liječnici suosnivači *Sanatorija Hinsdale (Hinsdale Sanitarium). Rođen u Wisconsinu kao dijete danskih imigranata, David je studirao medicinu na *Koledžu u Battle Creeku Sveučilišta u Michiganu i na Medicinskom koledžu Bellevue u državi New York, na kojem je 1894. godine stekao doktorat. Mary Wild doktorat je 1896. godine stekla na Sjeverozapadnoj sveučilišnoj medicinskoj školi u Evanstonu, u državi Illinois, i te se godine udala za Davida. Usko povezan s *J. H. Kelloggom, David je predavao na *American Medical Missionary Collegeu (AMMC) i 1899. godine postao je ravnatelj u *Chicago Medical Mission (uključujući Chicago Branch Sanitarium i AMMC-ovu upravu u Chicagu), i urednik njihovog časopisa *Life Boat* / hrv. *Brod života*. Dok se Paulson molio za novi sanatorij u blizini Chicaga, a ipak izvan samoga grada, i tražio lokaciju, jedan od njegovih bogatih pacijenata saznao je za tu potrebu i ponudio financijsku pomoć, što je 1904. godine rezultiralo kupnjom imanja za Sanatorij Hinsdale.

DR. MARY I DR. DAVID PAULSON

Iako je Kelloggov sukob s crkvenim vođama vodio k raskolu, Paulson se nikada nije pokolebao ni u prijateljstvu s Kellogom, a niti u svojoj odanosti Crkvi i Ellen G. White. Pokušavajući posredovati, pisao je Ellen G. White radi razjašnjenja nekih pitanja, a njezini odgovori kasnije su objavljeni u **Review and Heraldu* („Correct Views Concerning the Testimonies“, 30. kolovoza i 6. rujna 1906). Paulson je bio liječnik s velikim integritetom i velikom vjerom, koji se sa svojim pacijentima redovito molio i vidio pažnje vrijedne oporavke. Ali njegovo zdravlje nikada nije bilo dobro, i umro je u 48. godini.

Dr. Mary Paulson, „u Chicagu smatrana za jednu od najboljih žena dijagnostičarki“ (Clough, 150), ranije je vodila Odjel za ginekologiju u *Sanatoriju u Battle Creeku. Predavala je i u AMMC-u, a 1905. godine organizirala je Školu za medicinske sestre u Sanatoriju Hinsdale (Hinsdale Sanitarium School of Nursing). Godine 1921. udala se za Johna Howarda Nealla, također liječnika u Hinsdaleu. Godine 1934. osnovali su mali sanatorij u Quincyju, u državi Illinoisu. Nakon Johnove smrti 1936. godine, Mary je nastavila voditi Sanatorij u Quincyju sve do 1939. godine, kada se povukla u Azusu, u Kaliforniji.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 2. studenog 1916; obit. PUR, 26. listopada 1916; obit. RH, 26. travnja 1956; obit. PUR, 7. svibnja 1956; *Century: Hinsdale Hospital 1904-2004* (Hinsdale, Ill.: Hinsdale Hospital, 2004); C. L. Clough, *His Name Was David* (RHPA, 1955); H. G. Dugan, *Hinsdale Sanitarium and Hospital* (Hinsdale, Ill.: 1957); D. Paulson, *Footprints of Faith* (autobiografija) (Hinsdale, Ill.: *Life Boat,* 1921; PPPA, 1978); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 696; vol. 11., 308, 309.

Jerry Moon

PEARSALL, A. B. (1822-1895) i **ADALINE** (1823-1906). Bivši milleriti koji su prihvatili poruku adventista svetkovatelja subote 1853. godine dok su živjeli u Grand Rapidsu, u državi Michigan. On je bio jedan od onih koji

su 1855. godine financirali preseljenje Review and Heralda iz Rochestera, u državi New York, u Battle Creek. Zatim su se i sami 1858. godine preselili u Battle Creek. Godine 1854. Ellen G. White upozorila je Pearsalla da bude oprezniji u svom ponašanju prema ženama i da se ne bavi nebitnim stvarima u životima drugih ljudi. (Usp. Lt 3, 1854, u 7MR 208).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 19. ožujka 1895; obit. RH, 12. srpnja 1906.

PEARSON, JOHN, SR. Millerit iz Portlanda, u državi Maine, koji se svojedobno suprotstavljao „manifestacijama" (viđenjima) Ellen Harmon. Za vrijeme molitvenog sastanka u njegovom domu Ellen Harmon dobila je viđenje tijekom kojega je, prema Pearsonovom svjedočenju, nešto poput „vatrene lopte" pogodilo „sestru Ellen " „ravno u srce". Kad se probudila iz viđenja, Pearson je izjavio da nikada više neće sumnjati u istinitost njezinih viđenja. (CET 66, 67*;* 1Bio 64*)*. Pearson je bio otac Johna Pearsona mlađeg, koji je, s *Josephom Turnerom, uređivao milleritske novine *The Hope of Israel* / hrv. *Nada Izraela*. Vjeruje se da je John Pearson mlađi bio osoba koja je prvi put upoznala Jamesa Whitea s Ellen Harmon u Portlandu, u državi Maine, ljeti 1843. godine.

PECK, SARAH ELIZABETH (1868-1968). Odgajateljica, spisateljica, misionarka i *literarna pomoćnica Ellen G. White. Podrijetlom iz Wisconsina, Sarah Peck školovala se na Koledžu u Battle Creeku, nakon čega je djelovala u Južnoj Africi kao jedna od prvih žena misionarki u Crkvi.

Godine 1898., nakon nekoliko prethodnih poziva (Ms 8, 1894; Lt 76, 1897), Ellen G. White konačno ju je nagovorila da se pridruži njezinom osoblju u Australiji. Trebalo je osmisliti novi sustav pohrane neobjavljenih spisâ Ellen G. White (PaM 51*;* 4Bio 451) i pomoći joj u knjigovodstvu (Lt 133, 1902). Pomagala je u kompiliranju spisâ Ellen G. White o odgoju koji su uvršteni u šestu knjigu niza *Testimonies* (1900) i u knjigu *Education* (1903). Godine 1900. Sarah Peck vratila se s Ellen G. White u Sjedinjene Američke Države, gdje je sa svojom majkom živjela u kućici na imanju Elmshaven. (Lt 70, 1903). Godine 1903. Peck je postala učiteljica u obližnjoj crkvenoj školi, što je Ellen G. White popratila srdačnim odobravanjem. (Lt 70, 1903; Lt 112, 1903). Budući da su se

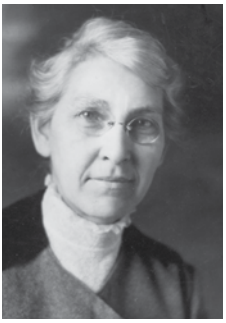

SARAH E. PECK

njezine obaveze poučavanja vremenom smanjile, Sarah Peck mogla se više posvetiti financijskom poslovanju Ellen G. White. Kad je imenovana za tajnicu za odgoj na Zapadnoj obali, Ellen G. White nevoljko je pristala pustiti je da bude od veće pomoći Crkvi. (Lt 265, 1905). Peck je uređivala nizove *True Education Readers* i napisala druge školske udžbenike. Predavala je i na Union Collegeu (1907 – 1914) i radila kao pedagoški nadstojnik Odjela za odgoj u Kalifornijskoj konferenciji (1915 – 1917) prije nego se 1918. godine pridružila Odjelu za odgoj u Generalnoj konferenciji, gdje je radila do svog umirovljenja 1923. godine.

Za daljnje istraživanje: Ms 7, 1904; obit. RH, 8. kolovoza 1968; S. E. Peck, „Personal Reminiscences of Ellen G. White", RH, 19. ožujka 1964; E. N. Dick, *Union: College of the Golden Cords* (Lincoln, Nebr.: Union College Press, 1967), 310; S. A. Welch, „The Life and Writings of Sarah Elizabeth Peck" (znan-

stveni članak, 1977, CAR); *SDA Encyklopedia* (1996), vol. 11., 309.

Shirley Mulkern

JOSEPH ARTHUR (umro 1908.) i **ROSSETA RHODE (ABBEY)** (1848-1943). Rosseta je bila kći *Ire Abbeya i neko je vrijeme radila kao *literarna pomoćnica Ellen G. White. Arthur i Rosseta vjenčali su se 1871. godine i podigli četvero djece. Godine 1875., dok je bio zaposlen u *Health Reform Institutu u Battle Creeku, Arthur se upustio u homoseksualno ponašanje s pacijentima, zbog čega je otpušten. Kad je njegov punac to saznao, uznemirio se i s mnogima je o tome razgovarao. Ellen G. White otvoreno je Abbeyu rekla neka se smiri i dodala da je slučaj ionako vođen uz najveću diskreciju. „Što manje govorite o [tome], bilo osuđujući ili opravdavajući Arthurov slučaj, to bolje. Da ste to potpuno pustili na miru, bilo bi bolje za vas, bolje za Arthura i bolje za ugled Instituta." (Lt 39, 1875).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 25. studenog 1943.

PHILLIPS, ANNA vidi **RICE, ANNA C. (PHILLIPS)**.

PHILLIPS, DANIEL C. (1813-1882). Adventistički putujući propovjednik iz Roxburyja u državi Vermont, kojeg je Ellen G. White opisala kao osobu koja ima „dar ohrabrivanja", ali „dopušta da njime previše upravljaju osjećaji". (Ms 1, 1859). Rekla mu je kako nije pozvan da sve svoje vrijeme posvećuje propovijedanju, već samo po potrebi, i ohrabrila ga da Božjoj stvari pruži veću potporu. (Lt 22, 1859; usp. Lt 15, 1857). Početkom 1860-ih godina, Phillips je bio umiješan u neke kompromitirajuće situacije koje su smanjile njegove podobnosti za službu i propovijedanje. (Usp. Lt 2, 1862; Lt 9, 1863; Lt 4, 1864; Lt 4a, 1864).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 11. srpnja 1882.

PIERCE, STEPHEN (1804 – 1883). Adventistički propovjednik pionir i konferencijski administrator. Pierce je rođen u Cavendishu, u državi Vermont, i tamo je proveo veći dio svog života prije nego što se preselio u Stewartsville, u državi Minnesota, a kasnije u Mount Pleasant, u državi Iowa. Poznat po svojoj posvećenosti Crkvi, radio je kao predsjednik Konferencije u Vermontu (1863 – 1865) i također u Minnesoti (1866 – 1870), i bio je dopisni

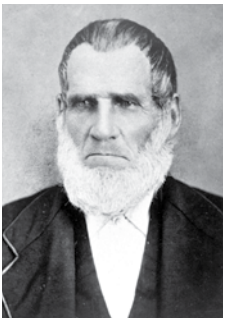

STEPHEN PIERCE

urednik Review and Heralda. Posebice je bio zapažen kao vodeći sudionik na *biblijskim konferencijama svetkovatelja subote (TM, 24; Ms 135, 1903).

Godine 1903. Ellen G. White primijetila je da su „moj suprug, starješina Joseph Bates, otac Pierce, starješina Edson i mnogi drugi ... bili među onima koji su, nakon što je proteklo vrijeme 1844. godine, tragali za istinom" „kao za skrivenim blagom". (Lt 135 , 1903, u 3MR 412, 413). Dok su proučavali Bibliju na ovim sastancima, Pierce i još neki bili su svjedoci viđenja Ellen G. White i vjerovali su da je to izraz Božjeg vodstva u njihovom pokretu. Rečeno je da su se ta viđenja događala kad god bi u proučavanju došli do mjesta na kojem nisu znali kako dalje. Vjerujući da je Ellen G. White od Boga dobila dar proroštva, Pierce je postao njezin odani pristaša. U ranim godinama njegove službe među adventistima svetkovateljima subote, Ellen G. White savjetovala mu je da se ne oslanja toliko na osjećaj i emocije, već da se

u potpunosti oslanja na Isusa. (Lt 2, 1851, u 18MR, 248-253). James White je smatrao da Pierce sa „svojim iskustvom, razumnim rasuđivanjem i sposobnošću“ više vrijedi od „deset mladih, neiskusnih propovjednika“. (2Bio 67). Okarakteriziran je kao čovjek duboke istinske pobožnosti koji voli Boga, voli proučavanje Biblije i sposoban je tumač Svetoga pisma. Pierce je posljednje dane života proveo u Madisonu, na području Dakote, a umro je od malarijske groznice.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 9. listopada 1883; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 351.

Lloyd Wilson

PIPER, ALBERT H. (1875-1956). Propovjednik, misionar i administrator. Rođen u Wellingtonu na Novom Zelandu, Piper je napustio prestižan položaj u novozelandskoj Vladi da bi pohađao školu u *Avondaleu, gdje je godinu dana živio u domu Ellen G. White. Nakon završenog školovanja, Piper je imao nepodmireno dugovanje prema kolegici *Marthi Brown, pa ga je Ellen G. White poticala da dugovanje otplati prije odlaska u misijsko polje. (Lt 112, 1900). Piper je bio prvi misionar kojeg je Australoazijski odjel Crkve (Australasian Division) poslao na Pacifičke otoke, a kasnije je obavljao i nekoliko administrativnih dužnosti u Australoazijskoj uniji (Australasian Union).

Za daljnje istraživanje: obit. UCR, 20. veljače 1956; obit. RH, 29. ožujka 1956; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 354.

PIPER, JESSE FRANCIS (1874-1945). Propovjednik i crkveni administrator. Piper je postao adventist sedmoga dana oko 1892. godine zahvaljujući utjecaju svoje sestre Dore i pohađanju Koledža u Battle Creeku (Battle Creek College). Godine 1895. oženio se s Annom B. Stillwell (1871 – 1972). Piper je radio kao propovjednik u Iowi (1904 – 1906); u Baltimoru, u državi Maryland (1906 – 1909); u Rochesteru, u državi New York (1909 – 1911); i u Seattlu, u državi Washington (1913 – 1914). Bio je također predsjednik Konferencije Maine (1911 – 1913), u državi Washington (1914 – 1919), u Zapadnome Michiganu (1919. – 1926.), u Istočnome Michiganu (1926. – 1930.) i u Koloradu (1930. – 1931.). Godine 1931. postao je predsjednik Konferencije Centralne unije (*Central Union Conference*), i na toj je funkciji ostao deset godina. Dok je radio u Portlandu, u državi Mainu, Ellen G. White izrazila je svoje „duboko zanimanje“ za posao koji je Piper tamo obavljao (Lt 26, 1911).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, June 21, 1945; obit. RH, July 6, 1972.

PIPER WENSLEY (oko 1855.-1900.) i **„GĐA PIPER“.** Adventisti u Petoneu, na Novom Zelandu, roditelji *Alberta H. Pipera. Njihov sin Albert živio je godinu dana u domu Ellen G. White dok je bio student u *Avondaleu. Međutim, kad su Piperovi pitali Ellen G. White bi li je njihova kći Nina mogla pratiti na njezinim putovanjima, ona im je napisala pismo u kojem je objasnila da je ne može voditi sa sobom zbog Nininih zdravstvenih poteškoća. (Lt 96, 1893).

PLACE, ALBERT E. (1856-1950). Propovjednik i konferencijski predsjednik. Place je rukopoložen za propovjedničku službu 1884. godine i 15 godina radio je u Newyorškoj konferenciji (New York Conference). Bio je predsjednik konferencijâ u državi New York (1895 – 1898) i u Središnjoj Novoj Engleskoj (Central New England) (1903 – 1906). Nekoliko godina surađivao je sa svojim bratom, doktorom *O. G. Placeom, u Sanatoriju Boulder (Boulder Sanitarium). Zatim je radio u Kaliforniji prije nego što se povukao u Rome, u državi New York. Ellen G. White napisala je Placeu četiri pisma. Prvo je napisano dok je bio predsjednik

Konferencije u Središnjoj Novoj Engleskoj, u kojoj ona traži njegovu potporu za obnovu Sanatorija Melrose (Melrose Sanitarium). (Vidi *Sanatorij Nova Engleska) nakon požara (Lt 25, 1905). Ostala tri pisma bila su kontroverznija. Godine 1906. Ellen G. White u pismu Placeu usprotivila se njegovom planu da se pridruži svom bratu O. G. Placeu, u Boulderu, u državi Colorado. Njegov brat osnovao je privatni sanatorij u neposrednoj blizini prvog sanatorija u Coloradu, što je bila inicijativa kojoj ona nije bila naklonjena. Umjesto da ode u Colorado, poticala ga je da u blizini Bostona organizira „sastanke pod šatorima" kako bi se tamo izgradila crkva i promicalo zanimanje za Sanatorij Melrose. (Lts 198, 202, 1906). Njezini napori, međutim, nisu uspjeli i Place se ipak pridružio svome bratu. U svom posljednjem pismu otvoreno mu je rekla: „Vi niste na mjestu na kojem vam je Gospodin odredio da budete." Također je osudila utjecaj koji je njegov brat imao na njega i potaknula ga da se vrati propovjedničkoj službi (Lt 38, 1908; usp. Lt 286, 1907). Možda taj njezin savjet nije bio u potpunosti ignoriran, jer je Place 1913. godine napustio Boulder i sve do umirovljenja radio u Kaliforniji.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 1. lipnja 1950.

Tyler Bower

PLACE, OLNEY GALEN (1860-1926). Liječnik adventist, brat *Alberta E. Placea. O. G. Place rođen je u Oswegu, u državi New York, a diplomirao je 1885. godine na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Michiganu (University of Michigan School of Medicine). Bio je sedam godina pomoćnik kirurga u *Sanatoriju u Battle Creeku (Battle Creek Sanitarium). Oženio se 1887. godine s Julijom Chapman (1858 – 1905). Završio je i postdiplomski studij iz kirurgije u gradu New Yorku (1889 – 1890), u Chicagu (1893 – 1894) i u Londonu, u Engleskoj. Bio je medicinski nadstojnik u Sanatoriju Mount Vernon (Mount Vernon [Ohio] Sanitarium), (oko 1890 – 1892). Dok je bio u Mount Vernonu, Place je primio nekoliko pisama od Ellen G. White u kojima ga je pozivala da se nanovo obrati. (Lt 22c, 1890; Lt 50, 1891). Godine 1895. postao je prvi medicinski nadstojnik u Sanatoriju u Coloradu (kasnije preimenovanom u *Sanatorij Boulder (*Boulder Sanitarium) i proveo je pet godina (1896 – 1901) pokrećući adventističko zdravstveno djelo u Kalkuti, u Indiji, ali su se zbog Julijinog lošeg zdravlja vratili u Sjedinjene Američke Države. Nakon što je Julia umrla, oženio se s Idom Louise Moench. Nakon što se 1901. godine vratio u Boulder, osnovao je privatni Sanatorij Place u izravnoj konkurenciji Sanatoriju Colorado kojim je upravljala Crkva, što je bila inicijativa kojoj Ellen G. White nije bila naklonjena. (Lts 217, 221, 1905; Lt 196, 1906). Sačuvano je njezino posljednje pismo upućeno njemu, napisano u kolovozu 1907. godine, koje je istodobno upućeno i Odboru Konferencije u Coloradu. Rekla je da je Place bio „vagnut na tezulji ... [i da je] nađen prelagan" i pozvala je Konferenciju da ne podržava njegovu ustanovu. (Lt 252, 1907; usp. Lt 286, 1907).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 13. svibnja 1926. *Semi-Centennial History of the State of* Colorado (Chicago: Lewis, 1913), 309, 310; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 355.

Tyler Bower

POMARE, MAUI (1876-1930). Prvi novozelandski Maor koji se školovao za liječnika. Uveden u adventizam dok je bio u srednjoj školi, mladi sin poglavice Maora kršten je 1893. godine u Napieru na Novom Zelandu. (Ms 85, 1893). Ellen G. White postala mu je naklonjena pa se, zajedno sa svojom prijateljicom stomatologinjom *Margaret Caro, ponudila sponzorirati njegove studije medicine u Sjedinjenim Američkim Državama. (Lt

36a, 1893). Konfliktni savjeti crkvenih vođa u Americi obeshrabrili su ga i prouzročili 1894. i 1895. godine intenzivnu korespondenciju između suradnika Ellen G. White. Pomare je konačno 1896. godine otišao u Sjedinjene Američke Države da bi studirao na Koledžu u Battle Creeku i na * American Medical Missionary Collegeu u Chicagu kod *Johna Harveyja Kellogga. Vrativši se kući nakon diplomiranja, ali ne više kao adventist, Pomare je postavljen za državnog zdravstvenog službenika. Izabran u parlament 1912. godine, brzo je napredovao do kabineta i neprekidno služio kao ministar krune na raznim pozicijama visokog vladinog dužnosnika. Proglašen vitezom od kralja Georgea V. 1922. godine za svoje zasluge na Novom Zelandu, sir Maui Pomare svoj je uspjeh pripisao adventističkim načelima „evanđelja zdravlja" koje je naučio od Kellogga. Njegova prerana smrt od tuberkuloze 1930. godine zadesila ga je u Sanatoriju u St. Heleni među starim adventističkim prijateljima. Sahranjen je na Novom Zelandu.

Za daljnje istraživanje: G. M. Valentine, „Maui Pomare and the Adventist Connection", in P. H. Ballis, ed., *In and Out of the World* (Palmerston North, New Zealand: Dunmore Press, 1985), 82-108; J. F. Cody, *Man of Two Worlds: Sir Maui Pomare* (Wellington and Reed, 1953).

Gilbert M.Valentme

PORTER, CHARLES WHITMAN (1843-1926). Adventistički propovjednik iz Iowe. Na Zasjedanju *Generalne konferencije 1888. godine Porter se suprotstavio poruci o *opravdanju vjerom. Takva reakcija potaknula je Ellen G. White da ga strogo ukori. Sljedeće godine posavjetovala se s Porterom, koji je tada „popustio" u svojem „protivljenju i predao se Bogu". (Lt 14, 1889, *1888 Materials*, 324; usp. Lt 83, 1890, u 13MR 49-58; Lt 50, 1889).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 15. travnja 1926.

PRATT, WILLIAM (1827-1896). Adventist iz St. Helene, u Kaliforniji. Nakon prisustvovanja sastancima koje su u St. Heleni, u Kaliforniji, * J. N. Loughborough i *Isaac Van Horn održavali 1873. godine, Pratt i njegova supruga postali su članovi osnivačke jezgre Crkve u St. Heleni. Tri godine kasnije Pratt je darovao komad zemljišta na planinskoj padini u blizini Crystal Springsa za zdravstvenu ustanovu (5Bio 30), koja je postala lječilište Rural Health Retreat (sada *St. Helena Sanitarium). Godine 1885. Prattov brat Robert, ravnatelj željeznice, sagradio je kuću koju je 1900. godine Ellen G. White kupila i nazvala „Elmshaven".

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 17. ožujka 1896; 5Bio 30.

PRESCOTT, AMOS L. (1853-1926) i **EMMA ELIZABETH (STURGES)** (r. oko 1850.-1921). Adventisti u državi New York; Amos je bio brat *W. W. Prescota; Emma je u kasnim 1860-im godinama bila *literarna pomoćnica Ellen G. White. Amos i Emma vjenčali su se 1872. godine. Nakon što je mnogo godina bio aktivan u Adventističkoj Crkvi, Amos je napustio svoja vjerska uvjerenja u neko doba 1890-ih godina. (Usp. Ms 42, 1890). Godine 1899. Ellen G. White poticala ga je da „vjeruje u Krista kao u svog osobnog Spasitelja" i da se koristi svojim talentima Bogu na slavu. (Lt 52, 1899). Iako je Emma ostala vjerna adventistica, nema naznaka da je Amos odgovorio na poziv Ellen G. White.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 21. travnja 1921.

PRESCOTT, WILLIAM WARREN (1855-1944). Pisac, profesor i administrator. Između 1885. i 1944. godine Prescott je zauzimao mnoge visoke položaje u rukovodstvu obrazovnih ustanova, u nakladništvu i u Generalnoj konferenciji, a bio je 42 godine i član Izvršnog odbora Generalne konferencije. Sin millerit-

skog laičkog propovjednika (vidi milleritsko *razočaranje i *William Miller), Prescott je 1882. godine diplomirao na Dartmouth Collegeu i dugi niz godina bio jedan od rijetkih članova Crkve koji su imali magistarski stupanj obrazovanja. Bio je čovjek od povjerenja i blizak prijatelj Ellen G. White, no u posljednjim godinama prije njezine smrti ta je povezanost postala nategnuta. Ellen G. White toplo se odnosila i prema profesorovoj supruzi Sarah i njihovom sinu Lewisu. Tijekom svoje karijere održavao je opsežnu osobnu prepisku s Ellen

WILLIAM W. PRESCOTT

G. White i njezinim sinom, *W. C. Whiteom. Prema riječima *A. G. Daniellsa, Prescott je posjedovao „neke od najrjeđih darova među ljudima u našim redovima". (AGD u pismu I. H. Evansu, 13. svibnja 1910, GCAr), a i *I. H. Evans je smatrao da je „malo ljudi njegovih sposobnosti bilo gdje". (I. H. Evans u pismu AGD-u, 29. travnja 1910, GCAr).

Kao predsjednik *Koledža u Battle Creeku (*Battle Creek College*) (1885 – 1894) i kao voditelj Odjela za odgoj i obrazovanje u Generalnoj konferenciji (1887 – 1897), blisko je surađivao s Ellen G. White u razvoju izrazito adventističkog nastavnog plana i programa. Ellen G. White dala je poticaje za proročku reformu i vizionarske ideale, dok je Prescott pokušao razraditi detalje nastavnog programa. Organizirao je važnu konferenciju nastavnika u *Harbor Springsu 1891. godine i nagovorio Ellen G. White da joj prisustvuje. Na toj se konferenciji prvi put u adventističkom obrazovnom diskursu počeo koristiti izraz „kršćanski odgoj". Poslije konferencije, nekoliko godina je pokušavao primijeniti savjet Ellen G. White da se odbaci proučavanje klasičnih jezika u korist obaveznih sati Biblije i vjeronauka, ali je naišao na snažno protivljenje i otpor fakulteta. I na *Union Collegeu i na *Walla Walla Collegeu, gdje je bio predsjednik utemeljitelj, također je pokušao primijeniti nove ideale kurikuluma. U tom razdoblju uređivao je i bez nadzora objavio rukopise Ellen G. White za **Christian Education* (1893) / hrv. **Kršćanski odgoj* i **Special Testimonies on Education* (1897) / hrv. **Posebna svjedočanstva o odgoju*, od kojih su mnoga bila poslana osobno njemu da ga vode u upravljanju Koledžom u Battle Creeku.

Na zahtjev W. C. Whitea da posjeti Australiju 1895. – 1896., Prescott je ponovo proveo mnoge prilike osobno posjećujući Ellen G. White i razgovarajući o pitanjima reforme obrazovanja. U konzultaciji s Ellen G. White, Prescott je izradio nastavni plan i program za školu *Avondale, koja je trebala biti model adventističkog koledža, s Biblijom u središtu nastavnog plana umjesto klasičnih predmeta. Veliki dio viđenja Ellen G. White o adventističkom obrazovanju postao je stvarnost po provedbi W. W. Prescotta.

U vrijeme svog posjeta Australiji, Prescott je na molbu Ellen G. White proveo vrijeme i pomažući *Marian Davis u nekim poteškoćama u pripremi rukopisa za knjigu **The Desire of Ages* / hrv. **Čežnja vjekova*. Knjiga je znatno prerađena, a objavljivanje je odgođeno do 1898. godine. Njegove teološke prezentacije i njegovo kristocentrično propovijedanje u Melbournu i na kampusu Avondale ostavili su dubok dojam na Ellen G. White, njezinog sina W. C. Whitea i Marian Davis. Jedna od posljedica bilo je pojašnjenje učenja Ellen G. White u njezinim publikacijama u tom trenutku o doktrini o Trojstvu (vidi *Božanstvo) i osobnosti *Svetog

Duha. (H. C. Lacey u pismu L. E. Froomu, 30. kolovoza 1945, CAR).

Prescott je također bio blisko povezan s Ellen G. White nakon 1888. godine u njezinoj borbi da dovede Crkvu do prihvaćanja naglaska na *opravdanju vjerom. U tom su se razdoblju međusobno konzultirali o tome kako postići pomirenje u podijeljenoj Crkvi. Godine 1891. bio je čovjek pomirenja u otuđenju koje se dogodilo između *Uriaha Smitha i Ellen G. White i Crkve zbog zakona u *Galaćanima. (D. T. Jones u pismu R. A. Underwoodu, 10. siječnja 1891, GCAr).

Godine 1897. Ellen G. White nadala se da će Prescott, kao borac za reforme, biti izabran za sljedećeg predsjednika Generalne konferencije, i razgovarala je s njim o mnogim problemima u glavnom sjedištu Crkve koje nije mogla podijeliti sa svojim sinom pa mu je savjetovala kako da se nosi s njima ako bude izabran. (W. W. Prescott u pismu EGW, 16. srpnja i 9. kolovoza 1896; Lt 89, 1896). Umjesto da bude izabran, Generalna konferencija odredila je da radi u Engleskoj, no on je nastavio održavati blisku osobnu prepisku s Ellen G. White.

Prescott je 1901. godine ponovo vraćen u glavno sjedište Crkve, gdje je blisko surađivao s A. G. Daniellsom i Ellen G. White pomažući u provedbi planova za reorganizaciju Generalne konferencije. Postavljen je za urednika **Review and Heralda*, kao i za prvog podpredsjednika Generalne konferencije, i pomogao je u oblikovanju smjera u kojem će Crkva djelovati u novom stoljeću. Kao urednik *Reviewa* i predsjednik Nakladničke kuće predvodio je izmještanje Nakladničke kuće na novo sjedište Crkve u Washingtonu, D. C. Tijekom tog razdoblja bio je primarni teološki glasnogovornik Denominacije u borbi protiv *J. H. Kellogga i njegovih panteističkih spisâ i u tom je razdoblju ponovo nastavio održavati blisku prepisku s Ellen G. White o tim pitanjima.

Tijekom kasnijih godina boravka Ellen G. White u Elmshavenu (vidi *White, Ellen i James, kuće), Prescott je kao urednik *Review and Heralda* napisao predgovor za knjigu **Steps to Christ* / hrv. **Koraci prema Kristu* i pomagao književnim pomoćnicima Ellen G. White u razjašnjavanju povijesnih detalja za knjigu **Prophets and Kings* / hrv. **Proroci i kraljevi*. Godine 1909., na zahtjev W. C. Whitea, dao je opširan popis prijedloga za revizije i ispravke u **The Great Controversy* / *Velika borba*. Glasine o njegovom radu na tom projektu uznemirile su starije propovjednike među kolegama Ellen G. White. Istodobno, njegovo zalaganje za novo teološko shvaćanje izraza *svagdašnji u Danielu 8,11-13 dovelo ga je u još izraženiji sukob s konzervativnijim prijateljima Ellen G. White. Počela se brinuti za njega i savjetovala mu je da ne gradi „planinu od krtičnjaka" u svom isticanju novog pogleda. (Lt 224, 1908, ali poslano tek potkraj 1910; u 6Bio 248).

Godine 1909., u vrijeme krize zbog zanemarivanja *gradske evangelizacije, Ellen G. White zatražila je od A. G. Daniellsa da on osobno predvodi napredovanje u tom području. Također je savjetovala da Prescott prijeđe iz uredništva *Review and Heralda* na evangelizaciju u gradovima. To je Prescotta jako zaboljelo i zategnulo je njegov odnos s Ellen G. White. U godinama nakon njezine smrti, Daniells je profesora vratio među vođe Generalne konferencije.

Profesor se nikada nije pokolebao u svojim dubokim uvjerenjima da je Ellen G. White pokazala istinski dar proroštva, ali je, na osnovi svog bliskog poznanstva s uređivačkim procesom uključenim u pripremu njezinih publikacija, zagovarao potrebu veće otvorenosti Društva za ostavštinu E. G. White (White Estate) i Crkve u dinamici uređivačkog procesa. (Usp. W. W. Prescott u pismu WCW, 6. travnja 1915, GCAr). Čvrsto je osjećao da je to potrebno kako bi se Crkvi omogućilo da razvije

zdraviji i adekvatniji pogled na prirodu njezinog nadahnuća i njezinih spisa.

Vidi također: Bible Conference of 1919; *The Great Controversy;* Anna C. (Phillips) Rice; W. C. White.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 17. veljače 1944; „The 1911 Edition of *Great Controversy*", (EGWE, SDoc, 13 pp.); „W. W. Prescott and the 1911 Edition of *Great Controversy*", (EGWE, SDoc, 39 pp.); „Letter of April 1915 of W. W. Prescott to W. C. White", (EGWE, SDoc); G. M. Valentine, *W. W. Prescott: Forgotten Giant of Adventism's Second Generation*, (RHPA, 2005); G. M. Valentine, The *Shaping of Adventism*, (AUP, 1992); G. M. Valentine, „W. W. Prescott: Giant Among Leaders", AR, 28. studenog 1985; G. M. Valentine, „W. W. Prescott: Editor Extraordinaire", AR, 5. prosinca 1985; G. M. Valentine, „Controversy: A Stimulus for Theological Education", AR, 3. studenog 1988; G. M. Valentine, „A Response to Two Explanations of W. W. Prescott's 1915 Letter" (neobjavljeni članak, 1981, CAR).

Gilbert M. Valentine

PRESTON CHANDLER B. i **ELIZA ANN**. Milleriti iz Camdena, u državi New York, koji su postali rani adventisti svetkovatelji subote. U 1850. i 1851. godini, Ellen G. White posjetila je Prestonove i prisustvovala konferenciji u njihovom domu, gdje je dobila viđenja (2SG 124-127, 150, 151; RH, 19. svibnja 1851; vidi *Camden Vision). Prestonovi su posvjedočili autentičnost događajâ koji su se zbili za vrijeme njezinog prvog posjeta. (2SG 303). Pet mjeseci kasnije Ellen G. White u svom je pismu izrazila nadu da će ih ponovo vidjeti. (Lt 1, 1851, u 8MR 223).

R

RADLEY, „BRAT" I „SESTRA". Uzgajivači voća iz Castle Hilla, u New South Walesu, u Australiji, koji su 1894. godine prisustvovali adventističkim sastancima. Gospođa Radley postala je adventistica, ali je gospodin Radley, budući da nije donio odluku, izgubio zanimanje. Ellen G. White kasnije ga je opisala kao „načitanog čovjeka" i rekla da joj je anđeo naložio da stavi svoje knjige pred njega i da će to spasiti njegovu dušu. Prilikom sljedećeg posjeta njihovom domu pozvala ga je da unaprijedi svoje talente i pročita njezine knjige **Velika borba* i **Patrijarsi i proroci*. U viđenju je vidjela da je njega i njegovog susjeda, brata Whitemana, Gospod posebice pozvao da prihvate istinu. Gospodin Radley postao je adventist sedmoga dana i ubrzo nakon toga podijelio je svoju novopronađenu vjeru sa svojim prijateljima. Kad je umro, Ellen G. White napisala je pismo utjehe njegovoj supruzi (Lt 167, 1905) i njezinoj djeci (Lt 165, 1905).

Za daljnje istraživanje: GCB, 5. travnja 1901; 4Bio 142, 143.

RAMSAY (ili **RAMSEY), CHARLES CORNELL** (1857-1942). Ravnatelj škole i odvjetnik. Godine 1885. *S. N. Haskell pozvao je Ramsaya, koji je tada predavao na *Koledžu Healdsburg, da postane treći ravnatelj *Akademije u South Lancasteru (South Lancaster Academy), i na tom je mjestu ostao do 1888. godine. Zatim je studirao na Sveučilištu Harvard, a kasnije je bio ravnatelj i nadstojnik javnih škola u Massachusettsu i u državi New Yorku. Postao je odvjetnik 1914. godine. Iako nakon 1888. godine nije radio za Crkvu, Ramsay je zadržao zanimanje za napredak Koledža Atlantske Unije i pomogao da 1933. godine dobije po-

vlasticu dodjeljivanja titula BA stupnja. Godine 1886. Ellen G. White ustvrdila je da „ako iskažeš Bogu povjerenje, bit ćeš pravi čovjek na pravome mjestu“ i dala mu je nekoliko savjeta u vezi s njegovim funkcijama na Akademiji u South Lancasteru, zbog čega joj je izrazio zahvalnost. (Lt 42 , 1886; C. C. Ramsay u pismu EGW, 22. travnja, 1886).

Za daljnje istraživanje: obit. AUG, 2. rujna, 1942; M. F. Wehtje, *And There Was Light: A History of South Lancaster Academy, Lancaster Junior College and Atlantic Union College* (South Lancaster, Mass.: Atlantic Press, 1982); R. E. Purdon, *The Story of a School: A History of Atlantic Union College* (South Lancaster, Mass.: College Press, c. 1940), 25-31.

RAND, HOWARD FREDRICK (1859-1937). Adventistički liječnik. Rand je postao adventist 1884. godine, pohađao je Koledž u Battle Creeku, a 1894. godine diplomirao je na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Michiganu. Otada pa sve do 1903. godine Rand je bio zaposlen u *Sanatoriju u Battle Creeku. Radio je kao zdravstveni nadstojnik *Sanatorija Boulder (1903 – 1906), kao glavni liječnik u *Sanatoriju u St. Heleni (1906 – 1912) i u *Sanatoriju Glendale (1912 – 1917). Ellen G. White divila se Randovoj medicinskoj stručnosti i već 1901. godine pozvala ga je da se pridruži Sanatoriju u St. Heleni. (Lt 42, 1901). Godine 1905. savjetovala mu je da ne bude pod utjecajem *J. H. Kellogga. (Lt 189, 1905). Sljedeće godine, kad je odlučio postati glavni liječnik u Sanatoriju u St. Heleni, ona je poduprla njegovu odluku, ustvrdivši da je on od Gospodina odabrani liječnik za tu ustanovu. (Lt 64, 1906; Lt 86, 1911).

Za daljnje istraživanje: RH, 18. ožujka 1937.

RASMUSSEN, ANNA M. (1840-1931). Rođena u Danskoj, sa suprugom je 1863. godine došla u Ameriku. Godine 1875., najvjerojatnije kao udovica, radila je s Lucindom Hall u Oaklandu, u Kaliforniji. (Lt 44, 1875). Godine 1885. Anna je putovala s Ellen G. White u Europu (EGWEur 23, 48), a 1902. godine živjela je u domu Whiteovih u Kaliforniji. (5Bio 171). Kasnijih godina Rassmusen je Ellen G. White posudila novac za izdavanje knjiga i razvoj drugih službi. (Lts 28, 78, 1909; Lt 58b, 1910).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 27. kolovoza 1931; Lt 44, 1875, u 13MR 400; Lt 64, 1889, u *1888 Materials*, 382, 383.

READ, A. J. Adventistički liječnik i misionar na otocima u Južnom Tihom oceanu. Godine 1891. Read i njegova druga supruga Ella V. (Butler) (1856 – 1910), otplovili su na prvo putovanje brodom **Pitcairn* na Tahiti kao prvi stalni adventistički misionari. Dvije godine kasnije izabran je za prvog tajnika Adventističke zdravstvene misionarske i dobrotvorne udruge (Seventh-day Adventist Medical Missionary and Benevolent Association) dok je nastavljao svoje misionarsko djelo u Južnom Tihom oceanu. Godine 1904. Ellen G. White upozorila ga je na *J. H. Kelloggovu knjigu *The Living Temple* / hrv. *Živi hram* i poticala ga da se oslobodi Kelloggovog utjecaja (Lt 277, 1904; usp. Lt 212, 1906). Godine 1909. Ellen G. White pozvala ga je da je posjeti prvom sljedećom prilikom. (Lt 116, 1909).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 8. rujna 1910; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10., 677.

REASER, GEORGE W. (1859-1945). Misionar i administrator koji se pridružio adventizmu 1884. godine naporima *G. I. Butlera. Kasnije te godine Reaser je započeo 10-godišnji mandat u *Pacific Pressu. Radio je na raznim administrativnim pozicijama u sjeverozapadnom dijelu Sjedinjenih Američkih Država, uključujući dužnost predsjednika Konferencije Gornje Kolumbije (1898 – 1901). Godine

1885. Reaser se oženio s Berthom E. Unger (1863 – 1958), a 1902. godine otišao je kao pionirski misionar u Južnu Afriku, gdje je organizirao prvu crkvu adventista sedmoga dana u toj državi. Nakon povratka u Sjedinjene Američke Države bio je kao predsjednik Konferencije Južne Kalifornije (1905 – 1908) i Konferencije Arizone (1912 – 1914), a sudjelovao je i u osnivanju Misije u Meksiku. Dok je bio predsjednik Konferencije u Kaliforniji, Reaser se često savjetovao s Ellen G. White, posebice u vrijeme osnivanja *Sanatorija Glendale, *Sanatorija Paradise Valley i *Sanatorija u Loma Lindi (Usp. Lt 274, 1906), kao i o drugim administrativnim pitanjima u Južnoj Kaliforniji. (Usp. Lt 193, 1905).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 25. listopada 1945; obit. RH, 27. studenog 1958.

REBOK, DENTON E. (1897-1983). Odgajatelj i administrator. Godine 1919., sa svojom suprugom Florence (1895 – 1976) Rebok je otputovao brodom u Kinu, gdje je proveo više od polovice svoje 44-godišnje službe za Crkvu. Kad ga je Drugi svjetski rat primorao

DENTON E. REBOK

da se vrati u Sjedinjene Američke Države, Rebok se pridružio fakultetu Washingtonskog misionarskog koledža (Washington Missionary College), a kasnije je bio predsjednik Southern Missionary Collegea (1942 – 1943). Bio je i predsjednik Adventističkog teološkog fakulteta (1943 – 1951), a zatim glavni tajnik polja pri Generalnoj konferenciji, i za to je vrijeme predsjedavao odborom povjerenikâ u Društvu za ostavštinu Ellen G. White (Ellen G. White Estate Board of Trustees) (1952).

Na Biblijskoj konferenciji u Washingtonu D. C. 1952. godine Rebok je predstavio tri velike studije pod naslovom „The Spirit of Prophecy in the Remnant Church"/ hrv. *Duh proroštva u Crkvi ostatka*, koje su objavljene u *Our Firm Foundation* [RHPA, 1953], vol. 1. / hrv. *Naš čvrsti temelj*. Sljedeće godine crkvenim vođama u Puni, u Indiji, predstavio je dvanaest studija na tu temu. Južnoazijska divizija tiskala je te studije u knjižici pod naslovom *Divine Guidance* / hrv. *Božansko vodstvo*. Proširenu verziju, *Believe His Prophet* / hrv. *Vjerujte prorocima Njegovim*, objavio je Review and Herald 1956. godine. Rebok je u predgovoru izrazio svoje duboko povjerenje u Ellen G. White kao Božjeg nadahnutog glasnika Crkvi ostatka, a zatim dodao: „Bog je progovorio svojoj Crkvi ostatka, i Njegov narod mora poslušati taj glas i hoditi u svjetlosti tog savjeta." Rebok je posljednje četiri godine prije umirovljenja proveo na Koledžu La Sierra (*La Sierra College*) kao profesor sociologije i religije.

Za daljnje istraživanje: obit. AR 8. ožujka 1984.

Herb Ford

RHODES, SAMUEL W. (oko 1813-1883). Adventistički propovjednik među ranim svetkovateljima subote iz Oswega, u državi New York. Nakon *milleritskog razočaranja 1844. godine, Rhodes je postao obeshrabren i povukao se na tri godine u nenaseljeni predio države New York. Dvaput je *Hiram Edson posjetio Rhodesa, pokušavajući ga nagovoriti da se ponovo pridruži adventistima. Na kraju *biblijske konferencije svetkovatelja subote u Centerportu, u državi New York, održane 17. i 18. studenoga 1849. godine, Edson je pozvao brata [T.] Ralpha (usp. 2SG 91) da pođe s njim u treći

posjet Rhodesu. Ralph se u tišini molio za znak trebaju li otići vidjeti Rhodesa, i dok se Edson molio naglas, Ralph je iznenada progovorio na nepoznatom jeziku, nakon čega je uslijedilo tumačenje da Ralph treba ići s Edsonom da bi vratili Rhodesa. Oni su to i učinili, i Rhodes je pristao, prihvatio je *subotu i vratio se aktivnoj službi.

Rhodes je bio član Odbora za izdavanje časopisa *Advent Review* (Advent Review committee) i dizajner prve adventističke proročke karte među svetkovateljima subote (litografiju je izradio *Otis Nichols 1850. godine). Ellen G. White upozorila ga je da se čuva svoje jake osobnosti i grubog duha i da ostvaruje pozitivniji utjecaj na članove Crkve. (Lt 16, 1859; Lt 4, 1870).

Za daljnje istraživanje: 1Bio 196-199; *Present Truth,* prosinac 1849; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 450.

RICE, ANNA C. (PHILLIPS) (1865-1926). Ana Rice jedno je kratko vrijeme tvrdila da je još jedna adventistička proročica. Rođena kao Anna Phillips, u svojim srednjim dvadesetim godinama bila je 1892. godine legalno usvojena od obitelji starješine *Jessija D. Ricea. Budući da u svojim ranim godinama nikada nije imala svoj dom, Anna je bila više nego sretna što je postala njihovo poslušno dijete.

Za razliku od nekih koji su u povijesti slavoljubivo tvrdili da imaju proročki dar, Anna Rice bila je daleko od šarlatanstva. Čini se da je bila iskrena mlada žena s jednostavnom vjerom u Boga i velikom dozom vlastite nesigurnosti. U neko vrijeme 1892. godine počela je doživljavati nešto za što je smatrala da bi mogao biti proročki događaj. Njezina prva misao bila je potražiti savjet od Ellen G. White, ali je u to vrijeme ona bila u Australiji. Sljedeća najbolja mogućnost, zaključila je Anna, bila je da njezin dar potvrdi *A. T. Jones. Na kraju krajeva, zar Ellen G. White nije rekla da je Jones posjedovao naprednu svjetlost? Ako on potvrdi njezin dar, zaključila je, tada je to pravi dar.

Jones ne samo da je odobravao njezin dar već ju je više puta ohrabrivao sve do veljače 1894. godine. Osim ohrabrenja, Jones je koristio „svjedočanstva“ Anne Rice na javnim sastancima, želeći tako pokazati da je počelo

ANNA C. RICE

izlijevanje kasne kiše i da su njezina svjedočanstva dokaz te činjenice. Na Zasjedanju Generalne konferencije 1893. godine, Jones i *W. W. Prescott željeli su iskoristiti svjedočanstva Anne Rice da bi izazvali izlijevanje Svetog Duha, ali predsjednik Generalne konferencije *O. A. Olsen odbio im je dopustiti da ih javno pročitaju. Međutim, deset mjeseci kasnije, s predsjednikom Olsenom u Australiji, Jones i Prescott unijeli su veliko karizmatsko uzbuđenje u Battle Creeku svjedočanstvima Anne Rice. U tom trenutku Denominacija je bila svjedok raznim karizmatskim ekscesima.

Događaji oko Anne Rice naglo su prekinuti početkom 1894. godine na osnovi nekoliko pisama Ellen G. White u kojima se navodi da su viđenja potvrđena „bez dovoljno dokaza o njihovom stvarnom karakteru“. (2SM 92). Cijeli slučaj, ustvrdila je Ellen G. White, nije bila Annina pogreška, već krivica onih koji su je ohrabrivali u njezinim viđenjima. Jones i Prescott ispričali su se zbog svojeg sudjelovanja u tome i obećali da će ubuduće biti oprezniji. Anna Rice, shvativši da je zavedena, odustala je od svojih tvrdnji. Kasnije je vjerno radila u Crkvi kao biblijska radnica.

Za daljnje istraživanje: G. Baker, „Anna Phillips“, AR. 6. veljače 1986; G. R. Knight, *From 1888 to Apostasy: The Case of A. T. Jones* (RHPA, 1987), 92-116.

George R. Knight

RICE, JESSE DAN (1857-1952). Rice je važan u adventističkoj povijesti uglavnom zato što je 1892. godine legalno posvojio 27-godišnju Annu Phillips (vidi *Anna C. Rice), koja je bila samo osam godina mlađa od njega. Anna je tvrdila da je imala viđenje da će je on usvojiti. Ellen G. White napisala je nekoliko pisama Jessiju D. Riceu u vezi s Anninim tvrdnjama. Na primjer, 1. studenoga 1893. godine Ellen G. White mu je pisala prekorivši ga zbog toga što je ohrabrivao Annu u njezinoj zamisli da vrši proročku službu. Takvo usmjeravanje, napisala mu je, samo bi povrijedilo Annu. (Lt 54, 1893). Nakon što je početkom 1894. godine kriza Anne Rice prošla, Jesse D. Rice otputovao je brodom **Pitcairn* kao misionar na otoke Raratonga (Raratonga Islands), gdje je radio do 1903. godine. Najveći dio njegovog rada nakon toga bio je u području zaljeva San Francisco u sjevernoj Kaliforniji.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 19. ožujka 1953.

George R. Knight

RILEY, WILLIAM HENRY (1860-1941). Liječnik i nadstojnik *Sanatorija Boulder (1896 – 1902). Prije svog odlaska u Colorado, Riley je radio u Sanatoriju u Battle Creeku i predavao na Američkom zdravstvenom misionarskom koledžu. Ellen G. White napisala je Rileyu dva pisma ohrabrenja. (Lt 281, 1904, u BCL 11-114; Lt 148, 1901).

ROBBINS, „GDIN“, vidi **SARGENT, G.**

ROBINSON, ASA THERON (1850-1949). Propovjednik i administrator; brat *Doresa A. Robinsona i otac *Doresa E. Robinsona. Rođen u baptističkoj obitelji u New Brunswicku, u Kanadi, Robinson je 1870. godine otišao živjeti sa svojim bratom Doresom u New Hampshire i pod utjecajem brata postao je adventist sedmoga dana. Godine 1876. oženio se s Lorettom Farnsworth (1857 – 1933), kćeri Williama Farnswortha.

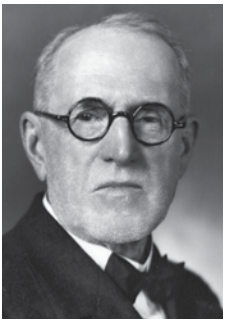

ASA T. ROBINSON

Godine 1882. Robinsonovi su postali kolporteri, prodajući knjigu Uriaha Smitha *Thoughts on Daniel and the Revelation* / hrv. *Misli o Danielu i Otkrivenju*. Na poziv *S. N. Haskella, Asa je 1884. godine stupio u propovjedničku službu i rukopoložen je dvije godine kasnije. Godine 1891. Robinsonovi su otišli u Južnu Afriku, tamo je Asa organizirao prvu tamošnju Konferenciju i osnovao niz ustanova, uključujući koledž i sanatorij. Godine 1894. Robinson i *Pieter Wessels od tadašnjeg su premijera Cecila J. Rhodesa dobili zemljište površine 12.000 jutara na kojem su osnovali *Misiju Solusi (Solusi Mission), prvu stalnu misiju adventista sedmoga dana u Africi. Robinson je zatim radio kao crkveni administrator u Australiji (1898 – 1903) prije nego što se vratio u Sjedinjene Američke Države. Sljedećih 18 godina bio je predsjednik konferencijâ u Nebraski (1903 – 1910), u Coloradu (1913 – 1917) i u Južnoj Novoj Engleskoj (1917 – 1920). Tijekom godinâ službe u Južnoj Africi i Australiji, Robinson je bio ključni čovjek u razvoju sustava unije konferencijâ, koji je zatim

prihvaćen na Zasjedanju Generalne konferencije 1901. godine. Dok je bio u Južnoj Africi i Australiji, Robinson je razmijenio mnogobrojna pisma s Ellen G. White. „Duboko osjećam potrebe u vezi s misionarskim djelom u Južnoj Africi“, napisala mu je 1896. godine. „Nadam se da nećeš gledati na ljude, niti vjerovati ljudima, već da ćeš gledati na Boga i uzdati se u Boga.“ (Lt 92, 1896, u TSA 67). Dok je radio u Australiji, ona ga je savjetovala u vezi s poslovima predsjednika konferencije i drugim administrativnim obavezama. (Lts 87, 94, 1898).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 29. prosinca 1949; A. T. Robinson, „Autobiographical Sketch – The Life of Asa Theron Robinson“ (1947, DF 3125, CAR); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 462, 463.

Denis Fortin

ROBINSON, DORES A. (1848-1899). Propovjednik i misionar, brat *Ase T. Robinsona. Rođen u New Brunswicku, u Kanadi, Robinson se doselio u državu Maine i u svojoj mladosti prihvatio adventizam. Nakon što je pohađao Koledž u Battle Creeku (1872 – 1874)

DORES A. ROBINSON

bio je 1876. godine rukopoložen i radio je u Konferenciji Nove Engleske (1874 – 1887).

Dores i njegova supruga Edna pridružili su se zatim C. L. Boydu, Carrie Mace i dvojici kolportera kao prvi misionari u Cape Townu, u Južnoj Africi (1887 – 1888). Kasnije su djelovali u Engleskoj (1888 – 1895) i u Indiji (1895 – 1899), gdje je u Misiji Karmatar 1899. godine Dores umro od malih boginja. Edna se vratila u Ameriku s njihovim posvojenim engleskim i indijskim kćerima; umrla je 1905. godine u South Lancasteru, u državi Massachusetts, u blizini Akademije kojoj je pomagala prilikom osnivanja. Godine 1887., dok su započinjali svoj rad u Južnoj Africi, Ellen G. White poticala je i Robinsona i Boyda da propovijedaju „praktičnu pobožnost“, da iskorače u vjeri i „zadrže uzvišeni karakter“ svog misionarskog djela. (Lt 14, iz 1887, u TSA 9-12). Jedanaest godina kasnije Ellen G. White ohrabrila je Robinsonove u njihovom radu u Indiji i istaknula da, iako ih razdvaja velika udaljenost, imaju zajedničkog prijatelja (Isusa), „koji je uvijek blizu nas“. (Lt 28, 1898).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 16. siječnja 1900;·obit. RH, 13. veljače 1900; 27. ožujka 1900; obit: 30. studenog 1905; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 463, 464.

Brian E. Strayer

ROBINSON, DORES EUGENE (1879-1957). Tajnik, urednik izdanja i kompilator spisâ Ellen G. White. Robinson je rođen u Washingtonu, u državi New Hampshire, kao drugi sin *Ase T. i Lorette Robinson, čija je majka bila dvanaesto od 22 djece *Williama Farnswortha. Godine 1891. Robinsonovi su kao misionari otišli u Južnu Afriku, ostavljajući 12-godišnjeg Doresa u Sjedinjenim Američkim Državama. Dvije godine kasnije, kad je u blizini Cape Towna osnovan Claremont Union College (sada Helderberg College), ponovo se pridružio obitelji i proveo sljedeće četiri godine u Južnoj Africi. Godine 1897., dok su njegovi roditelji brodom putovali u *Australiju, otišao je u Škotsku da započne studij medicine. Sljedeće godine otišao je za njima i nastavio medicinsko usavršavanje u Melbournu. Kad je zbog lošeg zdravlja odustao, Ellen G. White pozvala ga je da bude jedan od njezinih tajnika, i na tom

je poslu radio nekoliko mjeseci. Tu se prvi put upoznao s Ellom (vidi *Ella May White), najstarijom od sedmoro unučadi Ellen G. White.

Nakon povratka u Sjedinjene Američke Države, Robinson je kratko radio u *Battle Creeku i godinu dana predavao u Montani, a zatim ga je Ellen G. White ponovo zaposlila. Godine 1905. oženio se s Ellom White. Nastavio je kao tajnik i kompilator spisâ Ellen G. White sve do njezine smrti 1915. godine, radeći na knjigama kao što su **The Great Controversy,* izdanje iz 1911.

DORES E. ROBINSON

godine i **Life Sketches*. Robinson je proveo sljedeće dvije godine u Coloradu kao propovjednik i učitelj, a zatim je radio u redakciji izdavaštva Southern Publishing Association u Nashwilleu, sve dok 1920. godine nije bio pozvan u Južnu Afriku kao urednik izdavaštva Sentinel Publishing Company. Kasnije je tri godine radio u Misiji Rusangu, u Sjevernoj Rodeziji (danas Zambija). Robinson se vratio u Sjedinjene Američke Države 1928. godine. S izuzetkom jedne godine, kad je predavao na Humboldt Academy u sjevernoj Kaliforniji, od 1928. sve do umirovljenja, 25 godina kasnije, radio je među osobljem Društva za ostavštinu Ellen G. White, najprije u „Elmshavenu", u Kaliforniji, a zatim u Washingtonu, D. C. Napisao je mnoge knjige i knjižice o službi Ellen G. White i njezinim spisima, a jedna od najpoznatijih je: *The Story of Our Health Message: The Origin, Character, and Development of Health Education in the Seventh-day Adventist Church* (SPA, 1943, 1955, 1965) / hrv. *Povijest naše zdravstvene poruke: Podrijetlo, karakter i razvoj zdravstvenog odgoja u Crkvi adventista sedmoga dana*.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 29. kolovoza 1957; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 464.

Kenneth H. Wood

ROBINSON, ELLA MAY (WHITE), vidi **WHITE, ELLA MAY**.

ROGERS, FRED R. (1869-1920). Pionir obrazovanja *Afroamerikanaca na američkome Jugu. Godine 1898. Rogers se pridružio *J. Edsonu Whiteu u osnivanju *Južnog misionarskog društva (Southern Missionary Society) i otvorio školu za pripadnike crne rase u Yazoo Cityju, u državi Mississippi. Kad su učitelji bijelci bili primorani napustiti Yazoo City zbog lokalnog protivljenja, Rogers je postao prvi nadstojnik nastave u Južnom misionarskom društvu u državi Mississippi. Godine 1904., na prijedlog Ellen G. White, postao je ravnatelj i poslovni menadžer u *Industrijskoj školi Oakwood u Huntsvilleu, u državi Alabama. (ST, 30. studenog 1904). Poticala ga je da ne sumnja u Božju dobrotu i da bude hrabar u svom poslu, jer „nebeski anđeli promatraju to imanje (Školu Oakwood). (Lt 345, 1904, u SpTB 12*)*.

Za daljnje istraživanje: obit. LUH, 5. svibnja 1920; obit. RH, 27. svibnja 1920; R. D. Graybill, *Mission to Black America* (PPPA, 1971).

ROGERS, JANE „JENNY" or **„JENNIE" (FRASER)** i **SANFORD**, vidi **FRASER, JANE „JENNY"** or **„JENNIE"** i **SANFORD ROGERS**.

ROOSEVELT, THEODORE (1858-1919). Predsjednik Sjedinjenih Američkih Država (1901 – 1909). Ellen G. White, u pratnji Sarah McEnterfer, susrela se s predsjednikom

Rooseveltom dok su se u srpnju 1904. godine vozile kočijom u Rock Creek Parku, u Okrugu Kolumbija. Roosevelt je te dvije žene pozdravio podizanjem šešira. (5Bio 348). Godine 1905., kada su crkvene vođe razmatrale kupnju imanja u Loma Lindi, u jugoistočnoj Kaliforniji, Rooseveltovi komentari, izrečeni dvije godine ranije, o ljepoti pejzaža u tom području, potaknuli su adventiste da tamo osnuju Sanatorij. (LLM 124, 159). Te 1905. godine, na Zasjedanju Generalne konferencije održanom u Washingtonu, D. C., izaslanstvo propovjednika sastalo se s Rooseveltom i tom su mu prigodom iznijeli gledišta i stajališta Denominacije prema građanskim vlastima. (5Bio 403, 404).

ROSS, ALEXANDER (1810-1888) i **CAROLINE** (1810-1866). Adventisti iz Roosevelta, u državi New Yorku. Rekavši da su oni „teret" i „smetnja" svojoj lokalnoj Crkvi, Ellen G. White ih je ukorila zbog nedostatka samoodricanja i poticala ih da se približe Bogu i da prime „snažan utjecaj božanske ljubavi" (PH159, 78-94; 3T 57-64). Alexander je bio „brat A" koji je strogo ukoren zbog svojih simpatija prema ropstvu. (Lt 24, 1862, u 1T 358-360). On je prihvatio ukor, ali su prošle gotovo dvije godine prije nego što je u potpunosti i iz sveg srca priznao svoja ranija stajališta i odrekao ih se. Sahranjen je na groblju preko puta crkve u Rooseveltu, u državi New Yorku.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 12. lipnja 1888.

ROSSITER, FREDERICK M. (1870-1967). Adventistički liječnik. Rossiter je pohađao Koledž u Battle Creeku (1889 – 1893), i tamo je organizirao prvu skupinu misionara za strane zemlje, sastavio prvi biblijski *indeks spisâ Ellen G. White, i oženio se s Mary Henry, kćeri *S. M. I. Henryja. Rossiter je nastavio svoje medicinsko obrazovanje na Medicinskom koledžu Rush (Rush Medical College), a zatim na Medicinskom koledžu Sveučilišta u Pennsylvaniji (University of Pennsylvania Medical College), gdje je 1897. godine i diplomirao. Predavao je na *Američkom zdravstvenom misionarskom koledžu (American Medical Missionary College) i radio u *Sanatoriju u Battle Creeku. Kasnije je osnovao Yakima Valley Sanitarium i radio na fakultetu *Koledža medicinskih evangelizatora (*College of Medical Evangelists). Ellen G. White napisala mu je pismo ohrabrenja. (Lt 20, 1912). Njegova kći Margaret, bila je udana za *Jamesa Henryja Whitea.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 7. prosinca 1967.

ROTH, MARIE ANCILE (1868-1899). Adventistica, rođena u Francuskoj koja je Ellen G. White bila prevoditeljica u Švicarskoj. (EGWEur 190). Njezina obitelj pomogla je izgradnju prve adventističke crkve u Europi, u Tramelanu, u Švicarskoj. (Ms 49, 1886). O trošku Ellen G. White, M. A. Roth je 1887. godine je otišla na liječenje od tuberkuloze u *Sanatorij u Battle Creeku (Lt 9, 1887). Sljedeće godine Ellen G. White opomenula je Mary zbog „pronalaženja mana" u Koledžu i Sanatoriju. „Više ne mogu biti odgovorna ni za jedan od tvojih troškova", napisala joj je. „Cijele godine bila sam ti spremna pomagati, i nije u redu da to činim dok ti na bilo koji način vrijeđaš ustanove osnovane s Božjim odobravanjem." (Lt 62, 1888). Kasnije je također ukorila Mary zbog njezinog sebičnog duha dok je živjela s obitelji *W. C. Gagea i pozvala je da se pokaje. (Lt 53, 1893). Prema njenoj smrtovnici Marie je umrla u Battle Creeku, Michigan, od plućne tuberkuloze 4. siječnja 1899.

ROUSSEAU, LEMUEL JOSEPH (1857-1898) i **EMMA LOUISE (ESHELMAN)** (1858-1936). Rođen u Iowi i odrastao u Kansa-

su, Joseph je 1884. godine postao opunomoćeni propovjednik, a rukopoložen je dvije godine kasnije. Studirao je na Koledžu u Battle Creeku 1885. i 1890. godine. On i njegova supruga Emma imenovani su za osnivače prve škole za obrazovanje adventista sedmoga dana u Australiji. U Australiji su se Rousseauovi povezali s Ellen G. White i njezinom obitelji, posebice u vezi sa školskim poslovima. Napuštajući Ameriku 1891. godine, Rousseau je u kolovozu 1892. godine otvorio školu u unajmljenim prostorijama u melburnškom predgrađu St. Kilda. Škola je postojala do rujna 1894. godine, kad je premještena na svoje stalno mjesto, na kojem je na kraju postala *Avondale College. Ellen G. White pisala je Rousseauu u vrijeme dok je škola još bila u Melbournu, tražeći od njega da se posebice pobrine za maorskog učenika po imenu William Makeiro. Zamolila je Rousseaua da o njezinom trošku nabavi novu odjeću koja je Makeiru bila potrebna. (Lt 100, 1893). Na novom školskom imanju Rousseau je pomagao kao nadstojnik u prvim zahvatima raščišćavanja zemljišta. Gospodin Worsnop, adventist sedmoga dana iz Melbourna grube kolonijalne vanjštine, došao je na imanje tražeći posao. No, Rousseau ga je odbio. Ellen G. White pisala je tada Rousseauu u Worsnopovo ime. Molila ga je da se prema Worsnopu ne odnosi poput svećenika i levita, iz 10. poglavlja Evanđelja po Luki, već kao prema bližnjem koji je u nevolji. „Daj mu priliku da pokaže tko je i što je“, nastavila je. Rousseau ju je poslušao. (Lt 69, 1895). Godine 1896. Rousseau se prijavio Sanatoriju u Battle Creeku, nadajući se da će se vratiti u Australiju kao zdravstveni misionar. Međutim, 1898. godine, neposredno prije završnih ispita, tragično je umro od upale pluća (E. L. Rousseau u pismu W. C. i M. White, 30. rujna 1898). Njegova supruga Emma radila je s njim u Australiji i od Ellen G. White dobila je mnoga pisma ohrabrenja. Nakon što je Joseph umro, zaposlila se kao nadstojnica u Sanatoriju Nova Engleska (New England Sanitarium), a potom je živjela u Kaliforniji sa svojom sestrom dr. Lillian Magan.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 6. rujna 1898; obit. PUR, 17. veljače 1937; M. Hook, *A Temporary Training School* (Wahroonga: South Pacific Division Department of Education [1987]).

Milton Hook

ROWEN, MARGARET MATILDA (WRIGHT) (1881-1955). Adventistica, obraćena iz metodizma oko 1912. godine, koja je tvrdila da od 22. lipnja 1916. godine dobiva viđenja i da je proročka nasljednica Ellen G. White. Brojni očevici počeli su svjedočiti o njezinom fizičkom stanju dok je bila u viđenju. U jednom takvom izvještaju navodilo se da je Rowen držala „ruke sklopljene na grudima sa širom otvorenim očima koje su, ne trepćući, gledale prema gore. … Nije bilo disanja, koliko smo mogli zaključiti, a tijelo je bilo ukočeno.“ Takvi izvještaji naveli su neke da vjeruju kako su njezina viđenja bila stvarna. Usto, ta najranija viđenja skupljena su i uvrštena u knjižicu od 28 stranica objavljenu pod naslovom *A Stirring Message for This Time* (n. p., oko 1916. godine) / hrv. *Poticajna poruka za ovo vrijeme*, i privukla su pažnju crkvenih vođa, kojima je savjetovano da budu oprezni „prije nego što o tome donesu odluku“. U veljači 1917. godine, Pacifička unija konferencija (*Pacific Uni-*

MARGARET ROWEN

on Conference) imenovala je pododbor koji će detaljnije ispitati tu pojavu i odredila skupinu crkvenih vođa (I. H. Evans, W. C. White, E. E. Andross i M. M. Hare) da posjeti Rowen i njezinu pomoćnicu, gđu McCausland, kako bi dobili više informacija. Nakon njihova posjeta, Konferencija Južne Kalifornije službeno je objavila da nisu uspjeli pronaći nijedan dokaz da su „te manifestacije" „božanskog podrijetla" (*Claims Disproved* / hrv. *Tvrdnje opovrgnute*) [n. p., 1917]).

Ujesen 1919. godine Rowen je ustvrdila da je u viđenju primila obavijest da je u datotekama rukopisâ u *Društvu za ostavštinu Ellen G. White (*Ellen G. White Estate*), pohranjen dokument s datumom 10. kolovoza 1911. godine, u kojem je Ellen G. White ustvrdila da će gđa. Rowen biti budući glasnik poslan od Boga. Dokument je, međutim, sadržavao nepobitne dokaze da je krivotvoren: stranice nisu bile perforirane kao u drugim dokumentima u datoteci; tip slova bio je drugačiji; dokument nije imao broj; Ellen G. White nije bila u St. Heleni na dan čiji je datum u dokumentu naveden; a potpis je bio dokazivo krivotvoren.

Rowen je privukla malo sljedbenika, ali vrlo agilnih, koji su je prihvatili kao od Boga poslanog glasnika. Dana 15. studenoga 1919. godine, Rowen je isključena iz Crkve adventista sedmoga dana South Side u Los Angelesu. Njezini sljedbenici osnovali su novu Crkvu pod nazivom „Los Angeles, California, Seventh-day Adventist Reform Church", pokrenuli su časopis *The Reform Advocate* i pejorativno su nazivani „Roweniti". U studenome 1923. godine Rowen je objavila da će vrijeme kušnje završiti 6. veljače 1924., i da će Krist u slavi doći 6. veljače 1925. godine. Njezino senzacionalno priopćenje naširoko su prenijele novinske agencije diljem svijeta i lažno je pripisano Crkvi adventista sedmoga dana. Kad se Rowenino predviđanje datuma nije ostvarilo, labava povezanost sa sljedbenicima počela se osipati.

Dr. Burt E. Fullmer, liječnik i revnosni Rowenin sljedbenik, postao je razočaran Rowenom nakon što je otkrio da je pronevjerila 17.000 dolara od novca vlastite organizacije. U svom razočaranju, 12. ožujka 1926. godine priznao je da je u trezoru Društva za ostavštinu E. G. White (Ellen G. White Estate) 11. studenoga 1919. godine u otvorenu ladicu s rukopisima ubacio lažni rukopis Ellen G. White. Doktor Fullmer pozvan je 27. veljače 1927. godine u obližnji motel kako bi pružio medicinsku pomoć navodnom turistu. Kad je ušao u sobu, dr. Jacob Balzer udario je Fullmera u glavu komadom cijevi, a Balzerova medicinska sestra Mary Wade pokušala je u Fullmerovu ruku ubrizgati morfij i strihnin. Izbila je tučnjava, a gosti iz obližnjeg hotela pozvali su policiju. Nakon što je policija u sobi pronašla lopatu, vreću i uže, stvari koje su očito bile namijenjene za uklanjanje Fullmerova tijela, Balzer i Wade odmah su uhićeni. Rowen se potom sama predala policiji. Njih troje, nagodbom sklopljenom na temelju priznanja krivice, osuđeno je za „napad smrtonosnim oružjem, s namjerom nanošenja teške tjelesne ozljede". Sve troje bili su u kolovozu 1927. godine utamničeni u zatvoru u San Quentinu. Zbog dobrog ponašanja Rowen je, nakon što je odslužila samo godinu dana kazne, puštena na slobodu, ali je prekršila uvjete privremenog puštanja na slobodu i pobjegla, a potom je nestala iz javnog života. Neko vrijeme pronašla je utočište na Floridi, a onda se vratila u Kaliforniju, gdje se služila svojim djevojačkim prezimenom i nastavila privlačiti malobrojne sljedbenike.

Za daljnje istraživanje: Larry White, „Margaret W. Rowen: Prophetess of Reform and Doom", *Adventist Heritage* 6, no. 1 (Summer 1979): 28-40; A. L. White, „False Prophets I Have Known" (neobjavljeni rukopis); R. W. Schwarz and F. Greenleaf, *Light Bearers* (PPPA, 2000), 618, 619; C. Shaw, Jr., ""The Rowen

Deception" (znanstveni članak , 1977, CAR); DF, 364; DF 364-b; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 428.

Michael W. Campbell

RUBLE, WELLS ALLEN (1868-1961). Obraćen na adventizam 1893. godine, i školovan na Koledžu u Battle Creeku, Ruble se 1897. godine oženio s Edithom Davies i zajedno su postali misionari u Južnoj Africi. Liječnik i administrator, postao je predsjednik Claremont Union Collegea u Južnoj Africi tijekom 1890-ih godina, dok je Edith na tom Koledžu predavala. Vrativši se u Sjedinjene Američke Države, Ruble je 1906. godine na Američkom zdravstvenom misionarskom koledžu u Battle Creeku stekao diplomu doktora medicine, a zatim je 1910. godine sudjelovao u osnivanju *Koledža zdravstvenih evangelizatora u Loma Lindi, u Kaliforniji. Postao je prvi predsjednik CME-a (1910.), zatim ravnatelj Zdravstvenog odjela Generalne konferencije, a kasnije i ravnatelj Sanatorija Stanborough Park (Stanborough Park Sanitarium), u Engleskoj (1918 – 1927) i *Sanatorija Nova Engleska (New England Sanitarium) (1927 – 1943). Godine 1911., u pismu Rubleu, *J. A. Burdenu, *I. H. Evansu i drugim djelatnicima u Loma Lindi, Ellen G. White istaknula je važnost „vjernosti i posvećenosti" u njihovom radu i pozvala ih da za medicinsku profesiju školuju više žena, a naročito za ulogu primalja. Ona je uzdizala život proroka Ilije kao primjer posvećenja i duhovne reforme među zaposlenicima (Lt 22, 1911). Nakon Prvoga svjetskog rata, Ruble je bio misionar u Engleskoj (1921 – 1929).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 3. kolovoza 1961; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 473.

Brian E. Strayer

RUMERY, SYLSBRE (1820 – 1884). Adventist iz Montereya, u državi Michiganu. Godine 1857. Ellen G. White u viđenju bilo je pokazano da Rumeryjeva ljubav prema novcu šteti njegovom duhovnom rastu i duhovnom rastu njegove obitelji, a istodobno zatražila je od njega da pruži određenu pomoć *Victoru Jonesu. (Lt 9, 1857). Iako se činilo da se Rumery popravio (usp. Ms 5, 1859), Ellen G. White ga je kasnije ponovo upozorila na istu slabost (Ms 16, 1868), jer je doveo „našu vjeru ... na loš glas" svojim „sebičnim ophođenjem" s lokalnim trgovcima. (PH99, 34; Lt 46a, 1874).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 2. prosinca 1884.

RUSSELL, C. P., vidi ***MESSENGER*** **PARTY.**

RUSSELL, SUSAN G. (1825-1864). Adventistica iz Dartmoutha, u državi Massachusetts. Godine 1862., dok se Russellova borila s tuberkulozom, Ellen G. White pisala joj je o *sigurnosti spasenja. „Duša koju je Bog napustio nikada se ne bi osjećala kao što si se ti osjećala i nikada ne bi voljela istinu i spasenje kao što si ih ti voljela. ... Ne smiješ ni najmanje udovoljavati neprijatelju sumnjajući i odbacujući svoje povjerenje. Anđeo je rekao: 'Bog ne ostavlja svoj narod, čak i kad griješi. On se ne okreće od njega u srdžbi ni zbog čega. Ako i zgriješe, imaju zastupnika kod Oca, Isusa Krista, pravednika'. ... Onaj koji te je toliko volio da je dao svoj život za tebe, neće te odbiti i napustiti osim ako ga ti svojevoljno, odlučno napustiš da bi služila svijetu i Sotoni. Isus voli da dođeš k Njemu baš takva kakva jesi, beznadna i bespomoćna, i da se prepustiš Njegovoj sveobuhvatnoj milosti i vjeruješ da će te On primiti takvu kakva jesi." (Lt 17, 1862, u HP 119).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 31. siječnja 1865.

RUSSELL, WILLIAM (1832 – oko 1910). Propovjednik i homeopatski liječnik. Rođen

u Okrugu Hancock (Hancock County), u Ohiju, Russell je postao adventist nakon što ga je 1854. godine posjetio Joseph Bates. Godine 1855. Russell se preselio u selo u blizinu Maustona, u državi Wisconsinu, gdje je potkraj 1850-ih i u ranim 1860-im godinama bio stalni dopisnik časopisa *Review and Herald*. Postao je opunomoćeni propovjednik 1864. godine. Ujesen 1867. godine Russell se pridružio zdravstvenom osoblju Zapadnog instituta za reformu zdravstva (Western Health Reform Institute) u Battle Creeku. Nema podataka o tome da je imao bilo kakvo formalno medicinsko obrazovanje, ali je u popisu stanovništva iz 1870. godine kao njegovo zanimanje upisano: homeopatski liječnik. Ujesen 1868. godine isplanirao je osnivanje vlastite zdravstvene ustanove u Maustonu, u državi Wisconsin. Kad je upoznata s njegovim planom, Ellen G. White smatrala je da njemu nedostaju „mudra računica i dobro rasuđivanje" da bi pokrenuo vlastitu ustanovu. Savjetovala mu je da prihvati posao za koji je stvarno kvalificiran. „Ti si prirodno ljubazan čovjek,", napisala je, „ali ti nedostaje energije i mudrosti da bi upravljao poslom". Poticala ga je da se „posavjetuje s ljudima koji su svoj život učinili uspješnim, i da bude vođen njihovim savjetima". (Lt 17, 1869, u PH107, 3, 4, 6, 7). Russell je reagirao tako što je pisao *Stranki Marion (*Marion Party*), skupini koja nije vjerovala u nadahnuće Ellen G. White, izražavajući svoje sumnje u njezina viđenja i tražeći dokaze koje su o toj temi imali. Dr. Russell im je 12. srpnja 1869. godine rekao kako misli da su „viđenja gđe White bila rezultat bolesne organiziranosti ili stanja mozga ili živčanog sustava".

Tijekom 1869. i 1870. godine, Russell se kolebao između potpore adventistima sedmoga dana ili potpore Stranki Marion. U jednom trenutku postao je dopisnik časopisa *Hope of Israel / Nada Izraela)*, čiji je nakladnik bila Stranka Marion. Godine 1870. Henry E. Carver napisao je *Mrs. E. G. White's Claims to Divine Inspiration Examined* / hrv. *Provjerene tvrdnje gđe E. G. White o božanskom nadahnuću*, i u to je djelo uvrstio gore navedenu Russellovu tvrdnju.

U međuvremenu su, 1869. godine, * J. N. Andrews, *Uriah Smith i E. S. Walker objavili knjižicu u kojoj su upozorili ljude da ne investiraju u Russellovu ustanovu u Wisconsinu i u nju su uvrstili svjedočanstvo Ellen G. White. U ožujku 1870. godine, u prilogu časopisa *Review and Herald* na dvije stranice detaljno su opisani Russellovi kontakti sa Strankom Marion i pokušaji Whiteovih da situaciju s Russellom isprave (RH, Dodatak, 15. ožujka 1870). Godine 1871. Russell se ispričao Whiteovima i J. N. Andrewsu i vratio se na svoje mjesto u Institutu za reformu zdravlja u Battle Creeku.

U radu Instituta i dalje je bilo poteškoća. Godine 1876. Odbor Instituta pozvao je *Johna Harveya Kellogga da Institut reorganizira. Kad je Kellogg 1. listopada 1876. godine preuzeo dužnost, u ustanovi se liječilo samo 20 pacijenata. Dr. Russell je sa šest pacijenata otišao i osnovao ustanovu za liječenje vodom u Ann Arboru, u državi Michigan. (R.W. Schwarz, „John Harvey Kellogg: American Health Reformer" [Ph. D. diss., UM, 1964], 175).

Dr. Russell i njegova obitelj navedeni su u popisu stanovništva u Ann Arboru, u državi Michigan, provedenom 1880. godine. Od 1885. do 1909. ili 1910. godine Russell je vodio privatni sanatorij u Minneapolisu, u državi Minnesota. U popisu stanovništva iz 1910. godine za gđu Russell navodi se da je udovica koja upravlja Sanatorijem, po čemu se može zaključiti da je dr. Russell umro 1909. ili početkom 1910. godine.

Za daljnje istraživanje: RH, 25. travnja 1871; RH, 2. svibnja 1871; RH, 9. svibnja 1871.

Lawrence W. Onsager

S

SADLER, WILLIAM SAMUEL (1875-1969) i **LENA CELESTIA (KELLOGG)** (1875-1939). Liječnici. Lena je bila kći *J. H. Kelloggovog polubrata Smitha Mosesa Kellogga. Oboje su pohađali Koledž u Battle Creeku, na kojem je William postao propovjednik, a Lena medicinska sestra. Nakon što je William 1894. godine diplomirao, zaposlen je u *Zdravstvenoj misiji J. H. Kellogga u Chicagu. On i Lena vjenčali su se 1897. godine i preselili se u Kaliforniju, tamo je William rukopoložen za službu, a postao je i voditelj mladeži u Kalifornijskoj konferenciji. Istodobno je bio predsjednik Zdravstvenog misionarskog i dobrotvornog društva (Medical Missionary and Benevolent Society) u San Franciscu, a očito je da su oboje pohađali Zdravstveni koledž Cooper (Cooper Medical College). Oko 1904. godine vratili su se u Zdravstvenu misiju u Chicagu, gdje je William postao urednik osnivač časopisa *The Life Boat*. Oboje Sadlerovih steklo je svoje medicinske diplome 1906. godine na *Američkom zdravstvenom misionarskom koledžu (American Medical Missionary College). Te iste godine Ellen G. White pisala je Sadleru upozoravajući ga na *panteizam u Battle Creeku i raspitujući se što namjerava učiniti. (Lt 118 1906). U svom odgovoru Sadler je izrazio svoje dvojbe u vezi s nadahnućem njezinih spisâ (W. S. Sadler u pismu EGW, 26. travnja 1906). Odgovorila je na neka njegova pitanja ponavljajući svoja već objavljena stajališta i uvjeravajući ga da se „karakter mog djela i mojih poruka nije promijenio". (Lt 224, 1906). Nakon još nekoliko razmijenjenih pisama, Sadler je odlučio napustiti Crkvu. (Lts 224a, 225c, 225d, 234, 1906). Kasnije je nastavio karijeru u psihijatriji, studirao je kod Freuda, Adlera i Junga u Europi, a 27 godina predavao je pastoralnu psihijatriju na Teološkom seminaru McCormick (McCormick Theological Seminary) u Chicagu.

Za daljnje istraživanje: obit. *Chicago Tribune,* 27. travnja 1969; *Who Is Important in Medicine* (New York: Institute for Research in Biography, 1945, DF 247, EGWE-LLU).

Michael W. Campbell

ST. JOHN, HIRAM ALLEN (1840-1917). Propovjednik kojem je Ellen G. White odgovorila na njegovo pitanje o liječniku koji je 1884. godine došao raditi u Sanatorij u St. Heleni (Lt 16, 1884). Obraćen na adventizam 1857. godine, St. John se deset godina kasnije oženio i rukopoložen je za službu 1872. godine. Održavao je evangelizacijske skupove u Ohiju, a tijekom ranih 1880-ih godina preselio se u Kaliforniju, gdje je proveo ostatak svoje službe. Njegove dužnosti obuhvaćale su djelatnosti nastavnika Biblije i povijesti na Koledžu Healdsburg i kapelana u Sanatoriju u St. Heleni.

Za daljnje istraživanje: obit. PUR, 1. studenog 1917; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 524.

SALISBURY, HOMER RUSSELL (1870-1915). Odgajatelj, administrator i urednik; brat *Wilbura D. Salisburyja. Godine 1893. prihvatio je poziv da predaje na Claremont Union Collegeu u Južnoj Africi, a kasnije je studirao hebrejski jezik u Londonu, u Engleskoj. Od 1897. do 1901. godine predavao je hebrejski jezik i crkvenu povijest na *Koledžu u Battle Creeku (Battle Creek College). Za to vrijeme Ellen G. White napisala je niz pisama sa savjetima njemu i drugim crkvenim vođama. (Usp. Lt 48, 1897). Godine 1901., na zahtjev Generalne konferencije, Salisbury je osnovao školu za obrazovanje radnika u Engleskoj. Nakon što se vratio u Sjedinjene

Američke Države, Ellen G. White izrazila je zadovoljstvo što se smjestio u Washingtonu, D. C., gdje je od 1907. do 1910. godine radio kao predsjednik Seminara za inozemnu misiju (*Foreign Mission Seminary*) (Lt 368, 1907). Kasnije je radio kao tajnik Odjela za odgoj pri Generalnoj konferenciji. Godine 1913. izabran je za predsjednika Misije Indijske unije (*India Union Mission*). Godine 1915., tijekom Prvoga svjetskog rata, dok se sa sastanaka Denominacije u Sjedinjenim Američkim Državama vraćao u Indiju, njegov je brod torpediran i on je nestao u moru.

Za daljnje istraživanje: obit. *Eastern Tidings,* travanj 1915.

SALISBURY, WILBUR D. (1861-1946). Menadžer nakladničke kuće; brat *Homera R. Salisburyja. Odrastao je u adventističkoj obitelji u Battle Creeku, a kad je imao 17 godina Uriah Smith angažirao ga je da radi u Nakladničkoj kući *Review and Herald, što je bio doživljaj koji mu je odredio životni put. Godine 1885. preselio se u *Pacific Press, u Oaklandu, u Kaliforniji, a 1890. godine postao je nadstojnik tiskare Stanborough Press u Engleskoj. Tri godine kasnije Salisbury je poslan u Australiju, gdje je 17 godina radio u *Nakladničkoj kući Echo i Signs Publishing Company u Melbourneu. Godine 1910. vratio se u Sjedinjene Američke Države i jedno vrijeme bio je poslovni menadžer *Sanatorija u Washingtonu (Washington Sanitarium) i *Sanatorija u Loma Lindi (Loma Linda Sanitarium). Zajedno s drugim crkvenim vođama u Australiji, Ellen G. White pisala je Salisburyju i savjetovala ga o raznim pitanjima u vezi s upravljanjem Nakladničkom kućom Echo (Lt 27, 1896) i osnivanjem novih nakladničkih kuća u Melbournu (Lt 87, 1898; Lt 123, 1899) i Warburtonu (Lt 310, 1906; Lt 26, 1907).

Za daljnje istraživanje: obit. PUR, 8. siječnja 1947; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 527.

SANBORN, ISAAC (1822-1913). Evangelizator i crkveni administrator. Rođen u Pennsylvaniji, Sanborn se s obitelji preselio u Indijanu, a kasnije u Wisconsin. Godine 1855. postao je adventist svetkovatelj subote, a godinu dana kasnije James White ga je rukopoložio. Radio je u 19 država i u Ontariju, a najveći dio svoje službe proveo je u Wisconsinu. Bio je predsjednik Konferencije Ilinois-Wisconsin (1863 – 1867) i Konferencije Wisconsin (1870 – 1873). Također je 1863. godine sudjelovao u organizaciji Generalne konferencije. Ellen G. White dvaput je pisala Sanbornu: jedno pismo odnosilo se na njegov obiteljski život (Lt 10, 1867), a drugo na njegov rad i odnos prema drugim propovjednicima. (Lt 46, 1880).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 19. lipnja 1913; E. K. Vande Vere, „The Heart of the Lake Union“, LUH, 27. travnja 1976; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 532.

SANDERSON, ARTHUR JAMES (1865-1927). Liječnik i propovjednik. Sanderson je diplomu doktora medicine stekao na Koledžu Cooper Medical (Cooper Medical College), na kojem se prije diplomiranja oženio s Alicom Smith. Nakon Alicine smrti 1892. godine oženio se s Emmom Griggs. Nakon gubitka druge žene, oženio se s Nevom Huenergardt. Sanderson je radio u *Sanatoriju u St. Heleni (St. Helena Sanitarium) oko deset godina, od kojih je osam radio kao liječnički nadstojnik. Također je vodio privatni Sanatorij El Reposo (El Reposo Sanitarium) u Berkeleyju oko 21 godinu (1906 – 1927), istodobno radeći kao propovjednik Crkve u Berkeleyu. Godine 1901., tijekom godina provedenih u St. Heleni, Ellen G. White višeput je upozoravala Sandersona na opasnosti „kontrole uma“ i „liječenja uma“ – na „spekulativne teorije“ kojima je, čini se, bio fasciniran. Molila ga je da se ne opire Božjem utjecaju na svoj život. Upozorila ga je i na to da njegova supruga ne ostvaruje dobar utjecaj na

medicinske sestre i pozvala je da se kloni „svjetovnih, lakomislenih zabava“ kojima „omalovažava Boga“. (Lt 133, 1901, u 18MR 265).

Za daljnje istraživanje: 18MR 79-82, 263-273; obit. RH, 14. srpnja 1927; „Letters to a Physician- in-Chief of a Large Sanitarium“, *The Sanderson Collection* (DF 160, CAR); G. A. Roberts, „Dr. A. J. Sanderson“, AR, 25. kolovoza 1927.

Eriks Galenieks

SANTEE, CLARENCE (1856-1930). Adventistički propovjednik i administrator. Podrijetlom iz države New York, odrastao je u državi Missouri, a 1879. godine počeo je propovijedati u Kansasu. Santee je rukopoložen 1891. godine, a 1894. počeo je predavati u maloj biblijskoj školi u Minneapolisu. Kasnije je bio predsjednik konferencijâ, u Iowi (1896 – 1900), u Kaliforniji (1900 – 1901), u Južnoj Kaliforniji (1901 – 1905), u Texasu (1905 – 1908) i Jugozapadne unije konferencija (1906 – 1907, 1908 – 1910). Ovi administrativni položaji doveli su ga u blizak odnos s Ellen G. White, čiji je savjet često tražio. Ellen G. White upozorila ga je da ne otvara sanatorij u Long Beachu (Lt 143, 1901), a savjetovala ga je i u vezi s osnivanjem Akademije San Fernando (Lts 88, 90, 1903). Santee je također blisko surađivao s Ellen G. White u osnivanju *Sanatorija Glendale (Glendale Sanitarium) i *Sanatorija u Loma Lindi (Loma Linda Sanitarium). Kasnije je predavao na *Koledžu zdravstvenih evangelizatora (College of Medical Evangelists), a potom je bio predsjednik Konferencije Sjeverne Kalifornije (1915 – 1924).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 16. listopada 1930; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 542.

SARGENT, G. Adventist iz okolice Bostona, u državi Massachusetts, koji se s bratom Robbinsom i još nekima suprotstavljao daru proroštva Ellen Harmon. U pratnji *Otisa Nicholsa i svoje sestre *Sarah (Harmon) Belden, ujesen 1845. godine Ellen Harmon posjećivala je razne skupine ranih adventista u blizini Bostona. Neki od tih adventista bili su fanatični u svojim uvjerenjima da je Krist već „duhovno“ došao i da je sedmi milenij odmora već otpočeo, pa su stoga zaključili da je grijeh raditi jer da to predstavlja poricanje njihove vjere. U svojoj ranoj službi Ellen Harmon često je korila takva fanatična uvjerenja, pozivajući ljude na uravnoteženiji religiozni život. Sargent i Robbins otvoreno su tvrdili da su njezina viđenja bila od đavola. Ipak, nakon što su je sreli za vrijeme njezinog posjeta Bostonu, dogovorili su se da će sljedeće nedjelje slušati njezino svjedočanstvo na unaprijed dogovorenom mjestu u Bostonu. Međutim, u noći prije zakazanog skupa Ellen Harmon dobila je viđenje u kojem joj je pokazano licemjerje Sargenta i Robbinsa te da sastanka u Bostonu ne bi trebalo biti. Sljedećeg jutra Ellen Harmon i njezini prijatelji otišli su u grad Randolph, udaljen oko 21 kilometar južno od Bostona, gdje su zatekli Sargenta i Robbinsa s velikom skupinom adventista okupljenih u privatnoj kući. Kad se tog poslijepodneva pridružila toj skupini, Ellen Harmon imala je viđenje u kojem je držala veliku Bibliju i ukazivala na ulomke o osudi zlih. Iako su neki od prisutnih bili uvjereni u njezin dar, neki drugi, uključujući Sargenta i Robbinsa, nisu bili među njima. (Usp. 1Bio 99-105).

SATTERLEE, ANNIE (r. oko 1866). Mlada žena koja je imala ljubavnu vezu s *Irom Abbeyem; nećakinja njegove kćeri Eleanor (Abbey) Satterlee. Osamdesetih godina 18. stoljeća Satterlee i njezin mlađi brat Willard živjeli su kod Ire i Rhode Abbey u Brookfieldu, u državi New York. U siječnju 1890. godine, Ellen G. White, koja je neko vrijeme znala za preljubničku vezu između Annie Satterlee i Ire Abbeya, napisala je Anni Satterlee dva oštra

pisma ukora, tražeći da okonča svoju vezu s Irom Abbey. (Lts 23a, 24a, 1890, u TSB 137-142; usp. TSB 133-145*)*. „Nadam se da ćete sada priznati svoje grijehe prije nego što zauvijek bude prekasno“, preklinjala ih je Ellen G. White. (Lt 23a, 1890, u TSB 137, 138). „Vaše izbavljenje moguće je naći u Kristu, i samo u Njemu“, dodala je u svom drugom pismu. (Lt 24a, 1890, u TSB 141). Čini se da je Abbey priznao svoj grijeh i prekinuo vezu.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 11. prosinca 1894.

SAVAGE, ADELINE Nećakinja Jamesa i Ellen G. White; kći sestre Jamesa Whitea *Mary Chase koja je živjela s Jamesom i Ellen do smrti Jamesa Whitea 1881. godine. Nakon toga Ellen G. White osjetila je da više ne može nositi odgovornost za Mary Chase pa je 1884. godine pisala njezinoj kćeri Adelini Savage, potičući je da ispuni svoju dužnost i brine se o svojoj ostarjeloj majci Mary Chase. (Lt 30, 1884, u DG 198-200).

SAWYER, ROBERT (1830-1910). Adventist iz Auburna, u državi New York, koji se obratio čitajući knjižicu koju je objavio James White (oko 1849. godine). Godine 1855. Sawyer se oženio s Mary Ann Mapes (oko 1834 – 1859) i zatim su se preselili u *Battle Creek, u državi Michigan, gdje je radio u *uredu Review and Heralda. Godine 1863., nakon smrti svoje prve supruge, oženio se s Mary J. Mead (1834 – 1890) i preselio u Potterville, u državi Michigan. Dok su tamo živjeli, Ellen G. White savjetovala ih je o njihovom obiteljskom životu i o subotnjoj školi. (Lt 8, 1863, u 3MR 261, 262). Kasnije, kad je Sawyer imao 78 godina, ona mu je savjetovala da vodi računa o svojoj vanjštini, kako bi bolje utjecao na druge. (Lt 336, 1908).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 1. prosinca 1910.

SEMMENS, ALFRED WILLIAM (1867-1940). Australijski liječnik koji se obratio nakon što je 1888. godine pročitao knjigu *The Great Controversy*, Semmens je otišao u Ameriku da bi se u Sanatoriju u Battle Creeku školovao za njegovanje bolesnika. Tamo se oženio s Emmom Pallant i zajedno su se vratili u Australiju da predaju u adventističkoj školi u Melbournu i, na nagovor Ellen G. White, da otvore prve adventističke klinike za hidroterapiju u Sydneyju i Adelaidi. Kasnije su vodili Sanatorij u Sydneyju i imali privatnu medicinsku ordinaciju. Godine 1911. vratili su se u Sjedinjene Američke Države, gdje je Alfred 1915. godine na Koledžu zdravstvenih evangelizatora u Loma Lindi stekao medicinsku diplomu. Semmensi su se nakon toga 1916. godine vratili u Australiju i održavali svoju privatnu medicinsku ordinaciju sve do 1940. godine, do svog umirovljenja. Godine 1896. Ellen G. White slala im je sredstva, poruke ohrabrenja i smjernice za obrazovanje njihovog sina. (Lt 98a, 1896). U drugom pismu savjetovala je kako da koriste hidroterapijske tretmane kod groznica. (Lt 112a, 1897).

Dalje čitanje: obit. RH, 31. listopada 1940; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 569.

SHARP, SMITH (1847-1931). Rođen u Mount Pleasantu, u državi Iowa, Sharp je prihvatio adventističku poruku 1860. godine od *Mosesa Hulla. Godine 1865. oženio se s Nettie Kilgore, sestrom *R. M. Kilgora, a James White ga je 1876. godine rukopoložio. Radio je kao predsjednik Konferencije u Kansasu (1878 – 1881), obavljao je misionarski rad u Novom Meksiku i Coloradu, a jedno vrijeme, na nagovor Ellen G. White, bio je misionar u Ujedinjenom Kraljevstvu. (Lt 41, 1886). Nakon povratka u Sjedinjene Američke Države, blisko je surađivao s *G. I. Butlerom na američkom Jugu. Bio je prvi predsjednik Konferencije u Cumberlandu (1900. – 1903.) i radio je i kao

financijski povjerenik Južne unije. Kad je zbog negativnih misli proživljavao kušnje, Ellen G. White ohrabrila ga je preporučivši mu da gleda na svijetlu stranu života i da zauzme „pravilan odnos s Bogom". (Lt 93, 1901).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 25. lipnja 1931.

SHIREMAN, DAN T. (1834-1920). Zidar, tesar, mehaničar i *samoodrživi evangelizator i kolporter. Rođen u Shiremanstownu, u državi Pennsylvania, oženio se 1857. godine s Amelijom McDowell (1839 – 1905) i godinu dana kasnije prihvatio adventističko učenje i sedmi dan subotu. Bez formalnog obrazovanja, Shireman se odazvao pozivu Ellen G. White da radi u područjima u kojima nije bilo adventista sedmoga dana i selio se iz mjesta u mjesto, osnivajući adventističke zajednice. Godine 1890. otišao je u Sjevernu Karolinu, gdje je podizao crkve i škole, a osnovao je i sirotište u Hildebranu. Radio je i kao samofinancirajući evangelizator i kolporter u Iowi i Kansasu. Shireman je rukopoložen 1892. godine; njegovo životno djelo rezultiralo je s više od 45 crkvenih zgrada podignutih na različitim lokacijama. Ellen G. White višeput je pohvalila Shiremanovu službu osnivanja jedne crkve za drugom: „Mnogo više bi trebalo raditi kao što je brat Shireman radio" (Ms 16, 1902) i „Bog nam je dao rad brata Shiremana kao predmet pouke". (2SAT 157; usp. Ms 35, 1901).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 17. lipnja 1920; obit. RH, 6. travnja 1905; Ms 37, 1901; Lt 122, 1902; GCDB, 8. travnja 1901; GCDB, 25. travnja 1901; B. Haloviak, „The Orphan, the Angel, and the Long Way", AR, 31. svibnja 1990; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 604.

Eriks Galenieks

SHORTRIDGE, ELIAS WILLETS (1826-1890). Propovjednik u zajednici „Kristovi učenici" koji je prihvatio adventističko učenje o *suboti nakon što je 1860. godine slušao raspravu *Mosesa Hulla. (Usp. RH, 4. prosinca 1860; RH, 11. prosinca 1860). Shortridge je ubrzo nakon toga počeo propovijedati u Iowi kao pripadnik adventista. Godine 1861. Ellen G. White posavjetovala ga je da su potrebne reforme u njegovom osobnom životu da bi mogao biti djelotvorni propovjednik evanđelja. (Lt 30, 1861). Ljeti 1862. godine Shortridge se pridružio *Stranki Marion (Marion Party) i napustio Crkvu (RH, 18. studenog 1862). Nakon njegovog odlaska Ellen G. White objavila je svoje ranije svjedočanstvo upućeno njemu. (*Review and Herald*, dodatak, kolovoz 1862; vidi također RH, 28. listopada 1862; RH, 18. studenog 1862).

SIMPSON, ABBIE WINEGAR (1865-1949) i **W. RAY** (1862-1940). Liječnica odnosno poslovni menadžer. Abbie Winegar postala je adventistica sedmoga dana u svojoj 24. godini, a kasnije je studirala medicinu na Northwestern Medical Collegeu u Chicagu. Nakon što je 1894. godine diplomirala, radila je u Sanatoriju u Battle Creeku. Udala se 1903. godine za W. Raya Simpsona i, nakon što se sljedeće godine preselila u Kaliforniju, pomogla je u osnivanju *Sanatorija Glendale. Godine 1904. Ellen G. White ohrabrila je Simpsonove u njihovom radu u Sanatoriju (Lts 251, 343, 1904) i dala Abbie nekoliko savjeta u vezi s njezinom ulogom pomajke djeci njezinog supruga (Lt 329, 1904). U sljedećim godinama Ellen G. White ih je ohrabrivala u njihovom radu u sanatorijima u Glendaleu i u Long Beachu. (Lt 418, 1907; Lts 126, 190, 1908; Lt 34, 1910).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 24. veljače 1949; obit. RH, Dec. 12. prosinca 1940.

SIMPSON, WILLIAM WARD (1872-1907). Adventistički evangelizator. Rođen u Sjedi-

njenim Američkim Državama, ali odrastao u Engleskoj, Simpson se u dobi od 11 godina s obitelji preselio na Floridu. Nakon što je njegova majka postala adventistica sedmoga dana, obitelj se preselila u Battle Creek, u državi Michigan. Godine 1890. odlučio je postati kolporter, a ubrzo nakon toga Konferencija u Michiganu dala mu je dopuštenje za propovijedanje. Radeći prvo u Michiganu, a zatim

WILLIAM I NELLIE SIMPSON

među autohtonim stanovništvom u Ontariju, Simpson je ubrzo postao daroviti evangelizator. Godine 1899. oženio se s Nellie F. Ballenger (1869 – 1952), kćeri *Johna F. Ballengera, i iste godine rukopoložen je za službu. Zbog kronične bolesti pluća on i njegova obitelji preselili su se 1902. godine u južnu Kaliforniju, gdje je pridobio velik broj obraćenika na adventizam.

Dio Simpsonovog uspjeha proizišao je iz njegove upotrebe vizualnih pomagala i grafikona pri tumačenju proročanstava iz Knjige proroka Daniela i Knjige Otkrivenja. Godine 1906., prije doba pokretnih slika, video zapisa i kompjutorske animacije, naručio je da se od papirne kaše izradi sedam zvijeri koje su predstavljale različite sile i kraljevstva iz 7. i 8. poglavlja Knjige proroka Daniela i iz 13. poglavlja Knjige Otkrivenja. Za vrijeme njegovih propovijedi te bi se zvijeri u prikladnom trenutku pojavile na pozornici, što je zadivilo njegovu publiku. Ellen G. White pohvalila je njegove evangelizacijske metode – njegovu „genijalnost i takt da u svojim propovijedima pruži prikladne ilustracije“ (tj. zvijeri od papirne kaše) – i izrazila je radost „što uzvisuješ Riječ, dozvoljavajući Bibliji da govori sama za sebe“. (Lt 376, 1906; usp. Lt 326, 350, 1906; Ev 204, 205*;* RH, 29. studenog 1906).

Duboko zainteresirana za njegov rad u Los Angelesu, San Diegu i Oaklandu, a i svjesna njegove bolesti pluća, Ellen G. White savjetovala mu je da se „ne slomi pod pritiskom dugih, neprekidnih napora“ i da svoje breme podijeli sa svojim kolegama. (Lt 367, 1904, u 9MR 15). Ona je bila naročito zabrinuta zbog Simpsonove preopterećenosti grla, pluća i probavnog sustava tijekom njegovog proširenog niza evangelizacijskih skupova (Lt 310, 1904), i iskreno ga je ohrabrivala da se malo odmori u obližnjem Sanatoriju (Lt 344, 1906). Još jedna briga Ellen G. White bio je utjecaj njegovog zeta *A. F. Ballengera na Simpsonovo tumačenje biblijskih proročanstava. Dok je Ballenger odbacivao tradicionalno adventističko tumačenje početka čišćenja nebeskog Svetišta 1844. godine, Ellen G. White podsjetila je Simpsona da su „istine koje su nam dane nakon proteka vremena od 1844. godine isto tako izvjesne i nepromjenjive [sada] kao i onda kad nam ih je Gospodin dao kao odgovor na naše žarke molitve“ (Lt 50, 1906). Simpson je ostao vjeran adventističkim učenjima i proročkom daru Ellen G. White sve do svoje smrti, a umro je u 35. godini. Simpsonove zvijeri od papirne kaše izložene su u Centru za adventistička istraživanja (Center for Adventist Research) na Sveučilištu Andrews.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 23. svibnja 1907; F. M. Ramsey, „A Study of William Ward Simpson's Evangelistic Personality“ (research paper, AU, 1971, DF 3128, CAR).

Denis Fortin

SISCO, PATIENCE S. (BOURDEAU) (1869-1970). Liječnica, supruga dr. Henryja N. Sisca (1870 – 1943) i kći *Daniela i Marion Bourdeau. Dok je Ellen G. White od 1885. do 1887. godine bila u Europi, Patience, tada tinejdžerka, poslužila joj je kao prevoditeljica pri njezinim odlascima u kupnju. Patience je 1902. godine diplomirala medicinu, a 1905. godine, ponukana ohrabrenjem Ellen G. White, pridružila se medicinskom osoblju i „upravljala" *Washingtonskim Sanatorijem (Washington Sanitarium). (Lt 177, 1905; DG, 98, 99).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 2. travnja 1970.

SISLEY, WILLIAM CONQUEROR (1850-1932). Arhitekt. Sisley je u različitim razdobljima radio kao graditelj, kao predsjednik Michiganskog traktatskog i misionarskog društva, tesar i tajnik Koledža u Battle Creeku (1886), menadžer Nakladničke udruge Review and Herald (1894 – 1899) i osoba na koju su se Ellen G. White i drugi pioniri oslanjali zbog njegove poduzetničke sposobnosti.

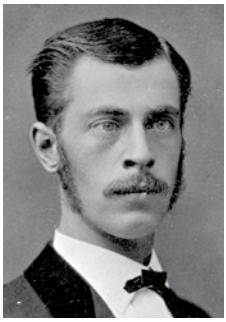

WILLIAM C. SISLEY

Ellen G. White vidjela je obitelj Sisley – Williama, njegove roditelje i braću i sestre – u viđenju prije njihova doseljenja iz Engleske u Ameriku. Prepoznala je Sisleyeve šest godina kasnije (1863. godine) dok su dolazili na skup u Battle Creeku. Tamo je točno predvidjela da će članovi te obitelji postati radnici za Boga. Sisleyevi su se nastanili u Convisu, u državi Michigan, ali ih je Ellen G. White nagovorila da se presele u Battle Creek. Godine 1874. Sisley je počeo studirati na Koledžu u Battle Creeku. Sljedeće godine oženio se s Frederikom House (1852 – 1934), a vjenčanje je vodio Uriah Smith. Vrlo je vjerojatno da se otprilike u to vrijeme upoznao s adventističkim arhitektom Williamom K. Loughboroughom i nadstojnikom građevinskih radova *Orrinom B. Jonesom. Godine 1877. izabran je u Odbor Koledža u Battle Creeku. Sisley je blisko surađivao s prosvjetnim djelatnicima Denominacije, a u kasno proljeće 1889. godine postao je arhitekt i nadstojnik gradnje Union Collegea. Uslijedili su radovi na planiranju kampusa i arhitektonske pripreme za Walla Walla College, Keene Industrial Academy i Avondele College. Tijekom 1890-ih godina bio je arhitekt za Haskell Home, utočište za 150 siročadi, zatim za rezidenciju dr. Johna H. Kellogga, zgrade za Sanitarium Company Helpers' Home i dogradnju sjevernog aneksa na kampusu Koledža, sve u Battle Creeku. Od 1896. do 1900. godine, Sisley je bio menadžer Nakladničke udruge Review and Herald u Battle Creeku. U veljači 1899. godine, nakon konsultacija s crkvenim vođama u Australiji, Ellen G. White pozvala ga je da s obitelji dođe u Australiju. (Lt 31, 1899). Sisley je, međutim, odlučio ostati u Battle Creeku, a od 1901. do 1918. godine nastavio se baviti arhitektonskim i nakladničkim radom za Crkvu u Europi.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, listopad 1932; „The Sisley Family Seen in Vision" (Ms WDF 1116, Item 2, 1938, EGWE-LLU); E. L. Coombs and D. Minchin-Comm, „The Sisleys: Lives of Sacrifice and Service", *Adventist Heritage* 16, no. I (Spring 1993): 70-77; E. Dick, *Union College of the Golden Cords* (Lincoln, Nebr.: Union College Press, 1967), 27-31, 43, 44, 103, 104; *Lest We Forget* (Keene, Tex.: Southwestern Adventist College, 1985), 16, 21; *Walla Walla College:* 60 *Years*

of Progres; (Walla Walla, Wash.: College Press, 1952), 94, 105.

David J. Stafford

SKINNER, THOMAS WILLIAM FARRINGTON i MAUD ELIZABETH LUCY (CAMP) (1873-1936). Adventisti s Novog Zelanda. Maud Camp radila je otprilike dvije godine kao kuharica i pomoćnica na putovanjima Ellen G. White. Kad je Thomas zatražio da radi u Školi Avondale (kasnije *Avondale College), Ellen G. White odgovorila mu je kako im je takva pomoć upravo potrebna, a budući da je shvatila kako će se uskoro oženiti s Maud (što se i dogodilo oko mjesec dana kasnije), oboje je pozvala da dođu u Australiju, da se školuju i tako se pripreme da obrazuju druge. (Lt 105, 1897).

SMITH, ANNIE REBEKAH (1828-1855). Spisateljica, učiteljica, urednica i pjesnikinja iz West Wiltona, u državi New Hampshire. Ona je, zajedno sa svojim mlađim bratom, *Uriahom, čekala Kristov povratak 1844. godine, ali je nakon *razočaranja njezino zanimanje za adventizam splasnulo i počela je podučavati.

AUTOPORTRET ANNIE R. SMITH

U nizu izvanrednih okolnosti Annie Smith upoznala je 1851. godine *Josepha Batesa. Ona je sanjala da u prostoriju ulazi neki nepoznati čovjek koji će propovijedati; a Bates je sanjao da je za vrijeme njegove propovijedi na skup došla jedna mlada žena. Kad je Annie Smith ušla na Batesov evangelizacijski skup, oboje su prepoznali točno ispunjenje onoga što su sanjali. Smith je nastavila dolaziti na Batesove skupove, i nakon tri tjedna prihvatila je *subotu te ubrzo potom napisala svoju prvu pjesmu za *Review and Herald (16. rujna 1851.), pod naslovom „Fear Not, Little Flock" / hrv. „Ne boj se, malo stado". Zadivljen njezinom darovitošću, *James White pozvao ju je da se pridruži osoblju *Reviewa* u Saratoga Springsu, u državi New York. Annie Smith najprije je zbog problema s očima odbila njegov poziv, ali ga je na kraju ipak prihvatila. Nakon pomazanja i molitve za ozdravljenje, njezin se vid poboljšao. Kad se *Review* 1852. godine preselio u Rochester, u državi New York, nastavila je raditi kao lektorica i urednica izdanja. Za vrijeme odsutnosti Whiteovih, ona je snosila punu odgovornost za izdanje *Reviewa.* Tijekom tri godine koliko je radila za *Review*, u tom časopisu i u časopisu **Youth's Instructor* objavljeno je 45 njezinih pjesama. Annie je s Whiteovima bila blisko povezana, i u vrijeme zadnje bolesti njezina je majka posvjedočila da ih je „Annie voljela". U studenome 1854. godine Annie Smith vratila se kući bolesna od tuberkuloze i umrla je nekoliko mjeseci kasnije u 27. godini.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 21. kolovoza 1855; R. Graybill, „The Life and Love of Annie Smith", *Adventist Heritage* 2, no. 1 (Summer 1975): 14-23; R. Smith, *Poems: With a Sketch of the Life and Experience of Annie R. Smith* (Manchester, N. H.: John B. Clarke, 1871); Annie Smith, *Home Here; Home in Heaven* (Rochester, N. Y.: Advent Review Press, 1855); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 617, 618.

Michael W. Campbell

SMITH, CYRENIUS (1804-1874) i **LOUISA (SAWYER)** (1806-1881). Poljoprivrednik, drvodjelja i trgovac uredskim potrepštinama. Podrijetlom iz Nove Engleske, Smithovi su se preselili u državu New York, a potom su se

1833. godine nastanili u okrugu Jackson, u državi Michiganu. Postali su milleriti i u kolovozu 1849. godine od *Josepha Batesa prihvatili su subotu.

Smithovi su brzo postali prijatelji Jamesa i Ellen G. White – često su Whiteovi boravili kod njih, a Smithovi su im slali odjeću dok su

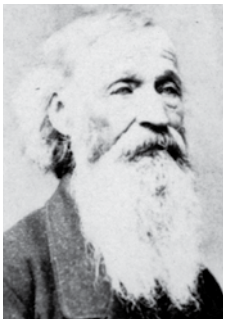

CYRENIUS SMITH

LOUISA SMITH

bili u očajničkoj potrebi u Rochesteru, u državi New York. (Lt 7, 1853; JW u pismu Cyreniusu Smithu, 29. kolovoza 1854, EGWE-GC). Ellen je imala najmanje jedno viđenje u njihovom domu. (JNL, *Rise and Progress* / hrv. *Uspon i napredak*, 189). Jedna od prvih adventističkih crkvenih škola u Michiganu bila je u kući Smithovih, a Cyrenius je bio jedan od prvih đakona rukopoloženih među adventistima svetkovateljima subote. (RH, 24. siječnja 1854). Sljedeće godine Smithovi su prodali svoje imanje da bi doprinijeli adventističkom djelu i preselili su se u *Battle Creek. Pridružili su se *Danu Palmeru, *J. P. Kelloggu i *Henryju Lyonu u prikupljanju sredstava za izgradnju nakladničkog ureda i ohrabrili Whiteove da se presele iz *Rochestera u Battle Creek. Cyrenius je pomogao u izgradnji mnogih ranih zgrada u Battle Creeku, uključujući i kuću Whiteovih u Ulici Wood. Također je radio u Odboru za financije koji je nadgledao objavljivanje **Review and Heralda* sve dok 1861. godine nije organizirano Nakladničko udruženje adventista sedmoga dana (Seventh-day Adventist Publishing Association).

Za daljnje istraživanje: 1Bio 282; 2SG 181-182, 304; Lt 13, 1864; obit. RH, 30. lipnja 1874; JW, Life Incidents, 297, 298; RH, 2. listopada 1855; R. Conrad, „Growing Up With the Third Angel's Message No. 4", RH, 2. svibnja 1935; W. C. White, „The Frisbie House a Center" (DF 45la, CAR).

Michael W. Campbell

SMITH, HARRIET NEWALL (STEVENS) (1831-1911). Supruga *Uriaha Smitha, kći Cypriana Stevensa i sestra Angeline, supruge *J. N. Andrewsa, Harriet je bila poznata po svom gostoprimstvu i dobrotvornom djelovanju. Harriet i Uriah vjenčali su se u lipnju 1857. godine. Ellen G. White savjetovala je Harriet kad bi joj nedostajalo vjere, čime je obeshrabrivala svog supruga i druge članove Crkve. Iako je Harriet javno priznala tu pogrešku, drugi su je smatrali neiskrenom, zbog

HARRIET N. SMITH

čega je umalo izgubila vjeru u Boga i ljude. Ellen G. White suosjećala je s Harriet, a nakon molitvenog sastanka u skupini njezina je vjera oživjela. Ellen G. White bila je zabrinuta i zbog Uriahove blage naravi i Harrietine „pretjerane popustljivosti" zbog kojih je bilo teško disciplinirati njihovo petero djece. Savjetovano im je da s četvoricom dječaka budu čvršći i da posebice vode računa o tome da ne oštete Annie, njihovu jedinu djevojčicu (*Testimony to the Church at Battle Creek,* 34-50). Opomene su očito postigle željeni cilj, jer su

sve petero postali ugledni građani i vjernici Crkve.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 30. ožujka 1911.

Eugene F. Durand

SMITH, LEON A. (1863-1958). Urednik, sin *Uriaha i * Harriet Smith. Kao i njegov otac, Leon Smith radio je kao urednik u izdavaštvu Review and Herald u Battle Creeku, a kasnije u Stanborough Pressu u Engleskoj i u Južnom izdavačkom društvu u Nashvillu, u državi Tennessee. Početkom 1890. godine, osjetivši da je Leonov kritički stav štetan za njegov duhovni život, Ellen G. White ga je ohrabrila da stekne „mnogo dublje iskustvo ... s Bogom" (Lt 53, 1890, u *1888 Materials*, 528-532) . Sljedeće godine pitao je Ellen G. White koje savjete bi mu mogla dati dok je studirao na Sveučilištu Michigan u Ann Arboru. Ellen G. White izrazila je zabrinutost zbog adventističkih učenika, jer su se pohađajući sekularne škole, iako su imali privilegiju adventističkog obrazovanja, doveli „u opasnost da ne očuvaju [svoju] vezu s Bogom". Poticala ga je da bude kao Daniel i da traži mudrost odozgo. Ona je također istaknula da „mladi koji idu u Ann Arbor trebaju prihvatiti Isusa kao svog osobnog Spasitelja, ne učine li to, gradit će na pijesku, tako da će im se temelji pomaknuti". (Lt 26, 1891, u 3SM 231-233).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 19. lipnja 1958.

SMITH, STEPHEN (1806-1889). Rani adventist svetkovatelj subote iz New Hampshirea. Od ranih 1850-ih godina Stephen Smith otvoreno je kritizirao proročku službu Ellen G. White.

Na konferenciji u Washingtonu, u državi New Hampshireu, u studenome 1851. godine, na kojoj su prisustvovali i James i Ellen G. White, Smith je ustrajao u protivljenju službi Ellen G. White. Sljedstveno tome, članovi koji su prisustvovali konferenciji odlučili su ga isključiti iz zajednice sve dok ne ostavi postrani svoja pogrešna stajališta. Ta odluka bila je jedna od prvih disciplinskih mjera koje su poduzeli adventisti svetkovatelji subote. (Lt 8, 1851; RH, 25. studenog 1851). Smith je ponovo primljen u Crkvu nedugo kasnije, da bi ponovo bio isključen. Ovaj scenarij ponavljao se nekoliko puta tijekom 1850-ih godina. Nakon jednog od njegovih propusta, oko 1857. godine, Ellen G. White napisala mu je svjedočanstvo u kojem je opisala kakav će biti njegov život ako ustraje u svojim pogrešnim pogledima i stajalištima. Umjesto da pročita njezino pismo, Smith ga je stavio u ormar i zaboravio na njega sve do ljeta 1885. godine. Nakon tri desetljeća otuđenosti od Crkve, Smith je počeo shvaćati da oni koji su se protivili Crkvi i njezinoj poruci nisu napredovali, dok su oni koji su je podržavali bili blagoslovljeni. Dok je 1885. godine prisustvovao sastancima probuđenja i obnove što ih je vodio *E. W. Farnsworth u Crkvi u Washingtonu, u državi New Hampshireu, Smith se sjetio zaboravljenog svjedočanstva što ga je dobio od Ellen G. White i pročitao ga. Nakon bogoslužja sljedeće subote priznao je da je griješio sve te godine i da je trebao čitati i slušati duhovne savjete koji su mu bili poslani. Priznao je da se prikaz koji je Ellen G. White napisala 28 godina ranije o tome kakav će njegov život biti ako zadrži isti stav i mišljenja

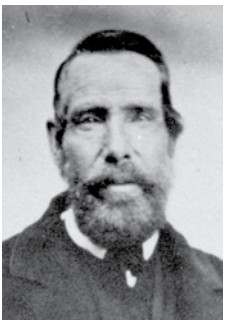

STEPHEN SMITH

pokazao točnim. Konačno, uvjeren u istinitost njezinog dara, Smith je napustio svoju ogorčenost, ponovno se ujedinio s Crkvom i ostao vjeran do svoje smrti.

Za daljnje istraživanje: Lt 8, 1851, u 3MR 242-244; Ms 2, 1858, u 21MR 373-377; lBio 217-219, 490-492; obit. RH, 28. siječnja 1890; *Notes and Papers Concerning Ellen G. White and the Spirit of Prophecy* (EGWE, 1971), 351-354; H. E. Douglass, *They Were There* (PPPA, 2006), 35-38.

Denis Fortin

SMITH, URIAH (1832-1903). Urednik, administrator, propovjednik, tumač proročanstava, profesor, pjesnik, izumitelj i umjetnik-graver, među adventističkim pionirima on je bio najsvestraniji. Radeći pedeset godina kao urednik **Review and Heralda*, autor 20 knji-

URIAH SMITH

ga i napisavši oko 4.000 uvodnika za časopis, Smith je na mladu Crkvu djelovao stabiliziranim utjecajem, nadmašili su ga u tome samo *James i *Ellen G. White te *Joseph Bates. U povijesti Denominacije samo su njezini predsjednici imali veću važnost među vjernicima od glavnog urednika *Reviewa*, položaja koji je Smith zauzimao 34 godine, duže od bilo koga drugog.

Rođen u New Hampshiru, Smith je upoznao Jamesa i Ellen G. White 1852. godine na konferenciji u gradu Washingtonu, u državi New Hampshire, na kojoj su Whiteovi govorili o adventističkim vjerovanjima. Ubrzo nakon toga, Smith se krstio i pridružio se ne samo Crkvi, nego, na poziv urednika Jamesa Whitea, i osoblju *Review and Heralda*; White je bio impresioniran spisateljskom sposobnošću mladog obraćenika. Tiskara i cjelokupno osoblje jedno su vrijeme bili smješteni u *Rochesteru, u državi New York, u kući koju su im iznajmili Whiteovi. To blisko druženje obilježilo je početak 50-godišnje povezanosti između Smitha i Ellen G. White, koji je bio samo pet godina mlađi od nje. Godine 1855., 23-godišnji Smith postao je urednik *Reviewa*, a njegova redakcija i tiskara preselile su se u Battle Creek, u državi Michigan, gdje su i ostale sve do njegove smrti. Smith i James White smjenjivali su se na mjestu glavnog urednika (s izuzetkom *J. N. Andrewsa tijekom jedne godine) sve do Whiteove smrti 1881. godine, nakon čega je Smith preuzeo dužnost u većem dijelu od sljedećih 16 godina. Kad je James White 1874. godine u Kaliforniji počeo izdavati **Signs of the Times*, Uriah Smith s njim je radio 13 godina kao urednik, iako je ostao u Michiganu.

Smith je ostao najpoznatiji po svojim knjigama *Thoughts on Daniel* / hrv. *Misli o Danielu* i *Thoughts on the Revelation* / hrv. *Misli o Otkrivenju*, koje su se nastavile tiskati tijekom više od 120 godina. Prvi *kolporter među adventistima sedmoga dana, *George King, zatražio je da se dvije Smithove knjige objave kao jedna. Ta spojena knjiga objavljena je 1882. godine i otada je doživjela još pet izdanja. Uz neke izuzetke, ona je ostala reprezentativna za adventističko osnovno proročko tumačenje. Tome da se *Daniela i Otkrivenje* nastavilo objavljivati, najviše je pridonijela Ellen G. White koja je objavljivanje knjige svesrdno poduprla time što je napisala: „Zanimanje za *Daniela i Otkrivenje* treba trajati onoliko koliko traje vrijeme milosti. Bog se poslužio autorom ove knjige [Smithom] kao protokom kroz koji je prenosio svjetlost da bi usmjerio misli ka istini.“ (Ms

174, 1899, u 1MR 63). Preporučivala je da knjigu proučavaju učenici adventističkih škola, propovjednici Crkve i da je prodaju kolporteri. Ova i slične preporuke (vidi 1MR 60-65) potaknule su glasine kako je Ellen G. White tvrdila da je anđeo stajao uz Smitha dok je pisao tu knjigu. Međutim, nigdje se u njezinim spisima ne može naći takva tvrdnja; nije smatrala ni da je knjiga nadahnuta niti da je bez pogreške. Ipak, nije znala ni za jednu drugu knjigu koja bi mogla zauzeti njezino mjesto, nazvavši je „pravom knjigom za ovo vrijeme". (Ms 174, 1899, u 1MR 60). Ellen G. White zagovarala je da se prevede na mnoge jezike, kao što se i dogodilo.

U posljednjih 30 godina svog života, Smith je držao mnoge seminare za propovjednike na kojima je predavao o biblijskim temama, gramatici, rukopisu, sastavljanju članaka za objavljivanje i parlamentarnim procedurama. Ellen G. White svesrdno je podupirala takve biblijske seminare u različitim državama i vjerovala je da im treba posvetiti još više vremena. Godine 1894. Smith je održao takve nizove predavanja i u pet europskih gradova. Ta su predavanja objavljena i u tiskanom obliku, čime se širio njihov utjecaj.

Smith je bio prvi predavač Biblije na prvom crkvenom koledžu, *Koledžu u Battle Creeku. Kao predsjednik Upravnog odbora sukobio se s Ellen G. White u pogledu na obrazovne strategije. On je zagovarao teorijski, klasični nastavni plan i program, dok se ona zalagala za praktično učenje uz rad i pripremu za djelo Evanđelja, s naglaskom na Bibliji. Ellen G. White zagovarala je školu na prostranom poljoprivrednom zemljištu, dok je Smith branio mali kampus u Battle Creeku. Kad je Smith postao kritičan prema profesoru engleskog *Goodlou Harperu Bellu (koji je podržavao zamisli Ellen G. White), što je izazvalo ostavku tog nastavnika (u veljači 1882. godine), Ellen G. White oštro je prekorila Smitha. (Usp. 5T 45-62*)*. Bila je iznenađena da je netko tko je bio previše nježnog srca da bi ukorio pogreške u Nakladničkoj kući, u Crkvi ili u svojoj obitelji, sada odjednom postao nepravedan tužitelj. Smith je branio svoje postupke, smatrajući da je bila pogrešno informirana. Ali devet godina kasnije priznao je da ga je Ellen G. White poznavala bolje od njega samog i tražio je od nje da mu oprosti. Nije gajila animozitet prema Uriahu i zamolila ga je da napiše uvod u njezinu knjigu **Patriarchs and Prophets* / hrv. *Patrijarsi i proroci*, u kojem je branio njezino božansko nadahnuće.

Na Zasjedanju *Generalne konferencije 1888. godine u Minneapolisu, *E. J. Waggoner, urednik časopisa *Signs of the Times*, održao je seriju predavanja ističući *opravdanje vjerom, a izlaganja su uz njega imali i pomoćnik urednika *A. T. Jones i Ellen G. White. Uriah Smith plašio se da će to novo isticanje oslabiti adventističko stajalište o važnosti *Zakona i subote. Ellen G. White na to je odgovorila: „On ne zna o čemu govori. On se ponaša kao da mi odbacujemo tvrdnje Božjeg zakona, a to uopće nije nešto takvo." (Ms 5, 1889, u *1888 Materials*, 348). Kad je Smith u svojim uvodnicima u *Review and Heraldu* nastavio isticati Zakon, ona ga je upozorila na sljepilo i prijevaru, izjavivši: „Propovijedali smo Zakon sve dok nismo ostali suhi kao brda Gilboe." (RH, 11. ožujka 1890). I ponovila je: „Radili ste na ciljevima suprotnima Bogu." Ukorila ga je što se samozavaravao, što je utjecao na druge da se protive svjetlosti koju joj je Bog dao, sugerirajući da je ona bila pod utjecajem drugih. Plakala je i molila se za njega da odbaci svoje sljepilo (Lt 40, 1890, u *1888 Materials*, 790-801). Njezin apel dirnuo ga je u srce, i on je odgovorio suzama pokajanja i javnim priznanjem svojeg pogrešnog stajališta. Njezino povjerenje u njega bilo je vraćeno. Ipak, u sljedećim godinama bilo joj je bolno čitati Smithove članke u *Review and Heraldu*, u kojima je zadržao isto staro istica-

nje Zakona. Crkveno rukovodstvo osjećalo se isto tako. Kao rezultat, A. T. Jones zamijenio je 1897. godine Smitha na mjestu urednika časopisa *Review and Herald*.

Tijekom cijelog života spisi Uriaha Smitha snažno su zastupali stajalište da je Ellen G. White djelovala kao Božji poseban glasnik obdaren darom proroštva. U svojoj knjizi *The Visions of Mrs. E. G. White* / *Viđenja gđe E. G. White*, objavljenoj 1868. godine, iznio je razloge svojeg povjerenja u njezin božanski poziv. Ipak, kad je imala priliku ukoriti njegov vlastiti smjer djelovanja, teško mu je bilo prihvatiti da te poruke dolaze od Boga i potonuo je u obeshrabrenje. Tvrdio bi da njezina pisma nisu rezultat viđenja s Neba i zbog toga nisu nadahnuta kao njezini drugi spisi. Onda bi, nakon razgovora s njom, sagledao stvari u drugačijem svjetlu i priznao da je bila u pravu sa svime što je u vezi s njim.

Uriah Smith bio je blisko povezan s Ellen G. White. Zajedno su putovali i govorili na adventističkim skupovima u mnogim prilikama i na mnogim mjestima. Unatoč njihovim povremenim razmimoilaženjima, ona mu je nakon njegovih priznanja iskazivala povjerenje i smatrala da treba ostati urednik *Reviewa* sve dokle god bude mogao pisati.

Za posljednjih 35 godina Smithovog života Ellen G. White molila ga je da vodi računa o svom zdravlju. Bio je previše sklon raditi za svojim radnim stolom, i u uredu i kod kuće, danju i noću. Rekla mu je neka odlazi na crkvena okupljanja, neka pazi na prehranu i neka se bavi lakim poslom ili rekreacijom na otvorenom. „Nitko nije mogao imati više koristi od adventističke zdravstvene reforme od Uriaha Smitha“, izjavila je. Njegova ljubav prema pisanju i nožna proteza ograničavale su njegove fizičke aktivnosti, ali nastojao je slijediti taj savjet i u mjeri u kojoj je to činio produžio je sebi život. Ali u 70. godini prerano je ostario, a početkom 1903. umro je od moždanog udara, kojeg se dugo pribojavao, i to na putu do Nakladničke kuće noseći tekst koji je ostao upamćen kao njegov posljednji članak.

Za daljnje istraživanje: E. F. Durand, *Yours in the Blessed Hope, Uriah Smith* (RHPA, 1980); R. J. Hammond, „The Life and Work of Uriah Smith“ (M. A. thesis, AU, 1944); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 618, 619.

Eugene F. Durand

SMITH, WILL Kriminalac, korjenito obraćen 1887. godine utjecajem propovijedanja *E. P. Daniellsa u Fresnu, u Kaliforniji. Ellen G. White upoznala ga je na saboru pod šatorima godinu dana kasnije. (*1888 Materials*, 81-83; Lt 47, 1888, u 6MR 150, 151). Smith, „visok, snažno građen čovjek“, bio je adventist, ali je „iz nekog razloga odustao od adventizma, a đavao ga je preuzeo, i on je postao očajnik“. Njegova supruga bila je svetkovateljica subote i on ju je volio, „ali nedovoljno da zaustavi svoj zao put. Nije mario za plijen iz svojih pljački“, već je to činio zbog uzbuđenja. Spaljivao je kuće i staje, čak je planirao i ubojstvo, ali se njegova žrtva u očekivano vrijeme nije pojavila.

Kad je Smith ušao na sastanak na kome je E. P. Daniells propovijedao o ispovijedanju grijeha, Smith je problijedio i pobjegao, ali se vratio. Nakon sastanka tražio je odgovor na pitanje: „Ima li nade za mene? Ja sam izgubljen čovjek. … Hoćete li se moliti za mene? Ne usuđujem se napustiti ovo mjesto i otići kući, jer se bojim da će me Gospodin uništiti u mojim grijesima.“ (*1888 Materials*, 82). Propovjednici su se molili za njega, Smith se obratio i odmah je otišao priznati čovjeku od kojeg je ukrao 31 ovcu. Zaprepašteni čovjek odgovorio mu je: „Odakle ti to? … Nisam znao da postoji neka religija slična ovoj.“ Smith i njegov suradnik vlastima su rekli: „Mi se predajemo. Radite s nama što god mislite da je potrebno.“ (*ibid.*). A kad je slučaj došao na sud, sudac je odbio osuditi tako očito preobraženu osobu. „Utjecaj

ovih priznanja“, zaključila je Ellen G. White, „dalekosežan je poput vječnosti. Ovaj čovjek u svojoj zloći nije imao ništa, ali od njegovog obraćenja Gospodin ga je tako obilno blagoslovio sredstvima, i on ih koristi i za nadoknađivanje štete i za unapređenje istine. … On sâm prošle je godine ostvario više misionarskog djela nego cijela crkva u Fresnu.“ (6MR 151, 152).

Jerry Moon

SMOUSE, CHARLES W. (1853-1932) i **LEILA** (1861-1943). Adventisti iz Mount Pleasanta, u državi Iowa, koje je Ellen G. White smatrala jednima od svojih „starih prijatelja“. Smouseovi su financijski podržavali adventistički misionarski rad i promovirali različite aktivnosti prikupljanja sredstava. (Usp. *Gospel Herald*, kolovoz 1898, 23). Nekoliko puta su ili donirali ili posudili sredstva Ellen G. White. Godine 1898. zahvalila im je na donaciji koju su dali za djelovanje adventista u Australiji. (Lt 131, 1898).

SNOOK, B. F., vidi **MARION PARTY**.

SPERRY, CHARLES W. (oko 1820-1861) i **RACHEL ANN (GARDNER)** (1831-1863). Milleriti i rani adventisti svetkovatelji subote iz Vermonta. Oboje, i Charles, koji će postati propovjednik, i Rachel, u svojoj su se ranoj mladosti zajedno s baptističkom crkvom u Vermontu 1843. godine pridružili milleritskom pokretu. Godine 1851. prihvatili su doktrine adventista svetkovatelja subote i nakon toga doprinijeli svojim talentima i naporima svom novom cilju. U ranim godinama druženja s adventistima Sperry je bio blisko povezan s drugim adventističkim propovjednicima i u početku se protivio skupini koja je 1860. godine službeno odabrala ime adventist sedmoga dana. (1Bio 423). Godine 1861. Ellen G. White pismom se obratila Sperryjevima obavijestivši ih o snu koji je imala o Rachelinom ocu, Henryju Gardneru. Ellen G. White smatrala je da su Gardnerovi „blisko [prionuli] uz novac“, izbjegavajući svoja sredstva podijeliti s drugima, i da je takvo stajalište negativno utjecalo na Charlesa i Rachel. (Lt 4b, 1861; usp. Lt 8, 1861). Čini se da je Charles dugi niz godina bolovao od plućne bolesti (vjerojatno tuberkuloze), a njegova dugotrajna bolest potaknula je Ellen G. White da mu savjetuje neka se odmori od napornih poslova, ali je on nije poslušao (2T 117). „Kad je umirao“, prisjeća se Ellen G. White, „pozvao je mog supruga i mene da dođemo i pomolimo se za njega. Dok smo bili s njim, rekao je: „Oh, sestro White, ne bih morao umrijeti da sam poslušao upozorenja koja si mi dala. (Lt 367, 1904, u 9MR 15). Ipak, ona je bila uvjerena da se Sperry sad odmara od svojih napora „sve dok Isusov glas ne pozove pravednike iz njihovih grobova u slavni, besmrtni život“. (ST, 12. kolovoza 1875; usp. Lt 8, 1861). Rachel je umrla od iste bolesti dvije godine kasnije.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 1. listopada 1861; obit. RH, 24. studenog 1863.

Denis Fortin

SPERRY, JAMES BYRON (1854-1928). Sin *C. W. Sperryja, James je kao dječak izgubio oba roditelja. Godine 1875. Ellen G. White sjećala se kako se Sperry, kao dijete od oko četiri godine, igrao s njezinim sinom Willijem (Lt 19a, 1875, u 3MR 177). Kasnije, kao mladić, Sperry je primio pismo od Ellen G. White o svom druženju s drugim dječacima koji su svojom izopačenošću utjecali na njega. (*Special Testimony for the Battle Creek Church* [1869], PH085 27). Godinama kasnije, nakon što je izgubio svoju suprugu i kćer, molila ga je da pazi kako ne bi doživio brodolom svoje vjere. (Lt 207, 1904).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 20. rujna 1928.

SPRAGUE, W. B., vidi **FAIRFIELD, WILLIAM „WILLIE" JOSIAH.**

STANTON, A. W. Tajnik Traktatskog društva Montane (*Montana Tract Society*) 1892. godine. Da bi se unaprijedio rad Crkve adventista sedmoga dana, Stanton je Crkvi donirao oko 40.000 dolara. Ali, nezadovoljan zbog nekih donesenih odluka, razvio je kritički stav prema Crkvi i njezinoj službi. To ga je navelo da proklamira poruku osude protiv Crkve. „Nova svjetlost" njegove osuđujuće poruke brzo se širila. Nakon što je Stanton podnio ostavku na svoju funkciju, *Dan T. Jones, okružni nadstojnik Montane, razgovarao je s njim, i Stanton je nakratko odustao od svog kritizerskog stajališta. Međutim, početkom 1893. godine, Stanton je objavio knjižicu od 64 stranice pod nazivom *Loud Cry! Babylon Fallen! Weighed in the Balances – Found Wanting* / hrv. *Glasna vika! Babilon je pao! Vagnut na tezulji – nađen si prelagan*. Prvi dio tog traktata sastojao se od pitanja na koja je odgovarano kratkim citatima iz Svetog pisma i spisâ Ellen G. White. Drugi dio sadržavao je duže citate Ellen G. White o potrebi reforme u Crkvi. Glavni cilj knjige bio je da se dokaže kako je Crkva adventista sedmoga dana duhovno bankrotirala, da je postala dio Babilona i da je pala (18. poglavlje Knjige Otkrivenja). Prema mišljenju Ellen G. White, Stanton je zloporabio njezine spise tiskajući samo poruke ukora, odvojene od obećanja o milosti i milosrđu. Shodno tome, zaključio je da je Adventističku Crkvu Bog odbacio i da se vjernici moraju odvojiti od nje. Traktat je bio naširoko distribuiran, bio je poslan i u inozemstvo i preveden na danski i njemački jezik. Jedan od Stantonovih sljedbenika, *W. F. Caldwell, napustio je svoju suprugu i obitelj i otišao u Australiju da tamo objavljuje Stantonova stajališta. Posredovanjem *G. B. Starra i Ellen G. White, Caldwell je našao put svojeg povratka u Crkvu. Ellen G. White bila je u Australiji u vrijeme kad je Stanton objavio svoju brošuru. Ona mu je 22. ožujka 1893. godine napisala pismo (Lt 57, 1893), koje je kasnije u četiri nastavka objavljeno u *Review and Heraldu* (od 22. kolovoza do 12. rujna 1893; vidi TM 32-62). Rekla je Stantonu da ga je đavao prevario i da Crkva adventista sedmoga dana nije Babilon. Ona je priznala da je Crkva i dalje „crkva koja se bori", da još nije „pobjedonosna", i da se u njoj mogu naći i kukolj i pšenica. Ali Babilon opisan u Bibliji njeguje „otrovne doktrine ... kao što su urođena besmrtnost duše, vječno mučenje zlih, poricanje Kristove preegzistencije prije Njegovog rođenja u Betlehemu, i zagovaranje i veličanje prvog dana u tjednu iznad svetog i posvećenog Božjeg dana". (TM 61; vidi također 2SM 63-71 i TM 15-62). Nadalje, ukorila je Stantona zbog zakidanja u desetini, što je u suprotnosti s 3. poglavljem Knjige proroka Malahije, i zbog toga što je odredio datum Drugog Kristovog dolaska. (TM 60, 61). Takvim odlučnim odgovorom okončan je „Stantonov pokret". (2SM 96).

Za daljnje istraživanje: 4Bio 80-85; TSB 206-217 pisma upućena W. F. Caldwellu; *Issues: The Seventh-day Adventist Church and Certain Private Ministries* (Silver Spring, Md.: North American Division of Seventh-day Adventists, 1992), 56-60.

Ekkehardt Mueller

STARR, GEORGE BURT (1854-1944) i **NELLIE (SISLEY)** (1854-1934). Evangelizator, propovjednik i crkveni administrator. Obraćen na kršćanstvo 1874. godine, G. B. Starr pridružio se Kongregacijskoj crkvi i radio kao evangelizator s Dwightom L. Moodyjem u Chicagu 1875. godine. Sljedeće godine prihvatio je poruku adventista sedmoga dana, počeo je propovijedati i rukopoložen je 1879. godine. Oženio se 1883. godine u Battle Creeku s Nellie Sisley, sestrom *Maud (Sisley) Boyd. Prvo polje rada Starrovih bilo je u Nebraski, a zatim su

1884. godine zamoljeni da pomognu u osnivanju gradske misije u Chicagu. Tamo su ostali sve do 1891. godine kad su s Ellen G. White otišli u Australiju, gdje je George tijekom slijedećih 18 godina obavljao razne funkcije. Od trenutka kada su se prvi put družili s Ellen G. White na njezinom putovanju u Australiju pa sve do njezine smrti 1915. godine, Starrovi su s Ellen G. White i njezinim sinom W. C. Whiteom razmijenili mnoga pisma. Većina pisama koja im je Ellen G. White uputila bila su o osobnim pitanjima i o razmjeni informacija o njezinom radu. U nekoliko slučajeva, međutim, ona ih je savjetovala u vezi s Georgeovim metodama rada, njegovim stilom propovijedanja i o osobnom posjećivanju po kućama (Lts 94, 95, 1896), kao i o sukobima s kojima su se suočavali u Adelaidu (Lts 212, 106, 1897). Svoje povjerenje u Starrove potvrdila je u pismu napisanom 1903. godine: „Ponekad poželim da ste u Americi, a opet, kad pomislim na posao koji treba obaviti u Australiji, drago mi je što ste tu. Vi ste Gospodnji evangelizatori, a On će sigurno biti vaša utjeha, i pomoćnik, i vodič i vaša izuzetno velika nagrada." (Lt 22, 1903). Nakon povratku u Sjedinjene Američke Države, Starrovi su radili u Sanatoriju Melrose (*Melrose Sanitarium*), tom njihovom odlukom Ellen G. White bila je vrlo zadovoljna (Lt 170, 1909; usp. Lt 138, 1910). Blisko povezani s Ellen G. White dugi niz godina, Starrovi su, dok su živjeli u Australiji, iz prve ruke iskusili njezino vođenje i način postupanja. Godine 1931. Starr je napisao obiman rukopis svojih osobnih sjećanja na zbivanja i životne događaje kojima je svjedočio.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 20. travnja 1944; G. B. Starr, „Personal Experiences and Observations With the Prophetic Gift in the Remnant Church" (neobjavljen rukopis, 1931, DF 496); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 702.

Denis Fortin

STARR, JOHN ANKEY (1868-1938) i **LILLIS (WOOD)** (1865-1938). John je bio računovođa i poslovni menadžer, i brat *Georgea B. Starra; Lillis je bila liječnica koja je liječničku diplomu stekla na Sveučilištu u Michiganu (University of Michigan) 1891. godine, a dvije godine kasnije otvorila je zdravstvenu kliniku u Meksiku kao prva liječnica u toj zemlji. Zbog lošeg zdravlja Lillis se 1895. godine vratila u Sjedinjene Američke Države, i tada je upoznala Johna i udala se za njega.

Ellen G. White prvi se put susrela i upoznala s Johnom u rujnu 1891. godine na saboru pod šatorima u Coloradu. Starrove sumnje u vezi sa *sigurnošću spasenja ponukale su Ellen G. White da mu nakon tog njihovog susreta napiše pismo u kome mu savjetuje da ne očajava i da ga Isus voli. (Lt 85, 1891; usp. Lt 88, 1894). Kasnije su Lillis i John radili u *Sanatoriju Paradise Valley (Paradise Valley Sanitarium) u južnoj Kaliforniji. Lillis je pomagala u obučavanju medicinskih misionara i na nagovor Ellen G. White postala je aktivna u *Ženskom kršćanskom trezvenjačkom društvu (Woman's Christian Temperance Union); Lt 278, 1907; Lt 302, 1907). Prema Ellen G. White, oboje su bili u „velikim kušnjama", ali su ih Božji „anđeli sačuvali". (Lt 160, 1907). Činilo se da John i dalje sumnja u sigurnost spasenja, a prema Ellen G. White razmišljao je i o samoubojstvu. Ponovo ga je uvjeravala da u Božjim očima nije bezvrijedan, da ga Isus voli i da mu je život milostivo pošteđen jer će ga Bog izliječiti. (Lt 136, 1908). U svom posljednjem njemu upućenom pismu izrazila je posebno zanimanje za njegov slučaj. (Lt 350, 1908).

Za daljnje istraživanje: obit. PUR, 13. travnja 1938; obit. PUR, 27. srpnja 1938.

Michael W. Campbell

STEED, DAVID. Adventistički propovjednik u *Australiji. Steed je radio s nekoliko zajednica vjernika u području Sydneyja (Kelliville,

Parramatza, Stanmore) i bio je određen da radi na Novom Zelandu kad je početkom 1900. godine od Ellen G. White dobio pet pisama. Ona ga je upozorila na općenite nedostatke njegovog karaktera, a naročito na njegovo precijenjeno mišljenje o samome sebi. Istaknula je njegovu potrebu za obraćenjem (Lt 40, 1900) i naznačila kako ne smatra prikladnim da mu Novozelandska konferencija dodijeli propovjedničku punomoć. (Lt 48, 1900). Ona je inzistirala na tome da on nije „dovoljno sposoban da bi u Dunedin", na Novom Zelandu otišao sâm. (Lt 48a, 1900). Na stranici 198. knjige s autogramima poznatih, darovane Ellen G. White 26. kolovoza 1900. godine prilikom njezinog odlaska iz Australije (vidi 4Bio 458), Steed joj je napisao ljubaznu poruku zahvalnosti za njezin rad. Ipak, nakon tri godine ili nešto manje Steed je napustio Crkvu. U *Zapisniku sa zasjedanja Unije Konferencija* (1. siječnja 1904.) zabilježeno je da je njegov govor u suprotnosti s evangelizacijskim programom i da ga je javno osporio jedan od njegovih ranijih obraćenika na adventizam – u tom trenutku Steed je napustio sastanak.

Lester D. Devine

STEPHENSON, J. M., vidi ***MESSENGER* PARTY.**

STEVENS, ANGELINE, vidi **ANDREWS, JOHN NEVINS** i **ANGELINE (STEVENS).**

STEVENS, CYPRIAN (1795-1858). Bivši milleritski pionir i rani adventistički pionir u Parisu, u državi Maine; tast *Uriaha Smitha, koji se oženio s Harriettom Stevens, i *Johna N. Andrewsa, koji se oženio s Angelinom Stevens. Obitelj Stevens, zajedno s obitelji *Edwarda Andrewsa, bila je među bivšim milleritima koji su se nakon razočaranja 1844. godine upustili u čudno fanatičko ponašanje (vidi *fanatizam). Ustvari, Stevensovo čudno fanatično ponašanje uznemirilo je lokalnu zajednicu do te mjere da su mu 1845. godine postavili skrbnika i proglasili ga ludim. Skrbništvo je kasnije ukinuto, ali prije toga njegova je obitelj pretrpjela velike poteškoće.

U prvim godinama svoje službe Ellen G. White opetovano se suočavala s fanatizmom. U rujnu 1849. godine, James i Ellen G. White, zajedno sa svojim ranim adventističkim kolegama, posjećivali su Paris, u državi Maine, i sretali se s otuđenim vjernicima, od kojih su mnogi počeli uviđati svoje pogreške. Ipak, iako su Stevens i još neki svoje pogreške priznali, obitelji Stevens i Andrews godinama su gajile nekakve loše osjećaje prema Jamesu i Ellen G. White, očito zbog energičnih ukora koje su primali od Whiteovih. Loši osjećaji i tinjajuće ogorčenje pratili su Stevensa i u Waukonu, u državi Iowa, nakon što su se njegova i Andrewsova obitelj 1855. godine onamo preselili. Ogorčenost između Whiteovih i obitelji Stevens i Andrews konačno je prestala nakon što je Stevens 1858. godine umro od ugriza zmije čegrtuše.

Za daljnje istraživanje: 1Bio 95; G. Wheeler, *James White: Innovator and Overcomer* (RHPA, 2003), 56-59; 63, 101-108.

STEVENS, HARRIET NEWALL, vidi **SMITH, HARRIET NEWALL (STEVENS).**

STEWARD, MARY ALICIA (1858-1947). Rođena u Wisconsinu, školovana na Koledžu u Battle Creeku, Mary Steward pridružila se osoblju *Review and Heralda kao lektorica (1880 – 1892). U tom ju je razdoblju Ellen G. White 1891. godine poticala da se nauči „krotkosti i poniznosti srca" kako bi stekla „dobru religiju u domu" i „ostvarila na Zemlji sudbinu dostojnu Neba". (Lt 26a, 1891). Nekoliko godina Mary Steward bila je osobna tajnica *J. H. Kellogga. Potkraj 1890-ih godina predavala je glazbu i engleski jezik na Akademiji u *Graysvilleu, u državi Tennessee, a zatim je radila u izdavaš-

tvu *Southern Publishing Association (1900 – 1906). Godine 1906. pridružila se osoblju uredništva Ellen G. White u Elmshavenu, počevši raditi indeks njezinih spisâ koji je završen i objavljen 1926. godine. Od 1915. do 1937.

MARY STEWARD

godine bila je urednica izdanja u Nakladničkom društvu Review and Herald (Review and Herald Publishing Association), da bi u dobi od 79 godina otišla u mirovinu.

Za daljnje istraživanje: obit. *Southern Tidings,* 12. veljače 1947; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 705.

STEWARD, THADDEUS M. (1827-1907) i **MYRTA E. (WELLS)** (1832-1928). Rani adventisti sedmoga dana. Obraćen u Baptističkoj Crkvi 1843. godine, Thaddeus je 1852. godine postao adventist svetkovatelj subote i ubrzo potom i putujući propovjednik, udružujući svoje napore s drugim adventističkim propovjednicima u pionirskom djelu. Myrta je odrasla u domu baptista sedmoga dana u državi New York. Njezina se obitelj 1852. godine preselila u Milton, u državi Wisconsin, gdje je čula i prihvatila poruku adventista sedmoga dana. Godine 1854. Thaddeus i Myrta vjenčali su se i kasnije su imali dvoje djece: *Mary Aliciju, koja je radila kao književna pomoćnica Ellen G. White i Johna Williama.

Godine 1852. T. M. Steward bio je među prvim adventistima svetkovateljima subote koji su propovijedali u državi Wisconsin. Godine 1862. Ellen G. White ukorila je Stewardove zbog njihove kritike na račun vodstva Jamesa Whitea. (1Bio 478, 479; 2Bio 26-31). Zbog svoje ljubomore i sumnji prema Jamesu i Ellen G. White, Steward se protivio pokušajima crkvenog organiziranja u sjevernom Wisconsinu i dopuštao je da se lažna viđenja i drugi fanatični događaji šire među vjernicima. Ellen G. White snažno je osjećala da su Thaddeusovo i Myrtino sudjelovanje u tim zbivanjima – Myrta je tvrdila da ima viđenja (1Bio 428) – i nje-

THADDEUS M. STEWARD

gov nedostatak odlučnosti da ispravi duhovna iskustva članova svoje Crkve, naštetili adventističkom cilju u tom području. Sve to zato što je odbijao prihvatiti upute drugih crkvenih vođa. (Lt 18, 1862, u 1T 311-325). Očito je prihvatio njezin ukor, jer je nastavio raditi u Konferenciji Illinois-Wisconsina sve do 1874. godine, kad se preselio u Battle Creek. Godine 1902., tražeći topliju klimu, obitelj se preselila u Graysville, u državi Tennessee.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 23.svibnja 1907. obit. RH, 6. lipnja 1907; obit. RH, 1. studenog 1928'.

Denis Fortin

STEWART, CHARLES E. (1869-1957) Liječnik koji je bio zamjenik predsjednika *J. H. Kellogga u Sanatoriju u Battle Creeku. Na početku 1900-tih godina, Stewart, *David Paulson i *W. S. Sadler bili su Kelloggovi najistaknutiji suradnici. Paulson i Sadler vodili su

*Zdravstvenu misiju u Chicagu (Chicago Medical Mission), a Stewart je bio Kelloggov suradnik u Battle Creeku. Kad se sukob Kellogga s vodstvom Crkve bližio vrhuncu, Stewart je sastavio *Plavu knjigu (*Blue Book*), navodeći u njoj proturječnosti, nedosljednosti i druge pogreške u spisima Ellen G. White i navodeći *viđenje o zgradi u Chicagu kao potkrepljujući dokaz. Kao i Kellogg, on se nikada nije s Ellen G. White u potpunosti pomirio. Godine 1927. Kellogg je napunio 75 godina, svoje zime provodio je na Floridi i prepustio je upravljanje *Sanatorijem u Battle Creeku mlađim kolegama. Stewart je, kao predsjednik Upravnog odbora, promovirao plan prema kojem bi se Sanatoriju dodao luksuzni „aneks tornjeva" od 14 katova, za što je bilo potrebno posuditi oko tri milijuna dolara. Ostarjeli Kellogg suprotstavio se tom financijskom riziku, ali više nije imao kontrolu. „Tornjevi" su dovršeni 1928. godine, ali godinu dana kasnije burza je doživjela krah, uništivši bogatstvo mnogih koji ne samo da su bili redoviti pacijenti nego su i plaćali srazmjerno svojim prihodima, osiguravajući time najveći dio priljeva novca Sanatoriju. Broj pacijenata odjednom se s 1.300 smanjio na 300, a 1933. godine Sanatorij je otišao u stečaj.

Za daljnje istraživanje: *A Tour Through the Past and Present of the Battle Creek Federal Center* (Battle Creek, Mich.: Battle Creek Federal Center, 1987), 13; *The Government Years at the Battle Creek Federal Center* (Battle C*reek,* Mich.: Battle Creek Federal Center, 1990), 6, 7.·

Jerry Moon

STOCKMAN, LEVI S. (1814-1844). Metodistički propovjednik iz East Polanda, u državi Maine, koji je postao milleritski propovjednik i davao duhovne savjete mladoj Ellen Harmon. Obratio se u dobi od 15 godina, a s 22 godine pridružio se Metodističkoj Episkopalnoj Crkvi (Methodist Episcopal Church). Od 1836. do 1843. godine radio je kao putujući propovjednik. Obolio je od tuberkuloze pluća i preminuo 25. lipnja 1844. godine, ostavivši suprugu i troje djece. Sahranjen je u neobilježenom grobu na Western Cemetery, u Portlandu, u državi Maine. Iako je iz Metodističke konferencije Maine bio izbačen zbog svojih milleritskih stavova, opisan je kao „jedan od najboljih i najprihvatljivijih propovjednika" (B. F. Tefft, „Rev. L. S. Stockman", *Zion's Herald*, 24. srpnja 1844) i „ čovjek duboke pobožnosti" (LS88 180). U svojim tinejdžerskim godinama Ellen Harmon povjerila je Stockmanu svoje tuge i nedoumice, a on ju je ohrabrio da ima vjeru i povjerenje u Božju ljubav. „U nekoliko minuta u kojima sam dobivala upute od starješine Stockmana", napisala je Ellen G. White, „stekla sam više znanja o Božjoj ljubavi i Njegovom nježnom sažaljenju nego iz svih propovijedi i savjeta koje sam ikada slušala". (LS 37). U svojem prvom viđenju, dobivenom nekoliko tjedana nakon Stockmanove smrti, Ellen G. White vidjela ga je s otkupljenima na Nebu. (EW 17).

Za daljnje istraživanje: 1Bio 39; EW 12, 298; M. D. Burt, „Ellen G. Harmon's Three Step Conversion Between 1836 and 1843 and the Harmon Family Methodist Experience" (okvir predavanja, AU, 1998, CAR).

Merlin D. Burt

STONE, CHARLES WESLEY (umro 1883.). Zastupnik iz Vermonta na Zasjedanju Generalne konferencije 1876. godine, Stone je izabran za tajnika Generalne konferencije. Kasnije je radio kao revizor u Nakladničkom društvu Review and Herald i kao tajnik Konferencije Vermonta (1870-ih godina). Rukopoložen 1879. godine, vratio se u Battle Creek (1880-ih godina) da predaje poduzetništvo i glazbu na Koledžu u Battle Creeku i u javnim gradskim školama. Stone je pomogao u sastavljanju pjesmarice *Better Than Pearls* (RHPA, 1881) / hrv. *Bolje od bisera*. Izgubio je život u željezničkoj nesreći 1883. godine. Predsjednik Generalne

konferencije *G. I. Butler smatrao ga je glazbeno najdarovitijim među adventističkim propovjednicima. Godine 1882., u pismu upućenom Butleru, *A. B. Oyenu, *J. H. Kelloggu i Stoneu, Ellen G. White izrazila je žaljenje zbog postupaka mnogih koji su osuđivali *G. H. Bella, ravnatelja Koledža u Battle Creku. Iako je priznala da je Bell činio pogreške i da je pokazao slab karakter, osjećala je da su oni koji su ga revno osuđivali trebali Bogu priznati svoje grijehe. (Lt 11, 1882).

Za daljnje istraživanje: 2SM 166; obit. RH, 31. srpnja 1883; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 706, 707.

STONE, WILLIAM JAMES (1851-1930). Propovjednik i crkveni administrator. Rođen u Ohiju, Stone je 1876. godine postao adventist sedmoga dana nakon što je prisustvovao skupovima koje je održavao * H. A. St. John. Postao je propovjednik 1881. godine i šest je godina radio u Ohiju. Zatim je bio predsjednik Konferencije u Zapadnoj Virginiji (1887 – 1893), Tennesseeju (1899 – 1903), Indiani (1903 – 1909) i Virginiji (1911 – 1914). Dok je radio u Indiani, Stone je dobio ohrabrenje od Ellen G. White u vezi s osnivanjem sanatorija u Lafayettu. (Lt 249, 1905; Lt 218, 1908). Smatrala je da su „ljudima u Indiani potrebne upute od onih koji bi trebali biti povezani s takvom ustanovom“. (Lt 249, 1905).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 24. travnja 1930.

STOWELL, LEWIS OSWALD (1828-1918). Adventistički pionir podrijetlom iz Parisa, u državi Maine; bivši millerit koji je sa svojom obitelji među prvima pristupio adventistima svetkovateljima subote; sin Lewisa B. Stowella (1793 – 1886). U ožujku 1849. godine, Ellen G. White posjetila je obitelj Stowell i pomogla im da se učvrste u „sadašnjoj istini“. (Lt 5, 1849, u 5MR 93, 94). Lewis O. Stowell dugi je niz godina radio u Nakladničkom društvu Review and Herald. Oženio se s Melissom Bostwick (1839 – 1899) i imao šest kćeri. Godine 1905. Ellen G. White napisala je Stowellu kratko pismo, podijelivši s njime vijesti o svojim trenutačnim aktivnostima u Kaliforniji i izrazivši nadu da će ga vidjeti na predstojećem sastanku u San Diegu. (Lt 243a, 1905).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 4. siječnja 1887; obit. RH, 17. listopada 1918.

STOWELL, MARION, vidi **CRAWFORD, MARION C. (STOWELL).**

STURGES, EMMA vidi **PRESCOTT, AMOS L.** i **EMMA ELIZABETH (STURGESS**).

SUTHERLAND, EDWARD ALEXANDER (1865-1955). Reformator obrazovanja, osnivač koledža i liječnik. Odrastao na imanju u Iowi, Sutherland je, nakon završetka srednje škole 1884. godine, otišao u Battle Creek s namjerom da postane liječnik. Kad je *J. H. Kelloggov jednogodišnji predmedicinski program otkazan, vratio se u Iowu i tri godine predavao u javnoj

EDWARD A. SUTHERLAND

školi. Godine 1887. vratio se u Battle Creek da bi studirao propovijedanje i poučavanje. Dok je 1891. godine prisustvovao obrazovnoj konvenciji u Harbor Springsu, u državi Michigan, donio je četiri odluke koje su mu promijenile život: da se za spasenje potpuno pouzda u Kristovu pravednost, da prihvati savjete Ellen G.

White koji se odnose na njega osobno, da postane vegetarijanac i da predaje Bibliju i bude dekan za muškarce na Koledžu u Battle Creeku. Nakon završetka studija na Koledžu u Battle Creeku 1890. godine, oženio se sa Sally V. Brailliard (1871 – 1953). Godine 1954. oženio se s M. Bessie DeGraw (1871 – 1965).

Godine 1892. osnovao je *Koledž Walla Walla (Walla Walla College) i postao vršitelj dužnosti ravnatelja (službeni predsjednik bio je *W. W. Prescott). Na osnovi reformskih uspjeha provedenih na tome mjestu (proveo je ono što je gotovo sigurno bio prvi uspješni adventistički program besplatnog obrazovanja), pozvan je 1897. godine da postane predsjednik *Koledža u Battle Creeku, gdje je nastojao provesti tri reforme: pokretanje programa rada u poljoprivredi udruženog s učenjem, osnivanje više od 150 adventističkih osnovnih škola (što je potaknulo A. W. Spaldinga da ga nazove „začetnikom i graditeljem sustava osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja“), i dajući svakoj grani obrazovanja na Koledžu u Battle Creeku odlučan misijski naglasak. (On nikada nije, kao što su neki tvrdili, zagovarao da Biblija bude jedini udžbenik.)

Godine 1901., na nagovor Ellen G. White, Sutherland i njegov kolega *Percy T. Magan, premjestili su Koledž u Berrien Springs, u državi Michiganu, i nazvali ga * Emmanuel Missionary College. Tri godine provodili su ranije započete reforme, a usto implementirali su Plan suradnje, prema kojem su nastavnici, osoblje i studenti zajednički upravljali svakim aspektom ustanove. Međutim, suočeni sa sve većim otporom i kritikama pojedinaca iz crkvenog rukovodstva, koji su negodovali i zbog njihove prvobitne potpore Kelloggovom ponovnom otvaranju Koledža u Battle Creeku 1903. godine, njih su dvojica 1904. godine podnijeli ostavke.

U blizini Nashvilla, u državi Tennessee, Sutherland i Magan su 1904. godine na nagovor Ellen G. White osnovali Agricultural and Normal Institute, školu sa samoodržavanjem. Ellen G. White pristala je biti članicom školskog odbora – jedinog školskog odbora u kojem je ikada djelovala. Škola je osnovala Sanatorij (Sutherland i Magan su stekli liječnike diplome da bi mu osigurali financijsku stabilnost, jer bi malo liječnika došlo raditi za tako oskudne plaće), tvornicu hrane, salu za tretmane i vegetarijansku kafeteriju u obližnjem Nashvillu. Godine 1937. naziv škole promijenjen je u *Madison College, a 1938. godine u časopisu *Reader's Digest* objavljen je članak o toj ustanovi pod naslovom „Self-supporting College“ (Samoodrživi Koledž)“, u kojem je Madison hvaljen kao jedini koledž u Sjedinjenim Američkim Državama na kojem bi siromašna mlada osoba mogla steći obrazovanje u vrijeme Velike svjetske krize.

Nakon što je 41 godinu bio predsjednik Koledža Madison, Sutherland je 1946. godine u Generalnoj konferenciji postao tajnik novoosnovane Commission on Rural Living (Komisije za život na selu), preteče ASI-ja, sada Adventist-laymen's Services and Industries (Adventističke laičke usluge i industrije). Godine 1950. otišao je u mirovinu, a nekoliko godina kasnije, kao 89-godišnji udovac, oženio se s Bessie DeGraw. Predsjedavao je svojim posljednjim sastankom Komisije tjedan dana prije nego što je u 90. godini umro. Kao doživotni reformator obrazovanja, svojoj Crkvi i adventističkom obrazovanju ostavio je impresivno nasljeđe.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 28. srpnja 1955; W. S. Ashworth, „Edward Alexander Sutherland and the Seventh-day Adventist Education System: The Denominational Years“ (Ph. D. diss., AU, 1986); J. Moon, ed., *E. A. Sutherland and Madison College, 1904-1964: A Symposium* (Berrien Springs, Mich.: by the editor, 1989); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 722, 723.

Warren S. Ashworth

T

TAIT, ASA OSCAR (1858-1941). Propovjednik i urednik. Obraćen na adventizam u dobi od 19 godina, Tait je 1881. godine postao propovjednik, a rukopoložen je tri godine kasnije. Radio je u Illinoisu sve dok nije 1891. godine zamoljen da postane tajnik Udruge za vjersku slobodu (Religious Liberty Association) u Battle Creeku. Godine 1895. započeo je svoju nakladničku karijeru kao voditelj prodaje u *Review and Heraldu, a 1898. godine prešao je u Pacific Press, u kojem je proveo najveći dio od sljedeće 43 godine. Godine 1913. postao je glavni urednik časopisa *Signs of the Times* / hrv. *Znaci vremena*. Ellen G. White je vjerovala u Taitove sposobnosti i svom je sinu Edsonu povjerila da je „brat Tait još jedan veoma blagoslovljen čovjek koji će dati trubi određeni zvuk". (Lt 14a, 1889, u *1888 Materials*, 292). Dok je Tait radio u Review and Heraldu u Battle Creeku, Ellen G. White mu je iz Australije poslala nekoliko pisama. U tim pismima izrazila je protivljenje sklonosti nekih crkvenih vođa da centraliziraju sve denominacijske aktivnosti u Battle Creeku, na štetu manjih ustanova ili nakladničkih kuća u drugim dijelovima države (Lt 76, 1895; Lt 100, 1896); savjetovala ga je i u vezi s honorarima koje se isplaćuje autorima (Lt 75, 1895) i u vezi s radom na Jugu (Lt 73, 1895).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 22. svibnja 1941; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 740.

TAY, JOHN I. (1831-1892). Pionir-misionar na Tahitiju, Pitcairnu i Fidžiju (1886 – 1892). Tay se pridružio Adventističkoj crkvi 1873. godine. Radeći kao drvodjelac, sâm je 1886. godine platio svoje putovanje na kojem je promijenio šest brodova kako bi stigao do otoka Pitcairna i ubrzo su svi na cijelom otoku postali adventisti sedmoga dana. Kao rezultat toga, 1887. godine Generalna konferencija za rad u južnom dijelu Tihog oceana kupila je jedrenjak i preimenovala ga u **Pitcairn*. Od 1890. do 1892. godine Tay i njegova supruga, zajedno s još nekim misionarima, radili su na Tahitiju, Fidžiju i drugim otocima u južnom Tihom oceanu. Iako revnostan za svoju vjeru, trebao mu je savjet zbog tvrdoglavog, diktatorskog duha i nepopustljivog ponašanja prema rodbini i poznanicima. (Lt 17, 1879). Tay je preminuo na svojoj dužnosti u Suvi na Fidžiju.

Za daljnje istraživanje: obit. BE, 15. veljače 1892; H. Ford, *Island of Tears: The Story of John Tay* (PPPA, 1990); S. O. Engen, *John Tay, Messenger to Pitcairn* (PPPA, 1981); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 750.

Brian E. Strayer

TAYLOR, CHARLES LINDSAY (1867-1918). Propovjednik i učitelj. Rođen u adventističkoj obitelji u zapadnom dijelu države New York, Taylor je stupio u službu 1890. godine. Sljedeće godine oženio se s Lucy E. Brown. Nakon što je nekoliko godina predavao na Mount Vernon Academy i na koledžima *Walla Walla i *Healdsburgu, 1901. godine postao je kapelan u *Sanatoriju u St. Heleni (St. Helena Sanitarium), i tu je dužnost obavljao devet godina s intervalima posvećenim evangelizacijskom djelu u Kaliforniji. Kasnije je predavao u adventističkim

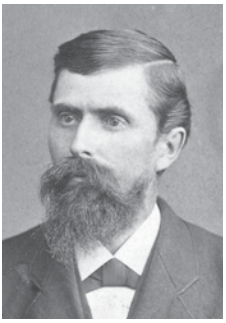

JOHN TAY

školama u Kaliforniji, Georgiji, Minnesoti i Michiganu, a napisao je i knjigu *The Marked Bible* (PPPA, 1919) / hrv. *Označena Biblija*. Godine 1901. Taylor je zatražio savjet od Ellen G. White o tome treba li otići u Indiju. Ellen G. White odgovorila mu je da na to pitanje ne može dati nikakav savjet, ali je dodala i „da postoji posao koji možeš obaviti u Kaliforniji". (Lt 88, 1901). Nekoliko godina kasnije Taylor je bio jedan među ljudima s kojima se Ellen G. White sastala da bi razgovarala o najboljem uzrastu za polazak djece u školu. (Usp. 6MR 348-373). Godine 1906., dok je radio kao kapelan u Sanatoriju u St. Heleni, pozvala ga je da razmisli o pridruživanju *S. N. Haskellu u evangelizacijskim nastojanjima u Loma Lindi. (Lt 190, 1906).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 6. veljače 1919; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 750, 751.

TAYLOR, CHARLES O. (1817-1905). Propovjednik u New Yorku. U početku millerit-ski vjernik, Taylor je prihvatio vjerovanja adventista svetkovatelja subote i počeo je 1854. godine raditi kao propovjednik. Od 1867. do 1868. godine napisao je mnoge članke za *Review and Herald*, od kojih su se tri članka odnosila na brata Goodwina iz Oswega, u državi New Yorku. (RH, 6. kolovoza 1867; RH, 3. ožujka 1868; RH, 9. lipnja 1868). Ubrzo nakon objavljivanja posljednjeg članka Ellen G. White savjetovala je Tayloru da ne pridaje previše pažnje Goodwinu, već da daje bolje plaće svojim unajmljenim radnicima. (Lt 16, 1868; usp. 2T :156-161) .

Za daljnje istraživanje: RY 16, 18; 2SM 223, 224; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 751.

TENNEY, GEORGE CIDUS (1847-1921). Urednik, propovjednik, učitelj i administrator. Nakon rukopoloženja sredinom 1870-ih godina Tenney je radio u svojoj matičnoj državi Wisconsin i u području Dakote.

Godine 1887. Tenney je otišao u *Australiju, i ondje je uređivao časopis * *Bible Echo (vidi, Znaci vremena i Biblijski odjek)*, a sljedeće godine postao je prvi predsjednik Australijske konferencije. Godine 1892. Ellen G. White požalila se na njegov nedostatak liderskih vještina i financijske oštroumnosti. (Ms 13, 1891; Lt 19b, 1892; Lt 40, 1892). Ona je Tenneyja opisala kao „ljubaznog, dobronamjernog čovjeka, željnog da nešto učini, ali nesposobnog da učini baš ono što bi se

GEORGE I ELSIE TENNEY I NJIHOVA DJECA IVERS I RUTH

moralo učiniti", a to je dovelo do toga da mu je Ellen G. White rekla neka se vrati u Ameriku. (Lt 95, 1892). Sljedeće godine prihvatio je poziv da predaje i radi kao kapelan u *Sanatoriju u Battle Creeku i da uređuje *Medical Missionary Magazine*. Od 1895. do 1897. godine bio je suurednik s *Uriahom Smithom u **Review and Heraldu*. Godine 1903. Ellen G. White upozorila je Tenneyja na opasna *panteistička stajališta u časopisu *The Living Temple* / hrv. *Živi hram*. (Lt 217, 1903). Potaknula ga je da, zajedno s *A. T. Jonesom, pomogne *J. H. Kelloggu da se vrati na put istine (Lt 266, 1903), ali je Tenney pao pod Kelloggov utjecaj i „odstupio od usklađenosti s Božjim narodom". (Lt 33, 1906). Kasnije je ustvrdila da je Tenney „odstupio od vjere" tako da nije bio od pomoći dr. Kelloggu. (Vidi Lts 121, 208, 242, 1906; Ms 20, 1906).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 22. prosinca 1921; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 758; N. Clapham, ed., *Seventh-day Adventists in the South Pacific, 1885-1985* (Warburton,

Australia: Signs Pub. Co., 1985), 116; G. C. Tenney, *Travels by Land and Sea; A Visit to Five Continents* (Battle Creek, Mich.: International Tract Society, 1895).

Lester D. Devine

THOMASON, GEORGE W. (1872-1947). Liječnik. Thomason je medicinsko obrazovanje započeo u *Sanatoriju u Battle Creeku (Battle Creek Sanitarium) i u *Američkom zdravstvenom misionarskom koledžu (American Medical Missionary College), ali je posljednju godinu završio na Zdravstvenom koledžu Jefferson (Jefferson Medical College) u Philadelphiji, na kojem je diplomirao 1899. godine, nakon čega je imenovan za pomoćnika glavnog kirurga u Sanatoriju u Battle Creeku. Oženio se 1900. godine s Ananorom Aldrich. Četiri godine kasnije preselili su se u Južnu Afriku, gdje je Thomason bio zdravstveni ravnatelj *Sanatorija u Claremontu (Claremont Sanitarium), u blizini Cape Towna. Godine 1911. postao je ravnatelj Zdravstvenog odjela Generalne konferencije (General Conference Medical Department). Dok je radio kao zdravstveni nadstojnik u *Sanatoriju u St. Heleni (St. Helena Sanitarium), razgovarao je s Ellen G. White o svom radu i liječničkim plaćama (Ms 10, 1914). Iste godine postao je profesor kirurgije na *Koledžu zdravstvenih evangelizatora (College of Medical Evangelists), i na tom mjestu radio je do kraja života.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 24. travnja 1947.

THORPE, MARY (CHINNOCK) (1837-1925). Zaposlenica i prijateljica Ellen G. White. Nakon smrti Jamesa Whitea 1881. godine, Chinnock je nadgledala oporavak Ellen G. White dok se liječila u Sanatoriju u Battle Creeku. (Lt 9, 1881). Ostale su prijateljice cijeloga života, a u pismima svojoj obitelji Ellen G. White često je spominjala Mary. Godine 1915., u vrijeme posljednje bolesti Ellen G. White, Mary je bila uz njezinu postelju i u trenutku njezine smrti. (6Bio 431).

Za daljnje istraživanje: obit. LUH, 20. siječnja 1926.

TRALL, RUSSELL T. (1812-1877). Liječnik hidroterapijske medicine u Americi koji je imao kontakte i utjecaj na adventističku zdravstvenu reformu 1860-ih godina. Hidroterapija je postala poznata u Europi zahvaljujući radovima Vincenta Priessnitza, laika koji je 1826. godine otvorio centar za liječenje vodom u Šleziji, u Pruskoj, u kojem je 1830-ih godina liječio oko 7.000 pacijenata. Priessnitzova teorija zdravlja bila je jednostavna. Smatrao je da je prirodna težnja tijela da bude zdravo i da će se tijelo samo izliječiti od većine bolesti ako se oslobodi vanjskih uzroka koji su bolesti izazvali. Ozljede mogu zahtijevati operaciju, ali čak i u liječenju ozljeda, kao što su lomovi kosti, najviše je vjerovao u procese zarastanja snagom samog tijela. Njegov režim uključivao je česte kupke, nikakvo drugo piće osim vode, jednostavnu prehranu, svježi zrak, vježbanje i potpuno izbjegavanje lijekova. Očito je da su se njegovi pacijenti oporavljali zato što su način života koji ih je ubijao zamijenili nekim osnovnim dobrim zdravstvenim navikama i bježeći od uobičajenih životnih pritisaka u razdoblju dovoljno dugom da se tijelo samo obnovi. (Cayleff, 20-24).

Joel Shew, Russell T. Trall i Mary Gove pomogli su da se hidroterapija u Priessnitzovom stilu uvede u Ameriku 1840-ih godina. Dr. Joel Shew otvorio je 1843. godine prvu ustanovu za liječenje vodom u državi New Yorku i bio je usko povezan s Davidom Campbellom, osnivačem časopisa *Water-Cure Journal*. Dr. Trall također je 1843. ili 1844. godine otvorio ustanovu za liječenje vodom u državi New York, a do 1849. godine bio je u partnerstvu sa Shewom. Bio je najplodniji suradnik časopisa *Water-Cure Journal*, a dugi niz godina i njegov urednik. Mary Gove Nichols počela je primje-

njivati Priessnitzove metode liječenja vodom na svojoj kćeri već 1832. godine, još bolje ih je naučila 1840. godine od jednog od Priessnitzovih pacijenata, a 1845. godine postala je stalna liječnica u jednoj od Shewovih ustanova za liječenje vodom. Četvrta osoba, *James Caleb Jackson, naučio je hidroterapijske metode 1847. godine od Trallovog studenta, a u 1858. godini kupio je lječilište za tretmane vodom na padini u blizini Dansvilla, u državi New York, koje je preimenovao u „Our Home on the Hillside" (Naš dom na brežuljku). Od njih četvero, Trall i Jackson najneposrednije su utjecali na adventističku zdravstvenu reformu općenito i posebice na Johna Harveya Kellogga (Weiss and Kimble, 19, 20, 69-89, 155, 156, 176; Cayleff, 21-25, 30, 36, 94, 115).

James i Ellen G. White proveli su 1864. godine tri tjedna u Jacksonovoj ustanovi u Dansvilleu, u državi New York, i još tri mjeseca 1865. godine, a na osnovi tih iskustava i viđenja od 25. prosinca 1865. godine, preporučili su da adventisti osnuju svoj *Institut za reformu zdravlja (Health Reform Institute). (SHM 127-142).

Četrdeset godina kasnije, u propovijedi koju je 1906. godine održala adventističkim djelatnicima u restoranima i zdravstvenim ustanovama u Los Angelesu, u Kaliforniji, Ellen G. White prepričala je svoj razgovor s dr. Trallom za vrijeme vrhunca njegove popularnosti. Trall je čuo Ellen G. White kako govori i opomenuo ju je: „Previše snage unosite u ono što činite dok stojite pred ljudima. Ako nastavite tako postupati, ne možete živjeti više od tri godine, a možda ni samo tri mjeseca." Ellen G. White kod sebe je imala svoju knjigu *Health, or How to Live* / hrv. *Zdravlje, ili kako živjeti*, i upitala je Tralla bi li je pročitao. Rekao je da hoće, i ona mu je posudila svoj primjerak. Kad su se ponovo sreli, Trall ju je upitao: „Gospođo White, gdje ste dobili uputstva iz medicinskih znanosti?" Ona mu je odgovorila da ih je „primila Božanskim otkrivenjem". Dok joj je vraćao knjigu, rekao je: „Ta je knjiga ispunjena istinom. Nadam se da će biti široko rasprostranjena." „On je sada mrtav", zaključila je, „a ja, za koju je mislio da bih mogla živjeti samo kratko, bila sam sačuvana svih ovih godina. Uskoro ću napuniti sedamdeset osam godina. Stavila sam se u Božje ruke i On me je podržavao, omogućavajući mi da svjedočim u mnogim dijelovima svijeta" (1SAT 354).

Za daljnje istraživanje: S. E. Cayleff, *Wash and Be Healed: The Water-Cure Movement and Womens Health* (Philadelphia: Temple University Press, 1987); H. B. Weiss and Howard R. Kemble, *The Great American Water-Cure Craze: A History of Hydropathy in the United States* (Trenton, N. J.: Past Times Press, 1967); D. E. Robinson, *The Story of Our Health Message: The Origin, Character, and Development of Health Education in the Seventh-day Adventist Church* (Nashville: SPA, 1943; 3rd ed., 1965).

Jerry Moon

TRIPP, MARY CAROLINE (MORTENSON), vidi **MORTENSON, MARY CAROLINE**.

TRUTH, SOJOURNER (oko 1797-1883). Rođena u ropstvu kao Isabella Baumfree u Okrugu Ulster, u državi New Yorku; triput je 1810. prodavana na aukciji; godine 1826. pobjegla je na slobodu u Kanadu sa svojom djevojčicom dojenčetom. Nakon što je država New York 1827. godine oslobodila robove, vratila se u okrug Ulster, u New Yorku, i zaposlila kod Isaaca Van Wagenena, kršćanina koji joj nije dopuštao da ga naziva gospodarom, jer je rekao: „Tvoj gospodar je i moj gospodar. Tu se obratila na kršćanstvo, uzela prezime svog poslodavca, Van Wagenen i, potvrđujući svoja prava slobodne osobe, izborila se za važnu sudsku odluku da vrati svog sina Petera, koji je u Alabami bio ilegalno prodan u ropstvo. Godine 1843. usvojila je ime Sojourner Truth, a 1844. godine pridružila se utopijskoj udruzi

Northhampton u Northhamptonu, u državi Massachusetts, gdje je upoznala abolicioniste Fredericka Douglassa, Williama Lloyda Garrisona, Wendella Phillipsa i Gilesa Stebbinsa, zdravstvenog reformatora *Sylvestera Grahama i feministicu abolicionistkinju Olivu Gilbert, koja je bila koautorica prvog izdanja njezine biografije *Narrative of Sojourner Truth (*1850).

Na konvenciji o pravima žena održanoj 1851. godine u Akronu, u državi Ohio, održala je svoj čuveni govor „Zar nisam žena?", u kojem je ustvrdila da crne žene zaslužuju poštovanje jednako onome koje zaslužuju bjelkinje.

SOJOURNER TRUTH

Godinu dana kasnije, na sastanku abolicionista u Salemu, u državi Ohio, izašla je na pozornicu zajedno s Frederickom Douglassom. Na kraju veoma strastvenog govora u kojem je Douglass izrazio dubok pesimizam u pogledu na uspjeh abolicionističkog cilja, Truth mu se suprotstavila hrabrim odgovorom od jedne rečenice: „Frederick, je li Bog mrtav?"

Truth je 1856. godine prvi put posjetila Battle Creek, u državi Michigan, kako bi govorila na konvenciji Prijatelja ljudskog napretka (Friends of Human Progress convention) koju su organizirali lokalni kvekeri. Sljedeće godine prodala je svoju imovinu u Northhamptonu, u državi Massachusetts, i kupila kuću u Harmoniji, spiritističkoj zajednici, tada udaljenoj deset kilometara zapadno od Battle Creeka. Godine 1867. kupila je veliko imanje u Ulici College u Battle Creeku, preuredivši malu staju u kuću koja joj je bila glavna rezidencija do kraja života.

Nakon Proklamacije o emancipaciji (Emancipation Proclamation) 1863. godine, tisuće bivših robova pobjeglo je u Washington, očekujući slobodu i sigurnost. Umjesto toga, logor nazivan Freedman's Village nudio im je užasan smještaj, malo hrane i nikakve prilike za zaposlenje. Godine 1864. Truth se preselila u Freedman's Village, i tu je prosvjedovala i zaustavljala otmicu crne djece, primoravala na desegregaciju u washingtonskim tramvajima, istraživala zašto se odjeća donirana za besplatno dijeljenje prodavala siromašnima, radila kao savjetnica dajući ženama upute o kućnoj njezi, i neumorno tražila da se njezine crnačke kolege preseli u manje naseljena područja, kao što je Battle Creek, u državi Michigan, gdje su kvekeri zbrinjavali bivše robove dok ne nađu posao i smještaj. Prvih 36 oslobođenih ljudi došlo je u Battle Creek 1866. godine, a kako se u Washingtonu, D. C., pročulo da je Battle Creek sigurno utočište, slijedilo ih je mnogo više.

Kao stanovnica Battle Creeka tijekom 26 godina, Truth je upoznala mnoge adventiste sedmoga dana koji su tada u Battle Creeku imali svjetsko sjedište i glavne ustanove. Govori se da se obratila Udruzi subotnjih škola (Sabbath School Association) i održala predavanja o trezvenosti u Tabernakulu u Battle Creeku. Kasnije izdanje njezine biografije, *The Life of Sojourner Truth* (1875., 1878.), objavio je Review and Herald 1884. godine. Godine 1883. na nogama su joj se pojavili čirevi i liječio ju je *J. H. Kellogg, koji joj je transplantirao svoju kožu. Originalna slika sastanka Sojourner Truth i Abrahama Lincolna u Bijeloj kući 1864. godine, visjela je u Sanatoriju od 1894. do požara 1902. godine. Međutim, nema dokumentirane potpore glasinama da je postala adventistica. Mada je prvobitno najavljeno da će njezin sprovod biti u Dime Tabernacleu, sprovod je održan u Kongregacionalističkoj Crkvi, a vodio ga je Reed Stuart (*Heritage Battle Creek*, 42;

„Death of Sojourner Truth“, *Good Health*, December 1883). Godine 1997., na 200. obljetnicu njezinog rođenja, u Battle Creeku je otvoren The Sojourner Truth Institute.

Za daljnje istraživanje: O. Gilbert, *Narrative of Sojourner Truth* (1850) (reprints: New York: Arno Press, 1968; Baltimore: Penquin, 1998 [with introduction and notes by N. I. Painter]); *Heritage Battle Creek* 8 (Fall 1997): 18, 26, 27, 30, 36, 37, 39, 42, 43, DF 574, CAR; C. Mabee with S. Mabee Newhouse, *Sojourner Truth: Slave, Prophet, Legend* (New York: New York Univ. Press, 1993); N. I. Painter, *Sojourner Truth: A Life, A Symbol* (New York: Norton, 1996); E. Stetson and L. David, *Glorying in Tribulation: The Lifevork of Sojourner Truth* (East Lansing, Mich.: Michigan State University Press, 1994); S. Truth, *The Life of Sojourner Truth* (RHPA, 1884).

Jerry Moon

TURNER, JOSEPH (1807-1862). Urednik iz milleritskih redova, propovjednik i pisac koji je 1845. i 1846. godine bio najistaknutiji protivnik Ellen Harmon. Turner je tijekom 1844. godine s Johnom Pearsonom mlađim iz Portlanda, u državi Maine, bio urednik lista *Hope of Israel* / hrv. *Nada Izraela*. U proljeće 1845. godine preselio se u Poland, u državi Maine, gdje je ostao do ožujka 1850. godine kad se preselio u Hartford, u državi Connecticutu. U Hartfordu je ostao do kraja života i bio aktivni propovjednik i urednik Unijske misionarske udruge Drugog dolaska (Second Advent Union Missionary Association). Autor je najmanje šest monografija i dvije objavljene rasprave. Osim toga, radio je i kao urednik časopisâ *Bible Advocate* tijekom 1848. godine, *Advent Watchman* od 1851. do 1854. godine i *Christian Reformer* 1855. i 1856. godine. J. V. Himes i I. C. Wellcome smatraju Turnera najzaslužnijim za podržavanje *zatvorenih vrata u prvim mjesecima 1845. godine. Turner i Apollos Hale zajedno su (u siječnju 1845. godine) objavili jedno izdanje časopisa *Advent Mirror*, u kojem je dano objašnjenje o Zaručniku iz 25. poglavlja Evanđelja po Mateju za razočaranje iz listopada 1844. godine. Turner je uspio uvjeriti Samuela Snowa da prihvati gledište o Zaručniku koje su Snow i B. Matthias tada promovirali u svojoj newyorškoj publikaciji *Jubilee Standard*.

Turner je tijekom 1844. i 1845. godine imao mnogo kontakata s Ellen Harmon. Prvo sačuvano pismo Ellen G. White upućeno Josephu Batesu uključuje opis njezine nevoljkosti da podijeli svoje prvo viđenje, bojeći se da će ga Turner odbaciti. Njezina bojazan nije se ostvarila, jer Turner je njezino viđenje prihvatio. Ali početkom 1845. godine, Ellen Harmon ponovo nije bila sklona vjerovati Turneru kad joj je ponudio da je preveze u Portsmouth, u državi New Hampshiru. (Ms 131, 1906). Tijekom 1845. godine, Turner se bavio mesmerizmom (vidi *hipnoza i mesmerizam) pa je i viđenja Ellen Harmon pripisivao utjecaju mesmerizma. Bio je aktivan u hipnotiziranju nekih mladih djevojaka, od kojih je jedna bila *Sarah Jordan, a povjerovao je i da bi mogao kontrolirati i Ellen Harmon. Do konfrontacije Ellen Harmon s Turnerom došlo je nakon što se Harmon vratila sa svog prvog putovanja u Vermont i New Hampshire. U Granthamu, u državi New Hampshire, u viđenju joj je pokazana opasnost od fanatizma, a posebice od Turnerovih hipnotizerskih aktivnosti. Nakon povratka u Portland, prisustvovala je sastanku u kući *Elizabeth Haines, na kojem je bio prisutan i Turner. Za vrijeme sastanka dobila je viđenje, a dok je govorila, Turner joj je izražavao svoju potporu. Ali onda je Ellen Harmon ukazala da Turner, svojim ukazivanjem pažnje nekim ženama, krši Božje zapovijedi. Nakon što je izišla iz viđenja, Ellen Harmon savjetovala je dvjema djevojkama neka nemaju nikakve veze s Turnerom, a zatim je otišla posjetiti Turnerovu suprugu kako bi je uvjerila da nije izgubljena. Na osnovi

prisjećanja Ellen Harmon, izgleda da je Turner svoju ženu uvjeravao da je izgubljena zbog toga što se protivila njegovom ostajanju budnim do kasno u noć u salonu s nekim mladim ženama (*ibid.*). Ubrzo nakon toga Harmon je otišla u Poland, u državi Maine, da bi bila sa svojom sestrom *Mary Foss. Turner je također došao u Poland i rekao skupini adventista kako bi mogao prouzročiti da Ellen Harmon dobije viđenje, ali i da može spriječiti da ga dobije. Možda pogođena svojim prethodnim susretom s Turnerom, Ellen Harmon se razboljela. Nakon molitve njezine obitelji, dobila je viđenje koje ju je navelo da se suoči s Turnerom. Dobila je jamstvo da će Bog poslati onoliko anđela koliko joj je potrebno da je zaštite. S tim uvjeravanjem prisustvovala je sastanku na kojemu je bio i Turner. Čini se da ju je pokušao hipnotizirati. Prisjećala se: „Imao je oči koje su gledale ravno kroz prste, a njegove oči izgledale su kao zle zmijske oči. Okrenula sam se i pogledala oko sebe, podigla sam obje ruke i [povikala]: 'Još jednog anđela, Gospodine; još jednog anđela!' Duh i sila Božja sišli su na mene, i ja sam izašla iz viđenja." (*ibid.*). Nakon sastanka, na pitanje zašto je nije spriječio da ima viđenje, Turner je primijetio: „Oh, neki od vas željeli biste da ona govori." Ellen G. White je zapisala: „S jakim povjerenjem, radosni u Bogu, vratili smo se mojoj sestri." (2SG 62, 63, 69).

Nakon tih konfrontacija, Turner je postao oštri protivnik Ellen G. White. Kasno ljeti i ujesen 1845. godine, Ellen Harmon otputovala je na Jug, u Massachusetts. Turner i John Howell nagovorili su Elizabeth Haines da potpiše izjavu protiv Ellen Harmon. (Haines se kasnije te izjave odrekla.) Njezinu su izjavu širili s određenim učinkom. (Otis Nichols, „Statement by Otis Nichols", n. d., EGWE-GC). Ipak, Ellen Harmon uspjela je steći neke prijatelje i pristalice u tom području. Kasnije je Turner svoju umiješanost u mesmerizam pokušao prikriti. (Joseph Bates, *A Vindication of the Seventh-day Sabbath, and the Commandments of God: With a Further History of God's Peculiar People, From 1847 to 1848.* [New Bedford, Mass.: Benjamin Lindsey, 1848], 15-17).

Merlin D. Burt

U

UNDERWOOD, RUFUS ANSEL (1850-1932). Adventistički propovjednik i administrator. Rođen u Ohiju od roditelja koji su se 1864. godine obratili na adventizam pod utjecajem *J. H. Waggonera. Underwood je slijedio njihov primjer pet godina kasnije nakon što je u časopisu *Review and Herald* pročitao niz napisa *Uriaha Smitha. Godine 1877. stupio je u službu s punim radnim vremenom, a potom je bio predsjednik Konferencije u Ohiju (1883 – 1889). Na Zasjedanju *Generalne konferencije 1888. godine, Underwood je bio jedan od propovjednika koji su se suprotstavljali stajalištima *A. T. Jonesa i *E. J. Waggonera. Ellen White zamjerila mu je zbog njegove uloge u suprotstavljanju tim ljudima, jer je to pomoglo učvršćivanju predrasuda u umu *G. I.

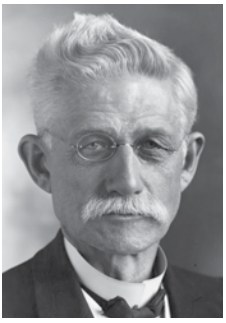

RUFUS A. UNDERWOOD

Butlera. (*1888 Materials*, 230-256). Također je savjetovala Underwoodu da ne gradi sanatorij u to vrijeme u Mount Vernonu, u državi Ohio, jer su potrebe u Clevelandu bile mnogo veće. (*1888 Materials*, 264). Underwood je kasnije obavljao različite administrativne funkcije, a bio je i u Izvršnom odboru Generalne konferencije (1885 – 1920). Dok je bio predsjednik Konferencije Sjeverne unije konferencija (*Northern Union Conference*) (1904 – 1912), Ellen G. White suglasila se s njegovim izborom u traženju imanja za školu u Chamberlainu, u Južnoj Dakoti. (Lts 252, 318, 320, 1908).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 5. svibnja 1932; R. J. A. Cooper, „R. A. Underwood: A Biographical Sketch" (znanstveni članak, AU, 1979, DF 3258 CAR); *SDA Encyklopedia* (1996), vol. 11., 809, 810.

V

VAN HORN, AMANDA M. (PATTEN) (1844-1911). Adventistica iz Michigana; mlađa sestra *Adelije (Patten) Van Horn. Kad je Amanda napustila svog supruga, Corneliusa C. i djecu želeći svoje napore usmjeriti na djelo evangelizacije, Ellen G. White joj je savjetovala: „Ne pretpostavljaj da ti je Bog povjerio djelo koje će zahtijevati odvajanje od tvog dragocjenog malog stada." (Lt 28, 1890, u TSB 42).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 4. svibnja 1911.

VAN HORN, ISAAC DOREN (1834-1910) i **ADELIA P. (PATTEN)** (1839-1922). Isaac je bio učitelj u školi, propovjednik, evangelizator i administrator; a kao mlada žena, Adelia je stanovala kod Jamesa i Ellen G. White i radila kao *literarna pomoćnica Ellen G. White, uređujući od 1864. do 1867. godine časopis *Youth's Instructor* / hrv. *Priručnik za mlade*. Isaac je obraćen na adventizam 1859. godine zahvaljujući naporima Josepha Batesa. Godine 1865. James White ih je vjenčao u crkvi u Battle Creeku.

Od 1874. do 1882. godine Van Hornovi su radili u Kaliforniji, u Oregonu i u Washingtonu. U travnju 1874. godine počeli su djelo evangelizacije u Walla Walli, u državi Washington, gdje su njihovi napori doveli do obraćenja *Alonza T. Jonesa. Godine 1877. Isaac Van Horn postao je predsjednik novoosnovane Konferencije Sjevernog Pacifika (North Pacific Conference).

Godine 1876. Ellen G. White kritizirala je Adelijine životne prioritete i negativan utjecaj koji su imali na njihovu evangelizacijsku službu.

ISAAC I ADELIA VAN HORN

„Niste mogli imati spokojstvo ili duševni mir odvojeni od svoje djece; a zabrinuto raspoloženje koje imate zatvara vam put za vaše djelo", komentirala je Ellen G. White. (Lt 48, 1876). Takva situacija potrajala je sljedećih nekoliko godina i dovela je do toga da im Ellen G. White napiše još jedno pismo o nedostatku posvećenosti Djelu obitelji Van Horn. (Lt 51a, 1878). U

kolovozu 1880. godine Isaac Van Horn pisao je Ellen G. White, prihvaćajući svjedočanstvo koje je dala tom bračnom paru (I. D. Van Horn u pismu EGW, 4. kolovoza 1880). Godine 1888. Isaac Van Horn postao je predsjednik Konferencije u Michiganu (Michigan Conference) i bio je među grupom propovjednika i crkvenih vođa koji su se protivili novom naglašavanju opravdanja vjerom, koje su na zasjedanju *Generalne konferencije 1888. godine. predstavili E. J. Waggoner i A. T. Jones. Nakon što su od Ellen G. White ukoreni zbog svog stajališta i neposluha da hode u svjetlosti Božje riječi (Lt 61, 1893), Van Horn je prihvatio novu doktrinu (I. D. Van Horn u pismu EGW, 9. ožujka 1893; Lt 60, 1893). U svojim kasnijim godinama Van Horn je mnogo putovao za Crkvu, i nastavio je biti djelotvoran evangelizator. Godine 1907. od posljedica sunčanice ostao je onesposobljen sve dok nije umro tri godine kasnije. Adelia je umrla 1922. godine.

Ellen G. White je 1903. godine pisala pismo njihovom najmlađem sinu, Charlesu W. (1880 – 1908), koji je u dobi od četiri godine doživio nesreću čije su mu posljedice nanijele doživotnu bol, a u 28. godini i preranu smrt. Ellen G. White uvjeravala ga je u Božju ljubav i poticala ga: „Sve gledaj sa svijetle strane, jer ti si dragocjen u Njegovim očima." (Lt 69, 1903, u TDG 122).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 24. rujna 1908; obit. RH, 6. listopada 1910; obit. LUH, 26. srpnja 1922; D. Johnson, *Adventism on the Northwestern Frontier* (Berrien Springs, Mich.: Oronoko Books, 1996), 13-52; C. Thurston, *Sixty Years of Progress: Walla Walla College* (College Place, Wash.: College Press, 1952); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 828.

Terrie Aamodt

VAUCHER, JULES-ALFRED (1859-1914). Mladi adventist iz Švicarske koji je tražio savjet od Ellen G. White u vezi sa svojom željom da se vjenča s djevojkom Elisom, čiji se otac, *Albert Vuilleumier, protivio toj vezi. U svom odgovoru Ellen G. White istaknula je da Vaucher treba voditi računa o očevim osjećajima i da protiv želja roditelja vezu ne bi trebao nastaviti. Također je napomenula da je Vaucherova uporna odlučnost da ostvari svoj interes bila dokaz da Božji Duh nije bio sila koja je kontrolirala

JULES-ALFRED VAUCHER

njegov život. (Lt 25, 1885, u 8MR 429, 430). U drugom pismu, napisanom nekoliko dana kasnije, Ellen G. White ponovo je istaknula Vaucherovo svojeglavo i svojevoljno raspoloženje i nedostatak volje da slijedi savjet. (Lt 3, 1886, u 18MR 303-320). Vaucher je ipak odlučio napustiti svoju vezu s Elisom Vuilleumier. Kasnije se u Torre-Pelliceu, u Italiji, oženio s Méri Revel, kćeri Catherine Revel. Njihov sin, Alfred-Félix Vaucher, dugi je niz godina radio kao profesor teologije na Adventističkom seminaru u Collonges-sous-Saleve, u Francuskoj.

VIERA ROSSANO, JUAN CARLOS (r. 1938). Rođen u Urugvaju, Viera je radio kao propovjednik, evangelizator i unijski predsjednik u Južnoj Americi prije nego što se 1988. godine pridružio Društvu za ostavštinu Ellen G. White (Ellen G. White Estate) kao pomoćnik ravnatelja. Između 1995. i 2000. godine bio je ravnatelj tog Društva – prva osoba rođena u inozemstvu postavljena na tu funkciju. Tijekom svog mandata Viera je Društvo podijelio u nekoliko odjela za koje su bili odgovorni specifični pridruženi

ravnatelji. Kao istraživač i predavač, isticao je biblijski pristup daru proroštva. Viera je 1976. godine magistrirao religiju na Sveučilištu Andrews (Andrews University), a magistrirao je i doktorirao misiologiju na Teološkom fakultetu Fuller (1990., 1992.). Objavljene knjige obuhvaćaju: *Listos para el encuentro con Cristo* (PPPA, 1996), *The Voice of the Spirit* (PPPA, 1998) i *Año 2000: ¿Será éste el fin?* (PPPA, 1999).

Humberto M. Rasi

VUILLEUMIER, ALBERT FREDERIC (1835-1923). Propovjednik, evangelizator i jedan od prvih adventista sedmoga dana u Europi. Adventistička vjerovanja Vuilleumier je prihvatio 1867. godine pod utjecajem *M. B. Czechowskog, a 1885. godine rukopoložen je za propovjedničku službu adventista sedmoga dana. Tijekom godina koje je Ellen G. White provela u Europi (1885 – 1887), s Vuilleumierom srela se višeput i ohrabrivala ga u njegovom radu u Švicarskoj (Lts 28, 45, 1886).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 19. travnja 1923; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11., 847, 848.

W

WADE, PITT ABRAHAM (1869-1947). Rođen u Wisconsinu, sin liječnika koji je bio i baptistički propovjednik, Wade se oko 1886. godine obratio na adventizam. Godine 1897. diplomirao je na Barnes Medical Collegeu u St. Louisu, u državi Missouri, a stažirao je u *Sanatoriju u Battle Creeku (Battle Creek Sanitarium) radeći za to vrijeme i u Bolnici za rodilje u Chicagu (Chicago Lying-in [maternity) Hospital). Godine 1899. preselio se u Cañon City, u državi Kolorado, gdje se tijekom sljedeće 44 godine bavio medicinom. Wade se 31. prosinca 1900. godine vjenčao s Alicom Zener.

Zadobivši publicitet serijom kreativnih strategija, ubrzo je u Cañon Cityju izgradio veliku ordinaciju i nastojao je osnovati sanatorij. U to vrijeme adventistički Sanatorij u *Boulderu, u Koloradu, bio je od svog osnivanja 1895. godine u financijskim poteškoćama. Situacija u Sanatoriju bila je otežana kad je dr. *O. G. Place, bivši djelatnik Sanatorija Boulder, vrlo blizu otvorio konkurentsku ustanovu i pokušao otkupiti ustanovu čije je financijske poteškoće prouzročio. S obzirom na takav razvoj događaja, crkvene vođe nisu poticale Wadeov projekt u Cañon Cityju.

Početkom mjeseca rujna 1905. godine, Wade je otputovao u Kaliforniju da bi se sastao s Ellen G. White, nadajući se da će dobiti njezinu potporu za svoj projekt. Nakon što je izrazila zabrinutost zbog projekta, ona je istaknula da Wade nije najbolja osoba za čelnika te ustanove zbog svoje sklonosti gajenju osjećaja ljutitosti i gorčine te napadanju svakoga tko se s njim ne slaže i ne podržava njegove planove. Ona mu je predvidjela životni put pun gorke glavobolje i tuge ako se ne pokori Gospodinu i ne prihvati potrebne promjene u svom životu. (Lts 283, 285, 1905; usp. SpTB05, 32, 36, 44-52; 6Bio 37-43).

Sanatorij u Cañon Cityju nikada se nije ostvario, a Wade je u mnogim aspektima imao težak život. Bio je umiješan u ogorčene crkvene sukobe i neuspješne poslovne pothvate. Ali prema usmenom predanju njegove obitelji, neuspjesi i boli što ih je doživio, na kraju su doveli do preobražaja koji mu je bio potreban, i prije nego što je umro posvjedočio je da odlazi na počinak u miru i bez gorčine.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 29. svibnja 1947; L. Wade, „Pitt A. Wade and the Cañon City Sanitarium". (2005, CAR).

Loron Wade

WAGGONER, ELLET JOSEPH (1855-1916). Liječnik, adventist sedmoga dana, propovjednik, učitelj, urednik, pisac i preporoditelj; sin *J. H. Waggonera (1820 – 1889). E. J. Waggoner stekao je veliku važnost kao jedan od „glasnika" preporoda o „opravdanju vjerom" koji se dogodio nakon Zasjedanja *Generalne konferencije 1888. godine u Minneapolisu. Njegovo se ime često povezivalo s njegovim kolegom propovjednikom i uredničkim kolegom A. T. Jonesom, i taj je dinamičan duet postao legendaran u povijesti adventista sedmoga dana kao „Jones i Waggoner".

DR. ELLET J. WAGGONER

Stekavši „klasično" obrazovanje na Battle Creek Collegeu (1874 – 1875, 1876 – 1877), Waggoner se jednu godinu (1875 – 1876) zdravstveno obrazovao na Sveučilištu Michigan u Ann Arboru. Medicinsku diplomu stekao je 1878. godine u bolnici Long Island Collegea u Brooklynu, u New Yorku, a karijeru je započeo među osobljem Sanatorija u Battle Creeku. U mjesecu ožujku 1879. godine vjenčao se s Jessie Fremont Moser. Nakon kratkog razdoblja službovanja u Iowi, u proljeće 1880. godine preselili su se u sjevernu Kaliforniju, gdje je radio s osobljem Rural Health Retreata (St. Helena Sanitarium). U neko doba prije 1883. godine prešao je u propovjednike s punim radnim vremenom.

Prekretnica u njegovom životu bio je izuzetan duhovni doživljaj koji se dogodio jednog sumornog, kišnog poslijepodneva u listopadu 1882. godine na saboru pod šatorima u Healdsburgu. „Odjednom me je obasjala svjetlost, a šator je izgledao osvijetljen, kao da je sunce zasjalo u njemu; vidio sam Krista raspetog za mene, i prvi put u svom životu *meni* je otkrivena činjenica da me Bog voli i da je Krist dao Sebe za mene osobno." (McMahon, 20). Waggoner je tada i na tome mjestu bio uvjeren da svoj život treba posvetiti „objavljivanju drugima biblijske poruke o Božjoj ljubavi prema svakom pojedinačnom grešniku". (Webster, 160).

Godine 1883. pozvan je u Pacific Press da pomaže svom ocu koji je tada bio glavni urednik časopisa *Signs of the Times* / hrv. *Znaci vremena*. Godinu dana kasnije, 1884., upoznao je A. T. Jonesa, a sredinom 1886. godine on i Jones postali su suurednici. Waggoner je na toj dužnosti ostao sve do 1891. godine.

Njegova se javna karijera praktički može podijeliti na sljedeća četiri razdoblja: uspon k istaknutosti (1882 – 1888); Zasjedanje Generalne konferencije u Minneapolisu 1888. godine s njegovim neposrednim posljedicama (od potkraj 1888. do početka 1892. godine); englesko/europske godine (od sredine 1892. do 1903. godine) i godine srozavanja (od 1903. do 1916. godine).

Ključno u razvoju tijekom njegova uspona k istaknutosti bilo je širenje njegovog kontroverznog tumačenja „zakona u Galaćanima" i njegovo sve veće isticanje Krista kao onoga koji pokajnika opravdava vjerom, a ne djelima Zakona. Uz snažno protivljenje vodećih ličnosti iz establišmenta u Battle Creeku, naročito G. I. Butlera (predsjednika Generalne konferencije) i Uriaha Smitha (dugogodišnjeg urednika *Review and Heralda*), žarište sukoba pojavilo se na

Zasjedanju Generalne konferencije u Minneapolisu 1888. godine. Dok je Waggonerovo stajalište o identitetu „zakona u Galaćanima" (on je shvaćao da se taj zakon ponajprije odnosi na moralne, a ne na ceremonijalne zahtjeve) pružalo najveći dio pozadine za sukob sa starijim crkvenim vođama, glavni naglasak Waggonerovih izlaganja na Zasjedanju 1888. godine bio je uzdizanje Krista i Njegove opravdavajuće milosti.

Suočena sa žestokim protivljenjem Waggonerovim isticanjima, Ellen G. White dala je njegovim (i Jonesovim) osnovnim teološkim usmjerenjima snažnu osobnu potporu. Njezino otvoreno potvrđivanje Jonesovog i Waggonerovog isticanja usredotočenog na Krista i milost održalo se najmanje do 1896. godine. Neposredno nakon Zasjedanja Generalne konferencije 1888. godine ona će ujediniti svoje napore s naporima dvojice mladih urednika/preporoditelja na dugim putovanjima na sastanke pod šatorima, na preporod crkvi i koledža i na propovjedničke sastanke na kojima će potpunije objavljivati „radosnu vijest" o Kristu i Njegovoj pravednosti. Fokus Jonesa i Waggonera usredotočen na Krista bio je nadahnuće za najkoncentriraniji naglasak koji bi Ellen G. White ikad stavila na „opravdanje vjerom" i „Kristove zasluge koje nam se pripisuju". Kad se ispita sve što je napisala o opravdanju vjerom od 1844. do 1902. godine, otprilike četrdeset pet posto cjelokupnih stranica o tome napisano je između kraja 1888. i kraja 1892. godine.

Nakon što je Ellen G. White otišla u Australiju (potkraj 1891. godine), Waggonera je Generalna konferencija pozvala da bude propovjednik u Engleskoj i Europi (gdje je radio od 1892. do 1903. godine). Njegov glavni posao u tom razdoblju bilo je uređivanje britanskog misionarskog časopisa *Present Truth* / hrv. *Sadašnja istina*. Iako je Waggonerov osobni utjecaj bio više usredotočen na Europu, on se vraćao u Sjevernu Ameriku na zasjedanja Generalne konferencije 1895., 1896., 1897., 1898., 1899., 1901. i 1903. godine. Na svakom od tih zasjedanja, osim na posljednjem, bio je glavni govornik na skupovima proučavanja Biblije.

Najspornije pitanje Waggonerovog nasljeđa uključuje opseg potvrđivanja njegove teologije od Ellen G. White. Nema sumnje da je Ellen G. White dala i Jonesu i Waggoneru snažnu, trajnu potporu. Ali tvrdnje da im je pripisala određeni „kanonski" autoritet da definiraju poruku opravdanja vjerom i njenim pratećim doktrinama pokazale su se problematičnima. Doktrinarna pitanja koja su bila najspornija jesu opravdanje, savršenstvo, zavjeti, Kristova božanska i ljudska priroda, i posljednja generacija koja brani Božju pravednost u postupanju prema grijehu i grešnicima. Što je onda u njihovoj poruci i službi izazvalo njezinu snažnu potporu?

Brojne su teme koje je istaknula u svojoj najsveobuhvatnijoj izjavi o značenju njegove poruke iznesene na propovijedi u Minneapolisu 1888. godine i kasnije. Među najistaknutijima od njih bile su: (1) uzdizanje Krista kao Spasitelja (ne samo Zakonodavca); (2) opravdanje vjerom u Isusa; (3) veza između Kristove pravednosti i poslušnosti Božjim zapovijedima; (4) potreba da se adventisti usredotoče na Isusa; (5) da Kristova pravednost ili „opravdanje vjerom" ima prisan odnos s porukom trećeg anđela iz Otkrivenja 14,9-12; (6) da Isus ima osobite „zavjetne blagoslove" za svoju djecu; (7) da su adventisti isticali Zakon, ali zanemarili Isusa i važnost vjere u Njegovu žrtvu; i (8) da je Bog Jonesa i Waggonera podignuo da preusmjere poglede adventista na Isusa, na vjeru u Njegovu žrtvu i zasluge (TM 91-93; vidi i Knight, *A User-friendly Guide,* 21, 22).

Tumači Ellen G. White nastavili su raspravljati o opsegu njezina suglasja s Waggonerom (i Jonesom) o opravdanju samo vjerom, savršenstvu, Kristovoj ljudskoj prirodi, zavjetima

i ulozi posljednje generacije svetih u opravdavanju Božjeg karaktera. Iako nema sumnje o njegovom utjecaju na Ellen G. White i kasniji teološki razvoj u adventizmu, svakako će se nastaviti napori da se razumiju njezina slaganja i različitosti s Waggonerovim izraženijim idejama (i treba li ih Crkva uopće prihvatiti).

Ono što se jasno ističe u Waggonerovim spisima jest njegov osobit naglasak na poslušnosti Božjem zakonu po vjeri u živog Krista koji prebiva u vjerniku. Neki su sugerirali da je to subjektivno isticanje onog što ga je dovelo do njegovog pretjeranog isticanja Božje imanentnosti (do granice s panteizmom); drugi su sugerirali da su jasno očigledni panteistički osjećaji imali samo blagi parazitski efekt na njegovo legitimno isticanje Kristove sile koja u vjerniku učinkovito djeluje po vjeri. Nadamo se da će sveobuhvatnija i trajnija studija o Waggonerovom životu i njegovim spisima unijeti veću jasnoću u ta kontroverzna pitanja.

Tijekom europskih godina posijano je sjeme kako teoloških odstupanja tako i bračnog neuspjeha. Čak i Waggonerove najvatrenije pristalice priznaju da je do 1896. godine njegovo isticanje Božje imanentnosti pokazalo svoje panteističko (ili panenteističko) usmjerenje. Štoviše, u vrijeme Zasjedanja Generalne konferencije 1901. godine, bio je oduševljen „novom svjetlošću“ u pogledu na „duhovne srodnosti“. Suština posljednje ideje bila je da bi osoba mogla imati takav „afinitet“ prema osobi koja nije bila njegov/njezin supružnik na ovom svijetu, a zatim se s tom osobom vjenčati na Nebu. Pojava tih trendova rezultirala je teološkim srozavanjem, odvajanjem od konfesionalnog zaposlenja (1904), gubitkom članstva u Crkvi (1905), razvodom od prve žene (1905) i njegovim kasnijim brakom s Edith Adams. Zbog toga je razdoblje od 1903. do njegove smrti 1916. godine predstavljalo eru srozavanja bez daljnjeg teološkog utjecaja na Adventističku Crkvu. Tako su godine od 1901. do 1908. bile najbolnije u povezanosti Waggonera i Ellen G. White.

Do 1901. ona je pozitivno ocjenjivala Waggonera i njegova djela. (Lt 77, 1898; Lt 28, 1900; Ms 81a, 1901). Međutim, nakon Zasjedanja Generalne konferencije 1901. godine u Battle Creeku, postala je prilično zabrinuta zbog njegovih stajališta. Jasno ga je upozorila na njegove panteističke sklonosti, nazivajući ih „nestvarnim prikazima Boga“ koji su bili slični „lažnom predstavljanju Boga“ kojem je bila pozvana suprotstaviti se još na „početku“ svog djela kad je imala 17 godina. Ona 3. listopada 1903. godine nije baš suptilno sugerirala da će takvi „nestvarni prikazi” dovesti do „otpadništva, spiritizma, [i] slobodne ljubavi“. (Lt 230, 1903, u 21MR 172). Tri dana kasnije izravno se suočila s Waggonerovom suptilnom, ali preljubničkom „slobodnom ljubavi“. Sotona se, pisala mu je, „nada da će te odvesti u labirint spiritizma. Nada se da će odbiti tvoju naklonost od tvoje supruge i usmjeriti je na drugu ženu.“ (Lt 231, 1903, TSB 200*)*. Godine 1908. ponovila je da su Waggonerove ideje „po karakteru bile slične onima s kojima smo se susreli i prekoravali ih na nekoliko mjesta na kojima smo sreli fanatične pokrete u vremenu nakon 1844. godine“; zatim je jasno ustvrdila da je „dr. Waggoner tada [1901] odstupio od vjere u doktrinu koju je imao u pogledu na duhovne afinitete“. (Lt 224, 1908, u 10MR 358).

Uz ova iznimno ozbiljna upozorenja 1901. i 1903. godine, Ellen G. White nastavila je i dalje raditi na Waggonerovom povratku. U pismu upućenom P. T. Maganu i E. A. Sutherlandu, savjetovala im je da ga „uzmu u školu u Berrien Springsu“ za učitelja i „pomognu mu da stavi noge na čvrsto tlo i na Stijenu vjekova“. Ona je optimistično izrazila nadu „da će vratiti svoju nekadašnju jasnoću i silu“. (Lt 214, 1903, u SpM 338). Nažalost, svi ti napori bili su uzaludni. Waggonerovi spekulativni „pogledi” na kraju su doveli ne samo do razvoda i novog

braka već i do odvajanja od konfesionalnog zaposlenja (1904). Posljednjih deset godina svog života proveo je u relativnoj anonimnosti. Nekada moćni „glasnik" „opravdanja vjerom" u „neusporedivoj Kristovoj privlačnosti" bio je lišen svoje moći i utjecaja.

Za daljnje istraživanje: obit. obit. RH, 29. lipnja 1916; W. W. Whidden, *E. J. Waggoner: From the Physician of Good News to Agent of Division* (RHPA, 2008); G. R. Knight, *A User-friendly Guide to the 1888 Message* (RHPA, 1998); G. R. Knight, *From 1888 to Apostasy: The Case of A. T. Jones* (RHPA, 1987); D. P. McMahon. *Ellet Joseph Waggoner: The Myth and the Man* (Fallbrook, Calif.: Verdict Publications, 1979); C. L. Wahlen, „Selected Aspects of Ellet J. Waggoner's Eschatology and Their Relation to His Understanding of Righteousness by Faith, 1882-1895" (M. Div thesis, AU, 1988); E. C. Webster, *Crosscurrents in Adventist Christology* (New York: Peter Lang, 1984/Berrien Springs, Mich.: AUP, 1992); W. W. Whidden, „The Soteriology of Ellen G. White: The Persistent Path to Perfection, 1836-1902" (Ph. D. diss., Drew University, 1989); W. W. Whidden, *Ellen G. White on Salvation* (RHPA, 1995); R. J. Wieland, *The 1888 Message: An Introduction*, rev. and enl. (Paris, Ohio: Glad Tidings Publishers, 1997); R. J. Wieland and D. K Short, *1888 Re-Examined: Revised and Updated by the Original Authors* (Leominster, Mass.: Eusey Press, The 1888 Message Study Committee, 1987*); SDA Encyclopedia (*1996), vol. 11, 848, 849; A. L. White, „What Became of A. T. Jones and E. J. Waggoner" (EGWE, SDoc).

Woodrow W. Whidden

WAGGONER, JOSEPH HARVEY (1820-1889). Evangelizator i urednik; otac *E. J. Waggonera. U mladosti J. H. Waggoner pridružio se Baptističkoj Crkvi. Kad su propovjednici adventista svetkovatelja subote 1851. godine došli u Wisconsin i uvjerili ga u nepromjenjivu obvezu svetkovanja subote, on se pridružio njihovim redovima i počeo propovijedati njihove doktrine. Iako je, kao i drugi adventistički pioniri, nastavio obavljati svoj zanat (u tiskari), povremeno je održavao skupove u obližnjim gradovima. Godine 1878. preselio se u Kaliforniju da bi postao voditelj, a kasnije i urednik časopisa *Signs of the Times.* Samouk, Waggoner

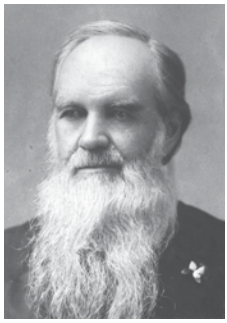

JOSEPH H. WAGGONER

je bio neumorni proučavatelj i u ranom adventizmu napisao je mnoge utjecajne knjige, kao što su *The Kingdom of God,* 1859. / hrv. *Kraljevstvo Božje*, *The Atonement: An Examination of a Remedial System in the Light of Nature and Revelation,*1868. / hrv. *Pomirenje: Ispitivanje sustava liječenja u svjetlu prirode i Otkrivenja,* i *From Eden to Eden,* 1888. / hrv. *Od Edena do Edena*.

U 25-godišnjem razdoblju, Ellen G. White napisala je Waggoneru mnogo pisama, a sva su se bavila ili njegovim odnosom prema supruzi Mariette (1823 – 1908) ili njegovim oštrim, dominantnim i kritičarskim temperamentom. Budući da se čini da je Waggonerova supruga odbila biti preobražena porukom evanđelja, Ellen G. White smatrala je da je njezin utjecaj na njega štetan za njegov rad i zbog toga mu je preporučivala da je ne vodi sa sobom na evangelizacijske skupove što ih je održavao u drugim gradovima. (Lt 4 , 1860; Lt 6, 1870). Ellen G. White također ga je upozorila da je, na poticaj svoje supruge i zbog njezinog nepo-

svećenog utjecaja, bio sklon pretjeranoj strogoći i osuđivanju drugih. (Lt 3, 1872).

Najjači ukor Ellen G. White uslijedio je u vrijeme kad je Waggoner radio u uredu Pacific Pressa u Oaklandu, u Kaliforniji, kad se upustio u preljubničku vezu s udanom ženom, * Lottie Chittenden, za što ga je Ellen G. White oštro ukorila. (Lt 10, 1885, u TSB 182-184; usp. Lts 73, 74, 51, 1886; TSB 184-193; 21MR 378-387). S obzirom na situaciju u kojoj se našao, ona ga je molila: „Malo je onih koji znaju kako je daleko ta prisnost otišla, i ne daj Bože da se to sazna i da tvoj utjecaj bude za Božju stvar izgubljen, a izgubljena bude i tvoja duša. Molim te da ne preuzimaš na sebe izricati presudu bilo kome osim samome sebi." (Lt 10, 1885, TSB 183, 184). Kao odgovor na njezin savjet, Waggoner je otišao iz Kalifornije u Battle Creek, ali je Ellen G. White nastavila raditi s njim u očekivanju dubljeg pokajanja. (Lt 51, 1886, u 21MR 380). Željela ga je pozvati u Europu, ali ne prije nego što bi bila sigurna da se nije promijenilo samo njegovo ponašanje već da je doživio i promjenu srca. (21MR 378). Očito je bila uvjerena u njegovu temeljitu promjenu, jer je 1887. otišao u Europu, i tamo je sve do svoje smrti 1889. godine bio glavni urednik adventističke periodike na njemačkom i francuskom jeziku. Pokopan je pokraj *J. N. Andrewsa.

Za daljnje istraživanje: obit. obit. RH, 3. rujna, 1889. *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 849.

Denis Fortin

WALES, WILLIAM CHARLES (1856-1934). Kolporter, učitelj i propovjednik, rođen u Melbournu, u Quebecu. Godine 1880. diplomirao je na **Battle Creek Collegeu*, stupio u propovjedničku službu i oženio se s Emmom Rebeccom Miller (1859 – 1906). Bračne poteškoće dovele su 1892. godine do rastave (vidi *Brak i rastava) i do otuđenja od Crkve. Iste godine oženio se s Myrtlom May Stebbins (1870 – 1967). Godine 1901. Wales se ponovo pridružio adventizmu. Kad ga je njegova obitelj pozvala da napusti svoju drugu suprugu (J. Edson White u pismu EGW, 30. listopada, 1901), Ellen G. White savjetovala mu je da se tome usprotivi i ohrabrila ga neka „stoji u sili Gospodnjoj kao pobjednik". (Lt 41 , 1902, u 7MR 341). Wales je počeo raditi u Cumberlendskoj konferenciji (*Cumberland Conference*) i vraćena mu je propovjednička punomoć, ali je 1906. godine, nakon još jedne ljubavne avanture, napustio propovjedničku službu i počeo raditi kao kolporter. (GIB u pismu EGW, 3. srpnja, 1906). William i Myrtle na kraju su se nastanili u Alabami, nakon čega je Wales poželio ponovo stupiti u službu. Vođe Konferencije zatražile su od Ellen G. White savjet. Ona je preporučila da o tome odluče oni koji su se u prošlosti bavili njegovim slučajem. Nadalje, ona je rekla da onima koji su se „potpuno pokajali" treba dopustiti da rade za Krista, ali ne na odgovornim pozicijama (WCW u pismu C. F. McVaghu, 15. rujna 1911). Wales je otputovao u Elmshaven da bi obrazložio svoj slučaj, ali bezuspješno. U međuvremenu vođe Konferencije razgovarali su s bivšim Walesovim kolegama, i svi su oni usprotivili njegovu vraćanju na posao. (E. B. Hayes u pismu WCW, 31. siječnja, 1913).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 27. rujna 1934; TSB 225-235.

WALLING, ADDIE, vidi **MACPHERSON, ADDIE (WALLING).**

WALLING, FREDERICK (rođ. 1859.). Sin *Williama i Louise (Clough) Walling i brat *Addie (Walling) MacPherson i *May Walling. Godine 1887. Addie se iz kuće Ellen G. White u Kaliforniji vratila u dom svog oca u Nevadi i iz raznih razloga tamo se zadržala duže nego što se očekivalo. Nekoliko mjeseci kasnije, 1888. godine, Ellen G. White dopisivala se s Fredom

Wallingom izražavajući svoje brižne osjećaje prema Addie i njezinoj mlađoj sestri May, i objašnjavajući kako želi da se Addie što je prije moguće vrati u njezin dom jer cijeni pomoć koju joj je Addie pružala. (Lt 2, 1888; 8MR 109, 110). U jednom od svojih pisama Fredu, Ellen G. White ispričala je kako je došlo do toga da se brine o Addie i May, i da je njihov otac u tome nije financijski podržavao. (Lt 1, 1888).

WALLING, MAY (1870-1953). Unuka sestre Ellen G. White *Caroline Harmon Clough. May i njezinu stariju sestru *Addie (Walling) MacPherson odgojila je Ellen G. White na zahtjev njihovog oca *Williama B. Wallinga.

MAY WALLING

„Mama White“, kako ju je May nazivala, cijeli joj je život bila zamjenska majka. Tijekom nekoliko posljednjih godina života Ellen G. White (1913 – 1915) May je živjela s njom, bila joj je medicinska sestra i osobna pomoćnica. Bila je uz nju i 13. veljače 1915. godine kad je Ellen G. White slomila kuk, a i u trenutku njezine smrti 16. srpnja 1915. godine.

WALLING, WILLIAM B. (r. 1836.). Otac *Addie (Walling) MacPherson i May Walling, dviju unuka sestre Ellen G. White *Caroline Harmon Clough; William je bio oženjen s Louisom Clough i imali su petero djece: *Fredericka, Bertija (Hurberta), Edwarda, Addie i May. Godine 1872., za vrijeme odmora u Koloradu, James i Ellen G. White prvi su put posjetili Wallinga i njegovu obitelj u blizini Denvera, i nekoliko su tjedana uživali u planinskom krajoliku prije nego što su nastavili put u Kaliforniju. (2Bio 342-355). U ljeto 1873. godine, Whiteovi su opet posjetili obitelj Walling i proveli nekoliko tjedana u obližnjim planinama. Prije nego što su Whiteovi u studenome napustili Kolorado, Walling ih je zamolio da sa sobom povedu njegove dvije kćeri jer su on i njegova supruga imali bračnih poteškoća pa nije želio da djevojke budu izložene njihovim sukobima. (2Bio 392, 393). Whiteovi su se složili, misleći da će taj aranžman potrajati samo nekoliko mjeseci. Nakon što su se William i Louisa razveli (usp. Lt 40, 1875), a nijedno od njih nije poduzelo korake da bi se privremeni aranžman promijenio, Whiteovi su dvije djevojčice nastavili podizati i školovati ih kao da su njihove vlastite. (Lt 80, 1874).

Osamnaest godina kasnije, 1891. godine, kad su djevojke već bile mlade žene, Walling, koji je živio sâm, zahtijevao je da se vrate kako bi se mogle brinuti o njegovom domu. One su se odbile vratiti, i odlučile su ostati kod Ellen G. White. Walling je tada protiv Ellen G. White podnio tužbu i zatražio odštetu od 25.000 dolara, tvrdeći da je ona otuđila naklonost njegovih kćeri. Dana 12. rujna 1891. godine, dok je bila na saboru pod šatorima u Koloradu, Ellen G. White uručeni su sudski papiri. (Ms 34, 1891, u 4Bio 17).

Sudski sporovi nastavljeni su tijekom razdoblja od četiriju godina, sve dok konačno Ellen G. White, posredstvom Harmona Lindsaya, službenika Generalne konferencije kojem je povjerila svoje pravne poslove dok je bila u Australiji, nije dogovorila izvansudsku nagodbu. Ellen G. White dala je Wallingu 1500 dolara u gotovini da povuče tužbu, a platila je i 2000 dolara za troškove odvjetnika. (4Bio 17, 268, 269).

Oni koji su bili upoznati s tim slučajem bili su uvjereni da bi Walling, da je došlo do sudske rasprave, parnicu izgubio. Ellen G. White je,

međutim, objasnila zašto to nije riješeno na taj način: „Mogla sam odlučiti da idem na sud, a to bi dovelo do toga da bi djeca, pod obveznom prisegom, morala svjedočiti protiv svog oca, što bi dovelo do beskrajnih nevolja. I majka bi isto bila dovedena na sud, a i ti [njezina nećakinja, Mary (Clough) Watson (vidi *Mary L. Clough)] vjerojatno bi [morala] u tome igrati ulogu. Ne zna se kakve bi se sve laži moglo izreći niti kolika bi sramota mogla biti nanesena svima nama." (Lt 128, 1896, u 4Bio 269).

Denis Fortin

WANLESS, MARY L. (CLOUGH), vidi **CLOUGH, MARY L.**

WARREN, LUTHER WILLIS (1864-1940). Voditelj mladeži. U Hazeltonu, u državi Michigan, 1879. godine, Luther Warren (14 godina) i Harry Fenner (17 godina) osnovali su jedno od prvih društava adventističke mladeži. Kasnije evangelizator i voditelj mladeži, Luther

LUTHER I BELLE WARREN

i njegova supruga Jessie Belle (Proctor) Warren osnovali su dvije crkve (u Frankfortu i u Bear Lakeu, u Michiganu), pokrenuli su Sunshine Bands (1894), osnovali sirotišta, organizirali 186 misionarskih dobrovoljačkih društava i krstili tisuće ljudi. Zvali su ga „ciklonskim propovjednikom", a Ellen G. White savjetovala mu je da traži Božju pomoć za svoju depresiju, da napusti New York City zbog svog zdravlja i da bude blaži u govoru. (Lt 104, 1902). Zajamčila mu je da će anđeli surađivati s njim u naporima za preporod, koji su ga odveli diljem Amerike i u tri strane zemlje. Taj „Čarobni frulaš adventizma" (*Pied Piper of Adventism*) napisao je tisuće pisama i pamtio imena djece koja su ga pratila po kampovima i na šetnjama u prirodi, oduševljena pjesmama i igrama kojima ih je učio. Uzimajući k srcu riječi Ellen G. White, sve do svoje smrti širio je oko sebe „balzam sličnosti s Kristom". (Lt 260, 1908).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 27. lipnja, 1940. obit. RH, 25. kolovoza, 1960; J. Bertoluci, „Luther Warren, the Preacher and Man of Projects" (znanstveni rad, 1974, CAR); S. Boucher *Luther Warren: Man of Prayer and Power* (RHPA, 1959); P. Edsell, „The Contribution of Luther Warren to the Guidance and Development of the SDA Youth Program" (znanstveni rad, 1982, CAR); B. E. Strayer, „Frankfort: The Church That Nearly Missed the Boat!" (neobjavljeni rukopis, CAR); Luther Willis Warren, Letters (1898-1924) (CAR).

Brian E. Strayer

WASHBURN, JUDSON SYLVANUS (1863 -1955). Propovjednik, evangelizator i misionar rođen u Waukonu, u državi Iowa. Godine 1890. oženio se s Orrom Ellen Riddle (1866 – 1932). Kao mlad propovjednik, Washburn je bio „ozbiljno potresen" Zasjedanjem *Generalne konferencije 1888. godine (Washburn, „Half a Century" [GCAr], 1). Sumnjao je da su Jones i Waggoner prilikom putovanja na Zasjedanje utjecali na Ellen G. White, a kao rezultat toga, počeo je smatrati upitnom i autentičnost nadahnuća Ellen G. White. Nakon toga, Washburn je organizirao osobni razgovor s Ellen G. White i tom su prilikom sve njegove „sumnje bile razriješene i zauvijek otklonjene"

(*ibid.*). Washburn je dobio dodatna pojašnjenja i u članku koji je Ellen G. White 19. kolovoza 1890. godine napisala za časopis *Review and Herald,* kao odgovor na njegova pitanja. (Lt 36a, 1890).

Obnovljen tim iskustvom, Washburn je postao evangelizator u Washingtonu D. C., a 1891. godine otišao je u Englesku, pritom je Ellen G. White svesrdno podržavala njegove inovativne evangelizacijske tehnike, kao što je govor ispred propovjedaonice i propovijedanje bez zabilješki. Washburn se 1902. godine vratio u Washington D. C. i uz potporu Ellen G. White pomagao je u prikupljanju sredstava za stjecanje imanja Sligo na kojem su kasnije izgrađeni Washingtonski misionarski koledž (vidi *Washingtonski koledž za obrazovanje) i *Washingtonski sanatorij. Kasnije je radio kao evangelizator u Tennesseeju (1906 – 1913), i u Kolumbijskoj uniji (1913 – 1932). Nakon smrti Ellen G. White 1915. godine, udružio se s *Claudom Holmesom u borbi za nepogrešiv pogled na *nadahnuće.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 25. kolovoza, 1955; J. S. Washburn, „An Open Letter to Elder A.G. Daniells and an Appeal to the General Conference“ (GCAr); B. P. Phillips, „A Century of Adventism in Wales 1885-1985: A History of Seventh-day Adventism in Wales and the Border Counties” (Ph. D. diss., University of Glamorgan, Pontypridd, 1993).

Michael W Campbell

WATERMAN, CORA B. Kolporterka iz Wisconsina koju je Ellen G. White ukorila zbog seksualnog nemorala (vidi *seksualnost). Ellen G. White posvjedočila je da je od Gospodina dobila izričitu poruku da, iako je grijeh Watermanove bio „sramotan“, njezin slučaj nije bio beznadan. Ellen G. White potvrdila je da je Watermanova svoj grijeh Bogu priznala i da će joj Bog oprostiti u skladu sa svojim obećanjem [1. Ivanova poslanica 1,9], ali je istaknula da je pokajanje dano zbog toga da bi se grešnik uzdignuo na „visoku i svetu razinu“. Ellen G. White pozvala je Watermanovu da čezne za dubljim pokajanjem razmišljajući o riječima iz Knjige proroka Jone 3,8-10. „Sada, molim te, iznesi svoj slučaj Gospodu, i ako si u zajednici s Njim, On će čuti tvoje molitve i uputit će te u razumijevanju.“ U neobičnom zaključku, Ellen G. White savjetovala je Watermanovoj da napusti svoj grijeh, ali da ga nikome ne spominje, kako davanjem publiciteta ne bi zatvorila vrata za svoju daljnju službu. „Ne namjeravam te razotkrivati,“ napisala joj je Ellen G. White, „ali te ostavljam da dalje razvijaš svoj karakter. Žalim te i nadam se da ćeš postupati diskretno i postati ono što Bog želi od tebe.“ (Lt 95, 1893, u TSB 163-166).

WATSON, GEORGE FESTER. (1857-1949). Adventistički propovjednik i predsjednik Konferencije u Koloradu (1900 – 1908). Potkraj 1904. godine Watson i drugi službenici Konferencije u Koloradu zbunili su se kad su čuli da članovi Crkve svoju *desetinu šalju izravno *Južnom misionarskom društvu (Southern Missionary Society), uvaženoj organizaciji koja je poticala rad među crnačkim stanovništvom u južnim Sjedinjenim Državama, a takvo postupanje ne samo da se smatralo nepravilnim već i pogrešnim i vrijednim kritike jer nije pratilo odgovarajuće protoke davanja u Crkvi. Kad je Ellen G. White saznala za to, pisala je Watsonu i rekla da su joj članovi Crkve ponekad davali desetinu da bi ga podijelila potrebitim propovjednicima ili adventističkom djelovanju na Jugu, ali da nije željela da se to javno zagovara. Ona je zahtijevala od Watsona „da se smiri, da se ne uzrujava i ne daje publicitet toj temi, kako mnogi drugi ne bi slijedili njihov primjer“. (Lt 267, 1905, u 5Bio 394-396).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 29. rujna, 1949; J. Moon, *W* C. *White and E. G. White* (AUP, 1993), 401- 415.

WATSON, MARY (CLOUGH), vidi **CLOUGH, MARY L.**

WEBBER, EMMA (1856-1912). Mlada radnica iz Union Cityja, u državi Michigan, koja je 1865. godine slušala propovijedi *Josepha Batesa. Sljedeće zime zaposlila se kao kućna pomoćnica u obitelji *Abrahama Dodgea u *Battle Creeku. Godine 1867. počela je raditi u *Institutu za zdravstvenu reformu (Health Reform Institute). U to vrijeme bila je bliska s obitelji White, ali nije odlučila postati kršćankom sve dok *J. N. Andrews i *A. S. Hutchins nisu s njom o tome razgovarali. Dana 12. lipnja 1868. godine Emma je otišla slušati Ellen G. White kako se obraća mladima. (2Bio 232-238). Te večeri Ellen G. White imala je 20-minutno viđenje. To je toliko snažno utjecalo na Emmu da ju je *James White već sljedećeg dana krstio. Negdje potkraj 1873. godine čini se da je Emma od Ellen G. White primila pismo. Tada je u svom dnevniku zabilježila: „Jučer sam po stoti put ponovo čitala pismo E. G. White. Kako bih trebala biti zahvalna! Treba mi biti drago čak i zbog ukora. Ali mi je žao što mi je on potreban." (E. M. Webber Diary, 15. veljače, 1874). Iako to pismo nije sačuvano, Ellen G. White joj je napisala još jedno pismo u kojem ju je upozorila na njezin ponos, duh svjetovnosti i opasnost od nazadovanja (Lt 37, 1891) – osobine za koje Emma u svojim dnevnicima drži odgovornom samu sebe. Kasnije je radila na nekoliko pozicija u *Sanatoriju u Battle Creeku (Battle Creek Sanitarium) (1884 – 1904).

Za daljnje istraživanje: Lt 76a, 1898; obit. RH, 20. veljače, 1913; L. E. Foll, „Emma Webber's Diary: Window Into Early Battle Creek, 1865-1874" *Adventist Heritage 7*, no. 2 (Fall 1982): 53-61.

Michael W Campbell

WELLMAN, GEORGE O. (1858-1945) i **ADA (DE YARMOND)** (1860-1926). Adventisti iz Oaklanda, u Kaliforniji; George je bio graditelj; Ada je radila u *Review and Heraldu i *Pacific Pressu kao lektorica. Otišli su na treće putovanje brodom **Pitcairnom* do otočja u južnom dijelu Tihog oceana. (RH, 12. lipnja, 1894). Nakon povratka iz misionarske službe Ellen G. White im je zahvalila na njihovom velikodušnom daru za misijski rad u Australaziji. (Lt 260, 1899; Lt 212, 1900).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 24. svibnja, 1945; obit. RH, 15. srpnja, 1926.

WESSELS, ANDREW E. vidi **WESSELS, DANIEL** and **ANDREW E.**

WESSELS, DANIEL (rođ. 1878.) i **ANDREW E.** (rođ. 1880.). Šesti i sedmi sin *Johannesa Wesselsa starijeg i Anne Wessels iz Južne Afrike. U prosincu 1894. godine, kad je Ellen G. White živjela u Granvilleu kraj Sydneyja u Australiji, posjetila ju je „Majka" Wessels, sa svojim sinovima Danielom i Andrewom, koji su tada imali 16 odnosno 14 godina, s kćeri Annom i njenim suprugom *Harmonom Lindsayjem i njihovim četveromjesečnim djetetom. Obitelj Wessels bila je na jednogodišnjem putovanju oko svijeta, koje je obuhvaćalo i Zasjedanje Generalne konferencije 1895. godine u Battle Creeku (7WCW 105, 106, citirano u 4Bio 180-181). Pisma Danielu uključuju Lts 15, 16, 1899. Pisma Andrewu uključuju Lts 218, 226, 236, 1903; Lt 248, 1905; Lt 398, 1907.

Jerry Moon

WESSELS, FRANCIS (ili **FRANÇOIS) H.** Peti sin *Johannesa Wesselsa starijeg i Anne Wessels iz Južne Afrike. Godine 1893. Francis i njegov brat Henry dali su *J. H. Kelloggu 40.000 dolara za osnivanje Sanatorija u Chicagu (vidi *Čikaška zdravstvena misija [*Chicago Medical Mission]) i *Američkog zdravstvenog misionarskog koledža (American Medical Missionary College). Ellen G. White je posebno njemu na-

pisala najmanje jedno pismo (Lt 65, 1893; usp. Lt 107, 1896), a uključila ga je i u nekoliko pisama upućenih obitelji kao skupini (npr. Lt 94, 1895; Lt 112, 1896; Lts 17, 151, 1899).

Za daljnje istraživanje: SHM 276; L. F. Swanepoel, The *Origin and Early History of the Seventh-day Adventist Church in South Africa* (M. A. thesis, University of South Africa, 1972), 196; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10, 324.

WESSELS, HENRY (ili **HENDRIK) S. P.** Četvrti sin *Johannesa Wesselsa starijeg i Anne Wessels iz Južne Afrike, koji je sa svojim bratom Francisom H. Wessels 1893. godine dao *J. H. Kelloggu 40.000 dolara za osnivanje Sanatorija u Chicagu (Chicago Sanitarium). Henry se oženio s Johannom Sophijom (van Jaarsveld; 1872 – 1956). Njihovo vjenčanje navodno je bilo prvo vjenčanje u staroj crkvi u Beaconsfieldu. Godine 1895. Henry je izabran u Nakladnički odbor i Odbor zdravstvenih misionara Južnoafričke konferencije (Medical Missionary Bord of the South African Conference). Tijekom svog duhovnog traganja 1895. godine pisao je Ellen G. White raspitujući se o putu spasenja. Odgovorila mu je zgodnim, nadom ispunjenim pismom koje je sadržavalo mnoga načela koja se nalaze u njezinoj knjizi *Koraci ka Kristu*. (Lt 97, 1895, u 4MR 158-164). Napisala mu je još najmanje tri pisma koja su sačuvana. (Lts 91, 95, 1895; Lts 66, 1899).

Za daljnje istraživanje: obit. *South African Union Lantern,* 1. ožujka 1957; L. F. Swanepoel, *The Origin and Early History of the Seventh-day Adventist Church in South Africa* (M. A. thesis, University of South Africa, 1972), 48, 196, 203, 204; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10, 324; SHM 276.

WESSELS, JOHANNES JACOBUS, SR. (1818-1892) i **ANNA ELIZABETH (BOTHA)** (1840-1918). Nizozemski poljoprivrednici u Orange Free Stateu, u Južnoj Africi, u blizini velikog rudnika dijamanata u Kimberleyu, u Northern Capu; među najranijim obraćenicima na adventizam u Južnoj Africi. Navodno su 1891. godine prodali polje dijamanata kompaniji De Beers za 350.000 funti (tada oko 1,7 milijuna dolara). Nakon što su postali adventisti, obitelj je veliki dio svog

DANIEL, ANDREW, ANNA I FRANCIS WESSELS

bogatstva uložila u napredak misije Crkve u Južnoj Africi, Australiji i Americi. Glava obitelji, Majka Wessels, mnogo je putovala i bila je utjecajni savjetnik svojim sinovima u njihovim poslovnim pothvatima. (Lt 109, 1899). U prosincu 1894. godine posjetila je Ellen G. White u Australiji. Dvije godine kasnije, kad je gradnja škole u Avondaleu zastala zbog nedostatka sredstava, Majka Wessels pozajmila je 1000 funti (tada 5000 dolara), što je omogućilo da se program gradnje ponovo nastavi (4Bio 269). Godine 1907., nakon povratka Ellen G. White u Sjedinjene Američke Države, Majka Wessels i nekoliko drugih članova obitelji Wessels ponovo su posjetili Ellen G. White u njezinom domu u sjevernoj Kaliforniji (6Bio 120).

Obitelj Wessels imala je desetero djece, sedmoricu sinova –*Pietera („Petrusa“ ili „Petera“) Johannesa Daniela, koji je bio prvi adventist u obitelji i utjecao je na svoje roditelje i braću i sestre da slijede njegov primjer; *Philipa (Philipusa) Woutera B.; * Johannesa (Johna) Jacobusa mlađeg; *Henryja (Hendrika) S. P. (ili D.); Francisa (Françoisa) H.; *Daniela; i *Andrewa E. – i tri kćeri – Jacobu Johannu (udanu

Roussouw); Johannu (udanu Marcus); i Annu (Annie) Elizabeth, koja se udala za *Harmona W. Lindsaya, adventističkog misionara u Južnoj Africi.

Iz razdoblja od 1890. do 1908. godine sačuvano je oko 115 pisama što ih je Ellen G. White slala različitim članovima obitelji Wessels, od kojih mnoga gđi A. E. Wessels. Godine 1899., nakon što je Majka Wessels utjecala na svog sina Johna da odbije poziv Ellen G. White da dođe u Australiju, Ellen G. White upozorila je obitelj da njihovo bogatstvo, njihov odnos prema tom bogatstvu i njihove obiteljske i društvene veze uključuju i iskušenja koja nisu uvijek prepoznavali. Ona im je savjetovala da će, kao što je Abraham pozvan da napusti svoju rodbinu kako bi slijedio Boga, i neki od njih, ako se udalje od svoje obitelji i poznatog okruženja, imati koristi za svoj duhovni prosperitet. (Lt 109, 1899).

Glavna tema pisama Ellen G. White članovima obitelji Wessels bila je u upozorenju da se u radu u Južnoj Africi ne ponavljaju pogreške napravljene u Battle Creeku. Ona je nekoliko puta kritizirala vodstvo u Battle Creeku zbog izgradnje velikih novih zgrada u Battle Creeku u 1890-im godinama, kada su polja misije, koja su se brzo širila, imala tako očajničke potrebe. Vođe su opravdavale raskošne zgrade kao „[davanje] karaktera djelu“, ali su njihovi pravi motivi, prema mišljenju Ellen G. White, bili „ponos, sebičnost, srebroljublje i pohlepa“. (17MR 189). „Novac je nezakonito pronevjeren“ da bi služio „ambiciji i vanjskom pokazivanju“. Jedan od učinaka te korupcije bio je utjecaj na umove posjetitelja Battle Creeka, kao što je obitelj Wessels. Ellen G. White je rekla da su bili „zbunjeni i odvedeni na stranputicu ponosom i trošenjem sredstava“ kojima su bili svjedoci. Shodno tome, „pogreške u Battle Creeku vidjele bi se u svemu što su poduzeli u Južnoj Africi. Njihovo iskustvo moglo bi biti sasvim drugačijeg karaktera da je djelo u Battle Creeku nastavljeno u jednostavnosti“. (1888 Materials 1693, 1694). Povijest djela u Južnoj Africi podržava tu procjenu. Claremont Union College u blizini Cape Towna izgrađen je 1893. godine za 67.000 funti (tada 335.000 dolara), a Claremont Sanitarium 1897. godine za oko 50.000 funti (250.000 dolara). Ali u Crkvi je bilo manje od 250 članova, a kad je novca Wesselsovih počelo ponestajati, Konferencija je dugi niz godina bila u teškoj situaciji (*SDA Encyclopedia* [1996], vol. 11, 632). Nadalje, dok su Wesselsi velikodušno davali da bi se pokrenuo misijski rad među afričkim plemenima, sredstva za dugoročni misijski rad bila su oskudna jer je Konferencija imala neproporcionalnu količinu kapitala vezanog za ustanove. Za ove ishode, međutim, Ellen G. White nije krivila prvenstveno Wesselse, već pogrešan primjer koji su dobili iz Battle Creeka.

Wesselsova storija iznjedrila je određenu mitologiju. Javna prezentacija iz 1974. godine, koja se još naširoko rasprostranjuje, sadrži mnoge izjave suprotne činjenicama, a kad se o njima na pravi način izvještava, pripisuje ih se tradiciji (vidi Durand, „The Story of a Story“).

Za daljnje istraživanje: R. W. Schwarz, *Light Bearers* (PPPA, 1979), 223-225, 232; L. F. Swanepoel, *The Origin and Early History of the Seventh-day Adventist Church in South Africa* (M. A. thesis, University of South Africa, 1972), 25, 87, 196, 197; E. F. Durand, „The Story of a Story“ RH, 14. veljače, 1985; 21. veljače, 1985; i 28. veljače, 1985 (DF 506, CAR); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10, 324; 11:630-632, 865.

Jerry Moon

WESSELS, JOHANNES (ili **JOHN**) **JACOBUS** (ili **JAMES), JR.** (1867-1951) i **RUBY ELECTA (ANTHONY)** (1869-1956). Propovjednik, administrator, treći sin Johannesa Wesselsa starijeg, iz Južne Afrike. Bio je blisko povezan s osnivanjem prvih adventističkih

ustanova u toj zemlji, uključujući Claremont Union College (1893.) u Cape Townu (preteča Helderberg Collegea), *Claremont Sanitarium i sirotište u Plumsteadu. Još uvijek je sačuvano oko 28 pisama koje su on i njegova supruga primili od Ellen G. White.

Tijekom 1897. godine Ellen G. White pozvala je Johna u Australiju. „Nisam primila poruku, pošalji po brata [Wesselsa] da dođe u Australiju", objasnila je, „i zato ne kažem, znam da je to mjesto za tebe. Ali moja je prednost da izrazim svoje želje, iako kažem da ne govorim po zapovijedi. Ne želim da dođeš zbog bilo kakvog mog uvjeravanja. Želim da najusrdnije tražiš Gospodina, a zatim da pođeš tamo kamo će te On povesti. ... Ipak, moja je prednost da predstavim želje Božjeg djela u Australiji." (Lt 129, 1897, u 2MR 151, 152). U početku je odbio, očito pod pritiskom članova obitelji, naročito svoje majke. Kao odgovor, Ellen G. White upozorila je obitelj da njihovo bogatstvo, njihov odnos prema tom bogatstvu i njihove obiteljske i društvene veze uključuju i kušnje koje nisu uvijek prepoznavali. Ona im je savjetovala da će, kao što je Abraham pozvan da napusti svoju rodbinu kako bi slijedio Boga, i neki od njih, ako se udalje od svoje obitelji i poznatog okružja, imati koristi za svoj duhovni prosperitet. (Lt 109, 1899). Na taj poticaj John i njegova žena Ruby prihvatili su poziv da dođu u Australiju, pa je on tamo postao predsjednik Odbora *Sydney Sanitariuma (Sanatorija u Sydneyju). (UCR, 1. rujna, 1899). Preselivši se 1902. godine u Sjedinjene Američke Države, upravljao je sanatorijima *Paradise Valley (1907), *Glendale (1907 – 1909) i *St. Helena (1911 – 1914).

Postoje dvije nepodudarnosti u vezi s Johnom Wesselsom mlađim. Jedan izvor, „Early Experiences of Mr. P. J. D. Wessels" (Rana iskustva gospodina P. J. D. Wesselsa), naziva ga Johannes *M*. Wessels. „M" može biti pogreška pri pisanju na pisaćem stroju, jer je na tipkovnici „M" blizu „J", ili može biti treći inicijal, koji bi bio u skladu s imenima većine njegove braće i sestara. Drugi izvor naziva ga „polubratom" Pietera Wesselsa – bez detaljnijeg objašnjenja (Swanepoel, 5). Ako je John bio Pieterov polubrat, to bi značilo da su jedan ili oba njihova roditelja bila u ranijim brakovima pa bi neka djeca bila polubraća i polusestre. Time bi se moglo objasniti prividno udvostručavanje imena.

Za daljnje istraživanje: obit. RH 29. studenog, 1951; obit. RH, 30. kolovoza, 1956; L. F. Swanepoel, *The Origin and Early History of the Seventh-day Adventist Church in South Africa* (M.A. thesis, University of South Africa, 1972), 5, 28, 39, 40, 66, 121, 203, 204; Pieter Wessels, „Early Experiences of Mr. P. J. D. Wessels" (DF 506, CAR); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 629-634, 732, 733,865.

Jerry Moon

WESSELS, PHILIP (ili **PHILIPUS) WOUTER B**. i **HELENA ELIZABETH (GROENEWALD)** (1868-1927). Philip je bio poduzetnik iz Južne Afrike, drugi sin *Johannesa Wesselsa starijeg i Anne E. Wessels. Philip i Helena primili su od Ellen G. White najmanje 20 pisama, ne ubrojivši među njih pisma upućena drugim članovima obitelji. Sa svojim bratom *Pieterom, Philip je prisustvovao Zasjedanju Generalne konferencije 1893. godine u Battle Creeku, gdje su upoznali *A. R. Henryja i *Harmona Lindsaya. Prema Ellen G. White, ti su ljudi „unijeli pokvareni kvasac" u njegov um „lažnim prikazima", što je dovelo do Philipovog „odvajanja od Boga i njegovog djela". (17MR 188). U 1897. i 1898. godini Ellen G. White pisala je Heleni nastojeći ojačati njezinu vjeru. (DG 183-186). Njezini su napori očito bili djelotvorni jer se početkom 1899. godine Philip vratio Crkvi. „Bit ćeš iskušan, bit ćeš oproban," upozorila ga je, „ali uzdaj se u Gospodina. Služi mu cijelim svojim srcem

i dušom, i vjeruj da On briše tvoje prijestupe i prašta tvoje grijehe." (17MR 133). Kasnije te godine ponovo je pozvala Philipa da „bude vjeran svom ispovijedanju vjere", upozoravajući ga da sam sebe ne razumije. Uložio je velike uloge u „svjetovni posao" u kome je „prekršio četvrtu zapovijed". Ellen G. White molila ga je da svoje bogatstvo uloži tamo gdje bi mu ono donijelo „bogate prinose, veliko zadovoljstvo i nebeske blagoslove u ovom životu", kako bi mogao postati „duhovno jak" umjesto da „izgubi vjeru". Konkretno, nagovarala je Philipa da predvodi u izdavanju adventističke literature „prevedene na nizozemski i druge jezike". (Lt 109, 1899). U pismu o Philipu što ga je poslala *W. S. Hyattu, predsjedniku Konferencije u Južnoj Africi, okrivila je Konferenciju zbog toga što je od Wesselsovih prihvatila novac, ali je zanemarila da ih i osobno uključi u crkveno djelovanje. „Moglo se započeti niz djela u koja bi se pozvalo mladiće iz obitelji Wessels da sudjeluju u Božjoj stvari. Tada ne bi odlutali u svijet da ulažu svoj novac u svjetovne pothvate." (Lt 183, 1899, u 1888 Materials 1695). U Heleninoj osmrtnici navedeni su inicijali njezinog supruga kao „P. J. B." (vidi zadnji ulomak prethodnog napisa).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 9. veljače, 1928; L. F. Swanepoel, *The Origin and Early History of the Seventh-day Adventist Church in South Africa* (M. A. thesis, University of South Africa, 1972), 4, 27, 28, 47, 76, 81.

Jerry Moon

WESSELS, PIETER (također **PETRUS** ili **PETER) JOHANNES DANIEL** (1856-1933) i **MARIA ELIZABETH (VAN ZYL)** (1860-1942). Rođen u Orange Free Stateu, najstariji sin *Johannesa Wesselsa starijeg i Ane Wessels, Pieter je bio južnoafrički poljoprivrednik (Bur) i poduzetnik. Obraćen na adventizam po američkom rudaru Williamu Huntu 1885. godine i čudesno molitvom izliječen od tuberkuloze, Wessels i neki prijatelji platili su prijevoz obiteljima *D. A. Robinsona i *C. L. Boyda te i dvojici kolportera koji su 1887. godine došli u Južnu Afriku kao misionari. Samofinancirajući propovjednik i milijunaš dijamanata, Wessels je svojom velikodušnošću osnovao Union College u Claremontu, *Claremont Sanitarium u Cape Townu, *Misiju Solusi i druge ustanove u Africi, kao i Avondale College u Australiji. Godine 1895. izabran je za potpredsjednika Južnoafričke konferencije (Swanepoel, 42). Tijekom 1890-ih godina, Ellen G. White često je pisala njemu i njegovom bratu Philipu, pozivajući ih da novčanim sredstvima pomognu djelo u Australiji i Americi (usp. Lt 107, 1896), ali upozoravajući obitelj na opasnost koju njihovo bogatstvo predstavlja za njihov duhovni život. (Lt 115, 1899; Lt 173, 1899). Poticala je Pietera i Mariju da „čvrsto stoje uz istinu" i da „mnogo razmišljaju o Kristovom nježnom suosjećanju". (Lt 119, 1897).

Za daljnje istraživanje: LS 362-364; obit. RH, 18. svibnja, 1933; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 865; L. F. Swanepoel, *The Origin and Early History of the Seventh-day Adventist Church in South Africn* (M. A. thesis, University of South Africa, 1972); DF 506, CAR.

Brian E. Strayer

WHEELER, FREDERICK (1811-1910) i **LYDIA (PROCTOR)** (1814-1886). Putujući propovjednik i poljodjelac iz Hillsboroa, u državi New Hampshire, koji je 1840. godine rukopoložen u Metodističkoj Episkopalnoj Crkvi. Dvije godine kasnije pozvan je da pomogne u izgradnji *Kršćanske crkve u obližnjem selu Washingtonu i tu je kongregaciju dodao svom propovjedničkom djelokrugu. Iste godine, nakon što je pročitao spise *Williama Millera, postao je millerit. U proljeće 1844. godine od Rachel Oakes (kasnije Preston) prihvatio je *subotu kao sedmi dan, postavši prvi propovjednik adventista svetkovatelja su-

bote. Wheeler je 1845. godine bio utjecajan u prihvaćanju doktrine o suboti *Josepha Batesa. Ostao je blizu Washingtona, u državi New Hampshire, sve do 1851. godine, kad ga je James White potaknuo da putuje sve dalje. Godine 1857. Wheeler se preselio u Brookfield, u državi New York, gdje je njegov slučaj 3. kolovoza 1861. godine bio prikazan Ellen G. White u viđenju. To ju je viđenje potaknulo na pisanje dvaju pisma u kojima je ukorila Wheelerove zbog nevjerovanja u njezina viđenja i zbog njihova osuđujućeg gledišta prema *Iri i Rhodi Abbey. (Lt 20, 1861; Lt 13, 1862). Ujesen 1861. godine Wheeler se povukao na imanje u West Monrou, u državi New York, i tu je ostao podupirati službu Ellen G. White. Kasnije je ustvrdio da je znao kako su svjedočanstva bila „veliki blagoslov" u njegovom životu. (RH, 4. listopada, 1906).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 24. studenog, 1910; W. A. Spicer, „Our First Minister", RH, 15. veljače, 1940; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 871.

Michael W. Campbell

WHITE, ANNA (1822-1854). Mlađa sestra *Jamesa Whitea, urednica časopisa *Youth's Instructor* / hrv. *Priručnik za mlade*, i lektorica u **Review and Heraldu*. O Anninom životu znade se vrlo malo, osim da su ona i njezin brat *Nathaniel 1853. godine došli živjeti s Jamesom i Ellen G. White u Avenue Mount Hope na broju 124 u *Rochesteru, u državi New York, kad još oboje nisu bili vjernici, a Nathaniel je već bio bolestan od tuberkuloze u uznapredovalom stadiju. Tijekom mjeseci življenja u Rochesteru, Anna i Nathaniel „vagali su dokaze za naše stajalište i svjesno se opredijelili za istinu", napisala je Ellen G. White. (LS 147). Među Anninim doprinosima prije njezine smrti bila je zbirka *Hymns for Youth and Children* / hrv. *Hvalospjevi za mlade i djecu*, prva adventistička pjesmarica za mlade (1853). U siječnju 1854. godine Anna je postala urednica časopisa *Youth's Instructor*, čime je postala prva žena koja je uređivala publikaciju adventista svetkovatelja subote. Iste godine oboljela je od tuberkuloze od koje se nije oporavila. Svoje posljednje dane nije provodila u samosažaljenju, već u organiziranju osobne svojine i pisanju roditeljima, *Johnu i Betsey White, moleći ih da prihvate subotu. Nekoliko godina kasnije, nakon što su se preselili u Battle Creek i živjeli preko puta Ellen i Jamesa, oni su prihvatili poruku adventista svetkovatelja subote.

Za daljnje istraživanje: LS80, 146-148, 155, 156, 296, 297, 309-311; obit. RH, 12. prosinca, 1854; R. H. Allen and H. Krug, *Rochester's Adventist Heritage: Tour Guide and Biographical Overview* (Rochester, N. Y.: Advent History Project, 2002), 7, 35, 36.

Howard Krug

WHITE, ARTHUR LACEY (1907-1991). Unuk Ellen G. White, treći sin *Williama Clarenca i *Ethel May (Lacey) White. Arthur nije još imao osam godina kad je njegova baka umrla, tako da je se uglavnom sjeća kao ljubazne i brižne bake. Njegov otac, W. C. White, učio je svoju djecu praktičnim životnim vještinama pa je Arthur rano naučio biti odgovorna osoba.

Arthur White i Frieda Belle Swingle vjenčali su se 26. lipnja 1928. godine, i postali roditelji trojice sinova, Jamesa A., Williama E. i Arthura H. Ubrzo nakon vjenčanja otišli su na *Madison College, u državi Tennessee, gdje je Arthur bio pomoćnik računovođe. Godinu dana kasnije pozvan je natrag u Kaliforniju da bi bio tajnik svome ocu i radio kao blagajnik/poslovni menadžer *Društva za ostavštinu Ellen G. White (Ellen G. White Estate) u Elmshavenu.

Nakon smrti W. C. Whitea 1937. godine pokrenuta je ranije planirana akcija da se Društvo za ostavštinu Ellen G. White premjesti u Generalnu konferenciju u Washingtonu, D. C. U to vrijeme Upravni odbor imenovao je Arthura

Whitea da u odboru zauzme mjesto svog oca. Tada je imao 30 godina. Od tog vremena sve do umirovljenja 1978. godine obavljao je dužnost tajnika (ravnatelja) Upravnog odbora Društva.

Arthur White rukopoložen je za propovjedničku službu 1940. godine u Takoma Parku, u državi Maryland. Vodio je seminare i radionice diljem svijeta, mnoge od njih u suradnji sa Sveučilištem Andrews. Godine 1973., u znak priznanja za njegov doprinos obrazovanju adventista sedmoga dana, Sveučilište Andrews

ARTHUR L. WHITE

dodijelilo mu je diplomu počasnoga doktora teologije. Tijekom više od 40 godina, koliko je radio kao tajnik Društva za ostavštinu Ellen G. White, iz spisâ Ellen G. White napravljene su mnoge kompilacije. Arthur White je kao autor napisao više od 150 članaka u raznim crkvenim časopisima, kao i nekoliko knjiga. Također je pomagao u razvoju koncepta Istraživačkih centara Ellen G. White / u svakoj crkvenoj diviziji, kako bi spise Ellen G. White približio vjernicima Crkve diljem svijeta. Nekoliko centara otvoreno je u vrijeme dok je on još bio tajnik Društva za ostavštinu Ellen G. White.

Godinama je Upravni odbor Društva uviđao potrebu da se objavi sveobuhvatna biografija Ellen G. White, pa je od Arthura Whitea zatraženo da je napiše. Ali bolest srca, bakterijski endokarditis, utjecala je na njegovo zdravlje i ubrzo je postalo očito da on više ne može nadgledati rad u uredu, a niti napisati biografiju. *Robert Olson imenovan je za novog ravnatelja. White se službeno umirovio 1978. godine i podvrgao se 1979. godine operaciji na otvorenom srcu. Nakon oporavka od operacije, postavio je sebi zahtjevan raspored pisanja jednog poglavlja biografije svakog tjedna. Biografiju je započeo pišući najprije o kasnijim godinama njezinog života, budući da je već bilo više istraživanja o tim godinama i pisanje je moglo brže teći. Usto, još je uvijek bilo nekoliko živih sestara koje su mu mogle pružiti i neformalne informacije koje bi nakon njihove smrti ostale nepoznate. Bilo je potrebno šest godina da se završi šest svezaka biografije Ellen G. White, a posljednji svezak dovršen je 1985. godine. Te je godine na Zasjedanju Generalne konferencije u New Orleansu Arthuru Whiteu uručena crkvena Nagrada za istaknuta postignuća. Sljedeće godine od Pacific Union Collegea za svoje je zasluge dobio Nagradu Charles E. Weniger. Arthur White preminuo je u St. Heleni, u Kaliforniji, 12. siječnja 1991. godine.

Za daljnje istraživanje: obit. PUR, 4. studenog, 1991; J. R. Nix, „Arthur L. White“, AR, 28. veljače, 1991; DF 795-b; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 871-873.

Norma J. Collins

WHITE, BETSEY, vidi **WHITE, „DEACON“ JOHN** i **ELIZABETH „BETSEY“ (JEWETT).**

WHITE, ELLA MAY, (kasnije **ELA MAY [WHITE] ROBINSON**) (1882-1977). Najstarija unuka Jamesa i Ellen G. White, kći Williama C. i Mary (Kelsey) White, rođena u Oaklandu, u Kaliforniji. Ella se prisjećala da James White, iako je znao da će postati djed, svoje prvo unuče nije doživio. Njezina najranija sjećanja na baku bila su iz razdoblja u kojem je obitelj živjela u Baselu, u Švicarskoj, od 1885. do 1887. godine. Jednom prilikom baka i unuka izgubile su se dok su bile u šetnji. Nisu srele nikoga tko je govorio engleski, tako da su

se kući vraćale jedan sat vremena. Kao i svaka ponosna baka, Ellen G. White je uživala govoriti o svojim unucima. U propovijedi održanoj 25. studenoga 1888. godine u Pottersvillu, u državi Michiganu, Ellen G. White prepričala je aktualno iskustvo o tome kako je mala Ella odlučila svoju volju u potpunosti predati Kristu. (Ms 20, 1888).

Ellina je majka umrla 1890. godine od tuberkuloze. Ellen G. White svojoj je snahi na samrti obećala da će se posebno brinuti o Elli

ELLA (WHITE) ROBINSON

i njezinoj mlađoj sestri *Mabel (Lt 9, 1904; Lt 82, 1911). Kad su Ellin otac i baka 1891. godine otišli u Australiju, sestre su ostale u Battle Creeku u državi Michigan, na brizi *Mary Mortenson. Nakon što je njihov otac 1895. godine sklopio novi brak obje su djevojke otputovale u Australiju. Ella se prisjećala da je sa svojom bakom živjela u šatoru u vrijeme gradnje Sunnysidea, u blizini Koledža Avondale. Također se prisjećala da je njezina odjeća ponekad bila napravljena od starih bakinih haljina. Iako su stražnji dijelovi suknje bili pohabani, na prednjoj strani još je uvijek bilo dovoljno tkanine za izradu haljina za Ellu i njezinu sestru. Nakon što je Ellen G. White postala udovica posljednjih je godina svog života nosila, kako je tada bio običaj, crne ili tamno-kestenjaste haljine. Znajući da njezine unuke ne bi voljele potpuno tamne haljine, Ellen G. White tražila je od svoje krojačice da im doda malo svjetlijih ukrasnih detalja za djevojčice.

Dok su živjele u Australiji, Ella, njezina sestra i još dvije djevojčice jednom su prilikom našle vreću sa starom odjećom. Obukavši se kao prosjakinje, obilazile su mjesto proseći za novčiće, hranu, bilo što drugo. Ellen G. White djevojčice su bile vrlo zabavne dok ih je gledala kako u svojoj sobi pregledavaju stvarčice koje su im darovane.

Ella se prisjećala da njezina baka nikada nije izražavala „kiselu pobožnost“, kako je ona to nazivala. Ellen G. White nije mislila da izdužena lica pravilno predstavljaju kršćansku religiju. Jednog dana kad se Ella osjećala pomalo turobno, baka joj je rekla: „Kad bi mogla zamisliti osobu koja ... nema razloga da bude zahvalna, nema prijatelje, nema novca, boluje od neizlječive bolesti... a ipak [ima] plan spasenja i obećanja o slavnoj budućnosti, zar to ne bi bilo dovoljno da ta osoba pjeva od jutra do mraka?“ Ellino omiljeno sjećanje na baku potječe iz subote u kojoj je Ellen G. White propovijedala o Isusovoj neusporedivoj ljubavi. Zastajkujući usred svoje propovijedi, činilo se da je na trenutak zaboravila publiku koja je pred njom sjedila. Podigavši pogled kao da gleda u Isusovo lice, Ellen G. White je uzviknula: „O, Isuse, koliko Te volim! Koliko Te volim!”

Ella se s obitelji 1900. godine vratila u Sjedinjene Američke Države. Dvije je godine pohađala *Healdsburg College*, a zatim je predavala u crkvenoj školi u Renou, u Nevadi. Dana 1. svibnja 1905. godine udala se za *Doresa Eugena Robinsona, jednog od tajnika svoje bake. Ella je prvi put srela Doresa u Australiji 1899. godine. Na obredu vjenčanja Ellen G. White je govorila i molila se. (Ms 170, 1905). Ella i Dores imali su troje djece: Virgila, Mabel i Gladys. Osim nekoliko zaposlenja kao predavači u Kaliforniji, Koloradu, Tennesseeju i Washingtonu, D. C., Robinsonovi su osam godina (1920 – 1928) radili u Africi. Nakon što su se 1928. godine vratili u Sjedinjene Američke Države, Ellin suprug Dores punih 20 godina radio je u

Društvu za ostavštinu Ellen G. White, prvo u uredu u Elmshavenu, u Kaliforniji, a kasnije, nakon što je Društvo 1953. godine preseljeno u Generalnu konferenciju u Washington, D. C., otišao je u mirovinu, a 1957. godine je umro. Ella je u svojim umirovljeničkim godinama napisala nekoliko knjiga, uz ostalo i biografije J. N. Loughborougha (*Lighter of Gospel Fires* [RHPA, 1954]) i S. N. Haskella (*S. N. Haskell, Man of Action* [RHPA 1967]), kao i zbirke događaja iz života Ellen G. White (*Stories of My Grandmother* [SPA, 1967] i *Over My Shoulder* [RHPA, 1982]). Autorica je i dvaju hvalospjeva koji su objavljeni u *Choir and Solo Melodies:* „The Lamb of God" (32*);* i „Benediction Prayer-Song" (68). Ella je umrla u Lovelandu, u Koloradu; pokopana je pokraj svog supruga u Monticeto Memorial Parku u Loma Lindi, u Kaliforniji.

Za daljnje istraživanje: E. M. Robinson, „Early Recollections of My Grandmother", YI, 16. ožujka, 23, 30, 1948; interview with Ella May Robinson by James R. Nix (typed transcripts, 11. lipnja i 25. srpnja, 1967, Oral History Collection, EGWE-LLU).

James R. Nix

WHITE, ELLEN GOULD (1827-1915). Suosnivačica Crkve Adventista Sedmoga Dana, spisateljica, predavačica, osoba koja je posjedovala ono što su adventisti sedmoga dana prihvatili kao proročki dar. Rođena 26. studenoga 1827. godine od Roberta i Eunice Gould Harmon, u Gorhamu, u državi Maine, Ellen se 30. kolovoza 1846. godine, u Portlandu, u državi Maine, udala za Jamesa Whitea, i zajedno su imali četiri dječaka: Henryja Nicholsa, Jamesa Edsona, Williama Clarenca i Johna Herberta. Umrla je u svom domu u Elmshavenu u St. Heleni, u Kaliforniji, 16. srpnja 1915. godine, a pokopana je na groblju Oak Hill u Battle Creeku, u državi Michigan.

Vidi: opći članak: *For Jesus and Scripture: The Life of Ellen G. White* / hrv. Za Isusa i Sveto pismo: Život Ellen G. White

WHITE, EMMA L. (MCDEARMON) (1848-1917). Snaha Ellen G. White; udala se za *Jamesa Edsona Whitea 28. srpnja 1870. godine na njegov dvadeset i prvi rođendan. Par se vjerojatno upoznao tijekom 1860-ih godina, kad su Whiteovi izgradili svoj seoski *dom u Greenvillu, u državi Michigan, oko 48 kilometara od Wrighta, u kojem je živjela obitelj McDearmon. Whiteovi su često odlazili u crkvu u Wrightu i po svemu sudeći Emma i Edson su se ondje 1867. godine zainteresirali jedno

EMMA WHITE

za drugo. (Lt 21, 1867). Sljedeće godine čini se da je Edsonova majka sinu dala nagovještaj napisavši svoje mišljenje da je Emma „najbolja djevojka u Wrightu". (Lt 2, 1868).

Za vrijeme njihovih zaruka Ellen G. White upozorila ih je da ne stupaju prenagljeno u brak i da brak zahtijeva pažljivu pripremu. (Lt 7, 1869). Emmini roditelji bili su nepovjerljivi u pogledu na Edsonove sposobnosti da bude financijski odgovoran i odlučili su da neće dopustiti da se vjenčaju sve dok Edson ne nauči kako „čuvati novac" kao i „štedjeti i zarađivati". (Lt 16, 1869). Edson je radio na McDearmonovom imanju, tako da su nakon uspješne sezone Emmini roditelji pristali na brak.

Edson je bio prvi od dvaju sinova Ellen G. White koji je doživio punoljetnost i brak (Willie je bio pet godina mlađi). Budući da je

imala samo dječake, Ellen G. White je u Emmi pronašla kćer koju nikada nije imala. (Lt 18, 1872). Čini se da su jedna prema drugoj razvile duboko uzajamno poštovanje i da su često razmjenjivale pisma. Obimna prepiska Ellen G. White s njezinom snahom sadrži mnogo toga, od duhovnih savjeta do praktičnih bračnih savjeta (usp. Lts 16a, 22, 1870). Ellen je često pisala koliko cijeni to što joj se Emma javlja. (Lt 18, 1872). Jednom prilikom Emma je bila suputnica Ellen G. White, a ona joj je izrazila zahvalnost za posebnu brigu koju joj je Emma pružila. (Ms 3, 1878). Zauzvrat, Ellen G. White se brinula o Emmi, koja je često pobolijevala, ponekad joj dajući i *hidroterapijske tretmane. (Ms 15, 1868; Ms 15, 1884; Ms 38, 1890).

Tijekom 1880-ih godina Edson i Emma postupno su se udaljavali od Crkve zbog niza financijskih neuspjeha koji su im donijeli sramotu i zategnuli njihove odnose s crkvenim vodstvom. Razočarana tom situacijom, Ellen G. White ipak je nastavila pružati svoje savjete i ostala je u kontaktu sa svojima sinom i snahom, pa i nakon što je 1891. godine otišla u Australiju.

Kad je čula da njihova vjera ponovno plamsa, Ellen G. White radovala se zajedno s Edsonom i Emmom i hrabrila ih u njihovoj odluci da obavljaju misionarski rad za *Afroamerikance na američkome Jugu. Emma je imala veliku ulogu u radu svog supruga na njihovom brodu *Morning Star*. Osjećala je posebnu brigu za žene i učila ih je čitati. Nakon što se 1900. godine vratila u Sjedinjene Američke Države, Ellen G. White napisala je koliko je bila zahvalna što je vidjela svoju snahu, prvi put nakon više od jednog desetljeća. (Ms 223, 1902). Dvije godine kasnije, ponovo je bila s njima na *Morning Staru*, i to u posebno pripremljenoj sobi za goste. (Ms 143, 1904).

Godine 1913. Emmin teški reumatizam primorao je nju i Edsona da se povuku sa svog misionarskog rada na Jugu. Preselili su se u Marshall, u državi Michigan, gdje je četiri godine kasnije Emma umrla. Pokopana je pokraj svog supruga na *groblju Oak Hillu u Battle Creeku.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 30. kolovoza, 1917.

Michael W. Campbell

WHITE, ETHEL MAY (LACEY), (kasnije **ETHEL MAY [LACEY] CURROW)** (1873-1969). Druga žena *Williama Clarenca Whitea. Rođena u Cuttacku, u Indiji, gdje je njezin otac bio kolonijalni policajac, May je, kako je bila poznata u obitelji, u dobi od pet godina poslana u internat u Englesku. Kad je imala devet godina, obitelj Lacey preselila se u Australiju i nastanila blizu Hobarta, na Tasmaniji, gdje su kasnije postali adventisti sedmoga dana. Godine 1894. May se upisala u Melbourne Training School. Tamo je upoznala Ellen G. White. Kad ju je W. C. White, sin Ellen G. White, pitao bi li May željela nakon školskih sati raditi za njegovu majku, djevojka je pristala. Willie, koji je bio udovac, na kraju ju je zaprosio. Iako u početku nije bila voljna udati se ni za udovca ni za propovjednika, May je bila snažno potaknuta na promjenu svog mišljenja, i to ni od koga drugoga nego od svoje buduće svekrve. Nakon molitve i razmišljanja o tome, May je odlučila prihvatiti Willijev prijedlog. Ellen G. White molila se na obredu vjenčanja održanom 9. svibnja

W. C. WHITE I NJEGOVA DRUGA ŽENA ETHEL MAY. DVIJE STARIJE DJEVOJČICE SU MABEL (LIJEVO) I ELLA (DESNO), KĆERI W. CLARENCEA I NJEGOVE PRVE ŽENE MARY (KELSEY) WHITE. DJEČACI BLIZANCI SU JAMES HENRY I HERBERT CLARENCE.

1895. godine kod Mayinog oca u blizini Hobarta. (4Bio 195).

Godinu dana kasnije May i Willie dobili su dječake blizance. Dajući imena svojim unucima, Ellen G. White je u njih uključila i imena svojih četiriju dječaka, ime svog supruga i dodala ime Mayinog brata. Jednom od blizanaca dala je ime *James Henry. James je bilo ime njezinog supruga i njezinog drugog sina, Jamesa Edsona; Henry je bio njezin najstariji sin. Drugo je novorođenče nazvala *Herbert Clarence; Herbert je bilo ime najmlađeg sina Ellen G. White, kao i Mayinog brata, profesora *Herberta C. Laceyja, a Clarence je bilo drugo ime W. C. Whitea, trećeg sina Ellen G. White, oca blizanaca.

Kad se 1900. godine Willieju i May rodila kći, Ellen G. White željela je da ona u svom imenu nosi bakine inicijale. May je predložila ime Evelyn, a Ellen G. White predložila je da bebino srednje ime bude Grace. May je potom imala još dva sina: *Arthura (1907. godine) i *Francisa (1913. godine). Ellen G. White bila je posebno zadovoljna što je živjela dovoljno dugo da doživi i „Frenkijevo" rođenje.

May je u Australiji živjela u neposrednoj blizini svoje svekrve, a isto je tako bilo i nakon što se 1900. godine obitelj vratila u Sjedinjene Američke Države. Tijekom dvadeset godina, koliko je May poznavala Ellen G. White, ostala joj je u sjećanju kao ljubazna i nježna svekrva, baka puna ljubavi, kao i topla i velikodušna kršćanka. May je sa svojom svekrvom povremeno i putovala, iako po svojoj naravi nije bila javna osoba. Prisustvovala je na prva dva od triju pogreba Ellen G. White.

W. C. White umro je 1937. godine. May se 1955. godine udala za udovca Arthura L. Currowa (1872 – 1964), koji joj je u mladosti u Melbourneu bio prijatelj. Smrt je May pogodila jedan dan prije njezinog devedeset šestog rođendana. Pokopana je pokraj W. C. Whitea u obiteljskom grobu Whiteovih na *groblju Oak Hillu u Battle Creeku, u državi Michigan.

Za daljnje istraživanje: obit. PUR, 23. listopada, 1969; „Life Sketch of May Lacey White Currow" (DF 79la); „Life With My Mother-in-law, Ellen G. White" (undated oral history interview conducted by Ed Christian, DF 79la); Interview with May White Currow conducted by James R. Nix (typed transcript, 11. lipnja, 1967, Oral History Collection, EGWE-LLU).

James R. Nix

WHITE, EVELYN GRACE, (kasnije **EVELYN GRACE [WHITE] JACQUES)** (1900 – 1995). Peto unuče Jamesa i Ellen G. White, najstarija kći Williama C. i Ethel May (Lacey) White. Rođena u Cooranbongu, u Australiji, Grace je dobila inicijale svoje bake, Ellen G. White. Otprilike tri i pol mjeseca nakon Graceinog rođenja, njezini roditelji i obitelj, zajedno s Ellen G. White, vratili su se iz Australije u

EVELYN GRACE (WHITE) JACQUES

Sjedinjene Američke Države. Odrastajući kao jedina djevojčica među četiri dječaka (njezina starija braća bili su blizanci: Herbert i Henry, a imala je i još dva mlađa brata: Arthura i Francisa), Grace su svi voljeli. Kad je Ellen G. White kupila kuću koju je nazvala Elmshaven, dala je tri hektara imanja svome sinu W. C. Whiteu za

mjesto na kome je mogao sagraditi svoj dom. U blizini je izgrađena mala igraonica koja je bila Graceina privatna domena.

Grace je odrasla s mnogo lijepih sjećanja na svoju baku. Pomagala je u bakinoj kuhinji, a zarađivala je i nešto novca pomažući u voćnjaku pri branju šljiva koje su se kasnije sušile za bakino voćarsko poslovanje. Među Graceinim omiljenim uspomenama bila su obiteljska bogoslužja u Elmshavenu na početku i završetku subote. Drugi najvažniji događaji podrazumijevali su piknik na povratku kući iz obližnjih crkava nakon što je njezina baka obavila službu na prijepodnevnom bogoslužju, pripremanje buketa cvijeća kojima će ukrasiti Elmshhaven za subotu i obilježavanje Božića u njihovom domu, uključujući razmjenu jednostavnih darova u čemu je sudjelovala i baka White. Grace je bila među članovima obitelji koji su bili prisutni kad je Ellen G. White 16. srpnja 1915. godine umrla.

Grace se 26. lipnja 1919. godine udala za Johna Godfreyja Jacquesa, imigranta iz Rusije koji je kasnije postao liječnik. Vjenčanje održano u Elmshavenu bilo je dvostruka svečanost, jer se istodobno održavalo i vjenčanje njezinog starijeg brata Henryja Whitea. Njihov otac, William C. White, uputio je molitve za blagoslov. Grace i John imali su četvero djece: Olivera, Sylvana, Violu i Lenoru. Dugi niz godina Grace je predavala u osnovnim školama u Loma Lindi i Inglewoodu, u Kaliforniji. Svoja sjećanja na baku opisala je u članku objavljenom 5. prosinca 1961. godine u časopisu *Youth's Instructor.* Nakon što su ona i John otišli u mirovinu preselili su se 1965. godine u Elmshaven, gdje su postali stalni čuvari tog imanja. Graceina sjećanja pokazala su se neprocjenjivima tijekom opsežne obnove Elmshavena 1979. i 1981. godine. Zahvaljujući njezinim detaljnim sjećanjima dom danas izgleda isto onako kakav je bio kad je Ellen G. White od 1900. do 1915. godine živjela u njemu. Tijekom godina tisuće posjetitelja Elmshavena uživalo je slušajući kako se Grace prisjeća mnogih lijepih uspomena na svoju baku. Gracein suprug umro je 1980. godine. Ona je nastavila dočekivati posjetitelje Elmshavena sve do 1986. godine, kad se preselila u adventistički umirovljenički centar u Yountvillu, u Kaliforniji. Kasnije se vratila u dom svoje obitelji u kojem je odrasla, sada dom za umirovljenike poznat kao Rosehaven, u kojem je i preminula. Pokopana je na groblju St. Helena, u Kaliforniji.

Za daljnje istraživanje: „Dinner at Elmshaven: An Interview With Mrs. Grace Jacques, Granddaughter of Ellen G. White" (EGWE, SDoc).

James R. Nix

WHITE, FRANCIS EDWARD FORGA (1913-1992). Najmlađi sin *Williama C. i *Ethel May (Lacey) White, rođen je i odrastao u blizini Deer Parka, u Kaliforniji, pohađajući tamošnje adventističke škole do dvanaestog razreda. Godine 1936. oženio se s Rachelom Rub i neko je vrijeme radio na programu rehabilitacije alkoholičara u Oaklandu, u Kaliforniji. Godine 1938. preselili su se u Mountain View, u Kaliforniji, gdje je Francis sve do svog umirovljenja 1974. godine radio u *Pacific Pressu kao galvanizer u ljevaonici.

Za daljnje istraživanje: obit. St. Helena *Star*, 2. srpnja, 1992 (DF 306, CAR).

WHITE, HENRY NICHOLS (1847-1863). Prvorođeni sin Jamesa i Ellen G. White, nazvan prema obiteljskom prijatelju *Henryju Otisu Nicholsu; Henry je rođen u kući Elleninih roditelja u Gorhamu, u državi Maine. Dolazak novorođenčeta, četiri dana prije prve obljetnice braka roditelja, zatekao je obitelj bez krova nad glavom, u potrebi da se oslone na gostoprimstvo prijatelja. *Stockbridge i Louisa Howland pozvali su Whiteove da im se pridruže u njihovoj velikoj seoskoj kući u Topshamu, u državi

Maine. Devetnaestogodišnja Ellen nadala se da će nakon Henryjevog rođenja moći ostati kod kuće i da više neće toliko često putovati. Međutim, viđenje i bolest koja je Henryja dovela na rub smrti uvjerili su Ellen da se to neće moći ostvariti. Dok su se Whiteovi mučili u molitvi tražeći ozdravljenje svog novorođenčeta, Ellen se obavezala da će ići kamo god Bog bude htio.

WHITE HENRY NICHOLS

Henryjev oporavak doveo je Ellen do srceparajuće odluke. U nemogućnosti da svom sinu pruži stabilnost i disciplinu dok putuje, povjerila ga je Howlandima. Čineći to, uspoređivala je sebe s Anom, koja je svog prvijenca, Samuela, prepustila Gospodnjem djelu. Pet godina ostao je Henry s Howlandima, kod njih je bio voljen, discipliniran i dobro zbrinut. Ellen su tijekom tog razdoblja često mučili osjećaji duboke zabrinutosti i tuge zbog razdvojenosti.

Kad je Henry imao šest godina, Whiteovi su se nastanili u kući koju su unajmili u *Rochesteru, u državi New York. Blizu obala kanala rijeke Erie, Henry i njegov brat *Edson ponovo su se upoznali, a rođen je još jedan brat, *Willie. Kad je Henry imao osam godina, obitelj se preselila u *Battle Creek, u državi Michigan, gdje je Henry često odlazio u novu tiskaru, obavljajući poslove i savijajući papire. S vremenom je nakon škole počeo slagati slova za **Review and Herald*. Usto, imao je i dar i ljubav prema glazbi i jasan, pun tenorski glas. U ljeto 1862. godine, prodavajući sjeme povrća, on i Edson zaradili su stotinu dolara, koje su iskoristili za kupovinu melodeona, malih orgulja s aerofonima sa slobodnim jezičkom na kojima se zrak pumpa nožnim pedalama.

U siječnju 1863. godine, trinaestoricu mladih, uključujući Henryja i Edsona, vrijeme duhovnog preporoda privuklo je u ledene vode rijeke Kalamazoo na krštenje što ga je obavio James White. Unatoč tom znaku nade, James i Ellen bili su duboko zabrinuti zbog toga što su njihovi sinovi bili fascinirani američkim *Građanskim ratom. Henry je čak sanjao da se pridruži vojsci kao bubnjar – užasavajuća perspektiva za njegove antiratne roditelje. (2Bio 60). Odlučni da svoje dječake udalje od takvih utjecaja, Whiteovi su odlučili da ih na nekoliko mjeseci odvedu na istok. Pozvani su da ostanu kod Howlandovih, tako da se čitava obitelj vratila u Topsham, u državi Maine. Dok su njegovi roditelji otputovali, Henry je ostao s Howlandovima, zaposlen na lijepljenju proročkih karata na platnene podloge, koje su se prodavale adventističkim evangelizatorima. Jednoga dana, nakon što je plivao u rijeci, srušio se umoran kraj prozora i zaspao na hladnom propuhu, pa se prehladio, što se ubrzo pretvorilo u jaku upalu pluća. Njegovi su roditelji pozvali liječnika, koji je propisao u to vrijeme uobičajene *lijekove, no Henryju je bilo sve gore i gore.

Osjećajući da bi mogao umrijeti, Henry se približio Bogu. Bili su to trenuci priznanja, praštanja, plača i zagrljaja u krugu obitelji. Henry je oraspoložio svog oca napomenuvši da ako umre, barem neće biti pozvan u vojsku. Henry je obećao svojoj majci da će je sresti na Nebu, i zatražio je da bude pokopan pokraj svog brata *Johna Herberta, koji je umro kao beba, kako bi u jutro uskrsnuća mogli zajedno ustati. Nakon što je 8. prosinca 1863. godine izljubio svoju obitelj, Henry je pokazao prema gore i prošaptao svoje posljednje riječi: „Nebo je slatko." Pedeset godina kasnije *Grace, unuka Ellen G. White, sjećala se da je njena baka

jednom prigodom o svom prvorođenom sinu rekla: „Da smo tada znali ono što znamo sada, Henryja smo mogli spasiti."

Za daljnje istraživanje: *An Appeal to the Youth: Funeral Address of Henry N. White, at Battle Creek, Mich., Dec. 21,* 1863 (Battle Creek, Mich.: Steam Press, 1864); 2Bio 59-63, 70-72.

Kathy Lewis

WHITE, HERBERT C. (1896-1962). Tiskar i nakladnik, najstariji sin Williama C. i Ethel May (Lacey) White, brat blizanac *Jamesa Henryja Whitea. Rođen u Australiji, Herbert je odrastao u St. Heleni, u blizini doma Ellen G. White u Elmshavenu, na obronku planine Howell, uz *Pacific Union College. Uz opremu koju je nabavila njihova baka Ellen G. White, on i njegov brat blizanac vodili su tiskaru koju

HERBERT C. WHITE

su nazvali Elmshaven Press. (6Bio 357, 358, 396, 432). Kad su počeli studirati, svoju su tiskaru preselili u Angwin, gdje je na kraju postala Pacific Union College Press. Od 1923. do 1929. godine Herbert je rukovodio Nakladničkom kućom Signs of the Times u Shanghaiu, u Kini. U kasnijim godinama studirao je profesionalnu fotografiju, držao javna predavanja i vodio H. C. White Publications u Riversideu, u Kaliforniji. Herbert je bio oženjen Annom Louise (1892 – 1984) i imao je dvije kćeri.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 3. siječnja, 1963.

WHITE, JAMES EDSON (1849-1928). Rani voditelj adventističkog djela među *Afroamerikancima; drugi sin Jamesa i Ellen G. White. U dobi od 15 godina White se zaposlio u uredu Nakladničke kuće *Review and Herald, u kojoj je njegov otac bio osnivač i predsjednik, i tu je savladao tiskarski zanat. Oženio se 28. srpnja 1870. godine s Emmom McDearmon (njezina sestra Harriet kasnije se udala za *F. E. Beldena, Whiteovog nećaka). U travnju 1877. godine Edson je zamoljen da se brine

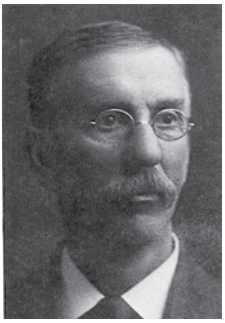

JAMES EDSON WHITE

o poslovnim interesima novoosnovane Nakladničke kuće Pacifičke udruge adventista sedmoga dana (Pacific Seventh-day Adventist Publishing Association – kasnije *Pacific Press) u Oaklandu, u Kaliforniji, gdje je kao tajnik društva bio poslovni voditelj tiskare. Na toj je funkciji bio oko tri godine, i u to je vrijeme predvodio objavljivanje prve adventističke subotnoškolske pjesmarice *Song Anchor*, djela na kojem su surađivali F. E. Belden i D. S. Hakes i kojemu su znatno pridonijeli. Pjesmarica *Song Anchor* bila je prva zbirka hvalospjeva koju su izdali adventisti sedmoga dana u kojoj su sve pjesme bile popraćene notama.

Dok je boravio u Battle Creeku, u državi Michigan, ujesen 1880. godine, i bio duboko zainteresiran za brzi razvoj rada subotnje škole, White je prisustvovao trećoj godišnjoj sjednici Opće udruge subotnjih škola (General Sabbath School Association), koja se održavala u obližnjem kampu. U odsustvu predsjednika

Udruge, White je izabran za predsjedavajućeg stručnog tima, a zatim i za potpredsjednika za sljedeću godinu. Šest godina bio je blisko povezan s interesima djelovanja subotnje škole, radeći u Izvršnom odboru, Nakladničkom odboru i kao predsjednik Odbora za izdavanje subotnjoškolske pouke. Godine 1885. predvodio je pokretanje časopisa *Sabbath School Worker* / hrv. *Subotnjoškolski učitelj*. Godine 1886. pomogao je u izdavanju druge subotnjoškolske pjesmarice *Joyful Greetings for the Sabbath-School* / hrv. *Radosni pozdravi za subotnju školu*.

Tijekom 1880-ih godina White je upravljao nakladničkom kućom J. E. White Publishing Company u Battle Creeku i objavljivao je knjige o bontonu, kuhanju i poslovnim obrascima, za koje su agenti prodavali pretplatu. Dugi niz godina bio je posebno zainteresiran za tiskanje glazbenih djela i stekao je zavidnu vještinu u tipografiji nota. I on i F. E. Belden bili su glazbenici i daroviti skladatelji. Upravo zato, kad je Generalna konferencija 1886. godine priredila pjesmaricu hvalospjeva *Hymns and Tunes* / hrv. *Hvalospjevi i napjevi*, u kojoj su na svakoj stranici bile i note, a koju su uređivali F. E. Belden i Edwin Barnes, bilo je prirodno da Johnova nakladnička kuća J. E. White Publishing Company oblikuje tipografiju za note i stihove.

Godine 1893., u vrijeme svog osobnog religijskog osvješćivanja, Edson je pročitao primjerak knjige Ellen G. White *Our Duty to the Colored People* (1891), poziv upućen adventistima da se angažiraju u aktivnom misionarskom radu za Afroamerikance u južnom dijelu Sjedinjenih Američkih Država. Odmah je odlučio osobno se uključiti u obrazovanje i djelo evangelizacije za Crnce na Jugu. Budući da je imao određeno iskustvo u plovidbi parobrodom rijekom Mississippi, u Alleganu, u državi Michigan, 1894. godine sagradio je misionarski parobrod **Morning Star* / hrv. *Zvijezda Danica*, na što je utrošio 3700 dolara. Brod je pružao životni prostor za vlasnika, pojedinačne kabine za ostale zaposlenike, kapelu, knjižnicu, tiskaru, fotografsku mračnu komoru, kuhinju kao i različite ostave.

White je angažirao malu skupinu istomišljenika, muškaraca i žena, koji su sebe i zajednički pothvat financirali prodajom malih knjiga što ih je napisao i objavio J. E. White, ponajviše knjižice **Gospel Primer*, jednostavnog udžbenika zasnovanog na Bibliji, prikladnog za osnove opismenjavanja. Posao su otpočeli na obalama rijeke Yazoo, u državi Mississippi. Sastanke održavane u brodskoj kabini pratila je školska nastava prilagođena i djeci i odraslima u istim prostorijama, a Emma White starije je žene poučavala čitati. Kako se djelo razvijalo, podizane su jeftine crkvene zgrade i škole u gradovima u čijoj je blizini jedno vrijeme parobrod *Morning Star* pristajao. U roku od nekoliko godina osnovano je pedeset takvih škola. Mnogi crnački adventistički propovjednici i učitelji svoje su prve kontakte s adventistima sedmoga dana ostvarili na brodu *Morning Star* i u školama koje su ljudi s njega osnovali. Godine 1895., zaposlenici koji su radili u tom projektu i sami se financirali, organizirali su se u *Southern Missionary Society (Južno misionarsko društvo) sa sjedištem u Yazoo Cityju, u državi Mississippi.

U to je vrijeme Ellen G. White boravila u Australiji i često je pisala svome sinu i njegovoj supruzi hrabreći ih u njihovoj jedinstvenoj vrsti službe. Početkom 1897. godine, tijekom angažmana u tom pothvatu, J. E. White bio je rukopoložen za djelo. Godine 1898. na *Morning Staru* tiskao je knjižicu od 115 stranica pod naslovom **The Southern Work (Južno djelo).* Sastojala se od (1) prvotnog poziva njegove majke koji ga je ohrabrio da uđe u to djelo, (2) devet njezinih članaka objavljenih u časopisu *Review and Herald* 1895. i 1896. godine, u kojima je vjernicima predstavljena dužnost Crkve da radi na Jugu, i (3) neki dijelovi njezinih poruka u vezi s vođenjem misionarskog djela među Afro-

amerikancima. Mjesečnik *Gospel Herald* / hrv. *Evanđeoski glasnik*, pokrenut je 1898. godine u Yazoo Cityju, u državi Mississippi, kako bi adventiste informirao o napredovanju djela među Crncima.

Osjećajući stalnu potrebu za sredstvima za misionarsko djelo, White je nastavio pisati i objavljivati knjige, ukupno njih dvanaest. Među njima su bile *The Coming King* (1898) / hrv. *Kralj dolazi*, *Best Stories From the Best Book* (1900) / hrv. *Najbolje priče iz najbolje knjige* i *Past, Present and Future* (1909) / hrv. *Prošlost, sadašnjost i budućnost*, sve su one prodavane u stotinama tisuća primjeraka, a ova posljednja mnogo je godina bila najprodavanija adventistička knjiga o Drugom dolasku.

Godine 1900. Edson White i Južno misionarsko društvo (Southern Missionary Society) osnovali su malu tiskaru u Jefferson Streetu, na broju 1025, u Nashvillu, u državi Tennessee, koje je na kraju postalo *Southern Publishing Association. Kad je 1901. godine osnovana Unija južne konferencije (Southern Union Conference), ona je postupno preuzela odgovornost za različite interese Južnog misionarskog društva. Budući da je Edson White tako korak po korak bio oslobođen tereta upravljanja nadaleko rasprostranjenim djelom, nastavio je graditi svoje glavno sjedište u blizini Nashvilla i svoje je vrijeme ponajviše posvetio pisanju i objavljivanju knjiga, od kojih su neke bile prevedene na nekoliko jezika.

Godine 1912., zbog lošeg zdravlja Emme White, Whiteovi su se vratili na sjever i nastanili se u Marshallu, u državi Michigan. Nakon njezine smrti 1917. godine, Edson se nastanio u Battle Creeku, gdje je pet godina izrađivao stereoskopske slajdove kojima su se koristili adventistički propovjednici. Godine 1922. oženio se s Rebeccom Burrill i preselili su se u Otsego, u državi Michigan, gdje je nastavio svoj posao sa slajdovima sve dok mu je zdravlje to dopuštalo.

Pogreb Edsona Whitea bio je u *Tabernakulu u Battle Creeku, a pokopan je u obiteljskom grobu Whiteovih na *groblju Oak Hill, u Battle Creeku, u državi Michigan. Nije imao djece.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 5. srpnja, 1928; R. D. Graybill, *Mission to Black America* (PPPA, 1971); A. Robinson, „James Edson White: Innovator“, u G. R. Knight, ed., *Early Adventist Educators* (AUP, 1983), 137-158; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 889, 890.

Michael W. Campbell

WHITE, JAMES HENRY (1896-1954). Tiskar, misionar, profesionalni fotograf, unuk Ellen G. White. Rođen u Cooranbongu, u Novom Južnom Walesu, u Australiji, u obitelji Williama C. Whitea i Ethel May (Lacey) White, bio je povezan sa svojom bakom prvih devetnaest godina svog života. Nakon povratka u Sjedinjene Američke Države, Ellen G. White kupila je tiskarski stroj i set tipografskih slova za Henryja i njegovog brata blizanca *Herberta, pomoću kojih su naučili tiskarski zanat i tako zarađivali školarinu za srednju školu i koledž. Nakon što su 1921. godine diplomirali, njihova tiskara u Elmshavenu (Elmshaven Press) postala je fakultetska tiskara (College Press) na *Pacific Union Collegeu (6Bio 357, 358, 396, 432). Henry se 15. studenoga 1921. godine oženio s Margaret Rossiter, kćeri *Fredericka Rossitera, i osam su godina proveli u misijskoj službi u sjevernoj Kini (1921 – 1929). Nakon smrti Henryja Whitea (1954) Margaret se udala za bibličara Edwina R. Thielea. Napisala je nekoliko knjiga, uključujući biografiju svoje bake, S. M. I. Henry (*The Whirlwind of the Lord* [RHPA, 1953, 1998]) i sažela šestotomnu biografiju A. L. Whitea, *Ellen G. White*, u jedan tom za prijevod (*Ellen G. White: Woman of Vision* [RHPA, 2000]).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 20. svibnja, 1954; obit. PUR, 28. lipnja, 1954.

WHITE, JAMES SPRINGER (1821-1881). Suprug Ellen G. White, suosnivač i vođa Crkve adventista sedmoga dana. White je predvodio razvoj organizacijske strukture Crkve i sudjelovao u formiranju većine njezinih glavnih ustanova. Rođen je 4. kolovoza 1821. godine u Općini Palmyri, u Okrugu Somerset, u državi Maine. Kao dijete je pobolijevao, u drugoj ili trećoj godini doživljavao je nevoljne kontrakcije mišića (konvulzije). Problemi s vidom i možda i disleksijom spriječili su ga

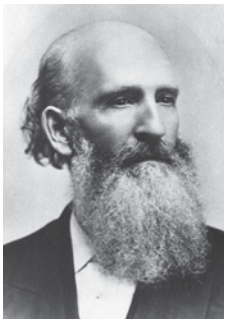

JAMES SPRINGER WHITE

da nauči čitati sve do tinejdžerskih godina. Primoran da napusti školu, White je radio na obiteljskom imanju. U dobi od 19 godina upisao se kao početnik u mjesnu školu. Njegovo formalno obrazovanje sastojalo se od dvanaest tjedana osnovne škole i dvadeset i devet tjedana srednje škole (*Life Incidents*, 14). Nakon što je diplomirao, nekoliko je semestara predavao u osnovnoj školi.

Početkom 1840-ih godina, Jamesov otac *John White, počeo je čitati predavanja Williama Millera o Drugom Kristovom dolasku. James je u početku Millerove ideje smatrao fanatičnima. Ali kad je njegova majka odlučila podržati millerizam, James ga je počeo shvaćati mnogo ozbiljnijim. Postajući sve uvjereniji da bi Miller mogao biti u pravu, osjećao se nadahnutim da bi svojim nekadašnjim učenicima trebao predstaviti učenje o Kristovom povratku oko 1843. ili 1844. godine. Na kraju je postao milleritski propovjednik. Suvremeni izvještaji govore da se u zimskim mjesecima 1842./1843. godine više od tisuću ljudi odazvalo njegovim propovijedima.

Obitelj Whiteovih bili su članovi *Crkve kršćanska povezanost (Christian Connexion ili Christian Church), u kojoj je njegov otac gotovo 40 godina bio đakon. Crkva kršćanske veze bila je prvi autohtoni američki religijski pokret i primjer restauratorske tradicije koja je nastojala kršćanstvo vratiti novozavjetnim korijenima vjerovanja i organizacije. James je kršten u Crkvi kršćanska povezanost u dobi od 16 godina, a 1843. godine rukopoložen je za propovjedničku službu. Mnogi članovi Kršćanske povezanosti prihvatili su millerizam. Od Kršćanske povezanosti James White, Joseph Bates i drugi budući članovi Crkve adventista sedmoga dana prihvatili su isticanje Biblije kao jedinog pravila vjere i koncept da istina uvijek raste i napreduje. Međutim, James White udaljio je Crkvu adventista sedmoga dana od drugih tema poteklih iz Kršćanske povezanosti, kao što je otpor organizaciji.

Neuspjeh milleritskog očekivanja da će se Krist vratiti 22. listopada 1844. godine porazno je djelovao na Jamesa Whitea. Kasnije je rekao da je plakao kao dijete (*Life Incidents*, 182). Ali, iako se borio sa sumnjom, nije odustao od vjere u Kristov povratak. Neko vrijeme spekulirao je s novim dodatnim datumima za Drugi dolazak (JW u pismu bratu Jacobsu, 20. rujna, 1845).

Tijekom ljeta 1843. godine, White je s Johnom Pearsonom mlađim (vidi *John Pearson stariji) radio na evangelizaciji u Portlandu, u državi Maine. Dok je bio tamo, prvi put je primijetio djevojku po imenu Ellen Harmon. Kasnije je, opisujući je kao „kršćanku najposvećenijeg tipa“, rekao da, iako je imala samo 16 godina, „ona je bila suradnica na Kristovom putu“. (LS80 126). U vrijeme zime 1844./1845. godine čuo je da je imala viđenje koje je potvrđivalo da je Bog vodio milleritski pokret.

Nakon što ga je *William Jordan ponovo predstavio Ellen G. White, James je počeo pratiti nju i još jednu ženu na putovanjima na kojima je iznosila svoja viđenja i suočavala se s fanatizmom koji se pojavio među nekim bivšim milleritima. Njegova putovanja s njom počela su izazivati kritike za koje se plašio da bi mogle uništiti kredibilitet njezine proročke poruke. Na kraju je James odlučio da je Božja volja da se vjenčaju, iako je on sam nedavno mislio, a i mnogi bivši milleriti su još vjerovali, da je brak poricanje vjere u skori Kristov povratak.

U nedjelju, 30. kolovoza 1846. godine, Charles Harding, sudac iz Portlanda u državi Maine, vjenčao ih je građanskim vjenčanjem. James je imao 25, a Ellen 18 godina. Kako je istaknuo godinama kasnije, ušli su u bračni život „bez novca, s malo prijatelja i narušenog zdravlja" (*ibid.* 126). Dugi niz godina nisu imali svoj dom i živjeli su kod članova obitelji ili kod prijatelja preživljavajući od tuđe financijske pomoći i onoga što bi James mogao zaraditi napornim fizičkim radom. Ali oni su nastavili putovati i ohrabrivati vjernike adventiste, gradeći prijateljstva, iznoseći poruke što ih je Ellen dobivala u svojim viđenjima i suočavajući se s fanatizmom koji se uvukao u male izolirane skupine vjernika.

Početkom 1846. godine Joseph Bates upoznao je Whiteove s doktrinom o suboti kao sedmome danu. James i Ellen u početku su doveli pod znak pitanja nužnost svetkovanja subote, ali nakon što su pročitali Batesov traktat od 48 stranica o toj temi, te su jeseni počeli svetkovati subotu. Iste godine James je tiskao prvi izvještaj o Elleninim viđenjima s naslovom *To the Remnant Scattered Abroad* (Ostatku rasijanom u inozemstvu) na širini jedne stranice (obimna publikacija na jednoj stranici), koji je 1851. godine proširen u knjižicu od 64 stranice **A Sketch of the Christian Experience and Views of Ellen G. White*. James je radio kao njezin glavni književni pomoćnik sve do svoje smrti i bio je neumorni pobornik njezinog duhovnog dara. U kasnijim godinama ustvrdio je da je jedan od najjasnijih dokaza valjanosti njezinog proročkog poziva sve ono što je postigla unatoč svom oskudnom obrazovanju. Ustvari, rekao je, Bog ju je izabrao baš zbog te činjenice. Tako nitko nije mogao tvrditi da su njezini spisi bili njezino vlastito djelo.

Od 1848. do 1850. godine James je iskoristio niz konferencija koje su se održavale tijekom vikenda (vidi *Biblijske konferencije svetkovatelja subote [*Sabbatarian Bible Conferences]) da stvori snažniji doktrinarni sklad među rasijanim adventistima svetkovateljima subote. Na jednoj od njih u Dorchesteru, u državi Massachusetts, Ellen je dobila viđenje u kojem je James bio pozvan da počne redovito objavljivati publikacije koje će omogućiti komunikaciju s izoliranim vjernicima. Financije su ga spriječile da bilo što učini na tom području sve do srpnja 1849. godine, kad je tiskao prvi broj časopisa **Present Truth* / hrv. **Sadašnja istina*). Njegovo objavljivanje bilo je sporadično sve dok opći sabor vjernika nije 1852. godine izglasao kupnju tiskarskog stroja i njegovo postavljanje u *Rochesteru, u državi New York. Mlada nakladnička kuća ostala je tamo do listopada 1855. godine. Nakladništvo će biti glavna preokupacija Jamesovog života. Pomoću njega oblikovao je novonastajuću Crkvu adventista sedmoga dana. Napisao je nekoliko knjiga i bezbroj članaka i uvodnika.

Časopis *Review and Herald*, prvi put objavljen 1850. godine, nakon ranije kratkotrajne *Sadašnje istine*, postao je mjesto okupljanja za adventiste svetkovatelje subote na kojem su mogli razrađivati svoja vjerovanja u područjima doktrine, duhovnosti i bogoslužja. Časopis je također pomogao da se razvije osjećaj zajedništva među izoliranim i usamljenim čitateljima, kao što se to može vidjeti iz njihovih pisama uredniku. Dugi niz godina nakladnički ured bio je i sjedište pokreta adventista svetkovatelja subote.

Siromaštvo, bolest i obeshrabrenje gotovo da su uništili mali nakladnički ured u Rochesteru, ali je ipak opstao zahvaljujući požrtvovnosti i posvećenosti onih koji su u njemu radili, a i zbog poslovnih vještina Jamesa Whitea. Osim svojih propovjedničkih putovanja i opsežnog pisanja, prodavao je Biblije, traktate i druge religijske publikacije. Kasnije će biti aktivan u preprodaji papira i nekretnina, ulažući zarađeni novac u nakladničko djelo i druge crkvene projekte. Tijekom života u Denominaciju je uložio desetke tisuća dolara i to u vrijeme kada je prosječan zaposlenik godišnje zarađivao samo između 300 i 500 dolara. Iako je njegova financijska vještina u velikoj mjeri blagoslovila Crkvu, ona je izazivala i izvjesno negodovanje. Najmanje triput vodstvo Denominacije moralo je inicirati službene istrage kako bi se suočilo s kritikama.

Godine 1855. vjernici u Michiganu i Vermontu zahtijevali su da White nakladnički ured premjesti u njihovu saveznu državu. White je prihvatio ponudu iz Michigana, a njeno premještanje u Battle Creek, u državi Michiganu, cijelu je ustanovu dovelo na jače financijske temelje. Međutim, to je u fokus donijelo i veliki problem. Budući da adventisti svetkovatelji subote dotada nisu imali formalnu organizacijsku strukturu, nakladnička je djelatnost bila u vlasništvu Jamesa Whitea. Ako bi mu se što dogodilo, vjernici bi tu ustanovu mogli izgubiti. White se tada počeo zalagati za formalnu crkvenu organizaciju. Njegovi napori doveli su do osnivanja Seventh-day Adventist Publishing Association (Nakladničke udruge adventista sedmoga dana) [vidi *Review and Herald Publishing Association]) 1. listopada 1860. (pripojene 3. svibnja 1861. godine), Michiganske konferencije adventista sedmoga dana u listopadu 1861. i Generalne konferencije adventista sedmoga dana u svibnju 1863. godine. Zastupnici su na organizacijskoj sjednici izabrali Jamesa Whitea za predsjednika nove denominacije, ali je on odbio taj položaj kako ne bi izgledalo da je osnivanje organizacije poticao samo zato da bi za sebe prigrabio vlast. Kasnije je bio predsjednik u nekoliko mandata, u ukupnom trajanju od deset godina.

Tijekom svog života James White radio je pretjerano sve dok se nije srušio od iscrpljenosti i bolesti. Prvi u nizu moždanih udara doživio je 16. kolovoza 1865. godine, i s njegovim se posljedicama borio do kraja života. Ti su udari intenzivirali slabe crte njegove osobnosti, što mu je često otežavalo rad. S vremena na vrijeme oštećenje uzrokovano moždanim udarom nije samo remetilo njegove odnose s njegovim prijateljima u vodstvu Crkve već je zategnulo i obiteljske veze. Ipak, unatoč svojim zdravstvenim i osobnim problemima, nastavio je unapređivati Crkvu koju je toliko volio. On i Ellen morali su zajednički rješavati neke probleme, ali njegova ljubav prema njoj nikada nije prestala, kao ni njegovo povjerenje u njezin proročki dar.

Tijekom 1870-ih godina osnovao je Nakladničku kuću Pacific Press u Kaliforniji i bio je aktivan u razvoju denominacijskog koledža. Čovjek koji je imao samo nekoliko mjeseci formalnog obrazovanja služio je kao titularni predsjednik Koledža u Battle Creeku. Njegova vizija često je bila daleko ispred ostatka denominacije, jer ju je koristio za razvijanje novih programa u nakladništvu i evangelizaciji. On je uviđao da se misija Crkve širi na cijeli svijet.

Ne samo da je White mnoge crkvene ustanove osnovao, njega se pozivalo i da ih spašava kad su zapadale u financijske poteškoće. Pomogao je da oživi nakladnička udruga denominacije, a da se njezinom zdravstvenom časopisu i Institutu za zdravstvenu reformu (Health Reform Institute) osigura ekonomsko ozdravljenje.

Jedan od Whiteovih manje poznatih, ali vrlo važnih doprinosa Crkvi adventista sedmog dana bio je njegovo isticanje Kristovog središnjeg mjesta u planu spasenja. To je pomoglo da se tijekom 1880-ih i 1890-ih godina stavi naglasak na *opravdanje vjerom. Godine 1850.

ustvrdio je da nas je milleritska poruka „udaljila od ovoga svijeta i dovela nas do nogu Isusovih, da tražimo oproštenje svih svojih grijeha i slobodno i puno spasenje po Kristovoj krvi" (u *Present Truth,* travanj 1850. godine). „Nada u vječno spasenje zasnovana je na Kristu", napisao je 1868. godine u svojim *Life Incidents*. „Adam je na tome zasnovao svoju nadu. Abel, Enoh, Noa, Abraham i svi vjerni Židovi zasnivali su je na tome. Ni mi ne možemo drugačije. Nada u sljedeći život ovisi o Kristu. Samo vjera u Njegovu krv može nas osloboditi od naših prijestupa." (*Life Incidents,* 359; usp. 344, 345, 254). To je postala stalna tema u njegovim spisima, naročito u njegovim člancima u časopisu *Signs of the Times* i traktatima što ih je objavljivao preko Pacific Pressa. U jednom je traktatu objavio da „Sveto pismo otkriva jedini plan kojim pali ljudi mogu biti spašeni", a to je da je „Isus Krist Otkupitelj grešnika u svim trenucima iskušenja". (*Christ in the Old Testament,* p. 3). „Kad je grijeh odvojio čovjeka od Boga, plan spasenja učinio je Krista karikom koja povezuje Boga i grešnika koji ga je uvrijedio." (*ibid.*, 11).

Kratko prije smrti James je u svojim pismima pisao o svojim snovima da objavi knjigu s „temom otkupljenja kroz Krista", koju bi kolporteri prodavali i koju bi se moglo prevesti na različite jezike (JW u pismu WCW-u, 16. rujna 1880.; JW u pismu WCW-u, 18. rujna 1880.). Knjiga bi se temeljila na revidiranoj verziji njegove alegorijske gravure o planu spasenja *The Way of Life* / hrv. *Put života* (JW u pismu EGW, 11. veljače 1881.). Nazvao bi je *Behold the Lamb of God* / hrv. *Gle Jaganjca Božjega*, i u središtu gravure u krupnom bi planu bio prikazan Krist na križu. Nažalost, iako je s graverom mnogo radio, James je umro prije nego što je uspio ostvariti tu novu gravuru ili napisati knjigu. Ellen G. White objavit će gravuru dvije godine nakon njegove smrti. Jamesova smrt prekinula je njegov i Ellenin plan da zajedno pripreme niz proučavanja „slavne teme Otkupljenja [koja] je odavno trebala ljudima biti potpunije predstavljena". (*In Memorium*, 54).

Iako je Ellen svog supruga stalno poticala da si olakša teret koji nosi prije nego što mu on potpuno uništi zdravlje, vodstvo Crkve bilo mu je teško prepustiti drugima. „Gdje su ljudi da obavljaju ovaj posao?" pitao bi je. (LS88 248). Potkraj srpnja 1881. godine, Whiteovi su prihvatili da će govoriti u Charlottu, u državi Michigan. Na povratku James je rekao Ellen da se ne osjeća dobro. Iako ga je J. H. Kellogg liječio, James je očito doživio još jedan moždani udar i od komplikacija prouzročenih malarijom umro je u subotu, 6. kolovoza 1881. godine. Poslovni prijatelji i sugrađani pridružili su se mnoštvu od 2500 ljudi koji su 13. kolovoza prisustvovali sprovodu u Tabernakulu Dime. Pokopan je u obiteljskome grobu Whiteovih na groblju Oak Hill. On će Ellen nedostajati do kraja njezinog života, i ona ga je kasnije nazivala „najboljim čovjekom koji je ikada nosio kožne cipele". (Ms 131, 1906, u 1Bio 84).

Za daljnje istraživanje: lBio; 2Bio; 3Bio; In Memorium. *A Sketch of the Last Sickness and Death of Elder James White, Who Died at Battle Creek, Michigan, August 6, 1881, Together With the Discourse Preached at His Funeral* (Battle Creek, Mich.: SDA Pub. 1881); V. Robinson, *James White* (RHPA, 1976); G. Wheeler, *James White: Innovator and Overcomer* (RHPA, 2003); James White, *Christ in the Old Testament* (PPPA, I877). Većina korespondencije Jamesa Whitea dostupna je na mikrofilmovima (CAR; EGWE-GC).

Gerald Wheeler

WHITE, „DEACON" JOHN (1785-1871) i **ELIZABETH „BETSEY" JEWETT** (1788-1871). Roditelji *Jamesa Whitea. John je rođen u Skowheganu, u državi Maine, kao sin Salmona i Nancy (Springer) White. U svojim ranim dvadesetima preselio se u Palmyru, u

državi Maine, gdje se oženio s Betsey Jewett, podrijetlom iz Exetera u državi New Hempshire, koja se sa svojim roditeljima, Davidom i Mary „Polly“ (Shepard) Jewett, preselila u Palmyru. John i Betsey, oboje duboko religiozni, postavili su pred svoje devetero djece visoka mjerila kršćanskog i moralnog ponašanja koja su duboko utjecala na njihov cijeli život. John je 1806. godine kršten škropljenjem i

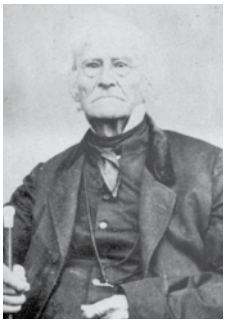

„ĐAKON“ JOHN WHITE

ELIZABETH „BETSEY“ WHITE

pridružio se Kongregacionalističkoj Crkvi. Međutim, nezadovoljan škropljenjem i smatrajući da to nije pravi oblik krštenja, oko 1810. godine pridružio se Baptističkoj crkvi i krstio se uronjavanjem. Bio je đakon u Baptističkoj crkvi oko deset godina, a potom se pridružio *Kršćanskoj vezi (**Christian Connecxion*), u kojoj je također bio đakon gotovo 40 godina. U Palmyri je 1828. godine organizirao nedjeljnu školu, za koju je smatrao da je bila prva u državi Maine, i svoju je djecu vodio sa sobom u crkvu. To je ostavilo takav dojam na njegova sina Jamesa, koji je 25 godina kasnije, kada se prisjećao utjecaja nedjeljne škole na svoj život, organizirao prvu adventističku subotnju školu u Rochesteru, u državi New York.

Početkom 1840-ih godina, i John i Betsey uvjerili su se da su predavanja *Williama Millera dobra i na Bibliji zasnovana, i prihvatili su glavne točke adventne doktrine. Betsey je ozbiljno razgovarala o milleritskim vjerovanjima sa svojim sinom Jamesom, no on se nevoljko složio da su ona zasnovana na Svetome pismu. Godine 1842. James je prisustvovao adventističkom saboru pod šatorima, na kojem je posvetio svoj život kako bi svijetu obznanio da Isus dolazi. Krajem 1850-ih godina, John i Betsey napustili su težak život obrađivanja kamenitog tla u Maineu i preselili se u Battle Creek, u državi Michigan. U početku su živjeli u kući svog sina Jamesa i njegove supruge Ellen, ali su se 1859. godine preselili u svoju malu kuću na drugoj strani ulice. Dok su živjeli u zapadnom dijelu Battle Creeka, u zajednici lokalno poznatoj kao „Adventni grad“ („Advent Town“), prihvatili su subotu kao sedmi dan i svetkovali je do kraja života. Betsey White umrla je 9. siječnja 1871. godine, a John White, zahtijevajući da njegov nadgrobni spomenik nosi natpis „Đakon John White“, umro je samo šest mjeseci kasnije, 5. srpnja. Pokopani su u obiteljskome grobu Whiteovih na *Groblju Oak Hill. U časopisu *Review and Herald,* u broju od 18. srpnja 1871. godine, James White opisao je svoju majku kao „jednu od najdražih i najboljih žena koje su živjele“, a svog oca kao „čovjeka besprijekornog integriteta i pobožnog života“. Njihov dom, obnovljen u skladu s razdobljem u kojem su oni u njemu živjeli, može se posjetiti u povijesnom adventističkom selu u Battle Creeku, u državi Michigan.

Za daljnje istraživanje: G. Wheeler, *James White: Innovator and Overcomer* (RHPA, 2003), 18-23; J. R. Nix, „John and Betsey (Jewett) White“ (neobjavljeni rukopis [2006]).

Alice R. Voorheis

WHITE, JOHN HERBERT (20. rujna-14. prosinca 1860). Četvrti sin Jamesa i Ellen G. White. Možda su očekivali djevojčicu (1Bio 419), jer kad se dijete rodilo nisu imali pripremljeno ime za dječaka, a sa šest tjedana još je uvijek bio „bezimen“. (Lt 18, 1860, u 8MR 15). Njegovu je majku radovalo to što je bio „debeljuškast, otporan, i veoma tih“, „srčan dječak“ koji „je tražio toliko dojenja da sam

većinu vremena bila jako gladna". (1Bio 426*).* Ali 19. studenoga, glava i lice djeteta otekli su i upalili se od erizipela, akutne zarazne bolesti koja je naročito opasna za dojenčad. Erizipel uzrokuje jedna vrsta streptokoknih bakterija i tu bolest karakteriziraju groznica i naširoko rasprostranjena duboka crvena upala kože. „Dvadeset četiri dana i noći brižno smo bdjeli nad njim", napisala je njegova majka, „koristeći za njegovo ozdravljenje sve lijekove koje smo mogli te iskreno iznoseći njegov slučaj pred Gospodina. Ponekad nisam mogla kontrolirati svoje osjećaje dok sam bila svjedok njegovih patnji. Veliki dio svog vremena provodila sam u suzama i ponizno se moleći Bogu. Ali naš je nebeski Otac smatrao shodnim uzeti moju ljupku bebu." (2SG 296). James White propovijedao je na pogrebu potaknut zapisom iz Knjige proroka Jeremije 31,15-17. Tada je mali „bezimeni" već bio John Herbert.

Za daljnje istraživanje: lBio 419, 426-431; 2SG 294-296; 1T 244-246; 10MR 22; obit. RH, 18. prosinca, 1860.

WHITE, JULIA ANN (1870-1957). Adventistička liječnica iz Wisconsina koja nije u srodstvu s Ellen G. White. Julia White diplomirala je medicinu 1900. godine na *Američkom zdravstvenom misionarskom koledžu (American Medical Missionary College – AMMC). Sljedećih šest godina radila je u *Sanatoriju u Battle Creeku (Battle Creek Sanitarium), a istodobno je radila na fakultetu AMMC-a. Na traženja Ellen G. White, radila je kao prva žena liječnik u *Sanatoriju u Loma Lindi (Loma Linda Sanitarium), gdje je prakticirala porodništvo i ginekologiju. (Lt 291, 1905). Godine 1906. Julia White osnovala je Školu za medicinske sestre (School of Nursing) u Loma Lindi, a pet godina kasnije osnovala je Školu za *medicinske sestre u Sanatoriju Glendale (Glendale Sanitarium School of Nursing). Radila je i kao tajnica „ženskog pokreta" koji je prikupljao sredstva za gradnju Memorijalne bolnice White (White Memorial Hospital) (vidi *White memorijalni zdravstveni centar), i posvetila je svoj život izgrađivanju adventističkog zdravstvenog djela u južnoj Kaliforniji.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 29. kolovoza, 1957.

WHITE, MABEL EUNICE, (kasnije **MABEL EUNICE [WHITE] WORKMAN**) (1886-1981). Drugo unuče Jamesa i Ellen G. White, kći Williama C. i Mary (Kelsey) White. Mabel je rođena u Baselu, u Švicarskoj, gdje su njezini roditelji i baka radili od 1885. do 1887. godine. Dok je Mabelina majka 1890. godine bila na samrti od tuberkuloze, Ellen G. White svojoj je snahi obećala da će voditi naročitu

ELLA I MABEL WHITE

brigu o Mabel i njezinoj starijoj sestri Elli. (Lt 9, 1904; Lt 82, 1911). Kad su Mabelini otac i baka 1891. godine otišli u Australiju, sestre su ostale u Battle Creeku, u državi Michiganu, pod skrbi *Mary Mortenson. Nakon ponovnog braka njihovog oca 1895. godine, obje djevojke otputovale su u Australiju. Mabel se prisjećala da je njihova baka vodila nju i njezinu sestru u susjedstvo i pričala im priče. Uskoro bi se okupila i druga djeca, a za njima i roditelji.

Ellen G. White često je donosila odjeću za djecu koja su dolazila slušati priče. Na taj je način Ellen G. White doprla do svojih susjeda koji su živjeli u blizini novog Koledža Avondale.

Mabel se sa svojom obitelji 1900. godine vratila u Sjedinjene Američke Države. Zbog zdravstvenih problema dulje vrijeme nije mogla pohađati Koledž u Healdsburgu. Iako je Mabel voljela boraviti u prirodi, mnogo je godina patila od lošeg zdravlja, posebice zbog slabog vida. Godine 1906. udala se za Wilfreda D. Workmana (1880 – 1947). Njihovo prvo dijete, dječak, poživio je tri dana; kasnije su dobili Wilfreda mlađeg i posvojili Clifforda.

Dok je Ellen G. White u svom domu u Elmshavenu 16. srpnja 1915. godine bila na samrti, Mabel je sjedila uz krevet svoje onesviještene bake, nježno joj je milovala ruku za slučaj da bi se njezina baka na trenutak osvijestila. Mabel je bila glavna ravnateljica ugostiteljske službe u nekoliko ustanova: u Sanatoriju Paradise Valley i u Koledžu u Healdsburgu, u Kaliforniji; u Washingtonskom misionarskom teološkom seminaru u Marylandu; i u Sanatoriju u Loma Lindi, također u Kaliforniji. Od 1919. godine do Wilfredove smrti 1947. godine, Wilfred i Mabel bavili su se u južnoj Kaliforniji poljoprivredom. Nakon toga Mabel je živjela u Loma Lindi, gdje je za druge činila toliko mnogo da su je zvali „drugom Tabitom". Kasnije je neko vrijeme živjela u Elmshavenu. Umrla je u National Cityju, u Kaliforniji, i pokopana je pokraj svog supruga u Memorijalnom parku Montecito u Loma Lindi, u Kaliforniji.

Za daljnje istraživanje: obit. AR, 13. kolovoza, 1981; obit. RH, 30. listopada, 1947; Intervju s Mabel Workman koji je vodio James R. Nix (strojni transkript, 6. kolovoza, 1967, Zbirka iz usmenih kazivanja, EGWE-LLU).

James R. Nix

WHITE, MARY (KELSEY) (1857-1890). Urednica, rizničarka, misionarka, prva žena Williama C. Whitea. Obitelji Kelsey i White upoznale su se nakon što su Whiteovi 1855. godine doselili u Battle Creek. Kelseyjevi su očito živjeli na selu, nešto udaljeni od Battle Creeka. Maryn otac umro je nekoliko tjedana nakon njenog rođenja 1857. godine. Ujesen 1874. godine Mary je, dok je pohađala prvi semestar na Koledžu u Battle Creeku, živjela s

MARY (KELSEY) WHITE

Whiteovima. Studirala je francuski jezik i radila kao slovoslagačica u nakladničkoj kući. Godine 1875. otišla je s Whiteovima u Oakland, u Kaliforniji, gdje su ona i Willie White radili u Pacific Pressu. Willie i Mary vjenčali su se 9. veljače 1876. godine, a u travnju, neposredno prije svog devetnaestog rođendana, Mary je izabrana za rizničarku Pacific Pressa i glavnu urednicu časopisa *Signs of the Times*.

Godine 1877. Willie i Mary vratili su se na Koledž u Battle Creeku da bi učili francuski i njemački jezik, pripremajući se da pomognu *J. N. Andrewsu i adventističkom nakladničkom djelu u Europi. Sljedećih devet godina obavljali su razne dužnosti u Review and Heraldu, u Generalnoj konferenciji, ponovo u Pacific Pressu i na Koledžu u Healdsburgu, i svojoj obitelji dodali kćer *Ellu (rođ. 1882.) prije nego što su s Ellen G. White 1885. otplovili u Europu.

U Europi je Mary radila kao književna pomoćnica Ellen G. White. Druga kći, Mabel, rođena je 1886. godine u Baselu, u Švicarskoj. Otprilike u isto vrijeme postalo je očito da je tijekom dviju zima provedenih u neadekvatno

zagrijanoj novoj nakladničkoj kući u Baselu (koja je bila i dom i radno mjesto) Mary oboljela od tuberkuloze. Unatoč terapiji u *Sanatoriju u Battle Creeku, Mary je nastavila propadati. Ellen G. White kupila je malu kuću u dolini Burrough Valleyu, u Kaliforniji, nadajući se da će pustinjska klima pomoći njezinom oporavku, ali unatoč svim naporima da joj spase život, Mary je umrla u 33. godini.

Za daljnje istraživanje: Mary Kelsey White: Remarks by Eld. U Smith, at the Funeral, Juny 25, 1890 (RHPA, 1890); J. Moon, *W. C. White and Ellen G. White* (AUP, 1993), 22-27, 32, 33, 67, 69-82, 85, 89.

Jerry Moon

WHITE, NATHANIEL (1831-1853). Najmlađi brat Jamesa Whitea i podupiratelj djela Jamesa i Ellen G. White u *Rochesteru, u državi New York. Godine 1852. Whiteovi su pozvali Jamesovog brata Nathaniela i sestru Annu da žive s njima. Oboje su bili bolesni kad su prihvatili poziv da se pridruže nakladničkom uredu Review and Heralda (smještenom u Mount Hope Avenue na broju 124) u Rochesteru. Ellen G. White je rekla: „Zavoljela sam ga kad je prvi put došao, jer bio je brat mog supruga, ... ali ubrzo mi se učinio bliskim kao moj rođeni brat“ zbog njegove dobrote i velikodušnosti i zbog toga što je bio brižan i pobožan čovjek. (LS80 297, 298). Nathaniel nije dao veliki doprinos u ranim godinama adventista svetkovatelja subote, osim iskustva što ga je iznosio o svojoj vjeri, sve dok se jednog vjetrovitog svibanjskog jutra 1853. godine nije suočio sa smrću. Njegova je smrt bila iznenađenje za sve mlade ljude u uredu Review and Heralda, osim za Ellen G. White. Mnogo puta, kadgod bi se skupina vjernika sastajala da se mole jedni za druge, uslijedila su ozdravljenja. S Nathanielom je bilo drugačije. Činilo se da su molitve za Nathaniela bile prve molitve na koje je veliki Liječnik Bog odlučio ustegnuti odgovor, ili je možda ipak odgovorio? Nathaniel je priznao Ellen G. White da možda nikada ne bi bio spašen da Bog nije dopustio da tako nisko padne. „Žalim“, priznao je Nathaniel na umoru, „što se nisam pomirio sa svojom bolešću. Osjećao sam da je ne mogu prihvatiti i da se Gospodin prema meni ponio grubo. Ali sada sam zadovoljan što je ona tu; jer ništa osim ove bolesti nije me moglo dovesti tu gdje sam sada. Bog me je u posljednje vrijeme veoma blagoslovio i oprostio mi sve grijehe.“ (u 2SG 176; LS80 297).

Za daljnje istraživanje: R. H. Allen and H. Krug, *Rochester's Adventist Heritage: Tour Guide and Biographical Overview* (Rochester, N.Y.: Advent History Project, 2002), 7, 38, 39; V. Robinson, *James White* (RHPA, 1976); James White, *A Brief Account of the Last Sickness and Death of Nathaniel White, Who Died May 6th, 1853* (Rochester, NY: Advent Review Office, 1853).

Howard Krug

WHITE, WILLIAM CLARENCE (1854-1937). Organizator, administrator, urednik, savjetnik, treći sin Jamesa i Ellen G. White, i drugi tajnik (sada se zove ravnatelj) *Zaostavštine Elen G. White (*Ellen G. White Estate*); službeno poznat kao W. C. White, ali naširoko nazivan „Willie“, jer ga je tako zvala njegova majka, sve do kraja života; a također je ponekad nazivan i Will White.

W. C. White rođen je u *Rochesteru, u državi New York, samo godinu dana prije nego što se središte vodstva i nakladništva adventista svetkovatelja subote preselilo iz Rochestera u *Battle Creek, u državi Michigan. Odrastao je u Battle Creeku i pratio je očeve stope u nakladničkom djelu. U dobi od 20 godina pratio je roditelje u Kaliforniju, bio je imenovan za vršitelja dužnosti poslovnog menadžera u *Pacific Pressu u Oaklandu, u Kaliforniji, a godinu dana kasnije unaprijeđen je u poslovnog menadžera. Kad je imao 21 godinu, ože-

nio se s Mary Kelsey. Godinu dana kasnije, 1877. godine, njih dvoje vratili su se u Battle Creek da bi učili francuski i njemački jezik i pripremali se za službu u Europi. Willie je ubrzo bio prinuđen prihvatiti niz administrativnih obaveza: članstvo u Odboru *Koledža u Battle Creeku, dužnost jednog od direktora *Instituta za zdravstvenu reformu, članstvo u Izvršnom

WILLIAM CLARENCE WHITE

odboru Udruge subotnjih škola i dužnost potpredsjednika Adventističke nakladničke udruge (vidi *Review and Herald Publishing Association) u kojoj je njegov otac bio predsjednik. U dobi od 24 godine postao je vršitelj dužnosti tajnika stranih misija Generalne konferencije, a sa 25 godina potpredsjednik Pacific Pressa. Ubrzo nakon smrti Jamesa Whitea 1881. godine, Kalifornijska konferencija izglasovala je osnivanje škole i izabrala W. C. Whitea za predsjednika Odbora *Koledža u Healdsburgu. Godine 1883. izabran je u petoročlani Izvršni odbor Generalne konferencije i rukopoložen za propovjedničku službu. Osim kratkotrajne ostavke podnesene zbog zdravstvenih razloga, u tom Odboru ostao je do kraja života, 50 godina mandata (1883. – 1897, 1901. – 1937).

Kad je *O. A. Olsen na Zasjedanju Generalne konferencije 1888. godine izabran za predsjednika, Olsen je bio u *Europi. Olsenu je bilo potrebno gotovo šest mjeseci da završi svoj posao u Skandinaviji i doputuje u Battle Creek, tako da je Izvršni odbor imenovao W. C. Whitea, koji je tada imao 34 godine, za vršitelja dužnosti predsjednika Generalne konferencije. Tako je nastavio djelo svog oca.

Ali W. C. White blisko je surađivao i sa svojom majkom. Kad je imao 20 godina, počela ga je poučavati na koji način može pomagati u pripremi njezinih rukopisa za objavljivanje (Moon, pp. 21, 63-65). Kad je 1881. godine James White umro, 27-godišnji Willie postao je majčina najbliža osoba od povjerenja, njezin pratilac na putovanjima, glasnogovornik i poslovni menadžer.

Willie i *Mary (Kelsey) White pratili su Ellen G. White 1885. godine u *Europu, gdje je Williju njegovo iskustvo rada u *Pacific Pressu i *Review and Heraldu omogućilo da bude efikasan konsultant adventističkih nakladničkih kuća u Europi. Također je vodio sastanke konferencija, obavljao obimnu prepisku kao službenik Generalne konferencije, radio uređivački posao (sastavljajući i uređujući **Historical Sketches of the Foreign Missions of the Seventh-day Adventists* [Basel: 1886]) / **Povijesne zabilježbe* rada u stranim misijama adventista sedmoga dana, i brinuo se o potrebama svoje majke.

Proživjevši dvije švicarske zime u novoizgrađenoj, ali slabo zagrijanoj nakladničkoj kući u Baselu, Mary White oboljela je od tuberkuloze. Povratak Whiteovih u Battle Creek 1887. godine došao je prekasno da bi preokrenuo tijek njezine bolesti, i Mary je 1890. godine umrla u 33. godini, ostavljajući dvije kćeri, *Ellu (8) i *Mabel (4). Kad su 1891. godine Willie i Ellen G. White otplovili u Australiju, Ella i Mabel ostale su u Battle Creeku i za njih se brinula *Mary Mortenson sve dok im njihov otac nije mogao ponovo pružiti dom.

Willie je otišao u Australiju kao „okružni nadzornik“ (predstavljajući Odbor Generalne konferencije) za Australaziju, koja je u adventističkoj upotrebi termina u to vrijeme označavala dvije britanske kolonije – Australiju i Novi Zeland, s odgovornošću za misiju na otocima u južnom dijelu Tihog oceana (Moon, 154,

155). Tri godine kasnije, kad je imao 40 godina, White je pomogao u organiziranju Konferencije australazijske unije i postao njezin prvi predsjednik. Predsjedavao je pri osnivanju lokalnih konferencija u Australiji i pomagao u osnivanju Koledža Avondale, predsjedavajući njegovim Odborom od 1894. do 1900. godine. Radio je i u odborima Zdravstvenog lječilišta Avondale (Avondale Health Retreat), Sanatorija u Sydneyju, Sanatorija Summer Hill i Nakladničke kuće Bible Echo, kao i odbora koji je u Australiji pokrenuo adventističku proizvodnju zdrave hrane (*ibid.*, 179, 218) .

Prekretnica u karijeri W. C. Whitea proizišla je iz dugogodišnje profesionalne dvojbe između pomaganja majci u njezinu radu, što je smatrao najvažnijim, i njegovih odgovornosti prema Konferenciji, koje je posebno volio. Pokušaji da obavlja i jedno i drugo doveli su ga 1896. godine do fizičke i psihičke iscrpljenosti. Zbog toga je podnio ostavku na mjesto predsjednika Unije i Odbora Generalne konferencije, u korist odmora i davanja više vremena majčinom poslu. Odmah je vraćen na funkciju potpredsjednika, i ta je promjena bila dostatna da se njegovo zdravlje popravi (*ibid.*, 172-174). S obzirom na to da je naglasak njegove karijere sada bio na vezi s majkom, White je posredovao da ona postane savjetnica novom predsjedniku, *A. G. Daniellsu. Taj komunikativni odnos između Daniellsa i Ellen G. White, preko Willija, proširio se 1901. godine kad je Daniells postao predsjednik Generalne konferencije.

Unatoč svim tim odgovornostima, W. C. White nije zaboravio svoje kćeri u Battle Creeku, a niti vlastitu usamljenost nakon Maryne smrti. Godine 1894. na Tasmaniji je upoznao mladu ženu, May Lacey, koja ga je podsjećala na Mary. Te jeseni May se upisala u Australazijsku biblijsku školu u Melbournu, u Victoriji. Kad je u prosincu Ellen G. White tražila osobu koju bi zaposlila kao pomoćnicu u svom domaćinstvu, Willie je nagovorio majku da zaposli May, kako bi se Ellen s njom bolje upoznala. (Lt 117, 1895). Uz njezino odobrenje, Willie i May vjenčali su se 9. svibnja 1895. godine u domu njezinog oca na Tasmaniji. Njegove kćeri, Ella i Mabel, istog su mjeseca doputovale iz Amerike. Živjeli su u Granvilleu, pokraj Sydneyja, sve dok se kasnije te godine nisu nastanili u Cooranbongu. U travnju 1896. godine rodili su se sinovi, blizanci Herbert i Henry, a 1900. godine i peto dijete, Evelyn Grace (Moon, 167, 168).

Nakon povratka iz Australije 1900. godine, W. C. White svoju je obitelj nastanio u St. Heleni, u Kaliforniji, u blizini majčinog doma Elmshaven. Tamo su njegova djeca odrasla pod nadzorom May, dok je njihov otac mnogo putovao radeći za Generalnu konferenciju. Tu su im se rodila još dva sina, *Arthur 1907. i *Francis 1913. godine.

Za vrijeme *Kelloggove krize od 1902. do 1907. godine, W. C. White bio je veza između svoje ostarjele majke i predsjednika Generalne konferencije A. G. Daniellsa, kao i između nje i istaknutog vođe zdravstvenog djela, dr. *J. H. Kellogga. Priznanje da se Ellen G. White približava osamdesetoj godini, dok je Willie imao oko 50 godina i očito bio u poziciji na kojoj je imao velik utjecaj na svoju majku, dalo je povoda za spekulacije da savjeti koje je pisala Daniellsu, a naročito Kelloggu, nisu odražavali njezina, nego Willijeva stajališta. To je bila središnja tema čuvenog *Kelloggovog intervjua iz 1907. godine.

Međutim, temeljna rekonstrukcija njezinog odnosa s Willijem tijekom 61 godine njihova zajedništva, od njegovog rođenja sve do njezine smrti, pokazuje da je njihov odnos bio recipročno partnerstvo u kojem je njezin utjecaj uvijek bio prioritetan i prevladavajući. Imali su iskren odnos, u kojem je ona ohrabrivala Willija da misli svojom glavom, da izriče svoje mišljenje i da slijedi svoja uvjerenja o „dužnosti“; ipak, odlučujući tijek utjecaja bio je dosljedno

od nje k njemu, a ne obrnuto. Gotovo sve što je od njega dobila u kasnijim godinama bilo je produžetak i razvoj ideala i vrijednosti što ih je pažljivo ugradila u njega. Prevladavajući motiv ponašanja i donošenja odluka koji mu je počela usađivati već od njegove pete godine bio je njegova osobna odgovornost pred Bogom. Rano ga je naučila moliti se Bogu, a kad je imao 13 godina, ona ga je navela na njegovu osobnu odgovornost za njegov učenički odnos prema Kristu. Tek kad je vidjela da su se navike pobožnosti učvrstile, počela ga je ciljano vježbati za vodstvo (*ibid.*, 439, 440).

Od njegovog djetinjstva njezin odnos prema njemu bio je bliži i povjerljiviji nego prema bilo kojem od njezinih starijih sinova. Druga dvojica sinova bila su neovisna, ali Willie je bio spremniji na suradnju i volio je udovoljavati svojoj majci. Kako je sazrijevao, u potpunosti je oponašao njezinu štedljivost i radnu etiku, pa su lako postali srodne duše. Tako je do trenutka ženidbe, u 21. godini, u potpunosti prihvatio njezin pogled na svijet, vjerska uvjerenja i društvene i etičke vrijednosti. Kad ju je pratio u Europu i u Australiju, njihova relativna izolacija od drugih suradnika produbila je njihovo međusobno oslanjanje. Ona se, međutim, oslanjala na njega u sporednim ulogama, dok je on tražio i slijedio njezine upute o čitavom nizu pitanja s kojima se suočavao kao crkveni administrator. Čini se da je doživotna privola W. C. Whitea da ga oblikuju njezini savjeti bila glavni razlog tome da se ona u svojim kasnijim godinama toliko oslanjala na njegov savjet. Njihova mentalna i duhovna kompatibilnost rezultat je njezinog ciljanog poučavanja i njegovog prijemčivog duha od njegovih najranijih dana. Tako je većina savjeta što ih je Ellen G. White izvukla iz uma svog sina u kasnijim godinama bio izravan ili neizravan proizvod onoga što mu je ona sama tako pažljivo usađivala tijekom njegovih ranijih godina (*ibid.*, 440, 441).

Međutim, njezin utjecaj na njega imao je vrlo važnu granicu: načelo njegove osobne odgovornosti pred Bogom. To načelo vidi se u njezinom dosljednom odbijanju da prinudi ili nadjača njegovu savjest. Tijekom australijskih godina njezin akutni osjećaj starenja opterećivao ju je hitnošću da požuri s objavljivanjem svojih spisa, i ona je više puta tražila i molila za više Willijevog vremena. Ipak, uz njezine najsnažnije pozive nalazi se protuteža priznanja da on na kraju mora učiniti ono za što i sam vjeruje da je Božja volja. Kad se njezin akutni osjećaj potrebe za njegovom pomoći sukobio s njegovim teretom unijskih obaveza, konačno mu je dala ultimatum: ili neka joj pomogne ili će ona pronaći druge koji će to učiniti. No, ostavila mu je slobodu da o tome sâm odluči. Odbila je da mu se u bilo kojem stupnju postavi kao savjest. Stoga su odlučujući elementi u njihovom odnosu bili njezino vodstvo i priznanje da njegovo sljedbeništvo na kraju mora biti usmjereno ne na nju, već na Boga. Ravnoteža između tih dvaju elementa bila je nužan preduvjet za njegovu ulogu njezinog savjetnika. Bilo je bitno da on slobodno izražava svoja osobna uvjerenja, i ona je to od njega stalno očekivala (*ibid.*, 441).

U svojoj ulozi njezinog savjetnika, na kraju je razvio samopouzdanje da se s poštovanjem ne slaže s njom i da je pokuša uvjeriti da promijeni stajalište. Nije se bunio, niti je iskušavao granice njezinog autoriteta. On je jednostavno iznosio dodatne perspektive za njezinu odluku. To je veoma cijenila, jer su joj uočavanja dolazila na mnogo načina. Osim nepogrešivih viđenja, imala je i dojmove, uvjerenja zasnovana na prošlim iskustvima i informacije koje su stizale običnim ljudskim kanalima. Kao i drugi, morala je razmišljati i moliti se nad odlukama. Kao suosjećajni partner, koji ne samo da prihvaća božansko podrijetlo i autoritet njezinih viđenja već i dijeli čitav njezin sustav vjerovanja, zreli W. C. White bio

je dobro opremljen da joj pomogne razmisliti o dokazima koji utječu na bilo koju odluku. Budući da je vjerovao kako je njezino nadahnuće utjecalo na sve što je činila, prihvatio je kao datost da su njezini savjeti dosljedno utjelovljavali mudrost koja je veća od njegove. Također je vjerovao kako Bog od njega očekuje da koristi vlastite sposobnosti da razmišlja i moli se o nekom problemu, uzimajući u obzir sve čimbenike koji bi mogli utjecati na tumačenje određene izjave ili na vjerojatni ishod predložene akcije. U većini slučajeva ovo šire razmatranje ojačalo je njegovo povjerenje u njezin savjet. Ali ako bi njegovo razmatranje nagovještavalo neke moguće negativne ishode, on bi s njom podijelio probleme i mogućnosti o kojima je razmišljao. U međuvremenu, možda je dobila i neke dodatne informacije ili otkrivenja. Rasprava koja bi uslijedila obično bi dovodila do potpunijeg razumijevanja situacije i potpunog usuglašavanja njihovih stajališta. Međutim, ako je ostala neuvjerena u njegove alternative a uvjerena u svoje gledište, on bi prihvatio njezinu perspektivu kao izraz veće mudrosti od njegove i postupio bi u skladu s njom, bez obzira na to je li to mogao ili nije mogao objasniti ili obraniti pred drugima. (*ibid.*, 442-444).

Ista osnovna načela i dinamike vladali su njegovim odnosom prema njoj s pozicije njezinog urednika, njezinog glasnogovornika i tumača njezinih spisâ. Cilj uređivačkog procesa koji je sama Ellen G. White zahtijevala bio je „da se sve poboljša koliko god je to moguće, dovodeći do savršenstva, kako bi to mogli prihvatiti inteligentni umovi. Koliko god je moguće, svaki nedostatak treba ukloniti iz svih naših publikacija“. (Lt 11, 1884, u 3MR 258; 3SM 97). Zbog ranog prekida svog formalnog obrazovanja Ellen G. White nije bila jaka u uređivačkim pravopisnim vještinama, interpunkciji i finesama pisane gramatike i sintakse. Stoga je angažirala *literarne pomoćnike u koje je imala povjerenja da taj tehnički posao učine umjesto nje. Dok su njezini najiskusniji suradnici bili ovlašteni da preurede redoslijed riječi i rečenica, pa čak i da unesu pojašnjenja iz njezinih drugih rukopisa, dva su ograničenja stavljena svim njezinim uredničkim pomoćnicima: (1) nikada nisu smjeli promijeniti njezinu misao, već je samo razjasniti; i (2) koliko god je gramatički moguće, trebalo je sačuvati čak i njezin karakterističan stil i rječnik. Uloga W. C. White uključivala je nadgledanje drugih članova uredničkog tima Ellen G. White, uređivanje pisama i članaka u časopisima, planiranje knjiga i sastavljanje knjiga iz postojećih rukopisa. U kasnijim godinama dala mu je širi autoritet i veću diskreciju nego što je imao ranije, ali dokazi su uvjerljivi da je njegov rad urednika imao njezino dosljedno odobravanje. (Moon, 126, 445, 446).

Whiteova uloga njezinog glasnogovornika uključivala je primanje dolaznih informacija i prepiske, objavljivanje majčinih stajališta vlastitom prepiskom, predstavljanje majke u svojstvu njezinog osobnog izaslanika i iznošenje i tumačenje njezinih spisâ. Prvo, od 1882. do 1891. godine, njegov položaj administratora Generalne konferencije davao mu je prilike da obznanjuje njezina stajališta svojim kolegama i njihova stajališta njoj. Drugo, od 1886. godine, a još više u 1890-im godinama, razvio je značajnu prepisku u njezino ime. Crkvene vođe, kao što je A. G. Daniells, svjesni tereta njezine korespondencije, često su se obraćali Williju sa svojim brigama, tražeći od njega da se umjesto njih posavjetuje sa svojom majkom i prenese im njezin savjet. Takva bi pisma iznosila suštinu njezinog usmenog savjeta, ali potpisivao ih je W. C. White. (*ibid.*, 232-239, 447, 448).

Whiteova uloga majčinog osobnog predstavnika razvila se kasnije u životu, jer je do kraja 1880-ih godina ona obično bila vlastiti glasnogovornik na mnogobrojnim sastancima,

konferencijama i vijećanjima svake godine. Nakon 1900. godine, kako je njena snaga opadala, prisustvovala je na sve manje takvih događaja, i često je slala W. C. Whitea da čita rukopise u njezino ime. Tako ga je njegova uloga njezinog predstavnika još za njezina života pripremila da nakon njezine smrti široj publici bude izlagač njezinih spisâ i načela. Isto tako, njegova uloga povjerenika njezine ostavštine nakon njezine smrti nije bila sasvim nova uloga, već u velikoj mjeri samo proširenje odgovornosti koju je već godinama nosio. (*ibid.*, 448-450).

W. C. White je smatrao, zajedno sa svojom majkom (usp. 1SM 21) i s Rezolucijom Generalne konferencije iz 1883. godine da proročko nadahnuće djeluje „prosvjetljenjem uma, prenoseći na taj način misli, a ne (osim u rijetkim slučajevima) samo riječi kojima ideje trebaju biti izražene“, i stoga je bilo sasvim dosljedno da se izvrše „takve verbalne promjene” koje su bile potrebne „da bi se uklonile gore navedene nesavršenosti, koliko god je to moguće, a da se ni u kakvoj mjeri ne mijenja misao“. („General Conference Proceedings [Concluded]“, RH, 27. studenog, 1883; također u 3SM 96).

U tome se W. C. White razlikovao od *W. W. Prescotta, koji se držao jedne vrste verbalnog nadahnuća. (vidi WCW u pismu L. E. Froomu, 8. siječnja, 1928, u 3SM 454). Kad je 1910. godine W. C. White pozvao Prescotta da predloži poboljšanja za izdanje djela *The Great Controversy* / hrv. *Velika borba* objavljenog 1911. godine, Prescotta je to duboko uznemirilo. Vjerujući da nadahnutim spisima ne treba poboljšanje, Prescott se, očito, godinama borio da pomiri činjenicu uređivačkog procesa za spise Ellen G. White sa svojim pogledom na nadahnuće.

To je pozadina Prescottovog pisma W. C. Whiteu (od 6. travnja 1915. godine) u kojem se poziva na veću otvorenost u vezi s uređivačkim procesom Ellen G. White, kao i pozadina Prescottovih komentara na *Biblijskoj konferenciji 1919. godine. (*Spectrum* 10 [Svibnja 1979]: 55, 56). Za W. C. Whitea, uređivački proces Ellen G. White bio je u potpunosti dosljedan pogledu na nadahnute ideje prenesene ljudskim riječima. (vidi Moon, 410-415, 427-436). Za Prescotta je isti uređivački proces bio dokaz da Ellen G. White nije bila nadahnuta na isti način kao biblijski proroci. Njih dvojica su bili kolege koje su godinama skladno surađivale u gotovo svim ostalim područjima, ali budući da su imali različite koncepte o nadahnuću, nije iznenađujuće što se nisu mogli složiti u tome kako obrazovati i poučavati Crkvu o odnosu između nadahnuća i uređivačkog procesa.

Odgovornost W. C. Whitea kao vodećeg povjerenika *Društva za ostavštinu Ellen G. White bila je navedena u njezinom testamentu 1912. godine, ali je pravno stupila na snagu nakon njezine smrti 16. srpnja 1915. godine. Većina njezinog osoblja ubrzo je našla zaposlenje negdje drugdje. Od njezinih književnih pomoćnika i pomoćnica ujesen 1915. godine ostali su samo *Clarence i Minnie Crisle. Smrt Ellen G. White pridonijela je i drastičnom padu utjecaja W. C. Whitea u poslovima denominacije. Ostao je u Odboru Generalne konferencije i u odborima *Pacific Union Collegea i *St. Helena Sanitariuma, ali nije ponovo izabran u mnoge druge odbore u kojima je ranije djelovao. Nakon što su Crisleovi 1916. godine otišli u Kinu, osoblje Elmshavena svedeno je na W. C. Whitea, koji je radio sâm, uglavnom u pripremanju majčinih knjiga za prevođenje i objavljivanje na stranom jeziku. To je bila situacija koja je dovela do njegovog odsustva s Biblijske konferencije 1919. godine. (*ibid.*, 451-453).

Oporuka i druge izjave Ellen G. White sadržavale su jasne direktive kojima se povjerenici obavezuju da završe nekoliko konkretnih projekata knjiga, kao i da imaju ovlaštenje da objavljuju njezine neobjavljene spise prema

vlastitom nahođenju. Međutim, povjerenici su bili podijeljeni oko tih pitanja, i tek je 1925. Odbor Generalne konferencije „'naišao' na to i ustvrdio (bez unošenja u zapisnik) da pitanje tiskanja rukopisa svjedočanstava MSS. [doslovce] pripada povjerenicima". Prema Whiteu, pismo „kojim je povjerenicima dana sloboda" obznanjeno je u petak, 20. studenoga 1925. godine (vidi WCW u pismu Elli May Robinson, 8. prosinca, 1925, WCW korespondentna datoteka, EGWE-GC, citirano u Moon, 454). Ta je ovlast na kraju praćena financiranjem troškova nekih tajničkih i uredničkih usluga. Godine 1929. Arthur L. White, koji je tada imao 22 godine, pridružio se uredu kao tajnik svog oca. Unatoč poteškoćama, W. C. White je između 1920. i 1933. godine uspio pripremiti za objavljivanje deset posmrtnih kompilacija (*Colporteur Evangelist, Christian Experience and Teachings of Ellen G. White, Fundamentals of Christian Education, Counsels on Health, Testimonies to Ministers and Gospel Workers, Christian Service, Principles of True Science, Messages to Young People, Medical Ministry, Life and Teachings of Ellen G. White*), a najznačajniju prvu knjigu s 865 stranica, *Scriptural and Subject Index to the Writings of Ellen G. White,* 1926. godine. (Moon, 451-454).

Do ranih 1930-ih godina, denominacijsko je vodstvo očito ponovo shvatilo vrijednost Whiteovog znanja i iskustva i on je počeo dobivati dio poštovanja i pažnje koji su mu bili uskraćivani u godinama neposredno nakon smrti njegove majke. Godine 1935. i 1936. bio je pozvan da se obrati studentima Napredne biblijske škole adventista sedmoga dana (*Seventh-day Adventist Advanced Bible School*) (preteče Teološkog fakulteta [*Theological Seminary*]) dok je ona još bila na Pacific Union Collegeu. Whiteovo posljednje pisano naslijeđe bio je niz od 64 članka u *Review and Heraldu*. Pod općim naslovom „Sketches and Memories of James and Ellen G. White" (Sjećanja Jamesa i Ellen G. White), niz je objavljivan otprilike dva puta mjesečno od veljače 1935. do veljače 1938. godine.

Dva dana nakon svog osamdeset i trećeg rođendana, 31. kolovoza 1937. godine, White se nakon cjelodnevnog rada nešto ranije povukao. Probudio se prije ponoći žaleći se na kratak dah i dva sata kasnije je preminuo, očito od srčane embolije. Pokopan je u obiteljskom grobu Whiteovih na *groblju Oak Hill, u Battle Creeku, u državi Michigan.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 21. listopada, 1937; „Letter of April 1915 of W. W. Prescott to W. C. White" (EGWE, SDoc); J. Moon, *W.* C. *White and Ellen* G. *White: The Relationship Between the Prophet and Her Son,* AU Seminary Dissertation Series (AUP, 1993), vol. 19.

Jerry Moon

WHITELOCK, THOMAS SYDNEY (1863 -1938). Adventistički liječnik. Whitelock se obratio 1891. godine nakon što je pohađao Bible Institute u *Battle Creeku, a počeo je raditi kao propovjednik s W. A. Sweaneyjem. Godine 1895., kao odgovor na poziv *Davida Paulsona da otpočne zdravstveno misionarsko djelo, pohađao je program zdravstvenog obrazovanja u Battle Creeku. Godine 1898. upisao se na Medicinski fakultet Sveučilišta u Coloradu; nakon što je tamo stekao diplomu liječnika počeo je 1900. godine raditi kao liječnik u San Diegu, u Kaliforniji. Na poticaj Ellen G. White, Whitelock je pomogao osigurati imanje za koje je prvotno traženo 20 tisuća dolara, a koje je kasnije postalo *Paradise Valley Sanitarium. Cijena je smanjivana, sve dok u siječnju 1904. godine imanje nije kupljeno za 4.000 dolara. Whitelock je postao prvi zdravstveni nadstojnik Paradise Valley Sanitariuma (od 1904. do 1906. godine), nakon čega se vratio svojoj praksi u San Diegu.

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 30. lipnja, 1938; T. S. Whitelock, „History of the Paradise Valley Sanitarium". (DF 2a, EGWE-GC).

WHITNEY, BUEL LANDON (1845-1888). Adventistički misionar, pionir u *Europi. Rođen u Vermontu, u dobi od 12 godina sa svojom se obitelji preselio u New York, a ubrzo zatim sa svojom majkom i bratom prihvatio je adventizam svetkovatelja subote. Započeo je propovjedničku službu 1874. godine, a sljedeće godine izabran je za predsjednika Konferencije u New Yorku i u Pennsylvaniji. U tom je svojstvu bio do 1883. godine, kada je otišao u Europu da zamijeni *J. N. Andrewsa. Prije odlaska Ellen G. White posavjetovala ga je o stanju tamošnjeg vodstva. (Lt 2, 1883). Whitney je postavljen na čelo Švicarske konferencije tako da je nadgledao osnivanje Baselske nakladničke kuće. Godine 1887. zbog lošeg zdravlja vratio se u Sjedinjene Američke Države.

Za daljnje istraživanje: *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 899.

WICKS, ELI (1822-1900) i **MARY E.** Adventistički vjernici iz Clydea, u državi Illinoisu, obraćeni na adventizam 1857. godine radom *J. N. Loughborougha i *Williama S. Ingrahama. *James White posjetio je Wicksove u studenome 1860. godine, u vrijeme svojeg propovjedničkog putovanja. Nekoliko noći ranije James je sanjao da će se njegov sin *John Herbert teško razboljeti. Neposredno nakon dolaska James je od Ellen G. White primio brzojav „u kome je navedeno da je dijete na rubu smrti i od nas zatraženo da se smjesta vratimo kući“. (LS80, 352; usp. 1Bio 429-431). Ellen G. White kasnije je Wicksovima napisala *svjedočanstva. (Ms 7, 1866; Lt 29, 1868).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 19. lipnja, 1900; JNL, *Miracles in My Life,* 55.

WILCOX, FRANCIS MCLELLAN (1865-1951). Propovjednik, autor, administrator, urednik **Review and Heralda* i povjerenik *Društva za ostavštinu Ellen G. White (*Ellen G. White Estate*). Wilcox se 1882. godine upisao na South Lancaster Academy (sada Atlantic Union College), u godini kad je ta ustanova otvorena. Proveo je četiri godine u evangelizaciji i *gradskoj misiji u New Yorku (1886 – 1890), a rukopoložen je 1889. godine. Nakon što je uređivao časopise *Sabbath School Worker* (1891 – 1893) i *Home Missionary* (1893 – 1897), postao je kapelan u *Sanatoriju Boulder (Boulder Sanitarium) (1897 – 1909), koristeći dio svog radnog vremena kao njegov poslovni menadžer. Godine 1909. postao je pomoćnik urednika *Review and Heralda*, i bio je njegov urednik od 1911. sve do svog umirovljenja 1944. godine. Wilcox je tijekom svoje karijere razmijenio mnogo pisama s Ellen G. White i W. C. Whiteom, tražeći od Ellen G. White savjet u vezi sa svojim radom (vidi npr. *T. J. Evans). Bio je glavni autor izjave o adventističkim osnovnim vjerovanjima iz 1931. godine, koja je službeno potvrđena na Zasjedanju Generalne konferencije 1946. godine. Posljednjom voljom i oporukom Ellen G. White imenovan je za jednog od pet prvotnih povjerenika njezine Ostavštine, a tu dužnost obavljao je 36 godina (1915 – 1951). Među njegovim je mnogobrojnim knjigama i jedna o daru proroštva, *The Testimony of Jesus* / hrv. *Svjedočanstvo Isusovo*, objavljena 1934. godine.

FRANCIS M. WILCOX

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 27. rujna, 1951; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 900.

WILCOX, MILTON CHARLES (1853 – 1935). Propovjednik i urednik. Willcox je postao adventist sedmoga dana u dobi od 25 godina, a rukopoložen je za propovjedničku službu 1880. godine. Radio je kao misionar u Engleskoj (1884 – 1887) sve dok bolest njegove supruge nije zahtijevala njihov povratak u Sjedinjene Američke Države. Dok je bio u Engleskoj, pokrenuo je časopis **Present Truth* / hrv. *Sadašnja istina*. Nastavio je raditi kao pomoćnik urednika (1887 – 1891), a zatim bio urednik (1891 – 1913) časopisa **Signs of the Times* u Oaklandu, u Kaliforniji. Njegova posljednja odgovornost bila je rad urednika knjigâ u Pacific Pressu (1913 – 1933). Nakon što se zdravlje njegove supruge 1887. godine poboljšalo, Ellen G. White pisala mu je iz Europe savjetujući mu da traži Božju volju u vezi s njegovim povratkom u Englesku. Uvjeravala ga je da će rukovodstvu u Engleskoj biti drago da ga vidi, iako je smatrala da ga njegov temperament ne čini „sigurnim misionarom". (Lt 41, 1887). Ona je također odobravala njegov rad u časopisu *Present Truth*. Dok je služio kao propovjednik u Kaliforniji, Willcox je primio nekoliko pisama od Ellen G. White u vezi s raznim administrativnim odgovornostima. (Lt 62, 1900; Lt 35b, 1901; Lt 27, 1903).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 14. studenog, 1935; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 901.

WILLIAMS, ISAAC N. (1841-1934). Adventistički propovjednik i administrator. Williams se pridružio Adventističkoj Crkvi 1878. godine i ubrzo postao propovjednik. Bio je predsjednik Konferencije u Pennsylvaniji (1892 – 1895, 1897 – 1899, 1908. vršitelj dužnosti, 1910 – 1911) i Konferencije u Quebecu (1899 – 1901). Godine 1896. Ellen G. White zamolila ga je da pomogne *W. F. Caldwellu, kojeg je zaposlila dok je bila u Australiji, ali koji se vratio u Sjedinjene Američke Države nakon što je imao tajnu vezu s *Fannie Bolton, nakon čega se rastao od svoje supruge. (Lts 18, 104, 1896).

Za daljnje istraživanje: obit. RH, 8. ožujka, 1934; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 312-316.

WILSON, GILBERT T. (1858-1899) i **JENNIE**. Rani adventistički djelatnici u *Australiji i na *Novom Zelandu. Godine 1893. Ellen G. White pomagala je Gilbertu i Jennie Wilson na evangelizacijskim skupovima na Novom Zelandu. Na tim skupovima Ellen G. White prisutnima se svakodnevno obraćala. (4Bio 104-111). Kasnije, 1897. godine, Wilsonovi su pomagali pri osnivanju *Škole Avondale (4Bio 303). Godine 1898. Ellen G. White istaknula je rad Jennie Wilson kao primjer propovjedničke supruge koja bi od denominacije također trebala biti plaćena za svoj rad na zadobivanju duša. (12MR 160).

WOOD, KENNETH H., JR. (1917-2008). Propovjednik, autor, urednik. Rođen od roditelja koji su bili misionari u Shangaju, u Kini, Wood je u Aziji živio do svoje 15. godine i tako svladao dvojezičnost, govorio je i kineski i engleski jezik. Školovao se na Far Eastern Academy, La Sierra Academy, Pacific Union Collegeu i University Potomac (sada Andrews University). Kasnih 1930-ih godina vodio je evangelizacijske skupove pod šatorima u kalifornijskoj San Joaquin Valley, a zatim je bio propovjednik u Zapadnoj Virginiji i Ohiju. Devet godina radio je i služio kao ravnatelj odjelâ u Konferenciji New Jerseya i u konferencijama Kolumbijske Unije (Columbia Union conferences). Godine 1955. postao je pomoćnik urednika *Review and Heralda* (sada *Adventist Review*), radeći među osobljem časopisa tijekom 27 godina, posljednjih 16 godina kao urednik. U tom svojstvu pokrenuo je objavljivanje nekoliko časopisa na drugim jezicima osim engleskog. Također je vratio sta-

ru rubriku: Pisma uredniku. Godine 1975., u vrijeme Zasjedanja Generalne konferencije u Beču, u Austriji, organizirao je izdavanje dnevnog *Biltena* u Beču za zastupnike na tom zasjedanju i istodobno za redovite pretplatnike u Washingtonu, D. C. Godine 1980., dok je još bio urednik *Reviewa*, izabran je za predsjednika Odbora povjerenika u *Društvu za ostavštinu Ellen G. White (Ellen G. White Estate) i tu je funkciju obavljao 27 godina. Za to je vrijeme za Društvo uređivao i knjige, među kojima su bila sažeta izdanja pet knjiga iz niza *Conflict of the Ages* / hrv. **Velika borba*; prilagodba knjige *Steps to Christ* / hrv. *Koraci ka Kristu* za ljude čiji materinski jezik nije engleski; *The Story of Redemption* / hrv. *Povijest otkupljenja* za one koji su slijepi ili oštećena sluha; i *Messenger of the Lord* / hrv. *Gospodnji Glasnik,* udžbenik za koledž/teološki fakultet Herberta E. Douglasa. Zagovarajući politiku omogućavanja što šireg pristupa materijalima Ellen G. White, potaknuo je proizvodnju kompaktnih ploča (CD-a) na kojima su sva njezina objavljena djela, a kasnije i CD-a s njezinim dotada neobjavljenim spisima. Također je potaknuo otvaranje internetskih stranica kako bi učinio dostupnima spise i informacije o Ellen G. White i njezinoj službi. U predsoblju uredâ Generalne konferencije u Silver Springu, u državi Maryland, nalazi se mural *The Christ of the Narrow Way* / hrv. *Krist na uskome putu*, veličine 2,5 x 10 metara, koji predstavlja priznanje njegovoj viziji i snažnoj potpori. Mural predstavlja prvo viđenje mlade Ellen, postavljeno u pozadini crkvenih povijesnih mjesta, događaja i vođa. Woodove knjige uključuju i *Meditations for Moderns* / *Meditacije za moderne ljude*, objavljenu 1964. godine i *Short Essays on Relevant Religion* / hrv. Kratki eseji o relevantnoj religiji, objavljenu 1972. godine.

Za daljnje istraživanje: K. H. Wood, „What Ellen G. White's Inspired Writings Have Meant to Me", *Ellen G. White and Current Issues Symposium* 1 (2005): 88-95, CAR; [Sandra Blackmer], „The Life and Times of Kenneth H. Wood", AR, 24. siječnja, 2008.

Herbert E. Douglass

WOODRUFF, AZMON (1802-oko 1889). Rani adventistički vjernik u Oswegu, u državi New Yorku, koji se obratio 1851. čitajući časopis **Review and Herald*. Ellen G. White je u viđenju koje je dobila 1858. godine dok je bila u Ohiju, bilo pokazano da zli anđeli čine sve da članovima Crkve „istinu učine odvratnom" tako da je s „gnušanjem" odbace. Dodala je da je „Božja stvar u okrugu Oswego oskvrnjena prepirkama i svađama" među adventistima svetkovateljima subote. Ona je Woodruffu poslala kopiju opisa svojeg viđenja, upozoravajući da se svaki vjernik u Oswegu treba obratiti i razvijati „religiozni karakter za sebe". (Lt 2, 1858, u 21MR 258, 259).

Za daljnje istraživanje: „Dear Bro. White", *Advent Review*, ožujak 1851; „Dear Bro. White", RH, 12. svibnja, 1853; „Extract of Letters", RH, 26. rujna, 1854.

WOODS, J. H. (1863-1925). Jedan od najranijih obraćenika na adventizam u Australiji, Woods je vodio tiskarski posao s *W. H. B. Millerom. Ubrzo nakon što je Woods 1886. godine postao adventist, on i Miller prodali su svoje poduzetništvo da bi se pridružili nakladničkoj kući Bible Echo Publishing House u North Fitzroyu, kraj Melbournea. Godine 1896. Ellen G. White pisala je Woodsu i njegovoj supruzi izražavajući žaljenje što nisu prisustvovali saboru pod šatorom. Također je osjećala da je „postojala velika potreba da se uloži napor kako bi se u Crkvi u North Fitzroyu dogodio preporod". (Lt 117, 1896). Kad su Woods i drugi zaposlenici 1896. godine odlučili napustiti nakladničku kuću, Ellen G. White im je napisala dugačko pismo izraža-

vajući svoje razočaranje zbog njihove odluke. Rekla ima je da su u nakladničkoj kući potrebni sposobni i talentirani zaposlenici te da su potrebna i odricanja kako bi se vidio uspjeh i razvitak. „Braća koja su se odvojila od ureda Echoa otvorila su vrata iskušenja i sebi i Crkvi. Njihovo kretanje nije bilo po Božjem planu." (Lt 39, 1898; usp. Lt 65, 1896). Nakon što je dobio njezin savjet Woods je postao propovjednik i rukopoložen je 1898. godine. Do svoje smrti 1925. godine radio je na raznim pozicijama, uključujući i funkciju predsjednika Konferencije Novog Južnog Walesa (New South Wales Conference).

Za daljnje istraživanje: obit. *Australasian Record*, 23. veljače, 1925.

WORKMAN, MABEL EUNICE (WHITE), vidi **WHITE, MABEL EUNICE**.

WORKMAN, WILFRED D., vidi **WHITE, MABEL EUNICE**.

WORTH, WILLIAM O. Adventist, proizvođač automobila koji je 1890-ih godina osnovao kompaniju Chicago Motor Vehicle Company. U siječnju 1902. godine Ellen G. White nakratko se zaustavila u Chicagu da bi razgledala podružnicu sanatorija koju je *J. H. Kellogg tu otvorio. Kad je nakon duge vožnje vlakom stigla na odredište, bila je sretna što je zatekla *H. W. Kellogga s jednim od Worthovih „automobila koji je čekao da nas odveze u Sanatorij. Bio je u obliku natkrivene kočije, sličan tramvaju, i ja sam legla na jedno od sjedala koja su se nalazila sa svake strane. Bilo mi je veliko olakšanje što sam mogla leći". (Lt 11, 1902, u 6MR 255; 5Bio 144).

Za daljnje istraživanje: G. S. May, „William O. Worth: Adventist Auto Pioneer", *Adventist Heritage* 1, no. 2 (Srpnja 1974): 43-53.

Z

ZELINSKY, FRANK H. (r. 1870.) i **CLARA B.** (1881-1965). Mladi adventistički liječnik u kojem je Ellen G. White vidjela tako velik potencijal da je zamolila svoju prijateljicu *Josephine Gotzian da sponzorira njegovo medicinsko školovanje. Nakon diplomiranja Zelinsky je bio na praksi u *Sanatoriju u St. Heleni (St. Helena Sanitarium) (1902 – 1905), i u to mu je vrijeme Ellen G. White davala savjete u vezi s njegovom karijerom i bračnim životom. Upozorila ga je da ne popušta svjetovnim ambicijama i da ne posjeduje mudrost nužnu da bi upravljao sanatorijem. Nadalje, savjetovala je njemu i njegovoj supruzi kao mladencima da ne narušavaju život koji im je Bog dao. (Lt 31, 1902). Posebno je istaknula njihovu potrebu za obraćenjem i za pobjedom nad svojom tvrdoglavošću. (Lts 55, 57, 1902). Zelinsky se 1906. godine pridružio *Sanatoriju Glendale (Glendale Sanitarium).

Ellen G. White

ENCIKLOPEDIJA

Tematski dio

A

ADVENTISTIČKA CRKVA vidi **CRKVA ADVENTISTA SEDMOG DANA**

ADVENTISTIČKE DENOMINACIJE. Dok je Millerov pokret odisao jedinstvenim ekumenskim duhom okupljajući ljude mnogih vjeroispovijesti oko vjere u skori Drugi Kristov dolazak, nakon 1844. godine pokret se raspao na šest različitih adventističkih denominacija. Neke su napetosti bile na pomolu i prije *milleritskog razočaranja 22. listopada 1844., ali vjerujući da će se Krist uskoro vratiti, većina je millerita odlučila izbjeći raspravu o pitanjima za koja je vjerovala da će ih uskoro riješiti sâm Krist. Međutim, nakon razočaranja, jedinstvo je pokreta bilo zamijenjeno sektaštvom i podjelom. U tom razdoblju zaprepaštenja i zbunjenosti ponuđena su tri tumačenja unutar milleritskog pokreta.

Prvo je tumačenje zagovaralo da su izračuni o točnom datumu Drugog Kristovog dolaska bili pogrešni ili barem neadekvatni. Većina je milleritskih vjernika zastupala ovo tumačenje.

Drugo tumačenje zagovarala je mala skupina koja je širila ideje koje su prethodno iznosili William Miller o kašnjenju Drugog Kristovog dolaska pomoću koncepta mladenca koji kasni iz prispodobe o deset djevica u Evanđelju po Mateju 25,1-13. Adventisti koji su isticali mladenca koji kasni smatrali su da su se velika proročanstva ispunila, dok su Isusa poistovjetili s mladencem, nebeski Novi Jeruzalem s mladenkom, brak s Kristovim preuzimanjem kraljevstva, a adventističke vjernike s djevicama. Tako će se Isus ipak uskoro vratiti kako bi odveo djevice na Nebo na svadbenu večeru.

Treće tumačenje milleritskog pokreta pojavilo se među adventistima koji su isticali mladenca koji kasni. Oni su vjerovali u „duhovni" Drugi Kristov dolazak. Ovo je bio još jedan pokušaj pomirenja s uvjerenjem da se proročanstvo ispunilo 22. listopada uz očiti izostanak pojave Isusa na taj dan. Ovi, nazovimo ih spiritualisti, tvrdili su da je Isus došao na taj datum – ne doslovno, nego „duhovno" onima koji su u to vjerovali. Dok se William Miller držao doslovnog tumačenja Biblije i Drugog došašća, spiritualisti su učili da je Krist već došao, da je tisućljeće počelo, a ta prava vjera u ovo učenje dokazuje se odbijanjem rada održavajući tako vječni subotnji odmor. Neki su smatrali da su pravi kršćani odsad savršeni, bezgrešni te čak i besmrtni. Ova perfekcionistička uvjerenja dovela su do nekih neprimjerenih ponašanja, poput puzanja na ulicama, duhovnog braka i drugih neprikladnih ponašanja muškaraca i žena (sveto ljubljenje i promiskuitetno pranje stopala), postupci koje su osuđivali drugi kršćani i društvo općenito. Glavno pribježište spiritualista bilo je vjerovanje da se 22. listopada 1844. ispunilo proročanstvo. Neke od ovih spiritualističkih skupina bile su objektom najranije proročanske službe Ellen White, koja je osuđivala njihovu lažnu poniznost, neposvećeni život i nebiblijske doktrine i prakse. (LS 77-94). Nekoliko je tih ljudi spašeno od fanatizma i pridružilo se jezgri adventista koji nisu prihvaćali duhovni dolazak mladenca, a koji su postali pioniri Crkve adventista sedmoga dana; mnogi drugi slijedili su svog vođu, *Enocha Jacobsa, u šejkerstvo.

Da bi se borili protiv širenja onoga što su smatrali fanatičnim odstupanjima, milleritski vođe su sazvali u travnju 1845. konferenciju u Albanyju u New Yorku, koja je postala prekretnicom u adventističkoj povijesti. Na konferenciju su pozvani samo oni adventisti „koji su se [držali] izvornih adventističkih vjerovanja" (*Advent Herald*, Mar. 26, 1845). Izuzete su bile rubne skupine, uključujući Adventiste mladence (*Bridegroom Adventists*) i sve koji su razvili

nove doktrine i prakse od razočaranja. Nakon tri dana rasprave, konferencija u Albanyju usvojila je platformu od deset doktrinarnih točaka i istaknula Drugi Kristov dolazak i spasenje u Kristu. Na konferenciji su dogovoreni planovi za nastavak evangelizacije i izglasan je niz odluka kojima se odbacuju vjerske prakse onih koji nisu Albany adventisti. Tako je konferencija u Albanyju stavila u isti koš one koji su izbjegavali raditi, koji su zastupali duhovni brak, spiritualiste te se distancirala i od skupine koja je naučavala neki oblik zatvorenih vrata. Kao rezultat, dok je konferencija u Albanyju pomogla definirati i ujediniti „umjerene" adventiste odbacivši sve nove doktrinarne razvoje (*Advent Herald*, May 14, 1845), polarizirala je i uspostavila trajne podjele među adventistima.

Nakon konferencije, Albany adventisti su se usredotočili na vodstvo Williama Millera, Joshue V. Himesa i njihove kolege te njihov glavni časopis *Adventistički vjesnik* (*Advent Herald*) koji je izlazio u Bostonu. Do Millerove smrti, u prosincu 1849., središte rasprave među Albany adventistima više nisu bile doktrine i prakse rubnih adventista. Nastupila je unutarnja borba u vezi s organizacijom i kakav bi crkveni oblik adventisti trebali usvojiti. Mnogi rani adventisti vjerovali su da bi bilo koji oblik crkvene organizacije bio korak prema stvaranju novog Babilona. Do kraja 1850-ih, Albany adventisti su usvojili osnove kongregacionalističke organizacije. Međutim, ova borba oko *crkvene organizacije bila je zasjenjena izazovnijim pitanjem, doktrinom o besmrtnosti duše.

Još 1841. George Storrs je među milleritima promovirao doktrinu uvjetne besmrtnosti (kondicionalizam) i vječno uništenje zlih na kraju vremena (anihilacionizam). No nakon 1845. Joshua Himes, kao urednik *Adventističkog vjesnika*, nije dopustio da časopis postane javna platforma za kondicionalizam koji je smatrao manje važnim, te je poticao pojedince da objavljuju svoja stajališta o ovoj temi u drugim glasilima. Himesovo odbijanje postalo je pozornica za raskol u redovima Albany adventista. Godine 1854. počeo je izlaziti novi časopis, *Svjetska kriza* (*World's Crisis*), koji je postao okupljalištem adventista kondicionalista. Napetost između ovih dviju velikih skupina adventista dosegla je vrhunac 1858. godine, kad su adventisti *Adventističkog vjesnika* sazvali Američku evanđeosku adventističku konferenciju (*American Evangelical Adventist Conference*) za širenje „izvornog" adventizma kako je definiran u Albanyju 1845. godine. Donošenjem statuta i izborom službenika oni su zapravo osnovali denominaciju. Dok je ovaj postupak užasnuo mnoge adventiste kondicionaliste, organizacija Evanđeoskih adventista, međutim, natjerala je adventiste kondicionaliste, koji su izdavali časopis *Svjetska kriza* da preispitaju ovo organizacijsko pitanje, pa su do jeseni 1860. i oni osnovali vlastitu organizaciju, Adventnu kršćansku udrugu (*Advent Christian Association*).

Međutim, svi adventisti kondicionalisti nisu bili jedinstveni u svojim doktrinarnim idejama i podjele među njima su se nastavile. Godine 1863. skupina vjernika pod vodstvom Georgea Storrsa osnovala je Život i adventnu uniju (*Life and Advent Union*). Ova se skupina razlikovala od ostalih kondicionalista uvjerenjem da grešnici neće uskrsnuti na konačnom sudu i da će samo oni koji vjeruju u Krista primiti život.

Četvrta skupina povezana s adventistima u Albanyju bili su Adventisti „budućeg doba" (*„Age to come" Adventists*). Ova grupa je učila varijantu britanskog premilenijalizma – da će se Židovi vratiti u Izrael, a da će pojedinci imati drugu priliku za spasenje tijekom tisućljeća („budućeg doba"). Među njima je protivljenje organizaciji možda bilo najveće od svih postmilleritskih adventista; ekstremni je individualizam ometao čak i organizaciju lokalnih kongregacija. Učestali pokušaji da se organizira Crkva nisu uspjeli sve do 1921., kada je osno-

vana Crkva Božja Abrahamske vjere (*Church of God of the Abrahamic Faith*) sa sjedištem u Oregonu, Illinois (Od 1991. preselila se u Morrow, Georgia.).

Budući da su ove četiri adventističke denominacije koje su proizašle iz konferencije u Albanyju usvojile kongregacionalističke oblike crkvenog ustroja, nitko od njih nije razvio snažnu centraliziranu crkvenu upravu. To je možda jedan od razloga koji je pridonio njihovom nestajanju ili izostanku rasta. Evanđeoski adventisti su 1860-ih predstavljali najveću adventističku denominaciju. Njihova jedina karakteristika vjerovanja, u usporedbi s općim protestantskim evanđeoskim vjeroispovijestima, bilo je njihovo vjerovanje u Drugi Kristov dolazak prije milenija. Kad je veliki dio konzervativnog protestantizma usvojio oblike ovog vjerovanja u drugom dijelu devetnaestog stoljeća, Evanđeoski adventisti izgubili su svoju jedinstvenost i, do početka dvadesetog stoljeća, prestali su postojati kao posebna denominacija. Najveća kontinuirana skupina adventista s konferencije u Albanyju, Adventni kršćani, sada broji oko 28 000 vjernika u Sjedinjenim Američkim Državama. Godine 1964. Unija života i došašća spojila se s Adventnim kršćanima. Crkva Božja Abrahamske vjere broji oko 6000 vjernika (Knight, *Millennial Fever*, 329).

Dvije adventističke Crkve koje svetkuju subotu, potječu od adventista Millerovog pokreta i dolazak Mladenca ne razumiju na „duhovan" način. Pod vodstvom Josepha Batesa i Jamesa i Ellen White, ova skupina adventista koji svetkuju subotu pojavila se na istoku Sjedinjenih Američkih Država krajem 1840-ih. S objavljivanjem njihova časopisa, *Adventni pregled i subotnji vjesnik* (*Advent Review and Sabbath Herald*) te nizom konferencija o svojim posebnim uvjerenjima, uspjeli su privući sve veći broj vjernika, prvenstveno iz redova bivših millerita i Albany adventista. Najveća se skupina adventista svetkovatelja subote 1860. godine nazvala Adventistima sedmog dana (*Seventh Day-Adventists*) koja je započela s osnutkom mjesnih crkava i konferencije sljedeće godine. Njihova *Generalna konferencija organizirana je 1863. godine. Adventisti sedmoga dana 2009. godine u Sjedinjenim Američkim Državama imali su milijun vjernika i 17 milijuna u cijelom svijetu te danas čine najveću adventističku denominaciju.

Kako je skupina Adventista sedmog dana rasla na američkom srednjem Zapadu 1850-ih, nezadovoljstvo među propovjednicima u Michiganu i Wisconsinu dovelo je do raskola i formiranja skupine pod nazivom *Messenger skupina (*Messenger Party*). Vjerovanje koje ih je obilježilo, za razliku od drugih adventista svetkovatelja subote, bilo je njihovo učenje o „budućem dobu", u što su vjerovali i Albany adventisti. Skupina Vjesnik trajala je oko četiri godine, tijekom kojih je Ellen White aktivno uvjeravala ljude u njihove doktrinarne pogreške. (1T116, 117, 714; 1Bio 310-315). Mnogi su se prebjezi vratili u glavnu skupinu adventista svetkovatelja subote, dok su se drugi ujedinili s drugim adventistima „budućeg doba" kako bi osnovali skupinu koja je kasnije postala Crkva Božja Abrahamske vjere.

Drugi raskol među adventistima svetkovateljima subote dogodio se sredinom 1860-ih kada su dva propovjednika u Iowi, B. F. Snook i W. H. Brinkerhoff, predvodili skupinu koja se protivila organizaciji Crkve i vodstvu Adventista sedmog dana u Battle Creeku, Michigan. Ova grupa privukla je druge nezadovoljne ili nesvrstane adventiste svetkovatelje subote i osnovali su *Marion skupinu (*Marion Party*) prema mjestu Marion u Iowi. (2Bio 146-151). Iako ova skupina nije uspjela pridobiti mnoge adventiste sedmog dana, rasla je i kasnije osnovala Crkvu Božju – adventista (*Church of God – Adventist*) u Stanberryju, u Missouri. Danas se ta skupina naziva Crkva Božja – Sedmog dana (*Church of God – Seventh Day Denver, Colorado*) i ima oko 10.000 vjernika u Sjedi-

njenim Američkim Državama. Tako od šest adventističkih denominacija koje su potekle iz Millerovog pokreta, četiri postoje i danas.

Tijekom svog života Ellen White je imala brojne interakcije s adventistima drugih denominacija. Većinom u prvim godinama, ona i njen suprug služili su bivšim Millerovim sljedbenicima i Albany adventistima. Sve adventiste koji su svetkovali nedjelju ona je nazvala generičkim imenom „adventisti prvog dana", ili ponekad „nominalnim adventistima". Međutim, do 1880-ih, ovaj se izraz uglavnom odnosio na Adventne kršćane. Odnos Ellen White s Adventnim kršćanima ostao je ambivalentan veći dio njena života. Iako je uvijek željela njegovati dobre odnose s njima, nabrušena i izrazita osobnost njihovog dugogodišnjeg vođe *Milesa Granta nije olakšavala komunikaciju i obeshrabrivala je dobru volju. (3Bio 334-336).

No s drugim adventističkim vođom stvari su bile drugačije. Bio je to *Joshua V. Himes, vođa millerita i dugogodišnji urednik *Adventnog vjesnika*. Kao tinejdžerka u Portlandu, Maine, Ellen White je slušala Himesa koji je propovijedao o Drugom Kristovom dolasku. Dok je bio na njezi u sanatoriju Battle Creek tijekom svoje posljednje bolesti 1894. – 1895., Himes je poslao 40 dolara Ellen White za evangelizaciju u Australiji. Ellen White je bila oduševljena njegovim pismom i srdačno zahvalila na njegovom daru. (Lt 31a, 1895, u 3Bio 334-336). Himes je rekao kako vjeruje da je djelovanje Adventista sedmog dana nastavak djela koje su on i William Miller započeli. Rekao je, da je mlađi 25 godina, pridružio bi se djelu Adventista sedmog dana. (4Bio 180).

Dodatno čitanje: G. R. Knight, *Millennial Fever and the End of the World* (PPPA, 1993), 245-293; C. E. Hewitt, *Midnight and Morning* (Charlotte, N.C.: Venture Books, 1983), 203-284; D. L. Rowe, *Thunder and Trumpets: Millerites and Dissenting Religion in Upstate New York, 1800-1850* (Chico, Calif.: Scholars Press, 1985), 141-160; M. Burt, „The Historical Background, Interconnected Development, and Integration of the Doctrines of the Sanctuary, the Sabbath, and Ellen G. White's Role in Sabbatarian Adventism From 1844 to 1849" (Ph. D. diss., AU, 2002).

Denis Fortin

ADVENTISTIČKI DOM - TEMELJI SRETNOG DOMA (*The Adventist Home,* nakladnik knjige SPA, 1952, 583). Ovo je zbirka spisa Ellen White o domu i obitelji. Ellen White je pisala o svakom razdoblju života u domu. Stotine njenih osobnih pisama bilo je upućeno ljudima i obiteljima koje su živjele u teškim prilikama, a koja nude posebne upute u vezi s problemima s kojima se i danas bave brižni roditelji. Osamdeset sedam poglavlja podijeljeno je na 18 tematskih cjelina. Knjiga počinje odjeljcima o biblijskim temeljima doma i utjecaju obitelji u zajednici. Nakon savjeta o izboru životnog partnera i uspostavi uspješnog braka slijede opomene o odgoju djece, kućnoj disciplini i ulozi oca i majke. Tu se nalaze i savjeti o korištenju obiteljskih financija te društvenim i rekreacijskim aktivnostima. Vodič za proučavanje pripremljen je 1965. godine. *Adventistički dom* u skraćenoj je verziji u mekom uvezu objavljen 1971. pod naslovom **Sreća u domu* (*Happiness Homemade*).

AFRIKA. Ellen White je bila duboko zainteresirana za mnoge narode afričkog kontinenta. Sredinom 1880-ih *obitelj Wessels iz Kimberlyja, u Južnoj Africi, nakon što je otkrila biblijsku subotu osnovala je malu zajednicu svetkovatelja subote bez ikakvih spoznaja da ima i drugih koji dijele njihova novootkrivena uvjerenja. Godine 1886. otkrili su i stupili u vezu s Crkvom adventista sedmog dana i zatražili od Generalne konferencije da im pošalje pomoć. Sljedeće godine *D. A. Robinson i *C. L. Boyd, sa svojim obiteljima; dva kolportera,

George Burleigh i R. S. Anthony; i biblijska učiteljica, Carrie Mace, poslani su u Cape Town u Južnoj Africi.

Robinson i Boyd su se susreli s Ellen White, a ona im je pisala savjetodavna pisma, što upućuje na njeno duboko zanimanje za uspjeh njihovog misionarskog rada. Slično je pisala i S. N. Haskellu 1889. i ponovo A. T. Robinsonu kad je 1891. otišao u Afriku kao administrator.

Iako je planirala otputovati u Afriku, Ellen White je nikada nije uspjela posjetiti, ali je bila duboko zainteresirana za tamošnje misijsko djelovanje. (Lt 64, 1893). Međutim, hitne potrebe negdje drugdje, u kombinaciji s njenim krhkim zdravstvenim stanjem, spriječili su je da tamo ode. U jednom je trenutku bilo vrlo izvjesno da će otputovati, ali njeni se planovi nisu ostvarili. (Lt 57 1894).

U vrijeme Haskellovog odlaska počela je pisati pisma lokalnim čelnicima u Africi. Vrlo istaknuta u njenoj korespondenciji bila je imućna afrička obitelj Wessels. Cijela je obitelj pokazala najdublje zanimanje, što je uključivalo njihovu duhovnu dobrobit, osobne probleme i ispravno upravljanje njihovim bogatstvom za osnutak adventizma. Članovi obitelji Wessels postali su darežljivi dobročinitelji ne samo u Južnoj Africi nego i u Australiji i Sjedinjenim Državama. Ostala pisma adventistima u Africi bavila su se pitanjima u vezi sa *Sanatorijem Claremont (*Claremont Sanitorium*), osobnim savjetima, pogreškama u postupanju, poticajima, izjavama o načelima koje se odnose na djelovanje Crkve i duhovnim smjernicama. (Lt 112, 1901; Lt 39 1903; Lt 248, 1905). Pozivala je vjernike u Južnoj Africi da reflektiraju Kristovu ljubav i karakter u međusobnom ophođenju (Lt 112, 1901; Lt 39, 1903; Lt 248, 1905) i suzdrže se od pronalaženja grešaka (osobito u vođama). Opominjala je one koji su u potrazi za krivcima da su odgovorni Bogu za svoj karakter i plod Duha u vlastitim životima. Pozivala je ljude da nasljeduju Krista u svim svojim odnosima, kao sredstvo razvijanja kršćanskog karaktera. (Lt 63, 1893, u TSA 45-47).

Iako se čini da se Ellen White nije posebno bavila rasnim pitanjima u afričkom kontekstu, 1899. godine pisala je „da je djelovanje u Africi napredovalo kao što je trebalo, sadašnji [engleško-burski] rat ne bi bio ovakav kakav je sada". Njeno je obrazloženje bilo da je „predstavljanje biblijske istine, popraćeno medicinskim misionarskim radom, trebalo zadobiti naklonost ljudi koji, ako se prema njima pravilno postupa, nisu podmukli i okrutni". (Ms 178, 1899, u TSA 56). Pridržavanje njenih savjeta u Africi urodilo bi zdravim međurasnim odnosima. Glavne teme koje bi utjecale na rasna pitanja usmjeravale bi kršćane kako se trebaju odnositi jedni prema drugima u razvoju karaktera i na plod Duha. Snažno je pozvala sve koji rade u Africi da razvijaju karaktere koji bi se mogli prepoznati kao Kristovi. (Lt 23c, 1892, u TSA 63-66).

Vidi također*:* Misija Solusi.

Dodatno čitanje*: Testimonies to Southern Africa* / hrv. *Svjedočanstva Južnoj Africi*.

Michael D. Pearson

AFROAMERIKANCI, ADVENTIZAM MEĐU NJIMA. Adventističko djelovanje među Afroamerikancima ima svoje podrijetlo u Millerovom pokretu, mnogo prije završetka ropstva u Sjedinjenim Američkim Državama. Istaknuti crnački propovjednici, kao što su William Still, Charles Bowles, *William Foy i John Lewis, imali su značajnu ulogu u propovijedanju skorog Drugog Kristovog dolaska. Ti su ljudi bili suradnici Williama Millera i u cijelosti su prihvatili njegovo računanje vremena prema kojem će se Drugi Kristov dolazak dogoditi 1844. godine.

Mnogi istaknuti crnci, uključujući Fredericka Douglassa i *Sojournera Trutha, bili su upoznati i duboko zainteresirani za adventno učenje Williama Millera, koje je pružalo tračak nade da će smrtonosna vladavina *robovlasniš-

tva uskoro prestati. Međutim, Millerov pokret se urušio nakon razočaranja 1844. godine. No posijano je sjeme zanimanja za Drugi advent ostalo među slobodnim crncima na Sjeveru i crncima u ropstvu na Jugu.

William Ellis Foy, crnački propovjednik, imao je viđenja koja su prikazivala Drugi Kristov dolazak i slavni ulazak otkupljenih svetih u Nebo. To što je vidio obznanjivao je i izgovorenom i pisanom riječi te je nastavio propovijedati Drugi Kristov dolazak do svoje smrti 1893. godine. Kao djevojčica, Ellen White je zajedno s ocem slušala Foyevo izlaganje u Portlandu, u Maineu, a kasnije je razgovarala s njim nakon što je dobila svoja prva viđenja. Sačuvala je kopije četiri Foyeva viđenja i u vezi s njegovim iskustvom pisala: „Iznio je izvanredna svjedočanstva." (17MR 96). Foyeva proročka služba trajala je oko dvije godine (1842. – 1844.) u kontekstu milleritskog adventizma. Često su ga brkali s *Hazenom Fossom.

Ellen White bila je najistaknutija adventistička promotorica djelovanja među Afroamerikancima. Uz zahtjevne obveze rukovođenja organizacijom Crkve adventista sedmoga dana, ona je osjećala poseban teret za crnce na Jugu. Znala je da crnci, zbog zla ropstva, stenju zanemareni u siromaštvu.

Nakon što je godinama opominjala neposlušnu Crkvu, Ellen White je 1891. uputila povijesnu poruku u predavanju pod nazivom „Naša dužnost prema ljudima druge boje kože". Ova prijelomna poruka na zasjedanju Generalne Konferencije u Battle Creeku, u Michiganu, bila je izraziti apel čelnicima Crkve adventista sedmog dana u smislu razvoja sustavnog djelovanja u korist crnaca na Jugu. Njene su riječi bile ključne u motiviranju Crkve da postane aktivnija u radu na Jugu. Nadalje, njena je poruka utjecala na njezina sina *Edsona Whitea da se posveti radu među crncima u Južnim državama.

Godine 1893. Edson White i *W. O. Palmer prisustvovali su sastancima u Battle Creeku, na kojima su čitali gore spomenuti apel Ellen White iz 1891. u kojem je pozvala radnike „da se posvete" (SW 16) obrazovanju crnaca na Jugu. Odazivajući se na poziv, Palmer i White su, iz razloga mobilnosti i sigurnosti, inovativno dali izgraditi parobrod na obali rijeke Kalamazooa u Alleganu, u Michiganu. Na putovanje su krenuli 1894. u parobrodu koji su nazvali „Jutarnja zvijezda" („*Morning Star*") te su putovali uzvodno i nizvodno rijekom Mississippi gotovo jedno desetljeće. U početku je „Jutarnja zvijezda" služila kao sjedište Južnog misionarskog društva (*Southern Missionary Society*), koje je oko 1895. organizirao Edson White za razvoj rada Crkve među crncima na Jugu.

Evanđeoski glasnik (*Gospel Herald*), prethodnik časopisa *Vijest* (*Message*), crkvenog časopisa za obavješćivanje ljudi druge boje kože, prvi put je tiskan izvan broda „Jutarnja zvijezda". Pod uredništvom Edsona Whitea *Evanđeoski vjesnik* (1898-1923) imao je cilj „izvješćivanje i promicanje djelovanja među ljudima druge boje kože na Jugu". Arhivirani primjerci ovog časopisa pružaju jedan od najcjelovitijih i najpouzdanijih dostupnih izvora ranog adventističkog rada među crncima na Jugu Sjedinjenih Američkih Država.

*Industrijska škola u Oakwoodu (*Oakwood Industrial School*) osnovana je 1896. godine kao odgovor na apel Ellen White da se razvije Centar za obuku voditelja crnaca na Jugu. Godine 1943. ta je škola postala Oakwood koledž i zatim 2008. godine Sveučilište Oakwood. Vodstvo Generalne konferencije kupilo je farmu od 360 jutara (145 hektara), a imanje je kasnije prošireno na 1.200 jutara (486 hektara) oko 8 kilometara sjeverno od Huntsvillea, u Alabami. Ime *Oakwood* (šumarak hrastova) upućivalo je na 65 hrastova na posjedu.

Ellen White je bila snažna zagovornica i pristaša projekta Oakwood, jer je shvatila da bi ta ustanova mogla biti svojim obrazovanjem,

službom i utjecajem glavni činitelj u razvoju i izgradnji djela među crncima. Ona je postala dominantni glas koji je motivirao Generalnu konferenciju da tamo osnuje školu. Nadalje, ne samo da je Ellen White nekoliko puta posjetila školu već je i pismeno upućivala dragocjene savjete studentima i službenicima kako školu voditi. U nekoliko desetljeća u Obrazovnom centru Oakwood obučeno je više od 80 posto djelatnika koji su radili u regionalnim konferencijama.

Vjeruje se da je Charles Kinney, kojeg se ponekad naziva i ocem crnog adventizma, prvi rukopoloženi adventistički propovjednik crnac. Na osnovi propovijedanja Johna Loughborougha i Ellen White, Kinney je prihvatio adventističku istinu u Renou, u Nevadi. U početku kolporter, a zatim propovjednik i evangelizator, Kinney je rukopoložen 1889. godine. Duboko u svom srcu suosjećao je sa svojim narodom. U jednom broju časopisa *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) iz 1885. napisao je: „Iskreno pozivam sve koji žele da se istina uputi 'mnogim narodima' ... da se mole da imam snage, fizičke, mentalne i duhovne, učiniti što mogu za ljude druge boje kože."

Suočen s nastojanjima da se odvoji crne od bijelih članova na okupljanju na dan njegova rukopoloženja, Kinney je prvi predložio osnivanje konferencija crnaca. Zalagao se za osnivanje crnih konferencija radi učinkovitijeg rada među crncima i kako bi doprinio opuštanju napetosti u Crkvi uslijed rasne pripadnosti. Do njegove smrti 1951., nakon stvaranja regionalnih konferencija, broj adventističkih vjernika crnaca porastao je u Sjevernoj Americi na više od 26.000.

Pisanje Ellen White o radu među crncima imalo je dalekosežan utjecaj na regulative Crkve u pogledu na taj rad. Najistaknutiji od ovih spisa bio je *Južno djelo* (*The Southern Work*) koji je prvi objavio Edson White na brodu „Jutarnja zvijezda" 1898. godine (ponovno izdano 1966.) i *Svjedočanstva za Crkvu* (*Testimonies for the Church*), sv. 7 (1902) i (1909). Iako nipošto nisu iscrpne, ove knjige sadrže poruke koje su pomogle u oblikovanju rada među crncima. Premda ove publikacije sadrže izjave koje mogu izgledati problematične kad se čitaju izvan konteksta, one jasno svjedoče da je rad među crncima bio prioritet Ellen White.

Prije početka 1870-ih adventisti su svoje napore usmjeravali prvenstveno na sjeverni dio Sjeverne Amerike. Međutim, kao rezultat osobnih napora M. B. Czechowskog, adventistička poruka prenesena je u srednju i istočnu Europu krajem 1860-ih. Molbe obraćenika Czechowskog potaknule su Crkvu da pošalje J. N. Andrewsa u Švicarsku kao prvog službenog misionara Crkve 1874. godine. Ellen White istaknula je 1895. godine važnu nedosljednost: „Trebali bismo uzeti u obzir činjenicu da se ulažu veliki napori za proširivanje Evanđelja u zamračena područja svijeta, ... kako bismo ga donijeli neupućenima i idolopoklonicima; međutim, ovdje među nama su milijuni ljudi ... čije duše valja spasiti ili će biti izgubljene, a oni su ostavljeni postrani kao onaj ranjeni čovjek pored kojeg su prošli svećenik i levit." (SW 20). Ellen White je ostavila Crkvi malo prostora za ispriku zbog nedostatka napora u tom području.

Rad na Jugu među crncima rezultat je zajedničkih napora cijele Crkve. Inicijativa „Jutarnja zvijezda" dobila je financijsku potporu Generalne konferencije u vrijeme kad su priljevi sredstava bili oskudni. Uslijed tadašnje rasne klime, bijeli i crni adventisti koji su otišli djelovati na Jugu činili su to uz velike žrtve i osobni rizik. Zapisi kazuju da je 1890. bilo samo 50 vjernika crnaca. Međutim, rad među crncima počeo je dobivati svoj zamah. Do 1910. godine bilo je više od 3.500 vjernika crnaca. Slična povećanja ostvarena su u desetini, broju zaposlenika i osnovanim školama i crkvama. Unatoč izazovima s kojima se suočavao rad među crncima, Bog ga je blagoslovio uspjehom.

Sjevernoamerički crnački odjel (*The North American Negro Department*) osnovan je 1910. godine. Ovaj razvoj upućivao je na značajno strukturno priznanje važnosti rada među crncima (*Black Work*) na najvišim razinama Crkvene organizacije. Djelo među crncima je postalo – i ostaje – sastavni dio administrativne strukture Crkve. Prvi voditelj, crnac, ovog Odjela Generalne konferencije bio je William H. Green, koji je vodio Odjel od 1918. do 1928. U međuvremenu je Južno misionarsko društvo (*Southern Missionary Society*) nastavilo rad među crncima na Jugu koji je Edson White započeo na parobrodu „Jutarnja zvijezda".

Unatoč preprekama i problemima, postignut je izvanredan napredak, a Djelo među crncima sve se više priznavalo kao održiv i značajan dio adventističke organizacije. Južno misionarsko društvo (*Southern Missionary Society*) osnovano je 1898., a 1901. podnijelo je izvještaj o crkvama i školama u devet država, pri čemu nije postojalo dugovanje ni za jednu zgradu. Godine 1901. organizirano djelo među crncima na Jugu konačno je organizacijski formirano spajanjem s novoformiranom Južnom unijom konferencija (*Southern Union Conference*). Društvo, njegova imovina i nekretnine postali su ogranak nove Unije konferencija. Na kraju imovina tog društva poslužila je kao okvir za formiranje regionalnih konferencija crnaca u toj Uniji.

Utjecaj Ellen White u korist adventističkom djelovanju među Afroamerikancima osjećao se dugo nakon njene smrti pa čak i danas. Crkvene ustanove crnaca nastale u prvim desetljećima dvadesetog stoljeća uključuju: Sveučilište Oakwood (osnovano 1896., postalo sveučilište 2008.); Harlem (kasnije Sjeveroistočna) akademija (1920); Bolnica Riverside (1927); Časopis *Vijest* (1934); i Akademija Pine Forge (1946). Pred kraj stoljeća, 1981. godine, organiziran je TV program „Dah života" (*„Breath of Life"*) a primarna ciljana skupina bili su Afroamerikanci i ljudi druge boje kože u Sjevernoj Americi.

Dodatno čitanje: The Southern Work; D. W. Baker, *The Dynamics of Communication and African-American Progress in the Seventh-day Adventist Organization:* A Historical Descriptive Analysis (Ph. D. diss., Howard University, 1993); D. W. Baker, „Regional Conferences: 50 Years of Progress", AR, November 1995; D. W. Baker, compiler, with the Caucus of Black SDA Administrators, *Telling the Story: An Anthology on the Development of the Black SDA Work* (Loma Linda, Calif.: Loma Linda University Printing Services, 1996); D. W. Baker, ed., *Make Us One: Celebrating Spiritual Unity in the Midst of Cultural Diversity: Removing Barriers, Building Bridges* (PPPA, 1991); R. Graybill, *Ellen G. White and Church Race Relations* (RHPA, 1970); L. B. Reynolds, *We Have Tomorrow: The Story of American Seventh-day Adventists With an African Heritage* (RHPA, 1984); C. B. Rock, ed., *Perspectives: Black Seventh-day Adventists Face the Twenty-first Century* (RHPA, 1996); R. Branson, „Ellen G. White - Racist or Champion of Equality?" RH, Apr. 9, 1970; R. Branson, „Slavery and Prophecy", RH, Apr. 16, 1970; R. Branson, „The Crisis of the Nineties", RH, Apr. 23, 1970.

Delbert W. Baker

AKREDITACIJA. Iako regionalna akreditacija koledža u Sjedinjenim Američkim Državama nije započela prije 1913. godine, Crkva adventista sedmog dana i njeni fakulteti vođeni su savjetima Ellen White tijekom teškog tridesetogodišnjeg razdoblja koje se završilo krajem 1930-ih. Kurikularne promjene, nedostatak državnog učinkovitog nadzora i sve veća institucionalna raznolikost prouzročili su kaos na američkim koledžima u posljednjoj trećini devetnaestog stoljeća. Rješenje je bilo u stvaranju regionalnih dobrovoljnih obrazovnih udruga koje su okupljale predstavnike srednjih škola i fakulteta radi razmatranja ovih problema i bolje međusobne povezanosti. Udruge su uspostavi-

le kriterije za članstvo koji su na kraju postali akreditacijski standardi. Sjeverna središnja udruga koledža i srednjih škola (*The North Central Association of Colleges and Secondary Schools*) prva je akreditacijska institucija za srednje škole od 1905. i za fakultete od 1913. godine.

Tijekom 1860-ih i 1870-ih adventisti su razvili metode i ustanove kako bi ispunili svoj prošireni koncept misije. Godine 1866. osnovali su Institut za zdravstvenu reformu (*Health Reform Institute*) koji je prerastao u Sanatorij Battle Creek (*Battle Creek Sanatorium*) pod vodstvom dr. Johna Harveyja Kellogga. Osnivanje medicinskih ustanova značajno je utjecalo na narav Crkve, kao i začetak visokog obrazovanja 1874. godine osnutkom Battle Creek koledža (*Battle Creek College*). Ovi pothvati – posebno medicinsko obrazovanje – povezali su adventiste sa širim američkim društvom.

Kellogg je osnovao 1895. *Američki medicinski misionarski koledž (*American Medical Missionary College – AMMC*), koji je na kraju primljen u članstvo Udruge američkih medicinskih koledža (*Association of American Medical Colleges*) i priznat od Londonskog liječničkog vijeća (*London Medical Council*). Kad je Kellogg 1907. godine lišen članstva u Crkvi, Crkva je izgubila nadzor nad AMMC-om i povukla svoje priznanje te ustanove. Većina adventističkih studenata odlučila je pohađati druge medicinske koledže. Crkva je trebala školovati pouzdane liječnike za 60 lječilišta.

Konferencija Crkve adventista sedmog dana u Južnoj Kaliforniji osnovala je 1905. godine Lječilišni centar u mjestu Loma Linda. Ellen White je apelirala da Loma Linda ne bude samo lječilište već i obrazovni centar za obuku medicinskih sestara i *zdravstvenih misionara evanđelja*, pojam za koji vođe Crkve, profesori i osoblje Koledža Loma Linda (*Loma Linda College of Evangelists*), osnovanog 1906., nisu bili sigurni što znači. Tijekom sljedećih četiriju godina njeno viđenje tog koledža sve je više nalikovalo redovitom medicinskom kurikulumu s osebujnim adventističkim obilježjima. U strahu od troškova rada Medicinskog fakulteta, čelnici Crkve predložili su da koledž ponudi samo prve dvije godine studija medicine i da studenti potom prijeđu na druge medicinske fakultete kako bi završili svoje studije. Ellen White je odbacila tu ideju, savjetujući da Crkva treba osnivati vlastite medicinske fakultete u skladu s državnim propisima u kojima će se predavati predmeti koje zahtijevaju državne medicinske agencije kako bi njeni diplomirani studenti bili kvalificirani za medicinsko licenciranje (MM 62).

U listopadu 1909. Generalna konferencija je ovlastila Koledž da osigura državno priznanje Medicinskog fakulteta, ali čelnici su osjećali potrebu za daljnjim savjetima Ellen White. Njen odgovor u siječnju 1910. bio je jasan: Koledž mora obrazovati medicinske misijske djelatnike koji su profesionalno priznati i potpuno kvalificirani liječnici (MM 57, 58). U prosincu 1909. godine Koledž je osigurao dopusnicu kojom se priznaje novoimenovani *Koledž medicinskih evangelizatora (*College of Medical Evangelists – CME*) koji nudi predmete i dodjeljuje diplome iz općeobrazovnih predmeta, prirodnih znanosti, stomatologije i medicine.

Bilo je to najnepovoljnije vrijeme za osnivanje medicinske obrazovne ustanove. Raspon kvalitete američkog medicinskog obrazovanja bio je dramatičan. Američka liječnička udruga (*American Medical Association – AMA*) nastojala je poboljšati medicinsko obrazovanje te je počela ocjenjivati ili akreditirati medicinske fakultete prema stupnjevima: A (prihvatljivo), B (potrebna su poboljšanja) ili C (potrebna je potpuna reorganizacija). Na zahtjev Zaklade Carnegie za unapređivanje nastave (*Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching*) Abraham Flexner je proveo veliku studiju američkih medicinskih fakulteta. Njegovo izvješće o tragičnim nedostacima kod mnogih fakulte-

ta objavljeno je 1910. godine, nakon čega je uslijedilo zatvaranje gotovo polovice fakulteta do 1930. i u javnosti je istaknuta potreba za reformom medicinskih fakulteta, uključujući više zahtjeve kod prijema na program i strože zakone kod državnog licenciranja.

Flexner je posebno kritizirao suviše niske upisne zahtjeve te se zalagao za primanje samo akademski kvalificiranih kandidata s najmanje dvije godine studija na koledžu koji uključuje biologiju, kemiju i fiziku. U to je vrijeme manje od polovice medicinskih fakulteta u državi zahtijevalo samo jednu godinu studija na koledžu s naglaskom na znanostima. Do 1915. godine 53 posto fakulteta postavilo je uvjet za upis jednu godinu koledža, a 42 posto je tražilo dvije ili više godina pripremnog studija.

Svaka je država usvojila nove zakone o licenciranju ili ojačala postojeće. Državni medicinski odbori oslanjali su se na AMA-inu ocjenu medicinskih fakulteta prilikom odlučivanja hoće li prihvatiti njihove diplome. Već 1914. godine diplomantima fakulteta skupine C – poput CME – uskraćeno je pravo na praksu u 31 državi, a Nacionalni odbor medicinskih ispitivača (*National Bord of Medical Examiners*) ispitivao bi samo studente iz fakulteta A skupine. Državni odbori ubrzo su počeli određivati standarde za upis na medicinske fakultete utvrđujući medicinske uvjete za licenciranje. Do 1918. svi su državni odbori zahtijevali najmanje dvije godine studija na koledžu prije upisa na medicinu.

Osnovan u vrijeme kad su AMA i javnost djelovali na podizanju standarda medicinskog obrazovanja i kad su zatvarani nekvalitetni medicinski fakulteti, CME je bio podvrgnut kritičkom pregledu od strane AMA-e i državnog liječničkog odbora. Prepoznajući da su standardi prijema imali značajnu ulogu u ocjeni ustanove od strane AMA-e, CME je neprestano povećavao svoje upisne kriterije. Godine 1909. studenti su primani na prvu godinu medicine samo sa srednjoškolskom diplomom, minimumom koji je zahtijevala AMA. Kako su se zahtjevi AMA-e za obrazovanje prije upisa na medicinu neprestano povećavali, CME je slijedio te zahtjeve. U 1910. koledž je zahtijevao diplomu prvostupnika ili srednjoškolsku diplomu i položenih nekoliko fakultetskih stručnih kolegija. Godine 1915. uvjet za prijem na medicinu bio je dvije godine predmedicinskih studija na koledžu koji su sadržavali određenu satnicu iz fizike, kemije i biologije. Sljedeća velika promjena stupila je na snagu u siječnju 1922.: AMA je naredila medicinskim fakultetima klase A – status koji je CME zamalo ostvario – da mogu upisivati samo kandidate koji su završili predmedicinsko obrazovanje na akreditiranim fakultetima općeobrazovnih studija. Bio je to zahtjev koji je izazvao veliku krizu u Adventističkoj Crkvi i njenom obrazovnom sustavu.

Ellen White je predvidjela ta pitanja i dala je izravne savjete o tome kako Crkva treba postupiti. Već 1903. napisala je: „Ako postoje zakonski zahtjevi ... da studenti medicine trebaju pohađati određene pripremne studije, neka se na našim fakultetima predaju ti potrebni dodatni predmeti“… „kako bi naši studenti dosegli potrebnu razinu književne i znanstvene izobrazbe.“ (FE 490).

U svojoj konačnoj izjavi u siječnju 1910. Ellen White je jasno ponovila svoje uvjerenje da crkveni fakulteti općeobrazovnih predmeta „trebaju biti tako organizirani da mogu pružiti odgovarajuće obrazovanje našim mladima kako bi ispunili zahtjeve za upis koji su propisani državnim zakonima u vezi sa studentima medicine“ a CME mora pružiti medicinsko obrazovanje koje će „omogućiti polaganje ispita koje zahtijeva zakon svima koji rade kao redovito kvalificirani liječnici“. (CT 479, 481).

U ljeto 1914. Ellen White je u nekoliko navrata razgovarala s dr. * E. A. Sutherlandom u vezi s CME-om. Njen je savjet ostao dosljedan: CME mora ispuniti zakonske uvjete za izobrazbu liječnika.

Arthur L. White je izjavio da je savjet Ellen White „ohrabrio i potaknuo akreditaciju adventističkih obrazovnih ustanova". (6Bio 280). Tijekom nekoliko godina pitanja s kojima se suočavao CME izravno su utjecala na adventističke fakultete općeobrazovnih predmeta. Savjet Ellen White ohrabrivao je većinu vođa Crkve, prosvjetnih zaposlenika i laika tijekom rasprave o akreditiranju adventističkih koledža, koja je trajala od 1922. do 1936., da fakulteti moraju biti akreditirani.

Dodatno čitanje: L. W. Otto, „An Historical Analysis of the Origin and Development of the College of Medical Evangelists" (Ed. D. diss., University of Southern California, 1962); R. Utt, *From Vision to Reality, 1905-80: Loma Linda University* (Loma Linda, Calif.: Loma Linda University Press, 1980); E. C. Walter, „A History of Seventh-day Adventist Higher Education in the United States" (Ed. D. diss., University of California, Berkeley, 1966); W. G. White, Jr., „Accreditation of Seventh-day Adventist Liberal Arts Colleges in the North Central Association Region of the United States, 1922-1939" (Ph. D. diss., University of Reading, 2002); W. G. White, Jr., „Flirting With the World: How Adventist Colleges in North America Got Accredited", *Adventist Heritage: A Journal of Adventist History* 8 (Spring 1983): 40-51.

William G. White, ml.

ALFA I OMEGA. Prvo (*alfa*) i zadnje (*omega*) slovo grčke abecede (vidi Otk 1,11; 22,13), pojmovi su što ih je Ellen White upotrijebila u opisu razvoja heretičkih učenja proizašlih iz Kelloggove *panteističke kontroverze s početka dvadesetog stoljeća. Ona je upozorila „da knjiga *Živi hram* (*Living Temple*) predstavlja alfu smrtonosnog krivovjerja". „Omega će uslijediti, i bit će prihvaćena od onih koji nisu voljni poslušati upozorenje što ga je dao Bog." (1SM 200). Godine 1904. napisala je: „Sada smo suočeni s alfom ove opasnosti. Omega će biti vrlo zapanjujuće naravi." (*ibid.,* 197).

Izravnim povezivanjem „alfe" s herezama predstavljenim u Kelloggovoj knjizi *Živi hram*, nema sumnje da je Ellen White mislila na njegove neortodoksne stavove o „Božjoj prisutnosti i osobnosti". (*ibid.,* 203). Nasuprot tome, predviđanje Ellen White o budućoj „omega" herezi iznjedrilo je razne spekulativne interpretacije od trenutka kad je upozorenje bilo prvi put upućeno. W. C. White je izjavio da su do kraja 1930-ih „dobroćudna braća zdušno širila ne manje od 12 različitih omega hereza". (Questions and Answer File 31-13-7).

Iako će se o pravom značenju „omege" u izjavi Ellen White vjerojatno i dalje raspravljati, kontekstualni se smisao može pronaći u njenom opetovanom povezivanju „alfe" s mišljenjima koja su urodila fanatizmom nakon 1844. s kojim se suočila u Novoj Engleskoj. Osvrćući se na svoje čitanje *Živog hrama*, napisala je: „Prepoznala sam upravo ona mišljenja protiv kojih sam bila pozvana govoriti kao upozorenje tijekom prvih dana mog javnog rada. Kad sam prvi put napustila državu Maine, trebala sam posjetiti Vermont i Massachusetts, da posvjedočim protiv ovih učenja. *Živi hram* sadrži alfu ovih teorija. Znala sam da će omega uskoro uslijediti; a ja sam strepila nad našim ljudima." (1SM 203).

„Neka mišljenja koja se sada promiču alfa su najfanatičnijih ideja koje se mogu predstaviti. Neki koji zauzimaju važne položaje u Božjem djelu proširuju učenja slična onima s kojima smo se morali suočiti ubrzo nakon 1844. godine." (2SM 26). „Pozornost mi je skrenuta na nekoliko pojedinaca koji su navedeni da prihvate ugodne bajke koje promiču posvećenje grijeha. *Živi hram* sadrži alfu niza hereza. Ta su krivovjerja slična onima s kojima sam se suočila u svojim prvim nastojanjima u vezi s ovim pitanjem u Maineu, New Hampshireu, Vermontu, zatim u Bostonu, Roxburyju, New

Bedfordu i drugim dijelovima Massachusettsa." (11MR 247).

Ako je *Živi hram* sadržavao „alfu [ili početak] ovih teorija", „omega izjave sadržane u *Živom hramu*" (Ms 168, 1907; usp. 1SM 201-208) mogu se odnositi na oživljeni oblik onih istih fanatičnih teorija nakon 1844. – na vrstu „lažnog posvećenja" pri čemu se vjerovalo da kad je tko stvarno prožet Duhom Svetim, njegovi se osjećaji, dojmovi i djela smatraju svetima (teorija „Ne možeš griješiti"). (vidi LS 83).

U skladu s tim, Kelloggove heretičke teorije o Božjoj imanentnosti u fizičkom umu i tijelu svake osobe mogu se smatrati rasadnikom (alfom) za logički zaključak (omegu) da su svi čovjekovi dojmovi, misli i djela sveti i oslobođeni grijeha – podcjenjujući tako objektivni i normativni autoritet učenja Riječi Božje, kao i ispravno priznavanje organizacije i autoriteta Crkve. Ellen White je upozorila da će takva razumijevanja oživjeti na samom kraju vremena.

Dodatno čitanje: R. Coon, „How Near Is the Omega?" *Ministry*, April 1980.

Tim Poirier

ALKOHOL, vidi **UMJERENOST.**

AMALGAMACIJA. Izraz koji je Ellen White odabrala da opiše kako je Sotona pokvario svijet. (3SG 64, 75; 1SP 69, 78). Primjeri u kojima ona koristi taj izraz u moralnom smislu uključuju iskrivljavanje monoteizma „stapanjem [amalgamacijom] s obožavanjem uklesanih slika" (2SP 144) i kvarenje „Božjeg naroda" kroz sjedinjenje [amalgamaciju] sa „svjetovnim čimbenicima". (RH, Aug. 23, 1892). Na sličan način ona govori o biblijskoj istini koja, kad je „spojena s ljudskim izmišljotinama" i „svjetovnim mišljenjima", dovodi do „otpadništva", a duhovno „svjetlo" postaje „tama" (UL 310, 318). Ellen White opominje da će, kad „poslušni i neposlušni" postanu „toliko sjedinjeni [amalgamirani]" (pomiješani), razlika između onih koji služe Bogu i onih koji mu ne služe „postati zbunjujuća i neuočljiva". (18MR 26). Ona također koristi izraz *amalgamacija* u opisu fizičkog svijeta. Sotonsko djelovanje u promjeni biljaka koje puštaju trnje i čičak (Post 3,18) služi kao metafora za njegovo djelo „stapanja" u duhovnom području. (Mt 13,27.28). „Sav kukolj sije zlotvor. Svaka štetna i otrovna biljka potječe iz njegova uzgoja, i svojim genijalnim metodama spajanja [amalgamacije] pokvario je zemlju kukoljem." (2SM 288).

Ove druge porabe izraza *amalgamacija* mogu upućivati na njegovo značenje u 3SG i 1SP, gdje se opisuje zašto je Bog uništio svijet Potopom. U poglavlju pod naslovom „Zločin prije Potopa", Ellen White kaže: „Ali ako je postojao ijedan grijeh veći od drugog koji je zahtijevao uništenje ljudskog roda Potopom, bio je to temeljni zločin amalgamacije (spajanja) čovjeka i zvijeri koji je posvuda narušio sliku Božju i izazvao konfuziju." (3SG 64 i 1SP 69). Nadalje, „poremećene vrste koje Bog nije stvorio, a koje su bile rezultat amalgamacije, uništene su Potopom. Od Potopa je došlo do amalgamacije čovjeka i životinja, kao što se može vidjeti u gotovo beskrajnim vrstama životinjskih oblika i u pojedinim ljudskim rasama." (3SG 75 i 1SP 78).

Gramatička konstrukcija ovih izjava, njihov kontekst i način na koji Ellen White općenito upotrebljava izraz *amalgamacija*, dopušta četiri moguća tumačenja: (1) spolni odnos sa životinjama, (2) genetska kombinacija ljudskog i životinjskog genoma za stvaranje nemani (himera), (3) iskrivljenost i ljudi i životinja grijehom, čime se kvari Božje izvorno stvorenje, i (4) mješoviti brakovi i/ili druge vrste sjedinjenja pravednih i nepravednih ljudi, tako da se gubi razlika između pravednih i zlih. Zamijetimo, ova tumačenja nisu nužno logički isključiva; na primjer, moglo bi se očekivati da spolni odnos sa životinjama (1) narušava Božju sliku u ljudima (3) kao i svako drugo „nisko" ponašanje.

Mnogo se rasprava o tim izjavama vodi na osnovi bilo navodnog rasizma Ellen White ili na rasnim pogledima onih koji čitaju njene spise. Uobičajena su stajališta koja uključuju rasno s jednim ili više od gore navedenih tumačenja.

Dvije godine nakon prve objave stajališta o amalgamaciji, adventistički disidenti B. F. Snook i W. H. Brinkerhoff (vidi *Marion skupina (*Marion Party*) objavili su pamflet u kojem optužuju Ellen White tvrdeći da se njen izraz „pojedinim ljudskim rasama" odnosi na Afrikance. Odgovarajući Snooku i Brinkerhoffu, Uriah Smith je izjavio da su pojedine „rase ljudi koji sada žive" zapravo himere ljudi i životinja. On se pozvao na tada aktualnu znanost, citirajući neimenovane prirodoslovce koji su tvrdili da se „crta razgraničenja između ljudske i životinjske rase gubi u konfuziji". (RH, July 31, 1866). Smithova stajališta kasnije su ponovno objavljena u knjizi *Viđenja gospođe E. G. White* (*The Visions of Mrs. E. G. White* – primjedba 39, str. 102-105), što je podržao James White. Smithovo zaključivanje s vremenom su prihvatili, uz ostale, i tajnik Ellen White *D. E. Robinson, njen sin *W. C. White i znanstvenik Harold Clark.

Oni koji smatraju da se radi o odnosu čovjeka sa životinjom drže da *amalgamacija* znači „intimni odnos" ljudi sa životinjama (bestijalnost), što Biblija osuđuje kao zločin koji zahtijeva smrt i ljudi i životinja (Lev 20,15.16), a izdanje *Bible King James* prevodi ekvivalentom „zbrka", [a Silvije Grubišić u Zagrebačkoj Bibliji kao „opačina"] (Lev 18,23). Da bi se objasnile očite prepreke reproduktivnim zajednicama između ljudi i životinja danas, moguće je pozvati se na veću „vitalnu snagu" pretpotopnih životinja i ljudi. Noviji zagovornici ovog tumačenja smatraju da se radi o nekoj vrsti genetskog inženjeringa.

Drugačiji niz argumenata može se pratiti barem do Georgea McCreadyja Pricea, koji se snažno protivio darvinističkoj evoluciji. Price je prihvatio ideju da se „stvorene vrste" nikako ne mogu križati. Njegovo razmišljanje dalje je razvio Frank L. Marsh i na kraju F. D. Nichol. Ovo alternativno tumačenje ovisi o dvosmislenosti sporne fraze „čovjek i životinja" koja se može odnositi na jedan proces, čovjeka *sa* životinjom, ili na dva odvojena procesa, „amalgamaciju čovjeka i amalgamaciju životinje". Price se snažno zalagao za implicirano umetanje drugog „of" u engleskom koje upućuje na genitiv, a ne na instrumental, dakle amalgamaciju „životinje", a ne „sa životinjom". On i kasniji pisci tvrdili su da je od dvaju mogućih tumačenja, prvo u sukobu s vlastitim kontekstom i s tada poznatom znanošću. (Nichol, *Ellen G. White and Her Critics*, 308). Ono što Ellen White pripisuje amalgamaciji bile su „vrste životinja" i „rase ljudi", „ali nikakvi amalgam (spoj) između životinja s ljudskim bićima". („Comments Regarding Unusual Statements in Ellen White's Writings", SDoc, CAR). Druga gramatička opcija, „spajanje čovjeka i spajanje zvijeri", također odgovara ostatku rečenice. „Amalgamacija čovjeka" „narušila je sliku Božju" i amalgamacija 'zvijeri' „svuda je izazvala konfuziju" (3SP 64, 75 i 1SP 69, 78). Tvrdnja da znanost podržava ovo tumačenje može biti donekle oslabljena stvaranjem, posljednjih godina, raznih organizama sa specifičnim ljudskim genima i himerâ ljudskih i životinjskih embrija. (*Kennedy Institute of Ethics Journal* 15, br. 2 [2005]: 107-134; *Nature* 431, br. 7011 [2004]: 885). Osim toga, u prirodi je uočena hibridizacija kako bi se dobilo oboje, nove biljne i životinjske vrste iz naizgled različitih vrsta.

Zagovornici teorije da „amalgamacija čovjeka" označava odvojen fenomen od „amalgamacije zvijeri" citiraju izjave Ellen White koja opisuje brak između pravednih i nepravednih kao „osnovni grijeh" koji je doveo do Potopa. Prema tom razumijevanju, kad su pretpotopni potomci Seta „sinovi Božji" sklapali brakove s „idolopokloničkom rasom Kajinovom", oni

nisu samo izgubili svoj „sveti karakter“ već su i fizički oslabili (1SP 66; 3SG60, 61; usp. PP 81, 82, 338), što je oboje „remetilo sliku Božju“. Najčešći je prigovor tom tumačenju intuitivna pretpostavka da se mješoviti brakovi između vjernika i nevjernika ne bi smjeli opisivati kao „osnovni zločin“ koji je „uzrokom uništenja ljudske rase Potopom“ (3SG 64; 1SP 69). Ali Ellen White drugdje podsjeća da „svaki čin, koliko god mali, ima svoje mjesto u velikoj drami života. Uzmite u obzir da je želja za jednim zadovoljenjem apetita uvela grijeh u naš svijet, sa svojim strašnim posljedicama. Neposvećeni brakovi sinova Božjih s kćerima ljudskim rezultirali su otpadništvom koje je završilo uništenjem svijeta Potopom.“ (5T 93). Ellen White kaže da su mješoviti brakovi između pravednih i zlih gotovo doveli do izumiranja pravednih. Posljednjih osam pravednika ukrcalo se u korablju. Tako su mješoviti brakovi zaprijetili cijelom planu spasenja. Novi zavjet nalaže: „Ne ujarmljujte se s nevjernicima. Ta što ima pravednost s bezakonjem?“ (2Kor 6,14-18), jer je cilj plana spasenja obnova lika Božjeg u ljudima, kroz ljude koji sudjeluju u božanskoj naravi. (2Pt 1,4; Iv 17,3, 20-23). Zaradi toga potreban je život potpuno predan Bogu. U iskustvu samoga Isusa, Ellen White zamjećuje da je među dvanaest učenika Juda postao „prolaz“ kroz koji je Sotona mogao „utjecati na ostale učenike“. (DA 720). Borba za prevladavanje *"ja" - sebe otežana je kad vjernici sklapaju prisne zajednice s nevjernicima. Uočava se da pitanje mješovitih brakova nije trivijalno odstupanje od ideala, već osnovni kompromis koji prijeti cjelovitosti nečijeg sjedinjenja s Kristom.

Iako je u ranim adventističkim napisima bila prisutna teorija da se amalgamacija odnosila na himere čovjeka i životinje, pripisivanje rasizma Ellen White nije podržano. Prvo, Smith je priznao da „pripremajući ove odgovore [Snooku i Brinkerhoffu] nisu se konzultirali sa sestrom White, niti su od nje dobili bilo kakav prijedlog ili objašnjenje o bilo čemu“. (U. Smith, „Objections to the Vission“, RH, June 2, 1866). Drugo, u vezi s izvedenim zaključkom da je Ellen White mislila na Afrikance, Smith je istaknuo da ih je ona nazvala „ljudima“, a time i pripadnicima ljudske rase, a ne podljudima. (U. Smith, „The Visions – Objection Answered: Obj. 37“, RH, July 31, 1866). Treće, tumačenje da je ona crnce smatrala nižim od onih koji su potpuni ljudi izravno proturječi cjelovitom smislu njenog pisanja o rasi od 1851. do 1909. Opetovano i iznova potvrđivala je potpunu ljudskost crne rase (npr. 1SG 191; 1T 358) i porijeklo u stvaranju (7T 223). Ono što slijedi samo je sićušan uzorak od stotina stranica što ih je ona napisala protiv rasizma i u prilog punoj ljudskosti crnaca (vidi E. G. White, **Južno djelo* (*The Southern Work*); Graybill, E. G. White i rasni odnosi u Crkvi (*E. G. White and Church Race Relations*).

Godine 1851., trinaest godina prije nego što je napisala izjave o amalgamaciji, istaknula je suprotnost između „pobožnog roba“ koji „trijumfalno ustaje i pobjedonosno stresa okove koji su ga vezivali“ i „opakog gospodara“ koji stoji na Božjem sudu (ExV 17 [1851], ponovo objavljeno u EW 35 [1882]. Godine 1858. ona je strastveno branila ljudskost Afrikanaca u ropstvu: „Suze pobožnih robova i robinja, očeva, majki i djece, braće i sestara, izlijevaju se i čuvaju na Nebu. Agonija, *ljudska* agonija, prenosi se s mjesta na mjesto, kupuje i prodaje.“ S krajnjim je ogorčenjem osudila „deklarirane kršćane“ koji su „svoje bližnje držali u ropstvu“ i „okrutno tlačili iz dana u dan svoje *bližnje*“. (1SG 191, 192; kurziv dodan [EW 275, 276]).

Godine 1859. poticala je adventiste da zanemare Zakon o odbjeglim robovima „bez obzira na posljedice“. „Rob nije vlasništvo nijednog čovjeka. Bog je njegov zakoniti gospodar, a čovjek nema pravo uzeti Božje djelo u svoje ruke i proglasiti ga svojim“ (1T 201, 202). Godine 1862. izjavila je da je američki

građanski rat Božja kazna nad „ovim narodom za veliki zločin ropstva“. (*ibid.,* 264). Godine 1863., godinu dana prije izjava o amalgamaciji, izjavila je: „Krist je umro za cijelu ljudsku obitelj, bilo da su bijeli ili crni. Bog je čovjeka učinio slobodnim moralnim bićem, bilo bijelim ili crnim. Institucija ropstva ... dopušta čovjeku da nad svojim bližnjima koristi moć koju mu Bog nikada nije dao i koja pripada samo Bogu.“ (*ibid.,* 358). Dvije stranice kasnije ona je ozbiljno obvezala adventiste da isključe iz Crkve svakoga tko bi zastupao robovlasničke stavove (*ibid.,* 360). Izričito je proglasila crnce ravnopravnima s bijelcima „po stvaranju i otkupljenju“. (7T 223). „Imena crnaca su zapisana u knjizi života pored bijelaca. Svi su jedno u Kristu. Rođenje, status, nacionalnost ili boja ne mogu uzdignuti ili degradirati ljude.“ (Ms 6, 1891, u 2SM 342).

Ako je ikada imala rasističke stavove, to je moralo biti prije nego što je počela pisati. To se sigurno ne može iščitati iz njenih spisa. Stotine stranica njenog strastvenog, pro-crnačkog pisanja, u korist crnaca a protiv ropstva, zasigurno daju snažan dokaz da je, što god namjeravala reći u dvjema kratkim zagonetnim izjavama o amalgamaciji, njeno uvjerenje u punu duhovnu, moralnu i intelektualnu jednakost crne rase sa svim drugim ljudima bilo neupitno. (Graybill, 117.118).

Kao što je rekao Delbert Baker, bivši predsjednik povijesnog Sveučilišta Black Oakwood i jedan od vodećih znanstvenika crnačke adventističke povijesti: „Ellen White se s pravom može nazvati inicijatorom djela među crncima. Nijedna osoba nije imala veći utjecaj na uključivanje i status crnaca u Crkvi adventista sedmog dana; nemoguće je govoriti o povijesti adventista crnaca bez stalnog pozivanja na njene doprinose. ... Bilo bi malo nade za djelo među crncima da Ellen White nije zagovarala taj smjer djelovanja.“ („In Search of Roots“, 12-14).

Na jedno od posljednjih pitanja sada možemo dobiti nedvosmislen odgovor. Budući da se jedna uobičajena poraba izraza *amalgamacija* u Americi devetnaestog stoljeća odnosila na međurasne brakove, neki se pitaju je li ona smatrala rasne mješovite brakove grijehom koji je toliko težak da je uzrokovao Potop. Ove spekulacije su potpuno neodržive iz nekoliko razloga. Prije svega, kao što je gore navedeno, premisa da je govoreći o *amalgamaciji* htjela reći bilo što o crnoj rasi nije zasnovana na dokazima. Drugo, nikada nije osudila međurasni brak kao nemoralan ili grešan sam po sebi. Općenito nije preporučavala međurasne brakove, ne na temelju toga da bi bili sami po sebi grešni, već zbog društvenih poteškoća u razdoblju nakon ropstva u devetnaestom stoljeću, posebno za djecu, koja su često osjećala da ih nijedna rasa nije u potpunosti prihvatila. (2SM 343, 344 [1896]). Ali nikada se nije protivila međurasnim brakovima na moralnim ili teološkim osnovama (usp. PP 383).

Iako je Ellen White nastavila koristiti riječ *amalgamacija* u drugim kontekstima, spominjanje pretpotopne amalgamacije izostavljeno je u njenim narativima o Potopu nakon 1871. godine. (usp. PP 81, 82 [1890], 3SM 452). W. C. White to pripisuje neprijateljskom korištenju ovih citata „južnjačkih autora“ i promjenom ciljane skupine kojima se Ellen White obraćala, od onih koji su poznavali njen život i dar k široj publici (W. C. White, „Some early Statements – Why not Reprinted?“ DF 316, EGWE-LLU).

Dodatno čitanje: D. W. Baker, „In Search [594] of Roots: Adventist African-Americans Part 1, Exploring the History“, AR, Feb. 4, 1993; H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 491, 492; R. D. Graybill, E. G. *White and Church Race Relations* (RHPA, 1970); F. D. Nichol, *Ellen G. White and Her Critics* (RHPA, 1941), 306-322 [*http://www.egwestate.org*]; G. Shigley, „Amalgamation of Man and Beast: What Did Ellen White Mean?“

Spectrum 12, no. 4 (June 1982): 10-19; U. Smith, „Obj. 39" in „The Visions – Objections Answered", RH, July 31, 1866; U. Smith, „Objections to the Visions", RH, June 12, 1866; U. Smith, *The Visions of Mrs. E. G. White* (Battle Creek: Steam Press, 1868), 102-105; E. G. White, *The Southern Work* [First ed. 1898] (RHPA, 1966); P. Karpowicz, C. B. Cohen, D. van der Kooy, „Developing Human-Nonhuman Chimeras in Human Stem Cell Research: Ethical Issues and Boundaries", *Kennedy Institute of Ethics Journal* 15, no. 2 (2005): 107-134; E. Check, „Biologists Seek Consensus on Guidelines for Stem-Cell Research", *Nature* 431, no. 7011 (2004): 885.

Michael W. Campbell i Timothy G. Standish

AMERIČKI MEDICINSKI MISIONARSKI KOLEDŽ – AMMC (*American Medical Missionary College*). Adventistički medicinski fakultet u Chicagu (1895. – 1910.), usko povezan sa *Sanatorijem Battle Creek (*Battle Creek Sanitorium*). U početku financiran donacijom od 40.000 dolara koju su darivali *Francis (François) H. Wessels i *Henry (Hendrik) S. P. Wessels, dvojica adventističkih rudara dijamanata u Južnoj Africi, AMMC je dobivao stalnu potporu od Sanatorija Battle Creek, drugih donacija i prihoda od prerade žitarica dr. J. H. Kellogga.

Utjecaj Ellen White na razvoj AMMC-a započeo je već 1872., kad je pisala o potrebi za „posvećenim" liječnicima koji bi „promicali zdravstvenu reformu s vjerskog stajališta" (3T 168). Uslijedili su njeni snažni pozivi kršćanskim liječnicima za postizanje „visokog standarda izvrsnosti" uz upozorenja o duhovnim zamkama popularnih medicinskih fakulteta. (5T 446-448). Od jeseni 1891. do barem ljeta 1893., Crkva je unajmila kuću u blizini Sveučilišta Michigan u Ann Arboru za adventistički internat u koji je smješteno osamnaestero studenata medicine. (Robinson, 266-269). Unatoč tom poboljšanju, Ellen White je 1893. ponovno pisala o svom stalnom nastojanju da mladi adventistički studenti ne pohađaju državna sveučilišta, „osim ako to nije prijeko potrebno". (Lt 50, 1893, u 5MR 404). Primijetila je da „pohađanjem takvih škola" mogu „mnogi postati nesposobni za misionarski rad". (Ms 9, 1894, u CT 374). Ovi problemi, uz rast Sanatorija Battle Creek, *Chicago medicinske misije (*Chicago Medical Mision*) i drugih zdravstvenih ustanova, uvjerili su denominaciju 1895. da zaključi kako je došlo vrijeme za otvaranje medicinskog fakulteta.

Samo tri godine nakon otvaranja AMMC-a, 1898. Ellen White je bila žalosna što su studenti čuli „s vremena na vrijeme aludiranja koja omalovažavaju Crkvu i službu". Zamolila je liječničke vođe da ne „usađuju u umove studenata ideje zbog kojih će izgubiti povjerenje u od Boga dane im službe. Ali to sasvim sigurno činite, bez obzira na to jeste li svjesni toga ili ne." (LLM 250, 251).

Nakon 1901., kad je negdašnji Battle Creek koledž (*Battle Creek College*) premješten u Berrien Springs, Michigan, i preimenovan u Emmanuel misionarski koledž (*Emmanuel Missionary College*), učilišni kampus u Battle Creeku prodan je Sanatoriju Battle Creek uz dogovor „da će se zgrade i tereni koristiti za Američki medicinski misionarski koledž", i taj je plan podržala i Ellen White. (RH, Dec. 3, 1903).

Iako su se „Sanatorij i Američki medicinski misionarski koledž" nalazili na prijašnjem kampusu Battle Creek koledža (A. T. Jones, u RH, Aug. 25, 1903), glavni kampus AMMK je ostao u Chicagu. AMMC je u Battle Creeku ponudio neke uvodne medicinske predmete studentima koji su radili u Sanatoriju Battle Creek. Sanatorij, s 400-700 pacijenata, zapošljavao je oko 160 studenata medicine i medicinskih sestara kao osoblje. Ali studenti nisu smjeli dugo zapostavljati studiranje. Da bi platili svoje troškove, studentima je bio potreban plaćeni rad u Sanatoriju. Ova međuovisnost između Sanatorija

i studija medicine, uz sve veće zahtjeve *akreditacije, naveli su vodstvo Sanatorija 1903. da ponovo otvori još uvijek akreditirani Battle Creek koledž kao pomoć Školi za medicinske sestre Sanatorija (*Sanitorium Training School for Nurses*) i u stjecanju akreditiranih diploma za AMMC u Chicagu (*ibid.*).

Tijekom 15 godina postojanja na AMMC-u diplomiralo je oko 190 doktora medicine. Na vrhuncu prosperiteta AMMC-a, Kelloggovu je „redovnu tjednu kiruršku kliniku" Udruga američkih medicinskih koledža (*Judicial Council of the Association of American Medical Colleges*) ocijenila klinikom koju „ne nadmašuje nijedna slična klinika u zemlji". (Schwarz, 105). Nakon Kelloggovog raskida s Crkvom 1910. i otvaranja drugog adventističkog Medicinskog fakulteta u Loma Lindi u Kaliforniji većina se adventističkih studenata medicine udaljila od AMMC-a. Kako bi se nosio s opadanjem upisa, AMMC se spojio s Medicinskim fakultetom Sveučilišta Illinois (*University of Illinois College of Medicine*).

Dodatno čitanje: LLM 247-255; SHM 249-283; R. W. Schwarz, *John Harvey Kellogg*, M.D. (SPA, 1970; AUP, 1981), pp. 104-107, 171; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10, 63.

Jerry Moon

AMERIČKI STRAŽAR (*The American Sentinel*) Prethodnik crkvenog časopisa *Liberty* posvećenom obrani vjerskih sloboda. Časopis *Američki stražar* pokrenula je 1886. godine nakladnička kuća Pacific Press Publishing Association, a urednici su bili *A. T. Jones, *E. J. Waggoner i *J. H. Waggoner. Savjeti Ellen White u vezi s *Američkim stražarom* tijekom sljedećeg desetljeća trajno su usmjerili stav Crkve adventista sedmog dana prema građanskoj vlasti, iako rasprava o primjeni tog savjeta još traje.

U prosincu 1888. godine Ellen White je pokušala probuditi Crkvu iz „omamljenosti i smrtnog sna" (RH, Dec. 18, 1888) da s većim žarom podrži časopis *Američki stražar,* budući da brani vjersku slobodu od pokreta za ustavni amandman kojim bi se proglasilo Sjedinjene Američke Države „kršćanskom nacijom". Ovaj pokret, koji je predvodila Nacionalna udruga za reformu (*The National Reform Association*) iz 1860-ih godina, dobivao je novi zamah i nacionalni značaj, što je dovelo do uvođenja raznih mjera u Kongresu u razdoblju od 1888. do 1889. godine, uključujući nacionalni zakon o nedjeljnom odmoru. Ellen White, koja je podržala A. T. Jonesa i E. J. Waggonera u isticanju evanđelja, o čemu se raspravljalo na netom završenom zasjedanju Generalne konferencije u Minneapolisu, sada je pisala kako u Crkvi djeluju utjecaji koji posredno potkopavaju časopis *Američki stražar* i njena osobna svjedočanstva.

Ti su utjecaji postali očitiji na zasjedanju Generalne konferencije u ožujku 1891. godine, na kojem je predstavljen plan za konsolidaciju kontrole Crkvenog nakladništva i medicinskog misijskog djelovanja u Battle Creeku. Ova cjelokupna strategija uključivala je širenje javne privlačnosti *Američkog stražara* prigušivanjem njegovog adventističkog identiteta izostavljajući članke koji povezuju vjersku slobodu s posebnim adventističkim teološkim načelima.

Između vremena njenog viđenja u *Salamanci, New York, 3. studenoga 1890. godine, i zasjedanja Generalne konferencije sljedećeg ožujka, Ellen White u svom je dnevniku opisala kako je vidjela Vijeće tijekom kojeg se raspravljalo o tim planovima. Komentirala je da je pogrešno usmjeravati časopis *Američki stražar* u konformističkom pravcu, jer „svijet … će nas smatrati nepoštenima, onima koji skrivaju svoje stvarne stavove i načela od politike". (Ms 16, 1890, u CW 95; usp. LS 328-330; TM 467-471). Druga zabrinutost koju je zabilježila u svojem dnevniku u ožujku 1891. godine odnosila se na duh svađe i sarkazma koji je prožimao vijećanja koja je vidjela, a koji nije bio u skladu s Kristovim duhom.

Kad je Ellen White kasnije, na sastanku propovjednika na zasjedanju Generalne konferencije 11. ožujka, dala svoje svjedočanstvo temeljeno na iskustvu u Salamanci, neki prisutni su izjavili na njeno čuđenje da se viječanje koje je opisala održalo upravo prethodne noći. *Albion F. Ballenger i drugi priznali su da su bili na „pogrešnoj strani" i pokajali se za svoja stajališta. (Ms 190, 1891 u 3Bio 480).

Dok adventistički identitet i načela nisu smjeli biti skrivani u *Američkom stražaru,* Ellen White je također istaknula da publikacija treba imati svoju posebnu uređivačku misiju i pristup. *Američki stražar* zapravo nikada nije pridavao važnost doktrinarnim izlaganjima kao takvima. Dapače, bavio se aktualnim pitanjima Crkve i države na temelju adventističke teološke perspektive tako da su se razjašnjavala temeljna učenja Crkve o suboti i eshatologiji. Dok je bila u Australiji 1895. godine, usprotivila se prijedlogu da se *Američki stražar* i *Znaci vremena* (*Signs of the Times*) objavljuju zajedno kao jedan „misijski časopis". Svaki od tih Crkvenih časopisa pokrenut je da obavlja „određeni posao", izjavila je, a potrebe kojima se svaki bavio i dalje su ostale iste. (GCB Feb. 27, 1895).

Iz Australije se Ellen White također još jednom pozabavila problemom oštrih, podrugljivih vrijeđanja u *Američkom stražaru*, usmjerenih na protivnike izvan i unutar Crkve adventista sedmog dana. Adventisti trebaju „govoriti istinu u ljubavi", napisala je, a posebno je zamolila da prestanu „niski udarci" na katolike. (Lt 11, 1895, u 16MR 157). Prema mišljenju Ellen White, učestalost „zajedljivih primjedbi" stvorila je dva problema u vezi s onima izvan Crkve. Prvo, časopis nije bilo privlačan: „nije dopirao do srca". (The Ellen G. White 1888 Materials, 1485). Drugo, riskirao je nepotrebno i preuranjeno sukobljavanje s vlastima, izazivajući odmazdu, što bi ometalo adventističko djelovanje. To bi „donijelo vrijeme nevolje prije vremena". (Lt 11 1895, u 16MR 169).

Urednici *Američkog stražara*, *Calvin Bollman i A. T. Jones, također su smatrali svojom dužnošću pratiti postupke same Crkve adventista sedmog dana u vezi s odstupanjem od rigoroznog standarda odvajanja Crkve i države. Osuđivali su licemjerje Crkava, uključujući i Crkvu adventista sedmog dana, prihvaćanjem statusa izuzeća od plaćanja poreza. Također su osudili plan Crkve da prihvati darovanu zemlju u Južnoj Africi od Britansko-južnoafričke tvrtke Cecila Rhodesa kao nesvetu vezu između Crkve i države i imperijalističko otimanje zemlje. Odgovarajući na ove kritike, Ellen White je zauzela značajan stav o tome kako valja opća načela razmotriti i primijeniti u određenim mjestima i situacijama. Kao i u vrijeme perzijskog kralja Kira, napisala je, Gospodin još uvijek potiče kraljeve i vladare da poduzmu mjere koje pomažu napredovanju Božjeg djela, a primanje te koristi ne bi trebalo biti prekinuto osuđivanjem, s velike udaljenosti i na temelju apstraktnih teorija, onih koji „na terenu obavljaju posao". (D. E. Robinson, u RH, Mar. 23, 1911).

Dodatno čitanje: „The Salamanca Vision and the 1890 Diary", MR 1033, SDoc; H. E. Douglass, *Messenger of the Lord: The Prophetic Ministry of Ellen G. White* (PPPA, 1998), 188,189; G. R. Knight, *From 1888 to Apostasy: The Case of A. T. Jones* (RHPA, 1987); D. Morgan, *Adventism and the American Republic: The Public Involvement of a Major Apocalyptic Movement* (Knoxville: University of Tennessee Press, 2001); E. Syme, *A History of SDA Church-State Relations in the United States* (PPPA, 1973); D. E. Robinson, „A Study of Principles", RH, Mar. 9, 16, 23, 1911.

Douglas Morgan

ANDREWS SVEUČILIŠTE vidi **BATTLE CREEK KOLEDŽ; EMMANUEL MISIONARSKI KOLEDŽ**

ANĐELI. Nadnaravna bića koja su odigrala ključnu ulogu u velikom sukobu između Krista i Sotone. Ellen White je suglasna s biblijskim učenjem o postojanju anđelâ. Oni su superiorniji od ljudskih bića (Ps 8,5) i Bog ih je stvorio (Ps 148,2,5). Ali nisu sva ta bića Božji anđeli; neki su đavolski anđeli (Mt 25,41), koji su postali zli kad su „sagriješili" (2Pt 2,4) i napustili „svoje prvo stanje" (Jd 6). Postoje različiti redovi anđelâ (4SP 331), kao što su „arkanđeli" (Jd 9), „kerubini" (Post 3,24) i „serafimi" (Iz 6,2). Anđeli su za Ellen White bili živa stvarnost. Njeni opisi njihovog izgleda, aktivnosti i posjeta imaju obilježje iskaza očevidaca.

Spisi Ellen White bilježe porijeklo, povijest i sudbinu anđelâ u vezi s kozmičkom poviješću grijeha. (GC xi, 511). Njene najznačajnije izjave o toj uglavnom nevidljivoj borbi mogu se podijeliti na tri glavne skupine: (1) događaji koji se odnose na porijeklo zla i ranu povijest ove zemlje do ulaska Izraela u Kanaan; (2) događaji u vezi s Kristovom zemaljskom službom i razdobljem ranokršćanske Crkve; i (3) događaji koji se odnose na Drugi Kristov dolazak, kraj tisućljeća i ono što slijedi. Djelovanje anđela u stoljećima između ovih skupina ona opisuje s mnogo manje detalja.

„Lucifer … prvi od kerubina zaklanjača" (GC 493, 494), bio je „najviši od svih stvorenih bića" (DA 758). „Nezadovoljan svojim položajem, … usudio se poželjeti poštovanje koje pripada samo Stvoritelju" (PP 35), to jest Kristu (ST 421). Zlo je poteklo od njega kad je udovoljio toj svojoj arogantnoj težnji (16MR 180). „Jedna trećina anđela" pridružila mu se u njegovoj pobuni (ST 291). Kao posljedica toga „Sotona i svi njegovi simpatizeri bili su zbačeni s Neba" (RH, May. 30 1899). Nakon njegovog protjerivanja, njegov je „položaj s kojeg je Sotona pao" zauzeo anđeo Gabrijel. (ST, June 3, 1897; DA 693). Nakon što je zbačen, Sotona je unio grijeh u naš svijet zavodeći Adama i Evu da jedu plodove zabranjenog drveta. (Post 3,1-7).

Čak i prije pada anđeli su ljudima mogli biti vidljivi ili nevidljivi kad su htjeli. Sotona je posjedovao tu moć, jer kad je iskušavao Evu, ona ga nije vidjela onakvim kakav je zapravo bio, već je umjesto toga vidjela zmiju koju je koristio „kao medij". (ISP 36). Sotona se čak može preobraziti „u anđela svjetla" (2Kor 11,14), a to mogu i njegovi anđeli (RH, Apr. 1, 1875). Otkad je Sotona izrekao – svoju izvornu laž (Post 3,4-6) da kad tko umre zapravo nije stvarno umro, već duša ili duh opstaju kao svjesna jedinka, on i njegovi anđeli nastavili su ponavljati tu laž prividnim predstavljanjem umrlih osoba. Kad se Božji anđeli pojavljuju kao ljudska bića, često poprimaju muški oblik (npr. Post 18,1-8). Ellen White je pisala da je često viđala u svojim viđenjima anđela kojeg je opisivala kao „mladića". (LS 208).

Dobri i zli anđeli bore se za kontrolu nad vječnom sudbinom ljudskih bića. „Kad bi nam se mogle oči otvoriti", pisala je Ellen White, „vidjeli bismo zle anđele posvuda oko nas, kako nam se nastoje približiti i čekaju priliku da nas iskušaju i ponize; ali bismo vidjeli i svete anđele kako nas čuvaju i svojom svjetlošću i snagom potiskuju zle anđele." (HS 156). „Bitke koje se vode između … [dobrih i zlih anđela] jednako su stvarne kao i borbe između vojski ovoga svijeta" (PK 176), ali uvijek se prisjetimo da „riječ molitve Gospodinu Isusu kao strijela dopire do Božjeg prijestolja, i Božji se anđeli šalju na bojno polje. Situacija na bojištu se mijenja." (HP 297).

Budući da nas zli anđeli mogu promatrati, dok mi njih ne možemo vidjeti, oni posjeduju ogromne moći zavaravanja. Ljudi se ne smiju nadati da se samo ljudskom snagom mogu nositi s anđeoskim obmanama. Nadalje, budući da se zli anđeli mogu pojaviti i kao „anđeli svjetla" (ST, Apr. 12, 1883), ona poziva na oprez u prihvaćanju svake nadnaravne pojave kao da dolazi od Boga. Ljudi mogu spriječiti demonska nastojanja samo onako kako je Krist sprije-

čio Sotonu u pustinji kušanja – Božjom Riječju. Oni moraju usporediti ono što nadnaravno biće uči, ili čak implicira svojom prisutnošću, sa Svetim pismom. (RH, July 2. 1889). „Božji narod mora biti spreman oduprijeti se tim [zlim] duhovima biblijskom istinom da mrtvi nisu svjesni i da su oni koji im se prikazuju duhovi đavola." (EW 87). Ellen White kaže da će se pred kraj vremena i dobri i zli anđeli sve češće pojavljivati na pozornici zemaljskih događanja. (RH, Aug. 5, 1909).

Dodatno čitanje: The Truth About Angels; PP 33-43, 65; DA 143, 700-715, 779-781, 788-790; AA 145-154, 434, 435; GC 511-517, 630-632; D. E. Mansell, *The Truth About Angels* (PPPA, 1996); D. E. Mansell and V. W. Mansell, *Angels and the Unseen Conflict* (PPPA, 2000).

Donald E. Mansell

APEL MAJKAMA S OBZIROM NA VELIKI UZROK FIZIČKOG, DUŠEVNOG I MORALNOG PROPADANJA MNOGE DJECE NAŠEG VREMENA (*Appeal to Mothers Relative to the Great Cause of the Physical, Mental, and Moral Ruin of Many of the Children of Our Time*, nakladnik knjižice SDA Pub. Assn., 1864, 64). Knjižica o zlim učincima *masturbacije. U kratkom oglasu objavljenom u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) ta je publikacija opisana „kao upozorenje protiv jednog od najvećih i najpodmuklijih zala ovoga doba". (RH, Apr. 12, 1864). Knjižica je podijeljena u tri dijela: Uvod (3. i 4. stranica), Apel Ellen White upućen majkama (od 5. do 34. stranice), te završni dio koji sadrži mišljenja „uvaženih stručnjaka na polju medicine" koji potvrđuju ono što je Ellen White napisala" (od 35. do 63. stranice). U toj knjižici Ellen White je ustvrdila da je taj „usamljeni porok" ili „tajni porok" uzrokom „tjelesnih, duševnih i moralnih zala", da „raspaljuje strasti, usijava maštu i vodi u razuzdanost" (9). Njena ključna briga izražena je tvrdnjom da masturbacija smanjuje duhovnost i želju za nebeskim predmetima. Stoga je uputila apel majkama da se ozbiljno uključe u živote svoje djece i mladih, da ih pouče samokontroli, vrlinama i čistoti (10), da ih zaposle kako bi izbjegli lijenost (18). Majka bi trebala djetetu „vjerno predočiti ovo pitanje u pravom svjetlu, ukazujući na degradirajuću i ponižavajuću sklonost tom zlu. Pokušajte ih uvjeriti da će prepuštanje tom grijehu uništiti samopoštovanje i plemenitost karaktera" (14). Mnogi kritičari Ellen White isticali su da je na njene spise u kojima je pisala o zlima masturbacije i govorila o opasnim učincima te prakse, posebno njenim strašnim i iscrpljujućim fizičkim učincima na tijelo, snažno utjecalo puritansko i Viktorijansko doba (18), što nikada nije bilo potkrijepljeno znanošću. Međutim, drugi su zaključili da pretjerana masturbacija izaziva ovisnost i može dovesti do nekih od učinaka koje ona spominje. (vidi TSB, 268-270).

Vidi također: Sadašnja znanost i Ellen White: Dvanaest kontroverznih stajališta (*Current Science and Ellen White: Twelve Controversial Statements*).

APEL MLADIMA. POGREBNA PROPOVIJED NA ISPRAĆAJU HENRYJA N. WHITEA U BATTLE CREEKU, MICH. 21. PROSINCA 1863., KOJI JE UMRO U TOPSHAMU, MAINE 8. PROSINCA. UZ NJU JE I KRATKI OSVRT NA NJEGOV ŽIVOT, ISKUSTVA I SMRTONOSNU BOLEST. PISMA NJEGOVE MAJKE, ITD. (*Appeal to the Youth, An. Funeral Address of Henry N. White at Battle Creek, Mich., Dec. 21, 1863, Who Died at Topsham, Maine, Dec. 8th. Also a Brief Narrative of His Life, Experience, and Last Sickness. His Mother's Letters, Etc.*, nakladnik knjižice Battle Creek Steam Press, 1864, 64; 2. izd., 95). Ova knjižica, obično navođena kao *Apel mladima* (*Appeal to the Youth*), objavljena je u spomen na život *Henryja N. Whitea, najstarijeg sina Jamesa i Ellen White.

Dok su 1863. godine posjećivali crkve u državi New York, James i Ellen White ostavili su svoja tri sina, Henryja, Edsona i Willieja, kod *obitelji Stockbridge Howland u Topshamu, Maine. Jednog dana, nakon šetnje, Henry se, dok je spavao pokraj otvorenog prozora, prehladio. Za vrijeme posjeta domu Irae Abbeya u Brookfieldu, New York (RH, Dec. 8, 1863), James White predosjetio je da s njihovom djecom nije sve u redu. (AY 23). James i Ellen sa svog su se puta ranije vratili kući kako bi bili sa svojom djecom. Odmah po povratku svi su bili dobrog zdravlja, osim Henryja. Ubrzo nakon toga Henryjeva se prehlada pretvorila u upalu pluća, a preminuo je dvanaest dana kasnije (8. prosinca). Ispraćaj je održan u obližnjoj baptističkoj crkvi, a vodio ga je *M. E. Cornell. Nakon toga, 21. prosinca održan je mnogo veći pogreb u crkvi u *Battle Creeku. Jedna od Henryjevih posljednjih želja bila je da bude pokopan uz svog malog brata, *Johna Herberta, na *Groblju Oak Hill. (2Bio 70-72).

Knjižicu *Apel mladima* pripremila je *Adelia I. Patten (kasnije Van Horn) na zamolbu Jamesa i Ellen White. Drugo izdanje, objavljeno iste godine, prošireno je na 95 stranica. Kao što je navedeno u podnaslovu, prvi dio je pogrebna propovijed u Battle Creeku koju je iznio *Uriah Smith (od 5. do 15. stranice). Iza toga slijedi „Kratki životopis" koji je pripremila Adelia Patten (od 16. do 33. stranice), koja je zabilježila da je Henry u zadnjim trenucima svojeg života uputio apel „svojim mladim prijateljima" da „napuste svijet i budu kršćani" (28). Nakon toga slijedi nekoliko Henryjevih omiljenih himni (od 34. do 39. stranice) te odabir pisama Ellen White njenim sinovima (od 40. do 80. stranice). Među pismima je i jedno upućeno Willieju, u kojem je napisala da „zlu djecu Bog ne voli. On ih neće uvesti u svoj krasni grad, jer On tamo prima samo dobru, poslušnu i strpljivu djecu". (62; usp. Lt 3, 1860). Ellen White kasnije je upozoravala roditelje da ne govore svojoj djeci ono što je ona govorila svojoj. „Ne učite svoju djecu da ih Bog ne voli kad čine što pogrešno", opominjala je. „Učite ih da ih On voli toliko [mnogo] i da Njegov nježni Duh žalosti kad ih vidi u prijestupu, jer On zna da ranjavaju svoje duše." (ST, Feb. 15, 1892). Uvjeravala ih je da se Kristovo „srce ne izlijeva samo prema djeci uzornog ponašanja već i prema onima koji su naslijedili nepoželjne osobine karaktera. Mnogi roditelji ne shvaćaju koliko su odgovorni za te osobine svoje djece", rekla je. „Ali Isus gleda na ovu djecu sa sažaljenjem. Njemu su poznati uzroci i posljedice njihova ponašanja." (DA 517). Na kraju knjižice brojni su izrazi sućuti prijateljâ (od 81. do 94. stranice) i pjesma Uriaha Smitha (95). Na prednjoj stranici knjižice utisnut je Henryjev litografski lik.

Michael W. Campbell

APOKRIFI, KAKO SE ELLEN WHITE NJIMA SLUŽI. U najranijim spisima Ellen White apokrife je smatrala nadahnutim Svetim pismom. Mnoge engleske Biblije kojima su se služili milleriti i prvi adventisti sadržavale su apokrife. Velika obiteljska Biblija u domu Ellen White u vrijeme njenog djetinjstva, tiskana u Bostonu 1822. godine, bila je jedna od takvih Biblija. Do 1827. godine Biblije u izdanju Britanskog i inozemnog biblijskog društva izdvajale su apokrife u poseban odjeljak između Staroga i Novog zavjeta. Stoga su apokrifne knjige 1840-ih godina bile poznate većini kršćana koji govore engleski. Iako ih mnogi kršćani nisu smatrali nadahnutima, aluzije na apokrife nisu bile neuobičajene jer su čak i protestanti vjerovali da se u tim spisima može pronaći mnogo mudrosti, pa čak i istine. Prvi adventisti također su smatrali da se u apokrifima mogu naći relevantne informacije i povijesne činjenice. To se posebno odnosilo na knjigu 2. Ezdrina, koja sadrži viđenja ispunjena simbolima i apokaliptičkim proročanstvima.

U svibnju 1847. godine James White objavio je knjižicu pod naslovom *Riječ „malom stadu" (*A Word to the „Little Flock"*), koja je sadržavala referencije na 2. Ezdrinu u njegovom vlastitom članku o sedam posljednjih zala (na 2. i 3. stranici) i u njegovim fusnotama na dva pisma Ellen White (od 15. do 20. stranice). Ove referencije sugeriraju da su James White i njegovi čitatelji, prvi adventisti, gledali na knjigu 2. Ezdrina kao na izvor informacija o događajima posljednjeg vremena.

Prvi objavljeni tekst Ellen White bilo je pismo upućeno *Enochu Jacobsu u vezi s njenim prvim viđenjem. To pismo u časopisu *Dnevna zvijezda* (*Day-Star*), od 24. siječnja 1846. godine, sadržavalo je dvije aluzije na apokrife. Za mnoge millerite koji su se trudili razumjeti značenje razočaranja iz 1844. godine činilo se da je njeno viđenje bilo potvrda onoga što su drugi milleriti otkrivali proučavanjem Biblije uz molitvu. Izvorno pismo u *Dnevnoj zvijezdi* nije sadržavalo mnogo izravnih referencija na Sveto pismo, ali kad je James White to pismo ponovo objavio u knjizi *Riječi „malome stadu"* pod naslovom „Ostatku rasutom u inozemstvu" (od 14. do 18. stranice), u fusnotama je naveo više od 40 referencija koje podržavaju biblijske aluzije što ih je iznijela Ellen White, uključujući dvije preuzete iz 2. Ezdrine 2. (bilješke V i LL). Njen drugi objavljeni dokument koji aludira na apokrifne izvore bilo je pismo Josephu Batesu od 7. travnja 1847. godine, također objavljeno u knjizi *Riječi „malome stadu"* (od 18. do 20. stranice). Ovom pismu James White je također dodao fusnote s referencijama na Sveto pismo, među kojima su bile četiri referencije na 2. Ezdrinu i jedna na Mudrost Salomonovu (bilješke M, N, T, U i BB). Trebaju li nas ove referencije navesti da vjerujemo kako je Ellen White apokrife smatrala nadahnutim Svetim pismom?

Usporedba između pisama Ellen White i njihovih odgovarajućih apokrifnih referencija pokazuje očite sličnosti u formulacijama u nekim slučajevima, dok su druge referencije neizravne. Iako to upućuje na to da je Ellen White bila svjesna sadržaja i teksta 2. Ezdrine i Salomonove mudrosti, nemamo načina da saznamo je li ih namjeravala izravno citirati. Jasno je da ove aluzije otkrivaju njeno poznavanje apokrifnih tekstova, ali ne moraju nužno upućivati na to da ih je smatrala nadahnutima. Umetanje biblijskih referencija Jamesa Whitea u spise njegove supruge dalo je vjerodostojnost njenom daru proročanstva i njenim viđenjima. Ono što nas možda najviše prosvjetljuje u vezi s tim referencijama u fusnoti što ih je umetnuo njen suprug jest to što, iako Ellen White nijednu od tih referencija nije uključila u kasnije publikacije svojih viđenja, ipak je sve tekstualne aluzije ostavila netaknutima. (vidi EW 13-20, 32-35). Budući da su mnoge Biblije uključivale apokrife, prvi adventisti su vjerojatno čitali te knjige i bili su upoznati s njima, osobito s onima s apokaliptičkim motivom kao što je 2. Ezdrina. Stoga je razumljivo da je James White među svojim referencijama na Sveto pismo također upućivao na apokrife kad su i pisma Ellen White sadržavala aluzije na njih.

Dana 26. siječnja 1850. godine Ellen White je imala viđenje o pripremi Božjeg naroda u posljednje vrijeme, koji čeka Kristov povratak. Pred kraj rukopisa koji je opisivao ovo viđenje, ona raspravlja o važnosti Riječi Božje i daje nejasnu referenciju na apokrife kao „skrivenu knjigu" i napominje da bi „mudri ovih posljednjih dana to trebali razumjeti". (Ms 4, 1850, u 16MR 34). Ova tvrdnja nema usporedni tekst nigdje drugdje u njenim spisima i teško je sa sigurnošću znati što je ona doista namjeravala reći tim pozivanjem na apokrife. Neposredni kontekst upućuje na Bibliju kao na Riječ Božju, čistu i nepatvorenu, „standardnu Knjigu" koja će suditi svim ljudima u posljednji dan. Čini se logičnim razumjeti njen komentar na apokrife u kontekstu ovih referencija na Bibliju. Ipak, u ulomku nije jasno gleda li ona

na apokrife kao na dio Biblije ili suprotstavlja apokrife standardu koji nalazimo u Bibliji. Što je to u „skrivenoj knjizi" da bi trebali razumjeti „mudri ovih posljednjih dana"? Drži li ona na umu određenu knjigu apokrifa, kao što je 2. Ezdrina, ili sve knjige apokrifa? Ova pitanja ostaju bez odgovora.

Ta jedinstvena referencija na apokrife postaje još zagonetnija kad shvatimo da nije ponovo objavljena u njenoj prvoj objavi ovog rukopisa nekoliko mjeseci kasnije pod naslovom *Kršćansko iskustvo i stajališta Ellen G. White* (*The Christian Experience and Views of Ellen G. White*) objavljenog 1851. godine. (vidi također u EW 48-52). Zapravo, u sljedećih 65 godina pisanja Ellen White nikada više nije spominjala apokrife. Moguće objašnjenje za opće korištenje apokrifa u njenim ranim spisima jest da Ellen White isprva nije uočila razliku između apokrifnih knjiga i ostatka kanona Svetoga pisma. Jednom kad je shvatila tu razliku, više ih nije spominjala.

Dodatno čitanje: A. L. White, „Ellen G. White and the Apocrypha", 15MR 65-67; R. Graybill, „Under the Triple Eagle: Early Adventist Use of the Apocrypha", *Adventist Heritage* 12, no. 1 (Winter 1987): 25-32; D. Fortin, „Sixty-six Books or Eighty-one? Did Ellen White Recommend the Apocrypha?" AR, Mar. 28, 2002; DP 31-C-2, CAR.

Denis Fortin

APOKRIFNA VIĐENJA I IZJAVE KOJE SE POGREŠNO PRIPISUJU ELLEN WHITE. Riječ *apokrifan* služila je za opis stajališta i viđenja koja su se pripisivala Ellen White, ali se vjeruje da nisu autentična i da im ona nije autorica. Čak i u svoje vrijeme Ellen White se suočavala s neutemeljenim izvješćima, iskrivljenim svjedočanstvima i pogrešnim izjavama u vezi s onim što je stvarno rekla ili napisala, o čemu svjedoče njeni komentari objavljeni u 5T 692-696 i TM 57. Ovaj će se članak prvo osvrnuti na nekoliko „apokrifnih" viđenja, a zatim ćemo razmotriti određene izjave koje su pogrešno pripisane Ellen White.

Tijekom godina Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*), u daljnjem tekstu Društvo, identificiralo je devet sumnjivih dokumenata koji su navodno bili izvještaji o viđenjima što ih je Ellen White primila od ožujka 1850. do rujna 1852. godine. Osim toga, pretpostavlja se da je imala dva „nezabilježena" viđenja između 1906. i 1909. godine, koja su široko rasprostranjena.

Godine 1931. devet ranih „apokrifnih" viđenja izdvojeno je u dokument 103, kako bi se razlikovala od redovnih rukopisa iz jednog ili više sljedećih razloga: (1) imali su nesigurno porijeklo, što znači da nije poznato da postoji izvornik rukopisa Ellen White, preslika načinjenog iz izvornika iz druge ili treće ruke, i/ili su nedostajali prateći zapisi; (2) njihovo datiranje je u suprotnosti s poznatim rasporedima putovanja ili se na drugi način ne mogu provjeriti; i/ili (3) sadržavali su neobičan ili sumnjiv sadržaj u usporedbi s provjerenim dokumentima.

Godine 1956., kad su Arthura L. Whitea upitali o istinitosti jednog od tih viđenja, on je odgovorio: „Ne možemo potvrditi njegovu točnost, niti možemo sa sigurnošću reći da se određeni elementi nisu temeljili na tome što je Ellen White napisala." (A. L. White u pismu M. D. Lewisu, 23. listopada 1956. godine). Ovo je bio manje-više iskaz službenog statusa o tim dokumentima do 1987. godine, kada je te dokumente osoblje Društva ponovo proučavalo, ocjenjivalo dokaze za i protiv svakog zapisa te uspoređivalo sadržaj i jezik spornih viđenja s računalnom bazom podataka autentičnih spisa Ellen White.

Iako se prepoznalo da odsutnost izvornika Ellen White ne bi trebala nužno diskreditirati autentičnost viđenja, zaključeno je da, budući da postoje samo preslike (i često s mnogim verzijama), svako prihvaćanje njihovog *sadrža-*

ja treba uzeti s rezervom u odnosu na njihovu točnost *izražavanja* ili *formulacije*.

U nastavku navodimo devet viđenja s kratkim sažecima njihovog sadržaja i trenutačnom evaluacijom u Društvu:

11. ožujka 1850. (New Ipswich, New Hampshire) – „Tuga g. Hastingsa". Izvještaj o Sotoninim naporima da Elviru Hastings zarazi bolešću. *Evaluacija*: Unutarnji i vanjski dokazi podupiru vjerodostojnost ovog viđenja ako se datum 11. ožujka 1850. ispravi na 11. ožujka 1849. godine. Za kontekst vidi 2SG 112. Dokument se trenutno vodi kao Ms 7, 1849.

24. kolovoza 1850. – O potrebi krštenja vjernika od 1844. godine. *Evaluacija*: Poznato je deset verzija. Samo pola rečenice teksta nalazimo u drugim provjerenim spisima Ellen White, pod datumima 28. srpnja i 3. ili 24. kolovoza 1850. Tekst je najvjerojatnije hibrid, što sugerira da tekstovima u Ms 5, 1850 i EW 59, 60 (ExV 47, 48) treba dati prednost.

23. listopada 1850. (Dorchester, Massachusetts) – Viđenje o prikazu „vremena okupljanja" iz 1843. i budućem sukobu u vezi sa subotom. *Evaluacija:* Poznato je petnaest verzija opisa. Ellen White je tog datuma bila u Dorchesteru. Gotovo jedan cijeli ulomak objavljen je u časopisu *Sadašnja istina* (*Present Truth*), u studenome 1850. godine, s datumom 23. rujna 1850. Sve rečenice, osim tri, nalaze se u rukopisu 15, 1850., što bi valjalo smatrati pouzdanijim opisom viđenja.

27. travnja 1851. (Pariz, Maine) – Niz fraza izgovorenih u viđenju. *Evaluacija*: Ne postoje potkrepljujući dokazi za viđenje na taj datum; međutim, vjerojatno je da je neautorizirane bilješke priložio onaj tko je svjedočio viđenju.

29. lipnja 1851. (Camden, New York) – O odnosu između Božjeg naroda i bezbožnika. *Evaluacija*: Viđenje koje je dugo bilo osporavano zbog izrazitih stajališta u vezi sa „zatvorenim vratima". Poznate su dvije verzije. Datum nije u skladu s planom puta Ellen White. Prema izvještajima, Whiteovi su bili u Camdenu samo od 18. do 23. lipnja (vidi RH, June 9, 1851). Jedini je izvor za *Camdenovo viđenje preslika koju je posjedovao R. R. Chapin, jedan od protivnika Ellen White. Uriah Smith je odgovorio na kontroverzne izraze citirane iz „Camdenova viđenja" u *Viđenjima: Odgovori na prigovore* (*The Visions: Objections Answered*, 1868), sugerirajući da bi možda prihvatio autentičnost viđenja, ali ta mogućnost je umanjena komentarom da su spomenuta sva „zatvorena vrata" izrazi „za koje se tvrdi da su spomenuti u bilo kojem viđenju, objavljenom ili neobjavljenom" (str. 28; kurziv dodan). Do tog vremena (lipanj 1851. godine) podrazumijevalo se da se „zatvorena vrata" odnose samo na one koji su namjerno odbili poruku o Drugom Kristovom dolasku (vidi Lt 4, 1850; 5MR 91). Društvo smatra da su trenutačno dostupni dokazi nedostatni da bi se utvrdilo je li izvješće o navodnom viđenju istinito.

14. ožujka 1852. (Ballston, New York) - Ulomci iz viđenja koje poziva na potrebu da se pripremimo za vrijeme nevolje. *Evaluacija*: Ne postoji nijedan drugi zapis o ovom viđenju, iako su Whiteovi toga datuma bili u Ballstonu na konferenciji. Druga polovina izvještaja ista je kao opis prvog dijela viđenja od 18. ožujka 1852. godine. Dokument se trenutno vodi kao Ms 2, 1852.

18. ožujka 1852. („Nacije") – mješavina izraza očito izgovorenih u viđenju koji sažimaju izjave o vremenu nevolje, kasnoj kiši i ostvarenju pobjede. *Evaluacija*: Poznato je sedam verzija. Prva polovina identična je drugoj polovini viđenja od 14. ožujka 1852. gore navedenog. Jedan primjerak, pisan strojem (datiran ne prije 1903. godine), sadrži rukopis Ellen White između redova, što upućuje na njeno prihvaćanje njegovog sadržaja. Trenutačno se vodi kao Ms 1, 1852.

Rujan 1852. (Washington, New Hampshire) – Zapis o ovom viđenju sastoji se od samo dviju rečenica: „Smatrate dolazak Gospodnji suviše dalekim. Vidjela sam da kasnija kiša dolazi izne-

nada kao ponoćni vapaj, i s deset puta većom snagom." (SpM 4). *Evaluacija*: Poznate su tri verzije, jedna s dva dodatna paragrafa koji udvostručuju materijal iz gore navedenog viđenja od 23. listopada 1850. godine. Zapisi pokazuju da su Whiteovi bili u Washingtonu, New Hampshire, od 10. do 12. rujna 1852. i James White je pisao da su neki govorili kako je „dolazak Gospodnji suviše daleko" (RH, Oct. 14, 1852), što upućuje da su te izjave vjerojatno autentične. Dokument se trenutno vodi kao Ms 4, 1852.

Bez datuma (možda 15. travnja, Dartmouth, Massachusetts) – opis „stanja Crkava" i poziv „Izađite iz nje, narode moj!". *Evaluacija*: Nisu pronađeni podaci koji bi podržali ovo viđenje. Izvještaj ostaje neautentičan.

Osim devet viđenja čija je vjerodostojnost upitna, dva dodatna izvješća navodnih viđenja označena su kao „nenapisana" jer nemaju zapisanu izvornu dokumentaciju, već počivaju isključivo na usmenim iskazima upitne istinitosti. O navodnom viđenju (oko 1906. –1909.), koje se odnosi na uništenje područja Los Angelesa u Kaliforniji, uključujući i Loma Lindu, izvijestio je adventistički propovjednik koji je za to čuo oko 1950. godine od dviju starijih osoba koje su tvrdile da su bili prisutne kad je to Ellen White iznijela. *Evaluacija*: Društvo nema evidenciju o navodnom viđenju niti postoji zapis o sastanku Ellen White s navodnim osobama koje su čule izvještaj o viđenju. Osim toga, *nakon* vremena kad je rečeno da je primila ovo viđenje, Ellen White je nastavila prednjačiti u nastojanju da se proširi posjed u Loma Lindi, što bi bila neobjašnjiva inicijativa da je imala viđenje o budućem potresu ili nekom drugom velikom razaranju. U jednom izvješću o tom „nezabilježenom viđenju" iz 1982. godine, citira se da je Arthur White rekao kako je viđenje bilo istinito i posvjedočeno od nekih koji su bili tamo. Kao odgovor na ovu navodnu potvrdu viđenja, Arthur White je napisao: „Odgovorio sam da sam bio svjestan izvještaja o takvom [viđenju], ali nisam mogao potvrditi njegovu istinitost, jer nismo imali zapise valjanih svjedoka koji bi to izvješće potkrijepili." (A. L. White pismu C. Webbu, 14. ožujka 1985.).

Drugo viđenje, u njemu je (oko 1908. godine) Ellen White u prisutnosti Willa Rossa, Sare McEnterfer i Dores Robinson navodno govorila o budućoj oluji progona u kojoj će vođe Crkve napuštati svoje položaje nakon čega bi adventisti bili „poput velikog stada ovaca. . . bez pastira". *Evaluacija:* Viđenje očito nije citirano prije 1940-ih, ne nalazi se ni u jednom od objavljenih ili neobjavljenih spisa Ellen White i nije u suprotnosti s onim što je D. E. Robinson napisala: „Sa sigurnošću mogu reći da se ne sjećam da je ikada takva izjava izrečena u mojoj prisutnosti ili je pronađena u rukopisima koje sam, kao jedna od tajnica gospođe White, imala prednost pisati na pisaćem stroju, ili uređivati ili indeksirati. ... Ne samo da se osjećam sigurnom da ona nije izrekla takvo predviđanje nego znam da to nije u skladu s njenim odnosom prema Djelu, niti s njenim povjerenjem u vođe Crkve do kraja njena života." (D. E. Robinson u pismu gospođi L. Parker, 26. listopada 1955. godine).

Brojni su iskazi pogrešno pripisani Ellen White, a navedeni su u Dodatku C *Sveobuhvatnog indeksa spisâ Ellen White* (*Comprehensive Index to the Writings of Ellen G. White*) 3189-3192. Oni su objavljeni u nastavku, složeni prema abecednom redu i ažurirani, što uključuje dodatne izjave koje su kružile od objavljivanja *Sveobuhvatnog indeksa* 1963. godine.

Anđeli koji preuređuju okružje i mijenjaju okolnosti. Ove riječi i izjava koja slijedi da će molitve za „nezainteresirane duše" koje se nalaze kod nebeskog oltara biti uslišane prije nego što se na Zemlju prospe kadionica, nisu iz pera Ellen White, nego ih je napisao S. N. Haskell na 147. stranici knjige *Priča proroka iz Patmosa*, (*Story of the Seer of Patmos*).

Otpadništvo crkava ili konferencija adventista sedmoga dana. Izvještaj da je Ellen White pred-

vidjela otpad cijele Crkve adventista sedmoga dana i njenih konferencija nema potvrde. Ona je napisala: „Skupina za skupinom Gospodnje vojske pridružila se neprijatelju i pleme za plemenom iz redova neprijatelja sjedinilo se s narodom koji drži Božje zapovijedi." (EW 269-273; 8T 41).

Stavovi prema starješinama Jonesu i Waggoneru. Izjava pripisana Ellen White u kojoj ona odbacivanje učenja starješina Jonesa i Wagonera tijekom i nakon 1888. godine navodno uspoređuje s odbacivanjem Kaleba i Jošue od strane Izraela nije dio spisa Ellen White. Razne dojmljive ali i netočne poveznice navode se u vezi s tom izjavom.

Savjeti za planiranje i življenje. Zanimljivo je kako savjet da se planira i živi „kao da imaš 1000 godina života i onako kako bi planirao i živio da znaš da sutra moraš umrijeti", izvorno potječe iz spisa majke Ann Lee, pripadnice šejkera, a ne iz spisa Ellen White (*Time*, 28. srpnja 1961.). Ellen White je napisala: „Trebali bismo bdjeti, raditi i moliti se kao da je to posljednji dan koji će nam biti darovan." (5T 200).

Daniel i Otkrivenje Uriaha Smitha. Tvrdnja jednog ranog propovjednika kako je Ellen White u njegovoj prisutnosti rekla da je vidjela anđela kako stoji uz starješinu Uriaha Smitha, nadahnjujući ga dok je pisao *Misli o Danielu i Otkrivenju* (*Thoughts on Daniel and the Revelation*) ozbiljno je uzdrmana povijesnim činjenicama. Ona je u suprotnosti s autentičnim izjavama Ellen White koje izuzimaju Smithovu knjigu iz kategorije „nadahnutih". Međutim, Ellen White tu je knjigu cijenila i slobodno je preporučivala. (CM 123).

Francuska i vjerska sloboda. Tvrdnja kako je Ellen White spomenula Francusku kao posljednje utočište vjerske slobode ne može se potvrditi.

Posljednje Kristovo posredničko djelo. Izjava pripisana Ellen White na koju se upućuje u raznim izvorima kao što je časopis *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald)*, 1890., 1898. ili 1912. godine, u smislu da će Kristovo posljednje posredničko djelovanje biti u korist mladeži koja je odlutala iz obora, ne nalazi se ni u jednom izvoru Ellen White. Napisala je: „Kad se oluja progona stvarno okomi na nas, … mnogi koji su zalutali iz obora vratit će se da slijede velikog Pastira." (6T 401; usp. GC 608, 609).

Legaliziranje alkoholnih pića i nedjeljni zakoni. Izvještaji koji izravno povezuju ukidanje amandmana o trošenju alkoholnih pića u Ustavu Sjedinjenih Američkih Država s donošenjem nacionalnog zakona o nedjelji, neutemeljeni su. Njih valja razumjeti u kontekstu opće izjave (PK 186) koja upozorava na „smionu bezbožnost" zakonodavaca koji bi bilo gdje i u bilo koje doba donosili „zakone koji štite navodnu svetost prvoga dana u tjednu", ali koji „u isto vrijeme donose zakon kojim se legalizira promet alkoholom".

Odbacivanje poruke glasne vike. Izjave o „osporavanju i odbacivanju" predviđaju da će većina ismijavati i odbaciti poruke anđela iz Otkrivenja 18,1. Nije pronađen izvor u spisima Ellen White koji potkrepljuje tu tvrdnju; postoje neki paralelni izrazi u TM 468, 469.

Melkisedek, podrijetlo. Prema sjećanju jednog čovjeka, Ellen White je navodno identificirala Melkisedeka kao Duha Svetoga. U njenim spisima za to nema potpore, a ovo sjećanje demantira izostanak potvrde od onih koji su bili prisutni kad je Ellen White to navodno rekla. Na taj način nije identificirala Melkisedeka, ali je rekla da Melkisedek nije Krist. (lBC 1093).

Događaji u ponoć. Neki pogrešno misle da je Ellen White naznačila kako će Krist doći doslovno u ponoć. Pažljivim čitanjem utvrđujemo da će Božji narod „u ponoć" biti izbavljen od smrtne presude (EW 285; GC 635, 636), a događaji koji će slijediti odvijat će se brzo dok se „ubrzo na istoku pojavljuje mali crni oblak, otprilike velik kao pola dlana ljudske ruke". (GC 640).

Skrovišta u planinama za vrijeme nevolje. Izvještaji da je Ellen White označila neka određena planinska mjesta kao sigurna skrovišta u vrijeme nevolje, nemaju poznatu potvrdu u bilo kojem njenom spisu, objavljenom ili neobjavljenom.

Sto četrdeset i četiri tisuće i Ellen White. Nigdje u spisima Ellen White ne postoji eksplicitna ili nedvosmislena izjava da bi ona bila *jedna od* *sto četrdeset i četiri tisuće. Anđeo joj je rekao, kad je imala viđenje i činilo se da je u posjetu drugom planetu pa je poželjela da tu ostane, da „ako budeš vjerna, sa sto četrdeset i četiri tisuće imat ćeš prednost posjećivati sve svjetove". (EW 40; usp. 2SM 263).

Daljnje proučavanje sto četrdeset i četiri tisuće. Odabrani ulomak iz pisma jednog od tajnika Ellen White, u kojem on izražava svoje mišljenje o važnosti proučavanja pitanja sto četrdeset i četiri tisuće, u pojedinim je tiskanim djelima predstavljen kao misao Ellen White. Ona je negirala da je pitanje preciznog identiteta sto četrdeset i četiri tisuće od spasonosnog značaja. (vidi ISM 174, 175).

Politička stranka ili prezime posljednjeg predsjednika Sjedinjenih Američkih Država. Izjava da je Ellen White izravno ili neizravno obznanila prezime ili političku stranku predsjednika Sjedinjenih Američkih Država u vrijeme završnih scena povijesti Zemlje, potpuna je fikcija.

Molitva iz Biblije Ellen White. Opis istinske molitve kao one koja „preoblikuje naše želje" pripisan je Ellen White i tvrdi se da je pronađena na papiriću u njenoj Bibliji. Citat ne pripada Ellen White, već je dio propovijedi britanskog propovjednika F. W. Robertsona (1816. – 1853.).

Molitva je odgovor na svaki problem u životu. Ulomak koji se odnosi na snagu molitve i koji počinje rečenicom „Molitva je odgovor na svaki problem u životu" ne potječe od Ellen White, već pripada nepoznatom autoru citiranom u članku koji je objavio časopis *Pregled i vjesnik*, 7. listopada 1965. godine. Izjava, koja je obično u optjecaju, nosi netočan datum 7. listopada 1865. Ona je napisala: „Iznesite Bogu svoje potrebe, svoje radosti, svoje tuge, svoje brige i svoja strahovanja. … Nema nijednog poglavlja u našem iskustvu koje bi Njemu bilo premračno za čitanje; nema problema koji bi mu bio pretežak za razrješenje. Nema nesreće koja bi pogodila njegovo najmanje dijete, nema brige koja bi mučila dušu, nema radosti koja bi razgalila, nema iskrene molitve koja bi poletjela s usana – da naš nebeski Otac ne vidi i da se odmah ne zainteresira." (SC 100).

Javne škole. Ne postoji izjava Ellen White da je „najgora adventistička (ili Crkvena) škola bolja od najbolje javne škole". Ipak, upozorila je na opasnosti javnih škola, a i snažno isticala mnoge prednosti kršćanskog obrazovanja nad lažnim teorijama i utjecajima koji su povezani sa sustavom javnih škola. Vidi, na primjer, 6T 193-196.

Vjerska sloboda. Naslov članka pojavljuje se u časopisu *Južni stražar* (*The Southern Watchman,* May 1, 1906) i urednik ga je pogrešno pripisao Ellen White. Članak je napisao *George E. Field i prvi put tiskan je u časopisu *Američki stražar* (*The American Sentinel,* Jan. 17, 1895).

Subotnji obrok na drugom planetu. Prema sjećanju jedne osobe, Ellen White u jednom je razgovoru za večerom izjavila da stanovnici drugih svjetova skupljaju plodove za subotnju gozbu preobraženih svetih na putu u Nebo, ali se to ničim ne može potvrditi. Tvrdnja da su riječi stenografski zabilježene također je neutemeljena. Ellen White je samo na 16. stranici knjige *Rani spisi* (*Early Writings*) ustvrdila „sedam dana uzdizali smo se prema staklenome moru". Ellen White uopće ne spominje da ćemo na putu svetkovati jednu subotu.

Adventisti sedmoga dana pozvani da napuste Sjedinjene Američke Države. Izjava da „dolazi dan i nije daleko, kad će svaki adventist poželjeti … da je izvan Sjedinjenih Američkih Država",

neosnovano se pripisuje Ellen White. To je dio propovijedi A. T. Jonesa. (GCB, Apr. 16, 1901).

Znak koji označava kraj kušnje. Objavljeno priopćenje u časopisu *Pregled i vjesnik* (RH, July 21, 1898), prema kojem će doslovna tama prekriti zemlju kao znak Božjem narodu da je došao kraj kušnje, pogrešno je pripisana Ellen White. Zapravo, tu je izjavu dao jedan adventistički propovjednik. Takvo je učenje u suprotnosti s njenom izjavom: „Stanovnici zemlje ne će znati kad neopoziva odluka Svetišta bude izrečena i sudbina svijeta zauvijek odlučena." (CC 615).

Specifične lokacije buduće katastrofe. Tvrdnje da je Ellen White nabrojila specifične katastrofe (potrese, požare, poplave, plimne valove, podmornice u dubinama mora ili neprijateljske invazije) koje će u budućnosti pogoditi određene gradove ili područja, nisu utemeljene i vjerojatno proizlaze iz povezanosti s idejama koje nalazimo u njenim općenitijim izjavama koje se odnose na dolazak katastrofe. Opisala je da vidi destruktivne „scene koje će se uskoro dogoditi u Chicagu i drugim velikim gradovima", i predvidjela je požare koji uništavaju „visoke zgrade" (LDE 113; 9T 12, 13). Na temelju takvih budućih uništenja gradova, Ellen White je savjetovala adventistima da važne ustanove ne smještaju u centru Los Angelesa. (LDE 113, 114). U vezi s njenim izjavama o povezivanju određenih područja s prorečenim katastrofama, vidi LS 411-414. Suprotno nepotkrijepljenim tvrdnjama, Ellen White nije predvidjela uništenje *zgrade s dva tornja* u New York Cityju ili bilo kojem drugom mjesto na svijetu. Opisala je prizore koje uključuju propast „veličanstvenih", „visokih zgrada" (vidi referencije gore), ali nigdje ne spominje nijednu trenutno prepoznatljivu zgradu.

Status učenika u školi koji se pripremaju za Božje djelo. Mnogi vjeruju da je Ellen White poučavala kako bi se, ako bi Gospodin došao dok su naši mladi još u školi, smatralo kao da rade u poljima spremnim za žetvu. Ne postoji poznata pisana potvrda autentičnosti takve tvrdnje. Ovaj koncept, vjerojatno ispravan, može se poduprijeti spajanjem sljedećih izjava: „On [Isus] isto je toliko obavljao Božju službu kad je radio na stolarskoj klupi kao i kad je činio čuda u korist mnoštva. I svi mladi koji slijede Kristov primjer vjernosti i poslušnosti u njegovom skromnom domu mogu primijeniti na sebe riječi koje mu je Otac uputio posredstvom Duha Svetoga: 'Evo Sluge mojega koga podupirem, mog izabranika, miljenika duše moje.'" Izaija 42,1 (DA 74).

Korištenje svjedočanstava na propovjedaonici. Navodno stajalište Ellen White glede „odgovarajuće porabe svjedočanstava", stranice 4. i 5., prema kojoj se njeni spisi nikada ne smiju čitati s propovjedaonice, nije autentično.

Svijet je mogao biti upozoren tijekom dvije godine nakon 1888. Ova je izjava navodno objavljena u *Biltenu Generalne konferencije* od 1892. godine (*General Conference Bulletin of 1892*). S. N. Haskell je iz sjećanja citirao tu misao u svom govoru objavljenom 1899. godine. Nijedan *Bilten* u 1892. godini nije objavljen niti je ova izjava pronađena u bilo kojem drugom objavljenom ili neobjavljenom izvoru.

Djelo će se dovršiti najprije na Jugu. Priča se da je Ellen White rekla kako će se Djelo najprije dovršiti na Jugu Sjedinjenih Američkih Država. Ako je izjava i dana, očito je to bilo samo u usmenom obliku, budući da ne postoji poznata misao u objavljenim i neobjavljenim spisima Ellen White.

Dodatno čitanje: Comprehensive Index to the Writings of Ellen G. White 3192; J. R. Nix, „The Unrecorded Earthquake Vision", AR, June 19, 1986.

Tim Poirier

ARIJANIZAM. Vjerovanja Arija, prezbitera iz Aleksandrije u Egiptu iz četvrtog stoljeća. Ariju se pripisuje učenje da je Krist bio stvoreno biće koje je postalo Sin Božji na temelju Božjeg

predznanja njegove poslušnosti. Njegovo učenje o Kristu bilo je odbačeno na Općem saboru u Niceji 325. godine poslije Krista. Da bi opisao istu prirodu Oca i Sina, na Saboru je odabran izraz *homoousios* (ista priroda). Međutim, ubrzo nakon toga, većina biskupa koji su pristali na taj termin, povukla je svoje mišljenje i prihvatila modalističko shvaćanje, prema kojem ne postoji razlika između Oca i Sina, jer su ista osoba, ali imaju različiti način djelovanja – modalitet. Nakon više od pedeset godina raspravljanja i raznih pokušaja odabira terminologije, na Carigradskom saboru 381. godine poslije Krista usvojena je definicija prema kojoj su, u svojoj biti, Otac, Sin i Duh Sveti jedna priroda – *homoousios*, ali su tri osobe (*hypostasis*).

Tijekom kršćanske povijesti izrazom *arijanizam* nazivane su skupine ili doktrine koje nastoje naglašeno razdvajati Oca i Sina ili nastoje prikazati Sina podređena Ocu. Nažalost, istim su se nazivom nazivale skupine koje su bile sklone ne složiti se s trinitarnom terminologijom, bez obzira na njihovo razumijevanje Krista, bilo slagale se ili ne slagale s Arijem.

Još je jedan naziv postao popularan u osamnaestome i devetnaestome stoljeću – *poluarijevac* ili onaj tko smatra da je Sin podređen Ocu, ali da Sin nije stvoreno biće. Tijekom te rasprave izraz *arijevci* pripisivao se onima koji su naglašeno držali Sina podređenog Ocu i po prirodi stvorenog. Povjesničari Crkve također su nazivali *poluarijevcima* skupinu iz četvrtog stoljeća – koji su predlagali izraz *homoousios* da bi opisali Sina koji ima sličnu narav Ocu. Nazivi *arijevac* i *poluarijevac* – kao i uobičajeni naziv *ekstremni arijevac* – često su se koristili za opisivanje relativnih stupnjeva odvojenosti između Oca i Sina (u smislu naglašene individualizacije) i podređenosti Sina Ocu.

Mnogi od najranijih adventista sedmoga dana smatrali su da je Sin podređen Ocu, a nekolicina je vjerovala da je Otac stvorio Sina. Na kraju, Ellen White je odbacila ta oba gledišta, tvrdeći da su Otac, Sin i Duh Sveti savršeno jedinstvo triju vječnih božanskih osoba. (Ev 613-617). O Sinu je napisala: „U Kristu je iskonski, nepozajmljeni, nestečeni život.“ (DA 530).

Vidi također: Božanstvo.

Dodatno čitanje: W. Whidden, I. Moon, and I. W. Reeve, *The Trinity: Understanding Gods Love, His Plan of Salvation, and Christian Relationships* (RHPA, 2002), 190-231; I. Moon, „The Adventist Trinity Debate, Part 1: Historical Overview“, AUSS 41, no. 1 (Spring 2003): 11-129; *idem*, „The Adventist Trinity Debate, Part 2: The Role of Ellen G. White“, AUSS 41, no. 2 (Autumn 2003): 275-292.

John W. Reeve

ARMADALE, SABOR POD ŠATORIMA. Treći adventistički sabor pod šatorima održan u Australiji (od 17. listopada do 11. studenoga 1895. godine), u Armadaleu, predgrađu Melbournea, Victoria, udaljenom oko pet kilometara jugoistočno od gradskog središta. Ellen White i njen sin William C. White bili su na tom saboru. Ona je opširno govorila dvadeset puta, a usto i mnogo puta vrlo kratko, od 20 do 30 minuta. (Lt 105, 1895). Ellen White je bila osobito ushićena zbog velike posjećenosti, a također i srdačnog odaziva ljudi. Zabilježila je da slušatelji nisu došli iz radoznalosti, kao što je to bio slučaj na Prvom saboru pod šatorima održanom u *Brightonu dvije godine prije toga, već su dolazili „ravno u veliki šator za sastanke, u kojemu su pozorno slušali Riječ“. Teško da se ijedno izlaganje moglo nazvati „doktrinarnom propovijedi“, ali „u svakoj propovijedi propovijedalo se o Kristu“. O večernjim sastancima i izlaganjima *Williama W. Prescotta, *Johna Corlissa i *Arthura G. Daniellsa, napisala je: „Svi su predstavili istinu onakvom kakva je u Isusu Kristu.“ Jedan dan prije završetka Sabora kršteno je dvadeset ljudi. (RH, Jan. 7, 1896).

Dodatno čitanje: 4Bio 229-234.

Allan Lindsay

ATONEMENT vidi **POMIRENJE**

AUSTRALIJA. Ellen White je u Australiji provela gotovo devet godina, od prosinca 1891. do kraja kolovoza 1900. godine. Njen boravak ostavio je dubok i trajan dojam na mladu i sve brojniju Crkvu adventista sedmoga dana na južnom Pacifiku.

Njena je pozornost bila usmjerena na Australiju u viđenjima od 1. travnja 1874. i 3. siječnja 1875. godine. (usp. 4Bio 12). Međutim, tek 1885. godine prva skupina adventista sedmoga dana stigla je u tu zemlju. Do 1891. godine bilo je 492 vjernika u sedam crkava. Na Zasjedanju Generalne konferencije u ožujku 1891. predstavljen je zahtjev australske Crkve da se otvori škola. (GCDB, March 9, 1891). Crkvene vođe, uključujući *Stephena N. Haskella, vjerovali su da bi posjet Ellen White donio nadahnuće i praktične smjernice za taj projekt i za Crkvu općenito.

Isprva Ellen White na poziv nije odgovorila s oduševljenjem. U 64. godini života čeznula je „za odmorom, za tišinom" želeći dovršiti svoju knjigu o Kristovom životu. (Ms 29, 1891, u 1SAT 156). Činilo se da nema jasnih naznaka od Gospodina za takav posjet, a i pribojavala se dugog putovanja, međutim u viđenju je razabrala potrebe i duhovno stanje Crkve u Australiji. S druge strane, tijekom zasjedanja Generalne konferencije 1891. godine, na koje je bila pozvana, u viđenju joj je pokazano da određeni članovi Odbora Generalne konferencije žele „odvojiti sve koji imaju veze sa mnom i mojim radom, od ostatka Crkve", i stoga je „sestru White" trebalo skloniti s puta. (Lt 86, 1891). Usprkos svojim osobnim pogodnostima prevagnule su potrebe Crkve i njen osjećaj dužnosti te je na kraju odlučila otići na određeno vrijeme od dvije godine.

Ellen White, sa svojim sinom *Williamom C. Whiteom i tri pomoćnice, *May Walling, *Fannie Bolton i *Emily C. Campbell, isplovila je iz San Francisca 12. studenoga 1891. godine i u Sydney stigla 8. prosinca. Njena prva veća obveza u Australiji bila je prisustvovanje četvrtom godišnjem zasjedanju Australske konferencije koje je otpočelo u Melbourneu 24. prosinca. Glavna točka dnevnog reda bila je planiranje osnivanja škole. Međutim, tijekom zasjedanja ozbiljno se razboljela od malarične groznice i upalnog reumatizma. Sljedećih jedanaest mjeseci „proživljavala je najstrašnije patnje" svog „cijelog života", ali ipak su to bili „najsretniji mjeseci mog života, zbog druženja s mojim Spasiteljem". (Ms 75, 1893, u 4Bio 31-33).

Unatoč svojim bolovima, početkom 1892. godine obradovala se kad je primila prvi primjerak svoje knjige **Koraci prema Kristu* (*Steps to Christ*), koju je objavila nakladnička kuća Fleming H. Revell u Chicagu. Nakladnik ju je opisao kao „izvanrednu knjigu" koja je naišla na fenomenalan prijem u Sjedinjenim Američkim Državama. Izdavačka kuća Bible Echo iz Melbournea ubrzo je objavila tu knjigu, i bilo je to njeno prvo izdanje izvan Sjeverne Amerike.

Do rujna 1892. godine zdravlje Ellen White dovoljno se popravilo tako da je mogla obaviti 11-tjedni posjet crkvama u Adelaideu, Južna Australija, i Ballaratu, Victoria. U Melbourne se vratila upravo na vrijeme da bi prisustvovala završnim svečanostima prvog semestra škole 13. prosinca i petom zasjedanju Australske konferencije, od 6. do 15. siječnja 1893. godine. Mjesec dana kasnije napustila je Australiju i otputovala na Sjeverni otok *Novog Zelanda, gdje je ostala do 16. prosinca. (4Bio 69-112).

Bilo je to povijesno okupljanje u australskoj Crkvi kad je otpočeo Prvi sabor pod šatorima u Australiji u *Brightonu, predgrađu Melbournea, 5. siječnja 1894. godine. Propovijedi Ellen White bile su vrlo cijenjene i na Saboru i na evangelizacijskim sastancima. Na osnovi njenog ohrabrivanja donesena je odluka da se nađe stalno mjesto za školu u kojoj će mladi biti obrazovani da postanu „radnici za Krista".

U ožujku 1894. godine Ellen White, njen sin i njene pomoćnice preselili su se iz Melbournea u Sydney, gdje ih je čekao pretrpan raspored aktivnosti: pisanje pisama, govori u crkvama, velikodušna pomoć podizanju novih crkvenih zgrada i pomaganje članovima Crkve koji su izgubili svoje farme, domove i namještaj zbog teške depresije koja je pogodila Australiju tijekom 1890-ih godina.

Odazvavši se pozivu povjerenstva za traženje zemljišta za novu školu, 23. svibnja 1894. posjetila je imanje Brettville u *Cooranbongu. Oduševljena tim posjetom, nakon što joj je predstavljeno zemljište i način njegove obrade, opetovano je bila „više nego ikada uvjerena da je ovo pravo mjesto za školu“ (Lt 14, 1894, u 4Bio154), kasnije je pisala *Marian Davis. Međutim, tek je 20. studenoga 1894. godine Konferencija izglasovala osnivanje škole na imanju u Cooranbongu.

U listopadu je u Ashfieldu, predgrađu Sydneyja, održan Drugi australski sabor pod šatorima. Propovijedanje Ellen White o njenoj omiljenoj temi – Božjoj očinskoj ljubavi – mnogima je donijelo ohrabrenje. (WCW, „The Ashfield Camp Meeting”, BE, Nov. 5, 1894).

U travnju 1895. godine otputovala je na Tasmaniju, gdje je govorila na Prvoj tamo održanoj konvenciji adventista sedmoga dana. Nakon što je Konvencija u nedjelju 5. svibnja zatvorena, ostala je u Hobartu do sljedećeg četvrtka kako bi prisustvovala vjenčanju svog sina Williama i Ethel May Lacey (vidi *Ethel May [Lacey] White).

Dva mjeseca kasnije kupila je malu česticu zemljišta na imanju Cooranbong, na kojem je izgradila dom Sunnyside (vidi *White, Ellen i James, kuće). Dok je trajala gradnja, ona je sudjelovala na Saboru *Armadale u Melbourneu u listopadu, a zatim su se vratili na Tasmaniju i u studenom sudjelovali na tamošnjem Saboru pod šatorima.

Ubrzo nakon povratka u Sydney, 19. prosinca 1895. godine, preselila se u svoj novi dom, gdje je živjela sve do odlaska iz Australije u kolovozu 1900. godine. Neposredna blizina škole omogućila joj je da naznači načela koja se tiču planiranja i rada škole. Škola je otvorena 28. travnja 1897. godine. (vidi *Koledž Avondale). Tijekom godina provedenih u Australiji Ellen White više je pisala o temi kršćanskog obrazovanja nego u bilo kojem drugom desetljeću svoga života, jer se nadala da će škola u Australiji biti „škola uzor“ za rukovođenje radom adventističkih škola diljem svijeta. (CT 349).

Godine 1899. zalagala se da se novoformirana djelatnost proizvodnje zdrave hrane poveže sa školom. Njen je savjet potaknuo uspostavu te djelatnosti dvije godine ranije i igrat će glavnu ulogu u budućem širenju Crkve u Australiji i u području Južnog Pacifika.

U njenom domu u Cooranbongu nastavljen je njen zahtjevan književni rad. Mnoga su viđenja bila osnovom sadržaja pisama savjeta, članaka za Crkvene časopise i pripremu knjiga rukopisa. Njeno služenje bolesnima i siromašnima i njeno evangelizacijsko propovijedanje u okolnim okruzima dotaknulo je mnoge živote. Između 1897. i 1900. godine govorila je na saborima pod šatorima u Stanmoreu, New York Južni Wales (1897. godine), u Brisbaneu, Queensland (1898.), u Newcastleu, Novi Južni Wales (1898.), Toowoombau, Queensland (1899.), Maitlandu, Novi Južni Wales (1899.) i u Geelongu, Victoria (1900. godine).

Nakon mnogo godina pisanja o Kristovu životu bila je „vrlo zadovoljna“ kad je 10. prosinca 1898. godine primila prvi primjerak svoje knjige *Čežnja vjekova* (*The Desire of Ages*). Toliko je napisala o toj krunskoj temi svoje karijere da su tijekom njenog boravka u Australiji objavljene još dvije druge knjige o Isusovim učenjima, **Misli s Gore blaženstava* (*Thoughts From the Mount of Blessing*) 1896. godine i **Kristove usporedbe* (*Christ's Object Lessons*) 1900. godine.

Posljednji veliki doprinos Ellen White djelu u Australiji bilo je njeno sudjelovanje u odabiru mjesta za Crkveno lječilište u Sydneyju 1899. godine i u savjetu koji je dala, a koji će biti pouzdani kršćanski temelj za ono što će kasnije postati najveća privatna bolnica Novog Južnog Walesa (vidi *Sanatorij u Sydneyju).

Ellen White nije bila voljna napustiti Australiju baš kao što je nevoljko dolazila. Ali osjećala se vođenom na povratak u Sjedinjene Američke Države. Ona je potaknula širenje adventističkog djela u Australiji i pomogla učvrstiti misiju. Njeni na Krista usredotočeni spisi, kao i propovijedanje temeljeno na Bibliji, predstavili su svježu i relevantnu sliku Boga i potaknuli njenu Crkvu na praktičan kršćanski život. Crkvi u Australiji ostavila je nasljeđe dostojno njene proročke uloge.

Dodatno čitanje: Life Sketches of Ellen G. White, 331-378; EGW Biography, vol. 4; S. R. Goldstone, The Angel Said Australia (Signs Pub. Co., 1980); A. G. Lindsay, „The Influence of Ellen White Upon the Development of the Seventh-day Adventist School System in Australia, 1891-1900“ (M. Ed. thesis, University of Newcastle, 1980); A. Patrick, „Ellen White: Mother of the Church in the South Pacific“, *Adventist Heritage* 16, no. 1 (Spring 1993): 30-40.

Allan G. Lindsay

AUTORITET ELLEN G. WHITE I NJENIH SPISA. Biblija jasno kaže da je Bog krajnji izvor svih autoriteta. (Post 17,1; Ps 83,18). Kao Stvoritelj i Gospodar cijele prirode i povijesti, Bog ima pravo vladati čovječanstvom. (Ps 96,2-6; Iz 45,22.23). U vrijeme Staroga zavjeta Bog je svoj autoritet delegirao određenim ljudima koji su se nazivali prorocima (1Sam 3,20; 9,9; 2Sam 7,2), s kojima je komunicirao posredstvom viđenja i snova (Br 12,6). Oni su bili Božji glasnogovornici narodu (Jr 13,12; Ez 24,21), kao što je Aron bio Mojsijev glasnogovornik (Izl 4,16).

U Novom zavjetu Isus je svoj autoritet delegirao svojim učenicima i novozavjetnim prorocima. Pavao je stoga mogao reći u 1Sol 2,13: „Od nas primiste riječ poruke Božje, … ne riječ ljudsku, nego kakva uistinu jest, riječ Božju.“ Proročka riječ ima autoritet jer joj Bog daje svoj autoritet. Mojsije je znao da je ovlašten govoriti u Božje ime, Izaija je to znao, Pavao i Petar to su znali (2Kor 10,8; 2Pt 3,1.2.15.16), a narod Božji prihvatio ih je kao svoje glasnike.

Sveto pismo spominje kanonske proroke, poput Mojsija i Jeremije, čiji su spisi postali dijelom biblijskog kanona, i nekanonske proroke, poput Natana (1Ljet 29,29), Ahije i Adona (2Ljet 9,29), čiji spisi, iako nadahnuti, nisu postali dijelom biblijskog kanona. Ne znamo zašto je Bog neke knjige odabrao, a neke nije. Očito je znao što čovječanstvu treba da bi razumjelo plan spasenja. Međutim, ono što su nekanonski proroci rekli ili napisali bilo je jednako autoritativno i obvezujuće za ljude njihova vremena kao što su to bile Mojsijeve i Izaijine knjige (2Sam 12,7-15). Autoritet proročke knjige leži u njenom nadahnuću, a ne u mjestu knjige u kanonu. Ali od vremena Ivana otkrivatelja kanon je zatvoren – to jest, ne mogu mu se dodati druge nadahnute knjige.

Kad bi arheolozi danas pronašli Natanovu knjigu, ona ne bi bila dodana u kanon, već bi ostala nadahnuta knjiga izvan kanona. I kakve bi god teološke objave u njoj bile pronađene, ona bi ostala nadahnuto i autoritativno štivo izvan kanona. Kanon je jednostavno zbirka knjigâ koja je pod Božjim vodstvom sastavljena kao pravilo vjere i prakse za Božji narod po kojem se sve drugo ima mjeriti. Sadrži sve što osoba mora znati da bi bila spašena.

Sveto pismo je Božja poruka za sva vremena i za sve ljude. Ono je standard, mjerni štap, pomoću kojeg se sve drugo treba mjeriti. Ono je vrhovna smjernica za svakog kršćanina. S druge strane, adventisti sedmoga dana spise Ellen White smatraju Božjim porukama za određeni

narod – *Crkvu ostatka, u određenom vremenu u povijesti: u vrijeme posljetka. Njeni spisi nisu novi ili dodatni standard doktrine, već pomoć Crkvi u posljednje vrijeme. Stoga njeni spisi imaju drugačiju svrhu od Pisma; oni su „manje svjetlo koje upućuje na … veće svjetlo". (CM 125).

Godine 1982. Institut za biblijska istraživanja Generalne konferencije Crkve adventista sedmoga dana objavio je stajalište o tvrdnjama i poricanjima povezanima sa spisima Ellen White (*Ministry*, Aug. 1982). Jedno od stajališta glasi: „Vjerujemo da je Ellen White bila nadahnuta Svetim Duhom i da su njeni spisi, rezultat tog nadahnuća, primjenjivi i mjerodavni posebno za adventiste sedmoga dana." Poricanja jasno kažu da, iako se kvaliteta ili stupanj *nadahnuća u spisima Ellen White ne razlikuju od Pisma, adventisti sedmoga dana „ne vjeruju da su spisi Ellen White dodatak kanonu Svetoga pisma".

Stoga je zaključeno da „pravilno razumijevanje nadahnuća i autoriteta spisâ Ellen White mora izbjeći dvije krajnosti: (1) smatrati da su ti spisi na kanonskoj razini i da su identični sa Svetim pismom, ili (2) smatrati ih [samo] običnom kršćanskom književnošću".

Adventisti sedmoga dana odbacuju ideju da postoje stupnjevi nadahnuća. Oni vjeruju da je Ellen White bila Božji glasnik i da je bila nadahnuta na isti način kao i proroci Staroga i Novoga zavjeta. Ako je Ellen White bila nadahnuta isto kao i proroci Staroga i Novoga zavjeta, kakav autoritet imaju njeni spisi? Odgovor može biti samo jedan: imaju isti autoritet koji su spisi nekanonskih proroka imali u njihovo vrijeme.

Ellen White nije ostavila svoje čitatelje u nedoumici o izvoru svojih spisa. Postojale su samo dvije mogućnosti: „ili Bog poučava ovu Crkvu koreći zlo u njoj i jačajući njenu vjeru ili je ne poučava. Ovo je Djelo Božje ili nije. Bog ništa ne čini u suradnji sa Sotonom. Moje djelo … nosi Božji ili neprijateljev pečat. U tom pogledu nema polovičnosti. *Svjedočanstva* potječu od Božjeg Duha ili od đavla." (4T 230; usp. 5T 671). U pismu crkvi u Battle Creeku napisala je: „Ni u jednom članku koji sam napisala za časopis nisam izrazila svoje vlastite misli. Njih mi je Bog otkrio u viđenju – dragocjene zrake svjetla koje dolaze s prijestolja." (5T 67; usp. 1SM 27).

Za one koji prihvaćaju njenu tvrdnju da je izvor onoga što je napisala božanski, njene su riječi autoritativne. Nekima koji su odbili prihvatiti njene spise kao božanski autoritet, napisala je: „Kad vam šaljem svjedočanstvo upozorenja i prijekora, mnogi od vas izjavljujete da je to samo mišljenje sestre White. Time ste uvrijedili Božjeg Duha. Vi znate kako se Gospodin očitovao posredstvom *Duha proroštva." [tj., Duh Sveti djeluje kroz proročki dar u njenoj službi]. (5T 64; usp. 1SM 27).

Istodobno je istaknula svoju podređenost Bibliji, koju je nazvala „većim svjetlom" (CM 125). „Moramo prihvatiti Božju riječ kao vrhovni autoritet", pisala je (6T 402). „Sveto pismo treba prihvatiti kao autoritativno, nepogrešivo otkrivenje Njegove volje. Ono je standard karaktera, objavitelj doktrina i ispit iskustva." (GC vii). Stoga, rekla je, „svjedočanstva sestre White ne smiju se stavljati na prvo mjesto. Božja Riječ je nepogrešiv standard. … Neka svi dokažu svoja stajališta iz Svetog pisma i potkrijepe svaku tvrdnju da je istinita iz objavljene riječi Božje." (Ev 256). Na sastanku održanom u knjižnici Battle Creek Collegea uoči Generalne konferencije 1901. godine, rekla je vođama: „Ostavite sestru White postrani. … Nemojte … [ikada] ponovno citirati moje riječi do kraja života dok ne budete spremni poslušati Bibliju." (SpM 167).

Ipak, ona nije nijekala očitovanje proročkog dara u svojoj službi. „Činjenica da je Bog otkrio svoju volju ljudima kroz svoju Riječ nije učinila nepotrebnom stalnu prisutnost i vodstvo Duha Svetoga. Naprotiv, naš Spasitelj je

obećao Duha da otvori Riječ svojim slugama, da rasvijetli i primijeni njena učenja." (GC vii).

Crkva adventista sedmoga dana od početka je prepoznala ogromnu vrijednost i autoritet spisa Ellen White. Već 1855. godine konferencije adventista svetkovatelja subote objavile su službeno stajalište: „Budući da smatramo kako [spisi Ellen G. White] dolaze od Boga, i da su u potpunom skladu s Njegovom pisanom Riječju, moramo priznati da smo pod obvezom pridržavati se njihovih učenja i biti ispravljani njihovim opomenama. Reći da su od Boga, ali da na osnovi njih ipak nećemo biti testirani, znači reći da Božja volja nije ispit ili pravilo za kršćane, što je nedosljedno i apsurdno." (RH, Dec. 4, 1855). Otada, na zasjedanjima Generalne konferencije, s vremena na vrijeme donosile su se izjave kojima se izražava povjerenje u spise Ellen White „kao učenje Duha Božjega". (RH, Feb. 14, 1871).

Godine 1980. na zasjedanju Generalne konferencije izglasovano je usvajanje izjave od 27 temeljnih uvjerenja (2005. godine prošireno je na 28). Vjerovanje pod brojem 18 bavi se darom proroštva koji se očituje u službi Ellen White. Dijelom glasi kako slijedi: „Kao Gospodnji glasnik, njeni spisi su trajni i autoritativni izvor istine koji Crkvi pruža utjehu, vodstvo, upute i ispravke." Iako je prošlo jedno stoljeće otkako je Ellen White odložila svoje pero, njeni nadahnuti i stoga autoritativni spisi i dalje su vodeći i objedinjujući čimbenik u Crkvi adventista sedmoga dana.

Dodatno čitanje: H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 416-425; G. Pfandl, *The Gift of Prophecy: The Role of Ellen White in God's Remnant Church* (PPPA, 2008), 73-80.

Gerhard Pfandl

AVONDALE KOLEDŽ. Četverogodišnji fakultet s nekoliko diplomskih programa u Cooranbongu, New South Wales, Australija. Zemljište je kupljeno 1894., a 1895. godine počela je nastava za studente koji su pomagali u izgradnji zgrade, dok je službeno otvorenje bilo 1897. godine. Ellen White odigrala je ključnu ulogu tijekom najranijih godina ustanove. Privremena škola za obrazovanje adventista sedmoga dana osnovana je u predgrađu Melbournea (1892. – 1894. godine), ali nije se uklapala u filozofiju Ellen White o obrazovanju. Ona je za školu preporučavala ruralno okruženje, kako bi studentima omogućila fizički rad kao

AVONDALE COLLEGE U COORANBONGU, N.S.W., AUSTRALIJA, 1897. GODINE.

ravnotežu njihovoj akademskoj izobrazbi. Tijekom djelovanja privremene škole vođe Crkve užurbano su tražili prikladno mjesto na kojem bi se mogla primijeniti etika rada i učenja Ellen White. Opsežna potraga za lokacijom u svibnju 1894. godine dovela ih je do odluke da se opredijele za posjed od 1500 jutara (600 hektara) u Cooranbongu, Novi Južni Wales.

Izvanredan odgovor na molitvu dogodio se dok je Ellen White sa skupinom za traženje lokacije posjetila to mjesto. U njihovom društvu bio je i pastor *Stephen McCullagh, koji je bolovao od kronične bronhijalne bolesti koja je ometala njegovo javno propovijedanje. U jutarnjoj molitvi njega su posebno spomenuli, a njegov oporavak omogućio mu je da opet normalno propovijeda. Iscjeljenje McCullagha smatralo se znakom božanske naklonosti na odluku o kupnji nekretnine. Ellen White otada je poticala planove za školu, prevladavajući pravne i financijske poteškoće.

Pisma i dnevnički zapisi Ellen White iz tog vremena jasno pokazuju da je bila očarana Cooranbongovim ruralnim okružjem. Mirne vode Dora Creeka, visoka stabla eukaliptusa i obližnja plavo-zelena brda Wattagan pružali su idiličnu sliku za njene oči. Zamišljala je da će školska polja uroditi obilnim usjevima, predviđajući da će buduća školska farma biti uzor cijelom okrugu. Svoju vjeru u uspjeh koledža iskazala je kupnjom malog dijela imanja, na kojem je sagradila dvokatnicu koju je nazvala „Sunnyside". Ona i njene pomoćnice u novu su se kuću uselile na Božić 1895. godine.

Živeći u neposrednoj blizini novonastale ustanove, Ellen White neumorno ju je pomagala. Sakupljala je gotovinu i podizala kredite za kupnju imanja i izgradnju zgrada. U znak priznanja za svoju vodeću ulogu pozvana je da 1. listopada 1896. godine na skromnoj svečanosti položi kamen temeljac. Budući da nije bila školovana učiteljica, obično se nije uključivala u dnevnu administraciju škole. Međutim, snažno je zagovarala osoblje posvećeno adventističkoj filozofiji *obrazovanja. Zbog toga je spremno prihvatila *Cassiusa Hughesa kao prvog ravnatelja i inzistirala da evanđelisti i osnivači crkava *Stephen i *Hetty Haskell također dobiju vodeće uloge. Međutim, ni Haskell ni njegova supruga nisu bili formalno školovani učitelji, a to je doprinijelo razilaženju između njih i ostalih članova osoblja. White je intervenirala, a njeni su napori ublažili krizu, dopuštajući Haskellovima da ostanu još dvanaest mjeseci.

Ellen White bila je jedan od govornika na službenom otvaranju škole 28. travnja 1897. godine, koristeći priliku da se izbori za osnovnu školu kao dodatak srednjoj školi. Njeno ogromno zadovoljstvo školom u Avondaleu bilo je vidljivo kasnije te godine kad je u svom zapažanju rekla da je Avondale „najbolja škola u svakom pogledu koju smo ikada imali, kako izvan našeg naroda tako i među adventistima sedmoga dana". (4Bio 322). „Ona treba biti škola uzor", napisala je, čiji primjer drugi mogu sa sigurnošću slijediti. (CT 349). Ellen White u Ameriku se vratila u kolovozu 1900. godine i nastavila razvijati obrazovnu filozofiju dok se škola razvijala u koledž.

Vidi također: Spomen obilježja i spomenici Ellen White.

Dodatno čitanje: 4Bio42-49, 146-161, 176-182, 215-227, 260-271, 287-322; M. Hook, „The Avondale School and Adventist Educational Goals, 1894-1900" (Ed. D. diss., AU, 1978); *idem*, „The Avondale School: A Holy Experiment", *Adventist Heritage* 7, no. 1 (Spring 1982): 34-45; *idem*, „Avondale College", *Seventh-day Adventists in the South Pacific*, 1885-1985, ed. Noel Clapham (Warburton, Victoria, Australia: Signs Pub. Co., [1985]), 144-165; *idem*, *Avondale: Experiment on the Dora* (Cooranbong: Avondale Academic Press, 1998); A. G. Lindsay, „The Influence of Ellen White Upon the Development of the Seventh-day Adventist School System in Australia, 1891-1900" (M. A. thesis, University of Newcastle, New South Wales, 1978).

Milton Hook

AVONDALE ZDRAVSTVENO OPORAVILIŠTE. Ustanova za zdravstvenu njegu koja se nalazi blizu Sveučilišta Avondale u Cooranbongu, Novi Južni Wales, Australija. Kako bi se zadovoljile zdravstvene potrebe izolirane zajednice u Avondaleu, Ellen White je kasnih 1890-ih godina potaknula gradnju male bolnice. Ponudila je smjernice i savjetovala o izgledu i veličini zgrade kao i njenoj lokaciji na osam hektara velikome zemljištu u blizini ulaza u školu. Dvoetažna drvena zgrada s petnaest soba posvećena je 27. prosinca 1899. godine. Krajem 1900. godine, dr. *Daniel H. Kress i dr. Lauretta Kress stigli su u tu ustanovu iz Sjedinjenih Američkih Država. Godine 1901. započelo je školovanje medicinskih se-

stara kojima je pružena dobra praktična obuka u institucionalnom i okružnom sestrinstvu. Otvaranjem Sanatorija u Sydneyju 1903. godine Škola za medicinske sestre preseljena je u Sydney, a preseljenje je trajalo nekoliko godina. Zgrada je kasnije korištena kao internat za studente koledža, a zatim kao stambeni blok koji je srušen 1935. godine.

Dodatno čitanje: 4Bio 437-441.

Allan G. Lindsay

B

BABILON U ESHATOLOGIJI. U spisima Ellen White riječ *Babel* prvenstveno se odnosi na Babilonsku kulu u Postanku 11 (PP 117-124), a *Babilonija* se spominje samo jedanput (PK 556), ali se izraz *Babilon* često odnosi na Neo-babilonsko Carstvo (*ibid.*, 344), drevni grad Babilon (*ibid.*, 523) i pokrajinu Babilon (SL 37). Nadalje, izraz se koristi u figurativnom smislu (3SM 257; 1T 270; T 24), a također upućuje na Babilon posljednjeg vremena.

Raspravljajući o eshatološkom Babilonu, Ellen White se bavi s četiri različita aspekta: (1) njegovim tumačenjem u Crkvenoj i ranoj adventističkoj povijesti, (2) njegovim karakterom, identitetom, stanjem i sudbinom, (3) stajalištem nekih kritičara da je Crkva adventista sedmoga dana Babilon, i (4) naviještanjem poruka iz Otkrivenja 14,7-12 i 18,2-4.

Ellen White suglasna je s mnogim reformatorima da je Rimska Crkva „otpadnički Babilon". (4SP 70; GC 65). To je tumačenje prošireno 1843. i 1844. godine kad su adventisti napustili one protestantske Crkve koje su odbacile poruku prvog anđela te su ih adventisti također stoga smatrali Babilonom. (EW 237, 238; SR 364-366; 1T53, 54). Dok su se hrvali s pitanjem organizacije 1850-ih, adventisti koji su svetkovali subotu čak su raspravljali o tome je li možda bilo koja organizacijska struktura Crkve predstavlja oblik Babilona. (1T 270).

Kao figurativna bludnica, Babilon obilježava izopačenost i otpadništvo (PP 167), što se očituje: u protivljenju Božjem zakonu (4T 13), u posebnom nepoštivanju subote i prisiljavanju na svetkovanje nedjelje (8T 94; PK 188); u odbijanju prihvaćanja Božjeg „znaka ili pečata" (RH, Nov. 5, 1889) i u širenju doktrina o „prirodnoj besmrtnosti duša" (2SM 118; 3SM 405), teorije o „vječnim mukama," i drugih „lažnih doktrina". (4SP 357). Babilon pokušava kontrolirati savjest pojedinaca i suzbiti vjersku slobodu. Nastoji organizirati univerzalnu konfederaciju otpalih snaga i sotonske sile (3SM 392, 393; 19MR 242), „ujedinjenje Crkve i države" (4SP4 24) i progon Božjeg Ostatka (14MR 152; 18MR 29), koristeći „najbolje načine prijevare i borbe" (8MR 347).

Ellen White raspravlja o Babilonu u kontekstu zvijeri koja izlazi iz mora i njene slike (vidi Otk 13,1; 3SM 406), kao i „čovjeka grijeha" (vidi 2Sol 2; 14MR 152, 153). Babilon je simbol otpadničke i posvjetovljene Crkve posljednjih dana (COL 179; PP 124), koja će biti podvrgnuta sudu i uništenju (4SP 470). Ellen White smatra da su poruke iz 14. i 18. poglavlja Otkrivenja, koje objavljuju pad Babilona, upućene „u posljednjim danima; stoga se [Babilon] ne može odnositi samo na Rimsku Crkvu, jer je ta Crkva bila u otpadu stoljećima". (GC 383). Ona zato smatra da je Babilon oboje, i Rimska Crkva (*ibid.*, 59, 60, 383, 384; 4SP 233; 3SM 406) i protestantizam sličan janjetu, koji „govori kao Zmaj" (7BC 983; usp. Otk 13,11), što se odnosi na Crkve koje su „napustile svoju duhovnost" i postale

progoniteljske snage. (TM 117). S tim u vezi ona spominje i spiritualizam kao dio Babilona. (GC 603, 604).

Za Ellen White riječ *pad* prvenstveno upućuje na otpadništvo i rastuću korupciju. (EW 273, 274). Budući da je pad Babilona progresivan, kaže ona, „potpuno ispunjenje iz Otkrivenja 14,8 još je budućnost". Bit će potpuno kad se Crkve potpuno sjedine sa svijetom. (GC 390). Međutim, „postoje bogobojazni muškarci i žene u palim Crkvama" koji su pozvani izaći iz Babilona. (9T 110). Na kraju svjetske povijesti „u svijetu će postojati samo dvije strane". (RH, July 28, 1904.). Dok je „Babilon simbol svijeta u cjelini" (ST, Dec. 29, 1890), druga skupina je Božji Ostatak.

Ellen White je tvrdila da Crkva adventista sedmoga dana nije Babilon. Ona se ne očituje bitnim karakteristikama Babilona (1MR 296-304; TM 32-62), već drži Božje zapovijedi. Ta je Crkva nazvana Božjim „osebujnim blagom". (1MR 155; 2SM 397).

Za Ellen White, adventisti su pozvani da objave pad Babilona (Otkrivenje 14,8; 18,1-4) „hrabro i snažno". (14MR 160; SR 399). Crkve i svijet moraju biti upozoreni (10MR 315; SW, Nov. 8, 1907), a u tom će djelu presudnu ulogu imati nakladničke kuće. (7T 140).

Dodatno čitanje: GC 375-390, 603-612; 6Bio 326-328.

Ekkehardt Mueller

BAPTISTI SEDMOGA DANA. Denominacija osnovana u Engleskoj oko 1650. godine i prenesena u Sjevernu Ameriku 1671. godine, gdje je imala istaknutu ulogu u povijesti savezne države Rhode Island. Kada je 1802. organizirana Generalna konferencija baptista sedmoga dana, u Sjevernoj Americi bilo je 1.130 članova. Njihov časopis, *Subotnji ljetopis* (*Sabbath Recorder*), čitali su mnogi milleriti. Godine 1843. baptisti sedmoga dana smatrali su 1. studenoga „danom posta i molitve da svemoćni Bog ustane i zauzme se za svoju svetu subotu". Nekoliko mjeseci kasnije baptistica sedmoga dana *Rachel Oaks svjedočila je o svojoj vjeri *Fredericku Wheeleru, propovjedniku adventista millerita, što je dovelo do formiranja prve crkve adventista svetkovatelja subote u Washingtonu, u saveznoj državi New Hampshire. Traktati baptista sedmog dana o suboti odigrali su veliku ulogu u prijenosu te istine adventistima. Među ranim preobraćenicima iz baptista sedmoga dana (SDB) u adventiste sedmoga dana (SDA) bila je obitelj Roswell Cottrell 1853. godine. (1BIO 274).

Baptist Abram H. Lewis (1836. – 1908.) i adventist *J. N. Andrews (1829. – 1883.), obojica su u svojoj denominaciji smatrana „najvažnijim teologom subote u svojem vremenu" (Roeske, 10), bili su bliski prijatelji. Lewis je 1859. godine studirao adventističke doktrine (*ibid.*, 37), i zajedno s adventistom *A. T. Jonesom 1888. i 1893. godine usprotivio se donošenju nedjeljnog zakona. (*ibid.*, 294.; Edwards, 16).

Ella Kellog, supruga J. H. Kellogga, bila je baptistica sedmoga dana i diplomirala je na Sveučilištu Alfred (*Alfred University*), na kojem je Lewis bio predsjednik. Lewis je također bio bivši pastor Elle Kellogg. On i njegova supruga postali su osobni prijatelji Kelloggovih i nekoliko su ih puta posjećivali u Battle Creeku. S. P. S. Edwards, koji je bio student medicine kod Kellogga 1890-ih godina, u to se vrijeme upoznao s Lewisovima. Godine 1902., kada je Edwards predavao fiziologiju na Misionarskom koledžu Emmanuel (*Emmanuel Missionary College*), Lewis je posjetio Edwardsov razred. Nakon predavanja Lewis je potegnuo pitanje Edwardsovih pogleda na osobnost Boga, tvrdeći da je „Bog prisutnost, suština; On je svugdje, u drveću, u cvijeću, [u] hrani koju jedemo". Edwards nije bio suglasan s njegovim stajalištem: „Za mene On ima ruke; drži me za ruku. On ima stopala; kročim Njegovim stopama. Ima uši; On čuje moje molitve. Ima oči; On

vidi moje grijehe i oprašta ih, vidi moju slabost i daje mi snagu, vidi čežnju moga srca i daje mi milost. Za mene, Bog je osoba." Ovaj je razgovor uvjerio Edwardsa da je Lewis glavni izvor panteističkih mišljenja koja su utjecala na J. H. Kellogga i druge vodeće adventiste na početku 1900-ih godina. (Edwards, 9-12, 15, 16).

Ellen White vrlo je cijenila baptiste sedmoga dana. S odobravanjem je pisala o njima kao reformatorima koji su „dvjesto godina stajali u obrani drevne subote". (4SP 184). Prolazeći kroz London 1885. godine, W. M. Jones, pastor u tamošnjoj crkvi baptista sedmoga dana i urednica časopisa *Subotnji spomenik* (*Sabbath Memorial*), poveli su je u dvosatno razgledavanje Britanskoga muzeja (EGWEur 44). Godine 1890. govorila je u Adams Centru, u New Yorku, zajednici baptista sedmoga dana (MR1033 26), gdje je 1863. godine „gotovo cijela crkva baptista sedmoga dana" postala adventistima sedmoga dana. (2Bio 67).

Dugi niz godina nakon što je 1863. godine osnovana Generalna konferencija adventista sedmoga dana, adventisti i baptisti razmjenjivali su predstavnike na svojim zasjedanjima Generalne konferencije. J. N. Andrews bio je predstavnik adventista na zasjedanjima baptističke Generalne konferencije 1868., 1871. i 1873. godine. A na Zasjedanju adventističke Generalne konferencije 1872. godine Nathan Wardner bio je baptistički delegat, dok je James White imenovan adventističkim delegatom za sljedeće zasjedanje baptističke Generalne konferencije (*ibid.*, 335). Tijekom 1866., 1869. i 1878. godine predstavnici obiju denominacija izrazili su želju za bliskom suradnjom dviju skupina.

Ellen White tim je nastojanjima aplaudirala. „Zašto se adventisti sedmoga dana i baptisti sedmoga dana ne bi mogli uskladiti?" napisala je. „Zašto ne bi surađivali? Zašto se u djelovanju ne bi ujedinili i postali jedno bez ugrožavanja bilo kojeg načela istine i bez štete za bilo koji interes vrijedan očuvanja? Oboje su u obrani Božjeg zakona. Biblija i samo Biblija treba biti pravilo naše vjere, jedina veza našeg saveza, a oni koji izbjegavaju istinu Biblije neće poželjeti prisniji odnos. Ali ako bi se ta dva tijela ujedinila ... u nastojanju da Riječ Božju prošire među ljudima, učinjeno djelo uopće ne bi bilo drago lukavome zlotvoru." (SSW Oct. 1, 1886).

Unatoč počecima punim nade, suradnja između baptista sedmoga dana i adventista sedmoga dana donekle je zahladnjela nakon 1880-ih godina, jer su se obje denominacije, iako ih je povezivalo zajedničko vjerovanje o suboti, suočile s činjenicom da se prilično oštro razlikuju u nekim drugim važnim pitanjima, poput uloge subote u eshatologiji, ljudskog stanja nakon smrti i službe Ellen White. U vezi s eshatološkom važnošću subote, Ellen White je ustvrdila: „Odvojite li subotu od poruka [triju anđela] [iz 14. poglavlja Otkrivenja], ona gubi svoju snagu; ali kad je povezana s porukom trećeg anđela, nju prati sila koja osvjedočuje nevjernike i izvodi ih sa snagom da stanu, žive, rastu i napreduju u Gospodinu." (1T 337). I drugi su također uočili da adventističko povezivanje subote, svetišta i poruka triju anđela u okruženju posljednjeg vremena suboti daje važnost i moć koja nije toliko očita ako je se odvoji od tih širih veza.

Dodatno čitanje: S. P. S. Edwards, „Letters" to E. K. Vande Vere (1956, DF 967j, CAR); C. M. Maxwell, *Tell It to the World,* rev. ed. (PPPA, 1982), 67-73, 90-94, 275; S. Roeske, „A Comparative Study of the Sabbath Theologies of A. H. Lewis and J. N. Andrews" (Ph. D. diss„ AU, 1997); D. A. Sanford, *A Choosing People: The History of Seventh Day Baptists* (Nashville: Broadman, 1992).

Jerry Moon

BATTLE CREEK BOGOMOLJA (*BATTLE CREEK TABERNACLE*). Četvrto adventističko sastajalište (tabernakul) u Battle Creeku. Sagrađeno je 1878. i 1879. godine na istom

mjestu na kojemu je bilo i treće sastajalište na zapadnoj strani Washington Streeta između Van Burena i Maina, točno nasuprot gradskom trgu. Bogomolja je imala oko tri tisuće sjedala i bila je sagrađena na jeftin način, a financirali su je vjernici Crkve iz cijelog svijeta koji su donirali po 10 centi (*dime)* mjesečno, ili dolar godišnje unaprijed. Izglasovano je ime „Bogomolja Dime", što je podsjećalo ne samo na način prikupljanja sredstava već i na motivaciju koja ih je poticala. Držeći u vidu skori Kristov povratak, zgrada nije trebala trajati stotinama godina niti zahtijevati pretjeran utrošak sredstava.

*Henry W. Kellogg, menadžer u nakladničkoj kući *Review and Herald, izabran je za predsjednika građevinskog odbora. Radovi su započeli u kolovozu 1878. godine. Treće je sastajalište potpuno preseljeno na područje nakladničke kuće, i novi su temelji podignuti u rujnu. Svi su se nadali da će građevina biti završena do kraja godine, ali bila su potrebna još tri mjeseca da se projekt privede kraju. Samo sedam mjeseci od početka projekta dovršena je Bogomolja Dime. Zgrada je imala površinu od 32 x 40 metara i toranj sa satom visok 33 metra iznad glavnog ulaza na jugoistočnom uglu zgrade. Unutra je bila velika dvorana (20 x 26 metara) s 900 sjedećih mjesta, koja je bila s tri strane okružena prostranim sobama, koje su korištene za dječju subotnju školu, s 250, 350, odnosno 250 sjedećih mjesta i bile su odvojene okomitim klizećim plohama s protuutegom, od kojih je svaka imala dva velika prozora od brušenog stakla. Kod podizanja tih ploha ove su sobe postale dio glavnog gledališta, čime je kapacitet velike dvorane porastao na 1.750. Glavnu dvoranu s tri su strane okruživale galerije na kojima je bilo dodatnih 800 sjedećih mjesta. Zidna sjedala i stolice u prolazima, itd., dodale su još 650 sjedećih mjesta, čime je ukupni kapacitet porastao na 3.200 mjesta. Na službi posvećenja 3.649 osoba izbrojeno je za izlaska iz zgrade.

Iznad dva stražnja predvorja bile su prostorije za odborske sjednice, kojima se moglo pristupiti s prolaza koji vode iz platforma do stražnjih ulaza. Osim toga, dva su zakrivljena stubišta s obiju strana platforme vodila na galeriju, a stepenicama se ulazilo s galerije u dva predsoblja. Iznad i unutar kruga galerije bila je kupola promjera četrnaest metara, koja je završavala svjetlarnikom promjera šest metara. Na tri prozora iza propovjedaonice napisani su citati iz Svetog pisma: lijevi prozor - Rimljanima 3,24; srednji - Izlazak 20,3-17; i desni prozor - Otkrivenje 14,12.

Na poziv starješine Jamesa Whitea, neadventistički građani Battle Creeka, donirali su

BOGOMOLJA U BATTLE CREEKU

600 dolara za sat tvrtke Seth Thomas koji je služio kao gradski sat, zvoneći u svaki puni sat. A zvono u tornju, koje je prije visjelo u trećoj bogomolji, zvonilo je za početak i kraj svake subote. Bogomolja Dime godinama je bila najveća dvorana u gradu i korištena je ne samo za redovite crkvene službe, molitvene sastanke, sastanke misionarskih dragovoljaca i zasjedanja Generalne konferencije već i za završne svečanosti (promocije) Battle Creek koledža, Battle Creek sanatorijske škole za medicinske sestre, kao i Srednje škole. Ispraćaji uglednih građana također su se održavali u zgradi, uključujući i ispraćaje Jamesa i Ellen White.

Nakon premještanja koledža 1901. godine u Berrien Springs, a nakladničke kuće i ureda Ge-

neralne konferencije 1903. godine u Washington, D. C., neki čelnici Sanatorija pokušali su preuzeti upravljanje bogomoljom. Pisma i telegram Ellen White pomogli su spriječiti krizu, a vlasništvo je ostalo pod kontrolom Michiganske konferencije. Petnaest godina kasnije, jedne subote uvečer 1922. godine, zgradu je zahvatio požar, i usprkos svim naporima vatrogasaca bila je potpuno uništena. Vjernici su posvetili manju bogomolju na istom mjestu 1926. godine i u njoj se i danas održavaju bogoslužja.

Dodatno čitanje: J. G. Smoot, „Building the 'Dime' Tabernacle", LUH, Apr. 10, 1979; *idem*, „Dedicating the 'Dime' Tabernacle", LUH, Apr. 17, 1979.

Stanley D. Hickerson

BATTLE CREEK KOLEDŽ (1872.-1901.). Prva službena škola adventista sedmoga dana. Počela je kao jednosobna škola 1872. godine, a nastava se održavala u raznim privremenim prostorijama sve dok zgrada koledža nije podignuta 1874. godine i posvećena u siječnju 1875. godine. (Vande Vere,18-26). Ellen White ovu je školu zamislila kao jedinstven model za buduće adventističke škole. Prije otvaranja 1872. godine napisala je prvo veliko svjedočanstvo o odgoju. (FE 15-46). Ovaj naputak Ellen White sadržavao je reformski program na temelju tjelesnih, mentalnih, moralnih i vjerskih potreba cijele osobe. Kurikulum je trebao reflektirati ovaj uravnoteženi pristup učenju kroz svoj otkupiteljski fokus, uzdizanje biblijskih studija, uključivanje gospodarskog obrazovanja i provedbu programa rada i učenja. Ova je škola trebala njegovati misionarski duh i regulirati interakciju učenika s vanjskim okruženjem.

U jednu ruku, Battle Creek College se pokazao uspješnom pričom. Na jednom kampusu nudili su se predmeti osnovnog, srednjeg i višeg obrazovanja. Došlo je do velikog porasta broja učenika i studenata, od dvanaestero upisanih na početku, 1872. godine, do 768 polaznika 1893. godine. Tijekom 17-godišnjeg razdoblja (od 1875. do 1892.) izgrađene su lijepe zgrade i razvio se impozantan kampus. Fakultet je pridonio snažnoj prisutnosti adventista sedmoga dana u Michiganu. Nadalje, osigurao je obrazovanje djelatnicima u denominaciji.

Međutim, Battle Creek koledž nije uspio postati obrazovni model koji je zamislila Ellen White. U nastojanju da koledž oblikuje kao vrijedan model, Ellen White je uputila stotine stranica općih i posebnih savjeta upravi fakulteta, profesorima i studentima. (vidi FE; CE). Ellen i James White pozvali su Upravu koledža da kupi veliko seosko imanje. Suprotno tom savjetu, 1874. godine Uprava je kupila posjed od 12 jutara (pet hektara) na zapadnom dijelu Battle Creeka. Ovaj lokalitet nudio je malo prostora za poljoprivredu i industrijsko obrazovanje. Korištenje zemljišta na kampusu dodatno je ugroženo prodajom nekoliko hektara za stjecanje financija za postupnu izgradnju zgrada. Unatoč svojem razočaranju zbog odabrane lokacije ona je poduprla novu školu.

Smještanje koledža u Battle Creeku također je smanjilo utjecaj te ustanove na njeno vanjsko okružje. Ellen White je žalila: „Koliko bi bilo povoljnije kad bi školske zgrade koje su sada u Battle Creeku bile daleko od grada, odvojene od tako velike skupine deklariranih svetkovatelja subote!" (TM 86). Bila je zabrinuta zbog izloženosti studenata raznim svjetovnim zabavama, zbog usvajanja svjetovnih hirova i pogubnog utjecaja velikog broja „otpadnika" adventista.

Ellen White također se zabrinula u vezi s obrazovnim ciljevima. Ključni administratori, kao što je George I. Butler, podupirali su proučavanje poganskih klasika i zagovarali obrazovanje koje je samo sebi cilj. (RH, July 21, 1874). Butler je zavidio učenosti protestantskih reformatora, proglašavajući um „najplemenitijim dijelom čovjeka". (RH, Jan 11, 1877). Sidney Brownsberger imao je ambicije

za poslijediplomski studij i imao je cilj razviti Battle Creek u jedan od „najboljih američkih koledža". (RH, Sept. 9, 1880). Ellen White je, međutim, smatrala da je uzvišeni cilj obrazovanja osobna pobožnost i misionarski žar.

Druga briga bio je nastavni program ili kurikulum koledža. Svojim odabirom Sidneya Brownsbergera za predsjednika (1873. – 1881.), upravitelji su uvrstili klasiku u nastavni plan i program. Brownsberger je bio stručnjak za klasične jezike, a kad ga je Ellen White pozvala da uvede poljodjelstvo i gospodarsko obrazovanje, priznao je da je nesposoban provesti takav nastavni program. Iako je klasično obrazovanje postupno smanjivano, ostalo je kamenom temeljcem nastavnog programa sve do dolaska predsjednika Edwarda A. Sutherlanda (1897. – 1901.).

Ako je klasike bilo teško ukloniti, bilo je jednako teško ugraditi elemente koje je Ellen White smatrala bitnima. U početku su biblijski predmeti bili ponuđeni samo kao izborni. Godine 1881. Ellen White je poticala: „Proučavanje Svetoga pisma treba biti na prvom mjestu u našem sustavu obrazovanja." (5T 21). Nekoliko godina kasnije žalila se da je „Biblija neko vrijeme bila isključena iz naših škola" i primijetila je da „Biblija nije uzdignuta na svoje [zasluženo] mjesto". (FE 130, 131). Još 1897. godine Ellen White je savjetovala da Biblija ne „bude stiješnjena između nevjere. Biblija mora biti osnova i tema odgoja." (*ibid*, 474).

Dok su biblijski studiji s vremenom postali temeljni, to nije bio slučaj s praktičnim predmetima. Dva predsjednika, Wolcott H. Littlejohn (1883. – 1885.) i William W. Prescott (1886. – 1894.), uveli su praktične predmete, ali su se njihovim nastojanjima oduprli studenti, roditelji i nastavno osoblje. Praktično obrazovanje bilo je ključni čimbenik plana reforme, a upućujući na školu Avondale kao uspješan model (6T 81-192), Ellen White je pozivala da „ako se pojave poteškoće, ne smijemo odustati od praktičnih predmeta koji predstavljaju grane obrazovanja". (*ibid*, 176). Ali pravi program studija uz posao na Battle Creek koledžu nikada nije proveden.

U početku je obrazovanje bilo akademsko i dugo. Ellen White je vjerovala da je to otupilo misionarski žar i potkopalo ulogu koledža u pripremanju propovjednika. (5T 22). Prescott se potrudio smanjiti trajanje obrazovnih programa, a Sutherland je u tome još više unapredovao i prihvatio naziv „Škola za osposobljavanje kršćanskih djelatnika", uvodeći kraće tečajeve misionarskog tipa. Sutherland je, više nego itko od njegovih prethodnika, shvatio narav reforme obrazovnih ideala Ellen White. Nastojao je ostvariti te ideale, ali je shvatio da su skučenost kampusa, njegov urbani položaj i blizina velike adventističke populacije nepremostive prepreke istinskoj reformi obrazovanja. Rješenje je bilo zatvaranje i preseljenje kampusa u povoljnije područje. To je dogovoreno. Koledž je zatvoren na kraju proljetnog semestra 1901. godine i premješten u Berrien Springs, Michigan, gdje je preimenovan u Emmanuel Missionary College, a 1960. godine postaje Sveučilište Andrews.

Dodatno čitanje: G. R. Knight, ed., *Early Adventist Educators* (AUP, 1983); E. K. Vande Vere, *The Wisdom Seekers* (SPA, 1972).

Arnold C. Reye

BATTLE CREEK, MICHIGAN. Smješten u okrugu Calhoun, u južnom središnjem *Michiganu, Battle Creek bio je sjedište adventista svetkovatelja subote od 1855. do 1902. godine. Vlada Sjedinjenih Američkih Država 1826. godine odobrila je izgradnju teritorijalnih cesta od Detroita do Chicaga. Dionica koja sada prolazi kroz Battle Creek izgrađena je 1832. godine. Okrug Calhoun osnovan je 1829. godine i nazvan je po Johnu C. Calhounu, potpredsjedniku Sjedinjenih Američkih Država pod Johnom Quincyjem Adamsom i

Andrewom Jacksonom. Godine 1831. Sands McCamley, George Redfield i John J. i Daniel G. Gurnsey kupili su područje sadašnjeg Battle Creeka, u koji su se počeli useljavati doseljenici. Polydore Hudson otvorio je prvu trgovinu u gradu 1832. godine. Zatim su sagrađene škola, pilana i mlin. Do 1837. godine Michigan je postao država, a Battle Creek se mogao pohvaliti sa šest trgovina, dvije gostionice, dvije pilane, dva mlina za brašno, dvije tvornice strojeva, jednom tvornicom ormara i dvije kovačnice. Do 1840. godine u okrugu Calhoun bilo je 29 pilana. Godine 1845. Michiganska središnja željeznica (*Michigan Central Railroad*) donijela je gradu novu razinu civilizacije i mnogo novih doseljenika. Zabilježeno je da je selo Battle Creek 1850. godine imalo 1.050 stanovnika; a do 1860. godine broj stanovnika iznosio je 3.508. Grad je osnovan 1859. godine.

Činilo se da Battle Creek pozdravlja razne reforme i pokrete, što ga je činilo ugodnim mjestom za razvoj novog vjerskog pokreta. Građani Battle Creeka, koje je predvodio Erastus Hussey, uvjereni kveker abolicionist, učinili su grad čestim skloništem na tajnim putevima bijega na slobodu porobljenih Afroamerikanaca. Godine 1848. Hussey je predstavljao građane na Buffalo konvenciji, što ju je organizirala Stranka slobodne zemlje (*Free-Soil Party*), koja se obvezala ograničiti proširenje ropstva i na kraju ga ukinuti. Kad je izabran u Dom države Michigan (*Michigan State House*) 1849. godine, on i drugi abolicionisti ujedinili su stranke protiv ropstva u državi i 1854. godine osnovali Republikansku stranku Michigana. Kao državni senator, Hussey je 1855. godine uveo zakon koji štiti odbjegle robove, pozivajući tužitelje da na državni trošak štite osobe optužene da su odbjegli robovi; omogućio je takvim bjeguncima pravo na suđenje pred porotom, zaštitu prava uhićenih osoba (*habeas corpus*) i pravo na žalbu; također je zabranio korištenje bilo koje kaznionice ili bilo kojeg zatvora u državi za pritvaranje bjegunaca. Ranije je uređivao časopis *Liberty Press*, državno glasilo abolicionista. Pokret umjerenosti došao je u Battle Creek tijekom zime od 1841. na 1842. godinu, počevši sastankom u metodističkoj crkvi. Pokret je ubrzo uzeo maha i proširio se na okolna područja.

Svi gore navedeni čimbenici pomogli su da Battle Creek postane plodno polje za rast Crkve adventista sedmoga dana. Počevši 1852. godine s posjetom Josepha Batesa i obraćenjem Davida i Olive Hewitt, društvo vjernika je poraslo na oko 24. U jesen 1855. godine Whiteovi i nekoliko drugih radnika povezanih s nakladničkim društvom Review nd Herald Publishing Association stigli su u grad i broj vjernika je porastao za 14. Uskoro se Battle Creek razvio u „veliko središte" denominacije. Do 1900. godine bilo je više od tisuću vjernika, od kojih su mnogi bili zaposleni u nakladničkoj kući (**Review and Herald Publishing Association*), Sanatoriju (**Battle Creek Sanitarium*), koledžu (**Battle Creek College*), Generalnoj konferenciji, Udruzi za širenje traktata (*Tract Society*) i drugim ograncima djelatnosti Crkve.

Pokret zdravstvene reforme imao je važnu ulogu u Battle Creeku više od jednog stoljeća. Prisutnost *Battle Creek Sanatorija, drugih konkurentskih zdravstvenih ustanova i desetak proizvođača „zdravih namirnica" i žitarica za doručak, naveli su C. W. Posta, trgovca Grape-Nutsa i Postuma, da gradu nadjene još jedno ime: Wellville („mjesto blagostanja"). U Battle Creeku ostale su samo tri tvrtke za proizvodnju žitarica – Kellogg's, Post i Ralston – ali grad je još uvijek nadaleko poznat kao „grad žitarica".

Iako je Battle Creek bio mjesto u kojemu je doživjela mnoge kušnje, za Ellen White on je bio posebno mjesto. Pisala je: „Od trenutka kad smo se preselili u Battle Creek, Gospodin nas je počeo oslobađati od našeg zarobljeništva. U Michiganu smo našli suosjećajne prijatelje, spremne da s nama dijele terete i odgovaraju na naše potrebe." (1T 100).

Veliki požar 1902. godine uništio je Sanatorij Battle Creek i nakladničku kuću *Review and Herald*. Ellen White je podržala preseljenje nakladničke kuće i sjedišta denominacije u predgrađe Washingtona, D. C. Tako je započeo egzodus iz Battle Creeka, koji je tijekom sljedećih 20 godina naglo smanjio tamošnju adventističku populaciju. Godine 1922., „Dime" molitveni dom s 3.000 mjesta (vidi * Battle Creek Tabernacle) izgorio je do temelja i zamijenjen je zgradom s manje od pola sjedećih mjesta.

Dodatno čitanje: W. Gardner, *History of Calhoun County, Michigan: A Narrative Account of Its Historical Progress, Its People, and Its Principal Interests* (Chicago: Lewis, 1913), 2 vols.; *Biographical Review of Calhoun County, Michigan, Containing Historical, Biographical, and Genealogical Sketches of Many of the Prominent Citizens of To-day and Also of the Past* (Chicago: Hobart & Mather, 1904); B. B. Lowe, *Tales of Battle Creek* (Miller Foundation, 1976); L. B. Massie and P. J. Schmitt, *Battle Creek – The Place Behind the Products: An Illustrated History* (Woodland Hills, Calif.: Windsor, 1984).

Stanley D. Hickerson

BATTLE CREEK SANATORIJ. Glavna adventistička zdravstvena ustanova od 1877. do 1906. godine, kada je prestala biti vlasništvo Crkve. „San", kako su ga obično zvali, bio je izravan rezultat uputa Ellen White što ih je dobila u viđenju 25. prosinca 1865. godine. „Naš narod treba imati svoju ustanovu, pod svojom upravom, u korist bolesnih i napaćenih među nama", napisala je. (1T 492). Kao odgovor na ovu uputu, adventisti su 1866. godine otvorili *Institut za reformu zdravlja (*Helth Reform Institute*) u Battle Creeku, Michigan. Godine 1876. *J. H. Kellogg je postao ravnatelj ustanove, a 1877. godine ustanova mijenja naziv u Medicinski i kirurški sanatorij Battle Creek (*Battle Creek Medical and Surgical Sanitarium*), a otuda je kratki naziv Battle Creek Sanatorij (*Sanitarium Battle Creek*). Naziv Medicinski kirurški sanatorij Battle Creek, Michigan, bio je službeni naziv ustanove sve do njene reorganizacije 1898. godine. (GCB, treće tromjesečje, 1897. godine; usp. Schwarz, *John Harvey Kellogg*, M.D., 66, 67).

Pod **sanatorijem* Kellogg je podrazumijevao mjesto na kojem ljudi uče zdrave životne navike. Ono je trebalo biti više učilište nego hotel. Kasnije je Kellogg skovao izraz *biološki život* kako bi sažeo sustav zdravog življenja što ga je promicao cijeloga života – sustav koji je, općenito govoreći, reflektirao utjecaj zdravstvenih savjeta Ellen White i drugih najrazboritijih zdravstvenih reformatora tog doba. Da bi liječio bolest i da bi pomogao ljudima da ostanu zdravi, Kellogg je poučavao poslušnost prirodnom zakonu kao moralnu dužnost, neophodnu za tjelesno i mentalno zdravlje. Biološki život zahtijevao je potpunu apstinenciju od alkohola, čaja, kave, duhana i mesa. Uključivao je pravilnu prehranu, odgovarajući odmor i tjelovježbu, svježi zrak, zdravo odijevanje i (u slučaju bolesti) jednostavne, prirodne lijekove. (Schwarz, *John Harvey Kellogg*, M. D., 37).

Mnoge od ovih koncepata Kellogg je prihvatio izravno od Ellen White. Imao je četrnaest godina kad je čitao njenu prvu knjigu o općem zdravlju **Zdravlje: ili kako živjeti* (*Health: or How to Live*). Gotovo 40 godina kasnije prisjetio se da je to bila, kako je rekao, „najslađa stvar koju sam ikada čuo, prihvatio sam je i otada je pokušao primijeniti najbolje što sam mogao". (*Medical misionary* 14 [March 1905]).

Kellogg je mnogo godina nastavio visoko cijeniti savjete Ellen White. Oko 1895. objasnio je *Davidu Paulsonu kako „Sanatorij Battle Creek može djelovati pet godina ispred medicinske profesije". Kad bi se u medicinskom svijetu pojavila nova ideja, tvrdio je Kellogg, „ja bih znao" odmah na osnovi spisâ Ellen White je li ta nova ideja „pripada našem sustavu

ili ne. Ako pripada, ja bih je odmah usvajao i reklamirao dok bi ostali liječnici polako ispitivali tu stvar, a kad bi je konačno usvojili, mi bismo bili pet godina ispred njih." S druge strane, kazao je Kellogg, ako medicinska inovacija nije „odgovarala svjetlu koje smo primili", jednostavno smo je ignorirali. Kad su drugi liječnici otkrili svoju pogrešku, pitali su se kako ju je Kellogg izbjegao. (T. H. Jemison, *A Prophet Among You* [PPPA, 1955], 491, 492). Još jedno svjedočanstvo Kelloggova povjerenja u zdravstvena načela Ellen White nalazimo u njegovom predgovoru knjige Jamesa i Ellen White, *Kršćanska umjerenost i biblijska higijena* (*Christian Temperance and Bible Hygiene*, 1890, iii, iv). Na taj je način odao veliku zaslugu savjetima Ellen White za utiranje puta u vođenju Sanatorija Battle Creek.

Kako je Sanatorij napredovao, Kellogg ga je proširivao, sve dok do 1900. godine nije postao najveća ustanova takve vrste u svijetu. Ljudi su dolazili sa svih strana svijeta kako bi ozdravili i naučili održati zdravlje. Ali Kellogg je zamjerio na tome što su propovjednici, od kojih neki ni sami nisu bili zdravstveni reformatori, imali velik utjecaj u upravnom odboru Sanatorija, te je isplanirao kako odvojiti Sanatorij od Crkve. (SHM65 293-300; Schwarz, *John Harvey Kellogg*, M.D., 66 -72). To ga je dovelo u sukob s Ellen White, iako ga je ona nastavila javno podržavati čak i kad je vidjela kako se udaljava od svojih ranijih opredjeljenja.

Godine 1897., kad je istekla 30-godišnja povelja Sanatorija, Kellogg je u novu povelju upisao riječ „nedenominacijski", objašnjavajući kako to znači da će Sanatorij prihvatiti bilo koga kao pacijenta bez obzira na vjerska uvjerenja. Kasnije će tvrditi da taj izraz proglašava Sanatorij pravno neovisnim od Crkvene kontrole. Odgovor Ellen White na ovaj razvoj događaja bio je nedvosmislen: „Izjavljeno je da Sanatorij Battle Creek nije denominacijski", napisala je. „Ali ako je ikada osnovana neka ustanova da bude denominacijska, u svakom smislu te riječi, bio je to Sanatorij." (BC 51).

Požar koji je 18. veljače 1902. godine do temelja spalio Sanatorij Battle Creek, doveo je pitanje vlasništva i kontrole u prvi plan. Ellen White je Kelloggu nekoliko mjeseci ranije rekla da Sanatorij „treba preseliti u seosko okružje i da ne bude tako velik. Ako ne dođe do promjene, na tebe će biti položena Božja teška ruka." Nakon požara preporučila je skromnu obnovu u seoskoj sredini u blizini Battle Creeka te se protivila izgradnji „mamut institucije". Vjerovala je da će se „Božja namjera" bolje provesti

ZGRADA SANATORIJA BATTLE CREEK NAKON REKONSTRUKCIJE 1903. GODINE I DODAVANJA TORNJEVA BLIZANACA GODINE 1928.

„osnivanjem ogranaka na mnogim mjestima". (vidi Jerry Moon, *W. C. White i Ellen G. White* [AUP, 1993.], 276, 277). Međutim, Kellogg je odlučio graditi na istom mjestu i još veću građevinu. Kad je nova zgrada dovršena 1903. godine, Ellen White je jasno izjavila, iako su neki aspekti njena savjeta bili zanemareni, da Sanatorij i dalje treba smatrati Gospodnjom ustanovom. „Sada kad je zgrada podignuta", pisala je, Bog „želi da u ovoj ustanovi prepoznamo povoljne sadržaje" i da je izgrađujemo „u ime Gospodnje". (GCB, Apr. 2, 1903., u 5Bio 163). Da bi pomogao plaćanje ponovne izgradnje Sanatorija, Kellogg je napisao zdravstvenu knjigu *Živi hram* (*The Living Temple*) (vidi *Panteizam), ali se njegova teologija pokazala kontroverznom. Nadalje, njegovo protiv-

ljenje odluci o nezaduživanju koju je donio A. G. Daniells, predsjednik Generalne konferencije, produbilo je podjelu između zdravstvenih i Crkvenih vođa.

Do 1906. godine ovi i drugi sukobi doveli su do potpunog odvajanja Sanatorija Battle Creek od denominacije – gubitak koji se tada činio „teškim udarcem" *zdravstvenom misionarskom djelovanju. „Ipak, sudbina 'nedenominacijske' institucije, s jedne strane, i kontinuirani rast denominacijske zdravstvene službe, s druge strane, bile su kontinuirano svjedočanstvo ovih dviju filozofija." (Schaefer, 154). Nekoliko godina nastavio se uhodani prosperitet, ali kad je Kellogg ostario, a upravljačka kontrola prelazila na mlađe kolege, upravni odbor na čelu s *Charlesom Stewartom gurnuo je Sanatorij u dug od četiri milijuna dolara za raskošnu četrnaesterokatnu „dogradnju tornjeva" koja je dovršena 1928. godine. Kad je 1929. godine burza doživjela krah, procjena vrijednosti imovine pala je s 1.300 na oko 300, a 1933. Sanatorij je bankrotirao. Povratio se iz bankrota 1938. godine – ali pod novom upravom za koju se kaže da ju je malo zanimala Kelloggova filozofija zdravlja. Godine 1942. zgrada je prodana vojsci Sjedinjenih Američkih Država, te je postala Vojna bolnica Percyja Jonesa (*Percy Jones Army Hospital*). Godine 1954. golema je zgrada ponovno preuređena u zgradu državnog ureda. Sada poznat kao Savezni centar Hart-Dole-Inouye (*Hart-Dole-Inouye Federal Center*), bivši Sanatorij još je uvijek istaknuta znamenitost na horizontu zgrada u Battle Creeku (Stewart, 6-8).

Dodatno čitanje: SHM65 293-300; R. Schaefer, Legacy: *The Heritage of a Unique International Medical Outreach* (PPPA, 1990); R. W. Schwarz, *John Harvey Kellogg*, M.D. (SPA, 1970; reprint AUP, 1981), 66-72, 174-192; *idem, John Harvey Kellogg*, M. D.: *Pioneer Health Reformer* (RHPA, 2006); P. Stewart [, ed.], *The Government Years at the Battle Creek Federal Center* (Battle Creek, Mich.: BC Federal Center, 1999).

Duff Stoltz

BATTLE CREEK I ADVENTISTI SVETKOVATELJI SUBOTE. Vjerništvo u *Battle Creeku, *Michigan, počelo se okupljati 1852. godine kada je *Joseph Bates prvi put posjetio grad. Najraniji obraćenici bili su David i Olive Hewitt. *Časopis *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) zabilježio je da je David kršten u kolovozu 1852. godine. Uskoro su se počela spominjati i druga imena u istom časopisu. U listopadu 1853. godine *J. B. Frisbie, nekoć gorljivi protivnik svetkovanja subote, obratio se samo nekoliko mjeseci ranije, preselio se iz mjesta Chelsea, Michigan, i počeo voditi skupinu od 15 članova u Battle Creeku. Pod njegovim duhovnim vodstvom skupina je nastavila rasti. U studenome ili prosincu 1853. godine. *Henry i Deborah Lyon doselili su se u grad iz Plymoutha, Michigan, i ojačali redove sve većeg vjerništva. Kasnije su se *Cyrenius Smith i njegova obitelj doselili iz Jacksona, Michigan, i dodatno povećali broj vjernika. Do kasnog ljeta 1855. godine redovni vjernici su bili: David i Olive Hewitt; Joseph B. Frisbie i njegova supruga Delphia; Henry i Deborah Lyon; gospodin i gospođa Samuel B. Warren; Cyrenius i Louisa Smith i njihova djeca William M., Martha, Asahel, Asenat, Hana i Marija; Walter i Nancy Grant; Jarvis P. i Matilda Munsell; gospođa Mary E. Tozer; gospodin i gospođa Zerah Brooks; gospodin i gospođa Jonah Lewis i djeca; *Abraham i Caroline Dodge; Willard Holden; i Martin Phillips. Asa P. H. Kelsey, njegova supruga Eunice i djeca Oliver, Hannah i George redovito su dolazili iz Leroya na bogoslužje s ovom skupinom vjernika. Neki popisi još dodaju Lorindu Smith, odraslu kćer Cyreniusa i Louise.

Tada se dogodilo nešto što će zauvijek promijeniti crkvu u Battle Creeku. Na konferenci-

ji održanoj u gradu od 28. do 29. travnja 1855. godine, vjernici su izglasovali poziv Jamesu Whiteu da premjesti izdavački ured Review iz *Rochestera, New York, u Battle Creek. Te jeseni poziv je prihvaćen. Kada su Whiteovi preselili tiskaru i uredsko osoblje iz Rochestera, New York, mala zajednica Battle Creeka iznenada je dobila četrnaest novih članova. Bili su to: James i Ellen White, *Henry, *Edson i *Willie; kućne pomoćnice *Clarissa Bonfoey i *Jennie Fraser; Ellenina sestra i šurjak, *Sarah B. i *Stephen Belden; i dodatni radnici tiskare, *Uriah Smith, *George Amadon i J. Warren Batchellor, koji je također doveo svoju majku Cynthiju i sestru Roxannu.

Isprva su se sastajali na bogoslužju u privatnim domovima, poput doma Henryja i Deborah Lyon ili Davida i Olive Hewitt, ali od 16. studenoga 1855. godine zajedno su imali bogoslužja u novopodignutoj drvenoj baraci (5,5 x 7,5 metara) koju su nazvali „kuća molitve" na sjeveru Battle Creeka pokraj parcele Eldera Frisbieja u ulici Cass između Van Burena i Championa.

U sljedećih nekoliko mjeseci J. Fletcher Byington, *Merritt E. i Angeline Cornell, *Myron J. i Cornelia Cornell, *John Preston i Ann J. Kellogg i njihova djeca *Merritt G., Smith, Albert, Julia, Mary, Laura, Emma i *John Harvey, pridružili su se maloj skupini vjernika.

Za nešto više od godinu dana prerasli su svoju „kuću molitve" i počeli planirati veću. Za vikend od 6. do 8. studenoga 1857. godine, posvećeno je novo okupljalište, iza ugla ulice Van Buren. Ova je zgrada bila (8,5 x 13,5 metara). Gore navedeni članovi, zajedno s još nekoliko drugih, sačinjavali su skupinu od 72 vjernika koji su 24. listopada 1861. godine potpisom se zavjetovali „čuvati zapovijedi Božje i vjeru Isusovu", što je bila povelja koja je obilježavala vjernike u Battle Creeku. Ubrzo su prerasli i svoje drugo sastajalište, a 1866. godine vjerništvo je kupilo zemlju na kojoj se danas nalazi bogomolja u Battle Creeku i izgrađena je i treća građevina (12 x 20 metara) koja je imala i galeriju. Ovu građevinu je zamijenila Dime crkva (vidi *Battle Creek bogomolja) 32 x 40 metara, koja je stajala na istoj lokaciji od 1878. do 1922. godine. Sadašnji Battle Creek Tabernakul je posvećen 1926. godine.

Zbog posebnih potreba kongregacije u Battle Creeku uslijedilo je nekoliko posebnih *svjedočanstava Ellen White, uključujući desetak različitih brošura opsega od 14 do 84 stranice, koje su poslane Crkvi između 1860. i 1900. godine. Neke od njih bavile su se vrlo specifičnim pojedinačnim grijesima i problemima, a u drugima su se raspravljala šira filozofska pitanja. Osim ovih knjižica, Ellen White ovoj je kongregaciji poslala mnoga pisma i barem jedan telegram. Iako su ta svjedočanstva članovima počesto bila teško prihvatljiva, uvijek iznova poruke su se pokazale točnima, i na kraju su povećale povjerenje Crkve u posebne Božje poruke i službu Ellen White. Vjerništvo u Battle Creeku mnogo je godina bilo crkveni dom Ellen White. I premda često daleko od doma, i često neshvaćena, smatrala je te članove svojom braćom i sestrama u vjeri.

Stanley D. Hickerson

BAXTER, RICHARD (1615.-1691.). Engleski puritanski propovjednik, znanstvenik i pisac; istaknuti predstavnik umjerenog, centrističkog puritanizma. Među Baxterovih gotovo dvije stotine djela su i molitveni klasik *Vječni odmor svetih* (*The Saints' Everlasting Rest*) iz 1650. godine; *Reformirani pastor* (*The Reformed Pastor*) iz 1656. godine; i *Kršćanski imenik* (*The Christian Directory*), iz 1673. godine, opsežni kompendij o kršćanskoj etici i načinu života. Njegovi su spisi utjecali na engleski i američki puritanizam i metodizam, a njihovim posredstvom i na razvoj američkog protestantizma.

Ellen White spominje Baxterovo iskustvo obraćenja (2MCP 809) i podupire njegovu pro-

vjeru svih doktrina Biblijom i odricanje od svega što Biblija osuđuje. (GC 609). Ona citira njegov usklik: „Razmišljanje o Gospodnjem dolasku najslađa je i najveća radost“, i njegov poticaj da „vjernici trebaju ozbiljno čeznuti za Drugim Kristovim dolaskom i moliti za njega“. (GC 303). Ona preporučuje njegove knjige *Reformirani pastor* (*Reformed Pastor*) i *Vječni odmor svetih* (*Saints' Everlasting Rest*) (GC 253), a njegovu knjigu *Poziv neobraćenima da se obrate i žive* (*Call to the Unconverted to Turn and Live*) imala je u svojoj privatnoj knjižnici. Dvadeset i dva retka Baxterove pjesme pojavljuju se u pismu što ga je *Hannah More poslala Ellen White za njenog supruga Jamesa. (citirano u 1T 671-674).

BERRIEN SPRINGS, SABOR 1904. Zasjedanje Konferencije Lake Union iz 1904. godine, koje se održalo od 18. do 25. svibnja na kampusu Emmanuel Missionary Collegea u Berrien Springsu, Michigan. Tom je prigodom Ellen White uložila krajnje napore da približi tri međusobno različite skupine unutar denominacije – zdravstvene radnike, predvođene J. H. Kelloggom; reformatore obrazovanja, predvođene E. A. Sutherlandom i P. T. Maganom; i crkvene administratore, predvođene A. G. Daniellsom i W. W. Prescottom. Konkretna pitanja neslaganja uključivala su Kelloggovu teologiju, Daniellsovu politiku nezaduživanja i Sutherlandovo i Maganovo upravljanje Koledžom.

Gotovo svaki značajniji događaj u Konferenciji odnosio se na jedno od tih pitanja. Zasjedanje je počelo u srijedu 18. svibnja uvečer govorom Ellen White protiv panteističke teologije u Kelloggovoj knjizi *Živi hram* (*The Living Temple*). U četvrtak je umrla Ida, supruga P. T. Magana, uslijed bolesti koja se pogoršala zlobnim ogovaranjem njenog muža. Ellen White je nagovijestila da je umrla kao žrtva unutarnje svađe. (5Bio 336, 337). U petak uvečer Prescott je žestoko napao panteizam, izbor teme koju je Ellen White prvo savjetovala, a zatim nastojala spriječiti bilješkom koju W. C. White, uz njenu suglasnost, nije dostavio Prescottu (Moon, 371-375). Na sastanku održanom u ponedjeljak ujutro u 5:45, A. T. Jones održao je dvosatni, vatreni odgovor na Prescottovu propovijed od petka uvečer. Nakon Jonesove propovijedi Sutherland i Magan dali su ostavke na vodstvo Koledža.

Tog poslijepodneva Kellogg se upravo počeo obraćati zastupnicima kad je Ellen White ušla u kapelu. Pozvana je na propovjedaonicu i tada je svima prisutnima uputila rječit apel za pomirenje, ali posebno J. H. i W. K. Kelloggu. Smatra se da je ta konferencija bila prekretnica za Kelloggove, koji su 1907. godine isključeni iz članstva Crkve.

Dodatno čitanje: 5Bio 329-339; G. R. Knight, *From 1888 to Apostasy*, RHPA, 1987), 212-214; C. M. Maxwell, *Tell It to the World* (PPPA, 1982), 260, 261; J. Moon, W. C. White and Ellen G. White: *The Relationship Between the Prophet and Her Son* (AUP, 1993), 140-144, 304-306, 371-375; R. W. Schwarz, *Light Bearers to the Remnant* (PPPA, 1979), 294; G. M. Valentine, *The Shaping of Adventism: The Case of W. W. Prescott* (AUP, 1992), 156-159; E. K. Vande Vere, *The Wisdom Seekers* (SPA, 972), 115-117.

Jerry Moon

BEZGRANIČNA LJUBAV (*Love Unlimited*, nakladnik knjige PPPA, 1958, 313). Novoobjavljena knjiga sastavljena od dviju najutjecajnijih knjiga Ellen White, **Koraci prema Kristu* (*Steps to Christ*) i **Misli s gore blaženstava* (*Thoughts From the Mount of Blessing*). Pri spajanju tih dviju knjiga, tekstovi izvornih izdanja ostali su nepromijenjeni, a zadržani su i originalni brojevi stranica i naslovi. U predgovoru knjige urednici napominju da je za to djelo odabran naslov „*Neizmjerna ljubav*, jer su njime um i karakter Onoga koji je ljubav potpuno otkriveni“ (4).

BEZGREŠNOST vidi **SAVRŠENSTVO; GRIJEH**

BIBLIJA, ODNOS ELLEN WHITE PREMA BIBLIJI. Pravilno razumijevanje odnosa Ellen White prema Bibliji bitno je za razumijevanje svih ostalih njenih savjeta. Za Ellen White Biblija je apsolutno središte, „jedino pravilo vjere i doktrine". (RH, July 17, 1888). „Naš stav i vjera zasnovani su na Bibliji", napisala je 1894. godine. „Ni u kom slučaju ne želimo da bilo tko stavlja *Svjedočanstva ispred Biblije". (Ev 256).

Njen je suprug zauzeo isto stajalište o mjestu njenih spisa u odnosu na Bibliju kao i druge vođe ranih adventista sedmoga dana. U svom najranije objavljenom stajalištu u vezi s darom Ellen White (1847. godine), James White napisao je da je „Biblija savršeno i potpuno otkrivenje. To je naše jedino pravilo vjere i prakse". Ali to ne znači, primijetio je, da Bog ne može upotrijebiti proroka posljednjih dana (vidi Jl 2,28-31) da pomogne svom narodu. „Istinita viđenja", napisao je, „dana su da nas vode Bogu i Njegovoj Pisanoj riječi; ali ona koja iznose novo pravilo vjere i prakse [kao što je mormonizam], odvojeno od Biblije, ne mogu biti od Boga i valja ih odbaciti." (JW, WLF, 13).

Ellen White nikada se nije umorila od uzdizanja Biblije. U svojoj prvoj knjizi (1851. godine) napisala je: „Preporučujem ti, dragi čitatelju, Riječ Božju kao pravilo tvoje vjere i prakse." (EW 78). I 58 godina kasnije (1909. godine), dok je posljednji put stajala pred sudionicima zasjedanja Generalne konferencije s Biblijom u rukama, rekla je: „Braćo i sestre, preporučujem vam ovu Knjigu."

Prema njoj, središnje mjesto Biblije temelji se na činjenici da ona sadrži sve što muškarci i žene trebaju znati za svoje spasenje. Dosljedno je smatrala da svekoliko kršćansko učenje, uključujući i njeno vlastito, valja ispitati učenjima same Biblije. (GC vii).

Ellen White je smatrala da je svrha njenog pisanja upućivati ljude „na Riječ koju su zanemarili". (5T 663). „Pisana svjedočanstva", ustvrdila je, „nemaju cilj dati novo svjetlo, već u srce snažno utisnuti istine što ih je Nadahnuće već otkrilo" u Bibliji. (*idem*, 665). Možda je njena najslikovitija ilustracija mjesta njenih spisâ da su „*manje svjetlo koje vodi muškarce i žene do većeg svjetla [Biblije]", budući da su tako malo pozornosti obraćali na Bibliju. (CD 125).

Još jedna stvar koju treba primijetiti jest da je Ellen White vjerovala da je njena misija pomoći ljudima da razumiju načela Biblije za svoj život. Godine 1871. u snu je vidjela kako Bibliju okružuje s nekoliko svojih *Svjedočanstava za Crkvu* (*Testimonies for the Church*). „Niste upoznati sa Svetim pismom", čula je sebe kako govori ljudima. „Da ste proučavali Božju riječ sa željom da dostignete biblijsko mjerilo i ostvarite kršćansko savršenstvo, ne bi vam bila potrebna *Svjedočanstva*. Upravo zato što ste zanemarili Božju nadahnutu Knjigu, nastojao je do vas doprijeti jednostavnim, izravnim *Svjedočanstvima* usmjeravajući vašu pozornost na Nadahnutu riječ koju niste poslušali i pozivajući vas da uskladite svoj život s njenim čistim i uzvišenim naukom." (2T 605).

U istome snu bilo joj je jasno da njena *Svjedočanstva*, „ne daju novo svjetlo, nego da utiskuju u srce istine Nadahnuća već otkrivene" u Bibliji. Nastavila je objašnjavati da njena *Svjedočanstva* ne prenose novu istinu, već pojednostavnjuju istine koje su već dane u Bibliji i utiskuju ih u um Njegova naroda, „da svi ostanu bez isprike". (*ibid.*). Dosljedno je isticala tvrdnju da „*Svjedočanstva* ni na koji način ne smiju zauzeti mjesto Riječi. Ona vas trebaju dovesti do te zanemarene Riječi." (GCB, Apr. 3, 1901).

James White bio je jednako jasan po pitanju uloge svoje supruge u odnosu na Bibliju. Pisao je: „Obveza je svakog kršćanina prihvatiti Bibliju kao savršeno pravilo vjere i dužnosti. On

se treba žarko moliti za pomoć Duha Svetog u traženju cijele istine u Svetome pismu i za razumijevanje svoje cjelokupne dužnosti. On nije slobodan odvratiti se od tih istina da bi shvaćao svoju dužnost na osnovi bilo kojih darova. Kažemo da istog trenutka kad to učini stavlja darove na krivo mjesto i dovodi se u izuzetno opasan položaj. Riječ bi trebala imati prvenstvo i Crkva bi je trebala motriti kao pravilo koje valja slijediti i izvor mudrosti iz kojeg saznajemo što nam je dužnost u 'svim dobrim djelima'. Ali ako dio Crkve zaluta od istina Biblije i postane slab i boležljiv, i stado se raspršiti, tada se čini potrebnim da Bog upotrijebi darove Duha da ispravi, oživi i izliječi zalutalog, a mi mu trebamo dopustiti da tako djeluje." (RH, Apr. 21, 1851; usp. RH, Feb. 25, 1868).

Ukratko, iz perspektive Jamesa i Ellen White i drugih ranih adventističkih vođa, Biblija sadrži sve što je kršćanima potrebno za spasenje i kršćanski život. Primarna uloga spisâ Ellen White nije davati novo svjetlo, već vraćati ljude Bibliji i pomagati u primjeni biblijskih načela u njihovom specifičnom kontekstu. „Pisana svjedočanstva nemaju cilj dati novo svjetlo, već u srce snažno utisnuti istine što ih je Nadahnuće već otkrilo. U Božjoj riječi jasno je prikazana čovjekova dužnost prema Bogu i njegovim bližnjima, ali je malo onih koji su poslušni danome svjetlu. Nije iznesena neka dodatna istina, već je Bog preko *Svjedočanstava* pojednostavio velike, već objavljene istine, i na način koji je On izabrao iznio ih ljudima da bi ih probudio i utisnuo ih u njihov um, kako nitko ne bi imao izgovora." (2T 605).

Stoga se uloga Ellen White uvijek promatrala u odnosu na Bibliju (a nikada neovisno od nje). Dok je tvrdila da je nadahnuta jednako kao i pisci Biblije, nije tvrdila da ima jednak autoritet. Umjesto kanonskog autoriteta, njen proročki autoritet proizlazi iz autoriteta Biblije. Rani adventisti vjerovali su da je autoritet svih duhovnih darova, uključujući i proročku službu Ellen White, zasnovan na Bibliji i njome se uvijek mora provjeravati.

Vidi također: Žrtva dnevna; Zakon u Galaćanima.

Dodatno čitanje: H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (RHPA, 1998), 416-425; G. R. Knight, *Reading Ellen White* (RHPA, 1997), 16-29; D. E. Rebok, *Believe His Prophets* (RHPA, 1956), 160-182; R. W. Olson, *One Hundred and One Questions on the Sanctuary and on Ellen White* (EGWE, 1981, SDoc), 41, 42; A. L. White, „The Position and Relationship of the Writings of Ellen G. White to the Bible, and the Bible Only" (EGWE SDoc).

George R. Knight

BIBLIJA, KAKO SE ELLEN WHITE SLUŽILA BIBLIJOM. Ellen White služila se Svetim pismom opsežno i na različite načine. Ona je bila ushićena jezikom Biblije, a kad je govorila ili pisala o nekoj temi, često bi koristila biblijski jezik i biblijske tekstove kako bi prenijela poruku koju je primila u viđenju. Iznimno je cijenila Bibliju, smatrajući je „Božjim glasom koji nam govori isto tako kao da ga slušamo svojim ušima". (6T 393). Za nju je Sveto pismo bilo „autoritativno, nepogrešivo otkrivenje Njegove volje". (GC vii). Ona se njime stalno služila u svojim osobnim i obiteljskim bogoslužjima kao i u svom propovijedanju. Savjetovala je da bi posvećivanje „jednog sata ili barem pola sata svaki dan … Riječi Božjoj" (CSW 42), osobito u „razmišljanju o Kristovom životu" (DA 83), bilo od velike koristi za sve. Njen život i djelo svjedoče o istinitosti tih navoda.

Kao sredstvo za razumijevanje Svetoga pisma, prepoznala je važnost povijesnog i kulturnog konteksta ulomka. Takvo znanje, rekla je, „pomaže u razjašnjavanju slika Biblije i iznošenju snage Kristovih pouka". (CT 518). Također je prepoznala da je „razumijevanje značenja Isusovih riječi onima koji su ih čuli" preduvjet za razumijevanje „dubljih pouka" teksta danas

(MB 1). Kad bi se bavila teškim ulomcima, ona bi uspoređivala ulomke Svetoga pisma, vjerujući da je „Biblija sama sebi tumač". (Ed 190). „Jedan ulomak će biti ključem koji će otključati druge prolaze, i tako će svjetlo obasjati skriveno značenje Riječi." (FE 187).

Mnogo je puta objašnjavala dublje značenje pojedinog teksta. Na primjer, primijenila je Isusove riječi u Ivanu 6,53: „Zaista, zaista, kažem vam: ako ne jedete tijela Sina Čovječjega i ne pijete krvi njegove, nemate života u sebi!" na Večeru Gospodnju. (DA 661). Ali, osim toga, objasnila je da u praksi „primanjem Njegove riječi, vršenjem onoga što je zapovjedio" postajemo jedno s Njim, tj. mi jedemo Isusovo tijelo i pijemo njegovu krv. (*ibid.*, 660).

Ponekad je jednostavno koristila jezik Svetoga pisma da izrazi ono što joj je Bog naložio da kaže Crkvi. Koristeći se tekstovima na taj način nije tvrdila da objašnjava što je autor izvorno htio reći. Značenje koje je izvorni autor namjeravao dati tekstu može biti sasvim drugačije od poruka koju je Ellen White prenosila korištenjem tog jezika. Na primjer, Ellen White često koristi izraz „vi istražujete Pisma", koji se nalazi u Ivanu 5,39, kao opomenu za proučavanje Biblije. (CSW 17). Međutim, u kontekstu Ivana 5, Isus ne potiče svoje slušatelje da proučavaju Bibliju, kao što će uvid u bilo koji suvremeni prijevod pokazati. Mnogi od njih vjerovali su da će im poznavanje Zakona osigurati vječni život. Ali Isus ih podsjeća da su spisi u kojima su mislili pronaći vječni život upravo oni spisi koji svjedoče o Njemu. Međutim, kad je Ellen White raspravljala o tom ulomku u kontekstu dijaloga u Ivanu 5, koristila je revidiranu verziju Ivana 5,39: „Vi istražujete Pisma jer mislite po njima imati život vječni. I ona svjedoče za mene", upućujući time na izvorno značenje teksta. (DA 211).

Često je crpila praktične pouke iz ulomaka Svetoga pisma. Upućujući na izraelski prelazak preko Crvenog mora nakon izlaska iz Egipta, napisala je: „Velike pouke koje se ovdje uče pouke su za sva vremena. Kršćanski je život mnogo puta pritisnut opasnošću, a dužnost je naizgled nemoguće izvršiti. Mašta stvara sliku propasti, ropstva ili smrti koja slijedi. Ipak, Božji glas jasno kaže: 'Pođite naprijed!' Mi trebamo poslušati ovu zapovijed, premda naše oči ne mogu vidjeti kroz tamu, a oko stopala osjećamo hladne valove. (PP 290).

U prepričavanju povijesti *velike borbe između Krista i Sotone, biblijskom je tekstu često dodavala pojedinosti koje pružaju dublji uvid u događaje zabilježene u Svetome pismu. Opisujući Potop pisala je: „Sâm Sotona, koji je bio prisiljen ostati usred uskomešanih elemenata prirode, strahovao je za svoj vlastiti život." (*ibid.*, 99). Kad je prepričavala posjet mudracâ Betlehemu, napisala je: „Darovima mudraca iz neznabožačke zemlje, Gospodin je osigurao sredstva za put u Egipat i boravak u tuđoj zemlji." (DA 65).

Kao tumač Biblije, Ellen White bila je više evanđelist nego profesionalni teolog. Bila je više prorok nego egzeget Biblije, jer je bila više zainteresirana za ljude kojima je pisala nego za ljude kojima su se pisci Biblije obraćali.

Gerhard Pfandl

BIBLIJA I ZNANOSTI O ZEMLJI. Ellen White smatrala je Sveto pismo modelom za otkrivanje istine i smatrala je da je Biblija test vjere i prakse, uključujući proučavanje znanosti o Zemlji i geologiji. Njeno uvjerenje da priroda i objava dijele istog autora i da prava znanost i religija dijele intrinzični sklad oblikovao je njen kozmološki svjetonazor. Kad je suvremena znanost proturječila Svetome pismu, odlučno je zadržala podložnost Božjoj riječi. Biblijska istina bila je objektiv kroz koji je promatrala kronološke, povijesne i znanstvene tvrdnje.

Obrazovni model Ellen White temelji se na *imago Dei*, obnovi cjelovite Božje slike u ljudima. Izazov za ostvarenje te antropološke obno-

ve nalazi se u njenom širem okviru teme *velike borbe između Krista i Sotone. Središte je tog okvira autoritet Svetoga pisma, koje objavljuje (1) Krista kao Stvoritelja svega, (2) događaj Stvaranja u šest doslovnih dana, (3) sedmi dan subotu kao spomen na Stvaranje, (4) potpunu obnovu Edena za Drugog Kristovog dolaska, uključujući obnovu izravne komunikacije između Boga i čovječanstva te odsutnost smrti i grabežljivosti te (5) nastavak svetkovanja sedmog dana subote kao uspomene na Božju stvaralačku inicijativu. Prema njenom razumijevanju velikog sukoba, Sotona do kraja vremena povećava intenzitet svojih đavolskih napora da spriječi te namjere.

Budući da je ovaj pristup središnji za sve spise Ellen White, nemoguće je ukloniti jedan dio ove strukture bez ozbiljnog ugrožavanja integriteta svih njenih spisa. Njen teološki autoritet ovisi o održavanju okvira njene primarne namjere. Iako se Ellen White ne smatra ni povjesničarkom ni znanstvenicom, njena definicija Stvoriteljeve prirode i njen prikaz događaja Stvaranja ključni su koncepti u uspostavi njene teologije i razumijevanju odnosa između Biblije i znanosti.

Dakle, taj je model velike borbe mjerodavan u određivanju trajne istinitosti ključnih doktrina kao što su *spasenje, *subota, tajna smrti, *Kristov drugi dolazak i *Svetište. U raspravi Ellen White o znanosti, pitanja o porijeklu i primarnoj svrsi subote postaju značajnija od rasprave o područjima manjeg značaja, kao što su dva izvještaja o Stvaranju, točna starost Zemlje ili izvor vulkana. Tvrdila je da su joj velike teme otkupljenja i Stvaranja pokazane u viđenju; geografske i kronološke pojedinosti često su uzimane iz standardnih djela i povremeno su bile podvrgnute kasnijim ispravcima kako bi bile točnije. Dakle, njene izjave koje se odnose na neke aspekte geologije i kronologije Zemlje mogu se tumačiti u kontekstu veće, primarnije svrhe od utvrđivanja precizne starosti zemlje. Ellen White bilo je važnije utvrditi istinitost doslovnih sedam dana tjedna Stvaranja i globalni Potop, a to su koncepti koje potvrđuje Sveto pismo i koji su bili sastavni dio njenog svjetonazora.

Iako Ellen White nije upotrijebila izraz „jedinstvo u različitosti“ (vidi 8MR 67) u kontekstu teoloških ili doktrinarnih rasprava, doista je izjavila da „predavači u našim školama nikada ne bi trebali biti sputavani naredbom da trebaju poučavati samo ono što se dosad poučavalo“. (Ms 8a, 1888., u 1888 Materials 133). Istodobno je smatrala da smjernice i temeljne doktrine adventističke poruke valja zadržati. (CET 203; CC 210; GC 583). Na sličan način joj je „pokazano“ da se neki pojmovi koji utječu na znanost o geologiji također trebaju smatrati trajnima. To uključuje (1) šest doslovnih, empirijskih, povijesnih 24-satnih dana Stvaranja, koji kulminiraju s doslovnim 24-satnim subotnjim danom odmora (EW 217; 1SP 85) i da (2) ljudski život na Zemlji nije postojao prije doslovnog Tjedna stvaranja opisanog u Postanku (1SM 87, 88; Ed 128-134). Prepoznavši da je sva istina u palom svijetu podložna iskrivljavanju, Ellen White je neprestano ponavljala svoj glasni poziv uzdizanja Svetog pisma iznad ljudskih ideja znanosti. Prava se znanost, prema njenom mišljenju, uvijek treba ispitati nepogrešivim standardom Svetoga pisma. (3SG 90-93).

U svoje vrijeme Ellen White je bila svjesna ideja sličnih uniformitarizmu Jamesa Huttona. Njoj je također bio poznat znanstveni prezir usmjeren prema pojmu nedavnog povijesnog Tjedna stvaranja, sličan preziru Schleiermacherove karikature iz 1829. godine prema kojoj samo „mračnjaci“ vjeruju u drevnu doslovnost. Na takvu rekonstrukciju Postanka sa svojim konvergentnim konceptom dubokog „vremena“, ona je tvrdila da se „djelo Stvaranja ne može objasniti znanošću“ (MH 414) i da su „prava znanost i biblijska religija u savršenom skladu“. (Lt 57, 1896, u 4BC 1167).

Ne samo da je Ellen White odbacila popularne znanstvene predodžbe svog vremena vezane uz geologiju već ona je shvatila i da bi *viša kritika* mogla potkopati izvještaj o Stvaranju u Postanku prijedlogom hijerarhijskog koncepta poligeneze, pružajući tako religijsko obrazloženje za očuvanje rasne hijerarhije. U eri u kojoj su se shvaćanja o biološkoj, društvenoj i civilizacijskoj inferiornosti crnaca općenito prihvaćala kao znanstvena, ona je dovela u pitanje znanost izjavom kao što je ova: „Ime crnca je zapisano u knjizi života pored imena bijelca. Svi su jedno u Kristu. Rođenje, položaj, nacionalnost ili boja ne mogu uzdići ili degradirati čovjeka." (2SM 342; usp. AA 474).

Tako je Ellen White pokazala i uključivost u svojoj službi i sposobnost vođenu Duhom da filtrira i definira istinu nasuprot proturječnim znanstvenim tvrdnjama. Njen se jedinstveni glas čuje nasuprot sve većem povezivanju rekonstrukcije i revizionizma Biblije u njenom i današnjem vremenu.

Adventističko tumačenje komentara Ellen White o znanosti i religiji temelji se na potvrdama izvora njenih informacija. Na najmanje tri mjesta u vezi s poviješću Zemlje čitamo sljedeće tvrdnje Ellen White: „Prenesena sam u vrijeme Stvaranja, i pokazano mi je da je prvi tjedan, u kojem je Bog izvršio djelo Stvaranja u šest dana i odmarao se sedmog dana, bio kao i svaki drugi tjedan." (1SP 85). U vezi s veličinom pretpotopnih životinja ona piše: „Pokazano mi je da su prije Potopa postojale vrlo velike, moćne životinje, koje sada ne postoje." (*ibid.*, 87). Konačno, o geologiji Ellen White kaže: „Pokazano mi je da bez biblijske povijesti geologija ne može ništa dokazati." (*ibid.*, 88). Tvrdila je da njene informacije o povijesti Stvaranja i Potopa dolaze iz božanskih viđenja u vezi s ovim povijesnim događajima.

Gornje izjave pomažu objasniti njeno snažno uvjerenje u pogledu na autoritet i pouzdanost Božje riječi o povijesti Zemlje: „Trebalo bi postojati ustaljeno vjerovanje u božanski autoritet Božje svete riječi. … Mojsije je pisao pod vodstvom Duha Božjeg i ispravna teorija geologije nikada neće promicati otkrića koja se ne mogu pomiriti s njegovim izjavama." (PP 114). Ova izjava također pokazuje da je ključno pitanje odnos između terenskih nalaza i biblijskog izvještaja o Potopu. Komentirajući ovo pitanje Ellen White je napisala: „Ostaci pronađeni u zemlji jesu dokazi o životu koji se u mnogim vidovima razlikovao od današnjeg, ali se samo iz nadahnutih spisa može znati nešto o vremenu u kojem su te razlike postojale." (*ibid.*, 112). Naznačila je da zaključci koje ljudska istraživanja izvlače iz podataka s terena moraju biti pošteni i vođeni biblijskim tvrdnjama, tj. svjetonazorom koji se zasniva na Bibliji. Tako je Ellen White odbacila metodološki naturalizam u korist kreacionističkom katastrofizmu. Njena primjena modela katastrofizma podrazumijeva se u njenoj raspravi o fosilima, kad je s obzirom na pretpotopni život ustvrdila da su tada postojali „ljudi, životinje i drveće, mnogo puta veći nego sada" (*ibid.*), implicirajući time da su u prošlosti postojali drugačiji uvjeti biosfere nego što postoje sada. S druge strane, zanijekala je tvrdnju kako ti isti fosili pokazuju da su oblici života postojali milijunima godina prije, za što je vjerovala da je neopravdani zaključak na osnovi podataka s terena. Vjerovala je da je „u povijesti o Potopu Nadahnuće objasnilo ono što geologija nikada ne može shvatiti". (PP 112).

Objašnjavajući neke implikacije povijesnog događaja Potopa, Ellen White napominje da su tijekom Potopa ljudi, životinje i drveće bili „zakopani i tako sačuvani kao dokaz kasnijim naraštajima da je Potop uništio pretpotopni svijet. Bog je želio da ova otkrića utvrde vjeru u nadahnutu povijest, ali … ono što im je Bog dao [ljudima] kao blagoslov, oni pogrešnom primjenom pretvaraju u prokletstvo." (PP 112). Ovim riječima Ellen White je implicira-

la da je Bog namjeravao da se paleontologija i biblijski zapisi međusobno rasvjetljuju. Prema mišljenju Ellen White, Bog potiče pronalaženje i proučavanje fosila i zapravo tako omogućuje da njihovo otkrivanje pomogne u utemeljenju osobnog uvjerenja u povijesnu pouzdanost izvještaja u Knjizi Postanka o Stvaranju i Potopu.

Ellen White je vjerovala da izvještaje iz Knjige Postanka 1-11, prema Božjoj zamisli, valja tumačiti povijesno, a ne samo teološki. U skladu s njenim svjetonazorom jedino pravo biblijsko razumijevanje izvještaja o Stvaranju i Potopu jest tumačiti ih kao empirijske, povijesne događaje koji su od interesa za prirodne znanosti. Ovi uvidi mogu pomoći u formuliranju kvalitetnih, znanstveno odgovornih terenskih istraživačkih projekata.

U svjetlu svojih izjava o Stvaranju i Potopu, Ellen White je potvrdila nedavnu povijest Tjedna stvaranja i globalni Potop čak i usprkos izazovima koje su predstavljale znanstvene teorije i dokazi u njeno doba. Njeni pogledi na znanost i Bibliju poticali su na ustrajnost i vjeru u povijesnu pouzdanost Postanka 1-11 i potragu za znanstvenim istraživanjem informiranim u skladu s tim.

Dodatno čitanje: Ed 128-134; PP 44-51, 105-116; 3SM 232, 446-448; MH 439, 440; 9T 257-261; P. Gordon, „The Testimony of Ellen G. White on the Bible, Science, and the Age of the Earth“ (EGWE, SDoc); „E. G. White Statements Relating to Geology and Earth Science“ (EGWE, SDoc).

Cindy Tutsch

BIBLIJA, PRIJEVODI, UPOTREBA OD STRANE ELLEN WHITE. Tijekom svoje spisateljske karijere (od 1845. do 1915. godine), Ellen White obilno je citirala Sveto pismo, koristeći nekoliko prijevoda Biblije. Iako nikada nije pisala na tu temu, njena poraba Biblije i njeni opisi reformatora koji su prevodili Sveto pismo na jezike naroda vrlo su poučni.

Ellen White ne govori ništa o intenzivnom zanimanju devetnaestoga stoljeća za rane biblijske rukopise, no ipak je brzo počela žeti praktične koristi. Odmah se počela služiti dvama značajnim engleskim prijevodima koji su objavljeni za njena života. *Revidirano izdanje* (*The Revised Version* – RV), prva ozbiljna revizija *Prijevoda kralja Jamesa* (*The King James Version*) nakon gotovo 300 godina pojavila se u Britaniji 1881. godine. (Novi zavjet) i 1885. (Stari zavjet), a zatim njen američki pandan *Američko standardno izdanje* (*The American Standard Version* – ASV), 1901. godine. Indeks Svetoga pisma u svesku 1. *Sveobuhvatnog indeksa spisa Ellen White* (*The Comprehensive Index to the Writings of Ellen G. White* – 1962) dokumentira njeno korištenje tih navedenih prijevoda.

Arthur L. White, unuk Ellen White, navodi osam članaka u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald)* iz 1880-ih godina (uglavnom članci iz drugih publikacija) informirajući adventiste o reviziji. Inače, A. L. White izjavljuje da su izmjene prošle uglavnom nezapaženo u *Pregledu i vjesniku*. („Savjet E. G. White o prijevodima Biblije“, – *The E. G. White Counsel on Versions of the Bible* – EGWE, Dec. 9, 1953; rev. May 1991). Njegova statistika, međutim, pokazuje da se Ellen White ubrzo počela koristiti novim prijevodima Biblije: u knjizi *Velika borba* (*The Great Controversy* – 1888) navodi oko 850 tekstova, uključujući pregršt iz RV-a. U izdanju iz 1911. jedan RV tekst zamijenjen je jednim iz ASV-a. U *Službi ozdravljenja* (*Ministry of Healing* – 1905) citirala je više od 50 tekstova iz RV-a i ASV-a, uz mali broj iz Leesera (1853) i Noyesa (1869).

Neke knjige „često“ navode RV tekstove: PP, SC, MB, DA, Ed, i 8T; druge sadrže samo „nekoliko“: COL, 7T, 9T, AA, CT, GW, i PK. Knjiga *Patrijarsi i proroci* (*Patriarchs and Prophets*) također sadrži dva citata iz Bernarda (1842) i barem jedan iz Boothroyda (1833).

Odgoj (*Education*) navodi jedan iz Rotherhama (1868. – 1902.).

Što se tiče povijesti prijevoda Biblije, Ellen White uglavnom šuti. Ona se poziva na grčki Stari zavjet (DA 33), ali ne upotrebljava riječ *Septuaginta*. Također ne spominje Masorete, pažljive židovske prepisivače hebrejskoga Starog zavjeta (500. – 1000.); Origena (um. 254.), autora masivne Heksaple, paralelnog Starog zavjeta u šest stupaca; i Jeronima (um. 420.), prvog kršćanskog znanstvenika koji je savladao hebrejski (i posljednjeg do renesanse) i preveo latinsku Vulgatu.

Ali njenu pozornost zaokupljaju reformatori koji su Bibliju vratili ljudima i svi zaslužuju veliku pohvalu: John Wycliffe (um. 1384.), prevoditelj prve engleske Biblije (GC 79-96); William Tyndale (um. 1536.), prevoditelj prvog tiskanog engleskog Novog zavjeta (1525.) (GC 245-247); i Martin Luther (um. 1546.), prevoditelj Biblije na njemački – Novi zavjet 1522. (GC 193). Pa i Erazmo (lat. Erasmus) zaslužuje da bude spomenut za tiskanje Božje riječi na „izvornom jeziku" (grčkom) po prvi put (GC 245).

Reagirajući na nastavni program klasičnog jezika na koledžu Battle Creek, Ellen White je primijetila da „poznavanje [klasičnog] grčkog i latinskog mnogima nije potrebno". U ono doba gotovo općeg nepoznavanja zakona zdravlja, Ellen White je s pravom prepoznala da je poučavanje učenika osnovnim načelima tjelesnog, mentalnog i duhovnog zdravlja veći prioritet od latinskog (CT 382). Nadalje, smatrala je da poučavanje klasične grčke i latinske književnosti potiče nevjeru. Ali nikada nije govorila protiv poučavanja suvremenih jezika ili izvornih biblijskih jezika. „Gotovo svaki propovjednik na terenu", pisala je, „treba napregnuti svoje Bogom dane snage, ne samo da bi bio vješt u čitanju, pisanju i gramatici nego i u jezicima." (TM 194).

Ovo praktično usmjerenje u skladu je sa zdravorazumskim pristupom Ellen White prijevodima Biblije. Njen sin W. C. White rekao je da se njegova majka „povremeno" pozivala na svoj primjerak revidiranog izdanja Biblije, ali je nije koristila u propovijedanju, kako ne bi izazvala „zbunjenost" kod starijih članova. Ipak, spremno je preporučila porabu novijih prijevoda u publikacijama. W. C. White se nije mogao sjetiti nijednog slučaja, bilo usmenog ili pisanog, da bi njegova majka osudila suvremene prijevode. (vidi A. L. White, „Mrs. White and Revised Versions", *Ministry*, April 1947, citirano DE 579 [1931]). Doista, s obzirom na njenu potragu za razumljivom Biblijom, ona nikada ne bi mogla podržati bilo kakvo nastojanje koje bi isticalo „samo prijevod kralja Jamesa – KJV". Nakon njene smrti, upravo je taj isključivi pristup Bibliji postao istaknut (usp. B. G. Wilkinson, *Our Authorized Version Vindicated* [1930]). Ona je podržavala same prevoditelje KJV-a, koji su napisali da je prijevod kraljeva govora, čak i kad je grubo urađen, „još uvijek kraljev govor". Isto je i s Biblijom: „Čak i najgori prijevod Biblije na engleskom", napisali su prevoditelji, „jest Božja riječ". (Erroll F. Rhodes and Liana Lupas, eds., *The Translators to the Reader: The Original Preface of the King James Version of 1611 Revisited [American Bible Society*, 1997], 78).

Alden Thompson

BIBLIJA U ŠKOLAMA ADVENTISTA SEDMOGA DANA. Ellen White bila je najutjecajnija osoba u osnivanju i razvoju sustava obrazovanja adventista sedmoga dana, te je smatrala da bi u nastavnim programima školâ proučavanje Biblije trebalo „imati prvo mjesto". (CT 86). Zamisao uzdizanja Biblije trebalo je ostvariti u Battle Creek Collegeu, prvoj adventističkoj obrazovnoj ustanovi osnovanoj 1874. godine. Međutim, Battle Creek College ubrzo se pretvorio u općeobrazovni koledž i u njegovom je nastavnom planu i programu primat Biblije gotovo potpuno zanemaren.

Nakon svoje prve istaknute izjave o obrazovanju („Pravilno obrazovanje" – „Proper Education") iz 1872. godine (3T 131-160; FE 15-46), Ellen White napisala je niz dodatnih članaka koji ističu Bibliju kao „temelj", „osnovu" i „sadržaj" kršćanskog odgoja. (FE 393, 451, 474). U izjavi iz 1881. godine, „Naš koledž" (5T 21-36), ustvrdila je kako je „Božja namisao" da studenti „imaju priliku proučavati znanosti a istodobno biti upoznati sa sadržajima Njegove riječi". (CT 86). Dok je podupirala proučavanje znanosti, inzistirala je da Biblija ne bi trebala biti samo „sendvič između" drugih predmeta kojim bi se nastavnim programima dao vjerski okus. (PE 474). Naprotiv, naglašavala je da je važnost Biblije temelj za razumijevanje cjelokupnog znanja i potrebu da se druga područja učenja integriraju s Biblijom i biblijskim svjetonazorom.

Savjeti Ellen White o obrazovanju, posebno oni koji se tiču središnjeg mjesta Biblije u nastavnom planu i programu, te važnost uravnoteženog razvoja mentalnih, tjelesnih i duhovnih sposobnosti učenika i studenata, ostali su stalni poticaj za poboljšanje adventističkih škola. Od 1872. godine do danas njeni ciljevi postizanja i održavanja ispravne povezanosti između Biblije i drugih kurikularnih predmeta, integracije biblijskih načela u sve druge predmete i poučavanja svih predmeta iz biblijskog svjetonazora, i dalje ostaju izazov za adventističko obrazovanje. Prema Ellen White, Biblija nije trebala ispunjavati cijeli kurikulum, već umjesto toga biti temelj i kontekst svih područja proučavanja unutar nastavnih planova i programa.

Dodatno čitanje: M. E. Marroquin, „The Historical Development of the Religion Curriculum at Battle Creek College, 1874-1901" (Ph. D. diss., AU, 2001).

Medardo Marroquin

BIBLIJA, AUTORITET. Ellen White je smatrala Bibliju samom Riječju Božjom, vrhovnim otkrivenjem Njegove volje, nepogrešivim, sigurnim mjerilom kršćanske vjere i prakse te najvišim autoritetom za ljudska bića. Za nju je vrhovni autoritet Biblije ukorijenjen u tvrdnji same Biblije da je njen autor Bog. (GC v). „Biblija je Božji glas koji nam govori isto tako kao da ga slušamo svojim ušima." (6T 393). Biblija otkriva volju Božju. „Sveto pismo treba prihvatiti kao autoritativno, nepogrešivo otkrivenje Njegove volje." (GC vii). „Čovjek je pogrešiv, ali Božja riječ je nepogrešiva" i „nepogrešivi standard". (1SM 416; MH 462). Stoga trebamo „prihvatiti Božju riječ kao vrhovni autoritet". (6T 402). Ellen White u potpunosti je suglasna s engleskim reformatorom *Wycliffeom, koji je učio da je Biblija „nadahnuta" i „savršena objava Božje volje". (GC 93). Konačno, ona je autoritet Biblije prihvatila bez ikakve potpore izvanbiblijskih argumenata. Za nju je „dokaz istine Božje riječi u samoj Riječi". (8T 157).

Biblija je „objavitelj doktrina", „mjerilo po kojemu se sva učenja ... moraju ispitati". (GC vii). „Pravo kršćanstvo prima Riječ Božju kao veliku riznicu nadahnute istine i test svih nadahnuća." (*ibid.*, 193). „Biblija, i samo Biblija", naglasila je, „naše je pravilo vjere." (CSW 84). Potrebno je da se kršćani vrate „velikom protestantskom načelu – Biblija, i samo Biblija, kao pravilu vjere i dužnosti". (GC 204, 205). Iako Ellen White nije bila blagonaklona prema formalnim vjerovanjima (*kredima*), pozvala je vjernike da usvoje jedno vjerovanje za svoje živote: „Biblija, i samo Biblija, treba biti naš kredo." (1SM 416). Izražavajući svoju snažnu vjeru u samopotvrđujući autoritet Svetoga pisma u pogledu na vjeru i doktrinu, ona kaže: „Radije bih dala da mi odsijeku obje ruke u ramenu nego ikada dala izjavu u vezi s time što je u Božjoj riječi nadahnuto, a što nenadahnuto. … Nikada ne dopustite smrtnom čovjeku da sudi Božjoj riječi." (7BC 919).

Ellen White je autoritet Svetoga pisma stavila iznad autoriteta bilo koje druge knjige

i naučavala da je Biblija jedini izvor istinski objektivne povijesti. Ipak, prepoznala je da „razumijevanje običaja onih koji su živjeli u biblijska vremena“ predstavlja „praktično znanje“ koje „pomaže“ u proučavanju Biblije. (CT 518). Što se tiče njene točnosti i objektivnosti, Ellen White je rekla: „Samo ovdje možemo pronaći povijest naše rase neokaljanu ljudskim predrasudama ili ponosom.“ (PP 596). Biblija svijetli „daleko u prošlost, gdje ljudsko istraživanje uzalud nastoji prodrijeti. Samo u Božjoj riječi nalazimo autentičan izvještaj o stvaranju.“ (5T 25). „Samo ovdje nalazimo vjerodostojan izvještaj o porijeklu naroda.“ (Ed 173).

Ellen White preporučila je proučavanje svete povijesti, onako kako se proučavalo u izraelskim proročkim školama, kao uzor za proučavanje moderne povijesti. „Trag Gospodnjih stopa utisnut je u izvještajima koji govore o Njegovom postupanju prema narodima. I mi danas trebamo razmišljati o tomu kako se Bog ponašao prema narodima na Zemlji. U povijesti trebamo vidjeti ispunjenje proročanstava, proučavati ulogu Božje promisli u velikim reformatorskim pokretima te upoznati slijed događaja i previranje naroda na Zemlji pred veliki završni sukob.“ (MH 441, 442).

„Ovakav pristup donijet će bogatstvo i širinu našim nazorima i pomoći da saznamo nešto o odnosima i ovisnostima u životu, o tome kako smo svi divno povezani velikim bratstvom zajednica i naroda, i do koje mjere nasilje i ponižavanje, kojemu je jedan narod izložen, znači gubitak za sve.“ (*ibid.*, 442).

Predložila je da poznavanje Biblije bude temelj proučavanja znanosti, jer Sveto pismo sadrži „temelje svake istinske znanosti“. (COL 107). Ovo znanje nije jednostavno intelektualno razumijevanje, već mora biti osobne iskustvene naravi. „Onaj koji je stekao spoznaju o Bogu i o Njegovoj riječi u osobnom iskustvu, spreman je uključiti se u proučavanje prirodnih znanosti.” (MH 461). „Ono što nas priroda uči možemo pravilno protumačiti u svjetlosti koja svijetli s križa Golgote.“ (*ibid.*, 462). „Bez Krista još uvijek nismo u stanju ispravno protumačiti jezik prirode.“ (8T 257).

Kroz iskustveno poznavanje Boga i Biblije stječe se „nepokolebljiva vjera u božansko nadahnuće Svetoga pisma“ (MH 462) i uvjerenje o njegovom „božanskom autoritetu“ (CE 193). Onaj tko ima takvu vjeru „ne provjerava Bibliju pomoću ljudskih znanstvenih ideja. On dovodi ove ideje na test nepogrešivog standarda.“ (8T 325). „Bibliju ne treba testirati ljudskim idejama znanosti“ jer „ljudsko znanje je nepouzdan vodič“. (PP 114).

„Samo u Božjoj riječi nalazimo autentičan izvještaj o stvaranju“, pisala je. (5T 25). „Bez biblijske povijesti, geologija ne može ništa dokazati.“ (PP 112). „Mojsije je pisao pod vodstvom Božjega Duha, i ispravna teorija geologije neće nikada iznositi otkrića koja se ne mogu pomiriti s njegovim izjavama.“ *(ibid.*, 114). Oni koji su bili toliko uvjereni u geološka otkrića nemaju „dostatno poimanje“ o veličini ljudi, životinja i drveća prije Potopa ili „o velikim promjenama koje su se tada dogodile. Ostaci pronađeni u zemlji jesu dokazi o životu koji se u mnogim vidovima razlikovao od današnjeg, ali se samo iz nadahnutih spisa može znati nešto o vremenu u kojem su ove razlike postojale.“ *(ibid.*, 112). Zaključila je: „U povijesti o Potopu Nadahnuće je objasnilo ono što sama geologija nikada ne može shvatiti.“ (*ibid.*).

Komentirala je i nastojanja da se o Bibliji sudi znanošću: „Opet i iznova ljudi pokušavaju staviti Bibliju i spise ljudi [znanstvenika] na zajedničku osnovu; ali pokušaj se pokazao kao neuspjeh; jer ne možemo služiti Bogu i mamonu.“ (FE 181). „Jedino u svjetlosti objave“ učenje prirode može se „pravilno shvatiti“. (Ed 134).

Ellen White uzdigla je autoritet Svetoga pisma iznad ljudske mudrosti, karaktera i iskustva. „Ljudska se domišljatost vježba stoljećima kako bi mjerila Božju riječ svojim ograničenim

umovima i ograničenim razumijevanjem", napisala je. (1SM 18). „Ali Riječ Gospodnju nije suditi prema ljudskom standardu" (5T 301), a „filozofija ne može odrediti putove i djela Božja; ljudski um ne može mjeriti beskonačnost". (6BC 1079). „Ljudsko mjerenje Boga nikada neće biti ispravno." (3SM 308). Ona upozorava: „Sveto pismo se ne smije čitati uz mutno svjetlo predaja i ljudskog mudrovanja. Obasjavati Sunce svijećom bilo bi isto kao pokušavati da objasnimo Bibliju uz pomoć ljudskih predaja ili ljudskih zamisli." (COL 111). „Božjoj Svetoj riječi nije potrebno svjetlucanje zemaljske svjetiljke da bi njene krasote postale vidljive. Ona je svjetlost sama po sebi – otkrivena Božja slava, i pokraj nje svako drugo svjetlo poblijedi." (*ibid.*).

Sveto pismo je „mjerilo karaktera, objava nauka i sredstvo za ispitivanje iskustva". (GC vii). Biblija je „test iskustva" i „jedina povezница jedinstva" među vjernicima. *(ibid.*; 1T 416. 417).

Vidi također: Otkrivenje i nadahnuće.

Dodatna literatura: GC *v-xii;* 1SM 15-23; P. G. Damsteegt, „Ellen White on Theology, Its Methods, and the Use of Scripture", JATS 4, no. 2 (1993): 115-136; *idem*, „The Inspiration of Scripture in the Writings of Ellen White", JATS 5, no. 1 (1994): 155-179; *idem,* „Ellen White, Lifestyle and Scripture Interpretation", JATS 6, no. 2 (1996): 34-50; P. M. van Bemmelen, „The Authority of Scripture", in G. W. Reid, Ed., *Understanding Scripture: An Adventist Approach* (BRI, 2005).

P. Gerard Damsteegt

BIBLIJA, NADAHNUĆE vidi **OTKRIVENJE NADAHNUĆE**

BIBLIJA, VAŽNOST PROUČAVANJA. Proučavati Božju riječ, Bibliju, kaže Ellen White, znači jesti sa stabla života. (Ev 138). Božja riječ je duh i život, i kao što se i fizičko tijelo održava hranom, tako se duhovni život mora održavati Božjom riječju kako bi imao duhovnu snagu. (7BC 941). Ne smijemo ga hraniti samo posredovanjem tuđeg uma. (DA 390).

Proučavanje Svetoga pisma neophodno je kao temelj *vjere. Komentirajući Kristov odgovor nakon uskrsnuća na pitanja dvojice učenika na putu za Emaus, ona kaže: „Da im se odmah objavio, njihova bi srca bila zadovoljna. … Ali bilo je potrebno da razumiju [Sveto pismo]. … Na njemu je valjalo učvrstiti njihovu vjeru." (DA 796-799).

Vjernici bi trebali svakodnevno proučavati Bibliju (5T 573-580), ali nikada bez spremnosti da se promijene. (GC 598-601). Ellen White kaže da je jedno smatrati Bibliju knjigom o moralu, ali je sasvim drugo prihvaćati je onakvom kakva ona uistinu jest: Riječju živoga Boga koja oblikuje čitateljevo djelovanje, riječi i misli. (Ed 260). Srce mora biti izloženo Božjoj riječi da bismo pročistili misli, omekšali raspoloženje i usmjerili umove i srca prema Bogu. Samo snagom Duha Svetoga koji govori kroz Sveto pismo vjernici mogu svakodnevno sudjelovati u božanskoj naravi. (COL 100-102).

Konačno, potrebno je proučavati Sveto pismo kako bismo razumjeli da se dva velika načela natječu za nadmoć nad ljudskim životima te kako bismo pratili njihovo djelovanje u povijesti i proročanstvima i shvatili da ovaj sukob utječe na svaki vid ljudskog iskustva. (Ed 190). Ellen White piše: „Ali u Božjoj riječi zavjesa je povučena ustranu, i mi gledamo iza, iznad i u svim igrama i protuigrama ljudskih interesa, sila i strasti – oruđa Svemilostivoga koja tiho i strpljivo ostvaruju nakane svoje volje." (*ibid.*, 173).

U svojim spisima Ellen White usmjerava pozornost ljudi na nužnost proučavanja Biblije. „Ali oni koji u istraživanje Riječi uvode duh koji Biblija ne odobrava, nakon proučavanja ponijet će sa sobom duh koji ona nije udijelila." (RH, Aug. 22, 1907). Određeni ponos može biti pomiješan s proučavanjem Biblije i kad se prouča-

va Božja riječ bez molitve, poniznosti i vodstva Duha Svetoga, Sveto pismo možemo pogrešno shvatiti i krivo protumačiti. (SC 108-110).

„Dosad neviđena napetost obuzima ovaj svijet. Zadovoljstva, stjecanje novca, borba za vlast i sama borba za opstanak strahovitom snagom zaokupljaju tijelo, um i dušu. Usred te sulude jurnjave progovara Bog. Poziva nas da se povučemo u samoću i razgovaramo s Njim. 'Prestanite i znajte da sam ja Bog.'" (Ed 260).

Dodatno čitanje: CT 438-447; DA 383-394; Ed 185-192, 253-261; FE 129-137; GC 593-602; SD 105-113; 1SM 15-23; 5T 573-580.

Jack Blanco

BIBLIJA, TUMAČENJE. Načela tumačenja koja su koristili William Miller i drugi u adventnom buđenju ranog devetnaestoga stoljeća, uglavnom su predstavljala hermeneutičku tradiciju kod protestanata, a Ellen White je prihvatila ta ista osnovna hermeneutička pravila. William Miller sažeo je trinaest „Pravila tumačenja Biblije", uključujući pet općih i osam koja se posebno odnose na apokaliptičku eshatologiju (proročanstva, slike/simbole i usporedbe). Godine 1884. Ellen White doslovce je citirala Millerovih pet općih pravila, dajući im svoju punu potporu: „Oni koji naviještaju poruku trećeg anđela pretražuju Sveto pismo po istom planu koji je otac Miller usvojio." 1. Svaka se riječ mora ispravno odnositi na temu koju proučavamo u Bibliji; 2. Sve je Sveto pismo potrebno i može se razumjeti marljivom primjenom i proučavanjem; 3. Ništa otkriveno u Svetome pismu ne može biti, a niti će biti, skriveno od onih koji propituju vjerom, bez kolebanja; 4. Da biste razumjeli doktrinu, valja skupiti sve spise o temi koju želite znati, zatim neka svaka riječ ima svoj odgovarajući utjecaj; i ako uspijete oblikovati svoju teoriju bez proturječja, ne možete biti u zabludi; 5. Sveto pismo mora biti samo sebi tumač, budući da je samo po sebi pravilo. Ako za objašnjenje ovisim o učitelju, a on bi trebao pogoditi njegovo značenje ili poželjeti da to bude tako na osnovi svog sektaškog vjerovanja, ili bi težio biti mudar, onda je njegovo nagađanje, želja, vjerovanje ili mudrost moje pravilo razumijevanja, a ne Biblija.' … U našem proučavanju Biblije bilo bi dobro obratiti pažnju na [pet općih] iznijetih načela." (RH, Nov. 25, 1884). U svojim pisanim djelima Ellen White često je razrađivala i nadograđivala ova osnovna načela i potkrjepljivala ih iz samog Svetog pisma; ali nikada nije sastavila sustavni pristup biblijskoj hermeneutici (najopsežniji kontinuirani opis nalazimo u seriji od 20 priloga [ST, Mar. 21. – Oct. 17, 1906] pod nazivom *Naša velika riznica* (*Our Great Treasure-House*).

Temelj cjelokupnog hermeneutičkog pristupa Svetome pismu za Ellen White je „veliko protestantsko načelo" *sola scriptura*, „Biblija, i samo Biblija, kao pravilo vjere i dužnosti". (GC 204, 205; usp. EW 78; RH, Dec. 15, 1885, u 1SM 416). Samo Biblija treba biti „mjerilo prema kojemu sva učenja i iskustvo moraju biti ispitani" (GC vii), a njen autoritet ima prednost nad zaključcima znanosti, ljudskog razuma, filozofije, tradicije ili izvanbiblijske literature. (EW 78; GC 595; Ev 256; COL 39; 5T 700; MH 462; COL 110, 111; ST, Mar. 21, 1906; 2SM 85-100). Samo je Biblija potpuno dovoljna da pruži spoznaju svake istine bitne za spasenje. (ST, Oct. 18, 1883; Apr. 18, 1906; GC 93, 173; RH, June 1, 1886; Dec. 5, 1896).

Mnogi ulomci u spisima Ellen White upozoravaju protiv primjene *više kritike* – s njenim načinima „seciranja, nagađanja, rekonstruiranja" – ovi kritičari ljudski razum stavljaju iznad Svetoga pisma i osuđuju Riječ te tako „uništavaju vjeru u Bibliju kao božansku objavu" i „oduzimaju snagu Božjoj riječi da nadzire, uzdiže i nadahnjuje ljudske živote". (AA 474; usp. BE, Feb. 1, 1897; June 1, 1893; MH 142; UL 35; RC 344; 1SAT 255).

Mnoga poglavlja *Velike borbe* (*The Great Controversy*) posvećena su ponovnom oživljavanju biblijskog načela protestantskih reformatora *sola scriptura* iz Biblije (vidi Izaija 8,20), koje Ellen White smatra osnovnim temeljem za obnovu drugih dragocjenih biblijskih istina (kao što je evanđelje pravednosti po vjeri) koje su izgubljene tijekom otpada Crkve od prvotnog kršćanstva. (vidi posebno GC 68, 89, 93, 120, 126, 132, 173, 174, 193, 203, 243, 249).

Uz načelo *sola scriptura* nalazi se i *tota scriptura*: cijela je Biblija, neodvojivo jedinstvo božanskog i ljudskog (GC vi; ST 709), i predstavlja Božju riječ (6T 393; ST 533; COL 39; 7BC 919). Budući da je cijela Biblija u konačnici proizvod jednog božanskog Autora, postoji temeljno jedinstvo i dosljednost među svim različitim dijelovima Svetoga pisma, iako postoji progresivno otkrivanje istine. (EW 221; PP 114; Ed 123, 124;. 1SM 19, 20; GC v, 344). Zbog ove analogije (ili sklada) Svetoga pisma, Biblija je svoj vlastiti tumač (tj. protestantskog načela *scriptura sui ipsius interpres*): sve što Biblija kaže o određenoj temi treba uzeti u obzir, pri čemu se jednom ulomku dopušta tumačiti drugi (EW 221; Ed 190; TM 106; 2MR 89-92; Ms 40, 1895, in 2MR 96; RH, Nov. 25, 1884; FE 187; ST, Mar. 21, 1906; OHC 210; GC 173; CT 437). U Svetome pismu postoji jasnoća, tako da ga mogu razumjeti svi, i znanstvenici i obični ljudi. (SC 89; ST, July 11, 1906). Jezik Svetoga pisma „treba tumačiti prema njegovom očitom značenju, ako se ne radi o simbolu ili slikovnosti". (GC 599).

Kao posljednje opće hermeneutičko načelo, Ellen White podupire protestantsko načelo *duhovna se pitanja duhovno razabiru* (*spiritalia spiritaliter examinatur*). To znači, s jedne strane, da je u tumačenju Svetoga pisma potrebna pomoć Duha Svetoga. „Pravo poznavanje Biblije može se steći samo uz pomoć istoga Duha kojim je Riječ bila dana" (Ed 189; cf. 8T 157; TM 108; GC vii) i bez vodstva Duha Svetoga muškarci i žene „će biti stalno podložni iskrivljavanju Pisma ili pogrešnom tumačenju". (ST 704; usp. COL 410, 411). No s druge strane, ovo načelo upućuje na potrebu da život tumača bude ispunjen Duhom: pristupanjem Bibliji pod utjecajem Duha Svetoga (2SM 114) u „molitvenom, poniznom, poučljivom duhu" (GC 521; usp. ST 704; ST, Mar. 28, 1906); ispunjen željnim i ozbiljnim traženjem istine kao skrivenog blaga (ST, Sept. 5, 1906; Oct. 3, 1906; Ed 189); popraćen zdušnim moljenjem Boga za mudrost kako bismo razumjeli i osjetili važnost biblijskih istina (GC 530, 599, 600; ST, Oct. 3, 1906); potrebom za uklanjanjem svih predrasuda (CT 463; ST, Oct. 3, 1906) i grješne prakse (OHC 207); spremnošću na poslušnost Božjoj volji kako je otkrivena u Njegovoj riječi (5T 705) i prinošenjem svoje osobne prosudbe savjetu pobožne i iskusne braće. (5T 293).

Uz ova opća hermeneutička načela, Ellen White ističe, i propisom i primjerom, specifične smjernice za tumačenje Biblije, od kojih su većina (ako ne i sve) obuhvaćene onim što danas poznajemo kao gramatičko-povijesnu metodu. Dok podcrtava čudesno božansko očuvanje hebrejskih i grčkih rukopisa Svetoga pisma, Ellen White priznaje mogućnost manjih i beznačajnih pogrešaka prepisivača i prijevoda. (EW 220, 221; 1SM 16). U skladu s tim, Ellen White citira niz suvremenih *prijevoda Biblije.

Tisuće stranica nadahnutog izlaganja Svetoga pisma u nizu Sukob vjekova (*The Conflict of the Ages Series*) otkrivaju, kao i u tekstovima koji su prije napisani, punu pozornost koju Ellen White pridaje povijesnom kontekstu. Ona je bila uvjerena da Biblija prenosi „vjerodostojne životopise stvarnih osoba", „jasan, jednostavan izvještaj o tome što se stvarno zbivalo i što su stvarne osobe doživjele". (4T 9; cf. Ed 173). To uključuje pouzdan prikaz porijekla Zemlje i rane povijesti našeg svijeta (PP 113; MM 89). Ellen White naglašava važnost razumijevanja drevnih običaja, kulture, geografije i kronolo-

gije biblijskih vremena, nazivajući ove informacije „praktičnim znanjem". (CT 518). Ona također ističe vrijednost književne ljepote Svetoga pisma (Ed 159-161, 188) i prepoznaje različite književne stilove, oblike i strukture različitih ljudskih pisaca Svetoga pisma. (GC vi; lSM 22, 23; 2MR 89-92; Ed 125; ST, Apr. 11, 1906).

Ellen White potiče potrebu za pomnom analizom Svetoga pisma redak po redak, dopuštajući svakoj riječi njeno značenje te da svaka tumači značenje riječi i izraza u svjetlu njihova neposrednog konteksta namjesto vađenja ulomaka istrgnutih iz konteksta ili prenaprezanja značenja rečenica u pokušaju utvrđivanja izvornog značenja (Ed 189; CC 521; DA 719; 2MR 89-92; 1SM 20). Pritom ističe kako se svaki ulomak iz Svetoga pisma mora razumjeti u svjetlu višestruke biblijske „velike središnje teme, Božje izvorne namjere za svijet, uspona velike borbe i djela otkupljenja" (Ed 190; cf. Ed 125, 126), te da se različite istine Svetoga pisma moraju istraživati i udružiti kako bismo shvatili biblijski „veliki sustav istine". (ST, Sept. 19, 1906). Ellen White također upućuje na vrijednost tematskog proučavanja, spajajući sve što Biblija govori o određenoj temi i dopuštajući da se konture te teme prirodno pojave, bez selektivnog uklapanja tekstova u unaprijed određenu (ili čak lažnu) strukturu. (PE 187; CG 511; SC 90, 91; 28M 82).

Što se tiče takozvanih biblijskih poteškoća, Ellen White ustrajava na tome da ih ljudi ne mogu riješiti znanstvenim ili filozofskim metodama, već one zahtijevaju molitvenu, poniznu, poučljivu ovisnost o Bogu kako bismo ispod prividnih površinskih proturječnosti uočili temeljni sklad i shvatili da nekim tajnim putem beskonačni Bog pruža jake dokaze božanskog nadahnuća Biblije koje nećemo u potpunosti razumjeti sve do budućeg života. (GW 312; 1SM 20; GC vi, 599; 8T 261; ST 533; ST, Apr. 25, 1906; Ed 169-172). Ona ističe potrebu za posebnom pažnjom i specifičnim načelima u tumačenju svetih spisa koji upućuju dalje od svog vremena: zavjetnih obećanja Staroga zavjeta Izraelu (PK 713, 714), proročanstava Daniela i Otkrivenja (TM 112, 113; 28M 101, 102; ST, July 4, 1906), sustava tipova i simbola u Svetome pismu (AA 14; COL 105, 133; 7BC 933; 6BC 1095; Ed 124; GC 420, 352; PP 365, 594) i Isusovih usporedbi (CT 140; COL 17, 18, 21).

Na kraju, Ellen White stavlja snažan naglasak na praktičnu, suvremenu, osobnu primjenu Biblije u vlastitome životu (Lt Q 13, 1888, u 2MR 92; Ms 22, 1890, u 2MR 97; Lt 69, 1901, u 2MR 95; MM 37), poosobljujući Sveto pismo kao Božju riječ nama pojedinačno. (DA 390, 391; 6T 393; 7BC 920; ST, Apr. 4, 1906). Ukratko, Ellen White iznosi čvrsta načela biblijskog tumačenja, u skladu s hermeneutičkim stajalištem protestantskih reformatora i konačno načela tumačenja koja su svojstvena samom Svetom pismu.

Vidi također: Otkrivenje i nadahnuće.

Dodatno čitanje: GC *v-xii;* 1SM 15-23; R. F. Cottrell, "Ellen G. White's Evaluation and Use of the Bible," in *A Symposium on Biblical Hermeneutics*, ed. G. M. Hyde (RHPA, 1974), 143-161; P. G. Damsteegt, "Ellen White on Theology, Its Methods, and the Use of Scripture," JATS 4, no. 2 (Autumn 1993): 115-136; *idem, Foundations of the Seventh-day Adventist Message and Mission* (Grand Rapids: Eerdmans, 1977); R. M. Davidson, "Biblical Interpretation," in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 58-104; A. Hale, "[William] Miller's Rules of Bible Interpretation," in *The Second Advent Manual: In Which the Objections to Calculating the Prophetic Times Are Considered; the Difficulties Connected With the Calculation Explained; and the Facts and Arguments on Which Mr. Miller's Calculations Rest Are Briefly Stated and Sustained* (Boston: J. V. Himes, 1843), 103-106, in Damsteegt, *Foundations of*

the Seventh-day Adventist Message and Mission (Eerdmans, 1977), 299, 300; C. M. Maxwell, "A Brief History of Adventist Hermeneutics," JATS 4, no. 2 (Autumn 1993): 209-226; G. W. Reid, ed., *Understanding Scripture: An Adventist Approach* (BRI, 2005).

Richard M. Davidson

BIBLIJSKA KONFERENCIJA 1919. GODINE. Prvi sastanak adventista sedmoga dana na kojem se opsežno raspravljalo o naravi i autoritetu spisâ Ellen White nakon njene smrti (1915. godine). Konferenciju je sazvao Izvršni odbor Generalne konferencije kako bi proučio pitanja vezana uz povijesno ispunjenje i tumačenje biblijskih proročanstava. Iako je konferencija kasnila nekoliko godina, prvenstveno zbog Prvoga svjetskog rata (1914. – 1918.), vođe Crkve namjeravali su okupiti vodeće profesore, autore i administratore kako bi raspravljali o problemima, postigli konsenzus i na taj način postigli viši stupanj sklada unutar denominacije.

Na samom početku skupa predsjednik Generalne konferencije *A. G. Daniells iznio je široku viziju djelovanja koju bi Crkva adventista sedmoga dana trebala obavljati u privlačenju pozornosti svijeta na *Kristov drugi dolazak. Usporedio je njihov sastanak s drugim konferencijama o proročanstvima koje su uz veliku pompu održavali konzervativni kršćani diljem Sjedinjenih Američkih Država. Daniells i druge crkvene vođe, kao što je *W. W. Prescott, vjerovali su da bi se iskrenim istraživanjem biblijskih i povijesnih pitanja denominacija mogla više ujediniti i onda održavati slične konferencije za javnost.

Konferenciju je otvorilo 65 sudionika koji su predstavljali najobrazovaniju skupinu adventističkih mislilaca koji su službeno okupljeni u to vrijeme. Održavale su se zapravo dvije konferencije: Biblijska konferencija održavala se tijekom dana od 1. do 19. srpnja a u večernjim je satima zasjedalo Vijeće profesora od 1. do 19. srpnja, a zatim se nastavilo sastajati do 9. kolovoza. Sporne teme općenito su imale dvije sesije tijekom kojih su vodeći zagovornici obiju strana iznosili svoja najuvjerljivija obrazloženja, nakon čega bi slijedilo vrijeme za raspravu. Zakazane su teme često odgađane kako bi se omogućilo više vremena za raspravu.

Narav i autoritet djela Ellen White nisu bili na početnom popisu tema. Umjesto toga njeni spisi su citirani kao nužan korak u rješavanju sukoba oko drugih pitanja. Što su sudionici konferencije duže raspravljali, postajalo je sve očitije da postoje dvije škole mišljenja o tumačenju i Biblije i spisâ Ellen White: samozvani „progresivci" nasuprot „tradicionalistima". Obje su skupine visoko cijenile spise Ellen White – u pitanju je bila narav ovih nadahnutih spisa i njihov odnos prema Bibliji. Tako su spisi Ellen White došli na čelo rasprave tijekom Biblijske konferencije 1919. godine, koja je imala četiri glavne točke.

UČITELJI I VODITELJI CRKVE NA BIBLIJSKOJ KONFERENCIJI 1919. GODINE.

Prva rasprava o spisima Ellen White održana je 10. srpnja 1919. godine u kontekstu proučavanja adventističkih stavova o proročkom tumačenju. Nakon te početne rasprave, kad je konferencijom predsjedavao A. G. Daniells, sudionici su prepoznali važnost ove rasprave, a on je sa sudionicima podijelio (16. srpnja) osobni, neslužbeni izvještaj o vlastitim iskustvima s Ellen White. Nažalost, taj Daniellsov

govor samo je djelomično zabilježen. Očito je Daniellsovo iznošenje vlastitog iskustva bilo dovoljno za rješavanje problema kod većine pastora i vođa. Ali kad se Daniells vratio (30. srpnja), kako bi razgovarao s profesorima o važnosti propovjedničkog obrazovanja, postalo je vidljivo da u glavama ove manje skupine od osamnaest ljudi prethodna tema još nije bila razriješena. Tijekom sljedećih nekoliko dana Daniells je sudjelovao u „razgovoru za okruglim stolom" o tome kako primijeniti svoje prethodno izlaganje o Ellen White (16. srpnja) na učenje Biblije i povijesti. Na taj je način pružio ovoj manjoj skupini detaljniji uvid u svoje razmišljanje o naravi i autoritetu spisâ Ellen White, četiri godine nakon njene smrti.

Daniells je započeo s priznanjem da postoje neke pojedinosti u spisima Ellen White koje je bilo teško razumjeti. Ellen White ga je osobno upozorila na to. Iako je takve ukore bilo teško podnijeti, tvrdio je da je stalno imao koristi od slušanja njenih savjeta. Prema Daniellsu, trenutni sukob oko *otkrivenja i nadahnuća započeo je kad su pojedinci, kao što su *A. T. Jones i *J. H. Kellogg, zastupali vrlo doslovno i kruto stajalište u vezi s tumačenjem spisâ Ellen White. Tijekom borbe za vlast koja je uslijedila, posebno s Jonesom, Daniellsa su kritizirali jer nije prihvaćao Jonesove i Kelloggove poglede na nadahnuće. „Nije od… koristi", Daniells je izjavio, „da bilo tko ustane i govori o verbalnom nadahnuću *Svjedočanstava*, jer svatko tko se ikad bavio tom temom to dobro zna, stoga bismo mogli odbaciti tu temu." (Report of Bible Conference, Held in Takoma Park, D. C., July 1-19, 1919 [hereafter RBC], Aug. 1, 1919, 1234). Daniells je na sličan način bio zabrinut za to kako Crkva razumije dar proroštva. On je smatrao da je opasno usredotočiti se na čuda umjesto na cjelokupni životni doprinos Ellen White u Crkvi. Ovo je bilo posebno vidljivo u područjima misije, obrazovanja i duha služenja (RBC, July 30, 1919,1190-1193).

Tijekom sljedećih nekoliko dana rasprava je usmjerena na odnos spisâ Ellen White i *Biblije. Iznesena su dva suprotna stajališta: „progresivci" su tvrdili kako iz osobnog iskustva znaju da spisi Ellen White nisu nepogrešivi. Iako su se „naprednjaci" složili oko nadahnuća njenih spisa, međusobno su imali različita stajališta o tome što je „verbalno nadahnuće" Biblije. Neki su smatrali da je razlika između spisâ Ellen White i Biblije u tome što su njeni spisi pogrešivi, dok je Biblija urođeno nepogrešiva. Druga skupina sudionika konferencije, „tradicionalisti", smatrala je spise Ellen White nepogrešivima i jednakima Svetome pismu. Ove dvije škole mišljenja o odnosu spisâ Ellen White i Biblije stvorile su hermeneutički rascjep koji je podijelio sudionike Konferencije održane 1919. godine. Nedovoljno su shvaćali značaj koji će njihove rasprave imati u kasnijem razvoju adventističke teologije.

Na kraju, o spisima Ellen White nije postignut konsenzus. J. N. Anderson, profesor biblijskih jezika s Union Collegea, predložio je, kako bi se izbjegla ozbiljna kriza u budućnosti, da vođe Crkve moraju početi educirati vjernike o nadahnuću. Drugi su se bojali da bi članovi Crkve postali „vrlo uznemireni" kad bi otkrili da je Ellen White pogrešiva. (RBC, Aug. 1, 1919,1231, 1238, 1239, 1241). Neuspjeh u postizanju konsenzusa doveo je do otprilike 1.200 stranica zapisnika s te konferencije koji je pohranjen u podrumu Generalne konferencije i gotovo zaboravljen, sve dok ga 1974. godine nije pronašao F. Donald Yost skupljajući građu za novoosnovani arhiv Generalne konferencije.

Daljnje čitanje: M. W. Campbell, „The 1919 Bible Conference and Its Significance for Seventh-day Adventist History and Theology" (Ph. D. diss., AU, 2008); B. Haloviak, „In the Shadow of the 'Daily': Background and Aftermath of the 1919 Bible and History Teachers' Conference" (unpublished paper, GCAr, 1979); H. E. Douglass, *Messenger of the Lord*

(PPPA, 1998), 434-443; B. Haloviak and G. Land, „Ellen White and Doctrinal Conflict: Context of the 1919 Bible Conference“, *Spectrum* 12, no. 4 (June 1982): 19-34; „Report of Bible Conference, Held in Takoma Park, D.C., July 1-19, 1919“, Aug. 1, 1919, GCAr [www.adventistarchives.org]; G. W. Shearer, „The 1919 Bible Conference: A Bibliographical Guide“ (unpublished paper, PUC, 2001, CAR).

Michael W. Campbell

BIBLIJSKA KRONOLOGIJA. Stajališta Ellen White o kronologiji mogu se podijeliti u tri glavne kategorije: kronologija stvaranja, povijesna kronologija i proročka kronologija, od kojih će se, zbog interesa adventista sedmoga dana za podrijetlo i povijest Zemlje, o prvoj kategoriji trebati raspravljati najduže.

Slično tome, njena stajališta o kronologiji stvaranja mogu biti podijeljena u tri kategorije: vrijeme *prije* tjedna stvaranja, vrijeme *tijekom* tjedna stvaranja i vrijeme *nakon* tjedna stvaranja. Što se tiče vremena *prije* tjedna stvaranja, jasno uočavamo da Ellen White dopušta dugu povijest svemira, pa čak i bića stvorenih prije stvaranja ovog planeta u šest dana. Prema njenim riječima, „svi nebeski domaćini“ postojali su i prije „stvaranja Zemlje i njenih stanovnika“. (PP 36; usp. 4BC 1143). Ona je smatrala da su mnogi drugi svjetovi i njihovi stanovnici stvoreni prije stvaranja naše zemlje: „Božja vladavina uključivala je ne samo stanovnike neba nego i stanovnike svega“, te da su svjetovi stvoreni u vrijeme Sotonine pobune na Nebu stvoreni prije stvaranja Zemlje. (PP 41; usp. PP 331, 332). Ništa u spisima Ellen White ne isključuje ideju da Svemir i njegovi izvanzemaljski stanovnici možda postoje već godinama prije stvaranja planeta Zemlje. Ništa ne bi spriječilo one koji cijene njene spise da prihvate konvencionalnu dob za Svemir koju određuju današnji znanstvenici.

Što se tiče vremena *tijekom* tjedna stvaranja, Ellen White jasno zagovara doslovno čitanje biblijskog teksta. Govoreći o tjednu stvaranja, ona bez dvoumljenja piše: „Kao i svaki drugi [tjedan], on se sastojao od sedam doslovnih dana.“ (PP 111). Sedam doslovnih dana smatraju se povijesnim postankom sedmodnevnog tjedna: „Kad Gospodin izjavi [Izlazak 20,11] da je svijet stvorio za šest dana a sedmog se dana odmarao, On misli na dan od dvadeset i četiri sata, što je označio izlaskom i zalaskom sunca.“ (TM 136; usp. 3SG 90). Ellen White protivila se dvjema spekulativnim teorijama, popularnima u njeno vrijeme, koje su razvijene kako bi se Postanak uskladio s geologijom: s teorijom dnevne dobi (*Day Age Theory*), koja svaki dan stvaranja opisuje kao geološko razdoblje od više milijuna godina; i s teorijom međuprostora (*Gap Theory*), koja na doslovno stvaranje u jednome tjednu gleda kao na „rekreiranje“ prethodnog stvaranja koje se dogodilo milijune godina ranije (PP 111; usp. Ed 128, 129). Govoreći o tjednu stvaranja, Ellen White tvrdi: „Tada je postavljen temelj subote.“ (1SG 113). Tjedan stvaranja od sedam doslovnih dana smatrala je utemeljenjem doktrine o suboti.

O vremenu *nakon* tjedna stvaranja, spisi Ellen White kronološki su manje precizni. Ona dopušta nagađanje temeljeno na izvanbiblijskim nalazima i činjenicama, sve dok takvo nagađanje nije u suprotnosti s izravnim stajalištima Svetoga pisma: „Možda je bezazleno nagađati izvan onoga što je Božja riječ otkrila ako naše teorije ne proturječe činjenicama koje su pronađene u Pismima.“ (PP 113). Kontekst tog stajališta odnosi se na znanstvena istraživanja, posebice na geološka istraživanja. Što se tiče moguće starosti Zemlje, to jest datuma stvaranja, Ellen White podržala je „mišljenje da je tjedan stvaranja trajao samo sedam doslovnih dana i da je *svijet sada star samo oko šest tisuća godina*“. (3SG 92; kurziv je dodan). Međutim, kad je to stajalište navedeno u knjizi *Patrijarsi i proroci* (*Patriarchs and Prophets*), pozivanje na

povijest Zemlje od 6.000 godina bilo je izostavljeno, što bi moglo sugerirati da glavno pitanje nije bila dob zemlje, već vrijeme za samo stvaranje (vidi PP 111-116). Neki vjeruju da se referencije Ellen White na oko 6.000 godina povijesti Zemlje i na razdoblje od oko 4.000 godina od stvaranja do utjelovljenja, ne mogu s punim pravom upotrijebiti za potpunu kronologiju, jer se Ellen White, kad je riječ o tim i drugim datumima pronađenima na marginama većine Biblija iz sredine devetnaestoga stoljeća, potpuno pouzdala u nadbiskupa Jamesa Usshera. (W. H. Johns, „Ellen G. White and Biblical Chronology", *Ministry*, April 1984).

O povijesnoj kronologiji Ellen White objavila je više od 2.500 stajališta vezanih za kronologiju određenih biblijskih događaja koji su uslijedili nakon stvaranja (isto). Uz rijetke iznimke, ta se stajališta približno poklapaju s Ussherovim datumima s margina Biblije čije je izdanje poznato kao *King James Version*. Kad bi se duljina boravka u Egiptu s oko 400 ili 430 godina protezala od Abrahama do egzodusa, to bi podrazumijevalo samo „kratak boravak" u Egiptu, od oko 200 godina. Ako bi, međutim, 400 ili 430 godina započelo Jakovljevom seobom u Egipat, to bi išlo u prilog „dugom boravku" od oko 400 godina, od kojih je velik dio proveden u ropstvu. Zanimljivo je da je Ellen White objavila oko šest stajališta između 1864. i 1891. godine, koja čini se favoriziraju „kratak boravak", te oko 12 stajališta između 1894. i 1905. koja se mogu protumačiti kao njena potpora „dugom boravku", ali i treću skupinu stajališta koja su diskutabilna, jer odražavaju iste nejasnoće kao i biblijski tekstovi (Postanak 15,13, Izlazak 12,40, Djela 7,6 i Galaćanima 3,17). (vidi W. H. Johns, Ellen G. White i starost Zemlje, engl. *Ellen G. White and the Age of the Earth* [neobjavljeni spis, 1995, CAR], str. 3–6. i dodatak A).

O proročkoj kronologiji Ellen White objavila je manje stajališta od onih koja se odnose na povijesnu ili kronologiju stvaranja. Njena uredska knjižnica sadržavala je nekoliko knjiga o kronologiji – autori su im S. Bliss, W. Hales, R. C. Shimeall, T. Tegg i J. Ussher. Neka od tih djela, kao i druga djela koja je posjedovala, sadržavala su opsežne rasprave o biblijskoj kronologiji povezanoj s proročkim ispunjenjem. U objašnjenjima proročanstava Daniela i Otkrivenja, kronologija Ellen White slična je onoj kojom se koriste tadašnji adventistički suvremenici kao što su James White, J. N. Andrews i Uriah Smith. Primjerice, njen datum raspeća (A. D. 31), nije izvorno njezin, nego je izveden iz interpretacije adventista millerita o 70-ak proročanstva objavljenih u 9. poglavlju Knjige proroka Daniela. (4BC 851-855). Baš kao što bismo se trebali suprotstaviti korištenju spisa Ellen White za odgonetanje datuma stvaranja, tako se moramo suprotstaviti i korištenju njenih utvrđivanja datuma utjelovljenja ili datuma raspeća. Za nju, kronologija nikada nije sama sebi svrha, nego sredstvo za postizanje cilja. Cilj svih spisa Ellen White je uzdignuti Krista kao Spasitelja i Otkupitelja koji ponovo dolazi. Nijedno od njenih kronoloških stajališta ne može se pouzdano iskoristiti za predviđanje približnog ili točnog datuma kraja svijeta i Kristova dolaska, jer se i ona sama protivila takvom određivanju vremena. (1SM 185-192; usp. GC 456, 457).

Warren H. Johns

BIBLIJSKI KOMENTAR ADVENTISTA SEDMOGA DANA, DODATAK: KOMENTARI ELLEN WHITE (*Seventh-day Adventist Bible Commentary, Supplement: Ellen G. White Comments*, nakladnik knjige RHPA, 1953-1957). Odabiri iz članaka Ellen White u časopisima i neobjavljenih pisama i rukopisa uključeni su kao dodatni materijali na kraju svake od sedam knjiga *Biblijski komentar adventista sedmoga dana* (*The Seventh-day Adventist Bible Commentary*). Komentari su razvrstani prema njihovoj važnosti za određene tekstove Svetoga pisma. U dodatnim materijalima nije se ponav-

ljalo komentare koji su uglavnom već dostupni u njenim knjigama; ali referencije na njene knjige dane su na kraju općeg komentara svakog biblijskog poglavlja. Dakle, materijal koji se nalazi u dodacima pomalo je fragmentaran i ne pokušava pokriti sve što je Ellen White rekla o određenom biblijskom retku. Godine 1970. svih sedam dodatnih odjeljaka objedinjeno je u knjizi 7-A od 692 stranice. Svaki dodatni odjeljak prenesen je jednako kao što se pojavio u izvornom izdanju s istom paginacijom. (Na dnu svake stranice u zagradama je navedena kontinuirana paginacija.) Sedma knjiga također ima tri dodatna komentara Ellen White objavljena 1957. godine u knjizi *Odgovori adventista sedmoga dana na *pitanja o doktrini* (*Seventh-day Adventists Answer *Questions on Doctrine*). Ova tri dodatka bave se Kristovim mjestom u Trojstvu, Njegovom prirodom tijekom Njegova utjelovljenja i Njegovim djelom pomirenja.

BIBLIJSKO POSVEĆENJE (*Bible Sanctification*, nakladnik knjige PPPA, 1882, 82). Ta je knjiga pretisak niza članaka pod naslovom Posvećenje (*Sanctification*) što ih je Ellen White napisala za *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) između 18. siječnja i 3. svibnja 1881. godine. *Biblijsko posvećenje* prvi je put objavila 1882. godine nakladnička kuća Pacific Press. Godine 1884. i 1886. također objavljena su još dva izdanja i oba su tiskana u Battle Creeku, Michigan; a 1889. godine ta je knjiga postala prvom knjigom u nizu Studentska biblijska knjižnica (*Bible Students' Library series*). Godine 1937. *Biblijskom posvećenju* dodan je jedan ulomak iz knjige *Proroci i kraljevi* (*Prophets and Kings*) te je ponovo objavljena pod novim naslovom *Posvećeni život* (*The Sanctified Life*). Upravo pod tim naslovom knjiga je navedena u kazalu spisâ Ellen White. Glavna tema knjige temelji se na tekstu iz 1. Solunjanima 5,23: „A sam Bog mira neka vas posvema posveti i cijelo vaše biće – duh vaš i duša i tijelo – neka se besprijekornim, savršenim sačuva za dolazak Gospodina našega Isusa Krista." Ovo je biblijska definicija istinskog posvećenja: posvećenja cijele osobe, čiji je cilj „potpuna usklađenost s Božjom voljom". (SL 9)). Takvo posvećenje je svakodnevno, cjeloživotno nastojanje (*ibid.*, 10); zapravo, što kršćani postanu posvećeniji, „to će dublje osjećati svoje mane". (*ibid.*, 7). Dakle, samo oni koji su odvojeni od Krista i daleko od Njegove svetosti tvrdit će da su ostvarili (dovršeno) posvećenje. (*ibid.*, 7, 8). Kušnje će otkriti one koji posjeduju istinsko posvećenje (haljinu Kristove pravednosti) i one koji se drže lažnog posvećenja (svoje vlastite bezvrijedne pravednosti). Veći dio knjige posvećen je opisu života Daniela i Ivana, pravih uzora biblijskog posvećenja.

Marla Samaan Nedelcu

BIBLIOTEKA ELLEN WHITE. Biblioteka Ellen White sastoji se od četiriju odjeljaka: (1) njene privatne biblioteke; (2) njene uredske biblioteke; (3) biblioteke s gotovo 600 knjiga koje joj je 1913. godine prodao Clarence C. Crisler; i (4) odjeljka knjigâ koje se danas nalaze u uredu Društva za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc,*), a koje potječu iz njenog vremena, ali im nedostaju naljepnice s njenim vlasničkim podacima ili njen potpis. U tim se bibliotekama ne nalaze samo njene knjige (monografije) nego i mnogobrojni uvezani časopisi.

Tri glavna dijela biblioteke Ellen White (1) do (3), uglavnom su identificirana na temelju popisa knjigâ koje je posjedovala u vrijeme svoje smrti 1915. godine. Nekoliko knjiga koje nisu na spomenutom popisu, koji je sada pohranjen u Društvu za ostavštinu Ellen White, nosi naljepnicu s podacima o vlasništvu, ili „Privatna biblioteka Ellen G. White" ili „Uredska biblioteka Ellen G. White" (4). U toj je kategoriji 66 knjiga, većini njih autori nisu adventisti sedmoga dana. Kad se tih 66 naslova pribroji knjigama u prvim trima odjeljcima

biblioteke Ellen White – privatnu i uredsku biblioteku i Crislerov odjeljak – imamo popis od oko 1.300 naslova u njenoj zbirci, za koje se sa sigurnošću zna da ih je posjedovala u vrijeme svoje smrti, ne uključujući one čiji je ona autor. Gotovo sve su objavili autori koji nisu bili adventisti sedmoga dana, ali koji su uglavnom pisali o biblijskim i duhovnim temama. Sabrane su u Bibliografiji privatnih i uredskih biblioteka Ellen G. White (*A Bibliography of Ellen* G. *White's Private and Office Libraries*, EGW, 1993, SDOC). Ostale teme koje se nalaze u tim djelima, uključuju reformu zdravlja i umjerenost, crkvenu povijest i obranu slučajeva američkih crnaca. Postoji i znatan broj referentnih djela, uključujući rječnike i jezične gramatike. Očito je da Ellen White nije pročitala sve te knjige, ali da je neke od njih čitala znamo po oznakama koje je stavila na marginu stranice na koju se željela vratiti.

Svrha biblioteke Ellen White bila je pružiti pomoć i njoj i njenim literarnim pomoćnicima u pisanju njenih knjiga. Činjenica da su mnoge od tih knjiga referentne, i da su povijesna djela, upućuje na to kako je željela da njeni spisi budu što točniji, i sadržajno i stilski. To je također vidljivo iz njene privatne korespondencije koja se dotiče njenih literarnih djela. Ona nije ulagala napore kako bi prikrila činjenicu da se oslanjala na mnoga djela kršćanske književnosti svog vremena, a njena poraba tih materijala bila je i pravna i etična, kao što su pokazale nedavne studije.

Vidi također: Plagijarizam.

Dodatno čitanje: W. H. Johns, „Ellen White: Prophet or Plagiarist?" *Ministry,* June 1982.

Warren H. Johns

BICIKL. Godine 1894., dok je bila u Australiji, Ellen White dobila je viđenje o nekim događajima u Battle Creeku. U tom je viđenju vidjela da se „čini kako vlada ludilo za biciklima. … Očaravajući je utjecaj prešao preko našeg tamošnjeg vjerništva kao val … Sotona pojačano djeluje s ciljem da navede naš svijet da troši svoje vrijeme i novac u zadovoljenje navodnih potreba. To je oblik idolopoklonstva. ... Bilo je onih koji su pokušavali biti bolji od drugih, nastojeći druge nadmašiti brzinom svog bicikla." (8T 51, 52). Kontekst tog svjedočanstva članovima crkve u Battle Creeku otkriva da je Ellen White govorila o duhu natjecanja i rivalstva, želji za nadmoći, a posebno o nedostatku ispravnog upravlja-

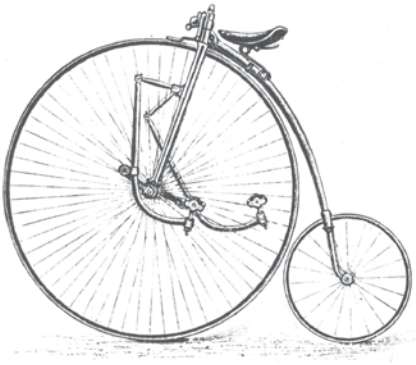

RANI MODEL BICIKLA.

nja vremenom i novcem. „Novac je utrošen da zadovolji zanos" i da „potakne sebičnost", izjavila je. (*ibid.*). Uočavala je da sve to krši jasna biblijska načela kršćanskog ponašanja.

Povijesni kontekst podupire njene zaključke. „Pri kraju … [devetnaestoga] stoljeća Amerikanci su bili obuzeti izjedajućom strašću koja im je ostavila malo vremena i novca za bilo što drugo. … Što je bila ta velika nova smetnja? Za odgovor trgovci su morali samo pogledati kroz prozor i vidjeti kako njihovi negdašnji kupci prolaze pored njih. Amerika je otkrila bicikl, i svi su maksimalno iskoristili novu slobodu koju je donosio. … Bicikl je isprva bio igračka bogataša. Društvo i slavne osobe popeli su se na kotač. … Najbolji prvi bicikl stajao je 150 dolara, što je usporedivo s današnjom cijenom automobila. … Svaki je član obitelji želio 'kotač', a cijela obiteljska ušteđevina često je potrošena na zadovoljavanje potražnje." (Frank

Tripp, „When All the World Went Wheeling“, *Readers Digest*, December 1951). Međutim, u roku od nekoliko godina brz napredak u tehnologiji i proizvodnji učinio je bicikl jednim od najekonomičnijih prijevoznih sredstava.

Vidi također: Igre i sportovi; Natjecanje.

Denis Fortin

BILJEŠKE I DOKUMENTI O ELLENI WHITE I DUHU PROROŠTVA (*Notes and Papers Concerning Ellen G. White and the Spirit of Prophecy*, nakladnik knjige EGWE, 1971, 1974, 404 str.). Zbirka materijala koju je pripremio *Arthur L. White za seminar „Proročki vodič“ (*Prophetic Guidance*), održan u sklopu Teološkog seminara adventista sedmoga dana na Sveučilištu Andrews (*Seventh-day Adventist Theological Seminary at Andrews University*). Materijali su uglavnom dokumenti kojima su autori Ellen White ili njezini suradnici; nekoliko ih je odabrano iz njezinih vlastitih spisâ. Svrha ove zbirke bila je pružiti studentima „brojna kazivanja o potvrdi vjerovanja koja se mogu koristiti u predstavljanju duha proroštva“ (str. 2.). Objavljeno je nekoliko izdanja tog dokumenta, a u svakom su dodani novi sadržaji. U izdanju iz 1974. godine, materijali su podijeljeni i preuređeni u tematske cjeline. Predmeti razmatranja su nadahnuće i dar proroštva, zdravstvena reforma, Ellen White se bavi različitim problemima, subverzivnim pokretima i otpadništvom, te pripremom svojih knjiga. Knjiga završava događajima iz života i službe Ellene White.

BILJEŠKE IZ KNJIŽNICE ELMSHAVEN (*Notebook Leaflets from the Elmshaven Library*, nakladnik RHPA, 1945, 218 str.). Ponovno objavljivanje niza od 54 neukoričene knjižice koji je prvi put objavio W. C. White u 1920-ima i 1930-ima. Ti su letci prvobitno tiskani na obojenom papiru s namjerom da propovjednicima posluže kao umetci u knjigama s njihovim propovijedima. U njima su i neke prethodno dotad neobjavljene poruke Ellene White o kršćanskom iskustvu, o Crkvi, o obrazovanju i o metodama evangelizacije. Mnogi su članci otad objavljivani i u drugim knjigama, poput knjige *Odabrane poruke (*Selected Messages*).

BILJNI LIJEKOVI. Ellen White savjetovala je da se u slučajevima bolesti upotrebljava bilje. „Gospodin je dao ljekovite biljke u polju, koje su ponekad djelotvorne. … Te starinske, ljekovite biljke, razumno korištene, mogu oporaviti mnoge bolesnike koji bi, liječeni lijekovima, umrli.“ (2SM 294). „To je Božja metoda. Bilje koje raste na dobrobit ljudi, mala pregršt biljaka sačuvanih i namočenih za iznenadne tegobe, djelovala je desetke puta, čak i stotine puta, bolje nego svi *lijekovi skriveni pod tajanstvenim imenima, propisani bolesnima.“ (Lt 69, 1898. PC 31). „Postoje bezopasne biljke, čija će upotreba pomoći kod mnogih naizgled ozbiljnih poteškoća.“ (2SM 291). „Postoje ljekovite biljke koje se mogu upotrijebiti za oporavak bolesnih, biljke čiji se učinak na organizam jako razlikuje od lijekova koji truju krv i ugrožavaju život.“ (2SM 288).

Bilje i drveće sadrže stotine, ako ne i tisuće, kemikalija. U određenim biljkama, među njihovim mnogobrojnim kemikalijama, javlja se jedna (ili više njih) koje imaju terapijska svojstva. Prema sadržaju tih tvari koje biljku čine ljekovitom, razlikuju se za ljudski organizam bezopasne od štetnih biljaka. Među štetne biljke spadaju: istočnoindijski strihninovac (*Nux Vomica*), kolhicin (derivat šafrana [*Colchicun autumnale*]), veliki bun (*Atropa belladonna*), jedić (*Aconitum napellus*) i kinin (dobiva se iz kore kininovca [*Cinchona officinalis*]). Takvi spojevi, odvojeni od ostalih kemikalija prisutnih u biljci ili drveću, lijekovi su o kojima bi valjalo razmisliti.

„Bezopasne“ biljke koje se koriste kao lijek jesu biljke koje se koriste u prehrani. U vrije-

me Ellen White, vitamini i minerali, potrebni ljudskome tijelu, još nisu bili poznati. Pionirska istraživanja pokazala su da punozrnata riža i pšenica mogu izliječiti beriberi [bolest uzrokovana nedostatkom tiamina, vitamina B1] i pelagru [bolest nastalu nedostatkom niacina, vitamina B3], te da sok limuna liječi skorbut. Danas znamo da je našem tijelu potrebno 50-ak ili čak i više vitamina i minerala, a lako se dobivaju iz žitarica, voća, povrća i orašastih plodova (i iz hrane životinjskog porijekla). Ako se upotrebljavaju u primjerenim količinama, čuvaju zdravlje i liječe bolesti nastale manjkom vitamina. Kad ih se uzima (po mogućnosti u hrani) u odgovarajućim količinama, oni su bezopasni. Druga su vrsta ljekovitih spojeva koji su nedavno otkriveni u hrani fitokemikalije. Znanje o njihovoj ulozi još je samo djelomično, ali predmnijeva se da njihov manjak u prehrani može rezultirati bolestima kao što su arterioskleroza, koronarne bolesti srca i razne malignosti. Ellen White savjetovala je porabu nekih biljaka kao dopunu prehrane i posebno preporučila „lišće kiselice, mladog maslačka i gorušice“ (CD 324) te kuhano zelenilo čička „sa steriliziranim vrhnjem i limunovim sokom“. (CD 324).

Nameće se pitanje koje to bilje ili biljke i korijene je Ellen White držala na umu u svojim savjetima kojima je preporučila porabu biljaka kao lijeka. Sama je koristila mačju metvicu, hmelj, eukaliptus, crvenu djetelinu i đumbir. Dala je naslutiti da je koristila i mnoge druge: „Postoji još mnogo jednostavnih lijekova koji mogu organizmu vratiti zdravlje.“ (2SM 297). Ellen White savjetovala je da se biljni lijekovi upotrebljavaju u dogovoru s profesionalnim liječnicima i prigovarala je uobičajenom prikrivanju njihova naziva pisanjem recepata na latinskom. (19MR 48, 49; PC 31; 2SM 290, 294). „Svakodnevne riječi kojima zovemo lijekove koji sadrže bilje, jednako su korisne kao i tehnički izrazi koje liječnici koriste za iste te lijekove. Zatražiti od medicinske sestre da pripremi čaj od mačje metvice, u potpunosti je jednak naputku koji joj je dao [liječnik] na jeziku koji se može razumjeti tek nakon dugog školovanja.“ (Ms 169, 1902, u 19MR 48).

Kako se razlikuje dobro bilje od lošeg? Kako se određuje je li priprema bilja bezopasna, manje štetna ili štetna? To je pitanje Ellen White postavio mladi student medicine Edgar Caro. On ju je zamolio da mu napravi popis onoga što bi trebao ili ne bi trebao upotrebljavati. Odgovorila mu je sljedeće: „Mislim da vam ne mogu dati popis lijekova koje su složili i koje dijele liječnici, a da su oni u potpunosti bezopasni.“ A zatim je dodala: „No, ipak ne bi bilo mudro uključiti se u polemiku o toj temi.“ (2SM 279).

Većina lijekova propisivanih tijekom drugog dijela devetnaestoga i ranih godina dvadesetoga stoljeća, bili su biljni pripravci ili njihovi derivati. Za mnoge je od njih Ellen White smatrala da su *ljekovito bilje i upotrebljavala ih.

Vidi također: Lijekovi; Prirodni lijekovi; Biljni lijekovi.

Dodatno čitanje: M. G. Hardinge, *A Physician Explains Ellen White's Counsel on Drugs, Herbs, and Natural Remedies* (RHPA, 2001).

Mervyn G. Hardinge

BITI POPUT ISUSA (*To Be Like Jesus*, nakladnik knjige RHPA, 2004, 383). Devetnaesta knjiga za dnevna bogoslužja koju je objavilo Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*). Naslov najavljuje omiljenu temu u spisima Ellen White; često je pozivala čitatelje da „razgovaraju kao što je Krist govorio. Radite kao što je Krist radio. Moramo gledati u Krista i živjeti. Uviđajući njegovu ljupkost čeznimo primjenjivati Kristove vrline i pravednost.“ (5). Ova pobožna knjiga bila je „osmišljena kako bi pomogla čitateljima da usmjere pogled na Isusa, uoče kako je živio, proučavaju Njegove stavove i postupke, te da budu ohrabreni slijediti Njegov primjer“. (5).

Ulomci spisâ Ellen White preuzeti su iz njenih članaka, knjiga i pisama, a inkluzivni jezik primijenjen je tamo gdje je to prikladno.

BLAGDANI. Osim komentara na biblijske blagdane i svečanosti, Ellen White bavila se i pitanjem vjerskih blagdana i građanskih praznika koji su postojali u njeno vrijeme. U čestim osvrtima na Božić, Dan zahvalnosti, Novu godinu i rođendane, i samo jedanput na Uskrs (GC88 387), nije promicala svetkovanje tih dana, već ih je smatrala prigodom za izraz poštovanja kršćanskog svijeta. Poticala je na zauzimanje najboljeg mogućeg mišljenja prema njima, sugerirajući da bi kršćani svoje poštovanje tih dana trebali uskladiti s kršćanskim životnim načelima. Ellen White doživljavala ih je kao mogućnosti za slavljenje Boga, potporu misijskom djelu i pomaganje potrebitima. U tom kontekstu ona navodi da adventisti ne bi trebali zanemariti Božić i Dan zahvalnosti, već ih slaviti istinskim kršćanskim duhom. (AH 482). Također je važno napomenuti da, osim njenog isticanja kršćanske službe, nije bila protiv nevinih radosti povezanih s blagdanskim danima. Ona savjetuje: „Kad dođe blagdan, učinite ga ugodnim i sretnim danom za svoju djecu i učinite ga ugodnim danom za siromašne i ojađene. Ne dopustite da ijedan dan prođe bez zahvaljivanja i prinošenja zahvale Isusu." (AH 476).

Ellen White priznala je da datum Kristova rođenja nije poznat, jer je prema njenim riječima bio providnošću skriven kako bi se slavilo Krista, a ne dan Njegova rođenja. (AH 477). Međutim, budući da se uvriježilo 25. prosinca smatrati danom Kristova rođenja, ona je preporučila da taj dan „ne smije proći nezamijećeno" (AH 472), ali da svaka crkva treba iskoristiti tu priliku za organiziranje „atraktivnih i zanimljivih" okupljanjâ. (RH, Dec. 15, 1885). Ti su skupovi prigoda za prisjećanje na rođenje Krista Otkupitelja, za razmatranje djela otkupljenja i oni pružaju priliku za slavlje i materijalnu potporu misionarskome djelu. Ellen White također ističe da bi na Božić djeci trebalo posvetiti posebnu pažnju. Roditelje potiče da atmosferu učine zanimljivom, sretnom i ispunjenom ugodnim aktivnostima, a da djecu ne izlažu destruktivnim zabavama. Dječje radovanje darivanju može se konstruktivno usmjeriti, i to je i sama prakticirala u svojoj obitelji. (AH 478, 479).

Ellen White napisala je da je Dan zahvalnosti blagdan kojim zahvaljujemo Gospodinu na Njegovim darovima. „Nemojte na Dan zahvalnosti zadovoljavati svoj apetit, udovoljavati sebi niti slaviti sebe." (AH 475). Godine 1884. članovima crkve u Battle Creeku savjetovala je da na Dan zahvalnosti blaguju samo jednostavnu večeru, a da time ušteđeni novac daruju Bogu. (AH 475).

Što se tiče rođendana, napomenula je da bi oni trebali biti prilika za poučavanje djece o tome kako njihov život, kao i svaki blagoslov, dolaze od Boga. Na svaki rođendan, roditelji bi trebali iskoristiti priliku da potaknu svoju djecu na razmišljanje o protekloj godini, o svojoj odgovornosti pred Bogom u svemu što su u toj godini radili. Na rođendanima trebali bismo se prisjećati Božje dobrote i Bogu bismo trebali izraziti svoju zahvalnost. (AH 473, 474).

Govoreći o darovima, Ellen White kaže da davanje ili primanje korisnih darova „nije štetno". (RH, Jan. 4, 1881). I sama je primala i davala darove. „Dobro je kad jedni s drugima razmjenjujemo izraze ljubavi i prisjećanja a da pritom ne zaboravimo Boga, našeg najboljeg prijatelja." (AH 479). Ellen White bila je zabrinuta i time što se darovi mogu zloupotrijebiti. Apelirala je na umjerenost za kupnje darova, oni ne bi trebali biti preskupi, ekstravagantni ili neozbiljne prirode. Najbolji su korisni darovi. Podsjetila je da se ne zaborave potrebiti ljudi. (RH, Jan. 4, 1881).

Ellen White upozorila je i da svjetovni načini slavlja, čak i vjerskih blagdana, „um odvraćaju

od Krista". U svom novogodišnjem obraćanju izvijestila je i o osobnoj odluci: „Učiniti Krista prvim i posljednjim, i najboljim u svemu. … Srce me je boljelo gledajući kako se ljudi časte dok je Isus zanemaren i gotovo zaboravljen." (ST, Jan. 4, 1883). Pogrešne motive i pogrešna djela, kao što su udovoljavanje samome sebi, ponos, moda, prožderljivost, rasipništvo, traženje zadovoljstava i lakomislenost ona smatra „skrojenima po uzoru na svijet". (AH 472).

U svojim je kasnijim godinama Ellen White opisala vlastito stajalište o primanju darova: „Rekla sam svojoj obitelji i svojim prijateljima kako ne želim da mi itko daruje rođendanski ili božićni dar, osim ako će mi s njime dati i dopuštenje da ga prinesem u Gospodinovu riznicu, iz koje će biti financirano uspostavljanje misija." (AH 474).

Dodatno čitanje: „Izjave Ellen G. White o blagdanskim darovima i slavljenju Božića" (*„Ellen G. White Statements Regarding Holiday Gifts and the Observance of Christmas"*, EGWE, SDOC).

Arkadiusz Bojko

BOG OTAC. Ellen White svoje je razumijevanje Boga Oca temeljila izravno na Svetome pismu. Oca je vidjela kao vječno (GC88 493), nepromjenjivo (RH, July 9, 1895), beskonačno (AA 333), nevidljivo (Ev 614), osobno biće (HL 287), čije se postojanje ne može opisati zemaljskim ili duhovnim prikazima (Ev 614). Njene izjave o Bogu Ocu trebali bismo shvatiti unutar konteksta doktrine o Trojstvu (vidi *Božanstvo). Smatrala je da je Otac jedna od triju osoba u „nebeskom triju" (Ev 615) ili jedan od „triju nebeskih dostojanstvenika i moćnika" (6BC 1075). On prebiva u nedostupnom svjetlu. (AA 333). Bog Otac je „izvor svega bića i vrelo sveg zakona". (GC 479).

Ellen White isticala je ljubav Oca za palo čovječanstvo. Prema njenom mišljenju, osmišljavanje plana spasenja u vječnosti izravan je rezultat Očeve ljubavi. (ST, Dec. 23, 1897). Prepoznala je kako je središnji dio plana da Krist, sporazumno s Ocem, predstavi Božju ljubav uzimajući ljudski oblik. (16MR 192). Stoga je mišljenje da je Otac strogo biće lišeno sućuti i ljubavi – potpuno pogrešno i za vjernike obeshrabrujuće. Istina je da „naš milostivi nebeski Otac voli, sažalijeva i želi spasiti" grešnike. (RH, May 4, 1876).

I Otac je uključen u izvršenje plana spasenja kroz cijelu ljudsku povijest. Tako je, primjerice, bio sa Sinom na Sinaju (PP 339) i na Kalvariji (DA 754, 755). Ellen White nije potvrdila samo da je Otac bio svjedokom Kristova suđenja i raspeća već i to da je u svome Sinu dao samoga sebe. (BE, May 29, 1899; 17MR 214). Stoga ne iznenađuje njen zapis da Kristovo utjelovljenje otkriva Oca (LHU 75), precizirajući da se Kristov život uopće ne bi promijenio da je utjelovljen bio Otac a ne Sin (TMK 338).

Grešnike se poziva da dođu Ocu i Sinu, jer su prekršili Očev zakon, a Krist je njihov zagovornik koji se zauzima za njih. (RH, May 4, 1876). Vjernici u zajedništvo s Kristom dolaze vjerom, a preko Krista i u zajedništvo s Ocem. (ST, Jan. 5, 1891). Na kraju, kad izvršenje plana spasenja dosegne vrhunac, svaki će jezik priznati da je Isus Krist Gospodin Bog, na slavu Boga Oca. (HP 358).

Fernando Canale

BOGOSLUŽJE [*Worship*]**.** U razmišljanjima Ellen White o bogoslužju integrirane su brojne kršćanske doktrine. Bog zaslužuje naše bogoslužje zahvaljujući svojim vrlinama i svojim postupcima, a pravilno razumijevanje Njegovog karaktera razlog je bogoslužja i slavljenja. Božanske vrline beskonačnosti, vječnosti, veličanstva, savršenstva, dobrote, milosrđa, moći, suvereniteta, svetosti, ljubavi i pravde, pružaju motivaciju za bogoslužje. Bog je zavrijedio da mu se služi zbog Njegovih djela koja čini kao Stvoritelj, održavatelj i izvor otkrivenja. U svom

konceptu bogoslužja, Ellen White pokazuje ravnotežu između transcendentnog i imanentnog Boga, a kao posljedicu, i ravnotežu između formalnih i neformalnih vidova bogoslužja. Bogoslužje se, dakle, kreće između strahopoštovanja i radosnog zajedništva. Ono je neizbježno povezano s Trojstvom, jer prepoznaje božansko dostojanstvo Krista i vodeću ulogu Duha Svetoga. Stoga je bogoslužje teocentričan doživljaj, ishodište i središte mu je Bog koji je istodobno i gospodar i član zajednice.

Za Ellen White, bogoslužje je odgovor ljudskoga roda božanskome biću i Njegovom djelu. Ovaj odgovor ne smije biti okarakteriziran samo poštovanjem i poniznošću nego i zahvalnošću, slavljenjem, radošću i ljubavlju. Pred božanskom stvarnošću čovječanstvo postaje svjesno svoje ništavosti. Bogoslužje je pozitivan i sastavni odgovor ljudskog bića Bogu.

Postoji bliska veza između bogoslužja i nauka o spasenju, jer se bogoslužje usredotočuje na Kristovo otkupiteljsko djelo u planu spasenja. Ljudsko bogoslužje moguće je samo božanskom milošću i Kristovom pravednošću i predstavlja odgovor žive i spasonosne vjere. Takva se vjera očituje u dobrim djelima, poslušnosti i služenju. Stoga je bogoslužje isticanje Kristovog centralnog položaja, a izražava se vjerom i predanjem.

Ellen White pridaje životnu važnost bogoslužju u crkvenoj zajednici. Istinsko bogoslužje ona smatra blagoslovom i svetim i dragocjenim trenutkom. S jedne strane, zahtijeva red i pravila o vremenu, mjestu i načinu bogoslužja. Ona je brinula o pristojnom ponašanju, agilnosti, spokojnosti i dostojanstvu čina bogoslužja. Ona osuđuje nepažnju, ravnodušnost, suhoparnost, galamu, zbrku, remećenje i krajnosti formalizma i fanatizma. S druge strane, ona inzistira na duhovnom, zanimljivom i privlačnom bogoslužju u kojem sudjeluje cijela zajednica, a prožeto je zahvalnošću i zajedništvom. Ellen White uzdiže važnost pojedinih elemenata poput molitve te čitanja i propovijedanja Riječi. Na taj se način bogoslužjem slavi Boga i izgrađuje crkvu.

U svojim spisima Ellen White ističe i eshatološku dimenziju bogoslužja. Njeno je predviđanje da će na kraju vremena postojati veliki reformski pokret s izvanrednim duhom bogoslužja. Bogoslužje je u središtu kozmičkog sukoba između dobra i zla koji je počeo na Nebu. Eshatološki sukob dokazat će odanost Božjeg naroda Jedinome koji zaslužuje bogoslužje. Konačna borba između istinskog i lažnog bogoslužja povezana je sa stavom ljudskih bića prema Božjem zakonu i ona će ih podijeliti u dvije velike skupine. Bogoslužje je u središtu tog eshatološkog sukoba i povezano je s vječnom sudbinom vjernika.

Za Ellen White bogoslužje je životno važna tema. Ono ima božansku svrhu: započinje s Bogom, dovodi Ga u središte i usredotočuje se na Njega, koji je istodobno i transcendentan i imanentan. Tema bogoslužja je ljudsko ili anđeosko biće koje aktivno reagira na božanski poziv. Generirano je i potvrđeno otkupljenjem kroz Isusa Krista, na koje ljudska bića odgovaraju vjerom i predanjem. Ono se očituje osobnim i zajedničkim ponašanjem usklađenim sa životom i pravilima Crkve. Konačno, raduje se eshatološkom trenutku u kojem će se Božja djeca ponovo ujediniti s Kristom.

Dodatno čitanje: ST, June 24, 1886; COL 150-163; 5T 491-500; DA 188, 189; PK 661-668; C. R. Holmes, *Sing a New Song! Worship Renewal for Adventists Today* (AUP, 1984).

Daniel Oscar Plenc

BOKSANJE vidi **IGRE I SPORT; RIVALSTVO**

BOLESTI I UZROCI vidi **ZDRAVLJE I KAKO ŽIVJETI**

BOŽANSTVO. Riječ u Kološanima 2,9 koja označava puninu božanstva; obično se koristi kao zajednički izraz za Oca, Sina i Duha Sve-

toga. Mnogi od najranijih adventista svetkovatelja subote imali su *arijanska ili poluarijanska gledišta o Božanstvu. To jest, vjerovali su u jednoga Boga, Oca; u Sina Božjeg (za kojeg su smatrali da ne postoji od vječnosti, već da je od Oca proizišao u nekom vremenu prije stvaranja svijeta); i u Duha Svetog (koga su promatrali kao aspekt Boga, manifestaciju Božje moći, sveprisutnosti ili utjecaja, ali ne božansku osobu s moći spoznavanja, voljom i emocijama).

Takva antitrojstvena gledišta postupno su se tijekom mnogo godina pretvorila u koncept Trojstva. Proučavanje Biblije koje je navelo adventiste da naposljetku prihvate gledište o trojedinstvu Boga, bilo je djelomice potaknuto internom raspravom i sviješću o nedostacima arijanskog gledišta, djelomice i novim obraćenicima trinitarnih uvjerenja, ali uglavnom spisima Ellen White. Njena se teologija Boga razvijala tijekom pola stoljeća kroz jasno uočljive etape.

Već 1850. izvijestila je o viđenjima koja su potvrdila da su Krist i Otac dvije osobe, te se time suprotstavila gledištima koja su težila zamagliti njihovu stvarnu osobnost. „Često sam vidjela ljupkog Isusa kao osobu“, napisala je. „Pitala sam ga je li njegov Otac osoba i ima li oblik poput Njega samog. Isus mi je rekao: ‘Ja sam izričita *slika* osobnosti svoga Oca.’” (EW 77; usp. 51, 54). Do 1869. godine, suprotstavljajući se svojim antitrojstvenim kolegama, potvrdila je Kristovu vječnu predegzistenciju i Njegovu potpunu jednakost s Ocem. (2T 200). Od 1872. godine, u godinama u kojima je stjecala dublje razumijevanje spasenja posredničkim pomirenjem, jasno je vidjela da samo Spasitelj koji ima život u sebi, i koji je potpuno jednak Ocu u svakom pogledu, može biti žrtva „dovoljne vrijednosti“ da izvrši pomirenje. (RH, Dec. 17, 1872.; usp. GC88 493; RH, Dec. 22, 1891).

Velika razlika u učenju Ellen White i Crkve o tom pitanju bila je očita 1897. i 1898. godine. U knjižici upućenoj propovjednicima, Ellen White prvi je put predstavila Duha Svetoga kao „treću osobu Božanstva“. (SpTA10, 25, 37). Godine 1898. njeno prekretničko djelo o Kristovom životu i djelu, *Čežnja vjekova* (*The Desire of Ages*), sadržavalo je dvije izjave koje su njeno stajalište učinile nepogrešivim. Komentirajući zapis iz Ivana 11,25 napisala je: „U Kristu je život, izvoran, neposuđen, neizveden“, a nekoliko stranica kasnije Duha Svetoga prepoznaje kao „Treću osobu Božanstva“. (DA 530, 671).

Njene vrhunske izjave o „tri najviše nebeske sile“, o „nebeskom triju“ (SpTB07 [1905] 51, 63, u Ev 615, 617), i „nebeskim vječnim dostojanstvenicima“ (Ms 145, 1901, u Ev 616) u svom su konceptu trojstvene. Izbjegavala je riječ „Trojstvo“, vjerojatno zato što je tradicionalni trinitarizam povezan s filozofskim konceptima, kao što su dualizam duše i tijela, njihova božanska neprolaznost i božanska bezvremenost, koje je odlučno odbacivala. (vidi Canale, 148–157.; i Whidden, Moon i Reeve, 166–181). No, bila je u cijelosti u skladu s jasnim biblijskim tvrdnjama *Bog je jedan* (Pnz 6,4; Iv 10,30; 17,10.11) u prirodi, karakteru, svrsi i ljubavi, a ipak i s tvrdnjama *Bog je trojstvo* (Matej 28,19; Ivan 14,16-20; 15,26; 16,12-15). Objasnila je: „Jedinstvo koje postoji između Krista i Njegovih učenika ne uništava osobnost ni Njega ni njih. Oni su jedno po namjeri, umu, karakteru, ali ne i osobno. Dakle, Bog i Krist su jedno.” (MH 422). Biblijski koncept o Bogu kao jedinstvu triju osoba jednostavna je bit trojstvene vjere, a kasniji spisi Ellen White u potpunosti podržavaju taj koncept.

Dodatno čitanje: F. Canale, „Doctrine of God“, R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 105-159;

J. Moon, „The Adventist Trinity Debate, Part I: Historical Overview“, AUSS 41 (Spring 2003): 113-129; *idem,* „The Adventist Trinity Debate, Part 2: The Role of Ellen G. White“,

AUSS 41 (Autumn 2003): 275-292; T. Poirier, „Ellen White's Trinitarian Statements: What Did She Actually Write?" „*Ellen White and Current Issues" Symposium* 2 (2006): 18-40, CAR; W. Whidden, J. Moon, and J. Reeve, *The Trinity: Understanding God's Love, His Plan of Salvation, and Christian Relationships* (RHPA, 2002).

Jerry Moon

BOŽIĆ vidi **BLAGDANI**

BOŽJA ČUDESNA MILOST (*God's Amazing Grace*, nakladnik knjige RHPA, 1973, 2001, 383). Deseta knjiga za dnevna bogoslužja koju je objavilo Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*). Materijali odabrani za tu knjigu uzeti su iz objavljenih knjiga Ellen White i njenih članaka u časopisima. Referencije na svaki citat navedene su na kraju knjige. Kao što naslov pokazuje, tema je te bogoslužbene knjige Božja milost, tema koja i inače prožima spise Ellen White. Shvatila je da je milost „Božje svojstvo koje se iskazuje ljudima koji je nisu zaslužili. Nismo ga tražili, nego je ono tražilo nas." (10). Svakodnevna čitanja tematski su razvrstana po mjesecima, kao što su kraljevstvo milosti, svrha milosti, cijena milosti i snaga milosti. Knjiga je objavljena 2001. godine.

BOŽJA LJUBAV. Za Ellen White život kršćanina započinje u trenutku u kojem vjernik shvati koliko je voljen. Ne potječe iz naših ljudskih nastojanja da se približimo Bogu, nego je više od svega drugoga Božja inicijativa: „Bog je učinio prvi korak. ... Krist uči da se spasenje ne stječe zato što mi tražimo Boga, već zato što Bog traži nas. … Mi se ne kajemo da bi nas Bog mogao zavoljeti, već nam On objavljuje svoju ljubav da bi nas naveo na pokajanje." (COL 189). Slijedeći tvrdnju apostola Ivana (1Iv 4,19), Ellen White kaže da Božje traženje čovječanstva preusmjerava ljudsku egzistenciju prema iskustvu ljubavi, „osnovi pobožnosti"; „Ako budemo ljubili Boga zato što je On prvi ljubio nas, mi ćemo voljeti i sve one za koje je Krist umro. Mi se ne možemo povezati s Božanstvom ako se istodobno ne povežemo s čovječanstvom. … Tada će se i sućut i sažaljenje koje je Krist pokazivao, pokazati i u našem životu." (COL 384, 385). Ipak ljudi „nikada ne mogu steći taj duh *pokušavajući* voljeti druge". (*ibid.*, 384). Umjesto toga, taj je „duh" plod razmišljanja: „Mi trebamo razmišljati o karakteru Onoga koji nas je prvi ljubio. Razmišljanjem o Božjoj neusporedivoj ljubavi, mi na sebe preuzimamo Njegovu prirodu." (TM 226).

U svojim spisima Ellen White izražava veliku brigu za Božji karakter i nastoji se baviti lažnim koncepcijama Njegovog karaktera. Nažalost, ljudska percepcija Boga često je pod dubokim utjecajem zla, vođena ljudskim projiciranjem naravi samog Sotone na Božju narav: „Neprijatelj dobra toliko je zaslijepio um ljudi da oni gledaju na Boga sa strahom, zamišljajući ga okrutnim i neumoljivim. Sotona je naveo ljude da Bogu pripisuju krutu pravednost, kao kakvom okrutnom sucu i neumoljivom i strogom vjerovniku. Opisao je Stvoritelja kao biće koje nepovjerljivim okom motri ljude i vreba njihove zablude i pogreške ne bi li ih mogao osuditi. Da bi uklonio ovu iskrivljenu sliku i otkrio svijetu beskrajnu Božju ljubav, Isus je došao živjeti među ljudima." (SC 10, 11). Ellen White kaže da Božja velikodušnost prema čovječanstvu ushićuje: „Kao što je sigurno da nikada nije bilo razdoblja u kojem Boga nije bilo, tako je sigurno i da nikada nije bilo trenutka u kojem nije bilo ushićenja vječnom misli o očitovanju Njegove milosti prema čovječanstvu." (ST, June 12, 1901).

Spisi Ellen White prepuni su opisâ Boga u kojima ga ona prikazuje kao milosrdnog, suosjećajnog, nježnog i punog ljubavi. U njenom razumijevanju ljubavi, Bog je u osnovi predstavljen kao darežljivi Bog koji prati i spašava

ljude svojom velikodušnošću. To je suština i supstanca razmišljanja Ellen White, a posebno je uočljiva u njenoj teologiji *velike borbe, u kojoj je vrlo zaokupljena točnim razumijevanjem Božje osobnosti. U svojoj knjizi *Rani spisi* (*Early Writings*), ona upućuje na „nježnu ljubav koju Bog iskazuje svom narodu" i „Božju veliku ljubav i brižnu skrb". (EW 39, 125). Ta njena preokupacija posebno je vidljiva i u njenim kasnijim spisima. Njen knjižni niz *Vjekovni sukob (*Conflict of the Ages Series*) započinje i završava opisima Božje ljubavi. Od prve rečenice u knjizi *Patrijarsi i proroci* (*Patriarchs and Prophets*) pa sve do posljednje rečenice u knjizi *Velika borba* (*The Great Controversy*), Ellen White je niz Vjekovni sukob strukturirala oko koncepta „Bog je ljubav". To je također uočljivo i u posljednjem poglavlju knjige *Isusove usporedbe* (*Christ's Object Lessons*) i prvim poglavljima knjige *Proroci i kraljevi*, *Čežnja vjekova* (*The Desire of Ages*) i *Služba liječenja* (The *Ministry of Healing*). Svako od ovih djela ili se otvara ili završava portretom Božje ljubavi. Na sličan način 1896. godine dodala je prvo poglavlje u knjizi *Koraci prema Kristu* (*Steps to Christ*) u kojem je Božju ljubav postavila kao kontekst za spasenje čovječanstva, poglavlje kojeg nije bilo u izvornom izdanju iz 1892. godine. Za Ellen White, povijest pobune anđela na Nebu i pad ljudi u grijeh, u svojoj je suštini, povijest izobličavanja Božjeg karaktera. Otada lažno bogoštovlje pokušalo je prikazivati Boga kao osvetoljubivog Boga kojem je potrebno smirivanje.

Ellen White odrasla je u razumijevanju Božje ljubavi. Prisjetila se da se u djetinjstvu bojala Boga. Uvidjela je da njena majka „nježno suosjeća i ohrabruje me, savjetujući mi da savjet potražim od starješine Stockmana. … Tijekom nekoliko minuta u kojima sam od starješine Stockmana primila pouke stekla sam više saznanja o Božjoj ljubavi i sažaljivoj nježnosti nego od svih propovijedi i poticanja koje sam ikada čula." (LS 36, 37). Samo znanje o tome da nas Bog ljubi može odnjegovati pravi kršćanski život koji će dovesti do načina života poslušnosti iz ljubavi.

Metode evangelizacije pod utjecajem su takvog razumijevanja Božje ljubavi. Prvi zadatak bilo koje osobne ili javne evangelizacije jest obznaniti Božju ljubav i držanjem i riječima. „Prva i najvažnija stvar je omekšati dušu i osvojiti je predstavljajući joj Gospodina Isusa Krista kao Spasitelja koji oprašta grijehe. Nijedna propovijed ili biblijska pouka u bilo kojem retku ne bi trebala biti izgovorena a da se pritom slušatelje ne usmjerava na „Jaganjca Božjeg koji odnosi grijeh svijeta". (Ivan 1,29). Ljudima moramo obznaniti Krista i Njegovu ljubav, predstavljajući sve naše doktrine koje su povezane s tom važnom temom. Krist je u središtu svake prave doktrine, svaka pouka osnažena je Njegovom Riječi." (PH130 26). „Obilježje kršćanstva nije neka vrsta vanjskog znaka; ono se ne sastoji u nošenju križa ili krunice, već je ono što otkriva zajednicu čovjeka s Bogom. Mi trebamo silom Njegove milosti uvjeriti svijet da je Bog poslao svojega Sina da bude Otkupitelj svijeta. Nijedan utjecaj na svijetu ne može obuzeti ljudsku dušu takvom snagom kao utjecaj nesebičnog života. Kršćanin koji voli i koji je blag i ljubazan, najjači je dokaz u prilog evanđelju." (MH 470).

Ellen White svoju je službu smatrala sredstvom koje će pomoći ljudima da shvate Božji krajnji san da svoju djecu vidi ispunjenu ljudskošću u ovom bolnom vremenu, onakvima kakvima ih nikada prije nije vidio, i zamišljajući ih kako su slični Isusu Kristu, neposredno prije Njegovog Drugog dolaska. Ne samo osposobljene za prenošenje biblijskih istina već i suosjećajne, pune ljubavi, velikodušne i nježne kao što je i On sâm. Ellen White često govori o tom milosrđu posljednjeg vremena. U sklopu Matejeve usporedbe o deset djevica, ona pokazuje istu zabrinutost za utjelovljenu ljubav: „Tama pogrešnih zamisli o Bogu obavija ovaj svijet.

Ljudi više ne poznaju pravi Božji karakter. Oni su ga pogrešno shvatili i pogrešno protumačili. Upravo u ovo vrijeme treba objavljivati Božju poruku, poruku koja prosvjetljuje svojim utjecajem, poruku koja ima spasonosnu moć. Njegov karakter treba biti poznat. Tamu ovoga svijeta treba odagnati svjetlo Njegove slave, svjetlo Njegove dobrote, milosti i istine. … Posljednja zraka milosrdne svjetlosti, posljednja poruka milosti koja će se objaviti svijetu, bit će objava Njegovog karaktera punog ljubavi. Božja djeca trebaju objaviti Njegovu slavu. Svojim životom i karakterom trebaju pokazati što je za njih učinila Božja milost. … Prednost je svake duše da postane živi protočnik preko kojega će Bog izlijevati na svijet blago svoje milosti, nedokučivo bogatstvo Kristovo. Ništa Krist ne želi toliko koliko želi ljudska oruđa kojima će svijetu objaviti svoj karakter i svoj Duh. Ništa svijetu nije potrebnije od Spasiteljeve ljubavi koja će se pokazati preko ljudi. (COL 415-419).

Dok svijet u dvadeset prvom stoljeću gladuje za spoznajom Boga, duhovna vizija Ellen White o Bogu sadrži velike kvalitetne i duboke duhovne poruke. Njeno dubokim osjećajima prožeto isticanje Božje ljubavi nije samo isticanje pobožnosti nego je srž njene duhovne vizije. Iako se neke od njenih spisâ ponekad smatra prezahtjevnima, jer ističu dužnost i pristojno ponašanje, poruka Ellen White ponajprije je prikaz Božjega karaktera. Za nju, ta ljubav nije samo jedna od mnogih drugih Božjih osobina. Ljubav je Njegovo biće. On je ljubav. Za Boga, postojati i voljeti ista su stvarnost. Ellen White govori o Kristovom životu i službi kao o najsavršenijim i najkonkretnijim otkrivenjima Božjega karaktera. Razmišljati o Isusu i oponašati Njegov život i Njegov karakter ciljevi su kršćanskog života.

Dok mnogi kršćanski autori iznose poruku, etiku i duhovnost utemeljenu na Božjoj ljubavi, spisi Ellen White otkrivaju duboku želju da ta božanska ljubav postane ključno načelo koje određuje svaku dimenziju pobožnosti i svaki aspekt osobnog i društvenog života. Doprinos Ellen White je u težnji da to načelo postane temeljem kršćanskog života, koji se ponajprije shvaća kao reflektiranje Božjega karaktera. Njeno razumijevanje Božje ljubavi potiče teoriju i praksu ljubavi koja strukturira vjeru i opstanak vjernikâ. Ona poziva kršćane da se povežu s drugima, jer je istinski zabrinuta za njihovo vječno spasenje. Svjesna je da su patnje i zlo najjači prigovori na račun Božje pravednosti i ljubavi. Ali ona vjeruje da Bog nije ravnodušan prema sablažnjavanju onih koji pate. On zlo i patnju uzima na sebe, i čineći to stječe pravo da ljudima o tome govori. Samo se Kristovim križem može odrediti mjera govora o zlu.

U svojoj suštini, razumijevanje evanđelja kakvo iskazuje Ellen White nije enciklopedija spoznatih informacija. Ono je kazivanje očevidaca, dobra vijest, o susretu ljubavi božanskog Isusa i palestinskog naroda u prvome stoljeću, susretu Stvoritelja svemira s ljudskim rodom. Ta milosrdna i suosjećajna činjenica izvor je istinskih ljudskih odnosa. Puna nade u skori Drugi Kristov dolazak, Ellen White proširuje ljudsko divljenje Božjem karakteru na cijelu vječnost: „I kako odmiču, godine vječnosti donosit će sve bogatija i slavnija otkrivenja o Bogu i Kristu. Kako napreduje znanje, tako će rasti ljubav, štovanje i sreća. Što ljudi više nauče o Bogu, to će biti veće njihovo divljenje prema Njegovom karakteru. ... Veliki je sukob završen. Grijeha i grešnika više nema. Cijeli je svemir čist. Bȉlo neizmjerna svemira kuca istim otkucajem sklada i radosti. Od Njega koji je sve stvorio, teče život, svjetlost i radost kroz prostranstva beskrajnog svemira. Od najmanjeg atoma do najvećeg svijeta, sve – živo i neživo, u svojoj nepomućenoj ljepoti i savršenoj radosti objavljuje da je Bog ljubav.“ (GC 678).

Dodatno čitanje: H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 403, 404, 457, 458; G. R. Knight, *Meeting Ellen White: A*

Fresh Look at Her Life, Writings, and Major Themes (RHPA, 1996), 109-113; R. Rice, „The Great Controversy and the Problem of Evil", *Spectrum* 32, no. 1 (Winter 2004): 46-55; Jean-Luc Rolland, *Le cadeau de Dieu: regard sur une parole rafraîchissante d'Ellen White sur la gratuité du salut* (Collonges-sous-Saleve: Faculté adventiste de théologie, 1999); *idem,* „Le prophétisme whitien (1844-1915): sa substance", in *Christianisme et prophétisme* (Collonges-sous-Saleve: Faculté adventiste de théologie, 2005), 153-180; *idem,* „The Generosity of God: Introduction to Ellen White's Hermeneutics of Mercy", *Spes Christiana* 18 (2008); J. Skrzypaszek, „Ellen White's Relevance in the 2lst Century: Exploring the Pathway of the Spiritual Journey" (unpublished paper, EGWE World Advisory, Oct. 12-15, 2006); A. Thompson, *Escape From the Flames: How Ellen White Grew From Fear to Joy and Helped Me to Do It Too* (PPPA, 2005).

Jean-Luc Rolland

BOŽJA SRDŽBA. Za Ellen White Božja srdžba nije u suprotnosti s Njegovom velikom ljubavi. Isti Bog koji je „milosrdan i milostiv, spor na srdžbu, bogat ljubavlju i vjernošću, podnosi opačinu, grijeh i prijestup" (Izl 34,6.7) i „Jahve je spor u gnjevu", ipak „neće pustiti krivca nekažnjena". (Nah 1,3). Jednako kao što je revan u svojoj ljubavi, Bog je revan i u svojoj srdžbi. Božja srdžba proistječe iz Njegove svetosti i izričaj je osude grijeha. (usp. GC 627). Božja je to sveta reakcija protiv svakog grijeha i prijestupa Njegovog zakona. (1SM 218). U općem smislu pad Adama i Eve donio je Božju srdžbu na cijeli ljudski rod (1SP 49) tako da smo „po naravi djeca gnjeva". (Ef 2,3). Ipak, srdžba Božja bila je na djelu i u posebnim kaznama, poput Potopa (PP 338; AA 572) i deset zala u Egiptu (ST, Apr. 1, 1880.); uzrokovala ih je i nevjernost Izraelaca i kršenje saveza. (usp. PP 455; EW 162). Uporno odbacivanje svjetlosti budi Božju srdžbu. (PP 97). Uzrokuje ju i tvrdokorna svojeglavost onih koji prkose Božjem praštanju i milosrđu, a odlučno ponavljaju svoje grijehe iz prošlosti i ne žele da im budu oprošteni. (ST Sept. 27, 1899). Stoga je Božja srdžba opravdana (RH, June 2, 1885; 3SP 344) i pravedna (ST, Feb. 15, 1899), ona ima dimenziju odmazde (GW 87; 4T 185). Ipak, ona nije odmazda, jer Bog sam pruža sredstva kojima možemo izbjeći Njegovu srdžbu. Bog inicira pomirenje. (2Kor 5,19; Rim 2,4; Dj 5,31).

Božja srdžba Njegova je neizbježna reakcija na sve grijehe i zla, ali ostaje Božje čudesno djelo (Iz 28,21; 2SM 372; GC 627), jer Bog je ljubav! Nitko nije izložen*kazni božanske srdžbe sve dok njegov um i savjest ne shvate istinu pa je odbace. (GC 605). Stoga će načela vječne pravde imati presudnu ulogu na dan Božjega gnjeva. (YI, June 8, 1893). Krist je na križu dobrovoljno preuzeo na sebe Božju srdžbu koju su trebali pretrpjeti grešni ljudi. (DA 686, 753; 1SM 313; 5BC 1103). Stoga je Kristova zamjenska smrt ispaštanje zbog ljudskih grijeha. (RH, June 23, 1896).

Za Ellen White Božja srdžba ima snažnu buduću konotaciju. Nakon završetka *vremena kušnje, Božja srdžba bit će nemilosrdno izlivena na veliki dan Njegove srdžbe. (Otk 6,17). Već sada nekoliko je kapi Božje srdžbe počelo padati na djecu neposlušnosti (3MR 304; CH 134), ali dok vrijeme kušnje ne završi, Božja će srdžba još uvijek biti pomiješana s Njegovom milošću, jer Bog želi da grješnici dođu k sebi, odvrate se od svog zlog ponašanja (Iz 42,25) i prihvate vječni život (Ez 33,11; 18,30-32). Rezultati tih prvih znakova Božje srdžbe samo su slabi prikaz onoga što će se dogoditi u budućnosti. (3SM 391). Tijekom sedam posljednjih *zala Bog će uskratiti svoju zaštitu, a *grješnici, koji su odbacili Božju milost trpjet će Božju srdžbu bez zaklona. (EW 44). Istodobno, Kristova smrt je nada i vječni život svima koji vjeruju u Njega. (TM 139). Dobra je vijest da

Božja srdžba neće pogoditi nikoga tko se sklonio u Kristu. (AG 70).

U možda najstrašnijoj ilustraciji Božje srdžbe Ellen White ustvrdila je da „Nebo negoduje zbog nemara koji se pokazuje prema ljudskim dušama. … Kako bi se osjećali otac i majka kad bi znali da su njihovo dijete, izgubljeno na mrazu i snijegu, zaobišli i ostavili da umre oni koji su ga mogli spasiti? Zar ne bi bili duboko ožalošćeni i vrlo ojađeni? Zar ne bi optuživali te ubojice gnjevom tako vrelim kao što su njihove suze, silnim kao što je njihova ljubav? Patnje svakog čovjeka patnje su Božjeg djeteta, i oni koji ne pružaju ruku pomoći svom bližnjem koji gine izazivaju Njegov pravičan gnjev. To je Janjetov gnjev.“ (DA 825).

Božja konačna srdžba neće doći sve dok Isus ne završi svoje djelo u svetinji nad svetinjama nebeskoga *Svetišta. Prema tvrdnji Ellen White, srdžba naroda i srdžba Božja kao i vrijeme suđenja mrtvima jasno su odvojene pojave koje slijede jedna za drugom. (EW 36; LS 116). Uz vječnu smrt, kada *grješnika više ne bude a svaki grijeh bude iskorijenjen, Božja se srdžba povlači. (ST, Aug. 28, 1879).

Iako Ellen White u svojim spisima Božjoj srdžbi pristupa vrlo ozbiljno, ona također snažno poziva vjernike da drugima, kad pogriješe, ne prijete Božjim gnjevom. (CG 253). Umjesto da se bavimo Božjom srdžbom, trebali bismo razmišljati o Božjem obilnom milosrđu, Njegovom velikom suosjećanju i Njegovoj spremnost da spasi grješnike. (HP 119).

Dodatno čitanje: F. M. Hasel, „The Wrath of God“, *Ministry,* November 1991, 10-12; F. V. Leamon, „The Wrath of God“ (unpublished paper, AU, 1975, CAR).

Frank M. Hasel

BOŽJI PEČAT. Znak Božjeg vlasništva i znamen posebnosti koji Njegov narod nosi prema zapisu u Otkrivenju 7,1-4. (usp. Ez 9,1-6). Ovaj ulomak prikazuje pečat koji se stavlja na čela vjernika prije završetka vremena kušnje i izlijevanja sedam posljednjih zala na nevjernike. Na pitanje postavljeno u Otkrivenju 6,17: „Tko će opstati?“, u „dan [Božje] srdžbe“, odgovor nalazimo u Otkrivenju 7,1-4: sto četrdeset i četiri tisuće koji su „opečaćeni ... na čelima“. Pečat, dakle, označava spremnost ili pripremljenost za „opstanak“ tijekom tog vremena kušnje.

Povezanost zapečaćenja i *sto četrdeset i četiri tisuće pojašnjena je u prvom viđenju Ellen White u kojem je vidjela da je svih sto četrdeset i četiri tisuće bilo „zapečaćeno i savršeno ujedinjeno. Na njihovim čelima bilo je napisano: Bog, Novi Jeruzalem i blistava zvijezda koja je sadržavala Isusovo novo ime.” (EW 15). Nešto kasnije, Ellen White Božji pečat opisala je kao nevidljiv znamen koji je, međutim, vidljiv anđelu koji uništava. (GH, June 11, 1902). „To nije nijedan pečat ili znamen koji se može vidjeti, već prebivanje u istini, i razumno i duhovno, tako da se oni ne mogu pomaknuti.“ (Ms 173, 1902, u 1MR 249, 250). Dakle, čelo simbolizira sjedište karaktera, a pečat predstavlja Božje odobrenje tog karaktera.

Božansko odobrenje ljudskog karaktera sadrži dvije dimenzije koje zaokupljaju pažnju Ellen White u većini njenih referencija na Božji pečat. Najvažnija je dimenzija unutarnja preobrazba koja odražava Očev karakter: „Nitko od nas nikada neće primiti Božji pečat dokle god njegov karakter bude imao ljagu ili mrlju“, napisala je. „Nama je prepušteno da se oslobodimo nedostataka svojih karaktera, da očistimo hram duše od svake prljavštine. Onda će na nas pasti kasna kiša.” (5T 214). „Danas moramo oprati haljine svojega karaktera i ubijeliti ih u krvi Janjetovoj.“ (*ibid.*, 215, 216). Ellen White u nastavku upozorava: „Oni koji se vežu uz svijet dobit će svjetovni pečat i pripremat će se za žig Zvijeri. Oni koji su nepovjerljivi prema sebi, koji se ponižavaju pred Bogom i čiste svoje duše poslušnošću istini, primaju nebesko obličje i pripremaju se da prime Božji pečat na

svojim čelima. … Njihov će karakter ostati čist i neuprljan za vječnost." (*ibid.*, 216).

Još važnija dimenzija pečata je sedmi dan subota kao ispit vjernosti Bogu i znak preobrazbe karaktera. (Izl 31,13-17; Ez 20,12-20). „Četvrta zapovijed [Izl 20,8-11] jedina je od svih deset zapovjedi u kojoj se nalazi i ime i titula Zakonodavca. Ona jedina pokazuje čijim je autoritetom objavljen Zakon. Ona tako sadrži Boži pečat." (PP 307). Ellen White je predviđala da će u posljednje vrijeme „subota biti veliki ispit vjernosti. … Dok će jedni primanjem znaka pokornosti zemaljskim vlastima primiti žig Zvijeri, drugi će izborom znaka vjernosti božanskom autoritetu primiti Božji pečat." (GC 605; RH, Apr. 27, 1911).

Praktično iskustvo koje povezuje i svetkovanje subote i razvoj karaktera je vjera i najveća ljubav prema Bogu, koja rađa plod u poslušnosti. „Ljubav se izražava u poslušnosti. … Oni koji ljube Boga imaju Božji pečat na čelu i čine Božja djela." (SD 51; usp. Iv 14,15; 1Iv 5,3). Nasuprot tome, „mnogi neće primiti Božji pečat jer ne drže Njegove zapovijedi ili ne donose plodove pravednosti". (Lt 76, 1900, u 7BC 970).

Dodatno čitanje: Chang-Soo Kim, „A Study of the Teaching of Ellen G. White About the Seal of God" (unpublished paper, 1981, CAR); Trofino L. Atiga, „A Study of Some Aspects of the Seal of God" (unpublished paper, 1963, CAR); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 563, 564.

A. Leroy Moore

BOŽJI SUDOVI. Božji sudovi, okolnosti koje ih potiču i njihovi krajnji rezultati sažeti su u glavnim temama spisâ Ellen White. Prema njenom razumijevanju, Sotonina pobuna protiv Boga i Njegovog zakona, osnovni je uzrok svih ostalih pobuna protiv Boga, a samim time i svih ostalih činova božanskog suda. (PP 40; DA 114). Božji sudovi počeli su protjerivanjem Sotone i njegovih sljedbenika s Neba (Otkrivenje 12,7-9; Izaija 14,12-14; Ezekiel 28,14-16) i pojavljuju se u cijeloj biblijskoj povijesti, sve do posljednjeg Suda. Događaji, kao što je protjerivanje Adama i Eve iz Edena, kako bi ih se spriječilo da uberu plodove s drveta života i postaju besmrtni grešnici (PP 61), Potop koji je uništio pobunjeni svijet (*ibid.*, 98-104) i pomutnja jezikâ tijekom gradnje Babilonske kule (PP 119, 120) primjeri su za takvo Božje djelovanje. Prije uništenja svijeta Potopom i rasula ljudi kod Babilonske kule, Sotona je gotovo ostvario svoj cilj i pridobio svijet da ga slijedi u njegovoj pobuni protiv Boga. Uništenje Sodome pokazuje da je jedan od ciljeva Božjih sudova obilježiti grijeh (*ibid.*,160) i postaviti granicu koju ljudi neće smjeti prijeći (*ibid.*, 164, 165). Čak je i sud nad Sodomom uslijedio tek nakon dugog razdoblja milosrđa i konačnog poziva za bijeg.

Svi ti sudovi nisu samo uništili zlo nego su izrečeni kako bi se postojanje dobra sačuvalo za kasnije generacije. Da Bog nije intervenirao, ljudi bi postali Sotonini zarobljenici, bez nade koju njeguje za vjerni narod ili mogućnosti vjere u budućeg Spasitelja. U spisima Ellen White Božji prošli lokalni sudovi često predstavljaju prototip budućih globalnih sudova. Božji sudovi pretpotopnog svijeta, Sodome i Gomore, i štovatelja zlatnog teleta na Sinaju, slika su onoga što će se dogoditi nakon konačne presude da planet bude uništen vatrom. (*ibid.*, 100, 324).

Tijekom ljudske povijesti Sotona je djelovao na uspostavi sustava lažnog štovanja i na poražavanju Kristovog plana spasenja. To je nastojao postići (1) jakom političkom moći, (2) podmićivanjem Božjeg izabranog naroda i (3) krivotvorenjem kršćanstva. U Egiptu je Sotona preko faraona radio na sprečavanju oslobađanja Božjeg naroda (*ibid.*, 257, 263). Božji je sud bio slanje kuge (*ibid.* 257-280). Bog je tako zaštitio svoj narod (*ibid.,* 266-269) i izborio njihovo oslobađanje (*ibid.*, 281, 282). U Crvenome moru egipatska je vojska bila spremna uništiti Božji narod, ali Bog je tu namjeru

osudio utapanjem vojske, ono je bilo sredstvo za ispunjenje Njegovog obećanja da će štititi svoj narod. (*ibid.*, 283-290).

U knjizi *Proroci i kraljevi* (*Prophets and Kings*) Ellen White pokazala je da je Sotona, da bi postigao svoj cilj, djelovao i kroz Božje izabrane ljude. Većina kraljeva Bogu nije bila odana, a proročanstva prorokâ uglavnom su bila odbačena. (PK 297). Božjim je sudovima Njegov narod raseljen u druge zemlje (*ibid.*, 569) – Izraelci u Asiriju (*ibid.*, 279-292), a Judejci u Babilon (*ibid.*, 452-463). Tijekom posljednjih 50 godina prije zarobljeništva u Asiriji, Sjeverno kraljevstvo Izraelaca potonulo je na razinu onih koji su doživjeli Potop (*ibid.*, 281) i nikada se nije oporavilo od asirskog zatočeništva (*ibid.*, 287). Isto tako, Judejci su se tvrdoglavo odupirali Bogu sve dok nisu doživjeli posljedice svog otpadništva. (*ibid.*, 425).

U knjizi *Čežnja vjekova* (*The Desire of Ages*) Ellen White je pokazala da se Sotona koristio korumpiranim vjerskim vođama kako bi suzbio učinke Kristovog djela (DA 405, 406, 572, 580, 601, 602) i razapeo ga (*ibid.*, 309). Kasnije, kad su i Isusovi učenici izloženi okrutnostima, Bog se povukao, a Sotona je preuzeo potpunu kontrolu. (GC 28). Božji sud očitovao se u razaranju Jeruzalema (*ibid.*, 28-35), grada koji je predodređen da stoji vječno. (GC 19).

U knjizi *Velika borba* (*The Great Controversy*) Ellen White pokazala je da se Sotona služio i krivotvorenim kršćanstvom. Promjena dana svetkovanja iz subote u nedjelju (*ibid.* 447, 448, 574) bila je dio Sotoninog plana za preuzimanje kontrole nad kršćanstvom. Ključno je pitanje odanosti Bogu u vremenu posljetka u svetkovanju subote (*ibid.*, 604, 605), a Božji sudovi pogađaju one koji ne drže Božje zapovijedi (*ibid.*, 626-633).

Svim sudovima prethode različiti predistražni koraci. Za Ellen White, Božji konačni Sud sastoji se od triju karakterističnih dijelova: predadventni sud otkriva zašto će se o Drugom Kristovom dolasku jedni spasiti a drugi biti izgubljeni; tisućljetni sud omogućuje spašenima da vide zašto su neki izgubljeni a sud izrečen nakon tisućljetnog razdoblja omogućuje izgubljenima da vide da je suđenje bilo pošteno. Anđeli čuvaju knjige u kojima je zapisano svako ljudsko biće (*ibid.*, 487), knjigu života i knjigu spomenice (*ibid.*, 480, 481). Božji postupak suđenja uključuje prosudbu karaktera, „tajne razloge i motive“ srca, je li osoba u skladu s Božjim zakonom ljubila Boga i svoje bližnje. (*ibid.*, 481, 482; usp. DA 763). Dok Sotona optužuje Božji narod (*ibid.*, 484), Krist je njegov odvjetnik (*ibid.*, 482), a Otac je sudac (*ibid.*, 479). Dakle, prije Božjeg izricanja konačne presude kojom će svijet biti osuđen na uništenje, ne postoji samo poziv da se ona izbjegne već i postupak suđenja. Kristov zagovor na suđenju „jednako je bitan za plan spasenja“ kao što je bila i Njegova smrt. (*ibid.*, 489; 15MR 104). Kristovom smrću na Golgoti umjesto grešnika koji su se pokajali, predviđeno je uništenje Sotone i njegovih sljedbenika. Bitno pitanje na suđenju jest: „Jesu li pojedinci prihvatili ili odbacili osudu Krista namjesto njih na križu?“ Oni koji prihvaćaju i usvajaju Njegovu smrt, pokazuju Njegovu ljubav u svemu što misle i rade; oni služe potrebitima kao Kristu. (DA 637-641).

Dakle, svaka rasprava o Božjim sudovima mora uključivati pogled na Golgotu. Ellen White predstavlja križ kao žarište svih biblijskih učenja. (GW 315). Krist je zamijenio ljude, noseći njihov grijeh na križ. Na križu je iskusio osudu Božjega gnjeva, strašno razdvajanje od Boga kakvo će grešnici doživjeti kad se Krist prestane zauzimati za njih. „S Kristom se postupalo onako kako mi zaslužujemo, da bi se s nama postupalo kako On zaslužuje. On je bio osuđen zbog naših grijeha, u kojima nije imao udjela, da bismo mi mogli biti opravdani Njegovom pravdom, u kojoj nemamo udjela. Pretrpio je smrt koju smo mi zaslužili, da bismo

mogli primiti život koji je u Njemu." (DA 25).

Sudnji Dan uključuje i Golgotu. Kad Sotona povede zle da okruže Novi Jeruzalem, Krist se otkriva daleko iznad grada u sjajnoj slavi, sjedi na prijestolju okružen Očevom slavom. Sudske knjige su otvorene. Čim Isusovo oko pogleda zle, oni su svjesni svakoga grijeha što su ga ikada počinili. (GC 665, 666). Ponad prijestolja, preko cijeloga Neba, prikazani su glavni događaji plana spasenja, vrhunac Kristove službe i smrti na križu. Golgota na taj sudnji Dan otkriva što je Krist učinio za čovječanstvo i što su Sotona i njegovi demoni učinili kad su mu sudili da ga se razapne. (*ibid.*, 666, 667). U svjetlu tog otkrivenja Boga i konačnog razotkrivanja Sotone, svi će vidjeti kako je Sotonino uvjeravanje stvorenih bića da su njegova vladavina i njegovi zakoni bolji u potpunosti neutemeljeno. Posljednji Sud uništava grijeh i grešnike, ali dolazi tek nakon što su svi vidjeli Božji sud na Golgoti, tako da oni koji prihvaćaju ili odbacuju taj dar uvide da su svojim odabirom odlučili svoju vlastitu sudbinu, i priznaju da je njihova sudbina pravedna i da je Bog pravedan. (*ibid.*, 666-671).

Vidi također: Istražni sud.

Norman R. Gulley

BRAK I RAZVOD. Ellen White je mnogo pisala o braku i idealnom obiteljskom životu, kao i o situacijama koje nisu idealne. Velik dio njezinih *Svjedočanstava*, knjige 1-9, bavi se životom u domu. Značajne kompilacije koje sažimaju bit njenih misli o povezanim temama uključuju knjige **Temelji sretnog doma* (*The Adventist Home*), **Smjernice za odgoj djeteta* (*Child Guidance*), **Svjedočanstva o seksualnom ponašanju, preljubu i razvodu* (*Testimonies on Sexual Behavior, Adultery and Divorce*), kao i sedam poglavlja u knjizi * *Služba liječenja* (*The Ministry of Healing*). Sadržaji kompilacija su iz privatnih pisama, javnih svjedočanstava, neobjavljenih rukopisa, članaka u časopisima i javnih propovijedi. U njenim se spisima mogu pronaći mnoga načela o braku, razvodu i ponovnom braku.

Parovima koji razmišljaju o braku uputila je opširne apele naglašavajući da bi izbjegli „jadne, nesretne, kasnije osvrte na brak, sada moraju ozbiljno razmišljati o braku". Nerazborito donesena odluka o braku može učiniti život „teretom i prokletstvom". Nitko ne može tako upropastiti ženinu sreću i korist i učiniti njen život strašnim teretom kao njen suprug; i nitko ne može učiniti ni stoti dio u rušenju nada i težnji jednog muškarca, zakočiti njegove snage i upropastiti njegov utjecaj i budućnost kao njegova supruga." (AH 43).

Za mladiće je napisala: „Neka mladić traži djevojku koja će biti njegova potpora, koja je spremna nositi svoj dio tereta života, čiji će ga utjecaj oplemeniti i učiniti boljim i koja će ga svojom ljubavlju učiniti sretnim. … Prilikom izbora supruge proučavaj njen karakter. Hoće li se ona odlikovati strpljivošću i savjesnošću? Ili će se prestati brinuti za tvoju majku i oca upravo onda kad im je potreban snažan sin kao oslonac? Hoće li te nastojati odvojiti od njihovog društva kako bi ostvarila svoje planove i zadovoljila svoje želje, napuštajući oca i majku koji, umjesto da dobiju odanu kćer, gube i sina." (*ibid.*, 45, 46).

Mladim ženama je savjetovala: „Prije nego što donese odluku za brak, svaka žena treba ispitati je li onaj za koga se namjerava udati dostojan. Kakav je njegov prošli život? Je li njegov život čist? Je li ljubav koju pokazuje plemenitog, uzvišenog karaktera ili je samo emocionalna simpatija?... Hoće li moći sačuvati svoju osobnost ili će svoj sud i savjest morati pokoriti nadzoru svojega muža? ... Ima li moj voljeni majku? Kakav je njen karakter? ... Hoće li biti strpljiv prema mojim slabostima ili će mi zbog njih zamjerati, biti grub i nepopustljiv?" (*ibid.*, 47).

Iako je Ellen White bila viktorijanska žena, ona nije bila izvještačena. Izjavila je da Isus „nije

nametnuo celibat“ i da On nije došao „ukinuti sveti odnos braka“. Iako se možda nije koristila uobičajenim izrazima kojima danas opisujemo bračne intimnosti, ona je odabirala riječi koje su svi dobro razumjeli, izraze poput „svaka privilegija bračnog odnosa“ i „privatnost i prednosti obiteljskog odnosa“. Ali je bračnim parovima savjetovala da je njihova „vjerska dužnost upravljati svojim strastima“, jer „strast jednako niske kvalitete može se naći i u bračnom odnosu kao i izvan njega“. (*ibid.*, 121-124).

Također je upozorila protiv povećanja obitelji sve dok roditelji „nisu sigurni da njihova djeca mogu biti dobro zbrinuta i obrazovana“. Zapravo, roditeljima koji nisu bili u stanju pravilno poučiti svoju djecu ona je rekla: „Grijeh je povećati svoju obitelj.“ Nadalje, rekla je da roditelji nemaju „pravo donositi djecu na svijet da drugima budu na teret. … Oni čine zločin ako donose na svijet djecu koja će patiti zbog nedostatka valjane skrbi, hrane i odjeće.“ (*ibid.*, 163-165).

O pitanju razvoda i ponovnog sklapanja braka, Ellen White često je govorila da je preljub jedina biblijska osnova za razvod. Godine 1863. napisala je da „po zemaljskim zakonima žena pravno može biti razvedena od svojega muža, a da ipak ne bude razvedena pred Bogom u skladu s uzvišenim Zakonom. Samo jedan grijeh, i to preljub, može muža ili ženu osloboditi pred Bogom od bračnog zavjeta.“ (*ibid.*, 344). Ona je često naglašavala da je brak ugovor za cijeli život, povezujući „sudbinu dviju osoba vezama koje ništa osim smrti ne smije raskinuti“. (*ibid.*, 340). Razvod ne dolazi u obzir, osim zbog seksualno nepoćudnog ponašanja. (Vidi Lt 168, 1901).

Međutim, pojavile su se okolnosti u kojima su muževi i žene bili toliko nespojivi da je Ellen White savjetovala odvajanje dok se poteškoće ne riješe. Jednom prilikom savjetovala je mužu da odvede svoju „djetinjastu suprugu, tako nadmoćnu, tako nepopustljivu i tako nekontroliranu“ natrag k njenoj majci „koja ju je učinila onim što jest. … Ako njen muž pristane da ostane kod njega, da iscrpljuje njegov život, postat će obeshrabren i nesposoban za službu Gospodinu. On nije obvezan držati uz sebe nekoga tko će mu samo mučiti dušu.“ (TSB 77).

U drugim slučajevima Ellen White je poticala supruge i majke da ostanu u svojim domovima. Jednoj ženi, čiji je suprug bio „svjetovan“ čovjek, koji se obraćao svojoj supruzi nepristojnim riječima i psovkama, i učio djecu da je ne poštuju, Ellen White je savjetovala da ipak ne napušta svoju djecu. „Majke, bez obzira na nevolje koje trpite u siromaštvu, u ranama duše koje nanosi okrutan i bahat suprug i otac, ne napuštajte svoju djecu; ne prepuštajte ih utjecaju bezbožnog oca.“ (AH 348).

Pitanje nebiblijskih brakova, posebice ponovnog braka bez biblijski sankcioniranog razvoda, dugo je bilo teško pitanje. (Mt 19,1-10; TSB 271). Godine 1891. adventistički propovjednik C. H. Bliss pitao je Ellen White za savjet o paru kojemu su neki savjetovali da se rastane. Usprotivila se takvom miješanju koje uzrokuje „najžalosnije stanje stvari. … Nadam se čuti da se na ovome nije inzistiralo i da sućut neće izostati u odnosu na dvoje čiji su interesi ujedinjeni.“ Savjetovala je da ih se „ostavi Bogu i vlastitoj savjesti, te da ih Crkva neće tretirati kao grešnike dok ne bude očito da su takvi u očima svetoga Boga“. (*ibid.*, 218, 219).

U drugom slučaju, sestra Ellen White, Sarah, preminula je ostavivši muža i petero djece. Nakon što je umrla, njen muž, *Stephen Belden, trebao je nekoga tko bi se brinuo za djecu pa se ponovo oženio. Ubrzo nakon vjenčanja, druga žena je teško oboljela od ospica koje su napale njen mozak, zbog čega je doživjela duševno rastrojstvo te je doživotno smještena u ustanovu za umobolne. Otac koji se još skrbio za petero djece u razvoju zatim se oženio „jako dobrom i vrijednom ženom“, koja je ostala s njim ostatak života. Nakon ovog trećeg braka

lokalna je crkva razmišljala o njegovom isključenju iz crkve zbog ponovnog vjenčanja bez biblijski prihvatljivog razvoda. Ali kad su Ellen White pitali za savjet, ona je rekla: „Ostavite ih na miru." (*ibid.*, 224, 225).

Godine 1854. Ellen White je primijetila, u vezi s jednom lokalnom crkvom, da su „sedmu zapovijed prestupali neki koji su i dalje u crkvi. Ovo je izazvalo Božje negodovanje na njih" i vršilo je „negativan utjecaj na mlade. Oni su vidjeli kako se olakotnim smatra grijeh prijestupa sedme zapovijedi, i kako onaj tko počini ovaj užasni grijeh misli da sve što treba učiniti jest priznati da je pogriješio i da mu je žao, a onda će imati sve privilegije Božjeg doma." Poput Pavla (1Kor 5,11), smatrala je da „one koji prekrše sedmu zapovijed treba isključiti iz crkve". (*ibid.*, 248). Također je smatrala, kao i Pavao, da temeljito pokajanje može dovesti do ponovnog prihvaćanja, ali nisu se svi koji su se kajali istinski pokajali. (2Kor 2,6-11; 8,9-11; *ibid.*, 241, 242).

U vezi s propovjednicima koji su počinili preljub, napisala je: „Očistite Crkvu od ove moralne pokvarenosti, ako se radi i o ljudima na najvišim položajima. … Postoji mnogo toga što nikada nećemo saznati; ali ono što je otkriveno čini Crkvu odgovornom i krivom, osim ako ne pokažu odlučan napor da se zlo iskorijeni." (TM 427, 428). Savjetovala je da se one s dugim dosjeom moralne nečistoće i nepokajanja mora otpustiti iz propovjedničke službe. Što se tiče propovjednika koji su se ponizili u dubokom pokajanju, zamolila je predsjednika Generalne konferencije G. I. Butlera da im se pruži još jedna životna prilika da se „dokažu". (TSB 240).

„Prisiljena sam biti otvorena i prekoriti grijeh", nastavila je, ali također „u moje je srce Sveti Duh usadio da u vjeri djelujem s nježnom naklonošću i suosjećanjem za zabludjele. … Neću ih ostaviti da postanu laki plijen Sotoninih iskušenja. … Ima onih koji su počinili veliki grijeh, ali smo radili s njima i za njih, i Bog je kasnije prihvatio njihov trud. Kad su me ovi zamolili da ih pustim na miru i da se ne opterećujem njima, ja sam im rekla: 'Neću od vas odustati; morate skupiti snagu i nadvladati.' Ovi su ljudi sada aktivni u službi." (*ibid.*, 241).

„Boli me duša više nego što mogu izraziti kad vidim kako smo malo sposobni i vješti u spašavanju duša koje je Sotona zarobio. Vidim hladno farizejstvo kad na pristojnoj udaljenosti držimo onoga kojeg je zaveo protivnik duša, i onda pomislim: što bi bilo da je Isus tako postupao s nama? … Ako pogriješimo, neka to bude na strani milosrđa, a ne na strani osude i grubosti." (*ibid.*, 242).

Vidi također: S. T. Belden, S. Brownsberger, M. E. Cornell, T. J. Evans, N. Puller, W. Harper, V. Jones, J. D. Rice, J. H. Waggoner, W. C. Wales, C. B. Waterman, and *Testimonies on Sexual Behavior, Adultery, and Divorce*.

BRAK JAMESA I ELLEN WHITE. Nakon 18 mjeseci udvaranja svadba je bila 30. kolovoza 1846. godine. James je prvi put zapazio Ellen Harmon u Portlandu, Maine, kada je ondje nakratko služio kao pastor pripravnik prije *milleritskog razočaranja (vidi JW, *Life Incidents*, 157, 182). Prisjetio se da „iako je imala samo šesnaest" (on je bio oko šest godina stariji), bila je „vrlo pobožna kršćanka" i „predani radnik za Kristovu stvar u javnosti i od kuće do kuće". (JW, LS80 126; usp. 1Bio 71). Ona ga je navodno prvi put zamijetila u veljači 1845. godine, kada je zajedno s dvije prijateljice i svojom sestrom Sarah putovala na istok države Maine, gdje je nekoliko puta predstavila sadržaj svojih prvih viđenja za poticanje malih skupina milleritskih adventista. (LS 73). James White došao ju je čuti, prihvatio njenu poruku kao poruku od Boga i ponudio joj prijevoz svojim lakim kolima i konjem. Primijetio je da je bila slabog i lošeg zdravlja i trebala joj je muška pratnja koja će osigurati prijevoz i organizirati njene sastanke.

U viđenju joj je otkriveno da Jamesu Whiteu može vjerovati (1Bio 84), pa su oko tri mjeseca u zimu i proljeće 1845. godine putovali zajedno dok nisu posjetili sve raštrkane skupine adventista u Maineu i New Hampshireu. (*ibid.*, 74, 75; 2SG 38). Iako je uvijek putovala u pratnji poštovanih prijateljica ili članova obitelji, počele su se širiti glasine koje su izazivale zaprepaštenje kod kuće. Majka ju je molila, za dobrobit njenog ugleda, da se vrati kući, a njen brat (vjerojatno John) ponudio joj je financijsko uzdržavanje da ne sramoti obitelj obi-

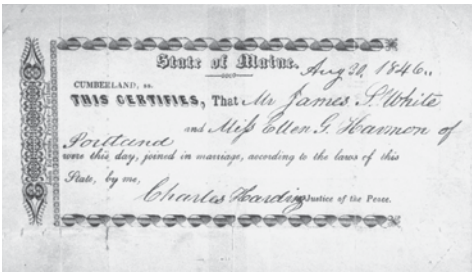
State of Maine. Aug 30. 1846.
CUMBERLAND, ss.
THIS CERTIFIES, That Mr James S. White
and Miss Ellen G. Harmon of
Portland
were this day, joined in marriage, according to the laws of this
State, by me,
Charles Chandler Justice of the Peace.

VJENČANI LIST JAMESA I ELLEN WHITE

lazeći vjernike kao propovjednik. „Sramotim obitelj!“ uzvratila je. „Može li propovijedanje Krista i Krista raspetoga sramotiti obitelj? Kad biste mi dali kuću punu zlata, ne bih prestala svjedočiti za Boga.“ (SZ, June 24, 1889). No ipak je nakratko došla kući.

Godinu dana ranije James White kritizirao je druge millerite koji su sklapali brakove i tako se odricali svoje vjere u skori Drugi Kristov dolazak. Ali poteškoće zajedničkog putovanja uvjerile su Jamesa da Ellen treba legalnog zaštitnika koji bi je mogao pratiti, a da ne ugrozi njen ugled. Nakon što su oboje svatko za sebe dobili dokaz Božje privole njihove veze, planirali su sklopiti brak. Budući da su oboje bili isključeni iz svojih bivših Crkava jer su postali milleriti, obavili su civilno vjenčanje u Portlandu, Maine.

Među prednostima braka Whiteovih bile su: njihova vrhunska odanost Bogu (bili su spremni prihvatiti svaku žrtvu kako bi slijedili Božju volju); njihovo čvrsto uvjerenje da je Bog posebno pokrenuo milleritski adventni pokret; druge zajedničke vrijednosti (oboje su bili porijeklom iz Mainea, naviknuti na siromaštvo i težak rad); njihova osvjedočenost da je Bog izabrao Ellen kao posebnog vjesnika adventističkim vjernicima (iako se James povremeno ljutio zbog božanskog ukora koji mu je uputila njegova supruga, njegovo povjerenje u valjanost njenog dara nikada nije poljuljano); njihova predanost timskom djelovanju u misiji; i duboka, dosljedna, bezuvjetna ljubav (J. Moon, „Interpersonal Relationships in the Family of James and Ellen G. White“, 16, 17, 21, 22). Nakon 34 godine braka James svjedoči: „Vjenčali smo se 30. kolovoza 1846. godine i od tog časa do danas ona je bila kruna moje radosti.“ (LS80 126; 1Bio 112). Sa svoje strane, Ellen je Jamesa nazvala „najboljim čovjekom koji je ikada gazio kožu cipela.“ (1Bio 84).

Stresovi u braku Whiteovih uključivali su: krajnje siromaštvo u ranim godinama, prvih pet godina braka nisu imali svoj dom, i neslaganja oko odgoja djece. Od četiri sina (*Henry Nichols, *James Edson, *William Clarence i *John Herbert), dvojica su umrla mlada: Henry od upale pluća u dobi od 16 godina; a John Herbert od erizipela u dobi od tri mjeseca. Normalni stresovi timske službe bili su pojačani izazovom usklađivanja njegove ovlasti kao predsjednika Generalne konferencije s njenim proročkim darom. James je pretrpio najmanje četiri moždana udara, što je povećalo njegovu sklonost da bude razdražljiv i dominantan.

Kao posljedica toga, Whiteovi su sudjelovali u običnim nesuglasicama, kao i povremenim sukobima mišljenja o Božjoj volji za njih, osobito u kasnijim godinama depresije i narušenog zdravlja Jamesa Whitea. Tijekom jednog takvog razdoblja u svibnju 1876. godine, Ellen se povjerila svojoj najbližoj prijateljici, *Lucindi Hall, o sukobu koji je imala s Jamesom. (DG 260-274). Ali molitvom, međusobnom komunikacijom, pa čak i putovanjem u razli-

čitim smjerovima na neko vrijeme, oni su prebrodili svoje razlike i očuvali snažan brak koji su obilježavali uzajamno poštovanje, blisko partnerstvo i trajna ljubav.

Dodatno čitanje: 1Bio 110-126; 2Bio 424-445; DG 260-274; „Testimony for James and Ellen White's Family", n. d., Ms 8, 1862; „Testimony Regarding James and Ellen White", June 6, 1863, Ms 1, 1863; J. Moon, „Interpersonal Relationships in the Family of James and Ellen White (unpublished paper, 1998, CAR); J. Moon, *W. C. White and Ellen G. White* (AUP, 1993), 1-68; H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1995), 48, 52-60, 543, 544; V. Robinson, *James White* (RHPA, 1976); G. Wheeler, *James White: Innovator and Overcomer* (RHPA. 2003); James White, *Life Incidents* (Battle Creek. Mich: SDA Pub. Assn. 1868).

Jerry Moon

BRIGHTON, SABOR POD ŠATORIMA. Prvi sabor pod šatorima održan u Australiji od 5. do 28. siječnja 1894., na četiri hektara ledine u predgrađu Melbournea, Middle Brighton, 14 kilometara južno od središta grada. U časopisu **Biblijski odjek* (*Bible Echo*), 8. prosinca 1893. godine, Ellen White se molila za izvanrednu posjećenost, vjerujući da će sabor „označiti novo doba u povijesti Božjeg djela" u Australiji. (BE, Dec. 8, 1893; usp. LS 344-348).

Do petka 12. siječnja bilo je podignuto 108 obiteljskih šatora u kojima je boravilo 445 ljudi. Ellen White je izvijestila da je taj sabor za ljude bio čudo. Primijetila je da nikada dosad nije vidjela takav odlučni interes za slušanje istine među onima koji nisu naše vjere. (Lt 37, 1894, u 4Bio 119). Oko tisuću ljudi prisustvovalo je poslijepodnevnim i večernjim sastancima tijekom tjedna.

Važne odluke izglasovane na poslovnom zasjedanju uključivale su uspostavu nove organizacijske jedinice između lokalne konferencije i Generalne konferencije (plan koji je kasnije usvojila Crkva adventista sedmoga dana diljem svijeta) i imenovanje odbora za pronalaženje trajne lokacije za školu u Australiji (vidi *Avondale College). Ellen White je govorila šesnaest puta tijekom sabora i ustvrdila da je sabor bio uspješan u svakom pogledu. (Ms 4, 1894, u 4Bio 24). Oko stotinu ljudi je kršteno kao neposredni plod sabora. (Lt 40b, 1894, u 4Bio 124).

Tijekom ovog sabora pod šatorima Ellen White je doživjela snažno osobno uvjerenje da potpuno napusti korištenje mesne hrane u svojoj prehrani. Iako je bila predana vegetarijanka, otkako je dobila svjetlo na tu temu 1860-ih godina, povremeno je odstupila od vegetarijanske dijete tijekom svojih putovanja ili kad su okolnosti to otežavale. U jednom trenutku saborskog okupljanja jedna katolkinja (vjerojatno gospođa *M. M. J. O'Kavanagh) obratila se Ellen White i zamolila je da ne dopusti „sebičnost oduzimanja života životinjama kako bi se zadovoljio izopačeni apetit". (TSDF 67). Ova je molba imala velik utjecaj na Ellen White, koja je odlučila „više ne podržavati mesare" i „ne stavljati meso ubijenih životinja na svoj stol". (Lt 73a, 1896, u Nichol, 388, 389). Od tog trenutka Ellen White potpuno je prestala jesti meso.

Dodatno čitanje: 4Bio 113-124; R. W. Coon, *Ellen White and Vegetarianism* (PPPA, 1986); F. D. Nichol, *Ellen G. White and Her Critics* (RHPA, 1951), 388, 389.

Allan G. Lindsay

BUNYAN, JOHN (1628.-1688.). Plodni engleski puritanski pisac najpoznatiji po svom alegorijskom djelu *Hodočasnikovo putovanje* (*The Pilgrim's Progress*, 1678). „John Bunyan je udahnuo samu atmosferu Neba", napisala je Ellen White, „i tamo je [u tamnici] napisao svoju divnu alegoriju o hodočasnikovu puto-

vanju iz zemlje uništenja u nebeski grad. Dvije stotine godina taj je glas iz zatvora Bedford progovarao uzbudljivom snagom ljudskim srcima. Bunyanovo *Hodočasnikovo putovanje i obilna milost najvećem od grešnika* (*Pilgrims Progress and Grace Abounding to the Chief of Sinners*) uputili su mnoge noge na stazu života." (1SP 174; GC 252). Ellen White je dodala da je knjiga *Hodočasnikovo putovanje* „toliko točno prikazala kršćanski život i na tako privlačan način opisala Božju ljubav da su se zahvaljujući njoj stotine i tisuće obratile". (RH, May 30, 1912). Povremeno je aludirala na pojedinosti Bunyanove alegorije, poput izraza blato malodušja (Lt 1, 1873, u 1SMR 239; Ms 37, 1902) i čovjek koji otkriva skrivene prljavštine (*the man with the muckrake*) (9T 217; Ms 77, 1903; MS 107, 1908). Ellen White je, nadalje, isticala život Johna Bunyana kao ilustraciju Kristove snage da preobrazi život bogohuljenja i upotrijebi ga za vlastite ciljeve (Ms 87, 1898; Ms 90, 1900).

Dodatno čitanje: J. Brown, John Bunyan, 1628-1688, *His Life, Times, and Work* (Hamden, Conn.: Archon Books, 1969); F. M. Harrison, John Bunyan, a Story of His Life (London: Banner of Truth, 1964).

JOHN BUNYIAN, ENGLESKI PURITANAC, AUTOR *HODOČASNIKOVO PUTOVANJE*

Heidi Olson Campbell

C

CALVIN, JEAN (1509.-1564.). Francuski reformator u šesnaestome stoljeću koji je svoje najproduktivnije godine proveo u Ženevi, u Švicarskoj, pomažući voditi tamošnji pokret reforme. Bio je najpoznatiji po sistematiziranju reformirane teologije. Ellen White u knjizi **Velika borba* (*The Great Controversy*) Calvinovu životu i razmišljanju posvećuje oko deset stranica (219–224, 233–236) i uglavnom se pozitivno izjašnjava o njegovom autoritetu vođe i njegovom teološkom utjecaju.

Odgojen u Francuskoj kao rimokatolik, Jean Calvin studirao je srednjovjekovnu skolastičku teologiju na Sveučilištu u Parizu, te pravo na Sveučilištu u Orleansu. Pripada generaciji mlađoj od Martina Luthera i Ulricha Zwinglija. Imao je osam godina kad je Luther 1517. godine na vrata crkve dvorca u Wittenbergu prikucao svojih 95 teza, a još je bio školarac kad je Zwingli umro u bitci u Švicarskoj 1531. godine. Nije jasno kada su započele Calvinove simpatije za protestantski pokret, ali 1534. godine, kad je francuski kralj Francis I. svoj odnos prema francuskim protestantima od tolerancije promijenio u progon, Calvin se počeo skrivati kao protestant. Sljedeće godine predavao je u egzilu u Baselu, u Švicarskoj, i tu je 1536. godine objavio prvo izdanje knjige *Instituti kršćanske religije* (*Institutes of the Christian Religion*). Ta knjiga, jedina izvorna knjiga u kojoj su krovna protestantska uvjerenja, kasnije je do 1560. godine nadopunjena s četiri nova izdanja i time je postala prva velika protestantska sustavna teologija.

Krajem 1536. godine Calvin je napustio Basel. Namjeravao je otići u Strasbourg, u kojemu

se protestantizam već čvrsto ukorijenio a ondje je postojala i knjižnica u kojoj bi mogao nastaviti svoj skolastički život. Budući da je zbog vojnih operacija izravna ruta do Strasbourga bila blokirana, Calvin je bio prisiljen putovati preko Ženeve. Planirao je u Ženevi samo prenoćiti, međutim, čim je Guillaume Farel, borac za organizaciju i pastoralu u nedavno reformiranom gradu, dočuo da autor nedavno objavljenih *Instituta kršćanske religije* prolazi kroz grad, odmah mu je izašao u susret. Nakon upornog nagovaranja Farel je privolio Calvina da ostane u Ženevi. Ostatak svog života Calvin je istodobno bio i pastor i znanstvenik. Više od 25 godina proveo je u Ženevi kao pastor, izbivao je samo tri godine, u vrijeme kad je zajedno s Farelom 1538. izgnan iz Ženeve i to vrijeme proveo u Strasbourgu pod pastoralnim nadzorom Martina Bucera. Godine 1541. Calvin se vratio u Ženevu i u tom je gradu ostao pastor sve do smrti 1564. godine.

U tri različita poglavlja izdanja knjige *Velika borba* (*The Great* Controversy) iz 1888. i 1911. godine, Ellen White govori o Jeanu Calvinu. Sve ostale referencije na Calvina u postojećim spisima Ellen White izvatci su iz tih ulomaka njenih spisa. Calvin se ne spominje u četvrtom svesku *Duha proroštva* (*The Spirit of Prophecy*, volume 4) iz 1884. godine, prethodniku proširenog izdanja *Velike borbe* (*The Great Controversy*) iz 1888. godine. To snažno sugerira da su ulomci o Calvinu napisani između 1885. i 1887. godine, u vrijeme kad je Ellen White bila u Europi. U to je vrijeme u knjizi *The Great Controversy* napisala i velik dio drugih detalja o reformaciji. Dva od triju poglavlja u kojima spominje Calvina, sadrže samo kratku referenciju. Jedna se odnosi na Farela i Calvina, koji su u Ženevi „proširili istinu o reformaciji" i na taj način pripremili put za Gaussena i njegovo predstavljanje Drugog Adventa (GC 364). Druga je referencija kratak ulomak citata Jeana Calvina koji pokazuje da je pozvao kršćane da predvide Drugi Kristov dolazak (GC 303). Navodi su očito prikupljeni iz manjeg djela Daniela T. Taylora, *The Reign of Christ on Earth: or, The Voice of the Church in All Ages* (134, 158).

U sredini poglavlja pod naslovom „The French Reformation" (Francuska reformacija), Ellen White opisuje događaje vezane uz uzroke Calvinova pristupanja reformaciji. Pritom ukratko spominje njegovo dotadašnje školovanje i djelo (GC 219–224), a kasnije u poglavlju piše o razgovorima s Farelom koji su ga potaknuli da ostane raditi u Ženevi (GC 233, 234). Završna stranica poglavlja uključuje sažeti ulomak o trudu i utjecaju Jeana Calvina (GC

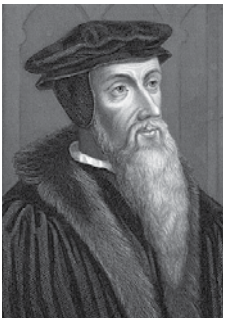

JEAN CALVIN, FRANCUSKI REFORMATOR U ŽENEVI

236). Kao i kod većine reformacijskih materijala što ih je Ellen White napisala, ovi ulomci uključuju citate triju istaknutih protestantskih povjesničara: prvi je J. H. Merle d'Aubigné, autor *Povijesti reformacije Europe u vrijeme Calvina* (*History of the Reformation of Europe in the Time of Calvin,* 1866); drugi je W. Carlos Martyn, autor knjige *Velika reformacija* (*The Great Reformation,* 1866–1868), a treći je J. A. Wylie, autor *Povijesti protestantizma* (*The History of Protestantism,* oko 1877).

Sažetak izvještaja Ellen White o radu i utjecaju Jeana Calvina izražava procjenu njegove vrijednosti za Božje djelo i u Ženevi i širom Europe. „Njegov smjer koji je kao javni vođa odabrao nije bio besprijekoran, niti su njegove doktrine bile oslobođene pogrešaka, ali Calvin je bio utje-

cajan u objavljivanju istina koje su u njegovo vrijeme bile od posebnog značenja." (GC 236). Te posljednje riječi uključuju i odricanje od odgovornosti i potvrdu. Ellen White ne sumnja u Calvinovo prihvaćanje vjerske netolerancije u Ženevi i njegovu ulogu u osudi i kažnjavanju, koje Michael Servetus smatra Calvinovim manama. Usto, Calvinovi čvrsti pogledi na predodređenost u izravnoj su suprotnosti sa stajalištem protestanata arminijanaca o ljudskoj slobodnoj volji. Unatoč tim i drugim razlikama između Ellen White i Jeana Calvina, ona ga predstavlja kao pozitivnu vrijednost u prihvaćanju Boga držanjem istine onog vremena koja je uključivala „načela protestantizma", poput opravdanja vjerom i prihvaćanje autoriteta Svetog pisma iznad tradicije. Njih je Calvin punom vjerom unaprijedio usprkos rastućoj protureformaciji tijekom druge generacije reformacijskog pokreta.

Dodatno čitanje: D. Fortin, „The French Reformation and John Calvin in Ellen White's *Great Controversy*", in *Ellen White and Current Issues Symposium* 5 (2009); „John Calvin" *Christian History* 5, no. 4 (1986): 1-36; J. L. González, *The Story of Christianity,* vol. 2, *The Reformation to the Present Day* (San Francisco: Harper, 1985), 61-69; J. Pelikan, *The Christian Tradition: A History of the Development of Doctrine,* vol. 4, *Reformation of the Church and Dogma (1300-1700)* (Chicago: University of Chicago Press, 1984),183-244, 322-331; J. A. Wylie, *The History of Protestantism* (New York: Cassell, Petter and Galpin, c. 1877), vol. 2, 146-173, 219-237, 280-376.

John W. Reeve

CESTE DO NEBA (*Highways to Heaven*, nakladnik knjige RHPA, 1952, 384). Reprint knjige Ellen White **Isusove usporedbe* (*Christ's Object Lessons on the parabols of Jesus*). Iako je tekst ove knjige isti kao izvorno izdanje objavljeno 1900. godine, naslovi su poglavlja i paginacija promijenjeni i dodane su slike u boji kako bi se olakšala prodaja knjige posredstvom literaturnih evanđelista.

CLAREMONT SANATORIJ. Medicinska ustanova u Claremontu, Južna Afrika. Ideja za sanatorij stigla je iz pisma što ga je Ellen White 1893. godine napisala Anni Wessels, stanovnici Claremonta u Južnoj Africi, u kojem je istaknula važnost medicinskog misionarskog rada. (Lt 64, 1893). U roku od četiri godine u južnoafričkom gradiću Claremontu, [južnom predgrađu Cape Towna], osnovan je Claremont Sanitarium, medicinska ustanova s 51 bolesničkom posteljom. Djelovala je pod pokroviteljstvom *Međunarodna udruga zdravstvenih misionara i dobrovoljaca (*International Medical Missionary and Benevolent Association*). U to je vrijeme bila najbolje opremljena medicinska ustanova na južnoj hemisferi, stajala je 50.000 funti, od čega je obitelj Wessels osigurala 30.000 funti. Dr. Richard Selden Anthony bio je prvi medicinski ravnatelj te ustanove, a ubrzo mu se pridružila dr. *Katherine Lindsay iz Sanatorija u Battle Creeku.

Ustanova je započela rad vrlo uspješno, u prvome tjednu nakon otvaranja sve su postelje bile pune. Kako bi se udovoljilo zahtjevima, ubrzo su unajmljene susjedne zgrade. Ellen White je 1899. godine u pismu obitelji Wessels izrazila zabrinutost u vezi s njihovim načinom upravljanja medicinskim misionarskim radom i rezultatima njegova utjecaja. (TSA 57). Godine 1900., na vrhuncu Englesko-burskoga rata, britanske su snage zaposjele veći dio glavne zgrade sanatorija i pretvorile ga u oporavilište za vojno osoblje. Visoki standardi s kojima je taj sanatorij započeo svoje djelovanje zanemareni su, podignute su vojne barake, uključujući i šank.

U srpnju 1901. godine Ellen White rekla je J. H. Kelloggu da se udalji od Sanatorija Claremont, jer bi se sanatorij mogao naći u problemima. Potom mu je rekla da će nevolja zahvatiti i Sanatorij u Battle Creeku. (Lt 112, 1901). U

gospodarskoj recesiji koja je uslijedila nakon Englesko-burskoga rata, Sanatorij Claremont izgubio je evangelizacijsku ulogu koju je dotad imao i doživio je velike gubitke. Suprotno savjetima Ellen White u vrijeme osnivanja sanatorija (Lt 64, 1893.), obitelj Wessels preuzela je kontrolu nad ustanovom, ali pokroviteljstvo se i dalje smanjivalo, sve do posljednjeg pokušaja da vrata ostanu otvorena kad je sanatorij pretvoren u hotel. Slijedio je bankrot, a 1905. godine zgrada je do temelja izgorjela. Bio je to događaj koji su mnogi uspoređivali s požarom koji je zahvatio Sanatorij u Battle Creeku 1902. godine.

Vidi također: Afrika.

Dodatno čitanje: TSA; L. F. Swanepoel, *The Origin and Early History of the Seventh-day Adventist Church in South Africa* (M. A. thesis, University of South Africa, 1972), 168-180; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10, 377.

Michael D. Pearson

COORANBONG, AUSTRALIJA. Selo u kojem je Ellen White imala svoj dom Sunnyside od 1895. do 1900. godine i osnovala *Avondale College. Nalazi se oko 120 kilometara sjeverno od Sydneya u Novom Južnom Walesu.

Godine 1894. crkvene su vođe posjetili 600 hektara veliko imanje Brettville u Cooranbongu, tražeći mjesto za novu australsku školu. Velik dio zemlje ocijenjen je tada kao loš, kiseo i pjeskovit pa su se neki protivili kupnji. Međutim, Ellen White, učvršćena svjetlom koje joj je dao Bog, snažno je podržala kupnju te zemlje i to je mjesto postalo Avondale College. (4Bio 146-161).

U srpnju 1895. godine Ellen White kupila je uz imanje još jednu manju parcelu kako bi na njoj pokazala da će tlo, bude li dobro obrađivano, dati bogatstvo koje će biti svima na dobrobit. (16MR 152-156). Na Božić 1895. godine sa svojim pomagačima uselila se u novoizgrađenu kuću s jedanaest soba, koju je nazvala Sunnyside. (vidi *White, Ellen i James, kuće).

Prije nego što je Ellen White napustila Cooranbong, potkraj kolovoza 1900. godine, na bivšem imanju Brettville osnovane su tri ustanove koje su dobile njenu potporu i ohrabrenje: crkva u Cooranbongu (1897); tvornica zdrave hrane (1898), kasnije nazvana Sanitarium Health Food Company; i terapijska ustanova za njegu bolesnika *Avondale Health Retreat (1899).

Dodatno čitanje: 4Bio 215-222, 315-322, 357-362, 437-441.

Allan G. Lindsay

CRKVA ADVENTISTA SEDMOGA DANA. Protestantska denominacija u čijem se imenu ističu dva karakteristična vjerovanja: očekivanje doslovnog, premilenijalnog Drugog Kristovog dolaska („adventa"); i svetkovanje subote – sedmoga dana u tjednu. U skladu s Evanđeljem, adventisti drže da se vječni život ne može zaslužiti, već se vjerom u Krista dobiva kao besplatan dar. Subotom se odmaraju od uobičajenog posla i to smatraju vanjskim izrazom vjernikova unutarnjeg duhovnog počinka u Kristovom daru spasenja (Heb 4,1-3.9.10) i držanju Deset zapovijedi (Izl 20,8-11).

Adventisti vuku podrijetlo iz milleritskoga pokreta Drugog adventa koji su očekivali 1843./1844. godine. Nakon razočaranja zbog neostvarenja njihovih očekivanja, većina je millerita zaključila da su pogriješili u računanju vremena. Međutim, jedna skupina millerita pogrešku nije pripisala računanju vremena, već očekivanom događaju. (vidi *Doktrine, uloga Ellen White u razvoju adventista sedmoga dana [*Doctrines, Ellen G. White's Role in the Development of Seventh-day Adventist*]). Godine 1847. postigli su konsenzus o osnovnim točkama vjere koje su postale temelj Crkve adventista sedmoga dana. *Generalna konferencija adventista sedmog dana organizirana je 1863. godine.

Od 1844. viđenja Ellen White snažno su utjecala na razvoj denominacije adventista sed-

moga dana. Njena uloga u doktrinarnom razvoju bila je rijetko, možda čak nikada, usmjerena na pokretanje glavnih koncepata doktrine, nego uvijek na potvrde ili pojašnjenja zaključaka donesenih proučavanjem Biblije. Veliki dio svojih djela usmjerila je na oblikovanje duhovnosti adventista i njihova načina života, i kroz svoja je svjedočanstva crkvenim vođama, pojedincima i crkvama iznosila praktične primjere primjene biblijskih pravila ponašanja. Njena viđenja utjecala su na gotovo svaki veliki napredak Crkve, uključujući prve adventističke časopise **Sadašnja istina* (*Present Truth*) 1849. godine i *Adventistički pregled* (*Advent Review*) 1850. godine, kao i na organizaciju Crkve (od 1850. do 1863. godine), na savjete o zdravlju (1863. godine), na osnivanje prve ustanove za zdravstvenu zaštitu (1865. i 1866. godine) i adventističkih škola (1872. godine), te na napredak stranih misija i osnivanje *ustanova. Njen život i djelo bili su tako usko isprepleteni s Crkvom adventista sedmoga dana da je njena biografija, koju je u šest knjiga napisao A. L. White, također izvor podataka za gotovo svaki veliki napredak u adventističkoj povijesti do 1915. godine.

Zaneseni uspjehom zadobivanja duša u 1860-im i 1870-im godinama, neki su propovjednici u isticanju važnosti karakterističnih adventističkih vjerovanja, poput subote i Božjeg zakona, zanemarivali osobnu pobožnost i istinsko obraćenje, što ih je udaljilo od odgovarajućeg odnosa prema Evanđelju i Kristovom križu. Neizbježna posljedica bili su novoobraćenici koji su se više pouzdavali u vlastito držanje Zakona nego u duboku ljubav Isusa Krista koja mijenja srce. U 1880-im godinama taj je pogrešan pristup Crkvu usmjerio na naginjanje prema legalizmu. Želeći suprotstaviti se tom trendu, Ellen White pozvala je na nužnost istinskog preporoda. U tom naporu pridružila su joj se i dva mlada propovjednika i nakladnika, *E. J. Wagoner i *A. T. Jones, koji su pozvali adventiste da se pokaju zbog svoje ovisnosti o vlastitoj pravednosti stečenoj držanjem Zakona, umjesto da se pouzdaju u Kristovu pravednost primajući je kao dar i živeći vjerom. Jones i Wagoner i dalje su uzdizali Božji zakon, ali prednost su dali Kristovom križu. Unatoč znatnom otporu iskazanom na Zasjedanju Generalne konferencije 1888. godine, novi naglasak nastavlja utjecati na adventističko učenje i život.

Generalna konferencija, vrhovno tijelo Crkve, organizirana je 1863. godine u Battle Creeku, u saveznoj državi Michigan. Godine 1903. preselila se u Washington, D. C., a od 1989. godine sjedište joj je u Silver Springu, u saveznoj državi Maryland. Prema statističkim podacima na kraju 2007. godine, Crkva ima 15.660.000 kršćenih vjernika, 125.378 organiziranih crkava i poduzeća, 601 zdravstvenu ustanovu, 62 nakladničke kuće, 107 sveučilišta i fakulteta te 1.157 srednjih škola.

Vidi također: Zasjedanja Generalne konferencije 1901. i 1903. godine (*General Conference Sessions of 1901 and 1903).*

Dodatno čitanje: G. R. Knight, *A Search for Identity: The Development of Seventh-day Adventist Beliefs* (RHPA, 2000); R. W Schwarz and F. Greenleaf, *Light Bearers: A History of the Seventh-day Adventist Church,* rev. ed. (PPPA, 2000); H. E. Douglass. *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 198-200, 234, 235, 374, 417, 423, 482; N. J. Vyhmeister, „Who Are Seventh-day Adventists?“ in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 1-21; *SDA Encyclopedia* (RHPA, 1996).

Jerry Moon

CRKVA I DRŽAVA. Ellen White vjerovala je da su bliske veze i odnosi između Crkve i države, kako u prošlosti tako i u sadašnjosti, omogućavali vjerski progon i prouzročili brojna izbijanja netolerancije u prošlosti i danas, te da će to činiti i u budućnosti.

Potkraj devetnaestoga stoljeća mnogi su adventisti sedmoga dana bili uhićeni zbog kršenja

*nedjeljnog zakona. U samoobrani, denominacija je počela agresivno zagovarati *vjerske slobode. Uvidjevši da su slobodno djelovanje religije i razdvajanje Crkve od države blisko povezani, čelnici denominacije proglasili su nedjeljni zakon oblikom vjerske institucije. Bili su podjednako gorljivi u svom protivljenju svemu što je bilo institucionalno kao i u protivljenju otvorenim prijetnjama vjerskoj slobodi. Da bi objavili svoja stajališta, adventisti sedmoga dana pokrenuli su 1886. godine časopis **Američki stražar* (*The American Sentinel*). Predani obrani „svačijih vjerskih prava, bilo katoličkih ili protestantskih … židovskih ili kršćanskih, religijskih ili nereligijskih" (*American Sentinel*, Jan. 30, 1889), njegovi su se urednici usprotivili širokom rasponu državnih aktivnosti za koje su vjerovali da krše razdvajanje Crkve i države: subvencioniranju crkvenih škola u indijanskim rezervatima, čitanju Biblije i poučavanju protestantskih načela u javnoj školi, izuzimanju Crkve od oporezivanja i zabrani blasfemije na osnovi njene navodne grešnosti. Najgorljiviji adventistički zagovornik razdvajanja Crkve i države potkraj devetnaestoga stoljeća bio je *Alonzo T. Jones, jedan od urednika *Sentinela*.

Jones i drugi adventistički separatisti našli su se u izravnom protivljenju radu Nacionalne udruge za reforme (*National Reform Association*), interdenominacijske organizacije u kojoj su prevladavali članovi Reformirane Prezbiterijanske Crkve (*Reformed Presbyterian Church*). Misija te udruge bila je osigurati službeno ustavno priznanje Isusa Krista kao nacionalnog suverena i promicati zakonom obvezujuću provedbu Njegovih zapovijedi. Posebno zainteresirani bili su za ozakonjenje nacionalnog zakona o nedjelji, za koje su izjavili da bi bilo jednako nacionalnom priznanju Isusovog gospodstva.

Nedvojbeno je da je Ellen White podržavala razdvojenost Crkve i države. Predviđajući da bi savez Crkve i države mogao ubrzati završnu eshatološku krizu i prisjećajući se netrpeljivosti Srednjega vijeka, ona je rekla da su „neizbježni rezultati" angažiranja svjetovne moći Crkve bili „netolerancija i proganjanje". (GC 442). Vjerovala je da je takav savez također imao štetan učinak na vjerske skupine koje su tražile politički utjecaj. „Druženje Crkve i države", rekla je, „slabi svu moć Crkava". (Ms 63, 1899, u 4BC 1168, 1169). Citirajući Isusove riječi „Moje kraljevstvo ne pripada ovome svijetu" (Ivan 18,36), ustvrdila je: „Stupnjevati savez Crkve i države nikada nije lako, jer dok se čini da on svijet približava Crkvi, u stvarnosti Crkvu približava svijetu." (GC 297).

Ipak, Ellen White protivila se ekstremnim mjerama koje su Jones i njegove kolege ponekad zagovarali kao koncept razdvajanja Crkve od države. U pismu Jonesu o čitanju Biblije u javnim školama, ona se s njim načelno suglasila, rekavši da Crkva nema „pravo da svijet primorava na bilo što vjerskog karaktera", ali je sugerirala da je nerazumno da adventisti sedmoga dana govore protiv takve prakse te istaknula da bi čitanje Božje riječi moglo rezultirati nečim dobrim čak i ako je pod nepriličnim okolnostima. (Lt 44, 1893, u 1888 Materials, 1164).

Njena je reakcija bila vrlo slična i u vezi s odlukom vladajućeg tijela denominacije prema kojoj bi se Crkva adventista sedmoga dana oporezovala, a porezne obveze namirile zapljenom zemljišta koje je misionarima u Rodeziji (u današnjem Zimbabveu) darovano. S tim u vezi rekla je: „Često sam uznemirena kad vidim da naši vodeći ljudi zauzimaju ekstremna stajališta." (TM 201). Zbog njenog utjecaja, provedba te odluke bila je obustavljena. To sugerira da je njena snažna potpora razdvajanju Crkve od države bila umjereno dosljedna.

Vidi također: Politika i izbori (*Politics and Voting*); Ozakonjenje nedjelje (*Sunday Legislation*); Vjerska sloboda (*Religious Liberty*).

Dodatno čitanje: GC 442-444, 579-581, 591, 592; 5T 449-454; 9T 16, 17; Ev 227, 234, 235; TM 200-203; ChS 167-172; 4Bio 183-

186; „Spirit of Prophecy Counsels Relating to Church-State Relationships“ (EGWE, SDoc); G. R. Knight, *From 1888 to Apostasy: The Case of A. T Jones* (RHPA, 1987), 77-79, 122-130; D. L. Pettibone, „Caesar's Sabbath: The Sunday-law Controversy in the United States, 1879-1892“ (Ph. D. diss., University of California, Riverside, 1979), 19-21, 90-93, 340, 341; *idem,* „The Christian Voice“, *Liberty,* January February 1981; March-April 1981; May-June 1981; A. L. White, *The Spirit of Prophecy and Government Favors,* RH, Jan. 16, 1969; RH, Jan. 23, 1969; RH, Jan. 30, 1969; R. W. Coon, *Ellen White and the Issues of State Aid: The Solusi Experience,* in *Public Funds and Private Education: Issues of Church and State,* ed. D. S. Penner (Silver Spring, Md.: Office of Education, North American Division of SDA, 1991); E. D. Syme, *SDA Concepts on Church and State* (Ph. D. diss., American University, 1969), pp. 136-143; *American Sentinel,* 1886-1893 (see especially Oct. 23, 1889; Jan. 2, 1890; Sept. 18, 1890; Apr. 16, 1891; July 16, 1891; Jan. 14, 1892); U. S. Senate, Fiftieth Congress, second session, misc. doc. no. 43, 78; ST, Sept. 22, 1890.

Dennis Pettibone

CRKVA OSTATKA (*Remnant Church*, nakladnik knjige PPPA, 1952, 72). Kompilacija izjava, preuzetih članaka i pisama Ellen White. Svrha knjige je suprotstaviti se tvrdnjama nekih koji su napustili Crkvu tvrdeći da ju je Bog napustio te uvjeriti one koji ostaju da Bog i dalje vodi Crkvu kao i ranijih godina. Knjižica od 72 stranice ima tri dijela, koji sadrže (1) misli Ellen White o podršci crkvenoj organizaciji, upozorenja protiv dezorganizacije, (2) ponovnu potvrdu Božje ljubavi prema Crkvi, uz važnost denominacijskog imena i (3) povjerenje u globalno zastupljenu Generalnu konferenciju. Godine 1994. knjiga je preimenovana i nosi naslov *Crkva Božjeg Ostatka* (*God's Remnant Church*).

Jack Blanco

CRKVA OSTATKA. Poraba riječi *ostatak* u spisima Ellen White ima, uz nekoliko iznimaka, temeljni teološki sadržaj. Čak i u slučajevima u kojima govori o judejskom Ostatku, npr. onih koji su se vratili iz progonstva (PK 376, 426), onima koji su ostali u zemlji (*ibid.*, 333), ili Ostatku Židova koji su prihvatili Isusa kao Mesiju (AA 376, 377), naglasak je uvijek na njihovom odnosu s Bogom. Većina poraba ovog izraza nalazi se u kontekstu događaja povezanih s prirodom, misijom i iskustvom Božjeg naroda posljednjeg vremena. Njena je poraba tog izraza pretežno eshatološka.

Stajalište Ellen White o identitetu Ostatka na kraju vremena izraženo je njenim razumijevanjem Otkrivenja 12,17. Ulomak opisuje što će se dogoditi tijekom posljednjih dana, kada nakon iskustva Crkve tijekom kršćanske ere Zmaj pokrene svoj posljednji napad protiv Ostatka Ženina potomstva. (DA 398). Taj Ostatak posljednjeg vremena opisan je kao sveti koji su strpljivi, drže Božje zapovijedi i imaju svjedočanstvo i vjeru Isusovu. (Otk 12,17; 14,12; TM 58; ST, Nov. 1, 1899; RH, July 28, 1904). Iako Ellen White prepoznaje da adventistički pokret jedini ispunjava ovaj poseban opis (LDE 43), ona ne zaključuje da se Božji narod nalazi isključivo u Adventističkoj Crkvi. Naprotiv, „veći dio Kristovih sljedbenika“ nalazi se „u raznim Crkvama koje ispovijedaju protestantsku vjeru“. (GC 383). Mnogi pojedinci koji „nisu prignuli koljena pred Baalom“ (PK 188) nalaze se posvuda na svijetu (npr. u katoličkim zemljama, u Europi, Južnoj Americi, Kini i Indiji. [*ibid.*, 188, 189]). Čak i „među nevjernima“ (RH, Nov. 10, 1904) postoji Ostatak kojeg karakterizira spremnost da služe Gospodinu u skladu sa svjetlom koje su primili i koji su otvoreni novom biblijskom svjetlu. (ST, Nov, 23, 1904).

Međutim, Ellen White je vjerovala da se Ostatak posljednjeg vremena očituje u adventističkom pokretu s određenom božanskom

svrhom. Ostatak je reformistički pokret unutar kršćanstva odgovoran za duhovnu obnovu istina koje su navodni vjernici odbacili ili ignorirali. (CC 269; usp. CD 36). Oni su posebno pozvani za obnavljanje pukotine u Zakonu koja je nastala kad je subota zamijenjena nedjeljom. (PK 678). U prošlosti Bog je uvijek sačuvao Ostatak da mu služi u svijetu otpada i idolopoklonstva. (PP 125). Prisutnost Ostatka značila je da Bog nije potpuno napustio svoj narod, već da ga poziva, preko Ostatka, da se vrati potpunoj odanosti Njemu. Preko njih je čuvao svoju istinu, planove i objavljenu volju. (PP 545; PK 22). Predanost biblijskoj istini obilježava Ostatak posljednjeg vremena. (PC 57, 58). Oni trebaju svijetu objaviti istinu kakva jest u Isusu (9T 274), jedinstvo Zkona i Evanđelja (2SM 385) i sadašnju istinu u porukama triju anđela iz Otkrivenja 14,6-12. (10MR 314; 2SM 224, 225).

Prema Otkrivenju 12,17, Zmaj je ljut i u ratu je protiv eshatološkog Ostatka. (2T 105). Protivi se njihovoj misiji objavljivanja poruke triju anđela (2SM 117) i mrzi ih jer su poslušni Božjim zapovijedima. (7BC 974). U svom napadu na njih Zmaj je zbunjen jedinstvenošću i jedinstvom Ostatka, pa ih pokušava razdvojiti (1T 327) i natjerati ih da sumnjaju u Božje vodstvo u njihovom nastanku i misiji. (1MCP 95). Upotrebom ljudskih načina [tumačenja Svetoga pisma], Zmaj pokušava svrgnuti Ostatak lažnim učenjima (5T 295, 296; 1SM 204) i zanemarivanjem utjecaja svjedočanstva Duha Božjega u njihovom iskustvu. (FLB 296). Vrhunac sukoba je u prijetnji Ostatku smrću, ako ne štuje Zvijer i ne prima žig Zvijeri. (CET 188). Njegova je namjera istrijebiti ih s lica zemlje kako bi vladao nad svijetom bez protivljenja. (9T 231). Ali Bog brani Ostatak. (CET 188).

Posljedica sukoba između Zmaja i Ostatka konačna je polarizacija ljudskog roda. Na kraju velike borbe svaki će pojedinac morati zauzeti stav za ili protiv posljednje Božje poruke čovječanstvu. (CH 208; EW 251). U to će vrijeme Božji zakon biti gotovo univerzalno odbačen, osim od Ostatka Božjeg naroda. (ST, Apr 22, 1889). Posljedično, nepravda će dosegnuti visinu koja dosad nije zabilježena na planetu, kojoj se suprotstavlja samo Ostatak koji će ostati vjeran Bogu. (RH, July 24, 1913; ST, June 9, 1881). U to će vrijeme veliki broj deklariranih vjernika zanijekati svoju vjeru (AA 535; GC 608) i rezultat će biti otpadništvo u protestantskom svijetu i formiranje koalicije zlih sila na kraju vremena protiv Božjeg naroda Ostatka. (5T 449). Ali ova koalicija neće nadvladati Ostatak.

Ostatak posljednjeg vremena pobijedit će Zmaja. (AA 590). Bog okuplja Ostatak (EW 69); oni se oslanjaju samo na Božju milost, molitva je njihova obrana (5T 473) i pobjeđuju krvlju Jaganjčevom i riječju svjedočanstva. (EW 114). Prilikom svojeg Drugog dolaska Krist će ih sakupiti među narodima na zemlji. (PK 728). Ali prije nego što se to dogodi, Ostatak će proći kroz proces čišćenja. (1888 Materials 878). Među Ostatkom posljednjeg vremena nalaze se i oni koji se izjašnjavaju da su njegovi članovi, ali kada dođe posljednji ispit i oni se suoče s prijevarom Zmaja, oni će biti rešetani i odvojit će se kukolj od žita. (Mar 203). Tada će tijekom konačne polarizacije ljudskog roda pravi Božji narod biti jasno prepoznat (Ev 592) i mnogi drugi iz svake nacije i naroda odlučit će stati uz Gospodina protiv sila zla. (GC 607). Taj vjerni eshatološki Ostatak izdržat će do kraja.

Važna uloga Ostatka u okončanju velike borbe objašnjava mnoge opomene koje im upućuje Ellen White. U svojim savjetima ona se protivi unutarnjim sukobima u Crkvi Ostatka (3SM 19, 23), fanatizmu (3SM 378), ravnodušnosti prema potrebama svijeta koji propada (8T 24) i opasnostima od propusta naglašavanja njihove jedinstvene poruke. (2T 385). Ona poziva vjernike da se probude iz svo-

je pospanosti i pripremaju za dolazak Gospodinov. (1T 263; EW 119). Potiče ih da dožive istinsko obraćenje (CD 36), da budu poslušni istini (2SM 380), da se njihov život odlikuje istinskom ljubavlju prema Bogu i drugima (1SM 387) te da se mole za dar milosti ljubavi. (BTS, June 1, 1903). Pozvani su da teže za djetinjom jednostavnošću koja je krasila njihovog Spasitelja. (18MR 11).

Dodatno čitanje: G. F. Hasel, *The Remnant: The History and Theology of the Remnant Idea From Genesis to Isaiah* (AUP, 1972, 1980); H. K. LaRondelle, „The Remnant and the Three Angels' Messages", R. Dederen, ed. *Handbook af Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 857-892; R. W . Olson, „God's True Church" (EGWE, SDoc); G . Pfandl, „The Remnant Church and the Spirit of Prophecy", *in Symposium in Revelation- Book II,* ed. Frank Holbrook (BRI, 1992), 295-333; G. Pfandl, The Gift of Prophecy (PPPA, 1008), 39-47; Ángel M. Rodríguez, ed. *Toward a Theology of the Remnant* (BRI, 2009).

Ángel Manuel Rodríguez

CRKVA. Uloga Crkve u Božjem planu za otkup ljudskoga roda glavna je tema u spisima Ellen White. Budući da je od početka do kraja njena proročka služba bila blisko povezana s usponom i rastom *Crkve adventista sedmoga dana, mnogo toga što piše o Crkvi upućuje prvenstveno adventistima sedmoga dana. Ipak, njeno je poimanje Crkve široko i uključuje cijelu povijest Crkve, od vremena Krista i njegovih apostola do događaja vezanih uz Drugi Kristov dolazak. „Od početka su Crkvu na Zemlji činile vjerne duše. U svakom je razdoblju Gospodin imao svoje čuvare koji su svjedočanstvo vjere prenosili generaciji u kojoj su živjeli." (AA 11). U širem smislu, Ellen White Božje ljude uključuje u starozavjetna vremena u Božjoj sveopćoj Crkvi. O izraelskom narodu, ona kaže da ga je Bog svojom moćnom snagom „izbavio iz faraonove ruke i učinio ga svojom Crkvom, koja je bila prezentacija Njegove Crkve u svim razdobljima". (16MR 329).

Porijeklo kršćanske Crkve Ellen White bez imalo dvojbe pripisuje Isusu Kristu. Pozivajući se na događaje opisane u prvom poglavlju Evanđelja po Ivanu, ona piše: „Pozivanjem Ivana, Andrije i Šimuna, kao i Filipa i Natanaela, udareni su temelji kršćanske Crkve." (DA 141). Događaj opisan u Marku 3,13.14, kada je Isus odabrao dvanaest apostola da mu budu učenici „da Ga prate, da ih šalje da propovijedaju", Ellen White označava kao „prvi korak … u organizaciji Crkve koja je nakon Kristovog odlaska trebala biti Njegov predstavnik na Zemlji". (DA 291). Dužnost dvanaestorice apostola „bila je najvažnija dužnost na koju su ljudska bića ikada pozvana, odmah iza dužnosti samoga Krista. Oni su trebali zajedno s Bogom raditi na spašavanju svijeta", i baš kao što je „dvanaest starozavjetnih patrijarha postavljeno da budu predstavnici Izraelaca, tako su i dvanaest apostola trebali biti predstavnici Crkve evanđelja". (DA 291). Međutim, Ellen White odbacuje zamisao da je Isus stvorio crkvenu hijerarhiju koju će ovjekovječiti takozvanom apostolskom sukcesijom. Napisala je: „Apostolska sukcesija ne počiva na prijenosu crkvene vlasti, već na duhovnom odnosu. Život koji je aktivirao duh apostola, vjerovanje i učenje istine koju su poučavali, pravi je dokaz apostolske sukcesije." (DA 467).

Dok Ellen White ističe važnost jedinstvenog pozivanja apostola i njihove službe, ona snažno potvrđuje novozavjetno učenje da je samo Krist istinski temelj i glava Crkve. Komentirajući riječi zapisane u Mateju 16,18, „i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju", ona pojašnjava da je „Krist svoju Crkvu osnovao na živoj Stijeni. Ta je Stijena On sam – Njegovo vlastito tijelo, za nas slomljeno i prekriveno modricama." (DA 413). Nakon što citira zapis iz Božje riječi u Efežanima 1,22.23, prema kojima „Njega dade

za glavu nad svim u Crkvi, koja je njegovo tijelo“, Ellen White kaže: „Crkva je izgrađena na temelju koji je Krist; zato se pokorava Kristu kao svome vođi. Nije ovisna o čovjeku, čovjek je ne kontrolira.“ (DA 414). Ellen White odbacuje učenje prema kojem je rimski biskup „neskriveni poglavar sveopće Kristove Crkve“ i smatra da je nauk o Papinoj vrhovnoj vlasti „u izravnoj suprotnosti s učenjima Svetoga pisma“. (GC 50, 51).

Kad se u poslanicama apostola Pavla navodi da je Krist glava Crkve, ta je tvrdnja usko povezana s činjenicom da je Crkva Kristovo tijelo. Ellen White često uzima tu sliku i razrađuje njene implikacije. Ta slika podrazumijeva da „povezanost s Kristom ... uključuje povezanost s Njegovom Crkvom“ (Ed 268) i ilustrira „bliski i skladan odnos koji bi trebao postojati među svim članovima Kristove Crkve“. (AA 317) . Pozivajući se na Pavlov opis tijela i njegovih udova u 1. Korinćanima 12, ona naglašava da u Kristovom tijelu „postoje razni članovi, a nijedan član ne može obavljati potpuno istu službu kao neki drugi“, ali „svi su sjedinjeni s Tijelom kako bi obavili svoj dio posla, i trebali bi biti podjednako poštovani jer pridonose udobnosti i korisnosti savršene cjeline“. (4T 128). Ellen White više je puta upozoravala pojedince da ne ustrajavaju na tvrdoglavoj neovisnosti „suprotstavljajući se odluci glavnog tijela“. (9T 260; usp. 3T 414; 8T 161). Umjesto toga, trebao bi postojati duh međusobne podčinjenosti, jer je Gospodin svojom mudrošću „predvidio da će bliskim odnosom, kakav bi trebali održavati svi vjernici, kršćanin biti sjedinjen s kršćaninom i crkva s crkvom“. (AA 164).

Često se Ellen White usredotočila na ono što Bog očekuje od svoje Crkve, ponekad u samo jednom ulomku, ponekad u cijelom članku ili poglavlju (vidi *Dodatno čitanje*). U njenoj knjizi *Djela apostolska* (*Acts of the Apostles*), koja prati razvoj apostolske Crkve, prvo poglavlje s podnaslovom „Božje namjere za Njegovu Crkvu“, započinje sljedećim riječima: „Crkva je od Boga postavljen posrednik za spasenje ljudi. Organizirana je da služi, a njena je misija nositi Evanđelje svijetu. Od samog početka Božji je plan da se kroz Njegovu Crkvu svijetu odrazi Njegova punina i snaga.“ (AA 9). „Cilj koji Bog danas nastoji ostvariti kroz svoj narod jednak je s onim koji je želio postići kroz Izraelce“, naime da „promatrajući dobrotu, milosrđe, pravdu i Božju ljubav otkrivenu u Crkvi, svijetu prikaže Njegov karakter“. (6T 12). Za taj cilj Ellen White nalazi potvrdu u nekim biblijskim ulomcima kao što su Ponovljeni zakon 7,6; 4,5-8; i Efežanima 3,8-10.

Da bi shvatila Božje namjere, nužno je da Crkva mora biti odvojena od svijeta, a opet asertivno aktivna u svijetu. Prema Ellen White, „vjernici će sjati kao vidjelo svijetu. Grad postavljen na brdu ne može se sakriti. Crkva, odvojena i različita od svijeta, prema procjeni Neba najveći je objekt na cijeloj Zemlji.” (3SM 17). Iako odvojeni „od običaja, navika i svjetovne prakse“ (6T 9), Božja je namjera oduvijek bila da „kroz svoj narod svijetu donese blagoslov“. (AA 13). „Drevnom egipatskom narodu Bog je Josipa učinio izvorom života. … Kroz Daniela Bog je spasio život svih mudrih ljudi u Babilonu. … Svatko u čijem srcu Krist prebiva ... radnik je zajedno s Bogom na blagoslov čovječanstvu.“ (AA 13).

Nakon inauguracije Krista kao Velikog svećenika i zauzimanja mjesta s desne strane Oca, uslijedilo je izlijevanje Duha Svetoga na učenike. Ellen White naziva Duha Svetoga „Kristovim predstavnikom“, poslanim „da bude Njegov nasljednik na Zemlji“, „oslobođen ljudskosti i neovisan o njoj“. (DA 669). Krist „još uvijek posredstvom svoga Duha služi zemaljskoj Crkvi“. (DA). Božji plan za Crkvu ne može se ostvariti bez Duha Svetoga. Duh treba „oživljavati i prožimati cijelu Crkvu, pročišćavati i zacementirati srca“ (9T 20), „dava-

ti snagu i učinkovitost našem djelu“ (6T 51). Jer „bez prisutnosti i pomoći Duha Svetoga“ propovijedanje Riječi je neuspješno. (GW 284; usp. DA 671). Prisutnost Duha Svetoga sada je za Crkvu jednako bitna kao i u danima apostola. „Do kraja vremena prisutnost Duha ostaje uz pravu Crkvu.“ (AA 55).

Ellen White ističe veliko neslaganje Krista i Sotone i to se ogleda u njenoj doktrini Crkve. Ona razlikuje pravu Crkvu i otpadničku Crkvu, koje su u Otkrivenju 12 i 17 opisane simbolima žena; „kreposna žena predstavlja čistu Crkvu, a grešna žena palu Crkvu“. (GC 381). Prihvaćanjem neznabožačkih običaja i tradicija „kršćanska religija postala je iskvarena, a Crkva je izgubila čistoću i snagu“, a zatim je pala Crkva progonila „pravu Kristovu Crkvu“. (EW 211). Dvije istaknute oznake potonje su „Božje zapovijedi i Isusova vjera“ (Otkrivenje 14,12), a subota istaknuta u četvrtoj zapovijedi posebna je oznaka ili znak „po kojem narodi svijeta prepoznaju Božje prave sljedbenike”. (ST, Nov. 22, 1899). „Svima koji su kroz Krista postali dio istinskog Izraela naloženo je poštovanje subote.“ (ST, Nov. 22, 1899).

Za Ellen White druga je važna razlika razlika između borbene i pobjedničke Crkve. Protiveći se bilo kakvim trijumfalističkim teorijama Crkve, ona upozorava da „borbena Crkva nije pobjedonosna crkva, a Zemlja nije Nebo. Crkva je sastavljena od zabludjelih, nesavršenih muškaraca i žena, koji su samo učenici u Kristovoj školi”. (ST, Jan. 4, 1883., u LDE 61). Sličan savjet često se ponavljao. (vidi 9MR 154; RH, Sep. 12, 1893; GCB, Apr. 22, 1901). Višeput odnosi se na prispodobu o pšenici i kukolju u Mateju 13,24-30 kako bi se istaknula činjenica da čak ni svi u Božjoj pravoj Crkvi nisu istinski vjernici. (TM 45, 47, 61). To, međutim, nije razlog za obeshrabrenje. Dokle god se „borbena Crkva mora hrvati i naprezati“ (GCB, Apr. 22, 1901.), ona će biti pobjednička. „Djelo će se uskoro zatvoriti. Članovi borbene Crkve koji su se dokazali vjerom, postat će članovi pobjedonosne Crkve.“ (Ev 707).

Ellen White ne samo da uspoređuje borbenu i pobjedonosnu Crkvu nego i donju i gornju Crkvu, Crkvu na Zemlji i Crkvu na Nebu. Međutim, ona ističe blisku vezu između tih dviju Crkava. „Crkva Božja na Zemlji jedno je s Crkvom Božjom na Nebu. Vjernici na Zemlji i stanovnici Neba koji nikada nisu pali jedna su Crkva.” (ST, June 6, 1895). „Crkva na Nebu, zajedno s Crkvom na Zemlji, dobar rat ratuje na Zemlji.“ (1888 Materials 27). Samo u takvoj bliskoj vezi može se ostvariti Božji plan spasenja. „Aktivna Crkva na Zemlji povezana je s aktivnom Crkvom na Nebu. Bog radi, anđeli rade, a ljudi bi trebali raditi na obraćenju duša.” (TM 204). Crkva na Zemlji također funkcionira kao pripremna škola za vječni život. Članovi Crkve „sebe smatraju učenicima koji u školi uče kako oblikovati karakter dostojan svog uzvišenog poziva. U ovozemaljskoj Crkvi, Božja djeca pripremaju se za veliko ponovno sjedinjenje u nebeskoj Crkvi. Oni koji ovdje žive u skladu s Kristom mogu se radovati beskonačnom životu u obitelji spašenih.” (7T 264).

Mnogi drugi aspekti doktrine Ellen White o Crkvi razmatraju se u drugim dijelovima ove Enciklopedije (vidi dolje). Iako je duboko uvjerena u nesavršenost Crkve i njenih pojedinačnih članova, ona samouvjereno kaže: „Kristova Crkva, oslabljena, nesavršena kakvom se može činiti, jedini je objekt na Zemlji kojemu On na poseban način daruje svoju ljubav i svoje poštovanje. Crkva je pozornica Njegove milosti, na kojoj On ushićuje iskazivanjem svoje milosti ljudskim srcima. … Crkva je Božja tvrđava, njegov grad utočište, koji drži u pobunjenom svijetu.“ (1888 Materijali 1554). Crkva izgrađena na Kristovom temelju, na Stijeni, sigurna je da ju „vrata pakla ne mogu nadvladati”. (DA 413).

Vidi također: Krštenje; Crkvena organizacija; Evangelizam; Kraljevstvo Božje; Laodicejska poruka; Večera Gospodnja; Služenje;

Misija; Pravilnici; Rukopolaganje; Ostatak Crkve; Društveni sastanak; Žene, O služenju; Bogoslužje.

Dodatno čitanje: AA 593-601; 3SM 14-26; TM 15-62; 4T 16-20; 6T 9-13; 8T 14-18; RH, Aug. 4, 1891; Dec. 4, 1900; ST, Nov. *22,* 1899; R. Dederen, „The Church" in R. Dederen, ed„ *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, *2000),* 538-581.

Peter M. van Bemmelen

CRKVENE ŠKOLE. Već 1853. godine adventisti svetkovatelji subote počeli su osnivati privatne škole. Prva od Crkve sponzorirana škola otvorena je 1872. godine u Battle Creeku, u američkoj saveznoj državi Michiganu. Godine 2007. diljem svijeta bilo je više od sedam tisuća osnovnih i srednjih škola adventista sedmoga dana, s približno milijun i pol učenika/studenata [Statistika prosinac, 2021: Osnovne škole, 6.721; Srednje škole, 2.699; Strukovne škole, 51; Fakulteti i sveučilišta, 118; Profesori i nastavnici, 111.476; Studenti/učenici, 2. 064.741]. Početak i rast tog jedinstvenog sustava obrazovanja u velikoj mjeri rezultat je savjetâ Ellen White.

Za Ellen White svrha crkvenih škola bila je ponuditi „pravo obrazovanje" i „skladno razvijanje tjelesnih, duševnih i duhovnih snaga", kojima će se učenika osposobiti za „radosnu službu u ovome svijetu i za uzvišeniju i radosniju službu u svijetu koji će doći". (Ed 13; usp. FE 328). Ono obuhvaća i pripremu radnika da objavljuju dobre vijesti o spasenju (usp. CT 493) i pomaže roditeljima u teškom zadatku osposobljavanja njihove djece. (Ed 46).

Neke od najistaknutijih značajki za koje Ellen White smatra da bi trebale postojati u školama Adventističke Crkve jesu sljedeće: prvo, one se trebaju usredotočiti na Bibliju kao sastavni dio školskog života (6T 109), ne samo kao predmet studija nego i kao izvor savjeta i nadahnuća. Drugo, crkvene škole trebaju biti posrednik u spasenju. One trebaju pružiti okruženje koje pogoduje duhovnom obraćenju učenika. (CG 310). Treće, trebaju težiti visokim akademskim standardima. Učitelji ne samo da trebaju biti posvećeni nego trebaju i posjedovati „temeljita znanstvena znanja". (CT 199). Četvrto, kurikulum crkvene škole trebao bi sadržavati praktične komponente koje će učenicima omogućiti da razviju vještine u korisnim zanimanjima. (Ed 218). U prošlosti, školski programi uključivali su poljoprivredu, gradnju, pripremu hrane itd. Trenutačno, istim načelom podržava se poučavanje računalne tehnologije. Peto, kad god je to moguće, škole trebaju biti u ruralnim područjima, no ne bi trebalo zanemarivati ni potrebe djece koja žive u gradovima. (CG 306). Idealno mjesto je prirodno okruženje s puno zemlje i boravkom u prirodi. (FE 312, 314). Šesto, crkvene škole trebaju biti prisutne i dostupne gdje god postoje adventisti sedmoga dana. Trebala bi postojati škola koja bi zadovoljavala potrebe svake crkve (CT 168), i bolje je ustanoviti škole na mnogim mjestima nego velike škole na samo nekoliko mjesta. (6T 199). Sedmo, škole treba financijski uspješno voditi i troškove češće kontrolirati. Ako se školu ne može voditi bez gubitaka, Ellen White savjetuje da je se zatvori dokle god se ne načine planovi da se vodi bez dugova. (*ibid.*, 217).

Među adventistima često se raspravljalo o tome koja je prava dob za početak školovanja. Godine 1872. Ellen White napisala je da „roditelji trebaju biti jedini učitelji svoje djece sve dok ona ne napune osam ili deset godina". (3T 137). Istu tvrdnju ponovila je u knjizi *Odgoj* (*Education*) 1903. godine. Mnogi adventisti tu su tvrdnju smatrali jednako valjanim pravilom za vrijeme odlaska u škole adventista sedmoga dana. Kad se Ellen White o tome pitalo, ona je objasnila kako u vrijeme davanja tog savjeta (1872. godine), adventističke škole još nisu postojale, pa se njezin savjet odnosio na „uobi-

čajene" [javne] škole (Ms 7, 1904, u 3SM 216, 217). Djeca mlađa od osam ili deset godina nisu u stanju razaznati kušnje s kojima će se suočiti u javnim školama, niti im se oduprijeti. Kako je sustav adventističkih škola postao sve raširenijі, savjetovala je učenicima svih dobnih skupina da pohađaju adventističke škole gdje god su im dostupne. (MM 57, 58). U vezi s uspostavom programa dječjeg vrtića u blizini Sanatorija St. Helena, ona je smatrala da se nitko ne bi trebao protiviti ideji da majke svoju mlađu djecu drže kod kuće, ako su kompetentne da provode odgovarajuću disciplinu i odgoj svoje djece. Ali, ona smatra da je bolje malu djecu dati u školu nego ih ostaviti bez odgovarajućeg nadzora i odgoja. U vezi s time, Ellen White savjetovala je roditeljima da se koriste „zdravim razumom" (3SM 217), i da njen savjet o prikladnoj dobi za odlazak u školu ne smatraju neprikosnovenim te time propuste osnovno načelo.

Dodatno čitanje: 3SM 214-226; 5Bio 312-317.

Julian Melgosa

Č

ČAJ vidi **NAPITCI**

ČEŽNJA VJEKOVA, PROUČAVANJE IZVORA (*The Study of Desire of Ages Sources*, 1988). Ovo je istraživanje naručila Generalna konferencija adventista sedmoga dana u vezi s korištenjem književnih izvora Ellen White za pisanja knjige *Čežnja vjekova*, njenog glavnog djela o Kristovom životu. Voditelj istraživanja bio je Fred Veltman, profesor književnosti Novoga zavjeta na Pacific Union Collegeu, Angwin, Kalifornija.

Tijekom svog dugog života vjerske voditeljice i kao proročki glas u Adventističkoj Crkvi, Ellen White bila je plodna spisateljica i popularna govornica. Njeno ograničeno formalno obrazovanje doprinijelo je njenom nedostatku povjerenja u vlastite spisateljske sposobnosti. Kako bi zadovoljila očekivanja Crkve u razvoju u pogledu na svoju proročku službu i kako bi ispunila svoju prihvaćenu misiju „glasnika Gospodnjeg", ona se uvelike oslanjala na književne vještine drugih. Osim toga, u sastavljanju svojih djela koristila se spisima drugih, što je činjenica koja je bila poznata, ali ne i opće priznata više od jednog stoljeća. Priroda i opseg njene književne posudbe za bilo koju drugu knjigu osim *Velike borbe* bila je do 1980. godine stvar nagađanja.

U siječnju 1980. godine Walter Rea, adventistički pastor u južnoj Kaliforniji, iznio je dokaze pred u tu svrhu sazvani odbor Generalne konferencije da je književna ovisnost Ellen White veća nego što se dotad znalo. Pitanja o njenom nadahnuću i optužbama za plagijat koja su uslijedila na osnovi tih novih spoznaja potaknula su Adventističku Crkvu da pravodobno i na prikladan način temeljito analizira književnu ovisnost Ellen White. *Čežnja vjekova* (*Desire of Ages*), jedna od najomiljenijih od svih njenih knjiga, odabrana je kao fokus istrage. Ta je knjiga bila očit izbor za svakoga tko se zabrinuo za njeno nadahnuće. Gotovo svako od 87 poglavlja temelji se na redcima Svetoga pisma i uključuje i narativne i teološke komentare. Dubinsko proučavanje njenih metoda pisanja moglo bi, nadamo se, odgovoriti na pitanja koja se postavljaju o njenoj književnoj ovisnosti. Koliko je bilo doslovnog materijala u njenim spisima koji se odnosio na Sveto pismo? U kojoj je mjeri ovisila o književnim izvorima? Od kojih je književnika posudila i iz koje vrste knjiga? Je

li Ellen White sama prepisivala ili su to činili njeni književni pomoćnici? Je li mogla nesvjesno koristiti književne izraze drugih autora – je li imala „fotografsko" pamćenje? Ova i slična pitanja morala su se riješiti prije nego što se moglo raspravljati o optužbi za plagijat iznesenoj protiv Ellen White i o naravi njena nadahnuća.

Izvorni plan istraživačkog projekta predviđao je proučavanje cjelokupnog teksta (835 stranica) knjige *Čežnja vjekova*. Već na početku razvoja metodologije istraživanja postalo je očito da sredstva dodijeljena istraživanju i pisanju nisu bila ni približno dovoljna s obzirom na veličinu i složenost zadatka. Motivacija Ellen White da napiše knjigu proizašla je iz njene želje da pripremi potpuniji i točniji prikaz Kristova života nego što je sadržan u 2. i 3. knjizi niza **Duh Proroštva* (*The Spirit of Prophecy*). Željela je novu knjigu s evanđeoskim pozivom koju adventistički kolporteri mogu prodavati u javnosti. Marian Davis, koju je Ellen White nazivala svojom „sakupljačicom", dobila je zadaću prikupljanja ranijih objavljenih i neobjavljenih spisa o Kristovom životu i sortiranja u svojevrsne albume s isječcima. Kad se pokazalo da određeni događaji u Kristovom životu nisu pokriveni, ili je bilo potrebno proširenje ili revizija, Ellen White pisala bi o tim područjima. Ona je bila toliko zaokupljena tom temom da je proizvela dovoljno materijala da se popune i dvije dodatne knjige: **Misli s Gore blaženstava* [izdana i pod naslovom *Isusov govor na gori*] (*Thoughts From the Mount of Blessing*, 1896) i **Isusove usporedbe* (*Christ's Object Lessons*, 1900). Mnogi tekstovi koje je pisala o Kristovom životu najprije su objavljivani kao članci u raznim adventističkim časopisima.

Kad je ustanovljeno kako je Ellen White sastavljala svoje knjige, fokus istraživanja je usmjeren na ranije faze teksta *Čežnja vjekova*, na njene dnevnike, bilješke i rukopise. Ovisnost Ellen White o drugim piscima najjasnije bi se prepoznala u njenim rukom pisanim ili tipkanim materijalima. Ovi su nalazi učinili nužnim smanjiti obim teksta iz *Čežnje vjekova* koji se analizira i povećati dubinu istraživanja.

Kako bi smanjili tekstualnu bazu na savladiv obim, dva su statističara odabrala 15 od 87 poglavlja *Čežnje vjekova* koja su predstavljala slučajni uzorak. Odabrano je pet poglavlja unutar 29 najkraćih od 87 poglavlja, pet je odabrano od 29 najdužih poglavlja, i pet od 29 poglavlja srednje dužine. U ovih odabranih 15 poglavlja, kao kontrolnom sadržaju, pretraženi su svi raniji spisi Ellen White, kako bi se locirala pisma, rukopisi i članci u kojima je pisala o istim temama. Nedostatak vidljivog reda u pisanju ili tematskom indeksu njenih albuma isječaka i zabilješki otežavao je i oduzimao puno vremena lociranju određenog sadržaja. Varijacije u predmetu dnevničkog materijala opisane su kao „tok svijesti". Kao rezultat toga, često ne postoji granica za određeni sadržaj koji se može usporediti s posebnom podjelom poglavlja teksta o Isusovom životu. Ovi raniji tekstovi označeni su kao *pred-Čežnja vjekova* da bi se razlikovali od teksta *Čežnja vjekova*.

Glavni istraživački alat primijenjen na tekst Ellen White bila je analiza izvora (obično se naziva kritika izvora), pri čemu se nezavisna rečenica koristi kao jedinica usporedbe između glavnog teksta i mogućeg izvornog teksta koji nosi raniji datum objave. Ljestvica od sedam stupnjeva ovisnosti primjenjuje se na svaku rečenicu. Kriteriji koji razlikuju ove razine ovisnosti bila je količina glagolskih riječi i redoslijed elemenata riječi u paralelnim rečenicama. Kad bi rečenica iz teksta Ellen White bila u svakom pogledu identična rečenici u izvornom tekstu, rečenica je klasificirana kao *striktno doslovna* i dana joj je vrijednost ovisnosti sedam. U slučajevima u kojima su rečenice bile identične, osim što je zamijenjen očiti sinonim za riječ ili nešto drugačiji oblik interpunkcije, rečenica je identificirana kao *doslovna* i dana joj je vrijednost šest – što upućuje da ima manji

stupanj ovisnosti nego *striktno doslovna* koja se označuje sa sedam.

Kako je doslovnih riječi sve manje, a redoslijed sličnih elemenata u paralelnim tekstovima se razlikuje, ocjene ovisnosti se snižavaju na *striktna parafraza*, *jednostavna parafraza*, ili *labava parafraza*, s popratnim nižim vrijednostima na ljestvici ovisnosti. Kad su tekst Ellen White i izvor identični, jer su oba pisca ovisila izravno na očigledan tekst Svetoga pisma za narativ koji iznose, rečenica je označena kao *Biblijski navod* i vrijednost je nula. Kad bi tekst Svetoga pisma bio identičan, ali se ne bi obično povezivao s narativom, rečenica je dobila oznaku *izvor Biblija* i dobila bi vrijednost dva. U onim slučajevima kada dio rečenice sadrži snažan paralelizam, a ipak značajan dio rečenica očito nije ovisan od formulacije izraza, dana joj je vrijednost jedan i označena je kao *djelomično neovisna*. Kad nije bilo jasnih pokazatelja književne ovisnosti, rečenica je bila klasificirana kao „*neovisna*" i dana vrijednost ovisnosti je nula – čak i kada je sadržaj *Čežnje vjekova* bio vrlo sličan izvornom tekstu. Zbog iskušenja od „paralelomanije" (opsesija traženja paralela) i vjerojatnost da će dva pisca ponekad koristiti identične riječi zbog sličnosti ljudskih izraza za opisivanje sličnih događaja ili pričajući dobro poznate priče, istraživači su zauzeli konzervativan pristup identifikaciji izvorne paralele.

Međutim, književna ovisnost nije ograničena na paralelnu rečeničnu strukturu i verbalne sličnosti. Autori također mogu konzultirati izvore za raspored rečenica i tematski razvoj značajnog dijela teksta poglavlja. Stoga je analiza teksta *Čežnja vjekova* uključila ograničenu studiju moguće ovisnosti o uredništvu ili redakciji.

Više od 500 radova pregledani su kao mogući izvori za tekst *Čežnja vjekova*, uglavnom djela devetnaestoga stoljeća o Kristovom životu. Popis radova sastavljen je od autora koji su spomenuti u spisima Ellen White i s popisa knjiga u njenoj osobnoj i uredskoj knjižnici u vrijeme njene smrti. Mnoga od tih djela danas bi se svrstala u povijesne romane. Ellen White, naravno, nije bila ograničena na ovu vrstu literature, kao što popis knjiga u njenoj knjižnici jasno pokazuje. Ona je također imala pristup propovijedima, pobožnim knjigama, traktatima biblijskog društva, biblijskim komentarima i općoj kršćanskoj literaturi i mogla je posuditi materijale iz bilo kojeg od ovih izvora. Njeni suradnici u vodstvu Adventističke Crkve bili su propovjednici, učitelji i administratori koji su također pisali knjige kao i članke za adventističku čitateljsku publiku. S obzirom na to da svi mogući izvori o Kristovom životu dostupni Ellen White nisu uključeni u istraživanje, a kamoli literatura drugih žanrova za koje se zna da ih je čitala i od kojih je posuđivala, prepoznaje se da se ovo istraživanje ne može smatrati iscrpljenim.

Zaključci istraživačkog projekta *Čežnja vjekova* izneseni su u 18. poglavlju, posljednjem poglavlju (100. stranica) tog izvješća od više od tisuću stranica, s dodatnih 1600 stranica popratne dokumentacije i bibliografije. Prvo i najvažnije među saznanjima bila je utvrđena činjenica da je Ellen White, a ne njeni književni pomoćnici, sastavila osnovni sadržaj teksta *Čežnja vjekova*. Ona je preuzimala književne izraze iz djela drugih autora bez da ih je spominjala. Literarne izvore koristila je svjesno i namjerno. Književne paralele nisu bile rezultat slučaja ili „fotografskog" sjećanja. Također valja napomenuti da nijedno cijelo poglavlje *Čežnja vjekova* nije pronađeno u rukopisnom ili preslikanom obliku. Nekoliko rečenica iz triju poglavlja bilo je pronađeno u dnevnicima Ellen White, a sastavljeni su značajni dijelovi tri dodatna poglavlja iz rukopisa koji datiraju iz 1897. godine. Rukopisni i kopirani tekstovi postoje za dijelove teksta iz *pred-Čežnje vjekova* koji se odnose na sadržaj koji se nalazi u deset od petnaest poglavlja *Čežnje vjekova*.

Što se tiče stupnja književne ovisnosti, nisu pronađeni primjeri stroge ovisnosti. Od proučene 2624 rečenične jedinice teksta *Čežnja vjekova*, 29 (1,1 posto) označeno je kao doslovno, a 183 (6,9 posto) klasificirano je kao stroga parafraza. Ukupno 823 od 2624 rečenične jedinice teksta *Čežnja vjekova* (31 posto) jasno pokazuje određeni stupanj ovisnosti koji se sastoji od jedne paralelne riječi ili više njih. Kad se uračuna 1612 neovisnih rečenica, prosječna razina ovisnosti bila bi 3,3 ili samo malo veća ovisnost od labave parafraze.

Analizirani su i tekstovi *pred-Čežnje vjekova,* iako svaka rečenica ne pokriva isti opći sadržaj petnaest poglavlja *Čežnje vjekova*. Od 1180 pregledanih rečenica, šest ih je (0,5 posto) označeno kao strogo doslovno, 80 (6,8 posto) bilo je označeno s doslovno, a 232 (19,6 posto) klasificirani su kao stroga parafraza. Prosječna stopa ovisnosti za tekstove *pred- Čežnje vjekova* je 3,57, malo viša od teksta *Čežnja vjekova*. Tekst *Čežnja vjekova*, međutim, budući da je uglavnom uređena i spojena kompilacija ranijih spisa, općenito predstavlja mnogo manji stupanj književne ovisnosti nego što je to bio slučaj s tekstom *prije-Čežnje vjekova*, kao što se može jasno vidjeti iz znatno većeg broja doslovnih rečenica u ranijim spisima. Kad su neovisne rečenice ubačene, prosječna stopa ovisnosti bila je statistički iskrivljena, zbog često različitog sadržaja neovisnih rečenica. Ellen White je često navodila komentare na teme koji se obično ne nalaze u spisima o Kristovom životu, pa iz tog razloga te rečenice nisu bile ispitane zbog njihove književne ovisnosti.

Petnaest poglavlja *Čežnje vjekova* sadržavalo je književne paralele iz najmanje 23 izvora. Među tim autorima na koje se Ellen White često oslanjala bili su William Hanna, Daniel March, John Harris, Frederic Farrar, Henry Melvill i Octavius Winslow. Duža poglavlja Čežnje vjekova nisu pokazala veću porabu izvora od onih kraćih. I premda analiza sadržaja nije bila sastavni dio istraživanja, nisu uočene značajne razlike u sadržaju između ovisnih i neovisnih rečenica. Obje kategorije rečenica uključivale su opisne, nabožne, duhovne i teološke komentare, kao i moralne opomene.

Iako su poglavlja *Čežnje vjekova* često odražavala korištenje više izvora, obično su sadržavala paralele iz jednog dominantnog izvora. Zbog posebnih naglasaka Ellen White, konačna struktura svakog poglavlja odražavala je vlastiti raspored sadržaja, a ne raspored bilo kojeg od izvora. Unutar poglavlja, međutim, oni dijelovi koji su sadržavali nekoliko usporednih rečenica iz danog izvora često bi pratili tematski razvoj glavnog izvora. U većini slučajeva dnevnički zapisi Ellen White slobodno su plutali od teme do teme, ne nudeći opširne komentare ni na koju temu. Ali tamo gdje su kasnije ovisni rukopisi *prije-Čežnje vjekova* života obrađivali temu, obično su pratili tematski razvoj izvora. Očito je Ellen White koristila jedan izvor dok je pisala o zadanoj temi. Kad bi drugom prilikom pisala o istoj temi, bila je sklona upotrijebiti drugi izvor. Činjenica da su poglavlja *Čežnje vjekova* sadržavala književne paralele iz više izvora vjerojatnije predstavlja urednički rad Mariane Davis koja je spajala nekoliko zasebnih rukopisa ili članaka iz časopisa, a ne korištenje nekoliko izvora od Ellen White kod sastavljanja poglavlja.

Dok se istraga odvijala prema svojoj početnoj metodi istraživanja, u završnici se nije mogao utvrditi puni opseg književne ovisnosti Ellen White, s obzirom na količinu i raznolikost njenih spisa i ograničenje vremena i istraživačkog osoblja. Ipak, više nema sumnje da je koristila izvore bez obzira na sadržaj predmeta. I premda ima mnogo aspekata njene ovisnosti koje valja istražiti i pitanja o njenom posuđivanju koja traže odgovore, ima se što reći i o njenoj samostalnosti i originalnosti. Istraživanje jasno pokazuje da su izvori bili njene sluge, a nikada gospodari. Spremno je prepoznala koji

izrazi u njenim izvorima mogu unaprijediti njeno pisanje i poslužiti njenim svrhama. Uz pomoć svojih književnih pomoćnica, Ellen White je klesala svoje likove i teme u običnom kamenolomu, nije koristila kopije tuđeg djela, već je prilagođavala književnu kompoziciju opisivanju posebne vjere i kršćanske nade jer se osjećala pozvanom podijeliti ih sa svojim kolegama adventistima i kršćanskom zajednicom u cjelini.

Dodatno čitanje: Kopije *Cjelovitog izvješća o istraživačkom projektu Isusova života* (*Full Report of the Life of Christ Research Project*, 1988) bile su distribuirane svim istraživačkim centrima Ellen White i svakom adventističkom koledžu i sveučilištu u cijelom svijetu. Izvješće je dostupno na internetu u Uredu Generalne konferencije web stranica arhiva i statistike: www.adventistarchives.org/docarchives.asp. Sinopsis istraživanja, iz kojeg je izvučen veći dio sadržaja ovog članka, pojavio se u dva dijela serije: F. Veltman, „*The Desire of Ages* Project: The Data" i „*The Desire of Ages* Project: The Conclusions", *Ministry*, October 1990, and December 1990. Tajnik Društva za ostavštinu Ellen White (*The Ellen G. White Estate, Inc.*), u vrijeme kada je istraga dovršena, također je ponudio svoju ocjenu studije: R. W. Olson, „Olson Discusses the Veltman Study", *Ministry,* December 1990, M. A. King i K. L. Morgan, *More Than Words: A Study of Inspiration and Ellen White's Use of Sources in* The Desire of Ages (Berrien Springs, Mich.; Honor Him Pub., 2009); R. W Olson and R. Graybill, „How the Desire of Ages Was Written" (EGWE, SDoc).

Fred Veltman

ČEŽNJA VJEKOVA, KNJIGA (*The Desire of Ages*, nakladnik knjige PPPA, 1898, 835). Izlaganje Kristova života i nauka; srednji svezak u nizu *Sukob vjekova (*Conflict of the Ages*). Knjiga *Čežnja vjekova* imala je svoje početke u viđenjima primljenim 1848. godine, a posebno u *viđenju velike borbe 14. ožujka 1858. (LS 162; 3SM 99). Ova i naredna viđenja, zajedno s pažljivim proučavanjem Biblije, postala su temeljni kriterij Ellen White za kasniju porabu drugih izvora, kao što su harmonije evanđelja, biblijske povijesti i rječnici, drugi izvještaji o Kristovom životu i kršćanska nabožna književnost.

Ellen White rano je dobila jamstvo da će „čitajući vjerske knjige i časopise pronaći dragocjene dragulje istine" te da će ih moći „prepoznati" i „odvojiti" od pogrešnih konteksta. (WCW i D. E. Robinson, *Brief Statements*, str. 6, citirano u R. W. Olson, *101 Questions,*72). Na kraju je oblikovala knjižnicu, svoju osobnu i uredsku, s oko 1300 djela, uključujući najmanje 30 knjiga za koje se zna da su korištene u pisanju knjige *Čežnja vjekova* (E. M. Anderson, 4. 7).

*Marian Davis igrala je značajnu ulogu kao „sastavljačica", pomažući Ellen White u pripremi knjige *Čežnja vjekova*. (3SM 91). Sakupila je oko 30 „bilježnica sa zabilješkama" prethodnih zapisa Ellen White o toj temi, prikupljenih iz njenih ranijih knjiga, neobjavljenih rukopisa, pisama, prijepisa propovijedi i dnevnika. Marian Davis koristila je harmonije evanđelja i druge izvore u sačinjavanju približne kronologije događaja te predlagala opseg i sadržaj poglavljâ. Puno je njenih prijedloga Ellen White prihvatila, dok je neke izostavila. (MR728 25). Marian je bila vrlo savjesna u svom radu, a Ellen White ju je izuzetno cijenila. (MR728 22; 2SM 252; 3SM 93).

Prvi dio knjige Ellen White od 51 stranice o Kristovom životu izašao je 1858. godine. (1SG 28-79). Taj je odjeljak proširila 1876. u poseban svezak *Duh proroštva* (*The Spirit of Prophecy*), svezak 2., kojem je dala podnaslov Život, nauk i čuda Gospodina našega Isusa Krista (*Life, Teachings and Miracles of Our Lord Jesus Christ*, 1877, 400). Da svoje spise nije smatrala nadahnutima u smislu diktiranja teksta, pokazuje njen plan da brzo izađe prvo izdanje (2SP), pa čak ako tekst ne bi bio „savršeno ure-

đen“, a onda bi se kasnije objavilo „savršenije izdanje“. (Lt 45, 1876, 3SM 108; cf. 9MR 35, 36). Sličan žurni pristup imala je i s trećim sveskom *Smrt, uskrsnuće i uzašašće Gospodina našega Isusa Krista* (*The Death, Resurrection und Ascension of Our Lord Jesus Christ*) koji se proteže do mučeništva Petra i Pavla. Prvi otisak (1878) imao je 392 stranice; drugom tiskanju dodano je još pet poglavlja, za ukupno 442 stranice.

Generalna konferencija izglasovala je 1883. godine da se prevede i objavi *Duh proroštva*, svezak 2. i 3., na nekoliko europskih jezika. Rezultat je na kraju objedinjavanje knjige u jednom svesku pod naslovom **Život Kristov* (*Life of Christ*), koja je objavljena na dansko-norveškom (*Jesu Kristi liv*), švedskom (*Kristi lefnad*), njemačkom (*Das Leben Jesu*), francuskom (*La vie de Christ*) i finskom (*Kristuksen Elämä*). U tu svrhu Ellen White i njeno osoblje pripremili su rukopis temeljen na *Duhu proroštva*, svezak 2. i 3. Prva četiri poglavlja 2. sveska proširena su u osam poglavlja u novom rukopisu. Nekoliko drugih promjena i umetaka načinjeni su u skladu s planom Ellen White prije sedam godina da kasnije objavi „savršenije izdanje“. (Lt 45, 1876, u 3SM 108). Prema istraživanju Denisa Kaisera, sva poglavlja koja se bave Kristovim životom u 3. svesku *Duha proroštva* uvrštena su bez ikakvih promjena. Ovaj uvećani rukopis zapravo nikada nije objavljen na engleskom. Prije nego što je bio spreman Ellen White ga je ponovo počela poboljšavati.

Između 1885. i 1891. godine Ellen White je sporadično radila na proširenju svoje knjige o Kristovom životu pored drugih hitnih odgovornosti i proširenja njene druge knjige, **Velika borba*. Tek 1892. godine u Australiji bila je u mogućnosti ponovo uložiti sustavne napore u opisivanju Kristovog života, što je urodilo objavljivanjem knjige *Čežnja vjekova* [kod nas poznate i kao *Isusov život*] (*The Desire of Ages*, 1898). (3SM 115-120)). Prije nego što je bio gotov, njen svezak *Život Kristov* (*Life of Christ*) postao je prevelik za jedan svezak pa su objavljena dva dijela odvojeno. Njeno izlaganje Propovijedi na gori postalo je **Misli s gore blagoslova* (*Thoughts From the Mount of Blessing*, 1896), a njeno pisanje o Kristovim usporedbama **Isusove usporedbe* (*Christ's Object Lessons*, 1900).

U svojim je kasnijim godinama Ellen White često spominjala *Čežnju vjekova* uz *Veliku borbu* i *Patrijarhe i proroke* kao knjige za koje je smatrala da ih treba hitno rasprostraniti. (CM 124). Mnogi adventisti početke svog osobnog učeništva kod Krista povezuju s čitanjem Čežnje vjekova. Njen opis događaja od Getsemanija do uskrsnuća zauzima više od stotinu stranica, odražavajući istaknutu temu knjige: „Za nas bi bilo dobro da svaki dan provedemo jedan sat u razmišljanju o Kristovom životu. Trebamo ga proučavati u svakoj pojedinosti, dopustivši svojoj mašti da obuhvati sve prizore, naročito one vezane za kraj Njegovog života. Dok se tako bavimo Njegovom velikom žrtvom za nas, naše povjerenje u Njega postat će mnogo postojanije, naša će ljubav oživjeti, dublje će nas prožeti Njegov duh. Ako želimo biti spašeni, moramo naučiti pouku o pokajanju i poniznosti u podnožju križa.“ (DA 83).

Suvremena adaptacija *Čežnje vjekova* pod naslovom *Mesija* (*Messiah*), koju je pripremio Jerry D. Thomas, objavljena je 2002. godine u nakladi PPPA, 446).

Vidi također: Čežnja vjekova, proučavanje izvora.

Dodatno čitanje: 4Bio 375-393; E. M. Anderson, „Learning From the *Desire of Ages* Project“ (1999, DF 51-B-1, CAR); R. W. Coon, „Ellen White's Use of Literary Assistants: The Prophet as Writer“ (lecture outline, Apr. 13, 1995, 8, 9, CAR); R. W. Olson and R. Graybill, „How *The Desire of Ages* Was Written“ (EGWE, 1979, SDoc); W. C. White, „How Ellen White's Books Were Written“ (EGWE, 1935, SDoc).

Jerry Moon

ČIKAGO, VIĐENJE O GRADNJI MEDICINSKOG KOLEDŽA. Ključna točka neslaganja između Ellen White i *J. H. Kellogga. Za njega, postala je uvjerljiv dokaz da su svjedočanstva Ellen White nepouzdana i izvedena iz informacija koje potječu iz ljudskih izvora.

Godine 1899. *Američki medicinski misionarski fakultet (AMMC, *American Medical Missionary College*), koji je u Chicagu upravljao *Battle Creek Sanitariumom, zatražio je priznavanje (akreditaciju) od Udruge američkih medicinskih fakulteta (*Association of American Medical Collegcs*). Glavna prepreka dobivanju akreditacije bio je nedostatak odgovarajuće zgrade u Chicagu. Zato je Uprava AMMC-a imenovala građevinski odbor, a predsjedavao mu je Jesse Arthur, adventistički odvjetnik iz Battle Creeka. Odbor je zacrtao planove zgrade i otvorio pregovore za kupnju građevinskog zemljišta u čikaškoj ulici Thirteenth Street, procjenjujući ukupne troškove na 100 tisuća dolara ili više. Dana 26. lipnja 1899. odbor je izglasovao odobravanje planova, ali odgodio je daljnju aktivnost jer su se htjeli posavjetovati s Kelloggom, a to nisu mogli jer je on u to vrijeme putovao Europom.

U međuvremenu Kellogg je u Švicarskoj od Ellen White iz Australije dobio pismo u kojem ga je odvraćala od podizanja velike i komplicirane zgrade u Chicagu. (J. H. Kellogg u pismu Ellen White, Apr. 17, 1899). Budući da je to prvobitno pismo izgubljeno, spoznaje o njegovu sadržaju temelje se na Kellogovom odgovoru i na kasnijem prisjećanju Ellen White 1903. godine (Lt 135, 1903); no, činilo se da su sve uključene strane suglasne da je ono napisano 1899. godine i zato su prihvatile izjave Ellen White iz 1903. godine kao točan sažetak sadržaja izvornog pisma. (Chas. E. Stewart u pismu WCW-u, Mar. 19, 1906; WCW u pismu AGD-u, Mar. 30, 1906). Nakon primitka pisma, Kellogg je bio ogorčen: „Očito je da su mnoge tvrdnje koje su vam dane potpuno lažne“, prosvjedovao je, „i sklon sam vam napisati istinu o nekim od tih stvari, ali neću vas gnjaviti. Gospodin zna sve o tome, i ja Njemu to prepuštam.“ (J. H. Kellogg u pismu Ellen White, Apr. 17, 1899; usp. Lt 135, 1903, u 6Bio 96, 97). Po povratku u Battle Creek, Kellogg se upoznao s planovima za gradnju i otkazao ih. (usp. Schwarz, 178, 179).

U veljači 1900. godine Ellen White (još je u Australiji), naišla je na stari novinski članak objavljen u njujorškom *Observeru*. U njemu je navedeno da je Kellogg na svoj čikaški projekt potrošio „više od 1000 dolara mjesečno“. Smatrajući da to ide u prilog onome što joj je dano u viđenju koje je imala prethodne godine, pisala je Kellogu i poslala mu navode iz novinskog članka. Uvjeren da ti navodi nisu istiniti, Kellogg je to pismo smatrao svježim dokazom za to da se svi napisi na tu temu temelje na rekla-kazala, a ne na viđenjima. To je pojačalo njegovo uvjerenje da svjedočanstva Ellen White nisu nadahnuta.

Ellen White je ostala zbunjena. Nije sumnjala u to da je u svom viđenju vidjela određenu zgradu. No tek nakon povratka u Sjedinjene Američke Države spoznala je ostatak priče. Kad je Jesse Arthur u lipnju 1902. posjetio Elmshaven, opisala mu je zgradu koju je vidjela u viđenju. Arthur je tada rekao: „Mogu vam reći nešto što se tiče te zgrade. Napravljen je samo plan za podizanje zgrade u Chicagu. … Razmatrane su razne lokacije. Jedna od ideja o kojima se raspravljalo bila je vrlo slična onome što ste opisali.“ (Ms 33, 1906, u PC 50).

Arthurov sljedeći pisani iskaz jasno daje znati da je Kellogg u travnju 1899. godine iz Basela pisao Ellen White da još ne postoje planovi za novu zgradu u Chicagu. Dana 25. lipnja 1899., dok je Kellogg još bio u Europi, trojica njegovih kolega u Battle Creeku (A. B. Olsen, W. K. Kellogg i sudac Jesse Arthur) predložili su, a zatim i izglasovali, kupnju posjeda i izradu arhitektonskih planova. (Jesse

Arthur u pismu WCW-u, Aug. 27, 1902). Kad je Kellogg saznao za planove, uspio ih je zaustaviti, ali očito je da nije spomenuo pismo koje je primio od Ellen White. Kasnije, međutim, frustriran zbog njenih suprotstavljanja njegovim projektima, počeo je baratati pismom iz 1899. kao dokazom da njena svjedočanstva potječu samo iz ljudskih izvora.

Ellen White negodovala je protiv pogrešnog prikazivanja tog slučaja. „Više puta mi je pokazano", izjavila je Kelloggu, „da ste u mnogim slučajevima naumili potkopati povjerenje u svjedočanstva. … Uvijek iznova govorili ste drugima da sam vam jednom prigodom poslala svjedočanstvo u kojem izražavam prijekore zbog podizanja velike zgrade u Chicagu prije nego što je takva zgrada podignuta. U noćnim viđenjima pokazan mi je izgled velike zgrade. Mislila sam da je ona već zgotovljena i odmah sam vam o tome pisala. Tek sam kasnije saznala da zgrada koju sam vidjela još nije podignuta."

„Kad ste primili moje pismo, bili ste zbunjeni i rekli ste: 'Netko je sestru White o našem radu pogrešno informirao.' Ali nijedan smrtnik nikada mi nije napisao ili mi rekao da je ta zgrada postavljena. To mi je objavljeno u viđenju. Da mi to nije bilo dano, i da vam o tome nisam pisala, sav bi napor bio uložen u to da se u Chicagu ta zgrada podigne. … U vrijeme kad mi je viđenje dano utjecalo se u prilog podizanju zgrade. Poruka je primljena kako bi se na vrijeme spriječio razvoj planova i izašlo iz takvog projekta."

„Trebali ste imati razboritosti da biste uvidjeli da je Gospodin djelovao u tome. Karakter poruke koja vas je zbunila [njen trenutak] trebalo je primiti kao dokaz da su mi informacije potjecale iz izvora višeg od ljudskih usana. Ali umjesto toga, vi ste uvijek i uvijek ponovo ponavljali svoju verziju, tvrdeći da mi je netko rekao neistinu." (Lt 239.1903, u PC 50, 51).

Kellogg joj je odgovorio slabom isprikom. „Izuzetno mi je žao", napisao je, „da sam ikome dopustio spomenuti bilo što u vezi sa zgradama o kojima ste mi pisali. Nikada mi nije palo na um da se to što mi pišete odnosi na zgradu Medicinskog fakulteta koju su dr. Olsen i neki drugi planirali dok sam ja bio u Europi. Dakako da tada nije bilo najbolje vrijeme da podignemo tu zgradu i neobično mi je drago što to nismo učinili. Nikada se nisam osjećao pozvanim da podignem bilo kakvu zgradu u Chicagu. … Izložen sam snažnom pritisku da to učinim, teretu koji ću osjećati godinama, ali ja sam se suprotstavio. Nakon što sam primio vašu poruku u vezi s tom zgradom, nikad se ne bih usudio podignuti je." (J. H. Kellogg u pismu Ellen White, Nov. 12, 1903).

Unatoč tom priznanju, Kellogg je nastavio širiti pismo u Chicagu kao dokaz da Ellen White daje pogrešne savjete. No, ona je zaključila da je ukor bio bezvrijedan, jer je došao nakon što je zgrada već podignuta. Prema njenom mišljenju, vrijeme objavljivanja pisma iz 1899. godine predstavlja test Kelloggove iskrenosti, dajući mu izgovor za sumnju, ali je došao na vrijeme da se spriječi ono što je izazvalo prijekore.

Dodatno čitanje: 5Bio 173; 6Bio 96, 97; J. Moon, „The 'Chicago Building' and Related Visions of Ellen G. White" (unpublished paper, 2003, CAR); R. W. Schwarz, *John Harvey Kellogg, M. D.* (AUP, 1981), 178, 179.

Jerry Moon

ČIKAGO, ZDRAVSTVENA MISIJA. Zdravstvenu i čovjekoljubivu misiju u Chicagu otvorio je J. H. Kellogg 1893. godine. Usko je povezana s Chicago Sanatorijem, koji je također 1893. godine počeo kao ogranak Battle Creek Sanatorija. Zdravstvena misija u Chicagu počela je otvorenjem ambulante u Pacific Garden Mission i proširila se u mrežu važnih institucija, uključujući i *Američki medicinski misionarski fakultet (*American Medical Missionary College*), važnog partnera i misije i sanatorija:

Settlement House, kuća za naseljavanje imigranata, koja pomaže imigrantima da se nastane u novoj zemlji; Dom radnika (*Workingmen's Home*), koji osigurava jeftine obroke, smještaj i odjeću za siromašne i beskućnike; Misija spašavanja života (*Life Boat Mission*), koja nastavlja rad izvorne ambulante; Kuća za majčinstvo (*Life Boat Maternity Home)*, dom za ostavljene i siromašne majke; Služba za spašavanje (*Life Boat Rescue Service*), program za intervencije i prigovore povezane s prostitucijom i *Life Boat Rescue Home*, kombinirana kuća za materinstvo i bivše prostitutke. Usto, postoji i nekoliko manjih klinika: Centar za zdravlje i rekreaciju za majke i djecu u okrugu Stockyards, Agencija za zapošljavanje bivših zatvorenica i trgovina čijom se dobiti pomaže podržati misija te mjesečni časopis *The Life Boat*. Do 1898. troškovi Misije postali su dvaput viši od dobiti Chicago Sanatorija, i to je prouzročilo financijsku krizu.

Ellen White pohvalila je dobro djelo u Chicagu (Lt 43, 1895, u 4MR 131), a nakon povratka u Sjedinjene Američke Države osobno je posjetila Misiju spašavanja života i Radnički dom (RH, Feb. 9, 1905). Godine 1909. govorila je na posvećenju zgrade Life Boat Rescue Home u Hinsdaleu. Tom prigodom upozorila je Kellogga na nekoliko aspekata djelovanja: (1) ogromne izdatke koncentrirane u Chicagu bilo bi bolje uložiti u manje misije u nekoliko gradova; (2) misija u Chicagu je „pretjerano profilirana", usredotočuje se na siromašne a zanemaruje druge skupine; (3) zdravstvena služba ne smije biti iznad propovjedničke ili odvojena od propovjedničke službe; (4) za djelo koje je više usredotočeno na čovjekoljublje nego na evangelizaciju, misija troši preveliki udio vjerskih sredstava i osoblja; i (5) Čikaška misija ima tendenciju zanemarivanja karakteristične i sveukupne adventističke poruke u korist poruci nedenominacijskog čovjekoljublja (Butler; 4MR 131-134). Zbog financijskih kriza i Kelloggove otuđenosti od Crkve, Zdravstvena misija u Chicagu je oslabila, što je dovelo i do njenog zatvaranja 1913. godine.

Vidi također: *City Evangelism;* S. N. Haskell.

Dodatno čitanje: J. Butler, „Ellen White and the Chicago Mission", *Spectrum* 2, no. 1 (Winter 1970): 41-51; R. Rice, „Adventists and Welfare Work: A Comparative Study", *Spectrum 2,* no. 1 (Winter 1970): 52-63; R. W. Schwarz, „Adventism's Social Gospel Advocate: John Harvey Kellogg", *Spectrum* 1, no. *2* (Spring 1969): 15-28; R. W. Schwarz, *Light Bearers* (RHPA, 1979), 210, 317, 318; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10, 324, 376, 377.

Jerry Moon

ČLANCI ELLEN G. WHITE U ČASOPISU PRIRUČNIK ZA MLADE (*Youth's Instructor Articles, The, Ellen G. White*, nakladnik knjige RHPA, 1986, 640). Jednotomna knjiga s reprodukcijama izvornih članaka Ellen White koji su objavljivani u časopisu *Priručnik za mlade* (*The Youth's Instructor*) od 1852. do 1914. godine. James White, tadašnji urednik časopisa **Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*), 1852. godine osjetio je potrebu za časopisom koji bi bio posvećen mladima u Crkvi. U kolovozu te godine pokrenuo je mjesečnik *Priručnik za nlade*, koji je 1879. godine počeo izlaziti svakoga tjedna. Za svog života Ellen White za tu je publikaciju napisala oko pet stotina članaka, od kojih je većina objavljena između 1892. i 1903. godine. U člancima objavljenima u *Priručniku za mlade* nastojala je pojednostaviti Evanđelje i adventističku poruku te Božju riječ tumačiti tako da bi je mladi mogli lako razumjeti. Od 1852. do 1859. godine njeni su članci često bili u obliku pisama upućenih „dragim mladim prijateljima" i u njima je često iznosila sjećanja na dane svoje mladosti. Od 1872. do 1874. godine objavila je niz od dvanaest članaka o Kristovom životu i u njima je Isusa prikazala uzorom mladim ljudima, što je često ponavlja-

na tema u njenim spisima, a posebice u *Odgajatelju mladih* u 1880-im i 1890-im godinama.

ČLANCI ELLEN G. WHITE U ČASOPISIMA REVIEW AND HERALD I PRESENT TRUTH (nakladnik knjige RHPA, 1962). Faksimilna reprodukcija članaka Ellen White u šest knjiga koji su objavljeni u časopisima *Sadašnja istina* (*The Present Truth*) 1849. i 1850. godine, i u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) od 1851. do njene smrti 1915. godine. Prva knjiga sadrži sve njene članke u *Sadašnjoj istini* i u *Pregledu i vjesniku* od 1851. do 1885. godine. Druga knjiga uključuje članke objavljene u *Pregledu i vjesniku* od 1886. do 1892. godine; treća knjiga od 1893. do 1898. godine; četvrta knjiga od 1899. do 1903. godine; peta knjiga od 1904. do 1909. godine i šesta knjiga od 1910. do 1915. godine. Posljednji svezak također uključuje pisma W. C. Whitea uredniku *Pregleda* o zdravstvenom stanju njegove majke nakon nesreće u veljači 1915. godine do njene smrti u srpnju te godine. Također je uključeno izdanje *Pregleda i vjesnika* koje pokriva pogreb Ellen White.

Sadašnja istina bio je prvi časopis koji su objavljivali adventisti svetkovatelji subote od srpnja 1849. do studenoga 1850. godine, u kojem je veliki naglasak stavljan na sedmi dan subotu i nauk o Svetištu. Ellen White je objavila neke od svojih najranijih poruka i pisama u šest od jedanaest izdanja. Od kolovoza do studenoga 1850. godine adventisti svetkovatelji subote također su objavili šest izdanja časopisa *Adventni pregled* (*The Advent Review*), publikaciju koja je tako nazvana jer su u njoj ponovno tiskana i recenzirana određena učenja zagovarana tijekom milleritskog pokreta 1844. godine (Ellen White nije objavila nijedan članak u tom časopisu). U studenome 1850. godine *Sadašnja istina* i *Adventni pregled* spojeni su i formiran je časopis *Pregled drugog adventa i vjesnik subote* (*Second Advent Review and Sabbath Herald*), koji se obično naziva *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*). *Pregled i vjesnik* postao je vodeći list adventista svetkovatelja subote i glavno sredstvo jedinstva tijekom desetljeća prije pravne organizacije nove denominacije. Sada se zove *Adventistički pregled* (*Adventist Review*).

Objavljivanje članaka Ellen White u *Pregledu i vjesniku* bilo je povremeno od 1851. godine do ranih 1880-ih. Zapravo, samo po jedan članak iz njenog pera pojavio se u godinama 1852., 1855., 1858., 1859. i 1864., a nijedan 1860. i 1865. godine. Jedan od glavnih razloga za izostanak njenih članaka u tim ranim godinama bila je odluka Jamesa Whitea i Uriaha Smitha, prvih dvaju urednika časopisa, izbjeći dojam da su spisi Ellen White osnova ili temelj doktrine adventista sedmoga dana. Njeni su članci nešto češće izlazili 1870-ih i ranih 1880-ih, a objavljivani su gotovo na tjednoj osnovi počevši od 1884. godine. Ti su članci postali njene tjedne poruke Crkvi sve do njene smrti. U *Pregledu i vjesniku* objavljeno je oko dvije tisuće članaka na razne teme. Desetke njenih propovijedi prvo su zapisali njeni pomoćnici, a zatim su poslane adventističkim časopisima (uključujući i **Znaci vremena* (*The Signs of the Times*) i *Članci Ellen G. White u časopisu *Priručnik za mlade* (*The Youth's Instructor*). Ove se propovijedi dotiču praktičnih savjeta i doktrinarnih izlaganja te su ispunjene uputama i riječima ohrabrenja. Ponekad je Ellen White objavljivala poglavlja ili dijelove poglavlja knjiga na kojima je radila ili je davala biografske prikaze svojih putovanja za Crkvu, koja su uvelike pridonijela sadašnjem poznavanju denominacijske povijesti. Tjedni članci Ellen White u *Pregledu i vjesniku* imali su dubok utjecaj na Crkvu adventista sedmoga dana tijekom njenog života i kontinuirano na sljedeće generacije.

Denis Fortin

ČLANCI ELLEN G. WHITE U ČASOPISU *ZNACI VREMENA* (*Signs of the Times Articles, Ellen G. White*, nakladnik knjigâ PPPA, 1974).

Četiri knjige reprodukcijâ članaka Ellen White objavljenih u časopisu *Znaci vremena* (*Signs of the Times*) u Oaklandu, u saveznoj državi Kaliforniji, od početka njegova izlaženja 1874. godine, do njene smrti 1915. godine. Urednici knjiga, u odabiru sadržaja koji će tiskati često su se koristili materijalima iz aktualnih knjigâ Ellen White ili kopijama njenih članaka objavljenih u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) te u ranijim izdanjima časopisa *Znaci vremena*. Reproducirano je oko trećine od njenih dvije tisuće članaka objavljenih u časopisu *Znaci vremena*. Nakon 1906. godine Ellen White napisala je malo novog materijala za taj časopis, ali članci su se u njemu i dalje pojavljivali, uglavnom izvučeni iz drugih izvora u kojima je objavljivala. Planirajući reprint njenih članaka, sastavljači zbirke odlučili su ponovno tiskati samo one koji nisu ponavljani u drugim publikacijama. Iako su svi članci navedeni u popisu sadržajâ, reproducirani su samo novi materijali. U tablici sadržaja u svakoj knjizi članci su poredani kronološki, a uz naslov članka naveden je i datum objavljivanja u časopisu *Znaci vremena*, te mjesto objavljivanja ako je članak izvorno objavljen u nekoj drugoj publikaciji. Na poleđini četvrte knjige nalazi se abecedni popis svih reproduciranih članaka u svim četirima knjigama. Prva knjiga obuhvaća članke objavljene od 1874. do 1885. godine; u drugoj su knjizi članci od 1886. do 1892. godine; u trećoj od 1893. do 1898. godine; a u četvrtoj od 1899. do 1915.

Za razliku od časopisa **Pregled i vjesnik (Review and Herald)*, koji je službeno glasilo Crkve, časopis *Znaci vremena* bio je misionarski časopis kojim se nastojalo poruku adventista sedmoga dana približiti širem čitateljstvu. Ellen White vodila je brigu da u svojim člancima koje objavljuje u časopisu *Znaci vremena* obradi širok raspon tema. Mnoge njene objavljene propovijedi sadrže praktične savjete o kršćanskom životu. Mnogo je članaka doktrinarnog izlaganja, a neki su biografske naravi, odnose se na njena putovanja i daju letimičan uvid u napredak djelovanja Crkve.

D

DA GA MOGU UPOZNATI (*That I May Know Him*, nakladnik knjige RHPA, 1964, 382). Sedma knjiga za dnevna bogoslužja u izdanju Društva za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*). Odabir za ovu bogoslužbenu knjigu sačinjen je uglavnom od materijala koji nisu bili objavljeni u vrijeme nastanka ove knjige. Više od polovice knjige sačinjeno je od članaka već objavljenih u adventističkoj periodici i od neobjavljenih pisama i rukopisa. Iako središnja tema nije zastupljena u ovom odabiru materijala, od posebnog je interesa nekoliko stranica ulomaka ranojutarnjih zapisa dnevnika Ellen White koji daju uvid u njen osobni molitveni život. Referencije na odabrane materijale nalaze se na kraju knjige.

DANIEL I OTKRIVENJE, PROUČAVANJE. Ključni elementi pogleda Ellen White na proučavanje Daniela i Otkrivenja sabrani su u knjizi *Svjedočanstva propovjednicima* (*Testimonies to Ministers*), od 112. do 119. stranice. Naučavala je da knjiga Daniel „dopunjuje“ knjigu Otkrivenje Ivanovo, jer je u knjizi Otkrivenja Krist otpečatio Danielovu knjigu. Ove knjige pokazuju da je „povezanost između Boga i Njegovog naroda bliska i presudna. Ta divna veza očituje se između nebeskog svemira i ovog svijeta.“ (TM 114, 115). Stoga proučavanje ovih knjiga treba obilježiti usmjerenost na Krista i osobna poniznost pred Bogom i Njegovim narodom, privrženost Božjoj Riječi i svjetskoj povijesti,

te želja za istraživanjem Pisma čistog uma.

Prvo, „davanje proročanstva“ i „prikazani događaji“ „poučavaju nas da ljudski doprinos valja staviti postrani, sakriti u Kristu“. (*ibid.*, 112). „Ne budite previše revni za kontroverzan pristup. Doći će vremena kada ćemo morati mirno stajati i gledati spasenje Božje. Neka Daniel govori, neka Otkrivenje progovara i kaže što je istina. Ali koji god vid teme obrazlažete, uzdignite Isusa kao središte svake nade.“ (*ibid.*, 118). Proučavatelji bi se trebali moliti „skrušena srca“ za „spoznaju koju samo On može dati“ (*ibid.*, 116), jer Krist će „blagosloviti sve koji teže ponizno i krotko razumjeti“ Daniela i Otkrivenje (*ibid.*, 114).

Drugo, proučavanje Daniela i Otkrivenja znači biti privržen Božjoj Riječi i svjetskoj povijesti. Ellen White piše: „Moja je ideja bila povezati dvije knjige zajedno, Otkrivenje nakon Daniela, što bi potpunije pojasnilo teme kojima se bavi Daniel.“ (*ibid.*, 117). „Moglo bi se dodati nekoliko objašnjenja određenih dijelova, ali nisam sigurna da je to potrebno.“ (*ibid.*). „Druga proročanstva Staroga i Novoga zavjeta“ također treba proučavati. (*ibid.*, 112). Budući da će se „protekla povijest ponoviti“ (*ibid.*, 116), bitno je proučavati „povijest kraljevstava“ identificiranih u Danielu i Otkrivenju (*ibid.*, 112), uključujući onu koja je „nedjeljni zakon učinila posebno moćnim“ te ugnjetavala Božji narod (*ibid.*, 118). Međutim, „možda imamo manje za reći u nekim odlomcima, u vezi s rimskom moći i papinstvom“. (*ibid.*, 112). Ovo će se proročanstvo iz Otkrivenja ispuniti kad se „Crkve, predstavljene Babilonom,“ i zvijer koja ima „rogove poput janjeta“ (Otkrivenje 13,11) budu udružili u progonstvu odanih vjernika. (*ibid.*, 117; Mar 166, 172).

Treće, trebali bismo imati želju istraživati Sveto pismo čistoga uma. Proučavatelji knjiga Daniela i Otkrivenja „trebaju zadržati čist um. Nikada se ne bi smjeli prepustiti izopačenom apetitu u *jelu ili pijenju*“. (TM 114; kurziv dodan). „Ako učitelji ne odole apetitu, mozak će im biti smeten; neće moći podnijeti napor dubokog promišljanja kako bi saznali značenje.“ (*ibid.*). Nasuprot tome, „oni koji *jedu meso i piju krv Sina Božjega*“ prepoznat će u ovim knjigama „istinu koja je nadahnuta Svetim Duhom. Pokrenut će djelovanje snaga koje se ne mogu potisnuti.“ (*ibid.*, 116; kurziv dodan). „Vjernici će imati potpuno drugačije vjersko iskustvo“ (*ibid.*, 114), i doći će do reformacije u našim crkvama (*ibid.*, 118). „Jedno će sigurno biti shvaćeno iz proučavanja Otkrivenja – da je veza između Boga i Njegovog naroda bliska i sigurna.“ (*ibid.*, 114).

Dodatno čitanje: 4BC 1166-1174; 7BC 958-990; 4BC 39-78; 7BC 103-132.

Martin Hanna

DANIEL, KNJIGA Knjiga proroka Daniela jedna je od knjiga Starog zavjeta na koju se najčešće poziva Ellen White. Ona je dala zapažene upute o proučavanju Daniela (TM 112-119), narativima o Danielu 1-6 (PK 479-548), životu Daniela i njegovih prijatelja (SL 18-24, 34-52) i Danielovim proročanstvima (GC 325-328, 409, 410; DA 233-235; PK 698, 699).

Ellen White bila je uvjerena da knjiga Daniel sadrži božansku poruku za posljednje dane. Proročanstva knjige Daniel „ni sam prorok nije u potpunosti razumio“, jer je knjiga zapečaćena do vremena kraja, koji je započeo 1798. godine (PK 547; GC 356). Tek tada bi se ona mogla u cijelosti razumjeti. (DA 234). Vjerovala je da se još mnogo može naučiti od Daniela: „Kako se približavamo kraju povijesti ovoga svijeta, proročanstva koja je zapisao Daniel zahtijevaju našu posebnu pozornost, jer se odnose na samo vrijeme u kojemu mi živimo“ (PK 547) i „sadrže najvažniju uputu“ u vezi s posljednjim događajima prije Kristovog povratka (GC 341).

Ellen White snažno je poticala istodobno proučavanje knjiga Daniela i Otkrivenja. Ove

bi knjige trebale „uživati pozornost kao nikada prije u povijesti našeg djelovanja“. (TM 112). Vjernike je potrebno temeljito upoznati s tim tekstovima. (Ev 363). Opisujući odnos između njih pisala je: „Jedna je knjiga proročanstvo, druga otkrivenje; jedna zapečaćena, druga knjiga otvorena.“ (7BC 971; usp. AA 585). Njihova proročanstva „tumače jedno drugo“. (7BC 949, 971). Također je savjetovala proučavanje Daniela u vezi s malim prorocima, posebno Malahijom, kako bismo razumjeli događaje „u posljednjim danima povijesti Zemlje“. (RH, Nov. 10, 1896).

Ellen White bila je uvjerena da će „poseban blagoslov“ pratiti proučavanje proročanstava. (PK 547). Posebno je preporučila razmatranje teme o Svetištu u Danielovom viđenju. (RH, Nov. 27, 1883). Bolje razumijevanje knjige Daniel produbit će duhovni život i pružiti „posve drugačije religijsko iskustvo“. (TM 114). Propovjednici (GW 148) i učitelji (6T 131) posebno trebaju razumjeti teološko i duhovno značenje proročanstava.

Knjiga Daniel dijeli se na dva dijela: narativi o Danielu 1.-6. poglavlja i proročka viđenja u Danielu 7.-12. poglavlja. Lako se usredotočiti na jedan dio knjige, a zanemariti drugi. Ellen White zadržala je oba dijela u fokusu: proročanstva kao i uzorno ponašanje Daniela i njegovih prijatelja, koji je „hodao s Bogom kao Henok“. (PK 486). Uz Krista, ona je uzdignula Daniela kao biblijski život najvrjedniji oponašanja. (RH, Nov. 7, 1882). Smatrala je da je Krist središte njegovih proročanstava, što čini osnovu vjere adventista sedmog dana. (GW 148). Stoga cijela knjiga uzdiže „Isusa kao središte svake nade“. (TM 118).

Knjiga Daniel također je jedna od najboljih ilustracija „filozofije povijesti“. Prije, poslije i u cijeloj povijesti Bog ima kontrolu. Njegove će suverene namjere nadvladati i prevladati. (Ed 175-177; PK 500). Ellen White ima tradicionalno mišljenje da je autor knjige Daniel bio prorok Daniel u šestom stoljeću prije Krista. Doveden u Babilon kad je imao oko 18 godina (4T 570), služio je na visokim položajima u Babilonskom i Perzijskom Carstvu (Ed 56; PK 545, 546) i dobio je viđenje oko 500 godina prije Prvog Kristovog dolaska (51. 49-51; PK 555-556; DA 98).

Ellen White zagovara historicistički model tumačenja: glavne linije proročanstava protežu se tijekom cijelog povijesnog razdoblja od Danielovih dana do početka suda i Drugog Kristovog dolaska. (GC 356). Na primjer, Nabukodonozorov san u Danielu 2 otkriva „događaje budućnosti koji sežu sve do kraja vremena“. (PK 498; usp. *ibid.*, 503)). Snovi i viđenja, simbolične prirode (*ibid.*, 485), predviđaju niz svjetskih kraljevstava što ih je ona prepoznala kao Babilon, Medo-Perziju, Grčku i Rim. (*ibid.*, 535, 548; usp. RH, Feb. 6, 1900). Objasnila je proročanstva iz Daniela 2., 7. i 8. poglavlja kao paralele.

Iako se dijelovi Danielovih proročanstava odnose na prvo stoljeće (GC 341; DA 234), vjerovala je da je posljednje vrijeme njihov poseban fokus. Otkrivenja su „dana posebno za ove posljednje dane“, a viđenja zapisana u Danielu 8. i 10.-12. poglavlja „sada se ispunjavaju i svi prorečeni događaji uskoro će se ostvariti“. (TM 112, 113). Ustvari, Ellen White je smatrala da je proročanstvo iz Daniela 11. poglavlja „gotovo dosegnulo svoje potpuno ispunjenje“ (9T 14) i da je njena generacija živjela u nestabilnom vremenu podjele predstavljene nožnim prstima lika u Danielu 2. poglavlju (1T 361).

Odabrane značajne točke tumačenja Ellen White mogu se sažeti na sljedeći način: test hrane u Danielu 1. poglavlju nije bilo samo pitanje odavanja počasti babilonskim bogovima već i pitanje umjerenosti, o održavanju mentalne i tjelesne forme (PK 481, 482) i o božanskim zakonima o prehrani, jer je kraljevska hrana uključivala nečisto meso (51. 19; Ms 122, 1897, u 4MR 126, 127).

Činjenica da se Nabukodonozor nije mogao sjetiti pojedinosti svog sna (PK 491) jamčila je da babilonski mudraci „nisu mogli ponuditi krivo tumačenje“ (FE 412); tako su njihova pretvaranja bila razotkrivena (51. 34). Slijed svjetskih carstava u Nabukodonozorovu snu predstavljao je sve veće propadanje religije i morala, dosežući kraj vremena. (RH, Feb. 6, 1900; PK 501, 502).

Ellen White uspoređuje postavljanje zlatnog kipa u Danielu 3. poglavlju s eshatološkim uspostavljanjem lažne subote. (ST, May 6, 1897). Za sedmogodišnjeg gubitka razuma, rasuđivanja i mudrosti (PK 520), Nabukodonozor je „konačno bio potpuno obraćen“. (RH, Jan. 11, 1906). Ona prepoznaje ruku koja je pisala poruku presude na zidu Baltazarove palače (Daniel 5,5) kao Božju ruku, ruku Svetog Stražara, što je ista ruka koja je razderala hramsku zavjesu u trenutku Kristove smrti. (Ms 101, 1897, u 5BC 1109,4; 4T 14). O zagonetnoj ličnosti Darija Medijca izjavila je da je on vladao Medo-Perzijom do svoje smrti, oko dvije godine nakon pada Babilona, dok je njegov nećak Kir služio kao general (RH, Mar. 21, 1907; PK 523, 556, 557); dijeleći tako popularno mišljenje svog vremena kako je Darije Kijaksar II., Astijagov sin, prema Ksenofontu.

Ellen White smješta prizor prijestolne sobe iz Daniela 7,9 i 10 u nebeski Hram (GC 414, 424). Dolazak Sina čovječjeg ispred Pradavnog predstavlja Kristov dolazak Ocu na kraju vremenskog razdoblja prorečenog u Danielu 8,14, to jest 1844. Ovo označava početak nebeskog predadventnog suda kada su otvorene knjige djela svih ljudi i pregledavaju se slučajevi ljudi koji se izjašnjavaju da su Božji. (GC 426, 479, 480). Ona identificira mali rog Danielova 7. poglavlja kao papinstvo. (*ibid.*, 446). Vremensko proročanstvo u Danielu 7,25 pokriva razdoblje od 1260 godina, predstavljajući vrijeme srednjovjekovne papinske moći koja je ugnjetavala Božji narod, „svece Svevišnjega“, od 538. do 1798. godine. (*ibid.*, 439). Promjena „vremena i zakona“ od strane ove sile posebno se odnosi na dan štovanja. (*ibid.*, 51-54, 446). Prijenos kraljevstva Božjem narodu prorečen u Danielu 7,27 dogodit će se za Drugog dolaska. (MB 108).

Za stav Ellen White o značenju *“svakodnevne [žrtve]“ u knjizi Daniel vidi obrazloženje u 1SM 164-168.

Ellen White smatrala je redak u Danielu 8,14 „biblijskim tekstom koji je iznad svih ostalih oboje, i temelj i središnji stup adventne vjere“. (GC 409). Bilo joj je od odlučujuće važnosti da se ovo proročanstvo odnosi na nebesko Svetište, a ne na zemaljsko. (*ibid.*, 417). Godine 1844. Krist je započeo „završno djelo svoje svećeničke službe“ u nutarnjem Svetištu (RH. Nov. 27, 1883) čišćenjem nebeskog Svetišta i dovršenjem pomirenja za Božji narod, pripremajući ih za svoj Drugi dolazak (EW 251; IT 58). Ona potvrđuje vezu između 2300 „večeri- jutara“ u Danielu 8,14 i proročanstva o 70 tjedana u Danielu 9. poglavlju. Za potonje razdoblje kaže se da je „odsječeno“ od onog u Danielu 8. poglavlju tako da oba proročka vremenska razdoblja imaju istu početnu točku, jesen 457. godine prije Krista. Daniel 9. poglavlje tako postaje ključno za razumijevanje kada počinje čišćenje nebeskog Svetišta. (GC 325-328, 410).

Razumjela je da proročanstvo o 70 tjedana označava 70 tjedana godina (GC 3267323, 410: DA 233, 234; PK 698, 699), počevši od Artakserksovog dekreta 457. pr. Kr. i posebno ukazujući na „vrijeme Kristovog [Prvog] dolaska, Njegovo pomazanje Duhom Svetim, Njegovu smrt i objavljivanje evanđelja poganima” (DA 234). Dio Daniela 9,24, ako ne i cijeli redak, proročki je opis Kristovog djela. (1SM 396). Posljednja sedmica godina započela je Kristovim krštenjem i pomazanjem u A.D. 27. godine, dosegla je svoju središnju točku kad je

Krist umro 31. godine, a završila kamenovanjem Stjepana i obraćenjem Savla 34. godine. (GC 327, 328; PK 699).

Ellen White najjasnije je uočila kozmički sukob između dobrih i zlih nadnaravnih bića u Danielu 10. poglavlju (Lt 201, 1899, u 413C 1173; RH, Dec. 5. 1907; PK 571, 572), ali i u Danielu 6. poglavlju, gdje Daniel koji se moli silno sudjeluje u sukobu (1T 295). Gotovo ništa izravno nije napisala o Danielu 11. poglavlju, osim da je to proročanstvo „gotovo dostiglo svoje potpuno ispunjenje". (9T 14; usp. RH, Nov. 24, 1904). Ništa nije rekla o kralju sjevera i kralju juga. Mihaelovo ustajanje u Danielu 12,1 označava kraj Kristove prvosvećeničke službe i početak „vremena nevolje" kada će Božji gnjev u obliku „sedam posljednjih zala biti izliven" (EW 36). U tom trenutku „svaki slučaj je odlučen; više nema kušnje, nema više milosti za nepokajane" (5T 213). Podizanje onih koji spavaju (Daniel 12,2; usp. Otk 1,6) ona je razumjela kao posebno uskrsnuće neposredno prije Drugog dolaska (GC 637).

Godine 1850. Ellen White je spomenula 1335 dana iz Daniela 12,12 u vezi s određenim bratom Hewitom koji je načinio „pogreške u prošlosti". Međutim, nije jasno je li ulomak „da je 1335 dana završilo" bila njegova pogreška ili njen ispravak. (16MR 208). Povijesni kontekst upućuje na potonje, ali izjava ostaje dvosmislena.

Za Ellen White u središtu je razumijevanja Danielove knjige Krist. Ne samo da je Njegova služba središte i vrhunac proročanstava u Danielu 7.-12. poglavlja; također je identificirala nekoliko likova u Danielu s Kristom prije utjelovljenja: četvrta osoba u užarenoj peći (SL 40, 41; PK 509), „Sin čovječji" (GC 424), Mihael (PP 761; PK 572), čovjek odjeven u lan u Danielu 10, 5-9 i 12, 6 i 7 (RH. Feb 8. 1881; SL 49-51), a možda i knez nebeske vojske u Danielu 8,11 (PC 317).

Dodatno čitanje: I. B. Doukhan, *Secrets of Daniel* (RHPA, 2000); *The SDA Bible Commentary*. 4, 39-78; Z. Stefanovic, *Daniel: Wisdom for the Wise* (PPPA, 2007).

Martin Pröbstle

DANSKA. Država smještena na sjeveru Europe, koja se sastoji od poluotoka Jylland i 500 otoka, od kojih je stotinu naseljeno. Za vrijeme svog boravka u *Europi (od 1885. do 1887. godine) Ellen White Dansku je posjetila triput. Njen prvi posjet bio je od 8. do 14. listopada 1885. godine, kada je boravila u kući *Johna G. Mattesona u Kopenhagenu. Oko 35 ljudi prisustvovalo je bogoslužju u petak navečer i u subotu. Nakon toga posjetila je *Norvešku i *Švedsku.

Njen drugi posjet Danskoj bio je sljedeće godine, od 17. do 26. srpnja 1886. I tada je održala nekoliko propovijedi i potaknula razvoj rada skupine kolportera. Matteson, iskusni kolporter, pridružio joj se u posjetu nekoliko zanimljivih mjesta, uključujući okrugli toranj visok 36 metara koji je 1642. godine sagradio kralj Kristijan IV. Dok je stajala na vrhu tornja i gledala dolje na veliki grad, razmišljala je o tome što će biti s Kopenhagenom i drugim velikim europskim gradovima na dan Drugog Kristovog dolaska. (RH, Oct. 26, 1886; cf. EGWEur 209).

Tijekom trećeg i posljednjeg posjeta Danskoj, od 1. do 8. lipnja 1887. godine, Ellen White radovala se napretku adventističkog djela u Kopenhagenu od njenih prethodnih dvaju posjeta. Komentirala je da „u ovom velikom gradu [adventističko] djelo može još napredovati ako se radnici ne uzohole, već ostanu ponizni, sveti i ovisni o Bogu". (Ms 33, 1887, EGWEur 299).

Sveukupno, Ellen White provela je 25 dana u Kopenhagenu i održala dvadeset i jednu propovijed. Sastala se s nekoliko pojedinaca i izrazila svoju želju za njihovo duhovno i tjelesno dobro. Jedna takva osoba bio je mladi student,

*Carl Ottosen (1862 – 1942), koji je postao osnivač i glavni liječnik Sanatorija Skodsborg (1898 -1992).

Za njenih posjeta u Danskoj organizirani su Putno i misionarsko društvo, Kolporterska i misijska škola i Odjel subotnje škole. Do danas je na danski prevedeno 27 knjiga Ellen White i stotine njenih članaka.

Dodatno čitanje: Ellen G. White in Europe 1885-1887, 93-101, 208-210, 297-299.

Hans Jorgen Schantz

DAY-DAWN (*Osvit dana*). Časopis koji nije redovito izlazio, uređivao ga je *O. R. L. Crosier između 1845. i 1847. godine, a o pokretanju časopisa pisali su časopisi *Jutarnja straža* (*Morning Watch*) od 3. travnja 1845. i *Zvijezda Danica* (**Day-Star*) od 15. travnja 1845. godine. Prvi put objavljen s dr. Franklinom B. Hahnom u Canandaigui, New York, tijekom ožujka 1845., časopis je širio ideje o Mladencu predstavljene u *Adventskom zrcalu* (*Advent Minor*). (O. R. L. Crosier i F. B. Hahn objavili su *Osvit dana* na zadnjoj stranici *Vjesnika Ontario* (*Ontario Messenger*), 26. ožujka, 1845. godine). U časopisu je objavljeno uvjerenje da je u listopadu 1844. godine Isus započeo novu i jedinstvenu proširenu službu pomirenja u nebeskom Svetištu u Svetinji nad svetinjama. Postupno je Crosier razradio ovu ideju, što je objavljeno u izdanju od 7. veljače 1846. godine, kao posebno izdanje časopisa *Zvijezda Danica* (**Day-Star Extra*.)

Crosierovo drugo izdanje *Osvita dana*, 18. srpnja 1846. godine, pokušalo se suprotstaviti učenju Enocha Jacobsa Shakera o Mladencu i zatvorenim vratima. S više od godinu dana između prvih dvaju izdanja *Osvita dana* (ožujak 1845. i srpanj 1846.), časopis je u početku izlazio kad bi se pojavila kakva aktualna tema. Ali počevši barem od kolovoza 1846. i nastavljajući se do travnja 1847., novine su izlazile redovitije. U tom aktivnom razdoblju objavljeno je više od desetak brojeva. Postoje samo prva dva broja gore spomenuta, i tri broja iz 2. sveska. Tri broja iz sveska 2. pružaju rasvijetljeno razumijevanje O. R. L. Crosiera i adventista svetkovatelja subote tijekom ranog proljeća 1847. godine. Tijekom prvih mjeseci 1847. godine *Osvit dana* postao je sredstvo komunikacije za nastanka pokreta adventista svetkovatelja subote.

Barem od 1845. godine Crosier je svoje nade u Drugi Isusov dolazak usmjerio na proljeće 1847. godine. Kad je vrijeme prošlo, prestao je izdavati *Osvit dana*, napustio svoje razumijevanje zatvorenih vrata i stajalište o sedmom danu suboti i odredio 1877. godinu za datum Drugog dolaska (JW Leonardu i Elviri Hastings, Aug. 26, 1848, EGWE-GC). Adventiste koji svetkuju subotu zatekao je gubitak *Osvita dana*. James White je u svom Uvodu u knjizi *Riječ „malom stadu“* (*A Word to the „Little Flock“*) zabilježio da je njegov materijal izvorno bio prikupljen za objavljivanje u *Osvitu dana* (WLF 1).

Vidi također: Joseph Turner.

Dodatno čitanje: M. D. Burt, „*The Day-Dawn* of Canandaigue. New York: Reprint of a Significant Millerite Adventist Journal“, AUSS 44, no. 2 (Autumn 2006): 317-330; M. D. Burt, „The Extended Atonement View in the *Day-Dawn* and the Emergence of Sabbatarian Adventism“, AUSS 44. no. 2 (Autumn 2006): 3314539.

Merlin D. Burt

DAY-STAR (*Zvijezda Danica*). Milleritski periodični časopis prethodno naslovljen *Zapadna ponoćna vika* (*Western Midnight Cry*), prvi put objavljen tijekom 1843. godine u Cincinnatiju, Ohio, čiji je pokretač bio J. V. Himes. Od prosinca 1843. godine zamijenio ga je Enoch Jacobs George Storrs kao urednik. Jacobs je 18. veljače 1845. godine postao i izdavač i urednik i nazvao je časopis *Zvijezda Danica*. Tijekom 1845. i početkom 1846. godine *Zvijezda Da-*

nica bila je važno sredstvo komunikacije onih koji će kasnije postati adventisti svetkovatelji subote. *Zvijezda Danica* izlazila je u isto vrijeme kao i druge kratkotrajne ili neredovito objavljivane tiskovine kao što su *Nada Izraela* (*Hope of lsrael*), *Nada iza vela* (*Hope Within the Veil*), *Jubilarni standard* (*Jubilee Standard*) i *Glas pastira* (*Voice of the Shepherd*).

James White prvi put spominje viđenja Ellen Harmon u izdanju *Zvijezde Danice* od 19. kolovoza 1845. godine. Sveukupno je pet članaka Jamesa Whitea objavljeno između rujna 1845. i siječnja 1846. godine u *Zvijezdi Danici*. Prvi objavljeni materijal iz pera Ellen Harmon (kasnije White) pojavio se u *Zvijezdi Danici* 24. siječnja i 14. ožujka 1846. godine. U tim je prilozima dala prikaz svojih prvih velikih viđenja. Tijekom 1845. i prvih mjeseci 1846. godine, u *Zvijezdi Danici* objavljeni su i drugi prilozi koji su kasnije postali važni za adventiste svetkovatelje subote. O. R. L. Crosier napisao je osam članaka i pisama, uključujući njegov važan članak u posebnom izdanju *Zvijezde Danice* (*Day-Star Extra*) od 7. veljače 1846. godine pod naslovom „Mojsijev zakon" (*The Law of Moses*), u kojem iznosi objašnjenje nebeskog Svetišta u vezi s razočaranjem iz 1844. godine. Ellen White je podržala Crosiera riječima: „Prije više od godinu dana Gospodin mi je pokazao u viđenju da brat Crosier ima pravo svjetlo o čišćenju Svetišta. … Osjećam se potpuno ovlaštenom od Gospodina preporučiti to posebno izdanje svakom vjerniku." (WLF 12). Imena drugih autora članaka u časopisu *Zvijezda Danica* uključuju E. L. H. Chamberlaina, J. B. Cooka, Hirama Edsona, H. S. Gurneyja, F. B. Hahna i Otisa Nicholsa.

Jacobs je svoj časopis učinio zapaženijim dopuštajući da se izraze različita mišljenja. Posebno su zanimljiva pisma i članci o suboti Emily Clemons te njenog rada *Nada iza vela*, dijaloga o vremenskom očekivanju jeseni 1845. godine i energična rasprava o tome što predstavlja Drugi Kristov dolazak. Kako je 1845. godina tekla, sve veći broj adventista Mladenca (*Bridegroom Adventists*) prihvatilo je mišljenje da je Isus došao duhovno, da su mrtvi uskrsnuli i da sveti žive u Novom Jeruzalemu. To mišljenje, koje su naročito zastupale njujorške novine *Glas pastira*, James White, Ellen Harmon i drugi više su puta u publikacijama osporavali. Nakon što se Jacobs pridružio šejkerima, budući adventisti svetkovatelji subote odabrali su novi časopis, reaktivirane novine O. R. L. Crosiera *Osvit dana* (*Day-Dawn*).

Vidi također: Adventističke denominacije

Merlin D. Burt

DENOMINACIJE, MEĐUSOBNI ODNOSI. Crkva adventista sedmoga dana od svog je nastanka bila zabrinuta zbog nedostatka jedinstva unutar kršćanstva zagovarajući jedinstvo utemeljeno na učenjima Biblije te vjerovanjima i praksom rane Crkve. Adventisti sedmoga dana smatraju da jedinstvo nadilazi puku vidljivu organizaciju Crkve i zastupaju univerzalni karakter svoje misije širenja vječnog evanđelja. Iako su ponekad nastojali njegovati dobre odnose s drugim denominacijama, njihova Crkva nije postala članicom Svjetskog saveza Crkava ili drugih regionalnih ekumenskih tijela. Adventisti vjeruju da bi članstvo u ekumenskim organizacijama ugrozilo ili dovelo u opasnost njihove misijske aktivnosti i slobodu prijenosa svoje poruke svima. Budući da čvrsto vjeruju u odvojenost Crkve od države, oni također nisu voljni povezivati se s političkim angažmanima nekih ekumenskih aktivnosti i organizacija. Nadalje, odnos Crkve adventista sedmoga dana s drugim denominacijama tradicionalno se temelji na proročanskom razumijevanju da će na kraju vremena većina kršćanskih Crkava odbaciti ključna biblijska učenja, kao što su poštovanje biblijskog dana odmora (subote) i uvjetnu besmrtnost duše, te će se ujediniti i združiti u odbacivanju takvih učenja kako bi

nametnuli vlastita gledišta vršeći pritisak na savjest drugih. (GC 444, 445, 588).

Ipak, usprkos takvoj nevoljkosti u povezivanju s drugim denominacijama, Ellen White je izravno pisala da će do kraja vremena Krist imati istinske sljedbenike u svim Crkvama i da će odbacivanje biblijske istine od denominacija biti postupan proces do drugog Kristovog dolaska. (*ibid.*, 389, 390). Prije Kristovog povratka svi istinski Božji sljedbenici bit će pozvani da izađu iz vjerske zbrke u tradicionalnim Crkvama kako bi cijelim srcem slijedili učenja Svetoga pisma. (*ibid.*, 603-612). Iz poštovanja prema svim ljudima Ellen White je upozorila adventističke propovjednike da ne izazivaju antagonizam drugih denominacija „držanjem osuđujućih govora" ili oštrim komentarima (Ev 564), niti da ulaze u polemiku s drugim svećenicima. (*ibid.*, 562). Takvo će ponašanje neizbježno zatvoriti vrata utjecaja i zatvoriti umove poštenih ljudi. Umjesto toga, pozvala je adventističke propovjednike na susret sa svećenicima drugih denominacija, da se mole za njih i s njima. (6T 77, 78). Savjetovala je propovjednike koji prvi put propovijedaju u novim područjima da propovjednicima i svećenicima drugih denominacija ne daju dojam „da su vukovi koji se prikradaju da bi ukrali ovce", već da radije traže zajednički jezik i „skrenu pozornost ljudi na istine Božje riječi" koje su drage svim kršćanima prije pokušaja predstavljanja posebnih vjerovanja adventista sedmoga dana. (Ev 143, 144). Pišući propovjedniku i njegovoj supruzi koji su služili u Južnoj Africi kao misionari, rekla je: „Kad radite u novom polju, ne smatrajte dužnošću da odmah kažete ljudima: Mi smo adventisti sedmoga dana; mi vjerujemo da je sedmi dan subota; mi ne vjerujemo u besmrtnost duše. Takvo što bi često podiglo veliku prepreku između vas i onih kojima biste se željeli približiti. Kad vam se ukaže prilika, govorite im o točkama nauka u kojima se možete složiti. Zadržite se na potrebi praktične pobožnosti. Pokažite im da ste kršćani koji žele mir i da ih volite. Neka vide da ste savjesni. Tako ćete zadobiti njihovo povjerenje; kasnije će biti dovoljno vremena za doktrine. Zadobijte srca, pripremite tlo, a tek onda posijte sjeme s ljubavlju iznoseći istinu kakva je u Isusu." (GW 119, 120; Cf. 1112,1887, TSA 14-20).

Denis Fortin

DEPRESIJA vidi **PSIHOLOGIJA I SAVJETOVANJE**

DESETINA. Deseti dio dohotka koji pripada Bogu (Lev 27,30; Pnz 14,22). U ranim godinama organizacije adventista sedmoga dana Crkva se borila s problemom redovite financijske potpore zapošljavanju propovjednika. Usvojen je plan Sustavnog dobročinstva (*Systematic Benevolence*) kojim su predloženi različiti načini prikupljanja potrebnog iznosa. Već 1861. godine Ellen White je pohvalila sustav desetine pozivajući se na zapis iz Knjige proroka Malahije 3,8-11. (1T 221, 222). James White i drugi pioniri podržali su sustav desetine koji je usvojen 1870-ih i definiran kao deset posto svih prihoda.

U svojim je spisima Ellen White isticala duhovni blagoslov *upravljanja, a posebno desetinom (3T 404, 405; CS 90), osobito radi razvoja karaktera. (Ed 44; CS 74; 1T 237). „Dokazano je da [vjernim davateljima] devet desetina vrijedi više od deset desetina." (3T 546). Za nju je sustav desetine započeo u Adamovo vrijeme. (3T 393). Desetina nije ukinuta sa žrtvenim prinosima koji su predskazivali Krista (CS 67), već je, naprotiv, potvrđena u Novome zavjetu ulomcima kao što su Matej 23,23 (DA 616) i 1. Korinćanima 9,7-14 (AA 335, 336). Prema njenom shvaćanju božanskog vlasništva i otkupiteljske ljubavi, desetina pripada Bogu kao Stvoritelju (PP 528, 529), a neizdvajanje desetine ozbiljan je propust, uvreda i „pljačka" Boga. (Mal 3,9; CS 77, 86). Propovjednici su

dužni poučavati zajednice i novoobraćenike njihovoj odgovornosti da budu vjerni u desetini i darovima. (CS 87, 105; 9T 250). Čak i oni u dugovima dužni su donositi desetinu. (CS 92, 93). Ellen White je priznala da pogreške u upravljanju Božjim sredstvima mogu oslabiti povjerenje u odgovorne, ali unatoč tome, sredstva od desetine Božje su vlasništvo i treba ih donijeti u „spremište" ili „riznicu" Božju – to jest, treba ih predati u konferenciju (CS 93; 7MR 366), a ne raznim drugim kanalima ili ustanovama. (vidi 9T 247-251; 2T 518, 519; TM 53, 305).

Što se tiče korištenja sredstava od desetine, Ellen White je dala jasne savjete. Desetinu ponajprije treba koristiti za plaće propovjednicima (9T 250), biblijskim učiteljima (Ev 492) i suprugama propovjednikâ koje rade „u istom djelu" kao i njihovi supruzi. (5MR 29). Među prave korisnike desetine Ellen White ubraja ustanove uključene u objavljivanje Evanđelja (4T 464), tisak koji objavljuje istinu (*ibid.*, 472), misionarski rad (6T 447; 9T 52), biblijske učitelje u školama (1MR 189; 6T 215), misijska polja u Americi i preko mora (1MR 182, 184, 192), medicinske misionare (MM 245) i mirovine za propovjednike i njihove obitelji (1MR 189).

Prilično široko razumijevanje Ellen White o pitanju korištenja desetine naglašeno je njenom spremnošću na iznimke od pravila u određenim okolnostima. Dakle, u rijetkim slučajevima, sredstva desetine mogla su se koristiti za crkvene zgrade. (1MR 191). Iako je redovito „uplaćivala svoje desetine u konferencijsku riznicu" (5Bio 392), u vrijeme kada nije bilo odgovarajućih sredstava za financiranje rukopoloženih propovjednika koji su djelovali među Afroamerikancima ona je dio svoje desetine izravno isplaćivala njihovom poslodavcu, Južnom misionarskom društvu. (*The Southern Missionary Society*, – vidi *ibid.*, 389-397). Ellen White također je pristala podmiriti dio plaća za neke kolportere koji su radili u teškim područjima (kao što je to činila u Australiji prema pismu W. C. Whitea upućenom J. B. Blosseru, 11. lipnja 1902. godine). Međutim, te iznimke nisu bile njena redovita praksa.

S druge strane, ona posebno nije odobravala korištenje desetine za: brigu o siromašnima i bolesnima (CS 103; 3MR 218), opću podršku studentima (1MR 193, 194) ili školama (9T 248, 249), redovite crkvene tekuće troškove (CSA 103), gradnju crkava i zgrada institucija (1MR 191), ili za plaće redovitih kolportera koji su svoja primanja trebali sami zaraditi od prodaje (9T 248, 249). Međutim, čini se da je odobravala potporu direktorima nakladničkih odjela (WCW u pismu W. S. Lowryju, 10. svibnja 1912. godine). Razlog zbog kojeg se Ellen White protivila da članovi Crkve svoju desetinu dodjeljuju projektima po vlastitom izboru nije bio u tome što ti projekti nisu bili dobri; nego, ona je naglašavala svetost desetine i ozbiljnost preusmjeravanja sredstava od izravne potpore službi evanđelja. (9T 247, 248).

Dodatno čitanje: CS 65-108; R. W. Coon, „Tithe: Ellen G. White's Counsel and Practice" (RHPA. 1991): R. W. Olson, „Ellen G. White Comments on the Use of Tithe Funds" (1986, rev. 1990), 50; G. E. Reid, „In Search of the Storehouse" (SDoc); A. M Rodriguez. „Tithing in the Writings of Ellen G. White" (April 2001, SDoc); A. L. White, „Ellen G. White and the Tithe" (1959, rev. 1990, SDoc); A. L. White, „Highlights of the Beginning of the Tithing System" (1975, rev. 1990, SDoc).

Johannes Kovar

DJECA SIROČAD. U svojim spisima Ellen White navodi da su mnoga djeca lišena roditeljske skrbi i utjecaja kršćanskoga doma. Ipak, i ta su djeca mlađi članovi Božje obitelji i ona su u Njegovim očima jednako dragocjena kao i ostala djeca. Ellen White bila je uvjerena da je to veliko polje za misionarski rad. Sugerirala

je da bi bračni parovi koji nemaju djecu, kad bi posvojili siročad, uvidjeli da bi se i njihova vlastita sreća povećala. Ali izabrati i posvojiti trebaju ponajprije dijete čiji su roditelji svetkovali subotu. (AH 169).

Godine 1890. Ellen White preporučila je da Crkva osnuje dom za siročad i zaključila da adventisti u tom pogledu zaostaju za drugim denominacijama. (8T 133). Osjećala je da to ne bi trebao biti ni velik ni skup pothvat pa je pozvala one na koje bi pao teret osnivanja sirotišta da prikupljaju sredstva među članovima Crkve i susjedima. Njene su molbe dovele do osnivanja Doma Haskell za siročad (*Haskell Home Orphanage*) u Battle Creeku (3SM 218).

Unatoč pretrpanom rasporedu aktivnosti Ellen White udomljavala je siročad, brinula se o njima, školovala ih i obrazovala za odgovorne položaje. Posvojila je djecu u dobi od tri i pet godina, te dječake u dobi između 10 i 16 godina. Također je odgajala Addie i May Walling, djecu svoje nećakinje. Djevojke su živjele u kući Whiteovih, a ona im je bila poput majke. (DG 196). I za svog boravka u Australiji također je udomila siročad. (1SM 34).

Opomenula je „one koji tvrde da ljube Boga svim srcem svojim, a svoje bližnje kao sebe samoga“ neka ne zanemaruju siročadi činiti djela dobročinstva i neka sebično ne čuvaju bogatstvo koje im je Bog dao i za one koji su bez roditelja. (MM, Nov. 1, 1894; 4T 627).

Dodatno čitanje: AH 167-171; 3SM 218-220; DG 196-198; 12MR 264.

Helena Ruzica Gregor

DJELA APOSTOLSKA (*The Acts of the Apostles* nakladnik PPPA, 1911, 630). Puni je naslov četvrte knjige niza Sukob vjekova (*Conflict of the Ages*) *Djela apostolska u navještaju evanđelja Isusa Krista* (*The Acts of the Apostles in the Proclamation of the Gospel of Jesus Christ*). Jedna je od posljednjih objavljenih knjiga za života autorice. Tek što je 1911. godine knjiga *Velika borba* (*The Great Controversy*) poslana u tisak, Ellen White i njeni pomoćnici prihvatili su se dugo odlagane pripreme, ažuriranja i proširenja „knjige o djelu apostola“. (Lt 30, 1911, u 6Bio 341). S njenog gledišta *Djela apostolska* nisu samo razmišljanje o određenoj biblijskoj knjizi i o nekim spisima Pavla, Petra i Ivana već razmišljanje o životu, iskustvima, spisima i razlogu postojanja kršćanske Crkve. Kao i mnoga njena djela, ta je knjiga pedantno prepisivanje, isticanje i adaptacija dviju prethodnih knjiga: *Duh proroštva*, svezak 3. (1878) (*The Spirit of Prophecy, volume 3*) i *Životni zapisi apostola Pavla* (1883) (*Sketches From the Life of Paul*), s dodatnim materijalima odabranim iz propovijedi, rukopisa i članaka. U tom je uredničkom procesu Ellen White bila značajno uključena. U nekim povijesnim opisima koristila je terminologiju iz knjige dvojice autora, britanskih svećenika W. J. Conybearea i J. S. Howsona, *Život i poslanice* sv. Pavla (*The Life and Epistles of St. Paul)*. (Postotak je poznatih i dokumentiranih literaturnih posuđivanja u *Djelima apostolskim* oko tri posto, iako je postotak bio znatno veći u ranijem djelu *Životni zapisi apostola Pavla*.) Bit poruke Ellen White u *Djelima apostolskim* pokazuje uravnotežen odnos između besplatnog dara spasenja i kršćanske etike. „Ivan nije naučavao da spasenje treba zaslužiti poslušnošću; nego je poslušnost plod vjere i ljubavi.“ (AA 563). Glavni je naglasak u toj knjizi na ljubavi. Ona se očituje kroz Božju beskrajnu velikodušnost prema Njegovoj nesavršenoj Crkvi, uvijek prisutno središte križa (str. 201-210) i život prve Crkve (str. 318, 319). U toj knjizi Ellen White najjasnije iznosi svoju teologiju kršćanskog savršenstva, ne kao farizejski koncept i religiju izbjegavanja odgovornosti, već kao Božji dar i skromnu želju da se odgovori na milost u svakodnevnom kršćanskom životu (str. 557-567). Tim evanđeoskim smjernicama *Djela apostolska* reflektiraju viziju Ellen White

o onome što Crkva treba biti u svijetu do Drugog Kristovog dolaska.

Dodatno čitanje: 6Bio 338-349.

Jean-Luc Rolland

DNEVNICI I BILJEŠKE ELLEN WHITE (*Diaries and Journals of Ellen G. White*). Izraz *dnevnik/bilješka* korišten je za opisivanje rukom pisane bilježnice u kojima Ellen White ne samo da je bilježila svoje svakodnevne aktivnosti nego je također skicirala opće članke i povremena pisma. Postoje 63 sačuvana dnevnika/bilježnica u arhivi *Društva za ostavštinu Ellen White, (u daljnjem tekstu Društvo (*The Ellen G. White Estate Inc.*) a najstariji datiraju iz 1859. godine i nastavljaju se s prekidima do posljednjih godina njenog života. Oni su različiti, od komercijalnih rokovnika u obliku kalendara i uvezanih praznih stranica do velikih dnevnika s crtama [21,6 centimetara x 35,6 centimetara] koji su joj se svidjeli nakon povratka iz *Australije 1900. godine.

Većina dnevnika/bilježnica sadrži zapise ili članke koji se protežu kroz nekoliko godina, očito napisani bez obzira na kronološki red. Ali taj se fenomen objašnjava spoznajom da je Ellen White imala običaj, po završetku članka, proslijediti dnevnik tajnici da ga prepiše, što je zahtijevalo da koristi drugu praznu bilježnicu kad nastavlja pisati. Na taj način nekoliko bilježnica može biti u upotrebi u bilo kojem trenutku.

Velik dio sadržaja ovih dnevnika/bilježnica bio je prepisan, stavljen u arhiv i korišten u publikacijama pod izravnim nadzorom Ellen White. Neki su tekstovi, međutim, ostali neprepisani u vrijeme njene smrti 1915. godine. Kad su povjerenici Društva odlučili objaviti njenu opsežnu biografiju 1950-ih godina, sve ove bilježnice uspoređivane su s već arhiviranim podacima, a svi autobiografski materijali, koji prethodno nisu kopirani, prepisani su i dodani u datoteku rukopisa. Osim toga, zabilježeni su i nebiografski unosi koji nisu pronađeni u arhivu. Osamdesetih i devedesetih godina 20. stoljeća pomoću računalnog pretraživanja teksta u Društvu su još jednom pregledane ove rukom pisane bilježnice kako bi se osigurao potpuni prijepis svezaka.

Tim Poirier

DODATAK KNJIZI ISKUSTVO I STAJALIŠTA ELLEN WHITE, (*Supplement to the Experience and Views of Ellen G. White*, nakladnik knjige James White, 1854, 48). Druga knjižica Ellen White objavljena kao nastavak knjige **Prikaz o iskustvu i stajalištima Ellen White* (*A Sketch of the Experience and Views of Ellen G. White*), objavljene 1851. godine. Dodatak sadrži pojašnjenje nekih pogrešno shvaćenih ili krivo protumačenih rečenica u knjizi *Iskustvo i stajališta* (*Experience and Views*) te dodatne savjete, od kojih su neki objavljeni u časopisu **Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*). U tim se savjetima ističe potreba „evanđeoskog poretka" (tj. organizacije Crkve) i duhovne pripreme za Kristov dolazak. Uz ranije djelo, Dodatak je ponovo objavljen 1882. godine kao drugi dio knjige **Rani spisi* (*Early Writings*).

DOGAĐAJI POSLJEDNJIH DANA (*Last Day Events*, nakladnik knjige PPPA, 1992, 330). Kompilacija koja se odnosi na završne događaje u povijesti ovoga svijeta; proširenje knjige *Ususret krizi* (*The Crisis Ahead*) koju je prvi 1970. godine sastavio Robert Olson na Koledžu Pacifičke unije (*Pacific Union* College). Teme obuhvaćaju znakove Kristova povratka, Božju Crkvu posljednjih dana, *zakone o nedjelji, Sotonine obmane u vrijeme posljetka, *rešetanje, *kasnu kišu, *kraj vremena milosti, sedam posljednjih *zala, Kristov povratak i druge. Te su teme predstavljene logičnim redom, ali autori ne tvrde da će se budući događaji odigrati točno u skladu s redoslijedom prema kojem su u knjizi uvršteni. Dok se knjige **Velika borba između Krista i Sotone*

(**The Great Controversy Between Christ and Satan*), objavljena 1911. godine, i **Dođi, Gospodine* (*Maranatha*), objavljena 1976. godine, uglavnom bave posljednjim događajima, knjiga *Događaji posljednjih dana* objavljena je kao odgovor na apel Ellen White: „Valja se suočiti s velikim teškoćama da bi se ovu temu [Drugi Kristov dolazak] približilo ljudima." (LDE 16).

Robert Olson

DOKTRINARNA PITANJA, ODGOVOR ADVENTISTA SEDMOGA DANA *(Questions on Doctrine, Seventh-Day Adventists Answer,* nakladnik knjige RHPA, 1957, 720). Knjiga namijenjena pojašnjenju vjerovanja adventista sedmoga dana kao odgovor na doktrinarna pitanja evangelika. Ovo je najkontroverznija knjiga među adventistima koju je ikada objavila denominacija, osobito u vezi s dvama pitanjima, *pomirenjem i *Kristovom ljudskom prirodom. U vezi s tim raspravama knjiga sadrži i odabir izjava Ellen G. White koje su kasnije ponovo objavljene kao dodaci u *Biblijskom komentaru adventista sedmoga dana*, (*The Seventh-day Adventist Bible Commentary*), sv. 7A („ Kristovo mjesto u božanstvu" / „ Christ's Place in the Godhead", 437-442; „Kristova priroda tijekom utjelovljenja" / „Christ's Nature During the Incarnation", 443-456 i „Pomirenje" / „ The Atonement", 457-488).

Dodatno čitanje: *Seventh-day Adventists Answer Questions on Doctrine*, annotated ed. by G. R. Knight (AUP, 2003); H. E. Douglass, *A Fork in the Road* (Coldwater, Mich.: Remnant Publications,2008); W. R. Martin, *The Truth About Seventh-day Adventism* (Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1960); A. L. Moore, *Questions on Doctrine Revisited* (Truth or Consequences, N. Mex.: A. L. Moore, 2005); J. Nam, "Reactions to the Seventh-day Adventist Evangelical Conferences and Questions on Doctrine, 1955-1971" (Ph.D. diss., AU, 2005); T. E. Unruh, "The Seventh-day Adventist Evangelical Conferences of 1955-1956", *Adventist Heritage* 4, no. 2 (1977): 35-46.

DOKTRINE MEĐAŠI. Izraz kojim se Ellen White koristila za opisivanje posebnih i temeljnih doktrina adventista sedmoga dana. Slični izrazi su *stubovi* i *putokazi*. Poraba tog izraza među adventistima možda je potekla iz Izreka 22,28, „Ne pomiči prastare međe koju su postavili oci tvoji." Rani adventisti tim su se izrazom najprije koristili kad je bila riječ o kraju razdoblja od 2300 dana, iz proročanstva zapisanog u Danielu 8,14. (JW u WLF 5). Ellen White prvi put je taj izraz upotrijebila također u vezi s tim proročanstvom. Pišući o onima koji su odbacili Millerovo određivanje kronologije razdoblja od 2300 dana i noći, i za kraj tog razdoblja odredili novi datum, ona je rekla da su „uklonili međaše". (PT, March 1850).

Razvitkom doktrina adventista sedmoga dana, taj je pojam uključivao i druga za adventizam karakteristična učenja. Tijekom žestokih rasprava na Zasjedanju *Generalne konferencije 1888. godine, zastupnici su osporili točnost identifikacije jednog od deset rogova iz Daniela 7,7 i identiteta zakona koji je „nadziratelj" iz Galaćanima 3,24. Iako je snažno zagovarala široko proučavanje Biblije, Ellen White u tim je raspravama duboko ožalostio nedostatak kršćanske ljubaznosti. Posebno problematičnima rasprave su postale kad su neki stariji propovjednici, kao argument za okončanje rasprava, rekli da bi svi zastupnici trebali „stajati uz stare međaše" i ne prihvaćati nikakve nove poglede. U rukopisu napisanom ubrzo nakon zasjedanja, osvrnula se na ono što se dogodilo i iznijela svoje razumijevanje značenja starih međaša.

„U Minneapolisu Bog je svome narodu dao skupocjene dragulje istine u novom obliku. Ovo svjetlo s Neba neki su odbacili tvrdoglavošću koja je jednaka tvrdoglavosti Židova koju su pokazali odbacivanjem Krista, a puno se govorilo o držanju starih međaša. No, bilo je

evidentno da mnogi uopće nisu znali što su bili stari međaši. Postojao je dokaz, a izgovorene su i razumne riječi koje su utjecale na savjest; ali umovi ljudi bili su tvrdi, zapečaćenog ulaza za svjetlost, jer su odlučili da je uklanjanje 'starih međaša' opasna pogreška ako se nisu uklanjali oslonci starih međaša, ali oni su imali pogrešne ideje o tome što ustvari predstavljaju stari međaši." Tada je nabrojila sve što je smatrala „starim međašima": „Tijek vremena u 1844. godini predstavlja razdoblje velikih događaja, otvara pred našim zaprepaštenim očima čišćenje nebeskoga Svetišta i odlučuje o odnosu s Božjim narodom na Zemlji, [također i] o poruci prvog i drugog anđela, kao i trećeg, razvijajući zastavu na kojoj je pisalo 'zapovijedi Božje i vjera Isusova'. Jedan od međaša u toj poruci bio je Božji hram viđen na nebu očima Njegovog istinoljubivog naroda, i Kovčeg u kojem je Božji zakon. Svjetlost subote iz četvrte zapovijedi svojim snažnim zrakama obasjala je staze prijestupnika Božjeg zakona. I smrtnost zlih, stari je međaš. Ne pada mi na um više ništa što bi se moglo smatrati važnim starim međašem." (13MS 1889, u 1888 Materials, 518; CW 30, 31).

Pet značajnih doktrina pojavljuje se na tom popisu. Prva je čišćenje nebeskog Svetišta (vidi *istražni sud) i poseban naglasak adventista na Kristovoj službi posredovanja. Učinkovitost Kristova djela na *križu, Njegovom žrtvom ostvareno *pomirenje, pripremilo je put za Njegovo djelo posredovanja nakon Njegova uznesenja i naknadno djelo očišćenja započeto 1844. godine. Ellen White smatra da „Kristovo posredovanje za čovjeka u nebeskom Svetištu isto je tako bitno u planu spasenja kao što je to bila i Njegova smrt na križu." (GC 489).

Druga je značajna doktrina proročka objava *poruka tri anđela iz Otkrivenja 14,6-12. Te poruke predstavljaju Božji posljednji apel svijetu da prihvati spasenje u Kristu i da se pripremi za Njegov skori povratak. Dio tih poruka poziva na slavljenje Boga, Stvoritelja, i odbacivanje svih oblika štovanja Babilona i idolopoklonstva. Ellen White shvatila je te poruke kao znak prepoznavanja „Kristove crkve u vrijeme Njegovog dolaska". (GC 453).

Nepromjenjivost i vječnost Božjih zapovijedi treća je značajna doktrina. Na temelju činjenice da su u Starom zavjetu u Kovčegu saveza pohranjene kamene ploče na kojima je Bog ispisao Deset zapovijedi (Izlazak 40,20), Ellen White shvatila je da je viđenje Kovčega saveza u nebeskom Hramu u Otkrivenju 11,19 pokazatelj da je *Božji zakon (Deset zapovijedi) još i danas valjan i obvezujući, i da vjera u Krista ne može oduzeti pokoravanje Zakonu (GC 433-435). „Božji zakon, budući da je otkrivenje Njegove volje i prijepis Njegova karaktera, mora biti vječan, 'kao vjerni svjedok na Nebu'. Nijedna zapovijed nije bila ukinuta; nijedna jota ili kovrčica nije bila promijenjena." (GC 434).

Četvrta doktrina usko je povezana s prethodnom i poučava o svetkovanju sedmoga dana, *subote. Ovdje, u razmišljanjima Ellen White, mnoge doktrinarne točke pronalaze svoju međusobnu povezanost. „U Otkrivenju 14. ljudi su pozvani da daju slavu Stvoritelju [redak 7.]; a proročanstvo donosi na vidjelo klasu [ljudi] koji, kao rezultat trostruke vijesti, drže Božje zapovijedi [redak 12.]. Jedna od ovih zapovijedi izravno upućuje na Boga kao Stvoritelja. Četvrta zapovijed kaže: „A sedmoga je dana subota, počinak posvećen Jahvi, Bogu tvojemu. … Ta i Jahve je šest dana stvarao nebo, zemlju i more i sve što je u njima, a sedmoga je dana počinuo. Stoga je Jahve blagoslovio i posvetio dan subotnji'. Izlazak 20,10.11." (GC 437).

Peta doktrina međaš jest uvjetovana besmrtnost duše i vječno uništenje zlih (anihilacija). Ellen White tvrdila je da se Sotonina prva laž, izrečena Evi, odnosila na prirodnu besmrtnost duše. Doktrinu vječne kazne ona je također smatrala jednom od najužasnijih doktrina za pogrešno predstavljanje Božjeg karaktera. (GC 531-536). Stoga je tvrdila da je samo doktri-

na uvjetne besmrtnosti u skladu s doktrinom uskrsnuća. (GC 546, 547).

Nekoliko je puta Ellen White upozorila da će se međaše vjere adventista sedmoga dana nastojati ukloniti, posebice uoči Drugog Kristovog dolaska. (RH, Dec. 13, 1892; ST, Mar. 31, 1890). Upravo zato, ona je inzistirala na tome da se te doktrine učvrste u svijesti ljudi. (2SM 390).

Dodatno čitanje SDA Encyclopedia (1996), vol. 10, 895, 896; DF 464g (CAR).

Denis Fortin

DOKTRINE, ULOGA ELLEN WHITE U RAZVOJU ADVENTISTA SEDMOGA DANA. Možda jedno od najspornijih pitanja koja se tiču službe Ellen White bilo je u vezi s njenom umiješanošću i utjecajem u razvoju doktrina adventista sedmoga dana. Mnogi vjeruju da podrijetlo osebujnih doktrina adventizma potječe iz njenih viđenja. Ipak, kratki osvrt na povijesni razvoj ovih doktrina unutar adventizma otkriva drugačiju sliku. Adventistički pioniri prihvatili su skup posebnih doktrina na temelju svojeg proučavanja Biblije, a utjecaj Ellen White u tim ranim godinama bio je ograničen na potvrđivanje i pojašnjenje tih doktrina. Ona nikada nije bila inicijator doktrinarnih uvjerenja.

Drugi Kristov dolazak. Adventisti su dobili svoje ime po svom vjerovanju u blizak, vidljiv i doslovan Drugi Kristov dolazak, nakon kojeg će uslijediti tisućljeće. (Iv 14,1-3; 1Sol 4,13-18; Otk 19,11-20.6). Oni nisu jedini kršćani koji vjeruju u predmilenijalističku eshatologiju, a mnogi su vjerovali u takvo razumijevanje Drugog Kristovog dolaska mnogo prije vremena Ellen White. Ona je sama naučila ovu doktrinu kao mlada djevojka, zajedno s drugim članovima svoje obitelji, dok je slušala predavanja *Williama Millera i drugih ranih adventističkih propovjednika. Sljedećih godina njen je utjecaj uglavnom bio usmjeren na ponovno utvrđivanje ove doktrine među adventistima i pozivanje adventista da budu spremni za Kristov dolazak.

Svetkovanje sedmoga dana subote. Nauk o suboti adventisti su spoznali u Washingtonu, New Hampshire, početkom 1844. godine od Rachel Oaks [kasnije Preston], baptistice sedmoga dana. Daleko od toga da je ova doktrina bila inovacija devetnaestoga stoljeća, nju su prihvaćali kršćani od početka kršćanstva i baptisti sedmoga dana od sedamnaestoga stoljeća. Početkom 1845. godine dva propovjednika u području Washingtona, New Hampshire, Thomas Preble i Frederick Wheeler prihvatili su tu doktrinu i počeli promicati svoje stavove. To je učenje privuklo pozornost *Josepha Batesa, koji će kasnije – s Jamesom i Ellen White – postati jedan od trojice suosnivača Crkve adventista sedmoga dana. Kad je Bates prvi put Ellen White iznio doktrinu o suboti 1846. godine, njena je početna reakcija bila negativna. „Nisam osjetila njenu važnost“, kasnije je napisala, „i mislila sam da je pogriješio što se zadržao na četvrtoj zapovijedi više nego na ostalih devet“. (LS 95). U kolovozu 1846. godine Bates je objavio svoj prvi traktat *Subota, sedmi dan, trajni znak* (*The Seventh-day Sabbath, a Perpetual Sign*), i dao svoj primjerak Jamesu i Ellen White. Na osnovi biblijskih dokaza predstavljenih u traktatu, a ne zato što je Ellen White primila viđenje, odlučili su prihvatiti ovu doktrinu. (1T 75). Godine 1874. prisjetila se u pismu Johnu Loughboroughu: „Vjerovala sam u istinu o suboti prije nego što sam vidjela bilo što u viđenju u vezi sa subotom. Prošli su mjeseci nakon što sam počela svetkovati subotu kad mi je [u viđenju] pokazana njena važnost.“ (Lt2, 1874, u 8MR 238).

Sličan se scenarij ponovio u vezi s vremenom početka svetkovanja subote, i to pitanje nije riješeno među adventistima sve do studenoga 1855. godine. Postojala su istodobno četiri stajališta među adventistima u vezi s početkom subote tijekom kasnih 1840-ih i ranih 1850-ih

godina: (1) izlazak sunca u subotu ujutro; (2) ponoć u petak navečer („zakonsko vrijeme"); (3) 18 sati u petak („ekvatorijalno vrijeme"), stav koji je preferirao Bates, koji je znao da sunce izlazi u 6 ujutro, a zalazi u 6 poslijepodne, na ekvatoru; i (4) zalazak sunca u petak, stav Židova i baptista sedmoga dana. *J. N. Andrews dobio je zadaću da prouči ovo pitanje iz Svetoga pisma i napiše izvješće za konferenciju u Battleu Creeku u studenome 1855. godine. Na temelju biblijskih dokaza, Andrews je zaključio da je pravo vrijeme za početak subote zalazak sunca u petak. (RH, Dec. 4, 1855). Dok su prisutni na ovoj konferenciji prihvatili Andrewsovu biblijsku studiju i zaključke, Bates se od početka zalagao za „ekvatorijalno vrijeme", a tako i Ellen White koja je stala na Batesovu stranu. Tri dana kasnije, međutim, tijekom molitvenog sata „na zatvaranju konferencije", Ellen White je primila viđenje i promijenila svoj stav, što je odmah podijelila s ostalim vjernicima (A. L. White, *Messenger to the Remnant*, 35, 36; 1T 116; 1Bio 323, 324). U narednim godinama Ellen White je nastavila davati snažnu potporu učenju o suboti i njenom teološkom i duhovnom značenju. Također je dala brojne savjete u vezi sa svetkovanjem subote.

Kristova služba u nebeskom Svetištu. Nakon *milleritskog razočaranja u listopadu 1844. godine, milleriti su nastojali razumjeti svoje duhovno iskustvo i značenje Danielovog proročanstva koje ih je navelo da vjeruju u Kristov povratak te godine. Nekoliko njih shvatilo je da su proročki proračuni koje su napravili bili točni, ali da je događaj koji su očekivali bio pogrešan. Višemjesečno proučavanje Biblije, u koje su se prvi upustili *Hiram Edson, *O. R. L. Crosier i Frederick Hahn, potaklo je malu skupinu adventista millerita da zaključe kako su dvije faze službe u starozavjetnim *službama u Svetištu bile predslika [tip] Kristove službe u nebeskom Svetištu od Njegova uzašašća i da je Krist započeo novu fazu svoje službe u listopadu 1844. godine. Edson, Crosier i Hahn objavili su svoja otkrića u časopisu *Osvit dana* (*Day-Dawn* – Canandaigua, New York) tijekom zime 1845./1846. i ponovo kao posebno izdanje *Zvijezde Danice* (*Day-Star Extra*) u Cincinnatiju, Ohio, 7. veljače 1846. godine. Prva pisana izjava Ellen White o ovoj temi uslijedila je otprilike godinu dana nakon objavljenih zaključaka Edsona, Crosiera i Hahna. U pismu Eliju Curtisu 24. travnja 1847. godine napisala je: „Gospodin mi je pokazao u viđenju, prije više od godinu dana, da je brat Crosier imao istinsko svjetlo o čišćenju Svetišta, itd., i da je Njegova volja bila da brat C. opiše svoj pogled koji nam je objavio u posebnom izdanju časopisa *Zvijezda Danica* (*Day-Staru, Extra*) 7. veljače 1846. godine. Osjećam se potpuno ovlaštenom od strane Gospodina preporučiti taj poseban broj svakom vjerniku." (WLF 12). Ovdje je također njena uloga uglavnom bila potvrditi zaključke te braće, a ne inicirati ih. U kasnijim godinama, kad se činilo da neki adventistički pastori nisu tako dobro razumjeli tu doktrinu, opetovano je pozivala članove Crkve da čitaju članke o ovoj temi koje su napisali pioniri adventnog pokreta (Lt 99, 1905, CW 26). Godine 1983. Paul A. Gordon, tadašnji pomoćnik tajnika Društva za ostavštinu Ellen White (*The Ellen G. White Estate, Inc.*), prikupio je više od 400 članaka o doktrini Svetišta i srodnim temama objavljenih između 1846. i 1905. godine. Antologija koju je sastavio, *Pionirski članci o Svetištu, Danijel 8,14, Sud, 2300 dana, Načelo godina-dan, [i] Pomirenje*, (*Pioneer Articles on the Sanctuary, Daniel 8:14, the Judgment, 2300 Days, Year-day Principle, [and the] Atonement*,) od 1846. do 1905. godine, sadržavala je 1009 stranica. Iako je Ellen White primila jedanaest viđenja u pogledu na temu nebeskog Svetišta između 1845. i 1851. godine, dosljedno je upućivala članove Crkve na članke koje su napisali pioniri koji su na temelju Svetoga pisma objašnjavali nauk o Svetištu. U ovim člancima

njena viđenja i spisi nikada nisu korišteni kao potpora njihovim stavovima.

Poruke triju anđela iz Otkrivenja 14. Poruke koje su simbolično objavila tri anđela u 14. poglavlju Otkrivenja čine osnovu adventističkog samorazumijevanja i misije. U prvoj poruci anđeo naviješta vječno Evanđelje i čas Božjega Suda svim narodima (rr. 6, 7). Druga poruka naviješta pad Babilona (r. 8), dok treća poruka upozorava protiv žiga zvijeri (rr. 9-11). Referiranje na ove poruke počelo je tijekom Millerovog pokreta. William Miller i njegovi suradnici koristili su slike prve anđeoske poruke za propovijedanje da je došlo vrijeme Božjeg Suda i da će se Krist uskoro vratiti.

Čini se da je Charles Fitch bio prvi koji je propovijedao o poruci drugog anđela 26. srpnja 1843. godine. Ova poruka koja se odnosi na pad Babilona nikada nije stvarno „zaživjela" među propovjednicima milleritima, iako su je mnogi vjernici prihvatili. Ranije, protestanti su bili skloni poistovjećivati rimski katolicizam s duhovnim Babilonom. Fitch je proširio kategoriju na suvremene protestante koji su odbili prihvatiti doktrinu o skorom Drugom dolasku. Sve dok je predviđeno vrijeme Drugog dolaska bilo nekoliko godina udaljeno, milleritski je pokret bio prilično dobro prihvaćen od većine protestantskih denominacija. Ali kako se vrijeme približavalo, njegove radikalne implikacije više se nije moglo ignorirati, a mnoge su Crkve počele uznemiravati i protjerivati svoje članove millerite. Fitcheva propovijed bila je stanovita reakcija na ovaj sve snažniji antagonizam. Joseph Bates bio je prvi adventistički propovjednik svetkovatelj subote koji je artikulirao i integrirao sve tri poruke s doktrinama o suboti i Svetištu. U svojim brošurama za podjelu, objavljenim između 1846. i 1848. godine, tvrdio je da je svetkovanje subote *Božji pečat i da je svetkovanje nedjelje *žig zvijeri. Slične zaključke kasnije je objavio James White u časopisu *Sadašnja istina* (*Present Truth*) u travnju 1850. godine. Tijekom tog razdoblja Ellen White malo je pisala o porukama triju anđela, a njena je uloga bila ograničena na odobravanje izlaganja drugih govornika i pisaca, s izuzetkom jednog viđenja o Božjem pečatu što ga je primila u prosincu 1848. godine i koje je značajno poboljšalo Batesovo razumijevanje predmeta u to vrijeme.

Uvjetna besmrtnost i uništenje zlih. George Storrs (1796. – 1879.), metodistički propovjednik koji je 1842. postao milleritski propovjednik, bio je prvi zagovaratelj u milleritskom pokretu nesvjesnog stanja ljudskih bića u smrti. Vjerojatno su Storrsove ideje utjecale na Eunice Harmon, koja ih je potom podijelila sa svojom kćeri Ellen, tada petnaestogodišnjakinjom. Početna reakcija Ellen bila je snažno neodobravanje; ali nakon pažljivog proučavanja biblijskog dokaza prihvatila je to učenje. (1T 39, 40). Kasnije je postala snažna zagovornica Storrsovog „spavanja duše", doktrine o uvjetnoj besmrtnosti i smatrala ju je jednom od pola tuceta doktrinarnih „stupova" Crkve adventista sedmoga dana. (Ms 13, 1889, u CW 30, 31). Međutim, njena je uloga u promicanju ove doktrine uglavnom bila u podržavanju Storrsovih stavova; nije otkrila ništa novo.

*Nauk o *duhovnim darovima*. Adventisti vjeruju da darovi Duha Svetoga, spomenuti u 1. Korinćanima 12 i Efežanima 4,11-13, trebaju djelovati za usavršavanje svetih i za izgradnju tijela Kristova do Njegovog povratka. Baš kao što su bili potrebni u ranoj Crkvi da potvrde djelo apostola i pruže vodstvo mladim zajednicama, adventisti vjeruju da su ti darovi potrebni i danas. Na temelju Otkrivenja 12,17 i 19,10, oni smatraju da je dar proroštva znak prepoznavanja Ostatka Božjega naroda u posljednje vrijeme. Ovaj se dar, vjeruju, očitovao u životu i službi Ellen White. Naravno, može se postaviti pitanje je li ova doktrina usvojena kako bi se potvrdila služba Ellen White. U predgovoru prvog sveska svoje knjige *Duhovni*

darovi (*Spiritual Gifts,* 1858), R. F. Cottrell je iznio bit onoga što je otada stav denominacije u pogledu na dar proroštva koji se očitovao u Ellen White. Prepoznao je jedinstveni stav Biblije kao jedini kriterij po kojem se sve tvrdnje o proročkom daru moraju procijeniti. Uz potporu mnogih biblijskih tekstova tvrdio je da Biblija sama po sebi upućuje na kontinuirano očitovanje duhovnih darova u kršćanskoj Crkvi sve do Kristovog povratka, a posebno na kraju vremena. Stoga su adventisti tvrdili da, iako se služba i spisi Ellen White cijene kao pravi dar Duha, njen se autoritet smatra sekundarnim u odnosu na Bibliju. Jedna od najranijih i najjasnijih izjava o onome što je Ellen White vjerovala da je njen odnos prema Bibliji jest ova: „Preporučam ti, dragi čitatelju, Riječ Božju kao pravilo tvoje vjere i prakse. Po toj nam se Riječi treba suditi. Bog je u toj Riječi obećao dati viđenja [ovdje misli na vlastitu službu] u 'posljednje dane'; ne za novo pravilo vjere, već za utjehu svom narodu i da ispravi one koji zalutaju od biblijske istine." (EW 78).

Između studenoga 1846. i jeseni 1847. godine, Joseph Bates, James i Ellen White, Hiram Edson i nekoliko drugih pionira adventista koji su svetkovali subotu sastajali su se u različito vrijeme kako bi artikulirali posebne doktrine onoga što će postati adventizam sedmoga dana. Tijekom ovih sastanaka oni su proučavali Bibliju, molili se i ponekad postili. Pioniri koji su prednjačili na ovim sastancima bili su uglavnom James White i Joseph Bates. Iako je Ellen White prisustvovala, njeno sudjelovanje i utjecaj u raspravama bili su ograničeni. Godine 1904. prisjetila se svog iskustva tijekom tih konferencija: „Tijekom cijelog ovog vremena nisam mogla razumjeti obrazloženje braće. Moj je um bio zaključan u neku ruku, i nisam mogla shvatiti značenje tekstova koje smo proučavali. Ovo je bila jedna od najvećih žalosti moga života." (1SM 207). Nastavila je objašnjavati da, kad bi braća bila u zastoju u svom proučavanju, ona bi imala viđenje kojim bi potvrdila razumijevanje nekih tekstova do kojih su došli ili bi ukazala na pogrešku u interpretaciji. Samo kad su sudionici tih sastanaka došli u slijepu ulicu, da tako kažemo, njena su viđenja imala utjecajnu ulogu. Ta je uloga bila ograničena na usmjeravanje i potvrđivanje i nije uključivala pokretanje ili formiranje novih doktrina.

Vidi također: Subotnje biblijske konferencije.

Dodatno čitanje: M. Burt, „The Historical Background, Interconnected Development, and Integration of the Doctrines of the Sanctuary, the Sabbath, and Ellen G. White's Role in Sabbatarian Adventism From 1844 to 1849" (Ph. D. diss., AU, 2002); P. Gordon, „Doctrinal Development, Authority, and Ellen White" (EGWE, SDoc); G. Knight, *Joseph Bates: The Real Founder of Seventh-day Adventism* (RHPA, 2004), 101-103, 116, 153, 161, 162; J. Moon, „Wrestling Till Dawn: Close Bible Study and Fervent Prayer Launched This Movement", AR, July 9, 1998; A. L. White, *Ellen G. White, Messenger to the Remnant* (RHPA, 1969), 34-40.

Denis Fortin

DOKTRINE, VAŽNOST. Dok se većina spisa Ellen White bavila praktičnim savjetima i brigom za dobrobit kršćana, njeno razumijevanje važnosti doktrine obuhvaćalo je više od apstraktnih ideja i teorijskih postavki. U mnogo je prilika aludirala na praktične aspekte doktrina i često se obraćala propovjednicima kao onima koji „rade na riječi i doktrini". (usp. GW 13).

Naglasak na Bibliji kao temelju svih doktrina prožima njena djela. Ona nije izjednačavala doktrinu i Bibliju, ali je izjavila da je „Biblija jedino pravilo vjere i doktrine". (FE 126). „Bog će na zemlji imati narod koji će čuvati Bibliju, i samo Bibliju, kao mjerilo svih učenja i temelj svih reformi. Ni mišljenja učenih ljudi, ni zaključci znanosti, ni vjerske dogme i odlu-

ke crkvenih sabora, toliko brojnih i neskladnih kao što su Crkve koje zastupaju, niti glas većine – nijedno od ovoga niti sve zajedno ne treba smatrati dokazom za ili protiv ma koje točke vjerovanja. Prije prihvaćanja bilo koje doktrine ili propisa trebali bismo zahtijevati da bude podržano jasnim 'Tako kaže Gospod'." (GC 595).

Isus je prikazan „središtem svih ispravnih učenja" (CT 453), a Riječ Božja jest „mjerilo prema kojemu se moraju provjeravati sve doktrine i teorije". (4SP 214). Božja objava u Bibliji i Kristov život jedina su osnova doktrine. Nasuprot tome, upozoravala je protiv korištenja bilo kakvih drugih temelja za doktrine, uključujući njene spise (1SM 41), i pozivala je članove Crkve da se „ujedine oko istinite, biblijske osnove". (*ibid.*, 175). Naglašavajući racionalne aspekte doktrine, pisala je: „Gospodin želi da svaka duša koja tvrdi da vjeruje u istinu ima razumno znanje o tome što je istina." (2SM 392).

Za razliku od biblijskih doktrina, Ellen White je upozoravala na lažne doktrine. Povezivala je sa Sotonom porijeklo lažnih doktrina kao što je „doktrina o vječnim mukama kao kazni za grijeh" (FE 176) i nauk o besmrtnosti duše (Ev 247). Osudila je doktrinu o papskoj vrhovnoj vlasti i druga kriva učenja koja su se proširila tijekom Srednjeg vijeka. (GC 51). Mnogo puta je također cenzurirala netočne prikaze opravdanja i posvećenja. Savjetovala je: da bismo izdržali utjecaj i obmanu lažne doktrine, „ne možemo se pouzdati u doktrinu koja nam tek dođe do ušiju, osim ako razumijemo da je u skladu s Božjom Riječi". (RH, May 3, 1887, u Ev 590).

Ellen White je aludirala na posebna adventistička učenja kao „stupove naše vjere, razloge zašto smo adventisti". (CG 495). Te je doktrine opisala kao „stare međaše" (CW 30) i „biblijske međaše" (CSW 35). Naglasila je da je doktrina u središtu velike borbe (PK 625), u kojoj ona ističe doktrinu o Drugom dolasku. Druge središnje doktrine su subota i „čvrsti stup" doktrine o Svetištu. (RH, May 25, 1905). Druge biblijske doktrine koje je istaknula uključuju: obraćenje, uskrsnuće, pravednost vjerom i posvećenje. Posljednjih godina života provodila je mnogo vremena opisujući kako se doktrine odnose na spasenje. Naglasila je da se „opravdanje vjerom u Krista očituje u transformiranom karakteru. Ovo je svijetu znak istinitosti doktrina koje ispovijedamo. Svakodnevni dokaz da smo živa Crkva vidi se u provedbi Riječi u praksu. Živo svjedočanstvo širi se svijetom dosljednim kršćanskim djelovanjem." (6BC 1071).

Efrain Velazquez

DOKUMENTI - DATOTEKA (DF). Materijali čiji autor nije Ellen White, ali koji doprinose razumijevanju njene službe, njenih učenja i povijesti Crkve adventista sedmoga dana, nazivaju se dokumentima i nalaze se u dosjeu dokumenata Društva za ostavštinu Ellen White, u daljnjem tekstu Društvo (*The Ellen G. White Estate Inc.*). Dok se izvorni dokumenti, poput propovjedničkih vjerodajnica Ellen White, čuvaju u trezoru Društva u Silver Springu, Maryland, fotokopije najznačajnijih dokumenata načinjene su i odaslane u sve istraživačke centre diljem svijeta, a može im se pristupiti online na mrežnoj stranici Društva: http://drc.whiteestate.org. Datoteka dokumenata uključuje biografske materijale, povijesne materijale i materijale o teološkim pitanjima, odnosima Crkve i države, prehrani, Svetome pismu, obrazovanju, službi Evanđelja, eshatologiji i drugim temama koje se odnose na kršćansko iskustvo i kršćansko ponašanje.

Robert Olson

DOM I OBITELJ. „Obnova i duhovno uzdizanje ljudskoga roda započinje u domu. Djelatnost roditelja temelj je svake druge djelatnosti. Društvo se sastoji od obitelji i onog što od njega čine glave obitelji. … Dom je srce društva, Crkve i naroda. Od utjecaja doma ovise dobrobit

društva, uspjeh Crkve, prosperitet i blagostanje naroda." (MH 349). Ta tvrdnja ističe važnost koju je Ellen White pridavala domu i obitelji. Davala im je najveći prioritet. Slijedila ga je kad je napisala: „Ne postoje važniji napori od onih koje ulažu utemeljitelji i zaštitnici doma. Ne postoji nijedna djelatnost povjerena čovjeku koja obuhvaća veće i dalekosežnije rezultate od djelatnosti očeva i majki." (MH 351).

Ellen White naširoko je pisala o tim pitanjima, a velik dio njenih savjeta sačuvan je u dvije posmrtno objavljene kompilacije – *Temelji sretnog doma* (*The Adventist Home*) i *Smjernice za odgoj djece* (*Child Guidance*). Međutim, njena najopsežnija izjava, objavljena tijekom njenog života (1905), bila je tekst na 58 stranica u knjizi *Služba liječenja* (*The Ministry of Healing*, 349–406). S obzirom na ograničeni prostor, u ovom ćemo se napisu usredotočiti na taj izvor.

Priprema za brak mora se shvatiti ozbiljno. Na blagoslov je kad se brak sklapa „u razumu, u Božjem strahu, uz dužno poštovanje prema odgovornostima". (356, 357). Izbor životnog sudruga treba biti takve naravi da se na najbolji način „očuvaju tjelesna, umna i duhovna dobrobit roditelja i djece". (357, 358). Ne treba preporučivati rano sklapanje braka, jer da bi se donijela mudra odluka, umne i tjelesne snage moraju biti dobro razvijene. (358).

Samson je primjer žurbe s brakom unatoč protivljenju i roditeljâ i Boga. (PP 563). „Samo s Kristom može se sigurno formirati bračna veza. Ljudska ljubav trebala bi imati najtješnje veze s Božanskom ljubavi. Samo gdje Krist kraljuje može postojati duboka, istinska i nesebična ljubav." (MH 358).

Dom usmjeren na Krista imat će tople odnose, pune potpore. „Donesite odluku da budete jedno drugome sve što je moguće biti. Nastavite s nježnošću koju ste u početku pokazivali. U svakom pogledu jedno drugome uvijek ulijevajte hrabrost u životnim borbama. Razmišljajte o tome kako ćete pridonijeti sreći drugog. Njegujte uzajamnu ljubav i uzajamni obzir. Tada će brak, umjesto da bude završetak ljubavi, biti njen pravi početak. Toplina istinskog prijateljstva, ljubav koja upućuje srce k srcu, jest predokus nebeskih radosti." (360).

Ni muž ni žena ne trebaju svoju osobnost spajati s osobnošću svojega partnera, ali svatko od njih mora imati svoj osobni odnos s Bogom. „Neka ni muž ni žena ne nastoje provoditi neku samovoljnu vlast jedno nad drugim. Ne pokušavajte jedno drugoga prisiliti da se pokorava vašim željama. To ne možete činiti i pritom zadržati ljubav svog bračnog sudruga. Budite blagi, strpljivi i puni obzira, razumijevanja i ljubaznosti." (361).

Ellen White preporučuje da se djecu odgaja izvan gradova i gradskih grešnih utjecaja, u miru i jednostavnosti prirodnog okruženja. (363–370). „Dar zdravoga tijela, zdravoga uma i plemenitog karaktera bolji je od bilo kojeg drugog nasljeđa u materijalnom bogatstvu koje biste mogli podariti svojoj djeci." (366).

Priprema za djecu trebala bi započeti prije njihova rođenja. Majka mora vježbati umjerenost i samosvladavanje, i ne pretjerivati s poslovima iznad svoje snage. Treba njegovati veselo, zadovoljno i sretno raspoloženje. (371–374). „Nijedno se drugo djelo po važnosti ne može usporediti s majčinim. … Njena je zadaća da s Božjom pomoći u ljudskoj duši razvije sličnost s božanskim karakterom." (378). Roditeljima je namijenjeno „da budu svojoj djeci namjesto Boga". (375).

„Važnost ranog odgoja djece ne može se prenaglasiti. Naučene pouke i navike stečene u dobi najranijeg djetinjstva povezanije su s oblikovanjem karaktera i usmjeravanjem životnog puta negoli sve upute i odgoj u kasnijim godinama." (380). Roditelji bi trebali razumjeti načela odgoja djece, uključujući tjelesne i mentalne potrebe. „Preuzimanje roditeljske odgovornosti bez takve pripreme jest grijeh." (380).

Ellen White smatrala je također da djeca imaju svoja prava, ona imaju svoj izbor, i kad je taj izbor razuman, njega treba poštovati. (384). Djecu treba naučiti da donose zaključke, polazeći od uzroka k posljedici, da bi naučila kako u životu donositi mudre odluke. (386). „Neka roditelji, prije svega, okruže svoju djecu ozračjem vedrine, ljubaznosti i ljubavi. Dom u kojemu prebiva ljubav i gdje se ona iskazuje pogledima, riječima i postupcima mjesto je na kojemu anđeli rado prebivaju." (386, 387).

Atmosfera doma ključna je u razvoju djece. Majčina prisutnost trebala bi biti najveća draž doma. „Pogled koji znači odobravanje, riječi potpore i pohvale, djelovat će na djetinja srca kao sunčeve zrake, i često će ih kroz cijeli dan učiniti sretnima." (388). Mlade ne treba navoditi na pomisao da su oni središte svega i da se sve mora vrtjeti oko njih, no ne treba ih ni zanemarivati. Roditelji ne smiju biti toliko prezaposleni da ne nađu vremena što bi ga provodili sa svojom djecom, jer će djeca u tom slučaju suosjećanje i društvo tražiti drugdje. (389).

I otac je ključan u odgoju svoje djece. Otac treba biti odlučan u provedbi dragocjenih vrlina – energičnosti, postojanosti, poštenja, strpljivosti, hrabrosti, marljivosti i prave korisnosti. Ne bi trebao obeshrabrivati malene, već ujediniti „ljubav s autoritetom, blagost i razumijevanje s čvrstom suzdržanošću" i za svoju djecu žrtvovati dio svog slobodnog vremena. (390, 391).

Svakodnevno obiteljsko bogoslužje od najveće je važnosti. „Otac je u određenom smislu svećenik doma, koji polaže jutarnju i večernju žrtvu na obiteljski oltar. A žena i djeca neka se sjedine s njim u molitvi i u pjesmi hvale." (392). Otac i majka trebaju svakodnevno okupljati svoju djecu oko obiteljskog oltara i moliti za „zaštitu svetih anđela u svojem domu", da bi se ukućani mogli oduprijeti kušnjama koje im prijete. (393).

Roditeljima kaže: „Dopustite da vaša djeca vide da ih volite i da ćete učiniti sve što je u vašoj moći da budu sretna. Ako tako postupate, nužni zahtjevi koje im postavljate imat će znatno veće značenje u njihovim djetinjim očima." (394). „Treba ih učiti da su dio organizacije doma" i da na to „trebaju odgovoriti ... noseći svoj dio tereta u domu i pridonoseći sreći obitelji" (394).

Dom bi trebao biti mjesto za obrazovanje i pripremu za misionarski rad. Djeca „trebaju steći obrazovanje koje će ih pripremiti da radom u nesebičnoj službi ponesu Kristov stijeg". (395). „Okružiti ih ozračjem koje će ih pripremiti da odaberu život služenja i dati im za to potrebno obrazovanje, roditeljima je „prva dužnost" (396). „Dom je prva škola koju dijete pohađa; na tome se mjestu polaže kamen temeljac za život služenja." (400).

„Dijete treba vrlo rano naučiti pouku o spremnosti na pružanje pomoći" i treba mu dati „dužnosti koje će obavljati u domu". Djecu treba poticati da „ispred vlastite sreće i udobnosti stavljaju sreću i udobnost drugih". (401). Treba ih poučavati zakonima tjelesnog zdravlja i dati im odgoj i obrazovanje u različitim područjima misijskog rada (402). Mnogo je iskušenja i opasnosti s kojima se mladi suočavaju u svijetu koji ih okružuje. U svjetlu toga, „roditelji koji ljube Boga i koji ga se boje trebaju čuvati svoju djecu pod 'svezom zavjetnom', pod svetom zaštitom Kristove spasonosne krvi". (403, 404).

Možda bi se naglasak Ellen White na važnosti obiteljskog života najbolje mogao sažeti njenom sljedećom tvrdnjom: „Jedna dobro uređena, dobro disciplinirana obitelj govori više u korist kršćanstva nego sve propovijedi koje se mogu propovijedati. Takva obitelj dokaz je da su roditelji bili uspješni u provedbi Božjih uputa i da će Mu njihova djeca služiti u Crkvi." (AH 32).

Roger Dudley

DRAMA I KAZALIŠTE. Ellen White je koristila pojmove „drama" i „kazalište" u različitim kontekstima. Na slikovit način upotrijebila je pojam „drama" u kontekstu roditeljskog odgoja djece, posebice kćeri: djeca moraju biti spremna „zauzeti svoje mjesto na pozornici događanja … [i] odigrati svoju ulogu u drami života". (HR, May 1, 1873). Preambiciozne majke trebaju paziti da ne kvare karaktere svojih kćeri i neka ih potiču da se vježbaju u samoodricanju, fizičkom i kućnom poslu, urednosti, ekonomičnosti i odgovornosti, a ne samo u umjetnosti i humanističkim znanostima. Takva će obuka pripremiti mlade žene na odgovarajući način za izazove svakodnevnog života i pomoći im da postanu učinkovite supruge i majke.

Također u figurativnom smislu, Ellen White je vjerovala da je naš svijet „kazalište" posljednje velike „drame" čovječanstva. Fokus zadnje scene u toj „drami" jest prijevara u kojoj će Sotona pokušati oponašati Krista koji dolazi. (usp. 2Sol 2,8.9). U tom smislu Crkva je „kazalište" Božje milosti. Ona primjenjuje izraz *kazalište* na skupine ljudi koji igraju ulogu u ovom posljednjem sukobu: vjerni narod Božji postaje „kazalište svijetu" kao svjedoci Božje dobrote prema ljudima i anđelima (usp. 1Kor 4,9); Crkva postaje kazalište Božje milosti u velikom sukobu (AG 338); a pali svijet je postavljen kao „kazalište u kojem se vodi velika borba između dobra i zla". (*ibid*., 36).

Ipak, dominantna poraba izraza *drama* kod Ellen White je u kontekstu kazališta kao načina zabave. Iako su se u njeno vrijeme evangelizacijski sastanci često održavali u kazalištima kao jedinim dostupnim mjestima za veće javne skupove, ona izražava mnogo zabrinutosti zbog kazališta kao središta zabave. Ona se bavi trostrukim pitanjem njegova utjecaja, nepristojnog sadržaja programa i varljivom naravi iskustva. Njeno spominjanje kazališta često je povezano s kockanjem, pijenjem alkoholnih pića, plesom, kartanjem, konjskim utrkama, veseljem, rasipništvom i idolopoklonstvom i stoga se svodi na demoralizirajući i ponižavajući učinak. Ona ukazuje na sklonost kazališta da promiče zlo, budući da veliča nemoral i navikava um da se „približi grijehu". (AH 406). Kazalište umrtvljuje osjetljivost, ruši barijere načela i otvara vrata senzualnom uživanju. (4T 578; AH 516). Zarazni karakter kazališta fascinira maštu (2MCP 590), potiče strasti (COL 54) i opija um neprirodnim uzbuđenjima (RH, Feb. 20, 1866). Kazalište stvara „groznicu nemira" koja potkopava želju i sposobnost za korisnim životom. (4T 578). Kazališni doživljaj navodi ljude da zaborave Boga i izgube iz vida vječne interese. Zdravlje, intelekt i duhovnost se rasipaju, a pojedinac se odvraća od pravednosti i svetosti, od plemenitosti i čistoće. (RH, Mar. 31, 1896).

Studija o kazalištu i drami u Sjedinjenim Američkim Državama od 1860-ih godina nadalje potvrđuje opise Ellen White i pruža koristan kontekst. Govoreći o kazalištu, ona prije svega misli na osebujni američki oblik popularne kazališne zabave u to vrijeme. Njeni rani opisi posebno odgovaraju situaciji na zapadu Sjedinjenih Država, gdje su se kazališta razvila tijekom zlatne groznice u Kaliforniji 1850-ih godina uz salone, kockarnice i bordele; često su sva tri sadržaja bila smještena pod istim krovom, a gledatelj je potaknut na periferne aktivnosti koje okružuju kazalište. Kazališni programi obično su bili mješavina drame i varijetea koji su se odvijali u istom večernjem programu: prizori iz vrhunskih tragedija (npr. Shakespeare) izmjenjuju se s farsom, burleskom, izvedbama bijelih glumaca našminkanih ugljenom, cirkusom itd.; često se ovo drugo sastojalo u satiriziranju prvoga. Točke su uključivale pjesme u nizu, dramske recitacije, pantomime, ples, komične imitacije, „žive prikaze", prizore golotinje i akrobacija. Mnoge pjesme i imitacije bile su vrlo grube prirode, a scene nepristojnosti postale su omiljene. Tek u kasnijim godinama pojavili su se napori da se ova vrsta

kazališta „očisti“ i promijeni u tradicionalnu obiteljsku zabavu. Pokušaji razdvajanja ozbiljnih od burlesknih elemenata u kazalištu, kao što se to prakticiralo u istočnim Sjedinjenim Državama, tumačili su se kao elitizam u sukobu s egalitarizmom ideala nacije. „Estradni“ karakter kazališta namjerno je njegovan nasuprot „europskoj“ operi i klasičnom kazalištu.

Iako se općenito kazališno okruženje u Sjedinjenim Američkim Državama danas možda promijenilo, protivljenje Ellen White kazalištu kao zabavi nije se prvenstveno temeljilo na kazalištu kao mjestu ili čak i kao žanru, već na moralnom sadržaju prikazane zabave. Dakle, moralna načela njene kritike kazališta i drame i danas se primjenjuju na dramsku zabavu, bilo da se glumi uživo na pozornici ili u mnogim produkcijama filmske industrije, televizije, videa, DVD-a itd. Kad god takve prezentacije navode gledatelje na posredno uživanje ili sudjelovanje u seksualnom nemoralu, nasilju, pohlepi, prijevari, neumjerenosti, nepoštovanju roditelja i drugih legitimnih autoriteta, ili na trivijaliziranje svetih stvari, krše se moralna načela Svetoga pisma (Fil 4,8; Mt 5,28; 1Kor 10,6; Ps 101,3; Kol 3,5-10; 2Kor 10,5; Iz 5,20). Sve veća sofisticiranost moderne tehnologije ne umanjuje, već povećava utjecaj prikazanog sadržaja, tako da postaje više, a ne manje štetan.

Osim zabrinutosti Ellen White za mnoge negativne utjecaje kazališta i njegovog okruženja, još jedna točka u njenom izjašnjavanju protiv toga leži u njenom razočaranju propalim težnjama mnoštva. Vidjela je ljude koji u kazalištu traže zabavu, slobodu, radost i mir, pokušavaju „zadovoljiti nemirnu žudnju“ svojih srdaca, čežnju koju može zadovoljiti samo Bog. (ST, Mar. 23, 1904). Osudila je ovu sveopću pojavu zablude i prijevare.

Još jedna briga Ellen White povezana je s teatralnim ponašanjem u vjerskim kontekstima. Uglavnom se najčešće koristi riječju „teatralan“ da bi označila skup stavova i ponašanja u kontekstu javnih sastanaka, kao što su propovjedaonica, sastanci umjerenosti, evangelizacijski sastanci, subotnja škola i sastanci za prikupljanje sredstava. Mnoge njene primjedbe na teatralno ponašanje bave se propovjednikom na propovjedaonici. Ellen White posebno osuđuje „preuzimanje stavova i izraza s namjerom da se postigne učinak“, „nedostojanstvene, bučne akcije“ i „grubost“ tijekom koje propovjednici „urliču, grme [i] skaču gore-dolje“. (Ev 640; GW 172; RH, Aug 8, 1878). Takvo ponašanje bilo je tipično kod propovijedanja na logorskim sastancima u devetnaestome stoljeću koje je karakterizirao vrlo pragmatičan i individualistički pristup koji je favorizirao spontanost i uzbuđenje kako bi se „probudilo“ prisutno slušateljstvo. Uz propovijed kao vrhunac službe bilo je prisutno iskušenje egzibicionizma i spektakularnosti. U daljnjim komentarima o kazališnim stavovima na propovjedaonici, Ellen White također osuđuje „duh neozbiljnosti“ nasuprot istinskoj vedrini; ili „isticanju sebe“ miješanjem komičnog i religijskog na nemaran, klaunski i nepristojan način koji krivo predstavlja Krista, umjesto propovijedanja Riječi na način da stvori svečani dojam. (GW 18, 132; FF 462; ST, Oct. 13, 1890). Umjesto da koristi anegdote da zabavi zajednicu, propovjednik treba težiti kvalitetama kao što su dostojanstvo, jednostavnost, dobrota i ljupkost. Ona se nadalje izjašnjava protiv „pametovanja na propovjedaonici“ radi isticanja ili želje za stjecanjem uspjeha kroz njegovanje senzacionalizma i isticanja u javnosti, te korištenje jeftinih gluposti kako bi učinili sastanke privlačnijima i zanimljivijima. (5T 127).

Ono što se osuđuje u svim tim teatralnim stavovima jest „površni“ pristup koji zbunjuje osjetila i pomračuje istinu. Ellen White potiče korištenje razumnih i racionalnih metoda koje su obilježene životnim iskustvom, istinskim pijetetom i poniznom pobožnošću. Njegovanjem izraza koji uzdižu i oplemenjuju um će biti ojačan i moral utvrđen. Jednostavnost, poniznost,

graciozno dostojanstvo i mudrost trebaju biti osobine koje usmjeravaju iznošenje istine kako bi slušatelji bili potaknuti na dobro.

Dodatno čitanje: D. I. Davis, „Hotbed of Immorality: Seventh-day Adventists and the Battle Creek Theater in the 1880s“, *Adventist Heritage 7*, no. 1 (Spring 1982): 20-33; F. H. Londré and D. J. Watermeier, *The History of North American* Theater (New York: Continuum, 1999); B. McArthur, „Amusing the Masses“, in *The World of Ellen G. White,* ed. Gary Land (RHPA 1987), 176-191; R. Nye, *The Unembarrassed Muse: The Popular Arts in America* (New York: The Dial Press, 1970); R. Sanjek, *American Popular Music and Its Business: The First Four Hundred Years* (New York: Oxford University Press, 1988); C. Scriven and M. Scriven, „Another Look at Ellen White on Music“, *Spectrum* 10, no. 2 (August 1979): 42-52; „Dramatic Productions in SDA Institutions“ (EGWE, SDoc).

Lilianne Doukhan

DRUŠTVENI SASTANCI. Tijekom većeg dijela života Ellen White članovi Adventističke Crkve sastajali su se jedanput u tjednu da bi proučavali Bibliju i da bi se družili. U većini ranih adventističkih zajednica rijetko su se čule propovijedi. Nedostajalo je propovjednika pa su ondašnji adventisti svoja zajednička tjedna bogoslužja održavali bez plaćenog pastora koji bi ih „predvodio“. Umjesto toga prakticirali su okupljanje koje su nazivali „društveni sastanak“.

Čini se da su društveni sastanci izdanak ranih metodističkih razrednih sastanaka koje je pokrenuo John Wesley. Bili su to sastanci tijekom kojih je laik vodio skupinu vjernika i fokusirao se na odgovornost. Po svemu sudeći, metodistički odgoj Ellen White snažno je utjecao na njezinu jaku podršku toj metodologiji vođenja brige o napredovanju ranih adventista. Sredinom devetnaestoga stoljeća metodistički razredni sastanak udaljio se od strogih pravila koja su vrijedila u ranim danima, ali je i dalje zadržao naglasak na kršćanima koje sjedinjuje njihov život u Kristu.

Ellen White i prvi adventisti posudili su ovaj koncept od metodista, unijeli vlastite inovacije, a zatim ga zagovarali kao primarni način na koji adventisti štuju Boga. Posljedično tome, adventisti bi se u to vrijeme obično sastajali subotom radi proučavanja Biblije (preteča moderne subotnje škole) i održavanja društvenih sastanaka. Bio je to uobičajeni način bogoslužja u Crkvi kojoj je nedostajalo zaposlenih propovjednika. (J. Hoffer, u RH, July 2, 1861).

Rani adventisti nisu osjećali potrebu za dva kognitivno orijentirana bogoslužna dijela jutarnjeg subotnjeg bogoslužja. Umjesto toga, proučavanje Biblije ili subotnja škola, služilo je za zadovoljenje njihovih spoznajnih potreba, a društveni sastanci služili su za zadovoljenje njihovih emocionalnih/duhovnih potreba. Stoga društveni sastanci o kojima govori Ellen White nisu primarno služili za proučavanje Biblije, nego su to bili sastanci tijekom kojih su vjernici međusobno razmjenjivali svoja duhovna iskustva.

To se događalo na gotovo svim ranim adventističkim okupljanjima. Osim u mjesnoj crkvi, društveni sastanci održavali su se tijekom evangelizacijskih okupljanja, sabora pod šatorima (ST, May 17, 1883), pa čak i na zasjedanjima Generalne konferencije, tijekom kojih su se prisutni obično podijelili u manje skupine. Čestim susretima u takvom okruženju vjernici su razvijali bliske veze i snažili međusobno povjerenje. Uzajamno povjerenje i spoznaja da zajedno putuju prema nebeskome kraljevstvu omogućilo im je da se međusobno suoče u ljubavi kada bi vidjeli da netko od subraće ne živi pravilno. U tom suočavanju bez imalo zlobe mogli su pokazati da jedni druge smatraju odgovornima za svoj život u Kristu.

Razumijevanje ranih adventističkih društvenih sastanaka pridonosi boljem razumijevanju činjenice da je Ellen White mnogo puta na

društvenim sastancima otvoreno govorila o grijesima suvjernikâ. Takva je otvorenost kršćanima dvadeset prvog stoljeća potpuno strana, jer im se čini da njena svjedočanstva zadiru u privatnost. Ipak, gledano u kontekstu zajedništva koje je postojalo u adventističkim krugovima tog vremena, čini se da su oni još jedan pokazatelj međusobnog povjerenja ranih adventista.

Što se događalo na tim društvenim sastancima? Čini se da je njihov sadržaj varirao. Mnogo puta izgledali su kao služba svjedočenja, ali oni ipak nisu bili suhoparni i dosadni. (FW 82). Bilo je kratkih svjedočanstava – ponekad više od stotinu unutar jednoga sata. Drugom prigodom otvoreno se govorilo o grijehu nekog suvjernika ili su se konfrontirali ljudi s različitim problemima, kao na primjer na Zasjedanju Generalne konferencije 1888. godine, gdje se iskorak u stajalištima dogodio na društvenom sastanku ujutro u 5:30 (1888 Materials 284).

Društveni sastanci bili su očekivana aktivnost kad god bi se članovi Crkve okupljali. Događali su se u gotovo svim adventističkim crkvama. Crkva u Battle Creeku bila je u prednosti pred ostalima, jer je u Battle Creeku živjelo nekoliko crkvenih propovjednika, tako da je većinu vremena ta crkva bila „blagoslovljena" propovijedima. Ipak, znalo se dogoditi da su svi propovjednici otišli iz Battle Creeka, pa je crkva umjesto bogoslužja morala održati društveni sastanak. Obično su tvrdili da se zbog toga osjećaju duhovno mnogo bolje. (RH, July 22, 1862).

Kad je Ellen White 1885. godine otišla u Europu, ustanovila je da europska Crkva od svog početka nije održavala društvene sastanke. Putujući diljem Europe Ellen White je europskim adventistima pokazivala kako trebaju služiti Crkvi na adventistički način – ne propovijedima, nego društvenim sastancima. (16MR 251). U opisivanju načina na koji treba osnovati novu adventističku crkvu, J. N. Loughborough sugerirao je da crkvu ne bi trebalo organizirati čim ljudi prihvate adventističku poruku, nego da bi se skupina novih vjernika u prvo vrijeme trebala okupljati i sudjelovati na društvenim sastancima, kako bi se izgradili duhovni i društveni odnosi. Tek nakon što se počnu upoznavati na društvenim sastancima, organizirali bi se u adventističku crkvu (*The Church: Its Organization, Order, and Discipline* [nakladnik knjige PPPA, 1906.], 126).

Društveni sastanci bili su odlučujući za adventistički način života kao jedan od elemenata kojima je Ellen White definirala kršćanina kao onog koji je aktivan na društvenim sastancima. (7BC 935). Društveni sastanci bili su vitalni dio uzajamne brige koju su rani adventisti gajili tijekom devetnaestoga i na početku dvadesetoga stoljeća. Na kraju su prerasli u molitveni sastanak, a njihova izvorna namjera je izgubljena. Moderni pokret malih skupina pokušaj je obnavljanja elementa odnosa koji je postojao na ranim adventističkim društvenim sastancima.

Vidi također: Služenje (*Ministry*).

Dodatno čitanje: R. Burrill, *Recovering an Adventist Approach to Life and Mission in the Local Church* (Hart, 1998); R. Burrill, *The Revolutionized Church of the 21st Century* (Hart, 1997).

Russell Burrill

DRUŠTVO ZA OSTAVŠTINU ELLEN G. WHITE (*Ellen G. White Estate, Inc.*). Posljednjom *oporukom i testamentom (vidi White, Ellen, posljednja volja i oporuka) Ellen White s datumom 9. veljače 1912. godine ustanovljena je organizacija koja će služiti kao povjerenik u čuvanju njenih spisa, raspolaganju njenom imovinom, uključujući „vođenje poslovanja". Oporukom je Ellen White (tiskana je u cijelosti u knjizi H. E. Douglassa, *Vjesnik Gospodnji - Messenger of the Lord*, 569-572) imenovala pet crkvenih čelnika u Odbor povjerenika: *Arthura G. Daniellsa, predsjednika Generalne konferencije; *Charlesa H. Jonesa, upravitelja izdavačke kuće Pacific Press; *Francisa M. Wilcoxa, urednika

časopisa *Pregled i glasnik* (*Review and Herald*); *Williama C. Whitea, svojega sina; i *Clarencea C. Crislera, jednog od svojih tajnika. Četvorica od njih petorice bili su i članovi Izvršnog odbora Generalne konferencije. [Odbor povjerenika djeluje unutar Društva za ostavštinu Ellen G. White – u daljem tekstu Društvo.]

Povjerenici su imenovani doživotno. Ellen White je odredila da „kad se mjesto među povjerenicima oslobodi iz bilo kojeg razloga, ili među njihovim nasljednicima, većina preživjelih povjerenika „ovlašteni su da popune takvo upražnjeno mjesto"; ili ako iz bilo kojeg razloga to ne uspiju, očekuje se da Izvršni odbor Generalne konferencije imenuje nekoga tko će popuniti upražnjeno mjesto. Oporukom je veći dio postojećih i potencijalnih prihoda od autorskih prava njenih knjiga namijenjen radu povjerenika. (Za dodatne informacije, vidi „The Settlement of Ellen G. White's Estate" u 6Bio 453-459).

Nakon smrti Ellen White 16. srpnja 1915. godine taj je samostalni Odbor počeo djelovati. Uskoro su prodane njene nekretnine, koje su se uglavnom sastojale od Elmshavena, njenog kućnog imanja u blizini St. Helene, u Kaliforniji. Tada je započela stalna briga o njenom književnom imetku. Kao što je opisano u njenoj oporuci, to je uključivalo: (1) posjedovanje autorskih prava na njene spise te skrb i promicanje njenih knjiga na engleskom jeziku; (2) pripremanje rukopisa za promicanje prijevoda i objavljivanje njenih spisa na drugim jezicima; i (3) skrbništvo nad spisima i izvornim rukopisima i drugim poslovnim organizacijama imanja te izbor materijala iz rukopisnih datoteka za objavljivanje u novim zbirkama.

Odbor sada ima nekoliko drugih odgovornosti koje su dodane tijekom godina: (4) upoznavanje adventista sedmoga dana i drugih o životu i službi Ellen White; (5) službeno promoviranje povijesti Crkve adventista sedmoga dana u ime Generalne konferencije; i (6) sudjelovanje članova Odbora povjerenika u Službi adventističke baštine (*Adventist Heritage Ministry*).

Kad je 1915. godine došlo do organiziranja izvornog odbora, A. G. Daniells kratko je služio kao predsjednik, nakon njega je predsjednik bio F. M. Wilcox, a zatim još jednom starješina Daniells. Tajništvo, nakon nekoliko godina djelovanja Clarencea Crislera, preuzeo je W. C. White, jedini član Odbora koji je s punim radnim vremenom radio kao povjerenik. Tu je dužnost obnašao do svoje smrti 1937. godine. Od 1915. do 1937. godine posao se odvijao u Elmshavenu, u bivšoj poslovnoj zgradi Ellen White, sada unajmljenoj od novih vlasnika. Izvorno je sadržavao jedan trezor, izgrađen za života Ellen White, u kojem su se nalazili materijali Ellen White. Kasnije je dodan još jedan trezor.

Tijekom 19 godina izvorni članovi Odbora radili su zajedno, a uz redovita zaduženja koja su obavljali, (1) objavili su deset posmrtnih kompilacija; (2) izradili su sveobuhvatan indeks od 865 stranica spisâ Ellen White, koji je objavljen 1926. godine; (3) nastavili su indeksiranje datoteka rukopisâ Ellen White; i (4) na zahtjev i u dogovoru s vodećim dužnosnicima Generalne konferencije, 1933. i 1934. godine postavili su pravni temelj za nastavak trajnog skrbništva. Koraci poduzeti za uspostavu trajnog skrbništva bili su: (a) 1933. godine povjerenici su, kao biračko tijelo, formirali Društvo kao društvo u skladu sa zakonima države Kalifornije „za provedbu i izvršavanje odredbi dobrotvorne zaklade stvorene posljednjom voljom i oporukom pokojne Ellen White"; (b) Generalna konferencija se suglasila da će osigurati odgovarajuću financijsku potporu za rad povjerenika unutar godišnjeg proračuna; povjerenici su, pak, dodijelili Generalnoj konferenciji sve prihode od izdavačkih prava knjiga Ellen White; (c) dogovoreno je premještanje imovine i rada povjerenika, u neko prikladno buduće vrijeme, u urede Generalne konferencije, koji su se tada nalazili u Washingtonu, D.

C. Društvo je prvi put navedeno 1935. godine u izdanju Godišnjaka adventista sedmoga dana (*The Seventh-day Adventist Yearbook*).

Kad su tri prvotna povjerenika umrla – jedan 1935. i dvojica 1936. godine – upražnjena su mjesta ispunjena u skladu s odredbama oporuke Ellen White i Statutom korporacije iz 1933. godine. Tajnik s punim radnim vremenom, W. C. White, umro je 1. rujna 1937. godine. Zamijenio ga je njegov sin, *Arthur L. White, koji je devet godina radio kao očev tajnik i četiri godine kao pomoćnik tajnika Društva. Rad Društva premješten je u prostore Generalne konferencije u siječnju 1938. godine.

Uz sve veće zahtjeve koji se postavljaju pred upravitelje zbog rasta broja crkava diljem svijeta i brojnih izbornih jedinica koje su bile zastupljene, 1950. godine povjerenici su povećali broj članova odbora od pet na sedam. Taj je broj 1958. godine povećan na devet, od čega su sedmorica bili doživotni članovi, a druga dvojica birani su na mandate koji odgovaraju onima osoblja Generalne konferencije (u početku na četiri godine, a sada na pet). Godine 1970. Odbor je povećan na jedanaest članova; 1980. na trinaest; a 1985. na petnaest. Godine 1998. broj doživotnih povjerenika ponovo je smanjen na pet. Godine 2000. Statut je izmijenjen propisom da doživotni povjerenik koji je navršio 75 godina tijekom petogodišnjeg razdoblja stječe status povjerenika emeritusa na sljedećoj redovnoj petogodišnjoj skupštini Odbora, a na taj način upražnjeno mjesto bit će izabran novi doživotni povjerenik. U 2009. godini ova je odredba proširena na mandatne povjerenike. Na petogodišnjim sastancima Odbor također bira direktora i pomoćnika direktora, kao i službenike Društva u skladu s Pravilnikom.

Tijekom godina njeguje se blizak radni odnos između povjerenika Društva i Generalne konferencije. Nekoliko povjerenika članovi su Izvršnog odbora Generalne konferencije. Razna pitanja, kao što su promicanje izdavanja knjiga s materijalima Ellen White u inozemstvu, odvajanje sredstava za pomoć u izdavanju knjiga Ellen White na stranom jeziku i cjelokupno planiranje promocije Duha proroštva, uključujući pripremu materijala za godišnju subotu Duha proroštva, iako su blisko povezana s radom povjerenika Društva, nisu njihovo izravno zaduženje. O tim pitanjima vodi računa pododbor Generalne konferencije poznat kao Odbor Duha proroštva (*Spirit of Prophecy Committee*). U tom je Odboru najmanje jedan povjerenik Društva. Dužnosti ovog pododbora i radni odnos između Odbora Generalne konferencije i Društva trenutno je utvrđen zajedničkim sporazumom koji su usvojili Odbor Generalne konferencije i povjerenici Društva 10. listopada 1957. godine.

Nakon sporazuma 12. lipnja 1958. godine, Generalna konferencija odrekla se bilo kakvih „prava, potpisa ili interesa za rukopise, dnevnike, knjige, sveske knjižnice ili časopise, datoteke dokumenata, datoteke korespondencije, indekse kartica i autorskih prava ili prava u vezi s imovinom pokojne Ellen White“, u korist Društva. Dva tjedna kasnije usvojen je novi Pravilnik Društva, koji još uvijek služi kao osnova važećem Statutu koji regulira rad Društva. Između Generalne konferencije i Društva postoji isprepletenost, a ponekad i preklapanje odgovornosti. Unatoč tome, poslovni odnos između dviju organizacija teče glatko i učinkovito se održava – onaj koji je međusobno ovisan dok se istodobno priznaje potpuna pravna neovisnost Društva od Generalne konferencije adventista sedmoga dana, baš kako je Ellen White izvorno zamislila.

Društvo obavlja rutinske poslove. Plaćeno osoblje: (1) štiti i čuva izvorne materijale koji su u skrbništvu povjerenika, kao i njihove indekse, na takav način da služe Crkvi; (2) bavi se autorskim pravima djela Ellen White; (3) prema potrebi istražuje ta djela i povezane povijesne materijale; (4) odgovara na pitanja koja se

mogu uputiti Društvu u osobnim razgovorima i dopisivanjem iz cijelog svijeta; (5) po ovlaštenju povjerenika, sastavlja materijale za kompilacije spisâ Ellen White; (6) potiče, u suradnji s Odborom Duha proroštva, uvijek rastuće objavljivanje tih djela na raznim jezicima, a ponekad izvrši izbor u djelima ili skraćenja prema zahtjevima i ovlaštenjima; (7) ispunjava zadatke u Crkvi, vrši institucionalne posjete na terenu prema potrebi i najboljim interesima širenja Crkvenog djelovanja; (8) organizira obilaske povijesnih mjesta od denominacijskog interesa, posebno u državama Nove Engleske; i (9) priprema članke, dopisne lekcije i tekstualne materijale.

Spomenimo izdanja posebne vrijednosti za Crkvu: *Sveobuhvatno *kazalo spisa Ellen White* (*Comprehensive Index to the Writings of Ellen G. White*, 1962, 1992) u četiri sveska; faksimilni reprinti članaka Ellen White u časopisima **Sadašnja istina* (*Present Truth*) i **Pregled i glasnik* (*Review and Herald*) u šest svezaka; četiri sveska članaka Ellen White u časopisu **Znaci vremena* (*Signs of the Times*); članci Ellen White u časopisu **Priručnik za mlade* (*Youth's Instructor*); *Zbirka periodičnih izvora* (*Periodical Resource Collection*); šest svezaka biografije Ellene White, Arthura L. Whitea; *Vjesnica Gospodnja* (*Messenger of the Lord*) Herberta E. Douglassa; i *Svi objavljeni tekstovi Ellen White na nosaču zvuka CD-ROMu* (*The Complete Published Writings of Ellen G. White on Compact Disc* – CD-ROM) i Opsežno istraživačko izdanje CD-ROMa, uključujući i multimedijski disk, *Nasljeđe svjetla* (*Legacy of Light*).

Društvo trenutačno ima podružnice na tri lokacije: Sveučilište Andrews, Berrien Springs, Michigan; Sveučilište Loma Linda, Loma Linda, Kalifornija; i Sveučilište Oakwood, Huntsville, Alabama. Ovi uredi sadrže duplikate dokumenata Ellen White i ostalu povijesnu građu pohranjenu u glavnom uredu u sjedištu Generalne konferencije. Počevši od 1974. godine, Društvo, u suradnji s raznim svjetskim odjeljenjima (divizijama) Crkve, također je uspostavio Adventističke istraživačke centre Ellen White na kampusima petnaest adventističkih fakulteta i sveučilišta izvan Sjeverne Amerike u sljedećim zemljama: Argentina, Australija, Brazil, Engleska, Francuska, Jamajka, Indija, Kenija, Koreja, Meksiko, Nigerija, Peru, Filipini, Rusija i Južna Afrika. Generalna konferencija pomaže u radu jednog istraživačkog centra po odjeljenju; u Interameričkom i Južnoameričkom odjeljenju organizirani su dodatni centri koji djeluju prema istim pravilima kao i svi ostali, ali isključivo na proračunu domicilnih odjeljenja. Godine 2004. otvoren je prvi istraživački centar koji djeluje prema istim pravilima koja reguliraju sve druge centre, ali potpuno na trošak akademske ustanove Southwestern Adventist University u Keeneu, Texas. Godine 2009. Peruansko adventističko sveučilište u suradnji s Konferencijom Peruanske unije otvorilo je još jedan Istraživački centar.

Tijekom kasnijih godina svog života, u pripremi radova za objavljivanje Ellen White često se koristila svojom jedinstvenom datotekom rukopisâ od 50.000 stranica. Povjerenici Društva nastavili su koristiti taj izvor za kompilacije nastale nakon njene smrti. Ovi rukopisi čine neprocjenjivu osnovnu datoteku povijesnih zapisa i savjeta Crkvi. Autorsko pravo na te rukopise pripada isključivo povjerenicima Društva.

Iako su svi spisi Ellen White dostupni za istraživanje, neobjavljena pisma, rukopisi i drugi materijali u dosjeima Ellen White nisu javni arhiv. Posebna narav datoteka općenito i povjerljiva priroda mnogih prepiski u datotekama zahtijevaju da se o njima brine i da se odgovorno koriste. Čak i rukopisi čija je primarna vrijednost povijesne prirode ne smiju se koristiti isključivo na svjetovan način. Ono što je duhovno „po Duhu valja prosuđivati". (DA 55; usp. 1Kor 2,14). Zbog toga, tijekom prvih nekoliko desetljeća nakon smrti Ellen White, sačinjeni su pažljivi propisi koji reguliraju kori-

štenje i objavljivanje neobjavljenih materijala, što je u konačnici rezultiralo objavljivanjem 21 sveska poznatih kao *Objavljeni rukopis* (*Manuscript Releases*). Posljednjih godina, zbog protoka vremena, kad spomenute osobe u neobjavljenim materijalima više nisu žive, a ni njihova djeca, ranija su restriktivna pravila prilagođena da bi se udovoljilo povećanim istraživačkim zahtjevima koje prima Društvo.

Dva glavna dužnosnika Odbora su predsjednik i tajnik. Tajnik je također predsjednik Društva (korporacije) i služi kao direktor organizacije, odgovoran za svakodnevno poslovanje ureda i osoblja. Počevši od 1915. godine, kad su ispunjeni uvjeti oporuke Ellen White stupili na snagu, Društvo je imalo jedanaest predsjednika i sedam tajnika/direktora (titula je promijenjena 1995. godine).

Predsjednici Odbora: Arthur G. Daniells, 1915, 1922 – 1935; Francis M. Wilcox, 1915 – 1922, 1938 – 1944; J. E. Fulton, 1935 – 1936; J. L. Shaw, 1936 – 1937; Milton E. Kern, 1944 – 1951; Denton E. Rebok, 1952; A. V. Olson, 1952 – 1963; Francis D. Nichol, 1963 – 1966; W. Paul Bradley, 1966 – 1980; Kenneth H. Wood, 1980 – 2008; Don Schneider, 2008 – 2013; G. T. Ng, 2014 –.

Tajnici/direktori: Clarence C. Crisler, 1915 – 1917; William C. White, 1917 – 1937; Arthur L. White, 1937 – 1978; Robert W. Olson, 1978 – 1990; Paul A. Gordon, 1990 – 1995; Juan Carlos Viera, 1995 – 2000; James R. Nix, 2000 – 2020; Merlin Burt 2020 –.

James R. Nix

DUG. Ellen White spominje „dug“ više od tisuću puta, obično mu se protiveći, u trima primarnim kontekstima – crkvenom, institucionalnom i osobnom. Navela je i niz smjernica za situacije u kojima dug može biti „neizbježan“.

Što se tiče crkvenih zgrada, smatrala je da ih se „dugovima osakaćuje“ i da je zaduživanje „gotovo kao poricanje … vjere“ i „obeščašćenje Boga“. (CS 260, 261). Zahtijevala je da crkvene zgrade budu oslobođene duga prije službenog posvećenja Bogu. (*ibid.*, 259). Odlučno je predlagala da vjernici ne bi trebali potrošiti „čak ni šest penija“ (australska kovanica koja je tada vrijedila 12 američkih centi) za svoje „vlastito zadovoljstvo dok je Božja kuća pod hipotekom“. (*ibid.*, 260). Umjesto toga, u crkvi bi trebala postojati „kutija samoodricanja“ kao pripomoć za isplatu duga. (6T 103). Osudila je godišnji gubitak novca koji je „progutan plaćanjem kamata na dugove“. (CS 259; usp. 7T 284).

Ustanove bi trebale biti vođene istim financijskim načelima kao i lokalna crkva, iako uz neke prilagodbe (za opsežno objašnjenje vidi 7T 206-209). Dug je nerazborit, on je jaram ropstva (CS 274, 275, 281; GT 464), sramota (7T 206) i treba ga izbjegavati kao gubu (CS 272). Ako postoji dug, treba uložiti molitvu i trud da se on otkloni. Jedna je metoda podmirenja duga da članovi prodaju knjige, izdane za tu svrhu, prijateljima i susjedima. (9T 71, 79, 83; 1SM 104; PM 364). Širenje ustanova treba biti postupno, u skladu sa stvarnim rastom pokroviteljstva. „Neka se na najbolji mogući način iskoriste manji objekti, umjesto da se povećava dug.“ (MM 166). Crkvene osnovne škole trebale bi povisiti školarinu ili ih treba čak privremeno zatvoriti radije nego da zapadaju u dugove. (6T 217).

I za osobni dug vrijede slična načela. Dug ima demoralizirajući učinak na vjernika (CS 255), donosi obeshrabrenje (AH 374) i slabi vjeru (*ibid.*, 393) i „jedna je od sotonskih mreža koju on plete nad dušama“. (*ibid.*, 392; CS 254). Ellen White je smatrala da članovi Crkve koji su ravnodušni prema dugu nanose sramotu cijelom tijelu (5T 179), a neplaćanje dugova zbog nemara smatrala je prijevarom. (*ibid.*). Onima koji su u dugovima savjetovala je da se odriču i smanje svoje troškove, „čak i ako morate ‘živjeti na kruhu i vodi’, oslobodite se duga“.

(5T 179). Onima koji imaju snage za rad savjetovala je kako je čak bolje „uskratiti sebi hranu i san“ nego ne platiti pravedne dugove. (CS 257). Dug se, međutim, ne bi trebao plaćati sredstvima koja pripadaju Bogu. (1T 220, 225; CS 92, 93). Doista, Malahija 3,8-11 precizira da „uvjet blagostanja ovisi o donošenju u Božju riznicu onoga što je Njegovo“. (TM 305). Unatoč tome, Ellen White je također poučavala da su onima koji se sami ne mogu osloboditi dugova drugi vjernici dužni pomoći da se oslobode dugova. (AH 394; WM 181).

Dok se Ellen White gnušala ropstva dugoročnog zaduženja (6Bio 158), ona je također opisala suprotnu krajnost: „oprez koji miriše na nevjeru“. (AH 394). Osobno je posuđivala novac za objavljivanje novih knjiga za prodaju (21MR 439) i za pokrivanje kratkoročnih hitnih slučajeva protoka gotovine. (1888 Materials 656, 1266). Među situacijama u kojima je zaduživanje smatrala „nužnim“ bila je kupnja vrijednog zemljišta (14MR 45), proširivanje evangelizacijskog ili misijskog djelovanja u novim poljima (1888 Materials 1233) i korištenje prilika po očitoj providnosti za stjecanje novih ustanova ili objekata bitnih za napredak crkvene misije. (LLM 124, 488; usp. 6Bio 145, 146). Svima njima zajedničko je da predstavljaju prihvaćanje kratkoročnog duga u hitnim slučajevima, ulaganja kao što je kupnja kuće ili crkvene zgrade, a osobito za unapređenje poslanja Crkve.

Evanđeoska misija bila je njena životna strast, a da bi je unaprijedila bila je spremna čak i na zaduživanje. Inzistirala je na tome da ako Crkva naiđe na prilike po očitoj providnosti da „kupi vrijedne objekte“ za „brzo napredovanje“ svoje misije, jer „ideja da ne smijemo kupiti bilo koju nekretninu, osim ako nemamo prvo novac u rukama, nije u skladu s Božjom voljom“. Mnogo puta, prisjetila se, Bog je učinio dostupnim objekte „po cijeni daleko manjoj od njihove stvarne vrijednosti“, ali „u vrijeme kad nismo imali novca“. Ona i njeni suradnici „suočeni s takvom situacijom, posuđivali bi novac uz kamate“, jer da su „oklijevali, dragocjeni cilj bi bio usporen, a ne unaprijeđen“. (LLM 488; PC 305, 306).

To je glavni razlog zbog kojeg se Ellen White na prijelazu u dvadeseto stoljeće našla u dugovima „više od deset tisuća dolara“ (Lt 128, 1899), a još uvijek je trebala „sredstva za izdavanje“ svojih knjiga (Lt 102, 1908). Ipak – a to bi moglo biti relevantno za njenu definiciju duga – njena zaduženost nije premašila neto vrijednost njene imovine. Budući da je njena posljednja *oporuka (vidi White, Ellen, posljednja volja i oporuka) označila njeno imanje kao samostalnu pravnu osobu s punim ovlaštenjem za nastavak objavljivanja njenih rukopisa, ona je znala da bi dugoročno njena imovina bila više nego dovoljna za pokrivanje njenih obveza. Nitko nije predviđao da će sudski procjenitelj njene neobjavljene rukopise procijeniti samo prema vrijednosti koju bi imali u izravnoj prodaji. Posljedično tome, u trenutku njene smrti, njeni su dugovi premašili njenu sudski procijenjenu imovinu. Generalna konferencija, međutim, znajući stvarnu vrijednost njene imovine, kupila ju je za iznos dovoljan za namirenje dugova.

Vidi također: Financije, Ellen White; Oporuka i testament, konačno stanje i nagodba o imovini Ellen White

Kenneth Jorgensen

DUH PROROŠTVA (*The Spirit of Prophecy*, nakladnik knjigâ RHPA, od 1870. do 1884. godine; reprint 1969. godine). Četiri knjige spisa Ellen White o *velikoj borbi između Krista i Sotone. Nakon što je 1858. godine primila svoje *viđenje o velikom sukobu, Ellen White opširno je razradila biblijsku temu borbe između dobra i zla. Njen se prvi napis pojavio 1858. godine u prvoj knjizi niza **Duhovni darovi* (*Spiritual Gifts,* volume 1). Na 219 stranica ta knjiga donosi kronologiju od pada Lucifera do kraja tisućljeća, ali izostavlja gotovo sve refe-

rencije na starozavjetnu povijest, koja je uvrštena u treću i četvrtu knjigu (1864. godine).

Četiri knjige iz niza *Duh proroštva* na ukupno 1.700 stranica Crkvi koja je rasla donijele su vrlo detaljan prikaz velike borbe. S vremenom je taj niz zamijenjen nizom od pet knjiga s ukupno 3.700 stranica, s naslovom *Sukob vjekova (*Conflict of the Ages Series*). Naslovna stranica svake od četiriju knjiga nosi dvostruki naslov – *Duh proroštva* i *Velika borba između Krista i Sotone* (*The Spirit of Prophecy and The Great Controversy Between Christ and Satan*) – no, u izdanjima ranih godina na naslovnicama bio je samo jedan od tih dvaju naslova. Danas, kako bi se izbjegla zbrka s dobro poznatom i trenutačno vrlo rasprostranjenom petom knjigom niza Sukob vjekova, pod naslovom **Velika borba*, Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*) koristi se isključivo naslovom *Duh proroštva* za svaku od ovih četiriju knjiga.

Prva knjiga u nizu *Duh proroštva* nosi i drugi naslov *Velika borba između Krista i njegovih anđela i Sotone i njegovih anđela* (*The Great Controversy Between Christ and His Angels and Satan and His Angels)*, objavljena je 1870. godine i ima 414 stranica), i obuhvaća biblijsku povijest od pada Sotone do gradnje Salomonovog hrama. U toj je knjizi također kratak uvod o biblijskom daru proroštva koji je napisao James White (od 7. do 16. stranice). Sadržaj prve knjige ustvari je prošireni sadržaj treće i četvrte knjige u nizu *Duhovni darovi* (*Spiritual Gifts*), a kasnijim proširenjem 1890. godine nastala je knjiga **Patrijarsi i proroci* (*Patriarchs and Prophets*).

Druga, treća i četvrta knjiga u nizu *Duh proroštva*, također nose naslov *Velika borba između Krista i Sotone*, ali imaju drugačiji podnaslov. Podnaslov druge knjige je Život, učenjâ i čuda našega Gospodina Isusa Krista (*Life, Teachings and Miracles of Our Lord Jesus Christ*), objavljena je 1877. godine i ima 396 stranica), a obuhvaća Kristov život od njegovog rođenja do slavnog ulaska u Jeruzalem. Treća knjiga ima podnaslov Smrt, uskrsnuće i uzašašće našega Gospodina Isusa Krista (*The Death, Resurrection and Ascension of Our Lord Jesus Christ*), objavljena je 1878. godine i ima 442 stranice), i njome je obuhvaćeno razdoblje od Kristove službe u Jeruzalemu do mučeništva apostola Pavla i Petra. (Prvo izdanje te knjige imalo je samo 392 stranice; za drugo izdanje autor je dodao pet poglavlja). U vrijeme dok je Ellen White boravila u Europi 1880-ih godina, druga i treća knjiga bile su osnove za objavljivanje knjige na europskim jezicima (dansko-norveškom, švedskom, njemačkom, francuskom, finskom) pod naslovom **Isusov život* (*The Life of Christ*). Želja za objavljivanjem te knjige na engleskome jeziku potaknula je Ellen White da revidira i proširi njen sadržaj, pa je tako 1898. godine nastala nova knjiga poznata pod naslovom **Čežnja vjekova* (*The Desire of Ages*). Proširenjem dijela treće knjige u kojem se govori o apostolima Petru i Pavlu 1883. godine objavljena je knjiga **Životni zapisi apostola Pavla* (*Sketches From the Life of Paul*), a kasnije, 1911. godine, knjiga **Djela apostolska* (*The Acts of the Apostles*).

Četvrta knjiga, koja ima podnaslov Od razorenja Jeruzalema do završetka sukoba (*From the Destruction of Jerusalem to the End of the Controversy*), a objavljena je 1884. godine i ima 506 stranica, odnosi se na veliku borbu tijekom širenja kršćanske Crkve do kraja vremena. Tu je knjigu Ellen White najprije proširila kako bi pripremila petu knjigu u nizu Sukob vjekova. Tijekom putovanja Europom (od 1885. do 1887. godine), Ellen White posjetila je mnoga mjesta protestantske reformacije i saznala mnoge povijesne podatke koje je željela uključiti u revidiranu i proširenu verziju te knjige. Ta revizija danas je poznata kao *Velika borba* (*Great Controversy*). Prvi put je objavljena 1888. godine, a 1911. godine još je jedanput revidirana.

Denis Fortin

DUH PROROŠTVA. Ellen White služila se izrazom *Duh proroštva* na nekoliko načina, a svi su izvedeni iz Knjige Otkrivenja 19,10: „Svjedočanstvo Isusovo duh je proročki". Duh proroštva je prije svega Duh Božji, koji je nadahnuo proroke i koji govori kroz Sveto pismo. „Krist je bio taj koji je govorio svom narodu preko proroka. Apostol Petar, pišući kršćanskim crkvama, kaže '… proroci koji su vama prorekli određenu milost. Dok su ispitivali na koje i na kakvo je vrijeme upućivao *Kristov duh* – koji bijaše u njima – kad je unaprijed navješćivao Kristu određene patnje i proslavljanje što će doći poslije njih". Prva Petrova 1,10.11. Kristov glas je taj koji nama progovara kroz Stari zavjet. 'Proročki je duh, zapravo, svjedočanstvo Isusovo' Otkrivenje 19,10." (PP 366, 367). Slijedeći Petrova pojašnjenja, Ellen White primijenila je taj izraz na Duha koji je impresionirao Enoha, koji je „vjerno ponovio ljudima sve što mu je otkriveno Duhom proroštva". (ST, Feb. 20, 1879; usp. SR 59). Opisujući Jakovljeve riječi na rastanku s njegovim sinovima, rekla je da je „Bog Duhom proroštva uzdigao Jakovljev um iznad njegovih prirodnih osjećaja". (3SG 172). U Novom zavjetu, vremešni Šimun, „pravedan i pobožan", kad je uzeo malog Isusa u svoje naručje „proročki Duh počivao je na ovom Božjem čovjeku". (DA 55; Luka 2:25-32). Sila, Pavlov vjerni pratitelj, „bio je iskusan radnik, obdaren Duhom proroštva". (AA 203). Dakle, posrednik koji nadahnjuje ljudskog proroka da govori istinu o Bogu i Isusu jest Duh Sveti – „Duh proroštva": „Duh Sveti autor je Svetoga pisma i Duha proroštva. Njih se ne smije izvrtati ni preoblikovati da znače ono što bi čovjek želio da znače, da provode ljudske ideje i osjećaje, da provode ljudske planove bez obzira na rizike." (3SM 30).

U drugom smislu, „Duh proroštva" također je svjedočanstvo o Kristu, glavna svrha dara proroštva ustvari je izvještaj o Isusu Kristu, središnja tema Evanđelja, i uvijek je bila poruka onih kojima je dan Duh proroštva. Služba Ellen White obilježena je intenzivnom odanošću Isusu o kojem je pisala s iznimnim osjećajem i pronicljivošću. Milijuni ljudi predali su svoje živote Isusu dok su čitali njene poruke o Njemu i poruke od Njega, poput onih koje nalazimo u knjigama *Čežnja vjekova* (*Desire of Ages*) i *Koraci prema Kristu* (*Steps to Christ*). Nadalje, ona je svojem nizu od četiriju knjiga (nastalih između 1870. i 1884. godine) čija je tema bila *velika borba od pojave grijeha do Nove Zemlje – dala naslov *Duh proroštva* (*The Spirit of Prophecy*).

Zbog okolnosti koje su okruživale njena viđenja, od prvog koje je imala u dobi od 17 godina, pa do posljednjeg u 80-ima, Ellen White bila je uvjerena da ju je Bog pozvao kao svog glasnika i stoga je izraz *Duh proroštva* primijenila na svoju službu i spise. Snažno svjedočanstvo njenih poruka, osobito onih osobnih, postalo je izvor ogromnog povjerenja sve brojnije svjetske Crkve. Iz tog je razloga bila hrabra braniti svoju ulogu Božjeg glasnika, iako nije „zahtijevala" da je se naziva *prorokom. Kao u biblijska vremena, nikoga se nije moglo uvjeriti čak ni u to da je Isus onaj za kojeg se predstavlja. Ponekad je morala reći otvoreno, kao, na primjer, u pismu napisanom 1906. i članku iz 1882. godine: „Ipak, sada kada vam šaljem svjedočanstvo upozorenja i prijekora, mnogi od vas smatraju da je to samo mišljenje sestre White. Time ste uvrijedili Duha Božjega. Vi znate kako se Gospodin očitovao putem Duha proroštva. Prošlost, sadašnjost i budućnost prošle su preda mnom. Pokazana su mi lica koja nikada nisam vidjela, a godinama kasnije prepoznala sam ih čim sam ih vidjela. Iz sna sam se probudila sa živopisnim sjećanjem na teme koje su mi prethodno bile pokazane, i napisala sam, u ponoć, pisma koja su otišla diljem cijelog kontinenta i stigla upravo u vrijeme krize, te tako Božju stvar spasila od velike nesreće. Bio je to moj posao dugi niz godina.

Snaga me tjerala da ukorim i osudim nepravde na koje nisam ni pomišljala." (1SM 27).

I iz materijala napisanog 1907.: „Bogatstvo moralnog utjecaja donijeto nam je u posljednjih pola stoljeća. Preko Njegovog Svetog Duha Božji glas stalno nam dolazi s upozorenjem i poukom, da bi učvrstio vjeru vjernika u Duh proroštva. Opetovano mi je rečeno: 'Zapiši sve što sam ti dao da učvrstiš vjeru mog naroda u stajališta koja su zauzeli.' Vrijeme i kušnja nisu oslabili danu mi uputu, već su tijekom godina patnje i samopožrtvovnosti utvrdili istinitost danog svjedočanstva. Upute koje su mi dane u ranim danima poruke treba držati sigurnima i slijediti ih i u ovim posljednjim danima." (*ibid.*, 41).

Neumoljiva predanost Ellen White u ispunjavanju njene uloge Božjega vjesnika ne može se odvojiti od povijesti i razvoja Crkve adventista sedmoga dana. Mnogi od njenih suvremenika cijenili su njene bezvremenske savjete. *J. A. Burden sažeo je te plodonosne godine u uvodu knjige **Loma Linda poruke* (*Loma Linda Messages*): „Prirodno je da se nameće pitanje: odakle dolazi ta mudrost otkrivena u tom daru koji je visoko iznad sveukupne mudrosti cijele Crkve? U vrijeme kad se poruka razvijala i rasla upravo je taj dar potaknuo proširenje Djela, i od tog dana do danas učinio je više od svih drugih utjecaja da poruku proširi u regiji i izvan nje. U svakom segmentu razvoja poruke – evanđeoskom, obrazovnom, zdravstvenom i nakladničkom, Duh proroštva ne samo da je određivao način rada nego je i osvijetlio put kojim je trebalo voditi te različite odjele da bi se postigao uspjeh u širenju poruke. Uvijek iznova, kad god je ljudska mudrost iznevjerila i djelo se ograničilo ili zapetljalo u bilo kojem od njegovih segmenata, mudrost tog dara uvijek se očitovala u pronalaženju pravog rješenja. Jasna misionarska politika u svim odjelima ovoga velikog djela vođena je Duhom proroštva, pa je za razliku od koristoljubive politike koju su često provodili ljudi kojima je povjerena briga i čuvanje poruke, pokazala da je mudrost toga dara dana odozgo." (LLM 34). Sve dok grane budu trebale deblo, sigurnost i snaga moći će se pronaći u trajnoj vrijednosti njenih spisa. Godine 1907. Ellen White je napisala: „Bez obzira na to što sam svom životu dala ili nisam dala, moji će spisi neprestano govoriti, a njihova će djelotvornost napredovati sve do kraja vremena. Moji spisi čuvaju se u arhivu mog ureda, pa čak i kad više ne budem živa riječi koje mi je dao Gospodin i dalje će živjeti i govorit će ljudima." (1SM 55).

Herbert E. Douglass

DUH SVETI. Spisi Ellen White pokazuju bogato i duboko razumijevanje božanstva, osobe i djela Duha Svetoga. Razmatrajući važnost Duha Svetoga u Kristovom planu spasenja, primijetila je da, iako je „Krist, Veliki Učitelj, imao mnoge raznolike teme među kojima je mogao birati, ipak se najviše bavio darom Duha Svetoga". (1SM 156). Često je govorila o Njegovom odnosu i ovisnosti o Duhu Svetom tijekom Njegove zemaljske službe (npr. 5T 161; ML17; DA 671; COL 139).

Suprotno u njenom vremenu uvriježenom mišljenju, Ellen White nije zagovarala stajalište o Duhu Svetom kao o neosobnom utjecaju ili sili. Umjesto toga, vjerovala je da je Duh „jednaka osoba kakva je i Bog" (Ev 616); da On „ima osobnost, jer inače ne bi mogao svjedočiti našim duhovima i s našim duhovima da smo djeca Božja". (Ev 617). Kao Kristov predstavnik, bio je „lišen ljudskog obličja i neovisan o njemu. Budući da je nosio ljudsku prirodu, Krist nije mogao osobno biti na svakom mjestu. … Posredovanjem Duha svi će moći pristupiti Spasitelju. U tom smislu, On će im biti bliži nego što bi im bio da se nije uznio na Nebo." (DA 669).

Dok je djelovanje Duha Svetoga kompleksno i višestruko, učinci su jasno vidljivi. Podsjećajući na Kristov opis Duha Svetoga Ni-

kodemu (Ivan 3), Ellen White ustvrdila je da se djelovanje Duha Svetoga na srce „ne može bolje objasniti nego kao djelovanje vjetra. … Malo pomalo, možda nesvjesno za onoga tko ih prima, nastaju dojmovi koji dušu privlače Kristu. … Iznenada, kada Duh uputi neposredniji poziv, duša se radosno predaje Isusu. Mnogi to nazivaju iznenadnim obraćenjem; ali to je rezultat poziva Duha Božjega, strpljivog, dugotrajnog procesa." (DA 172).

Ellen White je prikazala Duha Svetoga i kao odgajatelja. (CT 37, 38). Kao sudionik u odgoju, On nadahnjuje i rasvjetljuje Sveto pismo. Pisanje Svetog pisma nije bilo samo plod ljudskog uma. „Nisu riječi Biblije nadahnute, nego su ljudi bili nadahnuti. Nadahnuće ne djeluje na čovjekove riječi ili izraze, već na samog čovjeka, koji je prožet mislima pod utjecajem Duha Svetoga." (7BC 945, 946). Riječi Svetoga pisma mogu se razumjeti u punom smislu samo kad je čitatelj prosvijetljen Duhom. (7BC 945).

Duh Sveti „osuđuje grijeh" i „uz pristanak ljudi, tjera ga iz duše". (ML 43). To je obnavljanje ljudskog bića na sliku Božju „cjeloživotno djelo" (2T 448), jer „kršćanski život nije preinačavanje ili poboljšavanje staroga, nego preobražaj naravi", promjena koja se može „provesti samo uspješnim djelovanjem Duha Svetoga". (DA 172). Rezultat djelovanja Duha u životu je razvoj plodova Duha. (PP 372). Ovi *neprolazni* plodovi dokaz su nevidljivog djelovanja Duha u životu svakog pojedinca. (COL 68).

Ali da tko ne bi propustio u potpunosti cijeniti djelovanje Duha u životu, Ellen White upozorava koliko je ozbiljan problem ignoriranje Duha Božjeg, jer činiti to znači staviti se tamo gdje Bog ne može doprijeti do duše. (5BC 1092). „Grijeh bogohuljenja protiv Duha Svetoga ne leži ni u jednoj iznenadnoj riječi ili djelu; to je čvrst, odlučan otpor istini i dokazima." (5BC 1093). Ali onima koji iskreno traže Njegovo vodstvo, Bog njihove zahtjeve nikada neće odbiti. (MB 132).

Duh Sveti također ima važnu ulogu u dovršenju zemaljske povijesti. Ellen White djelovanje Duha uspoređuje i s djelovanjem poznoga dažda, kiše koja dolazi neposredno prije žetve. Ovo očitovanje Duha „predstavlja duhovnu milost koja priprema Crkvu za dolazak Sina Čovječjega". (TM 506; LDE 183). Ellen White piše da su se „prvi učenici za izlijevanje Duha Svetoga na dan Pedesetnice pripremali ispovijedanjem i napuštanjem grijeha, ozbiljnom molitvom i posvećivanjem sebe Bogu. Isti posao, samo u većoj mjeri, mora se obaviti sada." (TM 507).

Ellen White razlikuje pogrešna i prava eshatološka očitovanja Duha. Ona upozorava da će „u posljednjim danima neprijatelj sadašnje istine [Sotona] pridonijeti događanjima koja nisu u skladu s djelovanjem Duha". (2SM 41). Međutim, utjecaj Duha neće poniziti Božji narod pred svijetom, nego će Njegov narod dovesti u „mio sklad s Njegovom voljom". (5T 647). Stoga je očitovanje Duha obilježeno „smirenim, razboritim radom ... na upoznavanju duša s vlastitim stanjem". (2SM 35). „Puko bučenje i vikanje nisu dokaz posvećenja ili silaska Duha Svetoga. … Divlje demonstracije u umovima nevjernika samo stvaraju odbojnost." (2SM 35).

Dakle, dar Duha Svetoga dan vjernicima na Pedesetnicu u Efezu, očitovao se u sposobnosti „da idu naviještati evanđelje u Maloj Aziji". (AA 283). Baš kao što je Duh ranoj Crkvi dao alate potrebne za obavljanje njene misije – sposobnost da govore drugim jezicima i prorokuju (AA 283) – jednako tako On je voljan i današnjoj Crkvi dati alate koji su joj potrebni da izvrši svoju misiju. (ChS 98; Ev 701; RH, Mar. 19, 1895).

Pečaćenje Božjeg naroda završno je djelo Duha Svetoga u planu otkupljenja. Njime završava suđenje. Tada će prestati Kristovo trajno posredovanje za spasenje grešnika i ljudi će

živjeti bez Kristovog posredovanja za grijehe (Otkrivenje 22,11.12). Ali tijekom tog vremena Duh Sveti neće napustiti Božji narod. Osvježeni poznim daždom, u čekanju skorog Kristovog dolaska, oni će i dalje biti zaštićeni Duhom Svetim (Mar 41).

Karen K. Abrahamson i John T. Baldwin

DUHAN. „Duhan je spor, podmukao otrov, čije se djelovanje teže čisti iz sustava nego djelovanje alkohola" (3T 569; usp. MH 327), napisala je Ellen White 1875. godine. Prvi put upozorila je na opasne učinke duhana nakon što je imala prvo viđenje o zdravlju ujesen 1848. godine. Prepoznala je da duhan utječe ne samo na tjelesno zdravlje već i na živčani sustav. (CH 81; MH 327, 328). Pisala je o utjecaju duhana na imunološki sustav, koji smanjuje prirodnu sposobnost tijela za samoozdravljenjem (MH 11) i da tijelo polako odustaje od borbe istjerivanja otrovnog uljeza. (Ms 3, 1897, u Te 57). Njeni savjeti o duhanu poznati su po svojoj širokoj koncepciji fizičke, mentalne, društvene i duhovne dimenzije uporabe duhana, u doba kada su neki liječnici još propisivali udisanje dima cigare kao terapiju za bolest pluća. (SHM 22). Njeno upozorenje o duhanu u časopisu *Zdravlje: ili kako živjeti* (*Health: or How to Live*) 1864. godine objavljeno je stoljeće prije nego što je američko javno zdravstvo objavilo izvješće *Pušenje i zdravlje* (*Smoking and Health*) 1964. godine.

Što se tiče ovisnosti o duhanu, Ellen White je poučavala da je žudnja za duhanom potaknuta uporabom čaja i kave (ST, Sept. 1, 1887) i da uporaba duhana „pobuđuje žeđ za žestokim pićem i u mnogim slučajevima postavlja temelje za naviku opijanja". (MH 327; usp. 3T 564). Prepoznala je nasljednu sklonost duhanskog problema, kad se neprirodna želja za duhanom prenosi s jedne generacije na drugu. (Te 56). Napomenula je da „navika pušenja duhana često snažnije utječe na živčani sustav od uporabe alkohola. Vezuje žrtvu jačim spona ma ropstva nego što to čini opojna čaša; tu je naviku teže nadvladati. Tijelo i um su, u mnogim slučajevima, temeljitije opijeni pušenjem duhana nego alkoholnim pićima, jer je to suptilniji otrov". (3T 562). Što se ranije u životu takva navika stvara, to je štetnija za zdravlje i teže ju je nadvladati. (*ibid.*, 564, 567).

Upozoravala je na opasnost pasivnog pušenja, kada žene i djeca pušača „obolijevaju udisanjem zraka u prostoru u kojemu se puši" (Te 58) i da je dojenčad posebno osjetljiva na trovanje njihovog mozga, srca, jetra i pluća. (*ibid.*). Duhan također utječe na um korisnika, smanjujući sposobnost donošenja odluka. (Ms 38a, 1905, u Te 59). Duhan umrtvljuje duhovnu „finu osjetljivost duše". (3SG 116; ST, Apr. 24, 1879).

Unatoč štetnosti duhana, ona nije grubo postupala s osobama koje se bore s tom ovisnošću. Godine 1878., u vezi s liječnikom koji je „mnogo godina" pušio (15MR 140), ustvrdila je da „ova navika nije bila toliko uvredljiva u Božjim očima" kao što je „cenzorski, osuđujući duh" onih koji su „mu se obraćali". Prepoznala je da netko njegovih godina promjenu životnih navika „ne može očekivati za jedan dan, tjedan ili mjesec". Jasno je rekla da je „uživanje u duhanu zlo koje bi Bog želio da on pobijedi", ali je također inzistirala na tome da ovisnik to „može postići Isusovom snagom u Njegovo ime". (12MR 285). Zatim je sažela svoj osobni pristup prema članovima Crkve koji puše: „Neki su zauzeli stav da one koji puše treba odmah uzeti na red i istjerati ih iz Crkve; ali kod nekih koji bi na taj način bili revni postoji veće onečišćenje hrama duše nego što ga može izazvati duhan. U našem dugogodišnjem iskustvu ni u jednom takvom slučaju nismo tako postupali. Godinama smo se nosili s robovima ove navike, i ako nije postojao neki drugi razlog, nismo se osjećali slobodnima zvati ih na red ili ih izdvojiti iz Crkve. Molili smo se i radili s njima, i u mnogim slučajevima, nakon nekog vremena uspjeli smo ih osvojiti u potpunosti.

Oni koji se nisu mijenjali, postali su mlitavi u drugim stvarima te su odustali od svojih napora da prevladaju ovisnost, tako da su uslijedila ponašanja težeg karaktera koja su zahtijevala crkvenu disciplinu." (15MR 139; usp. 12MR 286; 9MR 195). „Ograničeni umovi ne mogu u potpunosti procijeniti vrijednost duše", zaključila je. „S koliko zahvalnosti će se otkupljeni i proslavljeni sjećati onih koji su izravno sudjelovali u njihovom spasenju! Nitko tada neće žaliti za svojim samozatajnim naporima i ustrajnim radom, za svojom strpljivošću, snošljivošću i iskrenim čežnjama srca za dušama koje su mogle biti izgubljene da smo zanemarili svoju dužnost." (15MR 144).

Dodatno čitanje: 9MR 193-197; 12MR 274-295; 15MR 134-144; SHM 22, 23, 65-72.

Paul Z. Gregor i Jerry Moon

DUHOVNI DAROVI (*Spiritual Gifts*, nakladnik knjige Steam Press, 1858-1864; reprint RHPA, 1995). Niz od četiriju knjiga najranijih spisâ Ellen White s raznim biblijskim, biografskim i zdravstvenim temama, još uvijek dostupnima kao reprint izvornika. Prva knjiga (objavljena 1858. godine, na 219 stranica), nosi podnaslov Velika borba između Krista i Njegovih anđela i Sotone i njegovih anđela (*The Great Controversy Between Christ and His Angels and Satan and His Angels*), i prva je tiskovina koja opisuje događaje velike borbe, a objavljena je nakon velikog viđenja što ga je Ellen White o toj temi imala 1858. godine; ona opisuje glavne događaje kozmičkog sukoba zaokružene Kristovim životom i službom, uspon adventističkog pokreta i događaje posljednjih dana. Ova knjiga također čini posljednji dio (od 133. do 295. stranice) knjige **Rani spisi* (*Early Writings*).

Druga knjiga (objavljena 1860. godine, na 304 stranice), s podnaslovom Moje kršćansko iskustvo, pogledi i nastojanja u vezi s pojavom i napredovanjem poruke trećeg anđela (*My Christian Experience, Views, and Labors in Connection With the Rise and Progress of the Third Angel's Message*), autobiografski je prikaz djelovanja Ellen White do 1860. godine. Na osnovi ovog sveska pripremljena je treća knjiga **Životni zapisi Ellen White u 1915. godini* (*Life Sketches of Ellen G. White in 1915. Volume 3*), koja je objavljena 1864. godine na 304 stranice, i ima podnaslov Važne činjenice vjere u vezi s poviješću svetih ljudi iz davnina (*Important Facts of Faith in Connection With the History of Holy Men of Old*), a opisuje biblijsku povijest od stvaranja do donošenja Zakona na Sinaju. Ta je knjiga kasnije dopunjena i uvrštena u početni dio prve knjige u nizu **Duh proroštva* (*The Spirit of Prophecy, volume 1*), objavljene 1870. godine.

Četvrta knjiga (objavljena 1864. godine, ima 152 i 160 stranica), s podnaslovom Važne činjenice vjere: Zakoni o zdravlju i svjedočanstva br. 1–10 (*Important Facts of Faith: Laws of Health, and Testimonies Nos. 1-10*), i sadrži dva dijela. Prvi dio (knjiga 4a) prikaz je biblijske povijesti od Sinaja do Salomona, s dvama poglavljima koja su most prema Kristovom dolasku, i poglavlje s naslovom „Zdravlje" (*Health*), popraćeno materijalima vezanima uz tu temu. Biblijska povijest kasnije je dopunjena u posljednjem dijelu prve knjige u nizu *Duh proroštva* (*The Spirit of Prophecy, volume 1*). Poglavlje „Zdravlje" na 32 stranice prva je sveobuhvatna prezentacija zdravstvene poruke koju je Ellen White dobila u viđenju 6. lipnja 1863. godine. To poglavlje dopunjeno je 1865. godine da bi postalo šest poglavlja u šest knjižica pod naslovom **Zdravlje: ili kako živjeti* (*Health: or How to Live*), što ih je uredio James White. Drugi dio (knjiga 4b) sažeti je reprint knjiga pod naslovom **Svjedočanstva za Crkvu*, brojevi 1-10 (*Testimonies for the Church, numbers 1-10*).

Denis Fortin

DUHOVNOST ELLEN WHITE. Njen osobni odnos s Bogom evidentan je iz njenog prakticiranja duhovnih pravila, poput proučavanja Biblije, meditacije i molitve. Odrastajući u pobožnom metodističkom domu, naučila je cijeniti iskustvene vidove odnosa s Bogom, ali i kako ga intelektualno spoznati. Od trenutka kada je kao 15-godišnjakinja pronašla osobno jamstvo spasenja, Ellen White primarni je naglasak stavila na njegovanje svog odnosa s Bogom. Kad je odrasla, cijeli je svoj život nastojala živjeti u pobožnosti. Središte njenog odnosa s Bogom bila je iskustvena priroda vremena što ga je s Njim provodila. Svakodnevno je živjela u Božjoj prisutnosti. Njen je identitet ukorijenjen u njenom odnosu s Bogom. Ellen White nije imala zacrtanu strukturu svoje pobožnosti, jer Bog je činio sastavni dio svih vidova njenog života. Evidentno je da su njena tijekom života stečena iskustva, a ponajviše njena osobna i fizička patnja, doveli do jačanja duhovne zrelosti i dubljeg povjerenja u Isusa razvijenog u nevoljama.

Kao mlada majka suočila se s razdobljima jake depresije, uzrokovane najčešće prekomjernim radom, putovanjima, brigom za bolesne i potrebite i podizanjem obitelji. Ponekad se borila s osjećajima vlastite nesposobnosti i mišlju da ju je Bog odbacio. Jednom se molila da Bog vrati radost spasenja u njen život. (Ms 5, 1859). Drugi izvor njene depresije bilo je pisanje osobnih svjedočanstava. Obveza da osuđuje tuđe grijehe jako ju je opterećivala. Čini se da je linija između posla i vremena osobne pobožnosti bila nejasna. Jutarnje i večernje obiteljsko bogoslužje bilo je dobro isplanirano, no vrijeme svoje osobne pobožnosti nije tako dobro planirala. Čini se da joj je njeno duhovno djelo za druge ponekad bilo važnije od održavanja vlastitog duhovnog blagostanja.

Kako je bivala starija, razvijala je veću sposobnost svladavanja fizičke boli i depresije. Većinu 1892. godine patila je od kombinacije „malarijske groznice i upalnog reumatizma“ trpeći bolove koji su je razdirali. (4Bio 31). Slične su joj nevolje prijašnjih godina prouzročile depresiju, ali sada depresiji nije podlegla. To je razdoblje nazvala „najsretnijim mjesecima“ svog života, jer joj je Bog bio tako blizu. (*ibid.*, 32). Napisala je: „Tako sam zahvalna da sam doživjela ovo iskustvo, jer sam se bolje upoznala sa svojim dragocjenim Gospodinom i Spasiteljem.“ (Ms 75, 1893, u 4Bio 32).

Svoje besane noći uzrokovane bolovima nije provodila u sumnji, već u komunikaciji s Bogom. O tome je 9. svibnja napisala: „Prošla noć bila mi je jako duga. … Zadržavam svoj um što je više moguće na Božjim obećanjima. Ne zato što sam ta obećanja zaslužila, nego zato što su grešnim ljudskim bićima besplatno darovana. … Odlučna sam da ne potičem osjećaje malodušnosti i turobnosti.“ (Ms 19, 1892, u 7MR 141).

Molitva je također bila presudna za duhovno iskustvo Ellen White. Mnogo je vremena provodila u molitvi. Otprilike u isto vrijeme napisala je: „Molitva ne spušta Boga k nama, već nas uzdiže k Njemu.“ (SC 93). U svojim je svakodnevnim molitvama ona živjela u stalnom zajedništvu s Bogom. „Zahvalna sam Gospodu da ... da mogu imati Isusovo svjetlo i Njegovu ljubav. Njegova prisutnost za mene je sve – udobnost, nada i umirujući balzam.“ (Ms 20, 1892, u 8MR 50).

Poboljšanje njenog zdravlja u kasnijim godinama utjecalo je na njen duhovni život. Običavala je rano odlaziti na spavanje i buditi se u dva sata iza ponoći. Sate i sate ostajala je budna razgovarajući s Bogom i pišući. U ožujku 1906. godine napisala je: „Ovi budni sati najviše su me osvježavali. Razgovarala sam sa svojim Spasiteljem. ... Oh, kako mi je bilo dragocjeno to zajedništvo! Zahvalnosti i veličanje uzdižu se Bogu i Isusu, mom Spasitelju.“ (Ms 123, 1906). Jedan primjer pobožnosti Ellen White nalazimo u načinu na koji je Gospodnju molitvu upotrijebila kao srž svoje molitve. Smatrala je da je sveobuhvatna i „ima učinkovitost jer tu

je molitvu Krist sročio, i u njoj nema nepotrebnih riječi." (Ms 124, 1906).

U svome životu Ellen White prolazila je kroz duhovne borbe kao i svi drugi ljudi. Iako je u ranoj dobi bila pozvana da bude Božji vjesnik, njen rani život nije bio obilježen istim stupnjem duhovne zrelosti koju je pokazivala u kasnijim godinama. Još kao dijete borila se s duhovnim problemima, čak i pitanjem hoće li biti spašena. U ranoj dobi odrastanja borila se s depresijom, obično ju je zahvaćala kad je bila preopterećena poslom, fizički iscrpljena i slabog zdravlja. Ponekad je bila obuzeta osjećajem da je njeno životno djelo završeno, a u nekim trenucima depresija ju je navela da posumnja je li u skladu s Bogom. (Ms 5, 1859). Ali u svim tim borbama ona se nikada nije okrenula od Boga.

Dnevnici Ellen White otkrivaju kako se na pozitivniji način nosila s nepovoljnim okolnostima u svom kasnijem životu. Znajući vlastite slabosti, odlučila je da ne padne u depresiju. Hvaleći Boga i uzdajući se u Njegova obećanja, uspjela je spriječiti da njen um potone u depresiju. U dnevničkim zapisima o svojim pobožnim iskustvima, usredotočena je na to da ustraje u djelu koje joj je Bog povjerio. Molila se za raspoznavanje Božje volje i nastojala je svoj svakodnevni život ispuniti stalnim iskustvom pobožnosti, definirajući svoj primarni identitet svojim odnosom prema Bogu. Zahvaljujući takvim iskustvima mogla je napisati sljedeći praktičan savjet o duhovnom rastu: „Za nas bi bilo dobro da svakoga dana provedemo jedan sat u razmišljanju o Kristovom životu. … Dok se tako bavimo Njegovom velikom žrtvom za nas, naše povjerenje u Njega postat će mnogo postojanije, naša će ljubav oživjeti i dublje će nas prožeti Njegov Duh." (DA 83).

Dodatno čitanje: Mss 5-8, 1859; Mss 28-39, 1892; Mss 123-127, 1906; G. Doss, „An Analytical Review of Christian Spirituality With Reference to the Seventh-day Adventist Church" (D. Min. project, AU, 1987, CAR); H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 68-92; E. Stubbert, „The Personal Spiritual Life of Ellen White" (research paper, AU, 2000, CAR); J. M. Wilson, „A Historical Study of the Spiritual Lifestyle of Ellen White and Its Roots in Methodism" (research paper, AU, 1987, CAR).

Eric Stubbert

DUHOVNOST. Definicija izraza *duhovnost* kojom se koristi Ellen White razlikuje se od osnovnog značenja koje danas prevladava. Riječ *duhovnost* stotine se puta pojavljuje u njenim objavljenim spisima (CD-ROM), a njeno se značenje ponajprije odnosi na život u pobožnosti, bogobojaznosti i svetosti. Danas se, međutim, izrazom *duhovnost* uglavnom koristimo za „opisivanje stajališta, vjerovanja i postupaka koji obogaćuju ljudske živote i pomažu ljudima da dosegnu preosjetljive stvarnosti" (definicija izraza *spirituality* prema *Westminster Dictionary of Christian Spirituality*, 361.). Proučavanje duhovnosti u skladu s tom definicijom propituje discipline molitve, meditacije, proučavanja Biblije, posta, ispovijedi, bogoslužja i srodnih tema, te kako one utječu na naše živote. Kad Ellen White upotrebljava izraz *duhovnost*, netko bi mogao pomisliti da ona nema poseban interes za to područje, no pažljivo analiziranje njenih spisa po određenim područjima uključenim u današnju definiciju tog pojma otkriva duboko i opsežno zanimanje za tu temu.

U svojem razumijevanju duhovnosti Ellen White usredotočila se na Krista na najmanje dva načina. Prvo, Krist je predmet štovanja te primatelj i pokretač vjernikova pobožnog života. Drugo, Isus je primjer duhovnog i pobožnog života kakvim bi vjernik trebao živjeti. Držite na umu da je „Isus naš uzor". (DA 74). „Svako dijete može steći znanje kao što ga je Isus stekao." (*ibid.*, 70). Isusovo zajedništvo s Bogom „otkrilo nam je tajnu životne sile". (MH 51). Najcjelovitija rasprava o Isusovom

predanom životu nalazi se u poglavlju pod naslovom „S prirodom i s Bogom“ u knjizi *Služba liječenja* od 24. do 27. stranice (*The Ministry of Healing,* 51-58). Ovo i druga poglavlja jasno pokazuju da je, za Ellen White, duhovnost bila ključna kako za Isusa tako i za nas. Pobožan život bitan je za život kršćanina. Za Isusa je on bio presudan. Čak je i Isus, koji je bio „potpuno predan“ služenju drugima, smatrao da je „potrebno“ (MH 58) tražiti samoću i uživati „stalnu zajednicu“ s Bogom. Bilo je važno da Isusovi učenici čine isto. Jasna je implikacija da svaki vjernik ima istu potrebu. „Svima koji se uče u Gospodnjoj školi“ treba vrijeme samoće za pobožno zajedništvo s Božanskim. „To je uspješna priprema za *svaki* rad za Boga.“ (*ibid.*, kurziv dodan).

Koji su okružje, postupci i pravila ponašanja nužni za vrijeme zajedništva s Bogom? Iako se u Isusovo vrijeme pobožno zajedništvo često ostvarivalo u prirodnom okružju, to se ne navodi kao nužnost. „Prizori iz prirode“, kao što su „tihe doline“, „padine brda“, „šumsko drveće“, „polja“ ili „osamljena mjesta“ (*ibid.*, 52), smatraju se idealnim okružjem za zajedništvo. Ova mjesta ne samo da su tiha i da podsjećaju na Božje stvaranje već također pružaju bijeg od smetnji koje mogu spriječiti neprekinuto zajedništvo. Pet duhovnih/pobožnih postupaka posebno je istaknuto u ovom poglavlju, kao i na drugim mjestima. Prvi je *meditacija* (*ibid.*). Za Ellen White to je jedan od oblika komuniciranja s Bogom. Nažalost, ni u ovom poglavlju niti na bilo kojem drugom mjestu u svojim spisima ona ne objašnjava točno kakvu vrstu meditacije drži na umu. Jasno je, međutim, da je jedan oblik meditacije koji ona podupire, proučavanje Svetoga pisma i njegovih tema i događaja pogodnih za razmišljanje i meditiranje. (SC 89-91). Drugi postupak je *istraživanje* Svetoga pisma. (MH 52). Ovdje je ključno *istraživanje*. Priroda i metodologija tog istraživanja Svetoga pisma opisana je u knjizi *Koraci prema Kristu*, od 92. do 94. stranice (*Steps to Christ*, 89-91). Istraživanje je iskustveno traženje u kojem nije samo razum nego i srce ispunjeno Božjim riječima. Trebamo meditirati, kontemplirati i upamtiti Riječ. Brzo čitanje neće dati rezultatâ. Molitva se mora uputiti Bogu kako bi Njegov Duh i prosvjetljenje mogli biti prisutni tijekom traženja. Istinsko traženje dovest će do duboke želje da slijedimo Boga i iskusimo Njegovu prisutnost.

Treći duhovni postupak je *molitva.* (MH 52). Ellen White molitvu definira kao “otvaranje srca Bogu kao prema prijatelju“. (SC 93). To govori kako o iskustvenoj naravi molitve i njenoj intimnosti tako i o njenoj dvosmjernosti. Kad ljudi otvore srce prijatelju, to znači da govore i slušaju. Za Ellen White molitva podrazumijeva da nam Bog govori kad mi šutimo.

Četvrti od ovih postupaka je *pjevanje*. Bez imalo sumnje, Psalmi su bili srž onoga što je Isus pjevao. Konkretno, Ellen White spominje „pjesme zahvalnosti“ (MH 52) kao dio Isusove aktivnosti tijekom Njegovog rada u tesarskoj radionici. Tako je Isus pjevao ne samo tijekom svog ranojutarnjeg posebnog vremena zajedništva već i tijekom svog radnog vremena. I mi smo pozvani činiti isto.

Peti od ovih postupaka najbolje bi bilo nazvati *poučavanje* ili *upoznavanje s Božjom voljom*. Pozvani smo imati osobno iskustvo u stjecanju spoznaje volje Božje. „Mi moramo osobno čuti Njegov glas kako govori našim srcima.“ (*ibid.*, 58). To se može dogoditi kada u tišini stojimo pred Bogom. U takvom stanju možemo „čuti“ Božji glas (u mislima, obično ne naglas) i pronaći praktične dnevne savjete za svoj život. Rezultat slijeđenja takvog duhovnog puta jest otkriće tajne „životne sile“ (*ibid.*, 51). Ta je sila pomiješana sa suosjećanjem i stvara atmosferu duhovnog života koja okružuje osobu. Iako je dugo radio, Isusovo vrijeme u molitvi donijelo mu je svježinu i snagu koja mu

je omogućila da služi drugima. Vjernici koji žive život potaknut prakticiranjem te Kristove duhovnosti postaju osposobljeni za učinkovito služenje Bogu. Okružit će ih atmosfera svjetla i mira, a dobit će i fizičku i mentalnu snagu. Njihovi će životi odražavati božansku moć koja dopire do srca ljudi.

Dodatno čitanje: G. R. Doss, „An Analytical Review of Christian Spirituality With Special Reference to the Seventh-day Adventist Church" (D. Min. project, AU, 1987); H. E. Douglass, *Dramatic Prophecies of Ellen White* (PPPA, 2007), 163-188; J. L. Dybdahl, „Encounter With God: Steps Toward an Adventist Devotional Theology" (unpublished paper presented to the Andrews Society for Religious Studies, November 1988, CAR); J. L. Dybdahl, *Hunger: Satisfying the Longing of Your Soul* (Hagerstown, Md.: Autumn House, 2007); G. A. Schneider, *The Way of the Cross Leads Home: The Domestication of American Methodism* (Bloomington: Indiana University Press, 1993); R. Staples, „The Wesleyan Roots of Adventist Spirituality" (unpublished paper presented to the Andrews Society for Religious Studies, November 1988, CAR).

Jon L. Dybdahl

E

ECHO, NAKLADNIČKA KUĆA (*Echo Publishing Company*). Prva denominacijska nakladnička kuća u Australiji. Nakon dolaska prvih adventističkih misionara u Australiju 1885. godine, u roku od nekoliko tjedana, započelo je objavljivanje tiskovina u iznajmljenoj zgradi „Burnham House" u North Fitzroyu, u Melbourneu. Do 1889. godine ovaj aranžman više nije bio prikladan te je kupljeno zemljište u Best Streetu, u North Fitzroyu. Nakladnička tvrtka Echo Limited osnovana je u travnju te godine u novoj trokatnici. Gospodarstvo je ranih 1890-ih godina bilo u depresiji, ali tiskara je nastavila raditi i stekla reputaciju za svoj kvalitetan rad do te mjere da je postala službeni izdavač njegove ekselencije Lorda Brasseyja, K. C. B., guvernera države Victoria. Do 1889. godine nakladnička kuća Echo zapošljavala je 83 radnika i postala treća najveća adventistička nakladnička kuća na svijetu. Iako je tvrtka napredovala, prolazila je i kroz razdoblja poteškoća. Ellen White, koja se za nju osobito zanimala, nepokolebljivo je podržavala njenu misiju.

Godine 1903. odbor nakladničke kuće Echo predložio je preseljenje u ruralno mjesto u znak podrške stajalištima Ellen White, koja je dosljedno zagovarala život na selu. Iako je rečeno da bi takav potez tvrtku stajao komercijalnog tiskanja – oko dvije trećine proizvodnje – odbor je vjerovao da je došlo vrijeme da se sva energija tiska posveti denominacijskom radu. Početkom 1906. godine oprema za tisak preseljena je u Warburton, 80 kilometara sjeverno od Melbournea. Mnogi su zaposlenici kupili velike parcele zemlje u novoj zajednici kako bi uzgajali hranu, jer su bili uvjereni da će s gubitkom komercijalnog posla biti razdoblja samo djelomičnog zaposlenja. Međutim, usprkos financijskim izazovima i poteškoćama u dobivanju tiskarskog materijala tijekom Prvoga svjetskog rata, nakladnička je kuća napredovala, a rani strahovi njenih zaposlenika nikada se nisu ostvarili. Prelaskom u Warburton stiglo je i novo ime – Nakladničko udruženje Znaci vremena (*Signs of the Times Publishing Association*). Kasnije je naziv ponovo promijenjen u sadašnji Nakladnička kuća Znaci (*Signs Publishing Company*).

Dodatno čitanje: Ms 13, 1891; Ms 60, 1898; N. P. Clapham, ed., *Seventh-day Adventists in the South Pacific* 1885-1985 (Warburton: Signs Pub. Co., 1985), 60-65; documents in DF 57a; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 610, 611.

Lester D. Devine

EKSTATIČNA ISKUSTVA. Religijski je zanos bio obilno izražen za vrijeme Drugoga velikog buđenja u Americi (*American Second Great Awakening*) što je započelo prije 1800. godine i dosegnulo vrhunac tijekom 1820-ih godina. U posljednjem se valu tih buđenja milleritski pokret 1840-ih godina oslanjao na takav zanos. Tu su tradiciju nastavili adventisti svetkovatelji subote koji su tražili značenje u takvim praksama na bogoslužju (tj. prostiranje, padanje u nesvijest i vikanje) ili u nadnaravnim manifestacijama (tj. viđenjima, govorenju jezicima, snovima i čudesnim iscjeljenjima). Neki su adventisti svetkovatelji subote to smatrali pravim izričajem djelovanja Svetoga Duha, dok su drugi osuđivali takvu praksu kao samoinduktivno bjesnilo fanatizma.

Za millerite nakon razočaranja takve su nadnaravne manifestacije bile jako zabrinjavajuće. Te su pojave bile uobičajene u Novoj Engleskoj i prakticirali su ih ljudi kao što su *William Foy, Emily Clemons, *Hazen Foss a na kraju i Ellen Harmon (kasnije White), da spomenemo samo neke. Mnoga takva ponašanja vizionara navele su Williama Millera i sudionike na konferenciji 1845. godine u Albanyu, New York, da proglase takve osobe „zanesenjacima“ ili „fanaticima“. Zbog toga je Ellen Harmon isprva oklijevala podijeliti poruke u viđenjima, a kad bi ih podijelila, distancirala se od ostalih vidjelaca.

Ellen Harmon u svojim je ranim iskustvima viđenja često opisivala kako je bila toliko „svladana Duhom Božjim da je izgubila svu snagu“. (1T 44). Vjerska bogoštovlja često su sadržavala opise ljudi koji su, svladani Duhom, „ležali kao mrtvi“ dok su oni oko njih „stajali plačući“. (*ibid.*, 45; usp. 2SG 221). Ellen Harmon opisala je neka iskustva u kojima je „Božja sila došla na nas poput silnog naleta vjetra. Svi [prisutni] su ustali na svoje noge i glasno slavili Boga u sav glas. … Glas plača nije se mogao razlikovati od glasa vike. Bilo je to trijumfalno vrijeme. … Nikada prije nisam svjedočila tako snažnom iskustvu.“ (Lt 28, 1850, 16MR 206, 207). James White opisao je takva religijska iskustva kao „vremena Svetoga Duha“ kada je Bog bio blizu. Slična su iskustva zapisali drugi rani adventistički vođe, poput *Hirama Edsona, *E. L. H. Chamberlaina i *Josepha Batesa. Svjetonazor ranih adventista svetkovatelja subote uključivao je svijest o nadnaravnim silama. Sotona je „napadao“ vjernike, ali oni su često napuštali sastanke „pobjednički“ ili „trijumfalno“ nad silama zla. Čak i bolesti prouzrokovane silama Sotone i zlih duhova mogle su se uklanjati molitvom i istjerivanjem zlih duhova. (2SG 139).

Ključna promjena u izražavanju takvih karizmatičnih iskustava dogodila se nakon viđenja Ellen White u prosincu 1850. godine, kada je izjavila da se „trebamo nastojati u svakom trenutku osloboditi od nezdravog i nepotrebnog uzbuđenja“. Obeshrabrivala je te prakse, navodeći da se „implicitno povjerenje“ ne bi trebalo „polagati u takva ponašanja“ jer težište adventističke poruke ovisi o „Riječi Božjoj“. (Ms 11, 1850, u 13MR 299, 300). Iako je jasno da su rani adventisti svetkovatelji subote, a posebno Ellen White, prije 1850. godine, izražavali svoja uvjerenja u zanosu, nakon 1850. godine takve su pojave postale rjeđe i pod kontrolom. Ako ni iz kojeg drugog razloga, ove su promjene poticane s jedinim ciljem da se ograde od ostalih fanatičnijih skupina adventista koji su svojim javnim izražavanjima došli na loš glas.

Iako su ekstatična iskustva nakon 1850. godine postala rjeđa, ona nisu nužno oslabila religiozni zanos ili žar. U *Vjerskim službama* tijekom 1850-ih godina i dalje su bili česti opisi

onih koji su se „prostrli" Božjom snagom – u jednom slučaju žena je pala sa svoje stolice tijekom sastanka. (2SG 220, 221). Rane vođe adventista svetkovatelja subote nastavili su moliti za nadnaravna iscjeljenja, koja su se nastavila događati. (*ibid.,* 117, 118, 136, 137, 139).

Postoje četiri zabilježena slučaja govorenja jezicima među ranim adventistima svetkovateljima subote. Neki od tih incidenata smatrani su stvarnim, a drugi lažnim (za detaljnu analizu ta četiri incidenta vidi: A. L. White, „Tongues in Early SDA History", RH, Mar. 15 and 22, 1973).

Iako je Ellen White sudjelovala u ekstatičnim religijskim iskustvima tijekom i nakon milleritskog pokreta, za nju je uvijek Biblija bila iznad religioznog iskustva. Ona je često citirala: „Uza Zakon! Uza svjedočanstvo! Tko ne rekne tako, zoru neće dočekati." (Izaija 8,20). Insistirala je da „čak i djelovanje Duha Svetoga na srce mora biti ispitano Riječju Božjom. Duh koji je nadahnuo Sveto pismo uvijek vodi Svetome pismu." (GCDB, Apr. 13, 1891, u 1SM 43). Značajno je primijetiti da su rani adventistički vjernici svetkovatelji subote, suočeni s neobuzdanim fanatizmom tijekom formiranja svojih doktrina, odlučili dati prednost Bibliji nad religijskim iskustvom.

Dodatno čitanje: M. D. Burt, „Ellen G. White and Religious Enthusiasm in Early Adventist Experience" (White Estate Consultation, June 1998); A. Taves, *Fits, Trances, and Visions: Experiencing Religion and Explaining Experience From Wesley to James* (Princeton, 1999), 128-130, 153-165, 169, 174, 225; A. L. White, „Charismatic Experiences in Early Seventh-day Adventist History" (EGWE, SDoc); J. M. Wilson, „Enthusiasm and Charismatic Manifestations in Sabbatarian Adventism With Applications for the Seventh-day Adventist Church of the Late Twentieth Century" (D. Min. project, AU, 1995).

Michael W. Campbell

ELEKTRICITET. Pojam sa širokim rasponom značenja u vrijeme Ellen White. Upotrijebila je taj izraz u vezi s komercijalnom električnom energijom, legitimnim metodama medicinske terapije, prirodnim silama u biljkama, životinjama i ljudima, nadnaravnim božanskim iscjeljivanjem i spiritističkim lažnim iscjeliteljima (*električni liječnici).

Komercijalna električna energija u obliku izmjenične struje s frekvencijom od 60 Hz (AC) uvedena je u Sjedinjenim Američkim Državama 1891. godine. Battle Creek je imao električna svjetla već od 1902. godine (5Bio 223). Od 1903. godine, J. H. Kellogg koristio je kupke s električnim svjetlom za davanje terapijske suhe topline u Sanatoriju Battle Creek. (2SAT 233). U Paradise Valley Sanitariumu električna rasvjeta instalirana je 1904. godine (RH, Mar. 16, 1905), a spominje se i 1904. godina kao jedna o „prednosti" mjesta Mountain View u Kaliforniji, gdje se nalazila izdavačka kuća Pacific Press (LDE 106).

Prije dolaska komercijalne električne energije slični pojmovi naširoko su se koristili i doslovno i metaforički. Ellen White koristila je riječ *električni* i srodne riječi da bi opisala silu u biljkama, životinjama i ljudima. „Električnu energiju koja daje život sjemenu" biljaka Bog je stvorio i od Njega je potekla. (3MR 322). Isto tako, ljudska bića bila su obdarena „električnom energijom" od dana kada su stvorena. (3T 138). Ona je naučavala da „električna snaga mozga, potaknuta mentalnom aktivnošću, vitalizira cijeli sustav, te je stoga neprocjenjiva pomoć u savladavanju bolesti". (Ed 197). Ova „električna energija" živčanog sustava koja se opire bolesti postaje poveznica između naravnog i nadnaravnog, jer Ellen White ne govori samo o „električnim strujama u živčanom sustavu" koje jačaju „vitalne snage" već tvrdi da su „živci mozga koji komuniciraju s cijelim sustavom jedini medij preko kojeg Nebo može komunicirati s čovjekom i utjecati na njegov

najintimniji život". (2T 347). Nadalje, prirodna „električna snaga" živčanog sustava može se ponovo napuniti ulijevanjem nadnaravne moći. „Moćne energije Duha Svetoga" mogu djelovati „kao električni šok na paraliziranu dušu, uzrokujući da svaki živac zatitra novim životom". (5T 267).

Ova veza između naravnog i nadnaravnog uvodi nas u još jedan način na koji Ellen White upotrebljava izraz *elektricitet*, za opisivanje načina liječenja od duhovnih, mentalnih i tjelesnih bolesti, ne samo u drevna biblijska vremena već u njeno doba u njenoj obitelji. (2T 428; 7MR 118; 2MCP 539; 4Bio 152; RH, Feb. 20, 1866); 4T 280, 281; i HR, July 1, 1872). Da bi se u potpunosti pokrenuo taj „elektrizirajući utjecaj" (1T 517), potrebna je vjera i poslušnost zakonima zdravlja, osobito vježbanje na otvorenom, čisti zrak, voda, sunčeva svjetlost, odmor i umjerenost u radu, jelu i piću. (1T 515-517; 2T 67, 68; MH 127).

Ellen White također koristi koncept elektriciteta da bi opisala duhovnu povezanost vjernika s Bogom: „Posegnite za Njegovom rukom i primite je, da bi vas taj dodir mogao naelektrizirati i prožeti prelijepim osobinama Njegovog ni sa čime usporedivog karaktera." (4T 63; usp: 5T 267; 2MCP 801; RH, July 19, 1898).

Kenneth Jorgensen

ELEKTRIČNI LIJEČNIK. Sinonim iz devetnaestoga stoljeća za praktičare magnetskog liječenja, životinjski magnetizam, mesmerizam (hipnotizam), „simpatičke lijekove" i slične oblike psihologije spiritizma. (5T 193, 198). U tom kontekstu riječ *električni* nije povezana s razvojem komercijalne *električne energije, ali se odnosi na praktičare koji su tvrdili da „liječe bolesne" (RH, Jan. 15, 1914) koristeći „čaranje Sotone" (3SP 426). Ellen White ih je osudila kao „agente Sotone" (RH, June 27, 1882) i „protočnike Sotonine električne struje". (Ev 609). Upozorila je da podvrgnuti se takvim tretmanima znači „namjerno stupati na Sotonino tlo" i izlagati se njegovoj „čaroliji" (CTBH 115, 116), čiji će ishod biti „suprotan" očekivanim dobrobitima. (5MR 230). U isto vrijeme Ellen White je naučavala da „električna snaga mozga, potaknuta mentalnom aktivnošću, vitalizira cijeli sustav, te je stoga neprocjenjiva pomoć u savladavanju bolesti". (Ed 197). Kao i kod mnogih pitanja u životu, Sotona koristi ono što samo po sebi nije nužno zlo da bi unaprijedio svoje djelovanje. Spiritualistički iscjelitelj govori onima koji se izlože njegovim čarolijama da „trebaju ljubav i suosjećanje". „Pretvarajući se da ga jako zanima njihova dobrobit", on ih šarmira sve dok nisu „potpuno u njegovoj vlasti; nakon čega slijede grijeh, sramota i propast". (5T 198).

Dodatno čitanje: Reprezentativni popis izvora devetnaestog stoljeća nalazimo u 2MCP 721.

Kenneth Jorgensen

EMANUEL MISIONARSKI KOLEDŽ (*Emmanuel Missionary College*, 1901–1960). Smješten u Berrien Springsu, Michigan; sljednik Battle Creek Collegea, prve adventističke institucije visokog obrazovanja (1874–1901); sada Sveučilište Andrews (*Andrews University*). Ellen White, jedna od osnivačica Battle Creek Collegea, također je sudjelovala u osnivanju Emanuel misionarskog koledža u Berrien Springsu 1901. savjetujući *Edwarda A. Sutherlanda, osnivača i prvog predsjednika Emanuel misionarskog koledža. Kao predsjednik Battle Creek Collegea od 1897. godine, Sutherland je želio preseliti školu iz grada u ruralno područje. Tražio je i čekao odobrenje Ellen White, koja ga je poticala da ne žuri s prodajom i napuštanjem kampusa u Battle Creeku. U međuvremenu, Sutherland i njegov akademski dekan *Percy T. Magan, istražili su veći dio jugozapadnog Michigana na biciklima, tražeći zemlju na koju bi preselili koledž.

Nakon što se vratila u Battle Creek na Zasjedanje Generalne konferencije 1901. godine, Ellen White je 12. travnja javno iznijela svoj savjet u vezi s koledžom. Svoje poduže izlaganje o obrazovanju završila je izravnim savjetom: „Bog želi da se škola iseli iz Battle Creeka." Dodala je: „Ovaj korak je u skladu s Božjim planom za školu prije nego što je institucija osnovana." (GCB Apr. 14, 1901).

Sutherland je već bio spreman predložiti Berrien Springs kao najbolje mjesto za koledž. Iako Ellen White nikada nije posjetila novu lokaciju prije preseljenja škole, prihvatila je sjajno izvješće Sutherlanda i Magana. Napisala je da je jako zadovoljna opisima imanja u Berrien Springsu i dodala: „Čini se da je dobra ruka Gospodnja u ovom osnivanju." (Lt 80, 1901, u 6MR 407).

Ellen White je jednom posjetila Emanuel misionarski koledž u *Berrien Springsu u povodu zasjedanja Lake Union konferencije u svibnju 1904. godine. Ona i njena pratnja vlakom su putovali u Berrien Center [nekoliko kilometara istočno od Berrien Springsa], a odatle do kampusa u dva navrata. Magan je ponudio svoj dom dok je boravila na kampusu. Sjednica, održana u tek dovršenoj studijskoj dvorani, bila je burna, njome su dominirale žustre rasprave o panteističkim sklonostima Johna Harveya Kellogga i njegovoj knjizi Živi *hram* (*The Living Temple*).

Tijekom svog boravka na kampusu Emanuel misionarskog koledža, Ellen White je iznijela duhovnu misao na konferenciji, razgovarala sa studentskim tijelom i govorila na pogrebu prerano preminule Ide Magan. Kad je rasprava na glavnoj sjednici dosegnula dramatičan vrhunac, ona je uzela riječ i pokušala uspostaviti red uravnoteženom kritikom i ohrabrenjem obiju strana. Najposlije, još se jednom savjetovala sa Sutherlandom i Maganom, odobravajući njihove planove da daju ostavke na dužnosti u Emanuel misionarskom koledžu i odu na jug kako bi osnovali školu koja će postati *Madison College.

Iako kasniji predsjednici Emanuel misionarskog koledža nisu uspostavljali bliske osobne odnose s Ellen White kakve su imali njihovi prethodnici osnivači, nastavili su visoko cijeniti njen pisani savjet, pokušavajući ga slijediti u svojem upravljanju koledžom.

Dodatno čitanje: Lt 163, 1904; GCB Apr. 14, 1901; *Founders' Golden Anniversary Bulletin of Battle Creek College and Emmanuel Missionary College*: 1874-1924 (Berrien Springs, Mich; College Press, 1924); M. Jones Gray, *As We Set Forth* (AUP, 2002); E T. Magan, „Diary", May 22, 1904 (EGWE-LLU i CAR); „SDA Educational Society Minutes" (CAR); Emmett K. Vande Vere, *The Wisdom Seekers* (SPA, 1972).

Meredith Jones Gray

EMANUEL POKRET (*Emmanuel Movement*). Vjerski pokret koji je 1906. godine utemeljio Elwood Worcester, svećenik u Emmanuel Episcopal Church u Bostonu, Massachusetts. Worcester je zagovarao sintezu religijske i medicinske prakse te je nastojao izliječiti razne oblike „neuroza", alkoholizma i ovisnosti. Osnovna načela pokreta Emanuel uključivala su elemente azijskog i modernog panteizma, spiritizma i evolucije. Njegove psihoterapijske metode uvodile su pacijente u hipnotičko ili poluhipnotičko stanje.

Ellen White opisala je pokret Emanuel kao jedan od „ugodnijih oblika spiritizma" (Ev 606) i primijetila da je mnoge privukao. Svrstavajući pokret u kršćansku znanost (*Christian Science*) govorila je protiv savjetovanja s iscjeliteljima koji „svoju moć pripisuju elektricitetu, magnetizmu, tzv 'simpatičkim lijekovima' ili latentnim silama unutar ljudskog uma". (Ev 606).

Dodatno čitanje: Ev 606. 607; RH. Jan. 15. 1914; *The Emmanuel Movement: Its Theology Its Psychology and Its Methods of Treatment (*RHPA c. 1921); K McCarthey, „Hydrotherapy and Religion: The Emmanuel Movement", *Journal*

of Religian and Health 23 (Summer 1984): 92-105; *idem*, „Early Alcoholism Treatment: The Emmanuel Movement and Richard Peabody" *Journal of Studies on Alcohol* 45, no. 1 (1984): 59-74; E. Worcester, *The Christian Religion as a Healing Power: A Defense and Exposition of the Emmanuel Movement* (New York: Moffat, Yard and Company, 1909).

Eriks Galenieks

ENGLESKA. Britanska je misija osnovana 1878. godine u Southamptonu u Engleskoj pod nadzorom *J. N. Loughborougha. Međutim, napredak je bio spor, a kad je Ellen White na svom putu u Europu 1885. godine stigla u Liverpool, u Engleskoj, tamo su postojale samo tri organizirane crkve i 60 kršteni vjernika.

Bio je to prvi od njenih triju posjeta Engleskoj; trajao je dva tjedna. Počevši od 18. kolovoza 1885. godine, osim propovijedanja u trima crkvama, održala je i pet govora u javnim dvoranama. Prvi vikend provela je u Grimsbyju, gradiću na istočnoj obali u kojemu je tek bilo uspostavljeno sjedište Crkve i nakladništvo. Održala je govor u tamošnjoj Gradskoj vijećnici i također propovijedala u obližnjoj crkvi u Ulcebyju. Zatim se preko Londona uputila na južnu obalu, gdje je provela drugi vikend u Southamptonu prije odlaska u *Švicarsku. Dok je bila u Londonu, W. M. Jones, pastor Baptista sedmoga dana poveo je Ellen White i njenu družinu u dvosatni obilazak poznatog Britanskog muzeja. (EGWEur 44).

Ellen White se sljedeće godine vratila u Englesku na otprilike četiri tjedna, počevši od 16. rujna 1886. godine. Većinu vremena provodila je u Grimsbyju, posjećujući sastanke djelatnika i Četvrto godišnje zasjedanje Vijeća europskih misija (*European Mission Council*). Njen treći posjet trajao je gotovo pet tjedana, počevši od 30. lipnja 1887. godine, prije nego što se vratila u Ameriku. Ovaj put je otišla u Kettering, blizu Birminghama, gdje je organizirana četvrta crkva. Također je ponovo posjetila London i Southampton.

Posjeti Ellen White Engleskoj bili su ohrabrujući djelatnicima i vjernicima. Ona je bila zabrinuta zbog tamošnjeg sporog napretka, koji je dijelom bio rezultat nedostatka izvora financijskih sredstava i radnika. Vjerovala je da je početak obećavao, ali da je trebalo unajmiti bolje dvorane i da je trebalo ući u velike gradove, posebice u London, gdje je trebao biti središnji ured.

Novi nadzornik, *Stephen Haskell, ubrzo je poslušao ovaj savjet, premjestio je tiskaru i sjedište Crkve u London, zaposlio još radnika, a ubrzo osnovao i novu crkvu. U vrijeme kad je Britanska unija organizirana 1902. godine bilo je 844 vjernika.

Dodatno čitanje: HS 161-166, 173; EGWEur 35-46, 307-312.

Nigel Barham

ESHATOLOGIJA. Doktrina i proučavanje događaja posljednjeg vremena. Ellen White iznosi svoje razumijevanje događaja posljednjeg vremena u kontekstu kozmičkog sukoba između dobra i zla. Njena razmišljanja o toj borbi najbolje je sagledati u njenom nizu knjiga Sukob vjekova (*Conflict of the Ages Series*, PP, PK, DA, AA, GC). Njena posljednja knjiga u tom nizu, *Velika borba* (*The Great Controversy*), opisuje rasplet ovog sukoba od uništenja starog Jeruzalema do dolaska Novog Jeruzalema, i najbolji je prikaz njenog razmišljanja o događajima posljednjeg vremena. Knjiga *Događaji posljednjeg dana* (*Last Day Events*), kompilacija objavljena 1992. godine, također je dobar izvor informacija o njenoj eshatologiji.

Paradigma velikog sukoba Ellen White utječe na njenu eshatologiju. Ona slijedi historicističko tumačenje proročkih podataka, a ne preterističku ili futurističku hermeneutiku. Ovo je dokumentirano u njenoj seriji knjigâ Sukob vjekova. Unutar tog historicističkog shvaćanja

biblijskog proročanstva ona zastupa predmilenijsku eshatologiju, u kojoj artikulira svoju vjeru u uskrsnuće svetih za Drugog Kristovog dolaska. Uskrsnuće zlih događa se nakon tisuću godina, nakon čega slijedi konačni sud i uništenje zlih.

Na početku velike borbe Sotona se pretvarao da želi dobro nebeskoj vladavini, a zapravo je težio njenom svrgavanju. (PP 38). Na kraju vremena čini isto. (GC 591). Doveo je u pitanje nužnost Božjih zakona za anđele (PP 37), i otada pokušava srušiti Božji zakon. (GC 582). Tijekom ljudske povijesti djelovao je prijevarno. U Edenu mu je posrednica bila zmija (*ibid.*, 531), a u posljednjem će se vremenu pretvarati da je Krist (*ibid.*, 624). Na Nebu se pobunio protiv navodnog apsolutističkog Vladara (PP 37), a u posljednje vrijeme on će imati apsolutnu kontrolu nad svojim sljedbenicima (EW 280). Anđelima je obećao slobodu na Nebu (PP 41), a svijetu nudi slobodu u usporedbi s navodno strogim Božjim odredbama (GC 534, 535).

Eshatologija Ellen White odbacuje određivanje datuma Kristovog povratka (FE 335) i upućuje na Njegov neočekivani dolazak (8T 28). Proročanstva koja sadrže podatke o vremenu završavaju 1844. godine, a nakon tog datuma nema proročanskog vremena. (2SM 73). Biblijska proročanstva su uvjetna. (DA 633, 634). Krist bi već došao da su uvjeti bili ispunjeni (Ev 695, 696), ali On čeka da Njegov narod očituje Njegov karakter (COL 69), da zli dosegnu razinu pobune koja donosi Njegov sud (5T 524), i da evanđelje bude priopćeno cijelom svijetu (Matej 24,14; Ev 697).

Priprema karaktera za Kristov povratak važna je tema u eshatologiji Ellen White. Božji narod mora biti spreman za Nebo. (AA 273). To znači biti čvrsto ukorijenjen u Kristu (Ev 361,362), biti uvijek pod kontrolom Duha Svetoga (PP 421), marljivo proučavati Sveto pismo i usklađivati se s Njegovim uputama te pamtiti biblijske tekstove (4T 459; 6T 81). Samo oni koji vole Istinu bit će zaštićeni od konačnih zabluda koje osvajaju svijet. (GC 625).

Kako je Pedesetnica pokrenula evanđelje snagom Duha Svetoga, druga Pedesetnica, poznata kao *kasna kiša, osnažuje posljednji evanđeoski poziv (EW 86) i priprema Božji narod da ostanu postojani tijekom posljednjih događaja. (7BC 984). Samo osobe koje su se predale Kristu spremne su za buduću kasnu kišu. (1SM 191). Kasna kiša zapečatit će Božji narod intelektualno i duhovno tako da bude postojan. (4BC 1161). To se odnosi na kvalitetu probuđenja kakvo nije zabilježeno od apostolskih vremena. Sotona kombinira suzbijanje ove kasne kiše preventivnim oživljavanjem krivotvorina. On šalje uzbuđenje, mješavinu istine sa zabludom, tako da članovi vjeruju da ih Bog blagoslivlja i na taj ih način čini nezainteresiranima za buduće istinsko probuđenje. (GC 464). Konačna poruka Pedesetnice sadrži očitovanje Kristove slave u životima onih koji je pronose. (COL 415, 416). Iako Bog ne ovisi o sposobnostima ljudi, On će koristiti samo one koji su osposobljeni Duhom Svetim, uključujući neobrazovane i djecu. (5T 80-82; Ev 700).

Prema Ellen White, subota je posljednje pitanje koje uznemiruje cijeli svijet. (Ev 236). U Americi će se protestanti, katolici i spiritistički pokreti udružiti u ograničavanju vjerske slobode. (GC 588). Besmrtnost duše i svetost nedjelje doktrine su koje su im zajedničke. Pomoću ova dva pogrešna učenja Sotona stavlja ljude pod svoju kontrolu. (*ibid.*). Pali anđeli glumit će voljene mrtve osobe i objavit će da je subota promijenjena u nedjelju. (EW 87). Pali anđeli oponašaju apostole, koji proturječe onome što su napisali i niječu božansko podrijetlo Biblije. (GC 557). Sam Sotona utjelovljuje Krista i čini čuda. (2SM 394). Pojavljuje se u različitim dijelovima svijeta. On nalikuje opisu Krista u Otkrivenju 1,13-15, tvrdi da je subotu promijenio u nedjelju i zapovijeda svima da drže dan koji je blagoslovio. (GC 624). On uzrokuje da

vatra padne s neba kako bi dokazao da je on Bog (MM 87, 88) i zapovijeda vjernicima da ga štuju (6BC 1106). Suci će preferirati zakon zemaljski, a ne Božji zakon (ST, May. 26, 1898), a svetkovatelje subote smatrat će se izdajicama (6T 394). Kršenje nedjelje smatrat će se uzrokom moralnog nereda i Božje osude. (GC 591, 592). Progonitelji će imati isti duh kao i oni koji su izdali Isusa. (3SM 416). Tijekom ovih posljednjih događaja slika zvijeri, koja oslikava papinstvo, očituje se u zajednici Crkve i države, u kojoj Crkva koristi državu za provedbu svojih dogmi. (GC 445).

Prema Ellen White, vjernost učenjima Biblije ključni je element u događajima na kraju vremena. Iako čuda nikada ne mogu zamijeniti Sveto pismo (2SM 48), Sotona ističe duhovne manifestacije umjesto Svetoga pisma. Spiritizam kao oživljavanje drevnih vještica i druge lažne religije zaodijevaju kršćansko ruho u posljednjim vremenima. (GC 556-558). Dakle, Sotonina lažljiva čuda zarobljavaju svijet. (2SM 51). Samo se pomoću Biblije može uočiti razlika između originalnog i krivotvorenog. (GC 593). Kad se ukine Božji zakon, pali će anđeli zavoditi svojim doktrinama i mnogo će se kršćana (2SM 368) odreći svoje vjere (5T 463). Čak i oni koji su nekada imali veliko vidjelo odbacuju istinu. (6T 400, 401). Mnogi su kršćani prevareni i pridružuju se oporbi (GC 608) pa se čini da će Crkva pasti (2SM 380), ali neće pasti jer se velik broj pridružuje svetkovateljima subote (8T 41). Oni koji se pridruže svetkovateljima subote odazivaju se na *glasnu viku konačnog poziva. (GC 603, 604, 606). Prema Ellen White jasno je da će svi čija vjera nije usidrena na Svetome pismu biti prevareni. (GC 560). Samo oni čiji su umovi utvrđeni biblijskim istinama ostat će vjerni u konačnom sukobu. (GC 593, 594).

U ovim posljednjim događajima ljudi će primiti ili *Božji pečat ili *žig zvijeri. Pečat Božji kao potvrda vjernosti Božjoj riječi vidi se izvana u svetkovanju subote (8T 117); s druge strane, žig zvijeri vidi se izvana u svetkovanju nedjelje, iako nitko ne prima ovu oznaku dok ne odbaci svjetlo posljednjeg vremena o suboti. (Ev 234, 235). Kraj kušnje dolazi iznenada (2T 191), kratko vrijeme prije Drugog Kristovog dolaska (GC 490). Vrijeme između završetka kušnje i Drugog dolaska naziva se velikim vremenom nevolje. (GC 614). Ono počinje kad anđeli više ne budu zadržavali vjetrove sukoba (Ed 179, 180) i kad Sotona bude započeo svoje okrutno djelo uništenja (Ms 134, 1898, LDE 242; GC 614). Sedam posljednjih zala razbjesne zle da donesu dekret o smrti protiv svetkovatelja subote. (EW 36, 37). Taj je dekret pokušaj prisiljavanja svetkovatelja subote da se odreku biblijske subote i svetkuju nedjelju. (EW 282, 283). Ovih sedam zala bit će najgore pošasti koje su ljudi ikada doživjeli, ali svetkovatelje subote štitit će anđeli, koji također brinu za sve njihove potrebe. Nijedno Božje dijete nije povrijeđeno u ovo veliko vrijeme nevolje. (GC 628, 629).

Dok zli anđeli potiču zle da provedu dekret o smrti, i dok oni nasrću na svetkovatelje subote, dúga s Božjeg prijestolja okružuje svaku skupinu koja se moli. Tako počinje *Harmagedon, posljednja bitka velike borbe. Harmagedon doživljava vrhunac s Drugim Kristovim dolaskom, u kojem On uništava neprijatelje svog naroda i donosi konačno oslobođenje svetih. (7BC 982, 983).

Početak je tog izbavljenja kada Bog očituje svoju prisutnost i zaustavi provedbu smrtne presude. Svetkovateljima subote otvara se pogled na nebesku prijestolnu dvoranu s Bogom i Sinom. Bog kaže: „Svršeno je!“ (GC 635, 636). Kad Krist silazi, događa se uskrsnuće pravednih mrtvih i preobraženje pravednih živih te tada obje skupine postaju besmrtne. (GC 644, 645).

U spisima Ellen White nalazimo tri faze Božjih sudova. Predadventni sud (GC 479-491), milenijski sud (GC 660, 661) i postmile-

nijski sud (GC 666-673). Bogu nisu potrebni ovi sudovi, jer Njemu je sve poznato. Oni su za dobrobit svih inteligentnih bića da uvide Božju pravdu. To uključuje (1) bića koja nisu pala u grijeh (2) otkupljene i (3) izgubljene ljude. Konačna presuda uključuje sva stvorena bića, jer je vrijeme za rješenje velike borbe. Prije postmilenijskog suda Bog podiže zle, a Sotona ih vara govoreći da ih je on oživio. Kaže im da ih je došao spasiti od velike tiranije. (GC 663). Oni izrađuju ratna oružja i okružuju grad Novi Jeruzalem. (GC 664). Događa se Kristova krunidba, a zatim se otvaraju sudske knjige. Dok Krist gleda na zle, svaki se podsjeća na svaki grijeh koji je počinio. (GC 666). Iznad prijestolja panoramski pogled na Kalvariju prikazuje posljednje prizore Kristove smrti. Svi su zapanjeni. Krist također drži ploče Zakona u svojim rukama. Svi uviđaju da je njihovo isključenje s Neba pravedno te svi uzvikuju kako su veliki i pravedni Božji putovi, i svi se klanjaju pred Njim. Sotona uviđa da bi Nebo za njega bilo krajnje mučenje, pa se klanja, priznajući da je njegova kazna pravedna. Svi znaju da je osuda Isusa djelo Sotone. Sotona zatim bjesomučno žuri da pozove svoje sljedbenike da zauzmu grad, ali oni se okreću protiv njega. Sotona više ne može varati. Vatra pada s Neba i uništava zle. (*ibid.*, 667-673). Za zle ne postoji vječni pakao (GC 545), jer bi to onemogućilo rješenje velike borbe. Novo Nebo i Nova Zemlja slobodni su od grijeha i grešnika, a sukob se nikada više neće pojaviti, jer svi su vidjeli Božju pravdu otkrivenu i Sotoninu nepravdu razotkrivenu.

Dodatno čitanje: 4BC 25-38.

Norman R. Gulley

ETIKA, POSLOVNA. Sveto pismo uči da „Bog, kao Davatelj svih naših dobrobiti, ima pravo na sve njih; da Njegov zahtjev trebamo najprije uzeti u obzir; i da će sve koji poštuju ovu zapovijed pratiti poseban blagoslov“. (CS 65). „Mi smo upravitelji kojima je naš Gospodin u odsutnosti povjerio brigu za Njegovo kućanstvo i Njegova dobra, zbog čega je došao na ovaj svijet služiti. Vratio se na Nebo ostavivši nam zadatak, i On očekuje da bdijemo i čekamo Njegovo pojavljivanje.“ (8T 37). Ellen White podsjeća kršćane da ta imovina (4T 480, 481; CS 80), učenje (6BC 1081), talenti (4T 619) i snaga (2T 432) pripadaju Bogu. Ove riječi dobro sažimaju njeno učenje o poslovnoj etici. Iz ovih premisa može se izvesti nekoliko biblijski utemeljenih načela iz njenih spisa.

Prvo, ona upućuje na Sveto pismo kao na udžbenik. „Nema područja poštenog poslovanja za koje nam Biblija ne bi mogla ponuditi najosnovniju pripremu. Biblijska načela marljivosti, čestitosti, štedljivosti, vladanja sobom i neporočnosti tajna su pravog uspjeha.“ (AH 391).

Kršćani ne smiju odvojiti svoja vjerska uvjerenja od svog posla (CD 267), jer poslovni svijet nije izvan granica Božje vladavine i jer kršćanstvo nije nešto čime se hvalimo samo subotom u crkvi. (4T 494). Kristov će sljedbenik najviše utjecati na svoje suradnike na mjestu poslovanja, dok promatraju „način na koji bi naš Gospodin vodio poslovne pothvate“. (DA 556). Ali suprotno je jednako istinito. Nedostatak temeljitosti, marljivosti i urednosti donosi prijekor našoj vjeri. Nedostatak vjernosti u poslu povezan je s nedostatkom vjernosti u vjerskom životu. (2T 83).

Mudrost i dalekovidnost (3T 116, 117), pa čak i „dovitljivost i razboritost su potrebne“, sve dok im ne dopustimo da nad nama „ovladaju. Ako su pod nadzorom, one su bitne osobine karaktera i ako vam je na umu Božji strah, a u srcu Njegova ljubav, bit ćete sigurni.“ (4T 540).

Ellen White upozorava na spekuliranje (CS 237, 238) i rizična ulaganja (4T 596) zbog straha od opsjednutosti koja nalikuje kockanju (CS 234; GW 341). Umjerenost u vremenu provedenom na poslu (6T 256; 4T 412; PE

154) štitit će brak i obiteljske odnose (1T 695; AH 214; PE 154). Opasnost od varanja siromašnih (1T 224, 225) ili iskorištavanja osoba s invaliditetom (3T 514; 2SM 181) ili „bilo kojeg radnika“, izaći će na Božju pravdu. „Bog zahtijeva da se poštenje njeguje u duši i očituje u životu.“ (MM 172). Ona sve podsjeća na veliki Dan kad će Bog ispraviti sve nepravde. „Svaka nepravda učinjena pravedniku ili grešniku tada će biti naplaćena. Krist suosjeća u svim nevoljama svog naroda. Bog će se osvetiti onima koji ugnjetavaju udovicu ili siroče, ili koji ih pljačkaju na bilo koji način.“ (WM 218, 219). Ali On će blagosloviti one koji u svojim poslovnim transakcijama slijede zlatno pravilo (MH 187-189), koji su pravedni i pošteni (MM 127) i koji prema svima jednako postupaju (CS 145, 146).

Miroslav Kiš

ETIKA PREMA ŽIVOTINJAMA. Kako je dobro poznato da Ellen White zagovara vegetarijanstvo, zanimljivo je utvrditi njeno razumijevanje moralnog odnosa ljudi prema životinjama. Jasno je da su ljudi za Ellen White u posebnoj moralnoj i egzistencijalnoj kategoriji iznad životinja. Bog je stvorio životinje „da doprinose čovjekovoj udobnosti i sreći, da mu služe i da on njima upravlja. Ali ta se moć nije smjela koristiti za izazivanje boli grubim kaznama ili okrutnom strogošću.“ (ST, Nov. 25, 1880; usp. PP 442). „Životinju valja uvježbati da bude pokorna svom gospodaru. Gospodar je um, prosudba i volja za njegove životinje.“ (CE 6). Nadalje, ona razlikuje ljude i životinje i po tome što ljudi imaju „dušu“ za spasiti, što nije slučaj sa životinjama. (AH 168; MH 203; GCB, Oct. 1, 1899). Za nju su ljudski životi vrjedniji od životinjskih (2SM 427).

Ellen White potiče na dužnost ublažavanja patnje i ljudi i životinja (2MCP 514; PP 443), ali se protivi iskazivanju brige i ljubavi prema životinjama dok istodobno ignoriramo ljudsku patnju. (AH 168; MH 203, 204; RH, Nov. 6, 1888; RH, Oct. 27, 1885). Ellen White smatra da pokazivanje veće brige za životinje nego za ljude predstavlja djelovanje lažnih religija. „Svaka religija koja se bori protiv Božje vladavine lišava čovjeka slave koju je imao prilikom stvaranja i koja će mu se u Kristu ponovo vratiti. Svaka lažna religija uči svoje pristaše da se nemarno odnose prema ljudskim potrebama, patnjama i pravima.“ (DA 287).

Ellen White, međutim, nije smatrala ljudsku nadmoć nad životinjama opravdanjem za okrutno postupanje. Komentirajući Bileamovo premlaćivanje magarice, ona navodi da ljudi koji su okrutni prema životinjama dolaze pred Božji sud, i ako ne prevladaju sklonost k okrutnosti, nikada neće ući u Raj. „Oštro postupanje, čak i prema zvijerima, vrijeđa Boga“, ustvrdila je. „Zlostavljanje životinja ili patnja koju im nanosimo iz nemara je grijeh.“ (ST, Nov. 25, 1880). „Onaj tko zlostavlja životinje zato što ih posjeduje i ima ih u svojoj vlasti, kukavica je i tiranin. Sklonost izazivanju boli, bilo svojim bližnjima ili grubost prema stvorenju je sotonska.“ (PP 443; 2MCP 514).

Dio razloga za suosjećanje prema životinjama u tome je što „životinje imaju neku vrstu dostojanstva i samopoštovanje, slično onome koje posjeduju ljudska bića. Ako budu zlostavljani, … njihov će duh biti slomljen, i postat će nervozni, razdražljivi i njima se neće moći upravljati.“ (ST, Nov. 25, 1880). „Inteligencija koju pokazuju mnoge nijeme životinje tako je bliska ljudskoj da je to začuđujuće. Životinje vide i čuju, vole i boje se i pate. … Razviju vezanost za čovjeka koja se ne prekida unatoč njihovoj velikoj patnji.“ (MH 315, 316). Zato kažemo da životinje osjećaju i da tuguju.

Dok općenito promiče vegetarijanstvo radi tjelesnog i duhovnog zdravlja, nakon 1894. godine Ellen White navodi ekstremnu patnju uzrokovanu procesom klanja kao moralni argument protiv jedenja mesa. (TSDF 72; 7MR

422, 423). Ona također kaže: „Pogubne posljedice mesne prehrane na moral nisu manje uočljive od onih na tijelo. … Sjetite se okrutnosti prema životinjama čije meso jedemo, njenog djelovanja na one koji ih ubijaju i na one koji to promatraju. Kako to razara nježnost kojom bismo trebali postupati s ovim Božjim stvorenjima!“ (MH 315). Ona, međutim, nikada ne tvrdi da je jesti meso pogrešno jer su životinje izjednačene s pravima ljudi ili su im srodne.

Ukratko, Ellen White drži da su ljudi superiorni u odnosu na životinje, a ljudski interesi imaju prednost nad interesima životinja. Čini se da je njeno razumijevanje naših moralnih obveza prema životinjama u konačnici ukorijenjeno u Božjem vlasništvu nad životinjama i brizi za njih. „Hoćeš li svoju stoku grditi, udarati nogom, tući je i nanositi joj modrice? To su Božje nijeme životinje i one ne mogu uzvratiti. On ih je stvorio. Morate poštovati svoju stoku.“ (ISAT 198)). Čini se da se Ellen White opredjeljuje za moralni model „neizravne dužnosti“ u postupanju sa životinjama, „neizravne“ u smislu da, ispunjavajući izravne dužnosti prema Božjim životinjama, ljudi neizravno ispunjavaju dužnosti prema Bogu.

Stephen Bauer

EUROPA. Europa je bila prvi kontinent nakon Sjeverne Amerike na kojem su adventisti započeli misijski rad. Adventiste je oduvijek privlačio Stari svijet zbog interesa za povijest protestantske *reformacije i ispunjenje biblijskog proročanstva. (4SP 66-187; GC 89, 61-264). Adventizam se prvi put pojavio u Europi 1864. godine kao rezultat privatne inicijative *M. B. Czechowskog, bivšeg rimokatoličkog svećenika iz Poljske, koji je prihvatio adventizam u Americi. Slijedio ga je *J. N. Andrews 1874. godine. Andrews je započeo rad na području Neuchâtela, *Švicarska, a 1876. godine seli se u Basel, koji u narednim godinama postaje središtem adventističkog rada u Europi. Basel je također bio dom Ellen White tijekom njenog boravka u Europi (od 1885. do 1887. godine).

Adventistički misionari u Europi suočavali su se s mnogim problemima koji su im bili nepoznati u njihovom djelovanju u Sjevernoj Americi. Osim jezičnih barijera i kulturoloških različitosti, najveći problem predstavljalo je blisko savezništvo između etabliranih Crkava i države, savezništvo koje nije ostavljalo prostora za razvoj novih vjerskih pokreta. Nakon nekoliko godina misionarskog rada u Europi, Andrews je rezignirano izjavio: „Nikada u Americi nisam vidio tako veliku akumulaciju poteškoća s kakvima smo se morali susresti u Europi.“ (RH, Jan. 1, 1880). Ipak, u vrijeme dolaska Ellen White u Europu, europsko adventističko članstvo brojalo je otprilike tisuću vjernika i više od 30 mjesnih crkava.

Putovanje u Europu bilo je prvo prekomorsko putovanje Ellen White. Europski adventisti tog vremena smatrali su njen posjet duhovnim vrhuncem koji je donio probuđenje, jedinstvo i snagu raštrkanim i izoliranim članovima koji su često živjeli u neprijateljskom okruženju. U početku je mislila da će u Europi ostati samo nekoliko mjeseci, možda do svibnja 1886. godine. Međutim, shvaćajući da je u Europi „veliki posao pred nama“, pune dvije godine svog života posvetila je posjetima *Švicarskoj, *Danskoj, *Švedskoj, *Norveškoj, *Engleskoj, *Njemačkoj (vidi Savezna republika Njemačka), *Italiji i *Francuskoj, gdje je pomagala adventističkim vođama u pastoralnom i evangelizacijskom radu.

Ellen White neprestano se zalagala za snažniji adventistički identitet među skupinama različitih nacionalnih pripadnosti, za više ljubavi i prihvaćanja među članovima Crkve i za više moralne standarde. Tijekom boravka u Europi dobila je i niz viđenja o potrebama i budućnosti europskog adventizma. Ipak, najvažnije djelo koje je za Europu ostvarila nalazi se u njenim spisima. Njene su knjige do danas prevedene na gotovo

sve europske jezike i predstavljaju veći duhovni blagoslov za adventističke vjernike u Europi nego što je bio njen posjet, iako je povijesno bio važan za adventističke početke u Europi.

Poziv Ellen White u Europu došao je kao molba zastupnika na Drugom zasjedanju Europskog misijskog vijeća, održanom u Baselu od 28. svibnja do 1. lipnja 1884. godine. Usluge njenog sina *W. C. Whitea, stručnjaka za izdavaštvo, bile su potrebne. Ellen White isprva je oklijevala prihvatiti poziv, jer nije od Boga u viđenju primila nikakve upute za taj pothvat. Štoviše, njeno je zdravlje bilo slabo uslijed opterećenja obvezama tijekom ljeta 1884. godine. Međutim, poslušna onome što je smatrala dužnošću, krenula je na put i stigla u Liverpool, Engleska, 18. kolovoza 1885. godine. Bila je u društvu sina Williama, njegove supruge *Mary (Kelsey) White i njihovog prvog djeteta *Ellae. U pratnji su bili i *Sara McEnterfer, *Anna Rasmussen, Bertha Stein i dvojica sinova *A. C. Bourdeaua, Arthur i Jesse.

Sljedeća dva tjedna proveli su u Engleskoj, posjećujući neka mjesta kao što su Grimsby, Ulceby, Riseley, London i Southampton. Ukupno adventističko članstvo u Velikoj Britaniji u to vrijeme iznosilo je nešto više od 100 vjernika. U Grimsbyju, lučkom gradu na istočnoj obali gdje je bilo središte Britanske adventističke misije, Ellen White je predavala u Dvorani umjerenosti (*The Temperance Hall*). Govorila je i pred više od 1.200 slušatelja u Gradskoj vijećnici (*Grimsby Town Hall*) o Bogu u prirodi, ističući Isusa kao „prvog, posljednjeg, najboljeg u svemu". (EGWEur 42). Nakon posjeta Londonu, osjećala je golem teret izazova na djelovanje adventističke misije u velikim europskim gradovima: „U Londonu živi pet milijuna ljudi. … Tko će priskočiti u pomoć Gospodinu protiv moćnog?" (Lt 22, 1885, u EGWEur 45).

Iz Engleske Ellen White je otišla u Basel, Švicarska, gdje je u to vrijeme najveća adventistička institucija u Europi, nakladnička tvrtka *Imprimerie Polyglotte*, upravo bila dovršena. Prepoznala je tiskaru nakladničke kuće kao jedno od mjesta koje je vidjela prije deset godina. U posebnom viđenju 3. siječnja 1875. godine pokazane su joj tiskare koje tiskaju u različitim zemljama i mnoga svjetla koja simboliziraju skupine vjernika u Europi koje će biti prosvijetljene literaturom iz tih tiskara. (3Bio 293, 294). Dva važna sastanka, kojima je Ellen White prisustvovala u rujnu 1885. godine, održana su u nakladničkoj kući. Na Švicarskoj konferenciji ohrabrila je radnike i govorila o ispravnim metodama rada: potrebi posjećivanja ljudi u njihovim domovima, važnosti laičke evangelizacije i korisnosti društvenih susreta na kojima se vjernici mogu redovito obučavati da budu Kristovi svjedoci. Uslijedilo je Treće Europsko misijsko vijeće, na kojem je Ellen White naglasila potrebu za jedinstvom. Tom joj se prigodom suprotstavio D. T. Bourdeau, koji je favorizirao odvojene europske konferencije zbog tradicionalnih nacionalnih razlika. U jednom se trenutku Bourdeau osjećao toliko uvriježenim da je planirao napustiti Vijeće, ali uz neumorne napore za pomirenje Ellen White uspjela je pridobiti Bourdeaua, a pritom ostati vjerna svom stavu. Bourdeau se uvjerio da je njen proročki dar bio pravi i priznao da ona ne opominje samo bez „pristranosti", već također udahnjuje „nadu, vjeru i hrabrost". (RH, Nov. 10, 1885). Kao rezultat toga, Vijeće je postalo prekretnica za adventističko djelovanje u srednjoj Europi, a sastanak bi se s pravom mogao nazvati „Generalnom konferencijom u malom". (3Bio 299; EGWEur 66).

Ostatak 1885. godine bio je ispunjen putovanjima u Dansku, Švedsku, Norvešku i Italiju. U skandinavskim zemljama pratio ju je *J. G. Matteson, koji joj je bio prevoditelj. Na njenom putovanju u sjevernu Italiju poseban su dojam na nju ostavile Valdenžanske doline koje je posjetila još dvaput 1886. godine. Pisala je: „Ovdje su tisuću godina svjedoci istine održa-

vali drevnu vjeru." (GC 66). U blizini Torre Pellice, Ellen White je neočekivano srela *Milesa Granta, istaknutog adventskog kršćanskog propovjednika i aktivnog protivnika adventista sedmoga dana. Unatoč njegovim oštrim kritikama na njen račun, Ellen White se suzdržala od odgovora na njegove optužbe. Cilj joj je bio ojačati malobrojne talijanske vjernike. Među njima su bili i prvi adventisti sedmoga dana u Europi koje je krstio M. B. Czechowski još 1865. godine.

Nakon što se vratila u svoje sjedište u Baselu, Ellen White je tijekom proljeća 1886. godine krenula posjetiti adventističke vjernike u Švicarskoj. U Tramelanu je upoznala obitelj *Roth, koja je izgradila prvu adventističku crkvu u Europi. Vratit će se na kraju godine da govori na službi posvećenja.

U međuvremenu, u ljeto 1886. godine, krenula je na drugu skandinavsku turneju kako bi prisustvovala konferencijama u Švedskoj i Danskoj. Predsjednik konferencije J. G. Matteson stavio je naglasak na obuku kolportera u tom polju. Nedavno je osnovana i nova nakladnička kuća u mjestu Christiania (staro ime za Oslo), Norveška, da opskrbi kolportere literaturom. Ellen White je jedva čekala predstaviti novog radnika iz Amerike, rođenog Norvežanina *O. A. Olsena, koji će donijeti širinu i snagu sve snažnijem djelovanju u sjevernoj Europi. Još se jednom lokalni vođa Matteson uplašio da će biti gurnut ustranu. Ellen White jasno je vidjela da će za uspostavljanje ravnoteže na poslu biti potrebni različiti umovi i talenti. Shvatila je da je česta kušnja za crkvene vođe da dominiraju poslom koji obavljaju. Iako je prepoznala dobrobit snažnog vodstva, Ellen White je naglasila da se više posla može obaviti kada se rasporedi na više od jednog ramena. Sa svojom brižnom osobnošću uspjela je steći puno povjerenje Mattesona koji je prihvatio njen savjet – isti savjet koji će kasnije odbaciti *L. R. Conradi.

Nakon što se iz Skandinavije vratila u Basel, iduće putovanje odvelo ju je na četvrti Europski sabor u Grimsbyju, Engleska, (rujan/listopad 1886.). Sabor je ponovo potvrdio prethodne odluke o održavanju redovite škole za obuku biblijskih radnika i kolportera. Susreti s adventističkim vjernicima u Francuskoj i Njemačkoj bili su sljedeći izazovi što ih je preuzela na sebe. Francusku je posjetila u listopadu 1886. godine, i tada su njena javna predavanja o Bibliji pomogla u osnivanju kongregacije u Nîmesu, u južnom dijelu zemlje. U susjednom gradu Valenceu doživjela je dojmljivost bogoslužja u *rimokatoličkoj u katedrali sv. Apolinara. Ovaj posjet pokazao se korisnim jer je opisala rimsku liturgiju u knjizi **Velika borba* (*The Great Controversy,* 566, 567), koju je proširivala dok je bila u Europi. Trajni dojmovi okružja povijesti reformacije potakli su je planirati proširenje tog sveska. U svibnju 1887. godine, spremajući se za povratak kući, Ellen White uspjela je oživjeti i pomiriti vjernike u Vohwinkelu, danas dijelu Wuppertala u Njemačkoj. Tamo je imala viđenje koje ju je potaknulo da organizira *„društveni sastanak" s iznošenjem iskustava – gotovo nepoznat među vjernicima Nijemcima. Ovo iskustvo i njeni pozivi na jedinstvo pomogli su obnoviti sklad, što se i pokazalo temeljem uspješnog misionarskog djelovanja Adventističke Crkve u Njemačkoj pod vodstvom L. R. Conradija u sljedećim godinama. Na putu iz Njemačke, Ellen White posljednji je put posjetila Dansku, Norvešku, Švedsku i Englesku. U Mossu, u Norveškoj, sudjelovala je u prvom adventističkom saboru pod šatorima održanom u Europi. Zatim se 3. kolovoza 1887. u Liverpoolu ukrcala na brod na osmodnevno putovanje za New York City. Sa sobom je donijela dobar izvještaj: „Nakon dvije godine boravka u Europi ne vidim više razloga za obeshrabrenje o tamošnjem stanju u djelu nego što se pojavljuju u različitim poljima u Americi. … Riječ je uznapredovala u Europi: 'Idite napri-

jed'. … Što su veće teškoće koje treba prevladati, veća će biti ostvarena pobjeda." (RH, Dec. 6, 1887).

Dodatno čitanje: 3Bio 287-373; HS 159-249; EGWEur; *Ellen G. White and Europe. Symposium Papers 1987* (Bracknell, Eng.: Ellen G. White Research Center, 1987).

Daniel Heinz

EVANĐEOSKA POČETNICA (*Gospel Primer,* nakladnik knjige SPA, 1895, 128). Školski udžbenik koji su pripremili *J. Edson White i *W. O. Palmer, s namjerom da pomogne u njihovim naporima za školovanje *Afroamerikanaca na Jugu Sjedinjenih Američkih Država, a kolporterskom prodajom omogući prikupljanje sredstava za unapređenje djela Crkve adventista sedmoga dana među crnačkim stanovništvom. No, ubrzo nakon izlaska iz tiska, menadžeri adventističkih izdavačkih kuća odlučili su se za marketinški program kojim je predviđeno da se istodobno ne promovira više od jedne knjige. U taj program knjigu *Evanđeoska početnica* nisu uvrstili. Čuvši od svog sina W. C. Whitea zbog čega je prodaja te knjige odgođena, Ellen White poslala je oštro pismo tadašnjem predsjedniku Generalne konferencije O. A. Olsenu. „Je li plan koji ste smislili u vezi s *Evanđeoskom početnicom* Bog odobrio?" pitala je. „Nije; načelo kojim ste se vodili bilo je pogrešno." (Lt 65, 1895, u ChL 29; usp. 6MR 173, 174). „Gospodin mi je neke stvari objavio", pisala je i C. H. Jonesu, predsjedniku nakladničke kuće Pacific Press. „Upućena sam da kažem kako neke aktivnosti ljudi kojima su povjereni važni položaji Bog nije odobrio. … Stvoren je nepodnošljiv pritisak, prvo da se *Evanđeoska početnica* omete, a zatim i da se kontrolira, a umjesto da se prodajom knjiga potpomogne rad na Jugu, kao što je to moglo biti, prihod je umanjen, i tako umanjen čak je i preusmjeren za druge namjene. Kakva slijepa sebičnost!" (21MR 143). Godine 1901. Ellen White još je uvijek smatrala da su mnogi crkveni čelnici ometali napredak djela na poljima Juga te je tvrdila da su u donošenju marketinškoga plana bili nepošteni i podmukli i da su za prodaje knjige mislili samo na vlastitu financijsku korist, umjesto da daju veću financijsku podršku za djelo na Jugu. (Lt 37, 1901). Ipak, usprkos tom teškom početku, prodaja knjige *Evanđeoska početnica* bila je vrlo uspješna - na kraju je prodano više od milijun primjeraka te knjige. J. E. White 1910. godine objavio je još jednu *Evanđeosku početnicu.* (br. 2, nakladnik RHPA, 96).

Dodatno čitanje: 5Bio 189, 190; C. R. Upshaw, „An Historical Survey of SDA Religious Literature for Blacks" (research paper, AU, 1971; DF 43-b, CAR), 3-8.

Denis Fortin

EVANGELIZACIJA DOBROČINSTVIMA (*Welfare Ministry*, nakladnik knjige RHPA, 1952, 349). Zbirka savjeta Ellen White o tome kako doći do ljudi i zadobiti duše za Krista kroz susjedsku ljubaznost. Četrdeset i dva poglavlja u knjizi *Evangelizacija dobročinstvima: upute o kršćanskoj službi u susjedstvu*, podijeljena su u jedanaest odjeljaka u kojima se obrađuju teme kao što su „božansko poimanje patnje i siromaštva", „evangelizacija u susjedstvu", „ublažavanje ljudskih patnji" i „financijska sredstva za djelo dobročinstva". U ovoj knjizi Ellen White Kristovu službu iznosi kao primjer koji treba slijediti u ublažavanju patnje u svijetu. Božji program za Crkvu, načinjen po uzoru na služenje ranih kršćana u Novome zavjetu, usmjeren je na iskazivanje brige o onima koji su siromašni, nesretni, o onima koji žive u udovištvu, o siročadi i o ostarjelima. Pozivajući sve kršćane da se uključe u ovu vrstu posla na dobrobit i u korist svojih zajednica, ona posebno poziva one koji raspolažu financijskim sredstvima da podržavaju takav rad u mjesnim crkvama. Konačno, Ellen White vjeruje da će svi oni koji

sudjeluju u tom poslu biti bogato blagoslovljeni u sadašnjosti i da će dobiti nagradu kad se Gospodin vrati.

Wellington S. Chapi

***EVANGELIZACIJA,* KNJIGA** (*Evangelism*, nakladnik knjige RHPA, 1946, 747). U Hrvatskoj objavljena pod naslovom *Evangelizam*. Kompilacija izjava Ellen White o javnoj evangelizaciji, koju je objavilo Društvo za ostavštinu Ellen G. White (*Ellen G. White Estate, Inc.*) 1946. godine kao odgovor na zahtjev iz 1944. godine R. A.. Andersona i L. E. Frooma, koji su predstavljali Propovjednički odjel Generalne konferencije. Knjiga se ponajviše bavi evangelizacijom koju provode uglavnom propovjednici i obučeni izlagači, a izostavlja teme laičke evangelizacije i zdravstvenog misionarskog rada, koje su zastupljene svaka samo po jedno poglavlje. O zdravstvenom misionarskom djelovanju čitamo u ranije objavljenim knjigama: *Služba liječenja* (*The Ministry of Healing*), 1905. godine, *Savjeti o zdravlju* (*Counsels on Health*), 1923. godine i *Medicinska služba* (*Medical Ministry*), 1933. godine. O laičkoj evangelizaciji posebno se govori u knjizi *Kršćanska služba* (*Christian Service*), objavljenoj 1925. godine, ali i u knjigama *Propovjednici Radosne vijesti* (*Gospel Workers*) iz 1892. i 1915. godine i *Evangelizacija dobročinstvima* (*Welfare Ministry*) iz 1952. godine (od 71. do 113. stranice).

Knjiga *Evangelizacija* organizirana je tematski. Najprije se bavi različitim geografskim sredinama evangelizacijskog djelovanja (gradovi, općine i ruralna područja), a zatim nastavlja opisivati tijek tipične kampanje, počevši s organizacijom i planiranjem evangelizacijskih nastojanja, iznošenjem doktrina, a zatim slijede savjeti o pozivanju obraćenika na odluku i o brizi za njih nakon evangelizacije. Slijedi više poglavlja o djelovanju u gradu i radu izvan Sjeverne Amerike, a zatim je tu izbor posebnih tema (osobna evangelizacija, glazba, medicinska evangelizacija, posebna ciljana publika i suočavanje s lažnim doktrinama). Postoje dva poglavlja o potrebama kvalificiranih suradnika u evangelizaciji te posljednje poglavlje o blizini Kristova povratka i razlogu za evangeliziranje. Prema Arthuru Whiteu, redoslijed sadržaja knjige proizašao je prirodno iz glavnih izjava Ellen White o toj temi, jednom kad su sakupljene na jednom mjestu.

Otprilike jedna četvrtina materijala uzeta je iz tada dostupnih knjiga Ellen White, druga četvrtina iz raznih članaka u časopisima, a preostala polovica iz neobjavljenih rukopisa. Izravnu kompilaciju sačinili su Louise Kleuser, iz Odjela za propovjednike, i Arthur White.

Dodatno čitanje: A. L. White, „In Defense of Compilations“, *Spectrum* 16, no. 3 (August 1985): 14-20; idem, *Messenger to the Remnant* (EGWE, 1959 revision), 95, 96

Tony Zbaraschuk

EVANGELIZACIJA. Nijedno područje praktične teologije nije ispunilo više vremena Ellen White od njenog naglašavanja evangelizacije. Ta tema prožima gotovo sve što je napisala. Adventizam je doživljavala kao misionarski pokret, i stoga je sve aktivnosti Crkve vrednovala prema sposobnosti da ispuni svoje poslanje. Bez shvaćanja ove okrenutosti prema evangelizaciji nemoguće je razumjeti savjete Ellen White u praktičnoj teologiji.

Formativne godine Adventističke Crkve bile su razdoblje snažnog evangelizacijskog napretka. Ellen White je proširivala ograničenu viziju ranih adventista (dopirući samo do onih koji su bili uključeni u milleritski pokret) o evangeliziranju Sjeverne Amerike i najposlije cijeloga svijeta. Njeni su se savjeti odnosili na proširivanje vizije djelovanja i na mnoge praktične savjete o svakom obliku evangelizacije: propovijedanju, osobnom biblijskom proučavanju, malim grupama, osnivanju crkava, humanitarnom djelovanju (medicinskom misionarskom

radu), itd. Bez obzira na evangelizacijsku temu, novu ili staru, Ellen White imala je savjet za to područje.

Iako je davala značajne savjete u vezi s tradicionalnom evangelizacijskom metodologijom, Ellen White također je dosljedno poticala denominaciju da istraži nove metode evangelizacije. Potaknula je: „iskoristiti sva sredstva" (9T 109); „različite metode rada" (TM 251); „nove metode" (Ev 70); „neprokušane metode" (*ibid.*, 125); „nešto izvan uobičajenog događanja" (*ibid.,* 123); „bez čvrstih pravila" (*ibid.,* 105). Nadalje, nagovarala je organizaciju Crkve da ne propisuje „točan način na koji bismo trebali djelovati". (6T 116). Zbog sklonosti ljudi da kritiziraju novu metodologiju, podsjetila je adventiste da ne smiju „neljubazno kritizirati niti razarati djelovanje drugog". (Ev 106).

Budući da je evangelizacija otkucaj srca Crkve, Ellen White je neprestano poticala Crkvu da ponovo usmjerava i oživljava evangelizaciju. Njeno zagovaranje pastoralne uloge osnivanja crkava u prvom redu djelomično je proizlazilo iz njene želje da vidi kako oni koji rade za Crkvu provode većinu svog vremena evangelizirajući. Vjernike treba poučavati da ne ovise o duhovnoj hrani koju će im udijeliti pastor.

Ellen White je shvaćala evangelizaciju holistički. Evangelizacija nije samo dosezanje ljudi već ona uključuje i razvoj karaktera ili spremnost za Isusov dolazak. Stoga se evangelizaciju nikada ne smije smatrati „kratkoročnom". Evangelizacijski proces treba biti dovoljno dug da razvije učeništvo novih vjernika. (TM 128).

Nakon povratka iz Australije u Sjevernu Ameriku 1900. godine, Ellen White je vidjela da je Crkva u Sjevernoj Americi nazadovala u agenciju koja ne evangelizira. Evangelizacija se svela na „krštavanje djece", bez većeg dosega nedosegnutih ljudi. Svećenstvo je počelo „baviti se crkvama" radije nego osnivati nove crkve i evangelizirati. (2SM 156). Počinjala je urbanizacija Sjeverne Amerike, a adventizam je uglavnom bio ruralna crkva bez značajnog djelovanja u velikim gradovima.

Ellen White je provela posljednjih petnaest godina svog života pokušavajući pobuditi strast za evangelizacijom u sjevernoameričkoj Adventističkoj Crkvi. Unatoč svim njenim naporima za reformom u tom području, malo se toga događalo više od deset godina. U očaju, nakon Zasjedanja Generalne konferencije 1909. godine, sama je održavala evangelizacijske skupove u nekoliko istočnih gradova u 82. godini. Vodila je savjetom i primjerom.

U proljeće 1910. godine napisala je oštro pismo predsjedniku Generalne konferencije A. G. Daniellsu, u kojem je odgovornost za evangelizaciju izravno stavila na njegova pleća. Nekoliko mjeseci kasnije, dok je bio u posjetu Kaliforniji, Daniells je namjeravao posjetiti Ellen White. Ona ga je odbila primiti dok ne posluša savjet koji je već primio i povede Crkvu k evangelizacijskom djelovanju. Dosta je toga bilo. Daniells se vratio kući i napisao joj pismo da ju je spreman poslušati. Sljedeće desetljeće pod Daniellsovim vodstvom Adventistička Crkva u Sjevernoj Americi doživljava svoj najveći uspjeh i najvišu stopu rasta u dvadesetom stoljeću. (6Bio 219-230).

U osobnom životu Ellen White, od početka do kraja, evangelizacija je igrala glavnu ulogu. Globalna vizija Adventističke Crkve izravno se može pripisati njenim savjetima. Adventisti sedmoga dana ne smiju išta poduzimati a da to nije evangelizacijske naravi. Sve adventističke ustanove izvorno su osnovane da bi poticale evangelizacijski napredak Crkve.

Nakladnički rad započet savjetom u viđenju, usmjeravao je Jamesa Whitea da počne objavljivati. (LS 125). Medicinski je rad započeo kako bi se potpomogla „zdravstvena reforma", ali čak je i ta djelatnost trebala pomoći u pridobivanju ljudi za Isusa. (FE 488; MM 26). Kad je J. H. Kellogg pokušao Sanatorij Battle Creek pretvoriti u međudenominacijsku humanitarnu

ustanovu koja ne bi predstavljala evangelizacijski ogranak Crkve, naišao je na izravno negodovanje Ellen White. (5Bio 159, 160).

Adventističko obrazovno djelovanje također je osmišljeno kako bi osposobilo muškarce i žene za evangelizacijsku službu. (RH, Apr. 14, 1910). Održavani su čak i sabori pod šatorima, ali ne samo za izgrađivanje vjernika propovijedima već i za osposobljavanje članova Crkve za evangelizaciju, istodobno privlačeći znatan broj drugih ljudi na izlaganja o evangelizaciji. Zato se ona zalagala za premještanje sabora pod šatorima od mjesta do mjesta godišnje. (Ev 20, 21). Očito, nijedna služba u Crkvi nije ostala bez evangelizacijskih potencijala. Ellen White je vjerovala da svaka služba koja ne služi evangelizacijskom napretku Crkve ne treba postojati, samo troši crkvena financijska sredstva. Dosljedno je poticala adventiste da žrtvuju osobnu udobnost s ciljem dosezanja ljudi za Isusa. Bila je to jedna od glavnih motivacija za jednostavan način života u ranom adventizmu.

Uloga Ellen White bila je formativna i presudna za rast Adventističke Crkve. Bez njenih savjeta i vodstva u evangelizaciji, adventizam je mogao ostati mala denominacija u Sjevernoj Americi. Nasuprot tome, utjecaj Ellen White pospješio je razvoj jedne od najvećih svjetskih međunarodnih kršćanskih denominacija.

Russell Burrill

F

FANATIZAM. Ellen White je opisala nekoliko oblika ponašanja kao fanatizam. Ove razne oblike pojasnila je u razgovoru s gospodinom i gospođom Ralph Mackin, koji su tvrdili da imaju posebne darove „Duha". U razgovoru koji je stenografski zabilježen, Ellen White se prisjećala ranih susreta s „nekima koji su obavljali čudne tjelesne vježbe" i s „drugima koji su se uglavnom ponašali prema vlastitim dojmovima. Neki su mislili da nije ispravno raditi. Drugi su pak vjerovali da su mrtvi pravednici podignuti u vječni život. Nekolicina je nastojala njegovati duh poniznosti puzeći po podu, kao mala djeca. Neki bi plesali i pjevali: 'Slava, slava, slava, slava, slava!', uvijek iznova. Ponekad bi osoba skakala gore-dolje po podu, uzdignutih ruku, slaveći Boga; i to bi trajalo i do pola sata bez prekida." (3SM 370, 371). Kasnije je pisala o obitelji Mackin, koji su tvrdili da imaju moć istjerivanja demona: „Proglašavanje osoba opsjednutim đavlom, a zatim moljenje s njima i pretvaranje da se istjeruju zli duhovi jest fanatizam koji će na zao glas dovesti svaku crkvu koja odobrava takvo djelovanje." (*ibid.*, 378). U prvim godinama svoje proročke službe Ellen White se susrela s mnogim primjerima fanatizma i čudnog ponašanja. Mnoga od ovih iskustava dogodila su se dok je još živjela u Maineu, prije vjenčanja s Jamesom Whiteom. (1Bio 70-72, usp. *Israel Damman).

No fanatizam se nije odnosio samo na čudno ponašanje. Ellen White je također koristila taj izraz kad je govorila o „novom svjetlu" na koje su neki pozivali Crkvu. „Nakon što je prošlo vrijeme 1844.", pisala je: „Susreli smo se s fanatizmom svake vrste. Rečeno mi je da uputim ukor onima koji su širili spiritističke teorije." (8T 292). Početkom 1900-tih godina *panteizam se širio kao još jedna od „spiritističkih teorija" protiv kojih se Ellen White morala boriti. (*ibid.*, 291, 292).

Bilo je nekoliko razloga zbog kojih je Ellen White odlučno ustajala protiv svega što je slutilo na fanatizam. „Svaka manifestacija fanatizma odvraća um od dokaza istine – same Riječi." (3SM 372). „Postoji stalna opasnost

da dopustimo da nešto uđe u našu sredinu što bismo mogli smatrati djelovanjem Duha Svetoga, ali je u stvarnosti plod duha fanatizma." (*ibid.*, 373). Jasna učenja Biblije siguran su vodič vjernima.

Često je Ellen White morala savjetovati druge koji su bili uvjereni da imaju posebno očitovanje Svetoga Duha. Iako nije poricala darove Duha, kojih je bila najsnažnije svjesna, najviše ih je štitila. Napisala je: „Ljudima valja prilaziti sa sigurnom Riječju Božjom; a kad oni prihvate Riječ, Duh Sveti dolazi, ali On uvijek dolazi, kao što sam prije rekla, na takav način da se predaje prosudbama ljudi." (3SM 373).

Prikazivanje fanatizma javnosti također izaziva veliku zabrinutost. „Postoje osobe s temperamentom sklonim uzbuđenju koje lako zapadaju u fanatizam; i ako se dopusti da išta slično uđe u naše crkve, takve će osobe povesti u zabludu te ćemo uskoro biti svjedoci krajnosti takvih pogrešaka; a onda uslijed tih nesređenih obilježja cijelo tijelo adventista sedmoga dana bit će stigmatizirano." (3SM 373).

Uz gore spomenutu obitelj Mackin, slučaj Anne Phillips (vidi *Anna [Phillips] Rice) također je u bliskoj vezi s fanatizmom. Ellen White je pisala o crkvenim vođama koji su ohrabrivali viđenja Anne Phillips: „Ne mogu izraziti koliko mi je žao što se ovom pitanju prišlo nerazborito. Ako naša vodeća braća prihvate takva događanja i podrže ih, kao što su učinili u ovom slučaju, imat ćemo mnogo upravo takvih pojava te ćemo svjedočiti jednoj od najvećih najezdi fanatizma koje smo ikada doživjeli." (2SM 92).

*Doktrina svetog tijela koja se pojavila 1900. godine na kampu u Indiani bila je još jedan primjer pogrešnih učenja koja vode fanatičnom, ekstremnom vjerskom ponašanju. Kao odgovor, Ellen White je pisala: „Ponašanje na sastancima u Indiani, uz buku i zbrku, nije privuklo promišljene, inteligentne umove. Ne postoji ništa u tim javnim izlaganjima što će uvjeriti svijet da imamo istinu." (2SM 35). Utjecaj fanatizma na javnost koja nas promatra bila je još jedan važan čimbenik čvrstoj predanosti Ellen White da se fanatičke pokrete drži pod kontrolom.

Dodatno čitanje: 2SM 13-60; 3SM 361-378; 1MCP 38-47.

Thomas Toews

FILOZOFIJA POVIJESTI ELLEN WHITE. Iako nikada nije napisala formalnu izjavu o svojoj filozofiji povijesti, Ellen White je ipak posvetila znatnu pozornost značenju i procesima ljudskog iskustva. Izdanjâ knjige **Velika borba* (*The Great Controversy*) iz 1888. i 1911. godine otkrivaju njena najiscrpnija stajališta o povijesti, ali i knjige **Patrijarsi i proroci* (**Patriarchs and Prophets*), **Proroci i kraljevi* (**Prophets and Kings*) i **Odgoj* (*Education*) također sadrže važne komentare.

Ellen White je shvatila da je povijest i smislena i linearna, oblikovana onim što je ona nazvala *„velikom borbom između Krista i Sotone". Ona povijest opisuje kao suđenje na kojemu Bog sâm sebe stavlja na optuženičku klupu zbog Sotoninih optužbi da je nesposoban vladati svemirom. Pala ljudska bića, anđeli koji nisu pali i stanovnici svjetova koji nisu pali čine porotu koja promatra odvijanje sukoba i naposljetku tog povijesnog procesa donosi presudu na temelju vidljivih posljedica Sotoninih načela i odbacivanja božanskog autoriteta. U toj filozofiji povijesti, dakle, i Dobro i Zlo igraju glavne uloge.

Budući da je Sotona osporio Njegovu dobrotu i autoritet, Bog je pokrenuo plan koji ima početak (Stvaranje), središnji događaj (Isusovo utjelovljenje, smrt i uskrsnuće) i vrhunac (Drugi dolazak), kojim nastoji spasiti ljudski rod od grijeha. Taj plan postaje djelotvoran jer Bog suvereno vlada cijelom poviješću. Iako se može učiniti da su sukobi naroda pod ljudskom kontrolom, Ellen White je vjerovala da, u konačnici, tijek događanja određuje Bog. Bi-

blija otkriva Božje djelovanje, napisala je, „kroz svu igru i protuigru ljudskih interesa, moći i strasti“. (Ed 173).

Međutim, prema mišljenju Ellen White, Božja suverenost nije se nužno pretvorila u Njegovu stalnu intervenciju u ljudskim sukobima. On komunicira s onima koji Ga traže (MH 509; 4T 542), ali Bog dopušta ljudima, prema njenom razumijevanju, da slobodno odaberu koga će slijediti. Povijest otkriva prirodne posljedice tih odabira. Vrhunski je primjer prave prirode grijeha smrt bezgrešnog Isusa na križu, događaj koji je cijelom svemiru otkrio konačni utjecaj zla. Dopuštajući žrtvovanje svoga Sina u ime čovječanstva, Bog nije ostavio prostora za ikakvu sumnju u moralnu nadmoć svoga zakona; Isusovim uskrsnućem Bog je porazio svog izazivača. Kasnija povijest otkrit će važnost tog poraza.

Iako se Ellen White konceptom „prirodnog zakona“ nije eksplicitno koristila, vjerovala je da su Božja načela ugrađena u srž ljudskog postojanja. Ako ljudska bića slijede Božji zakon u svojim osobnim životima i društvenim ustanovama, vjerovala je, doživjet će sreću i sigurnost. S druge strane, neuspjeh ljudi da slijede Njegova načela, rezultirat će nesrećom i tragedijom, ne zato što Bog poduzima kaznene mjere, već zbog djelovanja prirodnih čimbenika.

Prema mišljenju Ellen White, ljudska bića ta načelâ mogu pronaći u Bibliji, jer ona svojim povijesnim izvještajima i propisanim učenjima otkriva izvor istinske veličine i prosperiteta. U raspravi o iskustvu Izraelaca, Ellen White je prepoznala odanost Bogu i Njegovom zakonu (Deset zapovijedi), stabilnost obitelji, moralno obrazovanje, poštovanje života, osobni integritet, učinkovit pravosudni sustav i periodičnu preraspodjelu bogatstva bitnim sastavnicama veličine narodâ. Narodi napreduju ili propadaju u onoj mjeri u kojoj njihovi članovi, pojedinačno i kolektivno, slijede ta načela, kao što je ilustrirano iskustvom Izraelaca.

Primjenjujući svoju filozofiju na povijesne događaje, Ellen White je istaknula velike reformatorske pokrete, posebice protestantsku reformaciju i uspostavu Sjedinjenih Američkih Država, događaje koje je opisala u knjizi *Velika borba*. Iako je veličala reformu, odbacivala je ideju ljudskog napretka, priznajući da su dobro i zlo dvosmisleno pomiješani u povijesnom procesu i da su svi ljudi podložni Božjem Sudu. Kad tijek povijesti potvrdi božanski autoritet demonstrirajući destruktivnu prirodu Sotoninih načelâ, vjerovala je, Bog će učiniti kraj ponovnim slanjem svoga Sina na Zemlju, ovaj put da nagradi vjernike iz svih vremena i odvede ih na Nebo. Nakon tisućljeća, sveti će se vratiti na obnovljenu Zemlju, na kojoj će Krist vladati i na kojoj grijeha više neće biti.

Dodatno čitanje: Ed 173-184; R. Graybill, „Ellen G. White's Understanding and Use of History“ (EGWE, 1979, SDoc); Gary Land, *Teaching History: A Seventh-day Adventist Approach* (AUP, 2001); C. Ward, „Historical Interpretation in the Writings of Ellen White“; *Journal of Adventist Education* 41 (April-May 1979): 5-7, 40, 41; J. Battistone, *The Great Controversy Theme in E. G. White Writings* (AUP, 1974).

Gary Land

FIZIOLOGIJA. Ellen White tumači fiziologiju kao znanost o ljudskom životu; kao proučavanje suštine, normalnog funkcioniranja i prirodnih zakonitosti ljudskoga tijela. (CH 38). Ona smatra da je zdravlje usko povezano sa srećom i da, općenito govoreći, ljudi bez zdravlja nisu sretni. Da bi bili zdravi, ljudi moraju imati „praktične spoznaje znanosti o ljudskome životu“. „Stoga je od najveće važnosti da među proučavanjima odabranim u djetinjstvu, fiziologija bude na prvome mjestu.“ (*ibid.,* 38). Osim toga, Ellen White ističe da su „nepoznavanje fiziologije i zanemarivanje proučavanja zdravstvenih zakonitosti odveli u grob mnoge

koji bi možda živjeli da su pametno radili i proučavali." (FE 321).

„Znanje o fiziologiji i higijeni trebalo bi biti osnova svih obrazovnih napora", napisala je. (CG 361). Stoga je pozvala majke da djecu od najranijih nogu poučavaju osnovama fiziologije i higijene „jednostavnim i lako shvatljivim lekcijama". (*ibid.,* 362). Zanimanje za fiziologiju koje su pokrenuli roditelji (7T 65) škola mora savjesno nastaviti (GC 362), ojačati i učvrstiti radom nastavnika, ravnateljâ (CT 125) i propovjednikâ (6T 302, 376; HL 16). „Mladi trebaju naučiti gledati na fiziologiju kao na nešto bitno." (Advocate, Oct. 1, 1899). Ellen White izrazila je posebno žaljenje zbog toga što učenici mnogo vremena troše na apstraktne i teorijske predmete, dok se „fiziologije i higijene jedva dotiču". (HL 14).

Što se tiče školskih programa, Ellen White upozorila je kako nastavnici u poučavanju učenika „tehničkim karakteristikama" fiziologije ne bi smjeli zanemariti dva „pitanja koja su učeniku kudikamo važnija". (CG 363). Prvo, „osnovno je načelo cjelokupnog odgoja u tom području naučiti mlade da su prirodni zakoni Božji zakoni te da su jednako stvarno božanski kao i propisi Deset zapovijedi. Zakone koji upravljaju ljudskim organizmom Bog je upisao u svaki živac, mišić i vlakno. Svako nemarno ili namjerno kršenje tih zakona grijeh je protiv našega Stvoritelja." (*ibid.*). Kad učenici budu „prožeti mišlju" da je tijelo Božji hram, „oni će biti ispunjeni strahopoštovanjem. Umjesto da kvare djelo Božjih ruku, poželjet će učiniti sve što je u njihovoj moći da bi ispunili slavnu Stvoriteljevu namjeru. Tako će postići da poslušnost zakonima zdravlja ne smatraju žrtvom ili samoodricanjem, već onim što ona stvarno jest: neprocjenjivom prednošću i blagoslovom." (Ed 201).

U svojem drugom savjetu nastavnicima fiziologije posebno je istaknula njenu praktičnu primjenu, naime „kako sačuvati zdravlje, kako bi se stečenim znanjem mogli služiti na najbolji mogući način". (CT 83). „Učenicima treba pomoći da shvate vrijednost tjelesne snage, njenog očuvanja i razvitka da bi najviše pridonijela uspjehu u velikoj životnoj borbi." (CG 343).

Jerry Moon

FOTOGRAFIJE. Razdoblje života Ellen White i osnivanje Crkve adventista sedmoga dana blisko su paralelni s ranim razvojem fotografije (od 1850. do 1930. godine). Prvi fotografski postupak nazvan je dagerotipija - ime je dobio po svom izumitelju, francuskome fotografu i glumcu Louisu Daguerreu. Njegovi eksperimenti s porabom posrebrene bakrene ploče osjetljive na kemikalije omogućili su stvaranje „fiksiranja" slike – sposobnosti da se trenutak u vremenu prenese na dvodimenzionalnu površinu.

U vrijeme Ellen White fotografiranje je bilo mnogo duži proces nego što je danas. Ekspozicije su tada trajale od nekoliko sekundi do nekoliko minuta, a sada traju samo jedan djelić sekunde. Nagađanja temeljena na fotografijama portreta Ellen White usredotočila su se na njeno cjelokupno ponašanje i rezultirala zaključkom da je ona morala biti stroga, jako ozbiljna osoba. U stvarnosti, u tom razdoblju fotografije postojala su dva čimbenika koja su diktirala rezultate. Postojeća tehnologija prisilila je pojedince da prilikom fotografiranja zadrže ozbiljan, smrznuti izgled, jer je nužnost dugih vremena ekspozicije ljudima praktički onemogućavala da se osmjehuju. Osim toga, smjeliji snimci bili su nemogući jer su tadašnji fotoaparati zahtijevali da glava i tijelo za vrijeme fotografiranja duže vrijeme potpuno miruju. Drugi čimbenik koji je pridonio strogom izgledu Ellen White povezan je s onim što je društvo smatralo pristojnim stavom, od društva propisanim načinom na koji se netko treba predstavljati. Tadašnje razdoblje diktiralo je odjeću tamne boje, jer se to smatralo „najboljim za nedjelju" i odgovarajućom odjećom za

portrete, kojom se trebala pokazati otmjenost.

Dagerotipija, a kasnije i ferotipija, poput oluje zahvatile su cijeli svijet. Najpopularnija veličina slika sredinom 1800-tih godina bila je otprilike 7 x 8 centimetara. To je u to vrijeme stajalo oko 50 centi, što je za mnoge ljude u 1850-im godinama bilo jednako polovici dnevne zarade. S obzirom na to da su kuće postale pretrpane fotografijama, što je bio rezultat te zaluđenosti (koju je opisala kao „vrstu idolatrije"), nije neobično što je Ellen White pisala i o opasnostima traćenja „novca svoga Gospodina" i savjetovala da bi pojedinci trebali preispitati svoje prioritete. (1T 500; MYP 316; CS 295; 2SM 317).

Don May

FRANCUSKA REVOLUCIJA. Opisom Francuske revolucije Ellen White jasno pokazuje progresiju u razumijevanju. U prvoj knjizi u nizu *Duhovni darovi* (*Spiritual Gifts,* volume 1), objavljenoj 1858. godine, ona panoramski opisuje povijest od Adama do Drugog dolaska i uopće ne spominje Francusku revoluciju. U proširenom djelu, četvrtoj knjizi u nizu *Duh proroštva* (*Spirit of Prophecy*, volume 4), objavljenoj 1884. godine, u poglavlju Dva svjedoka (*The Two Witnesses*), Francuskoj revoluciji posvećuje šest stranica (4SP 188-193). Međutim, knjiga *Velika borba* (*The Great Controversy*), objavljena 1888. godine, sadrži poglavlje od 24 stranice pod naslovom Biblija i Francuska revolucija (*The Bible and the French Revolution*), s citatima iz neimenovanih izvora; a u revidiranom izdanju iz 1911. godine svih devet izvora uočili su C. C. Crisler i W. W. Prescott.

Uvod u izdanje iz 1888. godine objašnjava cilj i metodologiju Ellen White. Ona je željela pratiti povijest sukoba između Krista i Sotone, između istine i zablude, i tako osvijetliti buduće borbe. Iznosila je „upečatljive prizore" događaja koje je vidjela u viđenju, birajući značajna zbivanja u povijesti Crkve koja su „razotkrivala velike sudbonosne istine", citirajući autore čiji su opisi nudili „pouzdane prikaze tema" (GC 88 g, h). Ipak, nikada nije tvrdila da je povjesničarka. To je priznao i njezin sin W. C. White: „Majka nikada nije tvrdila da je autoritet za povijest" i nije željela da čitatelji „koriste *Veliku borbu* kao autoritet za povijesne datume ili da je koriste za rješavanje sukoba u vezi s povijesnim detaljima". Umjesto toga, rekao je: „iskoristila je dobre i jasne povijesne izjave" kako bi pojasnila čitatelju „upečatljive prizore" što ih je vidjela u viđenju. (WCW, „*The Great Controversy* , 1911 edition" i „W. C. White Statement Made to W. W. Eastman", 3SM 433-450).

Arthur G. Daniells rekao je zastupnicima na Biblijskoj konferenciji 1919. godine da je Ellen White u svom poglavlju o Francuskoj revoluciji satkala „tumačenje biblijskog proročanstva" (Otk 11) pomoću odabranih događaja iz francuske povijesti. (AGD to Bible Conference delegates. July 30. 1919, *Spectrum* 10, no. 1 [May 1979]: 34; vidi GC 265, 266). I ona i Uriah Smith (čije su *Misli o Danielu i Otkrivenju – Thoughts on Daniel and Revelation* – iz 1873. godine bile njen uzorak za uređivanje, citiranje i izostavljanje ulomaka u *Velikoj borbi*), bili su pod utjecajem svoje kulturne sredine i svojih vjerskih uvjerenja u odabiru izvora za citiranje. Oboje su preferirali autore (kao što su Scott, Wylie, Thiers, d'Aubigné, de Felice i Alison) čija su gledišta odražavala njihovo: konzervativno, antipapinsko, antikatoličko, antirevolucionarno i prodemokratsko stajalište.

Znanstveno arhivsko istraživanje bilo je nemoguće provesti u Francuskoj u vrijeme kad je Ellen White pisala *Veliku borbu*. Nije znala francuski i nije bila istraživačka znanstvenica, a relevantni arhivi nisu bili profesionalno organizirani sve do 1890-ih. Oslanjajući se na popularno pisane povijesti za određene činjenice o francuskoj povijesti, međutim, značilo je da su ona i Smith također prihvatili neke informacije koje su kasniji znanstvenici osporavali. (npr.

vjerovanja albigenza o tome koje je zvono označilo početak masakra na dan sv. Bartolomeja, prisutnost isusovaca u Francuskoj 1789. itd.).

Iako se dotiče društvenih, političkih i ekonomskih događaja tijekom revolucije, njen je cilj pokazati da je krajnji rezultat stoljetnog progona biblijske istine od Galikanske Crkve bio uništenje kršćanstva od francuskih revolucionara tijekom vladavine terora (1792. i 1793. godine). Kao stari Egipat i Sodoma, Francuska je vodila „rat protiv Biblije"; odbacivanje duhovnog svjetla donijelo je Voltaireov ateizam i ponižavajući moral „Božice razuma". Isti netolerantni duh koji je ubijao valdenze i hugenote donio je vladavinu terora, s njegovim odbacivanjem kršćanskog bogoslužja. Na trgu Place de Grève lomače je zamijenila giljotina. Prema Ellen White, francuski biskupi u šesnaestome i sedamnaestome stoljeću „započeli su posao" koji su Jakobinci dovršili u osamnaestome stoljeću.

Nedavna istraživanja podupiru ovo tumačenje. Knjiga Dalea Van Kleya *The Religious Origins of the French Revolution: From Calvin to the Civil Constitution, 1560-1791* (New Haven, Conn.: Yale University Press, 1996) i knjiga Briana Strayera, *Huguenots and Camisards as Aliens in France. 1598-1782 Struggle for Religious Toleratian* (Lewiston, N.Y.: Ei Mellen Press, 2001) osvjetljuju dugoročne rezultate progona u Francuskoj. Više od 250 godina galikanski biskupi, opći sabor svećenstva, isusovci, Družba Presvetog Sakramenta i Družbe za sv. promicanje vjere odlučno su se protivili vjerskoj toleranciji. Njihovi lobistički napori potakli su kraljeve i crkvene vođe da hugenotima oduzmu njihova prava. Ali kad su tijekom revolucije njihovi potomci stekli vlast, predvodili su nasilnu reakciju protiv Crkve. Prije više od jednog stoljeća Ellen White je pisala: „Ljudi su predobro naučili lekcije o okrutnosti i mučenju kojima ih je Rim tako marljivo poučavao." (GC 283).

Vidi također: Povjesničari, korištenje od strane Ellen G. White

Dodatno čitanje: 3SM 433-465; E. Anderson, „Ellen White and Reformation Historians", *Spectrum* 9, no. 3 (July 1978): 23-26; „Bible Conference of 1919", *Spectrum* 10, no. 1 (May 1979): 23-57; R. D. Graybill, „How Did Ellen White Choose and Use Historical Sources?" *Spectrum* 4, no. 3 (Summer 1972): 49-53; D. Hackleman, „General Conference Committee Studies Ellen White's Sources", *Spectrum* 10, no. 4 (March 1980): 9-15; D. McAdams, „Shifting Views of Inspiration", *Spectrum* 10, no. 4 (March 1980): 27-41; B. McArthur, „Where Are Historians Taking the Church?" *Spectrum* 10, no. 3 (November 1979): 9-14; J. Moon, *W. C. White and Ellen G. White* (AUP, [993), 427-435; W. Peterson, „Ellen White's Literary Indebtedness", *Spectrum* 3, no. 4 (Autumn 1971): 74-84; J. Voerman, „Ellen White and the French Revolution: AUSS 45, no. 2 (2007): 247-259; J. Wood, „The Bible and the French Revolution: An Answer?", *Spectrum* 3, no. 4 (Autumn 1971): 55-72.

Brian E. Strayer

FRANCUSKA. Ellen White posjetila je Francusku između 13. listopada i 3. studenoga 1886. godine. Od 1885. do 1887. godine Ellen White živjela je u Europi i posjećivala adventističke obitelji i neke simpatizere kako bi ojačala njihovu mladu vjeru u Drugi Isusov dolazak i adventnu poruku. Prije njenog posjeta *M. B. Czechowski (od 1864. do 1876. godine) i *J. N. Andrews (od 1874. do 1883. godine) djelovali su među Europljanima francuskog govornog područja, što je bio početak buduće Crkve adventista sedmoga dana u Francuskoj. Dok je bila u Europi, Ellen White boravila je u sjedištu crkve u Baselu u Švicarskoj. U Francusku je stigla nakon što je već posjetila Englesku, Italiju, Dansku, Švedsku i Norvešku. U velikoj je mjeri njena služba u Francuskoj bila

usmjerena na jačanje mlade Crkve porukama i spisima koji su upućivali na Krista.

U to je vrijeme u Francuskoj bilo oko pedeset adventista svetkovatelja subote koji su živjeli u mjestima Valence, Branges, Bastia (otok Korzika), Lacaze i Alsace (koji je pripadao Drugom njemačkom Reichu između 1871. i 1918. godine). Tijekom svog 20-dnevnog posjeta Ellen White većinu je vremena provela u Nîmesu, gdje je Daniel T. Bourdeau radio četiri mjeseca uz pomoć Jean-Pierrea Badauta, Alberta Vuilleumiera i *Jacquesa Erzbergera. Nîmes je bio stari rimski grad čije je antičke ruševine Ellen White promatrala s divljenjem: „Ovdje ima mnogo stvari koje vrijedi vidjeti. Ovdje su najstarije građevine koje sam ikada vidjela." (Lt 108, 1886, u 17MR 75). U tom „vrlo nevaljalom gradu" pisala je da je vidjela „najbolje umjetničko djelo". (Lt 109, 1886). Cijenila je posjet palači Versailles i drugim spomenicima u Parizu (EGWEur 229, 230), kao i socijalnu skrb za zbrinjavanje siromašnih ljudi u toj zemlji.

Mnogi osvrti na Francusku u njenim objavljenim spisima pokazuju duboko zanimanje Ellen White za kulturu, povijest i duhovnost te stare europske zemlje. Njeno poglavlje o *Francuskoj revoluciji (GC 265-288) otkriva mnoge relevantne i izvanredne uvide u uzroke sekularizirane današnje Francuske. Danas se Istraživački centar Ellen White (*Ellen G. White Research Center*) nalazi na Adventističkom sveučilištu Salève u Collongesu u Francuskoj, u blizini Ženeve u Švicarskoj.

Dodatno čitanje: GC 211-236, 265-288, 585; *Centennial Symposium: Ellen G. White and Europe* 1885/1887 (Bracknell, Eng.: Ellen G. White Research Centre, 1987), 360-412; D. A. Delafield, *Ellen G, White in Europe* (RHPA, 1975), 225-246; *Seventh-day Adventist Encyclopedia* (1996), vol. 10, 564-567; Gérard Poublan, *Ellen G. White en France: d'après son journal et sa correspondance* (Castres unpublished paper, 1987); *idem, Ellen G. White en France: sermons et lettres* (Cashes: unpublished paper, second edition, 1991).

Jean-Luc Rolland

FRENOLOGIJA. „Znanstvena" disciplina devetnaestoga stoljeća utemeljena na pretpostavkama (1) da su ljudske sposobnosti i značajke locirane u dijelovima ljudskog mozga; i (2) da se lokacija i razvijenost tih sposobnosti može otkriti promatranjem ispupčenosti na ljudskoj lubanji. Praksa frenologije uključivala je proučavanje lica, ponašanja i ćudi, ali posebno oblika glave i njenih „ispupčenja". Jedini pozitivan aspekt frenologije bio je cjelovit pogled na obrazovanje, prihvaćanje fizičkih, mentalnih i moralnih aspekata ljudskog bića.

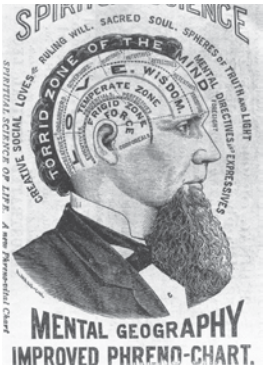

FRENOLOŠKA SKICA ZA ODREĐIVANJE „ISPUPČENJA" NA GLAVI PREMA KOJIMA SE USTANOVLJAVAO NEČIJI TEMPERAMENT

Spise u kojima je Ellen White pisala o frenologiji moraju se shvatiti u kontekstu povijesti i promjene značaja frenologije. U 1840-ima na frenologiju se gledalo pozitivno, kao na prethodnicu moderne *psihologije. (vidi Maxwell, 24, 25). Tijekom boravka Whiteovih u lječilištu Naša kuća na padini brijega (*Our Home on the Hillside*), hidropatskom zdravstvenom centru u Dansvilleu, u državi New York, sinovi Ellen White, Edson i Willie, obavili su frenološke preglede kod dr. *J. C. Jacksona. Ellen White rekla je prijateljima da je Jackson „Williejevu glavu proglasio najboljom od svih koje je dotad

vidio“, a dao je i „dobar opis Edsonovog karaktera i posebnosti“. (Lt 6, 1864, u 6MR 346).

U 1880-im godinama frenologija se proširila mesmerizmom, *hipnotizmom i *spiritizmom. (2MCP 720, 721). Uglavnom, Ellen White se u nekoliko pozitivnih referencija na frenologiju vodila početnom konotacijom tog termina. Tako je 1862. godine za „frenologiju i mesmerizam“ ustvrdila da su „dobri na svome mjestu“, ali da ih je „Sotona uzeo kao svoja najmoćnija oruđa da prevari i uništi duše“. (1T 296). Kad je 1884. godine ponovo objavila taj članak, tu je rečenicu promijenila: *„Znanosti koje liječe ljudski um“* su „dobre na svom mjestu; ali Sotona ih je uzeo kao svoja najmoćnija oruđa da prevari i uništi duše“. (ST Nov. 6, 1884., kurziv dodan; usp. 2MCP 720, 721).

U većini svojih referencija na frenologiju Ellen White ističe da se Sotona njome koristi kao „zamkom“ da bi uništio vjeru u Bibliju i krivotvorio djelo razvijanja karaktera, koje se može ostvariti samo Božjom silom. (1T 294-297; Ev 605). „Svijet, koji bi navodno trebao imati toliko koristi od frenologije i mesmerizma, nikada nije bio toliko pokvaren. Sotona se koristi upravo tim naucima ne bi li uništio vrline i položio temelj spiritizmu. … Pokazano mi je da su tisuće ljudi upropaštene filozofijom frenologije i mesmerizma i tako nagnane u nevjerstvo.“ (RH, Feb. 18, 1862). Tim je riječima ukorila neke adventističke propovjednike zbog prakticiranja frenologije. (9MR 3-6; Lt 9, 1892; Lt 78, 1893; Mss 12, 29, 46, 76, 78, 1893).

Dodatno čitanje: 1T 290-297, 551; 1MCP 18, 19; 2MCP 711-721; RH, Feb. 18, 1862; J. D. Davies, *Phrenology, Pad and Science: A 19th-Century American Crusade* (New Haven, Conn.: Yale University Press, 1955); C. M. *Maxwell, Tell It to the World* (PPPA, 1976), 24, 25; „Phrenology: A Science“ (DF 160-c, CAR); A. L. White, „Paralleling Statements Regarding Mesmerism and Hypnotism“ (DF 160-c, CAR).

Erik C. Carter

G

GENERALNA KONFERENCIJA ADVENTISTA SEDMOG DANA, GLAS BOŽJI. Tema koja se ponavlja u spisima Ellen White u vezi s crkvenim autoritetom, od 1870. do 1913. godine. Dok je Ellen White na drugim mjestima rekla da je „glas Božji“ Božja riječ i providnost (PP 126), savjest (5T 120), glas dužnosti (CH 562), Božja stvorenja Božji ukori (PP 587), u nizu oštrih kritika Generalne konferencije istaknula je izraz „Božji glas“ u kontekstu crkvene organizacije i vlasti.

Koncept Božjeg glasa mora se shvatiti u kontekstu triju čimbenika: (1) razvoja organizacije adventista sedmog dana; (2) razumijevanja Ellen White o Generalnoj konferenciji kao najvišoj crkvenoj upravi na zemlji; i (3) formiranja učenja 1888. godine o *pravednosti vjerom kao vodećoj teološkoj doktrini. Ubrzo nakon uspješnog osnivanja Generalne konferencije 1863. godine, pisala je Ellen White, pozivajući se na autoritet mjesnih i putujućih starješina, da nije postojao „viši sud na Zemlji od Crkve Božje“. (5MR 296). Kasnije je smatrala da se njeno razumijevanje Generalne konferencije kao najvišeg autoriteta na Zemlji temelji na autoritetu Jeruzalemskog sabora kako je opisan u 15. poglavlju Djela apostolskih. (3SP 375, 376; LP 69).

Najranije izjave Ellen White o Generalnoj konferenciji kao „Božjem glasu“ nalazimo u dužem pismu *G. I. Butleru. Ona je rekla Butleru (bivšem i budućem predsjedniku Generalne

konferencije) da su „načela u pogledu na vodstvo“ koja je objavio 1873. godine uglavnom „ispravna, ali ih ne primjenjuješ kako treba“. Nastavila je: „Jako griješiš kad umu i prosuđivanju jednog čovjeka daješ vlast i utjecaj koji je Bog povjerio svojoj Crkvi u prosudbi i glasu Generalne konferencije“– najvišem organiziranom autoritetu“ kako u Crkvi tako i na Zemlji. (3T 493; usp. 3T 417).

Stoga su zastupnici na Zasjedanju Generalne konferencije 1877. godine odbacili svoju odluku iz 1873. u kojoj prihvaćaju Butlerova stajališta o centraliziranom vodstvu, i umjesto toga izglasovali odluku kojom se podržava autoritet Generalne konferencije kao najviši autoritet među adventistima sedmoga dana, a koja se odnosi na sve, osim ako se ne utvrdi da je u suprotnosti s Riječju Božjom i savješću pojedinca. (RH, Oct. 4, 1877). Ipak, veći dio razdoblja između 1863. i 1888. godine Butler i James White, obojica jakih osobnosti, predsjedavali su Generalnom konferencijom, što je otežalo opiranje centralizirajućim sklonostima. Također, do 1885. godine samo je jedan od pet članova Izvršnog odbora Generalne konferencije živio u Battle Creeku, čineći konzultacije gotovo nemogućima. Ta je situacija sve više otežavala da se gledište o autoritetu Generalne konferencije iz 1877. ostvaruje u praksi.

U vrijeme * zasjedanja Generalne konferencije 1888. godine, frustracija Ellen White centralizacijskim tendencijama dosegla je vrhunac. Ovo je zasjedanje označilo prekretnicu u njenom stavu prema autoritetu Generalne konferencije. Napisala je da je Butler bio na dužnosti tri godine predugo, da više nije skromna osoba i da vjeruje da je „njegov glas nepogrešiv“ (1888 Materials 183). Iz tog i drugih razloga, Butlera je zamijenio *O. A. Olsen kao predsjednik – koji je na Zasjedanju 1889. godine potvrdio prijašnju odluku: „Priznajemo Generalnu konferenciju kao najviši autoritet priznat od Boga na Zemlji.“ (GCDB, Oct. 28, 1889).

Do 1891. godine Ellen White je potpuno promijenila svoje poglede u vezi s autoritetom Generalne konferencije. Te je godine otvoreno napisala: „Bila sam dužna zauzeti stav da ne postoji Božji glas u upravljanju i odlukama Generalne konferencije. Načinjeni su metode i planovi koje Bog nije odobrio, a ipak je starješina Olsen prikazao odluke Generalne konferencije kao Božji glas. Mnoga stajališta, za koja je rečeno da su glas Generalne konferencije, bila su glas jednog, dva ili tri čovjeka koji su tako [Generalnu] konferenciju doveli u zabludu.“ (17MR 167). Uslijedilo je još takvih tvrdnji.

Godine 1895. napisala je o Generalnoj konferenciji da „Glas Božji posredstvom tog tijela nije pouzdan“. (*ibid.*, 178; usp. *ibid.*, 221, 222). Sljedeće godine njeni su stavovi, iako uglavnom nepromijenjeni, postali intenzivniji. „Sveti karakter Božjeg djela više se ne nalazi u toj sredini“, napisala je. „Glas iz Battle Creeka, koji se smatrao autoritetom u savjetima kako valja obavljati djelo, više nije Božji glas; ali onda, čiji je glas? Odakle dolazi i gdje se nalazi njegova vitalna snaga? Ovakvo stanje održavaju ljudi koji su davno trebali biti isključeni iz djela. Ovi ljudi se ne ustručavaju citirati Božju riječ kao svoj autoritet, ali Bog koji njima upravlja je lažni bog.“ (*ibid.*, 185, 186). Dvije godine kasnije izravno je pozvala *E. J. Wagonera i njegovu suprugu da dođu u Australiju, umjesto da je zahtjev proslijedila preko Generalne konferencije, navodeći kao razlog da je „prošlo nekoliko godina otkako sam Generalnu konferenciju prestala smatrati Božjim glasom“. (*ibid.*, 216).

Tijekom zasjedanja Generalne konferencije 1899. godine, *A. T. Jones je citirao gore navedeno pismo upućeno Wagoneru i pozvao na zajedničko pokajanje. Jedanaest vođa (uključujući *G. A. Irwina, * O. A. Olsena, i *A. F. Ballengera) molilo je za pokajanje, s L. A. Hoopesom i *A. J. Breedom posebno, moleći da Generalna konferencija ponovo postane Božji glas. (GCDB, Feb. 22, 1899). Devet mjeseci

kasnije, međutim, Ellen White nije promijenila mišljenje: dala je znati da oni u Americi „koji pretpostavljaju da je glas Generalne konferencije glas Božji“ nisu „jedno s Bogom“. (13MR 291).

Ova negativna ocjena Generalne konferencije da više nije glas Božji odražavala je stanje među vodstvom koje se nije bitno mijenjalo sve do Zasjedanjâ * Generalne konferencije 1901. i 1903. godine. Centralizacija uprave i *kraljevske moći, zajedno s lošim financijskim upravljanjem i nedostatak istinske duhovnosti kod nekih na visokim položajima bili su neki od razloga koje je navela za ove oštre izjave. Stoga u svojim napisima tijekom desetljeća od 1891. do 1901. godine nije samo zanijekala da Generalna konferencija predstavlja Božji glas, već je opetovano korila vođe zbog njihovog upornog „nepoštovanja ispravnih načela“. (17MR 209; usp. 13MR 192; 17MR 240, 250).

Važno je primijetiti da se, u isto vrijeme dok je kritizirala autoritet Generalne konferencije i nijekala da predstavlja glas Božji, ona i dalje podvrgavala njenom autoritetu. U vezi sa svojim preseljenjem u Australiju 1891. godine, napisala je da nije dobila „jasnu uputu“ da bi trebala ići u Australiju, ali je slijedila „glas [Generalne] konferencije“. (19MR 288). Godine 1896. pisala je svome sinu Edsonu: „Nisam imala nijednu zraku svjetlosti da bi On [Gospodin] htio da dođem u ovu zemlju [Australiju]. Pokorila sam se odluci Generalne konferencije, koju sam uvijek smatrala autoritetom.“ (1MR 156).

Međutim, njen stav prema autoritetu Generalne konferencije tijekom ovog razdoblja nije bio uvijek pokoran. Godine 1894., na primjer, u vezi s prijedlozima da putuje u Europu ili Afriku, odgovorila je: „Nemam ni najmanju želju ići u Europu ili posjetiti Afriku, i nisam dobila nijednu zraku svjetlosti da bih trebala tamo otići. Spremna sam ići kamo god mi Gospodin odredi, ali nisam voljna poslušati glas [Generalne] konferencije, osim kad to sama pomno razmotrim i onda odlučim.“ (1888 Materials 1263).

Zasjedanje Generalne konferencije 1899. godine oštro se usredotočilo na probleme naglog rasta denominacije kojom je još uvijek upravljala pretjerano centralizirana administrativna struktura. Nakon povratka u Sjedinjene Američke Države, Ellen White je na Zasjedanju Generalne konferencije 1901. godine izričito rekla da Generalna konferencija više nije Božji glas: „Prije smo vjerovali da su Generalna konferencija i ovi ljudi koji zauzimaju sveti položaj Božji glas narodu – to je prošlost. Ono što sada želimo jest reorganizacija. Želimo početi od temelja i graditi na drugačijem načelu.“ (GCB, Apr. 3, 1901).

Ellen White je u početku bila ohrabrena velikim strukturnim i kadrovskim promjenama koje su izvršene 1901. godine. (LDE 54). Zamjerila je sinu Edsonu što je u promijenjenom kontekstu nakon 1901. koristio izjave koje je dala prije 1901. godine o tome da Generalna konferencija nije glas Božji. (19MR 146-148). Od Konferencije, objasnila je načinjene su „velike promjene“, i „ nastupit će još mnogo promjena i vidjet će se veliki pomaci.“ (*ibid.*, 146, 147).

No kasnije je shvatila da reforme iz 1901. godine nisu bile potpune. Potkraj 1902. napisala je da je zato što „vodeći ljudi“, „djeluju bez mudrosti“ i „ne slušaju Riječ“, „izgubila povjerenje“ u njih do te mjere da je bila u iskušenju vratiti se u Australiju. (Lt 263, 1902). Također je bila posebno uznemirena zbog zapuštenosti Južnog polja, te je pisala sinu Willieju da su „vodeći ljudi slijepi“, da je bila „obeshrabrena“ i u velikom strahu, i da se ne sjeća da je ikada imala „tako beznadno izlaganje u odnosu na budućnost“. (Lt 288, 1903).

Ellen White je smatrala da je požar tiskare *Review and Heralda* u Battle Creeku u prosincu 1902. izraz Božjeg neodobravanja prošlog vodstva Generalne konferencije i „[čudila se] što presuda nije zahvatila“ samu Generalnu konferenciju. S diktatorskom moći koja je još uvijek bila prisutna, Božja načela su gurnuta u stranu,

a Njegov autoritet povrijeđen, napisala je da je „Generalna konferencija zapala u stranputicu"; i da više „predstavnici [Generalne] konferencije" ne mogu reći „ mi smo hram Gospodinov". (14MR 280).

Međutim, do Zasjedanja Generalne konferencije 1909. godine mnogo se toga promijenilo. Obraćajući se na sjednici, ponovila je svoj prijašnji savjet: „Katkad, kad je mala skupina ljudi kojima je bilo povjereno upravljanje Djelom, u ime Generalne konferencije pokušavala provesti nerazumne planove i omesti Božje djelo, rekla sam da se glas Generalne konferencije *koji predstavlja ova nekolicina ljudi* više ne može smatrati Božjim glasom. Ali to ne znači da odluke Generalne konferencije koje donosi *skup ispravno imenovanih predstavnika iz svih dijelova polja*, ne treba poštovati. Bog je odredio da predstavnici Njegove Crkve iz svih dijelova svijeta, kad se okupe na zasjedanju Generalne konferencije, imaju vlast. Pogrešno je … pripisati *umu i prosudbi jednog čovjeka, ili male skupine* punu mjeru autoriteta i utjecaja koju je Bog dao svojoj Crkvi preko prosudbe i glasa Generalne konferencije okupljene radi planiranja procvata i napretka Njegovog Djela." (9T 260, 261; kurziv dodan).

Ali nakon Zasjedanja pisala je predsjedniku i potpredsjedniku *A. G. Daniellsu i *W. W. Prescottu, da se Crkva suočava s „ozbiljnim opasnostima" ako „ne dođe do odlučne promjene u duhovnom razlučivanju ljudi koji su na čelu Djela". (Lt 47, 1909). Nisu svi zastupnici na Zasjedanju Generalne konferencije 1909. godine odgovorili na utjecaj Duha Svetoga i ona je bila „vrlo zabrinuta" za duhovno stanje „nekih koji imaju veliku odgovornost". (Lt 162, 1909). Konkretno, smatrala je da je to što je Generalna konferencija ponovo izabrala Daniellsa nakon devet godina njegova mandata „bio ishitreni potez", „pogreška" učinjena „bez dužnog razmatranja". (Lt 153, 1910).

Unatoč tome, 1911. godine Ellen White ponovo je tiskala svoje riječi iz 1870-ih: „Bog je obdario svoju Crkvu posebnim autoritetom i moći koju nitko ne može opravdati zanemarivanjem i preziranjem, jer onaj tko to čini, prezire glas Božji." (AA 164; usp. 3T 417; RH, May 11, 1911). Također je ponovila svoje stajalište iz 1878. godine da je Sabor opisan u 15. poglavlju Djela apostolskih uzor za Generalnu konferenciju kao glas najvišeg duhovnog autoriteta na Zemlji (AA 195, 196; usp. 3SP 375, 376). Čini se da je time zaokružila svoje ranije visoko stajalište o autoritetu Generalne konferencije. (usp. 2SM 400-402).

Iz ove studije možemo izdvojiti pet zapažanja. Prvo, izjave Ellen White o Generalnoj konferenciji kao glasu Božjem mijenjale su se u odnosu na vrijeme i povijesni kontekst. Nijedna izjava ne može se smatrati apsolutnom, jer svaka izjava odražava procjenu u određenom vremenu. Drugo, dok je oštro kritizirala neke crkvene poglavare, u svoj prijekor nije uključila *sve* vođe. Nadalje, treba napomenuti da se njeno spominjanje Generalne konferencije kao glasa Božjeg odnosilo na vođe Crkve između zasjedanja Generalne konferencije. Treće, nije svaki ukor pojedinom vođi Generalne konferencije značio gubitak povjerenja u sve vođe. Izjave koje se odnose na Generalnu konferenciju kao „Božji glas" odnosile su se osobito na razdoblje organizacijskog raspada, oko 1888. do 1903. godine. Četvrto, unatoč svojim kritikama, nije napustila Crkvu, već je nastavila pisati, koriti i poticati unutar Crkve. Naposljetku, dok su njeni prijekori često bili usmjereni na „kraljevsku moć" i pretjerano centraliziranu vlast, ona također spominje duhovne razloge za svoje prigovore. Posljedično, nisu same organizacijske promjene ublažile njenu zabrinutost. U nekoliko izjava nakon 1901. godine ona nastavlja spominjati zabrinutosti što ih je iznosila prije 1901. godine, kao što su centralizacija vlasti, diktatorski duh pojedinih vođa, nedostatak duhovnosti i duhovno sljepilo, odbacivanje svjetla i potrebu da se vođe obrate. Stoga

su kritike Ellen White u vezi s „kraljevskom moći“ i drugim problemima vodstva često bile povezane s njenim naglaskom na pravednosti po vjeri i s potrebom da nalazimo potporu u oslanjanju na Krista radije nego na čovjeka.

Dodatno čitanje: 5Bio 70-110, 198-258; B. Haloviak, „SDAs and Organization: 1844-1907“ (1987, CAR); G. R. Knight, *Organizing for Mission and Growth: The Development of Adventist Church Structure* (RHPA, 2006); B. D. Oliver, *SDA Organizational Structure: Past, Present, and Future* (AUP, 1989); G. E. Rice, „The Church: Voice of God?“ *Ministry,* December 1987, 4-6; R. W. Schwarz and F. Greenleaf, *Light Bearers: A History of the Seventh-day Adventist Church* (PPPA, 2000), 248-257; A. L. White, „The Story of the General Conference of 1901“ (EGWE, 1962, SDoc).

Ross E. Winkle

GENERALNA KONFERENCIJA, BILTEN *(General Conference Bulletin)***.** Medij za komunikaciju Generalne konferencije s Crkvom koji objavljuje izvješća sa sastanaka, zapise o postupcima te opće informacije i statistiku o radu Crkve, objavljivan od 1895. do 1922. godine; sadrži i obraćanja Ellen White, propovijedi i primjedbe iznesene ili pročitane na sastancima Generalne konferencije od 1895. do 1913. godine. Od 1895. do 1903. godine *Bilten Generalne konferencije* objavljivan je tromjesečno, a tijekom Zasjedanja Generalne konferencije 1895. i 1901. godine imao je posebne dodatke; u tom razdoblju zauzima i mjesto *Godišnjaka* (*Yearbook*). Između 1903. i 1922. godine služio je za objavljivanje zapisnika o radu Generalne konferencije. Zapisnici o zaključcima drugih zasjedanja Generalne konferencije izlazili su u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) do 1887. godine; u *Dnevnom biltenu Generalne konferencije* (*General Conference Daily Bulletin*) za zasjedanja od 1888. do 1893., te 1901., 1903. 1909., 1913., 1918. i 1922. godine; i u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) od 1926. Mnoga obraćanja Ellen White objavljena su u *Biltenu Generalne konferencije* i *Dnevnom biltenu Generalne konferencije*, uključujući i ona koja je napisala između 1891. i 1900. godine za vrijeme boravka u Australiji te ih poslala na zasjedanje da ih se pročita prisutnima. Sve njene poruke u *Biltenu Generalne konferencije* i *Dnevnom biltenu Generalne konferencije* reproducirane su u drugoj knjizi **Zbirka objava Ellen White u časopisima* (*Ellen G. White Periodical Resource Collection*).

Dodatno čitanje: SDA Encyclopedia (1996), vol. 10, 586, 590.

GENERALNA KONFERENCIJA ADVENTISTA SEDMOGA DANA (*General Conference of Sevent-day Adventists*). (1) U početku, adventistički generalni sastanak (konferencija), za razliku od lokalnih ili regionalnih sastanaka; (2) najviše upravno tijelo Crkve adventista sedmoga dana, osnovano 1863. godine; (3) uredi u kojima se nalazi Generalna konferencija, tj. svjetsko sjedište adventista sedmoga dana; (4) službena zasjedanja Generalne konferencije, na kojima sudjeluju predstavnici crkava iz cijeloga svijeta, biraju dužnosnike i obavljaju druge službene poslove.

Prema Jamesu Whiteu, biblijska konferencija *svetkovatelja subote održana od 20. do 24. travnja 1848. godine u Rocky Hillu, u državi Connecticut, bila je „prvi generalni sastanak“ adventista svetkovatelja subote. (JW, *Life Incidents*, 271). Generalna konferencija 1855. odlučila je da biblijska subota počinje zalaskom sunca (a ne u ponoć, o izlasku sunca ili u 18:00 sati). Generalna konferencija održana 1860. godine bila je povod za odabir naziva Adventisti sedmoga dana i legalnu inkorporaciju Izdavačke udruge SDA (*SDA Publishing Association*). Slična Opća skupština 1861. postavila je temelje za formiranje konferencija u Sjedinjenim Američkim Državama.

Godine 1863., 20 zastupnika iz šest od sedam konferencija iz sedam država (Iowa, Michigan, Minnesota, New York, Ohio i Wisconsin; Vermont nije poslao zastupnika) sastalo se u Battle Creeku kako bi organizirali Generalnu konferenciju kao središnje upravno tijelo za ujedinjenje i koordinaciju državnih konferencija i njihov rad. Ta je Generalna konferencija imala sjedište u Battle Creeku, u državi Michigan, od 1863. do 1903. godine, kada je premještena u Washington, D. C. Godine 1989. svjetsko sjedište ponovno je premješteno, tada u Silver Spring, u državi Maryland, sjeverno od Washingtona, D. C.

Od 1863. do 1889. godine, službena zasjedanja Generalne konferencije održavala su se više-manje jedanput godišnje. Od 1889. do 1905. zasjedanja su se održavala svake dvije godine. Od 1905. do 1970. zasjedanja su se održavala svake četiri godine (uz neke neredovitosti zbog svjetskih ratova); a od 1970. godine zasjedanja se održavaju svakih pet godina.

Ellen White imala je velik utjecaj na početnu organizaciju Generalne konferencije. U viđenju 1852. godine pozivala je na „evanđeoski poredak" (EW 97-104, usp. 1Bio 286) i blisko surađivala sa svojim suprugom, koji je postao njen glavni promicatelj i organizator zahvaljujući svojem osobnom utjecaju i svojim uvjerljivim napisima u časopisu **Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*).

Do 1901. denominacija koja je rasla brzo prerasla je u organizaciju osnovanu 1863. godine. Na Zasjedanju *Generalne konferencije 1901. godine Ellen White ponovo je pokazala jak utjecaj, javno pozivajući na potpunu reorganizaciju. Ona, kao i 1863. godine, nije pobliže odredila kako bi nova struktura trebala biti oblikovana, ali je postavila ciljeve preustroja i načela koja bi ga trebala karakterizirati, dakle kriterije po kojima bi planirani preustroj trebalo vrednovati. Pozvala je na decentralizaciju prijenosom ovlasti Generalne konferencije na razinu lokalne konferencije; da autoritet na svakoj razini bude povjeren mnogim osobama, a ne nekolicini; na cjelovito povezivanje različitih razina denominacijske strukture radi održavanja doktrinarnog i duhovnog jedinstva; i na izbor službenika koji su bili osobe istinske vjere, poštenja i poniznosti.

Osnovna strukturna promjena izglasovana na Zasjedanju 1901. godine bilo je osnivanje unijskih konferencija diljem svijeta, kao srednje razine organizacije između lokalnih konferencija i Generalne konferencije. (U 1890-ima adventisti su proveli uspješne pokuse s unijskom konferencijom u Australiji i Novom Zelandu te odjelima unutar konferencije u Južnoj Africi). „Divizije", ili Odjeljenja, Generalne konferencije dodane su 1913. godine, ne kao još jedna organizacijska razina temeljena na izbornoj jedinici, već više kao pododjeli Generalne konferencije, koji predstavljaju Crkvu u raznim dijelovima svijeta.

Vidi također: General Conference Session of 1888 (Zasjedanje Generalne konferencije 1888. godine); Voice of God, General Conference as the (Glas Božji, Generalna konferencija kao).

Dodatno čitanje: C. C. Crisler, *Organization: Its Character, Purpose, Place, and Development in the Seventh-day Adventist Church* (RHPA, 1938); G. R. Knight, *Organizing for Mission and Growth: The Development of Adventist Church Structure* (RHPA, 2001); A. G. Mustard, *James White and SDA Organization: Historical Development, 1844-1881* (AUP, 1988); B. D. Oliver, *SDA Organizational Structure: Past, Present, and Future* (AUP, 1989).

Jerry Moon

GENERALNA KONFERENCIJA, ZASJEDANJA 1901. I 1903. GODINE. Na Zasjedanju Generalne konferencije 1901. godine Crkva adventista sedmoga dana započela je veliku reorganizaciju svojih rukovodećih struktura.

Poticanje promjena nastavilo se na Zasjedanju i dvije godine kasnije, 1903. godine. Promjene o kojima je odlučeno na tim zasjedanjima temeljile su se na načelima organizacije Crkve uspostavljenima za njena osnivanja između 1861. i 1863. godine. Godine 1901. uočeno je da se načela treba ažurirati i prilagoditi suvremenom kontekstu. Četiri su se glavne promjene počele primjenjivati 1901. i 1903. godine: stvaranje unija konferencija kao sastavnih tijelâ Generalne konferencije; decentralizacija donošenja odluka Uprave Generalne konferencije i prijenos na izvršni odbor konferencije; konsolidacija odjela Generalne konferencije i raspuštanje neovisnih u uniju uključenih subjekata koji su bili operativni odjeli i neke ustanove; te promjena naziva vodećeg službenika Generalne konferencije, iz „predsjednika" u „predsjednika Uprave" 1901. godine. Na Zasjedanju Generalne konferencije 1903. godine, vraćen je naziv „predsjednik".

Ellen G. White bila je u prvim redovima inicijative za promjene. Kao i u svom prvom pozivu za reorganizaciju 1850-ih godina, ni sada nije pokušala propisivati prirodu organizacijske reforme. Međutim, pozvala je na hitne i inovativne promjene. Dan uoči početka Zasjedanja 1901. godine, pozvala je vođe da budu zajedno i neuvijenim im riječima rekla da „Bog želi promjenu ... upravo ovdje. … Želimo znati što se trenutačno može učiniti." (SpM 164).

Crkva je rasla i od 1863. godine ona se i promijenila. Organizacijske strukture koje su bile postavljene 1863. godine trebalo je preispitati kako bi se mogle nositi s brojčanim i geografskim rastom. Povećanja u odjelima i ustanovama osnovanima za skrb o izdavačkim, obrazovnim, zdravstvenim i misionarskim interesima Crkve nisu 1863. godine mogla biti predviđena. Do 1901. godine svaki od njih postao je sam po sebi zasebna cjelina izvan postojeće organizacijske strukture Crkve. Bili su legalno pripojeni kao neovisna tijela koja su imala vlastite službenike i izvršne odbore ili tijela. Iako su svi bili dio Crkve adventista sedmoga dana – službenici koji su bili imenovani i izvještavali na zasjedanju Generalne konferencije – nisu izravno upravljali Generalnom konferencijom. Zbog svog neovisnog statusa, koordinacija i integracija, tijekom 1890-ih iskrsnuli su višegodišnji problemi. Tek na sjednici Generalne konferencije 1901. godine vanjske organizacije integrirane su u konferencijsku strukturu kao odjeli Generalne konferencije.

Jedan od razloga zbog kojih je Ellen White toliko nepopustljivo tražila da se promjene moraju dogoditi bilo je to što je uočila da je nastajanje globalne misijske svijesti Crkve popraćeno povećanom centralizacijom administrativne kontrole. Bilo je vrlo očigledno da Generalna konferencija centraliziranjem namjerava sastavna tijela organizacije lišiti njihovih ovlasti za donošenje odluka.

Kao korektiv u tendenciji napuštanja prvenstvenih prava za donošenje odluka iz ruku jedne ili dviju osoba, Ellen White zagovarala je decentralizaciju pravilnim korištenjem sustava odborâ ustanovljenog 1863. godine kada je Generalna konferencija organizirana. Unija konferencija također je uspostavljena zato da se veća prvenstvena prava u odlučivanju daju onima koji su „u polju". Ellen White jasno je dala znati da se u radu ustanova mišljenjem jedne osobe ne može kontrolirati postupke donošenja odluka. Istaknula je i da „Bog ne želi da umovi mnogih budu u sjenci uma jednog čovjeka", nego da u „mnoštvu savjetnika postoji sigurnost". (Lt 7, 1886, ChL 45).

I financijsko stanje bilo je jedan od glavnih razloga za pokretanje reorganizacije. Kad je G. A. Irwin 1897. godine preuzeo predsjedanje Generalnom konferencijom, napisao je N. W. Alleeu da Generalna konferencija „živi od danas do sutra". (G. A. Irwin u pismu N. W. Alleeu, May 5, 1897, GCAr). Situacija je ostala beznadna sve do Zasjedanja 1901. godine. Početkom 1901. Generalna konferencija imala

je deficit od 41.589,11 dolara. U kolovozu je deficit bio 39.600 dolara (AGD u pismu članovima Odbora Generalne konferencije, Aug. 2, 1901, GCAR; vidi također AGD u pismu J. E. Jayneu, Aug. 3, 1901, GCAr). Nemogućnost Crkve da financijski podupire svoj rast imala je utjecaja na njenu cjelokupnu misionarsku aktivnost. Tek u posljednjih pet godina devetnaestoga stoljeća došlo je do znatnijeg stabiliziranja misionarske aktivnosti.

Financijske i administrativne krize kod kuće utjecale su na sposobnost Crkve da započne rad u novim područjima i priječile su slanje novih misionara u polje. Između 1895. i 1900. godine broj s obala Sjeverne Amerike odaslanih misionara znatno se smanjio u odnosu na sve veći broj u prvoj polovici desetljeća. Neuspjeh u početku bilo kojeg novog rada između 1897. i 1899. godine i smanjenje broja misionara poslanih u inozemstvo između 1895. i 1900. godine, nije rezultat pada predanosti Crkve svojim vjerovanjima i misiji u posljednjem vremenu, iako se među nekim djelatnicima u Battle Creeku pojavilo izrazito duhovno propadanje. Osim nedostatka duhovne snage, centralizirana organizacija kakva je postojala jednostavno se nije mogla financijski i administrativno nositi sa svojom misionarskom poduzetnošću. Tijekom 1901. i 1903. godine provedene su promjene u strukturi upravljanja Crkvom, kako bi se ponovio njen rast u prošlosti i olakšao rast u budućnosti. Ispunjavanje njene misije došlo je u žarište Crkve i njenog vodstva.

Vidi također: Kingly Power (Kraljevska moć); Voice of God (Božji glas, Generalna konferencija kao; A. R. Henry; Harmon Lindsay.

Dodatno čitanje: B. D. Oliver, *Seventh-day Adventist Organization: Past, Present and Future* (AUP, 1989); G. R. Knight, *Organizing for Mission and Growth: The Development of Adventist Church Structure* (RHPA, 2001), 103-131; R. W. Schwarz and F. Greenleaf, *Light Bearers: A History of the Seventh-day Adventist Church* (PPPA, 2000), 241-264; Andrew Bates [A. Thompson], "The Use and Abuse of Authority: What We Can Learn From the Struggles of the Seventh-day Adventist Church of 1901," *Ministry*, June 2002; A. L. White, "The Story of the General Conference Session of 1901 and the E. G. White Appeal for Reorganization of the General Conference" (EGWE, SDoc).

Barry D. Oliver

GENERALNA KONFERENCIJA, ZASJEDANJE 1888. GODINE Jedno od najznačajnijih zasjedanja u adventističkoj povijesti, ujedno i glavni putokaz u dugotrajnoj službi Ellen White. Do 1880-ih, Crkva adventista sedmoga dana već je 40 godina obavljala odličan posao propovijedanja karakterističnih načela kao što su subota, Drugi advent, stanje mrtvih i poruka o Svetištu. Ali u procesu uzdizanja onoga što je bilo izrazito adventističko, u velikoj su mjeri zanemarivane velike Kristove istine i spasenje koje su bile zajedničke s drugim denominacijama. Za mnoge adventiste zakon je postao važniji od Krista, a jak naglasak na spasenju držanjem zakona (legalizmu) bio je očit.

U tom su kontekstu dva relativno mlada propovjednika, *Ellet J. Wagoner i *Alonzo T. Jones, obojica urednici u časopisu **Znaci vremena* (*Signs of the Times*) u Oaklandu, u Kaliforniji, započela oko 1884. godine propovijedati poruku koja je bila više usmjerena na Krista i na vjeru. Njihovo isticanje novih učenja izazvalo je *Georgea I. Butlera (*predsjednika Generalne konferencije) i *Uriaha Smitha (tajnika Generalne konferencije i urednika časopisa *Pregled i vjesnik* [*Review and Herald*]), koji su se bojali da bi se propovijedanjem nove poruke važnost *subote mogla izgubiti.

Kontekst vremena situaciju je učinio posebno eksplozivnom. U državi je nametan nedjeljni zakon, a u svibnju 1888. godine prijedlog nacionalnog nedjeljnog zakona upućen je Senatu Sjedinjenih Američkih Država na odo-

brenje. Ukratko, bilo je to vrijeme proročene uznemirenosti. U tim eksplozivnim okolnostima Wagoner je počeo iznositi novo razumijevanje zakona u *Galaćanima za koje se Butler bojao da će ići na ruku onima koji će htjeti ukloniti *Deset zapovijedi (vidi *Božji zakon), a Jones je započeo reinterpretirati zapis o deset rogova iz Daniela 7, za što je Smith vjerovao da će dovesti pod znak pitanja Crkvenu interpretaciju apokalipse.

Ovakvu su situaciju čelnici Crkve shvatili vrlo ozbiljno. U lipnju 1886. godine, Butler je pokrenuo kampanju pisanja pisama kojima je htio Ellen White pridobiti da podrži njegovo stajalište o zakonu u Galaćanima, no ona je na taj zahtjev odbila odgovoriti. Drugi potez Butler je povukao u prosincu 1886. godine na Zasjedanju Generalne konferencije, naime, organizirao je teološki odbor koji će rješavati pitanje deset rogova i zakona u Galaćanima. Konačni Butlerov cilj bio je ušutkati mlađe ljude. Usto, na Zasjedanju 1886. godine donijeta je rezolucija, usmjerena na Jonesa i Wagonera, kojom je propisano da se nijedno novo učenje ili mišljenje ne smije obznaniti u adventističkim tiskovinama ili poučavati u školama Crkve prije nego ih vodeći propovjednici razmotre i odobre. (RH, Dec. 14, 1886). Drugi cilj, kao što se moglo i očekivati, bio je da se Jonesa i Wagonera s njihovim idejama ne uvrsti u dnevni red Zasjedanja 1888. godine.

Ellen White zauzela je drugačije stajalište. Vidjela je da se s Jonesom i Wagonerom u toj neravnopravnoj borbi nepravedno postupa, a da oni imaju poruku koju Crkva treba čuti. Kao rezultat toga, tijekom 1887. i 1888. godine pozvala je vodstvo Crkve i propovjednike da biblijskim istinama pristupaju otvorena uma. Vrhunac njene kampanje uslijedio je u okružnici razaslanoj 8. kolovoza 1888. godine. Bila je nepokolebljiva u tvrdnji da propovjednici trebaju istraživati Bibliju da bi u njoj otkrili istinu, a ne da svoje teološke poglede dobivaju iz „tuđih ustâ“ (tj. od Smitha i Butlera). Pismom je također upozorila propovjednike da u međusobnim odnosima gaje Kristov duh. (Lt 20, 1888, u 1888 Materials 40).

Zasjedanje Generalne konferencije 1888. godine održano je u Minneapolisu, u državi Minnesoti, od 17. listopada do 4. studenoga. Službenom zasjedanju prethodio je 10-dnevni sastanak propovjednika, od 10. do 19. listopada. Napetosti su se povećale zbog podjele među propovjednicima, jer su i Wagoner i Jones u dnevnom redu izlaganja dobili veliki prostor. Ali emocionalni pritisak na Butlera bio je prevelik, doživio je slom i nije prisustvovao sastancima.

I oba skupa i događaji koji su doveli do njih bili su poremećeni glasinama o zavjeri, jer su čelnici Crkve povjerovali neutemeljenim informacijama o tome kako se očekuje da kalifornijski sudionici (posebice Jones, Wagoner, W. C. White i Ellen White) žele promijeniti Crkvenu teologiju. Prihvaćanje glasina stvorilo je ono što je Ellen White nazvala „duhom farizeja“ ili „duhom Minneapolisa“ u Smith/Butlerovoj frakciji. Kao rezultat toga, nekršćanski duh, od kojeg je Ellen White strahovala, ipak je poremetio sastanke.

Oštrina nije bila usmjerena samo na Jonesa i Wagonera već i na Ellen White, koja je snažno podržala i njihovu poruku usmjeravanja na Krista i njihovo pravo da ih se čuje. „Nikada u svom životnom iskustvu“, napisala je, „nisam bila tretirana kao na toj konferenciji.“ (Lt 7, 1888. u 1888 Materials 187). Konferencija je bila kritična točka u djelovanju Ellen White.

Kriza se odnosila na središte adventističke teologije i metode kojima se o teološkim pitanjima treba odlučivati. Vodstvo Generalne konferencije nastojalo je teološka pitanja koja su Crkvu zabrinjavala rješavati mišljenjem stručnjaka, autoritativnim položajem, propisima vjere i adventističkim tradicijama. Ali Ellen White i zagovornici reforme tvrdili su da je u Bibliji odgovor na sva pitanja.

Nakon što koristeći se ljudskom snagom nisu uspjeli pobijediti, Butler i njegove kolege nastojali su u rješavanju pitanja biblijskog tumačenja osloniti se na autoritet Ellen White. No ona je odbila taj pristup i Crkvu ponovo uputila na Bibliju kao jedini valjani autoritet kojim bi se pitanja biblijske interpretacije mogla razriješiti. Odbila je svoje spise iskoristiti za tumačenje zakona u Galaćanima. (vidi G. R. Knight, *Angry Saints,*104–109).

Ellen White iskoristila je događaje na Zasjedanju Generalne konferencije u Minneapolisu da više puta podrži važnost Biblije. „Biblija", napisala je, „jedino je pravilo vjere i doktrine." (RH, July 17, 1888).

Ne samo da se suprotstavila vodstvu Generalne konferencije u vezi s pitanjem autoriteta – Ellen White također je istupila protiv njihovog legalizma. Tijekom zasjedanja 1888. godine, koje se protegnulo i u 1890-te, ustvrdila je da Krist i spasenje vjerom u Njega imaju središnje mjesto u adventističkoj teologiji. Pred zastupnicima je 24. listopada zavapila: „Vidjela sam da su dragocjene duše koje bi prihvatile istinu [adventizma] odbijene ... jer Isus nije bio u njoj. I to je ono za što sam se s vama stalno molila – želimo Isusa." (1888 Materials 153). Raspravljajući o mjestu koje zakon ima u adventizmu, ponovno je rekla pred auditorijem adventističkih čelnika 1890. godine: „Pustite zakonu da se pobrine sam za sebe. Bavili smo se zakonom sve dok se nije isušio kao brda Gilboae. … Vjerujmo u Isusove zasluge." (1888 Materials 557).

Možda je njen glavni doprinos adventističkom razumijevanju događaja na sastancima u Minneapolisu bio njezino ustrajno zagovaranje opravdanja vjerom izneseno u poruci trećeg anđela (vidi *poruke triju anđelâ). „Poruka trećeg anđela", napisala je potkraj 1888. godine, „čuvanje je zapovijedi Božjih i vjere u Isusa Krista. Božje zapovijedi su sačuvane, ali vjeru u Isusa Krista adventisti sedmoga dana ne čuvaju kao jednako važnu, zakon i vjera idu ruku pod ruku". Nastavila je raspravljati o značenju „vjere u Isusa" u Otkrivenju 14,12, o kojoj se govori, ali ju se ne razumije". Vjera u Isusa, napisala je, znači da je „Isus postao nositelj naših grijeha da bi nam mogao postati Spasiteljem koji opraštа naše grijehe. … Došao je na naš svijet i uzeo naše grijehe da bismo mi mogli uzeti Njegovu pravednost. Vjera u Kristovu sposobnost da nas i obilno i potpuno i sasvim spasi, to je vjera u Isusa." Adventisti se vjerom trebaju držati Kristove pravednosti. (1888 Materials 217).

Gledajući iz perspektive 1895. godine unatrag, Ellen White sažela je svoju procjenu važnosti Zasjedanja Generalne konferencije 1888. godine. „Gospodin", napisala je, „u svojoj velikoj milosti poslao je najdragocjeniju poruku svome narodu preko starješina Wagonera i Jonesa. Ta poruka svijetu najjače ističe da je uzdignuti Spasitelj žrtvovan za grijehe cijeloga svijeta. Ona je jamstvo za opravdanje vjerom; poziva ljude na prihvaćanje Kristove pravednosti, a ono se očituje u poslušnosti svim Božjim zapovijedima. Mnogi su Isusa izgubili iz vida. Mora ih se usmjeriti na Njegovu božansku osobu, na Njegove zasluge i Njegovu nepromjenjivu ljubav prema ljudskoj obitelji. … To je poruka za koju je Bog naredio da se daje svijetu. To je poruka trećeg anđela." …

„Evanđeoska poruka o Njegovoj milosti Crkvi dana je u jasnim i različitim napisima, tako da svijet više ne bi trebao reći kako adventisti sedmoga dana samo govore zakon, zakon, ali ne poučavaju Krista ili mu ne vjeruju." (TM 91, 92).

Ellen White duboko je cijenila poruku usmjerenu na evanđelje koju su dali Jones i Wagoner, ali to nije značilo da se suglasila sa svime što su oni poučavali, čak ni 1888. godine. Usporedna analiza njihovih spisa s njenima otkrit će nekoliko znatnih teoloških razlika. (vidi Knight, *A User-friendly Guide*, 73–77). S druge strane, nikada se nije umorila podržavajući ih u njihovom isticanju Krista i spasenja vjerom u Njega.

U razdoblju nakon Zasjedanja 1888. godine, u adventizmu se promijenio odnos snaga. Butler i Smith izgubili su svoje rukovodeće pozicije, a Smitha je na mjestu urednika časopisa *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) konačno zamijenio Jones. U međuvremenu, Jones i Wagoner postali su najutjecajniji teolozi u Crkvi tijekom 1890-ih, praktički dominirajući na skupovima proučavanja Biblije na svim zasjedanjima Generalne konferencije u sljedećem desetljeću.

Zasjedanje 1888. godine bila je i prekretnica u propovijedanju Ellen White. Tijekom ranih 1890-ih, ona bi se pridružila Jonesu i Wagoneru u prenošenju poruke o Kristu i Njegovoj pravednosti. U njenim pisanim istupima uočljiv je i radikalan pomak, više je usredotočena na Krista. Nakon 1888. godine objavila je nekoliko velikih djela u kojima je Krist bio središnja tema, kao **Koraci prema Kristu* (*Steps to Christ,* 1892), **Misli s gore blaženstava* (*Thoughts From the Mount of Blessing,* 1896), **Čežnja vjekova* (*The Desire of Ages,* 1898), **Kristove usporedbe* (*Christ's Object Lessons,* 1900) i uvodna poglavlja knjige **Služba liječenja* (*The Ministry of Healing,* 1905). Do kraja života nastavila je 1888. godine započeto uzdizanje Krista.

Nažalost, 1950-ih i kasnijih godina, pojavljuju se neka nova učenja vezana za Zasjedanje Generalne konferencije 1888. godine. Temeljila su se na pretpostavci da je Ellen White odobravala gotovo sve što su poučavali Wagoner i Jones. Novi pogledi uglavnom su Wagonerove i Jonesove ideje uzimali kao izvor svoje teologije, čak i onda kad su ti pogledi bili na skliskom terenu u svjetlu učenja Biblije i Ellen White. Da bi se vidjelo u čemu je Ellen White stvarno podržavala Jonesa i Wagonera, sigurnije je potražiti to u njenim knjigama o spasenju i Kristu napisanima nakon 1888. godine, te u njenim sažecima objava o Jonesovom i Wagonerovom doprinosu u knjizi *Svjedočanstva za propovjednike* (*Testimonies to Ministers*) od 91. do 94. stranice, nego bezrezervno prihvatiti ideje Wagonera i Jonesa koji su obojica u 1890-im godinama razvili ozbiljna teološka zastranjenja.

Dodatno čitanje: The Ellen G. *White 1888 Materials* (1987), 4 vols.; *Manuscripts and Memories of Minneapolis 1888* (1988); „Minneapolis/1888: The 'Forgotten Issue'" (EGWE, SDoc); G. R. Knight, *Angry Saints* (1989); *idem., A User-friendly Guide to the 1888 Message* (1998); J. A. Moon, *W* C. *White and E. G. White* (AUP, 1993), 82-86, 95-108; A. V. Olson, *Thirteen Crisis Years, 1888-1901* (RHPA, 1981); A. V. Wallenkampf, *What Every Adventist Should Know About 1888* (RHPA, 1988); W. W. Whidden, *E. J. Waggoner: From the Physician of Good News to Agent of Division* (RHPA, 2008), 88-213.

George R. Knight

GETSEMANIJ. Ellen White je smatrala da su Kristove patnje i mentalne tjeskobe u Getsemanijskom vrtu odredile sudbinu svijeta i zlu kob grešnoga čovječanstva, „posljednjom strašnom borbom" protiv sila zla koje su pokušavale spriječiti Krista da ode na križ (DA 686, 687). U tome trenutku sve se nalazilo pod znakom pitanja. Da je Krist odbio popiti čašu koja mu je bila namijenjena, čovječanstvo bi bilo zauvijek izgubljeno. Na temelju događaja opisanih u evanđeljima Ellen White je shvatila da su u Getsemaniju sve sile zla mamile Krista da ljude prepusti njihovoj sudbini. Krist je znao da u njemu nema grijeha, ali kad su u Getsemaniju svi grijesi čovječanstva natovareni na Njega, božanskoga nositelja grijeha, iz Njega se prisutnost Njegova Oca povukla. Drugi aspekt Njegove kušnje bio je strah da će Njegova smrt biti vječna. Mogao je napustiti ljude i vratiti se na Nebo; ali nije htio napustiti one koje je došao otkupiti, i u Getsemaniju je potvrdio svoju odlučnost da ljudima bude zamjenik i da podnese „smrtne patnje za sve ljude". (DA 694). Tijekom tih sati agonije Krist je od svojih

učenika očekivao utjehu, ali triput ih je našao kako spavaju. Da ih je zatekao kako se mole i bdiju s Njim, to bi ga ohrabrilo i pružilo Mu olakšanje. Na kraju, Njegova bi vlastita ljudskost propala i umro bi s užasnim osjećajem grijeha da ga anđeo Božji nije osnažio kako bi pretrpio agoniju. Dok je Otac patio, a cijelo Nebo u tišini promatralo, anđeo je Krista ohrabrio donoseći mu jamstvo Očeve ljubavi i konačne pobjede nad smrću. Trenutak kasnije, kad je Juda doveo svjetinu koja je namjeravala Isusa uhititi, isti anđeo kretao se između Krista i svjetine obasjavajući Kristovo lice natprirodnom svjetlošću. Ukazanje Boga svjetinu je oborilo na tlo, srušili su se kod Isusovih nogu. Unatoč strašnim događajima koji su uslijedili Krist je postao gospodar vlastite sudbine. Nakon što se anđeo povukao, svjetina je uhitila Isusa i odvela ga da mu se sudi, ali sudbina zla bila je odlučena.

Dodatno čitanje: DA 685-697; 2T 203-207.

Denis Fortin

GLENDALE SANATORIJ. Adventistički sanatorij osnovan 1905. godine smješten je 13 kilometara sjeverno od Los Angelesa u Kaliforniji. Nekretnina je odabrana na sugestiju Ellen White, kojoj je Gospodin savjetovao da Crkva pokrene medicinsku ustanovu u Los Angelesu. (Ms 152, 1901, 1MR 246, 247; Lt 147, 1904, 1MR 255, 256; Lt 211, 1904, 5Bio 372). Godine 1904. *John Burden predvodio je skupinu adventističkih čelnika u potrazi za prikladnom nekretninom. Jedna takva bila je Hotel Glendale, sa 75 soba. Za zgradu je prvobitno, za vrijeme zemljišnog buma koji je Kaliforniju zahvatio 1880. godine, prodavatelj tražio 60.000 dolara, ali u recesiji koja je uslijedila zgrada je zatvorena prije nego što bi se uopće mogla otvoriti. Četiri je godine u njoj bila biskupijska škola za djevojčice, a zatim tijekom 1901. i 1902. godine javna srednja škola. Godine 1904., kad je vlasnik zgrade postao Leslie C. Brand, posrednik za nekretnine, on je za zgradu tražio 26.000 dolara. Konferencija, već duboko u dugovima, nije se mogla domoći tolikog novca. Burden je zaključio da će, ako se cijena smanji na 15.000 dolara, to biti znak Gospodnjeg vodstva. Kad je Brand snizio cijenu na 12.500 dolara, glasačko tijelo Kalifornijske konferencije prestalo se ustručavati tek kad je predsjednik Konferencije *Clarence Santee obećao Burdenu da će, bude li potrebno, iz vlastitog džepa dati 1.000 dolara. U tom ključnom trenutku Ellen White pozvala je konferencijske zastupnike da ne odugovlače. Čak je nagovorila dva člana Crkve da daruju po 1.000 dolara pa je tako u rujnu 1904. godine za predujam prikupljeno 4.500 dolara. Nakon što je u prosincu 1904. godine prvi put posjetila to zemljište, Ellen White je napisala: „Osjećamo se vrlo zahvalnima Bogu što su naša braća i sestre u Južnoj Kaliforniji osigurali imanje ... dobro prilagođeno potrebama sanatorija." (LLM 29). Kasnije je napisala da se „lokacija sanatorija Glendale poklapa s mjestom za koje mi je Bog pokazao da je rezervirano za nas". (Lt 97, 1905, u LLM 86). Sanatorij je otvoren u kolovozu 1905. godine, Burden je imenovan poslovnim upraviteljem, dr. Abbi

GLENDALE SANATORIJ U LOS ANGELESU, KALIFORNIJA, OSNOVAN 1905.

Winegar-Simpson prvim medicinskim nadzornikom, a Lenora Lacey glavnom sestrom. Ustanova je danas poznata kao Adventistički medicinski centar Glendale (*Glendale Adventist Medical Center*).

Dodatno čitanje: 5Bio 371-376; W. L. Johns and R. H. Utt, eds., *The Vision Bold* (RHPA, 1977), 160-169; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10, 613-615.

Michael W. Campbell

GLASNA VIKA. Objava poruke anđela iz Otkrivenja 18,1-4, koja se nadovezuje na poruku trećeg anđela i koja ju osnažuje (vidi *poruke triju anđelâ) iz Otkrivenja 14,9-12 i stoga se često naziva „glasna vika trećeg anđela". (CD 32; EW 261; 1SM 363; 1T 486). Adventisti su 1843. i 1844. godine poruku drugog anđela (Otk 14,8), u kojoj se najavljuje pad *Babilona, primjenjivali na Crkve koje su odbacile drugu adventsku poruku. Prema Ellen White, buduća glasna vika četvrtog anđela najavljuje doktrinarni i moralni pad Crkava koje su odbacile subotu i koje svetkovatelje subote progone. (Otk 18,1-4; GC 603). Dok pravi kršćani, koje Bog prepoznaje kao „moj narod", i dalje ostaju u tim Crkvama, glasna vika najavljuje nadolazeću osudu i poziva: „Iziđite iz nje, narode moj, da vas ne zadese zla njezina te ne budete suzajedničari grijeha njezinih!" (Otk 18,4; GC 603, 604).

Kad je Bog pozvao Lota da napusti Sodomu kako bi izbjegao vatrenu osudu, glasna vika poziva Božje ljude da napuste Babilon i pobjegnu od sedam posljednjih *zala. (EW 279). Glasna vika sjedinjuje se s porukom trećeg anđela iz Otkrivenja 14, s njegovom osudom onima koji primaju *žig Zvijeri. (GC 604, 605).

Glasnom vikom Bog progovara kroz ljudska oruđa nadahnuta Duhom Svetim (RH, July 23, 1895). Snaga kasne kiše potiče ih da razotkriju grijehe Babilona, u kojem prevladavaju spiritizam i lažne doktrine. Ljudi posjećuju obitelji i zalažu se za njih. (9T 126). Ellen White ovu je glasnom vikom izrečenu poruku smatrala izražavanjem neslaganja s nebiblijskom potporom svetkovanju nedjelje, popraćenu zapanjenošću mnogih slušatelja koji će tada shvatiti da su Crkve odbacile u četvrtoj zapovijedi izrečenu istinu o suboti. Kao i farizeji u Kristovo doba, crkveni čelnici umirit će strahove svojih sljedbenika i osuditi one koji zagovaraju svetkovanje subote. Katolici i protestanti zajednički će od građanskih vlasti zahtijevati da nametne svetkovanje nedjelje, kako bi se suprotstavili poruci glasne vike. (GC 606, 607).

Posljedično tome, oni koji odbiju svetkovati nedjelju bit će zatvarani, proganjani ili tretirani poput robova, a njihova savjesna poslušnost Božjoj riječi smatrat će se pobunom. Izloženi takvom pritisku, neki će napustiti svetkovanje subote, pridružiti se opoziciji i postati najogorčeniji neprijatelji svojoj negdašnjoj braći. (*ibid.*, 608). Dostojanstvenici Crkve i države udružit će se kako bi potkupili, nagovorili ili prisilili sve slojeve da svetkuju nedjelju. Sloboda savjesti više se neće poštovati. (*ibid.*, 592). Poput velikih reformatora u prošlosti, kao što su *Wycliffe, *Hus i *Luther, svetkovatelji subote ustrajavat će na tome da se svako učenje ispita Biblijom. (*ibid.*, 609).

Ellen White smatrala je glasnu viku poruke trećeg anđela posljednjim Božjim milosrdnim pozivom upućenim svijetu. Glasnici ga navješćuju, ne bojeći se posljedica. (*ibid.*, 609, 610; 9T19, 20). Dokle god Isus ostaje čovjekov posrednik u nebeskom Svetištu, osjetit će se obuzdavajući utjecaj Svetoga Duha. Savjesne državne dužnosnike Bog će upotrijebiti za kontrolu zla, a neki od njih će odgovoriti na glasnu viku i pridružiti se svetkovateljima subote. (*ibid.*, 610, 611). Ova poruka priprema Božji narod da prođe kroz vrijeme velikih nevolja koje će nastupiti nakon što ga Krist prestane zagovarati na Nebu. (Daniel 12,1; EW 277).

Glasnu viku pratit će božanska čuda, znaci i čudesa. (EW 278). Sotona će s Neba spustiti lažnu vatru. (Otk.13,13; GC 612). Prema Ellen White, ovaj će pokret daleko nadmašiti ponoćni poklik iz 1844. godine (EW 278), bit će čak i veći od Pedesetnice. (Ev 701). Vijest se neće ši-

riti iznošenjem argumenata, nego neustrašivim objavljivanjem (EW 278) pod dubokim osvjedočenjem Božjega Duha. (GC 612). Saznanje o spasenju doprijet će u „svaki grad i selo" širom svijeta. (RH, Oct. 13, 1904). Cijela Zemlja bit će prosvijetljena slavom Gospodnjom (6T 401), mnoštvo ljudi odgovorit će na poziv glasne vike (GC 612), a mnogi će napustiti Babilon (Ev 700) i čvrsto stati uza Riječ Božju.

Dodatno čitanje: SDA Encyclopedia (1996), vol. 10, 959, 960.

Norman R. Gulley

GLASOVANJE vidi **POLITIKA I IZBORI**

GORHAM, MAINE. Rodno mjesto Ellen G. Harmon. Tijekom djetinjstva Ellen Harmon njen otac, *Robert Harmon, naizmjence se bavio zemljoradnjom u dvama manjim gradovima u državi Maine, Gorhamu i Polandu, a u Portlandu je imao trgovinu šeširima. Godine 1827., ubrzo nakon rođenja Ellen i njene blizanke Elizabeth, obitelj se preselila u Portland. Dvije godine kasnije, 1829., preselili su se u Poland, a oko 1833. godine vratili su se u Portland, gdje su živjeli tijekom ostatka njenog djetinjstva. Ubrzo nakon vjenčanja Jamesa i Ellen White, roditelji Ellen White - Robert i Eunice Harmon - kupili su farmu na Fort Hill Roadu u Gorhamu. Mladenci su tamo živjeli s roditeljima nešto više od godinu dana, a tu je 26. kolovoza 1847. godine rođen i njihov prvi sin Henry Nichols. Iako su roditelji Ellen White dijelili mnoge aspekte vjere sa svojom kćeri i zetom, u početku nisu prihvatili subotu. U vrijeme dok su dvije obitelji živjele zajedno to je stvaralo određene napetosti. Ostale veze obitelji Harmon s Gorhamom uključuju i Roberta mlađeg, koji je živio s roditeljima u kući na Fort Hill Roadu, gdje je i umro. Sestra blizanka, *Elizabeth Bangs, udala se za čovjeka porijeklom iz Gorhama i tamo je živjela do kraja života.

Merlin D. Burt

GOSPODNJA VEČERA. Razmišljanja Ellen White o Gospodnjoj večeri nalaze se u trima glavnim segmentima njenih objavljenih spisâ: DA 642-661, Ev 273-278, te u nizu članaka objavljenih u časopisu RH, od 31. svibnja do 5. srpnja 1898. godine. U svojim spisima ona objašnjava Zwinglijevo razumijevanje Gospodnje večere i zauzima se za javno uzimanje simbola.

U svom opisu Gospodnje večere Ellen White oslikava prizor iz Gornje sobe kao istinsko svetkovanje Pashe, dajući pritom poseban naglasak na važnost službe pranja nogu. Tijekom obreda, Isus je pranjem nogu uspostavio „vjersku službu" (DA 650), kojom je pokazao svoju poniznost i okončao prepirke među učenicima. Taj Isusov čin značio je mnogo više od pranja prašine s njihovih nogu. On je iz njihovih srca želio oprati neslogu, ljubomoru i gordost (*ibid.*, 649). Juda je bio zadivljen, a kasnije je primio čak i znamenje Njegova slomljena tijela i Njegove prolivene krvi. Iako je vjerovao u Isusovo božanstvo, ipak je odlučio izvršiti svoju izdaju, čime je počinio neoprostivi grijeh. Ellen White ističe da je Isus upotrijebio beskvasne kruhove i pashalno neprevrelo vino (*ibid.*, 653) kao posebno znamenje. Prije no što je napustio Gornju sobu, Spasitelj je svoje učenike poveo u pjesmi hvale, Njegov se glas čuo „u radosnim tonovima pashalnog slavopoja". (*ibid.*, 672). Teološki gledano, Gospodnja večera označila je kraj žrtvovanjâ i svetkovinâ židovskoga naroda. (5BC 1139). Slično kao što je Pasha bila prisjećanje na izbavljenje i dolazak Obećanog Mesije, Gospodnjom večerom prisjećamo se Kristovih ekstremnih patnji i radujemo se Njegovom Drugom dolasku. (DA 659, 660).

Prema mišljenju Ellen White, Pavao je kritizirao način na koji su Korinćani slavili Gospodnju večeru, jer je njihova Crkva odbacila jednostavnost vjere i u velikoj mjeri slijedila idolopoklonička slavlja Grka, a bogati su se okrenuli gozbama prežderavanja i sebičnih užitaka. (6BC 1090).

Zbog njihove važnosti, „krštenje i Gospodnja večera dva su spomenička stuba“ (Ev 273), i njima trebaju upravljati rukopoloženi propovjednici. (EW 101). Suprotno slavljenju Pashe jedanput godišnje, Gospodnju večeru treba slaviti češće. (LS 111; 6BC 1090). Kao što pokazuje primjer Jude, Krist u službi zajedništva ne želi ekskluzivnost. Primjenjujući zapis iz 1. Korinćanima 5,11 na Gospodnju večeru, Ellen White kaže da samo „javni grijeh“ isključuje krivca od uzimanja udjela. Ona potiče samoispitivanje i sudjelovanje, čak i onda kad u obredu sudjeluju ili ga vode nedostojni pojedinci. (DA 656). Ellen White jasno je 1890-ih ustvrdila da oni koji još uvijek imaju ograničeno znanje o istini i svetosti, ali prihvaćaju Krista kao svog Spasitelja, u službu će biti primljeni. (Ev 276, 277).

Čin pranja nogu očistit će i nerazumno samouzvišenje (DA 650), kako bi se ojačala želja za uzvišenijim duhovnim životom (*ibid.*, 651), i kako bi se omogućilo priznanje grijeha i pomirenje (*ibid.*, 659; Ev 274, 275), te pomagalo drugima i blagoslivljalo ih. (DA 651). Stoga je on dan da „ispita i iskuša vjernost Božje djece“. (Ev 275). Služba pranja nogu vjernike međusobno zbližava, jer „dok Kristovim sljedbenicima peremo noge, mi kao da smo doista dirnuli Sina Božjeg“ (5BC 1139), koji je prisutan kod svakog pranja nogu (RH, June 14, 1898). Pod utjecajem Duha Svetoga, grijesi se priznaju i bivaju oprošteni. (DA 651). U ranoj adventističkoj povijesti postojala su različita mišljenja u vezi s pranjem nogu, posebice o tome trebaju li muškarci i žene međusobno prati noge. Ellen White osjećala je nelagodu zbog takve prakse, i savjetovala je da muškarci ne peru noge ženama. (EW 117, 302; 5MR 192).

Isus želi da Gospodnjom večerom Njegovi „sljedbenici shvate da njihovo spasenje neprestano ovisi o Njegovoj krvi“. (ST, Mar. 25, 1880). Čaša je za „one koji je ispijaju u vjeri, mirotvorna i učinkovito čisti dušu“. (5BC 1102). Obred kruha i vina podsjeća kršćane na „svečane prizore izdaje i Njegova raspeća za grijehe svijeta“. (3SG 227). Služba Gospodnje večeri u Zajednici ne smije biti vrijeme tuge i oplakivanja vlastitih nedostataka (DA 659), a niti puka formalnost (DA 660) ili zamorna ceremonija (EW 117), ona mora predstavljati istinsku svečanost (Ev 278). Gospodnja večera omogućuje primitak duhovne snage (DA 661) i „u srca će donijeti ljubav i milost i mir“. (Ev 278).

Dodatno čitanje: R. Graybill, „Foot Washing Becomes an Established Practice“, RH, May 29, 1975, 6, 7; H. Kiesler, „The Ordinances: Baptism, Foot Washing, and Lord’s Supper“, in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 582-609; B. Ulrich, „Das Abendmahl – eine offene Feier? in *Abendmahl und Fußwaschung,* ed. Euro-Afrika Division (Hamburg: Saatkorn-Verlag, 1991), 231-244.

Johannes Kovar

GRAĐANSKI RAT. Što se tiče primarnog uzroka građanskoga rata [vođen je u SAD-u od 1861. do 1865. godine između Sjevernih saveznih država (Unije) i Južnih robovlasničkih država], mnogo toga još je i danas sporno, no Ellen White bila je nedvosmislena: „To [*robovlasnički sustav], i samo to, leži u temelju rata.“ (1T 254). Društveni grijeh robovlasništva, zajedno s adventističkom etičkom dvojbom o sudjelovanju u vojnim operacijama – jedno i drugo tumačeno u svjetlu apokaliptičkog suda i otkupljenja – dominirali su u njenom pogledu na rat. Dok su te dvije brige u određenim trenucima prerasle u napetost, dodatni imperativ koji je Ellen White stavila na pleća adventistima jest poziv da budu nekonformistička proročka manjina koja svjedoči o „Božjim zapovijedima i Isusovoj vjeri“, usred otpadništva od svijetlih protestantskih i republikanskih ideala što ih je narod još uvijek podržavao.

Kako se regionalna kriza koja je dovela do građanskoga rata zadržala i u 1850-ima, Ellen White snažnom je moralnom strašću pisala protiv robovlasništva kao „ogromnog i bolnog grijeha". Zamišljala je da će o Drugom Kristovom dolasku robovlasničkoj državi biti izrečena presuda i proslavljen „jubilej" oslobođenja robova. (1SG 191, 192; 206). Godine 1859. prkosno je izrazila svoju uvrijeđenost prema donošenju Zakona o odbjeglim robovima (*Fugitive Slave Act*) i zamolila svoje sljedbenike da se ne pokoravaju tom nepravednom zakonu. „Zakonu naše zemlje koji od nas zahtijeva da roba izručimo njegovom gospodaru, ne trebamo se pokoriti; i moramo snositi posljedice kršenja tog zakona. Rob nije vlasništvo bilo kojeg čovjeka. Bog je njegov zakoniti gospodar, a čovjek nema pravo djelo Božjih ruku uzeti u svoje ruke i tvrditi da je njegovo." (1T 202).

Usred prvog vala odcjepljenja sedam južnih država, tri mjeseca prije početka rata i odcjepljenja još četiriju država koje je uslijedilo u travnju, Ellen White je, prema kasnijim izvještajima Johna N. Loughborougha, 12. siječnja 1861. godine doživjela 20-minutno viđenje u Parkvilleu u Michiganu. Nakon viđenja rekla je Zajednici kako joj je otkriveno da će se druge države pridružiti secesiji i da će to rezultirati ratom mnogo strašnijim i smrtonosnijim nego što se očekuje. (1Bio 462, 463).

Ponižavajući poraz Unije u prvoj velikoj bitki u ratu – u Manassasu u Virginiji sedam mjeseci kasnije – doista je razbio prošireni optimizam o ratu od „devedeset dana" (odnosi se na razdoblje prvog vala regrutiranja Unijinih dobrovoljaca). Ubrzo nakon toga, 3. kolovoza, viđenje u Rooseveltu u državi New York potaknulo je Ellen White na komentar o ratu. Objavljen je početkom sljedeće godine u *Svjedočanstvu br. 7* (*Testimony No. 7*), u koji uvodi i apokaliptičke stvarnosti što ih obuhvaćaju vojne bitke.

Rat je, potvrdila je, u rukama Boga koji osuđuje naciju za „veliki zločin robovlasništva" – ne samo Jug zbog njegove agresivne obrane robovlasništva nego i „Sjever zbog toga što predugo trpi prekomjerni i nadmoćni južnjački utjecaj". (1T 264). Zbunjujući preokret u bitki u Manassasu tako se razotkriva unutar Božje namjere da rat ne posluži podržavanju i učvršćivanju robovlasništva. Prema viđenju Ellen White, malo kaotično početno napredovanje snaga Unije zaustavio je anđeo, iz dvaju razloga: (1) spriječiti veliki trijumf Unije i nakratko zaustaviti Božje kažnjavanje Sjevera zbog sudioništva u robovlasništvu; a isto tako (2) spriječiti još veći trijumf koji bi uslijedio kad bi Konfederacija na kraju shvatila da je vojska Sjevera „bitku gurnula u njihove još slabije, iscrpljujuće uvjete". (1T 267).

Ellen White definitivno je bila uvjerena kako Bog neće dopustiti da „sila robovlasništva" pobijedi. S druge strane, čini se da je bila mnogo manje sigurna da bi vojna pobjeda Sjevera bila instrument za okončanje robovlasništva. Žalila je moralne i strateške neuspjehe vlade Sjevera kao sredstva za oslobođenje, i tu je temu dodatno razvijala u kasnijim svjedočanstvima. Njenu poruku o Rooseveltu, njujorško viđenje zaključuje prizorom prožetim slikama „rata, krvoprolića, oskudice, potreba, gladi i kuge", nakon čega je uslijedilo kratko vrijeme prividnog mira, a zatim povratak u „najveću zbrku" u cijeloj zemlji, s drugim narodima uključenima u rat, donoseći glad i kugu. (1T 268).

Analiza Ellen White o nacionalnoj opasnosti bila je dio rasprostranjenog negodovanja zagovornika abolicije što je započelo nakon poraza Unije u Bull Runu, pomiješanog s prepoznavanjem dimenzija južnjačkog otpora. Zagovornici antirobovlasničke struje zahtijevali su da se istrebljenje robovlasništva proglasi ciljem rata, protiveći se tako politici predsjednika Lincolna da je cilj rata zaštititi Uniju od robovlasništva. (James M. McPherson, *Battle Cry of Freedom: The Civil War Era* [New York: Oxford University Press, 1988], 348-358).

Poruka pod nazivom „Sjever i Jug“ (*The North and the South*), od 4. siječnja 1862. godine, uvrštena na početku *Svjedočanstva br. 7* (*Testimony No. 7*), istaknula je strahovitu neprimjerenost odgovora Sjevera na pobunu Juga, i katastrofu koja je signalizirala podijeljenost nacije. Ellen White nije mogla naći imalo razloga za optimizam u Vladinom vođenju rata. Prvo, ona se složila s mišljenjem Fredericka Douglassa da je svrha rata zaštita Unije od robovlasništva moralno nedostatna, samo-poražavajuća i demoralizirajuća za tisuće onih koji su ostavili svoj život i svoje udove na borbenoj liniji misleći da su se dobrovoljno borili za ukidanje robovlasništva. (1T 254, 255; usp. McPherson, 354). Maltretiranje, pa čak i izručenje odbjeglih robova njihovim gospodarima koje su provodili časnici Sjevera, sadržavali su jasne i pisane dokaze o potpunom nedostatku odlučnosti za aboliciju od strane Sjevera. (1T 257).

Drugo, „snažni ljudi antirobovlasništva“ u redovima Sjevera „stavljeni su pod udar cenzure ili su maknuti s odgovornih mjesta“ od strane administracije koja se plašila ratobornih unionista koji su zagovarali robovlasništvo. (1T 258; o Johnu C. Fremontu kao istaknutom primjeru, vidi McPherson, 352-358). Sa zapovjednicima koji su podupirali robovlasništvo, pod kojima su „naše vojske odbijene i nemilosrdno zaklane“, i s dubokim nesuglasjem u redovima Sjevera o stvarnom cilju rata, izgledalo je „nemoguće uspješno voditi rat“. (1T 256).

Treće, Ellen White istaknula je da to što abolicionisti poriču cilj rata djeluje protiv Engleske koja je stizala u pomoć Sjeveru. Kao i drugi abolicionisti, ona je navela da je slabost Vlade u suočavanju sa sustavom robovlasništva dala povoda drugim nacijama da zaključe kako je ta neučinkovitost posljedica toga što Sjedinjene Američke Države nisu monarhija. Neke se monarhije sada „dive vlastitoj vladavini, i gledaju s visoka, jedne sa sažaljenjem, druge s prezirom, na našu naciju, koju su smatrali najmoćnijom nacijom na svijetu“. (1T 259, 260).

Vlada je svoje licemjerje o robovlasništvu otkrila proglašavanjem nacionalnih postova koji bi pratili molitvu za „brz i povoljan svršetak“ rata. (1T 256). Ellen White takve je postove okarakterizirala kao „uvredu za Jahve“. (1T 257). Citirajući biblijskog proroka Izaiju, da je Gospodinov izbor „post“ koji će „puštati na slobodu potlačene, i ... razvezivat spone jarmene“ (Izaija 58,6), napisala je: „Kad se naš narod bude pridržavao posta koji je Bog odabrao, tada će On uslišiti njihove molitve koje se tiču rata; ali sada mu one ne ulaze u uho.” (1T 258).

U tom se trenutku činilo da se u Ellen White pojavila mala nada za takvo pokajanje naroda. „Ovaj će narod ipak biti ponižen u prašinu“, upozorila je; podijeljenost, „ona mora pasti“. (1T 259, 260). Pritom se opet plašila prijetnje međunarodnog rata koja se pojavila u vezi s američkim unutarnjim ratom. (1T 259; usp. Nichol, 122, 123).

S obzirom na pitanje osobnog sudjelovanja adventista u ratu, James White tvrdio je u uvodniku pod naslovom „Narod“ (*The Nation*), koji je objavljen u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) u kolovozu 1862. godine, da u slučaju kad bi vojni zakon građane prisilio da se bore, Vlada bi morala na sebe preuzeti odgovornost za kršenje Deset zapovijedi. Otpor bi bio samoubilački. Uredništvo je iniciralo žustru raspravu, velik dio te rasprave časopis je i objavio. Nekolicina čitatelja nagovarala je adventiste da zauzmu odlučno stajalište protivljenja vojnoj borbi na temelju odanosti Kristu i Njegovim zapovijedima, dok su drugi postavili pitanje imaju li adventisti, zapravo, moralnu dužnost da se pridruže ratu u borbi protiv robovlasništva.

Kao uglavnom i cijela adventistička zajednica, Ellen White nije bila „potpuno opredijeljena“ prema pitanju prihvaćanja oružja, kad je o tome sestri Seward u Wisconsinu slala pismo datirano tjedan dana nakon što se „Narod“ po-

javio. Međutim, uvidjela je da njen suprug ima mudro stajalište kad tvrdi da adventisti zbog otpora regrutiranju ne bi trebali proživljavati mučeništvo sudovanja. Takva bi njihova akcija bila smatrana nelojalnošću prema Uniji i ne bi služila kao svjedok adventističkih vjerskih uvjerenja. Bila bi to pobjeda za Sotonu, napisala je, ako bi adventisti bili „tako jeftino oboreni". (2Bio 43, 44).

U *Svjedočanstvu br. 9* (*Testimony No. 9*), objavljenom u siječnju 1863. godine, Ellen White branila je svog supruga rekavši da je u „Narodu" dao „najbolje svjetlo koje je tada imao", a zatim je nastavila dovodeći u fokus dodatno svjetlo, formulirajući nijansirano ali načelno obrazloženje za nenaoružanost. (1T 356). Ukorila je brzoplete akcije adventista u Iowi koji su od državnog zakonodavnog tijela neuspješno tražili da ih se prizna kao pacifiste. Njihovo pregalaštvo za mučeništvom nepotrebno je neželjenu pažnju usmjerilo na pokret koji je, iako u vrlo ranjivom stanju, bio nov i u društvu marginalan, a ipak na javnim sastancima pod šatorima energično proklamirao radikalna apokaliptička učenja. U isto vrijeme, pokušaj adventista iz Iowe da Vladinom mjerom dobiju zaštitu, Ellen White smatrala je iznevjerom, razmetanjem vlastitom hrabrošću i nedostatkom prave vjere u Boga.

Iako je akcije u Iowi smatrala nepromišljenima i preuranjenima, Ellen White ipak je smatrala da adventisti sada trebaju biti spremni zauzeti jasno stajalište o svojoj neoružanosti, ali kao pristalice Unije i protivnici robovlasništva. Podsjećajući čitatelje na njihov identitet podanika Božjeg vječnog kraljevstva i na njihovu odanost božanskome Zakonu koji je iznad ljudskih propisa, izjavila je: „Pokazano mi je da se Božji narod, koji je Njegovo osebujno blago, ne može uključiti u ovaj zbunjujući rat, jer se to protivi svakome načelu njegove vjere. U vojsci se ne mogu pridržavati istine i istodobno se pokoravati zahtjevima svojih časnika." (1T 361).

Oni koji su predani takvoj nepokolebljivoj poslušnosti božanskim zapovijedima, savjetovala je, ne bi se trebali konfrontirati hvalisavim izgovaranjima. Umjesto toga, ako ih vlasti ispituju, oni bi trebali „jednostavno navesti stajalište koje ih obvezuje, ono što su dužni reći kako bi odgovorili na pitanja istražitelja, i tada će biti razumljivo da ne simpatiziraju pobunu". (1T 357).

Unatoč Proglasu o emancipaciji (*Emancipation Proclamation*), objavljenom 1. siječnja 1863., [dokument kojim je predsjednik SAD-a Abraham Lincoln sve osobe koje su u pobunjeničkim državama bile robovi proglasio slobodnima], Ellen White u tom je svjedočanstvu ponovo objavila litaniju neuspjeha ratnih napora Sjevera kao instrument s moralnim ciljem. Dosluh s pobunjenicima, rasna zadrtost, oslanjanje na spiritizam i izdajništvo generala zagovornika robovlasništva kombinirano sa sabotiranjem nastojanja Unije. Iako je bila uvjerena da Bog neće dopustiti da vojska Sjevera bude „potpuno uništena" (1T 365), ona nije bila oduševljena punom pobjedom. „Kako Bog može napredovati s tako pokvarenom vojskom?" zaključila je. (1T 367).

Nedugo zatim Ellen White izravno je komentirala građanski rat, a smjernice što ih je dala imale su trajno značenje za adventističku zajednicu. Kad je Kongres u srpnju 1864. godine ograničio mogućnost plaćanja naknade onima koji su izbjegavanje vojne službe dobili pozivajući se na prigovor savjesti, adventisti su tražili i dobili priznanje Vlade da su „narod jednoglasno odan i protivnik robovlasništva", ali nesklon prolijevanju krvi zbog svojih shvaćanja Deset zapovijedi i učenja Novoga zavjeta. (J. N. Andrews, „Seventh-day Adventists Recognized as Non-cornbatants", RH, Sept. 13, 1864).

Odluka o traženju priznanja Vlade nije donesena olako ili bez duboke podvojenosti koju je Ellen White još uvijek osjećala kad su se adventisti, više od dvadeset godina kasnije, počeli

pojačanim aktivizmom zauzimati za vjersku slobodu u političkoj areni. Godine 1886. pisala je da je pitanje hoće li takav pristup ukazivati na nedostatak punog povjerenja u Boga „već neko vrijeme teret na mojoj duši". Međutim, sjećanje na ono što joj je Bog pokazao u vezi s time pomoglo joj je da donese snažnu tvrdnju da bismo „trebali koristiti svu snagu koju imamo da spriječimo pritisak koji opterećuje naš narod". (Lt 55, 1886, u 2SM 334, 335).

Adventisti bi, napisala je ubrzo nakon toga, trebali glasno govoriti o slobodi, ne samo za sebe, i „pokrenuti duh istinskog protestantizma, buditi svijet, kako bi se dugo uživalo osjećajući vrijednosti privilegija vjerske slobode". (5T 716). Dakle, smjernice Ellen White u vrijeme napetosti s Vladom prouzročene građanskim ratom, istupanjem u javnosti pomogle su oblikovanju poimanja adventizma. Kao vjerna, nekonformistička manjina, adventisti su se svojim radom trebali priključiti akcijama u javnoj areni kako bi podržali najviše političke ideale Američke Republike, te usto i relativizirajući Republiku proklamiranjem Božjeg kraljevstva kao jedinog istinskog i trajnog jamca slobode.

Vidi također: Vojna služba (*Military Service*).

Dodatno čitanje: R. Branson, „Ellen G. White: Racist or Champion of Equality?" RH, Apr. 9, 1970; P. Brock, *Freedom From Violence: Sectarian Resistance From the Middle Ages to the Great War* (Toronto: University of Toronto Press, 1991), 230-245; H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 486, 487, 572, 573; H. Mayer, *All On Fire: William Lloyd Garrison and the Abolition of Slavery* (New York: St. Martin's, 1998), 333-585; J. M. McPherson, *Ordeal By Fire: The Civil War and the Reconstruction,* 3rd ed. (Boston: McGraw-Hill, 2001), 283-302; D. Morgan, *Adventism and the American Republic: The Public Involvement of a Major Apocalyptic Movement* (Knoxville: University of Tennessee Press, 2001), 11-44; F. D. Nichol, *Ellen* G. *White and Her Critics* (RHPA, 1951), 112-130; R. Schwarz and F. Greenleaf, *Light Bearers: A History of the Seventh-day Adventist Church* (PPPA, 2000), 83-99; A. W. Spalding, *Origin and History of Seventh-day Adventists* (RHPA, 1961), vol. l, 11-44.

Douglas Morgan

GRAYSVILLE, TENNESSEE. Adventističko sjedište za jugoistočne države SAD-a od oko 1892. do 1901. godine; mjesto u kojem su školski internat i sanatorij što ih je Ellen White posjetila u lipnju 1904. godine. Crkva u Graysvilleu organizirana je 1888. godine, i tada je imala devet članova. Brzo je rasla nakon 1892., kada je George W. Colcord ondje osnovao srednju školu. Godine 1895. devetnaest tamošnjih adventista, uključujući Colcorda i još dva člana srednje škole, uhićeno je zato što su radili nedjeljom. Osam ih je bilo osuđeno da rade na tekućoj vrpci. Ellen White rekla je 1902. godine da je osnivanje srednje škole vođeno Božjom rukom te je predložila da se u Graysvilleu osnuje i sanatorij. (7T 231, 232). Te godine adventisti su počeli graditi četverokatnu zgradu namijenjenu sanatoriju u mjestu Lone Mountain, malo udaljenom od škole. Crkva je tim sanatorijem upravljala do 1914. godine, nakon čega su ga nekoliko godina vodili adventistički laici. Godine 1916. srednja škola iz Graysvillea preseljena je u blizinu grada Chattanooga, gdje je prerasla u sadašnje Adventističko Južno sveučilište (*Southern Adventist University*).

Dodatno čitanje: 5Bio 346, 347; LDE 101; RY 205; 7T 231, 232; M. R. Reiber, *Graysville: Battle Creek of the South, 1888-1988* (Collegedale, Tenn.: College Press [1989]); L. A. Hansen, *From So Small a Dream* (SPA, 1968), 121-123, 155, 216, 244; D. Pettibone, *A Century of Challenge: The Story of Southern College* (Collegedale, Tenn.: Southern College of Seventh-day Adventists, 1992), 9-50.

Dennis Pettibone

GRIJEH. U razmišljanjima Ellen White grijeh obuhvaća sve postupke kojima zlo sadašnjega svijeta odstupa od izvornog savršenoga stvaranja; ali ona grijeh osobito definira kao suprotstavljanje *Božjem zakonu i prekidanje odnosa s Bogom, jer Božji je zakon odraz Njegovog karaktera. „Što je grijeh? On je rezultat Sotonine vlasti. Njegovo je djelo uništiti djelotvornost Božjega zakona." (RH, Aug. 9, 1898). Razumijevanje njenog koncepta grijeha obuhvaća njegovo podrijetlo, njegove definicije, njegove učinke, njegove neizbježne posljedice na kršćanski život i njegov kraj.

Prema mišljenju Ellen White, „Sveto pismo ništa ne uči jasnije od toga da Bog ni u čemu nije odgovoran za pojavu grijeha". (GC 492, 493). Sotona je „začetnik grijeha i svih njegovih posljedica". (DA 471). Sotonina pobuna započela je proces koji je imao dalekosežne posljedice. Podrijetlo grijeha na Nebu tajna je „preduboka da bi je ljudski um mogao objasniti ili čak potpuno shvatiti". (SC 106). Grijeh se ne može objasniti, jer kad bi ga se objasnilo, to bi značilo da se daje razlog za njegovo postojanje (GC 492), a takav razlog ne postoji. „Ne postoji razlog za grijeh." (GC 503). Pripisati mu razlog bilo bi opravdanje, isprika i obrana njegovog postojanja; a to je nemoguće.

Na planetu Zemlji grijeh je počeo neposlušnošću Adama i Eve u edenskome vrtu. Sotona je naveo ljude na grijeh „istim lažnim predočavanjem Božjeg karaktera na Nebu", uzrokujući da se Boga „smatra strogim i okrutnim". (*ibid.*, 500). Kao posljedica toga, ljudski su umovi izopačeni grijehom. (MH 451; PK 233).

Ellen White definira grijeh Adama i Eve kao „nepovjerenje u Božju dobrotu, nevjerovanje u Njegovu riječ, odbacivanje Njegovog autoriteta, ... sve to u svijet je donijelo spoznaju zla". (Ed 25). Priroda grijeha na taj se način opisuje kao nevjera koja vodi do prekida odnosa s Bogom, pokušaja da se živi neovisno o Njemu, i buntovnih ili neprijateljskih stanja uma prema Njemu. Grijeh je autonoman život bez Boga.

To je podržano, i nije u suprotnosti, s njenom čuvenom tvrdnjom da je „jedina definicija grijeha ona koja je iznesena u Božjoj riječi: grijeh je 'kršenje Zakona'; on je djelovanje načela suprotnog velikom Zakonu ljubavi koji je temelj božanske vladavine". (GC 493). Posljednja polovica rečenice daje razumijevanje prvoj polovici. Suština je grijeha sve što je „suprotno velikom Zakonu ljubavi koji je temelj božanske vladavine". (*ibid.*).

Na drugom mjestu, na kojem se Ellen White poziva na zapis iz Prve Ivanove poslanice 3,4 kao „jedinu definicija grijeha", ona nastavlja razgovarati o „prirodnom srcu" koje je „prijevarno više od svega i očajno zlo". (1SM 320). Na jednom drugom mjestu ona povezuje zapis iz Prve Ivanove 3,4 sa zapisom iz Prve Ivanove 5,17: „Svaka je nepravda grijeh" (RH, July 24, 1888.), a grijeh jednostavno opisuje kao „suprotnost svetosti". (TM 145). Sve su to razrade njene osnovne definicije da je grijeh sve što je suprotno Božjem karakteru izraženom u Njegovom zakonu.

Stoga ona ne ograničava grijeh samo na namjerni „prijestup"; umjesto toga, ona proširuje konotaciju prijestupa i uključuje svako protivljenje ili odstupanje od Božjeg svetog zakona. Namjera je njene izjave istaknuti da svaki grijeh karakterizira disharmonija s Božjim zakonom, koji je transkripcija božanskog karaktera. To je ujedinjeni svjedok Božje riječi. Ona ističe da je u pitanju grijeha nečiji stav prema jasnoj Božjoj volji ključno pitanje i vrlo ozbiljna stvar, jer je Zakon izraz Božjeg karaktera, a neposlušnost je vidljiv znak tog prekinutog odnosa s Bogom, a time i s Božjim zakonom. Dakle, za Ellen White „prijestup Zakona" nije samo u vanjskoj neposlušnosti već u svemu što je neprijateljski raspoloženo prema Božjem zakonu u grešnom, „lažnom" srcu. Prema ovom glavnom naslovu sukoba s Božjim zakonom, njeni spisi predstavljaju vrlo složenu sliku grijeha, sa širokim spektrom pododređenja.

Grijeh nije samo čin, pogrešno činjenje, nego i načelo u sebičnoj ljudskoj *naravi*, *sklonosti* ka grijehu. Svi ljudi imaju sklonost grijehu, rođeni su s grešnom naravi. Grijeh započinje njegovanjem zlih misli (5T 177); počinje u glavi prije počinjenja grešnog čina. (2T 561; MYP 76). Budući da je grijeh stanje u kojem smo rođeni, „sve što mi sami možemo učiniti uprljano je grijehom". (COL 311). Sebičnost je osnova iz koje proizlaze svi ostali grijesi (LS 241; 4T 384), a najčešći grijeh je pohlepa. (PP 496). Stoga je grijeh uljez (GC 493), parazit koji živi samo zato što postoji dobro. Zlo ne može biti izvor života. (PP 264).

Ellen White ističe: „Ne postoji grijeh veći od nevjerovanja." (ML 14). Djela grijeha proizlaze iz nedostatka vjere (Rim 14,23; GC 436), „nepovjerenja u Božju dobrotu, nevjerovanja u Njegovu riječ i odbacivanja Njegovog autoriteta" (Post 3; Ed 25), a svojim relacijskim rezultatima grijeh razdvaja ljude od Boga. (SC 13). Stoga je svaki grijeh u konačnici grijeh protiv samog Boga (PP 722), a ne samo protiv integriteta ljudske osobe, ili čak Božjeg Zakona. Ta spoznaja temelji se na mnogim biblijskim zapisima, kao što su Postanak 39,9 i Psalmi 51,4.

U svjetlu zapisa iz Jakovljeve poslanice 1,14.15, Ellen White smatra da specifična djela ljudskoga grijeha počinju u mislima pojedinca. (5T 177). „Ako uživaš u *ispraznom maštanju* i dopuštaš umu da se bavi nečistim predmetima, ti si pred Bogom u određenoj mjeri jednako kriv kao da si svoje misli proveo u djelo. Djelo nije učinjeno samo zato što nije bilo prilike." (2T 561; kurziv dodan). Grijeh je također *namjera* učiniti nešto pogrešno iako nismo imali mogućnost da to zapravo i učinimo. „Svako djelo procjenjuje se prema pobudama iz kojih je učinjeno." (COL 316). U Evanđelju po Mateju 5,28 otkriva se da naše grešne namjere Bog smatra ozbiljnima, jer ukazuju na to što nam je u srcu. Misaona odluka za počinjenje grijeha, iako nikada nije izvana vidljiva, donosi krivnju, jer Božji zakon zahtijeva savršenu čistoću misli, osjećaja, motiva i postupaka. (2MCP 477, 478). „Knjige nebeske bilježe grijehe koji bi bili počinjeni da je postojala prilika." (ST, July 31, 1901). Grešne misli proizvode vidljive rezultate, stvarne zločine i neposlušnost. (6MR 336, 338; 1BC 1083). Grijeh nije samo vanjska stvarnost, djelo, čin, već i unutarnja stvarnost.

Grijesi uma uključuju ravnodušnost (RH, Sept. 30, 1873), sebičnost, ljubav prema uživanjima (TM 129) i nemarnu zaboravnost (3T12). Ponositost, sebičnost i pohlepa „grijesi su koji su posebno uvredljivi za Boga". (5T 337). Najbeznadniji i najteže izlječivi grijesi jesu oholost i samodostatnost. (COL 154).

„Bog ne gleda na sve grijehe jednako; postoje stupnjevi krivnje u Njegovoj procjeni, kao i u procjeni ograničenog čovjeka." (5T 337; SC 30). Međutim, „nijedan grijeh nije malen u Božjim očima" (5T 337), jer je „grijeh razapeo Sina Božjeg". (TM 145). Ellen White je vjerovala da se „jedino u svjetlosti križa" može procijeniti „neizmjerna težina" grijeha. (SC 31, 32).

Što se tiče učinaka grijeha, Ellen White smatra da „grijeh može donijeti samo sramotu i gubitak". To je antagonistička sila koja odvaja od Boga, otuđuje ljude, donosi krivnju, bolest, nasilje, zlostavljanje i smrt. (Ed 150, 151). Zbog grijeha, ljudi su izgubili sposobnost razlučivanja dobra i zla i sposobnost cijeniti dobro. (Ed 25). Iz svih tih razloga Bog nikada ne može opravdati grijeh. (4T 370). Njegova je „mržnja prema grijehu jaka kao smrt". (DA 57). Oni koji stalno griješe snosit će posljedice svojih grijeha, a te su posljedice poput lavine koja uništava sve što je dobro, dragocjeno i vrijedno truda.

Problem grijeha tako je užasna stvarnost da je njegovo rješenje jedino u natprirodnoj sili. (PP 717, 718). „Oslobađajući naše duše iz ropstva grijeha", piše ona, „Bog nam je dao veće izbavljenje od izbavljenja Hebreja kod Crvenog mora." (PP 289). Budući da samo Krist može

očistiti od grijeha, Ellen White nikada ne govori o grijehu a da pritom ne ukaže na Spasitelja, koji je umro za grijehe svijeta. „Bog ne može oprostiti grijehe na štetu svoje pravde, svetosti i svoje istine“ (7BC 912, 913); ali Kristovu pobjedu Bog je ljudima dao kao besplatan dar. „U trenutku kad se pojavio grijeh, bio je tu i Spasitelj.“ (DA 210).

U razmišljanjima Ellen White spasenje je neodvojivo od izbavljenja od grijeha. Krist je jedini lijek za grijeh (COL 254), i on sam može očistiti ljude od grijeha (1SM 317), jer On oprašta grijehe, On to čini „u potpunosti. Ne postoje grijesi koje On neće oprostiti u Gospodinu Isusu Kristu i kroz Njega. To je grešniku jedina nada, a oslanja li se na iskrenu vjeru, siguran je da će mu biti oprošteno, i to u potpunosti i besplatno.” (Lt 12, 1892, u 7BC 913). Svoje čitatelje Ellen White uvjerava da će „svaki grijeh skrušeno priznat pred Bogom On oprostiti“. (TM 93). Krist je došao spasiti čovječanstvo od grijeha, a ne u grijehu. (DA 668). Nije umro da bi ljudska bića mogla nastaviti živjeti u grijehu. (TM 161, 162). Isus Krist „umro je za nas i sad se nudi da uzme naše grijehe i da nam daruje svoju pravednost. Ako se predate Kristu i prihvatite ga za svojega Spasitelja, bit ćete zbog Njega proglašeni pravednima, bez obzira na svu grešnost u starom životu. Kristov će karakter stati na mjesto vašega karaktera, i vi ćete biti prihvaćeni pred Bogom kao da nikada niste griješili.“ (SC 62). Priznati grijeh izbrisan je iskupljenjem Kristovom krvlju (PP 202), ali ustrajni grijeh (3T 543) osobu može jedino uništiti.

Navike grijeha mogu se prevladati samo dugim i ustrajnim naporima (AA 560) u svakodnevnom umiranju sebi samome. Kroz Božju milost i snagu (3T 115), osoba u Kristu može nadvladati grijeh (SD 154). Kristov Duh donosi mržnju prema grijehu (5T 171). Izloženost kušnji nije grijeh, grijeh nastaje kad podlegnemo kušnji. (4T 358; 5T 426). Ellen White pokazuje pastoralnu zabrinutost kad savjetuje da svatko treba priznati i ostaviti svoj grijeh, pa tek onda pokušati popraviti druge. (MB 127). Bog čezne za ljudima koji su mu toliko posvećeni da bi radije umrli nego počinili grijeh. (4T 495; 5T 53).

I na kraju, u razmišljanjima Ellen White ništa nije jasnije od toga da će jednoga dana grijeh biti u potpunosti i vječno iskorijenjen. (Nah 1,9; GC 503, 504, 678).

Vidi također: Kušnja (*Temptation*).

Dodatno čitanje: GC 492-504; PP 33-43, 52-62; Ed 23-27; J. M. Fowler, „Sin“, in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 233-270; E. Heppenstall, *The Man Who Is God* (RHPA, 1977), 107-128; G. R. Knight, *Sin and Salvation* (RHPA, 2008), 28-51; W. W. Whidden, *Ellen White on Salvation* (RHPA, 1995), 41-46; *idem, Ellen White on the Humanity of Christ* (RHPA, 1997),18-24, 99-104.

Jiří Moskala

GRJEŠNICI, NJIHOVA SUDBINA. Sudbina grješnika obuhvaća dva vida: kažnjavanje zbog njihovih djela, koja su opisana u knjigama što ih Bog čuva; i druga smrt, konačna i potpuna odvojenost od života i od Boga. Ova dva vida povezana su onim što Biblija naziva „jezero ognjeno“. (Otk 20,10.14.15).

Iako zli koji žive u posljednjim danima prije *Drugoga Kristovog dolaska moraju pretrpjeti *sedam posljednjih zala i biti uništeni Kristovom slavom o Njegovu dolasku, to nije njihova konačna sudbina ili kazna (GC 544), jer se još uvijek moraju suočiti sa sudbinom svih grješnika, uključujući Sotonu i sve koji su mu se pridružili (DA 763), i to je druga smrt. Postoji još i „uskrsnuće osude“ (Iv 5,29), u kojem će zli uskrsnuti na kraju *milenija kako bi dobili naknadu „po djelima svojim“. (Otk 20,12). To je vid kažnjavanja. Bit će provedeno pred porotom beskonačne pravednosti, a sam Krist doni-

jet će presudu za njihovo odbacivanje Njegove žrtve radi njihovog spasenja, za izdaju protiv nebeske vladavine i njihovo ugnjetavanje Božjih vjernih ljudi. (FLB 356; EW 221).

„Na kraju tisuću godina svi koji su ga odbili prihvatiti bit će uništeni ognjem s neba. … Bog izjavljuje da će to biti tako." (GCB, Apr. 1, 1897.; usp. Ps 11,6; Jd 7; Otk 20,9). Oganj ne dolazi samo s neba već i iz Zemlje. „Površina Zemlje izgleda poput rastaljene mase – golemo ključalo ognjeno jezero. Vrijeme je Suda i propasti bezbožnih ljudi – 'Gospodnji dan odmazde, godina naplate da Sion osveti'. Iz 34,8." (GC 672, 673). Grješnici „trpe kaznu koja je različita po trajanju i jačini po njihovim djelima', koja na kraju završava drugom smrću". (*ibid.*, 544). „Neki su u trenutku uništeni, dok drugi pate više dana." (*ibid.*, 673). Sotona će „patiti ne samo za svoju osobnu pobunu već i zbog svih grijeha na koje je naveo Božji narod". (*ibid.*). Živjet će i patiti nakon što su svi ostali propali, sve dok i on ne bude konačno uništen. Zadovoljena je pravda, a Nebo i Zemlja, promatrajući sve to, objavljuju Jahvinu pravednost. (*ibid.*).

Druga smrt donosi ono što Biblija opisuje kao „jezero ognjeno". (Otk 20,14; 21,8). Oganj koji uništava zle isti je oganj koji će zahvatiti i očistiti Zemlju. (*ibid.*, 673, 674). Ništa ne preživljava ovaj požar. Ne postoji „vječni pakao" (*ibid.*, 674). „Neće biti izgubljenih duša koje bi hulile na Boga previjajući se u beskonačnim mukama." (*ibid.*, 545). Grešnici će „utonuti u beznadni, vječni zaborav". (*ibid.*).

Nameću se pitanja o poimanju Boga koji ognjem kažnjava svoju djecu. Ellen White odgovara: „Može se izreći prigovor da Otac ljubavi ne bi gledao kako Njegova djeca pate kažnjena Božjom vatrom dok On ima moć da ih spasi. Ali Bog bi, za dobro sebi podčinjenih i za njihovu sigurnost, morao kazniti prijestupnika. Bog ne djeluje prema ljudskom planu. On može biti beskonačno pravedan, što čovjek nije u stanju iskazati prema svojem bližnjem." (LDE 241). „Oni koji umišljaju da je Bog previše milostiv da bi kaznio grešnika, neka samo pogledaju na Golgotu pa će im zasigurno bez imalo sumnje biti jasno da će osveta sustići svakog prijestupnika Njegovog pravednog zakona." (ST, Apr. 3, 1884). Istodobno, Ellen White jasno je da uništenje zlih „nije čin Božje samovolje, već je izravan rezultat njih samih". (DA 764). „Oni koji se ne odluče prihvatiti tako skupo plaćeno spasenje moraju biti kažnjeni." (SR 391). „Iskorjenjivanje grijeha opravdat će Božju ljubav i uzdignuti Njegovu čast pred svim bićima u svemiru." (DA 764).

Dodatno čitanje: GC 542-545, 671-674; LDE 240-243; FLB 356-358; SR 391, 392, 425-429; GCB, Apr. 1, 1897; N.-E. A. Andreasen, „Death: Origins, Nature, and Final Eradication", in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 314, 340-346.

Edwin E. Reynolds

GROVELAND, SABOR POD ŠATORIMA. Ellen White govorila je 27. kolovoza 1876. godine pred mnoštvom od oko 20 000 ljudi, na najvećem skupu u svom cijelom životu (Lt 42, 1876, u 7MR 288). Sabor pod šatorima održavao se u kampu udaljenom oko 6,5 kilometara od Haverhilla, u državi Massachusetts, i oko 50 kilometara sjeverno od Bostona. Do njega se moglo doći izletničkim brodicama, željeznicom i rijekom iz Bostona i Haverhilla. Pedeset i pet šatora, od kojih tri velika s promjerom od 13,7; 16,8 i 19,8 metara, postavljena su u prekrasnom šumarku. „Pet stotina šatora. … Riječni parobrodi vozili su dva puta dnevno od Haverhilla ... a nedjeljom svakih sat vremena. Osamnaest vlakova prometovalo je tuda svaki dan, i svi su se zaustavljali u kampu." (3Bio 45, 46).

U nedjelju 27. kolovoza posebno su veliku gužvu stvorili mnogobrojni izletnici iz Lawren-

cea, Newburyporta i Haverhilla, i do devet sati ispunili su auditorij u kojem je James White propovijedao oko sat vremena. „Ljudi su ipak izišli iz gradova“, izvijestila je *Mary Clough, „a vlakovi su bili pretovareni živim teretom. Nakon tridesetminutne stanke gospođa White uspela se na pozornicu, ogromno ju je mnoštvo dočekalo u dubokoj tišini, i obratila se ljudima s propovijedi o kršćanskoj umjerenosti. Jutarnji vlakovi bili su prepuni, ali nakon podnevnih vlakova šumarak je bio preplavljen putnicima, s dvaju vlakova iz Lawrencea dovezeno je petnaest vagona doslovce krcatih ljudima, čak su i platforma i stube bili napučeni.“ Šumarak je bio toliko pretrpan da su se neki popeli na stabla kako bi bolje vidjeli govornike. (ST, Sept. 14, 1876). Ellen White govorila je na saboru u Grovelandu i sljedeće godine, na kojem su opet bile velike gužve. (3Bio 67-69).

Dodatno čitanje: LS 225-227; 4T 278-281; RH, Sept. 6, 1877.

H

HARBOR SPRINGS, MICHIGAN. Mali grad u sjevernom dijelu Michiganskog donjeg poluotoka, smješten uz zaljev Little Traverse nasuprot gradiću Petoskeyja, u kojem je Ellen White imala ljetnikovac. Konvencija održana u Harbor Springsu u srpnju i kolovozu 1891. godine smatra se prekretnicom u adventističkom obrazovanju.

*W. W. Prescott, voditelj adventističkog Odjela za obrazovanje, sazvao je sastanak kako bi škole upoznao s plodovima nedavnog buđenja Crkve isticanjem slogana „Krist naša pravednost“ i proučavanja Biblije u obrazovnim ustanovama. Stotinjak adventističkih glavnih nastavnika prisustvovalo je konvenciji koja je trajala gotovo šest tjedana. Ellen White napustila je Harbor Springs prožeta razmišljanjima o idejama za reformu obrazovanja. Te će se ideje uskoro pokazati plodonosnima u vrijeme važne uloge jednog od osnivača škole *Avondale u Australiji, škole koja je, prema mišljenju Ellen White, postala uzorom za reformu adventističkog obrazovanja širom svijeta.

I Prescott i *P T. Magan smatraju da je Konvencija u Harbor Springsu najznačajnija prekretnica u povijesti adventističkog obrazovanja. Prije Konvencije, adventističko obrazovanje u velikoj je mjeri bilo adaptacija obrazovanja koje su nudile svjetovne ustanove. Poslije Konvencije, postalo je i kršćansko i adventističko. Zahvaljujući glavnim govornicima, S. T. Jonesu, Ellen White, *J. H. Kelloggu i Prescottu, na zasjedanju su razmatrana pitanja kao što su mjesto Biblije u adventističkom obrazovanju, uklanjanje „poganskih“ klasika i važnost fiziologije i zdravlja. O svim temama raspravljalo se u kontekstu naglaska na Kristu kao središtu svega, koji je Crkva posebno uzdizala nakon *Zasjedanja Generalne konferencije 1888. godine.

Ellen White održala je najmanje šest izlaganja koja su još uvijek aktualna. Godine 1891. shvatila je da biblijska stajališta nikada neće naći odgovarajuće mjesto u adventističkom obrazovanju sve dok u njegovom središtu bude klasika. Reforme pokrenute u Harbor Springsu mnogo su doprinijele oblikovanju adventističkog obrazovanja u vrijeme njegova širenja svijetom potkraj 1890-ih godina.

Dodatno čitanje: G. R. Knight, ed., *Early Adventist Educators* (PPPA, 1983), 32-39; *idem*, „The Dynamics of Educational Expansion“; *Journal of Adventist Education*, April/May 1990, 13-19, 44, 45; G. M. Valentine,

„William Warren Prescott“ (Ph. D. diss., AU, 1982), 174-182; C. S. Willis, „Harbor Springs Institute of 1891“ (research paper, AU, 1979).

George R. Knight

HARMAGEDON. Završna bitka između „kraljeva zemlje“ i „kraljeva istoka“ na kraju svijeta. Riječ *Harmagedon* u Bibliji se pojavljuje samo jedanput (Otk 16,16). Najjasnije stajalište Ellen White o toj temi nalazi se u Ms 175, 1899 (citirano u 7BC 983): „Moramo proučiti izlijevanje sedme čaše. Sile zla neće napustiti sukob bez borbe. Ali Providnost sudjeluje u harmagedonskoj bitki. Kad Zemlja bude obasjana slavom anđela, prema opisu iz osamnaestoga poglavlja Otkrivenja, religijski čimbenici, dobro i zlo, probudit će se iz sna, i vojske živoga Boga ovladat će bojištem.“ Ellen White jasno kaže da je „harmagedonska bitka“ „borba“ između „religijskih čimbenika, dobra i zla“, pa je ona stoga duhovna bitka. Počinje „kad Zemlja bude obasjana slavom anđela iz osamnaestoga poglavlja Otkrivenja“, a završava kad Providnost učini svoj dio za „izlijevanja sedme čaše“.

Budući da se obasjavanje Zemlje iz osamnaestoga poglavlja Otkrivenja događa *prije* kraja kušnje, a „izlijevanje sedme čaše“ odvija se *nakon* kraja kušnje, „harmagedonska bitka“ bije se između tih dvaju događaja. Iako u spisima Ellen White čitamo o ratu u posljednjim danima, za nju je nepoznanica veliki vojni sukob na Bliskom istoku koji odgovara opisu „bitke tog velikog dana Boga Svemogućeg“ iz Knjige Otkrivenja.

Šesta čaša od sedam posljednjih zala *nije* Harmagedon. Umjesto toga, riječ je o isušivanju simboličkog Eufrata – „vodâ“ na kojima babilonska bludnica sjedi i koje predstavljaju „ljude, i mnoštva, i narode, i jezike“. (Otk 17,1-5.15). Baš kao što je davno Babilon pao kad su Kir i Darije, drevni kraljevi Istoka, isušili vode doslovnog Eufrata, tako će figurativni Babilon pasti kad Sin Čovječji sjedne zdesna Ocu. (Mt 26,64). Stoga su Krist i Otac Kraljevi Istoka iz Otkrivenja 16,12. Kad se oni pojave, vodama simboličkog Eufrata – „narodima i mnoštvima i nacijama i jezicima“ – bit će uskraćena potpora simboličkog Babilona, a kad se „sedma“ čaša gnjeva izlije, Babilon će biti razbijen na svoja „tri [sastavna] dijela“. (Otk 16,17-19).

Dodatno čitanje: L. F. Were, *The Certainty of the Third Angel's Message* (Adelaide: Modern, 1945); L. F. Were, *What Is Armageddon?* (Adelaide: Modern, 1942); L. F. Were, *The Trials and Triumph of Truth: My Reply to Misrepresentations* (East Malvern, Victoria, Australia: A. F. Blackman, 1956); H. K. LaRondelle, *Chariots of Salvation* (RHPA, 1987); D. E. Mansell, *Adventists and Armageddon* (PPPA, 1999); D. E. Mansell, *The Shape of the Coming Crisis* (PPPA, 1998).

Donald E. Mansell

HEALDSBURG KOLEDŽ. Mješovita internatska škola koja je djelovala u Healdsburgu, u državi Kaliforniji, od 1882. do 1908. godine. Na poticaj Ellen White, na Zasjedanju Kalifornijske konferencije 1881. godine izglasana je odluka o „osnivanju škole adventista sedmoga dana u Kaliforniji“. *W. C. White je izabran za predsjednika osnivačkog odbora. U prosincu je otputovao u Michigan kako bi uvjerio profesora *Sidneya Brownsbergera i njegovu suprugu da vode novu školu, a 11. travnja 1882. počela je nastava. Bilo je to osam dana prije nego što je *S. N. Haskell – inače Whiteov prijateljski konkurent – u Massachusettsu otvorio *Akademiju South Lancaster (*South Lancaster Academy*). Do ljeta je koledž u Healdsburgu imao šest profesora i 152 učenika. Na zahtjev gradske uprave, ustanova je nazvana koledž (a ne srednja škola), iako je svoju prvu fakultetsku diplomu dodijelila tek 1889. godine.

Unatoč mogućem proširenju površine kampusa, gradska lokacija pokazala se previše skučenom, pa je učilišni kompleks 1909. godine

premješten na selo i preimenovan u *Koledž Pacifičke unije (*Pacific Union College*). W. C. White bio je član Upravnoga vijeća Healdsburga i njegovog sljednika 55 godina, od osnivanja Healdsburga 1882. godine do svoje smrti 1937. godine.

Dodatno čitanje: 1MR 317-323; 3Bio 191-193; W. C. Utt, *A Mountain, a Pickax, a College: A History oj Pacific Union College* (Angwin, Calif.: Pacific Union College, 1968); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 280-284.

HIDROTERAPIJA. Liječenje bolesti unutarnjom ili vanjskom upotrebom vode. Hidropatiju, preteču hidroterapije, popularizirao je u Europi Vincent Priessnitz, laik koji je 1826. godine u Prusiji otvorio Centar za liječenje vodom i 1830-ih liječio oko sedam tisuća pacijenata. Njegov režim liječenja sastojao se od učestalog kupanja, nepijenja drugih pića osim vode, jednostavne prehrane, svježeg zraka, tjelovježbe i potpunog izbjegavanja lijekova. U 1840-ima, hidropatija je stigla u Ameriku, i njome su dva hidropatska liječnika, *Russell Trall i *James C. Jackson, znatno utjecali na adventističku zdravstvenu reformu. (Cayleff, *Wash and Be Healed*, 20–24).

U viđenju što ga je imala 1863. godine Ellen White je upućena da adventiste uvede u sveobuhvatnu cjelinu načela zdravstvene reforme. „Lijekovi nikada ne liječe bolest“, napisala je. „Priroda sama jedini je učinkoviti obnovitelj, a svoju bi zadaću mnogo bolje obavljala kad bi bila prepuštena sama sebi.“ Ali kad bi „oboljeli... pribjegli jednostavnim sredstvima koja su zanemarili – korištenju vode i pravilnoj prehrani, priroda bi im pružila upravo onu pomoć koja im je potrebna“, i „pacijent [bi] najčešće ozdravio“. (4aSG [1863] 134; *Health: or How to Live* [1865], no. 6, 57-64).

Kao odgovor na jedno drugo viđenje, adventisti su 1866. godine pokrenuli časopis **Zdravstveni reformator* (*Health Reformer*) i u Battle Creeku otvorili mali *Zavod za reformu zdravlja (*Health Reform Institute*, 2Bio 118-144). Nedostatak kvalificiranih liječnika naveo ih je da nekoliko svojih mladih ljudi pošalju u medicinske škole, a jedan od njih bio je *John H. Kellogg. Godine 1876., deset godina nakon otvaranja Zavoda za reformu zdravlja, Kellogg je imenovan njegovim medicinskim ravnateljem i ubrzo je nakon toga preimenovao Zavod u Medicinski i kirurški sanatorij Battle Creek (*Battle Creek Medical and Surgical Sanitarium*). No iako je mnogo naučio od naprednijih „regularnih“ liječnika, nikada nije napustio svoje korijene. U prvom izdanju udžbenika u kojem je iznio svoju zdravstvenu metodologiju, knjizi od 1193 stranice koju je objavio 1900. godine pod naslovom *Racionalna hidroterapija* (*Rational Hydrotherapy*), Kellogg ponavlja dva (naprijed spomenuta) načela Ellen White i drugih zdravstvenih reformatora: da je iscjeljenje djelo samog tijela i da je voda, korištena iznutra ili izvana, „posrednik“ koji „surađuje s iscjeliteljskim moćima tijela“. Kellogg vodu ne smatra svestranim lijekom za sve moguće bolesti, već kao sredstvo nadređeno raznim terapeutskim strategijama, uključujući „racionalnu prehranu“, tjelovježbu, zdravu odjeću i apstinenciju od „čaja, kave, duhana i alkoholnih pića“. (*Racionalna hidroterapija*, 2. izdanje [1902], vii, viii). Kellogg je posebno isticao izbjegavanje metalnih i otrovnih *lijekova koji su se u devetnaestome stoljeću rutinski propisivali. Liječnici toga doba propisivali su arsen i strihnin za stimulaciju, spojeve žive za poticanje pražnjenja crijeva i opijum za kontrolu boli. Kellogg je iste ciljeve postizao hidroterapijom – za poticanje cirkulacije krvi, poticanje rada crijeva i kontrolu boli. Povjesničari medicine pripisuju Kelloggovoj knjizi *Racionalna hidroterapija*, koja je doživjela nekoliko izdanja, pomoć u „preobrazbi sektaške hidropatije u hidroterapiju znanstvene medicine“. (vidi Cayleff, *Wash and Be Healed*, 209, bilješka 39.; R. L. Numbers i R. B. Schoepflin,

„Ministries of Healing“, u *Women and Health in America: Historical Readings*, 387, 388).

Dodatno čitanje: S. E. Cayleff, *Wash and Be Healed: The Water-Cure Movement and Womens Health* (Philadelphia: Temple University Press, 1987); J. H. Kellogg, *Rational Hydrotherapy,* 2nd ed. (Philadelphia: F. A. Davis, 1902), pp. vii, viii; R. L. Numbers and R. B. Schoepflin, „Ministries of Healing: Mary Baker Eddy, Ellen G. White, and the Religion of Health“, in J. W. Leavitt and R. L. Numbers, eds., *Women and Health in America: Historical Readings* (Madison: University of Wisconsin Press, 1984); SHM65; R. H. Shryock, *Medicine in America: Historical Essays* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1966).

Jerry Moon

HILLCREST ŠKOLA. Adventistička škola osnovana 1908. godine u blizini Nashvillea, u državi Tennessee, namijenjena osposobljavanju afroameričkih crkvenih radnika za širenje evanđelja među pripadnicima njihove rase. Ellen White je početkom 1890-ih godina bila duboko dirnuta radom među crncima s Juga. Podržavala je rad svog sina *Edsona na misionarskom brodu *Zvijezda danica (*Morning Star*), ali je također vjerovala da se nešto mora učiniti na području Nashvillea. Godine 1903. napisala je da bi „školu za Afroamerikance trebalo osnovati izvan grada Nashvillea, na zemljištu koje se može koristiti u industrijske svrhe“. (*Hillcrest School Farm*, 7). U studenom 1907. godine kupljeno je imanje veličine 38 hektara, oko 10 kilometara sjeverozapadno od Nashvillea. Vodila su ga braća Staines i Bralliar. (PH037, 33). Škola je trebala imati i praktičnu nastavu po uzoru na *Školu Madison (*Madison school*, također blizu Nashvillea) koju su 1904. godine osnovali *E. A. Sutherland i *P. T. Magan. Obje škole trebale su poučavati fizičkom radu i drugim praktičnim vještinama za pripremu samohranih i drugih radnika u Crkvi. Ustanove su bile odvojene, budući da su djelovale na rasno segregacijskom Jugu, ali Ellen White je pozvala crne i bijele nastavnike da se „savjetuju zajedno“ kako bi „obje“ skupine bile „ojačane“ učeći jedna od druge. (Lt 215, 1904, 14MR 43).

Država Tennessee udijelila je pravo javnosti toj školi u siječnju 1908. godine. Kao i u drugim samostalnim jedinicama, rekonstrukciju starih zgrada i podizanje novih obavili su učenici i nastavnici. Također su udružili svoje napore u vođenju školske farme. Ellen White posjetila je farmu 1909. godine.

Dodatno čitanje: Hillcrest School Farm (PH037); R. C. Jones, „‘Until the Lord Shows Us a Better Way’: Ellen G. White and the Issue of Regional Conferences“, in *Ellen* G. *White and Current Issues Symposium* 2 (CAR, 2006), 75-94; A. W. Spalding, „Lights and Shades in the Black Belt“ (unpublished manuscript, c. 1910), 304-333.

George R. Knight

HINSDALE SANATORIJ. Adventistička medicinska ustanova, danas poznata kao Bolnica Hinsdale (*Hinsdale Hospital*), smještena 27 kilometara zapadno od poslovnog centra u Chicagu, u državi Illinois. Osnovali su ga 1904. godine *dr. David Paulson i njegova supruga dr. Mary Paulson, koji su napustili sanatorij u *Battle Creeku i pridružili se adventističkom pionirskom *zdravstvenom misionarskom djelu. Ellen White posjetila je sanatorij Hinsdale najmanje dvaput. Tijekom prvog posjeta (26. svibnja 1904.) imala je šest sati vremena da s dr. Paulsonom razgleda objekte koji su upravo bili dovršeni za razvoj *sanatorija. Divila se lokaciji na kojoj će „bolesni ljudi pronaći zdravlje u vožnji lijepim ulicama i gledajući lijepi krajolik“ (Lt 181, 1904; usp. RH, Aug. 11, 1904), a kasnije je napisala da „to mjesto“ odgovara prikazima koji su joj dani „u viđenju o mjestu koje će naši kupiti za sanatorij izvan velikih gra-

dova". (Ms 33, 1906, u PC 51). Prvi pacijent primljen je 6. lipnja 1905. godine, a sanatorij je službeno posvećen 20. rujna 1905. godine. Tijekom drugog posjeta Sanatoriju Hinsdale u kolovozu 1909. godine, Ellen White višeput je razgovarala s pacijentima i zaposlenicima te zamijetila da se „svaka prilika čini povoljnom za djelo koje se ovdje obavlja onako kako bi to Bog činio". (Mss 129, 132, 133, 1909).

Dodatno čitanje: *Century: Hinsdale Hospital 1904-2004* (Hinsdale, Ill.: Hinsdale Hospital, 2004); H. G. Dugan, *Hinsdale Sanitarium and Hospital: 1904-1957* (Hinsdale, Ill.: s. n., 1957); D. Paulson, *Footprints of Faith* (Hinsdale, Ill.: Life Boat, 1921); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10, 695-697.

HIPNOZA I MESMERIZAM. Izazivanje stanja nalik snu koje karakterizira povećana osjetljivost na sugestiju, što ga je popularizirao austrijski liječnik F. A. Mesmer (1734. – 1815.). *Mesmerizam* je izvorno bio opći izraz za *sve* Mesmerove psihološke teorije. Kasnije, kad je hipnoza postala njegovom najpoznatijom teorijom, *mesmerizam* je postao izraz kojim se označavala „hipnoza". Iako su protivnici ranih adventista svetkovatelja subote (oko 1845. do 1852. godine) ponekad adventističke duhovne vježbe i viđenja Ellen White pripisivali mesmerizmu (EW 21, 108, 109; 2SG 57; 1T 71), Ellen White snažno se protivila svim takvim provođenjima kontrole uma, smatrajući ih oblicima spiritizma. (LS 83, 133; 2SG 46-48; 5BC 1081; 2SM 349, 350). Tvrdila je da su *frenologija i mesmerizam metode što ih je izmislio Sotona kako bi zaposjednuo misli (2SM 352), stavio ih pod svoju kontrolu (1T 297), prevario i uništio vjeru u Boga i Sveto pismo (1T 296).

Jedna rana izjava iz 1862. očito odražava promjenu značenja izraza *mesmerizam* u popularnoj upotrebi. „Frenologija i mesmerizam su jako uzvišeni", napisala je. „Oni su dobri sami po sebi, ali Sotona ih je zaplijenio i učinio svojim najmoćnijim sredstvima za varanje i uništavanje duša." (1T 296). Izričaj „dobar sam po sebi" očito se odnosi na rano značenje mesmerizma kao preteče moderne psihologije. Dvadeset godina kasnije ponovila je tu misao, ali nešto drugačijim riječima: „*Znanosti koje se bave ljudskim umom* vrlo su uzvišene. Dobre su same po sebi; ali Sotona ih je zaplijenio i učinio ih svojim moćnim sredstvima za varanje i uništavanje duša. Njegovo umijeće prihvaćeno je kao da je s Neba, i on tako dobiva obožavanje koje njemu odgovara. Svijet, za koji se pretpostavlja da ima toliko koristi od frenologije i animalnog magnetizma, nikada nije bio tako pokvaren kao sada. Tim znanostima uništavaju se vrline i postavljaju temelji spiritizma." (ST, Nov. 6, 1884., u 2SM 352; kurziv je dodan). „Prednost koju [Sotona] dobiva od znanosti, znanosti koje se bave ljudskim umom, ogromna je. Ovdje se, poput zmije, neprimjetno ušuljao da bi pokvario Božje djelo." (ST, Nov. 6, 1884., u 2SM 351).

Ellen White je vjerovala da će, kad se Drugi Kristov dolazak bude približio, snaga umova koji kontroliraju druge umove postati opasna metoda kojom će se Sotona služiti u provedbi svojih planova. (1T 290; 8T 294). Napisala je: „Božja volja nije da ijedno ljudsko biće svoj um i volju podvrgne vlasti drugoga, postajući tako pasivnim oruđem u tuđim rukama. Nitko ne treba dopustiti da se njegova osobnost „ulije" u osobnost druge osobe. … Svatko se treba osjećati ovisnim o Bogu." (MH 242). Dodala je: „Teorija o prevlasti jednog uma nad drugim potekla je od Sotone, koji je time sebe predstavio kao predvodnika u akciji da tamo gdje bi trebala biti božanska mudrost postavi ljudsko mudrovanje. Od svih zabluda koje prihvaćaju oni koji sebe nazivaju kršćanima nijedna se ne može smatrati opasnijom prijevarom, nijedna sigurnije ne odvaja čovjeka od Boga, kao ova. Ma kako bila naoko bezazlena, ako se primje-

njuje na pacijentima, vodit će ih u propast, a ne k oporavku. Ona otvara vrata kroz koja će Sotona proći da zauzme um koji se predaje pod vlast drugoga, kao i onaj koji uživa tu vlast." (MH 243). Možda bi se moglo doživjeti privremeno olakšanje, ali um bi zauvijek bio oslabljen. Kao takve, mesmerizam i hipnozu treba odbaciti i promatrati ih sa strahom. Nikada ih se ne smije dovoditi ni u jednu adventističku ustanovu (MM 116) i treba im se oduprijeti u svim oblicima (MM 110).

Ellen White povezala je hipnozu i mesmerizam s kršćanskom znanošću, teozofijom i istočnjačkim religijama (PK 210) kao oblicima spiritizma. Iako se njihova navodna moć iscjeljivanja pripisuje *elektricitetu, magnetizmu ili „simpatičkim lijekovima", oni su zapravo kanali kroz koje Sotona baca svoju čaroliju na tijela i duše čovječanstva. (PK 211; 5T 193).

Ellen White duboko se protivila hipnotiziranju i svim srodnim praksama koje su tvrdile da bude zamišljene latentne sile u ljudima, ali nije se protivila svim metodama liječenja uma. Umjesto toga, pozvala je liječnike da educiraju pacijente da svoj pogled s ljudskog usmjere na božansko. Pacijenti bi trebali tražiti od Boga pravo iscjeljenje uma, shvaćajući da takvo iscjeljenje ne može doći iznutra. (MM 112, 116). Prava znanost o liječenju uma može se pronaći u Onome koji daje istinski odmor kroz spasenje, obnovu i živu vjeru u božanskog Spasitelja. (MM, 117; usp. ML 176).

Vidi također: Um i tijelo; Frenologija.

Dodatno čitanje: Ev 606-609; MH 241-259; MYP 57, 58; 2SM 349-353; 1T 296-300.

Michael D. Pearson

HUMOR, ELLEN WHITE PROTIV ŽIVOTA LIŠENOG OSMJEHA. Ellen White osuđivala je nepotrebnu lakomislenost ili šalu, a također se protivila kršćanskom načinu života lišenom osmijeha, životu bez radosti i bez humora.

Mnogi kršćani smatraju nezamislivim da se Krist ikada smijao, smiješio ili nasmijao – djelomično zbog pogrešnog shvaćanja pobožnosti kojom se na humor gleda kao na nešto suštinski profano, nespojivo sa svetom Riječju Božjom. Takvo pogrešno shvaćanje utjecalo je i na stajališta adventista o savjetima i osobnosti Ellen White. Ta se percepcija čini vjerodostojnom, jer mnoge *fotografije ranih adventista, uključujući i Ellen White, prikazuju pojedince koji izgledaju tmurno, bez radosti, samo poslovno i bez zadovoljstva. Nažalost, postojanje takvih fotografija nema baš nikakve veze s time je li na njima prikazana osoba sretna ili nije, ono je rezultat ondašnjih primitivnih fotografskih tehnika koje su uvjetovale da se ljudi kratko vrijeme, dok se fotoaparatom eksponira fotografija, ne pomiču (a time da se ni ne smiješe).

Tijekom svog života Ellen White o korištenju humora u životu kršćanina nije rekla ništa izravno. Govorila je o srodnim temama, kao što su zabava, šala, smijeh i razonoda, primarno se usredotočivši na „neozbiljne" aspekte takvih aktivnosti. U svojim savjetima protivila se nepristojnom smijanju i razgovorima u crkvi (5T 492), bila je protiv toga da se propovjednici u svojim propovijedima koriste anegdotama ili događajima kojima bi izazvali smijeh, jer time odvraćaju pažnju od poruke koju iznose (GW 166), kao i protiv prekomjernih i svjetovnih razonoda koje ljude odvlače od Boga (AH 512). Prema njenom mišljenju, neozbiljnu ležernost i šalu treba izbjegavati, budući da je prva dužnost kršćanâ da budu usredotočeni na ozbiljnost Božjeg uzvišenog poziva.

Neke od izjava Ellen White, dane na početku njene službe, odražavaju vrlo ozbiljan pristup duhovnosti. One Ellen White prikazuju kao osobu lišenu humora i radosti. Godine 1868. napisala je: „Krist je naš primjer. … Krist je često plakao, ali nije poznato da se smijao. Ne kažem da je grijeh nasmijati se u nekoj prigodi. Ali ne ćemo zastraniti ako oponašamo

božanski, nepogrešivi Uzor. … Dok gledamo svijet okovan tamom i kako ga Sotona gazi, kako bismo mogli dati mjesta lakoumnostima, uživancijama, neopreznim i nepromišljenim riječima, nasumičnom govorenju, smijanju, vicevima i šalama? U skladu je s našom vjerom da budemo trijezni." (Ms 11, 1868, u 6MR 91).

Ipak, Ellen White nije smatrala da kršćanski život treba biti bez radosti i lišen sreće i smijeha. Često je govorila o istinskoj sreći i radosti koja dolazi od Krista, a koja bi trebala krasiti život kršćanina. „Nikad nemojmo izgubiti iz vida činjenicu da je Isus izvor radosti. On ne uživa u bijedi ljudskih bića, već ih voli vidjeti sretne." (AH 513). Ustvari, Ellen White je u svom osobnom životu otkrila da „što više znam o Isusovom karakteru, to sam radosnija". (Ms 1, 1867, u 6MR 90).

Većinu svojih savjeta u kojima se protivi neobuzdanome smijehu, neumjerenoj razonodi i šalama, Ellen White je usmjerila na mlade ljude koji su primamljeni svjetovnim užicima i zahvaćeni „neozbiljnošću i pomodarstvom", kao i „ispraznim, uzaludnim razgovorima i smijanjem". Umjesto toga, pozvala je mlade kršćane da budu „trijezni". (1T 499). Prema njenim riječima, ključno je za svakog kršćanina da bude uravnotežen, da pokaže „umjerenost u zabavama, kao i u svakoj drugoj težnji". Za nju je postojala znatna razlika između ugodne rekreacije i neozbiljne, svjetovne razonode. (AH 512).

U stvarnosti, odnos Ellen White prema smijehu, humoru i zabavi bio je prilično uravnotežen. Govorila je protiv pojedinaca koji su pristupali vjeri uvjereni da je ona tiranin koji njima vlada željeznom palicom, koji su bili lišeni ljubavi, koji su uvijek bili namrštena lica, koje je vrijeđao smijeh i koji su svaku rekreaciju i razonodu smatrali grijehom. Takve je ljude nazivala „ekstremnima", jednako kao i one s drugoga kraja spektra koji su neprestano tražili zabave, uzbuđenja i razonodu. (1T 565).

Kad je starješini *S. N. Haskellu pisala o tome kako raditi s mladima, Ellen White je savjetovala: „Nemojte se bojati dati im do znanja da ih volite. … Neka to ne bude vrijeme slično grobnoj tišini, kao da stojimo pokraj lijesa, nego neka to bude vrijeme druženja u kojem svako lice zrači radošću i srećom, u kojem se izgovaraju samo vesele riječi. … Odobravajte kad god možete; nasmijte se kad god možete; neka izraz vašeg lica ne pokazuje kako mislite da bi vas Nebo osudilo kad biste se osmjehnuli. Nebo su sami osmijesi, i radost i zahvalnost. … Borit ću se protiv ove hladne, od željeza izlivene, nesimpatične religije sve dok budem imala snage rukovati svojim perom." (Lt 19, 1886, u 6MR 92, 93).

Stvarni dokazi za gledište Ellen White o prikladnoj porabi humora i mjestu koje smijeh ima u kršćanskom životu, mogu se vidjeti u njenom životu kakvog se sjećaju oni koji su znali kakva je kod kuće. Njen unuk Arthur White napisao je da „život u domu Whiteovih nije bio napet. Nije bilo mjesta za religiju izduženog nenasmijanog lica. Umjesto toga, … bila je to radosna religija u radosnom domu. Ellen White bi se pridružila srdačnom smijehu izazvanom zabavnom ili manje ugodnom situacijom, ili lijepim izvrtanjem riječi. ... Jednom je napisala: 'Srdačno, dragovoljno služenje Isusu, proizvodi sunčanu religiju.'" (A. L. White, „Ellen G. White the Person", *Spectrum* 4, br. 2 [proljeće 1972.]: 11; usp. Ms 1, 1867).

Jednom prigodom Ellen White prepričala je šaljiv događaj koji se zbio u njenom domu, a u koji su bile uključene dvije sestre, Lillie i Rosette, i njihova majka, gospođa Rhoda Abbey, koje su kod nje boravile. Rhoda Abbey trebala se odmarati, ali se teško suzdržavala od obavljanja kućanskih poslova. Ellen White rekla je kako je Abbey bila „stvarno pametna i vesela kao ptica", a zatim je ispričala jedan događaj. „Jučer sam čula veliku galamu u blagovaonici – smijanje i negodovanje", rekla je. „Otkrila sam da je Rosette svoju majku zatekla kako pere

posuđe, pa je, uhvativši ju oko struka, dozvala Lillie, koja ju je uhvatila za noge, i tako su je zajedno odnijele i polegle u salon. Mati je bila toliko obuzeta smijehom – a one također – da im je bilo teško objasniti taj nestašluk." (Lt 27, 1873, u 5MR 431). Još jedna gošća, gospođa H. E. Rogers, koja je kao dijete neko vrijeme živjela u kući Whiteovih, prisjetila se da je Ellen White bila vrlo zainteresirana za njihove igre iz djetinjstva i dopuštala djeci da se jedanput tjedno gađaju jastucima. (P. Ricciutti, *Ellen* [PPPA, 1977.], 131).

Humor i smijeh očitovali su se ne samo u domu Ellen White već i u njenom dopisivanju s obitelji i prijateljima, kao i u njenim zapisima o događajima s putovanja. Ispričala je kako je pri prelasku La Manchea netko iz njenog društva patio od morske bolesti. Izvijestila je da „brat Aufranc, koliko znamo, jedva spavao. Bio je željan razgledavanja po mjesečini." (Lt 84a, 1886). A nakon drugog putovanja brodom, napisala je: „Kad sam sišla s broda, dok sam hodala ulicama, činilo mi se kao da sam još uvijek na brodu, i koračala sam tako široko da su ljudi zasigurno pomislili da sam se napila." (Ms 4, 1878, u 5MR 178).

Jednom drugom prigodom, dok je propovijedala u St. Heleni, u Kaliforniji, njen sin W. C. White sjedio je s njom na propovjedaonici. Primijetivši da su se ljudi okupljeni u zajednici odjednom počeli kikotati, okrenula se i ugledala Willieja kako drijema. Ellen White duhovito se ispričala publici, rekavši: „Kad je Willie bio beba, uzela bih ga sa sobom dok bih izlazila propovijedati i zatim ga pustila da spava u košari podno propovjedaonice, a on nikako da preboli tu naviku." Zatim je jednostavno prekinula svoju propovijed. (AR, Apr. 30, 1987; vidi također Roger Coon, „Ellen G. White: The Person – II, The Wit and Wisdom of the Prophet" [skica predavanja, 1995]).

Potpuno je jasno da je Ellen White na kršćanski život gledala kao na radost i sreću, koju karakterizira umjerenost u svim područjima, uključujući humor, smijeh i rekreaciju.

Dodatno čitanje: 5Bio 139; 6Bio 395, 425; HS 222; Lt 2a, 1873; Lt 5, 1876; Lt 10, 1901; Lt 21, 1884; Lt 22, 56, 83, 1902; Lt 84, 84a, 1886; Lt 144, 1903; 6MR 90-95; Ms 24, 1901; Ms 29, 1885; Mss 22, 81, 1893; 1T 464; G. M. Baker, „The Humor of Ellen White", AR, Apr. 30, 1987; R. Graybill, „Tell Them There Is a Great Deal More to Sister White Than Most People Think", *Insight,* Aug. 14, 1973; G. R. Knight, *Walking With Ellen White* (RHPA, 1999), 17-25; A. Thompson, „The Scary Lady of Adventism Learns to Have Fun", *Insight,* Oct. 2, 1993; E. Trueblood, *The Humor of Christ* (New York: Harper & Row, 1964), 15.

Glen M. Baker

HUS, JAN (oko 1372. – 1415.). Rani protestantski reformator. Jan Hus rođen je u selu Husinec u južnoj Bohemiji oko 1372. godine. Nakon što se školovao u Praškoj školi za svećenike, Hus je 1393. godine diplomirao umjetnost na Sveučilištu u Pragu. Nakon završetka

JAN HUS, BOHEMIJSKI RANI PROTESTANTSKI REFORMATOR

magisterija i dviju sljedećih godina u kojima je poučavao, imenovan je rektorom Sveučilišta i propovjednikom u praškoj Betlehemskoj kapeli. Iako je bila izdana papinska bula kojom je zabranjeno javno bogoslužje na materinskom češkom jeziku, Betlehemska je kapela bila utemeljena poglavito radi propovijedanja na češkom jeziku i upravo se ondje Hus trudio široko

utjecati na ljude. Preko Jeronima [Praškog], koji je studirao na Oxfordu, Hus se upoznao s djelima Johna Wycliffea. Hus i Jeronim zajedno su postali snažni glasovi reformacije u Češkoj. Četrnaest objavljenih knjiga Husovih propovijedi svjedoče o dubini i zrelosti njegovih teoloških pogleda. Zbog njegovih vjerovanja Sabor u Konstanzu 1415. godine osudio je Jana Husa na spaljivanje na lomači. Ellen White upućuje na Husov reformatorski utjecaj u opsežnom poglavlju svoje knjige *VVelika borba* (97–119). Oslanjajući se na autoritativna djela o toj temi, ona ističe nove aspekte povijesnog značenja i osobnog karaktera koji su doveli do reformacije u Češkoj i dali joj oblik. U nekoliko dodatnih referencija ističe: (1) primjer Husa kao nekoga tko se, unatoč velikim poteškoćama i osobnom gubitku, zalagao za istinu (SR 337-339; 9MR 275-277); i (2) mjesto Husa među nizom reformatora u Europi (AA 598; CC 9; Ed 254; RH, Dec. 24, 1908; RH, Nov. 11, 1915). Ellen White je napisala da njegova „mučenička postojanost, njegova vjera i njegov primjer svojim svjetlom obasjavaju stoljetna razdoblja“, „potičući druge da svoje duše i tijela predaju samo Bogu“. (9MR 276).

Dodatno čitanje: G. F. Hasel, „Hus' Letter About His Withdrawal From Prague and E. G. White's *Great Controversy*“, rev. Jan. 31, 1978 (EGWE-GC); J. Loserth, *Wiclif and Hus* (London: Hodder and Stoughton, 1884); D. S. Schaff, *John Huss: His Life, Teachings and Death* (New York: Scribner, 1915); M. Spinka, *John Hus and the Czech Reform* (Chicago: University of Chicago Press, 1941); *isto, John Hus: A Biography* (Princeton: Princeton University Press, 1968); *idem, The Letters of John Hus* (Manchester: Manchester University Press, 1972); H. B. Workman and R. M. Pope, *The Letters of John Hus* (London: Hodder and Stoughton, 1904).

Michael G. Hasel

I

IGRE I SPORT. Ellen White izbjegavala je natjecateljske sportove u gotovo svim njihovim oblicima. Ustvari, njeni spisi jasno pokazuju da je sportskim aktivnostima bilo koje vrste bila slabo oduševljena. Korijen njenog protivljenja ležao je u ratobornom duhu svojstvenom većini sportova, a još i više u njihovom odvlačenju pažnje od ozbiljnijih životnih zadaća.

Ellen White svoja je stajališta o sportu uglavnom iznosila tijekom druge polovice svoga života, u vrijeme kad je atletika postala ugledan dio američke scene. U njena stajališta uključeni su i amaterski sportovi na fakultetskim kampusima i profesionalni sportovi poput bejzbola i boksa. U oba slučaja, strast američkih gledatelja prema ta dva sporta činila se bezgraničnom. Amerikanci su napuštali svoja poljoprivredna gospodarstva i odlazili u gradove, a tradicionalne rekreacijske aktivnosti poput lova, ribolova, klizanja i različitih neformalnih natjecanja (koja su povremeno organizirale određene imigrantske skupine kao način zadržavanja svog etničkog identiteta), ustupile su mjesto visoko strukturiranim, komercijalnim atletskim natjecanjima. Urbano stanovništvo povremeno se trebalo osloboditi od ograničenja života u gradu. Sport je pružao ritualizirani izlaz za tu nakupljenu energiju. Identificiranje s lokalnim sportskim timom bilo je izvor novog društvenog identiteta, a istodobno je imigrantskim skupinama pomagalo da se pomiješaju u poslovičnom američkom 'topioničkom loncu'.

Košarka je gledateljima postala prvi visoko profesionalizirani sport. Osnivanje Nacionalne

lige 1876. godine označilo je početak promjene odnosa snaga profesionalnih liga u sljedećim desetljećima. Košarka je ubrzo proglašena „američkim sportom“ i na raznim je amaterskim i profesionalnim razinama potpuno osvojila srca i gledatelja i igrača. Ipak, nacionalni sport bio je okaljan kockarskim prljavštinama, problemom kojega se, unatoč naporima vlasnika, dugo nije mogao osloboditi. Nadalje, sportski tereni bili su sastajališta muškaraca, obilježena pijenjem, vulgarnošću i duhanom; zdrava obiteljska atmosfera kakvu bejzbol sada njeguje razvila se tek znatno kasnije.

Nogomet, nedovoljno rasprostranjen, smatran je gospodskim sportom. I to ponajprije zato jer je njegovan na kampusima američkih elitnih koledža u kasnom devetnaestom stoljeću. Walter Camp, sa Sveučilišta Yale, koji zaslužuje titulu „oca američkog nogometa“, učinio je igru dostojanstvenom zahvaljujući detaljnom kodeksu sportske srčanosti i društvenom bontonu. Ali nijedna količina nametnutih patricijskih pravila nije mogla prikriti činjenicu da je nogomet postao igra nasilnika. S malo zaštitne opreme i strategijom koja je zahtijevala grubost, u igri su svake godine na početku stoljeća zabilježeni brojni smrtni slučajevi. Predsjednik Theodore Roosevelt javno je prijetio da će zabraniti taj sport sve dok ga se ne preustroji.

S obzirom na karakteristike dvaju glavnih momčadskih sportova toga doba, skepticizam koji je Ellen White iskazivala prema njima uopće ne iznenađuje. Otišla je toliko daleko da je natjecateljske sportove pripisala Sotoni. „Izmislio je sport i igre, i ljudi u njih ulaze takvim intenzitetom kao da će onaj tko pobijedi osvojiti krunu života. Na konjskim utrkama i nogometnim utakmicama, kojima prisustvuju tisuće i tisuće ljudi, uludo se rasipaju životi za koje je Krist prolio svoju krv. Što će biti s dušama muškaraca i dječaka čiji su životi ugašeni?“ (RH, Sept. 10, 1901). Međutim, njeni savjeti uglavnom nisu bili toliko usmjereni na posjećivanje bejzbolskih ili nogometnih utakmica koliko na atletske discipline u kampusima novoosnovanih adventističkih koledža. Postavilo se pitanje što s mnogim kampusima od Australije do Amerike. Stajališta Ellen White u svakom su slučaju bila dosljedna: organiziranju sportova nije mjesto u kršćanskoj ustanovi.

Problem je prvo nastao na koledžu u Battle Creeku, gdje su 1893. godine studenti osnovali školsku nogometnu ekipu koja se počela natjecati s drugim studentskim ekipama iz Michigana. Sport je na kampusu doveden u središte pažnje. Kad je glas o tome stigao do Ellen White (u to vrijeme bila je u Australiji), poslala je poruku W. W. Prescottu u kojoj je osudila natjecanja. Učenici se „ponašaju kao da je škola mjesto na kojem će se usavršiti u sportu, kao da je to važna grana njihovog obrazovanja. … To je sve pogrešno, od početka do kraja.“ (4MR 255). Uprava koledža i studenti raspravljali su o njenom savjetu i nakon toga otkazali daljnje utakmice.

Nekoliko ranih adventističkih koledža izbjeglo je sukob oko atletike. Koledž u Healdsburgu sredinom 1890-ih bio je „demoraliziran tom sramotnom igrom“ (Lt 27, 1895, u 11MR 160). Ellen White pitala se gdje su bili stražari kad su se događale te „neviđene igre i atletske discipline“. (11MR 161). S koledža Union stiglo joj je pismo s pritužbama na besmisleno navijanje gledatelja na sportskim natjecanjima. U Institutu Keene u Teksasu, vlasnik jedne prodavaonice požalio joj se jer su nogomet i bejzbol postali tako jaki mamci da radnike više ne može zadržati na poslu. Štoviše, sve ih je manje, jer se ozljeđuju na utakmicama.

Najoštrije neslaganje što ga je Ellen White ikada doživjela u vezi s tim pitanjem poteklo je iz nove škole Avondale, u Australiji, 1900. godine. Adventistički studenti u toj zemlji zaluđenoj sportom nisu bili izuzeti od sklonosti svojih zemljaka. Tako je za popodnevnu zakusku organiziranu u povodu proslave Dana

osnutka, škola kupila opremu i organizirala igre kriketa i tenisa. Ellen White (tog je jutra propovijedala u crkvi), čuvši za to, ukorila je školske čelnike predbacujući im poticanje „jedne vrste idolopoklonstva". Ogorčeni školski čelnici ustali su u obranu onoga što su smatrali bezazlenom rekreacijom. C. B. Hughesu, ravnatelju škole, činilo se da je Ellen White istupila „brzopleto", ali on i učenici na kraju su ipak prihvatili njen ukor.

Koja se uobičajena nit provlači kroz reakcije Ellen White na takve situacije? Prvo, ona nije zahtijevala nepoštovanje rekreacije. U svojim savjetima o obrazovanju ona ponavlja da učenje treba ponekad i prekidati. Nije se protivila nijednoj igri, pa ni igranju loptom. „Ne osuđujem jednostavno vježbanje igranjem loptom", napisala je jednom. (2SM 322). No, ona je smatrala da bi te igre trebalo držati unutar određenih granica, da bi trebale ostati više spontana igra nego organizirano natjecanje. Nadalje, često je zagovarala da je bolje potrebu za tjelovježbom provoditi „fizičkim radom i nastojanjem da korisno zaposlenje izmjesti sebično zadovoljstvo". (CT 354). Moglo bi se doći u iskušenje pomisliti da je Ellen White zbunjena potpunom različitošću imperativa vježbanja kroz igru i vježbanja u konkretnom fizičkom radu. Ipak, u kontekstu različitih pisama-opomena, čini se da je njena stvarna briga bila ta što se organizirana atletika pomiješala sa sustavnim fizičkim poslovima. „Ne zamjenjujte igru, šakačko udaranje, nogomet, slične igre i životinjske vježbe s fizičkim treningom", napisala je ravnatelju Healdsburga, „sve te vrste i podvrste trebaju biti obazrivo zabranjene na školskim terenima". (Lt 27, 1895. u 11MR 161).

Neumitno protivljenje Ellen White organiziranju sportova na adventističkim kampusima ukorijenjeno je u predmnijevanju onoga što bi sveobuhvatnost atletike mogla značiti za kampuse na koledžimâ. Kompromitirala bi ozbiljnost škola potrebnu da svoje učenike mogu pripremati za život. Osjećaj za visoke ciljeve adventističkog visokog obrazovanja Ellen White posebno je pokazala u slučaju koledža Avondale, ustanove koja je trebala biti „škola za uzor". Kao takvoj, svaki aspekt studentskog života bio je vrlo važan, a distrakcije poput atletike trebalo je zato ukloniti. Usto, određene vrste sportova bile su inherentno korumpirane. „Neke od najpopularnijih zabava, poput nogometa i boksa, postale su škole brutalnosti. … Ljubav prema nadmoći, ponos na puku grubu silu, bezobzirno nepoštovanje života, pritišću mlade ljude užasnom demoralizirajućom snagom." (Ed 210).

U svojoj raspravi o sportu, Ellen White ponekad aludira na drevne igre u Grčkoj i Rimu (tako prikladno, budući da se nije dotad povukla paralela gledatelja suvremenih sportova s gledateljima u doba Rimskog Imperija). Kao i obično, u raspravi se ističu dvije poante. Prva, degradacije drevnih rimskih igara vješto su se podmetnule u moderno doba i trebalo ih je izbjeći. Druga poanta, pozitivnija, Ellen White navodi Pavlovu analogiju rigoroznog maratonskog treninga grčkih sportaša s disciplinom potrebnom u kršćanskom životu. No dok su nagrade za utrku prolazne, nagrade su za kršćanski život vječne.

Rasprava o tome koje mjesto sport ima na kampusima adventističkih koledža ponovila se u dvadesetom stoljeću. Društvo za ostavštinu Ellen G. White (*Ellen G. White Estate Inc.*) primilo je brojne upite o toj temi – toliko ih je bilo da je Arthur L. White, unuk Ellen White, oslanjajući se na mnoga gore spomenuta stajališta, 1959. godine o toj temi pripremio dokument od sedam stranica. Općenito, savjeti Ellen White protiv natjecateljskih, međukolegijalnih atletskih programa definirali su obrazovnu politiku tijekom većeg dijela prošloga stoljeća. Tek u posljednja dva desetljeća dvadesetoga stoljeća mnoge adventističke srednje škole i fakulteti počinju promicati međuškol-

ske sportske ekipe. Čak i tada, međutim, neke adventističke ustanove suzdržane su u pogledu na trajni utjecaj svjedočanstava Ellen White u vezi s tim pitanjem.

Dodatno čitanje: Ed 207-222; 2T 288-291; AA 310, 311; AH 498-520; 4Bio 441-447; D. C. Matacio, „A Study of the Historical Context of Selected Counsels by Ellen G. White on the Subject of Sports" (research paper, AU, 1973); E. K. Vande Vere, *The Wisdom Seekers* (SPA, 1972), 63, 138, 152, 169, 170, 210, 231; A. L. White, „Sports in Seventh-day Adventist Academies and Colleges" (EGWE, SDoc, CAR).

Benjamin McArthur

INDEKSACIJA SPISA ELLEN WHITE. Indeksi objavljenih spisa Ellen White. Prvo od nekoliko takvih djela, *Indeks referencija i citata iz Svetoga pisma sadržanih u spisima gospođe E. G. White* (*„Index to the Scripture References and Quotations Contained in the Writings of Mrs. E.* G. *White*), objavljeno je 1896. godine. Taj indeks od 114 stranica ograničen je na referencije na Sveto pismo pronađene u spisima Ellen White tiskanima sredinom 1890-ih. Godine 1911. objavljena je knjiga *Pregled izučavanja svjedočanstava* (*Outline Studies From the Testimonies*) autora Cliftona L. Taylora, koja također predstavlja rani indeks spisa Ellen White. Treće izdanje, objavljeno 1918. godine, imalo je 221 stranicu referencija na 127 tema i indeks Svetoga pisma. (usp. ST, Dec. 23, 1919). Do petog izdanja 1955. godine taj je indeks narastao na 480 stranica. Jedan drugi indeks, koji su priredili Mary Steward i H. A. Washburn pod naslovom *Biblijski indeks i indeks tema u spisima Ellen White* (*Scriptural and Subject Index to the Writings of Ellen G. White*), objavljen je 1926. godine. Taj je indeks 1942. godine dobio dodatak od 112 stranica. Tako je knjiga na 864 stranice obuhvatila 28 tada dostupnih djela i obuhvaćala je biblijski indeks, u kojem su navedene referencije na sve citirane i mnoge komentirane tekstove Svetoga pisma te indeks tema razvrstan abecednim redom.

Godine 1954. Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*) odlučilo je izraditi novi sveobuhvatan indeks, koji bi uključio blizu 50 dostupnih knjiga (1958. godine) i dopunu od sedam knjiga *Biblijskog komentara adventista sedmoga dana* (*The Seventh-day Adventist Bible Commentary*). To djelo od triju knjiga, sveobuhvatan indeks spisa Ellen White, objavljeno je 1962. –1963. godine, i sveukupno sadrži 3.216 stranica, a sastoji se od biblijskog indeksa (vol. 1, od 21. do 1760. stranice), tematskog indeksa (vol. 1, od 177. do 3104. stranice u vol. 3) i indeksa citata (vol. 3, od 3105. do 3176. stranice). On obuhvaća i nekoliko dodataka. Tom nizu 1992. godine dodan je četvrti svezak koji sadrži prethodno neindeksirane dijelove od 27 knjiga i knjižica, od kojih je većina objavljena od 1958. godine. Taj četvrti svezak, koji se sastoji od indeksa Svetoga pisma i tematskog indeksa, uvećao je ukupni broj stranica na 4251.

Nakon što su u 1960-ima i 1970-ima publicirane replike spisa Ellen White objavljenih u časopisima, Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*) odlučilo je 1977. godine objaviti *Indeks tema Ellen White u časopisima* (*Subject Indeks to the Ellen G. White Periodical Articles*). Taj indeks sadrži referencije na njene članke u časopisima **Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*), **Znaci vremena* (*Signs of the Times*), **Priručnik za mlade* (*Youth's Instructor*), **Bilten Generalne konferencije* (*General Conference Bulletin*), **Zdravstveni reformator* (*Health Reformer*) i nekoliko drugih raznih izvora. Godine 1978. objavljen je *Indeks Svetoga pisma za članke Ellen White objavljene u Pregledu i vjesniku* (*Scripture Index to the Review and Herald Articles by Ellen G. White*). Ostala istraživačka pomagala i resursi dostupni su u većini istraživačkih centara Ellen G. White ili njihovih podružnica. Ti resursi uključuju kro-

nološke i numeričke popise pisama i rukopisa Ellen White, pisama poslanih Ellen White i biografsku mapu njenih svakodnevnih aktivnosti. Najkorisniji alat za istraživanje je *CD-ROM *Objavljeni spisi Ellen White na kompaktnom disku* (*The Published Writings of Ellen G. White on Compact Disc*), uključujući multimedijski disk *Nasljeđe svjetlosti* (*Legacy of Light*).

Denis Fortin

INDUSTRIJSKA ŠKOLA U OAKWOODU. Ustanova koju je 16. studenoga 1896. godine osnovala Generalna konferencija adventista sedmoga dana za obrazovanje Afroamerikanaca. Nalazi se u Huntsvilleu, u državi Alabami, na imanju velikom oko 145 hektara, na kojem je zasađeno 65 hrastovih stabala, podignute četiri zgrade i devet robovskih baraka koje su nekada bile sastavni dio plantaže Petera Blowa i kojima se ponekad u prolazu koristio Andrew Jackson, vojskovođa i predsjednik Sjedinjenih Američkih Država. Činjenica da je Dred Scott, poznat po odluci američkoga Vrhovnoga suda, ovdje radio kao rob, tom je lokalitetu dala povijesnu vrijednost.

Proročansko ohrabrenje za potporu školi u Oakwoodu došlo je od same Ellen White, koja je napisala: „Tijekom noći vođena sam poljima Juga, od mjesta do mjesta, od grada do grada. Vidjela sam veliko djelo koje treba obaviti – djelo koje je trebalo obaviti prije mnogo godina. Učinilo mi se da smo gledali mnoga mjesta. ... Jedno od mjesta koje sam vidjela bio je ... Huntsville. Gospodin me vodio u osnivanje [škole]." (Lt 25, 1902, 2MR 64). Vraćajući se toj temi dvije godine kasnije, rekla je: „Skrenula bih vašu posebnu pozornost na potrebe škole u Huntsvilleu. … Upravo je Božjom providnošću školska farma u Huntsvilleu kupljena." (Lt 313, 1904). Iste godine Ellen White, tijekom posjeta Oakwoodu, dala je daljnje upute. „Što se tiče te škole, ovdje u Huntsvilleu, želim reći da sam u posljednje dvije ili tri godine primala upute ... [o tome] što bi tu trebalo biti i što bi trebali postati oni koji ovamo dolaze kao učenici. Sve što rade oni koji su povezani s ovom školom ... trebaju učiniti sa spoznajom da je ovo Gospodnja ustanova." (SpTB12x 9; usp. 6MR 211).

Na dan otvorenja 1896. godine, škola je imala16 učenika, ravnatelja i tri nastavnika. Industrijska škola u Oakwoodu kasnije je postala Oakwood Manual Training School (od 1904. do 1917.), Oakwood Junior College (od 1917. do 1945.), Oakwood College (od 1948. do 2007.) i Oakwood University (od 2007. do danas). Danas je to akreditirano četverogodišnje sveučilište s oko 1.800 studenata, s više od 100 studija i zemljištem od 526 hektara, čime su u potpunosti ispunjena predviđanja i viđenje Ellen White kad je prorekla da Oakwood „treba obrazovati stotine". (SpTB12x 10).

Ideja o kršćanskoj školi adventista sedmoga dana, namijenjenoj crnoputim žiteljima američkoga Juga, potjecala je iz niza izvora. Jedan od najutjecajnijih primjera izvan Crkve tijekom 1890-ih bio je Booker T. Washington's Tuskegee Institute u Alabami. Ideja čije je vrijeme svanulo dobila je u Crkvi snažnu potporu Ellen White, koja je tijekom 1895. i 1896. godine objavila niz članaka u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*). U tim je člancima posebno pisala o potrebama „obojene rase" na Jugu. Usredotočila se i na potporu misionarskim nastojanjima svog sina Edsona Whitea, koji je 1895. godine svojim brodom *Zvijezda danica (*Morning Star*) plovio rijekom Mississippi do područja Vicksburga, nastojeći pomoći nabavi hrane za studente u Oakwoodu. (RH, Nov. 12, 1895; Nov. 26, 1895; Dec. 3, 1895; Dec. 10, 1895).

Ellen White priznala je da su vrstu obrazovnog pothvata za koji je vodila kampanju, već provodile i „razne druge denominacije, i da je Bog nagradio njihovo djelo". (RH, Dec. 17, 1895). U istom članku iznijela je posebne smjernice za školski kurikulum u odnosu na

čitanje, različite trgovine i poslovna poduzeća. George I. Butler, predsjednik Generalne konferencije u dva mandata, također je podržao ideje Ellen White i objavio nekoliko vlastitih članaka u kojima je Tuskegee Institut i Institut Hampton, kojim je u Virginiji upravljao Samuel C. Armstrong, proglasio glavnim uzorom za Oakwood. (RH, Jan. 7, 1896; Feb. 25, 1896). Časopis *Pregled i vjesnik* čak je objavio cjelovit govor Bookera T. Washingtona, „Napredak crnaca" (RH, Feb. 25, 1896). Uzor je postavljen: Industrijska škola u Oakwoodu trebala je, zajedno s drugim kršćanskim obrazovnim institucijama, poslužiti u poticanju cjelovite pripreme za sadašnji život kao i za život koji dolazi.

Dodatno čitanje: B. J. Baker, comp., *A Place Called Oakwood* (Huntsville, Ala.: Oakwood College Press, 2007); C. Sepulveda and L. Harding, eds., *The Ladies of Oakwood* (Huntsville, Ala.: Oakwood College Press, 2003); M. A. Warren, *Oakwood! A Vision Splendid: 1896-1996* (Collegedale, Tenn.: Collegedale Press, 1995).

Mervyn A. Warren

ISHRANA. Ellen White je svoj savjet o prehrani pripisala uputama što ih je dobila u viđenju. Smatrala je prehranu sastavnim dijelom odgovornosti kršćanina prema Bogu te da „postoji bliska povezanost između fizičke i moralne prirode". (CD 43). Ovo stavlja još veći naglasak na proučavanje zdravog življenja. „Moramo naučiti da je popuštanje apetitu najveća zapreka mentalnom napretku i posvećenju duše." (*ibid.*, 45). „Kad kršimo zakone našeg bića, to je u istoj mjeri grijeh kao i kad prekršimo jednu od deset zapovijedi, jer i u jednom i u drugom slučaju kršimo Božji zakon." (*ibid.*).

Na početku svoje 70-godišnje proročke službe (1848.), Ellen White je kavu i čaj smatrala štetnima (*ibid.*, 495). Kasnije je dala snažne izjave o tim stimulansima: „Pijenje čaja i kave je grijeh ... koji, kao i druga zla, šteti duši." (*ibid.*, 425). Predložila je da bi pića od „karamelnih pahuljica žitarica, napravljena što je moguće bolje, mogla poslužiti umjesto ovih napitaka koji narušavaju zdravlje". (*ibid.*, 431).

Godine 1863. Ellen White je dobila sveobuhvatno viđenje zdravstvene reforme koja je bila temelj njenih šest članaka pod nazivom **Zdravlje: ili kako živjeti* (*Health: or How to Live,* 1865). Pokazano joj je da je najbolja prehrana bez mesa, jer predstavlja izvornu prehranu koju je Bog dao Adamu i Evi. Ellen White snažno preporučuje prehranu bez mesa kao najbolju tamo gdje je dostupna raznovrsna hrana: „Ne uspostavljamo nikakvu preciznu smjernicu koju treba slijediti u prehrani; ali kažemo da u zemljama gdje ima voća, žitarica i orašastih plodova u izobilju, mesna hrana nije prava hrana za Božji narod." (9T 159). Ali *vrsta* vegetarijanske prehrane koju je preporučila otvorena je za raspravu. Dok se u nekim izjavama spominju samo biljke kao izvor hrane, druge izjave uključuju mlijeko i jaja: „Voće, žitarice i povrće, pripremljeno na jednostavan način, bez začina i masnoća svih vrsta, pripremljeno s mlijekom i vrhnjem, predstavlja najzdraviju prehranu." (CD 321). Jaja, u umjerenim količinama i od zdravih kokoši, „sadrže svojstva koja su sredstva za liječenje i uklanjaju određene otrove". (*ibid.*, 352). Ona nije naučavala vegansku ili potpunu vegetarijansku prehranu, a u jednom je komentaru povezala vegansku prehranu s vremenom nevolje. (*ibid.*, 206). Ali u isto vrijeme rekla je da budemo spremni hraniti se bez životinjskih proizvoda. Budući da će se bolesti kod životinja povećati, „upotreba mlijeka i jaja postat će sve nesigurnija". (*ibid.*, 365).

Ellen White se svjesno trudila ne stvarati predrasude ljudima protiv zdravstvene reforme. James White ju je opisao kao „silnu, ali razboritu, tako da je plijenila osjećaje cijele zajednice". (*ibid.*, 495). Bila je svjesna da je reforma prehrane spor proces koji zahtijeva strpljenje i napredovanje korak po korak „ne sračunatim iza-

zivanjem gađenja i stvaranjem predrasuda kod onih koje namjeravamo podučiti i pomoći im". (*ibid.*, 328). Ellen White je pozivala ekstremiste da uspore, a one koji sporo prihvaćaju savjete da ubrzaju. Bila je uznemirena kad bi ove dvije vrste upozorenja bile izokrenute u suprotnom smjeru: „Kad želimo izvući ljude iz vatre s jedne strane, riječi koje se tada moraju izgovoriti da bi se spriječilo zlo koriste se za opravdanje popustljivosti s druge strane." (*ibid.*, 210).

I sama je željela biti uzor: „Želim biti uzorom umjerenosti i dobrih djela drugima." (*ibid.*, 490). Međutim, nije željela da njen vlastiti način prehrane bude mjerilo za druge. Obraćajući se sudionicima Generalne konferencije, jasno je rekla da naša osobna uvjerenja o zdravstvenoj reformi moraju biti naša vlastita, bez oponašanja njenog odabira prehrane kao mjerodavnog. Dodala je: „Sada želim da razmišljate o ovim stvarima i da nijedno ljudsko biće ne bude vaše mjerilo." (8MR 350).

Ellen White je shvatila da jedan plan prehrane neće funkcionirati kod svih. Umjesto toga, „zahtjevi sustava se jako razlikuju kod različitih osoba. Ono što bi za jednog bila hrana, za drugog bi mogao biti otrov; tako da se ne mogu postaviti precizna pravila koja bi odgovarala svakom slučaju. Ne mogu jesti grah jer je za mene otrovan." (CD 494). Nastojanja da se svaka njena izjava o zdravstvenoj reformi primijeni na svakoga pojedinca stoga su u suprotnosti s njenim vlastitim uputama. Ellen White je nadalje upozorila na one koji „iz svjedočanstava odaberu najjače opomene i, bez vođenja bilo kakvog računa o prilikama pod kojima su savjeti i opomene upućene, nastoje ih nametnuti u svakom slučaju". (3SM 285, 286).

Ellen White je poučavala o snazi apetita i kako raditi s ljudima. „Ne smijemo ići brže od onih koje želimo povesti sa sobom čiji su savjest i razum osvjedočeni u istine koje zastupamo. Moramo upoznati ljude tamo gdje jesu. … Reforma prehrane odvija se sporo. … Kod te je reforme bolje da učinimo korak manje nego jedan korak previše. Ako pak u tome pogriješimo, neka to bude na strani naroda." (3T 20, 21). „Reforma prehrane treba biti postupna." (MH 320).

Ellen White je zagovarala održavanje škola kuhanja kako bi se uputilo ljude u napredak reforme prehrane. Svaka bi crkva trebala održavati škole kuhanja. (*ibid.* 149). „Podučavanje ljudi kako se priprema zdrava hrana predstavlja veliku uslugu ljudima. Ovo je nastojanje neophodno kao i svako drugo u koje se uključujemo. Trebalo bi se osnovati više škola kuhanja, a neke bi trebale ići od kuće do kuće, dajući upute o umijeću kuhanja zdrave hrane." (CD 472). Trebamo poučavati i prakticirati pripremu hrane koja potiče apetit: „Hranu treba pripremati jednostavno, ali s ukusom koji će pobuditi apetit." (*ibid.*, 200). Ellen White je savjetovala u svom vlastitom domu: „Kažem svojoj obitelji: 'Što god radili, nemojte pripremati siromašnu hranu. Stavite dovoljno na stol da se tijelo nahrani'." (*ibid.*, 489; usp. 2T 383, 384).

Također ne treba biti opsjednut reformom prehrane. „Neki su neprestano tjeskobni da im hrana, koliko god bila jednostavna i zdrava, može škoditi. Dopustite da ovima kažem: Nemojte misliti da će vam vaša hrana naškoditi; nemojte uopće razmišljati o tome. Jedite prema svojoj najboljoj procjeni; a kad ste molili Gospodina da blagoslovi hranu za jačanje vašeg tijela, vjerujte da je On čuo vašu molitvu, i budite mirni." (MH 321).

Vidi također: Savjeti o prehrani i hrani.

Sylvia Fagal

ISTINA O ANĐELIMA (*The Truth About Angels*, nakladnik knjige PPPA, 1996, 314). Izjave o anđelima izdvojene iz gotovo cijelog niza spisâ Ellen White (od 1846. do 1914. godine), postavljene uglavnom prema biblijskom kronološkom redu. Prvo poglavlje daje kratak pregled aktivnosti dobrih i zlih anđela; drugo opisuje današnji odnos anđela prema pojedincima. Tre-

će poglavlje počinje s Bogom u vječnoj prošlosti, prije no što su anđeli stvoreni. Sljedeća poglavlja pokrivaju aktivnost anđela u velikoj borbi od pojave zla do obnovljene Nove Zemlje, i nakon toga u vječnoj budućnosti. Čini se da se ovaj materijal prirodno dijeli na tri glavna dijela: (1) događaji koji se odnose na podrijetlo zla i ranu povijest ove Zemlje do ulaska Izraela u Kanaan; (2) događaji u vezi s Kristovom zemaljskom službom i razdoblje ranokršćanske Crkve; i (3) događaji povezani s Drugim dolaskom, krajem tisućljeća i budućim životom.

Dodatno čitanje: D. E. Mansell i V. W. Mansell, *Angels and the Unseen Conflict* (PPPA, 1996).

Donald E. Mansell

ISTRAŽNI SUD. Suđenje prije Kristovog dolaska odabranom Božjem narodu, koji Krist zastupa u nebeskom Svetištu od 1844. godine do konačnog kraja kušnje. Koncept je izveden integracijom najmanje četiriju osnovnih učenjâ. Prvo, u kontekstu velikog kozmičkog sukoba između dobra i zla, Sotona optužuje Boga da je u svom odnosu prema čovječanstvu pristran. Zbog toga Bog mora cijelom svemiru pokazati svoju nepristranost i pravednost dok dopušta da jedni ljudi budu vječno uništeni, a drugi dobiju vječni život. (Job 1,6-12; 2,1-6; Otkrivenje 12,7-12). Drugo, ljudska sloboda izbora čini sva ljudska bića moralno odgovornima pred Bogom i zahtijeva, dakle, suđenje, čak i pravednicima. (Matej 22,11-14; 2. Korinćanima 5,10; Otkrivenje 11,1). Treće, „uskrsnuće života“ donosi vječni život svima koji su umrli u Kristu, što podrazumijeva da se svaki sud pravednicima mora dogoditi prije te nagrade uskrsnućem. (Ivan 5,27-29; Otkrivenje 22,11.12). I na kraju, čišćenje Svetišta u posljednje vrijeme sastoji se od nebeskog suđenja započetog na isteku 2300 simboličkih dana i noći (Daniel 7,9-14; 8,9-14), za koje su adventisti smatrali da je isteklo 22. listopada 1844. godine.

Pogled na suđenje prije Kristovog dolaska (usp. Otkrivenje 14,7) u millerizmu su zagovarali Josiah Litch i George Storrs. Litch je 1842. godine tvrdio da, s obzirom da je uskrsnuće „odvojeni proces“ od suđenja, suđenje mrtvima započinje „u nevidljivom i duhovnom svijetu prije nego što Isus Krist siđe s neba na oblacima“ (*Prophetic Expositions,* vol. 1, 51). Storrs je početkom 1844. godine dodao da presuda mora biti izrečena „prije prvog uskrsnuća“ kako bi se „znalo tko će biti obuhvaćen uskrsnućem, a tko bi trebao biti izostavljen iz njega“. (*Bible Examiner,* January 1844). Ubrzo nakon listopada 1844. godine razočaranja nekolicine drugih čelnika millerita (Enoch Jacobs, Apollos Hale, Joseph Turner, pa čak i William Miller), barem nakratko, sugerirala su da je u nebeskom Sudištu posebno suđenje Božjem narodu (usp. Daniel 7,9-14) počelo 22. listopada 1844. godine, čime je pripremljen put za skori Drugi Kristov dolazak.

Godine 1845. sve više zanemarivani koncept o suđenju Božjem narodu iz krugova bivših millerita nestao je gotovo u potpunosti, ponajprije zbog sve većeg osporavanja tvrdnje da je 2300 dana i noći moglo završiti 1844. godine. U međuvremenu, rani adventisti svetkovatelji subote ojačali su svoje uvjerenje da je 22. listopada 1844. godine Krist na Nebu otpočeo novu etapu svoje svećeničke službe. Članak O. R. L. Crosiera „Mojsijev zakon“, objavljen u posebnom izdanju časopisa *Zvijezda danica* (*Day-Star*) 7. veljače 1846. godine, uvjerio je Josepha Batesa, Jamesa Whitea, Ellen G. Harmon i nekoliko drugih, u osnovanost biblijskih temelja za Kristovu dvoetapnu svećeničku službu u nebeskom Svetištu, postavljajući tako platformu za razvoj doktrine adventista sedmoga dana o Svetištu.

Zbog toga je *koncept* istražnog suda prije Kristovog dolaska od kraja 1840-ih godina podržavala većina adventista svetkovatelja subote. James White bio je iznimka. U početku je, sve do ranih 1850-ih, energično negirao suđenje

prije Kristovog dolaska. (WLF 23, 24). No, izraz *istražni sud* prvi se put pojavio u pismu Elona Evertsa (RH, Jan. 1, 1857). Četiri tjedna kasnije, James White nekoliko je puta upotrijebio isti izraz u svom članku „Presuda" (RH, Jan. 29, 1857). Iako se Ellen White tim *izrazom* u svojim objavljenim spisima počela koristiti tek od ranih 1880-ih (npr. RH, Aug. 28, 1883), *koncept* je zagovarala još mnogo ranije.

Već njeno viđenje o dolasku zaručnika (u veljači 1845. godine) podržalo je mišljenje o tranziciji Kristove nebeske službe, u kojoj je Oca slijedio u najsvetije mjesto u nebeskom Svetištu kako bi primio „kraljevstvo". (Daniel 7,9-14). Teološki bilo je to povezano s Njegovom „svadbom" (Matej 25,1-13) i Njegovom službom „pred Ocem" kao „uzvišeni veliki svećenik" uime svetih. (E. G. Harmon, „Letter From Sister Harmon", *Day-Star*, Mar. 14, 1846). To se viđenje smatralo „pripremanjem ljudi za prihvaćanje istraživanja Edsona, Crosiera i Hahna" o Svetištu (D. F. [Neufeld], „A Significant EarlyVision", AR, Jan. 31, 1980). Viđenje Ellen White o velikoj borbi (u ožujku 1858. godine) još je jasnije potvrdilo da se u nebeskom Svetištu od 1844. godine odvijalo „suđenje", najprije „pravednim mrtvima, a zatim pravednim živima". (1SG 198).

Najopsežniji pogledi Ellen White na istražni sud objavljeni su 1880-ih godina. U četvrtoj knjizi *Duh proroštva*, (*The Spirit of Prophecy*) objavljenoj 1884. godine, cijelo jedno poglavlje posvetila je toj temi. (SP 307-315). Sadržaj tog poglavlja bio je znatno revidiran i proširen za izdanje objavljeno 1888. godine (GC 479-491) i s identičnim načinom izražavanja u izdanju iz 1911. godine. (GC 479-491). Drugo veliko izlaganje objavljeno je u petoj knjizi *Svjedočanstva za Crkvu* (*Testimonies for the Church*), od 467. do 476. stranice (1885. godine), a znatno revidirano u knjizi *Proroci i kraljevi* (*Prophets and Kings*), od 582. do 592. stranice (1917. godine). Nekoliko njenih najvažnijih stajališta o toj temi objavljeno je 1958. godine u knjizi za dnevna bogoslužja s naslovom *Vjera kojom živim* (*The Faith I Live By*, FLB 206-212). U svom posljednjem napisu o toj temi, izravno je iznijela uvjete koje trebaju zadovoljiti oni koje će Krist na suđenju osloboditi. Krist kaže: „Oni mogu imati karakterne nesavršenosti; možda nisu uspjeli u svojim nastojanjima; ali pokajali su se, a ja sam im oprostio i prihvatio ih." (PK 589).

Za istražni sud prije Kristovog dolaska Ellen White u svojim spisima kaže da se odvija na najsvetijem mjestu nebeskoga Svetišta i da se bavi samo slučajevima „onih koji se izjašnjavaju kršćanima". Mjera za presudu su „Njegove zapovijedi" (usp. Propovjednik 12,13.14), a svi se slučajevi prosuđuju na temelju zapisâ iz „knjige života" (Otkrivenje 20,12), „knjige spomenice" (Malahija 3,16) i zapisâ u knjigama ljudskih grijeha (usp. Daniel 7,10). Isus je „branitelj" koji zagovara svoj narod. „Kad istražni sud završi svoj posao, Krist će doći i sa sobom donijeti plaću svakome prema njegovu djelu." (GC 485).

Ellen White je 1884. godine, u vezi s istražnim sudom, rekla: „Ubrzo će se – nitko ne zna kako brzo – prijeći na slučajeve živih." (4SP 315; također i GC 490). Naglasak u toj izjavi je na svečanom sadašnjem eshatološkom vremenu. Ono ne podržava pogrešnu pretpostavku da će jednom, kada na nebeskom Sudu na red dođe ime nekoga od živih, ta osoba odmah izgubiti svoju slobodu izbora. Vrijeme milosti nikome se ne zatvara, sve dok postoji mogućnost da ga se spasi. Božja odluka na suđenju odražava sveukupne rezultate osobnih izbora svakoga pojedinca. „Vidjela sam", napisala je Ellen White 1849. godine, „da Isus neće [prekinuti svoj zagovor] sve dok svaki slučaj ne bude riješen." (EW 36). Tako će kušnja živih potrajati sve do samoga kraja svijeta neposredno prije Drugog Kristovog dolaska. Ali to nikoga ne bi trebalo navoditi na odgađanje. (Usp. Hebrejima 3,7-15; 4,6.7). Ellen White ističe da „dok

se na Nebu vrši istražni sud i dok se grijesi vjernih koji se kaju uklanjaju iz Svetišta, u Božjem se narodu na Zemlji mora izvršiti posebno djelo čišćenja, odstranjivanja grijeha". (GC 425).

Dodatno čitanje: „The Integrity of the Sanctuary Truth" (MR 760, EGWE, SDoc); P. A. Gordon, *The Sanctuary, 1844, and the Pioneers* (RHPA, 1983); G. F. Hasel, „Divine Judgment", in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 815-856; F. B. Holbrook, ed., *Doctrine of the Sanctuary: A Historical Survey (1845-1863)* (BRI, 1989); G. R. Knight, *A Search for Identity* (RHPA, 2000), pp. 80, 81; W. H. Shea, *Selected Studies on Prophetic Interpretation* (BRI, 1982), pp. 1-24; R. W. Olson, „The Investigative Judgment in the Writings of E. G. White" (EGWE, SDoc); *isto, One Hundred and One Questions on the Sanctuary and on Ellen White* (EGWE, 1981, SDoc).

Alberto R. Timm

ISUSOV ŽIVOT. Prilagođeno, izdanje druge i treće knjige *Duh proroštva* (*The Spirit of Prophecy*) na ostalim jezicima; preteča knjige **Čežnja vjekova* (*The Desire of Ages*). Na Zasjedanju Generalne konferencije 1883. godine odlučeno je da se te dvije knjige prevedu na europske jezike. Ellen White i njeni suradnici za prevođenje su priredili tekst temeljen na drugoj knjizi Duh proroštva, tako da su prva četiri poglavlja proširili u osam novih poglavlja. Izvršeno je i nekoliko drugih promjena i dodavanja. Poglavljâ treće knjige, u kojima se opisuje Kristov život, uvrštena su bez ikakvih promjena. Između 1885. i 1893. godine, dansko-norveško izdanje objavljeno je pod naslovom *Jesu Kristi liv* u norveškome gradu Christiania [od 1925. zove se Oslo], i u Battle Creeku, u američkoj saveznoj državi Michigan. Od 1886., i vjerojatno do 1888. godine, švedsko izdanje *Kristi Lefnad* objavljeno je u Stockholmu, i u Battle Creeku. Njemačko izdanje *Das Leben Jesu Christi* i francusko *La Vie de Christ* objavljena su 1887. godine u Baselu u Švicarskoj, u Oaklandu u Kaliforniji i u Battle Creeku. Francusko i njemačko izdanje do 1891., odnosno do 1893. godine, tiskana su više puta. Ta su izdanja, prema broju prodanih primjeraka, svrstana među najprodavanije adventističke knjige ljudima odgovarajućih jezičnih skupina putem kolportaže, i u Sjedinjenim Američkim Državama i u Europi. Planirana izdanja na nizozemskom, španjolskom i engleskom jeziku nisu realizirana, jer je Ellen White prije prevođenja željela revidirati izvornik i dodati mu nove sadržaje. Međutim, već 1897. godine, u finskome glavnome gradu Helsinkiju objavljeno je finsko izdanje pod naslovom *Kristuksen Elämä*.

U pripremi sadržaja knjige *Čežnja vjekova* 1898. godine, Ellen White i njena književna pomoćnica Marian A. Davis, slijedile su francusko izdanje knjige *Čežnja vjekova*, jer im se „činilo najbolje izvedenim" u pogledu detalja i rasporeda sadržaja (M. A. Davis u pismu J. E. Whiteu, Dec. 22, 1895., EGWE). Dodatno su se koristile osnovnim sadržajima knjige *Isusov život*, osnažile ju i dodale joj nove sadržaje. Ustvari, neki sadržaji, korišteni u prvotnoj knjizi *Čežnja vjekova* (*The Desire of Ages*), mogu se naći samo u tim europskim izdanjima, i ni u jednom drugom postojećem izvoru. U pripremi naklade nove knjige *Isusov život* također su razmatrani prijedlozi za reviziju. Dakle, *Isusov život* tvori značajnu fazu u pripremi knjige *Čežnja vjekova* (*The Desire of Ages*) i poveznicu između druge i treće knjige *Duh proroštva* i *Isusov život*.

Vidi također: Proučavanje izvora knjige *Čežnja vjekova*.

Dodatno čitanje: 3Bio 219, 237, 435, 443-445; D. Kaiser, „A Forgotten Chapter of European Adventist History: Ellen White's *Life of Christ"* (research paper, AU, 2008, CAR); D. Kaiser, „Ellen White's *Life of Christ:* Forerunner of *Desire of Ages",* Seminary Scholarship Sym-

posium Papers (AU, Feb. 6, 2009); F. Veltman, „Full Report of the *Life of Christ* Research Project“ (Angwin, Calif., n. l., 1988), 119-123.

Denis Kaiser

ISUSOVE USPOREDBE (*Christ's Object Lessons*, RHPA, 1900, 436). Komentari Kristovih prispodoba koji se odnose na duhovne navike kršćana u životnim okolnostima. Ellen White napisala je tu knjigu tijekom godina provedenih u Australiji, dok je istodobno radila na još dvije knjige: *Čežnja vjekova* (*The Desire of Ages*) i *Misli s gore blagoslova* (*Thoughts From the Mount of Blessing*). Sve autorske honorare dobivene za knjigu *Pouke Kristovih prispodoba* darovala je za potrebe adventističkog odgojno-obrazovnog djela, te istodobno pozvala predsjednike konferencija i drugo administrativno osoblje da potiču nastavnike i učenike, kako na školovanje tako i na prodaju knjige. Prihod od prodaje trebao je osigurati podmirenje dugovanja adventističkih obrazovnih ustanova. „Bio je [Božji] plan da knjiga *Teme Kristovih prispodoba* olakša rad naših škola, a On poziva svoj narod da stavljanju te knjige pred svijet dade i svoj doprinos.“ (6T 469). Od prodaje knjige preko studenata koji prodaju evanđeosku literaturu Ellen White je predviđala četverostruki blagoslov – školama, svijetu, Crkvi i samim kolporterima. Posebno je preporučila da knjiga *Pouke Kristovih prispodoba* bude prevedena i proširi se po Europi i drugim zemljama, te da je članovi Crkve učine dostupnom u turističkim središtima.

Kao odgovor na želju Ellen White da knjiga *Pouke Kristovih prispodoba* pomogne u podmirenju troškova kršćanskog obrazovanja, godine 1987. Michiganska konferencija i Nakladnička kuća *Review and Herald* osmislili su prvi „magabook“ (knjigu u formatu časopisa), kao posebno izdanje namijenjeno za prodaju evanđeoske literature preko studenata. Još danas stotine studenata provodi svoja ljeta za distribuciju te knjige (preimenovane u *Mislio je na ljubav* [*He Tought Love*]), ´jednako uspješno kao i ostale „magabookove“, a ostvarenim prihodom podmiruju troškove školarine na adventističkim akademijama i fakultetima Crkve adventista sedmoga dana.

Dodatno čitanje: 9T 83-86; 6T 468-478; CM 1:24; CT 5:25, 529, 530, 5-!7; FE 523.

Cindy Tutsch

ITALIJA. Tijekom boravka u Europi, Ellen White triput je nakratko posjetila Italiju. Prvo je 26. studenog 1885. godine, praćena svojom snahom Mary K. White, Augustinom i Marthom Bourdeau i B. L. Whitneyem posjetila Torre Pellice. Italiju je opisala kao tvrdo polje s „poštenim ljudima“ koji žive u siromaštvu. Mala zajednica u Torre Pelliceu borila se nastojeći se pokoravati Bogu, izolirana i pod pritiskom da odustane od svojih adventističkih uvjerenja. Ellen White potaknula ih je da hode „u svjetlu bez obzira na mišljenja ili usmjerenja ovoga svijeta“ (EGWEur 141; MS 231), i održala im je deset propovijedi o „tijesnim vratima“ i suboti. Napadi bivših svetkovatelja subote bili su još jedan razlog za obeshrabrenje talijanske zajednice. Čak i u srcu tih planina Ellen White pratili su ljudi koji su omalovažavali njen rad i poziv. J. P. Malan njenu je propovijed prekinuo nekoliko puta, zahtijevajući da odgovori s *da* ili *ne* je li svetkovanje subote nužno za spasenje. Miles Grant, adventistički kršćanski vođa iz Sjedinjenih Američkih Država, držao je sastanke u istoj zgradi, istodobno s propovijedima Ellen White, nastojeći ljude uvjeriti da njena viđenja nisu od Boga. (EGWEur 141-144).

Ellen White posjetila je i druga mjesta u dolinama Pijemonta, penjući se po planinama i istražujući špilje u kojima su u srednjem vijeku Valdenzi živjeli i stradavali zbog svoje vjere. Zadivljena nevjerojatnim znamenitostima viđenima s vrhova planina i osjećajući se bliže Bogu, ona i njeni pratitelji molili su se da im Bog podari isti duh „istinske pobožnosti i

čvrstog držanja načela“ koji su se očitovali kod Valdenza. (HS 241).

Ellen White napustila je talijanske doline s pomiješanim osjećajima – s obzirom na povijest tih mjesta i iskrenost tamošnjih ljudi, te s tugom zbog nedostatka želje da nastave herojsku povijest svojih prethodnika. U Valdenškoj dolini boravila je još dvaput, želeći propovijedati u malim adventističkim zajednicama: 15. i 29. travnja 1886. sa sinom i njegovom suprugom; i od 3. do 20. studenoga, s Williamom i Jenny Ings, na povratku u Basel nakon što su dva tjedna proveli radeći u Nîmesu, u Francuskoj. Usput je također posjetila Milano i Torino.

Dodatno čitanje: Lt 28, 1885; 5MR 268-276; LS 281-290; HS 226-249; 3Bio 330-343; RH, June l, 1886; *Ellen* G. *White in Europe* (RHPA, 1975), 133-145, 175-180, 236-238.

Cristian Dumitrescu

IZRAEL I ŽIDOVSKI NAROD. Razmišljanje Ellen White o Izraelcima i Židovima vrti se oko četiriju glavnih tema: (1) Izraelci su odbacili Boga; (2) Bog je odbacio Izraelce; (3) proročanstva o sudnjem danu Izraelaca i Židova; i (4) misija Židova.

Prvo, na pitanje jesu li Židovi odbacili Boga razapevši Isusa, Ellen White daje nijansiran odgovor: židovski vođe (a ne židovski narod u cjelini) najodgovorniji su za raspeće (DA 618, 619; usp. COL 306), i oni su stoga poput vinogradara u Isusovoj prispodobi o vinogradu odbacili „Sveca Izraelova“ (COL 294). Ellen White, dakle, zaključuje da Židove tog vremena treba razlikovati od njihovih vođa. Iako narod u tom bezakonju snosi određenu odgovornost, oni su znakovito okarakterizirani kao narod koji su njegove vođe dezinformirali i prevarili. (COL 293). S druge strane, židovski su vođe krivi jer su „načinili svoj izbor“ (COL 294), što sugerira da oni snose primarnu krivnju.

Drugo, za Ellen White, Izraelci nisu odbačeni: „Iako je Izrael odbacio Njegovog sina, Bog ih nije odbacio.“ (AA 375). Pa ipak, ona također piše: „Kroz nevjeru ... Izrael [je] kao narod izgubio svoju povezanost s Bogom.“ (AA 377).

Izraz „kao narod“ odnosi se na politički entitet s njegovim teokratskim opredjeljenjem, a ne na Židove kao pojedince ili kao korporativni i vremenski entitet. (RH, Dec. 13, 1898).

Tako usmjereno tumačenje potvrđuje se zanimljivim semantičkim slučajem koji se odnosi na njenu negativnu upotrebu izraza židovska rasa (1SG 106), a koji je 24 godine kasnije promijenjen u židovski narod (EW 212) . Doista, ta korekcija sugerira da se fraza židovski narod odnosi na nešto drugo osim na početne riječi židovska rasa. Naime, potonji izraz mogao bi biti pogrešno shvaćen, jer bi to moglo ukazivati na Židove kao korporativan entitet, odnosno na Židove svih vremena, u prošlosti kao i u budućnosti (doista nam je poznata pomutnja generirana konceptom „rase“).

Slično tome, uzrok božanskog prokletstva u osnovi se pripisuje židovskim vođama. Tako Ellen White propast „židovskog naroda“ povezuje s pokvarenošću židovskih vođa. (COL 294, 295). Ona upozorava, međutim, da „djeca nisu bila osuđena zbog grijeha roditelja“. (GC 28). Jer takvo prokletstvo na djecu ne bi moglo biti učinkovito sve dok im nije predstavljeno „saznanje o dodatnoj svjetlosti“ (GC 28), uvjet koji se podrazumijeva u činjenici da je za Ellen White smrtni grijeh to što kršćani odbacuju zakon jednak grijehu židovskih vladara koji su odbacili Krista. (1SM 229).

Ellen White je smatrala da je zločin židovskih vođa u prošlosti imao za posljedice pad Jeruzalema, kao što će u budućnosti za posljedicu imati Sudnji dan. (DA 739). Ali prema njenom mišljenju, povijesnu patnju Židova nije pokrenuo Bog; ona je rezultat pokvarenosti neobraćenih kršćana i neznabožaca. (EW 212). Ona je osudila „te deklarirane kršćane“ koji su „mislili da što više patnje može na njih [Židove] pasti, to će Bog biti zadovoljniji“. (EW 212, 213).

Treće, za Ellen White židovski narod nisu bili samo „posebno izabrani od Boga kao… čuvari Njegovog zakona, povjerenici Njegovih svetih proročanstava“ (Ms 91, 1894, u 7MR 333) već će mnogi od Židova također igrati aktivnu ulogu u budućoj povijesti spasenja. Ona to predviđa na temelju Hošeinog proročanstva da će se u posljednje vrijeme „mnogi“ Židovi obratiti. (PK 298; Ev 578, 579; RH, June 29, 1905). Činjenica da su prije tog eshatološkog događaja Židovi još uvijek nazivani „Njegovi ljudi koji čuvaju zapovijedi“ (PK 299) daje naslutiti da Židovi kao narod za Ellen White još uvijek mogu imati ulogu povezanu sa svjedočenjem Zakona.

Četvrto, Ellen White smatrala je kako je „čudno“ da tako malo propovjednika prihvaća poziv za rad sa Židovima. (6MR 326; AA 380, 381; Ev 578). Ona poziva Božji narod da se „posebno zainteresira za židovski narod“ (AA 381) i više uključi u tu „posebnu“ službu. (6BC 1079; Ev 141).

Ističući važnost misije među Židovima, Ellen White predložila je niz preporuka o tome kako im iznositi istinu: (1) potreba za „mudrošću“ (Ev 246); (2) strategija pomirenja i ljubavi, a „ne odbacivanja i prezira“ (Ms 87, 1907); (3) argumentacija utemeljena na mesijanskim proročanstvima (AA 221); (4) progresivni pristup (Ev 246); (5) potreba za uključivanjem „obraćenih“ Židova (Ev 579; Ms 66, 1905); (6) raspodjela literature (Izvještaj S. A. Kaplana, DF 35, CAR).

S tekstovima Ellen White o Židovima i Izraelcima trebalo bi postupati pažljivo, jer se ona približavala tom pitanju uglavnom iz duhovne perspektive, bilo teorijskim i praktičnim propovijedanjem i povijesnim lekcijama, ili proročanski u sklopu nagoviještanja kraja. Ona samo uzgred navodi i događaje s kojima je bila suočena u vezi s određenim obraćenim Židovima poput F. C. Gilberta ili M. Lichtensteina. Također je važno shvatiti koliko je njen jezični izričaj odražavao povijesnu situaciju: na primjer, kada je upotrebljavala izraze poput „stari Jeruzalem“ (PT, Nov. 1, 1850) ili „moderni Izrael“ (2T 109) za duhovne i nebeske stvarnosti.

Način na koji se suočavala s nepravdama usmjerenima na Židove i svojim čestim opomenama da se Židove ne bi trebalo prezirati (6MR 323-330), osim spremnosti da promijeni svoju terminologiju i da se prilagodi novim značenjima, daje slutiti kako je moguće da bi se danas, nakon holokausta, vjerojatno o nekim stvarima drugačije izražavala. Takvo opažanje postaje imperativ za kontekst razumijevanja njenih spisâ i ono bi trebalo spriječiti njihovo predoslovno i mehaničko tumačenje.

Dodatno čitanje: J. B. Doukhan, *The Mystery of Israel* (RHPA, 2004); *isto, Israel and the Church: Two Voices for the Same God* (Peabody, Mass.: Hendrikson, 2002); R. Dederen, ed„ *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 543-545, 858-866.

Jacques B. Doukhan

J

JA, SMISAO RIJEČI. U spisima Ellen White riječ *ja* (*self*) zauzima istaknuto mjesto. Pojavljuje se tisućama puta, ponajčešće [u engleskom jeziku] kao složenica od dviju riječi povezanih spojnicom, kao što su samoljublje (*self-love*), samoodricanje (*self-denial*), samouzdizanje (*self-exaltation*), samopožrtvovnost (*self-sacrifice*) itd., ali i kao jedna riječ [što je u hrvatskome jeziku najčešće]. Smisao te riječi koristi se i u pozitivnim i u negativnim konotacijama i, prema razumijevanju Ellen White, ističe osnovna pitanja *velike borbe i plana *spasenja.

Kao jedna riječ, *ja* (*self*) se pojavljuje u negativnom kontekstu kad označava neposvećeno (*unsanctified*), grešno *ja* (*sinful self*), koje je „neprijatelj kojeg se najviše trebamo bojati". (MH 485). U svom osvrtu na zapis iz Knjige proroka Izaije 57,20.21, Ellen White kaže: „Grijeh je razorio naš mir. Dok se *ja* ne pokori, ne možemo naći mir." (DA 336). Iako bi ljubav prema Gospodinu trebala biti najveća, naše *ja* „nameće svoju želju da bude na prvome mjestu". (6T 103). Osnovni je problem u tome što su ljudska bića „po naravi sklona … živjeti za sebe". (5T 382). Živjeti za sebe vodi u smrt, dok živjeti za druge vodi u život. Prvo je duh Sotone; potonje je Kristov duh. (COL 259).

Ellen White koristi se mnogim složenicama s riječju *ja* kako bi njima izrazila negativne karakteristike i posljedice prirodne sklonosti da živimo za sebe. Neke od njih su *samozlostavljanje* (*self-abuse*), *samoveličanje* (*self-aggrandizement*), *samoumišljenost* (*self-conceit*), *samozavaravanje* (*self-deception*), *samouzvisivanje* (*self-exaltation*), *samohvaljenje* (*self-glorification*), *samopovlađivanje* (*self-gratification*), *samobitnost* (*self-importance*), *ugađanje sebi* (*self-indulgence*), *samoopravdanje* (*self-justification*), *samoljublje* (*self-love*), *samopravednost* (*self-righteousness*), *isticanje sebe* (*self-seeking*), *samovolja* (*self-will*) i *samoobožavanje* (*self-worship*), ali se koristi i mnogim drugima. Sve su to riječi kojima se opisuje postavljanje samoga sebe, a ne Stvoritelja, u središte vlastitog postojanja. „Sotonin cilj bio je navesti ljude da sebe stave na prvo mjesto"; a rezultat toga je da su „narodi, obitelji i pojedinci ispunjeni željom da sebe učine središtem svega". (RH, June 25, 1908).

Na samodopadnost i sebičnost gleda se kao na srž pokvarenosti koja je svijet ispunila ugnjetavanjem, bijedom i svađom; jer „samodopadnost uvijek radi protiv Krista". (LHU 229).

Podrijetlo grijeha Ellen White pripisuje Luciferovoj težnji za samouzvišenjem. „Bog mu je povjerio snagu i mudrost; ali ispunjen samouzvišenjem umislio je da bi trebao biti prvi na Nebu. Kroz to isticanje sebe, kroz tu težnju za nadmoći, grijeh je ušao u svijet." (RH, Sept, 7, 1897). Kako bi opravdao svoju pobunu protiv Boga i zadobio naklonost drugih, Lucifer, koji je postao Sotona, Božji protivnik, „netočno je prikazivao Boga, pripisujući mu želju za samouzvisivanjem". (DA 21). Optužio je Boga da od svojih stvorenja zahtijeva samoodricanje, a da On sâm ne zna što samoodricanje znači. Ova optužba protiv Boga središte je velike borbe. Složenicama riječi *self* s duhovno pozitivnom konotacijom, kao što su *samozatajnost* (*self-abnegation*), *samoodricanje* (*self-denial, self-renunciation*), *samozaboravljanje* (*self-forgetfulness*), *samopožrtvovnost* (*self-sacrifice*), *samopredanje* (*self-surrender*) i nekim sličnima, Ellen White možda se još češće koristi nego riječima kojima pridaje duhovno negativno značenje. Riječi s pozitivnom konotacijom uvijek se odnose na Isusa Krista. Dok su samouzvisivanjem „naši praroditelji izgubili vlast nad ovom lijepom zemljom", Krist je „samoodricanjem otkupio ono što je bilo izgubljeno". (MB 17). „Krist je svojim životom i svojom smrću zauvijek riješio duboko i opsežno pitanje znade li Bog što je samoodricanje." (RH, Oct. 21, 1902).

Krist je pokazao da je samoodricanje osnovni zakon Božjeg svemira. Taj se zakon odnosi na sva bića stvorena na sliku Božju, bilo da su anđeli ili ljudska bića. Ellen White često citira Kristove riječi: „Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka uzme svoj križ i neka ide za mnom" (Mt 16,24), ili slične izjave. Samoodricanje je bitno za pravi kršćanski život. „Svi koji u budućnosti žele biti dionici Njegove slave moraju pokazivati Njegovo samoodricanje i Njegovu samopožrtvovnost na svakom koraku prema Nebu." (BE, July 20, 1896). To se može ostvariti samo tijekom cjeloživotne borbe protiv grešnoga *ja*. „Naš veliki

sukob je s neposvećenim *ja.*" (CS 21). Ali pobjeda je moguća. Kristovom milošću „možemo izvojevati pobjedu nad sobom i sebičnošću". (7T 49).

Riječju *ja* Ellen White koristi se, također u pozitivnom smislu, za označavanje od Boga darovane osobne individualnosti. Jednome je crkvenome vođi napisala: „Moramo imati puno samopouzdanje; svatko je dužan cijeniti sebe." (1888 Materials, 1626). Bog nas je kupio cijenom svoje krvi, i s obzirom na tu činjenicu, „ne trebamo uzdizati sebe, niti trebamo Bogu upućivati posebne riječi da bismo sebe omalovažavali. Mi smo Gospodinovo vlasništvo." (15MR 4).

Drugim riječima, Krist otklanja i grešnu superiornost i grešnu inferiornost svake osobe. Taj pozitivni smisao vlastitoga *ja* Ellen White izražava nekim složenicama, kao što su samopoštovanje (*self-appreciation*), vladanje sobom (*self-command*), samokontrola (*self-control*), samoprosvijećenost (*self-culture*), samorazvoj (*self-development*), samodisciplina (self-discipline), samoobrazovanje (*self-education*), samopouzdanje (*self-reliance*), samopoštovanje (*self-respect*), i nekim drugima. Sljedeće rečenice ilustriraju njeno razumijevanje smisla riječi *ja*. „Samorazvoj svih naših sposobnosti naša je prva dužnost prema Bogu i našim bližnjima." (CH 107; usp. COL 329). „Cilj discipline ili stege jest uvježbavati dijete da vlada sobom. Ono mora naučiti oslanjati se na sebe i upravljati sobom." (Ed 287). „Samopoštovanje možeš njegovati ako budeš živio tako da će ti i tvoja savjest i ljudi i anđeli davati potporu." (1MCP 260).

Sebe, otkupljenog Kristovom krvlju i preobraženog Duhom Svetim, treba dobrovoljno predati za službu Bogu i ljudima. „Oni koji u ovom svijetu radi Krista žrtvuju svoj život, sačuvat će ga za vječnost." (DA 623, 624). „Samoodricanje (*self-renunciation*) veliki je zakon samoodržanja (*self-preservation*), a samoodržanje je zakon samouništenja (*self-destruction*)." (ST, July 1, 1897).

Peter M. van Bemmelen

JAJA. Kao i u vezi s drugim proizvodima životinjskog podrijetla, Ellen White se protivila upotrebi jaja zbog straha da bi takvi proizvodi mogli prenijeti životinjske bolesti na ljude (MH 320), a savjetujući neke ljude otišla je tako daleko da je rekla da „jaja ne bi trebala biti na vašem stolu" (2T 400). Dok je zagovarala vegetarijanstvo i obeshrabrivala korištenje crvenog mesa i peradi, jaja i mliječne proizvode nije svrstala u istu kategoriju. (7T 134, 135). „U nekim slučajevima upotreba jaja je korisna" (*ibid.*, 135), savjetovala je da i „jaja sadrže svojstva koja su ljekovita sredstva u suzbijanju određenih otrova" i mogu „opskrbiti tjelesni sustav odgovarajućom hranom". (9T 162). Savjetovala je ljude koji su odbacili jaja i mliječne proizvode bez pribavljanja uravnotežene i zdrave zamjene, da izbjegavaju krajnosti i da se „ne lišavaju te vrste hrane koja poboljšava krvnu sliku". (CD 366). Jedan takav primjer krajnosti dogodio se u životu dr. Daniela Kressa, koji je postao anemičan zbog svoje apstinencije od svih životinjskih proizvoda bez odgovarajuće zdrave prehrane kao zamjene. Ellen White preporučila mu je da promijeni svoje prehrambene navike i da jede sirovo jaje u čaši soka od grožđa dva ili tri puta dnevno kako bi konzumirao „hranu koja mu je bila prijeko potrebna". (Lt 37, 1904., u CD 367; usp. G. Knight, 74-76). Poznato je da je vitamin B12 kritičan nutrijent za liječenje anemije, i preporučuje se svima koji ne koriste ili ne smiju koristiti jaja i mliječne proizvode. Iako je Ellen White preporučila upotrebu jaja, istaknula je da konzumirati treba samo jaja i mliječne proizvode od zdravih životinja (MH 320) i da će doći vrijeme kada će takve životinjske proizvode možda trebati odbaciti zbog porasta bolesti životinja. (CD 367; 9T 162).

Dodatno čitanje: H. E. Douglass, *They Were There: Stories of Those Who Witnessed Ellen White's Prophetic Gift – and Believed* (PPPA, 2006), 11, 12; G. R. Knight, *Reading Ellen White* (RHPA, 1997), 74-76.

Denis Fortin

JEDINSTVO U RAZLIČITOSTI. Ellen White je često koristila izraz *jedinstvo u raznolikosti* ili *raznolikost u jedinstvu* (8MR 66, 67) u opisu dubokog jedinstva koje uvijek treba karakterizirati one koji ljube Krista, unatoč njihovim razlikama u gotovo svakom drugom pogledu. Sveto pismo, koje je najčešće spominjala u vezi s tim, uključuje Evanđelje po Mateju 23,8; Evanđelje po Ivanu 13,35; 15,1-5; 17,20.21; Djela 10,34; 17,26; 1. Korinćanima 6,19.20; 12,4-6, 12; 13,1-13; Galaćanima 6,2; Efežanima 4,3-14; 5,30; Prvu Petrovu 3,8; i Otkrivenje 2,4. (6T 422; 7BC 956-958).

Njena teologija jedinstva u različitosti bila je utemeljena na Božjoj naravi, prirodnom svemiru i sastavu Svetoga pisma. Prvo, vidjela je jedinstvo među različitim vjernicima kao analogno jedinstvu jednog *Boga u različitim osobama. „Krist se molio [Ivan 17,21.22] da Njegovi učenici budu jedno, kao što su On i Njegov Otac jedno." (15MR 149; usp. TDG 88). „Jedinstvo koje postoji između Krista i Njegovih učenika ne ukida njihovu osobnost. Svojim umom, u namjeri, po karakteru, oni su jedno, ali ne i svojom osobnošću." (SD 286). Drugo, opisala je „jedinstvo u raznolikosti" kao „načelo koje prožima cijelo stvaranje", čak i „cijeli svemir". (5BC 1143; GCB, Feb. 27, 1895).

Treće, pronašla je jedinstvo u raznolikosti u raznolikom sastavu Svetoga pisma. „Zašto nam trebaju Matej, Marko, Luka, Ivan, Pavao i svi pisci koji su svjedočili u vezi sa životom i službom Spasitelja? Zašto jedan od učenika nije mogao napisati potpuni zapis i tako nam dati povezani izvještaj o Kristovom zemaljskom životu? Zašto jedan autor unosi detalje koje drugi ne spominje? Zašto ih, ako su ti detalji bitni, nisu svi ovi pisci spomenuli? To je zato što se umovi ljudi razlikuju. Ne shvaćaju svi sve na potpuno isti način. Određene biblijske istine privlače mnogo više umove jednih nego drugih." (CT 432).

Ovaj će članak razmotriti nužnost, osnovu i obilježja jedinstva; nužnost, moć i ljepotu raznolikosti u jedinstvu; i sredstva za postizanje jedinstva u raznolikosti. Nužno je da jedinstvo među vjernicima dokazuje svijetu istinitost kršćanstva (Iv 13,35; 17,20, citirano u PP 520). „Jedinstvo u raznolikosti među Božjom djecom – očitovanje ljubavi i snošljivosti usprkos razlikama u raspoloženju – svjedoči da je Bog poslao svog Sina u svijet da spasi grešnike." (SD 286). Više od svih „propovijedi i rasprava", jedinstvo među različitim vjernicima najjasniji je dokaz milosti. (Ev 342). Osnova jedinstva jest da nijedno vanjsko obilježje – ni „kasta", ni nacionalnost, ni društvena klasa, niti „boja kože, rasa, položaj, bogatstvo, rođenje ili postignuća" – ne čine bilo koju osobu boljom ili gorom u Isusovim očima. „Bog ne uvažava ova osobna obilježja." (SM 259; RH, Dec. 22, 1891). Pod vladavinom grijeha gotovo su sve individualne razlike razlog ili za ponos i isticanje, ili za sram i isključivost, ali u Kristu svi su jednako i beskrajno vrijedni. „Tajna jedinstva je u jednakosti vjernika u Kristu." (1SM 259). U Kristu svaka vrsta društvenih, intelektualnih, rasnih, nacionalnih ili kulturnih razlika postaje urođena prednost, bitna za duhovni rast, i u raznolikom svijetu apsolutno bitna za uspješnu misiju Crkve. (9T 195-197; RH, Dec. 22, 1891).

S obzirom na jedinstvene talente – i univerzalne nedostatke – čovječanstva, Ellen White je smatrala jedinstvo u raznolikosti nužnim za društvena, intelektualna i duhovna postignuća. Nijedan pojedinac nije „potpuna cjelina u sebi". (6BC 1090). „Nema osobe, nema nacije", pisala je, „koja je savršena u svakoj navici i misli. Jedan mora učiti od drugoga. Stoga Bog želi da se različite nacionalnosti miješaju zajed-

no, da budu jedno u prosudbi, jedno u ciljevima." (HS 137). „Naši umovi ne rade na istim frekvencijama, i svi nismo dobili isti posao." (5BC 1148). Ali Gospodin može upotrijebiti „različito formirane karaktere" kako bi obavio bolji posao i „mnogo veći" od onoga što bi pojedinac mogao učiniti; „jer se snaga skupne korisnosti očituje u raznolikosti talenta, ali, ipak, ujedinjena u Kristu". (3MR 11).

Ellen White je također opisala ljepotu u raznolikosti. „Život posvećen službi Bogu bit će razvijen i uljepšan u svojoj individualnosti. Nijedna osoba ne može svoju individualnost utopiti u tuđu. Veliki Majstor Umjetnik nije stvorio dva potpuno ista lista istog drveta." (2MCP 426). „Ipak, ova raznolikost pridonosi savršenstvu stabla u cjelini." (1SM 21). Dakle, Božja „kreativna snaga ne daje svim umovima isti oblik. Oni su stvoreni da žive u beskrajnom vremenu i stapanjem uma s umom ostvarit će potpuno jedinstvo; ali ni dva uma ne smiju biti istog kalupa." (2MCP 426). Isto tako postoji ljepota u raznolikosti biblijskih pisaca. Njihove misli nemaju „stalnu jednoličnost, kao odljevci željeznog kalupa, što bi ih učinilo monotonim za slušanje. U takvoj bi jednoličnosti došlo do gubitka milosti i osebujne ljepote." (1SM 21).

Tako je Ellen White razumjela sve razlike u umovima (5BC 1148; 6BC 1083; 2MCP 426; PM 100,101), temperament, narav, inteligenciju (15MR 149; TSA 21), planove i ideje (RH, Feb. 6, 1908), koji su toliko vrijedni alati za Božju upotrebu. „U djelu spasenja duša Gospodin saziva radnike koji imaju različite planove i ideje, i različite metode rada. Ali s ovom raznolikošću umova, treba ostvariti jedinstvo svrhe." (*ibid.*).

Unutar ovog jedinstva svrhe, čak se i različiti načini razumijevanja i izražavanja istine smatraju ne samo vrijednima već i neophodnima. „Stvoritelj svih ideja može utisnuti u različite umove istu misao, ali je svatko može izraziti na drugačiji način, i to bez proturječja. Činjenica da postoji ova raznolikost ne bi nas trebala zabrinuti ili zbunjivati. Rijetko će dvije osobe sagledati i izraziti istinu na isti način. Svatko se zadržava na određenim točkama za koje su ga njegova osobnost i obrazovanje osposobili da ih cijeni." (1SM 22). Slično tomu, jedan govornik „se znatno opširno bavi točkama preko kojih bi drugi brzo prešli ili ih uopće ne bi spomenuli. Cijela je istina jasnije prikazana od više njih nego od jednoga." (CT 432).

Iz tog je razloga Ellen White preporučila da se „djelo poučavanja Svetih pisama mladima ne smije povjeriti samo jednom učitelju dugi niz godina" (*ibid.*), a gdje god je to moguće, škole trebaju zapošljavati nekoliko učitelja Biblije, jer „misli jednog čovjeka ne trebaju formirati i oblikovati djelo prema svojim posebnim zamislima". (Ev 104; usp. 1888 Materials 133). „Često kroz neobična iskustva, pod posebnim okolnostima, [Bog] … daje nekim proučavateljima Biblije poglede na istinu koje drugi ne shvaćaju. Moguće je da najobrazovaniji učitelj ne uspijeva poučavati sve ono što bi trebalo poučavati." (CT 433).

Čak će i u tumačenju Svetoga pisma postojati različitosti. „Netko može biti upoznat sa Svetim pismom, i može posebno cijeniti neki pojedini dio Svetoga pisma, jer ga razumije u određenom upečatljivom svjetlu; drugi smatra drugi dio vrlo važnim; i na taj način jedan i drugi ljudima predstavljaju one točke koje im se čine od najveće vrijednosti. Ovo je sve po Božjoj volji. Ako se tko prevario u svom tumačenju nekog dijela Svetoga pisma, hoće li to izazvati raznolikost i razdor? Bože sačuvaj. *Stoga, ne smijemo zauzeti stav da se jedinstvo Crkve sastoji u promatranju svakog teksta Svetoga pisma u istoj nijansi svjetla.*" Da ne bi tko pomislio da je odobravala doktrinarni pluralizam, nastavila je: „Velike istine Riječi Božje tako su jasno rečene da nitko ne mora pogriješiti u njihovom razumijevanju" (Lt 29, 1359, u 15MR 149, 150; kurziv je dodan).

Primjer njenog razlikovanja između velikih istina o kojima postoji širok, čvrst konsenzus, i sitnih točaka o kojima mogu postojati legitimne razlike u mišljenjima, nalazimo u izlaganju o *pravednosti vjerom. „Mnogi pogriješe", napisala je, „pokušavajući precizno definirati male točke razlike između opravdanja i posvećenja. U definicije tih dvaju pojmova često unose vlastite ideje i nagađanja. Zašto pokušavati biti precizniji nego što je Nadahnuće o vitalnom pitanju pravednosti vjerom? Zašto pokušavati razraditi svaku sitnicu, kao da spasenje duša ovisi o tome da svi prihvate točno vaše razumijevanje ove istine? *Svi ne mogu imati isti vidokrug.*" (Ms 21, 1891, u 6BC 1072 i FW 14; kurziv dodan). Istodobno je tvrdila da su glavne doktrine Svetoga pisma nesporne. (4T 446, 447; GC 582-584).

Iako je zagovarala toleranciju u pogledu na manje razlike u mišljenjima, Ellen White nije odobravala doktrinarni pluralizam. (GC 582-584). „Bog vodi narod sa svijeta na uzvišenoj platformi vječne istine, Božjih zapovijedi i Isusove vjere. … Tada neće biti nesuglasja, jedan vjeruje jedno, a drugi ima vjeru i poglede potpuno suprotne; a svaki se kreće neovisno o tijelu. Kroz raznolikost darova i vodstava koje On postavlja u Crkvi, svi će doći do jedinstva vjere. Ako jedan vjernik iznosi svoje poglede biblijske istine bez obzira na mišljenje svoje braće, i opravdava svoj postupak, tvrdeći da ima pravo na svoje vlastite osebujne poglede, te ih pritom nameće drugima, kako on može ispunjavati Kristovu molitvu? A ako se pojavi još jedan i još jedan, te svaki zastupa svoje pravo da vjeruje i govori ono što god želi, bez obzira na vjeru tijela Crkve, gdje je onaj sklad koji postoji između Krista i Njegova Oca, za koji se Krist molio da se ostvaruje među Njegovom braćom?" (CET 201, 203).

„Iako imamo individualni posao i individualnu odgovornost pred Bogom, ne smijemo slijediti vlastitu neovisnu prosudbu ne obzirući se na mišljenja i osjećaje naše braće; jer bi to dovelo do nereda u Crkvi. Propovjednikova je dužnost da poštuje prosudbu svoje braće; ali njihove međusobne odnose, kao i doktrine koje poučavaju, valja provjeravati zakonom i svjedočanstvom; tada, ako su srca poučljiva, među nama neće biti podjela. Neki su skloni neredu i udaljavaju se od velikih međaša vjere; ali Bog potiče svoje propovjednike da budu jedno u učenju i u duhu." (*ibid.*, 203).

Zaključno, glavna prepreka jedinstvu nije individualna raznolikost, već grešno *ja, koje se mora prevladati. „Jedna velika prepreka napretku djela bila je i bit će da oni koji su postavljeni na [položaje] od povjerenja osjećaju da bi sami mogli upravljati djelom; i da su sposobni i žele sve promijeniti na svoj način. Među djelatnicima ima mnogo egocentričnosti, koja živi i odbija umrijeti." Ako se „ovo *ja* njeguje" i „dopusti mu se da vlada", djelatnici „će jednako sigurno djelovati u suprotnim pravcima, budući da su različiti po karakteru, ukoliko se ne obraćaju svakoga dana." (Lt 31, 1892, u 3MR10, 11). „Mora prevladavati jedan duh – Duh Onoga koji je beskonačan u mudrosti i u kojem se isprepleću svi različiti elementi u prekrasno, neusporedivo jedinstvo." (Lt 78, 1894, u OHC 169).

„Razlog [za] sve podjele, nesloge i razlike nalazi se u odvojenosti od Krista. Krist je središte kojem svi trebaju biti privučeni; što se više približavamo centru, bit ćemo međusobno bliži u osjećaju, u naklonosti, u ljubavi, izrastajući u karakter i sliku Isusovu." (RH, Dec. 22, 1891).

Dodatno čitanje: 3MR 10-19; 8MR 64-71; 15MR 149-151; 9T 179-198.

Jerry Moon

JEDNOSTAVNI LIJEKOVI. U vrijeme Ellen White izrazom *jednostavni lijekovi* označavane su ljekovite biljke, njihov ekstrakt ili aktivni iz biljke dobiveni sastojci. Prema *Oxfordskome engleskom rječniku* (*Oxford English Dictionary*), od petnaestoga do osamnaestoga stoljeća *jed-*

nostavni lijek bio je primarni izraz za ljekovitu biljku. Posebno je zanimljivo to što je sama riječ *jednostavan* (*simple*) bila definirana kao „ljekovita biljka [kao domaći lijek (*country simples*)] ili lijek dobiven iz biljke: tako je nazvan jer svako povrće treba posjedovati svoju posebnu vrlinu i, prema tome, predstavlja jednostavan lijek". Kad se *simples* – ljekovito bilje – koristilo za izradu „lijekova", dobiveni su jednostavni lijekovi. U devetnaestome stoljeću, međutim, stari izraz za ljekovito bilje (*simples*) i ljekoviti ekstrakti tog bilja (*jednostavni lijekovi* [*remedies*]) postupno su zamijenjeni riječju *lijek* (*drug*). Naravno, izrazom *simple* trebalo se koristiti i kao pridjevom koji znači „nije složen" i stoga lako razumljiv i/ili primjenjiv.

Ellen White upotrebljavala je izraz *jednostavni lijekovi* na najmanje tri načina. Izrazom *jednostavan* koristila se kad je bila riječ o ljekovitoj biljci ili pripravku dobivenom iz biljke, u sljedećim slučajevima: „Šalica čaja od mačje metvice (*catnip*) umirit će živce. Čaj od hmelja (*hop tea*) poboljšat će san. Oblozi od hmelja (*hop poultices*) stavljeni na trbuh ublažit će bol u želucu." (2SM 297).

Drugi način, izrazom *jednostavno*, u smislu „nije složeno" ili „lako je primjenjivo", služila se kad je bila riječ o hidroterapiji ili o uobičajenom bilju ili hrani. „Ako su oči slabe, ako su upaljene ili bolne, meka krpa od flanela umočena u vruću slanu vodu brzo će donijeti olakšanje. Kad je glava preteška, stopala i ruke umočite u kupku kojoj se doda malo senfa. Nastupit će olakšanje. Postoji *mnogo jednostavnih lijekova* koji će biti djelotvorni za oporavak zdravih funkcija tijela. Sve te *jednostavne pripravke* Gospodin očekuje da koristimo za sebe." (*ibid.*; kurziv dodan). O dodatnim postupcima Ellen White pisala je gospođi *Metcalfe Hare 1909. godine: „U toplu kupku za noge stavite lišće sa stabla eukaliptusa." Iskušajte „taj lijek koji je tako jednostavan i koji vas ništa ne košta". (*ibid.*, 301). „Već sam vam spomenula lijek koji uzimam kad patim od poteškoća s grlom. Uzimam čašu kuhanog meda, u njega stavim nekoliko kapi ulja eukaliptusa i dobro ga promiješam. … Uzimam žličicu te smjese, a olakšanje mi dođe gotovo istog trena. … Taj se recept može činiti tako jednostavnim da u njega nemate povjerenja, ali uzimala sam ga dugi niz godina i toplo ga mogu preporučiti." (*ibid.*, 301).

Treći način na koji se služila izrazom *jednostavan lijek* mogao bi se odnositi na ekstrakt ili aktivni sastojak iz ljekovite biljke. Godine 1893. Edgar Caro, student medicine (*ibid.*, 278, 279), zamolio je Ellen White da pojasni „značenje riječi *lijek* (*drug*) o kojoj govori u knjizi **[Zdravlje: ili] Kako živjeti* ([*Health: or*] *How to Live*). Odnosi li se taj izraz [*lijek*] samo na jače lijekove kao što su živa, strihnin, arsen i slične otrove, tvari koje studenti medicine nazivaju „lijekom", ili ona tim izrazom obuhvaća i jednostavnije lijekove, kao kalij, jod, procjepak (*squill*) itd.?" Njen je odgovor opisao drugu skupinu, „jednostavnije lijekove", kao „manje štetne u proporcionalnosti s njihovom jednostavnosti". Takvi „jednostavniji lijekovi" nisu potpuno bezopasni, međutim, dodala je, često ih se koristi „kad to uopće nije potrebno". Slična izjava ilustrira ono što je napisala pod naslovom „Jednostavni lijekovi": „Uobičajene riječi kojima označavamo jednostavne lijekove jednako su korisne kao i tehnički izrazi kojima se liječnici koriste za te iste lijekove. Zatražiti od medicinske sestre da pripremi čaj od mačje metvice dat će u potpunosti jednak rezultat kao i upute koje su joj dane [od liječnika] na [latinskome] jeziku za koji treba mnogo vremena da bi ga se naučilo." (Ms 169, 1902, u 19MR 48). Jednostavni lijekovi koje obično prepisuju liječnici obuhvaćaju obični crveni naprstak (*Digitalis purpurea* ili *squills*) za liječenje nedostataka srca, čaj i kavu za liječenje morske bolesti i astme, te kositernicu (*Ephedra*, Mormonski čaj) za bronhijalnu astmu.

Ukratko, Ellen White upotrebljavala je izraz *jednostavni lijekovi* za označavanje (1) terapije koja nije bila složena, dakle jednostavna za primjenu; (2) ljekovitu tvar (hranu ili biljku) koja je bila bezopasna; ili (3) botanički lijek (ljekovitu biljku, ekstrakt ili aktivni sastojak) koji je bio manje štetan od tradicionalnih lijekova koji su se tada koristili.

Vidi također: Lijekovi (*Drugs*); Biljni lijekovi (*Herbal Remedies*); Prirodni lijekovi (*Natural Remedies*).

Dodatno čitanje: M. G. Hardinge, *A Physician Explains Ellen White's Counsel on Drugs, Herbs, and Natural Remedies* (RHPA, 2001).

Mervyn G. Hardinge

JERONIM PRAŠKI (oko 1379. – 1416.). Reformator iz petnaestoga stoljeća u Bohemiji, sada Češka; učenik *Jana Husa. Jeronim je, prije odlaska u Pariz i Oxford, studirao u Pragu, a iz Engleske se vratio s nekoliko primjeraka traktata *Johna Wycliffea. U Pragu je Jeronim bio po-

JERONIM PRAŠKI, RANI PROTESTANTSKI REFORMATOR I PRIJATELJ JANA HUSA

znatiji po svom propovijedanju nego po pisanju. Nakon što je Vijeće u Konstanzu 1415. godine osudilo Husa, Jeronim je krenuo u Konstanz želeći svog učitelja izbaviti, ali u tome nije uspio. Pobjegao je iz Konstanza, ali je progonjen, uhićen i zatvoren. U početku je zanijekao da je pristaša Husove doktrine, ali se zbog svog odreknuća ubrzo pokajao. Nakon toga je osuđen i 30. svibnja 1416. godine pogubljen spaljivanjem.

U prvom napisu Ellen White o ranoj reformaciji, Jeronim Praški samo je kratko spomenut u jednom ulomku na 92. stranici četvrte knjige *Duh proroštva* (*The Spirit of Prophecy*), izdanju *Velike borbe* (*The Great Controversy*) iz 1884. godine. Za izdanje u 1888. godini, Ellen White znatno je proširila svoj izvještaj o Husu i Jeronimu, pišući samo o Jeronimu na deset stranica. (GC88 110-119). Preuzela je znatan dio povijesnih detalja iz knjige *Povijest protestantizma* (*The History of Protestantism*) [škotskog] povjesničara reformacije J. A. Wylieja, te iz knjige *Reformatori prije reformacije* (*Reformers Before the Reformation*) Émilea de Bonnechosea [francuskog povjesničara i pjesnika], što se može vidjeti u referencijama navedenima u izdanju iz 1911. godine. (GC 110-119). Budući da je u revidiranom izdanju za Husa i Jeronima bilo prostora za samo jedno poglavlje, Marian Davis, literarna pomoćnica Ellen White u Baselu, znatno je skratila originalni rukopis prije nego što ga je poslala Ellen White u Englesku na konačno odobrenje. (3Bio 437, 439, 440). Pisanje Ellen White o Jeronimu usredotočeno je na njegovo duhovno iskustvo u zatočeništvu, na suđenje, odreknuće, pokajanje i pogubljenje. Upotrijebila ga je kao primjer kršćanske čvrste nepokolebljivosti pred progonom.

Dodatno čitanje: Paul P. Bernard, „Jerome of Prague, Austria, and the Hussites", *Church History* 27 (1958): 3-22.

Tony Zbaraschuk

JEZICI, NEPOZNATI vidi **EKSTATIČNA ISKUSTVA**

JUŽNO DJELO (*The Southern Work*, nakladnici knjige J. Edson White, 1898, 1901; RHPA, 1966, 96). Početni dokument u toj zbirci, „Naša dužnost prema obojenom narodu", bio je apel Ellen White upućen tridesetorici vođa adventista sedmoga dana 21. ožujka 1891. na Zasjedanju Generalne konferencije u Battle Creeku,

u saveznoj državi Michigan. Ellen White nastojala je potaknuti Crkvu na evangelizacijske i obrazovne napore u korist južnjačkih crnaca koji nisu bili dovoljno pismeni za proučavanje Biblije. Zametnute kopije te propovijedi, ukoričene u knjižicu od 16 stranica, „otkrio" je Edson White 1893. godine. Kao odgovor na pronađenu poruku, on i W. O. Palmer izgradili su parobrod s bočnim kotačima s lopaticama, po imenu *"Zvijezda Danica" (*Morning Star*), i u siječnju 1895. godine započeli rad među crnim stanovništvom u Vicksburgu, u saveznoj državi Mississippi. Edson White borio se s financiranjem svojih misionarskih napora suočen s ograničenom potporom Crkve, te je koristio publikacije kao što je *Južno djelo* kako bi prikupio sredstva i angažirao misionare za rad u Južnom polju. U publikaciji „Naša dužnost prema obojenom narodu" bilo je devet članaka što ih je napisala Ellen White za vrijeme boravka u Australiji, a objavljeni su u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) između 26. studenoga 1895. i 4. veljače 1896. godine. Prvi članak u tom nizu, „Rad među obojenim ljudima", objavljen 2. travnja 1895. godine, Edson White je očito previdio, jer nije uvršten u *Južno djelo* 1898. a niti 1901. godine. Uvršten je tek u izdanje objavljeno 1966. godine. Izdanje iz 1898. godine, knjižica od 115 stranica, također je sadržavala pismo A. O. Taitu, „Prave metode rada u Južnom polju" („*Proper Methods of Work in the Southern Field*", Lt 73, 1895, u SW 72-78) i rukopis „Riječi mjera opreza glede nedjeljnog rada" („*Words of Precaution Regarding Sunday Labor*", Ms 22a, 1895, u SW 66-71).

Godine 1901. Edson White je sačinio zbirku dodatnih pisama i rukopisa Ellen White o djelu na Jugu kao dodatak publikaciji *Južno djelo*. Prvo je pušten u optjecaj kao zaseban dokument, a paginaciju je dobio 1898. godine kad je uvršten u *Južno djelo* i ukoričen s izvornim dokumentom, čineći publikaciju od 147 stranica. Tek 1966. godine nakladnička kuća Review and Herald Publishing Association objavila je prvo službeno izdanje publikacije *Južno djelo*, odgovarajući tako na dugotrajne zahtjeve. Ono sadrži sav materijal objavljen u izdanjima iz 1898. i 1901. godine, uključivši i previđeni članak objavljen u časopisu *Pregled i vjesnik* od 2. travnja 1895. godine.

U izvornom dokumentu „Naša dužnost prema obojenom narodu" Ellen White namjeravala je iznijeti glavna biblijska načela u vezi s odgovorom Crkve na barijere takozvane „podjele prema boji". Sljedeće teme, ukratko, prožimaju knjigu *Južno djelo*: Bog cijeni svaku dušu na temelju beskonačne cijene plaćene za njeno spasenje, a ne na temelju rasne pripadnosti, klase, ranga ili kaste; ljudi ne bi trebali povlačiti crte razlikovanja na temelju ovih čimbenika. Robovlasništvo, zlo koje je stvorio Sotona, bijelci su iskoristili za degradiranje crne rase, da bi ih lišili njihova vremena i obrazovanja. Emancipacija je Americi pružila priliku da se oduži crncima davanjem obrazovne i materijalne pomoći. Ellen White usporedila je doživljaje crnaca s hebrejskim porobljavanjem od Egipćana i njihovim kasnijim oslobođenjem. Dok su druge denominacije ušle u južnjačko polje kako bi oslobođenim crncima omogućile obrazovanje, Crkva adventista sedmoga dana zanemarila je ovu odgovornost do te mjere da je posao postao težak. S vremenom su predrasude bijelaca na Jugu dovele su do toga da su zajednička bogoslužja crnaca i bijelaca, koja su isprva poticali bijelci, postala nepreporučljiva jer bi mogla ugroziti živote radnika. Ellen White usprotivila se osnivanju kolonije crnih vjernika i bijelih radnika na Jugu i objasnila da svetkovanje subote ne zahtijeva rad nedjeljom, što je bila praksa koja je poticala južnjačke predrasude protiv adventista. (SW 66-71). Ona je poticala misionarske obitelji na požrtvovnost za poučavanja crnaca u čitanju Biblije, raznim zanatima, gradnji kuća i škola. Mnogi crnci posjedovali su vrhunske intelektualne sposobnosti i, ako su bili

obrazovani, mogli su učinkovito raditi za druge pripadnike svoje rase. Ellen White savjetovala je da se resursima iz već uspostavljenih polja namire velike potrebe Južnoga polja i osuđivala je pronevjere kojima bi se sredstva namijenjena Južnome polju trošila za druge svrhe. Takvo postupanje smatrala je lošim upravljanjem.

Prva dva izdanja knjige *Južno djelo* nastala su u kontekstu progresivnog nacionalnog povlačenja od politike rekonstrukcije što je započelo još 1877. godine i nastavilo se do početka dvadesetoga stoljeća. Tijekom tog razdoblja politička i društvena stajališta nacije u odnosu na crne Amerikance doživjela su znatnu promjenu; međutim, implicitan pojam inherentne crnačke inferiornosti, „podjela prema boji", ostao je prožimajući aspekt bjelačke nacionalne svijesti. Iako se nakon Građanskoga rata važnim zakonom nastojalo uspostaviti novi društveni i politički poredak za crnce, 1877. godine Republikanska stranka uskratila je svoju potporu građanskim pravima, čime je započeto razdoblje lišavanja prava glasa, viktimizacije i nasilja nad crncima. Zakonska ograničenja prava glasa crnim muškarcima započela su u Mississippiju 1890. godine, a u južnim državama ozakonjen je novi segregacijski društveni aranžman poznat kao „Jim Crow" i, modificiran i proširen, bio je na snazi sve do 1950-ih godina. Najznačajniju potporu segregaciji pružila je odluka Vrhovnoga suda u predmetu *Plessy vs. Ferguson* iz 1896. godine, kojom je u javnim ustanovama uspostavljena doktrina „odvojeno, ali jednako", i dopušteno državama da se u provedbi Zakona o segregaciji koriste policijskim ovlastima.

Rad Edsona Whitea na brodu „Jutarnja zvijezda" odvijao se pod prijetnjom i stvarnošću paleži i nasilja nad radnicima, što je zahtijevalo krajnji oprez u odnosima između crnaca i bijelaca. Sve veći problem predrasuda bijelaca Ellen White dao je povoda da tijekom vremena objavi sve više upozorenja.

Nakon što je iz tiska izašla knjiga *Južno djelo* 1901. godine, neki su iz povijesnog konteksta izvukli svjedočanstvo Ellen White iz 1909. godine o rasnim odnosima. (9T 199-226). Taj nesporazum, popraćen izostankom službene publikacije *Južno djelo* sve do 1966. godine, naveo je mnoge crne članove da postanu sumnjičavi prema Crkvi, pa čak i da optuže Ellen White za rasizam. Naprotiv, s obzirom na rasne stavove i napetosti tog vremena, ona je pozivala da se u rasnim odnosima postupa oprezno, posebice na Jugu, „sve dok nam Gospodin ne pokaže bolji put". (*ibid.*, 206, 207).

Razdoblje između 1909. i 1966. godine bilo je obilježeno sve izraženijim odvajanjem bijelih i crnih članova na razini lokalne crkve i konačnom organizacijom crnačkih konferencija počevši od 1940-ih godina. Rasna integracija crkvenih obrazovnih i zdravstvenih institucija nije započela sve do 1950-ih godina, a mnoge od njih još su ostale segregirane sve do 1960-ih godina. Prvo službeno objavljivanje knjige *Južno djelo* 1966. godine dogodilo se na vrhuncu pokreta za građanska prava u Americi.

Knjiga *Južno djelo* predstavlja još jedan pokušaj Ellen White da pomiri stvarnost i ideale u rješavanju jednog od središnjih pitanja svog vremena. To je slika nekoga tko se bori za primjenu Evanđelja u stvarnoj životnoj situaciji. U tom kontekstu, Ellen White obraća se Crkvi tijekom razdoblja oživljavanja institucionalnog rasizma nametnutog nasiljem. Ona poziva Crkvu da služi „najmanjima od ovih". Njena premisa bila je jednostavna, ali duboka: Bog je Otac sviju; porobljavanje i njegove posljedice bile su dio Sotonine zavjere usmjerene na degradiranje i uništenje cijeloga čovječanstva; Krist je umro da oslobodi grešnike; i Kristovo tijelo mora Njegov posao obavljati suosjećajno, služeći cijelom čovječanstvu usprkos okolnostima i posljedicama. Ellen White prepoznala je da će određene situacije zahtijevati modifikaciju pristupa, ali nije ugrozila osnovno načelo: cijelo čovječanstvo stvoreno je na sliku Božju i

Dobra vijest o spasenju samo kroz Isusa Krista mora doći do svih.

Dodatno čitanje: C. Crowe, ed., „*The Age of Civil War and Reconstruction, 1830-1900: A Book of Interpretative Essays* (Homewood, Ill.: Dorsey Press, 1966); T. E. Frazier, ed„ *Afro-American History: Primary Sources* (New York: Harcourt, Brace & World, 1970); R. E. Graham, *Ellen* G. *White, Co-Founder of the Seventh-day Adventist Church* (New York: P. Lang, 1985); R. D. Graybill, *Mission to Black America: The True Story of Edson White and the Riverboat Morning Star* (PPPA, 1971); N. K. Miles, „Tension Between the Races", in G. Land, ed., *The World of Ellen* G. *White* (RHPA, 1987), 47-60; A. L. White, „Survey of the E. G. White Writings Concerning the Racial Question" (1961, DF 42); C. Vann Woodward, *The Strange Career of Jim Crow,* 2nd rev. ed. (New York: Oxford University Press, 1966).

Gregory J. Allen

JUŽNO MISIONARSKO DRUŠTVO. Organizacija koju je osnovao J. Edson White 1896. godine i 1898. godine, koja je obuhvaćala njegovo rapidno djelovanje na američkom Jugu. Prvi predsjednik Južnoga misionarskog društva bio je Edson White. Sjedište mu je najprije bilo na brodu *Zvijezda Danica (*Morning Star*) u Yazoo Cityju, u saveznoj državi Mississippi, ali se na kraju nastanio u Nashvilleu, u saveznoj državi Tennessee. Iako je Generalna konferencija Južno misionarsko društvo uvažavala kao agenciju koja je u velikoj mjeri odgovorna za rad Crkve među Afroamerikancima, to je uglavnom bilo samostalno djelo, koje se odvijalo uz odobrenje crkvenih vođa, ali uz minimalnu izravnu financijsku potporu.

Misija društva bila je „prenijeti načela kršćanskog obrazovanja ljudima Juga" (GH, December 1899, 105). Godine 1896. Edson White već je vodio četiri škole, s deset učitelja, i imao je zahtjeve za otvaranjem još triju škola. Godine 1908. Južno misionarsko društvo upravljalo je s 28 misijskih škola, u koje je bilo upisano gotovo tisuću učenika. Među drugim poduzećima koja su sponzorirala Južno misionarsko društvo bile su tvrtke Dixie Health Food Company, Gospel Herald Publishing Company (preteča nakladničke kuće Southern Publishing Association) i *Nashville Colored Sanitarium (od 1901. do 1903. godine), koji je 1909. godine zamijenjen *Rock City Sanitariumom.

Kada se Edson White 1906. godine umirovio, Južno misionarsko društvo priključeno je Južnoj uniji konferencija i postalo je nositelj djela među crncima na cijelom teritoriju Kentuckyja i južno od njega, te istočno od rijeke Mississippi, uz izuzetak Strukovne škole u Oakwoodu (sada je to Sveučilište Oakwood [*Oakwood University*]). Godine 1918. Južno misionarsko društvo pripojeno je Misiji Južne unije, preteči sadašnje Središnje južne konferencije (*South·Central Conference*) i Južne atlantske konferencije (*South Atlantic Conference*).

Dodatno čitanje: 5Bio 39, 189-197, 257, 258; R. D. Graybill, *Mission to Black America* (PPPA, 1971); R. S. Norman III, „Salvation and Social Action: Edson White's Southern Work Remembered", *Adventist World-NAD,* February 2008, 25; A. Robinson, „James Edson White: Innovator", in *Early Adventist Educators,* ed. G. R. Knight (AUP, 1983), 153; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 672-674.

Jerry Moon

JUŽNO NAKLADNIČKO DRUŠTVO. Adventistička nakladnička kuća koja je djelovala u Nashvilleu, u američkoj saveznoj državi Tennessee, od 1901. do 1980. godine. Glavni dio evangelizacijskih aktivnosti Jamesa Edsona Whitea u Južnim Sjedinjenim Državama bilo je objavljivanje i distribucija knjiga, od kojih su neke bile namijenjene za upotrebu u opismenjavanju odraslih. Godine 1900. njegovo Južno misionarsko društvo osnovalo je tiskare

na imanju u Nashvilleu, koje je Louis A. Hansen unajmio za smještaj osoblja svog oporavilišta. Do prosinca te godine Južno misionarsko društvo kupilo je kuću dvokatnicu u Ulici Jefferson (*Jefferson Street*) broj 1025, a Herald Publishing Company preselila se onamo u ožujku 1901. godine. Južno nakladničko društvo (*Southern Publishing Association*) osnovano je 4. lipnja 1901. godine kao dioničko društvo s početnim kapitalom od 25.000 dolara. Ellen White posjetila je to mjesto tijekom proljeća te godine i nekoliko puta nakon toga. Nakon poziva objavljenih u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) tijekom ljeta, prikupljeno je dovoljno novca da nakladnička kuća pokraj postojeće zgrade izgradi još jednu veću.

Nažalost, nakladnička je kuća, unatoč traženju komercijalnih poslova, pala u dug od 24.000 dolara, a borila se i s istrošenom opremom. Odbor Generalne konferencije, uključujući i A. G. Daniellsa, analizirao je nastalu situaciju i preporučio prodaju opreme kao otpad te smanjenje poslova skladištenja za nakladničko društvo Review and Herald Publishing Association. Ali u Odboru su se čudili kako će na to reagirati Ellen White, budući da je tom kućom upravljao njen sin. Ona je pozivala crkvene ustanove da izbjegavaju dugove i da se suzdrže od obavljanja komercijalnih poslova. Daniells joj je 19. listopada 1902. godine podnio izvješće. Iako duboko zbunjena i ožalošćena zbog gubitka, nevoljko je pristala na to da se nakladnička kuća zatvori, a da se njen sin Edson posveti propovijedanju i pisanju. „Želim da [Odbor] postupi isto onako kako bi postupio da moj sin nije tamo." (Ms 123, 1902, u 17MR 270).

Međutim, prije nego što je Odbor svoju odluku uspio provesti, Ellen White imala je niz viđenja. U jednome od njih našla se u operacijskoj sali velike bolnice. Čula je glas koji je rekao da se ud nikada ne amputira prije nego se učini sve što je moguće da ga se spasi. Tada joj je u viđenju pokazano da prisustvuje sastanku na kojem je E. R. Palmer, tadašnji tajnik Odjela za izdavaštvo Generalne konferencije, apelirao da sve crkveno nakladništvo treba obavljati jedna ustanova, jer bi se tako smanjili troškovi. U odgovoru na taj apel, drugi glas ukazao je na opasnost takvog okrupnjavanja. U viđenju joj je također rečeno da stanje u Južnom nakladničkom društvu nije bilo „korektno predstavljeno", te da je i ona sama „govorila nepromišljeno" kad je pristala na zatvaranje. (Lt 208, 1902, u SpM 282). Dopustila je da njena želja za izbjegavanjem dojma kako favorizira svoga sina utječe na njenu odluku. Južne države trebale bi imati vlastito nakladničko poduzeće. (Lt 162, 1902, u PM 193).

Iako zapanjen njenom promjenom mišljenja, Daniells je nastalu situaciju usporedio sa situacijom proroka Nathana koji je dobio viđenje nakon što je odobrio Davidov plan o gradnji Hrama u Jeruzalemu. (1Ljet 17,1-5). Čak i dok su se borili da shvate kako pomiriti njenu novu odluku s njenim pozivima da se izbjegava dugovanje, a posebno sa sastankom koji su s njom imali u Elmshavenu, predsjednik Generalne konferencije i ostatak Odbora počeli su raditi na promjeni financijskog stanja Južnog nakladničkog društva. Nakladnička kuća kupila je od Edsona Whitea zemljište od sedam jutara na 24. Sjevernoj aveniji (*24th Avenue North*), na njemu sagradila novu tvornicu i provela niz reformi. Do 1907. godine Južno nakladničko društvo postalo je financijski stabilno. Opstalo je 80 godina. Godine 1980., kao dio niza spajanja provedenih u Sjeverno-američkoj diviziji, Južno nakladničko društvo pripojeno je nakladničkom društvu Review and Herald Publishing Association.

Dodatno čitanje: 5Bio 189-197; A. G. Daniells, *The Abiding Gift of Prophecy* (PPPA, 1936), 322-329; L. A. Hansen, *From So Small a Dream* (SPA, 1968), 101-106; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 677-680.

Gerald Wheeler

K

KALIFORNIJA. Adventističko djelo u Kaliforniji započelo je kada se 1859. godine ondje nastanio *M. G. Kellogg. Nakon povratka u Michigan 1868. godine, na zasjedanju Generalne konferencije, zatražio je da se u Kaliforniju hitno pošalje misionar. Kao odgovor na njegov zahtjev, Generalna konferencija uspostavu adventističkog propovjedničkog djelovanja u Kaliforniji povjerava *J. N. Loughboroughu i *D. T. Bourdeauu. (PUR, July 3, 1913).

Obitelj White prvi put dolazi u Kaliforniju u rujnu 1872. godine i tu su do proljeća sljedeće godine evangelizirali, a zatim i utemeljili Kalifornijsku konferenciju. (Feb. 14.-18; 1873). Ellen White je voljela toplu klimu, a također je otkrila da piše mnogo bolje i više kad boravi dalje od administrativnog centra u *Battle Creeku. Tijekom prvog posjeta napisala je veći dio drugog sveska **Duha proroštva* (*The Spirit of Prophecy*, volume 2). Tijekom sljedećeg desetljeća Whiteovi su najprije unajmili a kasnije i kupili *kuće u kojima su živjeli za vrijeme posjeta zapadnom dijelu Sjedinjenih Američkih Država. Veći dio sljedećeg desetljeća, prvu polovicu svake godine provodili su u Kaliforniji, a zatim bi se vratili na Istok kako bi rješavali administrativne obveze u Michiganu i putovali na razna propovjednička okupljanja.

Tijekom drugog posjeta (od prosinca 1873. do lipnja 1874.), James White pokrenuo je novi časopis **Znaci vremena* (*Signs of the Times*), a Ellen White pozvala je adventiste da u Kaliforniji izgrade nakladničku kuću i zdravstvenu instituciju. (Lt 29, 1874., u 2Bio 418). Whiteovi su Kaliforniju napustili u lipnju 1874. da bi se angažirali na prikupljanju sredstava za te nove institucije. Nakon što su se u siječnju 1875. godine vratili s putovanja na kojima su prikupljali novac, tijekom sljedeća tri mjeseca radili su na osnivanju *Pacific Pressa. (2Bio 467–470). U Kaliforniju su ponovo otputovali u rujnu 1875. (2Bio:482). Dva mjeseca kasnije, 11. studenoga 1875., James White odlučio je da će se vratiti na Istok, a Ellen ostaviti u Kaliforniji da piše. Ostala je sve do svibnja 1876., kad se pridružila suprugu na Istoku i s njime sudjelovala na brojnim skupovima. U studenome 1876. Whiteovi su se vratili u Kaliforniju i tu ostali do ljeta 1877., kad su otišli da bi prisustvovali saborima pod šatorima.

U prosincu 1877. posjetili su Healdsburg te prvi put i St. Helenu u sjevernoj Kaliforniji. Ellen White sjetila se koliko je blagoslovljen bio boravak u njihovu seoskom domu u Greenvilleu, u Michiganu, i kako je znatno pridonio poboljšanju Jamesovog zdravlja, a nadala se da bi boravak u kući smještenoj u planinama oko Healdsburga mogao biti jednako djelotvoran kao što je bio dok je pospješio njenu spisateljsku produktivnost. (Lt 42, 1877., u 3Bio 79). Držeći to na umu, kupili su kuću udaljenu oko tri kilometra od Healdsburga. Uselili su se za Božić 1877., a tijekom sljedećeg proljeća povremeno bi odlazili u Oakland kako bi nadgledali napredak Pacific Pressa (između ožujka i svibnja 1878. godine). U svibnju 1878. godine James je napustio Kaliforniju i otišao na liječenje u *Battle Creek Sanitarium. Dok je bio na liječenju, njegova je supruga započela turneju sudjelovanja na propovjedničkim saborima koja je završila u Battle Creeku na zasjedanju Generalne skupštine u listopadu 1878. godine, kojemu su oboje prisustvovali.

U veljači 1880. godine Ellen se vratila u Kaliforniju, a James je ostao u *Battle Creeku kako bi obavio brojne administrativne dužnosti. (3Bio 132–139). Ellen je Kaliforniju napustila u kolovozu 1880. godine da bi se pridružila svom suprugu na turneji sastanaka pod šatorima, ali ponajviše i radi odlaska u dom u

Kaliforniji u kojemu je dovršila mnoge knjige.

Nakon što je James White umro u kolovozu 1881., Ellen White provela je neko vrijeme u *Coloradu, gdje je sudjelovala na kalifornijskom saboru pod šatorima koji se održavao u listopadu. (3Bio 185). Na tom skupu zastupnici su glasovali za osnutak *Healdsburg Collegea (sada Pacific Union Collegea). (3Bio 191). Ellen White vratila se u Oakland (u blizinu Pacific Pressa), ali početkom 1882. godine, osjećajući potrebu da bude što bliže novoj školi, kupila je malu kuću u blizini koledža u Healdsburgu. Ta je kuća postala njenom rezidencijom kad god bi boravila na Zapadu Sjedinjenih Američkih Država, sve do njena odlaska u *Australiju 1891. godine (3Bio 202, 203). Nastavila je pisati prema svojoj prethodnoj rutini za vrijeme boravka na Zapadnoj obali; pisala je tijekom prve polovine svake godine, a ostatak je godine provodila na putovanjima.

U srpnju 1885. Ellen White napustila je Kaliforniju da bi posjetila Europu (do listopada 1887. godine). Nakon povratka iz Europe, održano je zasjedanje Generalne konferencije 1887. godine u Oaklandu u Kaliforniji, tako da je ostatak zime mogla provesti u Kaliforniji i dovršiti izdanje knjige **Velika borba* (*The Great Controversy*) 1888. godine. Te je godine Ellen White u dolini Burroughs, u kalifornijskom okrugu Fresno, kupila imanje koje je zapremalo 20 hektara. Nadala se da će blaga, suha klima pomoći njenoj snahi *Mary (Kelsey) White, koja se oporavljala od tuberkuloze. (Mary je ipak umrla 1890., a sljedeće je godine Ellen White rančprodala). Ellen je u Kaliforniji ostala do listopada 1888., kada je otišla na zasjedanje Generalne konferencije u Minneapolisu. Nakon tog skupa neprekidno je putovala, tek povremeno bi nakratko svratila u svoj dom u Healdsburgu (u listopadu 1889. godine, zatim u travnju i svibnju 1890. te u rujnu 1891. godine), sve do odlaska u Australiju 1891. godine.

Kad se Ellen White u rujnu 1900. vratila iz Australije, zaustavila se u San Franciscu u Kaliforniji i ponadala ubrzo pronaći novi dom. S obzirom na svoju dob, osjećala je da bi kalifornijska topla klima za nju bila najbolja. (5Bio 27). Dok se odmarala u *St. Helena Sanitariumu, saznala je za *William Pratt Home, koji je kupila i nazvala ga „Elmshaven". (5Bio 34). Tu je provela najveći dio svojih kasnih godina, sve do smrti 1915. Tijekom tih godina Ellen White podnijela je velik teret razvitka adventističkih zdravstvenih ustanova u južnoj Kaliforniji i bila je ključni osnivač Paradise Valley Sanitariuma (1904. godine), Glendale Sanitariuma (1905. godine) i Loma Linda Sanitariuma (1905. godine).

Dodatno čitanje: J. C. Haussler, „The History of the Seventh-day Adventist Church in California" (Ph. D. diss., University of Southern California, 1945); H. O. McCumber, *The Advent Message in the Golden West* (PPPA, 1968); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10, 274–277.

Michael W. Campbell

KANADA. Triput je Ellen White posjetila Kanadu u pratnji svog supruga Jamesa, sva tri puta istočni dio provincije Quebec. U srpnju 1850. posjetila je vjernike u gradu Melbourneu, u kojemu je tijekom jednog ranijeg posjeta Joseph Bates osnovao grupu adventista svetkovatelja subote. Istaknula je da je u vrijeme tog posjeta bila izliječena od upale grla pa je mogla reagirati na bivše millerite koji su se protivili svetkovanju subote. (LS 132, 133). Bio je to posjet jednoj od mnogih biblijskih konferencija *svetkovatelja subote (*Sabbatarian Bible conferences*) u razdoblju od 1848. do 1850. godine, na kojima su James i Ellen White bivšim milleritima izlagali doktrinarni temelj adventizma sedmoga dana. Istočna Kanada, kako se u to vrijeme zvao Quebec, bila je regija u kojoj je na početku 1840-ih godina millerizam bio snažan religijski pokret. Na povratku u Vermont, Whiteovi su bili na skupu u Eatonu i Hatleyu, gdje su se

sastali i s drugim bivšim vjernicima milleritima. Njihov drugi posjet uslijedio je u kolovozu 1861. godine, i tada su posjetili North Sutton. Tu su Augustin i Daniel Bourdeau održavali sastanke od siječnja te godine. Tijekom tog posjeta Whiteovi su istaknuli potrebu osnivanja vlastite organizacije adventista sedmoga dana u sjevernom Vermontu i Kanadi te potaknuli tamošnje vjernike da se organiziraju u zajednice. Ipak, trebalo je otprilike godinu dana prije nego što je u tom području, u Troyu i Pottonu, u lipnju 1862. organizirana prva adventistička kongregacija. U prosincu su utemeljene zajednice i u Richfordu i Suttonu. Obje su okupile članove Crkve iz Kanade i Vermonta. Povod za treći posjet Whiteovih Kanadi bio je Sabor pod šatorima u Quebecu. Održan je u Magogu u kolovozu 1880. godine. U nedjelju popodne, 15. kolovoza, pred oko 2.500 posjetitelja Ellen White govorila je o umjerenosti. Sljedećeg dana James White organizirao je u Quebecu Konferenciju adventista sedmoga dana, prvu konferenciju u Kanadi. Ellen White smatrala je da bi njihov nedolazak na taj sabor pod šatorima „bio strašno obeshrabrenje za djelo i rad u Kanadi. Nikada nisam vidjela ljude tako zahvalne za naše napore kao na ovom mjestu." (Lt 39, 1880, u 5MR 57, 58; vidi također Lt 42, 1880, u 5MR 58-60).

Ellen White dobila je i poziv da prisustvuje posvećenju crkve u South Stukelyju 1883. godine (Lt 26, 1883), ali ga nije mogla prihvatiti jer se već ranije dogovorila da u to vrijeme propovijeda u Maineu.

Dodatno čitanje: D. Fortin, *Adventism in Quebec: The Dynamics of Rural Church Growth, 1830-1910* (AUP, 2004), 61, 62, 78, 79,118-120, 125, 126.

Denis Fortin

KARAITSKI KALENDAR. Milleritsko mišljenje da se Dan pomirenja (Yom Kippur) dogodio 22. listopada 1844. godine temeljilo se na kalendaru karaitskog judaizma, koji je više odgovarao biblijskim definicijama nego rabinski židovski kalendar. Neki znanstvenici to mišljenje smatraju upitnim, tvrdeći da je karaitski kalendar napušten davno prije 1844. godine te da milleriti, a potom i adventisti sedmoga dana, nisu u pravu u pogledu određivanja datuma Dana pomirenja 1844. godine. Međutim, postoje dokazi da se karaitski kalendar u Izraelu priznavao i nakon 1836. godine i, upotrebljavao se ili ne, smatra se najbiblijskijim oblikom računanja vremena, što ide u prilog milleritskom tumačenju.

Kratak pogled na povijest karaizma otkriva pozadinu za razumijevanje karaitskog kalendara. Krajem osmoga stoljeća, kao opozicija rabinskom judaizmu, pojavio se pokret povratka Bibliji nazvan karaizam. Rabinat je slijedio tradiciju Talmuda uz Sveta pisma, a karaiti su odbacili tradiciju kako bi slijedili samo Sveto pismo. To je rezultiralo i drugačijom metodom računanja vremena, pa su karaiti svoje svetkovine često slavili u mjesecima različitim od ostalih Židova.

Julijanski i gregorijanski kalendar su solarni kalendari koji se temelje na broju dana koji su potrebni Zemlji da obiđe oko Sunca. Muslimani, s druge strane, kao i biblijski Židovi, slijede lunarni kalendar, koji se temelji na broju dana koji su potrebni Mjesecu da obiđe oko Zemlje. Julijanski i gregorijanski kalendar sinkronizirani su s godišnjim dobima interkalarnim danom (29. veljače) svake četvrte godine, i ta se godina obično naziva prijestupna godina. Gregorijanski kalendar preskače ta tri interkalarna dana svakih 400 godina i stoga je točniji od julijanskog kalendara.

Islamski kalendar ne koristi interkalaciju. Stoga svake godine zaostaje za godišnjim dobima jedanaest dodatnih dana. Nakon oko 33 godine, njihovi su se mjeseci izmjenjivali kroz godišnja doba, sve dok se nisu vratili tamo gdje su bili prije. Biblijski židovski kalendar kori-

sti interkalarni mjesec. U prijestupnoj godini, koja se događa otprilike sedam puta svakih devetnaest godina, iza dvanaestog mjeseca, adara, slijedi drugi adar, koji za mjesec dana pomiče početak prvog mjeseca, nisana. I kod muslimana i kod karaitskih Židova kalendarski mjeseci počinju na dan u kojem je prvi put vidljiv mladi Mjesec.

Biblija određuje da se Pasha mora slaviti u prvome mjesecu. Također određuje da je prvi dan nakon subote i nakon Pashe (različitim tumačenjima naziva se ili sedmica ili šesnaesti dan nisana), Blagdan beskvasnih kruhova, na koji je prvi snop ječma trebalo posvetiti pred Gospodinom. (Levitski zakonik 23,10-12). Sve do drugoga stoljeća, rabinski judaizam dodavao je interkalarne mjesece tako da je praznik žetve vezivao uz Pashu. Kasnije su se oslanjali na matematičke izračune temeljene na ekvinociju, ne obazirući se na to je li ječam sazrio ili nije. Stoga određivanje početka nove godine, prema njihovom kalendaru, više nije slijedilo Sveto pismo. Karaizam je obnovio biblijski način računanja početka godine.

Počevši od ljeta 1844. godine, mnogi milleriti, iako ne i sam William Miller, postali su uvjereni da će se Krist vratiti 22. listopada te godine, na dan koji se prema karaitskom računanju smatrao Danom pomirenja. Konkretan datum 22. listopada prvi je zagovarao Samuel S. Snow.

Nema sumnje da su se karaiti izvan Palestine koristili rabinskim računanjem mnogo prije 1844. godine. I u nekom trenutku, očito prije 1860. godine, i karaiti u Palestini također su počeli koristiti rabinsko računanje. Za određivanja točnog datuma te promjene, povijesni dokazi su samo djelomični. Ipak, bez obzira na to čime se karaiti jesu ili nisu koristili 1844. godine, biblijski datum za Dan pomirenja mogao bi se pronaći pomoću karaitskog lunarnog kalendara. Precizan datum teško je odrediti bez detaljnih podataka o žetvi te godine, ali odnos između datuma žetve i datuma Yom Kippura jasno pokazuje noviji primjer. Prema tvrdnji karaitskog vođe Nehemije Gordona, 1999. godine ječam nije sazreo ni do sredine travnja, pa je Yom Kippur (Dan pomirenja) za karaite bio 20. listopada. No, većina Židova diljem svijeta Yom Kippur je 1999. godine slavila 20. rujna, točno mjesec dana ranije.

To je bilo slično odstupanju kojeg su milleriti bili svjesni 1844. godine. Više od godinu dana prije nego što je Snow u kolovozu 1844. godine iznio svoje tumačenje, milleriti su proučavali karaitski kalendar. U članku o židovskoj godini iz travnja 1843. godine, milleritski pisac Nathaniel Whiting objasnio je: „Rabinski izračun određuje da prvi dan mjeseca nisana počinje danom na koji je mladi Mjesec najbliži danu u kojem Sunce ulazi u sazviježđe Ovna, na proljetni ekvinocij. Treba, međutim, primijetiti da karaitski Židovi tvrde da su rabini promijenili kalendar, tako da, kad bi se vrijeme određivalo prema njihovim izračunima, bilo bi nemoguće da praznik prvina žetve bude šesnaestoga nisana, budući da se u Jeruzalemu ječam klasa mjesec dana kasnije. Izvješća mnogih putnika potvrđuju stajalište karaita." (*Midnight Cry*, Apr. 27. 1843, ponovno tiskano u *Midnight Cry*, Oct. 11, 1844). Nathaniel Whiting je tvrdio da su „mnogi putnici" u Palestinu oko 1843. godine tvrdili da u vrijeme koje je rabinskim izračunom smatrano početkom nove godine ječam u vrijeme Pashe ne bi bio zreo.

Dva mjeseca kasnije, u jednom drugom milleritskom dokumentu (*Signes of the Times*, June 21, 1843), nastavljena je rasprava o karaitskom kalendaru: „Sada postoji neslaganje rabinskih i karaitskih Židova oko točnog vremena početka godine. … Karaitski Židovi, nasuprot rabinskima, još uvijek se pridržavaju Mojsijevih spisa, i godinu započinju danom u kojem je mladi Mjesec najbliži žetvi ječma u Judeji; a to je mjesec dana kasnije od rabinskog početka godine. Židovska godina 1843. posli-

je Krista, prema izračunu karaita, u skladu je s Mojsijevim zakonom, stoga je ta godina počela s mladim Mjesecom 29. travnja, a židovska godina 1844. počet će s mladim Mjesecom sljedećega travnja, kad će, prema njihovom izračunu, 1843. godina i 2300 dana završiti."

U tom su mišljenju milleriti pronašli jednostavnu osnovu za određivanje završetka biblijske 1843. godine. To je bilo punu godinu prije nego što je Snow pokrenuo pitanje Dana pomirenja. Ali ako je židovska 1844. godina počinjala mladim Mjesecom u travnju te godine, onda bi Yom Kippur bio nešto više od šest mjeseci kasnije, padao bi 22. listopada, a ne 23. rujna.

U prosincu 1843. godine u istom se časopisu ponovno raspravljalo o karaitskom kalendaru. Citirajući „palestinski 'Ekonomski kalendar', koji je pripreman s najvećom pažnjom", časopis *Znaci vremena* pokazao je da „pšenica, pir i ječam dozrijevaju" u „mjesecu koji počinje izlaskom mladog Mjeseca u travnju". (*Signs of the Times*, Dec. 5, 1843). Kad je karaitska židovska 1843. godina ušla u svoj posljednji mjesec, i nakon što su *Znaci vremena* preimenovani u *Adventistički vjesnik i Znaci vremena* (*Advent Herald and Signs of the Times Reporter*), veći dio tog članka ponovo je tiskan, s nekim dodacima, 20. ožujka 1844. godine.

Očito je da je u godinama koje su prethodile 1844. godini, većina Židova u Palestini novu godinu počinjala ranije nego što je ječam sazrio o Pashi. Zapisi o karaitskim običajima u drugim krajevima ne pružaju potrebnu pomoć, budući da su se ljudi izvan Palestine rabinskim računanjem počeli koristiti mnogo prije onih u Palestini. Bez obzira na to jesu li se karaiti u Palestini 1844. godine još uvijek koristili biblijskim računanjem, očito je da je prema rabinskome računanju, gotovo bez imalo sumnje, početak te godine bio gotovo mjesec dana ranije. Stoga su daljnja pitanja o valjanosti 22. listopada za Yom Kippur 1844. godine samo nagađanja, osim ako netko naknadno ne otkrije podatke o tome u koje je vrijeme 1844. godine u Palestini bila žetva. Ako se takvi podaci o žetvi i pojave, i ako se utvrdi da je žetva bila u mjesecu abibu, to jest 20. ožujka, tada, i samo tada, postojat će dokaz da je pravi datum Dana pomirenja u 1844. godini 23. rujna.

Vidi također: Istražna presuda.

Dodatno čitanje: B. Pickle, *A Response to the Video: Seventh-day Adventism: The Spirit Behind the Church* (Halstad, Minn.: Pickle Publishing, 2002), 17-19, 23; http://www.karaite-korner.org; W. H. Shea, „Day of Atonement and October 22, 1844", in *Selected Studies in Prophetic Interpretation* (GC, 1982),132-137.

Bob Pickle

KARAKTER, RAZVOJ. „Gradnja karaktera najvažnije je djelo koje je ikada povjereno ljudskim bićima; i nikada ga prije nije bilo tako važno predano proučavati kao sada." (Ed 225). Ellen White vjerovala je i naučavala da Božji ljudi ne mogu biti ni učinkoviti svjedoci o Bogu (COL 340), a ni spremni da budu građani Njegovog kraljevstva (CH 44) bez karaktera sličnog Kristovom. Vjerujući u Kristov skori povratak, opširno je pisala o toj temi, više puta potičući svoje čitatelje da u razvoju karaktera nalik Kristovom surađuju s preobražavajućom silom Svetoga Duha. (SD 337).

Ključ je koncepta što ga Ellen White daje za razvoj karaktera u njenom razumijevanju da u Izlasku 33,18–19 i 34,5–7, zatim u Evanđelju po Ivanu 17,22 i 24 te u 2. Korinćanima 3,18 izraz 'slava' prvenstveno označava moralni karakter. „Njegov pravedni karakter čini Božju slavu; i upravo je to slava za koju se Krist molio da bude dana Njegovim sljedbenicima na zemlji." (RH, Nov. 3, 1896; usp. SD 337).

Što se tiče sposobnosti palih ljudi da steknu karakter sličan Kristovom, Ellen White je jasna: „Ne možemo se promijeniti. Ne možemo biti dobri ili činiti dobro drugima sami od sebe.

Krist je rekao: 'Jer bez mene ne možete ništa učiniti.' [Ivan 15,5]." (RH, May 31, 1892.). Dakle, kad ljudi iskuse tu preobrazbu karaktera, moraju se promijeniti silom koja nije njihova. Međutim, iako ljudi moraju biti 'promijenjeni' – to je pasivni glagol – Ellen White ističe da ljudi u tom procesu nisu pasivni, jer „da bismo odražavali tu slavu, mi moramo surađivati s Bogom". (RC 37). Pojasnivši što smatra 'suradnjom', Ellen White navodi još jedan od svojih omiljenih biblijskih redaka. „Našem svakodnevnom radu i radu u svakome satu temelj je u riječima apostola: 'Uprimo pogled u začetnika i završitelja vjere.' [Hebrejima 12,2]." (5T 744). To je razlog zbog kojeg je Ellen White u svojoj službi pozivala ljude da svakodnevicu provode kvalitetno, u proučavanju, meditiranju i u razgovoru o Kristovom životu. (ST, July 30, 1896; 6BC 1098, 1099; DA 83).

Daljnji uvid daje njena definicija: „Misli i osjećaji kad se spoje, čine moralni karakter." (5T 310). To podrazumijeva da razvijanje karaktera sličnog Kristovom od nas traži da učimo razmišljati i osjećati kao Isus, da bismo stekli 'Kristov um' (vidi Filipljanima 2,5) u svojim stajalištima i reakcijama na sva pitanja svakodnevnog života. „Kad imamo Kristov um, voljet ćemo i raditi kao što je Krist volio i radio. Kad je Kristova ljubav u srcu, ona djeluje na kontrolu misli i sklonosti." (ST, Feb. 24, 1890). „Kad imaju Kristov um, Kristovi sljedbenici otkrivaju milost Njegovog karaktera." (LHU 301).

Za razumijevanje razvoja karaktera krucijalno je njeno mišljenje da je „Božji zakon mjera karaktera; to je izraz samog Božjeg karaktera". (BE, July 29, 1895). „Kao oboje, „mjera" ljudskog karaktera i „izraz" Božjeg karaktera – misli i osjećaji – Zakon je daleko više od pravilnika o vanjskom ponašanju – on je nadležan nad unutarnjim promišljanjem uma. „Božji je zakon duhovan. On zahtijeva spoznaju naših najtajnijih misli, namjera i motiva. Rasuđivanje, volja i naklonosti moraju se kontrolirati Njegovim propisima. Njegova načela zahtijevaju ljubav prema Bogu i prema čovjeku; bez te ljubavi, vanjska usklađenost neće biti prihvaćena." (ST, June 9, 1881). Dakle, ako bi kršćani trebali biti više od 'okrečenih grobova' koji se samo izvana čine lijepima (Matej 23,27), ako žele razviti unutarnju ljepotu karaktera koja zrači istinskom ljubavlju, njihove misli i osjećaji, čak i njihovi motivi i želje, moraju biti u skladu s duhom Zakona koji je ljubav. „Najveća ljubav prema Bogu i nesebična ljubav prema drugima" ispunjavanje je Zakona. (TDG 287). Prema njegovoj duhovnoj prirodi i zahtjevima, Zakon nije samo 'prijepis Božjeg karaktera' (RH, Feb. 4, 1890) već i od Boga dana 'mjera' za izgradnju kršćanskog karaktera. Ali prije nego što Zakon može biti vodič za izgradnju karaktera (Psalam 19,8), on nas mora „dovesti do Krista, da bismo mogli biti opravdani vjerom". (Galaćanima 3,24, u 1SM 234). Ellen White u tome je vrlo jasna. Nikada i nigdje nije rekla da smo opravdani dobivanjem karaktera sličnog Kristovom. Za pravilno razumijevanje te teme nužno je prepoznati da je razvoj karaktera sredstvo kojim smo *posvećeni*, a ne *opravdani*. To ima veze s postizanjem uvjeta za Nebo, a *ne* s pravom na Nebo. (RH, June 4, 1895). Stoga je razvoj karaktera potpuno odvojen od zasluživanja kraljevstva. (AG 331).

Prema tumačenju Ellen White, prvi pad u grijeh kategorički sprečava ljude da ikada postanu pravedni pred Bogom zahvaljujući razvoju svog karaktera. Ona nedvosmisleno kaže: „Adam je mogao, prije pada, pravi karakter postići poslušnošću Božjem zakonu. Ali on je to propustio učiniti, a zbog njegovog grijeha i naš je karakter pao i mi ne možemo sebe učiniti pravednima. Budući da smo grešni, nesveti, mi ne možemo savršeno udovoljavati svetom Zakonu. Mi nemamo vlastitu pravednost kojom bismo ispunili zahtjeve Božjeg zakona." (SC 62). „Sebičnost je veliki zakon naše degenerirane prirode" (ST, June 2, 1887) i „Duh

sebičnosti je duh Sotone“ (AA 339). Upravo zato, „tjelesni [ili prirodni] um je neprijateljstvo prema Bogu; jer on nije podložan Božjem zakonu, doista ni ne može biti.“ (Rimljanima 8,7, u ST, May 30, 1895). „Prirodni, sebični um, onakav kakav postoji u tjelesnom stanju, djeluje bez povezanosti s Bogom, i on je zlo, i samo zlo, neprekidno.“ (ST, June 22, 1888).

Ali ima nade! „Krist je došao na ovaj svijet da bi živio životom savršene poslušnosti zakonima Božjega kraljevstva. Došao je uzdignuti i oplemeniti ljudska bića, kako bi im dao trajnu pravednost. Došao je kao medij kroz koji istina treba biti obznanjena. U njemu se nalaze sve izvrsnosti potrebne za apsolutno *savršenstvo karaktera.” (RH, July 4, 1912). „Došao je na ovu zemlju i stao na čelo čovječanstva kako bi za tebe i za mene izgradio besprijekoran karakter poslušnošću Božjem zakonu.“ (AUG, Aug. 26, 1903). Nakon što je taj život savršene poslušnosti kulminirao smrću za naše grijehe, Krist se sada „nudi da uzme naše grijehe i da nam dâ svoju pravednost. Ako mu se predate i prihvatite Ga kao svog Spasitelja, onda, bez obzira na to koliko je vaš život do sada bio grešan, zbog Njega ćete postati pravednici. Kristov karakter dolazi na mjesto vašeg karaktera, a Bog će vas prihvatiti kao da niste sagriješili.“ (SC 62). Vjerom u Njega vjerniku je darovan Kristov karakter, koji je ‘beskonačno savršen karakter’. (6T 60; usp. COL 315). Izgubiti iz vida taj smisao znači pasti u suptilan, ali smrtonosan oblik legalizma – *opravdanje razvojem karaktera.

Istina je da su grešnici opravdani savršenim karakterom, ali ne vlastitim; karakter koji ih opravdava jest beskonačno savršen karakter Isusa Krista, koji će im, kad se predaju Njemu, biti milostivo pripisan. Svaki pokušaj izgradnje karaktera sličnog Kristovom, ako nema temelj u opravdanju vjerom u pripisanu Kristovu pravednost, osuđen je da bude jadna vježba u uzaludnosti. „Postoje ljudi koji ispovijedaju služenje Bogu, ali se istodobno oslanjaju na vlastite napore da bi se pokorili Njegovom zakonu, stekli pravi karakter i osigurali spasenje. Njihova srca ne pokreće nijedan duboki smisao Kristove ljubavi, ali nastoje ispunjavati dužnosti kršćanskoga života kao nešto što Bog od njih zahtijeva da bi stekli Nebo. Takva religija ne vrijedi ništa.” (SC 44).

Ellen White smatra da evanđelje izbjegava i legalizam (pokušaje da svojom poslušnošću zaslužimo Nebo) i jeftinu milost (pokušaj da u Nebo dođemo bez poslušnosti). Ona to sažeto i nedvosmisleno objašnjava: „Pravednost kojom smo opravdani – pripisuje nam se; pravednost kojom smo posvećeni – dodijeljena nam je. Prema prvoj, Nebo nam je omogućeno (imamo pozivnicu), a prema drugoj iskazujemo svoju spremnost da odgovorimo na poziv – što se očituje u ponašanju – živimo predokus budućih stvarnosti. To nije ni predestinacija ni legalizam po kojem zaslužujemo Nebo poslušnošću. Prva nam omogućuje Nebo, a druga nas oduševljava za Nebo.” (MYP 35). Tako je Božja *milost u dvostrukoj funkciji. Opravdavanje milošću zaslužujemo savršenstvom Kristovog karaktera i time stječemo zakonsko pravo da zauvijek živimo na Nebu. Posvećena milost vraća Kristovo savršenstvo u nama, čime nam daje moralnu prikladnost da u beskonačnoj vječnosti uživamo u društvu svetih bića. (AA 273). Možemo hvaliti Boga da je „Kristovom žrtvom svaka odredba Zakona vjernicima omogućila da prime *sve* što se odnosi na život i pobožnost. Savršenstvo Njegovog karaktera omogućuje nam da dobijemo savršenstvo.“ (PUR, Feb. 9, 1905). Dakle, Ellen White zauzima stajalište vrijedno pažnje: „*količinom Njegove milosti* prema ljudskom rodu, nitko ne bi trebao propustiti Nebo. Savršenstvo karaktera može postići svatko tko mu teži.“ (RH, Apr. 5, 1898).

Ovise li isključivo o onome što su u Kristu, a ne o onome što su u sebi, vjernici mogu biti sačuvani od očaja, jer „što se više približite Isusu, to ćete grešniji izgledati u vlastitim očima;

jer vaš će vid biti bistriji, uvidjet ćete da su vaše nesavršenosti u velikoj i izrazitoj suprotnosti s Njegovom savršenom prirodom. … Uviđamo li da manje cijenimo sebe, to ćemo više vidjeti da cijenimo beskonačnu čistoću i ljupkost svojeg Spasitelja." (SC 64, 65). To iskustvo vjernike odvraća od veličanja sebe (NPUG, Jan. 29, 1908), a Kristovo obećanje „Dosta ti je moja milost, jer se moja snaga savršeno očituje u slabosti" (2. Korinćanima 12,9) čuva ih od odustajanja. Dragocjeno je *obećanje da „Otac ne vidi vaš grešni karakter, jer ... vas vidi odjevene u [Kristovo] savršenstvo". (DA, 357).

Onima koji istinski vole Krista gajenje Njegova karaktera može postati najveća radost u ovom životu i u vječnosti. „Naše životno djelo jest dosegnuti savršenstvo kršćanskog karaktera, u stalnom nastojanju da se uskladimo s voljom Božjom" (4T 520), a to je ujedno i naša najveća čast i naša privilegija. Dakle, s radošću, „trčim prema cilju da postignem nagradu – nebesko stanje u koje nas je Bog pozvao po Kristu Isusu" (Filipljanima 3,14), potpuno uvjeren da će se „napori započeti na zemlji nastaviti kroz vječnost". (4T 520).

Vidi također: Obraćenje; Posvećenje.

Stephen Wallace

KARIZMATIČNA ISKUSTVA vidi **EKSTATIČNA ISKUSTVA**

KASNA KIŠA. U Palestini se izraz *kasna kiša* odnosi na kišu koja pada na kraju vegetacijske sezone, pridonosi sazrijevanju zrna i priprema ga za žetvu, za razliku od *rane kiše*, koja pomaže sjemenu da proklija. (Joel 2,23; Jeremija 5,24; Jakov 5,7). Ellen White izraz *rana kiša* doslovce uspoređuje s izlijevanjem Duha koje je započelo u doba apostola i u životima vjernika nastavlja se do danas. A izraz *kasna kiša* doslovce uspoređuje s izlijevanjem Duha u dane posljetka, koji Crkvu priprema za Drugi Isusov dolazak. (AA 54; GC 611, 612; TM 506).

U životu svakog pojedinog kršćanina rana kiša pospješuje svakodnevni razvoj karaktera pripremajući ga za duhovnu kasnu kišu, što dovodi do „završetka" „djela Božje milosti u duši. Snagom Duha Svetoga, Božja moralna slika usavršit će karakter". (TM 506). Kako su početno klijanje zrna i njegov naknadni rast ključni elementi potrebni za razvoj u vrijeme dozrijevanja, tako početno primanje Duha Svetoga rezultira svakodnevnim razvojem karaktera sličnog Kristovom. (Galaćanima 5,22.23). Kao što jesenske kasne kiše ne mogu pridonijeti napredovanju zrna ako ono prethodno nije proklijalo i sazrelo, tako ni duhovna kasna kiša ne može nadoknaditi zanemarivanje doživljaja rane kiše. (TM 507, 509-511; 1SM 191).

Sredinom 1850-ih, mnogi su se adventisti molili za kasnu kišu i brzi završetak evanđeoskog djela. No, Ellen White im je rekla da se laodicejska poruka za posljednje vrijeme (Otkrivenje 3,14-22) ne može ostvariti „za nekoliko kratkih mjeseci", jer „cilj joj je bio da potakne Božji narod na to ... da bude ... osposobljen za glasnu viku trećeg anđela". Da je ta poruka „bila kratkog vijeka, kako su mnogi od nas pretpostavljali, ne bi bilo vremena da razviju svoj karakter" [i] „prime kasnu kišu i tako budu osposobljeni za preobraženje". (1T 186, 187).

Doživljavanje kasne kiše odražava suradnju božanskog i ljudskog koja leži u srži plana spasenja. „Božanska milost potrebna je na početku ... [i] na svakom koraku napredovanja. … Ako ne napredujemo, ako se ne dovodimo u položaj u kojem možemo primiti i ranu i kasnu kišu, izgubit ćemo dušu, a odgovornost će ležati na nama samima. … Čovjekova suradnja je nužna." (TM 508).

Duhovni fenomen kasne kiše ponovit će se, ali s većim globalnim udarom, poput rane kiše na otvaranju propovijedanja na dan Duhova. „Tisuće će glasova, diljem čitave Zemlje, objaviti upozorenje. Činit će se čuda, bolesni će ozdravljati, a znakovi i čudesa pratit će vjerne.

… Unatoč udruženim snagama koje se protive istini, velik broj ljudi stat će na Gospodnju stranu." (GC 612).

Vidi također: Glasna vika; Pečat Božji; Potresi

Herbert E. Douglass

KAVA vidi **NAPITCI**

KAZALIŠTE vidi **DRAMA I KAZALIŠTE**

KĆERI BOŽJE *(Daughters of God*, nakladnik knjige RHPA, 1998, 275). Zbirka savjeta Ellen White ženama, preuzetih iz njenih objavljenih knjiga i članaka u časopisima te neobjavljenih pisama. Poglavlja te knjige govore o ženama u Starome i Novome zavjetu, o ženama kao učiteljicama, liječnicama i misionarkama, o samopoštovanju i ravnoteži u svim životnim okolnostima. Društvo za ostavštinu Ellen G. White (*Ellen G. White Estate, Inc.)* u knjizi *Kćeri Božje* ističe važnost i vrijednost žena u Božjim očima. Knjiga je „zamišljena da bude poticaj, inspiracija i potpora ženama diljem svijeta. Uključuje savjete koje potiču žene da teže najvišim idealima u svakom životnom području u kojemu se nalaze, osobnom ili profesionalnom." (DG 12). U Dodatku se nalaze primjeri javnih službi u kojima je Ellen White sudjelovala (*ibid.*, 241-247), izlošci koji se odnose na rukopoloženje žena (*ibid.*, 248-255), i njena objavljena pisma *Lucindi Hall 1876. godine u kojima govori o napetosti u svojoj vezi sa suprugom Jamesom Whiteom. (*ibid.*, 260-275).

Merlin D. Burt

KELLOGG, RAZGOVOR OD 7. LISTOPADA 1907. GODINE. Stenogram razgovora s *J. H. Kelloggom otkriva emocionalni i retorički vrhunac sve većeg raskola između njega i denominacije. Iz dvaju razloga, doktrinarne hereze iznesene u njegovoj knjizi *Živi hram* (*The Living Temple*) te višegodišnjeg neredovitog dolaska na bogoslužja, kongregacija u Battle Creeku predložila je da se Kellogga isključi iz članstva Crkve. Postupak isključenja zahtijevao je da se razgovorom s crkvenim dužnosnicima preispita njegov odnos prema Crkvi i da ga se obavijesti o mogućim daljnjim potezima Crkve. Razgovor je objavljen u dokumentu poznatom kao Kelloggov „Posljednji intervju kao adventista" (*Last Interview as an Adventist*). Izvorni rukopis premašuje 100 stranica, ali ga je R. W. Schwarz vješto sažeo.

U razgovoru s dvojicom veterana Crkve, *G. W. Amadonom i *A. C. Bourdeauaom, Kellogg je ponovio mnoge od stvarnih ili navodnih optužbi koje je ranije iznosio i drugima. Jedna od Kelloggovih glavnih tema odnosila se na svjedočanstva Ellene White - Kellogg je tvrdio da im se ne može vjerovati jer su zbog dezinformacija koje sadrže izloženi manipulaciji. U prilog toj tezi okomio se i na nekoliko crkvenih vođa, posebice na W. C. Whitea. Tijekom razgovora Kellogg je iznio svoje živopisne poglede na ranu adventističku povijest, osobnosti i probleme. Izazov je za čitatelja razlučiti koliko je priča pouzdana. Prema Kelloggovom biografu, R. W. Schwarzu, prikaz je daleko od objektivnog. Schwarz citira *W. K. Kellogga, koji je doktoru [Kelloggu] napisao: „Primjećujem da za neke stvari imate vrlo neobično pamćenje. Ponekad pomislim da pamtite detalje nekih stvari koje se, zapravo, nikada nisu dogodile." (W. K. Kellogg u pismu J. H. Kelloggu, Sept. 23, 1915., u Schwarzovoj knjizi „Kellogg protiv braće i sestara" (*Kellogg Versus the Brethren*, *Spectrum* 20, no. 3 [April 1990]: 48). Unatoč očiglednim iskrivljenjima i pogrešnim prikazima, taj razgovor pruža iscrpan pogled na Kelloggovu perspektivu tada aktualnih događaja.

Dodatno čitanje: J. T. Case and R. V. Ashley, stenographers, „Interview at Dr. J. H. Kellogg's House, Oct. 7, 1907, Between George W. Amadon, Elder A. C. Bordeau, and Dr. J. H. Kellogg" (DF 45k, CAR); *The Kellogg File: Closed 1907, Reopened 1986* (Tempe, Ariz.:

Omega Historical Research Society, 1986); Tim Poirier, „The 1907 Interview With John Harvey Kellogg“ (EGWE, 1987, SDoc); R. W. Schwarz, ed., „Kellogg Versus the Brethren: His Last Interview as an Adventist-October 7, 1907“, *Spectrum* 20, no. 3 (April 1990): 46-62; *idem,* „Kellogg Snaps, Crackles, and Pops; His Last Interview as an Adventist Part 2“, *Spectrum* 20, no. 4 (June 1990): 37-61.

Jerry Moon

KELLOGG DONOSI NEVOLJE (1902.-1907.). Nazvane i nevolje u Battle Creeku, začete su 1902. godine požarima u *Sanatoriju u Battle Creeku (*Battle Creek Sanitarium*) i nakladničkoj kući *Review and Herald Publishing Association. Nakon požara u sanatoriju, tiskana je knjiga *Živi hram* (*The Living Temple*) *J. H. Kellogga, namijenjena aktivnostima cijele denominacije za prikupljanje sredstava za obnovu sanatorija. Umjesto toga, knjiga je izazvala veliku teološku podijeljenost koja je dovela do toga da je Kellogg 1907. godine napustio Crkvu.

Nakon požara u nakladničkoj kući odlučeno je da se ona ne obnavlja, nego da se sjedište kuće i Crkve iz Battle Creeka preseli na periferiju Washingtona, D. C. Na kraju su u Washingtonu osnovani i koledž i sanatorij, čime je administrativni centar adventizma u Battle Creeku, gdje je bio od 1855. godine, u potpunosti izmješten.

Kellogg je bio glavni lik u svim posljedicama nevolja. Kao glava Međunarodne udruge zdravstvenih misionara i dobrotvora (*International Medical Missionary and Benevolent Association*, IMMBA), bio je glavni upravitelj oko 1.500 liječnika, medicinskih sestara i drugih zdravstvenih radnika, nadmašivši tako broj propovjednika i evanđelista koje je u to vrijeme Crkva zapošljavala. Kellogg je bio prodoran poduzetnik, potpuno predan proširenju i povećanju broja adventističkih zdravstvenih ustanova, čak i uz gomilanje dugovâ. Istodobno, *A. G. Daniells, predsjednik Generalne konferencije, bio je podjednako predan zaustavljanju rasta denominacijskog duga. Sukobom Daniellsa i Kellogga zaoštreno je pitanje crkvenih financija (zaduživanje protiv štedljivosti), pitanje doktrine (filozofski panenteizam protiv biblijskog teizma) i vodstva Crkve. Na sjednici Generalne konferencije 1903. godine, Kellogg je pokušao Daniellsa maknuti iz Upravnog vijeća i odbio je prihvatiti integraciju zdravstvenog djela u odjel Generalne konferencije. Na sastanku u Berrien Springsu 1904. godine dogodila se emocionalna prekretnica, kada je Kellogg napustio sastanak za vrijeme izlaganja White koja je pozivala na jedinstvo.

Organizacijski sukob između Generalne konferencije i Međunarodne udruge zdravstvenih misionara i dobrotvora, praktički je okončan Kelloggovim raspuštanjem te Udruge (pravni postupak započet 1904. završen je 1905. godine) i osnutkom crkvenog Medicinskog odjela u Generalnoj konferenciji 1905. godine. Sve crkvene zdravstvene ustanove prihvatile su odluku da zdravstveno djelo bude objedinjeno u Odjelu Generalne konferencije, samo su se dvije usprotivile. Slijedeći Kellogga, dva su sanatorija istupila iz crkvenog vlasništva – Sanatorij u Battle Creeku, u državi Michigan, i Sanatorij u Guadalajari u Meksiku, zajedno s *Američkim koledžom zdravstvenih misionara (*American Medical Misionar College*) u Chicagu, koji je bio podružnica Sanatorija u Battle Creeku. Godine 1905. denominacija je u Loma Lindi stekla nekretninu na kojoj je smješten sanatorij (*Loma Linda Sanitarium*) a zatim i Sveučilište (*Loma Linda University*).

Jedna od glavnih dimenzija nevolja koja još ni 1906. godine nisu prestale, bilo je propitivanje autoriteta Ellen White, valjanosti njenih stajališta i integriteta W. C. Whitea, njenog pomoćnika i glasnogovornika, koje je uzimalo sve više maha. Tom aspektu nevolja doprinije-

lo je i objavljivanje nekoliko pamfleta kritički usmjerenih na vodstvo Crkve i Ellen White, koje su 1906. i 1907. godine napisale osobe bliske Kelloggu.

Kriza se ohladila nakon što su Kellogg i drugi 1907. godine isključeni iz molitvenog doma u *Battle Creeku (*Battle Creek Tabernacle*), ali podsjećanja na nevolje ostala su dugi niz godina. Događaji u Battle Creeku i premještanje crkvenog sjedišta u Washington, D. C., bile su mučna promjena za mnoge koji su svoj život vezali uz adventističke institucije i zajednicu u Battle Creeku.

Dodatno čitanje 5Bio 148-339; 6Bio 56-73, 89-103, 118-129; J. Moon, *W. C. White and Ellen G. White: The Relationship Between the Prophet and Her Son* (AUP, 1993), 274- 321; *SDA Encyclopedia* (1996), vol.10, 787.

Jerry Moon

KNJIGE ZA DNEVNA BOGOSLUŽJA (*Devotional Books*). Početkom 1900-tih Crkva adventista sedmoga dana pokrenula je program dnevnih osobnih bogoslužja zvanog Jutarnja straža, koji se sastojao od čitanja i/ili učenja napamet teksta iz Biblije uz osobnu molitvu. Prvi kalendar Jutarnja straža objavljen je 1908. godine. Sredinom 1940-ih denominacija je objavila svoje prve knjige Jutarnje straže. One su se sastojale od 365 dnevnih čitanja, od kojih svako uključuje biblijski tekst i stranicu pobožnog štiva. Prva knjiga za dnevno bogoslužje sačinjena je od navoda iz spisa Ellen White i objavljena je 1946. godine, a nova se otada objavljivala otprilike svake tri ili četiri godine. Prva od knjiga sastavljena je iz njenih objavljenih knjiga, ali kasnije su uključeni i materijali iz njenih neobjavljenih pisama i rukopisa. Godišnje teme su također utjecale na izbor materijala. Do 2010. godine objavljeno je dvadeset knjiga za dnevna bogoslužja. Čitatelj će pronaći kratki opis svake od njih u ovoj Enciklopediji. One su: **Ozarena vjera* (*Radiant Religion*, 1946), **S Bogom u zoru* (*With God at Dawn*, 1949), **Moj život danas* (*My Life Today,* 1952, 1980), **Sinovi i kćeri Božje* (*Sons and Daughters of God,* 1955, 1983), **Vjera kojom živim* (*The Faith I Live by,* 1958, 1973, 2000), **Naš uzvišeni poziv* (*Our High Calling,* 1961, 1989, 2000), **Da ga mogu upoznati* (*That I May Know Him,* 1964, 1992), **Na Nebu* (*In Heavenly Places,* 1967, 1995), **Sukob i hrabrost* (*Conflict and Courage,* 1970, 2005), **Božja čudesna milost* (*God's Amazing Grace,* 1973, 2001), **Maranatha, Gospodin dolazi* (*Maranatha, the Lord Is Coming,* 1976), **Ovaj dan s Bogom* (*This Day With God,* 1979), **Pogled prema gore* (*The Upward Look,* 1982, 2008), **Odsjajivati Krista* (*Reflecting Christ,* 1985., 2008.), **Veličajte Ga* (*Lift Him Up,* 1988), **Naš Otac se brine* (*Our Father Cares,* 1991), **Primit ćete silu* (*Ye Shall Receive Power,* 1995), **Krist pobjednik* (*Christ Triumphant,* 1999), **Biti kao Isus* (*To Be Like Jesus,* 2004), i **Od srca* (*From the Heart,* 2010).

Dodatno čitanje: SDA Encyclopedia (1996), vol. 11,122

Denis Fortin

KNJIŽEVNOST I ČITANJE. Odgovarajuće knjige, a naročito čitanje fikcijâ i romanâ, među adventistima su odavno bili predmetom posebne brige. U mnogim svojim izjavama Ellen White kategorički osuđuje fikcije i romane. Ona piše: „Čitatelji fikcijâ izlažu se zlu koje uništava duhovnost." (MYP 272). Njena osuda još je očiglednija kad kaže: „Odbacite svaki roman" (*ibid.*, 286), jer „svi [romani] imaju štetan utjecaj". (2T 236). „Za ljubitelja fikcija" „potpuna apstinencija jedina je njegova sigurnost". (MH 446). Iz tih tvrdnji proizlazi da oni koji čitaju romane ili fikcije u bilo kojem obliku svoju duhovnost dovode u opasnost. Takve su tvrdnje mnoge adventiste sedmoga dana navele na izbjegavanje svakog izmišljenog sadržaja, posebice romanâ. Je li to ispravno tumačenje ili nam okolnosti u kojima je Ellen White pisala o

fikcijama pomažu da razumijemo savjete što ih je o toj temi davala?

Problem je, međutim, u očitoj kontradiktornosti savjeta Ellen White sa standardnim znanstvenim razumijevanjem terminologije i svrhe književnosti, uključujući dva kontroverzna žanra – fikciju i roman. Središte tog problema su kontradiktorna značenja razumijevanja tih pojmova. Fikcija se često definira kao protuznačnica činjenicama. U književnom smislu, fikcija se odnosi na nestvarno ili izmišljeno književno djelo. Iako su sva književna djela, uključujući činjenične izvještaje, maštovita, u fikcijama se taj element posebno naglašava. Ipak, znanstvenici u području književnosti ističu istinitost fikcije, jer se obično očekuje da ona zrcali stvarnost. Znanstvenici također predmnijevaju da će dobro napisana fikcija biti univerzalna i vrlo slična stvarnosti, jer će odražavati ono što se u događajima i u naravi ljudi smatra istinitim. Roman, koji je često sinonim za fikciju, lakše je definirati. Roman je opširno prozno djelo koje donosi priču s prepoznatljivošću ljudske prirode. Književnim znanstvenicima žanr nije problem. Kao žanrovi, fikcije i romani su oblici inventivnog pisanja, a ne nešto što, samo po sebi, djeluje destruktivno na duhovnost.

Problem kompliciraju i očigledne kontradikcije između tvrdnji Ellen White i njenih spisâ i prakse. Čini se da neke njene tvrdnje odudaraju i od prakse biblijskih pisaca. Iako u Bibliji nema opsežnih fikcija, izmišljeni dijelovi očito postoje. Obično ih se ne naziva pejorativnim izrazima već blažim vrstama, poput prispodobe, basne i alegorije, ali oni su ipak fikcije. Tu svakako pripada Jotamova basna o stablima, opisana u 9. poglavlju Knjige o Sucima, ali i Pavlova usporedba o dijelovima tijela u 12. poglavlju Prve poslanice Korinćanima. U Knjizi o Esteri koriste se mnoge tehnike povezane s fikcijama – dijalozi, hiperbola, strukturirani zaplet i stilizirani likovi. I Isusova prispodoba o bogatašu i Lazaru zahtijeva fikcijsko razumijevanje ako se želi izbjeći pogrešno doktrinarno tumačenje. Prema tim primjerima, i sama Biblija prihvaća žanr fikcije.

Čini se da je i praksa Ellen White također u suprotnosti s njenim izjavama. Najmanje jedanput preporučila je čitanje jednog romana, *Hodočasnikovo putovanje* (*Pilgrim's Progress*), engleskog pisca Johna Bunyana, nazivajući ga „divnom alegorijom". (GC 252). Čak su i neka njena viđenja napisana u maniri fikcija. Njen dojmljiv san o putnicima s teško natovarenim kolima, koja su, kad se cesta počela sve više sužavati, napustili pa nastavili putovati jašući, da bi na kraju pješačili uz rub provalije držeći se za tanku užad, čita se kao kratka priča. (2T 594-597). Čitatelji tu priču ne smatraju stvarnim događajem. Fikcijski ili alegorijski format čini je ugodnijom za čitanje i lakšom za razumijevanje.

Godine 1965. John Waller temeljito je izučavao temu fikcije u spisima Ellen White. Njegova studija privukla je pozornost na albume s isječcima pričâ i novinskih članaka koje je Ellen White sakupljala, a od kojih su neki naknadno iskorišteni u knjizi *Subotnja čitanja za kućni krug* (*Sabbath Readings for the Home Circle*). Kao strastvena čitateljica časopisâ svog vremena, sakupljala je korisne ili zanimljive priče, te napravila najmanje devet albuma s pričama i člancima. Četiri su izgubljena, a pet preostalih pohranjeno je u njenoj ostavštini. Waller je otkrio da je većina priča anonimna, mnoge su bile fikcije, a nekoliko ih je potjecalo od poznatih basnopisaca onog vremena, uključujući Hansa Christiana Andersena, poznatog po njegovim čarobnim bajkama, i Harriet Beecher Stowe, autorice knjige Čiča Tomina koliba. Waller je zaključio: „Na dokazima iz albuma i iz knjige *Subotnja čitanja* ... odsutnost potpune činjeničnosti nije bila definicija fikcije gđe White. Najmanje između 1850. i 1880. godine sama je čitala i sačuvala za buduću referenciju mnoge relativno kratke, ... nestvarne priče koje su objavljene u raznim časopisima.

… Praktički je, dakle, utemeljila načelo prakticiranja moralne diskriminacije u suočavanju s jednostavnom, jasnom moralističkom fikcijom." (Waller, 21).

Razumijevanje povijesnog konteksta romana i fikcije u devetnaestome stoljeću, međutim, pomaže u rješavanju te prividne kontradikcije između osuđujućih izjava Ellen White i njene prividne prakse. Studija Johna Wooda „Ponovna revizija bezvrijednih romana: popularna fikcija u doba Ellen White" (*The Trashy Novel Revisited: Popular Fiction in the Age of Ellen White*), pruža informacije o popularnosti fikcije između 1850. i 1900. godine, kada je Ellen White objavljivala svoja najoštrija stajališta. Milijuni primjeraka određenih vrsta romana bili su široko dostupni. Na primjer, sada relativno nepoznati, ali najplodniji romanopisac tog vremena, gđa E. D. E. N. Southworth, napisala je više od 60 romana, a svaki je prodan u više od 100 tisuća primjeraka (17 i 18).

Vrsta tih romana također je karakteristična. Kategorizirani kao „domaća" ili „osjećajna" fikcija, ti melodramatični romani obično sadrže zaplete neugodnih doživljaja koje supruga ili mlada žena proživljava s mužem ili šefom koji se opijaju žesticama ili love žene, ili se muči s problematičnim djetetom, ili s bolešću i siromaštvom. Heroina sve te i takve nevolje uvijek pobjeđuje, živeći čistim životom. Drugi uobičajeni tip bio je „senzacionalistički" roman u kojem su prikazani ratni pohodi Indijanaca ili događaji iz vremena Građanskoga rata, te siromasi koji su se preko noći silno obogatili, ili su to bile stereotipne priče s američkog Zapada o rančerima koji se bore protiv odmetnikâ – priče obično ispunjene šokantnim prikazima krvoprolića i smrtnih opasnosti. Vjerski časopisi bili su ispunjeni sličnim pričama – ali i s dodatnim moralnim karakteristikama. Kad Ellen White kritizira sadržaje koji su prividno religijski, ona vjerojatno ima na umu takve sentimentalne ili senzacionalne, ali moralno ispravne domaće priče koje su objavljene najprije radi povećanja prihodâ.

Stajališta nakladnika i naslovi kojima su se koristili također su bili karakteristični. Većina romanâ prvi je put objavljivana u nastavcima, kao niz epizoda u tjednicima ili mjesečnim časopisima. Kad je javnost počela zahtijevati cijeli roman, nakladnici bi tiskali jeftinu knjigu s mekim koricama i prodavali je po cijeni od deset centi, odatle i izraz „desetcentni" roman (*dime novel*). Jedina im je briga bila brzo objavljivanje i prodaja. Pisci su nove romane stvarali najvećom mogućom hitrošću. Jedan je romanopisac, Wood je to zabilježio (21), za samo 24 sata napisao roman od četrdeset tisuća riječi.

Kad bi neko djelo steklo popularnost, a prodaja dostigla vrhunac, ponovno je tiskano u skupljem formatu i s poboljšanim izgledom. Ako se prodaja nastavila povećavati, ili, kako Wood komentira, „ako je roman bio dovoljno uspješan … smatrao se „fikcijom otmjenog društva". I oglašavalo ga se kao takvog, prikladnog za policu otmjene dame ili gospodina. Tako je popularnost postala oznaka vrijednosti." (Wood, 18). Ono što su nakladnici u drugoj polovici devetnaestoga stoljeća nazivali „klasična fikcija", prema današnjim književnim standardima bilo bi kategorizirano kao trivijalna fikcija (*pulp fiction*) – žanr koji još uvijek ima malu književnu vrijednost.

U osudi popularne *trivijalne* fikcije, Ellen White nije bila usamljena. Sredinom devetnaestoga stoljeća većina denominacija podjednako žestoko ju je osuđivala. Međutim, Ellen White taj je škart nastavila osuđivati čak i onda kad su ga druge Crkve počele prihvaćati, pa čak i objavljivati, nastojeći time povećati prodaju svojih časopisa. U svojim komentarima Ellen White vrlo jasno osuđuje tu vrstu fikcije koja je u njeno vrijeme dominirala. Proučavanjem njenih komentara uočavaju se neki opetovano izrečeni pridjevi i fraze – „sentimentalno", „senzacionalno", „bezvrijedno", „ljubavne pri-

če“, „neozbiljno“, „uzbudljive priče“, „smeće“, ili knjige objavljene kao „shema za zarađivanje novca“ (CT 132-134, 137). Ti pojmovi točno opisuju tipičnu fikciju koju je u to vrijeme čitala većina američkih čitatelja. Treba uzeti u obzir još jedan faktor takvih publikacija. Većina „domaćih“ i „avanturističkih“ romana onog vremena bila je namijenjena djeci. Ne slučajno, komentari Ellen White uglavnom su usmjereni prema dječjoj lektiri.

Gledajući iz te povijesne perspektive, čovjek prepoznaje da Ellen White ne odbacuje kategorički sve fikcije ili sve romane. Ona osuđuje određene romane i fikcije koji su se u drugoj polovici devetnaestoga stoljeća pretjerano namnožili, posebice u Sjevernoj Americi. Ustvari, ako netko izjave Ellene White zagovara književnom studioznošću, prepoznat ćemo da se silno divila književnim vještinama. Ona komentira: „Nije grijeh cijeniti književni talent, ako ga se ne obožava.“ (FE 120, 121). Što je još važnije, ona piše kako je „hitno potrebno da muškarci i žene steknu književno obrazovanje“ (*ibid.,* 192). Ellen White, tada se divila dobrom pisanju, ali žalila je pisanje koje nije imalo ni moralnu ni književnu vrijednost.

Važno je prepoznati da su osnove komentarâ Ellen White o čitanju i literaturi u pozivanju čitatelja na razvijanje sposobnosti razlikovanja dobrog i lošeg pisanja, a ne u apsolutnoj zabrani fikcije i romanâ. Njena praksa i njen savjet, ako se shvate u povijesnom kontekstu, sugeriraju da štivo ne bi trebalo biti određeno žanrom, bilo da je riječ o romanu, fikciji, poeziji ili eseju, već intelektualnom i duhovnom diskriminacijom sadržaja i svrhe. Ustvari, pozitivan savjet Ellen White jest da se muškarci i žene što više opismene.

Posebno je preporučila Bibliju kao najveću svjetsku učenost, koja obuhvaća povijest, biografiju, poeziju, dramu, logiku, retoriku i filozofiju. (CT 427-430). „Prelistavati djela koja govore o našoj vjeri, čitati argumente iz pera drugih, izvrsna je i važna pomoć, ali to nije ono što će umu pružiti najveću snagu. Za kultiviranje intelekta, Biblija je najbolja knjiga na svijetu.“ (CE 204; GW 99, 100).

Dodatno čitanje: D. Davis, *Teaching Literature A Seventh-day Adventist Approach* (AUP, 2002); R. Dunn, ed., *Seventh-day Adventists on Literature* (LLU, 1974); V. Wehtje, ed., *Language Matters: Notes Toward an English Program* (SPA, 1978); J. O. Waller, „A Contextual Study of Ellen G. White's Counsel Concerning Fiction“ (unpublished manuscript, 1965, CAR); J. Wood, „The Trashy Novel Revisited: Popular Fiction in the Age of Ellen White;' *Spectrum* 7, no. 4 (1976): 16-24.

Charles H. Tidwell, Jr.

KOCKANJE. Jednom od najgorih među igrama koje izazivaju ovisnost Ellen White je smatrala kockanje. U nekim je situacijama javne kockarnice nazvala „kockarskim paklom“. (15MR 70, 73). Ona i ostale zabave, poput kartanja, igranja šaha i igranja dame, spominje kao doprinose razvoju ovisnosti o kockanju. (CT 346). Ovisnosti o kockanju, dakako, pridonose i mnogi drugi čimbenici i okolnosti. Dok se jedni, želeći sebi osigurati viši životni standard, „uvlače u pakao kockanja kako bi tim brzim dobicima stekli novac za podmirenje troškova“ (15MR 70), drugi u kockanju nalaze posljednje sredstvo za rješavanje svojih ekonomskih problema i očajne situacije. (Lt 30a, 1894., u 1MR 94). Čak i crkvene, naizgled bezazlene akcije prikupljanja sredstava, mogu potaknuti „mlade da zavole užitke više nego Boga“ i da počnu razmišljati o tome kako bi „lutrijski dobici i kockanje mogli biti siguran izvor za stjecanje novca potrebnog za posebne predmete“. (ST, Apr. 19, 1883). Ne samo mladi ljudi nego čak i crkveni čelnici dolaze u kušnju da se obogate na nezakonit način. (15MR 72; ST, Feb. 23, 1882). Prema mišljenju Ellen White, novac je namijenjen za životno izdrža-

vanje i za pomaganje potrebitima, a nipošto za kockanje. (12MR 91). Ona je kockanje smatrala Sotoninim izumom (RH, Mar. 31, 1896) i znakom kraja vremena (Mar. 35).

Paul Z. Gregor

KOLEDŽ PACIFIČKE UNIJE. Mješoviti koledž u Angwinu, u Kaliforniji, otvoren je 1909. godine nakon zatvaranja svog prethodnika, *Koledža u Healdsburgu (*Healdsburg College*). Ellen White i W. C. White, koji su pomagali u osnutku Koledža u Healdsburgu, vodili su i cijeli postupak preseljenja. Potraga za zemljištem 1908. godine usredotočena je na jedno imanje u blizini Sonome, ali pregovori su prekinuti zbog niza poteškoća. Neki su vjernici time bili obeshrabreni, ali Ellen White bila je uvjerena da Bog za njih ima nešto bolje. Pacifička unija konferencija (*Pacific Union Conference*) 1. rujna 1909. godine kupila je odmaralište u Angwinu na planini Howell, nedaleko od Sanatorija u St. Heleni (*St. Helena Sanitarium*) i kuće Ellen White u Elmshavenu. Prednosti lokacije u Angwinu bile su 81 hektar šumovitog zemljišta s pitkom vodom, zgradama, bazenom, voćnjacima i stokom. Na posvećenju imanja Ellen White je izjavila da je zahvalna što je kupnja nekretnina u Sonomi bila neuspješna. „Bog nas je želio ovdje, i On nas je ovamo i doveo." (Ms65, 1909, PUR, Oct. 7, 1909).

Čak i prije nego što je saznala za nekretnine u Angwinu, Ellen White preporučila je da buduću školu vodi C. W. Irwin, prvenstveno zbog njegovog prethodnog iskustva stečenog u Australiji, na Koledžu u Avondaleu. Istog mjeseca imovina je kupljena. U trenutku otvorenja Koledž Pacifičke unije upisao je 42 studenta. Nakon prijepodnevnih predavanja studenti su odlazili u sječu drva, bavili su se vrtlarstvom i gradnjom. Kuća Ellen White bila je od Koledža udaljena samo nekoliko kilometara niz planinu Howell, a u kasnijim godinama ona je nekoliko puta u Koledžu propovijedala.

Godine 1932. Koledž Pacifičke unije postao je prvi adventistički koledž koji je dobio i regionalnu i Crkvenu akreditaciju. Tijekom ljetnih mjeseci od 1934. do 1936. godine Koledž je bio domaćin Napredne biblijske škole (*Advanced Bible School*), no ona je 1937. godine preseljena u Washington, D. C., i postala je Teološko učilište adventista sedmoga dana (*Seventh-day Adventist Theological Seminary*). Godine 2007. Koledž Pacifičke unije imao je oko stotinu nastavnika i 1500 studenata.

Dodatno čitanje: 6Bio 176-188; WC. Utt, *A Mountain, a Pickax, a College: A History of Pacific Union College* (Angwin, Calif.: Pacific Union College, 1968); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 280-284.

KOLEDŽ U OBERLINU. Osnovan 1833. godine u okrugu Lorain, u državi Ohio, od svojih je najranijih dana bio izrazit primjer evanđeoske obrazovne ustanove koja je svoj glavni cilj vidjela kao dovođenje *tisućljeća putem socijalne reforme. Kao takav, Koledž u Oberlinu postao je prva američka visokoškolska ustanova koja je omogućila i muškarcima i ženama, i bijelcima i crncima, da studiraju zajedno.

Mnoge obrazovne reforme koje su u Oberlinu pokrenute u 1830-im godinama bile su gotovo istovjetne s onima što ih je Ellen White zagovarala tijekom 1870-ih. Na primjer, u jednoj od prvih najava nove škole ona je zamijetila da će taj koledž educirati cijelu osobu, i njeno tijelo, i srce i razum. Kako bi se olakšalo takvo uravnoteženo obrazovanje, Koledž u Oberlinu od samog je početka bio općeobrazovna ustanova posvećena manualnom radu. Prvo godišnje izvješće škole naglasilo je da se odjel manualnog rada smatra *nužnim* za cjelovitost obrazovanja. Kako bi sačuvali zdravlje učenika i omogućili im da zarađuju sredstva za troškove školovanja, učenici oba spola trebali su raditi nekoliko sati dnevno. Koledž u Oberlinu također je bio ustanova koja je u svojim ranim

danima žudila za zdravstvenom reformom, zagovarajući vegetarijanstvo, svježi zrak, obilje vode i mnoge druge mjere što ih je Ellen White kasnije isticala. U području intelektualnih studija, oberlinski reformatori uzdigli su proučavanje Biblije iznad „neznabožačkih klasika" i protivili su se trivijalnim romanima.

Nije bilo izravnih kontakata između Ellen White i oberlinskih reformatora. Ustvari, do 1850-ih godina, njihove najradikalnije obrazovne reforme bile su minula povijest, iako je ustanova mogla ostati aktivnom u području socijalnih reformi tijekom cijelog stoljeća. Kasnija adventistička tradicija smatrala je da su *Goodloe Harper Bell (prvi adventistički „službeni" odgajatelj) i *George Amadon, došli u Oberlin, ali zapisi te ustanove to ne potvrđuju. Međutim, dva studenta iz iste obitelji, iz obitelji koja je kasnije postala adventistička, pohađala su Koledž u Oberlinu tijekom školske godine 1852/1853. Bili su to Merritt G. i Albert J. Kellogg, starija polubraća *J. H. Kellogga.

Dodatno čitanje: R. S. Fletcher, *A History of Oberlin From Its Foundation Through the Civil War* (Oberlin College, 1943); G. R. Knight, „Oberlin College and Adventist Educational Reforms", *Adventist Heritage* 8, no. 1 (Spring 1983): 3-9.

George R. Knight

KOLEDŽ ZDRAVSTVENIH EVANGELIZATORA (*COLLEGE OF MEDICAL EVANGELISTS*). Osnovan je 1906. godine i prethodnik je Sveučilišta Loma Linda, smještenog u gradiću Loma Linda u Kaliforniji. Ellen White istaknula je 1906. godine da Loma Linda treba biti „ne samo *sanatorij već i obrazovni centar. Posjedovanjem tog mjesta preuzeta je važna odgovornost podizanja obrazovnih ustanova." (RH, June 21, 1906. u MM 56).

Godišnji plan novog koledža iz 1906. godine ponudio je četiri programa: Akademski, Medicinske sestre, Evangelizacijski radnici i trogodišnji Evanđeosko-medicinski studij koji je uz standardnu nastavu medicinskog studija uključivao i biblijsku nastavu. Ellen White savjetovala je da „izlječenje bolesnih i služba Riječi trebaju ići ruku pod ruku". (LLM 182). Na jutarnjem bogoslužju 20. rujna 1906. godine dio nastavnog osoblja proglasio je Koledž otvorenim. Ali nastave nije bilo, jer još nije bilo studenata. Međutim, do 4. listopada stigli su i ostali nastavnici te oko 35 studenata, te je nastava počela. (Schaefer, *Legacy*, 89).

*John Burden, poslovni tajnik ustanove, pisao je Ellen White 23. listopada i od nje zatražio savjete u vezi s budućim kurikulumom koledža. Treba li administracija tražiti zakonsko priznavanje statusa medicinskog studija? Ili bi trebali tražiti zakonsko priznavanje za iscjelitelje, poput homeopata, kiropraktičara, osteopata ili za neku eklektičnu mješavinu metodologija ozdravljenja? Ili bi, jednostavno trebali pružati upute za „zdravstvene evangelizatore" čak i ako ne bi dobili zakonsko priznanje i ne bi mogli liječenje obavljati legalno? (*ibid.*, 90).

U to vrijeme Ellen White nije dobila božanski savjet na temelju kojeg bi odgovorila na ta zbunjujuća pitanja. Godinu dana kasnije, kad ju je Burden ponovo pitao je li škola „samo za kvalificiranje medicinskih sestara" ili treba „prihvatiti i školovanje liječnika", odgovorila je: „Liječnici će ovdje dobiti svoje obrazovanje." (MM 76).

U veljači 1908. godine, sedamnaest mjeseci nakon što se otvorio Koledž za evangelizatore, mjesni odbor u Loma Lindi sastao se da bi proučio odnose među adventističkim obrazovnim ustanovama u južnoj Kaliforniji. Činilo se izvjesnim da bi mlade ljude trebalo školovati za potpuno akreditirane liječnike. No Odbor je procijenio da će laboratoriji i drugi potrebni objekti za medicinski studij stajati 40.000 do 50.000 dolara – što je više nego početni troškovi osnivanja sanatorija. Na pitanje trebaju li osigurati potrebne objekte, Ellen White upozorila

je na preuranjene akcije: „Planovi koje predlažete trebali bi, čini se, biti ključni; ali morate jamčiti da se oni mogu sigurno i ostvariti. … Ako imate talenta i sredstava za preuzimanje takve odgovornosti, radovat ćemo se kad budemo vidjeli da su se vaši planovi ostvarili." (Lt 82, 1908, u LLM 9; vidi također LLM 354).

Mjesec dana kasnije upozorila je: „U ovo vrijeme ne bismo se trebali natjecati sa svjetovnim medicinskim fakultetima. Učinimo li to, naše šanse za uspjeh bit će male. Sada nismo spremni uspješno provesti osnivanje velike zdravstvene obrazovne ustanove." (Lt 90, 1908, u LLM 10; vidi također LLM 316).

Do 1909. godine Koledž evangelizatora nudio je trogodišnji studij. Profesori su mogli samo ohrabrivati one koji su htjeli postati liječnici kako se nadaju da će njihovo obrazovanje biti smatrano ekvivalentnim prvim dvjema godinama studija na javnim medicinskim ustanovama ili da će se računati kao diploma stečena u Loma Lindi, kad postane akreditiran medicinski fakultet.

U rujnu je Burden poslao pismo Ellen White u kojem je opisao pitanja koja su tištala profesore i studente. Odgovorila mu je da Crkva treba „imati vlastiti studij" kako bi educirala liječnike i da ne bi smjela kršiti pravila u stjecanju dopusnice. (Lt 71, 1909, u LMM 426).

Unatoč naizgled nepremostivim preprekama, uprava je odlučila slijediti savjet Ellen White. Crkveni čelnici zatim su promijenili ime škole. Koledž evangelizatora postao je Koledž zdravstvenih evangelizatora (CME) i upisan je u zakone države Kalifornije u četvrtak 9. prosinca 1909. godine. Osnivačkim aktima CME je ovlašten za izdavanje diploma općeg obrazovanja i znanosti, stomatologije i medicine.

Ubrzo nakon konstituiranja CME-a, Konferencija Pacifičke unije održala je u Mountain Viewu u Kaliforniji svoju petu bijenalnu sjednicu na kojoj je odlučila da crkveni službenici, da bi mogli podržati tako ambiciozan pothvat, moraju biti sigurni da su pravilno razumjeli savjet Ellen White. U pismu uručenom Ellen White 26. siječnja 1910. godine pitali su: „Trebamo li razumjeti da, prema svjetlu koje ste dobili od Gospoda, moramo osnovati temeljito opremljen medicinski fakultet, čijim će diplomantima biti omogućeno da polažu državne ispite i postanu registrirani, kvalificirani liječnici?" (RH, May 19, 1910).

Već sljedeći dan Ellen White im je odgovorila: „Da, svjetlo mi je dano, i mi moramo pružiti ono što je ključno za osposobljavanje naših mladih ljudi koji žele biti liječnici, kako bi se mogli inteligentno pripremiti i kako bi mogli položiti ispite potrebne za dokazivanje svoje sposobnosti da budu liječnici. … Medicinski fakultet u Loma Lindi treba biti prvorazredan, jer oni koji studiraju na njemu imaju privilegij održavati živu vezu s najmudrijim od svih liječnika [s Kristom], i tako steći vrhunsko znanje. A za posebnu pripremu pripadnika naše mladeži koji imaju jasne predodžbe o svojoj obvezi stjecanja zdravstvenog obrazovanja koje će im omogućiti da polože ispite zakonom propisane za sve koji rade kao kvalificirani liječnici, moramo se opskrbiti svime što može biti potrebno, tako da ti mladi ljudi ne moraju biti prisiljeni pohađati medicinske fakultete vođene ljudima koji nisu naše vjere. Dakle ... naši mladići i djevojke, čije duhovne interese Gospodin želi da zaštitimo, neće se osjećati prisiljeni povezivati se s nevjernicima kako bi stekli temeljito medicinsko obrazovanje." PUR, Feb. 3, 1910. u MM 57, 58).

Osnivanje takvog fakulteta zahtijeva veliku financijsku potporu čitave denominacije. *I. H. Evans, potpredsjednik Generalne konferencije, oduševljeno je govorio o napredovanju vjerom. „Imamo pred sobom ... jednostavnu, izravnu izjavu sestre White o osnivanju medicinskog fakulteta. Nema nagađanja o tome; nema okolišanja; ne postoji lažna konstrukcija koju treba staviti na te riječi. Pitanje je hoćemo

li slijediti dani savjet." (*Medical Evangelistic Library,* no. 1, 5. 15).

Članovi Crkve odgovorili su iskrenim oduševljenjem prihvativši zajedničku akciju u korist novog medicinskog fakulteta. Iako nitko nije vjerovao da će njihova financijska sredstva ili darovi biti dovoljni za taj pothvat, mnogi su vjerovali da im je Bog pokazao da je za to došlo pravo vrijeme.

Osnovan 9. prosinca 1909. godine, u sklopu Koledža zdravstvenih evangelizatora, medicinski studij za liječenje dojenčadi, s nastavnim osobljem od pet obiteljskih liječnika, nije se mogao roditi u hladnijem zakonodavnom okruženju. Godine 1910. Izvještaj Abrahama Flexnera (*The Abraham Flexner Report*), koji je financirala Carnegie Fondacija za napredak u nastavi (*Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching*), podržao je ono što je Vijeće za medicinsko obrazovanje (*Council on Medical Education*) u Sjedinjenim Američkim Državama započelo 1906. godine – zatvaranje neadekvatnih medicinskih fakulteta. U skladu s novom strogom procedurom izdavanja akreditacija, ocjenjivala se svaka medicinska ustanova i zatvarala svaka koja nije udovoljavala kriterijima. Do 1932. vlasti su zatvorile 84 medicinska studija u Sjedinjenim Državama (S. Jonas, *Medical Mystery: The Training of Doctors in the United States* [New York: Norton, 1978], 223). Prema novim, strožim postupcima akreditiranja, ocjenjivala se svaka obrazovna ustanova s medicinskim programima, a oni koji nisu udovoljavali kriterijima zatvoreni su. Akreditacijski službenici rekli su upraviteljima CME-a kako bi bilo nemoguće da nov, slabo opremljen medicinski studij povezan s Crkvom može udovoljiti tim strogim kriterijima.

Dana 11. svibnja 1910. godine Upravno vijeće CME-a osnovalo je novo dioničko društvo, te konsolidiralo sanatorij i koledž i njihova upravna vijeća. Prva akreditacijska inspekcija Američke zdravstvene udruge (*American Medical Association, AMA*) 1915. godine rezultirala je ocjenom „C"; dvije godine kasnije, 1917. godine, uslijedila je ocjena „B"; a zatim i ocjena „A" 1922. godine. Koledž zdravstvenih evangelizatora 1961. godine postao je Sveučilište Loma Linda (*Loma Linda University*). Od 2008. godine na studiju medicine liječničku diplomu steklo je 9.646 studenata.

Dodatno čitanje: M. L. Neff, *Far God and C. M. E.* (PPPA, 1964); R. A. Schaefer, *Legacy: Daring to Care, the Heritage of Loma Linda University Medical Center* (Loma Linda, Calif.: Legacy, 1990); *Medical Evangelistic Library* (Loma Linda, Calif.: College Press [c. 1910]); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10, 940-954.

Richard A. Schaefer

KOLEKCIJA IZVORNIH ČLANAKA U ČASOPISIMA ELLEN G. WHITE. (*Ellen G. White Periodical Resource Collection*, nakladnik knjiga PPPA, 1990). Višetomni set članaka Ellen White objavljenih u raznim adventističkim časopisima. Ova zbirka resursa imala je cilj upotpuniti faksimilnu reprodukciju svih članaka Ellen White koji su se pojavili na engleskom jeziku u adventističkim časopisima. (Članci iz časopisa **Sadašnja istina* (*Present Truth*), **Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*), **Znaci vremena* (*Signs of the Times*) i **Priručnik za mlade* (*Youth's Instructor*) već su bili zasebno objavljeni.) Trenutno su objavljena dva sveska *Zbirke periodike* (*Periodical Resaurce Collection*); objavljivanje trećeg i četvrtog sveska očekuje se u budućnosti. Prvi svezak (662 str.) uključuje članke objavljene u časopisima *Unaprjeđuj i promiči kršćanski odgoj* (*Advance, Advocate of Christian Education – Training School Advocate*), niz *Zlatne jabuke* (*Apples of Gold Library*), *Atlantski kolporter* (*Atlantic Canvasser*), *Skupljač Atlantske Unije* (*Atlantic Union Gleaner*), [Australski] *Unijsko-konferencijski zapis* (*Union Conference Record*), [Battle Creek] *Zapis koledža* (*College Record*) i *Biblijski odjek* (*The Bi-*

ble Echo) i [Australski] *Znaci vremena* (*Signs of the Times*). Drugi svezak (642 str.) sadrži članke iz *Studentske biblijske knjižnice* (*Bible Students' Library*), *Škola za obuku iz Biblije* (*Bible Training School*), *Središnji napredak* (*Central Advance*), *Gledište Centralne Unije* (*Central Union Outlook*), *Kršćanski edukator* (*Christian Educator*), *Bilten Crkve i subotnje škole* (*Church and Sabbath School Bulletin*), *Novine crkvenih dužnosnika* (*Church Officers' Gazette*), *Zvijezda Danica* (*Day-Star*), *Barjak istočnog Michigana* (*East Michigan Banner*), *Odjeci iz polja* (*Echoes From the Field*), *Obrazovni glasnik* (*Educational Messenger*), *Vijesti s terena* (*Field Tidings*) *i [Dnevni] bilten Generalne konferencije* (*The General Conference [Daily] Bulletin*). Dok svaki svezak objavljuje samo članke koji još nisu objavljeni u knjigama ili zbirkama koje su u tisku, kompletan indeks na kraju svakog sveska navodi *sve* članke Ellen White objavljene u časopisima koji se nalaze u tom svesku, s referencijama ponovnog objavljivanja za članke koji nisu uključeni u tu zbirku.

KOLORADO. James i Ellen White prvi su put posjetili državu Colorado 1872. godine, tražeći odmak od svojih napora. Veliki dio države tada je još graničio s divljinom, uglavnom nedodirnutom pogodnostima suvremene civilizacije. Na putu iz Battle Creeka u Kaliforniju zaustavili su se u blizini Ottawe, u Kansasu, kako bi posjetili sestru Ellen White - Caroline (Harmon) Clough i njezinu obitelj. Caroline ih je pozvala da posjete i njenu kćer Louisu (Clough) Walling i zeta Williama B. Wallinga, koji su živjeli u Coloradu.

Obitelj White stigla je u Colorado 18. srpnja i sljedeća dva mjeseca proveli su u planinama, boraveći kod Williama Wallinga na njegovoj pilani južno od Rollinsvillea, oko 75 kilometara sjeveroistočno od Denvera. Jamesovo se zdravlje poboljšalo, zahvaljujući ponajprije dolasku nakon napornog putovanja preko prijevoja Boulder (sada Rollins Pass) u mjesto Hot Sulphur Springs. Na početku putovanja, Ellen je ozlijedio njen poni, prestrašen kad mu je pala savijena vreća za spavanje pričvršćena uz sedlo. Boljelo ju je veći dio putovanja, a ozljeda ju je ponekad mučila i kasnije u životu. Prema sjećanju Ellenine nećakinje Mary Clough (još jedne od Carolininih kćeri) koja je kasnije postala tajnica Ellen White, u Hot Sulphur Springsu James je predvodio prvi kavkaski pogreb u Middle Parku. Sedamnaestogodišnji Willie tu je uživao u lovu, branju bobica i kupanju na vrućim izvorima.

Obitelj je ponovo došla u Colorado u lipnju 1873., i tada su boravili u Wallingovom starom mlinu, udaljenom prema jugu oko tri kilometra, koji se više nije koristio. James i Ellen proveli su veći dio svog vremena pišući; ona je radila na *Svjedočanstvu br. 23* (*Testimony no. 23*) (sada 3T 252-338). James je pozvao *Dudleya M. i *Lucretiju Canright da im se pridruže u planinama. Nažalost, brvnara u kojoj su boravili bila je pretrpana, s petero odraslih (uključujući *Lucindu Hall), te tinejdžerom (Williejem) i četveromjesečnom Genevieveom, kćeri Canrightsovih. Nakon tri tjedna James i Dudley su se posvadili, što je Canrightsove potaknulo da odu. Dudley je posumnjao u nadahnuće Ellen White vezano uz neke događaje i njeno priklanjanje Jamesu u prepirci između njih dvojice. Canright se s brda spustio do gradića Goldena, gdje je vodio prvu adventističku evangelizacijsku seriju u Coloradu, a zatim je na nekoliko mjeseci prestao propovijedati.

Sredinom rujna Whiteovi su ponovo prešli preko prijevoja Boulder, te se uputili prema Grand Lakeu. Kad im se dogodio kvar na kolima, tjedan dana, koliko je trebalo Wallingu za popravak slomljene osovine, logorovali su na ogoljelom planinskom proplanku, prkosećі snijegu i ledenim temperaturama. Charles Glover, njihov stari adventistički poznanik, vratio se s popravljenom osovinom i omogućio

im nastavak putovanja. Na Grand Lakeu Glover i Willie neko su vrijeme proveli u lovu i ribolovu. Jednoga dana Willie je ustrijelio dvije sive vjeverice „da bi napravio juhu za brata Glovera“ (u to vrijeme adventistička stajališta o *nečistoj hrani još nisu bila razvijena). Želeći pomoći svom ocu da do zadanog roka revidira traktat o suboti, Willie je iz tijela zaklanog prerijskog vuka sastrugao mast i napravio svijeću.

William i Louisa Walling razveli su se početkom 1873. godine. Kad se približavala zima, William je zamolio Whiteove da se nastave brinuti za njegove dvije kćeri, petogodišnju Addie i trogodišnju May, koje su tog ljeta nekoliko tjedana ljetovale s njima. Whiteovi su nevoljko pristali, odveli su ih u Kaliforniju i kasnije u Battle Creek. Addie i May provele su sljedećih 16 godina živeći sa svojom pratetom i pratetkom.

Otprilike u isto vrijeme James je Wallingu posudio nešto novca. Godine 1876. Walling je svoju pilanu u Nederlanda prepisao Jamesu, možda je time djelomično vraćao dugovanje. U kolovozu 1878. godine James je staru pilanu, u kojoj su boravili 1873. godine, kupio po sniženoj cijeni, planirajući je učiniti ljetnim boravištem svoje obitelji. Na to upućuje naziv „White's Ranch“ (Farma Whiteovih).

U srpnju 1878. Whiteovi su s Dudleyjem Canrightom i Mary K. White opet posjetili Colorado. Ellen je s njima bila dva i pol tjedna, i za to je vrijeme dvaput propovijedala u evangelizacijskoj seriji u Boulderu koju je vodio M. E. Cornell. Sredinom njenog boravka Dudley Canright dobrovoljno ih je napustio. Tjedan dana nakon što je i Ellen otišla stigao je njihov sin Edson i tijekom mjeseca rujna pomagao ocu na Saboru pod šatorom u Georgetownu.

Whiteovi su se vratili u Colorado i u ljeto 1879. godine vozeći se *teretnim vlakom iz Dallasa, Texas, s mulama. Bili su u Boulderu kada je 2. kolovoza ondje organizirana crkva adventista sedmoga dana. Sljedećeg ponedjeljka James je pozvan na Okružni sud u Boulderu zbog dugova koji su nastali transakcijama vezanim uz pilanu u Nederlandu. Odmah je pilanu prodao odvjetniku okruga Gilpin, pri čemu je pretrpio znatan gubitak. Prema kraju kolovoza James i Ellen White pomagali su u prvoj evangelizacijskoj seriji u Denveru. Godine 1881. Ellen je provela mjesec dana u svojoj planinskoj brvnari s Mary White, oplakujući Jamesovu smrt. Tri godine kasnije prodala je to imanje. Godine 1909. posljednji put se vratila u Colorado i govorila na Saboru pod šatorima u Boulderu. (6Bio 215, 216).

Vidi također: Boulder Sanitarium; P. H. Abraham Wade.

Dodatno čitanje: 2Bio 341-355, 385-393; 3Bio 92, 93, 181-185; D. Johnson, *Colorado Vacations of James and Ellen White, 1872-1879* (EGWE-LLU); E. D. Dick, „For Health and Wealth: The Birth of Seventh-day Adventism in Colorado“; *Adventist Heritage* 7, no. *2* (Fall 1982): 18-27; J. Moon, *W.* C. *White and E. G. White* (AUP, 1993), 13-19.

Del L. Johnson

KOLPORTERI. Poznati kao kolporteri i/ili evangelizatori literaturom, kolporteri su samostalni misionari koji se u evangelizaciji koriste raznim metodama za prodaju i distribuciju literature. Kao odgovorne nositelje početaka i širenja adventizma u mnogim dijelovima svijeta, smatra ih se Božjim glasnicima koji tiskovinama šire dobre vijesti o evanđelju. Ellen White smatra da „nema većeg rada od evangelizacijskog pridobivanja, jer ono podrazumijeva izvršavanje najviših moralnih dužnosti“. (6T 331). Prema njenom mišljenju, „inteligentan, bogobojazan, istinski evangelizator treba biti poštovan jer zauzima položaj jednak položaju propovjednika evanđelja”. (6T 321).

Adventistička je literatura prvi put tiskana 1840-ih godina, a u početku su je distribuirali članovi Crkve i dostavljala se poštom. Godine 1880. Ellen White pozvala je ljude koji su bili

na odgovornim pozicijama Crkve da izgrade planove koji bi omogućili da knjige široko cirkuliraju i da ne „leže na policama, ni uzalud izlaze iz tiska". (4T 388). Zalagala se da „u svim dijelovima misijskog polja kolportere ne treba odabirati u problematičnim dijelovima društva, nipošto među muškarcima i ženama koji nisu dobri ni za što drugo i ni u čemu nisu uspješni, već među onima koji dobro govore, taktični su, pronicljivi i vješti". (4T 389).

Godine 1881. *George King, Kanađanin koji je u želji da postane propovjednik počeo prodavati knjige i pretplate na časopise *Dobro zdravlje* (*Good Health*) i *Znaci vremena* (*Signs of the Times*), predložio je da se nakladnička kuća *Review and Herald* uključi u provedbu plana Ellen White za prodaju evanđeoskih knjiga. Plan se temeljio na tada ustaljenoj komercijalnoj praksi prodaje knjiga od vrata do vrata putem pretplate. King je predložio da se spoje dvije male knjige koje je napisao Uriah Smith – *Razmišljanja o Danielu* (*Thoughts on Daniel*) i *Razmišljanja o Otkrivenju* (*Thoughts of the Revelation*) – te da ih se tiska kao jednu. Prodajom te knjige King je službeno pokrenuo Crkveni program prodaje *od vrata do vrata*. Kasnije je počeo angažirati nove suradnike i obučavati ih da rade taj posao i bio je toliko uspješan da je za manje od dva desetljeća gotovo svaka konferencija na svom području imala evangelizatore literaturom i čelnike kolportera.

Dokazani uspjeh širitelja pothvata, kao i stajališta Ellen White o važnosti evangelizacije tiskovinama, naveli su nekoliko Crkvenih dužnosnika da na Zasjedanju *Generalne konferencije u Minneapolisu predlože rezoluciju kojom bi se preporučilo da se sve osobe koje žele ući u biblijsko djelo ili u pastoralnu službu, prvo osposobljavaju u širenju literature. (RH, Nov. 13, 1888). Unatoč tome što se Ellen White protivila toj ideji, rezolucija je usvojena. Ubrzo nakon zasjedanja, u pismu *R. A. Underwoodu, koji je bio među onima koji su podržali donošenje rezolucije, ponovila je svoje razočaranje: „Ovo nije trebalo biti apsolutno pravilo i usprkos svemu što sam protiv te rezolucije rekla, ona je donesena. Nije bilo u redu da to na Konferenciji prođe. To nije bio Božji nalog, i ta će rezolucija do temelja biti ništavna. Neću to podržati, jer ne bih htjela raditi protiv Boga. Ovo nije Božji način rada, i neću ga ni pogledati." (Lt 22, 1889, u 2MR 62).

Ellen White istaknula je da je netočno misliti da bi svi mogli biti širitelji literature (tj. kolporteri, netko tko religijske knjige prodaje idući od vrata do vrata), jer „neki nemaju posebne prilagodljivosti tom poslu". (6T 333). Međutim, prepoznala je da „oni koji se spremaju biti propovjednici ni u jednoj drugoj profesiji ne mogu steći tako veliko iskustvo kao što mogu radeći u kolportiranju" (6T 334) i da će se „u evangelizacijskom kolportiranju mladi ljudi bolje pripremiti za propovjedničku službu nego tijekom mnogo godina provedenih u školi". (CM 34). Kolportiranje se nije preporučavalo samo kao način obrazovanja onih koji su željeli postati propovjednici već i kao neprocjenjivo iskustvo za sve studente: „Neka oni koji su bili u školi izađu na teren i znanje koje su stekli iskoriste u praksi. Ako će kolporteri to učiniti, ... njihovi će se talenti vježbanjem povećavati, a naučit će mnoge praktične lekcije koje u školi možda ne bi mogli naučiti. Obrazovanje stečeno na takav praktičan način može se s punim pravom nazvati visokim obrazovanjem." (6T 331).

Ellen White opširno je pisala o odabiru, ulozi, dužnostima i mnogim drugim aspektima povezanim s radom kolportera. Savjetovala je, primjerice, da apsolutno poštenje mora karakterizirati poslovne transakcije kolportera (CM 50, 94) i da bi oni trebali prakticirati ekonomičnost, a ne zaduživanje (CM 92-99). Prema njenom mišljenju, duh dobitka i sebičnosti ne bi trebao imati vlast nad njihovim motivima. (CM 97). Od njih su se zahtijevali

i energija, i entuzijazam i naporan rad. (CM 62). Oni su trebali njegovati kršćanske vrline, poput blagosti, strpljenja, krotkosti, taktičnosti, ljubaznosti, sklonosti pružanju pomoći i umjerenosti. (PM 307). Usto, savjetovalo im se da stalno poboljšavaju svoje ponašanje, navike, raspoloženje i metode, kako bi svoje aktivnosti obavljali na najuspješniji mogući način. (CM 55-60). Kolportiranje je nazivala „djelo velike odgovornosti" (CM 14) i „sveto" djelo (CM 29). Evangelizatori literaturom „Gospodinova su ruka pomoćnica" (CM 20) kojom se dohvaćaju ljudi svih slojeva i „sije iznad svih voda" (CM 10). „Sve dok kušnja traje, kolportiranje će biti prigoda za rad." (6T 478).

Dodatno čitanje: CM; 6T 313-340; R. Coon, „Minneapolis/1888: The 'Forgotten' Issue", Nov. 18, 1987 (DF 189-r, CAR); B. Strayer, „125 Years of Literature Ministry", AR, Aug. 19, 1993; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10, 931-933.

Mario Martinelli

KOLPORTERSKA SLUŽBA *(Colporteur Ministry,* nakladnik knjige PPPA, 1953, 176). Kompilacija savjeta Ellen White namijenjena evangelizatorima literaturom , ili *kolporterima. Od početka publiciranja literature adventista sedmoga dana krajem 1840-ih, milijune primjeraka knjiga i časopisa distribuirali su evangelizatori literaturom i misiji naklonjeni laici. U svojoj je službi Ellen White dala smjernice u vezi s objavljivanjem i distribucijom takve literature. „Djelo kolportiranja", napisala je 1900. godine, „pravilno vođeno, misionarski je rad najvišega reda, i ono je dobra i uspješna metoda koja se može primijeniti da bi se istine važne za ovo vrijeme donijele ljudima." (6).

Godine 1902. brojna stajališta iz knjiga Ellen White *Svjedočanstva za Crkvu* (*Testimonies for the Church*) i iz drugih izvora vezanih s kolporterskom službom, objedinjena su i objavljena u *Priručniku za kolportere* (*Manual for Canwassers,* nakladnik PPPA). Dodavanjem naknadnih savjeta Ellen White, 1920. godine tiskana je knjižica od 73 stranice *Kolporter evanđelist* (*Colporteur Evangelist,* nakladnik PPPA). Drugo izdanje dodatno je prošireno mnogim stajalištima Ellen White objavljenim u njenim knjigama, člancima u časopisima i neobjavljenim pismima i rukopisima, a tiskana je 1953. godine kao *Kolporterska služba* (*Colporteur Ministry*). Stajališta su razvrstana prema temama: svrha i misija kolportera evanđelista, njihove kvalifikacije i vrste literature koju prodaju. Godine 1973. nakladnička kuća Pacific Press objavila je odabir napisa iz *Kolporterske službe* i naslovila ga *Taj drugi anđeo* (*That Other Angel,* 64).

KOMPILACIJE KNJIGA ELLEN WHITE
vidi **PRIPREMA KNJIGA ELLEN WHITE**

KORACI PREMA ISUSU (*Steps to Jesus*, nakladnik knjige RHPA, 1981, 125). Prilagođeno izdanje knjige *Koraci prema Kristu* (*Steps to Christ*); objavljeno je i pod naslovom *Poznavajući Ga bolje* (*Knowing Him Better*). Ovo pojednostavljeno izdanje knjige *Koraci prema Kristu* autoriziralo je Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*) kako bi zadovoljilo potrebe mladih ljudi i ljudi koji engleskim jezikom ne vladaju dovoljno. U Predgovoru se kaže: „Autoričine misli su zadržane, [ali] teško razumljivi izrazi preneseni su na svakodnevni jezik, rječnik je pojednostavljen, a duge rečenice su skraćene." Dijelove Svetoga pisma iz prijevoda Kralja Jamesa, zamijenjeni su dijelovima iz suvremenog engleskog prijevoda Biblije.

Tim Poirier

KORACI PREMA KRISTU, PUT KRISTU (*Steps to Christ*, nakladnici knjige Chicago: Fleming H. Revell, 1892, 153; RHPA, 1896, 163). Jedna od najčešće prevedenih i distribuiranih knjiga svih vremena. Zahtjev za malu knjigu o kršćanskom iskustvu spasenja koja bi

se mogla prodavati za oko 50 centi pojavio se u ljeto 1890. godine. Ellen White bila je oduševljena tom idejom, pa je s *Marian Davis počela pretraživati svoje rukopise i publikacije te odabirati prikladne materijale. Uredila ih je, prepisala i oblikovala u koordinirani prikaz puta i radosti iskustva spasenja. Rukopis je predstavljen skupini sudionika konvencije u *Harbor Springsu u srpnju 1891. godine. *G. B. Starr, koji je ranije već surađivao s Dwightom L. Moodyjem, predložio je da se rukopis ponudi Flemingu Revellu, glavnom nedenominacijskom nakladniku religijskih djela u Chicagu. Smatralo se da će to pridonijeti masovnom širenju publikacije (Revellova sestra Emma bila je udana za Moodyja, a Moody je potaknuo Revella da osnuje tiskaru kako bi objavljivao svoje propovijedi i traktate i drugu kršćansku literaturu). Ellen White prihvatila je prijedlog, pa su *Koraci prema Kristu* izašli iz tiska 1892. godine. Mala knjiga s dvanaest kratkih poglavlja izazvala je veliko oduševljenje publike te je tijekom prve godine tiskana još sedam puta. Najavljujući knjigu, Revell je napisao: „To je 'izvanredna knjiga'. Ne događa se često da nakladnik ima priliku najaviti treće izdanje novog djela samo šest tjedana nakon objave prvog izdanja. To je, međutim, vrlo ohrabrujuća činjenica u vezi s izrazito korisnim i praktičnim radom gospođe E. G. White koje je rezultiralo knjigom *Koraci prema Kristu*. Ako pročitate to djelo, zasigurno ćete postati duboko zainteresirani za povećanje njegove distribucije. *Koraci prema Kristu* djelo je koje će usmjeriti istraživača, nadahnuti mladog kršćanina te utješiti i ohrabriti odraslog vjernika. Zbog svoje korisnosti, to je jedinstvena knjiga."

Kasnije te godine, Međunarodno društvo za objavu traktata (*International Tract Society*) sa sjedištem u Londonu, zatražilo je od Ellen White nakladnička prava za tiskanje knjige u Velikoj Britaniji (Revell se odrekao prava na objavljivanje knjige izvan Sjedinjenih Američkih Država). Odgovarajući na taj zahtjev, Ellen White knjizi je dodala prekrasno uvodno poglavlje „Božja ljubav prema čovjeku" (*God's Love for Man*). Autorska prava od Revella je 1896. godine otkupila nakladnička kuća **Review and Herald Publishing Association*, a aktualni predgovor dodan je u izdanju 1898. godine. Knjiga *Koraci prema Kristu* otada je prevedena na najmanje 160 jezika i distribuirana u stotinama milijuna primjeraka.

Put spasenja s toliko radosti predstavljen u knjizi *Koraci prema Kristu* u skladu je s veslijansko-arminijskom teologijom. Zagovara božanski suverenitet i ljudsku odgovornost, opravdanje i posvećenje. Bog na volju ljudi ne utječe silom, a u vezi s mogućnostima koje se pružaju „sudionicima Kristove milosti" izražen je čudesan optimizam. (SC 60, 78).

Dodatno čitanje: 4Bio 11, 12, 36, 388; *Comprehensive Index to the Writings of Ellen* G. *White,* vol. 3, 3201; T. Poirier, „A Century *of Steps",* AR, May 14, 1992, 14, 15.

Russell Staples

KORESPONDENCIJA ELLEN G. WHITE. U Društvu za ostavštinu Ellen G. White (*Ellen G. White Estate Inc.*) pohranjeno je oko 50 tisuća stranica pisanog materijala, njenih pisama i rukopisa. Pismohrana sadrži uglavnom pisma pojedincima ili obiteljima, a neka su upućena konferencijama ili institucionalnim grupama (kao što su „Brethren in the Iowa Conference", „Managers of Pacific Press" itd.). Arhiva rukopisa sadrži njene osobne dnevnike i časopise, propovijedi i slične javne prezentacije te druge rukopise, kao što su skice članaka rađene prije objavljivanja u časopisima.

Ellen White pisala je u raznim uvjetima i okolnostima – kod kuće, dok je putovala, tijekom dana, usred noći, kad je bila odmorna i kad je bila iscrpljena. Ponekad je na *saborima pod šatorom ili na *zasjedanjima Generalne konferencije imala mali stol postavljen u glav-

noj dvorani, tako da je mogla pisati kad god nije bila izravno uključena u događaj. Tijekom gotovo 70 godina iz njena su pera tekla pisma, članci i rukopisi.

Neka od svojih pisama ona je slala poštom, kako bi točno na vrijeme stigla do udaljenih mjesta i zadovoljila posebne potrebe. (1SM 27; 5ST 67). Ostala je pisma primateljima čitala osobno, naglas, bilo privatno ili u prisutnosti obitelji ili suradnika. Neka je predala ljudima s kojima je bila u stalnom kontaktu, a neka je ostavila postrani i za njih se molila mjesecima, čekajući pravo vrijeme da pojedinac bude otvoren za prihvaćanje njene poruke.

Pisala je pisma sućuti ožalošćenima, pisma potpore obeshrabrenima i pisma savjeta i upozorenja onima na koje je vrebala opasnost da u svom životu ili radu počine velike pogreške. Ulijevala je srce u svoja pisma. U jednom pismu crkvi u Battle Creeku napisala je: „Rijetko plačem, ali sada vidim da su mi oči zamagljene suzama; padaju na moj papir dok pišem." (PH117, 60; 5T 77).

Pisala je članovima obitelji, pisala je djeci – svojoj i tuđoj, pisala je predsjednicima Generalne konferencije i ostalim članovima vodstva Crkve; i pisala je stotinama članova Crkve u najrazličitijim povodima. Prema brojenju Michaela Campbella, najviše pisama upućenih jednoj osobi napisala je svome drugom sinu, *J. Edsonu Whiteu, čak ih je 570 sačuvanih, a druga po količini bila su pisma upućena njenom trećem sinu, W. C. Whiteu (544). Sljedećih četrnaest primatelja kojima je napisala mnogo pisama su: *S. N. Haskell (277), *J. H. Kellogg (178), *A. G. Daniells (121), *James White (117), *O. A. Olsen (103) te pisma „djeci", tj. cirkularna pisma upućena njenim sinovima i njihovim suprugama (99), *G. I. Butleru (84), *J. A. Burdenu (80), *D. H. Kressu (70), *Lucindi Hall (69), *G. A. Irwinu (62), *Mary (Kelsey) White (58), *Uriahi Smithu (47) i *Franku Beldenu (47).

Tisuće njenih pisama još je sačuvano jer je izradila preslike za svoje pismohrane. U ranim godinama često je slala rukom pisana pisma osobama koje je poznavala, moleći ih da si naprave preslik (rukom pisan, naravno; nije tada bilo fotokopirnih aparata, računala, pa čak ni pisaćih strojeva), a zatim da joj vrate izvornik. Oni koji su cijenili njena pisma često su to rado činili, ali oni koji su se ljutili na njene savjete ponekad su njenu molbu zanemarivali ili su njeno pismo odbijali vratiti. Zbog toga je postupno počela izrađivati preslike najvažnijih pisama prije nego što bi ih odaslala. Nakon 1885. godine za izradu preslika njenih pisama i drugih rukopisa njene su se tajnice koristile pisaćim strojevima.

U nekim razdobljima njene službe, da je sama tipkala, obim njene korespondencije bio bi dostatan za posao s punim radnim vremenom; no osim dopisivanja, ona je mnogo i propovijedala, putovala i savjetovala se, a također pisala knjige, članke i propovijedi. Jednostavna potreba da što učinkovitije iskoristi svoje vrijeme bila je možda prvi razlog za angažiranje *literarnih pomoćnika. Drugi razlog bio je taj što je Ellen White s ograničenim formalnim obrazovanjem otvoreno priznavala da nije ni stručnjak ni gramatičar. (Diary, Jan. 11, 1873, 3SM 90). Njen suprug James, bio joj je prvi književni pomoćnik. Kasnije je zaposlila i druge tajnice, daktilografkinje i urednike da joj pomažu u njenom radu.

Višegodišnja zadaća osoblja Ellen White bila je priprema pisama, što je moglo uključivati mnogo više od pukog pretipkavanja rukom pisanog rukopisa. Mnoga od njenih pisama bila su kratka i nisu zahtijevala ništa više od tipkanja i izrade preslika za pismohranu. Neka su pak bila veći izazov. W. C. White spomenuo je jednom svojoj majci da osoblje priprema jedno dugo pismo. „Jučer smo primili Tvoj dopis popraćen dugim pismom za brata A. C. [Bourdeaua]. Mary [White] će ga pokušati prepraviti

koliko god bude mogla. Nisam imao srca to dati Marian [Davis]. Izmorena je takvom vrstom posla i velik joj je teret uzeti te vrlo duge rukopise i odlučiti kako ih prepraviti." (WCW to EGW, Nov. 22, 1886). Pismo na koje upućuje (EGW to A. C. Bourdeau, Nov. 20,1886) imalo je oko četiri tisuće riječi, što je činilo jedanaest tipkanih stranica.

W. C. White objasnio je zašto je opseg poslova potrebnih za tipkanje pisama njegove majke toliko varirao: „Mnoge stvari otkrivaju joj se u vrlo kratkom vremenu i ponekad su slične a ponekad različite; ona ih zapisuje, ponekad o jednoj temi na mnogo stranica, a ponekad se bavi mnogim temama na tek nekoliko stranica. Želeći da u žurbi na pisanu stranicu prenese misli koje joj se roje u glavi, ona ne analizira gramatičke ili retoričke oblike, već ispisuje činjenice što jasnije može i što je više moguće." (WCW to G. A. Irwinu, May 7, 1900, 15WCW 587-589, EGWRC-GC; Moon, 222-225).

„Kad je majčin um ponekad bio odmoran i oslobođen, misli su iznijete jezikom koji nije samo jasan i snažan već i lijep i pravilan; a u trenucima umora i pritisnuta teškim teretom tjeskobe, ili kad joj je temu bilo teško prikazati, dolazilo bi do ponavljanja i gramatički nepravilnih rečenica." (*ibid.*). „Nakon što se rukopisi isprave i pisaćim strojem ili olovkom prepišu u čistopis, majka ih sve pažljivo pregleda i ispravlja, gdje god je ispravak potreban, a ako su ispravci mnogobrojni, ponovno ih se prepisuje. Tako se radi s mnogim rukopisima, ne samo zato da bi se unosili ispravci u rad prepisivača nego i zato što majka uoči način da neku misao izrazi malo jasnije ili potpunije." Konačno, „nitko od majčinih suradnika nije ovlašten u rukopis unositi vlastite misli. Njih se upućuje da se trebaju koristiti riječima i mislima koje je majka napisala ili izgovorila". (*ibid.*).

Očito je da je između Ellen White i njenih pomoćnica postojao visok stupanj povjerenja. U mnogim slučajevima živjele su u njenom domu, jele za njenim stolom i putovale s njom. Poznavala ih je vrlo dobro. Ponekad je imala viđenja o njihovom duhovnom životu i često im je davala osobne savjete. O njihovoj odanosti, W. C. White je napisao: „Mnogo sam godina upoznat s majčinim radom i s radom koji se očekuje od njenih prepisivačica i urednika", i „ne poznajem nikoga tko je ikada bio povezan s njenim radom [osim Fannie Bolton] da bi - kao što ne bi gurnuo ruku u vatru i držao je tamo – jednako tako pokušao dodati bilo kakve misli onome što je majka napisala u bilo kojem svjedočanstvu bilo kojem pojedincu". (*ibid.*).

Što je motiviralo njene pomagače koji su za malu plaću radili tako zahtjevan posao? Bio je to osjećaj privilegije da rade u bliskom partnerstvu s onim što je Bog činio kroz Ellen White. Kao što je rekao W. C. White: „Oni kojima je povjerena priprema tih rukopisa bili su osobe koje su se bojale Gospodina i od Njega svakodnevno tražile mudrost i vodstvo te dijelile velik dio Njegovog blagoslova i vodstva Njegovog Duha Svetoga u razumijevanju dragocjenih istina kojima su baratali. Osobno sam osjetio isti blagoslov i nebesko prosvjetljenje u odgovoru na svoju molitvu za mudrost potrebnu da bih razumio duhovne istine u tim spisima, kao i u proučavanju Biblije. Bilo je to zlatno ispunjenje obećanja Duha Svetoga kao učitelja i vodiča u razumijevanju Riječi. I kao odgovor na moju molitvu, osvježeno mi je pamćenje o tome gdje u majčinim spisima mogu pronaći vrlo dragocjena stajališta koja bi, dovedena u vezu s rukopisom na kojem sam radio, bila korisna tema." *(ibid.)*. Ali ubrzo je dodao: „Koliko god prepisivač bio zahvalan za *takvo oživljavanje uma i pamćenja*, čini mi se potpuno neumjesnim nazivati ga 'nadahnućem', jer *to ni u kojem smislu nije dar jednak onome kojim su istine otkrivene majci.* " (*ibid.*; kurziv dodan).

Dodatno čitanje: N. Collins, „Compilations – What They Are and What They Are Not" (EGWE, SDoc); J. Moon, *W* C. *White and*

Ellen G. *White* (AUP, 1993), 63, 64, 114-116, 221-224, 349-353, 397-410, 445, 446.

Norma Collins i Jerry Moon

KOZMIČKI SUKOB (*Cosmic Conflict,* nakladnik knjige PPPA, 1971, 640). Reprint u mekom uvezu knjige *Velika borba (The Great Controversy*) pod naslovom koji je osmišljen da bi privukao pozornost čitatelja neadventista. Tekst je identičan, samo je paginacija drugačija.

KRAJ PROBE. (*The Close of Probation*) [Ovaj događaj se još opisuje izrazom „Kraj vremena milosti"]. Ellen White shvatila je da se približavanje kraja vremena milosti poklapa s vremenom neposredno uoči Drugog Isusovog dolaska, kad se bude odlučivalo o vječnoj sudbini svih ljudi koji žive na zemlji. Pravednici su zapečaćeni (od Boga prihvaćeni kao ljudi kojima može vjerovati), a zli će produbljivati svoj otpor zahtjevima Duha Svetoga. I prorok Daniel (Dn 12,1) i apostol Ivan (Otk 22,11) smatraju da će taj događaj biti u posljednje vrijeme zemaljske povijesti, u vrijeme kad Nebo dekretom obznani da je vrijeme milosti završilo, te će nakon toga uslijediti *vrijeme nevolja kakvih ne bijaše otkako je ljudi (sedam *zala posljednjih, Otk 15.16), a potom i izbavljenje otkupljenih o Ponovnom Kristovom dolasku. U nebeskome Svetištu, Isus, naš Veliki svećenik, završio je svoje posredničko djelo – odlučeno je o svima, i živima i mrtvima, i stoga nema potrebe za oklijevanjem. Oni koji žive u tom posljednjem vremenu ili su zapečaćeni (postojani „u istini, i intelektualno i duhovno, pa ih se ne može pokolebati" [LDE 220]) ili su „obilježeni" kao protivnici Božjoj volji (Otk 13,16) – tako čvrsto ukorijenjeni u svom otporu istini da ih se nikako ne može dovesti u pokajanje.

Svečana je misao da vrijeme milosti završava kad se i posljednji živi nepokolebljivo ukorijeni u tvrdoći svoga karaktera. Nijedna druga kušnja ne slijedi nakon konačnog završetka vremena milosti. Kad Isus ponovo dođe, „On neće doći zato da nas očisti od naših grijeha, da ukloni nedostatke našeg karaktera ili da nas izliječi od slabosti naše ćudi i sklonosti. Ako to sve treba učiniti za nas, to će biti učinjeno prije tog vremena. … Sve to treba biti obavljeno u ovo vrijeme milosti." (2T 355).

Vidi također: Istražni sud; Svetište; Pečat Božji.

Dodatno čitanje: GC 613-634; TM 235, 236; 2T 355, 356; lSM 66; LDE 227-237.

Herbert E. Douglass

KRALJ SJEVERA. U jedanaestom poglavlju Knjige proroka Daniela opisan je dugotrajni rat između kralja Juga i kralja Sjevera, rat koji utječe na Božji narod. Rani adventistički tumači Danielova opisa općenito su se usuglasili u tumačenju sadržaja iznesenog od 5. do 35. retka, nakon tumačenja Williama Millera koji je povijesne aspekte svoje interpretacije u velikoj mjeri preuzeo iz knjige Charlesa Rollina *Drevna povijest* (*Ancient History*, vidi Miller, Works, Vol. 2, lecture 6). U skladu s time, podrazumijeva se da se navodi od 5. do 13. retka odnose na kraljevstvo Ptolomeja (Jug) i kraljevstvo Seleucida (Sjever) nakon smrti Aleksandra i raspada njegovog Carstva. Redci od 14. do 28. odnose se na carski Rim, 29. i 30. redak na podjelu Rima, a redci od 32. do 35. na razdoblje papinske dominacije. No, adventisti se nisu suglasili s identitetom kralja Sjevera koji je opisan od 36. do 45. retka.

James White bio je jedan od glavnih zagovornika izvornog tumačenja, koje je kralja Sjevera u redcima od 36. do 45. identificiralo kao papinstvo. To je bilo u skladu s ranijim tumačenjem Daniela 11,45 Williama Millera. Od sredine 1850-ih do 1867. godine, većina adventista sedmoga dana složila se s tim stajalištima, uključujući i Uriahu Smitha. James White u svojem se razumijevanju oslanjao dopuštajući Danielovoj knjizi da tumači sama

sebe. Polazeći od pretpostavke da su Daniel 2, 7, 8 i 11 paralelna proročanstva, zaključio je da 11. poglavlje mora završiti s papinstvom (rimskom moći), jer u Danielu 2 također završava Rimom, a ne Turskom. (RH, Oct. 3, 1878).

Godine 1867. Uriah Smith objavio je još jedno tumačenje o identitetu kralja Sjevera, koje je nakon smrti Jamesa Whitea 1881. godine, postalo vodeća interpretacija tijekom „više od sedamdeset godina" (Mansell, 47). Smith je uočio povezanost između Daniela 11,45 i Otkrivenja 16,12-21, primjenjujući ta oba teksta na Harmagedon, završnu bitku dobra i zla. Nadalje, čitajući doslovno tumačenje rijeke Eufrata, i vrativši se ponovno na Daniel 11,45, identificirao je Tursku, geografsko podrijetlo rijeke Eufrata, kao kralja Sjevera. (RH, June 18, 1857; RH, Dec. 2, 1862). Većina suvremenika i prethodnika Williama Millera također je opis rijeke Eufrat u 11. poglavlju Daniela kao posljednje snage, poistovjetila s „tursko-muhamedanskim" kraljevstvom (Mansell, 24). Za mnoge značaj Turske u proročanstvu već je objašnjeno predviđanjem Josiaha Litcha iz 1838. godine o gubitku moći Osmanskog carstva u kolovozu 1840. godine (zasnovanog na njegovoj primjeni načela dan za godinu, u odnosu na šestu trubu iz 9. poglavlja Otkrivenja) (Schwarz and Greenleaf, 33). No, Smith je svojem tumačenju poklonio puno povjerenje tek 1871. godine, nakon što su u francusko-pruskome ratu Francuzi poraženi. Budući da su Francuzi od početka podupirali papinstvo, njihov poraz u tome ratu osnažio je Smithovo očekivanje da će papinstvo postati nevažno (Mansell, 39; RH, Nov. 5, 1871).

Kasniji događaji na međunarodnoj sceni doprinijeli su popularizaciji njegovog predviđanja među adventistima. Talijansko-turski rat (1911. – 1912.), ulazak Turske u Prvi svjetski rat 1914. godine i grčko-turski rat (1919. – 1922.) pomogli su upotpuniti predviđanje. Tek kad je turski parlament 3. ožujka 1923. godine ukinuo kalifat, škola tog razmišljanja podvrgnuta je kritičnijim propitivanjima (Mansell, 57–69).

Dvije škole razmišljanja također su bile podijeljene u pogledu naravi Harmagedona. Rasprava o tome među adventistima bila je poznata kao „istočno pitanje". Smith je vjerovao da je Harmagedon doslovni rat između zemaljskih naroda i vojski. Očekivao je da će Turci za svoj glavni grad umjesto Carigrada uzeti Jeruzalem, a da će nakon toga turska vladavina biti okončana. (Daniel 11,45). Harmagedon bi nad Jeruzalemom vodile sile s „s istoka". (Otkrivenje 16,12). Očekivao je da će te istočne sile biti islamske. Jedan drugi adventistički tumač, A. T. Jones, imao je malo drugačiji pogled, tumačio je da će te istočne sile ustvari biti zapadne vojne postrojbe stacionirane na Dalekom Istoku. (A. T. Jones, The *Great Nations of To-day* [RHPA, 1901], 88). James White, s druge strane, vjerovao je da će Harmagedon biti vjerski duhovni rat između nebeskih i zemaljskih sila. (RH, Jan. 21, 1852; Mansell, 33).

U svim svojim spisima, Ellen White Danielovo 11. poglavlje komentirala je na samo tri mjesta (vidi RH, Nov. 24, 1904.; 9T 14; Lt 103, 1904, u 13MR 394), svaki put na tragu, bez imalo sumnje, jedinstvenog stajališta izrečenog u Lt 103, 1904. U tom je stajalištu izrazila svoje uvjerenje da je gotovo cijelo poglavlje već potpuno ispunjeno. Jasno je pozicionirala Crkvu svog vremena na kraj Danielova 11. poglavlja, na sam kraj povijesti. Ali nikada se nije upuštala u druge detalje i očito je da je prešutjela utvrđivanje identiteta kralja Sjevera. Nije se miješala u tada aktualna neslaganja oko tog pitanja. Razvidno je da se toj raspravi približila jedan jedini put, i to je bilo nakon što joj je u viđenju pokazano da je njen suprug pogriješio javno se suočavajući s Uriahom Smithom u tumačenju kralja Sjevera (Mansell, 44). Može biti znakovito da su se sva tri njena komentara Daniela 11 pojavila u tisku tek nakon smrti njenog supruga. Vrijeme objavljivanja tih

komentara može pokazati njenu odlučnost da izbjegne dojam pristranosti (*ibid.*, 45).

Koliko god bila suzdržana od javnog zauzimanja jasnog stajališta o identitetu kralja Sjevera, jedan od njenih komentara baca svjetlo na to kako bismo trebali tumačiti kralja Sjevera o kojem je riječ od 40. do 45. retka. Napisala je: „Veliki dio povijesti vezane u ispunjenje tog proročanstva, ponovit će se. U 30. retku govori se o sili koja će uplašiti, i vratit će se i bjesnjeti protiv svetog saveza: to će činiti; ona će se čak opet sporazumjeti s onima koji su napustili sveti savez. [citirani su redci od 31. do 36.] Dogodit će se prizori slični onima koji su opisani ovim riječima." (Lt 103, 1904, u 13MR 394). Njeno je mišljenje da će se događaji slični onima koji su opisani od 30. do 36. retka u načelu ponavljati u budućnosti u skladu s doslovnim sadržajem Danielovog 11. poglavlja (J. B. Doukhan, *Secrets of Daniel* [RHPA, 2000.], 170-179). Prema tematskoj analizi Danielovog 11. poglavlja, napad na „sveti savez" o kojem je riječ od 30. do 36. retka, paralelan je ili se ponavlja u napadu na „svetu goru" u 45. retku. Prvo, oba dijela prethode borbi između Sjevera i Juga. Drugo, u oba odjeljka kralj Sjevera okreće se protiv Boga i Njegovog naroda. Komentar Ellen White da će se događaji opisani od 30. do 36. retka ponavljati, može sugerirati metodu kojom je identificiran kralj Sjevera iz Daniela 11,45. Ako se povijesni događaji prikazani od 30. do 45. retka mogu identificirati, istodobno bi mogao biti otkriven i identitet kralja Sjevera. Među ranim adventistima postojao je potpuni konsenzus oko toga da su se redci od 31. do 35. ispunili u povijesti ratovanja papinstva protiv protestanata. Ako je to gledište ispravno, onda se također mora priznati da je papinstvo kralj Sjevera opisan u Danielu 11,40-45.

Dodatno čitanje: D. E. Mansell, *Adventists and Armageddon* (PPPA, 1999); R. W Schwarz and F. L. Greenleaf, *Light Bearers* (PPPA, 2000), 33.

André Scalfani

KRALJEVSKA MOĆ. Tijekom 1890-ih godina Ellen White često se koristila izrazom *kraljevska moć* kako bi prosvjedovala protiv moći kontrole jednoga čovjeka ili male grupe ljudi nad upravom Crkve. Ponekad se obraćala predsjedniku Generalne konferencije, ali češće rizničaru i voditeljima zdravstvenog ili nakladničkog djela. Na Zasjedanju 1901. godine rekla je: „Bog u naše redove nije stavio nikakvu kraljevsku moć kojom bismo kontrolirali ovu ili onu granu djela. Djelo je u svakom svom obliku bilo znatno ograničeno težnjama da ga se kontrolira." (BCG, Apr. 3, 1901).

Iako je pogoršano neadekvatnom organizacijom, iskušenje za pokazivanjem kraljevske moći ukorijenjeno je u ljudskoj naravi. Osim Johna Byingtona, za života Ellen White svaki predsjednik [Generalne konferencije], počevši od Jamesa Whitea pa do A. G. Daniellsa, bio je ukoren zbog pogrešne uporabe autoriteta. O. A. Olsen bio je ukoren jer je dopuštao kraljevsku moć suradnicima, a i G. I. Butler opetovano je ukoravan zbog svog načina upravljanja.

Pozivajući 1901. godine na reorganizaciju strukture, Ellen White istodobno je pozvala čelnike da ponize svoja srca i teže duhovnoj obnovi. Ali reorganizacija strukture nije bila praćena duhovnom obnovom. Tako je prvo desetljeće 20. stoljeća ponovo obilježeno ukoravanjem onih koji su se služili „kraljevskom moći" želeći učvrstiti kontrolu nad nakladničkim djelom i manipulirajući plaćama. Mnoga su upozorenja dana J. H. Kelloggu, najmoćnijem „kralju" adventizma, koji je nastojao kontrolirati cijelo zdravstveno djelo i svoje druge voditelje. (8T 232).

Na zasjedanju 1903. godine, Kellogg i A. T. Jones pokušali su Daniellsa, koji se opirao njihovim moćnim potezima, maknuti iz Crkve. U listopadu 1903. godine, Ellen White rekla je da je iskustvo na Zasjedanju 1901. godine bilo vođeno od Boga, ali je držala da je Kelloggov neuspjeh da 1901. godine obavi „temeljit rad" na osobnoj duhovnoj obnovi odgovoran za to „uža-

sno iskustvo“ iz 1903. godine. (Lt 242, 1903, u 6MR 217). Previše centralizirana organizacija koja autoritet koncentrira u premalo ruku rezultira kraljevskom moći; a ona se može izliječiti samo ako se čelnici neprestano ponizuju pred Bogom i svojim suradnicima. (8T 231-238).

A. Leroy Moore

KRALJEVSTVO BOŽJE. Kraljevstvo Božje, jedna od ključnih tema Svetoga pisma, zauzima središnje mjesto u spisima Ellen White. Izraz *kraljevstvo Božje* koristi se gotovo naizmjenično s izrazom *Kristovo kraljevstvo*, a ponekad i s izrazom *kraljevstvo nebesko*, posebno učestalom za vrijeme Prvog Kristovog dolaska. Tri ključna aspekta biblijskog koncepta Božjega kraljevstva privlače posebnu pažnju u spisima Ellen White: priroda kraljevstva, njegova uspostava i razvoj, te odnos Crkve prema njemu.

U skladu s biblijskim dokazima, Ellen White ističe činjenicu da kraljevstvo Božje nije zemaljsko kraljevstvo. Ipak, ona s jednakom energijom podržava stajalište da je ono, povijesno gledajući, kraljevstvo uspostavljeno Kristovim dolaskom. Doista, došao je s namjerom da uspostavi kraljevstvo, čije se vrijeme uspostavljanja zasniva na 2. poglavlju Knjige proroka Daniela. Prividnu napetost između tih dvaju stajališta, koju odražava teološki pojam „već, a ne još“, Ellen White rješava porabom koncepata „kraljevstva milosti“ i „kraljevstva slave“. Prema njenom mišljenju, kraljevstvo milosti prikazano je u Hebrejima 4,15.16. a u Mateju 25,31.32 ukazuje se na buduće kraljevstvo slave. Kraljevstvo koje stavlja na prvo mjesto je duhovno kraljevstvo, koje je „uspostavljeno ... usađivanjem Kristove prirode u ljudsku pod djelovanjem Duha Svetoga“. (Ev 531). U tom je smislu kraljevstvo Božje (tj. kraljevstvo milosti) već uspostavljeno. Ipak, preostaje još eshatološka manifestacija kraljevstva (tj. kraljevstvo slave), koje „neće biti uspostavljeno prije Drugog Kristovog dolaska“. (GC 347).

Iako je kraljevstvo milosti uspostavljeno Kristovim dolaskom, ono je ustanovljeno neposredno nakon čovjekovog pada. Ono je tada „postojalo samo u Božjoj namjeri i Njegovom obećanju; a ljudi su vjerom mogli postati Njegovim podanicima. Ali, ono je istinski uspostavljeno tek Kristovom smrću.“ (GC 347, 348). Sada se kraljevstvo milosti u srcima koja su bila puna grijeha i buntovnosti svakodnevno uspostavlja djelovanjem Kristove ljubavi. Ono se sastoji od kraljevstva Božjeg prikazanog u prispodobama o žitu i kukolju i o ribarskoj mreži, što je u usporedbi s onima koji će, kao rezultat Kristova utjecaja na dušu, „čineći pravo ući u Božje kraljevstvo“. (5T 569). O prirodi razvoja kraljevstva jednako se poučava u Kristovim ranim prispodobama. Prispodobe o sijaču, o rastu sjemena gorušice i o učinku kvasca, upućuju na napredak kraljevstva milosti.

Iako je kraljevstvo u ljudskim srcima uspostavljeno Duhom, „ništa neće tako izgraditi Otkupiteljevo kraljevstvo, kao Kristova ljubav očitovana u vjernicima Crkve“. (5T 168). U tom smislu, kraljevstvo Božje ljudi grade svojom rukom, ali je njihova krajnja sudbina u Božjim rukama. Iako ne poistovjećuje vidljivu Crkvu s kraljevstvom Božjim, Ellen White smatra ključnom ulogu Crkve u napredovanju kraljevstva milosti. Prema njenom mišljenju, prispodoba o sjemenu gorušice ne predstavlja samo rast Kristova kraljevstva nego i doživljaj rasta Crkve u svakom naraštaju. Stoga se prispodoba o gorušičinom sjemenu, koja u ovom posljednjem naraštaju treba doživjeti „izuzetno i pobjedonosno ispunjenje“ (COL 79), odnosi na posljednju poruku opomene i milosti, koja je, prema riječima iz Otkrivenja 14,6-12, namijenjena „svakom narodu i plemenu i jeziku i puku“.

Dodatno čitanje: COL 78, 79, 253, 397; FE 142; 3T 566; DA 333, 437, 820; AA 30; GC 345-349.

Kwabena Donkor

KRASOTA (ljepota). U 19. stoljeću, razdoblju u kojem se razvijalo zapadno filozofsko mišljenje potaknuto Davidom Humeom i Immanuelom Kantom da osjetilnu percepciju valja smatrati nepouzdanom, Ellen White inzistirala je na drugačijem pristupu. Vrlo su često njeni tekstovi upućivali na važnost ljepote, posebno u prirodi, kao i na ljepotu istine i njene djelotvorne učinke u ljudskom biću. Ona upućuje da je Bog autor sve ljepote i da je on sam ljubitelj lijepoga. (AH 455). Za nju nije postojala podjela između ljudskih osjetila i ljudskog uma. Njen holistički epistemološki pristup blisko povezuje to dvoje u čovjekovu iskustvu svijeta i percepciji istine. Zapravo, sama ljepota ima uvjerljivu moć u ljudskom životu. Na primjer, priroda, iako pogođena grijehom, još je i dalje „bogata i krasna u dokazima životodavne sile". (Ed 27). Ellen White potiče proučavanje prirodnog svijeta, „riznice znanja", jer razmatranje će njene ljepote donijeti nove percepcije istine. (LHU 112). Ova studija nastavit će se na Nebu, gdje će nam sam Krist „razotkriti ljepotu i slavu prirode. … Istinu koju ne možemo znati sada, zbog određenih ograničenja, saznat ćemo kasnije." (Mar 364).

Ellen White posebno ističe vezu između ljepote i istine. Mnogo puta ustrajava na presudnoj snazi „ljepote istine". Kad raspravlja o biblijskoj istini, ona opisuje istinu o Bogu koju shvaćamo dok Duh Sveti otkriva „njenu ljepotu umu" s upečatljivim rezultatom svoje transformirajuće moći na karakter. (RH, Mar. 29, 1906). Ona stalno veliča uzvišenu ljepotu Svetoga pisma. Obraćeno srce voljet će istinu Božje riječi i vidjeti „nove čari u živim porukama; jer se čini da božanska ljepota i nebeska svjetlost svijetle u svakom ulomku". (FE 182). „Uzvišenost njenih tema [Biblije], dostojanstvena jednostavnost njenih izreka, ljepota njenog slikovnog izražavanja oživljava i uzdiže misli više nego išta drugo. Nikakvo drugo proučavanje ne može dati takvu snagu umu kao napor da se shvate čudesne istine objave." (Ed 124). Obraćenom srcu bit će božanski zahtjevi lijepi. (ST, Sept. 8, 1909). Poruke triju anđela iz Otkrivenja 14 prikazane su kao „neokaljana čista ljepota". (1888 Materials, 940).

Ellen White opsežno ističe istinu Svetoga pisma, koju redovito povezuje s ljepotom biblijskih doktrina koje su svete pisce nadahnule onim što je „najuzvišenije i najosjećajnije". (GC 300). Marljivi proučavatelji Svetoga pisma otkrit će sustav istine s „ljepotom i skladom koji će privući njihovu pažnju, uzdići njihove misli i dati im nadahnuće i snagu dokaza koji će moći raskajati i obratiti duše". (4T 526). Ellen White zvuči pjesnički ushićena u svom vlastitom svjedočanstvu: „Dok sam čitala Sveto pismo, dragulji istine zasjali su takvim sjajem, a ljepota i sklad istine na mene su ostavili takav dojam da nisam mogla prestati hvaliti Boga." (RH, Apr. 29, 1884).

Stoga ne iznenađuje kad se uoči kako Ellen White opisuje Isusovu metodu poučavanja Staroga zavjeta Svetoga pisma kao „izlaganje njegovih istina… odijevajući ih svježinom, bogatstvom i ljepotom koju ljudi nikada prije nisu vidjeli". (TMK, 195). „Kristovo djelo bilo je pružiti ponovo svijetu istinu u njenoj izvornoj svježini i ljepoti." (FE 237). Svaki bi kršćanin također trebao razviti vještine u predstavljanju biblijske istine tako da „istina ne izgubi ništa od svoje snage i ljepote ako bude nespretno predstavljena". (SpM 200). Taj bogomdani zadatak ona opisuje kao „ljepotu ... simetrije i sklada". (RH, Apr. 4, 1907). Zapravo, kršćani su „pozvani da budu mjestom pohrane svete istine koju valja dati svijetu u svoj njenoj ljepoti i slavi". (GCDB, Jan. 29, 1893). „Bog poziva sve koji tvrde da vjeruju u sadašnju istinu da marljivo skupljaju dragocjene dragulje istine i postavljaju ih na njihovo mjesto u mozaiku Evanđelja. Neka zasjaju u svoj svojoj božanskoj ljepoti i ljupkosti, kako bi svjetlost mogla bljesnuti usred moralne tame." (RH, Nov. 15, 1892).

Koncept ljepote koji iznosi Ellen White vrijedan je pažnje. Njeno je povezivanje istine i ljepote duboko. Ona slijedi drevnu tradiciju Psalmista (Ps 34,8) koji iskustvo Boga ne svodi na puko mentalno suglasje, već poziva: „Kušajte i vidite kako dobar je Jahve."

Jo Ann Davidson

KRIST KAO VELIKI SVEĆENIK. Ellen G. White smatrala je da je Kristova uloga Velikog svećenika jednako bitna za spasenje kao i Njegova smrt na križu. Slijedeći novozavjetne opise (npr. 1. Korinćanima 3,16; Hebrejima 4,4-16; 7-10; Otkrivenje 1,12-20), ona prikazuje Krista kako se Duhom Svetim iz Božjeg nebeskog Svetišta suosjećajno zauzima za svoj narod i služi svojoj Crkvi na Zemlji. Poput Aronovih svećenika, čija je služba naviještala Njegovu, Krist svojim žrtvovanjem obavlja službu *pomirenja. Međutim, i svojim božanstvom i svojim žrtvovanjem, On je superiorniji od njih.

Dok su neki vidovi Kristovog službovanja započeli tijekom Njegovog života na Zemlji, Njegovo ustoličenje za Velikog svećenika i Kralja došlo je nakon Njegova uzašašća, što je označeno izlijevanjem Duha Svetoga na apostole (usp. Djela 2). Otada je služio kao jedini pravi Posrednik između Boga i čovječanstva, iznoseći pred svog Oca hvale, molitve i ispovijedi svog naroda i predstavljajući u svojoj osobi učinkovitost svoje žrtve kao osnovu za milost prema onima koji se istinski pokaju.

U skladu s biblijskim učenjem da je pomirenje božansko-ljudski proces izmirenja koji zahtijeva da svećenik prinošenjem žrtve upotrijebi i prinese krv pomirenja (npr. Levitski zakonik 4-7; 17; Hebrejima 9,11-14), Ellen White je smatrala da je nastavak Kristovog svećeničkog djela pomirenja nužno potreban, jer ljudi i dalje griješe. Od svog ranog djelovanja spoznala je da su starozavjetni obredi (Levitski zakonik) i proročanstva (Daniel) pozadina knjigâ Hebrejima i Otkrivenja te osnova za učenje da se Kristova svećenička služba sastoji od dviju posebnih faza predstavljenih podjelom u služenju svećenika starog Izraela na svakodnevnu službu (prvenstveno u Svetinji) i godišnji Dan pomirenja (jedinstvenu službu u Svetinji nad svetinjama).

Shvatila je da će u završnoj fazi Kristovog svećeništva, prispodobljenoj službi na Dan pomirenja, nebesko Svetište biti očišćeno uklanjanjem ostataka zapisa o grijesima koji su se tamo akumulirali (usp. Levitski zakonik 16) u ranijoj fazi pomirenja kojom su Božjem narodu oprošteni (usp. Levitski zakonik 4; 5; 6,27.28; 10,17). Ovo čišćenje nebeskog Svetišta popraćeno je istražnim postupkom nad svim opredijeljenim vjernicima koje se na Nebu odvija nedugo prije Drugog Kristovog dolaska (usp. Danijel 7,9.10.13.14; 8,14; Hebrejima 10,25-30; Otkrivenje 14,7). Samo oni koji ustraju u svojoj odanosti Bogu imat će koristi od tog očišćenja/opravdanja (usp. Levitski zakonik 16,16. 29-31; 23:,27-32).

Ellen White nastavila je prihvaćati milleritsko tumačenje proročke kronologije Daniela 8,14., prema kojem je nebesko Svetište trebalo biti opravdano/očišćeno 1844. godine nakon isteka 2300 proročkih dana/godina. Međutim, s ostalim bivšim milleritima koji su u međuvremenu postali adventisti sedmoga dana, ubrzo nakon razočaranja 1844. godine, vjerovala je da je čišćenje Svetišta, pretkazano u Danijelu 8,14, posljednji Sud na Nebu (vidi gore), kroz koji je Kristova crkva vjenčana s Njime (usp. Matej 25; Otkrivenje 19,7.8), a ne čišćenje Zemlje vatrom prilikom Drugog Kristovog dolaska, kao što su podučavali William Miller i njegovi suradnici. (GC 426-432).

Ellen White istaknula je definitivnu promjenu Kristove svećeničke službe od zatvaranja prve faze do početka druge. Zabilježila je rano viđenje u kojem su se Bog Otac, a zatim i Krist, 1844. godine preselili iz vanjske u nutarnju Svetinju nebeskog Hrama da bi zapo-

čeli sud. (EW 55). Mnogi adventisti sedmoga dana prihvatili su taj scenarij kako bi posredno ustvrdili da Krist uopće nije ušao u Svetinju nad svetinjama od svog uzašašća do 1844. godine, baš kao što se u Levitskom zakoniku 16 navodi da izraelskom Velikom svećeniku nije bilo dopušteno ući u nutarnji dio hrama prije Dana pomirenja. Drugi su tvrdili da je Krist nakon uzašašća ušao „iza [unutarnjeg] zastora" (Heb 6,19.20). Umjesto da posrednički položaj Levitskog zakonika i Ellen White usporede sa zapisom u Poslanici Hebrejima, oni radije prihvaćaju da je nadahnute izvore poželjno gledati kao komplementarne: kao bezgrešno božanstvo, Krist je uživao puni pristup nutarnjem dijelu nebeskoga Hrama nakon svog uzašašća, ali je 1844. preuzeo *ulogu* dodatnog očišćenja „Dana pomirenja".

Ellen White je shvatila da tijekom predadventnog suda Krist nastavlja posredovati za svoj narod, tako da mogu dobiti oprost, kao što je to činio od svog uzašašća do 1844. godine (usp. Brojevi 28,1-8, taj zapis pokazuje da se svakoga dana prinosila redovita žrtva, uključujući i Dan pomirenja). Međutim, nakon završetka predadventnog suda, kada su sve sudbine zaključene, Krist više neće trebati iskupljivati grijehe svog naroda. Kroz Kristovu službu Njegov će narod biti moralno pobjedonosan i spreman za život u vrijeme nevolja bez presedana. (usp. Daniel 12,1). Tako je Ellen White gledala duhovnu predanost, rast i pročišćavanje kao ključne prioritete za suvremeni Božji narod, koji bi trebao biti usredotočen na ono što Krist sada radi za njih. (usp. Lev 16,29-31; 23,27-32; Otk 14,6-12). Njen pristup uznemiruje one koji visoku razinu poslušnosti Bogu kroz koju ih posvećuje i osnažuje Njegov Duh pogrešno smatraju kao legalizam i/ili koji ne prihvaćaju biblijsko učenje da je Bog u stanju razvijati živote svog naroda u skladu sa svojim karakterom ljubavi. (Rim 5,5; Ef 5,25-27; 1 Sol 3,12.13; Tit 3,4-7; Otk 19,7, 8).

Dakle, nakon završetka predadventnog suda, Krist će grijehe pravednika staviti na Sotonu, kušača i začetnika grijeha, baš kao što je izraelski Veliki svećenik sve moralne grijehe Izraelaca stavljao na živog jarca odvedenog u pustinju. (usp. Levitski zakonik 16,20-22; Otkrivenje 20,1-3). Tvrdnja Ellen White da Sotona nosi kaznu onih koji su spašeni (EW 178) može se shvatiti u svjetlu biblijskog načela da će zlonamjerni lažni svjedok, što Sotona i jest kad otkupljenima sudi da su izgubljeni (Zaharija 3,1-5; Otkrivenje 12:10), trpjeti istu kaznu koju bi okrivljenik podnio da nije bio opravdan (Ponovljeni zakon 19,16-21). Dakle, kazna s pravom pripada Sotoni; ni u kojem smislu on ne preuzima grijehe pobjedom, kao što to čini Krist.

U spisima Ellen White, Kristova netipična svećenička služba uspoređuje se s cjelokupnim obrisima tipične službe u izraelskome Svetištu. Međutim, u sklopu tog kontinuiteta, njen opis pokazuje i neke diskontinuitete koji su rezultat jedinstvenosti i superiornosti Kristovog svećeništva. Iako su u Bibliji izričito navedene i mnogobrojne druge razlike (posebno u Hebrejima 7-10), većina onih koje se odnose na nebesku geografiju nije među njima. Na primjer: dok je veliki svećenik Aron izraelsko Svetište krvlju čistio u nutarnjem dijelu Hrama, u vanjskoj Svetinji i na vanjskom oltaru (Levitski zakonik 5), Kristovo čišćenje nebeskog Svetišta usredotočeno je na nutarnju Svetinju. Za Ellen White od najveće je važnosti da Božji narod razumije što njihov nebeski Veliki svećenik za njih trenutačno radi, tako da vjerom mogu biti u kontaktu s Njim „iza zastora". (GC 488, 489).

Vidi također: Istražni sud.

Dodatno čitanje: Christ in His Sanctuary; AA 33, 39; 6BC 1078; 7BC 913, 929-933, 989; DA 166, 734, 752; Ed 78; Ev 223, 224; EW 36, 42, 43, 48, 55, 58, 71, 85, 86, 178, 243, 244, 251-256, 260, 279-281; FE 275, 370; GC 352, 399, 400, 409-430,480-490, 613, 614, 658; GW 34; PK 586-589, 685; PP 351-

358, 365, 366; SC 37; 1SM 66-69, 74, 125, 343, 344; SR 376-378, 387, 402, 403; *2T* 190-192; 4T 122, 393; TM 37; 15MR 104; R. Dederen, „Christ: His Person and Work"; in R. Dederen, ed„ *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, *2000),*160-204; E. E. Heppenstall, *Our High Priest* (RHPA, 1972); F. B. Holbrook, ed., *Doctrine of the Sanctuary: A Historical Survey (1845-1863),* (Silver Spring, Md.: BRI, 1989); A. M. Rodriguez, *Future Glory* (RHPA, 2002), 69-80.

Roy Gane

KRIST POBJEDNIK *(Christ Triumphant*, nakladnik knjige RHPA, 1999, 384). Osamnaesta knjiga dnevnih molitava koju je objavilo Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*). Opća tema joj je *velika borba između Krista i Sotone, između dobra i zla, od pada Lucifera na Nebu do kraja vremena i Nove Zemlje. U njoj su predstavljeni mnogi ključni događaji u povijesti spasenja, poput lutanja Izraelaca pustinjom i Kristova života i smrti, koji bacaju svjetlo na tu borbu, uključujući i praktične primjene za današnje kršćane u njihovoj pripremi za Kristov povratak. Iako je ta tema već obuhvaćena u pet knjiga u nizu *Sukob vjekova (*Conflict of Ages*), ova molitvena knjiga nadopunjuje ostale knjige iznošenjem dosad neobjavljene građe iz pisama i rukopisa Ellen White. Nova značajka u ovoj knjizi je uređivanje spisa Ellen White jezikom koji uključuje rodnu pripadnost.

KRIST U SVOM SVETIŠTU (*Christ in His Sanctuary,* PPPA, 1969, 128). Knjiga kompiliranih spisa Ellen White koja, uz još neke druge materijale, uglavnom sadrži poglavlja iz knjige **Patrijarsi i proroci* (*Patriarchs and Prophets*) i knjige **Velika borba* (*The Great Controversy*). Knjiga potvrđuje doktrinu *Svetišta, temeljenu na mnogim ulomcima Svetoga pisma, posebice Daniela 8,14 i proročanstva o čišćenju Svetišta u trajanju od 2300 dana/godina. Doktrina o Svetištu bila je temeljna za rane svetkovatelje subote adventističke vjere, a prvi put objavio ju je 1845. godine *O. R. L. Crosier u *Day-Downu* kao rezultat timskog proučavanja *Hirama Edsona, dr. F. B. Hahna i Crosiera. Sljedeće godine članak je proširen i objavljen u posebnom izdanju *Day-Stara* od 7. veljače 1846. U travnju 1847. godine Ellen White je napisala: „Gospodin mi je, prije više od godinu dana, u viđenju pokazao da je brat Crosier imao pravo svjetlo kad je riječ o čišćenju Svetišta." (p. 5; WLF 12). Godine 1906. napisala je: „Znam da pitanje Svetišta stoji u pravednosti i istini, baš kao što smo ga držali toliko godina." (16; GW 303). Knjiga *Krist u svom Svetištu* ima devet poglavlja, u svakom se proučavaju pitanja koja pokrivaju neke teme kao što su „nebesko Svetište u minijaturi", „Daniel 8,14 i koraci pod Božjim tajanstvenim vodstvima" i „slavan Hram na Nebu".

Dodatno čitanje: P. G. Damsteegt, „Ellen White's Use of Scripture to Explain the Sanctuary Doctrine", in *Doctrine of the Sanctuary: A Historical Survey,* ed. F. B. Holbrook (Silver Spring, Md.: BRI, 1989), 171-196.

Jack Blanco

KRIST, BOŽANSTVO. Većina kolega Ellen White među ranim adventističkim pionirima (njen suprug James; Joseph Bates; Uriah Smith; i drugi) u svom poimanju Krista bili su arijanci ili poluarijanci, gajili su vjerovanje naslijeđeno iz svoje prethodne vjerske pripadnosti. Vidjeli su Krista kao zasebno biće, podređeno Ocu. Iako nema dokaza da se Ellen White ikada svjesno priklonila tom stajalištu, pročitamo li njene najranije opise Krista, mogli bismo steći dojam da je na nju ipak moglo utjecati okruženje u kojem je živjela.

Mnogo je dokaza za potonju tvrdnju ako se, primjerice, čitaju početne stranice njene knjige *Patrijarsi i proroci* (*Patriarchs and Prophets*),

objavljene 1890. godine, zasnovane na materijalima napisanima mnogo ranije. Teško je u njima ne uočiti mnoge njene opise Kristovog predutjelovljenja koje bi crkveni povjesničari nazvali podređenjem (ili *arijanizmom). Na primjer, postoji opis Krista kao „Božjeg pomoćnika", „suradnika". (PP 34). Ona izvještava o skupštini koju je Bog sazvao da pred nebeskom vojskom razjasni „istinski položaj Njegovog Sina i pokaže vezu koju je imao sa svim stvorenim bićima". (PP 36). Potreba za takvim pojašnjenjem nama je zagonetna. Situaciji ne pomaže ni sugestija Ellen White da je Krist „podijelio Očevo prijestolje". (PP 36). Je li prijestolje Očevo – a da istodobno, u skladu s urođenim pravom, nije Kristovo? A gdje je u toj konfiguraciji Sveti Duh?

„Grijeh je potekao", rekla je Ellen White, „od onog kojeg je Bog, uz Krista, najviše poštivao." (PP 35). Kad se razmotri neizmjeran jaz između Stvoritelja i stvorenja, kako bi se stvoreno biće moglo svrstati „uz Krista"? I zašto je Krist trebao biti „od Boga poštivan"? Zašto je Lucifer „zavidio" Kristu? (PP 37). Je li Krist dao ikakav povod Luciferu za pomisao da bi on svoj položaj mogao uspoređivati s Njegovim? Zašto su „uzvišenost Sina Božjeg kao jednakog Ocu", drugi anđeli smatrali „nepravdom prema Luciferu"? (PP 37). Zašto bi Bog Krista trebao uzvisiti na prvo mjesto? I zašto je postojala čak i najmanja ideja da bi to za Lucifera moglo biti „nepravedno"?

Petar je govorio o starozavjetnim prorocima koji su, da bi jasnije razumjeli što im Duh govori, istraživali i ispitivali. (1. Petrova 1,10 i 11). A ono što čini Ellen White, naoko je slična potraga – no čini se da ona ide u suprotnom smjeru. U prvom poglavlju knjige *Patrijarsi i proroci*, u kojem se bavi pojavom grijeha u svemiru, Ellen White se hrva s prapoviješću koja nema datuma i s enormno složenim pitanjima. Pod neizbježnim utjecajem vremenskog lociranja postutjelovljenja, čini se da nesvjesno pokušava razumjeti prapovijest Kristovog utjelovljenja, koje tamo, tehnički gledano, ne pripada.

U kojoj su se mjeri te poteškoće odrazile na Ellen White, nikada nećemo točno saznati. Ali u pismu što ga je 1892. godine poslala O. A. Olsenu, tadašnjem predsjedniku Generalne konferencije, dobivamo uvid u bitke koje je vodila pripremajući knjigu *Čežnja vjekova* (*Desire of* Ages): „Hodam drhteći pred Bogom", rekla je. „Ne znam kako predstaviti životno važne teme koje stoje preda mnom. Drhtim od straha da ne bih jeftinim riječima umanjila veliki plan spasenja. Svom dušom klanjam se u strahu i poštovanju pred Bogom i kažem: „Tko je dostatan za to?" (Lt 40, 1892, 3SM 115).

Obilni dokazi svjedoče da je Ellen White vrlo rano – i bez obzira na snažnu arijansku atmosferu koja ju je okruživala – objavila najjače izjave o Kristovom božanstvu. Na primjer, 1869. godine govorila je o Kristu kao „vjernoj slici Njegove [Očeve] ličnosti" i kao „Jednakome s Bogom". (2T 200). Izrazila je slične misli 1875. godine (3T 566) i 1880. (4T 458). No, od ranih 1890-ih pa sve do kraja života, Ellen White pisala je nedvosmislene potvrde Kristova božanstva. U članku napisanom 1893. godine, kao da je posudila izraz iz crkvene povijesti, govorila je o Kristu kao „o suštini [s Ocem], koji posjeduje ista svojstva". (ST, Nov. 27, 1893). Ozdravljenje uzetoga (Marko 2), pripisano „ničem manjem od stvaralačke moći", došlo je od istoga glasa koji je u početku prizvao postojanje života. (DA 269, 270). „Krist je", rekla je Ellen White 1905. godine, „punina Božjeg očitovanja." (Ev 614). Odbacujući antitrinitarijarizam (osporavanje Trojstva) kojeg su se držale neke njene kolege među adventističkim pionirima, Ellen White je govorila o Ocu, Kristu i Duhu Svetomu kao o „tri žive osobe nebeskoga trija". (Ev 615). Adventističkim evangelizatorima savjetovala je da ne iznose kontroverzne točke vjere sve dok ljudi „nemaju [nisu imali] priliku spoznati da mi vjerujemo u Krista ... u Nje-

govo božanstvo i u njegovo pred-postojanje". (Ev 231).

Ni ostala stajališta ne ostavljaju mjesta sumnji u to na čijoj je Ellen White strani. Krist je „iz groba izašao u život koji je imao u sebi". (DA 785). On je „samopostojeći, vječan, nepromjenjiv". (7BC 955). Kao ponizan galilejski učitelj, Isus je uzeo „ime Božje, dano Mojsiju da izrazi pojam vječnog postojanja", „tvrdeći da je Njegovo", najavljujući da „Ja Jesam", Onaj 'čiji je iskon od davnina' … (Mihej 5,2)". (DA 469, 470; usp. Ivan 8,58). Poricati Kristovo božanstvo, kao što su to činili neki u prvom stoljeću (AA 553), bila je „opasna pogreška". (GC 524).

Kad je ustao iz groba, Krist je to učinio vlastitom moći. (YI, Aug. 4, 1898.). Imao je moć nad vlastitim životom. (YI, June 21, 1900; 5BC 1136). „Krist je bio Bog u suštini i u najširem smislu", rekla je Ellen White. „Bio je s Bogom od iskona." (RF, Apr. 5, 1906; 5BC 1126).

Kad se učenja Ellen White o Kristovom božanstvu razmatraju kao cjelina, zadivljuje to da bi i najmanje obrazovani među ranim pionirima adventizma mogli razviti položaj koji se tako savršeno poklapa s Novim zavjetom i s povijesnim položajem kršćanske Crkve. Ta je njena, možda najjača, izjava na tu temu napisana u remek-djelu o Kristovom životu, knjizi *Čežnja vjekova:* „U Kristu je iskonski, nepozajmljeni, nestečeni život." To je, kaže, „vjernikovo jamstvo za vječni život". (DA 530).

Vidi također: Godhead.

Dodatno čitanje: R. Dederen, „Christ: His Person and Work", u R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 160-204; E. F. Harrison, ed., *Baker's Dictionary of Theology* (Grand Rapids: Baker, 1973); J. Moon, „The Adventist Trinity Debate, Part 1: Historical Overview", AUSS 41, no. 1 (Spring 2003): 113-129; J. Moon, „The Adventist Trinity Debate, Part 2: The Role of Ellen G. White", AUSS 41, no. 2 (Autumn 2003): 275- 292; A. Richardson, *A Dictionary of Christian Theology* (Philadelphia: Westminster, 1976); A. L. White, *Ellen G. White: Messenger to the Remnant* (Washington, D. C.: Ellen G. White Estate, 1959); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10, 352-354.

Roy Adams

KRIST, KUŠNJE. Da bismo razumjeli Kristove kušnje, prvo moramo shvatiti svrhu Njegove misije. Ellen White govori o dvjema dimenzijama te misije: (1) spasiti čovječanstvo (DA, 31) i (2) utjecati na svemir (DA 19). Palom čovječanstvu i nebeskim bićima koja nisu sagriješila, kao i „nebrojenim svjetovima" (PP 51), bio je potreban Krist da bi otkrili Boga i bolje razumjeli Sotoninu pobunu protiv Boga. Ta je tema razotkrivena u nizu knjiga Ellen White *Sukob vjekova (*Conflict of the Ages* Series, PP, PK, DA, AA, GC). Sotona je osporavao Kristovu nadmoć, dovodio u pitanje Božju mudrost i ljubav (PP 36), protivio se Božjem zakonu i obećavao novu i bolju vladavinu. (PP 40). Sotona je naveo anđele i ljude da posumnjaju u Božju riječ i da joj ne vjeruju. (DA 22). Tvrdio je da Bog nije samozatajan i da se nije žrtvovao. (GC 502). Da bi odgovorio na te optužbe, Bog je dao vremena Sotoni da pokaže kakav je i kakvi su njegovi planovi (PP 41; GC 497), te je poslao Isusa da svijetu otkrije kakav je Bog i kakvi su Njegovi planovi. Razlika između Sotone i Boga mora biti otkrivena. (DA 22). Sotona se morao razotkriti (GC 498), a Bog je morao pokazati da je Njegova vladavina pravedna i da je Njegov zakon savršen (GC 498). Božja vladavina utemeljena je na Njegovom zakonu ljubavi (GC 493), koji Sotona naziva zakonom sebičnosti i tvrdi da ga se ne može poštovati (DA 24). Krist je postao čovjek kako bi pokazao da se zakon može držati. (DA 24). Snaga poslušnosti proizlazi iz odnosa s Njim. (DA 668).

Krist je došao kao drugi Adam, kako bi uspio tamo gdje Adam nije uspio. Oba Adama

bila su bezgrešna kad su bila kušana u Edenu i u pustinji. Za razliku od Adama, Krist je ponio grijehe čovječanstva; za razliku od Adama u punoj životnoj snazi, Krist je bio oslabljena tijela, gotovo na samrti. Eden je bio raj; pustinja je bila pusta i odbojna. (1SM 272, 275, 288). Krist je pobijedio u onome u čemu je Adam podbacio, i položio je ispit apetita, ljubavi prema svijetu i ljubavi prema isticanju koje vodi do samouvjerenosti. (DA, 116, 117). U usporedbi s Adamom, Krist je bio u nepovoljnijem položaju jer je zaodjenuvši svoje božanstvo ljudskošću (4BC 1163) uzeo palo ljudsko nasljeđe, ljudske tuge i kušnje, riskirajući pritom mogućnost neuspjeha i vječnog gubitka. (DA 49). Kao takav, On je „nosio grijehe i slabosti" čovječanstva. (RH, July 28, 1874). Uzeo je ljudsku „prirodu, ali ne i ljudsku grešnost" i bio je „rođen bez mrlje grijeha". (7BC 925). Došao je na svijet da bi pokazao da čovjek kakvog je Bog stvorio, ako je povezan s Bogom, može biti poslušan Bogu. (7BC 926). Došao je da se osobno upozna s ljudskim „kušnjama i slabostima" kako bi im pomogao. (ST, Feb. 21, 1878). Da bismo razumjeli Njegove kušnje, moramo držati zajedno i Njegovu jedinstvenost i Njegovu istovjetnost s Adamom. U svojoj ljudskoj prirodi, On je bio i sličan i različit od Adama.

Kao vječni Bog, Krist je imao „apsolutnu moć" u cijelom svemiru, ali kad je postao čovjek, bilo mu je jednako teško zadržati se na ljudskoj razini kao što je ljudima teško izdići se iznad svoje izopačene prirode i prihvatiti božansku prirodu. (7BC 930). To znači da je Njegova najveća kušnja bila poraba vlastitog božanstva. (1SM 276-278). Tu kušnju ne dijele stvorena bića. Upravo zato što je imao božansku prirodu, i mogao je upotrijebiti vlastito božanstvo, kušnja da kamenje pretvori u kruh bila je posvema stvarna. Cilj kušnje bilo je odvajanje od ovisnosti o Bogu. Grijeh odvaja ljude od Boga. Grešnici imaju takvu odvojenost od rođenja. Krist je nije imao. On je bio Bogočovjek, došao je izvršiti volju svoga Oca. Ali, i ovdje je ključno to da On nije upotrijebio svoje vlastito božanstvo da bi se odupro kušnjama; došao je da bude poslušan poput ljudi. (7BC 929). Bio je kušan u svemu kao i mi. (6BC 1074). Kao čovjek pobjede, pokazao je svemiru da se Zakon može držati.

Krist je bio i sličan i različit od drugih ljudi. Bio je poput njih u izloženosti kušnji, ali Njegove su kušnje bile mnogo veće od ljudskih. (ST, Apr. 10, 1893). Nema drugih ljudi koji žive sa spoznajom da bi jednim grijehom njihova misija završila. Koji drugi ljudi nose težak teret nadvladavanja svake kušnje kako bi spasili ljudsku rasu? Koji drugi ljudi doživljavaju Sotoninu zavist i ljubomoru koja im se neprestano nameće? Koji drugi ljudi na sebi nose težinu svih ljudskih grijeha, kao što je Isus činio u pustinji, u Getsemaniju i na Golgoti?

Ipak, da bi nadvladao kušnje, Krist nije imao na raspolaganju snagu koju ljudi nemaju (7BC 930), zato je plačući i u suzama tražio pomoć od Boga. (ST, May 10, 1899). Čineći to, Krist je kao Sin čovječji ljudima dao primjer poslušnosti, dok kao Sin Božji ljudima daje snagu poslušnosti. (DA 24).

Čudesna dobra vijest je ova: Krist nije morao doći živjeti ljudskim životom i trpjeti stalne kušnje u kojima su ga opsjedali Sotona i cijela zajednica zla (ST, Feb. 20, 1893) i u kojima su protiv Njega upotrijebljena sva oružja pakla (DA 116). Došao je dobrovoljno zbog svoje velike ljubavi prema svakom ljudskom biću. (DA 22, 23). Došao je da bi ljudima dao primjer kako biti pobjednik i držati se Zakona i da bi pokazao da su Sotonine optužbe lažne.

Ali Krist je učinio i više. Krist je pobijedio za nas. (ST, Oct. 17, 1900). Njegova pobjeda nad Sotonom dovodi čovječanstvo u povoljan položaj. (6BC 1074). Krist je spasio ljude od njihovih grijeha (RH, Mar. 16, 1886); obnovio je u ljudima moralnu sliku Boga (RH, Mar. 1, 1898); kao haljinom pravednosti ogrnuo je

ljude svojim savršenim životom usklađenim sa Zakonom (ST, July 26, 1899); i sjedinio je ljude s Bogom još više nego što su bili prije pada, jer i Krist je također čovjek (DA 25). Sudjelujući u božanskoj prirodi, ljudi mogu nadvladati kušnje, kao što ih je On nadvladao, potpunim oslanjanjem na Božju snagu i Njegovu riječ. (DA 123).

Getsemanij i Golgota otkrivaju dubinu Božje ljubavi i nepromjenjivu prirodu Njegovog zakona. Krist je nosio grešnu ljudskost do posljednjih sati svog života. Zauzeo je mjesto svih grešnika, ponio je njihovu krivnju i pretrpio je dubinu ponora koji ga je odvojio od Oca. (DA 686-690, 753). Sotona je iskušavao Krista, govoreći da bi Mu nošenje krivnje svijeta moglo donijeti vječno odvajanje od Njegovog Oca. (DA 686, 687). Zato se Kristov život lomio u Getsemaniju i zato je bila velika kušnja pustiti ljudski rod da snosi vlastitu krivnju. (DA 687, 688). „Sudbina čovječanstva drhtala je na vagi", dok je Kristova ljudskost tri puta posustajala pred kušnjom, Krist se obvezao spasiti ljude bez obzira na cijenu. (DA, 690-693).

Otac je patio sa svojim Sinom. (DA 693). Na križu je Sotona „iscijedio Isusovo srce" „žestokim kušnjama". U svojoj ljudskosti Krist nije mogao vidjeti dalje od groba. Mislio je da će njegova smrt biti vječna, i to mu je slomilo srce. Uronio je u vječnu smrt kako bi ljudi mogli imati vječni život – umjesto Njega. (DA 753). Ipak, izvan te tame, potpuno se oslonivši na dokaze da ga Njegov Otac prihvaća, Njegova vjera u Oca je ojačala – „u Tvoje ruke predajem svoj duh" – Kristova je pobjeda ovisila o umiranju Njegove ljudskosti. (DA 756).

Norman R. Gulley

KRIST, LJUDSKOST. Ellen White jasno je naučavala stvarnost Kristove ljudskosti i opisala ju je sljedećim izravnim riječima: ljudskost „savršeno identična s našom prirodom" (16MR 182); „ista priroda kao i čovječja" (RH, Feb. 18, 1890; 1SM 408); ono što je „doista preuzeo na sebe" (17MR 336); „nije prividna ljudskost" (5BC 1124); već „cjelovita ljudskost", „potpuno humana" (ST, June 17, 1897.); Krist je „bio pravi čovjek" (1SM 244) koji je „pristao na stvarni savez s čovjekom" (17MR 26) i „posjedovao sve ljudske organe" (5BC 1130).

Iako je i vrlo iskreno objavljivala Njegovo puno božanstvo, Ellen White jasno je dala znati da Njegovo božanstvo ni na koji način nije karakteriziralo njegovu punu ljudskost: Njegova božanska priroda „nije očovječena; a nije ni ljudskost obogotvorena miješanjem ili sjedinjenjem dviju priroda". (16MR 182).

Komentari Ellen White o Kristovoj ljudskosti prožeti su biblijskim pojmovima. Iako se njeni komentari na sljedeće retke mogu smatrati biblijskima, oni uglavnom imaju oblik izlaganja, a ne detaljnu kritičku povijesno/gramatičku (egzegetsku) interpretaciju. Velik je dio njene ključne terminologije biblijski („postade sudionik" [vidi Hebrejima 2,14], „uzevši obličje grešnog tijela" [Rimljanima 8,3]), ali Ellen White bila je i prilično sklona izrazima koji nisu specifični za biblijske pisce („nagnuće", „sklonost", „tendencija"), da bi razradila ono što je smatrala biblijskim učenjem o Kristovoj ljudskosti.

Osim ključnih izraza iz Hebrejima 2,14 i Rimljanima 8,3, Ellen White često se koristila frazeologijom iz mnogih drugih ulomaka: Hebrejima 4,15 („koji je iskušan u svemu"); Hebrejima 2,16 („jer, doista, ne pomaže anđelima; već 'pomaže Abrahamovu potomstvu'"); Hebrejima 2,17 („zato je u svemu morao postati sličan svojoj braći"); Hebrejima 2,18 („trpio i bio kušan, može pomoći onima koji stoje u kušnji"); Hebrejima 4,15 („koji ne bi mogao suosjećati s našim slabostima"); Hebrejima 5,2 („i sam nosi na sebi slabost"); 1. Petrova 2,21 („jer je i Krist trpio za vas i ostavio vam primjer"); Ivan 14,30 („jer se približuje knez ovoga svijeta. On protiv mene ne može ništa"); Izaija 53,4 („naše je boli na se uzeo"); Matej

4,1-11, Luka 4,1-13 i Marko 1,12 i 13 („Sotona napastuje Isusa"); Ivan 1,51 (Ellen White uspoređuje Kristovu ljudskost s hodom po prečkama Jakovljevih ljestava); i Luka 1,31-35 (u navještenju Mariji, Krista se naziva svetim: „zato će se dijete koje ćeš roditi zvati svetim").

Na temelju eksplicitne biblijske terminologije i izraza i koncepata za koje je osjećala da su u potpunosti reflektirali biblijsko učenje, Ellen White ne samo da je snažno potvrdila stvarnost Kristove ljudskosti nego je i istaknula da ta ljudskost podrazumijeva i ono što je apsolutno bitno za očuvanje učinkovitosti Njegovog besprijekorno savršenog života poslušnosti, smrti te zalaganja i dinamične provedbe osobnog spasenja grešnika koji ga prihvaćaju.

Slijede neke od ključnih spasonosnih implikacija za koje je shvatila da proizlaze iz ljudskosti Sina Čovječjeg:

1. Krist je „svoju božansku prirodu zaodjenuo haljinom ljudskosti i pokazao pred cijelim svemirom, pred svjetovima koji nisu sagriješili i pred palim svijetom, koliko Bog voli ljudski rod". (5MR 114).

2. Ljudskost koju je Krist „uzeo" bila je istinski stvarna, i upravo je u toj ljudskoj prirodi doživio istinske i stvarne kušnje, s vrlo realnom mogućnošću da je mogao pasti. (DA 49, 117; 16MR 182; 3SM 129; RH, Feb. 18, 1890).

3. Njegov puni identitet ljudskosti omogućio mu je da bude suosjećajan primjer ljudskosti u pobjedničkom odupiranju kušnji. Ellen White više puta baca težište na to da Kristov primjer ovisnosti o božanskoj moći ljudima može u cijelosti donijeti pobjedu nad svim kušnjama. (2T 201, 202; RH, Apr. 19, 1870).

4. Njegova bezgrešna ljudska priroda i savršena poslušnost (njegov karakter) bili su bitni za učinkovitost Njegova žrtvovanja. (RH, Dec. 17, 1872; RH, Dec. 20, 1892; ST, June 17, 1897.; ST, Nov. 24, 1887).

5. Osnova svih Kristovih kušnji bila je korištenje urođene božanske moći za obranu od moći bilo kakve kušnje (RH, Apr. 1, 1875); čak mu je i „Njegov karakter", koji je bio „superiorniji od karaktera grešnih ljudi", otežao odolijevanje kušnjama (2SP 88; 5T 422).

6. Njegova ljudskost i Njegovo puno božanstvo učinili su Krista djelotvornim posrednikom između Boga i čovjeka. (1SM 344; ST. Aug. 24, 1891).

7. Kristova savršena poslušnost posvjedočila je „svim svjetovima koji nisu sagriješili, kao i palom čovječanstvu, da ljudi mogu držati Božje zapovijedi zahvaljujući božanskoj sili koja im je s Neba darovana" (3SM 136); stoga nam je „dokazao stvarnim činjenicama da čovjek može držati Božje zapovijedi, suprotećі se Sotoninoj laži da ih čovjek ne može držati" (3SM 139).

Čini se da nema značajnih razvojnih čimbenika u njenom razumijevanju te teme. Glavni doprinosi Ellen White bili su vidljivi od početka (prvi zabilježeni komentari napisani 1858. godine) njenog bavljenja tom temom. Njena tri ključna doprinosa bila su: (1) stvarnost Njegove ljudskosti; (2) činjenica da je Krist mogao podleći kušnji (ali nije); i (3) vrlo osjetljiv način na koji je prenijela misteriozno uravnotežen odnos između Kristove „sličnosti" s „grešnim tijelom" (ona je čak koristila izraze „pala ljudska priroda" [3SM 134; usp. 4BC 1147] i „grešna priroda" [MM 181]) i bezgrešnosti Njegove prirode.

To posljednje pitanje bilo je izvor određenih i trajnih neslaganja. Ozbiljna se rasprava povela sredinom 1950-ih objavljivanjem djela *Doktrinarna pitanja* (*Questions of Doctrine*, 1957) koja još uvijek ne daje bilo kakva zadovoljavajuća rješenja. Iako su svi sudionici u tom dugotrajnom neslaganju suglasni da je Krist zaista i uistinu uzeo ljudsku narav, i da nije griješio ni na koji način (ni u mislima ni u djelovanju), nisu se složili u tome kako protumačiti značenje izraza „grešna priroda".

Prije nego što pregledamo neke od glavnih iznesenih stajališta, treba istaknuti da Ellen

White nikada nije stavila to pitanje (kako protumačiti „grešnu prirodu") na razinu „potpornja" ili „međaša sadašnje istine". Dala je izazovne i pronicljive komentare, ali konačno, nijednu od različitih „škola" misli unutar adventizma nije uspjela uvjeriti i približiti suglasju. To ne bi trebalo biti iznenađenje, jer je i šira kršćanska tradicija doživjela sličnu zbunjenost. Iako je konsenzusom kršćanskog pravovjerja jasno potvrđena stvarnost Kristove pune ljudskosti i božanstva, suglasnost o značenju „obličja grešnog tijela" (Rimljanima 8,3) nije postignuta.

Razvile su se dvije glavne „škole" tumačenja oko pitanja je li Kristova ljudskost nalik čovjekovoj prije Pada u grijeh ili onoj poslije Pada u grijeh.

Iako navedeni izrazi jasno odražavaju različita stajališta, oni pomalo dovode u zabludu: nijedna „škola" nije htjela reći da je Kristova ljudskost *potpuna* „prije" ili „poslije" Pada. Bilo bi mnogo korisnije i poučnije kada bi obje „škole" za opisivanje stajališta Ellen White upotrijebile terminologiju *identiteta* (obilježja „poslije Pada") i *jedinstvenosti* (obilježja „prije Pada"): kad je govorila o Kristu kao velikom primjeru ljudskosti u pružanju pomoći i odupiranju kušnji, Ellen White koristila se izrazom *snažan identitet*. A kad je pisala o uspjesima Njegovog djelovanja, i Njegovoj ulozi bezgrešnog, žrtvovanog pomiritelja i posrednika (koji pruža jamstvo opravdanja milošću), koristila se izrazom koji je istaknuo *jedinstvenost* Njegove ljudske naravi. Oba su izraza prisutna u njenom razumijevanju Kristove stvarne ljudskosti i često se izmjenjuju.

Dakle, ključno je pitanje ovo: koliko je ljudskosti „grešnog tijela" ili „pale ljudske prirode" Krist morao preuzeti da bi bio sposoban dovoljno se poistovjetiti s grešnim čovječanstvom i postati primjerom a da bi u svojoj ljudskoj naravi ipak ostao – potpuno bezgrešan, da bi ostvario potpuno djelotvornu, pomirujuću žrtvu i posredovanje za grešnike?

Pitanje koje je, čini se, u pozadini cijele rasprave izražava se u komentarima Ellen White u vezi s „pogrešnim pogledima na ljudsku prirodu našeg Gospodina". Ona je upozorila da „kad u sukobu sa Sotonom svojoj ljudskoj prirodi pripisujemo snagu koju ljudi ne mogu imati, uništavamo cjelovitost Njegove ljudskosti". (7BC 929). I tumačenja obaju izraza – „prije Pada" i „poslije Pada" – rezultat su borbe njihovih zagovornika da razviju stajalište koje ih ne bi izložilo optužbi da su uništili „cjelovitost Njegove ljudskosti".

Dva stajališta mogu se sažeti na sljedeći način: tumači stajališta „poslije Pada" smatraju da „grešna priroda" označava da je Krist uzeo ili preuzeo ljudsku prirodu koja je uključivala neku vrstu urođenih, prirodnih sklonosti ili sklonosti grijehu. Oni tvrde da Krist, ako nije osjetio takve grešne sklonosti, nije osjećao punu snagu kušnje; posljedično, takav bi nedostatak sklonosti uništio učinkovitost Njegove uloge ljudskog primjera.

Tumači stajališta „prije Pada" smatraju da je Krist bio podložan ljudskim slabostima (Ellen White Kristovu ljudskost opisala je izrazima „slaba", „krhka", „nemoćna", „degradirana", „degenerirana", „pogoršana", „jadna" i „oskvrnjena" [u DA 49 i 117, navela je glavne izvore za te jake izraze „identiteta"]) i uzeo je sve normalne potrebe ljudskog organizma. Međutim, to negira činjenicu da je Krist uzeo ili imao bezgrešna nagnuća, sklonosti ili tendencije. Oni tvrde da bi takve grešne sklonosti naštetile učinkovitosti Njegova žrtvovanja. Nadalje, oni tvrde da se osnova Kristova poistovjećivanja i suosjećanja s „grešnim tijelom" nije temeljila na grešnim sklonostima izopačena tijela ili ljudske prirode (bilo „naslijeđenima" ili „stečenima"), već na središnje zajedničko pitanje koje se javlja u svakoj prigodi kušnje – ljudsku samoovisnost koja se suprotstavlja punom povjerenju u ovisnost o Bogu koji daje snagu za odupiranje.

Ključni argumenti različitih zagovornika stajališta „poslije Pada“, koriste se praktičnom razlikom između „više“ (mentalne) i „niže“ (fizičke) prirode ljudskosti koju je Ellen White navodila. Jedna skupina tumača stajališta „poslije Pada“ tvrdi da su grešne sklonosti postojale samo u Kristovoj „nižoj“ prirodi, ali da nisu zarazile Njegove „više“ moći. Obično idu tako daleko da tvrde kako su Njegove „više“ moći pročišćene i osnažene posebnim djelovanjem Duha Svetoga još u vrijeme začeća i rođenja. Da bi osporili da je Krist prenatalnim pročišćenjem ili preobrazbom stekao prednost, oni obično reagiraju tvrdnjom da i cijelo čovječanstvo isto takvu prednost može steći vlastitim iskustvom preobraćenja. Zagovornici tumačenja stajališta „prije Pada“ takvo tumačenje negiraju prvenstveno tvrdnjom da Ellen White nikada nije ustvrdila da je Krist bio iskvaren grešnim nagnućima, sklonostima ili tendencijama, niti u svojoj „višoj“ a ni u „nižoj“ prirodi. Drugo, oni tvrde da nema jasnog svjedočenja ni u Bibliji ni u spisima Ellen White koje bi sugeriralo da Krist treba doživjeti novorođenje ili obraćenje.

Druga skupina tumača stajališta „nakon Pada“ tvrdi da se izrazi *grešne sklonosti* ili *zle sklonosti* odnose na stvarno sudjelovanje u grijehu, a ne na grešnu, zlu sklonu ili izopačenu prirodu koja naginje planiranju i činjenju grijeha. Drugim riječima, izrazi *grešne sklonosti*, *zla sklonost* ili *sklonost potkupljivosti*, kojima se Ellen White koristi u svom pismu *W. L. H. Bakeru (5BC 1128: jedno od najjačih tumačenja stajališta „prije Pada“) služe samo tome da bi se osporilo kako je Krist, zapravo, „popustio potkupljivosti“. Oni smatraju, dakle, da je Ellen White negirala da je Krist sagriješio, ali da je i nadalje smatrala da je On uzeo ili poprimio normalnu, ljudsku, grešnu strast k nagnućima, sklonostima i tendencijama. Odgovor zagovornika „prije Pada“ na ovo posljednje tumačenje jest istaknuti da se kontekstualno ono neće održati i da je prirodniji način za tumačenje tih izraza shvatiti ih kao zle tendencije ili prirodne sklonosti k činjenju onoga što je pogrešno, a ne uistinu i njihove činove. Stoga tumači stajališta „prije Pada“ razumiju *sklonosti grijehu*, *urođene sklonosti neposlušnosti*, *mrlje grijeha*, *zle sklonosti*, i *sklonosti potkupljivosti* kao izraze prvenstveno za opis iste pojave s kojom su Adamovi potomci „rođeni“, a ne za opis njihovih budućih djela i razvoja karaktera. A očita je implikacija da Krist nije rođen s takvom prirodnom „sklonosti potkupljivosti“ ili grijehu. Drugim riječima, Krist ne samo da nije počinio grešna djela nego nije ni preuzeo grešne sklonosti (shvaćene kao nagnuće, popustljivost, naklonost i zle namjere).

Iako postoje i mnoge druge zamršenosti u tumačenju stajalištâ „prije“ i „poslije“ Pada, u prethodnom dijelu napisa navedeni su glavni udari na dotična stajališta. Može li postojati zadovoljavajuće rješenje?

Čini se da bi najbolji mogući odgovor bio sljedeći: iako je Krist bio „izložen“ utjecaju grijeha, On nije bio „zaražen“ grijehom, ni u svojoj „naslijeđenoj“ ljudskoj prirodi niti u bilo kojoj „stečenoj naklonosti“ ili grešnim djelima.

Što se tiče upornih optužbi zagovornika stajališta „poslije Pada“ da ako Krist nije posjedovao iste „grešne sklonosti“ kao i svi drugi ljudi, cjelovitost Njegove ljudskosti je uništena (7BC 929), od pomoći bi mogle biti sljedeće točke:

1. Sama činjenica da Krist od začeća nikada nije sagriješio (koju obje „škole“ prihvaćaju) dala mu je urođenu prednost. Drugim riječima, činjenica o Njegovoj bezgrešnoj prirodi i karakteru svrstava ga u „jedinstvenu“ kategoriju od samog početka Njegova utjelovljenja.

2. Daleko od uništavanja cjelovitosti Njegove ljudske prirode, Njegova bezgrešna ljudska priroda, zajedno s njegovom urođenom božanskom prirodom, pruža ključ za odgovor na pitanje identificiranja s grešnim čovječanstvom u bilo kojoj kušnji: ovisnost o samome sebi nasuprot ovisnosti o Bogu ključno je pitanje u

svakoj kušnji. Onaj koji je bezgrešan i urođeno svet čini se da bi mogao imati mnogo veću kušnju svoje samoovisnosti nego što bi imao netko tko je nesavršen i smrtan. Toliko o bilo kakvoj prednosti koju je možda priuštila bezgrešnost Kristove ljudske prirode.

3. Konačno, učinkovitost Kristove posredničke službe zahtijeva ne samo bezgrešnost Njegova karaktera nego i Njegove ljudske prirode. To je još jedno pitanje kojim se Ellen White bavila u mnogim izjavama: čak i ono najbolje što „istinski vjernici" čine udijeljenom Kristovom milošću, treba pročišćenje „Kristovom pravednošću" koje omogućuje Njegovo nebesko posredovanje. A zašto je to tako? „Bogoslužja, molitve, slavljenja", pa čak i „poslušnost" „istinskih vjernika", toliko su „oskvrnjeni" „prolaskom kroz ljudske pokvarene sredine" da moraju biti „pročišćeni krvlju" ili ih „Bog nikada ne može cijeniti". (1SM 344). Ako „istinski vjernici" sa svojim „oskvrnjenim" i „pokvarenim ljudskim sredinama stalno trebaju Isusovo posredovanje, *bi li se Isus mogao založiti za njih da je Njegova utjelovljena ljudska narav također bila „oskvrnjena" i „pokvarena" istim „grešnim sklonostima"*? Čini se očitim da ne bi mogao i čini se da je to razlog zašto je Ellen White tako uporno poricala da je Krist uzeo ili preuzeo grešne strasti, naklonosti, popustljivosti, sklonosti… i tako dalje.

Sa svim dužnim poštovanjem prema misteriju bezgrešnosti Kristove ljudskosti, čini se da je najbolje sažeti to pitanje na sljedeći način: prema Ellen White, Kristova ljudskost bila je dovoljno izložena grijehu da se identificira s grešnim ljudima u njihovim borbama s kušnjama, ali se nije zarazila grijehom do razine koja bi onemogućila Njegovoj bezgrešnoj prirodi da prinese potpuno djelotvornu žrtvu pomirenja za „istinske vjernike" koji se kaju, i tako djeluje kao potpuno učinkovit božanski/ljudski posrednik.

Dodatno čitanje: R. Adams, *The Nature: of Christ* (RHPA, 1994); R. Dederen, „Christ: His Person and Work", in R. Dederen, ed„ *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 160-204; E. E. Heppenstall, *The Man Who Is God* (RHPA, 1977); „What Human Nature Did Jesus Take?" *Ministry,* June 1985; R. Larson, *The Word Was Made Flesh: One Hundred Years of Seventh-day Adventist Christology, 1852-1952* (Cherry Valley, Calif.: Cherrystone Press, 1986); J. Sequeira, *Saviour of the World* (PPPA, 1996); E. C. Webster, *Crosscurrents in Adventist Christology* (AUP, 1992); *Seventh-day Adventists Answer Questions of Doctrine,* annotated edition, ed. G. R. Knight (AUP, 2003); W. W. Whidden, *Ellen White on the Humanity of Christ* (RHPA, 1997); W. W. Whidden, „The Humanity of Christ Debate – What Did Ellen White Teach?" *„Ellen White and Current Issues", Symposium* 2 (2006): 41-74; R. J. Wieland, *„The Golden Chain": Is There a Broken Link?* (Paris, Ohio: 1888 Message Study Committee, 1995); R. J. Wieland and D. K. Short, *How Could Jesus Be Sinless as a Baby ... if He Took Our Fallen, Sinful Nature? An Exploratory Essay on an Intriguing Subject* (Berrien Springs, Mich.: Glad Tidings Publishers, 1997); Jean Zurcher, *Touched With Our Feelings: A Historical Survey of Adventist Thought on the Human Nature of Christ* (RHPA, 1999).

Woodrow W. Whidden

***KRIST, PUT ŽIVOTA* – LITOGRAFIJE** Kolekciju litografija nazvanu *Put života* (*The Way of Life*) izvorno je razvio Merritt G. Kellogg 1873. godine. Prva litografija, rad nepoznatog umjetnika, bila je „živopisan prikaz plana spasenja", a popraćena je tiskanim traktatom *Ključ za objašnjenje alegorijske slike pod nazivom „Put života"* (*A Key of Explanation of the Allegorical Picture Entitled „The Way of Life",* [, Battle Creek, Mich.: Steam Press, 1873]). James White promicao ju je kao „alegorijsku sliku koja prikazuje put života i spasenje kroz Isusa Krista, iz izgubljenog u obnovljeni raj".

(RH, Feb. 17, 1874). U listopadu 1876. godine James White tiskao je tisuću primjeraka poboljšanog izdanja. Najupečatljivija značajka litografije iz 1876. bila je stavljanje Deset zapovijedi u njeno središte. Iako je križ bio vidljiv, nije bio istaknut u središtu.

Četiri godine kasnije James White napravio je novu litografiju koju je nazvao *Evo Jaganjca Božjeg*. Na toj slici Kristov križ je velik i smješten je u samo središte slike. Tijekom 1880. i 1881. godine James White pripremao je novo

PUT ŽIVOTA, OD IZGUBLJENOG DO OBNOVLJENOG RAJA

KRIST, PUT ŽIVOTA

izdanje i planirao ga je nazvati *Krist, put života, iz izgubljenog u obnovljeni raj* (*Christ, the Way of Life, From Paradise Lost to Paradise Restored*). Njegova smrt 6. kolovoza 1881. spriječila je završetak tog projekta. No, dovršili su ga Ellen White i njeni sinovi 1883. godine, kada je nova litografija prikazala raspetoga Krista kao dominantno središte plana spasenja. Ubrzo je objavljen i litografiji pridružen novi traktat *Ključ za razumijevanje alegorijske gravure pod nazivom „Put života, iz izgubljenog u obnovljeni raj"* (*A Key to the Allegorical Engraving Entitled the Way of Life, From Paradise Lost to Paradise Restored*). (RHPA, PPPA, 1884).

Glavno značenje promjena u tim litografijama nije bilo umjetničko, nego teološko. Uočljiva promjena - stavljanje raspetoga Krista u središte litografije umjesto Zakona - odražavala je duboku brigu i Jamesa i Ellen White da se adventistička poruka više usmjeri na Kristov put. Činilo se da je Ellen White uvidjela da postoji široko rasprostranjen, nesvjestan legalizam i nedostatak kršćanske sigurnosti. Govoreći polaznicima Biblijske škole Generalne konferencije početkom 1890. godine, ona je istaknula da se svom suprugu dok je bio na samrtnoj postelji zavjetovala da će u „taj posao unijeti element koji još nismo imali". (Ms 9, 1890, u Ellen G. White u Materials iz 1888., 540). I zasigurno je taj „element" bio primarnost opravdanja.

Upravo u razdoblju nakon Jamesove smrti (1881), Ellen White započela je snažno isticati primarnost razumijevanja i iskustva opravdanja samo vjerom. Počevši od svojih prezentacija na zasjedanju Generalne konferencije u Battle Creeku 1883. godine, sve je više isticala opravdanje milošću, što je doseglo vrhunac u njenim prezentacijama koje su uslijedile na Zasjedanju Generalne konferencije u Minneapolisu 1888. godine (posebice u razdoblju od 1889. i 1893. godine).

Dodatno čitanje: „History of the *Way of Life* Pictures" (EGWE, SDoc); L. E. Froom, *Movement of Destiny* (RHPA, 1971),184, 185 (pictures); W. W. Whidden, „The *Way of Life* Engravings: Harbingers of Minneapolis" *Ministry,* October 1992.

Woodrow W. Whidden

KRIST, SREDIŠTE SVEGA. U djetinjstvu Ellen White, Krist je postao središte i nastavio to biti tijekom njene službe sve do kraja njenog

života. Ellen je odrasla u kršćanskome domu, a Kristovoj ljubavi bila je izložena u metodističkoj episkopalnoj crkvi. Škola koju je pohađala zahtijevala je da svaki učenik ima Novi zavjet, a zadaće su uključivale čitanje religijskih životopisa.

U dobi od devet godina Ellen je doživjela ozljedu lica koja je zahtijevala nekoliko tjedana ležanja u krevetu. Nije bila spremna umrijeti pa se iskreno molila za oprost svojih grijeha, i njeno je srce ispunio Isusov mir. Kad joj se vratila snaga, pokušala je nastaviti školovanje, ali u tome nije uspjela. Prijatelji su je izbjegavali i sve to pridonijelo je da Isus još više postane središtem njenog života.

Godine 1840., slušajući propovijedi o Drugome Kristovom dolasku, postala je uvjerena da će se Krist uskoro vratiti, ali je istodobno bila ispunjena užasom. To se, kaže, nastavilo mjesecima. Sljedećeg ljeta, na metodističkom saboru pod šatorima, Ellen je shvatila da grešnik samo povezivanjem s Isusom kroz vjeru u Njega može postati dijete Božje. Dok je s drugima klečala u molitvi, njen je teret nestao, a ona je tiho ponavljala u sebi: „Ja sam dijete Božje, okružuje me Njegova brižna ljubav. Bit ću poslušna i ni na koji način neću ga odbaciti, nego ću slaviti Njegovo drago ime i voljeti ga zauvijek.“ (1T 19).

No, pritisnuta snažnim metodističkim poimanjem posvećenosti, Ellen je počela očajavati. Vjerovala je da je doživjela opravdanje, ali smatrala je da je posvećenje potpuno drugačije iskustvo, iskustvo kakvo još nije imala. Takvo razmišljanje, zajedno s jakim propovijedima o paklu, pridonijelo je tome da joj srce potone. Nije mogla prestati razmišljati o tom pitanju. Povjerila se starješini *Leviju Stockmanu, a on joj je rekao da je Bog - Bog ljubavi, koji je neizmjerno voli. Ellen se osjećala blagoslovljeno. Jasnije je vidjela da je Otac poput nježnog roditelja, a ne netko tko tiranski zahtijeva pokornost, i sigurnost u Kristu ispunila joj je srce.

U dobi od 17 godina pozvana je u propovjedničku službu, najavivši da će s ljudima podijeliti ono što je vidjela u viđenju. Njeno mišljenje o Isusovoj ljubavi i onome što je učinio za nju ispunilo ju je samopouzdanjem koje je čak i nju iznenadilo, ali kad su joj ukazali na poteškoće s kojima će se suočiti u obavljanju svoje službe, to joj se učinilo prezahtjevnim. Osjećala je kao da bi radije umrla. Pastor *John Pearson, koji ranije nije priznao njen poziv, pozvao ju je da se preda Božjoj volji i pokori Isusu, što je i učinila. Ta se predaja prenijela u njen brak i u njene odnose s drugima. Smatrala je da ljude, kad se predaju Kristu i prihvate ga kao Spasitelja, Bog prihvaća kao da nikada nisu sagriješili. (SC 62).

Godinama je propovjednike često podsjećala da bi propovijedanje Zakona bez Krista (tj. legalistička religija), bilo suho poput polja bez kiše. Na zasjedanjima Generalne konferencije, posebno onima 1883. i 1888. godine, čvrsto je stajala na tome da je Kristova *pravednost za grešnike jedina nada. Na prijelazu stoljeća njena objavljena djela **Put Kristu* (*Stcps to Christ*), **Misli s gore blagoslova* (*Thoughts From the Mount of Blessing*), **Čežnja vjekova* (*The Dcsire of Ages*) i **Isusove priče* (*Christ's Objcct Lessons*) najviše govore o središnjem mjestu Krista u njenoj vjeri i njenom životu. Za nju je Krist bio „ruža šaronska“ (RH Aug. 14, 1894), „glavni među desecima tisuća“ i „Jedini među svima voljenima“. (AA 275).

Vjerovala je da Krist postoji svu vječnost, da nikada nije bilo vremena u kojemu nije postojao. Bio je jedno s Ocem. U Kristu je iskonski, nepozajmljeni, nestečeni život. (DA 530). Ellen White je također vjerovala da je Krist stvorio nebo i zemlju u sporazumu s Ocem. Upravo je njegova ruka u svemiru vješala svjetove, oblikovala cvijeće i zrak ispunila pjesmom.

Što se tiče utjelovljenja, Ellen White je vjerovala i poučavala da je Krist postao dijelom ljudske obitelji. Spustio se na našu razinu i postao jedan od nas. Živio je bezgrešnim životom,

a kad je razapet, mogao je sići s križa, ali zato što je odlučio da ne spašava sebe, imamo nadu pomilovanja i pomirenja s Bogom. Ellen White nikada nije posumnjala u uskrsnuće. Za nju je grob bio prazan, a Spasitelj živ.

Iako obrazovanje i ljudski napori imaju svoje mjesto, jedino Kristova snaga kroz Duha Svetoga može ubrzati beživotne sposobnosti duše i donijeti novo rođenje. Krist je izvor života i snage vjernika. Autor je i završitelj njihove vjere. Kad sebe stavljamo u središte, udaljavamo se od Krista, ali kad Njega volimo, oponašamo i potpuno ovisimo o Njemu, poprimamo Njegova obilježja. To je bila svrha života Ellen White i cilj koji je postavila pred druge.

Krist je bio središte života Ellen White, od djetinjstva do kraja njenih 70 godina službe, i u srži njenih učenja. Nekoliko dana prije smrti, samouvjereno je šapnula: „Znam u koga sam vjerovala." (LS 449).

Vidi također: Christ, the Way oj Life Prints.

Jack J. Blanco

KRISTOV DRUGI DOLAZAK, ODGODA. Ellen White bila je dosljedna u svojem propitivanju onoga što će ubrzati Drugi Kristov dolazak i onoga što će izazvati njegovo kašnjenje. Kašnjenje Drugoga dolaska uključuje međuovisne probleme razvoja karaktera i propovijedanja Evanđelja u svijetu. S jedne strane, preslika Kristova karaktera u Njegovim sljedbenicima ključna je za primanje Duha Svetoga kojim će im biti omogućeno da budu maksimalno uključeni u širenje Evanđelja. Nitko ne može dati ono što nema. S druge strane, također je jasno da prije nego što bi Krist mogao ponovno doći ljudi koji su potpuno posvećeni Bogu moraju cijelome svijetu naviještati Evanđelje i poruke triju anđela iz Otkrivenja.

Ellen White povezala je zapis iz Evanđelja po Mateju 24,14 (završetak propovijedanja Evanđelja) s naglaskom na to da se dolazak Gospodnji „neće odgađati nakon vremena u kojem će poruka biti prenesena svim narodima", jer je „Božje strpljenje prema zlima dio velikog i milosrdnog plana kojim On nastoji ostvariti spasenje svake duše" (RH, June 18, 1901). Granica Božjeg strpljenja bit će dosegnuta tek kad „svijet bude izložen završnom ispitu, a svi koji se pokažu vjerni božanskim propisima prime 'pečat živoga Boga'". Tada će Božja „suzdržanost prema grešnicima prestati, a Sotona će dobiti potpuni nadzor nad onima koji se nisu pokajali". (GC 613, 614). Dotad, anđelima je naređeno da obuzdaju sile ljudske nesloge sve dok Božji narod ne bude *zapečaćen za vrijeme nevolje. (vidi Otk 7,1-3). U Božju pravdu ugrađena je njegova briga za pravično postupanje: On „neće na svijet poslati svoje sudove zbog neposlušnosti i prijestupa prije nego što pošalje svoje stražare da ga opomenu. On neće okončati vrijeme milosti dok poruka ne bude jasnije objavljena." (6T 19).

Poruka koja se mora „jasnije objaviti" – Crkvi „povjereno djelo" – postala je jedna od istaknutih tema Ellen White: „U našoj je moći da objavljivanjem Radosne vijesti svijetu ubrzamo Gospodnji dolazak. Mi ne trebamo samo čekati već i ubrzati dolazak Božjeg dana … Da je Kristova Crkva izvršila djelo koje joj je povjereno onako kako joj je to Gospodin zapovjedio, cijeli bi svijet dosad bio opomenut i Gospodin Isus bi u sili i velikoj slavi došao na našu Zemlju." (DA 633, 634).

Mnogo je puta Ellen White isticala vezu između karaktera ljudi koji su se izjasnili za Boga i djela koje im je povjereno s kašnjenjem Kristova dolaska. U 1850-im godinama ona je napisala: „Vidjela sam da ta poruka neće ostvariti svoj posao u nekoliko kratkih mjeseci. Cilj joj je da potakne Božji narod, otkrije mu njegov otpad i navede ga na iskreno pokajanje, kako bi stekao naklonost Isusove prisutnosti i bio spreman za glasnu viku trećeg anđela. … Da je poruka bila kratkog vijeka, kako su mnogi od nas pretpostavljali, ne bi bilo vremena da razvi-

ju svoj karakter. Mnoge su pokretali osjećaji, a ne načela i vjera, ali ih je ova svečana, ozbiljna poruka uzdrmala. … Oni koji su došli do svake točke i položili svaki ispit, i nadvladali bez obzira na cijenu, koji su prihvatili savjet Vjernoga Svjedoka, primit će kasnu kišu i tako biti osposobljeni za preobraženje." (1T 186, 187).

Slično je istaknula pišući 1883. godine: „Nije volja Božja bila da se Kristov dolazak toliko otegne i da Njegov narod tolike godine ostane na ovom svijetu grijeha i tuge. Ali nevjerstvo ih je rastavilo od Boga. Budući da su odbili obaviti posao koji im je povjerio, podignuti su drugi da objave poruku. Iz milosrđa prema svijetu Krist odgađa svoj dolazak kako bi grešnici imali priliku čuti upozorenje i u Njemu naći zaklon prije no što se bude izlila Božja srdžba." (GC 458). „Nevjera, svjetovnost, neposvećenost i svađe među narodom od Gospoda odabranim, razlozi su zbog kojih smo zadržani u ovom svijetu grijeha i tuge toliko godina." (1SM 69). Jednu od svojih najjasnijih tvrdnji Ellen White napisala je 1888. godine u raspravi o događajima koji su uslijedili nakon razočaranja 1844. godine: „Ali narod još nije bio spreman sresti svojega Gospodina. Još je za njega trebalo izvršiti djelo pripreme. Trebalo ga je obasjati svjetlo koje će njegove misli usmjeriti na Božji hram na Nebu; i ako budu u vjeri slijedili svojega Velikog svećenika u Njegovoj službi, bit će im otkrivene nove dužnosti. … Božjom milošću i vlastitim marom moraju biti pobjednici u borbi sa zlom. Dok na Nebu zasjeda istražni sud i dok se grijesi vjernih koji se kaju uklanjaju iz Svetišta, u Božjem se narodu na Zemlji mora izvršiti posebno djelo čišćenja, odstranjivanja grijeha. Ovo je djelo jasnije prikazano u 14. poglavlju Otkrivenja. (GC 424, 425).

Nekoliko godina kasnije, 1901. godine, upozorila je članove Crkve da ne krive Boga ili traže druge isprike za kašnjenje: „Možda ćemo zbog nepokornosti morati još mnogo godina ostati na ovome svijetu … ali Krista radi, Njegov narod ne bi trebao umnožavati grijeh optužujući Boga za posljedice svoga pogrešnog puta." (Ev, 696). Dakle, „nevjera", „svjetovnost" i „neposlušnost" Božjeg naroda izravno su povezani s njegovim neuspjehom u „navještanju vijesti".

U svojoj knjizi *Isusove usporedbe* (*Christ's Object Lessons*), Ellen White u jednom je poglavlju povukla paralelu između vremena došašća i karaktera Božjih sljedbenika u posljednjem vremenu: „Dakle, božanski Ratar očekuje žetvu kao nagradu za svoj rad i žrtvu. Krist želi obnoviti svoj lik u srcima ljudi; On to i čini preko onih koji vjeruju u Njega. Cilj kršćanskog života jest donošenje roda – obnavljanje Kristovog karaktera u vjerniku, da bi se on mogao obnoviti i u drugima. … Kad primite Kristov duh – duh nesebične ljubavi i rada za druge – vi ćete rasti i donositi rod. … Vaša će vjera rasti, vaše će se uvjerenje produbljivati, vaša ljubav usavršavati. Sve više i više odražavat ćete Kristov lik u svemu što je neporočno, plemenito i lijepo." (COL 67, 68). „Krist očekuje s dubokom čežnjom da se pokaže svojoj Crkvi. Kad se Njegov karakter savršeno obnovi u Njegovom narodu, tada će ga On doći uzeti kao svoj." (*ibid.*, 69). Ovaj „savršeno obnovljen" karakter odnosi se na motive ljubavi (*ibid.*, 68, 69), a ne na besprijekorno ponašanje (usp. PK 589). „Prednost je svakog kršćanina ne samo da očekuje, već i da ubrza dolazak našega Gospodina Isusa Krista. … Kad bi svi koji nose Njegovo ime donosili rodove Njemu na slavu, kako bi brzo cijeli svijet bio zasijan sjemenom Evanđelja! Brzo će sazreti posljednja velika žetva i Krist će doći da prikupi dragocjeno zrno." (COL 69).

Dodatno čitanje: R. E. Neall, *How Long,* O *Lord?* (RHPA, 1988); R. E. Neall, „The Nearness and the Delay of the *Parousia* in the Writings of Ellen G. White" (Ph. D. diss., AU, 1982).

Herbert E. Douglass

KRISTOV DRUGI DOLAZAK. Blažena nada (Tit 2,13; 6T 406) u Drugi Kristov dolazak tema je koja prožima sve spise Ellen White. Krist će doći pri kraju najtamnijeg razdoblja u povijesti Zemlje (COL 414), i doći će kao lopov noću (DA 635). Njegov dolazak kasni (8T 115, 116), ali može ga se ubrzati (2Pt 3,12; MB 109). Iako je točno vrijeme Drugog dolaska Sina Čovječjega Božja tajna (DA 633), mi možemo znati kada je ono blizu (*ibid.*, 235), i neće nastupiti prije nego se Evanđelje bude propovijedalo po cijelome svijetu. (Mt 24,14; Ev 697). Tek kad se to djelo dovrši, a vrijeme kušnje bude okončano, svojem narodu koji ga čeka na Zemlji Krist će objaviti dan i sat svog povratka. (EW 15). U međuvremenu Ellen White dosljedno govori da Krist dolazi uskoro. (*ibid.*, 58; 2T 355; 9T 62).

Neposredno prije Drugog Kristovog dolaska, gore će iščeznuti, otoci će nestati, žestoka tuča udarit će planet, a moćni potresi uzdrmat će temelje svijeta. (Otk 16,18-21). Zidine zatvora će se srušiti, sveti će biti oslobođeni, a svi koji su umrli u vjeri „u poruke trećeg anđela" izaći će proslavljeni iz svojih grobova u posebnom uskrsnuću. Na nebu će se pojaviti ruka koja drži Deset zapovijedi. (GC 636-639). I oni koji su Krista razapeli ugledat će ga u Njegovoj slavi. (Otk 1,7; LDE 275).

Kristov dolazak je doslovan i stvaran (AA 33), a ne samo duhovan (2SG 72-74). Krist će doći praćen anđelima i velikom slavom (DA 632), čak i slavom svog Oca (PP 339) koja nadmašuje zasljepljujuću svjetlost podnevnog sunca. (GC 641). Dok će bezakonici bježati od Njegove prisutnosti, Kristovi sljedbenici klicat će od radosti. (COL 421). Anđeli će sakupiti svete iz cijeloga svijeta i ponovno ih sjediniti s obitelji i prijateljima (GC 645), koji će se uzdići na oblake ususret Kristu. (*ibid.*, 302). Sotoni nije dopušteno oponašati način Kristovog dolaska. (*ibid.*, 625). O Drugome Kristovom dolasku promijenit će se fizičke osobine (2T 355), ali karakteri pojedinaca neće se promijeniti. (GC 322, 323). Ulazak u Nebo temelji se na spremnosti za tamošnje življenje, koja proizlazi iz vjere u Krista i težnje da ga se slijedi (COL 405-421), dokazane zabilješkama o pružanju pomoći siromašnima i potrebitima. (Mt 25,31-46; DA 637-641).

Dodatno čitanje: N. R. Gulley, *Christ Is Coming: A Christ-centered Approach to Last-Day Events* (RHPA, 1998); R. P. Lehmann, „The Second Coming of Jesus", in R. Dederen, ed„ *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 893-926.

Norman R. Gulley

KRISTOV KRIŽ. Zapisi Ellen White prožeti su ulomcima, poglavljima i člancima u kojima se ona usredotočuje na Kristov križ. Križ na Kalvariji jest „sjajna, središnja tema svih mudrosti". (ST, Apr. 8, 1889). „Raspeti Mesija središnja je točka cijelog kršćanstva." (CT 23, 24). Kristovo raspeće „velika je središnja istina koju treba uvijek držati na umu prije nego se pomisli pretraživati Pisma". (6BC 1084). Sličnim stajalištima obiluju njena pisma, knjige i članci.

Za Ellen White Kristov je križ vrhunsko otkrivenje Božje ljubavi. „Otkrivenje Božje ljubavi prema čovjeku usredotočeno je na križ. Njegovo potpuno značenje jezik ne može izreći, olovka ne može nacrtati, ljudski um ne može shvatiti." (MH 423; 8T 287). „Svojim ograničenim razumijevanjem možemo najozbiljnije razmatrati sramotu i slavu, život i smrt, pravdu i milosrđe, koji se sastaju na križu", ali čak ni „s najvećim dijelom svoje mentalne snage ne uspijevamo shvatiti njihovo puno značenje". (GC 651). Ne samo da bismo trebali svakoga dana svoga sadašnjeg života promišljati o Kristovom životu i smrti, nego će Kristov križ „biti znanost i pjesma otkupljenih kroz cijelu vječnost. U slavljenju Krista oni će vidjeti Krista koji je razapet." (GC 651). Tema križa, otkupljenja

kroz Krista, „neiscrpna je tema, dostojna našeg dubokog promišljanja“. (1SM 403).

Da bismo shvatili pravo značenje Kristovih patnji i smrti na križu, ključno je razumjeti prirodu te smrti. Ellen White postavlja pitanje koliko se smrt Božjega Sina razlikuje od smrti mučenika, nekoga tko je također pretrpio smrt raspećem ili polaganim mučenjem. Njen je odgovor nedvosmislen: „Smrt mučenika ne može se uspoređivati s agonijom koju je pretrpio Sin Božji.“ (2T 215). Ustvari, „tjelesna bol bila je samo mali dio agonije Božjega ljubljenog Sina“; usto, ogroman teret grijehâ cijeloga svijeta i osjećaj da ga je Njegov Otac napustio, Krista su ispunili neizrecivom tjeskobom i slomili mu srce. „Grijeh koji u potpunosti razdvaja Boga i čovjeka, doživljavao je i snažno osjećao nevin Čovjek trpeći na Kalvariji.“ (2T 214; vidi također SC 13). Otac je patio zajedno sa Sinom, „jer se Božje srce slamalo u najdubljoj tuzi kad je njegov Sin, bez ikakve krivnje, trpio kaznu za grijeh“. (7BC 924).

Za jasno razumijevanje križa također je važno shvatiti da se vječiti Sin Božji dragovoljno žrtvovao. Ellen White više puta ističe činjenicu da su Kristovo utjelovljenje, patnje i smrt bili potpuno dragovoljni. „Dragovoljno je preuzeo ljudsku prirodu. To je bio Njegov vlastiti čin s Njegovim vlastitim pristankom. Svoje božanstvo zaogrnuo je ljudskošću.“ (RH, July 5, 1887); „Dragovoljno je položio svoj život. … Žrtvovao je svoj život da ljudi ne bi trebali zauvijek umirati. Umro je, ne zato što je bio prisiljen umrijeti, nego vlastitom slobodnom voljom.“ (RH, July 5, 1887).

Ellen White više puta ističe da je Kristova smrt na križu ostvarenje Božjeg vječnog plana za ljudski rod i za svemir. „Svrha i plan milosti postojali su od cijele vječnosti. … Otkupljenje nije bilo naknadno domišljeno – plan donesen nakon Adamova pada – nego vječni cilj koji je iskovan na blagoslov ne samo ovog sićušnog svijeta već i za dobro svih svjetova što ih je Bog stvorio.“ (ST, Apr. 25, 1892). „Savez milosti nije nova istina, jer je postojala u Božjoj zamisli cijelu vječnost. Zbog toga se naziva vječni savez.“ (ST, Aug. 24, 1891).

Kristovom smrću na križu izvojevana je odlučna pobjeda u velikoj borbi između Krista i Sotone. Ellen White u knjizi *Čežnja vjekova* biranim riječima opisuje Kristovu konačnu agoniju i Njegovu konačnu pobjedu nad Sotonom i svim silama tame, posebice u poglavljima „Kalvarija“ i „Dovršeno je“. (DA, 741-764). „Na Krista, kao našu zamjenu i jamstvo, natovarena su bezakonja sviju nas. … Krivica svakog Adamovog potomka pritiskala je Njegovo srce.“ „Svojim žestokim kušnjama Sotona je iscijedio Isusovo srce.“ Ali „osjećaj grijeha, kojim je na Njega, čovjekovu zamjenu, svaljen Očev gnjev, čašu koju je pio učinio je tako gorkom da se srce Sina Božjega slomilo“. (DA 753). Ipak, Kristov prividni poraz bio je u stvarnosti njegova konačna pobjeda nad grijehom i Sotonom.

Duboko značenje Kristovog zadnjeg povika: „Dovršeno je!“ (Ivan 19,30), Ellen White iscrpno je razradila u poglavlju s tim naslovom. Objasnila je da su Kristov savršeni život i smrt žrtvovanjem opovrgnuli Sotonine optužbe protiv Božje vladavine i Njegovog karaktera. „Na početku velike borbe, Sotona je tvrdio da se Božji zakon ne može poštovati, da pravda nije u skladu s milosrđem i da bi grešniku, ako bi Zakon prekršio, bilo nemoguće dobiti oprost.“ (DA 761). Nakon što su prvi ljudi prekršili Božji zakon, „Sotona je ustvrdio da ljudski rod mora zauvijek biti uskraćen za Božju naklonost. Bog ne može biti pravedan, poticao je, a ipak pokazati milosrđe prema grešniku.“ (DA 761). Kristov križ bio je presudan Božji odgovor na Sotonine optužbe. „Krist je svojim životom i svojom smrću dokazao da Božja pravda nije uništila Njegovo milosrđe, već da se grijeh može oprostiti, da je Zakon pravedan i da ga se može savršeno poštovati. Sotonine optužbe bile su opovrgnute.“ (DA 762).

U promišljanjima Ellen White nema sumnje da svi blagoslovi kako u ovom tako i u budućem životu „dolaze preko Posrednika. … Svaki dar potvrđen je pečatom križa i nosi sliku i potpis Isusa Krista." (FW 22; usp. COL 362). „Od najmanjih dobrobiti do najvećih blagoslova, sve teče jednim kanalom – nadljudskim posredovanjem poškropljenim krvlju čija je vrijednost neprocjenjiva, jer je to bio Božji život u Njegovom Sinu." (FW 22). Svojom smrću na križu Krist je izvršio *iskupljenje grijeha, zadovoljio Božju pravdu, pokazao nepromjenjivost Božjega zakona, otkrio Božju ljubav prema grešnicima kao i Njegovu mržnju prema grijehu, zadobio pobjedu nad grijehom i smrću, raskrinkao Sotonu kao lašca i ubojicu, te osigurao oprost i vječni život svima koji vjeruju u Krista kao svog Spasitelja. (vidi, npr. 1SM 226-228, 308-310, 340-344, 383-388).

Ellen White vidi blisku vezu između Kristovog križa i Njegovog posredovanja na Nebu Ocu s desne strane. „Kristovo posredovanje u gornjem Svetištu u korist ljudi jednako je bitno za plan spasenja kao što je bila Njegova smrt na križu." (GC 488). "Krist kao veliki svećenik iza zavjese tako je Kalvariju učinio besmrtnom, da iako živi u Bogu, On neprestano umire grijehu, i stoga ako tko od ljudi zgriješi, ima zagovornika kod Oca." (1SM 343). Bogu se više ne moraju prinositi propisane žrtve u zemaljskom svetištu, ali Ellen White ističe: „Pomirbena žrtva preko posrednika nužna je zbog neprestanog ponavljanja grijeha. Isus služi u Božjoj prisutnosti, prinoseći svoju prolivenu krv kao zaklano janje." (1SM 344).

Postoji nešto što je Ellen White mnogo puta isticala i ponavljala: Kristova smrt na križu nije ukinula Božji moralni zakon, Deset zapovijedi, nego ga je potvrdila i učvrstila. „Njegova [Kristova] namjera nije bila da svojom smrću Božji zakon ukine, nego ponajprije da pokaže nepromjenjivost njegovih svetih odredbi." (RH, Aug. 6, 1895.; usp. FW 30, 89; 1SM 312, 323). Sotona je kršćanskom svijetu nametnuo prijevaru tvrdeći da je Kristovim križem Božji zakon ukinut. Ellen White odlučno pobija takvu pomisao. Ukinuće Zakona „značilo bi ovjekovječiti prijestup i staviti svijet pod Sotoninu kontrolu. Upravo zato što je Zakon bio nepromjenjiv, jer se čovjek mogao spasiti samo poslušnošću njegovim odredbama, Isus je bio podignut na križ." (DA 762, 763). Oko tog pitanja „doći će do posljednjeg sukoba u velikoj borbi između Krista i Sotone". (DA 763).

Ellen White smatra križ središtem svakog aspekta kršćanskog života i svjedočenja. Ona često citira Luku 9,23: „Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka danomice uzima križ svoj i neka ide za mnom." Tim je riječima Isus „objasnio svojim učenicima da je Njegov život samoodricanja primjer za to kakav bi njihov život trebao biti", upućujući na „potpuno predanje sebe", slijedeći Krista „putem kojim je kročio". (DA 416, 417). Na pitanje „Što je Kristov križ?", Ellen White odgovara: „To nije ukras za nošenje oko vrata, već nešto što poprijeko presijeca našu stazu"; to znači da bismo trebali „koliko god to možda bilo neugodno, obavljati skromne životne dužnosti". (3MR 109).

Svi koji u Crkvi služe u poučavanju i propovijedanju moraju uzdizati križ: „Kristov križ trebamo postaviti na istaknuto mjesto u svakom svojem poučavanju." (ST, Dec. 25, 1893). Sin Božji uzdignut na križu „treba biti temelj svake propovijedi naših propovjednika". (Ev 190; GW 315). U završnim ulomcima poglavlja pod naslovom „Uzvišenost križa" ona piše: „Ukloniti križ od kršćana bilo bi kao da izbrišemo sunce s neba. … Bez križa ljudi ne bi mogli imati zajednicu s Ocem. O njemu ovisi svako naše nadanje. Iz njega sija svjetlost Spasiteljeve ljubavi, a kad u podnožju križa grešnik usmjeri pogled na Onoga koji je umro da bi njega spasio, može se radovati puninom radosti, jer su mu grijesi oprošteni. Klečeći u vjeri

pod križem dohvaćamo najviši položaj koji ljudi mogu dosegnuti." (DA 209, 210).

Dodatno čitanje: G. R. Knight, *The Cross of Christ* (RHPA, 2008).

Peter M. van Bemmelen

KRŠĆANSKA CRKVA U ULICI CASCO. Kršćanska povezanost (*Christian Connexion*) ili Baptistička crkva slobodne volje (*Freewill Baptist Church*) na uglu ulica Casco i Cumberland u Portlandu, u državi Maine. U toj je crkvi William Miller održao dva tečaja s predavanjima o Drugom Kristovom dolasku, prvi u ožujku 1840. i nakon toga u lipnju 1842. Tijekom Millerovih tečajeva 1840. godine, Portland je zahvatio veliki preporod koji je rezultirao stotinama obraćenja. Nakon Millerovih predavanja, Lorenzo Dow Fleming, pastor crkve u Ulici Casco i žarki propovjednik millerizma, u četiri mjeseca krstio je 185 ljudi. Ellen Harmon prisustvovala je tim sastancima i tražila spas na „anksioznom mjestu", ali u to vrijeme željenu sigurnost nije pronašla. Sastanci iz 1842. bili su manje uspješni, jer se raspoloženje ljudi počelo usmjeravati protiv Millera. Obitelj Harmon ostala je žarki millerit i na kraju su izgnani iz *Metodističke crkve u Ulici Chestnut (*Chestnut Street Methodist Church*), u kojoj su bili aktivni članovi. Kršćanska crkva u Ulici Casco u listopadu 1841. ugostila je još jedan veliki događaj millerita – treću Generalnu konferenciju.

Merlin D. Burt

KRŠĆANSKA POVEZANOST (*Christian Connexion*). Pojavljujući se nezavisno u nekim dijelovima Sjedinjenih Američkih Država oko 1800. godine, nastao je pokret poznat kao restauratizam ili kršćanski primitivizam [karizmatični kršćanski pokret koji je težio obnoviti vjerovanja i običaje rane Crkve]. Cilj mu je bio reformirati Crkvu vraćajući sva učenja Novoga zavjeta. *Restauratizam je smatrao da reformacija započeta u šesnaestom stoljeću neće biti dovršena sve dok ne nestanu posljednji ostaci tradicije, a biblijska učenja u Crkvi ne zauzmu čvrsto mjesto. Zadaća je tog pokreta bila dovršiti nedovršenu reformaciju.

Kršćanska povezanost bila je jedna od grana restauratizma. Kao i pokret općenito, koneksionisti su zagovarali radikalni pogled *sola scriptura* (*samo Pismo*). Željeli su biblijske dokaze za svako stajalište koje su zastupali. Biblija je trebala biti njihov jedini vodič u vjeri i običajima. Tvrdili su da nemaju druge vjere osim vjere u Bibliju.

Način razmišljanja u Kršćanskoj povezanosti postao je izuzetno važan u ranom razdoblju adventizma sedmoga dana, jer su dva od tri osnivača pripadala tom pokretu – James White i Joseph Bates. Ellen White nikada nije pripadala Kršćanskoj povezanosti, nego se njena obitelj priklonila milleritskom adventizmu dok je pohađala sastanke u crkvi *Kršćanskoj crkvi u ulici Casco (Connexion) u Portlandu, u državi Maine. Povijesni je okvir **Velike borbe* (*The Great Controversy*) restauratizam, a vrlo je vjerojatno da je njena obitelj bila pod utjecajem kondicionalizma i anihilacionizma putem svojih kontakata s Kršćanskom povezanošću. Usto, koneksionističko uvjerenje da će duhovni darovi, uključujući dar proroštva, biti u Crkvi sve do Drugoga Kristovog dolaska, nesumnjivo je potaknulo mnoge rane adventiste svetkovatelje subote da populariziraju prihvaćanje dara Ellen White.

Dodatno čitanje: D. A. Foster et al., eds,, *The Encyclopedia of the Stone-Campbell Movement* (Grand Rapids: Eerdmans, 2004), 190, 191; R. T. Hughes and C. L. Allen, *Illusions of Innocence: Protestant Primitivism in America, 1630-1875* (Chicago: University of Chicago Press, 1988), 102-132.

George R. Knight

KRŠĆANSKA SLUŽBA (*Christian Service*, nakladnik RHPA, 1925, 283). Kompilacija savjeta Ellen White namijenjena pojedincima

i crkvama s ciljem da budu djelotvorniji u kršćanskoj službi i privlačenju ljudi Kristu. Inicijalni poticaj za nakladu i odabir iz objavljenih djela Ellen White dao je Odjel za upravljanje u Generalnoj konferenciji (*General Conference Stewardship Department*). U knjizi su predstavljene učinkovite metode svjedočenja temeljene na primjerima iz Isusovog života i života rane Crkve. Ellen White sažela je srž knjige na početku ustvrdivši da je „svakome kršćaninu namijenjeno posebno djelo". „Svaki istinski sljedbenik rođen je kao misionar u Božjem kraljevstvu. Onaj koji pije živu vodu postaje izvor života. Primatelj postaje davatelj." (9). Ostatak knjige posvećen je značaju, metodama, primjerima i nagrađivanju autentičnih, predanih, evangelizacijskih i misionarskih nastojanja. Ništa ne teži više ka održavanju dubokog vjerskog iskustva nego kršćanska služba. Svi oni čija su srca dirnuta Duhom Velikog evanđelista, htjet će naučiti kako mogu biti učinkoviti služeći Njemu. Ellen White pisala je kao netko tko je uživao u bogatom iskustvu objavljivanja svoje vjere u mnogim i različitim okolnostima.

Ova knjiga pokriva širok spektar tema, uključujući Božji poziv mladima i starijima da se angažiraju u službi Njemu i svojim bližnjima, da pretvore dom i crkvu u centre za obuku, uvide važnost medicinskog misionarskog rada te da usvoje tehnike i metode kojima se mogu koristiti u dohvaćanju raznih skupina ljudi.

Ellen White također se bavila osobnim kvalifikacijama za uspješnu službu, poput kršćanskog dostojanstva, istinitosti, odlučnosti, revnosti, strpljenja i posvećenja. U konačnici, najvažnije kvalifikacije su ljubav i vjera. „Radniku za Boga potrebna je snažna vjera. … Snaga onih koji će u vjeri voljeti Boga i služiti mu, obnavljat će se iz dana u dan." (234). Božje djelo može se ostvariti samo Božjim Duhom (usp. 250–256). Bog je željan i voljan dati Duha Svetoga onima koji mu služe. „U svakom trenutku i na svim mjestima, u svim tugama i u svim nevoljama, kad se izgledi čine mračnima a budućnost zbunjujuća, kad se osjećamo bespomoćno i usamljeno, utjeha će nam biti poslana kao odgovor na molitvu vjere." (251).

S. Joseph Kidder

KRŠĆANSKA UMJERENOST I BIBLIJSKA HIGIJENA (*Christian Temperance and Bible Hygiene,* Battle Creek: Good Health Pub. Co., 1890, 268). Dvodijelno izdanje koje se sastoji od kompilacije spisa Ellen White o različitim aspektima kršćanske umjerenosti (od 7. do 162. stranice) s dodatkom nekoliko članaka Jamesa Whitea o biblijskoj higijeni (od 163. do 236. stranice). Posljednje poglavlje, „Osobno iskustvo" („*Personal Experience*"), oslikava život i iskustva dvojice adventističkih pionira, Josepha Batesa (od 237. do 258. stranice) i J. N. Andrewsa (od 258. do 268. stranice). Ovu je knjigu pod nadzorom Ellen White sastavio od nje u tu svrhu imenovan odbor. Predgovor je napisao J. H. Kellogg, što upućuje na to da je knjiga u određenom smislu sažetak njenih spisa na temu zdravlja (str. iv). Prije objave knjige *Kršćanska umjerenost i biblijska higijena*, slični savjeti pojavili su se u četvrtome svesku knjige *Duhovni darovi* (*Spiritual Gifts,* volume 4) te u knjizi *Zdravlje: ili kako živjeti* (*Health: or How to Live*) i u knjizi *Svjedočanstva za Crkvu* (*Testimonies for the Church*).

Za Ellen White, „odnos koji postoji između uma i tijela vrlo je intiman", a „stanje uma utječe na zdravlje fizičkog sustava" i obratno (13). Dakle, ona tvrdi da bi se oni koji pripadaju Bogu trebali uzdržavati od navika koje ih „ispunjavaju oštećenjima i bolešću" (12). Ona predstavlja prednosti pravilne, uravnotežene vegetarijanske prehrane i izbjegavanja loših navika kao što su konzumiranje alkohola i pušenje. Naglašava važnost zdravstvenog obrazovanja u domu, prikladnog odijevanja, higijene i mentalne čistoće. Uza sve te savjete, Ellen White uvjerava svoje čitatelje da je s Božjim blagoslo-

vom i snagom moguće prevladati štetne navike i živjeti bolji život (od 146. do 149. stranice).

KRŠĆANSKA UMJERENOST, UDRUGA ŽENA. (*Woman's Christian Temperance Union* – WCTU). Međudenominacijska ženska organizacija za *umjerenost osnovana 1874. godine radi promicanja zakona o apstinenciji i zabrani alkohola. Do 1900. godine skupina je narasla na 150 tisuća članova i proširila se u inozemstvo, pokazavši se u pokretu umjerenosti vrlo utjecajnom.

Ženska udruga za kršćansku umjerenost dobila je svesrdnu potporu Ellen White zbog svojih kršćanskih osnova. Ellen White pozvala je adventiste da beskompromisno sudjeluju u radu WCTU-a kad god mogu. Vjerovala je da bi takva suradnja trebala biti dvosmjerna. Djelatnice WCTU-a, napisala je, u svojim su metodama bile naprednije od adventista i stoga bi ih trebalo pozvati na sabore pod šatorima kako bi podučavale svoje adventističke sestre; adventisti bi trebali uzvratiti prihvaćanjem poziva da govore na događajima koje priređuje WCTU. Ako ste ikada željni širiti jedinstvenu poruku adventizma, Ellen White pozvala je adventiste da u radu s WCTU-om svoje kolegijalne zagovornike umjerenosti upoznaju s „istinom za ovo vrijeme". (Te 225).

Ellen White i sama je govorila na sastancima koje su organizirali WCTU i druge srodne skupine koje su promicale umjerenost i u Sjedinjenim Američkim Državama, i u Europi i u Australiji. Napomenula je da se takvim kontaktima pomaže razbijati predrasude o adventistima.

Vidi također: S. M. I. Henry.

Dodatno čitanje: R. Bordin, *Woman and Temperance: The Quest for Power and Liberty, 1873-1900* (New Brunswick, N. J.: Rutgers University Press, 1990); A. Dubbs Hays, *Heritage of Dedication: One Hundred Years of the National Woman's Christian Temperance Union, 1874-1974* (Evanston, Ill.: Signal Press, 1973); I. Tyrrell, *Woman's World, Woman's Empire: The Woman's Christian Temperance Union in International Perspective, 1880-1930* (Chapel Hill, N.C.: University of North Carolina Press, 1991).

Rachel Whitaker

KRŠĆANSKI ODGOJ, DODATAK (*Supplement to Christian Education*, nakladnik publikacije Battle Creek, International Tract Society, 1894, 31). Knjižica je objavljena kao dodatak knjizi Ellen White *Kršćanski odgoj* (*Christian Education*), objavljenoj 1893. godine. Sadrži reprint pet članaka što ih je objavila u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) u studenome 1893. i siječnju 1894. godine, a kasnije ponovo objavljenih u knjizi *Osnove kršćanskoga odgoja* (*Fundamentals of Christian Education*). Članci su posebno namijenjeni učenicima, a u njima je Isus predstavljen kao uzoran Učitelj.

KRŠĆANSKO ISKUSTVO I UČENJA ELLEN G. WHITE (*Christian Experience and Teachings of Ellen* G. *White*, nakladnik PPPA, 1922, 268). Odabir iz spisa Ellen White o njenom životu, ranoj službi i glavnim učenjima. Prvo biografsko djelo o životu i službi Ellen White pojavilo se 1860. godine kao drugi svezak knjige **Duhovni darovi* (*Spiritual Gifts,* volume 2), s podnaslovom *Moje kršćansko iskustvo, gledišta i poteškoće, u vezi s usponom i napretkom poruke trećeg anđela* (*My Christian Experience, Views, and Labors, in Connection With the Rise and Progress of the Third Angel's Message*). Taj prikaz svog života i djela do 1860. godine dvaput je proširila i objavila 1880. i 1888. godine kao dio većeg djela – *Životne zabilježbe Jamesa Whitea i Ellen G. White* (*Life Sketches of James White and Ellen* G. *White*). Njena biografija dodatno je proširena pojedinostima iz njenog života i djela u razdoblju od 1888. do njene smrti 1915. godine, a objavljena je 1915. godine pod nazivom *Životni zapisi Ellen G. White (*Life Sketches of Ellcn* G.

White). Kasnije je objavljena i skraćena verzija te knjige pod naslovom *Kršćansko iskustvo i učenja Ellen G. White* (*Christian Experience and Teachings of Ellen* G. *White*), koje uključuje mnoge ilustracije i fotografije Ellen White i drugih pionira adventizma. Kao dodatak knjizi objavljena su dva članka o proročkom daru u Svetom pismu te o biblijskim testovima vjerodostojnosti proroka, koje su napisali R. W. Munson i D. E. Robinson. Još jedna skraćena biografska publikacija pojavila se 1933. godine pod naslovom *Život i učenja Ellen G. White (*Life and Teachings of Ellen* G. *White*).

KRŠĆANSKO OBRAZOVANJE (*Christian Education*, nakladnik International Tract Society, 1893, 255). Druga knjiga Ellen White o obrazovanju. Ima 24 poglavlja i sadrži skupinu „isječaka" iz objavljenih rukopisa Ellen White, koje je odabrao i pripremio *W. W. Prescott. Obavijest o izdavanju te knjige izašla je u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) od 24. listopada 1893. godine. Knjiga je bila prošireni reprint ranijeg izdanja objavljenog pod naslovom *Odabir iz svjedočanstava na temu obrazovanja* (*Selections From the Testimonies Concerning the Subject of Education,* 1886). Godine 1894. objavljen je i *Dodatak Kršćanskom obrazovanju* (*Supplement to Christian Education*). Sve je to 1903. godine nadjačala nova knjiga Ellen White, **Odgoj* (*Education*), dizajnirana i priređena za šire čitateljstvo. Knjiga *Kršćansko obrazovanje* nije bila namijenjena samo učiteljima nego i roditeljima. Ellen White u toj se knjizi bavi mnogim temama, predstavljajući načela i dajući sugestije koje su primjenjive u svakom razdoblju djetetova razvoja.

Ivan Leigh Warden

KRŠĆANSKO RUKOVOĐENJE (*Christian Leadership,* nakladnik EGWE, 1973, 1985, 77). Kompilacija spisa Ellen White koju je Arthur White pripremio za niz seminara namijenjenih kršćanskim vođama. U toj knjizi prezentirane su različite teme relevantne za crkveno vodstvo, poput timskog rada i utjecaja, odabira osoblja, upravljanja, odlučivanja, autoriteta i delegiranja. Naglasak je stavljen na učinkovitost i uspješnost u vođenju te na uvježbavanje vjernika-laika za vodeće uloge. U knjizi se također razmatraju i osobne kvalitete vođe, posebice iskrenost, duhovnost i požrtvovnost. Nakon što je prvo izdanje rasprodano, zbog velike potražnje tiskano je novo revidirano izdanje.

Adelino Libato

KRONOLOGIJA vidi **BIBLIJSKA KRONOLOGIJA**

KRŠTENJE. Ellen White krštenje je smatrala vjerskim obredom od primarne važnosti i ceremonijom inicijacije u Božje duhovno kraljevstvo. Krist je postavio ovaj pozitivan uvjet s kojim se svaki vjernik mora usuglasiti. (Mk 16,16; usp. Isusov vlastiti primjer u Mt 3,13-17; Mk 1,9-11; Lk 3,21.22). Kad se ljudi krste u trostruko ime Boga Oca, Sina i Duha Svetoga (Mt 28,19), oni time javno izjavljuju da su im svi svjetovni obziri sekundarni u odnosu na njihov novi odnos s Kristom. (6BC 1075; 6T 91). Krštenje je javno priznanje primanja Krista u svoj život i zalog življenja novog života odanosti Bogu. (6BC 1075). Dakle, krštenje je vidljiva linija razdvajanja između prošlog života grijeha i budućeg života poslušnosti. Ono označava istinsko pokajanje i upućuje na novo rođenje. (Ev 306, 309).

Prema Ellen White, obred krštenja simbol je zavjetnog odnosa (6T 98, 99) i kao takav signalizira uzajamno obećanje između Boga i vjernika pred cijelim svemirom (6BC 1074, 1075). U ovom međusobnom obećanju Božji zakon određuje ponašanje i postavlja smjernice za odnos saveza u koji se ulazi svjesno krštenjem. (6T 91, 92). Božja milost omogućuje vjerniku da poštuje i vrši Božji zakon. Dakle,

krštenje se ne može odvojiti od *vjere. Radije, vjera je preduvjet za biblijsko krštenje te stoga ona podupire gledište o krštenju vjernika. (usp. Mk 16,16; usp. Ev 306). Krštenjem djeca ne postaju kršćanima niti ih ono preobraćuje. (CG 499). Naprotiv, krštenju mora prethoditi vjera, pokajanje i istinsko obraćenje. (SR 289; 2T 540; 5T 412; 6T 94). Krštenje je važan vanjski znak, ali nije sakrament koji je djelotvoran sam po sebi.

Za Ellen White značenje krštenja usko je povezano s načinom krštenja. Čin simboličkog razapinjanja starog života s Kristom i javno priznanje primanja Krista u svoj život simboliziran je u pokopu krštenjem u vodenom grobu i uskrsnućem iz smrti u novi život u zajedništvu s Isusom Kristom Gospodinom i Spasiteljem. (usp. Rim 6,3-7; 6BC 1074). Ellen White krštenje uranjanjem smatrala je jedinim biblijskim načinom krštenja. (1T 19). Svaki drugi način krštenja (tj. krštenje škropljenjem ili izlijevanjem vode na krštenika) nije biblijski utemeljeno, jer u Svetome pismu ne postoji nikakvo opravdanje za takvu praksu. I sama je na vlastiti zahtjev krštena uronjavanjem, dok je još bila metodistička vjernica, najvjerojatnije 26. lipnja 1842. godine, kad je imala 14 godina. (usp. 1Bio 37).

Budući da se krštenje smatra znakom saveza, a ne sakramenta, Ellen White prihvaćala je također i mogućnost ponovnog krštenja ili obnove krštenja. Posebno je preporučivala ponovno krštenje u slučaju otpada od vjere i istinskog ponovnog obraćenja (Ev 375) ili u slučaju onih koji su navikli neprestano pokazivati nekršćanski karakter i koji su godinama njegovali i iskazivali pogrešan duh. (Lt 63, 1903, u 7MR 262-266; Lt 60, 1906, u 7MR 266, 267). Druga situacija u kojoj je ponovno krštenje smatrala prikladnim bio je slučaj osobe koja je stekla značajno novo razumijevanje tvrdnji Božjeg zakona (LP 132, 133; AA 285), što je dovelo do obnove njegova ili njenog saveza s Kristom.

Samu Ellen White ponovo je krstio njezin suprug James White kad su prihvatili istinu o suboti ubrzo nakon svog vjenčanja 1846. godine. (JW, *Life Incidents*, 273). Ipak, ona nije podržala ishitreno ili površno ponavljanje ovog svetog obreda. Ono što vrijedi za krštenje općenito, vrijedi i za ponovno krštenje: kandidat se prije ponovnog krštenja treba temeljito pripremiti. (usp. 6T 91, 92, 95, 96; Ev 308, 309). Smatrala je da nikoga ne treba primoravati da se ponovo krsti. „Predmetom ponovnog krštenja trebamo se baviti s najvećom pažnjom. … Nitko ne bi trebao preuzeti ulogu savjesti drugoga niti ikome dosađivati i nagovarati ga da se ponovo krsti. To je predmet prema kojem svaki pojedinac, vođen svojom savješću, mora zauzeti svoj stav u strahu Božjem.“ (Ev 372, 373).

Budući da je krštenje najsvetiji i najvažniji obred, tom se obredu „ne smije pristupiti brzopleto“. (6T 93). Na osnovi temeljitog proučavanja Biblije očita promjena srca, misli i namjera uvijek treba prethoditi krštenju. (6T 95). Bog je taj koji bi trebao uvjeriti i osvjedočiti srce i um u pogledu krštenja i ponovnog krštenja. Ni na koga ne treba vršiti pritisak. Krštenje je znak slobodne odluke onih koji žele slijediti Isusov primjer.

Dodatno čitanje: D. E. Robinson, „Rebaptism: A Statement in Reply to the Question of Mrs. White's Advocacy of Rebaptism“ (1932, CAR); M. Markkinen, „A Study of the Teaching of Ellen G. White About Baptism and the Methods of Clinching Decisions“ (project report, AU, 1982); F. M. Hasel, „Taufe und Tauferneuerung in der Adventgemeinde – Theologische und Historische Aspekte“, in *Die Taufe in Theologie und Praxis*, ed. Roberto Badenas (Lüneburg: Advent-Verlag, 2002), 118-158; *idem*, „Le renouvellement du baptême dans l'Église Adventiste du 7ę Jour: aspects historiques et théologiques“, in *La théologie et la pratique du baptême*, ed. Richard Lehmann (Dammarie-les-Lys, France: Éditions Vie et Santé,

2002), 157-201; H. Kiesler, „The Ordinances: Baptism, Foot Washing, and Lord's Supper", in Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 582-609.

Frank M. Hasel

KUŠNJA. U svojim spisima Ellen White prepoznaje da kušnje dolaze iz „sklonosti prirodnog srca" (5T 177), bespotrebnog izlaganja kušnji ili prilagodbe svjetovnim običajima (MYP 82), te od Sotoninog neprestanog nastojanja da nam skrene pogled sa Spasitelja. Bilo kroz „zadovoljstva ovoga svijeta, životne brige, nedoumice i tuge, pogreške drugih", ili fokusiranjem na svoje pogreške i slabosti umjesto na Krista (SC 71), kušnje nas nastoje odvojiti od Boga. Ona potiče svoje čitatelje da „kao strelicu odapnu molitvu u Nebo" kada dođe kušnja i odupru se kušnji „tako odlučno da se više nikada ne ponovi". (SD 164). Osim primjera Krista, ona upućuje na Josipa, čija je prva misao bila ostati vjeran Njemu umjesto prepustiti se kušnji. (PP 217). Ona također upućuje na Daniela, kojemu je „Božje odobravanje bilo draže … od samog života". (PK 483). Oni koji žele biti sunasljednici s Kristom moraju milošću koju On pruža učiniti svoj dio u nadvladavanju kušnji. (4T 33).

Biti kušan nije grijeh, kaže Ellen White, ali „grijeh nastaje kad se poklekne kušnji". (4T 358). „Ako ne postoji mogućnost pokleknuća, kušnja nije kušnja." (3SM 132). Isus je bio kušan, ali je ipak ostao čist i svet. (5T 426). Nije pokleknuo, a tako može biti i s nama. (DA 123). Svojim primjerom Krist nam pokazuje da je jedina nada u pobjedu otpor đavoljim napadima ujedinjujući ljudsku slabost s božanskom snagom. (MYP 50). Pregovarati sa Sotonom, Ellen White upozorava, znači dati mu prednost. (DA 121). Sotona ne može nikoga prisiliti na prekršaj; kad bi to bilo tako, postojao bi izgovor za grijeh (4T 623), ali Bog je osigurao sredstva za opiranje svakoj kušnji, bez obzira koliko bila jaka. (1SM 82). Krist se, u svojoj ljudskosti, odupro kušnji i nadvladao ju Božjom riječi. Ellen White drži da kršćani mogu ostvariti isto: „Kad navale kušnje, nemojmo gledati na prilike ili na osobnu slabost, već na silu Riječi. Sva njena sila pripada vama." (DA 123).

Vidi također: Krist, kušanja.

Jack J. Blanco

L

LAODICEJA, PORUKA. Poruka prijekora od Isusa Krista za Crkvu u Laodiceji, zabilježena u Otkrivenju 3,14-22. Adventisti uglavnom slijede historicističku metodu tumačenja, koja velika dosljedna proročanstva u Knjizi proroka Daniela i Knjizi Otkrivenja vide kao produžetak od razdoblja navedenih proroka do Kristovog drugog dolaska. Budući da je Laodiceja posljednja u nizu od sedam crkava opisanih u 2. i 3. poglavlju u Otkrivenju, adventisti su od 1840-ih godina tumačili da Laodiceja predstavlja završno razdoblje u povijesti kršćanske Crkve, iako su se tijekom vremena precizni detalji tumačenja mijenjali.

Adventisti milleriti (vidi *razočaranja, milleriti) u početku su bili nedenominacijski pokret koji je uvelike karakterizirala mana sektaškog nadmetanja. Tumačenje biblijskih proročanstava bilo je u središtu njihove vjere, a poistovjećivali su se sa šestom od sedam crkava Otkrivenja, Filadelfijom, što znači „bratska ljubav". Implikacija je bila da Laodiceja, „mlaka" Crkva, simbolizira one koji se nazivaju kršćanima, a koji, unatoč svojem zvanju, nisu prihvatili millerit-

sko naviještanje Kristovog skorog povratka.

Nakon razočaranja koje je doživio 1844. godine, millerizam se raspao na mnoge dijelove, a većina od njih uskoro je odustala od ideje da je ikoje biblijsko proročanstvo ispunjeno u događajima iz 1844. godine. U neslaganju oko konsenzusa, jedna je skupina podržala izvorno vjerovanje adventista millerita da se 1844. godine dogodilo istinsko ispunjenje proročanstva, iako ne na način na koji se očekivalo. Ta je skupina prihvatila subotu kao sedmi dan i postala je poznata po imenu adventisti sedmoga dana, za razliku od ostatka millerita, koje su nazivali „adventisti prvoga dana" ili „nominalni adventisti". Niz konferencija adventista svetkovatelja subote (u razdoblju od 1848. do 1850. godine) rezultirao je sve većim osjećajem jedinstva, a adventisti svetkovatelji subote počeli su nazivom „Laodiceja" etiketirati svetkovatelje prvoga dana. (usp. RH, June 10, 1852).

Prvi nagovještaj promjene gledišta pojavio se 1855. godine na posljednjoj stranici prvog izdanja knjige Ellen White *Svjedočanstva za Crkvu* (*Testimony for the Church*), gdje je upozorenje iz Otkrivenja 3,15.16 primijenila na duhovni pad među adventistima svetkovateljima subote. „Ili s Kristom skupljamo ili rasipamo", napisala je. „Mi smo odlučni kršćani cijelim srcem ili nismo uopće nikakvi kršćani. Krist kaže: O da si studen ili vruć. Ali jer si mlak, ni vruć ni studen, povratit ću te iz usta svojih." (1T 126).

U listopadu 1856. godine, James White počeo je u časopisu *Pregled* (*Review*) objavljivati niz uvodnika u kojima je argumentirao, Svetim pismom i svojim zapažanjem, da „stanje Laodicejaca (mlaki, ni vrući ni studeni)" prikladno ilustrira stanje adventista svetkovatelja subote. (RH, Oct. 9, 1856; u 1Bio 343). Ellen White s tim se u potpunosti suglasila, a mnogi adventisti časopisu *Pregled* poslali su pisma u kojima su priznali uvažavanje poruke. (LS88 329; usp. 1Bio 344, 345). Treća knjiga *Svjedočanstva za Crkvu*, objavljena u travnju 1857. godine, uglavnom je bila posvećena poruci Laodiceji. (1T 141-146, 153).

Dvije godine kasnije napisala je još jedan veliki članak potvrđujući da se „svjedočanstvo Laodicejcima odnosi na Božji narod u današnje vrijeme", i pozivajući Crkvu da ustraje u tome. „Kad je prvi put iznesena, dovela je do ozbiljnog ispitivanja srca. Grijesi su priznati, a Božji je narod posvuda bio pokrenut." Međutim, „kad su vidjeli da ovo silno djelo nije završeno u kratko vrijeme, većina je izgubila svijest o važnosti poruke. Vidjela sam da ona neće ostvariti svoje djelo u nekoliko kratkih mjeseci." (*ibid.*, 186 [1859]). Ostatak članka praktično je izlaganje nužnosti i sredstava razvoja kršćanskog karaktera u očekivanju Drugog Kristovog dolaska.

Glavna dinamika ove poruke jest da Bog dopušta nevolje i iskušenja svoga naroda kako bi otkrio „što mu je u srcu. Neki izdrže u nečemu, ali padnu na sljedećem. Što se ide dalje, srce se sve više ispituje i kuša. … Anđeo je rekao: 'Bog će svoje Djelo dovesti sve bliže i bliže da ispita i provjeri svakog pojedinca u svom narodu'. Neki su voljni prihvatiti jednu točku, ali kad ih Bog dovede do druge probne točke, oni ustuknu i povuku se, nakon što ustanove da izravno pogađa neki omiljeni idol. Ovdje mogu vidjeti što to u njihovom srcu isključuje Isusa. Takvi nešto cijene više od istine, i njihova srca nisu spremna primiti Isusa. … Oni koji su došli do svake točke i položili svaki ispit i nadvladali bez obzira na cijenu, koji su prihvatili savjet Vjernog Svjedoka, primit će *kasnu kišu i tako biti osposobljeni za preobraženje." (*ibid.*, 187; kurziv dodan).

Dodatno čitanje: 2SG 222-230; 3T 252-272; 4T 83-93; JW, editorial, „The Seven Churches", RH, Oct. 16, 1856.

Jerry Moon

LEGALIZAM. Ellen White opisuje nekoliko vrsta ljudskih pokušaja da ugode Bogu. Neki kršćani, poput farizeja, lišeni vjere, vlastitu sigurnost nalaze u ritualnoj i vanjskoj pobožnosti

(DA 172, 280; 6T 417, 418); neki se pokušavaju stalno kajati, misleći da je griješenje i kajanje sve što se od njih očekuje (COL 316; RH, Apr. 21, 1891); drugi se iskreno trude i teže, ali osjećaju samo depresivnost i frustraciju (SC 116-118).

U Propovijedi na gori, Isus je rekao: „Uistinu kažem vam: ne bude li pravednost vaša veća od pravednosti pismoznanaca i farizeja, ne, nećete ući u kraljevstvo nebesko." (Matej 5,20). Ellen White pojačala je to upozorenje objašnjavajući zašto je pravednost farizeja „bila bezvrijedna. … Sva njihova licemjerna pobožnost, njihove ljudske izmišljotine i obredi, čak ni hvalisavo ispunjavanje formalnih zahtjeva Zakona, nisu ih mogli učiniti svetima. Nisu bili čistoga srca, nisu bili plemeniti niti slični Kristu po karakteru." (MB 53).

Zatim dodaje svoj klasični opis legalizma: „Religija utemeljena na opravdanju djelima ne može dovesti dušu u sklad s Bogom. Stroga i kruta pravovjernost farizeja, bez skrušenosti, nježnosti i ljubavi, bila je grešnicima samo kamen spoticanja. Bili su slični soli koja je izgubila okus; u njihovom utjecaju nije bilo sile koja bi sačuvala svijet od pokvarenosti. Jedina prava vjera je ona koja je 'ljubavlju djelotvorna' (Galaćanima 5,6), koja čisti dušu." (MB 53).

Ellen White često je odbacivala neke vrste legalizma i njihove posljedice. „Legalizam" ne daje „pravilnu procjenu grijeha". (ST, Apr. 9, 1894). Legalisti, poput svećenika i vladara u Kristovo doba, „utonuli su u kolotečinu ceremonija", „bili su zadovoljni legalističkom religijom", „sazdanom od običaja i ljudskih propisa". (AA 15). Legalist koji „pokušava dosegnuti Nebo svojim vlastitim djelima, držanjem Zakona, pokušava nemoguće. Nema sigurnosti za onoga tko posjeduje samo legalističku religiju, obličje pobožnosti." (DA 172). „Zakonska religija nikada ne može dovesti duše Kristu, jer je to vjera bez ljubavi, bez Krista. … Čitav niz vjerskih obreda, vanjska poniznost, iznuđena žrtva, iskazuju da onaj koji sve ovo čini smatra sebe pravednim, predodređenim za Nebo; ali to je sve prijevara." (*ibid.*, 280). „Ledena srca ... [imaju] samo zakonsku religiju" (3SM 177). Legalisti „idu osakaćeni, patuljastog vjerskog rasta, jer se u svom propovijedanju oslanjaju na zakonsku religiju. Snagu Božje milosti ne smatraju živom, djelotvornom potrebom, načelom kojeg se treba držati." (3SM 189). „Duh ropstva rezultat je želje da žive u skladu sa zakonskom religijom, nastojeći ispuniti zahtjeve Zakona vlastitom snagom." (YI, Sept. 22, 1892).

Kad legalizam prevlada, uskoro ga slijede ili samopravednost i ponos, ili obeshrabrenje i duhovna depresija. U nastojanju da budu kršćani, legalisti (često nesvjesno) vide samo strogost, zahtjeve i spisak provjera. Isus kao njihov osobni Spasitelj, njihov osobni pokretač, njihov najbliži prijatelj, kao vjerni Veliki svećenik, ostaje zasjenjen. Iako takvi kršćani žele ugoditi Bogu, oni osjećaju stres i vide samo oblake, jer „onaj koji pokušava doći do Neba vlastitim djelima i držanjem zakona, pokušava nemoguće". (FW 94). Za Ellen White, odgovor na legalizam nije odbacivanje „držanja zapovijedi" (antinomizam), već usredotočenost na Krista kao žrtvu pomirnicu i „svemoćnog Posrednika" (GC 488); jer „potrebno je da nas podržava svojim zagovorima, kao što nas je trebao otkupiti svojom krvlju". (15MR 104). Suočenima s „nedostatkom prave ili prirodne religije", On nam nudi „moralnu obnovu" i „božansku prosvijetljenost". (RH, Apr. 30, 1895). Razumijevanje Njegove pravednosti donosi spoznaju da je čak i kod „pravih vjernika", najiskrenije štovanje „molitva i kajanje", uz Kristov stalni zagovor. Sve dok „je ne pročisti [ovu službu] svojom pravednošću, ona nije Bogu prihvatljiva". Ali „namirisana zaslugama" Kristova pomirenja, služba vjernikâ „pred Boga se uzdiže potpuno i u cijelosti prihvatljiva". (1SM 344).

Vidi također: Opravdanje; Pravednost vjerom; Svetište.

Herbert E. Douglass

LIJEKOVI. (*Drugs*) Lijekovi su kemikalije koje se dobivaju iz biljaka (digitalis iz pustikare, kinin iz kore kininovca), iz životinja (inzulin, hormon štitnjače) i iz zemlje (željezo, bakar), ili se sintetiziraju u laboratoriju (sulfanilamid, antihistaminik). Riječi *medikament* i *lijek* koriste se naizmjenično za bilo koju tvar ili kemikaliju koja se upotrebljava za liječenje i prevenciju bolesti te za ublažavanje boli i patnje. Bilo da se radi o sredstvu protiv raka ili antibiotiku, ljekovitom bilju ili sintetičkim kemikalijama, hormonu ili antimalariku – svi se klasificiraju kao medikamenti ili lijekovi.

Ellen White je opširno pisala o primjeni lijekova i uz nekoliko iznimaka njeni su komentari bili osuđujući. Je li govorila o svim lijekovima ili je mislila na neke specifične skupine ili razrede terapijskih sredstava? Kako je ona sama identificirala riječ *lijek*? Odgovor se nalazi u njenom odgovoru na pismo *Edgara Caroa, studenta treće godine medicine. Caro je pisao: „Neki studenti sumnjaju u značenje riječi *lijek* kako je spomenuta u nizu knjižica zajedničkog naziva **Zdravlje: ili kako živjeti* (*Health: or How to Live*). Odnosi li se samo na jače lijekove kao što su živa, strihnin, arsen i takve otrovne tvari koje mi studenti medicine nazivamo 'lijekovima', ili uključuje i jednostavnije lijekove, npr. kalij, jod, sirupe, itd.? Znamo da će naš uspjeh biti proporcionalan našem pridržavanju Božjih metoda. Zato sam postavio gore navedeno pitanje." (Edgar Caro u pismu EGW, 15. kolovoza 1893., u 2SM 278). Caro pita u vezi s dvjema vrstama lijekova: jačih medikamenata ili lijekova, kako su ih nazivali on i studenti medicine, ili jednostavnijih ljekovitih pripravaka. Na što je ona mislila u svojim komentarima u knjizi *Zdravlje: ili kako živjeti*? Očito je Caro pokušao biti vrlo specifičan u svom upitu, a odgovor Ellen White bio je jednako precizan.

„Reći ću da se odgovori na tvoja pitanja uglavnom, ako ne i definitivno, nalaze u knjizi *Zdravlje: ili kako živjeti*" (2SM 279). Zamijetimo, ona ga upućuje natrag na spomenuti izvor. U jednom odjeljku u ovoj knjizi ona opisuje kako je vidjela tri bolesne osobe. Svakoj se od njih davao jedan ili više „otrovnih lijekova". Svi su pacijenti umrli. Propisani lijekovi bili su opijum (koji sadrži morfin i kodein), kalomel (živin spoj) i nux vomica (strihnin). Jasno je da tri lijeka koje spominje predstavljaju vrstu sredstava koje je smatrala „lijekom" koji je osuđivala. Potom potkrepljuje svoj odgovor prihvaćanjem Carove podjele lijekova: „Otrovni lijekovi su pripravci koje si spomenuo." (2SM 279). Student medicine ih je nazvao „jači lijekovi" ili „lijekovi". Ellen White ih je nazvala „otrovnim lijekovima". Očito se složila s Caroom u vezi s onim što su on i drugi nazivali „lijekom". Bilo je preklapanja između spomenutih primjera, ali navedena su četiri različita lijeka: opijum, strihnin, arsen i živa. Na drugom mjestu ona spominje kinin (4aSG [1864], 139). Čini se sasvim jasnim da je u prepisci između Caroa i Ellen White pet lijekova posebno imenovano.

U posljednjem pitanju, Carov upit koristi riječ „samo": „Odnosi li se *samo* na jače lijekove ... ili uključuje i jednostavnije lijekove?" Ona mu odgovara: „Otrovni lijekovi su oni koje si spomenuo" (kurziv dodan). Njen odgovor isključuje one jednostavnije, manje štetne lijekove.

Ellen White bila je među reformatorima lijekova/zdravstva u drugoj polovici devetnaestoga stoljeća koja je, zajedno s drugima, napala nevjerojatno oštre i stroge postupke kojima su tada liječnici uobičajeno pribjegavali. Puštati krv pacijentu bio je prvi korak u smrtonosnoj rutini. Krv su puštali iz oboljelih u velikim i ponavljanim količinama, često uklanjajući od polovice do tri četvrtine krvi iz tijela. U isto vrijeme pacijent je povraćao, čistio se, iskašljavao, znojio, mokrio te često halucinirao. Korištena su jaka, oštra i štetna sredstva. Ona koja se obično koriste za čišćenje nazvana su „drastičnim" zbog jačine popratnih pojava – jakih grčeva, stolice i krvarenja.

Možda je živin spoj kalomel bio najčešće rabljeno sredstvo tog doba. „Jedan se liječnik prisjetio kako se u prvim desetljećima stoljeća 'kad je praktikant bio zbunjen oko primjene bilo kojeg lijeka u bolesti, smatralo savršeno prikladnim propisati dozu kalomela; što je on činio savjesno, s velikom dozom sigurnosti, da ako i nije dao odgovarajući lijek za određeni slučaj, nije mogao puno pogriješiti!' Mnogi su liječnici vjerovali da je izostavljanje kalomela u teškim slučajevima jednako napuštanju pacijenta bez posljednje pomoći." (Nathaniel Chapman, *Elements of Therapeutics and Materia Medica*, 6th ed. [Philadelphia: Casey i Lea, 1831.], 50).

Nažalost, kalomel (živin klorid) često se davao u velikim i dugotrajnim dozama, tako da je kronično trovanje živom bilo prečesto. „Usta su neobično vruća i ponekad se osjeti bakreni ili metalni okus; desni su natečene, crvene i osjetljive; posvud se pojavljuju čirevi, slina je gusta i žilava, čovjek ima taj neugodan zadah karakterističan za živinu bolest; jezik je otečen i ukočen, bolesnik dobije temperaturu i groznicu s poremećajem izlučivanja. Bolest napreduje, uništava svaki dio koji napada, sve dok usne, obrazi, pa čak i kosti ne budu izjedene prije nego što nastupi smrt kao olakšanje patniku. … To se događa kada živa djeluje kao *lijek*." (W. G. Rothstein, *American Physicians in the Ninetheen Century* [Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1985], 50, 51).

Obratite pozornost na sljedeći komentar Ellen White: „Pripravci od žive i kalomel, kad se unesu u sustav *uvijek zadržavaju svoju otrovnu snagu sve dok postoji jedna čestica u sustavu*. … Svima je bolje bez ovih opasnih smjesa. Jadni patnici, u gotovo svakoj vrsti bolesti, izobličeni patnjom, sa strašnim čirevima i bolovima u kostima, gubitkom zuba, gubitkom pamćenja i oštećenjem vida, mogu se vidjeti gotovo posvuda. Oni su žrtve otrovnih pripravaka." (4aSG 139; kurziv dodan).

Osuda „lijekova" od strane Ellen White bila je usmjerena na tu vrstu pripravaka: jakih, oštrih i otrovnih. Danas se više ne koriste.

Vidi također: Biljni lijekovi; Prirodni lijekovi; Jednostavni lijekovi.

Dodatno čitanje: M. G. Hardinge, *A Physician Explains Ellen White's Counsel on Drugs, Herbs, and Natural Remedies* (RHPA, 2001).

Mervyn G. Hardinge

LITERARNI POMOĆNICI/E. Prvi literarni pomoćnik Ellen White bio je njen suprug James White. Bio je njen pomagač i savjetnik dok je pripremala poruke koje joj je Bog dao. Nakon što je napisala u viđenju primljene upute, pomagao joj je da ispravi gramatičke pogreške i ukloni ponavljanja, kako bi se sadržaj mogao glatko čitati. Kako se njen rad razvijao, a posebno nakon što je 1881. godine James umro, Ellen White angažirala je savjesne i bogobojazne tajnice koje su u njenim spisima ispravljale gramatičke pogreške.

Ellen White koristila se riječju *uređivanje* kad bi govorila o poslu nekih od svojih najvjernijih pomoćnica (vidi, npr., Lt 128, 1896; Lt 131, 1893). No, pri uobičajenoj porabi te riječi postojale su dvije važne razlike. Prvo, pomoćnice Ellen White trebale su ispraviti gramatičke nesavršenosti ne mijenjajući pritom njenu *misao*. Apsolutno je bilo zabranjeno izmijeniti koncepte rukopisâ Ellen White ili ubaciti bilo kakve osobne ideje pomoćnicâ (WCW u pismu G. A. Irwinu, May 7, 1900., Letter Book 15, 587-589, EGWRC-GC). Drugo, ni karakteristični *rječnik* Ellen White nije se smjelo mijenjati. *Fannie Bolton je otpuštena djelomice i zato što je svojim vlastitim stilom i rječnikom zamijenila stil i rječnik Ellen White. (Lt 78, 1892).

Ellen White nije se koristila pisaćim strojem, niti je svoje sadržaje nekome diktirala. Mnogo tisuća tiskanih stranica izvorno su napisane rukom. Prvi komercijalno dostupan pisaći stroj pojavio se 1874. godine; jedanaest godina ka-

snije (1885. godine, kada je Ellen White imala 58 godina), za svoje je uredsko osoblje kupila pisaće strojeve. Bila je napredna osoba koja je željela da njene pomagačice imaju suvremenu opremu. Njene su literarne pomoćnice izvorno nazvane „kopiranti", jer se glavni dio njihovog posla svodio na prepisivanje njenih rukopisa na pisaćem stroju ili izradu kopija korištenjem više slojeva indigo papira. To što Ellen White nikada nije naučila tipkati, danas je za istraživače itekako sretna okolnost, jer je prva skica svih njenih rukopisa pisana rukom – nesporni dokaz njenog autorstva. *Arthur L. White, koji je na njenim rukopisima radio više od 60 godina, bio je s njima toliko dobro upoznat da bi često znao zadiviti posjetitelje trezora tražeći da nasumce odaberu neki od rukopisa, a nakon što ga rukom sakriju od njega zatraže da pogodi datum nastanka rukopisa. Prema zapisu Rogera W. Coona, rijetko bi se dogodilo da Arthur White promaši za više od godinu ili dvije (Coon, 8).

Primarni zadatak literarnih pomoćnica bio je rukopise Ellen White prepisati pisaćim strojem, te poduzeti uredničke ispravke do granica koje su bile propisane danim smjernicama. Pisaćim strojem ispisan tekst predavali su Ellen White, i ona bi između njegovih redaka upisala potrebne izmjene ili dodatke. Takve zabilješke među redcima mnogih postojećih pisama i rukopisa pokazuju s koliko pažnje je čitala svaku rečenicu.

Ako je unesenih promjena bilo mnogo, Ellen White pomoćnici bi vratila rukopis ili pismo na doradu, pa bi ga po dovršetku još jedanput pregledala prije nego što će biti poslan poštom ili predan u tiskaru. Bila je njena uobičajena praksa da pročita i odobri svako pismo, rukopis, članak ili poglavlje knjige. Te je dokumente potpisivala vlastoručnim potpisom. Ako je napravljeno nekoliko primjeraka, za potpisivanje je upotrebljavan i štambilj s njenim potpisom, ali izvornik je uvijek potpisala vlastoručno. Kad je putovala, obično ju je pratila jedna od njenih tajnica koja je stenografirala njene javne govore. (Dores Robinson u pismu R. F. Correa, Apr. 28, 1943, DF 51a).

Postupak uređivanja koji su slijedile literarne pomoćnice Ellen White, sastojao se od usklađivanja teksta s gramatičkim pravilima i preoblikovanja, ujednačavanja i kompilacije sadržaja u novo književno djelo. Mnogo puta rukopisi i pisma trebali su samo malo dotjerivanja; ponekad, ako je pisala u žurbi ili pod pritiskom, na njima je znalo biti još mnogo posla. Kao što je W. C. White rekao, njene „djelatnice s iskustvom ... ovlaštene su uzeti rečenicu, ulomak ili poglavlje iz onog rukopisa u kojem je ta misao bila očigledno i u potpunosti izražena, i ugraditi je u drugi rukopis u kojem je ista misao izražena, ali ne jednako tako jasno." (WCW u pismu G. A. Irwinu, May 7, 1900).

Tijekom godina Ellen White zapošljavala je 20-ak literarnih pomoćnica – među kojima je *Marian Davis vjerojatno najpoznatija. Neka druga dobro poznata imena su *C. C. Crisler, *Sarah Peck, Eliza Burnham, *Fannie Bolton, *Maggie (Hare) Bree, *Minnie Hawkins (vidi *C. C. Crisler), *Nellie Druillard, *Emily Campbell, *Dores E. Robinson, *Lucinda (Abbey) Hall, *Adelia (Patten) Van Horn, Anna Hale Royce, Emma Sturgis Prescott, *Mary Clough i *mrs. J. I. Ings. Bilo je i drugih koji su bili kod nje zaposlene samo kratko vrijeme. Većina njih, jednom ili više puta, živjela je u njenom domu i bila je dio njene obitelji. Zaposlenice je plaćala novcem iz vlastitog džepa, kao i smještaj i prehranu onih koji su živjeli u njenom domu.

Uz rijetke iznimke (vidi Fannie Bolton) kopirantice i pomoćnice Ellen White bile su savjesne i vjerne u poštovanju njenih uputa da se ne mijenjaju njene misli, i u djela na kojima rade ne unose vlastite dodatne misli. Da izbjegne eventualno nedovoljno razumijevanje rukom napisanih materijala, ona je običavala gledati pisanje kopije na pisaćem stroju, čineći sve potrebne prilagodbe prije nego što će prijepis odobriti. Tek tada je tekst dan u tisak ili je

poslan poštom kao pismo pojedincima ili skupinama. (DF 52a).

Nellie Druillard izvijestila je kako su „sve zaposlenice Ellen White smatrale da se kopiju koja je potpisana i spremna za slanje treba čuvati, da se na njoj ne smije koristiti ni pero ni olovka". „Nijedan od njih, i kad bi mogao, nije želio napraviti ikakvu promjenu; više su se brinuli o tome da svaku riječ zadrže onakvom kakvom ju je gđa White htjela nego da bude drugačija." (N. Druillard u pismu Dores Robinson, Sept. 22, 1933, DF 393).

Nakon smrti Ellen White, kad više nije bilo njenih uputa pomoćnicama i čitanja sadržajâ u njihovom konačnom obliku, poslovi pomoćnicâ ograničeni su na ispravljanje pravopisnih i gramatičkih konstrukcija. Njihova je odgovornost i dalje podrazumijevala da se ne upuštaju u tumačenje njenih spisa. Ako je ulomak bio nejasan, takav je i ostavljen, i urednica ga nije ni pokušavala redigirati da bi ga se moglo bolje razumjeti. *Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*) trenutačno slijedi gotovo jednake uređivačke smjernice kao 1915. godine i kakve su propisane u njenoj *oporuci i ostavštini (vidi White, Ellen, posljednja volja i oporuka).

Vidi također: Korespondencija Ellen White (*Correspondence, Ellen G. White's*); *Čežnja vjekova* (*The Desire of Ages*); Čežnja vjekova, izvori za proučavanje (*The Desire of Ages* Sources, Study of); *Svjedočanstva za crkvu* (*Testimonies for the Church;* White, W. C.

Dodatno čitanje: „Guidelines for Editing Ellen G. White Material Released by the White Estate" (EGWE, SDoc); „Work of Editors on EGW Books" (DF 52a); N. Collins, „Compilations What They Are and What They Are Not" (EGWE, SDoc); R. W Coon, „EGW's Use of Literary Assistants: The Prophet as a Writer" (AU lecture outline, rev. Apr. 13, 1995); M. A. King and K. L. Morgan, *More Than Words: A Study of Inspiration and Ellen Whites Use of Sources in* The Desire of Ages (Berrien Springs, Mich.: Honor Him Puh„ 2009); J. Moon, *W.* C. *White and Ellen* G. *White* (AUP, 1993), 63, 64, 114-116, 221-224, 349-353, 397-410, 445, 446; R. W. Olson, „Inspired Writers' Literary Assistants" (EGWE, SDoc); R. W Olson, *One Hundred and One Questions on the Sanctuary and on Ellen White* (EGWE, 1981, SDoc); R. W. Olson, *The Fannie Bolton Story* (EGWE, SDoc); T. Poirier, „Work of Literary Assistants" (EGWE, SDoc); *ibid.*, „Exhibits Regarding the Work of Ellen White's Literary Assistants"; W. C. White, „How Ellen White's Books Were Written" (EGWE, SDoc); A. L. White, *Ellen* G. *White: Messenger to the Remnant* (RHPA, 1969).

Norma Collins

LOMA LINDA PORUKE (*Loma Linda Messages*, nakladnik knjige Payson, Arizona, Leaves-of-Autumn Books, 1981, 621). Reprodukcija na pisaćem stroju napisanih poruka Ellen White o osnivanju i razvoju *Koledža zdravstvenih evanđelista (*College of Medical Evangelists*) u Loma Lindi, u Kaliforniji. Samo pet primjeraka izvornog djela izradio je *John A. Burden. Kasnije objavljeni reprint u drugačijem formatu, u svojoj posljednjoj verziji sadržavao je i u zagradama navedene brojeve stranica izvornika. Odabrani materijali obuhvaćaju, uglavnom kronološkim poretkom, pismâ i rukopise što ih je Ellen White pisala pojedincima, grupama ljudi i crkvenim institucijama, u vezi s osnivanjem zdravstvenog koledža u Loma Lindi. Na prvih 38 stranica dan je kratak povijesni prikaz donošenja odluke o kupnji imanja u Loma Lindi i osnivanju koledža. U tom su izvješću i zapisnici sa zasjedanjâ Konferencije, transkript razgovorâ s Ellen White i pisma koja je John Burden pisao Ellen White.

LOMA LINDA SANATORIJ. Posljednji od triju sanatorijâ koje su osnovali adventisti sedmoga dana u Južnoj Kaliforniji 1904. i 1905. godine, preteča Sveučilišnog zdravstvenog cen-

tra (*Loma Linda University Medical Center*) u Loma Lindi, u Kaliforniji. Godine 1902., za vrijeme boravka u svojem domu u blizini kalifornijskoga gradića St. Helena, Ellen White naslutila je da bi imanje na kojemu su bile sagrađene i neke zgrade, na lokaciji posebno prikladnoj za sanatorij, moglo biti „ponuđeno na prodaju po cijeni mnogo manjoj od dotad utrošenog novca". (SpTB03a 7). Članovi Crkve 1904. godine kupili su Sanatorij u Rajskoj dolini (*Sanitarium Paradise Valley*) – do prodaje u njega je investitor već uložio 25 tisuća dolara – za samo četiri tisuće dolara, a hotel Glendale (danas Adventistički zdravstveni centar u Glendaleu (*Glendale Adventist Medical Center*), u čiju je gradnju uloženo 50 tisuća dolara, kupljen je za samo 12 tisuća dolara. Iako

LOMA LINDA SANATORIJ

se to u ondašnje vrijeme činilo financijski nemogućim, Ellen White predložila je i kupnju treće ustanove, ponajprije zbog lokacije koja joj je pokazana u viđenju, a koja nije bila u skladu ni sa jednom od prvih dviju kupljenih.

U viđenju što ga je imala u listopadu 1901. godine, Ellen White vidjela je imanje u južnoj Kaliforniji, na kojemu su pacijenti u invalidskim kolicima boravili na otvorenom prostoru pod sjenom stabala koja su naizgled sličila nadstrešnici šatora. Ali nije joj bila poznata nijedna nekretnina koja bi se podudarala s tim prikazom. Tri godine nakon tog viđenja, 1904. godine, zamolila je članove Crkve da pogledaju prodaje li se neko prikladno imanje između Riversidea, San Bernardina i Redlandsa. U svibnju 1905. godine crkveni čelnici saznali su da bi se 31 hektar veliko imanje u Loma Lindi, udaljeno osam kilometara od Redlandsa, vrijedno 155 tisuća dolara, moglo kupiti za 110 tisuća dolara.

Kad je pastor John Burden o tome obavijestio Ellen White, ona mu je savjetovala neka ode tamo još nekoliko puta, sve dok ne utvrdi da je cijena na kraju pala na 40 tisuća dolara. Iako se iznos i dalje činio astronomskim, pouzdavši se u savjet Ellen White, Burden je imanje odlučio kupiti. S prodavateljem je ugovoreno da će se odmah uplatiti pet tisuća dolara, te u sljedeća tri mjeseca – kolovozu, rujnu i prosincu 1905. godine – još po pet tisuća mjesečno, a preostalih 20 tisuća dolara trebalo je isplatiti tijekom sljedećih triju godina. U petak poslijepodne, 26. svibnja 1905. godine, sudionici transakcije trebali su potpisati kupoprodajni ugovor. Budući da je početak subote bio vrlo blizu, Burden i nekolicina članova Crkve odgodili su potpisivanje ugovora do sljedećeg ponedjeljka. U nedjelju 28. svibnja, Burden je dobio brzojav od G. W. Reasera, predsjednika Konferencije Južne Kalifornije (*Southern California Conference*), u kojem je od njega zatraženo da ne uplaćuje novac za kupnju imanja u Loma Lindi. No, Burden je, kao gospodin kršćanin, na sporazumom dogovorene uvjete već pristao. Sada, budući da se činilo izvjesnim da neće biti na raspolaganju novca ni za uplatu predujma, a ni za obročna plaćanja, njegov tadašnji nadzornik rekao mu je da odmah prekine kupovinu. Međutim, zbog uvjerenja Ellen White da je kupnju Gospodin predvidio, Burden je odmah u ponedjeljak 29. svibnja 1905. godine uplatio tisuću dolara kao jamstvo za kupnju Loma Linde, preuzevši na sebe odgovornost za plaćanje.

Dva tjedna kasnije Ellen White prvi je put posjetila Loma Lindu. Stigla je sa svojim sinom, i gledajući glavnu zgradu i rekla je:

„Bila sam već ovdje." (6Bio 18). Dok je pregledavala cijeli kompleks, više puta rekla je da ga prepoznaje kao mjesto koje joj je godinama ranije pokazano. U pismu Stephenu Haskellu, predviđala je da će jednoga dana to imanje u Loma Lindi postati ne samo središte zdravstvenog i duhovnog ozdravljenja već i „važan obrazovni centar". (Lt 277, 1905, u PC 203). Međutim, usprkos jasnim dokazima da ih Bog vodi, financijske su se prilike pogoršavale. Neki crkveni čelnici bili su mišljenja da ako Udruga Loma Linda, sa svim svojim resursima nije uspijevala dobro upravljati uspješnom zdravstvenom ustanovom, zašto bi njihova mala crkvena zajednica trebala očekivati da bi u tome mogla biti uspješna?

Unatoč tome, ohrabreni Burdenovom vjerom u savjete Ellen White, lokalni adventisti do 15. lipnja prikupili su preostalih 4.000 dolara za ugovoreni predujam. No za uspjeh cijelog pothvata, trebalo je osigurati veću potporu. Za 20. lipnja 1905. godine sazvan je sastanak zastupnika iz gotovo svih dvadeset i dviju zajednica Južno-kalifornijske konferencije, i oni su na tom skupu podržali kupnju. Nakon toga, Odbor Konferencije također je odlučio podržati projekt. Novac za ispunjavanje ugovorenih plaćanja često je stizao providnošću, a imanje u Loma Lindi u potpunosti je otplaćeno za manje od šest mjeseci, čime je dobiven i dodatni popust, pa je konačna kupoprodajna cijena iznosila 38.900 dolara – „mnogo manje nego što je [u nekretninu] izvorno uloženo", baš kao što je Ellen White predvidjela. (SpTB03c 7). Sanatorij je otvoren u studenom 1905. godine.

Danas je Sveučilište i Zdravstveni centar Loma Linda središnja zdravstvena znanstvena ustanova adventista sedmoga dana koja nudi diplome iz srodnih zdravstvenih profesija, stomatologije, medicine, sestrinstva i javnog zdravlja.

Dodatno čitanje: 6Bio 11-32; R. A. Schaefer, *Legacy: Daring to Care, the Heritage of Loma Linda University Medical Center* (Loma Linda: Legacy Pub. Assn., 1990); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10, 940-954.

Richard A. Schaefer

LOMA LINDA SVEUČILIŠTE vidi **KOLEDŽ ZDRAVSTVENIH EVANGELIZATORA**

LUTHER, MARTIN (1483. – 1546.). Adventisti smatraju da reformacija u šesnaestome stoljeću nije samo povijesna prekretnica nego Božje djelo namijenjeno za obnovu kršćanskog svijeta usmjeravanjem na Evanđelje i za dovođenje vjere i života u sklad s Riječi Božjom, a ne s ljudskim predanjima. Taj se događaj može sažeti u osobi i djelu Martina Luthera, jer „on je reformacija" (J. Lortz). Gledajući više od tisuću godina unatrag, i pozivajući se na izvornog Pavla i njegovu nauku o opravdanju samo vjerom, Luther je svojom teologijom otvorio put za „povratak Evanđelju" (H. Küng).

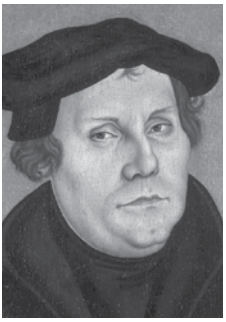

MARTIN LUTHER, NAJVEĆI REFORMATOR ŠESNAESTOGA STOLJEĆA

Ellen White, u svojim spisima, poklanja odgovarajuću pažnju toj činjenici. Prvo, kad je u svoje vrijeme ponovo otkrio učenje da je opravdanje vjerom „moćni svjetionik za dovođenje pokajanih grešnika na put života" (AA 373), Luther je uspostavio važno načelo reformacije. Drugo, pronalazeći jasnoću tog načela samo u Svetome pismu – posebice u apostolu Pavlu – dosegao je i formalno načelo *Sola scriptura*, koje su istinski prepoznali Valdenzi i Wycliffe. (GC 126, 249).

Upravo su to razlozi zbog kojih je Ellen White Luthera smatrala najvećim reformatorom šesnaestoga stoljeća. (SR 340). U njenim je očima on bio „vjesnik Biblije“ (GC 126) i „tumač istine“ (*ibid.*, 170), Božje oruđe u borbi „protiv zabluda i grijeha papinske Crkve”. (EW 223). Stoga je u posljednjem izdanju knjige *Velika borba* (*The Great Controversy*), objavljenom 1911. godine, Lutheru i reformaciji u Njemačkoj posvetila četiri poglavlja s ukupno 75 stranica, a Zwingliju i Calvinu, unatoč dubokom poštovanju što ga je prema njima gajila, dala je samo jedno poglavlje. Slijedila je, međutim, Lutherov razvoj i karijeru samo do Sabora u Augsburgu (1530. godine), koji je nazvala „pobjedom reformacije u Njemačkoj“ (GC 211).

Činjenica da se koristila djelima povjesničara protestantske Crkve svoga vremena – posebno J. H. Merlea d'Aubignéa i J. A. Wylieja – čini neizbježnim da njeno izlaganje odražava lutherovsko istraživanje njenog razdoblja. Izvještaj Paula Luthera, reformatorovog sina, svjedoči o tome kako je za vrijeme boravka u Rimu (1510/1511.) Luther, penjući se lateranskim stubištem, shvatio važnost opravdanja vjerom, iznenada pogođen riječima apostola Pavla u Rimljanima 1,17 („Pravednik će od vjere živjeti“), može poslužiti kao primjer (GC 125; vidi d'Aubigné, Geschichte der Reformation des 16ten Jahrhunderts [Stuttgart: J. F. Steinkopf, 1861], vol. 1, 195). U formi kojom se d'Aubigné koristio, kazivanje suvremenih znanstvenika o Lutheru smatralo se „pogreškom pamćenja“ (Walter von Loewenich, *Martin Luther* [München: List, 1983], 67, 68). Suprotno tome, opis Lutherovog reformacijskog početka, takozvani *Turmerlebnis* (doživljaj u kuli) između 1512. i 1518. godine, u potpunosti nedostaje u prezentaciji Ellen White, otkako je ta teza – koju je razvio katolički istraživač Luthera H. Denifle (1904) – postala bitnom samo u novije vrijeme.

Opisima borbe protiv prodavanja oprosta i pričvršćenja dokumenta s 95 teza (1517. godine), Ellen White u svojim je djelima dala dosta prostora (GC 127–131). Međutim, iskaz Philipa Melanchthona o tezama pričvršćenim na crkvena vrata, u što se danas ponekad i sumnja (vidi Erwin Iserloh, „M. Luther und der Aufbruch der Reformation“, u Hubert Jedin [ed.], *Handbuch der Kirchengeschichte* [Freiburg: Herder, 1967], Vol. 4, 49, 50), znatan broj modernih protestantskih crkvenih povjesničara smatra autentičnim (usp. R. Bainton, H. Bornkamm, W. v. Loewenich). U skladu s novijim istraživanjima, Ellen White ističe i činjenicu da je Luther, u to vrijeme, još uvijek bio „papist u najstrožem smislu“ (GC 128), a njegovo odvajanje od Rima bilo je rezultat prilično dugog razvoja (*ibid.*, 139) čiji su učinci, međutim, utjecali na gotovo cijeli europski kontinent. (*ibid.*).

Lutherovu bogatu književnu aktivnost od 1518. do 1530. godine, Ellen White počastila je ovim riječima: „Njegovo pero nije mirovalo“ (*ibid.*, 169), i „Lutherovo pero bilo je sila“ (6T 403). Prepoznala je da su „novo zanimanje za Sveto pismo“, koje su njegovi spisi „posvuda zapalili“ (GC 139), „pokrenulo svijet“ (6T 403).

Lutherove publikacije – na primjer, tri velika traktata iz 1520. godine („Kršćanskomu plemstvu njemačke nacije“ (*An den christlichen Adel deutscher Nation*), „O babilonskom sužanjstvu“ (*Von der Babylonischen Gefangenschaft*), i „O slobodi kršćanina“ (*Von der Freiheit eines Christenmenschen*) – samo su djelomično dodirnute. Na 140. stranici knjige *Velika borba* naći će se citat iz traktata „Kršćanskomu plemstvu“, naveden prema d'Aubignéu (vol. 2, 91), dok se ostale ni ne spominje, iako se d'Aubigné njima bavi (vol. 2, 115–118, 126, 127). Sabor u Wormsu (1521. godine), međutim, uvrstila je podužim opisom (GC 145–170), a spominje i prijevod Novog zavjeta u dvorcu Wartburg (*ibid.*, 169).

Na sceni su se pojavili i najvažniji protivnici Lutherovih ranih godina: papinski legat J. Aleander (*ibid.*, 146–148, 150), buntovnik Tho-

mas Münzer (*ibid.*, 191), katolički polemičar J. Eck – usputno spomenut u vezi sa Zwinglijem (*ibid.*, 182–184) – i humanist Erazmo Rotterdamski, u vezi s reformacijom u Francuskoj (*ibid.*, 216, 217). Postoji samo nagovještaj o Pobuni seljaka 1525. godine (*ibid.*, 191, 192), a sukob s Erazmom (vidi Lutherov pamflet „O neslobodi volje" [*Daß der freie Wille nichts sei*]) u istoj godini, uopće se ne spominje. Postoji opsežan prikaz (GC 197–210) saborâ u Speyeru (od 1526. do 1529. godine) i Augsburgu (1530. godine), ali razdoblje Lutherove starosti (od 1530. do 1546. godine) nije u fokusu. Sveukupno, u svoj odabir povijesnih događaja koje će uključiti u opis Lutherova života i njegove uloge u protestantskoj reformaciji, Ellen White uvrstila je samo događaje koji se uklapaju u sadržaj *Velike borbe* (str. xii), i nije nastojala baviti se cjelokupnom poviješću.

Doktrine reformatorâ Ellen White prihvaća s odobravanjem, ističući pritom takozvanu *osobitu ekskluzivnost* čuvene latinske riječi *solo*: ljudska bića spašava samo Isus Krist – *solo Christo* (EW 222, 223; FW 19); Kristovo djelo spasenja iskaz je jedino milosti – *sola gratia* (GC 129; DA 175; FW 20); ljudi dobivaju spasenje samo vjerom – *sola fide* (GC 125; ST, Mar. 24, 1890); a sve što se odnosi na spasenje može se naći samo u Svetome pismu – *sola scriptura* (GC 132).

Na Lutherovu čuvenu izreku *simul justus et peccator* – istodobno pravedan i grešnik – gleda se u suvremenom istraživanju njegovih djela dvostrukim aspektom: cjelokupno i djelomično (vidi Paul Althaus, *Die Theologie M. Luthers* [Gütersloh: G. Mohn, 1975], 211–213). Sami po sebi vjernici ostaju grešnici, ali Kristovim opraštanjem potpuno su opravdani. Istodobno, vjera u Krista mora se neprestano obnavljati, kako bi vjernici napredovali u posvećenju. No, taj proces prekida se samo na kraju života (*Luther's Workes*, Weimar Edition, vol. 7, 337), i stoga posvećenje s ove strane vječnosti nikada nije završeno. Ali vjera ispunjava zahtjeve Božjeg zakona (*ibid.*, vol. 45, 147). Slične misli mogu se naći i u spisima Ellen White: opravdanje je oproštenje grijeha. (ML 250). Slijedi ga postupak posvećenja, koji je doživotan. (SL 10). Zato vjernici ne mogu tvrditi da su bezgrešni (*ibid.*, 65); s grijehom se moraju boriti bez prestanka (COL 331; AA 560), ali s Kristom mogu nadvladati svako iskušenje. (MYP 114). Mjerilo posvećenja je Božji zakon. (GC 467).

Ellen White također ističe Lutherovo preziranje katoličke dogme o besmrtnosti duše (1513., Peti lateranski sabor), i naglašava važnost njegove doktrine o snu duše (GC 549), iako glede toga reformator u svom učenju nije bio dosljedan (vidi Althaus, 343–349).

Prema citatu D. T. Taylora, Luther je očekivao da će za manje od tri stoljeća doći do Sudnjega dana (GC 303). Ali prema Lutherovim proračunima (1541., *Supputatio Annorum Mundi*), kraj svijeta trebao se dogoditi u njegovo vrijeme ili uskoro nakon toga (vidi Ernst Staehelin, *Die Verkündigung des Reiches Gottes in der Kirche Christi* [Basel: F. Reinhardt, n. d.], vol. 4, 65, 66).

Ellen White bila je duboko uvjerena da je Bog progovarao kroz Luthera (GW 34, 35), i na isti je način istaknula i druge velike povijesne ličnosti (4T 519). Iako je poruka opravdanja vjerom bila „u Lutherovo doba sadašnja istina" (GC 143), reformator nije primio svu svjetlost (*ibid.*, 148). Hrabar (*ibid.*, 141, 142), bogobojazan čovjek i čovjek molitve (*ibid.*, 122), Luther je napravio i velike pogreške (1SM 402) i često je bio u opasnosti da ide u krajnosti (EW 224). U skladu s njegovim razumijevanjem samoga sebe (vidi Letter to Melanchthon, June 29, 1530), Lutherom se ne bi trebalo koristiti kao konačnim autoritetom niti ga smatrati kriterijem (1SM 402), jer, doista, proces reformacije mora se nastaviti. (GC 148).

Johann (Hans) Heinz

M

MADISON KOLEDŽ. Osnovan 1904. godine u blizini Madisona (danas predgrađe Nashvillea), Tennessee, a osnivači su bili *E. A. Sutherland, *P. T. Magan, *Nellie Druillard i M. Bessie DeGraw. Bila je to ogledna institucija za većinu sličnih što ih je osnivao *samostalni pokret u adventističkom obrazovanju. Njegov pravni naziv: Poljoprivredni i obrazovni institut Nashville (*Nashville Agricultural and Normal Institute*), naznačio je njegove dvije izvorne komponente: farmu i učiteljsku (redovnu) školu koja je postala Madison College. Ellen White je iskazala svoju potporu tako što se dobrovoljno prijavila da sjedi u Upravnom odboru – jedini takav položaj koji je ikada imala (Gish i Christman, 103, 104).

Tijekom posjeta školi 1906. godine Ellen White je primijetila: „Ovo bi bilo dobro mjesto za *sanatorij." Pozivala ih je da počnu graditi, iako nisu imali novca. Oni su tako i učinili, i čekali što će se dogoditi. Kad je jedan iscrpljen poslovni čovjek iz Nashvillea došao na liječenje, njegom su mu vratili zdravlje. On je drugima govorio o svom oporavku, i mnogi su dolazili u Madison, osiguravajući sredstva za gradnju zgrade od jedanaest soba koja je prerasla u Madison Sanatorij (*Madison Sanitarium*). Još 1907. godine Ellen White je savjetovala da bi tvornica hrane bila korisna i da bi omogućila posao studentima. Godine 1918. Madison je kupio tvornicu hrane, kojom je upravljao do 1964. godine.

Madison je bio poznat među adventističkim koledžima po svom naglasku na strukovnim i akademskim vještinama, po načinu na koji bi diplomanti nakon završetka studija bili osposobljeni ponoviti Madisonov primjer osnivanjem malih samostalnih misijskih škola (od kojih je više od 50 osnovano do 1946. godine), i po programu koji je studentima omogućio da zarade punu školarinu tijekom studija bez zajmova ili vanjske potpore. Do 1939. godine upisano je više od 450 studenata.

Infrastrukturna i financijska politika škole, međutim, nije išla ukorak s upisom. Naknade za sanatorij i školarine bile su izuzetno niske u usporedbi s drugim institucijama, a takve su bile i fakultetske plaće. Od 1904. do 1918. godine nastavnici su primali 13 dolara mjesečno. Do 1925. dobivali su 13 dolara mjesečno plus

KOLEDŽ MADISON, OKO 1955. GODINE

15 centi po satu (Sandborn,168-172). W. C. White je 1920. godine podsjetio Sutherlanda na njegovo ranije obećanje Fakultetu da će se, kad škola postane financijski naprednija, i plaće povećati. White je prosvjedovao i rekao da je „majka [Ellen White] za života često govorila o opasnosti u kojoj ste se vi [Sutherland] našli pristajući na uvjete koji su bili deprimirajući za neke od vaših profesora". (W. C. White u pismu E. A. Sutherlandu, 23. travnja 1920., CAR). Dvadeset godina kasnije Sutherlandova odlučnost da u biti zadrži izvornu ljestvicu plaća bio je posljednji kamen spoticanja u Madisonovoj težnji za akreditacijom (Sandborn, 63-66). Kasnije opadanje djelatnosti dovelo je 1964. godine do zatvaranja ustanove. Nasljeđe Madisona nastavlja se u adventističkim laičkim uslugama i gospodarstvima te stotinama škola po uzoru na Madison diljem svijeta. Na primjer: ASI, osno-

van 1947. kao Udruga adventističkih samostalnih institucija (*Association of Adventist Self-supporting Institutions*) i Vanjski međunarodni centri (*Outpost Centres International* – OCI).

Dodatno čitanje: I. Gish i H. Christman, Madison: God's Beautiful (PPPA, 1979); J. Moon, ed. *E. A. Sutherland i Madison College, 1904.-1964: A Symposium* (1989, CAR); *ibid.*, „The Rise of the Self-supporting Movement in SDA Education" (1989, CAR), 14-43; W. C. Sanborn, „History of Madison College" (FAD. thesis. PeabodyCollege, 1953).

Jerry Moon

„MALOM OSTATKU RASIJANOM U INOZEMSTVU" (Plakat izrađen u Portlandu, Maine, 6. travnja 1846. godine). Prvi od triju plakata na kojima su bila prikazana najranija viđenja Ellen Harmon. Plakat je veliki list papira ispisan samo s jedne strane. Plakati su bili ekonomičan i prikladan način širenja informacija, jer se mogu lako ispisati, presaviti, nasloviti, zapečatiti i, ako se želi, poslati ih zainteresiranim čitateljima. U ovom konkretnom slučaju, bočna strana prikazivala je nekoliko najranijih viđenja Ellen Harmon koja su uglavnom usporediva s prikazima koji su sada tiskani od 13. do 32. stranice u knjizi **Rani spisi* (*Early Writings*). Otis Nichols napisao je tekst 20. travnja 1846. godine na poleđini jednog od tih plakata opisujući Williamu Milleru iskustvo Ellen Harmon. Nalazi se na Sveučilištu Aurora, zapadno od Chicaga u Aurori, Illinois. Reprint plakata dostupan je posredstvom Službe adventističke baštine (*Adventist Heritage Ministry*).

MANJE SVJETLO. Biblijska aluzija koja je uspoređivala Mjesec sa Suncem (Postanak 1,16, 1SAT 255), kojom se Ellen White koristila kad bi vlastite poruke uspoređivala s porukama Svetoga pisma. „Malo se pažnje pridaje Bibliji", napisala je, „a Gospodin je dao manje svjetlo da muškarce i žene vodi ka većem svjetlu." (RH, Jan. 20, 1903; CM 125; usp. Ev 257). Tri razmatranja pojašnjavaju značenje ove rečenice: njena raznolika poraba izraza *manje svjetlo*, gramatika i kontekst ključne rečenice i druge izjave o odnosu njenih spisa prema Svetome pismu.

Prvo, Ellen White se izrazom *manje svjetlo* služi na nekoliko različitih načina. Kad uspoređuje „slavu židovskog doba" s Mesijinom slavom, „veće svjetlo" je Krist (ST, Aug. 25, 1887). „Najpametniji ljudi koje je svijet ikada poznavao" jesu „manja svjetla" u usporedbi s „Kristom, izvorom svjetla". (TMK 97; YI, Sept. 1697). Isto tako i u osobnom iskustvu, kad vjernici „dobiju jasne poglede na Kristovu pravu slavu", sve „manje stvari potonu u beznačajnost, baš kao što manja svjetla nestaju kad se pojavi Sunce". (RH, Feb. 25, 1896.).

Druga biblijska aluzija odnosi se na Ivana Krstitelja. Krist je i sâm nazvao Ivana „svjetiljka što gori i svijetli", ali nakon toga je ustvrdio: „Ali ja imam svjedočanstvo [svjetlost] veće od Ivanova." (Ivan 5,35.36; usp. Ivan 9,5). Dakle, u usporedbi s Kristom, Ivan je bio manje svjetlo, iako, uspoređujući ga s drugim prorocima, Krist je rekao da nitko nije veći od Ivana. (Luka 7,28). Konačno, činjenica da je svoje knjige opisivala kao „veliko svjetlo", za razliku od drugih knjiga „manjeg svjetla" (PH079, 7), pokazuje da je njeno korištenje izraza „veće" ili „manje" svjetlo, ovisilo o tome s čime je svoje knjige uspoređivala.

Drugo, kad se na svoje knjige referira kao na „manje svjetlo" (RH, Jan. 20, 1903), time može sugerirati da ih uspoređuje ili sa Svetim pismom ili s Kristom kao „većim svjetlom". Njeni spisi podržavaju oba tumačenja. Za kršćane, podrazumijeva se da su svi drugi izvori „manje svjetlo" uspoređuje li ih se s Kristom. U izvornom kontekstu spomenute izjave, prethodni ulomak kaže da „knjige" Ellen White sadrže „svjetlo" koje će muškarce i žene dovesti do Spasitelja. (RH, Jan. 20, 1903). Ako je rečenica „Gospodin je dao manje svjetlo da muškarce i žene vodi k većem svjetlu" bila potpuno paralelna s prethod-

nim ulomkom, jasno je da se više pažnje pridaje Bibliji, a Gospodin je dao manje svjetlo da muškarce i žene vodi k većem svjetlu", „malo svjetlo" prema tome mora značiti manje u odnosu na Bibliju; inače bi napisala: „Malo se pažnje pridaje Bibliji, a Gospodin je dao [još jedno] manje svjetlo da muškarce i žene vodi k većem svjetlu."

Prema mišljenju Ellen White, oni koji su u Kristu, oni će Krista i Pisma doživjeti kao „živu riječ" Božju (RH, Apr. 24, 1900; RH, Aug. 19, 1909). „Živa Riječ je mač Duha." (RH, Oct. 13, 1904). Krist, koji je „bio i sâm živa Riječ", rekao je: „Riječi koje vam govorim, one su duh i one su život." (ST, Sept. 5, 1895). Krista i Sveto pismo Ellen White je držala u savršenom savezu, za kršćanina oni su vrhovne vlasti. Stoga su, i u odnosu na Pismo i u odnosu na Krista, njeni spisi „manje svjetlo".

Treće, opširno je pisala o vezi svojih spisa sa Svetim pismom. Kao odjek inzistiranja reformatora u šesnaestome stoljeća na jedinstvu Riječi i Duha, Ellen White je rekla: „Duh nije dan – niti je ikada mogao biti darovan – da bi nadmašio Bibliju; jer Pisma izričito navode da je Riječ Božja mjera kojom se moraju provjeravati sva učenja i iskustva [citirano 1. Ivanova 4,1 i Izaija 8,20]." (GC vii).

U svojoj prvoj knjizi Ellen White prepoznala je podređeni odnos svojih spisa u odnosu na Bibliju. „Preporučujem vam, dragi čitatelju, Riječ Božju kao pravilo vaše vjere i prakse. Prema toj Riječi moramo biti suđeni. U toj Riječi, Bog je obećao da će u '*posljednjim danima*' dati viđenja; ne za novo pravilo vjere, nego za dobrobit svog naroda i popravljanje onih koji odstupaju od istine Biblije." (ExV 64; kurziv dodan; usp. EW 78; 3SM 29).

Godine 1870. napisala je: „Riječ Božja dovoljna je da prosvijetli najmračniji um i mogu je razumjeti svi koji je žele razumjeti. Ali ... neki ispovijedaju Riječ Božju, proučavaju je, ali žive u izravnoj suprotnosti s njenim jasnim poukama. No, da bi muškarcima i ženama uskratio mogućnost izgovaranja, Bog daje jasna i istaknuta svjedočanstva, vraćajući im riječi koje su zanemarili slijediti." (2T 454, 455).

Druga usporedba Svetoga pisma s njenim spisima dolazi u 1871. godini. „Uzela sam dragocjenu Bibliju", napisala je, „i okružila je s nekoliko *Svjedočanstava za Crkvu*, danih Božjem narodu. Evo, rekla sam, gotovo se sve već dogodilo. Grijesi koje treba izbjegavati predočeni su … Ali među vama nema mnogo onih koji stvarno znaju što sadrže *Svjedočanstva*. Niste upoznati ni sa Svetim pismom. Da ste Božju riječ učinili predmetom svog proučavanja, da ste željeli dosegnuti biblijsku mjeru i postići kršćansko savršenstvo, *Svjedočanstva* vam ne bi bila potrebna. Zbog toga što ste propustili upoznati se s Božjom nadahnutom knjigom, On je pokušao doći do vas jednostavnim, izravnim svjedočanstvima, želio je vašu pozornost svratiti na nadahnute riječi [Sveto pismo] kojima ste se zanemarili pokoravati, i nagovoriti vas da svoj život uskladite s čistim i uzvišenim učenjima [Biblije] (*ibid.,* 605).

Zamijetite usporedbu utrke njenih spisâ i Svetoga pisma: „Gospodin vas namjerava upozoriti, prekoriti, savjetovati, dajući vam *Svjedočanstva*, da biste u svoj um utisnuli važnost istine Njegove riječi [Svetoga pisma]. Napisana *Svjedočanstva* ne donose novo svjetlo, već u srce utiskuju žive *istine nadahnućem već otkrivene* [*u Svetome pismu*]. Čovjekova obveza prema Bogu i svom bližnjem izrazito je precizirana u *Božjoj riječi* [*Svetome pismu*]; ipak, malo vas je poslušno danome svjetlu. *Dodatna istina nije iznesena; ali Bog je putem Svjedočanstava pojednostavio već dane velike istine,* i na način koji je sâm odabrao donio ih pred ljude da probudi njihov um i utisne ih u njega, da se nitko ne može izgovarati. … *Svjedočanstva* ne omalovažavaju *Božju riječ* [Sveto pismo], nego je uzvisuju i k njoj privlače razum, da bi lijepa jednostavnost istine svakoga mogla impresionirati." (*ibid.,* 605, 606; kurziv dodan).

Više je puta Ellen White potvrdila primat Pisma (3SM 30-33) i ulogu svojih spisâ u pojašnjenju i isticanju učenjâ Svetoga pisma. Svjedočanstva *nisu* „dodatak" biblijskom kanonu, već su ona „dana da usmjere misli Njegovog [Božjeg] naroda na Njegovu riječ, i omoguće mu njeno jasnije razumijevanje". (4T 246). Godine 1889. napisala je: „Riječ Božja obiluje općim načelima za stjecanje ispravnih životnih navika, a *Svjedočanstva*, opća i osobna, bila su predviđena za privlačenje njihove posebne pažnje baš na ta načela." (5T 663, 664). „Bog je svojem narodu u *Svjedočanstvima* progovorio svojim Duhom, Duhom proroštva, da bi misli svog naroda usmjerio na pouke Biblije." (4MR 213). Svoju poruku Ellen White je ponovno nazvala „svjetlost [koja] prosvjetljuje zbunjujuće misli o Njegovoj riječi", Bibliji. (3SM 29).

Ovo je bilo uobičajeno mišljenje ranih adventista. James White je napisao: „Neka darovi u Crkvi imaju svoje pravo mjesto. Bog ih nikada nije stavio na prvo mjesto i zapovjedio nam da na njih gledamo kao na put istine i put do Neba. Njegova ga riječ veliča. Pisma Staroga i Novoga zavjeta ljudima su svjetiljke koje obasjavaju njihov put do kraljevstva. Slijedite ga. Ali ako se ogriješite o biblijske istine i dođete u opasnost da ga izgubite, Bog vas može, u vrijeme koje sam odredi, ispraviti, vratiti Bibliji, i tako vas spasiti." (RH, Feb. 25, 1868, citirano u 1Bio 325, 326).

Iako je Ellen White svoje spise shvaćala kao „manje svjetlo" u usporedbi s kanonskim autoritetom Pisma, vjerovala je da je njeno nadahnuće istovrsno i iz istog izvora kao i nadahnuće pisaca Biblije. „U davnim vremenima Bog je govorio narodu kroz ustâ prorokâ i apostolâ, napisala je 1876. godine. „U današnje vrijeme On im govori kroz *Svjedočanstva* svoga Duha. Nikada nije bilo razdobljâ u kojima je Bog svoj narod poučavao ozbiljnije nego što ga poučava danas." (4T 147, 148; 5T 661). Ellen White je vjerovala da je „Duh Sveti autor Pisma i autor Duha proroštva". (3SM 30; usp. 29-33, 48-51). Godine 1894. napisala je: „Neka nitko ne uči gledajući na sestru White, nego na svemoćnoga Boga, koji sestri White daje upute." (5MR 140).

Ipak, dok je smatrala da Sveto pismo i njena svjedočanstva imaju isti božanski izvor, Ellen White je svoje spise smatrala sekundarnim pravilom podređenim vrhovnom pravilu Pisma (3SM 30). Stoga je njene spise trebalo provjeravati Biblijom, a ne obrnuto: „Ako *Svjedočanstva* ne govore u skladu s Božjom riječi, odbacite ih. Krist i Belijar ne mogu se ujediniti." (5T 691). „Čak i djelovanje Duha Svetoga na srce treba provjeravati Božjom Riječi. Duh kojim je nadahnuo Sveto pismo uvijek vodi k Pismu." (1SM 43). „*Svjedočanstva* nisu dana umjesto Biblije", upozorila je. „*Svjedočanstva* ne omalovažavaju Božju Riječ, nego je uzvisuju." (5T 663, 665).

Ellen White je smatrala da njeni spisi ne smiju nadomještati Bibliju u osobnoj vjeri i životu. „Gospodin želi da proučavate svoje Biblije. Nije dao dodatno svjetlo da bi zauzelo mjesto Njegove riječi. Ova svjetlost [njeni spisi] zbunjene će umove dovesti Njegovoj riječi, koja je, ako je se jede i probavlja, krv života duše." (3SM 29). „Biblija mora biti vaš savjetnik", napisala je 1907. godine. „Proučavajte i nju i *Svjedočanstva* koja je Bog dao; jer ona nikada ne proturječe Njegovoj riječi." (*ibid.,* 32).

Svoje savjete Ellen White je pojačavala navođenjem primjera o tome kako i kada se ne treba koristiti njenim spisima. „U javnom djelovanju nemojte isticati i citirati ono što je sestra White napisala, kako biste time potkrijepili svoja stajališta. … Donesite svoje dokaze, jasne i jednostavne, iz Božje riječi." (*ibid.,* 29; usp. 1888 Materials 165). Neki adventisti u privatnim razgovorima s osobama drugih vjeroispovijesti „krenuli su nerazumnim smjerom", citirali bi spise Ellen White „umjesto da provjere što kaže Biblija" o njihovim vjerovanjima. U doticaju s osobama koje nisu upoznate s izvorom njihovih vjerovanja, inzistirala je na tome da „*Svjedočanstva* ne mogu imati težinu" i „u takvim sluča-

jevima ne treba se njima koristiti". (5T 669).

Među onima koji su vjerovali da su njeni spisi od Boga dani, Ellen White je smatrala da postoje trenuci u kojima ih treba javno čitati. Često je tražila da se njena svjedočanstva čitaju u Crkvi. „Braći i sestrama u New Yorku" napisala je: „Hoćete li, molim vas, pročitati ovo u svojim crkvama?" (PH039 13; usp. 5T 62). Georgeu Amadonu, jednom od starješina crkve u Battle Creeku, napisala je: „Molim te, pročitaj crkvi ovo što ti šaljem." Nekoliko rečenica kasnije dodala je: „Molim te pročitaj ... 'Kako prihvatiti prijekor' [5T 683]" (PC 93; SpM 466). Mnogo se drugih primjera može navesti (PC 49; PaM 146; The RH, May 19, 1903; 3MR 195; 10MR 128, 144; 15MR 202, 207). Budući da je svoje poruke smatrala „riječi Gospodnjom", onima koji ih čitaju na bogoslužjima savjetovala je: „Pazite da ih ne dopunjavate svojim riječima jer tako slušatelji ne mogu uočiti razliku između riječi koje im je Gospodin uputio i riječi koje potječu od vas." (6T 122, 123).

U svjetlu mnogih zahtjeva za čitanje njenih spisâ u crkvama, jasno je kako se njen poticaj da se „Biblija ... sama treba čuti s propovjedaonice" događa i u drugačijem kontekstu. Ovdje ona uspoređuje Bibliju s pripovijetkama i običajima, koje su „snagu Biblije opljačkale", tako da „slušatelji ne mogu reći: 'Nije li gorjelo srce u nama dok nam je putem govorio, dok nam je otkrivao Pisma?' Luka 24,32" (PK 626). Slično tome, upozorila je i propovjednike „da mišljenje komentatora ne smatraju Božjim glasom", već da „Biblija bude sama svoj tumač" (TM 106).

Tako su Pismo i dar proroštva trebali djelovati u savršenom skladu: Sveto pismo kao drevan, nepromjenjiv i dostatan izvor doktrine, a dar proroštva kao pojašnjenje za primjenu Pisma na sadašnji život Crkve. Ellen White je uvjeravala one koji su sačuvali to jedinstvo između njenih spisa i Svetoga pisma da će „biti zaštićeni od mnogih zabluda" „posljednjeg vremena". (3SM 84; usp. 1SM 48).

Zaključno, metafora „manje svjetlo", utemeljena na Mjesečevom odrazu Sunca, dosljedno označava ljudske reflektore svjetlosti (židovske zakone, velike učitelje), za razliku od božanskog izvora svjetlosti. Svaki je prorok, dakle, „manje svjetlo" u usporedbi s Kristom. Ellen White također je svoje knjige nazvala „manjim svjetlom" u usporedbi s kanonskim pismom, kumulativnim svjetlom Krista koje je test za sva ostala svjetla. Dakle, iako je uvijek tvrdila da je njeno „svjetlo" iste vrste i iz istog izvora kao i svjetlo biblijskih proroka, riječ „manje" odnosila se na podređenu funkciju njenih spisâ u odnosu na Krista i Sveto pismo.

A. Leroy Moore

MARANATHA, GOSPODIN DOLAZI (*Maranatha, the Lord Is Coming,* nakladnik knjige RHPA, 1976, 383). Jedanaesta knjiga za dnevno bogoslužje u izdanju Društva za ostavštinu Ellen G. White (*Ellen G. White Estate Inc.*). Materijali su odabrani iz publikacija Ellen White i iz njenih neobjavljenih spisa. Tema je te knjige Drugi Isusov dolazak, doktrina koju je Ellen White smatrala „ključnom temom Svetoga pisma" (5). Dnevna čitanja slijede različitu temu svaki mjesec i ističu različite vidove doktrine, kao što je osobna spremnost za Drugi dolazak, znakovi Kristovog povratka i događaji koji mu prethode i slijede nakon njega. Iako kompilacija, ova knjiga daje nepristran i sažet prikaz njenog razmišljanja o eshatologiji, predmilenijalizmu i Posljednjem sudu.

MARION SKUPINA *(Marion Party).* Ogranak raskolničkog pokreta sa sjedištem u Marionu, u Iowi, tijekom 1860-ih. Raskolničku skupinu pokrenuli su B. F. Snook i W. H. Brinkerhoff, adventistički propovjednici Konferencije Iowa. Oni su sumnjali u proročki dar Ellen White i sukobljavali se s njom, Jamesom Whiteom i crkvom u *Battle Creeku. Pokret je okupio ostatke ranijih grupa prebjega u *Michiganu i na

kraju je osnovana preteča današnje Crkve Božje (Sedmoga dana), *Church of God (Seventh Day)*, sa središnjom upravom u Denveru, u Coloradu.

Pobuna Snooka i Brinkerhoffa započela je na Zasjedanju Konferencije u državi Iowi u srpnju 1865. godine. Snook je kasnije priznao da je neko vrijeme imao „očiglednih poteškoća u vezi s viđenjima sestre White", ali je te osjećaje zadržao za sebe. Međutim, 1865. godine „otišao je na Konferenciju u Iowi pun protivljenja i snažno ojačan protiv viđenja sestre White". (B. F. Snook, „From Bro. Snook", RH. July 25, 1865). Brinkerhoff je imao sličnih poteškoća, smatrajući Jamesa i Ellen White „neprijateljima" i stoga nije imao „povjerenja u svje-

W.H. BRINKERHOFF

dočanstva sestre White". (W. H. Brinkerhoff, „From Bro. Brinkerhoff", RH, July 25, 1865). Tijekom Zasjedanja Konferencije u Iowi dva su propovjednika susrela Whiteove i dobila odgovore na svoje prigovore te su promijenili svoj stav. (U. Smith, G. W. Amadon i J. M. Aldrich, „Remarks" RH, Jan. 23, 1866). Na kraju su shvatili da nisu imali pravo i nekoliko tjedana kasnije poslali su u časopis **Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) pisma priznanja koja su objavljena u broju od 25. srpnja 1865. godine. Međutim, unatoč njihovim priznanjima, odbor Konferencije u Iowi kojem je predsjedavao James White izabrao je novog predsjednika, *Georgea I. Butlera, i novog tajnika, H. E. Carvera, a Snook i Brinkerhoff podnijeli su svoje ostavke [*vjerojatno su se nadali da će oni biti izabrani*].

Nakon njihovih priznanja i prividnog pomirenja s Crkvom, polemika je utihnula neko vrijeme. Međutim, potkraj 1865. godine Snook i Brinkerhoff ponovno su zapali u novu fazu sumnje i kritike. (W. S. Ingraham, „Report From Bro. Ingraham", RH, Dec. 19, 1865; „Matters in Iowa", RH, Jan. 23, 1866). Njih dvojica su sada dovodila u pitanje glavna vjerovanja adventista sedmoga dana, kao što su *poruke triju anđela, primjena dvoroge zvijeri iz Otkrivenja 13,11 na Sjedinjene Američke Države te 2300 dana i ispunjenje tog proročanstva 1844. godine. (J. Dorcas, „Meeting in Marion, Iowa", RH, Feb. 13, 1866; „From Bro. Dorcas", RH, Feb. 13, 1866). To je unijelo veliku pomutnju među vjernike u Iowi. Butler je godinama kasnije pisao da su dvojica propovjednika „išla od crkve do crkve u toj državi, i svim silama se trudili da sruše povjerenje našeg naroda u djelovanje i u viđenja [Ellen White]. U to vrijeme oni su imali velike prednosti, jer su bili jedini propovjednici našeg naroda u državi i glavne vođe u Konferenciji." Kao rezultat, niz crkava se raspao i gotovo „jedna trećina članova im se priključila na neko vrijeme" (GIB, „A Brief History of the 'Marion' Movement", RH Supplement. Aug. 14, 1883). Ova nezadovoljna skupina formirala je Marion skupinu, nazvanu po mjestu Marion u Iowi, gdje je pokret osnovao svoje sjedište.

Na sljedećoj sjednici Generalne konferencije u svibnju1866. godine, preporučeno je Konferenciji u Iowi da ukloni imena Snooka i Brinkerhoffa „iz svoga popisa", jer su se njih dvojica „otvoreno odrekla promicanja treće anđeoske vijesti". (John Byington and Uriah Smith, „Fourth Annual Session of General Conference", RH, May 22, 1866). Do tog ljeta Snook i Brinkerhoff objavili su prvu knjigu napadajući proročki dar Ellen White. Naslovili su je *Viđenja od E. G. White, ne od Boga* (*The Visions of E. G. White, Not of God*). U knjizi od 27 stranica iznijeli su mnoge argumente zašto viđenja Ellen White nisu „dorasla božanskom

standardu“ (3). Odgovor adventista sedmoga dana na knjigu Snooka i Brinkerhoffa napisao je Uriah Smith. Smith je zamoljen da pripremi rukopis odgovora na prigovore Snooka i Brinkerhoffa. Smithov odgovor objavljen je kao niz članaka pod naslovom „Viđenja – odgovori na prigovore“ (*The Visions – Objections Answered*). Članci su objavljivani u časopisu *Pregled* (*Review*) od 12. lipnja do 31. srpnja 1866. godine, a dvije godine kasnije izdani su u obliku knjige pod naslovom *Viđenja gospođe E. G. White, očitovanje duhovnih darova prema Svetome pismu* (*The Visions of Mrs. E. G. White, A Manifestation af Spiritual Gifts According to the Scriptures*).

Marion skupina se kasnije ujedinila s ostacima skupine Gilberta Cranmera (koja se nazvala Crkvom Isusa Krista – *Church of Jesus Christ*; vidi također *Skupina vjesnika – *Messenger Party*). Nabavili su ručnu prešu koju je koristila Nada Izraela (*The Hope of Israel*), i on je pokrenuo novine pod nazivom *Zagovornik dolaska i subote* (*The Advent and Sabbath Advocate*) – što je očita imitacija časopisa *Adventistički pregled i subotnji vjesnik* (*Advent Review and Sabbath Herald*), koji su izdavali adventisti sedmoga dana. (2Bio 149). Pokret, međutim, nije imao daljnji uspjeh među adventistima sedmoga dana. Snook je ubrzo napustio skupinu i postao propovjednik u Univerzalističkoj Crkvi. Brinkerhoff je također otišao i vratio se svojoj ranijoj profesiji odvjetnika. U 1870-ima skupina je prihvatila naziv Crkva Božja (*Church of God*), kasnije, Crkva Božja [adventistička] (*Church of God [Adventist]*), sa sjedištem u Stanberryju, Missouri, a još kasnije nazvala se Crkva Božja (Sedmoga dana) – *Church of God (Seventh Day)*, sa sadašnjim sjedištem u Denveru, u Coloradu.

Dodatno čitanje: ZBio 141-153; GIB, „A Brief History of the ‘Marion’ Movement“, RH, Supplement, Aug. 14, 1883; F. S. Mead, *Handbook of Denominations in the United States*, 11th ed. (Nashville: Abingdon, 2001), 33, 34; B. F. Snook and W. H. Brinkerhofi, *The Visions of E. G. White, Not of God* (Cedar Rapids, Iowa: Cedar Valley Times, 1866); J. Sabo, „The History of the Marion Party“ (research paper, AU, 1977, CAR); R. W. Schwarz and F. Greenleaf, *Light Bearers: A History of the Seventh-day Adventist Church*, rev. ed. (PPPA, 2000), 612, 613; L. Tarling, *The Edges of Seventh-day Adventism: A Study of Separatist Groups Emerging From the Seventh-day Adventist Church* (l844-980) (Barragga Bay, Australia: Galilee, 1981), 24-40.

Theodore N. Levterov

MASTURBACIJA. Ellen White u svojim se spisima nije koristila riječju *masturbacija*, iako je taj izraz bio u upotrebi u njenoj generaciji. Premda je u njeno vrijeme ta riječ navedena u Websterovom rječniku, ona se služila samo eufemizmima, kao što su *usamljeni porok*, *tajni porok* i *samozlostavljanje*.

O tjelesnoj ozljedi koju uzrokuje masturbacija naveliko se govorilo u Sjedinjenim Američkim Državama osamnaestoga stoljeća. Europski liječnik, dr. S. Tissot, bio je protiv te prakse i u Americi je širio svoje teorije koje su osuđivale ne samo masturbaciju već i neka seksualna ponašanja između muževa i žena. Rečeno je da niz poremećaja nakon takvog seksualnog ponašanja uzrokuje probleme sve od „akni do samoubojstva“. Roditelji su upozoreni na ovo proglašeno zlo za svaki tjelesni sustav. Puno energije, vremena i novca potrošeno je na „lijekove“ kojima se sprječavala ova aktivnost. Oni su se sastojali od preventivnih mjera koje su uključivale mehaničke uređaje i kirurški zahvat, od kojih bi se mnogi danas smatrali nasiljem.

Međutim, čini se kako se bibličari slažu, da iako Biblija vrlo otvoreno govori protiv preljuba, bluda, homoseksualizma, bestijalnosti i nečistog mišljenja, masturbaciju izričito ne zabranjuje. Bilo je, međutim, sugerirano da je to, čak i ako nije suštinsko zlo, praksa koja iznevjerava društvenu i duhovnu intimnost koju je Stvoritelj zamislio u odnosima među spolovima. Na-

dalje, povremena masturbacija lako može postati navika, kompulzivna ili ovisnička, ili dovesti do drugih oblika seksualnog ponašanja koji su očito grešni. Iz tog razloga kršćani ne mogu biti potpuno ravnodušni prema toj praksi.

Mnogi smatraju da je Ellen White, kad se koristila izrazima kao što su *usamljeni porok*, *tajni porok* ili *samozlostavljanje* mislila na masturbaciju. Pripisala je ovoj praksi niz tjelesnih, intelektualnih, emocionalnih i duhovnih stanja ili posljedica.

Tjelesne posljedice koje se pripisuju „usamljeničkom poroku" uključuju glavobolje, vrtoglavicu, budnost, groznicu, iscrpljenost, nervozu, bol, gubitak apetita i bolest. Među intelektualcima posljedice su zaboravnost, nepažnja, slaboumnost i poremećaj finih moždanih živaca. Emocionalni ishodi uključuju apatiju, tugu, ljubomoru, pobunu protiv autoriteta i prerano sklapanje braka. Duhovne posljedice uključuju umrtvljenje duhovnih nastojanja, zatomljenje uzvišenih i ozbiljnih namjera te udaljavanje sebe od svetih utjecaja.

Čovjek ne može a da ne bude impresioniran čitanjem knjigâ kao što su *Apel majkama* (*An Appeal to Mothers*), *Smjernice za odgoj djece* (*Child Guidance* – 439-470) i *Svjedočanstva za Crkvu* (*Testimonies for the Church* – 2T 346-489.), i ne zapazi koliko puta Ellen White koristi riječ *um*, kao da se radi o nečem što nadmašuje puki tjelesni čin. Zapravo, bilo joj je stalo do misaonih procesa, stavova, fantazija itd., kao što je naznačeno u sljedećim citatima: „Učinak takvih ponižavajućih navika nije isti na sve umove" (CG 447); „Nečiste misli osvajaju i kontroliraju maštu" (2MCP 592); „Um uživa u zamišljanju prizora koji bude niže strasti" (CG 439). Izravni komentari Ellen White o kvarenju nečijeg uma i mašte također se odnose na korištenje i učinke pornografije i nemoralnog maštanja (CG 439, 440).

Iako znanost nije potvrdila da su medicinska stanja koja se pripisuju masturbaciji valjana, postoji suglasnost da je opsesivna masturbacija štetna i da se može povezati s tjelesnim, psihičkim ili drugim problemima. Također uglavnom postoji suglasje da spomenute seksualne zabrane u Svetome pismu (preljub, blud, prostitucija, homoseksualnost, bestijalnost, incest, silovanje i nemoralne misli) mogu imati nepoželjne i zastrašujuće učinke i posljedice. Ove se seksualne prakse također mogu klasificirati kao nastrane i obično se događaju u „tajnosti". Može li biti da u svojim napisima o „tajnom poroku" Ellen White ponekad govori o ovim zlorabama, a ne nužno ili samo o masturbaciji? Trenutačna terminologija primjenjuje izraz *seksualna ovisnost* na opsesivna, nepoželjna seksualna ponašanja. Ovaj izraz može obuhvatiti takve situacije koje je opisala Ellen White. Ali budući da se ne može sa sigurnošću tvrditi što je imala na umu o ovoj složenoj temi za koju se ne koristi trenutačna terminologija, to se čini nerazboritim neupitno smatrati da se svi njeni navodi o „tajnom poroku" ili „samozlostavljanju" odnose na prakticiranje masturbacije.

Vidi također: Trenutna znanost i Ellen White: dvanaest kontroverznih izjava.

Dodatno čitanje: H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 493, 494; A. Mazat, „Masturbation" (BRI, 1983).

Alberta Mazat

MEDICINSKA SLUŽBA (*Medical Ministry*, nakladnik knjige PPPA, 1932, 1963, 355). Kompilacija spisâ Ellen White koja obuhvaća širok raspon savjeta medicinskom osoblju i medicinskom djelovanju adventista sedmoga dana. Ova je knjiga bila prva posmrtna kompilacija sastavljena uglavnom od neobjavljenih materijala. Predgovor drugom izdanju, objavljen 1963. godine, uključuje povijesno zaleđe njenih spisa o zdravlju (vii-xv). Ellen White je u svom učenju veliki naglasak stavljala na poslušnost Božjim zakonima kao jednom od primarnih uvjeta potrebnih za dobro zdravlje.

Nadalje, u svom holističkom pristupu životu, tvrdila je da je savršen lijek za bolesti čovječanstva uvažavanje, poštovanje i kombinacija duhovnih, mentalnih i fizičkih zakona našega bića. *Medicinska služba* praktična je knjiga koja sadrži savjete o mjestu Boga i vjere u ozdravljenju, adventističko poimanje medicinskog misionarskog rada i naputke o tome kako poučavati načela zdravlja. U knjizi se nalaze upute liječnicima i upravi *sanatorija i bolnica. Ellen White je smatrala da je prava liječnička profesija oblik službe za Boga i zato je tvrdila: „Ne smije biti podjele između službe [evanđelja] i medicinskog rada. Liječnik bi trebao jednako raditi s propovjednikom, i djelovati s istom ozbiljnošću i temeljitošću na spasenju duše kao i na obnovi tijela." (237).

MEDICINSKO MISIJSKO DJELOVANJE. Posao služenja čovjekovim tjelesnim potrebama, kao izraz Kristove ljubavi i dopuna „službi Riječi". Ovo djelovanje uključuje širok raspon službi, od liječničke prakse, njege bolesnika i svih grana zdravstvenog obrazovanja, do zbrinjavanja gladnih, odijevanja golih i uklanjanja posljedica katastrofa. „Medicinsko misijsko djelovanje", poučavala je Ellen White, treba kombinirati sa „službom Riječi", kako bi se dosegli ljudi „upravo tamo gdje jesu, bez obzira na njihov položaj ili stanje, i kako bi im se pomoglo na svaki mogući način". „Ovim udruženim djelovanjem otvaraju se prilike za prijenos svjetla i predstavljanje evanđelja svim klasama i svim razinama društva." (MW 121). Opširni spisi Ellen White o ovoj temi opisuju podrijetlo medicinskog misijskog djelovanja, njegov odnos s evanđeljem, njegovu funkciju, njegove rezultate, njegovu provedbu te pripremu i obrazovanje djelatnika.

Medicinsko misijsko djelovanje „božanskog je podrijetla i ima najveličanstveniju misiju koju treba ostvariti". (MM 24). Sam Krist je „začetnik medicinskog misijskog djelovanja" (CH 497; usp. MM 131). Ovo djelo opisano je u Izaiji 61,1-4 (CH 530). Krist je Veliki medicinski misionar, a njegova služba poučavanja, propovijedanja i ozdravljanja savršen je primjer Njegovim sljedbenicima. (Mt 4,23; CH 317). Kristovi sljedbenici danas imaju isti uzvišeni poziv i nalog koji je Krist dao dvanaestorici i sedamdesetorici. (Mt 10,1.7.8; Lk 10,8. 9; MM 253; CH 530, 531). Ovaj poziv je također „iznijet u nalogu koji je Krist dao svojim učenicima neposredno prije svojega uzašašća". (Mt 28,18-20; CH 509). Kristov veliki nalog ovlašćuje „odabrane sluge da preuzmu medicinsko misijsko djelovanje nakon Njegova uzašašća". (Mk 16,20; CH 553; usp. MH 139).

Postoji bliska veza između medicinskog misijskog rada i evanđelja. Na osnovi 58. poglavlja Knjige proroka Izaije, Ellen White smatra da „medicinski misionarski rad treba biti povezan s porukom i zapečaćen Božjim pečatom". (Ev 517). Ona opisuje medicinsko misijsko djelovanje kao „ilustraciju evanđelja" (CH 524), „prakticirano evanđelje, koje otkriva Kristovo suosjećanje" (MM 239) i „pionirsko djelo evanđelja, vrata kroz koja se širi istina za ovo vrijeme i ulazi u mnoge domove" (CH 497). Ona upozorava da nitko ne bi trebao medicinski misijski rad odvojiti od službe evanđelja. „Ovo dvoje se mora prožimati. Ne smiju se razdvajati kao odvojene djelatnosti." (CME 44; MM 250). Razlog za ovu blisku povezanost je taj što je „služba evanđelja potrebna da daje trajnost i postojanost liječničkom pozivu; a misiji je potreban medicinski poziv koji pokazuje praktično djelovanje evanđelja. Nijedno djelovanje nije potpuno bez drugog". (CH 514). Odnos između medicinskog misijskog djelovanja i „poruke evanđelja za ove posljednje dane" (CH 524), ona uspoređuje s povezanošću ruke s tijelom (6T 288).

Medicinski misijski rad igra ključnu ulogu u pripremi svijeta za Drugi dolazak, ali mora se provoditi na takav način da „poruka" o Dolasku „ne bude zasjenjena niti njezin napredak

otežan". (*ibid.*, 293). Jedinstvena uloga medicinskog djelovanja je učiniti ljudske umove spremnijima za primanje Isusa Krista. Napisala je da „liječnički misijski rad treba biti veliki početni oslonac, s kojeg se može dosegnuti bolesna duša". (CH 535). Ovaj početni oslonac posebno se odnosi na uklanjanje predrasuda prema poruci evanđelja, jer „ovo djelovanje uklanja predrasude kao što ništa drugo ne može". (9T 211).

Medicinsko misijsko djelovanje povezano sa „službom evanđelja" postaje najbolji način objavljivanja Krista drugima. (MM 319). Djelotvorno je u sijanju evanđelja, kao i u žetvi: „Kada je povezan s drugim pravcima evanđeoskog djelovanja, medicinski misijski rad je najučinkovitiji instrument kojim se priprema tlo za sjetvu sjemena istine, a također i instrument pomoću kojeg se žanje žetva." (CME 42, 43). Konačno, medicinsko misijsko djelovanje igra važnu ulogu u završnom djelu evanđelja. „Propovjednik evanđelja trebao bi propovijedati zdravstvena načela, jer ona su dana od Boga među ostalim sredstvima koja su potrebna ljudima u pripremi za usavršavanje karaktera. Stoga su nam dana zdravstvena načela da kao narod budemo pripremljeni i umom i tijelom za primanje punine Božjih blagoslova." (*ibid.*, 43). Ellen White bilo je posebno stalo do toga da propovjednici budu obučeni za davanje jednostavnih lijekova za ublažavanje patnje. Oni bi se trebali obrazovati i u praktičnom smislu boriti protiv bolesti tijela kao i duše. (MM 253). Propovjednici koji razumiju kako se bolest liječi bit će dvostruko uspješniji od onih koji ne rade kao medicinski misionari. (*ibid.*, 245).

Budući da je „medicinsko misionarsko djelovanje sveti poziv koji je sam Bog osmislio", Ellen White je smatrala da su rezultati božanski zajamčeni. Oni koji „surađuju s Bogom", slijedeći Kristov primjer, „bit će potpuno uspješni". (*ibid.*, 131). „U novim poljima nijedan posao nije tako uspješan kao medicinski misijski rad." (*ibid.*, 239). Medicinski misionarski radnici „dobrodošli su na svakome mjestu, jer u svakom dijelu svijeta ima patnje svake vrste". (HL 139). Nasuprot tome, crkva koja zanemaruje medicinski misijski rad osakaćena je u svojoj službi, baš kao što „tijelo koje ravnodušno postupa s desnom rukom, i odbija njenu pomoć, ne može ništa postići". (MM 238). Ellen White je predvidjela vrijeme – očito u konačnoj krizi – u kojem se „neće moći djelovati u službi evanđelja osim medicinskim misijskim radom". (CH 533).

Kako bi se nastavilo medicinsko misijsko djelo koje je Krist započeo, Ellen White je poticala adventiste na osnivanje ustanova u kojima „muškarci i žene koji boluju od bolesti mogu dobiti skrb liječnika i medicinskih sestara koji uvažavaju Boga" (*ibid.*, 249), i kojima su poznate „Božje metode liječenja bolesti". (7T 59). Rekla je: „Gospodinov je cilj da Njegov način liječenja bez lijekova bude istaknut u svakom većem gradu pomoću naših medicinskih ustanova." (MM 325). Ali ovo djelovanje ne treba svesti samo na nekoliko medicinskih ustanova. (*ibid.*, 326). Ona je poticala pojedince medicinske misionare da počnu od malog koristeći sve što im je pri ruci. (*ibid.*, 239). Dok medicinski misionar koristi „jednostavne lijekove koje je Bog dao za izlječenje fizičke patnje, neka govori o Kristovoj moći koja liječi bolesti duše". (*ibid.*, 39).

Neka medicinski misionar naglašava da je prevencija bolja od liječenja. „Podučite ljude da je bolje znati kako očuvati zdravlje nego znati liječiti bolest." (MYP 218). Medicinski misionari trebaju poučavati ne samo načela zdravog života već i „načela istine". (Ev 519). Iako ovo djelovanje može doprijeti do svih slojeva društva, posebno je korisno u dosezanju viših klasa. (MM 241).

Ellen White je pozivala na skladnu ravnotežu između različitih grana djela. Bog „koristi službu evanđelja, medicinski misijski rad i publikacije koje sadrže sadašnju istinu da bi djelovao na srca. Sve je ovo djelotvorno u ozračju

vjere. … Jedno ne smije zamijeniti drugo.“ (Ev 547). Da bi bili najučinkovitiji, liječnici medicinski misionari trebali bi surađivati s propovjednicima evanđelja. (MM 250).

Medicinski misijski rad je toliko važan da bi „trebao biti dio djelovanja svake crkve“. (6T 289; usp. 7T 62). Kako bi bili svjesni ove odgovornosti, članovi crkve trebaju biti obučeni za medicinski misijski rad. „Oni trebaju učiti kako služiti potrebama i duše i tijela“ dok „sa znanjem i iskustvom stečenim u praktičnom radu odlaze liječiti bolesne“. (CH 497; usp. Ev 519).

Ellen White upozorava da to što su osobe profesionalni zdravstveni radnici ne znači da su medicinski misionari. Potrebno je mnogo više od znanstvenog usavršavanja. Medicinski misionari trebaju iskustveno upoznati snagu Kristove milosti i istine. (CH 213). Oni koji su spremni obavljati medicinski misijski rad trebaju ispravan koncept Boga, „temeljen na stalnom proučavanju Božje Riječi i Kristova karaktera i života“, i potrebna im je svijest „da se približava kraj povijesti ove zemlje“. (MM 91). Oni također trebaju učiti od Krista kako taktično postupati s umovima (2MCP 438, 439) i shvatiti da „svečano dostojanstvo treba obilježavati istinske medicinske misionare“. (CME 44). Konačno, medicinski misijski djelatnici trebaju biti pročišćeni, posvećeni i oplemenjeni, oblikovani prema božanskoj slici i „preobraženi Kristovom milošću“. (MM 259; usp. 8T 168).

Dodatno čitanje: „Call to Medical Evangelism and Health Education“ (EGWE, SDoc).

P. G. Damsteegt

MEĐUNARODNA UDRUGA ZDRAVSTVENIH MISIONARA I DOBROVOLJACA (1893. – 1904.). Pravna korporacija osnovana 1893. godine pod nazivom Zdravstvena udruga misionara i dobrovoljaca (*Medical Missionary and Benevolent Association*), preimenovana je 1896. godine u Međunarodnu udrugu zdravstvenih misionara i dobrovoljaca. Cilj Udruge bio je promicanje zdravstvenih aktivnosti Crkve i održanje dobrobiti zdravstvenih i dobrotvornih poduzetnosti Crkve. Iako je Udruga bila zamišljena kao korporacija nekoliko adventističkih sanatorija i drugih ustanova, u praksi je postala savjetodavno tijelo sastavljeno od odborâ Generalne konferencije, predsjednikâ lokalnih konferencija i nekoliko pojedinaca imenovanih na zasjedanju Generalne konferencije s dvogodišnjim mandatom, svih donatora koji su riznici darovali više od tisuću dolara, te zastupnika nekoliko sanatorija i podružnica. S administrativne strane, Udruga je postala posrednik za zapošljavanje adventista *zdravstvenih misionara. Doktor *J. H. Kellogg bio je glavni pokretač i predsjednik organizacije dugi niz godina. Ellen White napisala je nekoliko pisama čelnicima Međunarodne udruge zdravstvenih misionara i dobrovoljaca, a nekoliko se puta i sastala s njima. (Lts 76, 157, 1902; Lts 54, 256, 1903). Organizaciju je 1905. godine zamijenio Zdravstveni odjel Generalne konferencije (*Medical Department of the General Conference*), nakon što je Crkva restrukturirala svoju organizaciju (na *Generalnoj konferenciji 1901., 1903. godine), a Kellogg napustio Crkvu.

Dodatno čitanje: SDA Encyclopedia (1996), vol. 10, 787.

MEMORIJALI I SPOMENICI ELLEN WHITE. Ellen White nije tražila da se podižu memorijali i spomenici njoj u čast. Svoju veliku ostavštinu vidjela je u svojim spisima (vidi 1SM 55) i u *institucijama koje je pomogla osnovati (LS 196). Jedna takva institucija bio je Sanatorij Loma Linda, Kalifornija, koji je prerastao u ono što je sada Sveučilište Loma Linda i Medicinski centar LLU. Dana 4. travnja 1912. godine odobrila je plan pokretanja kliničke obuke za studente medicine Loma Linde, što je više moguće u Loma Lindi, ali i u bolnici u Los Angelesu, gdje su studenti medicine mogli steći iskustvo u liječenju širokog spektra bolesti i ozljeda koje se događaju u velikom gradu. Dana

9. svibnja 1915. godine s radošću je odgovorila na vijest da su donirana početna sredstva namijenjena obrazovnoj bolnici u Los Angelesu. (SHM65 398-400). Dana 16. srpnja je umrla.

U studenome 1915. godine Jesensko zasjedanje Crkve održano je u Loma Lindi. Visoko na dnevnom redu bila je financijska kriza u novoosnovanoj medicinskoj školi. Škola je bila u dugu od 400 tisuća dolara i pitanje pred povjerenstvom 18. studenoga bilo je može li Crkva snositi troškove rada četverogodišnjeg medicinskog fakulteta. Za akreditaciju bilo bi potrebno izgraditi kliničku obrazovnu bolnicu. Kako je rasprava bila usmjerena prema fiskalnom oprezu i odustajanju od sna o pravom medicinskom fakultetu, *A. G. Daniells je ustao da govori. „Braćo moja," rekao je, „zapanjen sam i ja moram govoriti. … Svi vjerujemo u duh proroštva, ali zaboravljamo da je jedna od posljednjih poruka koju je proročica napisala bila da našim mladićima i djevojkama treba pružiti punu obuku u ustanovi koju mi posjedujemo da ne budemo prisiljeni slati ih u svjetovne obrazovne ustanove. I sad smo ovdje, još se naša proročica nije ohladila u grobu, a mi predlažemo da našim mladićima i djevojkama pružimo samo pola njihova obrazovanja u našoj ustanovi, a onda ih uputimo u svjetovne. Sada prosvjedujem protiv toga. … Možemo izgraditi ovaj fakultet. Možemo ga održavati. Možemo učiniti sve što Bog želi da učinimo." (Neff, 175, 176). Ostali su se pridružili podršci ostanku fakulteta. Četiri ugledne gospođe, koje nisu bile dio odbora, ali su znale za krizu, predložile su voditi kampanju prikupljanja sredstava u cijeloj Crkvi za financiranje obrazovne bolnice, koja bi potom dobila ime u spomen na Ellen White. Njihov je prijedlog prihvaćen, a 1918. godine posvećena je bolnica koja je danas poznata kao *White memorijalni medicinski centar (*White Memorial Medical Center*). Otada su mnoge druge adventističke škole i institucije dobile imena u čast Jamesu i/ili Ellen White. Opsežan je popis memorijala i spomenika izvan okvira ovog članka, ali ćemo istaknuti nekoliko najznačajnijih u Sjedinjenim Američkim Državama i u Australiji.

Battle Creek, Michigan, mjesto je mnogih povijesnih podsjetnika na Ellen White. U blizini obiteljske grobnice na groblju Oak Hill postavljena je državna povijesna oznaka koja ukratko odaje priznanje Jamesu i Ellen White za njihov doprinos razvoju Battle Creeka i Michigana. Samo grobno mjesto uključuje grobove Jamesa i Ellen White; njihova četiri sina, Henryja, Edsona, Williama i Herberta; Edsonove prve žene, Emme; Williamove prve žene, Mary, i druge žene, Ethel May; roditelje Jamesa Whitea, Johna i Betsey White; sestre Jamesa Whitea Mary Chase; i Clarisse Bonfoey, koja je nekoliko godina živjela s Whiteovima i brinula se za Henryja, Edsona i Willieja.

Nekoliko je blokova od *Battle Creek bogomolje (Tabernakula) i bivšeg *Battle Creek Sanatorija Povijesno adventističko selo (*The Historic Adventist Village*). U selu se nalaze kuća u ulici Wood (*The Wood Street home*), koja je još uvijek na starom mjestu, gdje su James i Ellen White živjeli od 1856. do 1863. godine. Kuća je u potpunosti obnovljena 2001. godine pod nadzorom profesionalnih arhitekata restauratora. U selu se nalazi i kuća Johna i Betsey White, roditelja Jamesa Whitea; kuća u kojoj su *Willie i *Mary (Kelsey) White i njihove prve dvije kćeri stanovale od oko 1887. do 1894. godine; replika adventističkog sastajališta (*Adventist Meeting House*) iz 1857. godine u kojemu je 1863. godine organizirana Generalna konferencija adventista sedmoga dana; obnovljena je adventistička crkva Parkville, Michigan, u kojoj je Ellen White primila svoje prvo viđenje o Građanskom ratu 1861. godine; brvnara iz Michigana, tipična nastamba u pograničnom dijelu Michigana iz devetnaestoga stoljeća; seoska škola iz 1870-ih, koja predstavlja povijesni kontekst spisâ o obrazovanju Ellen White; replicirana staja i kućica za kočije. Centar dobro-

došlice je na uglu ulica Wood i West Van Buren i sadrži mnoge eksponate iz Sanatorija Battle Creek i *Johna Harveya Kellogga, pokazujući utjecaj spisâ Ellen White na zdravlje. Obilasci sela provode se svakodnevno, od svibnja do kolovoza, a drugim datumima prema dogovoru ili kako je objavljeno u centru dobrodošlice.

Spomenik na mjestu rođenja, povijesna oznaka upućuje na opće područje u kojemu se vjeruje da je Ellen Harmon rođena, a nalazi se na autocesti 114 oko 1,5 milja (2,4 kilometra) sjeverno od Gorhama, Maine. Natpis glasi: „MJESTO ROĐENJA ELLEN G. WHITE. ROĐENE OVDJE NOV. 26, 1827. SUOSNIVAČICE CRKVE ADVENTISTA SEDMOGA DANA. POSVEĆENO 22. SVIBNJA 1983. OD CRKVE ADVENTISTA SEDMOGA DANA, POVIJESNO DRUŠTVO GORHAM."

Pola svijeta udaljen, na kampusu koledža *Avondale (Cooranbong, Novi Južni Wales, Australija), nalazi se Spomenik brazdi (*Furrow Monument*) koji podsjeća na proročko vodstvo pri osnivanju koledža. Na spomeniku piše: „OKO 500 JARDA ISTOČNO OD OVOG MJESTA PRONAĐENA JE BRAZDA KOJU JE ELLEN WHITE VIDJELA U SNU I KOJI JE UPUTILA NA OSNIVANJE AUSTRALAZIJSKOG MISIONARSKOG UČILIŠTA U OVOM DISTRIKTU 1894." Izvještaj Ellen White opisuje otkriće „uredno izrezane brazde koja je bila izorana jednu četvrtinu jarda duboko i dva jarda u dužinu" (Ms 62, 1898, u 4Bio 155) bez dokaza o plugu ili drugoj opremi koja bi se mogla vidjeti. Kad su dva čovjeka koji su bili s njima na zemljištu izjavila da zemlja nije dobra i da tu neće ništa rasti, Ellen White im je rekla da je sanjala kako će upravo to reći. „Ali jedan je stao na preokrenutu brazdu, i rekao: 'Ovo je lažno svjedočenje u vezi s ovim tlom'." (Lt 350, 1907, 4Bio 156). Također na koledžu Avondale nalazi se i *Sunnyside*, dom Ellen White od 1894. do 1899. godine.

Elmshaven, velika viktorijanska kuća na adresi Glass Mountain Road 125, St. Helena, Kalifornija, bila je posljednji dom Ellen White. Dok je bila na putu iz Australije za Sjedinjene Države 1900. godine, Ellen White je bila uvjerena da je Bog za nju „pripremio utočište". Ova kvalitetno građena, ugodna i udobna dvoetažna kuća sa sedam soba bila je tada stara samo petnaest godina, nakon što je izgrađena 1885. Bila je potpuno namještena, uključujući tepihe, zastore, posteljinu i posuđe. Kad je kupila „ovo lijepo, zdravo prebivalište, u dobrom stanju" za isti iznos koji je dobila za svoju kuću u Cooranbongu, bila je sigurna da je ovo mjesto koje je Bog planirao za nju. (Ms 96, 1900, u 5Bio 33). Ovo „utočište među brijestovima" nalazi se četiri kilometra sjeverozapadno od Svete Helene, unutar vidokruga lječilišta koje se sada zove Bolnica Sveta Helena (*St. Helena Hospital*). Potpuno obnovljen, Elmshaven je 1995. godine proglašen nacionalnim povijesnim spomenikom.

Memorijalna katedra Ellen White za religiju na Južnom adventističkom sveučilištu, (*Southern Adventist University*), Collegedale, Tennessee, osnovana je 1987. godine putem anonimnog dara koji financira jedno redovito profesorsko mjesto u religiji povrh redovnog proračuna odjela za religiju. Budući da je ova pozicija uspomena na službu i proročki poziv Ellen White, te izvor „ključnih uputa i savjeta u teološkim, pragmatičnim i administrativnim stvarima", zakladom upravljaju povjerenici prema pisanim kriterijima kako bi se osiguralo da će osoba koja zauzima to mjesto njegovati poštovanje prema nadahnuću Ellen White. Komemorativna ploča s likom Ellen White i prostorom za slike prvih osam uzastopnih korisnika memorijalne katedre prikazana je u Centru za religiju, So-Ju-Conian Hall, na kampusu Južnog adventističkog sveučilišta (*Adventist Perspectives: A Journal of Topics in Religion* 1 [Southern College, 1987]: 41-52).

Vidi također: Domovi Jamesa i Ellen White.

Dodatno čitanje: 6Bio 368, 369, 429; M.

Burt, *New England Adventist History Tour Book* (Berrien Springs, Mich.: Adventist Heritage Center, 2009), uključuje GPS koordinate, slike u boji i opsežnu dokumentaciju o glavnim mjestima adventističke povijesti u Maineu, Massachusettsu, New Hampshireu, New Yorku i Vermontu; *In the Footsteps of the Pioneers: A „Go-It-Yourself" Guide to Places of Interests in the Early History of Seventh-day Adventists in New England*, *New York and Quebec* (EGWE, 1990); M. L. Neff, For God and C.M.E.: *A Biography of Percy Tilson Magan* (PPPA, 1964); SHM65.

Alice R. Voorheis

MENTALNO ZDRAVLJE, SMJERNICE. (*Guidelines to Mental Health*, nakladnik knjige EGWE, 1966, 491). Preliminarna radna kompilacija spisa Ellen White koja je poslužila kao osnova za knjigu **Um, karakter i osobnost* (*Mind, Character, and Personality*), objavljenu 1977. godine.

MESMERIZAM vidi **HIPNOZA I MESMERIZAM**

MESSENGER SKUPINA (*Skupina vjesnik*). Prva skupina odvojenih adventista koji su svetkovali subotu ranih 1850-ih. Sve je počelo u Jacksonu, Michigan, s dvojicom adventističkih propovjednika, H. S. Caseom i C. P. Russellom, zbog sukoba oko valjanosti proročkog dara Ellen White.

Godine 1853. Case i Russell iz Jacksona, Michigan, optužili su gospođu Dan Palmer da je pretjerala nazivajući provokativnu susjedu „ružnim imenom". Optužena sestra je zanijekala korištenje riječi koju su naveli. U međuvremenu, Whiteovi su došli posjetiti crkvu u Jacksonu. Dok su bili tamo, Ellen White je imala viđenje o spornoj situaciji. Otkriveno joj je da se sestra nije ponašala kao prava kršćanka i da je izgubila živce. Case i Russell su bili zadovoljni izjavom proročice i likovali su zbog žene koju su optužili. Sljedećeg dana Ellen White je imala drugo viđenje u kojem joj je pokazano da gospođa Palmer nije upotrijebila određenu riječ za koju je optužena i da je Bog nezadovoljan neljubaznim i nesuosjećajnim duhom koji su pokazala ova dva propovjednika. Tada je gospođa Palmer priznala da je svojoj susjedi rekla da je „vještica", ali nije upotrijebila grublju riječ koju je prenio slučajni prolaznik. Dok je Palmer priznala svoj propust i tražila oprost, Case i Russell okrenuli su se protiv Ellen White i osudili njezina viđenja kao lažna i nepouzdana. Kao posljedica toga, u lipnju 1853. godine pojavio se prvi ogranak – izdvajanje od matične Crkve (lBio 276; Maxwell. (*Tell It to the World*, 134, 135).

Kad su Case i Russell počeli objavljivati svoje ideje u novinama pod nazivom *Vjesnik istine* (*Messenger of Truth*), njihove su pristaše postale poznate kao Ogranak Vjesnik (*Messenger Party*). Čini se da je list *Vjesnik istine* izlazio do otprilike 1857. godine, kada je ugašen zbog nedostatka financijske potpore. Novine su uglavnom sadržavale optužbe protiv viđenja Ellen White i optužbe za navodnu pronevjeru protiv *Jamesa Whitea i njegovog rada u Nakladničkoj kući **Review and Herald Publishing Association*. Kako je uslijedilo više optužbi, adventisti svetkovatelji subote u Michiganu održali su konferenciju, u veljači 1854. godine, na kojoj su utvrdili da Case nije „podoban da putuje i poučava poruku trećeg anđela". („H. S. Case", RH, Apr. 18, 1854). Russell je također bio isključen zbog svog „nekršćanskog ponašanja" i pokušaja da podijeli vjernike. ([JW], „The Advent Harbinger", RH, July 4, 1854).

Nekoliko vođa u Michiganu planiralo je odgovoriti na optužbe objavljene u *Vjesniku istine*. Prema sjećanju *J. N. Loughborougha, Ellen White je imala viđenje nakon čega je savjetovala vođama „da se ne bave *Vjesnikom istine* i da ne obraćaju pozornost na njihov rad." Priopćila im je da će se pokret uskoro raspasti, a njihove novine ugasiti. (PUR, June 30, 1910;

usp. 1T 122, 123). Čini se da su vođe adventista svetkovatelja subote prihvatili savjet Ellen White. Na Zasjedanju Generalne konferencije održanom u prosincu 1855. godine u *Battle Creeku, odlučeno je da se „ne bore protiv optužbi, već da svoju snagu usmjere na promicanje sadašnje istine". (J. Bates i U. Smith, „Business Proceedings of the Conference at Battle Creek, Mich.", RH, Dec. 4, 1855).

Ogranku *Vjesnik* ubrzo su se pridružili J. M. Stephenson i D. P. Hall iz Wisconsina. Njih dvojica bili su bivši propovjednici adventista prvoga dana koji su prihvatili vjerovanje o suboti, ali su nastavili držati svoju prethodno prihvaćenu teoriju o „dobu koje dolazi", uvjerenje da će tijekom tisućljeća čovječanstvo dobiti drugu priliku za spasenje. Budući da je James White odbio dati bilo kakav publicitet doktrini o „dobu koje dolazi" u časopisu *Pregled i vjesnik*, Stephenson i Hall su na kraju napustili adventiste svetkovatelje subote i pridružili su se *Ogranku Vjesnik* te počeli objavljivati svoje stavove u *Vjesniku istine*.

Međutim, u roku od nekoliko godina, *Ogranak Vjesnik* i zagovornici „doba koje dolazi" rasformirali su se. James White je izvijestio da su počeli „jedni druge gristi i proždirati" sve dok pokret nije „prestao postojati". (JW, „*A Sketch of the Rise and Progress of the Present Truth*", RH, Jan. 14, 1858). Stephenson i Hall također su napustili pokret.

Tako je prvi ogranak koji se odvojio od adventista svetkovatelja subote praktički nestao do 1858. godine. Kasnije je nekoliko njih ostalo u vezi s Gilbertom Cranmerom, michiganskim adventistom sedmoga dana, kojemu je uskraćena dozvola za propovijedanje jer je odbio prestati pušiti. Godine 1865. godine Cranmerova skupina pridružila se *Marion skupini (*Marion Party*), još jednoj nezadovoljnoj skupini u Marionu, Iowa. Na kraju je ova skupina osnovala Crkvu Božju (adventističku) – *Church of God (Adventist*), iz koje je proizašla Crkva Božja (sedmoga dana) – *Church of God (Seventh Day).*

Dodatno čitanje: 1T 116-118, 122, 123; 1Bio 276, 277, 305-315; R. Coulter, Story of the Church of God (Seventh Day) (Denver: Bible Advocate Press, 1933); J. N. Laughborough, *Rise and Progress of the Seventh-day Adventists* (Battle Creek, Mich: General Conference of the Seventh-day Adventists, 1892), 196-209; C. M. Maxwell, *Tell It to the World* (PPPA, 1982), 134-136; L. Tarling, *The Edges of Seventh-day Adventism: A Study of Separatist Groups Emerging From the Seventh-day Adventist Church* (1844-1980) (Barragga Bay, Australia: Galilee, 1981), 24-40.

Theodore N. Levterov

METODISTIČKA CRKVA U ULICI CHESTNUT. Crkva u Portlandu, u državi Maine, u kojoj su *Robert i Eunice Harmon i njihova djeca, uključujući Ellen Harmon, bili članovi od 1840. do 1843. godine. Crkva u Ulici Chestnut posvećena je 17. veljače 1811. godine. Kad je 1836. godine proširena, ugrađene su cijevne orgulje – prve u nekoj od američkih metodističkih crkava. Izvorna crkva koju su Harmoni posjećivali uništena je u požaru 26. travnja 1860. (Međutim, kongregacija se preselila u obližnju crkvenu zgradu 1859. godine i ta zgrada i danas postoji.). Nekoliko mjeseci nakon pridruživanja Crkvi, 26. veljače 1840., Robert Harmon postao je vođa razreda i uključio se u uspostavu „mjesta propovijedanja" u Brackett Street School, u blizini kuće Harmonovih.

Za nove članove obično je bilo potrebno šestomjesečno probno razdoblje prije nego budu kršteni. Trinaestogodišnja Ellen Harmon za probno primanje preporučena je 20. rujna 1841., a 23. svibnja 1842. bila je među 18-ero kandidata odabranih za punopravno članstvo i, u skladu s tim, pastor John Hobart krstio ju je 26. lipnja 1842. godine uranjanjem u vodu u zaljevu Casco. Ubrzo nakon njenog krštenja Konferencija Maine smijenila je pastora Ho-

barta zbog njegove podrške pokretu millerita (vidi *William Miller; *razočaranja, millerite). William F. Farrington, novi propovjednik, odmah po dolasku počeo se baviti 'problemom' millerita u crkvi. Zapisnici crkvenih vođa razreda sugeriraju da su Robert Harmon i njegova obitelj bili prvi ispitani. Zbog Harmonove vodeće pozicije u crkvi i velikog poštovanja koje su mu iskazivali drugi čelnici razreda, disciplinski je proces bio težak i dugotrajan.

Dana 6. veljače 1843. imenovan je dvočlani odbor koji je „čekao da se [brat] R. Harmon izjasni o svojem anti-metodističkom ponašanju". Nema zabilježaka o bilo kakvom izvješću tog odbora. Uslijedila je sukcesija četiriju odbora s različitim rezultatima. Gideon Foster imenovan je kao jedini član odbora koji će „posjetiti [brata] Harmona zbog njegovih nepravilnosti". Kad je 23. travnja donio prividno pozitivno izvješće, ono „nije prihvaćeno ili položeno na stol", nego je imenovan tročlani odbor pred kojim je Harmon „pozvan da se pojavi i dâ svoj odgovor". Ni taj odbor nije donio izvješće, pa je 29. svibnja imenovan novi tročlani odbor „radi nepravilnosti [brata] R. Harmona". Konačno, 14. kolovoza imenovano je 'povjerenstvo za suđenje' „o slučajevima Roberta Harmona i njegove obitelji" koji su „prekršili pravila", bili „dugo" odsutni iz crkve i podržavali anti-metodističku doktrinu i „millerizam". Tjedan dana kasnije prihvaćeno je izvješće odbora, a Robert i Eunice Harmon zajedno sa svojom djecom *Sarah, *Robertom i Ellen isključeni su iz Crkve zbog „kršenja discipline". Isključenje nije obuhvatilo *Mary Harmon (vidi *Mary Foss), vjerojatno zato što se 5. srpnja 1842. udala za *Samuela Fossa, a nije obuhvatilo ni Elleninu sestru blizanku Elizabeth, koja je primljena na probni rok, ali još nije bila krštena.

Nakon njihovog isključenja iz crkve Harmoni su se na presudu žalili kvartalnoj skupštini, kao što je predviđeno metodističkim pravilima. Pred Charlesom Bakerom, predsjedavajućim starješinom, Robert Harmon 2. rujna 1842. osobno je branio sebe i svoju obitelj. Napor je bio uzaludan, Konferencija je jednoglasno podržala njihovo isključenje iz članstva. Nakon što su obitelj Harmon učinili primjerom, i mnogi drugi također su isključeni zbog svojih milleritskih stajališta.

Merlin D. Burt

METODIZAM. Religijski pokret koji je potekao iz male skupine na Sveučilištu Oxford okupljene oko *Johna i Charlesa Wesleyja 1730-ih u potrazi za pobožnim životom i dosljednijom disciplinom. Teološki temelji shvaćanja puta spasenja kod Wesleyjevih su se proširivali tijekom godina koje su uslijedile. Na putovanju u novu koloniju Georgiju u Americi, John Wesley je upoznao moravce i preko njih došao do potpunijeg razumijevanja reformacijskog nauka o opravdanju vjerom. Međutim, koliko god ova doktrina bila uvjerljiva, imao je poteškoća prihvatiti pripisivanje Kristove pravednosti, kao potpuni izraz puta spasenja. Također je proučavao rane istočne crkvene oce i pritom otkrio da je njihovo razumijevanje spasenja nadilazilo oprost i uključivalo iscjeljenje rana grijeha a i odrastanje u Kristu, kako bismo postali „dionici božanske naravi". (2Pt 1,4). John Wesley se borio s ovim dvama shvaćanjima i na kraju ih spojio u progresivno jedinstvo. Po povratku u Englesku, Wesley je osjetio kako mu se „srce čudno zagrijalo" u dubokoj religioznosti iskustvom 24. svibnja 1738. [na sastanku Moravskog društva u ulici Aldersgate u Londonu]. Charles je doživio slično iskustvo nekoliko godina ranije. Rođen je metodistički pokret u ovoj duhovnoj obnovi braće Wesley i njihovih suradnika.

Poseban doprinos metodizma bio je u prihvaćanju dvostrukog djela milosti. Prvo, opravdanje samo vjerom – „ono što Bog čini za nas" – na temelju učenja reformacije. Drugo, posvećenje, drugo djelo milosti u kojem se vjernik oslobađa grijeha i usavršava u ljubavi – „ono što Bog

čini u nama“ – na osnovi učenja ranih crkvenih otaca. Bilo je to spajanje ovih dviju doktrina u praktičnom iskustvu vjernika koje su činile teološku osnovu i organizacijsko načelo wesleyanskog oživljavanja. Ovo je bila poruka koju su Wesleyjevi propovijedali i o kojoj su pjevali.

Metodizam je prerastao u veliki pokret obnove unutar Anglikanske crkve u Engleskoj, a metodisti iseljenici proširili su ga na trinaest američkih kolonija. Relativno mala metodistička episkopalna Crkva osnovana je na Božićnoj konferenciji u Baltimoreu 1784. godine s ciljem „reformiranja nacije i uspostave kršćanske svetosti nad ovim zemljama“. Metodizam se ubrzo pojavio kao najsnažniji vjerski pokret u novoj naciji. Njegov naglasak na Božjoj besplatnoj milosti za sve, sposobnosti ljudi da prihvate tu milost, prisutnosti Božanskog u svakodnevnom životu i oblicima popularnog, ponekad i emocionalnog vjerskog izražavanja bili su u skladu s optimističnim duhom vremena. Njegova mreža poučavanja promicala je stabilnost, njegovi putujući propovjednici mobilnost i njegovi *sabori pod šatorom vitalnost i obnovu. Širio se dramatičnom brzinom uz obalu i gotovo eksplodirao u pograničnim područjima prema zapadu. Metodisti su do 1840. godine postali najveća denominacija u Americi, a do 1850. godine 34 posto američkih kršćana bili su metodisti. Neki povjesničari razdoblje od 1825. do 1914. godine nazivaju „metodističkim dobom u Americi“.

Ovo je svakako istina, jer je veći dio nauka o putu spasenja, propovijedan tijekom Drugoga velikog evanđeoskog buđenja u Americi, bio arminijanski, a metodisti su tu bili aktivno uključeni. U širem smislu može se smatrati da je milleritsko propovijedanje pridonosilo i imalo koristi od tog oživljavanja. Stoga možda nije iznenađujuće da su gotovo polovica od 174 milleritska propovjednika, koje sada možemo identificirati, bili metodisti, iako je metodizam u to vrijeme podržavao postmilenijsku eshatologiju. Toliko je metodista postajalo millerijancima da je Crkva silom štitila primarnu odanost isključivanjem gorljivih millerita. Među gorljivima bila je i obitelj *Roberta Harmona. To je vjerojatno povećalo vjerojatnost da će tako isključene osobe nakon *milleritskog razočaranja 1844. godine, radije ostati u jednoj od milleritskih skupina nego se vratiti vjerništvu Crkve koja ih je isključila.

Za razliku od sljedbenika matične reformacije, kojima je učenje o milosti i božanskom izboru gotovo gurnulo u stranu doktrinu o božanskom sudu, John Wesley je imao visoko mišljenje o zakonu kao usmjerivaču za kršćanski život, a usto i o biblijskom nauku o konačnom sudu. Stoga ne iznenađuje da je metodistički milleritski propovjednik, *Josiah Litch, proširio Millerovu poruku sa „sudskom scenom suda“ koja prethodi uskrsnuću i konačnom „izvršenju presude“.

Obitelj Harmon ubrzo nakon početka devetnaestoga stoljeća prihvatila je metodizam, a ranokršćanska svijest Ellen Harmon oblikovana je na metodističkim sastancima skupina za proučavanje i sastancima kampova svetosti. Mnogi metodisti postali su adventisti sedmoga dana, a opći teološki milje u kojem su formirana adventistička shvaćanja zakona i suda, evanđelja i puta spasenja, opravdanja i posvećenja, svakodnevnog života kršćana u prisutnosti Gospodinovoj, predstavlja oblik Wesleyjevog arminijanizma. Obrasci crkvenog ustrojstva i službe koje su usvojili rani vjernici Crkve adventista sedmoga dana također su u nekim vidovima bili slični onima iz metodizma.

Vidi također: Chestnut Street Methodist Church.

Russell Staples

MICHIGAN. Michigan je dvadeset šesta država Sjedinjenih Američkih Država osnovana1837. godine. Nalazi se u sjevernom nizu država koje graniče s Kanadom. U državi čija

se populacija naglo uvećavala širenjem prema zapadu vrlo rano su se pojavili milleriti. *Joseph Bates rano je nekoliko puta posjetio Michigan, a već je 1851. godine Ellen White poslala pismo tamošnjim vjernicima izražavajući svoju kršćansku ljubav. (Lt 9, 1851). U proljeće 1853. ona i James White putovali su u tu državu prvi put (l Bio 273-281; LS 149, 150; 1T 91, 92), nakon čega je uslijedilo još jedno putovanje sljedeće godine (CET 147). Ta su se rana putovanja obavljala kočijama po sveprisutnim „neravnim kolnicima" i „blatnim barama". (1T 94; LS 361). Godine 1855., dok su dugovi Whiteovih rasli, tada u *Rochesteru, New York, olakšanje je došlo od skupine vjernika koji su živjeli oko Battle Creeka i koji su predložili preseljenje „ureda izdavaštva" Review and Herald u Battle Creek te obećali izgradnju izdavačke kuće. „Od vremena kada smo se preselili u Battle Creek", pisala je, „Gospodin nas je počeo oslobađati našeg zarobljeništva." (LS 159).

Preseljenjem Whiteovih u Battle Creek 1855. godine, Michigan je postao središte adventista svetkovatelja subote do 1903. Nakon požara u sanatoriju i izdavačkoj kući Review and Herald 1902. godine sjedište Crkve premješteno je u Washington, D.C., i predgrađe, Takoma Park, Maryland. U tom razdoblju za otprilike 50 godina Crkva je izrasla iz koalicije adventističkih vjernika svetkovatelja subote u organiziranu denominaciju koja se rasprostranila diljem svijeta. Mnoge su se organizacijske strukture Crkve počele osnivati dok su još bili u Michiganu. Tisak u Battle Creeku (početni poticaj za preseljenje) bio je službeno organiziran 1861. kao Izdavačko udruženje adventista sedmog dana (*Seventh-day Adventist Publishing Association*). Dvije godine kasnije službeno je organizirana *Generalna konferencija. Tri godine nakon toga, 1866., osnovan je *Institut zdravstvene reforme (*Health Reform Institute*), koji je prerastao u svjetski poznati *Battle Creek Sanatorij. Prvi službeni denominacijski kamp ili sabor pod šatorima održan je u Wrightu, Michigan, [1. do 6. rujna 1868] oko 160 kilometara sjeverno od Battle Creeka. Ellen White je mogla vidjeti kako Crkva u Michiganu raste od nekoliko malih skupina vjernika na više od 7000 članova do njene smrti 1915. Prije smrti izražavala je radost zbog napretka Adventističke Crkve u Michiganu. (LS 232).

Sve u svemu, Whiteovi su voljeli Michigan i proveli su najveći dio svog života u toj državi. Unatoč toj činjenici, njihovi životi nisu bili lagodni. Klima u Michiganu u devetnaestom stoljeću bila je mnogo hladnija nego danas. Ellen White je ponekad znala pogrdno pisati o hladnoći koja se uvlačila u kosti, o hladnim zimama koje su pridonijele „nezdravoj" klimi. (Lt 45, 1879). Bila je također zabrinuta zbog širenja malarije putem komaraca i izbijanja tuberkuloze — vodećeg uzroka smrti među ranim adventistima. Kako je ulazila u godine, često je provodila zimu u *Kaliforniji, a vraćala bi se u posjet Michiganu tijekom ljeta i jeseni. I James i Ellen White, kao i sva četiri njihova sina, pokopana su u Battle Creeku, u Michiganu.

Dodatno čitanje: Enciklopedija SDA (1996), sv. 11, 62-65.

Michael W. Campbell

MIHAEL. Transcendentalno biće Mihael spominje se imenom u trima knjigama Biblije: Daniel 10,13.21; 12,1; Juda 9; i Otkrivenje 12,7. Budući da ga Juda naziva „Mihael arkanđeo", spominjanje arkanđela u 1. Solunjanima 4,16 također se može smatrati referencijom na Mihaela. Dva tumačenja Mihaela pojavila su se u kršćanskoj povijesti: (1) dominantno stajalište da je Mihael najviši vođa anđela; (2) manjinsko, ali uporno gledište da je Mihael božanski Krist.

Tumačenje anđela vjerojatno je bilo pod utjecajem njegove titule „arkanđeo" i židovske pseudoepigrafske knjige Prve Enohove, napisane oko drugog stoljeća prije Krista, u kojoj se Mihael opisuje kao najistaknutiji od sedam

arkanđela. Stav da je Mihael najviši anđeo, stoljećima ostaje dosljedno katoličko tumačenje.

Mesijansko tumačenje dobiva podršku u ulomcima u kojima se pojavljuje Mihaelovo ime. U ovim ulomcima dan mu je identitet i istaknutost koja se nigdje drugdje u Svetome pismu ne daje anđelu. U Danielu je nazvan „Mihael, Knez vaš [množina]“ (Dn 10,21), to jest knez Izraela; i „veliki knez koji štiti sinove tvog naroda“. (Dn 12,1). Tako u knjizi Daniel, Mihaelu je dana uloga čuvara nad Izraelom, funkcija koju je Jahve rezervirao za sebe u Ponovljenom zakonu 32,12: „Jahve sâm njega je vodio.“

Mihael predvodi anđeoske vojske protiv Sotone i njegovih anđela (Otk 12,7), koji raspravlja s đavolom i kori ga za Mojsijeva uskrsnuća (Jd 9) i koji je istaknut u konačnom uskrsnuću u vječni život (Dn 12,1). Činjenica da se kod uskrsnuća čuje „glas arkanđela” (1Sol 4,16) i „glas Sina Božjega“ (Iv 5,25) sugerira da je arkanđeo Sin Božji.

Zabrinutost da se Mihael naziva *arkanđelom* može biti razriješena činjenicom da je starozavjetno nebesko biće nazvano „anđelom Jahvinim“ (Izl 3,2 i drugdje) kod gorućeg grma oslovljeno s „Bog“ (6) i „Jahve“ (15). Osnovno je značenje riječi *anđeo* „glasnik“. „Anđeo Jahvin“ jest Bog koji se samoočituje kao glasnik. Čini se da je Mihael još jedan primjer Božjeg transcendentalnog samoočitovanja.

Kršćansko djelo *Hermin pastir* (*Shepherd of Hermas*) i Kršćanska ebionistička sekta (oboje iz drugoga stoljeća poslije Krista), čini se da su poistovjetili Mihaela s Kristom. Ovo je smatrao istinitim Hipolit u trećem stoljeću. U doba reformacije George Joye (1545. godine) i John Calvin (1561. godine) vjerovali su da je Mihael zapravo Krist, što ponavlja popularni komentator Biblije Matthew Henry (oko 1712. godine). John Milton (umro je 1674. godine) izjavio je: „Općenito se misli da je Mihael Krist.“ George Faber (1828. godine) i vrlo utjecajni E. W. Hengstenberg (1839. godine) snažno su tvrdili da Mihael mora biti Krist. Nedavno je André LaCocque (1979. godine) poistovjetio Mihaela sa Sinom čovječjim (Dn 7,13) i Anđelom Jahvinim (Izl 23,20).

Ellen White nije iznijela argument da je Mihael Krist, već je – u skladu s raširenim protestantskim mišljenje u njeno vrijeme – preuzela taj identitet. U odnosu na Daniela 12,1 ona spominje niz događaja, „Mihael još nije ustao“, ali kasnije „kad naš Veliki svećenik završi svoje djelo u Svetištu, On će ustati“. (EW 36).

U drugom ulomku koji se temelji na Judi 9, gdje je Mihael rekao: „Neka bi ti Gospodin zapovjedio da ušutiš!“, ona opisuje Krista kako se suočava sa Sotonom prilikom Mojsijeva uskrsnuća: „Krist ga je krotko uputio na svojega Oca i rekao: ‘Neka te Gospodin prekori’.“ (SR 173, 206). Mihaelovo je djelovanje dakle bilo Kristovo djelovanje.

Govoreći o Mojsijevom ukopu, Ellen White je napisala: „Mihael, ili Krist, s anđelima koji su pokopali Mojsija, sišao je s Neba, nakon što je on [Mojsije] kratko vrijeme ostao u grobu, i uskrsnuo ga.“ (4aSG 58). Slično je rekla citirajući Daniel 10,21 [gdje anđeo Gabriel govori]: „Nema nikoga tko bi se sa mnom protiv njih borio, osim Mihaela [Krista] Kneza našega’.“ (DA 99). Proširujući misao u Danielu 10,13, napisala je: „Gabrijelu je u pomoć došao sam Krist.” „Gabrijel je izjavio: ‘… ali, evo, Mihael, jedan od glavnih kneževa, došao je da mi pomogne’.“ (RH, Dec. 5, 1907). Što se tiče drugih starozavjetnih proroka, vjerovala je da „On [Krist] im se otkrio kao Anđeo Jahvin, Zapovjednik vojske Gospodnje, Mihael arkanđeo.“ (PP 761, bilješka 7).

Dodatno čitanje: L. O. Anderson, Jr., „The Michael Figure in the Book of Daniel“ (Th. D. diss., AU, 1996); John Calvin, *Commentaries on the Book of the Prophet Daniel* (Grand Rapids: Eerdmans, 1950), vol. 2, 253; J. Doukhan, *Daniel: The Vision of the End* (AUP, 1987.); E. W. Hengstenberg, *Christology of the Old Testament*

(Grand Rapids: Kregel, 1956 [original 1839]), vol. 4, 266-268; Matthew Henry, „Daniel“, *Matthew Henrys Commentary on the Whole Bible* (Old Tappan. NJ; Revell, n. d. [original 1712]), vol. 4,1100, 1101; A. LaCocque, *The Book of Daniel* (Atlanta: John Knox, 1979); C. M. Maxwell. *Daniel* (PPPA, 1981).

Lewis O. Anderson

MILENIJ (Tisućljeće). Ellen White prvenstveno predstavlja svoje razumijevanje milenija iz Otkrivenja 20 u trima glavnim dijelovima. (EW 51-54, 289-295; GC 657-678). Nastavljajući misao već izraženu u milleritskom buđenju (vidi LS 21, 44), ona se protivi ideji vremenite i trijumfalne vladavine Mesije na Zemlji (PP 103; 2SP 21, 22) i govori u prilog predmilenijalizma sa sljedećim slijedom događaja. Prvo, *Kristov drugi dolazak najavljuje početak milenija s uništenjem zlih i prvim *uskrsnućem u kojem ustaju pravednici. Drugo, otkupljeni vladaju na Nebu tisuću godina dok je *Sotona vezan na zemlji i bezbožnici su mrtvi. Treće, nakon milenija slijedi drugo uskrsnuće i konačno uništenje Sotone i nepravednika.

S Kristovim povratkom nepravedni umiru, dok priroda i zemlja ostaju opustošeni. Kao što je žrtveni jarac iz Levitskog zakonika 16 poslan u pustinju, tako će i Sotona ispaštati svoje zatočeništvo na opustošenoj Zemlji, na kojoj može razmišljati o rezultatima svoje pobune. On i njegovi anđeli ograničeni su na Zemlju bez ikakvog pristupa drugim svjetovima. Tijekom tog razdoblja od tisuću godina sveti nastanjuju Novi Jeruzalem, još uvijek na Nebu i zajedno s Kristom sude zlim ljudskim bićima i palim anđelima prema njihovim djelima. (1Kor 6,2.3). Zajednički određuju težinu kazne. Na kraju ovog dugog razdoblja Krist se vraća u punini svoje veličanstvenosti na Maslinsku goru na Zemlji, u pratnji svetih koji su u Svetom gradu. Zli su pozvani u život, ali njihova tijela nose tragove bolesti i smrti. Sotona ih obmanjuje da ih je on oživio i potiče svoju golemu vojsku ljudi i anđela da napadnu Novi Jeruzalem. Isus i sveci s blještavim krunama na glavama penju se na vrh grada. Krist se obraća svojim neprijateljima, koji shvaćaju kakvu su slavu propustili i priznaju pravednost svoje kazne. Tada su kažnjeni Sotona i zli. Nebeska vatra brzo uništava neke od njih; drugi pate mnogo dana. Sotonine će muke, međutim, premašiti muke drugih jer on ne nosi samo težinu vlastitih grijeha već i krivnju svih grijeha koje je potaknuo u drugima. U tom smislu za njega se kaže da snosi konačnu krivicu za sve grijehe koji su bili uklonjeni s pravednikâ pomirbenom Kristovom žrtvom. Konačno, oganj Suda uništava cijelu zemlju, a Bog stvara novu Zemlju, gdje sveci baštine vječno kraljevstvo. (2Pt 3,10-13).

Dodatno čitanje: 7BC 883-887; E. C. Webster, „The Millennium“, R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 927-946.

Johannes Kovar

MILLERITI, RAZOČARANJA. Povjesničari millerizma općenito identificiraju dva određena razočaranja tijekom posljednjih mjeseci pokreta. Riječ *razočaranje* odnosi se na neostvareno očekivanje millerita da će se Drugi Kristov dolazak dogoditi ili *do* ili konkretno *na* predviđeni datum objavljivan u javnosti. Prvo razočaranje millerita dogodilo se 21. ožujka 1844. godine. Miller i njegovi suradnici više od deset godina propovijedali su da će se Krist vratiti „oko 1843. godine“. U pravilu, odbijali su biti precizniji u svojim predviđanjima. Kasnije prilagodbe u njihovim izračunima sugerirale su da će terminalna godina pasti između 21. ožujka 1843. i 21. ožujka 1844. godine. Dakle, Krist je mogao doći bilo kada tijekom tog razdoblja, ali najkasnije do 21. ožujka 1844. godine. Kad se toga dana ništa nije dogodilo, milleriti su otvoreno priznali svoje razočaranje i pretrpjeli javno ismijavanje u popularnom tisku.

Drugo, ili takozvano veliko razočaranje Millerovih sljedbenika dogodilo se kad se Krist nije vratio 22. listopada 1844. godine. Ovaj posljednji datum objavljen je u kolovozu te godine i temeljio se na detaljnom argumentu u vezi s tipologijom hebrejskog Dana pomirenja, koji se dogodio na deseti dan sedmog židovskog mjeseca i, prema *karaitskom židovskom kalendaru, odgovarao je 22. listopadu 1844. godine. S novom snagom milleriti su oživjeli svoje propovijedanje poruke „ponoćne vike". (usp. Mt 25,1-13).

Kad se Krist nije vratio 22. listopada, tisuće millerita bile su devastirane na način koji je teško zamisliti. Jedan od njih, Hiram Edson, ovako je opisao svoje osjećaje: „Naše su najveće nade i očekivanja bili uništeni, i takav duh plača obuzeo nas je kao što ga nikada prije nisam doživio. Činilo se da to ne bismo mogli usporediti s gubitkom svih zemaljskih prijatelja. Plakali smo, i plakali, sve do zore. Razmišljao sam u vlastitom srcu: Moje iskustvo adventa bilo je najbogatije i najsvjetlije od svih mojih kršćanskih iskustava. Ako je ovo neuspjeh, koliko vrijedi ostatak mog kršćanskog iskustva? Je li Biblija nepouzdana? Zar tamo nema Boga, nema Neba, nema zlatnog grada našeg doma, nema raja? Je li sve ovo samo lukavo smišljena bajka? Zar nema stvarnosti u našoj najljepšoj nadi i očekivanju ovih stvari? I tako smo imali nad čim tugovati i plakati, ako su sve naše najljepše nade izgubljene. I kao što rekoh, plakali smo do zore." (Hiram Edson manuscript, DF 588, CAR).

Razočaranje od 22. listopada učinkovito je okončalo millerizam kao pojavu masovnog pokreta na američkom vjerskom podneblju. Mjesec dana nakon milleritskog razočaranja Ellen White je napunila 17 godina. Poput tisuća drugih u pokretu, nakratko je izgubila povjerenje u poruku „ponoćne vike" i točnost izračunavanja vremena što je upućivalo na 1844. godinu. Negdje u prosincu, samo nekoliko tjedana nakon 22. listopada, ona je doživjela svoje prvo viđenje, što je učvrstilo njenu vjeru i vjeru nekoliko drugih millerita u valjanost poruke „ponoćne vike" koja se odnosila na 22. listopada. Mada njeno viđenje nije objasnilo zašto su milleriti bili razočarani, bit njenog značenja bio je da se trebaju pouzdano držati poruke, uključujući i točnost vremenskog elementa. (usp. EW 13-20).

Razočaranje je odigralo dvije ključne uloge u radu i misli Ellen White. Prvo, bio je to početni događaj koji je pripremio put za njenu jedinstvenu, cjeloživotnu službu. Njeni izvještaji o njenom najranijem viđenju bili su posebno namijenjeni vođenju adventskih vjernika iz razočaranja. Ovi izvještaji, i položaj koji su joj dali među prvim vjernicima, predstavljali su kamen temeljac njenoj proročkoj ulozi među adventnim narodom zauvijek. Drugo, razočaranje – ili „prolazak vremena", kako ga je češće nazivala – postalo je u njenim glavnim spisima važna metafora, analogna dvjema drugim epskim krizama Božjega naroda u svetoj povijesti: prelasku Izraelaca preko Crvenog mora i raspeću. (GC 404, 405, 457). Na isti način na koji su stari Hebreji i Kristovi učenici vidjeli kako se njihova porazna razočaranja pretvaraju u izbavljenje, isto bi trebali uočiti i adventistički vjernici koji su zadržali svoju vjeru u poruku iz 1844. godine.

Vidi također: Zatvorena vrata

Dodatno čitanje: G. R. Knight, *Millennial Fever and the End of the World* (PPPA, 1993), pp. 159-166, 217-236; F. D. Nichol, *The Midnight Cry* (RHPA, 1944), 158-173, 247-260.

Ronald A. Knott

MILLER, WILLIAM: GLASNIK BLAŽENE NADE (*William Miller: Herald of the Blessed Hope*, nakladnik knjige RHPA, 1994, 94). Zbirka spisâ Ellen White o *Williamu Milleru (1782. – 1849.), propovjedniku Drugoga adventa 1830-ih i 1840-ih godina, pripremljena za 150. obljetnicu *Millerovog razočaranja 1844. godine. Nakon intenzivnog proučavanja Biblije, Miller je vjerovao da će se Krist vratiti

na Zemlju oko 1843. ili 1844. godine. Njegova mnogobrojna predavanja u sjeveroistočnim dijelovima Sjedinjenih Američkih Država i u Kanadi urodila su širenjem pokreta Drugi advent (*Second Advent movement*) i, s vremenom, i Crkve adventista sedmog dana. U ožujku 1840. godine Ellen Harmon (White) prisustvovala je nizu Millerovih predavanja koja su joj promijenila život. Godinama kasnije pisala je o tome kako ga je Bog upotrijebio da upozori svijet. Oslanjajući se na mnoge pojedinosti iz Millerove vlastite biografske građe, pisala je o njegovom ranom životu, obraćenju, dubinskom proučavanju Biblije i službi propovijedanja. Ellen White vjerovala je da je Bog uzdignuo Millera da propovijeda doktrinu o Drugom Kristovom dolasku i da su ga anđeli pratili u njegovoj misiji. „Pod utjecajem njegova propovijedanja tisuće grešnika su se obratile, odmetnici su vraćeni, a mnoštvo je navedeno da proučava Sveto pismo i da u njemu pronađe ljepotu i slavu prije nepoznanica." (28). Objasnila je također koliko je milleritskih učenja vodilo prve adventiste svetkovatelje subote u razvoju njihovih doktrina.

MILTON, JOHN (1608. – 1674.). Puritanski pisac, filozof i političar, najpoznatiji po svom epskom spjevu *Izgubljeni raj* (*Paradise Lost*) objavljenom 1667. godine. Prema Perryju Milleru, utjecaj Miltona bio je velik u američkom vjerskom, društvenom i kulturnom životu, i točnije, u američkoj teologiji (*Errand Into the Wilderness* [Harvard University Press, 1956]). Osvit prosvjetiteljstva i proces demokratizacije preinačio je američko kršćanstvo, ali posebno su ovi trendovi utjecali na protestantske kršćane u Novoj Engleskoj, koji su se unutar nje nastavili držati puritanskih ideala američke kulture. Tako su mnogi evanđeoski kršćani u devetnaestome stoljeću bili pod utjecajem Miltona i puritanske misli.

Ne postoje očite ili izravne veze u spisima Ellen White s Johnom Miltonom. Ona ga ne spominje imenom ni u svojim objavljenim ni u neobjavljenim spisima. Nadalje, ne postoji podatak da je ikada posjedovala primjerak Miltonove najpoznatije knjige *Izgubljeni raj* (*Paradise Lost*), iako se čini vjerojatnim da ju je pročitala. Rani obiteljski izvještaj sugerira da joj je *J. N. Andrews dao primjerak knjige *Izgubljeni raj* ubrzo nakon što ju je čuo kako opisuje svoje viđenje o *velikom sukobu. Unatoč tome što je možda imala tu knjigu, upadljivo je što se Miltonovo ime ne spominje u popisu puritanskih prosvjetitelja u njenom magnum opusu o povijesti kršćanstva, **Velikoj borbi* (*The Great Controversy*). Ipak ovo izostavljanje ni na koji način ne umanjuje utjecaj Miltona ni na Ellen White ni na druge rane adventiste svetkovate-

JOHN MILTON, ENGLESKI PURITANAC I AUTOR KNJIGE *IZGUBLJENI RAJ*

lje subote. Jedan je od najboljih primjera tog utjecaja traktat Jamesa Whitea iz 1854. godine koji je tiskao adventni kršćanski pisac i tiskar Horace L. Hastings, u kojem je Milton branio svoje stajalište o smrtnosti duše. (RH, Nov. 14, 1854). Hastings (koji je također bio povezan s Georgeom Storrsom) dopisivao se i s Whiteovima (iako ova prepiska više ne postoji). U početku su jedni na druge gledali s oprezom, ali zajedničko zanimanje za stanje mrtvih i *Kristov drugi dolazak držao ih je u međusobnoj komunikaciji. James White stavio je na prodaju široki izbor Hastingsovih publikacija, uključujući Hastingsov objavljeni traktat u kojemu su ponovo tiskani Miltonovi pogledi na besmrtnost duše. White ga je nekoliko puta

ponovo objavio u **Pregledu i vjesniku* (*Review and Herald*) i još kasnije kao traktat koji je doživio brojna izdanja uredništva *Pregleda*.

Neki kritičari Ellen White smatrali su da je svoje ideje posudila od Miltona kroz Hastingsove publikacije. Sve do ranih 1860-ih, James White je nudio opsežni izbor Hastingsovih publikacija te tiskane izvatke njegovih knjiga i članaka u *Pregledu i vjesniku*. Godine 1858. James White reklamirao je među adventistima Hastingsovu knjigu *Velika borba između Boga i čovjeka* (*The Great Controversy Between God and Man*. Rochester, N. Y.: [autor], 1858), u *Pregledu i vjesniku* (RH, Mar. 18, 1858). Čini se da ne postoji nikakvo značajno *književno posuđivanje, osim sličnih teoloških interesa. Najuočljivija razlika leži u samom naslovu: za Hastingsa je to *Velika borba između Boga i čovjeka*, ali za Ellen White, to je knjiga *Duhovni darovi: Velika borba između Krista i njegovih anđela i Sotone i njegovih anđela* (*Spiritual Gifts: The Great Controversy Between Christ and His Angels, and Satan and His Angels).* Nakon što je Hastings, 1862. godine napao valjanost duhovnih darova, a posebno modernu manifestaciju proroštva, *Pregled i vjesnik* je prestao objavljivati njegove publikacije, a *M. E. Cornell je na njegovu kritiku odgovorio nizom članaka u *Pregledu* koji su kasnije objavljeni u obliku knjižica kao Čudesne moći: svjedočanstvo Svetog pisma o trajnosti duhovnih darova (*Miraculous Pawers: The Scripture Testimony on the Perpetuity of Spiritual Gifts,* Battle Creek, Mich.: Steam Press, 1862).

Ipak, je li Ellen White svoje ideje posudila izravno od Miltona? Ruth Elizabeth Burgeson, u svom magistarskom radu, tvrdi da postoje paralele između knjige Ellen White **Patrijarsi i Proroci* (*Patriarchs and Prophets*) i Miltonove knjige *Izgubljeni raj*, ali svaki je autor imao različitu svrhu pisanja, iznoseći svoje suprotne poglede na teodiceju [nastojanje da se postojanje zla u svijetu uskladi s Božjom pravednošću]. Njihova različita namjena odredila je njihov oblik i obim pisanja i, što je najvažnije, naglasak koji je svaki autor stavio na biblijski narativ. Burgesonova je zamijetila da ne postoji „neslaganje između dvoje autora u navođenju značajnih činjenica“, ali da su očite „česte razlike u načinu izjava, u količini detalja, u danom naglasku ili čak u točnom redoslijedu niza događaja, ali ne i u činjenicama relevantnim za biblijski narativ“. (73). Ono što je bilo najznačajnije za Burgesonovu bilo je opisivanje sedam izvanbiblijskih scena koje dvoje autora u razmaku od 200 godina izdvajaju: (1) odani anđeli na Nebu pokušavaju odvratiti nezadovoljne anđele od pobune protiv Boga; (2) upozorenje upućeno Evi da ostane uz svog muža; (3) razrađeno okruženje za stvarnu kušnju, uz detaljnu analizu Sotoninih argumenata; (4) detaljan opis neposrednih posljedica grijeha na Adama i Evu, a posebno na biljni i životinjski svijet; (5) obrazloženje osnovnog razloga Adamova pada; (6) anđeosko upoznavanje Adama s budućim događajima; i (7) osjećaji i Adama i Eve dok su napuštali Edenski vrt. Nažalost, Burgesonova izostavlja bilo kakav smisleni zaključak. Ona citira *Arthura L. Whitea, koji je napisao da je, prema njegovom ocu *W. C. Whiteu, *J. N. Andrews dao Ellen White primjerak *Izgubljenog raja* nakon što je čuo da je Ellen White predstavila svoje poglede na veliki sukob nedugo nakon svog viđenja 1858. godine. Prema ovom sjećanju, Ellen White se suzdržala od čitanja Miltonova djela sve dok nije napisala ono što je vidjela u viđenju. Ova tvrdnja, ako je točna, vrlo je slična onome što je tvrdila o čitanju spisâ zdravstvenih reformatora nakon viđenja o zdravstvenoj reformi iz 1863. godine. Kasnije djelo Ellen White, *Patrijarsi i proroci*, objavljeno je 1891. godine, više od 30 godina nakon njene prve objavljene knjige o temi *velikog sukoba (1858). Stoga se čini dosljednim prema njenom obrascu čitanja drugih kršćanskih autora da je mogla steći uvide u Miltonove ideje, nakon što je njeno razumijevanje teme velikog

sukoba sazrelo. Kritičari Ellen White tvrde da su takve sličnosti dokaz da je Ellen White zlonamjerno prepisivala od drugih autora, ali se također može tvrditi da je njeno književno posuđivanje bilo dosljedno s njenim pogledom na proces *otkrivenja i nadahnuća.

Vidi također: Tumačenje spisâ Ellen White.

Dodatno čitanje: R. E. Burgeson, „A Comparative Study of the Fall of Man as Treated by John Milton and Ellen G. White" (MA. thesis, Pacific Union College, 1957); A. L. White, „The Prophetic Gift of Action", *Ministry*, June, 1944.

Heidi Olson Campbell i Michael W. Campbell

MINNEAPOLIS, 1888 MATERIJALI, ELLEN WHITE (*1888 Materials, Ellen G. White*, nakladnik knjiga Ellen G. White Estate, 1987; 4 sveska, 1821). U prigodi stote obljetnice Zasjedanja Generalne konferencije 1888. godine održane u Minneapolisu, Minnesota, Društvo za ostavštinu Ellen White, u daljnjem tekstu Društvo – *The Ellen G. White Estate, Inc*. – odlučilo je sastaviti kronološku zbirku svih poznatih rukopisa Ellen White, pisama, članaka i propovijedi u kojima se spominje Konferencija u Minneapolisu. Zbirka nije sažetak na temu opravdanja vjerom *per se*, niti je referentno djelo o glavnim sudionicima povezanima sa zasjedanjem, osim kad Ellen White izravno upućuje na sastanke u Minneapolisu. Za razliku od bilo koje prethodne zbirke, gotovo svi rukopisi i pisma fotokopirani su izravno iz izvornih datoteka, uglavnom bez gramatičkog uređivanja za objavljivanje djela. Na mnogim se dokumentima između redaka zamjećuju vlastoručne zabilješke Ellen White. Popratni svezak koji se sastoji od resursa iz arhiva Društva, a koji ne pripadaju Ellen White, također su objavljeni pod naslovom *Rukopisi i sjećanja iz Minneapolisa* (*Manuscripts and Memories of Minneapolis*, nakladnik PPPA, 1988, 591).

Tim Poirier

MISIJA SOLUSI. Osnovana je 1894. godine, oko 51 kilometar zapadno od grada Bulawayo u Zimbabveu, a s Ellen White izravno je povezana zbog kontroverzi oko njenog osnivanja.

Na Zasjedanju Generalne konferencije 1893. godine prihvaćena je preporuka Pietera Wesselsa iz Južne Afrike da Crkva prihvati besplatnu ponudu zemlje u Mashonalandu od Britanske južnoafričke kompanije za afričke misije. Nakon toga, Wessels i A. T. Robinson posjetili su Cecila Johna Rhodesa, premijera Cape Colony i predsjednika tvrtke, i zatražili dodjelu zemljišta. Rhodes im je predao zapečaćeno pismo koje su predali dr. Leanderu Starru Jamesonu, Rhodesovu predstavniku u Bulawayu. U Bulawayu su se sastali s dr. Jamesonom i otkrili da je Rhodes rekao Jamesonu da im da svu zemlju koju mogu koristiti. Tražili su 4.860 hektara zemljišta udaljenog oko 51 kilometar zapadno od Bulawaya, što je stajalo 60 dolara godišnje. Ova je zemlja postala poznata kao Projekt misije Solusi (*Solusi Mission Project*).

U Battle Creeku, u saveznoj državi Michigan, vijest o tome primljena je s pomiješanim emocijama. Dok su neki u tome vidjeli financijski blagoslov, drugi su to smatrali narušavanjem odvojenosti crkve od države. A. T. Jones, urednik časopisa **Američki stražar* (*American Sentinel*), a i neki drugi, protivili su se takvim darovima, kao i oslobađanju od oporezivanja Crkve ili crkvene imovine. Adventistički vođe u Južnoj Africi tvrdili su da je zemlju darovala južnoafrička kompanija za zemljište, a ne kolonijalna vlada; stoga projekt Misija Solusi nije narušio odvojenost crkve od države. Jones se, međutim, nije složio s time, on je tvrtku poistovjećivao s kolonijalnom vladom te je svoja stajališta objavio u časopisu *Američki stražar*.

Konsenzusom je u Battle Creeku odlučeno da zemlju treba kupiti, a ne dobiti na dar, ali S. N. Haskell, tada je bio u Južnoj Africi, pisao je W. C. Whiteu tražeći savjet od njegove majke,

Ellen White, koja je tada bila s njim u Australiji. (4Bio 183-186).

W. C. White Haskellovo je pismo Ellen White pročitao 30. siječnja 1895. godine. Ona je odgovorila Haskellu pismom od četrnaest stranica. (Lt 11, 1895, u 16MR 157-170). Na prvih sedam stranica svoga pisma Ellen White bavila se pitanjem neljubaznih i oštrih napada u denominacijskim novinama, poput onih koje su se pojavile u *Američkom stražaru*. A na preostalih sedam stranica bavila se pitanjem dodjele zemljišta kao i radnjama koje su poduzete radi oslobađanja od oporezivanja. Kopije tog pisma poslane su F. M. Wilcoxu u Odbor za inozemne misije i O. A. Olsenu, predsjedniku Generalne konferencije, a kasnije te godine njegov veći dio objavljen je u knjižici čiji je naslov bio *Posebne upute propovjednicima i djelatnicima* (*Special Instruction to Ministers and Workers*).

Kad je riječ o primanju darova od Vladinih čelnika, Ellen White postavlja pitanje tko je pravi vlasnik svijeta, kuća i zemlje. Bog, naravno. Ona kaže da je Bog dao bogatstvo u ruke ljudi, kako bi nahranili gladne, odjenuli gole i zbrinuli beskućnike. Gospodin pokreće srca svjetovnih ljudi, čak i idolopoklonikâ, da svojim izobiljem podupiru Njegovo djelo. Trebali bismo im pristupati mudro i dati im privilegiju da pridonesu Božjoj stvari, a u isto vrijeme ne žrtvujući nijedno načelo istine, iskorištavajući svaku priliku da unaprijedimo Božje djelo. (16MR 163).

Nadalje je ustvrdila da su pokreti poduzeti u Battle Creeku za „plaćanje poreza na imovinu Sanatorija i bogomolje pokazali revnost i savjesnost koja nije u potpunosti mudra niti ispravna. Njihove ideje o vjerskoj slobodi isprepletene su sugestijama koje ne dolaze od Duha Svetoga", napisala je. Bila je uznemirena kad je vidjela vodeće ljude kako zauzimaju ekstremna stajališta i opterećuju se stvarima za koje se ne bi trebali zauzimati a niti se o njima brinuti, već ih prepustiti u Božje ruke, da ih On uskladi. (*ibid.*, 167, 168).

Kao rezultat tog savjeta, Odbor za inozemnu misiju odobrio je stjecanje te zemlje prema određenim širokim načelima, koja nisu uključivala kupnju.

Od otvaranja osnovne škole 1897. godine, Solusi se proširio na srednju školu (1948. godine) i fakultete (1954. godine), a 1994. godine dobio je dopuštenje za rad kao Sveučilište Solusi.

Dodatno čitanje: V. Robinson, *The Solusi Story* (RHPA, 1979); R. W. Schwarz, F. Greenleaf, *Light Bearers,* rev. ed. (PPPA, 2000), 218, 219; E. Syme, *A History of SDA Church-State Relations in the United States* (PPPA, 1979); „Spirit of Prophecy Counsels Relating to Church-State Relationships" (EGWE, 2000, SDoc); L. F. Swanepoel, *The Origin and Early History of the Seventh-day Adventist Church in South Africa* (M. A. thesis, University of South Africa, 1972), 66-77.

G. Ralph Thompson

MISIJA. Tijekom svoje službe Ellen White je bila predvodnica u oblikovanju i promjeni adventističkog pogleda na misiju. Nakon razočaranja 1844. godine, Ellen White je nakratko, slično mnogim ranim milleritima, vjerovala da su vrata probe zatvorena (vidi *zatvorena vrata) za one koji se nisu odazvali na Millerovu poruku. (1SM 63). Neki rani adventisti svetkovatelji subote zadržali su ovo gledište sve do 1851. godine. Viđenje koje je Ellen White imala 1848. godine potaknulo je tiskanje malog traktata za širenje njenih pogleda. Vidjela je da će njihov mali nakladnički početak s vremenom prerasti u izdavaštvo koje će poput potoka svjetlosti okružiti svijet. (LS 125).

Iako je Ellen White rano zamišljala svjetski pristup misiji, adventistima je trebalo mnogo godina da shvate nužnost tog teškog zadatka. U 1850-im godinama Uriah Smith i druge adventističke vođe vjerovali su da se evanđeoski nalog može protumačiti tako da se misija, budući da su svi narodi svijeta bili naseljeni u Sjedinjenim

Američkim Državama, može izvršiti u Americi propovijedanjem useljeničkom stanovništvu. (RH, May 27, 1858; RH, Feb. 3, 1859). Međutim, nema dokaza da je Ellen White ikada dijelila to stajalište. Do 1874. godine Ellen White je poticala adventiste da svoja uvjerenja šire na druge narode prodajom literature, i izričito je spomenula Australiju. (LS 208-210). Pišući iz Australije 1892. godine, govorila je o potrebi za radom u Africi, Indiji i Kini. (FE 208, 209). Kako je proširivala svoje poglede na misiju, neumorno je poticala i prakticirala široko sudjelovanje u misionarskom djelovanju.

Ellen White je mnogo toga napisala o odgovornosti svakog kršćanina za sudjelovanje u misiji. Bila je zabrinuta što mnogi pastori i članovi Crkve ne sudjeluju u zadaći misije, jer je previše pastora većinu svog vremena provodilo pokušavajući rasplamsati slabašnu iskru vjere onih koji su bili duhovno mrtvi. Umjesto da traže izgubljene u svijetu, pastori su morali djelovati među dugogodišnjim članovima. (DA 825). U međuvremenu milijuni i milijuni koji su još uvijek bili vezani lancima neznanja i grijeha umirali su; milijuni koji nikada nisu čuli za Kristovu ljubav nestajali su. (HP 225).

Ellen White je smatrala da bi većina vjernika, kada bi ih se pitalo vjeruju li Riječi Božjoj, odgovorili potvrdno, ali su svojim djelima pokazali da Božja riječ nije imala mnogo utjecaja na njihove živote. Ako su kršćani ozbiljno shvatili Riječ Božju, zašto je onda tako malo samoodricanja i samopožrtvovnosti za one koji nikada nisu čuli Radosnu vijest? Kako će se takozvani kršćani, koji su dobri i redoviti vjernici, suočiti na Božjem sudu s bezbrojnim milijunima kojima je bilo dopušteno da neupozoreni budu vječno odvojeni od Boga? (*Notebook Leaflets*, vol. 1, 34). Ona opisuje kršćane koji pokazuju malo brige za izgubljene kao ljude kojima nedostaje ljubavi, kojima je zavladalo mrtvilo i koji imaju paralizu koja ih sprječava da se uključe u zadatak koji je potrebno obaviti. Patnja svijeta koji živi u bijedi kod mnogih ne izaziva nikakvu sućut. (6T 445).

Ellen White živjela je i radila u Europi od 1885. do 1887. godine i u Australiji od 1891. do 1900. godine. Tih jedanaest godina provedenih izvan Sjedinjenih Američkih Država pomoglo joj je da iz prve ruke sazna o izazovima djelovanja među kulturama i pridonijelo njenom razumijevanju misionarskih načela. Vjerovala je da svako područje svijeta i svaku skupinu ljudi treba razumjeti; kulture i jezike valja proučavati kako bi se biblijska poruka mogla predstaviti bez isprika ili nesporazuma. (RH, Dec. 21, 1891). Duh Sveti vodi misionara da razumije ljude i njihovu kulturu, kako bi u misijskom radu prilagodio određene ideje ljudima i tako zadovoljio njihove potrebe. (TM 213). Poticala je ljude na inteligentan rad u predstavljanju dobre vijesti (GW 297, 298 [1892]) koristeći različite metode, budući da ono što funkcionira u Americi ne mora se nužno prenositi u druge dijelove svijeta. (TSA 97). Kršćanski svjedoci trebaju upoznati ljude tamo gdje jesu i moraju svoje metode prilagoditi uvjetima ljudi kojima žele poslužiti. (Ev 57).

Ellen White je smatrala da pri iznošenju raznih doktrinarnih tema valja pažljivo načiniti redoslijed kako ne bismo stvorili prepreke istinama koje naučavamo te da je u početnim proučavanjima bolje da neke teme ostanu neizrečene. (GW 117). Također je predložila da se nije potrebno u početku predstaviti kao adventist sedmoga dana, ako bi to stvorilo predrasudu i omelo razumijevanje biblijske istine. Ovo načelo ima mnogo primjena za služenje u neprijateljskim sredinama u našem današnjem svijetu. (*ibid.*, 119, 120). Drugo načelo koje je Ellen White naglasila bila je potreba polaganog uvođenja promjena. Čak one promjene koje bi promicale dobro narodu ne bi trebalo uvoditi prebrzo kako bi se izbjegla suprotstavljanja. (*ibid.*, 468).

Nekoliko načela u njenoj knjizi *Evangelizacija* primjenjiva su na međukulturalni misijski

rad. Evanđelje treba iznositi ljudima s kojima su razvijeni dobri odnosi. Nikada ne bismo smjeli rušiti njihova vjerska uvjerenja; naša je misija izgrađivati (227). Adventističke poruke koje dovode u pitanje lokalne običaje i život i koje su izravno suprotne mišljenjima društvene zajednice treba iznijeti tek nakon što se razumiju temeljna načela naše vjere (231). Jedinstvena adventistička uvjerenja ne bi se trebala prebrzo iznositi novim vjernicima (246). Stavljati naglasak na teška područja vjerovanja posebno je kontraproduktivno jer to često samo povećava predrasude ljudi i izaziva više protivljenja. Kada se koriste metode sukobljavanja, mnogi ljudi koji bi mogli biti pridobijeni za Krista pružaju otpor. Umjesto borbenog i raspravljačkog pristupa, potrebno je slijediti Kristov primjer prilaženja ljudima i sresti ih tamo gdje se nalaze. (248,249).

Ellen White je vjerovala da je učenje stranog jezika važno za međukulturalno svjedočenje. Bila je svjesna da sredovječni misionari mogu imati poteškoća u učenju novog jezika, ali je smatrala da Bog može blagosloviti i dovesti ljude u svoje kraljevstvo čak i kad misionari svjedoče preko prevoditelja. (FE 537). Međutim, najbolji je pristup svjedočenje ljudima na njihovom jeziku u njihovoj kulturnoj sredini. Stoga je potaknula misionare da pronalaze i obučavaju lokalne vođe koji mogu djelotvornije evangelizirati vlastiti narod. (GW 249 /1892/).

Ellen White je često govorila o pozitivnom utjecaju stranih misija na lokalnu sredinu. Budući da vjerništvo odvaja novčanu potporu za misije u stranim zemljama, poslovanje u lokalnom području također će imati koristi. (CET 222). Izdašno davanje i samopožrtvovnost za misiju ostvaruje povratni blagoslov u radu kod kuće. (GW 465, 466).

Mnoge vođe ranog adventizma, uključujući Ellen White, došli su iz crkava u kojima se isticalo jednostavno odijevanje i jednostavnost. Ellen White je nastavila promicati naglasak na jednostavnom životnom stilu i izravno ga povezivala s potrebom za sredstvima u stranim poljima. Apel je bio upućen vjernicima da sebi uskraćuju otmjene kuće, ukrašavanja i zadovoljavanja apetita. (CSW 135). Umjesto da troši na nepotrebne stvari, Božji narod treba štedjeti za potporu misije. (CS 290). Da je novac koji su adventisti potrošili na vlastito zadovoljstvo odvajan za podršku misijama, Božje je djelo moglo biti uspostavljeno u svim dijelovima svijeta. Apelirala je na samopožrtvovnost, na odricanje od luksuznih stvari koje naše oči žele, kao i od ukrasa i nakita, u cilju prikupljanja sredstava potrebnih za obavljanje misije u prekomorskim područjima. (*ibid.*, 290, 291).

Prema mišljenju Ellen White, djelo evangelizacije, djelo pomaganja, razvoja i zdravstveno djelo ne treba provoditi odvojeno. Pružanje fizičke pomoći mora biti povezano s propovijedanjem Božje riječi. (Ch 557). Postoji opasnost da adventisti dok rade na ublažavanju neposredne potrebe siromašnih i patnika, zaborave važnost dijeljenja Božje ljubavi s njima. (*ibid.*, 515, 516).

Ellen White je potvrdila da je središnje mjesto spasenja samo u Kristu, ali je ipak vjerovala da čak i oni koji malo znaju o teologiji, oni koji ne znaju ništa o Božjem zakonu (DA 638), i oni među neznabošcima koji su živjeli u skladu sa svjetlom koje su primili od Boga, također imaju pristup spasenju. (*ibid.*, 239; PK 253).

Dok su adventisti još uvijek suočeni s izazovima u međukulturalnom misionarskom djelovanju, kontekstualizacijom i načinom iznošenja evanđelja narodima koji žive u neprijateljskim kulturnim i vjerskim okruženjima, načela i smjernice što ih je Ellen White dijelila s adventističkom Crkvom tijekom svog života imaju veliku važnost za današnju misiju.

Dodatno čitanje: G. Damsteegt, *Foundations of the Seventh-day Adventist Message and Mission* (Grand Rapids: Eerdmans, 1977); B. Schantz, „The Development of Seventh-day Adventist Missionary Thought: Contemporary

Appraisal" (Ph. D. diss., Fuller Theological Seminary, School of World Mission, 1983).

Bruce L. Bauer

MISIJE, ODBOR ZA INOZEMNE MISIJE (*Foreigh Mission Board* -- FMB). Od 1889. do 1903. godine Odbor za inozemne misije (FMB) djelovao je kao jedna od mnogih poluneovisnih udruga koje su usmjeravale razne funkcije Crkve adventista sedmoga dana. FMB je osnovan na sjednici Generalne konferencije 1889. godine, a predsjednik Generalne konferencije rukovodio je njegovim radom. FMB je uživao velike ovlasti u vođenju i nadziranju djelovanja adventističke misije, postavljanjem prioriteta, prikupljanjem sredstava te odabirom i obukom misionara. *Generalna konferencija 1903. godine prenijela je odgovornosti FMB-a na Odjel Generalne konferencije.

U vezi s FMB-om, Ellen White se dotakla nekoliko pitanja. Podržala je FMB u fokusu na misiju i apelirala na vodstvo Konferencije i adventističke vjernike da također podrže to djelovanje. Ukorila je *J. H. Kellogga jer je očekivao da FMB preuzme financijsku odgovornost za njegov medicinski rad u Americi. Podsjetila je članove Crkve u Australiji da je FMB dao svoj veliki doprinos za djelo u Australaziji; savjetovala je u vezi s izborom ljudi koji će služiti u FMB-u, da ne budu umišljeni ili važni u svojim očima, već da imaju živu vezu s Bogom i razumijevanje žetvenih polja širom svijeta.

Dodatno čitanje: B. L. Bauer, „*Congregational and Mission Structures and How the Seventh-day Adventist Church Has Related to Them*" (D. Miss. diss., Fuller Theological Seminary, School of World Mission, 1982); B. D. Oliver, *Organizational Structure: Past, Present, and Future* (AUP, 1989), 82-85, 155-162, 175.

Bruce L. Bauer

MISIONARI KOJI SE SAMI IZDRŽAVAJU. Misionarska zvanja često su obavljali ljudi koji nisu ovisili o plaći denominacije. Biblijski arhetip bio je apostol Pavao, koji se izdržavao izrađujući šatore. (Dj 18,3; 20,34; 1Sol 2, 6.9; AA 347, 355; MH 154). Svi najraniji propovjednici adventista svetkovatelja subote sami su se izdržavali, jer još nije postojala nijedna crkvena organizacija koja bi im pružila redovitu potporu.

Ellen White prva se koristila izrazom *samoodrživi rad* (*self-supporting work*) opisujući financijsku neovisnost pojedinaca. „Ta je plemenita, velikodušna ambicija motivirana željom za financijskom samostalnošću. Za nju je nužno posjedovati marljive navike i biti štedljiv". (AH 374; usp. CT 275). Posebno je to savjetovala studentima, pozivajući ih na „samoodrživi" plan da kolportiranjem ili drugim poslovima podmiruju troškove školovanja umjesto da se pri upisu na fakultet koriste posuđenim novcem, a potom diplomiraju s velikim dugovanjem. (CT 527). Često je svim članovima Crkve savjetovala djelo *kolportera kao sredstvo za samofinanciranje misionarskog rada. (LS 285, 286).

Ellen White je 1901. godine počela ukazivati na potrebu da se sami izdržavaju čak i adventistički laici koji kao misionari odlaze u strane zemlje (*ibid.*, 384). Umjesto da ovise o potpori Crkve, ljudi bi tamo trebali odlaziti „ovisno o vlastitim sposobnostima i s Gospodnjom pomoći", kako bi potaknuli „zanimanje za istinu na mjestima u kojima ništa nije učinjeno za donošenje poruke opomene. … Radite svojim rukama, da biste se mogli izdržavati i iskoristiti priliku za promicanje poruke opomene." (Lt 60, 1901, u MM 321, 322).

To je djelomice bio i odgovor na pozive koje su na Saboru u *Berrien Springsu 1904. godine uputili *E. A. Sutherland i *P. T. Magan podnoseći ostavku u vodstvu Misionarskog koledža Emmanuel, obećavši da će pronaći zabačeno mjesto na ruralnom Jugu u kojem bi mogli osnovati malu školu koja bi se izdržavala samofinanciranjem i ne bi ovisila o kontroli denominacije. Ellen White nije odbacila njihove

namjere, ali je rekla da su ti planovi preskromni. Pridružila im se u potrazi za zemljištem i pozvala ih da kupe imanje u blizini Nashvillea, odakle bi mogli djelovati u tom velikom gradu. Izgrađene ustanove – *Madison College, Madison Sanitarium i Madison Foods – postale su prototip za više od 50 „kćerinskih" ustanova na Jugu Sjedinjenih Američkih Država tijekom prve polovice dvadesetoga stoljeća. U drugoj polovici tog stoljeća po cijelome su se svijetu osnivale ustanove po uzoru na Madison.

Pitanja financiranja, prikupljanja sredstava i administrativne kontrole bila su točke trenja kojima su se stalno propitivala često ponavljana obećanja o ljubavi, poštovanju i suradnji između ustanova koje podržavaju samofinanciranje i „uobičajenih kanala" denominacijskog upravljanja i financiranja. Kako bi još više olakšala međusobno razumijevanje i blisku suradnju, Crkva je 1946. godine pozvala E. A. Sutherlanda, osnivača i dugogodišnjeg upravitelja Madison koledža, da vodi Odjel za ruralni život u Generalnoj konferenciji, te bi tako regulirao odnos između Generalne konferencije i ustanova koje se samostalno financiraju. Krajem četrdesetih godina prošloga stoljeća Odjel je preimenovan u Udrugu samoodrživih ustanova (*Association of Self-supporting Institutions*, ASI). Otada je akronim ostao, iako je ime prošlo kroz nekoliko modifikacija. Trenutačno ASI ne obuhvaća samo obrazovne i medicinske ustanove već i stotine privatnih tvrtki i tvornica posvećenih širenju adventističke poruke izvrsnom uslugom i hrabrim poslovnim i tržišnim uspjesima.

Dodatno čitanje: „Spirit of Prophecy Counsels on Self-supporting Work" (EGWE, SDoc); W D. Frazee, *Another Ark to Build* (Harrisville, N.H.: Mountain Missionary Press, 1979); J. Moon, „A Brief History of Seventh-day Adventist Self-supporting Work" (unpublished paper, 1989, CAR); R. Pierson, *Miracles Happen Every Day* (PPPA, 1983).

Jerry Moon

MISIONARSKA I TRAKTATNA DRUŠTVA. (*Tract and Missionary Societies*). Organizacije koje su djelovale od 1870. do1901. godine i promicale distribuciju adventističkih knjiga i traktata, pisanje evangelizacijskih pisama te posjećivanje i služenje siromašnima. Njihov je preteča bilo Budno misionarsko društvo (*Vigilant Missionary Society*), osnovano u Massachusettsu 1869. godine, kojem je *Mary Haskell bila potpredsjednica i vjerojatno i osnivateljica. Njen suprug, *S. N. Haskell, predsjednik Konferencije Nove Engleske 1870. godine, sazvao je prvu opću konferenciju Traktatnog i misionarskog društva, a Generalna konferencija ubrzo ga je zamolila da promiče to djelo u cijeloj Crkvi. U 1874. godini to je djelovanje organizirano na razini Generalne konferencije, a 1882. godine društvo je nazvano Međunarodno traktatno i misionarsko društvo (*International Tract and Missionary Society*). Rečeno je da su Traktatna i misionarska društva do 1901. godine pridobila više obraćenika na adventističku vjeru nego profesionalni propovjednici. (*SDA Encyclopedia* [1996], vol. 11, 786-788).

Ellen White toplo je preporučila ovaj rad, posebno pisanje evangelizacijskih pisama.

Savjetovala je propovjednicima da pouče članove Crkve kako misionarski djelovati uspješnim dopisivanjem, jer to bi bio veliki poticaj za druge oblike evangelizacije. (ChS 131). Čini se da je „uspješno" obavljanje tog djelovanja ovisilo o dvjema aktivnostima: o dostavljanju odgovarajućeg materijala za čitanje, a zatim o nastavku dopisivanjem, i to ne uputama ili opomenama, već „postavljanjem pitanja". Odgovor biblijskim objašnjenjem prepušten je tiskanom materijalu. Pisma bi sadržavala jednostavna pitanja koja bi „potaknula prave osjećaje prijatelja koji su primili naše članke i traktate". (*ibid.*, 28). „Ovo je djelovanje kojim se svi možete uspješno baviti," uvjeravala je Ellen White, „samo ako se povežete s Bogom. Prije nego što napišete pismo s poticajnim upitom, uvijek podignite

svoje srce Bogu u molitvi da možete … donijeti plod na slavu Božju. Svi koji skromna srca u tome sudjeluju neprestano će se obrazovati kao radnici u vinogradu Gospodnjem." (*ibid.*, 131).

Jerry Moon

MISLI S GORE BLAŽENSTAVA (*Thoughts From the Mount of Blessing*, nakladnik knjige PPPA, 1896, 1955, 172). Ellen White iznosi pouke što ih je Isus poučavao u govoru na Gori. Od nekoliko izdanja objavljivanih od 1896. godine, Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate* Inc.) objavilo je 1955. godine standardno referentno izdanje. *Misli s Gore blaženstava* prva je od triju knjiga – uz *Čežnju vjekova* (*The Desire of Ages*) iz 1898. godine i *Isusove usporedbe* (*Christ's Object Lessons*) iz 1900. godine – o Isusovom životu i službi što ih je Ellen White pripremala dok je živjela u Australiji. U šest poglavlja knjige ona komentira Propovijed na Gori koja se nalazi u Evanđelju po Mateju, i u njima obuhvaća blaženstva (od 6. do 44. stranice), duhovnost Božjega zakona (od 45. do 78. stranice), pravi motiv u služenju (od 79. do 101. stranice), molitvu Gospodnju [Oče naš] (od 102. do 122. stranice) i neosuđivanje drugih (od 123. do 152. stranice). U svom Predgovoru Ellen White ističe da je „Propovijed na Gori blaženstava nebeski blagoslov svijetu – glas s Božjeg prijestolja. Upućena je čovječanstvu da mu bude naputak o dužnostima i svjetlost s Neba, nada i utjeha u očaju, radost i okrepa u svim okolnostima i na svim životnim stazama. … Riječi što ih je Krist izgovorio s Gore blaženstava sačuvat će svoju silu u svim vremenima. Svaka je misao dragulj iz riznice istine." (7 i 8). Suvremena adaptacija knjige koju je pripremio Jerry D. Thomas objavljena je 2008. godine pod naslovom *Blaženstva* (PPPA, 142).

MJESTO ZVANO OAKWOOD: NADAHNUTI SAVJETI (*Place Called Oakwood, A: Inspired Counsel*, naklada Huntsville, Ala.: Oakwood College, 2007, 177). Sveobuhvatna zbirka savjeta Ellen White sadašnjem Sveučilištu Oakwood, otkako je 1896. godine osnovan kao „Huntsville škola" (*The Huntsville School*), do kraja njenog života 1915. godine. Sve njene objavljene i neobjavljene savjete Sveučilištu Oakwoodu prikupio je i u jednoj knjizi objedinio Benjamin J. Baker. Kompilacija prikazuje božansku svrhu Sveučilišta Oakwood, njegov izvanredan razvoj i njegova postignuća u obrazovanju muškaraca i žena za globalnu službu Bogu i ljudima.

Nakon predgovora, u kojem priprema čitatelja za razumijevanje povijesnih nijansi glavnog teksta, urednik je promišljeno dao četiri referentna odjeljka. Prvi, nazvan Oakwoodski ključevi (*Oakwood Keys*), sastoji se od ključnih pojmova (definicija u povijesnom kontekstu), ključnih pojedinaca (biografskih crtica), ključnih mjesta i ključnih referencija (objašnjenja aluzija). Odjeljak pod naslovom Oakwoodska imena (*Oakwood Names*) sadrži službena imena škole – Oakwoodska industrijska škola (*Oakwood Industrial School*, 1896. godine), Oakwoodska zanatska škola (*Oakwood Manual Training School*, 1904. godine), Oakwoodski koledž za mladež (*Oakwood Junior College*, 1917. godine) i Oakwood koledž (*Oakwood College*, 1943. godine), kojima se sada može dodati i Sveučilište Oakwood (*Oakwood University*, od 2008. godine). O tom je dijelu knjige i popis naslova ili fraza kojima je Ellen White spominjala Oakwood. Treći referentni odjeljak, pod naslovom Oakwoodska vremenska crta (*Oakwood Timeline*), navodi ključne događaje interakcije Ellen White i Oakwooda, od 1891. do 1915. godine. U četvrtom referentnom odjeljku popis je oakwoodskih voditelja, uključujući ravnatelje i predsjedatelje od 1896. do 2007. godine.

Novija kompilacija podijeljena je u pet poglavlja: govori, pisma, članci, rukopisi/svjedočanstva i neobjavljeni dokumenti. Nakon njih

slijedi dodatak od pet dijelova: Oakwoodske kategorije (*Oakwood Categories*) definira i ilustrira sedam kategorija savjeta Ellen White danih Oakwoodu; Oakwoodski citati (*Oakwood Quotables*) sadrži petnaest nezaboravnih citata; Oakwoodska načela (*Oakwood Principles*) ulomci su dvadeset jedne bezvremenske lekcije iz savjeta Ellen White upućenih Oakwoodu; „Naša dužnost prema crnačkome narodu" čuveni je govor Ellen White o rasnoj pripadnosti i evanđelju, održan na Zasjedanju Generalne konferencije 21. ožujka 1891. godine u Battle Creeku, u državi Michiganu. Opisujući taj govor kao „prodoran i izravan", Benjamin Baker smatra ga „katalizatorom djela adventista sedmoga dana na američkom Jugu". Dodatak završava čitljivim izvornim dokumentom, a slijedi ga bibliografija i kazalo. Knjiga *Mjesto zvano Oakwood*, dostupna je i na kompaktnoj ploči (*Ellen* G. *White Writings* CD, Comprehensive Research Edition) objavljenoj 2008. i kasnijih godina.

Vidi također: Afro-Amerikanci, Adventizam među; Oakwood College; *Rad na Jugu*

Dodatno čitanje: B. J. Baker, *Crucial Moments: Twelve Defining Events in Black Adventist History* (RHPA, 2005).

MLIJEČNI PROIZVODI vidi **SIR; JAJA; MLIJEKO**

MLIJEKO. Mlijeko domaćih životinja (krava, ovaca i koza) koristili su ljudi još od antike. Kiselo (kultivirano) mlijeko bilo je omiljeno od davnina, posebno među narodima koji žive u toplim klimatskim područjima. Ellen White je smatrala da je najzdravija prehrana biljna hrana koja se priprema s malo mlijeka ili vrhnja, bez začina i masnoće. (CH 115). Sama Ellen White je koristila, a i drugima preporučivala, upotrebu malo mlijeka ili vrhnja ili sličan dodatak kako bi jela od povrća bila ukusnija. (CD 355; 9T 162). Također je kod svoje kuće koristila malo prokuhanog mlijeka u pripremi kave od žitarica. (CD 432). Opominjala je da mlijeko treba temeljito sterilizirati kako bi se smanjila opasnost od zaraze njegovom upotrebom. (MH 302). Osim toga, upozorila je da ne treba jesti velike količine mlijeka i šećera zajedno. Ova štetna kombinacija utječe na mozak, uzrokuje ozljede tijela i prenosi nečistoće u sustav tijela. (2T 369, 370).

Mlijeko se danas promovira kao vrijedan izvor niza važnih vitamina i minerala. Od ranih do sredine 1990-ih godina, upotreba mlijeka postala je kontroverzno pitanje među adventistima. Stajališta protiv mliječnih proizvoda koje su promovirali John Robbins i drugi pružila su razlog nekim članovima Crkve za izbacivanje mliječnih proizvoda iz prehrane. Vjernici Crkve su citirali različite izjave iz spisa Ellen White kako bi poduprli svoje stajalište za ili protiv upotrebe mliječnih proizvoda.

Ellen White je 1900. godine upozorila da mlijeko postaje sve nepoželjnije zbog bolesti goveda. (CD 350). Godine 1902. sugerirala je da još nije došlo vrijeme, ali će uskoro doći kada više neće biti sigurnosti u korištenju mlijeka i mliječnih proizvoda kao ni jaja. Njen je razlog bio taj što su se bolesti kod životinja povećavale proporcionalno porastu ljudske zloće. (7T 135). Naglasila je da je blizu vrijeme (na prijelazu u dvadeseto stoljeće) kada će sve životinje patiti u bolestima zbog grešnosti čovječanstva. Ova povećana bolest kod goveda mogla bi navesti mnoge da izbace mlijeko iz svoje prehrane. (CO 356). Metode masovnog uzgoja sigurno su nastojale uvećati dobit nauštrb životnih uvjeta i zdravlja životinja. Zarazne su se bolesti brzo proširile među životinjama koje su zatvorene u prostore za masovni uzgoj.

U svojim spisima Ellen White je izjavila kako Bog obećava da će ljude osposobiti za pripremu zdrave hrane bez upotrebe mlijeka i jaja te da trebaju podučiti druge kako to činiti. (7T 135). Ellen White je naglasila da će Bog jasno dati do znanja svom narodu kada više nije si-

gurno koristiti mliječne proizvode (CD 353), i da će im On pomoći kod te odluke (9T 162). Mliječni proizvodi sadrže niz mikronutrijenata koje je teško naći drugdje u vegetarijanskoj prehrani. Danas, s dostupnošću mliječnih zamjena proizvedenih od soje ili riže, ili drugih biljnih produkata, koji su pravilno obogaćeni kalcijem, riboflavinom, vitaminom D i vitaminom B12, na tržištu postoje proizvodi koji mogu prikladno zamijeniti kravlje mlijeko.

Dok je upozoravala na opasnost od radikalne zdravstvene reforme i savjetovala Crkvu u vezi s krajnjim stajalištima u zdravstvenoj reformi (9T 162), Ellen White upućivala je one koji su odbacili mliječne proizvode i jaja da te namirnice zamijene zdravim zamjenama kako bi se pravilno hranili. (9T 161, 162). Ellen White je upozorila da bi djelovanje Crkve moglo osakatiti ljude koji su pretjerano revni u promoviranju vrlo stroge dijete, i da ne bismo trebali izbaciti iz prehrane mlijeko i jaja sve dok okolnosti to ne zahtijevaju. (*ibid.*). Godine 1909. upozorila je na nepotrebno dovođenje u nedoumicu preranim odbacivanjem mliječnih proizvoda i jaja te pridržavanjem izrazito restriktivne dijete. Opominjala je da ne bismo trebali stvarati vlastito vrijeme nevolje trčeći ispred Gospodinova rasporeda. (CD 355, 356; MH 302). Posebno je važno da obitelji koje sebi ne mogu priuštiti vegetarijansku zamjenu za mlijeko i jaja nastave koristiti ove životinjske proizvode, umjesto da usvoje tako strogu dijetu koja bi ih dovela u prehrambeni rizik. (7T 135).

Winston Craig

MOJ ŽIVOT DANAS (*My Life Today,* nakladnik knjige RHPA, 1952, 377). Treća knjiga za dnevna bogoslužja u izdanju Društva za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*). Materijali su uglavnom odabrani iz neobjavljenih spisa Ellen White i članaka u časopisima koji u to vrijeme nisu bili dostupni u tisku. Referencije su dane na kraju knjige. Čitanja za svaki mjesec sadrže novu temu i pružaju savjete i ohrabrenje za svakodnevni život o predmetima kao što su život ispunjen duhom, zdrav život, život služenja i pobjednički život.

MOLITVA (*Prayer,* nakladnik knjige PPPA, 2002, 320). Zbirka s 32 relativno kratka poglavlja izdvojena iz brojnih opisa molitve u prethodno objavljenim spisima Ellen White. Knjiga pokriva širok raspon tema; od Božje spremnosti da čuje molitvu do demonskih obmana o molitvi. U njoj su poglavlja o osobnoj molitvi, o molitvi i pobjedi duše, o molitvi i vjeri, o krivotvorenoj molitvi, o položajima u molitvi, o molitvi i preporodu, o molitvi za bolesne, o odgovorima na molitvu, o molitvi u posljednjim danima i o Isusovom primjeru u molitvi. Na kraju knjige objavljena su u cijelosti četiri najznačajnija poglavlja koja je Ellen White napisala o molitvi.

Ron E. M. Clouzet

MORMONIZAM. Neki ljudi brkaju adventizam i mormonizam jer su oba pokreta nastala 1830-ih i 1840-ih u sjeveroistočnom dijelu Sjedinjenih Američkih Država i oba tvrde da imaju suvremenog proroka. Ellen White je 1860. godine zabilježila da „mormoni često ukazuju, osobito na zapadu, na biblijski argument o trajnosti duhovnih darova“ kako ga iznose adventisti. Zapravo, jedan je čovjek ustvrdio da je poznavao Ellen i Jamesa Whitea „prije dvadeset godina, kada smo [Whiteovi] bili vođe među mormonima [sic!] u gradu Nauvoou!“ Ellen White u nastavku ističe šaljivost te tvrdnje jer bi ona tada imala samo 12 godina (2SG iv). Vjerojatno zbog takvih zabuna ona se nikada nije koristila titulom proroka. Zašto? Ona nastavlja: „Jer u današnje vrijeme mnogi koji hrabro tvrde da su proroci, ustvari su sramota Kristovim namjerama; i zato što moj rad uključuje mnogo više od značenja riječi ‘prorok’“. (1SM 32).

Naravno, Ellen White i Joseph Smith (mor-

monski „prorok“) imali su neka zajednička obilježja. Prvo, godina 1844. bila je značajna u njihovim životima. Ellen White je 1844. godine imala svoje prvo viđenje; Josepha Smitha te godine rulja je ubila u zatvoru u Carthageu, u državi Illinois. Drugo, oboma vođama bilo je stalo do skorog Isusovog povratka. To je očekivanje ugrađeno u naziv oba vjerska pokreta kojima su Ellen White i Joseph Smith bili osnivači – Crkva adventista sedmoga dana odnosno Crkva Isusa Krista svetaca posljednjih dana.

Ali na dubljoj razini, denominacije Ellen White i Josepha Smitha dijametralno su suprotne. Pitanje proročkog autoriteta područje je na kojem se ta razlika najjasnije očituje. Za Ellen White Biblija je bila „jedino pravilo vjere i učenja“ (RH, July 17, 1888), a 66 knjiga Staroga i Novog zavjeta sačinjavaju sveukupno Sveto pismo. Biblijski kanon je zatvoren knjigom Ivanovo Otkrivenje. To isto stajalište ne drže Joseph Smith i njegovi sljedbenici. Stoga se spisi Josepha Smitha, kao što su *Mormonova knjiga* (*The Book of Mormon*), *Dragocjeni biser* (*The Pearl of Great Price*) i *Nauk i savezi* (*The Doctrine and Covenants*) smatraju kanonskima. Za Svece posljednjih dana spisi Josepha Smitha su temelj učenja. Osim toga, kontinuirano Božje otkrivenje od vremena Josepha Smitha do sadašnjeg vodstva Mormonske Crkve najviši je autoritet u vjerskim pitanjima. (vidi D. H. Ludlow, ed., *Encyclopedia of Mormonism*, vol. 1, 401).

Dodatno čitanje: D. V. Pond, *Pillars of Mormonism* (RHPA, 1978.); R. J. Thomsen, *Latter-day Saints and the Sabbath* (PPPA, 1971).

George R. Knight

MUZIKA, GLAZBA. Glazba zauzima važno mjesto u spisima Ellen White. Također, tijekom ranih godina adventnog pokreta, obitelj White bila je intenzivno uključena u stvaranje glazbe: sastavljanje, izdavanje i skladanje pjesama, te u nastupima na evangelizacijskim sastancima. Spisi Ellen White o glazbi imaju svoje mjesto u općem kontekstu devetnaestoga stoljeća u nastojanju za boljim stvaranjem glazbe. Taj se poticaj može smatrati i nasljeđem Johna Wesleya koji se zauzeo za bolje i duhovnije pjevanje himni; prisutnost škola pjevanja za bolje pjevanje vjernika u Crkvi; te doprinos Lowella Masona na području formalnog glazbenog obrazovanja.

Ono što je Ellen White doprinijela glazbi može se promatrati na tri razine: izjave opće naravi u vezi sa svrhom glazbe; ispravno izvođenje glazbe tijekom bogoslužja; i zabrinutost zbog zlouporabe glazbe, posebno imajući na srcu mlade.

Komentari Ellen White o svrsi glazbe bili su u velikoj mjeri nadahnuti njenim razumijevanjem glazbene prakse u Bibliji. Njeni spisi obiluju izjavama o svrsi glazbe. Glazba ili muzika božanski je dar koji zauzima značajno mjesto u velikim kozmičkim događajima ljudske povijesti: stvaranju, spasenju i Drugom dolasku. (Ed 161; DA 20, 780, 830-833; EW 288; GC 645). „Bog je potaknuo“ Mojsija da donese Božje propise o glazbi koju su Izraelci pjevali. (Ed 39). Glazba tako postaje jedno od omiljenih mjesta susreta Neba i zemlje. (*ibid.*, 161). Imajući to u vidu, glazbena praksa i uživanje nadilaze svrhu puke zabave i prelaze u područje odgovornosti. Dapače, oni koji su dobili talent za glazbu trebaju ga posvetiti službi Bogu kako bi glazba zračila snagom na dobro i bila veliki blagoslov. (1T 497). „Sveta“ je svrha glazbe uzdizati misli prema onome što je „čisto, plemenito i ohrabrujuće“ i što ispunja srca sa zahvalnošću Bogu. (RH, Oct. 30, 1900). Sama ideja zahvalnosti proteže se poput lajtmotiva kroz spise Ellen White o glazbi: doista hvalospjevi čine glazbu svetom i stvaraju atmosferu raja. (YI, Apr. 16, 1903; YI, Mar. 29, 1904).

Još jedna svrha glazbe jest prenošenje duhovnih, mentalnih i društvenih dobrobiti. (Ed 167, 168). Isus je pjesmom odagnao iskušenje. (*ibid.*, 166). Poželjne kvalitete glazbe, „ljepota, oduševljenje i snaga“ (4T 71), dodiruju duhov-

no područje: ljepota implicira čudo, transcendenciju i izvrsnost; oduševljenje budi i pokreće dušu, i impresionira srce duhovnom istinom; snaga glazbe naginje srce prema transformaciji i promjeni. Glazba izoštrava mentalne sposobnosti oživljavanjem misli i spremanjem riječi u pamćenje. (Ed 167, 168, 42). Slično tome, glazbene aktivnosti pogoduju razvoju društvenih vještina: one ublažavaju nepristojne i nekultivirane naravi, smiruju nemirne i burne duhove, bude sućut, uče redu i zajedništvu i zbližavaju ljude jedne s drugima. (*ibid.*, 39, 168).

Dok razmatramo mišljenja Ellen White o glazbi u bogoslužju, moramo držati na umu opći kontekst bogoslužja u njeno vrijeme. Postojala je velika potreba za poboljšanjem vjerničkog pjevanja, općenito snažno protivljenje korištenju instrumenata u crkvi i izolirane pojave karizmatičnih stilova sastanaka.

Govoreći o glazbi na bogoslužju, Ellen White primjećuje da kršćani ne „daju sve najbolje od sebe u tom vidu bogoslužja" (4T 71). Ona uspoređuje pjevanje s molitvom (PP 594) i potiče ljude da oponašaju što je više moguće sklad nebeskih zborova. (SC 104). Upozorava, međutim, da glazba sama po sebi ne predstavlja obožavanje: „najbogatija glazba" nije u stanju „zadovoljiti potrebe duha" ili „zadovoljiti žeđ duše". (ST, Sept. 23, 1897). Uvijek iznova Ellen White naglašava važnost načina na koji se glazba izvodi. Kada se izvodi na blijed i beznačajan način, bez pažnje i vještine, ili na takav način da stvara uzbuđenje i zbunjenost, glazba može ugasiti „sve želje za Duhom Božjim" (RH, July 24, 1883), skreće pozornost s Boga (PP 594), ili lažno predstavlja i obeščašćuje istinu. (2SM 35, 36). Iako Ellen White snažno potiče korištenje instrumentalne glazbe u crkvi, ona dodaje da se mora izvoditi vješto i pažljivo. (9T 144). Veliki naglasak stavlja na potrebu za organizacijom, disciplinom, savjetovanjem i vodstvom, kao i vremenom za uvježbavanje u pripremi bogoslužne glazbe. (4T 71). Učestalo savjetuje da se načinom pjevanja „uzdiže istina" i „časti Bog" (RH, July 24, 1883), što će stvarati odgovarajući učinak na umove ljudi. (4T 71). Odabrane pjesme trebaju biti vesele, ali svečane, u znaku uvažavanja istinskog obožavanja koje se događa kad se god ljudsko susreće s božanskim. Dobar način pjevanja pretpostavlja odgovarajuće školovanje glasa, s jasnom intonacijom i jasnim izgovaranjem riječi. Umjesto glasnog pjevanja, poželjan je prirodan ton i moduliran, omekšan glas bez naprezanja. (ST, June 22, 1882). U svakoj prilici treba dati prednost zborskom pjevanju (9T 144); međutim, to se ne bi trebalo činiti impulzivno, niti bi se zajednica trebala prepustiti ponavljanju pogrešaka (4T 71); ovdje je opet potrebna odgovarajuća priprema i vodstvo da bi pjevanje bilo ispravno i skladno i da bi se odavala slava Bogu. (1T 146). U srži autentične bogoslužne glazbe nalazi se posvećeno srce glazbenika: „Ako je srce ispravno, akcije će biti ispravne." (RH, June 20, 1882; usp. Ev 512). Izvor inspiracija glazbenika nalazi se u svakodnevnom intimnom zajedništvu s Bogom. (PP 641; CE 204).

Ellen White više je puta skrenula pozornost na činjenicu da glazba može nauditi srcu i umu, posebno mladih, i njihovom istinskom cilju. Neka od tih zapažanja odnose se na kontekst škola pjevanja gdje su neozbiljni razgovori i povećani interes za zabavu istisnuli molitve i usmjerenost na Krista. Ellen White upozorava kako Sotona, na šarmantan i obmanjujući način, koristi glazbu kao kanal za pristup umovima mladih. (1T 506). To ih može gurnuti prema prijateljstvu sa svijetom i beskorisnim „okupljanjima zadovoljstva radi" (PH117, 71; PH036, 10), te u ambiciju nastupanja i na kraju obeščašćivanja Boga. (Lt 6a, 1890). Kad se pažnja skreće s Boga i razmišljanja o vječnim stvarima, Krist više nije poželjan. (1T 497). Glazba se umjesto toga koristi kao sredstvo za uzbuđenje i odvraćanje uma i osjetila; pogrešno se shvaća da glazba prenosi snagu i hrabrost

koja se može naći samo u Bogu. (*ibid.*, Ev 512).

Ellen White potiče čitatelja da kao protulijek ovim izazovima razmotri i obrati pažnju na savjet Riječi Božje i njena svjedočanstva. Održavanje bliske veze s Kristom pomoći će svakom pojedincu, a posebno glazbeniku, da se odupre Sotoninim lukavstvima (2SM 35, 36), „zauzme viši stav" (1T 497) i podredi svoju glazbu „načelima prave religije" (JW, u RH, Mar. 3, 1869).

Vidi također: Hvalospjevi koje je Ellen White voljela.

Dodatno čitanje: P. Hamel, *Ellen White and Music: Background and Principles* (RHPA, 1976).

Lilianne Doukhan

N

NA NEBU (*In Heavenly Places*, nakladnik knjige RHPA, 1967, 382). Osma knjiga za dnevna bogoslužja koju je objavilo Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*). Materijali odabrani za tu knjigu uglavnom su uzeti iz knjiga Ellen White koje u to vrijeme još nisu objavljene ili ih se prestalo tiskati. Odabir materijala za mjesečne teme rezultat je namjere da se čitateljima daju opomene, ohrabrenja i upute koji će kršćanima na njihovom putu do Božjeg kraljevstva svakodnevno pomoći da vjerom prebivaju „u nebesima". (Efežanima 1,3).

NAČELA ISTINSKE ZNANOSTI: ILI STVARANJE U SVJETLU OTKRIVENJA (*Principles of True Science: Or, Creation in the Light of Revelation*, nakladnik knjige Takoma Park, Md.: Washington Missionary College Press, 1929, 720). Kombinirani i prošireni sadržaji dviju ranijih kompilacija: prve, sastavljene iz spisâ Ellen White, koja je također nosila naslov *Načela istinske znanosti* (*Principles of True Science*, nakladnik Healdsburg College Press, 1900); i druge, koja je sadržavala biblijske referencije na temu znanosti, s naslovom *Znanost u Bibliji* (*Science in the Bible*, nakladnik Healdsburg College Press, 1903). *Marion E. Cady, urednica obiju prethodnih knjiga, uredila je i ovu proširenu kompilaciju. Po abecedi poredane odrednice temeljito su unakrsno povezane. Uz mnogo podataka o Kristovom životu i biblijskoj povijesti, sadržaj se kreće od zdravstvenih savjeta do osude vidovnjaka. Unutar tog okruženja – u mnogočemu vrlo bliskog modernim idejama znanosti – navedene su i najpoznatije izjave Ellen White o znanosti, a pristup im je olakšan kratkim indeksom. Glavna tema knjige jest tvrdnja da se priroda može razumjeti samo u svjetlu otkrivenja [Svetoga pisma].

Timothy G. Standish

NADAHNUĆE, STUPNJEVANJE. Od svojih milleritskih početaka adventisti sedmoga dana snažno su od vanjskih kritičkih izazova branili božansko nadahnuće Svetoga pisma. Međutim, 1880-ih godina, unutarnja kriza izazvana prirodom i autoritetom spisa Ellen White, pokrenula je pitanje rangiranja njenog nadahnuća. Administrativni problemi i osobni sukobi na koledžu u Battle Creeku (*Battle Creek College*) potaknuli su Ellen White da Uriahu Smithu, tadašnjem uredniku časopisa *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) i predsjedniku Vijeća koledža, pošalje svoja *Svjedočanstva* i zatraži njihovu provjeru. Možda je njena odluka povezana s činjenicom da se Smith hrvao s onim što bi se sada nazvalo odnos između *„otkrivenja" i „nadahnuća", pitajući se jesu li svi spisi Ellen White podjednako nadahnuti. Godine 1883. Smith je bio uvjeren da, čak i ako su „viđenja" Ellen White uistinu nadahnuta, njena *Svjedočanstva* to nisu. Čini se da je George I. Butler,

tadašnji predsjednik Generalne konferencije, želio uskladiti tu problematičnu situaciju pa je za časopis *Pregled i vjesnik* napisao niz od deset članaka u kojima je nastojao obrazlagati teoriju „stupnjevanja nadahnuća" Biblije. (Ti su članci objavljeni 8., 15., 22. i 29. siječnja; 5. veljače; 15. i 22. travnja, 6. i 27 svibnja i 3. lipnja 1884. godine.) Bude li Butler uspio pokazati da Biblija sadrži ljudske elemente, tada će implicirati da ih *Svjedočanstva* sadrže mnogo više i da se ne mogu smatrati potpuno vjerodostojnima. Butler je ustvrdio da nadahnuće varira ovisno o različitim oblicima otkrivenja. Budući da je Sveto pismo rezultat različitih oblika otkrivenja, Butler je također postavio različite stupnjeve nadahnuća, autoriteta i nesavršenosti u Bibliji. U skladu s hijerarhijom, Mojsijeve knjige i Kristove riječi uzdignute su na najvišu razinu, spisi prorokâ i apostolâ i neki dijelovi Psalama stavljeni su na drugu razinu, povijesne knjige na treću, a Mudre izreke, Propovjednik, Pjesma nad pjesama i knjiga Job na najnižu razinu. Butler je čak istaknuo određene biblijske ulomke za koje je smatrao da se teško mogu smatrati nadahnutima. Njegove su zamisli bile toliko utjecajne da su kod nekih zastupnika na Zasjedanju *Generalne konferencije 1888. godine rezultirale prestankom vjerovanja u *Svjedočanstva* Ellen White. (1888 Materials 1564).

Ellen White pet je godina čekala prije što je odgovorila, nadajući se da će Butler ispraviti svoju krivu tvrdnju, ali kad su ga na Koledžu u Battle Creeku i drugi počeli uzdizati, napisala je: „I u bogomolji [Battle Creeka] i na koledžu predmet proučavanja bilo je nadahnuće, da bi na kraju ljudi uzeli sebi za pravo ustvrditi da su neki dijelovi Svetoga pisma nadahnuti, a neki nisu. Pokazano mi je da Gospodin nije nadahnuo članke o nadahnuću objavljene u časopisu *Pregled i vjesnik* niti je odobrio njihovo potvrđivanje našim mladima u koledžu. Kad se ljudi usude kritizirati Božju Riječ, oni se upuštaju na sveto, posvećeno tlo, a bilo bi bolje da strepe i drhte, i ne nude svoju glupost pod mudrost. Bog nije ovlastio ljude za izricanje svog suda o Njegovoj riječi, kako bi određivali da je nešto nadahnuto, a nešto drugo diskreditirali kao nenadahnuto. *Svjedočanstva* su tretirana na isti način; ali Bog nije sudjelovao u tome." (1SM 23).

Ellen White vjerovala je da ono što su pisci Biblije napisali potječe od Boga. Stoga „svaki dio Biblije nadahnućem je dan od Boga". (CT 462; usp. 2. Timoteju 3,16; 2. Petrova 1,21). „Duh Sveti autor je Pisma i Duha proroštva." (3SM 30). Ti spisi ili jesu plod nadahnuća ili nisu. Proroci su ili istinski i imaju duh odozgo ili su lažni proroci i imaju duh odozdo. (5T 671, 64-67). Čak su i oni proroci koji u Bibliji ništa nisu napisali (Agab, Debora, Ilija, Elizej, Henok, Huldah, Marija), imali isti autoritet kao i drugi kanonski proroci svog vremena.

Ellen White odbacila je bilo kakvo vrednovanje biblijskog materijala prema kojemu bi se neke dijelove smatralo manje nadahnutima. Ona upozorava da su oni koji „prema pravilima koja su sami donijeli odlučuju što jest nadahnuto a što nije", „koračaju ispred Isusa da bi mu pokazali put koji je bolji od puta kojim nas je On vodio". (1SM 17). Ona izražava žaljenje nad time što „su neki sjeli suditi Svetome pismu, izjavljujući da ovaj ili onaj ulomak nije nadahnut. … Drugi pak, iz različitih razloga, preispituju dijelove Božje riječi. Tako mnogi zaslijepljeni koračaju putem koji je neprijatelj pripremio. Područje interesa bilo kojeg čovjeka nije izricanje osude Svetoga pisma, suditi ili osuđivati bilo koji dio Božje riječi. … Kad se čovjek osjeća toliko mudrim da se usudi rasuđivati Božju riječ, njegova se mudrost … pripisuje gluposti." (1SM 42). Ellen White držala se istih stajališta koja je zagovarala u svojim spisima. (3SM 68-70). „Moje djelo ... ili nosi Božji pečat ili nosi pečat Sotone." (5T 671).

U proročkim zapisima nema stupnjevanja nadahnuća, a nema ga ni u Bibliji ni u spisima Ellen White. Prema njenom mišljenju, nitko

nema slobodu za krojenje njenih spisa tvrdeći da mu je „Bog dao sposobnost da razazna što je svjetlost s Neba, a što je izraz puke ljudske mudrosti". (5T 691). U isto vrijeme Ellen White bila je svjesna razlike između „svetih" i „uobičajenih", svakodnevnih tema u onome što je pisala. (Usp. 1SM 38, 39; 3SM 59, 60; 5T 658).

Nema naznaka u Svetome pismu ili u spisima Ellen White koje bi dopuštali bilo koji koncept djelomičnog nadahnuća ili njegovo stupnjevanje. Kategoriziranje proročkih zapisa prema stupnjevima nadahnuća neizbježno dovodi do kanona unutar kanona, što neke dijelove lišava punog božanskog autoriteta. Idejom o stupnjevanju nadahnuća ljudskog tumača uzdiže se iznad nadahnutog teksta i briše se autoritet Božje riječi kao definitivnog pravila za vjeru i praksu.

Dodatno čitanje: J. H. Burry, „An investigation to Determine Ellen White's Concepts of Revelation, Inspiration, 'The Spirit of Prophecy', and Her Claims About the Origin, Production and Authority of her Writings" (M.A. thesis, AU, 1991); H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 409, 410; A. R. Timm, „A History of SDA Views on Biblical and Prophetic Inspiration", JATS 10, no. 1-2 (1999): 486-542; P. M. van Bemmelen, „Revelation and Inspiration", in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology,* (RHPA, 2000), 22-57.

Frank M. Hasel

NAJBOLJE OD ŽIVOTA (*Life at Its Best*, nakladnik knjige PPPA, 1964, 314). Skraćeno izdanje knjige Ellen White **Služba liječenja* (*The Ministry of Healing*), koja je prvi put objavljena 1905. godine. Slično skraćenje već je objavljeno 1943. godine pod naslovom *Vaš dom i zdravlje* (*Your Home and Health*). Mnoga poglavlja iz originalnog izdanja imaju različite naslove i preuređena su drugim redoslijedom. Knjiga je ilustrirana suvremenim fotografijama.

NAKIT vidi **ODJĆA I UKRAŠAVANJE**

NAKLADNIČKE KUĆE. Ustanove odgovorne za izdavanje knjiga, časopisa, traktata i drugih materijala koji se koriste za duhovno napredovanje članova Crkve i za širenje poruke adventista sedmoga dana. Zahvaljujući savjetima Ellen White o *nakladničkom djelu i predanim naporima pionirâ adventizma na širenju biblijskih istina, u prvim danima povijesti Crkve osnovano je nakladničko društvo Review and Herald Publishing Association. Bila je to prva ustanova kojoj su bili vlasnici i kojom su upravljali adventisti, još i prije nego što je Crkva dobila ime i formalnu organizacijsku strukturu. Godine 1875. osnovano je i Nakladničko društvo *Pacific Press Publishing Association, a nakon toga počela su djelovati i nakladnička poduzeća u inozemstvu, te je tako nastao lanac s više od 60 nakladničkih kuća diljem svijeta. One imaju vitalni značaj za održavanje jedinstva vjere; za afirmaciju srži adventističkih učenja, načela i doktrina; te za prenošenje informacija Crkvi u svim dijelovima svijeta tiskovinama koje objavljuju. Osim toga, te ustanove imaju ključnu ulogu u razvoju relevantnih materijala za pružanje podrške kolporterima u izvršavanju njihove misije. Nakladničke su kuće među važnim institucijama denominacije; Ellen White nazvala ih je „posebnim stubovima Božjih djelâ" među ljudima koji su „predani Njegovoj službi" (PM 58) u propovijedanju Evanđelja na kraju vremena (7T 140).

Ellen White preporučila je da bi adventisti trebali izbjegavati centralizaciju moći (*ibid.*, 171), te da bi nakladničke kuće trebale međusobno surađivati (*ibid.*, 174), ali nikada tako da bi neka od njih svojom moći drugima diktirala način upravljanja. (PM 152, 153). Nakladnička središta treba osnivati u misijskim poljima (7T 145, 169), u ruralnim područjima i u blizini velikih gradova - ali ne u njima, nego izvan

njih. (PM 185–187). Iako bi tiskare „trebale pokazati izraziti prosperitet“ (4T 392), Ellen White smatrala je da ih ne treba graditi samo zato da bi se svojom veličinom ili veličanstvenošću natjecale sa svjetskim ustanovama. (PM 189, 190). Za funkcioniranje adventističkih nakladničkih kuća Bog zahtijeva „točnost, umijeće, taktičnost, mudrost i savršenstvo“. (*ibid.*, 41). On ne očekuje da se njima upravlja kraljevskom vlašću, već Kristovim duhom. (*ibid.*, 127–140). Njima trebaju upravljati duhovno promišljene vođe, ljudi koji vole Boga, koji Ga se boje i koji su osposobljeni za obavljanje tog posla. (*ibid.*, 64, 65). Kao dio Božjeg plana, nakladničke kuće „trebaju uložiti mnogo truda da bi se oslobodile dugova“ (7T 206), da bi „štedjele na sve moguće načine“ i „pazile na najmanje izdatke,“ te da bi „zaustavile svako nekontrolirano trošenje“ (PM 105). Istodobno, dio prihoda koji ostvare prodajom literature trebaju iskoristiti za proširenje proizvodnih pogona i za jačanje rada Crkve. (9T 62; PM 124).

Oni koji rade u nakladničkim kućama imaju častan i uzvišen položaj pred Bogom. (PM 58). Oni bi se trebali osposobljavati kako bi postali iskusni i kako bi posao obavljali savršeno i profesionalno. (*ibid.*, 78–84). Oni bi također trebali biti umješni, sposobni i snalažljivi i, kao vjerni stražari, trebali bi paziti da se ništa ne izgubi i da se ne ošteti nijedan stroj. (*ibid.*, 106–108). Zaposlenici trebaju biti ljudi koje karakterizira meko srce, principijelnost i posvećenost. (*ibid.*, 139, 151). Osim svog redovnog svakodnevnog posla, oni bi trebali vršiti duhovni utjecaj u zajednici u kojoj žive, sudjelovati u mjesnoj crkvi, proučavati Bibliju i skrbiti za duhovnu dobrobit drugih. (*ibid.*, 61–69). Posebne savjete Ellen White je dala piscima i urednicima. Pozvani su da budu stražari i „pred Bogom nose odgovornost za duše svojih bližnjih“. (CW 89). Savjetovala im je da „sjednu pored Isusovih nogu i uče od Njega“ (*ibid.*, 122), a ne da hvale ili veličaju ljudska bića. (*ibid.*, 98, 99). Urednici ne bi trebali objavljivati „ono što bi moglo izazvati razdor (*ibid.*, 74), nego ono što bi „pažnju njihovih čitatelja usmjerilo na Knjigu nad knjigama, te na knjige i časopise koji predstavljaju Riječ Božju i znamenja njenih istina“. (*ibid.*, 122).

Nakon što su osnovana nakladnička društva Review and Herald i Pasific Press oba su počela nuditi i komercijalne usluge, kako bi se tiskarski strojevi iskorištavali puno radno vrijeme i tako ostvarili prihodi koji bi pomogli u održavanju pogona. Takav posao, u rasponu od tiskanja jednostavnih uredskih obrazaca do kompletnih knjiga, s vremenom se pokazao štetnim, jer su obje kuće tiskale djela koja su sadržavala doktrinarne pogreške, koja nisu inspirativnog karaktera, nego su čak demoralizirala zaposlenike. (7T 164–168). Ellen White nekoliko je puta pozvala crkvene čelnike i upravitelje tih ustanova da promijene svoju poslovnu praksu i ograniče većinu sadržaja na djelo Crkve. „Gospodin nam nije dao dopuštenje da se upuštamo u tiskanje ili prodaju takvih izdanja jer su ona sredstvo koje uništava mnoge duše“, napisala je. (*ibid.*, 166). „Dopustiti da takvo štivo prođe kroz naše ustanove značilo bi staviti u ruke djelatnika i iznijeti pred svijet plod sa zabranjenog stabla spoznaje. To bi značilo pozvati Sotonu da uđe sa svojom očaravajućom znanošću, da podmetne svoja načela u ustanove čija je svrha osnivanja širenje svetog Božjeg djela. (*ibid.*, 166, 167). Ovi njeni savjeti nisu prihvaćeni sve dok obje kuće nisu uništene požarima, Review and Herald Publishing Association 1902., a Pacifička tiskara 1906. godine. Oba požara smatrana su izravnom Božjom osudom takve prakse. (PM 165–175). Unatoč tome što je izdavačke kuće snažno osuđivala zbog tiskanja određenih vrsta literature, Ellen White je nagovijestila da bi neke vrste komercijalnih poslova mogle biti prihvatljive. Međutim, ni pod kojim uvjetima one ne bi smjele biti na prvome mjestu, ili se miješati u duhovnost adventističkih

ustanova. (*ibid.*, 160–166). Savjetovala je da se tiskare trebaju „neprestano upotrebljavati za objavljivanje svjetla i istine". (9T 65).

Nakladničke kuće „trebaju biti svjedoci za Boga, učitelji pravednosti" (7T 138), i kao „popravljači pukotina, graditelji putova do naselja" (*ibid.*, 139), one će „stajati pred svijetom kao utjelovljenje kršćanskih načela" (*ibid.*, 142), da bi postale središtâ napora za razvijanje talenata vjernika i ujedinjavanje novih crkava (7T 145), i „pripremile ljude za susret s Bogom" (*ibid.*, 139). Sve Crkvene ustanove u svom bi djelovanju trebale za uzor uzeti metode rada adventističkih nakladničkih kuća. One bi trebale biti živi primjeri kako se adventistička vjerovanja prenose u svakodnevni život. Vjernici Crkve kao i djelatnici u nakladničkim kućama trebaju ih smatrati Božjim ustanovama, „svetim zalogom koji trebaju ljubomorno čuvati kao što je čuvan Kovčeg u starom Izraelu". (*ibid.*, 193).

Vidi također: Nakladničko djelo (*Publishing Work*).

Dodatno čitanje: PM; CW; 7T 138-219; 9T 61-88; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 276-278, 402, 403, 445-450.

Mario Martinelli

NAKLADNIČKO DJELO (*The Publishing Ministry*, nakladnik knjige RHPA, 1983, 430). Zbirka savjeta Ellen White o svrsi, osnivanju, radu i upravljanju nakladničkim kućama adventista sedmoga dana. Prije ove knjige Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*) objavio je dvije knjige s istom tematikom: **Kolporterska služba* (*Colporteur Ministry*) i **Savjeti piscima i urednicima* (*Counsels to Writers and Editors*). Međutim, nekoliko područja koja se brinu za adventističku nakladničku djelatnost nisu obrađivana ni u jednoj od tih dvaju specijaliziranih izdanja. Nakladnička služba ima četrdeset poglavlja raspoređenih u sedam cjelina, i prva od njih obuhvaća ranu povijest i svrhu adventističkog nakladništva. Drugi dio opisuje osnivanje i rad izdavačkih kuća, treći dio bavi se problemima upravljanja, a četvrti proizvodima, cijenama, autorskim honorarima i plaćama. U petome dijelu opisani su elementi uspješnih vođa literarnih evanđelista, zapošljavanja, obuke i nadzora. Šesti dio bavi se marketingom i prodajom u adventističkim knjižarama, a u fokusu je sedmoga dijela uloga adventističkih publikacija u širenju Evanđelja.

NAKLADNIŠTVO. Vitalna služba *Crkve adventista sedmoga dana koja obuhvaća proizvodnju i distribuciju tiskovina i drugih medijskih materijala pripremljenih za postizanje i poticanje duhovnog napredovanja članova Crkve. Publikacije su u početku bile namijenjene pionirima adventizma za širenje doktrina prvih adventista svetkovatelja subote. Kasnije su postale jedno od sredstava koja su trebala omogućiti da poruke adventista sedmoga dana dopru do novih mjesta. Današnje publikacije predstavljaju svjetski pothvat koji se sastoji od mnoštva raznolikih knjiga, časopisa, knjižica, udžbenika, poezije i multimedijskih materijala proizvedenih na više od 340 jezika i dijalekata u više od 60 nakladničkih kuća, a distribuiraju se posredstvom *kolportera, knjižara, adventističkih ustanova i članova Crkve. Svi su oni integralni dio „nakladničkog djela", kako ga Ellen White naziva, „uspostavljenog prema Božjim uputama i pod Njegovim posebnim nadzorom". (PM 41).

U studenome 1848. godine, nakon viđenja koje je imala, Ellen White rekla je svom suprugu: „Imam poruku za tebe. Moraš početi tiskati i ljudima dostavljati male novine. Neka u početku budu male; no, kad ih ljudi budu čitali, oni će ti donirati sredstva za njihovo tiskanje, i to će biti uspješan početak. Iz tog skromnog početka, pokazano mi je, zrake svjetlosti obasjat će cijeli svijet" (CM 1). Kao odgovor na taj savjet, James White počeo je u srpnju 1849. godine objavljivati mali časopis pod naslovom *Sa-*

dašnja istina (*The Present Truth*), i on se smatra službenim početkom adventističkog nakladničkog djela. Već rani adventisti svetkovatelji subote objavili su nekoliko knjižica čiji su autori bili *Joseph Bates i *Hiram Edson. James White objavio je 1847. godine *Riječ „Malom stadu"* (*A Word to the „Little Flock"*) i tri polemike o viđenjima Ellen White. No, objavljivanje malih novina *Sadašnja istina* podržano je kao početak adventističkog nakladničkog djela.

Godine 1850. pojavile su se još jedan list, *Adventistički pregled* (*The Advent Review*), koji je izlazio nekoliko mjeseci sve dok se nije spojio sa *Sadašnjom istinom* u novo glasilo – *Adventistički pregled i subotnji vjesnik* (*Advent Review and Sabbath Herald*), obično poznat kao *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*). Godine 1978. postao je *Adventistički pregled* (*Adventist Review)*, a 2005. godine dodan mu je mjesečnik *Adventistički svijet* (*Adventist World*). Nakon časopisa i knjižica, počelo se objavljivati i knjige. Pjesmarice i doktrinarne knjige izlazile su iz tiska početkom 1850-ih godina, a knjige o zdravlju prvi su se put pojavile 1865. godine. U 1870-im godinama savjeti Ellen White utjecali su na početak nakladničkog djela izvan Sjeverne Amerike. Kasnije, 1880-ih, započelo je kolportiranje, prodaja široj javnosti na kućnome pragu.

Ellen White čvrsto je stajala iza koncepta da „sila i djelotvornost našeg rada uvelike ovisi o karakteru štiva koje dolazi iz naših tiskara". (7T 150). Zato je savjetovala da bi „naše snage trebale biti posvećene objavljivanju literature najviše kvalitete i najuzvišenijeg karaktera" (PM 48) „da bi se ojačalo svaki znamen i stub vjere koji su zasnovani na Riječi Božjoj i otkrivenjima Njegovoga Duha". (9T 69). Podsjetila je da se knjige, novine i traktati trebaju baviti različitim temama, u skladu s potrebama polja (PM 193, 216), da im cijena treba biti povoljna (*ibid.*, 334, 335) i da te publikacije treba prevesti na svaki jezik. (*ibid.*, 47).

Ellen White opširno je pisala i o osnivanju i o djelovanju adventističkih *nakladničkih kuća (*ibid.*, 57-249) i knjižara (*ibid.*, 323-330) i prodaji literature posredstvom kolportera, članova Crkve (*ibid.*, 368-374) i crkvenih ustanova (*ibid.*, 344-348; CT 524-530). Savjetovala je da se literatura ne bi trebala distribuirati samo na jedan način (PM 323, 324), već na više načina raštrkanih „poput jesenjeg lišća" (*ibid.*, 325, 327; CM 5, 25). Članovima Crkve savjetovala je da svoj novac troše na kupnju knjiga, a ne na nepotrebno ukrašavanje kuća. (PM 381). Oni bi trebali kupovati publikacije koje će moći posuđivati susjedima i podijeliti ih drugima (*ibid.*, 370-374), odnijeti ih kao božićni dar (*ibid.*, 345, 346), ili ih poslati poštom (*ibid.*, 371). Kako bi se adventistička literatura još više širila, ona je pozvala svakog vjernika da „dijeli traktate, letke i knjige koje sadrže poruku za ovo vrijeme" (CM 21) „u svim gradovima i naseljima u zemlji" (PM 44).

Prema njenom mišljenju, „tiskovine su moćno oruđe za koje je Bog naložio da, spojeno s energijom živog propovjednika, donese istinu svim narodima, rodovima, jezicima i narodnostima". (CM 148). Budući da je tiskovina toliko utjecajna, „trebali bismo svaki njen redak koji sadrži sadašnju istinu smatrati svetim blagom. Čak i dijelove knjižica ili časopisa treba smatrati velikom vrijednošću". (*ibid.*, 151). Otkrila je da „naše publikacije sada siju sjeme Evanđelja i oruđe su u pridobivanju mnogih duša za Krista jednako kao i propovijedana Riječ. Cijele su crkve podignute kao rezultat širenja tiskovina." (*ibid.*, 150). Usto, Ellen White smatrala je knjige „tihim glasnicima" (*ibid.*, 100), kroz koje će Duh Sveti utjecati na umove mnogih ljudi i dovesti ih do istine: „Više od tisuću uskoro će se obratiti u jednome danu, a većina njih svoja prva vjerovanja steći će čitajući naše publikacije." (*ibid.*, 151).

„Nakladništvo u našem je slučaju čvrsto povezano s našom snagom", napisala je. „Želim da ono postigne sve što je Gospodin zamislio.

Ako naši knjižari svoj dio vjerno odrade, ja znam, zahvaljujući svjetlu koje mi je Bog dao, da će se znanje o sadašnjoj istini udvostručiti i uzvisiti." (PM 38).

Vidi također: Nakladničke kuće.

Dodatno čitanje: CM; PM; CT 524-530; 3T 202-211; 9T 61-88; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 403-407, 873-888.

Mario Martinelli

NAPITCI. Ellen White je zagovarala korištenje čiste vode kao napitka koji promiče zdravlje i gasi žeđ. (MH 237). Savjetovala je da se voda pije između obroka, a ne uz obroke. Kad se uzima uz obrok, voda smanjuje izlučivanje sline i ometa probavu. (CD 420). Posebno je pisala protiv porabe ledene vode uz jelo, jer to zaustavlja probavu sve dok se sadržaj želuca ne zagrije na tjelesnu temperaturu. (*ibid.*). Preporučila je da oni koji su žedni tijekom obroka trebaju pojesti malo voća, a ne piti vodu uz obrok. Kad se obilno koristi, voda je veliki blagoslov, jer pomaže tijelu da se odupre bolesti, snižava visoku temperaturu u bolesti i čisti tjelesna tkiva. (*ibid.*, 419, 420).

Ellen White je preporučivala slatki sok od jabuka i čisti, nefermentirani sok od grožđa, ali je uvjerljivo oštro govorila protiv fermentiranih oblika tih pića. (*ibid.* 432-436). Čak je bila oprezna da u potpunosti podrži slatku jabukovaču, zbog velike mogućnosti da se u njenoj pripremi koriste crvljive i trule jabuke. (MH 332).

Umjerene količine soka od rajčice, soka od mrkve i sokova od grožđa i drugog voća često su se nalazile na stolu Ellen White. (6Bio 395). U njenom se domaćinstvu za piće pripremao sok od naranče i limuna. (6MR 135). Također je koristila sok od limuna za aromatiziranje kuhanog zelja (CD 324) te ga je preporučivala protiv reumatizma i malarije (2MR 48).

Čaj i kavu Ellen White je opisivala različito, raznim terminima. Ove tople napitke ona opisuje kao neprirodne živčane stimulanse koji podražuju želudac, truju krv i uzbuđuju živce. (MH 325, 326; CD 421, 426). Smatrala je da ovakvo buđenje uma, stimuliranje srca i snaženje sustava djeluje kratko. Upozorila je da napetost živaca izazvana čajem i kavom uvijek slijede klonulost i slabost (MH 326), iscrpljenost i nervna iznurenost (CTBH 34, 35) i osjećaj depresije (CD 425). Nadalje, ustvrdila je da njihova kontinuirana poraba izaziva glavobolju, nesanicu, lupanje srca, probavne smetnje i drhtanje. (MH 326). Jasno je da je Ellen White govorila o mnogim fiziološkim učincima kofeina na različite sustave ljudskog tijela.

Kavu je smatrala gorom od čaja (CD 421), držeći da bi poraba čaja i kave mogla stvoriti naviku. (*ibid.*, 422). Upozorila je da stalna poraba čaja i kave može dovesti do potrebe za jačim stimulansima (MH 327), ističući da ta druga pića mogu postati ulaznim vratima za korištenje alkohola i još opasnijih tvari. Čaj i kava u njenim se spisima često spominju uz duhan i alkoholna pića. Smatrala je da učinak čaja i kave, iako po stupnju utjecaja manje, vodi u istom smjeru kao alkohol i duhan. (CTBH 34; CD 425, 426). Ellen White je savjetovala da je u pogledu na čaj i kavu jedino sigurno pravilo za kršćanina ne dodirivati ih niti kušati. (3T 488). U mnogim je prilikama sugerirala da je pijenje čaja i kave opasnost za duhovni život. Opisala je porabu takvih pića pogubnom za mentalne i moralne snage (CD 421), jer uzrokuju paralizu mentalnih i moralnih moći (*ibid.*), ranjavaju dušu, otupljuju sposobnost razaznavanja grijeha i otežavaju uvažavanje istine i duhovnih realnosti. (*ibid.*, 425; 1T 549).

Govorila je protiv uzimanja svih toplih napitaka, koje je smatrala iscrpljujućima (CD 420) i štetnima za želudac i druge probavne organe. (*ibid.*, 432). Preporučila je porabu kave od žitarica kao zamjenu za korištenje čaja ili kave. I sama Ellen White povremeno je koristila jednostavnu domaću kavu od žitarica. (*ibid.*, 432).

Vidi također: mlijeko.

Dodatna literatura: W. J. Craig, *Nutrition and Wellness: A Vegetarian Way to Better Health* (Berrien Springs, Mich.: Golden Harvest Books, 1999), pp. 324-355.

Winston J. Craig

NARAV, LJUDSKA. Skup kvaliteta koje su zajedničke svim ljudskim bićima. Izraz *narav* odnosi se na urođeni karakter, urođeni temperament ili urođene sklonosti. U većini slučajeva Ellen White koristila je sinonime *ljudska priroda* i *priroda čovjeka*. Međutim, *priroda* može također označavati suštinske ili konstitutivne karakteristike bića, a ona se doista i koristila izrazom *priroda čovjeka*, u skladu s tim alternativnim smislom, za označavanje konstitutivnih dijelova ljudskoga bića, koji imaju implikacije, uz ostalo, i za stanje mrtvih. U većini slučajeva, izrazom *ljudska priroda* koristila se u njegovom teološkom smislu. Ovaj će se tekst usredotočiti na urođeni temperament i sklonosti koje se općenito nalaze kod ljudi.

Da bi se pravilno procijenio koncept ljudske prirode koju Ellen White podrazumijeva, trebalo bi je postaviti u pozadinu razmišljanja uvriježenog u Novoj Engleskoj početkom devetnaestoga stoljeća. „Transcendentalna filozofija" Ralpha W. Emersona i Henryja D. Thoreaua imala je polovična vjerska shvaćanja o fizičkom svemiru i isticala je prirodnu dobrotu ljudskih bića na tipično romantičan način. Takva optimistična koncepcija ljudskih sposobnosti bila je u Americi povezana s individualizmom, socijalnim reformizmom i konceptom Krista koji nije bio daleko od običnih ljudskih bića, što je u to vrijeme u Americi pridonijelo raširenom *arijanizmu. Među crkvenim tijelima, prolazno zaokupljenima tom tendencijom, bila je i Kršćanska povezanost (*Christian Connexion*), pokret u kojem su James White i drugi ugledni vođe ranog pokreta adventista sedmoga dana kršteni i rukopoloženi za propovjednike. Nasuprot njima, Ellen White, koja je odgajana u Metodističkoj Crkvi, odbacila je arijanizam, a posljedično tome i osnove „filozofije ljudske naravi", što je isticanjem prirodne sposobnosti čovjeka umjesto njegove ovisnosti o Bogu dovelo do „zbrke i sramote". (MH 465). Umjesto toga, prihvatila je jasne tvrdnje iz Svetoga pisma o izopačenosti pale i neobnovljene ljudske naravi, opisane u Rimljanima 7,18-23; 8,7; Efežanima 4,18; 2. Timoteju 3,2-4; i Titu 1,15.

Iako nije raspravljala o ljudskoj naravi ni na koji sustavan ili sveobuhvatan način, njena su stajališta vrlo jasno vidljiva u stotinama pojava izraza *ljudska narav* u spisima koje je objavljivala. Ta se stajališta mogu svrstati uz temu velike borbe, tako poznate njenim čitateljima.

Ljudska narav, u svom izvornom stanju, bila je na sliku Božju i slična Bogu, s kojim stoji u „nepromjenjivom međusobnom odnosu". (GC 262). „Vladajuća je snaga u čovjekovoj naravi" volja, koja „nije stvar ukusa ili sklonosti, već je odlučujuća snaga" za poslušnost ili neposlušnost. (5T 513). Čovjekovo izvorno savršenstvo nije bilo statično, jer su se „sve njegove sposobnosti mogle razvijati. … Tijekom beskonačne vječnosti nastavio bi stjecati novo bogatstvo znanja, koje bi mu otkrilo nove izvore sreće. … On bi sve više i sve potpunije … odražavao Stvoriteljevu slavu." (Ed 15).

Sotonin je cilj, još od vrta u Edenu, „uništiti Božju moralnu sliku u čovjeku, proglašavajući božanski zakon nevažećim" (RH, Jan. 26, 1897) i tako „ljudsku narav preoblikovati u svoju vlastitu sliku moralne deformiranosti". (RH, Aug. 25, 1896). „Kroz medij utjecaja, iskorištavajući svoju prednost djelovanja razuma na razum, naveo je Adama na grijeh. Tako je ljudska narav bila izopačena već na samom izvoru." (RH, Apr. 16, 1901). Rezultat je opisivanje ljudske naravi mnogim pojmovima kao što su „moralno iskvarena", „izopačena", „agresivna", „podla", „deformirana" ili „slaba i opaka". Bilo kojim imenom nazvana, ona nije mogla držati zakon, čak i ako je to htjela, jer je

„postala robom Sotonine volje“. (RH, Feb. 28, 1888). Prijestup podrazumijeva „odvajanje od Boga. Ono znači propast za palu ljudsku narav.” (MH 428).

Neki ljudi nikada neće prihvatiti poruku evanđelja, jer „u nevjerničkoj ljudskoj naravi postoji duboka pokvarenost koja se nikada neće izliječiti“. (LLM 144). Osim toga, Sotonino se djelo nastavlja, pa čak i danas „on će, bude li mu omogućeno, uništiti ljudsku narav i prilagoditi je vlastitim iskvarenim načelima“. (RH, Sept. 14, 1897). On obećava počasti, bogatstva i užitke uz uvjet da „integritet oslabi, a savjest otupi“, degradirajući tako ljudske potencijale. (RH, Aug. 25, 1896). On također iskorištava „popuštanje strastima, čime cijelu ljudsku prirodu izlaže svojoj okrutnosti“. (4SP 374).

Mane pale ljudske naravi posvuda se dokazuju, jer se ta pala narav „uvijek bori za to da bude primijećena, uvijek je spremna za nadmetanje“. (MB 15). Ona se „neprekidno protivi Božjoj volji i Njegovim putevima. (RH, Oct. 24, 1912). Ona je „tako neuka, tako podložna zabludi“ da ne shvaća kakav utjecaj njeni postupci imaju na druge. (MH 483). Njena osnovna sebičnost, ponos i samodostatnost izvor su njene „sklonosti prema zavisti, ljubomori i okrutnom nepovjerenju“. (3T 343). Sklona je nestrpljivosti, svadljivosti, pohlepi, taštini i krajnostima. (3T 515, 550; 4T 12, 644; 5T 305). Ljudskoj naravi teško je kontrolirati apetit, podnijeti ukor, pronaći radost na Gospodnjim putovima, iskreno postupati s onima koji su pogriješili, oprostiti im prije nego što pokažu promjene u svojem ponašanju ili, uz ostalo, suditi milosrdno. (4T 293; 3T 323, 329; RH, Apr. 15, 1880; SW, Jan. 1, 1907; RH, Jan. 3, 1893). Ljudska narav sklona je Božju ljubav pripisati slabostima i tako opravdavati grijeh. (RH, Feb. 8, 1898). Čak i kod vjernika, „u ljudskoj naravi postoje elementi destrukcije, koji pod određenim uvjetima izbijaju kako bi ih progutali”. (RH, Jan. 14, 1904).

S druge strane, „na ljudskoj naravi vrijedi poraditi“ jer obuhvaća mnoge od Boga dane osobine, kao što su majčinska ljubav i drugi nježni, lijepi osjećaji. Stoga je ne treba odbaciti, već „uzdignuti, pročistiti, posvetiti i uljepšavati unutarnjim ukrasom“. (CT 236; ST, July 3, 1893). „Ljudska narav može preuzeti Božju snagu i pobijediti.“ (YI, Dec. 28, 1899).

Postoji potreba za temeljitim poznavanjem ljudske naravi. Bog se koristio savršenim poznavanjem ljudske naravi kad je osmišljavao plan spasenja; Isus upotrebljava svoje intimne spoznaje o paloj ljudskoj naravi kada se zauzima za svoje sljedbenike, a Sotona je marljivo proučava kako bi zadovoljio svoju sklonost k zlu. (RH, Feb. 6, 1900; ST, Jan. 3, 1878; GC 555; 3SP 195; 4SP 374). Ljudi su prilično neupućeni u svoju vlastitu narav i ne mogu je spoznati bez marljivog proučavanja. (ST, Aug. 26, 1889). Propovjednici bi se trebali družiti s ljudima i proučavati njihov um kako bi razumjeli različite „mijene“ ljudske naravi i izbjegavali je s propovjedaonice hraniti neprikladnom hranom. (GW 191). Odgoj, bilo materinski ili učiteljski, također zahtijeva proučavanje ljudske naravi (HR, Dec. 1,1877; Ed 279), kao što to čine i uprava Crkve i pastoralno savjetovanje. (PH084 17).

Prava biblijska vjera, otkrivana od Edena nadalje, ima cilj preobraziti ljudsku narav. Napredovanje i obnova ljudske naravi svrha je Kristova utjelovljenja (MH 180), žrtvovanja (RH, July 15, 1909) i slanja Njegova Duha (RH, Apr. 5, 1906). To je nadnaravno djelo koje u ljudsku narav unosi nadnaravne elemente (DA 324); „Krist daje učinkovitost, a čovjek dobiva snagu da čini dobro.“ (RH, Mar. 10, 1903). Učinci te obnove očituju se u karakteru kao nova nježnost osjećaja (ST, Nov. 28, 1892), u vedrini (HR, June 1, 1871), u duhovnoj energiji (RH, June 21, 1898), u snazi za opiranje grijehu (MH 180), u promjenama omiljenih navika i postupaka (PC 418).

Međutim, čak i u nanovo rođenom sluzi Božjem „slabosti su ljudske naravi prisutne, i on nije nepogrešiv“ (RH, Nov. 4, 1875), ali budući da Krist predstavlja ljestve koje povezuju Nebo i Zemlju, za Njegove sljedbenike nema isprike da ne dobiju „višu ljudsku narav“ (RH, Oct. 1, 1889), jer „Nebo je neprestano približavanje Bogu kroz Krista“ i tako, za vjernika, „Nebo počinje već ovdje. … Sve što ljudska narav može podnijeti, možemo primiti ovdje.“ (DA 331, 332).

Sve što proizlazi iz pogleda Ellen White na ljudsku narav, dakle, vrlo je konzervativna koncepcija biblijske doktrine o toj temi, za razliku od njene optimistične procjene transcendentalizma i romantizma. U skladu s povijesnim prevladavajućim kršćanskim razmišljanjima, Ellen White ističe palost ljudske naravi, ali i njenu sposobnost da se obnovi snagom Duha Svetoga. Mnogo rjeđe izražava dvojnost stanja u koje stavlja ljudsku narav, kao moralnu sliku ili Krista ili Sotone. To je također povezano s velikom sveobuhvatnom temom njenih spisa, velikim sukobom između dvojice pretendenata na odanost ljudi.

Dodatno čitanje: A. E. Cairus, „The Doctrine of Man“; in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 205-232; „Transcendentalism“, in D. D. Runes, ed., *Dictionary of Philosophy* (Savage, Md.: Littlefield, Adams & Co., 1983).

Aecio E. Cairus

NAŠ SE OTAC BRINE (*Our Father Cares*, nakladnik knjige RHPA, 1991, 350). Šesnaesta * knjiga za dnevna bogoslužja koju je objavilo Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*). Materijali odabrani za ova duhovna promišljanja preuzeti su iz dvanaest prethodno objavljenih knjiga Ellen White za dnevna bogoslužja. Svaki kalendarski mjesec u knjizi *Naš se Otac brine* prenesen je iz odgovarajućeg mjeseca u njenoj ranije objavljenoj knjizi. Popis izvornih knjiga uvršten je na 14. stranici. Tema knjige *Naš se Otac brine* reflektira tvrdnju Ellen White da je „Kristova omiljena tema bila očinski karakter i izobilna Božja ljubav“. (6T 55; OFC 6). A to je također bila jedna od najdražih tema Ellen White. Nakladnik knjige upućuje na to da za temu štiva nije odabrana samo Božja velika ljubav i briga za nas ljude već i činjenica da se Bog toliko brine za nas da je zainteresiran za svaki vid našega svakodnevnog života.

NAŠ UZVIŠENI POZIV (*Our High Calling*, nakladnik knjige RHPA, 1961, 380). Šesta *knjiga za dnevna bogoslužja koju je objavio Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*). Materijali odabrani za ovu knjigu preuzeti su iz objavljenih i neobjavljenih spisâ Ellen White, članaka u časopisima, rukopisâ i pisama pojedincima koji su od nje tražili savjet. Na kraju knjige uvršten je popis referencija za svaki pojedini ulomak. Za ovo izdanje nisu odabrane specifične teme, osim savjeta čija je svrha „da nas potaknu, poučavaju i nadahnjuju u pobjedničkom praktičnom svakodnevnom kršćanskom životu i svjedočenju … s obzirom na blizinu“ Drugog Kristovog dolaska. (5).

NASHVILLE SANATORIJ. Djelovao je od 1904. do 1913. godine u gradu Nashvilleu, u saveznoj državi Tennessee. Započeo je s radom kada je Lars Hansen u Nashvilleu 1897. godine otvorio sobe za liječenje. Njegova je praksa očito bila jedna od inicijativa na koje je Ellen White mislila kad je 1902. godine napisala da je „i posao sa sanatorijem počeo u Nashvilleu“ (7T 234). Godine 1904. Konferencija južne Unije (*Southern Union Conference*) otkupila je Hansenovu ordinaciju i pozvala dr. *O. M. Haywarda iz Graysvillea, država Tennessee, da mu se pridruži. Hansen i Hayward zajednički su upravljali „sobama za liječenje, trgovinom

zdrave hrane i uredima liječnikâ u velikoj kući u gradu“, unajmivši istodobno još jednu kuću na selu za medicinske sestre i dugotrajno liječene bolesnike. Ellen White posjetila je oba mjesta 1904. godine, a nakon toga opetovano je pisala kako bi potaknula donacije za proširenje i poboljšanje Sanatorija u Nashvillu (SpTB18 11; usp. RH, Aug. 18, 1904). Godinu dana kasnije, najavila je kupnju (za 8.750 dolara) 13,4 hektara velikog zemljišta, udaljenog oko 6,5 kilometara južno od Nashvillea, na kojem će se graditi nova zgrada Sanatorija (RH, Sept. 7, 1905). Gradnja nove zgrade bila je razlog za poticanje na još jednu akciju prikupljanja novca: „Ne dopustite da rad na Sanatoriju u Nashvilleu ... omete nedostatak sredstava“ (SW, Apr. 16, 1907).

Godine 1912. za Sanatorij u Nashvilleu očito je bilo premalo zainteresiranih pacijenata, a i donosio je premalo novca, pa su se neki zalagali da ga se zatvori, a njegov rad preseli u *Sanatorij Madison, također na području Nashvillea. Kao odgovor na tu krizu, Ellen White objavila je knjižicu pod nazivom Sanatorij u Nashvilleu (*The Nashville Sanitarium*), u kojoj je objedinila savjete napisane od 1902. godine. Istaknuto mjesto imao je rukopis iz 1912. godine, u kojem je napisala: „Sanatorij u Nashvilleu ne smije biti zatvoren. Bog zabranjuje da se to dogodi“. Pozvala je na temeljitu financijsku provjeru i povećanje broja zaposlenih angažiranjem novih ljudi, ali je istodobno uvjeravala Konferenciju da „kad se koncepcija našega djela koje se treba obaviti na polju Juga proširi, uvidjet ćemo da će biti mnogo posla za obje ustanove“ (SpTB18 35). Zbog „njegovog neuspjeha da od prve podmiruje troškove“ i gubitaka koji su iznosili „između dvije i pet tisuća dolara svake godine“, Sanatorij je 1913. godine zatvoren (GCB, May 25, 1913.).

Vidi također: Rock City Sanitarium.

Dodatno čitanje: 5MR 363; 7MR 411; SpM 387, 402-405; 6Bio 191; L.A. Hansen, *Interesting Experiences in Medical Missionary Work in Nashville, Tennessee: Address in the Tabernacle, Battle Creek, Michigan, May 28, 1904* (DF 10, CAR).

Jerry Moon

NAVIKE. Ellen White opširno je pisala o navikama, ističući pritom ne samo važnost pravilnih i dobrih već i demoralizirajući učinak pogrešnih i loših navika. Navike, stečenim ponavljanjem misli i djela, „oblikuju karakter, a karakter odlučuje o našoj sadašnjoj i vječnoj sudbini“. (COL 356).

Navike „pravilnog razmišljanja“ temelj su pravilnih postupaka, poučavala je Ellen White. „Snaga samokontrole jača se vježbanjem. Ono što u početku izgleda teško stalnim ponavljanjem postaje lako, i na kraju pravilne misli i postupci postanu uobičajeni.“ (MH 491).

Ellen White često je objašnjavala da „pravilne i dobre navike, inteligentno i uporno prakticirane, mogu ukloniti uzrok bolesti, pa se neće morati pribjegavati upotrebi jakih lijekova“. (MM 222). Ali još važnija bila je zabrinutost Ellen White za moralnu bolest prouzročenu pogrešnim navikama: „Nikada ne bismo trebali biti spori u napuštanju grešnih navika. Ako zle navike nismo pobijedili, one će pobijediti nas i uništiti našu sreću.“ (4T 654).

Davno prije otkrića načina na koji moždani živci oblikuju uzorke navika Ellen White upozorila je da se navike ne mijenjaju lako: „Neka sebi nitko ne umišlja da će se olako osloboditi grijehâ koje dugo gaji. To ne funkcionira tako. Svaka gajena slabost oslabljuje karakter i jača naviku; a krajnji je rezultat tjelesna, mentalna i moralna izopačenost. Možete se pokajati zbog pogrešaka koje ste počinili i svoje korake usmjeriti na prave staze, ali priroda vašeg uma i vaše spoznavanje zla otežat će vam razlikovanje pravilnog i pogrešnog. Kroz pogrešno oblikovane navike Sotona će vas napadati uvijek iznova.“ (COL 281).

Jedan od ciljeva evanđelja jest da ljudi tijekom odrastanja stječu „stalnu nježnost osjećaja, Kristovu ljubav i svete osobine“ (AG 235) „sve dok im pravilne misli i postupci ne postanu uobičajeni“ (MM 491).

Herbert E. Douglass

NEBO I NOVA ZEMLJA. Ellen White često je govorila o Nebu i Novoj Zemlji. No dok je pokušavala predstaviti te vječne stvarnosti, bila je svjesna ograničenja ljudskog razumijevanja i jezika. (EW 289). „Nijedan ograničeni um ne može shvatiti slavu Božjega Raja.“ (GC 675). S jedne strane, upozorila je špekulante da ne pokušavaju „uvjete budućeg života mjeriti prema uvjetima ovog života“ (GW 314), očekujući, uz ostalo, na novoj Zemlji brakove i rođenja. (1SM 172, 173).

S druge strane, Ellen White također je upozorila da je „strah da buduće nasljeđe ne izgleda previše materijalno naveo mnoge na simbolično tumačenje upravo onih istina koje nas navode da u njemu vidimo svoj dom” (GC 674, 675), pozivajući svoje čitatelje da razmišljaju o budućem životu kao o produžetku onog najboljeg što uživaju na ovoj zemlji. Na primjer, „taj svijet ljepote“ koji se sada samo nazire teleskopom i mikroskopom tada će se, nakon što se ukloni „pogibelj grijeha“, jasno vidjeti golim okom. (Ed 303). „Nezamagljenim pogledom“ otkupljeni će „promatrati slavu stvaranja“ (GC 677) i sva „blaga svemira“. (Ed 307).

Među zadivljujućim iskustvima koje će otkupljeni doživjeti jest i putovanje bez umora „od svijeta do svijeta“ (7BC 990), posjet svjetovima koji su „odzvanjali pjesmama radosti na vijest o nekoj spašenoj duši“. (Ed 308; usp. GC 677). U budućem životu neće biti dosade, jer će otkupljeni uživati u „zanimanjima i zadovoljstvima koja su donijela sreću Adamu i Evi“. (PK 730). Prepuni pitanja, otkupljeni će razgovarati sa svojim anđelom čuvarom, koji je „od [njihovog] najranijeg trenutka … promatrao [njihove] korake … koji je bio [s njima] u dolini sjena smrtnoga, koji je obilježio [njihovo] počivalište, koji [ih] je prvi pozdravio o uskrsnuću“. (Ed 305).

Svatko će biti u potpunosti prepoznat, iako nekad „deformiran, bolestan ili unakažen u ovom smrtnom životu“. Svi će „ustati u savršenom zdravlju i ljepoti; u proslavljenom tijelu ipak će se savršeno sačuvati osobitost njihove ličnosti“. (DA 804). Ponovo stvorena tijela nosit će „iste individualne osobine, tako da će prijatelj prepoznati prijatelja“. (LDE 291). „Uskrsli sveti, koji su ovdje bili povezani obiteljskim odnosima, ondje će jedan drugoga prepoznati.“ (3SM 316).

Iznad svih drugih blagoslova, povlastica će biti održavanje „otvorene zajednice s Ocem i Sinom“ „bez zasjenjene koprene između njih“. (GC 676, 677). Između Krista i otkupljenih „postojat će bliska i nježna veza“. (DA 606). U tom „otvorenom zajedništvu“ Bog će razotkriti „tijek velike borbe“ od „pojave grijeha“. On će pratiti kako je „istina koja se, ne skrećući s vlastitih ravnih linija, susrela i pobijedila zabludu“. (Ed 304). Otkupljeni će dobiti „jasnu, razumnu spoznaju cijene kojom je plaćeno njihovo spasenje“. (GC 651). „Naš će Otkupitelj zauvijek nositi ožiljke svoga raspeća. Na Njegovoj izranjenoj glavi, na Njegovim rebrima, rukama i nogama, vidljivi su jedini tragovi okrutnog djela što ga je grijeh počinio.“ (GC 674).

Bog će također razjasniti „zbunjenost životnim iskustvima“. (Ed 305). Isus će objasniti „nerasvijetljene providnosti kroz koje nas je na ovoj zemlji vodio kako bismo usavršili svoj karakter“. (8T 254). Bog će ukloniti svaku sumnju koja bi mogla postojati o tome zašto neki ljudi nisu na Nebu. (GC 666-671). Osobine *karaktera otkupljenih neće se iznenada promijeniti prilikom uskrsnuća. Prema mišljenju Ellen White, nije misterij kome je vječni život namijenjen: „Ako želiš biti svet na Nebu, prvo moraš biti svet na Zemlji. Crte karaktera koje

njeguješ u životu neće se promijeniti ni smrću ni uskrsnućem. Ustat ćeš iz groba s istim raspoloženjem koje si manifestirao u svom domu i u društvu. Isus neće naš karakter promijeniti o svom dolasku. Promjena se mora obaviti sada. Naš svakodnevni život određuje našu sudbinu. Nedostaci karaktera moraju biti okajani i pobijeđeni Kristovom milošću, a pravilan karakter mora se oblikovati dok smo još u stanju pripreme, kako bismo mogli biti spremni za nebesko kraljevstvo." (MR13 82; usp. 2T 355; TM 430).

Više od razvoja samoga sebe, nedokučivog ljudskoj mašti, više od beskrajnih iznenađenja koja će Bog i dalje priređivati najambicioznijim umovima, bit će „sve bogatija i slavnija otkrivenjâ o Bogu i Kristu". Ustvari, što više ljudi nauče o Bogu, „to će veće biti [njihovo] divljenje Njegovom karakteru" (GC 678) i „silnija će biti [njihova] sreća" (DA 331).

Otkupljeni na Zemlji, cijelu će vječnost živjeti na planetu bez propadanja, nerazumijevanja, boli ili smrti. Nijedna stvorena inteligencija u cijelome svemiru više neće dovoditi u pitanje pravednost i nesebičnost Božje ljubavi – prvi put od Luciferove pobune cijeli svemir je vječno siguran. (DA 759). „Bìlo neizmjerna svemira kuca istim otkucajem sklada i radosti." (GC 678).

Herbert E. Douglass

NEČISTA HRANA. Propise o čistoj i nečistoj hrani Ellen White razumijeva u skladu s 11. poglavljem Levitskoga zakonika i 14. poglavljem Ponovljenog zakona, a razvijalo se postupno i mijenjalo tijekom vremena – od tolerancije prema jedenju svinjskog mesa do protivljenja konzumiranju sve nečiste hrane.

Ona je 21. listopada 1858. godine ukorila *Stephena N. Haskella zbog toga je učio da je pogrešno jesti svinjetinu; ali važno je napomenuti da suprotno nekim navodima, Ellen White nije zagovarala jedenje svinjetine. Rekla je da je Haskell pogriješio kad je uzdržavanje od svinjetine postavio kao kriterij za članstvo u Crkvi, i savjetovala mu je da ne forsira tu stvar, jer da je Božja volja da kršćani ne jedu svinjetinu, On bi ju otkrio Crkvi u cjelini. Ustvrdila je: „Ako Bog zahtijeva da se Njegov narod suzdrži od svinjskog mesa, On će ga o tome osvjedočiti…. Ako je dužnost Crkve da se suzdrži od svinjskog mesa, Bog to neće otkriti samo dvojici ili trojici. On će poučiti svoju Crkvu što joj je dužnost." (1T 207). Ovaj je savjet napisan pet godina prije njezinog viđenja o zdravstvenoj reformi od 6. lipnja 1863., u kojem je vidjela da se ne smije jesti svinjetina i da je vegetarijanstvo poželjna prehrana.

Do 1864. godine Ellen White je zaključila da „Bog nikada nije planirao da se svinje jedu ni pod kojim okolnostima". (4aSG 124; CD 392). Obrazloženje propisa o nejedenju svinjetine nije bilo proizvoljna zabrana, već je ono povezano sa zdravstvenim načelima. Izričito je ustvrdila: „Bog nije zabranio Hebrejima da ne jedu svinjsko meso da bi istaknuo svoj autoritet, već zato što to nije bila prikladna hrana za čovjeka." (2SM 417; usp. 4aSG 124). Kasnije je rekla: „Bog je zabranio jedenje nečistih životinja ... da bi sačuvao život i zdravlje svoga naroda. Da bi zadržali sposobnosti svojega uma i tijela, bilo je neophodno da se njihova krv održava čistom, jedući jednostavnu, zdravu hranu. On je stoga spomenuo životinje koje su dozvoljene za hranu." (ST, Mar. 21, 1878). Nadalje, ova je zabrana bila više od običnog ceremonijalnog zakona: „Razlika između čiste i nečiste hrane nije bila samo puka obredna ili svojevoljna uredba već se temeljila na zdravstvenim načelima." (PP 562).

Iako je Ellen White bila velika zagovornica vegetarijanstva i pisala je samo povremeno o čistoj i nečistoj hrani, njeno stajalište o toj temi, posebno o zabrani jedenja svinjskog mesa, u njenoj službi postalo je jasno prilično rano. Svoje najpotpunije objašnjenje o svinjetini kao neprikladnoj i štetnoj za ljudsku prehranu na-

pisala je 1865. godine u svom članku o zdravlju pod naslovom „Bolest i njeni uzroci“ (*Disease and Its Causes*). (2SM 417; usp. DA 617; 3SP 63. 64). Ipak, razvijala je svoje razumijevanje o tomu što znači uzdržati se od jedenja nečiste hrane, posebno s obzirom na to koje životinje pripadaju toj kategoriji (npr. vjeverice [LT3, 1866, u 20MR 204] i školjke [Lt 16, 1882]).

Ellen White je shvatila da Petrovo viđenje, opisano u 10. poglavlju Djela apostolskih ne ukida uredbu koja se odnosi na nečistu hranu. „Neki su tvrdili da na osnovi tog viđenja Bog ukida svoju zabranu upotrebe mesa životinja koje je prije proglasio nečistima; i da je svinjsko meso stoga prikladno za hranu. Ovo je vrlo usko i potpuno pogrešno tumačenje, i očito je u proturječju s biblijskim izvještajem viđenja i njenim posljedicama.“ (3SP 327, 328; o svrsi viđenja vidi SR 285, 286 i AA 193). Također je protumačila Božje dopuštenje jedenja mesa u Postanku 9,3 koje se odnosilo samo na čiste životinje (PP 107) i naglasila da su se Samsonovi roditelji uzdržali od „svake nečiste stvari“. (*ibid.*, 562).

Njeno osnovno i najopsežnije objašnjenje zabranjene hrane objavljeno je 1905. godine: „Izraelcima je bilo dopušteno jesti životinjsko meso, ali uz pažljiva ograničenja koja su imala zadaću da umanje zle posljedice. Uzimanje svinjskog mesa bilo je zabranjeno, kao i meso drugih životinja, ptica i riba, koje su bile proglašene ‘nečistima’. Od mesa koja su bila odobrena, strogo je bilo zabranjeno jesti salo i krv.“ (MH 311, 312). „U tkivu svinje vrve nametnici. Za svinju je Bog rekao: ‘Neka je za vas nečista. Njena mesa nemojte jesti niti se njene strvine doticati.’ (Pnz 14,8). Ova je zapovijed dana jer svinjsko meso nije upotrebljivo za hranu. Svinje su strvinari, skupljači otpadaka, i to je jedino za što su te životinje predviđene. Njihovo meso nije nikada, ni pod kojim okolnostima bilo odobreno kao hrana čovjeku. Nemoguće je da meso ma kojeg živog bića bude hranjivo ako su blato i prljavština njegovi prirodni sastojci i ako ono nastaje od svega onoga što je prljavo.“ (*ibid.*, 313, 314).

Dodatno čitanje: 2SM 410-419; MH 311-317: R. Coon, *Ellen G. White and Vegetarianism: Did She Practice What She Preached?* (PPPA, 1986); R. Graybill, „The Development of Adventist Thinking on Clean and Unclean Meats“ (EGWE, 1981, SDoc); J. Moskala, *The Laws of Clean and Unclean Animals in Leviticus 11: Their Nature, Theology, and Rationale* (Berrien Springs, Mich; ATS Pub, 1998); A. L. White, „Dietary Witness of the Ellen G. White Household“ (unpublished paper, 1978).

Jiří Moskala

NEDJELJA, OZAKONJENJE SVETKOVANJA. Ključni razlog za protivljenje donošenju zakona o nedjelji adventistima sedmoga dana potkraj devetnaestoga i na početku dvadesetoga stoljeća bio je doživljavanje progonstva u sadašnjosti i budućnosti. Već na početku 1858. godine Ellen White predviđala je da će se neposredno uoči Drugog Kristovog dolaska nedjeljni zakon koristiti za progon svetkovatelja subote. Tijekom 1889. godine njeno se predviđanje naizgled ostvarivalo.

Ustav gotovo svake američke savezne države donosio je izuzetno stroge odredbe ozakonjenja nedjelje kojima se zabranjivalo poslovanje nedjeljom, rad, pa čak i većina oblika rekreacije. U državama Arkansasu i Tennesseeju, tim se zakonom čak zaprijetilo da će se kažnjavati roditelje koji bi svojoj djeci dopuštali da se nedjeljom igraju. Mnoge od tih odredbi, međutim, uglavnom su ostale mrtvo slovo na papiru, jer su ih policija i šira javnost rutinski ignorirali. No kad se adventizam počeo širiti na američkome Jugu, svećenici i revnosni laici iz starijih denominacija počeli su zahtijevati uhićenja adventistâ koji su na svojim gospodarstvima radili nedjeljom.

Rad nedjeljom, vjerovali su mnogi adventisti, bio je opravdan riječima „šest dana radi“

(Izl 20,9). Usto, rad nedjeljom smatrali su profitabilnom nužnošću. Adventistički poljoprivrednici i zanatlije vjerovali su da bi zarađivanje za život bilo jako otežano ako bi besposličili u jednome od radnih dana koji im je Bog dao.

Iako su adventisti sedmoga dana 1885. godine na Jugu imali samo 538 vjernika, u sljedećih jedanaest godina više od stotinu adventista (većinom na Jugu) uhićeno je zbog rada nedjeljom. Dužnosnici ovlašteni za provedbu zakona u nekoliko južnih pokrajina svojim su izjavama i postupcima jasno iskazivali odlučnost da na svom teritoriju adventizam iskorijene. Njihova revnosna progonstva obilježena su drastičnim novčanim kaznama, uhićenjima, prisilnim radom u lancima i smrću najmanje jedne osobe. Samuel P. Mitchell umro je 4. veljače 1879. godine od posljedica bolesti od koje je obolio u zatvoru u Georgiji, u kojem je izdržavao kaznu zbog kršenja nedjeljnog zakona.

Ta su se progonstva podudarala s koordiniranim aktivnostima nekoliko vjerskih organizacija koje su se zalagale za jačanje i revitalizaciju postojećeg zakonodavstva o radu nedjeljom i donošenje nacionalnog zakona o zabrani rada nedjeljom. Skupine poput Nacionalne udruge za reforme (*National Reform Association*), Američkog nedjeljnog saveza (*American Sabbath Union*) i Ženskog saveza za kršćansku umjerenost (*Women's Christian Temperance Union*) tvrdile su da ih u njihovoj kampanji za kongresnu aktivnost podržavaju milijuni potpisnika peticije.

U 1888. i 1889. godini, H. W. Blair predstavio je u Senatu Sjedinjenih Američkih Država nacionalne nedjeljne zakone. Kad nisu uspjeli biti prihvaćeni, aktivisti su pokušali nagovoriti Kongres da izglasa ozakonjenje svetkovanja nedjelje u Okrugu Kolumbija, ali u tome nisu uspjeli. Na kraju su uspjeli ipak nagovoriti Kongres da se s organizatorima Svjetske izložbe u Chicagu 1893. godine sklopi sporazum prema kojem bi nedjeljom vrata te izložbe bila zatvorena. Međutim, pošteni organizatori prekršili su taj sporazum, a savezna Vlada ignorirala je njegovo kršenje.

Na taj dvostruki niz okolnosti adventisti su odgovorili objavljivanjem progonstava i agitiranjem protiv predloženog zakona, potpisivanjem peticija i svjedočenjem pred mjerodavnim kongresnim odborima. Kako bi obrazložili svoja stajališta, pokrenuli su časopis **Američki stražar* (*American Sentinel*) i usto osnovali tiskovno povjerenstvo koje će upozoravati nacionalne novine na progonstvo koje vlada na Jugu i na svoje razloge za prigovore na ozakonjenje svetkovanja nedjelje. Umjesto povjerenstva za tisak osnovano je potom Nacionalno (*National*), a zatim i Međunarodno udruženje za vjersku slobodu (*International Religious Liberty Association*). Oni su se usprotivili svim nedjeljnim zakonima, čak i onima koji su predviđali izuzeće ljudi koji su svetkovali subotu, tvrdeći da je takav zakon nepošten prema onima koji nisu vjernici, jer se njime prisiljava ateiste i agnostike da se ponašaju kao da su religiozni. Osim toga, iskustvo ih je poučilo da vlasti nisu uvijek poštovale takva izuzeća.

Adventisti sedmoga dana branili su se i na sudovima. Jedan od slučajeva, *King protiv države* [Tennessee] (Blakely, 465-474), razmatrao je Vrhovni sud Sjedinjenih Američkih Država, ali je slučaj povučen nakon iznenadne smrti Roberta M. Kinga. Kingovi su susjedi, naime, zahtijevali od njega da ili promijeni svoju religiju ili napusti to područje. Kad na nijedan od tih dvaju zahtjeva nije pristao, počeli su ga uhoditi, želeći ga zateći u kršenju zakona o nedjelji, iako su ga i sami često kršili. Slijedom toga, King je ipak uhićen i novčano kažnjen zbog toga što je u nedjelju, 23. lipnja 1889. godine na svome polju okopavao kukuruz. Nakon što je platio kaznu, zbog istog je incidenta ponovno uhićen i taj put optužen zbog uznemiravanja javnosti. Tužiteljstvo, očito sklono vjerskoj netrpeljivosti, podignulo je drugu optužnicu. Umjesto plaćanja drastične novčane kazne koju mu je

sud izrekao, King je proveo 23 dana u zatvoru prije nego što je pušten na slobodu. Vrhovni sud države Tennessee odbio je njegovu žalbu, nakon čega se žalio Pokrajinskome sudu Sjedinjenih Država, ali opet neuspješno. Iako je sudac E. S. Hammond smatrao Kingovu osudu nepravednom, donio je presudu prema kojoj savezni sudovi nemaju ovlasti da se u taj slučaj miješaju. (Blakely, 475-477; Johns, 55).

Očekujući da će zakonodavstvo u budućnosti biti još zlokobnije, Ellen White snažno je podržala adventistička nastojanja da se nedjeljni zakoni ukinu. „Naša je dužnost da učinimo sve što je u našoj moći da izbjegnemo prijeteću opasnost", napisala je 1885. godine. „Mi trebamo razoružavati predrasude stavljajući sebe u odgovarajuće svjetlo pred ljudima. Trebamo im iznijeti pravo stanje stvari i tako se djelotvorno usprotiviti mjerama koje ograničavaju slobodu savjesti." (5T 452). Godine 1889., tvrdeći da je nedjeljni pokret pokrenut „Sotonskom silom", ona je pozvala: „Božji narod koji drži Njegove zapovijedi neka u ovo vrijeme ne šuti, praveći se da s poštovanjem prihvaća ovakvu situaciju." (RH, Jan. 1, 1889). Iste godine adventiste je upozorila neka ne glasaju za političare koji su podupirali ozakonjenje svetkovanja nedjelje. (FE 475). Ipak, ona je također savjetovala da će prkos postojećem zakonu o nedjelji „religijske fanatike učiniti jačima" u njihovoj provedbi progonstva. Predložila je da, umjesto da prkose zakonu, adventisti nedjelju iskoriste kao dan za „misionarski rad", uključujući i „bogoslužje". (9T 232, 233).

Razlog zbog kojeg je Ellen White tom problemu pristupala s tolikom ozbiljnošću leži i u tome što je smatrala da je donošenje i provođenje zakona o nedjelji na nacionalnoj razini „posljednji čin drame" (ChS 50): „Na ovoj bojišnici dolazi do posljednjeg velikog sukoba između istine i zablude" (5T 451), prije kraja svijeta. Vjerovala je da „kao što je približavanje rimske vojske bio znak učenicima o neposrednom razaranju Jeruzalema", tako će nacionalni zakon o nedjelji biti znak vjernicima posljednjeg vremena da je „dosegnuta granica Božjeg strpljenja, da je mjera bezakonja naše zemlje puna i da se anđeo milosrđa sprema za let, da se više nikada ne vrati". (*ibid.*).

Ellen White smatrala je da „u svakoj crkvi" postoje „pravi kršćani" koji „iskreno vjeruju da je nedjelja božanski određen dan odmora", te ustvrdila da „Bog prihvaća njihovu iskrenu namjeru i pošten postupak". Ali kad istina o suboti bude općenito poznata, oni koji tada odluče vršiti Božje zapovijedi neće više moći poštovati dan koji je ustanovljen na ljudskom autoritetu. (GC 449).

Vidi također: Crkva i država (*Church and State*); Vjerska sloboda (*Religious Liberty*).

Dodatno čitanje: 1 SG 201-204; 5T 449-454, 711-720; 9T 227-238; Ev 232-237; CT 550-552; GC 52-54, 573-581, 587, 588, 592, 603-610, 614-616; 3SM 383-402; 6Bio 263-266; W. A. Blakely, *American State Papers and Related Documents on Freedom in Religion*, 4th rev. ed. (Washington, D. C.: Religious Liberty Association [RHPA], 1949); W. L. Johns, *Dateline Sunday*, U. S. A.: *The Story of Three and a Half Centuries of Sunday-law Battles in America* (PPPA, 1967); D. L. Pettibone, „Caesar's Sabbath: The Sunday-Law Controversy in the United States, 1879-1892" (Ph. D. diss., University of California, Riverside, 1979); D. Pettibone, „The Sunday Law Movement", in G. Land, ed., *The World of Ellen G. White* (RHPA, 1987), 113-128.

Dennis Pettibone

NEHEMIJA, POUKE IZ ŽIVOTA (*Lessons From the Life of Nehemiah*, nakladnik knjige Ellen G. White Estate, n. d., 61). Zbirka od 19 članaka o životu i radu proroka Nehemije što ih je Ellen White objavljivala 1904. godine u časopisu *Južni stražar* (*The Southern Watchman*). Iako se velik dio materijala sadržanih

u tim člancima može naći u njenim drugim publikacijama, ova se zbirka usredotočuje na „odgovornost vodstva Crkve u kontekstu preporoda i obnove u Božjem narodu“ (iz Uvoda). Za Ellen White, Nehemija je bio čovjek „odan načelima“, „koji je Božju službu cijenio više od ijedne zemaljske prednosti“ i „koji bi proslavio Boga i zbog gubitka svega što ima“ (1). Ona smatra da je njegov duh revnosti i ozbiljnosti primjer „onima koji u Crkvi zauzimaju utjecajne položaje i odgovornosti“ (17). Ove članke prati niz vodiča za proučavanje.

NEW ENGLAND SANATORIJ. Adventistički *sanatorij smješten u blizini Bostona, u saveznoj državi Massachusettsu, također poznat kao Sanatorij Melrose (*Melrose Sanitarium*). Ustanova je počela s radom 28. travnja 1899. godine kao Sanatorij Nova Engleska i dobrotvorna udruga (*New England Sanitarium and Benevolent Association*), smještena u blizini *Srednje škole u Lancasteru (*South Lancaster Academy*). Lječilište je najprije bilo istočna podružnica Sanatorija u *Battle Creeku, ali njegovo je ustrojstvo izmijenjeno 1907. godine, kako bi ga se pridružilo izravno Konferenciji Nove Engleske (*New England Conference*). Do 1901. godine u Sanatoriju je opsluženo više od 600 pacijenata.

U kolovozu 1902. godine *C. C. Nicola, upravitelj Sanatorija, pisao je Elleni White o problemima tamošnje lokacije, na koje je ona ranije upozoravala, smatrajući da je Sanatorij preblizu domovima bogatih, gdje će biti „izložen nepoćudnim komentarima“, jer prima „napaćene ljude iz svih društvenih slojeva“ (7T 89). Izvijestio ju je da su upravitelji pronašli novu lokaciju za Sanatorij, mjesto koje je u savršenom skladu s onim što ona smatra da je za sanatorij idealna lokacija. Zgrada hotela Langwood u Stonehamu, udaljena nekoliko kilometara sjeverno od Bostona, i u blizini željezničke stanice Melrose, kupljena je za samo 40 tisuća dolara i pretvorena u Sanatorij.

Nakon što je Ellen White u kolovozu 1904. godine posjetila tu ustanovu, napisala je da je Sanatorij Božjom providnošću preseljen na „mjesto mnogo bliže Bostonu, a opet dovoljno udaljeno od gradske vreve, na kojem će pacijenti imati najpovoljnije uvjete za oporavak svog zdravlja“ (SpTB13 3; usp. RH, Sept. 29, 1904; Lt 379, 1904).

SANATORIJ NEW ENGLAND U JUŽNOM LANCASTERU, MASSACHUSETTS, OSNOVAN 1899.

Godine 1924. izgrađeno je dodatno bolničko krilo, a 1952. godine dovršena je modernija, četverokatna zgrada od opeke. Godine 1967. lječilište je dobilo novo ime –Memorijalna bolnica Nova Engleska (*New England Memorial Hospital*), a istodobno je započet i veliki program modernizacije i proširenja. Ustanova je 1995. godine preimenovana u Bostonski regionalni zdravstveni centar (*Boston Regional Medical Center*), a 1999. godine je zatvorena.

Dodatno čitanje: SDA Encyclopedia (1996), vol. 10, str. 219-221.

NORVEŠKA. Peta europska zemlja koju je Ellen White posjetila tijekom boravka u Europi (od 1885. do 1887. godine). Tijekom svoga prvog posjeta u listopadu i studenome 1885. godine, boravila je u glavnome gradu Christianiji (današnji Oslo) i nakratko posjetila Drammen, neznatno udaljen u smjeru jugozapada. U vrijeme njezina posjeta, za Norvešku bi se moralo reći da je bila jedina država u Skandinaviji koja je imala adventističku ustanovu

– nakladničku kuću – a također i najveću samostalnu Zajednicu sa 120 članova. Za vrijeme posjeta nakladničkoj kući, napomenula je da je već vidjela to mjesto i tiskaru u svom viđenju. Ellen White više je puta propovijedala pred mnogobrojnim gledateljstvom, a nekoliko se puta sastala i s članovima Crkve u Christianiji, nastojeći ojačati njihovu vjeru.

Jedan od važnih izazova kojima se bavila odnosio se na odlazak djece subotom u školu. Pozvala je na postizanje sporazuma sa školskim vlastima, ali ako to ne uspije, „tada je vaša jasna dužnost", ustvrdila je, „pokoravati se Božjim zahtjevima po bilo kojoj cijeni" (EGWEur 121). Za svog drugog posjeta, u srpnju 1886. godine, suočila se s neprijatnim duhom kriticizma i pronalaženja pogrešaka u Crkvi i apelirala je na članove Crkve da odbace grijehe koji istjeruju „iz Crkve mio Kristov duh" (Ms 58, 1886, u EGWEur 206). Na kraju, dobar duh je prevladao, a njezino svjedočanstvo na ljude je ostavilo dubok dojam (usp. 3Bio 346-352). Posljednje putovanje Ellene White u Norvešku bilo je u lipnju 1887. godine, kada je pribivala prvom adventističkom saboru pod šatorima u Europi, održanom u povodu petog zasjedanja Europskoga vijeća, u norveškome gradu Mossu. Na tom saboru organizirana je prva Norveška konferencija, a na njoj je Norvežanin *O. A. Olsen izabran za predsjednika.

Dodatno čitanje: EGWEur 115-126, 199-207, 300-304; Byöirgvin Snorrason, „The Origin and Development of the Norwegian Seventh-day Adventist Church From the 1840s to 1887" (Ph. D. diss., AU, 2009); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, pp. 217-219.

Denis Fortin

NOVI ZELAND. Ellen White dvaput je boravila na Novom Zelandu, oba puta na Sjevernom otoku. Prvi put se samo nakratko zaustavila putujući u Australiju u prosincu 1891. godine. Adventističko vjerovanje na Novi Zeland nekoliko godina ranije donijeli su *S. N. Haskell i *A. G. Daniells, koji su i osnovali nekoliko zajednica. Jedan od Haskellovih prvih obraćenika, *Edward Hare, čiji su potomci postali istaknuta novozelandska adventistička obitelj, pozdravio je Ellenu White pri njezinu silasku s broda, pozivajući je da bude gošća u njegovoj kući. Nakon nekoliko dana Ellen White otplovila je u Australiju, namjeravajući se kasnije vratiti na Novi Zeland, što je učinila u veljači 1893. godine.

Za vrijeme prvih nekoliko dana drugog posjeta Novome Zelandu, Ellen White propovijedala je na bogoslužjima u Aucklandu. Nakon toga, tri je tjedna boravila u Kaeou, gradiću na najsjevernijoj točki Sjevernog otoka, u rezidenciji obitelji Hare. Za to je vrijeme posjećivala članove obitelji Hare koji još nisu prihvatili adventizam, kao i druge zainteresirane obitelji. Propovijedala je i na sastancima tamošnje društvene zajednice. Njezini napori rezultirali su povećanjem broja članova mjesne Crkve i povećanju prepoznatljivosti i pozitivnijem imidžu Crkve u tamošnjem društvu.

U ožujku i travnju 1893. godine Ellen White prisustvovala je prvom adventističkom saboru pod šatorima održanom na južnoj hemisferi, u novozelandskome gradu Napieru. Ondje je iznijela razne poruke, u rasponu od doktrinarnih do zdravstvenih. Potom je otputovala u Wellington, grad na najjužnijoj točki Sjevernoga otoka, gdje je pribivala evanđeoskim sastancima i propovijedala na drugim skupovima. Potaknula je tamošnje crkvene vođe da isprobaju nove metode evangelizacije i podržala djelo među Maorima, domorodačkim stanovnicima Novoga Zelanda. Dok je boravila u Wellingtonu, Ellen White je nastavila raditi na svom remekdjelu o Kristovom životu, kasnije objavljenom kao **Isusov život* (*The Desire of Ages*, 4Bio 93; usp. 3Bio 21-35).

U studenome i prosincu 1893. godine, Ellen White prisustvovala je drugom saboru

pod šatorima, ovaj put u Wellingtonu. Njezina reputacija elokventnog govornika, kao i rasprostranjenost njezinih knjiga, privukli su članove Crkve iz cijeloga Novog Zelanda, a ujedno i domaće goste. Najznačajniji rezultat sabora u Wellingtonu bio je razbijanje protuadventističkih predrasuda u tome gradu. Nakon sabora pod šatorima, nakon devetomjesečnog boravka i znatnog doprinosa adventističkom djelu na Novome Zelandu, Ellen White vratila se u Australiju.

Vidi također: Edgar R. Caro; Margaret Caro; Maui Pomare.

Dodatno čitanje: 4Bio 21, 69-112; N. E. Clapham, *Seventh-day Adventists in the South Pacific, 1885-1985: Australia, New Zealand, South-Sea Islands* (Warburton: Signs Pub. Co., 1985); S. R. Goldstone, *Veneered Infidelity: The Story of the Seventh-day Adventist Church in Hawke's Bay, North New Zealand, 1888-1932* (Napier, N. Z.: Daily Telegraph, 1979).

Darius Jankiewicz

O

OAK HILL, GROBLJE. Osnovano 1844. godine, nalazi se na South Avenue, jugoistočno od središta Battle Creeka. To je groblje počivalište mnogih pionira adventista sedmoga dana, uključujući Jamesa i Ellen White, te njihovih sinova i snaha.

NADGROBNI SPOMENIK OBITELJI WHITE NA GROBLJU OAK HILL U BATTLE CREEKU, MICHIGAN

Pogrebna povorka koja je pratila Jamesa Whitea iz Tabernakula u Battle Creeku do groblja na Oak Hillu 1881. godine bila je jedna od najvećih dotad viđenih u Battle Creeku. Trideset četiri godine kasnije na ispraćaju je njegove supruge povorka bila još veća. U lokalnim novinama od 25. srpnja 1915. godine objavljeno je: „Tisuće su pratile mrtvačka kola do groblja; koristila se svaka gradska kočija, a bilo je i nekoliko automobila, i uza sve to i devet tramvaja. Vožnja tramvajem bila je besplatna, jer je troškove prijevoza podmirila Crkva."

Grob obitelji White počivalište je i Jamesovih roditelja, Johna i Betsey White, te jedne od Jamesovih sestara, Mary Chase, ali i Clarisse Bonfoey, mlade žene koja je bila njihova domaćica kad su prvi put došli u Battle Creek. Na tom su groblju također sahranjeni i mnogi adventistički pioniri i vođe adventista sedmoga dana; među njima su *G. H. Bell, *John Byington, *F. E. Belden, *M. E. Cornell, *David i Olive Hewitt, *J. H. Kellogg, *J. P. Kellogg i *Uriah i *Harriet Smith, kao i ostali ugledni stanovnici Battle Creeka, poput *Sojourner Truth, abolicijske aktivistkinje, koja je bila u dobrim odnosima s adventistima, iako je bila kršćanka druge vjeroispovijesti.

Duff Stoltz

OBITELJ vidi **DOM I OBITELJ**

OBRAĆENJE. Za Ellen White, istinsko obraćenje je „promjena srca, zaokret od nepravednosti u pravednost" (HP 20); „promjena od

sebičnosti do posvećene sklonosti Bogu i jednih prema drugima“ (1SM 115). Cijela osoba – „srce i um i duša“ – mora se promijeniti, od „udovoljavanja sebi“ do „samoodricanja i samopožrtvovanja“. (1 MCP 334; usp. MM 264).

Budući da je čovječanstvo prvotno stvoreno na sliku Božju, a samim time i u savršenom skladu s Božjim zakonom, ono je bilo predodređeno za zajedništvo s Bogom. Ali grijeh je ljude otuđio od njihovog Stvoritelja, zato što je „težnja tijela neprijateljstvo prema Bogu: jer se ne pokorava Božjem zakonu niti to može“. (Rimljanima 8,7). Zato je Bog dao svoga Sina da se „Kristovim zaslugama ono [čovječanstvo] može vratiti u sklad sa svojim Stvoriteljem“. (GC 467). „Pravo obraćenje svakodnevno nas dovodi u zajedništvo s Bogom.“ (TDG 277).

Kršćanski život započinje kad „grešnik obraćenjem pronalazi mir s Bogom krvlju pomirenja“. (GC 470). Koraci u obraćenju počinju *krštenjem. Vjernika koji se pokajao „uranja se u vodu, što je nalik Kristovoj smrti i ukopu, a njegovo podizanje iz vode nalik je Kristovom uskrsnuću – ne da bi uzeo stari grešan život, već da bi živio novi život u Kristu Isusu“ (3SP 204; usp. LHU 79; FLB 147), život „ pokajanja, vjere i dobrovoljne poslušnosti“ (LHU 79).

„U istinskom obraćenju, grešnik je prvo suočen sa svojim stvarnim stanjem. On shvaća da je kršitelj Božjeg zakona. ... On vidi da se veza između njega i Boga prekinula, ali ako se zbog svog prijestupa pokaje, ako prizna svoj grijeh i vjerom prihvati Kristovu milost, ta će se veza obnoviti.“ (1888 Materials 130). Stoga je „Božji zakon posrednik u svakom istinskom obraćenju“, jer donosi suočavanje s grijehom i pokazuje potrebu za ovisnošću o Kristovoj pomirbenoj žrtvi za spasenje. Zakon ne daje lijek. Pokajanje i vjera Kristov su dar. (4SP 297; usp. FW 19-26; FLB 127-129, 131; MM 264).

„Istinsko obraćenje je preobražaj karaktera. Novi se ciljevi stvaraju, nove moralne sklonosti. Mane karaktera su prevladane.” (TSA 30). To je „odlučna promjena osjećaja i motiva“ (1MCP 349), preobražaj, obnova uma i karaktera (TMK 62, 134; 5BC 1144). Snaga božanske milosti posvećuje srce. (4T 534). „Istinsko obraćenje je drastična promjena.“ (4T 17). Dobivamo snagu uskrsnuća i opet postajemo novi u Kristu. (5BC 1113). Tako primamo Kristov um. (RC 35; TDG, 277).

Biblijska istina u obraćenju ima glavnu ulogu. „Sveto pismo veliko je sredstvo u preobražaju karaktera.“ (COL 100; usp. RH, Aug. 26, 1909; FW 63; FLB 123). Vitalni utjecaj biblijske istine ima ulogu u svakom aspektu života (2SAT 120), a mi moramo jasno pokazati „svakodnevno obraćenje u načelima istine“ (HP 67; usp. 3T 329). No, istina se ne smije shvatiti samo kao teorija. Istinu valja razumjeti s Kristom u središtu da bi se mogla doživjeti i očitovati u ostvarivanju poslušnosti. (5T 218, 619; TSB 196; 16MR 236; HP 162). Propovijedanje Riječi mora biti popraćeno Božjim Duhom, koji osuđuje grijeh, donosi obraćenje duše i stvara novi život u srcu. (3SM 189; FLB 141).

Obraćenje donosi preobražaj „zemaljskoga, grešnog uma“ u um koji razumije „neizrecivu Kristovu ljubav“. (FLB 82). „Istinsko je obraćenje promjena sebičnosti u posvećene sklonosti Bogu i jednih prema drugima.“ (1SM 115; usp. SD 334; 3SM 200).

„Istinsko obraćenje mijenja naslijeđene i stečene sklonosti k pogrešnome.“ (6BC 1101). „Obraćenje je djelo koje mnogi ne cijene. Nije mala stvar promijeniti zemaljske, grijehu sklone misli i dovesti se do razumijevanja neizrecive Kristove ljubavi, do draži Njegove milosti i Božje preuzvišenosti, čime će duša biti prožeta božanskom ljubavlju i očarana nebeskim otajstvima. Kad to čovjek shvati, njegov negdašnji život učinit će mu se odvratnim i mrskim.

Zamrzit će grijeh i, lomeći svoje srce pred Bogom, prihvatit će Krista kao život i radost duše. Odreći će se svojih negdašnjih užitaka. Imat će novi um, nove sklonosti, nove interese, nova htijenja; tuge, težnje i ljubavi posve su nove. Požuda tijela, požuda oka i ponos života, koji su dosad bili željeni više od Krista, sada su obratni - Krist je draž njegovog života, kruna njegove radosti. Na Nebu, koje ga nekad nije očaravalo, sada vidi sva njegova bogatstva i slavu; i o njemu razmišlja kao o svom budućem domu, u kojem će vidjeti, voljeti i slaviti Onoga koji ga je otkupio svojom dragocjenom krvlju." (2T 294).

Obraćenje nije jednokratna pojava; ono ne postavlja pojedinca izvan dosega kušanja (Mar 236; FLB 157; 2T 505). Jer borba je za pobjedu nad samim sobom, za svetost i za Nebo, cjeloživotna. (5T 412). Mi „trebamo svježe obraćenje svaki dan". (1T 699; usp. 4MR 46).

Obraćenje se odvija u kontekstu velike borbe i pitanje je života i smrti. Ili smo na Kristovoj strani ili na strani Sotone. (FW 65). Snagu Božje milosti svjedočimo svojim životom. (RC 185, 287). „Od trenutka obraćenja oni koji primaju Krista trebaju postati svjetlost svijetu." (HP 339). Shvaćajući vrijednost vječnoga života s Bogom, „za obraćenje jedne duše trebali bismo svoje resurse opteretiti do maksimuma". (Mar 29). Oni koji propovijedaju i poučavaju moraju se najprije obratiti. (TSS 49; AG 67). U procesu obraćenja zadaća je ljudskog posredovanja propovijedanje Riječi, a djelo Gospodina Isusa, posredstvom „Njegovog Duha Svetog jest da Riječ postane djelotvorna i moćna". (2SM18; usp. KC 126; RH, July 7, 1904).

Dodatno čitanje: HP 20; RH, July 7, 1904.

Ed Zinke

OBRANA STARJEŠINE JAMESA WHITEA I SUPRUGE: OPRAVDANJE NJIHOVA MORALNOG I KRŠĆANSKOG KARAKTERA (*Defence of Eld. James White and Wife; Vindication of Their Moral and Christian Character*, nakladnik knjige**,** Battle Creek, Steam Press, 1870, 112). Ovu knjižicu zajednički su objavila trojica autora: *J. N. Andrews, *G. H. Bell i *Uriah Smith, kao odgovor na optužbe da se James White bogati zloporabom crkvenih organizacija, posebice nakladničke kuće, ili zloporabom fondova. Knjižica donosi povijesnu pozadinu sudjelovanja Jamesa Whitea u nakladničkom djelu (1- 23), zatim slijede 32 svjedočenja o njegovom dobrom karakteru (23 - 42) i očitovanje Jamesa Whitea da će vratiti četverostruko svakome tko bi mogao pružiti dokaze o njegovoj zloporabi sredstava (42 - 43). Druga skupina autora, u kojoj su bili Uriah Smith, *George Amadon i E. S. Walker, razgovarala je s ljudima s kojima je James White poslovao. Oni su također oprali Jamesovo ime (43 - 48), iznoseći dodatnih 37 svjedočenja osoba i popis od 59 drugih pojedinaca čiji potpuni iskazi nisu mogli biti navedeni zbog nedostatka prostora, a svi su oni posvjedočili o financijskom integritetu Jamesa Whitea (50 - 75). Ova druga skupina izjavila je da bi mogli „od srca pohvaliti brata Whitea zbog povjerenja i simpatija kršćana sve posvud" (76). Tu je i članak pod naslovom „Ellen White i njena viđenja", autorâ J. N. Andrewsa i *J. H. Wagonera (78 - 98), koji se suprotstavljaju člancima T. M. Preblea kojima on napada Ellen White. Navodi se i iskaz gđe J. H. Wagoner o karakteru Ellen White (98. 99), koji sadrži i odgovore na razne dodatne optužbe (99 - 112). Na kraju je zaključak uredništva da su sve optužbe ništa više od „sramotnih kleveta" namijenjenih „rušenju ugleda sestre White" (112). Iste je godine objavljeno i drugo, duže izdanje (od 155 stranica) ove knjižice pod naslovom *Obrana starješine Jamesa Whitea i supruge: Crkva Battle Creek crkvama i braći razasutoj po inozemstvu* (*Defense af Eld. James White and Wife: The Battle Creek Church to the Churches and Brethren Scattered Abroad)*

Vidi također: Vindication of the Business Career of Elder James White; Finances of Ellen G. White

Michael W. Campbell

OBRAZLOŽENJE POSLOVNE KARIJERE STARJEŠINE JAMESA WHITEA (*Vindication of the Business Career of Elder James White*, nakladnik knjige, Steam Press of the SDA Publishing Association, 1863, 39). Prije osnivanja legalne *crkvene organizacije, glavne institucije Crkve adventista sedmoga dana registrirane su pod imenom Jamesa Whitea. Ovo je znatno zabrinulo Whiteove te su se počeli zalagati za legalnu organizacijsku strukturu Crkve. Već se događalo da kad članovi Crkve izgrade neki objekt ili kupe šator za evangelizacije, te nekretnine prestaju pripadati adventnom pokretu kad ti članovi umru ili napuste pokret. Tijekom ranih 1860-ih godina počele su kružiti glasine da se James White obogatio registrirajući pod svojim imenom takve crkvene nekretnine kao što je nakladnička kuća Review and Herald Publishing Association. Kako bi se pojasnile ove glasine, na Zasjedanju Generalne konferencije 1863. godine osnovan je odbor od triju uvaženih crkvenih čelnika, *Uriaha Smitha, predsjedavajućeg, *G. W. Amadona; i E. S. Walkera, koji su trebali ispitati ove optužbe. Odbor je poslao obavijest svima koji su imali informacije ili optužbe protiv Jamesa Whitea da ih iznesu. Kad se nitko nije javio, upućen je apel za svjedočanstva o poštenju Whiteovih. Pripremljena je knjižica koja je sadržavala 39 svjedočanstava (od 9. do 36. stranice), s popisom od 58 drugih osoba ili ustanova koji su poslali svjedočanstva koja je odbor nije tiskao zbog nedostatka prostora (37. i 38. stranica). Kao rezultat toga, odbor je pohvalilo „brata Jamesa Whitea zbog povjerenja i simpatija kojima su svjedočili kršćani posvuda“ (39).

Dodatno čitanje: C. M. Maxwell, *Tell It to the World* (PPPA, 1982.), 137, 143, 144; G. R. Knight, *Organizing to Beat the Devil* (RHPA, 2001), 50, 51.

Michael W. Campbell

OBRAZOVANJE, STRUKOVNO. „Da bi muškarci i žene bili dobro i skladno razvijeni“, Ellen White poziva da se „moralna, intelektualna i fizička kultura trebaju kombinirati“. (FE 42). Kombinacija teorijskih studija s praktičnim iskustvom ostvaruje nesagledive dobrobiti.

Svoje zagovaranje strukovnog obrazovanja Ellen White utemeljila je na biblijskoj premisi da je u stvaranju, prije pojave grijeha, rad „značio razvoj, moć, sreću“. Čak i nakon tisućljeća grijeha, rad je „još uvijek izvor sreće i razvoja“ i „zaštita od kušnji“. Bog, koji je „stalan“, obdario je ljudska bića kreativnošću, stupnjem moći nad silama prirode, sposobnošću uspostavljanja reda i ljepote iz zbrke, i da bismo, poput Boga na kraju stvaranja, iskusili radost u dobro obavljenom poslu. (Ed 214, 215). Istaknula je kako se u Izraelu „smatralo zločinom dopustiti djeci da odrastaju u neznanju o korisnom radu“, i „svako je dijete poučavano nekom zanatu“. (FE 97). Također je često spominjala Kristovo majstorstvo stolarskog zanata i kako je to iskustvo oblikovalo Njegov karakter. (DA 72; FE 142, 417; MH 399: 3T 566).

Prema obrazovnoj paradigmi Ellen White, strukovno osposobljavanje je među najvažnijim predmetima koji se u školama poučavaju. Koliko god je to moguće, svaka bi škola trebala nuditi praktično osposobljavanje, a „najkorisniji su zanati“, tako da „svi mladi, po završetku škole“ imaju „znanje nekog zanata ili zanimanja kojim se, ako je potrebno, može zaraditi za život“. A „budući da i muškarci i žene sudjeluju u kućnim poslovima, dječaci kao i djevojčice trebaju steći znanje o dužnostima u kući“. (Ed 216, 218).

Strukovnom obrazovanju pripisala je neposredne i dugoročne vrijednosti za učenike. Jedna od neposrednih vrijednosti je „opuštanje od učenja“, kada „korisna aktivnost“ – posebno

kad se vježba cijelo tijelo na otvorenom – donosi veće koristi od sporta. Osim fizičkih vježbi, koristan rad objedinjuje disciplinu, odgovornost i služenje, te tako stvara veći osjećaj pravog postignuća. Još jedna neposredna vrijednost je prilika za studente da sami zarađuju i ne gomilaju dug za svoje školovanje. (*ibid.*, 215, 219, 221).

Dugoročne koristi strukovnog obrazovanja uključuju spoznaje koje pomažu učenicima da odaberu svoje životno zvanje i razviju „one praktične mudrosti koje nazivamo zdravim razumom". „Praktični rad … razvija sposobnost planiranja i provedbe, jača hrabrost i izdržljivost te poziva na vježbanje osjećaja mjere i umješnosti." (*ibid.*, 220). Najobrazovaniji stručnjaci postaju utjecajniji kada je očito da posjeduju ne samo teoretsko znanje već i vještinu u praktičnim područjima. U hitnim slučajevima praktične vještine često odlučuju o „razlici između uspjeha i neuspjeha" u životnom djelu. (*ibid.*, 221).

Budući da udružuje vježbe cijelog tijela na otvorenom s korisnom proizvodnjom hrane, Ellen White je smatrala da „nijedno vježbanje tijela nije vrijednije od poljoprivrede". (*ibid.*, 219). Doista, poučavala je da je „poljoprivreda abeceda gospodarskog obrazovanja". (2MR 74). Mnogi misionari i osnivači institucija dokazali su vrijednost tog savjeta time što su sami uzgajali hranu u situacijama u kojima ne bi mogli preživjeti (Mittleider i Nelson).

Dodatno čitanje: CT 273-293; Ed 214-222; FE 71-76, 310-327, 416-420, 5l2-515; J. R. Mittleider and A. N. Nelson, *Food for Everyone: The Mittleider Method (College* Place, Wash: Color Press, 1973).

Jerry Moon

OD SRCA (*From the Heart*, nakladnik knjige RHPA, 2010, 377). Objavljena dvadeseta *knjiga za dnevna bogoslužja koju je izdalo Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*). Tekstovi su odabrani između više od pet tisuća članaka Ellen White koji su objavljeni tijekom njenog života u raznim crkvenim časopisima. Ovim člancima ona je bila u redovnom kontaktu s članovima Crkve, a dugi niz godina njeni su se članci pojavljivali na naslovnicama časopisa. Mnogi od njih napisani su posebno za objavljivanje. Neki su bili prijepisi propovijedi što ih je držala; drugi su bili bilješke s putovanja, izvještaji o njenom pisanju (osobito o prikazu *velike borbe) ili osobna pisma. Ova knjiga za dnevna bogoslužja dokaz je njenih raznolikih savjeta crkvenim vođama, pastorima i članovima Crkve. Uvijek uzdižući Bibliju kao svoj izvor usmjerenja, pisala je o biblijskim likovima, korištenju talenata, vremenu i novcu te doktrinarnim uvjerenjima.

ODABRANE PORUKE, prva, druga i treća knjiga (*Selected Messages*, 1958, 1958, 1980). Zbirke koje su objavljene da bi se zadovoljilo sve veće potrebe i interese u životu Crkve. Sadržaji su preuzeti iz rasprodanih knjižica i članaka objavljenih u časopisima, kao i iz dotada neobjavljenih rukopisa i pisama. U prvoj su knjizi, uz ostalo, velika poglavlja o proročkom nadahnuću biblijskih pisaca kao i Ellen White, o Zakonu i Evanđelju, o Kristovoj prirodi i Njegovom djelu i o opravdanju vjerom. U drugoj knjizi nalazimo poglavlja o suočavanju s fanatizmom i pogrešnim učenjima, o članstvu u tajnim društvima i radničkim sindikatima, o nagrađivanju zaposlenika Crkve, o korištenju lijekova, o događajima posljednjeg vremena, te niz savjeta o različitim problemima. U dodatku je ponovno tiskano šest članaka koji su izvorno objavljeni 1865. godine u časopisu **Zdravlje: ili kako živjeti* (*Health: or How to Live*). Treća knjiga, pripremljena 22 godine kasnije, donosi daljnji materijal o nekim od istih pitanja: o nadahnuću, o pripremi knjigâ Ellen White, o Kristovom utjelovljenju, o spasenju, o odgoju, o kršćanskom ponašanju, o zdravlju, o događajima posljednjeg vremena, te o raznim drugim temama. Rukopise tih triju

knjiga napisalo je osoblje Društva za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*), a autorizirao ih je Upravni odbor Društva.

Dodatno čitanje: 1SM 12; 2SM 9, 10; 3SM 9-11.

Norma Collins

ODGOJ DJECE. U najosnovnijem smislu, biblijski je mandat za odgoj djece direktiva za vjersku pouku u kući (Ponovljeni zakon 6,4 i 7); zapovijed svakom roditelju i učitelju da „upućuje dijete prema njegovu putu" (Izreke 22, 6; usp. Ponovljeni zakon 11,19; Postanak 18,19). Ellen White smatrala je roditelje, učitelje, crkvu i školu odgovornim izvršiteljima odgoja djece i davala upute o tome što poučavati, o metodama odgoja i o tome koje rezultate očekivati.

Prema Ellen White, djeca su Gospodnje vlasništvo i Njegova baština. Njihov je odgoj najviša služba koju roditelji mogu učiniti za Boga. Svaka obitelj svoje kućanstvo mora posvetiti Bogu i time postati odgojno središte u kojem se učenici pripremaju za višu školu u nebeskim dvorima. (ST, Sept. 10, 1894). Prema mišljenju Ellen White, i očev čvrst obuzdavajući utjecaj, kao i nježna, suosjećajna majčina ljubav, ključni su za razvoj djece uravnoteženih karaktera. (HR, Feb. 1, 1878). Majka bi trebala shvatiti da joj je povjerena najveća misija ikada dana ljudima i, u skladu s time, ne bi trebala prihvaćati bremena koja bi štetila njenoj djeci. (AH 246). Očev prioritet mora biti odgoj djece na putu Gospodnjem. (AH 221). Otac i majka zajednički bi trebali dijeliti odgovornost za podizanje djece.

Odgovornost roditelja je primarna, i ako svoj posao dobro rade, posao učiteljâ bit će lakši. Ipak, mnoga su djeca izgubljena zbog neukosti učiteljâ. (FE 20). Odgajatelji trebaju poboljšati svoju sposobnost da usađuju „zdrav um u zdravome tijelu". (FE 59). Mjesna crkva također ima veliku ulogu u pružanju skloništa od štetnih utjecaja. (CG 312).

Odgoj djece trebao bi uključivati, od djetetovih najranijih dana, i prisnost s Isusovim životom. Djecu treba ohrabrivati da služe Bogu i pokoravaju se Njegovim zapovijedima. (ML 285). Potrebno ih je naučiti samokontroli i podučavati ih kako održavati fizičko, mentalno i moralno zdravlje. Praktične vještine i dužnosti, poput higijene, prehrane, vježbanja, kuhanja i održavanja domaćinstva, treba podučavati i poticati. Stalni napredak postiže se ponavljanjem i disciplinom.

Ellen White vjerovala je da je s važnošću *ranog* usavršavanja djece nemoguće pretjerivati. Naučene lekcije i navike formirane tijekom dojenaštva i djetinjstva na formiranje karaktera i smjer života utječu više od svih pouka dobivenih u kasnijim godinama. (CG 193). Čak i prenatalni utjecaji snažno djeluju na djetetov kasniji karakter. (SA 113).

Dakle, roditelji ne mogu djecu pravilno odgajati ako se najprije sami nisu predali Bogu i podredili mu vlastitu volju i sklonost, tražeći u svemu Gospodnju volju. Razumijevanjem načela, učenjem pravilnih metoda, traženjem vrhunske prosvjećenosti vlastitoga uma i duše, moći će biti uzor svojoj djeci. Ako roditelji u Kristovoj školi uče lekcije samokontrole, krotkosti i poniznosti srca, ako njeguju navike samoodricanja i ljubavi, moći će svojoj djeci riječima i djelima pokazivati put. (AH 421).

Djeca zahtijevaju različite metode odgoja (CT 115). Roditelji trebaju prepoznavati posebnost temperamenta svoje djece i proniknuti i njihovu snagu i njihove slabosti, da bi ih poučavali, usavršavali, pročišćavali i usmjeravali prema Nebu. Roditelji koji razumiju utjecaj okoline na um čuvat će svoju djecu od uzbudljivih zabava. Djeca bi trebala biti odgajana tako da, kad odrastu, zadrže ugodne uspomene na dobro provedeno djetinjstvo.

U propovijedi koju je održala tijekom zasjedanja Generalne konferencije 1901. godine u Battle Creeku, Ellen White dala je nekoliko

savjeta temeljenih na vlastitoj praksi odgoja djece. „Učinimo sve što možemo kako bismo svojoj djeci prikazali privlačnim nebeske vrednote, koje će ih udaljavati od zla. Naučimo ih da teže vječnom životu. I upamtite, grdnjom im nećete pomoći. Grdnja pobuđuje najgore strasti ljudskoga srca. Učinite dom ugodnim. Budite ljubazni i nježni, ali istodobno budite čvrsti, zahtijevajte poslušnost. Odgajala sam djecu koju su drugi proglašavali nepopravljivom. Nikada ih nisam udarila. Osvojila sam njihovu ljubav i njihovo povjerenje. Znali su da ću ih zamoliti da ne učine ništa drugo nego ono što će ih usrećiti. Nisam ih tukla, jer sam znala da ih to neće učiniti boljima. Molitva je bila moja snaga. Odgajate li svoju djecu prema Gospodinovim savjetima, pripremili ste ih da rade u crkvi, pripremili ste ih da uđu u misionarska polja, pripremili ste ih da zablistaju u dvorima Gospodnjim." (1SAT 328).

Dodatno čitanje: CG 17-287; FE 15-16, 139-161; AH 159-296.

Helena R. Gregor

ODGOJ, FILOZOFIJA. Filozofija odgoja Ellen White ocrtava temelje na kojima organizacija Crkve adventista sedmoga dana obrazuje mlade od svojih početaka.

Njena definicija odgoja jasno nadilazi obrazovno područje. Za Ellen White odgoj je više od stjecanja znanja. Pokriva pripremu za ovaj život i za život koji dolazi. Ne obuhvaća samo kognitivni razvoj nego i fizički, moralni i duhovni rast. (Ed 13). Svrha odgoja nije osigurati samo intelektualnu kulturu kako bismo stekli priznanje ili bogatstvo već, štoviše, „steći znanje i mudrost da bismo mogli postati bolji kršćani i biti spremni za veću korisnost, služeći vjernije našem Stvoritelju". (CT 49).

Čini se da su tri najistaknutija stupa odgojne filozofije Ellen White spasenje ili otkupljenje, cjelovitost i trajnost. Oni su naglašeni u većini njenih spisa o odgoju i obrazovanju, bilo u teoriji ili praksi. Otkupljenje je prvi i najvažniji cilj u odgoju. Ona, zapravo, kaže da su „u najvišem smislu djelo odgoja i djelo otkupljenja jedno djelo". (Ed 30). Spasenje je najveća potreba čovječanstva, a odgoj mora poslužiti kao kanal za donošenje spasenja učenicima. Ovo razumijevanje implicira da bi obrazovne institucije trebale: (a) imati cilj vratiti učenicima/studentima izgubljeni Božji lik (*ibid.*, 15); (b) zaposliti učitelje koji „posjeduju atribute Kristova karaktera" i mogu „pružiti dokaze o tome što milost može učiniti kroz ljude koji imaju povjerenja u Boga" (CT 151); (c) uvrstiti Bibliju kao sastavni dio akademskog programa (COL 42); (d) koristiti metodologiju koja usmjerava umove učenika/studenata prema njihovom Stvoritelju (Ed 14); i (e) biti smještene, ako je moguće, u neurbanom području „u kojima će oči počivati na pejzažima prirode umjesto na skupinama kuća". (FE 322). Konvencionalni ciljevi koji se odnose na učenje, obuku, razmišljanje, itd., smatraju se nemoćnima, osim ako Kristova otkupiteljska moć ne bude stvarnost unutar cijelog obrazovnog programa. (SC 18). Zapravo, obrazovanje bez ovih sadržaja može biti „više štetno nego korisno". (CT 412). Stoga, sve sastavnice kurikuluma, bilo osobne ili materijalne, valja prilagoditi donošenju studentima prilike za otkupljenje i spasenje po Gospodinu Isusu Kristu.

Drugi je stup odgojne filozofije cjelovitost. U stotinama prilika Ellen White piše o potrebi uravnoteženog razvoja tjelesnih, mentalnih, moralnih i duhovnih sposobnosti. „Pravo obrazovanje priprema je tjelesnih, mentalnih i moralnih snaga za obavljanje svake dužnosti; to je obuka tijela, uma i duše za božansku službu. Ovaj će odgoj trajati do vječnog života." (COL 330). Nasuprot tome, ona kritizira škole i sustave koji veliki naglasak stavljaju na intelektualno područje, dok ne obraćaju pažnju na tjelesno i moralno-duhovno područje. (CT 295).

Kao rezultat toga, jedna od najizrazitijih tradicija adventističkih škola jest tjelesno vježbanje u praktičnom radu koji donosi ravnotežu, ali i dodatnu zaradu. Ovo obilježje različito je primijenjeno u različitim dijelovima svijeta, ovisno o društvenim i gospodarskim prilikama. Ipak, briga za fizičku stranu života dosljedno se podržava. Isto tako moralno-duhovna komponenta očituje se u uključivanju niza relevantnih aktivnosti, kao što su proučavanje Biblije, molitva, pobožnost, sakralna glazba, razne promocijske aktivnosti i uslužne djelatnosti.

Cjelovitost se primjenjuje na niz odgojnih područja. Odgoj u ranom djetinjstvu već nudi mogućnost pružanja uravnoteženog odgajanja. (Ed 276). Nastavni plan i program treba izbjegavati jednostrano obrazovanje i planirati kako bi pružio „moralnu filozofiju, proučavanje Svetoga pisma i tjelesno vježbanje. … Ako sve sastavnice nisu jednako razvijene, jedna ne može temeljito obaviti svoju djelatnost bez preopterećenja nekog dijela ljudskog sustava." (5T 522). Obrazovanje nastavnika treba biti prožeto konceptom cjelovitosti, a od kršćanskog učitelja očekuje se da ima „jednak interes za tjelesno, mentalno, moralno i duhovno obrazovanje svojih učenika". (3T 135). Svepristna ideja cjelovitosti neraskidivo je povezana s razvojem ispravnog karaktera (RH, June 24, 1890), što je jedino blago koje možemo ponijeti s ovoga na onaj svijet (CG 161).

Treći obrazovni stup Ellen White karakterizira koncept i svrhu trajnog obrazovanja. Za razliku od konvencionalnih akademskih programa, „pravo obrazovanje" uključuje cijelo razdoblje čovjekova života. … Priprema učenika/studenta za radost služenja na ovom svijetu i za višu radost šire službe u budućem svijetu." (Ed 13).

U određenom smislu, odgoj valja započeti tijekom prenatalnog doba (AH 255-259) i treba ga nastaviti tijekom djetinjstva, adolescencije i odrasle dobi (CG 26). Čak i nakon toga, učenici u Kristovoj školi nastavit će učiti (FE 544). „Tamo će se svaki kapacitet razviti, svaka sposobnost povećati. Najveličanstvenija će se ostvarenja nastaviti, najuzvišenije težnje ostvariti, najviše ambicije dostići. I dalje će se pojavljivati novi vrhovi koje treba osvojiti, nova čuda kojima se treba diviti, nove istine shvatiti, svježi dosezi koji će izazivati snage tijela, uma i duše." (Ed 307).

Osnovni tekstovi koji sadrže filozofiju obrazovanja Ellen White jesu: „Pravilno obrazovanje" (3T 131-160); „Prva načela" (Ed 13-30); te „Više obrazovanje" i „Cilj naših škola" (CT 11-70).

Vidi također: Učitelji i nastava.

Dodatno čitanje: E. M. Cadwallader, *Principles of Education in the Writings of Ellen G. White* (Ph. D. diss. University of Nebraska, 1951); G. R. Knight, *Philosophy of Education: An Introduction in Christian Perspective*, 4th ed. (AUP, 2006); G. R. Knight, *Myths in Adventism* (RHPA, 1985).

Julian Melgosa

ODGOJ, ULOGA ELLEN WHITE U ADVENTIZMU. Viziju Ellen White o razvoju adventističkog odgoja samo je nekolicina tijekom njenog života shvatila u potpunosti. Njen pisani doprinos svrsi i filozofiji adventističkog obrazovanja započeo je 1872. godine. (3T 131 - 160; FE 15 - 46). Na tim je temeljnim stranicama Ellen White razvila glavne teme, koje su uključivale: „tjelesni, duševni, moralni i vjerski odgoj djece" (FE 15); „navike i načela učitelja trebaju se smatrati važnijima od akademskih kvalifikacija" (*ibid.* 19); „svakodnevni, sustavni rad treba biti dio odgoja mladih" (*ibid.*, 44); studenti „mogu dosegnuti najvišu točku intelektualne veličine; i ako su uravnoteženi vjerskim načelom, mogu nastaviti djelo koje je Krist došao … ostvariti" (*ibid.*, 48).

Ali ova načela i mnoga druga njeni suvremenici nisu razumjeli. Kod osnivanja Battle Creek Collegea 1874. godine uprava se odlučila za gradilište male površine, dok su James i Ellen

White inzistirali na mnogo većem komadu zemlje za razne djelatnosti i poljodjelstvo. Još veće razočaranje, vođe su organizirali školu kao klasičan, konvencionalan, sveučilišni obrazovni koledž. Osnivači nisu mogli shvatiti načela kombiniranja studija s dnevnim programom rada. Čak se i biblijsko proučavanje nudilo samo kao izborni kolegij.

Godine 1881. Ellen White je upozorila da „postoji opasnost da će se naš koledž razvijati suprotno od izvorne zamisli". (5T 21). Ranije te godine *Alexander McLearn zamijenio je *Sidneyja Brownsbergera na mjestu predsjednika koledža. Budući da su obojica bili klasične naobrazbe, nisu razumjeli odgojnu filozofiju Ellen White. U poglavlju „Naš koledž" (5T 21-36) snažno je naglasila da će „Biblija imati svoje pravo mjesto u obrazovanju mladeži". (*ibid.*, 26).

Dana 10. kolovoza 1882. godine, Battle Creek koledž zatvoren je na godinu dana zbog unutarnjeg sukoba. Kao rezultat, crkveni vođe i fakultetski administratori odlučili su promijeniti redoslijed svojih prioriteta kako bi u sve programe studija uključili fizički rad i veći naglasak na Bibliji.

Sljedeći ključni trenutak u adventističkom obrazovanju dogodio se u *Harbor Springsu, Michigan, na Obrazovnoj konvenciji 1891. godine. Potaknuti svježim razumijevanjem *„pravednosti po vjeri", koje je obilježilo Zasjedanje Generalne konferencije 1888. godine, novi obrazovni naglasci isticali su da se adventističke škole trebaju više usredotočiti na adventističku misiju i poruku. Zajedno s glavnim načelima Whiteovih, koja su istaknuta u ranijim spisima, u Harbor Springsu zagovaralo se „uklanjanje poganskih i nevjerničkih autora iz naših škola, izostavljanje dugih predavanja u razredima latinskog i grčkog te provedba nastave Biblije i nastave povijesti sa stajališta proročanstava". (P. T. Magan, „The Educational Conference and Educational Reform", RH, Aug. 6. 1901, 508).

Ova dobro zaokružena konferencija postala je vrhuncem novih standarda u klasičnom adventističkom obrazovanju. Ellen White napisala je šest snažnih, nedvosmislenih članaka u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) (RH, Nov. 10-Dec. 15, 1891), rekapitulirajući pitanja koja su oslabila adventistički kurikulum u formativnim godinama. (usp. FE 167-200). Ovdje je ponovno naglasila središnju ulogu Biblije u spašavanju istine iz tame i postavljanje Biblije na njeno pravo mjesto. Njena obrazovna filozofija ustanovljavala je načela *velike borbe, uključujući „dva čimbenika u spasenju čovjeka" – „božanski utjecaj" i „snažnu, živu vjeru onih koji slijede Krista". Ujedinjenje tih dvaju čimbenika ostvaruje se kad se božanska inicijativa susreće sa „suradnjom Njegove Crkve". (FE 189).

Tijekom deset godina nakon Konvencije u Harbour Springsu, Ellen White neočekivano je imala priliku osobno nadgledati provedbu svojih odgojnih načela. Odgovarajući na poziv da se preseli u Australiju 1891. godine, ubrzo je uvidjela potrebu za osnivanjem koledža za osposobljavanje radnika za to područje svjetskog misijskog polja.

Ali dok se nekolicina adventista u Australiji organizirala usred krize financijske depresije, Ellen White nastavila je savjetovati vođe koledža u Battle Creeku. Predsjedniku koledža u Battle Creeku *W. W. Prescottu pisala je 1893. godine da je prvotna svrha koledža bila uspostaviti „školu u Battle Creeku koja se ne bi trebala ugledati ni na jednu postojeću školu. … Učitelji su trebali odgajati na duhovan način, pripremati ljude da izdrže tešku krizu koja je pred nama; ali došlo je do odstupanja od Božjeg plana u mnogo čemu." (*ibid.*, 221). Drugim riječima, koledž je organiziran na pogrešnom obrascu – konvencionalnom obrascu svjetovnih škola. Ona je uvijek savjetovala i zagovarala „kvalitetno obrazovanje", ali s kršćanskog stajališta, a ne sa stajališta klasičnog obrazovanja.

Spisi Ellen White tijekom australskog razdoblja još su detaljnije otkrili njenu širinu vizionarskih načela. Sada je imala priliku gledati kako se ta načela ugrađuju iz osnova u Avondaleu. Znala je da Avondale mora biti nova vrsta adventističkog koledža: „Povjetarac iz Battle Creeka neće ovamo dopuhati. Shvaćam da moram nadzirati ispred i iza, i sa svake strane, da ne dopustimo da se uvuče išta što mi je predstavljeno kao štetno za naše škole u Americi." (Lt 138, 1897, u 20MR 215).

S vremena na vrijeme, Ellen White je naglašavala da se škola Avondale „ne smije ugledati ni na jednu školu koja je osnovana u prošlosti. Ovo je trebala biti ogledna škola. Organizirana je po planu koji nam je Bog dao, a On je unaprijedio njen rad." (CT 533).

Životni eksperiment u Avondaleu i stalna struja svježih uvida Ellen White osnažila je mlade edukatore u Sjevernoj Americi kasnih 1890-ih. *E. A. Sutherland i *P. T. Magan reorganizirali su Battle Creek College prema tim životnim načelima – zadatak koji je uspio tek kad je koledž preseljen u ruralno mjesto blizu Berrien Springsa, Michigan (vidi *Emanuel misionarski koledž – *Emmanuel Missionary College*).

Ova su dvojica kasnije osnovala novu školu u blizini Madisona, Tennessee (vidi *Madison koledž – *Madison College*), u kojoj su mogli potpunije razviti reformirana obrazovna načela što ih je zagovarala Ellen White. Upravni odbor Madison koledža bio je jedini odbor u kojem je Ellen White ikada djelovala.

Još jedan aspekt adventističkog obrazovanja koji je Ellen White naglašeno zagovarala bio je razvoj osnovnih škola. Od devet adventističkih osnovnih škola 1895. godine do 220 škola 1900. i do 417 škola 1905. godine, pokret osnivanja osnovnih škola bio je u velikoj mjeri potaknut njenim stavom da u zemljama u kojima su „roditelji zakonom prisiljeni slati svoju djecu u školu", svaka adventistička crkva treba osnovati školu, čak i „ako nema više od šestero djece koji je pohađaju". (Lt 141, 1897, u 6T199; usp. G. Knight, 43).

Sveučilište Loma Linda (*Loma Linda University* – vidi *Koledž medicinskih evanđelista), sa svojim međunarodnim vodstvom u medicini, stomatologiji, javnom zdravstvu i srodnim područjima, osnovan je jer je Ellen White 1905. godine poticala posuđivanje novca radi kupovine kampusa propalog hotelskog odmarališta. Nova medicinska institucija ne bi preživjela svoje rane godine bez smislenog poticanja njenog rukovođenja i sposobnosti privlačenja potrebnih sredstava. Slične priče njenog osobnog i financijskog zagovaranja mogu se ispričati i u vezi s većinom adventističkih koledža i mnogo manjih institucija koje su osnovane tijekom njenog života.

Vidi također: Obrazovanje, Filozofija; Učitelji i nastava.

Dodatno čitanje: H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998.), 354-361; G. R. Knight, *Early Adventist Educators* (AUP, 1983), 26-49.

Herbert E. Douglass

***ODGOJ,* KNJIGA** (*Education*, nakladnik knjige PPPA, 1903, 324). Prošireno izdanje ranije knjige *Kršćanski odgoj* (*Christian Education,* 1893), napisano za adventiste sedmoga dana i za širu javnost, u kojem Ellen White govori o filozofiji odgoja. Za Ellen White, pravi je odgoj „skladan razvoj fizičkih, mentalnih i duhovnih snaga. On priprema učenika za radost služenja u ovome svijetu i za višu radost šireg služenja u budućem svijetu." (13). Stoga su ciljevi odgoja i otkupljenja jednaki: obnoviti Božju sliku u Njegovim stvorenjima i dovesti svijet i čovječanstvo natrag u njegovo izvorno savršenstvo (15,16). Tko god surađuje s Bogom u prijenosu spoznaje Boga mladima i u oblikovanju karaktera u skladu s Njegovim, radi plemenito djelo (19).

Da bi ilustrirala što je pravi odgoj, Ellen White je prvo opisala kako je Bog želio provesti

načela odgoja dajući Izraelu službe u Svetištu i njihove popratne svetkovine kao lekcije o svetosti, posvećenju i štovanju (33.44). Još se jedna ilustracija nalazi u proročkim školama, koje su kombinirale razvoj mentalnog, duhovnog i tjelesnog aspekta ljudskog bića (45-50). Dobro uravnotežen pristup odgoju pomogao je biblijskim likovima, kao što su Josip, Daniel i Elizej, da postanu vođe u Izraelu i tako dovedu Božji narod bliže Njemu (51-70). Ali najbolja ilustracija ovih odgojnih načela jest Isusov život, služba i metode (73-96).

U središnjem dijelu knjige, koja čini više od polovice njenog sadržaja, Ellen White opisuje četiri bitna aspekta odgoja. Prvo, istinski odgoj stavlja naglasak na prirodni svijet, na učenje o Bogu kroz prirodu. Kad ljudi shvate kako Bog djeluje u prirodi, bit će bolje osposobljeni vidjeti kako On može djelovati u njihovim životima (99). Drugi bitan aspekt odgoja jest putem Biblije. Riječ Božja blago je nepresušnih izvora, i nijedna se ljudska knjiga ne može usporediti s njom (123-127). Pretraživanje, čitanje i razmišljanje o Bibliji njeguje mentalnu i duhovnu kulturu kakva se ne može naći ni u jednoj drugoj knjizi. U životima i iskustvima različitih likova Biblija nudi načela ispravnog življenja i uči nas kako izbjeći opasnosti i zamke.

Treći je aspekt istinskog odgoja tjelesna kultura. Razumijevanje kako funkcionira čovjekovo tijelo i zakonitosti zdravlja važni su za postizanje uravnoteženog načina života. Ellen White naglašava korisnost manualnog rada kao prednosti u životu i da „mlade treba upućivati kako bi vidjeli istinsko dostojanstvo u radu“ (214). Posljednji važan aspekt odgoja je izgradnja karaktera. „Pravi odgoj ne zanemaruje vrijednost znanstvenog znanja ili književnih stečevina; ali iznad prenošenja samih informacija on vrednuje moć; iznad moći dobrotu; iznad intelektualnih stečevina karakter. Svijetu nisu potrebni ljudi visokog intelekta u toj mjeri koliko su potrebni ljudi plemenitog karaktera vođeni postojanim načelima.“ (225).

Za Ellen White ta su načela odgoja ključni koncepti prema kojima odgajatelji obučavaju i vode mlade ljude da razviju bliži odnos s Bogom u pripremi za vječni život. Odgoj na zemlji nikada nije dovršen, on samo priprema put za školu u vječnosti (301).

Godine 2000. objavljena je adaptacija knjige *Odgoj* pod naslovom *Istinski odgoj* (*True Education*) nakladnik PPPA, 192).

Denis Fortin

ODGOVORI ELLEN WHITE KRITIČARIMA. Odgovori Ellen White kritičarima njenog proročkog dara ovisili su o različitim okolnostima. S onima koji su gajili averziju prema duhovnim darovima modernoga doba bila je vrlo suosjećajna i strpljiva, savjetujući da „ako se osobe nisu odredile prema viđenjima, ne bi ih trebalo prisiljavati. … Od nekih se tražilo da podrže viđenja, iako to po svojoj savjesti nisu mogli učiniti, i na taj su način neke iskrene duše bile nagnane da zauzmu stajališta protiv viđenja i protiv tijela [Crkve] koja nikada ne bi zauzeli da se prema njima postupalo diskretno i sa suosjećanjem.“ (1T 382).

U ljeto 1861. godine savjetovala je da oni koji su „Božja djeca“, a ipak „sumnjaju u viđenja“ nikako „ne bi trebali biti lišeni crkvenih beneficija i povlastica. … Treba im iskazivati dugo strpljenje i bratsku ljubav sve dok ne iznesu svoje stajalište i dok se ne učvrste za ili protiv.” Međutim, ako takvi ljudi odbace valjanost njenog proročkog dara i „ako svoje protivljenje dovedu do te mjere da se suprotstavljaju onome u čemu nemaju iskustva, i osjećaju se ljutito kad na crkvenim skupovima govore oni koji vjeruju da su viđenja od Boga, … Crkva smije znati da oni nisu u pravu. … Kad se vjernici suprotstavljaju tim darovima i bore se protiv viđenja, duše su u opasnosti zbog njihovog utjecaja i vrijeme je da se s njima radi, da slabi

ne budu zavedeni njihovim utjecajem." (1T 328, 329).

Ellen White savjetovala je dva pristupa „protivnicima koji se bave klevetama i lažnim prikazivanjem". Prvo, vjernici ne bi trebali trošiti puno „vremena i snage" na duge odgovore onima koji „uzrokuju prepirke" oko istine. „Nismo mudri ako ih [prepirke] uzmemo iz njihovih ruku pa ih podijelimo s tisućama onih koji ih se nikada ne bi dosjetili da ih nismo objavili svijetu. … Prepirke će brže odumrijeti ostanu li nezamijećene, i ako se prema njihovim pogrešnim i neistinitim razlozima odnosimo s tihim prezirom." (3T 36, 37). U svom drugom pristupu, Ellen White savjetovala je da se slijedi Kristov primjer u suočavanju s protivljenjem. U svojim odgovorima na kritike Krist je „bio jasan i jednostavan, pogađajući izravno korijen spornog predmeta i svačiji um koji je njime ispunjen". U odgovoru na kritike, ne treba biti previše eksplicitan, „ne treba reći baš sve što bi se moglo reći ako je samo nekoliko argumenata dovoljno da se utemeljeno stvarno razoružaju ili ušutkaju protivnici." (3T 37).

Jedan od rijetkih slučajeva u kojem se Ellen White opsežno branila bio je tijekom *Kelloggove krize (*Kellogg crisis*) 1906. i 1907. godine. Kao odgovor na niz pitanja (kasnije sažetih u **Plavoj knjizi* [*Blue Book*]), napisala je tridesetak osobnih pisama. No, „instruirana" je da na neka od pitanja ne odgovara, jer bi ljudi mogli krivo protumačiti njena stajališta. Rekla je da neki „ugrožavaju svoje duše" i da „slušaju obmanjujuće prikaze" u vezi s njenom porukom. „Kroz mnoga izvrtanja i lažna razmišljanja o onome što sam napisala, oni pokušavaju opravdati svoju osobnu nevjeru. … Ne vide jasno. Stoga se ne usuđujem komunicirati s njima." (Lt 206, 1906, u 1SM 29, 30). Jedan karakterističan primjer odgovora Ellen White na kritike je sljedeći: „U svojim porukama ljudima Božji anđeli vrijeme prikazuju vrlo kratkim. Takvim je i meni uvijek bilo predstavljeno. Istina je da je vrijeme trajalo duže nego što smo očekivali u prvim danima te poruke. Naš se Spasitelj nije pojavio onda kad smo mu se nadali. Ali je li Gospodnja riječ promašena? Nikada! Treba držati na umu da su Božja obećanja i prijetnje podjednako uvjetovani." (Ms 4, 1883., u 1SM 67).

Dodatno čitanje: 1SM 406-416; H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 478-485.

Herbert E. Douglass

ODIJEVANJE, REFORMA. Devetnaesto stoljeće bilo je doba reformi u Sjedinjenim Američkim Državama i adventisti su zagovarali mnoge od njih. Ellen White skrenula je adventistima sedmoga dana ranih 1860-ih (točnije 1865. godine) pozornost na pitanje reforme odijevanja u posljednjem u nizu od šest knjižica zajedničkog naziva *Zdravlje: ili kako živjeti* (*Health: or How to Live*) (2SM 410, 473-479). „Sestre moje, među nama postoji potreba za reformom odijevanja", pozvala je. (*ibid.*, 473).

Tipičnu haljinu koju su Amerikanke nosile tijekom tog razdoblja karakterizirala je duga suknja koja se vuče i doslovno mete ulice, usko pripijeni korzeti i višestruki slojevi podsuknji ispod suknje i na vrhu veliki obruč. Takav uski, teški, glomazni i nehigijenski stil odijevanja ozbiljno je narušavao zdravlje žena. Pokušavajući poboljšati položaj žena, neki su reformatori 1850. godine predložili alternativni stil odijevanja. „Reformiranu haljinu" ili američki kostim, kako su je u početku zvali, prve su zagovarale Elizabeth Miller, Elizabeth Cady Stanton i Amelia Bloomer, a sastojala se od kratke suknje i dugih, širokih hlača koje su se nosile ispod suknje. Ponekad su hlače, zvane i „bloomers", bile zakopčane na gležnjevima. Pohvale i preporuke s jedne strane, i protivljenje i sarkazam s druge strane bili su polarizirani odgovori na reformatore odijevanja. Iako je narodna uznemirenost oko reforme odijevanja i zagovaranih osebujnih stilova odijevanja trajala

samo dva ili tri desetljeća, načela za koja su se ovi reformatori zalagali na kraju su prevladala.

Ellen White počela je govoriti o reformi odijevanja trinaest godina nakon što je predložena „reforma odijevanja". Prva faza reforme odijevanja adventista sedmoga dana sastojala se jednostavno od odbacivanja obruča. „Obruči", pisala je Ellen White, „bili su odvratni, a utjecaj svakog svetkovatelja subote trebao bi biti osuda te smiješne mode". (RH, Aug. 27, 1861). Činjenica da su i spiritualisti bili među zagovornicima reforme odijevanja sprečavala je adventiste da spremno prihvaćaju predloženi američki kostim. Ellen White smatrala je da je to „u potpunosti neskromna odjeća neprikladna za skromne, ponizne Kristove sljedbenike". (1T 421).

Sljedeća faza bio je razvoj adventističkog stila reformiranog odijevanja. Nakon njezina posjeta Našem domu na brežuljku (*Our Home on the Hillside*) dr. Jamesa Jacksona u Dansvilleu, New York, 1864. godine, Ellen White pisala je Ransomu i Aurori Lockwood u vezi s reformom odijevanja: „Ovdje imaju sve stilove odijevanja. Neki su vrlo zgodni, ali i prekratki. Na ovom ćemo mjestu dobiti uzorke i mislim da možemo ponuditi zdraviji stil odijevanja nego što ga sada slijedimo, a opet da ne budemo nakićeni u stilu američkog kostima. Naše haljine bi, prema mojoj zamisli, trebale biti od 10 do 15 centimetara kraće nego što se sada nose i ni u kojem slučaju ne smiju dosezati niže od vrha pete cipele, a mogu biti, uz svu skromnost, malo kraće čak i od ovog. Sama ću smisliti stil odijevanja koji će biti u savršenom skladu s onim što mi je pokazano. Zdravlje to zahtijeva. Naše nejake žene moraju odbacite teške suknje i uske strukove ako cijene zdravlje." (Lt6, 1864, u 5MR 380). Njezini prigovori konvencionalnom odijevanju uglavnom su se temeljili na zdravstvenim načelima. Snažno je osjećala da su nepotrebno teške konvencionalne haljine štetne za trbušne organe žene, uski steznici ometaju pravilno disanje a duge suknje koje se vuku po prašnjavim ulicama unose prljavštinu u domove i šire bolesti. (1T 459). S druge strane, smatrala je da je američki kostim neprikladan za ženu i da je prekratak.

Dok je zagovarala takvu reformu među adventističkim ženama, Ellen White je doživjela mnoga neugodna iskustva zbog kojih je na kraju odustala od promocije ove cijele zamisli. Najprije se pojavilo pitanje koliko dugačka, odnosno koliko kratka treba biti haljina. Mnogi su prihvatili njenu procjenu da haljina „treba biti od 10 do 15 centimetara kraća nego što se sada nosi" ili 23 centimetra od poda, kao izravno Božje otkrivenje i, prema tome, božanski otkrivenu duljinu ženske haljine. Svako odstupanje od ove duljine smatralo se prijestupom Božje volje. Međutim, Ellen White je objasnila da joj točna dužina suknje nije objavljena u viđenju i da je ona procijenila približnu duljinu. Vrsta odjeće koju je smatrala „prikladnom, skromnom i zdravom" je suknja koja „je desetak centimetara povrh prljavštine s ulice i pločnika, u svakoj prilici, kao kod uspinjanja ili silaženja stepenicama". (3SM 278). Nadalje, objasnila je da su „neki pretpostavili da je upravo navedeni obrazac bio obrazac koji su svi trebali usvojiti. To nije tako. Ali nešto tako jednostavno poput ovoga bilo bi najbolje za nas da usvojimo pod danim okolnostima. Nijedan precizan stil nije mi dan kao točno pravilo za naše odijevanje." (*ibid.*, 254).

Ali iskustvo koje ju je navelo da ostavi po strani promidžbu ovog pitanja bio je i stav članova Crkve. „Iako su mnoge naše sestre načelno prihvatile ovu reformu," objasnila je, „druge su se usprotivile jednostavnom, zdravom stilu odijevanja koju je reforma zagovarala. Bilo je potrebno mnogo rada da se ova reforma uvede među naš narod. Našim sestrama nije bilo dovoljno predočiti prednosti takvog odijevanja i uvjeriti ih da će time zadobiti Božje odobravanje. Moda je tako snažno utjecala na njih da su se sporo oslobađale njenog utjecaja, bez obzira

na djelovanje razuma i savjesti. I mnoge koji su tvrdile da prihvaćaju reformu nisu ništa promijenile u svojim pogrešnim navikama odijevanja, osim što su skraćivale suknje i pokrile udove. Ali ni to nije bilo sve. Neke od onih koje su usvojile reformu nisu bile spremne primjerom pokazati prednosti takvog odijevanja, već su, kad ih se pitalo, iznijele svoje razloge za prihvaćanje takvog odijevanja i onda bi nastavile po starom. Svojom savješću nastojale su kontrolirati savjesti drugih. Ako se one tako odijevaju i druge bi trebale činiti isto. Zaboravile su da nitko ne bi trebao biti prisiljen nositi reformsku haljinu. Moja dužnost nije bila nametati tu temu svojim sestrama." (4T 635, 636).

Kako je vrijeme prolazilo, prevladavajući stilovi ženskog odijevanja mijenjali su se na bolje. Godine 1897. Ellen White je savjetovala da „pitanje odijevanja ne smije biti naša sadašnja istina. … Slijedite običaje odijevanja ako su u skladu sa zdravstvenim načelima. Neka se naše sestre odijevaju jednostavno, kao što mnoge čine, imajući haljinu od dobrog, izdržljivog materijala, prikladnog za ovu dob, i neka nas ne zaokuplja pitanje odijevanja." (Ms 167, 1897, u 4Bio 333).

Dodatno čitanje: 1T 456-466; M. W. Campbell, „The Development of the 'Reform Dress' Among Seventh-day Adventists, 1864-1876" (unpublished paper, CAR); R. W. Coon, „The 'Dress' Message" (lecture outline, Feb. 27, 1996, CAR); SHM65 112-130, 166-169; F. D. Nichol, *Ellen G. White and Her Critics* (RHPA, 1951), 136-160; D. E. Rebok, Believe His Prophets (RHPA, 1956), 249-276; „Seventh-day Adventists and the Reform Dress" (EGWE, SDoc).

Denis Fortin

ODJEĆA I UKRAŠAVANJE. Ellen White posvetila je mnogo pažnje, u opsegu i detaljima, pitanjima odijevanja i ukrašavanja, dijelom zbog svog teološkog razumijevanja cjelovitosti ljudske prirode. Ovo bitno jedinstvo svih ljudskih dimenzija stvara uzajaman utjecaj i međuovisnost između našeg *postojanja* i našeg *djelovanja*. Drugim riječima, tko smo (biti) i što činimo (činiti) jesu blisko i uzajamno povezani, te utječu jedno na drugo na dobro ili na zlo. Odnosno, kršćanstvo se samo ne ispovijeda ili čak propovijeda – to je stil života koji se živi i prakticira. (Jk 1,22).

Ellen White je vjerovala da će nevidljive kršćanske vrline postati očite u našem vanjskom izgledu. „O nečijem karakteru sudimo prema stilu odijevanja. Skromna, pobožna žena odjenut će se skromno. Istančan ukus, kultiviran um, otkrit će se u odabiru jednostavne, prikladne odjeće. Mlade žene koje se odupru ropstvu mode bit će ukras društvu. Ona koja je jednostavna i nepretenciozna u odijevanju i ponašanju pokazuje razumijevanje da pravu ženu karakterizira moralna vrijednost." (MYP 353; također 7BC 941).

Linija razgraničenja između društva i njegovog životnog stila odijevanja i Crkve i njenog životnog stila i haljina mora biti očita (MYP 349), ali razlika ne smije biti namjera, šok radi efekta. „Kršćani se ne bi trebali truditi oblačiti čudno, da ljudi u njih zure. Ali ako, u skladu sa svojom vjerom i dužnošću odijevajući se skromno i zdravo, smatraju da su izvan mode, ne bi trebali mijenjati svoju odjeću da budu kao svijet." No različitost od svijeta ne treba održavati radi same razlike. „Ako svijet uvede skroman, prikladan i zdrav način odijevanja, koji je u skladu s Biblijom, takav stil odijevanja neće promijeniti naš odnos s Bogom." (*ibid.*, 350).

Kršćanska ravnoteža između aljkavosti i sljedbeništva modnih trendova odijevanja tajna je pozitivnog utjecaja. (*ibid.*, 349; 1T 464). Ali kako možemo postići ovu ravnotežu?

Za Ellen White, samoispitivanje, obraćanje pozornosti na naše želje i njihova procjena od najveće je važnosti. Namjere srca uključene su u proces odabira naše garderobe, a ljudi perci-

piraju te namjere kroz naš izgled. Ona komentira: „Dragi mladi, vaša težnja da se odijevate po modi i nosite čipku, zlato i umjetne predmete radi isticanja, neće drugima preporučiti vašu vjeru ili istinu koju ispovijedate. Na vaše pokušaje da uljepšate svoju vanjštinu pronicljivi će ljudi gledati kao na dokaz slabog uma i ohola srca. … Nema boljeg načina da vaše svjetlo svijetli drugima od vaše jednostavnosti u odijevanju i ponašanju. Tako ćete svima pokazati da pravilno ocjenjujete stvari ovog života u usporedbi s onim što je vječno." (3T 376; vidi također 4T 645). „Utjecaj vjernika bio bi deseterostruko veći kad bi muškarci i žene koji prihvate istinu, a prije su bili nemarni i mlitavi u svojim navikama, bili tako uzdignuti i posvećeni kroz istinu da vidno poštuju navike urednosti, reda i dobrog ukusa u odijevanju." (MYP 349, 350).

U svojim spisima Ellen White nabraja osnovna načela odijevanja i ukrašavanja. Čini se da je skromnost jedno od najvažnijih načela za usmjeravanje kršćanskog ukusa u odijevanju (*ibid.*, 350; MB 287; CSW 20, 21; 1T 464); koja će „čuvati krepost" (2T 458) i očitovati poniznost uma (CG 144). Zdravlje je još jedna važna smjernica za izgled. U doba kada su se odjevni predmeti koristili za preoblikovanje ženskog izgleda u skladu s kulturom nametnutim idealima, Ellen White je zagovarala reformu odijevanja. Tisuće su žena „nezadovoljne svojim prirodnim oblikom", pisala je, „i u svojim ozbiljnim naporima da isprave prirodu, i dovedu je do svoje predodžbe otmjenosti, razbiju njeno djelo iza čega ostaje puka olupina". (2SM 473). U vrijeme Ellen White čak su i djeca bila podvrgnuta teškim pojasevima u odjeći, uskoj odjeći koja sprječava slobodnu cirkulaciju krvi i čizmama s tankim đonovima koji ne mogu pružiti potrebnu toplinu. (*ibid.*, 470). „Suknju koja briše zemlju" Ellen White je opisala kao „nečistu, neugodnu, neprikladnu, nezdravu". (MH 291). Takve suknje koriste suvišan materijal, teško vise na bokovima, ograničavaju slobodu disanja i uzrokuju brojne bolesti. (*ibid.*, 291-293; vidi također Ed 199).

Ekonomičnost u odabiru odjeće mora odražavati zdrav razum. Odjeća izrađena od materijala lošije kvalitete možda se neće isplatiti. Radije valja dati prednost dobrim materijalima (ChS 28) koji su trajniji (CG 414).

Kršćani se svojom odjećom također moraju uklopiti u vrijeme u kojem žive. Nema vrline u zastarjelom izgledu: „Neka se naše sestre odijevaju jednostavno, kao što mnoge čine, neka imaju odjeću od dobrog, izdržljivog materijala, prikladnu za naše vrijeme, i neka im pitanje odijevanja ne ispuni um." (*ibid.*, 414). Ali odjeća također mora biti primjerena vrsti posla koji obavljamo, biti dobrog ukusa i prilagođena za godišnje doba i vrstu posla ili aktivnosti. (1T 425, 464; 2T 532). Ostala načela koja nalazimo u njenim spisima uključuju udobnost (MH 382; ML 138), čistoću (CG 424, 425, 461; ChS 28, 29; 4T 72), skladnost (CG 107, 462; 2SM 438), jednostavnost (CG 107, 424, 425; ChS 28, 29) i urednost (PE 156).

Kad se bavila pitanjem ukrašavanja, Ellen White je rijetko izdvajala nakit od svih drugih oblika egzibicionizma. Za nju su temeljna načela o ukrašavanju koja se nalaze u Bibliji predstavljala ispravno shvaćanje istinske ljepote. Često citirajući Prvu Petrovu 3,3-5, Ellen White je poticala svoje čitatelje da se pridržavaju „zapovijedi Božje riječi" (4T 644) i ne slijede običaje svijeta (Ev 270, 271). Umjesto poruke promatračima: „Gledajte me, divite mi se!", kršćanin bi trebao odabrati jednostavnost u izgledu. (4T 645). U trećem poglavlju Prve Petrove poslanice „apostol stavlja unutarnje ukrašavanje u suprotnost s vanjskim i govori nam što veliki Bog cijeni. Vanjsko je kvarljivo. Ali krotak i tih duh, razvoj prekrasnog, skladnog karaktera, nikada se neće raspasti. To je ukras koji nije kvarljiv. U očima Stvoritelja svega što je vrijedno, ljupko i lijepo, ima veliku cijenu." (ML 123).

Za Ellen White odijevanje i ukrašavanje

također imaju moralni utjecaj. „Ljubav prema odijevanju ugrožava moral i od žene čini suprotnost kršćanskoj dami koju obilježavaju skromnost i umjerenost. Nošenje napadne i ekstravagantne odjeće često u srcu potiče požudu kod osobe koja je nosi i budi niske strasti u srcu promatrača. Bog vidi da propasti karaktera često prethodi popuštanje ponosu i taštini u odijevanju. On vidi da skupocjena odjeća umanjuje želju da činimo dobro." (4T 645).

Jedno od najosnovnijih načela Ellen White u pogledu jednostavnosti odijevanja i ukrašavanja sadržano je u pozivu kršćanima da svoja sredstva ulažu u ljudske potrebe i misijske aktivnosti umjesto u skupe haljine i odjeću. „Što više sredstava tko troši na odijevanje, to manje može imati za nahraniti gladne i odjenuti gole; a potoci dobročinstva, koji bi trebali neprestano teći, presušuju." (*ibid.*). „Srca su mnogih tako otvrdnula blagostanjem da zaboravljaju Boga i zaboravljaju potrebe svojih bližnjih. Nazovikršćani kite se nakitom, čipkama, skupocjenom odjećom, dok Gospodinovi siromasi jedva preživljavaju." (2BC 1012). „Svaki dolar koji uštedimo nosi Božji lik i potpis. Sve dok na Božjem svijetu ima gladnih koje treba nahraniti, golih za odjenuti, onih koji ginu za kruhom i vodom spasenja, svako nepotrebno zadovoljenje, svaki višak kapitala, pripada siromašnima i golima." (WM 269).

Dodatno čitanje: M. M. Kiš, „Christian Lifestyle and Behavior", in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 675-723; D. E. Rebok, *Believe His Prophets* (RHPA, 1956), 249-276; SHM65 112-130, 165-169, 441-445.

Miroslav M. Kiš

ODREĐIVANJE VREMENA KRISTOVOG DRUGOG DOLASKA. Pokušaj predviđanja točnog ili barem približnog datuma *Drugoga Kristovog dolaska. Tijekom cijele kršćanske ere proučavatelji knjigâ *Daniela i *Otkrivenja koristili su proročanska vremena od tri i pol vremena (Dn 7,25; Otk 12,14), 42 mjeseca (Otk 11,2; 13,5), 1.260 dana (Otk 11,3; 12,6), 1.290 i 1.335 dana (Dn 12,11, 12) i *2.300 dana (Dn 8,14) za izračunavanje vremena bilo suda, uskrsnuća mrtvih ili Drugog Kristovog dolaska. Iako su bili razočarani kad se ti događaji nisu dogodili, oni su uočili da su ispunjenja tih proročkih vremenskih razdoblja bile prekretnice u proročkoj povijesti, otkrivajući znakove blizine Kristovog povratka.

Za Ellen White, posljednji legitimni proročki vremenski okvir koji je utjecao na cijeli kršćanski svijet bio je onaj iz Daniela 8,14, o čišćenju *Svetišta na kraju 2300 dana. Ova proročka poruka objavljena je u vezi s porukom o „času njegova suda" (Otk 14,7) tijekom prvog dijela devetnaestoga stoljeća, što je rezultiralo osnivanjem pokreta Drugi advent.

Ellen White u potpunosti je podržala ovo razumijevanje 2.300 proročkih dana, rekavši: „Bog je viješću prvog anđela naredio objavljivanje određenog datuma za sud. Izračunavanje proročkih razdoblja na kojima se ova vijest zasniva, stavljanjem kraja 2.300 dana u jesen 1844. godine, ostaje nepobitno." (GC 457). Adventisti smatraju da je ovo proročanstvo označilo početak Kristove konačne službe pomirenja antitipskog Dana pomirenja.

Ova proročanska objava uključivala je najavu da „Neće više biti vremena!" (Otk 10,6), što ukazuje na „kraj proročkih razdoblja". (Mar 18). To je značilo da ispunjenjem 2.300 proročkih dana godine 1844. više neće biti propovijedanja određenih proročkih vremenskih razdoblja prije Drugoga dolaska.

Sredinom 1845. godine, kada su neki adventisti određivali vremena, Ellen White je primila viđenje i upozorenje da će biti razočarani. (WLF 22). Godine 1851. ona je opet upozorila protiv određivanja vremena: „Gospodin mi je pokazao da se poruka mora širiti, ali da više ne smije zavisiti od vremena; jer vrijeme više

nikada neće biti nužna odrednica. Vidjela sam da su se neki lažno oduševili kad su propovijedali o vremenu; poruka trećeg anđela [Otk 14] može stajati na svom temelju, ne treba joj vrijeme da je snaži, ona će snažno izvršiti svoje djelo i bit će dovršena u pravednosti." (1SM 188).

Nažalost, neki rani adventisti nastavili su određivati vrijeme Kristovog dolaska i doživljavali su razočaranje za razočaranjem. Događaje nakon 1844. godine Ellen White komentira ovako: „Neki su pali u zabludu ponovnog utvrđivanja točnog vremena Kristovog dolaska. Svjetlost koja je sada obasjavala predmet Svetišta trebala im je pokazati da se nijedno proročko razdoblje ne proteže do Drugog dolaska i da točno vrijeme ovog događaja nije prorečeno. Međutim, kad su se odvratili od svjetlosti, oni su ustrajali u određivanju datuma Gospodnjeg dolaska i svaki se put ponovno razočarali." (GC 456).

Godine 1884., četrdeset godina nakon velikog razočaranja, Ellen White oštro je reagirala protiv još jednog pokušaja određivanja vremena i objasnila štetan učinak takve prakse. Rekla je da Bog nije obznanio vrijeme Drugoga dolaska, jer da jest, ljudi „ga ne bi ispravno upotrijebili". „Ono što bi uslijedilo među ljudima nakon ove spoznaje uvelike bi usporilo Božje djelo u pripremi naroda da opstane u velikom Danu koji dolazi. Mi ne smijemo živjeti od uzbuđenja vremenom." (1SM 189). Istaknula je da je Isus „rekao svojima učenicima da 'bdiju', ali ne u vezi s određenim vremenom". Zatim je dala sljedeći praktičan savjet: „Nećete moći reći da će On doći za jednu, dvije ili pet godina, niti ćete odgoditi Njegov dolazak tvrdeći da to možda neće biti za deset ili dvadeset godina." (1SM 189).

„Naše je stajalište", dodala je, „čekanje i promatranje, bez uključivanja u određivanje vremena između završetka proročkih razdoblja u 1844. godini i vremena dolaska našega Gospodina. Mi ne znamo dan ni sat, ni kada je točno vrijeme, a ipak proročko računanje pokazuje da je Krist pred vratima." (10MR 270).

Nadalje je upozorila: „Učestali pokušaji da se pronađu novi datumi za početak i svršetak proročkog vremena, kao i nepouzdano razmišljanje potrebno za podupiranje takvih gledišta, ne samo što odvode misli od sadašnje istine nego izlažu prijeziru svaki trud da se proročanstva protumače. Što se češće određuje datum za Drugi dolazak i što se on više objavljuje, to bolje odgovara Sotoninim ciljevima. Jer kad vrijeme prođe, on potiče na izrugivanje i preziranje onih koji su to zastupali, i tako sramoti veliki Adventni pokret od 1843. i 1844. godine. Oni koji ustraju u ovoj zabludi na kraju će za Kristov dolazak utvrditi datum koji će počivati daleko u budućnosti. Tako će se uljuljati u lažnu sigurnost i mnogi će biti prevareni dok ne bude prekasno." (GC 457).

Još snažnije je ustvrdila: „Oni koji tako drsko propovijedaju određeno vrijeme, ugađaju neprijatelju duša, jer tako umjesto kršćanstva šire nevjerovanje. Oni iznose biblijske tekstove i lažnim tumačenjima predočuju lanac dokaza koji naizgled potvrđuju njihovo stajalište. Ali njihovi promašaji pokazuju da su lažni proroci, da nadahnute riječi ne tumače ispravno. Božja riječ je istinita i vjerodostojna, ali ljudi izvrću njeno značenje. Ove zablude ozloglasile su Božju istinu za ove posljednje dane." (4T 307).

Kako bi obeshrabrila određivanje vremena, Ellen White je skrenula pozornost na 2. poglavlje Druge poslanice Solunjanima, koja bilježi da su vjernici očito očekivali Drugi dolazak iako su se glavna proročanstva tek trebala ispuniti. Ovo je bila prijevara. Primjenjujući „apostolovu opomenu" na „one koji žive u posljednjim danima", pisala je: „Mnogi su adventisti smatrali da ne mogu biti revni i marljivi u pripremi ako svoju vjeru ne mogu učvrstiti na datumu Gospodnjeg dolaska. Budući da su njihove nade uvijek iznova poticane, da bi ponovno propale, njihova vjera doživljava takav udarac koji onemogućuje da budu zadivljeni velikim proročkim istinama." (GC 457).

Glavni je razlog zašto se određivanje vremena nastavlja u sadašnjosti očito kašnjenje Drugog dolaska. Što je odgoda duža, to je veće iskušenje za neke da dovedu u pitanje ispravnost proročanstava koja su dovela do Adventnog pokreta. Čini se da su ovi nestrpljivi vjernici previdjeli opažanje Ellen White da je glavni uzrok kašnjenja neuspjeh Božjeg naroda da objavi treću anđeosku poruku iz Otkrivenja 14., koja je „evanđeoska poruka za ove posljednje dane". (6T 241).

Ona uspoređuje Izraelovih 40 godina lutanja pustinjom zbog nevjere (Heb 3,19) sa stanjem među adventistima: „Nije bila Božja volja da se Kristov dolazak toliko otegne i da Njegov narod tolike godine ostane na ovom svijetu grijeha i tuge. Ali nevjerstvo ih je rastavilo od Boga." (GC 458). Ona također kaže: „Da su svi koji su zajednički radili u pokretu godine 1844. prihvatili vijest trećeg anđela i objavili je u sili Svetoga Duha, Gospodin bi silno podupro njihove napore. Svijet bi bio preplavljen svjetlošću. Stanovnici Zemlje bili bi opomenuti već prije mnogo godina, završno djelo bilo bi dovršeno i Krist bi došao spasiti svoj narod." (*ibid.*). Umjesto da budu zaokupljeni proročkim vremenskim postavkama, adventisti trebaju biti usredotočeni na „sadašnju istinu", posebice na poruke triju anđela iz Otkrivenja 14. poglavlja (1MR 57), jer dok se ove poruke ne propovijedaju cijelom svijetu, kraj neće doći. (Mt 24,14; Ev 697).

Vidi također: Poslaničko tumačenje; Drugi Kristov dolazak, odgoda.

Dodatno čitanje: Ev 694-697; P. G. Damsteegt, „Early Adventist Timesettings and their Implications for Today", JATS 4, no. 1 (1993): 151-168.

P. Gerard Damsteegt

ODSJAJIVATI KRISTA (*Reflecting Christ*, nakladnik knjige RHPA, 1985, 382). Četrnaesta knjiga za dnevna bogoslužja sastavljena od odabranih ulomaka iz spisa Ellen White, uglavnom iz časopisa kao što su *Priručnik za mlade* (*Youth's Instructor*), *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*), *Znaci vremena* (*Signs of the Times*), njenih knjiga i neobjavljenih spisa. Mnogi su ulomci skraćeni kako bi se uklopili u željenu duljinu za svakodnevno čitanje. Naslov odražava temu knjige kao i želju njenog vlastitog života. U svakom čitanju Ellen White upućuje na primjer Isusa Krista i uzdiže ga kao uzor koji bi svaki kršćanin trebao oponašati.

Michael D. Pearson

OKOLIŠ. Čini se da Ellen White malo govori o pitanjima koja se izravno odnose na okoliš i brigu o njemu. Međutim, određene izjave u pogledu na univerzalni i prirodni zakon, upravljanje prirodom povjereno ljudima prije pada u grijeh i nužnost da se „upoznaju" s prirodom kako bi u njoj nalazili moralne pouke, predstavljaju temelj njenih stajališta u vezi s ekološkim pitanjima.

Ellen White tvrdi da postoji sveobuhvatan kozmički poredak, kojim upravljaju univerzalni, nepromjenjivi zakoni što ih je uspostavio Bog. „Isti veliki zakoni podjednako upravljaju zvijezdom, atomom i ljudskim životom. … Prekršiti Njegov zakon, fizički, mentalno ili moralno, znači dovesti sebe u nesklad sa svemirom, te unijeti razdor, anarhiju i propast." (Ed 99, 100). Dakle, ona jasno vidi što u svemir, uključujući i planet Zemlju, unosi „neslogu, anarhiju i propast" kao zlo koje valja izbjegavati. Ona vidi ljude i prirodu blisko povezane jednim zakonom. „Jedinstvo čovjeka s prirodom i Bogom, univerzalna nadležnost zakona, rezultati prijestupa, redovito utječu na um i oblikuju karakter." (CG 55, 56). Posebno zamijetimo da postoji „jedinstvo čovjeka s prirodom". To dvoje ne treba antitetički suprotstavljati.

Ellen White primjećuje da je prije iskustva grijeha čovjek uvjetno vladao zemljom. Ljudi nisu bili slobodni hirovito se ponašati, već

je njihovo upravljanje Zemljom bilo nastavak Božje brige pune ljubavi, njegovanja i potpore. „Sotona je Adamu oteo vlast, ali Adam je bio Stvoriteljev namjesnik. Njegova vladavina nije bila neovisna. … U vladanju Zemljom Adam je trebao biti podređen Kristu." (DA 129). U kontekstu upravljanja financijskim sredstvima, Ellen White ponavlja ovo načelo: „Mi smo upravitelji Božjeg posjeda. … [Oni] nisu naši da ih koristimo za zadovoljenje izopačenih želja, za sebična uživanja." (ST, Dec. 1, 1887). A kad Isus u potpunosti povrati Adamovu izgubljenu vlast, „prestat će uzdisaji i jadikovke stvorenja". (GC 359). Stoga je Ellen White razumjela izvorno čovjekovo upraviteljstvo kao nedestruktivnu, njegujuću, božansku vlast. Ljudi su se trebali brinuti za Edenski vrt i brižno njime upravljati u suradnji s Bogom. (RH, Feb. 24, 1874).

Prema Ellen White, oduprijeti se pozivu na suradnju sa zakonima prirode i nesebično njegovanje prirode znači oduprijeti se Bogu i tako izgubiti moralne lekcije kojima Bog želi poučavati ljude u prirodi. „Kad se muškarci i žene prestanu suprotstavljati Božjim namjerama; kad se podvrgnu disciplini milosti, vidjet će koliki je to angažman upoznati biljni i životinjski svijet." Kad bi „više vremena proveli u razmišljanju o Božjim djelima u prirodi, muškarci i žene bili bi sposobniji služiti svojem Stvoritelju". (BE, Aug. 7 1899).

Stoga se čini da Ellen White zagovara skrbnički model upravljanja Zemljom, po kojemu su dužnosti prema okolišu zapravo neizravne dužnosti prema Bogu, koji posjeduje Zemlju. Ona nikada ne smatra Zemlju svetim predmetom s kojim treba pažljivo postupati jer je svet. Najjači dokaz protiv „svetosti" Zemlje njeno je odbacivanje panteizma koji je ugrozio adventizam početkom 1900-ih. Trenutačni modeli „svete zemlje" kojima se štiti okoliš obično se povezuju s panteističkim ili panenteističkim pogledom na Boga, što je Ellen White kategorički odbacila. (vidi 8T 255-318; MH 427-438). (U panenteizmu Bog je doslovno prisutan u materijalima od kojih je sačinjen svemir [baš kao što to uči i panteizam], ali također prepoznaje transcendentne odlike Boga što standardni panteizam odbacuje.) Stoga se čini sigurnim zaključiti da je Ellen White zagovarala odgovornost i brigu za okoliš, ali jasno ne na štetu dobrobiti čovjeka. (HS 165). Ona je smatrala da čovječanstvo treba brinuti o prirodi, ali priroda ne smije biti uzdignuta iznad ljudskih bića. Čini se malo vjerojatnim da bi ona zagovarala radikalni ekološki pristup, već bi zagovarala odgovornu brigu i korištenje zemaljskog okoliša.

Vidi također: Etika životinja.

Stephen Bauer

OMILJENE HIMNE ELLEN WHITE. Himne su bile važan dio kršćanskog iskustva Ellen White. „Kada vas Zli obuzima svojom tamom," napisala je 1890. godine, „pjevajte Bogu. Kad u vašim domovima što pođe naopako, zapjevajte pjesmu o neusporedivim čarima Sina Božjega. … Tako ćete moći istjerati neprijatelja i njegovu tamu." (HP 95).

Prisjećanja članova njene obitelji otkrivaju da su himne u domu Whiteovih bile bitan dio obiteljskog bogoslužja i osobnog života Ellen White. Jutarnja bogoslužja često su započinjala pjesmom „Gospodine, čuj me jutros" (*Lord, in the Morning Thou Shalt Hear*), a na večernjim bogoslužjima često se pjevalo pjesmu „O drago vrijeme molitve"[1] (*Sweet Hour of Prayer*). Kad bi došao red na Ellen White da odabere što će se pjevati na obiteljskom bogoslužju, često bi birala pjesmu „Sunčeva je svjetlost povrh brijega" (*There Is Sunlight on the Hilltop*). Jednom je nekoliko djelatnika njenog ureda željelo sudjelovati u večernjem bogoslužju pa su stoga planirali izostaviti pjevanje. Ne znajući za nji-

[1] U pjesmarici *Kršćanske himne* (nakladnik Znaci vremena, 1995.) to je pjesma broj 304.

hove planove, kad je na Ellen White došao red da čita Bibliju, najprije je upitala: „Zar večeras nemamo vremena da proslavimo Gospodina pjesmom?“ Odmah su razdijelili pjesmarice!

Jednog dana netko je pitao Ellen White kako drugu osobu zaustaviti da ih prestane ogovarati. Ona je odgovorila: „Mogli biste početi pjevati hvalospjeve!“ Jednom drugom prigodom, nakon što je otpjevala pjesmu „U radosno vrijeme žetve“[II] (*In the Glad Time of Harvest*), primijetila je da ju je jedan stih te pjesme podsjetio na njeno viđenje u kojem je čula anđele kako pjevaju. Još jednom, kada je Crkva ravnodušno pjevala himnu koju je ona odabrala, ona ih je zaustavila. „Čula sam u svom viđenju anđele kako pjevaju, oni su pjevali s osjećajem. Zar mi ne možemo bolje?“ pitala je. Rečeno je da su nakon toga pjevali bolje.

Ellen White svojim je unucima rekla: „Pjevati sionske pjesme moramo naučiti ovdje, želimo li se ondje pridružiti anđeoskom zboru.“ Često su je čuli kako, dok je obavljala svoj posao, samo za sebe pjeva hvalospjev ili neku drugu pjesmu. Uživala je pjevati dok bi šetala ili se vozila u kočiji. Jedna od njenih unuka opisala je himne u kojima je baka najviše uživala kao „himne napretka“. Omiljena himna Ellen White bila je „Isus, ljubav moje duše“ (*Jesus, Lover of My Soul*).

Ellen White u svojim objavljenim porukama povremeno je citirala retke ili stihove iz himni (npr. 1SM 332, 333), ali i u neobjavljenim porukama (npr. Lt 11, 1892), a također i u spisima, kao i u svojim osobnim dnevnicima (npr. Ms 126, 1906). U *Pjesmarici adventista sedmoga dana* i *Pjesmama ranog adventizma* (*Seventh-day Adventist Hymnal* and *Early Advent Singing*) nekoliko je pjesama za koje je poznato da su joj se posebno sviđale: „Sva slava moći Isusova imena“ *(All Hail the Power of Jesus'Name*); „Anđeli lebde uokolo“ (*Angels Hovering Round*); „Svet, Svet, Svet“ (*Holy, Holy, Holy*); „Ja sam hodočasnik“ (*I'm a Pilgrim*); „Čuo sam Isusov glas kako govori“ (*I Heard the Voice of Jesus Say)*; „Vidio sam jednog umornog“ (*I Saw One Weary*); „Da za Tobom idem, Spase“[III] (*I Will Follow Thee, My Savior*); „U radosno vrijeme žetve“ („*In the Glad Time of Harvest*“); „Isuse, ja sam svoj križ uzeo“ (*Jesus, I My Cross Have Taken*); „Isus, ljubav moje duše“ (*Jesus, Lover of My Soul*); „Ja idem takav kakav sam“[IV] (*Just as I Am*); „Gospodine, čuj me jutros“ (*Lord, in the Morning Thou Shalt*); „O poklonite se Gospodinu“ (*O Worship the Lord*); „Slavite Boga od koga svi blagoslovi teku“[V] (*Praise God From Whom All Blessings Flow*); „Povremeno se odmaram“ (*Resting By and By*); „Stijeno spasa”[VI] (*Rock of Ages*); „Kristovi vojnici, ustajte“ (*Soldiers of Christ, Arise*); „Drago vrijeme molitve“[VII] (*Sweet Hour of Prayer*)*;* „Sunčeva je svjetlost navrh brijega“ (*There Is Sunlight on the Hilltop*); „Postoji zemlja blistavija od dana“ (*There's a Land That Is Fairer Than Day*); „Čuli smo anđele na visini“ (*Angels We Have Heard On High*); „Govorimo o kraljevstvima blagoslova“ (*We Speak of the Realms of the Blest*); „Kad promatram čudesni križ“ (*When I Survey the Wondrous Cross*); i „Vidjet ćeš svoga Gospodina kako dolazi“ (*You Will See Your Lord a-Coming*).

Godine 1845. William Hyde svjedočio je viđenju što ga je mlada Ellen Harmon dobila s Neba. Nakon što je čuo njen opis nebeske slave, Hyde je napisao pjesmu „Čuli smo“ (*We Have Heard*), najstariju izrazito adventističku himnu. Ellen White pjevala ju je do kraja živo-

II U pjesmarici *Kršćanske himne* uvrštena je pod naslovom „Svi nek' hvale Tvorca svoga“ (broj 9).
III U pjesmarici *Kršćanske himne* to je pjesma broj 252.
IV U pjesmarici *Kršćanske himne* to je pjesma broj 152.
V U pjesmarici *Kršćanske himne* ta se pjesma zove Pred lice Božje dođimo (broj 11).
VI U pjesmarici *Kršćanske himne* to je pjesma broj 158.
VII O drago vrijeme molitve u pjesmarici *Kršćanske himne* je pjesma broj 304.

ta. Nekoliko tjedana prije njene smrti, obitelj i osoblje okupili su se oko njenog kreveta u kući u Elmshavenu, želeći na svršetku subote pjevati himne. Kad je netko počeo pjevati „Zemlja radosti čeka sve nas“ [VIII] (*Sweet By and By*), mičući usnama Ellen White šaputala je riječi te pjesme, kao da je predviđala da će je pjevati na Nebu s anđeoskim zborom.

Dodatno čitanje: Ella M. (White) Robinson, „Hymns Ellen White Loved“ (EGWE, SDoc).

James R. Nix

OPRAVDANJE VJEROM. Ellen White je pisala i opširno propovijedala o „opravdanju vjerom“. Za nju je ta tema obuhvatila, kao kišobran, sve druge aspekte plana spasenja. Njeno razumijevanje te teme odredilo je njene definicije ključnih pojmova kao što su milost, *vjera, *opravdanje i *posvećenje.

Njeno teološko razumijevanje te teme blisko je onome Johna Wesleyja. Oboje uočavaju novozavjetni naglasak na opravdanju vjerom kao dvostrukom Božjem daru oprosta i snage, teološki rečeno kao opravdanju i posvećenju. Oboje potvrđuju istinu da je „pravednost kojom smo opravdani uračunata; pravednost kojom smo posvećeni dana. Prva je naš poziv za Nebo, druga je naša spremnost za Nebo.“ (RH, June 4. 1895; vidi John Wesley, „Sermon on the Wedding Garment“, *Wesley's Sermons*, vol. 2, CXXLV, 457. 458).

Ellen White jasno razlikuje opravdanje vjerom od posvećenja vjerom, ali nikada ih ne razdvaja jer nemaju različito podrijetlo i ne predstavljaju različite vrste vjere. Vjerojatno njena najjasnija izjava o toj neraskidivoj povezanosti nalazi se u njenom klasiku *Koraci prema Kristu* (*Steps to Christ*): „Jedini temelj naše nade jest Kristova pravednost koja nam je darovana, i ono što Njegov Duh čini u nama i preko nas.“ (SC 63).

Ali primanje „Kristove pravednosti koja nam je uračunata i pripisana“ i koja „djeluje ... u nama i kroz nas“ (*ibid.*) zahtijeva vjeru. Vjera nije pasivno iskustvo, već je „davanje Bogu svoje intelektualne moći, prepuštanje uma i volje Bogu i postavljanje Krista kao jedinih vrata kroz koja se ulazi u nebesko kraljevstvo“. (FW 25). Dakle, vjera je naš odgovor na milost te stoga vjera nije, sama po sebi, ljudska zasluga kojom možemo zaslužiti oproštenje. (*ibid.,* 23-25). Nadalje, „vjera koja vodi spasenju nije slučajna vjera … nije puki pristanak intelekta, to je vjerovanje ukorijenjeno u srcu, koje prihvaća Krista kao osobnog Spasitelja. … Ova vjera vodi vjernika da usmjeri sve osjećaje duše na Krista; njegovo razumijevanje je pod kontrolom Svetoga Duha, a njegov je karakter oblikovan prema božanskom uzoru. Vjera nije mrtva vjera, već povjerenje koje djeluje iz ljubavi i oblikuje vjernika … prema uzoru božanskog karaktera.“ (1SM 391, 392).

Ellen White snažno naglašava dinamiku Boga i čovjeka koji surađuju u planu spasenja, tvoreći „partnerstvo u kojem je sva moć od Boga i sva slava pripada Bogu. Odgovornost je na nama. … Božanska moć i ljudsko djelovanje u kombinaciji obećavaju potpuni uspjeh, jer Kristova pravednost sve postiže.“ (FW 26, 27).

Na ovoj nevjerojatnoj suradnji počiva i opravdanje i posvećenje. „Kad grešnik koji se kaje, skrušen pred Bogom, shvaća Kristovo pomirenje u svoju korist i prihvaća ovo pomirenje kao svoju jedinu nadu u ovom i budućem životu, grijesi su mu oprošteni. Ovo je opravdanje vjerom. … Oprost i opravdanje jedno su te isto. Vjerom vjernik prelazi iz položaja buntovnika, djeteta grijeha i Sotone, u položaj odanog podanika Krista Isusa, a ne zbog urođene dobrote, već zato što ga Krist prima kao svoje dijete posvojenjem. … Opravdanje je suprotno od osude.“ (*ibid.*, 103, 104). Grešnici

[VIII] Prepjev te pjesme na hrvatski glasi Zemlja radosti čeka sve nas. U pjesmarici *Kršćanske himne* to je pjesma broj 354.

koji se kaju nisu više buntovnici jer su odlučili biti odani Bogu. Bog poštuje ovaj izbor, ovu vjeru, koja uključuje povjerenje i spremnost da budemo Božja poslušna djeca.

Kršćanstvo je dugo bilo podijeljeno oko pitanja postoje li uvjeti za iskustvo opravdanja, bilo prije opravdanja ili u održavanju opravdanog stanja (*ibid.*, 111-113). Ellen White jasno kaže da „Krist ne oprašta nikome osim pokajnicima, ali onoga kome oprašta On prvo potiče na pokajanje". (1SM 393, 394). U životima pokajnika događa se promjena. Da bi „zadobili Kristovu pravednost grešnici trebaju znati što je to pokajanje koje utječe na radikalnu promjenu uma i duha i djelovanja. Proces preobrazbe mora započeti u srcu i očitovati svoju moć kroz svaku sposobnost bića. … Onaj tko želi postati dijete Božje mora prihvatiti istinu da se pokajanje i oproštenje može dobiti jedino Kristovim pomirenjem. Uvjeren u to grešnik mora uložiti napor u skladu s Kristovom žrtvom za njega, i s neumornom molbom mora moliti prijestolje milosti da se Božja obnoviteljska moć useli u njegovu dušu." (*ibid.*, 393).

Vjera koja prihvaća Božje oproštenje i novo iskustvo opravdanja Kristovim pomirenjem, ista je vjera koja održava iskustvo opravdanja. Opravdanje nije jednokratno životno iskustvo koje se svodi na pogrešno uvjerenje „jednom spašen, uvijek spašen". Iskustvo opravdanja vjerom nije „pravna fikcija". Iako Bog žarko želi donijeti mir opravdanja (Rim 5,1), Ellen White jasno kaže da „nitko ne može prekriti svoju dušu Kristovim haljinama pravednosti dok prakticira poznate grijehe ili zanemaruje poznate dužnosti. Bog očekuje cjelovito predanje srca prije nego može nastupiti opravdanje; i da bi čovjek zadržao opravdanje, mora postojati stalna poslušnost, kroz aktivnu, živu vjeru koja djeluje ljubavlju i pročišćava dušu." (1SM 366).

Iskustvo opravdanja temelj je sigurnosti dok kršćanin „svakodnevno napreduje u životu pobožnosti" i „svaki dan doživljava obraćenje Bogu" (2T 505). Ovo svakodnevno iskustvo, dok kršćanin nastavlja hodati s Isusom, omogućava kršćaninu koji sazrijeva da bude zahvalan za milost Gospodina koji prašta i da očituje iskustvo posvećenja vjerom – Duh Sveti „djeluje u nama i kroz nas". (SC 63).

Na mnogo mjesta Ellen White je razlikovala dvostruke aspekte pravednosti vjerom (opravdanje vjerom i posvećenje vjerom). U vezi s iskustvom opravdanja napisala je u svojoj knjizi *Koraci prema Kristu*: „Mi nemamo neke svoje pravednosti kojom bismo mogli zadovoljiti zahtjeve Božjeg zakona. Međutim, Krist nam je omogućio rješenje problema. … Ako se predate Kristu i prihvatite ga za svojega Spasitelja, bit ćete zbog Njega proglašeni pravednima, bez obzira na svu grešnost u starom životu. Kristov će karakter stati na mjesto vašega karaktera, i vi ćete biti prihvaćeni pred Bogom kao da nikada niste griješili." (SC 62).

Zatim nastavlja svoju misao opisom iskustva posvećenja, koje je poduprto svakodnevnim iskustvom opravdanja: „I više od toga: Krist mijenja srce. On vjerom boravi u vašemu srcu. Vjerom i stalnim pokoravanjem svoje volje Kristu vi trebate održavati tu vezu s Njime; i dokle god to budete činili, On će djelovati u vama da želite i činite ono što Mu je ugodno. I tako možete reći: 'Život koji sada provodim u tijelu, provodim u vjeri u Sina Božjega, koji mi je iskazao ljubav i samoga sebe za mene predao'. (Gal 2,20). … I tada, kad Krist djeluje u vama, vi ćete pokazati isti duh i činiti ista djela – djela pravednosti i poslušnosti. Prema tome, mi nemamo u sebi ničega čime bismo se mogli hvaliti. Nemamo nikakvog razloga da sebe uzdižemo. Jedini temelj naše nade jest Kristova pravednost koja nam je darovana, i ono što Njegov Duh čini u nama i preko nas." (*ibid.*, 62, 63).

Nažalost, mnogi svoju budućnost prepuštaju Božjem udjelu u iskustvu opravdanja, misleći da se od njih očekuje samo da „vjeruju" da je Isus umro za njih. Oni ne vide neraski-

divo jedinstvo između vjere opravdanja i vjere posvećenja: „I svi oni očekuju da budu spašeni Kristovom smrću iako ne žive Njegovim požrtvovnim životom. Oni veličaju bogatstva Božje dragovoljne milosti, pokušavaju se pokriti prividom pravednosti, jer se nadaju da će tako prikriti mane svojeg karaktera; ali će svi njihovi napori biti uzaludni u veliki dan Gospodnji. … Oni koji odbijaju dar Kristove pravednosti, odbijaju karakterne osobine koje bi ih učinile Božjim sinovima i kćerima. Oni odbijaju jedino što bi ih moglo osposobiti da dobiju mjesto na svadbenoj gozbi.“ (COL 316, 317).

Budući da su i opravdanje i posvećenje (dvostruki darovi pravednosti vjerom) mogući samo kroz iskrenu vjeru, i zato što i opravdanje i posvećenje doprinose istome cilju, možemo bolje razumjeti zašto je Ellen White pisala: „Mnogi čine pogrešku pokušavajući definirati u detalje nijanse razlike između opravdanja i posvećenja. U definicije ovih dvaju pojmova često unose svoje ideje i nagađanja. Zašto pokušavati biti precizniji od Nadahnuća u vezi s vitalnim pitanjem pravednosti vjerom? Zašto pokušavati razraditi svaki detalj kao da spasenje duše ovisi o tome da svi točno razumijemo ovu stvar kako si je ti shvatio? Svi ne mogu vidjeti u istom vidnom polju.“ (6BC 1072).

Ellen White dosljedno opisuje cilj pravednosti vjerom (opravdanje i posvećenje) kao „svadbeno ruho“ prikazano u prispodobi u Mateju 22,1-14 i u Otkrivenju 19,8: „Svadbenim ruhom prikazan je neporočan, čist karakter koji će imati svi pravi Kristovi sljedbenici. … Fini lan, zapravo, kaže Pismo, označuje ‘pravednost svetih’. (Otk 19,8.) To je Kristova pravednost, Njegov neokaljani karakter, koji se vjerom daje svima koji Krista prime kao svojeg osobnog Spasitelja.“ (COL 310).

Ukratko, „pravednost vjerom“ za Ellen White opisuje ono što se događa osobi koja je, Božjom milošću, ispravljena onim što je Isus učinio *za nas* i održava se ispravnom onim što Isus čini *u nama* i *kroz nas.* (SC 63). Opravdanje vjerom prikazuje osobu koja je u skladu s Bogom, koje počinje s pokajanjem, kajanjem i željom za rastom u milosti u sazrijevanju ovog ispravnog odnosa s Bogom. Jedan od glavnih razloga zašto je Isus postao čovjekom jest razjasniti kako su grešnici spašeni kada im Bog daruje pravednost vjerom. (ST, Jan. 20, 1890).

Herbert E. Douglass

OPRAVDANJE. Najslađe melodije koje dolaze od Boga kroz ljudske usne, kaže Ellen White, jesu opravdanje vjerom i Kristovom pravednošću. (6T 426). One su voda žednome putniku, besplatan Božji dar. (1SM 360). Opravdanje dolazi *samo vjerom (1SM 389), i u trenutku kada grešnici istinskom vjerom prihvate da su opravdani zaslugom Kristove žrtve, vjerujući u Krista kao svog osobnog Spasitelja, oni su opravdani. (3SM 195). U tom su trenutku njihovi grijesi oprošteni. To je opravdanje vjerom. (FLB 116). „Opravdanje je potpuno, sveukupno oproštenje grijehâ“ (FLB 107), a grešnici su opravdani jer im je oprošteno. (OHC 52).

Međutim, Ellen White upozorava da, kad govorimo o opravdanju, postoji opasnost da se zasluge pripisuju vjeri. (FW 25). „Vjera nije naš Spasitelj. Njom se ništa ne stječe. Ona je ruka kojom se hvatamo za Krista.“ (DA 175). Vjera prepoznaje i prihvaća Krista kao jedina vrata kroz koja se može ući u kraljevstvo nebesko. (FW 25).

Ellen White također se bavila teološkim pitanjem pravnog ili forenzičkog opravdanja. „Božja milost i Božji zakon su neodvojivi.“ (1SM 349). Pravednost je temelj Božjeg prijestolja i plod Njegove ljubavi (DA 762), a otkako je Njegova vladavina narušena, a Njegov zakon prestupljen, kazna za grijeh je smrt (3SM 193). Bez Krista grešnik je pod osudom zakona. (1SM 330). „Opravdanje je suprotnost osudi“ (FW 104), a grešnik je opravdan samo kad mu Bog oprosti grijehe i oslobodi ga kazne (3SM

194). „Puna, cjelokupna otkupnina je plaćena“, njome su ljudi pomilovani. (1SM 363). „Na križu je pravda bila zadovoljena.“ (1SM 349). Grešnik sada „stoji pred Bogom kao pravedna osoba“. (3SM 191). Bog vjerniku pripisuje Kristovu pravednost i objavljuje ili ga proglašava „pravednim pred svemirom“. (1SM 392).

Osim forenzičkog aspekta opravdanja, postoji i subjektivni aspekt. Kristovo pomirenje nije samo pravno sredstvo kojim bi se zadovoljila Božja pravednost i ostvarilo pomilovanje grešnika već i božanski lijek za ozdravljenje i obnovu. To su sredstva u kojima Kristova pravednost „nije samo u njihovu korist“ već i „u“ njihovim „srcima i karakterima“. (6BC 1074). „Oni koji su opravdani vjerom moraju se svim srcem držati Gospodinova puta.“ (1SM 397). Stalnim predanjem Kristovoj volji stječe se blagoslov opravdanja. (1SM 397; SC 62). Činjenica da je Isus podmirio zaduženost ljudi ne dopušta pojedincima kršenje Božjeg zakona. (1SM 229, 230). „Da bi čovjek zadržao opravdanje, mora postojati ... aktivna, živa vjera koja djeluje s ljubavlju i pročišćava dušu“, što dovodi do „stalne poslušnosti“. (1SM 366). Iako dobra djela neće spasiti nijednu dušu, nemoguće je da se ijedna duša spasi bez dobrih djela (1SM 377), jer vjera koja opravdava uvijek rađa dobra djela, ona su plod te vjere (3SM 195; SC 61).

Postoji opasnost, Ellen White upozorava, da se previše detaljno definira razlika između opravdanja i posvećenja. (6BC 1072). „Opravdanje znači spašavanje duše od propasti, da bi mogla biti posvećena, a posvećenjem dobiti život na Nebu.“ (7BC 908). Pravednost kojom je Krist opravdao grešnika njegova je ulaznica za Nebo. Pravednost kojom se grešnici posvećuju i obnavljaju također dolazi od Krista; to je njihovo uvježbavanje za Nebo. (MYP 35).

Ellen White nije poučavala da je opravdanje odvojeno od vjere i pokajanja. Dok ona kaže: „Krist je preuzeo krivnju cijelog svijeta, a svi koji će doći Bogu u vjeri dobit će Kristovu pravednost“ (1SM 392), ona također kaže: „On je Spasitelj koji oprašta prijestup, bezakonje i grijeh, ali nikako neće osloboditi krivnje duše koje se nisu pokajale.“ (1SM 361). Grijeh je iskupljen i krivnja uklonjena procesom pokajanja i vjere, a ne prije njega. (1SM 393).

Poziv i opravdanje nisu jedno te isto. (1SM 390). „Poziv privlači grešnika Kristu ... Duhom Svetim.“ Kad tko „reagira na to privlačenje“, on ili ona „napreduje prema Kristu“ kako bi se pokajao te dobio oproštenje i opravdanje. (1SM 390). Milina kajanja i pokajanja Kristovi su darovi kao i pomilovanje i opravdanje. (SC 26).

Ellen White poziva kršćane da ne nastave ignorirati čudesan dar spasenja koji im je osiguran opravdanjem. Ne smiju misliti da će se i u neko buduće vrijeme takvo grandiozno djelo ponoviti. To je djelo učinio Krist. Ono je dovršeno. (1SM 394, 395).

Dodatno čitanje: SC 59-62; 1SM 377-382, 389-398; 3SM 190-204.

Jack J. Blanco

OPRAŠTANJE. Za Ellen White oprost nije samo Božja sudska presuda koja grešnika oslobađa osude i ukida konačnu smrtnu kaznu već i „izljev“ božanske ljubavi koja „preobražava srce“. (MB 114; usp. YI, Nov. 29, 1894). Ovaj je oprost izjednačen s opravdanjem i počiva na zamjenskoj smrti Krista na križu. (FW 103).

Božanski utjecaj privlači grešnika prema oprostu osvjedočenjem uma o zloćudnosti griješenja i uvjeravanjem srca u Božju milost. (1SM 390; ST, Mar. 18. 1903). Ispovijed Bogu određenih grijeha i stvarno povjerenje u Njegova obećanja neophodni su za pokajanje; stoga pokajanje prethodi oprostu. (SC 38; ST, Mar. 18, 1903). Kad je potaknut od Krista na pokajanje i spreman primiti nezasluženi oprost, grešnik pokazuje zahvalnost dajući prostora u svom srcu Duhu Svetom da preobrazi život. (UL 38).

Darovani oprost može se zadržati samo odr-

žavanjem spasonosnog odnosa s Onim koji prašta (10MR 289), a pobuna protiv Boga poništava prošli oprost (COL 251). Iako su grijesi u potpunosti oprošteni i Bog ih ne pamti protiv pojedinca, zapisi o grijesima ne brišu se iz nebeskih knjiga sve dok se ne izvrši konačno pomirenje. (PP 357). Nakon toga sjećanje na grijeh neće padati na um. (PP 358). Dodijeljeni oprost ipak ne poništava vremenite posljedice koje se ponekad mogu izbjeći Božjom milošću. (19MR 265; 1SP 378, 379).

Neki su grijesi prvenstveno uvrede protiv Boga, a od njih je samo jedan neoprostiv. (RH, June 29, 1897). Grijeh protiv Duha Svetoga nije izvan Božje sposobnosti opraštanja. Taj grijeh je neoprostiv jer grešnik, namjernom i opetovanom pobunom, otvrdnjava svoje srce u odnosu na Boga te on ili ona postaju potpuno neosjetljivi na privlačan utjecaj Duha Svetoga. (5BC 1092, 1093).

Najteže grijehe protiv bližnjih Bog može oprostiti (7MR 341), ali oprost za te grijehe ovisi o ozbiljnim naporima da se isprave počinjene nepravde protiv Njegove djece (5T 646). Ukazana velikodušna milost bez odlaganja udjeljuje obilan i milostiv oprost onima koji vrijeđaju grešnika kojemu je oprošteno. (MB 22). Oprost ne opravdava uvredu niti isključuje pravednu naknadu; dužniku koji je uvrijedio savjetuje se da se pokaje uz nadoknadu. (COL 247; RH, Jan. 3, 1899). Nijedan izgovor nije previše uvjerljiv, nijedan obrazac uvreda nije prečest, nijedno zlo djelo nije previše odvratno da bi spriječilo dijete Božje kojemu je oprošteno i koje je posvećeno da iskaže oprost prijateljima i neprijateljima. (RH, Nov. 30, 1886).

Dodatno čitanje: COL 243-251; MB 113-116.

H. Peter Swanson

OREGON. Država Oregon i područje Washingtona (Washington je stekao državnost 1889. godine) ostali su izolirana područja sve do dolaska sjeverne transkontinentalne željeznice u ranim 1880-im godinama. Iako se u 1860-ima i početkom 1870-ih u to područje doselilo nekoliko adventista, denominacija je postigla napredak tek 1874. godine dolaskom propovjednika Isaaca van Horna u grad Walla Walla, na teritoriju Washingtona.

Tijekom 1870-ih i na početku 1880-ih godina, Ellen White triput je sudjelovala na saborima pod šatorima koji su se održavali na području Sjeverozapadnog Pacifika (*Pacific Northwest*). Zbog lošeg zdravlja njen je suprug James nije mogao pratiti na prvim dvama putovanjima. A prije trećeg je preminuo. Za prvog posjeta (1878. godine) Ellen White je prisustvovala prvom saboru pod šatorima na Sjeverozapadu, u Salemu, u državi Oregon, i tada je doživjela nekoliko viđenja (4T 286-296). I za svog drugog putovanja (1880. godine) prisustvovala je saborima pod šatorima na Sjeverozapadu (u oregonskim gradovima Miltonu i u glavnom gradu Salemu), a sudjelovala je i u osnivanju Konferencije Gornje Kolumbije (*Upper Columbia Conference*).

Godine 1884. Ellen White i kalifornijsko izaslanstvo sudjelovali su na dvama saborima pod šatorima na Sjeverozapadu (u okrugu Walla Walla, u državi Washingtonu, te u Portlandu, u državi Oregonu). Razmatrali su mnogobrojne ozbiljne probleme Konferencije Gornje Kolumbije i Konferencije Sjevernog Pacifika (*North Pacific Conference*). John Loughborough tvrdi da je Ellen White svoje posljednje javno viđenje imala na Saboru pod šatorima u Portlandu. (GCDB 5, no. 2 [Jan. 29, 1893]: 19, 20).

Posljednji put Ellen White posjetila je područje Sjeverozapadnog Pacifika 1901. godine. Na tom je putovanju sudjelovala na saborima pod šatorima Konferencije Gornje Kolumbije u Waitsburgu i u Koledžu Walla Walla, te na Saboru pod šatorima u Portlandu. Nekoliko

svjedočanstava koja se odnose na Sjeverozapad može se naći u 5T 249-302.

Dodatno čitanje: 3Bio 85-89, 139-142, 247-249; D. R. Johnson, *Adventism on the Northwestern Frontier* (AUP, 1996).

Doug R. Johnson

ORGANIZACIJA CRKVE. Najraniji adventisti svetkovatelji subote bili su antiorganizacijski raspoloženi. Mnogi od njih, uključujući i Ellen White, protjerani su iz svojih denominacija za vrijeme vrhunca djelovanja millerita u ranim 1840-ima. Kao rezultat toga, mnogi rani adventisti svetkovatelji subote na bilo koji oblik crkvene organizacije gledali su kao na Babilon, smatrajući da kao što je Babilon u vrijeme Daniela tlačio Židove, tako je Crkva u srednjem vijeku tlačila iskrene vjernike.

Ali **Babilon* je 1850-ih poprimio i nova značenja, jer su svetkovatelji subote sebe počeli doživljavati više kao Crkvu, a manje kao „raštrkano stado". Krajem 1853. godine James White istaknuo je još jedno biblijsko značenje te riječi. *Babilon* je definirao kao zbrku. Potkraj 1850-ih bio je sasvim siguran da je pokret adventista svetkovatelja subote bio previše zbrkan i neorganiziran da bi mogao učinkovito izvršavati svoju misiju. Pokret je trebao „evanđeoski poredak" ili organizaciju Crkve.

U tom pitanju Ellen White čvrsto je stajala uz svog supruga. Već u prosincu 1850. napisala je kako je „vidjela da je sve na Nebu u savršenom redu". (Ms 11, 1850, u 5MR 227).

Početkom 1850-ih pokret adventista svetkovatelja subote brzo je rastao i postao je lak plijen neovlaštenim propovjednicima. Kao rezultat toga, do 1853. čelnici pokreta poduzeli su korake kojima bi svoje zajednice zaštitili certificiranjem propovjednika. Vidjevši to, u prosincu te godine James i Ellen White počinju uporno pozivati na „evanđeoski poredak". James White počeo je u časopisu **Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) objavljivati o tome niz članaka.

Pridruživši se svom suprugu, potkraj prosinca 1853. godine Ellen White je napisala da je „Gospodin pokazao da se evanđeoskom poretku pristupa s previše bojazni i nemara. Formalnost treba izbjegavati; ali, poredak se pritom ne smije zanemariti. Na Nebu postoji poredak. Kad je Krist bio na Zemlji, postojao je poredak, a nakon Njegovog odlaska apostoli su se poretka striktno pridržavali. I sada, u ovim posljednjim danima, dok Bog svoju djecu dovodi u jedinstvo vjere, potreba za poretkom uistinu je mnogo veća nego ikada prije." (EW 97; vidi također EW 99, 101).

Organiziranje Crkve bilo je predmetom javne rasprave vođene 1850-ih godina u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*), uz ostalo o imenovanju lokalnih starješina i đakona te o postupnom prihvaćanju plana za plaćanje propovjednika (sustavnom dobročinstvu [vidi *desetina]).

U međuvremenu, pitanja posjedovanja imovine i učinkovitog ostvarenja misije i dalje su bila problemska. Sredinom 1859. godine, James White bio je spreman započeti završnu akciju formalne crkvene organizacije. Još jednom Ellen White čvrsto je stajala uz njega i njegov poziv za uvođenje poretka u Crkvi. U sljedeće tri godine u toj borbi izvojevana je pobjeda 1860. godine odabirom imena i aranžmana za posjedovanje Crkvene imovine, formiranjem lokalnih konferencija 1861. godine i utemeljenjem Generalne konferencije 1863. godine.

Ellen White odobravala je novu organizaciju, ali se nije složila s predsjednicima Generalne konferencije koji su zloupotrebljavali svoj autoritet. Problem je u ranim 1870-ima stajao glave arogantnog *G. I. Butlera. Njegova zloporaba moći dala je Ellen White priliku da raspravlja o autoritetu *Generalne konferencije kao institucije. „Ti", napisala je Butleru, „čini se da nemaš pravi osjećaj moći koju je Bog dao svojoj Crkvi kroz glas Generalne konferencije." Njeno je razumijevanje bilo da je Generalna

konferencija „najviši autoritet koji Bog ima na Zemlji“, ali dodala je da taj autoritet Crkva ima kao tijelo, a ne kao jedna osoba. (3T 492).

Taj je stav Ellen White održala do kraja života, iako se činilo da neke njene izjave kazuju drugačije. Na primjer, 1891. godine napisala je da je „bila dužna zauzeti stajalište da u upravljanju i odlukama Generalne konferencije nije bilo *glasa Božjega. Metode i planovi bili su osmišljeni tako da ih Bog ne bi odobrio, a ipak ih je starješina *[O. A.] Olsen [predsjednik] predstavio tako da se činilo kao da su odluke Generalne konferencije bile Božji glas.“ Ali mnoga od zauzetih stajališta bila su samo „glas jednog, dvojice ili trojice muškaraca koji su Konferenciju prevarili“. (Ms 33, 1891, u 17MR 167). Pet godina kasnije upozorila je da Generalna konferencija „više nije Božji glas“. (Lt 4, 1896. 17MR 186).

Barry Oliver, u svojoj analizi tih izjava, zaključio je da se one odnose na prilike u kojima Generalna konferencija nije djelovala kao zastupničko tijelo, jer je pri donošenju odluka bilo centralizirano u jednoj osobi ili nekolicini ljudi ili pak Generalna konferencija nije slijedila zdrava načela. (SDA *Organizational Structure*, 99).

Taj se zaključak u stajalištima Ellen White zadržao duže vrijeme. Posebno je o tome govorila u rukopisu pročitanom pred zastupnicima na Zasjedanju Generalne konferencije 1909. godine, u kojem je odgovorila na šizmatičke/kongregacijske aktivnosti *A. T. Jonesa i drugih. „U vrijeme“, rekla je zastupnicima, „kad je mala skupina ljudi, kojima je povjereno opće upravljanje, u ime Generalne konferencije nastojala provesti nerazumne planove i ograničiti Božje djelo, rekla sam kako više ne mogu smatrati da je glas Generalne konferencije, koju je tih nekoliko ljudi zastupalo, Božji glas. Ali to nije rečeno zato da se odluke Generalne konferencije sastavljene od skupa uredno imenovanih, reprezentativnih ljudi iz svih dijelova Zemlje, ne bi trebale poštovati. Bog je odredio da predstavnici Njegove Crkve iz svih dijelova Zemlje, kad su okupljeni na Generalnoj konferenciji, imaju autoritet.“ (9T 260, 261).

U 1890-im godinama Crkve i njene institucije širom svijeta intenzivno rastu. Tijekom tog desetljeća Ellen White više puta je pozvala na decentralizaciju vlasti. U tom se desetljeću pojavilo nekoliko inicijativa za reorganizaciju. Jednu su vodili A. T. Jones i E. J. Waggoner, koji su veličali kongregacijski pristup. Ellen White bila je protiv tog stajališta, smatrajući da bi se „Sotona radovao kad bi zadobio te ljude i narušio organiziranje djela u vrijeme kada je cjelokupna organizacija ključna“. (Lt 37, 1894, u 14MR 202).

U međuvremenu, koristan pristup crkvenoj organizaciji unijskih konferencija i odjela za institucionalne sektore denominacije iskušavali su u Južnoj Africi i Australiji *A. T. Robinson i *A. G. Daniells. Ellen White otkrila je da je njihov pristup mnogo više u skladu s potrebama misije Crkve.

Na Zasjedanju Generalne konferencije 1901. godine tema je bila restrukturiranje Crkve za njenu međunarodnu misiju. Daniells i Ellen White preuzeli su inicijativu. Dana 1. travnja iznijeli su čvrsto stajalište prije odabranih vođa koji su pozivali na „cjelokupnu novu organizaciju“ koja bi proširila upravljačku bazu. Ellen White nije ostavila mjesta sumnji da bi „kraljevska vladajuća moć“ i svaki administrator koji bi imao „malo prijestolje“ morali otići. Pozvala je na „obnovu bez ... odgode“. (Ms 43A, 1901; SpM 163-165). Ona i Daniells odmah su se sutradan založili za reforme s prijedlozima na sjednici koja se taj dan održala. Na sjednici je prihvaćena reorganizacija koja je bila usmjerena na različitost u sustavu unijskih konferencija i jedinstvo stvaranjem odjela, a sve pod vodstvom Generalne konferencije. Zasjedanje 1903. godine donijelo je izmijenjeni sustav, iako je u suštini ostao isti.

Kad se razmatra pogled Ellen White na or-

ganizaciju Crkve, treba držati na umu nekoliko točaka: (1) ona se zauzima za *jedinstvo u raznolikosti; (2) iako se dosljedno čak i prepirala oko organiziranja Crkve, ona nikada nije inicirala nijedan specifičan oblik organiziranja; (3) vjerovala je da bi organizacija trebala biti fleksibilna, sposobna promijeniti se u skladu s potrebama Crkve i njene misije.

Vidi također: Kraljevska moć (*Kingly Power*); Božji glas (*Voice of God*), Kao Generalna konferencija (*General Conference as the*).

Dodatno čitanje: C. C. Crisler, *Organization: Its Character, Purpose, Place, and Development in the Seventh-day Adventist Church* (RHPA, 1938); G. R. Knight, *Organizing for Mission and Growth: The Development of Adventist Church Structure (*RHPA, 2006); A. G. Mustard, *James White and SDA Organization: Historical Development, 1844-1881* (AUP, 1987)*;* B. D. Oliver, *SDA Organizational Structure: Past, Present, and Future* (AUP, 1989).

George R. Knight

OSIGURANJE. Mnogo se rasprava vodilo među ranim adventistima sedmoga dana o tome trebaju li kršćani ugovarati osiguranja za zaštitu od gubitka, posebice životno osiguranje. Mnogi su smatrali da je ugovaranje životnog osiguranja nespojivo s punim povjerenjem u Božje predodređenje za nečiji život. Iako su rani adventisti u većini takvih rasprava težište stavljali na odbacivanje osiguranja svih vrsta, stajalište se polako počelo mijenjati nakon što je Crkva počela stjecati sve više imovine, čime su se povećavali i rizici eventualnih gubitaka u požaru ili oluji. Ellen White pristala je osigurati svoj imetak kako bi ga zaštitila od mogućeg gubitka i uputila je svog sina W. C. Whitea da se uvjeri je li njena kuća osigurana. (Lt 17, 1880).

No, životno osiguranje vidjela je u drugačijem svjetlu, a njeno svjedočanstvo o toj temi iz 1867. godine dugi je niz godina utjecalo na Crkvu. „Adventisti koji svetkuju subotu ne bi se trebali baviti životnim osiguranjem“, napisala je. „To je svjetovna trgovina koju Bog ne odobrava.“ (1T 549). „Životno osiguranje svjetovna je polica koja našu braću, koja se u to upuštaju, navodi da odstupe od jednostavnosti i čistoće evanđelja.“ (1T 550). Vjerovala je da je najbolja polica životnog osiguranja kršćaninu dano jamstvo da je vječni život osiguran u Kristu. (RH, May 26, 1904). Nakon što je jednom radniku u Australiji savjetovala da se odrekne svoje police životnog osiguranja, napisala mu je: „Jamstvo Neba najbolja je polica životnog osiguranja koju možete imati. Gospodin je obećao svoje skrbništvo na ovome svijetu, a na svijetu koji će doći obećao nam je dati besmrtan život.“ (Lt 21, 1893). Pregled takvih izjava Ellen White ukazuje na to da je životno osiguranje, kakvo je bilo uobičajeno u njeno vrijeme, bila praksa protivna kršćanskim načelima. Njene savjete, međutim, treba shvatiti u kontekstu ondašnjih prijevara osiguravajućih društava, koje uglavnom nisu bile zakonski regulirane, kao i u kontekstu omiljene kupnje životnog osiguranja slične kupnji lutrijske srećke, koju su prakticirali ljudi kad bi mislili da im je smrt blizu i da će profitirati kad umru.

Iako je odbacila potrebu kupovanja životnog osiguranja, Ellen White više je puta ljudima savjetovala kako će oni i članove njihove obitelji biti sigurni u slučajevima opasnosti. „Da ste vi i vaša supruga shvatili kako je Božja dužnost bdjeti nad vama,“ napisala je jednome članu Crkve, „da niste udovoljavali svojem ukusu i svojim željama, da ste razmišljali o budućnosti, umjesto što ste živjeli samo za sadašnjost, ... vaša je obitelj [mogla] imati udoban život.“ (2T 432, 433). Planiranje budućnosti obitelji obveza je koju kršćani uvijek trebaju držati na umu. (AH 395-398).

Otkako je tržište osiguranja odlukama vlasti čvrsto regulirano, a mnogi bivši postupci zabranjeni, kupnja životnog osiguranja poštuje se kao legitimno poslovanje. Slijedom toga, mno-

gi adventisti danas vjeruju da police osiguranja, uključujući i životno osiguranje, nude odredbe o razumnim naknadama u slučaju nepredviđenih životnih nezgoda.

Dodatno čitanje: „Seventh-day Adventists and Life Insurance: Background of the Issue" (GC, 1985, EGWE, SDoc); F. M. Wilcox, „Life Insurance", DF 516.

Denis Fortin

OSNOVE KRŠĆANSKOG ODGOJA (*Fundamentals of Christian Education*, nakladnik knjige SPA, 1923, 576). Kompilacija misli Ellen White o kršćanskom odgoju. Građa u ovoj knjizi odabrana je iz prethodno davno tiskanih izvora koji se nisu ponovo tiskali, uključujući članke i poglavlja iz knjiga **Kršćanski odgoj*, (*Christian Education*) **Posebna svjedočanstva o odgoju* (*Special Testimonies on Education*) i **Kršćanska umjerenost i biblijska higijena* (*Christian Temperance and Bible Hygiene*). Uključena su i dva dotad neobjavljena rukopisa. Svi su članci tiskani bez skraćivanja i raspoređeni su kronološki. Većina poglavlja završava popisom dopunske literature koja upućuje na dodatne spoznaje o temi kršćanskog obrazovanja. Izdavanje knjige *Osnove kršćanskog odgoja* predstavlja vrhunac mnogih objavljenih radova Ellen White o toj temi tijekom njenog života. Prva zbirka članaka iz njenog pera na tu temu bila je objavljena 1886. godine pod naslovom *Izbor iz svjedočanstava u vezi s predmetom odgoja* (*Selections From the Testimonies Concerning the Subject of Education*) (vidi **Svjedočanstva, riznica ili Iz riznice svjedočanstava* (*Testimony Treasures*). Pretisak s proširenjem ove knjige objavljen je 1893. godine pod nazivom *Kršćanski odgoj* (*Christian Education*). Godine 1897. objavljena su *Posebna svjedočanstva o odgoju* (*Special Testimonies on Education*), s potpuno novim materijalom koji je sadržavao najveći dio spisa Ellen White o obrazovanju tijekom razdoblja od 1893. do 1896. godine. **Svjedočanstva za Crkvu*, šesti svezak, (*Testimonies for the Church*, volume 6), objavljen je 1900. godine i uključivao je velik dio o odgoju (od 126. do 218. stranice) te je istaknuo potrebu reforme obrazovanja. Godine 1903. objavljena je knjiga **Odgoj* (*Education*) koja se bavila širim načelima odgoja, dok je knjiga iz 1913. **Savjeti učiteljima, roditeljima i učenicima u vezi s kršćanskim odgojem* (*Counsels to Teachers, Parents. and Students Regarding Christian Education*) detaljno obrađivala vidove obrazovne prakse.

OTKRIVENJE, KNJIGA. Pristup Ellen White biblijskoj knjizi Otkrivenje najjasnije se razaznaje u dva glavna teksta u kojima ona izravno iznosi svoje razumijevanje konteksta i svrhe knjige. Prvo i najopsežnije štivo objavljeno je u *Svjedočanstvima propovjednicima* (*Testimonies to* Ministers), od 112. do 119. stranice. Drugi tekst nalazimo u dvama poglavljima knjige *Djela apostolska* (*The Acts of the Apostles*), od 568. do 592. stranice.

Pristup Ellen White Otkrivenju temelji se na osnovnom uvjerenju da je eksplozija razumijevanja Daniela i Otkrivenja u vrijeme posljetka bila ključni čimbenik uspona adventnog pokreta. Drugim riječima, osjećala je da je u njeno vrijeme Bog skinuo veo s tih biblijskih knjiga, omogućujući njihovo potpuno razumijevanje. (TM 113). Knjiga Otkrivenje, dakle, upućena je onima koji žive u posljednjim danima, a vrijeme je ispunjenja blizu. (*ibid.*, 113, 115, 116; 6T 61, 62).

Iako su adventistički pioniri mnogo uložili u proučavanje Otkrivenja, Ellen White bila je uvjerena da knjiga još nije u potpunosti shvaćena. (TM 113). Oni koji teže za dubljim razumijevanjem trebali bi pristupiti knjizi „ponizno i krotko". (*ibid.*, 114). Dublje razumijevanje Otkrivenja bilo bi velika blagodat za razvoj karaktera. (*ibid.*). Došlo bi do „velikog probuđenja" (*ibid.*, 113) koje bi obilježilo „posve drugačije vjersko iskustvo" (*ibid.*, 114). Dakle,

ona je smatrala da primarni cilj Otkrivenja nije bio samo prenijeti znanje već razviti karakter.

U smislu metode, ovo dublje istraživanje trebalo bi imati dva donekle suprotna oblika. S jedne strane, Ellen White je zagovarala proučavanje Otkrivenja u kontekstu Daniela, kao nastavak viđenjima potonje knjige. (*ibid.*, 114; EW 231). Te dvije knjige treba tretirati kao bliske družice. (TM 115; AA 585). S druge strane, pozvala je ljude da proučavaju Otkrivenje u kontekstu svih drugih proročanstava u Bibliji. (TM 112). Čak je otišla toliko daleko da je sugerirala: „U Otkrivenju se susreću i završavaju sve biblijske knjige." (AA 585). Dakle, pristup cijeloj Bibliji, s posebnom pozornošću na Daniela, bila je osnovna metoda za koju je mislila da bi se trebala primijeniti na Otkrivenje. Ali, iako su Daniel i Otkrivenje komplementarni, te dvije knjige nisu iste. Daniel sadrži mnogo toga što je zapečaćeno (Dn 12,4), ali Otkrivenje nikada nije bilo zapečaćeno: „Sam Gospodin je svojem sluzi otkrio tajne sadržane u ovoj knjizi i Njegova je namjera da svima bude otvorena za proučavanje." (*ibid.*, 584; RH, Aug. 31, 1897).

Ellen White je knjizi Otkrivenje pripisala visoku duhovnu svrhu. Prvo, knjiga je bila osmišljena da drži ljudskog prenositelja izvan vidokruga i da uzdiže Boga i Njegov zakon. (TM 112). Kad čitatelji vide u knjizi prikazanu slavu Božju, ljudski je ponos položen u prašinu. Drugo, bliska veza između Neba i Zemlje u viđenjima osmišljena je da poučava kako je veza između Boga i Njegovog naroda „bliska i sigurna". (*ibid.*, 114; usp. AA 586). Treće, ispravno shvaćeno, Otkrivenje omogućuje tumačima da „uzdignu Isusa kao središte svake nade". (TM 118). Otkrivenje nije zamišljeno da zadovolji znatiželju o budućnosti, nego da upre ljudski pogled u Isusa i potakne na bliži hod s Bogom.

Stajalište Ellen White o autorstvu i vremenu pisanja Otkrivenja bilo je u skladu s tradicijom ranih crkvenih otaca, kao i s konzervativnim konsenzusom oko prijelaza na dvadeseto stoljeće. Ona je potvrdila da je autor Otkrivenja posljednji preživjeli od učenika, vjerojatno Ivan, Zebedejev sin. (AA 569). Apokalipsa je napisana u vrijeme cara Domicijana, koji je Ivana pozvao u Rim da mu se sudi zbog njegove vjere, dao ga baciti u kotao s kipućim uljem, a zatim ga protjerao na otok Patmos, mjesto progonstva za zločince. (AA 569, 570).

Tamo gdje su njene tvrdnje jasne, čini se da Ellen White dosljedno primjenjuje *historicističku* metodu tumačenja teksta Otkrivenja. (EW 230). „Neki od prizora u ovom proroštvu zbili su se u prošlosti, a neki se zbivaju sada; neki prikazuju završetak velikog sukoba između sila tame i nebeskoga Kneza, a neki otkrivaju trijumf i radost otkupljenih na obnovljenoj Zemlji." (AA 584). Ujedno je rekla da je knjiga Otkrivenja dana „radi vođenja i tješenja Crkve tijekom kršćanskog razdoblja" (AA 583), nešto što je više nalik na „idealistički" pristup tumačenju. Obećanja pobjedniku na kraju svakog od sedam pisama (npr. Otk 2,7; 3,5; i 3,21) pripadaju svim vjernicima koji se bore protiv zla tijekom stoljeća tame i praznovjerja. (*ibid.*, 588). Poruka Efezu nudi današnjim propovjednicima primjer kako ukoriti grijeh. (Ms 136, 1902, 7BC 956). Poruka Laodiceji odnosi se na sve koji tvrde da drže Božji zakon, ali ga ne vrše. (RH, Oct. 17, 1899; DA 489, 490).

Međutim, na koji god način tko proučavao Otkrivenje, Ellen White je smatrala da knjiga Otkrivenje ispunjava posebnu ulogu u završnom dobu zemaljske povijesti. (TM 113, 115, 116; GC 341, 342). Istine ove knjige „upućene su onima koji žive u ovim posljednjim danima". (TM 113; usp. 8T 301). U tom kontekstu ona navodi mnoge dijelove Otkrivenja (Otk 15,2.3; 21,2-22; 22,1-5.14; i 14,2-5) koji se izravno odnose na konačni trijumf Božje Crkve Ostatka. (AA 590-592). Vjerovala je da se njena generacija približava vremenu u kojem će se ova proročanstva ispuniti. (TM 113). Dakle, iako je historicizam bio njen primarni pristup Otkrive-

nju, razumjela je da cijela knjiga ima posebno značenje za posljednje dane. (*ibid.*, 116; 9T 267). Čak i povijesni lanci prikazani u Otkrivenju pomažu Božjem narodu ispravno vrednovati stvari i razaznavati „pravi cilj života". (PK 548).

Ellen White tumači događaje ili ulomke iz knjige Otkrivenja na raznim mjestima u svojim djelima, osobito u knjizi *Velika borba* (*The Great Controversy*). Primjeri koji slijede navedeni su prema redoslijedu tekstova u Otkrivenju na koje se odnose, počevši od 1. poglavlja i završavajući s 22. poglavljem. Ellen White je smatrala da je „dan Gospodnji", u koji je Duh sišao na Ivana (Otk 1,9.10), dan subotnji. (AA 581; YI, Apr. 5, 1900). Ona je nebeski prizor iz Otkrivenja 4 i 5 povezivala s Kristovim uzašašćem na Nebo nakon Njegovog uskrsnuća. (DA 834, 835). Lav i janje (Otk 5,5.6), oboje su simboli Krista koji predstavljaju sjedinjenje svemoguće moći sa samopožrtvovnom ljubavlju. (AA 589). Nebeski znakovi šestog pečata (Otk 6,12-14) obično se povezuju s događajima koji su doveli do adventnog pokreta sredinom devetnaestoga stoljeća. (GC 333, 334).

Iako u svom opisu izostavlja izričitu podršku, Ellen White s odobravanjem govori o predviđanjima Josiaha Litcha u vezi s petom i šestom trubom. (*ibid.*, 334, 335). Prizor u 10. poglavlju Otkrivenja odnosi se na vrijeme u povijesti tijekom kojeg su se Danielova vremenska razdoblja ispunila i počeo je konačni navještaj Evanđelja. (Ms 59,1900, 7BC 97). Dva svjedoka iz 11. poglavlja Otkrivenja predstavljaju Stari i Novi zavjet, a opisi u poglavlju prikazuju kako se Biblija tretirala u vrijeme Francuske revolucije. (GC 265-288).

Ellen White opisuje rat na Nebu u Otkrivenju 12,7-12 na dva različita ali komplementarna načina. S jedne strane, prizor opisuje prijetnju nebeskoj vladavini koja se dogodila i prije stvaranja svijeta. Sotona i svi anđeli koji su ga slijedili bili su u to vrijeme fizički izbačeni s Neba. (RH, Jan. 28, 1909; Lt 114, 1903, u 7BC 973). S druge strane, i izgon zmaja odražava utjecaj križa na osjećaje svemira. (Ms 50, 1900, u 7BC 974). Na križu je Sotona izgubio svaki duhovni kredibilitet koji je možda zadržao na Nebu. (3SP 194, 195).

Ellen White je smatrala da zvijer iz mora u Otkrivenju 13,1-10 predstavlja papinstvo srednjega vijeka (GC 49-60), koje će se u posljednje vrijeme suprotstaviti istinskom Božjem narodu. (*ibid.*, 445-450). Iako su mnoge njene izjave protiv vodstva Rimokatoličke Crkve oštre prema današnjim standardima (*ibid.*, 563-581), druge opominju protiv personaliziranja protivljenja papinstvu. (Ev 576). Također je prepoznala da treba uzeti u obzir vrijeme i mjesto kada se izražava protivljenje papinstvu. (TM 112; Ev 573-577).

Ellen White je identificirala kopnenu zvijer iz Otkrivenja 13,11-14 kao Sjedinjene Američke Države i njihovu suradnju s rimskom hijerarhijom u posljednjim vremenima. (GC 439-445). Žig zvijeri se prima kad tko odbije posljednji Božji poziv na pravo svetkovanje subote i umjesto toga pokori se nametanju štovanja nedjelje u posljednjim vremenima. (*ibid.*, 445-450). Tri anđela iz Otkrivenja 14,6-12 predstavljaju one koji su prihvatili Božju poruku posljednjeg vremena i koji šire posljednju evanđeosku poruku u cijelom svijetu. (*ibid.*, 311, 312).

Ellen White nije smatrala bitku na mjestu Harmagedonu (Otk 16,16) vojnim sukobom na Bliskom istoku ili drugdje. Umjesto toga, razumjela je Harmagedon kao duhovni sukob između naroda Božjeg i sila zla na kraju vremena. (Obratite pažnju na nekoliko komentara u 7BC 982, 983.). Tijekom tog posljednjeg sukoba bit će razjašnjena temeljna duhovna načela i ljudi će biti suočeni s odlukom koja ih se tiče. To će biti vrijeme u kojemu će na ispitu biti vjera, a ne fizička snaga ili vještina. (Ms 1a, 1890, u 7BC 983).

Što se tiče 20. poglavlja Otkrivenja, Ellen White je potvrdila predmilenijalističko stajali-

ште, da će milenij biti razdoblje od tisuću godina nakon Drugog Isusovog dolaska. Tijekom tog razdoblja zemlja će biti pusta, bez prisutnosti ljudskih bića (iako su Sotona i njegovi anđeli tamo zatvoreni). Prilikom Drugog dolaska, Božji narod je uznesen na Nebo kako bi proveo tisuću godina s Bogom. (GC 653-661). Na kraju tisućljeća zli svih vremena uskrsavaju, a Božji se narod vraća na Zemlju s Novim Jeruzalemom kako bi svjedočio konačnom uništenju grijeha, grešnika i Sotone. (*ibid.*, 662-673). Zemlja je zatim uništena vatrom, a Bog stvara novo Nebo i novu Zemlju u kojima će Božji vjerni narod vječno prebivati u radosti i savršenom skladu. (*ibid.*, 673-678). Međutim, Ellen White smatra da najbolji opis Neba nije bogatstvo i slava, već Kristova prisutnost (nedatiran Ms 58, u 7BC 989).

Jon Paulien

OTKRIVENJE I NADAHNUĆE, STAJALIŠTA ELLEN WHITE. Slijede dva teksta Ellen White koja se smatraju njenim najznačajnijim stajalištima o nadahnuću Biblije i o njenim vlastitim spisima.

***Velika borba*, Uvod (*The Great Controversy, Introduction*), str. v-xii:**

Prije no što se na svijetu pojavio grijeh Adam je uživao u osobnoj zajednici sa svojim Stvoriteljem. Ali od trenutka kad se čovjek prijestupom odvojio od Boga ta mu je uzvišena prednost uskraćena. Međutim, planom spasenja otvoren je put kojim stanovnici Zemlje još uvijek mogu biti povezani s Nebom. Bog je svojim Duhom komunicirao s ljudima i putem objava što ih je dao svojim izabranim slugama slao božansku svjetlost svijetu. „Nego su ljudi govorili potaknuti od Duha Svetoga." (2Pt 1,21).

Tijekom prvih dviju i pol tisuća godina ljudske povijesti nije bilo pisane Božje objave. Ljudi poučeni od Boga prenosili su svoje znanje drugima i tako se ono tijekom naraštaja prenosilo s oca na sina. Tek se u Mojsijevo doba počela pripremati pisana riječ. Nadahnute su se objave unosile u nadahnutu Knjigu. Ovo je trajalo dugo, čitavih šesnaest stoljeća – počevši od Mojsija, povjesničara koji je opisao stvaranje svijeta i davanje Zakona, pa sve do Ivana koji je zapisao najuzvišenije istine Evanđelja.

Biblija tvrdi kako je njen pisac Bog; pa ipak je napisana ljudskom rukom. Raznolik stil njenih knjiga pokazuje vrline više pisaca. Sve su njene otkrivene istine „od Boga nadahnute" (2Tim 3,16) pa ipak iskazane ljudskim riječima. Beskonačni je svojim Svetim Duhom prosvijetlio umove i srca svojih slugu. On im je dao snove i viđenja, simbole i slike, a oni kojima je istina bila tako otkrivena sami su misao izrazili ljudskim jezikom.

Sâm Bog je izgovorio Deset zapovijedi i napisao ih svojom rukom. One su božansko, a ne ljudsko djelo. Ali Biblija je, s istinama danim od Boga a izrečena ljudskim jezikom, sjedinjenje božanskog i ljudskog. Takva je zajednica postojala u Kristovoj naravi, jer On je bio Sin Božji i Sin Čovječji. Stoga se za Bibliju može reći isto što i za Krista: „I riječ je tijelom postala i nastanila se među nama." (Iv 1,14).

Pisane u različita vremena, od ljudi vrlo različnih položaja i zvanja, umnih i duhovnih sposobnosti, biblijske knjige pokazuju veliku stilsku raznovrsnost kao i različitost iznijetih predmeta. Razni pisci služili su se različitim izrazima pa je često jedan pisac istu istinu prikazao bolje od drugoga. Budući da je više pisaca iznosilo određeni predmet u različitim okolnostima i iz različitih uglova, to se površnom i nemarnom čitatelju prepunom predrasuda može učiniti da među piscima postoji nesuglasje i proturječje, dok pozoran i pobožan istraživač pronicljivo među njima prepoznaje savršen sklad.

Budući da su je prikazali različiti pojedinci, istina je prikazana i iz različitih motrišta. Jedan je pisac više pod snažnim dojmom jedne faze predmeta te obrađuje one točke koje se slažu

s njegovim iskustvom i s njegovom sposobnošću shvaćanja i uvažavanja. Drugi, međutim, promatra predmet s drugoga gledišta. I svaki, vođen Svetim Duhom, iznosi ono što je na njegov um ostavilo najsnažniji dojam – različit vid istine u svakoga, ali u svih savršeni sklad. Tako otkrivene istine čine savršenu cjelinu, prilagođenu da ispuni potrebe ljudi u svim okolnostima i životnim zbivanjima.

Bog je svoju istinu htio priopćiti svijetu preko ljudskih oruđa i On ih je sâm, svojim Svetim Duhom, opremio i pripremio da izvrše to djelo. On je upravljao umom u izboru onoga što trebaju reći i onoga što će napisati. To je blago povjereno „zemljanim posudama", ali je ipak nebeskog podrijetla. Svjedočanstvo je preneseno nesavršenim izrazom ljudskog jezika, pa ipak je to Božje svjedočanstvo, a ponizno Božje dijete ispunjeno vjerom vidi u njemu slavu božanske snage, punu milosti i istine.

Bog je u svojoj Riječi predao ljudima znanje potrebno za spasenje. Sveta pisma treba primiti kao pouzdanu i nepogrešivu objavu Njegove volje. Ona su mjerilo karaktera, objava nauka i sredstvo za ispitivanje iskustva. „Svako je Pismo od Boga nadahnuto i korisno za pouku, za karanje, za popravljanje i odgajanje u pravednosti, da čovjek Božji bude savršen – opremljen za svako djelo ljubavi." (2Tim 3,16.17).

Ali činjenica da je Bog čovjeku otkrio svoju volju u pisanoj Riječi ne isključuje potrebu za stalnom prisutnošću i vodstvom Svetoga Duha. Naprotiv, naš je Spasitelj obećao svojim učenicima Svetoga Duha, koji će Njegovu riječ otkriti svojim slugama te rasvijetliti i primijeniti njeno učenje. Budući da je Božji Duh nadahnuo Bibliju, nemoguće je da Njegovo učenje proturječi pisanoj Riječi.

Duh nije dan, niti će ikada biti dan, da zamijeni Bibliju, jer Sveto pismo izričito kaže kako je Božja riječ mjerilo kojim se mora ispitati svako učenje i iskustvo. Apostol Ivan kaže: „Nemojte vjerovati svakom duhu, već duhove podvrgnite kušnji da vidite jesu li od Boga, jer su se pojavili mnogi lažni proroci u svijetu." (1Iv 4,1). A Izaija izjavljuje: „Uza Zakon! Uza svjedočanstvo! Tko ne rekne tako, zoru neće dočekati." (Iz 8,20).

Veliku su sramotu djelovanju Svetoga Duha nanijele zablude onih koji, tvrdeći da su Njime prosvijetljeni, kažu da im više nisu potrebne upute Božje riječi. Njima rukovode utjecaji za koje oni vjeruju kako su Božji glas koji se javlja u njihovoj duši. Ali duh koji njima upravlja nije Božji Duh. Povoditi se za dojmovima a zanemariti Pisma može voditi samo smućenosti, obmani i propasti. To pak samo pomaže razvitku planova Zloga. Budući da je služba Svetoga Duha od životne važnosti za Kristovu Crkvu, to je jedno od Sotoninih lukavstava da pomoću zabluda ekstremista i fanatika osramoti djelo Duha i navede Božji narod da zanemari ovaj izvor snage za koji se sâm Bog pobrinuo.

U suglasju s Božjom riječju Njegov je Duh trebao nastaviti svoje djelovanje tijekom evanđeoskog razdoblja. Tijekom stoljeća u kojima je dano Sveto pismo – Stari i Novi zavjet – Sveti Duh nije prestao rasvjetljivati umove pojedinaca, neovisno o objavama koje će ući u Sveti kanon. Sama Biblija izvješćuje da su ljudi preko Svetog Duha primali opomene, ukore, savjete i upute u vezi s predmetima koji nisu povezani s davanjem Pisma. U njoj su spomenuti proroci koji su živjeli u raznim vremenima, a čije riječi nisu zabilježene. Jednako je tako, nakon što je kanon dovršen, Sveti Duh trebao nastaviti svoje djelo prosvjećivanja, opominjanja i tješenja Božje djece.

Isus je svojim učenicima obećao: „A Branitelj, Duh Sveti, kojega će Otac poslati zbog mene, naučit će vas sve i sjetiti vas svega što vam rekoh. ... A kada dođe on, Duh Istine, uvest će vas u svaku istinu... i objavit će vam buduće." (Iv 14,26; 16,13). Pismo jasno uči da se ova obećanja ne odnose samo na apostolsko doba već i na Kristovu Crkvu u svim vremeni-

ma. Spasitelj je svojim sljedbenicima rekao: „Ja sam s vama u sve vrijeme do svršetka svijeta." (Mt 28,20). A apostol Pavao izjavljuje da su darovi i djelovanje Svetoga Duha stavljeni na raspolaganje Crkvi „da priprave svete za djelo službe, za izgradnju Kristova Tijela, dok svi zajedno ne dođemo k jedinstvu u vjeri i u pravoj spoznaji Sina Božjega, k savršenom čovjeku, k mjeri punine veličine Kristove." (Ef 4,12.13).

Za vjernike u Efezu apostol se molio: „Da vam Bog našega Gospodina Isusa Krista, Otac slave, dadne duha mudrosti i otkrivenja da ga potpuno upoznate: da vam dadne prosvijetljene oči vašeg srca da uvidite koliku nadu pruža njegov poziv... koliko je... izvanredno velika njegova snaga koja odgovara djelotvornosti silne moći njegove." (Ef 1,17-19). Apostol Pavao je za efešku crkvu tražio blagoslov djelovanja božanskoga Duha u prosvjećivanju i otvaranju uma za razumijevanje dubokih istina svete Božje riječi.

Nakon čudesnog djelovanja Svetoga Duha na Pedesetnicu, Petar je pozvao narod na pokajanje i krštenje u Kristovo ime, za oprost grijeha, i rekao: „Tako ćete primiti dar – Duha Svetoga. Vama je, naime, ovaj obećani dar namijenjen, vašoj djeci i svima koji su daleko, koliko god ih pozove k sebi Gospodin, naš Bog." (Dj 2,38.39).

U vezi s prizorima velikoga Božjeg Dana, Gospodin je preko proroka Joela obećao posebno djelovanje svog Duha. (Jl 2,28). Ovo se proročanstvo djelomično ispunilo na Duhove, ali će se ono u cijelosti ispuniti djelovanjem božanske milosti koje će pratiti završno djelo Evanđelja.

Veliki će sukob između dobra i zla u svojoj snazi jačati do samoga kraja. Sotona je u svim vjekovima pokazao da ne podnosi Kristovu Crkvu. A Bog je svome narodu dao milosti i Svetoga Duha kako bi ga ojačao da se može oduprijeti moći Zloga. Kada su Kristovi apostoli trebali navijestiti Njegovo Evanđelje svijetu i zapisati ga za buduće vjekove, On ih je posebno obdario mudrošću Svetoga Duha. Ali kako se Crkva bude približavala svome konačnom izbavljenju, Sotona će raditi sve većom snagom: On silazi „s velikim gnjevom, svjestan da ima samo još malo vremena!" (Otk 12,12). On će djelovati „svakovrsnim silnim djelima, varavim čudesnim znakovima" (2Sol 2,9). Već šest tisuća godina ovaj se velebni um, koji je nekada bio najviši među Božjim anđelima, posvema posvetio obmanjivanju i uništavanju. I u tom posljednjem sukobu poslužit će se protiv Božjeg naroda koristeći sve sotonsko umijeće i lukavost, svu okrutnost što ju je razvio tijekom ovih stoljeća sukoba. I u to opasno vrijeme Kristovi sljedbenici trebaju upozoriti svijet na skori Kristov dolazak, kao i da se pripravi narod koji će „bez ljage i mane" stati pred Njega kad dođe. (2Pt 3,14). U to će vrijeme Crkvi biti potrebna posebna božanska milost i snaga kao i u apostolsko doba.

Prosvjetljenjem Svetoga Duha spisateljici ove knjige otkriveni su prizori dugotrajnog sukoba između dobra i zla. S vremena na vrijeme dano mi je da u različitim stoljećima promatram prizore odvijanja velike borbe između Krista, Kneza života, Začetnika našeg spasenja; i Sotone, kneza zla, začetnika grijeha i prvog prijestupnika Božjeg svetog Zakona. Sotona je svoje neprijateljstvo prema Kristu usmjerio na Njegove sljedbenike. U cijeloj prošlosti može se uočiti prisutnost iste mržnje prema načelima Božjeg zakona, ista uporaba laži kojom se zabluda prikazuje kao istina i kojom se ljudski zakoni stavljaju namjesto Božjih zakona, a ljudi navode na klanjanje stvorenjima namjesto Stvoritelju. U sva vremena Sotona se uporno trudio da pogrešno prikaže Božji karakter kako bi ljudi imali pogrešno shvaćanje o Bogu pa Ga promatrali sa strahom i mržnjom namjesto s ljubavlju. Trudio se da ukloni božanski Zakon, navodeći ljude da povjeruju kako su oslobođeni njegovih zahtjeva. A progonio je one koji su se usudili usprotiviti njegovim obmanama. Sve je to prisutno u povijesti patrijarhâ, proroka i

apostola, mučenika i reformatora. U posljednjem velikom sukobu Sotona će se poslužiti istom taktikom, pokazati isti duh i nastojati postići isti cilj kao i u svim prošlim vremenima. Ono što je bilo, opet će biti, osim što će buduća borba biti tako strašna da je svijet još nije vidio. Sotonine će zamke biti lukavije a njegovi napadi odlučniji. Nastojat će zavesti, kad bi bilo moguće, i izabranike. (Mk 13,22).

Kad mi je Božji Duh otkrio velike istine svoje Riječi i pokazao prizore prošlosti i budućnosti, rečeno mi je da upoznam druge s onim što mi je otkriveno – da slijedim tijek povijesti sukoba u prošlim vjekovima te da ga prikažem tako da rasvijetli budući sukob koji se naglo približava. Kako bih postigla taj cilj, nastojala sam odabrati i svrstati događaje iz crkvene povijesti tako da slijedim razvoj velikih ključnih istina koje su u raznim vremenima objavljene svijetu, a izazvale su Sotoninu srdžbu i neprijateljstvo Crkve koja ljubi svijet, ali su sačuvane svjedočanstvom onih koji „su prezreli svoj život do smrti".

U ovim izvješćima možemo vidjeti sliku predstojećeg sukoba. Ako ih promatramo u svjetlosti Božje riječi i uz prosvjetljenje Njegova Duha, vidjet ćemo razotkrivena lukavstva Zloga i opasnosti što ih trebaju izbjegavati oni koji žele stajati „bez mane" pred Gospodinom za Njegova dolaska.

Veliki događaji koji su obilježavali napredak reforme u prošlim vremenima dio su povijesti, dobro poznati i priznati u protestantskom svijetu. To su činjenice koje nitko ne može osporiti. Ovu sam povijest iznijela ukratko, u skladu s ciljem i opsegom knjige. Činjenice su sažete na što je moguće manje prostora, koliko je nužno za pravilno razumijevanje njihove primjene. U nekim slučajevima, kad je povjesničar tako skupio događaje da bi ukratko prikazao sažeti pregled predmeta, ili prigodno sažeo pojedinosti, navela sam njegove riječi. Ali ponekad nisu navedeni izvori, jer navodi nisu uzeti da bi se istaknuo autoritet pisca, već zato što njegove izjave pružaju jasan i uvjerljiv prikaz predmeta. U prikazivanju iskustva i gledišta onih koji u naše vrijeme unapređuju djelo reforme, poslužila sam se na isti način njihovim objavljenim djelima.

Svrha ove knjige nije toliko da iznese nove istine o borbama u prošlim vremenima, koliko da istakne činjenice i načela koja se tiču budućih događaja. Ali promatrani kao dio sukoba između sila svjetlosti i tame, ovi izvještaji iz prošlosti dobivaju novo značenje. Od njih dolazi svjetlost koja osvjetljava budućnost i put onih koji će, kao nekada reformatori, biti pozvani posvjedočiti za „Božje zapovijedi i vjeru u Isusa", čak i uz opasnost da izgube sva zemaljska dobra.

Prikazati prizore velike borbe između istine i zablude; otkriti Sotonine prijevare i sredstva kojima mu se možemo uspješno oduprijeti; pružiti prihvatljivo rješenje velikog problema zla; rasvijetliti podrijetlo i završno uklanjanje grijeha, kako bi se u cijelosti objavila Božja pravednost i milostivost u svim postupcima prema Njegovim stvorenjima, i pokazati svetost i nepromjenjivost Božjeg zakona – ciljevi su ove knjige. Iskrena je molitva spisateljice da se zahvaljujući utjecaju ove knjige ljudi izbave od sila tame i postanu „dostojni sudioništva u baštini svetih u svjetlu", na slavu Onoga koji nas je ljubio i sebe predao za nas.

Dio knjige *Izabrane poruke*, (*Selected Message*), knjiga 1, 15-22:

Ovo je vrijeme kada je prikladno postaviti pitanje: „Ali kad Sin Čovječji dođe, hoće li naći vjere na zemlji?" (Lk 18,8).

Duhovna tama prekrila je zemlju, a gusti mrak ljude. U mnogim Crkvama vlada sumničavost i nevjernost u tumačenju Svetoga pisma. Mnogi dovode u pitanje vjerodostojnost i istinitost Svetoga pisma. Ljudsko rasuđivanje i maštarije ljudskog srca potkopavaju nadahnuće Božje riječi, a ono što treba prihvatiti jer je jasno, okruženo je oblakom tajnovitosti. U najmanju ruku, ništa se ne smatra jasnim i

određenim. Ovo je jedan od istaknutih znakova posljednjih dana.

Ova je Sveta knjiga izdržala napade Sotone, koji se ujedinio sa zlim ljudima kako bi sva njena božanska obilježja obavio oblacima i tamom. Ali Gospodin je svojom čudesnom moći sačuvao ovu Svetu Knjigu u njenom sadašnjem obliku – kartu ili vodič za ljudsku obitelj da im pokaže put do Neba.

Tako je očito da su Božje upute zanemarene da postoji malo onih u našem svijetu, čak i među onima koji tvrde da mogu objašnjavati drugima, koji imaju božansko razumijevanje Svetoga pisma. Ima učenih ljudi koji su fakultetski obrazovani, ali ti pastiri ne pasu stado Božje. Oni ne smatraju da će izvrsnosti Svetoga pisma neprestano otkrivati svoja skrivena blaga kao što se dragocjeni dragulji pronalaze iskopavanjem.

Postoje ljudi koji se trude biti originalni, koji su mudriji od onoga što je napisano; stoga je njihova mudrost ludost. Otkrivaju divne stvari unaprijed, ideje koje svjedoče da su daleko zaostali u shvaćanju božanske volje i Božje namjere. U potrazi za razjašnjavanjem ili razotkrivanjem tajni vjekovima skrivenih od smrtnog čovjeka, oni su poput čovjeka koji se koprca po blatu, ne može se sam izvući, a još uvijek govori drugima kako da izađu iz mutne kaljuže u kojoj se i sami nalaze. Ovo je prikladan opis ljudi koji su odlučili ispraviti pogreške u Bibliji. Nitko ne može pojasniti Bibliju predlaganjem što je Gospodin htio reći ili trebao reći.

Neki nas ozbiljno pogledaju i kažu: „Ne mislite li da je možda bilo pogrešaka u prepisivanju ili u prevođenju?“ Ovo je sve vjerojatno, a um koji je toliko uzan da će se spoticati o ovu mogućnost ili vjerojatnost bit će jednako spreman spotaknuti se o tajne Nadahnute Riječi, jer slabi umovi ne mogu prozreti Božje namjere. Da, takvi ljudi će se lako spotaknuti o jednostavne činjenice koje će jednostavan um prihvatiti i u njima razaznati Božansko, kojemu je Božja riječ jasna i lijepa, puna bitnih sadržaja i obilja. Sve greške neće uzrokovati nevolje nijednoj duši, niti izazvati posrtanje, te neće stvoriti poteškoće u razumijevanju najjednostavnije otkrivene istine.

Bog je ograničenom čovjeku povjerio pripremu svoje božanski nadahnute Riječi. Ova Riječ, raspoređena u knjige Staroga i Novoga zavjeta, vodič je stanovnicima palog svijeta i ostavljena im je u nasljeđe da proučavanjem i pokoravanjem njenim uputama nijedna duša ne izgubi put do Neba.

Oni koji misle razjasniti navodne poteškoće Pisma, utvrđujući svojim prolaznim mjerilima ono što je nadahnuto i ono što nije nadahnuto, bolje je da pokriju svoja lica, kao Ilija kad mu se tihi glas obratio; jer se nalaze u prisutnosti Boga i svetih anđela, koji su stoljećima prenosili ljudima svjetlost i znanje, govorili im što da čine, a što da ne čine, otkrivajući im uzbudljive i interesantne prizore, putokaz po putokaz u simbolima i znacima i ilustracijama.

Iako je iznio opasnosti koje se gomilaju u posljednjim danima, On [Bog] nije osposobio bilo kojeg ograničenog čovjeka da razotkrije skrivene tajne ili nije nadahnuo ijednog čovjeka ili bilo koju klasu ljudi da izreknu sud o tome što je nadahnuto a što nije. Kad ljudi, svojom ograničenom prosudom, smatraju potrebnim ispitivati svete spise i određivati što je nadahnuto, a što nije, postavljaju se ispred Isusa da Mu pokažu bolji put od onoga kojim nas je vodio.

Smatram Bibliju onim što jest, Nadahnutom Riječi. Vjerujem u sve izjave u cijeloj Bibliji. Ima ljudi koji misle da u Božjoj Riječi nalaze nešto za kritiziranje. Pred drugima iznose kritiku kao dokaz vrhunske mudrosti. Ovi su ljudi, mnogi od njih, pametni, učeni, rječiti i talentirani, a cijeli život uznemiruju umove u pogledu na nadahnuće Svetoga pisma. Oni utječu na mnoge da usvoje njihova stajališta. Takvo se djelovanje prenosi s jednog na drugog, baš kako je Sotona zamislio da bi trebalo

biti, dok ne vidimo puno značenje Kristovih riječi: „Ali kad Sin Čovječji dođe, hoće li naći vjere na zemlji?“ (Lk 18,8).

Braćo, neka ne budu ni um ni ruka angažirani u kritiziranju Biblije. Na takvo vas djelovanje Sotona navodi, ali to nije posao na koji Gospodin poziva.

Ljudi trebaju prepustiti Bogu da se brine o svojoj vlastitoj Knjizi, svojim živim porukama, kao što je i činio vjekovima. Počinju dovoditi u pitanje neke dijelove objave i skupljati nedostatke u prividnim nedosljednostima ove ili one izjave. Počevši od Postanka, oni napuštaju ono što smatraju upitnim, njihovi ih umovi nastavljaju usmjeravati, a Sotona će ih stalno poticati u njihovoj kritici tako da će uvijek biti nečega u što treba sumnjati u cijelom Svetom pismu. Njihove se sposobnosti kritike izoštravaju vježbom tako da se ne mogu ni o čemu očitovati sa sigurnošću. Gubite svoje vrijeme ako pokušate urazumiti takve ljude. Oni će iskoristiti svoju moć ismijavanja čak i nad Biblijom. Postaju čak i rugači, a zapanjit će se ako im to kažete u lice.

Braćo, držite se svoje Biblije, kako u njoj piše, i prestanite s kritikama u vezi s njenom valjanošću; poslušajte Riječ, i nitko od vas neće biti izgubljen. Stoljećima su ljudi vježbali svoju domišljatost u ocjenjivanju Riječi Božje ograničenim razumijevanjem svojih umova. Kad bi Gospodin, Autor živih poruka, pomaknuo zastor i otkrio im svoju mudrost i slavu, oni bi se smanjili u ništavnost i uzviknuli bi kao Izaija: „Čovjek sam nečistih usana, u narodu nečistih usana prebivam.“ (Iz 6,5).

Jednostavnost i jasan govor shvaća nepismen, seljak, dijete kao i odrastao čovjek ili intelektualni div. Ako pojedinac posjeduje velike talente mentalnih moći, pronaći će u sadržajima Božje riznice istine, ljepotu i vrijednost, koju može usvojiti. On će također pronaći poteškoće, i tajne i čuda čije će mu proučavanje pružiti najveće zadovoljstvo tijekom dugog života, a pred njim je i beskonačnost.

Ljudi skromnih stečevina, koji posjeduju ograničene sposobnosti i mogućnosti da se upoznaju sa Svetim pismom, pronalaze u živim porukama utjehu, vodstvo, savjet i plan spasenja jasan poput sunčeve zrake. Nitko ne mora biti izgubljen zbog nedostatka znanja, osim ako nije namjerno slijep.

Zahvaljujmo Bogu što je Biblija pripremljena za siromaha kao i za učena čovjeka. Prikladna je za sve uzraste i sve klase. - Rukopis 16, 1888. (*Manuscript 16*, napisan u Minneapolisu, ujesen 1883. godine).

Ljudski umovi se razlikuju. Umovi različitog obrazovanja i mišljenja različito razumiju iste riječi, i teško je jednom umu prenijeti porabom jezika potpuno istu ideju nekome tko je različitog temperamenta, obrazovanja i navika razmišljanja, a koja je jasna i određena u njegovom vlastitom umu. Ipak poštenim ljudima, ljudima zdravog razuma, moguće je prenijeti jednostavno i jasno značenje za sve praktične svrhe. Ako čovjek s kojim se komunicira nije iskren i ne želi uvidjeti i shvatiti istinu, on će svoje riječi i jezik u svemu usmjeriti prema svojim ciljevima [tjerat će vodu na svoj mlin]. Pogrešno će protumačiti svoje riječi, poigrati se svojom maštom, iskrivljavati njihovo pravo značenje, i tako se utvrditi u nevjeri, tvrdeći da su sva mišljenja pogrešna.

Ovo je način na koji moje spise čitaju oni koji ih žele pogrešno razumjeti i izopačiti. Istinu Božju pretvaraju u laž. Na isti način na koji se skeptici i nevjernici odnose prema mojim objavljenim člancima i knjigama, tako se odnose i prema Bibliji. Čitaju Bibliju u skladu sa svojom težnjom da je izopače, krivo primijene, namjerno izvrnu njen pravi smisao. Izjavljuju da se Biblijom može dokazati sve i svašta, da svaka sekta dokazuje ispravnost svojih doktrina te da se iz Biblije dokazuju najrazličitija učenja.

Pisci Biblije morali su izraziti svoje ideje ljudskim jezikom. Napisali su je ljudi. Ovi su ljudi bili nadahnuti Duhom Svetim. Zbog

nesavršenosti ljudskog razumijevanja jezika ili izopačenosti ljudskog uma, mnogi genijalci u izbjegavanju istine čitaju i razumiju Bibliju da bi sebi ugodili. Poteškoća nije u Bibliji. Suprotstavljeni političari raspravljaju pravna pitanja u ustavu, te zauzimaju suprotna stajališta u svojoj primjeni ovih zakona.

Sveto pismo dano je ljudima, a ne u neprekidnom neprekinutom lancu izjava, već dio po dio kroz uzastopne generacije, kako je Bog u svojoj Providnosti koristio prikladne prilike da impresionira čovjeka u raznim vremenima i na raznim mjestima. Ljudi su pisali kad su bili potaknuti Duhom Svetim. Postoji „prvo pupoljak, zatim cvijet, a zatim plod", „prvo vlat, zatim klas, nakon toga pun kukuruz u stabljici". Upravo tako su nam upućeni biblijski sadržaji.

Ne postoji uvijek savršen red ili očito jedinstvo u Svetom pismu. Kristova čuda nisu navedena točnim redoslijedom, nego su zapisana prema okolnostima događanja, navedena su kad je to zahtijevalo otkrivanje Kristove božanske moći. Biblijske istine su kao sakriveni biser. Njih valja tražiti, iskopavati mukotrpnim naporom. Oni koji samo površno poznaju Sveto pismo, svojim će površnim znanjem, za koje misle da je vrlo duboko, navoditi proturječnosti Biblije i dovesti u pitanje autoritet Svetoga pisma. Ali oni čija su srca u skladu s istinom i dužnošću, istraživat će Sveto pismo srcem spremnim da primi božanski utjecaj. Obasjana duša uočava duhovno jedinstvo, jednu veliku zlatnu nit koja prolazi kroz cijelu Bibliju, ali to zahtijeva strpljenje, razmišljanje i molitvu da bi se vidjela ta dragocjena zlatna nit. Oštre rasprave oko Biblije dovele su do istraživanja i otkrile su dragocjene dragulje istine. Mnogo je suza proliveno, mnoge su molitve upućene Gospodinu da pomogne u razumijevanju svoje Riječi.

Biblija nam nije dana na uzvišenom nadljudskom jeziku. Kako bi dosegnuo čovjeka tamo gdje se nalazi, Isus je postao čovjekom. Biblija mora biti napisana ljudskim jezikom. Sve što je ljudsko nesavršeno je. Ista riječ izražava različita značenja; ne postoji jedna riječ za svaku posebnu ideju. Biblija je dana za praktične svrhe.

Obilježja umova su različita. Svi ne razumiju izraze i tvrdnje podjednako. Neki shvaćaju izjave Svetoga pisma tako da odgovaraju njihovom načinu razmišljanja i dokazivanja u slučajevima koja iznose. Predrasude, sklonosti i strasti imaju snažan utjecaj koji pomračuje razumijevanje i zbunjuje um čak i za čitanja riječi Svetoga pisma.

Učenici koji su putovali u Emaus trebali su se osloboditi svojih tumačenja Svetoga pisma. Isus je hodao s njima prerušen i kao čovjek je razgovarao s njima. Počevši od Mojsija i proroka On ih je poučavao u svemu što se tiče Njega samoga, da su Njegov život, Njegovo poslanje, Njegove patnje, Njegova smrt bili upravo takvi kako ih je prorekla Božja riječ. Pomogao im je razumjeti Sveto pismo. Kako je brzo On povezao zamršene krajeve i pokazao jedinstvo i božansku istinitost Svetoga pisma. Kolikim je ljudima u naše vrijeme potrebna pomoć u razumijevanju Svetoga pisma.

Bibliju su napisali nadahnuti ljudi, ali ona ne sadrži Božji način razmišljanja i izražavanja. To je čovjekovo obilježje. Bog, kao pisac, nije predstavljen. Izrazi koje ljudi često koriste ne nalikuju Božjima. Bog nije u Bibliji izložio ispitivanju svoje riječi, logiku i retoriku. Pisci Biblije bili su Božji pisci, a ne Njegovo pero. Pogledajte različite pisce.

Nisu riječi Biblije nadahnute, nego su ljudi bili nadahnuti. Nadahnuće ne djeluje na čovjekove riječi ili njegove izraze, već na samog čovjeka, koji je pod utjecajem Duha Svetoga prožet mislima. Ali riječi primaju obilježje individualnog uma. Božanski um je raspršen. Božanski um i volja spojeni su s ljudskim umom i voljom; na taj su način čovjekovi iskazi riječ Božja. - Rukopis 24, 1886. (*Manuscript 24,* napisan u Europi 1886. godine).

Stablo sadrži raznolikost, jedva da postoje dva ista lista. Ipak ova raznolikost doprinosi savršenstvu stabla u cjelini.

U našoj Bibliji mogli bismo se zapitati, zašto su nam potrebni u Evanđeljima opisi Mateja, Marka, Luke i Ivana, čemu služe Djela apostolska i raznoliki pisci u Poslanicama koji opisuju iste događaje i teme?

Gospodin je uputio svoju riječ upravo onako kako je želio da dođe do nas. Uputio ju je preko različitih pisaca koji svaki ima svoju individualnost, iako opisuju istu povijest. Njihova su svjedočanstva sabrana u jednoj Knjizi i slična su svjedočanstvima na nekom društvenom sastanku. Ona nisu iznijeta na isti način. Svatko ima vlastito iskustvo, a ta raznolikost proširuje i produbljuje spoznaje koje se iznose kako bi zadovoljila potrebe različitih umova. Tako izražene misli nemaju zadanu jednolikost, kao da su izlivene u željeznom kalupu, što bi i slušati bilo monotono. U takvoj ukalupljenosti izgubila bi se gracioznost i izrazita ljepota. …

Stvoritelj svih ideja može impresionirati različite umove istom mišlju, ali svatko je može izraziti na drugačiji način, bez proturječja. Činjenica da takva raznolikost postoji ne bi nas trebala zabrinuti ili zbuniti. Rijetko će dvije osobe shvatiti i izraziti istinu na isti način. Svatko će se zadržati na određenim točkama koje cijeni prema svojoj osobnosti i obrazovanju. Sunčeva svjetlost koja pada na različite objekte daje tim objektima različite nijanse.

Nadahnućem svoga Duha Gospodin je svojim apostolima povjerio istinu, da bude izražena prema razvoju njihova uma Duhom Svetim. Ali um nije skučen, kao da je stiješten u određeni kalup. - Pismo 53, 1900. (*Letter 53*).

Gospodin govori ljudskim bićima nesavršenim govorom, kako bi degenerirana osjetila, tupa, zemaljska shvaćanja zemaljskih bića mogla razumjeti Njegove riječi. Tako Bog silazi na naše grane. Susreće pala ljudska bića tamo gdje se nalaze. Biblija, koliko god savršena u svojoj jednostavnosti, nije dorasla velikim Božjim idejama; jer beskonačne ideje ne mogu biti savršeno utjelovljene u ograničenim oblicima ljudske misli. Umjesto da su biblijski izrazi pretjerani, kako ljudi pretpostavljaju, snažni izrazi se slome pred veličanstvenošću misli, iako je pisac odabrao najizražajniji jezik kojim će prenijeti istine uzvišene pouke. Grešna bića mogu podnijeti samo pogled na sjenu sjajne nebeske slave. – Pismo 121, 1901. (*Letter121*).

OTKRIVENJE I NADAHNUĆE. Pojam božanske objave i nadahnuća Svetoga pisma igra važnu ulogu u spisima i razmišljanjima Ellen White. Vjerovala je da se Bog posebno otkriva odabranim pojedincima i pomoću njih nastavlja otkrivati sebe čovječanstvu. (usp. 1Sam 3,21; Iz 22,14; Jl 2,28.29; Mt 11,27; Ef 3,3; 2Pt 1,19-21). Ovaj proces božanskog samootkrivanja obuhvaća široku paletu iskustvenih objava, kao što su viđenja i snovi, verbalna komunikacija i predstavljanje panoramskih pregleda „prošlosti, sadašnjosti i budućnosti“. (5T 64, 65; usp. GC xi). Osim tih vidova posebne objave, Bog se otkriva i na opći način u prirodi.

Za Ellen White opće otkrivenje izrazito se razlikuje od Božjeg nadnaravnog otkrivenja u Svetome pismu. Priroda svjedoči o Božjoj inteligenciji (PP 114), moći (1SM 294), ljubavi (MH 411) i postojanju (Ed 99; MH 287), ali priroda ne prenosi tu kvalitetu nadahnuća kao Sveto pismo. Zapravo, ona jasno razlikuje „knjigu prirode“ od „stranica nadahnuća“. (AA 571). Biblija je nadahnuta Božja knjiga. Priroda nije. Dok je „knjiga prirode velika knjiga lekcija“, valja je koristiti „u vezi sa Svetim pismom“ (COL 24), jer „Bibliji nema ravne knjige; ona je bez premca“. (OHC 35).

Zbog pada u grijeh, „kad je [čovjek] prepušten samome sebi, pouke prirode moraju izgledati ljudskom razumu proturječne i obeshrabrujuće. Mogu se pravilno shvatiti jedino

u svjetlosti objave." (Ed 134). Stoga, Božja posebna objava (Sveto pismo) ima prednost pred općom objavom (prirodom), jer je priroda, kako postoji danas, iskrivljena grijehom. (PP 112-114). Sami ne možemo ispravno razumjeti prirodu, već trebamo vodstvo božanskog otkrivenja. (MH 461, 462; 8T 255-258). Sveto pismo pruža naočale koje pomažu da se stekne pouzdano i ispravno razumijevanje knjige prirode. „Oni koji sumnjaju u vjerodostojnost biblijskih izvještaja napustili su svoje sidro i ostavljeni su da udaraju o stijene nevjerovanja." (8T 258). Međutim, kada se oboje ispravno shvati, postojat će savršen sklad između objavljene Božje riječi i prirodnog svijeta, jer „cjelokupna istina, bilo u prirodi ili u objavi, dosljedna je sama sebi u svim svojim očitovanjima". (PP 114; usp. 8T 258; MH 462).

Za razliku od opće objave u prirodi, posebna objava uključuje priopćenja o spoznaji koja inače ne bi bila dostupna palim ljudskim bićima. (GCDB, Feb. 18, 1897). Stoga se Biblija naziva „objavljena riječ Božja". (PP 124). U isto vrijeme ona kazuje da je Biblija „nadahnuta Božja riječ. Napisali su je sveti ljudi iz davnine kad su bili potaknuti Duhom. Bog nije sačuvao svoju Riječ u sjećanjima ljudi da se usmeno prenosi s koljena na koljeno i putem tradicije. Da je On to učinio, ljudi bi postupno dodavali Riječi. Od nas bi se tražilo da prihvaćamo ono što nije nadahnuto. Zahvaljujmo Bogu za Njegovu pisanu riječ." (UL 52).

Za Ellen White proces objave i nadahnuća usko su isprepleteni. Oba koncepta su međusobno povezana i ne mogu se odvojiti jedan od drugog. Ona je vjerovala da je Biblija „božansko otkrivenje" (Ed 170), „Božja objava" (8T 325) i „potpuno otkrivenje". (UL 187; BE, July 20, 1896).

U isto vrijeme ona govori o Svetome pismu kao o „nadahnutoj" riječi Božjoj. (OHC 207). Ona poistovjećuje Bibliju s „riječju nadahnuća" (RH, Mar. 11, 1902; 1MR 52)), „sveskom nadahnuća" (PP 596) i „velikom riznicom nadahnute istine". (GC 193). Za nju je sve Sveto pismo dano po Božjem nadahnuću. (2Tim 3,16; AA 502; Ed 171; FLB 12; SW 46; SpTEd 148; BE, Oct. 1, 1892). Sveto pismo je „nadahnuta Božja riječ". (ST, Mar. 21, 1906). Ona biblijski zapis naziva „nadahnutom poviješću", koju su napisali „nadahnuti pisci" (4T 9), i zabilježili „perom nadahnuća" (4T 12), Božju „pisanu riječ". (YI, July 24, 1902).

Drugim riječima, Ellen White nije oštro razlikovala pojmove „otkrivenje" i „nadahnuće", kako je danas uobičajeno. (usp. Burry, 41. i dalje). Tako ona piše da je „priprema pisane riječi započela u Mojsijevo vrijeme. *Nadahnuta otkrivenja* tada su utjelovljena u nadahnutu knjigu." (GC v; kurziv dodan). Na drugom mjestu ona piše da je David dao Salomonu detaljne upute za izgradnju Hrama s uzorcima svakog dijela, „kao što mu je *objavilo božansko nadahnuće*". (PP 751; kurziv dodan).

Očito su otkrivenje i nadahnuće u njenoj misli tako blisko isprepleteni da ih je teško i besplodno razdvajati. Ona je nastojala nedvosmisleno naglasiti stvarnost nadnaravnog podrijetla i prirode Svetoga pisma. (Ed 170). Budući da je Bog krajnji autor Svetoga pisma, Biblija se naziva „sigurnom Božjom riječju". (FW 47; 7BC 913; RH, Sept. 21, 1836).

Rezultat tog procesa božanskog otkrivenja-nadahnuća jest da se Bibliji može potpuno vjerovati. To je „jedna pouzdana knjiga" (RH, Apr. 20, 1897) u kojoj je Bog dao „određene, nepogrešive upute" i stoga bismo trebali poslušati „ove nadahnute smjernice". (5T 248; usp. 8T 299). Ona je „vodič stanovnicima palog svijeta" (1SM 16), „nepogrešivi vodič" (AA 506; 5T 389) i „nepogrešivo mjerilo" (Ev 256; CT 425; usp. 4T 312), prema kojem se čak i ljudske ideje o znanosti moraju propitivati. (8T 325). Ona je „Knjiga nad knjigama, koju je Bog dao čovjeku da bude nepogrešivi vodič". (FE 394; cf. 4T 312; LS 472). „Biblija

je glas Božji koji nam govori, jednako sigurno kao da ga možemo čuti svojim ušima." (6T 393). Stoga „Sveto pismo treba prihvatiti kao autoritativno, nepogrešivo otkrivenje Njegove volje". (GCvii; FLB 13). Kao takva, Biblija je „standard karaktera, objavitelj doktrina i ispit iskustva". (GC vii; LHU 118). Ona je „jasna u svakoj točki bitnoj za spasenje duše". (5T 706).

Ellen White nije dovodila u pitanje božansko otkrivenje Svetoga pisma; niti je sumnjala u njegovo božansko nadahnuće i pouzdanost. Dapače, snažno je upozorila sve koji svojim ograničenim umom misle da su sami sposobni donositi sud o tome što je u Svetome pismu božansko, a što ljudsko. To je protivno Božjoj volji i ima katastrofalne učinke. (*ibid.*, 709). Umjesto toga, ohrabrila je sve „neka Božja riječ ostane takva kakva jest" (*ibid.*, 711), „nadahnuta Riječ" (1SM 17). Žalila je što nevjera „potkopava vjeru u Bibliju kao objavu od Boga" (PP 166) i što „viša kritika, seciranjem, nagađanjem, [i] rekonstruiranjem uništava vjeru u Bibliju kao božansku objavu". (AA 474; Ed 227). Sotona je taj koji navodi svijet da vjeruje kako nadahnuće Biblije nije ništa bolje od knjige priča. (EW 91, 265). Stoga nijedan „živi čovjek … [ne smije] secirati Božju riječ, govoreći što je otkrivenje i nadahnuće, a što nije, bez prijekora." (7BC 919).

Temelj božanskog autoriteta Svetoga pisma nadnaravni je proces objave i nadahnuća. To je osnova za njegovo unutarnje jedinstvo i predstavlja pravu biblijsku hermeneutiku prema kojoj cijela Biblija može funkcionirati kao vlastiti tumač (*Sola Scriptura*). Sveto pismo treba uspoređivati sa Svetim pismom (1SM 413; RH, Apr. 3, 1888), jer se „Sveto pismo može ispravno protumačiti samo Svetim pismom". (ST, Jan. 11. 1899). Stoga u naše vrijeme „postoji potreba za povratkom velikom protestantskom načelu *Biblija, i samo Biblija*, kao pravilu vjere i dužnosti". (GC 204, 205; usp. GC 595).

Za Ellen White primarni je fokus procesa nadahnuća prorok ili apostol. „Bibliju su napisali nadahnuti ljudi. … Nisu riječi Biblije nadahnute, već su ljudi bili nadahnuti. Nadahnuće ne djeluje na čovjekove riječi ili izražavanje, već na samog čovjeka, koji je pod utjecajem Duha Svetoga prožet mislima. Ali riječi poprimaju oblik individualnog uma. Božanski um je raširen. Božanski um i volja su spojeni s ljudskim umom i voljom; tako su čovjekove riječi riječ Božja." (1SM 21).

Ovaj važan ulomak ukazuje na to da dok nadahnuće počinje funkcionirati na razini misli nadahnutog pisca, proces nadahnuća također se u određenoj mjeri proteže na pisani rezultat nadahnuća, pri čemu su „čovječje riječi riječ Božja". (*ibid.*). Prema riječima apostola Pavla, „sve je Pismo od Boga nadahnuto". (2Tim 3,16). Isto tako, Ellen White opetovano potvrđuje da je proizvod nadahnutih pisaca nadahnuo Bog: „Uzimam Bibliju baš onakvu kakva jest, kao Nadahnutu Riječ." (1SM 17).

Dakle, biblijski proces nadahnuća uključuje „misli kao i riječi" (van Bemmelen, 40). Za nju nadahnuće nije ograničeno samo na misli proroka, koji je tada ostavljen potpuno sam u zapisivanju onoga što je Bog pokazao; ali ona nije ni vjerovala da napisane riječi mehanički diktira Bog.

Ellen White odbacila je koncept nadahnuća prema kojem Bog mehanički diktira svaku riječ proroku, što bi sve u Svetom pismu bilo „nadahnuto poput Deset zapovijedi" (*ibid.*, 24), tj. pisano riječ po riječ vlastitim Božjim prstom. Nikada nije upotrijebila izraz „verbalno nadahnuće", tako često povezano s mehaničkim načinom nadahnuća. Umjesto toga, ona je govorila o „istini Svetoga pisma" (PP 238) i o „pouzdanosti zapisa Staroga i Novoga zavjeta". (GC 522; CE 193; usp. 8T 258).

Iako nikada nije skrenula pozornost na bilo koju specifičnu pogrešku u Svetome pismu, u nekim je slučajevima priznala da su riječi Svetoga pisma mijenjali učeni ljudi (EW 220,

221) u procesu prijevoda i prepisivanja (1SM 16), kako bi poduprli svoja utvrđena tradicionalna stajališta. Ipak, bila je uvjerena da usprkos tome „pravi tragači za istinom ne moraju griješiti" (1SG 117), jer te „pogreške neće uzrokovati nevolje nijednoj duši, niti će uzrokovati da noga posrne, te neće stvoriti poteškoće u najjednostavnijoj otkrivenoj istini". (1SM 16).

Povremeno je Ellen White koristila izraz da su „Božji pisari pisali onako kako im je diktirao Duh Sveti". (4T 9; RH. Jan. 22, 1880; usp. 1SG 176). Ovaj izraz, međutim, ne treba tumačiti kao potvrdu mehaničkom razumijevanju modela nadahnuća verbalnog diktata (usp. Burry, 48-50). Pažljivo istraživanje porabe riječi *diktirao* u njenim vlastitim spisima jasno pokazuje da ona nije upotrijebila taj izraz zato da bi opisala mehaničko diktiranje pisanog materijala, već da bi naglasila božansko podrijetlo i motivaciju raznih djelovanja. (usp. 17MR 221; SpM 435; 5T 101; 3T 507; YI, May 4, 1893). Baš kao što ciljeve čovječanstva „diktira Sotonina mudrost" (RH. July 26, 1898), Ellen White želi naglasiti da biblijski pisci nisu bili vođeni od Sotone, već su potaknuti i motivirani od Boga. Pisali su pod poticajem i utjecajem Duha Svetoga tako da „nadahnuti pisci nisu prenosili laži", nego su dali „jasan, neuljepšan izvještaj o tome što se zapravo dogodilo". (4T 9).

Ellen White je bila uvjerena da je Bog u stanju učinkovito koristiti ljudski jezik na pouzdan način u prenošenju svojih istina čovječanstvu. Iako nam „Biblija nije dana na uzvišenom nadljudskom jeziku" (1SM 20), ona potvrđuje da „Bog govori ljudskoj obitelji razumljivim jezikom". (TM 136). Izrazi u Bibliji nisu preuveličani. (1SM 22). Radije Duh Božji vodi u odabiru „prikladnih riječi kojima se izražava istina". (3SM 51).

Ellen White priznaje da su „različita značenja izražena istom riječi" (1SM 20), čime svemu ljudskom pripisuje nesavršenost. Ipak, ona tvrdi da Bibliju obilježava „jednostavna ljepota jezika" i „nepogrešiva istinitost". (YI, May 7, 1884; LHU 127).

Ellen White nije obožavala Sveto pismo: za nju je „jedini Bog nepogrešiv". (Lt 10, 1895, u 1SM 37). Ali također je čvrsto vjerovala da Sveto pismo dijeli Božju nepogrešivost. „Čovjek je pogrešiv, ali Božja je Riječ nepogrešiva". (1SM 416; usp. RH, Feb. 6, 1900). „Njegova je riječ istinita" (Lt 10, 1895, u 1SM 37) i „pouzdana" (ST, Oct. 1, 1894). Biblija je „nepogrešiva; jer Bog ne može pogriješiti". (ML 27). Nije nimalo posumnjala da je Biblija „nepogrešivi savjetnik i nepogrešivi vodič". (FE 100). Iako je napisana ljudskom rukom, Bog je priznat kao krajnji autor (GC v; 1SM 25), koji „daje poruku i zatim posebno pazi da se ne izokrene". (Lt 8. 1860. u 6MR 333; 1MR 307). Ellen White je potvrdila Božji nadzor u procesu otkrivenja-nadahnuća, gdje prorok „pod vodstvom Duha Svetoga iznosi ono što je najsnažnije utisnuto u njegov vlastiti um". (1SM 26). Bila je uvjerena da je Bog „svojim Svetim Duhom osposobio ljude da rade Njegovo djelo. On je vodio um u odabiru onoga što će govoriti i što će pisati". (1SM 26; vidi GC vi).

O svojoj vlastitoj proročkoj službi napisala je: „Ja sam jednako ovisna o Duhu Gospodnjem u pripovijedanju ili pisanju viđenja, kao i tijekom viđenja. Nemoguće mi je sjetiti se onoga što mi je pokazano ako me Gospodin ne podsjeti u vrijeme kada mu je drago da o tome govorim i pišem." (1SM 36, 37; usp. 8T 231).

Ipak, Božji nadzor nije eliminirao slobodu proroka. Riječi koje se koriste nisu nebeski esperanto koji se usmeno diktira. Riječi su slobodno odabrane od Božjih poslanika. Njihove osobnosti i načini prenošenja istine koju je Duh Sveti objavio još uvijek su njihove vlastite. Duh Sveti nije ukalupio um biblijskog pisca, „kao da je utjeran u određeni oblik". (1SM 22). Govoreći o vlastitoj službi, ona kaže: „Iako sam ovisna o Duhu Gospodnjem u iznošenju svojih pogleda onakvima kakve sam primila, ri-

ječi su kojima se služim opisujući ono što sam vidjela moje, osim ako mi ih je rekao anđeo, koje onda uvijek stavljam u navodnike." (RH, Oct. 8, 1867; 1SM 37).

Ellen White uspoređuje božansko-ljudski karakter Svetoga pisma s božansko-ljudskom prirodom Isusa Krista. „Biblija je, s istinama danim od Boga a izrečena ljudskim jezikom, sjedinjenje božanskog i ljudskog. Takva je zajednica postojala u Kristovoj naravi, jer On je bio Sin Božji i Sin Čovječji. Stoga se za Bibliju može reći isto što i za Krista: 'I riječ je tijelom postala i nastanila se među nama.'" (Iv 1,14) (GC vi; usp. 5T 747).

Isus je prikrio slavu svog božanstva ograničenjima svoje ljudskosti. Međutim, Isus želi biti prihvaćen onakvim kakav On doista jest: ne samo kao ljudsko biće nego i božanski Sin Božji koji je postao čovjek u punom smislu riječi. Slično tome, u nadahnuću Svetoga pisma božanska je istina smještena unutar područja ograničenog ljudskog jezika da bi izrazila božanske ideje ljudskim govorom. (GC vi, vii; 1SM 22, 25). Ipak, Bibliju treba prihvatiti onakvu kakva ona uistinu jest: Božja riječ koju su napisali ljudi.

Isus je postao čovjekom u vremenu i prostoru. Međutim, ova činjenica niti je eliminirala Njegovo božanstvo niti je Njegovu poruku i spasenje učinila povijesno relativnim. Na sličan način dana je Božja pisana Riječ u vremenu i prostoru. Ali umjesto da bude povijesno uvjetovana imanentnim odnosom uzroka i posljedice, i tako postane relativna, Božja Riječ je „božanski uvjetovana i povijesno konstituirana" (F. M. Hasel, 208, 209), čime ostaje obvezujuća za sve ljude, otkrivajući Božju volju čovječanstvu. Kao što je Isus naš jedini pravi „nepogrešivi uzor" (LHU 41; 1T 241), Biblija se naziva „nepogrešivom Božjom riječi" (ST, May 16, 1895; usp, 2SM 88), u kojoj „nepogrešivo pero nadahnuća" prati s „točnom vjernošću" događaje prije Potopa i povijesti Izraela (4T 370; RH, Jan. 11, 1906), iako se paralelni opisi mogu razlikovati u nekim detaljima. Ovo, naravno, ne uklanja potrebu za zdravim metodama *tumačenja spisâ Ellen White. (1SM 57; 3SM 217).

Biblija svoj nastanak duguje procesu Božjeg otkrivenja i nadahnuća. Na sličan način spisi Ellen White imaju istog autora, Duha Svetoga. (5T 661; Lt 92, 1900, u 3SM 30). Stoga njeni spisi dijele istu kvalitetu nadahnuća s biblijskim spisima. Ipak, Ellen White ne tvrdi da su njeni spisi dodatak biblijskom kanonu. (4T 246). Kanon je zatvoren. Njeni spisi ne smiju zamijeniti Sveto pismo. (5T 691). Biblija izričito tvrdi da je riječ Božja norma za svaku doktrinu i učenje. (*ibid.*, 665; Iz. 8,20; Dj 17,11).

Spisi Ellen White samo su „manje svjetlo koje vodi muškarce i žene k većem svjetlu" Svetoga pisma. (RH, Jan. 20,1903; 3SM 30). Ako *Svjedočanstva* ne uče u skladu s Riječi Božjom, treba ih odbaciti (5T 691), jer ili su „od Duha Božjeg ili su od đavla". (4T 230). Ellen White nije pravila razliku između nadahnutih i manje nadahnutih dijelova Biblije ili svojih spisa.

Od rane mladosti do kraja svoje službe Ellen White neprestano je naglašavala važnost procesa božanskog otkrivenja-nadahnuća za podrijetlo Svetoga pisma, kao i za svoje vlastite spise. Dosljedno je prihvaćala cijelo Sveto pismo kao božanski nadahnuto i kao potpuno otkrivenje. Kao takva, uvijek je podržavala potpunu pouzdanost i istinitost cijele Biblije, ne samo one izjave koje se bave spasenjem, nego i ostatak biblijskog zapisa, uključujući i povijesnost biblijskih izvještaja. Stoga proces božanskog otkrivenja i nadahnuća čini osnovu uvjerljivog obećanja da je „srž tvoje riječi istina" (Ps 119,160) i „Tvoja riječ nozi je mojoj svjetiljka i svjetlo mojoj stazi". (Ps 119,105). Kao takva, Biblija točno otkriva Božji karakter i pruža nepogrešivo i dostatno pravilo vjere i prakse za usavršavanje karaktera i ukazivanje na put spasenja. (GC vii).

Dodatno čitanje: G. S. Bradford, *More Than a Prophet* (Berrien Springs, Mich; Biblical Perspecfives, 2006); J. H. Burry, „An Investigation to Determine Ellen White's Concepts of Revelation, Inspiration, 'The Spirit of Prophecy', and Her Claims About the Origin, Production and Authority of Her Writings" (MA. thesis, AU, 1991); R. W. Coon, Inspiration/Revelation: What It Is and How It Works" (EGWE, SDoc); R G. Damsteegt, „The Inspiration of Scripture in the Writings of Ellen G. White", *Journal of the Adventist Theological Society* 5, no. 1 (Spring 1991): 155-179; R. Dederen, „The Revelation-inspiration Phenomenon According to the Bible Writers", in F. Holbrook and L Van Dolson, eds., *Issues in Revelation and Inspiration* (Berrien Springs. Mich: Adventist Theological Society, 1992), 9-29; H. E Douglass, *Messenger of the Lord The Prophetic Ministry of Ellen G. White* (PPPA, 1998): R A. Gordon, „Revelation-inspiration: Ellen White's Witness and Experience" (EGWE, SDoc); L, Hardinge, „An Exploration of the Philosophy of Inspiration in the Writings of Mrs. Ellen G. White" (unpublished manuscript, CAR); F. M. Hasel, „Reflections on the Authority and Trustworthiness of Scripture", in F. Holbrook and L. Van Dolson, eds., *Issues in Revelation and Inspiration* (Berrien Springs, Mich.: Adventist Theological Society, 1992), 201-220; G. F. Hasel, *Understanding the Living Word of God* (PPPA, 1980); G. R. Knight, *Myths in Adventism* (RHPA, 1985); G. R. Knight, *Reading Ellen White* (RHPA, 1997); S. Koranteng-Pipim, *Receiving the Word* (Berrien Springs, Mich.: Berean Books, 1996); G. W. Reid, ed., *Understanding Scripture: An Adventist Approach* (BRI, 2005); U. Smith, „Which Are Revealed, Words or Ideas?" RH, Mar. 13, 1888 (also EGWE, SDoc); A. Thompson, *Inspiration: Hard Qustions. Honest Answers* (RHPA, 1991); A. Thompson, „Adventists and Inspiration", niz od četiri članka objavljena u AR, Sept. 5, 12, 19, 26, 1985; A. Thompson, *Escape From the Flames* (PPPA, 2005); A. R. Timm, „A History of Seventh-day Adventist Views on Biblical and Prophetic Inspiration (1844-2000)", *Journal of the Adventist Theological Society* 10, nos. 1, 2 (1999): 486-542; P. M. van Bemmelen, „Revelation and inspiration", in R. Dederen, ed., Handbook of Seventh-day Adventist Theology (RHPA, 2000), 22-57; A. L. White, *The Ellen G. White Writings* (RHPA, 1973); A. L. White, *Inspiration and the Ellen G. White Writings* (RHPA, 1979).

Frank M. Hasel

OTKUPLJENJE (*Redemption,* nakladnik izdanja RHPA, 1877-1878). Serija od osam knjižica što ih je napisala Ellen White o životu i službi Krista i prve Crkve. Prva knjižica nosi naslov *Otkupljenje, ili prvi Kristov dolazak, s Njegovim životom i službom* (*Redemption, or the First Advent of Christ. With His Life and Ministry*; naslov druge knjižice je *Otkupljenje, ili Kristova kušnja u pustinji* (*Redemption, or the Temptation of Christ in the Wilderness*; naslov treće *Otkupljenje, ili čuda moćnog Krista* (*Redemption, or the Miracles of Christ, the Mighty One*); četvrta je knjižica *Otkupljenje, ili nauk Krista Pomazanika* (*Redemption, or the Teachings of Christ, the Anointed One*); peta *Otkupljenje, ili Kristove patnje, suđenje i raspeće* (*Redemption, or the Suffering of Christ, His Trial and Crucifixion*); šesta *Otkupljenje ili Kristovo uskrsnuće i Njegovo uzašašće* (*Redemption, or the Resurrection of Christ, and His Ascension*; sedma *Otkupljenje, ili Petrova služba i obraćenje Saula* (*Redemption, or the Ministry of Peter and the Conversion of Saul*; i osma knjižica koja nosi naslov *Otkupljenje, ili Pavlova učenja i njegovo poslanje neznaboščima* (*Redemption, or the Teachings of Paul, and His Mission to the Gentiles*). S iznimkom druge knjižice, *Kristova kušnja u pustinji*, koja je napisana ranije i detaljnije, niz *Otkupljenje* bio je pripremljen kao poglavlja druge i treće

knjige **Duh proroštva* (*Spirit of Prophecy*), koje su objavljene istodobno. Druga knjižica ponovo je objavljena 1971. godine kao knjižica **Sučeljavanje* (*Confrontation*). Iako je izvorno niz tiskan kao pojedinačne knjižice, on je također tiskan i kao dvije knjige i objavljen kao komplet u kutiji.

OVAJ DAN S BOGOM (*This Day With God*, nakladnik knjige RHPA, 1979, 384). Dvanaesta knjiga za dnevna bogoslužja u izdanju Društva za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate* Inc.). Odabir materijala u ovoj knjizi napravljen je na temelju pisama i rukopisâ što ih je Ellen White prethodno napisala ili usmeno predstavila na isti kalendarski dan određen za čitanje toga dana. Nikakva središnja tema nije vodila odabir ovih poruka osim ulomaka, kad god je to bilo moguće, namijenjenih da donesu inspiraciju i ohrabrenje za svakodnevni život. Kratka biografska kronologija života i službe Ellen White nalazi se na kraju knjige (od 375. do 381. stranice).

OZARENA VJERA. (*Radiant Religion,* nakladnik knjige RHPA, 1946, 271). Prva knjiga za dnevna bogoslužja koju je objavilo Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*). Materijali su odabrani iz objavljenih knjiga Ellen White i prate sveukupnu temu radosti i slavljenja u Bogu. Svako razmišljanje kraće je od jedne stranice i objašnjava neki paralelni biblijski tekst. Budući da su svi izabrani ulomci prethodno objavljeni u knjigama Ellen White, ova knjiga nije zasebno indeksirana. Nakon ove, objavljeno je gotovo dvadesetak takvih knjiga za razmišljanje tijekom dnevnih bogoslužja. Jednostavnost te prve knjige malo se razlikuje od kasnijih sličnih knjiga, s obzirom na naglašene teme, sadržaj i kazala iz Svetoga pisma.

P

PACIFIC PRESS, IZDAVAČKO DRUŠTVO. Osnovao ga je *James White u Oaklandu, u državi Kaliforniji, 1. travnja 1875. godine kao Pacific Seventh-day Adventist Publishing Association / hrv. Adventističko izdavačko društvo Pacific Press.

Adventističko nakladništvo na Zapadnoj obali Sjedinjenih Američkih Država zapravo je započelo s radom nekoliko mjeseci ranije, kad je James White počeo objavljivati časopis *Signs of the Times* / hrv. *Znaci vremena*, koristeći se komercijalnom tiskarom u Oaklandu. Prvi broj časopisa nosi datum 4. lipnja 1874. godine, a sljedeći brojevi pojavljivali su se u nepravilnim intervalima od nekoliko mjeseci. Ellen G. White doprinosila je člancima za novi časopis, što je nastavila prakticirati tijekom cijeloga života. Do njezine smrti 1915. godine iz njezina se pera na njegovim stranicama pojavilo oko 2000 članaka.

U listopadu 1874. godine na saboru pod šatorima održanom u Yountvilleu, u Kaliforniji, G. I. Butler uputio je poziv prisutnima da prilože sredstva namijenjena osnutku nakladničke kuće na Zapadnoj obali. Odgovor je bio 19.414 dolara u zlatu i obećanjima. Kad je James White uspio prikupiti dodatnih 10.000 dolara donacija s Istoka, izgrađena je zgrada u Ulici Castro u Oaklandu.

Osim što je objavljivala časopis *Signs of the Times*, nova se nakladnička kuća bavila tiskanjem knjiga, traktata i materijala za upotrebu izvan Crkve. Dvije godine kasnije djelatnost se proširila, a na susjednom zemljištu podignuta je veća zgrada. Najsuvremenija tiskarska oprema učinila je Pacific Press najvećom i najbolje

opremljenom tiskarom na Zapadnoj obali u to vrijeme.

Od 1875. godine do smrti 1881. James White bio je blisko povezan s Pacific Pressom, a tijekom dvaju mandata bio je i njegov predsjednik. U tim godinama njegovi sinovi *James Edson i *William Clarence (također poznat kao W. C., a među članovima obitelji

IZDAVAČKA KUĆA PACIFIC PRESS, U OAKLANDU, U DRŽAVI KALIFORNIJI, OKO 1885. GODINE

kao „Willie") bili su povezani s ocem u poslovima Nakladničke kuće. W. C. započeo je svoje bavljenje „nakladništvom" prevozeći u kolicima papir, tipografske obrasce i otisnute listove časopisa *Signs of the Times*. Godine 1876., u dobi od 21 godine, izabran je za predsjednika Odbora i poslovnog ravnatelja Nakladničke kuće. Njegov brat Edson službeno je radio kao tajnik ustanove, ali njegove su dužnosti ustvari uključivale upravljanje poslovnim djelovanjem tiskare. Godine 1888. ime ustanove promijenjeno je u Pacific Press Publishing Company, a 1904. godine ponovno je promijenjeno u sadašnje – Pacific Press Publishing Association.

Do početka dvadesetog stoljeća Ellen White pozivala je Pacific Press da se preseli iz stiske u Oaklandu u ruralno okruženje. Također je upozoravala na pretjeranu količinu komercijalnih poslova koje je tiskara obavljala i savjetovala da djelatnici drže na umu duhovnu misiju koju je Bog namijenio njima i Pacific Pressu. Njezin tipičan savjet razvidan je u upozorenju napisanom 1896. godine: „Pokazano mi je da ova ustanova [Pacific Press] treba obaviti djelo koje će biti na slavu Božju ako radnici uvijek budu držali na umu Njegovu čast; ali i da se čini pogreška prihvaćanjem poslova koji nanose štetu ustanovi." (*Special Testimonies Concerning the Work and Workers in the Pacific Press,*50).

Godine 1902., kao odgovor na ovaj učestali savjet Ellen White u vezi s opasnostima prevelikog oslanjanja na komercijalni posao, Upravni odbor Pacific Pressa glasao je za smanjenje količine takvih poslova koji se obavljaju u ustanovi i za traženje ruralne lokacije. Dvije godine kasnije, godine 1904., Pacific Press preselio se 65-ak kilometara južno od San Francisca i u Mountain Viewu, u Kaliforniji, na zemljištu velikom dva hektara izgradio je dvokatnicu od opeke. Ta je zgrada teško oštećena u katastrofalnom potresu koji je pogodio San Francisco 18. travnja 1906. godine. Kao nadomjestak uništenom zdanju, podignuta je zgrada drvene konstrukcije, no ona je potpuno uništena u požaru koji je izbio 20. srpnja iste godine. Uzrok požara nikada nije utvrđen. Nakon tog uništenja vatrom Upravni odbor odobrio je obnovu objekta i istodobno obustavio svako daljnje komercijalno poslovanje.

Nakon takve odluke Pacific Press je u Mountain Viewu napredovao. Kako je obim posla rastao, na raznim su lokacijama otvarane nove podružnice. Godine 1915. Pacific Press počeo je za Crkvu u Sjevernoj Americi izdavati publikacije koje nisu na engleskom jeziku i tako preuzeo International Publishing Association / hrv. Međunarodnu nakladničku udrugu, čije je sjedište bilo u College Viewu, u državi Nebraski. Međunarodna podružnica preseljena je 1916. godine u Brookfield, u državi Illinois. Godine 1917. osnovana je tvornička podružnica u Cristobalu, u Zoni kanala Paname, kako bi opskrbljivala Interameričko odjeljenje / engl. Inter-American Division publikacijama na španjolskom jeziku. Taj je pogon zatvoren 1955. godine, a poslovanje je prebačeno u Bro-

okfield, u državi Illinois, ali je i ondje 1959. godine zatvoreno kada je Nakladnička kuća u Mountain Viewu preuzela proizvodnju publikacija koje nisu na engleskom jeziku.

U 80-im godinama dvadesetoga stoljeća pogon u Mountain Viewu počeo se suočavati sa sve težim financijskim poteškoćama zbog niza čimbenika, uključujući sve neučinkovitiju proizvodnju i visoke životne troškove i troškove poslovanja u području zaljeva San Francisco, u Kaliforniji. Nakon duge rasprave Upravni odbor donio je odluku o prodaji imovine u Mountain Viewu i preseljenju na lokaciju koja bi tiskari omogućila nastavak rada u povoljnijim financijskim okolnostima. Razmatrano je nekoliko lokacija diljem zapadnog dijela Sjedinjenih Američkih Država, a na kraju je donesena odluka o preseljenju u Nampu, u državi Idaho.

Novi objekt – manji i konstruiran za učinkovitiji rad – izgrađen je u Idahu, i započet je proces preseljenja. Budući da je proizvodni dio nove zgrade prvi dovršen, prvo su preseljeni tiskarski strojevi i oprema za uvezivanje, zajedno s radnicima koji su njima upravljali. Kasnije te godine uredsko osoblje preselilo se u privremeno unajmljene prostore u Boiseu i bili su ondje sve dok uredski dio novog objekta nije bio potpuno dovršen. U proljeće 1985. godine svi su poslovi ponovno ujedinjeni u novom objektu u Nampi, u državi Idaho.

U godinama nakon preseljenja u Idaho, Pacific Press nastavio je provoditi misiju za koju je davne 1875. godine i osnovan – skrbiti o Crkvi i širiti evanđelje knjigama, časopisima, glazbom i drugim medijima. Među resursima koje Pacific Press danas proizvodi dva su misijska časopisa, *Signs of the Times* na engleskom i *El Centinela* / hrv. *Stražar* na španjolskom; dječji časopisi *Our Little Friend* / hrv. *Naš mali prijatelj* i *Primary Treasure* / hrv. *Izvorno blago*; razna izdanja Vodiča za proučavanje Biblije za odrasle / engl. *Adult Sabbath School Bible Study Guide*, biblijski udžbenici za osnovne i srednje škole, kao i knjige za prodaju u trgovinama i pretplatom te drugi evangelizacijski materijali i materijali za Crkvu.

Dodatno čitanje: H. O. McCumber, *Pioneering the Message in the Golden West* (PPPA, 1946), 127-139.

B. Russell Holt

PANTEIZAM. Ellen White opisala je panteizam kao „teoriju prema kojoj je Bog bit koja prožima cijelu prirodu“. (8T 291). Da bi pojasnila vezu između Boga i prirode i istaknula Božju osobnost, ona je napisala: „Djelo Božjih ruku u prirodi nije sâm Bog. Ljepote prirode izričaj su Božjeg karaktera; pomoću njih možemo razumjeti Njegovu ljubav, Njegovu moć i slavu; ali prirodu ne smijemo smatrati Bogom.“ (8T 263). Panteističke teorije smatrala je „lažima Lucifera, palog anđela“. (UL 336). Ova „spekulativna“ teorija o prirodi i osobnosti Božjoj izazvala je veliku pomutnju u Adventističkoj Crkvi, posebno u razdoblju od 1902. do 1904. godine.

*John Harvey Kellogg bio je usko povezan s „novim svjetlom“ panteizma i njegovim uvođenjem u adventizam. Većina spisa Ellen White o panteizmu odgovor je na Kelloggovu knjigu *Živi hram* (*The Living Temple*), objavljenu 1903. godine, no ona je i godinama ranije pisala mnoga pisma prije objavljivanja knjige, moleći doktora Kellogga i njemu bliske u Battle Creeku da u svojim pokušajima vođenja Crkve u novome smjeru budu oprezni. Važno je napomenuti kako je Ellen White za Kelloggovo učenje pisala da je „alfa smrtonosne hereze“ iza koje bi slijedila „omega“. (1SM 200).

U umovima nekih postojala je zabrinutost da i Ellen White u svojim spisima podržava panteističke ideje. „U polemici koja se vodi među našom braćom i sestrama u vezi s učenjima koja su iznesena u toj knjizi, oni koji su je objavili široko su rasprostranili sljedeću izjavu: ‘Sadrži mnoga mišljenja koja je sestra White

poučavala.' Ta me je tvrdnja pogodila ravno u srce." (*ibid.*, 203). Za jesensko Zasjedanje [Generalne konferencije] 1903. godine, napisala je: „U vezi s novom knjigom *Živi hram*, našim učiteljima moram nešto reći. Budite oprezni prema mišljenjima o Božjoj osobnosti koja se u toj knjizi iznose. Kako mi je Gospodin pokazao, ta mišljenjâ ne nose Božje odobrenje." (Lt 211, 1903, u 5Bio 297).

Ellen White povukla je u svojim spisima poveznicu između filozofskog, znanstvenog i spekulativnog znanja s jedne strane i panteizma s druge. Panteizam, kao spekulativno znanje zasnovano na takozvanim znanstvenim načelima, protivan je stupovima adventizma. Kad bi panteistički pogledi bili prihvaćeni, napisala je, „naša bi religija bila promijenjena. Temeljna načela koja su u posljednjih pedeset godina održavala djelo pokazala bi se pogrešnima. … Uveo bi se sustav intelektualne filozofije." (1SM 204).

Ono što je Ellen White smatrala najvećom opasnošću koja prijeti od panteizma opisala je kao odstupanje od čitavog kršćanskog imetka. „One isključuju potrebu za pokajanjem i čine da čovjek vjeruje kako je sâm sebi spasitelj. Sudeći po onome što se u tim teorijama govori o Bogu, Njegova riječ gubi svaku silu; oni koji ih prihvaćaju nalaze se u velikoj opasnosti da cijelo Sveto pismo, na kraju, počinju smatrati izmišljotinom. Možda će oni vjerovati da su vrline bolje od zla; ali budući da su Bogu oduzeli mjesto koje mu pripada kao vrhovnome Biću, oni svoje povjerenje poklanjaju ljudskoj moći koja je lišena Boga bezvrijedna." (MH 428, 429). Ovo „udaljavanje" Ellen White pojašnjava sljedećom tvrdnjom: „Ako je Bog bitak koji prožima cijelu prirodu, onda On živi u svim ljudima; da bi, prema tome, čovjek ostvario svetost, treba samo razviti silu koja se nalazi u njemu samome." (*ibid.*, 428).

Dodatno čitanje: SpTB02 49-58; 8T 5, 6, 255-297; 5Bio 280-306, 329-339.

Thomas Toews

PARADISE VALLEY SANATORIJ. Bivši adventistički sanatorij jugoistočno od San Diega u National Cityju, u Kaliforniji. Taj je posjed izvorno bio vlasništvo dr. Anne Longshore Potts, koja je tamo 1888. godine otvorila lječilište, ali ga je zbog nedostatka vode morala zatvoriti. Adventistički liječnik *T. S. Whitelock čuo je za posjed i počeo pregovarati o njegovoj kupnji. Kad je Ellen White u rujnu 1902. posjetila to imanje (Lt 153, 1902), bila je impresionirana njegovim sadržajem i uvjerena da ga se mora steći. Budući da je Kalifornijska konferencija tada bila u dugovima i nije mogla pružiti pomoć, kupnja je odgođena. Čak i kad je prvotna cijena smanjena na šest tisuća dolara, vodstvo Crkve i dalje je oklijevalo kupiti tu nekretninu. Kad je Ellen White čula za uvjete prodaje, sastala se s *Josephine Gotzian, i one su zajedno „odlučile, pljesnuvši se rukama preko mojeg pisaćeg stola, da ćemo preuzeti odgovornost za kupnju te velebne zgrade". (Lt 363, 1905). Ellen White posudila je 3.000 dolara i brzojavom javila dr. Whitelocku neka prodavatelju ponudi 4.000 dolara. Ponuda je prihvaćena, i posjed je, prema riječima Ellen White, stečen Gospodnjom providnošću. (SpTB 14, 4, 5).

Kupljeni posjed Ellen White opisala je kao „dobro izgrađenu, trokatnu zgradu s pedesetak soba, sa širokim verandama, sagrađenu na blagoj uzvisini s pogledom na prekrasnu dolinu". (SpTB 14, 8). „Nikada dotada nisam vidjela da se igdje prodaje zgrada koja bi bila bolja za smještaj sanatorija", dodala je. „Kad bi se ovo mjesto dotjeralo, izgledalo bi baš kao mjesta koja mi je Gospodin pokazao." (SpTB 14, 9).

Sljedeći korak bio je na glavnim financijskim investitorima, Josephine Gotzian, Ellen White i *E. S. Ballenger (čija je obitelj podmirila neke dodatne troškove), koji su trebali pronaći nekoga tko bi imovinom upravljao. Pronašli su takve ljude u *E. R. Palmeru i njegovoj supruzi Cori, koji su se upravo vratili iz Australije, i oni su u tom mjesecu (travanj

1904. godine) preuzeli upravljanje Sanatorijem. Kad je Palmer prionuo poslu, postalo je očigledno da nedostatak vode, zbog kojeg je ustanova prvotno bila zatvorena, i dalje ugrožava Sanatorij. Suša koja ga je već mučila, nastavila je vladati ljeti 1904. godine. „Jadna, sušom iscrpljena, umiruća stabla", napisala je Ellen White, „svojim izgledom molećivo od nas traže osvježavajuće potoke vode". (Ms 147, 1904, u 14MR 221). Prema kasnijim usmenim izvještajima, Ellen White preporučila je Palmeru da od Salema Hamiltona, adventističkog kopača bunara, zatraži uslugu kopanja bunara, te je on i otpočeo iskop u jugozapadnom kutu imanja. Ellen White je sa zanimanjem promatrala napredak, a kad su stigli do dubine od 24 metra, upitala ga je što namjerava učiniti. Gospodin Hamilton odgovorio joj je protupitanjem, upitavši ju je li sigurna da joj je Gospodin pokazao baš to imanje. Ellen White odgovorila je potvrdno. „U redu", rekao je. „Gospodin nam ne bi dao slona, a da nam za njega ne osigura pitku vodu." (W. L. Johns i R. H. Utts, ur., *The Vision Bold* [RHPA, 1977],146). Ubrzo nakon toga Hamilton je došao do vode, a ona je bunar napunila takvom brzinom da su kopači bili prisiljeni ostaviti svoj alat. „Ne mogu vam opisati koliko smo sretni", napisala je Ellen White. „Voda znači život. … Gospodin je odgovorio na sva naša očekivanja, i mi imamo razloge da mu zahvaljujemo." (*ibid.*, 147).

Dana 2. ožujka 1905. godine dovršeni su dokumenti o osnivanju Sanatorija Paradise Valley, a 24. travnja 1906. on je posvećen. Sanatorijem se upravljalo kao privatnim samostalnim subjektom, no 1912. godine upravljačke odgovornosti preuzela je Konferencija Južne Kalifornije. Od 1962. do prodaje 2007. godine, ustanova je bila poznata kao Bolnica Paradise Valley. Zatvorena je 2008. godine.

Dodatno čitanje: SpTB14 2-16; R. D. Graybill, „Paradise and Providence", in W R. Judd and J. M. Butler, eds., *Thirsty Elephant: the Story of Paradise Valley Hospital* (Riverside, Calif.: La Sierra University Press, 1994), 35-58; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 299, 300.

Michael W. Campbell

PARNICE. Svoje mišljenje o parnicama Ellen White temeljila je na Svetome pismu, ponajviše na dva ulomka, Matej 18,15-18 i 1. Korinćanima 6,1-9. U tim se ulomcima vjernicima savjetuje da se posrnulim kršćanima bave unutar Crkve. Potonji savjet čak vjernicima zabranjuje da sporove s braćom iznose pred svjetovne pravne institucije. Ta dva biblijska zapisa, unutar šireg biblijskog konteksta, glavna su načela u svjetlu kojih je Ellen White gledala na sporove među vjernicima, na tužbe protiv crkvenih institucija i općenito na angažiranje pravnih zastupnika. Razumijevanjem tih načela može se dokučiti koje bi posezanje za sustavom pravne pomoći možda bilo najprikladnije za vjernike i za Crkvu.

Kao općenito načelo, Ellen White snažno se protivila građanskim parnicama među vjernicima. U kontekstu da je vjernik nešto skrivio svome bratu u vjeri, napisala je da se „kršćani ne trebaju boriti za svoja prava. … U poteškoćama nastalima između njih i njihove braće i sestara, oni se ne smiju žaliti Cezaru ili Pilatu." (RH, Jan. 3, 1899). Ako je kršćanin zlostavljan, on ili ona treba „biti strpljiv; ako je prevaren onim što mu je upravo učinjeno, on se zbog toga ne treba žaliti nevjernicima na sudovima. Umjesto toga, neka pretrpi gubitak ili nepravdu." (RH, Jan. 3, 1899; usp. Korinćanima 6,7). Ellen White vjerovala je da je ispravljanje tih stvari u Božjim rukama. „Bog će se baviti s onim koji prevari svog brata na pravdi Boga. „Osveta je moja," kaže, „ja ću vratiti." (RH, Jan. 3, 1899).

Ali kad je rekla da je pravda u Božjim rukama, nipošto ne znači da je vjerovala kako kršćanin kojemu je učinjena nepravda nema pravo na svjetovnu naknadu. Umjesto toga, vjernici

koji raspolažu mudrošću i iskustvom trebali bi čuti u čemu je spor i ispraviti onoga koji je pogriješio. „Oni koji poštuju Zakon i koji su Zakonu poslušni jedini su koje je Krist osnažio da se bave slučajevima nečije krivnje." (RH, Mar. 26, 1895). Oni koji će „suditi svijetu" zasigurno mogu suditi i u „sitnicama koje se odnose na ovaj život". (1. Korinćanima 6,2.3). Da bi proveli taj savjet, crkve bi trebale propisati postupke za rješavanje sporova između vjernika na pravedan i nepristran način. Ako su postupci takvi, njima se praktički testira „vjernika" je li spreman podrediti se autoritetu suda vjerne subraće. (Matej 18,17.18).

Ellen White primijenila je isto pravilo o parnicama između vjernika i na tužbe koje bi vjernici podnijeli protiv crkvenih institucija. Ako ništa drugo, na takav je čin gledala s još većom zabrinutošću. Jednom članu Crkve koji je planirao podnijeti tužbu protiv Crkve, savjetovala je: „Nećete iznevjeriti samo sebe; iznevjerit ćete i Boga dajući razlog tužbe u ruke njegovih neprijatelja, i ponovo ćete razapeti Sina Božjeg i izložiti ga javnom ruglu." (Lt 18, 1901, u 5MR 444).

Takvi potezi izlažu Crkvu zamjerkama i ismijavanju. „Predmeti povezani s Crkvom", napisala je, „trebaju se zadržati unutar njenih granica". Ići na sud s predmetima povezanima s Crkvom, predstavlja predavanje „Božje zainteresiranosti za slučaj" u ruke ljudi koji „nemaju vezu s Nebom", koji nemaju „mudrost koja dolazi odozgo", i nisu kvalificirani za „donošenje presude usklađene s Božjom voljom". Često su takvi suci neumjereni i pokvareni, i djeluju primjenom načelâ svjetovnosti i sebičnosti. Odluke koje takvi suci donose „mogle bi unazaditi Božje djelo". (5MR 410, 411).

U spisima Ellen White nema naznaka o tome da je Crkva ikada tužila nekog od svojih vjernikâ, čak i ako su ti vjernici nešto zgriješili. Štoviše, u slučajevima koji se odnose na „Kristovo kraljevstvo, nije dopuštena prinuda, ili prizivanje savjesti. Ne smije se dopustiti prolijevanje krvi, nijedna sila oružja, ne smije se otvarati zatvore i uhititi one koji nisu izabrali kraljevstvo Božje i Njegovu pravednost". Umjesto toga, „ako tko od Kristovih sljedbenika pogriješi, njegovi razlozi ne smiju se obznaniti nevjernicima, ne smije ih se iznositi zemaljskim sudovima prije nego ih razmotri vijeće njegove braće i sestara". (RH, Mar. 26, 1895).

Nadalje, iako bi Crkva u vođenju svojeg poslovanja trebala imati kompetentnog pravnog savjetnika, Ellen White savjetuje da se „ne bi trebalo tražiti pomoć odvjetnikâ koji nisu naše vjere". (5MR 410). Božje djelo „ne treba biti povjereno ljudima koji nemaju vezu s Nebom". (5MR 411). Svjetovne pravne prakse zamračivanja pravog značenja i zakopavanje nepovoljnih elemenata pravnim žargonom i stručnim formalnostima, treba odbaciti. (Lt 53, 1903). U svom pravnom i radnom poslovanju Crkva bi trebala djelovati pažljivo, izravno i jasno, i zahtijevati da jednako tako postupaju i oni s kojima radi. (Lt 59, 1903).

Kontekst navedenih komentara Ellen White povezan je s građanskim sporovima između članova Crkve. Ne bi ih trebalo čitati kao savjete koji bi se jednako tako trebali primjenjivati na namjerno kriminalno nedolično ponašanje. Zločin ne vrijeđa samo pojedinca nego i državu. „Nije vrlina", napisala je Ellen White, „zalagati se da krađa ili prijevara ostanu nekažnjeni." (RH, Jan. 3, 1899). Pavao napominje da su građanske vlasti „poslužitelji Božji" koji gnjev Njegov iskaljuju na onome koji zlo čini. (Rimljanima 13,4). Kršćani ponekad ne samo da imaju pravo već i moralnu dužnost da surađuju s građanskim vlastima i prijavljuju kaznena djela u koja su umiješani članovi Crkve. To je posebice nužno ako su ta nedjela počinjena na štetu siromašnih, djece, ili osoba nezaštićenih na bilo koji način. (usp. ST, May 21, 1896; Matej 18,6; Izaija 1,17).

I na pravilnu ulogu kršćanskih odvjetnika Ellen White je gledala u građanskom kontekstu. „Možda postoje kršćanski pravnici, kršćanski liječnici, kršćanski trgovci. Krist može biti zastupljen u svim legitimnim zanimanjima." (WM 111). Ona je smatrala da vjernici svoje interese trebaju zaštititi od prijevara onih koji ne pripadaju Kristovoj zajednici. Ustvrdila je da oprost našim dužnicima ne znači da od njih ne smijemo zahtijevati „svoju pravičnu naknadu". Ali ni u tom slučaju, nevjerne dužnike ne smije se „tretirati oštro, tlačiti ih, a niti smještati u zatvor". (RH, Jan. 3, 1899). Parnice su skupe i zahtijevaju podosta vremena, stvaraju zlo raspoloženje, i počesto završavaju neočekivanim ishodom, pa ih se stoga uglavnom izbjegava, čak i protiv svjetovnih prevaranata. No, Ellen White ostavila je otvorenom mogućnost da neke okolnosti mogu dopuštati pribjegavanje građanskim sudovima.

Druga situacija u kojoj njena načela mogu dopustiti tužbe jest ona u kojoj stvarno zainteresirana stranka zapravo i nije tužena stranka. Njena je uputa da se ne tuži one koji su s nama u vjeri, jer vjernik možda nije stvarna meta tužbe. To se može dogoditi kad se od osiguravajućih društava zahtijeva obeštećenje prije nego što nadoknada bude dosuđena. Dakle, ako članovi Crkve dožive prometnu nesreću, da bi od osiguravajućeg društva mogli dobiti obeštećenje, morat će tužiti onoga koji je nesreću skrivio, iako će pravi tuženik biti osiguravajuće društvo, koje će štetu i nadoknaditi. Slična situacija može nastati i u slučajevima u kojima osiguravajuća društva pokrivaju crkvene subjekte. Kako bi ostali u skladu s načelima Ellen White, podnositelji tužbe u takvim slučajevima ne bi trebali od pojedinačnih tuženika tražiti obeštećenje koje nadilazi ograničenja police osiguranja. Ponekad i sama Crkva može priznati da joj nedostaje stručnosti ili saznanja za donošenje odluke u nekim slučajevima, poput slučajeva skrbništva nad djecom ili pri rješavanju oporuka, pa će se rješenje ipak morati prepustiti sudu (vidi *Seventh-day Adventist Church Manual*, 17. izd. [2005], str. 185-200.).

Čak i kad je opravdana, građanska tužba ne bi trebala biti motivirana osvetom ili neprijateljstvom. „Osobna osveta Božjoj djeci ne pristaje." (RH, Jan. 3, 1899). Kontradiktorna priroda sudskih procesa može brzo narušiti odnos prvobitnog mira i prijateljstva. Savjete i smjernice crkvenih čelnika i stručnih članova treba potražiti samo u onim rijetkim slučajevima u kojima se parnice čine opravdanima, tako da vjernici mogu nastaviti „stajati rame uz rame, srcem uz srce, s istinom, aktualnom istinom svog vremena, koja stanuje u njihovim srcima". (3SM 303).

Svoju težnju za pravdom i zabrinutost za harmoniju i dobru volju Ellen White pokazala je i u svom osobnom odnosu prema Zakonu. U vrijeme obiteljskih poteškoća pomagala je podizati svoje nećakinje May i Addie Walling na zahtjev njihovog oca. Kratkoročni zahtjev razvio se u dugotrajnu obvezu. Otac se nije trudio da djevojke uzme natrag, nego je dopustio Jamesu i Ellen White da ih odgajaju i školuju gotovo dva desetljeća. Nakon što su djevojke napunile 18 godina, otac je ipak poželio da se vrate i vode njegovo kućanstvo. One na to nisu pristale, pa je tužio Ellen White zbog njihova otuđenja i privrženosti. (4Bio 17). Parnicu je, zajedno s odvjetnikom, vodila dugi niz godina. Ali kad je tijekom suđenja došlo vrijeme da djevojke na sudu „pod prisegom svjedoče protiv svog oca", Ellen White nije bila voljna pristati na taj zahtjev, jer bi to „dovelo do beskrajnih problema". (Lt 128, 1896, u 14MR 330). Želeći to izbjeći, unatoč tome što su mnogi mislili kako bi parnica zahvaljujući tom svjedočenju završila u njenu korist, ona se odlučila pristati na izvansudsku nagodbu koja ju je stajala 1.500 dolara, te još 2.000 dolara odvjetničkih naknada. (4Bio 269). To je i dandanas popriličan iznos. Taj događaj pokazuje

da se Ellen White i u vlastitom suočavanju s pravnim sustavom zalagala za istinu i pravdu, a dokazuje i njenu spremnost da se odrekne zakonskih prava, iako su bila u njenu korist, samo da ne bi podcijenila nevolje ljudi i svoj odnos s njima. Isto takvu uravnoteženost tražit će u svojim pravnim poslovima i svi oni koji su vođeni Duhom.

Nicholas P. Miller

PATRIJARSI I PROROCI (*Patriarchs and Prophets*, nakladnik knjige PPPA, RHPA, 1890, 805). Prva od pet knjiga u nizu *Vjekovni sukob (*Conflict of the Ages Series*), pod naslovom: *Kazivanje o patrijarsima i prorocima prikazano u životima svetih ljudi od davnina* (*The Story of Patriarchs and Prophets as Illustrated in the Lives of Holy Men of Old*). Od trenutka kad je Ellen White 1858. godine dobila viđenje o *velikoj borbi, opširno je pisala o sukobu u svemiru između Krista i Sotone i neprestano je u svojim spisima jačala svoje iskaze o toj temi. Knjiga *Patrijarsi i proroci* njeno je posljednje intenziviranje načina na koji je tema velike borbe prikazana u kazivanju o svijetu od pada Lucifera (vidi *Sotona) na Nebu do kraja vladavine kralja Davida. Raniji izvještaji o tom razdoblju biblijske povijesti, objavljeni su u prvoj, trećoj i četvrtoj knjizi niza **Duhovni darovi* (*Spiritual Gifts*), i u prvoj knjizi **Duh proroštva* (*The Spirit of Prophecy,*19–28). Uvod koji je napisao Uriah Smith temelj je adventističkog razumijevanja doktrine duhovnih darova, a posebno dara proroštva.

Namijenjena adventistima sedmoga dana, ali i široj javnosti, knjiga *Patrijarsi i proroci* opisuje i komentira događaje biblijske povijesti predstavljajući Krista kao središte svega. Posebno su zanimljiva izlaganjâ Ellen White o tome zašto je grijeh dopušten (33-43), o padu Adama i Eve i planu otkupljenja (52-70), o davanju Zakona i njegovoj svrsi (303- 342) i o ustanovljavanju obrednog sustava i starog saveza (343-373). Važan dodatak, kojeg nema ni u knjizi *Duhovni darovi* ni u knjizi *Duh proroštva*, dvije su stranice čudesnog opisa Božjeg „Zakona ljubavi“, s kojim knjiga počinje. Teološka razmišljanja Ellen White o teodiceji, planu spasenja i Kristovoj žrtvi pomirenja, o svrsi Zakona i o zavjetu s Izraelom, iznesena su u kontekstu Božje ljubavi (33), i upućuju na to da je duh milosrđa bio prisutan još u Starom zavjetu, što je prikazano opisima životâ različitih biblijskih ličnosti.

Denis Fortin

PETROV SAVJET RODITELJIMA (*Peter's Counsel to Parents*, nakladnik knjige RHPA, 1981, 62). Knjižica koju je pripremio Odjel za obrazovanje Generalne konferencije adventista sedmoga dana. Ellen White bila je fascinirana Drugom poslanicom apostola Petra (usp. AA 529-538). Voljela je njen optimizam i često joj je bila kamen temeljac za njena pisma, propovijedi i članke. Njen poseban interes bio je usmjeren na jasnu pomoć koju pruža Druga Petrova poslanica u području poučavanja i obrazovanja djece. (PCP 7). Knjižica se fokusira na savjete Ellen White o vrijednosti praktičnog kršćanskog življenja i razvoj kršćanskog karaktera u pripremi za Drugi Isusov dolazak.

PISMA MLADIM ZALJUBLJENICIMA (*Letters to Young Lovers*, nakladnik knjige PPPA, 1983, 94). Zbirka sačinjena ponajviše od pisama što ih je Ellen White pisala mladim ljudima nastojeći im pomoći u donošenju ispravnih odluka povezanih s udvaranjem i brakom, kako bi uspostavili sretne domove. Iako su neka imena promijenjena, urednici zbirke dodali su korisne pozadinske informacije, uključujući i dodatne srodne savjete Ellen White. Raspon tema pokriva brak kao preteču Neba, te seksualnu odgovornost. Daju se izravni i praktični savjeti, poput „ono što mladić treba očekivati od supruge“ i „pitanja koja bi djevoj-

ka trebala postaviti prije braka". Nudi se pozitivno ohrabrenje, poput savjetâ o tome kako njegovati ljubav u obitelji. U knjizi se također poziva na oprez prema opasnostima, poput nepoćudnog utjecaja uzbudljivih ljubavnih priča i grešnih slika. Reprodukcije fotografija originalnih pisama s potpisom Ellen White daju ovoj knjizi notu njene osobnosti.

Ron du Preez

PITCAIRN. Otok u Tihome oceanu površine oko 600 x 1200 metara, lociran približno na pola puta između Paname i Novoga Zelanda, a također i misionarski brod nazvan po njemu. Godine 1890. taj je otok postao baza adventista sedmoga dana za misionarski rad na mnogim otocima u Tihom oceanu.

Davne 1790. godine devet mornara, koji su se pobunili protiv kapetana Williama Bligha na brodu Bounty, iskrcalo se na Pitcairnu zajedno sa skupinom polinezijskih žena i muškaraca. Oni su se na otoku skrivali 18 godina prije nego što su otkriveni.

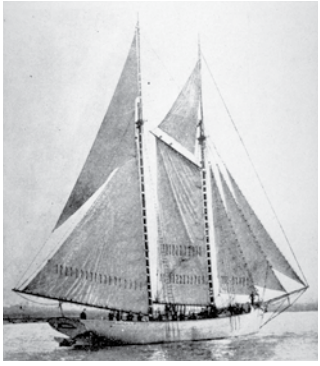

MISIONARSKI BROD ADVENTISTA SEDMOG DANA

Godine 1876. James White i J. N. Loughborough poslali su na Pitcairne sanduk knjiga. Desetak godina kasnije na otok je došao adventistički laik John I. Tay. Kao rezultat proučavanja Biblije, većina stanovnika Pitcairna zatražila je krštenje pa se Tay vratio u Sjedinjene Američke Države i zatražio da se na otok pošalje rukopoloženi propovjednik. Nakon tragičnog gubitka misionarskog broda *Phoebe Chapman*, adventistički misionarski jedrenjak *Pitcairn* doplovio je na otok 1890. godine. Većina otočana tada je kršćena.

Jedrenjak *Pitcairn* šest je puta iz San Francisca plovio Pacifikom, noseći propovjednike i namirnice, pri čemu je svakoj plovidbi prethodio poziv s otoka Pitcairn. Na povratku brod je s otoka prevozio stanovnike Pitcairna koji su odlučili služiti kao laici misionari na drugim otocima. James Russell McCoy, koji je na Pitcairnu dugi niz godina bio i duhovni vođa i mjesni načelnik, nekoliko je godina bio suradnik Ellen White u Australiji. Tijekom svoje službe Ellen White često je pisala o otoku i o djelu broda *Pitcairn*. Vjernicima na otoku Pitcairn triput je slala pisma utjehe i upute.

Dodatno čitanje: A. H. Christensen, *Heirs of Exile: The Story of Pitcairn Island* (RHPA, 1955); R. W Schwarz and F. Greenleaf, *Light Bearers* (PPPA, 2000), 215-217; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 354, 355.

Herb Ford

PLAGIRANJE. Posljednjih godina jedno od najčešćih pitanja u vezi sa spisima Ellen White bilo je smije li se ona u vlastitim autorskim djelima koristiti materijalima koje je posudila ili navodno plagirala iz drugih izvora, a da prethodno od autorâ tih izvornika nije dobila izričito dopuštenje. Ellen White (usp. GC xi, xii) i ljudi koji su joj bliski (usp. 3SM 451-465) otvoreno su priznali da je ona doista posuđivala od drugih autorâ. Pravo pitanje, međutim, nije je li posuđivala bez njihova dopuštenja, nego je li tom posudbom prevarila čitatelja. Postoji i „dobro" i „loše" literarno posuđivanje. „Dobro" literarno posuđivanje je ono koje radi znanstveni istraživač i potpuno je legitimno, uz uvjet da je korektno izneseno i precizno dokumentirano. „Loše" literarno posuđivanje (plagiranje) samo po sebi je pogrešno, jer autor op-

širno kopira misli drugog autora i predstavlja ih kao svoje vlastite. Optužba da je Ellen White plagijator ne pogađa samo vjerodostojnost njene tvrdnje o daru proroštva već i cjelokupnost i iskrenost njenog osobnog života. Optužena je da je kradljivica i da vara čitatelje, koji su zapravo zatočenici tržišta njenih knjiga, budući da ona na tržištu nema pravih konkurenata.

Optužbu za plagiranje prvi je iznio 1887. godine Dudley M. Canright, bivši adventistički propovjednik i kolega Jamesa i Ellen White, u svojoj knjizi *Odričem se adventizma sedmoga dana* (*Seventh-day Adventism Renounced*, Kalamazoo, Mich.: Kalamazoo Pub. Co., 1887). Canrightovo osobno poznavanje njenog života i službe za mnoge je njegove optužbe učinilo još oštrijima i uvjerljivijima. Među mnogim kritikama koje je na njen račun izrekao bilo je i plagiranje – optužba da je Ellen White svoje knjige prepisivala od drugih autora.

Crkva adventista sedmoga dana više je puta odgovarala na te optužbe. U knjizi *Ellen White i njeni kritičari* (*Ellen* G. *White and Her Critics*), Francisa D. Nichola, objavljenoj 1951. godine, (nakladnik RHPA), objavljeni su i popis optužbi i odgovori na njih, koji su članstvo Crkve zadovoljavali dugi niz godina (od 403. do 467. stranice). No optužbe o plagiranju u 1970-im i na početku 1980-ih godina ponovljene su još žešće te su navele Crkvu da započne opsežnu analizu i utvrdi što je Ellen White u svojim objavljenim djelima posuđivala iz tuđih djela. Istodobno je zatraženo i pravno mišljenje, pa je optužbu da su knjige Ellen White plagijati provjeravao odvjetnik Vincent L. Ramik. U svom izvješću dovršenom 14. kolovoza 1981. godine, nakon što je više od 300 sati provjeravao oko tisuću relevantnih slučajeva u američkoj pravnoj povijesti, Ramik je zaključio da „Ellen White nije plagijator i da njena djela nisu nastala kršenjem autorskih prava ili piratstvom“. Svoju je tvrdnju i dodatno proširio: „Nigdje nismo otkrili da su knjige Ellen White doista ‘zamišljene i oblikovane’ jednako kao i knjige njenih predaka. Nismo pronašli niti kritički ocijenili ijednu namjeru Ellen White da istisne ... [ostale autore] s tržišta potencijalnih čitatelja i kupaca zainteresiranih za tu vrstu literature.“ Upravo suprotno, ustvrdio je Ramik, „ona je neprestano unosila znatan novi sadržaj u ono što je posudila, odmičući se od pukih ‘sitnih promjena’ i time je, ustvari, stvorila potpuno novo literarno djelo“. (AR, Sept. 17, 1981).

Drugi aspekt ovog problema jest to što je posuđivanje od drugih autora bez dobivanja izričitog ili detaljnog dopuštenja među piscima osamnaestoga i devetnaestoga stoljeća bilo široko rasprostranjeno. Iako je takva praksa prema današnjim književnim standardima neprihvatljiva, ona čini povijesni kontekst pisanja Ellen White. Takvu praksu imao je, na primjer, i John Wesley pišući svoje djelo *Bilješke za pojašnjenje Novoga zavjeta* (*Explanatory Notes Upon the New Testament*). „Sumnja se uvukla u mene ponekad“, napisao je u predgovoru, „ne bih li se trebao potruditi da uz svaku preuzetu bilješku navedem ime autora od kojega sam je preuzeo; pogotovo ako se uzme u obzir da sam neke prepisao, a više njih čak i skratio, riječima sličnim autorovima. Ali nakon daljnjeg razmišljanja, odlučio sam da nijednog ne imenujem, tako da misli čitatelja ništa ne bi moglo odvratiti od srži i razumijevanja onog što je rečeno samo u skladu s vlastitom unutarnjom vrijednosti.” (citirano iz knjige F. D. Nichola, *Ellen White i njeni kritičari*, 406).

Razlozi zbog kojih je Ellen White odlučila da ne imenuje svoje izvore bili su slični Wesleyjevima: ona nije željela „odvratiti misli čitatelja“ od konteksta i cilja onoga što je napisala. U uvodu svoje knjige *Velika borba* otvoreno je priznala da poseže za literarnim posuđivanjem. „Veliki događaji koji su obilježavali napredak reforme u prošlim vremenima dio su povijesti, dobro poznati i priznati u protestantskom

svijetu. To su činjenice koje nitko ne može osporiti. Ovu sam povijest iznijela ukratko, u skladu s ciljem i opsegom knjige. Činjenice su sažete na što je moguće manje prostora, koliko je nužno za pravilno razumijevanje njihove primjene. *U nekim slučajevima, kad je povjesničar tako skupio događaje da bi ukratko prikazao sažeti pregled predmeta, ili prigodno sažeo pojedinosti, navela sam njegove riječi. Ali ponekad nisu navedeni izvori, jer navodi nisu uzeti da bi se istaknuo autoritet pisca, već zato što njegove izjave pružaju jasan i uvjerljiv prikaz predmeta. U prikazivanju iskustva i gledišta onih koji u naše vrijeme unapređuju djelo reforme poslužila sam se na isti način njihovim objavljenim djelima*." (str. xi, xii; kurziv dodan).

U dvama pismima upućenim L. E. Froomu (8. siječnja 1928. i 13. prosinca 1934. godine), W. C. White objasnio je kako je njegova majka koristila neke povijesne materijale koje je pronašla u drugim knjigama. „Veliki događaji koji su se zbivali u životu našega Gospodina, predstavljeni su opširnim prikazima, jednako kao i ostali dijelovi knjige *Velika borba*. U nekoliko tih prikaza kronologija i geografija vjerno su iznesene, ali u većem dijelu otkrivenja prikazane su joj kratke scene, koje su bile iznimno živopisne, te razgovori i polemike, koje je čula i uspjela zabilježiti, nisu bili geografski ili kronološki pojašnjeni pa joj je, dakle, ostalo da proučava Bibliju i povijest, te djela drugih ljudi koji su opisivali život našeg Gospodina, kako bi dokučila kronološku i geografsku povezanost. Druga svrha proučavanja povijesti i čitanja knjigâ Život našega Gospodina (*Life of Our Lord*) i Život sv. Pavla (*Life of St. Paul*), bila je vraćanje njenih misli prizorima koji su joj pokazani u viđenjima, ali koji su, tijekom mnogih godina naporne službe, u njenom sjećanju izblijedjeli. Mnogo je puta tijekom čitanja knjigâ Hanne, Farrara ili Fleetwooda, naletjela na opis prizorâ koji su joj pokazani u viđenju, ali ih je zaboravila, no to joj je onda pomoglo da s još više detalja piše o tome što je pročitala." (3SM 459, 460). „U nekim povijesnim temama, poput onih o kojima je pisala u knjizi *Patrijarsi i proroci* (*Patriarchs and Prophets*) i u knjizi *Djela apostolska* (*Acts of the Apostles*) te u knjizi *Velika borba* (*Great Controversy*), glavne su joj okosnice postavljene vrlo jasno i razumljivo, no prije nego je o tim temama odlučila pisati morala je proučiti Bibliju i povijest kako bi spoznala vremenske i zemljopisne okolnosti i njima dopunila svoj opis detalja." (*ibid.*, 462).

Kao što je priznala, ono što je preuzela od drugih autora nije označavala. U knjizi *Velika borba* (u sva tri izdanja – 1884., 1888. i 1911. godine) sadržaje je preuzela iz knjige *Povijest reformacije* Merlea d'Aubignéa (*History of the Reformation*), zatim iz knjige J. A. Wylieja *Povijest Valdenza* (*History of the Waldenses*) i iz knjiga adventističkih autora – *Povijest subote* (*History of the Sabbath*) J. N. Andrewsa, knjige *Svetište i njegovo očišćenje* (*The Sanctuary and Its Cleansing*) Uriaha Smitha i iz knjige svog supruga Jamesa Whitea Život Williama Millera (*Life of William Miller*), nastale na temelju drugih izvora, kao što je na njenoj naslovnoj stranici i navedeno. Pet knjiga na koje je referirala bile su dobro poznate adventističkim vjernicima. Manje od dvije godine prije objave knjige *Velika borba* 1884. godine Ellen White poticala je članove Crkve da pročitaju d'Aubignéovu knjigu. U članku pod naslovom „Blagdanski pokloni" (*Holiday Gifts*) ona je preporučila: „Darujte nešto za čitanje tijekom ovih dugih zimskih večeri. Oni koji mogu, neka nabave d'Aubignéovu knjigu *Povijest reformacije*, bit će im i zanimljiva i korisna. Iz te knjige može se steći znanje o onome što je u prošlosti postignuto velikim djelom reformacije." (RH, Dec. 26, 1882). I Wyliejeva knjiga *Povijest Valdenza* bila je dobro poznata i prodavala se preko redakcije časopisa *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*), kao i tri knjige koje su napisali adventistički pioniri.

Očito je da su Ellen White i njeni čitatelji poznavali te knjige, a mnogi bi odmah uočili književne usporedbe između njenih knjiga i knjiga drugih autora što ih je prodavao časopis *Pregled i vjesnik*. Analiza koju je provelo Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*), uspoređujući ulomke njenih spisa za koje se zna da sadrže prethodno objavljene posuđene sadržaje, pokazala je da je oko 15 posto knjige *Velika borba* (izdanje iz 1911. godine) preuzeto iz izvora za koje je dala odgovarajuće referencije, a oko pet posto iz izvora koje nije navela.

I njena knjiga *Zapisi iz Pavlova života* (izdanje iz 1883. godine) navedena je kao primjer opsežnog literarnog posuđivanja. Spisi Ellen White o Pavlovom životu tijekom godina postupno su prošireni, s nekoliko poglavlja iz prve knjige *Duhovni darovi* (*Spiritual Gifts*), objavljene 1858. godine, iz treće knjige *Duh proroštva* (*The Spirit of Prophecy*), objavljene 1878. godine, i knjižice iz niza **Otkupljenje* (*Redemption*), objavljene iste godine. Optužena je da je u knjizi *Zapisi iz Pavlova života* prekopirala velike dijelove iz knjige W. J. Conybeare i J. S. Howsona Život i poslanice sv. Pavla (New York: Crowell, n. d.), za koju se zna da ju je imala u svojoj biblioteci (New York: Crowell, N.D.). Iznoseći slične teme i povijesne događaje kao svoju vlastitu knjigu, u toj je knjizi opisala utjecaj povijesnog konteksta i kulture Bliskog istoka na život i službu apostola Pavla. I ta je knjiga među adventistima bila dobro poznata, a preporučivalo ju se kao dobro štivo. Oglas za Conybeareovu i Howsonovu knjigu, časopis *Znaci vremena* (*Signs of the* Times) objavio je u broju od 22. veljače, 1883. godine, i popratio ga preporukom Ellen White: „Knjigu Conybearea i Howsona Život i poslanice svetoga Pavla, smatram knjigom vrlo zaslužnom i jednom od rijetko korisnih za ozbiljno proučavanje povijesti Novoga zavjeta.“ Činjenica da je njena vlastita knjiga o Pavlovome životu trebala biti objavljena u lipnju te godine, snažan je dokaz da Ellen White nije od članova Crkve pokušala sakriti očite paralele između svoje knjige i knjige koju su napisali Conybeare i Howson.

Za bolje razumijevanje razine i vrste literarnog posuđivanja Ellen White, razmotrite dva ulomka za koje njeni kritičari tvrde da su primjeri nedopustivog plagiranja.

Conybeare i Howson Život i poslanice sv. Pavla *(The Life and Epistles of St. Paul)* knjiga je objavljena 1858. godine	**Ellen White** *Životni zapisi apostola Pavla* *(Sketches From the Life of Paul)* knjiga je objavljena 1883. godine
Eustahije kaže da su tajanstveni simboli, nazvani „efeška slova“, ugravirani na krunu, pojas i stopala božice. .... Kad bi ih se izgovaralo, smatralo ih se vradžbinom, i bili su namijenjeni da se njima koriste oni koji su pod utjecajem zlih duhova. U pisanom obliku nosilo ih se kao amulete. … Analize tih simbola, koje su proveli brojni akademici, elaborirane su i u znanosti i u knjigama, podjednako brojnima i skupima. (392).	Na njemu [kipu boginje Dijane] bili su uklesani mistični likovi i simboli, za koje se vjerovalo da posjeduju veliku silu. Kad su izgovarani, izgovarani su da bi se postigla čudesa. Kad su napisani, bili su dragocjeni kao moćan privjesak koji je svog vlasnika čuvao od pljačkaša, od bolesti, pa čak i od smrti. Mnogobrojne i skupe knjige napisali su Efežani da bi objasnili značenje i porabu tih simbola. (134, 135)

Conybeare i Howson Život i poslanice sv. Pavla *(The Life and Epistles of St. Paul)* knjiga je objavljena 1858. godine	**Ellen White** *Životni zapisi apostola Pavla* *(Sketches From the Life of Paul)* knjiga je objavljena 1883. godine
Taj izvještaj baca malo svjetla na osebujan karakter čuda što ih je Pavao činio u Efezu. Ne bi trebalo pretpostavljati da je apostolima uvijek bilo moguće činiti čuda svojom voljom. Nadnaravne moći primili su u vrijeme kad su to okolnosti zahtijevale. I karakter čudâ nije uvijek bio isti. Ona su bila prilagođena za suprotstavljanje svakom pojedinačnom obliku grijeha, praznovjerja i neukosti. Ovdje, u Efezu, Pavao je bio pred vračarima, baš kao i Mojsije i Aaron pred faraonom; i izrazito je rečeno da su njegova čudesa „nesvakidašnja“, iz čega možemo zaključiti da su se razlikovala od onih koja je obično činio .... U bližem je odnosu s našom sadašnjom temom čudo u kojem je rub Kristove odjeće učinkovito pridonio ozdravljenju siromašne bolesne žene kojem su svjedočili svi prisutni Dakle, tom prigodom odjeća je poslužila kao prijenosnik iscjeljujuće moći onima koji nisu bili blizu, a bili su opsjednuti zlim duhovima ili su bolovali od običnih bolesti. Ipak, to za slijepo praznovjerje nije bilo ohrabrenje. Kad se žena koja je patila izliječila dodirom ruba odjeće, Spasitelj se okrenuo i rekao: „Snaga izlazi iz *mene* [kurziv je od autorâ]. I događaj u Efezu podsjeća nas da je Bog „činio čudesa po rukama Pavlovim“ (redak 11.), i da se nije veličalo „ime“ apostola Pavla, nego se „stade veličati ime Gospodina Isusa“. (redak 17.). (392, 393)	Kad je Pavao doveden u izravan kontakt s idolatrijom stanovnika Efeza, kroz njega je upečatljivo prikazana Božja snaga. Apostolima nije uvijek bilo dano na volju da čine čuda. Gospodin je svojim slugama tu posebnu moć dodijelio da im bude za napredak ili povod za počast njihovom imenu. Poput Mojsija i Aarona na raspri s faraonom, apostol Pavao trebao je istinom razotkriti lažna čuda vračarâ; pa su i čuda koja je učinio bila različitog karaktera od onih koja je ranije činio. Kao što je rub Kristove odjeće pokazao snagu iscjeljenja na ženi koja je dodirom vjere tražila olakšanje, tako je ovom prigodom odjeća bila sredstvo za izlječenje svih koji su vjerovali; „bolesti su ih napustile, i zli duhovi izišli su iz njih“. Ipak to čudo nije podržalo slijepo praznovjerje. Kad je Isus osjetio dodir od žene koja je patila, uzviknuo je: „Snaga izlazi iz *mene*“ [kurziv je autoričin]. Dakle Sveto pismo izvješćuje da je Gospodin činio čuda preko Pavlove ruke i da je time uveličano ime Gospodina Isusa, a ne Pavlovo ime. (135).

Usporedba izvornog dokumenta s tekstom Ellen White pokazuje kako je ona koristila izvor i prilagodila ga svojim vlastitim mislima i duhovnim zahtjevima. Prvi primjer uzet je iz knjige *Zapisi iz Pavlova života* koja govori o njegovim doživljajima u Efezu.

Sličnosti u mislima i formulaciji između Conybeareove i Howsonove knjige i knjige Ellen White u paralelno prikazanim ulomcima su očigledni. Ta dva ulomka pokazuju da je u nekim slučajevima Ellen White parafrazirala ključne riječi i izraze iz knjige Conybearea

Calvin E. Stowe Podrijetlo i povijest biblijskih knjiga (*Origins and History of the Books of the Bible*) objavljeno 1867. godine	**Ellen White** Rukopis 24 (*Manuscript 24*), Objavljen 1886. godine
Nisu riječi Biblije bile nadahnute, nisu misli Biblije bile nadahnute; nadahnuti su bili ljudi koji su pisali Bibliju. Nadahnuće nije u čovjekovim riječima, niti je u čovjekovim mislima, ono je u čovjeku samom; on je zato, vlastitom spontanošću, pod utjecajem Duha Svetoga, zamišlja određene misli i izgovara ih određenim riječima, pri čemu su i riječi i misli koje je primio osebujno nadahnuće uma koji ih je zamislio i izgovorio, a zapravo su jednako njegove vlastite, kao što su mogle biti i da uopće nije bio nadahnut. ... Općenito uzevši, nadahnuće je pročišćavanje i uzdizanje na višu razinu, i intenziviranje čovjekova intelekta, pri čemu subjektivno više nego objektivno htijenje i ostvarenje nisu isključeni. Božanska svijest, ako je ima, tako obuzme čovjeka, a ljudska je svijest tako stopljena s božanskom da je sve što čovjek tada izgovori riječ Božja. (19, 20)	Nisu riječi Biblije nadahnute, nego su ljudi bili nadahnuti. Nadahnuće ne djeluje na riječi ljudi ili na njihovo izražavanje, nego na samog čovjeka, koji je mislima prožet pod utjecajem Duha Svetoga. Ali riječi dolaze iz svijesti pojedinca. Božanska svijest svima je dana. Božanska svijest i volja spajaju se s ljudskom sviješću i voljom; dakle, kazivanje ljudi riječ je Božja. (LSM 21)

i Howsona. Neke je rečenice gotovo doslovce prepisala, promijenila je samo nekoliko riječi. Procjenjuje se da je u njenoj knjizi *Zapisi iz Pavlova života* 12 posto posuđenog sadržaja, uglavnom ograničenog na povijesne podatke i okolnosti, a Ellen White najčešće ga je preuredila kako bi odgovarao njenim razmišljanjima u određenom poglavlju. Dok Conybeare i Howson duhovnoj praksi i komentarima događaja u kojima je Pavao sudjelovao posvećuju malo prostora, Ellen White ističe duhovne pouke koje se iz tih događaja mogu izvući. U tim duhovnim poukama ona je vrlo malo posudila i od ranijih autora. Kad je 1911. godine objavila prošireno izdanje knjige *Zapisi iz Pavlova života*, i njen sadržaj uključila u knjigu *Djela apostolska*, sadržajima iz knjige Conybearea i Howsona mnogo se manje koristila, uvrstila je više svojih teoloških i praktičnih komentara.

U drugom primjeru, razmišljanjâ Ellen White o doktrini nadahnuća iznesena u njenom *Rukopisu 24*, 1886. (*Manuscript 24, 1866*, objavljenom u 1SM 19-21), rukopisu koji su adventisti sedmoga dana smatrali jakim osloncem za razumijevanje njenih pogleda na njeno nadahnuće, uspoređuju se s tekstom objavljenim od 13. do 20. stranice knjige *Podrijetlo i povijest biblijskih knjiga, i kanonskih i apokrifnih, i namjera da se pokaže što Biblija nije, a što jest i kako se njome koristiti* (*Origin and History of the Books of the Bible, Both the Canonical and the Apocryphal, Designed to Show What the Bible Is Not, What It Is, and How to Use It*, u nakladi Hartford, Conn.: Hartford Pub., 1867), čiji je

autor Calvin E. Stowe. Jedan je kritičar tvrdio da u tom slučaju nije uzela samo jednostavan i dobar jezik i povijesne podatke drugih autora nego i njihove zamisli. (*Spectrum* 3, br. 4 [jesen 1971]: 73-84). Međutim, pažljiva usporedba teksta Ellen White sa Stoweovim tekstom otkriva drugačiju perspektivu. „Imamo dokaze da je većina misli u njenim spisima bila zajednička, i njoj i dr. Stoweu, i prije pisanja ovog rukopisa. Doista, neke od tih referencija ranijeg datuma isključuju mogućnost da bi bile dijelom knjige dr. Stowea. Osim teoloških sadržaja, koji su im zajednički, postoji i nekoliko točaka u kojima se dvoje autora razlikuju ili zauzimaju potpuno različita stajališta." (D. Neff, „Navodna literarna i teološka zahvalnost Ellen White Calvinu Stoweu" (*Ellen White's Alleged Literary and Theological Indebtedness to Calvin Stowe*) [neobjavljeni dokument, 1979, CAR], 25).

U ovom drugom primjeru, mnogo više nego u prvom, koji se uglavnom bavio povijesnim informacijama i okolnostima, razmišljanja i teologija Ellen White o nadahnuću očigledno se razlikuju od Stoweova koncepta. Valja uočiti da je Ellen White na kraju promatranog ulomka izostavila ključne riječi iz Stoweova teksta, koje bi srž njene teologije o nadahnuću odvele u drugom smjeru. Da je Ellen White jednostavno kopirala Stoweove riječi, bez pozornog razmišljanja o neželjenim posljedicama, možda bi usvojila teologiju nadahnuća sličnu onoj koju su kasnije razvili teolozi poput Karla Bartha ili Emila Brunnera. Stowe se zalagao za teoriju o nadahnuću u kojoj prevladavaju subjektivni elementi proroka i prema kojoj je nadahnuće neočekivani doživljaj suočavanja između božanskog i ljudskog. Ne postoji stvarna razmjena informacija između Boga i proroka. Pada u oči da je Ellen White iz svoga skraćenog teksta izostavila dvije ključne rečenice o nadahnuću, misli kojima Stowe na početku svog ulomka objašnjava proces nadahnuća. Dok Stowe spominje da prorokove misli nisu nadahnute, Ellen White objašnjenju nadahnuća daje veću ulogu Svetoga Duha u prenošenju nadahnutih misli proroku. U njenom objašnjenju procesa nadahnuća postoji stvarni objektivni prijenos informacije između Boga i proroka. Dva su pogleda vrlo različita. U ovom primjeru čini se očiglednim da je za pisanja svog teksta imala pri ruci Stoweov tekst. Iako prepisivati od Stowea nije bilo nerazumno, ona je pažljivo odvagnula koncepte i shvatila razliku koju je u vlastitom razumijevanju procesa nadahnuća željela istaknuti.

Moglo bi se navesti i mnoge druge primjere literarnog posuđivanja, ali predočeni primjeri dovoljno ilustriraju da Ellen White nije pokušala varati svoje čitatelje, niti je nesuvislo kopirala riječi i misli drugih autora. Bila je u potpunosti angažirana u procesu i prilagođavala je preuzeti sadržaje da bi ojačala svoja razmišljanja. Postoji dokaz koji podržava zaključak da se drugim izvorima nije koristila kao puki prepisivač, nego kao istinski autor. Koristila se vanjskim sadržajima, ali ne kao zamjenom za vlastite misli, nego za snažnije izražavanje svojih promišljanja. Njene minimalne referencije na njena posuđivanja bez imalo sumnje odražavaju brigu o tome da njima ne zamagli razliku između vlastite nadahnute poruke i poruke ostalih autora, od kojih je dobila dodatne informacije i korisne izraze.

Izvjesno je da su ponavljane optužbe za plagiranje izložile ozbiljnim pitanjima spise Ellen White i njenu službu proroštva. Unatoč tome, Crkva se okoristila tim polemikama o ulozi i službi Ellen White. Isprike uobičajene ranijih godina (kao u Nicholovoj knjizi *Ellen White i njeni kritičari* (*Ellen* G. *White and Her Critics*) zamijenjene su otvorenim priznavanjem i raspravom o posuđivanjima Ellen White iz drugih izvora. Udaljeno od eliminiranja utjecaja njenih spisa na adventističko učenje, jasnije razumijevanje načina na koji je svoje knjige pisala pomoglo je Crkvi da bolje razumije i objasni

kako je u službi Ellen White djelovao proces otkrivenja i nadahnuća i koliko su joj njeni literarni pomoćnici u njenom radu pomogli.

Vidi također: Izvori projekta *Čežnja vjekova*; Književni pomoćnici; Povjesničari, Ellen G. White poraba.

Dodatno čitanje: R. W Coon, „Ellen G. White and the So-called 'Plagiarism' Charge: An Examination of Five Issues" (Lecture, Apr. 30, 1999, CAR); R. W Coon and K. H. Woods, „Was Ellen G. White a Plagiarist?" (EGWE, SDoc); H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 456-465; P. Gordon, „Why Did Ellen White Borrow?" (EGWE, SDoc); F. D. Nichol, *Ellen* G. *White and Her Critics* (RHPA, 1951), 403-467; AR, Sept. 17, 1981; J. Moon, „Who Owns the Truth? Another Look at the Plagiarism Debate" *Ellen White and Current Issues Symposium* (CAR, 2005), vol. 1, 41-66; R. W Olson, „Ellen White's Denials", *Ministry,* February 1991; R. W Olson, *One Hundred and One Questions on the Sanctuary and on Ellen White (EGWE,* 1981, SDoc), 64-110; Fred Veltman, *„The Desire of Ages* Project: the Conclusions", *Ministry,* December 1990.

Denis Fortin

PLAVA KNJIGA (*Blue Book*) Knjižica od 89 stranica *Charlesa E. Stewarta, M. D., nazvana je plavom jer je prvo izdanje imalo plave korice, a stvarni je naslov bio preglomazan za prikladnu porabu: *Odgovor na hitno Svjedočanstvo gđe Ellen White o kontradikcijama, nedosljednostima i drugim pogreškama u njenim spisima* (*A Response to an Urgent Testimony From Mrs. Ellen G. White Concerning Contradictions, Inconsistencies and Other Errors in Her Writings* [Battle Creek, Mich.: Liberty Missionary Society, October 1907]). U knjizi se nalaze citati Ellen White u usporednim stupcima kako bi se istaknula očita proturječja i kako bi se pokazala književna ovisnost. Ponovljena su neka dobro poznata pitanja i u pisanom su obliku objavljene optužbe koje su prije kružile samo kao glasine.

Nekoliko mjeseci ranije, u ožujku 1906. godine, Ellen White je napisala otvoreno pismo („Onima koji su zbunjeni u pogledu svjedočanstava koja se odnose na zdravstveni misionarski rad" – *To Those Who Are Perplexed Regarding the Testimonies Relating to the Medical Missionary Work*), obećavajući da ako joj oni koji imaju pitanja o njenom radu pišu, ona će pokušati objasniti poteškoće. To pismo izazvalo je odgovore mnogih pojedinaca, uključujući liječnike *Davida Paulsona, *W. S. Sadlera i Charlesa E. Stewarta. Ellen White je osobno napisala više od 30 pisama i četiri članka u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald* – vidi *Dodatno čitanje*) kao odgovore na njihova pitanja. Neka od pitanja ona je proslijedila članovima svog osoblja, posebno *W. C. Whiteu i *C. C. Crisleru, a na nekoliko pitanja odbila je odgovoriti s „da" ili „ne", jer, rekla je, „ne smijem davati izjave koje mogu biti pogrešno protumačene" od onih koji „pokušavaju opravdati svoju osobnu nevjeru". (Lt 206, 1906, u 1SM 29, 30). Paulson je njene odgovore smatrao uvjerljivima, a činilo se da je i Sadler bio zadovoljan neko vrijeme, ali Stewart nije bio zadovoljan odgovorima. Smatrao je da odluka Ellen White da ne pokuša dati konačan odgovor na neka pitanja upućuje na „izbjegavanje problema". (C. E. Stewart, WCW, Oct. 22, 1906).). Stoga je Stewart u svibnju 1907. godine napisao Ellen White pismo koje je u listopadu 1907. godine uz pomoć A. R. Henryja objavljeno kao *Plava knjiga*.

W. C. White, W. W. Prescott i predsjednik Generalne konferencije *A. G. Daniells, razmjenom pisama raspravljali su o Stewartovom pismu i na sastanku vijeća u Elmshavenu (vidi *Domovi Jamesa i Ellen White) u siječnju 1908. godine. Ellen White usporedila je Stewarta s ranijim disidentima Snookom i Brinkerhoffom (vidi *Stranka Marion) i savjetovala da se ne pokušava dati iscrpan odgovor.

Odbor je naknadno primijetio da su neka od pitanja toliko trivijalna da službeni odgovor nije potreban, a da je na druga pitanja odgovoreno u ranijoj publikaciji: *Izjava kojom se pobijaju optužbe koje je iznio A. T. Jones protiv duha proroštva* (*A Statement Refuting Charges Made by A. T. Jones Against the Spirit of Prophecy* [May 1906]). Nekoliko tema – kao što je poraba mlijeka, jaja i maslaca; kemijski lijekovi; ponovna izgradnja Sanatorija Battle Creek; optužba za plagijat; te pravilna poraba desetine – smatrane su dovoljno važnima da se njima pojedinačno bave u malim knjižicama ili drugim kratkim spisima. *E. S. Ballenger je ponovno tiskao *Plavu knjigu* 1930-ih godina.

Dodatno čitanje: 1SM 24-39; 6Bio 89-103; RH, July 26, Aug. 9, Aug. 30, Sept. 6, 1906; J. Moon, *W. C. White and Ellen G. White: The Relationship Between the Prophet and Her Son* (AUP, 1993), 317-324; Tim Poirier, „To Those Who Are Perplexed …" (EGWE-GC, n.d.); [WCW] , „Memorandum of Plans Agreed Upon in Dealing With 'The Blue Book'" ([Feb. 1908], RG 261, F. M. Wilcox Reference Files, Folder: E. G. White Testimonies of Special Interest, GCAr).

Jerry Moon

POBJEDA NAD SAMIM SOBOM. „Veličanstveno djelo pobjede nad samim sobom i nadvladavanja samoga sebe", kako ga Ellen White opisuje (3 BOC 1164), uključuje „smrt" „djelima tijela" (tj. grešnom *ja*), kako bi se „plod Duha" mogao otkriti u životu (Gal 5,19-23). „Najveće nadvladavanje" za svakog kršćanina jest „dovesti sebe u poslušnost Božjem zakonu" (RH, Aug. 18 1885), ali „Gospodin će pomoći svakome od nas tamo gdje nam je pomoć najpotrebnija". (3BOC 1164).

Za dva ključna elementa u procesu nadvladavanja sebe upotrebljavaju se mnogi izrazi, kao što je *uklanjanje grijeha* i *jedinstvo s Kristom* (5T 231), *pražnjenje sebe od sebičnosti* i *ispunjenje Duhom Svetim* (GW 287), *umiranje sebi* i *uskrsnuće na život u Kristu* (3T 543), *zamjena starog života za novi život u Kristu* (GC 468; SC 70; Ev 598, 599), ili *pokoravanje svoje volje Božjoj volji* (5T 513, 514). Ellen White taj proces smatrala je nužnim za „istinsko posvećenje, koje nije ništa manje od svakodnevnog umiranja sebi i svakodnevnog usklađivanja s Božjom voljom". (ST, Sept. 12, 1878).

Ta tema prožima Sveto pismo; Ellen White to podupire navodeći više od trideset biblijskih tekstova, među kojima Psalmi 34,18; 51:17; Matej 16,24; Luka 14,27-33; Ivan 3,7; 5,30; 12,24; 15,4.5; Rimljanima 5,1-6; 6,3.4, 11-13; 12,1.2; 1. Korinćanima 15,31; 2. Korinćanima 4,10; 5,17; Galaćanima 2,20; 5,24; 6,14; Filipljanima 1,21; Kološanima 1,29; 3,1-5; 1. Petrova 5,6; i Otkrivenje 3,21.

O „umiranju sebi" Ellen White prvi je put pisala 1850. godine. Otada adventisti su se čvrsto držali vječnog Božjeg zakona, sedmog dana subote i nekoliko drugih temeljnih vjerovanja. Ali ta doktrinarna jasnoća uključivala je opasnost koju je nekolicina njih prepoznala – privrženost doktrinarnoj istini mogla bi postati zamjena za duboku ljubav prema Kristu. U tom je kontekstu Ellen White dobila viđenje tijekom kojeg joj je njen „anđeo pratilac rekao: 'Vrijeme je gotovo na izmaku. Odražavaš li, kao što bi trebala, Isusov umilni lik?' … Anđeo je rekao: 'Pripremite se, pripremite se, pripremite se! Morat ćete umrijeti svijetu više nego ikada prije!'" (EW 64). Izvještavajući o viđenju, Ellen White je ustvrdila: „Nebo bi bilo jeftino kad bismo ga dobivali kroz patnju. Moramo se sve vrijeme odricati sebe, svakodnevno umirati sebi, gledati samo na Isusa i stalno imati pred očima Njegovu slavu." (*ibid.*, 67).

Samoodricanje i umiranje sebi naizgled su dva različita procesa koji se odvijaju istodobno. Umiranje sebi nužno uključuje samoodricanje. Budući da umiremo sebi, voljni smo odreći se sebe. Budući da se odričemo svojega „ja", po-

stupno, tijekom vremena, naše „ja“ gubi snagu, pa tako postajemo manje osjetljivi na kušnje. Međutim, mogućnost pada u kušnju ostaje, ali ona je pod kontrolom Božje pobjedonosne sile. (AA 560, 561).

Čini se da je naglasak na umiranju sebi osmišljen kako bi se suprotstavio određenim kušnjama koja su pratila doktrinarnu sigurnost mladog pokreta. Tijekom 1860-ih i 1870-ih godina, neki adventistički propovjednici (npr. *Moses Hull i *D. M. Canright) sudjelovali su u žestokim raspravama o biblijskoj jasnoći svojih doktrina. Ali isticanje prave doktrine i ponašanja, a zanemarivanje ljubavi prema Kristu, potaknulo je dinamiku duhovnog ponosa i samopouzdanja koji su u 1888. godini pokret doveli na rub propasti. Viđenjem iz 1850. godine uvela je duhovnu dinamiku kako bi se suprotstavila prirodnoj ljudskoj sklonosti ka denominacijskom ponosu, samodostatnosti i legalizmu.

Snaga tog koncepta bila je u tome što je išao dublje od pukog suprotstavljanja javnom grijehu. Bavio se skrivenim grijesima srca, kao što su ponos, samovolja i nedostatak ljubavi. Poučavao je da će se sve kušnje koje Stvoritelj pun ljubavi dopusti, u konačnici pokazati korisnima za Njegovu vjernu djecu. (Rim 8,28; MB 71). „U mudroj Božjoj providnosti, poteškoće su dopuštene, čak i naređene, kao sredstvo discipline, i zato da bi osnažile našu odluku da ne budemo pobijeđeni okolnostima.“ (ST, Oct. 22, 1885). „I same nevolje koje najizravnije stavljaju na ispit našu vjeru i uzrokuju da nam se čini kako nas je Bog napustio, osmišljene su da bi nas dovele bliže Kristu, da možemo sav svoj teret položiti pred Njegove noge i primiti mir koji će nam On dati u zamjenu.“ (GW92 372).

U ranijim preporukama istaknute teme bile su umiranje sebi i radosno podnošenje patnje u ime Krista. (RH, Feb. 17, 1853). Ići „uskim putem“ značilo je izdržati kušnje „hrabrošću i snagom“ dobivenom od Isusa. (RH, Feb. 21, 1856). Godine 1860. Ellen White je savjetovala: „Oni koji su spašeni moraju predati svoju volju, svoj put, i biti vođeni Duhom Božjim. Oni moraju cijelim putem svaki dan umirati, umrijeti, umrijeti sebi i biti pročišćeni istinom.“ (15MR 330). „Možemo li ustrajati u ratu kao što je ovaj?“ pitala je. „Cjelokupna snaga našega bića protivi se pobjedi. Možemo li uzeti križ i nositi ga za Isusom?“ (RH, Nov. 26, 1861).

Kad govori o „nošenju križa“, Ellen White misli i na pobjedu nad nedjelima i na spremnost za služenje: „Nositi Kristov križ znači kontrolirati svoje grešne strasti, prakticirati kršćansku uljudnost čak i onda kada je to nezgodno učiniti, vidjeti težnje potrebitih i unesrećenih i odreći se samih sebe kako bismo im pomogli, i otvoriti svoja srca i svoja vrata beskućniku i siročetu, čak i ako bi to moglo opteretiti naša sredstva i naše strpljenje.“ (4T 627).

Duboko uvjerena da potpuno predanje koje, kao iz Isusove ruke, može prihvatiti život ili smrt, utjehu ili nevolju, Ellen White opisala je kako nadvladati određene grešne navike. Odgovarajući jednoj osobi nagle ćudi, citirala je savjet iz Poslanice Kološanima 3,3 („Ta umrijeste i život je vaš skriven s Kristom u Bogu!“), a zatim je dodala: „Oni u kojima je umrlo njihovo „ja“ neće se osjećati pogođeni i neće biti spremni odupirati se svemu što im zasmeta. Mrtvi nemaju osjećaja. Ti nisi mrtav. Da jesi i da je tvoj život skriven u Kristu, tisuće stvari koje sada primjećuješ i koje ti smetaju, prošle bi nezapaženo.“ (2T 425; usp. MB 16). „Zašto je tako teško voditi samozatajan, skroman život?“ pitala je. „Zato što oni koji se deklariraju kao kršćani nisu mrtvi svijetu. Lakše je živjeti za Krista nakon smrti svijetu.“ (ST, Apr. 1, 1880).

U knjizi *Potreba za umiranjem vlastitoga ja* (*The Necessity of Dying to Self*), Ellen White je napisala: „Ono što u velikoj mjeri sprječava tvoj napredak je tvoje samouzvisivanje, visoko mišljenje koje imaš o svojim sposobnostima. Ako je ikada postojalo mjesto na kojem je „ja“ trebalo umrijeti, to je mjesto u tvojem samo-

uzvisivanju. Dozvoli nam da iskusimo samrtnu borbu. Pusti nas da čujemo umiruće jecaje. Samouzvisivanje uvijek odvaja dušu od Boga, bez obzira na to tko ga čini." (RH, June 18, 1889).

Ellen White smatra da je u kršćanskom životu osnovni uzrok poraza i neuspješnog umiranja vlastitoga „ja" pokušaj predaje određenih grijeha Bogu, a da se pritom Bogu ne predaje cijeloga sebe – svoje srce, svoju volju, planove, ambicije i želje. „Novorođenje je u ovom razdoblju u svijetu rijetko iskustvo", napisala je. „To je razlog zbog kojeg u crkvama ima mnogo zbunjenih. Mnogi, tako mnogo njih, koji nose Kristovo ime, neposvećeni su i nesveti. Kršteni su, ali su živi zakopani. Njihovo „ja" nije umrlo, i stoga oni nisu uskrsnuli na novi život u Kristu." (MS148, 1897, u 12MR 51; 6BC 1075). „Kad ste krštenjem sklopili zavjet, jeste li bili mrtvi grijehu i svijetu" pitala je, „ili ste krštenjem bili sahranjeni iako ste još bili živi? Strašno je biti živ pokopan." (BE, Mar. 23, 1903).

„Ljudska se priroda neprestano bori da bi došla do izražaja", napisala je. „Onaj tko je u Kristu potpun, mora se najprije osloboditi vlastitog ponosa, samodostatnosti. Tada u duši nastupa tišina, pa se može čuti Božji glas. Tada Duh može pronaći neometan ulaz. Dopustite Bogu da djeluje u vama i kroz vas. Zajedno s apostolom Pavlom tada možete reći: 'Živim, ali ne više ja, nego živi u meni Krist.' [Gal 2,20]" (ST, Apr. 9, 1902).

Podržavajući važnost „potpunog samoodricanja", Ellen White je ustrajavala na tome da se „nitko ne može potpuno osloboditi svoje stare naravi. Mi možemo jedino pristati da Krist dovrši to djelo u nama". (COL 159). Što je mislila pod „jedino pristati" objasnila je navodeći za primjer lončara. „Lončar ne može napraviti kalup i oblikovati ga u čast onoga što nikada nije stavljeno u njegove ruke. Kršćanski život je život svakodnevnog predanja, podložnosti i neprestanog nadvladavanja. Svaki dan će se ostvarivati nove pobjede. Svoje 'ja' moramo izgubiti iz vida, a ljubav prema Bogu moramo neprestano njegovati. Tako rastemo u Kristu." (4BC 1154). „I kao što je glina u rukama lončara, takvi smo mi u Njegovim rukama. Mi ne trebamo pokušavati raditi posao lončara. Naše je da se prepustimo oblikovanju velikog Umjetnika." (8T 187).

Ellen White smatrala je da je razapinjanje sebe na križ u konačnici Božje djelo, ali da zahtijeva ljudski pristanak. „Bog vidi ove grijehe za koje ste možda zaslijepljeni, i On radi svojim nožem za rezanje [usp. Iv 15,2] da zareže duboko i odvoji te omiljene grijehe od vas. Svi želite sami odabrati proces pročišćavanja. Kako vam je teško podvrgnuti samoga sebe raspeću; *ali kada je sav posao podređen Bogu*, Njemu koji poznaje našu slabost i našu grešnost, *On poduzima najbolji način da postigne željene rezultate.*" (3T 543; kurziv dodan).

„Najveća bitka" ikada vođena jest „predaja sebe volji Božjoj, davanje srca vladavini ljubavi. … Sami od sebe svoje ciljeve, želje i sklonosti ne možete pokoriti Božjoj volji; ali ako ste voljni učiniti se voljnim, Bog će to djelo dovršiti za vas." (ST, May 18, 1904). Bog „brusi i polira grubo kamenje koje je izvadio iz svijeta", napisala je. „On djeluje kroz ljude koji su shvatili da se moraju podvrgnuti sjekiri, dlijetu i čekiću, koji se mirno predaju u božanske ruke. Kroz one koji su mu se u svemu dobrovoljno predali, koji ga traže u vjeri i nadi, On ostvaruje svoje planove." (ST, Aug. 14, 1901). Ali u nedostatku potpune predaje, „religija vlastitoga 'ja' razvodnjava preobrazbe. Sveto pismo je oskvrnjeno, Bog je svrgnut s prijestolja našim stavljanjem sebe na Njegovo mjesto. Duhu Svetome uskraćeno je djelovanje na srcima. To je novi, široki put, zamjena za uska vrata i uzan put." (18MR 271).

Možda je završni kamen učenja Ellen White o pobjedi nad svojim „ja" paradoksalan, jer oni koji su najviše napredovali u tome, toga su najmanje svjesni, pa neprestano doživljavaju

duboko pokajanje. „Što budemo bliže prilazili Isusu“, napisala je, „i jasnije zamjećivali čistoću Njegova karaktera, jasnije ćemo vidjeti strahovitu grešnost grijeha i manje osjećati da se imamo čime ponositi. Naša će duša stalno težiti za Bogom i iskreno, skrušeno priznavati grijeh i poniziti srce pred Njim. Sa svakim novim korakom svojega kršćanskog života produbljivat će se naše pokajanje. Znat ćemo da je naša dostatnost samo u Kristu i zato ćemo s apostolom priznati: ‘Doista znam da dobro ne prebiva u meni, to jest u mojem tijelu. Uistinu: htjeti mi ide, ali ne i činiti dobro.’ [Rim 7,18]“ (AA 561). Tada je citirala Pavlov trijumfalni poklič: „A ja, Bože sačuvaj da bih se ičim ponosio osim križem Gospodina našega Isusa Krista po kojem je meni svijet raspet i ja svijetu!“ (Gal 6,14).

„Nitko ne može služiti dvojici gospodara.“ (Mt 6,24). Svaki vjernik svakodnevno bira kojem će gospodaru služiti: sebi ili Kristu. U svakoj kušnji nudi nam izbor: uzvisivati Spasitelja i „raspeti sebe“, ili uzvisivati sebe i razapinjati Spasitelja. (RH, May 25, 1876). „Zar da ne budeš vjeran u nadvladavanju sebe kako bi mogao imati Kristov mir i u sebi Spasitelja?“ (4T 365).

Dodatno čitanje: AA 557-567; DA 172, 280, 324; GW92 227, 228; RH, Apr. 10, 17, 1894; 4T 83-94.

Daniel E. Augsburger

POBOŽNOST, PRAKTIČNA. Izraz koji Ellen White često koristi za prepoznavanje vidljivog, praktičnog kršćanstva. Taj se izraz učestalo koristi i u kontrastu s teorijskim ili nominalnim kršćanskim životom: „Danas nam je potrebno praktično kršćanstvo, ne samo u jednome danu ili godini već u cijelome životu. Čovjek koji se izjašnjava da je kršćanin, a ipak u svom životu ne pokazuje nikakvu praktičnu pobožnost, niječe Krista.“ (RH, Jan. 28, 1904).

Izraz *praktična pobožnost* pojavljuje se više od dvjesto puta u izvornim spisima i u različitim kontekstima Ellen White. Ona daje brojne biblijske referencije koje taj izraz ilustriraju i pojačavaju, kao što su 2. Petrova 1, Jakov 1,27 i Mihej 6,8. (1888 Materials, 779; 6T 263; PK 326; vidi ST, Jan. 11, 1899; Ev 171; DA 607; AA 470, 471). Njena poraba tog izraza povezana je s propovijedanjem, s djecom i domom, s evangelizacijom te s Kristom i Njegovom ljubavlju kao motivacijom za praktičnu pobožnost.

Adventističke propovjednike opominjala je neka propovijedaju poruke koje se „više bave praktičnom pobožnošću“, a manje pukom teorijom istine (GW92 13), i neka pokazuju „dokaz da ste kršćanin“ (GW 120). Nedostatak propovjednika bio je u tome što Krist nije prebivao u njihovim srcima, jer „praktična pobožnost“ znači „mnogo manje sebe, a više Isusa“. (ST, Feb. 3, 1890). Ellen White je „praktičnu pobožnost“ povezivala s propovijedanjem „Krista, i to raspetoga“. (GW 158, 159).

Praktičnu pobožnost dovodila je u izravnu vezu s razinom prisnosti kojom kršćani upoznaju Božju ljubav i iskazanu im milost. „Ako se prepustite Božjim zahtjevima i postanete prožeti Njegovom ljubavlju i ispunjeni Njegovom puninom, djeca, mladež i mladi učenici gledat će na vas i stjecati dojmove o tome što je praktična pobožnost; i tako možete biti sredstvo koje će ih voditi stazom poslušnosti Bogu.“ (SD 262). Potrebu roditelja da „u dom unesu praktičnu pobožnost“ smatrala je ključnom (CG 147; usp. CT 132, 362; FE 114), rekavši da „sve što Bog očekuje od vas i svih drugih kršćana jest da živite u skladu s onim na što ste pozvani“ (TSB 52).

I sama je svakodnevno živjela svojim kršćanskim pozivom vjere. Ellen White redovito je darivala odjeću potrebitima, pomagala susjedima, kupovala hranu i druge stvari za siromašne. „O, kad bi svi znali kakvo je zadovoljstvo davati siromašnima, pomagati drugima dobrim i činiti druge sretnima!“, uskliknula je. (WM 324). Sa svojim suprugom posjećivala je bolesne i donosila im prirodne lijekove. One

koji su poslani kući da umru, Whiteovi su dovodili u svoj dom, da bi nakon iskrene molitve i brige pune ljubavi vidjeli kako se neki od njih oporavljaju. Držala je kod sebe studente ili kolportere, ponekad mjesecima, sve dok im se materijalna situacija ne bi popravila.

Takva praktična pobožnost umove i srca otvara evanđelju. Kristova ljubav rađa plodove Duha i privlači druge Bogu. (Ev 400). „Zadržite se na potrebi praktične pobožnosti. Pokažite im da ste kršćanin koji želi mir i da ih volite. Neka vide da ste savjesni. Tako ćete zadobiti njihovo povjerenje; a kasnije će biti dovoljno vremena za doktrine. Zadobijte srca, pripremite tlo, a tek onda posijte sjeme s ljubavlju iznoseći istinu kakva je u Isusu." (GW 120).

Dodatno čitanje: 5T 532-541; VSS 344-348; BTS, Nov. 1, 1916; H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 80-92.

Ron E. M. Clouzet

POGLED PREMA GORE (*The Upward Look*, nakladnik knjige RHPA, 1982, 383). Trinaesta knjiga za dnevna bogoslužja u izdanju Društva za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*). Odabir iz spisâ Ellen White u ovoj knjizi sačinjen je od pisama i rukopisa što ih je ona napisala ili usmeno iznijela istog kalendarskog dana određenog za čitanje na taj datum. U odabiru ovih poruka ne slijedi se središnja tema, osim što, kad god je to moguće, ulomci imaju za cilj donijeti ohrabrenje. Velik dio materijala u ovome svesku objavljen je u časopisima ili nikada prije nije bio objavljen. Kratka biografija i pregled života i službe Ellen White nalazimo na početku knjige (od 7. do 13. stranice).

POKAJANJE. U iskustvu spasenja, pokajanje je odgovor grešnika na Božje spasonosno djelovanje u njegovo ili njeno ime. Ono je preinačenje pogrešnog stava prema Bogu, promjena životnog smjera. Nasuprot životu u grijehu, ono je „okretanje od sebe Kristu". (MH 87). Ono je iskustvo rasta (AA 561), novo usmjerenje vjernika koje utječe na cjelokupno ljudsko postojanje u svim njegovim sferama.

Misli Ellen White o pokajanju sačinjene su prema biblijskom materijalu (Jl 2,12. 13; Am 5,6; Jr 15,19; Ez 18,30-32; Mt 3,2; 4,17; Dj 2,38; 5,31; Rim 2,4; 2Kor 7,10; Otk 2,5; 3,19). Pokajanje „uključuje žalost zbog grijeha i okretanje od njega". (SC 23). To vodi do „napuštanja grijeha". (AA 324). Ellen White ozbiljno poziva na pokajanje današnjeg Božjeg naroda, Laodicejske Crkve, koja treba iskusiti svesrdan povratak Bogu. (Otk 3,19; 1SM 126).

Prema Ellen White, pokajanje nije ljudsko postignuće, već „dar od Boga, i kome On prašta, prvo ga čini pokajnikom". (1SM 324). Istina je da pokajanje prethodi oprostu grijeha. „Ali mora li grešnik čekati da se pokaje kako bi mogao doći Isusu? Treba li pokajanje biti prepreka između grešnika i Spasitelja?" Ne. Nepokajani mogu doći Kristu onakvi kakvi jesu i primiti od Krista dar pokajanja. (SC 26; Dj 5,31; Iv 6,37). Stoga je pokajanje Božje djelo ostvareno Duhom Svetim (ML 49) i Riječju Božjom (1SM 393). Krist potiče pokajanje. (SC 25; 1SM 343). Samo tako se može roditi novi život. Spoznaja Božje ljubaznosti i dobrote vodi ljude pokajanju. (COL 202; Rim 2,4). Kristova ljubav i smrt izazivaju pokajanje. (1SM 341). Poznavanje Božjeg plana spasenja (PP 630) i Njegovog suda mogu dovesti ljude do pokajanja. (PK 309). Duh Božji preobražava grešnika snagom Božje milosti. (ML 49).

Pokajanje je nova orijentacija i novi smjer u životu. To je radikalna promjena mišljenja (1SM 393), novo razmišljanje o Bogu, životu, grijehu, Božjem zakonu, o nama samima, svijetu i službi. Bog nikada ne odbija onoga tko se kaje. (CTBH 13). Nema spasenja bez pokajanja (1SM 365), jer oprost od grijeha može se dobiti samo ako mu prethodi iskreno pokajanje.

Umjetno ili površno pokajanje žali zbog posljedica grijeha, ali izostavlja kajanje nad samim grijehom. (DA 300; PP 392). Pokajanje mora biti temeljito (MM 96) i iskreno (MYP 108). Osobe koje se kaju prihvaćaju odgovornost za svoj grijeh. (SC 41). Istinsko pokajanje donosi radost. (MYP 108). David je odabran kao primjer istinskog pokajanja. (SC 24, 25).

Dodatno čitanje: SC 23-26; RH, Apr. 1, 1890.

Jiří Moskala

POLIGAMIJA. Običaj da se ima više supružnika istodobno. Tehnički bolja riječ za brak muškarca s više žena je *poliginija,* ali u skladu s popularnom porabom, Ellen White koristila je rodni izraz *poligamija*, ili izraz *mnogoženstvo.* (SR 76).

Počevši od knjige Postanak, Ellen White podsjeća da je ustanovu braka sâm Bog uspostavio u rajskome vrtu kao blagoslov i na dobrobit ljudima. (2SM 421; AH 102). Primjećujući da je prvi brak, u kojem je „Bog čovjeku dao jednu ženu", trebao biti „primjer za ono što bi svi brakovi trebali biti", ona kaže da „kad god se poligamija prakticira, to se protivi mudrom uređenju našega nebeskog Oca". (YI, Aug. 10, 1899).

Nadalje, Ellen White ukazuje na to da je poligamija „kršenje Božjeg zakona" (PP 145), da je „protivna Njegovoj volji" (SR 76) i da je „izravno protivljenje zakonu Jahve". (7MR 74). Još konkretnije, ona smatra da je poligamija kršenje sedme zapovijedi, Sotonin smišljen napor „da iskvari ustanovu braka". (PP 338). Tvrdeći da „Bog nije jednokratno odobrio mnogoženstvo" (SR 76), ona kaže: „Evanđelje osuđuje prakticiranje poligamije." (ST, Oct. 26, 1888).

Ellen White one koji su uzeli više žena podsjeća na Božji odgovor: poligamija je bila „jedan od velikih grijeha stanovnika staroga svijeta koji je na njih navukao Božji gnjev" (SR 76), u obliku Potopa. Slično tome, u vezi s postupcima kralja Davida, ona napominje da „Bog pokazuje svoje nezadovoljstvo time što David ima mnoštvo žena, izlažući ga osudama". (4aSG 87).

Ona tvrdi da, osim izravnih kazni, poligamija donosi i dodatne probleme. Narušava mužev bračni mir (3SG 126; SR 76), zagorčava mu život (PP 190), a slijedi i dugi niz zala. (ST, Feb. 5, 1880; Oct. 26, 1888). Ustvari, „što su muškarci imali više žena, to se više povećavala poročnost i nezadovoljstvo". (3SG 63). U poligamiji žene pate od suparništva, zavisti, ljubomore (PP 190), gorčine i nezadovoljstva (ST, Dec. 18, 1879); a djeca koja doživljavaju takav nesklad i rivalstvo, kad odrastu, mogu biti osvetoljubiva, ljubomorna, nekontrolirana (*ibid.*), svadljiva i nepodložna samosvladavanju. (PP 209).

Zle posljedice poligamije nisu ograničene samo na trenutačnu obitelj. Ellen White napominje da mogu negativno utjecati i na ostale suvremenike (PK 59), kao i na buduće naraštaje. (PP 145). Prakticiranjem mnogoženstva „rasa se degenerira, a sve je što bračni život podiže i oplemenjuje izgubljeno". (YI, Aug. 10, 1899). To je pouzdan način na koji Sotona može „izobličiti Božju sliku u čovjeku i otvoriti vrata bijedi i razvratu". (PP 338).

Što se tiče rješavanja tog pitanja, Ellen White ukazuje da je Bog, potičući Abrahama da otjera svoju drugu suprugu Hagar, želio „poučiti ga da ispravne i sretne odnose u braku treba uvijek cijeniti i održavati, čak i po cijenu velikih žrtava". (SR 80). Jer Sarah je bila „jedina prava Abrahamova žena" i „njena prava kao žene i majke nije mogla dobiti nijedna druga žena". (PP 147).

Od 1864. godine, kada je prvi put objavljena treća i četvrta knjiga u nizu *Duhovni darovi* (*Spiritual Gifts*), sve do njenog posljednjeg velikog djela **Proroci i kraljevi* (*Prophets and Kings*), Ellen White nikada se nije pokolebala u dosljedno zauzetom stajalištu protivljenja

prakticiranju poligamije. Njene izjave nisu pojednostavljeni zastarjeli viktorijanski pogledi ili izolirana osobna razmišljanja o poligamiji mormona devetnaestog stoljeća. Naprotiv, njene su tvrdnje bile utemeljene na biblijskoj istini da samo vjernost Bogu, edenskim modelima monogamnog braka, donosi blagoslov, jer „uzdiže tjelesnu, umnu i moralnu narav". (PP 46).

Dodatno čitanje: R. M. Davidson, *The Flame of Yahweh: Sexuality in the Old Testament* (Peabody, Mass.: Hendrikson, 2007), 177-212; R. du Preez, „Polygamy in the Bible With Implications for Seventh-day Adventist Missiology" (D. Min. project report, AU, 1993); *idem,* „Polygamy in the Writings of Ellen G. White, With Implications for Church Policy" (research paper, AU, 1988, CAR); R. L. Staples, „The Church and Polygamy in Sub-Saharan Africa" (typescript, 1981, CAR); *idem,* „Evangelism Among Resistant Peoples With Deeply Entrenched Polygamy", in Bruce L. Bauer, ed., *Adventist Responses to Cross-cultural Mission* (Berrien Springs, Mich.: Department of World Mission, AU, 2006), vol. 2, 113-149.

Ron du Preez

POLITIKA I IZBORI. Prevladavajuće raspoloženje protivljenja izlasku na izbore i političkom djelovanju, karakterizirano stajalištem „izađite iz Babilona", bilo je uobičajeno u desetljeću formiranja pokreta adventistâ svetkovatelja subote (otprilike između 1846. i 1856. godine). Njihovo usmjerenje nije bilo vođeno apatijom ili averzijom prema kontroverznim javnim problemima, nego čvrstom predanošću beskompromisnom moralnom protivljenju zlu – uključujući zlo ropstva, vrijeđanje i uskraćivanje ljudskih prava. Iako je umiješanost politike prijetila da bi mogla umanjiti protivljenje silama zla, a time i odvratiti pažnju s Drugoga Kristovog dolaska, ti su događaji prihvaćeni kao jedna velika reforma za koju se smatralo da obuhvaća i sve ostale.

Međutim, tijekom burnih godina produbljivanja regionalne krize i Građanskoga rata, konsenzus je prebačen na opredjeljenje, što je izraženo u rezoluciji Generalne konferencije iz 1865. godine, koje bi moglo biti „vrlo prikladno" za pridobivanje glasova vjernika koji čekaju Drugi Kristov dolazak „u korist pravde, humanosti i pravednosti". (2Bio 115). Ellen White bila je pristaša takvog konsenzusa. Kad su 1859. godine „ljudi neumjerenosti" nastojali ulagivanjem nagovoriti adventiste u Battle Creeku da nastave bojkotirati birališta, ona je to smatrala sotonskim planom. Ne izići na glasovanje u tom je kontekstu ustvari bilo poticanje zla prema zadanim postavkama. (2SM 337).

U svom kasnijem djelovanju Ellen White bila je uvjerena da mogućnost stjecanja utjecaja u demokratskom društvu adventiste dovodi do moralnog imperativa koji glasovanje ponekad zahtijeva, i može dovesti i do obnašanja političke dužnosti. U svom bavljenju trijeznošću i zabranom alkohola u 1870-im godinama i kasnije, Ellen White postala je gorljiva zagovornica „političkih promjena" – razlikujući umiješanost u politički proces u korist dobronamjerne reforme, za razliku od politike stranačkih kandidata usredotočenih na napredak vlastite političke stranke.

U članku objavljenom u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) 8. studenoga 1881. godine, prikazala je da su politička mašinerija i interesi proizvođača alkoholnih pića povezani korumpiranom i poročnom vrpcom koja društvo drži u „moralnoj paralizi". Zakoni kojima se prodaja alkoholnih pića licencira „podržavaju zlo koje potkopava njihove temelje", napisala je. Taj je zakon rezultirao alarmantnim povećanjem obiteljskog nasilja, kriminala, siromaštva, nemorala i „tereta poreznih nameta". Nadalje, ona je tvrdila da nitko ne može izbjeći odgovornost za takvo stanje: „U našoj omiljenoj zemlji svaki glasač mora svojim glasom određivati koji će zakoni naciju kontrolirati." Dakle, zagovornici trijeznosti neće moći ispu-

njavati svoju obvezu sve dok im glasovanje za zabranu alkohola ne postane sredstvo kojim će im biti omogućeno da na to utječu.

U govoru na Koledžu u Battle Creeku 1884. godine Ellen White ustvrdila je da bi adventistička mladež mogla ući u političku arenu kao mjesto na kojem bi mogla nastojati da doprinese Kristovom djelu. „Dragi mladi, koji je cilj i koja je svrha vašeg života? Imate li ambicija da svojim obrazovanjem steknete ime i položaj u svijetu? Razmišljate li o tome, ali se ne usuđujete naglas reći, da ćete jednoga dana možda postati vrhunska intelektualna veličina; da biste mogli sjediti u savjetodavnim i zakonodavnim vijećima i pomoći u donošenju nacionalnih zakona? U takvim težnjama nema ništa loše. Možda će svaki od vas ostaviti neki trag." (FE 82). Pozvala je studente da odbace bilo kakvu ideju o tome da bi za postizanje takvih ciljeva trebali žrtvovati načela. „Čvrsto se držeći božanske sile", trebali su „stajati u društvu kao kreatori ponašanja, a ne da budu oblikovani prema svjetovnom uzoru". (*ibid.*, 89).

Ako kraljevstvo politike pruža priliku, čak i obvezu, za kršćansku službu, ono istodobno predstavlja opasnost od utjecajâ koji prijete da će oblikovati one koji su uključeni, a ne obrnuto. S obzirom na taj problem, Ellen White vjernicima je posebno istaknula načelo prema kojem građanstvo Kristovog kraljevstva mora animirati i kontrolirati svoju interakciju sa zemaljskim političkim snagama. Za adventiste, to transcendentno građanstvo uključuje oduševljeno naviještanje Kristova povratka koje pozvane vodi u punoću Njegovog vječnog kraljevstva. Politika stranačkih kandidata na taj kontrolirajući identitet i odanost djeluje destruktivno, ne može je se tolerirati, a njeno pojavljivanje u Crkvi tijekom 1890-ih godina postalo je glavna briga Ellen White.

Adventistički propovjednici i učitelji navodno su otvoreno zauzeli stranu u političkom neslaganju nacije zagrijavši se za populistički pokret. Taj je pokret dosegao vrhunac svog utjecaja 1896. godine kada se spojio s Demokratskom strankom koja je istaknula kandidaturu Williama Jenningsa Bryana za predsjednika. Demokratska platforma, želeći izbjeći neke od najviše proklamiranih idealističkih reformi populizma, u središte aktivnosti stavila je prijedlog za kovanje srebrnog novca kao univerzalnog lijeka za ekonomske nepravde koje su trpjeli stanovnici ruralnih područja i radnička klasa.

Ellen White smatrala je „promjenu postojeće valute" planom koji potječe od đavola, a ne od Boga. Opasnost koju krije nije u zamišljenoj ekonomskoj pravdi za siromašne, već u činjenici da bi rezultat bio u suprotnosti s onim što se njime obećava. To bi „uzrokovalo stanje stvari koje će ugnjetavati siromašne i prouzročiti im velike nevolje". (TM 321). Usmjereni glasom Sina Božjeg, izjavila je, „nećete dati svoj glas ili utjecaj bilo kojoj politici kojom bi se obogatilo njih nekoliko, a da najsiromašnijoj klasi ljudi donesete ugnjetavanje i patnju". (*ibid.*, 333).

Njen glavni interes, međutim, nije bilo zauzimanje strane u raspravi o valuti, nego isticanje opasnosti što ih je politika stranačkih kandidata predstavljala za identitet, integritet, jedinstvo i misiju Crkve. „Postoji prijevara obiju strana", napisala je u „posebnom svjedočanstvu" poslanom iz Australije na Zasjedanje Generalne konferencije koja je 1897. godine održana u Bryanovoj izbornoj bazi u Lincolnu, u državi Nebraska. Njime je pozvala one za koje je Gospodin Isus „kapetan" da „stanu pod Njegovu zastavu" i izbjegnu „veze s bilo kojom strankom". (GCDB, Feb. 17, 1897). Dvije godine kasnije napisala je da adventisti imaju svoje „građanstvo … na Nebu. … Oni trebaju biti podanici Kristovog kraljevstva, noseći zastavu na kojoj su napisane „Božje zapovijedi i vjera Isusova". (FE 478, 479).

Osim zamagljenog identiteta i ugroženog integriteta, povezivanje s političkim strankama prijetilo je jedinstvu Crkve kao alternativne,

usklađene zajednice. Ellen White bolio je spektakl „onih koji vjeruju da smo sada u vrijeme poruke trećeg anđela, posljednje poruke milosrđa svijetu, koji, iako braća u istoj vjeri … nose znamenja suprotstavljenih političkih stranaka, proklamiraju suprotstavljena uvjerenja i zastupaju podijeljena mišljenja". (GCDB, Feb. 17, 1897). Štoviše, Crkva ne može stati na stranu političkih frakcija koje potiču ljude da se jedni protiv drugih bore, nego treba biti snaga njihova pomirenja. „U Božjoj obitelji ne bi trebalo biti stranačkih nesloga; dobrobit svakoga pojedinca sreća je cjeline. Ne smiju se graditi zidovi razdvajanja između čovjeka i čovjeka. Krist kao veliko središte mora ujediniti sve u jednom." (FE 479).

Ellen White, dakle, nepokolebljivo se protivila tome da se Crkva i njena sredstva koriste za podmirivanje političke promidžbe stranačkih kandidata. „Ničije govore o političkim pitanjima ne bi se smjelo plaćati novcem od desetine", a bilo koji „učitelj, propovjednik ili vođa u našim redovima, koji se uskomešao željom da provjetri svoja razmišljanja o političkim problemima" mora ili „biti odvraćen" ili odustati od rada za Crkvu, povezanog s bilo kakvim vjerodajnicama. (*ibid.*, 477).

Tijekom kasnih 1890-ih godina u prvi je plan izbila opasnost da misija Crkve bude osakaćena provokativnom povratnom reakcijom, čak i opravdanom, snaga koje nerazumno kritiziraju. Tijekom tih godina (od oko 1895. do 1910. godine), vlade država američkoga Juga punom su snagom ozakonile sustav pravne segregacije i rasne represije, a svaki otpor tome bio je dočekan brutalnom, često i nasilnom odmazdom. U tim je okolnostima Ellen White upozorila na poticanje „miješanja u politiku" u južnim saveznim državama, izjašnjavajući se protiv nepravdi koje se čine Afroamerikancima.

Njena premisa nije bila ravnodušnost prema rasnoj nepravdi, nego izravno protivljenje takvom potpuno represivnom političkom sustavu kojim se tamnoputoj populaciji nanosila velika šteta, a napredovanje adventističke misije i među crnim i među bijelim žiteljima Juga učinilo praktički nemogućim. Stoga bi uslijedila neminovnost prešućivanja te flagrantne nepravde, usprkos „težnji za izražavanjem gorućeg ogorčenja". (Gospel Herald, Aug. 1, 1899). Davanjem prioriteta adventističkoj poruci ispred političke akcije za rasnu jednakost, koja se u ovom kontekstu činila uzaludnom, Ellen White se nadala da bi adventističko djelo na Jugu moglo napredovati. Idealno bi bilo tom cjelovitom misijom potlačenim crncima donijeti obrazovanje i ekonomsko jačanje, kao i istinu Evanđelja, te obje rase uvesti u objedinjeno zajedništvo „porukom trećeg anđela", kojom bi se rasne predrasude iskorijenile. (9T 213-224; SW).

Snažna upozorenja Ellen White, iznijeta kao odgovor na krize 1890-ih godina, bilo bi pogrešno smatrati njenom bezrezervnom potporom politici i glasovanju. Veća odanost građanstva Kristovog kraljevstva, koju je neprestano isticala kao središte svega, također je imala pozitivne implikacije na zemaljske političke snage. Kristovo kraljevstvo, napisala je 1898. godine, iako nije od ovoga svijeta, „dojmljivo utječe na zemaljske vlade", mada „od njih ne može uzeti ni najmanji dojam koji ne bi naštetio božanskoj sličnosti". (IMCP 14).

Dakle, kada je riječ o izrazima odanosti kraljevstvu, možda će biti potrebno informirano i razumno političko djelovanje. Čak i u svom najdužem upozorenju na opasnosti bavljenja politikom, Ellen White podsjetila je čitatelje „neka ne žive usamljeničkim životima" (FE 482), nego neka, baš kao i Krist, budu uključeni u zadovoljavanje ljudskih potreba. Konkretno, potaknula je adventiste da „bez kolebanja zauzmu svoj položaj" (*ibid.*) po pitanju umjerenosti, ustvari više ih je puta poticala da budu aktivno uključeni u rad Sindikata ženske kršćanske trijeznosti (*Women's Christian Tempe-*

rance Union) u pokretanju političkog utjecaja na zabranu točenja alkohola.

Konačno, Ellen White smatrala je da bi adventisti, u određenom smislu, svoj najsmisleniji politički utjecaj mogli ostvariti živeći u skladu s pozivom da budu vjeran Ostatak, narod odan Kristovom kraljevstvu slobode i samilosti, usred tiranije zemaljskih kraljevstava, kao što ih je pozvala i da se odupru Zakonu o odbjeglim robovima prije Građanskoga rata. (1T 202). Čineći to, pridružili bi se „kraljevskoj lozi" (Ed 255) pokreta koji je tijekom povijesti unaprijedio smisao slobode svjedočeći „o sili Božje riječi nasuprot ljudskoj sili i politici koja podržava zlo". (*ibid.*, 254).

Kraljevstvo koje je Krist došao uspostaviti na Zemlji, napisala je 1896. godine, bilo je jedino koje se „ne bi koristilo silom" i čiji „podanici ne bi znali za ugnjetavanje". Krist je zauzvrat „od svojih podanika zahtijevao da potlačenima pružaju pomoć i zaštitu". Oni koji bi tom Njegovom zahtjevu udovoljili, mogli bi biti sigurni da „postoji pobjeda koja će se ostvariti krvlju za svijet prolivenom, na slavu Bogu i Janjetu. Njegovo će se kraljevstvo proširiti i prigrliti cijeli svijet." (RH, Aug. 18, 1896).

Ellen White adventistima je iznijela prednost sudjelovanja u pobjedi Kristova kraljevstva. Nijednoj drugoj političkoj opciji ne bi smjeli dopustiti da ih odvrati s puta tog kraljevstva. Ipak, ona im je pokušala pokazati i kako bi ih potpuna vjernost kraljevstvu trebala dovesti do razboritog uključivanja u političke procese, koje bi nosilo znak božanskog ideala „vlade koja štiti, obnavlja, ublažava, ali nikada ne ugnjetava". (Ms 29, 1895, u 3MR 37, 38).

Dodatno čitanje: Y. D. Anderson, „The Bible, the Bottle, and the Ballot: Seventh-day Adventist Political Activism, 1850-1900", *Adventist Heritage* 7, no. 2 (Fall 1982): 38-52; R. Branson, „Ellen G. White-Racist or Champion of Equality?" RH, Apr. 9, 1970; Apr. 16, 1970; Apr. 23, 1970; J. M. Butler, „Adventism and the American Experience", in E. S. Gaustad, ed„ *The Rise of Adventism: Religion and Society in Mid-Nineteenth-Century America* (New York: Harper & Row, 1974), 173-206*;* P. A. Gordon, „Shall I Exercise the Right to Vote?" (EGWE, SDoc); R. D. Graybill, *Ellen·G. White and Church Race* Relations (RHPA, 1970); J. Kearnes, „Ethical Politics: Adventism and the Case of William Gage", *Adventist Heritage* 5, no. 1 (Summer 1978): 3-15; M. Kellner, „How Would Ellen White Vote?" AR, Sept. 11, 2008; D. Morgan, *Adventism and the American Republic: The Public Involvement of a Major Apocalyptic Movement* (Knoxville, Tenn.: University of Tennessee Press, 2001); Z. Plantak, *The Silent Church: Human Rights and Adventist Social Ethics* (New York: St. Martin's Press, 1998); E. D. Syme, *A History of SDA Church-State Relations in the United States* (PPPA, 1973).

Douglas Morgan

POLJOPRIVREDA U ŠKOLAMA. Uz druge zanate, Ellen White je smatrala da bi poljoprivreda trebala imati važnu ulogu u adventističkim školama, prije svega kao sredstvo za izgradnju karaktera (AH 142-146), ali i kao stručno osposobljavanje (CG 355, 356), kao izvor vježbanja na otvorenom i izvor prihoda za učenike/studente (CT 311) te kao izvor svježih namirnica za školsku kuhinju (6T 179). „Nijedan oblik manualnog osposobljavanja nije korisniji od poljoprivrede", napisala je i nastavila da tomu valja posvetiti više pažnje nego dosad. (CG 356, 357)). Nastavnici bi trebali usmjeriti pažnju učenika na biblijska načela o poljoprivredi (Ed 214), a neke Isusove prispodobe pouke crpe iz poljoprivrede (SpTeD 67). Iz svih ovih razloga Ellen White je vjerovala da „pouke iz raznih oblika poljoprivrede trebaju biti A, B i C obrazovanja koje se organizira u našim školama. Tom se djelu valja najprije pristupiti" (6T 179). „Obrada tla jedna je od najboljih vrsta rada jer aktivira mišiće", „odmara um" (*ibid.*),

poučava mlade ljude istinskom dostojanstvu rada i „razvija novi moralni doživljaj u ljubavi prema radu, koji će promijeniti um i karakter" (SpTeD 100). Stoga je Ellen White poticala da svaka škola ima obradivu zemlju (*ibid.*) te da učitelji „vode svoje učenike sa sobom u vrtove i polja". (FE 325).

Uravnoteženi mentalni razvoj mladih trebao bi biti izrazito nastojanje odgajatelja. (CT 317). Blagoslovi koji prate tjelesno vježbanje unose u život mladih ljudi uravnotežen i stabilan karakter. Nadalje, provođenje vremena u praktičnim aktivnostima kao što je poljoprivreda „uvelike pomaže mladima u odupiranju iskušenju". (FE 322).

Obrada vrtova i polja u adventističkim školama od iznimne je važnosti ne samo iz gore navedenih razloga već omogućuje i financijsku potporu onima kojima je potrebna. Studentima i učenicima je potrebna djelatnost kojom će zaraditi novac za pokrivanje troškova školarine. U tom smislu, ako ni zbog čega drugog, poljoprivreda bi trebala biti dostupna potrebitim studentima kao važan izvor njihova samoodržanja. (CT 311). Najposlije, poljoprivredu treba poučavati na takav način da se obrazuju stručnjaci u tom području koji će zauzvrat moći poučavati druge. (*Bible Advocate*, Mar. 1, 1901).

U Sjevernoj Americi mnoge adventističke srednje škole i fakulteti više nemaju poljoprivredni program, jer se na poljoprivredu često gledalo prvenstveno kao na privređivanje koje studentima osigurava poslovne mogućnosti i za stvaranje financijske dobiti za potporu drugim vidovima obrazovanja. Kad bi školska farma ostvarila profit, dobit je korištena u druge svrhe a ne za povećanje produktivnosti farme. Tako je farma propala, a kad više nije donosila dobit, zatvorena je. U dijelovima svijeta u kojima se poljoprivreda cijeni kao cilj sam po sebi, a ne samo kao sredstvo za postizanje drugih ciljeva, poljoprivreda je i dalje značajan dio adventističkog obrazovanja.

Dodatno čitanje: G. R. Knight, *Myths in Adventism* (RHPA, 1985), 239-241.

Paul Z. Gregor

POMIRENJE (Atonement). U svojim spisima Ellen White iznosi široko poimanje pomirenja i plana spasenja u kojem obuhvaća sve vidove Kristova djela za otkupljenje čovječanstva, Njegovu smrt na križu kao središnji i ključni događaj za pomirenje čovječanstva s Bogom i Kristovu posredničku službu u nebeskom Svetištu. U nekim su slučajevima njene misli o pomirenju sinonim za njeno razumijevanje plana spasenja. Dok su neki od njenih najpouzdanijih kolega (npr. J. H. Wagoner i Uriah Smith) Kristovo pomirenje ograničili na Njegovo posredničko djelo u nebeskome Svetištu, Ellen White naučavala je drugačije i šire te se usredotočila na sve vidove Kristova djela, a posebno na učinke i postignuća Njegovih patnji u Getsemaniju i smrti na Golgoti.

Stoljećima su teolozi pokušavali objasniti svrhu i značenje Kristove smrti. Ponuđeno je nekoliko teorija, od subjektivnog socinijevsko-egzemplarističkog modela do objektivne Anzelmove teorije zadovoljštine, o čemu se raspravlja mnogim argumentima koji podupiru ili osporavaju razne aspekte tih teorija. Međutim, mnogi su teolozi tvrdili da su razlozi za Kristovu smrt višestruki i da nijedna jedina teorija ne obuhvaća ukupnost onoga što je Bog namjeravao postići na križu. Možda je najfascinantnije to što je već u svojoj službi Ellen White prigrlila sve glavne teorije ili modele pomirenja i podržala široko razumijevanje razloga za Golgotu.

Godine 1869. Ellen White je objavila knjižicu pod nazivom *Kristova patnja* (*The Suffering of Christ*) (PH 169), a iste godine isti je sadržaj objavila po drugi put u *Svjedočanstvima za Crkvu* (*Testimonies for the Church*) broj 17 (sada u 2T 200-215). Taj je njen spis ponovno objavljen još nekoliko puta: 1879. godine kao niz članaka u časopisu *Znaci vremena* (*Si-*

gns of the Times) kao i proširena verzija 1885. i 1886. u *Sadašnjoj istini* (*Present Truth*), i 1892. u *Biblijskom odjeku* (*Bible Echo*). Godine 1889. izdavačka kuća Pacific Press objavila ga je pod naslovom *Kristove patnje: živopisan prikaz poniženja, patnje i smrti Božjeg Sina* (*The Sufferings of Christ: A Vivid Portrayal of the Humiliation, Suffering, and Death of the Son of God*).

U knjižici *Kristova patnja*, Ellen White je opisala patnje koje je Krist iskusio tijekom svog života, službu i događaje koji okružuju Njegovu smrt na križu i, u tom kontekstu, tri je puta upotrijebila izraz „pomirenje". U svom prvom spominjanju pomirenja istaknula je široko razumijevanje predmeta. „Da bismo u potpunosti spoznali vrijednost spasenja, potrebno je razumjeti koliko je ono stajalo. Kao posljedica ograničenih ideja o Kristovim patnjama, mnogi nedovoljno cijene veliko djelo pomirenja. Slavni plan čovjekova spasenja ostvaren je beskrajnom ljubavlju Boga Oca. U ovom božanskom planu očituje se najčudesnija manifestacija Božje ljubavi prema palom rodu." (2T 200). Njena druga dva navoda nalazimo na kraju knjižice (*ibid.*, 213, 215) i oni također ističu ograničena shvaćanja pomirenja koja su neke ljude navela da obezvrjeđuju Kristove patnje i smrt i spasenje osigurano grješnicima.

Za očekivati je da je temeljni vid teologije pomirenja koji Ellen White zagovara usredotočen na Kristovu smrt kao izričaj Božje ljubavi prema izgubljenom čovječanstvu. „Tko može shvatiti ovako očitovanu ljubav?" pisala je. „A sve to zbog grijeha! Ništa osim vječne otkupiteljske ljubavi, što će zauvijek ostati tajna, nije moglo navesti Krista da napusti nebeske počasti i slavu i dođe na ovaj grješni svijet, da bude zanemaren, prezren i odbačen od onih koje je došao spasiti, i na kraju umrijeti na križu." (2T 207). Štoviše, ona je također ustvrdila da takvo iskazivanje Božje ljubavi moralno utječe na čovječanstvo da čini ono što je ispravno. „Ovdje su u pitanju vječni interesi. U odnosu na tu temu grijeh je ostati hladan i ravnodušan. Prizori s Golgote zahtijevaju pokretanje najdubljih osjećaja. … Razmišljanje o neusporedivoj dubini Spasiteljeve ljubavi treba ispuniti um, dodirnuti i smekšati dušu, oplemeniti i uzdići osjećaje i potpuno preobraziti karakter." (*ibid.*, 213). Osvrćući se na prizore s Golgote također je napisala da će oni probuditi svete osjećaje u srcu kršćanina i ukloniti oholost i samoljublje. (*ibid.*, 212). Očitovanje takve božanske ljubavi na križu bilo je sredstvo pomirenja između Oca i čovječanstva. (*ibid.*, 211, 212). Ovdje vidimo da je suglasna sa subjektivnim aspektima teorije pomirenja koju je zastupao srednjovjekovni teolog Petar Abelard.

Ali u istoj knjižici podržala je aspekte mnogih objektivnih teorija. Na načine koji podsjećaju na suverenističku teoriju Huga Grotiusa, potvrdila je da je Golgota opravdanje Božjeg karaktera, zakona i pravedne vladavine. „Svojom smrću Krist nije ukinuo Zakon, nije ga uklonio, nije umanjio njegove svete zahtjeve niti omalovažio njegovo sveto dostojanstvo. Kristova smrt proglasila je pravednost Zakona Njegovog Oca u kažnjavanju prijestupnika time što je sam dragovoljno podnio kaznu Zakona kako bi spasio čovjeka od prokletstva. Smrt Božjega ljubljenog Sina na križu pokazuje nepromjenjivost Božjeg zakona." (*ibid.*, 201).

Od vremena rane Crkve klasična teorija o pomirenju potvrđuje da je Golgota znak Kristove konačne pobjede nad silama zla i Sotone. Ellen White podržala je i to stajalište. „Upravo je svojom vlastitom krvlju trebao otkupiti svoj narod. … To je sredstvo kojim će konačno biti učinjen kraj grijehu i Sotoni, a njegove vojske pobijeđene." (*ibid.*, 209). Na križu „Sotona je bio poražen. Znao je da je njegovo kraljevstvo izgubljeno. Anđeli su se radovali izgovorenim riječima: 'Svršeno je!'" (*ibid.*, 211).

Za Ellen White, Kristova je smrt također bila zamjenska smrt; Krist je umro našom smrću i ponio je naše grijehe. „Krist je umro

umjesto grješnika da bi čovjek životom poslušnosti mogao izbjeći kaznu koju propisuje Božji zakon." (*ibid.*, 200, 201). Na Golgoti „slavni Otkupitelj izgubljenog svijeta plaćao je kaznu za čovjekovo prestupanje Očevog Zakona". (*ibid.*, 209). „Pritiskali su Ga grijesi cijeloga svijeta. Patio je umjesto čovjeka kao prijestupnik Očevog zakona." (*ibid.*, 203). Godine 1898. Ellen White također je ustvrdila da je Kristova zamjenska smrt sredstvo kojim se grješnici mogu opravdati vjerom. „S Kristom se postupalo onako kako mi zaslužujemo, da bi se s nama postupalo kako On zaslužuje. On je bio osuđen zbog naših grijeha u kojima nije imao udjela, da bismo mi mogli biti opravdani Njegovom pravdom u kojoj nemamo udjela. Pretrpio je smrt koju smo mi zaslužili, da bismo mogli primiti život koji je u Njemu. 'Njegove nas rane iscijeliše.'" (DA 25).

Posljednji aspekt pomirenja, i možda jedan od prvih koji će biti odbačen u našem modernom svijetu, jest razumijevanje da je Krist umro kako bi podnio ili umirio pravedni Božji gnjev prema grijehu i grješnicima. Ovo Anzelmovo (i Pavlovo) razumijevanje pomirenja Ellen White jasno je podržala. „Da su smrtnici mogli gledati čuđenje i tugu anđeoskih četa koje su u tihoj boli promatrale kako Otac povlači zrake svoje svjetlosti, ljubavi i slave sa svojega ljubljenoga Sina koji je ležao na Njegovim grudima, mogli bi mnogo bolje shvatiti koliko je grijeh strašan u Božjim očima. Mač pravde sada je zaprijetio Njegovom dragom Sinu." (2T 207). „Međutim, tjelesni bolovi bili su samo mali dio patnje Božjega dragog Sina. Na Njemu su počivali grijesi cijeloga svijeta, ali i osjećaj gnjeva Njegovog Oca dok je trpio kaznu zbog prijestupa Božjeg zakona. Upravo je to slomilo Njegovu božansku dušu." (*ibid.*, 214).

Ova knjižica nije bila jedina publikacija Ellen White o temi pomirenja. Godine 1870. u poglavlju pod naslovom Plan spasenja (*The Plan of Salvation*) u prvoj knjizi u nizu, *Duh proroštva* (*The Spirit of Prophecy*) od 45. do 54. stranice, ona se na sličan način koristi riječju *pomirenje* u odnosu na Kristovu smrt kao planirano sredstvo otkupljenja čovječanstva nakon pada Adama i Eve. Iste primjene riječi *pomirenje* također nalazimo u proširenju tog poglavlja pod naslovom „Plan otkupljenja" u knjizi *Patrijarsi i proroci* (*Patriarchs and Prophets*), od 63. do 70. stranice, iz 1890. godine. Ellen White jasno je i dosljedno opisivala Kristove patnje i Njegovu smrt kao središnje događaje plana spasenja i upotrijebila riječ *pomirenje* da opiše njihov učinak u korist izgubljenih grješnika.

Na osnovi stajališta u njenim drugim spisima, nalazimo druge značajne potvrde o važnosti i središnjem mjestu Golgote u njenoj teologiji pomirenja. Nedvosmisleno je ustvrdila da je iskupljenje ostvareno na križu. Komentirajući Abelovu žrtvu, napisala je: „Kroz prolivenu krv on [Abel] je promatrao buduću Žrtvu, Krista koji umire na križu Golgote; i vjerujući u pomirenje koje će tamo biti ostvareno, on je primio svjedočanstvo da je opravdan, a njegova žrtva prihvaćena." (PP 72). „Naš Veliki svećenik dovršio je žrtveni prinos Sebe kad je patio nevin. Tada je postignuto savršeno pomirenje za grijehe ljudi." (MS 128, 1897, u 7BC 913). Možda najjasnija takva izjava Ellen White potječe iz 1901. godine: „On [Otac] postavio je križ između neba i zemlje, i kad je Otac ugledao žrtvu svoga Sina, poklonio se pred njom priznajući njenu savršenost. 'Dosta je', rekao je. 'Pomirenje je potpuno.'" (RH, Sep. 24, 1901).

Ellen White je vjerovala da manjkavo shvaćanje pomirenja može dovesti do antinomizma i nemorala i istaknula da Kristove patnje, od Njegova utjelovljenja do Golgote, utječu na život kao protuotrov za probleme. Ispravno razumijevanje križa i Božjeg karaktera pomoći će shvaćanju da se Božji zakon ne može poništiti ili ukinuti na križu – zapravo, Krist je morao umrijeti zato što se Božji zakon nije mogao promijeniti. Ona je tvrdila da će ispravna sli-

ka Kristovih patnji i smrti u korist grješnika također utjecati na čovjeka da se obrati Bogu u pokajanju, što će preobraziti život grješnika koji se kaje.

Ne smijemo, međutim, ostaviti dojam da su stajališta Ellen White o pomirenju obuhvaćala samo referencije na križ. Njeno shvaćanje pomirenja svakako je križ stavljalo u središte, ali je također uključivalo biblijsko razumijevanje Kristove posredničke službe na Nebu. Nekoliko primjera ilustrirat će njeno razmišljanje. Godine 1911. napisala je: „Kristovo posredovanje za čovjeka u nebeskom Svetištu isto je tako bitno u planu spasenja kao što je to bila i Njegova smrt na križu. Svojom smrću Krist je započeo djelo zbog kojeg je nakon svog uskrsnuća uzašao da bi ga dovršio na Nebu." (GC 489; vidi također GC 421, 428, 623). Uz istu misao napisala je 1893.: „Isus je naš Veliki svećenik na Nebu. I što On radi? On obavlja posredovanje i pomirenje za svoj narod koji vjeruje u Njega." (RH, Aug. 22, 1893). Izjave poput ovih pokazuju da njeno razumijevanje pomirenja također uključuje Kristovu službu na Nebu. Zapravo, već 1869. godine u svojoj knjižici *Kristova patnja* uputila je na cijeli Kristov život stradanja kao na dio svog koncepta pomirenja.

Kad se Ellen White koristi riječju *pomirenje*, to može izgledati zbunjujuće, ali istraživanje njenih spisa otkriva da je tu riječ upotrebljavala na tri različita načina, od određenog, fokusiranog značenja do širokog značenja. U priličnom broju slučajeva tom riječju koristila se za opisivanje Golgote kao mjesta potpunog pomirenja. (usp. PP 72; ST, Aug. 25, 1887; ST, Dec. 30, 1889; SV, July 28, 1899; RH, Sept. 24, 1901). U tim slučajevima značenje pomirenja je specifično i usredotočeno na jedan događaj, na križ. Na drugim mjestima pomirenje poprima šire značenje i uključuje djelo pomirenja Kristovom službom Velikog svećenika u nebeskom Svetištu. U tim slučajevima ona se poziva na Kristovo služenje postignućima Njegove žrtve pomirenja u korist pokajanih grješnika (usp. Ms 29, 1906, u 7ABC 477, 478; EW 260) ili, u nekoliko slučajeva, upućuje na to Kristovo djelo također kao na pomirenje (usp. FE 370; Ms 69, 1912, u 11MR 54). Kristova nebeska služba tako je promatrana kao sastavni dio Njegovog djela pomirenja i iskupljenja. Izjava iz 1901. godine podržava ovo drugo shvaćanje pomirenja, u kojoj je opisala dvije faze Kristova svećenstva: „On [Krist] je ispunio jednu fazu svoga svećeništva umiranjem na križu za pali svijet. On sada ispunjava drugu fazu zagovarajući pred Ocem grješnika koji se kaje, koji vjeruje, prinoseći Bogu prinose njegovog naroda." (Ms 42, 1901, u 7BC 929).

Njena treća poraba riječi *pomirenje* još je šira i, kao što smo vidjeli u knjižici *Kristova patnja*, ta se riječ odnosi na cjelokupni život Kristovih stradanja. „Trebali bismo *opširnije i dublje* razmišljati o životu, stradanju i smrti Božjega dragog Sina. Kad ispravno gledamo na djelo pomirenja, osjećat ćemo da je spašavanje duša beskonačno vrijedno." (2T 215; kurziv dodan). U ovom i u drugim slučajevima njeno razumijevanje Kristova djela pomirenja postaje gotovo sinonim za cjelokupno Kristovo djelo otkupljenja i time obuhvaća ne samo križ kao središnji događaj pomirenja već i sve što je Krist učinio da spasi čovječanstvo, od trenutka kad je plan iskupljenja osmišljen prije osnutka svijeta do konačnog iskorjenjivanja grijeha na kraju vremena. (usp. DA 494, 495, 565, 566; GC 503; 513C 1101; MS 21, 1895, u ZSAT 110-114). Ovo je opis pomirenja kao procesa u vremenu čiji se dijelovi ne mogu odvajati.

Da bismo lakše shvatili takvo razumijevanje pomirenja, trebamo držati na umu da rani adventizam nije koncipirao svoj teološki sustav unutar aristotelovskih pretpostavki augustinovskog i kalvinističkog sustava prema kojima nepomičan i neprolazan Bog postoji samo u bezvremenosti. Na osnovi tih poimanja, bitni

događaji plana otkupljenja posljedični su rezultati odluka što ih je Bog oduvijek naviještao, ništa novo kao takvo Bog ne može učiniti, a cijeli plan otkupljenja unaprijed je određen u Božjem vječnom predznanju. Adventizam je usvojio drugačiji sustav mišljenja u kojem Bog zapravo komunicira s čovječanstvom unutar vremena i prostora u raznim događajima povijesti spasenja. U ovom sustavu Božje predznanje budućih događaja samo opisuje ljudske reakcije i ne propisuje ih. Ova važna razlika u filozofskim i teološkim pretpostavkama dopustila je Ellen White i drugim adventističkim piscima da sagledavaju sve događaje plana otkupljenja, uključujući pomirenje, kao linearni proces u koji je Bog istinski uključen, a ne samo kao niz unaprijed određenih događaja oblikovanih u Božjem umu u prošlosti i vječnosti.

Godine 1901. Ellen White opisala je teološki značaj Kristove smrti koji pokazuje kristološku dubinu i fokus njene misli: „Kristova žrtva pomirenja za grijeh velika je istina oko koje se okupljaju sve druge istine. Da bi bila pravilno shvaćena i cijenjena, svaka istina u Božjoj riječi, od Postanka do Otkrivenja, mora se proučavati u svjetlosti koja zrači s križa na Golgoti. Iznosim pred vas veliki i slavni spomenik milosrđa i obnove, spasenja i otkupljenja – Sina Božjeg podignutog na križ.“ (GW 315).

Vidi također: Otkupljenje; Božji gnjev.

Dodatno čitanje: R. Dederen, „Christ: His Person and Work“, in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 160-204; D. Fortin, „The Cross of Christ: Theological Differences Between Joseph H. Waggoner and Ellen G. White“, IATS, Fall 2003, 131-140; G. R. Knight, *The Cross of Christ* (RHPA, 20.08); A. M. Rodriguez, *Spanning the Abyss: How the Atonement Brings God and Humanity Together (RHPA, 2008); Seventh-day Adventists Answer Questions on Doctrine*, annotated edition by G. R. Knight (AUP, 2003), 271-311, 549- 574; I. W. Wood, „The Mighty Opposites: The Atonement of Christ in the Writings of Ellen G. White“, in A. V. Wallenkampf and W. R. Lesher, eds., *The Sanctuary and the Atonement: Biblical, Historical, and Theological Studies* (RHPA, 1981), 694 -730.

Denis Fortin

PONOĆNI POKLIČ. (Midnight Cry) Izraz su koristili milleritski adventisti na tri načina: (1) poruka da će se Krist vratiti „oko 1843. godine“; (2) ime uglednog milleritskog časopisa; (3) poruka koja se počela pronositi u ljeto 1844. godine da će Isus doći 22. listopada 1844. („istinski ponoćni poklik“). Ideja za ovu poruku preuzeta je iz usporedbe o deset djevica u Matej 25,1-13: „Budući da je zaručnik okasnio, sve one zadrijemaše i pozaspaše. O ponoći nasta vika: ‘Evo zaručnika! Iziđite mu u susret!’“ (Mt 25,5.6). Objavljivanje ponoćnog poklika počelo je u ljeto 1844. godine i nastavilo se do 22. listopada iste godine, kada je završilo Danielovo proročko razdoblje od 2300 godina. Milleriti su shvatili da se kraj Danielovog proročanstva podudara sa židovskim Danom pomirenja, koji je simbolizirao vrstu očišćenja zemlje na dan Suda koji se događa za Drugog Kristovog dolaska.

Ponoćni poklič osnažio je propovijedanje poruke drugog anđela iz Otkrivenja 14 koju su promicale tisuće vjernika. Kako se očekivani dan bližio, milleriti su ispitivali svoja srca u punom pokajanju pred svojim Spasiteljem. Ponoćni poklič dopirao je do vjernika svih vrsta i ujedinio ih čvrstim vezama privrženosti jednih prema drugima i prema Isusu.

Unutar mjesec ili dva nakon razočaranja Ellen Harmon, s većinom milleritskih adventista napustila je uvjerenje da je njihovo propovijedanje predstavljalo bilo kakvo istinsko ispunjenje proročanstva. Zbog toga je njeno prvo viđenje izazvalo takvo uzbuđenje među njima. U tom je viđenju vidjela „ravnu, usku stazu koja se dizala visoko iznad svijeta. Po toj

stazi išao je adventni narod prema gradu koji se nalazio daleko na kraju puta. Na samom početku puta iza njih je svijetlilo jako svjetlo za koje mi je jedan anđeo rekao da je ponoćni poklič. Ovo svjetlo je obasjavalo čitavu stazu i osvjetljavalo im noge da se ne bi spoticali. Dokle god su pogled upirali u Isusa koji je išao pred njima vodeći ih u grad, bili su sigurni." Drugi su se „nepromišljeno odrekli svjetla iza sebe i rekli da to nije Bog koji ih vodi tako daleko. Svjetlo iza njih odmah je iščeznulo … i iz vida su izgubili cilj i Isusa te su pali s puta u mračan i zao svijet." (EW 14, 15). Identificiranjem ponoćnog pokliča sa svjetlom koje je sjalo sve do nebeskog grada, Ellen White je ustvrdila da vrhunac milleritskog pokreta nije bilo zastranjenje, već sastavni dio Božjeg nauma.

Dodatno čitanje: 1T 58, 59; GC 396-408; EW 13-20. 238-243, 149. 250: P. G. Damsteegt. *Foundations of the Seventh-day Adventist Message and Mission* (AUP, 1977), 40-44, 96-100; G. R, Knight. comp. and ed., *1844 and the Rise of Sabbatarian Adventism: Reproductions of Original Historical Documents* (RHPA, 1994), 106-119; *idem, Millennial Fever and the End of the World* (PPPA, 1993), 187-216; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 68.

Anna Galeniece

POPLAVA U JOHNSTOWNU. Grad Johnstown, u državi Pennsylvaniji, razoren je 1. lipnja 1889. godine nakon puknuća brane u South Forku, izazvanog višednevnom obilnom kišom. Dvadeset milijuna tona vode (18 milijuna metričkih tona) stvorilo je 18,3 metara visok zid, koji se sručio na grad i njegovih 30 tisuća stanovnika, ubijajući tisuće ljudi i razorivši mnoge domove i tvrtke.

Dva dana ranije, u četvrtak 30. svibnja, Ellen White se u Battle Creeku ukrcala na vlak, želeći otputovati u Pennsylvaniju kako bi održala svoje obećanje da će propovijedati na saboru pod šatorima u Williamsportu. Na putovanju je naišla na velike poteškoće, ali odlučila je ostati u vlaku i ići naprijed, vjerujući u Boga. Na mnogim mjestima voda je oštetila tračnice pa je vlak morao stajati dok su ih radnici popravljali. Ellen White i njena tajnica Sara McEnterfer, koja ju je pratila, morale su ostati u Cantonu, jer vlak nije mogao ići dalje. Posljednjih 65 kilometara bili bi prava pustolovina, ali Ellen White bila je „odlučna ne poduzimati ni koraka unazad, sve dok se nismo osjećali sigurnima da smo napravili sve što možemo". (RH, July 30, 1889). U nedjelju ujutro 2. lipnja, jedan čovjek iz Roaring Brancha, čuvši da su njih dvije u Cantonu, došao ih je upoznati. Ponudio se da ih konjskom zapregom odveze u Williamsport. Putem su upoznali čovjeka koji je pješačio do Williamsporta, i on im se pridružio. Dvojica muškaraca, tajnica McEnterfer i Ellen White (u dobi od 62 godine, a prije nekoliko tjedana uganula je gležanj), prevalili su mnoge kilometre putujući konjem i kočijom, splavom, pa čak i pješice, da bi u srijedu 5. lipnja stigli u Williamsport, na posljednje dane sabora pod šatorima. Putovanje, koje je trebalo trajati dva dana vožnje vlakom, trajalo je šest dana, uključujući mnogo pješačenja i 27 kilometara splavarenja. No Ellen White održala je obećanje koje je dala „braći i sestrama u Pennsylvaniji da bih, ako bi mi Gospodin dao snagu, prisustvovala njihovom saboru pod šatorima". (RH, July 30, 1889).

Daljnje čitanje: 3Bio 429-431; E. Lantry, „Ellen White's Johnstown Flood Adventure", AR, Jan. 18, 1990; R. Peck, „Ellen G. White and the Johnstown Flood" (CAR).

Howard Krug

PORTLAND, U DRŽAVI MAINE. Dom Ellen White u vrijeme njenog djetinjstva i odrastanja i mjesto mnogih njenih ranih duhovnih doživljaja. U 1830-im i 1840-im godinama Portland je bio užurbana trgovačka morska luka, u kojoj je 1840. godine živjelo 15.218 stanovnika. U Portlandu je živio i američki pjesnik

Henry Wadsworth Longfellow. Ellen White rođena je 1827. godine u selu *Gorham, u državi Maine, udaljenom oko 19 kilometara zapadno od Portlanda, a sa svojom se obitelji preselila u Portland dok je još bila dijete. Obitelj je živjela u Ulici Clark. Ellenin otac, *Robert Harmon, bio je klobučar, a ona je pohađala obližnju školu u Ulici Brackett. U dobi od devet godina, na povratku iz škole, ozlijeđena je kamenom koji je bacila njena školska kolegica. Slomljen joj je nos i pretrpjela je jak potres mozga zbog čega je tri tjedna provela u komi. Ta je nesreća na njoj ostavila doživotne posljedice i spriječila je da nastavi školovanje. (LS 19).

Obitelj Harmon bila je član *metodističke crkve u Ulici Chestnut, u kojoj je Robert služio kao duhovni „savjetnik“, koji je obavljao i dužnost propovjednika-laika i voditelja nedjeljnog bogoslužja. Smatra se da je ta crkvena zajednica jedna od prvih metodističkih crkava u Sjedinjenim Američkim Državama koja je odlučila ugraditi orgulje, a ta je kontroverzna odluka donesena u vrijeme članstva obitelji Harmon. U ožujku 1840., pa opet u lipnju 1842. godine, Ellen i njena obitelj u kršćanskoj koneksijskoj crkvi u Ulici Casco slušali su propovijedi *Williama Millera o Drugom Kristovom dolasku, te su prihvatili njegove zaključke da će se Krist vratiti na Zemlju oko 1843. godine. „Te su propovijedi izazvale veliku senzaciju,“ prisjetila se Millerovog prvog posjeta, „a kršćanska koneksijska crkva u Ulici Casco, u kojoj su propovjedi održavane, bila je prepuna i danju i noću. Na okupljanjima nije bilo neobuzdanih uzbuđenja, um slušatelja bio je prožet dubokim dostojanstvom. Ne samo da je veliko zanimanje zavladalo u gradu već su na predavanja pohrlili i ljudi sa sela, donoseći sa sobom košare s jelom, jer bi u crkvi od ranoga jutra ostajali do kraja večernjeg bogoslužja. U društvu svojih prijatelja prisustvovala sam tim predavanjima. Gospodin Miller slijedio je proročanstva točnošću koja je osvojila srca njegovih slušatelja. Zadržao se na proročkim razdobljima iznoseći mnoge dokaze kojima je potkrijepio svoja stajališta. Njegovi snažni apeli i ukori općinili su gomilu, jer na njih nije bila spremna.” (LS 20).

Kasnije u ljeto 1840. godine (ili možda 1841.), dok je obitelj White prisustvovala Saboru pod šatorima u obližnjem selu Buxton, Ellen je odlučila svoje srce predati Bogu. Nakon razdoblja pripravništva, metodistički pastor John Hobart krstio ju je uranjanjem u more u zaljevu Casco 26. lipnja 1842. godine, i nakon tog dana primljena je u Metodističku Crkvu. Ali vjerovanje obitelji u skori Kristov dolazak izazvalo je određene napetosti s drugim članovima Crkve, pa su Whiteovi u rujnu 1843., nakon što su odbili odreći se svog vjerovanja, bili isključeni iz članstva Crkve. (*ibid.*, 43-53).

Nekoliko tjedana nakon razočaranja millerita, u listopadu 1844. godine, 17-godišnja Ellen Harmon, dok je s nekolicinom prijatelja boravila u kući *Elizabeth Haines, dobila je prvo viđenje. Elizabeth Haines bila je Ellenina bliska prijateljica, ona „čije je srce bilo spojeno s mojim“. „Tog jutra klečale smo pred obiteljskim oltarom“, prisjećala se. „To nije bio uzbudljiv događaj. Bilo nas je pet prisutnih, sve žene. Dok smo se molile, Božja snaga sišla je na mene snažnije no što sam ikada ranije osjetila.“ Zatim je opisala svoje prvo viđenje i prizore koji su joj prikazani (2SG 30, 35; usp. LS 64-68). Ubrzo nakon tog doživljaja, svoje je viđenje iznijela adventističkoj zajednici u Portlandu, a potom je napustila svoj dom da bi posjetila obližnje gradove u kojima je i drugim adventistima prenijela svoje prvo viđenje. Tijekom jednog od tih putovanja prisjetila se prvog susreta s Jamesom Whiteom u Orringtonu (LS 73) – iako se on sjećao da ju je vidio u Portlandu 1843. ili 1844. godine (JW, *Life Sketches*, 126). Ellen Harmon i Jamesa Whitea 30. kolovoza 1846. godine vjenčao je u Portlandu sudac Charles Harding. Nakon što su nekoliko tjedana uređivali svoj dom u kući svojih rodi-

telja, James i Ellen White zauvijek su napustili državu Maine i započeli zajednički život služenja tijekom idućih 35 godina.

Ellen White više je puta svraćala u Portland tijekom ranih godina svoje službe, kad god je zajedno s Jamesom sudjelovala na saborima u istočnim državama. Tijekom jednog od posjeta Saboru pod šatorima u rujnu 1884. godine, obišla je mnoga mjesta svoga djetinjstva. „Posjetila sam lokalitete od posebne važnosti za moj raniji život, među njima i mjesto na kojem sam doživjela nesreću nakon koje sam ostala doživotni invalid. … Prošla sam mjestom na kojem je nekoć stajala kuća u kojoj mi se Isus otkrio svojom snagom, i učinilo mi se da vidim Njegov blagoslovljen lik koji nada mnom blista božanskom ljubavlju i nježnošću. Posjetila sam i svoj rani dom i kuću u kojoj mi je dano prvo viđenje; no, zgradama željeznice stiješnjene su mnoge nastambe koje su na tome mjestu nekada stajale. U odaji jedne od spomenutih kuća jednom sam provela tjeskobnu noć misleći na to da moram izaći i iznijeti drugima ono što je Bog stavio pred mene. … Osjetila sam najdublje zanimanje za susrete u Portlandu, gdje sam provela djetinjstvo i mladost. Tamo su mi se javili neki od mojih starih školskih kolega i kolegica. Upoznala sam i brojne rođake koji su mi prije četrdeset godina bili susjedi. Bilo mi je veliko zadovoljstvo upoznati i pozdraviti te stare prijatelje.“ (RH, Nov. 25, 1884; 3B 260, 261).

Kad je dvadeset i pet godina kasnije, u srpnju 1909. godine, Ellen White posljednji put posjetila Portland, želeći sudjelovati na Saboru pod šatorima, boravila je u kući svog nećaka Clarencea S. Bangsa, sina svoje sestre blizanke *Elizabeth Bangs. (6Bio: 211-214). Tom se prigodom prisjetila da ju je „u gradu Portlandu Gospodin rukopoložio za svog vjesnika, a ovdje su uloženi moji prvi napori u iznošenju istine“. (Lt 138, 1909, u 6Bio 211).

Vidi također: Obraćenje, Ellen G. White.

Dodatno čitanje: LS 17-64; 1Bio 22-63, 112; 3Bio 260, 261; 6Bio 211-214; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 873, 874; F. Hoyt, „Ellen White's Hometown: Portland, Maine, 1827-1846“, Gary Land, ed., *The World of Ellen* G. *White* (RHPA, 1987), 13-31.

Denis Fortin

PORUKE MLADIMA (*Messages to Young People,* nakladnik knjige SPA, 1930, 498). Knjiga o praktičnoj duhovnosti i načinu života za adventističku mladež, koju je prvenstveno sastavio John F. Simon, pomoćnik ravnatelja Odjela misionarskih volontera Generalne konferencije (mladih), a zatim ju je pregledao *W. C. White. Glavni izvori bili su članci Ellen White u časopisu *Priručnik za mlade* (*Youth's Instructor*) i drugi spisi posebno za mlade. U 157 poglavlja obuhvaćen je širok raspon tema relevantnih za mlade kršćane. Među njima su razvoj karaktera i duhovnosti, zdravlje, financijski i kulturni izbori, rekreacija, društveni odnosi, ljubav i brak.

PORUKE TRIJU ANĐELA. Riječ je o trima porukama triju anđela iz Otkrivenja 14,6-12, koje adventisti sedmoga dana smatraju simbolom vlastite poruke i poslanja svijetu prije *Drugog Kristovog dolaska (Otk 14,14-20). Temelj adventističkog razumijevanja ovih poruka jesu uvjerenja da „nitko ne sluša glas tih anđela, koji predstavljaju Božji narod čije je djelovanje u skladu s Nebom“ i da poruke imaju „izravan utjecaj na ljude koji žive u posljednjim danima zemaljske povijesti“. (LS 429).

Autori iz redova adventista sedmoga dana, uključujući i Ellen White, smatraju da je propovijedanje o trima anđelima u devetnaestome stoljeću pokrenulo milleritski pokret i pokret adventista svetkovatelja subote. Prva poruka (redci 6. i 7.) prepoznata je kao milleritsko najavljivanje kasnih 1830-ih i ranih 1840-ih godina da će „čas Njegova suda“ nastupiti 1843./1844., na kraju simboličnih 2.300 dana prema tekstu u Danielu 8,14. Drugom poru-

kom (redak 8.) smatrao se poziv *Charlesa Fitcha i nekolicine drugih, od ljeta 1843. godine nadalje, da milleriti izađu iz Crkava koje nisu prihvatile poruku prvog anđela. Neki od onih koji su napustili Crkve na kraju su prihvatili treću anđeosku vijest (od 9. do 12. retka), koja se objavljivala od 1844. godine, kada je prihvaćeno „svjetlo subote" i „vjerom" je prihvaćeno da je Isus ušao u Svetinju nad svetinjama nebeskog Svetišta. (1SG 128-173). Adventisti su s vremenom obogatili svoje razumijevanje vijesti trećeg anđela dodajući joj, 1860-ih, poruku o zdravlju i, 1880-ih, jasnije razumijevanje opravdanja (pravednosti) vjerom.

Jedan od najpronicljivijih ključeva za razumijevanje koncepta misiološke funkcije poruka triju anđela kod Ellen White jest analogija u njenom velikom viđenju o velikom sukobu iz 1858. godine, koja prikazuje te poruke kao „tri koraka" koja vode ljude do „čvrste, nepomične platforme" sadašnje istine. (vidi *ibid.*168-173). Ona opisuje dvije vrste ljudi koji su se popeli na platformu. Prvo, ona spominje čitavu „skupinu" vjernika koje je Bog vodio „korak po korak" sve do platforme. (*ibid.*168, 169). Tu skupinu činili su, očito, oni koji su prihvatili sve tri poruke u vrijeme njihovog izvornog propovijedanja unutar milleritskih krugova. Govoreći o milleritskom iskustvu, Ellen White je spomenula „završetak poruke drugog anđela" za one kojima je tada propovijedana. (*ibid.* 140; usp. EW 238, 304). U ovoj situaciji nastalo je rano zapažanje da dok su milleriti do 1844. najavljivali prve dvije poruke, adventisti svetkovatelji subote posebno su objavljivali od 1844. treću poruku. Stoga su mnogi adventisti tijekom godina govorili o svom doktrinarnom sustavu kao o „poruci trećeg anđela".

Ali nakon što je opisala „skupinu" na platformi, Ellen White govori o drugim „pojedincima" koji nisu bili milleriti pa su kasnije pristupili platformi, ispitali njen temelj i također se popeli na nju. Postojanje drugih „pojedinaca" koji se još uvijek penju na platformu ukazuje na potrebu za stalnim navještenjem svih triju poruka nakon 1844. godine. Davne 1850. godine, Ellen White je već uvidjela da „svrha poruke treba biti prva, druga i treća anđeoska poruka, a oni koji se imalo nadaju Bogu trebaju se prepustiti snazi te istine". (5MR 203). Ipak, 1858. godine pojasnila je da „mnogi koji su prihvatili treću poruku nisu imali iskustvo u dvjema prethodnim porukama", ali kad su „vidjeli savršeni lanac istine u anđeoskim porukama, rado su ih prihvatili. Oni su ih prigrlili prema njihovom redoslijedu i vjerom su slijedili Isusa u nebesko Svetište. Te su mi poruke bile predstavljene kao sidro koje drži tijelo na okupu. I kako ih pojedinci primaju i razumiju, one su zaštićene od mnogih zabluda Sotone." (1SG 165, 166).

Tijekom 1890-ih Ellen White nekoliko je puta naglasila trajno istodobno propovijedanje svih triju poruka. Na primjer, 1892. godine izjavila je da su „prva, druga i treća anđeoska poruka zajedno povezane", jer se „ista poruka koju je objavljivao drugi anđeo" iz Otkrivenja 14,8 ponavlja „u glasnom poviku vijesti trećeg anđela" iz Otkrivenja 18,1-5. (2SM 117, 118). Godine 1896. objasnila je da su „prva i druga poruka dane 1843. godine i 1844., a sada objavljujemo treću; ali sve tri poruke valja još uvijek objavljivati. Sada je jednako bitno kao i prije da se te vijesti ponove onima koji traže istinu", jer „nema treće bez prve i druge". (*ibid.*, 104, 105). Godine 1897. dodala je da su „ove poruke međusobno povezane. Jednu ne možemo iznositi bez druge". (1MR 56). A godine 1900. ustvrdila je da poruka trećeg anđela „obuhvaća poruke prvog i drugog anđela". (*ibid.*, 57). Stoga, „poruke triju anđela valja spojiti, kako bi isijavale trostruko svjetlo svijetu". Obratila je pozornost na anđela iz Otkrivenja 18 koji upućuje „posljednju i trostruku poruku upozorenja svijetu". (7BC 985; usp. GC, 685 (1888).

Ellen White je isticala snažnu povezanost između poruke trećeg anđela i poruke o pravednosti vjerom. „Neka naša braća boje se da ćemo se previše baviti predmetom opravdanja vjerom, ali se nadam i molim da nitko ne bude nepotrebno uznemiren; jer nije opasno iznositi ovu doktrinu onako kako je izložena u Svetom pismu. Da u prošlosti nije bilo nemara u ispravnom podučavaju Božjeg naroda o opravdanju vjerom, sada ne bi bilo potrebno obraćati posebnu pažnju na nju." (1SM 372).

Njeno razumijevanje misiološkog značaja poruka triju anđela za posljednja vremena istaknuto je u sljedećim navodima: „U posebnom smislu adventisti sedmoga dana postavljeni su u svijet kao stražari i svjetlonoše. Njima je povjereno posljednje upozorenje svijetu koji propada. Oni su obasjani čudesnim svjetlom iz Božje riječi. Povjeren im je najsvečaniji posao – objava poruke prvog, drugog i trećeg anđela. Nema drugog tako važnog zadatka. Ne smiju dopustiti da išta drugo zaokupi njihovu pozornost." (9T 19). Kao „ispitna poruka" za naše vrijeme (UL 368), „istina sažeta u prvoj, drugoj i trećoj poruci anđela mora se objaviti svakom narodu, plemenu, jeziku i puku. Ona mora rasvijetliti tamu na svim kontinentima i proširiti se na otoke. Nikakvim ljudskim zamislima ne treba dopustiti da uspore ovaj rad." (6T 133).

Dodatno čitanje: H. K. LaRondelle, „The Remnant and the Three Angels' Messages" in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA. 2000), 857- 892; A. R. Timm, *The Sanctuary and the Three Angels' Messages: Integrating Factors in the Development of Seventh-day Adventist Doctrines*, Adventist Theological Society Dissertation Series (Berrien Springs, Mich; ATS Pub., 1995), vol. 5.

Alberto R. Timm

POSEBNA SVJEDOČANSTVA O ODGOJU (*Special Testimonies on Education*, objavljena 1897. godine, 240). Zbirka savjeta Ellen White o kršćanskom odgoju napisanih između 1893. i 1896. godine, nakon objavljivanja knjige **Kršćanski odgoj* (*Christian Education*) 1893. godine. Gotovo svi dijelovi knjige *Posebna svjedočanstva o odgoju* kasnije su, 1913. godine, ponovno objavljeni u knjizi **Savjeti za učitelje, roditelje i učenike* (*Counsels to Teachers, Parents, and Students*), a 1923. godine i u knjizi **Osnove kršćanskoga odgoja* (*Fundamentals of Christian Education*).

POSEBNA SVJEDOČANSTVA, NIZ A I B. Dva niza knjižica s različitim savjetima što ih je Ellen White napisala između 1892. i 1913. godine. Za boravka u Australiji (od 1891. do 1900. godine), ona je poslala mnoga pisma sa savjetima O. A. Olsenu, predsjedniku Generalne konferencije (1888. i 1897. godine) i drugim crkvenim vođama u Battle Creeku. Ta su se pisma uglavnom odnosila na rad propovjednika, na uobičajene službe i na opću dobrobit Crkve. Primajući ta pisma, Olsen je osjetio da će njihov sadržaj biti od velike koristi drugim propovjednicima te je organizirao njihovo tiskanje u knjižicama. Jedanaest takvih knjižica objavljeno je tijekom 1890-ih godina, a većina je imala naslov *Posebna svjedočanstva za propovjednike i djelatnike* (*Special Testimonies for Ministers and Workers*). Svaka od tih knjižica, objavljenih nakon prve, imala je redni broj, a kasniji brojevi nosili su naslov *Posebna svjedočanstva, niz A* (*Special Testimonies, Series A*). Dijelile su se besplatno. (knjižica broj 12 u nizu, objavljena 1905. godine, bila je svjedočanstvo vezano uz zdravstveno djelo.) Većina knjižica iz tog niza ponovno je objavljena 1923. godine u knjizi **Svjedočanstva za propovjednike i evanđeoske djelatnike* (*Testimonies to Ministers and Gospel Workers*).

Posebna svjedočanstva, niz B, drugi je niz od devetnaest knjižica što ih je napisala Ellen White nakon što se vratila iz Australije (od

1903. do 1913. godine). U tim se knjižicama bavi različitim problemima i lokalnim brigama. Dijelovi knjižica iz toga niza, za koje je procijenjeno da imaju dugotrajniju korist i vrijednost, uvršteni su u knjige kao što su 8. i 9. knjiga **Svjedočanstva za Crkvu* (*Testimonies for the Church, volumes 8 and 9*), te knjige **Savjeti o zdravlju* (*Counsels on Health*), **Svjedočanstva za propovjednike i evanđeoske djelatnike* (*Testimonies to Ministers and Gospel Workers*), **Savjeti o upravljanju* (*Counsels on Stewardship*) i **Odabrane poruke* (*Selected Messages*).

Dodatno čitanje: EGW, *Notes and Papers Concerning Ellen* G. *White and the Spirit of Prophecy,* 304-310.

POSLUŠNOST. Prema mišljenju Ellen White, kad je Bog stvorio ljude, dao im je da snagom slobodne volje odaberu poslušnost ili neposlušnost. Nažalost, odabrali su neposlušnost i tako su „slomili zlatni lanac implicitne poslušnosti ljudske volje božanskoj". (3SM 138). Dopadljivost poslušnosti je izblijedjela, a osjećaj njene važnosti i nužnosti iz ljudskog se uma izgubio. Taj je gubitak „otvorio poplave jada u našem svijetu". (BE, Dec. 17, 1894). Međutim, Isus Krist čovječanstvu je primjer savršene poslušnosti Bogu. Uzeo je ljudsku prirodu i pokazao da je kroz blisko sjedinjenje s Bogom poslušnost ostvariva i da je ta sveza dostupna svakom ljudskom biću. (ST, Jan. 25, 1899). Ne samo riječima svojih usta već i svojim svakodnevnim životom čvrsto sjedinjen s Bogom (Iv 5,19.24.30; 15,1-8), Isus je pokazao ljudima kako trebaju živjeti u poslušnosti Bogu. Stoga je poslušnost plod vjere (Rim 1,5) i jedinstva s Kristom. (RC 274).

Ellen White jasno daje znati da svaka poslušnost koja ne proizlazi iz vjere (Rim 14,23) nije prava poslušnost, niti je Bogu prihvatljiva. „Čovjek koji pokušava držati Božje zapovijedi zato što osjeća da mu je to dužnost – zato što se to od njega zahtijeva – nikada neće upoznati radost poslušnosti. On i nije poslušan! Kad tko Božje zahtjeve smatra obvezom, teretom, jer se protive njegovim sklonostima, možemo znati da taj čovjek ne živi pravim kršćanskim životom. Istinska je poslušnost posljedica načela koje djeluje iznutra. Ona proistječe iz ljubavi prema pravednosti, iz ljubavi prema Božjem zakonu." (COL 97).

S obzirom na *spasenje, poslušnost nema nikakvih zasluga, ona je prirodni plod istinskog obraćenja. S obzirom na *zakon, Ellen White inzistira na tome da je, osim Kristovom milošću po vjeri, grešnoj ljudskoj naravi poslušnost nemoguća. Zakon osuđuje grijeh i pokazuje na potrebu za Spasiteljem. Tada kroz novorođenje i sjedinjenje vjernika s Kristom pomoću Svetoga Duha, poslušnost postaje ne samo moguća već i radosna i uobičajena.

„Svaka prava poslušnost dolazi iz srca", napisala je Ellen White. „To znači cijelim srcem raditi s Kristom. Ako želimo, On će se tako izjednačiti s našim mislima i ciljevima, tako će naša srca i umove dovesti u sklad sa svojom voljom da ćemo slušajući Njega, zapravo, postupati po svojim prirodnim poticajima. … Kad upoznamo Boga, onako kako Ga imamo prednost upoznati, živjet ćemo životom stalne poslušnosti. Poštovanjem Kristova karaktera i zajednicom s Bogom, grijeh će nam postati mrzak." (DA 668; usp. COL 312).

Baš kao i u početku, tako je i danas cijela budućnost čovječanstva uvjetovana poslušnošću. Put do vječnoga života obilježen je poslušnošću koja proizlazi iz vjere. Poslušnost Božjoj volji treba vježbati svaki dan na način da zrači radost i sreću, i to bi trebalo početi u domu. Djecu bi u ranoj fazi trebalo poučavati da vole Božju riječ i budu joj poslušna. To bi trebao biti prioritet svakog roditelja, jer „Božja je namjera da čak i djeca i mladi razumiju što Bog od njih zahtijeva, da mogu znati razliku između pravednosti i grijeha, između poslušnosti i neposlušnosti". (CG 81). Poslušnost treba biti

u svakome domu, čak i tijekom ranog djetinjstva. Roditeljima se ne preporučuje da zahtjeve za poslušnošću svoje djece odgađaju za njihove kasnije godine života. Djecu treba rano naučiti da se pokoravaju roditeljima i poštuju njihov autoritet. Kad su mali, kad su još nedovoljno odrasli da bi mogli baš sve razumjeti, to je najbolje vrijeme da ih se počne učiti poslušnosti. (*ibid.*, 82). Nauče li da trebaju vjerovati svojim roditeljima, i da ih trebaju slušati, djeca će naučiti i da trebaju vjerovati Bogu i biti mu poslušna, a time će se bolje pripremiti za suočavanje s neposlušnim svijetom u kojem će živjeti.

Paul Z. Gregor

POSVEĆEN ŽIVOT. (*The Sanctified Life*, nakladnik knjige RHPA, 1937, 69; 1956, 110). Reprint niza od deset članaka što ih je Ellen White objavila u časopisu *Pregled i vjesnik* (*The Review and Herald*) između 18. siječnja i 3. svibnja 1881. godine. Pod općim naslovom „Posvećenje" (*Sanctification*), iznijela je pregled elemenata biblijskog posvećenja i suprotstavila ih popularnim teorijama o toj temi. Posvećenje je smatrala „milostivim radom Duha Svetoga" (15), „svakodnevnim djelom" (92) i „djelom napretka" (94) u životu kršćanina. U svom predstavljanju te teme koristila se primjerima proroka Daniela i apostola Ivana kao slikom dobrih moralnih karaktera. Za Daniela je rekla: „On je bio svijetli primjer onoga što ljudi mogu postati kad su sjedinjeni s Božjom mudrošću." (18). A o Ivanu je napisala da je, „želeći postati sličan Isusu, a pod transformirajućim utjecajem Kristove ljubavi, postao krotka i ponizna srca. Njegovo *Ja* bilo je skriveno u Isusu. Bio je usko povezan sa živom lozom i tako je postao sudionikom božanske prirode. To će uvijek biti rezultat zajedništva s Kristom. To je istinsko posvećenje." (54, 55). Ovi su članci ponovo objavljeni 1889. godine kao knjižica pod nazivom *Biblijsko posvećenje* (*Bible Sanctification*). Godine 1937. knjižica je ponovo izdana u cijelosti, dodavanjem jednog ulomka iz knjige **Proroci i kraljevi* (*Prophets and Kings*), pod sadašnjim naslovom *Posvećen život*. Usto, 1956. godine dodani su indeksi i teme Svetoga pisma.

POSVEĆENJE. Da bismo razumjeli doktrinu posvećenja onako kako je tumači Ellen White, važno je razumjeti koje mjesto posvećenje ima u životu kršćanina. Napisala je: „Kad grešnik obraćenjem nađe mir s Bogom po krvi pomirenja, kršćanski je život tek započeo. Sad on treba … da uzraste 'k mjeri punine veličine Kristove'." (GC 470). To „uzrastanje" novog vjernika jest posvećenje. Ono počinje nakon što je grešnik postao vjernik i primio od Krista *opravdanje.

Definirajući posvećenje, Ellen White je napisala: „Posvećenje duše djelovanjem Duha Svetoga implantacija je Kristove prirode u ljudsku. Ta se milost našega Gospodina Isusa Krista otkriva u karakteru, jer Kristova milost dovodi do aktivnog činjenja dobrih djela." (3SM 198). Tim riječima Ellen White ističe opće načelo svojeg učenja o posvećenju. Smatra ga posljedicom djelovanja Duha Svetog na vjernikov karakter. Krajnji rezultat je da se Kristova priroda otkriva i u čovjekovoj nutrini, njegov karakter postaje sličan Kristovom, ali i izvana, činjenjem dobrih djela. „Voljeti Boga iznad svega, a svojeg bližnjeg kao sebe samoga, istinsko je posvećenje. Ponosu neće biti mjesta u posvećenome srcu, a skromnošću misli druge ćemo cijeniti više nego sebe." (ST, Feb. 24, 1890).

Iako je Božja snaga ključna za posvećenje, Bog u tom procesu ne djeluje sâm. Drugi ključni aspekt posvećenja koji Ellen White ističe jest potreba za aktivnošću svakog pojedinog vjernika. Posvećenje započinje Božjom inicijativom, ali nastavlja se samo vjernikovom suradnjom. „Neka nitko ne zamišlja da ljudi u tom veličanstvenom djelu pobjede moraju sudjelovati malo ili nikako; jer Bog ne radi ništa za čovjeka bez njegove suradnje. On ne kaže niti da će

nam Isus pomoći tek nakon što sami učinimo sve što možemo. Krist je rekao: 'Bez mene ne možete učiniti ništa.' (Iv 15,5). … Ljudski su napori sami po sebi bezvrijedni; ali u suradnji s Kristom donose pobjedu." (1SM 381). Iako je Ellen White ustvrdila da posrednik ljudi sâm ne može učiniti ništa, ona je ustrajavala i na tome da se nikada ne umanjuje djelo kojim je pojedinac doprinio svom vlastitom posvećenju. U to je bila toliko jako uvjerena da je mogla napisati: „Istjerivanje grijeha djelo je same duše." (DA 466). To se samo po sebi čini da je izvan onoga što bi se bilo tko mogao nadati da će postići. Ellen White objašnjava, međutim, što ona tom tvrdnjom želi reći, pa odmah dodaje: „Istina, mi nemamo sile da se sami oslobodimo Sotonine vlasti, ali kad se želimo osloboditi grijeha, i u svojoj velikoj potrebi zavapimo za silom koja je izvan i iznad nas, snage duše povezuju se s božanskom silom Svetoga Duha te se tada pokoravaju nalozima volje u ispunjavanju Božje nakane." (*ibid.*). A zatim kaže i ovo: „Djelo preobrazbe iz nesvetosti u svetost jest trajno. Bog iz dana u dan radi na čovjekovom posvećenju, a čovjek treba surađivati s Njim i ulagati ustrajne napore da njeguje ispravne navike. On treba milosti dodavati milost, i dok tako radi prema načelu zbrajanja, Bog za njega djeluje prema načelu množenja." (AA 532).

Prethodna tvrdnja Ellen White u prvi plan stavlja još jedan ključni aspekt u njenom razumijevanju posvećenja. Kooperativni napor između Boga i vjernika trajno je djelo. Ono nema kraja, ono traje sve do vjernikove smrti ili do Drugog Kristovog dolaska. Takvo razmišljanje često se pojavljuje u njenim spisima. „Posvećenje je doživotno djelo." (COL 65). Na jednom drugom mjestu ona je napisala: „Ne postoji nešto što bi se moglo nazvati trenutačnim posvećenjem. Istinsko posvećenje je svakodnevno djelo, ono traje dokle god će život trajati." (RH, Jan. 18, 1881).

Tvrdnja da vjernik u procesu posvećenja mora surađivati može nas dovesti u opasnost da se u težnji za pravednošću oslonimo na vlastita djela i napore. Želeći opovrgnuti neke na to usmjerene optužbe, napisala je: „Mi ne vjerujemo da Zakon ikoga posvećuje. Vjerujemo da taj Zakon moramo držati, jer inače ne ćemo biti spašeni u Kraljevstvu nebeskom. … Nije Zakon taj koji nas posvećuje, niti nas on spašava; Zakon je taj koji stoji i viče: Pokajte se da vam se grijesi izbrišu." (4MR 343). To je važna razlika. *Poslušnost *Zakonu nikoga ne spašava, ali onaj tko živi u potpunoj neposlušnosti još nije primio Božje spasenje.

Naglasak na zajedničkim naporima u postupku posvećenja objašnjava zašto je Ellen White posvećenje blisko s konceptom istine. Citirajući zapis iz Evanđelja po Ivanu 17,17, napisala je: „Otkupitelj ljudi molio se svom Ocu: 'Posveti ih u istini: tvoja je riječ istina.'" (4MR 340), a također i sljedeće: "Istina, dragocjena istina, svojim utjecajem posvećuje." (3SM 198). Na temelju te povezanosti s biblijskom istinom, Ellen White je posvećenje zatim izravno povezala s Božjim zakonom. „Ovo je pravo biblijsko posvećenje: voljeti Boga i držati njegove zapovijedi." (4MR 340).

Koncept Ellen White o potrebi zajedničkih napora odražava se i u njenom sljedećem razmišljanju. Bog vjernicima daje posvećenje, ali daje ga samo onima koji su odlučili držati Njegove zapovijedi. Kao što je prethodno spomenuto, u mišljenju Ellen White to ne ostavlja prostor za pravednost dobivenu ljudskim naporima. Spasenje je moguće samo vjerom. „Duša treba biti posvećena istinom. I to se također postiže vjerom. Jer samo Kristovom milošću, koju dobivamo vjerom, moguće je preoblikovanje karaktera." (3SM 191).

Ellen White upozorila je i na neke nesporazume oko posvećenja. Kao odgovor na određene elemente *fanatizma, napisala je: „Sama buka i galama nisu dokazi posvećenja ili prisutnosti Duha Svetoga." (2SM 35). Nadalje je

savjetovala: „Često sam upozorena na isforsirana mišljenja o posvećenju. Ona dovode do događaja koji su za svaku osudu, i koji će nas preplaviti ako ne budemo potpuno budni. Ekstremnih mišljenja o posvećenju, koja će ljude navesti da kritiziraju i osuđuju svoju braću i sestre, treba se bojati i treba ih izbjegavati." (10MR 87). O daljnjim mjerama opreza napisala je: „Posvećenje se ne očituje u snažnim emocijama. U tome su mnogi dovedeni u zabludu. Oni svoje osjećaje uzimaju za kriterije. Kad se osjećaju ushićenima ili sretnima, tvrde da su posvećeni. Osjećaji sreće, kao ni odsutnost radosti, nisu dokaz da osoba jest ili nije posvećena." (RH, Jan. 18, 1881).

U kontekstu Kristove prispodobe o sjemenu koje samo raste, „najprije stabljika, onda klas" (Mk 4,26-29), Ellen White je napisala: „Klijanje sjemena predstavlja početak duhovnog života, a razvoj stabljike prekrasna je slika kršćanskog rasta. Kao što je u prirodi, tako je i u milosrđu; bez rasta ne može biti života. Biljka mora ili rasti ili će umrijeti. Kao što je njen rast tih i neprimjetan, ali stalan, takav je i razvoj života kršćanina. Naš život može biti savršen na svakoj razini razvoja; ipak, ako je ispunjen cilj koji Bog ima za nas, napredak će biti stalan." (COL 65). Ovdje je istaknut važan koncept razmišljanja Ellen White o posvećenju i kršćanskom *savršenstvu. U svakom dijelu svog života vjernik ili vjernica mogu biti savršeni. Pa ipak, prema mišljenju Ellen White, to savršenstvo ne daje dopuštenje za samozadovoljstvo. Ono je ponajprije poziv vjernicima da nastave rasti i stjecati kršćanska iskustva. Nadalje, takvim se razumijevanjem ističe visoka mjera na koju posvećenje uzdiže vjernika. „Evo mjerila kojim će biti izmjereni svi koji ulaze u nebeski grad. Vrhunac je naše vjere savršenstvo ljudskog karaktera, posvećenje cijeloga bića." (RH, Oct. 1, 1901).

Dodatno čitanje: SL; 3SM 190-204; COL 62-69; 4MR 339-357; ML 248-277; W. R. Lesher, „Ellen White's Concept of Sanctification" (Ph. D. diss., New York University, 1970).

Thomas Toews

POVIJESNE ZABILJEŽBE IZ INOZEMNIH MISIJA ADVENTISTA SEDMOGA DANA (*Historical Sketches of the Foreign Missions of the Seventh-day Adventists*, nakladnik knjige Basel, Švicarska: Imprimerie Polyglotte, 1886, 294). Knjiga sadrži opise i povijesne činjenice iz različitih polja adventističke misije u *Europi i *Australiji, kao i bilješke Ellen White s putovanja u neke zemlje. B. L. Whitney predstavlja srednjoeuropsku misiju i opisuje kako je adventistička poruka o suboti prvi put prenesena ljudima u *Švicarskoj, *Njemačkoj, *Francuskoj, *Italiji i Rumunjskoj radom *M. B. Czechowskog i kasnije *J. N. Andrewsa. *J. G. Matteson, bivši baptistički svećenik, opisuje skandinavsko misijsko područje i osnutak izdavačke kuće. *M. C. Wilcox predstavlja misiju u Britaniji, dokumentirajući povijest ranog svetkovanja subote u *Engleskoj u šesnaestome stoljeću. Australsku misiju, kao i rad među Maorima, predstavlja *S. N. Haskell. Haskell također izvještava o europskim misionarskim vijećima 1883., 1884. i 1885. godine i bavi se problemima s kojima se susreću nove europske adventističke zajednice. Bilješke Ellen White o putovanju Europom sadrže pojedinosti o posjećenim mjestima, tradiciji stanovništva te vjerskim uvjerenjima i običajima. Ona često komentira stajališta Europljana prema vjerskoj reformi i osvrće se na religijsku povijest tog kontinenta, posebno na reformaciju. *Knjiga završava izvještajem L. R. Conradija o njegovom misionarskom posjetu Rusiji. Knjiga je vrlo vrijedan povijesni dokument za praćenje razvitka razumijevanja misionarstva među adventistima sedmoga dana. Sadrži i nekoliko karata i ilustracija. Nažalost, postoji vrlo malo originalnih primjeraka, ali knjigu su ponovo izdali nakladnici Leaves of Autumn Books

(Payson, Ariz.: 1979, 1985) i Andrews University Press (2005), a uvod je napisao George R. Knight.

Cristian Dumitrescu

POVIJEST OTKUPLJENJA. (*The Story of Redemption*, nakladnik knjige RHPA, 1947, 445). Sažeto predstavljanje *velike borbe između dobra i zla izdvojeno iz ranijih spisa Ellen White. Tema velike borbe bila je najvažnija među mnogim temama o kojima je pisala Ellen White, koja opisuje sukob dobra i zla, od pada Lucifera na Nebu i pada čovječanstva, kroz stoljeća sve do Drugoga Kristovog dolaska, i uspostave Božjeg kraljevstva na Novoj Zemlji. Knjiga *Povijest otkupljenja* ustvari je reprint različitih poglavlja preuzetih iz prve knjige u nizu **Duhovni darovi* (*Spiritual Gifts*), objavljene 1858. godine, i prve knjige u nizu **Duh proroštva* (*The Spirit of Prophecy*), objavljene 1870. godine, te treće i četvrte knjige iz tog niza koje su objavljene 1878. odnosno 1884. godine. Poglavlja su grupirana prirodnim redoslijedom u skladu s biblijskim zapisima. Tekst poglavlja uređen je i prilagođen kraćoj prezentaciji teme, a „ono što je izostavljeno da se povijest objavi na što manjem prostoru, nije u tekstu posebno vidljivo“ (10). Usvojena su aktualna pravopisna pravila, interpunkcijski znakovi i gramatika. Osim tih prilagodbi, izvorni tekst je nepromijenjen, i dalje vjeran svojem izvorniku i grafički i jezgrovitim prikazom teme koju iznosi. Povijest otkupljenja čovječanstva, kao tema, dalje je razvijena u nizu *Vjekovni sukob.

POVJESNIČARI, KAKO SE ELLEN G. WHITE SLUŽILA NJIHOVIM DJELIMA. Povremeno su se postavljala pitanja o tome kako je Ellen White koristila povijesne izvore u svojim opsežnim spisima o raznolikim temama od zdravlja do povijesti reformacije.

Nakon optužbe za *plagiranje koju je 1887. godine iznio D. M. Canright, slijedile su slične optužbe; izrekli su ih Walter Rea, Donald McAdams, Ronald Numbers i još neki koji su poštenje i integritet Ellen White smatrali upitnima. Postavljeno je nekoliko važnih pitanja. Etičko pitanje: Je li Ellen White svojim korištenjem povijesnih izvora namjeravala prevariti čitatelje? Pravno pitanje: Je li Ellen White kršila zakone o autorskim pravima svog vremena? Na etičko pitanje odgovor je negativan. Ellen White otvoreno je 1888. godine čitateljima dala znati da se koristila povijesnim izvorima (GC 88. g, h) i 1911. (GC xi, xii) u Uvodu u *Velikoj borbi*. Također je istaknuto da su knjige iz kojih je Ellen White citirala ili parafrazirala ulomke bile široko dostupne u bibliotekama drugih adventista koji su upućivali na njen rad. U nekoliko je slučajeva čak podržala i čitateljstvu preporučila te knjige i prije nego što bi objavila svoje. (ST, Feb. 22, 1883; RH, Dec. 26, 1882). U mjesečnim kolumnama što ih je objavljivala u časopisu *Zdravstveni reformator* (*Health Reformer*), također je redovito izricala zasluge drugim autorima i preporučivala čitateljima da nabave referentne knjige. (usp. HR, July 1873).

Analizirajući zakonsku optužbu za plagiranje, F. D. Nichol i drugi procijenili su da, iako je problem plagiranja bio poznat tijekom kasnih 1800-tih, pravni aspekti plagijata predstavljaju „promjenjivo stajalište različitih generacija o tome koju količinu pisac smije kopirati od drugih bez dopuštenja“. (Nichol, 410). Vrlo je važno pravno mišljenje koje je 1891. godine dao odvjetnik Vincent L. Ramik iz Odvjetničkog društva Diller, Ramik i Wight u Washingtonu, D. C. Nakon iscrpne analize tisuću slučajeva autorskih prava u američkom pravu, te djela Ellen White i njenih kritičara, Ramik zaključuje: „Ellen White nije bila plagijator, a njeni radovi nisu predstavljali kršenje/piratstvo autorskih prava.“ („Memorandum o zakonu“ [„*Memorandum of Law*“],17). Ustvari, spisi Ellen White „stoje čvrsto unutar zakonskih granica ‘poštene uporabe’“ (*ibid.*,14).

Ellen White koristila je spise drugih autora; ali *načinom* kojim ih je koristila učinila ih je jedinstveno svojima.

Postavljena su i dva pitanja u vezi s povijesnim tvrdnjama Ellen White u svjetlu aktualnih povijesnih istraživanja: Je li način na koji je Ellen White citirala izvore pravilan? Je li njen opis povijesnih događaja u suprotnosti sa suvremenim povijesnim spoznajama? S jedne strane, ona nije tražila nepogrešivost povijesnih detalja; njen cilj nije bio potvrditi povijesne detalje, nego predstaviti velike teme povijesti spasenja. S druge strane, iako se neki detalji kod pojedinih povjesničara razlikuju od njenih, općenito gledajući ona je unutar znanstvenog konsenzusa. Na primjer, McAdams i drugi tvrdili su da je u knjizi *Velika borba* nekoliko očiglednih pogrešaka u povijesnim detaljima vezanima uz Jana Husa, uključujući i navode Ellen White da je (1) Papa gradu Pragu izrekao interdikt [crkvenu zabranu] (GC 100); (2) da je interdikt u Pragu uzrokovao „metež" (GC 101); (3) da je Jan Hus bio vođa reformskog pokreta u praškoj Betlehemskoj kapeli (moderni povjesničari tvrde da je stvarni vođa bio Stanislaw iz Znojma) (GC 102, 103); i (4) da je navedeno krivo mjesto na kojem su dva engleska umjetnika izradila svoje dvije slike (GC 99, 100). Ovi i drugi navodi preispitani su u dvama opsežnim djelima koja je pripremio Gerhard Hasel. On je pokazao da referiranje Ellen White na Papu kao inicijatora interdikta nije bila kontradikcija, jer „'samo Sveta Stolica može nametnuti interdikt za velika područja ili skupine' (R. C. Clouse, 'Interdict', *New International Dictionary of the Christian Church,* ed. J. D. Douglas [Grand Rapids: Zondervan, 1974], 513)". Grad Prag bio je intelektualni centar srednje Europe, a nadbiskup vjerojatno nije djelovao samostalno. Mathew Spinka [profesor crkvene povijesti u Hartfordu] navodi kako je papa Alexander V. 1409. godine objavio bulu u kojoj je odredio da se „viklifizam iskorijeni iz zemlje i da se kažnjava sve koji bi prihvaćali 'te proklete hereze'" (Koncept Jana Husa [*John Hus' Concept*], 93). Može li ta papinska bula biti potvrda praškoga interdikta? Spinka takvu povezanost podrazumijeva (Odvjetnici Reforme [*Advocates of Reform*],192). Što se tiče učinka interdikta, Spinka kaže: „Svećenici i prelati koji su prkosili njegovom proglašenju" bili su „lišeni svojih položaja. … Tu očito beznadnu borbu nadbiskup je nastavio voditi dva tjedna." (Biografija Jana Husa [*John Hus: A Biography*,125). „Borbu" između sekularne Vlade i Crkve potvrđuju i drugi moderni povjesničari, uključujući Walkera (272) i Friedenthala (181). Spinka pak jasno kaže da je Hus, kad je imenovan „u poznato središte češkog pokreta za reformu, Betlehemsku kapelu ... postao vođa češkog stanovništva koje podržava reformu" (Koncept Jana Husa [*John Hus' Concept*], 42). U tim slučajevima suvremeni autoritet poput Spinke, kojeg McAdams dosljedno citira, zapravo potvrđuje povijesnu točnost tvrdnji Ellene White. Što se tiče mjesta na kojem su slike postavljene, Wylie [James A. Wylie, autor knjige *History of Protestantism*], kaže da su slike bile u hodniku kuće u kojoj su umjetnici boravili, no Spinka ih smješta u Betlehemsku kapelu. Ellen White ne navodi mjesto na kojem su se slike nalazile; jednostavno kaže: „Na jednom su mjestu otvorenom za javnost postavili dvije slike." (GC 99). Ne samo da su povijesni zaključci Ellen White u ovom slučaju potvrđeni suvremenim spoznajama, oni pokazuju i da je ona tamo gdje je bilo poteškoća, iz opreza, manje konkretna od suvremenih povjesničara.

Opseg njene porabe povijesnih izvora pokrenuo je pitanje u kakvom su oni odnosu s njenim tvrdnjama o nadahnuću. Istaknuto je da su se i neki biblijski pisci koristili povijesnim izvorima i upućivali na njih, jer su bili vođeni nadahnućem da svome narodu pišu Božje poruke. (Brojevi 21,14; Jošua 10,13; 2. Samuelova 1,18; Luka 1,1-4). Ellen White navodi postupak svog pisanja ovako: „Iako u pisanju onoga što

mi je pokazano ovisim o Duhu Gospodnjem, u opisivanju onoga što sam vidjela koristim se svojim vlastitim riječima, ali ako pišem riječi koje mi je anđeo govorio, uvijek ih stavljam u znake navoda." (RH Oct. 8, 1867). U svojem izvornom kontekstu ta je izjava bila negirana, ne zbog njene porabe kod povijesnih izvora, nego zbog diktacijskog pogleda na nadahnuće. Riječi koje je koristila da opiše ono što joj je pokazano u viđenju bile su riječi po njenom vlastitom izboru, ali ne nužno i njenog osobnog porijekla.

Ellen White u Uvodu je knjige *Velika borba* priznala da su se neki njeni spisi oslanjali na povijesna djela. „Veliki događaji koji su obilježili napredak reforme u prošlosti za povijest su bitni, dobro poznati i opće priznati u protestantskome svijetu; to su činjenice koje nitko ne može poreći. Ovu sam povijest iznijela ukratko, u skladu s ciljem i opsegom knjige. Činjenice su sažete na što je moguće manje prostora, koliko je nužno za pravilno razumijevanje njihove primjene. U nekim slučajevima, kad je povjesničar tako skupio događaje da bi ukratko prikazao sažeti pregled predmeta, ili prigodno sažeo pojedinosti, navela sam njegove riječi. Ali ponekad nisu navedeni izvori, jer navodi nisu uzeti da bi se istaknuo autoritet pisca, već zato što njegove izjave pružaju jasan i uvjerljiv prikaz predmeta" (GC xi, xii). Povijesni izvori na koje se poziva Ellen White korišteni su da bi „pojačali ili osnažili njen osobni pristup temi; bila je gospodar, a ne rob, svojih izvora" (Douglass, 461), cijelim postupkom „ovisna o Duhu".

Godine 1912. u pismu W. W. Eastmanu, koji je u to vrijeme bio tajnik Nakladničkog odjela Konferencije Jugozapadne Unije, W. C. White dao je sljedeću izjavu o načinu na koji se njegova majka koristila povjesničarima: „Što se tiče majčinih spisa, ja imam snažan dokaz i uvjerenje da oni jesu opis i slika onoga što joj je Bog otkrio u viđenju, a kad je slijedila opis povjesničara ili izlaganje adventističkih pisaca, vjerujem da joj je Bog dao sposobnost razlučivanja, kako bi se koristila samo onim što je pravilno i u skladu s istinom o svemu što je ključno za spasenje. Ako bi se pažljivom analizom utvrdilo da je slijedila neke proročene događaje koji u nekim detaljima i konkretnim datumima nisu u skladu s našim razumijevanjem svjetovne povijesti, to ne utječe na moje povjerenje u cjelovitost njenih spisa, kao što na moje povjerenje u Bibliju ne utječe ni činjenica da se ni mnoga majčina stajališta ne mogu uskladiti s kronologijom." (3SM 449, 450).

Vidi također: Plagijarizam; *Čežnja vjekova*, izvori; Otkrivenje i nadahnuće.

Dodatno čitanje: H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 456-465; R. Friedenthal, *Ketzer und Rebell. Jan Hus und das Jahrhundert der Revolutionskriege,* 2nd ed. (Munich: Piper, 1972); R. Graybill, „Historical Difficulties in *The Great Controversy";* rev. ed., June 1982 DF; G. F. Hasel, „Hus' Letter About His Withdrawal From Prague and E. G. White's *Great Controversy":* rev., Jan. 31, 1978 (EGWE-GC); *ibid.,* „A Review of the White Estate Paper 'The Role of Visions and the Use of Historical Sources in the Writings of the *Great Controversy";* rev. ed., Oct. 24, 1977, EGWE-GC; D. R. McAdams, „Ellen G. White and the Protestant Historians: The Evidence From an Unpublished Manuscript of John Huss"; rev. ed., October 1977; *ibid.,* „Shifting Views of Inspiration: Ellen G. White Studies in the 1970s", *Spectrum* 10, no. 4 (1980): 27-41; F. D. Nichol, *Ellen* G. *White and Her Critics* (RHPA, 1951), 403-467; R. L. Numbers, *Prophetess of Health: Ellen* G. *White and the Origins of Seventh-day Adventists,* rev. ed. (Knoxville: University of Tennessee Press, 1992); R. W Olson, „Ellen White's Use of Historical Sources in *The Great Controversy*, AR, Feb. 23, 1984; *ibid.,* „Ellen White's Denials"; *Ministry,* February 1991; V. L. Ramik,

„Memorandum of Law: Literary Property Rights 1790-1915"; Aug.14, 1981; *ibid.,* „There Simply Is No Case"; AR, Sept. 17, 1981; W. T. Rea, *The White Lie* (Turlock, Calif.: M. and R. Pub„ 1982); M. Spinka, *John Hus' Concept of the Church* (Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1966); *ibid., John Hus: A Biography* (Princeton, N. J.: Princeton University Press, 1968); *ibid., Advocates of Reform* (Philadelphia: Westminster Press, 1953); W. Walker, *A History of the Christian Church,* rev. ed. (Edinburgh: Clark, 1963); *A Critique of* Prophetess of Health (EGWE, 1976, SDoc).

Michael G. Hasel

POZIV DA SE ODVOJIMO (*A Call to Stand Apart,* nakladnik knjige RHPA, 2003, 120). Parafraziran sažetak spisa Ellen White o problemima s kojima se suočavaju mladi i mlađi odrasli u dvadeset prvom stoljeću. Teme uključuju spasenje i duhovne discipline, odnose, zdravlje, socijalnu pravdu, karijeru i autoritet Svetoga pisma. Jezik je osuvremenjen, a rečenice i ulomci, iako zgusnuti, zadržavaju izvorni sadržaj, ideje i načela Ellen White. Knjiga je rezultat napora skrbnika ostavštine Ellen White da se mlađim čitateljima prenesu proročka načela. Svaki tematski odjeljak počinje odgovarajućim biblijskim citatima iz kojih se crpi komentar, te svjedočanstvima mlađih odraslih osoba koje su u knjigama Ellen White pronašli nadahnuće koje žele podijeliti s drugim mladim osobama.

Cindy Tutsch

POZNAVAJUĆI GA BOLJE (*Knowing Him Better* nakladnik RHPA, 1981, 125). Adaptacija knjige **Koraci prema Kristu* (**Steps to Christ*), također objavljena pod naslovom **Koraci prema Isusu* (*Steps to Jesus*). Jezik originalnog izdanja pojednostavljen je radi ljudi kojima engleski nije materinski jezik. Uz samo nekoliko iznimki, biblijski redci citirani u toj knjizi potječu iz današnje engleske verzije Biblije *Radosna vijest* (*Good News Bible*).

PRAVILA KRŠĆANSKOGA PONAŠANJA. Postmoderno društvo prožeto je mišljenjem da ljudi odlučuju sami o sebi i da su odgovorni samo sebi. Ta filozofija potječe od Sotone (Post 3,4.5), a sljedbenike ima među relativistima, egzistencijalistima i postmodernistima. U skladu s time, ljudi bi morali odbaciti sva pravila ponašanja osim vlastitih, i odbaciti pokoravanje ičijoj volji osim svojoj vlastitoj. Potvrđujući postojanje pravila kršćanskoga ponašanja, Ellen White nastojala je odgovoriti na neka vjekovna pitanja. U ovome članku razmatraju se razlozi što ih je navela za potrebu donošenja pravila; pravo i legitimnost Boga da od ljudi zahtijeva poslušnost; prirodu pravilâ; kako ljudi mogu spoznati Božju volju; i konačno, kako je ljubav povezana s poslušnošću Božjim pravilima.

Prema mišljenju Ellen White, ljudska bića ograničena su i grešna. Ta krucijalna činjenica, koju ne treba zanemariti, upućuje na to da ljudi, prepušteni sami sebi, iskorištavaju svoj okoliš, zagađuju vodu i zrak te zlostavljaju vlastiti organizam, um i odnose do točke samouništenja. Ellen White inzistira na tome da obrazloženje pravila kršćanskoga načina života i ponašanja mora biti utemeljeno na doktrini stvaranja i za to daje tri razloga. Na prvome mjestu, Bog je stvorio prirodu kao integrirani sustav međuovisnosti. „Sklad svega što je stvoreno ovisi o savršenoj sukladnosti svih bića, svega živog i neživog, sa Stvoriteljevim Zakonom. … Sve je podložno nepromjenjivim zakonima koji se ne mogu omalovažiti." (PP 52). Ljudska bića uklopljena su u taj integrirani sustav i njihova sreća i opstanak ovise o stupnju poštovanja koje pokazuju prema tim zakonima prirode.

Drugo, ljudi su mnogo više od prirodnih bića; oni su moralna i duhovna bića stvorena na sliku Božju, a njihovo ponašanje istinski je

ljudsko samo ako je vođeno poslušnošću Božjem moralnom zakonu. „Bog je čovjeku, krunskom djelu stvaranja, dao moć da razumije Njegove zahtjeve, shvati pravednost i dobrotu Njegovog zakona i Njegove svete zapovijedi za čovjeka, te da se od čovjeka očekuje nepokolebljiva poslušnost." (*ibid.*).

Treće, Bog se također sjeća naših ograničenja (Ps 103,14) i neznanja koje iz njih proizlazi. (Jr 10,23). On zna koliko je teško biti drugačiji i koliko je lako kopirati postupke prevladavajuće kulture. Stoga su pravila dana kako bi nas uzdigla iznad pravila društva (3T 322) i dovela nas u sklad s Božjom voljom.

No, možemo li biti sigurni da ta božanska pravila za ponašanje ljudi nisu nelegitimni božanski udar na ljudsku prirodu, slobodu i dostojanstvo? Ellen White predlaže nekoliko važnih čimbenika koji objašnjavaju legitimnost Božjeg zahvata u naše ponašanje. Prvo, sav život pripada Njemu i proizlazi od Njega (AH 280; Ed 99), a ljudska su bića samo Božji upravitelji (7T 176). Kao zakoniti vlasnik svega što je stvoreno (Ps 24,1.2), Bog može zahtijevati našu odgovornost za način na koji postupamo s Njegovom imovinom, uključujući i sebe. (AH 368; 1T 169, 199; 2T 432; 4T 619).

Usto, Bog je izbavio svoja stvorenja iz Sotoninih ruku; Isusovom smrću na križu, On je osvojio pravo na povrat vlasti nad svojim posjedom. Postavljajući pravila ponašanja, Bog nas štiti od pogrešnih i štetnih radnji i njihovih posljedica, čime štiti dobrobiti Kristove žrtve. „Kakav je Bog naš Bog! On vlada svojim kraljevstvom marljivo i brižno, a oko svojih podanika izgradio je ogradu – Deset zapovijedi – kako bi ih sačuvao od posljedica prijestupa. Zahtijevajući poslušnost zakonima svoga kraljevstva, Bog svome narodu daje zdravlje i sreću, mir i radost." (CT 454; usp. Ed 76, 77).

Božja pravila za ponašanje Njegove djece na visokoj su razini i mi smo pozvani da ih uzvisujemo (FE 288; 6T 146), umjesto da ih spustimo „u sam prah" (4T 37). Ali zašto bi Bog pun ljubavi na nas polagao takva očekivanja? Božja visoka očekivanja odražavaju Njegov jedinstveni pogled na naš potencijal. „Mnogi od onih koji imaju sposobnosti za iznimno djelo ostvaruju malo jer su sebi postavili mali cilj. Tisuće ljudi prelaze preko pozornice života kao da ne postoji nešto veliko za što bi živjeli, nikakav visok ideal koji bi mogli dosegnuti. Jedan razlog tomu je to što oni sami sebe premalo vrednuju, što sebi daju nisku ocjenu. Krist je platio za nas nepojmljivu cijenu, i mi bismo stoga trebali cijeniti sebe prema cijeni koju je On za nas platio." (MH 498; usp. TM 121).

Ali kršćanski vjernik ne ostaje sâm obeshrabreno i zapanjeno gledajući u taj veliki i uzvišeni cilj. Božja je zadaća da svakome pojedincu omogući postizanje tog najvišeg cilja. „Bog s njim [vjernikom] radi iz dana u dan usavršavajući karakter da može opstati u vrijeme konačnog ispita. A vjernik iz dana u dan pred ljudima i anđelima zorno pokazuje na djelu što Evanđelje može učiniti za pala ljudska bića." (AA 483).

Od Boga dana pravila otkrivaju što je dobro i pravedno, ali i što je zlo i nepravedno. U svojoj Riječi Bog je definirao što je grijeh i On upozorava, zabranjuje i disciplinira svoju djecu najvišim izrazom svoje ljubavi. „Sotona vara mnoge s naizgled vjerodostojnom teorijom da je Božja ljubav prema Njegovom narodu tako velika da će im On oprostiti grijehe. On tvrdi da se, premda Božje riječi prijetnje imaju određenu svrhu u Njegovoj moralnoj vladavini, one nikada neće doslovno ispuniti. Ali Bog u svojem postupanju prema svojim stvorenjima održava načela pravednosti tako što otkriva istinsku narav grijeha, pokazujući da su njegove posljedice bijeda i smrt. Nikada nije bilo i nikada neće biti bezuvjetnog oprosta grijeha. Takav oprost bio bi odbacivanje načela pravednosti koja je sâm temelj Božje vladavine. To bi izazvalo zaprepaštenje bezgrešnog svemira. Bog je vjerno upućivao na posljedice grijeha, i ako ta upozorenja

nisu istinita, kako možemo biti sigurni da će Njegova obećanja biti ispunjena?" (PP 522).

Za Ellen White Biblija je jedini izvor pravila. Kultura, ljudske sklonosti ili zakonodavni autoriteti ne mogu u konačnici definirati Božju volju za ljude. (Ed 260; 4T 312, 449; 5T 24). Svaki aspekt ljudskoga života treba biti vođen biblijskim pravilima. (CT 422; 5T 264; GC 521; Te 193). Nema bolje zaštite od iskušenja (3T 482), nema boljeg priručnika za izgradnju karaktera (COL 60; GC 94) niti pouzdanijeg upozorenja protiv grijeha i zla. (SW Apr. 23, 1907; Ed 76). Biblija „ljudskom razumu razjašnjava velike životne probleme i svima koji poštuju njene propise pokazat će se kao siguran vodič koji će ih sačuvati da svoj život ne utroše u pogrešno usmjerene napore." (AA 506).

Ellen White u Svetome pismu uočila je najmanje dvije razine pravila. Često se koristila izrazom *načelâ*, upućujući na široka ili općenita stajališta Božje riječi koja bi trebala biti temelj karaktera, iz kojeg proizlaze sva djela. (4T 562). Ta načela ne smiju biti ugrožena (GW 392; Ed 183; PK 548); ona su čvrsta (CS 25; 2SG 261; MYP 102; 2T 488), temeljna (1T 208), nepromjenjiva (4T 312), vječna (7T 152) i zahtjevna (DA 273). Ona je Deset zapovijedi prepoznala kao načela ljudskog ponašanja (Ed 69) koja se mogu poštovati samo ako su naši motivi prožeti dvama najvećim načelima: „vrhunskom ljubavi prema Bogu i nepristranom ljubavi prema čovjeku". (DA 498).

Osim ovih širokih i univerzalnih načela, ljudima su potrebna i konkretnija pravila ili zapovijedi. Ova pravila i zapovijedi nalaze se u Svetome pismu i proizlaze iz načela (4T 651, 652; FE 71), a ne samo iz emocija (2SG 261; 1T 161), niti iz nepotpomognute ljudske mudrosti (TM 192). Ona nas obavještavaju o našim neposrednim dužnostima u posebnim okolnostima. (2SM 217; CG 66). Jedan od primjera za to je prorok Daniel, koji se pridržavao načelâ zdravoga života odbijajući piti ili jesti bilo što što nije u skladu s Božjom riječi (Dn 1). „Među onima koji se danas smatraju kršćanima mnogo je onih koji bi zaključili da je Daniel previše isključiv, te bi ga proglasili uskogrudnim i zadrtim. Oni smatraju da su jelo i piće premalo važni da bi zahtijevali tako odlučan stav. … Oni koji prihvaćaju i slušaju jedno od Njegovih pravila samo zato jer je to zgodno činiti, a odbacuju drugo jer bi njegovo poštovanje zahtijevalo požrtvovanje, snižavaju mjerilo ispravnosti i svojim primjerom navode druge da olako gledaju na sveti Božji zakon." (FE 78; usp. CG 66; SD 78).

Svoje čitatelje Ellen White pozvala je da „upamte da učenik treba vršiti volju svog učitelja. Ne smijemo rasuđivati prema rezultatima". (MM 255). Prava ljubav ne odbacuje poslušnost. (AA 563; SC 60, 61; PP 279; DA 126). Doista, prava ljubav je poslušnost. (1Iv 5,3; DA 641). „Ako ostanemo u Kristu, ako Božja ljubav nastava u srcu, naši će osjećaji, naše misli, naši postupci biti u skladu s Božjom voljom. Posvećeno srce u skladu je s odredbama Božjega zakona." (AA 563). Takav se odgovor ne može izmamiti silom. Samo ljubav može vjerovati dovoljno da posljedice prepusti Bogu. (GC 460). „Krist ne prisiljava, nego privlači ljude k sebi. Prinuda ljubavlju jedina je prinuda kojom se služi." (MB 127). Genijalnost kršćanstva u tome je što utjelovljuje blagost bez kompromisa, strpljivost bez ravnodušnosti i oprost bez opravdanja grijeha.

Ellen White podsjeća nas da „Dužnost ima blizanku, Ljubav; ujedinjene mogu ostvariti gotovo sve, ali odvojene nijedna nije sposobna činiti dobro". (4T 62; usp. 3T 108, 195). Otkako je Bog izrekao svoje prvo pravilo ponašanja Adamu i Evi – „ali sa stabla spoznaje dobra i zla da nisi jeo!" (Post 2,17) – Sotona je vodio rat protiv ljudskoga roda. Sile zla uvidjele su da su zapovijedi koje izražavaju Božju volju najranjivija karika u odnosu Boga i ljudi.

Dodatno čitanje: M. M. Kiš, „Christian

Lifestyle and Behavior“, in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 675-723.

Miroslav M. Kiš

PREDSTOJEĆA KRIZA, KOMENTARI ELLEN WHITE (*The Crisis Ahead*, nakladnik knjige RHPA, 2000, 202). Kompilacija stajališta Ellen White u vezi s proročanstvima koja se trebaju ispuniti prije Kristovog povratka. Pripremio ju je *Robert W. Olson za tečaj o Ellen White koji se provodi u kalifornijskom gradu Angwinu na Koledžu Pacifičke unije (*Pacific Union College, Angwin, Kalifornija*). Materijali za ovu knjigu odabrani su iz objavljenih i neobjavljenih djela Ellen White. Iako knjiga nije pokušaj da se dovrši dogmatski slijed budućih događaja, ona uključuje širok raspon tema, kao što su ujedinjenje Crkava, *Zakon o nedjelji, *kasna kiša, *glasna vika, *Božji pečat i *žig Zvijerin. Knjiga je kasnije proširena i ponovo objavljena pod naslovom **Događaji posljednjeg Dana* (*Last Day Events*).

PRELJUB vidi **BRAK I RAZVOD**

PRIČA O ISUSU. (*Story of Jesus*, nakladnik knjige RHPA, 1949, 2003, 142). Dok je Ellen White radila na knjizi **Čežnja vjekova* (*The Desire of Ages*), njen sin *Edson White prilagodio je neke od njenih spisa koje je uvrstila u knjigu od 158 stranica namijenjenu djeci pod nazivom *Krist naš Spasitelj* (*Christ Our Saviour*), u kojoj se posebno usredotočila na Kristovo djetinjstvo. Knjiga se najprije pojavila 1896. godine kao izdanje Međunarodnog društva za objavu traktata (*International Tract Society*). Nakon što je Edson osnovao *Južnu nakladničku udrugu (*Southern Publishing Association*), knjiga je ponovno objavljena 1900. godine. U to je vrijeme knjiga proširena na 182 stranice. Godine 1949. Južna nakladnička udruga ponovno je objavila dužu verziju pod naslovom *Priča o Isusu* s novim ilustracijama i u novom formatu. Sve tri sjevernoameričke nakladničke kuće tiskale su knjigu.

Promjena stilova u dječjoj literaturi dovela je do toga da je knjiga postala sve staromodnijom i teškom za čitanje. *Nakladničko društvo Review and Herald Publishing Association pojednostavilo je rječnik i strukturu rečenica, zamijenilo biblijske citate modernim prijevodom (verzija New King James), obnovilo ilustracije punom bojom i dodalo kronološke tablice događaja iz Isusovog života, čuda koja je učinio i prispodoba koje je iznosio. Redizajnirano izdanje na 142 stranice pojavilo se 2003. godine pod naslovom *Priča o Isusu: od jaslica do prijestolja* (*The Story of Jesus: From the Manger to the Throne*). Godine 2006. Društvo Review and Herald Publishing Association objavilo je još jednu verziju te knjige pod naslovom *Isusov život* (*Life of Jesus*).

Gerald Wheeler

PRIJEVODI KNJIGA ELLEN WHITE. U svojoj posljednjoj volji i oporuci Ellen White naložila je povjerenicima svoje ostavštine da „organiziraju tiskanje novih prijevoda“ njenih knjiga i rukopisa. Njeno zanimanje da se njena djela prevedu na strane jezike za čitatelje diljem svijeta nije bila njena usputna, naknadna misao, već upućuje na njenu misijsku usmjerenost koja se očitovala u njenoj izravnoj uključenosti u prevoditeljska nastojanja sredinom 1880-ih godina.

Čini se da je prva neengleska knjiga Ellen White bila *Kršćansko iskustvo* (*Aandelige Erfaringer*), objavljena 1884. godine na danskom jeziku. Sadržavala je autobiografski materijal Ellen White kako je objavljen u *Svjedočanstvima za Crkvu* (*Testimonies for the Church*) i prvoj knjizi u nizu *Duhovni darovi* (*Spiritual Gifts*, volume 1). Uskoro slijede prijevodi njenih spisa na druge europske jezike o Kristovom životu (adaptacije druge i treće knjige u nizu

Duh proroštva (*The Spirit of Prophecy,* volumes 2 and 3) i *Velika borba* (*The Great Controversy*).

Do 2008. godine knjige Ellen White prevedene su na više od 165 jezika, a knjiga *Koraci prema Kristu* (*Steps to Christ*) – njeno najprevođenije djelo – na više od 160 jezika. Španjolski je bio vodeći jezik prijevoda knjiga Ellen White, a odmah nakon njega portugalski.

Odbor Duha proroštva Generalne konferencije (*The General Conference Spirit of Prophecy Committee*) sufinancira objavljivanje novih prijevoda preko odjeljenja Crkve u svijetu (divizija) i nakladničkih kuća na temelju veličine članstva Crkve i lokalnih ekonomskih uvjeta. Prevoditelje biraju i blisko surađuju s njima crkveni odjeli za nakladništvo na određenom jezičnom području. Ovo pomaže da prijevod bude točan i nepristran te da će prevedeno djelo biti distribuirano postojećim crkvenim kanalima.

U dijelovima svijeta u kojima nije ekonomski praktično prevesti i objaviti cijele knjige, često se izdaju izabrani i skraćeni oblici. Na primjer, trotomni komplet (*Testimony Treasures* / hrv. *Svjedočanstva, riznica ili Iz riznice svjedočanstava*, 1949) omogućuje prijevode glavnih poruka devet svezaka *Svjedočanstava za Crkvu* (*Testimonies for the Church*), dok je ukupni volumen knjiga smanjen za dvije trećine.

Godine 2005. Generalna konferencija pokrenula je najveći globalni projekt distribucije knjiga u povijesti Crkve adventista sedmoga dana „Povezivanje s Isusom". Cilj mu je bio tijekom petogodišnjeg razdoblja izdati deset knjiga Ellen White za dva milijuna adventističkih obitelji diljem svijeta, koje su objavljene na svim glavnim svjetskim jezicima po pristupačnim, subvencioniranim cijenama.

Daljnje informacije u vezi s pravilima koja reguliraju prevođenje knjiga Ellen White može se naći u Radnom pravilniku Generalne konferencije odjeljak GE (*General Conference Working Policy,* section GE).

Tim Poirier

PRIKAZ O KRŠĆANSKOM ISKUSTVU I POGLEDIMA ELLEN WHITE (*Sketch of the Christian Experience and Views* of *Ellen G. White,* nakladnik knjige James White, 1851, 64). Ta se knjižica uglavnom povezuje uz publikaciju *Iskustvo i pogledi* (*Experience and Views*), prvu knjigu Ellen White, objavljenu u Saratoga Springsu, u saveznoj državi New York, a cilj joj je da se prvim viđenjima Ellen White dade trajni oblik. (1Bio 214). Kasnije je ponovo objavljena i tiskana u prvom dijelu knjige **Rani spisi* (*Early Writings*), od 11. do 83. stranice. U Predgovoru Jamesa Whitea navedena su dva cilja knjige: ukloniti „predrasude" o viđenjima Ellen White i odgovoriti na primjedbe da su njena viđenja proistekla iz *mesmerizma ili *fanatizma (2). Knjiga se sastoji od dvaju dijelova. U autobiografskom dijelu (od 3. do 9. stranice) detaljno se opisuje obraćenje Ellen White i njeno prvo viđenje, te objašnjava njena početna nevoljkost da viđenje obznani javno. U drugome su dijelu (od 9. do 64. stranice) kratki sažeci najmanje devetnaest drugih viđenja, od kojih su neka ranije već objavljena kao recenzije ili kao članci u časopisu **Sadašnja istina* (*Present Truth*) ili u posebnom izdanju časopisa **Pregled i vjesnik* (*Review and Herald* Extra) od 21. srpnja 1851. godine. *Dodatak (*Supplement*) objavljen je 1854. godine.

Dodatno čitanje: „Ellen White's First Book" in *Legacy of Light CD-ROM.*

PRIMIT ĆETE SILU (*Ye Shall Receive Power*, nakladnik knjige RHPA, 1995, 382). Sedamnaesta knjiga za dnevna bogoslužja koju je objavilo Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.)*. Materijali odabrani za ova promišljanja izvučeni su iz knjigâ Ellen White, članaka u časopisima i neobjavljenih pisama i rukopisa. Svaki mjesec obrađuje se drugačija tema koja ističe osobu, prisutnost i rad Duha Svetoga u kršćanskom životu. Ova svakodnevna čitanja otkrivaju kako Duh Sve-

ti transformira i vodi kršćanina, donosi plod Duha i daje duhovne darove Crkvi. Unatoč tome što je riječ o zbirci različitih napisa, ova knjiga daje uravnoteženu, ali kompaktnu prezentaciju razmišljanja Ellen White o Duhu Svetome i Njegovome djelu.

PRIPREMA KNJIGA ELLEN WHITE. Priprema njenih knjiga za tisak, odabir i raspored materijala iz njenih spisa, uređivanje i odobravanje ilustracija, ako ih je bilo, sve je to bila odgovornost Ellen White. Međutim, nakladnička bi kuća uglavnom odabirala naslove za knjige, uz moguće iznimke *Velike borbe* (*The Great Controversy*) i *Svjedočanstava za Crkvu* (*Testimonies for the Church*). Za njenu knjigu o Kristovom životu izdavač, Pacific Press, predložio je dva naslova – Čežnja svih naroda (*The Desire of All Nations*) i *Čežnja vjekova* (*The Desire of Ages*) – i očekivao njenu konačnu odluku (4Bio 390).

Prva knjižica Ellen White djelo je od 64 stranice pod naslovom *Prikaz o kršćanskom iskustvu i pogledima Ellen White* (*A Sketch of the Christian Experience and Views of Ellen G. White*), a objavljena je 1851. godine. Iako je Ellen White imala urođeni književni talent, nedostajalo joj je formalno obrazovanje, tako da nikada nije postala vješta u tehničkim detaljima gramatike. U skladu s tim, pomoć u pripremi knjiga za objavljivanje bila je nužna od samog početka. James White je zaslužan za uređivanje i pripremu prvih triju knjižica svoje supruge: *Prikaz o kršćanskom iskustvu i pogledima Ellen White* (*A Sketch of the Christian Experience and Views of Ellen G. White* – 1851), *Dodatak Iskustvu i stajalištima* (*Supplement to Experience and Views* –1854) i *Duhovni darovi* (*Spiritual Gifts* –1858); sve tri ponovno su objavljene 1882. godine pod naslovom *Rani spisi* (*Early Writings*). Vjerojatno je također pomogao svojoj supruzi u uređivanju i pripremi prve knjige u nizu *Duh proroštva* (*The Spirit of Prophecy* vol. 1), koja je prethodila knjizi *Patrijarsi i proroci* (*Patriarchs and Prophets*). Tijekom razdoblja od 1874. do 1876. godine, nećakinja Ellen White, *Mary Clough, pomogla joj je u pripremi za objavljivanje druge i treće knjige u nizu *Duh proroštva* (*The Spirit of Prophecy*), dviju knjiga o Kristovom životu (3SM 456). Drugi koji su joj pomagali u uređivanju tijekom godina su: *Sarah Peck, u vezi s knjigom *Odgoj* (*Education*) (4Bio 450); *C. C. Crisler, *Maggie (Hare) Bree i Minnie Hawkins, s knjigom *Djela apostolska* (*The Acts of the Apostles*) (6Bio 342, 343) i *Mary Steward, *D. E. Robinson, *W. W. Prescott, C. C. Crisler, *A. G. Daniels, i *Homer Salisbury, 1911. godine u pripremi izdanja knjige *Velika borba* (*The Great Controversy*) (*ibid.*, 307; 38M 457). Književna asistentica koja je Ellen White od 1879. do 1904. godine pružila najveću pomoć bila je *Mary Ann Davis (38M 91), koju je Ellen White od milja zvala Marian, i obično je u dopisivanju oslovljavala tim imenom. Marianin osjećaj za književnu ljepotu kao i njena vješta organizatorska sposobnost rezultirali su u pripremi i objavljivanju 1888. izdanja sljedećih knjiga: *Velika borba* (*The Great Controversy*) (*ibid.*, 111), *Patrijarsi i proroci* (*Patriarchs and Prophets*) (3Bio 435, 443), *Čežnja vjekova* (*The Desire of Ages*) (4Bio 382, 383), *Isusove usporedbe* (*Christ's Object Lessons*) (*ibid.*, 448), *Služba liječenja* (*The Ministry of Healing*) (5Bio 378) i drugih.

Zapravo, Ellen White je trebala dvije vrste književne pomoći. Trebala je pomoćnike koji bi provjeravali gramatiku, pravopis i frazeologiju u njenim pismima i člancima u časopisima. Trebala je i one koji su odabirali ulomke i štiva, iz njenih opsežnih spisa o zadanim temama, koje bi zatim složili i uredili za objavljivanje kao knjige. U pismu Georgeu Irwinu, predsjedniku Generalne konferencije, Ellen White je objasnila točnu narav ove vrste pomoći: „Kako nastaju moje knjige? Marian ne očekuje da se njen rad navodi u publikaciji. Ona radi svoj posao na ovaj način: uzima moje članke koji su objavljeni u časopisima te ih lijepi u

praznu bilježnicu. Ona također ima kopije svih pisama koja pišem. Pripremajući poglavlje za knjigu, Marian se prisjeti da sam napisala nešto o tom određenom predmetu što bi ga moglo upotpuniti. Ona počinje tražiti taj tekst i ako ga nađe i vidi da će on pojasniti to poglavlje, dodaje ga u bilježnicu. Knjige nisu Marianin uradak, već moj vlastiti, prikupljene iz svih mojih spisa. Marian ima veliko polje u kojem nalazi tekstove, a njena sposobnost da uredi određenu temu za mene je od velike vrijednosti. Pošteđena sam baviti se velikom količinom materijala, za što nemam vremena." (Lt 61a, 1900, u 3SM 91).

Takav je način rada ponekad zahtijevao neke promjene u tekstu. Radni dokumenti za knjigu *Čežnja vjekova* korišteni 1897. i 1898. godine u uredu Ellen White u Cooranbongu, Australija, otkrivaju da su dvije njene pomoćnice predložile promjene u formulaciji koje je Ellen White prihvatila. Marianin oprez u vezi s tim vidljiv je iz komentara Ellen White koji je uputila svojoj snahi Mary White: „Svaku malu promjenu riječi ona [Marian Davis] želi da vidimo." (Lt 64a, 1889, in 3SM 92, 93). Čini se da su neke izmjene u tekstu napravljene čisto iz estetskih razloga.

Drugom predsjedniku Generalne konferencije Ellen White objasnila je zašto nije imala vremena za posao koji bi sa sigurnošću mogla povjeriti nekome drugome: „Imam toliko prekida da ne mogu pisati onako kako bih trebala. Ne koristi mi nastojati pisati, a u isto vrijeme voditi brigu o crkvama, voditi domaćinstvo i raditi kao hotelijer; jer oni koji u moj dom dolaze i iz njega odlaze neprestano nas oduševljavaju." (Lt 59, 1895, u 19MR 271). Usprkos pritiscima pod kojima je živjela, ipak je našla vremena da napiše toliko o Kristovom životu u tri knjige koje je objavila – *Čežnja vjekova* (*The Desire of Ages*), *Misli s gore blaženstava* (*Thoughts From the Mount of Blessing*) i *Isusove usporedbe* (*Christ's Object Lessons*).

Iako je Ellen White za pripremu rukopisa bilo nužno angažirati poznavatelje jezika, ona je pomno pratila njihov rad. Prema W. C. Whiteu, rukopise koje su pripremili njeni pomagači oni bi predavali njegovoj majci rano ujutro na njeno odobravanje. Prelazila bi preko njih, pažljivo dodajući riječi, izraze, rečenice, ili na drugi način vršeći poboljšanja, nakon čega su rukopisi vraćeni tajnici na drugi ispis. (6Bio 342, 343). Istodobno je prihvaćala kritike onih kojima je vjerovala. Jednom je zamolila muža da preda jedan od njenih rukopisa J. H. Wagoneru i J. N. Loughboroughu na njihovu recenziju. Posebno je cijenila sposobnosti starješine Waggonera kao teologa. (38M 104). Drugom teologu, W. H. Littlejohnu, ona je pisala: „Pomno sam pregledala sva svoja izdanja. Ne želim da se išta pojavi u tisku bez pažljivog pregleda. … Uputila sam cijeli svoj rukopis o *Patrijarsima i prorocima* i svezak IV [*Velika borba*] izdavačkom odboru na ispitivanje i kritiku. Također sam povjerila na ispitivanje ove rukopise nekima od naših pastora. Što više njihovih kritika, obavit ćemo bolji posao." (Lt.49, 1894, u 10MR 12, 13). Na kraju je Ellen White preuzela punu odgovornost za ono što je objavljeno pod njenim imenom. Svojoj sestri Mary napisala je: „Čitam ponovno sve što je napisano, da vidim je li sve kako treba. Čitam cijeli rukopis knjige prije slanja u tiskaru." (Lt 133, 1902, u 3SM 90).

Od svih knjiga koje su izašle iz pera Ellen White, čini se da je *Velika borba* njena najomiljenija knjiga. „Želim da se ova knjiga više tiska i distribuira od bilo koje druge", pisala je. (CM 127). Cijenila ju je „više od srebra ili zlata". (*ibid.*, 128). Knjiga *Velika borba* ima svoj početak u viđenju Ellen White na pogrebu u mjestu Lovett Grove, Ohio, 14. ožujka 1858. godine, kad joj je Gospodin po drugi put otkrio povijest velikog sukoba između Krista i Sotone. Dobila je uputu da to mora „napisati". (3SM 99). U rujnu te godine objavljeno je da je knjiga *Duhovni darovi – velika borba između Krista i nje-*

govih anđela i Sotone i njegovih anđela (*Spiritual Gifts – The Great Controversy Between Christ and His Angels and Satan and His Angels*) spremna za distribuciju. Ovo rano djelo kasnije je postalo poznato kao prva knjiga u nizu *Duhovni darovi* (*Spiritual Gifts*, vol. 1). Na 219 stranica u toj je knjizi ukratko opisan vrhunac sukoba između Krista i Sotone. Niz je kasnije proširen na četiri knjige, svaka je imala oko 400 stranica. U prvoj knjizi, objavljenoj 1870. godine, opisano je razdoblje od pada Sotone do vremena Salomona. Druga i treća knjiga, objavljene 1877. i 1878. godine, bave se životom i djelom Isusa i apostolâ. Posljednja knjiga u tom nizu, objavljena 1884. godine, bavi se post-biblijskim razdobljem. Objavljena je pod naslovima *Duh proroštva*, četvrta knjiga (*Spirit of Prophecy*, vol. 4) u uvezu od crne tkanine, i *Velika borba* (*The Great Controversy*) u manje uobičajenom uvezu maslinaste boje (3Bio 243, 249). U roku od tri godine prodano je pedeset tisuća primjeraka „četvrte knjige", a u to vrijeme Crkva adventista sedmoga dana imala je samo dvadeset tisuća članova. Odmah je postalo jasno da je to knjiga koja je privlačna i onima koji nisu adventisti jednako kao i adventistima. Od 1885. do 1887. godine Ellen White posjetila je Europu. Kad je *C. H. Jones, upravitelj nakladničke kuće Pacific Press, obavijestio W. C. Whitea da su tiskarske ploče iz 1884. godine istrošene i da ih je potrebno ponovo složiti, Ellen White tu je priliku odlučila iskoristiti za dodavanje nekih materijala o reformaciji i izostavljanje određenih stranica koje bi mogle biti uvredljive za mnoge čitatelje koji nisu adventisti. Na kraju je izdanje iz 1888. godine brojilo 678 stranica. (Izbrisane stranice mogu se naći u TM 472-475).

Ponovno, 1910. godine, kad su se tiskarske ploče izdanja iz 1888. godine toliko istrošile da su trebale biti zamijenjene, Ellen White je to prepoznala kao još jednu priliku za poboljšanje knjige. Naložila je umetanje referencija za sve korištene povijesne navode, kao što su to zahtijevali kolporteri. Također je zamolila vođe Crkve da daju prijedloge koji bi mogli poboljšati knjigu. F. M. Wilcoxu, uredniku nakladničke kuće Review and Herald Publishing Association, 25. srpnja 1911. godine pisala je: „Kao rezultat temeljitog ispitivanja naših najiskusnijih djelatnika došlo je do nekih promjena koje predlažemo. Te sam promjene pažljivo ispitala i odobrila." (Lt 56, 1911, u 38M 124). Promjene su se uglavnom odnosile na povijesne detalje. Na primjer, na 65. stranici, rečenica „valdenzi su bili prvi" u izdanju iz 1888. godine promijenjena je u „Valdenzi su bili među prvima" u izdanju iz 1911. godine; na stranici 272. u izdanju iz 1888. godine „veliko zvono palače" postalo je u izdanju iz 1911. godine samo „zvono"; na stranici 273. u izdanju iz 1888. godine rečenica „Božja riječ bila je zabranjena", u izdanju iz 1911. godine glasila je „ukinuto je štovanje božanstva", itd.

Ellen White uporno je tvrdila da ona „nije autorica tih knjiga" (niza Sukob vjekova – *Conflict of the Ages Series*). Izjavila je: „One sadrže upute koje joj je Bog davao tijekom njenog života." (CM 125). Ipak, ponekad joj je pomoglo koristiti se djelima drugih autora za uvide i pojedinosti koje Gospodin nije smatrao potrebnim objaviti, poput kronološkog slijeda događaja u Kristovom životu. Iz Basela je pisala svojim sinovima Willieju i Edsonu, koji su prisustvovali zasjedanju Generalne konferencije u Battle Creeku: „Recite Mary [Marian Davis] da mi pronađe u nekim povijestima Biblije redoslijed događaja. Ovdje nemam tih podataka i u knjižnici ništa ne mogu naći." (Lt 38, 1885, u 3SM 122). Dok je radila na knjizi *Patrijarsi i proroci* u Baselu, Ellen White je pisala A. C. Bourdeauu: „Bilo bi mi jako drago ako bi pogledao među svojim knjigama i pronašao knjigu Židovske starine (*Jewish Antiquities*). Tamo je, jer sam je vidjela i jako bih je voljela upotrebljavati neko vrijeme." (Lt 37, 1886). Nekoliko tjedana kasnije pisala je Albertu Vuilleumieru:

„Nestrpljiva sam dobiti knjigu pod naslovom *Veliki gradovi Bašana* (*The Giant Cities of Bashan*). Hoćeš li mi je, molim te, poslati? Dobro ću se brinuti o njoj i uskoro je vratiti." (Lt 45, 1886).

W. C. White je objasnio kako su joj te i druge knjige pomogle: „U nekim povijesnim pitanjima, kao što su iznijeta u *Patrijarsima i prorocima* i u *Djelima apostolskim*, kao i u *Velikoj borbi*, glavni okviri su joj bili vrlo jasni, a kad je trebalo pisati o tim temama, valjalo joj je proučavati Bibliju i povijest kako bi utvrdila datume i geografske lokacije, i tako poboljšala svoj opis detalja." (3SM 462). Zapravo, dok je pisala svoje rukopise, osjećala se slobodnom koristiti jezik koji se nalazi u knjigama što ih je čitala. W. C. White je spominjao „njenu naviku korištenja dijelova rečenica koje se nalaze u tuđim spisima i dopunjavanja vlastitim riječima". (*ibid.*, 460). To je očito bila i njena praksa kad je u Australiji pisala o Kristovom životu.

Knjige koje se uobičajeno nazivaju *Svjedočanstva* (*The Testimonies*), u određenoj su mjeri bile pripremane za objavljivanje na drugačiji način od gore navedenih knjiga. Nisu pripremljene tako da svaka knjiga potpuno obrađuje jedan određeni predmet ili temu. Umjesto toga, svaka od prvih pet knjiga, posebno, sadrži savjete za određeno razdoblje povijesti Crkve. Niz *Svjedočanstva* započet je 1855. godine na konferenciji u Battle Creeku na kojoj je Ellen White dobila viđenje koje opisuje duhovno stanje Crkve u povojima. Ubrzo nakon toga, šest crkvenih vođa službeno je zatražilo da se viđenje objavi. (*ibid.*, 94). Kao odgovor na ovaj zahtjev, objavljena je mala brošura pod naslovom *Svjedočanstvo za Crkvu* (*Testimony for the Church*) (sada u 1T 113-126). Godinu dana kasnije uslijedila je druga knjižica (sada u 1T 127-140). Nakon toga nastavilo se s objavljivanjem niza knjižica od kojih su mnoge napisane u nepovoljnim okolnostima pa stoga sadrže gramatičke nedostatke.

Godine 1883. odlučeno je da se ponovo objave brojevi 1-30 u četiri knjige, ali uz uvjet da se gramatički nedostaci isprave. Na zasjedanju Generalne konferencije održanom te godine izglasovano je „da se u ponovnom izdanju tih knjiga unesu verbalne izmjene koje uklanjaju gore navedene nesavršenosti, koliko god je to moguće, bez ikakve promjene misli". (3SM 96). Imenovan je odbor od pet članova koji će obaviti traženi posao. Sve značajne promjene trebala je odobriti Ellen White. (*ibid.*, 96-98; usp. Moon,121-128). Novo izdanje, koje je sada naslovljeno *Svjedočanstva za Crkvu*, knjiga 1 do 4 (*Testimonies for the Church*, vol. 1-4) objavljeno je 1885., a peta knjiga slijedi 1889. godine. Građa u zadnje četiri knjige, za razliku od ranijih, predstavljena je u tematskom obliku. Šesta knjiga dobrim dijelom govori o obrazovanju, sedma knjiga posebno iznosi nakladničke interese, dok se osma knjiga bavi panteističkim krivovjerjem. Objavljivanje niza *Svjedočanstva* završeno je devetom knjigom 1909. godine.

Kad je Ellen White umrla 1915. godine, većina skrbnika njene ostavštine isprva je oklijevala objaviti bilo što iz njenih spisa što se nije već pojavilo u tisku prije njene smrti. Konačno, međutim, odlučili su slijediti upute ostavljene u njenoj oporuci, koje su uključivale tiskanje kompilacije njenih rukopisa (F. D. Nichol, *Ellen G. White and Her Critics* [RHPA, 1951.], 677). Utvrđeno je da bi kompilacije o određenoj temi bile korisne, da bi trebale pokrivati cijeli raspon učenja Ellen White o toj temi, uključujući ne samo prethodno objavljene materijale već i prethodno neobjavljena pisma i rukopise. Budući da takve kompilacije ne bi imale prednost konačnog odobrenja Ellen White, zahtijeva se posebna pažnja da se ništa ne citira izvan konteksta.

Većinu kompilacija pripremili su članovi osoblja ili bivši članovi Društva za ostavštinu Ellen G. White (*Ellen G. White Estate Inc.*). Po-

nekad su članovima osoblja pomagali i drugi. Primjer za to je knjiga *Evangelizacija* (*Evangelism*). U početku je Odjel za propovjedničku službu Generalne konferencije podnio zahtjev za knjigom savjetâ Ellen White o javnoj i osobnoj evangelizaciji. Nakon što je Arthur White utvrdio da postoji odgovarajući materijal na tu temu, Louise Kleuser iz Odjela za propovjedničku službu imenovana je za pomoćnika Arthuru Whiteu u organiziranju ulomaka odabranih za ovu knjigu. U lociranju tih materijala posebno je bio koristan indeks od pet tisuća kartica. Danas je CD-ROM neizostavna pomoć svakome tko želi steći uravnoteženo razumijevanje učenja Ellen White o bilo kojoj temi.

Ostali naslovi Ellen White uključuju nekoliko publikacija koje su pojednostavljene ili prilagođene za posebne potrebe publike. *Krist naš Spasitelj* (*Christ Our Saviour*) je *Kristov* život prilagođen za djecu, *Koraci ka Isusu* (*Steps to Jesus*) knjiga je *Koraci ka Kristu* (*Steps to Christ*) namijenjena djeci ili osobama kojima engleski nije materinski jezik. *Povijest otkupljenja na lakom engleskom* (*The Story of Redemption in Easy English*) pripremljena je posebno za gluhe. *Suvremene prilagodbe* (*Contemporary adaptations*) Jerryja D. Thomasa uključuju knjigu *Mesija* (*Messiah*), koja je prerađena knjiga *Čežnja vjekova* (*The Desire of Ages*) i *Blagoslovi* (*Blessings*), iz knjige *Misli s Gore blaženstava* (*Thoughts From the Mount of Blessing*). Kao autor ovdje se navodi priređivač, jer nadilazi parafrazu u prilagodbi jezika čitateljima dvadeset prvoga stoljeća.

Dodatno čitanje: N. J. Collins, „What Compilations Are and What They Are Not" (EGWE, SDoc); J. Moon, *W. C. White and Ellen G. White: The Relationship Between the Prophet and Her Son* (AUP, 1993), 60-64, 112-129, 146-149, 221-225, 349-361, 427-436, 445, 446; R. W. Olson and R. Graybill, „How *The Desire of Ages* Was Written" (EGWE, 1979, SDoc); J. D. Thomas, *Blessings* (PPPA, 2008); J. D. Thomas, *Messiah* (PPPA, 2003); WCW, „How Ellen White's Books Were Written" (EGWE, 1935, SDoc); WCW and D. E. Robinson, „Brief Statements Regarding the Writings of Ellen G. White" (EGWE, 1933, SDoc).

Robert W. Olson

PRIRODA. Poglede Ellene White na prirodu ili svijet prirode najbolje se razumije usporedbom dviju Božjih knjiga – Svetoga pisma i knjige prirode. „Knjiga prirode i napisana Riječ nisu u nesuglasju (7BC 916). „Različitim načinima i jezicima", priroda i Biblija „svjedoče o istim velikim istinama" i „osvjetljuju jedna drugu" (Ed 128). „Pravilno razumijevanje [prirode i Biblije] uvijek će pokazati da su u skladu" (3SM 307, 308). Međutim, „pogrešni zaključci doneseni na temelju činjenica promatranih u prirodi ... doveli su do *prividnog sukoba* …; i u nastojanju da se ponovno uspostavi sklad, prihvaćena su tumačenja Pisma koja potkopavaju i uništavaju silu Božje riječi" (Ed 128). „Da bismo objasnili Njegova djela [u prirodi], moramo li činiti nasilje nad Njegovom Riječju [Svetim pismom]?" (*ibid.* 129). Na to pitanje Ellen White odgovara gromkim ne!

„Knjiga prirode je sjajan udžbenik, kojim se [trebamo koristiti] u vezi sa Svetim pismom" (CH 164). S jedne strane, „proučavanje Biblije treba imati istaknuto mjesto među različitim granama znanstvenog obrazovanja" (FE 285). „Kad su prepuštene same sebi, pouke prirode moraju izgledati ljudskom razumu proturječne i obeshrabrujuće. Jedino u svjetlosti objave [Svetoga pisma] mogu se pravilno shvatiti" (Ed 134). „Najveći umovi, ako u svojem istraživanju nisu vođeni Riječju Božjom, postaju zbunjeni pokušajima da prate odnose znanosti i objave" (PP 113).

S druge strane, Pismo nije udžbenik za sve prirodne činjenice. Proučavanje prirodnih znanosti dovodi do znanja o Bogu (MH 462; COL 107). „Promatrajući pojavnosti u svijetu prirode, moći ćemo i sami, pod vodstvom Svetoga

Duha, potpunije razumjeti pouke Božje riječi (Ed 120). Razmišljanje o „prirodi i njezinim zakonitostima“ pruža „nov način razumijevanja istine“ (MH 462). „Sva istinska znanost tumačenje je Božjeg rukopisa u materijalnome svijetu“ (PP 599). Zbog toga, moramo prionuti „većoj marljivosti u promatranju Biblije i marljivom proučavanju znanosti“ (CT 510).

Dodatno čitanje: Načela prave znanosti (*Principles of True Science*); Ed, 99-101; COL 17- 32; CG 45-52.

Martin Hanna

PRIRODNI LIJEKOVI. Za opisivanje „prirodnih lijekova“ Ellen White koristila se mnogobrojnim izrazima: „pravi lijekovi“, „prirodni lijekovi“, „Božji lijekovi“, „lijekovi s Neba“, „od Boga propisani lijekovi“ i „Božja medicina“. Neke od izraza kojima se koristila okarakterizirala je sljedećom tvrdnjom: „Čist zrak, sunčeva svjetlost, umjerenost, odmaranje, tjelesne vježbe, pravilna prehrana, pijenje vode, povjerenje u božansku moć – to su pravi lijekovi“ (MH 127).

Analiza otkriva da je sve nabrojeno fiziološki nužno za zdravlje, a ponešto od toga apsolutno je bitno za život. Dok dišemo, pijemo i jedemo, mi smo skloni zrak, vodu i hranu uzimati zdravo za gotovo. Preostalih pet od navedenog, prepušteno je životnim okolnostima – kada i koliko spavamo, koliko se izlažemo sunčevoj svjetlosti, bavimo li se vježbanjem ili ne bavimo, izbjegavamo li štetne neumjerenosti i dopuštamo li da božanska snaga utječe na naš život.

Čisti zrak i voda (bez kemijskih dodataka i zagađujućih čestica), odgovarajuća tjelovježba i odmaranje, zdrava prehrana, prikladno izlaganje suncu (ali uz zaštitu kože od prekomjernog utjecaja), izbjegavanje neumjerenosti, manjkavost i za zdravlje štetne navike (pušenje, opijanje i drogiranje), ali i izbjegavanje emocionalnog stresa (povjerenjem u božansku silu) – fiziološka su načela na koja su temelj dobroga zdravlja. Oni počinju biti „lijekovi“ samo kad nisu sastavni dio našeg načina života ili kad ih kršimo načinom na koji živimo. Konzumira li ih se u fiziološkim granicama – niti premalo, niti previše – ne nanose štetu i ne izazivaju toksične popratne pojave. Na primjer, postoje određene zemlje u kojima vlada epidemija opstipacije. Izdašna upotreba pitke vode i konzumacija nerafiniranih žitarica, poput pšenice i riže, može pospješiti dobru probavu i redovitu stolicu. S druge strane, tegobe se može kontrolirati uporabom biljnih laksativa (sena, cascara itd.), ili redovitim lijekovima (laksativa, katartika). Broj oboljelih od dijabetesa tipa 2, u razvijenim dijelovima svijeta ubrzano se povećava, ponajprije zbog prekomjernog unosa rafiniranih ugljikohidrata – šećera, hrane i pićâ koja sadrže šećer, rafiniranih žitarica i hrane životinjskog podrijetla, i hrane koja je uglavnom bez vlakana. Konzumiranje proizvoda od cjelovitih zrna i povećana konzumacija voća, povrća i orašastih plodova, u većini slučajeva preokrenut će stanje i olakšati kontroliranje bolesti. Upotrebu inzulina i drugih sredstava moguće je potpuno eliminirati ili znatno smanjiti. Ova dva primjera ilustriraju kako prirodna načela za poboljšanje zdravlja mogu postati terapeutska sredstva.

Ellen White smatra da mnogobrojna svojstva svijeta prirode i promjene u načinu života svakome mogu postati ljekovita sredstva. „U naporima uloženim za obnavljanje zdravlja oboljelih, treba se koristiti predivnim djelima Gospodnjeg stvaranja. … Cvijeće, … zrelo voće, … sretne pjesme pticâ, imaju osebujno uzbudljiv učinak na živčani sustav. … Utjecajem ubrzavajućih, oživljujućih, energetskih svojstava iz velikih ljekovitih resursa prirode, funkcije tijela bivaju osnažene, intelekt se probudio, mašta se ubrzala, duh je oživio. Um je spreman cijeniti ljepote Božje riječi“ (Lt 71, 1902, u MM 231).

Ellen White preporučuje i „okrepljujuća svojstva u balzamu bora, u mirisu cedra i jele“, i tvrdi da „i druga drveća imaju svojstva koja

služe obnovi zdravlja“ (MH 264). „Život na svježem zraku dobar je za tijelo i um. To je Božji lijek za obnavljanje zdravlja. Čisti zrak, dobra voda, sunce, prekrasno okruženje – to su Njegova sredstva za vraćanje zdravlja bolesnima na prirodan način“ (Ms 41, 1902, u MM 233).

I naše ponašanje utječe na našu dobrobit. „Dobra djela su dvostruki blagoslov; ona su na korist davatelju i primatelju dobročinstva. Svijest da se čini nešto dobro, jedan je od najdjelotvornijih lijekova za oboljela tijelâ i duše“ (MH 257). „Kad bi oni koji pate od lošeg zdravlja u staranju za druge zaboravljali sebe; kad bi izvršavali Božju zapovijed da služe onima kojima je pomoć nužnija nego njima samima, shvatili bi istinitost proročkog obećanja: ‘Tada će sinut poput zore tvoja svjetlost, i zdravlje će tvoje brzo procvasti’“ (*ibid.* 258). Tako prirodni lijekovi, kada se daju bolesnima i onima koji pate, uključuju iscjeliteljske elemente iz svijeta prirode i fiziološka načela koja djeluju unutar ljudskoga tijela.

Vidi također: Jednostavni lijekovi (*Simple Remedies*); Droge (*Drugs*); Sanatoriji (*Sanitariums*).

Dodatno čitanje: M. G. Hardinge, A Physician *Explains Ellen White's Counsel on Drugs, Herbs, and Natural Remedies* (RHPA, 2001).

Mervyn G. Hardinge

PRIZIV SAVJESTI KOD VOJNE SLUŽBE
vidi **VOJNA SLUŽBA**

PROBLEMI U DRUŠTVU. Stoljeće u kojem je Ellen White proživjela veći dio svog života bilo je stoljeće u kojem se američko društvo borilo s nekoliko trnovitih društvenih problema. Dok je još uvijek mlada nacija bila suočena s bolnim odrastanjem, a svijet prelazio iz agrarnog, ruralnog društva u industrijsko, urbano, Ellen White i Adventistička Crkva suočili su se s nekim društvenim problemima kao što su siromaštvo, urbanizacija (prometna zagušenja, zagađenja i prenapučenost gradova), okoliš, građanska prava (pravâ žena i pravâ manjina), trijeznost i rasni odnosi. Ellen White nije ostala nijema kada je sve to izazivalo društvene probleme. Zapravo, dokazi su jasni: imala je „društvenu savjest“ i često je govorila protiv nepravdi i nejednakosti koje su mučile američko društvo devetnaestoga stoljeća. Nije se bojala osporavati *status quo*, čak i kad je to bilo nepopularno i unutar Crkve i izvan nje. Njena stajališta u vezi s trima zastrašujućim društvenim problemima toga doba vidljiva su i iz stajalištâ koja je imala o svemu ostalome.

Vatrenost koja je karakterizirala izjave Ellen White o kršćanskoj odgovornosti prema siromašnima bliska je strasti nekoliko starozavjetnih proroka koji su bili duboko osjetljivi na nevolje siromašnih. Kako bi opravdala svoja javna stajališta o siromašnima i obespravljenima, često se pozivala na Amosa i Izaiju, ali i na druge proroke. Kao jedan od rezultata takve povezanosti njena je knjiga *Služba socijalne pomoći* (*Welfare Service*) koja sadrži više od 120 biblijskih citata iz trinaest knjiga Staroga zavjeta i devetnaest knjiga Novoga zavjeta.

Ellen White odbijala je prikloniti se pojednostavnjenom objašnjenju siromaštva, smatrala je, naime, da siromaštvo proizlazi iz mnoštva čimbenika. Vjerovala je da je siromaštvo prouzročeno katastrofama, tjelesnom bolešću, nesrećom, društvenom nepravdom i nemarom, a ponekad je bilo i po Božjoj volji. Ljude zahvaćene nevoljama siromaštva ona je nazivala „Gospodnjim nevoljnicima“. (6T 277). No, bez obzira na uzrok siromaštva, potrebiti su od kršćanâ trebali primati stalnu pomoć.

Ellen White smatrala je da najbliži trebaju prvi dobiti pomoć: „Dužnost je svake Crkve napraviti brižljive, razborite planove za skrb o njenim siromašnima i bolesnima.” (WM 181). Sljedeće su po prioritetu potrebe šire zajednice: „Gdje god je Crkva osnovana, njeni članovi trebaju predano skrbiti za potrebite vjernike. Ali tu ne smiju stati. Oni također trebaju po-

magati i drugima, bez obzira na njihovu vjeru." (*ibid.*, 180). I na kraju, Ellen White pažnju kršćana usmjerila je na cijeli svijet, rekavši da je „naš bližnji svako ljudsko biće koje treba naše suosjećanje i naše ljubazne službe. Nevoljnici i siromasi svih klasa naši su susjedi. … Naši su bližnji cijela ljudska obitelj." (*ibid.*, 45, 46).

Za Ellen White kršćanska odgovornost prema siromašnima i potrebitima nije bilo nešto periferno, nešto što bi se moglo zanemariti, ili sekundarni prioritet koji bi trebao biti iza drugih hitnih briga. Kad je izjavila da Božja stvar treba „imati prednost. … A zatim se treba brinuti o siromašnima i potrebitima", ona je obrazložila pravilno razumijevanje upotrebe desetine (*ibid.*, 277). Ellen White nije remetila suodnos između rada u korist siromašnih i djela Evanđelja, kao da se to dvoje međusobno isključuje. Ona je jedno i drugo smatrala komplementarnim, ako ne i sinonimnim. (6T 276). Ellen White prepoznavala je siromašne i često je pružala materijalnu pomoć potrebitima.

Nepovjerljivost adventista prema vlastima i političkom procesu, poznata iz navodâ Ellen White, jedan je od razloga za njihovu neuključenost. Da budemo sigurni, Ellen White napisala je da unatoč tome što je „vlast pod kojom je Isus živio bila izopačena i surova", „Spasitelj nije pokušao izvršiti nikakve društvene reforme". Štoviše, „Onaj koji je bio naš primjer držao se daleko od zemaljskih vlasti". (DA 509). Ipak, takva stajališta nikada nisu imala za cilj ušutkati adventiste u njihovu odnosu prema društvenim problemima. Umjesto toga, oni su u vrijeme Ellen White bili skloni dovoditi u pitanje neodmjerena nastojanja društvenog evanđelja, čiji je cilj bio uspostaviti savršeno društvo na zemlji.

Neposredno prije smrti svog supruga Ellen White prisustvovala je saboru pod šatorima na kojem su zastupnici raspravljali o problemima trijeznosti. Rezultat rasprave bila je rezolucija kojom se pozvalo propovjednike „da iskoriste svoj utjecaj u našim crkvama i kod ljudi u cjelini, kako bi ih potaknuli da ulože dosljedne napore osobnim radom i pozivom na glasovanje u korist izmjena Ustava unošenjem amandmana o prohibiciji, za što su se zalagali pobornici trijeznosti". (RH, July 5, 1881). Jedne noći probudivši se da bi odgovorila onima koji su iz rezolucije htjeli izbrisati izraz „poziv na glasovanje", Ellen White se odjenula i govorila dvadeset minuta. (Te 255). „'Hoćemo li *glasovati* za prohibiciju?', upitala je. 'Da, svi trebamo glasovati', odgovorila je, 'i možda ću šokirati neke od vas kad kažem da, ako je potrebno, za zabranu glasajte i *subotom* ako ne možete u neko drugo vrijeme'" – u DF, 274, „*Des Moines, Iowa, Temperance Experience*" (3Bio 160; kurziv dodan).

Ellen White je i prije svoje smrti podsjetila adventiste na njihovu odgovornost da iskoriste svaki utjecaj koji je u njihovoj moći, uključujući i glasovanjem na izborima, kako bi pridonijeli trijeznosti i čednosti. Ustvrdila je da „svaki glasač svojim glasom može odrediti koji će zakoni kontrolirati naciju" i upitala: „Ne bi li taj utjecaj i taj glas trebao biti stavljen na stranu trijeznosti i čednosti?" (RH, Oct. 15, 1914).

Jasni su dokazi da je Ellen White osuđivala društvene nepravde i pozivala adventiste da iskoriste svoje pravo glasa i tako utječu na smjer koji su Sjedinjene Američke Države zauzele u vezi s nekim od tih problema. Ipak, za jedan problem nije agitirala niti lobirala, a to je pravo žena da glasuju ili obnašaju dužnosti. (3T 565; DG 252).

Društvo u kojem je Ellen White rođena mučio je rasni problem, zbunjujuća tema oko koje se borila i o kojoj je obilno pisala. Dana 21. ožujka 1891. godine s propovjedaonice tabernakula u Battle Creeku obratila se okupljenim zastupnicima Generalne konferencije, započinjući izlaganje nizom oštrih upozorenja o rasnim problemima.

Ellen White ustvrdila je da je jednakost crnaca prirodna, rekavši da su u nebeskim knji-

gama imena bijelaca zapisana zajedno s imenima crnaca. Tvrdeći da ljubav kojom Bog ljubi svoje stvorenje ne poznaje podjele ili sklonosti temeljene na rasnoj pripadnosti, nacionalnosti ili spolu; rekla je da je duša Afrikanca jednako dragocjena u Božjim očima kao duša bilo kojeg od Njegovih naroda drevnog biblijskog Izraela kojima se zavjetovao, te da su oni koji o crncima govore loše ili ljutito krivi za obeščašćivanje Isusove krvi. Podsjetila je adventiste da, suprotno od onovremene uobičajene prakse, na Nebu neće biti odvojenih četvrti. (SW 11-15, 55).

Ellen White snažno je podržavala razvoj autohtonog crnačkog vodstva, držeći da su crnci inteligentan, kompetentan narod čije bi se sposobnosti mogle brusiti i izoštriti kad bi im se dale iste prilike kao bijelcima. Ona je vjerovala da unatoč tome što je robovlasništvo degradiralo i iskvarilo crnu rasu, mnogi Afroamerikanci posjeduju „određenu sposobnost" i „više inteligencije nego mnogi među bijelim ljudima favorizirane njihove braće i sestara". (RH, Jan. 28, 1896). Unatoč tome, Ellen White nije odobravala sklonost nekih crnaca da teže propovijedati bijelcima. Vjerujući da je takav potez pogrešan, poticala je crnačke propovjednike da se usredotoče na vlastitu rasu, rekavši da će ih takvo djelovanje povezati i s bjelačkim okupljanjima. (SW 15, 16).

Savjeti Ellen White o rasnom pitanju tijekom 1890-ih godina bili su u skladu sa stajalištima koje je o toj temi i ranije iznosila. Ona se protivila Zakonu o odbjeglim robovima donesenom 1850. godine, koji je zahtijevao vraćanje odbjeglih robova te je poticala članove Crkve da ne poštuju taj Zakon i da snose posljedice njegova kršenja. Kad je nacija upletena u Građanski rat, Ellen White je imala prijelomno viđenje o robovlasništvu. Nazvala ga je užasnim prokletstvom i „velikim zločinom", te ustvrdila da će Bog Građanskim ratom kazniti Jug za podržavanje robovlasništva, ali i Sjever zato što ga je tolerirao. (1T 202, 264). Tvrdila je da je robovlasništvo Sotonina tvorevina, a američkoj je naciji poručila da crncima „duguje ljubav". (RH, Jan. 28, 1896; RH, Jan. 21, 1896).

Usprkos oštrim izjavama kojima je osuđivala robovlasništvo i rasizam, Ellen White je o rasnom problemu dala i određene izjave koje se nekima čine kontradiktornima i zbunjujućima. Na primjer, dok je ohrabrivala bijelce da rade za prava crnaca, upozorila je na „fanatizam" i posebno istaknula da se mješoviti brakovi ne bi trebali ni preporučivati niti prakticirati. (SW 15). Nadalje, činilo se da je Ellen White prešutno odobravala sankcioniranje „odvojenih, ali jednakih" objekata i poslova za crnce, a u takvom razmišljanju naoko je vođena društvenom realnošću i osobnom zabrinutošću zbog porasta rada crnaca. (*ibid.*, 15, 16). „Što se tiče bijelaca i crnih ljudi koji održavaju bogoslužja u istoj zgradi, to se ne može opravdavati općom profitabilnošću za bilo koju stranu", napisala je Ellen White te ustvrdila da bi „za obojene ljude koji prihvaćaju istinu najbolje bilo kad bi im se to omogućilo u njihovim bogomoljama". Takvu praksu trebalo bi nastaviti sve dok nam „Gospodin ne pokaže bolji put". (9T 206, 207). Ako se te njene izjave čitaju u kontekstu svega što je Ellen White rekla i napisala o rasnim problemima, one će biti shvaćene onakve kakve jesu – izjave potaknute ekspeditivnošću i poteškoćama trenutka.

Društveni problemi u devetnaestome stoljeću i na početku dvadesetoga, koliko god neki od njih bili delikatni, složeni, razdorni i potencijalno eksplozivni, kakvi su mnogi i bili, Ellen White nisu dovodili do očaja ili zbunjenosti. Ona je osuđivala nedostatan napredak koji su Sjedinjene Američke Države ostvarivale u nekim od tih problema i općenito pozivala adventiste da učine sve što mogu kako bi došlo do promjena nabolje. Bila je istinski reformator društva i njena ju je savjest sprječavala da šuti o društvenim problemima svoga vremena.

Vidi također: Adventizam među Afroa-

merikancima (*African-Americans, Adventism Among*); Rasni odnosi (*Race Relations*); Robovlasništvo (*Slavery*).

Dodatno čitanje: WM; GW 391-396; 2SM 336, 337; SW; Te; 7T 220-230; 9T 199-226; H. E. Douglass, *Dramatic Prophecies of Ellen White* (PPPA, 2007), 45-57; G. Land, ed„ *The World of Ellen* G. *White* (RHPA, 1987), 47-60; G. R. Knight, *Ellen White's World* (RHPA, 1998).

R. Clifford Jones

PROPOVIJEDANJE ZDRAVOM HRANOM (*Health Food Ministry*, publikacija Ellen White, 1970, 95). Zbirka poruka iz spisâ Ellen White koji se odnose na komercijalnu proizvodnju i distribuciju vegetarijanske hrane kao dijela rada Crkve. Krajem 1890-ih Ellen White napisala je niz poruka o važnosti propovijedanja hranom koje su objavljene od 110. do 137. stranice sedme knjige *Svjedočanstva za Crkvu* (*Testimonies for the Church* vol. 7, 110-137). Djelujući na zahtjev tvrtke Loma Linda Foods (adventističke tvrtke koja proizvodi zdravu hranu), Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*) 1934. godine pripremilo je knjižicu od 50 stranica pod naslovom *Djelo zdrave hrane* (*The Health Food Work*), kao dopunu ranijih poruka objavljenih u *Svjedočanstvima*. Knjižica *Propovijedanje zdravom hranom* reprint je obiju knjiga, s kratkim opisom tema i popisom sadržaja. Ellen White preporučila je osnivanje tvornica zdrave hrane i njihovo povezivanje s adventističkim školama i sanatorijima te osnivanje vegetarijanskih restorana u većim gradovima. Smatrala je da takve ustanove u svjetovnom okruženju mogu biti sredstvo za poticanje duhovnog interesa ljudi, za poučavanje o adventističkim zdravstvenim načelima i za pomaganje ljudima da žive boljim životom. (usp. CD 267-277). Međutim, brinula ju je pomisao da bi takve ustanove vrlo lako mogle postati komercijalna poduzeća, čime bi se izgubila vrijednost istinskog propovijedanja. Istaknula je da „to djelo mora napredovati i postati sredstvom za donošenje evanđelja onima koji se još nisu predali Gospodinu". (HFM 89). „U svakom djelu koje Božji narod uzima u svoje ruke, spašavanje duša treba biti od najveće važnosti. Ne dopustite da oni koji se bave hranom misle kako će Bog odobriti njihove napore iako nisu učinili sve što mogu da bi istina došla do onih koje zemaljskom hranom opskrbljuju." (HFM 69, 70).

Denis Fortin

PROPOVIJEDANJE. Ellen White vjerovala je da je „propovijedanje evanđelja Božje izabrano sredstvo za spasenje duša", te da „nijedna služba u Božjem djelu" nije „pod stalnom pratnjom Božjeg oka kao što je propovijedanje Riječi". (5T 87; Lt 32, 1875). Propovijedanje je zauzimalo istaknuto mjesto u njenim razmišljanjima i spisima. Većina događaja i njenih zapisa povezanih s propovijedanjem nastala je nakon smrti njenog supruga 1881. godine, kada je imala 53 godine. Njeni savjeti za propovijedanje mogu se razvrstati u četiri kategorije: izvor, svrha, uloga i iznošenje. (Turner, 36-46, 91ff).

Prvo, tvrdila je da bi *izvor* svih propovijedi trebala biti Biblija. Njen pogled na Bibliju doveo ju je do uvjerenja da je to bila pisana Božja riječ, a time i „Božji glas koji nam govori". (6T 393). U skladu s time, pozvala je propovjednike da temeljito proučavaju Bibliju, a zatim „propovijedaju Riječ". Tri je članka napisala za časopis *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) pod naslovom „Propovijedaj Riječ" (24. travnja 1888.; 28. rujna 1897. i 3. studenoga 1904.). Njena knjiga **Propovjednici Radosne vijesti* (*Gospel Workers*), objavljena 1915. godine, sadrži poglavlje pod nazivom „Propovjednik za propovjedaonicom" (*The Minister in the Pulpit*), s dva pododjeljka čiji su naslovi „Propovijedaj Riječ" (*Preach the Word*) i „Razlomi dušama kruh života" (*Breaking the Bread of Life to Souls*). (GW 147-155). Kad kaže „Propovijedaj Riječ", Ellen White misli da propovjednici

trebaju obznaniti istine Starog i Novog zavjeta „kao Riječ živoga Boga". (RH, Nov. 3, 1904). Razmatrajući zapis u Drugoj poslanici Timoteju 4,1.2, u kojem se govori kako je Pavao zaklinjao Timoteja da „propovijeda Riječ", savjetovala je propovjednicima neka „govore iskreno i s dubokom ozbiljnošću, kao Božji glas koji tumači Svete spise". (GW 147). Takvo je bilo njeno razumijevanje izvora propovijedanja.

Drugo, Ellen White smatrala je da je *svrha* propovijedanja spasenje duša. To je bila dosljedna tema njenih savjeta o propovijedanju u razdoblju od kasnih 1870-ih do 1915. godine i slagala se sa sadržajima tadašnjih američkih udžbenika homiletike. (Turner, 38-41).

Treće, njen prvobitni koncept *uloge* propovijedanja usredotočen je na buđenja, vjerovanja i uvjeravanja. (1T 645; 2T 336; 4T 413). U 1880-ima dodala je dimenziju poučavanja. (5T 298, 300). Propovjednik mora, savjetovala je, „poučavati o Isusovoj spasiteljskoj sili" i o „velikim praktičnim istinama koje se moraju uvesti u život". (GW 147). Tako je u 1890-im godinama Ellen White propovijedanje smatrala sredstvom za iskazivanje buđenja, vjerovanja, uvjeravanja i poučavanja.

Četvrto, njen savjet za *iznošenje* odražavao je njenu metodističku pozadinu. Kao takva, ona je pozvala propovjednike da propovijedaju s jednostavnošću i smirenošću, istodobno se oslanjajući na duboka djelovanja Duha Svetoga, kako bi slušateljima prenijeli vjerovanje. (RH, Feb. 22, 1887). Bila je protiv korištenja humora, „pošalica" ili „klaunerija" (Turner, 95). Dopuštala je korištenje ilustracija, ali je smatrala da one trebaju biti odabrane u skladu s uputama Duha Svetoga, kako ne bi odvratile pažnju od glavnog cilja – spasenja duša (*ibid.*, 93). A propovijedi ne bi smjele trajati više od 30 minuta. (Lt 1a, 1896). I na kraju, iznošenje propovijedi treba karakterizirati veća ovisnost o oživljavajućoj snazi Svetoga Duha, a ne ovisnost o unaprijed pripremljenom tekstu. (GW 165).

U svojim propovijedima Ellen White iznosila je različite teme. Shaw i Turner analizirali su 471 propovijed Ellen White što ih je iznosila od 1865. do 1915. godine, i ustanovili da je u njima sljedeći raspon tema: kršćanska vjera i život (284), služba (65), odgoj (39), zdravstveno djelo (31), različite teme (28), zdravlje i umjerenost (20) i nakladništvo (4). Njene su propovijedi bile u razgovornome stilu, u njima se jedna misao nadovezivala na drugu. Iako je Sveto pismo bilo glavni izvor njenih propovijedi, koristila je hibridni pristup tematskih i tekstualnih metoda. Njene propovijedi nisu bile ekspozitorske u smislu da biblijski ulomak određuje koncept propovijedi. Ipak, propovjednicima je savjetovala neka iznose biblijske propovijedi. (PaM 188-190). Jedna zamjetna karakteristika njenog propovijedanja bila je učestalost apeliranja. U svakoj od svojih propovijedi o kršćanskoj vjeri i životu jednom ili više puta apelirala je na slušatelje da promijene svoj život. (Shaw, 350; Turner, 102).

Jedno područje u kojem njena praksa nije bila u skladu s njenom teorijom odnosi se na dužinu propovijedi. Iako je u teoriji zagovarala kratke propovijedi, njene propovijedi trajale su više od sat vremena. Sama sebe proglasila je iznimkom, a kad su je o tome pitali, priznala je da je možda „otišla predaleko čak i u vezi s iznimkom". (Ms 19b, 1890, 2SAT 85). Razmatrajući učinkovitost propovijedanja Ellen White, Turner je ustvrdio da najvažnija snaga učinkovitosti njenih propovijedi „nisu njene govorničke vještine", nego „njen osobni moral za propovjedaonicom i izvan propovjedaonice". (Turner, 103).

Dok je njen savjet o propovijedanju odražavao dominantni trend američkih homiletičkih misli potkraj devetnaestoga stoljeća, ona je zadržala blisku sklonost prema Wesleyevim razmišljanjima. Kao takva, 1890-ih smatrala se zagovornikom propovijedanja na način sličan *Johnu Wesleyu. Na prvome mjestu, predstavi-

ti Isusa Krista kao Spasitelja koji oprašta grijeh; nakon toga, rasuđivati i osuđivati na temelju Zakona; i treće, uputiti slušatelje na evanđelje kao jedinu nadu za spasenje. (6T 53, 54; Turner, 111). U skladu s tim, više je puta isticala da Krist i Njegova djela otkupljenja trebaju ispuniti um propovjednika i tijekom iznošenja propovijedi rezultirati stavom „ljubavi i duboke ozbiljnosti". (4T 400; PaM 190-192). U konačnici, propovjednik bi trebao „uzdizati Isusa" i predstaviti ga „kao nadu pokajnika i utočište svakoga koji vjeruje". (GW 160).

Dodatno čitanje: *Sermons and Talks;* PaM 187-200; L. Hardinge, „An Examination of the Philosophy of Persuasion in Pulpit Oratory Advocated by Ellen Gould White" (M. A. thesis, SDA Theological Seminary, 1950); L. Hardinge, „A Survey and Evaluation of the Theory of Illustration of Ellen Gould White" (B. D. thesis, SDA Theological Seminary, 1953); J. H. Shaw, „A Rhetorical Analysis of the Speaking of Mrs. Ellen G. White, a Pioneer Leader and Spokeswoman of the Seventh-day Adventist Church" (Ph. D. diss., Michigan State University, 1959); R. E. Turner, *Proclaiming the Word: The Concept of Preaching in the Thought of Ellen G. White* (AUP, 1980).

Jud Lake

PROPOVIJEDI I GOVORI (*Sermons and Talks*, nakladnik knjige Društvo za ostavštinu Ellen White – *Ellen G. White Estate Inc.*, 1990, 1994). Dvotomna zbirka javnih govora Ellen White odabrana iz njenih neobjavljenih rukopisa. Procjenjuje se da je tijekom sedamdeset godina svojega javnog djelovanja (1844. – 1915.) održala najmanje deset tisuća propovijedi i predavanja na trima kontinentima. Govorila je na subotnjim bogoslužjima, na saborima pod šatorima, na propovjedničkim sastancima, na zasjedanjima Generalne konferencije, skupovima o umjerenosti, posvećenjima crkavâ i gdje god je bila pozvana da govori. Raspon njenih interesa, i u pisanju i u govoru, bio je vrlo širok. Govorila je o temama kao što su zdravlje i umjerenost; pitanja koja utječu na propovjedničko, medicinsko, obrazovno i nakladničko djelo Crkve; i, posebno, o temama koje jačaju kršćansku vjeru i život. U svojim javnim porukama, kao i u svojim člancima i knjigama, Ellen White uvjerljivo je i znalački uzdizala Isusa Krista. Krist je bio središte njenog života i središte njenog propovijedanja. Poruke objavljene u ovim dvjema knjigama javno su iznijete i stenografski zabilježene. Mnoge druge njene propovijedi mogu se naći u časopisima *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) i *Znaci vremena* (*Signs of the Times*). Gotovo sve propovijedi uvrštene u ovim dvjema knjigama nikada ranije nisu objavljene.

PROPOVIJEDANJE U GRADOVIMA. Kako bi se kršćani trebali odnositi prema gradovima svijeta, pitanje je s kojim se Ellen White bavila tijekom većeg dijela svog javnog djelovanja. Prema tom pitanju gajila je snažne osjećaje, i ono je svojom složenošću pokrenulo neke njezine naizgled oprečne izjave. Mnogi kršćani njenog vremena bili su neodlučnih stajališta prema gradu, gledali su na njega mješavinom očaravanja i averzije, istodobno ih je i privlačio i odbijao. U adventizmu ima antiurbanih sklonosti, dijelom utemeljenih na nepotpunom čitanju ili, u nekim slučajevima, pogrešnom čitanju izjava Ellen White o urbanoj zajednici.

Kao što je poznato, Ellen White smatrala je život na selu idealnim za kršćanina (7T 87). U golemim seoskim prostranstvima i njihovom netaknutom okruženju, u neobičnim životnim okolnostima, kršćani se ne bi kontaminirali kriminalom, kaosom i korupcijom, tako karakterističnima za gradove. Posljedično, kršćani bi živjeli zdravije, s manje stresa i duže.

Ipak, težnja Ellen White da svjetske gradove zadobije za Krista graničila je s opsesijom. Bila je duboko uznemirena benignim zanemariva-

njem kojim je denominacija tretirala gradove svog vremena i snažno se obrušila na crkvene vođe za koje je mislila da su prespori u pokretanju strateške inicijative za urbano propovijedanje. (6Bio: 223-228).

Nesumnjivo je da je Ellen White bila nesklona denominacijskoj uspostavi institucija u gradu. Gdje god i kad god je to moguće, bila bi „velika prednost imati naše zgrade na zabačenim mjestima", savjetovala je. (MM 309). Grad nije bio najidealnije mjesto za smještaj medicinskih i nakladničkih sadržaja denominacije, a budući da je vjerovala da uvjeti u gradu ne mogu olakšati idealan razvoj mladih umova, ona se zalagala za to da se adventističke škole u njima ne bi smjele otvarati. Njeno je razmišljanje postalo poznato kao ideja o izmještanju propovijedanja, to jest kao vjerovanje da bi adventisti u grad trebali donijeti sigurnost i udobnost predgrađa i sela. (Ev 76; 2SM 358).

Ipak, Ellen White bila je pragmatična - strastvena želja da izgubljene duše upoznaju Isusovu ljubav poticala ju je da se zauzme za to da bi neke škole možda ipak trebale biti smještene u gradovima, posebno zbog siromašnih koji ne bi mogli priuštiti putovanje u seoske škole. (9T 201). Usto, iako su institucije trebale biti smještene izvan gradova, crkve su trebale biti podignute u njima kao „Božja spomen-obilježja". (2SM 358). Nadalje, adventisti čija je životna situacija zahtijevala preseljenje u gradove, u stečenom prebivalištu mogli su maksimizirati svoje svjedočenje. Razlog njihova preseljenja postao bi snažna sila na dobro i na obraćenje. Ellen White pita: „Zašto se obitelji koje poznaju sadašnju istinu ne bi nastanile u tim gradovima i selima, i tamo uvele Kristova mjerila, radeći u poniznosti, ne na svoj način, već na Božji, prvenstveno na tome da donesu svjetlost onima koji je ne poznaju?" (ChS 180). Osobno je ohrabrivala pojedince da se presele u grad, pišući jednome bračnom paru da bi njihovo preseljenje i doživljaji u New Yorku mogli poslužiti kao uzor na koji se način gradovi svijeta trebaju osvojiti za Krista. (Ev 385, 386).

Letimično čitanje spisa Ellen White može dovesti do zaključka da je ona uvijek zagovarala napuštanje grada, i da će oni koji u njenim spisima traže potporu za život u predgrađima i u selima ondje je i naći. Ipak, potpuno i nepristrano čitanje svega što je Ellen White imala reći o gradovima otkriva da o njima nije iznosila jednostavna, neublažena stajališta. Nikada nedvosmisleno nije ustvrdila da kršćani ne moraju voljeti gradove ili da ne trebaju živjeti u njima. Možda u svjetlu kompleksnosti samoga grada, stajališta Ellen White o gradu su složena, iako ne u potpunosti ambivalentna. Za Ellen White selo je bilo uzor. Stvarnost je, međutim, da kršćani ne mogu živjeti i raditi samo u gradu nego bi se kadgod i gdjegod potaknuti jasnim dokazima o Božjem vodstvu trebali s razlogom i svrhom u njih preseliti. Uostalom, Zemlja je Gospodnja, uključujući i njene gradove s milijunima stanovnika.

Vidi također: Gradovi (*Cities*), Živjeti u (*Living in*); Živjeti na selu (*Country Living*).

Dodatno čitanje: FE 312; LS 396, 397; MM 305, 308, 309; 2SM 357, 358; AA 158; 7T 34-36, 54, 55, 80-88; 9T 89-152; Ev 25-44; GW 345-366; W. A. Westerhout, comp„ *Science of Metropolitan Medical Missionary Evangelism; Gathered From the Messages of Ellen* G. *Whitc* (Loma Linda, Calif.: School of Public Health, 1969); N. C. (Ted) Wilson, „A Study of Ellen G. White's Theory of Urban Religious Work as It Relates to Seventh-day Adventist Work in New York City" (Ph. D. diss., New York University, 1981).

R. Clifford Jones

PROPOVJEDNICI RADOSNE VIJESTI (*Gospel Workers*, nakladnik knjige RHPA, 1915, 534). Kompilacija savjeta Ellen White onima koji su uključeni u propovijedanje evanđelja. Jedna od posljednjih knjiga objavljenih pod

izravnim nadzorom Ellen White prije njene smrti 1915. godine; izvorno izdanje revidirano je i prošireno 1892. godine. Osmišljen da usmjerava, obogaćuje i djelovanje propovjednika učini učinkovitijim i plodnijim, taj priručnik s praktičnim savjetima o evanđeoskoj službi i kršćanskom služenju jednako je koristan i svakom kršćaninu. Sastoji se od 12 različito dugih poglavlja. Knjiga pokriva širok izbor biblijskih tema povezanih sa zvanjem, karakterom i radom propovjednika Evanđelja – onih koji u svakome razdoblju i na svakome mjestu predano služe Bogu i Riječ Božju iznose ljudima. „U svakom razdoblju povijesti ove Zemlje Bog je imao svoje ljude ... kojima je rekao: „Vi ste moji svjedoci" (13). U knjizi *Propovjednici radosne vijesti* raspravlja se i o potrebnim pripremama i kvalifikacijama propovjednika. Učinkoviti propovjednici uvijek se od Isusa Krista uče pravednosti i djeluju snagom Duha Svetoga. Njihova je krajnja nagrada ispunjenje volje nebeskog Oca. U stajalištu iznesenom u poglavlju „Snaga za služenje" (417) nalazi se sažetak knjige: „U našem radu ništa nije nužnije od praktičnih posljedica zajedništva s Bogom. Svojim svakodnevnim životom trebamo pokazati da u Spasitelju imamo mir i odmor. Njegov mir u srcu reflektirat će se na našem licu. On će glasu podariti snagu uvjerljivosti. Zajedništvo s Bogom oplemenit će karakter i život. Ljudi će na nama poznati da smo bili s Isusom, kao što su to nekada prepoznali na prvim učenicima. To će Božjem suradniku dati silu koju mu ništa drugo ne može dati. On sebi ne smije dopustiti da bude lišen te sile." (GW 510).

S. Joseph Kidder

PROPOVJEDNIČKA SLUŽBA (*Pastoral Ministry*, nakladnik knjige RHPA, 1995, 287). Kompilacija spisâ Ellen White o radu propovjednika evanđelja, koju su pripremili Odjel za propovjedničku službu u Generalnoj konferenciji (*General Conference Ministerial Association*) i Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*). Više od pola stoljeća Ellen White usko je surađivala s propovjednicima i s njima razmjenjivala mnoge savjete. Njihovo je zvanje izuzetno cijenila i opetovano ih je ohrabrivala da žive životom predanosti Bogu i da se u potpunosti koriste svojim talentima kako bi služili Njegovom narodu. Ova je knjiga zbornik njenih savjeta koji se najviše odnose na život i rad propovjednika mjesne crkve. Teme obuhvaćaju osobni duhovni život propovjednika i njegove obitelji, rast crkve i evangelizaciju, obučavanje laika, bogoslužje, pastoralnu skrb i odgoj i organizaciju crkve. Zajedno s knjigom **Propovjednici Radosne vijesti* (**Gospel Workers*) i knjigom **Svjedočanstva za propovjednike i evanđeoske radnike* (*Testimonies to Ministers and Gospel Workers*), ta je knjiga dio bogate zbirke njenih savjeta.

Denis Fortin

PROROCI I KRALJEVI (*Prophets and Kings*, nakladnik knjige PPPA, 1916, 1917, 752). To je druga od pet knjiga u nizu Vjekovni sukob, u kojoj je opisana povijest Izraela od vladavine kralja Salomona do kraja Staroga zavjeta; izvorni naslov knjige bio je *Zarobljeništvo i obnova Izraela:* Vjekovni sukob *prikazan u životima proroka i kraljeva* (*The Captivity and Restoration of Israel: The Conflict of the Ages Illustrated in the Lives of Prophets and Kings*). Iako je posljednja knjiga u tom nizu objavljena posmrtno, knjiga *Proroci i kraljevi*, koja zapravo završava sa Starim zavjetom, srodna je knjizi *Patrijarsi i proroci* (*Patriarchs and Prophets*), u kojoj je opisana vladavina kralja Davida. U dva prethodna niza knjiga, **Duhovni darovi* (*Spiritual Gifts*), koji je nastajao od 1858. do 1864. godine, i **Duh proroštva* (*The Spirit of Prophecy*), koji je nastajao od 1870. do 1884. godine, Ellen White rijetko je koristila biblijski sadržaj koji nalazimo u knjizi *Proroci i kraljevi* (*Prophets and Kings*). Prije nego što se počela baviti Novim zavjetom,

primjerice prva knjiga u nizu *Duh proroštva*, objavljena 1870. godine, završava iznošenjem starozavjetnih tema u poglavljima pod nazivom „Salomon" i „Kovčeg Božji", a oba ta poglavlja, gotovo nepromijenjena, preuzeta su iz niza *Duhovni darovi*, iz knjige 4a u tom nizu, objavljene 1864. godine.

Tijekom 1870-ih godina, Ellen White pisala je „opširno" o [izraelskom] kraljevstvu, progonstvu i obnovi. (LS 435). No, sve do 1917. godine nijedna od tih tema nije se pojavila u ikojem od niza njenih ranijih spisa o biblijskim ljudima i događajima. (SG, SP). Nakon povratka iz Australije (1900. godine), počela se baviti starozavjetnim temama „s vremena na vrijeme, više od deset godina". (LS 436). Tijekom posljednjih dviju godina života, uz pomoć C. C. Crislera i drugih suradnika, sve knjige u nizu *Proroci i kraljevi* bile su pripremljene za objavljivanje – sve, osim „posljednja dva poglavlja", (Crisler je 1916. ustvrdio da su to 58. i 59. poglavlje, a ne 59. i 60. [DF 51D]), koja su „bila dovršena dodavanjem sadržaja iz njenih rukopisa". (LS 436).

Teološki gledano, 47. poglavlje, „Jošua i Anđeo", posebno je važno. Istraživanjem usmjerenim na treće poglavlje Knjige proroka Zaharije, izlaganje se odvija kao *„pravednost vjerom" uz komentar na *istražni sud, iako se taj naziv u poglavlju nikada ne pojavljuje. Iza tog poglavlja stoji sugestivna prošlost. Ellen White je 1880. godine u viđenju upitala: Gdje je sigurnost Božjeg naroda u ovim opasnim danima?" (*ibid.*, 324). Anđeo joj je ukazao na treće poglavlje Knjige proroka Zaharije, spomenuto u prethodnom poglavlju njenih spisâ. Literarni prethodnik tog poglavlja objavljen je pet godina kasnije, 1885. godine (5T 467-476), tri godine prije „Opravdanja vjerom" na Zasjedanju *Generalne konferencije 1888. godine. U usporedbi s verzijom iz 1885. godine, izdanje *Proroka i kraljeva* sadrži dvije važne i „ohrabrujuće" izmjene, jedna se odnosi na propust, a druga je dodatak. Propuštena rečenica je, bez imalo sumnje, istinita, ali potencijalno obeshrabrujuća: „Nijedan grijeh ne može se opravdati kod onih koji će hoditi s Kristom obučeni u bjelinu." (*ibid.*, 472). A u dodatku je dio Isusove obrane Njegovog naroda pred tužiteljem, Sotonom: „Oni su možda nesavršeni po karakteru; možda su neuspješni u svojim pokušajima, ali su se pokajali, i ja sam im oprostio, ja sam ih prihvatio." (PK 589).

Dodatno čitanje: D. E. Robinson, „Authorship of Last Two Chapters in *Prophets and Kings*", Dec. 1, 1952, DF 5ld; A. L. White, „The Story of *Prophets and Kings*", AR, June 25, 1981.

Alden Thompson

PROROČANSTAVA, TUMAČENJA. Biblijska proročanstva, posebno ona u Knjizi proroka Daniela i u Otkrivenju, Ellen White doživljavala je kao „osnovu vjere adventista sedmoga dana". (Ev 196). Pozvala je da se „proročanstva iz Daniela i Otkrivenja brižljivo proučavaju, a s njima i riječi: 'Evo Jaganjca Božjega koji odnosi grijeh svijeta!'" (*ibid.*), jer je vjerovala da će razumijevanjem međusobne povezanosti Daniela i Otkrivenja (7BC 971) s Kristom i Njegovom pravednošću, „slavne istine proročkih riječi biti obasjane snažnijom svjetlošću". (Ev 198). Pozvala je roditelje da poučavaju svoju djecu proročanstvima (CG 512) i pozvala je propovjednike i sve vjernike da se ujedine u „snažnom djelovanju da obrate pozornost svijeta na brzo ispunjavanje proročanstava Božje riječi". (Ev 193). Slijedom toga, mnogo je pisala o prirodi i značenju proročanstava, o povijesti prorokâ, o načelima tumačenja, o naprednim otkrićima, o proročkim „međašima", simbolima, razdobljima, vrstama i usporedbama.

Osnovu za tumačenje proročanstava Ellen White je imala u povijesnim izvorima ili tvrdnjama povjesničara da proročanstva iz Knjige proroka Daniela i Otkrivenja otkrivaju povijest

sukoba Boga i svjetskih sila, od vremena proroka do kraja svijeta. (vidi Dn 2,36-45). Ovo stajalište, koje usko povezuje biblijsko proročanstvo s proročkom poviješću, bilo je zajedničko sa stajalištima vodećih protestantskih reformatora Luthera i Calvina, kao i Wesleyja i Isaaca Newtona; ranoameričkog teoretičara Increasea Mathera, predsjednika Sveučilišta Harvard (*Harvard University*); Jonathana Edwardsa, predsjednika Princetona [*College of New Jersey in Princeton*]; Timothyja Dwighta, predsjednika Yalea [danas *Timothy Dwight College*]; i mnogih drugih (Froom, *Prophetic Faith*, vol. 4, 144).

Postoje različita gledišta u pisanju povijesti, poput političkog, ekonomskog, sociološkog ili kulturnog. Ellen White je smatrala da se Biblija bavi važnim događajima proročke, a ne svjetovne, povijesti. To znači da će povjesničari koji nisu svjesni biblijskih proročanstava teško moći spomenuti ili će pak potpuno previdjeti ključne događaje u povijesti božanske providnosti. Nepoznavanje raznolikosti pristupa pisanju povijesti dovelo je do sumnje u valjanost povijesnog pogleda na proročanstvo, jer većina aktualnih povjesničara ne spominje te proročke događaje.

Ellen White koristila je izraz *proročka povijest* u vezi s Danielom (SpTEd 10) i Otkrivenjem. Ustvrdila je da je knjiga o kojoj je riječ u 5. poglavlju Otkrivenja „svitak o povijesti Božjih providnosti, proročka povijest naroda i Crkve. … Na simboličkom jeziku ona ima … utjecaj na svaki narod, jezik i ljude od početka do kraja zemaljske povijesti." (9MR 7). Slično tome, simboli velikog ognjenog zmaja, zvijeri slične leopardu i zvijeri s rogovima poput jaganjca, opisani u 12. i 13. poglavlju Otkrivenja, prikazuju „vladavine koje su posebno angažirane u gaženju Božjeg zakona i progonstvu Njegova naroda. Njihov rat trajat će do kraja vremena." (4SP 276).

Kako ljudi u ovoj bitci zvanoj *velika borba ne bi bili prevareni, Ellen White pozvala je adventiste da obznanjuju „tijek proročke povijesti o događajima koji su bili i događajima koji će biti". (2SM 105) .

U njenom tumačenju proročanstava dominantan je motiv da je Bog suvereni vladar narodima, koji propituje „svaki narod" kojem je dopušteno da na Zemlji zauzme svoje mjesto, da bi se moglo vidjeti hoće li ispuniti Njegove ciljeve. „Proročanstvo je najavilo uspon i pad velikih svjetskih carstava – Babilona, Medo-Perzije, Grčke i Rima. Sa svakim od njih, i s narodima čija je moć bila manja, povijest se ponavljala. Svako je carstvo prošlo kroz razdoblje provjere, svako je iznevjerilo, slava mu je izblijedjela, moć iščeznula, a njegovo mjesto zauzelo je drugo carstvo." (Ed 177).

Proročka povijest „govori nam gdje smo danas u hodu stoljeća i što se može očekivati u razdoblju koje će doći". Vidjevši ispunjenje prošlih proročanstava „zabilježenih na stranicama povijesti" vjernici mogu biti sigurni da će se „po redu ispuniti i sve ono što se treba dogoditi". (*ibid.*, 178). Proročka povijest poučava nas „da je slava bezvrijedna ako je samo vanjska i svjetovna". (*ibid.*, 183). Proučavanjem „Božje nakane u povijesti čovječanstva i u objavi budućih događaja, mogli bismo procijeniti pravu vrijednost onoga što se može i onoga što se ne može vidjeti; mogli bismo naučiti što je pravi cilj života; gledajući prolazno u svjetlosti vječnoga, ono što je prolazno mogli bismo iskoristiti na najbolji i najplemenitiji način." (Ed 184).

Ellen White smatrala je da je proročka baština Drugoga adventističkog pokreta od vitalne važnosti za pravilno tumačenje biblijskog proročanstva: „Pravilo ponad svega ostaloga, koje je bilo i temelj i središnji stub adventne vjere, bila je objava: 'Još dvije tisuće i tri stotine večeri i jutara; tada će Svetište biti očišćeno.' Dn 8,14" (GC 409). Ona je vjerovala da je „Bog usmjeravao um Williama Millera na proročanstva i dao mu veliko svjetlo o Otkrivenju." (EW 231). Vidjela je da su „Božji anđeli stalno

posjećivali tog izabranika da vode njegove misli i otvore njegov um za razumijevanje proročanstava koja su Božjem narodu dotad bila nerazumljiva. (*ibid.*, 229). Iako nije smatrala da je Millerovo tumačenje bez pogreške, čvrsto je preporučila upotrebu njegovih načela tumačenja (GC 320), „sistematsko pretraživanje Svetoga pisma kakvo je prakticirao otac Miller". (RH, Nov. 25, 1884). Citirajući Millerovu knjigu *Pogledi na proročanstva i proročka kronologija* (*Views of the Prophecies and Prophetic Chronology*), ona je posebno podržala pet Millerovih načela smatrajući ih „jednostavnim, ali inteligentnim i važnim pravilima za proučavanje i tumačenje Biblije". (*ibid.*).

Prvo pravilo zahtijeva pažljivo proučavanje svake riječi biblijskog teksta: „Svaka riječ mora imati odgovarajući utjecaj na temu predstavljenu u Bibliji." Drugo se fokusira na relevantnost i važnost cijelog kanona: „Cijelo je Sveto pismo potrebno i može ga se razumjeti marljivom primjenom i proučavanjem." Prema trećem pravilu, u proučavanju potrebna je snaga molitve: „Ništa od onog što je otkriveno u Svetome pismu ne može se sakriti od onih koji traže vjerom i nepokolebljivo." Četvrto pravilo otkriva vitalnu funkciju načela *analogije Svetoga pisma*: „Da biste razumjeli doktrinu, povežite sve zapise o temi koju želite spoznati, a zatim dopustite da svaka riječ ima svoj pravi utjecaj; a ako svoju teoriju možete oblikovati bez kontradikcije, ne možete pogriješiti". Peto pravilo je da „Sveto pismo mora samo sebe tumačiti, jer je to od njega proizišlo pravilo. Ako ovisim o učitelju koji mi želi nešto rastumačiti, a on nagađa o pravome značenju istoga, ili namjerava to protumačiti u korist svojeg sektaškog vjerovanja, ili želi da ga se smatra mudrim, onda su njegovo nagađanje, namjera, vjerovanje i vlastita mudrost, načela prema kojima se ravna, a ne Biblija." (*ibid.*). „Sve navedeno", rekla je, „dio je ovih pravila; i u svojem proučavanju Biblije trebamo ih uzimati u obzir i primjenjivati." (*ibid.*).

Razmatrajući odnos prorokâ prema njihovim proročanstvima, Ellen White ustvrdila je da čak ni biblijski proroci ponekad nisu do kraja shvaćali značenje objava koje su im bile povjerene. Komentirajući zapis iz Prve Petrove poslanice 1,10-12, napomenula je kako starozavjetni proroci ponekad nisu „u potpunosti razumjeli" svoja otkrivenja, ali su im se pokazala korisnima tek godinama kasnije. (GC 344). Što se tiče zapisa iz Prve poslanice Korinćanima 10,11, napisala je: „Drevni proroci govorili su manje za svoje vrijeme nego za naše, tako da se njihova proročanstva odnose na naše vrijeme." (3SM 338). Njihove „poruke nisu namijenjene onima koji su proročanstva obznanjivali, nego nama koji živimo usred vremena njihovog ispunjenja." (2SM 114).

Primijetila je da „čudesna proročanstva" iznesena u Knjizi proroka Daniela od 7. do 12. poglavlja, „ni on sâm nije mogao shvatiti u potpunosti"; jer „ona se odnose na vrijeme u kojemu mi živimo". (PK 547).

To je značenje Danielove knjige zapečaćene do kraja. (Dn 8,17.26; 12,4). „Ali u vrijeme svršetka, kaže prorok, 'mnogi će pretraživati i spoznaja će biti velika'." (GC 356). Deveto poglavlje Knjige proroka Daniela, objasnila je, imalo je posebnu važnost za Prvi Kristov advent, a druga Danielova proročanstva povezivala je s Drugim adventom. (DA 233, 234). Poučavala je da su proročanstva iz 8. i 11. poglavlja Knjige proroka Daniela „sada u tijeku ispunjenja, a svi predviđeni događaji uskoro će doći". (TM 113).

Definirajući izraz *sadašnja istina*, ili istina za ovo vrijeme, Ellen White isticala je važnost određenih temeljnih *važnih doktrina koje su otkrivene oko 1844. godine i čvrsto utvrđene. Među tim međašima nabrajala je proročanstva o „očišćenju *Svetišta koje se događa na Nebu" (Dn 8,14), „poruke prvog i drugog anđela, kao i poruku trećeg anđela, praćene zastavom na kojoj piše 'zapovijedi Božje i vjera Isusova'"

(Otk 14,6-12) i „hram Božji ... na Nebu, i zavjetni Kovčeg u kojem je Božji zakon". (Otk 11,19) (CW 30, 31).

Pri tumačenju proročkih simbola Ellen White inzistirala je na upotrebi Svetoga pisma koje je tumač samoga sebe. Prigovarala je nekima koji, „bujne mašte posežu za slikama i simbolima Svetoga pisma, tumače ih onako kako to odgovara njihovoj predodžbi, bez imalo poštovanja prema svjedočanstvu Pisma da ono tumači samo sebe, a zatim svoje izmišljotine predstavljaju kao učenjâ Biblije". (GC 521).

Nasuprot tome, Ellen White zauzimala se da „jezik Biblije treba tumačiti u skladu s njegovim očitim značenjem, osim kad se koristi simbolom ili slikovnošću. Krist je obećao: 'Ako tko htjedne vršiti volju njegovu, prepoznat će da li je taj nauk od Boga'. Iv 7,17. Kad bi ljudi prihvatili Bibliju onakvom kakva ona jest, kad ne bi bilo lažnih učitelja da ih zavode i zbunjuju, bilo bi učinjeno djelo koje bi obradovalo anđele, a u Kristov bi tor dovelo tisuće i tisuće onih koji sada lutaju u zabludi." (GC 599).

U tumačenju proročkog vremena Ellen White prihvatila je načelo da „jedan dan u simboličkom značenju predstavlja jednu godinu" (GC 324; Br 14,34; Ez 4,6; usp. DA 233; PK 698), a u proročanstvu o sedamdeset tjedana iz 9. poglavlja Knjige proroka Daniela, vidjela je potvrdu točnosti tog načela. To je proročanstvo trebalo početi „izdavanjem zapovijedi za obnavljanje i izgradnju Jeruzalema" (Dn 9,25), što je identificirala kao dekret perzijskoga kralja Artakserksa. (Ezr 7; GC 326, 327). Početak sedamdeset proročkih tjedana, ili 490 godina, „neupitno je datiran u 457. godini prije Krista, a njihov završetak u 34. godini poslije Krista. (*ibid.*, 328). Proročanstvo je predviđalo da će Mesija započeti svoju službu nakon razdoblja od sedam tjedana i 62 tjedna, to jest nakon ukupno 69 proročkih tjedana, to jest 483 godine. Upravo je na kraju tog razdoblja, u 27. godini poslije Krista, Isus bio kao Mesija pomazan krštenjem. (Dj 10,38). Pozivajući se na ispunjenje tog proročanstva, Isus je proglasio: „Ispunilo se vrijeme, približilo se kraljevstvo Božje! Obratite se i vjerujte evanđelju." (Mk 1,15; usp. GC 327). U skladu s tim proročanstvom, Mesijino raspeće trebalo se dogoditi u sredini sedamdesetoga tjedna. (Dn 9,27). Upravo u to vrijeme, „trideset i prve godine, tri i pol godine nakon krštenja, naš je Gospodin bio razapet na križ". (*ibid.*).

Drugo proročanstvo što ga je Ellen White navela kao dokaz točnosti načela jedan je dan jedna godina, odnosi se na šestu trubu iz 9. poglavlja Otkrivenja, i predskazuje dominaciju moćnog carstva u trajanju od „jednoga sata, i dana, i mjeseca, i godine". (Otk 9,15). Ellen White je ono što se dogodilo na kraju tog razdoblja smatrala „važnim ispunjenjem proroštva". (*ibid.*, 334). Podsjetila je da se „tim događajem proroštvo točno ispunilo", te da su se „mnogi osvjedočili u ispravnost načela tumačenja proročanstava što su ih prihvatili Miller i njegovi suradnici, i to je bio čudesan poticaj adventnom pokretu". (*ibid.*, 335) .

Proročka razdobljâ na koja je pozitivno primjenjivala načelo računanja jednoga dana kao jedne godine, bila su razdobljâ prorečena kao „vrijeme, vremena i pola vremena", „42 mjeseca" i „1260 dana". (Dn 7,25; 12,7; Otk 11,2; 12,6.12; 13,5). Ovi različiti izrazi predviđali su razdoblje velikog progonstva Božjeg naroda koje je trebalo trajati 1260 proročkih dana. To je razdoblje identificirala kao 1260 godina papinske moći, tijekom koje se Kristova Crkva sakrila u „pustinji". (Otk 12,6.14-17). To je proročko razdoblje trajalo od 538. do 1798. godine, kada su u vrijeme Francuske revolucije, Francuzi uhitili Papu, zadavši time papinstvu ozbiljan udarac. (*ibid.*, 54, 55, 266, 267, 356).

Posljednje i najduže proročko razdoblje na koje je Ellen White primijenila načelo računanja jednog dana za jednu godinu bilo je razdoblje od 2300 proročkih dana predskaza-

no u Knjizi proroka Daniela 8,14, nakon kojeg je Svetište trebalo biti očišćeno. Taj zapis, vjerovala je Ellen White, „osnova je i središnji stub adventne vjere". (*ibid.*, 409). Na temelju tematskih veza između 8. i 9. poglavlja Knjige proroka Daniela, vidi se da 2300 dana i 70 proročkih tjedana imaju isto polazište. Tako 2300 godina pokriva razdoblje od 457. godine prije Krista do 1844. godine. Načelo tipologije pridonijelo je razumijevanju da je 1844. godine Krist otpočeo svoju završnu službu pomirenja u najsvetijem mjestu nebeskoga Svetišta tijekom antitipskog dana *pomirenja, koji uključuje rad *istražnog suda (*ibid.*, 328, 424, 457).

U skladu s drugim adventističkim istraživačima, poput *O. R. L. Crosiera, *J. N. Andrewsa i *Uriaha Smitha, Ellen White je u tipologiji starozavjetnog Svetišta vidjela smisleno proročko značenje za razumijevanje završnog čina Kristove službe u nebeskom Svetištu. „Tabernakul ili hram Božji na Zemlji bio je preslika nebeskoga originala", napisala je. „Svi obredi židovskog zakona bili su proročki, tipična otajstva plana otkupljenja." (6BC 1095). „Cijeli sustav slika i simbola bio je zgusnuto evanđeosko proročanstvo, prikaz onoga što je bilo vezano uz obećanja o otkupljenju. (AA 14). Vjernici danas moraju „uzdignuti Isusa, predstaviti ga svijetu kao otkriveni uzor, osjenčan simbolima, očitovan u otkrivenjima prorokâ". (1SM 363).

Nekoliko Kristovih usporedbi također je, prema mišljenju Ellen White, imalo obilježja proroštva. Na primjer, ona je smatrala da prispodoba o sjemenu gorušice (Mt 13,31.32) ima posebnu važnost za posljednju generaciju stanovnika Zemlje. (COL 79). U Kristovoj zagonetnoj prispodobi o uništenju hrama (Iv 2,19) vidjela je dvostruko predskazanje „razaranja hrama Njegova tijela" i kao izravnu posljedicu – razaranje Hrama u Jeruzalemu (DA 164). Prispodobu o deset djevica (Mt 25,1-13) protumačila je kao proročanstvo koje najavljuje događaje u vrijeme Drugoga adventskog pokreta 1840-ih godina (GC 393, 394, 398, 426-428) i doživljaje Božjega naroda neposredno prije Kristovog ponovnog dolaska. (COL 405-421).

Zaključno, Ellen White upozorila je vjernike na nekoliko čimbenika koji sprečavaju pravilno tumačenje proročanstava. Proučavanje proročanstva s „predrasudama", „nevjerom", „ponosom", „sebičnim željama", ili bez „duhovnog promicanja", to jest bez osvjedočavanja Svetoga Duha, dovest će do pogrešnog razumijevanja. (AA 119; DA 30). Unaprijed stvorena pogrešna tumačenja, pod utjecajem „običaja i predanja ljudi", također zbunjuju um i ometaju razumijevanje proročanstava. (RH, Oct. 14, 1890). Drugi izvor pogrešnog tumačenja proročanstava je *određivanje vremena, što je u velikoj mjeri rezultat neuspjeha obznanjivanja poruke *triju anđela iz 14. poglavlja Otkrivenja i „njihovog pravilnog mjesta u proročkoj povijesti". (Ev 613).

Napredak ili kašnjenje u obznanjivanju tih poruka može ubrzati, ali i odgoditi, konačno ispunjenje proročanstva, jer Bog „neće da tko propadne, nego hoće da svi prispiju k obraćenju". (2Pt 3,9). Unatoč tome, Drugi dolazak „neće kasniti ako se poruka obznani svim koljenima, jezicima i narodima" (Ev 697), jer će se Evanđelje propovijedati „po svem svijetu za svjedočanstvo svim narodima; tada će doći svršetak". (Mt 24,14).

Dodatno čitanje: P. G. Damsteegt, *Foundations of the Seventh-day Adventist Message and Mission* (Grand Rapids: Eerdmans, 1977; reprint AUP, 1988); L. E. Froom, *The Prophetic Faith of Our Fathers* (RHPA, 1946-1954); W G. Johnsson, *„Biblical Apocalyptic",* in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 784-814.

P. Gerard Damsteegt

PROROČANSTVA ELLEN WHITE. Riječ *prorok* može u suvremenim razmišljanjima sugerirati sposobnost proricanja. Ellen White

nikada nije tvrdila da je „prorok“, jer je njeno djelo uključivalo „mnogo više od onoga što se tim imenom označava. Smatram sebe vjesnikom kojem je Gospodin povjerio poruke za svoj narod“, napisala je (1SM 36). Težište testiranja proroka/vjesnika nije usredotočeno na broj njegovih odnosno njenih proročanstava. Nadalje, načela koja uvjetuju proročanstvo trebaju biti ista i za biblijske proroke i za Ellen White. Ellen White dala je neka dramatična i dalekosežna proročanstva koja su izdržala test vremena, a neka od njih tijekom godina postajala su sve relevantnijima.

Dva viđenja o američkom Građanskom ratu bila su posebno zamijećena. Početkom mjeseca siječnja 1861. godine, iako je Južna Karolina 20. prosinca 1860. izglasovala odvajanje od Unije i stvarna secesija nije se činila izglednom, ipak gotovo nitko nije vjerovao da će doći do rata. Točno tri mjeseca prije nego što su 12. siječnja 1861. u Građanskome ratu odjeknuli prvi pucnji, ispaljeni na Fort Sumter, Ellen White je na Saboru u Parkvilleu, u državi Michigan, imala viđenje u kojem joj je nagoviješten Građanski rat. Vrlo rano, dakle, prorekla je nespremnost Sjevera, skoru koaliciju južnih država i posljedice „strašnoga rata“ – čak i otrežnjujuću činjenicu da će obitelji koje su u siječnju 1861. godine sudjelovale na tom saboru u Parkvilleu u tom ratu izgubiti sinove. (1T 253, 254, 260; 1Bio 462, 463; JNL, *The Great Second Advent Movement*, 337, 338).

Drugo viđenje o Građanskome ratu Ellen White imala je 3. kolovoza 1861. godine u Rooseveltu, u državi New York, opet s dubinom i širinom koju drugi nisu predmnijevali. U fokusu je bilo zlo robovlasništva – Sjever je bio okrivljen za kontinuirano toleriranje robovlasništva, a Jug za njegov grijeh. Sljedećih nekoliko godina neprestano je analizirala motive i spletke, karakteristične i za vođe Juga i za vođe Sjevera. (1T 264-268, 355-368; PUR, Mar. 7, 1912).

Sredinom devetnaestoga stoljeća proročanstva svjetskih događaja u vremenima posljetka svijeta, koja je Ellen White dala, možda su se činila pretjeranima. Njena predviđanja porasta spiritizma, dana su u vrijeme u kojem su spiritistička događanja bila lokalna, izolirana, i više stvar znatiželje nego bilo čega drugog. Za razliku od misticizma ili klasične duhovnosti, ili istočnjačkih religija (koje zagovaraju izravni kontakt s Bogom mističnim sredstvima, poput kontemplativne molitve, mantrâ itd.), okultni spiritizam promiče kontakt s nevidljivim svijetom komunikacijom s mrtvima kroz seanse, ploče za prizivanje duhova, kuckanjem itd., ili posredstvom uma medija.

Godine 1848. Ellen White ustvrdila je da su čudnovata „kuckanja“ u koja su bile uključene sestre Fox iz Hydesvillea, u državi New York, prve naznake oživljavanja spiritizma u modernom vremenu: „Vidjela sam da je tajanstveno kucanje u New Yorku i na drugim mjestima bilo Sotonina sila na djelu i da će se takvo što sve češće javljati pod plaštem religije kako bi obmanute uljuljalo u veću sigurnost.“ (EW 43). Spiritizam nikada u povijesti svijeta nije imao takav ugled kakav ima danas. Njegove su pristalice ljudi na svim razinama društva i u svakoj ekonomskoj klasi.

Drugo proročanstvo, koje se sredinom devetnaestoga stoljeća činilo malo vjerojatnim, odnosilo se na oživljavanje papinstva kao svjetske sile, koja bi u sebi sjedinila spiritizam i protestantizam. Kad pod utjecajem ove „trostruke veze naša zemlja pogazi svako načelo svog Ustava kao protestantske i građanske zemlje i omogući širenje papinskih laži i obmana, tada ćemo znati da je došlo vrijeme za čudesno djelovanje Sotone i da je kraj blizu“. (5T 451). Krajnji rezultat bit će prisilni vjerski zakoni: „Kad se u Sjedinjenim Američkim Državama usvoji načelo po kome Crkva može upotrebljavati ili nadzirati državnu vlast, kad se vjerski obredi budu mogli nametati građanskim zakonima, ukratko, kad autoritet Crkve i države zagospo-

dari savješću – pobjeda Rima u ovoj će zemlji biti osigurana." (GC 581).

Jedno od njenih najdalekosežnijih proročanstva sredinom devetnaestoga stoljeća bilo je proročanstvo da će Sjedinjene Američke Države, u to vrijeme razmjerno beznačajna mlada nacija, postati globalna supersila prije kraja zemaljske povijesti: „Kad se Amerika, zemlja vjerske slobode, ujedini s papinstvom u vršenju pritiska na savjest i u prisiljavanju ljudi na svetkovanje lažne subote, ljudi u svim zemljama na kugli zemaljskoj bit će navedeni da slijede njen primjer." (6T 18).

Još jedan zapanjujući vid njenih općih proročanstava u nestabilnim godinama devetnaestoga stoljeća bio je izravno uperen protiv prevladavajućeg stanja, posebno u razdoblju između 1890. i 1914. godine. Godine 1903., na vrhuncu razdoblja optimizma koje su neki nazivali „zlatno doba", Ellen White je napisala: „Korak po korak, svijet doseže okolnosti kakve su postojale u Noino vrijeme. Ljudi čine sve moguće zločine. Požuda tijela, požuda očiju, ponos života, zloporaba moći, okrutnost i sila koja se koristi da bi se ljude navelo na učlanjenje u konfederacije i unije – vežući sami sebe u snopove koji će biti spaljeni velikim ognjem posljednjeg vremena – sve je to djelo Sotoninih oruđa. Taj splet zločina i ljudskoga bezumlja nazivaju „život". ... Čini se da cijeli svijet srlja u smrt." (Ev 26).

O gospodarskoj i socijalnoj krizi Ellen White je napisala: „Nema mnogo onih, čak ni među odgajateljima i državnicima, koji shvaćaju osnovne uzroke sadašnjeg stanja društva. Oni koji drže uzde vlasti nisu u stanju riješiti problem moralne iskvarenosti, siromaštva, bijede i porasta kriminala. Oni se uzalud bore za poslovanje na sigurnijoj osnovi. Kad bi ljudi pažljivije poučavali Božju riječ, pronašli bi rješenje problema koji ih zbunjuju." (9T 13).

Praktični komentari Ellen White o zdravlju, *prehrani i okolišu, izdržali su ispit vremena – što se s velikom vjerojatnošću ne bi moglo reći ni za ijednog drugog pisca iz devetnaestoga stoljeća. U njenim mnogobrojnim komentarima zamjetan je dubok naglasak na to kako um utječe na tijelo u nastanku bolesti (1T 566; 3T 184; MH 241); njena briga za prenatalne utjecaje, uključujući drogu i alkohol (2 SM 441, 442; PP 561); i njen monumentalni interaktivni sustav prehrambenih načela koja su sve više podržana znanstvenim istraživanjima, uključujući opasnosti od pretjerane uporabe šećera i životinjskih masti, probleme pretilosti i loše prehrane, visoku vrijednost tjelovježbe, posljedice prehrane u djetinjstvu, opasnosti koje prijete od hrane, čaja i kave. (CD 15-51).

Ellen White također je predvidjela neke događaje u Crkvi. U studenome 1848. godine, u vrijeme velike financijske krize, govoreći pred manje od stotinu adventista svetkovatelja subote, rekla je da će časopis njenog supruga biti „u početku malen", ali će se u dogledno vrijeme njegove „bujice svjetla" proširiti „po cijelome svijetu". (LS 125). Adventističke publikacije danas se distribuiraju u više od 204 države i na više od 230 jezika.

U studenome 1901. godine Ellen White napisala je ozbiljno upozorenje upraviteljima Nakladničkog društva Review and Herald Publishing Association. Povod je bila činjenica da je 90 posto njihovih izdanja bilo komercijalnog karaktera i da neka objavljena djela očito nisu bila primjerena vjerskome tisku. Ellen White glasno je upozorila – čak i predskazala: „Gotovo da sam strahovala otvarajući *Pregled*, bojeći se da će Bog vatrom očistiti nakladničku kuću. … Ako ne dođe do reforme, nesreća će snaći nakladničku kuću i svijet će znati razlog." (8T 91-96). Trinaest mjeseci kasnije, 30. prosinca 1902. godine, vatra izazvana „nepoznatim uzrokom" uništila je cijeli kompleks – ništa vrijedno nije sačuvano.

Ellen White je 13. listopada 1902. godine napisala da bi se nekretnine sa zgradama koje

su „posebno prikladne za rad sanatorija“ mogle kupiti „za mnogo manji iznos od onoga koji je za njih izvorno utrošen“. (Lt 157, 1902, u 4MR 280). Tako je podstaknula nedovoljno poduzetne upravitelje da kupe zemljište za nekoliko adventističkih zdravstvenih ustanova u Južnoj Kaliforniji. Crkveni čelnici još nisu došli do daha nakon kupnje posjeda u Loma Lindi, a Ellen White već je ustvrdila da će Loma Linda u budućnosti biti glavno središte za obrazovanje zdravstvenih djelatnika. Bez tog predviđanja, kojim je neprestano poticala malu Crkvu, Adventistički zdravstveni centar u Glendaleu (*Glendale Adventist Medical Center*) i Sveučilište i Zdravstveni centar u Loma Lindi (*Loma Linda University and Medical Center*), ne bi bili središta humanitarne službe kakva su danas. Ali daleko iznad svih ljudskih nadanja, Ellen White bila je smireno nepopustljiva: „To će biti…“ (u SHM 352).

Vidi također: Apokrifna viđenja i stajališta; Ellen G. White nije prorok.

Dodatno čitanje: H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 150-169; *idem, Dramatic Prophecies of Ellen White: Stories of World Events Divinely Foretold* (PPPA, 2007); JNL, *The Great Second Advent Movement: Its Rise and Progress* (RHPA, 1905)

Herbert E. Douglass

PROROK, PROVJERA VJERODOSTOJNOSTI. U svojim je spisima Ellen White inzistirala na tome da službu prorokâ treba vrednovati biblijskim provjerama. Nekoliko takvih provjera primijenjeno je i na njene spise. Prva je provjera usklađenost s Biblijom. „Sve Pismo, bogoduho, korisno je za poučavanje, uvjeravanje, popravljanje, odgajanje u pravednosti.“ (2Tim 3,16). „Uza Zakon! Uza svjedočanstvo! Tko ne rekne tako, zoru neće dočekati.“ (Iz 8,20; usp. Dj 17,11). Ellen White bila je uvjerena da izvankanonski dar proroštva „nije dan – niti će ikada biti dan – da zamijeni Bibliju; jer Sveto pismo izričito kaže kako je Božja riječ mjerilo kojim se mora ispitati svako učenje i iskustvo“. „Budući da je Božji Duh nadahnuo Bibliju, nemoguće je da Njegovo učenje [preko proroka] proturječi pisanoj Riječi.“ (GC vii).

Druga biblijska provjera prorokâ jest: „Po plodovima ćete ih njihovim prepoznati.“ (Mt 7,20). Što se tiče vlastite službe, Ellen White kaže: „Neka se o svjedočanstvima sudi prema njihovim plodovima. ...Koji je duh njihova učenja? Što je rezultat njihovog utjecaja? ... Bog ili poučava svoju Crkvu, prekoravanjem njenih pogrešaka i jačanjem njene vjere, ili je ne poučava. Ovo djelo ili jest ili nije od Boga. Bog ništa ne čini u suradnji sa Sotonom. Moje djelo ... nosi Božji pečat ili nosi pečat neprijatelja. Na to pitanje nema polovičnog odgovora.“ (CET 245).

Treća biblijska provjera dana je u Knjizi proroka Jeremije 28,9. „Tek kad se ispuni njegova proročka riječ, možeš znati da ga je zaista Jahve poslao.“ Ellen White opisuje vlastito proročko iskustvo ovim riječima: „Prošlost, sadašnjost i budućnost prošli su ispred mene. Pokazana su mi lica koja nikada nisam vidjela, a godinama kasnije prepoznala sam ih čim sam ih vidjela. Probudila sam se živopisno osjećajući da su te teme mojim mislima prethodno već predstavljene; i usred noći napisala sam pisma koja su razaslana diljem kontinenta i koja su, stigavši u vrijeme krize, Božje djelo spasila od velike katastrofe. To je dugi niz godina bilo moje djelo.“ (CET 245). (Vidi *Predskazanja Ellen White [*Predictions of Ellen G. White*].)

Četvrtu biblijsku provjeru predstavio je apostol Ivan: „Ljubljeni, ne vjerujte svakom duhu, nego provjeravajte duhove jesu li od Boga, jer su mnogi lažni proroci izišli u svijet. Po ovom prepoznajete Duha Božjega: svaki duh koji ispovijeda da je Isus Krist došao u tijelu, od Boga je.“ (1Iv 4,1.2). Proročka služba Ellen White bila je usredotočena na istinu o Isusu. Ona piše: „Veliki plan otkupljenja palog ljudskog roda ostvario se Kristovim životom u

ljudskome tijelu." (FE 408). „[Krist] je, svojim životom i učenjem, bio Evanđelje, temelj svake neokaljane doktrine." (TMK 97). „Evanđelje je veličanstveno, jer uzdiže Njegovu pravednost. Ono otkriva Krista, a Krist je utjelovljeno Evanđelje. Svaka stranica Novoga zavjeta sjaji Njegovom svjetlošću. Svaki zapis pravi je dijamant, taknut i ozračen božanskim [Kristovim] zrakama." (7BC 907).

Dodatno čitanje: CET 244-258; GC v-xii; G. Bradford, *Humans Are Prophets* (Victoria: Signs Pub. Co., 2004), 71-91; H. E. Douglass, Messenger of the Lord (PPPA, 1998), 26-40; T. H. Jemison, *A Prophet Among You* (PPPA, 1955), 99-116; F. Holbrook, „The Biblical Basis for a Modern Prophet" (EGWE, SDoc).

Martin Hanna

PROTESTANTIZAM vidi **REFORMACIJA PROTESTANTSKA**

PRVI SVJETSKI RAT. Adventisti sedmoga dana prvi su definirali svoj odnos prema *vojnoj službi odlukom koju je u mjesecu kolovozu 1864. godine izglasovala novoorganizirana Generalna konferencija. Adventistička deklaracija o odbijanju sudjelovanja u borbenim djelovanjima prethodila je nacrtu zakona vlade Sjedinjenih Američkih Država s posebnim odredbama o prizivu savjesti. U načelu, suradnja se s vojnim vlastima prihvaća (npr. u medicinskim postrojbama), ali bez kršenja Božjega zakona. Nikada se nije pojavio veći sukob između adventista i američkih vojnih vlasti.

U *Europi, međutim, većina vlada nije prepoznala adventističko stajalište o nesudjelovanju u borbenim djelovanjima. Tijekom Prvoga svjetskog rata crkveni službenici na kontinentu taj su problem običavali prepustiti pojedincima da prema svojoj savjesti odluče hoće li ili neće nositi oružje ili svoje dužnosti izvršavati subotom. Tek 1923. godine europski adventisti zauzeli su službeno stajalište o nesudjelovanju u borbenim djelovanjima. (RH, Mar. 6, 1924).

Ellen White prvi put se suočila s europskim zakonima o vojnoj službi tijekom svog boravka u *Švicarskoj (od 1885. do 1887. godine). Osvrćući se na švicarske adventističke regrute u Baselu, napisala je: „Oni [organi vlasti] zahtijevaju da mladići ... ne izbjegavaju vježbu i obuku nužnu za vojnu službu. Bilo nam je drago vidjeti da su ti ljudi i njihove starješine nosili ordene časti zbog vjernosti u svom radu. … [Oni] nisu išli vlastitom odlukom, već zato što su to zahtijevali zakoni njihove nacije. Hrabrili smo ih govoreći im da se smatraju pravim vojnicima Kristova križa ... da bi Božji anđeli mogli biti s njima i čuvati ih od svake nevolje." (Ms 33, 1886, u 2SM 335). Tako je, općenito govoreći, Ellen White savjetovala protiv prkošenja vojnim vlastima. Poticala je adventističke regrute da budu odani vlastima, a istodobno vjerni Bogu i njegovim zapovijedima.

Nakon izbijanja Prvoga svjetskog rata u ljeto 1914. godine, europski adventisti nisu bili spremni za nevolje koje će rat donijeti Crkvi. Ellen White bila je već u poodmaklim godinama i nije dala pisane upute o obvezi adventista prema vojnoj službi. U razgovoru sa svojim sinom W. C. Whiteom, u svibnju 1915. godine, neposredno prije smrti, pitala ga je kako rat utječe na adventiste. W. C. White izvijestio ju je da su mnogi „prisiljeni" na vojnu službu i da neki članovi Crkve smatraju da bi služenje u vojsci trebali odbiti, čak i kad bi zbog odbijanja mogli biti strijeljani. Njen je odgovor bio: „Mislim da to ne bi trebali učiniti." „Mislim da bi oni [europski adventisti] trebali izvršavati svoju obvezu dokle god ovo vrijeme traje." (6Bio 426, 427). Nije potpuno jasno je li ona izrazom „svoju obvezu" mislila na vojnu obvezu ili njihovu obvezu prema Bogu. Arthur White sugerira da se njena izjava, bez obzira na precizno značenje, „temeljila na njenom općem razumijevanju izbjegavanja neugodnih situacija". (*ibid.*, 427). Tumačenje koje se slaže s njenim

ranijim savjetima bilo bi da je ona jednostavno mislila i na jedno i na drugo. Uvijek je tvrdila da nečija odanost Bogu ima prioritet nad svakom obvezom, ali da će precizan tijek koji treba slijediti biti prepušten savjesti pojedinca.

Dodatno čitanje: J. M. Barbour, „World War I Military Crisis in SDA Church-Did God Reject or Unite His People?" (unpublished paper, DF 320, CAR); J. M. Patt, „The History of the Advent Movement in Germany" (Ph. D. diss., Stanford University, 1958), 241-276; R. W Schwarz and F. Greenleaf, *Light Bearers* (PPPA, 2000), 364-384; A. L. White, „Ellen G. White and World War I" (DF 350-b, CAR).

Daniel Heinz

PSIHOLOGIJA I SAVJETOVANJE. Iako se ponavlja na nekoliko mjesta, postoje samo dvije izjave koje upotrebljavaju riječ *psihologija* u spisima Ellen White. U jednoj izjavi bez dodatnog pojašnjenja ona tvrdi da se „istinska načela psihologije nalaze u Svetome pismu". (1MCP 10). Na drugome mjestu riječ *psihologija* pojavljuje se nekoliko puta u različitim vremenima. „Kako bi stupio u tješnju vezu s našim naraštajem, i da bi djelovao snagom koja će biti svojstvena njegovom radu pri kraju vremena milosti, Sotona se koristi učenjima frenologije, *psihologije* i mesmerizma." (MYP 57, kurziv dodan; usp. 2MCP 698). Urednici knjigâ **Um, karakter i osobnost* (*Mind, Character, and Personality*) dali su kontekstualnu i povijesnu perspektivu načina na koji se Ellen White u svojim spisima koristila riječju *psihologija*. „Spominjanje frenologije, psihologije i mesmerizma u istome kontekstu, u kojem se opisuje način na koji Sotona iskorištava ljudski um, izgledat će možda nerazumljivo onome tko ne poznaje literaturu onoga vremena i njene naglaske. Znanstveni radovi iz područja fiziologije i njege bolesnika na svojoj su poleđini imali reklame preko kojih je čitateljstvo bilo informirano o literaturi koja se mogla nabaviti. Jedan takav rad, *Priručnik za liječenje vodom* (*The Water Cure Manual*), knjiga od 284 stranice koju je 1850. godine objavila nakladnička kuća Fowlers and Wells, sadrži popis šezdeset i pet različitih djela o tjelesnom i mentalnom zdravlju, a među njima su čak dvadeset i tri posvećena frenologiji, psihologiji, mesmerizmu i vidovnjaštvu." (1MCP 19). Očigledno je da su se iznosile senzacionalističke i preuveličavane tvrdnje o navodnim prednostima psihologije.

Od još su većeg značenja stajališta Ellen White o nečem mnogo zlokobnijem. Prepoznala je da „Sotona, na zavodljiv način preko praktičara pseudoznanosti frenologije, psihologije i mesmerizma, želi pomutiti umove ljudi i navesti ih da vjeruju u laži Velikog varalice". (*ibid.*, 18, 19). Iako su „znanosti koje se odnose na ljudski um" „dobre same po sebi", Sotona i oni koji su pod njegovim utjecajem mogu ih upotrijebiti da bi pokvarili ljudski um i tako ga pripremili za prihvaćanje spiritizma. (*ibid.*, 20).

S obzirom na to da su u spisima Ellen White navodi o psihologiji malobrojni, kao i na to da nedostaje povezanosti njenih komentara sa suvremenim prakticiranjem psihologije, treba biti oprezan i nipošto zaključivati da ona ne podržava područje moderne psihologije, niti da mu se suprotstavlja.

Riječ *savjetovanje* Ellen White nije koristila da bi opisala način liječenja problema mentalnog zdravlja, kao što je to danas uobičajeno. Pisala je o nužnosti da se mladi propovjednici posavjetuju s iskusnijima (TM 501) te da je Isus svoje učenike poslao dvojicu po dvojicu, kako bi, međusobno se savjetujući, mogli biti snažniji (DA 350). Posebna dužnost roditeljâ jest da savjetuju svoju djecu. (OHC 304).

Više je puta isticala nužnost primanja savjeta od Boga putem Biblije, i njihovu provedbu u životu. (CH 371; FE 390; GW 253). Protivila se tome da se ljudski savjeti cijene više nego božanski (3BC 1138; RH, Nov. 24, 1910); međutim, pouzdanim je savjetnicima smatrala one koji

su se čvrsto držali Boga. (RH, Oct. 26, 1905). Poticala je iskazivanje posebnog poštovanja prema savjetima onih kojima su godine bogatog iskustva donijele mudrost (AA 573) i cijenila je pomoć ljudi koji su stručni u poslovnim pitanjima (14MR 217). Pozvala je na veliki oprez u okolnostima u kojima se savjet očekuje od propovjednika (2MCP 768) te navela i teme koje bi trebalo izbjegavati. (*ibid.*, 766, 767). Iako se snažno protivila razotkrivanju tajnih grijeha (5T 645; CH 373), ona je smatrala da je nerazborito preuzimati ulogu ispovjednika (GW 418; 2MCP 767; 2T 302; TSB 205), ali je ukazala na to da će nekim pojedincima možda trebati netko tko je suosjećajnog srca i tko će htjeti slušati o njihovoj grešnosti i bijedi. (SpM 144).

Saznanja o mentalnim bolestima danas su drugačija nego što su bila u vrijeme Ellen White, ali o nekim od tih poremećaja ona je pisala s izvanrednom obaviještenošću i preporučavala preventivne i korektivne korake u skladu s današnjim napretkom modaliteta liječenja. Ona je, na primjer, uočila razliku između pesimizma i depresivnosti (TDG 233; 1T 696), i savjetovala protiv prežvakavanja turobnih i obeshrabrujućih tema (4T 103; 1MCP 62). Upozorila je i da bi trebalo izbjegavati povezivanja s depresivnim ljudima i ljudima koji su skloni kritiziranju, jer takve veze djeluju štetno. (RH, June 12, 1894; 21MR 8). Prema njenom mišljenju, depresija može biti uzrokovana upotrebom nezdravih supstancija (2SM 447; CG 403), sotonističkim utjecajima (MM 43; RH, Jan. 2, 1908; 6MR 393), strahom od pakla (2MCP 454) i krivnjom (CH 324). Također je uočila da na mentalno zdravlje utječe i obiteljsko nasljeđe. (2MCP 489, 809). Bila je svjesna razornog utjecaja depresije na zdravo rasuđivanje, pa iako se moralno protivila samoubojstvu (HR, Jan. 1, 1873; TSB 143), povjerila se da je (HP 52) i sama u trenucima tjeskobe razmišljala o smrti i umiranju. (LS 195 (1880); 1T 185; 2Bio 435). Ellen White je primijetila da su i prorok Ilija (PK 161), i apostol Pavao (LP 175, 176) i Isus (3SP 94) proživljavali tjeskobne trenutke, iako je to što ona opisuje više nalikovalo kratkim razdobljima dubokog tjeskobnog raspoloženja nego ozbiljnoj depresiji. Onima koji pate od depresije savjetovala je da paze na uvjete u kojima žive (1T 702, 703; HR, Apr. 1, 1871), da promijene svoje navike i običaje (HR, Apr. 1, 1871; 1MR 255; PPH096 54), da izbjegavaju izoliranost od društva (3MR 318; TSB 34), da budu usredotočeni na ono što je pozitivno (2MCP 537; AH 258, 259; 2MCP 490; Ed 197) i da se oslanjaju na Boga (2MCP 538; CH 382; PK 164).

Dodatno čitanje: Mind, Character, and Personality, 2 vols.

H. Peter Swanson

PUTOVANJA I PRIJEVOZ ELLEN G. WHITE. Ellen G. White bila je jedan od pionira adventista svetkovatelja subote koja je najviše putovala. Za života je neposredno doživjela prometnu revoluciju, jer se služila gotovo svakim uobičajenim oblikom prijevoza na tri kontinenta.

Kao djevojčica, Ellen Harmon imala je malo sredstava za putovanje dalje od *Portlanda, Maine. S malom grupom prijatelja putovala je cestama koristeći malu kočiju ili, zimi, sanjke. Njena su se putovanja povećala nakon njenog prvog viđenja, kada je malim skupinama adventističkih vjernika počela širiti svoje „svjedočanstvo“ o onom što je vidjela. Ta su rana putovanja obavljana primitivnim načinima prijevoza koji su često bili opasni. Nadalje, ovisila je o velikodušnosti obitelji i prijatelja koji su putovali s njom unutar oko 300 kilometara od Portlanda kako bi mogla podijeliti svoje svjedočanstvo. Budući da se u ono doba smatralo nepriličnim da mlada žena putuje sama, pratila ju je suputnica, često njena starija sestra *Sarah, ili neka druga obiteljska prijateljica kao što je *Clarissa Bonfoey. (2SG

138, 143, 161). Od proljeća 1845. godine, James White preuzeo je na sebe odgovornost da joj pomogne u ispunjavanju njenih zakazanih govora na raznim adventističkim skupovima. Vjenčali su se 1846. godine, a do svoje smrti 1881. godine on je ostao njen najdosljedniji pristaša i suputnik.

Među najranijim i najznačajnijim putovanjima Whiteovih bile su *svetkovatelja subote biblijske konferencije 1848. i 1850. godine. Te su konferencije počele neplanski kada ih je *Albert Belden pozvao da posjete njegov dom u Connecticutu, gdje je održano prvo od ovih malih okupljanja. Uz poziv on im je poslao deset dolara, što je bilo dovoljno novca da pokrije polovicu iznosa za njihove karte za vlak. Whiteovi su napustili Maine, zaustavili se prvo u Dorchesteru, Massachusetts, gdje su im *Otis i Mary Nichols dali dodatnih 10 dolara za nastavak putovanja. Kad su stigli u kuću Beldenovih, James White je kosio travu kako bi zaradio za putne troškove za njihovu drugu konferenciju u New Yorku i za kupnju prijeko potrebne odjeće i potrepština. Ovo putovanje na Zapad bit će najdalje od Mainea, od svih putovanja na koje su njih dvoje odlazili.

Pripremajući se za to putovanje, svog najstarijeg sina, Henryja, ostavili su na brigu bliskoj prijateljici Clarissi Bonfoey. Tijekom sljedećih nekoliko godina često bi ostavljali svoju djecu na skrb prijateljima u koje su imali povjerenje. Osvrćući se na to razdoblje, Ellen White je napisala da je to bilo jedno od najtežih žrtava na koje je ikada bila pozvana. (2SG 96, 107, 128).

Putovanje tijekom 1850-ih godina bilo je primitivno prema modernim standardima. Na tim bi putovanjima Whiteovi putovali pješice, poštanskom kočijom (*ibid.*, 127, 128), teretnim brodom uz kanal Erie (*ibid.*, 104, 141), kočijom (*ibid.*, 149), a zimi saonicama koje vuče konj (*ibid.*, 145). Ceste su često bile sagrađene od grubih balvana (napravljene su polaganjem trupaca poprečno na smjer kretanja kako vozila ne bi upadala u blato), što je putovanja činilo „podnošljivim". (*ibid.*, 188).

Povremeno, kako su željezničke rute postajale uobičajenije, Whiteovi su se mogli koristiti i tim načinom prijevoza. Međutim, putovanje željeznicom moglo je biti opasno, i Whiteovi su najmanje jedanput za dlaku izbjegli smrt u željezničkoj nesreći. (*ibid.*, 188-191). Uz opasnosti s kojima su se susretali tijekom putovanja, jedva su dobili dovoljno donacija da nadoknade troškove, pa su često gladovali i bili izloženi vremenskim neprilikama, osobito zimi. (*ibid.*, 146, 147).

Tijekom kasnih 1840-ih i ranih 1850-ih, Whiteovi su živjeli u nekoliko *kuća (nijednu od njih nisu posjedovali) i postupno su se kretali prema zapadu. Godine 1855. preselili su se iz *Rochestera, New York, u *Battle Creek, Michigan (*ibid.*, 203), gdje su pomogli osnovati nakladničku i druge crkvene ustanove. Od Battle Creeka njihova su putovanja uglavnom bila manje nomadska i planirali su kraća putovanja koja su bila usmjerena na specifična odredišta. Tijekom tih kratkih putovanja organizirali su crkve, rješavali osobne i teološke sporove i govorili na adventističkim skupovima. Ovo se djelovanje proširilo tijekom 1860-ih godina planiranjem mjesečnih ili tromjesečnih sastanaka koji su privlačili veliku posjećenost budući da je u časopisu **Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) unaprijed objavljivano da će Whiteovi na njima biti prisutni. Do 1868. godine *sabori pod šatorima počeli su se pojavljivati u programu njihovih putovanja kad su jedno ili oboje često bili istaknuti govornici. Ponekad bi njih dvoje svoja putovanja tako planirali da je barem jedno od njih moglo biti prisutno na saborima pod šatorima koji su se održavali istodobno. Njihov se utjecaj širio i novonastala Crkva je rasla.

Samo tri godine nakon što je 1869. godine uspostavljena prva transkontinentalna željeznička linija, Whiteovi su se odlučili za svoje prvo kontinentalno putovanje preko Sjedinje-

nih Država u *Kaliforniju. Iznajmili su i na kraju kupili kuću u Kaliforniji i veći dio sljedećeg desetljeća putovali s jedne strane zemlje na drugu, držali govore i naizmjenično kratko boravili u jednom od svojih domova da bi se odmorili, prikupili snagu, pisali i obavljali administrativne poslove. Još do 1870-ih, putovanje je moglo biti teško, ali je postalo mnogo sigurnije i unatoč smetnjama, poput loših cesta i zadimljenih vagona, Ellen White je uživala razgledavajući razne dijelove zemlje. Osobno je posjedovala nekoliko turističkih vodiča, a neka od njenih pisama i dnevnika sadrže fascinantne opise geografskih pejzaža koje je vidjela tijekom svojih putovanja. Tijekom tog razdoblja, 1879. godine, Ellen White je doživjela jedinstven doživljaj kad je u pratnji svoga muža i drugih članova Crkve putovala u karavani natkrivenih zaprežnih kola iz Denisona u Texasu do Emporija u Kanzasu [oko 650 km]. (3Bio 107-117, 272, 273).

Prvo transatlantsko putovanje Ellen White bilo je u *Europu, gdje je od 1885. do 1887. godine poticala razvoj adventističkog djelovanja na tom kontinentu. Opis njenih putovanja, uključujući gravure mjesta koja je posjetila, objavljen je 1886. godine u knjizi **Povijesne zabilježbe* (*Historical Sketches*). Samo desetljeće ranije (1874. godine), Crkva je poslala svog prvog službenog misionara, *J. N. Andrewsa da organizira malu skupinu vjernika koji su počeli svetkovati subotu pod vodstvom *M. B. Čehovskog. Ellen White je bila fascinirana šarmom i privlačnošću Staroga kontinenta. Oduševili su je prekrasni krajolici, a razgledala je i mnoge turističke znamenitosti, uključujući i kraljevske vrtove i palače u nekoliko zemalja koje je posjetila. Kao što je bilo uobičajeno, putovala je parobrodom iz Bostona u Liverpool, a odatle se uputila preko kanala La Manchea. Kad je stigla na kontinent, putovala je vlakom, a na lokalnim putovanjima koristila je kočije. Obično je putovala u pratnji prevoditelja i jedne ili više svojih *literarnih pomoćnica, koji su služili kao suputnici na putovanju.

U Sjedinjene Američke Države Ellen White se vratila 1887. godine i sljedećih nekoliko godina provela je putujući između svojih domova u *Kaliforniji i *Michiganu. Velik dio vremena posvetila je pisanju i dogovorenim predavanjima diljem Sjedinjenih Američkih Država.

Njena putovanja tijekom 1890-ih godina obilježile su sve veće poteškoće budući da je ostarjela i da je bolovala od teškog oblika artritisa. Godine 1891. poduzela je svoje treće prekooceansko putovanje, ovaj put u *Australiju. Samo nekoliko dana nakon što se u San Franciscu ukrcala na parobrod napunila je 64 godine. Putovanje preko Tihog oceana trajalo je oko mjesec dana, sa zaustavljanjima u Honoluluu, Samoi i *Novom Zelandu. Dok je boravila u Južnom Pacifiku, putovala je Australijom kočijom i vlakom te poduzela dulje putovanje u Novi Zeland.

Godine 1900. Ellen White se vratila u Sjedinjene Države. U siječnju 1902. kad je stigla u Chicago, na putu za Kaliforniju, prvi put vozila se automobilom. Tijekom tog prvog desetljeća dvadesetoga stoljeća nekoliko je puta putovala s jedne strane Amerike na drugu, kako bi prisustvovala zasjedanjima Generalne konferencije, a 1909. godine uputila se na svoje posljednje putovanje u rodni grad u Portland, Maine. Kako su godine prolazile sve je više osjećala da nije obvezna prisustvovati tolikim crkvenim sastancima, te se zadržavala u blizini svojeg doma u *Elmshavenu.

Tijekom svog života Ellen White je mnogo putovala. Oni koji su imali mogućnost putovati s njom često su prepričavali da je to bio vrhunac njihovih života. Ellen White je voljela upoznavati ljude, a u njenom dnevniku često su opisani mnogi ljudi koje je upoznala. Stvarala je prilike za razgovor s ljudima o njihovim duhovnim životima i pokazala je istinsko zanimanje za druge ljude. U nekim prilikama, dok

je putovala brodom ili vlakom, bila je zamoljena da se obrati svojim suputnicima, a i pozivala je na pjevanje pjesama čemu su se mnogi suputnici i odazvali. (usp. Lt 139, 1905).

Dodatno čitanje: R. R. Butler II, „Overland by Rail, 1869-1890“, in G. Land. ed, *The World of Ellen G. White* (RHPA. 1937). 63-76; F. Anderson *The Course of Empire: The Erie Canal and the New York Landscape,* 1825-1875 (Rochester, N. Y.: Memorial Art Gallery of University of Rochester, 1984); I. F. Davidson and M. S. Sweeney, *On the Move: Transportation and The American Story* (Washington, DC: National Geographic Press, 2003); H. E. Douglas. *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998). 102-107, 544-546; T. F. Howard, *Sierra Crossing: First Roads to California* (Berkeley; University of California Press, 1998); B. W. Labaree et al., *America and the Sea: A Maritime History* (Mystic, Conn.: Mystic Seaport, 1998); R. E. Shaw, *Canals for a Nation: The Canal Era in the United States*, 1790-1860 (Lexington: University Press of Kentucky, 1990); R. E. Shaw, *Erie Water West: A History of the Erie Canal*, 1792-1 854 (Lexington: University of Kentucky Press, 1966); J. F. Stover, *American Railroads* (Chicago: University of Chicago Press, 1961); G. R. Taylor, *The Transportation Revolution 1815-1860* (NewYork: Rinehart, 1951); W. L. Withuhn, ed, *Rails Across America: A History of Railroads in North America* (New York: Smithmark, 1993); J. A. Miller, *Fares, Please! From Horse-Cars to Streamliners* (New York: D. Appleton-Century, 1941); Jerry Stevens, „O Zion, Haste“, AR. Jan. 17, 2008, 22-24.

Michael W. Campbell

PUTOVANJE ZAPREŽNIM KOLIMA, DOŽIVLJAJ ELLEN WHITE. Jedinstven doživljaj putovanja iz Denisona u Teksasu do Emporije u Kansasu, u svibnju 1879. godine. Nakon što su zimu na prijelazu iz 1878. u 1879. godinu proveli u organiziranju i jačanju Teksaške konferencije, James i Ellen White pripremali su se za živopisno putovanje natkrivenim zaprežnim kolima, a svečana probna vožnja bila je u ožujku 1879. godine, kad je petnaest putnika putovalo iz Dallasa u Denison. James i Ellen bili su vrlo zadovoljni uspjehom tog kratkog putovanja.

Godinama prije toga, James je priželjkivao iskusiti vožnju u karavani zaprežnih kola, tjerajući krda stoke, konjâ i mazgâ, iz Teksasa u Colorado radi prodaje. No, tijekom mjeseci, njegovi su se planovi izjalovili. Zbog nepovoljnih iskustava s teksaškim vremenom i lošom ekonomskom situacijom, Whiteovi su odlučili obitelj McDearmon preseliti u Colorado. I dvije druge obitelji, također doseljenici iz Michigana, previše siromašni da bi sebi omogućili javni prijevoz, također su željeli na taj put. Uvidjevši priliku da se tim obiteljima i još nekim pojedincima pomogne, James je prodao veći dio stoke koju je posjedovao, a za dobiveni novac kupio je natkrivena zaprežna kola. Tako se 31 putnik u osam natkrivenih zaprega i kočiji s dva sjedala otpravio na putovanje kroz četiri države.

Karavana je iz Denisona krenula 22. travnja 1879. godine, ali se putovanje oteglo jer su nekoliko dana stajali kod Red Rivera i čekali da se jedan od putnika oporavi od bolesti te da se trajektom prebace na drugu obalu rijeke koja je nabujala nakon proljetnih kiša. (PC 26, 27).

Iako to nije bilo opasno putovanje, na njemu je ipak bilo i neugodnosti. Putnici su se zadivljujuće dobro kretali nepoznatim terenom, idući na sjever kroz živi pijesak, a zatim i kroz gusto drveće, i na kraju kroz prerijsku dolinu s velikim, dlakavim tarantulama. Skelama su se prevezli preko nekoliko većih rijeka. Manje rijeke i potoke svladavali su uz pomoć domorodaca – Indijanaca, koji su za takve usluge obično naplaćivali 25 centi.

J. O. Corliss izabran je za vodiča tog putovanja. Nedovoljno iskusan za povjerene mu

zadaće, Whiteovima je uglavnom poslužio kao izviđač, glasonoša i pomoćnik u posebnim situacijama. Corlissov nedostatak iskustva izazvao je dosta kritika nekolicine gostiju Jamesa i Ellen White. Ellen je kasnije opovrgnula opravdanost njihovih pritužbi.

Brinući se uvijek za održavanje veze sa sjedištem Crkve u Battle Creeku, Whiteovi su poslali konjanika u Atoku, udaljenu 40-ak milja (oko 64 kilometra) prema istoku, kako bi telegrafirali gdje se nalaze i pokupili pristiglu poštu. Ujedno su obavijestili prijatelje i obitelj u Battle Creeku o svojem sljedećem odmorištu, mjestu Old Stonewall (sada se zove Frisco), udaljenom 20-ak milja (oko 32 kilometra) jugoistočno od sadašnjeg mjesta Ada, u saveznoj državi Oklahomi.

Kako bi dopunila zalihe sušenoga mesa i krekere, kojima ih je James opskrbio, Ellen White je s Marian Davis i još dvije djevojke – sudionice putovanja, brala divlje bobice i jestiva zelenila kad god bi im se za to ukazala prilika, no Ellen White ta je aktivnost žalostila, posebice zato što u karavani zaprega nisu imali kuhara.

Iako grčevito zauzeta, Ellen White našla bi malo vremena za promatranje proljetnih ljepota prirode Oklahome, divljeg cvijeća i šuma, posebice zapadnih dijelova planina Arbuckla i brežuljaka Shawnee na njihovu istoku, koje su putnici pažljivo izbjegavali. Ona je također preuzela odgovornost za duhovnu dobrobit putnika, održavajući bogoslužja tijekom cijelog putovanja.

Nakon što su stigli u Old Stonewall, putujuća družina pronašla je zahvalnu publiku u internatu Chickasaw, smještenom na najvišoj točki u tom području. Ellen White obratila se tamošnjoj zajednici od oko stotinu Indijanaca, koji su ljubazno odgovorili na evanđeosku poruku.

Izbjegavajući gotovo neprohodne drevne hrastove šume koje su se protezale od središnjeg Teksasa do istočnog Kansasa, karavana zaprega prešla je preko Kanadske rijeke u blizini južne granice naroda Seminole, a zatim je prešla na područje naroda Creek i ugledala impresivnu plemensku vijećnicu u blizini Okmulgee. U njoj su James i Ellen White razgovarali s naočitim stanovnicima crvene rase.

Pišući o svojem naumu da se vrati na sjeverozapad i prati znanu Stazu Chisholm (*Chisholm Trail*), James White zabilježio je da su od Denisona putovali 160 milja (oko 260 kilometara) te da im za preostalih 200 milja (oko 320 kilometara) do njihovog konačnog odredišta, kampa za sabor u Kansasu, treba još najmanje deset dana, ako će karavana kao i dotada dobro dnevno prevaliti 20-ak milja (oko 32 kilometra).

Dok su se njihovi suputnici radovali „boljem životu“ u Coloradu, Whiteovi su bili sve zabrinutiji kako doći do mjesta na kojem treba biti sabor u Kansasu. Čini se da su Jamesovi planovi cik-cak putovanja odmah prilagođeni, jer je družina nastavila na sjeveroistok. Tijekom posljednjih dana putovanja njihov je put išao paralelno sa željezničkom prugom MKT (Missouri–Kansas–Texas) prema sjeveru, kroz područje naroda Cherokee.

Nakon što su, napokon, prešli južnu granicu Kansasa, naišli su na željezničku prugu. Whiteovi su se, ne želeći propustiti dobru priliku, ukrcali na brži način putovanja do kampa u Emporiji. Da su se odmah u Denisonu odlučili za putovanje na sjever parnom lokomotivom, to bi putovanje trajalo dva dana, za razliku od jednomjesečnog putovanja zapregama.

Ellen White stigla je u kamp Emporia potpuno iscrpljena i dvanaest kilograma lakša, ali sretna što je stigla na poprište sabora pod šatorima. Mjesecima se bojala da svoje vrijeme i svoju energiju nije djelotvorno iskorištavala. Nikada se više ne bi vratila u Teksas ili u Oklahomu.

Ostali sudionici karavane zaprega u kamp su stigli nekoliko dana kasnije, a zatim svoje putovanje nastavili na zapad do Bouldera, u državi Colorado. Whiteovi su, u međuvreme-

nu, tijekom ljeta 1879. godine sudjelovali na nekoliko sabora pod šatorima. Nekoliko tjedana kasnije svi sudionici karavane zaprežnih kola ponovno su se okupili u blizini ljetnikovca obitelji White u Coloradu.

Dodatno čitanje: 3Bio 107-117, 272, 273 (photo).

Mary Ann Hadley

R

RAD ZA MLADE. Iako Biblija izrijekom ne spominje „rad za mlade" kao posebno područje služenja, ni u vremenima Staroga zavjeta ni u kršćanskoj crkvi, to ne znači da Sveto pismo o toj temi šuti. Božja je namjera bila da roditelji budu odgovorni za odgajanje svoje djece i da njihovo životno platno ukrase Božjim portretom (Pnz 6,4-9). I sâm Isus svojem je učeniku naložio „pasi jaganjce moje" (Iv 21,15), a najstrože je osuđivao one koji bi prouzročili sablazan mlade osobe (Mt 18,6). Sa srozavanjem obitelji u modernom društvu i široko rasprostranjenim odbacivanjem roditeljskih odgovornosti, rad Crkve posebno usmjeren na mlade postao je važniji kao nikada ranije.

Rad za mlade može se promatrati iz više kutova – prvi je *rad s mladima*. Ellen White bila je daleko ispred svojih suvremenika kad je opisala rad na povezivanju i konkretno angažiranje mladih. „Propovjednici Radosne vijesti trebaju uspostaviti radosno poznanstvo s mladima u svojim crkvama. ... Zašto se rad za mlade u okviru granica naše zemlje ne bi smatrao misionarskim radom najviše vrste?" (GW 207). „Mladima je potrebna više nego usputna pozornost, više nego samo povremeno upućena riječ ohrabrenja. S njima treba raditi neumorno, s molitvom i brižljivo. Samo onaj čije je srce ispunjeno ljubavlju i suosjećanjem moći će doprijeti do mladih koji su naizgled nemarni i ravnodušni." (*ibid.*, 208). Isus nije ostao na Nebu, daleko od ožalošćenih i grešnih; sišao je na ovaj svijet da bi se upoznao sa slabostima, patnjom i kušnjama palog ljudskog roda. Dosegnuo nas je tamo gdje smo bili, da bi nas mogao podići. U našem radu s mladima moramo ih sresti tamo gdje jesu, ako im želimo pomoći." (*ibid.*, 209).

Drugo područje rada za mlade, u kojem je Ellen White bila predvodnica, bilo je *rad mladih*. Predvidjela je da bi mladi ljudi trebali biti odaslani u svijet kao misionari. „Crkva je posustala u traženju pomoći onih [mladića i djevojaka] koji će hrabro svjedočiti, koji će svojom gorljivom revnošću pobuditi uspavanu energiju Božjega naroda i tako povećati snagu Crkve u svijetu." (MYP 25).

Ellen White vjerovala je da mladost može snažno utjecati ne samo na svoje vršnjake već i na ostatak društva. „Propovjednici, kao ni laici, u poodmaklim godinama, ne mogu ni polovično utjecati na mlade kao što to mogu mladi, posvećeni Bogu, u svome društvu." (*ibid.*, 204). „S takvom vojskom radnika kao što je naša mladež, pravilno uvježbana, moglo bi se poruku o raspeću, uskrsnuću i skorom dolasku Spasitelja mnogo brže pronijeti cijelim svijetom!" (*ibid.*, 196).

Rad mladih bio je upadljiv čimbenik u ranoj Adventističkoj Crkvi. Ellen White imala je samo sedamnaest godina kad je dobila prvo viđenje; *James White bio je uspješan javni evangelizator u dobi od dvadeset i jedne godine; *Uriah Smith imao je samo dvadeset i jednu godinu kada se pridružio uredničkom osoblju časopisa *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*); John N. Andrews započeo je evangeličko propovijedanje u svojoj dvadeset i prvoj godini.

Publikacije za mlade adventiste svetkovatelje subote pojavile su se 1852. godine, kada je James White, tada 31-godišnjak, osnovao časopis *Priručnik za mlade* (*The Youth's Instructor*).

Prvo Društvo adventističke mladeži (*Adventist young people's society*) osnovali su 14-godišnji *Luther Warren i 17-godišnji Harry Fenner 1879. godine u Hazeltonu, u saveznoj državi Michiganu. Godine 1891. šesnaestogodišnji Meade Macguire organizirao je još jednu skupinu mladih u Antigu, u saveznoj državi Wisconsin. Ellen White pružala je veliku potporu tom novom djelu, a kad je A. G. Daniells u Adelaideu, u Australiji, 1892. godine pokrenuo program za rad mladih, Ellen White savjetovala je da se skupine mladih organiziraju u svakoj crkvi. (ST, May 29, 1893). Uvidjela je da je taj rad vrlo bitan i od životnog značenja za zdravlje Crkve i živjela je za to da ga se prihvati kao novi odjel Generalne konferencije i nazove Odjel mladih misionara volontera (*Young People's Missionary Volunteer Department*). Trebalo je samo kratko vrijeme da mladi ljudi postanu poznati kao misijski volonteri eMVe-ovci, a njihovi sastanci eMVe programi. Iako im je ime otada promijenjeno – postali su Adventistička mladež (*Adventist Youth, AY*) – njihov cilj i moto ostali su isti: „Adventna poruka cijelom svijetu u ovoj generaciji" i „Ljubav Kristova naša je snaga".

Ellen White zagovarala je posebnu subotnju školu za djecu i mladež i opisala je neke od pristupa koji najviše odgovaraju za rad s tim dobnim skupinama. Ona je zagovarala male skupine i prisnost u radu s mladima. „Moramo nastojati da se poistovjetimo s osjećajima mladih, suosjećajući s njima u njihovim radostima i tugama, njihovim borbama i pobjedama." (GW 209). Poticala je propovjednike da u svojim crkvama mlade okupljaju u malim skupinama i rekla da će na taj način moći vidjeti potencijal čak i u nekima od mladih koje bi inače mogli previdjeti. Poticala je one koji su bili uključeni u rad s mladima da ne zaključuju brzopleto prema vanjskome izgledu, već da prije toga gledaju na potencijal koji leži u svakoj mladoj osobi.

„Često su oni pokraj kojih ravnodušno prolazimo, zato što ih prosuđujemo po vanjskom izgledu, najbolji materijal za radnike, pa će se isplatiti sav trud koji je u njih uložen. Moramo ozbiljnije proučavati problem kako postupati s mladima, upućivati više iskrenih molitava za mudrost potrebnu za bavljenje umovima." (*ibid.*, 208). Rad mladih za mlade – ili Mladi mladima, kako ga neki nazivaju – također je bio istaknuta tema u spisima Ellen White, koja je posebno poticala osposobljavanje koje će donijeti napredak u tom području. (6T 115).

Kao specijalizirana služba u Crkvi adventista sedmoga dana, rad s mladima bio je podijeljen na brojna područja – pustolovi, u dobi od 6 do 9 godina, izviđači, u dobi od 10 do 15 godina i Služba mladih za mlade od 16 do 30 godina. Moćna vojska o kojoj je Ellen White sanjala daje ogroman doprinos propovijedanju Evanđelja „svakome plemenu, jeziku puku i narodu". (Otk 5,9).

U ožujku 1915. godine, Ellen White dobila je posljednje viđenje, a odnosilo se na mlade u Crkvi (FE 547-549; MYP 287-289; usp. 6Bio 425, 426).

Dodatno čitanje: MYP; GW 207-212; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 924-926.

Barry Gane

RADNIČKI SINDIKATI. Nema mnogo savjeta Ellen White o razvoju i djelovanju sindikatâ i o odnosu adventista prema njima. Međutim, ono što je napisala bilo je snažno i izravno. Bila je protivnica sindikatâ koji su osnivani u njeno vrijeme kao i onih koji će nastati nakon nje. Adventistima ja dala snažne savjete u vezi s učlanjivanjem u radničke sindikate.

Nakon građanskoga rata u Sjedinjenim Američkim Državama, rast industrijske proizvodnje bio je svekolik i brz, posebno u sjevernim državama. Ta brza industrijalizacija druš-

tva dogodila se u isto vrijeme kad su milijuni imigranata stigli iz Europe, u drugoj polovici devetnaestoga i na početku dvadesetoga stoljeća. Usto, u Sjedinjenim Američkim Državama došlo je do opsežne migracije iz ruralnih u urbana područja. Većina tih migranata bila je očajnički siromašna i trebala je zaposlenje. Želju industrijalaca za stjecanjem bogatstva ogorčeni su radnici doživljavali kao očigledno izrabljivanje. Pozornica je bila spremna za sveopći industrijski sukob.

U sindikalnom organiziranju tjeskobni su radnici pronašli kolektivni glas za zastupanje svojih interesa. Nacionalni radnički sindikat osnovan je 1866. godine, ali je bio kratkog vijeka. Slijedili su Vitezovi rada (*The Knights of Labor*) 1869. godine, ali oni su sporo rasli zbog politike tajnosti. Javno mnijenje ishodilo je ukidanje politike tajnosti, no nakon toga Vitezovi rada počeli su se raspadati. Godine 1886. osnovana je Američka federacija rada (*American Federation of Labor*), ali je polako privlačila radnike. Zajednička svim sindikatima bila je: prvo, široka raznolikost interesa u privlačenju članova, i drugo, interes radnika da brzo pokrenu akcije u obliku štrajkova kako bi se uočene nepravde ispravile. Tako su štrajkovi i nasilni sukobi postajali sve češći. Veliki štrajkovi organizirani su u McCormick Reaper Company u Chicagu, a 1894. godine i u Pullman Palace Car Company, također u blizini Chicaga. Nasilje i krvoproliće u tim i drugim štrajkovima u tom su turbulentnom razdoblju postali uobičajeni.

Veći dio onoga što je Ellen White pisala, napisala je potkraj devetnaestoga i na početku dvadesetoga stoljeća. Valja zamijetiti da je Ellen White bila podjednako kritična prema korporacijskoj pohlepi koja je dovela do iskorištavanja radnika (9T 12-14) kao i prema prisili i nasilju kojima su sindikati branili svoje interese. Nije bilo dvosmislenosti u njenim upozorenjima. Shvaćala je da su životi onih koji odbijaju učlaniti se u sindikate bili u opasnosti. Savjetovala je protiv učlanjivanja u *tajna društva i *radničke sindikate (usp. 2SM 120-139). Sindikati su, ustvrdila je, bili jedan od znakova posljednjeg vremena, a oni koji su se u njih učlanjivali nisu mogli držati Božje zapovijedi. Zbog sindikalnih aktivnosti uskoro bi bilo vrlo teško nastaviti adventističko djelo u gradovima. „Sindikati“, napisala je, „bit će jedan od pokreta koji će na ovu zemlju donijeti vrijeme nevolje kakvo nije viđeno od postanka svijeta“. (Lt 200, 1903, u 4MR 88). Upotreba budućeg vremena u toj izjavi ukazuje na zabrinutost Ellen White za adventiste i radničke sindikate u prošlosti kao i u budućnosti.

U godinama nakon njene smrti (preminula je 1915. godine), Crkva je nastojala zadržati upozorenja Ellen White i iznositi ih članstvu, objavljujući članke u crkvenim publikacijama. Štoviše, od ljudi poput C. S. Longacrea, H. H. Votawa i E. D. Dicka zatraženo je da sa stajalištem Crkve izvrše pritisak na čelnike radničkog sindikata. Kad su takvi napori propali, Generalna konferencija adventista sedmoga dana angažirala je odvjetnike koji su branili prava adventista.

Kasnije je Carlyle B. Haynes imenovan izvršnim tajnikom Vijeća za odnose s industrijom i tajnikom Povjerenstva za ruralni život, kako bi promicao adventističko stajalište među članovima Crkve. U časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*), sada *Adventistički pregled* (*Adventist Review*), adventisti su upozoravani da slijede „bolje rješenje“, da napuštaju gradove, jer u njima su sindikati tada bili snažni, i presele se u sela, gdje još nisu bili problem. Time su se zalagali za ono što je Ellen White godinama ranije zagovarala, te sugerirali kako je došlo vrijeme u kojem se njen savjet treba potpunije slijediti. (C. B. Haynes, „Out of the Cities“, RH, Apr. 25, 1946).

Godine 1954., R. R. Figuhr, tadašnji predsjednik Generalne konferencije, najavio je da će se odgovornosti Vijeća za odnose s indu-

strijom preseliti u nadležnost Odjela za vjersku slobodu (*Religious Liberty Department*) u Generalnoj konferenciji. Informirani putem crkvenih publikacija, članovi su mogli zauzeti svoje osobno stajalište i pozvati crkvene vođe zadužene za vjersku slobodu da im pomognu u slučaju bilo kakvih poteškoća. Takav se pristup nastavio sve do danas.

Dodatno čitanje: „Labor Unions and Confederacies: Counsels From the Spirit of Prophecy" (EGWE, SDoc); R. C. Kistler, *Adventists and Labor Unions in the United States* (RHPA, 1984).

Robert C. Kistler

RADOST. Radost u kršćanskom životu Ellen White smatrala je plodom Duha Svetoga. (COL 68). Radost je središte Božjega kraljevstva (TM 497) i pravilo za svemir koji nije sagriješio. (AH 548). Ona je mjera karaktera, kako u Krista tako i u kršćana. (AH 535). Radost je stoga dokaz obraćenja i odslikavat će se na onima koji su najbliži Kristu. Ellen White pozvala je sve koji pate u teškim okolnostima da vjeruju kako Bog nevolje koristi kao sredstvo pročišćenja, da bismo postali dionici Njegove radosti (CG 567), podrazumijevajući da su nevolje često prerušena milost. (DG 223).

Radost koja potiče ponos i samozadovoljstvo nije primjerena (AH 514), ali poticajna radost ne razara um, ne ostavlja posljedice koje umanjuju samopoštovanje i ne blokira način na koji se ona koristi. (AH 513). „Velika radost" karakteristika je otkupljenih. (PK 558).

Radost potječe od Krista (AH 513) i uči se otkrivanjem prirode (CG 48) i kućnim odgojem (CG 525; AH 159). Radost je kada Duh Sveti osvoji srce (DA 173; EW 55), radost je u druženju s nebeskim bićima (DA 639), u pridobivanju duša (COL 57, 58), u služenju (MH 401), u poštenom radu (CTBH 98), u poslušnosti (CT 98), u samoodricanju (*Confrontation,* 93), u nesebičnoj darežljivosti AA 342-344) i u vjernom upravljanju (CS 136). Radost se također može naći u suosjećanju s Kristovim patnjama (MB 30), gdje god se ljubav Božja njeguje u duši (AH 19) i u obuzetosti načelima Kristovog karaktera (COL 298). Najposlije, radost se događa i kad se živi u pravoj vjeri (CG 567), a nestaje kad ljudi pokušavaju držati zapovijedi iz osjećaja obaveze (COL 97). Kad se u potpunosti doživljava, radost donosi iscjeljenje i zdravlje. (CH 587; AH 431).

Michael D. Pearson

RANI SPISI ELLEN WHITE (*Early Writings of Ellen G. White*, nakladnik knjige PPPA, RHPA, 1882, 1906, 1945, 1963, 2000). Objedinjeno ponovno izdanje prvih triju knjiga Ellen White: *Prikaz o kršćanskom iskustvu i pogledima Ellen White (*A Sketch of the Christian Experience and Views of Ellen G. White*, 1851); * *Dodatak iskustvu i gledištima Ellen White* (*Supplement to the Experience and Views of Ellen G. White,* 1854) i **Duhovni darovi*, svezak 1. (*Spiritual Gifts,* volume 1, 1858). Prvi pretisak ovih knjiga načinjen je 1882. godine u dva mala sveska i uključivao je neke uredničke izmjene i dodatke fusnota te opis dvaju snova (jedan Ellen White i jedan Williama Millera). Ova dva mala sveska ponovo su izdana kao jedan svezak iste godine pod naslovom *Rani spisi* (*Early Writings*). Godine 1906. za tisak je pripremljeno treće izdanje, koje je široko distribuirano. Paginacija tog izdanja postala je standard za sve referentne radove. Četvrto izdanje *Ranih spisa* objavljeno je 1945. godine. To je izdanje usklađeno sa suvremenim pravopisom i interpunkcijom, a u novom predgovoru ukratko je opisana povijest knjige. Petom izdanju (1963. godine) dodan je povijesni prolog (str. vii-xxxii), kako bi se čitatelj upoznao s vremenom i okolnostima raznih dijelova knjige te je objavljeno nekoliko bilješki u dodacima (od 297. do 304. stranice) kako bi se objasnili izrazi i situacije koji sada nisu tako dobro shvaćeni kao u vrijeme pisanja. Predgo-

vor je ažuriran u izdanju iz 2000. godine, ali u tekst knjige nisu unesene izmjene.

Iskustvo i gledišta predstavljaju prvi autobiografski kratki prikaz Ellen White, u njemu je ukratko opisano njeno iskustvo za adventnog pokreta između 1840. i 1844. godine. Zatim slijede opisi niza ranih viđenja, od kojih su već mnogi bili objavljeni kao članci u časopisima. *Dodatak* objašnjava određene izraze prijašnjeg djela koji su bili krivo shvaćeni ili protumačeni i daje dodatni savjet Crkvi. *Duhovni darovi*, prvi svezak, prvi je objavljeni izvještaj o kozmičkom sukobu između Krista i Sotone. Ta je knjiga cijenjena zbog svojih živopisnih opisa i sažetosti, opisujući samo važnije teme. U narednim godinama taj kratki prikaz sukoba znatno je proširen u četiri sveska **Duha proroštva* (*The Spirit of Prophecy*, 1870-1884) i u *Nizu Sukob vjekova (*Conflict of the Ages Series*, 1888-1917).

Denis Fortin

RASNI ODNOSI. Ellen White bila je nepokolebljiva zagovornica jednakih prava svih rasa u vrijeme kada u američkoj povijesti narodna tradicija i običaji nisu omogućavali jednaka prava svim rasama, poglavito crncima. Govorila je protiv ropstva i zagovarala jednaka prava pripadnika crnačke populacije. Izrazito je promovirala i podupirala djelovanje adventista među crncima pisanjem, propovijedanjem i savjetima Crkvi da osigura sredstva i sve potrebno za takav rad.

Većina njenih napisa o rasnim pitanjima nastala je između 1891. i 1908. godine. Važnu izjavu pod naslovom „Naša dužnost prema obojenim ljudima“ uputila je crkvenim vođama na Zasjedanju Generalne konferencije u Battle Creeku, u Michiganu, 21. ožujka 1891. godine, skrećući njihovu pozornost na hitnu potrebu za mnogo značajnijim radom među Afroamerikancima. Rukopis i dvanaest povezanih članaka i pisama sačinjavali su prvo izdanje knjižice *Južno djelo* (*The Southern Work*), koju je objavio njen sin Edson White. Tiskao ju je u svojoj tiskari na brodu *Zvijezda Danica (*Morning Star*) u ljeto 1898. godine (SW 6) i distribuirao u svrhu prikupljanja sredstava za potporu svom radu među crncima. Daljnji savjeti, upozorenja i opomene u vezi s djelovanjem među crncima objavljeni su kao dodatak knjižici *Rad na Jugu* (oko 1901. godine) i u *Svjedočanstvima za Crkvu* (*Testimonies for the Church*), u sedmoj knjizi (220-245), u osmoj knjizi (34, 59-61, 91, 137, 150, 205) i u devetoj knjizi (199-226).

Povijesni kontekst u kojem je pisala – zadnje desetljeće devetnaestoga stoljeća – bilo je jedno od najturbulentnijih razdoblja rasnih odnosa u američkoj povijesti. Dosegnut je vrhunac u linču crnaca, jačanju bijele nadmoći, obespravljenosti crnaca u politici i izmišljotinama „znanstvenih teorija“ kako bi se dokazala crnačka inferiornost. Uslijed takvog razvoja događaja bilježi se i uspon američke međunarodne moći i američkog i europskog misionarskog djelovanja na „civiliziranju i kristijaniziranju“ crnaca. Dvadeseto stoljeće, iščekivano kao nadolazeće doba „napretka“, tragično je počelo u SAD-u, s 214 linčovanja crnaca u prvim dvjema godinama. Sukobi između rasa događali su se gotovo svakodnevno, a činilo se da napetost između rasa nudi malo nade u napredak.

Iz spisâ Ellen White proistječe nekoliko načela o rasnim odnosima. Ona ustaje protiv neznanja crnih robova ne na temelju neke inherentne rasne mane (što je bila popularna ideja tog vremena), već smatra da je to posljedica ropstva i nedostatka mogućnosti obrazovanja. (Lt 80a, 1895, u AMR 5-7). Ona elokventno potvrđuje jednakost crnaca uspoređujući ih s „najbolje razvijenim bijelcem“ i izjavljuje da kršćani koji pristaju na popularne izraze rasnih predrasuda „svojim utjecajem pristaju na“ dugu povijest rasnog „zanemarivanja“, „vrijeđanja“ i „ugnjetavanja“. (Ms 17, 1896, u 4MR 8, 9).

Ona osuđuje rasne predrasude kao moralno zlo i poziva kršćane da slijede načelo jednakosti u svojim odnosima s crncima. (9T 213-232; Ms 107, 1908, 4MR 33).

Stajališta Ellen White o rasi temeljila su se na doktrinama *stvaranja i *otkupljenja. „Krist je došao na Zemlju s viješću milosrđa i opraštanja. Položio je temelj za vjeru prema kojoj su Židovi i neznabošci, crnci i bijelci, slobodnjaci i robovi, povezani u jedno zajedničko bratstvo, jednaki u Božjim očima." (7T 225). Ona podržava jednak odnos prema svim rasama na osnovi stvaranja i otkupljenja i prava svih na blagoslov slobode te izjavljuje da vjernik ne može prakticirati bilo koji oblik ugnjetavanja ili nepravde koji se nanosi najmanjem djetetu ljudskog roda.

Načela Ellen White u pogledu na rasu nisu se promijenila, ali je prilagodila njihovu primjenu promjenjivim okolnostima. Godine 1859. zagovarala je građanski neposluh nasuprot Zakonu o odbjeglom robu (*Fugitive Slave Law*). (1T 202). Godine 1863. zahtijevala je da svi adventisti, simpatizeri ropstva, budu isključeni iz Crkve. (*ibid.*, 358-360). U svojem govoru pod naslovom „Naša dužnost prema obojenim ljudima" pozvala je bijelce da prihvate crnce u svoje kongregacije i da zagovaraju integraciju. Do 1902. godine, s obzirom na nagli porast gore navedenog rasnog nasilja, nevoljko je pristala na odvajanje crkava zbog nužde, ali je još uvijek čvrsto isticala načela bratstva i jednakosti (7T 225), rekavši da bi takvo odvajanje bilo nepotrebno da Kristova ljubav prebiva u ljudskom srcu. Kako se rasno neprijateljstvo u Americi povećavalo (od 1905. do 1909. godine), Ellen White je pozivala na promjenu ponašanja, da se ne bi povećalo protivljenje južnjačkih bijelaca i tako ometalo misijsko djelovanje. (9T 206, 208). Savjetovala je oprez i suzdržanost. Preporučila je privremeno pristajanje uz običaj da crnci imaju odvojene bogomolje kao najmudriji postupak „sve dok nam Gospodin Bog ne pokaže bolji put". (*ibid.*, 206-208). Ali u istom kontekstu ona jasno stavlja do znanja da ovo nije učinjeno „kako bi se odvojili" od crnaca „jer su crnci", već zato što u neposrednoj povijesnoj situaciji integracija nije moguća „bez ugrožavanja života". (9T 206).

Ukratko, za Ellen White ne može se reći da je zagovarala široka načela rasne segregacije ili poticanje rasnih predrasuda. Stalno je poticala na djelovanje prema idealu, ali je pokazala fleksibilnost usvajanjem određenih promjena u nepovoljnim okolnostima za dobrobit Djela. Njene kasnije savjete o razdvajanju treba razumjeti kao privremene mjere, a ne kao životna načela u vezi s odnosom među rasama. Njeno se djelovanje treba shvatiti u svjetlu njenog životnog zagovaranja i prakse načela jednakosti i bratstva ljudskog roda.

Vidi također: Afroamerikanci, adventizam među.

Dodatno čitanje: D. W. Baker, „The Dynamics of Communication and African-American Progress in the Seventh-day Adventist Organization: A Historical Descriptive Analysis" (Ph. D. diss., Howard University, 1993); D. W. Baker, ed., *Telling the Story: An Anthology on the Development of the Black SDA Work* (Loma Linda, Calif.: Loma Linda University Printing Services, 1996); R. D. Graybill, E. G. *White and Church Race Relations* (RHPA, 1970); C. B. Rock, „Institutional Loyalty Versus Racial Freedom: the Dilemma of Black Seventh-day Adventist Leadership" (Ph. D. diss., Vanderbilt University, 1984); „Ellen G. White's Use of the Term 'Race War' and Related Insights" (EGWE, SDoc).

Trevor O'Reggio

RAZUM. Rasprava o ulozi ljudskog razuma u životu i stjecanju znanja seže barem do grčkih filozofa. Za racionalističke filozofe, potpuna izvjesnost i izravno, nepogrešivo znanje o prirodi stvari stječe se samo vježbanjem razuma. Osje-

tilno iskustvo bilo je nepouzdano sredstvo za razumijevanje strukture stvarnosti. Aristotelov racionalizam znatno je utjecao na skolastičke teologe srednjeg vijeka. Doba prosvjetiteljstva pomaknulo je naglasak prema empirizmu, kada je osjetilno iskustvo smatrano temeljem spoznaje. Razum nije korišten kao temelj, već kao oruđe za razumijevanje i primjenu znanja stečenog osjetilima. Druge su filozofije pak u potrazi za drugačijim temeljima znanja, kao što su na primjer struktura ljudske egzistencije (egzistencijalizam), funkcioniranje u praksi (pragmatizam), itd.

Ellen White imala je visoko mišljenje o razumu i dala mu je važnu ulogu u životu i znanju. Razum je, napisala je, jedan od „velikih majstorskih talenata što ih je Bog povjerio ljudskom biću". (3MR 353; usp. CD 238). Kao stvorenje i dar Božji, razum zajedno s drugim ljudskim sposobnostima odražava sliku Božju. Ljudski um je dakle sposoban „shvatiti božanske stvari". (YI, Aug. 10, 1899). Budući da je razum Božji dar, on pripada Bogu. Njega treba posvetiti Bogu i proslavljati njime Boga služenjem drugima. (RH, Sept. 25, 1894; LUH, Dec. 23, 1908; AH 280, 509).

Ellen White osuđuje one koji se ponašaju kao da su „lišeni razuma" (CS 150; CD 399; usp. GC 234 (1888)) i koji dopuštaju da Sotona ili neumjerenost njihov razum „skinu s uzvišenog mjesta". (Te 25; CT 27). Bog želi da koristimo svoju moć rasuđivanja u najvećoj mjeri (ST 703; COL 358), kako bismo „cijelim svojim umom mogli spoznavati i voljeti našeg Stvoritelja". (COL 333; usp. 19MR 277). Budući da smo inteligentna ljudska bića, trebamo se služiti zdravim razumom kad je riječ o zdravlju i odijevanju, promišljajući od uzroka do posljedice da bismo odabrali hranu i odjeću koja će promicati tjelesno, mentalno i duhovno zdravlje. (2SM 427, 442; ST. Apr. 4,1895; YI, Sept, 14, 1893; KC I44; Lt 103. 1897, 1MCP 197).

Razum se ne smije ostaviti neuvježbanim ili nekultiviranim. (BE, Nov. 1, 1893). „Sposobnosti treba jačati vježbom, um treba uvježbati i proširivati napornim učenjem". (CT 425). U tu svrhu treba mudro koristiti vrijeme. (COL 343; SpTEd 40). Svačije vječno blagostanje ovisi o korištenju povjerenih talenata, intelekta i razuma. (SW, Oct. 24, 1899).

„Proučavanje Biblije ojačat će i uzdići um kao što nijedno drugo proučavanje ne može." (1MCP 91). Filozofija i znanost ne mogu učiniti za um ono što može Biblija. (CE 66, 107). Biblija disciplinira, pročišćava, oplemenjuje, obogaćuje, podiže, jača i osnažuje um. (CE 66, 103, 107, 189; CG 507; Ed 171). Osim toga, „unutarnji mir i čista savjest prema Bogu oživljava i snaži intelekt". (CG 353). Sam Bog može „oštriti intelekt" (ChS 262; COL 146) i dati mu snagu (COL 288).

Vježbanje sposobnosti uma treba dovoditi u ravnotežu s ostatkom Bogom danih sposobnosti. Um će dosegnuti svoja najveća ostvarenja kada su moralne i fizičke moći također ojačane u razvoju cijelog ljudskog bića. (CE 17, 211; lMPC 197). „Izopačeni apetiti slabe mentalne sposobnosti" (CTBH 19; usp. CG 187, 188, 392, 380, 403). Krist je bio primjer držanja apetita pod kontrolom razuma (CTBH 19; Con 50; usp. 1SM 275-279; CD 145). Sve što zamagljuje intelekt – poput duhana (ST, Apr. 17, 1901), požuda (COL 200), alkohola (Te 30; GCB, Apr. 1, 1899; RH, May 8, 1894), ili zabavljanja (AH 499, 521) – grijeh je (CTBH 8); jer sve što smanjuje mentalne moći umanjuje sposobnost ljudskog bića da „cijeni plan spasenja" i „ima visoko mišljenje o Bogu". (Con 62).

„Božja je namjera da kraljevska moć posvećenog razuma, kontrolirana božanskom milošću, utječe na živote ljudskih bića. Onaj tko vlada svojim duhom posjeduje ovu moć." (AG 256). Takva samodisciplina i posvećen razum kontroliraju strast i apetit (8T 49; ML 70; 1MCP 326; Con 58), nagon (TDG 269),

ljudske osjećaje (18MR 307), emocije (5T 177) i svaku riječ i djelo. (AG 256; Ev 668). Ellen White je snažno upozoravala na popuštanje nečijoj volji ili razumu kako bi druga osoba kontrolirala naš um. (CE 6).

Osim što poziva na najviši razvoj i korištenje ljudskog razuma, Ellen White također ukazuje na ograničenja uma. Grijeh je degenerirao, a prakticiranje grijeha je izopačilo um. Ljubav prema grijehu navodi mnoge da se odvrate od Boga i Biblije, jer ona oslabljuje savjest. (SpTEd 56; ST, Nov. 5, 1894). „Ljudski intelekt nije svemoćan." (5T 24). Zbog slabosti, neznanja i ograničenosti ljudskog uma sam razum ne može razumjeti niti oblikovati ispravnu predodžbu o Bogu. „Filozofija ne može odrediti putove i djela Božja; ljudski um ne može mjeriti beskonačnost." Ovo znanje dolazi samo iz Biblije i Isusa Krista. (6BC 1079). „Za ljudski je razum cijeli plan spasenja rasipanje milosrđa." (YI, July 19, 1900; usp. FW 65; COL 104; 1SM 402; SC 107). „Istine ne treba prihvaćati unutar dosega našeg razuma, i nije na nama da ih objašnjavamo." Takve istine dane u Otkrivenju trebaju biti „bezuvjetno prihvaćene" vjerom, (a ne ljudskim razumom) „kao riječi beskonačnog Boga". (13MR 20; 1SM 163).

Za Ellen White, dakle, razum nije apsolutni temelj istine i znanja, kao što je to slučaj u racionalizmu. Kršćani se ne smiju osloniti i ponositi ljudskom mudrošću, niti pasti u grijeh uzvisivanja, idoliziranja, odnosno obožavanja ljudskog razuma. Stavljati ljudski razum iznad Riječi Božje oholost je i uobraženost (RH, Jan. 19, 1886; ST 79, 703), koja vodi u nevjeru i otpad. (SW, Mar. 1, 1909; GC 600, 601).

Ellen White je osudila one koji javno uzdižu ljudski razum „iznad učenja Riječi" (PK 170) i „hvale se dostatnošću ljudskog razuma". (PP 124). Razum i znanost ne bi se trebali stavljati iznad nepogrešivog standarda Svetoga pisma. (PK I70, 171; 4BC 1142; CT 425). Temeljni autoritet treba biti Biblija, a ne racionalizam obrazovanih ljudi (GC88 193; usp. 8T 298). Ljudski razum mora se pokloniti pred „veličanstvom božanske objave". (Ed 170).

Sve ljudske sposobnosti, uključujući razum, trebaju biti podvrgnute utjecaju Božjeg Duha. (ST. New 5. 1894; May 28, 1896). Duh Sveti svjedoči (RH, Nov. 5, 1895), prosvjetljuje i otkriva umu Božje stvarnosti (TMK 206) i otvara ljudski um istini (COL 59). Mogućnosti ljudskog uma nisu ograničene čak ni vječnošću. „Budući da je Bog beskrajan i da su u Njemu sve riznice mudrosti, moći ćemo cijelu vječnost stalno istraživati, stalno učiti, a opet nikada ne iscrpsti bogatstva Njegove mudrosti, dobrote i sile." (Ed 172).

Ed Zinke

RAZVOD BRAKA vidi **BRAK I RAZVOD**

REFORMACIJA, PROTESTANTSKA. U spisima Ellen White značenje i bit protestantske reformacije, koja je započela u šesnaestome stoljeću, prikazani su sljedećim opisom Martina Luthera i njegova djela: „Revan, vatren i posvećen, ne znajući za strah osim Božjeg straha i priznajući kao temelj vjere samo Sveto pismo, Luther je bio čovjek svojega vremena. Bog je uz pomoć njega izvršio veliko djelo reformiranja Crkve i prosvjećivanja svijeta." (GC 120). Međutim, za Ellen White širina reformacije nadilazi Lutherovo djelo u Njemačkoj i uključuje slična zbivanja u drugim dijelovima Europe, što ona opisuje u značajnim detaljima. Ova područja uključuju Češku, Švicarsku, Francusku, Nizozemsku, Dansku, Švedsku i Englesku. Iako Ellen White vidi neke varijacije u lokalnim manifestacijama reformacije, ona uočava ključno načelo reformacije koje je posvuda dosljedno: Sveto pismo sadržava vitalno načelo reformacije. „Zadaća je reformacije bila da ljudima vrati Božju riječ." (*ibid.*, 388).

Proizlazeći iz vitalnog načela reformacije, naime, Svetoga pisma kao jedinog temelja za

vjerska uvjerenja, Ellen White spominje nekoliko kolateralnih dobrobiti reformacije. Ne samo da su reformatori temeljili svoje djelovanje na Svetome pismu, kao rezultat njihovog rada Sveto pismo je doprlo do svih ljudi, iako je interpretacijski autoritet Crkve donekle ometao svjedočanstvo Svetoga pisma. Slično tomu, ona primjećuje da su, suočeni s progonstvima i smrću, reformatori nosili istinu Božje riječi svim slojevima ljudi, na visokom položaju i niskom, bogatima i siromašnima, učenima i neukima. Budući da je reformacija pružila svijetu otvorenu Bibliju, uslijedio je izravan učinak - „otpečatila je propise Božjeg zakona i svoje zahtjeve stavila pred savjest ljudi" (*ibid.*, 230), što je dovelo do boljeg razumijevanja subote. „Kad je reformacija uklonila tamu koja je počivala na cjelokupnom kršćanstvu, štovatelji subote donijeli su svjetlost u mnoge zemlje." (SR 354). U prethodnoj izjavi implicirana je ideja da je opći učinak reformacije bio ukidanje tame koja je zahvatila kršćanstvo tijekom srednjega vijeka.

Što je omogućilo reformaciju? Uobičajeno je primijetiti da su društveni i obrazovni uvjeti toga doba bili važni prethodnici reformacije. Bez zanemarivanja ovih čimbenika, Ellen White daje posebno mjesto božanskoj providnosti te izboru i vođenju ključnih osoba reformacije. Od Wycliffea, preko Husa i drugih do Luthera, ona prepoznaje božansku ruku, jer uz njihovu pomoć „pozornost ljudi bila je usmjerena na davno zaboravljenu Božju riječ. Božanska ruka pripremala je put velikoj reformaciji." (GC 96). Duhovno podrijetlo reformacije dalje se potvrđuje sljedećim riječima Ellen White: „Iz skrovitog mjesta molitve došla je sila koja je uzdrmala svijet velikom reformacijom." (*ibid.*, 210).

Unatoč istaknutom značaju reformacije iz šesnaestoga stoljeća, Ellen White smatra: „Reformacija nije završila s Lutherom, kao što mnogi pretpostavljaju. Ona treba ići naprijed sve do kraja povijesti svijeta. Luther je pred sobom imao veliko djelo odražavanja svjetlosti kojom ga je Bog obasjavao. Ipak, on nije primio svu svjetlost koju je trebalo prenijeti svijetu. Otada do danas novo je svjetlo neprestano osvjetljavalo Sveto pismo i nove su istine stalno izlazile na vidjelo." (SR 353).

Dodatno čitanje: GC 96, 171-245, 596; 4T 403.

Kwabena Donkor

REKREACIJA vidi **PRAVILA KRŠĆANSKOG PONAŠANJA; IGRE I SPORTOVI; RIVALSTVO**

RESTORACIONIZAM. Pokret u povijesti Crkve u kojem se Crkva usavršava udaljavanjem od povijesnih tradicija (sa svojim neuspjesima i otpadništvom) kako bi se obnovila prvotna čistoća apostolskog doba. Taj je fenomen još nazvan „primitivizam" ili „restitucionizam" i cvjetao je u devetnaestome stoljeću na protestantskom američkom Sjeveru. Glavni američki oblici proizašli su iz duhovne obnove (*revivalism*) pod vodstvom Bartona W. Stonea (1772. – 1844.) i Campbellovih (Thomasa [1763. – 1854.], ali najviše njegova sina Alexandera [1788 – 1866.]) u dolini rijeke Ohio na srednjem Jugu. Uglavnom su ih nazivali „kršćanima" ili „Kristovim učenicima".

Međutim, krilo tog kršćanskog pokreta koje je najizravnije utjecalo na zbivanja u adventizmu, nazvano je Kršćanska povezanost (*Christian Connexion*). Ova je skupina bila nastrojena izrazito antikalvinistički i usko povezana s Baptistima slobodne volje (*Freewill Baptists*), a njezina geografska uporišta bila su u Vermontu, New Hampshireu i Maineu. Glavna teološka obilježja pokreta Kršćanske povezanosti (osim njegovih izrazito arminijanskih pogleda) bila su njihovo kongregacijsko uređenje (sumnjičavi su bili prema hijerarhiji), praksa otvorene pričesti [vjernici uzimaju simbole večere Gospodnje], naglasak na slobodi izražavanja svojih stajališta (dakle mentalitet neprihvaćanja

vjerovanja u obliku izričaja „vjeruju“ [*Credo*], jer „nema vjere osim Biblije“), izrazita sklonost racionalističkom promišljanju (ako nije razumno i jednostavno, vjerojatno je pogrešno), te antitrinitarizam ili unitarističke tendencije. Brojni njihovi pastori i laički propovjednici djelovali su u milleritskom pokretu, uključujući dva vodeća pionira adventizma sedmoga dana – Jamesa Whitea i Josepha Batesa.

Richard Hughes je opisao tri različite glavne vrste primitivističke i restoracionističke sklonosti u povijesti Crkve: (1) *crkvene*, (2) *etičke* i (3) *iskustvene*. U ovoj restauracijskoj terminologiji čini se da je Ellen White najbliža sadržajima *etičkog* i *iskustvenog* restoracionizma. Za nju bi se *iskustveni* sadržaj mogao okarakterizirati kao obnova „pred-milenijskog“ eshatološkog iskustva rane Crkve i pripadajuće *etičko* iskustvo (kroz spasonosnu milost) koja bi pripremila narod za susret s njihovim Bogom prilikom doslovnog, vidljivog i skorog Kristovog povratka. Dok je većina pobornika restoracionizma u Americi prije Građanskoga rata bila duboko zauzeta pitanjima državne politike i uređenja, i bila sklona degradirati Stari zavjet i Zakon, Ellen White je pozivala na obnovu autoriteta cijele Biblije, ne samo Novoga zavjeta, uključujući i etički autoritet Deset zapovijedi. Štoviše, ona je Bibliju smatrala ključnim izvorom ne samo etičke i iskustvene eshatologije već i pročišćivačem (katalizatorom) dinamičnog iskustva Isusa kao Spasitelja i Gospodina. Osim ovih adaptacija restauratorskog nasljeđa američkog protestantizma, ona nije prihvatila gotovo ništa od njegovih drugih glavnih naglasaka.

Postoji, međutim, još jedan tip restauracije u mišljenju Ellen White: njena *Velika borba* (*The Great Controversy*) i u širem smislu, cijeli niz od pet knjiga pod nazivom *Sukob vjekova (*Conflict of the Ages*) napisan je iz restauracijske perspektive protestantske reformacije. Glavna tema ovih knjiga jest „obnova“ svih biblijskih učenja zagubljenih u crkvenoj povijesti. Tako je Ellen White prigrlila ono što bi se moglo nazvati doktrinarnom restauracijom, što može imati neke zajedničke točke s Hughesovim *crkvenim* oblikom restoracionizma. No iako je Hughesov crkveni restoracionizam imao teološke prizvuke, on se bavi uglavnom praktičnim upravljanjem Crkvom, a ne obnovom doktrine.

Nasuprot tome, u razvoju crkvenih struktura adventizma sedmoga dana, Whiteovi su se čak protivili stanovitom obliku *crkvenog* restoracionizma. Restoracionistički ili primitivistički model zahtijeva da svako obilježje crkvene organizacije ima neku vrstu eksplicitnog novozavjetnog presedana. Whiteovi nisu vidjeli potrebu za takvim obrazloženjem. James White je tvrdio da izostanak presedana u Novome zavjetu za nakladničku kuću jasno pokazuje da takav presedan nije potreban. Tako su se Whiteovi odmaknuli od biblijske doslovnosti u pitanjima crkvenog uređenja, opravdavajući organizacijsku inovaciju na temelju obnavljanja novozavjetne doktrine i misije. U svakom slučaju, doktrinarna restauracija Ellen White nešto je drugo od klasične restauracije protestantskog novozavjetnog primitivizma devetnaestoga stoljeća.

Dodatno čitanje: S. E. Ahlstrom, *A Religious History of the American People* (Garden City, N. Y: Image Books, 1975), vol. 1, 540-548; D, E. Harrell, Jr., „Restorationism and the Stone-Campbell Tradition“, in C. H. Lippy and P. W. Williams, eds., *Encyclopedia of the American Religious Experience* (New York: Scribner's, 1988), vol. 2, 845-858; R. T. Hughes, „Christian Primitivism as Perfectionism: From Anabaptists to Pentecostals“, in S. M. Burgess, ed., *Reaching Beyond: Chapters In the History of Perfectionism* (Peabody, Mass: Hendrickson Publishers, 1986), 213-255.

Woodrow W. Whidden

RESTORANI. Kasnih 1890-ih i ranih 1900-tih godina Ellen White napisala je niz poruka

u vezi s važnošću misijske službe putem proizvodnje i distribucije hrane. (vidi 7T 110-137; HFM). Preporučila je osnivanje tvornica zdrave hrane u okviru adventističkih škola i sanatorija te osnivanje vegetarijanskih restorana u velikim gradovima. Smatrala je vegetarijanske restorane sredstvom za privlačenje duhovnog interesa ljudi u svjetovnom okruženju te mjestom poučavanja o načelima zdravlja i pomaganja ljudima da žive boljim životom. (usp. CD 274-277; CH 481-488). Brinula se da te institucije ne postanu samo komercijalna poduzeća, već da izgubljenima nude istinsku duhovnu službu. Stoga je predložila da adventistička literatura o umjerenosti i reformi prehrane bude dostupna posjetiteljima, a da djelatnici u restoranu budu upućeni kako služiti ljudima. (CH 482). „Ovo djelo mora se nastaviti kao sredstvo evanđeoskog prosvjetljenja onih koji se nisu predali Gospodinu“, naglasila je. (HFM 89).

REŠETANJE. Proces duhovne destabilizacije koji vodi u otpadništvo, a posebno u konačno otpadništvo u Crkvi posljednjeg vremena. Rešetanje je prvi put spomenuto u jednoj od Kristovih prispodoba kao događaj koji se odvija u „vrijeme žetve“, prije završetka žetve. „Pšenica“ (lojalni kršćani u Crkvi [COL 70, 71]) „najprije“ se odvaja od kukolja (nelojalni kršćani u Crkvi [COL 71]), nakon čega se kukolj poveže u snopove (Mt 13,24-30). Pavao je nesumnjivo držao na umu to razdvajanje kada je pisao o velikom „otpadu“ u Crkvi kao „prvom“ činu u drami posljednjeg vremena i molio se da njegovi čitatelji ne budu uskoro „izrešetani“. (2Sol 2,2.3).

Otpadništvo, krajnja osobna tragedija kršćana, staro je kao i sama kršćanska Crkva; a i Ellen White ustvrdila je da je „uvijek postojalo, i sve dok se sukob ne završi, uvijek će biti odlazaka od Boga“. (Ms 135, 1902, u UL 318). Ali još 1850. godine izvijestila je da je u adventizmu već započelo „snažno“ rešetanje (EW 50, 51); i dvanaest godina kasnije ona je sa žaljenjem ustvrdila da se „sada nalazimo u vrijeme rešetanja“. (1T 429).

Osnovno razumijevanje Ellen White može se sažeti na sljedeći način: 1. Rešetanje je bio proces koji je u Adventističkoj Crkvi sedmoga dana onog vremena već djelovao. 2. Nastavlja se – i ubrzava – do kraja *kušnje. 3. To rešetanje ima više uzroka i izaziva različite antagonističke učinke. 4. U vrijeme rešetanja velik broj vjernika – možda čak i „većina“ (5T 136) – napustit će Crkvu. Mnogi će od njih u Crkvi imati vodeće uloge (GC 608; PK 188), a neki će čak postati njeni najogorčeniji protivnici. (DA 630; 5T 463). 5. Rešetanje, međutim, za pokret neće biti smrtonosno; dok mnogobrojni napuštaju Crkvu, mnogi, možda i brojniji, zauzimaju njihova mjesta u vrijeme *glasne vike, nakon koje slijedi izlijevanje *kasne kiše Duha Svetoga. (EW 271; LDE 182; 3SM 422). 6. Iako u tom trenutku „može izgledati“ da će Crkva pasti, to se ipak neće dogoditi. Štoviše, „grešnici u Sionu su prosijani“ – „grozno iskušenje“ (2SM 380), dok su vjernici „utvrđeni“ u istini, i intelektualno i duhovno, toliko čvrsto da ih se ne može pomaknuti (4BC 1161), i time spremni za *vrijeme nevolja i Drugi Kristov dolazak.

Ellen White vidjela je najmanje četiri uzroka rešetanja: (1) učestali vanjski pritisci na Crkvu (4T 89; 5T 81); (2) lažne teorije unutar Crkve (TM 112; UL 135, 352) – uključujući nemogućnost prepoznavanja Omege otpadništva (vidi *Alfa i Omega) (1SM 197, 200, 203); (3) erodiranje svjetovnošću, uzrokovano i neprihvaćanjem ljubavi prema istini (6T 400, 401 GC 625) i posljedično tome neuspjehom da se bude „posvećen poslušnošću istini“ (GC 608; usp. UL 318; i (4) otpor „vjernom svjedočanstvu … Istinskog Svjedoka“ – virtualno odbacivanje spisa svih proroka, među koje Ellen White uključuje i sebe. (1T 181; 3T 272; 4T 211; 5T 719, 720; EW 270). Kad Ellen White govori o „prosijavanju“, često ga blisko povezu-

je s rešetanjem. Neki pak prosijavanje smatraju zasebnom, iako srodnom pojavom, različitom od rešetanja, u kojoj se članove Crkve najprije rešetanjem razdvaja u dvije skupine. Nakon toga „prosijavanjem" jednu se od tih skupina uklanja iz Crkve (npr. Joseph W. Sharp, u knjizi *Rešetanje i prosijavanje* (*The Shaking and the Sifting* [objavljenoj u autorovoj nakladi nepoznatog datuma]). Drugi, međutim, vide da Ellen White ta dva izraza upotrebljava kao sinonime.

Roger W. Coon

REVIEW AND HERALD, NAKLADNIČKA KUĆA. Najstarija ustanova nakladničke djelatnosti adventista sedmoga dana koja prethodi organizaciji same Crkve. Odnos Ellen White prema kući Review and Herald [u daljnjem tekstu „Review"; valja uočiti razliku između izdavačke kuće i časopisa *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*)], uključuje tri glavna aspekta. Ona je bila glavni poticatelj osnivanja izdavačke kuće, napisala je bogatstvo materijala za objavljivanje i djelovala je kao duhovna i etička savjest te izdavačke djelatnosti.

Kad je James White počeo pripremati materijal za novonastali pokret adventista svetkovatelja subote, Ellen White dobila je viđenje koje je podržalo njegove izdavačke napore. Isprva je James koristio komercijalne tiskare, ali mu je smetalo što su njegovi članci i traktati o svetosti subote tiskani subotom. Pozvao je adventiste da sami tiskaju. Godine 1852. na Sastanku u Saratoga Springsu, New York, odlučeno je da se kupi tiskara. James White je tada montirao jednostavnu tiskaru u Rochesteru, New York. Godine 1855. adventisti u Battle Creeku, Michigan, pozvali su ga da tamo preseli novu izdavačku kuću.

Izdavačka udruga Advent Review osnovana je 28. rujna 1860. i objedinjena je kao Izdavačko udruženje Adventista sedmog dana (*Seventh-day Adventist Publishing Association*) 3. svibnja 1861. Udruženje je izabralo Jamesa White za predsjednika. Potreba za ishođenjem vlasništva nad izdavačkom kućom bila je veliki poticaj organizaciji Crkve. (Generalna konferencija adventista sedmog dana nije osnovana do svibnja 1863. godine.)

Izdavačka kuća je napredovala pod vodstvom Jamesa Whitea, a zatim je financijski propala kada je James doživio moždani udar i bio prisiljen odustati od izravne uprave tiskarom (1865-1868). Kad se njegovo zdravstveno stanje poboljšalo, morao je sanirati financijske probleme koji su nastali tijekom njegove odsutnosti. Ali nakon njegove smrti 1881. godine počeli su se pojavljivati mnogi problemi koji su jako zabrinjavali Ellen White.

Jedan od glavnih uzroka tih problema bilo je komercijalno tiskanje za neadventističke klijente. Izdavačka je kuća nastojala koristiti sve svoje kapacitete. Ellen White nije smatrala da

ZGRADA IZDAVAČKE KUĆE REVIEW AND HERALD, BATTLE CREEK, MICHIGAN

je to samo po sebi pogrešno. Zapravo, u tome je vidjela priliku da se posvjedoči svijetu oko sebe. (PM 160). Ali izdavačka kuća je toliko povećala komercijalno poslovanje da je morala kupiti još strojeva, a zatim je morala još više proširiti komercijalno poslovanje kako bi otplatila opremu. Kad je Review izrastao u drugu najveću tiskaru u državi Michigan, i postao toliko zaokupljen poslom da je imao malo vremena za tiskanje crkvenog materijala, Ellen White je istaknula da je komercijalno tiskanje

postalo dominantno. (*ibid.*, 161). G. A. Irwin je procijenio da je do 1899. godine 80 posto proizvodnje obuhvaćao komercijalni tisak. (Mnogi adventistički kolporteri čak su počeli prodavati ta komercijalna izdanja umjesto crkvenih publikacija.) Osim toga, naslovi su takvih knjiga uznemiravali Ellen White (*ibid.*, 162-165).

Ova eksplozija komercijalnog tiska dovela je do drugih problema. Uprava je počela razmišljati o nakladništvu kao komercijalnom poslu umjesto crkvenoj službi, i bila je zanesena novim načinom poslovanja koji je odražavao agresivni kapitalizam tog vremena. Ellen White je izrazila zabrinutost zbog „glasnih, burnih rasprava i neposvećene revnosti na sastancima Upravnog vijeća [Review-a]". (Ms 23, 1891, u 5Bio 227). Uočila je svjetovni način razmišljanja, sebičnost i isprepletenu mrežu političkog savezništva koje se uvuklo među vodstvo. (*ibid.*, 5:227, 228). Mnogi zaposlenici nisu bili adventisti i upravitelji nisu bili zainteresirani da na njih djeluju evanđeoski. Izdavačka je kuća gubila svoj duhovni identitet. U pismu *A. R. Henryju, glavnom direktoru, Ellen White je pisala kako je „potrebno da svaki djelatnik preispita sam sebe. Tko god ima posla sa svetim stvarima treba obavljati svoj posao na Kristov način. Ne smije se nepošteno postupati, iako to može biti čak legalno." (Lt 20a, 1893, u 1888 Materials 1100). Nadalje, vodstvo Reviewa je pribjeglo financijskim spekulacijama i ugnjetavanju zaposlenika. (Lt 4, 1896, u l7MR 186; Lt 28, 1896, u 5Bio 230, 231).

Voditelji Reviewa nisu bili zadovoljni vođenjem tiska u Battle Creeku; nastojali su preuzeti kontrolu nad cjelokupnim adventističkim izdavaštvom. Ellen White se osobito protivila ovom monopolu i bila je zabrinuta za očuvanje neovisnosti druge adventističke izdavačke kuće Pacific Pressa (Lt 81, 1896, u PM 141), a i osobno je osjetila neprijateljstvo nekih prema sebi. „Ljudi na vodećim položajima u izdavačkom uredu ne poštuju ni vjesnika ni poruke koje im Bog ljubazno upućuje." (Ms 23, 1891, u 5Bio 228).

Napetost između Ellen White i uprave Reviewa usredotočila se na nekoliko pitanja. Jedno se odnosilo na visoke plaće koje su primali menadžeri dok su plaće ostalih zaposlenika bile niske. Kad je Henry tvrdio da mu je potrebno više novca za uzdržavanje obitelji, ona je odgovorila: „Druge obitelji, mnogo veće od vaše, izdržavaju se bez ijedne riječi prigovora s pola vaše plaće." (Lt 20a, 1893, u PM 113). Izdavačka kuća izgubila je duh žrtve s kojim ju je James White osnovao.

Kako bi isplaćivala velike plaće, uprava Reviewa nastojala je smanjiti sve moguće troškove, uključujući tantijeme autorima. Željeli su da tantijemi ostanu izdavačima i planirali su da sve što su napisali zaposlenici izdavačke kuće pripada kući. Ali tantijemi su bili posebno važni za Ellen White. Sve početne troškove izdavanja ona je platila iz vlastitog džepa, a onda bi uložena sredstva nadoknadila tantijemima. Osim toga, svojim je honorarima uzdržavala mnoge misije i druge projekte u Crkvi. (2SAT 254).

Kad je bila spremna objaviti *Veliku borbu* (*The Great Controversy*), dopustila je upravi Reviewa da je nagovori na prihvaćanje smanjenog honorara u zamjenu za obećanje da će izdavačka kuća izdati knjigu što je brže moguće. Ali nakon što je knjiga izašla iz tiska, menadžeri su je pohranili u skladište i umjesto *Velike borbe* promovirali knjigu Čitanje Biblije u kućnom krugu (*Bible Readings for the Home Circle*). Izdavačka kuća Pacific Press je slijedila primjer Reviewa, također obećavajući promoviranje *Velike borbe* u zamjenu za minimum tantijema i zatim su sve ignorirali. Budući da je posudila sredstva na ime svojih očekivanih tantijema s kojima je uzdržavala mnoge projekte, našla se u financijskim poteškoćama do kraja života. (PM 206-208, 237, 354, 355; Arthur L. Whi-

te, Oral presentation at North American Division Editorial Council, New York, May 25-29, 1968).

Iako ju je vodstvo Reviewa ignoriralo, Ellen White je nastavila prosvjedovati protiv tamošnje situacije. „Izdavačka kuća“, optužila ih je, „pretvorena je u oskrnavljena svetišta, u mjesta nesvete trgovine i prometa. Postala je mjesto gdje se nepravda i prijevara izmjenjuju, gdje su zavladali sebičnost, zloba, zavist i strast. Ljudi koji su doveli do ovoga rukovode se pogrešnim načelima i naizgled su nesvjesni svog pogrešnog smjera djelovanja. Kad im se upute upozorenja i molbe, oni kažu: Ne govori li On u prispodobama? Riječi upozorenja i prijekora smatraju praznim pričama.“ (Lt 31, 1898, u PM 167).

Toliko je postala frustrirana tim stanjem da je nagovarala neadministrativne zaposlenike da se ne slože s politikom uprave i odbiju raditi na nekom komercijalnom materijalu koji je tiskao Review (7T 167, 168).

Neke crkvene vođe pridružili su se njenom pozivu na reformu Reviewa. Godine 1897. A. T. Jones predvodio je malu radnu skupinu koja je ispitala svaki aspekt rada Reviewa. Nakon istrage izvještaj je osudio strogu politiku uprave i opisao opći nedostatak kršćanskih načela. Ellen White je napisala Jonesu da nije učinio dovoljno u rješavanju ove situacije. (Lt 30, 1897, u PH 146 8-15). W. W. Prescott također je pokušao reformirati izdavačku kuću.

Naposljetku su A. R. Henry i *Harmon Lindsay, dvije osobe posebno odgovorne za problematično stanje u Reviewu, napustile crkveno zaposlenje. Ali je njihov način razmišljanja ostao mnogo godina.

Ellen White je nastavila usmjeravati se na pitanje komercijalnog tiska kao simbola mnogih problema koji muče nakladničku kuću. Budući da je dio objavljenog materijala proturječio učenju adventista sedmoga dana, pozvala je izdavačku kuću da prestane prihvaćati takve publikacije. Svoje primjedbe poslala je u pismu odboru: „Bila sam gotovo u strahu ući u Review bojeći se da će Bog vatrom očistiti nakladničku kuću.“ (8T 91). Moralno stanje u Reviewu se srozalo, a vandalizam i namjerna nebriga harali su institucijom.

Navečer 30. prosinca 1902. godine nakladničku kuću uništio je požar. Ellen White poslije je pisala svom sinu Edsonu: „Oh, osjećam se tako tužno, jer … Gospodin je to dopustio, budući da Njegov narod nije htio čuti Njegova upozorenja, i pokajati se i obratiti. … Mnogi su prezreli riječi upozorenja.“ (Lt 214, 1902, u 5Bio 225).

Kao odgovor na ovaj požar, odbor je odlučio prekinuti komercijalni tisak i, također, na prijedlog Ellen White nakladnička kuća preseljena je u Washington, D. C. Nakon 80 godina u predgrađu Washingtona, D. C., Review & Herald Publishing Association preseljen je 1983. godine na sadašnju lokaciju u Hagerstownu, u Marylandu.

Dodatno čitanje: PM 127-182; 5Bio 223-235; *Testimonies on Fair Dealing and Book Royalties* (PH102); G. R. Knight, *From 1888 to Apostasy: The Case of A. T Jones* (RHPA, 1987), 172-175; *SDA Encyclopedia* (1996), vol, 11. 445-450; G. M. Valentine, *W. W. Prescott: Forgotten Giant of Adventism's Second Generation* (RHPA, 2005), 192, 193, 200-210.

Gerald Wheeler

RIJEČ „MALOM STADU“ (*A Word to the „Little Flock“*, nakladnik James White, 1847, 24). Prvi sažetak adventistâ svetkovatelja subote osmišljen da se utvrdi osnovna perspektiva o pitanjima koja smatraju najvažnijima. Tim djelom pripremljen je put za dodatne planove i ujedinjeni pokret koji će se početi formirati u razdoblju od 1848. do 1850. godine. Knjižicu je sastavio i objavio James White, i taj je dokument od 24 stranice bio i pastoralna poslanica i doktrinarna prezentacija. Sadržavao je niz članaka Jamesa Whitea, Ellen White i Josepha Batesa.

U knjižici je podržan ponoćni povik kao istinsko ispunjenje biblijskog proročanstva s najmanje tri glavna cilja: pratiti događaje od listopada 1844. godine do kraja grijeha nakon tisućljeća, prikazati i promovirati učenje o suboti i zatvorenim vratima, i predstaviti i objasniti viđenja i proročki dar Ellen White.

Široki pregled na događaje posljednjeg vremena kako je iznesen u knjižici *Riječ „malome stadu"* pružio je okvir za razumijevanje „sadašnje istine". Glavnina „sadašnje istine" bila je povezanost subote s Isusovim djelom u svetinji nad svetinjama nebeskoga Svetišta. Budući da je Isus iz svetinje prešao u svetinju nad svetinjama nebeskoga Svetišta, novo otkrivenje subote pojavilo se kad je Božji zakon otkriven u kovčegu saveza. (Otk 11,19). To je suboti dalo jedinstveno eshatološko značenje.

Vitalno povezano s tim stajalištima bilo je veliko trostruko razumijevanje vremena nevolje koje je obuhvatilo razdoblje od 22. listopada 1844. godine do Božjega glasa prigodom Drugog Isusovog dolaska. Prvo, što bi se intenzitet nevolja u manjem „vremenu nevolja" povećavao, subota bi se cjelovitije naviještala. Drugo, Mihael će ustati (Dn 12,1), a kušnja će završiti, što bi dovelo do izlijevanja sedam posljednjih zala i većeg *vremena nevolja. Treće, pred kraj velikog vremena nevolja, „vrijeme Jakovljeve nevolje" svoj bi vrhunac doseglo za priopćenja Božjim glasom koji najavljuje izbavljenje svog naroda.

Viđenja Ellen White posebno su istaknuta u knjižici *Riječ „malome stadu"*. James White i Joseph Bates razmotrili su odnos viđenja Ellen White i Biblije, biblijsko tumačenje moderne pojave proroštva i argumentirani odgovor na pitanja koja su mnogi imali u vezi s događajima o Ellen White. Knjižica je trebala utjecati na povećanje svijesti i prihvaćanja njenih viđenja među adventistima svetkovateljima subote. To je omogućilo Ellen White da podupre određene planove ili ih proširi, te da objavi utjecajne savjete o širokom rasponu tema. Knjižicu *Riječ „malome stadu"* ponovo je u izvornome obliku 1944. godine objavila nakladnička kuća Review and Herald Publishing Association. Također je u cijelosti ponovo tiskana kao dodatak od 560. do 584. stranice u knjizi *Ellen G. White i njeni kritičari*, autora F. D. Nichola (*Ellen* G. *White and Her Critics*, nakladnik RHPA, 1951).

Merlin D. Burt

RIMOKATOLIČKA CRKVA. Komentari Ellen White u vezi s Rimokatoličkom Crkvom mogu se svrstati u dvije osnovne kategorije: prva se bavi povijesnim i teološkim argumentima protiv tvrdnji Rimokatoličke Crkve, dok druga sadrži izjave i savjete kako adventnom viješću ohrabriti rimokatolike.

Prvu skupinu izjava nalazimo u kontekstu njenog izlaganja teme *velike borbe, a većina njenih povijesnih i teoloških analiza rimokatolicizma pojavljuje se u njenoj knjizi **Velika borba* (*The Great Controversy*). Ključ za njeno razumijevanje katolicizma je u tome što su mnoga katolička učenja nastala tijekom vremena otpada kada je u Crkvi zabilježen postupni porast nebiblijskih učenja i praksi, potiskivanje Biblije kao jedinog standarda učenja, zanemarivanje druge zapovijedi, zamjena svetkovanja subote svetkovanjem nedjelje i uspostava papinstva i njegove tvrdnje o nepogrešivosti i nadmoći nad zemaljskim vladarima. (GC 49-60). Ellen White katolicizam je doživljavala kao statičnu instituciju i dalje objašnjavala kako, usprkos pokazivanju dobre volje prema protestantima, on se nikada neće promijeniti. (*ibid*., 564, 581). Također je izrazila zabrinutost da će rimokatolicizam u Americi u konačnici pokušati kontrolirati vlast i savjest ljudi, kao što je to nekada činio, i nastojati prevariti protestante da povjeruju da se promijenio. Stoga će rimokatolicizam i otpadnički protestantizam „pružiti ruke" jedan drugome u „gaženju prava savjesti" i nametanju svim ljudima uvjerenjâ i praksi koje Sveto pismo ne podržava. (GC 588).

Iako je u drugoj polovici devetnaestoga stoljeća u Sjedinjenim Američkim Državama u protestantskim publikacijama koje su bile sklone širenju oštrih primjedbi i prenošenju glasina i zlih predrasuda prema rimokatolicima, objavljeno mnogo antikatoličke retorike i raspoloženja, Ellen White nije zagovarala takva stajališta i svoje je komentare o rimokatolicizmu svodila na povijesne i teološke argumente protiv sustava mišljenja i praksi što ih je predstavljao. Svoja razmišljanja potkrijepila je dostupnom potporom poznatih povjesničara i unutar historicističkog i eshatološkog tumačenja proročanstava *Daniela i *Otkrivenja. Središnje mjesto u njenim argumentima također je uvjerenje da Sveto pismo ima prvenstvo nad bilo kojom ljudskom institucijom i da se tradicija, odluke koncilâ ili koncilska vjerovanja ne mogu „smatrati dokazom *za* ili *protiv* ma koje točke vjerovanja". (*ibid.*, 595).

Ali njeni komentari o rimokatolicizmu nisu ograničeni na osude njegovih doktrinarnih pogrešaka. Ona također razlučuje Rimokatoličku Crkvu kao sustav od pojedinačnih rimokatoličkih vjernika, te piše o dopiranju adventističke poruke do rimokatolika. Ona naglašava da u Rimokatoličkoj Crkvi ima mnogo savjesnih kršćana (9T 243), da će se „veliki broj spasiti" (Ev 574) i da adventisti trebaju izbjegavati izražavanje neprijateljstva prema katolicima davanjem oštrih komentara u publikacijama i na javnim mjestima. (*ibid.*, 573-577; 9T 241-244). U tom kontekstu, napravila je nekoliko izmjena u tekstu svog izdanja *Velike borbe* iz 1911. godine, kako bi „izbjegla nepotrebno vrijeđanje". (3SM 435; „The 1911 Edition of *The Great Controversy*" [SDoc]).

Vidi također: M. M. J. O'Kavanagh.

Dodatno čitanje: R. Bruinsma, *Seventh-day Adventist Attitudes Toward Roman Catholicism. 1844-1965* (AUP, 1994).

Denis Fortin

RIVALSTVO. Rivalstvo (natjecanje) nije bila riječ kojom se Ellen White često koristila, ali načela koja ga potkrepljuju često su u njenim spisima izražena riječju *suparništvo*. Njena stajališta vezana uz tu temu treba promatrati unutar dva konteksta. Prvi, makrokozmička razina sadrži natjecateljsko rivalstvo Lucifera, koji je pao jer je želio biti jednak Bogu, ako ne i veći od Njega. Sebičnost, egocentričnost i želja za nadmoći pridonijeli su njegovu padu i postali geneza grijeha. Nasuprot Sotoninim, bila su Kristova načela, koja nisu bila samo uzor uslužnosti i ljubavi već i samozatajnosti i poniznosti u suradnji s Ocem na provedbi plana spasenja.

Drugi kontekst je mikrokozmička razina, u kojoj je svaka pojedina osoba suočena s odabirom načina razvijanja karaktera. Suočava se s time čija će načela oblikovati njegov karakter – Sotonina ili Kristova. Najznačajnije izjave Ellen White o suparništvu gotovo su uvijek u neposrednom kontekstu razvoja karaktera.

U knjizi *Odgoj* (*Education*), primjerice, ona piše da je „izgradnja karaktera najvažnije djelo ikad povjereno ljudskim bićima" (225). U sljedećem ulomku piše da suviše obrazovanja „izopačuje ime", jer se temelji na „samoljublju". Ali „na istinsko obrazovanje negativno utječu sebična ambicija, pohlepa za vlašću, nepoštovanje prava i potreba čovječanstva, koji su prokletstvo našega svijeta. U Božjem planu za život svako ljudsko biće ima svoje mjesto. Svatko treba maksimalno poboljšati svoje talente; a vjernost u tome, bilo onome s manje ili više talenata, daje pravo na čast. *U Božjem planu nema mjesta za sebično rivalstvo.* Oni koji se mjere vlastitom mjerom i uspoređuju sami sa sobom, ludo postupaju. 2. Korinćanima 10,12" (225, 226; kurziv dodan). Suprotno tome, „velik dio sadašnjeg obrazovanja" zasniva se na „imitiranju i suparništvu; to potiče sebičnost, koja je korijen svakoga zla" (226).

U kontekstu stalne borbe učenika o tome tko je najveći među njima, Ellen White napomenula je ponovo da u Božjem kraljevstvu „neće biti rivalstva, ni samozadovoljstva, a niti želje za najvišim mjestom. Imat ćete ljubav koja ne traži svoje, već tuđe bogatstvo." (DA 439). U drugom kontekstu Ellen White piše da „kvasac istine neće stvarati duh suparništva, ljubav prema ambiciji, želju da budete prvi. Istina je da ljubav rođena na Nebu nije sebična i promjenjiva. Ona ne ovisi o ljudskoj pohvali. … Sama se ne bori za priznanje." (COL 101, 102).

To je načelo primjenjivo u svim područjima, uključujući obrazovanje, poslovanje, pa čak i rekreaciju. Što se tiče igranja loptom, na primjer, Ellen White napominje da problem nije igranje, već je problem pretjerivanje, zajedno s napasti „samohvalisanja", koje ne pogoduje razvoju kršćanskog karaktera. „Gospodin Bog nebeski prosvjeduje protiv gorljive strasti njegovanja nadmoći u igrama koje su tako zanosne" (AH 500). S druge su strane nebeska načela koja uzdižu svaku osobu u razvoju njenih talenata, bilo da ih je malo ili mnogo, u najvećoj mjeri od Boga darovanih sposobnosti za služenje Bogu i drugim ljudima (Ed 226; COL 102), načela koja podupiru suradnju kao ideal Božjega kraljevstva. (vidi, npr. Ed 285; 7T 174).

Vidi također: Igre i sport

Dodatno čitanje: Guidelines for Activities With Elements of Competition (General Conference Department of Education, c. 1976); G. R. Knight, *Myths in Adventism* (RHPA, 1985), pp. 225-229.

George R. Knight

ROBOVLASNIŠTVO, SUDBINA IZGUBLJENIH. Ellen White smatrala je instituciju *robovlasništva „golemim i strašnim grijehom", „zločinom i bezakonjem" koji moralno degradira i svoje žrtve i počinitelje. (EW 275). Neposredno prije američkog *Građanskog rata napisala je (1858. godine): „Cijelo Nebo s negodovanjem promatra ljudska bića, djelo Božjih ruku, kojima su njihovi bližnji oduzeli svaku čast i stavili ih na razinu sa životinjama. Takozvani sljedbenici dragog Spasitelja, koji se uvijek sažalio na prizor ljudske patnje, bezdušno čine ovaj golem i strašan grijeh trgujući robovima i ljudskim dušama. Ljudsku bijedu vuku od mjesta do mjesta, kupuju i prodaju. Anđeli su sve to zabilježili." (*ibid.*).

Nadalje se u tom ulomku govori o trima skupinama koje su bile izravno uključene u sustav robovlasništva koji slama srce. U prvoj su skupini „pobožni robovi i robinje" čije se „suze" „prikupljaju na Nebu", čime ona aludira na njihovo spasenje. (Ps 56,8). Ellen White opisuje kako je vidjela, o Drugom Kristovom dolasku, „pobožnog roba kako pobjedonosno ustaje i odbacuje lance", jasno ukazujući na posjedovanje vječnog života. (EW 275, 286; usp. EW 278).

U drugoj skupini govori se o tlačiteljima. „Vidjela sam da će robovlasnik morati odgovarati za dušu svojeg roba kojega je držao u neznanju; za grijehe roba bit će kažnjen gospodar." (*ibid.*, 276). Ulomak obiluje živopisnim izrazima gnjeva prema gospodarima robova: „Anđeo je rekao: 'Imena ovih tlačitelja napisana su krvlju, precrtana udarcima i preplavljena bolnim i vrelim suzama muka. Božji anđeli neće prestati dok Bog ovu zemlju svjetla ne natjera da do dna ispije čašu Njegove srdžbe'", i taj je opis očita referencija na nadolazeći Građanski rat. (EW 276; usp. RH, Dec. 17, 1895).

Treća spomenuta skupina jesu robovi koji su bili „držani u neznanju i poniženju, ne znajući ništa o Bogu ili Bibliji, ne bojeći se ničega osim biča [svog] gospodara". (EW 276). Ove „Bog ne može uzeti u Nebo" jer su im u „nepoznavanju" Boga i Biblije, čime su nasilno prekinute veze s ljudskom ljubavi a njihova

moralna sloboda brutalno potisnuta, postali toliko duhovno i moralno onesposobljeni da nisu bili u stanju donositi moralne odluke, bili su na „nižem položaju od životinja“, tj. nesposobni da vjeruju u Boga. (*ibid.*). Ellen White *nije* njihovu duhovnu nesposobnost smatrala posljedicom njihovog rasnog nasljeđa, nego samo rezultatom postupaka kojima su bili izloženi, jer je napisala na drugom mjestu da „mnogi među ovom rasom imaju plemenite crte karaktera i oštroumnu percepciju“. (RH, Dec. 17, 1895). Za njihovu degradaciju okrivila je isključivo činjenicu da su „bijeli ljudi“ s „duhom robovlasnika“ na crnce gledali kao na neke koji nisu „ništa više od životinja“ i tretirali ih čak i „gore od glupih životinja, jer, iako u obličju čovjeka, imaju obilježja crne – crnačke rase“. Drugim riječima, tlačitelji su mrzili samu ljudskost robova i nastojali su je uništiti. (4MR 11, 12). Ellen White više je puta osudila taj sotonistički sustav i njegove „užasne“ posljedice, uključujući fizičko, mentalno, moralno i duhovno ropstvo, kao jedini razlog za nedostatak napredovanja crnaca. (4MR 1-7).

Za mnoge robove, ovaj skup okolnosti bio je duhovno koban, ne zbog njihovih vlastitih odluka, već zbog cjeloživotne izloženosti demonskim postupcima koji su im nametani protivno njihovoj volji. S obzirom na činjenicu da ih je njihova moralna propast onesposobila za Nebo, što je pravedni Bog mogao učiniti? „Ali On čini za njih najbolje što sažaljivi Bog može učiniti. On dopušta da budu kao da ih nikada nije bilo, dok će gospodar morati trpjeti sedam posljednjih zala i onda uskrsnuti u drugom uskrsnuću i umrijeti drugom, najgroznijom smrću. Tek će tada biti zadovoljena Božja pravda.“ (EW 276).

Nekima je teško povjerovati da ljudi mogu izgubiti vječni život poglavito zbog tuđih nedjela. Ali Ellen White jasno je držala da će mnogi – od svih rasa – biti zauvijek izgubljeni koji su mogli biti spašeni da su oni koji su poznavali put spasenja uložili odgovarajući napor u pravo vrijeme. (ChS 91-93; Ev 63 , 656, FW 46). Nadalje, ona je ustrajavala na tome da je osnovni sklop karaktera osobe, bez obzira na to je li podložna Bogu ili se pobunila protiv Boga, utvrđen tijekom sadašnjeg života. (RH, Aug. 25, 1885 [The 7BC 990]; 3SP 40; ST, May 4, 1888; ST, Aug. 29, 1892). Svako djelo učinjeno u životu, ma kako neznatno bilo, ima svoj utjecaj na oblikovanje karaktera. (CG 165). Čak i dobronamjerni kršćanski roditelji mogu izazvati pobunu kod svoje djece nerazboritim korištenjem autoriteta. (CG 285; ST, May 14, 1894). Ponavljanje istog čina uzrok je stvaranja navika, navike oblikuju karakter, a karakter određuje sudbinu. (CG 162-164; DA 101; Ed 108, 109). Stoga, pod sveobuhvatnim sustavom zle prisile (bilo ropstva ili neke druge tiranije), mnogi razvijaju karaktere koji nisu prikladni za Nebo, ne samo svojim vlastitim izborom nego i djelima koja obično ponavljaju činiti pod prisilom. No, može li biti pošteno da jedna osoba izgubi vječni život zbog postupaka druge? Grijeh nikada nije bio pravedan. Grijesi propusta ili počinjenja redovito su uzrok odbacivanja Evanđelja. Ako takve osobe nastave ići pogrešnim putem, ako se opiru prilikama za obraćenje, pa naposljetku oblikuju karakter stalne pobune protiv Boga, unatoč činjenici da je njihovo početno zastranjivanje posljedica tuđega grijeha, to neće promijeniti tragičnu stvarnost, njihovi karakteri ostaju u neskladu s Bogom. Kad bi bili primljeni na Nebo, oni tamo ne bi bili sretni. „Bog nije samovoljno odlučio isključiti grešnike s Neba; oni se sami isključuju svojom nepodobnošću za nebesku zajednicu.“ (SC 18). Kad Ellen White govori o „pobožnim robovima i robinjama“ koji će biti spašeni, ona jasno pokazuje da među onima koji su bili podvrgnuti dehumanizirajućoj instituciji ropstva nipošto nisu baš svi postali demoralizirani. Čini se da ono o čemu Ellen White govori u dijelu teksta o kojem se vode

rasprave (EW 275, 276) jest da su oni koje je demonska institucija moralno i duhovno uništila još uvijek predmet Božjeg sažaljenja i milosrđa, i On im ni u kojem slučaju neće nanijeti dodatnu patnju.

Neki su se usprotivili osnovnoj ideji „izuzeća“ od drugog uskrsnuća. Ali iz pogleda Ellen White na uvjetnu besmrtnost, pogleda na posljednji sud, konačna sudbina svih izgubljenih jest da „kao da ih nikada bilo nije“. (Ob 1,16; usp. Mal 4,1; Ps 37,20; Otk 20,14); 21,8; vidi također *ljudska priroda; *Božji sudovi; *grješnici, njihova sudbina). Ellen White, zapravo, sugerira da Bog milosrdno dopušta da nekim ljudima njihova prva smrt bude i posljednja.

Iako se u ulomku o kojemu raspravljamo pojavljuje objašnjenje Ellen White o sramotnom robovlasništvu, ona ponegdje primjenjuje ista načela božanske pravde i milosrđa na druge slučajeve dvojbene odgovornosti, poput pitanja što je s djecom koja umru u djetinjstvu, pa i s osobama s ozbiljnim mentalnim nedostatkom. Što se tiče djece koja umru u djetinjstvu, Ellen White je smatrala da će mnoga biti spašena, a neka neće, prema Božjoj ljubavi i mudrosti, iako On ljudima nije otkrio točnu osnovu za donošenje odluke. (LDE 293, 294; 8MR 209, 210; 2SM 260). Što se tiče slučajeva mentalnih nedostataka, napisala je da „sva odgovorna bića“ mogu razumjeti Božji zakon ako žele, ali se „mentalno prikraćene neće [smatrati] odgovornima“. (3T 161). Drugim riječima, Bog neće smatrati „odgovornima“ one koji bez svoje krivnje nisu uspijevali biti odgovorni. Oni koji „nisu odgovorni“ neće biti kažnjeni kao odgovorni zli kaznom u ognjenom jezeru, ali ako je njihov karakter – njihov moralni identitet – zao, ni oni ne bi mogli biti sretni na Nebu, nagradom pravednicima. „Nije proizvoljna Božja uredba koja isključuje zle s Neba; oni su isključeni svojom neprikladnošću za zajednicu s Njime.“ (SC 17, 18).

Dodatno čitanje: lSG 191-193, 195, 206; EW 275, 276, 278, 286; RH, Dec. 17, 1895; H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 489, 490; R. D. Graybill, *Ellen* G. *White and Race Relations* (RHPA, 1970), 108-114.

Jerry Moon

ROBOVLASNIŠTVO. Robovlasništvo se u američkoj povijesti nazivalo „osebujnom institucijom“. Godine 1861. u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) citiran je Građanski zakonik savezne države Louisiane, u kojem je robovlasništvo definirano sljedećim riječima: „Rob je onaj koji je u moći svoga gospodara, on njemu pripada. Gospodar ga može prodati, može raspolagati njegovom osobnošću, njegovim proizvodima, njegovim radom; on ne može ništa, ništa ne posjeduje, ne stječe ništa, sve mora pripadati njegovom gospodaru.” (Law of Louisiana, Civil Code, art. 35, u RH, Oct. 1, 1861). Isti autor citirao je i Zakon Južne Karoline: „Robove će se prodavati, kupovati, uzimati i zakonski osuđivati, kako bi bili sitna imovina u rukama svojih vlasnika i posjednika, i njihovih izvršitelja, upravitelja, i dodijeljeni im za bilo koje namjere, svrhe i poslove.“ (*Prince's Digest,* 446, u RH, Oct. 1, 1861).

Američki robovi zakonski su definirani kao imovina. Robovi se nisu smatrali osobama, već imovinom koja se može kupovati i prodavati po želji njihovih gospodara. Njihova ljudskost bila je zanemarena, jer ih nisu tretirali kao ljude. Njihova su prava određivana prema uvjetima imovinske vrijednosti.

Duga i bolna saga o crnom ropstvu u Americi započela je 1619. godine kada je u Jamestownu, u saveznoj državi Virginiji, nizozemski trgovac robovima razmijenio skupinu Afrikanaca za hranu. Ti su prvi Afrikanci klasificirani kao unajmljene sluge („Kratka povijest Jamestowna“ / („*A Brief History of Jamestown*“). Do 1680-ih godina, međutim, afroamerički robovi

postali su ključni za gospodarstvo Virginije. Zbog uspješne sadnje duhana, robovanje Afrikanaca legalizirano je u Virginiji i Marylandu i postalo je temelj poljoprivrede na američkome Jugu. U kasnijim godinama robovanje Afrikanaca proširilo se po svim engleskim kolonijama u Sjevernoj Americi.

U početku ropstvo u Americi nije bilo ograničeno na crnce. Deseci tisuća starosjedilaca također su porobljeni, ali pokazali su se kao neprikladni za namijenjenu im ulogu. Afrikanci su na kraju postali jedina porobljena skupina i počelo ih se toliko prisno poistovjećivati s ropstvom da je već i samo crna boja kože izravno povezivana s ropstvom. Američko ropstvo postalo je rasno ropstvo.

Kad se sustav ropstva proširio cijelim američkim društvom, u raznim saveznim državama donosili su se zakoni koji su propisivali način provedbe ropstva. Amerikanci su usvojili oštre i neljudske rimske zakone o postupanju s robovima: definiran kao sitna ili pokretna imovina, roba se žigosalo da ne bi pokušao pobjeći. Dijete rođeno od majke ropkinje definirano je robom. Robovi nisu mogli svjedočiti na sudovima. I zbog manjih kaznenih djela sudovi su ih oštro kažnjavali, nisu smatrani ljudima, imali su malo prava ako su ih uopće imali. Svi propisi u vezi s robovima učinili su ropstvo trajnim stanjem. U mnogim saveznim državama robovima je zakonskim odredbama onemogućena sloboda, pa čak i ako bi stekli slobodu, inferiornost je bila čvrsto vezana uz njih, i time su bjeloputi Amerikanci dokazivali svoju superiornost nad ljudima afričkog porijekla.

Tijekom većeg dijela kolonijalnog razdoblja malobrojni su bili bijeli Amerikanci koji su se protivili ropstvu. Bjelačka Amerika morala je prihvatiti društvenu strukturu koja je pribjegavala oštrim i represivnim mjerama kako bi sustav robovlasništva ostao netaknut. Kad su se bijelci izborili za svoju slobodu, i proglasili slobodu i pravdu za sve ljude, tom su vlastitom slobodom negirali ista prava slobode crncima.

Kako se plantažno gospodarstvo razvijalo, potražnja za radnom snagom bivala je sve veća. Afrički robovi postali su vrlo traženi zbog njihove velike otpornosti i izdržljivosti u tropskoj poljoprivredi. Uvozilo se sve više robova pa su u nekim državama na američkome Jugu postali većinsko stanovništvo, bilo ih je više od 50 posto ukupnog stanovništva.

Taman kad su organizacije protivnika robovlasništva postale sve brojnije, izum strojeva za preradu pamuka1793. godine povećao je komercijalnu profitabilnost pamuka. Budući da rast pamuka zahtijeva intenzivan rad, robovlasništvo je dodatno prihvaćeno kao nužnost prosperiteta. Ustanci robova predvođeni Denmarkom Veseyjem i Natom Turnerom 1822. i 1831. godine na Jugu stvorili su klimu straha, što je rezultiralo ukidanjem većine tamošnjih organizacija koje su se protivile robovlasništvu te nametanjem oštrih i represivnih mjera protiv robova i slobodnih crnaca.

Iz tog je miljea proizišao politički regionalizam saveznih američkih država, i onih koje su se protivile robovlasništvu i onih koje su ga ozakonile. Od 1830-ih do 1860-ih godina u Americi su se o robovlasništvu vodile burne političke rasprave koje su na kraju prerasle u oružani sukob. Mnogi su robovi iskopanim tunelima pobjegli na slobodu u savezne države u kojima nije bilo robovlasništva ili u Kanadu. Kako bi smirila interese Juga, savezna vlada nastojala je zatvoriti te koridore za bijeg. Zakon o odbjeglim robovima iz 1850. godine zahtijevao je od građana da pomognu u vraćanju bjegunaca njihovim vlasnicima, kažnjavalo se one koji su robovima pomagali da pobjegnu, a bjeguncima uskraćivalo pravo na sudski proces.

Zalažući se za građansku neposlušnost takvom zakonu, Ellen White pozvala je vjerni-

ke da pomognu odbjeglim robovima. „Zakon naše zemlje koji zahtijeva da roba predamo njegovom gospodaru ne trebamo poslušati; ali moramo snositi posljedice zbog kršenja tog zakona“, napisala je. „Rob nije vlasništvo nijednog čovjeka. Bog je njegov pravi gospodar i čovjek nema pravo uzeti djelo Božjih ruku u svoje ruke i tvrditi da pripada njemu.“ (1T 202).

Stajališta Ellen White o robovlasništvu bila su u oštroj suprotnosti sa stajalištima mnogih Amerikanaca sredinom devetnaestoga stoljeća. Njena retorika protiv robovlasništva bila je snažna i nedvosmislena. Odbacila je uvjerenje da su robovi vlasništvo njihovih gospodara (*ibid.*, 358) i potvrdila jednakost svih ljudi, bez obzira na položaj ili rođenje. „Religija Biblije ne prepoznaje nikakvu kastu ili boju. Ona zanemaruje položaj, bogatstvo, svjetsku čast. Bog ljude vrednuje kao ljude. Za Njega o vrijednosti ljudi odlučuje njihov karakter. Mi moramo prepoznati Kristov duh u svemu u čemu se otkriva. Nitko se ne treba posramiti kad razgovara s časnim crncem na bilo kojem mjestu ili se s njim rukuje. Onoga koji živi u atmosferi u kojoj Krist živi, Bog će poučiti i naučiti ga kako da procjenjuje ljude.“ (9T 223).

Djelovanje zagovornikâ robovlasništva Ellen White opisala je kao đavolji posao, a robovlasništvo kao odvratan grijeh u očima Neba, čak i savjetujući Crkvi da uskrati članstvo onima koji se priklanjaju stajalištima zagovornika robovlasnika. (1T 358-360). Ropstvo je nazvala mrljom na nacionalnoj povijesti (RH, Dec. 17, 1895) i zalagala se za restituciju (RH, Jan. 21, 1896). Osuđivala je Amerikance koji se nisu trudili boriti protiv ropstva, tvrdeći da su čak i ljudi koji nisu aktivno uključeni u robovlasništvo odgovorni da pomognu poboljšati uvjete crnaca. „Oni koji nisu aktivno sudjelovali u porobljavanju obojenih ljudi, nisu amnestirani od odgovornosti da ulože posebne napore na uklanjanju, koliko je to moguće, neizbježnih posljedica njihovog porobljavanja.“ (RH, Jan. 21, 1896).

Izjavljujući da je Krist umro za sve ljude, Ellen White napomenula je da „Bog sa žalošću gleda najgori od svih prizora, obojeni naraštaj u ropstvu. On želi da se u svojem radu uvijek sjetimo njihovog oslobođenja iz ropstva, njihovog zajedničkog odnosa s nama po stvaranju i otkupljenju i njihovog prava na blagoslove slobode.“ (7T 223). Stoga je upregnula svoju Crkvu da se posebno angažira oko potlačenih. Bog ih „sve voli i ne čini razliku između bijelih i crnih, ali On s posebnom nježnošću suosjeća s onima koji su pozvani da nose veći teret od ostalih“. (2SM 487, 488).

Ellen White je prepoznala ropstvo kao takvo, ne kao genetsko nasljeđe, nego kao uzrok očajnih uvjeta u kojima su se crnci našli nakon američkoga Građanskog rata. „Oni koji rade u Južnom polju suočit će se sa žalosnim ignoriranjem. Obojeni ljudi *trpe rezultate ropstva u kojem ih se držalo*. Kad su bili robovi, učili su ih da izvrše volju onih koji su ih nazvali svojom imovinom. Držali su ih u neznanju, pa zato danas među njima postoje tisuće onih koje ne znaju čitati. … *Cijeli sustav ropstva utemeljio je Sotona, on uživa u teroriziranju ljudskih bića.* Iako je bio uspješan u degradiranju i obeščašćivanju crne rase, mnogi su posjedovali određene vještine, a ako bi bili blagoslovljeni okolnostima, pokazali bi više inteligencije nego mnoga njihova favorizirana bijela braća. Tisuće se sada mogu angažirati i postati aktivni u pomaganju pripadnicima vlastite rase. Mnogo je onih koji osjećaju potrebu za djelovanjem, a kad kao vjerni učitelji otvore Sveto pismo, predstavljajući obojenim ljudima istinu u njenoj izvornoj čistoći, tama će iščeznuti pod svijetlim zrakama Sunca pravednosti. Usmjereni u traganju za istinom od onih čija je prednost da istinu već poznaju, s razboritošću će upoznati Sveto pismo.“ (RH, Jan. 28, 1896; kurziv dodan).

Pojavila su se pitanja koja se tiču predviđanja Ellen White u vezi s oživljavanjem robovlasništva. Pažljivo čitanje njenih izjava ne sugerira oživljavanje institucije ropstva kakvo je bilo u Americi u devetnaestome stoljeću. U jednoj svojoj izjavi, u kojoj govori o vremenu posljetka, ona kaže „s nekima će se postupati kao s robovima". (GC 608). Ovdje ona govori o konačnom progonu pravednika, kada će ih njihovi progonitelji podvrgnuti ropskim uvjetima, ograničenju slobode, ugnjetavanju, gubitku svih prava itd. Bez utjecaja Božjega duha, zlostavljači će se u svom postupanju prema Božjim ljudima vratiti u barbarizam i divljaštvo. Njena kasnija izjava da će „mnogi iz svih naroda i slojeva, svi odreda, bogati i siromašni, crni i bijeli, dospjeti u najnepravednije i najokrutnije ropstvo" (*ibid.*, 626) analogna je s njenom prethodnom izjavom. U kontekstu progona Božjeg naroda, ovo „najokrutnije ropstvo" obuhvaća i crnce i bijelce.

Izjava Ellen White u knjizi *Rani spisi* (*Early Writings*), u kojoj kaže da je „posljednji poziv dopro čak i do jadnih robova" (EW 278), može biti primjer uvjetnog proročanstva kojim se opisuju završni događaji prije Drugoga Kristovog dolaska i prije oslobođenja (vidi *Kristov drugi dolazak, odgoda [**Second Coming of Christ, Delay of*]). I za ovu su izjavu neki ustvrdili da ukazuje na to da će posljednjih dana biti robova, sugerirajući time oživljavanje robovlasništva. Uznemiruje činjenica kako su, unatoč prestanku zakonskog sankcioniranja robovlasništva u Sjevernoj Americi, pouzdani znanstvenici dokumentirali da je robovlasništvo globalno u porastu. Procjenjuje se da je trenutačno 27 milijuna ljudi širom svijeta prisiljeno raditi, pod prijetnjom nasilja, bez novčane naknade (Bales, 8, 9). „Danas ima više robova nego u bilo kojoj [prethodnoj] točki ljudske povijesti." (Skinner, p. xv).

I više je nego jasno da je Ellen White mrzila robovlasništvo, jer ga je smatrala zločinom protiv ljudskosti. Više puta ga je kritizirala i uporno je pozivala svoju Crkvu da svojom službom obuhvati i pomogne poboljšanje stanja robova. Optuživala je naciju jer je dopustila da to strašno zlo postoji i smatrala ju je odgovornom za obeštećivanje robova. Odlučno je odbacivala prevladavajuće rasne teorije i proklamirala zajedničku ljudskost svih ljudi.

Vidi također: Rasni odnosi (*Race Relations*); Građanski rat (*Civil War*).

Dodatno čitanje: 2Bio 34-53; RH, Dec. 17, 1895; RH, Jan. 21 and 28, 1896; *Southern Work;* lT 355-368; 7T 220-230; 9T 199-226; „Slavery: Will It Be Revived?" (EGWE, SDoc); K. Bales, *Disposable People: New Slavery in the Global Economy* (Berkeley: University of California Press, 1999); R. Branson, „Ellen G. White-Racist or Champion of Equality?" RH, Apr. 9, 1970, 2, 3; *idem,* „Slavery and Prophecy", RH, Apr. 16, 1970, 7-9; *idem,* „The Crisis of the Nineties", RH, Apr. 23, 1970, 4-6; „A Brief History of Jamestown" (Richmond, Va.: Association for the Preservation of Virginia Antiquities, 2000); N. Coombs, *The Immigrant Heritage of America* (Boston: Twayne Press, 1972); S. DeFord, „How the Cradle of Liberty Became a Slave-owning Nation", Washington *Post,* Dec. 10, 1997, 101; E. B. Skinner, *A Crime So Monstrous: Face to Face with Modern-Day Slavery* (New York: Free Press, 2008); T. M. Whitefield, *Slavery Agitation in Virginia, 1829-1932* (New York: Negro Universities Press, 1930).

Trevor O'Reggio

ROCHESTER, NEW YORK. *Dom Jamesa i Ellen White od 1852. do 1855. godine; mjesto osnivanja *nakladničke kuće Review and Herald Publishing Association; i lokacija groblja Mount Hope, gdje su sahranjeni prvi adventisti svetkovatelji subote. Godine 1843. *Joshua Himes propovijedao je niz propovijedi u New Public Marketu u Rochesteru, kojima

je, prema procjenama, bilo nazočno sedam tisuća ljudi. U povodu tih susreta Josip Marsh pokrenuo je milleritske novine *Radosne vijesti* (*Glad Tidings*, Rochester *Democrat*, June 8, 1843). Godine 1852. čelnici adventista svetkovatelja subote sastali su se u Balston Spau, New York, i odlučili da bi trebali posjedovati vlastitu tiskaru. Uz druge razloge, željeli su biti sigurni da se njihove publikacije ne tiskaju subotom. Nakladnička kuća započela je s radom na novoj ručnoj preši Washington u unajmljenoj kući u blizini Mount Hope Avenue u Rochesteru. James i Ellen White odlučili su da Rochester bude središte njihova djelovanja zbog sve većeg zanimanja za milleritsku poruku, neposredne blizine kanala Erie [komunikacijske poveznice], zajma za tisak *Hirama Edsona i brzog rasta grada Rochestera.

Pod obeshrabrujućim okolnostima James i Ellen White osnovali su dom s malo novca i s uredom za tisak koji se nalazio na prvom katu njihove kuće. U toj neimaštini Ellen White je opisala svoj namještaj: „Dva stara kreveta za dvadeset pet centi svaki. Moj muž je donio kući šest starih stolaca, ni dva nisu bila jednaka. … Okviri su jaki, a ja sam ih učvrstila bušenjem. ... Naši prvi obroci bili su na ploči postavljenoj na dvije prazne bačve za brašno. Bili smo voljni podnijeti oskudicu ako se Božje djelo može unaprijediti." (LS 142).

Iste godine kada su se Whiteovi preselili u Rochester, grad je pogodila epidemija kolere, a Ellen White se sjećala kola punih mrtvih koja su se cijelu noć kretala putem do novoosnovanog groblja. Njihov sin Edson razbolio se od kolere, ali je kao odgovor na molitvu ozdravio (*ibid.*, 143, 144). U jesen 1852. godine sestra i brat Jamesa Whitea, *Anna i *Nathaniel White, preselili su se u Mount Hope kako bi radili s njim i saznali *poruku triju anđela. Ellen i James White bili su duboko potreseni kada je Nathaniel u proljeće 1853. godine umro od tuberkuloze, a Anna istoj bolesti podlegla u jesen 1854. godine (ibid., 147; „Obituary [Anna White]", RH, Dec. 12, 1854).

U roku od godinu dana od dolaska u Rochester, Whiteovi su preselili tisak u St. Paul Street dok su se oni preselili u dom na Aveniji Monroe, pokraj kuće *Jonathana Ortona. Starosno doba zaposlenih u uredu Reviewa 1853. godine odgovara mladolikosti pokreta, gdje su najstariji bili James White i *Clarissa Bonfoey, (32 godine), a najmlađi je bio Warren Bacheller (14 godina). Godine 1852. James White počeo je izdavati časopis *Priručnik za mlade* (*The Youth's Instructor*) i pokrenuo prvu adventističku subotnju školu.

Iako su mnogi stanovnici Rochestera prihvatili milleritsku poruku prije razočaranja 1844. godine, prve adventiste svetkovatelje subote nisu baš prihvaćali. Ovo neprihvaćanje, u kombinaciji s unutarnjim sukobima među rochesterskim adventistima, potaknulo je obeshrabrene Whiteove da krenu dalje na zapad. Godine 1855., nakon tri izazovne godine u Rochesteru, Whiteovi su se preselili u Battle Creek, Michigan. Jedan značajan kasniji posjet Rochesteru dogodio se 1865. godine, kad je na sam Božić Ellen White imala viđenje u domu Josepha i *Drusille Lamson. U tom viđenju pokazano joj je da bi adventisti trebali uspostaviti vlastite ustanove *zdravstvene reforme. U propovijedi u Battle Creeku 1875. godine Ellen White je ustvrdila da su „braća i sestre u Rochesteru i okolici bili manje sebični i manje ljubomorni na one koje je Bog odabrao nositi najteža bremena, … da su svoju vjeru pokazali svojim djelima; da su bili posvećeni Bogu, i stvarno ljubili istinu, i pokazivali njene plodove osobnim zanimanjem za uspjeh i napredak Božjeg djela, nakladnički ured nije se trebao seliti iz Rochestera." (PH 159, 175).

Drugi adventistički pioniri potekli su iz Rochestera. *J. N. Andrews, koji je radio u uredu Reviewa, kasnije je održao mnoga predavanja u

Rochesteru. *J. N. Loughborough, koji je rođen u obližnjem Victoru, godinama je radio u Rochesteru.

Dodatno čitanje: LS 142-156; 1Bio 227-239, 271-274, 281-283, 301-306, 319; R. H. Allen and H. Krug. *Rochester? Adventist Heritage: Tour Guide and Biographical Overview* (Rochester. N. Y.: Advent History Project New York. 2002).

Howard P. Krug

RODITELJSKA ULOGA vidi **DOM I OBITELJ**

RUKOPISI, OBJAVLJIVANJE. „Objavljivanje rukopisa" odnosi se na prethodno neobjavljene spise Ellen White koje su povjerenici Društva za ostavštinu Ellen G. White (*Ellen G. White Estate Inc*. – u daljnjem tekstu Društvo) učinili dostupnima za javnu upotrebu. Društvo je između 1981. i 1993. godine izdalo 21 svezak *Objavljenih rukopisa* (*Manuscript Releases*).

Iz izjave koju je Ellen White dala pri kraju svog života i iz njene posljednje volje i oporuke, jasno je da je zamišljala daljnju korisnost spisa što ih je ostavila kao svoju ostavštinu, od kojih mnogi nisu objavljeni za njezina života. Međutim, u godinama nakon smrti Ellen White 1915. godine, postojale su značajne razlike u mišljenjima među crkvenim rukovoditeljima o upotrebi njenih neobjavljenih materijala.

W. C. White, svjestan uputa svoje majke, pozvao je na srednji stav prema kojem bi rukopise Ellen White – isključujući one privatnije naravi – mogli koristiti povjerenici kada i gdje je to potrebno. Glavni voditelji u Generalnoj konferenciji bili su oprezniji i zaključili da ako bi se neobjavljeni materijali uopće trebali distribuirati, onda to treba činiti samo uz odobrenje Generalne konferencije.

Godine 1934. dogovoreno je „radno pravilo" prema kojem će povjerenici Društva tražene materijale koje su pregledali i odobrili za objavljivanje prosljeđivati službenicima Generalne konferencije na njihovo razmatranje i odobravanje. Objavljivali bi se dokumenti koji su bili „zajednički odobreni". Ova je odluka doživjela nekoliko revizija prije nego što je prvi put objavljena 1955. godine u *Radnom pravilniku Generalne konferencije* (*General Conference Working Policy*). Kasnije je Generalna konferencija imenovala Odbor Duha proroštva (*Spirit of Prophecy Committee*), sastavljen od povjerenika Društva i crkvenih voditelja, koji je davao konačna odobrenja za objavljivanje.

S dosljednom zastupljenošću vodstva Generalne konferencije u Društvu, odgovornost za objavljivanje neobjavljenih dokumenata na kraju je u cijelosti prebačena na povjerenike Društva. U 1989. godini *Radni pravilnik Generalne konferencije* revidiran je i glasi: „Odluka o prikladnosti neobjavljenih materijala za opću objavu ostaje na odboru [Društva], koji će odobriti kako objavljivanje tako i način objavljivanja."

Dvije godine kasnije povjerenici su izglasovali prekid politike objavljivanja rukopisa s obzirom na njihovu prošlu odluku o objavljivanju svih pisama i rukopisa Ellen White kronološki s napomenama. Taj je napor trenutačno u tijeku, a Društvo zadržava prava na objavljivanje neobjavljenih spisa Ellen White. Odobrenje povjerenika više nije potrebno istraživačima koji „pošteno koriste" ove dokumente.

Prema prijašnjem protokolu objavljivanja, osobe zainteresirane za javno korištenje neobjavljenih dokumenata Ellen White prvo traže dopuštenje od Društva. Ako se odobri, dokument se prepiše (s ispravljenim pravopisnim pogreškama i negramatičnim izrazima) i preda vodstvu Generalne konferencije na konačno odobrenje. Dokument je stavljen na raspolaganje osobi koja ga je tražila, uz razumijevanje da će se dokument i dalje distribuirati kroz neku vrstu biltena u Društvu. Isprva su objavljivane općenito samo kratke rečenice. Kasnije su

i duži ulomci odobravani za objavljivanje. Do kraja razdoblja u kojem je pravilo o objavljivanju bilo na snazi, uglavnom su objavljivana cijela pisma ili barem nekoliko ulomaka.

Počevši od 1941. godine odobrenim su dokumentima dodijeljeni brojevi objavljivanja redoslijedom kojim su zahtjevi razmatrani. Stoga brojevi objavljivanja nemaju veze s brojevima datoteka dokumenata. Odnosno, objava rukopisa br. 171, obrađena 1965. godine, nema nikakve veze s Ms 171 ili Lt 171 bilo koje godine.

Do 1981. godine Društvo je obradilo više od 800 objava, ali njihova cirkulacija je prvenstveno bila ograničena na Adventističke EGW istraživačke centre (*Ellen White-SDA Research Centers*). Budući da plan za izdavanje biltena nije nikada realiziran, odlučeno je da se objave u nizu svezaka pod naslovom *Rukopisna izdanja iz pisama i rukopisa što ih je napisala Ellen G. White* (*Manuscript Releases From the Files of the Letters and Manuscripts Written by Ellen G. White*). Niz je završen objavljivanjem posljednjeg sveska 21. 1990. na *Spisi Ellen White na CD-ROM nosaču zvuka *Objavljeni spisi Ellen White* (*The Published Ellen G. White Writings*), a u tiskanom obliku 1993. godine.

Tim Poirier

RUKOPOLOŽENJE. Razmišljanja Ellen White o rukopoloženju uokvirena su njenim razumijevanjem Crkve kao Božjeg predstavnika na zemlji (DA 290) i uvjerenjem da su svi kršćani posrednici koji svjedoče o Njegovoj dobroti, milosrđu, pravdi i ljubavi (6T 12). „Bog je svoju Crkvu na Zemlji učinio protočnikom svjetla, da bi preko nje objavio svoje namjere i volju. (AA 163; vidi također AA 9-16). U tom kontekstu, Ellen White u svojim komentarima ističe pragmatične funkcije Crkve, njenu ulogu i svrhu.

Dok su u Starome zavjetu samo ljudi odabrani za svećenstvo smjeli služiti unutar Svetišta (PP 398, 399), Ellen White ističe da nikome nije zabranjeno služiti Bogu, čak i ako nije rukopoloženi propovjednik; svaki kršćanin ima ulogu u velikoj borbi između dobra i zla. (RH, Nov. 24, 1904). Dva retka Svetoga pisma najvažnija su za njeno razumijevanje tog koncepta, koji naziva svećenstvo svih vjernika. Prvi je u Prvoj Petrovoj poslanici 2,9: „A vi ste rod izabrani, kraljevsko svećenstvo, sveti puk, narod stečeni, da naviještate silna djela Onoga koji vas iz tame pozva k divnom svjetlu svojemu.“ Drugi je redak u Evanđelju po Ivanu 15,16: „Ne izabraste vi mene, nego ja izabrah vas i postavih vas da idete i rod donosite i rod vaš da ostane te vam Otac dadne što ga god zaištete u moje ime.“ Mnogo puta navodila je ili citirala dijelove tih dvaju biblijskih zapisa, dajući time potporu odanoj kršćanskoj službi i inzistirajući na tome da Bog sve kršćane poziva da Mu služe. (TM 422, 212, 213).

Taj koncept svećenstva svih vjernika osnova je za njeno razumijevanje kršćanske službe i obreda polaganja ruku. Tijekom svoje službe Ellen White opetovano je tražila od članova Crkve da se svesrdno uključe u kršćansku službu. Ona smatra kobnom pogreškom pretpostavku da su samo rukopoloženi propovjednici Božji radnici i da će se oslanjanjem samo na njih izvršiti misija Crkve. (RH, Mar. 24, 1910). Ustvrdila je da su „svi koji su rukopoloženi u Kristov život, rukopoloženi da rade na spasenju svojih bližnjih“. (ST, Aug. 25, 1898). „Oni koji u Božjoj Crkvi stoje kao vođe trebaju shvatiti da je Spasiteljev nalog upućen svima koji vjeruju u Njegovo ime. Bog će u svoj vinograd poslati i mnoge koji rukopoloženjem nisu posvećeni za službu.“ (AA 110).

Svaki kršćanin Božji je propovjednik (RH, Nov. 24, 1904) i, prema tome, svakog kršćanina Krist je rukopoložio da Mu služi. Ellen White nedvosmisleno kaže: „Iako propovjednici svoje ruke možda nisu položili na vas, Krist je na vas položio svoje ruke i rekao: „Vi ste mi

svjedoci." (6T 444). Stoga je mogla i dodati: „Mnoge će duše biti spašene naporima ljudi koji su od Isusa tražili da ih rukopoloži i koji su od Njega dobili naloge." (RH, Apr. 21, 1903). Crkveno rukopoloženje, dakle, nije preduvjet služenja Bogu, jer je Duh Sveti taj koji kršćane osposobljava za službu koju su spremni vjerno služiti. (AA 40). Ustvari, kao u slučaju Pavla i Barnabe, rukopoloženje odozgo prethodi rukopoloženju koje izvršava Crkva. (*ibid.*, 160, 161).

Tako je, dakle, Ellen White shvaćala vlastiti poziv da propovijeda. Iako u Crkvi adventista sedmoga dana nikada nije bila rukopoloženi propovjednik, ona je vjerovala da ju je sam Bog rukopoložio za njenu proročku službu. U svojim kasnijim godinama, prisjećajući se svog iskustva u milleritskome pokretu, i svog prvog viđenja, napisala je: „U gradu Portlandu, Gospodin me rukopoložio za svoga glasnika." (Lt 138, 1909, 6Bio 211).

Ako je koncept svećenstva svih vjernika temeljna kvalifikacija za kršćansku službu – jer je svaki kršćanin svećenik Božji i u duhovnom je smislu od Boga za to svećenstvo rukopoložen – što onda znači rukopoloženje i zašto ga Crkva prakticira? Ellen White smatrala je da je rukopoloženje usko povezano s crkvenom organizacijom i očuvanjem sloge i reda u Crkvi. Za nju su rukopoloženja starješina i đakona u Novome zavjetu i rukopoloženje propovjednikâ u ranom adventističkom pokretu bili odgovori, pod utjecajem Duha Svetoga, na pitanje kako zadovoljiti potrebe Crkve u vrijeme kad je dezorganizacija zaprijetila opstanku kršćanstva odnosno adventizmu svetkovatelja subote. (EW 100, 101). Osvrćući se na iskustva rane Crkve opisana u šestom poglavlju Djela apostolskih, braću i sestre u ranom adventističkom pokretu podsjetila je kako Bog želi da Njegov narod slijedi novozavjetni model rukopoloženja propovjednikâ. Trebalo je odabrati ljude „i odvojiti ih kako bi se posvetili Njegovom djelu. Tim bi činom Crkva pokazala odobravanje da budu glasnici koji će objavljivati najsvečanije poruke ikada dane ljudima." (EW 101). Sloga i red tada bi se rukopoloženjem propovjednika u adventističkom pokretu mogli sačuvati, kao što su sačuvani u prvoj Crkvi polaganjem ruku na starješine i đakone. (AA 95, 96).

Rukopoloženje đakona, starješina i propovjednikâ metoda je koju je Bog odabrao da bi osigurao stabilnost, vodstvo i usmjerenje mjesnih crkava. Dakle, rukopoloženje tih vođa mora biti predmetom molitve (*ibid.*, 161) i mora biti učinjeno bez žurbe (4T 406, 407). Propovjednik rukopoloženjem dobiva od Crkve javno priznanje i autoritet za obavljanje svoje funkcije. (AA 161, 162). Ellen White rukopoloženje promatra kao *uredbu, a ne kao sakrament, jer svečanim polaganjem ruku nitko ne stječe novu milost ili stvarnu sposobnost, nego je to znak da ga je Crkva imenovala obnašateljem određenih dužnosti. (*ibid.*).

Dakle, na temelju tog biblijskog modela Ellen White jasno kaže da bi ustrojstvo Crkve trebalo biti prilagođeno služenju ljudima. U kontekstu rukopoloženja sedam đakona, koje je opisano u šestom poglavlju Djela apostolskih, ona kaže da su apostoli poduzeli „važan korak u usavršavanju evanđeoskog reda u Crkvi, prenošenjem nekih tereta, koje su dosad sami nosili, na druge vjernike". (AA 88, 89). Ovo „usavršavanje evanđeoskog reda" ostvareno je kada su „apostoli, vođeni Svetim Duhom, iznijeli plan za bolju organizaciju svih djelatnih snaga u Crkvi". (*ibid.*, 89). Komentirajući rukopoloženje sedmorice đakona, Ellen White shvaća da je „organizacija Crkve u Jeruzalemu trebala služiti kao model za organizaciju crkava u svakom drugom mjestu. … Kasnije u povijesti prve Crkve, … organizacija Crkve je usavršavana kako bi se sačuvao red i usklađenost djelovanja." (*ibid.*, 91, 92).

Njen opis tih događaja upućuje na to da su promjene u organizacijskoj strukturi Crkve i

uvođenje novine rukopoloženja propovjednika učinjeni zato što je vodstvo shvatilo da nove potrebe zahtijevaju i nove aktivnosti. To je, u određenom smislu, značilo usavršavanje ustrojstva koje su apostoli naslijedili od Isusa; to je također značilo da to ustrojstvo nije statički kruto. Organizacijska struktura Crkve mogla bi se izmijeniti ili usavršiti, ako su promjene pod božanskim vodstvom, a članstvo i vodstvo Crkve smatraju da su nužne. Takvo razumijevanje prilagodljivosti ili daljnjeg usavršavanja ustrojstva Crkve važan je element za razumijevanje pogleda prvih adventista sedmoga dana na razvoj vlastitog modela upravljanja Crkvom. Posljedično tom teološkom razumijevanju da ustrojstvo Crkve mora odražavati slogu i red i biti prilagodljivo novim potrebama, Ellen White vjerovala je da Crkva, proučavanjem Svetoga pisma i vodstvom Duha Svetoga, može odrediti koje su nove službe korisne za njeno propovijedanje i tko treba biti njen izvršni službenik. Dok su svi kršćani u Crkvi rukopoloženi od Boga da Ga predstavljaju i da u Crkvi obavljaju određene službe, neki crkveni dužnosnici obnašaju posebne dužnosti za koje moraju biti rukopoloženi. Zbog toga je Ellen White upozorila da bi pojedinci rukopoloženi za službu u Crkvi trebali biti pažljivo odabrani. (4T 406). U njenom opisu rukopoloženja Pavla i Barnabe uoči njihovog odlaska na prvo misionarsko putovanje (Dj 13,1-3), ona ističe ulogu koju Crkva ima u određivanju onih koji će je zastupati i autoritativno govoriti u njeno ime. Njihovo rukopoloženje znak je da ih je Crkva ovlastila da s punim autoritetom poučavaju istinu, obavljaju krštenjâ i osnivaju crkve; bilo je to javno priznanje da ih je Duh Sveti odabrao za posebno djelo među neznabošcima. Stoga vidimo da je Ellen White definirala rukopoloženje uglavnom pragmatično: ono je javno priznavanje božanskog imenovanja i „priznati oblik određivanja za službu i priznavanje čovjekovih ovlasti u toj službi". (AA 162).

Unutar takve perspektive Ellen White dopušta Crkvi da odluči mogu li neki ljudi koji nisu propovjednici biti rukopoloženi ili rukopoloženjem premješteni u druge službe. Iskreno je vjerovala da rukopoloženje za propovjedničku službu nije dostatno za potpuno ispunjavanje Božjeg naloga i da Bog zato poziva kršćane svih profesija da svoj život posvete Njegovoj službi. (MM 248, 249). Budući da se Crkva može razgranati u različite djelatnosti kako bi udovoljila potrebama ljudi i propovijedala evanđelje, Ellen White je pokazala sklonost, primjerice, i rukopoloženju *zdravstvenih evanđelista i *žena evanđeoskih radnica.

„Djelo pravog zdravstvenog evanđelista u velikoj je mjeri duhovno djelo. Ono zahtijeva molitvu i rukopoloženje; ono bi zato trebalo biti uvažavano kao sveto djelo, jednako sveto kao i djelo propovjednikâ Evanđelja. Oni koji su odabrani da djeluju kao dio liječničke misije, kao takvi trebaju biti poštovani. To će ih ojačati u kušnji da se povuku iz rada u sanatoriju i odluče otvoriti privatnu praksu." (Ev 546). Ovdje je Ellen White povukla paralelu između uvažavanja zdravstvenog evanđelista i propovjednikâ Evanđelja. Da bi ga se poštovalo i uvažavalo, na zdravstvenog evanđelista treba gledati u svjetlu rukopoloženja kao sredstva kojim Crkva na odabranog pojedinca priziva Božje blagoslove i koje služi za jačanje njegove posvećenosti služenju Bogu.

Ellen White također je iskazala naklonost prema ženama evanđeoskim radnicama. Godine 1898., dok je bila u Australiji, prisjetila se da ju je Bog impresionirao nepravdom koja je učinjena nekim ženama, suprugama rukopoloženih propovjednika. Žene nekih propovjednika bile su vrlo aktivne u propovijedanju evanđelja, posjećivale su obitelji i s njima proučavale Bibliju, ali za to što rade nisu dobivale dužno priznanje ili financijsku naknadu. Prema njenom razumijevanju, „Bog je prepoznao da su potrebne za propovjedničko djelo kao i

njihovi muževi". (Ms 43A, 1898, u 5MR 30). U tom kontekstu bila je sklona tome da se žene u određenim dijelovima službe i propovijedanja Evanđelja također uvažavaju ili rukopolože. „Ženama koje su voljne dio svog vremena posvetiti služenju Gospodu treba omogućiti da posjećuju bolesne, da vode brigu o mladima i rade na zadovoljavanju potrebâ siromašnih. Za te poslove treba ih ovlastiti molitvom i rukopoloženjem. U nekim slučajevima morat će tražiti savjet crkvenih službenika ili propovjednika; ali ako su revnosne, ako održavaju živu vezu s Bogom, one će snažno doprinijeti dobrobiti Crkve. To je još jedan način jačanja i izgradnje Crkve. U svojim metodama rada moramo se još više razgranati." (RH, July 9, 1895).

Osnovni razlog Ellen White za potporu uvažavanju zdravstvenih evanđelista i žena evanđeoskih radnica u skladu je s njenim pogledima na prilagodljivost crkvenih struktura kako bi se odgovorilo na nove potrebe. Pod božanskim vodstvom Crkva može i treba razgranati metode svojeg rada, poštujući i uvažavajući ljude koji joj služe u raznim službama. Ali još važnije, ona je podrazumijevala da Bog vodi Crkvu u tom smjeru, da je Božja volja da se Crkva razgrana i ojača određivanjem ljudi za različite vrste služenja. Rukopoloženje je tako dakle sredstvo javnog prepoznavanja Božje volje i poziva upućenog pojedincu.

Vidi također: O službi ženâ.

Dodatno čitanje: DG 248-255; D. Fortin, „Ordination in the Writings of Ellen G. White", in Nancy Vyhmeister, ed., *Women in Ministry: Biblical and Historical Perspectives* (AUP, 1996), 115-133; A. Mustard, *James White and SDA Organization: Historical Development, 1844-1881* (AUP, 1987).

Denis Fortin

S

S BOGOM U PRASKOZORJE (*With God at Dawn*, 1949, 367). Druga knjiga za dnevna bogoslužja koju je objavilo Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*). Materijali odabrani za ova promišljanja izdvojeni su iz objavljenih spisa Ellen White i složeni po mjesečnim temama, koje obuhvaćaju ljubav prema Bogu, spasenje, pokajanje, iskustvo novorođenja i posvećenja Bogu.

SABORI POD ŠATORIMA. Okupljanja namijenjena preporodu i evangelizaciji na otvorenom tijekom dužeg vremenskog razdoblja, na kojima je većina sudionika boravila u šatorima. Adventisti milleriti organizirali su svoj prvi Sabor pod šatorima 1842. godine u Hatleyu, u Quebecu, a još jedan nekoliko dana kasnije u East Kingstonu, u New Hampshireu. Još dvadeset i devet takvih sastanaka održano je te godine, četrdeset u 1843. godini, a kulminaciju su dosegli 1844. godine kada ih je održano pedeset i pet. Ovi sastanci uglavnom su slijedili obrazac koji su razvili metodisti: tri propovijedi na otvorenom svakog dana isprepletene društvenim i molitvenim sastancima. Šatori su postavljeni u polukrugu oko glavnog područja okupljanja. Iako su općenito dobro organizirani, ti su sastanci ponekad bili nabijeni emocijama, jer su sudionici počesto uzvikivali „Aleluja!" i „Slava!", a neki su i padali ničice.

Kako se u sljedećim godinama pokret adventista svetkovatelja subote sve više razvijao, posljedično tome između 1861. i 1863. organizirao se kao Crkva adventista sedmoga dana. U početku se izbjegavalo organizirati okuplja-

nja pod šatorima, ponajprije radi zabrinutosti zbog potencijalnih disciplinskih problema. No, lokalne crkve uskoro su počele u svakom tromjesečju organizirati četverodnevne sastanke s drugim crkvama u svojoj regiji. Ta praksa potaknula je Konferenciju Illinois-Wisconsin da u rujnu 1867. godine u Johnstown Centeru u Wisconsinu okupi vjernike na veliku 'formalnu skupštinu'. Taj sabor pod šatorima privukao je oko 300 sudionika, uključujući Ellen i Jamesa Whitea. Kad je Ellen u nedjelju propovijedala, tom je bogoslužju prisustvovalo gotovo 1.200 vjernika. Ubrzo nakon Sabora u Wisconsinu, sličan sabor održan je u Pilot Groveu, u Iowi, na kojem su Whiteovi također prisustvovali.

Uspjeh ovih sastanaka ohrabrio je Generalnu konferenciju da sponzorira prvi službeni Sabor pod šatorima adventista sedmoga dana u Wrightu, u državi Michigan, 1. i 7. rujna 1868. godine. Ellen White propovijedala je pet puta, a na nekim je njenim propovijedima bilo čak dvije tisuće posjetitelja. Nakon toga propovijedala je na saborima u Clydeu, u državi Illinois (od 23. do 30. rujna) te u Pilot Groveu, u državi Iowa (od 2. do 7. listopada). Sljedeće godine Generalna konferencija preporučila je državnim konferencijama da ubuduće sve sabore održavaju pod šatorima, navodeći da će im Whiteovi prisustvovati onoliko često „koliko Božja providnost bude dopustila". (2Bio 270). Od šest sabora pod šatorima održanih te godine, Whiteovi su prisustvovali na pet.

Kako se broj adventističkih sabora pod šatorima tijekom 1870-ih povećavao, Whiteovi su im prisustvovali koliko god su im prilike dopuštale, putujući teretnim kolima, riječnim brodom i vlakom. Godine 1876. predložili su da se sabori održavaju u blizini željezničkih postaja jer bi im to olakšalo odlazak s jednog sabora na drugi. Neki su sabori stekli posebno značenje zbog viđenja što ih je Ellen imala dok im je prisustvovala, ali i zbog tema koje je iznosila u svojim propovijedima. Tijekom Sabora pod šatorom u New Yorku 1875. godine imala je viđenje usmjereno na širu distribuciju adventističke literature; nakon toga potaknula je razvoj *kolporterske službe (*colporteur ministry*). Godine 1879. počela je isticati *umjerenost, i na toj je temi ostala usredotočena tijekom sljedeće dvije godine. Njeno predstavljanje umjerenosti često je privlačilo mnoge slušatelje iz obližnjih zajednica i ponekad je rezultiralo pozivima da govori i u drugim mjestima, kao kad je 1880. govorila u metodističkoj crkvi u Miltonu, u državi Oregon. Na Saboru pod šatorima koji se 1881. godine održavao u Des Moinesu, u državi Iowa, snažno je preporučila da adventisti, koji su do tog trenutka oklijevali sudjelovati na izborima, glasuju u korist prohibicije. Iste godine, na Saboru pod šatorima u Sacramentu, u Kaliforniji, predložila je da lokalna konferencija otvori školu, što je dovelo do osnivanja *Healdsburg Collegea.

Sve do smrti Jamesa Whitea 1881. godine Ellen je na sabore pod šatorima obično putovala s njim. Ponekad su je, međutim, pratile žene, primjerice njena snaha *Mary White 1877. i gospođa McOmber 1884. godine, dok ju je 1883., a često i nakon toga, pratila *Sara McEnterfer, njena pomoćnica u uredništvu.

Kako se adventizam širio izvan Sjeverne Amerike, Ellen White sudjelovala je i u tim aktivnostima. Govorila je na prvom europskom Saboru pod šatorima održanom u norveškom gradiću Mossu 1887. godine. Nakon preseljenja u Australiju 1891. godine aktivno je tijekom cijelog desetljeća sudjelovala na tamošnjim okupljanjima pod šatorima. Tijekom Sabora u Brisbaneu i Sabora u Newcastleu 1898. godine doživjela je 'noćna viđenja'. Iste godine izjavila je da sabori pod šatorima predstavljaju jedno od najboljih sredstava evangelizacije.

Nakon povratka u Sjedinjene Američke Države 1900. godine, nastanivši se u Sjevernoj Kaliforniji, Ellen White prisustvovala je na

nekoliko sabora pod šatorima u Novoj Engleskoj 1904. godine, ali najčešće je prisustvovala saborima u svojoj novoj matičnoj državi. Na Saboru Konferencije Južne Kalifornije 1905. godine uspješno je pozvala na financijsku potporu novom sanatoriju *Loma Linda; dvije godine kasnije Saboru nije mogla prisustvovati, a kako je u Loma Lindi još uvijek bilo poteškoća, Ellen White poslala je pisanu poruku i zatražila da se na tom saboru javno pročita. Tom je porukom pozvala čelnike konferencija da podupru Sanatorij i utemelje medicinsku školu. Godine 1909. putovala je po cijeloj državi, često posjećujući sabore pod šatorima. Na putu kući govorila je na Saboru u Coloradu, održanom u blizini Bouldera od 26. kolovoza do 6. rujna. Taj je sabor pod šatorima bio posljednji kojemu je prisustvovala.

Vidi također: Sabor pod šatorima u Grovelandu.

Dodatno čitanje: E. N. Dick, „Adventist Camp Meetings of the 1840s“, *Adventist Heritage* 4, no. 2 (Winter 1977): 3-10; Gary Land, „Adventism and the Camp Meeting Tradition“, LUH, May 23, 1978.

Gary Land

SADAŠNJA ISTINA. Ellen White objavljivala je članke u dvama različitim adventističkim časopisima s istim nazivom – *Sadašnja istina* (*The Present Truth)*. Kad se 1848. i 1849. godine skupina adventista svetkovatelja subote osnovala i objedinila oko niza ključnih doktrina, James White, na nagovor Ellen White, započeo je objavljivati „male novine“ *Sadašnja istina*, posvećene isprva uglavnom doktrini o suboti. Jedanaest brojeva tiskano je između srpnja 1849. i studenoga 1850. godine. Uskoro se uz tu tiskovinu pojavila još jedna, *Adventistički pregled* (*The Advent Review*), koji je nastojao razjašnjavati kako adventisti svetkovatelji subote prenose poruku proročanstva o Drugom Kristovom dolasku, otkrivenu u vrijeme milleritskog pokreta. Pet brojeva tiskano je u razdoblju od kolovoza do studenoga 1850. godine. A u prosincu 1850. godine, ta su se dva časopisa ujedinila i formiran je novi – *Pregled drugog adventa i vjesnik subote* (*Second Advent Review and Sabbath Herald*), danas poznat pod imenom *Adventistički pregled* (*Adventist Review*). U časopisu *Sadašnja istina* Ellen White objavila je pet članaka o svojim viđenjima (u kolovozu 1849.; u rujnu 1849.; u ožujku 1850.; u travnju 1850.; i u studenome 1850.), od kojih je većina ponovo objavljena u njenoj knjizi **Prikaz o kršćanskom iskustvu i pogledima Ellen White* (*Sketch of the Christian Experience and Views of Ellen* G. *White*), tiskanoj 1851. godine. (vidi EW 36-52).

Kad su adventisti sedmoga dana otpočeli djelovati u Engleskoj, crkveni čelnici smatrali su da bi trebalo pokrenuti i časopis za Europljane koji govore engleskim jezikom. I tako je 1885. godine časopis *Sadašnja istina* počeo izlaziti i u Britaniji, a u njemu je u razdoblju od studenoga 1885. do rujna 1893. godine objavljeno petnaest članaka Ellen White – ponovljenih i proširenih sedam preneseno je iz njene knjižice *Kristove muke* (*The Sufferings of Christ*), prvi put objavljene 1869. godine. (2T 200-215).

SADAŠNJA ISTINA (*Present Truth*). Ellen White izričito tvrdi da još od 1844. godine proklamira ono što naziva *sadašnja istina*. Što je taj koncept značio Ellen White i ranim adventistima, može se promatrati iz dvaju kutova. Formalno, i najprije, koncept je označavao istinu koja je povezana s određenim razdobljem; istinu koja je kronološki zamišljena da se obznani u određeno vrijeme. Najmanje dvaput ona piše o „istini za ovo vrijeme“ (1SM 161; 6T 291), no to nikako ne bi trebalo značiti da je istina koju ona naziva sadašnjom važna *jedino* u njeno vrijeme. Iako se čini da drugdje sugerira kako svako razdoblje ima svoju sadašnju istinu, sadašnja istina koju je proklamirala bila je konačna: po njoj će se propitivati svijet. Što-

više, ta sadašnja istina Božji narod treba pripremiti za kraljevstvo slave i nijedno novo svjetlo neće joj proturječiti.

U suštinskom i općem smislu, međutim, *sadašnja istina* utemeljena je na Bibliji i obuhvaća cijelo Evanđelje. Sadašnja istina posebno je izražena istinama koje su prihvatili i nastavljaju ih se držati adventisti sedmoga dana. U kontekstu zapisa u 6T 290, 291 sasvim je jasno da Ellen White pod „sadašnjom istinom" podrazumijeva skup istinâ koje su sadržane u porukama triju anđela iz 14. poglavlja Otkrivenja. Sadašnja istina, dakle, nije ono što filozofija naziva apstraktnom istinom, već je istina koja utječe na život. Ona će „u čovjeku izazvati promjene koje će pokazati koliko snažno Božja milost utječe na srce". (6T 291). Poruka o sadašnjoj istini mora se posvuda obznanjivati, a uspjeh tog napora ovisit će o čistoći srca i životu onih koji je obznanjuju.

Dodatno čitanje: EW 262; GW 27, 265; 1SM 160-163; 2SM 102; 2T 78, 355; 3T 205.

Kwabena Donkor

SAKRAMENTI vidi **UREDBE**

SAN FRANCISCO, POTRES. U ranim jutarnjim satima u srijedu, 18. travnja 1906. godine, grad San Francisco bio je pogođen snažnim potresom u kojem su stotine ljudi izgubile život, a grad bio potpuno uništen. U to je vrijeme Ellen White bila u južnoj Kaliforniji, u posjetu novoosnovanom Sanatoriju u Loma Lindi (*Loma Linda Sanitarium*). Kad se početkom mjeseca svibnja vraćala kući, putovala je kroz San Jose, a zatim otišla u Mountain View, gdje je posjetila Pacifičku tiskaru (*Pacific Press*), koja je u potresu bila znatno oštećena. Odatle je otišla u San Francisco i iz prve ruke vidjela razaranja koja je grad doživio. Kasnije je zabilježila: „Zgrade koje su trebale biti otporne na katastrofu leže u ruševinama. Neke su djelomično potonule u zemlju. Grad predstavlja groznu sliku neučinkovitosti ljudske domišljatosti u gradnji struktura otpornih na vatru i potres." (RH, May 24, 1906).

Znakovito je da je Ellen White dva dana prije potresa imala viđenje u kojem je vidjela kako se „kuće tresu poput trske na vjetru. Zgrade, velike i male, rušile su se na tlo. Odmarališta, kazališta, hoteli i domovi bogataša bili su

POGLED NA SAN FRANCISCO NAKON POTRESA 18. TRAVNJA 1906.

potreseni i razbijeni. Mnogi su životi izgubljeni, a zrakom su se širili vriskovi ozlijeđenih i prestravljenih. Božji anđeli razaranja bili su na djelu. Jedan dodir bio je dovoljan da su zgrade, tako temeljito izgrađene da su ih ljudi smatrali sigurnima od svake opasnosti, ubrzo postale gomile smeća. Nijedno mjesto nije jamčilo sigurnost. Nisam osjećala nikakvu posebnu opasnost, ali ne nalazim riječi kojima bih opisala grozotu prizora koji su se preda mnom nizali. Činilo se da je Božje podnošenje iscrpljeno i da je došao sudnji dan." (*ibid.*).

U tom viđenju Ellen White najviše je bila impresionirana porukom koju je dobila od anđela, a odnosila se na poročnost u velikim gradovima i neminovnost Božje osude. „Od prizora koji su se nizali preda mnom, a koji su se najdublje usjekli u moje misli, strašnija je bila poruka povezana s njima. Anđeo koji je stajao uz mene rekao mi je da se Božje vrhovna vlast i svetost Njegova zakona moraju otkriti onima koji uporno odbijaju poslušnost Kralju kraljeva. Oni koji su odlučili da i dalje budu nelojalni moraju biti suočeni s milostivim osu-

dama kako bi, ako je moguće, mogli biti potaknuti da spoznaju grešnost smjera kojim idu." (9T 93).

Neki ljudi tvrdili su da je Ellen White predvidjela potres koji je pogodio San Francisco. Iako je njen opis onoga što je vidjela u viđenju koje je imala prije potresa u potpunosti odgovarao onome što se u San Franciscu dogodilo, ona potres nije predvidjela. U viđenju koje je dobila u Loma Lindi nijedan grad nije imenovan. Također je nijekala da joj je u viđenju pokazano kako će Los Angeles i New York biti sljedeći gradovi koji će biti uništeni jednakom silinom. (LS 411). Ali prizori uništenja koji su joj u viđenju pokazani, a posebno s njima povezana poruka anđela, potaknula ju je da uvjerljivo piše o prirodnim katastrofama u kontekstu Božjih osuda u vremenu posljetka. (RH, May 24, 1906; July 5, 1906).

Vidi također: Daniel Alonzo Parsons.

Dodatno čitanje: LS 407-415; 6Bio 79-88; 9T 92-96; J. R. Nix, „The Unrecorded Earthquake Vision", AR, June 19, 1986. Centar za adventističko istraživanje na Sveučilištu Andrews ima kružnu panoramsku fotografiju San Francisca snimljenu kratko vrijeme nakon potresa.

Denis Fortin

SAN FRANCISCO, SREDIŠNJA CRKVA. Jedna od najranijih adventističkih crkava u Kaliforniji. *J. N. Loughborough je 16. lipnja 1871. godine podigao šator na južnoj strani Market Streeta, između Pete i Šeste ulice. Sljedećeg dana pridružio mu se *M. E. Cornell i bogoslužja su održavana do 21. studenoga, kada je crkva bila organizirana. U novoj zajednici ubrzo je došlo do podjele uzrokovane različitim pogledima na ponašanje M. E. Cornella i novoobraćene gđe Sarah E. Harris. Oboje su odbili priznati da su njihovi međusobni odnosi bili previše familijarni. U nedjelju 28. siječnja 1872. godine, Loughborough i crkva zakazali su preispitivanje tog problema. Večer uoči zakazanog sastanka Cornell je primio pismo Ellen White. U njemu je prekoravala njegovo ponašanje i iznijela neke detalje na temelju kojih je Cornell stekao uvjerenje da ih je mogla saznati samo u viđenju. Duboko impresioniran, priznao je svoju krivnju, pa je sastanak otkazan. U jednom dijelu svog pisma Ellen White ga je upozorila: „Budi oprezan kad pokušavaš steći povjerenje žena, ili im dopuštaš da ti se povjere. Drži se podalje od društva žena koliko god ti je moguće. Bit ćeš u opasnosti." (Lt 23, 1871, u TSB 167).

Znakovita je pozadina tog događaja. Cornellova je situacija Ellen White prvi put pokazana 10. prosinca 1871. godine u viđenju koje je dobila u Bordovilleu, u državi Vermont. Počela je pisati Cornellu 27. prosinca, ali pritisnuta drugim obvezama, pismo nije dovršila. Rano ujutro 18. siječnja 1872. godine nenadano se probudila potaknuta jakim porivom da prijekore završi. Nakon što je na brzinu dovršila pismo, poslala je svog sina Willieja da ga odnese izravno poštaru. To je omogućilo da pismo stigne na vrijeme kako bi se spriječila ozbiljna podjela među vodećim propovjednicima u Kaliforniji.

Iako je Cornell u siječnju 1872. godine priznao svoju odgovornost, način ponašanja nije promijenio. Kad su James i Ellen White potkraj te godine došli u Kaliforniju, problem je napokon riješen izravnom komunikacijom. Na sastanku održanom 3. prosinca 1872. godine Ellen White je starješini Cornellu pročitala opširne prijekore koji su objavljeni u njenoj trećoj knjizi (od 227. do 243. stranice) *Svjedočanstva za Crkvu* (*Testimonies for the Church*). „Vaše ponašanje, brate Cornell i gđo Harris, zavrijedilo je oštru kritiku. Uzeli ste sebi slobodu da se jedno prema drugome ponašate onako kako se nikada međusobno ne bi trebala ponašati čak ni rođena braća i sestre. Sagriješili ste Bogu; ali to nije sve; nanijeli ste duboku ranu Njegovoj

dragocjenoj stvari i jako opteretili Božje djelo u San Franciscu i u Woodlandu." Ellen White pisala im je i o Božjoj milosti: „Brate Cornell, Bog je vrlo sažaljiv, jer razumije naše slabosti i naše kušnje; dođemo li k Njemu slomljena srca i skrušena duha, On će prihvatiti naše pokajanje, a prihvatimo li Njegovu snagu za pomirenje s Njim, On nam obećava da ćemo imati mir s Njim." (Lt 29a, 1872).

Cornell se pokajao suznih očiju, ali Sarah Harris odbila je priznati bilo kakvu krivnju ili odgovornost. U zapisnicima sa sastanka zabilježeno je da je Harris rekla kako „priznaje neke stvari u prijekoru gđe White", ali „uglavnom je negirala da, ako je i počinila pogrešku, to je bilo glavom, a ne srcem". (Zapisnici Crkve u San Franciscu, 3. prosinca 1872. godine). Svoje ustrajno poricanje završila je odbijanjem priznanja. Crkva je odobrila prijekore Ellen White, a 15. prosinca 1872. godine Sarah Harris isključena je iz članstva (Crkveni zapisnici, 4. prosinca 1872. godine). Skupina simpatizera branila je Sarah Harris, a dugi niz godina mjesna zajednica bila je podijeljena mišljenja o slučaju Cornell/Harris. Crkveni zapisnici otkrivaju višegodišnju prikrivenu sumnju prema proročkoj službi Ellen White.

Središnja crkva u San Franciscu i dandanas nastavlja živjeti kao održiva zajednica u urbanom okruženju s karakterističnom povijesnom zgradom. Poteškoće uzrokovane Cornellovim indiskrecijama sada su stvar prošlosti, a mjesna zajednica vjerna je poruci adventista sedmoga dana.

Dodatno čitanje: JNL, *Rise and Progress of the Seventh-day Adventists With Tokens of God's Hand in the Movement and a Brief Sketch of the Advent Cause From 1831 to 1844* (Battle Creek, Mich.: General Conference Association, 1892), 281-286; „San Francisco Church Minutes, 1871-1890" (Archives and Special Collections, LLU); „J. N. Loughborough Diary" (Advent Source Collection, CAR); H. E. Douglass, *They Were There* (PPPA, 2006), 56-59.

Merlin D. Burt

SANATORIJ ROCK CITY. Zdravstvena ustanova u Nashvilleu, Tennessee, koju je Ellen White posjetila u travnju 1909. godine ubrzo nakon otvorenja. (6Bio 191). Preteča Sanatorija Rock Cityja bila je prva adventistička zdravstvena ustanova osnovana posebno da služi Afroamerikancima, a sastojala se od niza ambulanti koje su u Nashvilleu otvorili Fred i Fannie Young 1901. godine. Youngovi su zamislili da će taj mali početak prerasti u sanatorij sa školom za medicinske sestre. Otprilike u isto vrijeme, na drugoj strani grada, otvorene su druge ambulante koje su bile preteče Sanatorija *Nashville. Kontekst sugerira da je Ellen White mislila na obje ove inicijative kada je 1901. i 1902. godine napisala da je „sanatorijsko djelovanje također započelo u Nashvilleu". (7T 234). Ukazala je na potrebu snažne potpore institucijama u nastajanju i upozorila crkvene čelnike da ne „žure" s daljnjim projektima dok već postojeći ne „ojačaju". (*ibid.*). Youngovima se 1902. godine pridružila Lottie C. Isabel, doktorica medicine koja je diplomirala na *Američkom medicinskom misionarskom koledžu *(American Medical Missionary College)*.

Godine 1904. Ellen White posjetila je Sanatorij, pohvalno govorila o radu koji se ondje obavljao i apelirala na adventiste da ga podupru „obilnim darovima". (ST, Nov. 30, 1904; usp. SW, Oct. 25, 1904; EH, Aug. 18, 1904). Nažalost, očekivana podrška nije stigla; ustanova je ubrzo propala, a dr. Isabel preselila se u Birmingham, Alabama.

Međutim, 1908. godine Južna unija konferencija (*Southern Union Conference*) kupila je zgradu za Sanatorij Rock City, i u njega je prebačena oprema iz prijašnjih ambulanti za liječenje, a dr. Lottie Isabel Blake, sada udana, vratila se kao medicinska nadzornica, uz pomoć svog supruga, D. E. Blakea, propovjednika koji

je kasnije postao liječnik. Međutim, Sanatorij ponovno nije uspio napredovati.

Godine 1927. *Nellie Druillard otvorila je Sanatorij Riverside u Nashvilleu koji je služio Afroamerikancima. Osnovala ga je vlastitim sredstvima i njime upravljala do 1935. godine, kada ga je darovala Generalnoj konferenciji. Ustanova je prodana 1983. godine.

Dodatno čitanje: Encyclopedia SDA (1996), vol. 11, 461, 462.

Jerry Moon

SANATORIJI. Adventističke ustanove za zdravstvenu skrb koje su minimizirale ili u potpunosti izbjegavale terapiju lijekovima. U njima se prakticirala i kirurgija, ali su se uglavnom oslanjali na *hidroterapiju, fizikalnu terapiju, prehranu i terapije tjelovježbom, te drugim *prirodnim lijekovima. Da ih se ne bi poistovjećivalo s ustanovama za dugotrajnu skrb (engl. *Sanitoriums*) u kojima se liječe kronične bolesti poput tuberkuloze ili mentalnih bolesti, sanatoriji (engl. *Sanitariums*) naglasak su stavljali na zdravstveno prosvjećivanje i promjenu načina života kojima bi se pacijentima pomoglo u oporavku i održavanju zdravlja. Potreba isticanja te razlike najvjerojatnije je bio jedan od razloga zbog kojeg je *J. H. Kellogg skovao sintagmu „medicinski i kirurški sanatorij", izraz kojim su se koristili i drugi adventistički sanatoriji, primjerice Claremont medicinski i kirurški sanatorij (*Claremont Medical and Surgical Sanitarium*), u Cape Townu, u Južnoj Africi.

Razvoj adventističkih zdravstvenih ustanova, kasnije nazvanih sanatoriji, bio je izravan rezultat viđenja što ga je Ellen White imala 25. prosinca 1865. godine u Rochesteru, u saveznoj državi New York, (1T 485), govoreći o „ustanovi za liječenje vodom" u Dansvilleu, u saveznoj državi New York, kao o „najboljoj ustanovi" takve vrste „u Sjedinjenim Američkim Državama", izuzmu li se njihova „vjerska načela" (*ibid.*, 490). Potom je prikazala dvostruku svrhu adventističkih zdravstvenih ustanova, pozivajući adventiste da uspostave sličnu „svoju ustanovu, pod svojom upravom", (1) „u korist bolesnih i napaćenih među nama". Predviđala je (2) da će „takva ustanova, pravilno vođena, biti sredstvo pomoću kojeg iznosimo svoja gledišta pred mnoge koje bi bilo nemoguće dosegnuti" na druge načine. „Tako izloženi utjecaju istine, neki neće biti samo oslobođeni tjelesnih boljki nego će naći ljekoviti melem za svoje grešne duše." (*ibid.*, 493). Kao odgovor na ovaj poziv, adventisti su 1866. godine u Battle Creeku osnovali *Zavod za zdravstvenu reformu (*Health Reform Institute*).

Riječ *sanatorij* (engl. *Sanitarium*) adventistima je predložio *J. H. Kellogg 1877. godine, kada je Zavod za zdravstvenu reformu preimenovao u Medicinski i kirurški sanatorij Battle Creek (*Battle Creek Medical and Surgical Sanitarium*), i ta je ustanova postala prototip sličnih ustanova u cijelome svijetu. Adventistički sanatoriji cvjetali su u Sjevernoj Americi sve do velike depresije koja je zavladala od 1929. do 1939. godine. Veći među njima, poput Battle Creeka (koji je 1907. godine prestao biti pod kontrolom Crkve), postali su popularna „lječilišta" za bogataše, koji su usluge plaćali u skladu sa svojim mogućnostima, te tako osnaživali sanatorij da siromašnima pruža usluge uz malu naknadu ili čak besplatno. U razdoblju depresije klasa bogatih u Americi u velikoj je mjeri financijski upropaštena pa su tek rijetki ljudi mogli priuštiti sebi duži boravak u sanatoriju. Nakon depresije, uvođenjem zdravstvenog osiguranja, za sve su korisnike naknade izjednačene, a popraćene su i strogim smjernicama kojima se pacijentima propisivalo najkraće moguće trajanje boravka. Boravak od dva ili tri tjedna i duži tretmani prirodnim lijekovima i promjene načina života nisu bili obuhvaćeni zdravstvenim osiguranjem pa je većina adventističkih sanatorija u Sjevernoj Americi adaptirana u bolnice za akutnu njegu.

Dodatno čitanje: F. D. Nichol, „The Genius and Scope of Our Medical Work–Nos. 1-3“, Ministry, August-October 1949; SHM.

Jerry Moon

SAVEZI, BOGA S ČOVJEKOM. Glavno tumačenje savezâ dala je Ellen White u knjizi *Patrijarsi i proroci* (*Patriarchs and Prophets*) od 363. do 373. stranice. Prepoznala je „da kao što Biblija predstavlja dvije vrste zakona, jedan nepromjenjiv i vječan a drugi privremen i prolazan, tako postoje i dva saveza“. (PP 370). Prvi savez, sklopljen u Edenu (Postanak 3,15), bio je „savez milosti“ i on je „ponudio pomilovanje Božjom milošću koja pomaže u budućoj poslušnosti kroz vjeru u Krista”. (PP 370). „Isti taj savez obnovljen je s Abrahamom [Postanak 22,18]” (PP 370), kojemu je vjera u Božja obećanja (Postanak 26,5; 17,7) uračunata u pravednost (Postanak 15,6; Galaćanima 3,6). Ovaj edensko-abrahamski savez također je vječan i u Novome zavjetu nazvan je *novi* savez, jer se „nije mogao potvrditi do Kristove smrti“. (PP 370).

Drugi savez sklopljen je na Sinaju. U odgovoru na pitanje „Zašto je drugi [stari] savez sklopljen na Sinaju?“, Ellen White napisala je da su Izraelci, nakon egipatskog ropstva „u velikoj mjeri izgubili spoznaje o Bogu i načelima Abrahamovoga saveza”. (PP 371). Oni „nisu imali pravu predodžbu o Božjoj svetosti, o prekomjernoj grešnosti vlastitih srca, o svojoj potpunoj nesposobnosti da, sami po sebi, provedu Božji zakon i o svojoj potrebi za Spasiteljem. Svemu tome moraju biti poučeni.” (PP 371).

Prije davanja Deset zapovijedi na Sinaju (vidi *Zakon Božji), Bog je obećao Mojsiju i Izraelcima: „Stoga, budete li mi se vjerno pokoravali [doslovno, „pozorno Me slušali“] i držali moj savez, vi ćete mi biti predraga svojina mimo sve narode – tä moj je sav svijet!” (Izlazak 19,5). Ali „ljudi nisu spoznali grešnost vlastitog srca, i da bez Krista nije nemoguće pokoravati se Božjem zakonu”. (PP 371, 372). Ne shvaćajući da su nesposobni držati Božji zakon, „olako su sklopili savez s Bogom“, izjavljujući pritom: ‘Sve što je Jahve rekao, izvršit ćemo i poslušat ćemo.’ [Izlazak 24,7].” (PP 372). Taj savez koji krasi samopouzdanje u ljudska obećanja sada je poznat kao „stari“ savez.

Ellen White jasno je suprotstavila oba saveza: „Uvjeti ‘starog saveza’ bili su, pokoravaj se i živi. … ‘Novi savez’ sklopljen je na ‘boljim obećanjima’ – obećanju o oproštenju grijeha i obećanju o Božjoj milosti koja obnavlja srce i usklađuje ga s načelima Božjega zakona. ‘Nego, ovo je savez što ću ga sklopiti s domom Izraelovim poslije onih dana – riječ je Jahvina: *Zakon ću svoj staviti u dušu njihovu i upisati ga u njihovo srce*. …Jer ću oprostiti bezakonje njihovo i grijeha se njihovih neću više spominjati.’ [Jeremija 31,33.34].” (PP 372).

Dakle, za Ellen White, razlika između dvaju saveza nije toliko povijesna koliko iskustvena. Nazvani *novi* savez i edenski i abrahamski savez jedno su te isto; oni opisuju Božja obećanja praštanja i davanja snage onima koji se pouzdaju u Njega i vjeruju da će On svoja obećanja ispuniti. Vječni savez je „pakt o ponovnom dovođenju ljudi u sklad s božanskom voljom, postavljajući ih tamo gdje bi oni mogli poštovati Božje zakone”. (PP 371). Nasuprot tome, „stari“ savez ne opisuje razdoblje od Sinaja do križa, već stajalište koje odražava oslanjanje na vanjsko pokoravanje zakonu bez preobrazbe srca ostvarene „plodovima Duha”. (PP 372).

Zakon dan na Sinaju isti je zakon koji je Duh Sveti upisao „u njihovo srce“. (Jeremija 31,33). Iste odredbe edenskog i Abrahamovog saveza – „novog“ ili „vječnog“ saveza – primjenjuju se i danas: Evanđelje prethodi poslušnosti. Isus kao naš Spasitelj otkupljuje naše grijehe, i naša se srca obnavljaju Duhom Svetim. „Kroz Kristovu milost živjet ćemo pokoravaju-

ći se Božjem zakonu upisanom u našim srcima." (PP 372).

Vidi također: Spasenje, plan spasenja

Dodatno čitanje: S. MacCarthy, *In Granite or Ingrained?* (AUP, 2007).

Herbert E. Douglass

SAVEZNA REPUBLIKA NJEMAČKA. Putujući u Skandinaviju i u Englesku, Ellen White nekoliko je puta proputovala Njemačku. Njen najduži boravak u Njemačkoj bio je od 26. do 31. svibnja 1887. godine, kada je posjetila adventističku zajednicu u Vohwinkelu, pokraj Wuppertala. Pratio ju je L. R. Conradi, koji joj je bio prevoditelj. Zajednica u Vohwinkelu bila je prva adventistička crkva u Njemačkoj, koju je 1876. godine organizirao J. Erzberger. U vrijeme posjeta Ellen White, ta je Crkva u Njemačkoj bila i jedina adventistička zajednica. Ovdje su Erzberger i J. N. Andrews pronašli skupinu nezavisnih kršćana pijetističke tradicije, vodio ju je Johann H. Lindermann, tkalac i reformacijski laički propovjednik, koji je otkrio zapovijed o suboti neovisno o sjevernoameričkim adventistima sedmoga dana. Skupina, nazvana Kristova zajednica krštenih (*Getaufte Christen-Gemeinde*), krstila je odrasle i gajila snažno uvjerenje da će Krist uskoro ponovo doći. Jezgro adventističke zajednice u Vohwinkelu činili su Lindermannovi sljedbenici, ali sam Lindermann nije postao adventist. Kad je Ellen White došla u Vohwinkel, zatekla je vjernike u poteškoćama. Neljubazne kritike podijelile su crkvu na frakcije. Tijekom prve noći sanjala je san, koji se očito odnosio na situaciju društva u Vohwinkelu. U snu je vidjela Isusa kako se obraća skupini ljudi koji ga u početku nisu prepoznali, i opominje ih da zadrže jedinstvo i mir i da se vole usprkos pogreškama. Kad su slušatelji prepoznali Isusa, plakali su i jedni su drugima priznali svoje grijehe. To viđenje potaknulo je Ellen White da organizira *„zajednički sastanak" zahvalnosti i razmjene iskustava, gotovo nepoznat među vjernicima u Vohwinkelu. Njena služba izlječenja situacije u Vohwinkelu pokazala se prekretnicom u uspostavljanju sklada i jačanju evanđeoskog dosega ranih njemačkih adventista. Kasnije, pod Conradijevim vodstvom, mnogi objavljeni spisi Ellen White prevedeni su na razne europske jezike i u Adventističkoj nakladničkoj kući (*Internationale Traktatgesellschaft*) u Hamburgu tiskani su za europske kolportere.

Dodatno čitanje: Historical Sketches of the Foreign Missions of Seventh-day Adventists (Basel: Imprimerie Polyglotte, 1886; AUP, 2005); D. A. Delafield, *Ellen G. White in Europe, 1885-1887* (RHPA, 1975), 275-285; B. E. Pfeiffer, „Ellen G. White in Germany", *Ellen G. White and Europe. Symposium Papers 1987* (Bracknell, Eng.: Ellen G. White Centre, Europe, 1987), 414-426; D. Heinz, „Johann Heinrich Lindermann und die pietistischfreikirchlichen Wurzeln der deutschen Adventisten", *Adventecho 99,* No. 4 (April 2000): I-IV.

Daniel Heinz

SAVJEST. Funkcija uma koji razlikuje ono što je pravilno od onog što je pogrešno (RH, Jan. 1, 1875). Ellen White shvatila je da savjest može biti dobro informirana, dezinformirana ili neupućena u pravilno i pogrešno i Božju otkrivenu volju. (1MCP 323; RH, Jan. 24, 1899; DA 638; 7T 196; Ed 231). Umjesto kao rođenjem stečen nepogrešivi unutarnji kompas koji upravlja odlukama, savjest je bolje razumjeti kao skladište vrijednosti koje se stječe procesom učenja. (7T 196; Ed 231; 1MCP 323, 324). Umu je svojstvena sposobnost razlikovanja alternativa, ali spoznaja o onome što je pravilno a što pogrešno pripisuje se mudrosti i usađena je u savjest utjecajem Duha Svetoga. (RH, July 25, 1899). Potvrđena mudrošću i odobrena savješću, istina možda neće utjecati na ponašanje sve dok je srce ne prihvati. (1MCP 324; RH, Sept. 25, 1883.; Ev 291).

Propovjednici trebaju upućivati izravne i privlačne apele na savjest kad Božju istinu predstavljaju slušateljima na za njih dobar i prikladan način. (RH, Apr. 20, 1897; RH, Feb. 13, 1894; RH, May 24, 1892). Pretjerani napori oko usklađivanja ljudi s načelima istine, brzinom koja je za njih prevelika, mogu rezultirati njihovim obeshrabrenjem i okretanjem od istine. (CD 468; HL 35). I iskreni kršćani mogu imati savjest koja s određenim pitanjima nije usklađena. (1MCP 322). Iako se savješću međusobno razlikuju, nemaju pravo preuzimati odgovornost drugih ili pokušati regulirati njihovu savjest. (2MCP 707). Bog nikada ne vrši prisilu na savjest, ali Sotona i njegovi ljudski suradnici nastoje prisiljavati ljude da kompromitiraju savjest. (RH, Feb. 7, 1893; RH, Jan. 10, 1893; RH, Sept. 7, 1897). Nitko ne bi trebao svom supružniku, učitelju, propovjedniku ili bilo kome drugome dopustiti da mu diktira smjer djelovanja koji se protivi savjesti. (PC 403; ChL 29; RH, July 14, 1885. RH, Apr. 20, 1911.; 2T 118).

Kao što se događalo u prošlosti, pojedinci na vladajućim pozicijama donošenjem zakona nastojat će ljudima sputavati i kontrolirati savjest. (7BC 977; ST, May 13, 1897; ChS 155). Ali političke i crkvene vlasti griješe protiv Boga kad pokušavaju prisiljavati ljude da se protive svojoj savjesti. (ChL 30; RH, Mar. 26, 1895).

Ponavljanjem grijeha, savjest otvrdne ili postaje neosjetljiva, pa im tada pogrešna djela izgledaju dobroćudno. (3T 257; RH, June 12, 1894). Uporno nepokoravanje sve više otežava poslušnost i reakcije na poticaje Duha Svetoga. (ST, July 22, srpnja 1886; PH167, 8). Funkcioniranje savjesti oslabljeno je upotrebom alkohola i drugih tvari koje mijenjaju um. (PCP 26; 2MCP 407). Upotreba nezdrave hrane ili prekomjerno popuštanje dobroj hrani može zamračiti um. (CTBH 134; YI, Jan. 1, 1903). Neumjereno druženje i zabave te napori da se izgledom i osobnim šarmom privuče nečija pažnja imaju desenzibilizirajući učinak na savjest. (ST, Aug. 18, 1881.; MYP 387). Prepuštanje romantičnom zanosu i bavljenje nečasnim djelima ometaju pravilno funkcioniranje savjesti. (AH 51; RH, Sept. 26, 1899; PH085, 24). Preosjetljive savjesti mogu kod ljudi izazvati osjećaj krivnje, čak i onda kad su im grijesi oprošteni. (AG 109; ST, Feb. 10, 1876; DA 223; LLM 180). Preaktivna savjest ljude može odvesti u ekstremizam i fanatizam. (1NL 38). Zdrava savjest odmah prepoznaje razliku između pravilnog i pogrešnog, upozorava na pogreške i pobornik je Bogu ugodnog smjera djelovanja. (3T 22; Ed 57; PH167, 40). Savjest koja pravilno funkcionira odobrava ono što je pravilno i dobro u životu, a ta spoznaja da činimo što je pravo stvara trajnu radost i zadovoljstvo u srcu. (4T 44-47; RH, Mar. 4, 1875; ST, Jan. 1, 1885.; 2T 327).

Dodatno čitanje: 1MCP 319-328.

H. Peter Swanson

SAVJETI ZA CRKVU (*Counsels for the Church,* nakladnik knjige PPPA, 1991, 462). Kompilacija temeljena na devet knjiga niza *Svjedočanstva za crkvu* (*Testimonies for the Church*) i drugih djela Ellen White, koja pruža reprezentativan odabir savjeta za ekonomičnost publiciranja i svrhu prijevoda. U svakom od 66 poglavlja predočene su referencije na izvornike. Obuhvaćene teme sadrže savjete pojedincima i crkvenim ustanovama kao i opće teme. Posljednje poglavlje pod naslovom „Evo, dolazim uskoro“ na prikladan način završava jednom od njenih najpoznatijih izjava: „Nemamo se čega bojati u budućnosti, osim ako zaboravimo put kojim nas je Gospodin vodio i Njegovo poučavanje u našoj prošlosti.” (359). Upravitelji Društva za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*) predgovoru su dodali i dulje poglavlje koje nosi naslov „Proročki dar i Ellen G. White“ *(„The Prophetic Gift and Ellen*

G. White"), popis tema na 80 stranica i popis njenih spisa na 20 stranica.

Nikolaus Satelmajer

SAVJETI O GOVORU I PJEVANJU (*Counsels on Speech and Song*, nakladnik knjige PPPA, 1988, 2007, 480). Knjiga izvorno naslovljena *Glas u govoru i pjesmi* (*The Voice in Speech and Song*), kompilacija je savjeta Ellen White o korištenju glasa i dara govora u javnom govoru, pjevanju i evangelizaciji. Knjiga ističe važnost govornog obrazovanja, predstavlja Krista kao idealnog govornika i nudi smjernice za kršćanska stajališta i učinkovite metode javnog govora. U doba kada sustavi javnog govora još nisu postojali Ellen White često je isticala potrebu za kulturom glasa – za osposobljavanjem glasa da se riječi izgovaraju razgovjetno i izražajno, neusiljeno, bilo da se čita, pjeva ili propovijeda (od 173. do 180. stranice). Preporučila je da se kulturi glasa daje istaknuto mjesto u nastavnom planu i programu osnovne škole, jednako kao čitanju, pisanju i pravopisu (175) te da propovjednici budu dobro uvježbani za javni govor (177). „Nijedan muškarac i nijedna žena nisu ono što bi mogli biti kad u suradnji s Bogom rade na širenju sjemena istine ako pritom ne ulažu ozbiljan, mukotrpan napor u kulturi glasa i riječi." (190). Svrha davanja takvih savjeta bila je pragmatična: ne samo propovijed već i sve što se odnosi na nečiju osobnost trebalo bi pomoći u propovijedanju istine (178). „Neka svi maksimalno iskoriste dar govora." (176).

SAVJETI O ŽIVOTU I PREHRANI (*Counsels on Diet and* Foods, nakladnik knjige RHPA, 1938, 1976, 511). Kompilacija spisa Ellen White o prehrani i nutricionizmu. Tematski organiziran, taj referentni alat daje izvor i datum uz svaki unos, pokazujući čitatelju gdje može pronaći cijelu izjavu u punom kontekstu. Među knjigama Ellen White jedinstvena je po tome što raspoređuje unose po tematskim naslovima bez pokušaja pružanja kontinuiteta u čitanju.

Još prije 1848. godine, Ellen White počela je u viđenjima primati informacije o bliskoj vezi između prehrane i fizičkog i duhovnog blagostanja. Do 1926. godine *Studije svjedočanstava o prehrani i namirnicama* (*Testimony Studies of Diet and Foods*), kompilacija prehrambenih savjeta iz njenih pisama, članaka, knjižica i knjiga, bila je dostupna ponajprije studentima znanosti o pravilnoj prehrani na Koledžu za zdravstvene evanđeliste (*College of Medical Evangelists*) u gradu Loma Linda, u državi Kaliforniji (danas Sveučilište Loma Linda). Tu kompilaciju izvorno je pripremio dr. Harold M. Walton. Nakon što je naklada ubrzo rasprodana, shvatilo se da su takve informacije čitateljstvu vrlo privlačne. Godine 1938. Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*) objavio je prošireno izdanje kompilacije iz 1926. godine pod naslovom *Savjeti o prehrani i namirnicama* (*Counsels of Diet and Foods*). Godine 1946. izašlo je treće izdanje s drugačijim oblikovanjem, ali bez promjena u tekstu. Ni četvrto izdanje iz 1976. godine nije sadržavalo nikakve promjene u tekstu ili paginaciji. Fusnota o siru dodana je na 368. stranici u izdanjima objavljenima nakon 4. kolovoza 1988. godine. Peto izdanje (2001) imalo je novodizajniranu naslovnicu i uvod te veći format stranice i ispisa, ali bez izmjena u tekstu.

Ellen White dobila je informacije o prehrani u vrijeme kada su neznanje i dezinformacije o toj temi bujale. Dostupne informacije o prehrani, proturječne i često pogrešne, mogu biti štetne. Njen savjet, zasnovan na sigurnom smjeru kretanja tim minskim poljem, sadržavao je informacije koje su izdržale test povećanog znanja. Dr. Clive McCay, unitarist, čitao je knjigu *Savjeti o prehrani i namirnicama* dok je 1950-ih godina predavao nutricionizam na Sveučilištu Cornell. Kao specijalist za povijest prehrane, znao je što o prehrani govore pisci

i predavači devetnaestoga i ranih godina dvadesetoga stoljeća. Njegovo čuđenje nad sposobnošću Ellen White da izbjegne neistinite i smiješne izjave, pišući samo ono što se pokazalo dobrim savjetom, navelo ga je na objavljivanje trodijelne recenzije njenih prehrambenih savjeta u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) 1959. godine.

U uvodu izdanja iz 2001. godine, upravitelji Društva za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*) dali su posebne savjete čitateljima te knjige. Upozorili su da se jedan dio naputaka Ellen White ne smatra cjelovitim učenjem o nekoj temi. Pozvali su na čitanje cjelokupnog stajališta o temi koja je predmet njihova zanimanja i na proučavanje otvorenim umom. Upozorili su na štetnost odlaženja u krajnost. Također su potaknuli čitatelje da iskoriste sve veća saznanja o prehrani i zdravlju dostupna od drugih autora, uz uvjet da su zaključci „usklađeni sa savjetima koja su primljena nadahnućem".

Dodatno čitanje: C. M. McCay, „A Nutrition Authority Discusses Ellen G. White"; RH, Feb. 12, 1959, reprinted in AR, Jan. 8, 1981; *idem,* „Science Confirms Our Health Teachings"; RH, Feb. 19, 1959, reprinted in AR, Jan. 15, 1981; *idem,* „Our Health Teachings Further Confirmed"; RH, Feb. 26, 1959; „Dr. Clive McCay: A Nutrition Authority Discusses Mrs. White" (EGWE, SDoc); D. S. McMahon, *Acquired or Inspired? Exploring the Origins of the Adventist Lifestyle* (Victoria, Australia: Signs Pub. Co., 2005).

Sylvia M. Fagal

SAVJETI O ODGOJU (*Counsels of Education,* nakladnik knjige PPPA, 1968, 312). Faksimilna reprodukcija poglavlja o odgoju iz devet knjiga u nizu *Svjedočanstva za crkvu* (*Testimonies for the Church*), objavljenih 1968. godine na Kvadrijenalnom vijeću za visoko obrazovanje (*1968 Quadrennial Council for Higher Education*), čiji je pokrovitelj bio Odjel za obrazovanje Generalne konferencije (*General Conference Department of Education*). Svako poglavlje ostalo je u izvornom obliku *Svjedočanstava*, sa sadržajem stranice, brojem izdanja i paginacijom; kontinuirane oznake brojeva stranica pojavljuju se u zagradama na dnu svake stranice. Koristan povijesni uvod u spise Ellen White o odgoju napisao je Arthur L. White, i taj uvod prethodi tekstu te pruža izvor za pomoć u uspostavi odnosa između ove i drugih knjiga Ellen White o odgoju.

Ellen White napisala je svoj prvi traktat o odgoju 1872. godine pod naslovom „Pravilan odgoj" (*Proper Education*, nalazi se u 3T 131-160). U to vrijeme sedam od devet knjiga u nizu *Svjedočanstva za crkvu* sadržavalo je poglavlja o odgoju. Osnova odgojne filozofije Ellen White jest njeno uvjerenje da je Biblija „korijen i grana svih mudrosti i intelektualnih postignuća". (6T 157). Odgoj je više od vježbanja intelekta; ono je skladan razvoj uma, tijela i duha. Takav odgoj započinje kod kuće, u kojoj roditelji svoju djecu poučavaju iz druge Božje knjige [prirode], „pravilno ih usmjeravajući k tome da razmišljaju i rade na sebi". (CE 3). Formalno školovanje djeca ne bi trebala započeti prerano (CE, 7), a učitelji bi trebali biti plemenita duha i brinuti se za spasenje svojih učenika (CE 5, 33, 219). Učenici svoje tijelo i um ne bi trebali slabiti dugotrajnim učenjem, zbog čega ne bi bili u stanju vježbati tijelo ili obavljati praktične životne obveze. Cilj je adventističkog obrazovanja osposobiti učenike za cjeloživotno služenje i svjedočenje u zanimanju koje odaberu, koje god ono bilo. S Biblijom kao njihovim vodičem, mnoge će dovesti do spasonosnih spoznaja o Isusu, najvećem Učitelju.

Marla Samaan Nedelcu

SAVJETI O SUBOTNJOJ ŠKOLI (*Counsels on Sabbath School Work*, nakladnik knjige RHPA, 1938, 192). Kompilacija savjeta Ellen

White o radu *subotnjih škola. Materijali odabrani za tu knjigu preuzeti su iz knjige **Svjedočanstva o radu subotnje škole* (*Testimonies on Sabbath School Work*), objavljene 1900. godine, te iz drugih objavljenih knjiga i članaka u časopisima. Knjiga je podijeljena na šest dijelova koji se bave važnošću i svrhom subotnjih škola kao sredstvom Crkve za pridobivanje duša, proučavanjem Biblije, ulogom i duhovnim kvalifikacijama učitelja, darovima misije i temeljnim načelima vođenja subotnjih škola. Knjiga *Savjeti o radu subotnje škole* također treba poslužiti kao izvor materijala za obučavanje subotnjoškolskih učitelja.

SAVJETI O UPRAVLJANJU (*Counsels on Stewardship,* nakladnik knjige RHPA, 1940, 372). Kompilacija spisa Ellene White koju je pripremio Odjel Generalne konferencije za upravljanje, kao odgovor na široko rasprostranjene zahtjeve za smjernicama o *upravljanju. Velik dio sadržaja knjige preuzet je iz članaka objavljenih u časopisu **Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*), te iz drugih materijala koji 1940. godine članovima Crkve nisu bili dostupni. Teme uključuju dobročinstvo, Božje vlasništvo, čovjekovo upravljanje, podupiranje Božjeg djela, desetinu, individualnu vjernost, bogatstvo, darežljivost, priloge nečlanova, motive davanja, spekulacije i ulaganja, pozajmljivanje i dugovanje, uštede, obećanja i zaloge, planiranje imetka i nagrade vjernosti. Na kraju svakog od petnaest poglavlja nalazi se popis srodnih materijala za dodatno proučavanje koji je prethodno objavljen u nizu knjiga **Svjedočanstva za crkvu* (*Testimonies for the Church*), nizu *Vjekovni sukob (*Conflict of the Ages*) i nekim drugim knjigama.

G. Edward Reid

SAVJETI O ZDRAVLJU (*Counsels on Health*, nakladnik knjige PPPA, 1923, 1957, 687). Kompilacija spisa Ellen White o zdravstvenim načelima i upravljanju zdravstvenim ustanovama. Drugo izdanje te knjige razlikuje se od prvog u tome što je svaki članak označen datumom pisanja ili prve objave. U knjizi su vrijedne informacije za zdravstvene odgajatelje, uključujući liječnike, medicinske sestre, školske učitelje, radnike u području zdrave prehrane i medicinske misionare. Knjiga razgovjetno objašnjava temelj zdravog života i njegovu usku povezanost s duhovnim, intelektualnim, socijalnim i emocionalnim životnim aspektima. Recepti navedeni u toj knjizi imaju cilj očuvanje osobnog zdravlja.

Knjiga *Savjeti o zdravlju* također daje smjernice o tome kako oblikovati uspješne zdravstvene ustanove i ističe važnost liječnika i zdravstvenih radnika koji su u uskoj vezi s izvorom svih mudrosti, kako bi svim pacijentima pružali suosjećajnu skrb. Ova je knjiga objavljena u nadi da će pridonijeti najčišćoj i najnesebičnijoj praksi liječenja i zdravstva, očekujući da će svaki zdravstveni djelatnik reflektirati sliku moćnog Iscjelitelja.

Kathleen H. Liwidjaja-Kuntaraf

SAVJETI PISCIMA I UREDNICIMA (*Counsels to Writers and Editors,* nakladnik knjige SPA, 1946, 192). Kompilacija savjeta Ellen White piscima i urednicima publikacija i časopisa adventista sedmoga dana. Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*) objavilo je 1939. godine mali zbornik uputa Ellen White urednicima u obliku skripte s naslovom *Savjeti urednicima* (*Counsels to Editors*). Ta je kompilacija podijeljena urednicima koji su sudjelovali na uredničkom vijećanju u kolovozu te godine, a potom je i tiskana kao knjiga. Nakon što su zalihe iscrpljene, Društvo je odlučilo objaviti prošireno izdanje tog djela namijenjeno svekolikoj javnosti. Knjiga *Savjeti piscima i urednicima* sadrži sva poglavlja prve knjige i nekoliko dodatnih poglavlja kojima je proširen njen opseg, čime je prila-

gođena potrebama povećane skupine kojoj je bila namijenjena. Tijekom svoje službe Ellen White napisala je mnoga pisma i članke u vezi s objavljivanjem adventističke poruke. Njeni mnogobrojni savjeti usmjereni su na karakter i poslanje adventističkih časopisa i nakladničkih kuća, te na izdavanje i prodaju adventističkih knjiga. Njena osobna iskustva, i dobra i loša kao autorice mnogih knjiga i stotina članaka u časopisima i brošurama, dala su joj bogat uvid u službu propovijedanja, uvid koji je posredovan u toj knjizi.

SAVJETI UČITELJIMA, RODITELJIMA I UČENICIMA U POGLEDU NA KRŠĆANSKI ODGOJ (*Counsels to Teachers, Parents, and Students Regarding Christian Education*, nakladnik knjige PPPA, 1913); preimenovano u ***SAVJETI RODITELJIMA, UČITELJIMA I UČENICIMA U POGLEDU NA KRŠĆANSKI ODGOJ*** (*Counsels to Parents, Teachers, and Students Regarding Christian Education*, nakladnik knjige PPPA, 1943, 575). Od 1872. do 1897. godine Ellen White je mnogo pisala o obrazovanju kako bi usmjeravala razvoj adventističkih škola. Njeno remek-djelo **Odgoj* (*Education*) iz 1903. godine u velikoj je mjeri zamijenilo njena prethodna djela na tu temu. Ali *Odgoj* je trebao doprijeti do čitateljstva izvan Adventističke Crkve; dakle, savjeti koji su specifično denominacijski u to izdanje nisu bili uključeni. Godine 1913. objavljena knjiga *Savjeti učiteljima, roditeljima i učenicima* i 1923. godine objavljena knjiga **Osnove kršćanskog odgoja* (*Fundamentals of Christian Education*) pridonijele su tome da se savjeti namijenjeni adventističkim nastavnicima očuvaju od prestanka tiskanja. Bivša knjiga dobila je 1943. godine duži predgovor i svoj novi naslov.

Uvodne su riječi ustvari sažetak knjige: „Vrhunski je odgoj proba za upoznavanje s planom spasenja, koji se neumitno stječe ozbiljnim i marljivim proučavanjem Svetoga pisma." (11). Odgoj nije uspješan ako se učenika osposobljava samo za ovaj svijet, a ne i za onaj. Istinsko obrazovanje priprema učenike da budu građani Neba nastojeći u ljudima obnoviti sliku Božju (49). Biti poput Isusa doista je najviši odgoj (36). On se postiže vodstvom Božjega Duha i time da se Biblija učini najcjenjenijim i najtemeljnijim udžbenikom. Učitelji također moraju imati živu vezu s Kristom kako bi mogli učiti od Velikog Učitelja i vezati svoje učenike za sebe i za Boga „čvrstim užetom ljubavi". Adventističke škole trebale bi, poput biblijskih proročkih škola, odgajati cijelu osobu uravnoteženim duhovnim, intelektualnim i fizičkim razvojem. One bi trebale odgajati propovjednike i druge profesionalce da uđu u od Boga određeno polje rada kao misionari željni donijeti Dobru vijest svijetu koji umire.

Marla Samaan Nedelcu

SAVJETI UČENICIMA. Ellen White napisala je opsežne savjete za učenike. Većina tih njenih savjeta bila je upućena mladima, od srednje škole do razine fakulteta. Savjeti za obrazovanje mlađe djece uglavnom su bili usmjereni prema roditeljima. Priroda poruka omogućava njihovu klasifikaciju u najmanje četiri kategorije – duhovnu, obrazovnu, društveno-praktičnu i zdravstvenu.

Duhovni savjeti su najzastupljeniji. Učenike se potiče da se mole, da sustavno proučavaju Bibliju, da pohađaju školska bogoslužja i da poznavanje Boga postane osnovni cilj u njihovom životu. Školski život je takav da bi molitva trebala biti mnogo intenzivnija od one koja se prakticira kod kuće. (3T 224). Zajednica s Bogom osobno je iskustvo koje treba stalno razvijati: „Neka svaki učenik prione uz svoju Bibliju i tako poveže s velikim Učiteljem. Neka se um uvježba i nauči redu da bi se mogao suočiti s teškim problemima prilikom potrage za božanskom istinom." (COL 334).

Učenicima se također savjetuje da budu izvrsni u obrazovnom području svog školskog iskustva. Potiče ih se da budu temeljiti u osnovnim područjima – jeziku i matematici – jer su ta znanja temelj gotovo svih vrsta zaposlenja i „nikada se ne treba zadovoljiti njihovom niskom razinom". (CT 218).

Velika važnost pridaje se društvenoj interakciji. Mladi ljudi mogu se mijenjati, na bolje ili na gore, ovisno o utjecaju društva u kojem se kreću. Ustvari, Ellen White smatra da je vršnjački utjecaj najjači tijekom školskih godina. (FE 297). Upravo zato ona jasno savjetuje: „Tražite društvo onih koje prati glas moralnosti i koji teže onome što je dobro." (CT 225). Svrha mudrih društvenih veza nije samo osobna zaštita već i pružanje potpore drugima (6T 172) i njihovo dovođenje do spasenja. (*ibid.*, 133, 134).

Ellen White često daje praktične savjete o financijama. Učenike i učenice ona poziva da budu oprezni sa svojim troškovima, da njeguju samopožrtvovanje i nauče prati, popravljati i održavati urednom svoju odjeću. (*ibid.*, 208). Učenike također potiče da „rade tijekom školovanja" kako bi stekli neovisnost i ne bi postali „bespomoćan teret". (AH 387).

Savjeti koje Ellen White daje učenicima za održavanje dobroga zdravlja vrlo su brojni. Tjelesno blagostanje je korisno – gotovo suštinski – za postizanje visoke mjere moralnog i umnog dostignuća. „Da bi se osigurao snažan, dobro uravnotežen karakter," napisala je, „moraju se koristiti i razvijati i tjelesne i umne sile. (PP 601). Stjecanje praktičnog znanja o tome kako održati tjelesno zdravlje među najosnovnijim je ciljevima obrazovanja učenika. (3T 142; CD 450). Prehrana je posebno važna. Mnogi učenici ne znaju u kakvom su odnosu prehrana i zdravlje, a to se mora ispraviti, jer bi se time izbjegao neuspjeh u mnogim područjima. (FE 147).

Vidi također: škole, crkva.

Vidi također: Savjeti roditeljima, učiteljima i učenicima (*Counsels to Parents, Teachers, and Students*); *Osnove kršćanskog odgoja* (*Fundamentals of Christian Education*); Odgoj (*Education*); Kršćanski odgoj (*Christian Education*).

Julian Melgosa

SAVJETOVANJE vidi **PSIHOLOGIJA I SAVJETOVANJE**

SAVRŠENSTVO. Riječi *savršenstvo*, *posvećenje* i *svetost* Ellen White naizmjenično upotrebljava kad opisuje proces kojim karakter vjernikâ postaje sličan Kristovom karakteru. Primjenjuju li se na kršćanski život, *savršenstvo* i *svetost* opisuju cilj procesa posvećenja. Ellen White smatra da je nužno *znati razlikovati* opravdanje od posvećenja, ali ih ne treba *odvajati*. Isto vrijedi i za posvećenje i savršenstvo. Opravdanje je uvijek gradilo temelj za posvećenje, a savršenstvo je oduvijek bilo cilj posvećenja.

Njeno razumijevanje preobrazbe života Kristovom milošću, optimističnije je od mišljenja koje su zagovarali neki reformatori. Na to je izravno utjecalo njeno wesleyevsko-metodističko podrijetlo. Dok je riječi *posvećenje* i *savršenstvo* (i njihove verbalne varijacije) koristila jednako kao i Wesley, i gajila optimizam milosti sličan njegovom, vrlo je jasno isticala da je posvećenje trajan proces i da se on ne događa u jednom trenutku, nego traje „cijeli život". Drugim riječima, ona nije prihvaćala klasično učenje Wesleya i pripadnikâ pokreta Američka svetost (*American Holiness*) da će posvećenje dovesti do trenutačnog savršenstva prije proslavljenja – „drugog djela milosti".

Velik dio prostora u svojim objavljenim djelima Ellen White posvetila je temi spasenja, i pišući o spasenju svoju je najveću moguću pozornost davala temama o posvećenju i savršenstvu. Koristila je mnoge biblijske ulomke kao odskočnu dasku za svoja izlaganja na temu promjene karaktera. Redak koji je najčešće citirala bio je iz Evanđelja po Mateju 5,48: „Budite dakle savršeni, kao što je savršen Otac vaš

nebeski." U kontekstu izlaganja, tim je retkom obično izražavala najveći optimizam za punu i potpunu pobjedu nad „naslijeđenim" i „stečenim sklonostima k zlu". Drugi najčešće korišten redak, kojim je izražavala svoje mišljenje o potpunoj pobjedi nad grijehom, bio je iz Druge Petrove poslanice 1,4: „Time smo obdareni dragocjenim, najvećim obećanjima da po njima postanete zajedničari božanske naravi." Još je jedan biblijski redak navodila nekoliko puta, posebice za izražavanje cjelovitosti milostivog izbavljenja i od krivnje i od snage grijeha – „ispunjeni u njemu" (Kološanima 2,10). Iako ne prečesto, ponekad bi koristila i retke iz Poslanice Filipljanima 3,12-15 i Evanđelja po Ivanu 15,1-10 (usporedbu o trsu i lozi) kako bi izrazila dinamičnu i stalnu prirodu doživljaja stjecanja savršenstva u Kristu.

Ellen White uobičajeno je koristila Sveto pismo da bi joj ključni biblijski izrazi poslužili kao inspiracija za najvažnija izlaganja o savršenstvu, a ne za detaljno tumačenje bilo kojeg određenog retka (izuzetak je Matej 5,48). Takva poraba Pisma uključivala je ne samo prije spomenute ključne tekstove (i mnoge druge) već i navođenje glavnih biblijskih likova kao primjera doživljenog savršenstva. Naravno, najveći je primjer bio Krist. Ona često ponavlja tezu da je Krist došao kao istinsko ljudsko biće kako bi pokazao da je savršena poslušnost Božjem zakonu moguća i da se ono što je pokazao može Njegovim predanim sljedbenicima ponoviti u doživljaju posvećenja. Osim Krista, drugi omiljeni uzori su Henok, Daniel, Josip, Pavao, voljeni apostol Ivan i Abraham. Jakov i Izaija također su zavrijedili da ih povremeno citira.

Da bi se shvatilo učenje Ellen White o savršenstvu, apsolutno je bitna važnost istinskog iskustva opravdanja vjerom. Oprost i spoznaja da je Krist stalni posrednik i zagovornik vjernika koji se pokajao čine temelj i motivacijsku odskočnu dasku za napredovanje u milosti. Više puta Ellen White kaže da su vjerom „uračunate" „Kristove zasluge" sredstvo za bogatstvo stjecanja savršenstva Kristovom milošću. (5T 744). Međutim, ako tko tvrdi da je opravdan vjerom, a ne živi životom poslušnosti, takva je vjera osuđena kao lažna. U svojim spisima Ellen White više puta koristi izraz da su grešnici „spašeni *od* [svojih] grijehâ, a ne *u* njima". (RH, Sept. 27, 1881).

Što misli kad kaže da su grešnici spašeni *od* grijeha, a ne *u* grijehu, sasvim jasno objašnjava. Pravom vjerniku koji vjeruje u Krista zasigurno su oprošteni svi prošli grijesi, i s Isusom je pomiren i unatoč svojim „neizbježnim manama". (3SM 196). Takvo iskustvo opravdanja milošću, međutim, ne može steći onaj koji očekuje Božju milost u sljedećim dvama različitim slučajevima. Prvi, kad namjerno ili s predumišljajem ponavlja isti grijeh (očito kršeći Božju volju koja mu je dobro znana). Drugi, kad opravdava svoje ponašanje izgovarajući se bilo kakvom manom svog karaktera. Dakle, spasiti se od grijeha, a ne u grijehu, znači primiti Isusovu milost koja dovodi do ljubavi prema poslušnosti svekolikoj Božjoj volji i spremno i sa svim srcem spoznati potrebu kajanja za bilo koji nedostatak. Zapravo, jedan je od ključnih znakova bilo kojeg kršćanskog doživljaja savršenstva – pokajanje. (RH, July 29, 1889).

Dakle, doživljaj „u Kristu" ili „sjedinjenje s Kristom" bit će poslušnost ostvarena snagom Božje milosti i pokajanjem u dubokoj kršćanskoj poniznosti. Ipak, postoje i druge ključne karakteristike savršenstva koje zaokružuju razumijevanje Ellen White o „višem životu" u Kristu.

Ellen White jasno je izrazila vrlo visok *cilj savršenstva* i ustvrdila da je taj cilj dostižan (barem u važnom naznačenom smislu) s ove strane proslavljenja [u ovozemaljskome životu]. „Mi možemo pobijediti, potpuno, sasvim. Isus je umro da bi nama mogao osigurati put za bijeg, da bismo mogli nadvladati svaku zlu ćud, svaki grijeh, svaku kušnju." (1T 144). Možda je najtočnija definicija tog visokog cilja u nje-

nom mišljenju da vjernici, kad sagriješe, moraju ispuniti istu mjeru koja se zahtijevala od Adama prije pada u grijeh: Bog je od „Adama u raju prije nego što je pao" zahtijevao upravo ono isto što zahtijeva „u ovome trenutku 'za sve koji žive' u milosti". (RH, July 15, 1890). Tu je tvrdnju dodatno ojačala izjavljujući da „nije djelo evanđelja umanjiti zahtjeve Božjega svetog Zakona, već ljude uzdignuti na razinu na kojoj mogu držati njegove uredbe". (RH, Oct. 5, 1886). To je postignuće (prije prestanka vremena kušnje) bilo osigurano. Ključni dokazi za to u primjerima su brojnih biblijskih ličnosti, a glavni je uzor Isus Krist.

Viziju tog postignuća Ellen White pojašnjava izdvajanjem mnogobrojnih karakteristika. Savršenost proizlazi iz *potpunog predanja* i posvećenja Božjoj volji. Predanjem s pola srca ne može se dohvatiti visoki cilj sveukupne pobjede. U postizanju savršenstva vjernik ne može biti pasivan, ono od njega zahtijeva poseban, *aktivan napor*. Ako je vjernik svjestan napora koji ulaže u suradnju, takav će ga napor dovesti do postizanja poslušnosti *prirodnom i neprimjetnom spontanošću*. „Ako želimo, On će se tako izjednačiti s našim mislima i ciljevima i tako dovesti naša srca i umove u sklad sa svojom voljom da ćemo slušajući Njega, zapravo, postupati po svojim prirodnim pobudama." (DA 668).

Savršenstvo je rezultat doživljenog posvećenja, koje je zamišljeno kao cjeloživotno dinamično i progresivno djelo. U biblijskom posvećenju nema ničeg statičnog. Savršenstvo je u nekom karakterističnom smislu dostižno, ali za duhovno pronicljivog kršćanina ono će uvijek biti u svijesti nedostižan horizont, i *nitko ne može zahtijevati savršenstvo*. Posvećenje podrazumijeva potpunu poslušnost Božjem zakonu. Grešnici nisu spašeni djelima poslušnosti, ali nisu spašeni niti bez njih. (ST, July 13, 1888).

Poslušnost u životu kršćana treba biti simetrična i uravnotežena s provedbom Božje volje – bez isticanja jedne dužnosti na štetu druge. (3T 243-251). Savršeni vjernici i dalje su podložni kušnji i bit će izvan dosega kušnji tek nakon dobivanja vječnog spasenja. (ST, June 9, 1881.; ST, Mar. 23, 1888). Svaka tvrdnja o oslobađanju od kušnji miriše na perfekcionizam, a ne na istinski doživljaj savršenstva. Osjećaji i dojmovi imaju svoju odgovarajuću sferu, ali nisu odlučujući čimbenici u kršćanskom savršenstvu. Savršeni kršćanin ne njeguje grijeh niti ga opravdava, ali samo je Isus apsolutno, bezgrešno savršen. Oni koji bi tvrdili da su „jednaki s njim u savršenstvu karaktera" počinili bi „bogohuljenje". (RH, Mar. 15, 1887). Ellen White također kaže: „Ne možete se izjednačiti s uzorom, ali možete mu biti slični." (2MR 126). Izdvojena su tri posebna izraza kršćanskog savršenstva: (1) duboka želja za jedinstvom među vjernicima (ST, Oct. 23, 1879), (2) poniznost (GC 470-472) i (3) strpljenje (HS 134).

Usavršavanje milosti prvenstveno se postiže Riječju Božjom i Duhom koji djeluju zajedno s vjernikovom odgovornom vjerom. Cijela vizija kojom Ellen White prikazuje savršenog vjernika može se sažeti u šest razina zrelosti.

1. *Uračunato savršenstvo*: trenutak u kojem se vjernik pokajao vjerujući u Isusove spasonosne zasluge, trenutak je u kome se njemu ili njoj uračunava ili pripisuje legalno ili forenzičko savršenstvo. (SC 62; HP 23; ST, July 4, 1892). Ova razina savršenstva u vezi je s opravdanjem, a onaj koji je dobio „savršen oprost" Božje je dijete i njemu je užitak potpunog spasenja zajamčen.

2. *Dinamičan napredak viđen kao relativno savršenstvo*: oni koji napreduju u kršćanskom životu, rastući u milosti, *relativno* su savršeni. Iako u nekim područjima još uvijek imaju mana, bez obzira na to vjernici koji napreduju ipak su savršeni, u skladu s biblijskim zapisom u Poslanici Filipljanima 3,13-15.

3. *Dinamičan rast sadrži ljubav prema poslušnosti i nepostojanje namjernog činjenja grijeha i izgovorâ za takve grijehe*. „Zakon zahtijeva

savršenu poslušnost. … Kršenje bilo koje od tih deset zapovijedi izraz je nelojalnosti prema nebeskom Bogu. Najmanja odstupanja od uredbi Zakona, zanemarivanjem ili namjernim prijestupom, jesu grijeh, a svaki grijeh grešnika izlaže gnjevu Božjem." (ST, Apr. 15, 1886; 1SM 218; usp. GC 472; OHC 177; ST, Dec. 15, 1887; 1888 Materials 144; 2T 400).

4. *Savršenstvo u „vrijeme nevolje"*: iako je ovo jedan od najkontroverznijih aspekata savršenstva, ključne su karakteristike savršenih svetih u ovoj krizi posljednjeg vremena potpuni nedostatak javnog, prepoznatljivog grijeha i odanost Bogu kojom pokazuju da bi radije umrli nego svjesno sagriješili. (GC 621, 623). Nadalje, iskušani sveti neće se prisjećati grijehâ koje su već okajali ili ih napustili. (*ibid.*, 620). Unatoč tome, njihova „svjetovnost" mora se ukloniti tijekom tog vremena kušnje, tako da mogu savršenije odražavati Kristov karakter. (*ibid.*, 621). Oni su stoga, u određenom smislu, još uvijek grešnici po svojoj prirodi, ali ne griješe. (usp. PK 589).

5. *Bezgrešno savršenstvo na pragu vječnosti*: savršenstvo, bezgrešnost u punom smislu te riječi, moguće je postići tek o Drugom Isusovom dolasku. Tada će usavršeni vjernik dobiti besmrtnost i više neće biti podložan strastima svoje grešne naravi i Sotoninim kušnjama.

6. *Stalni rast savršenstva tijekom vječnosti*: savršenstvo će se i dalje manifestirati povećavanjem spoznaje Boga i ljubavi prema Njemu. (GC 678). Stoga će se stalni rast u postizanju sličnosti Kristu nastaviti tijekom cijele vječnosti.

Dodatno čitanje: H. E. Douglass, E. Heppenstall, H. K. LaRondelle, and C. M. Maxwell, *Perfection: The Impossible Possibility* (SPA, 1975); H. E. Douglass, *God at Risk* (Riverside, Calif.: Amazing Facts, 2004), 178-184; J. Fowler, „The Concept of Character Development in the Writings of Ellen G. White" (Ed. D. diss., AU, 1977); G. R. Knight, *The Pharisee's Guide to Perfect Holiness* (PPPA, 1992); H. K. LaRondelle, *Perfection and Perfectionism* (AUP, 1971); W R. Lesher, „Ellen G. White's Concept of Sanctification" (Ph. D. diss„ New York University, 1970); A. L. Moore, *The Theology Crisis* (Corpus Christi, Tex.: Life Seminars, 1980); R. W Olson, „Outline Studies on Christian Perfection and Original Sin", *Ministry* Supplement, October 1970; H. Ott, *Perfect in Christ* (RHPA, 1987); D. E. Priebe, *Face to Face With the Real Gospel* (PPPA, 1985); W. W. Whidden, *Ellen White on Salvation* (RHPA, 1995); J. R. Zurcher, *Christian Perfection: A Bible and Spirit of Prophecy Teaching* (RHPA, 1967).

Woodrow W. Whidden

SEKSUALNOST, SPOLNI NAGON. Spolni nagon urođena je osobina svakog zdravog ljudskog bića stvorenog na sliku Božju, a seksualni odnos normalan je izraz spolnog nagona. (Post 1,26-29). Ellen White podržava to pozitivno biblijsko stajalište (AH 121), i uzalud je u njenim spisima tražiti čak i nagovještaj da je seks, po svojoj prirodi, grešan ili štetan. Kršćani su pozvani da razmotre seksualne odnose u svjetlu stvaranja: isključivo u kontekstu heteroseksualnog braka. Izraze poput *seksualni odnosi* ili *seksualna orijentacija*, koji se danas često koriste da bi se označilo bilo koju vrstu seksualne aktivnosti, ne nalazimo u djelima Ellen White. U tome ona vjerno preslikava biblijski svjetonazor. Kad pozitivno govori o seksualnim odnosima, ona se koristi izrazima *bračni odnosi* (*ibid.*, 121-128), *stvarna, iskrena, posvećena, čista ljubav* (2T 381), *blagoslov koji je dao Bog* (AH 124). A kad govori o neprirodnim zadovoljavanjima ili zlostavljanju, koristi se izrazima životinjske strasti, *gruba senzualnost* (2SM 423), *spolna razuzdanost* (AH 124) i sličnima.

Prema Ellen White, njegovanje zdravog spolnog identiteta započinje u ranom djetinjstvu. Roditelji su dužni poučiti svoju djecu prvim zdravim pojmovima muževnosti i

ženstvenosti. Osnovna anatomija i fiziologija ljudskog tijela, uključujući „tajne života“, ne smiju se prepustiti svjetovnim utjecajima. (7T 65; CT 126). Kako djetinjstvo napreduje, kontakt između dječaka i djevojčica može prerasti u zdravo samopoštovanje i međusobno poštovanje kada se „mješovito druženje“ dogodi u kontekstu korisnog posla ili zdrave rekreacije. (2T 482, 483). Na taj će se način mladi u društvu prijatelja naučiti međusobno upoznavati, sklapati prijateljstva i koristiti se prednostima zajedništva. To je zadaća koja ih ujedinjuje. Ali ako se druženje mladića i djevojaka svede samo na šalu i zabavu, mladi su zakoračili na opasno tlo. „Prevladavajuća pokvarena ideja da se zbog zdravlja mladići i djevojke moraju međusobno družiti, obavila je svoju štetnu zadaću.“ (2T 482). „Tako im se otvaraju vrata kušnje, u njihovom se srcu strast budi kao lav, zanemaruje se svaki obzir i sve što je uzvišeno i plemenito žrtvuje se požudi.“ (4T 95).

Ellen White snažno zagovara biblijsko stajalište o čednosti prije braka. (AH 58, 59). Radi predostrožnosti, ona zagovara izbjegavanje provođenja vremena s drugim spolom nasamo. Nemoguće je paziti na sve osjećaje i nagone tijela i uma u takvim okolnostima. Namjere i obećanja ne podudaraju se sa spolnim nagonom. Kad se maženje i drugi izrazi intimnosti, koji pripadaju braku, prakticiraju izvan bračne zajednice, oni narušavaju i oslabljuju moralne snage i ugrožavaju mogućnosti buduće sreće. (TSB 116-119).

U profesionalnim odnosima i vezama odraslih ljudi, ona poziva na „uglađenost i diskreciju“. Ona savjetuje da pacijente, kad god je to moguće, pregledavaju liječnici istog spola. (CH 363-365). Čak i sjenke zla mora se pažljivo izbjegavati. (2T 458, 459). Sve posebne protuusluge ili nepotrebna prisnost moraju se izbjegavati. (MM 145, 146). Ljudi koji su na vodećim i upravljačkim položajima moraju inzistirati na čistoći odnosa između osoblja, skromnosti u odijevanju i pristojnom govoru. Obraćajući se udanim ženama, Ellen White je napisala: „Ako baš želite uputiti nježne i ljubavlju ispunjene riječi i pokazati ljubaznu pažnju, učinite to osobi kojoj ste pred Bogom i anđelima obećali da ćete je voljeti, poštovati i paziti dok ste živi.“ (2T 462).

Spolna su zlostavljanja Ellen White bila razlogom velike zabrinutosti. Bračnim parovima koji se strastveno vole savjetovala je neka paze da njihova strast ne ustupi mjesto postupcima koji mogu lako ozlijediti ili ogorčiti „finu i nježnu senzibilnost“ supružnika. (*ibid.*, 381). „Bračni je odnos svet, ali u ovo iskvareno doba on pokriva svakovrsnu zloću. Zloupotrijebljen je i postao je zločin koji je sada jedan od znakova posljednjih dana. … Kad ljudi razumiju svetu narav braka i njegovih zahtjeva, Nebo će ga i danas blagosloviti; posljedica će biti sreća za obje strane, a Bog će biti proslavljen.” (AH 121, 122).

U tom se kontekstu posebno obraća muževima. Požuda za zadovoljavanjem vlastitih želja, neobuzdane želje za zadovoljstvom i labavo obuzdavanje niskih strasti, sve to podriva ono što je sveto. „Spavaća soba, u kojoj trebaju prebivati Božji anđeli obesvećuje se nesvetim postupcima. Budući da vladaju sramne strasti, tijelo se kvari i mrski postupci vode do groznih bolesti. Ono što nam je Bog dao kao blagoslov pretvoreno je u prokletstvo. Spolna razuzdanost djelotvorno će uništiti ljubav prema svemu što je povezano s bogoslužjem, lišit će mozak tvari potrebnih za održavanje organizma i djelotvorno iscrpiti životne snage.“ (*ibid.*, 124). Brižljivi, pažljivi, postojani, vjerni i sažaljivi supruzi pokazat će istinsku ljubav. Kad je suprug „plemenitog karaktera, čistog srca i prosvijetljenog razuma – čime se treba odlikovati svaki kršćanin – to će se reflektirati u braku. Ako ima Kristov um, on neće uništavati tijelo, već će biti pun nježne ljubavi i željan da postigne najviši ideal u Kristu.” (*ibid.*, 125).

U svojim savjetima Ellen White upozorava žene na ekstravagantnu odjeću koja „često u srcu izaziva požudu, a kod promatrača budi u srcu niske strasti“. (4T 645). Ona ustrajava na tome da je ženina vjernost Bogu na prvome mjestu (2T 475), a ako je njena istinska i najveća ljubav dana Bogu, to će joj se obilno vratiti. (7T 46). Žena nije obavezna udovoljavati neumjerenim i divljim seksualnim maštanjima svoga muža. (AH 126). Ako žena odluči da muž ima pravo potpuno vladati njenim tijelom i oblikovati njen um tako da u svemu odgovara njegovom, da misli kao što on misli, ona se lišava svoje individualnosti; ona gubi svoju osobnost, utopljenu u osobnost njenog muža. Ona nije ništa drugo do stroj za vršenje njegove volje pod njegovom vlašću, stvorenje kakvo on želi. On misli umjesto nje, odlučuje umjesto nje i postupa umjesto nje. Zauzimanjem takvog pasivnog položaja ona sramoti Boga. Ona pred Bogom ima odgovornost koju je dužna sačuvati. Ako žena preda svoje tijelo i um mužu, ako se u svemu pasivno prepusti njegovoj volji – žrtvujući svoju savjest, svoje dostojanstvo, pa čak i svoju osobnost – ona time gubi mogućnost vršenja snažnog utjecaja na dobro kojim bi trebala oplemeniti svojega supruga.“ (2T 476). Ali kad žene postanu oruđe koje služi „za zadovoljavanje niskih, požudnih sklonosti“ svojeg supruga, „one padaju u naručje tragedije“. Moraju znati da nijedan muškarac „ne može istinski voljeti svoju suprugu ako mu se ona pokorno podvrgne, postane njegov rob“. (*ibid.*, 474).

Kad je riječ o pornografiji, homoseksualnosti i „neprirodnim“ aktivnostima, Ellen White čvrsto stoji na strani Svetoga pisma. Osuđivala je reklame „na kojima su tiskane nepristojne slike [i] koje, postavljene duž naših ulica, zaokupljaju oči i podrivaju moralnost. Priroda tih prikaza raspiruje najniže strasti ljudskog srca iskvarenim maštarijama. A te iskvarene maštarije praćene su prljavštinama poput onih u kojima su se upuštali stanovnici Sodome. Ali najveće je zlo u tome što je sve to zaogrnuto haljinom svetosti.“ (TSB 120). Gradovi Sodoma i Gomora uništeni su zbog „zadovoljavanja neprirodnog apetita“ koji ih je zarobio, i „postali su tako okrutni i bestidni u svojim gnusnim gadostima da ih Bog na zemlji više nije mogao podnositi“. (3T 162; usp. PP 90, 91).

Ove oštre riječi koje prikazuju seksualne devijacije podudaraju se s jednako snažnim i poticajnim pozivima na reformu, pokajanje i čistoću. „Oni koji u Krista stave ‘nadanje svoje’ neće postati robovi nijednoj nasljednoj ili stečenoj navici. Namjesto da budu okovani lancima niže prirode, oni će moći ovladati svakom željom i strasti. Bog nas nije ostavio da se borimo sa zlom u svojoj ograničenoj sili. Ma koliko bili jaki naši nasljedni ili stečeni nagoni k zlu, mi možemo pobijediti silom koju nam je On spreman dati.“ (MH 175, 176).

Miroslav M. Kiš

SIGURNOST SPASENJA. Sigurnost spasenja je unutarnje svjedočanstvo Svetoga Duha (Rim 8,16; Gal 4,6) da netko posjeduje sadašnje *spasenje u Kristu. Ellen White je držala da je moguće smatrati se spašenim bez sigurnosti (DA 638; usp. Rim 2,11-16) ili imati lažno uvjerenje bez spasenja (1T 133, 134, 158, 163, 242, 243), ali da je istinska biblijska sigurnost spasenja bitna za normalan kršćanski život (1T 242, 243; ISM 373). Njeno učenje o sigurnosti spasenja temelji se na toliko mnogo tekstova da ih je nemoguće ovdje nabrojiti, ali među njima su Ivan 3,16; Ivan 6,37; 1. Ivanova 1,9; 2,1; 5,11-13 (4MR 356); Luka 15,20; 1. Timoteju 1,15; 2,4; Izaija 1,18-20; 55,6.7; 64,6; Jeremija 31,3 i Ezekiel 36,26.27. Ove tekstove nije čitala iz perspektive predodređenja, već iz arminijskog uvjerenja da su spasenje i sigurnost utemeljeni na Božjoj nepokolebljivoj namjeri i upornoj inicijativi (DA 175; 5T 632) na spasenju svih koji prihvate ponuđeno spasenje kroz

život, smrt, uskrsnuće i posredovanje Isusa Krista kao Velikog svećenika. (SC 26, 27, 68).

Koncept Ellen White o sigurnosti spasenja sadrži tri bitna elementa: „[1] opravdanje vjerom u Kristovu krv pomirenja [2] i obnavljajuću snagu Duha Svetoga na srce [3] te donošenje ploda u životu u skladu s Kristovim primjerom". (GC 256).

Većina zabluda o njenom poimanju sigurnosti spasenja proizlazi iz nerazumijevanja ovih triju elemenata i odnosa među njima.

Prvo, Ellen White je inzistirala da je „korijen" i „temelj" *opravdanja uvijek i samo Kristovo djelo prihvaćeno vjerom. (*ibid.*). (U obrazloženju uključila je i jedno i drugo – oprost i promjenu srca [MB 114; SC 49], ali promjenu vanjskog ponašanja ona je opisala kao „plod" opravdanja [GC 256]). „Blagoslovi novog Saveza isključivo se temelje na milosrđu u opraštanju nepravednosti i grijeha" i „svi koji su ponizili svoja srca, priznajući svoje grijehe, dobit će milosrđe, milost i sigurnost". (Lt 276, 1904, u 7BC 931). Ona izričito tvrdi da oni koji dolaze Isusu moraju „vjerovati da ih On spašava *isključivo svojom milošću*. … Kroz vjeru primamo milost Božju; *ali vjera nije naš Spasitelj*. *Vjera ništa ne zarađuje*. To je ruka kojom se držimo Krista i prisvajamo *Njegove zasluge*, lijek za grijeh. A *ne možemo se ni pokajati bez pomoći Duha Božjega.* … [citat iz Djela 5,31]. Pokajanje dolazi od Krista jednako kao i oprost." (DA 175; kurziv dodan).

Druga bitna značajka njenog stava u vezi sa sigurnošću spasenja jest da kad Krista prihvaćamo vjerom, „Duh Božji … stvara novi život u duši". (*ibid.*, 176). Njeno inzistiranje na apsolutnoj nužnosti nastavljanja „života u duši" predstavlja glavnu razliku između njenog razumijevanja sigurnosti spasenja i popularnog shvaćanja kako je jednokratan čin vjerovanja dovoljan da osigura vječnu sigurnost. „Svoje spasenje ne smijemo temeljiti na pretpostavci; moramo sa sigurnošću znati da se u nama oblikuje Krist, nada slave. Sami moramo znati da Duh Božji prebiva u našim srcima i da je moguće njegovati zajedništvo s Bogom. Tada, ako bi On brzo došao, ako bi se kojim slučajem naš život iznenada prekinuo, trebali bismo biti spremni za susret s našim Bogom." (Ms 21, 1903, u 6MR 32). „Grešan čovjek može pronaći nadu i pravednost samo u Bogu, i svako ljudsko biće je pravedno dokle god ima vjeru u Boga i *održava vitalnu vezu s Njim.*" Kao što „poljski cvijet mora imati svoj korijen u zemlji; mora imati zraka, rose, kiše i sunca", tako i vjernik mora „primati od Boga ono što održava dušu u životu". (TM 367; kurziv dodan). Ovaj dinamičan „život duše" čini razliku između onih koji samo ispovijedaju vjeru u Krista i onih koji Ga istinski poznaju i hode u vjeri s Njim. Jedno i drugo najosnovniji je temelj i najveća privilegija vjernika. (MH 99; 6MR 31; RH, Apr. 15, 1884). „Danas možemo imati jamstvo da Isus živi i da nas zastupa. Ne možemo dobro činiti onima oko nas dok su naše vlastite duše lišene duhovnog života." (RH, Apr. 22, 1884).

Treće, budući da su „oni koji su povezani s Bogom kanali sile Duha Svetoga", „unutarnji život duše će se očitovati u vanjskom ponašanju". (HP 22). Ljudski odgovor zahvalne ljubavi prema Bogu, koji donosi plod u poslušnosti i služenju, ni u kom slučaju nije korijen ili temelj spasenja, ali predstavlja vidljiv dokaz da je duša živa. „Kao što majka očekuje osmijeh prepoznavanja od svog djeteta, koji ukazuje na buđenje razuma, tako i Krist očekuje izraz zahvalne ljubavi koji pokazuje da je u duši otpočeo duhovni život." (DA 191). „Ako Krist prebiva u srcu, nemoguće je sakriti svjetlo Njegove prisutnosti." (MB 41). Ova nemogućnost prikrivanja božanskog života u duši objašnjava česti naglasak Ellen White na vanjskom očitovanju spasenja. Nedostatak vidljivih promjena u životu deklariranih kršćana ona smatra jasnim dokazom da ne postoji unutarnji božan-

ski život, novo rođenje dakle još nije nastupilo. Ako se novo rođenje još nije dogodilo, osoba nije spašena, a svaka tvrdnja o sigurnosti spasenja bila bi samozavaravanje.

Sažmimo ukratko rečeno dosad: Ellen White smatra da je *temelj* sigurnosti spasenja opravdanje samo milošću kroz vjeru; *iskustvo* spasenja trajni je život Svetoga Duha u duši, a *vanjski dokaz* sigurnosti jest donošenje plodova u poslušnosti i dragovoljnoj službi. Gdje izostaje bilo koji od ovih čimbenika, dovodi se u pitanje sigurnost spasenja. Tamo gdje ove sastavnice djeluju zajedno, vjernici se raduju i ne dopuštaju da im Sotona ukrade smisao i doživljaj sigurnosti spasenja.

Ellen White svoj koncept sigurnosti spasenja razumije kao i Jacobus Arminius, što znači da vjernici uvijek imaju slobodu udaljiti se od Boga, a otuda slijedi privilegija i nužnost dnevne obnove *obraćenja. (MB 150). Ali oni koji se pokore Kristovoj vladavini po Duhu Svetome, svakodnevno traže dublje iskustvo u Njegovoj ljubavi i potpunije predanje Njegovoj volji, blagoslovljeni su obilnom i postojanom sigurnošću spasenja. Ta sigurnost nije nepovratno jamstvo, već sigurnost služenja Bogu čija ustrajnost u traženju grešnika daleko nadmašuje slabost vjernikove vjere. Onaj koji nastavlja dolaziti k Njemu *nikada* neće biti odbačen. (Iv 6,37). Ovako je pisala: „Svi koji su obukli haljinu Kristove pravednosti stajat će pred Njim kao izabrani i vjerni i istiniti. Sotona nema moć da ih iščupa iz Spasiteljeve ruke. Nijednu dušu koja je u kajanju i vjeri zatražila Njegovu zaštitu Krist neće prepustiti neprijateljskoj sili.“ (PK 587; usp. MB 71).

Jedan od omiljenih tekstova Ellen White o sigurnosti spasenja nalazi se u 1. Ivanovoj 2,1. Rekla je da je u viđenju čula taj tekst koji je anđeo citirao ženi u potrebi za sigurnošću spasenja: „Anđeo je rekao: ‘Bog ne ostavlja svoj narod, čak i ako griješe. Ne okreće se od njih u gnjevu za bilo koji oprostiv prijestup. Ako griješe, imaju odvjetnika kod Oca, Isusa Krista pravednika!’“ Onda je nastavila: „Onaj koji te je toliko volio da je dao svoj vlastiti život za tebe, neće te odbaciti i napustiti ako Ga ti namjerno i odlučno napustiš i služiš svijetu Sotone.“ (Lt 17, 1862, za *Susan G. Russell, odlomak u HP 119). Još je pisala: „Ako tko sagriješi, ne smije se prepustiti očaju, i govoriti kao čovjek koji je izgubljen za Krista. ‘Ako tko i sagriješi, zagovornika imamo kod Oca – Isusa Krista, Pravednika’.“ (ST, Jan. 3, 1895).

Suočavajući se s nekima koji su bili tjeskobni i zabrinuti, i koji su „govorili o strahovima i sumnjama“ o tome hoće li biti spašeni, Ellen White ih je upozorila: „Braćo, izrazili ste mnogo sumnji; ali jeste li slijedili svog Vodiča? Moraš se odvojiti od Njega prije nego što izgubiš svoj put; jer te je Gospodin zaštitio sa svih strana.“ (RH, Apr. 15, 1884). U jednom od svojih najsnažnijih poziva na povjerenje u Krista, ustvrdila je: „Vjera dolazi iz Božje riječi. Tada se uhvati za Njegovo obećanje: ‘A tko dođe k meni, sigurno ga neću izbaciti van.’ Ivan 6,37. Baci se pred Njegove noge s uzvikom: ‘Vjerujem! Pomozi mojoj nevjeri!’ *Ne možeš nikada propasti dokle god to činiš – nikada.*“ (DA 429; kurziv dodan).

Zrelom kršćaninu koji zbog depresije izazvane bolešću ima poteškoća u vjerovanju, Ellen White je pisala: „Poruka od Boga za tebe jest: ‘A tko dođe k meni, sigurno ga neću izbaciti van.’ (Iv 6,37). Ako se nemate ni na što drugo pozvati pred Bogom osim na ovo obećanje svojega Gospodina i Spasitelja, budite sigurni da vas On nikada, nikada neće odbaciti. Možda vam se čini da se pozivate samo na jedno jedino obećanje, ali uhvatite se za to jedno obećanje i otvorit će vam se cijela riznica bogatstva milosti Kristove. Držite se tog obećanja, i sigurni ste. ‘A tko dođe k meni, sigurno ga neću izbaciti van.’ Iznesite ovo jamstvo Isusu i *sigurni ste kao da ste u gradu Božjem.*“ (10MR 175; kurziv dodan). Unatoč mogućnosti posrtanja, Ellen

White je vjerovala u sadašnje ohrabrenje i sigurnost. „Ako ste danas u ispravnom odnosu s Bogom, spremni ste ako Krist danas dođe." (HP 227).

Njeni savjeti o tome kako pronaći pravu sigurnost ističu istinu da je temelj spasenja samo u Kristovim zaslugama. Onima koji teže zaslužiti spasenje, ona piše: „Sve na svijetu mijenja se u našoj duhovnosti kad se bez uzdržavanja oslanjamo na Boga, svoj sigurni temelj ili pak kad u sebi tražimo malo pravednosti prije nego što dođemo k Njemu. Odvratite pogled od sebe na Božjeg Jaganjca, koji uklanja grijeh svijeta." Druge, koji „izgleda osjećaju da moraju biti na probi i da moraju dokazati Gospodinu da su reformirani prije nego što mogu zatražiti Njegov blagoslov", ona iznova ohrabruje: „Ove drage duše mogu i sada tražiti Božji blagoslov. One moraju *biti izložene Njegovoj milosti, Kristovom duhu, da im pomogne u slabostima, u protivnom one ne mogu formirati kršćanski karakter*. Isus voli da dođemo k Njemu baš onakvi kakvi jesmo – grešni, bespomoćni, ovisni." (RH, Apr. 22, 1884; kurziv dodan).

One koji sumnjaju u dostupnost sadašnjeg jamstva, Ellen White upozorava: „Ne smijete misliti da ćete jednoga dana u dalekoj budućnosti postati sveti; sada se trebate posvećivati putem istine. … Nitko ne može sâm sebe učiniti boljim, već moramo doći Isusu takvi kakvi jesmo, iskreno želeći da nas očisti od svake mrlje i ljage grijeha, kako bismo primili dar Duha Svetoga. *Ne smijemo sumnjati u Njegovo milosrđe i reći: 'Ne znam hoću li se spasiti ili ne.'* Živom vjerom moramo se uhvatiti za Njegovo obećanje, jer On je rekao: 'Budu li vam grijesi kao grimiz, pobijeljet će poput snijega'." (ST, Apr. 4, 1892; kurziv dodan). „Svatko od vas može znati za sebe da ima živoga Spasitelja, da je On tvoj pomoćnik i tvoj Bog. *Ne morate kazati: 'Ne znam jesam li spašen.'* Vjerujete li u Krista kao svog osobnog Spasitelja? Ako vjerujete, onda se radujte." (GCB, Apr. 10, 1901; kurziv dodan). „To je Bog koji obrezuje srce. Cijelo djelo je Gospodinovo, od početka do kraja. Grešnik koji propada može reći: 'Ja sam izgubljeni grešnik; ali Krist je došao potražiti i spasiti ono što je izgubljeno. On kaže: Ne dođoh zvati pravednike, nego grešnike. (Mk 2,17). Ja sam grešnik, a On je umro na golgotskom križu da me spasi. *Ne moram ostati ni trenutak nespašen.* On je umro i uskrsnuo za moje opravdanje, i *On će me sada spasiti*. Prihvaćam oprost koji je obećao.'" (1SM 392; kurziv dodan).

O njegovanju iskustva sigurnosti spasenja Ellen White je rekla: „Ništa nije naoko bespomoćnije, a ipak nepobjedivije, od duše koja osjeća svoju ništavnost i potpuno se oslanja na zasluge Spasitelja. Molitvom, proučavanjem Njegove Riječi, vjerom u Njegovu trajnu prisutnost, najslabija ljudska bića mogu živjeti u kontaktu sa živim Kristom, a On će ih držati za ruku koju nikada neće ispustiti." (MH 182).

Česta usredotočenost Ellen White na vanjske dokaze spasenja odaje njenu zabrinutost da će mnogi koji misle da su spašeni prekasno saznati da su izgubljeni. (Mt 7,21-23; 8,11.12). S obzirom na tu opasnost, ona često citira Pavla: „Ispitajte sami sebe jeste li u vjeri." (2Kor 13,5; FE 214). „Iskreno se pozabavite svojom dušom", upozorila je. „Budite tako ozbiljni, ustrajni kao što biste bili da je vaš prolazni život u pitanju. Ovo je stvar koju treba riješiti između Boga i vaše vlastite duše, i to za vječnost. Navodna nada, i ništa više, odvest će vas u propast." (SC 35). Opet: „Želje za dobrotom i svetošću ispravne su do određene mjere; ali ako ostaneš samo na tome, ništa ti neće pomoći. Mnogi će biti izgubljeni dok se nadaju i žele biti kršćanima. Oni ne dolaze do točke prepuštanja svoje volje Bogu." (*ibid*., 47, 48).

Većina pogrešnih predodžbi o njenom konceptu sigurnosti spasenja izvire iz nekoliko ulomaka koji jasno upozoravaju na lažna uvjerenja, posebice antinomizam, ali oni ne poriču istinu o sigurnosti spasenja. Ona upozorava

da se „nikada ne smijemo *zadovoljno opustiti i prestati napredovati*, govoreći: 'Spašen sam'." Ona se ovdje ne protivi tvrdnji „spašen sam", već govori protiv shvaćanja, koje se ponekad izražava tim riječima, da su kontinuirani duhovni život i rast nepotrebni. „Kad se bavimo ovom idejom, motivi za budnost, za molitvu, za ozbiljnost napredovanja prema višim postignućima, prestaju postojati. … Sve dok je čovjek pun slabosti – jer sam po sebi ne može spasiti svoju dušu – nikada se ne bi smio usuditi reći: 'Ja sam [vječno, neopozivo] spašen.'" (1SM 314; kurziv dodan). Primijetimo da je osnova njena upozorenja protiv samopouzdane tvrdnje o sigurnosti zasnovana na činjenici Evanđelja da „čovjek ne može spasiti svoju dušu". On ili ona, koji znaju da nema temelja spasenja osim Kristovog pomirenja, bit će najpažljiviji da arogantno ne griješe protiv takve ljubavi.

Slična opomena protiv lažnih uvjerenja upozorava da se „nikada bez opasnosti ne možemo *osloniti na sebe niti pomisliti, dok smo još ovdje na Zemlji, da smo sigurni od kušnje*. … Oni koji prihvate Krista i puni samopouzdanja kažu da su spašeni, izlažu se opasnosti da se oslone na sebe, da izgube iz vida svoje slabosti i stalnu potrebu za božanskom snagom. Nepripremljeni za Sotonine majstorije, mnogi, izloženi iskušenju poput Petra, padaju u same dubine grijeha. … Dakle, tko misli da stoji, neka pazi da ne padne'. 1. Korinćanima 10,12. Naša jedina sigurnost jest stalno nepovjerenje u sebe i stalno oslanjanje na Krista." (COL 155; kurziv dodan). Biti „spašen" ovdje treba razumjeti kao iskazivanje „pouzdanja u sebe" i mišljenje da smo „sigurni protiv iskušenja". Ali upravo usred ovih upozorenja pojavljuje se uravnotežena tvrdnja da „kad se prepustimo Kristu", možemo „znati da nas On prihvaća", što pokazuje da Ellen White ne polemizira o izvornim biblijskim uvjerenjima, već o pretpostavci koja vodi do lažnog uvjerenja.

Nekoliko slučajeva upozorenja protiv lažnih uvjerenja nipošto ne negiraju njeno snažno učenje o istinskoj sigurnosti spasenja. Naprotiv, ona je inzistirala na tome da je „*bitno* imati vjeru u Isusa, i vjerovati da ste spašeni kroz Njega". (RH, Nov. 1, 1892; kurziv dodan). O sebi je napisala: „*Isus me spasio*, iako mu nisam imala što dati." (RH, July 14, 1891; kurziv dodan). „Grešnik koji propada" „ne mora više ni za trenutak ostati nespašen." (1SM 392). Grešnici koji se kaju, mogu „tražiti blagoslov od Boga čak i sada". (3SM 150). Vjernik „ne treba kazati: 'Ja ne znam jesam li spašen.'" (GCB, Apr. 10, 1901). Onaj koji prianja uz Krista sadašnjom aktivnom vjerom može biti „tako siguran kao da je u gradu Božjem". (10MR 175).

Ukratko, oni koji dolaze Bogu na način koji je propisalo Sveto pismo, imaju svako pravo očekivati Njegovo spasenje, i On će ih čuvati do kraja. Upozorenja Ellen White o zlouporabi tvrdnje „spašen sam" nisu bila usmjerena protiv pravog biblijskog učenja o sadašnjoj sigurnosti spasenja u Kristu, već protiv ideje o nepovratnom jamstvu koje vodi k samopouzdanju, uobraženosti i ležernoj neposlušnosti. Ellen White bila je jednako određena u pogledu nužnosti istinske sadašnje sigurnosti, shvaćene u kontekstu opravdanja vjerom, svakodnevne povezanosti s Kristom i poslušnosti poznatoj Božjoj volji.

Vidi također: Pravednost vjerom.

Dodatno čitanje: 5T 6299635; 19MR 338-355; ZSAT 193-203; H. E. Douglass, *Should We Ever Say, „I Am Saved"? What It Means to Be Assured of Salvation* (PPPA, 2003); J. Moon, „Are You Saved? Should You Say So? What Ellen White Taught About Assurance", CAR.

Jerry Moon

SINOVI I KĆERI BOŽJE (*Sons and Daughters of God*, nakladnik knjige RHPA, 1955, 383). Četvrta knjiga za dnevna bogoslužja u

izdanju Društva za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*). Materijali odabrani za te meditacije preuzeti su iz objavljenih i neobjavljenih spisa Ellen White. S posebnom pažnjom nastojalo se odabrati poruke upućene poglavito mladima iz knjige **Priručnik za mlade* (*Youth's Instructor*). Odabir je proveden u različitim mjesečnim izdanjima s naglaskom na onome što za kršćanina znači biti dijete Božje i kako može živjeti smislenim kršćanskim životom. Opća tema knjige sažeta je u citatu Ellen White istaknutom na naslovnoj stranici. Ona je vjerovala da "one koji … svoje duše povezuju s Bogom, On smatra svojim sinovima i kćerima". (4T 624).

SIR. Većina od nekoliko referencija Ellen White o siru napisana je između 1870. i 1890. godine. Zdravstveni reformatori iz devetnaestoga stoljeća sir su obično smatrali nezdravim. U zapisima Ellen White sir se često pojavljuje zajedno s mesom i mesnim prerađevinama, maslacem, masnim kolačima i pikantnom hranom, namirnicama koje iritiraju želudac, uzbuđuju živce, slabe intelekt i osiromašuju kvalitetu krvi (3T 136; CH 114; CTBH 46, 47; 7MR 347). Međutim, uporabu sira ona nije smatrala grešnom popustljivosti, kategorijom u koju je svrstavala uporabu duhana, alkohola, čaja i kave (3SM 287; 2MR 107).

Ellen White nikada nije ni pomislila da sir smatra prehrambenim proizvodom i željela je da se ostali u njenom kućanstvu suzdržavaju od jedenja sira. (15MR 246). Neki članovi njene šire obitelji željeli su sir imati na stolu, no ona se tome suprotstavljala. (TSDF 14). Ukorila je crkvene čelnike koji su dopuštali prodaju sira na saborima pod šatorima. (CD 329). Čak i svježi sir smatrala je 'prejakim za želudac'. Komentirala je da je sir, iako se obično smatra zdravom hranom, zapravo vrlo štetan za zdravlje. (ibid., 369).

Nekoliko puta ponovila je da je jedenje sira štetno za svačije zdravlje i da se ljude treba educirati kako bi se suzdržavali od jedenja sira, jednako kao i od jedenja mesa i maslaca. (TSDF 14; 3SM 287; CH 114). Siru se, smatrala je, može više prigovarati nego maslacu, jer je potpuno nepodoban za jelo (MH 302) i predstavlja nešto što se nikada ne smije uvesti u želudac. (2T 68).

Budući da je sir u Njemačkoj i u drugim dijelovima Europe u kućanstvima bio uobičajen, njemački prevoditelji knjige *Služba liječenja* (*The Ministry of Healing*) zabrinuli su se zbog njene izjave da je sir potpuno nepodoban za jelo. (MH 302). Upitana za pojašnjenje, Ellen White složila se s porabom izraza *jak, oštar sir* kako bi ukazala na ono s čim se ne slaže. (CD 368). Neki su sugerirali da je koristeći izraz *jak, oštar sir* mislila na zreli sir, a ne na blage, netretirane sireve poput mozzarele, rikote i domaćeg sira.

Zašto je tako snažno pisala protiv jedenja sira, predmet je nagađanja. U svim sirevima primjetan je udio zasićenih masti i kolesterola, ali to bi teško zaslužilo potpunu zabranu sira. Nehigijenske metode proizvodnje mlijeka u njeno vrijeme mogle bi biti još jedan razlog za zabrinutost, iako je pasterizacija postala komercijalno dostupna 1882. godine. Do 1900. godine u Sjedinjenim Američkim Državama uspostavljeni su standardi kojima se osiguralo zajamčeno sigurna opskrba mlijekom. Proces je uključivao 30-minutno grijanje mlijeka na 145°F (63°C).

Sir su razmatrali i drugi zdravstveni reformatori tog vremena, poput Williama Alcotta, i prema njima je sir bio sasvim neprobavljiv, jer je bio previše koncentrirana tvar. Alcott, liječnik iz Bostona i popularni pisac zdravstvenih tekstova sredinom devetnaestoga stoljeća, pisao je o nekoliko incidenata u kojima su se neki ljudi jedenjem sira otrovali. Kad su slučajevi trovanja bili javno objavljeni, primijećeno je da su žene siru koji su izrađivale dodavale malo arsena, posebice ako je mlijeko bilo staro.

Vidi također: Opći članak: Current Science and Ellen White: Twelve Controversial Statements. (Aktualna znanost i Ellen White: Dvanaest kontroverznih izjava.)

Winston J. Craig

SIROMAŠNI vidi **EVANGELIZACIJA DOBROČINSTVIMA**

SJEDINJENE DRŽAVE U PROROČANSTVU. Sredinom 1880-ih, potpomognuta snagom i autoritetom savezne Vlade, rasla je kvazi-protestantska kulturna dominacija, a uloga Sjedinjenih Američkih Država u apokaliptičkom proročanstvu postala je glavnom temom u spisima Ellen White. Pozvala je Amerikance da se uhvate ukoštac s proročanskim otkrivenjem o silama koje su se već okupile da vode Vladu vlastite nacije u izdaji slobode koja je bila najveći svjetionik u svjetskoj povijesti. Na taj je način prikazala specifičnim, živopisnim i neizbježnim opće kršćansko načelo da odanost Bogu mora biti stavljena iznad zemaljskih vlada.

Iako u spisima Ellen White prije 1880-ih nije izravno zabilježeno, uvjerenje da zvijer s dva roga iz Otkrivenja 13,11-18 simbolizira pojavu i sudbinu Sjedinjenih Američkih Država postalo je 1850-ih godina ključnom sastavnicom shvaćanja identiteta i poziva u pokretu adventista svetkovatelja subote. Tumačenje što ga je 1851. godine prvi put objavio John N. Andrews u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) s oduševljenjem i trajno je prihvaćano. To što je Ellen White glavne misli Andrewsovog tumačenja objavila u *Velikoj borbi* (*The Great Controversy*) 1888. godine, osiguralo je ovom učenju autoritativnu i trajnu prisutnost u Adventističkoj Crkvi.

J. N. Andrews i drugi adventistički tumači iz 1850-ih i 1860-ih navodili su opširan i zamršen niz egzegetskih argumenata koristeći tada prevladavajuću „historicističku“ tradiciju tumačenja kako bi poduprli tvrdnju da zvijer koja ima dva roga poput janjeta, ali govori poput zmaja, upućuje na Sjedinjene Američke Države. Dva roga, zaključili su, predstavljaju dva središnja vida američkog društva, građanstvo ili građansku slobodu na osnovi ustavnih prava, predstavničke vlasti i političke jednakosti; i protestantizam, ne referirajući na određena vjerovanja, već na vjersku slobodu – slobodu od upletanja vlade protiv prava na ponašanja prema individualnoj savjesti. Međutim, u svojoj podršci ropstvu i u potiskivanju vjerske slobode nedjeljnim zakonima, uz ostalo, protestantska Amerika bila je na putu formiranja „kipa zvijeri“ – to jest, poprimala je obilježja prve zvijeri spomenute u 13. poglavlju Otkrivenja, koja je dugo vremena i naširoko shvaćena kao simbol papinstva. Sve bi to dovelo do konačne apokaliptičke krize prije Kristovog povratka.

Mogućnost da *nedjeljni zakon postane glavno pitanje u velikoj društvenoj krizi koja dijeli naciju, Amerikancima devetnaestoga stoljeća činila se krajnje nevjerojatnom. Svetkovanje nedjelje bilo je kritična mjera utjecaja kršćanstva u nacionalnoj kulturi koja je implementirala radikalni koncept deetabliranja religije na saveznoj razini. Nezadovoljni neravnomjernim jačanjem zakonodavstva na državnoj i lokalnoj razini, protestantski moralni reformatori uložili su velik napor kako bi savezna Vlada odlukom Kongresa proglasila nedjelju vjerskim danom odmora te zabranila dostavu pošte nedjeljom. Nakon opsežne rasprave u Kongresu, 1830. godine prijedlog zakona je odbijen. Adventistički pionir J. N. Loughborough je 1857. godine objavio da bi uspješna provedba *nacionalnog* nedjeljnog zakona upućivala na podršku vjerskoj prisili u Americi, što bi predstavljalo „kip zvijeri“ kako je prikazan u proročanstvu.

Stoga su adventisti vjerovali da 1897. godine svjedoče novom koraku u ispunjenju proročanstva kada je Nacionalna reformatorska udruga (*National Reform Association*), koja je

više od desetljeća podupirala ustavni amandman kojim se Sjedinjene Države proglašavaju „kršćanskom nacijom“, jasno obznanila da je na njenoj agendi nacionalni nedjeljni zakon. Nekoliko je mjera za provedbu te agende uvedeno, a o tome se raspravljalo u nacionalnom Kongresu između 1888. i 1893. godine, što je podržalo niz reformskih organizacija. Tijekom posljednje četvrtine devetnaestoga stoljeća zatvaranje mnoštva adventista zbog kršenja nedjeljnih zakona na Jugu, signaliziralo je nadolazeću nacionalnu krizu.

Ubrzana potpora priznavanju nedjelje od strane nacionalne Vlade 1880-ih, bila je dio napora da se ojača i formalizira utjecaj protestantskog establišmenta na američku kulturu koji je, zapravo, bio oslabljen brzo napredujućom sekularizacijom i raznolikošću u desetljeću nakon Građanskoga rata. Nedjeljni je zakon bio privlačno sredstvo spašavanja „kršćanske civilizacije“ od navala siromaštva, kriminala, pijanstva, radničkih protesta, nemorala i nevjerovanja koje su nastupile uslijed ogromnih društvenih promjena izazvanih udruženim djelovanjem urbanizacije, industrijalizacije i imigracije.

U četvrtom svesku Duha proroštva (*The Spirit of Prophecy*), objavljenom 1884. godine, u kojem nalazimo prvi spomen Amerike u proročanstvu, Ellen White je ukazala na široko rasprostranjenu dijagnozu koja pripisuje „brzo širenje korupcije“ u društvu „skrnavljenju takozvanog ‘kršćanskog šabata’” uz tvrdnju „da bi provedba svetkovanja nedjelje uvelike poboljšala moral u društvu“. (4SP 404). Iskristalizirala je svoju analizu ovih događaja u jednom ulomku iz 1885. godine u *Svjedočanstvu broj 32* (*Testimony number 32*): „Proglasom koji nameće ustanovu papinstva unatoč kršenju Božjeg zakona, naša će se zemlja [SAD] potpuno udaljiti od pravednosti. Kad protestantizam preko ponora pruži svoju ruku rimskoj sili, kad preko ponora pruži ruku spiritizmu, kad pod utjecajem ove trostruke veze naša zemlja pogazi svako načelo svojeg Ustava kao protestantske i građanske zemlje, i omogući širenje papinskih laži i obmana, tada ćemo znati da je došlo vrijeme za čudesno djelovanje Sotone i da je kraj blizu.“ (5T 451).

Ellen White je smatrala da Zakon o nedjelji uzrokuje značajne posljedice za Ameriku, ponajprije zato jer predstavlja arogantan nasrtaj autoriteta ljudske vlasti protiv Božjeg zakona i vladavine. Ovaj je nasrtaj posebno usmjeren protiv dijela Božjeg zakona – četvrte zapovijedi – koja je „znak Njegove stvaralačke moći i svjedočanstvo Njegovom očekivanju čovjekove naklonosti i poštovanja“. (GC88 446; usp. 4SP 400). Stoga, zakoni koji uzdižu i nalažu „lažnu subotu“ pokreću krajnje pitanje lojalnosti zemaljskim vladama ili lojalnosti zakonima Božjeg kraljevstva. (RH, Feb. 6, 1900; lMR 296, 297).

Drugo, nedjeljni zakon predstavlja odstupanje od ustavnih vjerskih načela vjerske i građanske slobode (protestantizam i građanstvo), u čemu leži „pravednost“ građanske uprave – jedinstvene u povijesti ljudskih vladavina. Narod bi se vratio sustavu papinske Crkve koji koristi „snažnu ruku civilne vlasti“ (4SP 425) kako bi ostvario svoje ciljeve i potisnuo neslaganje. Odstupanje od Božjeg zakona provedbom nedjeljnog zakona nije samo povezano s prihvaćanjem drugog dana odmora, već i s potiskivanjem slobode koju je Bog suvereno dodijelio svim ljudskim bićima. „Sila je krajnja mjera kojoj pribjegava svaka lažna religija“, komentirala je Ellen White. (ST, May 6, 1897). Prisiljavanje savjesti na držanje pravog šabata bilo bi jednako nelegitimno. (RH, Apr. 15, 1890).

Treće, ovo apokaliptično odbacivanje slobode pojavit će se kad se vrlo različite vjerske snage u izrazito pluralističkom američkom društvu udruže u koaliciju iz koristi kako bi obranile *status quo* u vrijeme nacionalne krize. Protestantizam, iako podijeljen na brojne denominacije, predstavlja neprecizan ali vrlo stvaran ko-

lektivni etos koji ga čini još uvijek najmoćnijim od svih sudionika u „trostrukoj uniji" (GC88 588), kao i inicijatora poveznica koja spajaju to troje. Djelovanjem kroz transdenominacijske organizacije kao što je Nacionalno reformno udruženje (*National Reform Association*), protestantska bi većina predstavljala „sliku zvijeri" u Americi stjecanjem kontrolnog utjecaja vjerske moći nad civilnom vlasti (*ibid.*, 442-445). Protestantska bi većina u sekundi pružila ruku Rimu i izravno razvijala političku suradnju sa sve snažnijom katoličkom prisutnošću u Americi. (4SP 425). Vodeći katolički prelat u zemlji, kardinal James Gibbons iz Baltimorea, zapravo je podržao nacionalni nacrt Zakona o nedjeljnom odmoru predstavljen u Kongresu 1888. godine. Spiritizam u međuvremenu jača koaliciju fascinirajući narodnu maštu izvorom vjerskog otkrivenja koje podriva autoritet Svetoga pisma i podržava teološke pogreške koje su u središtu konačnog napada na Božju istinu – svetost nedjelje i besmrtnost duše.

Potiskivanje nezadovoljnika širokom trostruko unijom – već vidljivo u zatvaranjima onih koji svetkuju subotu na Jugu Amerike – opravdavalo bi se potrebom za uspostavljanje nacionalne sigurnosti i sklada: „Oni koji poštuju biblijsku subotu bit će prokazani kao neprijatelji zakona i reda, kao prijestupnici koji ruše moralna ograničenja društva, uzrokujući anarhiju i korupciju." (4SP 409). Suočena s takvom represijom, Ellen White nastojala je ohrabriti adventiste mučeničkom odlučnošću istini „pod svaku cijenu, čak kad smo suočeni sa zatvorima, okivanjem u lance i protjerivanjem". (ST, May 6, 1897). Onima koji, citirajući 13. poglavlje Poslanice Rimljanima, pitaju očekuje li se od kršćana da se pokoravaju „vlastima", njen je odgovor bio: „Da, kada su u skladu s višim silama." (RH, Apr. 15, 1890).

Oštra i zapanjujuća prognoza Ellen White o smjeru američkog društva mogla bi se smatrati, prije svega, senzacionalnom prognozom ili razlogom za distanciranje od društva. Ali to nije bila njena namjera. Umjesto toga, koristila ju je kao osnovu za pozive na vjernost i jedinstvo u Božjem djelu i, paradoksalno, za aktivizam u ime ljudskih prava i društvenog blagostanja. U svjedočanstvu objavljenom 1889. godine pod naslovom *Predstojeći sukob* (*The Impending Conflict*), upozorila je vjernike na pasivnost koja samo prima na znanje ispunjenje proročanstva, umjesto odlučnog javnog stava u prilog slobodi. „Mi ne vršimo volju Božju ako sjedimo u tišini, ne čineći ništa za očuvanje slobode savjesti", napisala je. (5T 714). Početak progona vjere radi u Americi nije smatrala signalom za povlačenje, već pozivom adventistima da se trgnu iz svoje „bezvoljnosti" i daju svoje svjedočanstvo svijetu. (*ibid.*, 711-718).

Sama sloboda bila je sastavni dio svjedočanstva u prilog „sadašnjoj istini". U objavljivanju „poruke sadašnje istine za ovo vrijeme", Ellen White poticala je adventiste da pokažu „narodu gdje se nalazimo u proročkoj povijesti i probudimo duh pravog protestantizma budeći svijet za osjećaj vrijednosti vjerske slobode koju smo tako dugo uživali". (*ibid.*, 716). Budući da Bog još uvijek „ima svoje predstavnike među vodećim ljudima nacije", učinkovito djelovanje u javnosti je moguće. (4SP 429). Takvo djelovanje u borbi protiv snaga represije omogućuje učinkovitost „treće poruke" što unapređuje cjelovito oslobođenje. Apokaliptična kriza i obnova na koju je ukazivala evanđeoska poruka uskoro je trebala nastupiti. Međutim, u međuvremenu, neki od „vodećih ljudi kroz koje je Gospodin sada djeluje" u redovima vlade su među onima koji su prihvatili poruku spasenja" (*ibid.*).

Višeznačnost zvijeri s dva roga iz 13. poglavlja Otkrivenja sama po sebi dio je onoga što ju je učinilo tako bogatom metaforom za snalaženje na izazovnom putu kojim je potrebno putovati da bismo vjerno živjeli kao građani uskoro pobjedničkog kraljevstva Božjeg usred najveće, ali još uvijek ljudske vlade u povijesti.

Dok se zmajev glas u nekim trenucima činio glasnijim od drugih, primjerice tijekom krize ropstva 1850-ih i 1860-ih, i kriza nedjeljnog zakona 1880-ih i 1890-ih, janjeće vrline, prema stajalištu Ellen White, nikada nisu bile potpuno izgubljene ili neodržive. Vjernost adventističkim ciljevima koja prethodi samoj konačnoj apokaliptičkoj krizi znači biti u isto vrijeme proročka manjina koja radikalno svjedoči protiv licemjerja i pretenzija nacije, i biti ljudi koji su angažirani na javnom poticanju trajnog dobra u američkoj demokraciji. Osobito tijekom 1880-ih i 1890-ih, velik dio službe Ellen White uključivao je usmjeravanje Crkve prema razboritim, pronicljivim i načelnim primjenama obaju načela.

Vidi također: Sunday Legislation; Seal of God: Mark of the Beast, Revelation. Book of.

Dodatno čitanje: J. M. Butler, „Adventism and the American Experience", in E. S. Gaustad, ed., *The Rise of Adventism: Religion and Society in Mid-Nineteenth-Century America* (New York: Harper & Row, 1974), 173-206; J. M. Butler, „The World of E. G. White and the End of the World", *Spectrum* 10, no. 2 (August 1979): 2-13: H. E. Douglass, *Dramatic Prophecies of Ellen White* (PPPA, 1998), 109-136; G. R. Knight, *Ellen White's World* (RHPA, 1998); D. Morgan, *Adventism and the American Republic: The Public Involvement of a Major Apocalyptic Movement* (Knoxville, Tenn.: University of Tennessee Press, 2001); D. L Pettibone, „The Sunday Law Movement", in Gary Land, ed., *The World of Ellen G. White* (RHPA, 1987), 113-128; E. D. Syme, *A History of SDA Church-State Relations in the United States* (PPPA, 1973)

Douglas Morgan

SKODSBORG SANATORIJ. Prva europska adventistička medicinska ustanova osnovana 1898. u Skodsborgu, sjevernom predgrađu danskoga glavnoga grada Kopenhagena. Sanatorij je osnovao dr. *Carl Ottosen (1864. – 1942.), a 1992. godine je prodan. Ellen White je 1901. godine apelirala na crkvene čelnike i vjernike-laike da prikupljaju odgovarajuću financijsku potporu za Sanatorij u Skodsborgu i nakladničku kuću Christiana [Oslo] u Norveškoj. Osjetila je da su te skandinavske ustanove „osnovane da budu poticaj i reklama za reformu i kršćansko življenje". (6T 464).

Dodatno čitanje: 6T 463-467; SDA Encyclopedia (1996), vol. 11, 616.

SLOBODNO ZIDARSTVO vidi **TAJNA DRUŠTVA**

SLUŽBA LIJEČENJA, (*The Ministry of Healing*, nakladnik knjige PPPA, 1905, 1909, 540). Vrhunsko djelo Ellen White o zdravom životu, na kraju četiri desetljeća pisanja na tu temu. U *Službi liječenja* Ellen White predstavlja požrtvovni život Krista, koji je „više vremena posvećivao liječenju bolesnih nego propovijedanju" (19) kao vrhunski primjer suosjećanja u brizi za bolesne i one u potrebi, Krista, kao krajnji izvor ozdravljenja i začetnika načela zdravlja i dobrobiti. Knjiga je podijeljena u osam dijelova koji se mogu sažeti u četiri glavne teme.

Prva tema knjige je Kristova služba liječenja (17-107). Iako je Kristov život bio ispunjen stalnim radom, bio je to također „život zdravlja" i „On je bio primjer onoga što je Bog želio da svi ljudi budu slušajući Njegov Zakon" (51). Pala ljudska bića započinju obnovu procesa prepoznavanjem svoje potrebe (63-66), dolaskom Kristu u vjeri i primanjem rasterećenja, [slično očišćenju od gube] (67-71). „Kad se molimo za zemaljske blagoslove, možda će odgovor na našu molitvu biti odložen, … ali kad se molimo za oslobođenje od grijeha, to nije slučaj." (70). Nijedna osoba nije toliko beznadna da je Krist ne može spasiti. Kad je Krist liječio, liječio je „i dušu i tijelo" (77). Nadalje, Radosna vijest o spasenju imenuje svakog učenika misionarom koji „objavljuje Krista svijetu" (100).

Sljedeća glavna tema knjige je djelovanje zdravstvenih misionara (111-268). „Krist", pisala je, „pravi je poglavar svih onih u liječničkom pozivu" (111). Grijeh je uzrok bolesti, i medicinski radnici trebaju uputiti ljude na Isusa Krista – izvor svih ozdravljenja. Kršćansko medicinsko osoblje ima odgovornost upućivanja ljudi na božanskog Liječnika za pomoć i edukaciju svojih pacijenata u načelima zdravog života (147). Medicinski radnici trebaju doprijeti do svih društvenih klasa – nezaposlenih, beskućnika i bogatih – (183-216). Pomagati svim pacijentima da shvate važnost zakona zdravlja ključna je sastavnica misli Ellen White o medicinskoj službi (219-224). *Ne smije se zanemariti molitva za bolesnika (225-233), a koliko je to god moguće liječnici bi trebali pokušati koristiti *prirodne lijekove (234-240). Cjelovito zdravlje uključuje -zdravo stanje duha (241-259) potpomognuto provođenjem vremena u *prirodi (261-268).

Treća glavna tema su načela zdravog života (271-346). Ovo uključuje opće znanje o higijeni (271-286), odijevanje (287-294), prehranu (295-324), te izbjegavanje stimulansa i narkotika (325-335) kao što su čaj, kava, duhan i alkohol (337-346).

Četvrta glavna tema su psihosocijalne dimenzije zdravlja. To uključuje *brak i osnivanje doma (356-370), obiteljske odnose (371-387), te svrhu doma kao mjesta za „obnovu i uzdizanje čovječanstva" (349.; usp. 388-394). Ovo „bitno znanje" za optimalno mentalno i duhovno zdravlje jest poznavanje Boga i Njegove Riječi kao osnove za „pravi" odgoj (409-466). Posljednji dio bavi se duhovnim potrebama njegovatelja i svih koji su Kristovi suradnici. Ovaj dio (469-516) smatra se jednim od njenih najboljih napisa o praktičnom kršćanskom životu, te je zasebno objavljen u knjizi *Pomoć u svakodnevnom životu* (*Help in Daily Living*, nakladnik PPPA 1964, 2001).

Služba liječenja jedna je je od najbolje ilustriranih knjiga Ellen White i najšire distribuiranih knjiga objavljenih za njenog života. Ellen White tu je knjigu počela pripremati potkraj 1903. godine kada je povjerila svojoj *literarnoj pomoćnici *Marian Davis da sakupi ulomke iz njenih spisa i sačini razna poglavlja knjige. Sljedeće je godine Ellen White objavila svoje planove da donira prihod od knjige za ublažavanje financijskih izdataka adventističkih medicinskih ustanova (*sanatorija). (Lt 63, 1904). Do studenoga te godine knjiga je bila gotovo spremna za objavljivanje, ali bila su potrebna sredstva za ilustracije, pripremu tiskarskih ploča i pokriće tiskarskih troškova. Generalna konferencija izrazila je zahvalnost Ellen White za darovanje prihoda od prodaje knjige za poravnavanje dugova u adventističkim medicinskim ustanovama, te je poticala snažnu distribuciju knjige (RH, June 8, 1905,13). Generalna konferencija je također preuzela troškove objavljivanja. Kasnije je *E. R. Palmer otvorio ured za pomoć koji je koordinirao prodaju *Službe liječenja*. Isti je ured bio nadležan za prodaju knjige **Isusove usporedbe* (*Christ's Object Lessons*) za prikupljanje sredstava za obrazovne ustanove i knjige **Priča o Isusu* (*Story of Jesus*) kojom su se prikupljala sredstva za adventistički rad među *Afroamerikancima na američkom Jugu (RH, Sept. 7, 1905). Prvih deset tisuća primjeraka knjige objavljeno je 12. rujna 1905. i isprva se primjerak prodavao za 1,50 američkih dolara (RH, Sept. 14, 1905). Knjiga *Služba liječenja* odmah je postigla uspjeh, i samo dva mjeseca kasnije ponovo je tiskana.

Dodatno čitanje: R. Graybill, „The Making of *The Ministry of Healing*", *Insight*, July 10, 1979; J. R. Nix, „*The Ministry of Healing*: The History Behind Ellen G. White's Classic Work on Health", AR, Mar. 31, 2005.

Michael W. Campbell

SLUŽENJE CRKVE. Služba Crkve bila je područje koje je duboko zaokupljalo Ellen White. Mnogo njenih članaka detaljno je opi-

sivalo svaki vid službe. Ti su članci razrađeni u njenim objavljenim djelima, kao što su *Propovjednici radosne vijesti* (*Gospel Workers*), *Svjedočanstva propovjednicima* (*Testimonies to Ministers*), *Propovjednička služba* (*Pastoral Ministry*), i *Evangelizacija* (*Evangelism*). U ovim spisima Ellen White iznosi dvije glavne brige u vezi s propovjednicima. Prvo, propovjednici bi trebali biti evangelizatori, a njihov primarni posao mora biti pridobivanje duša. Drugo, bilo joj je stalo da crkve za svoj duhovni život ne ovise o propovjednicima. Ove dvije brige, usredotočenost na misiju i duhovna neovisnost, vidljivi su u mnogim njenim spisima.

U prvih 40 do 50 godina nakon što je Crkva adventista sedmoga dana organizirana, gotovo da nad crkvama nisu postavljani određeni propovjednici. Umjesto toga, adventistički su propovjednici bili slobodni evangelizirati i osnivati crkve dok su crkve provodile vlastitu pastoralnu skrb. Ovaj raspored službe nije slučajan, niti je to bilo samo zbog embrionalnog stadija Crkve – bio je to namjeran plan, koji je Ellen White podržavala, kako bi pospješila misiju i njegu Crkve.

Početkom 1900-ih neki su članovi počeli tražiti da propovjednici upravljaju velikim crkvama. Ellen White se opirala toj ideji mnogim savjetima (AUG, Jan. 8, 1902). Upravo u tom kontekstu ona je ustvrdila da propovjednici ne bi trebali „lebdjeti nad crkvama“ (Ev 381), nego umjesto toga trebaju evangelizirati. To je bio toliko veliki problem za Ellen White da je čak i rekla da svatko tko ovisi o propovjedniku za odgoj i duhovni rast trebao bi se ponovno obratiti i ponovno krstiti. (*ibid.*). Za nju je učeništvo bilo glavno pitanje. Ako vjernici trebaju stalno ovisiti o propovjednicima, onda očito propovjednik nije funkcionalno i na odgovarajući način nove vjernike poučio učeništvu. Pravilno usmjeren u učeništvu, član Crkve trebao bi biti u stanju duhovno rasti samostalno bez propovjednika.

Međutim, Ellen White nije zamislila da član Adventističke Crkve bude zanemaren. Umjesto toga, potaknuta Božjim vodstvom, predlagala je da se članovi Crkve najbolje hrane i jačaju kada nemaju pastora o kojem bi ovisili. Bilo je prilika kada su adventistički propovjednici provodili vrijeme s vjernicima, ali bi te prilike bile rijetke. Kad propovjednici rade s članovima, rekla je, oni ih trebaju obučavati i opremati za njihove službe, a ne njegovati kao djecu. (GW 196).

Njeno gledište, u skladu s Pavlovim savjetima o duhovnim darovima u Efežanima 4,11-14, bilo je da propovjednici osposobljavaju i opremaju članove Crkve. Adventistički pastor treba upućivati vjernike na rad, a ako u tome ne uspije, treba biti otpušten iz službe. (*ibid.* 197, 198). Nije vidjela koristi od propovjednika koji nadzire Crkvu i brine se samo za vjernike. Takav bi rad bio kontraproduktivan i ne bi proizveo dobar odgoj. Naprotiv, ona je vjerovala da propovjednik mora biti izrazito uključen u širenje vjere. Propovjednici koji ne slijede ovu praksu ne bi trebali biti na platnom spisku. (RH, May 7, 1889).

Uvijek iznova Ellen White je pozivala propovjednike da svoje vrijeme posvete obučavanju članova Crkve. (GW 196). Svaki bi adventist trebao biti uključen u službu. U njenom shvaćanju uloge propovjednika, obuka je trebala imati veći prioritet čak i od propovijedanja. (7T 20). Ellen White nije bila negativna prema propovijedanju; snažno ga je zagovarala, osobito evangelizacijsko propovijedanje. Međutim, isticala je da se adventisti za svoj duhovni život ne bi trebali oslanjati na propovijedanje. Stoga ne bi trebali očekivati propovijed svake subote. (LLM 179, 180). Ovisnost o propovijedi, prema njenom mišljenju, stvorila je slabe kršćane i nezrele crkve.

Ellen White nije očekivala da će propovjednik neprestano rješavati crkvene probleme. Crkve o kojima se tako brine obično proizvode vjerske

slabiće. (7T 18). Prema njenom mišljenju, odgoj radi odgoja proizvodi duhovnu slabost, a članove Crkve najbolje se izgrađuje kad ih se uključi u energičnu službu. „Snaga za odupiranje zlu najbolje se stječe energičnom službom." (AA 105). Da bi netko bio pobjednik, mora postati „intenzivno zainteresiran za spasenje drugih" – ništa drugo ne može prevagnuti. (FE 207).

Ovaj snažan poziv na učeništvo, na neovisnost, zauzimao je velik dio njenih savjeta propovjednicima. Njena je briga ovdje prije svega zdravlje i njegovanje Crkve. Ipak, postojao je još jedan važan razlog za njen naglasak na nezavisnom služenju: evangelizacija izgubljenih. Ellen White bila je izrazito zabrinuta za žetvu koju je trebalo obaviti i smatrala je da resurse Crkve treba kanalizirati u dosezanje ljudi, a ne u služenje članovima Crkve. Njezin snažan naglasak na misiju drugi je element koji obilježava njen pogled na službu.

Čak i bez dodjele pastorske skrbi crkvama, Ellen White je i dalje bila zabrinuta da propovjednici troše previše vremena s crkvama. Izjavila je da „devet desetina" njihovog rada za crkve valja ukloniti i tada bi mogli provesti više vremena pronalazeći izgubljeno. (7T 18). Članovi Crkve trebali su se brinuti sami za sebe dok propovjednik treba tražiti „izgubljene ovce". (RH, May 7, 1889). Ellen White je govorila pastorima da provođenje vremena u njegovanju članova ne samo da njih slabi već da time i propovjednik postaje slab. Nije mogla razumjeti zašto bi propovjednici trebali lebdjeti nad crkvama koje su dobile veliko svjetlo dok je očajnički potrebno otvarati nova polja i osnivati nove crkve. (13MR 208). Ona je smatrala da adventistički pastori trebaju prvenstveno biti osnivači crkava i evangelizatori. Ovo je bilo važno za zdravlje Crkve kao i za osnivanje crkava i evangelizaciju.

Dodatno čitanje: R. Burrill, *Recovering an Adventist Approach to Life and Mission in the Local Church* (Hart, 1998); *idem*, *Revolution in the Church* (Hart, 1993); *idem*, *Radical Disciples for Revolutionary Churches* (Hart, 1996); *idem*, *The Revolutionized Church of the 21st Century* (Hart 1997); *idem*, *Rekindling a Lost Passion: Recruiting a Church Planting Movement* (Hart, 1999).

Russell Burrill

SMJERNICE ZA ODGOJ DJECE (*Child Guidance,* nakladnik knjige RHPA, 1954, 616). Savjeti roditeljima koji se tiču odgajanja djece. Knjiga *Smjernice za odgoj djece* u osnovi slijedi isti format kao i popratna knjiga **Temelji sretnog doma* (*The Adventist Home*, 1952). Njena 83 poglavlja podijeljena su u 19 odjeljaka koji su izdvojeni iz objavljenih i neobjavljenih djela Ellen White. U nekim svojim knjigama, brojnim periodičnim člancima i stotinama osobnih pisama raznim pojedincima i obiteljima, Ellen White napisala je obilje savjeta roditeljima i posebno se bavila problemima s kojima se susreću obitelji. Dala je detaljne savjete o disciplini, izgradnji karaktera i fizičkom, duhovnom i moralnom obrazovanju. Knjiga *Smjernice za odgoj djece* donosi mnoga načela za koja je Ellen White vjerovala da bi trebala voditi roditelje u odgoju njihove djece. Bila je čvrsto uvjerena da roditelji imaju svečanu odgovornost da svoju djecu pouče u tome kako ispunjavati Božju volju i kako da tu odgovornost aktivno preuzmu u pripremi za vječni život (13). „Na svim roditeljima počiva obveza pružanja tjelesnih, mentalnih i duhovnih uputa. Djelovanje svakog roditelja trebalo bi biti usmjereno k tome da svom djetetu osigura dobro uravnotežen, skladan karakter. To djelo nije malo i nevažno – to je posao koji zahtijeva ozbiljno promišljanje i molitvu, a jednako tako i strpljenje i ustrajni napor." (17).

SNOVI vidi **VIĐENJA ELLEN WHITE**

SOTONA. Stvarno biće, a ne mitska figura ili puki simbol zla. Prije pada u grijeh, Sotona je bio

lijep i inteligentan. Stajališta Ellen White o Sotoni izgrađena su na biblijskim ulomcima kao što su Knjiga Postanka 3; Job 1 i 2; Izaija 14,12-15; Ezekiel 28,11-19; Matej 4,1-11; Luka 10,18; Juda 6-9; Otkrivenje 12,7-17; i Otkrivenje 20.

Bog nije stvorio Sotonu, nego Lucifera, kerubima zaklanjača, koji je pobunivši se protiv Boga postao Sotona, Božji neprijatelj. (PP 40). U vrijeme stvaranja Lucifer je bio neokaljano, savršeno biće. Bio je najuzvišeniji od svih stvorenih bića (DA 758), po časti odmah do Božjega Sina (1SG 17; SR 13). Međutim, on je žudio da bude jednak sa samim Bogom. „Lucifer je malo-pomalo popuštao želji za samouzvišenjem“ (PP 35) i „postupno je sebi prisvajao upravljanje koje je pripadalo jedino Kristu“ (SR 13). Ellen White definirala je vrijeme u koje je u Luciferovu životu buknuo zao stav prema Bogu. Dogodilo se to prije stvaranja ljudi: „Kad je Bog rekao svojem Sinu, ‘Načinimo čovjeka na svoju sliku’, Sotona je postao ljubomoran na Isusa. Želio je da se i njega pita za savjet u vezi sa stvaranjem čovjeka, a budući da ga se nije pitalo, ispunio se zavišću, ljubomorom i mržnjom. Žudio je za tim da primi najviše počasti na Nebu, kao onaj koji dolazi odmah iza Boga.“ (EW 145; usp. 3SG 33, 34).

Neobjašnjivo je zbog čega je to savršeno biće postalo zlo i povelo pobunu na Nebu. (SC 106; GC 493). Nikakva razloga za to nije bilo. Kad bi postojao razlog za to, grijeh bi bio opravdan. Luciferovu padu uzrokovali su ponos, zavist, mržnja, ambicije, ljubomora i sebičnost. (SR 14; EW 145, 146; DA 762). Kako bi ostvario svoje ambicije, optužio je Boga da je uspostavio nepravednu vladavinu i Zakon. (DA 761). „Bog je u svom velikom milosrđu dugo trpio Lucifera. … Neprekidno mu je nudio oprost uz uvjet da se pokaje i pokori. Učinjeni su napori kakve je mogla izmisliti samo neizmjerna ljubav i mudrost kako bi ga osvjedočili u njegove zablude. … Ali ponos ga je spriječio da se pokori.“ (GC 495, 496).

Kao rezultat njegove pobune, Sotona i s njime udruženi anđeli zbačeni su s Neba. On je u Edenskome vrtu Adama i Evu potaknuo na grijeh. Međutim, Bog ga nije odmah uništio, jer je bilo potrebno da sva stvorena bića jasno razumiju iskvarenu prirodu grijeha i pravu prirodu Božjeg karaktera ljubavi. (PP 42, 43). Božje postupanje prema Sotoninoj pobuni trebalo je biti „trajno jamstvo svim svetim bićima, jamstvo koje će spriječiti da ih prevari narav prijestupa“. (PP 43).

Sotona izvodi čudesne znakove, liječi bolesti i pojavljuje se kao anđeo svjetlosti kako bi ljude doveo u zabludu. „Kao završni čin velike obmanjujuće drame, sam će Sotona glumiti Krista.“ Njegov posljednji moćan čin zavođenja bit će tvrdnja da je Krist subotu promijenio u nedjelju. (GC 624).

Sotonin poraz bio je izvojevan na križu (DA 758), ali Sotona će biti uništen tek na kraju tisućljeća u Posljednjem sudu (DA 764; GC 671-674), kada će velika borba između dobra i zla konačno biti završena.

Dodatno čitanje: PP 33-43; GC 492-562; SR 13-31; EW 145-147.

Jiří Moskala

SOTONINA POSLJEDNJA PRIJEVARA. Sotonina konačna prijevara predstavljena je u dvije kategorije: unutar Crkve adventista sedmoga dana i u svijetu. Ova potonja prevladava u spisima Ellen White. Unutar Crkve adventista sedmoga dana, „posljednja Sotonina prijevara odnosi se na omalovažavanje svjedočanstva Duha Božjega“, „kako bi se uzdrmalo povjerenje Božjeg naroda ostatka u istinito svjedočanstvo“, što je referencija na vlastite savjete Ellen White. (1SM 48; LDE 177, I78; 10MR 311). Sotona nema uspjeha u varanju muškaraca i žena kad slušaju savjete Duha Božjega. (1SM 48). Oni adventisti koji na kraju promijene strane „prvo će odustati od povjerenja u upozorenja i ukore sadržane u Svjedočanstvima Bož-

jeg Duha". (3SM 84; LDE 177). Za podršku svojoj tvrdnji, Ellen White citira Izreke 29,18: „Kad objave nema, narod se razuzda." Izgubivši povjerenje u Božje vodstvo u očitovanju dara proroštva u posljednjim danima, spremni su također izraziti nepovjerenje i svjedočanstvu samog Svetoga pisma, što ih uvodi u konačnu prijevaru koju Sotona donosi na svijet.

Konačna prijevara koju će Sotona donijeti na svijet bit će oponašanje Krista i širenje poruke koja je suprotna svjedočanstvu Božje riječi. To se svodi na uvjeravanje ljudi da vjeruju svojoj vlastitoj prosudbi i stavljaju je iznad Riječi Božje. Od prve laži u Edenu, Sotona se priprema za svoj posljednji pokušaj da prevari svijet. (CC 561). Svi koji nisu vjerom utemeljeni u Riječi Božjoj bit će pometeni konačnom zabludom. „Posljednja velika zabluda uskoro će se otvoriti pred nama. … Krivotvorine će toliko sličiti istini da će ih biti nemoguće razlikovati, osim Svetim pismom." (*ibid.*, 593). Spiritizam, čuda i lažna probuđenja bit će primarni načini zavaravanja umova da prihvate laži i pripreme put za konačnu, veliku zabludu. (Ev 604; EW 87; CC 464, 528, 624; 1T 412).

„Kao završni čin velike obmanjujuće drame, sâm će Sotona glumiti Krista. … U različitim krajevima svijeta Sotona će se pojaviti među ljudima kao veličanstveno biće blještava sjaja, slično opisu Božjega Sina u Ivanovu Otkrivenju." (GC 624). Narod vjeruje da je Krist došao i pada ničice pred njim, dok on diže ruke i izriče blagoslov nad njima. On poučava neke od istih milostivih, nebeskih istina što ih je Isus izrekao tijekom svoje zemaljske službe; on liječi bolesne; i „on poziva vatru da siđe s neba pred ljudima da dokaže da je on Bog". (MM 88). „Zatim, glumeći Krista, tvrdi da je subotu promijenio u nedjelju, i svima zapovijeda da svetkuju dan koji je on blagoslovio. … To će biti silna, gotovo neodoljiva obmana." (GC 624; usp. 5T 698; 6BC 1106).

Sotonin je plan da „bude li moguće, zavede i izabrane". (Mt 24,24). Sveti su neprestano vapili za Kristovim dolaskom, a Sotona se nada da će ih ovom prijevarom „natjerati da misle kako su njihove molitve uslišane". (LDE 165). Ali Božji narod nije zaveden. Sotonina učenja nisu u skladu sa Svetim pismom i nije mu dopušteno da krivotvori univerzalni način Kristova povratka, kojemu će svjedočiti cijeli svijet. (Mt 24,24-27.31; 25,31; 1Sol 4,16.17; Otk 1,7). „Samo oni koji su marljivo proučavali Sveto pismo i prihvatili ljubav prema istini, bit će zaštićeni od moćne prijevare koja će osvojiti svijet. Pomoću svjedočanstva Svetoga pisma otkrit će prerušenog varalicu. Vrijeme kušnje će doći na sve." (GC 625).

Dodatno čitanje: LDE 155-171, 177, 178.

Edwin Reynolds

SOUTH LANCASTER SREDNJA ŠKOLA. Preteča Koledža Atlantske unije (*Atlantic Union College*). Središnja škola u Massachusettsu koja je postala Škola South Lancaster, otvorena je 19. travnja 1882. godine. *Stephen N. Haskell, vodeći osnivač, često se dopisivao s Ellen White i prije i nakon otvaranja škole, koja je 1883. godine postala Srednja škola South Lancaster.

Ellen White je prvi put posjetila školu u ljeto 1883. godine. Kasnije te godine pomogla je prikupljati sredstva za gradnju trajnih školskih objekata, pa je i osobno kupila dionice škole. Sredinom 1880-ih godina svratila je do škole kako bi vidjela nove zgrade čijoj je gradnji i svojim ulaganjem pripomogla. Jedan od njenih najupečatljivijih posjeta bio je u siječnju 1889. godine. Pridruživši se *Alonzu T. Jonesu u nizu sastanaka preporoda, propovijedala je polaznicima srednje škole i drugima o spasenju vjerom.

Između posjetâ Srednjoj školi South Lancaster, Ellen White je razgovarala i dopisivala se s čelnicima škole, uključujući ravnatelje *Goodloea Harpera Bella i *Charlesa C. Ramsaya, kao i S. N. Haskella. Na tim sastancima i u pismima, kao i u svojim objavljenim spisima i

javnim prezentacijama u vezi s tom ustanovom, Ellen White je isticala važnost širokog, uravnoteženog obrazovanja i odmjerenog upravljanja školom. Nakon odlaska u *Australiju 1891. godine, Ellen White nije bila intenzivno uključena u poslove Srednje škole South Lancaster, no ponovno ju je posjetila 1901. godine, nakon povratka u Sjedinjene Američke Države.

Dodatno čitanje: M. F. Wehtje, *And There Was Light: A History of South Lancaster Academy, Lancaster Junior College, and Atlantic Union College* (South Lancaster, Mass.: Atlantic Press, 1982).

Myron F. Wehtje

SPALDINGOVI I MAGANOVI NEOBJAVLJENI RUKOPISI SVJEDOČANSTAVA ELLEN WHITE (*Spalding and Magan's Unpublished Manuscript Testimonies of Ellen* G. *White,* nakladnik knjige A. W. Spalding i Percy T. Magan, 1915. – 1916., 498). Zbirka dotad neobjavljenih pisama i rukopisa Ellen White preuzetih iz privatnih zbirki *E. A. Sutherlanda, *Percyja T. Magana, *Davida Paulsona, *O. A. Olsena, J. O. Johnstona i A. W. Spaldinga. Često nazivana *Zbirka Spalding-Magan* (*Spalding-Magan Collection*), ova kompilacija sadrži mnogobrojna svjedočanstva Ellen White napisana uglavnom od 1892. do 1915. godine, u kojima se bavi raznim temama povezanima s adventističkim djelovanjem na Jugu Sjedinjenih Američkih Država, reformom obrazovanja i zdravstvenim ustanovama. Zbirka je objavljena kratko vrijeme nakon smrti Ellen White.

SPASENJE, PLAN. Ovaj izraz Ellen White često upotrebljava kad opisuje plan koji je Bog zamislio i uspostavio nakon pojave grijeha u svemiru. Izraz je koristila stotinama puta u svojim spisima i u izlaganjima o svakodnevnim i teološkim postavkama. Najsažetije pojašnjenje, međutim, nalazi se u knjizi *Patrijarsi i proroci* (*Patriarchs and Prophets*), u četvrtom poglavlju koje nosi naslov „Plan otkupljenja" (*The Plan of Redemption*), od 63. do 70. stranice, te u knjizi *Čežnja vjekova* (*The Desire of Ages*), u prvom poglavlju koje nosi naslov „Bog je s nama" (*God With Us*), od 19. do 26. stranice.

U uskoj je vezi s temom o planu spasenja i motiv *velike borbe (uveden i artikuliran u knjizi *Patrijarsi i proroci*, u prvom poglavlju pod naslovom „Zašto je dopuštena pojava grijeha?",

AULA SREDNJE ŠKOLE SOUTH LANCASTER SAGRAĐENA 1884. OVO JE NAJSTARIJA ADVENTISTIČKA OBRAZOVNA USTANOVA KOJA SE JOŠ KORISTI.

od 33. do 43. stranice i u knjizi *Velika borba*, u 29. poglavlju pod naslovom „Podrijetlo zla", od 492. do 504. stranice. U kontekstu tih dviju glavnih tema Ellen White prikazuje spasenje od grijeha. U izlaganju tih dviju ključnih tema leži razumijevanje sveobuhvatne teodiceje za koju tvrdi da će dokazati Božju pravednost i sposobnost da bude moralni vladar ili upravitelj svemira koji je stvorio. Sve se to odigrava zbog Sotoninog osporavanja Božjeg karaktera ljubavi.

Plan otkupljenja ne pokazuje samo kako Bog može otkupiti pale grešnike nego i kako Bog može donijeti zadovoljavajuće rješenje za problem zla i naizgled neobjašnjivu patnju koju zlo nanosi svemiru, stvorenom da odražava božansku ljubav i uživa u njoj.

Najsažetije razvijenu temu spasenja/otkupljenja, posebno u odnosu na motiv velike borbe, nalazimo u knjizi *Čežnja vjekova*, od 761. do 763. stranice, što je samo središte njenog

objašnjenja značenja i svrhe Kristove smrti. Upravo u svojim opisima Kalvarije, Ellen White pokazuje najdublju elokvenciju po pitanju Božje ljubavi: upravo u ovom ključnom trenutku Kristova utjelovljenja, učinkovito, iako uvjetno, riješeno je otkupljenje posrnulih grešnika. Nakon toga slijedi izlaganje ključnih faza u planu otkupljenja.

Dramatičnost je usredotočena na ljubomoru koja je niknula u Luciferovom srcu i na stvaranje planeta Zemlje. Lucifer je pokušao uzurpirati položaj Krista kao Stvoritelja, a njegova se pobuna prelila i na nebeske anđele. Nakon dugotrajnih, neuspjelih pokušaja pomirenja, Lucifer je zbačen s Neba.

Lucifer i njegovi simpatizeri nisu odmah uništeni. Da se to učinilo, bez potpunog prikazivanja njegovih načela i načela Božje vladavine ljubavi, inteligentna bića svemira služila bi Bogu iz straha. Stoga je Sotoni bio dopušten pristup svjetovima koji nisu sagriješili, kao i novostvorenoj Zemlji. Jedini svijet koji je podlegao Sotoninim obmanama bio je novostvoreni planet Zemlja.

Ellen White navodi mnoge činjenice u prilog tvrdnji da, iako je pad ljudskoga roda bila strašna tragedija, on nije izazvao nepredviđeno izvanredno stanje. Plan spasenja pažljivo je smišljen u „mirovnome vijeću ". Na tom velikom savjetovanju, održanom prije pada u grijeh, Božanstvo je odlučilo da će Krist postati „predvodnik" Trojstva na predviđenom putu otkupljenja ljudskoga roda.

Inicijalni nagovještaj tog veličanstvenog plana dan je u Knjizi Postanka 3,15 i u žrtvama koje su Adam i Eva prinijeli na vratima edenskoga vrta. Plan se dalje odvijao preko starozavjetnih patrijarahâ i prorokâ u obredima i ceremonijalnim žrtvama. Najistaknutije od tih žrtava prinošene su tijekom službe u židovskom svetištu. Svi ti obredi bili su samo blijeda slika očekivanja dolaska Krista kao Sina Božjeg i Sina čovječjeg.

Ključni elementi Kristova djela bili su i aktivno i pasivno iskazivanje poslušnosti Božjim zapovijedima. U aktivnoj Kristovoj poslušnosti Zakonu Isus nije samo dao primjer poslušnosti posrnulome ljudskome rodu već je i razotkrio Sotonine lažne optužbe da je poslušnost Zakonu ljudskim bićima nemoguća. Nadalje, kroz Kristovu smjernu poslušnost, očitanu u smrti na Kalvariji, stvorena je sigurnost da je grešnim ljudima oprošteno. Sve je to odgovor na Sotonine optužbe (1) da je Bogu bilo nemoguće žrtvovati samoga sebe i (2) da Bog ne može oprostiti grešnicima i pritom ostati pravedan. Ali Bog je „zbog čovjekova otkupljenja žrtvovao sebe u Kristu" i na taj je način svoju samopožrtvovnu prirodu i pravdu svoje opraštajuće milosti jasno pokazao (DA 762). Upravo se Kristovim životom i smrću otkrila milost i pravda božanske ljubavi. Konačno, Kristova aktivna i pasivna pravednost bila je dokazana Njegovim uskrsnućem iz mrtvih. Tako je predviđeno spasenje u potpunosti dovršeno.

Iako su bića koja nisu sagriješila Sotoni praktički uskratila svoju naklonost, problem još nije bio u potpunosti riješen. Predviđeni način spasenja izgubljenog svijeta i dokazivanje Boga dovršeni su, ali još su tri ključna problema ostala neriješena.

Prvi problem povezan je s postavljanjem Krista za Velikog svećenika kao posrednika ili zagovornika u nebeskom Svetištu. Ellen White više je puta ustvrdila da je to nebesko djelo posredovanja i otkupljenja jednako potrebno za uspješnost plana spasenja kao i Kristova smrt na križu. I to veličanstveno djelo odigrava se u dvjema etapama, koje su u skladu s dnevnim i godišnjim obredima u starozavjetnome svetištu. „Antitip" (nebeska stvarnost) korespondira s „tipičnom" svakodnevnom i godišnjom službom u zemaljskom svetištu. Pritom svakodnevna služba počinje uzašašćem, a antitip se godišnje službe prepoznaje kao „konačno pomirenje" i predadventni „istražni sud". Kri-

stovom službom u nebeskome Svetištu, Njegov život, Njegova smrt i uskrsnuće ovjekovječeni su i učinjeni dostupnima svakom pokajniku.

Upravo su konačnim otkupljenjem u Svetinji nad svetinjama na Nebu opovrgnute dvije Sotonine posljednje optužbe protiv Boga. Nakon što je Kristovom smrću dokazana pravednost Božjega zakona i Njegovo milosrdno opraštanje grešnicima, Sotona je nastavio tvrditi da su Kristovom smrću ukinuti zahtjevi Zakona i da su neki njegovi dijelovi odstranjeni. Iz toga proistječe posljednja velika borba.

Kristovom nebeskom službom Božji zakon u potpunosti je održan jer je dokazano da milosrđe kojim oprašta grijehe vjernicima koji se kaju ne dokida Božju pravednost i Njegov zakon; štoviše, karakter svakog pojedinačnog slučaja pokazat će da je Bog potpuno dosljedan u svojoj primjeni pravde i milosrđa. Vrijeme kušnje, ili „istražni" sud prethodi Drugom Kristovom dolasku kao potvrda da Bog ne sudi proizvoljno, već na temelju objektivnih dokaza iz svačijeg života. Tijekom istražnog suda Bog nad svakim vjernikom provodi postupak preispitivanja, da bi kod svakog pojedinca razotkrio grešne mane njegova karaktera. Životni ispiti, nevolje i kušnje, kao i u Bibliji izrečeni proročki ukori, donose samospoznaju koja dovodi do pokajanja, oproštenja i obraćenja, a sve to rezultira radošću. Dakle, interaktivnim, suradničkim procesom, Bog u svakom vjerniku razvija karakter koji na kraju procesa suđenja može prihvatiti. (vidi 1T 186, 187; 3T 252-272; 4T 83-94).

Nakon završetka predadventnog suda nagrade se dodjeljuju o Drugom Kristovom dolasku. (Otk 22,11.12). Pravednici, živi i umrli, dobivaju vječni život, a živi zli uništeni su „pojavkom dolaska Njegova" (2Sol 2,8). Ali Drugi Kristov dolazak nije krajnji vrhunac plana spasenja.

Drugi dolazak obznanjuje Kristovu tisućljetnu vladavinu na Nebu, gdje Bog u potpunosti opravdava odluke predadventne presude u mislima otkupljenih i trasira put konačnoj presudi „velikog bijelog prijestolja" na kraju *tisućljeća. I baš u tom trenutku na Zemlju se spušta Novi Jeruzalem, a zli mrtvi ustaju u drugom uskrsnuću. U tom trenutku završetka, dolazi do očajničkog pokušaja rušenja Božje vladavine, Sotona vodi zle u napadu na Sveti grad.

Tada nastupa krajnji vrhunac, ili završnica „velike borbe": Sotona i njegovi sljedbenici uhićeni su, a pred „velikim bijelim prijestoljem" svi će pali pobunjenici napokon priznati da je Bog bio pravedan u svim svojim postupanjima prema grijehu i grešnicima. Ogromna panorama povijesti grijeha i spasenja završava uništavanjem zlih u „ognjenom jezeru", a novo Nebo i Zemlja dižu se iz pepela te posljednje velike vatre.

„Planom spasenja" ostvarena su dva velika cilja izlijevanja Božanske ljubavi. Prvo, konačno je ostvareno „spasenje ljudi". Ipak, postojao je „širi i dublji smisao". „Ne samo zbog toga da stanovnici ovog malog svijeta poštuju Božji zakon onako kako bi ga trebali poštovati" već i da „pred svemirom opravda Božji karakter". (PP 68). U spisima Ellen White provlači se takva veličanstvena vizija plana spasenja. Sveobuhvatnim rješenjem problema grijeha i spasenjem grešnika koji su uzvjerovali, Bog se u potpunosti opravdao. Plan otkupljenja u cijelosti je ispunjen. „Od najmanjeg atoma do najvećeg svijeta, sve – živo i neživo, u svojoj nepomućenoj ljepoti i savršenoj radosti objavljuje da je Bog ljubav." (GC 678).

Dodatno čitanje: SR; I. T. Blazen, „Salvation", in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 271-313; A. V. Wallenkampf and W. R. Lesher, eds., *The Sanctuary and the Atonement: Biblical, Historical, and Theological Studies* (RHPA, 1981), 639-730; W. W. Whidden, *Ellen White on Salvation* (RHPA, 1995).

Woodrow W. Whidden

SPIRITIZAM vidi **SPIRITUALIZAM**

SPIRITUALIZAM. Ellen White služila se izrazom *spiritualizam* kad je opisivala dvije različite, nepovezane pojave koje su se događale u 1840-im godinama. Njena početna poraba tog izraza odnosila se na pokret koji je ponudio „duhovno" tumačenje okolnosti velikog razočaranja. Pripadnici tog pokreta tvrdili su da je za pojedince, koji su bili istinski spremni, Krist došao na Zemlju 22. listopada 1844. godine duhovno, a ne fizički. Pobornici tog stajališta (koji su istodobno zvani „spiritisti" i „spiritualisti") vjerovali su da su već ušli u nebesko kraljevstvo, te su provodili mnogobrojne aktivnosti koje su se najčešće smatrale fanatizmom.

Oni koji su postali pionirima Crkve adventista sedmoga dana, uključujući i Ellen White, odbacili su to prvobitno poimanje spiritualizma. Svoj prvi susret sa skupinom spiritualista Ellen White opisala je ovako: „U razdoblju razočaranja nakon isteka vremena 1844. godine pojavili su se različiti oblici fanatizma. Neki su smatrali da se uskrsnuće mrtvih pravednika već dogodilo. Poslana sam da odnesem poruku onima koji vjeruju u to. … Došla sam na njihovo okupljanje. Bilo je mnogo uzbuđenja, buke i zbunjenosti. Nije se moglo razabrati što se izvodi na „svirali ili citri" [1Kor 14,7]. Činilo se da su neki u transu, padali su na pod. Drugi su skakali, plesali i vikali. Govorili su da im je tijelo očišćeno, da su spremni za preobraženje. … Iznijela sam im svoje svjedočanstvo u ime Gospodnje, dodavši i Njegovu osudu takvog ponašanja." (2SM 34).

Čak i dok je osuđivala spiritualizam, neki su Ellen White pogrešno svrstavali među njegove zagovornike, jer su ona i drugi potencijalni adventisti sedmoga dana nastavili podržavati značenje datuma 22. listopada 1844. godine. Nesporazum je doveo do toga da se snažnom izjavom usprotivila spiritualističkome poricanju doslovnog Kristovog dolaska: „Često sam vidjela da je spiritualističko gledište oduzelo Nebu svu slavu i da u mislima mnogih Davidovo prijestolje i dragi Isusov lik nestaju u ognju spiritualizma. Vidjela sam da će neki koji su bili prevareni i dovedeni u tu zabludu upoznati svjetlo istine, ali će biti gotovo nemoguće da se potpuno oslobode zavodničke sile spiritualizma." (EW 77, 78).

Godine 1848., kako je početni fenomen spiritualizma izblijedio, na sjeveroistoku Sjedinjenih Američkih Država pojavio se novi i potpuno nesrodan pokret [riječ je o „spiritizmu", međutim Ellen White ne upotrebljava taj izraz već i tu pojavu naziva spiritualizam]. Petnaestogodišnja Margaret i dvanaestogodišnja Kate Fox, kćeri Johna i Margaret Fox, 31. ožujka 1848. godine u svojoj su kući u Hydesvilleu, u saveznoj državi New York, nizom udaraca i kuckanja počele komunicirati s nekim za koga su vjerovale da je duh muškarca. Sestre Fox ubrzo su postale senzacija i dobile su mnoge sljedbenike među onima koji su javnu demonstraciju kuckanja smatrali uvjerljivom. Oni su postali poznati kao spiritualisti. Vjerovali su da duhovi mrtvih postoje na višoj razini od svijeta ljudskih bića, da je komunikacija s duhovima moguća kroz medije i da takva komunikacija donosi važne moralne, etičke i duhovne informacije.

U jednom od svojih najranijih osvrta na taj drugi fenomen zvan spiritualizam, Ellen White upozorila je da je to jedno od Sotoninih oruđa obmane. Đavao „dolazi kao anđeo svjetlosti", napisala je, „i širi svoj utjecaj na Zemlju", potičući „posvuda lažne reforme". (1SG 171). U drugom ranom radu ona je također ozbiljno upozorila na spiritualizam: „[Sotona] dolazi jadnim, prevarenim smrtnicima preko suvremenog spiritualizma. … Neke jadne duše koje su bile očarane biranim riječima učitelja spiritualizma i prepustile se njihovom utjecaju poslije otkrivaju njegov smrtonosni karakter i rado bi ga se odrekle i pobjegle od njega, ali ne uspijevaju. Sotona ih drži svojom silom i ne

namjerava pustiti na slobodu." (1T 343).

Osnova prigovora što ga je Ellen White upućivala na račun spiritualizma leži u njenom nepokolebljivom uvjerenju da se mrtvi nalaze u snu sličnom nesvjesnom stanju, da ne znaju ništa (Prop 9,5.10), da su im misli propale (Ps 146,4; GC 556). Vjerovala je da je naučavanje o besmrtnosti duše, koje je podržalo mnoštvo kršćana, pripremilo put suvremenom spiritualizmu. (*ibid.*, 551; SR 393). Iako su mnogi kršćanski propovjednici i mnoge crkve prihvaćali spiritualizam kao pobožni fenomen, Ellen White nedvosmisleno je osudila spiritualizam kao „prijevaru koja upropašćuje duše" (1T 298) i kao nastavak Sotonine laži izrečene Adamu i Evi – „Ne, nećete umrijeti" (Post 3,4) – što se u povijesti očitovalo u različitim oblicima, uključujući drevne zazivače duhova osuđene u Starome zavjetu. (GC 561; PP 685; 1T 301). Ona je vjerovala da su sva ta kuckanja, seanse i različite vrste prizivanja duhova koje su prakticirali spiritisti bili događaji u kojima se Sotona prikrivao pod krinkom pokojnika. (AA 289, 290; Ev, 603, 604; GC 551-553, 557, 560). Stoga je prihvaćanje i prakticiranje učenja spiritualizma slično sudjelovanju u obožavanju demona. (PP 688).

Ellen White gledala je na spiritualizam i kao na silu koja će na kraju vremena biti istaknuta značajka u odvijanju velike borbe između Krista i Sotone. Predvidjela je da će spiritualizam „postati sve izraženiji što će više tobožnji kršćanski svijet odbacivati jasno otkrivenu istinu riječi Božje" i da će „[Sotona] pokazati velike znake i čudesa kojima bi učinio vjerodostojnima svoje tvrdnje da je riječ o njegovom božanstvu, a kroz spiritualizam radit će protiv Krista i njegovih sljedbenika". (ST, May 28, 1894). U poglavlju knjige *Velika borba*, u kojem govori o sukobu u vremenu posljetka, Ellen White predvidjela je da će se spiritualizam, zaodjenut kršćanskim ruhom, ujediniti s rimokatolicizmom i američkim protestantizmom, te tako stvoriti otpadnički „trostruki savez" čija bi misija bila prijevara i progon Božjih svetaca. „Uz pomoć spiritualizma", napisala je, „dogodit će se mnoga čuda; bolesni će se liječiti, a zbivat će se i mnoga neosporiva čuda", što će dovesti do povećanog poštovanja prema otpadničkoj vjerskoj moći. Svjetovni ljudi „prihvatit će vanjski oblik pobožnosti, ali bez njene sile, i u tom savezu vidjet će veličanstveni pokret za obraćenje svijeta i početak dugo očekivanog milenija". Pomoću spiritualizma, napisala je, „Sotona se pojavljuje kao dobročinitelj ljudskog roda, liječi bolesti ljudi i tvrdi da donosi novi i uzvišeniji sustav religije". Međutim, u svim svojim naporima, Sotonin će cilj biti „odvratiti misli ljudi od pripreme kako bi opstali u Božji dan". (GC 588, 589).

Ako želi jasno razlikovati istinu od zablude i boriti se protiv mamca spiritualizma, napisala je Ellen White, Božji narod mora ostati vjeran biblijskom učenju o stanju mrtvih i o pravom Božjem karakteru: „Ispravno shvaćena i primijenjena, Božja riječ zaštita je od spiritualizma. Vječno gorući pakao o kojem se propovijeda s propovjedaonice čini nepravdu Božjem milosrdnom karakteru. Boga se prikazuje kao najvećeg tiranina u svemiru. Ova široko proširena dogma okrenula je tisuće ljudi prema univerzalizmu, nevjeri i ateizmu. Božja riječ je jasna. Ona je ravan lanac istine i pokazat će se kao sidro za one koji su voljni primiti je, čak ako budu morali žrtvovati svoje omiljene bajke. To će ih spasiti od strašne prijevare u ova opasna vremena." (1T 344, 345).

Dodatno čitanje: H. E. Douglass, *Dramatic Prophecies of Ellen White* (PPPA, 2007), 23-44; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10, 448-451; vol. 11, 693-695.

Julius Nam

SPISI ELLEN G. WHITE NA KOMPAKTNIM PLOČAMA (CD-ROM) I INTERNETU (Društvo za ostavštinu Ellen White [*Ellen G. White Estate Inc.*], 1990, 1994, 1998, 2005,

2007, 2009). Ideja o pružanju računalnog pristupa svim objavljenim spisima Ellen White pojavila se sa sve većom popularnošću osobnih računala u 1980-im godinama. Prvi CD-ROM sa spisima Ellen White za osobno računalo objavljen je 1990. godine, a dvije godine kasnije slijedila je inačica za Macintosh. Godine 1994. drugo je izdanje zbirke tih kompaktnih ploča ažurirano i poboljšana mu je kompatibilnost s razvojnim operativnim sustavima. Kako su se mogućnosti softvera za pretraživanja proširile, treće izdanje CDROM-a proizvedeno je 1998. koristeći se softverom Folio Views. Taj softver pružio je sofisticirane mogućnosti pretraživanja, lakše pregledavanje i dodatne mogućnosti za ispis i eksportiranje teksta. Trećem izdanju dodan je sveobuhvatan indeks spisa Ellen White. Usto, elektronički tekst učinjen je dostupnim prvi put u dvije inačice: istraživačko izdanje (*Research Edition*, sa svim njenim objavljenim spisima) i standardno izdanje (*Standard Edition*, sa 77 njenih najpopularnijih knjiga). Novi opcionalni multimedijski CD-ROM, *Legacy of Light*, koji donosi povijest adventizma u svijetu Ellen White, učinjen je dostupnim s bilo kojom od redovnih inačica. Osim engleskih izdanja, CD-ovi sa spisima Ellen White proizvedeni su i na španjolskom jeziku (1997), korejskom (1999), portugalskom (2000) i drugim jezicima. Ažuriranja i softvera i teksta uključena su u izdanja na engleskom jeziku iz 2005. i 2007. godine, zajedno s dodatnim dokumentima za istraživanje baštine Ellen White i referentnih materijala. Godine 2009. objavljeno je sveobuhvatno istraživačko izdanje kojem su dodani opsežni resursi iz biblioteke adventističkih pionira. Baza podataka o Ellen White u elektroničkom obliku za CD-ROM također je omogućila Društvu za ostavštinu Ellen White da 1995. godine stavi poveznicu za pretraživanje na svoju mrežnu stranicu, www.whiteestate.org. Napredak na području interneta i internetske tehnologije omogućuje Društvu provesti odluku da se spisi Ellen White učine dostupnima na CD-ROM-u, kao i na internetu, na sve većem broju jezika.

Larry Crews

SREĆA U DOMU. (*Happiness Homemade,* nakladnik knjige SPA, 1971, 188 [856]). Skraćeno izdanje, s mekim koricama, knjige * *Temelji sretnog doma* (*The Adventist Home*). U knjizi *Sreća u domu* sažeto je 61 poglavlje knjige *Temelji sretnog doma*, koja izvorno ima 87 poglavlja, pri čemu su naslovi nekih poglavlja djelomice preoblikovani. Izostavljeni su dijelovi originalne knjige u kojima su izneseni savjeti o odabiru životnog partnera, čimbenici o kojima ovisi uspjeh ili neuspjeh u braku te savjeti o vrstama rekreacijskih aktivnosti. Knjigom *Sreća u domu* nastojalo se savjete i promišljanja Ellen White o kršćanskom domu i obitelji učiniti dostupnima u privlačnijem obliku.

SREĆA, KAKO JE NAĆI (*Happiness Digest*, nakladnik knjige Better Living Publications, 1983, 64). Izdanje s mekim koricama knjige Ellen White **Koraci prema Kristu* (*Steps to Christ*), objavljene za besplatnu javnu distribuciju. Knjiga ima drugačiju paginaciju od standardnog izdanja i uključuje crteže u boji.

ST. HELENA SANATORIJ I BOLNICA. Smješten u dolini Napa, oko 113 kilometara sjeverno od San Francisca i 35,7 kilometara sjeveroistočno od Svete Helene, u državi Kaliforniji, taj je Sanatorij najstarija kontinuirano aktivna adventistička zdravstvena ustanova na svijetu. Mjesto je odabrano 1877. godine, a prva dvokatna zgrada, čija je osnova bila drvena konstrukcija, podignuta je početkom 1878. godine. Viđenjâ Ellen White odigrala su važnu ulogu u osnivanju Sanatorija. *J. N. Loughborough ispričao je W. A. Prattu kako je Ellen White predvidjela zdravstvenu ustanovu na Zapadu, a nakon što se s njom posavjetovao,

Pratt je za tu ustanovu darovao 3.000 dolara i zemljište od 4,3 hektara. Jedan od susjeda, A. B. Atwood, dao je 1.000 dolara, a liječnik Merritt G. Kellogg, stariji polubrat J. H. Kellogga, dao je 1.000 dolara i u novoosnovanoj ustanovi postao prvi zdravstveni upravitelj.

U početku nazvana Seosko zdravstveno utočište (*Rural Health Retreat*), od 1882. godine zvala se Zdravstveno utočište Kristalni izvori (*Crystal Springs Health Retreat*), (ST, Jan. 26, 1882), a 1890-ih dobila je ime Sanatorij St. Helena (*St. Helena Sanitarium*). U okolnoj zajednici bila je dugi niz godina poznata kao Kristalni izvori, sada Sanatorij (*Crystal Springs*), u Kaliforniji (3SM 206, 212).

Godine 1884. Ellen White u susjedstvu Sanatorija kupila je zemljište i na njemu sagradila malu brvnaru, koju je nazvala Iliel. (3Bio 244). Nakon povratka iz Australije 1900. godine, kupila je blizu Sanatorija još jednu kuću, koju je nazvala Elmshaven. Kad je u ustanovi 1907. godine dograđena četverokatna bolnica, Ellen White održala je propovijed posvećenja. U vrijeme svoje posljednje bolesti, 1915. godine, njegovali su je liječnici iz Sanatorija St. Helena.

Dodatno čitanje: J. R. Ferren, „St. Helena Sanitarium Celebrates Fiftieth Anniversary“, RH, July 26, 1928; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 522-524.

STO ČETRDESET I ČETIRI TISUĆE. Broj onih koji primaju *pečat Božji (Otk 7,1-8; 14,1-5). Prema mišljenju Ellen White, sto četrdeset četiri tisuće jesu oni koji pobjedonosno prolaze kroz veliko *vrijeme nevolja i sedam posljednjih *zala neposredno prije *Drugog Kristovog dolaska. Oni odbijaju klanjati se zvijeri i kipu njezinu ili primiti *žig zvijeri ili broj njezina imena. Oni se nisu oskvrnuli lažnim učenjima *Babilona, već nose pečat i ime Božje. Njima će se otkriti vrijeme Kristovog povratka, a oni će upoznati svog Spasitelja ne iskusivši smrt. (GC 648, 649; LS 65). Potpuni identitet ove skupine nije otkriven ni u Svetom pismu ni u spisima Ellen White. Ne postoji ni njeno izričito stajalište o tome je li broj figurativan ili doslovan, iako je oštro demantirala mišljenje što je kružilo 1885. „da Gospodin očekuje određeni broj, i kada se taj broj napuni prestat će vrijeme probe“. Osuđujući ovu „spekulaciju“ da Bog ima određeni broj „izabranih“, ustvrdila je „da će Gospodin Isus primiti sve koji mu dođu; On je umro za bezbožne i svaki čovjek koji hoće može doći“. (38M 315).

Jasno je, međutim, da sto četrdeset i četiri tisuće *ne čine* cijelu skupinu spašenih, ali zbog njihove duhovne pobjede oni „uživaju u posebnim počastima u Kraljevstvu Božjem“. (1SM 66). Oni će stajati na brdu Sion s Isusom i pjevati pjesmu svog otkupljenja. Samo će oni imati privilegiju ući u sveti Hram na Nebu, gdje je Ellen White vidjela njihova imena ugravirana zlatnim slovima na kamenim pločama. Nije precizirala da će i ona biti uključena u taj broj; spomenula je samo obećanje da će „ako ostane vjerna“ biti „sa sto četrdeset i četiri tisuće“. (EW 39, 40). Postoje i drugi za koje je Ellen White također vidjela da bi bili „sa sto četrdeset i četiri tisuće“. (2SM 263). Ona je pozvala kršćane da „teže svom snagom koju nam je Bog dao da budu među sto četrdeset i četiri tisuće“. (7BC 970).

Dodatno čitanje: 2SG 32-34; EW 15, 16; LS 65, 66; lT 59-61, 69.

Anna Galeniece

STVARANJE I EVOLUCIJA. Za razliku od mnogih sudionika u raspravama o znanosti i Bibliji, Ellen White izgradila je vlastiti argument na potpuno biblijskom, a ne filozofskom, temelju. U isto vrijeme, prepoznala je vrijednosti znanosti i zagovarala da se o njima poučava u adventističkim školama. „U poznavanju je svih vrsta znanosti snaga“, izjavila je, „i Božji je cilj da se o napredovanju znanosti poučava

u našim školama, da to bude priprema za djela koja prethode završnim prizorima zemaljske povijesti". (FE 186). Predlagala je da uzvišenost Svetoga pisma i svetkovanja sedmoga dana – *subote – bude graničnik u raspravi o odnosu znanosti i religije (SR 382, 383) i da *Potop (vidi *Biblijska i svjetovna znanost) bude jedino istinsko objašnjenje glavnine geološkoga dijagrama. (Ed 129).

Ellen White je vjerovala da su Sveto pismo i priroda dvije Božje knjige, da je u Svetome pismu ključ za pravilno razumijevanje prirode (Ed 128), i da su, ako se pravilno tumače, znanost i Pismo u skladu. „Svaka istina", izjavila je, u skladu je „i s prirodom i s objavama" (ST, Mar. 13, 1884), jer su, primjerice, zakoni kojima je reguliran „ljudski ustroj" uistinu božanski i porijeklom, i karakterom i važnošću kao i Riječ Božja." (MM 221). Nadalje, ona je ustvrdila da „Bog ne ukida svoje zakone niti djeluje suprotno njima, nego ih neprestano koristi kao svoje oruđe". (PP 114).

Ellen White svoj pogled na Sveto pismo smatrala je Božjim glasom koji govori „svakome pojedinačno" (FLB 9) usprkos modernističkom znanstvenom pristupu Svetome pismu i prirodi koji se isticao već u njenom vremenu. Napomenula je da se „evolucija i njene djetinjaste pogreške poučavaju u svim razdobljima školovanja, od vrtića do fakulteta. Stoga je proučavanje znanosti, koje bi trebalo dati i znanje o Bogu, toliko pomiješano s nagađanjima i teorijama da u ljudima izaziva sklonost nevjerovanju", pa čak i kod vrtićke djece. (Ed 227). Upozorila je da „kao što su u vrijeme apostola neki ljudi pokušavali tradicijom i filozofijom razoriti vjerovanje u Pisma, tako i danas neprijatelji pravednosti žele duše dovesti na zabranjene staze naklonošću prema visokoj kritici, evoluciji, *spiritizmu, teozofiji [tj. pojmovima kojima se referira na određene sustave razmišljanja koji dolaze s Istoka, a koji ističu vidovitost i telepatiju, i kroz filozofiju religije uvedeni su u kulturu Zapada] i panteizmu". (RC 344). Takvi pojedinci, kad nisu u stanju Stvoritelja i Njegova djela objasniti prirodnim zakonima, to „obrazlažu nepouzdanošću biblijskih izvještaja" i, na kraju, „sumnjama u postojanje Boga". (CE 193).

Ellen White smatrala je da je stvaranje dovršeno na kraju prvog doslovnog tjedna (Ed 130) i da je globalnog opsega. Tako je „cijeli krajolik" bio ukrašen ljepše od „terena najponosnije palače" (PP 44), ispunjen stvarima „korisnim čovjeku" (PP 47), a „Zemlja nije bila široka ravnica, nego je monotonija krajolika razbijena brdima i planinama". (LHU 47). Nadalje, Bog je stvorio ljude i učinio ih sposobnima da prepoznaju Njegov potpis na djelu stvaranja. (1SP 27).

Bog je stvorio savršenu Zemlju. (SR 20). U početku „nije bilo ružnih močvara ili neplodnih pustinja. … Zrak, bez smrdljivog smoga, bio je čist i zdrav", a cijeli je krajolik bio izuzetno lijep. (PP 44). Svemu stvorenom, bilo biljkama, životinjama ili čovjeku, bilo živom ili neživom, Bog je „namijenio" da se „divno prilagodi i samo opskrbljuje svime potrebnim". (Ed 133). Dakle, baš ništa, pogotovo ništa povezano s ljudima, nije osmišljeno naknadno, jer je sve bilo dio Božjeg cilja, „zacrtanog prije Sotonina pada". (LHU 47).

Ljudi su trebali biti na sliku Božju svojim „vanjskim izgledom i karakterom. ... Njihova je priroda bila u skladu s voljom Božjom. Njihov je um bio sposoban shvatiti božanske stvari." (PP 45). Dakle, „Adam je mogao odražavati da je stvoren na sliku Božju" (TMK 13), a što su živjeli duže, ljudi su trebali sve više otkrivati Božju sliku i odražavati Njegovu slavu (FLB 29). Bog je ljude stvorio „bez sklonosti ka zlu", obdario je čovjeka „visokim intelektualnim moćima, i predočio mu najjači mogući poticaj da mu bude vjeran svojom odanošću", što je „bio uvjet za vječnu sreću". (PP 49). Ellen White je pitala: „Hoćemo li od-

baciti – dragocjeniji od bilo kakve zabilježbe u kraljevskim dvorima – taj genealoški zapis 'koji je bio sin Adamov, koji je bio Sin Božji'? Luka 3,38." (Ed 130). Čovječanstvo nije evoluiralo „sporim stupnjevima razvoja, iz nižih oblika životinjskog ili biljnog svijeta. … Genealogija naše rase, kakva je dana nadahnućem, ne vuče svoje porijeklo od razvoja klica, mekušaca i četveronožaca, već od velikog Stvoritelja". (FLB 29). Stoga degeneracija ljudi i pustošenje Zemlje nisu uzročno-posljedični rezultat Božjeg plana, nego su „ljudsko djelo" popustljivosti „pogrešnim navikama i zloporabama, kršenjem zakona što ih je dao Bog da upravljaju čovjekovim postojanjem". (LHU 64).

Subota kao spomen na stvaranje igrala je važnu ulogu u raspravama Ellen White o stvaranju i evoluciji. Suprotno uvriježenom mišljenju tog vremena, ona je ustvrdila da je „Bog stvorio Zemlju za šest dana i da se sedmoga dana odmarao, iako ju je mogao stvoriti u jednome danu". (Lt 7a, 1878, u 8MR 412). Snažno je prekorila „nevjerničku pretpostavku da su događaji prvoga tjedna za svoje ostvarenje zahtijevali sedam ogromnih, neodređenih razdoblja" jer ona „izravno udara u temelje subote iz četvrte zapovijedi. … To je najgora vrsta nevjere. … Njome se pripisuje Bogu da je zapovjedio ljudima da tjedan od sedam doslovnih dana smatraju uspomenom na sedam neodređenih razdoblja, što nije slično Njegovom postupanju sa smrtnicima i predstavlja osudu Njegove mudrosti." (1SP 86, 87).

Ellen White je upozorila i na teorije o evoluciji i tumačenja geologije koji „osporavaju Mojsijev zapis". (1SP 90). Istaknula je kako „nevjernički geolozi tvrde da je svijet mnogo stariji nego što Biblija kaže. Oni odbacuju biblijske zapise tvrdeći da Zemlja dokazuje da svijet postoji desetke tisuća godina" (1SP 87). Čak su i neki propovjednici, požalila se Ellen White, davali prednost „pretpostavkama geologa", a ne biblijskim zapisima. (1SP 90).

Razmatrajući posljedice takvih tumačenja, Ellen White je upozorila da će „u posljednjim danima zemlja biti gotovo lišena prave vjere. Uz najgore izgovore, Božja će se Riječ smatrati nepouzdanom, dok će ljudsko razmišljanje biti prihvaćeno, unatoč tome što je u suprotnosti s jasnim biblijskim činjenicama." (1SP 89). Bog je zamislio da dokazi o Potopu pronađeni u geološkom stupu „trebaju učvrstiti vjeru ljudi u nadahnutu povijest" i navesti ih da veličaju Boga. (1SP 90). Dakle, Ellen White je vjerovala da je Knjiga Postanka točan povijesni zapis. To je i potvrdila: „Uzimam Bibliju baš onakvu kakva jest, kao nadahnutu Riječ. Vjerujem svim biblijskim izvještajima." (FLB 13). Dakle, Postanak 1,27 predstavlja podrijetlo čovječanstva na tako jasan način „da ne daje mjesta pogrešnim zaključcima". (FLB 29). Nadalje kaže: „Čudesne tvari koje se nalaze u zemlji", kao što su fosili u geološkom stupu, pomažu potvrditi „da je svijet sada star samo oko šest tisuća godina". (1SP 87). „Zaključak", prema kojemu su bili potrebni milijuni godina da se Zemlja razvije iz kaosa, „posve je neumjestan", napisala je. „Biblijski je zapis u skladu sam sa sobom i s učenjem prirode." (Ed 129). Tako tajne geološkog stupa treba shvaćati u svjetlu izvještaja iz Postanka, i odvojeno od nadahnute Riječi nikada ne bi bile shvaćene. (3SG 94).

Pripisujući fosilni zapis geološkoga stupa globalnom Potopu, a ne evolucijskom razvoju, Ellen White zauzela je stajalište koje je bilo u suprotnosti sa znanstvenom metodom, kojom se tvrdilo da je priroda „ključ" za tumačenje Svetoga pisma. Znanstvena metoda ustvrdila je nadalje da je priroda omogućila razumijevanje „začetaka pravoga smisla Svetoga pisma pomoću općih pojmova razuma i govornih pravila" (Francis Bacon, *Advancement of Learning* [1902], 71). Suprotno tome, Ellen White pisala je da je „Potopom nadahnuće objasnilo ono što sama geologija nikada nije mogla dokučiti". (PP 112). U iskapanjima iz zemlje izvađeni

predmeti daju dokaze o njihovu stanju koji se u mnogočemu razlikuje od sadašnjeg. Ali vrijeme njihovog postojanja i koliko dugo su ti predmeti bili u zemlji treba razumjeti samo prema biblijskoj povijesti. (1SP 87).

Konačno, Bog je u Noinoj arki sačuvao svaku vrstu koju je stvorio. One vrste koje su nastale *amalgamacijom, uništene su u Potopu. Ellen White „gotovo beskrajne raznolikosti životinjskih vrsta" koje sada na zemlji postoje pripisuje kontinuiranom „amalgamiranju", tj. hibridizaciji križanjem, genetskom inženjeringu itd. (1SP 78).

Pogled Ellen White na stvaranje u izrazitoj je suprotnosti s teorijom evolucije. Evolucijska kozmologija smatra da se svijet poboljšava procesom slučajnosti kroz duga razdoblja patnje, neimaštine i smrti. U oštroj suprotnosti, Ellen White, u skladu sa Svetim pismom, upućuje na blagotvornoga Boga Stvoritelja, koji je stvorio savršeni svijet i koji je ljude oblikovao prema svojoj slici. Ona zaključuje da, unatoč tome što je „grijeh izopačio Božje savršeno djelo, Njegov rukopis ipak ostaje". (LHU 46). Na kraju, Bog će Zemlju i čovječanstvo vratiti u njihovo izvorno stanje savršenstva. (3SG 89).

Dodatno čitanje: J. T. Baldwin, ed., *Creation, Catastrophe, and Calvary: Why a Global Flood Is Vital to the Doctrine of Atonement* (RHPA, 2000); P. Gordon, „The Bible, Science, and the Age of the Earth" (EGWE, SDoc); „E. G. White Statements Relating to Geology and Earth Sciences" (EGWE, SDoc); W H. Shea, „Creation", in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 418-456.

Karen K. Abrahamson i John T. Baldwin

SUBOTA, DOKTRINA. Značenje subote u spisima Ellen White proizlazi iz onoga što subota *jest*, zbog čega je *ustanovljena*, *tko* ju je stvorio i koja je *svrha* njenog ustanovljenja. Ponajprije, „doktrina o suboti" govori o tome što je subota. Nekoliko tvrdnji u spisima Ellen White jasno definira i raspoznaje narav subote. U svojoj biti, subota je jedan dan; njena je suština vrijeme. Ipak, to nije bilo koje vrijeme ili bilo koji dan, već je to sedmi dan; to je doslovno, a ne metaforičko vrijeme. Posebnost subotnjeg vremena razumijeva se u povezanosti subote s Božjim stvaralačkim djelom.

Na temelju zapisa iz Knjige Postanka 2,1-3, Ellen White sedmi dan smatra *spomenikom* Božjem stvaralačkom djelu. Subota je uspostavljena kao znamen koji obilježava dovršetak stvaranja. Štoviše, kad su postavljeni temelji Zemlje, tada su postavljeni i temelji subote. Na taj je način dan, sedmi dan, neraskidivo povezan s Božjim stvaralačkim djelom i daje mu teološko značenje. Subota nije samo dan, niti samo sedmi dan, već spomenik stvaranja. Kao spomenik, sedmi dan – subota – služi kao znamen koji će pomoći ljudima da se sjete tog stvaralačkog događaja. Taj se znamen (subota) ne može shvaćati drugačije od onoga što on označava (stvaranje). Osim toga, taj spomenik u spisima Ellen White poprima narav *ustanove*. Sasvim je očito da je karakterizacijom subote kao *spomenika* i *ustanove* istaknuta ne samo njena trajna narav nego i njen javni karakter.

Slijedeći narav subote kao spomenika i ustanove, logično smo dovedeni do još jednog teološkog pogleda na ono što je subota u spisima Ellen White. Kao slavljenički događaj, subota je kao spomenik vječite vrijednosti trajnom zapovijedi naređena cijelome čovječanstvu. Povezivanje subote, stvaranja i ljudima zakonom postavljenih zahtjeva, dosljedna je tema u spisima Ellen White. Valja istaknuti još jedan teološki uvid u subotu kao spomen-obilježje. Ukazujući na Božje zadovoljstvo stvaranjem (Post 1,31) i na činjenicu da su „zvijezde jutarnje" klicale a „Božji dvorjani" uzvikivali oduševljeni djelima stvaranja (Job 38,7), Ellen White subotu ne opisuje samo kao dan odmora nego i kao dan radosti. (DA 769; 6T

349). Subota je dar Božji koji je On namjerno izdvojio za svetu svrhu i dao Adamu kao dan odmora. (DA 281). Ukratko, subota je poseban doslovan sedmi dan u tjednu zahvaljujući svojoj biblijskoj povezanosti sa stvaranjem, čiji je spomenik. Slijedom toga, svim je ljudima zapovjeđeno da se pridržavaju njenih trajnih zahtjeva i pridruže se njenom slavljenju.

Drugo, ako je sedmi dan – subota – spomenik Božjem djelu stvaranja, a svima je naređeno da je smatraju danom radosti i odmora, to je zato što subota upravo to sama po sebi podrazumijeva. Ellen White piše da je „Bog postavio spomenik svojem djelu stvaranja, time što je blagoslovio sedmi dan". (PP 48). Drugim riječima, sedmi je dan stekao status spomen-obilježja zahvaljujući Božjem blagoslovu. Ona to rezimira tvrdnjom da „svetkovanje subote pruža velike blagoslove". (6T 349). Na jednom drugom mjestu tu tvrdnju objašnjava citiranjem zapisa iz Knjige Izlaska 31,16 i napominje da je Izrael bio dužan svetkovati subotu zato što je Bog „posvetio i blagoslovio sedmi dan i učinio ga svojim svetim spomen-obilježjem". (MM 215). Blagoslovi subote (u tom kontekstu, božanska utjeha i ublažavanje tuge), međutim, nisu ograničeni na Izrael, već čekaju sve koji se uzdržavaju od rada subotom. Očigledno je da poziv u spisima Ellen White da se subotu promatra kao sedmi dan stvaranja ne ovisi samo o tome što subota formalno *jest*: spomenik vječnoj vrijednosti koju se uživa ne samo zbog naravi trajne zapovijedi već i na temelju onoga što donosi u materijalnom smislu: Božjih blagoslova, svetosti i Njegove prisutnosti.

Treće, prema mišljenju Ellen White da značenje subote također odražava njeno podrijetlo, odnosi se i na to *tko ju je ustanovio*. Povezujući zapis iz Evanđelja po Marku 2,28: „Tako, Sin Čovječji gospodar je subote", sa zapisom iz Evanđelja po Ivanu 1,3: „Sve postade po njoj [Riječi]", Ellen White zaključuje da je subotu ustanovio Krist i da ona zato pripada Njemu. Ona upućuje na Njega i kao na Tvorca i kao na Posvetitelja. Nadalje, Krist je bio taj koji je pozvao Mojsija na Goru i obznanio mu Jahvin zakon, u kojem je i poziv da se treba sjećati dana subotnjeg i držati ga svetim. Nadalje, subota upućuje na to da je Krist, Glava Crkve, onaj koji sve održava i da smo Njegovom silom pomireni s Bogom. Gledati Krista u suboti znači podsjećati se na izgubljeni edenski mir i misliti na mir obnovljen kroz Spasitelja. (DA 288, 289).

Konačno, gledamo li na to što subota *jest*, zbog čega je *stvorena* te *tko* ju je stvorio i dao ljudima, vidjet ćemo njenu veliku svrhu i značenje za čovječanstvo. Prvo, subota ima veliku didaktičku vrijednost u povijesti spasenja. Ellen White izričito kaže da je vrijednost subote kao sredstva obrazovanja neprocjenjiva. Na temelju zapisâ iz Knjige Izlaska 31,13 i 20,11 ona ističe da je subota znak stvaralačke i otkupiteljske moći. Ukazujući na Boga kao na izvor života i saznanja, ona kaže da subota „podsjeća na čovjekovu prvobitnu slavu i tako postaje svjedokom Božje nakane da nas obnovi na svoju sliku". (Ed 250). Snaga koja je stvorila sve što se vidi ista je snaga koja u ljudima obnavlja Božju sliku. Zato je subota znak posvećenja. Zapovijed o suboti ima pedagošku vrijednost u odnosu na ostale zapovijedi. Štoviše, smatra Ellen White, da se subotu uvijek i svugdje poštivalo, nikada ne bi bilo ateista ili idolopoklonika. Nadalje, budući da je zapovijed o suboti jedina zapovijed u Dekalogu koja imenuje i definira Zakonodavca (Izl 20,1), ona, u duhovnome smislu, nosi Božji pečat po kojem se živog Stvoritelja razlikuje od svakoga lažnog boga. (GC 437, 438).

Subota se, međutim, ne odnosi samo na Boga. Za ljude subota ima kritičnu svrhu. Nečiji odgovor na subotu može imati znatne egzistencijalne implikacije. Svetkovanjem subote kao sedmoga dana stvaranja čovjek dokazuje da služi pravome Bogu. Kritična funkcija su-

bote dobiva intenzitet što se više približava kraj vremena. Kao poanta istine koja je posebno kontroverzna, subota će biti veliki ispit vjernosti Bogu. Na njemu će „biti povučena granična crta između onih koji služe Bogu i onih koji Mu ne služe". (*ibid.*, 605).

No, subota za ljude ima i praktičnu vrijednost. Cilj subote bio je, smatra Ellen White, da cijelo čovječanstvo ima od nje koristi i da nakon stvaranja čovjeka „zadovolji njegove potrebe". (2T 582). Ona spominje najmanje dvije osnovne potrebe za koje je subota bila bitna za ljude, čak i u Raju. Prvo, ljudi su trebali, i još uvijek trebaju, zanemariti vlastite interese i sedmoga se dana odmarati, razmišljati o Božjim djelima i udubiti se u razmišljanja o Njegovoj moći i dobroti. Drugo, ljudi su subotu trebali, i još uvijek ju trebaju, da ih podsjeća na Boga i u njima pobudi zahvalnost, jer sve što uživaju i posjeduju dolazi iz Stvoriteljeve ruke. Svi blagoslovi subote namijenjeni ljudima ostvaruju se kad misli sa svjetovnih djela budu usmjerene na razmišljanja o Božjoj dobroti i veličanstvenosti. Dakle, i Božja zapovijed Izraelcima da vrše sve Njegove naredbe „da bi sačuvali život" (Pnz 6,24) i obećanja o blagoslovima subote onima koji je poštuju opisana u Knjizi proroka Izaije 56,6.7, prema tvrdnjama Ellen White, odnose se i na suvremene svetkovatelje subote. To pokazuje njeno uvjerenje da ono što subota *jest*, zbog čega je *ustanovljena*, *tko* ju je *ustanovio* i koja je *svrha* njenog stvaranja, od dana u kojem je Bog ljudskome rodu prvi put dao subotu do danas nije izmijenjeno.

I na kraju, Ellen White vjerovala je da će subota postajati sve značajnija što će Drugi Kristov dolazak biti bliži. U jednom ranijem viđenju vidjela je da smo „na početku vremena nevolje bili ispunjeni Svetim Duhom i još jasnije naviještali subotu". (EW 33). U njenoj eshatologiji subota, jedna od Deset zapovijedi, znak je raspoznavanja *Crkve ostatka (Otk 12,17; 14,12), posebno usredotočen na * Božji pečat (Otk 7,1-3; 14,1-5) i antiteza *žiga Zvijeri (Otk 14,9-12). U Božjem hramu, *nebeskom Svetištu, *Božji je zakon, uključujući i zapovijed o suboti, pohranjen u Kovčegu saveza kao osnova božanske vladavine. (Otk 11,19). Mnogi su uočili da te eshatološke veze suboti daju važnost i snagu koja inače nije tako očigledna. Ellen White je 1862. godine ustvrdila da kad se „subotu odvoji od porukâ triju anđela [iz 14. poglavlja Knjige Otkrivenja], ona gubi svoju silu; ali kad je povezana s porukom Trećeg anđela, nju prati sila koja osvjedočuje nevjernike i bezvjerce, i daje im snagu da stoje, žive, rastu i napreduju u Gospodinu". (1T 337).

Dodatno čitanje: PP 48, 111, 307, 336; PK 178–183; DA 206, 207, 281–289, 769; Ed 250–252; 6T 349, 350; EW 217; GC 53, 54, 437, 438; A. J. Heschel, *The Sabbath: Its Meaning for Modern Man* (New York: Farrar, Straus, and Young, 1951); K. J. Holland, *The Magnificent Seventh* (PPPA, 1970); K. A. Strand, „The Sabbath" in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 529–535.

Kwabena Donkor

SUBOTA, SVETKOVANJE. Teološka su razmišljanja Ellen White o biblijskoj suboti i bogata i opsežna. Ona raspravlja o tome kako je Bog uvidio da je subota ključna za ljude još i prije pada u grijeh. Ostavi li sedmoga dana vlastite interese i težnje postrani, Njegov bi narod mogao sveobuhvatnije razmišljati o stvaranju i udubiti se u razmišljanja o Njegovoj moći i dobroti. Subota je bila potrebna da ljude jasnije podsjeti na Stvoritelja i potakne na zahvalnost za dobrotvornu Božju ruku. (PP 48).

Ellen White nikada ne sugerira da subota ima neku čarobnu kvalitetu koja automatski donosi svetost ili posvećenje. Umjesto toga, ona ističe da je subota dan koji je Bog izdvojio za posebno zajedništvo sa svojim narodom na Zemlji. Bog taj dan čini svetim ili posvećenim

time što ga je počastio svojom prisutnošću. U zajedništvu s Bogom mi zacijelo imamo udjel u Njegovoj svetosti. Budući da su subotnji sati ispunjeni bliskim zajedništvom ljudskih bića i njihovog Tvorca, subota je tijekom cijeloga života znamen posvećenja i vrhunac svakoga tjedna. Ellen White savjetuje da „tijekom cijeloga tjedna moramo misliti na subotu i pripremati se da je svetkujemo u skladu sa zapovijedi. Subotu ne trebamo promatrati samo kao zakonom propisanu. Mi trebamo razumjeti da njena duhovnost utječe na sve životne okolnosti." (LDE 77, 78). „Kad se sjećamo subote, tjelesno neće moći prevladati nad duhovnim. Nijedna dužnost koju je trebalo obaviti u šest radnih dana neće biti ostavljena za subotu." (6T 354). „Prije početka subote svoj um i svoje tijelo odvojite od svjetovnog posla. Bog je svoju subotu stavio na kraj šest radnih dana da bi ljudi mogli stati i razmotriti što su stekli tijekom tjedna u pripremi za sveto kraljevstvo u koje prijestupnik ne može ući. Svake subote trebali bismo ispitati sebe jesmo li tjedan završili s duhovnim dobitkom ili gubitkom." (*ibid.*, 356).

Želeći rasvijetliti pravo značenje subote, Ellen White u svom je savjetu uvijek uravnotežena: „Životnim se potrebama mora odgovoriti, bolesni se moraju njegovati, oskudicu siromašnih mora se ublažiti. Onaj tko u subotu zanemari pomoći u nevolji, neće biti oslobođen krivice. Božji sveti odmor načinjen je za čovjeka i djela milosrđa u savršenom su skladu s njenom svrhom. Bog ne želi da Njegova stvorenja ijedan trenutak podnose bol koju se može otkloniti subotom ili u bilo koji drugi dan." (DA 207).

Međutim, široko razumijevanje subote kod Ellen White nije ograničeno na svjesno promišljanje. Ona potiče i iskustveni aspekt subote. Biblijska vjera je uvijek cjelovita, uključuje mnogo više od samog razmišljanja. Na primjer, psalmist poziva ljude: „Kušajte i vidite kako dobar je Jahve." (Ps 34,9). Upravo tako i Ellen White podržava stjecanje iskustva s Gospodnjom subotom, iznoseći što će se dogoditi „nazoveš li subotu milinom", to jest na Božje uvjetovane ponude iz Knjige proroka Izaije 58,14. Njeni su prijedlozi srdačni i privlačni.

Ellen White učestalo skreće pozornost na veličanstvenost stvorenog svijeta i njegovu povezanost sa subotom. Ustvari, ona sate subote redovito povezuje s blistavošću prirode: „Budući da je subota spomenik stvaralačkoj moći, ona je dan iznad svih ostalih, dan u kojem bismo se trebali upoznavati s Bogom promatrajući Njegova djela. Sama pomisao na subotu trebala bi u svijesti djece biti povezana s ljepotom prirode." (Ed 251). Subota nudi ljudima „otvorenu veliku knjigu prirode i time pokazuje Stvoriteljevu mudrost, moć i ljubav". (PP 48). Ellen White sugerira da se upravo subotom Gospodnja veličanstvenost može vidjeti u djelima Njegovog stvaralaštva proučavanjem „poruka koje nam je Bog zapisao u prirodi. … Kad se približimo samoj prirodi, Kristova prisutnost postat će nam stvarna i On će našem srcu progovoriti o svojoj ljubavi i miru." (COL 26).

Ellen White potiče kršćane da u svojem domu uživaju u veličanju subote: „Svi koji ljube Boga trebaju učiniti sve što mogu da subotu učine milinom, svetom i časnom. … Oni mogu mnogo učiniti veličajući subotu u svojoj obitelji i čineći od nje najzanimljiviji dan u tjednu. … U našim obiteljima učinimo subotu tako zanimljivom da će iščekivanje njenog dolaska na kraju tjedna biti popraćeno radošću." (2T, 584, 585). „Subotnja škola i bogoslužje samo su jedan dio subote. Ostalo vrijeme koje obitelji preostaje treba biti najsvetiji i najdragocjeniji dio subote. Veći dio tog vremena roditelji trebaju provesti sa svojom djecom." (6T 358).

U svojim uputama o suboti Ellen White pažnju usredotočuje na Stvoriteljevo milosrđe: „Božja ljubav postavila je ograničenje za obavljanje teških poslova. Preko subote On pruža svoju milosrdnu ruku. U svom danu On obite-

lji pruža priliku za zajedništvo s Njime, s prirodom i jednih s drugima." A na tu tvrdnju Ellen White dodaje obećanje puno osjećaja: „Tim zajedništvom roditelji mogu svoju djecu povezati sa svojim srcem, a time i s Bogom, vezama koje se nikada ne mogu prekinuti." (SD 181).

Činjenica je da Ellen White obiteljsku zajednicu čvrsto povezuje sa subotnjim radostima: „Subota i obitelj istodobno su ustanovljeni u Edenu, jer Božja je namjera bila da budu neraskidivo povezane. Na taj dan, više nego na ikoji drugi, moguće nam je doživjeti život Edena. Božja je namjera da se članovi obitelji udruže u radu i proučavanju, u bogoslužju i razonodi." (FLB 36). Ellen White potiče obitelji da dio subote provode na otvorenom kako bi djeca s roditeljima mogla „primiti točniju spoznaju Boga", povezujući „svoje mladenačke misli s Bogom u prekrasnom krajoliku prirode. … Pogled na ljepotu svega što je Bog za sreću ljudi stvorio navest će ih da Ga poštuju kao nježnog, voljenog Oca. … Božji karakter ljubavi, dobročinstva, ljepote i privlačnosti, privući će ih i učiniti da ga zavole. Subota je – oh! – najdraži, najblaženiji dan cijeloga tjedna." (*ibid.*).

Dodatno čitanje: 6T 349-368; Ed 250-252; 2T 582-585; K. A. Strand, „The Sabbath", in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 529-535.

Jo Ann Davidson

SUBOTNJA ŠKOLA. Povijesna dokumentacija ne potvrđuje izravnu ulogu Ellen White u pokretanju subotnje škole među adventistima sedmoga dana. Iako je vjerojatno da je utjecala na njeno osnivanje, James White 1852. godine počeo je pisati i u novinama *Priručnik za mlade* (*Youth's Instructor*) objavljivati prve pouke za subotnju školu te je organizirao i prvu subotnju školu u Rochesteru, u državi New York. Početne pouke bile su niz od četiriju članaka namijenjenog „djeci", s izrazima koji su bili više prilagođeni mlađima nego odraslima.

Prva subotnja škola bila je orijentirana isključivo na mlade. To se implicitno iskazuje na mnogim mjestima u spisima Ellen White. Već 1900. godine izrazila je „duboko zanimanje za naše subotnje škole. … Roditelji i nastavnici trebali bi uložiti stalne napore kako bi zainteresirali mlade za pitanja od vječne važnosti." (TSS 35).

U istoj je publikaciji istaknula bezvremenski dvostruki cilj subotnje škole - proučavanje Biblije i kršćanskog sljedbeništva: „Subotnja škola je važna grana misijskog djela ne samo zato što mladima i starijima daje znanje o Božjoj riječi već i zato što u njima pobuđuje ljubav prema njenim svetim istinama i želju da ih proučavaju na svoju korist; iznad svega, ona ih uči da svoj život usklade s njenim svetim poukama." (*ibid.*, 109, 110).

Godine 1885. počeo je izlaziti mjesečnik *Subotnjoškolski učitelj* (*Sabbath School Worker*), u početku zamišljen kao sredstvo za poboljšanje nastavnih metoda, ali je kasnije nadopunjen poukama koje su pomagale nastavnicima i programom za pomoć vodstvu. Dijelovi čestih članaka što ih je Ellen White pisala u prvim godinama *Subotnjoškolskog učitelja*, sažeti su 1900. godine u knjižici *Svjedočanstva o radu subotnje škole* (*Testimonies on Sabbath School Work*), te ponovo 1938. godine u knjižici *Savjeti za rad u subotnjoj školi* (*Counsels on Sabbath School Work*). Te dvije knjižice sadrže najbolji prikaz njene vizije subotnje škole.

Ellen White smatrala je da subotnja škola treba biti mjesto za marljivo, molitvom popraćeno proučavanje Božje riječi, na kojem će se sveti spisi međusobno uspoređivati, a iz srodnih ulomaka crpiti nove spoznaje. Roditelji su trebali biti smatrani odgajateljima i učiteljima svojih učenika, u atmosferi koja bi čvrsto onemogućavala pojavu iskušenjâ i krivovjerja.

„Predmetom rada u subotnjoj školi", napisala je Ellen White, „trebalo bi biti sjedinjavanje duša." (*ibid.*, 47). To bi nastojanje trebalo biti usmjereno i prema vjernicima unutar za-

jednice i prema van – prema cijelom društvu. Ellen White subotnju školu često je opisivala kao oruđe za pridobivanje duša kojim se kršćanski radnici uvježbavaju za posao na širenju djela. Upućujući na biblijska obećanja o snazi i mudrosti, savjetovala je da se rad u subotnjoj školi suosjećajno i obzirno usredotočuje na razvoj programa svjedočenja, kao što su kućni posjeti i dječja služba.

Zauzimala se i za važnost veličanja Božje brige i ljubavi sustavnim darovima za djelo u misijama, kako u dalekima tako i u bliskima. Navodeći veće motive za darove nego što je puka simpatija, podržala je darove u prigodi dana zahvalnosti i rođendana kao prikladna sredstva za nadvladavanje sebičnosti i poučavanje za dobročinstva.

Gary B. Swanson

SUBOTNJE ŠTIVO: MORALNE I VJERSKE POUKE ZA MLADE I DJECU (*Sabbath Readings: Moral and Religious Lessons for Youth and Children*, nakladnik knjige Battle Creek, Mich.: SDA Publishing Assn., 1863). Niz od 25 traktata od po šesnaest stranica, s moralnim i vjerskim sadržajima čiji je autor Ellen White; na ukupno 400 stranica sadrži 129 kratkih tekstova i 25 pjesama. Niz je ponovo objavljen 1873. godine bez ikakvih promjena. Između 1877. i 1881. godine Ellen White izvorni je niz proširila kako bi napravila novi niz od četiriju knjiga pod nazivom *Subotnje štivo za kućni krug* (*Sabbath Readings for the Home Circle)*, u nakladi Pacific Pressa. Taj drugi niz sadrži 200-tinjak tekstova i 86 pjesama na ukupno 1.551 stranici. Godine 1905. četiri su knjige sažete u jednu ilustriranu knjigu s 58 tekstova i 30-ak pjesama (nakladnik South Lancaster, Massachusetts: M. A. Vrooman, 1905, 400), koja je namijenjena prodaji posredstvom kolportera. To je jednotomno izdanje 1960. godine ponovo objavila nakladnička kuća Review and Herald.

U kratkom oglasu, objavljenom u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) u lipnju 1863. godine, najavljeno je da je „gđa White, uz suradnju sestre *A. P. Patten [kasnije Van Horn], objavila niz traktata ... za mlade i djecu. Ona posjeduje veliku količinu štivâ s moralnim i vjerskim sadržajima koje je sakupljala u posljednjih petnaest godina, i iz kojih je odabrala materijale za te traktate." (2Bio 94). Isti je tekst objavljen u predgovoru prve knjige *Subotnje štivo za kućni krug* (objavljene 1877. godine), u kojem je Ellen White objasnila da je tijekom više od 20 godina sakupila – i sačuvala u velikim albumima – mnogobrojne članke s moralnim i religijskim uputama za cijelu obitelj, koje je pronalazila u raznim časopisima. Ti su članci sadržavali pouke za obitelj i usađivanje načela kao što su poslušnost roditeljima, ljubaznost i naklonost prema drugim članovima obitelji te dobročinstvo prema siromašnima (1:3), i nastojala su „obraniti zdravi moral i udahnuti duh predanosti, nježnosti i istinske pobožnosti". (3:3).

Godinama su se mnogi ljudi čudili nekim tekstovima što ih je Ellen White uvrstila u *Subotnje štivo za kućni krug* i pitali se jesu li svi detalji i činjenice u tim tekstovima bili istiniti. Iako više ne postoje albumi iz kojih su članci za objavu odabrani, njeni ostali albumi, pohranjeni u uredu Društva za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*) u Silver Springu, u državi Maryland, sadrže isječke mnogih članaka koje su napisali u ono vrijeme poznati popularni autori fikcija. Budući da su tekstovi koje je prikupila objavljivani u vjerskim i svjetovnim novinama i časopisima koje je čitala, tvrdi se da ona vjerojatno nije provjeravala istinitost i točnost tih tekstova prije nego što ih je preuzela i objavila. Dakle, moguće je da ju činjenični detalji nisu zabrinjavali sve dok su joj se opisani događaji činili vjerodostojnima i životno istinitima, a podržavali su biblijske i moralne ideale.

Vidi također: Literatura i čitanje (*Literature and Reading*).

Daljnje čitanje: 3Bio 52-55; 5T 516-520; J. O. Waller, „The Question of 'Fiction' in Five Scrapbooks of Mrs. Ellen G. White" (unpublished manuscript, 1965, DF 51-z, CAR); J. O. Waller, „A Contextual Study of Ellen G. White's Counsel Concerning Fiction" (unpublished paper, 1965, DF 51-z, CAR); D. L. Vanterpool, „The Literature Controversy" (research paper, 1977, DF 436-a, CAR).

Denis Fortin

SUČELJAVANJE (*Confrontation,* nakladnik knjige RHPA, 1971, 93). U raznim je vremenima Ellen White pisala o *kušnji i Padu čovječanstva, o planu *otkupljenja i o Kristovoj pobjedi u pustinji. U 1874. i 1875. godini napisala je za časopis *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) niz od trinaest tekstova u kojima se usredotočila na pouke iz iskustava Adama i Eve i kušnji Isusa Krista. Privukla su je dva biblijska zapisa: o Adamu i Evi u rajskome vrtu, njihovoj kušnji i Padu, te prikaz Kristove kušnje u pustinji i Njegove pobjede nad kušnjom. One su preslikane na život kršćana. Napisi u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) kasnije su objavljeni u knjižici od 96 stranica, drugoj od osam knjižica koje čine niz **Spasenje* (*Redemption*) iz 1878. godine. Dvadeset godina nakon tog niza Ellen White ponovno je pisala o Kristovoj kušnji u dva poglavlja (od 114. do 131. stranice) knjige *Čežnja vjekova* (*The Desire of Ages*). Postoje, dakako, neke osnovne usporedbe između knjige *Čežnja vjekova* (od 114. do 131. stranice) i središnjeg dijela knjige *Sučeljavanje* (od 27. do 57. stranice). Dok razmatraju iste dijelove Svetoga pisma, čine to na različite načine: u knjizi *Čežnja vjekova* stilski elegantno, dok knjiga *Sučeljavanje* sadrži živopisne opise i duhovna poimanja kojih u knjizi *Čežnja vjekova* nema. Knjiga *Sučeljavanje* čitatelju pruža ohrabrenje za kršćanski život, koje se odnosi na izazove kušnje i duhovnu borbu.

Michael D. Pearson

SUKOB I HRABROST (*Conflict and Courage*, nakladnik knjige RHPA, 1970, 381). Deveta knjiga za dnevna bogoslužja koju je objavilo Društvo za ostavštinu Ellen G. White (*Ellen G. White* Estate Inc.). Ulomci iz spisa Ellen White preuzeti su uglavnom iz njenih objavljenih spisa, posebno iz niza *Vjekovni sukob (*Conflict of the Ages Series*). Knjiga predstavlja kratke biografske opise biblijskih muškaraca i žena prikazane uglavnom kronološkim redoslijedom. Ova čitanja prikazuju lekcije o hrabrosti onih koji su trijumfirali usred sukoba i poučavaju mudrosti i povjerenju u Božju volju iskustvima onih koji su donijeli nepromišljene odluke.

SUKOB, PREDSTOJEĆI. *Impending Conflict*, nakladnik knjižice PPPA, 1960, 127). Knjižica sačinjena kompilacijom i skraćenjima deset od posljednjih četrnaest poglavlja knjige Ellen White **Velika borba*, namijenjena za distribuciju preko adventističkih medijskih organizacija.

SUMNJA. U pismu A. T. Jonesu 1905. godine, Ellen White je upozorila: „Neka vaše usne ne izgovore nijednu rečenicu sumnje. Ne obraćajte se ljudima nesigurnim tonom. Spoznajte što je istina i naviještajte istinu. Po svojoj prirodi Kristovo je učenje uvijek bilo pozitivno. Nikada, nikada ne iznosite osjećaje sumnje. Sigurnim glasom izgovarajte ohrabrujuću poruku." (Lt 65, 1905, u UL 58). Iako je za Ellen White kršćanstvo bilo otkrivena i razumna religija, ona je također shvaćala da ponekad *vjera mora prethoditi razumu i da se ne mogu ukloniti svi povodi za sumnje iz vjerskog iskustva. (PP 432). „Oni koji žele sumnjati imat će priliku; dok oni koji doista žele znati istinu pronaći će obilje dokazne građe na koju mogu položiti svoju vjeru." (SC 105; usp. 1SM 28; GC 527; 3T 258). Znala je da je sumnja destruktivna za vjeru u Boga i Crkvu. Za nju, sumnja je duhovno pitanje u velikoj borbi između dobra i zla; to

je „posebno djelo Sotone da navede palog čovjeka da se pobuni protiv Božje vladavine“. (3SG 94). Da bi ilustrirala krajnje posljedice sumnje, Ellen White upotrijebila je metaforu brodoloma. „Oni koji vole prebivati u ozračju sumnje i sumnjičavog nevjerovanja mogu imati tu nezavidnu mogućnost. Bog iskrenom umu daje dovoljno dokaza da vjeruje, ali onaj tko se odvraća od težine dokaza zato što ima nekoliko pitanja koje ne može objasniti svojim ograničenim shvaćanjem, bit će ostavljen u hladnom, zastrašujućem ozračju nevjerovanja i stalnih sumnji i doživjeti *brodolom svoje vjere*… Isus nije nikada pohvalio nevjerovanje; nikada nije pohvalio sumnje.“ (4T 232, 233; kurziv dodan).

Međutim, za razliku od negativne sumnje, Ellen White je uvidjela dobrobit istraživačkog uma, traganja za istinom i sposobnost razaznavanja pogrešaka, o čemu nam svjedoče Židovi iz Bereje. (usp. Dj 17,11; AA 231, 232). Protuotrov za sumnju jest vjera i primanje svjetla kojim Bog prosvjetljuje vjernika. „Postoji samo jedan put za one koji se iskreno žele osloboditi sumnje. Namjesto da sumnjaju i kritiziraju ono što ne razumiju, neka obrate pozornost na svjetlo koje ih već obasjava, i dobit će veće svjetlo. Neka ispune svaku dužnost koja im je jasna i moći će razumjeti i izvršiti one u koje još sumnjaju.“ (GC 528).

Povezano pitanje je i emocionalni osjećaj napuštenosti od Boga, koji je usko povezan s depresijom i duhovnim izrazom „tamna noć duše“, nešto slično iskustvu Ilije što ga je proživio nakon Izabelinih prijetnji. (1Kr 19). Ellen White je poznavala ovu temu iz osobnog iskustva. Znakovit je naslov trećeg poglavlja jedne rane autobiografije „Osjećaji očaja“ (2SG 15-21; kasnije u knjizi *Životni zapisi* (*Life Sketches*) isto poglavlje je naslovljeno „Borba protiv sumnje“. Ovo poglavlje iznosi što se može dogoditi pobožnim, ozbiljnim vjernicima koji žele ugoditi Bogu. Priznala je da je tijekom svojih tinejdžerskih godina „mnogo puta poželjela da se nikada nije rodila“. (1T 25). Velik dio svojih poteškoća povezivala je s doktrinom o paklu koji se nikada ne gasi. Ali čak i nakon što se uvjerila u smrtnost duše, bila je i dalje ranjiva na depresiju i očaj.

Kad je sa 17 godina bila pozvana u svoju proročku službu kako bi drugima ispričala svoja viđenja, teret je postao toliko težak da je poželjela smrt, prema njenim riječima: „Čeznula sam za smrću koja bi me oslobodila odgovornosti koje su mi nametnute. Osim toga, blaženi mir koji sam dugo uživala napustio me i očaj je ponovno pritiskivao moju dušu. Molitve su mi se činile uzaludnima, a moja je vjera nestala. Riječi utjehe, ukora ili ohrabrenja činile su mi se potpuno jednakima, jer sam smatrala da me nitko ne razumije osim Boga, a On me se odrekao. Društvo vjernih u Portlandu nije imalo pojma što se događalo u mojim mislima i što me je dovelo u takvo stanje potištenosti, ali su znali da je zbog nekog razloga moj um postao potišten i smatrali su da je to nešto grešno s moje strane, s obzirom na milostivi način na koji mi se Gospodin očitovao.“ (1T 63, 64). „Bojala sam se da je Bog zauvijek povukao svoju naklonost prema meni. Dok bih razmišljala o svjetlu koje je prije obasjavalo moju dušu, ono mi se činilo dvostruko dragocjenim nasuprot tami koja me je sada okruživala. Sastanci su se održavali u kući mojeg oca, ali moj je um bio uznemiren tako da im neko vrijeme nisam prisustvovala. Moj je teret postajao sve teži sve dok mi se agonija duha činila većom nego što mogu podnijeti.“ (1T 64).

U drugom primjeru (iz 1862. godine), Ellen White je opisala kako se „sile tame okupljaju oko duše i onemogućuju pogled na Isusa i katkad možemo samo čekati u tuzi i čuđenju dok oblak ne prođe. Takva su razdoblja strašna. Nada kao da propada, a zahvaća nas očaj. U ovim strašnim trenucima moramo se učiti povjerenju, oslanjati se isključivo na zasluge pomirenja, i u svoj svojoj bespomoćnoj

nedostojnosti pozivati se na zasluge raspetoga i uskrslog Spasitelja. Nikada nećemo propasti dok to činimo – *nikada*! Kad svjetlo obasja naš put, nije nešto veliko biti jak u snazi milosti. Ali strpljivo čekati u nadi kad nas oblaci okruže i sve je mračno, zahtijeva vjeru i podložnost kako bi Božja volja progutala našu volju. Mi se prebrzo obeshrabrimo, i usrdno vapimo da se nevolja ukloni od nas, a trebali bismo moliti za strpljenje da izdržimo i da nadvlada milost." (1T 309, 310).

U vezi s iskustvom Ilije, napisala je: „U svačijem iskustvu javljaju se trenuci stvarnog razočaranja i krajnjeg obeshrabrenja – dani kad nas obuzima tuga, kad nam postaje teško vjerovati da je Bog i dalje onaj isti ljubazan dobročinitelj svoje zemaljske djece; dani kada nevolje muče dušu, sve dok nam se smrt čini milijom od života. Upravo tada mnogi gube oslonac u Bogu i pretvaraju se u robove sumnje, okovani nevjerovanjem. Kad bismo u takvim trenucima mogli duhovnim očima shvatiti veličinu Božje providnosti, vidjeli bismo anđele kako se trude da nas spase od nas samih, nastojeći postaviti naše noge na temelj čvršći od vječnih brda, a svježa vjera i novi život prostrujali bi našim bićem." (PK 162).

Emocionalna depresija, duhovni očaj i doktrinarne sumnje iskustva su koja mogu utjecati na istinske vjernike. Neke su osobe osjetljivije na jednu vrstu iskustva, a neke na drugu. U nekim slučajevima ova iskustva su također napadi neprijatelja, koji žudi za uništenjem i propašću života predanih Bogu. Važno je prepoznati te fenomene onakvima kakvi jesu i potpuno se osloniti na Boga za milost i snagu da izdržimo.

Dodatno čitanje: SC 105-113; R.W. Coon. „The Danger of Doubt and the Nature of Faith" (lecture outline, 1996, DF 331-e, CAR); P. C. James. „The Problem of Doubt" (research paper, SDA Theological Seminary, 1940, DF 331-e, CAR).

Denis Fortin

SVEČANI APEL KOJI SE ODNOSI NA ZASTRANJENJA SAMACA I ZLOPORABE I PRETJERIVANJA U BRAČNOJ VEZI (*A Solemn Appeal Relative to Solitary Vice and Abuses and Excesses of the Marriage Relation*, nakladnik knjige RHPA, 1870, 272). Knjiga koju je uredio James White sadrži članke nekoliko autora, neki od njih su adventisti, a neki nisu. Neke dijelove knjige napisao je James White, a pet poglavlja napisala je Ellen White. Opća tema *Svečanog apela* je spolna moralnost i grešno ponašanje. Misleći kako će neki od čitatelja možda smatrati da se toj temi pristupilo previše otvoreno i grubo, James White je u Predgovoru istaknuo da se osobni osjećaji moraju ostaviti postrani „kako bi se skrenula pozornost na mladenačke grijehe, zlostavljanja i pretjerivanja, čak i u bračnom životu, koji uništavaju duše i tijela desetaka tisuća" (3). Prvo od pet poglavlja koje je napisala Ellen White (od 49. do 80. stranice) pretisak je **Apela majkama* (*An Appeal to Mothers*) u kojem se govori o fizičkim, mentalnim i moralnim učincima masturbacije. Njeno drugo poglavlje (od 102. do 139. stranice) pretisak je njenog drugog članka u knjizi **Zdravlje: ili kako živjeti* (*Health: or How to Live*). U njemu se bavi seksualnošću između muža i žene, uzrocima nesretnih brakova, razlikama u godinama partnera te odgovornostima muža i žene u obiteljskim aktivnostima i odgoju djece. U svom trećem poglavlju (od 140. do 147. stranice) Ellen White bavi se poslušnošću Božjem zakonu i zlom požude, bluda i preljuba. Četvrto poglavlje (od 147. do 157. stranice) sadrži upute o ženskoj skromnosti i izbjegavanju nemoralnosti u odijevanju i ponašanju. Posljednje poglavlje nosi naslov „Sentimentalnost" (*Sentimentalism*) i razmatra zlo požude i neprikladnih seksualnih strasti. Posljednja tri od ovih poglavlja izdvojena su iz članka pod naslovom „Apel Crkvi" (*An Appeal to the Church*), koji se nalazi u drugoj knjizi **Svjedočanstva za Crkvu* (*Testimonies for*

the Church, volume 2), od 439. do 489. stranice. Ellen White nadzirala je neke uredničke promjene izvornog članka u knjizi *Svjedočanstva* prije nego što je ponovno objavljen u ovoj knjizi. Dijelovi knjige *Svečani apel* kasnije su ponovno objavljivani u knjigama *Temelji sretnog doma* (*The Adventist Home*) od 99. do 128. stranice, *Smjernice za odgoj djece* (*Child Guidance*), od 439. do 468. stranice i u drugoj knjizi *Odabrane poruke* (*Selected Messages book 2*), od 420. do 440. stranice.

SVEMIR. Iako Ellen White nije bila astronom, niti se čini da je puno čitala o toj temi, napisala je mnogo o svemiru. Ono što je napisala temelji se na njenom proučavanju Svetoga pisma i onoga što joj je prikazano u viđenjima. Iako je naglasak njenih iskaza ponajviše na duhovnim i moralnim aspektima svemira, mnoge njene tvrdnje odnose se na fizičku prirodu svemira.

Osnovna tvrdnja Ellen White jest da je Bog Stvoritelj, Održavatelj i Upravitelj svemira. „Ljudi trebaju priznati Boga kao Stvoritelja svemira, kao Onoga koji zapovijeda svim i izvršava sve." (DA 606). Ona Boga naziva „velikim moralnim Upraviteljem svemira" (1MR 62), a Božji zakon „zakonom svemira" (ST, June 15, 1891). Ona smatra da je naš odnos prema svemiru određen našim odnosom prema Stvoritelju svemira. „Naša odanost Kralju kraljeva uvijek mora biti pitanje od najveće važnosti. Ne smijemo sebi dopustiti nesklad sa Stvoriteljem svemira." (RH, Sept. 27, 1906). Ne čudi stoga što su praktički sve njene izjave o fizičkim aspektima svemira u korelaciji s moralnim ili duhovnim zapažanjima.

Na početku proročke službe, Ellen White je dobila viđenje o drugim naseljenim svjetovima. (EW 39). Jedan od tih svjetova ona opisuje kao „blistavo i veličanstveno mjesto. … Stanovnici u tom mjestu bili su različitih uzrasta; bili su plemeniti, veličanstveni i veoma ljubazni. Izgledom su bili slični Isusu i njihova su lica zračila svetom radošću koja je izražavala slobodu i sreću koje su vladale na tom mjestu", i rečeno joj je da nikada nisu prekršili Božji zakon kao što je to slučaj sa stanovnicima Zemlje. (*ibid.*). Kasnije izjave sugeriraju da je bila svjesna veličine Božjeg stvorenja i Njegove brige za to stvorenje. Napisala je: „Za svaki svijet u toj nepreglednosti Otac i Sin se brinu i održavaju ga; a ova briga se iskazuje i palom čovječanstvu." (RH, Jan. 11, 1881). Bog „nadzire nebesa bezbrojnih svjetova. On u savršenom skladu čuva veličinu i ljepotu svojeg stvorenja". U istom članku ona spominje „zvjezdane vojske neba, milijune svjetova gore" koji svjedoče o veličini i veličanstvenosti Stvoritelja. (RH, Mar. 1, 1881).

Osnovna istina Svetoga pisma, koju je Ellen White naglasila u raznim kontekstima, jest istina o Bogu reda. Na Nebu postoji savršen red među anđelima odanima Bogu. (1T 649; 4T 429). „Bog je nadležan nad onim što se događa u prirodi. Bog djeluje prema svojim vlastitim zakonima, jer On je Bog reda." (15MR 220). Bog pokazuje svoju mudrost „u održavanju savršenog reda u golemom svemiru". (LHU 54; usp. SL 76). „Od zvijezda što putuju svojim nevidljivim stazama određenim putanjama kroz prostor iz stoljeća u stoljeće, pa sve do najmanjeg atoma – sve u prirodi pokorava se volji svojega Stvoritelja." (SC 86). „Nezamagljenim pogledom [spašeni će] promatrati slavu stvaranja – sunca, zvijezda i sustava, kako svi prema utvrđenom redu kruže oko Božjeg prijestolja. Na svemu, od najmanjeg do najvećeg, napisano je Stvoriteljevo ime i na svima se očituje bogatstvo Njegove moći." (GC 677, 678). Ellen White uspoređuje poredak koji obilježava Božje stvorenje s neredom koji proizlazi iz pobune i neposluha. Dok je „Božja volja jedini zakon kojemu se pokoravaju Sunce, Mjesec i zvijezde na svodu nebeskom" i dok se po „Njegovom nalogu kreću u savršenom redu", ljudski rod nameće svoju „volju protiv volje Sveznajućeg",

i „sukobljava se s Onim koji vlada svemirom“. (ST, Aug. 24, 1888).

Ellen White pobija ograničene ideje o veličini svemira. U članku pod naslovom „Božja vladavina“ (*The Government of God*) napisala je: „Čini se da mnogi smatraju da ovaj svijet i nebeske palače sačinjavaju Božji svemir. To nije točno. Otkupljeno mnoštvo će se kretati od svijeta do svijeta, a velik dio svojega vremena provest će u pronicanju i istraživanju tajne iskupljenja.“ (RH, Mar. 9, 1886). Ona opisuje kako je velika borba između Boga i Sotone utjecala na cijeli svemir i da je jedini svijet u koji je Sotona uspio unijeti grijeh i pobunu bio naš svijet. Posljedično, ovaj je svijet „zbog grijeha ... bio izbačen iz nebeskog zbora, a Sotona ga je proglasio svojim“. (*ibid.*).

U spisima Ellen White značajan je naglasak na činjenici da Kristova žrtva na križu ne osigurava samo spasenje ljudskog roda nego i vječni mir i slogu u svemiru. Dok je Kristovim utjelovljenjem i Njegovom žrtvom ljudski rod pomiren s Bogom, i ovaj je svijet ponovo ujedinjen s „nebeskim zborom“ (npr. 1BC 1084, 1095; RH, June 10, 1890; YI, Feb. 22, 1900), Kristovo djelo pomirenja također jamči cijelom lojalnom svemiru vječnu sigurnost protiv nove pojave pobune, otpadništva i grijeha. „Pomirenje se nikada neće morati ponoviti; i neće biti opasnosti od još jedne pobune u Božjem svemiru. Ono što jedino može djelotvorno spriječiti grijeh u ovome svijetu tame [tj. Kristov križ] spriječit će grijeh na Nebu.“ (ST, Dec. 30, 1889). Kristov križ je od koristi „ne samo stanovnicima ovog djelića svijeta, već cijelom svemiru, svakom svijetu koji je Bog stvorio“. (RH, July 5, 1887; usp. BE, July 15, 1893).

Ellen White ni ne pomišlja da će svemir ikada završiti u nekoj vječnoj tami ili užasnom požaru. Umjesto toga, svemir će zauvijek postojati kao prikaz Božje ljubavi i moći. Ona to opisuje jednostavnim, ali uzvišenim riječima na kraju svoje knjige *Velika borba* (*The Great Controversy*): „Veliki je sukob završen. Grijeha i grešnika više nema. Cijeli je svemir čist. Bilo neizmjerna svemira kuca istim otkucajem sklada i radosti. Od Njega koji je sve stvorio teče život, svjetlost i radost kroz prostranstva beskrajnog svemira. Od najmanjeg atoma do najvećeg svijeta, sve – živo i neživo, u svojoj nepomućenoj ljepoti i savršenoj radosti objavljuje da je Bog ljubav.“ (GC 678).

Peter M. van Bemmelen

SVETIŠTE, DOKTRINA. Biblijska doktrina o Svetištu leži u srcu adventizma i prisno je i neraskidivo povezana sa životom i učenjima Ellen White. Kao tinejdžerka Ellen Harmon aktivno je sudjelovala u buđenju adventizma krajem 1830-ih i početkom 1840-ih godina. Prihvaćala je tumačenje millerita, zasnovano na povijesnom načelu da se jedan dan računa kao jedna godina, da je razdoblje od 2.300 dana iz proročanstva zapisanog u Knjizi proroka Daniela 8,14 („Još dvije tisuće i tri stotine večeri i jutara; tada će Svetište biti očišćeno“) započelo 457. godine prije Krista (kao što je navedeno u Knjizi proroka Daniela 9,24-27), i da je završilo na Dan pomirenja u jesen 1844. godine, kada bi Svetište (široko tumačeno kao Zemlja) trebalo biti očišćeno vatrom u vrijeme *Drugog Kristovog dolaska. Zajedno s ostalim adventistima milleritima, Ellen White je 22. listopada 1844. godine doživjela *milleritskog razočaranja, jer se Krist nije vratio na Zemlju kao što su predviđali. Dok je većina millerita napustila svoje tumačenje da je razdoblje od 2.300 dana/godina završilo 1844. godine, nekoliko adventista, među njima *Hiram Edson, F. B. Hahn i *O. R. L. Crosier, daljnjim promišljanjem i proučavanjem Biblije, ostali su uvjereni da je datum ispunjenja u 1844. godini bio točan, ali da je na taj dan očišćeno Svetište bilo nebesko Svetište, a ne Zemlja, kao što su ranije vjerovali. Raspravljajući o tipološkoj službi u starozavjetnom Svetištu, došli su do zaključka da je Krist

vršio službu u svetinji nebeskog Svetišta od svog uzašašća u 31. godini naše ere, ali na kraju 2.300-dnevnog proročanstva, na Dan pomirenja 1844. godine (prema karaitskom računanju to je 22. listopada), Isus je započeo svoju službu u Svetinji nad svetinjama u nebeskom Svetištu (Crosier, u *Day-Staru*, 7. veljače 1846.).

U prosincu 1844. godine Ellen Harmon dobila je prvo viđenje, u kojem joj je potvrđeno da je od Boga dobiveno svjetlo koje je bilo vodilja u tumačenju proročanstva o 2.300 dana u poruci o ponoćnom pokliču (*Day-Star*, 24. siječnja 1846; usp. EW 13-20), a u veljači 1845. godine pokazano joj je u drugom viđenju da su na kraju 2.300 dana Otac i Sin ušli u Svetinju nad svetinjama nebeskog Svetišta, gdje je Isus počeo obnašati službu Velikog svećenika. (*Day-Star*, 14. ožujka 1846; usp. EW 54-56). Dana 21. travnja 1847. godine, neposredno nakon svog vjenčanja, Ellen White napisala je da joj je prije više od godinu dana u viđenju pokazano da je Crosierovo cjelokupno stajalište (izneseno u njegovom članku o čišćenju Svetišta) u potpunosti točno. (WLF 12).

Četrdeset godina nakon velikog razočaranja, 1884. godine, Ellen White osvrnula se na to da je „predmet Svetišta bio ključ kojim je otključana tajna razočaranja 1844. godine. Ovaj je predmet razotkrio savršen sustav istine, povezan i usklađen, pokazujući da je Božja ruka upravljala velikim adventnim pokretom i otkrila sadašnju dužnost koja je rasvijetlila položaj i djelovanje Božjeg naroda." (GC 423). Dvadeset godina kasnije, 1904. godine, Ellen White prisjećala se božanski vođenog postupka u kojem je doktrina o Svetištu, zasnovana na Svetome pismu, u razdoblju od nekoliko godina nakon 1844. godine na mnogim sastancima pionira adventizma (uključujući i njenog supruga *Jamesa Whitea; *Josepha Batesa; *Stephena Piercea; *Hirama Edsona; i druge) sačinjena uz intenzivno i molitvama popraćeno proučavanje Biblije (često i tijekom cijele noći), te kako je za to vrijeme njen um bio „zaključan" za razumijevanje Pisma sve dok (kad bi se studijska skupina našla u bezizlaznoj situaciji) u viđenju nije dobila svjetlost za razumijevanje proučavanih biblijskih ulomaka. (1SM 206, 207).

Ellen White je 3. travnja 1847. godine imala viđenje u kojem je posjetila nebeski Hram i vidjela Svetinju i Svetinju nad svetinjama; na potonjem mjestu prikazan joj je Kovčeg zavjeta, koji je Isus otvorio (usp. Otk 11,19), otkrivajući Deset zapovijedi, među kojima je četvrta zapovijed blistala snažnije od ostalih, okružena veličanstvenom aureolom. Vidjela je da je ta zapovijed o *suboti još uvijek na snazi i da će imati veliku ulogu u sjedinjenju i ispitivanju srca Božjih svetaca u posljednjim danima. Tako je biblijska subota sedmoga dana neraskidivo povezana s porukom o Svetištu.

Godine 1858. Ellen White sažela je ono što joj je pokazano u njenim ranijim viđenjima (i široko ponovljeno u viđenju o *velikoj borbi koje je imala 14. ožujka 1858. godine) u vezi sa Svetištem (1SG 157-162; usp. LS 162; EW 250-253). Te rudimentarne konture doktrine o Svetištu proširile su se (u 1SP [1870. godine] i 4SP [1884. godine]), a najpotpunije su razvijene kad je Ellen White iznijela svoje zrelo razumijevanje tog biblijskog učenja u raznim kasnijim spisima, ali su koncentrirane u nekoliko pažljivo uređenih poglavlja njenog niza Sukob vjekova (*Conflict of Ages*) – **Velika borba* (*The Great Controversy*) (1888., 1911. godine) i **Patrijarsi i proroci* (*Patriarch and Prophets*) (1890. godine).

U knjizi *Velika borba* Ellen White iznosi povijest adventskog buđenja u cijelome svijetu prorečenog porukama *triju anđela iz 14. poglavlja Knjige Otkrivenja, posebno se usredotočujući na iskustvo milleritskog adventizma u „Sedmomjesečnome pokretu", što je kulminirao u *ponoćnom pokliču i razočaranju 22. listopada 1844. godine (GC, od 18. do 22. poglavlja). U središnjem poglavlju pod nazivom

„Što je Svetište?“ (23. poglavlje), Ellen White sažima proučavanje adventističkih vjernika nakon velikog razočaranja u vezi s opisom Svetišta u Knjizi proroka Daniela 8,14, ukazujući na biblijske dokaze da su proročki proračuni u vezi s vremenom ispunjenja proročanstva o 2.300 dana (od 457. prije Krista do 1844. poslije Krista) bili čvrsti, ali da Svetište koje je u proročanstvu spomenuto nije na Zemlji (kao što su pogrešno smatrali), a ono nije ni zemaljsko Svetište/Hram Izraelaca (posljednji put uništeno 70. godine poslije Krista pa 1844. godine nije ni postojalo), nego je riječ o nebeskome Svetištu. Biblijski dokazi o stvarnosti nebeskoga Svetišta koje su otkrili adventistički pioniri (vidi Izl 25,9.40; Dn 7,10; Zah 6,12.13; Heb 8,1-5; 9,23.24; Otk 4,5; 11,19), upućuju da, kako je zemaljsko Svetište izgrađeno kao kopija nebeskoga, osnovne konture zemaljskoga Svetišta i službu koja se u njemu obavljala prikladno vidjeti kao tipološku presliku stvarnosti nebeskoga Svetišta i Kristove službe u njemu.

Kristovom smrću prestao je sustav tipova (likova i predslika) i sjena povezanih sa zemaljskim Svetištem, a započela je antitipska Kristova služba (protulik – ostvarenju preslika) pomirenja novoga zavjeta u nebeskome Svetištu. Ellen White daje pregled dva dijela službe u zemaljskome Svetištu: svakodnevna služba u Svetinji tijekom cijele godine, u kojoj se priznati grijesi i pokajanje grešnika slikovito prenose krvlju žrtve (ili svećenikovim jedenjem žrtve) u Svetište; i godišnja služba na Dan pomirenja, na kraju vjerske godine, u kojoj je Veliki svećenik ulazio u Svetinju nad svetinjama (s krvlju žrtvovanog jarca) da bi očistio Svetište, a nakon izlaska iz Svetišta grijehe prenosi na žrtvenog jarca, koji ih odnosi u pustinju, čime je cijeli tabor očišćen. Ellen White nadalje pokazuje da se ono što se svake godine događalo u tipskoj (predskazujućoj) starozavjetnoj službi u stvarnosti događa i u nebeskome Svetištu. Nakon uzašašća Krist je formalno započeo svoju posredničku službu u nebeskoj Svetinji, kojom se priznati i okajani grijesi vjerom stavljaju na Krista i prenose u nebesko Svetište. Tijekom antitipskog Dana pomirenja, počevši od 1844. godine, Krist obavlja dodatno djelo konačnog pomirenja, čišćenjem (tj. brisanjem) u Knjizi zabilježenih grijeha (koje uključuje istražni sud na kojem bi se otkrilo tko ima pravo na dobrobiti pomirenja). U konačnici, svi grijesi bit će preneseni na Sotonu, autora i pokretača svih grijeha, čime će iz cijelog Svemira biti uklonjeni grijesi i grešnici.

U sljedećim poglavljima knjige *Velika borba* Ellen White propituje mnoge druge biblijske ulomke povezane s čišćenjem Svetišta i istražnim sudom (GC, od 24. do 28. poglavlja). Naglasak stavlja na pojedinačno djelo kažnjavanja i nevolje duše (čišćenje hrama duše) nekih osoba koje žive u vrijeme antitipskog Dana pomirenja; ali Ellen White istodobno jasno pokazuje da je u izricanju presude jedina osnova za sigurnost i prihvaćanje pripisana Kristova pravednost. (GC 484, 485; usp. 1SM 344). Kasnija poglavlja *Velike borbe* također su bremenita temama o Svetištu: o podrijetlu zla u okruženju nebeskog Svetišta (29. poglavlje), o vremenu nevolja koje nastupa prestankom Kristove posredničke službe u nebeskome Svetištu (39. poglavlje), o Sotoninom zatočeništvu tijekom tisućljeća, okončanju obreda žrtvenog jarca na kraju Dana pomirenja (41. poglavlje) i završetku velikog sukoba, kada će Sotona i grešnici biti uništeni, a Božji će Hram konačno biti „s ljudima“ (42. poglavlje).

Knjiga *Patrijarsi i proroci* proširuje izvještavanje o teologiji Svetišta, razgraničavajući ustanovljenje žrtvenog sustava u Edenu nakon pada (u 5. poglavlju), raspravljajući o Pashi (u 24. poglavlju) i ostalim godišnjim blagdanima (u 52. poglavlju), i detaljno opisujući tipološko značenje Svetišta, unutarnje uređenje, svećeništvo i svakodnevne i godišnje obrede (u

30. poglavlju, koje se djelomično poklapa sa sadržajem 23. poglavlja u knjizi *Velika borba*). Ostatak ogromne zbirke Ellen White prepun je navoda i aluzija o Svetištu (njihov broj znatno nadmašuje obuhvat ovog članka), a sve one otkrivaju da je cijela poruka o Svetištu usredotočena na Isusa, ali i da ima praktičnu duhovnu primjenu i za Crkvu u cjelini i za pojedine vjernike.

Nasuprot adventistima koji su početkom 1900-ih godina osporavali crkveno tumačenje doktrine o Svetištu (posebice J. H. Kellogg i A. F. Ballenger), Ellen White potvrđuje stvarnost Svetišta na Nebu i ističe da je „pravilno razumijevanje službe u nebeskome Svetištu temelj naše vjere". (Ev 221). Ona također ukazuje na postojanje bogatih sadržaja koje tek treba otkriti u proučavanju Svetišta: „Smisao židovskog vjerskog sustava još nije potpuno shvaćen. Njegovim obredima i simbolima prikazane su beskrajne i sadržajne istine. … Nama je ukazana prednost da razumijemo te prekrasne teme, ali se njome ne služimo dovoljno. Mi moramo shvatiti dubine božanskih istina." (COL 133). Ellen White, dakle, smatra da je tumačenje doktrine o Svetištu adventista sedmoga dana čvrsto ukorijenjeno u Svetome pismu, da na njemu počivaju temelji adventističke vjere i da pruža plodno tlo za daljnje proučavanje.

Vidi također: istražni sud; Biblijske konferencije adventista svetkovatelja subote.

Dodatno čitanje: „The Integrity of the Sanctuary Truth" (MR 760, EGWE, SDoc); P. G. Damsteegt, *Foundations of the Seventh-day Adventist Message and Mission* (Grand Rapids: Eerdmans, 1977); P. A. Gordon, *The Sanctuary, 1844, and the Pioneers* (RHPA, 1983; reprint, Silver Spring, Md.: Ministerial Association, General Conference of Seventh-day Adventists, 2000); G. F. Hasel,„ Divine Judgment", in R. Dederen, ed„ *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 815-856; F. B. Holbrook, ed., *Doctrine of the Sanctuary: A Historical Survey,* Daniel and Revelation Committee Series (ERI, 1989), vol. 5; R. W Olson, „The Investigative Judgment in the Writings of E. G. White" (EGWE, SDoc); *idem, One Hundred and One Questions on the Sanctuary and on Ellen White (EGWE,* 1981, SDoc); A. M. Rodriguez, „The Sanctuary", in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 375-417; A. R. Timm, *The Sanctuary and the Three Angels' Messages: Integrating Factors in the Development of Seventh-day Adventist Doctrines* (Berrien Springs, Mich.: ATS Publications, 1995).

Richard M. Davidson

SVETKOVATELJI SUBOTE, BIBLIJSKE KONFERENCIJE (*Sabbatarian Bible Conferences*). Niz konferencija održanih u razdoblju od 1848. do 1850. godine, na kojima se raspravljalo o bivšim milleritskim doktrinama koje je već prihvatila skupina ključnih vođa. (2SG 97, 98). Ti se sastanci nazivaju i „konferencije o suboti" (*Sabbath Conferences*) ili „konferencije o suboti i Svetištu" (*Sabbath and Sanctuary Conferences*), a po izrazu *sabbatarian* koji se pojavljuje u nazivu konferencijâ [svetkovatelj subote] može se zaključiti da je doktrinarni opseg obuhvaćao i više doktrina od samo onih o suboti i Svetištu, kao i da ime *adventisti sedmoga dana* do 1860. godine nije bilo službeno prihvaćeno.

Suprotno uvriježenim pretpostavkama, na tim konferencijama od 1848. do 1850. godine nije pokrenut proces oblikovanja doktrinâ adventista svetkovatelja subote. Pomno čitanje primarnih izvora pokazuje da je nekoliko značajki, često povezanih s tim konferencijama, zapravo bilo karakteristično za ranije konferencije koje su se održavale 1846. i 1847. godine. Razvidno je da je riječ o dvjema vrstama sastanaka nazvanih „konferencije" – manjim razvojnim sastancima, koji su se ponekad nazivali konferencijama, tijekom 1846. i 1847. godine,

i većim evanđeoskim konferencijama od 1848. do 1850. godine.

Na razvojnim konferencijama sudjelovala je mala skupina vođa – Joseph Bates, James i Ellen White, Hiram Edson i još neki – koji su intenzivno proučavanje i raspravu popratili molitvom, a ponekad i postom. Ellen White prisjećala se da su često proučavali do kasno u noć, povremeno i cijelu noć. U nekoliko slučajeva, kada bi skupina zapala u slijepu ulicu, Ellen White „dobila bi viđenje" u kojem joj je pokazano „jasno objašnjenje ulomaka koje smo proučavali". (1SM 206, 207; usp. TM 24, 25). Ova tijesna suradnja Batesa i Whiteovih očito je započela 1846. godine, kada su Whiteovi od Batesa prihvatili subotu, a Bates se uvjerio da su viđenja Ellen White od Boga nadahnuta. (Burt, 277).

Među tim „razvojnim" konferencijama, četiri su dobro poznate. Na sastanku u Topshamu, u državi Maine, održanom u studenome 1846. godine, Ellen White u viđenju je pokazano „otvaranje nebesa", što je Batesa uvjerilo da su njena viđenja više nego ljudskog podrijetla, što je dovelo do toga da su se Bates i Whiteovi ujedinili u djelovanju. Drugo viđenje zbilo se 6. ožujka 1847. u Batesovom domu u Fairhavenu, u državi Massachusetts. Hiram Edson bio je domaćin konferencije u svojoj kući u Port Gibsonu, u državi New York, gdje su Edson i O. R. L. Crosier iznosili Batesu svoja nova razmišljanja o Kristovoj službi u nebeskom Svetištu, a Bates ih je uvjeravao da trebaju svetkovati sedmi dan – subotu. Na konferenciji održanoj 3. travnja 1847. godine u Topshamu, u državi Maine, viđenje je potvrdilo nepromjenljivost subote; „zapovijed o suboti nije bila prikovana na križ". (LS 100, 101). Tako su se početkom 1847. godine Bates, Whiteovi i nekolicina drugih usmjerili na doktrine koje će postati temelji adventizma svetkovateljâ subote. One su obuhvaćale vjerovanje u (1) Drugi Kristov dolazak prije razdoblja od tisuću godina, (2) dva dijela Kristove službe u nebeskome Svetištu, (3) subotu kao sedmi dan i (4) nepostojanje besmrtnosti zlih, sve u kontekstu porukâ triju anđela iz Otkrivenja 14,6-12 (Knight, *Joseph Bates*, 102, 103).

Bates je već u siječnju 1847. godine integrirao ta vjerovanja u adventističku teologiju, objavivši revidirano izdanje svoje knjige *Subota je sedmi dan: Vječni znak* (*Seventh Day Sabbath: A Perpetual Sign*) (Knight, *Joseph Bates*, 110–117). Knjiga Jamesa Whitea *Riječ „Malom stadu"* (*A Word to the „Little Flock"*), objavljena u svibnju 1847. godine, koja je također sadržavala dijelove čiji su autori bili Bates i Ellen White, predstavlja još jedan rani sažetak doktrinarnih „međaša" adventista svetkovatelja subote. (usp. CW 30, 31). Te su publikacije krajem 1847. godine, među bivšim millerima izazvale šestomjesečni nakladnički rat za subotu, koji je kulminirao potpunim raskolom između adventista zagovornika svetkovanja subote i adventista koji su zagovarali svetkovanje nedjelje. Odgovor svetkovatelja subote na ovo opće razmimoilaženje sastojao se u pokretanju niza evanđeoskih konferencija koje su trebale okupiti što veći broj onih koji se još uvijek nisu opredijelili za subotu. (Burt, 324–326, 346, 352).

Evanđeoske konferencije (od 1848. do 1850. godine) obuhvaćale su veće skupine, do 50 sudionika. Fokus je bio na upoznavanju drugih bivših millerita s doktrinama koje su Bates i Whiteovi već prihvatili konsenzusom. Precizan broj tih konferencija nije moguće utvrditi, jer su neke (često nazivane „generalne") unaprijed najavljene pa su privukle sudionike iz šireg područja, dok su druge bile više lokalne, najavljene kratkim obavijestima, i o njima ima malo zabilješki. Poznato je da su organizirane 22 velike ili „generalne" konferencije, od čega ih je šest bilo 1848. godine, šest 1849. i deset 1850., a bilo je i mnogo manjih.

Konferencije svetkovatelja subote predstav-

ljaju korak naprijed u razvoju adventističke teologije, od početnog prihvaćanja i sustavne integracije četiriju temeljnih vjerovanja do objave te integrirane jezgre većem dijelu bivših millerita. Konferencije također označavaju prijelaz iz vremena *rešetanja ili raspada millerizma (od 1844. do 1848. godine), na vrijeme „okupljanja" ili uzdizanja svetkovanja subote, od 1848. godine nadalje. (vidi LS 115).

Kratak pregled konferencijâ iz 1848. godine prikazuje njihov format i sadržaj. „Prva generalna skupština koju su održali adventisti sedmoga dana" (JW, *Life Incidents*, 270) održana je od 20. do 24. travnja 1848. godine na Rocky Hillu, u blizini Hartforda, u državi Connecticut, u velikoj još nedovršenoj sobi nove kuće *Alberta Beldena. Okupilo se 50-ak sudionika. Joseph Bates govorio je o Deset zapovijedi, a Ellen White ispričala je što joj je pokazano u viđenju o suboti. Dvije manje konferencije održane su u lipnju i srpnju u obližnjim gradovima Bristolu i Berlinu, u državi Connecticut, (vidi pismo J. Whitea „*Dragome bratu [Stockbridgeu Howlandu]* (*Dear Brother [Stockbridge Howland]*), poslano 2. srpnja 1848. godine).

Druga velika konferencija održana je 18. i 19. kolovoza 1848. godine u Volneyu, sjeverozapadno od Syracuse, u državi New York. Ellen White prisjetila se da među oko 35 prisutnih nije bilo dvojice koji bi se u ičemu slagali, a svi su se „tjeskobno brinuli da izraze svoje osjećaje ili da nam propovijedaju. Rečeno im je da nismo prevalili tako veliku daljinu da bismo ih slušali, nego da smo ih došli poučiti istini." (2SG 98). Takvo stajalište jasno pokazuje evanđeoski naglasak na već uspostavljenim doktrinarnim temeljima.

Treća velika konferencija u 1848. godini održana je tjedan dana kasnije, 27. i 28. kolovoza, u žitnici *Hirama Edsona u blizini Port Gibsona, jugoistočno od Rochestera, u državi New York. (1Bio 139, 141–144). Na putu od Volneya do Port Gibsona, Joseph Bates, James i Ellen White, brat i sestra Edson i brat Simmons noć su proveli s obitelji Snow u Hannibalu, u državi New York, kod koje se okupilo osam ili deset vjernika. To kratko zaustavljanje dobilo je karakter manje konferencije. (Burt, 356–358). James je izvijestio da je ujutro 26. kolovoza „Ellen dobila viđenje, i dok je ono trajalo, svi su joj se [braća i sestre] pridružili. Bio je to snažan trenutak. Jedan od gostiju bio je inače vrlo skroman i dobar čovjek koji nije prihvaćao svetkovanje subote. Ellen je tijekom viđenja ustala, uzela veliku Bibliju, podigla je pred Gospodinom i čitala iz nje, a zatim ju je odnijela tom skromnom bratu koji nije bio zagovornik svetkovanja subote i stavila mu je u ruke. On ju je uzeo, a niz obraz su mu potekle suze. ... Tada je Ellen došla i sjela uz mene. Sat i pol trajalo je njeno viđenje, i za sve to vrijeme ona uopće nije disala. Bili su to dirljivi trenuci. Svi su plakali od radosti." (James White u pismu bratu i sestri Hastings, 26. kolovoza 1848. godine).

Četvrta velika konferencija ponovno je održana u domu Alberta Beldena u Rocky Hillu, u državi Connecticut, 8. i 9. rujna. A Peta je održana od 20. do 22. listopada u Topshamu, u državi Maine, u kući *Stockbridgea Howlanda, građevinskog inženjera. Šesta velika konferencija u 1848. godini održana je od 17. do 19. studenoga u Dorchesteru, koji je sada dio Bostona, u državi Massachusetts, u kući tiskara *Otisa Nicholsa. Dok je Bates držao biblijsko proučavanje o Božjem pečatu, Ellen White dobila je viđenje u kojem je na tu temu bačeno novo svjetlo pa je grupa zatim propitivala nove koncepte proučavanja Biblije.

Ni razvojne ni evanđeoske konferencije nisu pokrenule vizije o glavnim doktrinama. Svaku od četiriju temeljnih doktrina već su na temelju Svetoga pisma uspostavili ljudi koji nikada nisu postali adventisti sedmoga dana (Drugi Kristov dolazak, autor William Miller i drugi; subotu – baptisti sedmoga dana; Svetište – O. R. L. Crosier; a autor nepostojanja besmrtnosti

zlih bio je George Storrs). Bates je uzeo te biblijske doktrine koje su u osnovi sastavili drugi i ujedinio ih, koristeći poruke triju anđela iz 14. poglavlja Otkrivenja kao integrirajući okvir. (Knight, *Bates*, 153; usp. Knight, *Search for Identity*, 55–89). Viđenja Ellen White poslužila su za potvrđivanje ili doradu koncepata koji su već otkriveni u Svetome pismu. Primjer s konferencije u Volneyu ilustrira kako su viđenja Ellen White potvrdila i tako promovirala prihvaćanje doktrinâ koje su već objavljene tijekom razvojnih konferencija.

*David Arnold, čija je nova kuća, nekadašnje skladište kočija, bila mjesto sastanka, iznio je neka neobična razmišljanja – da su 144 tisuće ljudi ustali prilikom Kristovog uskrsnuća; da se Gospodnja večera treba održati samo jedanput u godini, u vrijeme Pashe; i da je razdoblje od tisuću godina iz 20. poglavlja Otkrivenja već minulo (prema objavljenom suvremenom antimilleritskom pogledu). I dok je Arnold „govorio da je tisuću godina već prošlo", Ellen White bila je sigurna da on nije u pravu, ali nije znala kako ga uvjeriti u to. „Velika tjeskoba obuzela je moju dušu", prisjetila se, „jer mi se činilo da je Bog obeščašćen." (2SG 98). Od te se tjeskobe čak onesvijestila. Prisutni su se odmah zauzeli za nju pokrenuvši molitveni krug. Oživjela je – ali ne u punoj svijesti. U stanju viđenja, nesvjesna za ono što se oko nje zbiva, uzela je Bibliju i počela je listati, ukazujući pritom na zapise relevantne za pitanja o kojima se raspravljalo. U isto vrijeme oči je okrenula „prema gore i u suprotnom smjeru od Biblije", kao da gleda u nešto udaljeno. (JNL, u *Review and Herald*, Mar. 3, 1885; citirano u 1Bio 142). Dok su okupljeni znatiželjno promatrali njeno ponašanje, ona sama bila je „izgubljena za zemaljska zbivanja". Kad je viđenje završilo, i kad je opet postala svjesna svoje okoline, rekla je prisutnima da joj je njen „anđeo pratilac" objasnio „neke od naših pogrešaka, ali i istinu koja se razlikuje od naših pogrešaka". (2SG 98).

Vrijedno je posebne pažnje to što je viđenje razriješilo neslaganja metodom skretanja pozornosti na određene ulomke Pisma u kojima se govori o spornim točkama. Kao što je John Loughborough napomenuo kasnije, „razlog zbog kojeg su ove osobe odustale od svojih odstupanja nije samo u tome što je sestra White rekla da ih se moraju odreći već u tome što je u istom viđenju ukazano na jasne tvrdnje Svetoga pisma koje su pobijale njihove pogrešne teorije i koje su, za razliku od njihovih, bile na tragu prave i skladne biblijske istine". (1Bio 142).

Osim biblijskih dokaza što ih je slušateljstvo Ellen White smatralo tako uvjerljivima, postojao je još jedan razlog zbog kojeg su njena viđenja imala takav dramatičan utjecaj. Razlog zbog kojeg ju je Arnoldovo mišljenje o tisuću godina ispunilo tjeskobom nisu bili njoj nepoznati biblijski dokazi. Ona je još u knjizi *Riječ za „malo stado"* sažela svoje razumijevanje biblijskih tisuću godina. No, postojao je razlog zašto nije samo ponovila ono što je već napisala. „Tijekom cijelog tog razdoblja" (od 1846. do 1849. godine), prisjetila se, „nisam mogla razumjeti rasuđivanje braće i sestara. Moj je um bio zaključan, takav je bio, i nisam mogla shvatiti značenje spisâ koje smo proučavali. Ovo je bila jedna od najvećih tjeskoba u mome životu. Moj je um bio u takvom stanju sve dok sve točke načela naše vjere u našim razmišljanjima nisu postale potpuno jasne, usklađene s Božjom riječi. Braća i sestre su znali da, ako nisam u viđenju, nisam mogla razumjeti te teme, a ono što mi je otkriveno prihvatili su kao svjetlost izravno s Neba." (SpTB02 u 1SM 207). Povezanost njene nemogućnosti razumijevanja teoloških argumenata bez viđenja i uvjerljivost njenog obrazloženja i jasnih biblijskih dokaza što ih je predstavila prilikom viđenja pojačala je uvjerenja promatrača da njena viđenja nisu njena osobna razmišljanja.

Razdoblje te mentalne blokade očito je potrajalo od 1846. do rujna 1849. godine. „Dvije

ili tri godine", prisjetila se, „moj um je i dalje bio zaključan u odnosu na Sveto pismo. Godine 1846. udala sam se za starješinu Jamesa Whitea. Neko vrijeme nakon rođenja moga drugog sina bili smo jako zbunjeni određenim doktrinarnim točkama. Tražila sam od Gospoda da otključa moj um kako bih mogla razumjeti Njegovu riječ. Odjednom mi se činilo da sam prosvijetljena jasnim, lijepim svjetlom, i otada su mi Pisma bila otvorena knjiga." (Ms 135, 1903, u 3MR 413, 414).

Paralelni izvori potvrđuju da su Whiteovi oko šest tjedana nakon rođenja svoga drugog sina (J. Edsona Whitea, 28. srpnja 1849. godine), prisustvovali Saboru koji se 14. rujna 1849. održavao u Parizu, u državi Maine. (LS80 260, 261). Ellen White napisala je: „Tijekom moje službe moj suprug i ja posjetili smo oca [Edwarda] Andrewsa", ostarjelog oca J. N. Andrewsa. (1SM 207). U vrijeme tog posjeta otac Andrews izliječen je od upalnog reumatizma. Nakon njegova ozdravljenja, Ellen White izvijestila je: „Anđeoska ruka dotaknula mi je glavu. Od tog vremena dosad uspijevam razumjeti Božju riječ." (*ibid.*). Izraz *posjetili smo* odnosi se na rujan 1849. godine, kada su nakratko prošli kroz Pariz, u državi Maine, a ne na prosinac 1850., kada su u Andrewsovoj kući neko vrijeme prebivali. Određivanje točnog datuma oslanja se na dva događaja – Edsonovo rođenje 28. srpnja 1849. godine i konferenciju u Parizu 14. rujna 1849. godine.

Ako je ta mentalna blokada od „dviju ili triju godina" završila u rujnu 1849., moguće je da je otpočela još ujesen 1846. godine, što bi u ovom kontekstu potvrdilo spominjanje sklapanja braka (vidi dva ranija ulomka). Upravo nakon sklapanja braka 30. kolovoza 1846. godine Whiteovi su čitali Batesovu knjižicu *Subota je sedmi dan: Vječni znak*, počeli su svetkovati subotu i uspostavili su suradnju s Batesom.

I razvojne i evanđeoske konferencije zasnovane su na sjedinjenju molitve i proučavanja. Sudionici su namjerno odlučili minorizirati manje točke neslaganja. Osim biblijskih prezentacija, održana je i rasprava u kojoj je „svatko od sudionika slobodno izrazio svoje mišljenje". Njihov odgovor na neslaganja koja su sprečavala napredovanje sastojao se u individualnim molitvama i proučavanju. (TM 25). Prisjećajući se intenziteta njihova istraživanja, Ellen White napisala je: „Često smo ostajali zajedno do kasno u noć, a ponekad i cijele noći, moleći se za svjetlo i proučavajući Riječ." (1SM 206). „Često smo postili, smatrajući da bismo tako mogli biti osnaženi za razumijevanje istine." (TM 24).

Prisjećali su se da je 1844. godine jedna nebiblijska ideja dovela do razočaranja (pogrešno vjerujući da je *Svetište iz Daniela 8,14 bila Zemlja, adventisti milleriti smatrali su da se „očišćenje Svetišta" odnosi na čišćenje Zemlje vatrom u vrijeme Drugog Kristovog dolaska). S tom bolnom lekcijom još uvijek svježom u njihovom sjećanju, „oni su najiskrenije zahtijevali da Sveto pismo ne bi trebalo biti prilagođavano mišljenju ljudi". (*ibid.*, 25).

Prvi cilj njihova proučavanja bio je istraživanje Pisma sve do krajnjih granica sposobnosti za razumijevanje dostupnih dokaza. Otkrivenja u viđenjima nisu dana umjesto temeljitog proučavanja Biblije. Ali tamo gdje se ne bi moglo više ništa učiniti, Ellen White bi često dobivala viđenja u kojima joj je pokazano kako riješiti neposredne poteškoće i omogućiti nastavak proučavanja Biblije. (1SM 206, 207). Kombinacija biblijske osnove i potvrde proroštva dala je vjernicima osjećaj sigurnosti. Ellen White 13. prosinca 1850. godine napisala je prijateljima: „Naše stajalište je jasno: znamo da imamo istinu." (Lt 30, 1850).

Biblijske konferencije svetkovatelja subote ostaju važne iz nekoliko razloga. Prvi, konferencije su donijele radnu harmoniju u skupini tvrdokornih individualista iz Nove Engleske, koja je prije početka konferencija okarakterizi-

rana kao skupina u kojoj „nije bilo dvojice koji bi se u ičemu slagali“ kad je riječ o biblijskim temama različitima od milleritske teme o Drugom Kristovom dolasku. (2SG 97).

Drugi razlog, konferencije su došle do stupnja suglasja podržavanjem i jedinstvom u jasnom razlikovanju Svetoga pisma i viđenjâ. Adventisti smatraju da viđenja Ellen White imaju isti *izvornik* – nadahnuće Duha Svetoga – kao i viđenja biblijskih proroka, ali adventisti ne smatraju da njena viđenja imaju istu *ulogu* kao i biblijski kanon („The Inspiration and Authority of the Ellen G. White Writings“, *Ministry,* February 1983).

Treći razlog, činjenica da su viđenja donijela suglasje, koje nije nametnuto tvrdnjama superiornih autoriteta, već poticanjem sudionika na daljnje proučavanje Biblije, uspostavila je osebujan teološki pristup koji je okarakterizirao adventizam sedmoga dana. Kroz viđenja Ellen White, središnje mjesto Svetoga pisma nije umanjeno, nego je ojačano. Viđenja su usmjeravala pozornost vjernika na ulomke Pisma koji su ispravljali njihove pogreške. Čak do te mjere da je njihova savjest postala zarobljenikom Božje riječi, ali im je ostala sloboda savjesti i doktrinarno jedinstvo: sloboda savjesti, jer je krajnji autoritet pripao Bogu i Njegovoj riječi, a ne ljudskom autoritetu; i doktrinarno jedinstvo zbog njihovog uvjerenja da se Riječ sama sebi ne suprotstavlja. Ta sloboda savjesti i odgovarajućeg jedinstva u Riječi, trajna su nasljeđa biblijskih konferencija svetkovatelja subote.

Vidi također: članak Za Isusa i Pismo: Život Ellen White (*For Jesus and Scripture: The Life of Ellen G. White*).

Dodatno čitanje: 2SG 93–104; 1SM 206, 207; TM 24, 25; 1Bio 322-326; M. Burt, „The Historical Background, Interconnected Development, and Integration of the Doctrines of the Sanctuary, the Sabbath, and Ellen G. White's Role in Sabbatarian Adventism From 1844 to 1849“ (Ph. D. diss„ AU, 2002), 352-364; G. R. Knight, *Joseph Bates: The Real Founder of Seventh-day Adventism* (RHPA, 2004), 92–134; *idem, A Search for Identity: The Development of Seventh-day Adventist Beliefs* (RHPA, 2000), 55–89; JW, *Life Incidents: In Connection With the Great Advent Movement* (Battle Creek, Mich.: SDA Pub. Assn„ 1868; reprint AUP, 2003, with historical introduction by J. Moon), 270-290.

Jerry Moon

SVETKOVATELJI SUBOTE, VREMENA „OSIPANJA“ I „OKUPLJANJA“. Izrazom *vrijeme osipanja* (engl. *scattering*) u pokretu millerita označeni su događaji osipanja članstva ubrzo nakon razočaranja koje se zbilo 22. listopada 1844. godine. Dana 23. listopada Josiah Litch napisao je Williamu Milleru da su se „ovce osipale – a Gospodin još nije došao“. (J. Litch u pismu W. Milleru i J. Himesu, Oct. 24, 1844).

Adventisti svetkovatelji subote tom su se metaforom o osipanju počeli koristiti u označavanju razdoblja od 1844. do 1848. godine, u kojem su razvili svoje ključne doktrine i povezali ih s porukama triju anđela iz Otkrivenja 14,6-12. Na početku 1848. godine vođe adventista svetkovatelja subote počele su okupljati ljude koji će s vremenom postati članovi Crkve adventista sedmoga dana i objavljivati u časopisima te govoriti na skupovima na kojima će širiti svoje poruke. Tako je 1849. godine James White mogao napisati: „Vrijeme osipanja smo imali; ono je u prošlosti, a vrijeme da se sveti okupe u jedinstvu vjere ... sada je nastupilo.“ (James White u pismu bratu Bowlesu, Nov. 8, 1849; usp. EW 74-76).

Vidi također: Biblijske konferencije svetkovatelja subote (*Sabbatarian Bible Conferences*).

Dodatno čitanje: 1Bio 187-196, 211, 220, 237.

George R. Knight

SVETO TIJELO, POKRET. Pokret Sveto tijelo bilo je radikalno buđenje orijentirano na svetost, nastalo 1899. i 1900. godine među adventistima sedmoga dana u američkoj saveznoj državi Indiani. Korijeni pokreta počivali su na vjeri u svetost koja se 1892. godine počela širiti u sjevernoameričkom adventizmu. Prvi val tog buđenja, predvođenog A. T. Jonesom i W. W. Prescottom, odvijao se između 1892. i 1894. godine, posebice na području oko Battle Creeka, u državi Michigan. Jones i Prescott propovijedali su da će se Duh Sveti spustiti „kasnim daždom" koji će proizvesti „glasnu viku" Trećeg anđela iz Otkrivenja 14,9. Također su promicali tvrdnju da je fizičko izlječenje jasan znak djelovanja Duha Svetoga. Kontroverze oko spisa Anne Rice, koju su ti ljudi nakratko promovirali kao nadahnutu proročicu, u velikoj su mjeri pridonijele iščeznuću tog pokreta 1894. godine.

No drugi su nastavili propovijedati o temama svetosti, i to je na Saboru pod šatorima u Pennsylvaniji 1897. godine snažno utjecalo na mladog propovjednika A. F. Ballengera. Ubrzo nakon tog sabora Generalna konferencija poslala je Ballengera u Battle Creek, gdje je zajedno s Jonesom i drugima ujesen 1897. godine, pozivajući ljude da „prime Duha Svetoga", pokrenuo drugo buđenje. Sljedeće dvije godine Ballenger je, pod vodstvom Generalne konferencije, putovao diljem Sjedinjenih Američkih Država propovijedajući da nakon primitka oproštenja prošlih grijeha kršćanin mora prijeći na drugu razinu - krštenje Duhom Svetim. Ballenger je vjerovao da krštenje Duhom Svetim neće donijeti samo pobjedu nad svakim grijehom nego i „snagu za svjedočenje" i „spas od bolesti". Slijedom toga, izlječenje je postalo značajan element njegovih propovijedi, kao što je to bilo i za vrijeme pokreta od 1892. do 1894. godine. Kao i druge teme Ballengerovih propovijedi, isticanje ozdravljenja bilo je istovjetno s učenjem o svetosti koje su propovijedali neadventistički propovjednici poput A. J. Gordona i A. B. Simpsona.

Iako su izvori za razumijevanje razvoja naučavanja o svetome tijelu ograničeni, očito je da su R. S. Donnell i S. S. Davis, ugledni predsjednik i propovjednik Konferencije u Indiani, radikalno tumačili teme o svetosti koje su tijekom prethodnih nekoliko godina propovijedali Ballenger i drugi. Oni su smatrali da će istinskim obraćenjem iskvareno zemaljsko tijelo „pretvorbom" biti zamijenjeno neiskvarenim tijelom, kakvo je iskustvo Krist doživio u Getsemanijskom vrtu, i da se to sada mora dogoditi i onim vjernicima za koje se očekuje da će Kristov povratak dočekati živi. Za razliku od ovih „rođenih" sinova, kršćani koji nisu imali to iskustvo su „posvojeni"; oni će sada umrijeti, a uskrsnut će prilikom Drugoga dolaska. Čini se da je takvo razumijevanje apokaliptički protumačilo perfekcionističke izjave Ballengera, Jonesa i S. M. I. Henryja – još jednog vođe pokreta – u pogledu na pobjedu nad grijehom i ozdravljenje tijela prihvaćanjem Kristova pomirenja.

Propovijedanje o svetome tijelu rezultiralo je vrlo emocionalnim skupovima tog pokreta. S. N. Haskell, koji je 1900. godine prisustvovao Saboru pod šatorima u Indiani, rekao je Ellen White u rujnu da je glazba koja je izvođena na saboru bila slična glazbi kakvu je svirala Vojska spasa (*Salvation Army*), jer su korišteni instrumenti kao što su tamburin, bas bubanj, rogovi i violine. Pjevanje je usporedio s vriskovima koji graniče s ludošću, rekavši da se uopće nisu mogle razaznati riječi. Ellen White, koja je izvijestila da je pokret Sveto tijelo vidjela u viđenju u siječnju 1900. godine dok je još bila u Australiji, vratila se u Sjedinjene Američke Države da bi prisustvovala Zasjedanju Generalne konferencije 1901. godine, dobrim dijelom s ciljem da se bori protiv utjecaja tih učenja. Govoreći 17. travnja na ranojutarnjem sastanku djelatnika, na kojemu su bili i Donnell i Da-

vis, snažno je ustvrdila da ljudi ne mogu dobiti sveto tijelo. Opisujući pokret konfuznim i galamdžijskim, ustvrdila je da će prihvaćanje učenja o svetome tijelu dovesti do uvjerenja da istinski obraćeni ne mogu griješiti, iz kojeg će tada izrasti dojam da je sveto sve što oni čine. Dakle, prema mišljenju Ellen White, taj pokret ne samo da je bio teološki pogrešan, on je bio i potencijalna opasnost moralne anarhije. Sljedećeg dana Donnell je priznao svoju pogrešku, a nakon toga pokret Sveto tijelo bio je u velikoj mjeri umrtvljen.

Dodatno čitanje: 5Bio 97-113; 2SM 31-39; C. W Edwards and G. Land, *Seeker After Light: A. F. Ballenger, Adventism, and American Christianity* (AUP, 2000); G. Land, „At the Edges of Holiness: Seventh-day Adventism Receives the Holy Ghost, 1892-1900"; *Fides et Historia: Journal of the Conference on Faith and History* 33 (Summer/Fall 2001): 13-30.

Gary Land

SVJEDOČANSTVA O SEKSUALNOM PONAŠANJU, PRELJUBU I RAZVODU (*Testimonies on Sexual Behavior, Adultery, and Divorce* nakladnik knjige EGWE, 1989, 271). Kompilacija spisâ Ellen White o seksualnom ponašanju i povezanim moralnim problemima. Materijali u ovoj knjizi uglavnom su odabrani iz njenih neobjavljenih pisama. Ova je knjiga izvorno pripremljena kao priručnik crkvenim upraviteljima i drugim propovjednicima koji se moraju baviti upitnim ili nemoralnim ponašanjem.

Mnoga od pisama citiranih u ovoj knjizi bila su upućena zabludjelim propovjednicima. Ovo ne iznenađuje, budući da se Ellen White uglavnom dopisivala s propovjednicima i crkvenim vođama. Međutim, usprkos manama i grijesima onih kojima je pisala, imala je povjerenja u službu Crkve adventista sedmoga dana. Budući da su suvremeni moralni problemi slični onima iz prošlih desetljeća, sastavljači su vjerovali da mnoga pisma Ellen White, iako napisana prije jednog stoljeća, sadrže upozorenja i apele koje treba čuti i danas.

Ova zbirka nije zamišljena da služi kao priručnik s pravilima za postupanje s nemoralom, nevjerom, ili nebiblijskim razvodom i ponovnim brakom. Moralni problemi su složeni i ne postoje dvije potpuno iste situacije. Namjera Ellen White bila je da iz njenog pera ne smije izaći bilo što što bi se moglo koristiti kao zakon ili pravilo koje se bavi ovim pitanjima braka, razvoda, ponovnog vjenčanja i preljuba." (6. i 7.). Iako se mnoga pisma navedena u ovoj knjizi odnose na teške moralne situacije, pokušavala je u svojoj korespondenciji podržati standarde Božjega zakona i pristupiti svakoj situaciji s pastoralnom pažnjom, suosjećanjem i ljubavlju. Možda više nego bilo koja druga knjiga, *Svjedočanstva o seksualnom ponašanju, preljubu i razvodu* pokazuje da Božja milost i djelo Duha Svetoga može promijeniti živote i pružiti nadu onima čiji su složeni moralni problemi naizgled izvan ljudskog rješenja.

SVJEDOČANSTVA PROPOVJEDNICIMA I DJELATNICIMA EVANĐELJA (*Testimonies to Ministers and Gospel Workers*, nakladnik knjige PPPA, 1923, 1944, 1962, 544). Jedna od knjiga koje je sastavilo Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*) nakon smrti autorice. Ova knjiga sadrži savjete poslane vođama Generalne konferencije i crkvi u Battle Creeku između 1890. i 1900. godine, u desetljeću nakon zasjedanja Generalne konferencije u Minneapolisu 1888. godine. Ove su poruke usredotočene posebno na potrebu za osobnim i korporativnim preporodom i reformacijom. Uključeni su ulomci iz drugih objavljenih materijala koji se odnose na propovjednički rad u njegovim različitim fazama. Mnogi od ovih savjeta ranije su objavljeni u knjižicama i člancima u časopisima, osobito u *Posebnim svjedočanstvima, niz A* (*Special Testimonies, Series A*), od 1892. do 1897. godine,

i u *Posebnim svjedočanstvima, niz B* (*Special Testimonies, Series B*), od 1903. do 1913. godine. Ostali odgovarajući ulomci odabrani su iz članaka objavljenih u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*).

U trećem izdanju objavljen je povijesni Predgovor koji pojašnjava kontekst nekih razvojnih procesa u Crkvi tijekom 1880-ih i 1890-ih godina, kako bi čitatelji bolje razumjeli okolnosti za vrijeme pisanja poruka. Tu je i dodatak bilježaka. Izvor svakog članka, s datumom prve objave, naveden je u referencijama u fusnotama. U trećem izdanju popisi stavki „za daljnje proučavanje" prošireni su kako bi upućivali na povezani materijal koji se pojavljuje u drugim kompilacijama objavljenima nakon 1923. godine. Savjeti su raspoređeni u 15 poglavlja koja pokrivaju mnoga pitanja vezana uz osobu, rad, metode, integritet i karakter propovjednika.

S. Josip Kidder

SVJEDOČANSTVA ZA CRKVU (*Testimonies for the Church*, nakladnik knjiga PPPA, RHPA, 1885. – 1909.). Niz od devet tomova koji sadrže poruke i savjete Ellen White adventistima sedmoga dana, bilo pojedincima ili skupinama (kao što su mjesne crkve i institucije). Te se poruke odnose na specifične situacije ili su općenite i bave se načelima kršćanskog življenja i poslanjem Crkve.

Vrlo rano u svojoj službi Ellen White se suprotstavila i prekorila različite oblike fanatizma i pogrešaka što su ugrožavali dobrobit male skupine bivših millerita koji su sačinjavali jezgru buduće Crkve adventista sedmoga dana. Ne samo da je izražavala svoja stajališta o doktrinarnim pogreškama i lažnim tumačenjima Pisma (koja su se očitovala u nestandardnom ponašanju) već je također davala upute u vezi s uspostavom i proširenjem djelovanja Crkve. Isprva je mnoge svoje poruke upućivala usmeno malim skupinama vjernika dok je putovala od mjesta do mjesta. Kako je adventističko djelo napredovalo i širilo se u novim područjima, postajalo joj je sve teže doprijeti do svih raštrkanih vjernika, te je počela pisati svoje poruke, nazvane *svjedočanstva, i slati ih vođama ili pojedincima kojima su izvorno upućene. Na sastanku u Battle Creeku, u Michigenu, u studenome 1855. godine, crkvene vođe složile su se da poruke upozorenja i uputa Ellen White treba objaviti za dobrobit svih vjernika. Tako je došlo do objave knjižice od šesnaest stranica pod nazivom *Svjedočanstvo*. Tiskano je sto pedeset primjeraka ove brošure i poslano vjernicima. Ovo je bilo prvo u nizu od 37 *Svjedočanstava za Crkvu* koja će tijekom 55 godina njena pisanja imati gotovo pet tisuća stranica.

Mnoga osobna *Svjedočanstva* koja su pisana i poslana pojedincima odnosila su se na opasnosti i probleme s kojima su se u sličnim okolnostima suočavali i drugi. Ubrzo se pokazalo da bi upute koje se nalaze u tim porukama također bile korisne za članove Crkve općenito. Ellen White je objasnila: „Budući da su opomene i upute u *Svjedočanstvima* koje su namijenjene za pojedine slučajeve s istom snagom primjenjive na mnoge druge koji nisu bili posebno istaknuti na ovaj način, činilo mi se dužnošću da objavim osobna *Svjedočanstva* za dobrobit Crkve." (5T 658, 659). U objavljivanju ovih pisama izostavljena su imena pojedinaca i mjesta.

Ove uzastopno numerirane knjižice redovito su objavljivane tijekom 1850-ih i 1860-ih godina. Do vremena kada je objavljen 10. broj *Svjedočanstava za Crkvu* početkom 1864. više nije bilo u tisku ranijih malih izdanja. Kako su se zahtjevi za njima povećali, odlučeno je da se raniji brojevi tiskaju ponovo. Ta ponovo tiskana *Svjedočanstva* sačinjavala su dio četvrte knjige u nizu **Duhovni darovi* (*Spiritual Gifts*). Drugih devet knjižica (brojevi 11 do 19) *Svjedočanstava* objavljen je između 1867. i 1870.

godine. Dotada su raniji brojevi ponovo izašli iz tiska i kako bi se zadovoljila sve veća potražnja, brojevi od 1 do 16 pretiskani su i ukoričeni u dvije knjige od po 500-tinjak stranica svaka. Brojevi od 20 do 30 napisani su između 1871. i 1881. godine i zajedno s ranijim knjižicama tiskani u crnom uvezu. Do 1883. godine izdavači ponovo nisu bili u mogućnosti isporučiti potpune komplete *Svjedočanstava* bilo u obliku knjižica ili uvezanih u knjige te je, kako bi se zadovoljila stalna potražnja, odlučeno da se ponovo objave svi brojevi od 1 do 30.

Ova je odluka, međutim, dovela do detaljnijeg uvida u razumijevanje adventista sedmoga dana u vezi s nadahnućem proročke službe Ellen White. Neka od ranih *Svjedočanstava* pisana su pod vrlo nepovoljnim okolnostima i u žurbi da ih se objavi za narod, u objavljenim djelima brojne gramatičke pogreške ostale su neispravljene. Za razliku od ranijih ponovljenih izdanja, Ellen White je odlučila da ovaj put te pogreške treba ispraviti kako bi se poruka prenijela u boljem književnom obliku. Ova je odluka bila vrlo važna pa se na Zasjedanju Generalne konferencije 1883. godine raspravljalo o tome i odlučeno je odobriti ponovno izdavanje tih knjižica *Svjedočanstava* nakon temeljitijeg uređivačkog procesa. Međutim, nastupile su poteškoće, jer su neki smatrali da nadahnuće Ellen White nalikuje verbalnom diktatu i da joj je svaka riječ koju je napisala nekako bila diktirana od Duha Svetoga. Zbog takvog shvaćanja nadahnuća, mnogi su smatrali da su urednički ispravci jednaki poigravanju sa samim Božjim riječima. Međutim, većina zastupnika na Zasjedanju Generalne konferencije nije se složila s takvim shvaćanjem nadahnuća, nego je radije vjerovala da „Bog svojim slugama prosvjetljuje um koji prenose misli, a ne (osim u rijetkim slučajevima) same riječi kojima se ideje izražavaju“. Stoga je dogovoreno da se raniji spisi Ellen White mogu uređivati i usavršavati, što se tiče gramatike i sintakse, a da se pritom ne poništava njen dar nadahnuća. (RH, Nov. 27, 1883).

Zastupnici su također odlučili prvih 30 knjižica *Svjedočanstava* ponovno tiskati u četirima knjigama od oko 700 ili 800 stranica svaka, i to su knjige od 1. do 4. našeg sadašnjeg niza od devet knjiga pod naslovom *Svjedočanstva za Crkvu*. Prva knjiga sadrži knjižice od broja 1 do broja 14 (izvorno objavljene između 1855. i 1868. godine) i biografski sažetak života i službe Ellen White do smrti njenog muža 1881. godine. Druga knjiga uključuje knjižice od broja 15 do 20 (objavljene između 1868. i 1871. godine); u trećoj su knjizi tekstovi iz knjižica od broja 21 do 25 (objavljeni između 1872. i 1875. godine); a četvrta knjiga sadrži knjižice od broja 26 do 30 (objavljene između 1876. i 1881. godine). Ovo novo izdanje od srca su pozdravili članovi Crkve i široko je distribuirano. Kasniji brojevi dodani su ovom nizu, a 1889. godine pojavio se peti svezak koji je sadržavao knjižice pod brojevima 31, 32 i 33. Šesta knjiga (1900.), sedma (1902.), osma (1904.) i deveta (1909.) pojavile su se kao potpuni svesci, ali su također uzastopno numerirane kako bi ukupan broj knjižica *Svjedočanstava* bio 37. Svaka knjiga ovog niza sadrži kratak povijesni prikaz vremena u kojem su objavljivane knjižice, kao i razne teme, pitanja i probleme kojima se bavi.

Dodatno čitanje: A. L. White, *Ellen G. White: Messenger to the Remnant*, rev. ed. (RHPA, 1969), 62-67; P. A. Gordon, *My Dear Brother M...: Why Ellen White Wrote the Letters in* Testimonies for the Church (PPPA, 1997); J. Moon, *W. C. White and Ellen G. White* (AUP, 1993), 122-129; W. C. White, „Integrity of the Testimonies for the Church“ (EGWE, SDoc).

Denis Fortin

SVJEDOČANSTVA O RADU SUBOTNJE ŠKOLE (*Testimonies on Sabbath School Work*, nakladnik knjige, RHPA, 1900, 128). Kom-

pilacija savjeta Ellen White o radu *subotnjih škola. Materijali koji se nalaze u ovoj knjizi uglavnom su odabrani iz njenih periodičnih članaka objavljenih u časopisu *Subotnjoškolski učitelj* (*Sabbath School Worker*) između 1885. i 1896. godine, i drugih spisa. Članci su postavljeni kronološkim redom izvornog objavljivanja. Većina sadržaja ove knjige kasnije je ponovo objavljena u knjizi **Savjeti o radu subotnje škole* (*Counsels on Sabbath School Work*) 1938. godine. Mnoge teme u ovoj knjizi bave se svrhom i utjecajem subotnjih škola, proučavanjem Biblije i osposobljavanjem učitelja.

SVJEDOČANSTVA, ODBROJAVANJE (*Testimony Countdown*). Planiran tjedni program koji se provodi u crkvama adventista sedmoga dana u organizaciji Društva za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*) s ciljem promicanja sustavnog proučavanja devet knjiga **Svjedočanstava za Crkvu* (*Testimonies for the Church*). Program je pokrenut u crkvi Takoma Park, Maryland, 1969. godine, s više od 1.600 prisutnih vjernika svake srijede navečer. Program se sastojao od četiriju dijelova: (1) priča iz vremena unutar razdoblja koje se proučava, (2) pregled povijesnog zaleđa svake knjige, (3) vrijeme „otkrića“ u kojem su sudionici iznosili svoja osobna svjedočanstva o svom tjednom istraživanju, i (4) kratki osvrt na upute za daljnje proučavanje koje su zadane u svakoj knjizi. Kasnije se taj program koristio kao poseban materijal pripremljen za propovjednike i starješine u Sjevernoj Americi. Odbrojavanje svjedočanstava II. (*Testimony Countdown II*) uslijedilo je 1976. godine, sa sličnim uspjehom. Odbrojavanje svjedočanstava III. (*Testimony Countdown III*) pokrenuto je 1991. godine, koristeći **Savjete za Crkvu* (*Counsels for the Church*) kao svoj udžbenik.

Paul A. Gordon

SVJEDOČANSTVA, RIZNICA (*Testimony Treasures*, nakladnik knjige PPPA, 1949, 1771). Tri knjige s porukama Ellen White upućenima Crkvi adventista sedmoga dana, a koje su odabrane iz knjigâ **Svjedočanstva za Crkvu*. Tekstovi objavljeni na 1.600 stranica ovih triju knjiga predstavljaju otprilike jednu trećinu sadržaja izvornih devet svezaka. Članci su odabrani na temelju njihove relevantnosti širokom međunarodnom čitateljstvu i predstavljaju osnovno izdanje *Svjedočanstava* koje se može koristiti za prijevode na strane jezike. Poruke od lokalne i osobne važnosti i savjeti u vezi s određenim institucijama ne nalaze se u ovoj zbirci. Također se tu ne nalaze članci koji su značajno usporedni s drugim publikacijama. Većina članaka koji su već objavljeni u tri knjige *Odabrana svjedočanstva* (*Selections From the Testimonies*, nakladnik SPA, 1936), uključena je i u *Riznicu svjedočanstava*. Za svaki članak naveden je izvor, a s nekoliko iznimaka, članci se pojavljuju istim kronološkim redoslijedom kao u cijelom kompletu od devet svezaka.

SVJEDOČANSTAVA CRKVI, PISANJE I SLANJE. (*The Writing and Sending Out of the Testimonies to the Church*, nakladnik knjižice PPPA, n. d., 32). Zbirka koja sadrži četiri pisma i rukopisa Ellen White i stajališta W. C. Whitea u vezi s pripremom njenih svjedočanstava namijenjenih pojedincima i crkvama. Ellen White pisala je pisma u kojima je odgovarala na pitanja o tome kako je pisala svoja svjedočanstva i njima pobijala sumnje da su njoj bliski ljudi utjecali na nju i nagovarali je da napiše ta svjedočanstva. U svom komentaru W. C. White ističe da je često prisustvovao žustrim razgovorima svoje majke s crkvenim vođama i da je ona bila ta koja je utjecala na njih u zauzimanju određenih stajališta, a ne obratno. Dijelovi ove knjižice mogu se naći i u knjizi *Ellen G. White i njeni kritičari* (*Ellen* G. *White and Her Critics,* nakladnik RHPA, 1951), F. D. Nichola od 644. do 651. stranice.

SVJEDOČANSTVO, SVJEDOČANSTVA. Opći izraz za vjerničku izjavu ili ispovijest vjere *izgovorenu* pred jednim ili više pojedinaca, ili *napisanu*, ili *proživljenu*, iz čega je u adventističkoj porabi izvedeno još nekoliko posebnih značenja tog izraza. Svjedočenje Ellen White izvorno je jednostavno značilo njeno svjedočenje, kao i svakog drugog vjernika, o vlastitom kršćanskom iskustvu. (vidi 1T 32-38, 44). Nakon što je počela dobivati viđenja s porukama za druge, njeno prenošenje takve poruke drugima također se nazivalo njenim *svjedočanstvom*. Kako su se te poruke počele objavljivati, izrazi *Svjedočanstvo*, *Svjedočanstva* i **Svjedočanstva za Crkvu* postali su naslovi knjižica i knjiga. Ostale varijante općeg pojma „svjedočanstvo" uključuju izravno svjedočenje (ili izravno, određeno, beskompromisno iznošenje) i „živo svjedočanstvo", što znači živo, puno duhovnog života (5T 229); aktualno, suvremeno (3T 360); i/ili svjedočanstvo nečijeg života kao dopuna nečijeg izgovorenog svjedočanstva (TM 391).

Povezani je izraz *svjedočanstvo Isusovo* (vidi Otk 1,2.9; 12,17; i 19,10; usp. Otk 22,9), što su zapravo posebne Isusove poruke posredovanjem proroka. Budući da se Duh Sveti u ulozi poučavanja istine naziva „Duhom istine" (Iv 15,26), tako se Duh Sveti u ulozi nadahnuća proroka naziva *Duhom proroštva.

Ellen White svečano je potvrdila da je krajnja svrha *Svjedočanstava* posljednjeg vremena pomoći svima koji će ih poslušati da budu spremni za Drugi Kristov dolazak. „Sotonska posljednja prijevara [unutar Crkve] učinit će besmislenim *Svjedočanstvo* Duha Božjega. 'Kad objave nema, narod se razuzda.' (Izr 29,18). Sotona će djelovati genijalno, na različite načine i preko različitih sredstava, kako bi poljuljao povjerenje naroda Božjeg Ostatka u pravo *Svjedočanstvo*." (1SM 48). „Sotonska mržnja će se razbuktati protiv *Svjedočanstava*. Svojim djelovanjem Sotona će uzdrmati povjerenje crkava u *Svjedočanstva*, pa stoga: ako se poslušaju upozorenja, prijekori i savjeti Duha Božjega, Sotona neće imati pripremljen put da unese svoje prijevare i zarobi duše svojim zabludama." (*ibid.*).

Vidi također: Laodicejska poruka.

Dodatno čitanje: 1T 166, 137; 2T 604-608; 3T 252-272: 4T 83-93; 5T 654-691.

Jerry Moon

SVJEDOČENJE. Svjedočenje je kazivanje drugima o vlastitom iskustvu s Bogom, o Njegovim poukama i o načinu života u skladu s Njegovim propisima. Taj pojam Ellen White koristila je i šire kako bi uključila druge aspekte pobjede duše i evangelizaciju, ali njegovo osnovno značenje usredotočila je poglavito na nečije iznošenje vlastitog iskustva, a ne na poučavanje doktrine. Često se bavila takvim svjedočenjem, a i jednim i drugim značenjem u svojim je spisima opisivala i ohrabrivala tu aktivnost.

U svojoj mladosti, nakon vlastitog obraćenja i intenzivnog razdoblja sumnje i očaja što je uslijedilo (LS 20-40), Ellen Harmon i s drugima je podijelila radost koju je pronašla u Isusovoj ljubavi i oproštenju. Na javnim sastancima njeno svjedočenje potaknulo je druge da prihvate Isusa. (*ibid.*, 41). Bila je zabrinuta i za svoje prijatelje, svjedočila im je i molila se za svakog pojedinog, sve dok se svi nisu obratili Bogu. (*ibid.*, 42). I svome metodističkom „razredu" na sastanku je svjedočila o svojem izbavljenju od krivnje i svojoj radosti zbog skorog Ponovnog Isusovog dolaska, ali oni nisu bili skloni razgovarati o Ponovnom Isusovom dolasku. (*ibid.*, 43-46).

Ellen White radovale su prilike za iznošenje svojeg svjedočanstva, što najbolje ilustriraju dva primjera iz njenog života, jedan iz ranijeg i jedan iz kasnijeg razdoblja. Godine 1854., ona i njeni prijatelji, putujući pustim krajem, izgubili su put i zalutali, no lutajući po divljini naišli su na osvježenje kod jedne žene u udaljenoj brvnari. Ellen White s tom je ženom žarko razgovarala o Isusu i nebeskim ljepotama i darovala joj primjerak svoje prve knjige. Dvadeset

i dvije godine kasnije saznala je rezultat tog razgovora. Ta je žena, zajedno s mnogim pridošlicama u njeno susjedstvo, prihvatila adventnu poruku. (Ev 448, 449). Drugi primjer, dugo vremena nakon što je 1915. godine Ellen White umrla, susjedi u blizini njene kuće na sjeveru Kalifornije pamtili su je kao „malu sjedokosu ženu koja je uvijek s tako mnogo ljubavi govorila o Isusu". (6Bio 374).

Prema mišljenju Ellen White, svjedočenje je utemeljeno radi ispunjavanja od Krista dobivene zadaće. „Naše svjedočanstvo o Kristovoj dobroti jest sredstvo što ga je Bog izabrao da bi Krista otkrio svijetu. … Ono što će biti najuspješnije i najdjelotvornije jest svjedočanstvo o našem osobnom iskustvu. … Bog želi da svatko od nas, na svoj način, podigne hvalu Njemu. Naša dragocjena priznanja, u kojima govorimo o slavi Njegove milosti, kad iza njih stoji pravi kršćanski život, imaju neodoljivu moć na ljudske duše." (MH 100).

Ellen White vjerovala je da je svjedočenje rezultat pravog iskustva s Kristom. „Čim netko dođe Kristu, u njegovu se srcu rađa želja da objavi drugima kakvog je dragocjenog Prijatelja stekao u Isusu. Spasonosna i posvećujuća istina ne može ostati zatvorena u njegovu srcu." (SC 78). Napomenula je da svjedočenje, kao izraz nečijeg iskustva, ne ovisi o tome je li stečeno ustrajnim uvježbavanjem ili teološkim znanjem. Kao primjer, ustvrdila je da su dva čovjeka izliječena od demona „bili prvi misionari koje je Isus poslao da propovijedaju Radosnu vijest u krajevima dekapoliskim. Ovi su ljudi imali prednost slušati Isusovo učenje samo nekoliko trenutaka. Do njihovih ušiju nije nikada doprla nijedna propovijed s Njegovih usana. Nisu mogli poučavati narod kao što su to mogli učenici koji su svakodnevno bili s Isusom. Međutim, u svojoj su osobnosti nosili dokaze da je Isus bio Mesija. Mogli su kazati ono što su znali; ono što su sami vidjeli i čuli i osjetili od Kristove sile. To je ono što može učiniti svatko čije je srce taknula Božja milost." (DA 340).

Ellen White opisala je vrstu sadržaja koji bi svjedočenje moglo imati: „Nastojte muškarce i žene probuditi iz njihove duhovne neosjetljivosti. Recite im kako ste pronašli Isusa i koliko ste blagoslovljeni otkad ste stekli iskustvo u Njegovoj službi. Recite im koji vam blagoslov dolazi dok sjedite kod Isusovih nogu i učite dragocjene pouke iz Njegove riječi. Recite im o sreći i radosti koja postoji u kršćanskom životu. Vaše tople, gorljive riječi uvjerit će ih da ste pronašli skupocjeni biser. Neka vaše vesele, ohrabrujuće riječi pokazuju da ste zasigurno pronašli viši put. To je pravi misijski rad, a kad ga se izvrši, mnogi će se probuditi kao iz sna." (9T 38).

Ellen White smatrala je da je svaki kršćanin pozvan da svjedoči. „Svaki vjernik treba biti sredstvo preko kojeg će Bog svijetu slati blago svoje milosti, neiskazano Kristovo bogatstvo." (AA 600). „Svakome tko postane dionikom Njegove milosti, Gospodin povjerava rad za druge. … Naša je zadaća da ljudima otkrijemo evanđelje o njihovu spasenju. Sve ono čega se prihvatimo treba postati sredstvom za taj cilj." (MH 148).

Iako u nekim slučajevima ljudi mogu postaviti izravna pitanja o duhovnim stvarima, Ellen White smatra da svjedočenje ne mora biti ograničeno na takve prigode. „Gdje god se našli, moramo tražiti priliku da govorimo drugima o Spasitelju." (COL 339). Sposobnost govora, smatrala je Ellen White „dana nam je da bismo Krista mogli predstaviti kao Spasitelja koji oprašta grijehe." (*ibid.*). To ne donosi blagoslov samo onome koji sluša nego i onome koji svjedoči. „Napori da budemo blagoslov drugima donosit će blagoslov i nama. Upravo nam je zato Bog i pružio priliku da sudjelujemo u planu spasenja." (SC 79).

Ellen White uočila je da je nečije svjedočenje mnogo više od samo izravnog verbalnog svjedočenja. Izbjegavajući ono što je „ispra-

znost i lakomislenost u razgovoru, odjeći ili ponašanju“, svatko može umjerenošću i promišljenošću, „stalno širiti utjecaj koji će privlačiti duše Otkupitelju. … Bog poziva sve svoje sljedbenike da u svemu što se tiče života prepoznatljivim jezikom živo svjedoče svojim ponašanjem, odjećom i razgovorom da je snaga prave pobožnosti korisna za sve u ovom kao i u budućem životu, da samo tako može zadovoljiti dušu primatelja.“ (4T 580, 581).

Kršćanin može dodatno pripremiti put za učinkovito verbalno svjedočenje vršeći djela ljubavi prema drugima. „Ako budemo slijedili Kristov primjer da činimo dobro, i nama će se otvarati srca kao što su se otvarala Njemu.“ (COL 339). Osobni napori, podvrgnuti nesebičnim zanimanjem za druge, urodit će plodom. „Jedino će Kristov način rada donijeti pravi uspjeh u dosezanju ljudi. Spasitelj je stupao u dodir s ljudima kao Onaj kome je na srcu bilo njihovo dobro. On im je pokazao svoju naklonost, služio im u njihovim potrebama i zadobivao njihovo povjerenje. Zatim ih je pozvao: ‘Hajdete za mnom!’.“ (MH 143).

Svjedočenje, napomenula je Ellen White, često se koristi samo za jednu osobu. Osobni rad – „tom se metodom i Krist služio. … On je posebno cijenio slušateljstvo koje se sastojalo od jedne osobe. Preko te jedne duše poruka se često prenosila tisućama.“ „Gospodin želi da se Njegova riječ milosti objavi svakoj duši. U velikoj mjeri to se može postići osobnim radom.“ (COL 229).

Prema onome što je Ellen White napisala u knjizi *Velika borba*, završni događaji ovog svijeta izazvat će moćno svjedočenje Božjeg naroda – poruke upozorenja, izravno i konfrontacijski, onako kako oni ne bi tako otvoreno i hrabro podnijeli u normalnijim okolnostima. „Božji Duh, djelujući na njihovo srce, nagnao ih je da govore“, što su i učinili „bez razmišljanja o posljedicama kad ljudima budu izgovorili riječi koje im je Gospodin povjerio. … Ali kad se na njih bude sručila oluja protivljenja i ruganja, neki će, ispunjeni zabrinutošću, biti gotovi uzviknuti: ‘Da smo mogli predvidjeti posljedice svojih riječi, mi bismo šutjeli!’.“ U to vrijeme progonstva i ekstremnih poteškoća „sjetit će se da riječi koje su izgovarali nisu bile njihove, nego Onoga koji im je naložio da objave upozorenje. Bog je stavio istinu u njihova srca i oni nisu mogli drugačije nego je objaviti.“ Oni svjedoče o snazi Božjih upozorenja i molbi. „On zapovijeda svojim slugama da svijetu upute posljednji milosrdni poziv. Oni ne mogu šutjeti, osim uz opasnost za svoju dušu.“ (GC 608, 609).

Prema mišljenju Ellen White, svjedočenje, popraćeno Duhom Svetim i djelima anđelâ, ispunit će ciljeve koje mu je Bog namijenio. „Na mnogim se mjestima mogu vidjeti posvećeni muškarci i žene kako drugima prenose svjetlo koje je njima osvijetlilo put spasenja po Kristu. I što dulje svijetle, … primaju sve više sile Duha. Tako Zemlja treba biti rasvijetljena Božjom slavom.“ (AA 54). „U radu za izgubljene duše pridružuju vam se i anđeli ... [oni] žele surađivati s članovima naših crkava u širenju svjetlosti koju je Bog velikodušno dao, da bi ljudi mogli biti spremni za Kristov dolazak.“ (9T 129).

Dodatno čitanje: AH 484-490; CC 249; CT 243-245; Mar 99-117, 121-123, 253; MYP 192-207; ML 61-63; PaM 151-154; 8T 53-56; UL264; VSS 23-29; WM 59-65; YI, May 4, 1893.

William A. Fagal

SYDNEY SANATORIJ. Adventistička medicinska ustanova u Wahroongi, u australskoj saveznoj državi Novi Južni Wales, koja je otvorena u siječnju 1903. godine, a sada se zove Adventistička bolnica Sydney (*Sydney Adventist Hospital*). Utjecaj Ellen White bio je presudan u osnivanju i razvoju te trenutačno najveće privatne bolnice na jednom kampusu u državi Novi Južni Wales.

Ellen White propovijedala je od 1891. do 1900. godine u području koje je danas obuhvaćeno Južnopacifičkim odjelom (*South Pacific Division*) adventista sedmoga dana, potičući mnogobrojne inicijative povezane sa zdravljem, ali stotinu godina kasnije postoje još samo Sydney „San" i međunarodna tvrtka Sanitarium, tvrtka zdrave hrane (*Sanitarium Health Food Company*). Iako je podržavala preliminarne pothvate iz 1896. godine u predgrađima Sydneya Ashfield i Summer Hill, Ellen White je, obraćajući se 46-orici zastupnika na Zasjedanju Konferencije Australoazijske unije (*Australasian Union Conference*), održanom 21. srpnja 1899., rekla da „veličanstveno i plemenito djelo koje moramo učiniti za Učitelja" zahtijeva bolju i veću ustanovu. Gotovo spontano, odmah je počelo prikupljanje sredstava; Ellen White je obećala (i posudila da uplati) 100 funti, a prikupljeni iznos narastao je na 905 funti (4500 dolara) u tom prvome danu. (AUCR, July 28, 1899). Nakon toga Ellen White aktivno je poticala traženje zemljišta u neurbanom okruženju, ali u blizini područja sa znatnim brojem stanovnika prvoga grada u državi. Tijekom listopada 1899. godine, zajedno s drugima pregledala je 32 hektara zemljišta u Wahroongi, potaknula prikupljanje sredstava (8453 funti [42300 dolara] utrošeno je na zgradu, njen namještaj i opremu do dana otvorenja), i odmarala se na imanju u siječnju 1900. godine. Njena pisma do 1907. godine pokazala su stalno zanimanje za taj sanatorij.

Ustanova, opsežno obnovljena i 1973. godine preimenovana u Adventističku bolnicu Sydney, od seoskoga „doma zdravlja", s voćnjacima, povrtnjacima, peradi i mljekarom, prigrlila je znanstvenu medicinu. Spisi Ellen White pridonijeli su toj preobrazbi, kao i stalno isticanje vrijednosti cjelovite zdravstvene skrbi. Bolnički program obrazovanja medicinskih sestara nastavlja obogaćivati adventističku misiju u mnogim dijelovima svijeta, a od 1973. godine svoj je doseg proširio slanjem kirurških timova na pacifičke otoke, u Aziju, u Afriku i drugamo. Do svoje stote obljetnice, bolnica s 415 ležaja godišnje ambulantno je liječila 175 tisuća pacijenata, 18 tisuća dnevnih pacijenata i 38 tisuća bolničkih pacijenata.

Dodatno čitanje: 4Bio 428-433; RH, Nov. 14, 1899; A. N. Patrick, *The San: 100 Years of Christian Caring*, 1903-2003 (Wahroonga: Sydney Adventist Hospital, 2003); *SDA Encyclopedia* (1996), Vol. 11, 732, 733.

Arthur N. Patrick

Š

ŠAH vidi **IGRE I SPORT; RIVALSTVO**

ŠEST TISUĆA GODINA vidi **BIBLIJSKA KRONOLOGIJA**

ŠTEDIONICA SAMOODRICANJA. Kasica ili neki sličan spremnik koji se koristi kao štedionica u kojoj će se prikupljati novac ušteđen samoodricanjem; također se naziva i misionarska kasica (21MR 433; CD 329; CS 291), dobrotvorna kasica (WM 270), kasica za doprinos (RH, Nov. 11, 1902), ili „kasica za fond crkvene zgrade" (1MR 191). Jedan od projekata koji je Ellen White posebno promicala je bio štedionice samoodricanja koji se odnosio na potporu obrazovnom djelu među crnačkim stanovništvom na Jugu Sjedinjenih Američkih Država. (Lt 304, 1904, u 2MR 70; PCO 30). Njena je zamisao bila da štedionica samoodricanja bude jednostavan, ali učinkovit

način educiranja kršćana u navikama štednje i gospodarenja.

U novogodišnjoj poruci upućenoj 1881. godine objasnila je osnovnu ideju: „Savjetujem svojoj braći i sestrama da u nadolazećoj godini svoj dom opreme misionarskom kasicom, u koju će odvajati sitne iznose novca za darovanje Bogu, osim redovite desetine. Kad god učine dodatne troškove za zadovoljavanje vlastitog apetita, neka u tu štedionicu ubace jednak iznos." Neka za svaki „nepotreban izdatak … istu količinu novca stave u tu kasicu. A roditelji neka svakom svom djetetu odrede zasebnu kasicu, pa nakon što im objasne načela, neka ih prepuste njihovoj savjesti i Bogu." (RH, Jan. 4, 1881). U takvim postupanjima Ellen White vidjela je najmanje četiri pogodnosti. Prvo, donošenje odluke o tome koji troškovi zahtijevaju odgovarajući ulog u „kućnu misionarsku kasicu" senzibiliziralo bi vjernike u donošenju odluke o tome što je nepotreban trošak. Drugo, budući da bi iznos stavljen u „kućnu misionarsku kasicu" bio jednak iznosu utrošenom na zadovoljavanje vlastitih prohtjeva, mogli bi uočiti koliko su novca u godinu dana potrošili na trivijalne predmete. Treće, darovali bi znatan iznos za Gospodnje djelo. I četvrto, vidjeli bi da, ako umjesto u kasicu stave iznos novca jednak vlastitom zadovoljstvu, zapravo uskraćujući sebi to zadovoljstvo mogu na kraju godine imati za dva darivanja. Iz toga je zaključila: „Nemojte propustiti sebe i svoju djecu opskrbiti malim štedionicama. Sama činjenica da će za svaki nepotrebno potrošen novčić isto toliko trebati uštedjeti, sačuvat će vas od mnogih nepotrebnih izdataka." (*ibid.*).

Tako je Ellen White „štedionicu samoodricanja" vidjela kao praktično sredstvo za razvijanje navika štednje usmjerenih na darežljivost. „Neka svatko u svome domu ima štedionicu samoodricanja," napisala je 1898. godine, „a kad odluči potrošiti novac na vlastita zadovoljstva, neka se sjeti potrebitih i izgladnjelih u Africi i Indiji, kao i onih u blizini vlastitih vrata." „Prakticirajte štednju." „Odvratite se od obožavanja sebe" kako biste „ublažili patnju čovječanstva". (WM 273). Pred djecu je postavila izazov dobrovoljnog ograničavanja trošenja na bombone, žvakaće gume, sladoled i grickalice. (CD 329). Mlade je pozvala da se „odreknu nepotrebnih ukrasa i odjevnih predmeta". (WM 270). Svima je savjetovala da se „odijevaju skromno, ali uredno. Potrošite što je manje moguće na sebe." (9T 131).

Odbacivanje nepotrebnih predmeta Ellen White smatrala je samo prvim korakom u procesu učenja štedljivog ponašanja. A sljedeći bi korak bio, zapravo, život samoodricanja i samopožrtvovnosti kakvim je Isus živio. „Neka članovi Crkve odbace svoju gordost i svoje nakite. Svatko bi trebao pri ruci imati misionarsku kasicu i u nju ubaciti svaki novčić koji namjerava potrošiti za vlastito zadovoljstvo. No, svatko mora učiniti i nešto više od izbjegavanja suvišnosti. Mora prakticirati samoodricanje. Neke od svojih udobnih i poželjnih stvari treba žrtvovati. Propovjednici moraju pooštriti svoju poruku, ne samo oštrim kritikama udovoljavanja sebi i raskošnog odijevanja, već predstavljanjem Isusa, Njegovog života samoodricanja i žrtvovanja. Neka se u srcu njeguju ljubav, pobožnost i vjera, a u životu će se pojaviti dragocjeni plodovi." (CS 291; HS 293).

Ellen White savjetovala je „one zrele dobi da zastanu kad zagledaju neki zlatni sat ili lančić, ili neki skupi komad namještaja, i sebi postave pitanje: Zar je pravo da potrošim tako veliku svotu na ovo bez čega možemo ili kad bi jeftiniji predmet isto tako dobro poslužio svrsi? Samoodricanjem i nošenjem križa za Isusa koji je radi nas osiromašio možete učiniti mnogo u olakšavanju patnji siromašnih među nama; i kad tako oponašate primjer našeg Gospodina i Učitelja, primit ćete Njegovo odobravanje i blagoslov." (4T 511).

„Provodite u svojim domovima štedljivost u djelo“, pozvala je. „Odrecite se sebičnih užitaka. Molim vas, nemojte trošiti novčana sredstva na ukrašavanje svojih kuća, jer novac je Božji, i od vas će se tražiti povrat. Roditelji, u Kristovo ime, nemojte upotrebljavati Gospodnji novac za zadovoljavanje hirova svoje djece.“ (CG 134, 135). „Darujte im korisne, ali ne i nepotrebne darove.“ (RH, Nov. 13, 1894).

„Neka oni s poslovima koji im donose najveće plaće budu prvi u postupcima koji su proporcionalni s plaćom koju dobivaju. A i ljudi s ograničenim plaćama neka budu zainteresirani za isto. Činite koliko možete, darujte još nešto osim desetine. Imate li kasicu za tu svrhu? Objasnite svojoj djeci da je to štedionica za samoodricanje, kasica u koju pohranjujete svaki novčić, pa i onaj najsitniji, koji ste dobili a ne trebate ga utrošiti na stvarne potrebe. To je za Gospodnju kuću. To je sveti novac samoodricanja. To je dar Gospodinu, kojim se uklanja dug zajednice zbog nepoštovanja Boga. Ako to činite, svaki će član obitelji biti blagoslovljen.“ (10MR 126).

Dodatno čitanje: CG 132; 2MR 70; PCO 30; PH126 8-11; RH, Aug. 18, 1904; AUG, Oct. 5, 1904; YI, Nov. 1, 1904; ST, Nov. 30, 1904; RH, June 22, 1905; GH, July 1, 1905; GH, Nov. 1, 1906; GH, June 1, 1908; GH, May 1, 1910.

Jerry Moon

ŠVEDSKA. Četvrta europska država koju je Ellen White posjetila za vrijeme svog boravka u Europi (od 1885. do 1887. godine). Tijekom svog prvog putovanja u Švedsku, u listopadu 1885. godine, posjetila je Stockholm, Grythyttehed i Örebro, a kako joj se učinilo da je među članovima Crkve zavladao određeni antinomizam, propovijedala je o nužnosti vjernog svetkovanja subote. Njen drugi posjet bio je u lipnju 1886. godine, u povodu zasjedanja Švedske konferencije kojemu je prethodio cjelotjedni sastanak radnika u Djelu u gradu Örebro. Iza kulisa te konferencije ljudi su raspravljali o nedostacima predsjednika *J. G. Mattesona. Podržavajući Mattesonov rad, Ellen White je vjerovala da je, uz mnoge žrtve, ipak učinio najbolje što je mogao, ali mu je ipak savjetovala da prihvati činjenicu da mu je potrebna pomoć i snaga drugih sposobnih suradnika, poput *O. A. Olsena. U lipnju 1887. godine Ellen White posljednji je put posjetila Švedsku, i u to je vrijeme u Stockholmu održan sabor pod šatorom. Tijekom svojih triju posjeta Ellen White zadivila je privlačnost i ljepota Stockholma, šarm ljudi koje je upoznala, a posebno je cijenila dobivena saznanja o protestantskoj reformaciji u Švedskoj i o službi djece propovjednika 1842. i 1843. godine. Te su joj informacije pomogle da u knjizi *Velika borba* opiše reformaciju i vjerska probuđenja u toj zemlji, u vezi s diljem svijeta naviještenim Adventom početkom 1840-ih godina. (GC 242-244, 366-368).

Dodatno čitanje: EGWEur 102-114, 192-198, 304, 305.

ŠVICARSKA. Švicarska se smatra kolijevkom adventizma sedmoga dana u Europi. Godine 1864. ondje je počeo raditi *M. B. Czehowski, a slijedio ga je *J. N. Andrews 1874. godine.

Nakon viđenja što ga je imala 3. siječnja 1875. godine, u kojem je u mnogim zemljama vidjela tiskarske preše, Ellen White obvezala se da će do kraja 1876. godine darovati tisuću dolara za osnivanje tiskare u švicarskome gradu Baselu. Ta je tiskara počela raditi u ljeto 1885. godine, malo prije njenog dolaska u Europu. Kad je Ellen White 3. rujna 1885. godine stigla u Basel, i kad su joj pokazali novu nakladničku kuću, ona je rekla: „Osjećam da sam ovo mjesto već ranije vidjela.“ (EGWEur 48). U viđenju što ga je imala deset godina pri-

je toga, (*ibid.*, 50), već se upoznala s mjestom na kojem će provesti većinu vremena za svog boravka u Europi. Ni u jednoj drugoj europskoj zemlji nije obavila toliko posla kao u Švicarskoj. U rujnu 1885. godine prisustvovala je Drugom godišnjem sastanku Švicarske konferencije, na kojem je ohrabrila radnike Djela ističući određene metode rada. Na Trećem europskom misionarskom vijeću (*European Missionary Council*), koje je uslijedilo pozvala je na jedinstvo različitih nacionalnih skupina i duh ljubavi u iznošenju poruke Evanđelja. Osim učestalog propovijedanja u Baselu, posjetila je gotovo sve skupine adventističkih vjernika u Švicarskoj. Na jednom takvom putovanju Ellen White upoznala je obitelj Roth, koja je na svom imanju u Tramelanu sagradila prvu adventističku kapelu u Europi. Govorila je na službi posvećenja kapele u prosincu 1886. godine. Po povratku u Basel, Ellen White sudjelovala je u posebnom božićnom bogoslužju u nakladničkoj kući, tijekom kojeg je zimzeleno drvce bilo ukrašeno novcem darovanim za pomoć radu kolportera u Rusiji. Drugom prilikom bila je impresionirana švicarskom disciplinom dok je promatrala vojne vježbe izvedene u javnom parku preko puta nakladničke kuće. U temeljitosti izvođenja te vježbe vidjela je model vrijedan preslikavanja na duhovno kraljevstvo, pa je pitala: „Zašto se ne bi u Baselu osposobljavala vojska kršćanskih boraca koji bi sudjelovali u bitkama koje će se u različitim zemljama Europe voditi protiv tradicije, praznovjerja i grijeha?“ (HS 171). Ujedinjujući, opominjući i motivirajući aspekti propovijedanja Ellen White u Švicarskoj bili su svojevrstan tečaj za duhovni i organizacijski razvoj adventizma u Europi. Ellen White ostala je u Švicarskoj do 26. svibnja 1887. godine, kada je krenula na posljednju turneju europskim kontinentom.

KUĆA J. N. ANDREWSA U ŠVICARSKOJ

Dodatno čitanje: HS; EGWEur; J. R. Zurcher, „Ellen G. White in Switzerland“, in *Ellen G. White and Europe: Symposium Papers 1987* (Bracknell, Eng.: Ellen G. White Research Centre, Europe, 1987), 7-47.

Daniel Heinz

T

TAJNA DRUŠTVÂ. Na početku svoje službe u Australiji, Ellen White napisala je pismo od 50 stranica *Nathanielu D. Faulkheadu, istaknutom radniku u nakladničkoj kući, koji je bio učlanjen u pet loža Slobodnih zidara (4Bio 49-56). „Oni koji stoje pod krvavim stijegom Kneza Emanuela ne mogu se ujediniti sa slobodnim zidarima niti s bilo kojim tajnim društvom“, napisala je Faulkheadu. „Pečat živoga Boga neće biti stavljen ni na koga tko održava takvu vezu nakon što je svjetlo istine obasjalo njegov put.“ (Lt 21, 1893, u 2SM 140). Ponukan izravnim savjetima koje mu je Ellen White uputila (Lt 21, 1893; Lt 21a, 1893, u 1MR:9-16; Lt113, 1893, u 20MR 282-290), Faulkhead je prekinuo svoj odnos s tim društvima.

U tom kontekstu Ellen White je 1893. godine napisala knjižicu pod naslovom *Trebaju li kršćani biti članovi tajnih društava?* (*Should Christians Be Members of Secret Societies?,* 2SM 120-139). U toj je knjižici istaknula nekoliko razloga zbog kojih kršćani ne bi trebali biti članovi tajnih društava. Prvi razlog koji navodi temelji se na Pavlovom savjetu u 2. Korinćanima 6,14: „ Ne ujarmljujte se s nevjernicima". Za Ellen White taj se savjet „ne odnosi samo na brak kršćana s bezbožnicima već na sve sveze u kojima su sudionici dovedeni u intimnu zajednicu, i u kojima postoji potreba za skladom duha i djelovanja." (2SM 121). „Ima onih koji se pitaju je li ispravno da kršćani pripadaju slobodnim zidarima i drugim tajnim društvima. … Ako smo u svemu kršćani, moramo biti kršćani i svugdje, i moramo uzeti u obzir i poslušati savjet koji nam je dan kako bismo postali kršćani prema mjerilima Božje riječi." (*ibid.*,122).

Drugi razlog ističe potrebu kršćanâ da neprestano vrše volju Božju i da budu vjerni zavjetu koji su s Njim sklopili. „Iako se u tim društvima čini mnogo toga što je dobro, postoji, pomiješano s tim, i mnogo toga čime se čini dobro bez učinka i ta društva čini štetnima za interese duše." (2SM 124).

Trećim razlogom Ellen White podsjeća kršćane da se unutar tajnih društava često kriju radnje i motivi koji su protivni Božjem zakonu, pa članstvo u njima stvara podijeljenu odanost i nanosi štetu duhovnom životu. „Krist nikada neće navoditi svoje sljedbenike da na sebe preuzmu obveze koje će ih ujediniti s ljudima koji nisu povezani s Bogom, koji nisu pod utjecajem Njegova Svetog Duha. Jedino pravilno mjerilo karaktera je sveti Božji zakon, zato je onima koji taj Zakon smatraju pravilom života nemoguće da se u povjerenju i srdačnom bratstvu ujedine s onima koji Božju istinu pretvaraju u laž, a Božji autoritet preziru." (2SM 127).

Četvrto, Ellen White inzistirala je na tome da je ulaganje vremena, energije i novca u tajna društva u suprotnosti s biblijskim načelima služenja Bogu. „Mnogi polažu svoje blago u ta tajna društva, a zar ne vidimo da je i njihovo srce tamo? Koliko god snažni bili dokazi istine, malo-pomalo oni gube svoj sjaj, gube svoju snagu, Nebo blijedi iz uma, vječni značaj slave – Božji dar za život poslušnosti, čine se nedostojnima pažnje u usporedbi s navodnim dobrobitima koje će se ostvariti u sakupljanju zemaljskoga blaga." (2SM 135).

Dodatno čitanje: „Secret Societies – Mr. Faulkhead and the Secret Signs" (EGWE, SDoc); D. K. Stevens, „Ellen G. White Deals With Free Masonry" (research paper, 1972, *Q/*A 13-A, CAR); J. R. Rice, *Lodges Examined by the Bible* (Wheaton, Ill.: Sword of the Lord Publishers, 1943).

Denis Fortin

TEKSAS. James i Ellen White boravili su u Teksasu od studenoga 1878. do travnja 1879. godine. Sa svojom snahom, *Emmom White, i *S. N. Haskellom stigli su vlakom u Dallas 6. studenoga 1878. godine. Za vrijeme boravka u Teksasu, Ellen White sudjelovala je u organizaciji i jačanju Teksaške konferencije i usredotočila se na svoje projekte pisanja. Tijekom najvećeg dijela svog boravka u Teksasu, Whiteovi su glavno sjedište imali u velikoj novoj kući *J. F. Bahlera u ulici Morgan, na jugozapadu gradića Denisona.

Whiteovi su sudjelovali na Prvom saboru pod šatorima u državi Teksas, održanom na farmi Joba Huguleyja u Planou od 12. do 17. studenoga 1878. godine. James i Ellen White propovijedali su svatko šest puta, a S. N. Haskell propovijedao je jedanaest puta. U pismu sinu Willieju, Ellen White je napisala: „Tek smo sinoć došli na mjesto održavanja sabora i još nisam bila na sastanku. Trebala bih govoriti danas poslijepodne, i to ljudi očekuju s velikim zanimanjem." Svjesna svoje slabosti, pismo je nastavila značajnom izjavom: „Trebala bih im

odmah reći da previše očekuju, jer ja nisam ništa drugo nego slaba, krhka, nesavršena žena, koja u najboljem slučaju gledajući samo u Boga i imajući povjerenje u Boga može obaviti djelo." (Lt 53, 1878).

Nakon što je *Robert M. Kilgore izabran za predsjednika Konferencije, Whiteovi su podržali njegove evanđeoske napore i zatražili velike količine literature koja bi se dijelila pojedincima. (Lt 58, 1878). Također su održali sastanke u nekoliko okolnih škola i u crkvi u Dallasu. (ST, Mar. 6, 1879). Na poziv uglednih vladinih dužnosnika Ellen White u Dallasu je tjedan dana održavala evanđeoske sastanke, nakon čega su uslijedili slični sastanci na području Denisona. Možda je njihovo najveće postignuće bio njihov slučajni sastanak s mladim parom *Arthurom G. i Mary Daniells, koji se nastojao pridružiti službi propovijedanja evanđelja.

Tijekom kasnih mjeseci 1878. godine Ellen White usmjerila je svoje napore na završetak knjižice *Svjedočanstva* broj 28. (usp. 4T 271-383). James White jedno se vrijeme bavio uređivanjem i umnažanjem spisâ svoje supruge, sve dok u Teksas 1. siječnja 1879. godine nije stigla *Marian Davis, i tog je dana započela urednički rad za Ellen White koji je obavljala idućih četvrt stoljeća. Te zime pisanje Ellen White obuhvaćalo je rad na *Svjedočanstvima* broj 29 (usp. *ibid.*, 384-522), ali činilo se da se uglavnom usredotočuju na proširenje prve knjige pod naslovom *Duhovni darovi* (*Spiritual Gifts,* volume 1), koja je u časopisu *Znaci vremena* (*Signs of the* Times) objavljivana u nastavcima, da bi kasnije postala četvrta knjiga niza *Duh proroštva* (*The Spirit of Prophecy,* volume 4). U siječnju je James White pisao Willieju: „Tvoja majka sve nas zadivljuje količinom i kvalitetom svoga pisanja." (JW u pismu WCW-u, 14. siječnja 1879. godine).

Osim sudjelovanja Ellen White u radu Crkve, za vrijeme boravka u Teksasu zamjetan je njen humanitarni način života, a zamjetna su i njena stajališta. Prva zadaća Whiteovih u Teksasu sastojala se u pomoći obitelji McDearmon (obitelji Emme White) koja je živjela u Grand Prairieju. Svaki član te obitelji koja se iz Wrighta u Michiganu doselila u Teksas dvije godine ranije, podlegao je epidemiji žute groznice koja je vladala u cijeloj zemlji. Emmin brat, tinejdžer, umro je, a cijela je obitelj tada postala previše bolesna da bi se mogla brinuti za sebe. James, Ellen i Emma donijeli su McDearmonsima hranu, odjeću i dva madraca, a pružili su im i financijsku potporu i osobnu njegu. (Lt 54, 1878; JW u pismu WCW-u, 12. studenoga 1878. godine). Ellen White organizirala je sklonište za još jednu obitelj siromašnih vjernika u sjevernom Teksasu i osigurala im namještaj, odjeću i namirnice, a također je i kuhala za nekoliko drugih obitelji. (Lt 63, 1878, u 14Mr 318-321). Često je izražavala zabrinutost za one koji uživaju duhan, zanemaruju duhovnost i one koji proživljavaju tjelesne patnje, posebice uzrokovane posljedicama vlastitih postupaka. Tražila je ostatke tkanina kako bi šivala za „mnogu siromašnu, napola mrtvu djecu" (Lt 60, 1878) i o tome se povjerila: „Ne mogu gledati oskudicu i bijedu i istodobno uživati u udobnom životu." (Lt 63, 1878).

Unatoč uspjesima Ellen White u Teksasu, njen je suprug u veljači 1879. godine napisao Willieju: „Tvojoj se majci ne sviđa" Teksas. Žalila se na „drmusanje u teretnim drvenim kolima", vađenje svojih zubnih proteza iz leda po „strahovitoj hladnoći" i na strah od ljetne vrućine. Bila je frustrirana zbog nedostatka radnika, rekavši: „Osjećamo da bi i ovdje u Teksasu trebalo obaviti mnogo posla, ali nema nikoga tko bi to mogao učiniti. To je najsiromašnije polje od svih polja koje znam bilo gdje, a u kojemu treba pomagati." (JW u pismu WCW-u, u veljači 1879. godine). Unatoč svojem nezadovoljstvu uvjetima u toj Državi usamljene zvijezde, Ellen White još je u Teksasu rekla A. G. Daniellsu: „Ne bismo time smjeli obeshrabrivati one koji tamo mogu raditi." (Lt 32, 1879).

Whiteovi su se 22. travnja 1879. godine *karavanom kočija iz Denisona zaputili u Colorado, nastojeći pomoći nekim obiteljima da se presele u prosperitetniji dio države.

Dodatno čitanje: 3Bio 98-108.

Mary Ann Hadley

TENIS vidi **IGRE I SPORTOVI; RIVALSTVO**

TRIJUMF BOŽJE LJUBAVI, (*The Triumph of God's Love*, nakladnik knjige SPA, 1957, 429). Reprint **Velike borbe*, izdanje 1911. (*The Great Controversy*, 1911 edition) za prodaju u pretplati. Uz promjenu naslova knjige promijenjeni su i naslovi pojedinih poglavlja, dodani podnaslovi, a format knjige moderniziran je dodatkom crtežâ. Tekst je ostao jednak kao u izdanju iz 1911. godine.

TROJSTVO vidi **BOŽANSTVO**

TUMAČENJA SPISA ELLEN WHITE. Čitati savjete Ellen White jedna je stvar; razumijevati ih nešto je drugo. Ellen White bila je svjesna činjenice da je njene spise potrebno protumačiti. I tijekom godina dala je neka ključna načela za tumačenjâ, često povezana s onima koji su zloupotrebljavali njena djela i štetili Crkvi i njenim članovima.

Neki bi mogli dovoditi u pitanje potrebu za tumačenjem. Ali ne i Ellen White. Nikada, na primjer, nije od ljudi koji su o sadašnjosti imali nazadna mišljenja, zahtijevala da sebi iskopaju desno oko. (Vidi Matej 5,29). Svi mi tumačimo neke njene izjave. Svi se koristimo načelima tumačenja, bilo da neku činjenicu svjesno prepoznajemo ili ne prepoznajemo. U nastavku je nekoliko najvažnijih načela tumačenja koja su nužna za točno razumijevanje spisa Ellen White.

1. *Usredotočite se na središnja pitanja.* Spise Ellen White čovjek može pročitati na najmanje dva načina. Jedan je, tražiti u njima središnje teme; drugi je, tražiti one teme koje su nove i različite. Prvi način vodi k preciznom razumijevanju, dok drugi vodi ka izobličavanju autoričinog mišljenja i često u krajnosti koje je Ellen White izbjegavala. Ona se sama zalagala za proučavanje Biblije kako bi čitatelji „stekli znanje" o „velikoj središnjoj temi" Biblije. (Ed 190). Za nju je ta tema bio plan otkupljenja i velika borba između dobra i zla. „Gledano u svjetlu" velike središnje biblijske teme, „svaka tema ima novo značenje." (Ed 125).

Ukratko, njen je savjet bio da se čita s razumijevanjem šire slike, koja tada pruža kontekst za tumačenje značenja i važnosti svih ostalih pitanja. To se načelo jednako odnosi na biblijske spise kao i na spise Ellen White.

2. *Istaknite važno.* Još u ranome dvadesetom stoljeću, kada su se neki crkveni vođe njenim spisima koristili da bi sabotirali određene točke proročanstva za koja su vjerovali da su manje važna, napisala je da je „neprijatelj našeg djela zadovoljan kada se predmet od malog značenja može iskoristiti za odvraćanje umova naše braće i sestara od velikih pitanja u kojima bi trebala biti težina naše poruke". (1SM 164, 165).

3. *Računajte s problemima u komunikaciji.* Komunikacija nije tako jednostavna kao što bismo u početku mogli pomisliti. Dio problema, pisala je Ellen White u vezi s proučavanjem Biblije, jest da se „ljudski umovi razlikuju. Umovi različitog obrazovanja i razmišljanja iste riječi različito shvaćaju, i neobično je teško da se iste ideje, onako kako su jasno i različito formirane u vlastitom umu, u potpunosti točno prenesu drugome umu, koji je različitog temperamenta, obrazovanja i navika razmišljanja o jeziku." (1SM 19). Potrebe ljudske različitosti, ustvrdila je Ellen White, namirene su s četiri različita evanđelja i Pavlovim poslanicama te zapisima ostalih novozavjetnih pisaca. „Ne mogu svi razumjeti sve na potpuno isti način", a Bog je želio maksimizirati svoje nastojanje da dopre do svakoga. (CT 432).

James White je u radu svoje supruge prepoznao probleme koje uzrokuje komunikacija. Napisao je 1868. godine da se ona ponekad jako žali zbog toga „što se neki prepuste osjećajima pa zauzimaju tvrda stajališta i odlaze u krajnosti". Kao rezultat tih krajnosti „ona je dužna te ekstremiste javno prekoriti". (RH, Mar. 17, 1868.; usp. 2Bio 301, 302). Takvo verbalno manevriranje bilo je nužno, ali je ponekad na čitatelje ostavljalo dojam da ona sama sebi proturječi.

Najkraće rečeno, činjenice iznesene u ovom odjeljku trebale bi nas potaknuti da za čitanja budemo oprezni. Nastojmo biti sigurni da smo široko otvorenih očiju pročitali ono što je Ellen White o nekoj temi iznijela i proučavati njene poruke koje se mogu činiti ekstremnima u svjetlu onih koje ih mogu ublažiti ili uravnotežiti.

4. *Proučite sve o nekoj temi dostupne informacije.* Arthur White pojasnio je problem kad je napisao da su „mnogi pogriješili u tumačenju značenja *Svjedočanstava* uzimajući stajališta izolirana ili izvan njihova konteksta kao osnovu za vjerovanje. Neki to rade unatoč tome što postoje i drugi dijelovi, koji bi, ako bi ih se pažljivo razmotrilo, pokazali da je stajalište zauzeto na temelju izolirane izjave neodrživo." (*Ellen G. White: Messenger to the Remnant*, 88).

5. *Izbjegavajte ekstremna tumačenja.* Ne slijedeći savjet koji je Ellen White dala za svog života, neki su pojedinci njene predodžbe pretvorili u vlastite ekstremističke predodžbe. U svom životu ona je bila sklona umjerenosti koja, nažalost, nedostaje nekima koji tvrde da su njeni vjerni sljedbenici. Na primjer, neki izjavu u kojoj se Ellen White namrštila na igranje loptom koriste da bi osudili sve takve igre, iako je ona napisala „ne osuđujem jednostavnu vježbu igranja loptom; ali ono bi, čak i u svojoj jednostavnosti, moglo biti pretjerano". (AH 499). Kao i u mnogo drugih situacija, Ellen White bila je radije umjerena nego ekstremna.

6. *Razmotrite vrijeme i mjesto.* Zbog promjena u vremenu i prostoru, važno je razumjeti povijesni kontekst mnogih savjeta Ellen White. Svatko mora razmišljati o njenom savjetu ženama, danom sredinom devetnaestoga stoljeća, da svoje haljine skrate za dvadeset centimetara. Nemoguće je da bi se taj savjet mogao jednako prihvatiti da ga je napisala u eri mini-sukanja. „Što se tiče *Svjedočanstava*", napisala je, „ništa se ne zanemaruje; ništa nije odbačeno; ali vrijeme i mjesto moraju se uzeti u obzir". (1SM 57). Taj je savjet tijekom svoje službe često ponavljala.

7. *Proučite svaku izjavu u njenom književnom kontekstu.* Ljudi su prečesto svoje razumijevanje poučavanja Ellen White temeljili na dijelovima ulomaka ili izoliranim stajalištima u potpunosti izdvojenima iz njihova okruženja. Govoreći o zlouporabi svojih spisa, napisala je da „neki citiraju pola rečenice", oni "izostavljaju drugu polovicu, jer ona bi, ako bi je citirali, pokazala da je njihovo tumačenje pogrešno". (3SM 82) . Opet je komentirala da oni koji „razdvajanjem… stajališta od njihove povezanosti i stavljajući ih izvan ljudskih rasuđivanja, doprinose tome da se čini kako moji spisi podržavaju ono što zapravo osuđuju". (Lt 208, 1906, u MR760 28).

8. *Prepoznajte razumijevanje Ellen White o idealu i stvarnosti.* Ellen White često je savjete o istoj temi davala na dvjema razinama. Prva se može smatrati idealom. Na toj su razini jake i kratke poruke koje ne dopuštaju iznimke. Primjeri su za tu prvu razinu njen savjet o tome da bi idealni roditelji trebali biti „jedini učitelji svoje djece sve dok ona ne dosegnu osam ili deset godina" (3T 137), kao i njen savjet da škole u svim mjestima i na svim lokacijama moraju biti „na velikoj udaljenosti od gradova" (FE 312). Takve izjave predstavljaju ideal.

S druge strane, kad se bavila svakodnevnim životnim situacijama, često je svoj savjet prilagođavala potrebama stvarnih ljudi sa stvarnim ograničenjima. Tako je svoj savjet da roditelji budu „jedini" učitelji, obrazložila tvrdnjom

da bi to bilo idealno „ako“ bi roditelji bili i sposobni i voljni raditi taj svoj posao. Ako ne, malu djecu treba poslati u školu. (3SM 215-117). Isto tako, ona je, kad je Crkva počela s obraćenjima među urbanim siromasima, srušila svoj jaki savjet o lokaciji škola. „U gradovima je mnogo djece koja ne bi mogla pohađati škole udaljene od gradova; za njihovu dobrobit, škole bi, osim u selima, trebalo osnivati i u gradovima.“ (9T 201).

Ellen White nikada nije izgubila osjećaj za idealno, ali svoje je savjete bila spremna prilagođavati situacijama u stvarnome svijetu. Jedna od nevolja u njenom životu bili su oni koji su prikupljali samo idealne izjave, a zatim zahtijevali „da se svatko prema njima ravna, čime su duše odbijali, a ne osvajali“. (3SM 286).

9. *Upotrijebite zdrav razum.* Citiranjâ Ellen White ne rješavaju sve probleme. Ponekad jednostavno nisu primjenjiva. Kad su se pojavili problemi jer su neki ljudi odbacili njeno stajalište (spomenuto u točki 8.) o tome da roditelji trebaju biti jedini učitelji svoje djece sve dok ona ne napune osam ili deset godina, odgovorila im je tvrdnjom da „Bog želi da taj problem razmatramo razumno“. (3SM 215).

Dodatno je napomenula da je uznemiruju oni koji zauzimaju stajalište tvrdeći da je „sestra White rekla to i to, sestra White je rekla tako i tako; i mi se toga držimo“. Njen odgovor takvim ljudima bio je da „Bog želi da svi imamo zdrav razum, i On želi da zdravorazumski razmišljamo. Okolnosti mijenjaju uvjete. Okolnosti mijenjaju odnose stvari.“ (3SM 217). Njen je savjet bio da se njeni čitatelji trebaju koristiti zdravim razumom čak i onda kad se koriste njenim citatom o nekoj temi.

10. *Otkrijte utemeljenost načela.* Na prijelazu u dvadeseto stoljeće, Ellen White napisala je da bi bilo dobro „kad bi djevojke ... mogle naučiti upregnuti konja i upravljati zapregom“. (Ed 216, 217). Ta je potreba u njeno vrijeme bila normalna, ali danas je gotovo iščeznula. Međutim, to načelo podupire da je taj savjet i dandanas vrlo važan. Dakle, mlade žene trebaju u prijevozu biti samostalne. U naše vrijeme one bi trebale znati voziti automobil i moći same promijeniti gumu. Doslovno shvaćanje savjeta može se promijeniti, ali temeljna načela imaju trajnu vrijednost.

11. *Izbjegavajte savjet koristiti za dokazivanje nečega za čije dokazivanje nikada nije namijenjen.* Neki su, primjerice, svojedobno tražili da se spisi Ellen White koriste za dokazivanje povijesnih činjenica. „Što se tiče majčinih spisa,“ napisao je njen sin *W. C. White, „ona nikad nije željela da ju braća i sestre smatraju autoritetom za povijest. … Kad je napisana [knjiga *Velika borba*], majka nikada nije mislila da će je čitatelji smatrati autoritetom za povijesne datume i upotrijebiti za rasvjetljavanje kontroverzi, a ona ni sada ne smatra da bi se njome trebalo koristiti na taj način.“ (WCW u pismu S. N. Haskellu, Oct. 31, 1912). Na kraju tog pisma Ellen White dodala je bilješku u kojoj kaže: „Odobravam primjedbe navedene u ovom pismu“, a ispod nje se potpisala. (Vidi *Povjesničari, kako ih je Ellen G. White koristila.)

Neki čitatelji Ellen White stvorili su beskrajne poteškoće, i za sebe i za Crkvu, zahtijevajući da se njeni spisi upotrijebe kao dokaz za nešto za što nikada nisu namijenjeni.

12. *Budite sigurni da je to Ellen White rekla.* Ellen White pripisuju se mnoge poruke koje ona nikada nije izrekla. Ne može se pogriješiti ako se upotrijebe one poruke koje se mogu naći u njenim objavljenim djelima ili u porukama iz njenih neobjavljenih spisa koje je potvrdio neki od istraživačkih ureda Ellen White. Mnogi su zalutali u porukama koje joj se pripisuju, a koje nikada nije izrekla. (Vidi *apokrifna viđenja i poruke.)

Dodatno čitanje: R. W Coon, „Hermeneutics: Interpreting a Nineteenth-Century Prophet in the Space Age“ (EGWE, SDoc); H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998),

372-407; P. A. Gordon, „Hermeneutical Principles Bearing on the E. G. White Writings“ (EGWE, SDoc); G. R. Knight, *Reading Ellen White: How to Understand and Apply Her Writings* (RHPA, 1997); „Helpful Points in the Interpretation and Use of the Ellen G. White Writings“, *Comprehensive Index to the Writings of Ellen* G. *White,* vol. 3, 3211-3216.

George R. Knight

TYNDALE, WILLIAM (oko 1494. – 1536.). Središnja figura engleske reformacije šesnaestoga stoljeća, kojeg je Ellen White svrstala uz *Wycliffea, *Husa, *Luthera i *Wesleyja. (GC 609; Ed 254). Tyndale je najpoznatiji po svojim izvanrednim engleskim prijevodima Novoga zavjeta i dijelova Staroga zavjeta, koji se u velikoj mjeri odražavaju u kasnijim prijevodima (oko 80 posto Prijevoda kralja Jamesa (*King James Version*) može se povezati s dijelovima što ih je on preveo). Tyndale je zastupao stajališta o stanju mrtvih, uskrsnuću (vidi GC 547) i savezima koja su prihvatili adventisti sedmoga dana.

Kako bi preveo Bibliju na engleski, savladao je grčki i hebrejski, povrh još šest jezika koje je govorio. Godine 1523. za svoj je prevoditeljski rad tražio pokroviteljstvo i zaštitu Cuthberta Tunstalla, londonskog biskupa. Budući da nije uspio, postao je bjegunac na kontinentu, obilazeći tiskare s namjerom da objavi Bibliju na engleskom jeziku. Njegovo prvo izdanje Novoga zavjeta pojavilo se 1526. godine, nakon čega su tijekom sljedećih nekoliko godina uslijedili dijelovi Staroga zavjeta. Tisuće Tyndaleovih Novih zavjeta (i krivotvorenih primjeraka) prokrijumčareno u Englesku došlo je do gladnih čitatelja, uglavnom preko trgovaca tekstilom. Često je radio u bijegu, trpio policijske racije, a doživio je i brodolom u kojem su izgubljeni svi njegovi rukopisi.

U vrijeme relativnog mira u Antwerpenu, u Belgiji, napisao je važna djela, uključujući *Poslušnost kršćanina* (*The Obedience of a Christian Man*) 1528. godine. Ondje ga je 1535. godine objavio čovjek s kojim se sprijateljio, Henry Phillips. Šesnaest mjeseci Tyndale je bio zatočen u dvorcu Vilvoorde, u krajnje teškim uvjetima, pretrpio je dugotrajno suđenje koje je zabilježeno u pisanom obliku i pogubljen je na lomači u listopadu 1536. godine. Prema Johnu Foxeu [engleskom teologu i povjesničaru], njegove posljednje riječi bile su: „Gospode, otvori oči kralju Engleske!“ Nekoliko mjeseci kasnije, 1537. godine, od kralja Henryja VIII. autorizirano izdanje „Matejeve Biblije” (*Mathew's Bible*), nosi ukrasne inicijale „WT“ u znak priznanja mučeniku.

U četvrtoj knjizi niza **Duh proroštva* (*The Spirit of Prophecy*, volume 4), od 170. do 172. stranice, Ellen White je napisala da je Tyndale za Englesku učinio ono što je Luther učinio za Njemačku kada je „otvorio zatvorenu Bibliju“, te je prenijela priču o njegovoj slavnoj replici učenom crkvenom protivniku: „Ja ću pomoći

WILLIAM TYNDALE, RANI ENGLESKI REFORMATOR I PREVODITELJ BIBLIJE NA ENGLESKI

dječaku koji ore da zna više o Svetom pismu od vas.“ Nakon sažetka Tyndaleova ranog djelovanja, Ellen White je zabilježila kako je Tunstall (zvan „biskupom Durhama“) kupio cijelu zalihu Tyndaleovih Biblija da bi ih uništio, što je bila strategija koja je imala suprotan učinak. Opisujući Tyndaleovu smrt, zaključila je da je „oružje koje je on pripremio omogućilo drugim vojnicima da se bore kroz sva stoljeća sve do našeg vremena“.

Između objavljivanja četvrte knjige u nizu *Duh proroštva* i izdanja **Velike borbe* (*The Great Controversy*) iz 1888. godine, Ellen White je putovala Europom, te posjetila Hamburg, Köln i Worms. Ova je mjesta povezivala s Tyndaleovom životnom pričom kojoj je pridavala posebno značenje. Iz Wormsa je pisala: „Odavde je izašla Tyndaleova Biblija, najmoćniji pronositelj reformacije u Engleskoj." (HS 225). Vjerojatno nadahnuta svojim putovanjima, Ellen White je proširila Tyndaleovu priču u izdanju *Velike borbe* iz 1888. godine. Tyndaleovu životnu priču ispričala je u kontekstu djelovanja Wycliffea i Erazma i podijelila dodatne detalje sporenja sa svećenicima i prelatima, što su bili sukobi koji su samo učvrstili Tyndaleovu odlučnost da ponudi Bibliju kao protuotrov za zablude. Ovaj je nepromijenjen izvještaj uglavnom objavljen u izdanju *Velike borbe* iz 1911. godine (od 245. do 248. stranice), gdje se tri priče pripisuju D'Aubignéovoj *Povijesti reformacije šesnaestoga stoljeća* (*History of the Reformation of the Sixteenth Century*), a jedna je iz Andersonove knjige *Anali engleske Biblije* (*Annals of the English Bible*).

Prema uvjerenju Ellen White, Tyndale je odigrao ključnu ulogu u *velikom sukobu u kojem je uporno isticana nadmoć Biblije, te je svijetu engleskog govornog područja dala smjernice protiv postupaka crkvenih vlasti. „Veliko načelo što ga je Tyndale zastupao ... bilo je božanski autoritet i dostatnost Svetog pisma." (4SP 173).

Dodatno čitanje: D. Daniell, *William Tyndale: A Biography* (New Haven, Conn: Yale University Press, 1994); *idem.*, *Let There Be Light: William Tyndale and the Making of the English Bible* (London: British Library, 1994); M. Galli, „What the English Bible Cost One Man", *Christian History* 13 (1994): 12-15; W. Tyndale, *The Obedience of a Christian Man*, edition with an introduction and notes by David Daniell (London: Penguin, 2000); W. Tyndale, *Tyndale's New Testament*, modern-spelling edition with an introduction by David Daniell (New Haven, Conn.: Yale University Press, 1989).

John K. McVay

U

UČITELJI I NASTAVA. Karakter, ciljevi i rad nastavnika ključni su dijelovi filozofije *obrazovanja, sažete na sljedeći način: „Pravi je odgoj više od svladavanja određenog nastavnog programa, više od pripremanja za sadašnji život. On se bavi cijelim čovjekovim bićem i odnosi se na cijelo razdoblje njegovog postojanja. Odgoj znači skladno razvijanje tjelesnih, duševnih i duhovnih snaga. On priprema učenika za radosnu službu u ovome svijetu i za uzvišeniju i radosniju službu u svijetu koji će doći." (Ed 13).

Ova obrazovna filozofija odražava biblijsku orijentaciju, izvedenu iz koncepta *imago Dei* (Post 1,26). Ellen White razrađuje ovaj koncept koji uključuje individualnost, kreativnost i inicijativu. „Svako ljudsko biće stvoreno na Božju sliku obdareno je sposobnošću sličnom Stvoriteljevoj – osobnošću, sposobnošću mišljenja i djelovanja. Ljudi kod kojih je ta sposobnost razvijena nose odgovornosti, vođe su u pothvatima i utječu na karakter drugih. Zadaća je pravog odgoja razvijati tu sposobnost, vježbati mlade da misle, a ne da samo odražavaju misli drugih ljudi." (Ed 17).

Šteta koju je grijeh nanio ovoj Božjoj slici zahtijevala je Spasitelja i plan spasenja, da bi izgubljeni Eden mogao biti obnovljen. „Obnoviti u čovjeku sliku njegovog Stvoritelja, vratiti

ga u stanje prvobitnog savršenstva, potaknuti razvoj njegovog tijela, uma i duše da bi bio ostvaren božanski cilj stvaranja – to je djelo otkupljenja. To je cilj odgoja, veliki cilj života." (*ibid.*, 15,16).

Bliskost kojom Ellen White poistovjećuje odgoj [i obrazovanje] sa spasenjem zapravo čini njenu filozofiju odgoja ponavljanjem njenog razumijevanja duhovne obnove milošću po vjeri. Ona može čak reći da „djelo odgoja i djelo otkupljenja u najvišem smislu jesu isto djelo". (*ibid.*, 30). Ostvarivanje ovih ciljeva je svrha nastave: „Prvo učiteljevo nastojanje i njegov stalni cilj treba biti pomoć učeniku da shvati ta načela i ostvari takvu vezu s Kristom da ta načela postanu sila koja upravlja njegovim životom." (*ibid.*, 30). S obzirom na taj visoki cilj, Ellen White iznosi šest aspekata u vezi s nastavnikom i nastavom: (1) karakter, (2) ciljevi, (3) rad, (4) metode, (5) zdravlje i (6) okolnosti.

Prvo, budući da je Ellen White smatrala suštinu obrazovanja transformacijom karaktera, ona je ustvrdila da je vlastiti karakter nastavnika najbitnija kvalifikacija. „Nastavniku se povjerava najvažniji posao – posao koji on ne bi trebao prihvatiti bez pažljive i temeljite pripreme. … Što je više pravog znanja nastavnik stekao, to će njegov rad biti bolji. … Prirodne su sposobnosti i intelektualna kultura neophodni, ali bez duhovne doraslosti nastavnik nije spreman za rad." (CT 229). „Roditelji i učitelji sigurno nisu sposobni da pravilno odgajaju djecu ako [sami] prvo nisu naučili lekcije samokontrole, strpljenja, snošljivosti, blagosti i ljubavi." (*ibid.*, 73). „Ukoliko nastavnik ne shvati potrebu molitve i ne ponizi svoje srce pred Bogom, propustit će samu suštinu odgoja." (*ibid.*, 231). „Najuspješniji su nastavnici oni koji su najstrpljiviji, najljubazniji." (*ibid.*, 269). Stoga za nastavnike posebno vrijedi maksima: „Najveća je potreba svijeta za ljudima … koji će stajati na strani pravednosti makar se i nebo srušilo." (Ed 57).

Razvidno je da nastavničko zvanje zahtijeva ljude koji posjeduju uravnotežene umove i kultivirane potencijale – doista, ljude koji su malo niži od anđela. Očekivanja su visoka, ali božanska milost čini sve mogućim. Stoga, odgovornost odabira najboljih nastavnika, koji postaju još bolji, ne smije se zanemariti.

Drugo, kvalifikacije nastavnika kritične su jer su ciljevi podučavanja tako visoki. Riječima Ellen White: „Ideal što ga je Bog namijenio svojoj djeci viši je od najviše ljudske misli." (*ibid.*,18). „Uzvišeni cilj nastavnika trebao bi biti usavršavanje kršćanskog karaktera u sebi i u svojim učenicima." (CT 68). „Pravi učitelj ne može se zadovoljiti drugorazrednim radom", već nastoji usaditi u učenike „načela istine, poslušnosti, časti, poštenja i neporočnosti – načela koja će ih učiniti pozitivnom snagom u podupiranju sigurnosti i napretka društva. (Ed 29, 30). Takav nastavnik „neće štedjeti truda da bi dosegao najviši standard izvrsnosti". (*ibid.*, 281).

Treće, djelovanje nastavnika uključuje tri faze – 1) *spasonosni susret*: svakog učenika valja voditi Kristu; (2) *spasonosni odnos*: kroz jedinstvo s Kristom (*ibid.*, 30), svaki se učenik razvija prema svom najvišem potencijalu u karakteru i sposobnosti za služenje; i (3) *spasonosna obnova*: svaki učenik doživljava konačnu preobrazbu i vječni život u Kristovom kraljevstvu. Gledajući na vječne rezultate, Ellen White kaže da je „usmjeravanje djece i njihovo poučavanje najplemenitiji misionarski rad koji svaki muškarac ili žena mogu izvršiti". (6T 205).

Četvrto, Ellen White savjetuje: „Umjesto da ograničimo njihovo proučavanje na ono što su ljudi rekli ili napisali, uputimo učenike na izvore istine, na prostrana područja istraživanja u prirodi i objavi." (Ed 17). Čak i izvan toga, vrhunski primjer je Krist – vrhunski učitelj. Krist je načela i ilustracije nalazio u prirodi, u životnom iskustvu i u Svetome pismu. Kroz svoje iskustvo razumio je čovječanstvo, živio

je ono što je poučavao; i u svojim učenicima vidio je beskonačne mogućnosti. Svakodnevno ovisan o Bogu za milost i mudrost, Krist je poučavao učenike upoznavati Boga po Njegovoj riječi, djelima i providnosti. Umjesto poučavanja apstraktnim teorijama, Krist je svoje učenje neprestano povezivao s praktičnim životom. Neka područja na koja se nastavnici trebaju usredotočiti uključuju: kombinaciju svetog karaktera, književnih postignuća i fizičkog zdravlja; na takve kvalitete kao što su entuzijazam, istinsko dostojanstvo, usmjerenost na kontinuirani rast, izvrsnost i nužna znanja, kao i na životne osnove – požrtvovnost, vedru narav, točnost, temeljitost, molitvu prožetu vjerom; pokajanje, obraćenje i Kristovu moć; stimulaciju umova bez prisile i koristan rad za sve. (Ed 41-47, 77-82, 257-281, sažeo Douglass).

Peto, Ellen White također poziva učitelje da pažljivo paze na svoje fizičko zdravlje. „Budući da je u njegovom radu kvaliteta mnogo važnija od kvantitete, mora se čuvati prekomjernog rada, odnosno pokušaja da u poslu nosi veći teret nego što može i prihvaćanja drugih odgovornosti koje bi ga onesposobile za njegov rad, kao i sudjelovanja u razonodama i društvenim zabavama koje više iscrpljuju nego što opuštaju." (Ed 278).

Konačno, ozbiljan promatrač obrazovnih ideala Ellen White trebao bi biti svjestan potrebe da protumači njene savjete u svjetlu vremena i okolnosti u kojima su napisani. Sama je prepoznala da ponekad ideal koji podržava u nekim spisima možda nije situacijski praktičan u svim okolnostima. Na primjer, često je podržavala ideal škole u ruralnim područjima. „Sama atmosfera grada je zagađena. Neka vaše škole budu osnovane daleko od gradova, gdje se mogu organizirati poljoprivredne i druge gospodarske aktivnosti." (21MR 90). Ali također je prepoznala da okolnosti mogu zahtijevati osnivanje škole u prilikama koje su manje od idealnih. „*Koliko god je to moguće*, te škole treba osnivati izvan gradova. Ali u gradovima ima mnogo djece koja ne mogu pohađati škole izvan gradova. Da bismo takvima pomogli, škole treba osnivati i u gradovima kao i izvan njih." (9T 201; kurziv dodan).

Zaključno, nastavnici i nastava zaslužuju najbolje uvjete koji se mogu ostvariti, jer oni doprinose vječnom spasenju učenika. U velikoj mjeri kvaliteta nastavnika određuje kvalitetu škola i razinu njihove korisnosti učenicima, zajednici, društvu i svijetu. S obzirom na globalni i vječni utjecaj nastavnika, bilo pozitivan ili negativan, škole trebaju redovito preispitivati obrazovne prakse u smislu zapošljavanja nastavnika, jer kvalitetno obrazovanje [i odgoj] neće se ostvarivati bez kvalitetnih nastavnika.

Vidi također: Obrazovanje, Uloga Ellen White u adventizmu; Obrazovanje, Filozofija.

Dodatno čitanje: Counsels on Education; Ed; FE; CT; CG; E. M. Cadwallader, *Principles of Education in the Writings of Ellen G. White* (Payson, Ariz.: Leaves-of-Autumn Books, 1988); H. E. Douglass, „Spirit of Prophecy Perspectives: Education's Grand Theme", *Journal of Research on Christian Education* 10 (Summer 2001): 268-272; G, R. Knight. „The Aims of Adventist Education in Historical Perspective", *Journal of Research on Christian Education* 10 (Summer 2001): 195-199; *idem*, „The Devil Takes a Look at Adventist Education", *Journal of Research on Christian Education* 10 (Summer 2001): 180, 181; *idem*, *Myths in Adventism: An Interpretive Study of Ellen White, Education and Related Issues* (RHPA, 1985); A. N. Nelson and R. G. Manalaysay, *The Gift of Christian Education*, 6th ed. (Manila Philippine Union College; Riverside, Calif: Loma Linda University, 1971): I. A. Tucker, „Pedagogical Application of the Seventh-day Adventist Philosophy of Education", *Journal of Research on Christian Education* 10 (Summer 2001): 310-315.

Adelino T. Libato i Reuel Almocera

UM I OBRAZOVANJE. Um i način na koji mentalni procesi utječu na svaki vid ljudskog postojanja učestala je tema u spisima Ellen White. Jedan pokazatelj širine i količine njezina pisanja u tom području jest djelo u dvjema knjigama, kompilacija od 882 stranice pod naslovom *Um, karakter i osobnost* (*Mind, Character, and Personality*). Ljudski um u odnosu na obrazovanje i obuku mladih također je privukao njenu pozornost.

Ellen White je insistirala na zadatku obrazovanja uma koji treba započeti u ranom djetinjstvu, jer tada je um najdojmljiviji i napori će ostvariti najbolje rezultate. Ova odgovornost leži i na ocu i na majci. Roditelji se trebaju međusobno poticati i pružiti atmosferu mira u kući. Osobinama kao što su ugodnost, ljubaznost, strpljivost i slično doprinose zdravom umu svoje djece.

Obrazovanje uma nije ograničeno na učenje iz knjiga. Za Ellen White, mentalni razvoj, osobito u predškolskim godinama, počinje moralnom poukom. „Pružite svojoj djeci intelektualnu kulturu i moralni odgoj. Učvrstite njihove mlade umove snažnim, čistim načelima. Dok imate priliku, gradite temelje plemenite muževnosti i ženstvenosti. Vaš rad će biti nagrađen tisuću puta." (CT 131). Kao pomoć zdravom umu ona učestalo spominje povezanost s prirodom. Lekcije iz knjige prirode neograničene su i djeca u njima uživaju. Nadalje, Božje ime je napisano na „svakom listu šume i svakom kamenu planine, u svakoj sjajnoj zvijezdi, u zemlji, moru i nebu" (CG 45); i to pruža izvrstan način da se maloj djeci predstavi Božja ljubav.

U vrijeme kada djeca pođu u školu učitelji postaju značajan izvor utjecaja na njihove umove. Da bi bili uspješni, učiteljima je potrebno ne samo stručno znanje već i mudrost i taktičnost kako bi zadobili poštovanje i povjerenje svojih učenika. (Ed 278, 279). Oni također trebaju biti istinski obraćeni i imati Isusovu ljubav u svojim srcima. Nedostatak toga učinit će zadatak utjecanja na ljudske umove težim i čak štetnijim za njihove učenike. „Njihova [učiteljska] vlastita nepokorna srca teže kontroli; i podvrgavanje plastičnih umova i karaktera djece takvoj disciplini ostavlja na umu ožiljke i modrice koji se nikada neće ukloniti." (CT 193). Stoga je imperativ promatrati odnos između učiteljeva osobnog karaktera i njegove ili njene sposobnosti da obrazuje umove mladih. (3T 131).

Budući da obrazovanje uma uključuje koncept osobne slobode, djecu i adolescente treba naučiti da razmišljaju svojom glavom. Postoje roditelji koji, primjenjujući strogu disciplinu, odgajaju mlade koji su nesposobni razmišljati. „Ova su djeca bila toliko dugo pod željeznom rukom i nije im bilo dopušteno da sama razmišljaju i djeluju u onome što bi za njih bilo sasvim normalno, pa stoga nemaju samopouzdanja niti se usuđuju djelovati po vlastitoj prosudbi i imati vlastito mišljenje. A kad napuste roditelje i počnu živjeti sama, drugi ih lako mogu povesti u pogrešnom smjeru. Njihov karakter nije čvrst. Ona nisu dovoljno brzo i koliko je to bilo praktično, bila prepuštena vlastitoj prosudbi pa njihov um nije pravilno razvijen i ojačan. Ona su toliko dugo bila pod apsolutnom vlašću svojih roditelja da se oslanjaju isključivo na njih; njihovi roditelji misle i prosuđuju za njih." (3T 132, 133). Valja razlikovati dresuru (koja se primjenjuje na životinje) i obrazovanje – oblikovanje uma za pojedinačne odluke. Djeci koja su odgojena bez vlastite volje „nedostajat će moralne snage i individualne odgovornosti. Nisu naučeni stvarati načela promišljanjem; njihovu volju je netko drugi kontrolirao, a nije se računalo s njihovim umom koji je trebalo vježbom proširivati i jačati." (CT 74; 3T 132).

Ellen White daje konkretne savjete kako razvijati um, kako bi Božji sljedbenici mogli doći do cilja promišljanja Kristovih misli (FE 520) i prepoznavanja duhovnih sadržaja (2T 265).

Kao što se fiziološki sustav mora održavati zdravom hranom, tako se i mentalne sposobnosti moraju hraniti zdravim mislima. Misli rivalstva, ljubomore, frustracije, straha i sebičnosti proizvode nepoželjna djela, dok se misli ljubavi, povjerenja, prihvaćanja i suosjećanja pretaču u dobra djela. Da bi se razvijali u ispravnom smjeru, mlade se stoga potiče da hrane svoje umove čistim i svetim mislima. (CE 109).

Kao glavni izvor znanja, čitanje je važno i za razvoj uma. Postoje knjige (posebno Biblija) koje su sposobne uzdići um i duh usmjeriti na blisku vezu s Bogom. Druge knjige (kao što su mnogi romani) imaju potencijal osakatiti mentalnu snagu i spriječiti snažno razmišljanje i istraživanje. (MYP 280). Kad bi Ellen White danas pisala, čini se vjerojatnim da bi ista načela primijenila na odabir programa radija, televizije i drugih suvremenih informativnih medija.

Konačno, fizički rad se prepoznaje kao izvor mentalne snage, posebno kao odgovor na pogrešno isticanje intelektualne aktivnosti kao jedinog izvora mentalnih snaga. Ellen White smatra da fizički rad i korisna tjelovježba imaju blagotvoran učinak na um i karakter: „Bez tjelesnih vježbi nitko ne može imati čvrstu građu i dobro zdravlje. Disciplina dobro organiziranog posla nije ništa manje nužna od stjecanja snažnog i aktivnog uma i plemenitog karaktera." (PP 601).

Dodatno čitanje: L. B. Caviness, „Brain Research, Does It Support Ellen G. White's Counsels to Educators?" *Journal of Adventist Education* 63 (December 2000 / January 2001): 16-22.

Julian Melgosa

UM I TIJELO. Ellen White je opširno pisala o umu i interakciji uma i tijela, usredotočujući se prvenstveno na važnost uma za duhovni život. Čini se da Ellen White u mnogo slučajeva koristi naizmjenično riječi *mozak*, *um* i *glava*. Povremeno upotrebljava riječi *volja*, *srce*, *savjest*, *duša*, *moral*, *emocije* i *strasti* za opisivanje mentalnih funkcija ili karakteristika. (npr. 1MCP 51).

Odnos između uma i tijela Ellen White uvijek opisuje kao međuovisan i recipročan. U mnogim slučajevima um kontrolira tijelo (3T 136; 1MCP 72; CH 586): „Kad je duša bolesna, to se odražava i na tijelo." (6T 301). Devet desetina bolesti ima svoj temelj u umu, kaže ona. (5T 444; 1MCP 59). Um snažno utječe na tjelesni sustav. Na primjer, vedrina potiče bolju cirkulaciju krvi i daje ugođaj cijelom tijelu. (CH 28; 1MCP 60). Volja i samokontrola mogu sačuvati i povratiti zdravlje. (Ed 197). Vedrina, nesebičnost i zahvalnost imaju životvornu moć, dok ljutnja, nezadovoljstvo, sebičnost i nečistoća imaju depresivne i čak pogubne učinke. (*ibid.*, 197).

U drugim slučajevima, ovisno o sadržaju i svrsi njenog pisanja, Ellen White će isticati kako to tijelo može djelovati na ponašanje i utjecati na um. Riječi *tijelo*, *apetit* i *strasti* čini se da se u mnogim slučajevima koriste naizmjenično. „Um i duša se jedino kroz tijelo razvijaju k savršenstvu karaktera." (MH 130). „Popuštanje apetitu zamagljuje i sputava um i otupljuje svete osjećaje duše." (3T 310).

Ellen White također daje mnoge primjere o tome kako tijelo pozitivno utječe na um. Vježba i svježi zrak odmaraju i opuštaju um (4T 264, 265; 1MCP 116); dovode do pribranosti i vedrine, te potiču čvrst, sladak san (1T 702; 1MCP 116); rasterećuju umorni mozak i štite um od pretjeranog rada (3T 152; 1MCP 117). Druga fizička stanja koja jačaju um uključuju fizički rad (4T 264, 265; 2MCP 383), kupanje 3T 70; 2MCP 383), druge tjelesne aktivnosti (1MCP 362, 364; CE 211; 5T 522; TM 241), spavanje i odmor (7T 247).

Ellen White također identificira fizička stanja koja remete funkcioniranje mozga/uma: gubitak sna i neredoviti sati za spavanje smanjuju mentalnu i fizičku snagu, otupljuju raz-

bor. (YI, May 31, 1894; CD 122. l76; 3T 242; Ed 205). Pogrešne navike u prehrani (1MCP 317), kao i upotreba alkohola, duhana, kave i čaja također oštećuju um. (Te 79, 80; MH 329; 1MCP 321).

Jedna od omiljenih tema Ellen White bila je kršćanska umjerenost. To je bila platforma za podučavanje o utjecaju tijela na um, dušu i karakter. U tom kontekstu govorila je o „umjetnim poticajima" (CD 421), koji su često povezani s apetitom. Ellen White je jasno rekla da Sotona pomoću apetita stječe kontrolu nad umom. (Te 14).

U vezi sa „stupnjevima na ljestvici" umjetnog stimulansa, Ellen White je pisala: „Čaj, kava i duhan, kao i alkoholna pića, različiti su stupnjevi na ljestvici umjetnih stimulansa." (CD 421). Meso, čaj i kava pripremaju put za jače stimulanse. Slijede duhan i opojna pića. (Te 57). Začini također otvaraju put jačim stimulansima: duhanu i vinu (ST Oct. 27, 1887; Te 57). „[Duhan] uzbuđuje, a zatim paralizira živce. Slabi i zamagljuje mozak." (MH 327, 328).

Prema mišljenju Ellen White, učinci stimulansa na um uključuju: otupljivanje (Te 73, 74) i pomračenje (4T 28) uma i intelekta; slabljenje intelektualnih (*ibid.*) i mentalnih moći (CH 432); nanošenje štete umu (Te 78) i karakteru (MH 335); i rastrojenost uma (Te 78, 79). Narkotici, opijum i morfij su „štetni" i „pogubni za tijelo, mentalne i moralne moći". (CD 421). Takvi stimulansi smanjuju utjecaj Duha Svetoga (Te 80) i ometaju štovanje Boga. (CD 426).

Popis štetnih utjecaja također uključuje: prejedanje (CD 62; MH 306, 307); nepravilnu prehranu i piće (CD 62); grickalice prije spavanja (MH 303); začine kao što su senf, papar, mirodije (CD 339); samozlostavljanje i masturbacija (2T361, 469, 470; 5T 91); i neumjereno jedenje mesa. (CD 389; MH 311-317; CD 373-416). Dijeta također utječe na um i duhovnost. (2MCP 385-395; CD 43-65). Popuštanje apetitu najveća je smetnja mentalnom napretku i posvećenju duše. (CD 45). Čitanje romana i neozbiljnih priča također je stimulans koji negativno utječe na um i duhovni život. (AH 414, 415; CSW 21; 2MCP 591; OHC 275).

Ponekad je Ellen White opisivala recipročan odnos i međuovisnost između uma i tijela. „Mozak je organ i instrument uma koji upravlja cijelim tijelom. … Ako ispravnim navikama jedenja i pijenja održavamo krv čistom, mozak će se pravilno hraniti." (MM 291; 1MCP 60). „Između uma i tijela postoji tajanstven i divan odnos. Um djeluje na tijelo, a tijelo na um. … Onaj tko zanemaruje tijelo, zanemaruje i um." (2MCP 373). Mora postojati ravnoteža između mentalnih i tjelesnih aktivnosti. (1MCP 3, 364; 2MCP 377; MH 128; Ed 197; 5T 322; YI, Apr. 7, 1898).

Većina bolesti potječe od bolesti uma, a njihovo izlječenje zavisi od uma (5T 444; 1MCP 59-64; MH 241-259). „Depresivni osjećaji nanose veliku štetu zdravlju, jer ometanjem procesa probave ometaju prehranu. … Tuga i tjeskoba ... nanose veliku štetu." (1MCP 62, 63). „Smiren um, koji je rezultat čistih i svetih pobuda i postupaka, pružit će svim tjelesnim organima živahnu gipkost." (2T 327). Vedrina pojačava cirkulaciju i vitalnost tijela, a pomaganje drugima koristi vlastitom srcu i životu. (CH 28). Električna energija mozga vitalizira cijeli sustav i neprocjenjiva je pomoć u opiranju bolesti. (Ed 197; 2MCP 396).

S obzirom na blizak i povezan odnos između uma i tijela, Ellen White je posebno naglašavala razvoj uma. Ljudi su stvoreni na sliku Božju, kazala je, a jedan od najvećih Božjih darova je moć uma, sposobnost razmišljanja i rasuđivanja. Ova jedinstvena obdarenost razlikuje ljude od svih drugih živih bića. „Svako ljudsko biće stvoreno na Božju sliku obdareno je sposobnošću sličnoj Stvoriteljevoj – osobno-

šću, sposobnošću mišljenja i djelovanja. … Zadaća je pravog odgoja razvijati tu sposobnost, vježbati mlade da misle." (Ed 17; 1MCP 361).

Glavna je svrha razvoja ljudskog uma štovanje Stvoritelja, izražavanje poštovanja zdravim moralnim odlukama i služenje vođeno načelima istinske ljubavi. Stoga gotovo beskonačan potencijal razvoja uma može se ostvariti samo pod Božjim vodstvom. Neograničen potencijal razvoja uma može se ostvarivati samo pod utjecajem Duha Svetoga. (DA 251; GW 285; CH 164; COL 24). Molitva, proučavanje prirode i koristan rad također su bitni za mentalni razvoj. (CSW 40; CG 49, 50; CE 205; PP 642; Ed 21; AH 286).

Proučavanje Biblije pod vodstvom Duha Svetoga najbolje je sredstvo za postizanje najviših dosega mentalnog razvoja. Iskreno razumijevanje Bogom danih istina potiče jasno shvaćanje i zdravo rasuđivanje. Proučavanje Svetoga pisma uzdići će, oplemeniti i razviti dobro uravnotežen um, dovesti do veće mentalne učinkovitosti i izgraditi širinu uma, plemenitost karaktera i dosljednost namjere. (CE 58; SC 90; FE 394; 1MCP 91; 5T 703).

Zdrav mentalni razvoj jamči kontinuirano zajedništvo s Izvorom sve mudrosti, znanja i moći. Intelekt se razvija, jača i okružuje istinskim mirom. (CH 163; MH 58; COL 146). Bog daruje „razumijevanje u zemaljskim kao i u duhovnim stvarima". (COL 146).

Pojedinac ima veliku ulogu u razvoju uma, kroz marljivost, samo-disciplinu i praksu (lMCP 289; CH 405: 4T 561; 3T 32; 2MCP 287, 588). „Najbriljantniji talenti nemaju nikakvu vrijednost ako se ne razvijaju; navike marljivosti i snaga karaktera moraju se stjecati njegovanjem. Visok moralni karakter i fine umne sposobnosti nisu rezultat slučajnosti. Bog daje prilike, a uspjeh ovisi o njihovoj upotrebi." (5T 321).

Na razvoj uma utječu teme koje okupiraju misli (CE 65; CT 460), kao i emocionalna atmosfera koja okružuje pojedinca. (MH 257, 387). Fizički čimbenici igraju značajnu ulogu u razvoju uma, i pozitivno i negativno (vidi prvi odjeljak gore). Drugi negativni utjecaji koje spominje Ellen White obuhvaćaju preopterećenje uma (CT 296), moralnu izopačenost (5T 682) i čitanje bezvrijedne ili trivijalne literature (FE 452).

Sposobnost pamćenja vrlo je važna, osobito učenje napamet Svetoga pisma. Pamćenje može ojačati kroz disciplinu i vježbu. (CT 506; 4T 399; Ed 251, 252; 3T 12; GW 100). Prakticiranje glazbe, neposredne pouke, asocijacije i ilustracije pomažu u pohranjivanju informacija u sjećanju. (Ed 167, 168, 186; FE 95; CG 515; PP 592). Pravilan, uredan i discipliniran život također pomaže pamćenju. (CG 111, 112; CD 137, 138; FE 227).

Pamćenje je dar od Boga koji ljudima omogućuje da u svojim umovima sigurno pohrane istine Božje riječi kako bi ih mogli podijeliti sa svijetom. Poznavanje Božjih obećanja daje vjerniku utjehu i hrabrost da nastavi dalje u kršćanskom životu i predstavlja oružje potrebno za suočavanje sa sotonskim kušnjama. (CS 116; ML 28; GC 600). Međutim, pamćenje nije zamjena za druge vrste učenja. Osim pamćenja, um valja osposobljavati za korištenje moći rasuđivanja kako bismo samostalno razmišljali i donosili odluke. Ovisnost o pamćenju učenjem napamet ostavlja savjest uspavanom i na kraju je čini nesposobnom da prosuđuje što je ispravno, a što krivo. (Ed 230).

Ukratko, Ellen White naglašava intimnu povezanost uma i tijela. Što utječe na jedno, utječe na drugo. „Ako naše fizičke navike nisu ispravne, naše mentalne i moralne moći ne mogu biti jake; jer postoji velika međuzavisnost između fizičkog i moralnog." (TE 13). „Moždani živci koji su povezani s cijelim organizmom, jedini su medij preko kojega Nebo može komunicirati s čovjekom i utjecati na njegov najintimniji život." (2T 347). Budući da je um

Božji komunikacijski kanal s ljudima, ne može se prenaglasiti važnost održavanja zdravog tijela koje podržava i razvija um do njegove najveće sposobnosti kako bi štovao Boga, izražavao mu čast zdravim moralnim odlukama i služio mu vođen načelima istinske ljubavi. Odnos s Bogom ovisi o stanju uma.

Donna J. Habenicht i Herald A. Habenicht

UM, KARAKTER I OSOBNOST (*Mind, Character, and Personality*, nakladnik knjige SPA, 1977, 882). Kompilacija u dva sveska spisâ Ellen White o proučavanju uma (psihologija) i „smjernice za mentalno i duhovno zdravlje" (podnaslov), koja se temelji na ranijoj publikaciji **Smjernice za mentalno zdravlje* (*Guidelines to Mental Health*). Ovi svesci imaju kontinuiranu paginaciju i sadrže predmetno kazalo i kazalo navoda Svetoga pisma na kraju drugog sveska. Veći dio rada iznosi opća vodeća načela isprepletena i nadopunjena praktičnim opomenama i savjetima učiteljima, propovjednicima, liječnicima i roditeljima. Očito je da Ellen White o toj temi nije pisala kao psihologinja i nije koristila znanstveni rječnik koji se koristi u tom području. Unatoč tome, njeni uvidi u različite aspekte uma – njegovo vitalno mjesto u ljudskom iskustvu, njegov potencijal i čimbenici koji dovode do njegovog optimalnog funkcioniranja – unapređuju razumijevanje ljudske prirode, osobito u njenoj psiho-duhovnoj dimenziji. Jedan od najvećih doprinosa tekstova Ellen White adventističkoj misli o psihologiji i mentalnom zdravlju odnosi se na psihosomatsko jedinstvo ljudskog bića. „Odnos između uma i tijela vrlo je blizak. Kad jedno pati, drugo suosjeća. Stanje uma utječe na zdravlje tijela." (59, 60). Nadalje, naglašava da to jedinstvo također ima utjecaj na nečiji duhovni život. „Moždani živci koji komuniciraju s cjelokupnim tjelesnim sustavom jedini su posrednici komunikacije između Neba i čovjeka i preko njih Bog može utjecati na najintimniji život čovjeka." (73). Otuda njeno inzistiranje na tome da, budući da su tijelo i um tako blisko međusobno povezani i utječu na nečije duhovno stanje života, treba održavati „oboje u najboljem stanju". (77).

UMIROVLJENIČKE GODINE (*Retirement Years*, nakladnik knjige RHPA, 1990, 240). Kompilacija objavljenih i neobjavljenih spisa Ellen White o umirovljenju, starijim osobama i starosti. Ellen White, koja je 1915. godine umrla u dobi od 87 godina, i u svojim je poznim godinama vodila vrlo aktivan život. Tijekom posljednjih dvadeset godina svojega života jedno je vrijeme živjela u Australiji (od 1891. do 1900. godine), bila je savjetnica za djelovanje adventista sedmoga dana, prisustvovala je stotinama sastanaka s crkvenim vođama i lokalnim vjerništvom Crkve te je napisala neke od svojih najvažnijih knjiga i stotine pisama i članaka u časopisima. Njen je život, donekle, primjer drugima da starije osobe mogu živjeti sadržajnim i aktivnim životom.

Knjiga *Umirovljeničke godine* sadrži mnoge misli i savjete Ellen White o korisnosti starijih djelatnika za Crkvu, o skrbi za starije osobe, o obvezama djece prema starim roditeljima te o važnosti oporuke. Nekoliko poglavlja također sadrži primjere njenih ohrabrivanja i tješenja onih koji su bili ugroženi bolestima, suočavali se sa smrću i bili ožalošćeni. Četiri dodatka u knjizi uključuju detaljan i fascinantan pregled aktivnosti Ellen White nakon 65 godina (191-215) i transkript govora G. B. Starra na pogrebu Ellen White u Elmshavenu 18. srpnja 1915. godine u kojem je opisao i svoj posljednji posjet njoj prije nego što je umrla (216-222).

Denis Fortin

UMJERENOST (*Temperance*, nakladnik knjige PPPA, 1949, 309). Kompilacija savjeta Ellen White o umjerenosti, koju je jednom nazvala „mojom omiljenom temom". (Te 260). Knjiga donosi ključne elemente filozo-

fije Ellen White u ovim područjima: (1) nepoštovanje zakona zdravlja jednako je grijeh protiv Boga kao prijestup Njegovog moralnog zakona; (2) samo obraćenje i Kristova snaga mogu proizvesti istinsku umjerenost; (3) umjerenost obuhvaća sva područja života, potiče zdrave prakse u prehrani, odijevanju i radu, kao i apstinenciju od alkohola, duhana i stimulansa; (4) kršćani bi trebali djelovati na sprječavanju neumjerenosti u svojim domovima i u društvu te bi trebali nastojati spasiti one koji su uhvaćeni u zamku štetnih navika. Možda je njena najčešće citirana izjava o umjerenosti sljedeća: „Naša opasnost nije oskudica, nego izobilje. Stalno smo u kušnji da pretjerujemo. Oni koji žele sačuvati svoje snage neoštećenima za službu Božju moraju se strogo držati umjerenosti u korištenju Njegovih blagodati, kao i potpuno apstinirati od svake štetne ili ponižavajuće popustljivosti." (*ibid.*, 101). U dodatcima nalazimo primjere osobnih nastojanja Whiteovih u promicanju umjerenosti, uključujući tri njena predavanja o umjerenosti što ih je održala.

Rachel Whitaker

UMJERENOST. Umjerenost je bila omiljena tema Ellen White. (4T 290). Najveće mnoštvo slušatelja okupila je predavanjima o umjerenosti i obilato je pisala o tome predmetu tijekom cijelog života. „Pitanje umjerenosti je od ogromne važnosti za svakog od nas. Ono ima dalekosežne posljedice. Govorila sam dvadeset i jedan put zaredom o ovoj temi", napisala je 1893. godine. (Te 284). Vjerovala je da je dio njenog posebnog poziva „kao Gospodnjeg izabranog glasnika" da „govori o temi umjerenosti". (*ibid.*, 259).

Inzistirala je na tome da se umjerenost može razumjeti samo s biblijskog stajališta. (*ibid.*, 151, 100, 239). Ona je smatrala umjerenost kao Božji odgovor na neumjerenost, kako bi došlo do obnove moralnih snaga. Oslanjala se na mnoge biblijske događaje i ulomke kako bi poučila o posljedicama umjerenosti i neumjerenosti. Posebno je voljela poučavati o kršćanskom stajalištu o umjerenosti, počevši s Adamovim padom, kada je ljudska rasa izgubila samokontrolu i moralnu snagu. Zatim je pokazala da se kroz Isusa samokontrola i „moralne snage" obnavljaju, omogućujući vjerniku da nadvlada „ropstvo navici i prepuštanje izopačenom apetitu". (*ibid.*, 265). „Samo umjerenost", pisala je, „temelj je svih milosti koje dolaze od Boga, temelj svih pobjeda koje treba postići". (*ibid.*, 201). Umjerenost dakle ima svoj temelj u Božanskom zakonu – „zakonu umjerenosti". (CH 42; Te 146), koji uključuje i prirodni i moralni zakon i djeluje prema Božanskom načelu uzroka i posljedice. (*ibid.*, 84, 23).

Poticanjem ljudskog apetita i strasti, Sotona je suptilno koristio načelo uzroka i posljedice da uništi čovječanstvo. Ali Isus se obvezao „nositi teret umjesto čovjeka i nadvladati moć apetita u njegovu korist". (Con 37; Te 20, 267). To je Krist ostvario kad je uzeo čovjekovu prirodu te posteći u pustinji uspješno odolio i prevladao kušnju neumjerenosti. (Con 39; Te 20, 121).

Ellen White je smatrala alkohol i duhan dvostrukim zlom (Te 72), a također i štetnu hranu i pića putovima koji oštećuju um i tijelo. „Prava umjerenost", pisala je, „upućuje nas da potpuno odbacimo sve što je štetno i da razumno koristimo ono što je zdravo." (*ibid.*, 138).

Važnost uma za uspostavljanje i održavanje umjerenosti istaknula je u dvjema glavnim točkama. Najprije je naglasila važnost mozga i živčanog sustava kao „jedinog posrednika kroz kojeg Nebo može komunicirati s čovjekom i utjecati na njegov najdublji život". (*ibid.*, 13). Drugo, inzistirala je na individualnoj snazi izbora i odluka. „Sve ovisi o ispravnom djelovanju volje." (*ibid.*, 112). Napomenula je da su ljudi „u stalnoj opasnosti" sve dok ne razumiju

„pravu snagu volje“ (*ibid.*, 113). Njeno shvaćanje ljudske *volje bilo je daleko nijansiranije i perceptivnije od uobičajene ideje o „snazi volje“ (*ibid.*). Ona je naučavala da se ljudi pokoravanjem svoje volje Kristu udružuju s božanskom moći i primaju „snagu od Boga“ da bi živjeli „životom vjere“. (*ibid.*). „Podložnost Kristovoj volji podrazumijeva obnovu savršene [čovječnosti].“ (*ibid.*, 110).

Suprotno uvriježenom mišljenju, umjerenost nije ograničenje, niti osuda, već oslobađanje i obnova. „Riječ Božja ne osuđuje niti potiskuje čovjekovo djelovanje, nego mu pokušava dati pravo usmjerenje.“ (*ibid.* 193). Iako je „Isus prekoravao neumjerenost, samozadovoljstvo i ludost, On je bio društven po svojoj prirodi.“ „Sinu čovječjem bila je mila „nevina radost“. (*ibid.*).

Ellen White jasno je prepoznala neumjerenost kao grijeh, kršenje prirodnog i božanskog zakona. (*ibid.* 89). Neumjerenost valja shvatiti kao suprotnost životu, zdravlju i karakteru, jer „neumjerenost se nalazi u temelju svega zla na našem svijetu“. (*ibid.*, 165). Ellen White jasno je opisivala neumjerenost kao „autocestu“ (*ibid.*, 93, 96, 163, 182), široki put od navike do ovisnosti i do gubitka samokontrole kada kao krajnji rezultat „udovoljavanje samom sebi nije samo moralni grijeh već i tjelesna bolest“. (*ibid.*, 127).

Njena je poruka učestalo bila prevencija, ne napadanje loših navika, već predstavljanje „nečeg boljeg“ (*ibid.*, 132). Vjernici trebaju biti reformatori, nesebični, ljubazni i uvijek uljudni, shvaćajući da je „Božji plan prvo doseći srca“. (*ibid.*, 133). Sve je pozvala da razmišljaju od uzroka do posljedice, kad je umjerenost uzrok, a život, zdravlje i karakter posljedice. Ustvrdila je da naše razumijevanje umjerenosti ne smijemo sužavati, već ga „proširivati“ i stavljati na „višu razinu“ (*ibid.*, 141, 165) kao dio učenja, društvenih i obiteljskih odnosa, svjedočenja u zajednici i pitanja zdravlja.

Njeno opetovano korištenje pojmova „zdravlje i umjerenost“ naglašava razliku, ali i trajni odnos između zdravlja i umjerenosti – kad je umjerenost temelj dobrog zdravlja, a neumjerenost, u svojim različitim oblicima, glavni uzrok bolesti. (*ibid.*, 169, 237, 242-245, 248, 262). Nadalje, umjerenost treba biti ključni ekumenski način i sredstvo da se dopre do ljudi u drugim denominacijama. Molila je i poticala da se ulože napori u buđenju javne svijesti o umjerenosti, a protiv neumjerenosti, uz dizanje „našeg glasa protiv prokletstva pijanstva“ (*ibid.*, 238), uključujući i glasovanje za zabranu trošenja alkohola (*ibid.*, 47, 254). Ovo je trebalo shvatiti kao rat – dio velike borbe između dobra i zla i objavljivanje poruka triju anđela iz 14. poglavlja Otkrivenja (*ibid.*, 244, 245, 110, 238). Usmjerivši svoju poruku vođama i vjernicima Crkve adventista sedmoga dana pozvala ih je da „predvode reformu umjerenosti“. (*ibid.*, 220, 233).

Ellen White je preporučila suradnju sa udrugom *Kršćanska umjerenost, udruga žena, (*Woman's Christian Temperance Union*), koja je organizirana 1874. godine. Kasnije je izrazila žaljenje što Crkva nije prepoznala „veliku prednost koju je imala u udruživanju s djelatnicima Udruženja W. C. T. U.“ (*ibid.*, 223).

U siječnju 1879. godine, Ellen White i čelnici Generalne konferencije osnovali su Američko udruženje zdravlja i umjerenosti (*American Health and Temperance Association* – AHTA). Za predsjednika je izabran J. H. Kellogg. Međutim, suzdržano djelovanje vođa Crkve potaklo je Jamesa i Ellen White da osobno preuzmu zadatak i često putuju organizirajući društva umjerenosti i održavajući mnoga predavanja i sastanke. (SHM 230-235). Godine 1893. AHTA je postala dio novoosnovane *Medicinske misionarske i dobrotvorne udruge (*Medical Missionary and Benevolent Association*), koja je bila zadužena za adventistički zdravstveni rad općenito. (*ibid.*, 235). Nakon što je prihvaćen

nacionalni Zakon o zabrani korištenja alkohola 1919. godine (*National Prohibition Law*), adventisti i druge reformske organizacije smanjile su svoje napore, što je 1933. godine dovelo do ukidanja tog zakona u Sjedinjenim Američkim Državama.

Godine 1932., slično djelovanju 1879. godine, adventisti su oživjeli svoj rad na umjerenosti pod imenom Američko društvo umjerenosti (*American Temperance Society*). Uslijedile su godine napredovanja u promicanju umjerenosti, s vrhuncem u 1979. godine – „godini umjerenosti", kada je obilježena stota obljetnica prve adventističke udruge za umjerenost. Godine 1980. Odjel za umjerenost Generalne konferencije ponovno je spojen s Odjelom za zdravstvo, a u 2000. godini riječ *umjerenost* izostavljena je iz naziva Odjela „Zdravlje i umjerenost", koji se sada zove „Službe zdravlja" (*Health Ministries*). Možda bi pismo Ellen White iz 1911. godine opet moglo biti najznačajnije: „Kad bismo naš narod mogli nagnati da shvati koliko je mnogo na kocki, nastojeći iskupiti vrijeme koje je izgubljeno, te da sada pokrenu svoje srce, dušu i snagu u djelu umjerenosti, rezultat bi bila velika dobrobit." (Te 257).

Dodatno čitanje: J. L. Clark. „The Crusade Against Alcohol", u Gary Land, ed., *The World of Ellen White* (RHPA, 1957), 131-140; SHM 223-235; R. Whitaker, „Drying Up the Stream", AR, Jan. 22, 2004; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10, 60-63.

Ernest H. J. Steed

UNION KOLEDŽ. Koledž za studente i studentice u Lincolnu, Nebraska. U proljeće 1889. godine adventisti u Kansasu i Minnesoti razmišljali su o proširenju konferencijske škole u koledž. *W. W. Prescott upozorio je da bi prebrzo osnivanje škola moglo oslabiti cijeli adventistički obrazovni program i predložio da umjesto da svaka konferencija pokušava financirati vlastiti koledž, neka se nekoliko konferencija ujedine u osnivanju koledža. Kao odgovor, adventisti iz Minnesote, Wisconsina, Iowe, Nebraske i područja Dakote počeli su planirati osnivanje zajedničke škole. Nekoliko tjedana kasnije, na Saboru pod šatorima u Kansasu, Prescott je još predložio da se svi adventisti zapadno od rijeke Mississippi i istočno od Stjenjaka (*Rocky Mountains*) ujedine kako bi osnovali jedan jak koledž. Ellen White je bila prisutna i 25. svibnja 1889. godine podržala je Prescottov plan, tvrdeći da bi ograničeni resursi adventista sa srednjeg Zapada bili rastegnuti do krajnjih granica da održe koledž s visokim religijskim i znanstvenim standardima. Kansas je donio odluku o predloženom planu, a druge konferencije ubrzo su podržale ideju „zajedničkog koledža" (Dick, 11, 19, 381). Škola je otvorena u rujnu 1891. godine, samo nekoliko tjedana prije nego što su Ellen i W. C. White otputovali u Australiju na devet godina.

Godine 1900. Ellen White je donirala prihod od svoje knjige *Isusove usporedbe* (*Christ's Object Lessons*) za smanjenje dugova adventističkih obrazovnih institucija. U velikoj kampanji prodaje ove knjige sudjelovali su propovjednici, učitelji, studenti i članovi Crkve, tako da je samo na području Union koledža za smanjenje duga prikupljeno 58 tisuća dolara (Dick, 90-92).

Godine 1905. Ellen White je nakratko posjetila koledž, prenoćivši u Nebraski u *sanatoriju na kampusu (5Bio 354). U studenom te godine, blizu vrhunca *Kelloggove krize, Generalna konferencija održala je konvenciju medicinskih misionara na Union koledžu, tijekom koje je W. C. White održao govor pod naslovom „Pouzdanost svjedočanstava Crkvi".

U svibnju 1909. godine, putujući na Zasjedanje Generalne konferencije u Washingtonu, D. C., Ellen White zaustavila se na Union koledžu dovoljno dugo da bi govorila četiri puta. Tada je Union Koledž imao više od 500 stude-

nata. Jedno od pitanja o kojima se raspravljalo na konferenciji bilo je kako Crkva može bolje služiti obrazovnim potrebama svoje imigrantske zajednice. Osim programa na engleskom jeziku, Union koledž je imao švedski odsjek, njemački odsjek i dansko-norveški odsjek, od kojih je svaki organizirao nastavu Biblije i povijesti na svojem jeziku. Godine 1908. Ellen White je savjetovala: „Gospodin nas zasigurno upućuje da podijelimo i dodatno posebno osnujemo ustanove koje su narasle prevelike da bi korisno djelovale zajedno." Apelirala je da je bolje „otvoriti još jednu školu nego nastaviti s proširenjem škole u Lincolnu". (Lt 253, 1908, u SpM 440). O tom se pitanju dugo raspravljalo.

Na Zasjedanju 1909. godine četvorica crkvenih vođa zamolila su Ellen White za daljnje obrazloženje. Njih je brinulo što Crkva gubi mlade imigrante, jer Odsjek za strane jezike ne radi baš dobro. Ellen White je savjetovala: „Imam svjetlo u vezi s tom temom i moj je savjet da bi trebalo preseliti odsjeke na stranim jezicima iz Union koledža." Znajući da je njegova majka pomalo nagluha, W. C. White se bojao da ona nije čula pitanje, te joj je pitanje postavio ponovo. Ona je dala isti odgovor. Ponovio je pitanje i treći put, a ona je odgovorila na isti način. Kad je nastavila dalje objašnjavati, rekla je odlučno: „Čula sam sve što ste rekli od početka, stoga ponavljam da mi je razjašnjeno kako inozemne odsjeke Union koledža treba preseliti u zasebne škole." (Christian, 176, 177). Nakon nekoliko dana proučavanja i molitve, odlučeno je odvojiti odsjeke na stranim jezicima Union koledža u tri nove škole: Njemački seminar Clinton (*Clinton German Seminary*), u Clintonu, Missouri; Dansko-norveški seminar (*Danish-Norwegian Seminary*), u Hutchinsonu, Minnesota; i Švedski seminar Broadiew (*Broadview Swedish Seminary*), zapadno od Chicaga, Illinois. Dok je manji broj upisanih studenata stvorio privremene financijske poteškoće, fakultet se oporavio, dostigavši broj od 1.200 upisanih studenata 1967. godine. Te je godine Jugozapadni junior koledž (*Southwestern Junior College*) u Keeneu u Teksasu postao četverogodišnji koledž, i okončao polustoljetnu povezanost s Union koledžom. Kao i 1909. godine, napredovanje drugih škola privremeno je smanjilo upis na Union koledžu, ali se 2008. na Union College ponovo upisalo tisuću studenata.

Dodatno čitanje: „Instruction to Students and Teachers of Union College", in PH13 19, 20; 5Bio 354; 6Bio 191; L. H. Christian, *Sons of the North* (PPPA, 1942), pp. 170-182; E. D. Dick, *Union: College of the Golden Cords* (Lincoln, Nebr.: Union College Press. 1967). 10-12, 90-92, 381-395; W. C. White, „The Integrity of the Testimonies to the Church: Remarks at College View, Nebraska. Nov. 25, 1905" (SDoc).

Jerry Moon

UPRAVLJANJE VREMENOM. Biblija opisuje dva vida vremena: kvantitativno vrijeme, što podrazumijeva kronološko mjerenje vremena, te kvalitativno vrijeme, ili njegovo značenje, sadržaj i smisao (Lake). Ellen White razmatra oba ta aspekta vremena i kako upravljati njime. Njena najznačajnija izjava o vremenu nalazi se u knjizi *Isusove usporedbe* (*Christ's Object Lessons*), u kojoj raspravlja o talentima iz Evanđelja po Mateju 25,14-30. Tamo ona opisuje talent vremena prvenstveno u smislu njegovog teološkog, kvalitativnog značenja: „Naše vrijeme pripada Bogu. Svaki je trenutak Njegov i naša je najsvetija obveza da ga iskoristimo Njemu na slavu. Ni za jedan drugi dar On neće tražiti tako točan obračun kao za dar našeg vremena." Kao takav, svaki trenutak je dragocjen i „bremenit vječnim posljedicama". Te trenutke treba čuvati i mudro ih koristiti. Budući da „vrijeme koje smo uzalud potrošili nikada nećemo moći nadoknaditi" … mi možemo iskupiti to vrijeme ako „iskoristimo na

najbolji način trenutke koji su nam preostali". (COL 342, 343).

Zatim opisuje vrijeme u smislu količine: „Svaki kršćanin treba steći naviku urednosti, temeljitosti i brzine. Nema izgovora za sporost i neukost u obavljanju bilo kojeg posla." Dakle, osoba može „pobijediti te navike razvlačenja i oklijevanja. Neka sebi postavi jasne ciljeve u radu. Neka odluči koliko joj je vremena potrebno za određeni posao i neka onda uloži potreban napor da posao završi u zadanom vremenu. Uvježbavanje snage volje učinit će da i ruke brže rade." Dakle, „odlučnost u namjerama, ustrajna marljivost, brižljivo trošenje vremena – sve bi to moglo pomoći čovjeku da stekne znanje i razvije um i da se tako osposobi za gotovo svaki značajan i koristan posao". (COL 344).

U pozadini tog kvantitativnog i kvalitativnog pristupa vremenu, Ellen White je poticala kršćane da primjenjuju osnovna načela upravljanja vremenom, kao što su dnevno planiranje i raspored rada (Hobbs). „Koliko je moguće", savjetovala je, „dobro je razmotriti što namjeravate postići tijekom dana. Sačinite popis različitih aktivnosti kojima se trebate baviti i odredite vrijeme za obavljanje svake od njih. Neka sve bude učinjeno temeljito, uredno i brzo." (SD 114). Često je poticala kršćane da dan počinju ranim ustajanjem i pažljivim planiranjem vremena koje će provesti na putovanju ili čekanju na sastanke. Naglasila je: „Ukoliko biste te djeliće vremena iskoristili za učenje, čitanje ili korisno razmišljanje, što bi se sve moglo postići!" (COL 344; usp. MH 208). Dosljedna svojem biblijskom fokusu, često se pozivala na Pavlove riječi u Rimljanima 12,11 kao na duhovnu motivaciju za poticanje navike upravljanja vremenom: „Neka oni koji su prirodno spori u kretanju nastoje postati aktivni, brzi, energični, sjećajući se riječi apostola: 'U revnosti budite hitri, u duhu gorljivi, Gospodinu služite!'" (SD 114; usp. COL 346). Ovi njeni stoljeće stari savjeti o korištenju vremena sadrže dvojaki naglasak na osobnoj učinkovitosti i efikasnosti koju nalazimo u suvremenoj literaturi o upravljanju vremenom (Covey).

Njena vlastita praksa upravljanja vremenom uključivala je planiranje i pažljivo korištenje sati svakoga dana. *Willie se prisjeća kako je sastavljala raspored aktivnosti dok su živjeli u *Battle Creeku. Obično bi počela pisati u tri ili četiri sata ujutro, i pisala bi do doručka u šest i trideset. Nakon 30-ak minuta rada u svom cvjetnjaku sa svojom djecom, još bi se tri ili četiri sata posvetila pisanju. Poslijepodne je zatim bilo ispunjeno kućnim obavezama. Također bi pisala na putovanjima. U kasnijoj životnoj dobi uglavnom je pisala dok su drugi spavali: „Zapalim vatru, a onda pišem bez prekida, ponekad satima." (Douglass). Njen književni opus od oko stotinu tisuća stranica tijekom njene 70-godišnje službe potvrđuje njeno pažljivo korištenje vremena.

Dodatno čitanje: S. R. Covey, *First Things First: To Live, to Love, to Learn, to Leave a Legacy* (New York: Simon & Schuster, 1994); H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 108, 109; C. R. Hobbs, *Time Power* (New York: Harper & Row, 1987); J. Lake, „Time Management in the Ministry: A Study of the Charles R. Hobbs Time Power System and Its Application to the Ministry" (D. Min. diss., Reformed Theological Seminary, 1994), 149-159.

Jud Lake

UPRAVLJANJE. Koncept upravljanja ima istaknuto mjesto u svim spisima Ellen White. Njen pogled na upravljanje uključivao je ukupni način života pojedinca, od djetinjstva do završne diobe nasljedstva. Osim upravljanja financijama, Ellen White često je govorila o upravljanju vremenom, talentima, hramom tijela (zdravo življenje), pa i o suštini Evanđelja milosti. (CT 309).

Ellen White ističe biblijska načela upravljanja, počevši od osnovnog razumijevanja da je Bog vlasnik svega, a ljudi Njegovi upravitelji. (Ed 137). Ona također daje mnoge savjete crkvenim čelnicima i obiteljima o izbjegavanju zaduživanja i kako se iz dugovanja izvući. (CS 257).

Ellen White pridaje veliku važnost obiteljskim i osobnim financijama, posebice življenju usklađenom s prihodima, izbjegavanju dugovanja, maloj ušteđevini od svake vrste prihoda, odgoju djece, vjernosti u *desetini i prinosu, planiranju budućnosti, raspolaganju nekretninama i podnošenju računa Bogu. (AH 367-398; CG 131-133).

Ellen White snažno ističe da upravitelji moraju biti iskreni prema Bogu – vlasniku, posebice u vezi s desetinom i prinosom. Što se tiče desetine, napisala je da je zapis iz Knjige proroka Malahije 3,10: „'Donesite čitavu desetinu u riznicu'... Božja zapovijed. On nije uputio poziv na zahvalnost ili darežljivost. To je jednostavno pitanje poštenja. Desetina je Gospodinova i On nam nalaže da mu vratimo ono što je Njegovo." (Ed 138, 139). Ona je smatrala da je desetina sveta i posvećena, i napisala je da bi uskraćivanje ili zloupotreba desetine bila pljačkanje Boga. Ustvrdila je da je desetina deset posto i da se mora vratiti u Gospodnju riznicu radi potpore propovijedanju Evanđelja. Upotrebu desetine nije prepuštala diskrecijskom pravu pojedinca, čak ni onda kad je taj pojedinac propovjednik. I ostali dobri pothvati imaju svoje mjesto u upravljanju, ali ne smiju umanjivati desetinu. „Neka se djelo više ne ograničava zato što je desetina preusmjerena na različite potrebe osim one za koju je Gospodin rekao da se treba upotrijebiti. Za druge potrebe djela sredstva treba predvidjeti. Njih se mora ostvariti, ali ne i od desetine. Bog se nije promijenio; desetina se i danas upotrebljava za potporu propovijedanju." (9T 250).

Prinosi, s druge strane, diskrecijska su odluka, oni nisu povezani s postotkom prihoda. Umjesto toga, oni su proporcionalni prihodima, potaknutom spremnošću srca i zahvalnošću za Božje blagoslove. S gledišta Ellen White, prinosi se ne daju samo za podmirenje računâ već kao odgovor na iskustvo milosti i sa željom da se Božje djelo unaprijedi u cijelom svijetu. Ona je ustvrdila da se vrijednost novca treba shvaćati u skladu s trima čimbenicima: „podmirivanje životnih potreba, za pomaganje bližnjima i za unapređenje Kristovog djela". (COL 351; usp. Lt 155 , 1899, u 4Bio 441).

Osim cjelovitog pogleda na upravljanje u koje je uključen cijeli život, Ellen White također se bavila životnim etapama koje su danas prepoznali profesionalni financijski planeri. Postoji vrijeme za učenje – prepoznala je vrijednost dobrog obrazovanja; vrijeme za stjecanje - prepoznala je važnost marljivosti u radu i planiranja budućnosti i vrijeme za vraćanje stečenog – vrijeme života za dijeljenje dobara.

Ellen White isticala je odgovornost osobnog upravljanja i usprotivila se prebacivanju te odgovornosti na druge. Napisala je: „Roditelji bi trebali iskoristiti pravo koje im je Bog dao. Povjerio im je talente za koje želi da budu iskorišteni Njemu na slavu. Djeca ne bi trebala biti odgovorna za talente svojih očeva." (3T 121). Bilo je onih koji su kritizirali njen savjet o planiranju raspolaganja imovinom koju ostavljaju u nasljedstvo, smatrajući ga zanemarivanjem prava djece. Međutim, pri pomnom čitanju tog savjeta, svakome će postati jasno da obitelj u ranom planiranju svoje imovine ima najvažniju ulogu, jer su djeca još maloljetna, bez životnih prihoda i ovisna o roditeljima. Tek kad roditelji ostare, a djeca odrastu i postanu neovisna, podržala je one koji su svoju imovinu namjeravali vratiti Bogu kao vlasniku, koji im ju je na početku darovao. Pišući imućnom čovjeku koji je imao odraslu djecu Ellen White je savjetovala: „Dakako da ni svoju suprugu, a niti svoju djecu, ničega ne biste trebali lišiti; za

njih treba predvidjeti sve što im je potrebno. Ali nemojte, samo zato što je to uobičajeno, u svoju oporuku unositi i dug popis rodbine koja nije siromašna." (4T 482).

Baveći se tom velikom kontroverznom temom, Ellen White često je pisala o upravljanju financijama u kontekstu života u vremenu posljetka. Na primjer, napomenula je da će „novac uskoro naglo izgubiti vrijednost, kad se pred čovjekom otvori stvarnost vječnih prizora". (Ev 63). Imajući na umu kraj svijeta, ona je poticala obitelji da ulažu u Božje djelo, tako da bi što manji dio njihove imovine bio „uništen vječnom vatrom". (CS 60). A one koji će živi dočekati Drugi Kristov dolazak upozorila je koliko je važnije da svoje povjerenje ulože u Boga, a ne u propadljivu imovinu, jer „dolazi vrijeme kad nećemo moći prodavati bez obzira na cijenu. Uskoro će biti proglašeno da nitko ne može kupiti ni prodati ako nema žig Zvijeri". (5T 152).

U Svetom pismu ili u spisima Ellen White nema ništa pouzdanije od izricanja presude. To će biti ugodno iskustvo onima koji su bili vjerni upravitelji. „Ako Kristovi sljedbenici vraćaju Gospodinu ono što je Njegovo, oni skupljaju blago koje će biti njihovo u trenutku u kojem će čuti riječi: „Valjaš slugo dobri i vjerni! ... uđi u radost Gospodara svoga." (9T 59).

Dodatno čitanje: CS; Ed 135-145; 3T 381-413; 9T 245-252; C. E. Bradford, „Stewardship", in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 651-674; G. Edward Reid, *It's Your Money! Isn't It?* (RHPA, 1993).

G. Edward Reid

UREDBE. Izrazom *uredbe* Ellen White u svojim se spisima koristi kad upućuje na različite teme. Ona često upućuje na starozavjetne ceremonijalne ili obredne zakone kao na uredbe. Međutim, ona ističe činjenicu da su ti zakoni ukazivali na Krista, da su bili ispunjeni u Kristu kao velikom antitipu, a da židovske vođe u Isusovo vrijeme nisu uspjele prepoznati njihovo istinsko značenje. (DA 29; FE 397, 398). Iako Ellen White ne koristi izraz *uredba o stvaranju*, ona spominje brak kao „jednu od Božjih svetih uredbi" (AH 121), koji zajedno sa subotom kao sedmim danom datira iz tjedna stvaranja i stoga je treba držati svetom kroz sva vremena. (MB 63, 64; PP 46). Također citati iz Biblije u prijevodu kralja Jamesa, koji se odnose na uredbu „Mjesec i zvijezde da svijetle noću" (Jr 31,35), nekoliko se puta pojavljuju u njenim spisima. (DA 106; 2SP 52; usp. s njenom referencijom na Božju uredbu u Psalmu 119,91 u ulomku koji se bavi prirodnim zakonima u MH 416).

Isusovom smrću i uskrsnućem bila je ispunjena svrha obrednih žrtvi i uredbi, a Isus je umjesto njih uspostavio uredbe novoga saveza: *krštenje, *Gospodnju večeru i uredbu o pranju nogu. „Uredbe o krštenju i Gospodnjoj večeri" Ellen White naziva „dva veličanstvena stupa", a na „tim je uredbama Krist uklesao ime pravoga Boga". (6T 91; Ev 273). Ona se ne ustručava govoriti o Gospodnjoj večeri kao o „sakramentalnoj večeri" ili „sakramentalnoj službi". „Uspostavljajući uredbu o Gospodnjoj večeri, koja je trebala zauzeti mjesto Pashe, Krist je svojoj Crkvi ostavio uspomenu na svoju veliku žrtvu za čovjeka. 'Ovo činite', rekao je, 'meni za spomen'. (RH, June 22, 1897; Ev 273). Uredbu o pranju nogu i sakramentalnoj večeri „Njegovi će vjernici provoditi u sva vremena i u svakoj zemlji". (ST May 16, 1900; Ev 276). Jasno je, međutim, da Ellen White ne podrazumijeva porabom izraza *sakrament*, *sakramentalna večera* ili *sakramentalna služba* da te uredbe automatski osiguravaju milost (*ex opere operato*). Nasuprot tome, ona ističe Kristovu prisutnost u Njegovom narodu za slavljenja tih obreda, koji su spomenici Njegove poniznosti i samopožrtvovanja. Nju žalosti kad se „te sakramente često smatra samo formom, a ne svetinjom koja potiče na razmišljanje o Gospodinu Isusu", koji se „sastaje sa svojim na-

rodom da bi ga svojom osobnom prisutnošću osnažio". (RH, May 31, 1898).

Dodatno čitanje: Ev 273-278; RH, June 22, 1897; E. G. White, „The Lord's Supper and the Ordinance of Feet-Washing", series of six articles in RH, May 31 to July 5, 1898; H. Kiesler, „The Ordinances: Baptism, Foot Washing, and Lord's Supper", in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000, 582-609)

Peter M. van Bemmelen

USKRSNUĆE KRISTOVO. Najjasniji opis Ellen White o Kristovu uskrsnuću nalazimo u knjigama *Čežnja vjekova* (*The Desire of Ages*, 779-794) i *Rani spisi* (*Early Writings*,181-190). U nedjelju ujutro prije svanuća, anđeo Gabrijel sišao je s Neba i pomaknuo grobni kamen. Nakon što je drugi anđeo odmotao platno s Isusove glave, Gabrijel je zapovjedio: „Sine Božji, tvoj Otac Te zove! Izađi!" (EW 182; usp. DA 780). Isus je ustao iz groba svojom vlastitom snagom, „životom koji je bio u Njemu samome". (DA 785; usp. COL 358).

Mnogi su ljudi svjedočili Njegovom uskrsnuću. Rimski vojnici ugledali su proslavljenog Spasitelja i popadali su kao mrtvi. (1SM 303). Tada su, drhteći od straha, proširili vijest po Jeruzalemu, uzbunivši svećenike i Pilata. (Mt 28,2-4, 11-15). Mnogi drugi izašli su iz svojih grobova i dali su svoje svjedočanstvo u gradu. (Mt 27,52.53). Žene i učenici koji su rano toga dana došli na grob u različito vrijeme predstavljaju daljnje svjedoke onoga što se dogodilo. (Mt 28,5-7). Kad je Marija susrela Isusa, On joj je rekao: „Ne zadržavaj se sa mnom." On je „odbio" prihvatiti njeno štovanje sve dok nije uzašao Ocu i dobio „jamstvo da je Otac prihvatio Njegovu žrtvu". (DA 790; Iv 20,11-18).

Prema Ellen White, teološko značenje Isusova uskrsnuća uključuje pobjedu nad grijehom i smrću, i konačno uništenje Sotone i njegovog kraljevstva. (EW 182). Kristove riječi „Ja sam uskrsnuće i život" moglo je izgovoriti „samo Božanstvo". (DA 785). Budući da On „ima život u sebi", On ima „pravo dati besmrtnost". (DA 786, 787). Spomen na Kristovo uskrsnuće, krštenje uranjanjem (Rim 6,4), upućuje kršćane na dan kada će „ista sila koja je podigla Krista iz mrtvih podignuti Njegovu Crkvu". (DA 787; Rim 8,11). Kao što su uskrslog Krista prepoznali Njegovi učenici u gornjoj sobi, tako će i o *Drugom Kristovom dolasku nova tijela svetih sačuvati svoj nekadašnji identitet. (DA 804; 6BC 1092).

Johannes Kovar

USKRSNUĆE. Ellen White govori o trima eshatološkim uskrsnućima: „posebnom" uskrsnuću, nakon kojeg slijede prvo i drugo opće uskrsnuće. Ona smješta posebno uskrsnuće tijekom sedmog zla koje prethodi *Drugom Kristovom dolasku. Kad Bog objavi: „Svršeno je", moćni potres (Otk 16,17, 18) otvara grobove, „i bude se 'mnogi koji snivaju u prahu zemljinu; jedni za vječni život, drugi za sramotu, za vječnu gadost'. (Dn 12,2). Svi koji su umrli u vjeri u poruku trećeg anđela izlaze proslavljeni iz svojih grobova da čuju Božji savez mira s onima koji su održali Njegov zakon. A 'i oni koji su ga proboli' (Otk 1,7), koji su se izrugivali Kristovim samrtnim mukama i najogorčeniji protivnici Njegove istine i Njegova naroda, podignuti su da ga gledaju u Njegovoj slavi i vide čast koja je dana odanima i poslušnima." (GC 637). Svrha je posebnog uskrsnuća dopustiti određenim skupinama i pravednih i zlih da budu podignuti iz grobova kako bi svjedočili konačnom događaju i Kristovom povratku u slavi. Isus je obećao Kaifi da će svjedočiti tom događaju. (Mt 26,64). Također, Otkrivenje 14,13 obećava poseban blagoslov onima koji će umrijeti u vjeri nakon objavljivanja vijesti trećeg anđela. Ellen White razumjela je taj redak kao obećanje da će oni „koji svetkuju subotu"

(FLB 182) biti „blagoslovljeni“ ustajanjem iz grobova u posebnom uskrsnuću.

Ubrzo nakon posebnog uskrsnuća, pravednici čuju Božji glas koji objavljuje dan i sat Isusova dolaska. (GC 640). Dok zemlja doživljava bijes sedmog zla, „glas Božjeg Sina poziva svete koji spavaju“. (*ibid.*, 644). To je prvo opće uskrsnuće. Iako izlaze iz groba iste fizičke veličine kako su i sahranjeni (*ibid.*), njihova su tijela promijenjena iz raspadljivosti u neraspadljivost (1Kor 15,52), i oni ustaju u besmrtnom zdravlju i snazi kako bi susreli svog Gospodina u zraku. (EW 287).

Što se tiče uskrsnuća djece vjernika koja su umrla prije nego što su bila sposobna za osobno vjerovanje i odgovornosti, Ellen White je napisala da „vjera roditelja koji vjeruju pokriva djecu, kao kad je Bog poslao svoje presude nad prvorođencima Egipćana“. (3SM 314). „Dok mala dojenčad izlaze besmrtna iz svojih prašnjavih kreveta, odmah su prenesena u ruke svojih majki. Oni se ponovno sastaju da se više nikada ne rastanu.“ (2SM 260). „Hoće li djeca nevjernih roditelja biti spašena, ne možemo reći“, pisala je, „jer Bog nije obznanio svoju namjeru u vezi s time.“ (3SM 315). Neki će ipak biti uskrsnuti: „Mnogi mališani tamo nemaju majke. … Anđeli prihvaćaju djecu bez majki i odvode ih do stabla života.“ (2SM 260; LDE 293). Spomenula je slučaj mentalno poremećenog čovjeka koji je, nažalost, imao samo sposobnost rasuđivanja djeteta, ali koji je također imao „djetinju podložnost i poslušnost“ i on će „imati nasljedstvo među svetima u svjetlu“. (LDE 293, 294).

Drugo opće uskrsnuće događa se nakon *tisućljeća. „Krist sa svojim narodom i anđelima ulazi u Sveti Grad“ na Zemlji. (GC 663). „A onda je ozbiljno i zastrašujuće veličanstveno Isus pozvao mrtve zle i oni su uskrsnuli s istim slabim, bolesnim tijelima s kojima su sišli u grob.“ (EW 292). „Ustaju i oni koji su živjeli prije Potopa svojim divovskim stasom, viši nego dvostruko od dobro građenih ljudi koji sada žive na zemlji“ – ali i oni nose znakove bolesti i smrti. (3SG 84; usp. GC 662). Dok gledaju Kristovu slavu, zli uzvikuju u jedan glas: „‘Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje!’ Ove riječi nije nadahnula ljubav prema Isusu. Snaga istine otkida ove riječi s nevoljkih usana. Kakvi su zli otišli u grob, takvi i izlaze iz njega, s istim neprijateljstvom prema Kristu i s istim duhom pobune. Više im se neće dati vrijeme u kojem bi mogli ispraviti nedostatke svog prošlog života.“ (GC 662). Druga prilika im ne bi ništa donijela, jer su im karakteri nepromijenjeni. Svrha je drugog uskrsnuća podnijeti sve tužbe pred Bogom na sudu. Svi su osuđeni prema svojim djelima, kako je zapisano u nebeskim knjigama. Zatim su svi zli bačeni u „ognjeno jezero“ (Otk 20,14.15; 21,8), gdje će nestajati dok ne prestanu postojati. (WLF 12).

Mnogi postavljaju pitanje zašto su zli ponovno uskrsnuti samo da bi ih Bog uništio. To je zato što prva smrt, koju je svatko doživio, nije plaća za grijeh (Rim 6, 23) i nije izravno povezana s djelima. (Mt 16,27; 2Kor 5,10; Otk 20,12.13; 22,12). Pravedni su također pretrpjeli prvu smrt. Zlima se mora suditi prema zapisima njihovih vlastitih djela. (GC 544). Ova presuda se odvija tijekom tisuću godina između prvog i drugog uskrsnuća (1Kor 6,2.3; *ibid.*, 660, 661).

Dodatno čitanje: FLB 182-184; GC 636, 637, 644, 662, 663; LDE 271-278; Mar 281, 282; J, C. Brunt, „Resurrection and Glorification“, R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 347-374.

Edwin E. Reynolds

USTANOVE, ULOGA ELLEN WHITE U NJIHOVU OSNIVANJU. Većina medicinskih, obrazovnih, nakladničkih i drugih ustanova Crkve adventista sedmoga dana posljedica su izravnih ili neizravnih savjetâ Ellen White. Utjecala je na osnivanje ustanova na najmanje četiri načina. Prvo, ona je više puta pozivala da

se osnuju posebne ustanove koje bi zadovoljile trenutačne potrebe, često na temelju *viđenja. Drugo, upućivala je opće pozive Crkvi da, u skladu s potrebama, razvije dodatne ustanove, kako bi se rad Crkve proširio. Treće, bila je spremna ići naprijed oslanjajući se na posudbu novca kad god bi vjerovala da je prilika opravdana. Četvrto, kad je pomagala u osnivanju ustanova, činila je sve što je u ljudskoj moći kako bi se osigurao uspjeh. Godinama je običavala ostati u kontaktu s novoosnovanim ustanovama, dajući savjete, promovirajući ih u javnosti i financijski ih podupirući.

Jedan od najranijih savjeta koji je doveo do osnutka ustanove dala je 1848. godine na *Konferenciji svetkovatelja subote u Dorchesteru, u Massachusettsu. Izlazeći iz viđenja, rekla je svom suprugu: „Imam poruku za tebe. Moraš tiskati mali list i razaslati ga ljudima. Neka u početku bude malen; no, ljudi koji će ga čitati poslat će ti sredstva koja će omogućiti tiskanje, i to će biti prvi uspjeh. Pokazano mi je da će se taj mali početak poput zrake svjetlosti proširiti diljem svijeta." (LS 125). James White prihvatio je taj savjet i započeo publicirati mali list pod naslovom **Sadašnja istina* (*Present Truth*), koji je kasnije spojen s drugim listom, *Adventističkim pregledom* (*Advent Review*), i tako postao *Drugi adventistički pregled i subotnji vjesnik* (*Second Review and Sabbath Herald*). „Mali list", koji je vrlo brzo zahtijevao prvu adventističku nakladničku kuću, i dandanas izlazi pod nazivom *Adventistički pregled* (*Adventist Review*). Ostale ustanove, osnovane prihvaćanjem izravnog savjeta Ellen White, uključuju *Zdravstvena reforma, ustanova (*Health Reform Institute*), koji je prerastao u *Battle Creek sanatorij (*Battle Creek Sanitarium*, 1T 485, 489); *Battle Creek koledž (*Battle Creek College*, FE 285); **Znaci vremena* (*Signs of the Times*) i *Pacifičku tiskaru (*Pacific Press*); *St. Helena sanatorij (*St. Helena Sanitarium*); *Avondale koledž (*Avondale College*); *Glandale sanatorij i *Paradise Walley sanatorij (*Glendale and Paradise Valley sanitariums*); *Loma Linda sanatorij (*Loma Linda Sanitarium)*, *Koledž zdravstvenih evanđelista (*College of Medical Evangelists*); i mnoge druge.

Drugo, na temelju tih uspješnih pothvata, Ellen White uputila je opće pozive Crkvi da osnuje slične ustanove prilagođene potrebama novih područja. Na primjer, 1874. godine, samo četrnaest godina nakon osnutka prve nakladničke kuće, napisala je: „Pokazano mi je da bi naše publikacije trebale biti tiskane na različitim jezicima i odaslane u svaku civiliziranu zemlju, bez obzira na troškove. Koja je vrijednost novca u ovom trenutku u usporedbi s vrijednostima dušâ? Svaki dolar naših sredstava treba smatrati Gospodinovim, a ne svojim, i kao dragocjeno povjerenje koje nam Bog iskazuje; neka se ne troši na beskorisna udovoljavanja, nego pažljivo koristi za Božje potrebe, za djelo spašavanja muškaraca i žena od propasti." (*True Missionary*, Jan. 1 1874. u LS 214). Mnoge slične inicijative poticale su razvoj ustanova u cijelome svijetu.

Jedan je od najupečatljivijih primjera filozofije Ellen White o financijama ustanova primjer kupnje Sanatorija u Loma Lindi (*Loma Linda Sanitarium*), sada je to Zdravstveni centar Sveučilišta Loma Linda (*Loma Linda University Medical Center*). Čitajući opis imanja u Loma Lindi koji je napisao *John Burden, ona je od njega zahtijevala da ga odmah kupi. Kad su se crkveni čelnici, bojeći se dugovanja, protivili tome planu, ona je naredila Burdenu: „Osigurajte imanje na bilo koji način, ... a zatim namaknite novca koliko najviše možete i platite koliko je potrebno za posjedovanje tog mjesta." Da bi smirila njegovu nervozu, rekla mu je: „Budite sigurni, brate moj, da nikada ne savjetujem nešto ako nisam čvrsto uvjerena da bi to trebalo napraviti i ako nisam čvrsto odlučila da u tome sudjelujem." (LLM 2).

Ellen White bila je voljna osnovati ili ku-

povati ustanove posuđenim novcem ako je (1) pothvat bio bitan za misiju Crkve (često potvrđenu u viđenju), (2) bio jedinstvena prilika koju se odmah uočilo i (3) vjerovala da bi se jakim agitiranjem to moglo platiti na vrijeme. Kad su se ti čimbenici poklopili, osjećala je da je rizik od zaduženosti poželjniji od rizika kašnjenja. Na primjer, kad je hotel u Loma Lindi, prikazan kao investicija od 155 tisuća dolara, ponuđen za 40 tisuća dolara, Ellen White je Burdenu napisala: „Učinit ćemo sve kako bismo vam pomogli da prikupite novac. Znam da treba raditi na Redlandsu i Riversideu, ali molim se da Gospodin bude milostiv i ne dopusti da itko drugi tu imovinu stekne umjesto nas." (LLM 2).

Četvrto, kad bi započeli projekt, Whiteovi su učinili sve što je u ljudskoj moći da bi osigurali da pothvat uspije. Uložili su sve raspoložive resurse – vrijeme, energiju, osobne fondove i utjecaj – u svaki projekt u kojem su sudjelovali. Na primjer, za donošenja planova o koledžu u Avondaleu, Ellen White je ukazivala na potrebu osnivanja te škole, sudjelovala u izboru zemljišta i kampanji za plaćanje kupnje, preselila se na imanje i živjela u šatoru dok su se gradile školske zgrade i njena kuća i u sljedećih pet godina, sve do povratka u Sjedinjene Američke Države, nastavila često davati savjete. Arthur White dokumentira nekih 13 događaja u razdoblju boravka Ellen White u Australiji u kojima je misiju Crkve unaprijedila vlastitim donacijama ili pozajmicama. Često je služila „kao banka s razlogom", posuđivala bi od pojedinaca (koji su ju smatrali vjerovnikom pouzdanijim od Crkve) kako bi onda ista ta sredstva mogla posuditi Konferenciji. (4Bio 266, usp. 44, 45, 69, 105, 162, 183, 193, 235, 269, 305, 370, 408).

Ellen White nikada nije izgubila interes za ustanove čije je osnivanje pomogla. Kad su lošim upravljanjem ili nekom nezgodom ušle u financijske poteškoće, ona je više puta uložila svoj utjecaj za skupljanje potpore i obnavljanje financijske održivosti. Godine 1900., više od 25 godina nakon osnivanja Koledža u Battle Creeku, ta je ustanova potonula u dug. Kako bi uklonila taj dug i dug mnogih drugih crkvenih škola, donirala je autorske naknade od svoje nove knjige **Isusove usporedbe* (*Christ's Object Lessons*), i za prodaju knjige regrutirala studente, *kolportere i članove Crkve. Na taj je način za adventističke škole prikupljeno više od 300 tisuća dolara. (5Bio 92, 200). Godine 1905. sličnu donaciju napravila je i s knjigom *Služba liječenja* (*The Ministry of Healing*), namijenivši je za smanjenje dugova adventističkih zdravstvenih ustanova. Tako se poput majke brinula za svoju institucionalnu djecu. Osvrnuvši se kasnije na to razdoblje, ustvrdila je da je njeno „životno djelo" bilo „tijesno pomiješano" s poviješću adventističkih „poduzetništava" i „ustanovâ", za koje su i ona i njen suprug „radili perom i glasom". (LS 196).

Dodatno čitanje: J. Moon, *W. C. White and E. G. White* (AUP, 1993), 211-213.

Jerry Moon

V

VALDENZI. Kršćanski vjernici koji su stoljećima uglavnom naseljavali doline planinskog područja u jugoistočnoj Francuskoj i sjevernoj Italiji, a u dvanaestome su stoljeću bili čuveni reformatorski pokret čiji je utjecaj povećalo vodstvo Petera Walda, bogatog trgovca iz Lyona, koji je prihvatio život stroge evanđeoske jednostavnosti i siromaštva. Iako pokret u početku nije namjeravao osporavati autoritet Rimokatoličke Crkve, njihovo vjerovanje u vr-

hunski autoritet Biblije za osobno i društveno ponašanje i njihov antiklerikalizam naveli su papu Lucija III. da ih 1184. godine osudi kao heretike. Nakon toga, Valdenzi su bili podložni povremenim progonstvima, no pronašli su utočište u brdskim dolinama regije Pijemont na sjeveru *Italije. Sveto pismo imalo je središnje mjesto u njihovom životu vjere. Muškarci, žene i djeca napamet su znali velike ulomke Biblije. Ne htijući zadržati istinu otkrivenu u Svetome pismu samo za sebe i prihvaćajući zanimanje putujućih trgovaca, djelovali su kao misionari u mnogim dijelovima Europe. Gdje god bi naišli na srca otvorena Evanđelju, svoju su vjeru dijelili riskirajući progonstva pa čak i smrt.

Tijekom svog boravka u Europi (od 1885. do 1887. godine), Ellen White u tri je različite prigode posjetila doline Pijemonta. Tijekom svoga drugoga posjeta, u travnju 1886. godine, u Pijemontu je posjetila male skupine adventista svetkovatelja subote, te u društvu *A. C. Bourdeaua i W. C. Whitea razgledala neka od čuvenih mjesta na kojima su Valdenze njihovi progonitelji mučili i ubijali. (EGWEur 179, 180; LS 289, 290). Vidjeli su mjesto na kojem su tisuće bačene u smrt u duboki ponor. Dok je stajala na samome rubu litice i gledala na nazubljene stijene u kojima je toliko ljudi izgubilo život samo zato što se nisu pridržavali rimske vjere, razmišljala je o tome kakav će to prizor biti kad ih Životodavac, glasom arhanđela i trube Božje, bude pozvao iz stjenovitih pećina, tamnica, špilja i rascjepa stijena. (2MR 303, 304). Mnoga mjesta koja je posjetila učinila su joj se poznatima, jer su joj u viđenju pokazane patnje i progonstva tih ljudi.

Izvješća o Valdenzima zauzimaju istaknuto mjesto u spisima Ellen White. Njeno je srce cijenilo žrtve koje su prihvatili kako bi zadržali svoju vjeru u Krista i u Sveto pismo, koje su preveli na svoj materinski jezik stotinama godina prije reformacije. (GC 65). Postavila ih je na početak dugog popisa heroja vjere koji su vjerno promicali širenje Božje riječi. (AA 598).

Posjećujući dolinu Pijemont, Ellen White izrazila je „pomiješane osjećaje radosti i osjećaje žalosti“ – osjećaje radosti jer je nekada, mnogo godina prije reformacije, postojao narod koji se nije bojao „stati u obranu biblijske istine; a osjećaji žalosti jer tako malo njihovih potomka pokazuje želju da nastavi hoditi u svjetlu koje sjâ iz Božje riječi“. (HS 249). Ona je predviđala da će Bog opet raditi za taj narod i da će mnoge Valdenze vratiti u njihovu nekadašnju čistoću i vjernost Njegovoj službi.

Dodatno čitanje: GC 61-78; 2MR 303-308; 3Bio 334-336; HS 239-249; Jan Voerman, „Errors in Inspired Writings“, *Adventist Affirm* 15, no. 1 (Spring 2001): 25-43.

Kathleen Demsky

VAŠ DOM I ZDRAVLJE (*Your Home and Health*, nakladnik knjige PPPA, 1943, 304). Preuređeno izdanje knjige Ellen White **Služba liječenja* (*Ministry of Health*) koja je objavljena 1905. godine. U ovo izdanje uvrštena je većina poglavlja iz izvornog izdanja, ali je njihov redoslijed promijenjen, a neka su skraćena da bi bolje poslužila svrsi predstavljanja tema u popularnijem obliku. Knjigu *Vaš dom i zdravlje* adventisti sedmoga dana prodavali su preko svojih *literarnih evanđelista. Slično skraćena knjiga *Temelji sretnog doma* (*The Adventist Home*) objavljena je 1971. godine pod naslovom **Sreća u domu* (*Happiness Homemade*).

VEGETARIJANSTVO. Spisi Ellen White pozivaju na odabir vegetarijanske prehrane. Smatrala je da „jedenjem mesa slabe tjelesne, mentalne i moralne snage“ (CD 269): meso skraćuje životni vijek (*ibid.*), smanjuje intelektualnu aktivnost (*ibid.*, 389), slabi percepciju i misao o Bogu i istini (*ibid.*, 384), kvari moralne moći (*ibid.*, 382, 383), budi apetit za alkoholom (*ibid.*, 268, 269) i jača životinjske sklonosti (*ibid.*, 382-384, 390).

Ellen White opisala je idealnu vegetarijansku prehranu: „Voće, žitarice i povrće, pripremljeni jednostavno, bez začina i životinjske masti bilo koje vrste, zajedno s mlijekom i vrhnjem, najzdravija su hrana." (*ibid.*, 355). Istaknula je namirnice iz biljnog svijeta: „Povrće, voće i žitarice trebale bi sačinjavati našu prehranu." (*ibid.*, 380), a u neke je popise uključila i orašaste plodove, ali ne u prevelikim količinama (*ibid.*, 296, 298). Iako je isticala biljnu hranu, bila je oprezna u pogledu rizika uklanjanja svih životinjskih proizvoda: „Neki su, uzdržavajući se od mlijeka, jaja i maslaca, uskratili tijelu zdravu hranu. To ih je oslabilo i onesposobilo za rad. Tako je zdravstvena reforma izgubila ugled." (*ibid.,* 207, 208). Čini se da se ovaj savjet odnosi na vitamin B12, koji se nalazi u svom fiziološki aktivnom obliku u mlijeku i jajima, ali ne i u biljnoj hrani.

Iako je zagovarala biljnu prehranu, Ellen White mlijeko i jaja nikada nije smatrala štetnima, i nije ih svrstavala u kategoriju s mesom (*ibid.*, 351). Međutim, upozorila je na vrijeme kad zbog bolesnih životinja ti proizvodi mogu biti nezdravi za hranu. „Doći će vrijeme kad ćemo morati napustiti neke namirnice koje sad trošimo, primjerice mlijeko, vrhnje i jaja. Savjetujem da se ne uvaljujete u nevolju prerano i da zbog toga smrtno stradate." (*ibid.*, 206). Čini se da povezuje izbjegavanje trošenja mlijeka i jaja s vremenom nevolje, što ne treba prizivati prerano. Što se tiče vremena za odustajanje od ovih proizvoda, napisala je: „Kad dođe vrijeme, Bog će nam otkriti da nije više sigurna uporaba mlijeka, vrhnja, maslaca i jaja." (*ibid.*). Poučavala je da u pripremi za to vrijeme treba naučiti kako kuhati bez tih namirnica. (*ibid.*, 349).

Njeni pogledi na vegetarijansku prehranu su široki. Smatrala je da je „sveta dužnost" prihvatiti informacije što ih je dao Bog kako bismo se očuvali u najboljem zdravlju. (2T 70). Ellen White je pisala o „opasnosti jedenja mesa" za „tjelesno, mentalno i duhovno zdravlje". (CD 382). Vegetarijanstvo je cilj, a Bog odvikava svoj narod od jedenja „mesa mrtvih životinja" (*ibid.* 411); ljudi bi se trebali vratiti prehrani koja je dana čovječanstvu na početku (MH 317). Djelatnici u crkvenim zdravstvenim ustanovama trebali bi „jesti sve manje i manje mesa, sve dok ga uopće ne prestanu koristiti". (CD 407). „Na kraju, oni koji čekaju Dolazak Gospodnji, prestat će jesti meso; meso neće biti dio njihove prehrane." (*ibid.* 380, 381). Zdravstveni reformatori „ne smiju propisivati da se meso nikada ne smije jesti", već individualna savjest će obrazovanjem biti vođena od „izopačenog apetita" prema boljem izboru. (*ibid.*, 291). Upozorila je da će „mnogi koji su sada tek napola obraćeni u pogledu na pitanje jedenja mesa napustiti Božji narod". (*ibid.*, 382).

Ne smije se prestati jesti meso prije nego što se pribavi odgovarajuća prehrambena zamjena. Ne smijete se opredijeliti za „siromašnu ishranu. Stavite dovoljno hrane na stol da nahranite tijelo". (*ibid.*, 489). „Ako zdravstvenu reformu iznosimo u ekstremnom obliku onima kojima okolnosti brane njeno prihvaćanje, nanijet ćemo više štete nego dobra." (9T 163).

Ellen White se dosljedno držala vegetarijanske prehrane, ali je i pisala da „mesnu prehranu ne treba učiniti ispitom za vjerništvo u Crkvi adventista sedmoga dana (*ibid.*, 159). Vegetarijansku prehranu predstavila je kao dio šire zdravstvene poruke. Često je govorila o zdravstvenoj poruci kao „desnoj ruci" u odnosu na „tijelo" u objavljivanju poruke triju anđela iz Otkrivenja 14, i upozorila je da sama poruka o zdravlju ne bude „tijelo" crkvenih učenja.

Koliko god snažno zagovarala vegetarijansku prehranu, Ellen White nije inzistirala na njoj za sve ljude posvuda. S kršćanskom odgovornošću i brigom za duhovno kao i tjelesno zdravlje, poučavala je da treba usvojiti najbolju dostupnu prehranu. „Mi ne povlačimo neku preciznu crtu koju treba slijediti u prehrani, ali kažemo da u zemljama u kojima ima izobilja

voća, žitarica i orašastih plodova, meso nije prava hrana za Božji narod." (*ibid.*).

Ellen White je nastojala provesti ova načela vegetarijanske prehrane u svom životu. Usvojila je bezmesnu hranu kao svoj uobičajeni odabir prehrane kad ju je tek počela poučavati. Međutim, godinama njeno prakticiranje vegetarijanstva postalo je potpunije, jer uvjeti su to olakšavali, a njena vlastita uvjerenja su se produbila, kao što pokazuje sljedeći kratki pregled njenog iskustva.

Prije nego što je White dobila upute o zdravstvenoj reformi, bila je „slaba i nejaka, podložna čestim nesvjesticama". (*ibid.*, 158). Smatrala je da je meso neizostavna hrana koja jača. Međutim, unatoč intenzivnoj upotrebi mesa, postajala je slabijom. (CD 487). U njenom sveobuhvatnom viđenju zdravstvene reforme od 6. lipnja 1863. godine, ranije zdravstvene upute ponovljene su i još proširene. Uz ostalo, u viđenju je poticano izostavljanje mesne hrane. Njen je odgovor bio brz i pozitivan: „Odmah sam uklonila izdatak za meso u svom troškovniku", iako to nije značilo potpunu apstinenciju od mesa otada pa nadalje. (*ibid.*).

Godine 1870. napisala je: „Na moj se stol ne donosi nikakva vrsta mesa." (2T 487). Bila je to njena uobičajena praksa, ali privremeno odstupanje od vegetarijanske prehrane moglo se dogoditi iz različitih razloga, primjerice kada nova kuharica nije znala pripremiti vegetarijansko jelo. W. C. White je napisao da se ponekad „na našem stolu mogao uočiti neki kompromis između standarda prema kojem je sestra White težila i znanja, iskustva i standarda nove kuharice." (WCW, „The Use of Meat in the White Family" [n. d.], Q&A File 22-F-1, EGWE-GC). Ponekad se meso koristilo na putovanju, zbog ograničenih sredstava, ovisnosti o članovima Crkve koji su često bili siromašni i koristili su meso iz nužde ili kad nije bila sezona voća i povrća. Ellen White je dopuštala odstupanje od vegetarijanskog opredjeljenja u slučajevima u kojima bi meso moglo privremeno služiti u terapijske svrhe. Neki ljudi sa „slabim probavnim organima" mogli bi uzimati malo mesa ili pileće juhe kada nisu podnosili drugu hranu. (CD 395). U takvim situacijama bilo je važno koristiti samo meso zdravih životinja. (*ibid.*, 394).

W. C. White je pisao o njihovoj prehrambenoj praksi prije sredine 1890-ih: „Godinama je obitelj White koristila vegetarijansku prehranu, ali nisu bili apstinenti." (WCW u pismu G. B. Starru, 24. kolovoza 1933., citirano u *The Fannie Bolton Story* [EGWE, 1990.], 119.). Godine 1894., kao odgovor na upit jedne žene koja nije bila adventistica, Ellen White je optimistično napisala o adventistima sedmoga dana: „Svi su vegetarijanci, mnogi apstiniraju potpuno od upotrebe mesne hrane, dok je drugi koriste samo u najumjerenijoj količini." (Lt 99, 1894, u 4Bio119). Za nju je vegetarijanac bio onaj koji uglavnom nije jeo meso, ali nije bio nužno potpuni apstinent („trezvenjak").

Čini se da je Ellen White pravila razliku između „mesa" i ribe ili peradi. Svome mužu, koji je bio na putu, pisala je 1876. godine: „U kući nismo imali ni trunke mesa otkako si otišao i mnogo prije tvog odlaska. Jeli smo lososa nekoliko puta." (14MR 336). Godine 1894. odlučila je da više neće jesti meso čak ni povremeno. (CD 488). Barem donekle su izostali uvjeti koji su otežavali takvu odluku ranijih godina (nedostatak obučenih kuharica, nedostatak zamjena za meso, primitivni uvjeti putovanja, itd.). Zapisi svjedoče da je ona prekinula jedenje ribe prije kraja 1890-ih (Coon, 21, 22). Mnoge od njenih najizrazitijih izjava protiv jedenja mesa potječu iz njenih kasnijih godina, nakon prijelaza u dvadeseto stoljeće.

Opisujući predanost vegetarijanskoj prehrani svoje majke, W. C. White je izjavio da je bila „postojana, ali ne fanatična" („The Use of Meat in the White Family"). Svoje znatno

poboljšanje zdravlja i kvalitete života pripisala je pridržavanju zdravstvenim načelima. U 81. godini života je rekla: „Danas sam bez obzira na svoje godine zdravija nego što sam bila u mlađim danima." (9T 159).

Tijekom godina pojavile su se optužbe da je Ellen White bila nedosljedna, pa čak i licemjerna s obzirom na svoju vegetarijansku prehranu. Razumijevanje njenog koncepta vegetarijanstva, uvjeta u različitim prilikama i njenog osobnog iskustva, dopuštaju dobrohotniju ocjenu. Svoje stajalište iznijela je 1909. godine: „Neki su izvijestili da nisam slijedila načela zdravstvene reforme onako kako sam ih zastupala svojim perom, ali mogu reći da sam bila vjeran zdravstveni reformator. Članovi moje obitelji znaju da je to istina." (*ibid.*).

Dodatno čitanje: CD 481-494; 9T 153-166; R. W. Coon, *Ellen White and Vegetarianism: Did She Practice What She Preached*? (PPPA, 1986); H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 279-299, 310-342; R. Graybill, „*The Development of Adventist Thinking on Clean and Unclean Meats*" (EGWE. 1981); R. L. Numbers, *Prophetess of Health: A Study of Ellen G. White*, third ed. (Grand Rapids: Eerdmans, 2008); *A Critique of Prophetess of Health* (EGW'E, 1976).

Sylvia M. Fagal and Roger W. Coon

VELIČAJTE GA (*Lift Him Up*, nakladnik knjige RHPA, 1988, 382). Petnaesta knjiga za dnevna bogoslužja koju je objavilo Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*). Ona se predano usredotočuje na Krista i razloge da ga se veliča kao Spasitelja i Otkupitelja. Svaki mjesec donosi drugačiju temu, poput veličanja Krista kao Božjega Sina, kao Kruha Života, Krista Raspetoga ili Kralja koji dolazi. Ova svakodnevna čitanja isječci su objavljenih djela, dnevnika i pisama Ellen White. U knjizi je objavljeno i sedam stranica biografskih bilješki o Ellen White (od 7. do 13. stranice).

VELIKA BORBA IZMEĐU KRISTA I SOTONE (*The Great Controversy Between Christ and Satan,* nakladnik knjige RHPA, 1888, 1911, 719 [848]). Peta knjiga serijala *Vjekovni sukob (*Conflict of the Ages Series*), koja pokriva povijest kršćanske Crkve od uništenja Jeruzalema do obnove Zemlje na kraju vremena, jedna od najčitanijih i najviše prevođenih knjiga Ellen White. S tim u vezi ona je napisala: „Knjigu *Velika borba* cijenim više od srebra ili zlata i jako želim da je narod dobije." (Lt 56, 1911, 3SM 123).

Pisanju o povijesti *velike borbe između Krista i Sotone, Ellen White posvetila je znatan dio svog vremena između 1858. i svoje smrti 1915. godine. U ožujku 1858. imala je viđenje u kojem je upućena da opiše događaje koje je vidjela. Unatoč osobnim nevoljama, te je godine napisala prvu knjigu **Duhovni darovi* (*Spiritual Gifts*), u kojoj je sažela važna razdoblja ljudske povijesti, počev od pada Lucifera na Nebu do Nove zemlje. U toj je knjizi prvi put pisala o nevidljivoj borbi između sila dobra i zla za prevlast nad čovječanstvom. U viđenjima koja je imala tijekom sljedećih godina pokazani su joj daljnji detalji različitih etapa tog nadnaravnog sukoba, a u trećoj i četvrtoj knjizi *Duhovni darovi*, objavljenima 1864. godine, još se sveobuhvatnije bavila padom Lucifera, stvaranjem svijeta, padom Adama i Eve, životom patrijarha i iskustvom Izraelaca. (Druga knjiga, objavljena 1860. godine, bila je autobiografija Ellen White). Kad se potkraj1860-ih ukazala potreba za novim izdanjem knjige *Duhovni darovi*, Ellen White je odlučila da bi to djelo bilo bolje proširiti. Isplaniran je serijal od četiriju knjiga, svake s oko 400 stranica, pod zajedničkim nazivom *Duh proroštva* (*The Spirit of Prophecy*). Četvrta knjiga tog serijala, objavljena 1884. godine, nosila je podnaslov *Velika borba između Krista i Sotone od razorenja Jeruzalema do njezina kraja* (*The Great Controversy Between Christ and Satan From the*

Destruction of Jerusalem to the End of the Controversy). Pišući tu knjigu, Ellen White, kao i u svim svojim drugim spisima namijenjenima ponajprije Crkvi, koristila se nekim materijalima i mnogim rečenicama i izričajima posebno prilagođenima adventistima sedmoga dana.

Od 1885. do 1887. Ellen White boravila je u Europi. Dok je bila tamo, njezini susreti s ljudima i posjeti nekim povijesnim mjestima podsjetili su je na mnoge prizore za koje je tvrdila da ih je vidjela u svojim viđenjima. Budući da su se razmatrali planovi za prevođenje četvrte knjige serijala *Duh proroštva* na nekoliko europskih jezika, odlučila je knjigu dopuniti slikovnim prikazima i događajima. To novo izdanje željela je približiti široj javnosti i ukloniti iz njega dijelove i izraze razumljive samo adventistima, ali neprikladnima za druge. To je izdanje objavljeno 1888. godine dok je bila u Europi.

Potkraj prvoga desetljeća dvadesetog stoljeća, tiskarske ploče korištene za objavljivanje izdanja iz 1888. godine bile su već toliko istrošene da je za tiskanje *Velike borbe* trebalo napraviti nove. Ellen White odlučila je unijeti još neke izmjene. Odabrane su nove ilustracije, umetnute su referencije na povijesne radove, a u nekoliko slučajeva jasnijim povijesnim citatima zamijenjeni su stariji, neprikladni za tiskanje ili oni koje je bilo teško naći. Također je odlučila izmijeniti neke izraze potencijalno uvredljive vjernicima drugih Crkava. Sve te promjene radili su njeni *literarni asistenti, a Ellen White ih je odobravala. Posljednje izdanje objavljeno je 1911. godine i još se i dalje tiska.

Objavljeno je i nekoliko izdanja *Velike borbe* na španjolskom jeziku. Najpoznatiji prijevod Eduarda Francisca Forge objavljen je 1913. godine i sadržavao je promjene što ih je Ellen White unijela u englesko izdanje iz 1911. godine. Posebnost je španjolskog prijevoda dodatno trinaesto poglavlje u kojem se govori o reformaciji u Španjolskoj. To poglavlje napisali su Clarence C. Crisler (jedan od tajnika Ellen White) i H. H. Hall, a knjizi je dodano uz odobrenje Ellen White. (Na prvoj se stranici tog poglavlja u fusnoti napominje da ga Ellen White nije napisala, ali ga je odobrila.)

Upotreba *povjesničara u *Velikoj borbi* pokrenula je niz pitanja o nadahnuću Ellen White, posebno kad je iznosila povijesne činjenice koje su se naknadno smatrale netočnima. Neki vjeruju da *Velika borba* sadrži više posuđenog materijala nego ijedna njena druga knjiga. F. D. Nichol na 420. stranici knjige *Ellen G. White i njeni kritičari* (*Ellen* G. *White and Her Critics*), procjenjuje da izravni citati čine dvanaest posto knjige *Velika borba*. Međutim, osim materijala u navodnicima, postoje i rečenice i ulomci parafrazirani iz drugih izvora, poput *Povijesti protestantizma* (*History of Protestantism*) J. A. Wylieja, ili iz D'Aubignéove knjige *Povijest Reformacije* (*History of the Reformation)* te knjigâ adventističkih autora Uriaha Smitha, Johna N. Andrewsa i njenog supruga Jamesa Whitea. Čini se da su dva glavna razloga motivirala Ellen White da 'posuđuje' od drugih autora. Prvi, osjetila je vlastite manjkavosti u vokabularu i literarnom izražavanju, i na taj je način željela poboljšati svoje pisanje. Drugi razlog oslanjanja na druge autore bio je njeno ograničeno poznavanje povijesti i geografije. U uvodu knjige *Velika borba* napisala je: „U nekim slučajevima, kad je povjesničar grupirao događaje tako da je, ukratko, omogućio sveobuhvatan prikaz teme, ili je sažeo detalje na prikladan način, njegove su riječi citirane; ali u nekim slučajevima nije dana takva mogućnost, budući da se citati ne navode da bi se dalo autoritet njihovom autoru, već zato što njegovo stajalište temu prikazuje na prikladan i uvjerljiv način." (str. xii).

U knjizi *Velika borba* Ellen White opisuje kako se kozmički sukob između Boga i Sotone odvijao u postbiblijskom razdoblju i tijekom cijele povijesti Crkve, te na taj način čitatelja priprema za jasno razumijevanje činjenice da se borba odvija i dandanas. Ti događaji u Svetome

pismu su predviđeni, a kulminirat će Drugim Kristovim dolaskom. U posljednjim je poglavljima knjige Ellen u tijek prorečene povijesti uvrstila i adventizam. Iz knjige, osim nekoliko teoloških, proizlaze dvije glavne teme. Prva je –ljubav Božja. Mnoge njene knjige, poput *Koraci prema Kristu* (*Steps to Christ*) i *Čežnja vjekova* (*The Desire of Ages*), ističu Božju ljubav prema ljudima i Njegovu spremnost da učini sve što može kako bi ih otkupio od grijeha. Ta tema prisutna je i u *Velikoj borbi*. Izraz „Bog je ljubav", nalazi se na početku knjige *Patrijarsi i proroci* (*Patriarchs and Prophets,* 33), prve knjige u nizu Vjekovni sukob (*Conflict of the Ages Series*), a također je i posljednja rečenica u knjizi *Velika borba*, posljednjoj knjizi tog niza (678). Potpuno je jasno da je najvažnija svrha toga djela pokazati da je Bog ljubav. Iako je Sotonino nastojanje da Boga predstavi kao Boga kozmičkog sukoba, osvete i terora (500), odjevenog u „vlastite atribute Stvoritelja i dobročinitelja čovječanstva" (534), Bog je nastojao otkriti svoj karakter ljubavi i milosti (498).

Druga glavna tema jest vjernost Svetome pismu. Prva polovica knjige *Velika borba* opisuje povijest kršćanske Crkve od uništenja Jeruzalema do vremena *Williama Millera (1782. – 1849.). Ellen White pažljivo opisuje kako se kozmički sukob reflektirao na život ranih kršćana, Valdenza, Johna Wycliffea, Husa i Jeronima, Martina Luthera i mnogih drugih. Njeni opisi događajâ iz života tih povijesnih ličnosti, imaju zajednički nazivnik: „Veliko načelo što su ga podržavali svi ovi reformatori – kojega su se držali Valdenzi, Wycliffe, Jan Hus, Luther, Zwingli i oni koji su se sjedinili s njima – bilo je nepogrešivi autoritet Svetoga pisma kao pravila vjere i života. Oni su odricali pravo papama, koncilima, crkvenim ocima i kraljevima da nadziru savjest u pitanjima vjere. Biblija je bila njihov autoritet i njome su ispitivali sva učenja i tvrdnje. Vjera u Boga i Njegovu Riječ podržavala je ove svete ljude kada su svoj život ostavljali na lomači." (249). U toj velikoj borbi Sotona ih je nastojao uništiti jer su voljeli Boga i željeli ostati vjerni svojem razumijevanju biblijskih pouka. Ellen White ističe da je Sotonin cilj bio ocrniti Riječ Božju i umanjiti njenu privlačnost, jer je lakše prevariti one koji ne poznaju Pisma (593). Dakle, ljudi koji se drže Biblije meta su Sotonina gnjeva i njegovih napada. Ellen White također ističe da će se na kraju vremena taj sukob ponoviti u životima Bogu odanih ljudi koji žele nepokolebljivo slijediti učenja Pisma više nego ljudska mišljenja i tradiciju (594, 595). Tada je, kao i uvijek, slijediti učenja Svetoga pisma jedina zaštita (593-602).

Postoje i druge važne teme u *Velikoj borbi* koje bi trebalo spomenuti. Ellen White opisuje porast i važnost adventskog pokreta u 1840-ima u vezi s razvojem tumačenja *proročanstava knjiga Daniela i Otkrivenja (299, 390). Ona smatra da su poruke triju anđela u Otkrivenju 14 osnova za pravilno razumijevanje djela *Krista kao Velikog svećenika u nebeskom *Svetištu (391–491). Posljednju trećinu te knjige posvećuje zamkama Sotone i njegovim pokušajima obmanjivanja ljudi (492–562) i završnim događajima zemaljske povijesti u velikoj borbi između dobra i zla, između Krista i Sotone (563–678). Njena posljednja poglavlja o *Kristovom drugom dolasku i stvaranju Nove Zemlje jedna su od najpoznatijih u njenim spisima i ohrabrila su bezbrojne čitatelje (635–678).

Vidi također: Opći članak u Ellen White enciklopediji: Teologija Ellen White

Dodatno čitanje: 6Bio 302-337; 3SM 433-465; F. D. Nichol, *Ellen G. White and Her Critics* (RHPA, 1951), 637; R. W Olson, „Ellen G. White's Use of Uninspired Sources" (EGWE, SDoc); A. L. White, *The Ellen G. White Writings* (RHPA, 1973), 25-38, 107-136; „The 1911 *Edition of Great Controversy* (EGWE, SDoc)"; W. W. Prescott and the 1911 Edition of *Great Controversy* (EGWE, SDoc).

Denis Fortin

VELIKA BORBA, TEMA. Sveobuhvatna je tema u spisima Ellen White velika borba. Smatrala je da između Boga i *Sotone postoji borba kozmičkih razmjera o tome čiji je plan za svemir bolji – Božja volja, onako kako je izražena u Njegovim zapovijedima, ili Sotonino poimanje individualnog samoodređenja. Srž tog sukoba bile su Sotonine optužbe da je Bog nepravedan, strog, neumoljiv, samovoljan, osvetoljubiv, vrhunski sebičan – „Biće čiji je glavni atribut stroga pravda". (11SC; ST, Jan. 20, 1890; Ed 154; PK 311; 5T 738; GC 569). Božja obrana bila je i pasivna i aktivna – pasivna u tome što je Bog dopustio dugo vrijeme da bi se Sotonina načela mogla vidjeti u svoj svojoj samoubilačkoj destruktivnosti; aktivna obrana sastojala se u tome što je otkrio svoj karakter ljubavi i pouzdanosti kako bi svi stanovnici svemira, kao i oni na Zemlji, mogli sami odlučiti tko je u toj borbi u pravu a tko u krivu. (PP 39-43; 68; 68-70). U Isusovom su životu i Njegovoj smrti Božja mudrost i pouzdanost već bili obranjeni, a još će i više biti obranjeni otkupljenjem, koje će biti „pohvala slave Njegove milosti". (1EPH 6, NKJV). Velika tema borbe postala je za Ellen White načelo i okosnica njene misli. Sva područja njenog razmišljanja proizlazila su iz unutarnjeg dosljednog načela i svih njenih raznolikih koherentnih i interaktivnih nastojanja.

Božanstvo, u osnovi ljubav (1. Ivanova 4,8), stvorilo je odgovorna bića koja su također sposobna za ljubav, kao i anđele i inteligentna bića na svjetovima u cijelom svemiru. (PP 42). Ljubav podrazumijeva izbor i s njim povezan rizik; ljubav tih stvorenih bića, kao odgovor na Božju ljubav, „proizlazi iz uvažavanja Njegovog karaktera" (PP 34), i dobrovoljan je čin. „Bez slobode izbora njegova poslušnost ne bi bila dragovoljna, već prisilna. Razvitak karaktera ne bi bio moguć. Takav razvoj događaja bio bi suprotan Božjem planu za postupanje s drugim svjetovima. To bi bilo nedostojno čovjeka, čovjeka kao inteligentnog bića, i potvrdilo bi Sotonine optužbe o Božjoj samovoljnoj vladavini." (PP 49). Ali ta je sloboda bila „izopačena" otkako se Lucifer, „princ anđela", upustio u „samoveličanje", „vlastohlepnost" i „nadmoć", što je dovelo do „pogrešnog tumačenja i iskrivljavanja" istina o Bogu. (PP 35-38; GC 492-497). Time je *grijeh ušao u svemir, pobunom stvorenog bića, onog koji je sebi dopustio da „postane suprotnost" Božjoj volji. (5MR 348).

Dakle, „od početka velike borbe Sotonina je namjera bila da pogrešno prikaže Božji karakter i izazove pobunu protiv Njegovog zakona, i činilo se da je to djelo bilo okrunjeno uspjehom". (PP 338). I na kraju vremena, „posljednji veliki sukob između istine i zablude samo je završna bitka dugotrajnog sukoba u vezi s Božjim zakonom", „bitka između ljudskih zakona i Jahvinih propisa, između biblijske religije i religije izmišljenih priča i tradicije". (GC 582).

Sav inteligentni svemir pratio je tu borbu. Bio je to Božji cilj: „Ne samo da uguši pobunu već da cijelom svemiru pokaže narav pobune. Božji se plan razvijao i pokazao Njegovu pravednost i milost te u cijelosti opravdao Njegovu mudrost i pravednost u postupanju sa zlom." (PP 78). Čak i anđeli koji nisu pali trebali su vidjeti Božji plan, jer „ bez križa ne bi bili zaštićeniji od zla nego što su to bili anđeli prije pada Sotone". (ST, Dec. 30, 1889). Ukratko, „plan otkupljenja imao je još širu i dublju svrhu od spasenja ljudi", jer je bio „opravdanje Božjeg karaktera pred svemirom". (PP 68).

Božji odgovor na Sotonine optužbe središnja je tema Biblije. „Proučavatelj mora naučiti promatrati Bibliju kao cjelinu i uočavati međusobne odnose njenih dijelova. Treba se upoznati s njenom velikom središnjom temom, s Božjom prvotnom nakanom sa svijetom, s nastankom velike borbe i s djelom spasenja, razumjeti narav dvaju načela koja se bore za prevlast i naučiti pratiti njihovo djelovanje.

… Proučavatelj treba uočiti da ta velika borba prožima svaki stupanj ljudskog iskustva, da i on sâm, u svakom životnom djelu, otkriva ili jednu ili drugu od tih dviju suprotnih pobuda i da, želio to ili ne, čak i sad odlučuje na čijoj će se strani naći u tom sukobu." (Ed 190).

Ta se „velika središnja tema" razotkriva u Božjem odgovoru na Sotonin izazov: „Središnja tema Biblije, tema u kojoj se sjedinjuju sve ostale teme u cijeloj Knjizi, jest plan spasenja, obnavljanje Božje slike u ljudskoj duši." (Ed 125). Ovdje vidimo svrhu evanđelja – cilj Božjeg plana jest spasiti muškarce i žene od njihove buntovnosti. Više od oprosta, cilj je otkupljenja vratiti muškarcima i ženama sliku njihova Stvoritelja. (COL 419, 420). Živi dokaz da Bog nije nepravedan i nemilostiv, da ne donosi zakone kojih se ne može pridržavati, da nije krajnje sebičan i ravnodušan prema stradanjima grešnika, prvi je put prikazan u Isusovom životu. (ST, Jan. 20, 1890.; DA 24). Svojim primjerom Krist je dokazao da se grešni muškarci i žene također mogu oduprijeti Sotoninim kušnjama, biti pobjednici i tako pružiti dodatne dokaze da su Sotonine optužbe lažne. (DA 763, 828; PP 88, 89; SC 62, 63).

Milost je riječ koju Biblija koristi da izrazi „Božju osobinu koja se izriče u odnosu spram nedostojnih ljudskih bića". (MH 161). Ona uključuje sve što grešnici trebaju, ne samo šapat Duha Svetoga koji djeluje na svaku ljudsku dušu (COL 206), ne samo pokajanje (AG 138) nego i „obnavljanje srca da Božja dobrota može preobraziti život", tako da bi se grešnik „pripremio za kraljevstvo slave". (COL 97, 96). Koliko god ta misao bila nevjerojatna, „Kristovom milošću možemo postići sve što Bog od nas traži". (COL 301). Ali, „Božja besplatna milost" nije nešto što se „mora zaslužiti". (COL 390). Samo Krist daje milost oprosta i snagu. (COL 402).

U središtu je djela milosti uloga Duha Svetoga, čija je primarna zadaća prožeti „primatelja Kristovim osobinama". (DA 805). Zapravo, „Sveti Duh treba im biti podaren kao sila koja preporađa, jer bi bez nje Kristova žrtva bila beskorisna. … Duh čini djelotvornim ono što je izvojevao Otkupitelj svijeta. … Krist je podario svog Duha kao božansku silu u svladavanju svih naslijeđenih i stečenih sklonosti k zlu i stoga da Crkva primi pečat Njegova karaktera." (DA 671). Sve to dokazuje da Sotona nije bio u pravu kada je rekao da grešnici neće i ne mogu slobodno i u potpunosti poslušati Božju volju. (DA 24, 664).

Ellen White vidjela je izravnu vezu između teme velike borbe, koja se usredotočila na obnovu, i filozofije kršćanskog odgoja, ističući njihovu zajedničku svrhu i cilj: „Obnoviti u čovjeku sliku njegovog Stvoritelja, vratiti ga u stanje prvotnog savršenstva, potaknuti razvoj njegovog tijela, uma i duše da bi bio ostvaren božanski cilj stvaranja – to je djelo otkupljenja. To je cilj odgoja, veliki cilj života." (Ed 15, 16). U mnogim je prilikama isticala bliski odnos fizičkih, mentalnih, emocionalnih i duhovnih snaga. „Veza" tjelesnog zdravlja „s duhovnim životom jedna je od najvažnijih grana odgoja" (COL 348), jer „sve što slabi tjelesnu snagu, slabi i um i čini ga manje sposobnim da razlikuje pravo od krivog" (COL 346).

Budući da je Bog pravedan i poštuje slobodu koju je dao inteligentnim bićima koja je stvorio, „dio Kristove misije nije prisiljavati ljude da ga prime. Sotona i ljudi potaknuti njegovim duhom nastoje prisiliti savjest." (DA 487). Nadalje, Bog ne predodređuje sve što će se dogoditi, niti predodređuje sudbinu bilo kojeg stvorenog bića – On je voljan podržati odabire koje inteligencije donose bez prisile. Za razliku od kalvinističke predodređenosti, „[Božja] sila čeka da je zatraže oni koji žele pobijediti. … Gospodin očekuje da Njegovi sljedbenici djeluju kao razumna, odgovorna bića u svakom pogledu." (1SM 380; SC 47). Ustvari, „Bog se pobrinuo da možemo postati slični Njemu,

i On će to postići sa svima koji se ne upliću svojom izopačenom voljom i tako osujećuju Njegovu milost". (MB 76).

Ali sloboda uključuje rizik i nepredvidljivost – kada je Isus postao čovjekom i kada je Bog namjeravao ostvariti svoj plan preko ljudi, prvo Izraelaca, a zatim preko kršćanske Crkve. Kad je Isus postao čovjekom, „kao i svako Adamovo dijete, On je primio na sebe rezultate djelovanja velikog zakona nasljeđa. … On je došao s takvim nasljeđem dijeliti naše tuge i kušnje, pružiti i nama primjer bezgrešnog života. … [Bog] mu je dopustio da upozna životne opasnosti svojstvene svakoj ljudskoj duši, da vodi borbu koju mora voditi svako ljudsko dijete, izložen opasnosti neuspjeha i vječnog gubitka." (DA 49).

Preko Izraelaca u vrijeme Starog zavjeta, Bog je „zamislio da načela otkrivena kroz Njegov narod budu sredstva za obnovu Božje moralne slike u čovjeku". (COL 286). Svojom vjernošću Izraelci su trebali „prigrliti svijet" (COL 290); ali oni su „sve svoje prednosti prisvojili za vlastitu slavu": „krivo predstavljanje Božjeg karaktera, obeščašćenje Njegova imena i onečišćenje Njegova Svetišta". (COL 291, 292).

No, Bog nije bio poražen. Isus je svojoj Crkvi dao isti zadatak koji je dao Izraelu: „Kroz svoj narod Krist treba očitovati svoj karakter i načela svoga kraljevstva. … Gospodin želi preko svog naroda odgovoriti na Sotonine optužbe pokazujući rezultate poslušnosti ispravnim načelima." (COL 296). No i Crkva je natjerala Isusa da čeka kraj velike borbe: „Istina je da je vrijeme trajalo duže nego što smo očekivali. … Nije bila Božja volja da se Kristov dolazak odgodi. Bog nije zamislio da Njegov narod, Izrael, četrdeset godina luta pustinjom. … Isti su grijesi odgodili ulazak suvremenog Izraela u nebeski Kanaan." (1SM 67-69).

Stoga, kako bi se budućnost svemira postavila „na vječni temelj sigurnosti, ... Sotoni se mora dati vremena da razvije načela koja su bila temelj njegovog sustava vladavine" (DA 759), a Božjem narodu da „budu posvećeni, pročišćeni, sveti ljudi", „dajući primjer istine u svojim životima … [da] budu hvala na Zemlji" (8T 14). Ali na kraju, „bit će samo dvije klase. Svaki karakter bit će u potpunosti razvijen; i svi će pokazati jesu li odabrali stranu odanosti ili stranu pobune". Svi će „primiti rezultate vlastitog izbora". (DA 763, 764). Na posljednjem Sudu, izbor će se mjeriti više od ičega drugog. Karakter je taj koji odlučuje o sudbini." (COL 74).

Velika borba završava kada je „razjašnjeno svako pitanje o istini i zabludi koje se pojavilo u dugotrajnom sukobu. … Cijelom svemiru prikazano je djelovanje Sotonine vladavine nasuprot Božjoj vladavini. … Imajući pred očima sve činjenice velikog sukoba, čitav svemir, i vjeran i pobunjen, jednoglasno objavljuje: 'Pravedni su i ispravni tvoji putovi, Kralju narodâ'." (GC 670, 671).

Vidi također: Kristova ljudskost; Ljudska volja; Savršenstvo

Dodatno čitanje: J. Battistone, *The Great Controversy Theme in the E.* G. *White Writings* (AUP, 1978); H. E. Douglass, comp., *The Heartbeat of Adventism: The Great Controversy Theme in the Writings of Ellen* G. *White* (PPPA, 2010); *idem, Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 256-277; *idem, God at Risk: The Cost of Freedom in the Great Controversy Between God and Satan* (Amazing Facts, 2004); F. B. Holbrook, „The Great Controversy"; in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 980-1009; G. R. Knight, *The Cross of Christ* (RHPA, 2008); *idem, Sin and Salvation* (RHPA, 2008); R. Rice, „The Great Controversy and the Problem of Evil"; *Spectrum* 32, no. 1 (Winter 2004): 46-55; A. M. Rodriguez, *Spanning the Abyss: How the Atonement Brings God and Humanity Together* (RHPA, 2008).

Herbert E. Douglass

VELIKA BORBA U VIĐENJU. Viđenje što ga je Ellen White imala 14. ožujka 1858. u Lovett's Groveu, u državi Ohio, u kojem je tema bila *velika borba. U časopisu *Pregled i vjesnik (Review and Herald)* najavljeno je da će James i Ellen White otputovati u posjet adventistima u Ohiju (RH, Feb. 18, 1858), koji je trebao završiti u Lovett's Groveu u blizini Bowling Greena. Tamo su James i Ellen White našli zajednicu od 40 svetkovatelja subote, nedavno preobraćenih naporima Georgea W. Holta. U nedjelju 14. ožujka popodne James White je u pogrebnoj propovijedi napomenuo da je „Bog svoju moć očitovao na divan način", dodajući kako je „nekolicina [bila] odlučila svetkovati Gospodnju subotu i pridružiti se Božjem narodu". (RH, Mar. 25, 1858).

Za vrijeme tog bogoslužja Ellen White imala je dvosatno viđenje u kojem su joj dani praktični savjeti o tome kako bi se mogli riješiti problemi među članovima Crkve (2SG 266), i što je još važnije, o očišćenju svemira u dugovječnoj borbi „Krista i Njegovih anđela sa Sotonom i njegovim anđelima". (vidi 1SG). Iako je djelomičan pogled na veliku borbu dobila još prije deset godina, viđenje iz 1858. godine dalo joj je znatno proširen pogled na s tom temom povezana pitanja i događaje, a ovaj put upućena je i da ih napiše. Također je upozorena da će se „morati boriti sa silama tame, jer će Sotona uložiti snažne napore da je omete" u širenju te poruke. (2SG 270). Kad je prošireno viđenje završeno, Ellen White primijetila je da je „uzvišena zadaća povjerena Ostatku". (2SG 271).

Vraćajući se sutradan, 16. ožujka, u *Battle Creek, Whiteovi su se zaustavili u Jacksonu, u državi Michigan, kako bi posjetili *Daniela i Abigail Palmer. Dok su bili kod njih, Ellen White (tada u dobi od 30 godina) iznenadio je „treći napad ... paralize"", ali nakon što su se njen suprug i prijatelji molili za nju, počela se oporavljati, dajući slavu Bogu da je „Sotonina sila slomljena". (2SG 271, 272). Sutradan se osjećala dovoljno snažnom da podnese putovanje od preostalih 65 kilometara do Battle Creeka. Tijekom sljedećih nekoliko tjedana, iako oslabljena, Ellen White počela je pisati detalje onoga što joj je dano da objavi. Kako je napisala, njena se snaga povećala, tako da je u roku od pet mjeseci sastavila rukopis za prvu knjigu *Duhovni darovi* (*Spiritual Gifts*) od 219 stranica. (RH, Sept. 9 1858). Ova knjižica tiskana je u nekoliko izdanja, a s vremenom je postala dio niza **Velika borba*.

Vidi također: Visions of Ellen G. White (Viđenja Ellen White).

Dodatno čitanje: 2SG 266-272; 1Bio 374; W C. White, „A View of the Age-Long Conflict"; RH, Feb. 20, 1936; R. Coon, *The Great Visions of Ellen White* (RHPA, 1992), 62-75; A. W. Spalding, *Origin and History of Seventh-day Adventists* (RHPA, 1961), vol. 1, 223; A. L. White, „Vision in a Schoolhouse", RH, Feb. 5, 1959, 12-14.

Michael W. Campbell

VIĐENJA ELLEN WHITE. Procjenjuje se da je tijekom svoje 70-godišnje službe Ellen White imala približno dvije tisuće viđenja. Viđenja je dobivala na različite načine i njihovo trajanje je znatno variralo. U prvim godinama njene službe mnoga su viđenja bila popraćena fizičkim fenomenima, sličnim onima biblijskih proroka (usp. Dan 10,5-10). U kasnijim godinama viđenja su se događala uglavnom tijekom noći. Dok su neka viđenja dugo trajala, ponekad više od jednog sata, a jednom čak četiri sata, u drugim prigodama viđenja su trajala vrlo kratko – samo nekoliko minuta ili, u nekim slučajevima, nekoliko sekundi. Nekad su viđenja bila trenutačni pogledi o određenim situacijama ili uvjetima. Takva su se viđenja obično odnosila samo na jedan predmet ili jedan dio predmeta o kojemu je bilo riječ, dok su se duža viđenja mogla baviti mnogim predmetima ili događajima koji

se zbivaju tijekom duljeg razdoblja. Viđenja ranih godina bila su sveobuhvatnija u svom sadržaju, dužeg trajanja i rjeđa. U kasnijim godinama viđenja su bila češća, ali često ograničena opsega. Prvo viđenje Ellen White dogodilo se u prosincu 1844. godine. Njeno posljednje javno viđenje dogodilo se 1879. ili 1884. (postoje dva različita izvještaja o tome kada se dogodilo ovo posljednje javno viđenje). Svoje posljednje viđenje, ili proročki san, imala je u ožujku 1915. godine, nedugo nakon svoje nesreće.

Postoji nekoliko izvještaja očevidaca o tome što se obično događalo u vezi s viđenjima koja su popraćena fizičkim fenomenima u njenim prvim godinama službe. Na početku viđenja ona bi uzviknula „Slava!" ili „Slava Bogu!", ponekad nekoliko puta. Činilo se da gubi fizičku snagu i nije disala, iako su otkucaji srca nastavljeni normalno, a boja njenog lica izgledala je prirodno. Svjedoci tvrde da su obavljene pomne fizičke pretrage tijela kako bi se utvrdilo je li u pitanju kakva prijevara ili promjena krvožilnog sustava. Povremeno bi se čuli uzvici koji su ukazivali na scenu koja joj se prikazuje. Oči su joj bile otvorene, ali ne kao da zuri u prazno, već kao da nešto pozorno promatra. Njen je fizički položaj mogao varirati. Na trenutke je sjedila; na trenutke je bila oslonjena na bok; ponekad je hodala po sobi i graciozno se kretala kad je govorila o stvarima koje su joj predstavljene. Činilo se da postoji apsolutna nesvjesnost o onome što se događa oko nje. Nije vidjela, čula, osjetila, niti na bilo koji način percipirala svoje neposredno okruženje. Završetak viđenja obilježio bi duboki udah, nakon otprilike minutu bi uslijedio drugi, i vrlo brzo je nastavljeno normalno disanje. Odmah nakon viđenja sve joj se činilo vrlo mračnim, ali unutar kratkog vremena prirodna snaga i sposobnosti opet bi se vratile. U jednom od primjera tih fenomena spominje se da je Ellen White ispruženom rukom držala veliku Bibliju nekoliko minuta i hodala po prostoriji, pokazujući ulomke u toj Bibliji (1Bio 92). Iako Ellen White nije spomenula to iskustvo, o njemu su svjedočili mnogi koji su kasnije pisali izvještaje o tim događajima. (*ibid.*, 92, 101-105).

Takvi intrigantni fizički fenomeni pružili su opipljive i uvjerljive dokaze ranim adventistima u vrijeme kad njeno djelovanje nije bilo dovoljno poznato. Iako oni nisu dokaz božanske autentičnosti njenih viđenja, ti su fenomeni ipak pružili potvrdu nadnaravnoj prirodi njena iskustva. Ellen White je rijetko govorila o fizičkim fenomenima koji su pratili njena javna viđenja, možda zato što ona sama nije imala iskustva iz prve ruke. Godine 1906. osvrnula se na jedno takvo iskustvo: „Ponekad dok sam bila u viđenju, moji prijatelji bi mi prišli i uzviknuli: 'Zašto ona ne diše?' Stavljali su ogledalo pred moje usne i utvrdili da se ogledalo nije orosilo. I tada, iako nije bilo znakova disanja, ja sam nastavila govoriti o predmetima koji su mi bili predstavljeni. Ove su poruke potkrijepile vjeru svih da se u ovim posljednjim danima možemo pouzdati u duh proroštva." (RH, June 14, 1906).

Tijekom posljednjih 30-ak godina svoje službe, Ellen White je primala uglavnom viđenja što ih je nazivala „noćnim viđenjima" ili snovima. Međutim, pravila je razliku između normalnih snova i nadnaravnih viđenja, koje je pripisivala Bogu. Godine 1868. ustvrdila je: „U Božjoj Riječi snovi od Gospodina na istoj su razini s viđenjima i doista su plodovi duha proroštva jednako kao viđenja. Takvi snovi, ako se uzme u obzir osobe koje ih imaju i okolnosti pod kojima su dani, sadrže vlastite dokaze o svojoj izvornosti." (5T 658). Odgovarajući na upit svog sina W. C. Whitea o tome kako može razlikovati prirodni san od nadnaravnog viđenja, rekla je da može uočiti razliku jer „isti anđeo glasnik stoji uz mene i poučava me u noćnim viđenjima kao što stoji pokraj mene upućujući me u dnevnim viđenjima". Prirodni snovi nisu imali anđela glasnika, dok viđenja jesu. (u A. L.

White, *Messenger to the Remnant*, 7.). Također bi Ellen White imala viđenje dok se moli, bilo osobno ili javno. (npr. 5Bio 53, 54).

Neki su pogrešno pretpostavili da je Ellen White pisala svoje rukopise i knjige dok je primala viđenja, ili da je neka mehanička sila vodila njeno pero dok joj je um bio u nekoj vrsti ekstaze ili transa. Ili da je bilježila riječi koje joj je diktirao anđeo. U rijetkim slučajevima zabilježeni su izravni citati onoga što je anđeo rekao, a ostala prikazivanja njenog iskustva nisu točna. Ona sama, članovi njene obitelji i njeni najbliži prijatelji i poznanici mnogo su puta izjavili da Ellen White nije pisala svoje knjige dok je primala viđenja i da je zapravo trebala u potpunosti napregnuti svoje mentalne sposobnosti dok je pisala, budući da je bila potpuno svjesna svoje zadaće i riječi što ih je pisala. Godine 1860. ukratko je opisala kako su joj sadržaji otkriveni: „Budući da se često propituje o mojem stanju u viđenju, i nakon njega, želim reći da kada Gospodin smatra potrebnim dati mi viđenje, prenesena sam u prisutnost Isusa i anđela, i potpuno sam isključena za zemaljska događanja. Ne vidim dalje nego što me anđeo uputi. Moja je pozornost često usmjerena na prizore koji se zbivaju na zemlji. Ponekad sam odnesena daleko u budućnost i prikazano mi je što će se dogoditi. Zatim mi se opet prikazuju stvari kako su se dogodile u prošlosti.“ (2SG 292).

Ali možda je važnije pitanje od toga kako su viđenja Ellen White dana, zašto ih je primala. Viđenja Ellen White imala su brojne svrhe. Vjerovala je da se uloga njenih viđenja sastoji od prosvjetljenja njenog uma u širokom rasponu tema što ih je Bog želio njenim posredstvom priopćiti adventističkom narodu. Često su otkrivene poruke bile od općeg interesa i namjene, ali često su određene poruke upućivane pojedincima. I onda kad nije bila u viđenju, njena je dužnost bila prenijeti drugima upute, opomene i informacije što ih je primila. Dakle, njena služba, koja je proizlazila iz njenog proročkog dara, nije uključivala samo pružanje savjeta o različitim pitanjima koja utječu na razvoj Crkve adventista sedmoga dana, već je također uključivala i pisanje o biblijskim i povijesnim temama za duhovnu izgradnju naroda.

U mnogim viđenjima Ellen White su prikazani događaji iz prošlosti, sadašnjosti i budućnosti kao u panorami. Činilo joj se da je u brzom slijedu svjedočila živopisnom odvijanju raznih povijesnih scena. Na mnogima od tih viđenja temeljila je svoje opise kozmičkog sukoba između dobra i zla kako je prikazan u nizu *Sukob vjekova (*Conflict of the Ages Series*). U svom uvodu u knjigu *Velika borba* (*The Great Controversy*) ona daje uvid u ono što je mislila pod prosvjetljenjem svog uma dok prima viđenja i razlog primanja tih viđenja.

„Prosvjetljenjem Svetoga Duha spisateljici ove knjige otkriveni su prizori dugotrajnog sukoba između dobra i zla. S vremena na vrijeme dano mi je da u različitim stoljećima promatram prizore odvijanja velike borbe između Krista, Kneza života, Začetnika našeg spasenja, i Sotone, kneza zla, začetnika grijeha i prvog prijestupnika Božjeg svetog Zakona. … Kad mi je Božji Duh otkrio velike istine svoje Riječi i pokazao prizore prošlosti i budućnosti, rečeno mi je da upoznam druge s onim što mi je otkriveno – da slijedim tijek povijesti sukoba u prošlim vjekovima te da ga prikažem tako da rasvijetli budući sukob koji se naglo približava.“ (GC x, xi).

Često bi Ellen White u viđenjima vidjela događaje koji se odvijaju u vezi s nekom od adventističkih ustanova; ponekad bi se činilo da prisustvuje sastancima odbora. Ona bi svjedočila postupcima pojedinaca, čula izgovorene riječi i općenito promatrala okolinu (npr. CH 412, 413; Lt 30, 1887, u 8MR 315). Ponekad su Ellen White pokazane institucije ili zgrade prije nego što su podignute, čak i prije nego što su planirane (npr., Lt 135, 1903, u 3SM 55; 9T 28, 29; Lt 140, 1906, u HFM 77-82).

Posljednja točka koju treba razmotriti jest često ponavljana optužba da su viđenja Ellen White bila rezultat živčanog poremećaja (kao što je oblik epilepsije temporalnog režnja mozga) kao rezultat udarca kamenom u glavu koji je doživjela u dobi od devet godina. Ova se optužba prvi put pojavila oko 1887. godine, nakon što je bliski prijatelj Ellen White, Dudley M. Canright, napustio adventizam i postao ogorčeni protivnik pokreta. Iako Canright nije bio liječnik, optužbe su otada iznosili i liječnici.

Adventisti su na ovu optužbu odgovorili na dva različita načina. Prvi odgovor temeljio se na pažljivom proučavanju medicinskih dokaza o ozljedi glave Ellen White. Godine 1988. D. I. Peterson, profesor neurologije na Medicinskom fakultetu Sveučilišta Loma Linda i šef neurologije u Općoj bolnici Riverside u Kaliforniji, detaljno je analizirao dostupne dokaze o ozljedi glave Ellen White nakon nesreće, i njeno stanje uma i fizičke fenomene dok je bila u viđenju. Svoju studiju zaključio je izjavom da ona nije patila od „nekog oblika epilepsije". „Obilni dokazi podupiru uvjerenje da se 'nešto nadnaravno' *doista događalo* kad je Ellen White doživljavala svoja viđenja." (Peterson, 27).

Drugi odgovor na optužbu o neurološkom poremećaju dan je iz eksperimentalne perspektive, kako je to prikazao F. D. Nichol u knjizi *Ellen G. White i njeni kritičari* (*Ellen G. White and Her Critics*). Argument je ovako postavljen: Ako su viđenja Ellen White bila posljedica epilepsije, kako je onda mogla imati tako velik utjecaj na mladu denominaciju i na mnoge aspekte života, poput osobne duhovnosti, načela zdravlja, reforme obrazovanja i administrativnih uvida? Nakon što je opisao životni vijek Ellen White i njena postignuća, Nichol je zaključio: „U svjetlu ovog životopisa, iako kratkog, čovjek je u iskušenju odbaciti optužbu o njenoj mentalnoj bolesti ovdje i sada s jednom rečenicom komentara: Ako je takva mentalna bolest, od koje je navodno patila gospođa White, rezultirala životom požrtvovne službe i žara, dalekosežnim planiranjem misije, savjetima za sveto življenje i visoke standarde, nesebičnom ljubavlju prema potrebitima, i svim drugim kršćanskim milostima koje su zračile iz njenog života, tada bismo mogli svečano reći: *Bože daj nam više mentalno neprilagođenih ljudi!*" (50) Nicholov je zaključak možda i najjači argument koji su adventisti upotrijebili protiv svake kritike proročkog dara Ellen White – plodovi njenog djelovanja govore sami za sebe.

Vidi također: Viđenja velike borbe; Iceberg viđenje; Viđenje Salamanke.

Dodatno čitanje: H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998).134-169; F. D. Nichol, *Ellen G. White and Her Critics* (RHPA, 1951). 25-86; D. I. Peterson, *Visions or Seizures: Was Ellen White the Victim of Epilepsy?* (PPPA, 1988); A. L. White, *Ellen G. White – Messenger to the Remnant* (RHPA, 1969), 5-8; A. L. White, „Variation and Frequency of the Ellen G. White Visions" (Apr. 5, 1982, SDoc); W. C. White, „The Visions of Ellen G. White" (EGWE, 1905, SDoc). A chronological listing of Ellen White's published visions is found in the *Comprehensive Index to the Writings of Ellen G. White*, vol. 3, 2978-2984.

Denis Fortin

VIĐENJE O LEDENOJ SANTI. Viđenje što ga je Ellen White imala početkom mjeseca listopada 1903. godine i u kojem je pozvana de se suprotstavi „panteizmu" povezanom s knjigom J. H. Kellogga *Živi hram* (*The Living Temple*). Potaknuta tim viđenjem, Ellen White je iz Elmshavena poslala dva pisma koja su bitno utjecala na tijek Jesenskog zasjedanja Generalne konferencije 1903. godine. S obzirom na to da je dnevni red Zasjedanja već bio popunjen pitanjima vezanim za uspostavu sjedišta denominacije, izdavačke kuće, sanatorija i koledža u Washingtonu, D. C., rasprava o Kellogovoj knjizi prvotno je izostavljena iz njega, ali je oko

sredine dvotjednog vijećanja ipak naknadno uvrštena.

O toj se temi 13. listopada intenzivno raspravljalo, ali nije donesen nikakav zaključak. Nakon sastanka vodeći adventistički liječnik David Paulsen prišao je predsjedniku Generalne konferencije A. G. Daniellsu, zalažući se za prihvaćanje stajališta iznesenih u Kellogovoj knjizi *Živi hram*. „Dok smo stajali ispod ulične svjetiljke," prisjetio se Daniells kasnije, „rekao mi je: 'Napravio si životnu pogrešku. Kad završi taj metež, jednog ćeš se dana probuditi uvaljan u prašinu, a snagu vođenja imat će drugi'." Daniells mu je na to odgovorio: „Ne vjerujem u tvoje predviđanje. U svakom slučaju, biti uvaljan u prašinu radeći nešto za što u dubini svoje duše vjerujem da sam u pravu bilo bi mi i draže nego da hodam s prinčevima radeći nešto za što mi moja savjest govori da nije dobro." (Daniells, 336, 337).

Došavši te večeri kući, Daniells je našao dva pisma Ellen White. Kad ih je sljedećeg jutra pročitao sudionicima Zasjedanja, rasprave vođene prethodnoga dana dobile su obrat; raspoloženje, inače tipično za Dan zahvalnosti, ispunilo je ostatak jutra. Paulson, koji je bio prisutan, kasnije je izvijestio kako su ta dva pisma utjecala na njega. „Unatoč 'novome svjetlu' o svjedočanstvima, koje sam [od Kellogga] primio, ostalo mi je dovoljno duhovnog osjećaja da procijenim kako je u tom svjedočenju bilo nešto s čime moramo računati i sada i u vječnosti, tako da sam dohvatio telefon i nazvao dr. Kellogga u Battle Creek te ga zamolio da nam se pridruži. Nakon što je sljedeće večeri stigao, proveli smo velik dio noći u hotelu New Willard, iskreno tražeći od Boga mudrost i svjetlost, a tijekom tog doživljaja na usnama dr. Kellogga pojavio se jedan od sjajnih bljeskova istine koju sam često čuo kad bi je izgovarao u nekim velikim krizama i nedoumicama izazvanim određenim problemima. Rekao je: 'Doktore [Paulson], ovim razgovorom o „ljudskoj strani" *Svjedočanstava* uhvaćeni smo u zamku. Nema sumnje da ljudska strana *Svjedočanstava* postoji, ali u svemu što ta *Svjedočanstva* sadrže mnogo je više božanskoga nego što je u nama, i neka Bog nama, slabim smrtnicima, nikada ne dopusti da ukazujemo na tu ljudsku stranu ili je ističemo. Slabija stvar nikada ne može uništiti jaču. Prema svemu što dolazi iz tog izvora, mi se moramo odnositi s najvećim poštovanjem i tražiti od Boga da nam dâ mudrosti kako bismo to mogli primijeniti u svojem životu i svom usmjerenju.' Tog sam trenutka uvidio da je izrekao pravilna načela za odnos prema *Svjedočanstvima*, i sa zahvalnošću sam mu rekao: 'Doktore [Kellogg], dali ste mi svjetlost, svjetlost koja mi je trebala.'" (Moon, 300, broj 2).

Kellogg je odlučio na Zasjedanju 18. listopada izjaviti da će revidirati knjigu i „raditi u skladu s Generalnom konferencijom". U okružnicama poslanima „svim" njegovim „medicinskim misionarskim kolegama", vrlo je taktično priznao da je u svom poslu napravio neke temeljne pogreške i sada je želio raditi u „svojstvu sluge". Međutim, njegova promjena stajališta bila je prolazna. (Moon, 300, 301).

Nakon završetka jesenskog Zasjedanja, Daniells i Prescott prisustvovali su Zasjedanju Konferencije Atlantske unije (*Atlantic Union Conference*) u South Lancasteru, u državi Massachusetts. Daniells je od Ellen White primio još jedno pismo, u kojem su pojašnjene osnove njenih dvaju prethodnih pisama. Taj prikaz „viđenja ledene sante" postao je glavna referentna točka za Daniellsa i Prescotta tijekom sljedećih četiriju godina.

„Kratko vrijeme nakon što sam vam poslala *Svjedočanstva* za koja ste rekli da su stigla baš na vrijeme", napisala je Ellen White Daniellsu, „pročitala sam napis o nesreći broda koji je u magli udario u santu leda. Sljedećih sam noći spavala, ali vrlo malo. Činilo mi se da sam se

slomila kao što se slome kola ispod snoplja. Jedne noći preda mnom se pojavio jasan prizor. Morem, prekrivenim gustom maglom, plovio je brod. U jednom je trenutku brodski osmatrač povikao: 'Ledena santa pred nama!' I doista, pred parobrodom se ukazala ogromna ledena santa, viša od broda. Kapetan je povikao: 'Punom parom naprijed!' Nije bilo ni trenutka oklijevanja. Bilo je to vrijeme za odlučnu akciju. Strojar je maksimalizirao učinak pare, a kormilar je brod usmjerio ravno prema ledenome brijegu. Treskom su udarili u led. Bio je to strahovit udarac, od ledene sante odlomili su se komadi koji su s bukom poput grmljavine padali po palubi. Putnici su bili silno potreseni jačinom sudara, ali nijedan život nije izgubljen. Brod je bio oštećen, ali ne toliko da ne bi mogao biti popravljen. Odbivši se od ledene sante drhtao je cijelim tijelom, od pramca do krme, poput živog bića. A zatim je krenuo naprijed svojim putem. Shvatila sam značenje tog prikaza. Imala sam svoje naredbe. Čula sam riječi, poput živoga glasa našeg Kapetana: 'Punom parom naprijed!' Znala sam što mi je dužnost i da nemam ni trenutka za gubljenje. Došlo je vrijeme za odlučnu akciju. Bez odgađanja moram izvršiti naredbu: 'Punom parom naprijed!'" To je razlog zbog kojeg ste primili moja *Svjedočanstva*. Te sam se noći probudila u jedan sat iza ponoći i počela pisati onoliko brzo koliko je moja ruka uspijevala svladavati papir. Svi smo stajali na svojim mjestima poput vjernih stražara, radeći rano i kasno kako bi do sudionika Zasjedanja stigle upute za koje smo mislili da će vam pomoći." (Lt 238, 1903, 5Bio 301; Moon, 301, 302).

„Mislim da nikada nećete saznati", napisao je Daniells W. C. Whiteu, „kako nam je veliko olakšanje donijela korespondencija s vašom majkom. Bili smo napregnuti zbog nesigurnosti i smetenosti koje se ne mogu opisati." (AGD u pismu WCW-u, Nov. 20, 1903, u Moon, 302). Neizvjesnost među vođama Crkve, uključujući i Ellen White, oko toga kako se „približiti ledenoj santi" agresivno je rasla i dovela do daljnje konfrontacije na Saboru u *Berrien Springsu 1904. godine.

Vidi također: Viđenja Ellen White.

Dodatno čitanje: 5Bio 294-302, 332; A. G. Daniells, *The Abiding Gift of Prophecy* (PPPA, 1936), 336, 337; J. Moon, *W.* C. *White and Ellen* G. *White* (AUP, 1993), 297-302, 304-306, 371-375.

Jerry Moon

VIĐENJE U CAMDENU. Sporno viđenje što ga je 1851. godine navodno primila Ellen White u Camdenu, New York, u kući *Chandlera B. Prestona. (2SG 150, 151).

U lipnju 1851. James i Ellen White prisustvovali su konferencijama u Camdenu, New York (od 20. do 22. lipnja), te u West Miltonu, New York (od 27. do 30. lipnja). Dok je bila u Camdenu, Ellen White imala je jedno ili možda i dva viđenja, o kojima postoje četiri različita zapisa, ali nijedan od njih nije izvorni rukopis Ellen White. Iako se prepoznalo da nepostojanje izvornog rukopisa ne bi trebalo nužno diskreditirati autentičnost viđenja Ellen White, ipak se smatra da je nužan oprez u prihvaćanju sadržaja i formulacije objavljenih zapisa.

Prvi zapis viđenja u Camdenu (Ms 1, 1851, u 1SM 188, 189) nosi datum 21. lipnja 1851., a izvornik je nekoliko dana kasnije (29. lipnja) u Miltonu, New York, napisao „A. A. D." – pretpostavlja se da je to Abraham Dodge. (Inicijali su pogrešno navedeni kao „A. A. G." kad je zapis prvi put tiskan u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*), 22. ožujka 1892., te potom i prenesen u 1SM). Prema tom zapisu Ellen White vidjela je da se Drugi Kristov dolazak, suprotno uvjerenjima nekih adventista svetkovatelja nedjelje, ne bi trebao dogoditi 1851. godine te da adventisti svetkovatelji subote nisu trebali odrediti druge datume za taj događaj. „Gospodin mi je pokazao", svjedočila je, „da poruka mora ići i da ne smije biti vezana

za vrijeme; vrijeme nikada više neće biti ispit." (Ms 1, 1851, u 1SM 188). Dva druga zapisa viđenja u Camdenu nose datum 23. lipnja 1851. godine i odnose se na savjete Ellen White grupi Camden u pogledu na sestru Almiru Preston i brata i sestru Edwarda i Georgianne Prior. U ta se dva zapisa ne govori o određivanju vremena. Prvi od tih zapisa (Ms 2, 1851) prenio je Elmor W. Waters i odnosi se samo na situaciju sestre Preston; drugi je zapis napisao E. L. H. Chamberlain (Ms 2a, 1851), a odnosi se i na Almiru Preston i na oboje Priora.

Najkontroverzniji zapis viđenja u Camdenu objavio je R. R. Chapin. On nosi datum 29. lipnja 1851. (Ms 1a, 1851; varijanta zapisa nosi datum 24. lipnja). Sadržaj tog zapisa u potpunosti se razlikuje od ostala tri. U njemu Ellen White promiče ekstremni pogled na zatvaranje vrata i tvrdi da su Božji duh i suosjećanje toliko odvojeni od svijeta da kršćani ne bi trebali imati ikakvog suosjećanja prema bezbožnima jer da „zli ne mogu imati koristi od naših molitava". U toj je verziji problematično to što ga je Chapin prvi put razaslao nekoliko godina nakon 1851. godine, i to nakon što je napustio adventiste svetkovatelje subote i pridružio se opozicijskoj skupini **Messenger* Party. Taj zapis također čini problematičnim stajalište Russela F. Bartona iz Waterburyja u Vermontu, dodano na kraju verzije, u kojem se navodi da je „Eld. J. N. Loughborough, koji je znao sve o tom 'viđenju', u pismu koje mi je poslao nekoliko godina prije svoje smrti, ustvrdio da je zapis autentičan". Unatoč toj navodnoj pisanoj potvrdi autentičnosti, Loughborough nije znao ništa o tom viđenju jer je adventist postao tek 1852. godine, a Ellen White upoznao krajem te godine. Nadalje, 1905. godine, nakon što je posjetio ljude u Camdenu, Loughborough piše da je Ellen White viđenje u Camdenu imala početkom 1850. godine i da se to „viđenje odnosilo definitivno i posebice" na slučaj „izvjesne licemjerne žene", a ne na " opće stanje grešnika". (*The Great Second Advent Movement*, 233; usp. LS 129, 130). Dakle, razumno je pretpostaviti da je izjava Bartona na kraju Chapinove verzije možda bila namijenjena viđenju primljenom u Camdenu tijekom ranijeg posjeta, 1850. godine, i pogrešno je primijenjen na Chapinov zapis. (Ellen White prvi posjet Camdenu bilježi u 2SG 124–127, a i Chandler i E. A. Preston priznaju istinitost tog zapisa u 2SG 303)

Uriah Smith također neizravno upućuje na Chapinov zapis 1868. godine u svom odgovoru na neke izraze o 'zatvorenim vratima' kojima se koristila Ellen White. Iako je Smith citirao neke fraze iz Chapinovog zapisa, on nije nužno prihvatio njegovu autentičnost, budući da je njegova namjera bila raspravljati o izjavama za koje se tvrdi „da su dane kroz svako viđenje, objavljeno ili neobjavljeno". (*The Visions of Mrs. E. G. White* [1868], 28). Iako se pogled na 'zatvorena vrata' predstavljen u Chapinovom zapisu čini anakronim – adventisti svetkovatelji subote do 1850. godine udaljili su se od raznih teorija o 'zatvorenim vratima' (Lt 4, 1850, u 5MR 91), izraz 'zatvorena vrata' koji se upotrebljava u tom zapisu ne mora se razumjeti drugačije nego onako kako se Ellen White njime koristila u svojim prvim viđenjima, a to je: „Zao svijet, nakon što je odbacio svjetlo, odbačen je od Boga." (1SM 64).

S obzirom na nedostatak jasnih dokaza o tome što je Ellen White vidjela u Camdenu, samo prvi od tih zapisa (Ms 1, 1851) smatra se neupitno originalnom i autentičnom, jer ga i ona sama citira. I Mss 2 i 2a, 1851, također se čine vjerodostojnim zapisima, ali ih Ellen White nikada nije podržala. Chapinov zapis (Ms 1a, 1851), nasuprot tome, vjerojatno je lažan.

Vidi također: Apokrifna viđenja i stajališta.

Dodatno čitanje: F. D. Nichol, *Ellen G. White and Her Critics* (RHPA, 1951), 229, 230, 615-619; W. H. Johns, „1851 Camden Vision: Genuine or Counterfeit?" (unpublished pa-

per), DF 103-b, CAR; D. E. Robinson, „That Alleged 'Camden Vision'", *Ministry,* March 1943; see DF 103-b, CAR.

Denis Fortin i Gilbert Valentine

VIĐENJE U SALAMANCI. Pateći od glavobolje i prehlade, Ellen White je triput propovijedala u Salamanci, u državi New York, početkom studenoga 1890. godine. Dok se 3. studenoga odmarala u kući Hicksovih, dobila je viđenje povezano s *nakladničkim djelom. U viđenju je vidjela ljude iz Battle Creeka kako razgovaraju o tome trebaju li izbaciti članke o suboti i Drugom adventu objavljene u časopisu **Američki stražar* (*American Sentinel*) kako bi povećali njegovu čitanost. Sutradan je dvaput pokušala sadržaj tog viđenja prenijeti W. C. Whiteu i A. T. Robinsonu, ali ničega se nije mogla prisjetiti. U tjednima koji su uslijedili putovala je u Virginiju, Connecticut, Massachusetts i Washington, D. C., i potom se krajem prosinca vratila u Battle Creek. Više puta tijekom tih putovanja dobila je nova viđenja o istoj temi, pa je neke od detalja zapisala u svom dnevniku. U subotu 7. ožujka 1891. godine pokušala je to viđenje ispričati zastupnicima na Zasjedanju Generalne konferencije u Battle Creeku, ali ga se opet nije mogla sjetiti. Međutim, u nedjelju ujutro, 8. ožujka, „probudila sam se s odlučnim dojmom da bih trebala otići na sastanak propovjednikâ i prenijeti im poruku koju mi je Gospodin dao u Salamanci, u državi New Yorku, tijekom našeg tromjesečnog putovanja". (Ms 19A, 1891, u 3Bio 479). Nakon što je oko dva sata sastavljala izvještaj o tom viđenju, rano ujutro otišla je u Tabernakul na sastanak propovjednika i iznijela im riječi i djela ljudi koji su željeli odbaciti osvrte na adventističke doktrine objavljene u *Američkom stražaru*.

Kad je nakon završenog izlaganja sjela, *A. F. Ballenger je ustao i rekao: „Bio sam na tom sastanku vijeća ... sinoć. … Bio sam na pogrešnoj strani u pogledu na to pitanje, ali sada ću stati na pravu stranu." (3Bio 480). *A. T. Robinson, *Dan T. Jones i 30 ostalih koji su te subotnje večeri bili na tajnom sastanku posvjedočili su da je opis Ellen White istinit i priznali da su pogriješili.

Ellen White na to je zaprepašteno uzviknula: „Sinoć!" Ona je, naime, mislila da se sastanak održao prije nekoliko mjeseci, kada joj je u viđenju i prikazan. Sada je shvatila zašto joj sve do 8. ožujka nije bilo dopušteno prisjetiti se viđenja: sastanak koji joj je bio prikazan još nije bio održan. Nepotrebno je reći da je sve povezano s tim viđenjem ostavilo dubok dojam na ljude koji su tog jutra bili prisutni u Tabernakulu.

Vidi također: Viđenja Ellen White (*Visions of Ellen G. White*).

Dodatno čitanje: 3Bio 464-482; LS 309-318; 2SG 292, 293; R. W. Olson, „The Salamanca Vision and the 1890 Diary" (EGWE, SDoc); A. L. White, „The Story of the Salamanca Vision" (DF 107-b, CAR); H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 151 note 24; 188, 189.

Brian E. Strayer

VINO vidi **NAPITCI; UMJERENOST**

VJEKOVNI SUKOB, NIZ. (*The Conflict of the Ages Series*). Niz od pet knjiga koje prikazuju kozmički sukob između Krista i Sotone, od Luciferova pada s Neba tijekom povijesti sve do kraja tisućljeća. Tih pet knjiga pruža teološki okvir za sve ostalo što je Ellen White kazivala.

Niz Vjekovni sukob imao je tri progresivne faze razvoja. U prvoj fazi bile su četiri knjige tiskane 1858. godine pod naslovom **Duhovni darovi*, knjiga 1. (*Spiritual Gifts.* Volume 1, 1858) i podnaslovom Velika borba između Krista i njegovih anđela sa Sotonom i njegovim anđelima (*The Great Controversy Between Christ and His Angels, and Satan and His Angels*), koje

su dale smjer cjeloživotnom širenju teme o vjekovnom sukobu. U toj prvoj knjizi opisani su pad Sotone s neba, Pad Adama i Eve, Kristovo djelo, apostolska Crkva, veliko otpadništvo, reformacija i razdoblje od pojave millerizma do kraja tisućljeća. (Druga knjiga (*Volume 2*) u tom nizu bila je autobiografija Ellen White).

Materijal obuhvaćen trećom knjigom objavljenom 1864., te četvrtom knjigom objavljenom 1864. godine, bio je vremenski ograničeniji. U trećoj knjizi prepričana je povijest Biblije od stvaranja do Mojsijeva zakona, a u prvome dijelu četvrte knjige nastavlja se s poviješću od gradnje Šatora u pustinji do Kristova vremena. Tako je u stvarnosti prvom, trećom i četvrtom knjigom obuhvaćeno cijelo razdoblje borbe. Pristup, međutim, nije imao ni obuhvat ni dubinu kasnijih doprinosa temi *Vjekovnog sukoba*.

Druga etapa u razvoju niza Vjekovni sukob četiri su knjige pod naslovom **Duh proroštva* (*The Spirit of Prophecy*). Prva knjiga, objavljena 1870. godine, počinje padom Lucifera i bavi se biblijskom poviješću do vremena Salomona. U njoj su uglavnom prošireni sadržaji predstavljeni u trećoj i četvrtoj knjizi iz niza *Duhovni darovi* (*Spiritual Gifts*). Druga je knjiga objavljena 1877. godine i ona pokriva Kristov život od njegovog rođenja do trijumfalnog ulaska u Jeruzalem. Ona je ustvari duža i proširena verzija sadržaja objavljenih u prvoj polovici prve knjige iz niza *Duhovni darovi*. U dvadeset poglavlja treće knjige (1878) Ellen White bavila se posljednjim danima Kristove službe, a u jedanaest poglavlja razmatrala je život i rad apostola. Kao i druga knjiga, i ova je također bila proširenje materijala objavljenih u prvoj knjizi niza *Duhovni darovi*. Četvrta knjiga, objavljena 1884. godine, pokriva razdoblje od uništenja Jeruzalema do kraja tisućljeća i bila je proširenje materijala koji su objavljeni u drugoj polovici prve knjige iz niza *Duhovni darovi*. Godine 1885. ta je knjiga formatom prilagođena kolporterskoj prodaji neadventističkoj javnosti, a njen podnaslov postao je njen naslov: *Velika borba između Krista i Sotone tijekom kršćanske dispenzacije* (*The Great Controversy Between Christ and Satan During the Christian Dispensation*). Pod tim naslovom knjiga je revidirana 1888. i opet 1911. godine, te je postala peta knjiga u nizu Vjekovni sukob.

Treća i završna etapa u razvoju niza *Vjekovni sukob* imala je pet knjiga, nadograđenih, ali i znatno ojačanih sadržajima prethodno razvijenima u nizovima *Duhovni darovi* i *Duh proroštva*. Prva knjiga **Patrijarsi i proroci* (*Patriarchs and Prophets*), objavljena 1890. godine, opisivala je borbu između Boga i Sotone od pobune na Nebu do Davidove vladavine. Knjiga **Proroci i kraljevi* (*Prophets and Kings*), objavljena 1917. godine, počinje sa Salomonom i nastavlja se događajima do kraja starozavjetnog razdoblja.

Mnogi ljudi smatraju da je treća knjiga u tom nizu **Čežnja vjekova* (*The Desire of Ages*), objavljena 1898. godine, najbolje djelo Ellen White. Ono opisuje Isusov život, smrt i uskrsnuće. Priprema knjige *Čežnja vjekova* bila je djelo ljubavi što je Ellen White uzelo veći dio desetljeća. Napisala je da bi „Bog bio zadovoljan kad bi knjigu *Čežnja vjekova* vidio u svakome domu“. (CM 126).

**Djela apostola* (*The Acts of the Apostles*), objavljena 1911. godine, četvrta je knjiga u nizu Vjekovni sukob. Prati borbu između dobra i zla od Djela apostolskih do Ivanovog Otkrivenja. U godinama između tiskanja treće knjige iz niza *Duh proroštva* 1878. godine, i knjige *Djela apostola*, Ellen White je 1883. godine objavila *Životni zapisi apostola Pavla* (*Sketches From the Life of Paul*). To djelo s trideset i dva poglavlja pružilo je osnovu za kasniji razvoj knjige *Djela apostola*.

Peta knjiga u nizu Vjekovni sukob bila je **Velika borba* (*The Great Controversy*). Ta knjiga, kao što je ranije već napomenuto, prvi je put objavljena kao četvrta knjiga u nizu *Duh*

proroštva 1884. godine. No, otkako je 1885. godine postala knjigom namijenjenom prodaji uglavnom neadventističkoj javnosti, Ellen White i nakladnici smatrali su 1888. godine da je najbolje prilagoditi je širem čitateljstvu. Na traženje Ellen White 1911. godine objavljeno je dopunjeno izdanje. U njemu su ispravljene neke povijesne činjenice i zamijenjene autoriziranim navodima. Knjiga *Velika borba* prati borbu između Krista i Sotone tijekom postbiblijskog razdoblja. Počinje uništenjem Jeruzalema u 70. godini poslije Krista, prolazi kroz Crkvenu povijest i doseže vrhunac s prorečenim događajima u Svetome pismu povezanim s Drugim Kristovim dolaskom. U završna poglavlja *Velike borbe* uvršteni su i millerizam i tijek povijesti proroštva adventista sedmoga dana.

Knjiga *Velika borba* rival je knjizi *Čežnja vjekova* u dobivanju titule najvažnijeg djela Ellen White. Sama Ellen rekla je da je cijeni „više od srebra ili zlata". (CM 128). Također je napisala da joj je „stalo vidjeti široku distribuciju ove knjige više nego ikoje druge koju sam napisala; jer u *Velikoj borbi* posljednja poruka upozorenja svijetu daje se izrazitije nego u bilo kojoj drugoj knjizi". (CM 127).

Pet knjiga u nizu Vjekovni sukob Ellen White je napisala držeći na umu i adventističke i neadventističke čitatelje. Željela je da poruke javnosti upućene u tim knjigama dopru do najšireg kruga čitatelja. Korištene zajedno s proučavanjem Biblije, knjige su mnoge dovele bliže Bogu i omogućile im da bolje razumiju Njegovu Riječ. Nema boljeg načina za upoznavanje sa spisima Ellen White nego što je čitanje niza Vjekovni sukob. Sažetu verziju tog niza objavila je nakladnička kuća Pacific Press 1980-ih godina, a trenutačno se ponovno tiska u modernom engleskom formatu.

Sva tri seta knjiga o razdoblju velike borbe još uvijek se tiskaju. U svima se iznose tvrdnje Ellen White koje su joj dane u viđenju oko 1848. godine, a potom i osnažene proširenim viđenjem u Lovett's Groveu, u državi Ohio, u proljeće 1858. godine. Nakon viđenja Ellen White proučavala je i Bibliju i povijest Crkve kako bi se upoznala s obrisima povijesti borbe dobra i zla koje je imala u viđenjima. (vidi GC xi, xii).

Vidi također: Život Kristov.

George R. Knight

VJENČANI PRSTEN. Mnogi od prvih adventista potjecali su iz puritanskog i metodističkog okruženja u kojem se promicalo skromnost, štedljivost i jednostavnost u svim područjima života i posljedično tome zabranjivalo nošenje zlatnog nakita (a također i kartanje, kockanje, ples itd.), smatrajući ga svjetovnim običajem koji je u suprotnosti sa Svetim pismom. Biblijske zapise iz Prve poslanice Timoteju 2,9 i Prve Petrove poslanice 3,3 navodili su u prilog izričitoj zabrani „nošenja zlata" (u spisima Ellen White primjere vidi u AA 523; CG 416; Ev 270, 271; GC 462; 2SG 100, 228, 229; 1SG 20, 21). Većina njih nije nosila vjenčani prsten.

Tijekom druge polovice devetnaestoga stoljeća useljenici koji su dolazili u Sjedinjene Američke Države donosili su sa sobom i svoje nacionalne običaje, pa tako i običaj nošenja vjenčanog prstena. Neki od njih postali su adventisti sedmoga dana i prestali su nositi prsten, jer ničime nisu željeli oskvrnuti jedinstvo vjernika. Kad je Crkva počela slati misionare u mnoge dijelove svijeta, oni su često dolazili u kontakt s lokalnim običajima, uključujući i nošenje vjenčanog prstena. Kako bi se više približili onima s kojima su radili, neki od misionara prihvatili su i nošenje vjenčanog prstena. Nakon povratka kući, s tim su običajem nastavili, što je kod članova njihove Crkve izazvalo zabrinutost i neodobravanje.

Tijekom 1890-ih godina, dok je živjela u Australiji, Ellen White napisala je svoje jedino stajalište o vjenčanom prstenu. Iznijela ga je 3. kolovoza 1892. godine u pismu s početnom

rečenicom „Draga moja braćo i sestre!“ – misleći ponajprije na australske adventiste, ali i na Crkvu općenito – i naknadno je objavljeno pod naslovom „Brižno upravljanje koje treba prakticirati u svemu“. (TM 180, 181). To njeno stajalište odvraćalo je od nošenja vjenčanog prstena, osim u zemljama u kojima je ono bilo obaveza i u kojima bi ga adventisti – u tom okruženju – mogli nositi bez grižnje savjesti. Stajalište se odnosi na četiri glavna pitanja: na utjecaj, „previranje“ u Crkvi, upravljanje financijama i individualnu savjest. (vidi Coon, 7).

Ellen White susrela se s nošenjem vjenčanog prstena i za vrijeme svog dvogodišnjeg boravka u Europi. Jedan je propovjednik bio prilično nepopustljiv prema tvrdnji da je vjenčani prsten nakit. On se u Europi nije smatrao ukrasom, već oznakom bračne vjernosti. Na pitanje o tome, Ellen White je odgovorila da „tamo gdje se nošenje vjenčanog prstena smatra običajem pokazivanja odanosti, naše propovjednike ne bi trebalo prisiljavati da se toga odreknu“. (W. C. White u pismu D. C. Babcocku, 6. kolovoza, 1913. godine).

Kad je *W. C. White 1891. godine pratio svoju majku na putovanju u Australiju, bio je udovac. Nekoliko godina kasnije vjenčao se s *Ethel May Lacey, mladom Britankom koja je rođena u Indiji, školovala se u Engleskoj, a nakon toga živjela na Tasmaniji. U kulturi tih triju zemalja vjenčani prsten smatralo se znakom bračne vjernosti. Ellen White svojoj novoj snahi nije zamjerala nošenje prstena. Međutim, ona sama vjenčani prsten nikada nije nosila, ni u Americi, ni u Europi ni u Australiji. (May Lacey White svoj je vjenčani prsten nosila samo nekoliko mjeseci. Skinula ga je kad ga je jednom prije nego što je nasapunala ruke, želeći ih oprati, stavila na policu i nikada ga više nije vratila na ruku.)

Iz stajališta Ellen White o zlatnom nakitu potpuno jasno proizlazi da ona jednostavan vjenčani prsten bez dragulja nije izjednačavala s prstenjem za ukrašavanje. I u Europi i u Australiji savjetovala je propovjednicima da u svojim zajednicama ne inzistiraju na tome da žene odbace svoj vjenčani prsten. Ali kad bi neke supruge američkih propovjednika vjenčani prsten stavile na ruku, smatrala je to suvišnim. U Sjevernoj Americi nošenje vjenčanog prstena nije se smatralo obaveznim.

Dodatno čitanje: R. W Coon, „The Wedding Band, Ellen G. White, and the Seventh-day Adventist Church“ (EGWE, SDoc); C. Morgan, *The Wedding Ring and Adornment: An Analysis and Appeal* (Roseville, Calif.: Amazing Facts, 2002); A. M. Rodriguez, *Jewelry in the Bible* (Silver Spring, Md.: Ministerial Associate of the General Conference, 1999).

Norma Collins

VJERA I DJELA (*Faith and Works*, nakladnik knjige SPA, 1979, 122). Kompilacija od devetnaest izlaganja na temu pravednost vjerom i uloga vjere i djela u kršćanskom životu, od tekstova što ih je Ellen White napisala između 1881. i 1902. godine. Ta su izlaganja objavljena kronološkim slijedom, a preuzeta su iz objavljenih propovijedi i članaka u časopisima *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) i *Znaci vremena* (*Signs of the Times*). Iako namjera ove knjige nije iscrpno iznijeti tu temu, osnovni sadržaji istaknuti u toj knjizi prožimaju mnoge od drugih knjiga Ellen White te stoga propovijedi i članci koji su ovdje odabrani predstavljaju dobar uzorak njenog razmišljanja o tim doktrinama.

U svojim izlaganjima o toj temi Ellen White pokušala je održati ravnotežu između biblijskog učenja da je spasenje dar Božje milosti prihvaćen u životu kršćanina po vjeri i da će u isto vrijeme prava vjera „dovesti do savršene usklađenosti s Božjim zakonom. Vjera se očituje u djelima” (52). Stoga je ona uočila blizak sklad između Božjeg zakona i evanđelja spasenja u Isusu Kristu te je izbjegavala svako poti-

skivanje važnosti, bilo vjere ili zakona u planu otkupljenja.

VJERA KOJOM ŽIVIM (*The Faith I Live By*, nakladnik knjige RHPA, 1958, 384). Peta knjiga za *dnevna bogoslužja u izdanju Društva za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*). Materijali odabrani za ove dnevne meditacije izvučeni su iz objavljenih djela Ellen White, s referencijama za svaki citat koje su navedene na kraju knjige. Svaki mjesec slijedi drugačiju temu i predstavlja odabire namijenjene pružanju kako inspiracije tako i informacija o glavnim doktrinama kršćanske vjere. Mjesečne teme uključuju Božju riječ, Božanstvo, Sotonu i veliku pobunu, Božji lijek za grijeh, obraćenje i novi život u Kristu, Božje Svetište, dom usredotočen na Krista, posljednju Kristovu Crkvu i događaje na kraju vremena. Knjiga također sadrži kazalo dnevne literature i predmetno kazalo.

VJERA. Za Ellen White, istinska je vjera odgovor kršćanina na Božju milost, a njena kvaliteta ovisi o ispravnom razumijevanju Božjeg karaktera. Pogreška ne postaje istinom samo zato što osoba vjeruje u nju. (1SM 346). Apostol Pavao je vjerovao u svoje židovsko nasljeđe koje je poticalo njegovu revnost za pravnu poslušnost formama i ceremonijama, ali njegova je „vjera [bila] izvan Krista". Kad je Pavao razumio istinu „kakva je u Isusu", njegov „um i karakter" promijenili su se i kasnije ništa „nije moglo uzdrmati njegovu vjeru". (1SM 346). Vjera je obilježje kršćana koji priznaju Božju volju, vjeruju Njegovoj prosudbi i traže Njegovu milost oprosta i silu u želji da odražavaju lik svog Gospodara. (GC 469).

Prava vjera, za razliku od nominalne, povezuje „prosvijetljeni intelekt" sa „srcem koje može razabrati i cijeniti nebesko blago", što dovodi do „pokajanja i preobrazbe karaktera", budući da prihvaća „evanđeosko blago, sa svim obvezama na koje ono upućuje". (COL 112). „Nominalna vjera u Krista … prihvaća ga samo kao Spasitelja svijeta", ali Ga ne grli kao osobnog Spasitelja. Vjera je više od „pukog intelektualnog pristanka na istinu", više od „mišljenja". „Spasonosna je vjera sporazum po kojem se oni koji prime Krista sami pridružuju zavjetnom odnosu s Bogom. Prava je vjera život. Živa vjera znači rast životnosti, potpuno povjerenje na osnovi kojeg duša postaje pobjedonosno silna." (DA 347).

Ona je više od „povremene vjere" ili „pukog intelektualnog pristanka", a Ellen White je tvrdila da je „spasonosna vjera … ukorijenjena u srcu, … [te prihvaća] Krista kao osobnog Spasitelja. … Ova vjera navodi svog posjednika da sve osjećaje svoje duše usmjeri prema Kristu; njegovo je razumijevanje pod kontrolom Duha Svetoga, a njegov se karakter oblikuje prema božanskoj slici. Njegova vjera nije mrtva." (1SM 391).

Takva vjera „uvažava cijenu spasenja", jer „kad osjećate da je Isus umro za vas na okrutnom križu Kalvarije, imate inteligentno razumijevanje vjere da vam Njegova smrt omogućuje da prestanete činiti grijeh te da usavršite pravedan karakter po Božjoj milosti koja vam je darovana Kristovom krvlju." (RH, July 24, 1888).

Samo „priznanje vjere" i „posjedovanje istine" jesu „dvije različite stvari". (COL 97). „Legalistička religija ne može dovesti dušu u sklad s Bogom. Tvrda i kruta pravovjernost farizeja, lišena kajanja, nježnosti ili ljubavi, bila je samo kamen spoticanja grešnicima. … Jedina je prava vjera ona koja 'djeluje iz ljubavi' (Gal 5,6) da pročisti dušu. Ona je kao kvasac koji mijenja karakter." (MB 53).

Prava je vjera proces i stav kojim „upoznajemo Boga eksperimentalno", dokazujući sami sebi „stvarnost Njegove Riječi i istinitost Njegovih obećanja". Kroz tu „spoznaju Boga i Njegove Riječi osobnim iskustvom", kršćanin „učvršćuje vjeru u božansko porijeklo Svetoga pisma. Tako dokazuje da je Božja riječ istina i

on zna da istina nikada ne može proturječiti sama sebi." (MH 461, 462).

Budući da je vjera ključni element u *pravednosti vjerom, ograničeno ili lažno shvaćanje vjere vodi do pogrešnih doktrina o tome kako se ljudi i žene spašavaju. „Jedini način na koji … [oni] mogu postići pravednost jest vjerom." Vjerom vjernik „može prinijeti Bogu Kristove zasluge, a Gospodin stavlja poslušnost svoga Sina na račun grešnika. … Ovako se vjera uračunava u pravednost." (1SM 367).

Nadalje, ispravno razumijevanje prave vjere također podrazumijeva da „iako Bog može biti pravedan, i čak opravdati grešnika kroz Kristove zasluge, nijedna … [osoba] ne može pokriti … [svoju dušu] haljinom Kristove pravednosti dok sudjeluje u poznatim grijesima ili zanemaruje poznate dužnosti. Bog zahtijeva potpunu predaju srca prije opravdanja; a kako bi čovjek zadržao opravdanje, mora postojati stalna poslušnost kroz aktivnu, živu vjeru koja djeluje ljubavlju i čisti dušu." (1SM 366).

Kršćanski život stalne poslušnosti moguć je samo zato što „istinska vjera prisvaja Kristovu pravednost, a grešnik postaje pobjednik s Kristom; jer postaje sudionik božanske naravi, te se tako ujedinjuju božanstvo i čovještvo". (*ibid.,* 363, 364). Prava vjera postaje stav uma i srca kojim ostajemo u Kristu. (*ibid.,* 335).

Nagađanje je Sotonina imitacija vjere. „Vjera polaže pravo na Božja obećanja i donosi plod poslušnosti. Pretpostavka također polaže pravo na obećanja, ali ih koristi kao što ih je koristio Sotona - da bi opravdao prijestup. … Vjera ne polaže pravo na naklonost Neba bez ispunjavanja uvjeta uz koje se daje milost. Istinska vjera ima svoj temelj u obećanjima i svemu onom što nam pruža Sveto pismo." (DA 126).

Vjera nije slijepi skok kada sve drugo propadne, jer „Bog nikada ne traži od nas da vjerujemo bez pružanja dovoljno dokaza na kojima možemo temeljiti svoju vjeru. Njegovo postojanje, Njegov karakter, istinitost Njegove riječi, sve je to potvrđeno mnogim dokazima koji su upućeni našem razumu; a to je osvjedočenje obilno. Ipak, Bog nikada nije uklonio mogućnost sumnje. Naša vjera mora počivati na osobnom osvjedočenju, a ne na nabrajanju dokaza. Oni koji žele sumnjati imat će priliku; a oni koji stvarno žele znati istinu pronaći će obilje dokaza na kojima će temeljiti svoju vjeru." (SC 105). Poznavanje istine o Bogu motivira povjerenje u Boga, „vjerovanje da nas On voli i da zna što je najbolje za nas. … Istina, čestitost i neporočnost istaknuti su kao tajne uspjeha u životu. I upravo nas vjera nadahnjuje tim načelima." (Ed 253).

Dodatno čitanje: COL 95-114; SC 49-55, 105-113; H. E. Douglass*, Faith, Saying Yes to God* (SPA, 1978).

Herbert E. Douglass

VJERA KOJA LIJEČI vidi **MOLITVA ZA BOLESNIKE**

VJERSKA SLOBODA. Protivljenje ozakonjenju neradne nedjelje potaknulo je borbu za vjersku slobodu, a adventisti su brzo proširili taj prosvjed, izjavljujući da će „prekršiti zlatno pravilo" ako prešutno pristanu na rješavanje vjerskih pitanja bilo koje vjerske zajednice zakonskim putem. (*American Sentinel*, Oct. 23, 1889). U časopisu *Američki stražar* (*American Sentinel*), koji je preteča današnjeg časopisa *Sloboda* (*Liberty*) i Nacionalne udruge za vjersku slobodu (*National Religious Liberty Association*), agitirali su protiv svih oblika vladinih ograničenja slobode savjesti.

Iako su nedjeljni zakoni bili glavni fokus većine članaka *Američkog stražara*, časopis se također bavio pitanjima kao što su: prijedlog da se zabrane župne škole; zahtjev da učenici/studenti javnih škola – uključujući rimokatolike – koriste prijevod Biblije kralja Jamesa (*King James Version*); pokušaj da se spriječi univerzaliste od propovijedanja u domovima umirovljenih vojnika jer njihovi stavovi nisu

smatrani pravovjernima. *Američki stražar* svako je od ovih nastojanja prikazivao kao prekršaj ili pokušaj povrede vjerskih sloboda. S vremenom će adventisti sedmoga dana biti priznati kao jedni od najistaknutijih američkih zagovornika vjerskih sloboda i odvojenosti Crkve od države.

Ellen White je s entuzijazmom podržala uključivanje denominacije u arenu vjerskih sloboda. Promatrajući problematiku povijesno i proročanski, kao i reagirajući na događanja svojega vremena, opisivala je rane vjerske disidente kao što su John Wycliffe, protestantski reformatori i puritanci, kao one koji se bore za slobodu savjesti, iako „nisu bili potpuno slobodni" od „duha netolerancije" i nisu svi u potpunosti „shvatili veliko načelo vjerske slobode". (GC 292, 293). Posebno je pohvalila Rogera Williamsa koji je razumio „što je malo njih u to vrijeme razumjelo – da je ova sloboda neotuđivo pravo svih, bez obzira na njihovo vjersko uvjerenje". (*ibid.*, 293). „Barjak istine i vjerske slobode što su ga visoko uzdizali utemeljitelji evanđeoske Crkve i Božji svjedoci u prošlim stoljećima, u ovom je posljednjem sukobu povjeren našim rukama." (AA 68, 69).

Izjavljujući da Sotona „radi na ograničavanju vjerske slobode" (7T 180) i da vladini službenici koji donose takve restriktivne zakone „preuzimaju pravo koje pripada samo Bogu" (DA 630), predvidjela je konačnu propast vjerskih sloboda, čak i u Sjedinjenim Američkim Državama. (Ev 236). Potičući adventiste sedmoga dana da se snažno odupru razvoju događaja u tome smjeru, rekla je: „Naša je dužnost da ustanemo kad vidimo znakove opasnosti." Ona je također dodala: „Ne vršimo Božju volju ako sjedimo u tišini, ne čineći ništa za očuvanje slobode savjesti." (5T 713, 714).

Vidi također: Crkva i država; nedjeljno zakonodavstvo; Sjedinjene Američke Države u proročanstvu.

Dodatno čitanje: 5T 7 11-721; 9T 227-231; TM 206, 219: SR 338, 339; GC 80, 201, 251, 252, 289-298, 363; *American Sentinel*, 1886-1893 (vidi Jan. 30, June 26, i Oct. 23, 1889, i Mar. 6, 1890); D. Morgan, *Adventism and the American Republic: The Public Involvement n/a Major Apocalyptic Movement* (Knoxville, Tenn: University of Tennessee Press, 2001); A. Phelps Stokes and L. Pfeffer, *Church and State in the United States,* rev. one-vol. ed. (New York: Harper& Row, 1964), 344, 345; L. Pfeffer, *Church, State. and Freedom*, rev. ed. (Boston: Beacon Press, 1967), 340.

Dennis Pettibone

VJESNICA GOSPODNJA. Ellen White često je koristila izraz *vjesnik Gospodnji* (Mal 2,7) kad je govorila o biblijskim prorocima koji su imali konkretne poruke od Boga za narod. Koristila je ovaj izraz, a ne izraz *prorok*, da bi opisala svoju službu. U razumijevanju same sebe smatrala se „krhkim instrumentom", i „protočnikom koji prenosi svjetlo". (10MR 343). Pred crkvom u Battle Creeku, 2. listopada 1904. godine, rekla je: „Kao što sam rekla jučer, nisam proročica. Ne tvrdim da sam vođa; tvrdim da sam jednostavno Božja vjesnica, i to je sve što sam ikada tvrdila." (5Bio 355). (Željela je razjasniti da je njeno djelovanje više od onog što se uobičajeno pripisuje „proroku" – onome koji se prvenstveno bavi predviđanjima.) U pismu dr. J. H. Kelloggu 1905. godine rekla je: „Nije u redu da mislite kako nastojim biti prva, kako težim za vodstvom. … Želim da se razumije kako nemam ambicija nositi ime vođe, ili bilo koje drugo ime koje mi se može dati, osim imena Božje vjesnice." (5MR 439). Godine 1906. ponovno je istaknula: „Ne želim ništa za sebe tvrditi, *samo da mi je priopćeno da sam Gospodnja vjesnica*; da me On u mladosti pozvao da budem Njegova vjesnica, da primam Njegovu riječ i prenosim jasnu i odlučnu poruku u ime Gospodina Isusa." (1SM 32). „Nikada nisam tvrdila da sam proročica. Ako me drugi tako zovu ne polemiziram s njima. Ali

moje je djelovanje obuhvatilo toliko područja da se ne mogu nazvati drugačije nego vjesnicom, poslanom da prenese Gospodinovu poruku Njegovom narodu i da prihvatim bilo koji posao na koji mi On ukaže." (*ibid.,* 34).

Vidi također: Ellen White nije prorok.

Dodatno čitanje: 1SM 31-36; H. E. Douglass. *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 170-179.

Herbert E. Douglass

VODA vidi **NAPITCI; HIDROTERAPIJA**

VODIČ KROZ PROROŠTVO U ADVENTNOME POKRETU: DOPISNI TEČAJ ADVENTISTA SEDMOGA DANA (*Prophetic Guidance in the Advent Movement: A Seventh-Day Adventist Correspondence Course*, Los Angeles: Prophetic Guidance School of the Voice of Prophecy, 1960). Serija od 24 lekcije o daru proroštva i službi Ellen White. Taj dopisni tečaj pripremljen je kao sredstvo za njegovanje vjere adventista sedmoga dana u Božje vodstvo proročkom službom Ellen White, koji se uglavnom koristio tijekom molitvenog sastanka sredinom tjedna. Lekcije su obuhvaćale razne teme, kao što su: biblijski dar proroštva, provjere vjerodostojnosti proroka, pozivanje Ellen White u službu, njena uloga u adventističkom pokretu, njen odnos prema crkvenim vođama i biblijske doktrine. Kao dodatni materijali i udžbenik za dopisni tečaj korištena je knjiga *Blago škrinje duha proroštva: adventska izvorna zbirka materijala o daru proroštva u Crkvi ostatka i život i djelo Ellen White* (*The Spirit of Prophecy Treasure Chest: An Advent Source Collection of Materials Relating to the Gift of Prophecy in the Remnant Church and the Life and Ministry of Ellen* G. *White,* Voice of Prophecy, 1960, 192).

VODSTVO. Ellen White sebe nije smatrala teoretičarkom vodstva. Međutim, u njenim spisima intenzivna duhovnost, osnaženi poziv, relacijska zajednica i prioriteti misije, načela su vodstva koja predstavljaju smjernice za Crkvu u svim vremenima. Najvažniji doprinosi razumijevanju vodstva tako su sveobuhvatni, nepromjenjivi ili suptilni u svom osnovnom značenju da ih se često zanemaruje. Tako je i sa savjetima Ellen White. Ona je smatrala da vodstvo nije samo zauzimanje određenih pozicija nego i svačija mogućnost da služi u Kristovom djelu. (COL 330).

Za razliku od pojedinačnih kvaliteta muškaraca i žena izabranih za službu u Crkvi, dominantna tema savjetâ Ellen White o vodstvu odnosi se na cjelokupnu zajednicu. Ona predviđa odnose koji prožeti Duhom Svetim utječu u više smjerova. Tim utjecajem vjernici se prilagođavaju zahtjevima služenja bez ikakve prisile. (6T 418, 419). Takav način vođenja ljudi utječe i na vođe i na one koji ih slijede, a te uloge postaju fluidne. Dobri vođe su dobri sljedbenici, a dobri sljedbenici su dobri vođe. „U lekcijama koje je davao svojim učenicima, Isus ih je poučio da Njegovo kraljevstvo nije od ovoga svijeta, u kojem svi teže za najvišim položajem; On ih je poučavao poniznosti i samopožrtvovanju za dobro drugima. … Svjetovni ljudi neprestano se trude uzvisiti se iznad ostalih; ali Isus, Sin Božji, ponizio se kako bi uzdigao čovjeka. Pravi Kristov učenik slijedit će Njegov primjer." (FE 142, 143).

Za poticanje promjena koje odražavaju otkrivenu Božju volju nije odgovornost na nekolicini ljudi koji su na upravljačkim pozicijama, već zajednička međusobna odgovornost cijele Duhom vođene zajednice, smatra Ellen White. „Bog je svoju Crkvu na Zemlji učinio protočnikom svjetla, da bi preko nje objavio svoje namjere i svoju volju. On ni jednom svojem sluzi ne daje iskustva neovisna i suprotna iskustvu same Crkve. Niti On ijednom čovjeku daje spoznaju svoje volje za cijelu Crkvu, dok nju – Kristovo tijelo – ostavlja u mraku." (AA 163).

Pet aspekata tog relacijskog procesa orijentiranog na zajednicu može se primijetiti u savjetima Ellen White. Prvi je njeno shvaćanje da je vodstvo rezultat vizije cijele crkvene zajednice. Utjecaj vizije postoji i unutar iskustva učenika s Bogom i u korporativnoj naravi vizije Božjeg naroda. Kad zajednica ili zajedništvo Crkve traži božansko vodstvo u molitvi i predaje se utjecaju Duha Svetoga, Bog odobrava zajedničku viziju koja je na slavu Njegovom cilju. (CET 231).

Drugo, Crkvu se vodi kolektivno. Uloge vodstva se dijele, ljudi su osnaženi, a povjerenje je očito. Ljudi su osposobljeni za obavljanje zajedničkog djela Crkve. „U pitanjima savjesti biće mora ostati slobodno. Nitko ne smije vladati tuđim umom, donositi prosudbe umjesto drugoga ili mu propisivati dužnosti. Bog svakoj duši daje slobodu mišljenja i slobodu da slijedi svoja uvjerenja. … U Kristovom kraljevstvu ne postoji nikakvo ugnjetavanje od gospodara." (DA 550, 551).

Treće, Crkva uči zajedno. Duh Sveti pokazuje kako se istina traži i dijeli. Svatko je učenik, a biblijsko znanje posebno osposobljava svakoga za njegovo mjesto u zadaći vođenja. (TSA 90).

Četvrto, Crkva djeluje zajedno. Kršćanski učenici, koji služe u skladu sa svojim duhovnim darovima, udružuju se i organiziraju za ostvarenje zajedničke vizije. (7T 185).

I peto, Crkva međusobno komunicira. Crkveno vodstvo uvježbavano je u klimi međusobnog razumijevanja proizišlog iz razgovora, razumijevanja i molitve. „Kad se Duh cijeni, a oni koje Duh pokreće iskazuju drugima snagu kojom su prožeti, oni se povezuju nevidljivom žicom koji ih sve napaja energijom." (ST, Jan. 4, 1899).

Viđenje Ellen White o vodstvu svoju teološku osnovu pronalazi u biblijskom pogledu na službu vodstva izraženu u Isusovoj osobi. „Svi koji uživaju u tom spasenju, za njih kupljenom beskonačnom žrtvom Sina Božjeg, slijedit će primjer pravog Uzora. Krist je bio glavni Ugaoni kamen i na taj se Temelj moramo nadograđivati. Svatko mora imati duh samoodricanja i samopožrtvovanja. Kristov život na Zemlji bio je nesebičan; krasili su ga poniženje i žrtva. I hoće li ljudi, sudionici velikog spasenja, za koje je Isus sišao s Neba da bi im ga donio, odbiti slijediti svog Gospodara i ne uzeti udjela u Njegovom samoodricanju i žrtvovanju? ... Je li sluga veći od svoga Gospodara?" (FLB 151).

Kad Ellen White govori o osobnosti vođe, prva joj je briga tijek transformacije. Oblikovanje karaktera na prvome je mjestu u pripremi za svaku kršćansku službu. A to je i plan razvoja vodstva. (vidi AA 482, 483). Oblikovanje karaktera rađa učenike koji doprinose kulturi vodstva Crkve. Iz obnovljenog života teče vještina transformiranog vodstva. Kao što je spomenuto, prva od njih je vizija.

Druga od tih transformiranih vještina vođenja jest blažena nada stečena vjerom. „Obeshrabrenja će biti, ali vaša je povlastica da se u svakom trenutku uhvatite za nadu koju vam donosi Evanđelje. Bdijte u molitvi. Vjerujte da će vam Bog pomoći da progovorite riječima koje će obradovati i ohrabriti, i povećati vjeru onih kojima ste pridruženi." (MM 201).

Treća je integritet. „Moramo po svaku cijenu sačuvati čast, poštenje i istinu." (GW 447). „Bog poziva ljude srca, ljude uma, ljude moralnog integriteta, koje može učiniti čuvarima istine koja im je povjerena." (3T 23).

Četvrta je vještina nepokolebljivo vjerovanje u sposobnosti ljudi. Savjet koji je Ellen White dala svom suprugu Jamesu je tipičan: „Pokazano mi je da služba mog supruga počiva na odgovornosti. … Spremnost mog supruga da prosuđuje i jasno razlučuje ... navela ga je da preuzme mnoge terete koje su drugi trebali podnijeti." (*ibid.*, 497). Ellen White je pozvala „mladež" da se „educira" da „preuzme vodstvo" i da time „stekne Božje odobravanje". (CSW 70).

Peta je hrabrost. „Bog ne može upotrijebiti ljude koji se, u vrijeme opasnosti, u kojem se od svakoga zahtijevaju snaga, hrabrost i utjecaj, boje čvrsto stati na stranu pravde." (PK 142).

Šesta je smjelost i povjerenje u izobilne Božje odredbe za Crkvu. (vidi OHC 192).

Ellen White prepoznala je i služenje iz ljubavi koju predvodi vođa slugu, i opasnost od moći u rukama pojedinaca. Nijedan aspekt savjeta upućenih pojedincima u vodstvu nije upečatljiviji od njenih upozorenja o zloporabi vlasti, koju ponekad naziva *kraljevska moć. Autoritet je sposobnost ili „odobrenje" za djelovanje, dodijeljeno osobama koje obavljaju određene funkcije. Ellen White često opisuje opasnosti koje prate autoritet. Predsjedniku Generalne konferencije napisala je: „Opasno je ovlastiti ljude autoritetom kojim osuđuju svoje kolege i nad njima vladaju. Ni vama, niti bilo kojem drugom čovjeku, nije dana moć kontrole postupaka Božjeg naroda." (ChL 33). „Nitko se nikada ne može postaviti kao vladar, kao gospodar svojih kolega, pa djelovati prema svojim prirodnim nagonima. Nijednom ljudskom glasu i utjecaju ne bi trebalo ikada dopustiti da dobije moć kontrole." (*ibid.*).

Ellen White vjerovala je da je Crkva zajednica vođena Duhom Svetim, kojoj treba vjerovati, ali je nije smatrala nepogrešivom. Ako Crkva traži Božje savjete vođena Duhom usrdne molitve pokornosti, Bog će joj otkriti svoju volju. Za razliku od autoriteta pojedinaca, zagovarala je kolektivnu prosudbu *Generalne konferencije Crkve, smatrajući je najvišim autoritetom na Zemlji. „U vrijeme kad je mala skupina ljudi, kojima je povjereno opće upravljanje, uime Generalne konferencije nastojala provesti nerazumne planove i ograničiti Božje djelo, rekla sam kako više ne mogu smatrati da je glas Generalne konferencije, koju je tih nekoliko ljudi zastupalo, Božji glas. Ali to nije rečeno zato da se odluke Generalne konferencije, sastavljene od skupa uredno imenovanih, reprezentativnih ljudi iz svih dijelova Zemlje, ne bi trebalo poštovati. Bog je odredio da će predstavnici Njegove Crkve iz svih dijelova Zemlje, kada su okupljeni u Generalnoj konferenciji, imati autoritet." (9T 260, 261).

Vodstvo je proces odnosa, u kojem se ljudi ovlašteni od Duha Svetoga slobodno povezuju u kršćanskoj službi ciljeva misije. Autoritet Crkve definiran je raspodjelom dara služenja darova svakome tijelu. Tako Crkva postaje propovjednička zajednica koju je Duh Sveti osnažio i organizirao. Oni koji služe tijelu Crkve različitim službama u upravljanju ili u vodstvu, ne bi trebali vladati nad drugima. Uzajamno poštovanje dodatno će osnaživati sve darove, uključujući i one koji doprinose organizacijskim strukturama nužnima za reagiranje na promjenu misijskog konteksta.

Dodatno čitanje: Christian Leadership; 8T 236-238; C. Tutsch, *Ellen White on Leadership: Guidance far Those Who Influence Others* (PPPA, 2008).

Skip Bell

VOJNA SLUŽBA. Idealno je stajalište adventista sedmoga dana o vojnoj službi neborbeni status u skladu s prizivom savjesti.

Crkva se rano u svojoj povijesti suočila s ovim problemom. Američki građanski rat (od 1861. do 1865. godine) doveo je mladu vjersku zajednicu u tešku situaciju. Vođe pokreta smatrali su da adventisti ne bi trebali biti dragovoljci, budući da bi ih to stavilo u poziciju da oduzmu ljudski život i rade subotom. Ali, James White je objavio u vrlo kontroverznom uvodniku časopisa *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) od 12. kolovoza 1862. godine da, ako je novačenje pokrenuto i adventisti su pozvani, tada Vlada preuzima odgovornost za njihovo kršenje Božjeg zakona. James White je nastavio objašnjavati kako bi bilo nerazumno pružati otpor i biti ustrijeljen zbog neposluha. Adventistički mladići, dodao je, dužni su dati caru carevo, a Bogu Božje.

Taj je članak sljedećih nekoliko mjeseci izazvao pravu bujicu odgovora u *Pregledu*, u rasponu sve od potpunog pacifizma do naoružavanja čete svetkovatelja subote koje bi Bog upotrijebio da u ratu pobijedi. Srećom, još nije proglašena mobilizacija, pa su crkvene vođe imali vremena za razmišljanje.

Do kraja rata uveden je vojni rok, ali je vlada otvorila neborbenu opciju za one regrute koji su pripadali Crkvi koja je imala priziv savjesti protiv nošenja oružja s namjerom oduzimanja ljudskog života. Crkvene su vođe odmah osigurale neborbeni status regrutima adventistima sedmoga dana. Status priziva savjesti savezna je vlada uspostavila 1. rujna 1864. godine. (vidi bilješku u dodatku u 1T 716, 717).

Ellen White je vrlo malo rekla o tom pitanju. Međutim, primijetila je njegovu složenost te je pisala: „Vidjela sam da je naša dužnost da u svakom slučaju poštujemo zakone naše zemlje, dok ne dođu u sukob s višim Zakonom koji je Bog izgovorio jasnim glasom sa Sinaja. … Mudrost i autoritet božanskog Zakona na prvome su mjestu." (1T 361).

Zatim je napisala: „Pokazano mi je da Božji narod, koji je njegovo posebno blago, ne može sudjelovati u ovom zbunjujućem ratu jer se protivi svakom načelu naše vjere. U vojsci ne mogu biti poslušni istini i istodobno poslušati zahtjeve svojih časnika. Bilo bi stalnog sukoba savjesti." (*ibid.*).

U istom se članku pozvala na kontroverzni članak svoga supruga iz kolovoza 1862. godine, u kojem je on rekao da bi u slučaju novačenja bilo nerazumno pružati otpor i biti strijeljan, a da Vlada preuzima odgovornost za regrute u vezi s kršenjem Božjeg zakona. Objavljeni komentari u *Svjedočanstvima* (1T 356, 357) ne pomažu u rješenju problema, ali tjedan dana nakon njegova članka ona se poziva na članak u neobjavljenom pismu u kojem kaže da „članak koji je moj suprug napisao u *Pregledu* … izražava moje mišljenje, iako nisam u potpunosti sigurna u pogledu na uzimanje oružja. … Mislim da bi neprijatelju bilo drago da tvrdoglavo odbijemo poštovati zakon naše zemlje … i da žrtvujmo svoje živote." (Lt 7, 1862).

Nakon Građanskog rata Crkva je dodijelila zadatak J. N. Andrewsu da temeljito prouči vojno pitanje sa stajališta Biblije i da predstavi svoje zaključke na zasjedanju Generalne konferencije. Nažalost, Andrews nikada nije dovršio zadatak, zbog složenosti tog pitanja u biblijskim podacima i uslijed različitih mišljenja nekih adventističkih vođa, uključujući budućeg predsjednika Generalne konferencije G. I. Butlera, koji je argumentirao stajalište o pravednom ratu iz Staroga zavjeta i određenih ulomaka Novoga zavjeta.

Činilo se da se svi slažu u jednoj točki, a to je da se adventistička mladež ne bi trebala dragovoljno opredjeljivati za vojnu službu. Međutim, novačenje je bilo izvan njihove kontrole. Tijekom 1880-ih Ellen White ohrabrivala je mladiće u njihovoj službi domovini ako budu unovačeni, ali je također bila vrlo sretna vidjeti da mladi Europljani emigriraju u Ameriku kako bi izbjegli obveznu regrutaciju. (usp. Lt 55, 1886, 12MR 322).

Pitanje vojne službe pojavit će se posljednji put u životu Ellen White tijekom Prvoga svjetskog rata. Vojna obveza tijekom tog rata nije izazvala veliki problem za adventiste u Sjedinjenim Američkim Državama, budući da je Crkva već prije 50 godina ishodila neborbeni status. Većina mladih adventista služili su kao medicinari, u službi u kojoj su mogli spašavati živote. Ali ta opcija nije bila otvorena u Njemačkoj, naciji s jakom militarističkom tradicijom. Da stvar bude gora, adventistički čelnici u Njemačkoj zastupali su borbeni status, jer nisu imali dovoljno vremena za otvoreno savjetovanje o pitanjima prije krize. Ta je odluka podijelila njemački adventizam. Ellen White, zbog svojih godina, malo je toga rekla o Prvome svjetskom ratu, ali njenih nekoliko komentara, barem

kako je prenio njen sin, čini se da su u skladu s onim što je pisala u vezi s člankom svog supruga iz kolovoza 1862. (A. L. White, „Ellen G. White and World War I" [EGWE, 1979, SDoc]).

Njeno temeljno stajalište o vojnoj službi podržavalo je neborbeno stajalište Crkve, ali je istodobno ostavljalo prostor za individualna alternativna uvjerenja. Crkveno stajalište o neborbenosti ostaje isto i danas.

Dodatno čitanje: R. G. Davis, „Conscientious Cooperators: The Seventh-day Adventists and Military Service, 1860-1945" (Ph. D. diss., George Washington University, 1970); G. R Knight, „Adventism and Military Service: Individual Conscience in Ethical Tension", in T. F. Schlabach and R. T. Hughes, eds., *Proclaim Peace* (Urbana, Ill.: University of Illinois Press, 1997),157-171; W. C. White, D. E. Robinson, and A. L. White, „The Spirit of Prophecy and Military Service" (EGWE, SDoc); F. M. Wilcox, *Seventh-day Adventists in Time of War* (RHPA, 1936); *SDA Encyclopedia* (1996), vol 11, 184-186.

George R. Knight

VOLJA BOŽJA. Prema mišljenju Ellen White, Božja je volja da ga ljudi vole zato što ih je privuklo divljenje prema Njegovim osobinama. (GC 541). On ne nalazi zadovoljstvo u prisilnoj poslušnosti i On svima daruje slobodnu volju da mu mogu dragovoljno služiti. (PP 34). Odstupanje od Božje volje učinilo bi volju čovječanstva nadmoćnom, kaže Ellen White, a Božja volja – Njegova nakana ljubavi prema Njegovim stvorenjima – ne bi se poštovala. (MB 51, 52). Bog nije uzročnik postojanja grijeha, ali je unaprijed vidio njegovo postojanje i pobrinuo se za njega preko svog Sina. (DA 22). Bog nam je također dao Sveto pismo, kaže ona, kao savršeno mjerilo istine o Njegovoj volji i idealu koji je namijenio svojoj djeci. (Ed 17, 18). U Kristu, koji je Riječ Božja, Božja se misao mogla čak i čuti. (DA 19).

Ellen White ističe da u božanskom uređenju ljudska volja mora biti potpuno predana Gospodinu, jer lončar ne može oblikovati ono što nikada nije stavljeno u Njegove ruke. (TMK 55). Bog od nas zahtijeva da mu dokažemo svoju odanost djelima koja su u skladu s Njegovom voljom i oslanjanjem na Njega koji nam daje snagu da je izvršimo. (*ibid.*, 252). Ali Krist se neće koristiti prisilom da ljudsku volju pokori volji Božjoj. (ML 340). Kad bi bilo moguće prisiliti nas da vršimo Božju volju, to nas ne bi učinilo kršćanima, ali ako „želimo željeti", Duh Sveti će to učiniti za nas. (MB 142). Nije Božja namjera, kaže Ellen White, da naša volja bude uništena, nego da se preda Njemu, da bismo je mogli ponovno primiti, pročišćenu i oplemenjenu. (*ibid.*, 62). Tada će On svoju volju poistovjetiti s našom, tako da ćemo pokoravajući se njoj, ustvari izvršavati namjere vlastitoga uma. (UL 187). Bog nikada ne vodi svoju djecu drukčije no što bi ona sama izabrala da budu vođena kad bi mogla sagledati kraj od početka. (DA 224, 225). Ona kaže da razumijevanje Božje volje proširuje um, uzdiže misli i dovodi sposobnosti u dodir s božanskim. (HP 133). Sami sebi nanosimo najveću štetu kada mislimo i djelujemo protivno Božjoj volji. (PP 600). Krist nije pravio nikakve planove za sebe, nego je prihvaćao Božje planove određene za Njega iz dana u dan; i mi tako trebamo ovisiti o Bogu, da naš život bude jednostavno ostvarivanje Njegove volje. (DA 208).

Jack J. Blanco

VOLJA, LJUDSKA. U spisima Ellen White pridaje se velika pažnja naravi, ulozi i položaju ljudi. Na teološkoj razini raspravlja se je li volja apstraktna, posebna sposobnost ili karakteristika koja opisuje cjelokupnu osobnost i sposobnosti pojedinca da djeluje kao samostalna osoba. Iako Ellen White napominje da volja „sve druge sposobnosti dovodi pod svoju vlast" (5T 513), čini se da je u njenim djelima sasvim

jasno da volju poistovjećuje sa suštinom onoga što znači biti čovjek. (vidi TM 518, citirano u nastavku). Bog je volju usadio u narav muškaraca i žena s visokim i svetim ciljevima. „Volja je upravljačka snaga u čovjekovoj naravi, sposobnost odlučivanja ili biranja“ (Ed 289); „ona je izbor, moć odlučivanja, kraljevska moć, koja djeluje na ljude da budu poslušni ili neposlušni Bogu“ (ML 318); ona je „izvor svih ... djela“ (MYP 153). Suština ljudske naravi je u moći odabira, volji, koja je u suprotnosti s bilo kojim mehaničkim teorijama ljudske osobnosti ili bilo kakvom vanjskom kontrolom volje.

Kao izvor svih ljudskih djela, volja ima važnu ulogu u životu kršćanina. Ellen White je očit protivnik pelagijanizma (tj. negira sposobnost ljudi da sami od sebe udovolje Bogu), kad napominje da volja „ne može promijeniti srce“ ili „očistiti životne izvore“. (SC 18). Ipak, vježbanje volje, moći odabira, važno je, kako u izgradnji karaktera tako i u njegovoj promjeni. Značajno je da Ellen White primjećuje da „nije obilje svjetla i dokaza to što dušu čini slobodnom u Kristu; to je jačanje snage i volje i energije duše koja iskreno vapi: ‘Vjerujem, Gospodine; pomozi mojoj nevjeri!’“. (TM 518). Činom odabira vjera se uvježbava. Stoga je volja potrebna u borbi protiv sklonosti i težnji u nadvladavanju grijeha i u popravljanju karakternih mana.

Ljudska volja pravilno obavlja svoju ulogu samo onda kad je ujedinjena s Božjom voljom. Nažalost, volja je izopačena i oslabljena (MH 173), a svaki čin grijeha dodatno je izopačuje. (ST, Mar. 30, 1904). Ellen White nikada ne koristi izraz *prethodna milost*, ali ta je misao prisutna kad napominje da Božji duh djeluje na sve ljude, čak i na neznabošce. (DA 638; usp. PP 66). Nakon pada u grijeh volja je bila predana vlasti Sotone, ali Kristovom žrtvom svaki čovjek može odlučiti da se snagom Duha Svetoga odupre Sotoni (Rim 8,13), uzme volju od Sotone i preda ju Bogu. Tako grješnici mogu imati Kristov um i učiniti Božju volju svojom. (5T 515).

Ova promjena postiže se dobrovoljnom predajom Bogu, jer On te na to neće prisiljavati. Ali kad na nagovor Duha Svetoga ljudski učenik odluči odupriljeti se Sotoni i svoju volju pokoriti Božjoj, njegova volja može ojačati snagom Duha Svetoga. (*ibid.*, 514). Božja je želja da „naša volja bude uništena ... da bismo je mogli ponovo primiti, pročišćenu i oplemenjenu te tako prisno povezanu s božanskom voljom kako bi On mogao preko nas izlijevati slapove svoje ljubavi i sile“. (MB 62).

Vidi također: prava priroda bića, nadvladavanje.

Dodatno čitanje: 3T 84; SC 33, 51; COL 94, 327, 331; 5T 513-515, 675; MYP 153, 154; 4T 215; Te 110-114; MB 142, 143.

Kwabena Donkor

VRIJEME NEVOLJE. Preuzet iz Daniela 12,1. izraz *vrijeme nevolje* opisuje nevolje koje će snaći Božji narod neposredno prije njihova izbavljenja i uspostave Božjeg vječnog kraljevstva. Ellen White rabi dva povezana izraza u vezi s vremenom nevolje koja ne bi trebala zbunjivati: „malo vrijeme nevolje“ i „vrijeme Jakovljeve nevolje“. Ona objašnjava da će „malo vrijeme nevolje“ biti kratko razdoblje nevolje i progona neposredno prije završetka *kušnje i Kristova posredovanja na Nebu. Tijekom tog vremena, kada će se „narodi gnjeviti“, *kasna kiša će pasti na zapečaćeni Božji narod kako bi dala snagu poruci trećeg anđela i pripremila Božju djecu za „izlijevanje sedam posljednjih *zala“. (EW 85, 86). Oni koji tada odluče ostati vjerni Kristu pod svaku cijenu iskoristit će „malo vrijeme nevolja“ kako bi svijetu objavili poruku trećeg anđela.

Adventističko razumijevanje „vremena Jakovljeve nevolje“ izrasta iz Jakovljevog iskustva na potoku Jaboku (Post 32,22-30), a Jeremija ga primjenjuje na Izrael prije njegova izbavljenja iz babilonskog sužanjstva i povratka iz pro-

gonstva (Jr 30,3-11). Kao što je Jakov morao proći agoniju na Jaboku, tako će biti i s Božjim narodom u vrijeme Jakovljeve nevolje. Jeremija najavljuje: „Jao, jer velik je dan ovaj, slična mu ne bî! Vrijeme je nevolje za Jakova, al' će se izbaviti iz nje." (redak 7.). Ellen White razrađuje tu temu objašnjavajući da će Božji narod doživjeti nešto slično Jakovu u njegovoj borbi s anđelom Gospodnjim. On se pokajao za svoj grijeh što je prijevarom dobio prvorodstvo, a Gospodin mu je oprostio i spasio život. Isto će biti s Božjim narodom neposredno prije Kristova povratka. Ako imaju nepriznatih grijeha, bit će nadvladani. Očaj će spriječiti njihovu vjeru i oni neće „imati slobodu moliti Boga za spasenje". (GC 620). Međutim, svi oni koji su istinski priznali svoje grijehe, „premda imaju dubok osjećaj vlastite nevrijednosti, nemaju skrivenih pogrešaka koje bi trebali otkriti. Njihovi su grijesi otišli na sud pred njima pa su izbrisani i oni ih se više ne mogu sjetiti." (*ibid.*). Za Ellen White „vrijeme Jakovljeve nevolje" odgovara „vremenu nevolje" spomenutom u Danielu 12,1 i odnosi se na samo posljednje vrijeme zbivanja na zemlji tijekom sedam posljednjih zala prije Kristovog dolaska.

U vrijeme nevolje pravedni će živjeti bez zagovornika, ali ne i bez osnaživanja Svetoga Duha. (GC 610, 614). Prema Danielu 12, „ustajanje" Mihaela odnosi se na Krista koji završava svoju veliko-svećeničku službu u nebeskom Svetištu i prestanak vremena probe. Stoga se ovo vrijeme nevolje odnosi na kratko razdoblje između završetka kušnje i Drugoga Kristovog dolaska. Preklapa se s vremenom određenim za sedam posljednjih zala (Otk 15,1), koja se izlijevaju na one koji su odbacili Božje milosrđe. Kad Krist završi svoje posredničko djelo u korist grešnika, Duh Sveti se povlači od stanovnika Zemlje, a Božji narod je zapečaćen. Tada su sve prethodno zadržavane sile tame oslobođene i zajedno se sručuju na svijet s neopisivom žestinom. „Nastat će takvi prizori pomutnje kakve nijedno pero nije u stanju opisati." (6T 408). U to vrijeme Božji narod doživjet će razdoblje najveće tjeskobe i kušnje, iz koje ih Krist izbavlja svojim dolaskom.

Ellen White daje detaljan opis iskustava kroz koja će Božji narod prolaziti tijekom ovog razdoblja. (EW 282-285; GC 613-634). Pravednike „će smatrati izdajicama". (6T 394; usp. 5T 450). Kako bi pobjegli od progona, morat će napustiti gradove i sela, a mnogi će biti stavljeni u zatvor i osuđeni na smrt. (GC 626). Vrijeme nevolje dosegnut će vrhunac onim što nazivamo „vremenom Jakovljeve nevolje"; kad vođe na Zemlji objave univerzalnu uredbu protiv onih koji svetkuju subotu u skladu s četvrtom zapovijedi, „odlučit će da jedne noći zadaju konačni udarac" Božjem narodu. (*ibid.*, 615, 616, 635). Međutim „pravednike će sačuvati nebeski anđeli". (PP 256). Bog će ih čudesno zaštititi. „Neke napadaju pri bijegu iz gradova i sela, ali mačevi podignuti protiv njih slomit će se i pasti bespomoćni poput slamke. Druge će štititi anđeli u obliku ratnika." (GC 631). „Ponoć je", Božji narod je okružen i smrtna presuda će uskoro biti izvršena, ali tada „Bog pokazuje svoju moć da izbavi svoj narod. Pojavljuje se sunce u punom sjaju". (*ibid.*, 636).

Dodatno čitanje: GC 613-634; EW 35, 37. 71, 282-287; SR 406-411; 1'. G. Damsteegt, *Foundations of the Seventh-day Adventist Message and Mission* (Grand Rapids: Eerdmans, 1977; reprint. AUP, 1988), 113-146; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10, 816, 934; vol 11, 777.

Anna Galeniece

W

WALLA WALLA KOLEDŽ. Obrazovna ustanova adventista sedmoga dana osnovana za potrebe Pacifičkoga sjeverozapada, smještena u College Placeu, blizu grada Walla Walla u jugoistočnom dijelu savezne države Washington. Koledž se pojavio nakon žestoke svađe između pristaša Sjevernopacifičke visoke škole (*North Pacific Academy*) u Portlandu i Visoke škole Milton (*Milton Academy*) u Miltonu, u saveznoj državi Oregon. Početkom 1890. godine W. W. Prescott, tajnik za obrazovanje Generalne konferencije, dvije je suprotstavljene regije neuspješno pokušao dovesti do postizanja konsenzusa. Dana 14. srpnja 1890. godine, Ellen White poslala je pismo Johnu E. Grahamu, predsjedniku Sjevernopacifičke konferencije (*North Pacific Conference*), koje je utrlo put za obje regije da prihvate „unijsku" školu. Koledž je otvoren 7. prosinca 1892. godine, W. W. Prescott imenovan je za predsjednika, a Edward A. Sutherland za ravnatelja. Godine 1895. E. A. Sutherland naveo je spise Ellen White kao motivaciju za svoj novi kurikulum koji je isticao praktično obrazovanje utemeljeno na Bibliji. Godine 1904., dok se mladi koledž borio s teretom dugova, predsjednik Odbora Walla Walla koledža, A. J. Breed, pismom je od Ellen White zatražio savjet, pitajući je treba li koledž napustiti ili preseliti. Ellen White odgovorila mu je u veljači 1905. godine da koledž treba nastaviti s radom: „Nemojte odustati!", savjetovala je. (Lt 61, 1905). Utjecaj Ellen White na obrazovni sustav adventista sedmoga dana u konačnici je doveo 1935. godine do potpune akreditacije Walla Walla koledža. Godine 2007. ustanova je promaknuta u Sveučilište Walla Walla (*Walla Walla University*).

WALLA WALLA KOLEDŽ 1895.

Dodatno čitanje: Lt 25a, 1890; Ellen White, „August 1, 1901: Walla Walla College",·PUR, Aug. 1, 1901; T. Aamodt, *Bold Venture: A History of Walla Walla College* (College Place, Wash.: Walla Walla College, 1992); C. Thurston, *60 Years of Progress: Walla Walla College* (College Place, Wash.: College Press, 1952).

Terrie Aamodt

WASHINGTON SANATORIJ. Adventistička zdravstvena ustanova u Washingtonu, D. C. Već 1903. godine izrađeni su planovi za sanatorij u glavnome gradu Sjedinjenih Američkih Država, no kad je donesena odluka da se sjedište denominacije premjesti u Washington, D. C., planove za osnivanje sanatorija ubrzo je zasjenilo traženje zemljišta za novo sjedište. Kad je u gradiću Takoma Park, u državi Maryland, 1,6 kilometra sjeverno od Washingtona, D. C., pronađeno prikladno zemljište, Ellen White ponovila je crkvenim čelnicima kako je važno da sanatorij bude u blizini sjedišta denominacije. (5Bio 318). Kao rezultat toga, zapadni dio odabranog zemljišta namijenjen je za sanatorij. Kad je projekt spojen, 1. veljače 1904. godine u privremenoj je klinici započela zdravstvena djelatnost. Ellen White i dalje je poticala crkvene vođe da se nastavi rad na novoj zgradi za sanatorij. (Ms 86, 1905, u 2MR 53). Od članova

Crkve zatražena je novčana potpora, a Ellen White za projekt je darovala jedan dio autorskih honorara dobivenih za svoju knjigu **Služba liječenja* (*The Ministry of Healing*). Nastavila je savjetovati one koji su izrađivali planove za sanatorij (Ms 83, 1906) sve do otvaranja 13. lipnja 1907. godine (RH, Aug. 15, 1907). Liječnici *Daniel H. Kress i Lauretta Kress služili su kao prvi zdravstveni direktor i kirurginja u novom sanatoriju. Godine 1973. naziv ustanove promijenjen je u Adventistička bolnica Washington (*Washington Adventist Hospital*).

Dodatno čitanje: SDA Encyclopedia (1996), vol. 11, 856-858.

Michael W. Campbell

WASHINGTONSKI OPĆEOBRAZOVNI KOLEDŽ. Obrazovna ustanova osnovana u Takoma Parku, Washington, D. C., kada je ondje 1904. godine iz Battle Creeka u Michiganu premještena Generalna konferencija. Ellen White u blizini je imala privremeno boravište i svoje je zanimanje usmjerila ne samo na učenike i nastavnike već i na radnike koji su

WASHINGTONSKI OPĆEOBRAZOVNI KOLEDŽ, TAKOMA PARK, MARYLAND

gradili zgrade i kampus. Kratkim predavanjem obratila se „upraviteljima i odgajateljima, računovođama i službenicima, poslovođama i radnicima“, a sa studentima je razgovarala na jutarnjem bogoslužju. Iz te ustanove potječe njena tvrdnja da će „misionari biti poslani u mnoge daleke zemlje“ („Instruction for Helpers and Students at Takoma Park, D. C.“, RH, Apr. 27, 1905). Ta je tvrdnja postala još aktualnijom 1907. godine, kada je Generalna konferencija formalno odredila da ta škola bude crkveni centar za obrazovanje i usmjeravanje misionara, promijenivši joj ime u Seminar za strane misije (*Foreign Mission Seminary*). Kad je prerasla u četverogodišnji studij za društvene znanosti, ustanova je 1914. godine preimenovana u Washingtonski misionarski koledž (*Washington Missionary College*), a 1961. godine postala je Koledž Kolumbijske unije (*Columbia Union College*). Od 2009. godine ustanova nosi ime Adventističko sveučilište Washington (*Washington Adventist University*). Na Washingtonskom općeobrazovnom koledžu održana su Zasjedanja Generalne konferencije 1905. i 1909. godine, na kojima je sudjelovala i Ellen White.

Dodatno čitanje: SDA Encyclopedia (1996), vol. 10, 395-398.

WESLEY, JOHN (1703. – 1791.). Vjerojatno najpoznatiji vođa engleskog evanđeoskog preporoda osamnaestoga stoljeća, John Wesley, zajedno sa svojim bratom Charlesom Wesleyem (1707. – 1788.), slijedio je učenje Jacobusa Arminiusa (naglasak na slobodnoj volji), čije je krilo postalo poznato kao metodizam. Iako je uglavnom prepoznat po svojem neustrašivom podržavanju putujućeg evangeliziranja, njegovanju malih skupina i utemeljenju Ujedinjenih društava (*United Societies*), ili Weslyjeve povezanosti (*Wesleyan Connection*), Wesley je dao vrlo snažan doprinos teološkim razvojima protestanata. Nikada nije napisao sustavnu teologiju (poput Calvinovih *Ustanova kršćanske vjere*), ali je opstala čvrsta jezgra njegove teologije oko koje se vrti niz ključnih tema što ih je razradio u usmenim i pisanim propovijedima, komentarima Svetoga pisma, objavljenim dnevnicima, povremenim knjižicama i člancima u časopisima kao i pismima.

Uglavnom sljedbenik Arminija u svojim stajalištima, Wesley je snažno isticao Božju milostivu inicijativu u spasenju (prethodnu milost), koja od osuđenog grešnika zahtijeva slobodno odabran odgovor. Snažno se protiveći temama kalvinizma o „milosti kojoj se ne može odupriјeti", Wesley je u potrazi za svojom središnjom teološkom temom – grešnicima je *oprošteno* kako bi *sudjelovali* – promicao i milost koja opravdava i milost koja posvećuje. Njegov snažan naglasak na važnosti posvećenja i savršenstva doveo ga je do protivljenja antinomističkim tendencijama, posebno onima koje su proizišle iz kalvinističkog krila engleskog evangelikalizma. Izložen utjecaju klasičnih anglikanskih doktrinarnih tvrdnji (posebice anglikanskih *Trideset devet članaka* (*Thirty-Nine Articles*), *Anglikanskom molitveniku* (*Book of Common Prayer*) i *Edwardseanovih homilija* (*Edwardsean Homilies*), s njihovim blagim afirmacijama uloge kršćanske tradicije (čuvena *via media* između Rima i puritanskog protestantizma), Wesley je za svoja teološka uvjerenja uvijek tražio biblijske temelje.

U jednom broju svojih objavljenih djela Ellen White osvrtala se na Wesleyja afirmativno, ali kratko (AA 598; COL 78, 79; Ed 254; GW 34, 35; PP 404). Međutim, njeno jedino sustavno razmatranje njegovog života, propovijedanja i teoloških uvjerenja nalazi se od 253. do 264. stranice u knjizi *Velika borba* (*Great Controversy)*, objavljene 1911. godine. Nakon što je ukratko preispitala uspon oksfordskog metodizma (i u Britaniji i u kolonijalnoj Gruziji), Wesleyeve borbe s legalizmom, njegovu zdušnu potragu za „svetošću srca" (GC 254), njegovo evanđeosko obraćenje i početke engleskog evanđeoskog preporoda, Ellen White s odobravanjem ističe njegove mnoge ključne teološke naglaske.

Ključni čimbenik Ellen White bio je Wesleyjevo teško stečeno razumijevanje odgovarajućeg (i teološkog i iskustvenog) odnosa između opravdanja i posvećenja: „Nastavio je svoj život strogosti i samoodricanja, sada više ne kao *temelj,* već kao *rezultat* vjere; ne *korijen,* već *plod* svetosti. Milost Božja u Kristu temelj je kršćanske vjere, a ta će se milost otkriti u poslušnosti. Wesley je svoj život posvetio propovijedanju ... opravdanju vjerom u Kristovu krv pomirenja i obnoviteljskoj sili Svetoga Duha

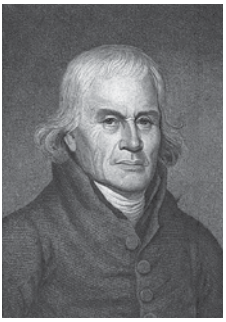

JOHN WESLEY, ENGLESKI OBNOVITELJ DUHOVNOSTI I OSNIVAČ METODIZMA

u srcu, što donosi plod u životu usklađenom s Kristovim primjerom." (*ibid.*, 256). To iznošenje zakona i milosti Ellen White smatrala je središtem oko kojeg se vrti sve ostalo.

Ostali ključni teološki planeti u Wesleyevom sunčevom sustavu milosti, za koje je Ellen White ustvrdila da su (a) sveobuhvatan izbor i slobodna volja (*ibid.*, 261, 262), u suprotnosti s kalvinističkom doktrinom djelomičnog pomirenja i izbora kojemu se ne može oduprijeti, (b) spasonosna milost (*ibid.*, 262), (c) potpuna afirmacija autoriteta „moralnog zakona, sadržanog u Deset zapovijedi" (*ibid.*, 262) i (d) „savršeni sklad zakona i Evanđelja" (*ibid.*, 263): „Tako je Wesley, propovijedajući Evanđelje o Božjoj milosti, kao i njegov Učitelj, nastojao 'uzveličati i proslaviti Zakon'." (*ibid.*, 264).

Iako je Ellen White možda negativno gledala na američki metodizam (zato što je nju i njenu obitelj isključio zbog njihovih pogleda na milerizam) i na metodistički Pokret svetosti (*Holiness movement*) zbog njihovog odbaciva-

nja brojnih doktrina koje su adventisti sedmoga dana tijekom svog nastajanja zadržali, ona se uvijek afirmativno izjašnjavala o suštini Wesleyeve teologije, posebno o glavnim obrisima njegovih učenja o spasenju. Upravo zato s velikom sigurnošću može se zaključiti da je Wesley na Ellen White najsnažnije utjecao suštinom svoje teologije spasenja, koja se pojavila u okružju slobodne milosti i tražila odgovor ljudi vjerom u od Boga ponuđenu milost (i opravdanjem i posvećenjem). Iako je Ellen White i dalje odbacivala Wesleyjevo učenje da milost koja posvećuje promptno dovodi do trenutačnog savršenstva (u kojem će izvorni grijeh, s naslijeđenim i stečenim sklonostima k zlu, biti izbrisan prije proslavljenja), bila je u suštinskoj suglasnosti s osnovnim postavkama njegovih učenja o preobražavajućoj milosti.

Ustvari, moglo bi se uvjerljivo argumentirati da bi se adventistička doktrina o „istražnom sudu" (koju je Ellen White snažno promicala) mogla pojaviti samo u okružju u kojem je prevladavala wesleyansko-arminijanska tradicija. Ako je spasenje neizbježno jer je plod Božje predodređenosti, osuda postaje suvišna, jer nema slobodno odabranog odgovora vjerom u od Boga ponuđeno spasenje. Ako Bog, međutim, traži slobodno odabrani odgovor vjere na svoju milost, a naš odgovor može nužno uključivati bilo prihvaćanje ili odbacivanje spasenja milošću (i opravdavajućom milošću koja je „korijen" vjere i posvećenom milošću koja je „plod" poslušnosti), tada se snažno implicira da grešnici moraju odgovarati pred Bogom i biti osuđeni prema svojim djelima. A ta će djela svjedočiti o Božjoj pravednosti u Njegovim pravednim osudama ljudskog prihvaćanja ili odbacivanja. Iako Wesley nije sud shvaćao kao „predadventni", jasno je poučavao o istražnome sudu za prave Kristove vjernike na kraju vremena.

Točno je da za teologiju Ellen White nije zaslužna nijedna od glavnih protestantskih teoloških tradicija, ali način na koji je Wesley tumačio pitanja osobnog spasenja (i usko povezana pitanja izbora, slobodne volje, milosti, srcem prihvaćene vjere, zakona, grijeha, savršenstva i osude prema djelima), najviše je utjecao na Ellen White. Ne želeći isključiti razvojne probleme poput teološke metode (autoritet Biblije i njen odnos prema razumu, iskustvu i tradiciji), Trojstva, organizacije Crkve i vlastitih doživljaja metodističkog odgoja, obraćenja i posvećenja Ellen White, čini se da srce Wesleyevog utjecaja na Ellen White i sljedstveno na kasniji adventistički teološki razvoj uglavnom proistječe iz njegovih izlaganja o osobnom spasenju.

Dodatno čitanje: R. P. Heitzenrater, *Wesley and the People Called Methodists* (Nashville: Abingdon Press, 1995); F. Baker and R. P. Heitzenrater, gen. eds., *The Bicentennial Edition of the Works of John Wesley* (Nashville: Abingdon Press, 1984ff.); K. Collins, *The Scripture Way of Salvation: The Heart of John Wesley's Theology* (Nashville: Abingdon Press, 1997); K. Collins, *A Real Christian: The Life of John Wesley* (Nashville: Abingdon Press, 1999); R. L. Maddox, *Responsible Grace: John Wesley's Practical Theology* (Nashville: Kingswood Books, 1994); W. W. Whidden, *Ellen White on Salvation* (RHPA, 1995); *idem,* „Sola Scriptura, Inerrantist Fundamentalism, and the Wesleyan Quadrilateral: Is 'No Creed But the Bible' a Workable Solution?" AUSS 35 (Autumn 1997): 211-226; *idem,* „Ellen White and John Wesley", *Spectrum* 25, no. 5 (September1996): 48-54.

Woodrow W. Whidden

WHITE MEMORIJALNI ZDRAVSTVENI CENTAR. *Koledž zdravstvenih evanđelista (*College of Medical Evangelists*, CME) 29. rujna 1913. godine otvorio je ambulantnu kliniku u Los Angelesu, u Kaliforniji, kako bi studentima medicine omogućio praktično kliničko iskustvo. Godine 1916. čelnici Crkve počeli su

primjenjivati nove standarde Vijeća za zdravstveno obrazovanje (*Council on Medical Education*), zdravstveno-obrazovnog akreditacijskog tijela Američkoga zdravstvenog udruženja (*American Medical Association*), koje je propisalo da svaki medicinski fakultet mora biti u susjedstvu bolnice u velikome gradu (RH, Sept. 21, 1916). Godinu dana ranije, *E. E. Andross i *G. B. Starr pisali su Ellen White iznoseći joj planove za nadogradnju klinike, čime bi se udovoljilo novom zahtjevu. *W. C. White, sin Ellen White, zabilježio je njen odgovor: „Dra-

WHITE MEMORIJALNA BOLNICA, LOS ANGELES, KALIFORNIJA

go mi je što si mi [W. C. White] to priopćio. Bila sam zbunjena zbog Loma Linde, a ovo me ohrabrilo i obradovalo." (RH, Sept. 28, 1916). U početku nazvana Bolnica Los Angeles (*Los Angeles Hospital*), sa svim je sadržajima premještena u drugi dio grada 1917. godine i izgrađena u skladu s pritjecanjem prikupljenih sredstava. Kad je bolnica 21. travnja 1918. godine bila posvećena, nazvana je Memorijalna bolnica Ellen White (*Ellen G. White Memorial Hospital*), jer se time Ellen White željelo odati priznanje za njenu vodeću ulogu u razvoju *zdravstvenog djela adventista sedmoga dana. Ubrzo nakon posvećenja, Vijeće za medicinsko obrazovanje podiglo je rejting CME-a na razinu „B", čime mu je odobren status koji omogućava izdavanje od države priznatih zdravstvenih diploma. (RH, May 2, 1918). Bolnica je 1. siječnja 1964. preimenovana u Memorijalni zdravstveni centar White, d.o.o. (*The White Memorial Medical Center, Inc.*).

Dodatno čitanje: D. L. Bell and G. A. Hein, „The Persistence of the Possible", AR, Aug. 28, 2003; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 11, 896, 897.

Michael W. Campbell

WHITE, ELLEN G. FINANCIJE. Iz perspektive vrijednosti dolara, priča o osobnim financijama Ellen White sadrži tri različite faze: (1) siromaštvo (1846. – 1855.), postupno poboljšanje od gotovo besparice (u vrijeme braka s Jamesom Whiteom) do ugodnijeg statusa srednje klase i prvog doma Jamesa i Ellen White (po preseljenju u Battle Creek 1855. godine), što je bio plod Jamesovih poduzetničkih napora; (2) razvoj imetka (1855. – 1881.), prekinut dvjema godinama štednje uslijed Jamesova moždanog udara 1865., ali nastavljen sve do njegove smrti 1881. godine, bilo je potaknut Jamesovom poslovnom oštroumnošću i njegovim energičnim, ali često kritiziranim poslovnim nastojanjima; (3) razvoj imetka (1881. – 1915.), prije svega u književnim djelima, sve do njene smrti 1915. godine, s prihodom koji se prvenstveno ostvarivao autorskim honorarima za knjige i članke.

Zbog iznimne velikodušnosti Ellen White prema vrijednim ljudima i ciljevima, u trenutku njene smrti njen je imetak bio u tehničkom bankrotu. Prijavljeni manjak bio je 21.528,13 dolara, iako bi procijenjena vrijednost njene književne imovine više nego pokrila sve obveze. Zbunjenost suda oko procjene vrijednosti njene književne imovine dovela je do proglašenja deficita. Kako bi riješila problem, Generalna konferencija adventista sedmoga dana kupila je cjelokupan imetak, što je omogućilo pokrivanje deficita naplatom budućih izdavačkih prava njenih knjiga.

Njen suprug, James, na značajan je način utjecao na stajališta Ellen White prema novcu. Oboje su bili duboko uvjereni u striktne vrli-

ne „štedljivosti i ekonomičnosti“ Nove Engleske. I bez obzira na vlastito imovinsko stanje, oboje su bili besprijekorno darežljivi prema adventnom djelu i ljudima u potrebi, u nekim slučajevima čak davanjem novca ili davanjem beskamatnih zajmova sredstvima koja su sami posudili uz kamatu od 10 posto.

Oboje su prepoznali da je škrtost glavna opasnost za štedljiv život. Ellen White opetovano je upozoravala na opasnost od „ograničenog duha škrtosti“: „Neki ... su protratili mnogo dragocjenog vremena radi male uštede, dok je njihovo vrijeme vrijedilo mnogo više od onoga što su uštedjeli. Ovo se ne sviđa Bogu. Ispravno je da se treba koristiti ekonomijom, ali neke razapinje pakost bez ikakvog drugog cilja osim da gomilaju svoje blago.“ (1T 153).

Godine 1870., pišući u vlastitu obranu (dok je ispovijedao svoje grijehe!), James White primijetio je sličnu opasnost (iako motiviranu altruizmom, a ne pohlepom) – naime, ta štedljivost i naporan rad, čak i u interesu dobra, može umanjiti nečiju učinkovitost: „Sada žalimo što smo opljačkali sami sebe i obitelj kako bismo pomogli drugima, i Božje smo djelo uskratili učinkovitije službe, jer smo se prerano istrošili uslijed krute radinosti i gospodarenja.“ (RH, Jan. 11, 1870).

Međutim, vjerojatno je utjecaj Jamesa pomogao Ellen White da se pomiri s kupnjom kvalitetne robe u interesu učinkovitosti i udobnosti radije nego kupnjom slabije robe po nižoj cijeni. Događaj iz vremena kad se James oporavljao od moždanog udara (1866. godine) ilustrira sklonost Ellen White u tom smislu, za što je vjerojatno trebala stalno Jamesovo podsjećanje. Prema zapisu u *Svjedočanstvima za Crkvu*, odlučila je kupiti udobniju stolicu kako bi James mogao sjediti umjesto da mora cijelo vrijeme ležati. Trgovci nisu imali ništa po njoj prihvatljivoj cijeni od 15 dolara, ali su joj ponudili lijepu stolicu od 30 dolara sniženu na 17 dolara. Međutim, Ellen je poslušala savjet brata koji je bio s njom da pričeka dok ne slože takvu stolicu za 14 dolara.

Glasine o „ekstravaganciji“ obitelji White proširile su se posvuda. Iako je kupnja obavljena u državi New York, sama Ellen White saznala je o tome u Wisconsinu i Iowi. Njen je odgovor bio odlučan: „Kad bih to opet trebala učiniti, učinila bih bez oklijevanja; oslonila bih se na svoju prosudbu i kupila stolicu koja bi stajala nekoliko dolara više, a vrijedila dvostruko od one koju sam dobila.“ (1T 594).

Jamesova zdravstvena kriza dovela je i do kupnje nove kočije. Opis Ellen White o tom događaju ilustrira sve veću brigu obitelji White za kvalitetu i udobnost: „Naša stara kočija ubijala je i nas i naše konje“, pisala je. Braća King, Fargo i Maynard uvidjeli su potrebu i „zaključili da iz milosti prema sebi i konjima trebamo imati laganu, udobnu kočiju; tako da su po našem povratku odveli moga supruga u Ioniju i nabavili kola koja sada imamo. Bila su upravo ono što nam je bilo potrebno i što će nas sačuvati od velikog umora na putovanju usred ljetne vrućine.“ (1T 599, 600).

Jamesova sklonost dobrim konjima i udobnoj kočiji ponekad je bila uzrokom gunđanja među vjernicima, možda i ne bez opravdanja. Godine 1880. napisao je Ellen: „Sada imam najbolji par konja i kočiju u kompletu koje sam ikada posjedovao i namjeravam uživati u njima.“ (JW to EGW, Apr. 7, 1880). Nekoliko dana ranije napisao je da su jastuci u njegovoj novoj kočiji bili „najmekši koje sam ikada vidio“. (JW to EGW Apr. 4, 1880). Ali oboje su znali da će im trebati sva pomoć koju bi mogli dobiti ako žele preživjeti svoja brojna putovanja. U poznim godinama, bilo da su putovali brodom, željeznicom ili kočijom, često su se opredjeljivali za udobnost i praktičnost, iako je to koštalo više, ali bi unaprijedilo njihovo zdravlje. Nakon što je James umro, Ellen White je nastavila s putovanjima što je moguće udobnijima i zdravijima.

Ta sklonost udobnosti može se činiti iznenađujućom u svjetlu ovog strožeg pogleda na putovanje, što je također zabilježeno u *Svjedočanstvima* (1879): „Mladi ljudi koji su uključeni u rad trebaju paziti da se ne upuštaju u nepotrebne izdatke. Kad se sa šatorima uđe u nova područja i kako se misionarski rad širi, povećavaju se i potrebe djela pa u tom pogledu treba primijeniti najstrožu štednju, bez škrtosti. Lakše je napraviti trošak nego ga platiti. Ima mnogo stvari koje bi bile zgodne i ugodne, a nisu potrebne i bez kojih se može a da pritom nema štete. Jako je lako povećati hotelske račune i putne troškove koji su se mogli izbjeći ili dosta smanjiti. Mi smo željeznicom putovali u Kaliforniju dvanaest puta a da nismo potrošili ni dolara za obroke u restoranima ili vagon-restoranu. Svoje smo obroke nosili u košarama s hranom. Nakon tri dana puta hrana je postala dosta ustajala, ali s malo mlijeka ili tople kaše nadoknadili bismo nedostatak.“ (4T 299).

Obitelj White nije bila u iskušenju uživati u komercijalno pripremljenoj hrani dok su putovali, ali prostor (bez dima) sa svježim zrakom, u miru i tišini, bili su prioriteti za koje su bili spremni platiti. Ipak, čini se da je Ellen bila stroža od Jamesa. Godine 1874. James je pisao njihovom sinu Willieju: „Nemoj pristajati na njene [Ellenine] ekonomične ideje, što te upućuju na škrtarenje. Pobrini se da sve, poput njenih haljina, šalova, sakoa, cipela, šešira itd., bude dobro. I svakako se prikladno odijevaj.“ U istom pismu on uzvikuje: „Dosta mi je tog gospodarenja koje teži [jeftinoći] odijevanja i opreme. … Dosta mi je ovog škrtarenja i tolike štednje.” (JW to WCW July 5, 1874).

Uspoređujući njihova različita stajališta po pitanju kvalitete nasuprot štedljivosti, gledište Ellen White moglo bi se okarakterizirati kao „štedi i daj“, gledište zasnovano na dvjema evanđeoskim pričama: bogati mladi vladar (Lk 18,22: „Sve što imaš prodaj i razdaj siromasima.“) i udovičin novčić (Lk 21,4: „Ona je od svoje sirotinje ubacila sav žitak što ga imaše.“). Nasuprot tome, Jamesovo je stajalište bilo „ulagati i podijeliti“, pogled oblikovan prispodobom o talentima, u kojoj Učitelj hvali one koji su udvostručili svoj novac mudrim ulaganjem (Mt 25,14-30) i pričom o Zakeju, koga je Isus proglasio spašenim, iako je dobrovoljno dao samo pola svog imanja siromasima (Lk 19,1-10).

Možda u stajalište Ellen White o tom pitanju moramo uključiti i spoznaju da bi njena misija i djelo Crkve bili ozbiljno sputani bez intenzivnog poduzetničkog rada njenog supruga. Umjesto da izbjegava svijet kao zao svijet, James je iskoristio „svjetovni“ potencijal za dobrobit Božjeg kraljevstva.

Jasno je da Ellen White nikada ne bi mogla ostvariti sve što je ostvarila da James nije bio rođeni poduzetnik. U Rochesteru, prije preseljenja u Battle Creek 1855. godine, postao je posrednik za prodaju raznih proizvoda: karata, tiskanica, Biblija, biblijskih rječnika i konkordansa, atlasa i medicinskih knjiga, kako bi pripomogao opstanku svog doma i tiskarske djelatnosti. Tijekom Građanskoga rata jednom je kupio kompletnu opskrbu papirnim materijalom jedne trgovine za 1.200 dolara; zatim, iskorištavajući inflatorne učinke rata, prodao je ono što nije koristio za 2.400 dolara. U vrijeme kad je dobra plaća radnika bila jedan dolar na dan, bilo bi sablažnjivo vidjeti crkvenog vođu da ulaže iznos jednak trogodišnjem prihodu radnika koji ubrzo nakon toga udvostručuje.

James je posebno volio raditi s nekretninama. Počevši s prvim vlastitim domom, koji su izgradili u Battle Creeku 1856. godine, do Jamesove smrti 1881. Whiteovi su izgradili ili kupili najmanje jedanaest kuća u četiri države: Michigan, Iowa, Colorado i Kalifornija (vidi *White, Ellen i James, kuće).

Sredstva iz raznih Jamesovih projekata utrošena su za pomoć drugima u hrani, stanovanju, prijevozu i odjeći. U kućanstvu obitelji White

u *Rochesteru, na primjer, živjelo je u istoj kući više od šesnaest članova obitelji i radnika – zajedno sa samom tiskarom. Whiteovi su brinuli za sve njih. Nakon što je tiskara 1855. godine preseljena u Battle Creek, pritisak na Whiteove se smanjio, ali se davanje nastavilo. Doista, James nije nimalo oklijevao skinuti sa sebe odjeću i pokloniti je. J. O. Corliss, mladi propovjednik kojega su Whiteovi udomili na dvije godine, svjedočio je kako je vidio Jamesa da je „poklonio ništa manje nego tri kaputa tijekom jedne zime siromašnim propovjednicima koji su trebali takvu odjeću". (RH, Aug. 23, 1923).

Zanimljivo, 1865. godine, čak i dok je James užurbano povećavao svoj redoviti posao kroz razne poduzetničke projekte, Ellen White je pisala svjedočanstvo radnicima u tiskarstvu i upozoravala ih o tom pitanju: „Ako trgovina koja nema nikakve veze s Božjim djelom zaokupi um i vrijeme, posao neće biti obavljen temeljito i kvalitetno. U najboljem slučaju, oni koji su uposleni u Djelu nemaju fizičke ili mentalne energije na pretek." (1T 586). Čini se da se u jednom trenutku James složio s tim: „Trebao sam pomoć u svom pozivu", napisao je u Pregledu (*Review)*, „i nisam mogao imati nikakve veze s prodajom knjiga." (RH, Mar. 26, 1867).

Ali stara iskušenja teško umiru. Na primjer, 1878. i 1879. godine, kad je James bio u Teksasu, poduzetnička groznica žestoko je harala. Ne samo da je razvio plan za kupnju mazgi u Teksasu i prodaju, zarade radi, u Coloradu – upustio se i u niz drugih pothvata: kupnju kože bizona i divljih mačaka za preprodaju na Sjeveroistoku, kupnju maslaca, orašastih plodova i graha u Michiganu za prodaju u Teksasu. Jednom je u jednom danu prodao metala u vrijednosti od četiri dolara.

Ellen nije odobravala sve Jamesove poslovne pothvate; oni u Teksasu osobito su je zabrinjavali. (Lt 32, 1879). Međutim, ona i Crkva profitirali su od Jamesovih nastojanja. Tri godine nakon Jamesove smrti pisala je njegovome bratu Johnu da je gubitak „mudrosti i sposobnosti" njenog muža u pomaganju njenom planiranju i prikupljanju sredstava značio „stalno smanjivanje" njenih resursa. (Lt 61, 1884, u 6MR 307).

Ali možda je najštetniji rezultat Jamesovih poslovnih pothvata bila kritika usmjerena protiv Jamesa i Ellen. Već 1851. godine kružile su glasine da Whiteovi imaju boljeg konja nego što je potrebno i da žive od doniranog novca. Ironično, ispostavilo se da je ključni poticatelj kritika bio brat poznat samo kao N. A. H., siromašan čovjek kojemu je James dao svoj kaput i 20 dolara doniranog novca i kojem su vjernici kupili konja i kočiju na Jamesov prijedlog.

Kritike su u potpunosti razmotrene, ali ne i odbačene. Doista, postale su toliko oštre da su vjernici 1854., 1863. i 1869. godine pokrenuli službene istrage. U svakom slučaju Whiteovi su bili oslobođeni optužbi. Nakon istrage iz 1863. tiskana je knjižica od 39 stranica: **Obrazloženje poslovne karijere starješine Jamesa Whitea* (*Vindication of the Business Career of Elder James White*); nakon istrage 1869. objavljena je knjiga od 155 stranica: **Obrana starješine Jamesa Whitea i supruge: Crkva Battle Creek crkvama i braći raseljenoj u inozemstvu* (*Defense of Eld. James White and Wife: The Battle Creek Church to the Churches and Brethren Scattered Abroad*). Ova druga publikacija, osim financijama, pozabavila se i širim pitanjima, uključujući doktrinu i službu Ellen White. Knjiga je otišla toliko daleko da je osudila klevetnička izvješća da je Ellen White rodila vanbračnu djecu i da je imala viđenja u kojima joj je otkriveno da su James White i jedan drugi član Crkve izmjenjivali supruge. (*Defense*, 143-146).

Nekoliko je čimbenika zakompliciralo probleme. U ranim godinama vjernici su često jednostavno uručili gotovinu Jamesu i drugim crkvenim vođama da se oni koriste njome kako smatraju prikladnim. Nije se vodilo računo-

vodstvo. Ljudi su jednostavno vjerovali svojim vođama.

Jamesov moždani udar 1865. godine znatno je zakomplicirao stvari. Odjednom James više nije imao sposobnost zarađivati sredstva. U početku je priopćio svojim suvjernicima da oni imaju odgovarajuća sredstva i da će zatražiti pomoć ako se ukaže potreba. Prvo su rasprodali dio svoje imovine, a zatim su zatražili pomoć. Kad im je, na primjer, uginula krava, obznanili su da bi im pomoglo ako bi je vjernici mogli zamijeniti. Kako bi pomogao pokriti Jamesove troškove u Jacksonovom objektu za liječenje vodom u Dansvilleu, crkva u Montereyu, Michigan, koju je vodio Joseph Bates, poslala im je 60 dolara; a sestra Gates im je poslala 10 dolara. Nekoliko mjeseci kasnije, kad je James morao izvaditi većinu zuba i trebale su mu proteze, J. N. Andrews i Uriah Smith poslali su po 10 dolara, a gospođa M. J. Cornell poslala je 5 dolara. Skupni učinak svih ovih događaja, međutim, nekako je umanjio uvjerenje da James White luduje za novcem.

Glasine su se toliko širile da je James sazvao „vijeće braće" u Battle Creeku da procijene situaciju i zaustave glasine. Nakon očevida svi su prisutni bili zaprepašteni kad je utvrđeno da je prava vrijednost imovine obitelji White samo 1.500 dolara, osim njihovih konja i kočija. Glasine da su Whiteovi bili „bogati, svjetovni i pohlepni" – prema riječima Ellen White (1T 607) – jednostavno nisu bile istinite. Situaciju je ovako sažela: „Prema tome, nakon istraživanja poslovanja mojeg supruga u razdoblju od deset godina i njegovog širokogrudnog davanja sredstava za pomoć Djelu u svim njegovim granama, najbolji i najrazumniji zaključak jest da je naš imetak bio korišten za Djelo sadašnje istine. Moj suprug nije vodio knjigovodstvo i ono što je dao moguće je pratiti samo iz sjećanja i iz onoga što je bilo potvrđeno priznanicama u izdavačkoj kući *Review*. Činjenica što smo imali tako malu vrijednost, što se ustanovilo u ovo vrijeme kad su mojeg supruga prikazali bogatim i čovjekom koji i dalje teži za novcem, bila je za nas razlog radosti budući da je to najbolje pobilo lažne optužbe koje su ugrožavale naš utjecaj i kršćanski karakter." (*ibid.*).

Možda najnevjerojatniji događaj u vezi s ovim dogodio se na pogrebu Jamesa Whitea 1881. godine. Kršeći sva pravila pogrebnih običaja, Uriah Smith se u samoj pogrebnoj homiliji oštro okomio na kritike na račun Jamesa: „Nijednom pojedincu nije učinjena nepravda, nijedan dolar nije nepravedno uzet iz riznice bilo kojeg ogranka ovog Djela; dok je bio u stanju, posljednjih osam godina, uložio je u različite grane Djela svotu od svojih dvadeset tisuća dolara." (Uriah Smith, *In Memoriam*, pp. 34-36). Iznos od 20.000 dolara postaje još značajniji u svjetlu činjenice da James gotovo dvije godine nije naplaćivao nikakav novac od izdavačke kuće *Review*, prema zapažanju koje je iznio u pismu Williju. (JW to WCW i Mary White, Feb. 17, 1881). Izračunato na osnovi prosječne godišnje plaće od 500 dolara tada i 50 000 dolara danas, to bi značilo da su Whiteovi u djelovanje Crkve tijekom osmogodišnjeg razdoblja uložili protuvrijednost od dva milijuna dolara.

Okrećući se kasnijoj službi Ellen White, posebno godinama nakon Jamesove smrti 1881. godine, ključni incident lako se može previdjeti jer se dogodio tijekom kaotičnih događaja oko Jamesova moždanog udara i oporavka te previranja oko njegovog integriteta. Incident je uključivao ostarjelu misionarku *Hannah More, koja je prihvatila subotu i posljedično izgubila posao u sirotištu kojim su upravljali evanđeoski protestanti u Africi. Došla je u Battle Creek u potrazi za poslom i prijateljima, ali nije našla ni jedno ni drugo. U to vrijeme Whiteovi su se odselili iz Battle Creeka. Sestra More je na kraju otišla na sjever Michigena da živi sa svojim bivšim kolegama koji su još svetkovali nedjelju. Kad su Whiteovi saznali za

nju, učinili su sve što su mogli da je vrate u adventističku zajednicu. Ali došla je zima, prijevoz je onemogućen i Hannah More je otišla na počinak.

Osim dirljive priče koja je zapisana u *Svjedočanstvima za Crkvu*, 1T 666-680, Ellen White spominje Hannah More u nekoliko kasnijih svezaka *Svjedočanstava* (2T 140-145, 332; 3T 407, 408). Činjenica da je predana, ali ostarjela sluškinja Kristova mogla prolaziti Battle Creekom a da itko na nju ne obrati posebnu pozornost, Whiteovima je bila vrlo zabrinjavajuća. No, značaj događaja u ovom tekstu jest pokazati kako je on potaknuo stajalište Ellen White prema korištenju novca. Evo ključnih izvadaka: „Kad smo saznali o našim stvarnim prilikama, kako su iznesene u *Svjedočanstvu* br. 13 [1T 606, 607], mi smo ih s radošću prihvatili i rekli da ne želimo biti odgovorni za sredstva. To je bilo pogrešno. Bog želi da imamo sredstva kako bismo mogli, kao u prošlosti, pomoći gdje je pomoć potrebna." (1T 678). „Vidimo izopćenike, udovice, siročad, vrijedne siromahe i propovjednike izložene oskudici, i mnoge prilike da se sredstva koriste na slavu Bogu, za napredak Božjeg djela i olakšanje patnje svetima, i ja želim imati sredstva koja ću upotrijebiti za Boga. Iskustvo od gotovo četvrtine stoljeća provedenog u opsežnim putovanjima i spoznaja o stanju onih kojima je potrebna pomoć, osposobljava nas da razborito trošimo novac našega Gospodina. Kupovala sam vlastiti pribor za pisanje, sama sam plaćala poštarinu i provela veći dio života u pisanju za dobro drugih, a sve što sam primila za ovaj posao koji me je jako zamarao i iscrpio, ne bi bilo dovoljno ni za desetinu moje poštarine. Kad su mi htjeli dati sredstva, ja sam ih odbila i preusmjerila u dobrotvorne svrhe kao što je nakladnička kuća. To više neću činiti. Vršit ću, kao i uvijek svoju dužnost u poslu, ali je nestalo mojeg straha od primanja sredstava da ih upotrijebim za Gospodina. Ovaj slučaj sestre More potpuno me otrijeznio i vidim kako Sotona djeluje da nam uskrati sredstva." (*ibid.*, 678, 679).

Kocka je bačena. Otada će Ellen White uzimati novac i koristiti se njime. Nadalje, „škrtarenje i štednja", što je iritiralo Jamesa, praktički su nestali. Poslije Jamesove smrti Ellen White je postala poduzetna, pružala je ruku, pomagala, motivirala, poticala. Njen dom često je bio veliki središnji kolodvor; gosti su bili dobrodošli i dobro hranjeni. Ako bi bilo potrebno, preselila bi se u veći stambeni prostor kako bi se prilagodila posjetima, kao što je to učinila u Australiji: „Zadržat ćemo besplatni hotel sve dok živimo u Granvilleu; jer nema drugog načina", napisala je S. N. Haskellu. „Održavat ćemo sastanke vijeća i odborske sjednice u našem domu, a oni koji dolaze na te sastanke boravit će u našoj kući i sjediti za našim stolom. Želimo ih imati ovdje, iako smo time zaposleniji." (Lt 11, 1895, u 7MR 83).

Jedno obilježje upotrebe novca koje je Ellen White podsjećalo na Jamesovu intenzivnu praksu dok je bio živ, bilo je sastavljanje liste donatora prema iznosima donacija za značajne projekte. Čak i prije Jamesove smrti sama nije oklijevala uvesti ovu metodu do odvažnih razmjera. Kad je, na primjer, posjetila novoformiranu Sjeverno-pacifičku misiju u Oregonu, suočila se s nekima od bogate braće koja su odgovorili na apel J. N. Loughborougha 1877. godine i obećali kupiti dionice u vrijednosti od 5.000 dolara kao potporu nakladničkoj kući Pacific Press, ali su zatim odustali. Opisujući taj događaj na kampu u Michiganu 1891. godine, Ellen White je rekla: „Svi su ti ljudi bili bogati. Najviše su se bunili oni koji su imali najviše." Prozvala je jednog od njih po imenu [Aarona Millera, iz Miltona], i suočila ga s njegovim neizvršenim obećanjem. Tada se obratila bratu Isaacu Van Hornu i rekla mu da upiše njeno ime umjesto imena brata Millera. „'Ja ću popuniti njegovo mjesto. Ja ću preuzeti njegovu odgovornost.' Prozvala sam drugog na isti

način, i kad sam prozvala trećeg, posramili su se i počeli izjavljivati da neće dopustiti sestri White da podmiruje njihova obećanja." (1SAT 167; usp. Doug Johnson, *Adventism on the Western Frontier* [1996], 43).

Ukratko, financije Ellen White najbolje se razumiju kroz dvostruki fokus na njen život i njene spise. U oba pristupa ključno je razmatranje vremena i mjesta. Međutim, adventistima su to otežala dva pokreta dvadesetoga stoljeća. Prvo, fundamentalistički pokret u 1910-im i 1920-im ojačao je prirodne tendencije pobožnih vjernika da „nadahnutim" porukama pripisuju apsolutni autoritet. Razumijevanje iskustva Ellen White s pretpostavkama verbalnog nadahnuća gotovo onemogućava adekvatno suočavanje s dinamizmom vidljivim u njenom životu i djelima. Drugo, Velika depresija 1930-ih godina dovela je Crkvu do naglašavanja strožih poticaja na „štedljivost i ekonomiju" u spisima Ellen White, prikrivajući tako način na koji su Sveto pismo, Duh i energično skrbništvo njenog supruga Jamesa osposobili Ellen White da postane poduzetna, prilagodljiva i velikodušna kršćanka, ona koja je revno koristila svoja financijska sredstva za blagoslov Crkve i onih u potrebi. Uvijek je bila velikodušna; ali poticaje na „škrtarenje i nerazumnu štednju" koji su se očitovali u njenom ranom iskustvu pobijedili su darovi koje joj je Bog davao u sve većoj mjeri dok mu je nastavila služiti.

Vidi također: Dug

Dodatno čitanje: V. Robinson, *James White* (RHPA, 1976); G. Wheeler, *James White: Innovator i Overcomer* (RHPA, 2003).

Alden Thompson

WHITE, JAMES I ELLEN, KUĆE. James i Ellen White smatrali su se hodočasnicima i strancima na ovoj zemlji, voljnima seliti se s mjesta na mjesto, ovisno o tome kamo su ih njihovi ciljevi vodili. Zbog njihovog migracijskog načina života nije moguće nabrojati sva mjesta u kojima su živjeli. Ovaj članak sadrži popis prebivališta Jamesa i Ellen White i pruža okvir za razumijevanje njihovog života i služenja (*zgrade za koje se zna da još postoje, označene su kraticom „ss" – još uvijek stoje [still standing]*). Whiteovi su živjeli na mnogim mjestima u Sjedinjenim Američkim Državama, a nakon Jamesove smrti 1881. godine Ellen je živjela i u Europi i u Australiji. Međutim, ako postoji ijedno mjesto koje bi mogli nazvati domom, onda je to *Battle Creek, u državi Michigan, jer koliko god daleka bila njihova putovanja, od 1855. do 1891. godine dom u Battle Creeku i dalje su posjedovali.

I James i Ellen White odrasli su u saveznoj državi Maine. James je rođen i odrastao u seoskoj kući (ss) u Palmyri, u okrugu Somerset, Maine. U dobi od 19 godina upisao se u višu školu u obližnjem St. Albansu. Kad se nakon drugog zimskog polugodišta vratio kući, majka ga je upoznala s adventističkim učenjima. Prihvatio ih je i počeo putovati kao putujući propovjednik. Ellen Harmon rođena je u Gorhamu, u okrugu Cumberland, u državi Maine, na nepoznatoj lokaciji, gdje je živjela neko vrijeme prije nego što se njena obitelj preselila u kuću (ss) u Poland Springsu, a potom u Portland, također u državi Maine, gdje su živjeli na imanju koje je sada dio igrališta lokalne škole. U Portlandu (ili Orringtonu, prema drugom podatku) James je upoznao Ellen, a nakon toga u Portlandu ih je 30. kolovoza 1846. godine vjenčao gradski matičar.

Oko godinu dana mladenci su živjeli u domaćinstvu Elleninih roditelja, koji su se vratili u seosku kuću (ss) u Gorhamu, Maine. U listopadu 1847. godine, bračni par *Stockbridge i Louisa Howland pozivaju Jamesa i Ellen s njihovim novorođenim sinom *Henryjem da stanuju s njima u njihovom domu (ss, ali preseljen) u Topshamu, okrug Cumberland u državi Maine. Odlučni da budu financijski neovisni

o domaćinima, uredili su odvojeno kućanstvo na drugom katu kuće Howlandovih. James je u to vrijeme radio u okolici, cijepao je drva za dnevnicu od 50 centi te dovlačio kamenje za potrebe željeznice. (1Bio 134). Iz Topshama su James i Ellen putovali na bogoslužja diljem Nove Engleske.

Sljedeće tri i pol godine Whiteovi su se, ovisno o potrebama služenja, selili po sjeveroistoku Sjedinjenih Američkih Država. Njihov sin, Henry, ostao je s obitelji Howland u Topshamu. Prva četiri broja časopisa **Sadašnja istina* (*Present Truth*) tiskana su dok su boravili kod obitelji *Stephena Beldena u Rocky Hillu, okrugu Hartford, državi Connecticut. Zimi i u proljeće s 1849. na 1850. godinu proveli su nekoliko mjeseci u Oswegu, u okrugu Oswego u državi New York. Ljeto 1850. zateklo ih je u Auburnu, u okrugu Cayuga u državi New York. Od studenoga 1850. do lipnja 1851. godine živjeli su u Parizu, u okrugu Oxford, državi Maine; od kolovoza 1851. do travnja 1852. godine boravili su u okolici Saratoga Springsa, okrugu Saratoga, država New York; a zatim su se nastanili u unajmljenoj kući u *Rochesteru, okrugu Monroe, državi New York, gdje im se ponovo pridružio njihov sin Henry.

U tim teškim vremenima Whiteovi su živjeli i održavali zajednička bogoslužja s desetak mladih tiskara, propovjednika i pisaca u kući na Mount Hope Avenue broj 124, u Rochesteru. U početku je u kući bila i tiskara s opremom za uvezivanje, ali je u listopadu 1852. godine premještena u unajmljeni ured na trećem katu zgrade u ulici South St. Paul, u središtu Rochestera.

Nakon što su odbili poziv da se presele u Vermont, u jesen 1855. na poziv vjernika iz Jacksona i Battle Creeka, u državi Michigan, preselili su se u Battle Creek. Unajmili su malu kuću na južnoj strani ulice Van Buren, preko puta kuće Davida Hewitta, za tjednu najamninu od 1,50 dolara. Ellen White opisuje da to mjesto ima „jedva ikakve uvjete“. Nije imalo prikladni prostor za skladištenje drva za ogrjev, a obitelj je morala „prevaliti veliku udaljenost idući po vodu“. (Lt 9, 1856).

Whiteovi su 8. siječnja 1856. godine na ime Ellen kupili građevinsko zemljište. Namjeravali su na njemu sagraditi svoj dom, ali su ga 5. svibnja iste godine prodali Johnu Prestonu Kelloggu. Tri mjeseca kasnije, 4. kolovoza 1856. godine, kupili su zemljište u ulici Wood

DOM JAMESA I ELLEN WHITE U ULICI WOOD STREET U BATTLE CREEKU U MICHIGANU

(*Wood Street*), veliko oko 0,6 hektara. Uz pomoć članova Crkve na toj su parceli izgradili malu jednokatnu zgradu sa središnjim dijelom od dvaju katova (ss). Unutar nekoliko mjeseci na sjevernoj su strani dogradili još jednu sobu prilagođenu za smještaj šire obitelji. Zatim je 1861. sa stražnje strane kuće dograđen veći aneks, u kojem su smještene velika kuhinja, smočnica i spavaća soba. To je prva kuća koju su Whiteovi ikada posjedovali.

Voćnjaci, bobičasto voće i povrtnjaci zasađeni su kako bi zadovoljili potrebe obitelji. Domovi za njihove roditelje bili su s druge strane ulice. Jamesovi roditelji nekoliko su godina živjeli u maloj kući na uglu ulica Wood i Champion (ss), a u kući na uglu ulica Wood i Manchester nakratko su živjeli Ellenini roditelji.

U želji da budu bliže nakladničkom uredu, Whiteovi su 1863. godine kupili kuću na sjeveroistočnom uglu ulica Washington i Champion. Taj dom često je nazivan „kuća na uglu“. U njemu je James doživio svoj prvi moždani

udar koji ga je iznimno iscrpio. Godine 1866., želeći živjeti malo podalje od buke i prometa tog poslovnog dijela, Whiteovi su prodali „kuću na uglu“ i kupili dvije parcele ukupne površine oko 4,5 hektara, smještene malo sjevernije od Zavoda za reformu zdravstva (*Health Reform Institute*). Preuredili su kuću na najjužnijoj parceli (velikoj gotovo dva hektara) koja ima izlaz na ulicu Washington i sagradili staju. Ali manje od godinu dana kasnije, osjećajući potrebu da budu što dalje od stresa na poslu (zbog Jamesova lošeg zdravlja i poteškoća u Battle Creeku), tu su kuću, zajedno s objema parcelama, prodali Zavodu za reformu zdravstva i kupili kuću (ss) na gotovo 18,6 hektara poljoprivrednog zemljišta u Greenvilleu, u okrugu Montcalm, u državi Michigan. Ondje su izgradili dom, nadajući se da će se James u seoskom okruženju brže oporaviti. Ubrzo su dogradili staju, a James je posadio 100 stabala jabuka i niz drugog sitnog voća.

U tim su godinama povremeno duže vrijeme boravili u Battle Creeku. Godine 1868. ponovno su stekli 2,4 hektara od svog nedavno prodanog imanja u Battle Creeku, za koje im Zavod za reformu zdravstva nije isplatio dogovorenu cijenu. Tu su sagradili lijepu drvenu kuću financiranu ostatkom novca što ga im je Zavod dugovao, i u njoj su povremeno boravili sve do 1873. godine, kada su je Zavodu ponovo prodali. Zatim su u istom mjesecu opet kupili „kuću na uglu“. Iako su često bili odsutni, povremeno su ostajali ondje kad bi ih posao doveo natrag u Battle Creek. Dok su bili odsutni, ponekad su kuću iznajmljivali kao pansion.

Godine 1869. Whiteovi su kupili malu kuću u Washingtonu, u okrugu Washington, državi Iowa. Mislili su da će osama za njih oboje biti blagoslov. Ali ondje nikada nisu živjeli duže vrijeme, ostajali bi samo nekoliko dana dok su putovali tamo-amo na sabore pod šatorima u Kaliforniji ili na Srednjem zapadu.

Godine 1872. Whiteovi su počeli raditi u Kaliforniji, a tijekom godina provedenih ondje posjedovali su i unajmljivali nekoliko kuća. Godine 1874. unajmili su „Fountain Farm“, napušteno lječilište vodom, udaljeno oko 6,5 kilometara od Oaklanda u okrugu Alameda, i tu su počeli stvarati planove za nakladničku kuću Pacific Press i časopis *Znaci vremena* (*Signs of the Times*).

U travnju sljedeće godine započeli su gradnju kuće (ss, ali je premještena) u Oaklandu, blizu ugla ulica Jedanaeste i Castro (*Eleventh and Castro streets*), u blizini zgrade tiskare koja je također bila u izgradnji. (ST, Oct. 7, 1875). U zimu od 1877. na 1878. godinu, ponovo potaknuti Jamesovim pogoršanim zdravljem, sagradili su dom (ss) na 12-hektarskoj farmi na West Dry Creek Roadu u blizini Healdsburga, u okrugu Sonoma, u Kaliforniji.

Ljeta 1870-ih Whiteovi su često provodili u planinama Colorada, posjećujući Elleninu nećakinju Louisu Clough Walling i njenu obitelj.

DOM JAMESA I ELLEN WHITEU GREENVILLEU , MICHIGAN

Obitelj se borila financijski i emocionalno, a s namjerom da Williamu Wallingu pomogne, James je kupio dio njihova imanja. Kasnije su Whiteovi kupili još jedno zemljište te na njemu uredili rustikalnu brvnaru za ljetno kampiranje. To su sklonište nazivali „Farma Whiteovih“ („*White's Ranch*“). Dvije Wallingove kćeri, Addie (vidi *Addie [Walling] MacPherson) i *May, kasnije su postale dio kućanstva Jamesa i Ellen White.

U studenome 1880. godine, nakon povratka iz Kalifornije, James White kupio je kuću

svojih snova na brdu s pogledom na grad Battle Creek. Imanje je bilo veliko 13 hektara i na njemu je stajala ciglena trokatnica sa 16 soba i kupolom. Whiteovi su tamo imali privilegiju zajedno živjeti manje od godinu dana, jer je 1881. godine James umro. Nakon njegove smrti njegovo tijelo počiva u njihovoj staroj „kući na uglu", blizu Sanatorija i ureda časopisa *Pregled i vijesti* (*Review and Herald*).

Početkom 1882. godine, Ellen White vratila se na farmu na Dry Creek Roadu u Healdsburgu. Ubrzo potom kupila je malu kuću na healdsburškoj Aveniji Powell i dogradila joj drugi kat (ss). Dok je živjela u tom domu, Ellen White pisala je rukopis koji je 1884. godine objavljen kao knjiga pod naslovom *Velika borba* (*The Great Controversy*), također poznate kao četvrta knjiga niza *Duh proroštva* (*Spirit of Prophecy,* volume 4).

Godine 1884. Ellen je kupila zemljište od 3,4 hektara u blizini *Sanatorija St. Helena i na njemu dala sagraditi malu kolibu. (3Bio 244). Taj je dom nazvala „Iliel" (ss) i u tom svom novom malom utočištu boravila bi s vremena na vrijeme. Tu je njena snaha *Mary (Kelsey) White boravila za vrijeme svoje bolesti. (3Bio 382). Tu nekretninu kupila je predviđajući da bi Sanatoriju jednoga dana mogao zatrebati prostor za proširenje. Ellen White posjedovala je još jednu kućicu u blizini, i nju je iznajmljivala zaposlenicima Sanatorija.

Godine 1885. Ellen White je otputovala u Europu. U vrijeme boravka u Europi stanovala je na trećem katu zgrade Imprimerie Polyglottea, europske adventističke nakladničke kuće, smještene na uglu Weiherwega i Rudolfstrasse u Baselu, u Švicarskoj. Putovala je, međutim, diljem Europe, uključujući i Veliku Britaniju.

Godine 1887., nakon što je u Europi provela dvije godine, vratila se u svoj dom u Aveniji Powell u Healdsburgu, gdje je 1888. godine dovršila knjigu *Velika borba* (*The Great Controversy*), a 1890. godine i knjigu *Patrijarsi i proroci* (*Patriarchs and Prophets*). (Tu je kuću posjedovala mnogo godina, kasnije ju je iznajmila *Almi [Baker] McKibbin, njenom bratu Alonzu Bakeru i njihovoj majci. Godine 1888. Ellen White kupila je farmu od 20 hektara u Burroughs Valleyju, u okrugu Fresno, u Kaliforniji, nadajući se da će blaga, suha klima pomoći njenoj snahi Mary (Kelsey) White da se oporavi od tuberkuloze. Ondje su provele nekoliko ljeta, daleko od vrućina u nizinama, ali je 1890. Mary umrla, a Ellen White je 1891. godine farmu prodala.

Tijekom većeg dijela tog vremena Ellen White je također održavala kuću u Battle Creeku, u ulici West Main broj 303 (sada Michigan Avenue), malo južnije i zapadno od provizorne bogomolje Dime tabernakul (vidi *Battle Creek bogomolja, tebrnacle.). U toj je kući Ellen živjela sa svojim sinom Edsonom i snahom Emmom te sa svojim zaposlenicima svog ureda. U ljeto 1891. godine nekoliko je mjeseci živjela u kućici koju je sagradila u Petoskeyu, u državi Michigan, iz koje je pucao pogled na prekrasan zaljev Little Traverse na jezeru Michigan.

Ellen White doputovala je 8. prosinca 1891. godine u Sydney, u *Australiji, i nakon što je oko tjedan dana bila u posjetu *A. G. Daniellsu, otputovala je u Melbourne, glavni grad države Victoria. U to je vrijeme u Melbourneu bila najveća zajednica adventističkih vjernika na tom kontinentu, a također i sjedište nakladničke kuće *Echo (*Echo Publishing House*). Dana 10. siječnja 1892. preselila se u unajmljenu kuću na St. Kilda's Roadu u Prestonu. Jeftin javni prijevoz omogućio joj je da putuje do nakladničke kuće 20-ak minuta. (Lt 92, 1892; 4Bio 43).

U rujnu 1892. godine Ellen White preselila se u Adelaide, grad udaljen oko 800 kilometara od Melbournea, gdje je u unajmljenoj kući provela sljedećih nekoliko mjeseci. Napisala je da je tu „udobno smještena" i da je tu za nju zdravija klima. (Lt 36, 1892). Kad se 12. pro-

sinca vratila u Melbourne, unajmila je sobu na drugom katu. (Lt 23a, 1892; 4Bio 47).

Ellen White nastavila je svoja česta putovanja desetomjesečnim boravkom na *Novom Zelandu (od veljače do prosinca 1893. godine). Tijekom tog putovanja najavila je da se po povratku namjerava preseliti u blizinu Sydneya, gdje je klima još povoljnija za njeno zdravlje. (Lt 55, 1893).

Od 27. ožujka do 8. srpnja 1894. godine Ellen White živjela je u Ulici Williams (*Williams Street*), u Granvilleu, gradiću udaljenom oko 21 kilometar od Sydneya. Za unajmljenu jednokatnicu, nazvanu „Per Ardua", plaćala je 27 dolara mjesečno. Budući da se kuća pokazala premalenom za „česte posjetitelje" koji su joj dolazili, za 35 dolara kupila je šator, da ga „uporabi kad dođe društvo". (Lt 50, 1894). Dom je bio udaljen samo oko 2,5 kilometra od molitvenog doma u Parramatti – prve crkve adventista sedmoga dana sagrađene u Australiji, smještene u središtu triju drugih adventističkih zajednica.

Kad je gospodarska depresija prouzročila pad cijena najma, Ellen White je uspjela unajmiti gotovo dvostruko veću kuću od „Per Ardue" za samo 25 dolara mjesečno. Tako se 8. srpnja 1893. iz „Per Ardua" preselila u „lijepu, veliku dvokatnicu, visoko na brdu", nazvanu „Vila Norfolk" („*Norfolk Villa*") (ss). Ellen White je vjerovala da Granville ima bolju klimu od bilo kojeg mjesta u kojem je dotad u Australiji živjela, no smatrala je da je kuća „Per Ardua" „na preniskom položaju", a da je novo imanje na brdu bolje prozračeno. (Lt 54a, 1894). „Naš je stan", napisala je, „jedan od prvorazrednih u svakom pogledu. … Krajolik je privlačan … [sa] samo jednom kućom blizu nas. Lokacija je sve što smo mogli poželjeti. Sobe su svijetle i prozračne, i imamo ih dovoljno. Willie ima ured u prizemlju, a spavaću sobu na drugom katu. Mnogo je bolje situiran nego ikada ranije u životu." (Lt46a, 1894).

U kolovozu je 1894. godine Ellen White pisala da namjerava kupiti dio zemljišta koje se u to vrijeme kupovalo za školu *Avondale u Cooranbongu. U proljeće i ljeto 1895. godine Ellen White gradila je svoju novu kuću na školskom zemljištu u Cooranbongu – bio je to potez kojim će svojom ušteđevinom osigurati prijeko potrebna sredstva za školu i vidljivo pokazati svoju potporu novom obrazovnom

DOM JAMESA I ELLEN WHITE „SUNNYSIDE" U COORANBONGU, AUTRALIJA

pothvatu. (Lt 25, 1894). Tijekom ljeta 1895. godine naizmjence je boravila na imanju Avondale i u svojoj kući „Vila Norfolk" (u kojoj su neki od njenih *književnih pomoćnika nastavili raditi). Sada u dobi od 68 godina, svoju je privremenu rezidenciju u Avondaleu opisala kao „udoban obiteljski šator" koji je dijelila sa svojom unukom Ellom May White. Oko njene kuće bilo je „naselje šatora" za njene radnike i ljude koji su gradili njenu kuću (s gospodinom Shannonom na čelu). (Lt 42, 1895, u 8MR 92-94). Na Božić 1895. godine Ellen White preselila se iz „Vile Norfolk" u svoj novi dom, zajedno sa svojim imetkom i preostalim radnicima. Tijekom ljeta svoj novi dom nazvala je „Sunčana strana" („*Sunnyside*") (Lt 111, 112, 1895; Lts 358). W. C. White je pisao da kuća ima 11 soba. Glavna zgrada bila je 9,7 x 9,7 metara, u prednjem dijelu imala je verandu, a u sredini hodnik. Kuća je u prizemlju imala četiri sobe veličine 3,6 x 3,6 metara, i gotovo jednako velike četiri sobe na katu. Na stražnjoj strani kuće bila je prigradnja veličine 4,2 x 6,7

metara, koja je korištena kao kuhinja. Ubrzo nakon toga još je jednoj od stražnjih prostorija dograđen dodatak veličine 4,9 x 6,7 metara, koji je bio podijeljen na kuhinju, kupaonicu i spremište. Taj je dom Ellen White bio baza za djelovanje do kraja njenog boravka u Australiji. Danas je u kući Sunnyside smješten muzej.

Kad se Ellen White 1900. godine vratila u Sjedinjene Američke Države, kupila je kuću na zemljištu velikom 14 hektara u dolini Napa, oko 96 kilometara sjeveroistočno od San Francisca (ss). To imanje, nazvala ga je „Elmshaven", mjesto je na kojem je provela posljednjih petnaest godina svog života (od 1900. do 1915. godine) i na kojem je napisala mnoge adventističke klasike, uključujući *Odgoj* (*Education*), *Službu liječenja* (*The Ministry oj Healing*) i *Djela apostolska* (*The Acts of the Apostles*). Imanje je obuhvaćalo 1,2 hektara voćnjaka, 2000 stabala šljiva, stabla maslina i dva hektara vinograda. Kuća je imala sedam potpuno namještenih soba, te staju s dva konja i četiri kočije. Ellen White tu je nekretninu uspjela kupiti za 8000 dolara, a kako je jednu parcelu odmah prodala za 3000 dolara, smanjila je svoj trošak na 5000 dolara. Do Sanatorija „Sveta Helena" bilo je samo 12 minuta hoda.

Kad je 1903. godine odlučeno da se sjedište Generalne konferencije premjesti u blizinu Washingtona, D. C., da bi mogla tijesno sudjelovati u tom velikom pothvatu preseljenja, Ellen White je unajmila obližnji stan u Takoma Parku poznat kao „Carroll House". U svom domu u Elmshavenu 1915. godine slomila je kuk. Nikada se od toga nije oporavila, umrla je u svom uredu na drugom katu, u petak poslijepodne 16. srpnja 1915. godine, u dobi od 87 godina. Nakon njene smrti imanje je prodano, ali je Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*) 1938. godine, kad se ona preselila u Washington, D. C., na tom imanju unajmilo uredski prostor. Posljednji dom Ellen White kupila je 1956. godine Konferencija pacifičke unije (*Pacific Union Conference*) te je ta zgrada potom obnovljena i sada je otvorena za javnost kao muzej.

Whiteovi su posjedovali, barem nakratko, i mnoge druge nekretnine u Sjedinjenim Američkim Državama. Neke su kupili kako bi potrebite obitelji financijski potpomogli, primjerice, farmu u Burroughs Valleyu u Kaliforniji; neke za obitelj ili prijatelje kojima je trebao životni prostor, kao što je kuća kuplje-

DOM JAMESA I ELLEN WHITE, „ELMSHAVEN" U SV. HELENI, KALIFORNIJA

na za Mary Chase u Battle Creeku, Michigan; neke za osiguranje zemljišta oko naših ustanova koje će sve razvijenije Djelo kasnije trebati, kao što je bio „Iliel" u blizini Sanatorija „Svete Helene"; a neke zbog njihove potencijalne vrijednosti. Dok im je ekonomski rast ponekad išao u prilog, u nekim su prilikama nekretnine prodavali za iznose manje od onih koje su u njih uložili.

Whiteovi su često istodobno posjedovali četiri ili pet domova. Tijekom 1870-ih posjedovali su kuće u Battle Creeku, u Michiganu; Oaklandu i Healdsburgu, u Kaliforniji; Washingtonu, u Iowi; i brvnaru u Walling's Millsu, u Coloradu. Dok ih je njihovo služenje djelu vodilo amo-tamo diljem Sjedinjenih Američkih Država, te su kuće korištene kao uredski prostori, objekti za boravak turista i mjesta za odmor i oporavak. Također su bili mjesta za sigurno ulaganje novca koji će kasnije biti potreban za Božje Djelo.

Dodatno čitanje: Za upute do mjesta u Sjevernoj Americi, pogledajte knjigu *Stopama pionira* (*In the Footsteps of the Pioneers*, nakladnik RHPA, 1990); D. A. Johnson, „Mountain Trails and Retreats With the Whites" (neobjavljeni rukopis, 1988); *idem*, „Colorado Vacations of James and Ellen White, 1872-1879" (neobjavljeni rukopis, n. d.).

Stanley D. Hickerson i Michael W. Campbell

WHITE, ELLEN G. NIJE PROROČICA. U listopadu 1904. godine Ellen White govorila je pred 2500 vjernika Crkve Tabernakul i građana Battle Creeka o svom životu i radu. Govorila je bez pripremljenih bilješki, i očito je da je reagirala na predbacivanja kako sebe smatra vođom adventista sedmoga dana. „Neki kažu, ona je proročica, kažu da je ona i ovo i ono, i mnogo što drugo govore – a ja tvrdim da to nije tako. … Gospođa White sebe ne naziva proročicom ili vođom ovih ljudi. Ona sebe jednostavno naziva vjesnicom." Sutradan je ponovila: „Kao što sam jučer već rekla, ja nisam proročica. I ne tvrdim da sam vođa; tvrdim da sam jednostavno Božja vjesnica, i to je sve što sam oduvijek tvrdila." (5Bio 354).

Novinske agencije naširoko su izvijestile da je Ellen White, propitujući samu sebe, na kraju ustvrdila da je nadahnuta od Boga. U ponovljenim naporima daljnjih pojašnjenja (RH, Jan. 26, 1905; Ms 63, 1906, UL 160), ona je povukla ključnu razliku između *titule* „prorok" (kojom se govoreći o sebi nikada nije koristila, nego je sebe jednostavno nazivala „Božjom vjesnicom") i *uloge* proroka (koje se, međutim, nikada nije odricala – niti je ispravljala bilo koga tko bi je na nju primijenio). Jednostavno je razlikovala biblijsko *značenje* riječi *prorok* i opće prihvaćenu *konotaciju* te riječi. Za Ellen White biblijska *definicija* uloge proroka nije bila sporna. Ali ona je imala najmanje četiri razloga da ne prihvati tu *titulu*.

Neposredni okidač za njenu neočekivanu izjavu u listopadu 1904. godine očito su bila novinska izvješća tijekom *Krize Kellogg, u kojima su je nazivali proročicom i vođom Crkve adventista sedmoga dana, čime se impliciralo da se između nje i drugih vođa, poput *Dr. J. H. Kellogga, vodi borba za vlast. Nikada u Crkvi nije obnašala vodeću dužnost i žestoko je nijekala bilo kakve pretenzije za vođenje Crkve. „Nisam iznosila takve tvrdnje," prosvjedovala je, „tvrdila sam samo *da mi je povjereno da budem Gospodnja vjesnica*; On me je u mladosti pozvao da budem Njegova vjesnica, da primim Njegovu Riječ i da jasno i dosljedno prenesem poruku u ime Gospodina Isusa. Rano u mladosti pitali su me nekoliko puta: Jesi li ti proročica? Uvijek sam odgovorila: Ja sam Gospodinova vjesnica. Znam da su me mnogi nazivali proročicom, ali ja nikada nisam tvrdila da nosim tu titulu." (1SM32).

Drugi razlog zbog kojeg Ellen White nije prihvaćala titulu proročice jest taj što „u današnje vrijeme mnogi koji bestidno tvrde da su proroci ustvari preziru Kristovo djelo" (1SM 32; usp. 3SM 74) – čime je možda aludirala na Josepha Smitha, utemeljitelja mormonske zajednice (usp. 2SG iv), koji je za sebe tvrdio da je „prorok, tumač Božje volje i vidovnjak", ili na Mary Baker Eddy, osnivačicu zajednice Kršćanska znanost (*Christian Science*). Iz različitih razloga nije željela biti poistovjećena s nekim od svojih suvremenika koji su za sebe tvrdili da nose titulu proroka.

Treći razlog bio je taj što je u vrijeme Ellen White većina ljudi smatrala (a smatra to i danas) da prorok gotovo isključivo predviđa buduće događaje. No, iako je Ellen White iznijela mnoga *predviđanja, neka i dalekosežna, Robert W. Olson procijenio je da u spisima što ih je objavila tijekom svog života „vjerojatno se ne više od dva posto" njih odnosi na „buduće događaje". („Ellen White's Predictions", White Estate unpublished monograph, Nov. 6, 1989, 1).

Proroci spomenuti u Svetome pismu svoju su službu obavljali na više različitih načina. Dok je Mojsije napisao neka predviđajuća proročanstva, njegova se uloga najprije odnosila na oblikovanje nacije – na pravno, pravosudno, teološko, duhovno i organizacijsko vodstvo. Ivan Krstitelj, od Krista proglašen za „najvećeg“ proroka (Mt 11,11), nije dao ikakva poznata proročanstva, „nije učinio nijedno čudo“ (Iv 10,41) i nije napisao nijedan dio Biblije. Ellen White nije željela da njena uloga bude usko ograničena uvriježenim mišljenjem da je glavna funkcija proroka samo predviđanje budućnosti.

Četvrti razlog zbog kojeg nije tvrdila da je prorok bio je taj što je „moje djelo blisko s djelom proroka, ali se na tome ne završava“. (3SM 74). „Moje djelo obuhvaća mnogo više nego što se riječju *prorok* podrazumijeva.“ (1SM 32). Smatrala je da njeno „posebno djelo“ ima najmanje sedam dimenzija: (1) vjerno prenošenje poruka dobivenih u viđenjima; (2) poučavanje i provedba „zdravstvene reforme“, davanjem „primjera Crkvi“ brigom za bolesne u svom vlastitom domu; (3) propovijedanje na „velikim skupovima“ o „predmetu kršćanske umjerenosti“; (4) potpora „onima koji ispovijedaju vjeru u istinu, nužnost prakticiranja istine“, to jest „posvećenja“; (5) zagovaranje „pravde i jednakosti u svim našim institucijama“ i ukori za ugnjetavanje, posebice kad to „propovjednicima Evanđelja bilo kojom proizvoljnom ili pretjeranom akcijom čine oni koji imaju službeni autoritet“; (6) stati u obranu „starijih propovjednika“ i onih koji su „slabog zdravlja“; (7) briga o siročadi, „skrbiti o nekima određeno vrijeme, a zatim za njih naći udomljenje“. (*ibid.*, 33, 34).

Zbog svih tih razloga, Ellen White nije pristajala da je zovu proročicom. „Ako me drugi nazovu tim imenom, ne polemiziram s njima“, rekla je. „Ali moje je djelo obuhvatilo toliko područja da sebe ne mogu nazvati drugačije nego vjesnicom, poslanom da prenese Gospodinovu poruku Njegovom narodu i da se uzdigne djelo u bilo kojem području koje je Njemu važno.“ (1SM 34, kurziv dodan; SpM 482; RH, July 26, 1906).

Dodatno čitanje: R. W Coon, „Ellen White's Disturbing Disclaimer of 1904“; AR, May 13, 1999.

Roger W. Coon

WHITE, ELLEN G. OBRAĆENJE. Iako nije mogla definirati točan datum svog obraćenja, Ellen Harmon je tijekom djetinjstva doživjela dugotrajno razdoblje intenzivnog duhovnog buđenja. To se razdoblje produžilo na gotovo sedam godina od 1836. do 1843. godine i može se podijeliti u tri posebne faze – obraćenje na samrtnoj postelji, pronalaženje oprosta za svoje grijehe i suočavanje s problemima vezanima za posvećenje.

U jesen 1836. Ellen Harmon je ozlijeđena kada je jedna starija školska kolegica bacila kamen koji joj je slomio nos i prouzročio i druge ozbiljne ozljede. Nakon razdoblja bunila načula je razgovore koji su je naveli da povjeruje kako je njena smrt neizbježna. U jednostavnoj vjeri djeteta predala je svoj život Isusu i kao rezultat toga „osjetila duševni mir“. (2SG 9). Njen se mir otkrio kad je pljeskala rukama od radosti dok je gledala dramatičnu polarnu svjetlost, vjerojatno u siječnju 1837., vjerujući da će Isus uskoro doći.

Kad joj se zdravlje poboljšalo, počela se nadati da bi se mogla vratiti u školu i pokušavala je u raznim razdobljima nastaviti školovanje. Najposlije 1839. godine, nakon što je nakratko pohađala školu za djevojke, njeno se zdravlje urušilo. Bila je prisiljena priznati da joj krhkost zdravlja ne dopušta daljnje školovanje. Suočavanje sa svojom invalidnošću izazvalo je ljutnju, što je posljedično izazvalo i osjećaj krivnje. To je, zajedno s nepoznavanjem onoga što čini kršćansko iskustvo, njenim uvjerenjem da

je Bog „strogi tiranin“, doktrinom o vječnim mukama i njenom introvertiranom osobnošću, uzrokovalo da utone u kroničnu depresiju. Kad je William Miller došao u Portland, u državi Maine, između 11. i 23. ožujka 1840. godine, Ellen je bila uvjerena da će Isus uskoro doći te je na kraju sastanka sjela na svoje mjesto puna tjeskobe. Još nije pronašla mir. Njeno obeshrabrenje i depresija trajali su otprilike do rujna 1841. godine, kada su ona i njena obitelj prisustvovali metodističkom Saboru pod šatorom u Buxtonu, u državi Maine. Na tom saboru Ellen je čula propovijed o kraljici Esteri, i to ju je ohrabrilo u traženju Gospodina. Dok je molila pred oltarom: „Pomozi mi, Isuse; spasi me ili ću propasti!“, opisala je što joj se dogodilo: „Osjećala sam svoju bijedu, svoje bespomoćno stanje kao nikada prije. Dok sam klečala i molila, iznenada me je teret napustio, a srce mi je postalo lagano. … Osjećala sam da me Spasitelj blagoslovio i oprostio mi moje grijehe.” (1T 17, 18). Pronalaženje sigurnosti i opravdanja vjerom bilo je veliko olakšanje.

Ubrzo nakon Sabora pod šatorom u Buxtonu, Ellen Harmon zatražila je članstvo u Metodističkoj Crkvi. Dodijeljeno joj je uobičajeno šestomjesečno probno članstvo, a 26. lipnja 1842. krštena je uranjanjem u zaljevu Casco.

Ubrzo nakon krštenja počela je voditi borbu s pitanjem posvećenja. Napisala je: „Osjećala sam stalno nezadovoljstvo sobom i svojim kršćanskim postignućima.” (LS 26). „Mogla sam tvrditi samo ono što se nazivalo opravdanjem. U Riječi Božjoj čitam da bez svetosti nijedan čovjek neće vidjeti Boga. Prema tome, postoji i neko više postignuće koje moram doseći prije nego što budem sigurna u vječni život.” (LS 29). Borba s osjećajem osobne grešnosti rezultirala je još jednim razdobljem proširene depresije. Napokon su joj dva sna dala hrabrosti da razgovara s majkom o svojim sumnjama i strahovima. Eunice Harmon tada se dogovorila da se Ellen upozna s *Levijem Stockmanom, pobožnim metodističkim svećenikom koji je također vjerovao u adventsku poruku. Stockman je pomogao Ellen Harmon da razumije kako je zapravo Bog „ljubazan i nježan roditelj, a ne strogi tiranin koji prisiljava ljude na slijepu poslušnost“. (LS 39). Njeno se „srce okrenulo prema Njemu u dubokoj i žarkoj ljubavi“. (LS 39).

Ubrzo nakon što je primila taj pastoralni savjet Ellen je prisustvovala sastanku u domu svog ujaka u Portlandu, gdje je smogla hrabrosti da se pomoli naglas. Tijekom te molitve doživjela je ono što su metodisti nazivali „drugim blagoslovom“ posvećenja. Tako je u mjesecima koji su prethodili 1844. godini Ellen Harmon postala aktivna kršćanska radnica, uključujući se u povremena javna svjedočenja.

Vidi također: Metodistička crkva u Ulici Chestnut (*Chestnut Street Methodist Church*)

Dodatno čitanje: M. D. Burt, „My Burden Lcft Me: The Conversion of Ellen G. White“, AR, Oct. 25, 2001.

Merlin D. Burt

WHITE, ELLEN GOULD (HARMON), PORIJEKLO. U Društvu za ostavštinu Ellen G. White (*Ellen G. White Estate Inc.*), u daljnjem tekstu Društvo, smatra se da je Ellen Gould (Harmon) White bila anglosaksonskog porijekla; da su njeni preci došli izravno iz Engleske u Novu Englesku.

Prva dva dokumentirana upita o porijeklu Ellen White potječu od rodbine. Gospođa Hattie E. Potts pisala je 3. veljače 1913. godine W. C. Whiteu, sinu Ellen White, tražeći od njega informacije u vezi s njenom obitelji: McCannovima, Harmonovima i Gouldovima. Gospođa Potts bila je unuka Harriet (Harmon) McCann, jedne od Elleninih starijih sestara. W. C. White odgovorio je gospođi Potts 16. travnja 1913. godine izražavajući žaljenje što nije u mogućnosti dati joj informacije što ih je tražila. W. C. White je 3. kolovoza 1916. godine odgovorio i na pismo W. C. Fossa, sina

Mary Plummer (Harmon) Foss, sestre Ellen White. Foss se raspitivao o nekim članovima obitelji Ellen White. Odgovori W. C. Whitea, i gospođi Potts i gospodinu Fossu, upućuju na to da je njegovo znanje o majčinoj obitelji bilo oskudno. (WCW u pismu H. E. Pottsu; A. C. Harmon, *The Harmon Genealogy*, 41, 79, 80; WCW u pismu W. C. Fossu).

Godine 1920. Društvo je imalo uvid u genealoško istraživanje što je provedeno o obitelji Harmon, a objavio ga je Artemas C. Harmon u knjizi *Rodoslovlje Harmonovih* (*The Harmon Genealogy*), koja je pružila vrijedne informacije o porijeklu oca Ellen White.

Prva genealoška ispitivanja o Ellen White što ih je sponzoriralo Društvo uslijedila su nakon odluke Upravnog odbora Društva 20. srpnja 1950., kojom je F. D. Nichol ovlašten da pripremi i napiše konačnu biografiju Ellen White.

Tijekom dvanaest godina (od 1954. do 1966.) osoblje Društva skupljalo je relevantne materijale što ih je Nichol trebao uporabiti u svom pisanju. Nakon Nicholove iznenadne smrti 10. lipnja 1966. godine, Upravni odbor Društva zamolio je Arthura Whitea da pripremi biografiju. Unutar tog projekta, Društvo je započelo istraživanje genealogije Ellen White.

Ron Graybill pokrenuo je taj proces 23. siječnja 1973. godine u pismu starješini Theodoru Burtonu, ravnatelju Genealoškog društva Crkve Isusa Krista svetaca posljednjih dana. Graybill, u to vrijeme tajnik Društva, objasnio je da je u pripremi službena biografija Ellen White; i da on provodi pozadinsko istraživanje i organizira materijal, ali da će zapravo tekst pisati Arthur White. Graybill je spomenuo da knjiga *Rodoslovlje Harmonovih* daje neke informacije o obitelji oca Ellen White, Roberta Harmona; da se Ellen spominje na 41. stranici te knjige; i da je Društvo na temelju podataka iz te knjige utvrđivalo njeno porijeklo. (*ibid.*).

Graybillov dopis sugerirao je da je Društvo zadovoljno temeljitošću materijala o rodoslovlju oca Ellen White koji se nalazi u knjizi *Rodoslovlje Harmonovih.* U pismu je napomenuo da Društvo ne zna gotovo ništa o obitelji Eunice (Gould) Harmon, majke Ellen White. Za biografiju koju bi pohranili u arhiv, Društvo je željelo više podataka o njenom porijeklu s majčine strane. Graybill je pitao Burtona o potankostima uslugâ koje pruža Genealoško društvo i o trošku genealoškog istraživanja koje bi provela stručna osoba. (*ibid.*).

Burtonov odgovor od 21. veljače 1973. bio je od velike pomoći. Slijedeći upute koje mu je Burton dao, Graybill je proveo istraživanje te uime Društva zatražio i usluge certificiranih genealoga koji će pomoći u pripremi genealoškog rodoslovlja Ellen Gould (Harmon) White.

Informaciju koja je, čini se, dala oblik i smjer genealoškom istraživanju o majčinoj obitelji Ellen White, obznanio je C. L. Gould iz Welltona, Arizona, u dokumentu od 30. studenoga 1975. godine. On je potvrdio da Eunice Gould, koja se udala za Roberta Harmona u srpnju 1810. godine, i koja je bila majka Ellen White, dolazi iz ogranka obitelji Gould čiji je imigrantski predak bio Jarvice Gold (Gould).

Potreba za daljnjim detaljima postala je očita u travnju 1977. godine kad je E. E. Cleveland, suradnik tajnika Odjela za propovjedničku službu Generalne konferencije, primio telefonski poziv od laika, Darryla L. Browna, koji je upitao: „Je li gospođa Ellen G. White bila crnkinja?“ Cleveland je odgovorio da ne zna i potaknuo je Browna da napiše pismo s detaljima o svojim pitanjima i zanimanjima u vezi s etničkom pripadnosti Ellen White. (Cleveland, *Let the Church Roll On* [PPPA, 1997.], 88).

Etničko porijeklo Ellen White dugo je bilo predmetom rasprave među afroameričkim adventistima sedmoga dana. Mnogi afroamerički vjernici u Crkvi često su razmišljali: „Budući da sestra White izgleda kao crnkinja, zar ne bi bilo sjajno kad bi tko mogao dokazati da je crnki-

nja?“ Pismo Darryla Browna potaknulo je takva razmišljanja. Brownov dopis od 13. travnja 1977. godine Cleveland je proslijedio Arthuru L. Whiteu, tajniku Društva, uz popratno pismo u kojem se ističe da to Brownovo pismo odražava razmišljanje široke publike te da je pitanje koje je dobivalo sve veće značenje među crnačkim vjernicima.

U odgovoru od 25. travnja 1977. godine, Arthur White istaknuo je: (1) svoje osobno iznenađenje kad je saznao da su mnogi crnački adventisti imali pitanja u vezi s porijeklom Ellen White; (2) svoju spremnost da raspravlja o tom pitanju slobodno i iskreno; (3) svoju želju da otkloni bilo kakvu predodžbu o tome da Društvo, obitelj White ili Generalna konferencija, namjerno prikrivaju određene točke u vezi s porijeklom Ellen White; (4) svoje uvjerenje da je obitelj Ellen Gould bila obitelj bijelaca iz Nove Engleske; (5) stajalište Društva da svaki teret dokazivanja da je Ellen White imala crnačko porijeklo trebaju ponijeti oni koji postavljaju to pitanje; (6) spremnost Društva da pomogne ako se takva istraga pokrene; i (7) veliko oslanjanje Društva na knjigu *Rodoslovlje Harmonovih*.

U to vrijeme Društvo nije moglo ni na što konkretnije uputiti od knjige *Rodoslovlje Harmonovih* koja se nije bavila porijeklom majke Ellen White. Opravdanost projekta genealoškog istraživanja što ga je pokrenuo Graybill dopisom starješini Burtonu početkom 1973. godine, sada je bila očita. Nažalost, to genealoško istraživanje još nije dalo sadržajne i konačne rezultate u vezi s lozom Ellen White po majci. Dopis Rona Graybilla od 8. kolovoza 1977. godine otkriva: (1) da se sâm Graybill bavio genealoškim istraživanjem što ga je okarakterizirao preliminarnim; (2) da njegovo istraživanje nije poduprlo tvrdnju o crnačkom porijeklu Ellen White; (3) nemogućnost Društva, ali ne i nespremnost, da pruži konačan odgovor na temelju genealoškog istraživanja; (4) Graybillovo uvjerenje da se ova stvar ne može „konačno riješiti bez vrlo temeljite genealoške studije, a možda čak ni tada“; i (5) da Društvo nije moglo jasno odgovoriti na pitanje dijelom zato što njegovo osoblje nije imalo vremena za istraživanje (R. Graybill u pismu W. L. Johnsu). Biografija Ellen White bila je projekt koji je Arthuru Whiteu i osoblju Društva uzimao vrijeme. Stoga je Arthur White 1978. godine zatražio od odbora Društva da mu nađe zamjenu na mjestu tajnika, kako bi mogao puno radno vrijeme posvetiti radu na biografiji te kako bi se njegov nasljednik mogao više posvetiti drugim hitnim pitanjima. Taj je zahtjev odobren. (5Bio 12).

Nakon odluke odbora donesene 20. svibnja 1982. godine, Društvo je angažiralo profesionalnu genealoginju Alice Soule da istraži lozu Ellen White s majčine strane. Sljedeće su točke poticale riješenost Društva da radi na genealoškom projektu početkom 1983. godine: (1) želja za izradom genealoške mape do pradjedovih pradjedovâ; (2) odlučnost da se maksimizira stupanj sigurnosti za svako ime na mapi; (3) uvjerenje da su veće obiteljske povezanosti već uspostavljene i da je genealoški zadatak sada uključivao popunjavanje dijelova koji nedostaju; (4) činjenica da obiteljsko stablo Gould nije bilo u potpunosti razvijeno pet generacija prije Ellen (zastalo je s Lydijom Purrington, bakom Eunice (Gould) Harmon; dakle, postojala je potreba za informacijama o još najmanje dvjema generacijama obitelji Purrington); (5) uostalom, činjenica je da Društvo nije bilo zadovoljno dostupnim podacima o Elleninom očevom rodoslovlju i željelo je više informacija o Sarah York, baki Ellen White s očeve strane, kao i više informacija o vezama obitelji Skillings i Hasty; i (6) Društvo se nadalo da će ovaj projekt genealoškog istraživanja biti dovršen tijekom 1983. godine (Greybill u pismu Souleu; Soule u pismu Graybillu; Graybill u pismu Souleu).

Godine 1983. Društvo je završilo taj istra-

živački projekt ugovoren s profesionalnim genealogom. Želja za obiteljskim stablom Ellen White pet generacija prije nje, bila je gotovo ostvarena. Izuzetak dolazi s očeve strane. Te iste godine, 1983., izdana je rodoslovna shema koja doseže „pet generacija unatrag s majčine strane Ellen White do Johna Golda, sina Jarvisa i Mary Gold“, koja je došla u Hingham, Massachusetts, iz okruga Kent, Engleska, 1635. godine „brodom *Elizabeth* s Clementom Batesom“. (White Estate „Statement of Present Knowledge“; Gould, „The Family“).

Istraživanje je zastalo sve do ožujka 2000. godine, kad je Društvo dogovorilo usluge ovlaštenog genealoga Rogera D. Joslyna, predsjednika Američkog društva genealoga. Što je potaklo zapošljavanje drugog genealoga? Nekoliko pitanja koje smo prije postavili postaje aktualnima: 1. Uvjerenje Rona Graybilla da se taj predmet ne može do kraja riješiti bez vrlo temeljitog genealoškog proučavanja, a „možda ni tada“ (Graybill u pismu Johnsu). 2. Publikacija iz 1997. godine autobiografije E. E. Clevelanda, *Neka se Crkva kotrlja* (*Let the Church Roll*) sadrži uvjerenje da je Ellen White bila crnkinja; da je imala crnačko porijeklo. Cleveland objavljuje da je C. E. Dudley bio pod dubokim dojmom njegove knjige i njegovog stava o etničkoj pripadnosti Ellen White (Newborn/Cleveland intervju). 3. Pismo Arthura Whitea od 25. travnja 1977. godine, u kojem on tvrdi da bi „svaki teret dokaza o ovom pitanju bio na onima koji postavljaju pitanje“.

Charles E. Dudley, stariji, umirovljeni Crkveni vođa, preuzeo je taj teret dokazivanja i ponovo pokrenuo istraživanje o rodoslovlju Ellen White. Dudley tvrdi da je ovo istraživanje djelomično potaknuto onim što je on smatrao poricanjem crnačkog/indijskog porijekla Ellen White (Dudley, 23). S obzirom na takve dramatične tvrdnje, Društvo i Dudley dopisivali su se tijekom cijele 1999. godine. Predstavnici Društva sastali su se s Dudleyem 28. listopada 1999. godine. Dudley je na tom sastanku izjavio da, iako u njegovoj glavi nema sumnje da je Ellen White miješane krvi, potrebno je dodatno istraživanje za dokumentiranje njegova uvjerenja. Zaključeno je da u to vrijeme genealoška istraživanja nisu potvrdila da je Ellen White imala mješovito porijeklo, ali istraživanje će se nastaviti. Dudley je objavio svoje uvjerenje u studenome 1999. godine u svojoj knjizi *Rodoslovlje Ellen Gould Harmon White: proročice Crkve adventista sedmoga dana i priča o rastu i razvoju denominacije Crkve adventista sedmoga dana u odnosu na Afroamerikance* (*The Genealogy of Ellen Gould Harmon White: The Prophetess of the Seventh-day Adventist Church, and the Story of the Growth and Development of the Seventh-day Adventist Denomination as It Relates to African-Americans*).

Dudley je napisao da se godinama raspravljalo o etničkom porijeklu Ellen Gould (Harmon) White i da su sestru White mnogi smatrali *sestrom sebi srodnom.* (Dudley, 18). Dudley je ozbiljno nakanio potvrditi i proširiti ideje: (1) da je Ellen White bila crnkinja; (2) da je Eunice Gould Harmon, Ellenina majka, bila mulatkinja čiji korijeni sežu do New Jerseyja i Kariba; i (3) da je Ellenin otac, Robert Harmon, vukao korijene iz afričkih/maorskih/Nanticoke Indijanaca i *obojenih* Engleza koji su živjeli na istočnim obalama Delawarea (Dudley, 33).

U prosincu 1999. godine, Društvo je objavilo *Izjavu o sadašnjim spoznajama pod naslovom*: „Je li Ellen White mješovitog porijekla?” U izjavi je objavljeno sažeto shvaćanje Društva o genealogiji Ellen G. White i interakcija Društva s Dudleyjem.

Tijekom svojih sastanaka od 7. do 9. siječnja 2000. godine, Upravni odbor Društva obaviješten je o Dudleyevoj novoj knjizi i interakciji osoblja Društva s njim. Kao odgovor na značajne tvrdnje o Dudleyjevoj knjizi, te u skladu s obećanjem Društva da će pomoći Dudleyju u njegovom istraživanju genealogije Ellen Whi-

te, Odbor je izglasao da se pokrene još jedan istraživački projekt genealoške pozadine Ellen White (zapisnici odbora EGWE).

Zadaća pronalaženja i angažiranja usluga profesionalnog genealoga pripala je Timu Poirieru, potpredsjedniku i arhivaru Društva. Poirier je proveo nekoliko tjedana tražeći i raspitujući se koga angažirati prije nego što je 15. ožujka 2000. uspostavio kontakt s Rogerom D. Joslynom. Kao genealog, Joslyn se specijalizirao za New Jersey i New England. Njegovo službeno izvješće stiglo je u Društvo 8. svibnja 2002. godine (i ažurirano je 9. travnja 2003.). Sljedeći ulomci sažimaju nalaze gospodina Joslyna:

„U vezi s porijeklom Ellen Gould (Harmon) White od obitelji Gould, ostaje kako je utvrđeno u prošlosti – da je njena majka, Eunice (Gould) Harmon, povezana preko svog oca, Josepha Goolda/Goulda, američkog revolucionarnog vojnika koji se nakon rata preselio iz Kitteryja u Portland, Maine, sa svojim djedom, Josephom Gouldom iz Kitteryja [Maine], sa svojim pradjedom Josephom Gouldom (još jedan Joseph), koji se nastanio u Kitteryju u prvom desetljeću osamnaestoga stoljeća i bio vjerojatno iz Tauntona, Massachusetts, sa svojim pra-pradjedom, Johnom Gouldom iz Tauntona, vjerojatno onim koji je rođen u Hinghamu, kolonija Massachusetts Bay i sa svojim pra-pra-pradjedom Jarvisom Gouldom, doseljenikom iz Engleske 1635. godine … ['Da je John rođen od Jarvisa i Mary Gould, onoga koji je otišao u Taunton, utvrđeno je na osnovi zemljišnih knjiga'.]."

„Cilj ovog istraživanja bio je pronaći izvorne dokaze, po mogućnosti u izvornim dokumentima, i povezati Ellen Gould (Harmon) White s njenim roditeljima, njenom majkom i daljnjom lozom predaka Gould. … Rezultati su pomalo mješoviti, tako da nema jasnog, neprekinutog lanca porijekla Ellen White na temelju čvrstih dokaza. S druge strane, informacije koje se iznose u ovom izvješću ... prilično su dosljedne s obzirom na Gouldovsko porijeklo Ellen White, bez očitog suprotnog dokaza koji sugerira da bi se njena Gouldova linija predaka mogla pratiti u drugom smjeru. …

Sve u svemu, zaključio sam da nema, pa čak ni naznake dokaza, među materijalom koji sam tražio samostalno ili mi je podastrt bilo iz evidencije Društva ili istraživanja dr. Dudleyja o vezi između predaka obitelji Gould i Ellen Gould (Harmon) White i onih po imenu Gould koji su se naselili u Gouldtownu, New Jersey, iz Zapadne Indije [Karibi].

Dr. Dudley, međutim, ima pravo u jednome, a to je da je svejedno koje je rasno nasljeđe Ellen White u odnosu na osobu koja je ona bila. Povijesne točnosti radi, na temelju istraživanja provedenog za ovo izvješće, ne može se tvrditi da je bila bilo kakvog poznatog porijekla koje bi se moglo klasificirati kao nebjelačko, barem ne preko njenih Gouldovskih predaka."

Dudley Joslynove zaključke smatra upitnima i nastavlja svoju istragu. Društvo pak smatra da se, budući da nije pronađen nikakav dokumentirani dokaz o suprotnome, do trenutka kad se pronađu genealoški dokazi o suprotnome jedino može zaključiti da je Ellen Gould (Harmon) White bila anglosaksonskog porijekla i da su njeni preci u Novu Englesku 1635. godine došli izravno iz Engleske.

Vidi dodatak A.

Dodatno čitanje: 1Bio 17, 18, 487; C. E. Dudley, Sr., *The Genealogy of Ellen Gould Harmon White* (Nashville: Dudley Publishing, 1999); J. R. Nix, „Ellen White's Racial Background", „Ellen White and Current Issues" Symposium, CAR (2005), vol. 1, 26-40; White Estate, „A Statement of Present Knowledge" (December 1999, SDoc); J. Nix, „Report of Meeting Between Elder Charles Dudley, Sr., and Representatives From the Ellen G. White Estate" (Oct. 28, 1999, EGWE-GC); R. D. Graybill, „Leaves From Ellen White's Family Album", *Adventist Heritage* (Spring 1982): 18; A.

C. Harmon, *The Harmon Genealogy: Comprising All Branches in New England* (Washington, D.C.: Gibson Bros., 1920); Roger D. Joslyn, „The Genealogy of Ellen G. White: A Report Based Upon Currently Available Records“, www.whiteestate.org/issues/genealogy.html.

Craig H. Newborn

WHITE, ELLEN G. POSLJEDNJA VOLJA I OPORUKA, NAGODBA O NJENOM IMETKU. Posljednja volja i oporuka Ellen White (tiskana u cijelosti u knjizi H. E. Douglassa, *Gospodnji glasnik* (*Messenger of the Lord*), od 569. do 572. stranice, verificirana nakon njene smrti 16. srpnja 1915. godine, a Ellen White potpisala ju je 9. veljače 1912. godine, bila je vrhunac nekoliko prethodnih pokušaja Ellen White da odredi način raspolaganja književnim djelima i autorskim pravima nakon svoje smrti. Iako više ne postoji, najranija poznata oporuka sačinjena je 1891. godine uoči odlaska Ellen White u Australiju. U njoj se navodi da „vrlo teške odgovornosti ostavlja svom sinu W. C. Whiteu“ (WCW, „Izjava članovima Odbora Generalne konferencije koji su se sastali u Mountain Viewu u vezi s prijedlogom ‘Rezolucije o prodaji i sporazumu’ (*‘Joint Bill of Sale and Agreement’*), u koju su uključeni skrbnici Društva za ostavštinu Ellen White i Korporacija Generalne konferencije“ (*„A Statement to Those Members of the General Conference Committee Assembled at Mountain View Regarding the Proposed ‘Joint Bill of Sale and Agreement’; to Be Entered Into by the White Estate Trustees and the General Conference Corporation*“), 27. siječnja 1933., 5, DF 821 i DF 823). Oko 1898. godine, Ellen White dobila je viđenje koje ju je navelo da vjeruje kako neće živjeti do Gospodnjega ponovnog dolaska, i nesumnjivo je da ju je ono potaknulo da nastavi usavršavati svoju oporuku sve dok ne postigne ono što je smatrala zadovoljavajućim.

Nakon povratka u Sjedinjene Američke Države 1900. godine, Ellen White je 6. listopada 1901. godine potpisala novu oporuku. U njoj je odredila da sva književna i autorska prava nasljeđuju njena dva sina, Edson i Willie. Osim toga, Edson je trebao preuzeti majčinu biblioteku, dok je Willie trebao dobiti 5.000 dolara kao pomoć za školovanje svoje djece. Polovinu svih budućih autorskih honorara trebalo je iskoristiti za potporu različitim projektima crkvene misije, društvenim i obrazovnim projektima, te za financiranje prevođenja, objavljivanja i prodaje majčinih knjigâ. Izvršitelji oporuke trebala su biti njena dva sina. Prva uputa o konceptu skrbnika dodana je u bilješku u kojoj predlaže da bi skrb o njenoj književnoj ostavštini trebalo povjeriti njenim sinovima i S. N. Haskellu, kao „vječnim zaštitnicima“ različitih namjena navedenih u njenoj oporuci. Tu je oporuku sastavila gospođa N. H. Druillard, bez znanja bilo kojeg od sinova Ellen White.

Sljedeći pokušaj sastavljanja oporuke Ellen White nosi datum 14. kolovoza 1906. godine. Međutim, ta oporuka nije bila prihvatljiva službenicima Generalne konferencije, navodi se u ručno napisanoj zabilješci. U tom dokumentu određeno je, naime, da bi njenom književnom ostavštinom trebao upravljati peteročlani odbor koji bi izabrala Generalna konferencija. Svaki od četiriju u odbor imenovana pojedinca primao bi naknadu od 500 dolara. Osobnu imovinu Ellen White trebala bi naslijediti njena dva sina. Polovicom sredstava ostvarenih od književne ostavštine u početku je trebalo podmiriti njena dugovanja, 30 posto trebalo je pripasti njenim sinovima, a 20 posto trebalo je iskoristiti za prevođenje i objavljivanje njenih knjiga. Nakon što dugovanja budu podmirena, 50 posto sredstava namijenjenih za namirenje dugovanja trebalo bi iskoristiti za poboljšanje njenih knjiga. W. C. White imenovan je jedinim izvršiteljem majčine imovine.

Mnogo godina kasnije W. C. White rekao je kako misli da je plan Generalne konferencije o izboru skrbnika bio dobra ideja, a on je savjetovao majci da prihvati taj plan. Ona je očito drugačije razmišljala. Nije poznat razlog zbog kojeg službenicima Generalne konferencije ta oporuka nije bila prihvatljiva.

Godine 1909. Ellen White pokušala je sastaviti novu oporuku. Ista četvorica imenovanih pojedinaca trebala su dobiti po 500 dolara. Njena dva sina dobila bi određene predmete, ali njena književna ostavština povjerena je peteročlanom odboru, u kojem su bili i W. C. White, predsjednik i tajnik Generalne konferencije i još dvije osobe koje će biti imenovane na zasjedanju Generalne konferencije. Sedamdeset posto zarade ostvarene od njene književne ostavštine trebalo je iskoristiti za podmirenje njenih zaduženja, nakon čega je novac trebalo iskoristiti za poboljšanje njenih knjiga i za potporu misionarskog djela Crkve. Preostalih 30 posto trebalo je biti podijeljeno između njenih dvaju sinova. Kao i kod oporuke iz 1906. godine, tim prijedlogom, koji nikada nije potpisan, nije obuhvaćen nijedan društveni ili obrazovni projekt naveden u oporuci iz 1901. godine. U tom je dokumentu W. C. White imenovan jedinim izvršiteljem majčine oporuke.

Posljednju verziju svoje oporuke Ellen White potpisala je 9. veljače 1912. godine. Sročio ju je Theodore A. Bell, odvjetnik iz San Francisca, uz naknadu od 25,85 dolara. Navodno se Ellen White nikada nije srela s odvjetnikom, nego mu je njene namjere prenio W. C. White. Osim dijelova oporuke u kojima je Ellen White željela odrediti kako će se njenom imovinom postupati nakon njene smrti (vidi također *Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*), odvjetnik je u oporuku unio i odredbu prema kojoj će se, ako se ukazano povjerenje ikada ukine, njena književna ostavština vratiti izravno W. C. Whiteu ili njegovim nasljednicima.

Unatoč očiglednom interesu A. G. Daniellsa za raspolaganje književnom ostavštinom Ellen White, čini se da predsjednik Generalne konferencije nije imao saznanja o toj oporuci koja je na kraju i potpisana. W. C. White i Charles H. Jones, upravitelj Pacific Pressa, imenovani su izvršiteljima oporuke Ellen White.

Ona je sadržavala mnoge odredbe koje su bile potpuno jednake onima iz prethodnih oporuka. Pet imenovanih članova odbora trebalo je dobiti po 500 dolara ostavštine. Edson, sin Ellen White, trebao je dobiti 3.000 dolara. Prava na nekoliko njenih knjiga, uključujući *Odgoj* (*Education*), bila su dodijeljena drugome sinu Ellen White, Willieju, kao i njena prava na dvije Edsonove knjige koja je dobila u zamjenu za novac koji je svom starijem sinu posudila. Willie je također trebao primiti majčinu osobnu biblioteku, kao i sve rukopise, pisma, dnevnike i druge spise koji nisu dodijeljeni peteročlanom odboru skrbnika književne ostavštine. Njeno osobno vlasništvo trebalo je podijeliti između njenih dvaju sinova.

Skrbništvo izraženo u njenoj oporuci preuzelo je sljedećih pet pojedinaca: W. C. White, njen sin; Clarence C. Crisler, njen tajnik; Charles H. Jones, menadžer Pacific Pressa; Francis M. Wilcox, urednik časopisa *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*); i Arthur G. Daniells, predsjednik Generalne konferencije. Ti su skrbnici dobili sva prava za umnožavanje i autoričine posvete za većinu od njene 24 knjige, a zatim i za njihovo tiskanje. Osim toga, dobili su njenu opću datoteku rukopisa i sve pripadajuće indekse, te njen uredski namještaj i uredsku biblioteku. Odgovornosti skrbnika posebno su uključivale i ovlasti za promicanje i brigu o njenim spisima na engleskom jeziku, za nova prevođenja na druge jezike i sastavljanje novih zbirki iz njenih postojećih objavljenih i neobjavljenih rukopisa. (vidi *Društvo za ostavštinu Ellen White).

Iako se „reizbor skrbnika“ u oporuci ne spo-

minje, uvrštena je odredba o popunjavanju bilo kakvih budućih upražnjenih radnih mjesta u odboru skrbnika ili njihovih nasljednika. Ako se preživjeli skrbnici ne bi mogli složiti s nekim tko je predložen da popuni upražnjeno mjesto, novog člana skrbničkog odbora trebao bi imenovati izvršni odbor Generalne konferencije.

Prihodi od honorara trebali su biti podijeljeni na sljedeći način: (1) 20 posto neto prihoda u jednakim dijelovima treba pripasti svakome od njenih sinova; (2) 5 posto treba pripasti skrbnicima za obrazovanje njenih unuka i praunuka ili drugih vrijednih pojedinaca. Ostatak bi trebalo koristiti za plaćanje dugovanja. Ako se ostvari dodatni prihod, trebalo bi ga koristiti za poboljšane objave njenih knjiga, a zatim i za tiskanje, dodatno prevođenje, sastavljanje novih zbirki iz datoteke njenih rukopisa, za pomoć općem misionarskom djelu denominacije i za potporu misijskim školama koje rade unutar Crnačkog odjela Generalne konferencije, kao i za podršku misijskim školama za opismenjavanje bijelaca u južnim državama Sjedinjenih Američkih Država.

Manje od mjesec dana prije smrti Ellen White, tri njena skrbnika, zajedno s još dvojicom drugih, sastali su se u kući Elmshaven Ellen White kako bi razmotrili njenu ostavštinu. Zaključili su, uz ostalo, da postoji nedefiniran imetak u vrijednosti od 91.633 dolara, što je znatno više od njenih postojećih nepodmirenih obveza.

Ellen White umrla je u petak poslijepodne, 16. srpnja 1915. godine. Tri su komemoracije održane, prva sljedeće nedjelje u njenoj kući Elmshaven, u kojoj se okupilo oko pet stotina ljudi; nakon toga u ponedjeljak poslijepodne na Saboru pod šatorima koji se upravo održavao u Richmondu (u blizini Oaklanda) u Kaliforniji, gdje je bilo oko tisuću prisutnih; i sljedeće subote u Crkvi Dime (*Dime Tabernacle*) u Battle Creeku, u državi Michigan, s oko tri i pol tisuće nazočnih. Troškovi triju komemoracija iznosili su 820,65 dolara, a u jednakim iznosima podmirili su ih Generalna konferencija, Sjevernoamerička divizija (*North American Division*), Nakladničko društvo Pacific Press (*Pacific Press Publishing Association*) i Nakladničko društvo Review and Herald Publishing Association.

Oporuka Ellen White sudski je potvrđena 9. kolovoza 1915. godine. Ubrzo nakon njene smrti, nekoliko njenih bivših zaposlenika dobilo je otkaz jer se nastojalo smanjiti troškove. Istodobno se započelo sređivati ostavštinu, što je uključivalo i procjenu cjelokupnog imetka i nepodmirenih dugovanja. Prema ocjeni suda koji je vodio ostavinsku raspravu, a na temelju onoga što bi bilo opravdano očekivati kad bi se imetak odmah prodao, vrijednost njenog imetka procijenjena je na 65.721,87 dolara. (Viša procjena koju su iskazale računovođe Ellen White temeljila se prvotno na za kupnju plaćenome iznosu, a ne na iznosu koji bi se mogao očekivati od prodaje.) S obzirom na to da je nakon smrti Ellen White ostalo 87.250 dolara nepodmirenih obveza, iskazan je manjak od 21.528,13 dolara.

Podrijetlo dugovanjâ Ellen White dosad se mnogo puta zaboravljalo. Osim troškova objavljivanja različitih knjiga, za što je novac posuđivala pretpostavljajući da će ga vratiti od dobivenih honorara, Ellen White također je posuđivala novac za pomaganje raznih crkvenih projekata. Osim toga, novac je povremeno posuđivala i svojim sinovima, ali posebno Edsonu, i činilo se da se on neprestano suočava s financijskim problemima. Kako bi podmirivala različite troškove, Ellen White posuđivala je novac i od pojedinih članova Crkve koji su željeli s njom zajednički ulagati. Usto, posudila bi novac i od crkvenih nakladničkih ustanova pa i od Generalne konferencije, dajući kao zalog honorar od svoje buduće knjige. Zapravo, sredstva su se u njeno ime namicala posudbama gotovo do njene smrti – najvjerojatnije zbog

oporučno ostavljene upute njenim skrbnicima da se nastavi publiciranje zbirki njenih spisa, a troškovi pokrivaju njenom imovinom. Nesumnjivo je smatrala da će ljudi biti spremniji posuditi novac njoj nego njenoj zakladi nakon njene smrti. Uostalom, predviđalo se da će u budućnosti tantijemi ostvareni prodajom njenih knjiga biti dostatni za otplaćivanje tih troškova.

Unatoč tome što je Ellen White u svojoj oporuci odredila da se njenim vjerovnicima određeno vrijeme pozajmice vraćaju od autorskih honorara dobivenih prodajom njenih knjiga, sud to nije dopustio. U skladu s kalifornijskim zakonom, sud je odlučio da prije izvršenja bilo koje odredbe iskazane u oporuci moraju biti plaćena sva postojeća nepodmirena dugovanja. Ta se izričita zakonska odredba morala primijeniti i na ostavštinu Ellen White.

Na jesenskom Zasjedanju 1915. godine u Loma Lindi, u Kaliforniji, oporuka Ellen White na izvršnoj je sjednici pročitana okupljenim crkvenim čelnicima. Od W. C. Whitea izrijekom je zatraženo da sjednici ne prisustvuje. A. G. Daniells skup je izvijestio o cjelokupnom imetku i obvezama ostavštine Ellen White, pa i o manjku. Donesen je plan prema kojem će Generalna konferencija preuzeti obveze vezane uz ostavštinu, a za uzvrat će „stvarna i osobna imovina“ biti dodijeljena Generalnoj konferenciji kao jamstvo „sve dok se obveze u potpunosti ne isplate“. Iako je W. C. White (bio je u Loma Lindi) upoznat sa sadržajem sporazuma, detalji o pravnim postupanjima i o tome kako su provedeni u potpunosti su mu predstavljeni tek nekoliko tjedana kasnije.

Za to vrijeme Edson, koji je živio u Michiganu i nije imao dovoljno novca za putovanje u Kaliforniju kako bi saznao svoja prava, pisao je mnogim pojedincima, uz ostale i svome bratu, pokušavajući otkriti što se događa. To je W. C. Whitea dovelo u neugodnu situaciju, jer ni sâm nije bio upućen u sve što je odlučeno, iako ga je blagajnik Generalne konferencije pozvao da predloženu nagodbu potpiše i uime svog brata.

Na kraju su i Edson i Willie prihvatili ono što je predloženo, u tim okolnostima nisu ni imali druge mogućnosti. Kada je 2. listopada 1916. godine imetak Ellen White sudskom odlukom dodijeljen Generalnoj konferenciji, ona je zakonski prestala biti njihova svojina. I na taj način, Willieju je oduzeta predložena skrb za obrazovanje njegove djece i unuka, a uskraćeni su mu i honorari za nekoliko knjiga koje mu je majka oporučno namijenila. Umjesto tih odredbi u oporuci njegove majke, W. C. White dobio je novčanu naknadu, a oprošteno mu je i 1.500 dolara koje je dugovao svojoj majci. Edson je pak majci u vrijeme njene smrti dugovao oko 10.000 dolara; i njegovo je dugovanje oprošteno.

Kao predviđeni skrbnik književne ostavštine svoje majke, W. C. White promatrao je kako se sve što bi se moglo prodati Generalnoj konferenciji prodaje na sudskoj dražbi. Iako to nije ono što je Ellen White u svojoj oporuci predvidjela, crkveni čelnici taj su ishod smatrali najboljim načinom za rješavanje zaduženosti. Generalna konferencija sada je posjedovala cjelokupni imetak Ellen White, iako se čini, što je mnoge crkvene čelnike i zabrinjavalo, da se novac unaprijed izdvojen za njegovo stjecanje, smatra pozajmicom skrbnicima književnih djela Ellen White. Ta je „pozajmica“ trebala biti vraćena s kamatom od 4 posto od budućeg prihoda od autorskih prava, ali i od hitne prodaje kuće Elmshaven i drugih nekretnina za koje u njenoj oporuci nije drugačije određeno. Kredit je na kraju u potpunosti otplaćen 1930-ih godina.

Budući da je jedini ponuđač na dražbi bila Generalna konferencija, cjelokupni imetak, zajedno s književnim dijelom koji je prethodno povjeren skrbnicima, prodani su Crkvi za 87.250 dolara (kasnije se iznos povećao na 89.371,02 dolara), koji je također uključivao i 11.500 dolara za Elmshaven. Uskoro nakon toga, 13. veljače 1917. godine, ostavština Ellen White je zaključena, a njena dva izvršitelja ot-

puštena. Naknade odvjetnika Bella za vođenje ostavinskog postupka iznosile su 1.000 dolara.

Iako je Generalna konferencija sada zakonski posjedovala sav imetak Ellen White, uključujući i književnu ostavštinu, prema prethodno dogovorenom planu, Generalna konferencija njene je književne nekretnine, kupljene kao dio sudske dražbe, predala petorici skrbnika. Taj je postupak imao dvojaki učinak. Prvo, budući da je imetak Ellen White zahvaljujući sudskoj odluci o obaveznoj prodaji pripala Generalnoj konferenciji, u njenoj ostavštini nije ostala nikakva financijska vrijednost koju bi u budućnosti netko mogao potraživati. Drugo, zbog sudske prodaje, odredbe navedene u oporuci Ellen White koje su se odnosile na njeno književno nasljeđe i potencijalnu reverziju prema njenim nasljednicima, samim time što nisu ispoštovane postale su ništavne.

Dodatno čitanje: J. Nix, „History of the Ellen G. White Estate" (EGWE); G. Valentine, *The Struggle for the Prophetic Heritage: Issues in the Conflict for the Control of the Ellen* G. *White Publications, 1930-1939* (Muak Lek, Thailand, Institute Press, 2006); *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10, 503-506.

James R. Nix

WOLFF, JOSEPH (1795.-1862.). Misionar, istraživač i navjestitelj Kristova dolaska. Wolff je rođen u Njemačkoj i u ranoj dobi prešao je s judaizma na kršćanstvo. Kao mladić studirao je u inozemstvu, gdje je kao 17-godišnjak postao katolik, prihvatio ime Joseph i upisao se u Rimu na Koledž za misionarstvo kako bi postao misionar. U Rimu je upoznao Henryja Drummonda, koji je u Rimu najvjerojatnije boravio poslovno. Tijekom studija Wolff je postao nezadovoljan tvrdnjom o nepogrešivosti pape, što je na kraju dovelo do njegovog isključenja. Otišao je u Englesku i godinu dana kasnije ponovo se sreo s Drummondom, koji je sponzorirao njegovo školovanje u protestantskim školama. Ovaj se put Wolff specijalizirao za pridobivanje Židova za Krista. Godine 1821., prije *Williama Millera, Wolff je počeo poučavati o skorom povratku Krista na temelju proročanstva iz Knjige proroka Daniela 8,14 o dvije tisuće i tristo dana i noći. Ovo je postao uvjerljiv argument za Wolffa da svojim sugrađanima Židovima navijesti skori povratak Mesije, koji će uskoro ponovno uspostaviti svoje kraljevstvo. S tim je ciljem započeo prvo od triju opsežnih misionarskih putovanja (od 1821. do 1826. godine, od 1828. do1834., i od 1836. do 1838.), koja su prvotno imala za cilj pronaći rasijane Židove. Ta su ga putovanja odvela u Grčku, na Maltu, na Krim, te u Palestinu, Tursku, Egipat, središnju Aziju, Etiopiju, Jemen, Indiju i još neke zemlje. Godine 1837. Wolff se obratio Kongresu Sjedinjenih Američkih Država. Wolffovo navještanje adventne poruke Ellen White smatrala je dokazom da Božja ruka istodobno pokreće ljude diljem svijeta porukom da je kraj blizu. Preko Wolffa i njemu sličnih poruka je „odnesena u sve nastanjene dijelove zemaljske kugle". (*The Southern Watchman*, Jan. 24, 1905; usp. GC 357-362).

Dodatno čitanje: J. Wolff, *Travels and Adventures of the Rev. Joseph Wolff* [autobiography] (London: Saunders, Oatley, and Co., 1861); Y. Davy, *Trail of Peril: The Story of Joseph Wolff* (RHPA, 1984); C. M. Maxwell, „Joseph Wolff: Missionary Extraordinaire" *Dialogue* 9, no. 2 (1997): 9-11; M. W. Campbell, „Joseph Wolff: A Bibliography" (2001, CAR).

Michael W. Campbell

WYCLIFFE, JOHN (oko 1320.-1384.). Rani engleski reformator. Ellen White doživljavala je Wycliffea kao jednu od mnogih velikih osoba, „jutarnju zvijezdu reformacije" (GC 80), koju je ljubav prema Svetom pismu i istini dovela do toga da ga Bog koristi u obnovi davno zaboravljenih ili sakrivenih pouka Biblije. Wycliffeovo prihvaćanje Biblije kao „pouzdano pravilo

vjere i života“ (*ibid.*, 93) oblikovalo je njegov karakter, obrazovalo njegov um i uvjerilo ga da se pokorava Bogu, a ne ljudskim bićima. Ellen White napominje da je Wycliffe podučavao spasenje vjerom u Krista i nepogrešivost

JOHN WYCLIFFE, RANI ENGLESKI REFORMATOR

Svetoga pisma. Neka njegova učenja izazvala su ogorčenje crkvenih vođa i donijela mu poteškoće i progonstva. Posebno nezadovoljstvo izazvalo je njegovo poricanje papinske vlasti nad Engleskom i plaćanja danka Rimu te njegovi zahtjevi za ukidanjem fratarskog siromaškog staleža. Wycliffe se nije ustručavao pompozni i zadovoljstvima ispunjen životni stil papa i biskupa uspoređivati s poniznim Kristovim životom. U usporedbi s Ivanom Krstiteljem, Wycliffe je „vjesnik novoga doba“. (*ibid.*, 93). Međutim, prema mišljenju Ellen White, najveće djelo u njegovom životu bio je prvi prijevod Biblije na engleski jezik, za koji je rekla da je „svjetlo koje se nikada više ne smije ugasiti“ i da je „najmoćnije od svih oružja protiv Rima“ (*ibid.*, 88). Wycliffe, kao prvi od protestantskih reformatora, svojim je spisima snažno utjecao na *Jana Hussa i *Jeronima Praškog, kao i na njihove pristalice.

Dodatno čitanje: GC 79-96, 249; G. R. Evans, *John Wyclif: Myth and Reality* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 2005).

Denis Fortin

Z

Z DATOTEKA. Datoteka s izvornim pismima i rukopisima Ellen White koja više ne postoji. Dok je postojala, u njoj je bilo oko stotinu pisama u kojima se Ellen White bavila grijesima zabludjelih crkvenih vođa. Nakon njene smrti 1915. godine, njenog sina W. C. Whitea sve je više morila zabrinutost zbog tih pisama u kojima su opisani moralni nedostaci nekih adventističkih propovjednika ili drugih crkvenih djelatnika, od kojih su u to vrijeme neki još živjeli, a koje je Ellen White savjetovala. Na početku 1930-ih godina, W. C. White ta je „osjetljiva“ pisma najvjerojatnije uklonio iz uobičajenih datoteka s rukopisima i pismima, i stavio ih u dvije odvojene mape koje su dobile naziv „Datoteka Z“. Pristup Datoteci Z nije bio dopušten većini teologa i istraživača. Međutim, tijekom vremena, s obzirom na to da ljudi kojima se Ellen White tim pismima obraćala više nisu živjeli, skrbnici Društva za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*) smatrali su da bi objavljivanje savjetâ sadržanih u tim pismima moglo pomoći i drugima, pa su ih vratili na njihova izvorna mjesta u datoteke s ostalim pismima. Neke od savjeta su i objavili, ali u obliku kojim bi potencijalno kompromitiranje potomaka izvornih primatelja pisama bilo svedeno na minimum. Dijelovi mnogih od tih pisama sada se mogu naći u knjizi *Svjedočanstva o seksualnom ponašanju, preljubu i razvodu* (*Testimonies on Sexual Behavior, Adultery, and Divorce*), koja je objavljena 1989. godine.

Dodatno čitanje: R. W Coon, „What’s the White Estate Attempting to Hide?“ AR, July 2, 1987; vidi također DF 828-a-3, CAR.

Robert Olson

ZABRANA ALKOHOLNIH PIĆA (*Prohibition*). Ellen White odrastala je u državi Maine – prvoj državi u SAD-u koja je 1851. godine donijela zakon o zabrani proizvodnje i prodaje alkoholnih pića, čime se smjestila u geografsko središte prvog vala američke reforme trezvenosti u devetnaestome stoljeću. Kad je 1873. godine počeo drugi reformski val, mnoge žene, i Ellen White među njima, preuzele su vodeću ulogu i u sljedećoj četvrtini stoljeća ostale dominantna sila tog pokreta. *Kršćanska umjerenost, udruga žena (*Woman's Christian Temperance Union – WCTU*) vizionarskim je vođenjem ujedinio žene u nacionalnu mrežu čije aktivnosti nisu bile usmjerene samo na industriju alkoholnih pića već i na siromaštvo, obiteljsko nasilje, ugnjetavanje zaposlenika i političku korupciju; vjerovale su, naime, da su sve te nevolje u velikoj mjeri prouzročene alkoholom. Ellen White uporno je podsticala adventistice da se uključe u rad tog progresivnog saveza za reformu, čak i osobnim primjerom, postajući vrlo cijenjena predavačica na skupovima o trezvenosti koje su osim WCTU-a organizirale i druge reformske udruge. U prvome desetljeću dvadesetoga stoljeća, kad je treći val reforme pokret približio pobjedi, jer je zabrana alkohola uvedena na nacionalnoj razini, Ellen White i dalje je neumorno i gorljivo zagovarala sudjelovanje adventistica u pokretu koji se zalagao za zabranu alkohola. Još je bila aktivna i u pisanju članaka za časopise - posljednji tekst na tu temu tijekom njenog života objavljen je u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) od 15. listopada 1914. godine.

Tijekom 40-godišnjeg djela javnog zagovaranja zabrane alkohola Ellen White osmislila je tečaj koji je, na nekoliko načina, nadilazio tada uobičajene značajke i obilježja, ujedinjujući čak i one vrijednosti za koje se mislilo da su dijametralno suprotne.

1. Osobna pobožnost i javni aktivizam. U vrijeme kad je Ellen White 1874. godine počela javno govoriti o trezvenosti, Crkva je već poduzela važne korake za rješavanje napetosti između svoje radikalne kršćanske pobožnosti i koristoljubivosti moralno kompromitiranog carstva *političkih kandidata i izlaska na izbore. Postignut je konsenzus koji je Ellen White podržala: izaći na izbore i glasati za pravednu i humanu opciju trebala bi biti kršćanska dužnost, pogotovo ako se time ničime ne bi pridonijelo zlu ili na njega poticalo.

Dakle, kao reformator trezvenosti, Ellen White bila je nepokolebljivo uvjerena da bi bilo koji pristup tom pitanju, ako ne bi obuhvaćao i sudjelovanje u političkom procesu donošenja zakona o zabrani alkohola, bio potpuno neadekvatan. Na Saboru pod šatorima održanom 1881. godine u saveznoj državi Iowi, dogodio se upečatljiv događaj. Dok se u nedjelju navečer pripremala za spavanje, Ellen White pozvana je natrag u glavni šator, kako bi rekla što misli o namjeri da se iz nacrta rezolucije izbriše rečenica u kojoj se ističe da je „glasačka kutija" sredstvo za davanje potpore trezvenosti. Odgovorila je da bi adventisti trebali glasovati za zabranu prodaje alkohola „svaki čovjek, na svakome mjestu", dodajući: „Možda ću neke od vas šokirati kad kažem da, ako je potrebno, za zabranu glasajte i u subotu, ako ne možete u bilo koje drugo vrijeme." (3Bio 160).

Sljedećeg studenoga u časopisu *Pregled i vjesnik* prikazala je tucet svojih članaka objavljenih u adventističkim publikacijama od 1878. do 1914. godine, u kojima je iznosila slučajeve vezane uz zabranu alkohola; gorljivo pišući moralnom strašću i potiskujući emocije tvrdila je da prodaja alkoholnih pića razorno utječe na društvo. Osim nasilja nad ženama i djecom u obitelji, koje je posljedica pijančevanja, napisala je i da je „društvo izopačeno, radni logori i zatvori prepuni su kažnjenika na prisilnome radu i kriminalaca, a ni na vješalima ne nedostaje žrtava. … Povećana su porezna opterećenja, moral mladeži je u opasnosti, a imovina,

pa i sam život svakog člana društva ugroženi su." (RH, Oct. 15, 1914; EW 386, 387).

Pohvalni su napori da se pomogne pojedincima koji se žele promijeniti, ali ti napori nikada neće uspješno pridonositi trezvenosti, tvrdila je, sve dok zakon podržava prodaju alkoholnih pića i stvaranje društvenog okruženja u kojem je primamljivost pića jača od ljudske slabosti. Licenciranjem prodaje alkoholnih pića „naši zakoni podržavaju zlo koje potkopava njihove temelje" i uzrokuje „moralnu paralizu društva". Budući da je u Americi „svaki glasač dao svoj glas" tim zakonima, Ellen White smatrala je da za njihovo izglasavanje svi dijele odgovornost. Dakle: „Zagovornici trezvenosti propuštaju izvršavati svoju cjelokupnu obvezu ako svoj utjecaj ne šire postupkom i primjerom – glasom i perom, i biračkim pravom – u korist zabrani prodaje alkohola i totalnoj apstinenciji." (RH, Oct. 15, 1914; usp. Te 253, 254).

Široka koncepcija ljudske međusobne povezanosti pojavila se u spisima Ellen White kao osnova za zabrinutost nad patnjom i zlom diljem svijeta, izvan ičijeg neposrednog djelokruga, i stoga se založila za politički utjecaj u korist donošenja zabrane: „Mi smo svi zajedno utkani u tkivo čovječanstva. Zlo koje snađe bilo koji dio velikog ljudskog bratstva donosi propast svima." (MH 345).

Povezujući socijalnu reformu i individualnu pobožnost, zagovaranjem zabrane alkohola Ellen White povezala je i aktivizam za društvene promjene u sadašnjosti s nadom za budućnost u potpunosti utemeljenoj na Drugom Kristovom dolasku. Kada je grad San Francisco ponovno otvorio krčme, nakon što su zbog velikog potresa 1906. godine nakratko bile zatvorene, Ellen White upozorila je na predstojeći apokaliptični sud i skori Isusov povratak. U svjetlu tog apokaliptičnog upozorenja, međutim, bile su aktivnosti koje je nazvala društvenim promjenama u sadašnjosti: „Oh, kad bi se naši gradovi mogli reformirati! Na mjestima na kojima su nebeske presude već pale, Bog sada propituje hoće li oni čiji je život poštedio dopustiti da im zdravlje i razum budu uništeni prodajom pića koje izluđuje." (RH, Oct. 25, 1906).

Ellen White nije smatrala da će akcije za društvene promjene dovesti do konačnog ostvarenja Božjega novog svijeta, ali je takva nastojanja okarakterizirala kao neprekinuto i dosljedno postojanje svijeta koji dolazi. Uvjeravala je *S. M. I. Henry, voditeljicu WCTU-a koja se pridružila Adventističkoj Crkvi 1896. godine, da će „djelovanje usmjereno prema napredovanju Božjega kraljevstva na ovome svijetu svoje rezultate prenijeti u budućnost vječnog Božjeg kraljevstva." (RH, May 9, 1899).

2. Karakteristike adventista i međureligijske koalicije. Na javnim predavanjima o trezvenosti Ellen White počela je sudjelovati u ljeto 1874. godine, kada su je zagovornici trezvenosti u Battle Creeku zamolili da govori na skupu građana koji su organizirali u Parku McCamly. Suradnja s Reformskim društvom u Battle Creeku (*Battle Creek Reform Club*) i WCTU-om dovela je u ljeto 1877. godine do događaja veličanstvenih razmjera, na kojem je Ellen White govorila pred više od pet tisuća ljudi. Prema članku objavljenom 1877. godine u *Dnevnom listu* (*Daily Bulletin*) iz Haverhilla, u Massachusettsu, gdje je u nedjeljno poslijepodne govorila mnoštvu okupljenih na saboru pod šatorima, te na skupu u gradskoj vijećnici koje je godinu dana ranije organiziralo Reformsko društvo iz Haverhilla (*Haverhill Reform Club*), Ellen White opisana je kao „snažan i impresivan govornik" koji „osvaja slušateljstvo svojim jasnim riječima i uvjerljivom logikom". (3Bio 67). Primjeri poželjne suradnje Ellen White s građanskim i reformnim organizacijama često su se ponavljali tijekom njenih putovanja Sjedinjenim Američkim Državama, Europom i Australijom u sljedećih nekoliko desetljeća. (vidi LLM 238, 239).

Osim vlastitom aktivnošću, Ellen White više

je puta zadivila, iako naizgled protivno volji Crkve, velikim recipročnim prednostima međureligijske suradnje s reformskim organizacijama „na korist ljudskoga roda i njegovo uzdizanje". (RH, Feb. 10, 1885; Te 221). Zamišljala je adventiste „na čelu reforme trezvenosti" (RH, Oct. 21 1884; Te 233), štoviše „u prvom planu svake istinske reforme" (RH, Aug. 29, 1907; Te 234), ali prepoznala je i njihovu potrebu – smjernice iskusnih aktivista u postizanju tog cilja. Stoga je preporučila da žene iz WCTU-a budu pozvane na adventističke sabore pod šatorima, kako bi poučile „naše sestre kako raditi". (LLM 235; Te 224). Adventistički je narod „mnogo toga izgubio" zato što se „udaljio od djelatnika radnika WCTU-a ", požalila se Ellen White 1907. godine, dodajući da su u nekim aspektima „u velikoj prednosti pred našim vođama". (LLM 258-260; 1MR 128).

I obratno, djelatnici WCTU-a izgubili su mnogo toga zato što su bili lišeni svjedočenja adventista o „evanđelju subote". Prema mišljenju Ellen White, međureligijska suradnja u kojoj se adventisti uključuju u matičnu kulturološku sredinu nikada se nije svela na miješanje i razvodnjavanje njihove poruke. Svojim doprinosom adventisti bi pridonosili takvim udruženjima i na taj način unaprjeđivali svoju posebnu, cjelovitu misiju.

Najistaknutiji čimbenik u nevoljkosti Crkve da se uključi u aktivnosti WCTU-a, bila je potpora te organizacije, formalizirana 1887. godine, zakonima o nedjelji kao danu odmora usmjerena na zaštitu prava i dobrobiti zaposlenika u industriji. Adventisti su vjerovali da ta povezanost WCTU-a s pokretima vrlo bliskima zakonodavnoj vlasti signalizira dolazak posljednjih dana. Međutim, u primjedbama na godišnjem sastanku Američke udruge za zdravstvo i trezvenost (*American Health and Temperance Association*), održanom u Oaklandu 1887. godine, Ellen White pozvala je adventiste da ne odbacuju tu mogućnost, nego da u njoj gledaju prigodu koja se ne propušta: „Kažete da će oni to pitanje [trezvenost] iznositi zajedno s pokretom za svetkovanje nedjelje. Kako ćete im u tome pomoći? … Kako ćete postići da vaša svjetlost zasja a da se ne udružite s njima u zagovaranju trezvenosti?" (RH, Feb. 14, 1888).

Ako bi žene iz WCTU-a mogle izvući dobit iz adventističkih prosvjetljenja koja se tiču Božjeg zakona, Ellen White vjerovala je da bi „sposobnosti stečene njihovim obrazovanjem radne snage za napredak istine i pravednosti bile mnogo učinkovitije nego što su sada". (LLM 235). Sadašnja korist od takvog svjedočenja tada bi hranila, materijalno i kadrovski, adventističko djelo i odatle se prelijevala u svijet potrebitih. (vidi LLM 258, 259).

Pokroviteljsko djelovanje među onima koji su se posvetili reformi nije se moglo provoditi argumentiranim i trijumfalističkim načinom kakav je često karakterizirao adventističke evangelizacije. Rad sa ženama iz WCTU-a zahtijevao je „diskreciju" i „suosjećajnost sličnu Kristovoj" koja će odati počast plemenitosti njihova rada i njihovom duhovnom integritetu, umjesto da ih se dvojbenim pristupom tretira kao neprijatelje istine, napisala je Ellen White. (LLM 236). Umjesto naglašene tvrdnje o kontroverznoj doktrini, ona je zagovarala iskrenu suradnju u zajedničkim nastojanjima povezanu Kristovim duhom, smjerom koji je zauzela S. M. I. Henry. U takvim kontekstima, primijetila je Ellen White, moglo bi biti mudro da se „javno ne bavimo istaknutim obilježjima svoje vjere". Umjesto toga, „ulje milosti otkriveno u vašem svjesnom i nesvjesnom utjecaju pokazat će da imate svjetlost života". (LLM 234).

3. Osnaživanje žena i različitost uloga s obzirom na rodnu pripadnost. Čini se da je prema istaknutosti žena, a posebice prema njihovim aktivnostima u zagovaranju zabrane alkohola, Ellen White gajila topao entuzijazam. Općenito uzevši, WCTU nastojao je širiti svoj utjecaj, a ne prkositi konvencionalnoj sferi

utjecaja žena. Njegov je cilj bio primijeniti u širem društvu ulogu žena u njegovanju ljubavi, obrazovanju i moralnoj disciplini u domu. Predanost Ellen White u zalaganju za donošenje zabrane alkohola slične je naravi. Držeći se opće prihvaćene pretpostavke o odgovornostima žena u domu, ona je promatrala aktivizam u korist trezvenosti načinom na koji će se žene osloboditi dehumanizirane pokornosti i naći osobno dostojanstvo i važnost služeći u Kristovom djelu.

Kad je Ellen White 1899. godine pisala S. M. I. Henry da osjeća „snažno zanimanje za djelatnice WCTU-a", opisala ih je kao „herojske žene" koje „znaju što znači imati vlastitu individualnost" (*ibid.*). Ranije te godine pohvalila je rad Henry na organiziranju adventističkih žena za službu, jer im je to dalo sličan osjećaj individualne vrijednosti i svrhe pred Bogom. „Naše sestre uglavnom žive u teško vrijeme, sa svojim sve većim obiteljima i njihovim nepredviđenim poteškoćama", napisala je. Preuzimanje aktivne uloge u promicanju trezvenosti i u ostalim oblicima evanđeoskoga rada, vjerovala je, ne će dovesti do zanemarivanja „bitnih dužnosti u domu", već će ih učiniti „mnogo inteligentnijima". (RH, May 9, 1899).

Suradnju s WCTU-om u zalaganju za zabranu alkohola Ellen White smatrala je djelom od najveće važnosti, što bi ga adventističke žene sa svojim karakterističnim sposobnostima mogle ostvariti. Ustvrdila je da „neke od naših najtalentiranijih treba upotrijebiti u radu za WCTU, ne kao evanđelistice, već kao one koji u potpunosti cijene dobrobit koju to tijelo donosi". Ta misija ne bi se mogla ostvariti „argumentima koje iznose propovjednici, već mudrim naporima utjecajnih i taktičnih žena koje mogu posvetiti svoje vrijeme i razmišljanje tom području djela". (LLM 235, 236).

Dodatno čitanje: S. E. Alhstrom, *A Religious History of the American People* (New Haven, Conn.: Yale University Press, 1972); Y. D. Anderson, „The Bible, the Bottle, and the Ballot: Seventh-day Adventist Political Activism, 1850-1900", *Adventist Heritage* 7, no. 2 (Fall 1982): 38-52; J. M. Butler, „Adventism and the American Experience", in Edwin Scott Gaustad, ed., *The Rise of Adventism: Religion and Society in Mid-Nineteenth-Century America* (New York: Harper & Row, 1974), 173-206; J. Z. Giele, *Two Paths to Women's Equality: Temperance, Suffrage, and the Origins of Modern Feminism* (Twayne, 1995); G. R. Knight, *Ellen White's World: A Fascinating Look at the Times in Which She Lived* (RHPA, 1998); D. Morgan, *Adventism and the American Republic: The Public Involvement of a Major Apocalyptic Movement* (Knoxville, Tenn.: University of Tennessee Press, 2001); T. R. Pegram, *Battling Demon Rum: The Struggle for a Dry America, 1800-1933* (Chicago: Ivan R. Dee, 1998); E. D. Syme, *A History of SDA Church-State Relations in the United States* (PPPA, 1973); L. L. Vance, *Seventh-day Adventism in Crisis: Gender and Sectarian Change in an Emerging Religion* (Urbana, Ill.: University of Illinois Press, 1999); R. Whitaker, „Drying Up the Stream", AR, Jan. 22, 2004.

Douglas Morgan

ALKOHOLIZAM vidi **UMJERENOST**

ZAHVALJIVANJE. Prema Ellen White sve hvale i zahvaljivanja pripadaju samo Bogu. (YI, Nov. 24, 1903). Sva ljudska bića imaju mnogo razloga za hvaljenje, a hvaljenje Boga zbog Njegove dobrote i milosrđa trebao bi biti način života. Bilo u osobnim pobožnostima ili u javnom bogoslužju, u vrijeme nevolje ili u vrijeme sreće, trebali bismo hvaliti Boga. (5T 315-319). „Za život, zdravlje, hranu i odjeću, ne manje nego za nadu u vječni život, zadužio nas je Davatelj svih milosti; dužni smo Bogu priznati Njegove darove i pokazati svoju spremnost da zahvalimo svojem najvećem dobročinitelju."

(RH, Dec. 9, 1890; AH 473). „Osjećaj zahvalnosti Bogu navest će ga [kršćanina] da iskoristi svaku priliku za izražavanje zahvalnosti, koje će biti prihvaćeno kao dokaz odanosti. Vjernost Bogu činjenjem dobrih djela donijet će Božji blagoslov. Dok sebe prikazujemo vjernima puninom svog vjerovanja, svojim utjecajem navodimo i druge da to učine. I oni su ispunjeni zahvalnošću i hvaljenjem Boga kao onoga koji je to i zaslužio." (RH, Sept. 19, 1899).

Dok Ellen White poziva roditelje da nauče svoju djecu da zahvalno slave i zahvaljuju za sve darove Njegove promisli (CG 148, 149) i da se pridruže nebeskim anđelima u odavanju hvale Bogu (CT 246), ona ustrajava na tome da je zahvaljivanje ljudskim bićima protivno Božjoj volji. Propovjednicima je više puta savjetovala neka ne dopuštaju da ih se hvali (Ev 630) i neka ne teže pohvalama i odobravanju. (*ibid.*, 181). Pohvala, poput laskanja, Sotonino je djelo kojim pokušava upropastiti duše. (COL 161). Mi moramo izraziti „razumijevanje, suosjećanje i ohrabrenje, ali trebamo voditi brigu da kod ljudi ne potičemo … sklonost prema pohvalama" (Ed 237), jer to naginje poticanju samopouzdanja i uništenju, a ne pročišćavanju duše. (3T 474).

ZAKON BOŽJI. Spisi Ellen White odražavaju tri glavna aspekta Božjeg zakona: moralni, obredni i prirodni (koji uključuje i zakone zdravlja).

Osnova je njenih razmišljanja Božji moralni zakon. Za nju, u moralnom zakonu Deset zapovijedi nisu na primarne. Sasvim joj je jasno da postoje vječna načela koja su osnovnija od Dekaloga. Tako ona piše da je „Božji zakon postojao prije nego je čovjek stvoren. Anđeli su se prema njemu ravnali. Sotona je pao zato što je pogazio načela Božje vladavine. … Nakon Adamovog grijeha i pada, ništa iz Božjega zakona nije uklonjeno. Načela Deset zapovijedi postojala su i prije pada, i bila su prilagođena na stanju svetih bića." (3SG 295; 1SM 220). Drugom prilikom napomenula je da su nakon Adamovog prijestupa načela Zakona „definitivno uređena i izražena kako bi čovjeka suočila s njegovim palim stanjem". (1SM 230).

Za nju, kao što i u Novome zavjetu piše (vidi Matej 22,36-40; Rimljanima 13,8-10; Galaćanima 5,14), ljubav je bila načelo koje je istaknuto u Deset zapovijedi (ML 52; DA 329; Ed 76). Upravo je „Zakon ljubavi" pružio „temelj Božje vladavine". (PP 34). Grijeh na najosnovnijoj razini bio je, prema njenom mišljenju, prijestup Zakona ljubavi: „On je djelovanje načela suprotnog velikom Zakonu ljubavi koji je temelj božanske vladavine." (GC 493).

„Kad je Sotona digao bunu protiv Jahvinog zakona," napisala je Ellen White, „misao da postoji Zakon bila je za anđele iznenadno suočavanje s činjenicom o kojoj dotad nisu razmišljali." (MB 109). Ona smatra da su anđeli bili iznenađeni jer dotada nisu bili suočeni s popisom „To se ne smije". Umjesto toga, načelo ljubavi bilo je zapisano u njihovim srcima i za njih je bilo prirodno da djeluju u skladu sa Zakonom ljubavi. Nema sumnje da je značenje načela Zakona tek nakon Adamova pada usmjereno na odnos palih bića s Bogom i s bližnjima. Stoga je zakon koji je Krist dao na Sinaju objašnjenje vječnog načela Božjeg zakona. (DA 329, 307).

I načelo Zakona i načelo Deset zapovijedi dano je za sreću i radost čovječanstva. (Ed 76; 1SM 235). Božji zakon bio je „pravilo za život". (6BC 1094). Božji je plan bio da sreća ljudi proizlazi iz usklađenosti s Njegovim zakonom. Ali pobuna (grijeh) koja je izbila u Božjem svemiru, donijela je smrt i nesklad. (PP 522). Nakon što je svijet pao u grijeh, Zakon osuđuje one koji ga krše, „ali u Zakonu nema sile koja bi mogla opraštati ili otkupiti. … On donosi ropstvo i smrt onima koji su pod njegovom osudom." (6BC 1094).

U svojim spisima Ellen White na mjesto osuđujuće prirode Moralnog zakona stavlja važnost Obrednog zakona. U njenom razmišljanju, u različitim aspektima Obrednog zakona bila je pouka o Kristovoj zamjenskoj žrtvi. „Prinošenje žrtve" ukazivalo je „unaprijed na Kristovu smrt kao veliku pobjedu nad grijehom." (PP 363). „Cijela priprema tog osebujnog procesa utemeljena je na Kristu. Adam je vidio da je Krist nevina žrtva koja je pretrpjela kaznu zbog njegovog prijestupa Jahvinog zakona." (6BC 1095).

Ellen White cijenila je Obredni zakon kao od Boga dan, ali nikada nije izgubila iz vida njegovo ograničenje ili njegovu svrhu. Božje rješenje problema nije se temeljilo na oskvrnjenom Moralnom zakonu, nego na Kristovoj krvi. (PP 372). Za nju su Zakon i Evanđelje išli ruku pod ruku, a Evanđelje smatra potrebnim zbog oskvrnjenog Zakona. (1SM 240, 241).

Nakon Moralnog i Obrednog zakona, Ellen White imala je mnogo toga reći i o zakonu koji vlada u carstvu prirode, a koji obuhvaća i zakone povezane sa zdravljem. I ti su Božji zakoni doneseni za dobrobit ljudi. Kao i kod Moralnog zakona, oni koji žive u skladu sa zakonima prirode uistinu su zdravi i sretni. Zakoni prirode izraz su Božjeg osnovnog Zakona ljubavi.

Vječni Zakon ljubavi i njegova šira verzija u Dekalogu, za Ellen White je zakon koji otkupljeni nosi duboko u svom srcu, povezan s Novim savezom. (DA 329; PP 372). Središnja funkcija progresivnog posvećivanja spašenih jest „dovesti ih u sklad s načelima nebeskog zakona". (MB 50). Ta ista nepromijenjena načela „bit će u raju obnovljena. Kad Eden ponovo procvjeta na Zemlji, Božji Zakon ljubavi svi pod suncem će poštovati." (MB 51).

Dodatno čitanje: M. Veloso, „Law of God", in R. Dederen, ed., *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (RHPA, 2000), 457-492.

George R. Knight

ZAKON U POSLANICI GALAĆANIMA. Adventistička učenja o zakonu u Galaćanima (Galaćanima 3,24.25) postala su kontroverzno pitanje u 1880-ima kada su urednici časopisa *Znaci vremena* (*Signs oj the Times*) i *Američki stražar* (*American Sentinel*), *Alonzo T. Jones i *Ellet J. Wagoner, počeli poučavati da je zakon koji Pavao u svojoj poslanici spominje Deset zapovijedi, a ne starozavjetni ceremonijalni zakon, kao što su tradicionalno smatrali pioniri adventizma. Prije 1854. godine, mnogi adventisti, uključujući Jamesa Whitea, J. N. Andrewsa i Josepha Batesa, smatrali su da je zakon o kojem je riječ u Galaćanima ustvari Deset zapovijedi. Ali nakon što je *Joseph H. Wagoner objavio knjigu *Božji zakon: Ispitivanje svjedočanstava obaju zavjeta* (*The Law of God: An Examination of the Testimony of Both Testaments*, Rochester, N.Y.: *Advent Review Office*, 1854), u kojoj je ustvrdio da je zakon u Galaćanima Deset zapovijedi, Stephen Pierce je javno osporio Wagonera i ustvrdio da se zakon u Galaćanima odnosi na cijeli „sustav propisa" starozavjetnih božanskih zakona a ne samo na Deset zapovijedi. (RH, Oct. 8, 1857,180, 181). Pierceov argument počeo se povezivati s ceremonijalnim zakonom jer se protivio Wagonerovom pogledu na moralni zakon. Ali Pierce nije tvrdio jedno ili drugo već jedno i drugo. Na ograničen način, Pierceov je pogled pobijedio, te su u sljedeća tri desetljeća adventisti poučavali da je zakon o kojem je riječ u Galaćanima ceremonijalni zakon.

Tijekom 1880-ih, kada je E. J. Wagoner počeo poučavati poglede slične onome što ga je njegov otac J. H. Wagoner poučavao 30 godina ranije, *G. I. Butler, predsjednik Generalne konferencije, i *Uriah Smith, urednik časopisa *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*), ubrzo su istaknuli da je Ellen White o toj temi imala viđenje 1854. godine te kako je J. H. Wagoneru pisala da je zakon razmatran u Galaćanima bio ceremonijalni, a ne moralni zakon. Međutim,

kad je zamoljena da taj dokument i objavi, Ellen White ga nije mogla pronaći. U pismu Jonesu i E. J. Wagoneru u veljači 1887. godine prisjetila se da je J. H. Wagoneru napisala „pokazala sam da je njegovo stajalište u vezi sa zakonom bilo netočno“, ali da se nije mogla prisjetiti što je u vezi s time bilo netočno. Međutim, jedno joj je bilo jasno: različita stajališta o zakonu iz poslanice Galaćanima nisu bile vitalne točke i ne bi trebale predstavljati problem. (Lt 37, 1887, u 15MR 18-20). Dva mjeseca kasnije, u pismu Butleru i Smithu, ponovno se osvrnula na izgubljeno pismo J. H. Wagoneru i istaknula da se savjet uopće nije odnosio na doktrinu. „Možda iz opreza njegove ideje u to vrijeme nije trebalo isticati, jer je postojala velika opasnost od raskola.“ (Lt 13, 1887, u 16MR 281).

Butler i Smith, međutim, nisu se složili s njenim prisjećanjem, smatrali su da je Ellen White u viđenju razumjela da je J. H. Wagoner bio u teološkoj zabludi. Dakle, prema njihovu mišljenju, ne samo da je to pitanje predstavljalo prijetnju tradicionalnom adventističkom učenju o vječitosti i nepromjenljivosti Deset zapovijedi, te dragocjenosti doktrine o suboti, već je prijetilo i proročanskoj službi i pouzdanosti Ellen White, bude li promijenila svoje mišljenje o teološkim pitanjima.

Žustra rasprava dosegla je svoj vrhunac na Zasjedanju *Generalne konferencije 1888. u Minneapolisu, u Minnesoti. Tamo je Ellen White inzistirala na tome da joj nije prikazan odgovor na pitanje o zakonu u Galaćanima i da je to pitanje potrebno riješiti proučavanjem Biblije. Tvrdila je da „istraživanjem, istina neće ništa izgubiti“. (Lt 15, 1888, u 1888 Materials 163). Priznala je da „neke od interpretacija Pisma što ih je dao dr. Wagoner ne smatram točnima“. Ali, „činjenica da se on iskreno drži nekih pogleda na Sveto pismo koji se razlikuju od vašeg ili mojeg, nije razlog zbog kojeg bismo ga trebali smatrati prijestupnikom ili opasnim čovjekom, i učiniti ga temom nepravedne kritike“. (1888 Materials 164). Prepoznala je da je Wagonerov glavni doprinos u toj raspravi bio u izgradnji mosta između zakona i evanđelja. „Vidim ljepotu istine u prikazivanju Kristove pravednosti u vezi sa Zakonom koju nam je doktor [E. J. Wagoner] iznio“, rekla je sudionicima Zasjedanja u Minneapolisu. (1888 Materials 164).

U mjesecima nakon zasjedanja Ellen White pridružila se Wagoneru i Jonesu u predstavljanju adventističkim vjernicima svojih novih pogleda na zakon i evanđelje. Ellen White na kraju je shvatila da se zakon opisan u Galaćanima odnosi i na ceremonijalni i na moralni zakon; ceremonijalni, koji kao „skrbnik upućuje grešnike na Krista, temelj cijelog židovskog vjerskog sustava“ (Lt 87, 1900, u 1SM 233), i moralni zakon koji „upućuje na našu grešnost i nagoni nas da osjetimo svoju potrebu za Kristom hrleći k Njemu po oprost i mir“. (Lt 96, 1896, u 1SM 234; usp. 1SM 233-235). Iako se rasprava nije brzo završila, Wagonerovo stajalište o zakonu u Galaćanima konačno je u adventizmu prevladalo i olakšalo bolje razumijevanje *opravdanja vjerom.

Dodatno čitanje: G. I. Butler, *The Law in the Book of Galatians: Is It the Moral Law, or Does It Refer to That System of Laws Peculiarly Jewish?* (RHPA, 1886); E. J. Waggoner, *The Gospel in the Book of Galatians* (Oakland, Calif.: n. p., 1888); G. R. Knight, *From 1888 Apostasy: The Case of A. T Jones* (RHPA, 1987), 23-27, 37-41; R. W Schwarz, *Light Bearers to the Remnant* (PPPA, 1979), 394, 395.

Denis Fortin

ZATVORENA VRATA. Biblijski izraz utemeljen na Evanđelju po Mateju 25,10 i Knjizi Otkrivenja 3,7 koji su adventisti milleriti prvi put primijenili želeći označiti kraj vremena ljudske kušnje neposredno prije *Drugoga Isusovog dolaska (William Miller u knjizi *Dokazi*

iz Pisma i povijesti o Drugom Kristovom dolasku oko 1843. godine: izloženi na tečaju predavanja / Evidence From Scripture and History of the Second Coming of Christ About the Year 1843: Exhibited in a Course of Lectures [Troy, N.Y.: Kemble & Hooper, 1836], 97, 98).

Nakon obznanjivanja *ponoćne vike u listopadu 1844. godine, adventisti milleriti podijelili su se u dva ogranka. Veća skupina napustila je vjerovanje i o zatvorenim vratima i o završetku kušnje, kao i o značenju datuma iz 1844. godine. Tražili su novi datum Isusova dolaska. Manji dio millerita nastavio je vjerovati proročkoj važnosti datuma u jesen 1844. godine. Ta se skupina nazivala adventisti zatvorenih vrata ili mladenčevi adventisti (*shut-door or Bridegroom Adventists*), a kasnije i adventisti svetkovatelji subote (*Sabbatarian Adventists*). Za njih je koncept zatvorenih vrata predstavljao vjeru u ponoćnu viku 1844. godine. Počevši u vrijeme *milleritskog razočaranja pa sve do oko 1852. godine, značenje zatvorenih vrata postupno se mijenjalo od jednostavnog vjerovanja da je Isus za svijet zatvorio *vrijeme kušnje do dramatično drugačijeg mišljenja da je Isus otvorio nova vrata u svetinji nad svetinjama nebeskoga *Svetišta, što je zahtijevalo da se svijetu obznani istina o *suboti. Okosnica tih promjena pomaže u propitivanju stajališta Ellen White i njene uloge u njihovu napredovanju.

Joseph Turner i Apollos Hale obznanili su osnovna stajališta mladenčevih adventista i adventista zatvorenih vrata u svojoj jednotomnoj publikaciji *Zrcalo adventa* (*Advent Mirror*), objavljenoj u siječnju 1845. godine. Kombiniranjem biblijskih redaka iz Evanđelja po Mateju 25,1-13 i Knjige proroka Daniela 7, 9.10.13.14, Turner i Hale ustvrdili su da je u listopadu 1844. godine Isus započeo nebesku svadbu i da će se uskoro vratiti na svadbenu večeru u doslovnom Drugom dolasku. Prema njihovom tumačenju, Krist je promijenio svoju ulogu, od Posrednika postao je Kralj. Kontroverzni aspekt njihova tumačenja sastojao se u mišljenju da je ponoćna vika u listopadu 1844. predstavljala završetak objavljivanja Evanđelja svijetu i da se „grešnici" ili „velika većina ljudi" više ne može spasiti. Oni su „grešnike" definirali kao pojedince koji su „odbacili istinu" adventske poruke; ali taj su izraz također primijenili i na sve one koji se nisu opredijelili za Krista.

Iako su vjerovali da je svijet upozoren, vrlo su oprezno objašnjavali da vrijeme kušnje nije za sve zatvoreno. Neki bi se pojedinci još mogli spasiti, čak i oni koji nisu pripadali pokretu millerita, ako nisu prezreli svjetlost i još su uvijek bili „predmet [Božjeg] milosrđa" (A. Hale i J. Turner, „Nije li Spasitelj došao kao mladenac?" *Advent Mirror*, siječanj 1845.). Dok su Turner i Hale obrazlagali glavno stajalište o mladencu, među mladenčevim adventistima ili adventistima zatvorenih vrata tijekom prvih godina nakon 1844. postojala je velika raznolikost mišljenja i zbunjenost. Ipak, stajalište izneseno u publikaciji *Zrcalo adventa* ostalo je dominantno do 1847. godine i pojave adventista svetkovatelja subote te nove perspektive o nebeskome Svetištu u vezi sa zatvorenim vratima.

Mladenčevi adventisti bili su podijeljenih mišljenja o tome jesu li Drugi Kristov dolazak, uskrsnuće, Novi Jeruzalem, Nebo itd., doslovni ili duhovni događaji i mjesta. Većina je na kraju prihvatila duhovno stajalište. U prvoj polovici 1846. godine duhovničari su odlutali u šekerizam ili su napustili stajališta o mladencu. Adventisti svetkovatelji subote postali su „malo stado", iako su vjerovali u zatvorena vrata, i potpuno su odbacili duhovni pristup i zadržali doslovno stajalište. Ellen White bila je u prvim redovima protivnika mladenčevih duhovničara.

Između 1847. i 1849. godine adventisti svetkovatelji subote redefinirali su zatvorena vrata primjenjujući ih na podjelu između dva dijela nebeskoga Svetišta – svetinju i svetinju nad svetinjama. Shvatili su da je Isus u listo-

padu 1844. godine zatvorio vrata prvoga dijela – svetinje, da bi otvorio vrata drugoga dijela – svetinje nad svetinjama, te u njemu započeo novo djelo. Koristeći se zapisom iz Knjige Otkrivenja 11,19, *Joseph Bates prvi je put pisano iznio to stajalište u traktatu tiskanom u siječnju 1847. godine, a James White tu je temu nastavio u svom traktatu objavljenom u svibnju iste godine. (J. Bates, *The Seventh Day Sabbath: A Perpetual Sign From the Beginning to the Entering Into the Gates of the Holy City, According to the Commandment,* 2nd ed. [New Bedford, Mass.: Benjamin Lindsey, 1847]; JW, *A Word to the „Little Flock"* [1847]).

Bates je zajedno s Jamesom i Ellen White povezao Isusovu službu u nebeskome Svetištu u svetinji nad svetinjama sa subotom i Božjim zakonom koji se nalazi u Kovčegu saveza (Otk 11,19). Ta povezanost dala je suboti novo eshatološko značenje. Tijekom 1848. i 1849. godine Bates je nadalje ustvrdio da je subota pečat Božji i da kao takva treba biti obznanjena diljem svijeta kako bi se okupilo 144 tisuće (Joseph Bates to Leonard and Elvira Hastings, Aug. 7, 1848; *idem, A Seal of the Living God: A Hundred Forty-jour Thousand of the Servants of God Being Sealed in 1849* [New Bedford, Mass.: Benjamin Lindsey, 1849], 34, 61, 62).

Ubrzani razvoj doktrina o suboti i Svetištu doveo je do diskontinuiteta dviju ranijih stajališta o zatvorenim vratima za „grešnike" i novijih potreba za propovijedanjem Evanđelja. Adventisti svetkovatelji subote taj su diskontinuitet razriješili u razdoblju od 1849. i 1852. godine. U to vrijeme usredotočenost adventista svetkovatelja subote na širenje Evanđelja postupno se odmaknula od bivših millerita i usmjerila se na druge kršćane i općenito na svijet.

Izraz *grešnici* počeo se odnositi posebno na one koji su odbacili poruku ponoćne vike. Budući da su adventsku poruku obznanjivali tako široko, a tijekom nekoliko godina nakon 1844. činilo se da ona nikoga ne zanima, većina adventista svetkovatelja subote zaključila je da je njihovo djelo upozoravanja svijeta završeno. Praktičnim (ako ne i teološkim) izrazima proširili su riječ *grešnici* na svijet u cjelini. Godine 1850. adventisti svetkovatelji subote bili su još određeniji u redefiniranju stajališta izvorne publikacije *Zrcalo adventa*, pa su riječ *grešnici* upotrebljavali samo za one koji su osobno odbacili advent, ali ne nužno i na svijet u cjelini. James White napisao je da su „grešnici", ili oni koji su „odbacili ponuđeno spasenje" „ostali bez odvjetnika, kada je Isus otišao iz svetinje". ([JW], „The Sanctuary, 2300 Days, and the Shut Door", *Present Truth,* May 1850; JW, *The Sanctuary, the 2300 Days, and the Shut Door* [Oswego, N.Y.: n. p., May 1850], 14). On i neki drugi koristili su se zapisom iz Knjige proroka Hošeje 5,6.7 da bi potvrdili svoje mišljenje (*ibid.*; David Arnold, „The Shut Door Explained", *Present Truth,* December 1849). James White smatrao je da je „razlog zbog kojeg ne pronalaze Gospoda" bio „jednostavno" u tome što ga „traže tamo gdje On nije; 'On se povukao' u svetinju nad svetinjama". (*ibid.*). Nekoliko mjeseci ranije James White napisao je kako se obratio „jedan brat, koji nije bio u adventu, i nije javno djelovao u religiji do 1845. godine, [ali] je izašao čist i jak u cijeloj istini". „On nikada", nastavio je White, „nije osporavao advent, i očito je da ga je Gospodin vodio." (JW, „Our Tour East", *Advent Review,* August 1850). Godine 1851. James White bio je izričit u vezi s trima kategorijama ljudi koji bi se mogli obratiti – zabludjela braća, djeca i „skrivene duše". Napisao je: „Obraćenje, u najstrožem smislu, označava promjenu iz grijeha u svetost. U tom smislu lako odgovaramo da to ne 'isključuje *sva* obraćenja', ali vjerujemo da su oni koji su čuli poruku 'vječnog Evanđelja' i odbacili je, ili su je odbili čuti, isključeni. Za takve nemamo poruke. Oni nemaju uši da bi nas čuli." ([JW], „Conversions ... ", RH, Apr. 7, 1851).

Zatim je dodao: „Bog je sebi zadržao mnoge dragocjene duše, neke čak i u Crkvama. … Oni su živjeli u skladu sa svjetlom koje su imali kad je Isus završio s posredovanjem za svijet, a kad čuju ... trećeg anđela, rado će primiti cijelu istinu.“ Kratko je vrijeme James White vjerovao da adventisti svetkovatelji subote ne bi trebali raditi za te „skrivene duše“ kao skupinu. (*ibid.*). Ubrzo je ta rezerviranost nestala jer je bilo sve više onih koji su prihvaćali „sadašnju istinu“. „Mi poučavamo da su vrata otvorena“, napisao je, „i pozivamo one koji imaju uho da čuju neka uđu kroz njih i pronađu spasenje u Isusu Kristu.“ ([JW], „Call at the Harbinger Office“, RH, Feb. 17, 1852). Primijetio je: „Veliki dio onih koji uživaju blagoslove sudjelujući u sadašnjoj istini nije bio povezan s adventnim događajem 1844. godine.“ ([JW], „The Work of the Lord“, RH, May 6, 1852). Rast se povećavao sve dok broj „adventne braće“ u državi New York nije narastao „oko broja“ od „blizu tisuću“. („A Brief Sketch of the Past“: AR, May 6, 1852).

Ranije je James White bio uvjeren da je Isus prestao posredovati za svijet, ali je u svibnju 1852. godine napisao da Isus posreduje za svijet u svetinji nad svetinjama u nebeskome svetištu. „S velikim oduševljenjem“, istaknuo je, „spominjemo Kovčeg Božji kao i prijestolje milosrđa i vjerujemo da oboje postoje u Božjem zakonu. Obožavamo prijestolje milosrđa, na kojem je naš milostivi Veliki svećenik spreman prihvatiti one koji mu dođu u iskrenosti i istini“ [JW), *„The Ark and the Mercy Seat“*, RH, May 27, 1852). Ustvari, za Jamesa Whitea i ostale adventiste svetkovatelje subote 1852. godine, nova obraćenja događala su se jer je Isus bio na prijestolju milosrđa u svetinji nad svetinjama.

Promjena tumačenja zatvorenih vrata bila je dovršena. Adventisti svetkovatelji subote odlučili su da grešnici, općenito uzevši, poruku Evanđelja trebaju čuti u kontekstu sadašnje istine, a da su iz spasenja isključeni samo oni koji su „zlobno odbacili svjetlo istine“ u ponoćnoj vici. To bi ostalo kao trajno stajalište adventista svetkovatelja subote.

Čini se da je stajalište Ellen White o zatvorenim vratima uglavnom bilo u skladu s gore opisanim napretkom, ali uz neke iznimke. Rana svjedočanstva sugeriraju da su njena stajališta bila slična *Zrcalu adventa*. Kad piše o svom prvom viđenju, ona opisuje „sav opaki svijet koji je Bog odbacio“ (WLF 14), sugerirajući time kako je vjerovala da je Bog zatvorio kušnju, barem za grešnike koji su odbacili poruku millerita. Činjenica da su čak i Turner i Hale bili voljni dopustiti da se iskreni pojedinci još uvijek mogu spasiti, daje naslutiti kako Ellen White nije rekla da je kušnja zatvorena za sve ljude. Usto, vjernici milleriti s kojima je komunicirala u veljači 1845. godine u Atkinsonu, u saveznoj državi Maine, vjerovali su da se pojedinci mogu obratiti ili spasiti. (Burt, „Historical Background“, 136, 137).

Bilo je, međutim, znatnih razlika između stajališta Ellen White i nekih istaknutih zagovornika zatvorenih vrata. Joseph Turner i Samuel Snow tvrdili su da je Isus zatvorio vrata kušnje i završio svoje djelo Velikog Svećenika. Suprotno tome, drugo viđenje Ellen White potvrdilo je da je Isus još uvijek služio u Svetištu kao Veliki svećenik. U viđenju što ga je imala u veljači 1845. godine, ponekad nazvanom i mladenčevo viđenje, vidjela je da najprije Otac, a zatim i Isus idu iz svetinje u svetinju nad svetinjama nebeskoga Svetišta. Oni čije su oči bile uprte na Isusa preselili su se s njim u svetinju nad svetinjama, dok je Sotona preuzeo lažnu ulogu, predstavljajući se kao da je u svetinji. Ellen White je napisala: „Sotonin je cilj bio da ih zadrži u zabludi, da povrati i prevari Božju djecu.“ (EW 56). Činjenica da je Sotona djelovao tako uporno sugerirala je da još uvijek postoji nada za one koji su prevareni, iako Ellen White ne precizira tko su bili ti koji

su „dovedeni u zabludu". Tako je Ellen White vrlo rano iznijela svoje stajalište o nebeskome Svetištu i zatvorenim vratima, pa, iako ih još nije imenovala, i o otvorenim vratima za one koji bi slijedili Isusa u svetinju nad svetinjama.

Ellen White pridružila se svom suprugu u tvrdnji da su obraćenja moguća za one koji nisu bili dio milleritskog pokreta. U pismu napisanom u veljači 1850. godine ona kaže: „Posvuda naokolo duše se izjašnjavaju za istinu. To su oni koji nisu čuli adventsku doktrinu, a među njima su i oni koji su 1844. godine otišli u susret zaručniku, ali prevareni od lažnih pastira nisu znali gdje su ili što vjeruju." (Lt 4, 1850. u 5MR 91). Istodobno je opisala lažna kršćanska buđenja među onima koji su odbacili ponoćnu viku i vjerovali da je „vrijeme za njihovo spasenje prošlo". (ExV 27; ExV54 4). U ostatku svoga života Ellen White vjerovala je da je kušnja zatvorena za one koji su odbacili poruku iz 1844. godine. Godine 1883. napisala je: „Pokazano mi je u viđenju, i ja još uvijek vjerujem, da su 1844. godine vrata zatvorena. Svi koji su ugledali svjetlo u porukama prvog i drugog anđela i to svjetlo odbacili, ostali su u tami." (Ms 4, 1883, u 1SM 63). Godinama su kritičari izazivali Ellen White pitanjem zatvorenih vrata. Prvu veliku retrospektivu kritika objavili su B. F. Snook i William H. Brinkerhoff 1866. godine (vidi *Marion skupina [*Marion Party*]). Sve do danas različitim argumentima o zatvorenim vratima nastojalo se diskreditirati njen proročki dar. Ali s obzirom na napredovanje razumijevanja zatvorenih vrata, potrebno je istaknuti nekoliko točaka. Dok su viđenja Ellen White nepokolebljivo potvrdila kontinuirani značaj proročke poruke iz listopada 1844. godine, ona su također potvrdila da kušnja još nije zatvorena i da Isus još uvijek djeluje kao Veliki svećenik. Ona nikada nije ustvrdila da se pojedinci više ne mogu spasiti ili napisala da su „vrata milosrđa" zatvorena. Opći smisao njenih tvrdnji sugerira da je neko vrijeme možda vjerovala da je propovijedanje Evanđelja svijetu završeno. Ipak, njena su viđenja podrazumijevala otvoreniji teološki pogled. Taj je diskontinuitet riješen u roku od nekoliko godina, a izrazi *zatvorena vrata* i *otvorena vrata* utjelovili su novo teološko razumijevanje koje je integriralo subotu i Svetište, objasnilo događaje iz 1844. godine i dalo razlog za nove dosege evangelizacije svijeta.

James White u kasnijim se godinama osvrnuo na dobrobit koju su primili krećući se sporije u napuštanju nekih svojih nerazumijevanja u vezi sa zatvorenim vratima. „Neki od ovih ljudi vjerovali su u zatvorena vrata, zajedno s adventistima, ubrzo nakon završetka vremena. Neki od nas držali su se tog mišljenja duže od onih koji su odustali od svoje pripadnosti adventistima i okrenuli se putu u propast. Zahvaljujemo Bogu što smo se čvrsto držali svog uvjerenja sve dok nam nije obasjano svjetlom iz nebeskog Svetišta" (*Life Incidents*, 207).

Dodatno čitanje: lSM 59-64; M. D. Burt, „The Historical Background, Interconnected Development, and Integration of the Doctrines of the Sanctuary, the Sabbath, and Ellen G. White's Role in Sabbatarian Adventism From 1844 to 1849" (Ph. D. diss., AU, 2002); *idem,* „Ellen White and the Shut Door", *Ellen White and Current Issues Symposium* 1 (CAR,2005): 67-87; P. G. Damsteegt; *Foundations of the Seventh-day Adventist Message and Mission* (Grand Rapids: Eerdmans, 1977; reprint: AUP, 1995), 104-124; H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 500-512, 560-569; F. D. Nichol, *Ellen* G. *White and Her Critics: An Answer to the Major Charges That Critics Have Brought Against Mrs. Ellen* G. *White* (RHPA, 1951), 161-252; R. W. Olson, „The Shut Door Documents: Statements Relating to the 'Shut Door; the Door of Mercy, and the Salvation of Souls by Ellen G. White and Other Early Adventists Arranged in a Chronological Setting from 1844 to 1851" (EGWE, 1982, SDoc); R.

J. Poehler, „‘ ... And the Door Was Shut’: Seventh-day Adventists and the Shut-Door Doctrine in the Decade after the Great Disappointment“ (research paper, AU, 1978, CAR); A. L. White, „Ellen G. White and the Shut Door“ (EGWE, SDoc).

Merlin D. Burt

ZDRAV ŽIVOT (*Healthful Living,* nakladnik knjige Battle Creek, Michigan, Medical Missionary Board, 1897, 284). Kompilacija tekstova iz knjiga Ellen White i časopisa koju je pripremio dr. David Paulson o zdravstvenim načelima. Citati su numerirani u kontinuitetu i tematski raspoređeni; trećem izdanju (1898, 336) dodan je biblijski indeks. Kako bi učenja Ellen White o zdravstvenoj reformi i srodnim pitanjima predstavili u jezgrovitom i sažetom obliku, izdavači su u nekim slučajevima proveli „male verbalne promjene u povezujućim riječima ili frazama“ (3). Iz tog razloga Društvo za ostavštinu Ellen White (*Ellen G. White Estate Inc.*) tu knjigu ne smatra primarnim izvorom. Cjelokupnu publikaciju 1905. godine zamijenila je knjiga **Služba liječenja* (*The Ministry of Healing*).

ZDRAVLJE: ILI KAKO ŽIVJETI (*Health: or How to Live,* 1865). Niz od šest knjižica, uključujući i šest članaka Ellen White, te velik broj članaka čiji su autori nekoliko liječnika i popularnih zdravstvenih reformatora, kojima se željelo pokazati da suvremene „vlasti“ podržavaju koncepte zdravstvene reforme koju je Ellen White promovirala. Nakon svog glavnog viđenja o *zdravstvenoj reformi u lipnju 1863. godine, Ellen White počela je opsežno pisati o zdravlju, prehrani i načinu života. Njeno prvo predstavljanje tih tema pojavilo se u knjizi **Duhovni darovi* (*Spiritual Gifts*), u poglavlju pod naslovom „Zdravlje“ („*Health*“, vol. 4A, 120–151). Godine 1865. to je poglavlje prošireno u niz od šest članaka objavljenih u nizu s nazivom *Zdravlje: ili kako živjeti* (*Health: or How to Live*). Iste godine James White objavio je šest knjižica u brošuri istog naslova, u koju je uvrstio i brojne članke drugih zdravstvenih reformatora toga vremena, među kojima i neke koji nisu zagovarali stavove Crkve niti prihvaćali učenja Ellen White. Šest članaka Ellen White kasnije je objavljeno u kraćim dijelovima u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) 1899. i 1900. godine, te ponovo 1958. godine u **Odabranim porukama* (*Selected Messages*, knjiga 2., 409–479) pod naslovom „Bolest i njeni uzroci“. Kasnije su, potpunijim prezentacijama poput **Službe liječenja* (*The Ministry of Healing,* 1905), zamijenjene mnoge ranije publikacije o zdravlju, uključujući i niz knjižica *Zdravlje: ili kako živjeti*. U tih šest članaka Ellen White bavila se širokim rasponom tema: prehrana i vegetarijanstvo; prejedanje u odnosu na samokontrolu apetita; različiti aspekti umjerenosti, posebno apstinencija od alkohola; kućno okruženje i odgovornosti roditelja prema djeci, prenatalni utjecaji na nerođene; upotreba *lijekova, uzroci bolesti i liječenje bolesnih te robovanje modi. U svim tim područjima Ellen White pozvala je na vjerno poštovanje Božjih prirodnih zakona zdravlja i higijene.

Denis Fortin

ZDRAVSTVENA REFORMA, USTANOVA (1866.-1878.). Prva adventistička zdravstvena ustanova, smještena u *Battle Creeku, u državi Michigan. Ellen White je 25. prosinca 1865. godine u Rochesteru, u državi New York, imala viđenje o zdravstvenoj reformi. (1T 485). U tom joj je viđenju pokazano da Crkva treba osnovati vlastitu zdravstvenu ustanovu. (1T 489). Sadržaj tog viđenja iznijela je na Zasjedanju Generalne konferencije u svibnju 1866. godine. Crkveni vođe prihvatili su njene upute i pozvali na osnivanje takve ustanove. (1T 485-495; RH, May 22, 1866,196, 197). Dana 10. srpnja kupljeno je zemljište veličine od go-

tovo 2,4 hektara, kao i velika i relativno nova kuća suca B. F. Gravesa, koja je preuređena za ustanovu. (RH, July 10, 1866). Ubrzo je podignuta dodatna zgrada i nabavljena oprema za vodovod i rezervoar s vodom te namještaj za kupaonicu, garderobu i skladište. (HR, Aug. 1866.,16; RH, Sept. 11, 1866). Dana 5. rujna 1866. godine otvorena je Zapadna ustanova za zdravstvenu reformu (*Western Health Reform Institute*), s dr. *H. S. Layom na čelu, no naziv ustanove ubrzo je skraćen u Ustanova za zdravstvenu reformu (*Health Reform Institute*). Cilj ustanove bio je liječiti bolesti korištenjem *prirodnih lijekova i educirati pacijente o *zdravstvenoj reformi. Ustanova je bila dovoljno velika da primi 40 do 50 pacijenata i za nju je već na početku vladalo veliko zanimanje. Hrana i liječenje bili su dostupni po cijeni od 8 do 14 dolara za boravak od jednog tjedna, a osobni pregled stajao je 5 dolara. (RH, Aug. 7, 1866). J. N. Loughborough, prvi predsjednik ustanove, vodio je njen razvoj i organizaciju, a u siječnju 1867. godine medicinskom osoblju pridružila se dr. *Phoebe Lamson. Zgrade su uskoro postale prenapučene. Lay je napravio planove za proširenje vrijedno 25 tisuća dolara (RH, Jan. 8, 1867), ali s obzirom na to da su financijska obećanja kasnila, zamolio je Ellen White da mnogo detaljnije opiše što je vidjela u svojem viđenju, kako bi ojačala financijsku potporu. (2Bio 192-194). Ubrzo nakon toga Ellen White u novom je viđenju pokazano da zgradu još ne bi trebalo proširivati. (Lt 135, 1903). Kasnije te godine zakonodavno tijelo Michigana donijelo je prijedlog Zakona o osnivanju zdravstvenih ustanova kojim je 9. travnja 1867. godine obuhvaćena i Ustanova za zdravstvenu reformu. (RH, May 28, 1867). Ellen White napisala je opsežne savjete za vođenje ustanove (usp. 1T 564-568, 633-643) i sama ju je posjećivala kao pacijentica. (usp. Ms 6, 1873). Početkom 1870-ih, dok se ustanova suočavala s financijskom krizom, James White preuzeo je upravljanje ustanovom i njome je upravljao dovoljno dugo da se oporavi i postigne financijsku stabilnost. (2Bio 314). Godine 1872. Ellen White objavila je knjižicu *Zdravstvena reforma i zdravstvena ustanova* (*The Health Reform and the Health Institute,* nakladnik knjižice Battle Creek Steam Press, 1872, u 3T 161-185), stavljajući u nju svoje ranije savjete u novome ruhu, budući da su neki bili zloupotrijebljeni. U kolovozu 1876. godine na čelo ustanove postavljen je *J. H. Kellogg, a upravitelji su pozvali Jamesa Whitea i *O. B. Jonesa da se vrate u Battle Creek kako bi izgradili novu zgradu koja je 1877. godine nazvana Zdravstveni i kirurški sanatorij Battle Creek (*Battle Creek Medical and Surgical Sanitarium*), skraćeno *Sanatorij Battle Creek (*Battle Creek Sanitarium*, 3T 19).

Dodatno čitanje: SHM65 143-190.

Michael W. Campbell i Jean Davis

ZDRAVSTVENI MISIONARI I DOBROVOLJCI, MEĐUNARODNA UDRUGA (1893.-1904.). Pravna korporacija osnovana 1893. godine pod nazivom Zdravstvena udruga misionara i dobrovoljaca (*Medical Missionary and Benevolent Association*), preimenovana je 1896. godine u Međunarodnu udrugu zdravstvenih misionara i dobrovoljaca. Cilj Udruge bio je promicanje zdravstvenih aktivnosti Crkve i održanje dobrobiti zdravstvenih i dobrotvornih poduzetnosti Crkve. Iako je Udruga bila zamišljena kao korporacija nekoliko adventističkih sanatorija i drugih ustanova, u praksi je postala savjetodavno tijelo sastavljeno od odborâ Generalne konferencije, predsjednikâ lokalnih konferencija i nekoliko pojedinaca imenovanih na zasjedanju Generalne konferencije s dvogodišnjim mandatom, svih donatora koji su riznici darovali više od tisuću dolara, te zastupnika nekoliko sanatorija i podružnica. S administrativne strane, Udruga je postala posrednik za zapošljavanje adven-

tista *zdravstvenih misionara. Doktor *J. H. Kellogg bio je glavni pokretač i predsjednik organizacije dugi niz godina. Ellen White napisala je nekoliko pisama čelnicima Međunarodne udruge zdravstvenih misionara i dobrovoljaca, a nekoliko se puta i sastala s njima. (Lts 76, 157, 1902; Lts 54, 256, 1903). Organizaciju je 1905. godine zamijenio Zdravstveni odjel Generalne konferencije (*Medical Department of the General Conference*), nakon što je Crkva restrukturirala svoju organizaciju (na *Zasjedanjima Generalne konferencije 1901. i 1903. godine), a Kellogg napustio Crkvu.

Dodatno čitanje: SDA Encyclopedia (1996), vol. 10, 787.

ZDRAVSTVENI REFORMATOR (*The Health Reformer*)**.** Prvi adventistički časopis posvećen zdravstvenom prosvjećivanju. Godine 1879. njegovo je ime promijenjeno u *Dobro zdravlje* (*Good Health*). U tom časopisu, od njegova osnutka u kolovozu 1866. do 1887. godine, Ellen White objavila je oko 75 članaka o raznim praktičnim temama, poput reforme odijevanja i štetnosti mode, konzumiranja alkohola i umjerenosti, utjecaja majke u domu, kućnog okruženja i higijene. U 1871. i 1872. godini bavila se nekim tadašnjim problemima iznoseći stajališta koja su proturječna znanosti dvadeset prvog stoljeća. Nekoliko takvih stajališta nalazi se u nizu od šest članaka pod nazivom „Riječi kršćanskim majkama“ („*Words to Christian Mothers*“), u kojima je osudila štetnost mode i nezdrave posljedice nekih ponašanja. U tim je člancima često citirala tekstove iz drugih časopisa i iz njih izvlačila pouke koje su ilustrirale i podržavale njena mišljenja. U svom povijesnom okruženju te su izjave predstavljale pouzdane, praktične savjete, zasnovane na nekim konceptima devetnaestoga stoljeća koje današnja znanost ne zastupa.

Vidi također: Aktualna znanost i Ellen White: Dvanaest kontroverznih stajališta.

ZLA, SEDAM POSLJEDNJIH. Posljednji događaji Zemljine povijesti počinju na kraju vremena *kušnji i završavaju s *Kristovim drugim dolaskom. Ellen White opisuje slijed u kojem se odvijaju ti događaji. (EW 36, 37; LDE 256, 257). Priprema je za izlijevanje tih zala gnjev naroda (Otk 11,18), nakon kojega slijedi kratko *vrijeme nevolje koje će se zadržati u vremenu kušnji sve dok Krist prebiva u nebeskom *Svetištu. (EW 85, 86). Događaji u tom kratkom vremenu nevolja zahtijevat će od svih ljudi da donesu odluku o svojoj duhovnoj odanosti, ili Bogu i Njegovom *zakonu, zapisanom u Njegovoj riječi, ili ljudskim ustanovama i zakonima. (7T 141; LDE 251). Za to će se vrijeme izliti *kasna kiša *Duha Svetoga kako bi osnažila *glasnu viku trećeg anđela (vidi *poruke triju anđela) i pripremila svete da izdrže tijekom sedam posljednjih zala. Nakon što je svima pružena prilika da odaberu na koju će stranu sukoba stati, Božji će narod primiti *Božji pečat (Otk 7,2-4), a ostali će dobiti *žig Zvijeri. (Otk 13,16.17; 14,9-11; 16,2; 20,4). U tom će trenutku Isus ustati (Daniel 12,1), proglasiti završetak ljudskih kušnji (Otk 22,11), okončati svoje djelo u nebeskom Svetištu (Otk 8,5; 11,19; 15,5-8), staviti na sebe osvetničku odoru (Iz 63,1-4) i zapovjediti da se sedam posljednjih zala nesmetano izliju (Otk 11,18; 16; 19,15). Ovo vrijeme Božjega gnjeva podudara se s vremenom Jakovljeve nevolje za Božji narod. (Jeremija 30,5-7).

Četiri anđela iz Otkrivenja 7,1-3 zadržavaju vjetrove razdora, koji će, kad ih se oslobodi, donijeti vrijeme posljednje zemaljske nevolje. Nitko još nije primio žig Zvijeri budući da svijetu još nisu jasna pitanja o kojima treba donijeti odluku. Iako Bog već dopušta da neke kazne snađu Zemlju (9T 11; 5MR 15-17), one nisu dio sedam posljednjih zala, jer se ona ne izlijevaju prije isteka vremena kušnji i povlačenja Duha Božjega sa Zemlje. (CET 187, 188; LDE 253; PP 201).

Sedam posljednjih zala posebno je usmjereno na one koji su namjerno kršili Božji sveti zakon, posebno subotu. (EW 65). Subota će naposljetku biti važno pitanje. (*ibid.*, 85). Kad se zla budu počela izlijevati, svećenici će s propovjedaonica objavljivati da svijet biva kažnjen zato što nedjelja nije slavljena onako kako bi trebala biti slavljena. (LDE 256; RH, Sept. 17, 1901). I na kraju bit će izdan proglas protiv onih koji svetkuju subotu, a njime će, nakon određenog vremena, biti dopušteno da ih se može i pogubiti. (GC 615, 616; LED 261, 262; usp. Otk 13,15).

U to vrijeme Božji vjerni narod neće trpjeti mučeništvo. (EW 284; LDE 263; Mar 277; usp. Ps 27,5; Iz 26,20.21; Mal 3,17). Anđeli će zaštititi pravedne i namirivati njihove potrebe. (FLB 340; GC 629; usp. Iz 33,16). Sveopći proglas za uništavanje pravednika opravdanje je za Božju namjeru izlijevanja Njegovog gnjeva na njihove tlačitelje. (Otk 16,4-7). „Osuđivanjem Božjeg naroda na smrt navukli su krivnju za njihovu krv kao da su je prolili svojim rukama.“ (GC 628).

Iako su sedam posljednjih zala izraz *srdžbe Božje zbog grijehâ na Zemlji, Bog u ovim zlima ne nanosi izravno bol, stradanje i smrt. „Pokazano mi je da Božje kazne protiv njih neće izaći od Gospoda izravno, već na sljedeći način: On im uskraćuje svoju zaštitu. On upozorava, ispravlja, kori i upućuje na jedini siguran put; … ako odaberu svoj vlastiti put, On im ne šalje svoje anđele koji bi mogli spriječiti Sotoninu odluku da ih napadne. Sotonina moć, koja djeluje i na moru i na kopnu, donosi bijedu i neimaštinu.“ (14MR 3; LDE 242).

Zla su doslovne, a ne duhovne naravi. Ona su slična, ali strašnija i još žešća od egipatskih zala. (FLB 340; GC 627, 628). Ne pate samo ljudi koje zla pogađaju nego i cijela Zemlja doživljava kataklizmička djelovanja. „Čitava se Zemlja nadima i spušta poput morskih valova. Njena površina puca. … Planinski lanci tonu. Napučeni otoci nestaju. ... Razbješnjene vode ... gutaju morske luke. … Najponosniji gradovi ... sravnjeni su sa zemljom.“ (GC 637).

Zla nisu sveopća, ali neće ni potpuno mimoići sve stanovnike Zemlje; no ona će biti najstrašnija kazna poznata ljudima. Sve su kazne koje su snalazile ljude prije završetka vremena milosti bile pomiješane s milosrđem. Ali na posljednjem sudu srdžba će se izliti nepomiješana s milosrđem. (FLB 340; GC 628, 629). „Našem je milostivom Bogu kažnjavanje čudnovat čin. … Oštrinu kazne koja očekuje prijestupnika može se prosuditi prema Gospodnjem oklijevanju da izvrši pravdu.“ (GC 627).

Trajanje izlijevanja zala nije vremenski određeno, ali ostaje dojam da će ti događaji trajati kratko. Ubrzo će uslijediti novi događaj, koji će brzom eskalacijom postati završno zlo, kojim će Zemlja biti uništena snažnim potresom i razornim tučama. (Otk 16,17-21). To sedmo zlo uključuje i Bogojavljanje (17. i 18. redak) povezano s bitkom za Dan veliki Boga Svevladara (Otk 16,14), koja se često naziva bitkom kod *Harmagedona (Otk 16,16). To je duhovna bitka, Sotonina „posljednja borba protiv nebeske vladavine“. (*ibid.*, 624). Ali pobjeda pripada Gospodinu. Dok se Zemlja trese, nebeski svod naizgled se otvara i zatvara. Čini se da s Božjeg prijestolja blješti slava. Grobovi se otvaraju u posebnom *uskrsnuću, a svi oni koji su umrli u vjeri u poruke trećeg anđela (vidi *poruke triju anđela) izlaze proslavljeni iz svojih grobova, da bi čuli Božju objavu dana i časa Isusova dolaska i ispunjenja vječnog *saveza s Njegovim narodom (*ibid.*, 636, 637; EW 285, 286). Ubrzo nakon toga pojavljuje se veliki bijeli oblak i na njemu Sin Čovječji (1SM 76; LDE 273). Drhteći u agoniji grešnici gledaju Kristov dolazak tražeći od gora i pećina da ih sakriju od lica Onoga koji sjedi na prijestolju, a u isto vrijeme pravednici se raduju svojem izbavljenju. (TMK 356; LDE 273; usp. Otk 6,16).

Daljnje čitanje: GC 613-644; LDE 238-280; Mar 262-290.

Edwin E. Reynolds

***ZNACI VREMENA I BIBLIJSKI ODJEK* U AUSTRALIJI** (*Bible Echo and Signs of the Times*). Prvi časopis u izdanju Crkve adventista sedmoga dana u Australiji. U roku od šest mjeseci od dolaska prvih adventističkih misionara u Melbourne 16. lipnja 1885. godine, njih trojica, *J. O. Corliss, *M. C. Israel i tiskar Henry L. Scott, u siječnju 1886. godine objavili su prvi broj časopisa *Biblijski odjek i znaci vremena*. Tiskali su osam tisuća primjeraka ovog prvog izdanja na 16 stranica. Udarni članak napisala je Ellen White, pod naslovom „Znanost i Biblija u obrazovanju". Tijekom boravka u Australiji (od 1891. do 1900. godine) Ellen White napisala je članak za gotovo svaki broj časopisa. Do 1889. godine časopis je tiskan mjesečno, a tada počinje izlaziti svaka dva tjedna. Od 1894. godine izlazio je tjedno. Broj od 1. kolovoza 1892. godine (7, br. 15) bio je posljednji pod imenom časopisa *Biblijski odjek i znaci vremena*. Novi naslov *Biblijski odjek* (*The Bible Echo*) zadržao se do 19. siječnja, 1903. godine (18, br. 3), nakon čega je promijenjen u *Australskoazijski znaci vremena* (*Australasian Signs of the Times*).

Allan G. Lindsay

ZLO, PORIJEKLO I NARAV vidi **SOTONA; GRIJEH**

ZNANOST I RELIGIJA, MEĐUSOBNI ODNOS. Ellen White smatra da progresivno prepoznavanje pravog sklada između znanosti i religije uključuje: (1) usredotočenost na Krista, zasnovanu na Bibliji, (2) pravilno razumijevanje, (3) međusobnu interakciju između znanosti i religije, (4) porabu vjere i razuma i (5) duhovno obraćenje.

Prvo, usredotočenost na Krista povezana je sa znanošću i religijom, jer Bog „se otkriva u svojoj Riječi, u Kristu, [i] u prirodi". (5T 174). S jedne strane, Biblija „razvija ... cjelovit sustav religije" (CE 106), „Krist je cjelovit sustav istine" (3SM 198), a Biblija je „rudnik nedokučivog Kristovog bogatstva" (COL 107). Stoga je „religija bezvrijedna ako nije ispunjena Kristovom ljubavlju". (LHU 134). S druge strane, Krist „poziva prirodu da obasja ljudske misli svjetlošću koja teče s praga Neba. … A priroda uzdiže Stvoritelja". (SpM 186). „Krist je došao ukloniti veo kojim je grijeh zakrio lice prirode, došao je iznijeti na svjetlo duhovnu slavu koju su sva stvorena djela morala odražavati. Pouke iz prirode i Biblije On je iznosio u novom svjetlu, pretvarajući ih u novu objavu." (COL 18, 19). Isusovi učenici učili su iz „središnjeg izvora svjetla iz kojeg izviru sve svjetske svjetlosti … onog koje mudri ljudi ovoga svijeta unatoč svojem hvalisanju znanošću [i] religijom … nisu shvatili". (RH, Apr. 23, 1895). „Mi sebi ne možemo priuštiti da se odvojimo od Isusa. … Svijet je preplavljen zabludama; susrećemo ih na svakome mjestu. One … vrebaju u religiji… [i] u znanosti." (ST Mar. 6, 1884).

Drugo, „pravilno shvaćena, znanstvena otkrića ... slažu se sa svjedočanstvom Svetoga pisma o stalnom Božjem djelovanju u prirodi". (Ed 130). „Knjiga prirode i Pisana Riječ nisu u nesuglasju; one bacaju svjetlo jedna na drugu. Pravilno shvaćene, one nas upoznaju s Bogom i Njegovim karakterom, poučavajući nas o onome što On radi svojim mudrim i blagotvornim Zakonom. Na taj smo način potaknuti da veličamo Njegovo sveto ime i da imamo razumno povjerenje u Njegovu riječ." (ST, Mar. 20, 1884). „Kad Biblija iznosi stajališta o činjenicama u prirodi, znanost se može usporediti s Pisanom Riječju, a pravilno shvaćanje Biblije i znanosti uvijek će potvrditi da su u skladu. Jedna ne proturječi drugoj." (ST, Mar. 13, 1884). „Različitim načinima i jezicima svjedoče o istim velikim istinama. Znanost stalno otkriva nova

čudesa, ali rezultati njenih istraživanja ne otkrivaju ništa što bi, ako se pravilno shvati, proturječilo božanskoj objavi [u Svetome pismu]." (Ed 128). Ipak, neće uvijek sve biti u skladu. „Pogrešni zaključci, doneseni na temelju činjenica promatranih u prirodi, doveli su do prividnog sukoba između znanosti i objave. U nastojanju da se ponovno uspostavi sklad prihvaćena su tumačenja Pisma koja potkopavaju i razaraju silu Božje riječi." (*ibid.*, 128). „Da bismo objasnili Njegova djela, moramo li činiti nasilje nad Njegovom riječju?" (*ibid.*, 129). Ellen White rezolutno odgovara: „Ne!"

Treće, proučavanje religije trebalo bi poticati na proučavanje znanosti. „Više nego drugi ljudi na Zemlji, oni čiji je um prosvijetljen Božjom riječi [u Kristu – vidi COL 509, 510], osjetit će da trebaju prionuti marljivom proučavanju Biblije i marljivom proučavanju znanosti." (CT 510). „Proučavanje Biblije treba imati istaknuto mjesto među različitim granama znanstvenog obrazovanja." (FE 285). „Ljudi koji su najdublje proučili znanost moraju priznati da u prirodi djeluje neizmjerna sila. Ali kad je razum prepušten samome sebi, pouke iz prirode moraju mu izgledati proturječno i razočaravajuće. Jedino u svjetlu objave [u Svetome pismu] mogu se shvatiti pravilno." (Ed 134). „Ako ih u njihovom istraživanju ne vodi Božja riječ, najveći umovi postaju zbunjeni u pokušajima da nađu vezu između znanosti i otkrivenja." (PP 113). „Onima koji su Sveto pismo učinili predmetom stalnog proučavanja, prava znanost u prirodi mnogo je razumljivija nego mnogim takozvanim učenim ljudima." (3MR 434).

Slično tome, proučavanje znanosti trebalo bi poticati na proučavanje religije. „Znanost ... baca svjetlo na mnoge stvari skrivene u Božjoj riječi." (*ibid.*). Na Sveto pismo ne treba gledati kao na udžbenik u kojem su iznesene sve činjenice o prirodi ili o Bogu, već valja proučavati samu prirodu koja nas dovodi do spoznaje o Bogu. (MH 462). „U proučavanju znanosti ... moramo steći znanje o Stvoritelju. … Saznanja dobivena znanstvenim istraživanjem donose samo svježe dokaze o Božjoj mudrosti i sili." (PP 599). „Promatrajući pojavnosti u svijetu prirode moći ćemo i sami, pod vodstvom Duha Svetoga, potpunije razumjeti pouke Božje riječi." (Ed 120). „Znanstvena istraživanja otvorit će ogromna područja [religijske] misli i informacija." Razmišljanje o „pojavnostima u prirodi" pruža „novu percepciju istine". (MH 462). Suprotno tome, kao što će pokazati sljedeća dva ulomka, lažna znanost i religija iracionalno pogrešno tumače Božju svjetlost objavljenu u Svetome pismu i u prirodi. (MM 97).

Četvrto, proučavanje znanosti zahtijeva primjenu razuma i vjere. Bog želi da ljudi svoj um iskoriste za znanstvena istraživanja. On ne želi da budu neupućeni, da ne istražuju, da budu neinteligentni. Međutim, grijeh je kada um veliča i obožava razum, a zanemaruje Sveto pismo. Bezrazložno uzvisivanje razuma dovodi do njegova uništenja; suprotstavljanje ljudskoga božanskome iskazivanje je prijezira. Znanstvenim umom nikada se ne može objasniti djelo stvaranja. Razum je ograničen i potrebna je vjera da je Bog vrhovni vladar. (1MCP 3-9; 2MCP 742-744; GC 522, 600, 601; MH 427). Ali kad lažna znanost manifestira „prikaz raznih mogućnosti" prikazujući sotonističke „ideje o znanosti i prirodi" (ST, Mar. 27, 1884) važnijima od Božje riječi, to prerasta u idolopoklonstvo ili ono što Ellen White opisuje izrazom „lažna znanost". (Ev 600). To je prikrivena nevjera koja ne prepoznaje racionalna ograničenja znanosti i pogrešno tumači činjenice prirode koje su, zapravo, razlog vjere u Sveto pismo. Pokušaj tumačenja prirode prirodnim zakonom lažnu znanost dovodi do obožavanja prirode pripisujući joj beskonačnu moć. Takva znanost ne razlikuje onako kako bi trebala filozofiju, teoriju, nagađanja i činjenice. (3SG 90-96; ST, Mar. 20, 1879; Mar. 13, 20, 27, 1884; 2BC 1011).

Slično tome, proučavanje religije uključuje porabu razuma i vjere. Lažna religija iracionalno zanemaruje „povezani lanac istine“ u Bibliji i manifestira „mješavinu razdvojenih ideja“ podržanu istrgnutim dijelovima Svetoga pisma „utkanima u tkivo neistine“. (ST, Mar. 27, 1884). Neznanje i ludost tih „nepovezanih teorija ukrašene [su] i odjevene u nove i fantastične teorije koje će biti sve teže razumjeti jer u njima nema razuma“. (*ibid.*). Razum je jedan od „velikih majstorskih talenata“ koji ćemo „ponijeti na Nebo“. (3MR 353). Bog želi da budemo „razumni kršćani“. (RH, Mar. 8, 1887). On nije obećao da će ukloniti svaku sumnju, ali daje dovoljno dokaza koji su razlog za vjeru u Krista. Biblija jača razum. (RH, Jan. 24, 1899.; 5T 703, 704; 1MCP 91). „Mnogi ljudi vjeruju čak bez opravdanja na kojem bi temeljili svoju vjeru, bez dovoljne količine dokaza o istinitosti onoga što vjeruju.. … Oni ne zaključuju od uzroka k posljedici. Njihova vjera nema istinskog temelja pa će u vrijeme nevolje uvidjeti da su gradili na pijesku.“ (2MCP 535, 536; usp. 4SP 349). „Mnogi ... će se naći laki. Oni su zanemarili teže stvari. Njihovo obraćenje je površno, nije duboko, ozbiljno i potpuno. Oni ne znaju zašto vjeruju u istinu. … Oni ne mogu dati nijedan razuman razlog za svoju vjeru.“ (ChS 45, 46).

Peto, potrebno je duhovno obraćenje kako bi se uočio sklad između znanosti i religije. „Mi se trebamo upoznavati sa Stvoriteljem preko djela stvaranja. Knjiga prirode je veliki udžbenik kojim se, zajedno s Biblijom, moramo služiti prikazujući drugima Njegov karakter i vraćajući izgubljene ovce u Božji tor. Dok tako budemo proučavali Božja djela, Sveti Duh će osvjedočivati naš um. To neće biti osvjedočenje koje se stječe logičkim razmišljanjem, već ćemo, ako naš um nije postao previše pomračen da upozna Boga, oko previše mutno da Ga vidi, a uho preslabo da čuje Njegov glas, shvatiti njihovo dublje značenje i uzvišene, duhovne istine pisane Riječi utisnut će se u naše srce.” (COL 24). „Već sama ljepota prirode odvraća dušu daleko od grijeha i svjetovnih čari i približava je neporočnosti, miru i Bogu. Misli studenata vrlo su često previše okupirane ljudskim teorijama i nagađanjima koja se lažno nazivaju znanošću. … Upravo zato oni moraju uspostaviti tijesnu vezu s prirodom. Neka shvate da djela stvaranja i kršćanstvo slave istog Boga. Neka nauče da se duhovno i prirodno nalazi u savršenom međusobnom skladu.“ (*ibid.*, 24, 25).

Dodatno čitanje: Ed 128-134; ST, Mar. 13, 20, 27, 1884; COL 17-27; „Ellen G. White Statements Relating to Geology and Earth Sciences“ (EGWE, 1982, SDoc).

Martin F. Hanna

ZVIJEZDA DANICA (*The Morning Star*). Riječni parobrod na lopatice koji su *J. Edson White i *William O. Palmer sagradili kao bazu ploveće misije za svoj rad među *Afroamerikancima. Korito broda izgrađeno je u radionici kapetana A. T. Ortona u Battle Creeku tijekom zime od 1893. na 1894. godinu. U proljeće je otpremljeno u Allegan, Michigan, na obalu rijeke Kalamazoo, gdje su od ožujka do svibnja 1894. godine Edson White i William Palmer dovršili gradnju.

Parni kotao sami su napravili, a jedan vjernik u Crkvi besplatno je konstruirao parni stroj. Trup je bio dug 22 metra i 3,6 metara širok. Kabina je bila duga 20,4 metara i široka 4,9 metara, tako da je sa svake strane za oko 0,6 metara stršila izvan trupa. Brod je imao pet kabina, ured u pramcu, i kuhinju i glavnu kabinu veliku 3,6 x 4,9 metara. Ispod palube nalazila se škrinja s ledom u koju je stalo tonu leda. Trup je napravljen od 2,134 metara mičigenskog bijelog hrasta debljine 6 centimetara, koji je povezivalo više od tone vijaka i čavala. Podovi su bili od bijelog hrasta, pregrade i obloge od četvrtastih javorovih letava, a prozorski okviri i ukrasne letvice od crvenog hrasta – sve u prirodnoj boji.

Prije nego što je uopće porinut, neki su kritizirali brod kao ekstravagantan, ali Edson White je uzvratio da je ovaj brod njegov i Emmin dom. Ako su drugi propovjednici posjedovali kuće u Battle Creeku, nije li i on imao pravo na dom prikladan za njegovu misiju? Osim toga, brod je imao kabine za druge djelatnike i natkrivenu palubu s 200 stolaca.

Kad je „Zvijezda Danica" izgrađena, Edson White i njegova posada zaplovili su niz rijeku Kalamazoo do jezera Michigan, odakle ga je veći jezerski parobrod odvukao do Chicaga, gotovo ga izgubivši u snažnoj noćnoj oluji. Odatle je „Zvijezda Danica" plovila u državi Illinois Michiganskim kanalom i rijekom Illinois do rijeke Mississippi. Na raznim stanicama duž puta prema jugu, posadi su se pridružili novi dobrovoljci, a za njihov smještaj Edson je nabavio teglenicu s kabinama 12,8 x 2,7 metara koju su teglili iza parobroda. Teglenicu su nazvali „Zora" (*Dawn*) jer je pratila „Zvijezdu Danicu". Misionari su stigli u Vicksburg, Mississippi, u siječnju 1895. godine, i tu su odmah započeli s evangelizacijskim posjetima, sastancima i večernjom školom koju su pohađala djeca bivših robova i neki od njihovih roditelja, baka i djedova. Učili su čitati i pisati te su pjevali živahne gospel pjesme. Za nekoliko mjeseci kupili su zemlju i uz trošak od 160 dolara izgradili malu crkvu, koju su istodobno koristili i kao školu.

Godine 1896. godine, parobrod se pokazao tako praktičnim da ga je Edson proširio. Ugradio je novi motor i parni kotao; produžio je trup na 32 metra; i dodao novu drugu palubu za stambene prostorije, s radnom sobom veličine 3 x 3 metra, dnevnom sobom od 2,4 x 3,6 metara, spavaćom sobom, ormarima za odjeću i kupaonicom. Iza ovih soba izgradio je kapelu i čitaonicu. Preuređena donja paluba sada je imala prostor za tiskaru, s dvije male preše koje je pokretala para iz brodskog kotla. Iz ove male baze objavio je 1898. godine publikaciju **Južno djelo* (*The Southern Work*) i mjesečnik, *Evanđeoski glasnik* (*Gospel Herald*), koji je promicao rad *Južnog misionarskog društva (*Southern Missionary Society*).

Edson i Emma White živjeli su na „Zvijezdi Danici" do ljeta 1899. godine. Godine 1900. preselili su se u Nashville, a „Zvijezda Danica" je otišla u polu-mirovinu u obližnjem sidrištu na rijeci Cumberland. Brod je ostvario još

BROD „ZVIJEZDA DANICA" SLUŽIO JE KAO PLOVEĆA KAPELICA, POKRETNI CENTAR ZA SOCIJALNU SKRB, DOM ZA DJELATNIKE I PRIJEVOZNO SREDSTVO U MISIJSKOM RADU U JUŽNOM DIJELU SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA.

jednu važnu plovidbu. U lipnju 1904. godine nosio je *E. A. Sutherlanda, *P. T. Magana, i Ellen White uz rijeku Cumberland u potrazi za zemljištem na kojoj bi se osnovala škola koja je postala *Madison koledž. Godine 1905. godine Edson je dao dovući „Zvijezdu Danicu" na obalu rijeke gdje je koristila kao ured, ali je nedugo zatim izgorjela. Njeno zvono i metalna zvijezda još se uvijek mogu vidjeti na Koledžu Oakwood.

Dodatno čitanje: R. D. Graybill, *Mission to Black America* (PPPA, 1971), 23-32, 76-78, 113, 116, 135; A. Robinson, „James Edson White: Innovator", in G. R. Knight, ed., *Early Adventist Educators* (AUP, 1983),137-158.

Jerry Moon

Ž

ŽENE U PROPOVJEDNIČKOJ SLUŽBI. Proučavatelji spisâ Ellen White uočili su dva glavna stajališta u vezi sa ženama propovjednicama. „Egalitarističko“ stajalište kojim se ističe jednakost muškaraca i žena od doba stvaranja (Post 1,26, 27; usp. 4T 484; PP 58) i u Evanđelju (Gal 3,27.28), te da je uloga liderstva određena duhovnim darovima i Božjim pozivom bez obzira na spol (Jl 2,28.29; 1Kor 12,7-11; usp. 6T 322 i 19MR 55, 56).

Stajalište „komplementarnosti muškog vodstva“ drži da su muške i ženske osobe jedinstveno različite, ali komplementarne (međuovisne) te da njihove uloge idealno nisu zamjenjive. Unutar te namjerne različitosti uloga, Stvoritelj je muškarce odredio za primarne duhovne vođe, a žene za pridružene vođe, i u domu i u Crkvi.

Oba stajališta podržavaju aktivnu uključenost žena u široki raspon vodećih uloga u domu i u Crkvi. Ali razlikuju se u mišljenju o tome mogu li žene biti rukopoložene kao svećenice. Ellen White snažno je promovirala žene u evanđeoskom djelu i njihovo plaćanje novcem od desetine, ali ona nikada nije iznijela sveobuhvatno teološko utemeljenje o pitanju *rukopoloženja žena. Zbog toga je svoje čitatelje upućivala na Bibliju, inzistirajući na tome da je „Sveto pismo jasno u pogledu na odnos i prava muškaraca i žena“. (1T 421). U skladu s tim stajalištem, brojni su se teolozi tijekom 2013. i 2014. godine uključili u izradu velike međunarodne studije kojom su se istraživali jasni biblijski zaključci o pitanju rukopoloženja žena. Ovaj se članak prvenstveno fokusira na stajalištâ Ellen White o ulogama ženâ u Crkvi.

I biblijski zapisi (Gal 6,10; Ef 5,32; 1Tim 3,5) i stajališta Ellen White svoje izvorište imaju u paralelnoj bliskosti doma i Crkve (1NL 77; PaM 88, 89; 1T 307, 308; FLB 259), ali nijedno od njih ne potvrđuje da je vodeća uloga u domu ili u Crkvi ograničena na muškarce. (19MR 55, 56). Ellen White, primjerice, za oca izrijekom kaže da je „glava obitelji“ (AH 119, 211, 213; PP 176), a majku bi mogla nazvati „učiteljicom“ obitelji (CG 119, 549). No, iako je oca nazvala „velikim svećenikom obitelji“ (RC 170; usp. AH 212; CG 521; MH 392), ona je i majku smatrala svećenicom, jer je duhovna voditeljica obitelji u vrijeme očeve odsutnosti. (AH 212).

Ellen White dosljedno je zagovarala izjednačenost žene s njenim suprugom (AH 231; CCh, 143; DG 43, 151; Ev 494) i osuđivala tiranski, dominirajući duh nekih muževa (AH 119, 215, 227). Navela je Abigajilinu inicijativu s kraljem Davidom (1Sam 25) kao primjer „okolnosti u kojima je za ženu ispravno da postupa brzo i neovisno, donoseći odluku na način za koji zna da je način Gospodnji“. (DG 43). U isto vrijeme, Ellen White poučavala je žene da poštuju svoje muževe i podupiru njihovo duhovno vodstvo. „Mi žene moramo se sjetiti da je Bog odredio da budemo podložne svom suprugu. On je glava, i naše prosudbe i naša stajališta, a i naša rasuđivanja, moraju, ako je ikako moguće, biti u suglasju s njegovima. Ako ne, Božja riječ prednost daje suprugu gdje god nije riječ o pitanju savjesti. Mi se moramo pokoravati glavi.“ (Lt 5, 1861, u 6MR 126). Ipak, svoj „identitet“, svoju „individualnost“, ili „svoju prosudbu i savjest“ supruga ne smije pokoriti „nadzoru svojega muža“. (10MR 179; AH 47). Ženina „potpuna pokornost pripada samo Gospodinu Isusu Kristu“. (AH 115, 116).

Zagovornici obaju gore spomenutih stajališta objavili su publikacije u prilog svojim stajalištima. (vidi *Dodatno čitanje*). Jedan od pokazatelja utjecaja Ellen White na razmišljanje adventista jest količina zajedničkih točaka između tih stajališta, u vezi s potrebom, legitimitetom i božanskim mandatom za žene u Djelu.

Čak i u pitanju uloga o kojem se raspravlja, područje suglasja šire je od područja nesuglasja. Ovaj članak neće riješiti sva nesuglasja koja oko te teme postoje, ali predstavlja induktivno ispitivanje primarnih podataka koje moraju uzeti u obzir svi koji traže uravnoteženo razumijevanje spisâ Ellen White o (1) potrebi i božanskome mandatu za žene u propovjedništvu, (2) o odgovarajućoj ulozi žene u propovijedanju i (3) o odgovarajućem priznanju i ohrabrenju žena za propovijedanje.

Što se tiče *božanskog mandata za žene u propovjedništvu*, mnoge izjave Ellen White pokazuju da je sudjelovanje žena u propovijedanju Evanđelja smatrala ključnim za postizanje uspjeha u propovijedanju. „Kad bi tamo gdje je sada jedna bilo dvadeset žena koje bi uz mnogo ljubavi obavljale ovaj sveti posao", napisala je 1879. godine, „mnogo više duša bi se obratilo u istinu. U velikom djelu propovijedanja istine neophodan je oplemenjujući, blagi utjecaj žena kršćanki." (Ev 471, 472; usp. DA 568).

Ellen White smatrala je da su žene u djelu propovijedanja nužne, budući da mogu služiti na načine na koje muškarci ne mogu. „U obiteljima mogu raditi posao koji muškarci ne mogu, posao koji doseže unutarnji život. One se mogu približiti srcima onih do kojih muškarci ne mogu doći." (WM 145). „Veliko je djelo koje žene mogu obaviti u iznošenju sadašnje istine", potvrdila je drugdje. „Koristeći se svojom ženskom umješnošću, taktičnošću, mudro primjenjujući svoje poznavanje biblijskih istina, one mogu ukloniti poteškoće kojima se naša braća ne bi mogla suprotstaviti. Nama su u Djelu potrebne žene koje će raditi zajedno sa svojim muževima, i koje će ohrabriti one koji se žele uključiti u tu granu misionarskog djela." (Ev 491).

Svi ovi savjeti temelje se na pretpostavci da nijedan muškarac i nijedna žena sami ne mogu kvalitetno obavljati posao kao što ga mogu obavljati radeći zajedno. „Kad se planira obaviti neki veliki i odlučujući posao, Bog za to odabire muškarce i žene. Taj će posao trpjeti ako se talenti jednih i drugih ne udruže." (Ev 469; usp. CH 544, 547).

Nadalje, Ellen White zalaže se za to da žene koje svoje vrijeme i talente posvećuju djelu propovijedanja trebaju za to dobivati plaću jednaku plaći koju dobivaju muški propovjednici. „Metoda kojom se plaćaju radnici muškoga spola a ne plaćaju se njihove žene koje rade zajedno s njima, nije plan sukladan Gospodnjoj volji, i ako se primjenjuje u našim konferencijama, zasigurno će obeshrabriti naše sestre u osposobljavanju za posao koji trebaju raditi." (GW 452, 453; Ev 492). Ako se od žena traži da redovito rade propovjednički posao bez plaće, Ellen White smatra da je takvo postupanje „zakidanje", „pristranost", „sebičnost" i „pljačka", i da obeshrabruje žene da se opredijele za zvanje propovjednice. Ona je bila uvjerena da bi veliki broj žena trebalo ohrabrivati da se „osposobljavaju" za djelo propovijedanja Evanđelja. (Ev 492; usp. *ibid.*, 472).

Ellen White također potvrđuje legitimitet plaćanja žena propovjednica novcem od desetine, za koji je drugdje istaknula da mora biti sveto namijenjen propovijedanju Evanđelja (CS 81, 101-103; 9T 247-250). „Desetina se treba iskoristiti za one koji rade u riječi i doktrini, bilo da su muškarci ili žene", ustvrdila je. (Ev 492).

U nekoliko relevantnih citata spominju se „supruge" propovjednika, što upućuje na posebnu potvrdu činjenice da je Ellen White uvažavala propovjednički tim u kojem je uz propovjednika i njegova supruga. U ostalim referencijama, međutim, ona isti koncept primjenjuje na mlade žene koje nisu propovjedničke supruge, pa i na udovice, što pokazuje da je Ellen White propovjedništvo doživljavala za žene prikladnim odabirom zanimanja, bez obzira na to jesu li ili nisu u braku s propovjednicima. „Žene koje rade u Božjem djelu

trebaju dobiti plaću koja je proporcionalna vremenu koje su utrošile. … Kad revnosni propovjednik i njegova supruga zajedno rade u djelu propovijedanja, njihova bi plaća trebala biti proporcionalna plaćama dvojice različitih radnika, tako da mogu imati dostatna sredstva za korištenje koja se mogu smatrati prikladnima za Božje djelo. *Gospodin je svojim Duhom nadahnuo oboje.* Ako će suprug umrijeti, i napustiti svoju suprugu, *ona će biti spremna da nastavi posao u Božjem djelu i dobije plaću* za posao koji obavlja." (5MR 323, 324; kurziv dodan).

Iz prethodnog teksta potpuno je jasno kako je Ellen White smatrala da angažiranje žena u propovijedanju Evanđelja nije samo opcija nego i božanski mandat, čije bi zanemarivanje rezultiralo smanjenom učinkovitošću propovijedanja (Ev 491), manjim brojem obraćenika (*ibid.*, 472) i „velikim gubitkom" za Djelo (*ibid.*, 493, 469), u usporedbi s obilatim rodom dobivenim zajedničkim darovima propovijedanja muškaraca i žena.

Drugo veliko područje razmatranja odnosi se na *specifične uloge koje je Ellen White odredila za službu žena u propovijedanju*. Najčešća zvanja koja Ellen White navodi jesu pozivi ženama da propovijedaju posjećujući obitelji u njihovim domovima (Ev 459, 464, 470, 471, 478, 491), održavanje evanđeoskih proučavanja Biblije (*ibid.*, 491-493; usp. *ibid.*, 456, 469, 470, 475, 477), poučavanje u različitim vještinama (*ibid.*, 469, 473-477; 5MR 325), prodaja adventističkih tiskovina od vrata do vrata (*Kolporterska služba) (2T 322, 323; 6T 469, 470; 8T 229, 230) i pastoralno ili evangelizacijsko djelo (2T 322, 323; 8T 229, 230; Ev 467-473, 491-493). Ona također navodi zdravstvenu pomoć (posebno porodiljstvo i ginekologiju [CH 365]), dušobrižništvo u zdravstvenim i drugim ustanovama (8T 143, 144), osobno savjetovanje ženâ (Ev 460) i poticanje umjerenosti, posebno u suradnji sa inicijativom *Kršćanska umjerenost, udruga žena. (*Woman's Christian Temperance Union*) (1MR 125).

Najveća skupina stajalištâ Ellen White o sudjelovanju žena u propovjedništvu odnosi se na propovjedničke timove u kojima žene uglavnom koriste svoje darove, ali ne samo njih, u poučavanju i savjetovanju pojedinaca i malih skupina, posebno obitelji. Te se žene nazivaju „samozatajnima", jer se rad s pojedincima i obiteljima smatra ulogom pružanja potpore, a ne ulogom vođenja u propovjedničkome timu. Ipak, upravo je u toj ulozi potpore ženama obećana „snaga koja nadmašuje snagu muškaraca" da „u obiteljima obavljaju posao koji muškarci ne mogu obavljati" i da se „približe srcima onih do kojih muškarci ne mogu doprijeti". (WM 145).

Osim toga, žene se spominju kao učiteljice u školama, subotnjim školama i biblijskim razredima na saboru pod šatorima, kao i u javnim propovijedima s propovjedaonice. (Ev 469, 473-477; CSW 90-96). Tijekom svog propovijedanja u Australiji, s odobravanjem je spomenula dvije biblijske učiteljice, sestru Robinson i sestru Wilson, koje su „obavljale jednako učinkovit posao kao i propovjednici". Izvijestila je da je na „jednom bogoslužju, na kojemu propovjednici nisu mogli biti prisutni, sestra [Wilson] uzela Bibliju i obratila se okupljenim vjernicima". (Lt 169, 1900, u Ev 473; usp. Ms 43A, 1898, u 5MR 323-327).

Jedan od prigovora koji bi se ponekad pojavili zbog toga što Ellen White drži propovijedi bio je da žene ne bi smjele „poučavati" muškarce. (1Tim 2,12). Njene kolege taj su prigovor dosljedno odbijale, ne obrazlažući to tvrdnjom da ona kao prorok predstavlja posebnu kategoriju, nego tvrdeći da se taj stih pogrešno primjenjuje na općenitu zabranu ženama da propovijedaju. (usp. Lt 17a, 1880, u 10MR 70). J. N. Andrews citirao je zapise apostola Pavla o suradnicama (Fil 4,3), o đakonici Febi (Rim 16,1), o ulozi Priscile u „poučavanju Apolona" i o vodećim ulogama drugih žena u Novome

zavjetu, da bi dokazao da Pavlovo „*opće* pravilo za žene kao javne učitelje“ nije predstavljalo krutu ili sveopću zabranu. Andrews je ustvrdio da zapis u Poslanici Rimljanima 10,10 zahtijeva javno priznanje vjere kao sastavni dio spasenja, i stoga se „mora jednako odnositi na žene kao i na muškarce“. (J. N. Andrews, „May Women Speak in Meeting?“, RH, Jan. 2, 1879). J. H. Wagoner suglasio se s time, s dodatnim pojašnjenjem: „Žena se može moliti, proricati, poticati i utješiti Crkvu, ali ona ne može zauzeti položaj propovjednika ili ovlasti starješine. To bi se moglo smatrati uzurpacijom autoriteta muškaraca, što je ovdje [1Tim 2,12] zabranjeno.“ (J. H. Wagoner, „Woman's Place in the Gospel“, ST, Dec. 19, 1878).

Iako se Ellen White na Pavlova mišljenja o ženama kao učiteljima nije referirala često, trud Akvile i Priscile u poučavanju Apolona navela je kao uzor „cjelokupnog nauka i sjajnog govorništva“ koje su poučavala dva laika, a jedan od njih bila je žena. (LP 119). Time je odbacila tradicionalno tumačenje zapisa iz Prve poslanice Timoteju 2,12 kao zabranu svim ženama u svim okolnostima da obavljaju propovjedničku službu jer ona uključuje samo muškarce.

Ellen White posebno je hvalila žene koje služe kao potpora ulogama propovjednika i istodobno je poticala žene s darovima za javno vodstvo da svoje darove iskoriste u punom obimu. Kad je *gđa. S. M. I. Henry, nacionalna aktivistica u Ženskoj udruzi za kršćansku umjerenost (WCTU), postala adventistica sedmoga dana, pisala je Ellen White u vezi s njenom povezanošću s WCTU-om. (4Bio 346-348). Ellen White joj je odgovorila: „Mi u potpunosti vjerujemo u organizaciju Crkve, ali ne vjerujemo ni u što čime bi se propisivao točan način na koji moramo raditi; ne dopiremo do svih umova istim metodama. … Pred vama su otvorene mnoge mogućnosti. Obratite se mnoštvu kad god možete; zabilježite svaki važniji kontakt koji može pomoći udruživanju kojim bi se hranu začinilo.“ (Lt 54, 1899, u DG 130 i Ev 473).

Do ovog trenutka, postoji široka suglasnost većine istraživača spisâ Ellen White. Najizrazitija su samo neslaganja oko uloga tradicionalno rezerviranih za „svećenstvo“, jer u Svetome pismu nije povučena linija između svećenika i laika onako kako je to kasnije postalo uobičajeno u kršćanskoj Crkvi. Iz Svetoga pisma vidljivo je da svaki vjernik pripada svećenstvu (Izl 19,6; 1Pt 2,9), on čak može biti starješina crkve (Dj 14,23), te da su neki dobili mandat za vođenje mjesne crkve (Izl 29,1-37; Ef 4,11). Isto tako postoje i obredi imenovanja i duhovnog osnaživanja (*rukopoloženja) za svakoga člana (Dj 19,1-7; 1Iv 2,20.27), za crkvene čelnike (Dj 6,3-6) i za vodstvo u strukturama nadređenima mjesnim crkvama (2Tim 1,6), kao i za posebne zadaće propovijedanja, poput zadaća misionarâ (Dj 13,2.3). Iako se čini da svaka od tih službi ima karakterističnu funkciju, granice između njih nisu oštro povučene. U Djelima apostolskim 6,2-6 sedam muškaraca bilo je polaganjem ruku odabrano za „služenje kod stolova“. Ali ubrzo potom, Stjepan i Filip počeli su propovijedati, poučavati i krstiti – očito je da su time prekoračili popis poslova za koje su bili rukopoloženi. (Dj 6,8 – 7,60; 8,5.12.14.35-58).

Slijedeći Sveto pismo, Ellen White kao ključnim riječima koristi se riječima *propovijedanje*, *propovjednik* i *polaganje ruku* na načine i u kontekstima koji se mogu primijeniti na imenovane vođe ili na svakoga člana Crkve, ili i na jedne i na druge. Ona govori o „nesebičnom propovijedanju“ u najširem smislu kao o privilegiji i obvezi svakog kršćanina. (7T 50). Riječ *propovijedanje* može označavati verbalno komuniciranje Evanđelja i laika i svećenika. Zato je i propovjednike i učitelje, i liječnike i medicinske sestre, i *literarne evanđeliste, biblijske učitelje, pa i roditelje, smatrala uključenima u dijelove propovijedanja Evanđelja.

Kad govori o „propovjedništvu“, to se odnosi na specifično svećeničko zvanje. Na jednom primjeru, pokazujući kako smatra da se te kategorije preklapaju, ustvrdila je da „zdravstveni misionari koji rade u raznim granama evanđeoskoga djela obavljaju jednako uzvišen posao kao i njihove propovjedničke kolege“. Budući da „rade na zajedničkom poslu“, oni bi trebali biti „posvećenjem odvojeni“ kao i propovjednici Evanđelja, „polaganjem ruku“. (Ev 546). To će, kaže Ellen White, zdravstvenim evanđelistima pomoći da se odupru iskušenju koje bi ih udaljilo od djela Evanđelja kad bi se odlučili isključivo za posao liječenja. Vidljivo je da ona uočava kako se različitost u službi vjernika laika i profesionalnih propovjednika ne može uvijek potpuno razgraničiti.

Na primjer, napisala je da „mlade muškarce i mlade žene koji trebaju biti zaposleni u propovjedničkoj službi, u biblijskom i u evanđeoskom literarnom radu, ne treba vezati uz druge poslove“. (8T 229, 230). Imaju li mlade žene ulogu u „propovjedništvu“ s istim osjećajem kao i mladi muškarci, ili im je namijenjena samo uloga u biblijskome radu i literarnom radu? Neke paralelne izjave mogu podrazumijevati prvu ulogu (Lt 33, 1879, u 19MR 55, 56), a neke pak drugu (5T 60 [1882]; RH, Dec. 19 1878; RH, Jan. 2, 1879).

Drugo stajalište govori o ženama kao „pastorima“. „Svi koji traže priliku za pravu propovjedničku službu i koji se žele predati Bogu cijelim srcem, u radu s literaturom moći će govoriti o mnogim predmetima koji se odnose na budući, besmrtni život. Ovako stečeno iskustvo imat će najveću vrijednost za one koji se *pripremaju za propovjedničku službu. Zajednica s Božjim Duhom Svetim priprema radnike, muškarce i žene, da postanu pastiri Božjeg stada.*” (6T 322; kurziv dodan). Time Ellen White izravno zadire u teološku jezgru stvari – da su pozivanje i opremanje vrhunsko Kristovo djelo snagom Duha Svetoga (Ef 4,7-13), koji dijeli „svakome napose kako hoće“. (1Kor 12,11).

Dio poteškoća u razumijevanju ovog ulomka proizlazi iz činjenice da, iako se danas mnogi koriste izrazom *pastor* kad misle na rukopoloženog propovjednika, adventisti u devetnaestome stoljeću uglavnom nisu imali pastore. „Pastoralna skrb“ bila je odgovornost koju su laici obavljali češće nego rukopoloženi propovjednici.

U tom kontekstu, citirana rečenica (iz 6T 322) ima tri poante. 1. Propovijedanje literarnim radom jedan je oblik „pravog propovijedanja“. 2. Glagoli *pripremati* i *opremati se* usporedni su; imenice *propovjednici* i *pastori* također su usporedne; samim time propovijedanje prodajom literature dragocjeno je stjecanje iskustva „muškarcima i ženama“ za „propovjedničku službu“, tj. „[priprema] ... da postanu pastiri“. 3. Temeljna kvalifikacija za pastora nije nikakva vanjska karakteristika (poput spola), već „dar Duha Svetoga“ (usp. 1Kor 12,11), koji se daruje i muškarcima i ženama.

Ovo tumačenje Ellen White potvrđuje se dva ulomka kasnije. „*Propovijedanje* Riječi sredstvo je koje je Bog odredio da se svijetu objavi Njegova vijest upozorenja. U Pismu je vjerni učitelj predstavljen kao *pastir Božjeg stada*“ (*ibid.,* kurzivi dodani). *Pastiri Božjeg stada* izravno su usporedni s prethodno navedenim izrazom *pastori Božjemu stadu*. Iz tih usporednih izjava jasno je da Duh Sveti „priprema radnike, i muškarce i žene, da postanu pastiri“, tj. propovjednici i učitelji, „Božjemu stadu“. To je u skladu s kontekstom poglavlja i s njenom izjavom izrečenom godinu dana ranije, da žene jednako kao i muškarci trebaju „raditi u Riječi i doktrini” i biti podržani novcem od desetine. (Ms 149, 1899, u Ev 492). Referencije na „Duha Svetoga“, „darove“, „pastora“, „učitelja“ i „pastira“ (6T 322, 323) podrazumijevaju da je duhovni dar pastora-učitelja (Ef 4,11) darovan i muškarcima i ženama.

Da je Ellen White i žene i muškarce smatrala prikladnima za vođenje Crkve, pokazuje njen oštar prijekor muškarcu koji je „bio sklon diktirati i nadzirati situaciju" u jednoj lokalnoj crkvi, ali koji se stalno „podsmjehivao" radu izvjesne žene u toj zajednici. „Zbog tebe Isus je posramljen", napisala mu je. „Velikoj Glavi Crkve nisi simpatičan. … To prezirno podbadanje, pronalaženje pogrešaka, traženje mrlja i ljage, ismijavanje, kontradikcije, u koje si se s još nekima upustio, žaloste Duh Božji i odvajaju te od Boga. *Nisu uvijek muškarci ti koji su najprikladniji za uspješno upravljanje Crkvom* [djelo koje je obično dodijeljeno propovjednicima ili starješinama]. Ako *vjerne žene* gaje dublju pobožnost i istinsku predanost nego muškarci, one bi svojim molitvama i svojim naporima uistinu mogle učiniti više od muškaraca čije srce i život nisu posvećeni." (Lt 33, 1879; 19MR 55, 56; kurziv dodan). Riječ *najprikladniji* podrazumijeva osobne talente i duhovne darove, koji, zajedno s „dubokom pobožnošću i istinskom predanošću", predstavljaju bitne kvalifikacije za duhovno vodstvo.

No, trebalo bi propitati i tvrdnju kojom se Ellen White izrijekom zauzima za izdvajanje žena polaganjem ruku. U tom se ulomku najveća zabrinutost iskazuje nad time što većina članova Crkve nije aktivna u radu širenja Evanđelja. „Nekolicina" službenika bili su „nositelji duhovnog tereta", ali „talent ostalih članova ostao je nerazvijen". Da bi se to popravilo, Ellen White preporučila je propovjednicima da i u „planiranje" i u „izvršavanje planova" uključe i zajednicu, tako da svaki član crkve na određeni način sudjeluje u njenom radu.

U tom kontekstu Ellen White savjetuje da „žene koje su dio svog vremena spremne posvetiti služenju Gospodu, trebaju biti *imenovane* da posjećuju bolesne, paze na mlade i služe potrebama siromašnih. *Treba ih izdvojiti za taj posao molitvom i polaganjem ruku.* U nekim će ih slučajevima crkveni službenici ili propovjednici trebati savjetovati; ali ako je riječ o posvećenim ženama, ako su s Bogom životno povezane, one će biti sila za dobrobit Crkve. To je još jedno sredstvo za jačanje i izgradnju Crkve. Naše metode rada moramo još više razgranati. Nijedna ruka ne treba biti sputana, nijedna duša obeshrabrena i nijedan glas ne treba utišavati; neka rad svakoga pojedinca, privatno ili javno, pridonese napredovanju tog velikog Djela." (RH, July 9, 1895. kurziv dodan; usp. DG 249, 250).

Ovaj ulomak govori o laicima koji će „dio svog vremena", a ne svoje puno radno vrijeme, posvetiti radu Crkve. Ovo nije izbor zvanja kojim će zarađivati za životnu egzistenciju, nego je povremeno dobrovoljno služenje. S jedne strane, riječi „imenovani" i „izdvojeni ... molitvom i polaganjem ruku" karakteristični su izrazi Ellen White za obred rukopoloženja (AA 160, 161; GW 15, 452; 2MR32; 5MR 29, 323; 8MR 189; MYP 226; RH, May 11, 1911; 6T 444; TM 188). S druge strane, ti se pojmovi mogu koristiti i za darove Duha Svetoga za druge vrste služenja.

Poznata su tri odgovora na taj apel. Ubrzo nakon što je napisan, crkva Ashfield u Sydneyu, u *Australiji, koja je bila u blizini mjesta na kojem je Ellen White u to vrijeme radila, održala je obred rukopoloženja za novoizabrane crkvene službenike. „Pastor Corliss i McCullagh iz Australske konferencije, izdvojili su starješine, đakone, [i] đakonice molitvom i polaganjem ruku." (Zapisnici Crkve adventista sedmoga dana u Ashfieldu, Sydney, Australija, 10. kolovoza 1895. citirani iz A. Patricka; usp. DG 249). Valja primijetiti da se identična terminologija koristi za sve tri službe. Još jedan podatak iz iste crkve, zabilježen pet godina kasnije, izvještava o rukopoloženju dvaju starješina, jednog đakona i dviju đakonica. U to vrijeme službujući propovjednik bio je *W. C. White, čiji dnevnik potvrđuje crkvene zapise. (vidi Patrick).

Treći primjer dolazi s početka 1916. godine, kada je E. E. Andross, tadašnji predsjednik Konferencije Pacifičke unije (*Pacific Union Conference*), prilikom vođenja obreda rukopoloženja žena citirao članak Ellen White koji je objavljen u časopisu *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) u prilog opunomoćenosti za taj čin (DG 253-255). I interni dokazi o tom članku Ellen White iz 1895. godine i odgovori onih koji su joj u to vrijeme bili bliski – crkva Ashfield; njen sin W. C. White; i *E. E. Andross, predsjednik Konferencije Pacifičke unije tijekom godina što ih je Ellen White provela u *Elmshavenu – potvrđuju da je ona odobravala rukopoloženje žena za obavljanje službe đakonica u mjesnoj crkvi.

Ovi dokazi sugeriraju da je Ellen White „polaganje ruku" smatrala obredom posvećenja prikladnim i za svećenike i za laike, a samim time i za žene i za muškarce. Ukratko, Ellen White tvrdila je (1) da je sudjelovanje žena u službi „bitno", a bez njega će Djelo „pretrpjeti veliki gubitak" (Ev 493); (2) da bi žene u propovjedništvu trebale imati pravo na plaće; (3) da te plaće moraju, ovisno o okolnostima, potjecati od desetine; (4) da pozivanje žena u djelo propovijedanja ponekad može imati prednost čak i nad brigom o djeci (*ibid.*, 492, 493); (5) da nekim ženama propovijedanje treba biti zanimanje kojim zarađuju za život; i da (6) konferencije ne bi trebale „obeshrabrivati" žene da se „osposobljavaju" za službu u Djelu (*ibid.*, 492). Što se tiče ulogâ, ona je nadalje poučavala (7) da svi kršćani, i žene i muškarci, koji posjeduju darove za dovođenje drugih k poznavanju Krista, trebaju te darove upotrijebiti u službama koje odgovaraju njihovim darovima; (8) da su darovi evanđelista i pastora-učitelja dani i muškarcima i ženama (Ef 4,11); (9) da neke žene posjeduju i darove za „uspješno upravljanje Crkvom" (10MR 70); (10) da žene kao i muškarci koji su odabrani za određenu službu, bilo da propovijedaju, poučavaju ili služe „bolesnima", „mladima" i „siromašnima", mogu za službu biti posvećene polaganjem ruku. A kad je riječ o tome tko je glava, Ellen White je podržavala i oprezno definirala vodstvo muškarca u domu (MB 64, 65; 1T 307-309), ali je osuđivala zlostavljanja i izopačenosti muške „glave" koje se često smatraju uobičajenima (AH 215, 216; FLB 259), te pritom, citirajući zapis iz Poslanice Kološanima 3,18, pokazala ženama da njihova „potpuna pokornost pripada samo Gospodinu Isusu Kristu". (AH 115, 116).

Ellen White, dakle, snažno potvrđuje potrebu, legitimitet i božanski mandat za žene u propovjedništvu. Ona smatra da žene primaju i prakticiraju široki spektar duhovnih darova i da im pripada ključno mjesto u propovjedničkome timu. Ona ne navodi nikakvu posebnu ulogu žena u propovjedništvu koja bi za njih bila kategorički neprimjerena.

Dodatno čitanje: DG 248-256; S. Bacchiocchi, *Women in the Church* (Berrien Springs, Mich.: Biblical Perspectives, 1987); R. T. Banks, ed., *A Womans Place* (RHPA, 1992); B. Beem and G. Harwood, „'Your Daughters Shall Prophesy': James White, Uriah Smith, and the 'Triumphant Vindication of the Right of the Sisters' to Preach", AUSS 43 (Spring 2005): 41-58; B. Beem and G. Harwood, „'It Was Mary That First Preached a Risen Jesus': Early Seventh-day Adventist Answers to Objections to Women as Public Spiritual Leaders", AUSS 45 (Autumn 2007): 221-245; J. Benton, *Called by God: Stories of Seventh-day Adventist Women Ministers* (Smithsburg, Md.: Blackberry Hill Publishers, 1990); M. H. Dyer, ed., *Prove All Things: A Response to* Women in Ministry (Berrien Springs, Mich.: Adventists Affirm, 2000); P. A. Habada and R. F. Brillhart, eds., *The Welcome Table: Setting a Place for Ordained Women* (Langley Park, Md.: TEAM Press, 1995); C. R. Holmes, *The Tip of an Iceberg: Biblical Authority, Biblical*

Interpretation, and the Ordination of Women in Ministry (Berrien Springs, Mich.: Adventists Affirm and Pointer Publications, 1994); S. Koranteng-Pipim, *Searching the Scriptures: Women's Ordination and the Call to Biblical Fidelity* (Berrien Springs, Mich.: Adventists Affirm, 1995); A. N. Patrick, „'The Ordination of Deaconesses', AR, Jan. 16, 1996, 18, 19; R. W Pierce, R. M. Groothuis, and Gordon Lee, eds„ *Discovering Biblical Equality: Complementarity Without Hierarchy* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 2004); *The Role of Women in the Church* (GC of SDA, 1984; PPPA, 1995), 138-155, 194; N. J. Vyhmeister, ed., *Women in Ministry: Biblical and Historical Perspectives* (AUP, 1998).

Jerry Moon

ŽENSKA PITANJA. Oblikujući i vodeći Crkvu adventista sedmoga dana tijekom 70-godišnje javne službe, Ellen White više se puta bavila pitanjima koja se odnose na žene. Njeni savjeti zahvaćali su mnoštvo različitih područja. Komentirala je sitnice iz domaćeg života u devetnaestome stoljeću, kao i mnoge šire teme povezane sa zdravljem, umjerenošću i reformom obrazovanja. Ustvrdila je da je majčinstvo „najveća misija ikada dodijeljena smrtnicima" (DG 193) i pozvala očeve da olakšaju teške poslove u domaćinstvu i budu partneri u roditeljstvu. Usto, Ellen White savjetovala je ženama da njeguju svoj unutarnji život i osobno se povežu s Kristom. Također ih je poticala da vježbaju, stječu obrazovanje i iskustvo kako bi svoje darove djelotvorno iskoristili u služenju Bogu. Ako su adventističke žene sudjelovale u vodstvu Crkve ili u njoj bile zapošljavane, Ellen White o tome je govorila s odobravanjem, a od upravitelja je tražila da im osiguraju pravednu plaću.

Američko društvo ranog devetnaestog stoljeća ograničavalo je i profiliralo žene. Očekivalo se da će idealna žena ostati u svom privatnom svijetu kućanskih poslova i odgajanja djece. Život u domu podrazumijevao je beskonačan rad. Mnoge su žene obavljale teške fizičke poslove, kuhale su ložeći drvima štednjak, nosile vodu, ručno prale rublje, radile u vrtu, spremale zimnicu, šivale, pospremale i čistile kuću. U seoskim domaćinstvima često su pomagale u obrađivanju zemlje. Tadašnja moda – obuhvaćala je čvrsto stegnute korzete i teške suknje do poda – nije im samo otežavala normalno kretanje, već im je i uzrokovala tjelesne ozljede. Smrtni slučajevi pri rođenju djeteta nisu bili neuobičajeni. Malo se marilo za život žena iscrpljenih mnogim trudnoćama i brigom o maloj djeci.

Vrata naprednog obrazovanja i profesija za žene bila su zatvorena. One nisu mogle glasovati i nisu govorile u javnosti. Udane žene pravno nisu mogle posjedovati imovinu. Te su se društvene norme počele mijenjati, ali polagano. Impuls koji je žene doveo na javnu scenu proizišao je iz kršćanskog preporoda poznatog kao Drugo veliko buđenje (od 1790. do 1840. godine). Kad je Ellen Harmon 1844. godine doživjela svoje prvo viđenje, Wesleyevi metodisti bili su jedna od nekoliko denominacija u kojima je ženama omogućeno da govore o „promiskuitetu", ili sudjeluju u skupinama muškaraca i žena. Obitelj Ellen Harmon potjecala je iz tog ogranka metodista.

Na početku njenog služenja, međutim, jedan od njene braće ogradio se od namjere svoje sestre da istupa u javnosti. „Molim te da ne sramotiš obitelj. Učinit ću sve za tebe ako u javnosti ne istupaš kao propovjednica", napisao je. A ona mu je odgovorila: „Sramotim obitelj? Može li se sramotiti obitelj ako se propovijeda Krista i Njegovo raspeće? Kad bi mi dao sve zlato koje bi stalo u našu kuću, ne bih prestala svjedočiti za Boga." (ST, June 24, 1889). Tijekom njenog cijelog života Božji poziv smatrala je najvažnijim. Istodobno – svojim govorima, svojim tumačenjima Svetoga pisma i osobnim

postupcima – uporno se zalagala za to da Crkva koristi i cijeni ženske talente.

Baveći se pitanjima u privatnom životu, Ellen White pisala je o ženama u braku, o kućanskim poslovima, o roditeljstvu, o zdravlju i o pobožnom životu. Stupivši u brak s 18 godina i postavši majkom s 19, Ellen White, iako pritisnuta siromaštvom i bolešću, svog je supruga Jamesa pratila na propovjedničkim putovanjima. Osobna iskustva pala su na plodno tlo i urodila stotinama stranica savjeta o braku, roditeljstvu i vođenju domaćinstva.

Zagovarala je cjeloživotnu predanost jednome partneru, uzajamnost u braku i dvostruku odgovornost majke i oca u odgajanju djece. Navodeći prvi dom u Edenu kao uzor, poučavala je da je Eva stvorena jednaka s Adamom. Grijeh je drastično poremetio taj sklad, a posebice su žene često trpjele zlostavljanje i bijedu. Ellen White je vjerovala da su muževi glave doma i obitelji, ali ne i gospodari. „Potpuna pokornost pripada samo Gospodinu Isusu Kristu“, a ženina „osobnost ne smije nestati u osobnosti njenoga supruga“. (AH 116; usp. 2MCP 426). Prožeta je skromnim, rutinskim zadacima odgoja djece s dostojanstvom. Izjednačila je majku s umjetnikom, kiparom, autorom, glazbenikom, misionarom i propovjednikom Riječi. Suprug bi, rekla je, trebao sudjelovati u nošenju ženina tereta i pribaviti joj sva dostupna oruđa koja će joj olakšati teret.

Ellen White zgražala se nad seksualnom neumjerenošću. Bračni odnosi za koje je Bog namijenio da budu blagoslov, mogli bi otići u krivome smjeru. U ono vrijeme kontrola rađanja i veličina obitelji u potpunosti su ovisili o apstinenciji. Ako je strast bila nekontrolirana, žene su snosile većinu posljedica – bol, patnje i „bijedan život, gotovo neprekidno s djecom u naručju“. (2T 380). Osuđivala je koketiranje i spolnu indiskreciju i muškaraca i žena, i poučavala je da je razvod braka opravdan samo u slučaju nevjere.

Ellen White čeznula je za sretnim domovima u kojima bi obitelji napredovale u ljubavi i nježnoj naklonosti. Bračnim parovima savjetovala je da njihovi međusobni odnosi budu u Kristovom duhu, da budu ljubazni i suzdržani i da svoj dom učine „dio Neba na Zemlji“. (3T 539).

Loše zdravlje mučilo je i Ellen White kao i većinu Amerikanaca u devetnaestome stoljeću. Godine 1830. životni vijek i za muškarce i za žene bio je oko 35 godina. Dva od četiriju sinova Whiteovih umrla su mlada – John Herbert kao novorođenče 1860. godine; i Henry u dobi od 16 godina 1863. godine. Zdravlje Ellen White bilo je krhko, a njen suprug James patio je od bolesti uzrokovanih prekomjernim radom i infarktima.

Slijedeći svoje viđenje o zdravstvu 1863. godine, Ellen White počela je zagovarati valjanost zdravstvenih postupaka koji su Amerikancima bile novina – tretmane vodom onih koji boluju od difterije; svježi zrak, sunčeve zrake, odmor i rekreaciju za smanjenje stresa; i nove navike prehrane i vježbanja za povećanje dobrobiti. Promicala je, suprotno prevladavajućim poimanjima, prehranu voćem i povrćem i pozvala adventiste da izbjegavaju meso, duhan, alkohol i druga stimulirajuća sredstva. Također je zdravlje počela smatrati religijskom obvezom.

Ellen White žene je proglasila glavnim nositeljima zdravstvene reforme. Smatrala je ženskim pravom razumijevanje ljudskoga tijela, načela higijene, odijevanja, prehrane i drugih pitanja koja su se odnosila na domaćinstvo. Žene su bile žrtve mode devetnaestoga stoljeća. Osim skupih, tijesnih korzeta, i teške tkanine, metalni i drveni pojasevi kombinirani s glomaznim nakitom deformirali su ženska tijela i iscrpljivali njihovu vitalnost. Reforma odijevanja postala je neodvojiv dio zdravstvene reforme.

Dobro zdravlje pridonosi boljem razumijevanju Božje volje i obavljanju Božjega djela, ali najveći je prioritet spasenje. Ellen White zala-

gala se da žene i muškarci vode život osnažen pobožnim življenjem. Samo izravna povezanost s Kristom, razmišljanjem, proučavanjem Biblije i molitvom, donosi vječni život.

U svojim javnim istupima Ellen White ohrabrivala je žene da u Crkvi sudjeluju u laičkom služenju, evangelizaciji, obrazovanju i funkcijama. U očekivanju Drugoga adventa, Ellen White angažirala je sve – muškarce i žene, mlade i stare – da obznane Isusov skori povratak. „Neki mogu učiniti više od drugih; ali svatko može nešto učiniti", istaknula je (ST, Sept. 16, 1886).

Odobravala je da žene koje djeluju izvan svojih domova kao evangelizatori laici – obavljaju crkvene dužnosti, posjećujući susjede, vodeći proučavanje Biblije i distribuirajući tiskovine. Muževi i djeca ne smiju biti zanemareni, a „nema svatko tu odgovornost", izričito je istaknula, te dodala kako je, ponekad, prikladno da žene, u vrijeme dok obavljaju tu službu, brigu o svojoj djeci povjere drugima. Ellen White poticala je žene da upoznaju druge žene s kršćanskom milošću, da prodaju tiskovine od vrata do vrata i da pomažu potrebitima. Kako je pokret umjerenosti dobivao zamah, hvalila je one koji su u njemu djelovali. Savjetovala je aktivistici S. M. I. Henry "obratite se mnoštvu kad god možete; iskoristite svaki djelić utjecaja koji možete, bilo kojim udruživanjem koje se može iskoristiti za uvođenje kvasca u obrok". (SG 130). I sama tražena govornica, Ellen White govorila je na nekima od skupova o umjerenosti koji su bili najposjećeniji u njenoj karijeri.

Kad su adventisti 1874. godine osnovali svoj prvi koledž, upisali su i djevojke i mladiće. Ellen White ustvrdila je da je Bog i muškarce i žene obdario intelektualnim sposobnostima. „Svako ljudsko biće ... obdareno je sposobnošću sličnom Stvoriteljevoj – osobnošću, sposobnošću mišljenja i djelovanja. … Zadaća je pravog odgoja razvijati tu sposobnost." (Ed 17).

Polaznici koledža pripremali su se za zvanja učitelja, medicinskih sestara, liječnika, misionara, crkvenih vođa i propovjednika Evanđelja. I Ellen i James White savjetovali su ženama da razmisle o zvanju učitelja. Kad su osnivani sanatoriji i bolnice, Ellen White ženama je savjetovala da se školuju za medicinske sestre i liječnice; smatrala je poželjnim da ginekolozi budu žene. I samohrane i udane žene postale su inozemne misionarke. Nekoliko njenih suvremenica izabrane su za visoke crkvene dužnosti: tri su postale blagajnice Generalne konferencije, neke izvršne tajnice ili blagajnice lokalnih konferencija, a mnoge druge voditeljice konferencijskih odjelâ za subotnju školu i obrazovanje. (*The Welcome Table,* 51, 52).

Ellen White zauzimala se za to da se žene pošteno plaća, snažno se suprotstavljala nepravdama i zagovarala da se financijske uštede ne primjenjuju samo na neke. „U našem svijetu treba se izvršiti velik posao, zato se svaki talent treba upotrijebiti u skladu s pravednim načelima. Ako je neka žena pozvana od Gospoda da obavi određeni posao, tada njen rad treba cijeniti prema njegovoj vrijednosti", ustvrdila je 1898. godine. (Ev 491). „Kad je zbog nedostatka sredstava potrebno samoodricanje ... neka se svi ujedine u žrtvovanju." (7T 207, 208).

Tijekom života Ellen White, žene su sudjelovale u propovijedanju Evanđelja, neke i kao javni evangelizatori. Godišnjak Crkve adventista sedmoga dana (*The SDA Yearbook*) navodi da je od 1878. do 1910. godine za propovijedanje bilo više od trideset licenciranih žena DG 249, 250). Vidjevši uspjeh koji su ona i James ostvarili, obično radeći zajedno, podržala je timsko propovijedanje, primjećujući da supruga može doprijeti do nekih ljudi do kojih njezin suprug ne bi mogao. Ističući da je „Marija ... prva propovijedala uskrslog Isusa", čeznula je za time da vidi dvadeset žena tamo gdje je tada bila jedna angažirana u „toj svetoj misiji", dodajući da je „profinjeni, blagi utjecaj

kršćanskih žena potreban u velikom djelu propovijedanja istine". (RH, Jan. 2, 1879).

Unatoč pohvalama koje je Ellen White upućivala uspješnim ženama u privatnim i javnim službama, Crkva dvadesetog stoljeća favorizirala je ulogu žene kućanice. Odgovarajući na prijedlog da se i žene rukopolože za propovjednike, Godišnje zasjedanje iz 1973. godine suglasilo se provedbom više studija, ali je izglasovalo da je „uloga udane žene prvenstveno u kući i obitelji, kako je više puta istaknuto u Svetome pismu i Duhu proroštva, te da će i dalje biti uvažavana i provođena na svim razinama Crkve." (RH, Dec. 6, 1973). S dva citata preuzeta od Ellen White, na Godišnjem zasjedanju hvalilo se majčinstvo i kućne dužnosti. Nakon toga, Crkva adventista sedmoga dana 1975. godine ukinula je svoju 100-godišnju praksu izdavanja ženama dozvola za propovijedanje.

Kasnijim odlukama na godišnjim zasjedanjima odobrena su polaganja ruku za đakonice i starješinice, ako su ih konferencije prethodno odobrile. Rukopolaganje đakonica potaknulo je 1986. godine duhovnu raspravu, nakon što je istraživanje pokazalo da je William White sudjelovao na takvoj svečanosti u vrijeme dok su on i njegova majka bili u Australiji 1890-ih (RH, Jan. 16, 1986).

Ellen White vjerovala je da je odabrana polaganjem Božjih ruku i da joj nije potrebno polaganje ljudskih ruku. Nakon smrti svoga supruga, međutim, često je nosila vjerodajnice kakve su nosili rukopoloženi propovjednici. Godine 1881. na sjednici Generalne konferencije raspravljalo se o rezoluciji za rukopoloženje žena za propovijedanje Evanđelja, rezultati rasprave upućeni su mjerodavnom Odboru, ali on nikada nije djelovao. Neizbježne posljedice stajališta Ellen White kojima je zagovarala žene propovjednice i sluškinje Evanđelja, i ona koje navodi o njihovu plaćanju od desetine, različito tumače protivnici pobornika rukopoloženja žena za evanđeosku službu. (DG 250-252).

Otvorena kampanja Ellen White za pošteno plaćanje žena izblijedjela je iz sjećanja Crkve nakon njene smrti 1915. godine. Tužba koju su početkom 1970-ih godina zaposlenici podnijeli protiv Pacific Pressa, na kraju je rezultirala izjednačavanjem plaća muškaraca i žena zaposlenih u Sjevernoj Americi. No mnogi dijelovi Crkve u svijetu još nisu usvojili takvu praksu.

Iako su prava žena i pravo glasa tijekom života Ellen White bila jako proklamirana, ona se o njima rijetko očitovala. (usp. *ibid.*, 18). U 1860-im godinama ženski pokret privukao je ekstremiste, uključujući i one koji su se zaodjenuli u „reformu odijevanja". Vidjevši da se odijevanje javno srozava, Ellen White držala se podalje od toga. „Pred nama je veliki posao koji trebamo obaviti u svijetu i Bog ne želi da krenemo putem kojim ćemo umanjiti ili uništiti svoj utjecaj u svijetu." (1T 422). Kad su se stilovi reforme kasnije izmijenili, pridružila se razotkrivanju nevolja uzrokovanih modom i promovirala obično, pristojno odijevanje. (*ibid.*, 717, 718).

Ellen White istinski se brinula o ženama i problemima s kojima su se suočavale. Nastojala je poboljšati odnose u braku, u domu i u odgajanju djece, pozivajući na međusobnu povezanost muža i žene, planiranje obitelji i dijeljene odgovornosti u vođenju kućanstva. Nijedan supružnik ne bi trebao pokušavati nadzirati drugog, rekla je. Budući da žene upravljaju domom, ona im je upućivala savjete o prehrani, o vježbanju, o umjerenosti, o odijevanju i o jednostavnom tretiranju bolesnih. Ali ništa nije nadmašilo njezinu brigu o vječnom životu. Učestalo je pozivala muškarce i žene da visoko cijene osobni odnos s Kristom.

Ellen White je sama po sebi malo rekla o ženskim pravima. Ipak, njeni su postupci pokazivali snažnu predanost ispravljanju nepravde i širenju ženskih mogućnosti. Suprotno društvenim normama, poticala je žene da rade na svom obrazovanju, razvijaju svoje talente

i pridruže se u svakom aspektu misiji Crkve, privatno ili javno. S odobravanjem je gledala na svoje suvremenice koje su bile učiteljice, liječnice, evanđelistice, misionarke i izabrane crkvene vođe. Kad su upravitelji ženama isplaćivali škrte plaće, ili ih uopće nisu plaćali, ona se suprotstavljala nepravdi, inzistirajući na tome da se prema ženama postupa u skladu s pravednim načelima. Sve u svemu, svojim savjetima i osobnim primjerom Ellen White znatno je unaprijedila život žena.

Dodatno čitanje: R. T. Banks, ed., *A Woman's Place: Seventh-day Adventist Women in Church and Society* (RHPA) 1992); J. Benton, *Called by God: Stories of Seventh-day Adventist Women Ministers* (Smithsburg, Md.: Blackberry Hill, 1990); Malcolm Bull and Keith Lockhart, *Seeking a Sanctuary: Seventh-day Adventism and the American Dream* (San Francisco: Harper & Row, 1989), 186-188; R. W. Coon, „The 'Role-of-Women-in-the-Church' Message" (lecture, Berkeley Springs, West Virginia, SDA Church, Mar. 19, 1996); K. Flowers, "The Role of Women in the Church: An International Survey of Seventh-day Adventist Women in Leadership" (GC Women's Ministries Advisory, 1989); R. D. Graybill, „The Power of Prophecy: Ellen G. White and the Women Religious Founders of the Nineteenth Century" (Ph. D. diss., Johns Hopkins University, 1983); P. Habada and R. Brillhart, eds., *The Welcome Table: Setting a Place for Ordained Women* (Langley Park, Md.: Team Press, 1995); B. Haloviak, „Longing for the Pastorate: Ministry in the 19th Century" (unpublished manuscript, GCAr); C. R. Holmes, *The Tip of an Iceberg: Biblical Authority, Biblical Interpretation, and the Ordination of Women in Ministry* (Berrien Springs, Mich.: Adventists Affirm and Pointer Publications, 1994); Rosalie Haffner Lee, „Is Ordination Needed to Women's Ministry?" in S. W. Bacchiocchi, *Women in the Church: A Biblical Study on the Role of Women in the Church* (Berrien Springs, Mich.: Biblical Perspectives, 1987), 239-254; L. E. Morales-Gudmundsson, ed., *Women and the Church: The Feminine Perspective* (AUP, 1995); A. Patrick, „The Ordination of Deaconesses", AR, Jan. 16, 1986; M. Pearson, *Millennial Dreams and Moral Dilemmas: Seventh-Day Adventism and Contemporary Ethics* (Cambridge: Cambridge University Press, 1990), 134- 161; R. A. Tucker and W. L. Liefield, *Daughters of the Church* (Grand Rapids: Zondervan, 1987), 235-241; M. S. Van Leeuwen, ed., *After Eden: Facing the Challenge of Gender Reconciliation* (Grand Rapids: Eerdmans, 1993), 34, 35, 389, 390, 416,417, 437;N. Vyhmeister, ed., *Women in Ministry: Biblical and Historical Perspectives* (AUP, 1998); K. Watts, „Why Did Women Begin to Preach?" AR, Mar. 30, 1995; K. Watts, „Our Forgotten Heritage", AR, May 4, 1995; K. Watts, „Moving Away From the Table: A Survey of Historical Factors Affecting Women Leaders", in P. Habada and R. Brillhart, eds., *The Welcome Table,* 45-59.

Kit Watts

ŽIG ZVIJERI. Žig zvijeri, kao identifikacijski znak štovatelja prve zvijeri iz *Otkrivenja 13, različito je tumačen kroz stoljeća. Općenito, tumači Apokalipse prije četrnaestoga stoljeća jednostavno su ga smatrali oznakom nadolazećeg antikrista, i nisu definirali njegovo točno značenje ili što će značiti u budućnosti. Novo razumijevanje žiga zvijeri donose predreformacijski tumači četrnaestoga stoljeća, koji su identificirali antikrista s papinstvom, i počeli tumačiti žig zvijeri kao znak podložnosti papinstvu. Ovo su gledište dalje razradili protestantski tumači koji su počeli govoriti o žigu zvijeri kao o podložnosti autoritetu i propisima Rimokatoličke Crkve. Ovo je bila prevladavajuća interpretacija protestantskih historicističkih komentara od sedamnaestoga do početka devetnaestoga stoljeća (vidi Froom, 127, 128).

Korijeni ranog adventističkog tumačenja

žiga zvijeri nalaze se u gore navedenom opisu protestantskog poistovjećivanja papinstva s prvom zvijeri iz Otkrivenja 13. Od samog početka adventisti su primijenili žig zvijeri na povijesno prekrajanje *Božjega zakona, i promjenu sedmoga dana *subote u prvi dan tjedna – nedjelju. *Joseph Bates je bio prvi među adventistima koji svetkuju subotu koji je izjednačio „žig zvijeri" sa svetkovanjem nedjelje (*The Seventh-day Sabbath, a Perpetual Sign* [1847], 59). Ellen White je ubrzo podržala ovo stajalište. Pišući Batesu iste godine – nakon što je u viđenju vidjela Krista pokraj Kovčega saveza u Svetinji nad svetinjama *Svetišta na Nebu, i aureol svjetla oko četvrte zapovijedi – identificirala je primanje žiga zvijeri kao čin odustajanja od „Božje subote" i svetkovanje „papinske" subote. (WLF 19). Ovo je ubrzo postalo prihvaćeno stajalište među adventistima svetkovateljima subote. *James White, *Roswell F. Cottrell, *J. N. Andrews, *J. N. Loughborough i *Uriah Smith smatrali su da žig zvijeri predstavlja svetkovanje nedjelje kao papinske ustanove nasuprot svetkovanju biblijskoga sedmog dana subote. (Froom, 128, 129).

Kasnije je ovo razumijevanje preciznije definirano. Godine 1850. James White zanijekao je da je žig zvijeri doslovni znak, vidljiv na čelu (PT, travanj 1850). Dvije godine kasnije on je zanijekao da itko tko živi u njegovo vrijeme ima žig zvijeri. „Mi *ne* učimo da oni koji 'svetkuju prvi dan kao subotu, i … vjeruju da je subota ukinuta, imaju žig zvijeri'." (RH, Mar. 2, 1852; kurziv dodan). Tvrdio je da se primanje žiga zvijeri događa tek u budućnosti. Samo nakon što se poruka o suboti obznani i svetkovanje nedjelje nametne zakonski, „*tada* će postojati opasnost od primanja žiga zvijeri" (*ibid.*). Drugi vodeći adventisti vjerovali su slično. Temu je potpunije razradio Uriah Smith u knjizi *Misli o Otkrivenju* (*Thoughts on the Revelation*), objavljenoj 1865. godine, što je na kraju postalo standardno adventističko učenje.

Pristup Ellen White žigu zvijeri najbolje se može promatrati kao potvrda i odobravanje ranog adventističkog shvaćanja, posebno onoga koje su zastupali James White, J. N. Andrews i Uriah Smith. Njeno najopsežnije razmatranje tog pitanja nalazi se u 25. poglavlju knjige *Velika borba* (*The Great Controversy,* 1888, 1911), pod naslovom „Božji zakon je nepromjenjiv". Druge kratke izjave pružaju dodatni uvid u njeno tumačenje žiga zvijeri, osobito tijekom posljednjeg razdoblja njenog života i službe. Usporedba njenih ranih izjava s komentarima koje je dala tijekom posljednjeg razdoblja svojega života ukazuje na dosljednost u njenoj identifikaciji žiga zvijeri.

Ključ za pristup Ellen White žigu zvijeri jest njeno poistovjećivanje žiga s krivotvorenjem *pečata Božjeg. Za nju, zapovijed svetkovanja sedmoga dana subote leži u samom srcu Dekaloga. Sedmi dan subota jest pečat Božjega zakona. Promjena biblijskoga sedmog dana, subote u nedjelju – prvi dan u tjednu – posljedica je otpadništva u kršćanskoj Crkvi. „Prema tome, što je drugo promjena subote nego žig ili znak moći Rimske Crkve – 'žig zvijeri'." (GC 448).

Godine 1899. dala je sličnu izjavu: „Promjena subote je znak ili oznaka autoriteta … [Rimske] Crkve. … Žig zvijeri je papinski šabat, koji je svijet prihvatio umjesto dana koji je Bog odredio." (Ev 234). Godine 1904. napisala je: „Božji znak, ili pečat, očituje se u svetkovanju sedmoga dana subote, Gospodinove uspomene na stvaranje. … Žig zvijeri je suprotan tome – a to je svetkovanje prvog dana u tjednu." (8T 117). Slično je tvrdila i 1910. godine: „Subota četvrte zapovijedi pečat je živoga Boga. Ukazuje na Boga kao Stvoritelja i znak je Njegove zakonite vladavine nad bićima koja je stvorio. Oni koji vrše ovu zapovijed nosit će Božji pečat, jer je On odvojio ovaj dan kao znak odanosti Njegovog naroda prema Njemu. … Žig zvijeri je suprotan ovome – proslavu

prvog dana u tjednu kao subote ustanovio je ljudski zakon. Ovom se oznakom razlikuju oni koji priznaju nadmoć papinskog autoriteta od onih koji priznaju Božju vladavinu." (ST, Mar. 22, 1910).

Međutim, svetkovanje nedjelje kao prvog dana u tjednu samo po sebi ne znači da osoba ima žig zvijeri. Vrijeme za prijem žiga, kao što je Ellen White više puta naglasila, još je u budućnosti. Pitanje u konačnom sukobu povijesti ove zemlje bit će u vezi s Dekalogom, posebno sa zapovijedi o suboti. Oni koji svjesno, svojevoljno odbacuju Božji zakon tada će primiti žig zvijeri: „Ali kad svetkovanje nedjelje bude nametnuto zakonom i svijetu bude jasna obveza prema pravoj suboti, *onda* će svi koji budu prestupali Božju zapovijed, da bi poslušali propis iza kojega nema većeg autoriteta no što je Rim, time štovati papinstvo više nego Boga. … Oni se klanjaju zvijeri i njezinom kipu. … I *tek kad* ovaj predmet bude jasno iznesen ljudima i oni dođu u položaj da biraju između Božjih i ljudskih zapovijedi, *tada* će oni koji nastave s prestupanjem primiti 'žig zvijeri'" (GC 449; kurziv dodan). Godine 1899. ona je naglasila: „Nitko još nije primio žig zvijeri. Vrijeme ispita još nije došlo. U svakoj Crkvi ima istinskih kršćana, uključujući i rimokatoličku zajednicu. Nitko nije osuđen sve dok jasno ne shvati obvezujući poziv četvrte zapovijedi. Ali kada izađe naredba kojom se nameće krivotvorena subota i glasan poziv trećeg anđela upozori ljude protiv štovanja zvijeri i njenog lika, crta razdvajanja bit će jasno povučena između lažnog i istinitog. Tada će oni koji i dalje nastavljaju u prijestupu primiti žig zvijeri." (Ev 234, 235). Iste godine napisala je još jednu odlučnu izjavu: „Svetkovanje nedjelje *još nije* žig zvijeri, *i neće biti* sve dok ne izađe naredba kojom se primorava na obožavanje ove idolske subote. Doći će vrijeme kada će ovaj dan biti ispit, ali *to vrijeme još nije došlo.*" (Ms 118, 1399, u 7BC 977; kurziv dodan). Ona je dalje inzistirala na tome da žig zvijeri nije vidljiv, fizički žig, baš kao što ni pečat Božji „nije nikakav pečat ili znak koji se može vidjeti, već se radi o prihvaćanju istine, kako intelektualno tako i duhovno". (Ms 173, 1902, u 4BC 1161; usp. PH086 6, 7).

Iako je identifikacija žiga zvijeri za Ellen White bila činjenica, 1900. godine upozorila je da još nije otkriveno kako će se to odvijati. „Žig zvijeri je točno ono što objavljujemo. Sve o tome još nismo shvatili, niti će biti jasno dok se svitak sasvim ne odmota." (6T 17). Ipak je držala da će Nedjeljni zakon koji će inicirati žig zvijeri biti pokrenut u Sjedinjenim Američkim Državama, čiji će primjer potom slijediti i drugi narodi u svijetu. (GC, 448, 449, 587, 588).

Dodatno čitanje: L. E. Froom, *Movement of Destiny* (RHPA, 1971), 122-129; *SDA Encyclopedia* (1996), vol 11, 35, 36.

Ranko Stefanović

ŽIVJETI NA SUNCU (*Living in the Sunlight*, nakladnik knjige RHPA, 2004, 80). Skraćena verzija knjige **Misli s gore blaženstava* (*Thoughts From the Mount of Blessing*), koja sadrži modernije prijevode biblijskih tekstova, veću rodnu pripadnost i neke izmjene na razini jezika i čitljivosti. Knjiga je osmišljena kao jeftinija publikacija pogodna za dijeljenje.

ŽIVOT I UČENJÂ ELLEN WHITE (*Life and Teaching of Ellen G. White,* nakladnik knjige PPPA, 1933, 128). Puni naslov: *Kratka skica života i učenjâ Ellen White: prikaz ranih događaja i odabir dijelova njenih spisâ* (*A Brief Sketch of the Life and Teachings of Ellen* G. *White: A Narrative of Early Experiences and Choice Selections From Her Writings*). Kompilacija spisâ Ellen White o njenim životnim događajima i javnom propovijedanju. Materijali odabrani za ovu knjigu izdvojeni su iz nekoliko objavljenih djela Ellene White, posebno iz knjige *Životni zapisi Ellen White (*Life Sketches of Ellen* G. *White*, izdanje iz 1915. godine). U prvome

dijelu knjige predstavljeni su djetinjstvo Ellen White i njeni doživljaji u Adventnom pokretu 1840-ih godina, te njena prva viđenja. Drugi dio obuhvaća materijale koji opisuju početak njene javne službe, njen brak s Jamesom Whiteom i njihove prve napore za pokretanje izdavanja časopisa *Pregled i vjesnik* (*Review and Herald*) sve do postavljanja temelja Crkve adventista sedmoga dana oko 1855. godine. U trećem dijelu opisan je javni rad Ellen White od 1855. do 1915. godine. A na kraju knjige, urednici ukratko prezentiraju dar proroštva Ellen White i ističu da je on u potpunosti udovoljio biblijskoj provjeri istinskog proroka.

ŽIVOT NA SELU (*Country Living*, nakladnik knjige RHPA, 1946, 32). Kratka kompilacija savjeta i obraćanja Ellen White u vezi sa životom u ruralnom okruženju, što ih je prikupio E. A. Sutherland dok je bio voditelj Adventističkog povjerenstva za ruralni život. Kao što se u podnaslovu knjige ističe, život na selu opisan je kao „pomoć moralnoj i socijalnoj sigurnosti". Iako ta knjižica prikazuje idiličnu sliku moralnih i socijalnih prednosti života u ruralnom okruženju, najvažnija je usmjerenost kompilacije na odvraćanje adventista od života u *gradovima. Gradovi su opisani kao „žarišta bezakonja" (12) i „razvrata" (5), u kojima je život „lažan i izvještačen" (6) i „sa sve većom poročnošću" (9). Savjeti Ellen White, od kojih je većina napisana između 1890. i 1910. godine, iskreno pozivaju adventiste da ne žive u gradovima, niti da se naseljavaju oko onih ustanova koje su već osnovane u urbanim sredinama. „'Van iz gradova; van iz gradova!' – to je poruka koju mi je Gospodin dao" (31), izričito je napisala.

Pozivi Ellen White u korist života na selu usredotočuju se na tri glavna argumenta. Prvo, život u ruralnom okruženju prikladniji je za mlade ljude kako bi ga provodili u jednostavnosti, samopožrtvovnosti i štednji (15), za razliku od ljubavi prema zadovoljstvu i besposlenosti koja se nalazi u gradovima (6). Drugo, on donosi bolje zdravlje tijelu, umu i duši (16). Treći razlog je tipološki. Ellen White tvrdila je da moderni gradovi nisu bolji od gradova u Nojevo doba (14) ili u doba Lota (31) i time treba upozoriti na njihovu predstojeću sudbinu (7). Adventisti bi u gradovima trebali osnovati restorane (11) i imati molitvene domove (31) koji bi bili podsjetnici na Boga, ali adventisti ne bi nužno trebali živjeti u gradovima i biti podvrgnuti njihovom nemoralnom utjecaju.

Život na selu bila je jedna od najmanjih, ali i najutjecajnijih kompilacija Ellen White. Imala je dubok utjecaj na mnoge aspekte adventističkog etosa, tj. sustava vrijednosti i ponašanja, uključujući njegovu filozofiju odgoja, život u domu i metode evangelizacije. Savjeti prezentirani u ovoj knjižici kod adventista su uglavnom odgovorni za unutarnji strah od gradova, koji je još i danas jak, i možda su pridonijeli godinama sporog napretka adventističkog djela u urbanim sredinama. Nažalost, jednako jaki i mnogobrojni pozivi za evangelizaciju gradova što ih je Ellen White upućivala nisu naišli na tako velik odaziv kao istodobno dani savjeti u knjižici *Život na selu*. Dvije skupine savjeta moguće je pomiriti kad se vidi da oni koji su izravno uključeni u evangelizaciju gradova mogu biti pozvani da i žive u njima, no oni koji odluče živjeti u gradovima a nisu čvrsto uvjereni u poziv na evangelizaciju mogu žrtvovati vječne vrijednosti u zamjenu za privremene. Obje skupine savjeta (za život na selu i *evangelizaciju u gradovima) napisane su u vrijeme kada je Sjeverna Amerika prolazila kroz intenzivno razdoblje demografskih promjena, praćeno ubrzanom urbanizacijom velikih gradova. Mnogi smatraju da je ondašnje pozive danas teško slijediti, ponajviše ako se uzme u obzir manjak ruralne zemlje u mnogim područjima. Ipak, namjera savjeta Ellen White u vezi s prednostima aktivnosti na otvorenom i zajedništva

s prirodom i danas je relevantna i široko zastupljena u svekolikoj javnosti.

Vidi također: Gradovi, življenje u; Gradovi, evangelizacija

Dodatno čitanje: Ted N. C. Wilson, „A Study of Ellen G. White's Theory of Urban Religious Work as It Relates to Seventh-day Adventist Work in New York City" (Ph. D. diss„ New York University, 1981).

Denis Fortin

ŽIVOT U GRADOVIMA. Veliki svjetski gradovi doveli su Ellen White u stanje neodlučnosti. U jednu ruku, nema ni najmanje sumnje da je smatrala kako je za kršćanske obitelji idealan život na selu, gdje bi mogli izbjeći korupciju, poročnost i zdravstvene probleme koje donosi život u gradu, a istodobno njegovati svoju duhovnost u ozračju prirode. S druge strane, Ellen White bila je opterećena time što je adventizam zanemario evanđeosko djelo u gradovima. Ispravak tog zanemarivanja bilo je žarište njenog služenja između 1901. i 1910. godine.

Za Ellen White pitanje nije bilo postoji li potreba za radom u gradovima, nego otkriti kako je to najbolje učiniti. Vodeću ulogu u zagovaranju rada u gradu i njeni savjeti na tu temu imali su središnje mjesto u adventističkim raspravama o tome kako je najbolje širiti evanđelje u gradu.

Oni koji su u spisima Ellen White proučavali misiju propovijedanja u gradovima, uglavnom su se suočili s nerazumijevanjem pojma „izmještena evangelizacija". Pojam „izmještenost" nalazimo na nekoliko mjesta u njenim spisima. „Božji je plan", napisala je 1903. godine, „da se naši ljudi trebaju nastaniti izvan gradova, i odatle im propovijedati i u njima ojačati sjećanja na Boga". (Ev 76). „Gradovi", napisala je godinu dana ranije, „trebaju biti obuhvaćeni izvana. Božji je glasnik rekao: „Neće li gradovi biti opomenuti? Da; ali ne od Božjeg naroda koji živi u njima, već će im posjetitelji nagovijestiti što dolazi na Zemlju." (2SM 358).

Ta su dva citata slična mnogim drugima koje je napisala tijekom niza godina. Kao rezultat toga, neki su smatrali da je, prema mišljenju Ellen White, pogrešno adventističke evanđeoske radnike nastaniti u gradovima. Takvo stajalište, međutim, uzima u obzir samo dio njenih savjeta. Vrlo je jednostavno pregledati sve što je napisala na tu temu ili pažljivo pročitati kontekst njenih navoda.

Savjet o obrazovanju pruža nam zanimljiv primjer njene širine kad govori o radu u gradovima. Najranije adventističke škole bile su u malim mjestima, ali 1894. godine Ellen White postaje prilično uvjerena da je to bila pogreška. Kao rezultat toga, o osnivanju škole u Avondaleu, u Australiji, napisala je da „*nikada* se pravo obrazovanje mladima ne može pružiti *u ovoj zemlji ili bilo kojoj drugoj zemlji*, ako nisu širokom udaljenošću odvojeni od gradova. Običaji i navike u gradovima oslabljuju umove mladih za primanje istine." (FE 312; naglasak dodan). Slijedeći taj savjet i činjenicu da je Ellen White tvrdila kako je Avondale trebao biti škola za uzor drugim adventističkim školama, sljedećih 15 godina adventističke škole širom svijeta viđamo u seoskom ambijentu.

Na početku dvadesetog stoljeća Crkva se u nekim većim gradovima počela okretati siromašnijoj klasi stanovništva. Što je Ellen White savjetovala suočena s tim kretanjem? „Što je više moguće", napisala je 1909. godine, „škole treba osnivati izvan gradova. *Ali* u gradovima je mnogo djece koja ne bi mogla pohađati škole udaljene od gradova; njima u korist, škole treba otvarati i u gradovima baš kao i u provinciji." (9T 201; naglasak je dodan).

„Nikada" je beskonačno udaljeno od „što je više moguće", ali ta dva pojma prikazuju širokogrudnost savjeta Ellen White – širokogrudnost koja je često zanemarena. Na tu temu pisala je i o idealima i realnosti. Njen ideal uvijek

su bile škole na selu, ali stvarnost misije diktirala je da bi adventističkih škola trebalo biti i u gradovima.

Ellen White također je razliku između ideala i realnosti izrazila u drugim područjima misije u gradu. U jednoj od svojih snažnijih izjava o izmještanju propovijedanja, primjerice, napomenula je (u kontekstu osnivanja sanatorija u njujorškoj okolici) da će „biti velika prednost imati naše zgrade na povučenim mjestima što je više moguće“ (MM 309; kurziv dodan), što upućuje na zaključak da u obrazovnom području to ne bi uvijek bilo moguće. Kad je došlo do konflikta između denominacijinog ostvarenja misije i ruralnog života, u savjetu Ellen White uvijek je pobijedila potreba za uspješnim dovršetkom misije.

Obje gornje ilustracije povezane su s adventističkim institucijama. To nije bilo slučajno, jer je svaki od 22 navoda o izmještenom propovijedanju, pronađena u njenim djelima *Medicinska služba, Odabrane poruke, Življenje na selu i Evangelizacija* (*Medical Ministry, Selected Messages, Country Living,* and *Evangelism*), napisan u kontekstu osnivanja adventističkih medicinskih, obrazovnih i nakladničkih institucija. Treba, međutim, napomenuti da pogledi Ellen White mogu biti pogrešno shvaćeni ako se njena stajališta o dislociranju ne čitaju u svjetlu njihovog cijelog konteksta.

Točno je da se ona protivila osnivanju institucija u gradovima, *ako* je to uopće bilo moguće izbjeći. Korektno je reći i da je nastojala izbjegavati brojne članove obitelji koje su se nepotrebno naseljavale u gradovima i njihov odnos prema institucionalnom djelu. *Ali ona nije isticala pristup izmještanju u odnosu na lokalne crkve*. Upravo suprotno tome, ona je 1907. godine napisala: „Nekoliko puta nas je Gospodin uputio da u gradovima trebamo raditi iz izmještenih centara. U tim gradovima trebamo imati bogomolje, kao Božja spomen-obilježja; *ali* institucije za publiciranje naše literature, za ozdravljenje bolesnih i za obuku zaposlenika treba osnivati izvan gradova.“ (2SM 358; naglasak dodan) .

Ellen White ne samo da zagovara crkve u gradu nego više puta ponavlja kako crkve trebaju obavljati djelo propovijedanja. U knjizi *Djela apostola* (*The Acts of the Apostles*), na primjer, napomenula je da „iako je Bog odredio da odabrani posvećeni i talentirani djelatnici budu stacionirani unutar važnih populacijskih središta, da bi zadovoljili potrebe javnosti, Njegova je namjera i da članovi Crkve koji žive u tim gradovima iskoriste svoje od Boga darovane talente radeći za duše“. (AA 158; naglasak dodan).

U skladu s tom mišlju, Ellen White napisala je 1909. godine da je „Gospodin prije mene predstavio djelo koje treba biti obavljeno u našim gradovima. Vjernici koji u tim gradovima žive trebaju raditi za Boga *u susjedstvu svojih domova.*” (9T 128; kurziv dodan). Godinu dana kasnije savjetovala je: „Osobito se članovi Crkve koji žive u gradovima, u svoj poniznosti, trebaju koristiti od Boga danim darovima u radu s onima koji su spremni čuti poruku što je svijet treba dobiti u ovo vrijeme.“ (MM 332).

Nekoliko godina ranije bila je prilično izričita kad je rekla da su se neki adventisti *trebali preseliti u gradove* da bi podigli crkve. „Mi vidimo“, napisala je, „veliku potrebu za misijskim radom donošenja istine ne samo u strane zemlje nego i onima koji su nam blizu. U našoj su blizini gradovi i mjesta u kojima se ne ulažu napori za spašavanje duša. *Zašto se obitelji koje poznaju sadašnju istinu ne bi nastanile u tim gradovima i selima, kako bi tamo uspostavile Kristova mjerila*, radeći u poniznosti, ne na svoj način, već na Božji, donoseći svjetlost onima koji je ne poznaju? … Bit će laika koji će se htjeti preseliti u mjesta i gradove, i u zabačena mjesta, u koja bi mogli donijeti svjetlost koju im je Bog dao da bi zasjala drugima.“ (ChS 180; kurziv dodan).

U spisima Ellen White pronalazimo dvije usporedne skupine savjeta – jednu koja se odnosi na institucije i zagovara izmješteno propovijedanje; i drugu koja se bavi radom mjesne crkve, zagovarajući pritom misijsko djelo unutar grada. Nažalost, samo je jedna skupina savjeta dobila velik publicitet. Razlog za tu neravnotežu jest u tome što su stajališta uzeta iz jednog kuta gledanja opetovano objavljivana u kompilacijama, dok je druga skupina savjeta, iako jednako valjanih i važnih, zanemarena. Prema tome, adventisti su tradicionalno isticali samo polovicu stajališta Ellen White o misiji u gradovima.

Dodatno čitanje: G. R. Knight, „Another Look at City Mission", AR, December 2001; N. C. (Ted) Wilson, „A Study of Ellen G. White's Theory of Urban Religious Work as It Relates to Seventh-day Adventist Work in New York City" (Ph. D. diss„ New York University, 1981).

George R. Knight

ŽIVOTINJE ELLEN WHITE. Iako je Ellen White u svojem domu Sunnyside u Australiji imala psa čuvara po imenu Tiglath-Pileser (4Bio 213; 5Bio 19)), ne postoji zapis da je kućne ljubimce držala u kući. Međutim, svesrdno se zanimala za dobrobit svojih domaćih životinja. Ellen White je smatrala da joj je Bog pomogao u odabiru njenog vjernog konja Charlieja, koji je obitelji White poklonjen za vuču darovane kočije. (lBio 178). U Australiji je Ellen White kupila krave muzare i za njihovu mužnju nije koristila stroj, već je s njima postupala nježno te je zapisala da su njene krave bile „poslušne". (4Bio 225, 226). Tijekom godina nadjenula je nekoliko imena svojim domaćim životinjama. Grace Jacques, unuka Ellen White, sjeća se kanarinca koji je pjevao u kuhinji doma Whiteovih u Elmshavenu. Alma McKibbin prisjetila se Ellen White kako sjedi u svom vrtu u Elmshavenu s tek izleglim pilićima u krilu. Dok je živjela u Kaliforniji držala je stoku i uživala u promatranju male teladi. (usp. Lt 91, 1904). Nekoliko je puta opisala nelagodu koju je osjećala kad bi vidjela da se životinje maltretira. (1T 25). Jedan od njenih prigovora mesnoj prehrani zasnivao se na „okrutnosti prema životinjama" koju takva prehrana uključuje. (MH 315). „Sklonost nanošenju boli svojim bližnjima ili nijemim stvorenjima", napisala je, „sotonske je naravi." (PP 443).

Cindy Tutsch

ŽIVOTNA DOGAĐANJA (*Life Incidents*, nakladnik knjige SDA, 1868, 373). Autobiografija ranog života Jamesa Whitea, uvjerenja i karijere među milleritima i adventistima svetkovateljima subote do 1868. godine. Budući da je knjiga *Životna događanja* uslijedila nakon druge knjige Ellen White *Darovi duha* (*Spiritual Gifts*) 1860. godine, u njoj nisu ponovljeni dijelovi iz njene knjige, već je čitatelj upućen na knjigu *Duhovni darovi*. Zbog toga *Životna događanja*, knjiga s više od 300 stranica, sadrži samo tri stranice biografskog materijala o Ellen White (od 271. do 274. stranice).

Knjiga *Životna događanja* strukturirana je duž tri pravca. Osnovna nit je snažna i često fascinantna životna priča Jamesa Whitea, u koju je utkana šira povijest millerita i pokreta adventista svetkovatelja subote, podržana trećom komponentom, iznošenjem biblijskih ulomaka i osnovnih tema tih pokreta.

Osobni doživljaji Jamesa Whitea započinju njegovim porijeklom i ranim godinama do 21. godine, kada je 1842. godine prvi put čuo za Williama Millera (od 9. do 25. stranice). Od tog mjesta, slijedi umetak od gotovo 50 stranica s prikazima iz Millerovog života, njegovih napora i poruka (od 25. do 72. stranice). Prikaz ranog propovijedanja Jamesa Whitea, od 1842. do 1844. godine, intenzivan je, brz, povremeno humoran, a ponekad se od njega diže kosa na glavi (od 72. do 120. stranice). Taj je dio prepun događaja koji pokazuju njegovu hrabrost, spremnost na hitno djelovanje i sa-

mopouzdanje, vrline koje će kasnije karakterizirati njegovo vodstvo denominacije adventista sedmoga dana (od 88. do 96. stranice).

James White sudjelovao je (157) od 12. do 18. kolovoza 1844. godine na Saboru pod šatorima u Exeteru, u državi New Hampshire, sastanku na kojem je objavljena vijest da će Isus doći 22. listopada, za manje od devet tjedana. Očekivanja adventista da se Krist vrati na „deseti dan sedmoga mjeseca židovske godine 1844.", tj. 22. listopada, vrhunac je razočaranja. James White, međutim, dirljivo je ustvrdio da su „dojmovi stvoreni i zadržani u mislima vjernikâ" u tom pokretu „bili duboki i trajni", i da nikada nisu u potpunosti izbrisani. „Neka [onaj koji je bio tamo] ponovo čuje tu temu; neka se jednostavne činjenice ponovo vrate u njegove misli, i on će prema toj temi gajiti osjećaje kakve se ne može gajiti prema nijednoj drugoj." (181).

U drugoj polovici knjige prepričava se uspon i napredak adventista sedmoga dana. U odjeljku pod naslovom „Sadašnji položaj i rad" (*Present Position and Work*), James White ističe četiri istaknuta vjerovanja adventista sedmoga dana: (1) da je dolazak blizu, ali bez postavljanja određenog vremena; (2) da je milleritsko propovijedanje o vremenu bilo „Božji plan" da se svijetu objavi proročanstvo o 2300 dana koje dohvaća početak „istražnog suda" (321 i 322); (3) trajnost duhovnih darova; i (4) da istinom o suboti kao sedmome danu Bog posebno propituje ljude ovog doba (331 - 334). Ukratko, Životna događanja pružaju viđenje, sa stajališta Jamesa Whitea, stanje adventizma 1868. godine. Podnaslov „Knjiga 1." na naslovnoj stranici knjige, sugerira da je autor prvotno planirao proširiti prikaz na novu knjigu. Međutim, kako god bilo, Knjiga 2. ne postoji. Kad je James White 1880. godine ažurirao to djelo, preimenovao ga je u **Životni zapisi* (*Life Sketches*) i u njega je ugradio i prikaz o Ellen White.

Dodatno čitanje: J. White, *Life Incidents: In Connection With the Great Advent Movement as Illustrated by the Three Angels of Revelation XIV* (Battle Creek, Mich.: SDA Pub. Assn., 1868; reprinted, with historical introduction by J. Moon, AUP, 2004).

Jerry Moon

ŽIVOTNI ZAPISI APOSTOLA PAVLA (*Sketches From the Life of Paul,* nakladnici knjige PPPA, RHPA, 1883, reprint 1974, 334). Ova knjiga o Pavlovom životu, od obraćenja do mučeništva, napisana je kako bi pomogla u proučavanju pouka subotnje škole u drugom tromjesečju 1883. godine. Neki su se sadržaji već pojavili u posljednjim dvjema malim knjigama niza **Otkupljenje* (*Redemption*) o Pavlovu životu objavljene 1878. godine. Obje knjige tiskale su nakladničke kuće Review and Herald i Pacific Press (RH, Dec. 26, 1882), a prodavali su ih literarni evanđelisti. Naknadno provedenom studijom ispostavilo se da je oko 12 posto sadržaja preuzeto iz knjige W. J. Conybearea i J. S. Howsona Život i poslanice sv. Pavla (*The Life and Epistles of St. Paul*), objavljene 1852. godine, knjige koju je članovima Crkve preporučila Ellen White. (ST, Feb. 22, 1883). U odabiru materijala iz knjige Conybearea i Howsona, Ellen White je izbjegla teološke koncepte koji nisu u skladu s onim što joj je otkriveno u viđenju. Jedan od primjera za to je Pavlovo razumijevanje Drugog Kristovog dolaska o kojemu govori u Prvoj i Drugoj poslanici Solunjanima. Conybeare i Howson smatrali su da su „rana Crkva, pa čak i sami apostoli, očekivali da će njihov Gospodin ponovo doći u njihovoj generaciji. I sâm Pavao dijelio je takvo očekivanje." (*The Life and Epistles of St. Paul*, 314). Nasuprot tome, Ellen White je napisala: „Pavao, međutim, nije [Solunjanima] sugerirao da će Krist doći u njihovo vrijeme. … Pavao je predviđao kako postoji opasnost da njegove riječi budu pogrešno protumačene." (LP 83, 84). Nakon što je revidirana i proširena, ova

je knjiga 1911. godine objavljena kao **Djela apostolska* (*The Acts of the Apostles*).

Vidi također: Književno zaduživanje (*Literary Borrowing*)

Dodatno čitanje: 3Bio 211, 215-217; F. D. Nichol, *Ellen* G. *White and Her Critics* (RHPA, 1951), 403-467; H. E. Douglass, *Messenger of the Lord* (PPPA, 1998), 463, note 9.

Jack Blanco

ŽIVOTNI ZAPISI ELLEN WHITE (*Life Sketches of Ellen G. White*, nakladnik knjige PPPA, 1915, 480). Autobiografija koja je objavljena ubrzo nakon smrti Ellen White. Bila je šesta u nizu autobiografskih djela koji je započet knjigom **Prikaz o kršćanskom iskustvu i pogledima Ellen White* (*A Sketch of the Christian Experience and Views of Ellen* G. *White*, nakladnik Saratoga Springs, N. Y.: James White, 1851), a slijedi joj njena druga knjiga **Duhovni darovi* (*Spiritual Gifts*), objavljena 1860. godine i knjiga Jamesa Whitea **Životna događanja* (*Life Incidents*), objavljena 1868. godine.

Četvrta knjiga u tom autobiografskome nizu prva je imala naslov *Životni zapisi* (*Life Sketches*). Njezini su koautori James i Ellen White, a naslov joj je *Životni zapisi*: podrijetlo, rani život, kršćansko iskustvo i opsežni napori starijeg Jamesa Whitea i njegove supruge, gđe Ellen G. White (*Life Sketches: Ancestry, Early Life, Christian Experience, and Extensive Labors of Elder James White and His Wife, Mrs. Ellen* G. White, Battle Creek, Mich.: SDA Pub. Assn., 1880). U dijelu od prve do 130. stranice opisuje se Jamesova životna priča, ažurirana iz knjige *Životna događanja* (1868). Od 131. do 324. stranice je životna priča Ellen White, prerađeni sadržaj knjige *Duhovni darovi*. Treći odjeljak (od 324. do 411. stranice), ponovno je Jamesov, njegovih je 218 stranica, a 212 stranica je njegove supruge.

Peta knjiga u nizu *Životni zapisi* objavljena je 1888. godine, u njoj je proširena autobiografija do 1881. godine, kako bi se obuhvatila i smrt Jamesa Whitea. Zbog toga u šestoj knjizi *Životni zapisi* Ellen White, objavljenoj 1915. godine, autorski doprinos Ellen White obuhvaća samo 1881. godinu (str. 254.). Ostatak knjige (od 255. do 480. stranice) sastavio je *C. C. Crisler, uz pomoć *W. C. Whitea i *D. E. Robinsona (str. 6). Također, kao što pokazuje promjena naslova, u knjizi objavljenoj 1915. godine izostavljeni su prethodno objavljeni dijelovi Jamesa Whitea.

Jerry Moon

ŽRTVA, SVAKODNEVNA. Izrazom *svakodnevna* [*svagdašnja*] prevodi se hebrejska riječ *tamid* u Danielu 8,11-13; 11,31; i 12,11. *Tamid* se drugdje u Starome zavjetu prevodi kao *neprestan/a (neprestano)*, *trajan/trajna (trajno)* i *redovan/redovna (redovno)*. Prijevodi Daničić-Karadžić, Kršćanska sadašnjost i Varaždinska Biblija odabiru za *tamid* u Danielu ekvivalent *svagdašnja žrtva*, dok Biblija, suvremeni hrvatski prijevod, koristi izraz *običaj svakodnevnog prinošenja žrtava*.

Konsenzusno gledište adventista sedmoga dana tijekom devetnaestoga stoljeća potječe od Williama Millera i postalo je poznato među adventističkim tumačima kao „stari pogled". Prema „starom pogledu" atribut *tamid* treba tumačiti kao modificiranje riječi *opačina*. Tako „svakodnevna [opačina]" predstavlja drevnu pogansku religiju Rimskog Carstva, koju je „preuzelo" papinstvo u usponu, a tu je tranziciju Miller također iščitavao u 2. Solunjanima 2,3-6.

„Novi pogled" prvi je nagovijestio *O. R. L. Crosier, urednik časopisa *Day-Dawn*, ali je ostao ustvari nezamijećen među adventistima do otprilike 1900. godine, kada je L. R. Conradi samostalno došao do sličnih zaključaka. Prema „novom gledištu", riječi *svakodnevna* ili *stalna* odnosi se na nebesku Kristovu službu Velikog svećenika, koja je „oduzeta" u smislu

da su je zamijenile uzurpacije ljudskog svećeništva, ispovijedi šaptanjem na uho, ljudsko svećeničko odrješenje itd.

Tumači obaju gledišta smatrali su da je papinstvo bilo aktivan pokretač u [oduzimanju] „svakodnevne". Nadalje, oba stajališta smatrala su da se „[oduzimanje] svakodnevne" dogodilo u šestom stoljeću, povezujući uspon papinstva s usponom Klodviga Franačkog, koji je 508. godine imenovan „prvim katoličkim veličanstvom". Počasti koje su dane Klodvigu mogle su se promatrati s obaju stajališta kao obilježavanje početka 1290-godišnjeg saveza između Francuske i papinstva, odnosa koji je trajao do 1798. godine. Glavni tumači obaju stajališta smatrali su 538. godinu kao početak proročanskog razdoblja od 1260 godina koje će također završiti 1798. Vjerovalo se da se vrijeme od 1335 dana/godina u Danielu 12,12 proteže od 508. do 1843. godine.

Zanemarujući neke manje razlike između pojedinih tumača, „novi pogled" ponudio je dvije osnovne promjene u odnosu na „stari". Prvo, "novi pogled" pojednostavio je izlaganje Daniela 8 identificirajući tri pojavljivanja izraza *sveto mjesto* i *svetište* u redcima 11, 13 i 14 kao isto svetište, nebesko (iako u tim redcima iza riječi *svetište* i *sveto mjesto* stoje dva različita hebrejska izraza). Drugo, „novi pogled" promijenio je fokus pozornosti na Kristovu službu, dakle ističući „istinsku službu u Svetištu" kao kontekst Daniela 8,14. „Novi pogled" također je tvrdio da ispravlja neke povijesne *argumentacije* koje su iznijele pristaše „staroga gledišta", iako su povijesni *zaključci* dviju strana bili gotovo identični.

Stoga su ta dva pogleda imala mnogo toga zajedničkog. Zapravo, obje su se strane složile oko povijesnih i teoloških zaključaka. Obje su strane vjerovale da je glavni grad carskog Rima postao sjedištem papinskog Rima, i obje su strane vjerovale da je papinstvo mnogim ljudima zamaglilo istinu razumijevanja Kristovog nebeskog svećeništva. Neslaganje je uglavnom završilo raspravom koji je pogled predstavljao najbolju egzegezu ulomaka u Danielu. Haskell je rekao kako vjeruje da problem ne bi imao neki značaj da Ellen White nije iznijela svoje stajalište o tome (S. N. Haskell to WCW, Dec. 6, 1909). Ali srž rasprave sveo se na to kako protumačiti jednu rečenicu Ellen White o pojmu „svakodnevne" u *Ranim spisima* (*Early Writings*).

Ellen White izvijestila je o viđenju iz 1850. godine: „Zatim sam u vezi sa 'svakodnevnom' (Dn 8,12) vidjela da je riječ žrtva umetnuta po ljudskoj mudrosti i da ne pripada tom tekstu, i da je Gospodin dao ispravno razumijevanje onima koji su objavljivali čas suda. Kad je prije 1844. vladalo jedinstvo, gotovo su svi imali pravo razumijevanje o 'svakodnevnoj', ali u pometnji nakon 1844. prihvaćena su druga mišljenja nakon kojih je uslijedio mrak i zabuna. Nakon 1844. godine vrijeme nije bilo test i nikada više neće biti." (EW 74, 75).

Pristaše „starog gledišta" vjerovali su da je stajalištem iznesenim u knjizi *Rani spisi* (*Early Writtings*) zauvijek riješeno pitanje razumijevanja pojma „svakodnevna". Zagovornici „novog pogleda" tvrdili su da su kontekst i fokus stajališta iz 1850. godine tada aktualni pokušaj reinterpretacije pojma „svakodnevne" *kao osnove za preračunavanje 2300 dana,* kako bi se predvidjelo vrijeme Drugog dolaska. Vjerovali su da, budući da njihov pogled nije usmjeravao k postavljanju vremena niti remetio vjeru u proročanstvo o 2300 dana, njihovo razumijevanje ne proturječi *Ranim spisima*.

U svibnju 1910. godine Ellen White i W. C. White pozvali su obje strane na zajednički „sastanak molitve i proučavanja Biblije". Međutim, pristaše „starog pogleda" odbile su sudjelovati. Odbijajući poziv Ellen White, Haskell je smatrao da bi daljnji dijalog bio beskoristan. „Nema nade za ove starce [pristaše „starog pogleda"] koji su živjeli u ranim danima Vijesti

koja se pretvara u ovo novo svjetlo," uvjeravao je Ellen White, „čak i ako oni [zagovornici „novog pogleda"] donesu tomove povijesti kao dokaz. Zato što ovima [pristašama „starog pogleda"] više vrijedi jedan izraz u vašem svjedočenju nego sve povijesti koje biste mogli nanizati odavde do Kalkute." (S. N. Haskell to EGW, May 30, 1910).

Kad su sljedbenici „starog pogleda" odbili sudjelovati u daljnjim konferencijama, Ellen White, želeći smiriti sukob, objavila je:. „Pokazano mi je", napisala je riječima koje je često koristila za prenošenje objave, „da ovo nije predmet od vitalne važnosti." „Ne mogu se suglasiti da se bilo koji od mojih spisa smatra rješenjem tog pitanja. Pravo značenje izraza *svakodnevna* ne smije se prikazivati kao kamen probe. Sada tražim da se moja braća u službi ne koriste mojim spisima u svojim argumentima u vezi s tim pitanjem; jer nisam primila upute u vezi s temom o kojoj se raspravlja." (Ms 11, 1910, u 1SM 164).

Četiri je puta u ovom rukopisu zamolila da se njeni spisi ne koriste za rješavanje rasprave oko pitanja riječi *svakodnevne*. Dvaput je rekla da pitanje „svakodnevne" nije „kamen probe" ili „ispitno pitanje". Što se tiče nastojanja zagovornika „novog stajališta" da načine ispravke u starijim adventističkim publikacijama, savjetovala je obzir i suzdržanost, ali se nije protivila izmjenama. „U nekim od naših važnih knjiga", rekla je, „... možda ima manje važnih pojedinosti koje treba pažljivo proučiti i ispraviti. Neka takve stvari razmatraju oni koji su redovito imenovani da nadziru naše publikacije." Upozorila je, međutim, da nitko ne treba „uveličati ta pitanja na takav način da se umanji utjecaj ovih dobrih, spasonosnih knjiga". (Ms 11, 1910, 1SM 165). Na kraju je pozvala obje strane u sukobu: „Slijedimo svjetlo koje nam je dano na posljednjoj Generalnoj konferenciji", naime njeno istaknuto inzistiranje na davanju prioriteta evangelizaciji u velikim gradovima. (Ms 11, 1910). „Iako trenutačno postoje razlike u mišljenjima u vezi s tom temom," ponovila je četiri dana kasnije, „neka se to pitanje ne ističe. Neka sve napetosti prestanu. … Dužnost Božjih slugu u ovo vrijeme jest da propovijedaju Riječ u gradovima." (Lt 62, 1910, 1SM 168).

Ellen White je opetovano odbacivala postojanje bilo kakvog specifičnog svjetla o izrazu *svakodnevna* kao doktrinarnom ili egzegetskom pitanju. U razgovoru s A. G. Daniellsom, W. C. Whiteom i C. C. Crislerom (datum nepoznat, ali taj razgovor su neovisno potvrdili Daniells i W. C. White), više je rekla o svojoj namjeri u ulomku iz *Ranih spisa* koji je trebao potvrditi 22. listopad 1844. kao datum završetka 2300 dana i upozoriti adventističke tumače protiv daljnjeg postavljanja vremena. Kad ju je Daniells zamolio „da kaže što joj je još otkriveno [u viđenju] o 'svakodnevnoj' – o Princu, domaćinu, uklanjanju svakodnevne i rušenju svetišta" – rekla je skupini da joj „ti sadržaji nisu predstavljeni u viđenju kao što je to bio slučaj s pitanjem vremena". Njeno ih je objašnjenje uvjerilo da, prema njenom razumijevanju, tvrdnja iz *Ranih spisa* odnosila se na vremensko razdoblje povezano s izrazom *svakodnevna*, a ne na povijesni identitet „svakodnevne". (Moon, 415-427).

Ukratko, glavno negodovanje Ellen White bilo je usmjereno protiv nejedinstva, ljutnje, vremena provedenog u raspravi i odvraćanja od evangelizacije. Porekla je da ima bilo kakvog svjetla o konkretnim tekućim tumačenjima i ustvrdila da to pitanje nije važno za spasenje, niti je ispit pravovjerja, i nije vrijedno podjela što ih je uzrokovalo. Nadalje, inzistirala je na tome da na pitanje treba odgovoriti biblijskom egzegezom i povijesnim istraživanjem, a ne pozivanjem na njene spise. U tom smislu sukob oko pitanja „svakodnevne" može se usporediti s raspravom iz 1888. godine o značenju „zakona" u Poslanici Galaćanima (vidi *Zakon

u Galaćanima). U oba slučaja, zagovaratelji ustaljenog gledišta uglavnom su se pozivali na jedan navod Ellen White kao dokaz njihovog stajališta. Međutim, njen pristup sukobu oko riječi *svakodnevne* u oštroj je suprotnosti s njenom reakcijom na *J. H. Kelloggov *panteizam i *A. F. Ballengerovu doktrinu o svetištu. U oba slučaja nedvosmisleno je ustvrdila da su nova gledišta koja zastupaju nebiblijska i nespojiva s utvrđenim doktrinama.

Vidi također: Zasjedanje Generalne konferencije 1888. godine.

Dodatno čitanje: 6Bio 246-261; G. F. Hasel, „The 'Little Horn', the Heavenly Sanctuary and the Time of the End: A Study of Daniel 8,9-14", *Symposium on Daniel: Introductory and Exegetical Studies*, ed. Frank B. Holbrook, DARCOM 2 (BRI, 1986), 399, 400, 408-425, 439-457; D. Kaiser, „The History of the Adventist Interpretation of the 'Daily' u the Book of Daniel From 1831 to 2008" (MA. thesis, AU, 2009); C. M. Maxwell, *God Cares*, vol. 1, *Message of Daniel* (PPPA, 1981), 153-173; J. Moon, *W. C. White and Ellen G. White* (AUP, 1993), 321, 322, 413-424, sadrži opsežnu dokumentaciju i referencije na većinu postojećih primarnih i sekundarnih izvora; G. M. Valentine, *W. W. Prescott: Forgotten Giant of Adventism's Second Generation* (RHPA, 2005), 214-235; *SDA Encyclopedia* (1996), vol. 10, 429-433.

Jerry Moon

Ellen G. White
ENCIKLOPEDIJA

Dodaci

DODATAK A *Rodoslovni dijagram*

Ancestral Chart for

ELLEN GOULD HARMON WHITE

EUNICE GOULD
(MOTHER)
B. 1787
PB. Portland (?), Maine
M. July 11, 1810
D. 1863

JOSEPH GOULD
(MATERNAL GRANDFATHER)
B. 1751
PB. Kittery, Maine
M. October 24, 1773
D. November 15, 1838

LYDIA LOWELL
(MATERNAL GRANDMOTHER)
B. December 22, 1754
PB.
M. October 24, 1773
D. 1842

JOSEPH GOULD
B. 1722
PB.
M. August 23, 1749
D. 1797

RUTH REMICK
B.
PB.
M. August 23, 1749
D.

ABNER LOWELL
B. November 29, 1711
PB. Newbury, Massachusetts
M. September 26, 1737
D. 1761 (drowned)

LYDIA PURINGTON
B. 1713
PB. Hampton Falls, New Hampshire
M. September 26, 1737
D.

JOSEPH GOULD
B. 1680
PB.
M.
D.

BETHIAH FURBISH
B. 1674
PB. Dover, New Hampshire
M. 1705
D.

JOSHUA REMICK
B. September 4, 1698
PB. Kittery, York, Maine
M. April 29, 1729
D.

DORCAS HILL
B.
PB.
M.
D.

GIDEON LOWELL
B. September 3, 1672
PB. Newbury, Massachusetts
M. July 7, 1692
D. 1753

MARY SWETT
B. April 10, 1672
PB. Newbury, Massachusetts
M. July 7, 1692
D. November 27, 1734

JOSHUA PURINGTON
B. 1672
PB. Epping, New Hampshire
M. October 28, 1710
D. Nov. or Dec. 1754

DAMARIS JONES
B. 1686
PB. Amesbury, Massachusetts
M. October 28, 1710
D.

JOHN GOLD
B. July 28, 1646
PB.
M. August 21, 1673
D. December 14, 1711

MARY CROSSMAN
B.
PB.
M.
D.

WILLIAM FURBISH
B. 1638
PB. Kittery, York, Maine
M.
D. 1701

CHRISTIAN
B. 1642
PB. Kittery, York, Maine
M.
D.

JOSHUA REMICK
B. July 24, 1672
PB. Kittery, York, Maine
M. December 21, 1693
D.

ANN LANCASTER
B. 1675
PB. Amesbury, Massachusetts
M. December 21, 1693
D.

JOSEPH HILL
B. 1675
PB. Dover, Stratford, N.H.
M.
D.

SUSANNAH BEEDLE
B.
PB.
M.
D.

PERCIVAL LOWELL
B. 1639 (or 1640)
PB. Newbury, Massachusetts
M. September 7, 1664
D.

MARY CHANDLER
B.
PB.
M. 1664
D. February 5, 1708

JOHN SWETT
B. October 20, 1648
PB. Newbury, Massachusetts
M. December 7, 1670
D. March 1717 or 1718

MARY PLUMMER
B.
PB.
M. December 7, 1670
D.

JOHN PURINGTON
B. 1635 (or 1636)
PB. York, Maine
M.
D. 1692 (or 1693)

MARY BARTON
B. 1629
PB. York, Maine
M.
D.

JOSEPH JONES
B. October 7, 1664
PB. Salisbury, Essex, Mass.
M.
D.

MARY GOULD
B. June 24, 1661
PB. Salisbury, Essex, Mass.
M.
D.

BORN November 26, 1827
PLACE OF BIRTH Gorham, Maine
MARRIED August 30, 1846, to James Springer White
DIED July 16, 1915, St. Helena, California

ROBERT HARMON
(FATHER)
B. February 28, 1786
PB. Standish, Maine
M. July 11, 1810
D. November 1866

DANIEL HARMON
(PATERNAL GRANDFATHER)
B. April 13, 1747
PB. Scarborough, Maine
M. 1768
D. August 22, 1806

SARAH YORK
(PATERNAL GRANDMOTHER)

JOHN HARMON
B. 1716
PB. Wells, Maine
M. December 2, 1742
D. 1800

MARY HASTY
B. September 10, 1721
PB. Portsmouth, New Hampshire
M. December 2, 1742
D. December 10, 1753

SAMUEL YORK
B. October 13, 1715
PB. Cumberland Co., Maine
M. December 23, 1736
D.

JOANNA SKILLINGS
B. 1717
PB. Falmouth, Barnstable, Massachusetts
M. December 23, 1736
D.

SAMUEL HARMON
B. June 15, 1686
PB. Wells, Maine
M. March 19, 1707
D. 1777

MERCY SIMPSON
B. March 11, 1683
PB. Ipswich, Massachusetts
M.
D.

DANIEL HASTY
B.
PB. Londonderry, Ireland
M.
D. August 3, 1756

MARY
B.
PB.
M.
D.

BENJAMIN YORK
B. 1680
PB. Gloucester, Essex, Mass.
M. December 7, 1704
D.

MARY GIDDINGS
B. 1686
PB. Falmouth, Cumberland, Me.
M. December 7, 1704
D.

SAMUEL SKILLINGS
B. 1679
PB. Falmouth, Massachusetts
M. December 25, 1702
D. 1757

RHODA HALEY
B. 1683
PB.
M. December 25, 1702
D.

JOHN HARMON
B. 1650
PB. Braintree, Massachusetts
M. 1679
D. 1742

SARAH ROBERTS
B. 1635
PB. Durham, New Hampshire
M. 1679
D.

GEORGE SIMPSON
B. April 13, 1747
PB. Scarborough, Maine
M. 1768
D. August 22, 1806

ALICE PHILLIPS
B. April 13, 1747
PB. Scarborough, Maine
M. 1768
D. August 22, 1806

B.
PB.
M.
D.

B.
PB.
M.
D.

B.
PB.
M.
D.

B.
PB.
M.
D.

SAMUEL YORK
B. 1645
PB. Durham, New Hampshire
M.
D. March 17, 1718

HANNAH
B. 1652
PB. N. Yarmouth, Cumberland, Maine
m.
D. November 28, 1724

JOHN GIDDINGS
B. 1639
PB. Ipswich, Essex, Maine
M.
D. March 3, 1691

SARAH ALCOCK
B. 1643
PB. Ipswich, Essex, Maine
M.
D.

JOHN SKILLINGS
B. 1645
PB. Falmouth, Barnstable, Mass.
M.
D. 1688 (or 1689) (killed by Indians)

ELIZABETH INGERSOLL
B. March 19, 1657
PB. Gloucester, Essex, Mass.
M.
D.

ANDREW HALEY
B.
PB.
M.
D. 1697

DEBORAH WILSON
B.
PB.
M.
D.

DODATAK B *Dijagram povezanosti između ranih knjiga*

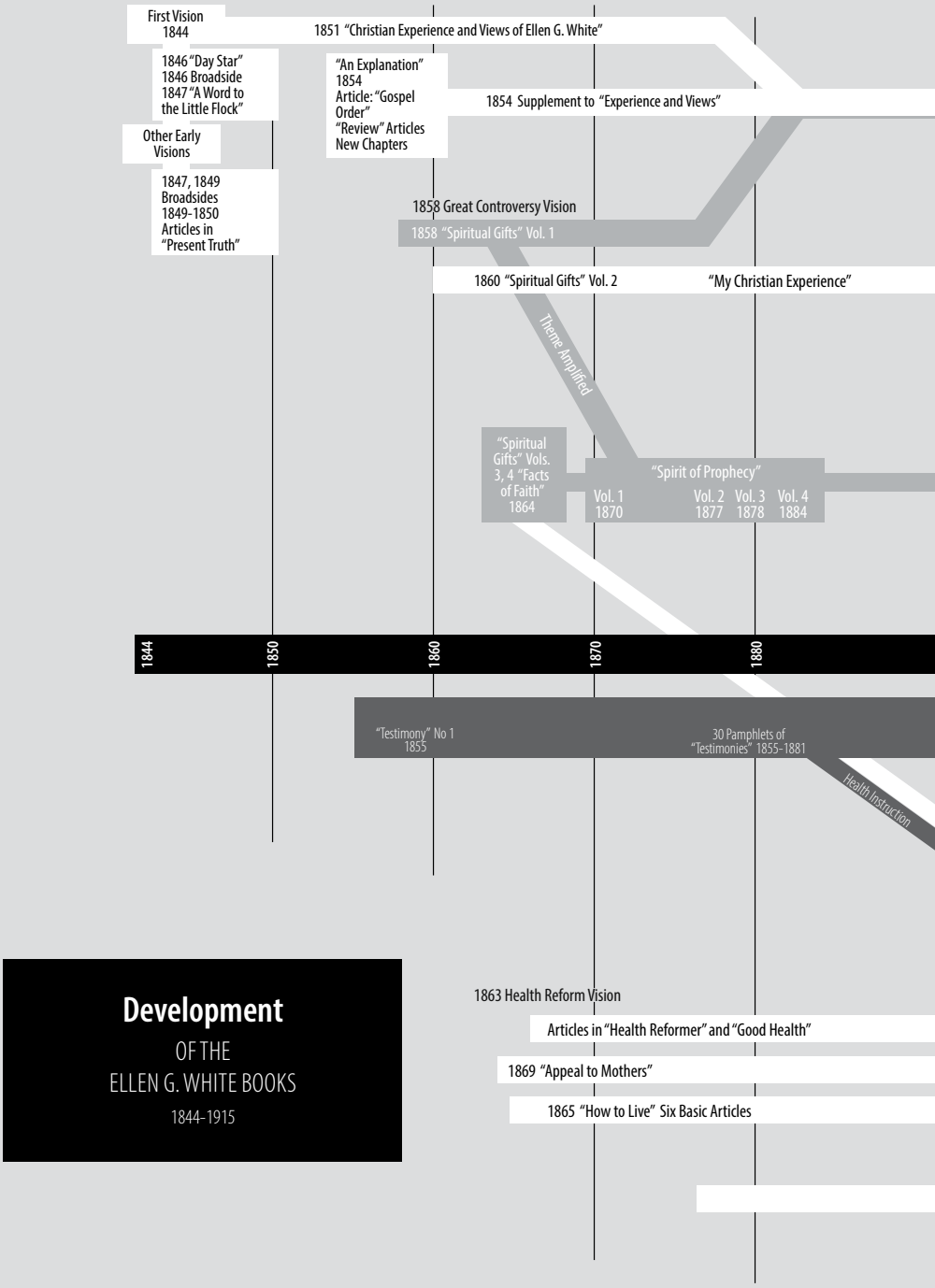

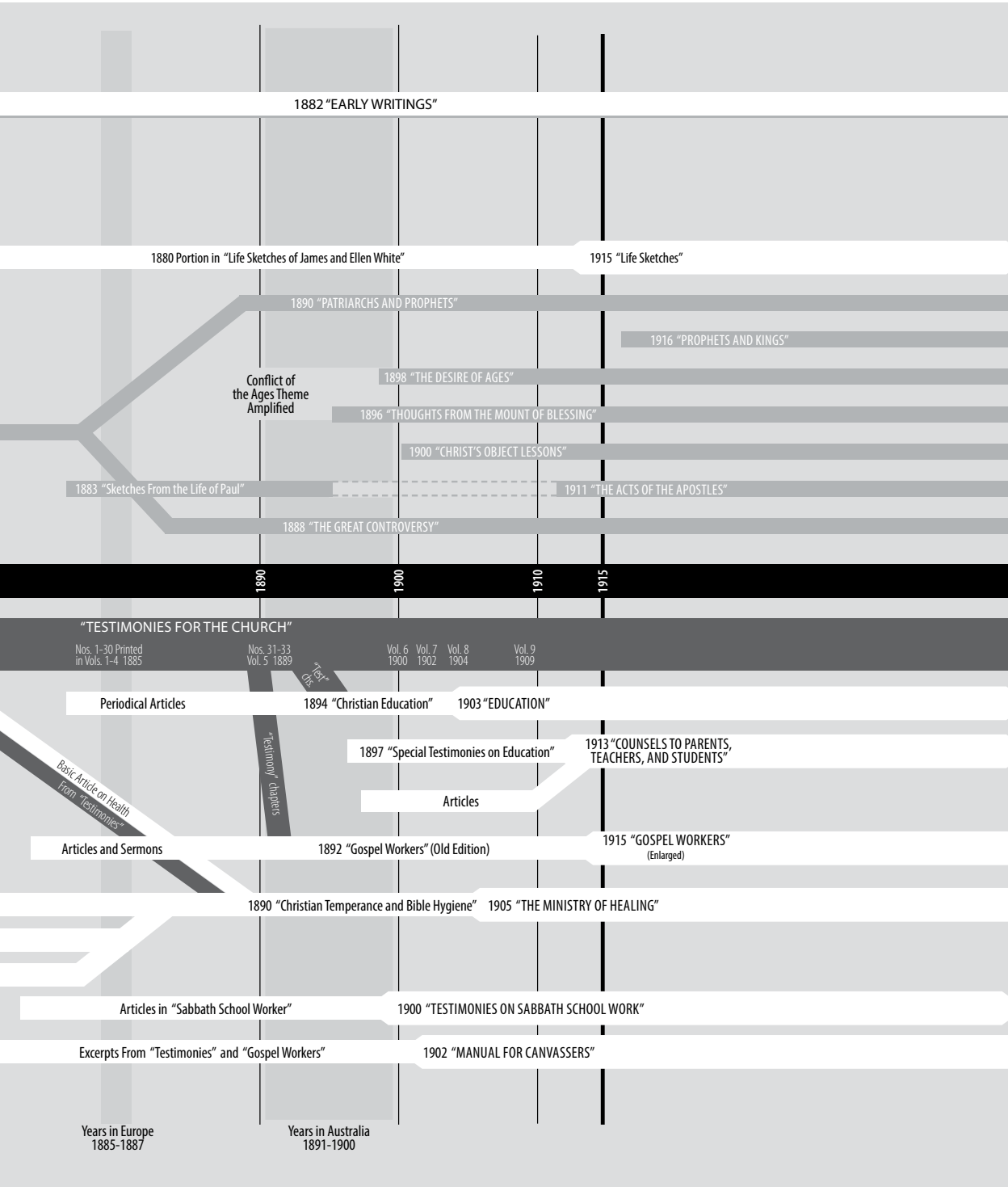
1882 "EARLY WRITINGS"
1880 Portion in "Life Sketches of James and Ellen White"
1915 "Life Sketches"
1890 "PATRIARCHS AND PROPHETS"
1916 "PROPHETS AND KINGS"
Conflict of the Ages Theme Amplified
1898 "THE DESIRE OF AGES"
1896 "THOUGHTS FROM THE MOUNT OF BLESSING"
1900 "CHRIST'S OBJECT LESSONS"
1883 "Sketches From the Life of Paul"
1911 "THE ACTS OF THE APOSTLES"
1888 "THE GREAT CONTROVERSY"
1890
1900
1910
1915
"TESTIMONIES FOR THE CHURCH"
Nos. 1-30 Printed in Vols. 1-4 1885
Nos. 31-33 Vol. 5 1889
Vol. 6 1900
Vol. 7 1902
Vol. 8 1904
Vol. 9 1909
"Test." Chs.
Periodical Articles
1894 "Christian Education"
1903 "EDUCATION"
"Testimony" Chapters
1897 "Special Testimonies on Education"
1913 "COUNSELS TO PARENTS, TEACHERS, AND STUDENTS"
Basic Article on Health From "Testimonies"
Articles
Articles and Sermons
1892 "Gospel Workers" (Old Edition)
1915 "GOSPEL WORKERS" (Enlarged)
1890 "Christian Temperance and Bible Hygiene"
1905 "THE MINISTRY OF HEALING"
Articles in "Sabbath School Worker"
1900 "TESTIMONIES ON SABBATH SCHOOL WORK"
Excerpts From "Testimonies" and "Gospel Workers"
1902 "MANUAL FOR CANVASSERS"
Years in Europe 1885-1887
Years in Australia 1891-1900

DODATAK C

Lista pisama Ellen G. White

PRIMATELJ	BROJ SPISA	DATUM	MJESTO	GDJE JE OBJAVLJEN
				Cijelo pismo je označeno masnim kosim slovima
		1845		
Jacobs, Enoch	J-001	45/12/20	Portland, Me.	***From DS 1/24/1846***
		1846		
Jacobs, Enoch	J-001	46/02/15	Falmouth, Ma.	***From DS 3/14/1846***
		1847		
Bates, Joseph	B-001	47/04/07	Topsham, Me.	***From WLF 18-20***
Curtis, Eli	C-002	47/04/21	Topsham, Me.	***From WLF 11-12***
Bates, Joseph	*B-003	47/07/13	Gorham, Me.	***5MR 95-98***
Hastings, Sr.	*H-004	47/08/25	Gorham, Me.	
		1848		
Scattered Remnant	B-002	48/12/18	Rocky Hill, Ct.	Cf. EW 41
		1849		
Hastings, Sr.	*H-002	49/03/00	Boston, Ma.?	
Hastings, Br-Sr.	*H-004	49/03/22	Topsham, Me.	1Bio 159
Hastings, Br-Sr.	*H-005	49/04/21	Milton, Ma.	1MR 390;5MR 93-94,200
Collins, Gilbert/Deborah	*C-007	49/09/00		***3MR 174-175***
Hastings, Br-Sr.	*H-008	49/05/29	Rocky Hill, Ct.	4MR 323-326;5MR 248-249
		1850		
Collins, Br-Sr.	*C-004	50/02/18	Oswego, NY	1MR 31;5MR 91;6MR 339
Hastings, Arabella	*H-008	50/08/04	Centerport, NY	***19MR 129-132***
Hastings, Br.	*H-010	50/03/18	Oswego, NY	***14MR 52-54***
Howland, Br-Sr.	H-012	50/08/15	Centerport, NY	***15MR 207-209***
Bates, Sr.	*B-014	50/09/01	Port Byron, NY	7MR 351-352;8MR 221-222
Hastings, Br-Sr.	H-018	50/01/11	Oswego, NY	***19MR 128***
Loveland, Br-Sr. [Reuben]	*L-026	50/11/01	Paris, Me.	***15MR 210-213***
Church in Br. Hastings' House	*H-028	50/11/27	Paris, Me.	***16MR 206-209***
Loveland, Br-Sr.	*L-030	50/12/13	Paris, Me.	1MR 31-32;4MR 270;5MR 226;6MR 252; 8MR 223;9MR 98-99
Nichols, Br-Sr.	N-031	50/12/00		
		1851		
Preston, Br-Sr.	*P-001	51/10/19	Saratoga Spgs., NY	5MR 226-227;8MR 223-224
Hastings, Harriet	*H-003	51/08/11	Saratoga Spgs., NY	3SM 260-261;LDE 286-287
Dodge, Br-Sr.	*D-004	51/07/21	Ballston Spa, NY	***5MR 99-101***
Barnes, Br.	*B-005	51/12/14	Saratoga Spgs., NY	1Bio 224;8MR 225
Loveland, Br-Sr.	*L-006	51/04/01	Paris, Me.	3SM 63;6MR 252
Hastings, Br-Sr.	*H-007	51/07/27	Ballston Spa, NY	6MR 253;8MR 339-340
Howland, Br-Sr.	H-008	51/11/12	Waterbury, Vt.	3MR 242-245,401-403;5MR 239-240; 6MR 118,253;8MR 225-227;1Bio 219-222

Dodge, Br-Sr.	D-009	51/12/21	Saratoga Spgs., NY	RC 350;2MR 248;6MR 253;8MR 228
Rhodes, Br.	R-010	51/05/18	Paris, Me.	

1852

Brn.-Srs. in Jackson	B-002	52/06/02	Rochester, NY	***17MR 341-343***
Dear Friends	*F-004	52/10/25	Rochester, NY	6MR 253-254

1853

White, Anna	W-002	53/05/26	Plymouth, Mi.	1Bio 274
Church in Jackson	B-003	53/06/29	Rochester, NY	1Bio 281
Pearsall, Br-Sr.	*P-004	53/06/30	Rochester, NY	
Dodge, Br-Sr.	D-005	53/07/05	Rochester, NY	1Bio 282
Dodge, Br-Sr.	D-006	53/08/03	Rochester, NY	7MR 351
Smith, Br-Sr.	*S-007	53/08/24	Rochester, NY	1Bio 282
Kellogg, Sr.	*K-009	53/12/05	Rochester, NY	EW 115-117;5MR 205,240-241;6MR 22-23
Chase, Mary	*C-010	53/05/00		
Pierce, Br.	*P-011	53/12/03		1Bio 404

1854

Stevens, Harriet	*S-001	54/03/10	Rochester, NY	5MR 436
Pierce, Br-Sr.	*P-002	54/04/11	Rochester, NY	
Pearsall, Br-Sr.	*P-003	54/07/12	Rochester, NY	***7MR 208***
Brn-Srs.	*B-005	54/12/16	Rochester, NY	6MR 297;7MR 259-260
Loughborough, Sr.	*L-006	54/00/00		10MR 20
Loughborough, Br-Sr.	*L-007	54/07/12	Rochester, NY	7MR 259,352
Brn-Srs. at Bedford	*B-008	54/07/00		***21MR 364-366***

1855

Andrews, John	*A-001	55/08/26	Topsham, Me.	9MR 313-314
Stevens, Harriet	*S-002	55/08/00	Paris, Me.	

1856

Howland, Br-Sr.	H-001	56/07/15	Battle Creek, Mi.	1Bio 341-342
Loveland, Br-Sr.	*L-002a	57/01/24	Battle Creek, Mi.	RC 351;1Bio 335-336;10MR 21
Friends at Home	*W-004	56/12/24	Volney, Ia.	1Bio 347-348
Children	W-005	56/12/24	Volney, Ia.	***From AY 40-41***
Cornell, M.E./Palmer, D./Kellogg, J.P.	*C-006	56/00/00		5MR 237
Stevens, Harriet	*S-008	56/01/21	Battle Creek, Mi.	
Below, Sr. E.P.	*B-009	56/01/01	Battle Creek, Mi.	HP 352;1Bio 332-334;3MR 225;7MR 231
Lamson, David	*L-010	56/01/00		

1857

Burwell, Br-Sr. A.	*B-001	57/01/28	Battle Creek, Mi.	
Burwell, Br.	*B-002	57/10/21	Battle Creek, Mi.	1Bio 363
Smith, Br-Sr.	*S-003	57/10/08	Battle Creek, Mi.	***PH016 28-30***
Everts, Br.	*E-005	57/11/22	Battle Creek, Mi.	
Smith, Uriah	*S-006	57/10/08	Battle Creek, Mi.	***PH016 25-28***
Rhodes, S.W.	*R-008	57/07/19	Battle Creek, Mi.	
Rumery, Br.	*R-009	57/10/00	Battle Creek, Mi.	
Stevens, Harriet	*S-012	57/01/30	Battle Creek, Mi.	
Everts, Br.	*E-014	57/07/12	Battle Creek, Mi.	6MR 130

Pierce, Br.	P-015	57/00/00		***18MR 248-253***

1858

Loughborough, Mary	*L-001	58/03/03	Green Springs, Oh.	***21MR 252-257***
Woodruff, Br.	*W-002	58/00/00		***21MR 258-259***
White, Henry/White, J.E.	W-003	58/03/02	Green Springs, Oh.	***From AY 42-44***

1859

T., Brother	*T-001	59/01/01		
Hastings, Amelia/Hastings, Emma	*H-001a	59/01/04	Battle Creek, Mi.	
Byington, Br.	*B-002	59/06/21	Battle Creek, Mi.	5MR 290
Harmon, Robert and Eunice/Parents	*H-003	59/09/01	Berlin, Ct.	
Peabody, Br.	*P-004	59/09/02		
White, Henry	*W-005	59/09/06	Somerville, Ma.	***AY 44-47***
White, W.C.	*W-006	59/09/15	Dartmouth, Ma.	3MR 120
Graham, Br.	*G-007	59/09/24	Topsham, Me.	
Fraser, Jenny	*F-008	59/09/15	Dartmouth, Ma.	
White, W.C.	*W-009	59/09/06	Somerville, Ma.	3MR 121
White, W.C.	*W-010	59/09/00		3MR 121-122
White, J.E.	*W-011	59/10/15	Enosburg, Vt.	***AY 52-53***
Friends	*B-013	59/01/05	Battle Creek, Mi.	5MR 291
White, W.C.	W-014	59/10/22	Mannsville; missing	
M., Br-Sr.	*M-015	59/00/00		
Rhodes, Br.	*R-016	59/10/28	Hubbardsville, NY	
Friends at Roosevelt	*B-017	59/10/28	Hubbardsville, NY	
Naramore, Dr.	*N-018	59/04/14	Battle Creek, Mi.	OHC 9,201;2MR 248;see RH 04/28/1859
Chamberlain, Sr.	*C-019	59/10/04	Newport, NH	
Bean, Br.	*B-020	59/09/00		
Evans, Br.	*E-021	59/09/00		
Phillips, Br.	*P-022	59/10/10	Roxbury, Vt.	
Children	W-023	59/09/20	Topsham, Me.	***From AY 47-48***
White, W.C.	W-024	59/09/20	Topsham, Me.	***From AY 48-49***
White, Henry	W-025	59/10/04	Newport, NH	***From AY 50-51***
White, Henry/White, J.E.	W-026	59/10/30	Brookfield, NY	***From AY 53-56***
Peabody, William	P-027	59/00/00		***PH016 35-38***
Byington, Br.	B-028	59/00/00	Battle Creek, Mi.	MRmnt 110;2Bio 98
Children	W-029	59/09/15	Dartmouth, Ma.	***From AY 65-66***
Friends	F-030	59/10/12	Enos, Vt.	5MR 231
Pierce, Br-Sr.	P-031	59/02/21	Battle Creek, Mi.	
Smith, Br-Sr. [Cyrenius]	*S-032	58/07/09	Battle Creek, Mi.	

1860

White, Henry/White, J.E.	*W-001	60/03/03	Iowa City, Ia.	***From AY 57-60***
White, W.C.	*W-002	60/03/03	Anamosa, Ia. ?	***AY 60-61***
White, W.C.	*W-003	60/03/14	Iowa City, Ia.	***AY 61-63***
Waggoner, J.H.	*W-004	60/04/14	Battle Creek, Mi.	
Pratt, Sr.	*P-005	60/04/15	Battle Creek, Mi.	1Bio 416
Loughborough, Br-Sr.	*L-006	60/04/15	Battle Creek, Mi.	1Bio 416-417
Loughborough, Br-Sr.	*L-006a	60/04/17	Battle Creek, Mi.	variant of Lt 6
Smith, Harriet	*S-007	60/06/00	Battle Creek, Mi.	***PH016 5-25***
Smith, Harriet	*S-007a	60/06/00	Battle Creek, Mi.	variant of Lt 7
Andrews, J.N.	*A-008	60/06/11	Battle Creek, Mi.	1Bio 417;1MR 306-307;7MR 315
Frisbie, Br.	*F-009	60/06/17	Battle Creek, Mi.	
White, J.S.	*W-010	60/10/12	Battle Creek, Mi.	1Bio 426

White, J.S.	*W-011	60/10/22	Battle Creek, Mi.	1Bio 426-427
White, J.S.	*W-012	60/10/28	Battle Creek, Mi.	6MR 189
White, J.S.	*W-012a	60/10/00	Battle Creek, Mi.	2MR 248-249;6MR 298
White, J.S.	*W-013	60/11/07	Battle Creek, Mi.	6MR 189
White, J.S.	*W-014	60/11/19	Battle Creek, Mi.	2MR 249;5MR 175;6MR 189-190
White, J.S.	*W-015	60/11/21	Battle Creek, Mi.	
Green, Deloss B.	*G-016	60/00/00	Battle Creek, Mi.	
Hall, Lucinda	*H-017	60/10/24	Battle Creek, Mi.	5MR 428
Hall, Lucinda	*H-018	60/11/02	Battle Creek, Mi.	***8MR 15-16***
Ross, Sr.	*R-019	60/00/00		
Friends in Mansville & Vicinity	*B-020	60/00/00		5MR 290

1861

Jones, Victory	*J-001	61/01/00	Battle Creek, Mi.	5MR 378;1Bio 465
C., Br-Sr.	*C-001a	61/01/24		***1T 240-243***
William	*W-002	61/02/23		OHC 230,288
White, Henry/White, J.E./White, W.C.	*W-003	61/03/18	Marion, Ia.	4MR 98;AY 63-64
White, Henry/White, J.E./White, W.C.	W-003a	61/03/18	Marion, Ia.;missing	
H., Mrs.	*H-004	61/03/00		***19MR 30-34***
Sperry, Br-Sr.	*S-004b	61/04/00	Battle Creek, Mi.	
Loughborough, Mary	*L-005	61/06/06	Battle Creek, Mi.	1Bio 468-469
Hall, Lucinda	*H-005a	61/04/05	Battle Creek, Mi.	1Bio 441-442
Hall, Lucinda	*H-005b	61/04/05	Battle Creek, Mi.	
Loughborough, Mary	*L-006	61/06/17	Battle Creek, Mi.	1Bio 448,469-470;5MR 379
Friends at Home	*W-006a	61/07/26	Eagle Harbor, NY	3MR 122-123
Children	*W-007	61/08/00	Grass River, NY	***AY 74-75***
Sperry, Sr.	*S-008	61/09/26	Battle Creek, Mi.	
Glover, Br-Sr. [Charles]	*G-009	61/10/12	Battle Creek, Mi.	TDG 294
Daigneau., Br-Sr. [John]	*D-010	61/10/18	Battle Creek, Mi.	
Friends	*B-011	61/12/00	Orleans, Mi.	5MR 291-292
Church at Caledonia	*C-012	61/12/00	Orleans, Mi.	
Kellogg, Br.	*K-015	61/00/00		
Church at Roosevelt, NY	*B-016	61/08/03		5MR 60-62;7MR 113-114;15MR 124-125
Church at Roosevelt, NY	B-016a	61/08/03		5MR 60-62;7MR 113-114;15MR 124-125
Ingraham, W.S.	*I-017	61/01/17	Battle Creek, Mi.	10MR 22
Buck, Br.	*B-018	61/01/19	Battle Creek, Mi.	5MR 292-293
Lyon, Mary	*L-019	61/10/13	Battle Creek, Mi.	UL 300;TDG 295
Wheeler, Br.	*W-020	61/08/00	Battle Creek, Mi.	
White, Henry/White, J.E./White, W.C.	*W-021	61/03/25	Plum River, Il.	***13MR 34-36***
White, Henry/White, J.E.	*W-023	61/07/26	Eagle Harbor, NY	***From AY 68-71***
White, W.C.	W-024	61/07/26		***From AY 71-72***
White, Henry/White, J.E.	W-025	61/07/00	Rochester, NY	***From AY 72-74***
Hall, Lucinda	*H-026	61/05/04	Battle Creek, Mi.	1Bio 444;5MR 432-433;
Hall, Lucinda	*H-027	61/06/19	Battle Creek, Mi.	1Bio 470;5MR 433-434; 9MR 192;10MR 23
Hall, Lucinda	*H-028	61/09/21	Battle Creek, Mi.	
Hall, Lucinda	*H-029	61/11/13	Battle Creek, Mi.	
Shortridge, Br.	S-030	61/11/22	Battle Creek, Mi.	***From RH Supp. 08/00/1862***
Czechowski, Br.	*C-031	61/00/00		***8MR 414-421***
Czechowski, Br.	*C-031a	61/00/00		***8MR 72-73***
Ingraham, W.S.	*I-032	61/00/00	Battle Creek, Mi.	
Ingraham, W.S.	*I-032a	61/00/00	Battle Creek, Mi.	

1862

Phillips, Br.	*P-002	62/01/20	Battle Creek, Mi.	
Friends in Caledonia	*C-003	62/01/22	Battle Creek, Mi.	1Bio 466;5MR 293
Friends at Home	*W-004	62/03/05	Lodi, Wi.	
Banks, Br.	*B-005	62/05/08	Battle Creek, Mi.	
White, J.E./White, W.C.	W-006	62/07/25		***From AY 77-78***
Steward, Sr.	*S-007	62/08/19	Battle Creek, Mi.	2Bio 43-44
Davis, Br-Sr.	D-008	62/12/07	missing	
Frisbie, Br.	F-009	62/12/31	missing	
Andrews, J.N.	*A-011	62/11/09	Monterey, Mi.	2Bio 55-58;6MR 98-100;7MR 113; 9MR 315
Munsel, Jarvis	*M-012	62/00/00		
Wheeler, Br.	*W-013	62/01/13	Battle Creek, Mi.	
Lyon, Mary	*L-014	62/01/13	Battle Creek, Mi.	
Ingraham, W.S.	*I-015	62/02/28	Lodi, Wi.	
Ingraham, W.S.	*I-015a	62/02/28	Lodi, Wi.	
Wood, Br.	*W-016	62/00/00		
Russell, Sr.	*R-017	62/12/07	Battle Creek, Mi.	HP 119
Steward, T.M.	*S-018	62/00/00		***1T 311-325***
Marks, Allen	*M-019	62/00/00		
Hull, Sr.	*H-020	62/00/00		6MR 100-101
Friends	*F-021	62/00/00		
King, S.H. and Family	*K-023	62/00/00		
Ross, Alexander	*R-024	62/00/00		1T 359-360

1863

Friends at Home	*W-001	63/06/12	Monterey, Mi.	***20MR 145***
Cornell, Br.	*C-002	63/01/20	Battle Creek, Mi.	5MR 436;11MR 352-353
King, Br-Sr.	*K-003	63/03/02	Battle Creek, Mi.	2Bio 95
Scott, Br-Sr.	*S-005	63/07/06	Battle Creek, Mi.	5MR 296-297;15MR 125
White, Henry/White, J.E./White, W.C.	*W-007	63/11/05	Adams Centre, NY	
Sawyer, Br.	*B-008	63/00/00		3MR 261-262
Cornell, Sr.	*C-010	63/11/28	Topsham, Me.	5MR 386
Children	*W-011	63/10/23	Newport, N.H.	
Friends at Hanover	*H-012	63/02/18	Battle Creek, Mi.	2MCP 632-633;15MR 125-126
Jones, Charles	*J-013	63/06/21	Battle Creek, Mi.	
Ministers in Minnesota	*B-014	63/05/00		5MR 294
Noise, Br-Sr.	*N-015	63/01/24	Battle Creek, Mi.	
Andrews, J.N.	*A-016	63/01/00		
Fish, Emery	*F-017	63/00/00		

1864

Bates, Br-Sr.	*B-001	64/00/00		
Phillips, Br.	*P-004	64/01/12	Battle Creek, Mi.	1T 455
Phillips, Br.	*P-004a	64/01/00	Battle Creek, Mi.	
Phillips, Br.	*P-004b	64/12/23	Battle Creek, Mi.	UL 93;1T 455
Hutchens, Br.	*H-005	64/02/22	Battle Creek, Mi.	2Bio 77;ChL 68-69
Hutchens, Br.	*H-005a	64/02/23	Battle Creek, Mi.	
Lockwood, Br-Sr.	*L-006	64/09/00	Dansville, NY	***5MR 379-384;6MR 346***
Folsom, Br-Sr.	*F-007	64/10/14	Topsham, Me.	
Chase, Maria	*C-008	64/10/14	Topsham, Me.	
Howland, Sr.	*H-009	64/03/20	Battle Creek, Mi.	UL 93;10MR 24-25
Frisbie, Br.	*F-010	64/00/00		

Mears, Br.	*M-011	64/00/00		
Munsel, Mrs.	*M-012	64/00/00		***TSB 130-132***
Kellogg, Br-Sr. [J.P.]	K-017	64/00/00		5MR 385-386
Kellogg, Br-Sr. [J.P.]	*K-017a	64/00/00		
Folsom, Paul	*F-018	64/00/00		

1865

Hall, Br.	*H-001	65/05/09	Battle Creek, Mi.	
Chase, Maria	*C-002	65/06/12	Wisc.	***DG 120-122***
White, J.E./White, W.C.	*W-003	65/06/13	Monroe, Wi.	5MR 384
White, J.E.	*W-004	65/06/20	Cranes Grove, Il.	4MR 173-177;6MR 298-299
White, J.E./White, W.C./Patten, Adelia/Anna	*W-005	65/09/18	Rochester, NY	5MR 384;10MR 26-27
White, J.E.	*W-005a	65/09/00	To Dansville, NY	
White, J.E./White, W.C./Patten, Adelia	*W-006	65/09/22	Dansville, NY	5MR 385
Children	*W-006a	65/00/00	Dansville, NY	3MR 175
White, J.E.	*W-007	65/10/19	Dansville, NY	4MR 95;5MR 385
White, J.S.	*W-008	65/11/21	Rochester, NY	5MR 385
White, J.S.	*W-009	65/11/22	Rochester, NY	5MR 387;10MR 27
White, J.S.	*W-010	65/11/24	Rochester, NY	5MR 387;10MR 28
Cornell, Angeline	*C-011	65/00/00		
Br. [Re Public Prayer]	B-012	65/06/15	Jaynesville, Wi.	

1866

White, J.E.	*W-002	66/09/12	Olcott, NY	6MR 299
White, J.E.	*W-003	66/09/21	Olcott, NY	***20MR 204***
White, J.E.	*W-004	66/09/22	Olcott, NY	11MR 28
White, W.C.	*W-004a	66/10/00	Kensington, Ct.	
White, J.E.	*W-005	66/10/07	Hubbardsville, NY	***2Bio 155***
White, J.E.	*W-006	66/12/08	Battle Creek, Mi.	2Bio 156
White, J.E.	*W-007	66/12/13	Battle Creek, Mi.	5MR 387-388
White, J.E.	*W-009	66/00/00		
Garget, Sr.	*G-010	66/00/00		
White, J.E.	*W-011	66/00/00		
Andrews, J.N.	*A-012	66/00/00	Battle Creek, Mi.	
White, J.E.	*W-016	66/10/14	Kensington, Ct.	6MR 300;10MR 28-29

1867

White, J.E.	*W-001	67/01/07	Wright, Mi.	
McPherson, Br.	*M-001a	67/01/02	Wright, Mi.	
White, J.E.	*W-002	67/01/29	Wright, Mi.	
Higley, Br.	*H-003	67/01/29	Wright, Mi.	
White, J.E.	*W-004	67/02/13	Greenville, Mi.	
Belden, Stephen/Belden, Sarah	*B-005	67/09/24	Davenport, Ia.	11MR 106
Lay, Br-Sr.	*L-006	67/05/06	Greenville, Mi.	5MR 388-389
Aldrich, Br.	*A-008	67/08/20	Greenbush, Mi.	5MR 389
White, W.C.	*W-009	67/09/19	Johnstown, Wi.	
Sanborn, Br-Sr.	*S-010	67/10/04	Mt. Pleasant, Ia.	***1T 707-710***
White, W.C.	*W-011	67/10/22	Battle Creek, Mi.	3MR 123-124
White, W.C.	*W-012	67/10/31	Topsham, Me.	3MR 125-126
White, W.C.	*W-013	67/11/07	Fairfield, Me.	3MR 126-127;5MR 62
White, J.E.	*W-014	67/11/09	Norridgewock, Me.	5MR 62-63,389
White, J.E./White, W.C.	*W-015	67/11/09	Norridgewock, Me.	3MR 127-128;5MR 390
White, W.C.	*W-016	67/12/10	Topsham, Me.	3MR 50-52
Maynard, Br-Sr.	*M-017	67/11/00		

Davis, Br.	*D-018	67/12/11	Topsham, Me.	
White, J.E.	*W-019	67/12/14	Topsham, Me.	
Morrell, Br.	*M-020	67/12/28	Enosburg, Vt.	UL 376;5MR 298-299
Children	*W-021	67/12/29	Enosburg, Vt.	HP 362;3MR 128-129;5MR 392
Alchin, Br.	*A-022	67/00/00		***1T 543-549***
Smith, Br./Amadon, Br./Cornell, Br.	*S-023	67/01/06	Battle Creek, Mi.	

1868

Maynard, Br-Sr.	*M-001	68/10/01	Pilot Grove, Ia.	
White, J.E.	*W-001a	68/01/19	Greenville, Mi.	
White, J.E.	*W-002	68/01/29	Greenville, Mi.	
White, J.E.	*W-003	68/02/11	Greenbush, Mi.	
White, W.C.	*W-004	68/02/17	Tittebewassee, Mi.	2Bio 227-228
White, J.E.	*W-005	68/02/27	Watrousville, Mi.	5MR 392-393
White, J.E.	*W-006	68/03/02	Tuscola, Mi.	2Bio 228-229
White, J.E.	*W-007	68/03/08	Greenville, Mi.	
White, J.E.	*W-008	68/03/09	Greenville, Mi.	2Bio 221-222;11MR 201
Clarke, Br.	*C-009	68/03/22		
White, J.E.	*W-010	68/03/22	Greenville, Mi.	
White, J.E.	*W-011	68/03/30	Greenville, Mi.	2MR 154
White, J.E.	*W-012	68/04/03	Greenville, Mi.	
White, J.E.	*W-015	68/06/17	Greenville, Mi.	3MR 129-130;10MR 30
Taylor, Br.	*T-016	68/06/20	Greenville, Mi.	See 2T 156-161
White, J.E.	*W-017	68/07/27	Greenville, Mi.	***2T 261-268***
King, Seneca	*K-018	68/07/00	Orleans, Mi.	4MR 258
White, J.E.	*W-019	68/08/11	Greenville, Mi.	
White, J.E.	*W-020	68/08/11	Greenville, Mi.	CTr 97
Farnsworth, J.P.	*F-021	68/10/07	Pilot Grove, Ia.	TSB 23-24
Lockwood, Sr.	*L-022	68/10/20	Battle Creek, Mi.	2Bio 251-252
Friends in Burlington	*B-023	68/04/27	Battle Creek, Mi.	9MR 280-281
White, J.E./White, W.C.	*W-024	68/10/00	Adams Center, NY	
Children	*W-025	68/12/02	Richmond, Me.	4MR 38;5MR 63
White, J.E./White, W.C.	*W-026	68/12/16	Rochester, NY	2Bio 253;3MR 48-49
White, J.E./White, W.C.	*W-026a	68/12/16	Rochester, NY	
Smith, Hanna/Smith, Mary	*S-027	68/12/18	Attica, NY	
White, J.E./White, W.C.	*W-028	68/11/04	Albany-Springfield	3MR 175-176;2Bio 252-253
Wicks, Br-Sr.	*W-029	68/03/17	Greenville, Mi.	
Rogers, Br-Sr.	*R-030	68/04/06	Greenville, Mi.	***2T 50-55***
Aldrich, J.M.	*A-031	68/00/00		
Smith, Harriet	*S-032	68/03/00		

1869

Stickney, Br-Sr.	*S-001	69/03/22	Battle Creek, Mi.	***2T 431-436***
White, J.E.	*W-002	69/04/29	Greenville, Mi.	
Smith, Br./Amadon, Br.	*S-003	69/04/23	Greenville, Mi.	5MR 164-168;2Bio 267-268
White, J.E.	*W-004	69/04/28	Greenville, Mi.	
White, J.E.	*W-005	69/05/25	Battle Creek, Mi.	14MR 312-314
White, J.E.	*W-006	69/06/10	Battle Creek, Mi.	5MR 393-394
White, J.E./McDearmon, Emma	*W-007	69/06/27	Wright, Mi.	TSB 17;7MR 241-242
White, J.E.	*W-008	69/07/06	Greenville, Mi.	3MR 295-296;9MR 383
Amadon, Br-Sr.	*A-009	69/07/07	Greenville, Mi.	
Loughborough, J.N.	*L-010	69/08/15	Greenville, Mi.	
Lockwood, Sr.	*L-011	69/09/01	S. Lancaster, Ma.	
Children	*W-012	69/09/00	Ma.	2Bio 276
Smith, Harriett/Cornelia/Amadon, Martha	*S-013	69/09/24	Chicago, Il.	6MR 114-115

White, J.E.	*W-014	69/06/17	Orange, Mi.	
Fargo, Br-Sr.	*F-015	69/00/00		See 2T 327-334
White, J.E.	*W-016	69/12/11	Battle Creek, Mi.	
Russell, William	R-017	69/03/00	Battle Creek, Mi.	***From PH107 2-7***

1870

King, Br.	*K-001	70/02/19	Battle Creek, Mi.	11MR 201
Chase, Mary	*C-002	70/03/02	Battle Creek, Mi.	OHC 312
Shields, Br.	*S-003	70/03/15	Battle Creek, Mi.	
Rhodes, S.W.	*R-004	70/03/23	Battle Creek, Mi.	TSB 28-31
Sister	*S-005	70/04/03	Battle Creek, Mi.	2Bio 302-304
Waggoner, Br.	*W-006	70/04/08	Battle Creek, Mi.	
White, J.E.	*W-008	70/05/17	Battle Creek, Mi.	
McDearmon, Emma	*M-009	70/06/09	Marion, Ia.	2Bio 290-292
Dayton, Sr.	*D-010	70/08/05	Oneida, NY	UL 231
Howard, Br.	*H-011	70/09/05	Skowhegan, Me.	
White, W.C.	*W-012	70/09/06	Fairfield, Me.	11MR 108
White, W.C.	*W-013	70/09/23	Clyde, Oh.	2Bio 293-294
White, W.C.	*W-014	70/09/27	Clyde, Oh.	3MR 130-131
White, W.C.	*W-015	70/10/06	La Cross, In.	
White, W.C.	*W-016	70/10/17	Pleasanton, Ks.	
White, J.E./White, Emma	*W-016a	70/10/17	Pleasanton, Ks.	6MR 301,315
White, W.C.	*W-017	70/10/24	Hamilton, Mo.	VSS 398-399;2Bio 294
White, J.E./White, Emma	*W-018	70/11/09	Battle Creek, Mi.	2Bio 294;3MR 296;9MR 383
White, J.E./White, Emma	*W-019	70/11/27	Battle Creek, Mi.	4MR 38-39
Cousin Reed	*R-020	70/00/00	Battle Creek, Mi.	
Children	*W-021	70/12/02	Battle Creek, Mi.	
White, J.E./White, Emma	*W-022	70/12/16	Battle Creek, Mi.	3MR 296-297
Rogers, Br-Sr.	*R-023	70/11/25	Battle Creek, Mi.	OHC 318
White, J.E./White, Emma	*W-024	70/09/00	Clyde, Oh.	***20MR 331-334***
Lay, Br-Sr.	*L-030	70/02/13	Battle Creek, Mi.	5MR 394-397
Sister	*S-031	70/00/00		***20MR 12-13***
White, W.C./Hall, Lucinda	*H-032	70/09/05	Skowhegan, Me.	
Hall, Lucinda	*H-033	70/04/07	Battle Creek, Mi.	

1871

Bailey, Br-Sr.	*B-001	71/01/03	Battle Creek, Mi.	***DG 208-210***
Children	*W-002	71/01/30	Greenville, Mi.	10MR 29
Children	*W-003	71/02/22	Battle Creek, Mi.	10MR 30-31
Alexander	*A-004	71/03/16	Battle Creek, Mi.	
White, J.E./White, Emma	*W-005	71/03/23	Greenville, Mi.	
White, J.E.	*W-006	71/04/02	Battle Creek, Mi.	
White, J.E.	*W-008	71/05/06	Battle Creek, Mi.	
White, J.E.	*W-009	71/05/24		
White, J.E.	*W-010	71/06/08	Washington, Ia.	
White, J.E./White, Emma	*W-011	71/06/16	La Porte City, Ia.	
White, John	*W-011a	71/06/29	Medford, Mn.	
White, W.C.	*W-011b	71/06/29	Medford, Mn.	
White, J.S.	*W-012	71/08/27	Amherst, Ma.	
White, J.S.	*W-013	71/09/02	Skowhegan, Me.	ChL 20;13MR 32
White, J.E.	*W-014	71/10/26	Potterville, Mi.	
White, J.E./White, Emma	*W-015	71/11/15	S. Boston, Ma.	5MR 397
White, J.E./White, Emma	*W-015a	71/11/15	S. Boston, Ma.	TDG 328;5MR 397
White, W.C.	*W-016	71/11/03	S. Lancaster, Ma.	
White, W.C.	*W-017	71/11/10	S. Boston, Ma.	

White, W.C.	*W-018	71/11/18	S. Boston, Ma.	
White, W.C.	*W-020	71/11/23	Portland, Me.	
White, J.E./White, Emma	*W-021	71/11/29	Skowhegan, Me.	
White, J.E.	*W-021a	71/00/00	fragment	10MR 386
Kellogg, H.W.	*K-022	71/12/27	Battle Creek, Mi.	
Cornell, M.E.	*C-023	71/12/27	Battle Creek, Mi.	TSB 166-168
Wells, Sr.	*W-025	71/07/00	Battle Creek, Mi.	
White, W.C.	*W-026	71/11/25	Richmond, Me.	
White, J.E./White, Emma	*W-027	71/06/02	Ashland Crossing, Ia	***19MR 189-193***
Friends at Home	*W-028	71/06/02	Ashland Crssing, Ia	5MR 429
Hall, Lucinda	*H-029	71/06/17	La Porte, Ia.	
Francisco, Br.	F-030	71/12/10		***From PH159 94-97***

1872

Maynard, Sr.	*M-001	72/06/23	Washington, Ia.	2SM 302;2Bio 341
Lay, Br.	*L-001a	72/01/11	Battle Creek, Mi.	OHC 93;5MR 294-295;CTr 212
Bates, Br.	*B-002	72/02/12	Grand Rapids, Mi.	***RY 126-127***
White, J.E.	*W-002a	72/01/14	Battle Creek, Mi.	
Waggoner, J.H.	*W-003	72/02/01	Battle Creek, Mi.	
Ball, W.H.	*B-004	72/04/11	Battle Creek, Mi.	
White, J.E./White, Emma	*W-005	72/06/19	Washington, Ia.	2Bio 340
White, W.C.	*W-005a	72/05/15	Battle Creek, Mi.	
White, W.C.	*W-006	72/05/20	Washington, Ia.	2Bio 339
White, W.C.	*W-007	72/05/22	Washington, Ia.	***19MR 194***
Curtis, Mary	*C-008	72/06/02	Aledo, Ill.	
White, J.E./White, Emma	*W-009	72/07/05	Ottawa, Kan.	
White, J.E./White, Emma	*W-010	72/07/04	Ottawa, Kan.	9MR 80;15MR 129
White, J.E./White, Emma	*W-011	72/07/23	Denver, Co.	
White, J.E./White, Emma	*W-012	72/07/31	Central City, Co.	UL 226;7MR 214;8MR 120-121; 11MR 115-117
White, J.E./White, Emma	*W-013	72/08/18	Livingston, Co.	
White, J.E./White, Emma	*W-013a	72/08/22	Walling's Mills, Co.	2Bio 349
White, J.E./White, Emma	*W-014	72/09/07		3MR 159;5MR 397-398
White, W.C.	*W-015	72/09/30	Santa Rosa, Ca.	
White, J.E./White, Emma	*W-016	72/09/27	San Francisco, Ca.	OHC 242;2Bio 356-357
White, J.E.	*W-017	72/09/28	Santa Rosa, Ca.	TDG 280;2Bio 357
White, J.E./White, Emma	*W-018	72/10/10	San Francisco, Ca.	2Bio 359-361
White, J.E./White, Emma	*W-019	72/10/25	Woodland, Ca.	5MR 398
White, J.E./White, W.C.	*W-020	72/12/07	San Francisco, Ca.	***21MR 239-240***
White, J.E./White, W.C.	*W-021	72/12/13	San Francisco, Ca.	
Diggings, Br.	*D-022	72/12/18	San Francisco, Ca.	2Bio 369-370
White, J.E./White, W.C.	*W-023	72/12/24	Bloomfield, Ca.	
White, J.E./White, Emma	*W-025	72/08/05	Walling's Mills, Co.	2Bio 342
White, J.E./White, Emma	W-026	72/09/23	Denver to Calif.	***11MR 117-119***
Burton, Br.	*B-027	72/11/22	San Francisco, Ca.	1MCP 157-158,275;2MCP 381,394;HP 193; TDG 335
Ball, W.H.	*B-028	72/02/27	Battle Creek, Mi.	
Cornell, M.E.	*C-029	72/10/00		See 3T 227-243
Cornell, M.E.	*C-029a	72/10/00	Co.	See 3T 227-243
White, J.E./White, Emma	*W-030	72/08/00		2Bio 342-344
Andrews, J.N.	*A-031	72/00/00		***13MR 341-347***
White, J.E.	*W-032	72/10/23	Woodland, Ca.	

1873

Canright, Br-Sr.	*C-001	73/11/12	Battle Creek, Mi.	***15MR 231-249***

Children	*W-001a	73/01/02	Santa Rosa, Ca.	
Children	*W-001b	73/01/07	Santa Rosa, Ca.	2MCP 782;OHC 25;TMK 304
Church in Monterey	*B-002	73/01/00		1MCP 229
Harmon, John	*H-002a	73/01/21	Santa Rosa, Ca.	
White, J.E.	*W-003	73/01/21	Santa Rosa, Ca.	
White, W.C.	*W-004	73/01/25	San Francisco, Ca.	
Chittenden, Br-Sr.	*C-005	73/02/05	Santa Rosa, Ca.	
Children	*W-006	73/02/06	Santa Rosa, Ca.	5MR 399-400
Children	*W-007	73/02/13	Bloomfield, Ca.	3SM 79;2Bio 371
Diggings, Br-Sr.	*D-008	73/03/29	Battle Creek, Mi.	OHC 17,22,33,34,196;CTr 90
Billet, Sr.	*B-009	73/04/05	Battle Creek, Mi.	DG 230-233;OHC 149,186
Smith, Br.	*S-010	73/05/14	Potterville, Mi.	5MR 313
White, J.E.	*W-011	73/08/09	Black Hawk, Co.	
White, J.E./White, Emma	*W-012	73/08/09	Black Hawk, Co.	TDG 230
White, J.E./White, Emma	*W-013	73/09/28	Grand Lake, Co.	3MR 166-167
White, W.C.	*W-013a	73/10/22	Black Hawk, Co.	
White, W.C.	*W-013b	73/10/14	Black Hawk, Co.	
White, J.E.	*W-014	73/10/28	Black Hawk, Co.	
White, J.E.	*W-015	73/11/22	Battle Creek, Mi.	
Cramer, Br-Sr.	*C-016	73/11/25	Battle Creek, Mi.	
Children	*W-017	73/11/17	Battle Creek, Mi.	
White, J.E./White, Emma	*W-018	73/12/27	Ogden-Sacramento	***11MR 125-127***
White, J.E./White, Emma	*W-019	73/12/27	Ogden-Sacramento	***11MR 127-129***
White, J.E./White, Emma	*W-020	73/12/27	Ogden-Sacramento	***10MR 377-378***
White, W.C.	*W-021	73/12/30	Santa Rosa, Ca.	
White, J.E./White, Emma	*W-023	73/12/24	Omaha, Ne.	TDG 367;OHC 44;11MR 125
White, J.E./White, Emma	*W-024	73/03/00		11MR 121-122
Woolsey, Br.	*W-025	73/00/00		
Ferguson, Br.	*F-026	73/02/17	Bloomfield, Ca.	
Hall, Lucinda	*H-027	73/11/27	Battle Creek, Mi.	5MR 430-431
Hall, Lucinda	*H-028	73/12/17	Battle Creek, Mi.	5MR 428-429
Hall, Lucinda	*H-029	73/12/19	Chicago, Il.	
Stockton, Br-Sr.	*S-030	73/03/28	Battle Creek, Mi.	***6MR 344-345***

1874

White, J.S.	W-001	74/06/03	Sacramento, Ca.	
Loughborough, J.N.	*L-002	74/08/24	Battle Creek, Mi.	***8MR 228-243***
Children	*W-002a	74/02/00	Santa Rosa, Ca.	
White, W.C.	*W-002b	74/01/11	Santa Rosa, Ca.	***11MR 357-359***
Loughborough, J.N.	*L-002c	74/08/24	Battle Creek, Mi.	
Temple, Sr.	T-003	74/07/06	Battle Creek, Mi.	
White, W.C.	*W-003a	74/01/12	Santa Rosa, Ca.	
White, W.C.	*W-004	74/01/13	Santa Rosa, Ca.	2Bio 402
White, W.C.	*W-005	74/01/23	Santa Rosa, Ca.	2Bio 402,405
White, J.E./White, Emma	*W-006	74/01/27	Santa Rosa, Ca.	
White, W.C.	*W-007	74/01/27	Santa Rosa, Ca.	2Bio 405
White, J.E./White, Emma	*W-008	74/02/07	Santa Rosa, Ca.	2Bio 404-405
White, W.C.	*W-009	74/02/07	Santa Rosa, Ca.	2Bio 404-405
White, W.C.	*W-010	74/02/10	Santa Rosa, Ca.	2Bio 403-404
Littlejohn, W.H.	*L-010a	74/02/24	Santa Rosa, Ca.	
Smith, Br-Sr.	*S-011	74/02/15	Santa Rosa, Ca.	
White, W.C.	*W-012	74/02/15	Santa Rosa, Ca.	***14MR 322-323***
White, W.C.	*W-013	74/02/16	Santa Rosa, Ca.	
Salie, Br.	*S-014	74/02/17	Santa Rosa-S.F., Ca	
White, W.C.	*W-016	74/02/24	Santa Rosa, Ca.	2Bio 407;4MR 237-238
White, W.C.	*W-017	74/03/20	Santa Rosa, Ca.	2Bio 406-407

White, W.C.	*W-018	74/03/25	Napa, Ca.	
White, W.C.	*W-018a	74/03/00	Napa, Ca.	
White, J.E./White, Emma	*W-019a	74/04/28	Santa Rosa, Ca.	
White, J.E./White, Emma	*W-019b	74/04/27	Bloomfield, Ca.	2Bio 411-412;5MR 313-315
White, W.C.	*W-019c	74/04/20	San Francisco, Ca.	UL 124;4MR 340-341
White, W.C.	*W-019d	74/02/24	Santa Rosa, Ca.	
White, W.C.	*W-019e	74/04/22	Cloverdale, Ca.	
White, J.E./White, Emma	*W-019f	74/05/06	Oakland, Ca.	2Bio 413
White, W.C.	*W-019g	74/05/11	Oakland, Ca.	
White, W.C.?	*W-019h	74/05/19	Oakland, Ca.	
White, W.C.	*W-021	74/04/22	Santa Rosa, Ca.	
White, W.C.?	*W-022	74/04/28	Santa Rosa, Ca.	2Bio 412
White, W.C./White, J.E.	*W-023	74/04/00	Bloomfield, Ca.	2Bio 410-411
Children	*W-024	74/05/05	Santa Rosa, Ca.	UL 139
Smith, Br-Sr.	*S-025	74/05/06	Oakland, Ca.	2Bio 413-414;5MR 315
White, W.C.	*W-026	74/05/11	Oakland, Ca.	2Bio 412-415
White, W.C.	*W-027	74/05/15	Oakland, Ca.	2Bio 430;5MR 315-316
Littlejohn, Br.	*L-028	74/05/23	Oakland, Ca.	2Bio 415-417
White, J.E./White, Emma	*W-029	74/05/23	Oakland, Ca.	2Bio 418
Children	*W-030	74/05/26	Oakland, Ca.	***19MR 185-188***
White, J.S.	*W-032	74/06/15	Sheridan, Il.	
White, J.S.	*W-033	74/06/20	Lodi, Wi.	
White, J.S.	*W-034	74/06/21	Lodi, Wi.	2Bio 421,430-431
White, J.S.	*W-035	74/06/22	Lodi, Wi.	
White, J.S.	*W-036	74/06/26	Medford, Mn.	
White, J.S.	*W-037	74/06/29	Medford, Mn.	UL 194;
White, J.S.	*W-038	74/07/02	Washington, Ia.	2Bio 432-434
Temple, Sr.	*T-039	74/07/06	Battle Creek, Mi.	
White, J.S.	*W-040	74/07/08	Battle Creek, Mi.	2Bio 435-437;9MR 319
White, J.S.	*W-040a	74/07/10	Battle Creek, Mi.	2Bio 437-438;10MR 69-70
White, J.S.	*W-041	74/07/11	Battle Creek, Mi.	***19MR 366-369***
Abbey, Br-Sr.	*A-041a	74/07/11	Battle Creek, Mi.	OHC 227
White, J.S.	*W-042	74/07/13	Battle Creek, Mi.	2Bio 441
White, J.S.	*W-043	74/07/15	Battle Creek, Mi.	2Bio 422-423,441
White, J.S.	*W-044	74/07/17	Battle Creek, Mi.	2Bio 441;5MR 427;6MR 302;10MR 31
Abbey, Br./Doctors	*A-045	74/07/18	Battle Creek, Mi.	7MR 347
White, J.E./White, Emma	*W-046	74/07/22	Battle Creek, Mi.	
White, J.E./White, Emma	*W-046a	74/08/05	Battle Creek, Mi.	
White, J.S.	*W-047	74/07/23	Battle Creek, Mi.	2Bio 442;6MR 302;10MR 31
White, J.E./White, Emma	*W-047a	74/08/21	Battle Creek, Mi.	OHC 266;7MR 347
White, J.S.	*W-049	74/08/28	Lancaster, Ma.	2Bio 450;6MR 302
White, J.S.	*W-049a	74/09/01	Saco Depot, Me.	
Children	*W-050	74/09/02	Gorham, Me.	
Walling, Addie/Walling, May	*W-050a	74/09/00		
White, J.E./White, Emma	*W-050b	74/09/00		2Bio 450
White, J.S.	*W-051	74/09/10	Kirkville, NY	2Bio 450;5MR 437;6MR 302-303; 10MR 31-32
White, J.E./White, Emma	*W-051a	74/09/11	Kirkville, NY	3MR 427-428;11MR 30
White, J.E./White, Emma	*W-052	74/09/25	Kokomo, In.	TDG 277
Children	*W-052a	74/09/25	Kokomo, In.	
Ball, Br.	*B-053	74/10/10	Battle Creek, Mi.	
Lee, Charles	*L-054	74/10/24	Battle Creek, Mi.	***3T 414-434***
Butler, G.I.	*B-055	74/10/28	Battle Creek, Mi.	***7MR 36-42***
White, J.E.	*W-056	74/10/28	Battle Creek, Mi.	TDG 310
White, J.E.	*W-057	74/10/28	Battle Creek, Mi.	
Littlejohn, Br.	*L-058	74/11/04	Battle Creek, Mi.	
White, J.E./White, Emma	*W-059	74/11/06	Battle Creek, Mi.	

White, J.E.	*W-060	74/11/10	Battle Creek, Mi.	
Littlejohn, Br.	*L-061	74/11/11	Battle Creek, Mi.	2Bio 430,464-465;4MR 37;5MR 400
Bangs, Lizzie	*B-062	74/11/19	Battle Creek, Mi.	
Children	*W-063	74/11/16	Battle Creek, Mi.	2Bio 454-455
Steward, Sr.	*S-063a	74/11/16	Battle Creek, Mi.	
Brn-Srs in Allegan and Monterey	*B-064	74/12/24	Battle Creek, Mi.	
Abbey, Br-Sr.	*A-065	74/07/00		
White, J.E.	*W-066	74/00/00		
White, W.C.	*W-067	74/04/00	Cloverdale, Ca.	2Bio 409;11MR 129-130
White, J.S.	*W-068	74/07/08	Battle Creek, Mi.	2Bio 421-422
Hall, Lucinda	*H-069	74/09/25	Kokomo, In.	DG 233-234;5MR 431
Hall, Lucinda	*H-070	74/10/08	Battle Creek, Mi.	5MR 427
Hall, Lucinda	*H-071	74/10/14	Battle Creek, Mi.	5MR 427-428;10MR 32
Hall, Lucinda	*H-071a	74/10/14	Battle Creek, Mi.	
Hall, Lucinda	*H-072	74/10/20	Battle Creek, Mi.	
Hall, Lucinda	*H-073	74/11/01	Battle Creek, Mi.	
Hall, Lucinda	*H-074	74/11/03	Battle Creek, Mi.	
Hall, Lucinda	*H-075	74/11/09	Battle Creek, Mi.	
Hall, Lucinda	*H-076	74/11/23	Battle Creek, Mi.	5MR 430
Hall, Lucinda	*H-077	74/11/30	Battle Creek, Mi.	
Hall, Lucinda	*H-078	74/12/02	Battle Creek, Mi.	5MR 429
Hall, Lucinda	*H-079	74/12/14	Battle Creek, Mi.	5MR 430;10MR 32-33
Walling, Mr.	W-080	74/07/24	Battle Creek, Mi.	

1875

Haskell, S.N.	B-001	75/10/12	Oakland, Ca.	CW 140-141;Ev 129,159,194-195,216 236-237,329,514-515;TSB 120;4MR 108
White, W.C.	*W-002	75/01/28	Chicago, Il.	11MR 131
Smith, Br-Sr.	*S-003	75/11/12	San Francisco, Ca.	
Belden, F.E.	*B-004	75/01/31	To Ogden, Ut.	4MR 190-192
White, W.C./Hall, Lucinda	*W-005	75/01/29	To Omaha, Ne.	
White, W.C.	*W-005a	75/01/31?	To Oakland, Ca.	11MR 131-132
White, W.C.	*W-006	75/02/10	Oakland, Ca.	
Abbey, Br-Sr.	*A-007	75/02/23	Oakland, Ca.	
White, W.C.	*W-008	75/02/00	Oakland, Ca.	
White, W.C.	*W-009	75/02/01	Elko, Nv.	
Hall, Lucinda	*H-010	75/02/00	To Ca.	
White, J.S.	*W-011	75/03/27	Oakland, Ca.	
White, W.C.?	*W-011a	75/05/03	to Sydney, Ne.	3MR 131
White, W.C.	*W-012	75/05/10	Battle Creek, Mi.	
Hall, Sr.	*H-014	75/05/26	Chicago, Il.	
White, W.C./White, J.E.	*W-015	75/05/04	To Chicago, Il.	7MR 339-340;11MR 132
Butler, G.I.	*B-016	75/06/06	Newton, Ia.	TDG 166;2Bio 442;5MR 232
White, W.C.	*W-018	75/06/08	Newton, Ia.	
Cook, Mr.	*C-019	75/06/14	Sheridan, Il.	8MR 214
White, J.E./White, Emma	*W-019a	75/06/24	Sparta, Wi.	3MR 177-178;4MR 181-186;11MR 132-133
White, W.C./Mary	*W-020	75/06/27	to Wyoming, Mn.	5MR 232-233
White, W.C./Mary	*W-021	75/06/27	to Wyoming, Mn.	
White, W.C.	*W-021a	75/06/27	Eagle Lake, Mn.	11MR 134
White, W.C.	*W-022	75/06/30	Eagle Lake, Mn.	4MR 205-207
White, J.E./White, Emma	*W-023	75/07/13	Battle Creek, Mi.	UL 208;2Bio 475
White, W.C.	*W-024	75/07/13	Battle Creek, Mi.	2Bio 475-476
White, W.C.	*W-025	75/07/20	Battle Creek, Mi.	2Bio 475-477
White, W.C.	*W-026	75/07/22	Goguac Lake, Mi.	
White, W.C.	*W-027	75/07/26	Battle Creek, Mi.	
White, W.C.	*W-029	75/08/08	Battle Creek, Mi.	

Mary	*M-030	75/08/22	Essex Junction, Vt.	LYL 53-55;TDG 243
White, W.C.	*W-031	75/09/03	Richmond, Me.	10MR 280-281
White, J.E./White, Emma	*W-032	75/09/10?		
Children	*W-033	75/09/22	To Sacramento, Ca.	11MR 134-135
Haskell, S.N.	*H-034	75/10/12	Oakland, Ca.	LDE 22;8MR 215
Nichols, Br.	*N-035	75/10/22	Oakland, Ca.	2Bio 479
Ross, Br.	*R-036	75/11/10	Oakland, Ca.	UL 328
White, J.E.	*W-038	75/12/30	Oakland, Ca.	
Abbey, Br.	*A-039	75/00/00		
White, W.C./White, J.E.	*W-040	75/05/00	Battle Creek, Mi.	
Johnson, Br-Sr.	*J-041	75/05/20	Battle Creek, Mi.	
Johnson, Sr.	*J-042	75/07/04	Sparta	TDG 194
White, W.C.?	*W-043	75/00/00	fragment	HP 9
Hall, Lucinda/Rasmussan, Anna	*H-044	75/05/16	Battle Creek, Mi.	***13MR 400-404***
Hall, Lucinda	*H-045	75/06/05	Newton, Ia.	
Hall, Lucinda	*H-046	75/06/17	MacConnell' Grove	10MR 33
Hall, Lucinda	*H-047	75/07/07	Battle Creek, Mi.	
Hall, Lucinda	*H-048	75/07/14	Battle Creek, Mi.	10MR 33
Butler, G.I./re Bourdeau, Br-Sr.	*B-049	75/00/00	Battle Creek, Mi.	***19MR 5-15***

1876

White, J.S.	*W-001	76/03/31	Oakland, Ca.	3Bio 23-24;8MR 29-30
White, J.S.	*W-001a	76/03/24	Oakland, Ca.	3Bio 23;8MR 76
White, J.S.	*W-002	76/04/00	Oakland, Ca.	
White, J.S.	*W-003	76/04/04	Oakland, Ca.	7MR 279,281;8MR 76;9MR 28-29; 11MR 201-202
White, J.S.	*W-004	76/04/07	Oakland, Ca.	7MR 277-278;9MR 29
White, J.S.	*W-004a	76/04/08		3SM 104;7MR 279-280
White, J.S.	*W-005	76/04/11	Oakland, Ca.	TDG 110;3Bio 26-27;7MR 280-281; CTr 242
White, J.S.	*W-006	76/04/13	Oakland, Ca.	3Bio 27-28;7MR 278;10MR 33-34
White, J.S.	*W-007	76/04/14	Oakland, Ca.	3SM 105;3Bio 28;7MR 278
White, J.S.	*W-008	76/04/16	to Brooklyn, Ca.	3SM 105;3Bio 28-29;5MR 194;7MR 284
White, J.S.	*W-009	76/04/18	Oakland, Ca.	3SM 105-106;3Bio 28-29;9MR 31
White, J.S.	*W-010	76/04/19	Oakland, Ca.	
White, J.S.	*W-011	76/04/20	Oakland, Ca.	2Bio 443;7MR 230,280;9MR 31-32
White, J.S.	*W-012	76/04/21	Oakland, Ca.	3SM 106;8MR 77
White, J.S.	*W-013	76/04/24	Oakland, Ca.	***14MR 335-338***
White, J.S.	*W-014	76/04/25	Oakland, Ca.	3SM 107;7MR 283-284
White, J.S.	*W-015	76/04/27	Oakland, Ca.	8MR 77;9MR 33
White, J.S.	*W-016	76/04/28	Oakland, Ca.	
White, J.S.	*W-016a	76/04/28	Oakland, Ca.	9MR 34
White, J.S.	*W-017	76/04/31	Oakland, Ca.	8MR 77
White, J.S.	*W-018	76/04/00	Oakland, Ca.	7MR 279;9MR 34
Children	*W-019	76/06/02	Holden	
White, J.S.	*W-020	76/05/01	Oakland, Ca.	TDG 130
White, J.S.	*W-021	76/05/05	Oakland, Ca.	3SM 107;3Bio 31;8MR 77;8MR 124
White, J.S.	*W-022	76/05/06	Oakland, Ca.	7MR 276,280;8MR 124-125
White, J.S.	*W-023	76/05/10	Oakland, Ca.	6MR 303
White, J.S.	*W-024	76/05/11	Oakland, Ca.	9MR 35
White, J.S.	*W-025	76/05/12	Oakland, Ca.	3Bio 34
White, J.S.	*W-025a	76/05/12	Oakland, Ca.	
White, J.S.	*W-026	76/05/14	Oakland, Ca.	3Bio 35
White, J.S.	*W-027	76/05/16	Oakland, Ca.	***20MR 24-34***
White, Mary	*W-027a	76/05/22	to Ks.	9MR 35

Children	*W-028	76/05/23	Ogden, Ut.	
Children	*W-028a	76/05/24	Laramie Plains	***14MR 315-317***
White, W.C./White, Mary	*W-029	76/05/25	Kansas City	7MR 282-283;11MR 136-137
White, W.C./White, Mary	*W-030	76/05/28	Melvern, Ks.	3Bio 37-38
White, J.E.	*W-030a	75/12/00?	in 76	
White, J.E./White, Emma	*W-031	76/06/07	to Council Bluffs	3Bio 38
White, W.C.	*W-031a	76/06/07	to Council Bluffs	***11MR 137-138***
White, J.E./White, Emma	*W-032	76/06/14	to Dubuque, Ia.	TDG 174;7MR 285-286
Children	*W-033	76/07/07	Battle Creek, Mi.	3Bio 42
White, W.C./White, Mary	*W-034	76/07/11	Battle Creek, Mi.	3Bio 41-42;7MR 287
Children	*W-035	76/07/30	Wilmington, De.	UL 225;3Bio 43;7MR 287
White, J.E./White, Emma	*W-036	76/08/10	Columbus, Oh.	
White, W.C./White, Mary	*W-037	76/08/15	to Rome, NY	
White, W.C./White, Mary	*W-038	76/08/16	Rome, NY	
White, W.C.	*W-039	76/08/17	Milton, Vt.	10MR 34
White, W.C./White, Mary	*W-040	76/08/22	Milton, Vt.	
White, W.C./White, Mary	*W-041	76/08/24	Groveland, Ma.	6MR 303-304
White, J.E./White, Emma	*W-042	76/08/30	Gorham, Me.	3Bio 46
White, W.C./White, Mary	*W-044	76/09/02	Richmond, Me.	7MR 288
White, W.C./White, Mary	*W-045	76/10/19	Battle Creek, Mi.	9MR 35-36
Children	*W-046	76/10/26	Battle Creek, Mi.	3SM 108;3Bio 48-50,53-54
White, W.C./White, Mary	*W-047	76/07/00	Auburn, Me.	
Van Horn, Br-Sr.	*V-048	76/00/00		***DG 138-140***
White, J.S.	*W-049	76/00/00		PM 103-104;6MR 303
White, J.S.?	*W-050	76/00/00	Oakland, Ca.	
White, J.E.	*W-051	76/01/00		
Cornell, M.E.	*C-052	76/00/00		TSB 168-171;3SM 53
Cornell, M.E.	*C-053	76/00/00		TSB 171-172
Cornell, M.E.	*C-054	76/00/00		
Cornell, M.E.	*C-055	76/00/00		
Bangs, Elizabeth	*C-057	76/00/00		
Hall, Lucinda	*H-058	76/04/06	Oakland, Ca.	10MR 35-36
Hall, Lucinda	*H-059	76/04/08	Oakland, Ca.	5MR 431-432;9MR 29-30
Hall, Lucinda	*H-060	76/04/20	Oakland, Ca.	
Hall, Lucinda	*H-061	76/04/27	Oakland, Ca.	5MR 432;7MR 282;
Hall, Lucinda	*H-062	76/09/29		
White, J.S.	*H-063	76/03/25	Oakland, Ca.	3SM 103;10MR 34-35
Hall, Lucinda	*H-064	76/05/10	Oakland, Ca.	***DG 266-268***
Hall, Lucinda	*H-065	76/05/12	Oakland, Ca.	***DG 268***
Hall, Lucinda	*H-066	76/05/16	Oakland, Ca.	***DG 268-270***
Hall, Lucinda	*H-067	76/05/17	Oakland, Ca.	***DG 271-272***

1877

Br-Sr.	B-001	77/12/17	Oakland, Ca.	AH 353-356,359;CG 544;6MR 40-41,47-49
Children	*W-002	77/05/17	Battle Creek, Mi.	3Bio 65
White, J.E.	*W-003	77/05/12		UL 146;OHC 224
White, J.E./White, Emma	*W-004	77/06/05	Battle Creek, Mi.	CS 257
Chittenden, Charles	*C-005	77/05/09	Oakland, Ca.	TDG 138;1BC 1094-1095;2SM 329-330; CTr 85
Children	*W-005a	77/06/09	Battle Creek, Mi.	
Clough, Mary	*C-006	77/11/03	Oakland, Ca.	MRmnt 119
White, J.E.	*W-006a	77/06/20	Battle Creek, Mi.	
White, J.E./White, Emma	*W-007	77/07/22	Battle Creek, Mi.	TDG 212;3Bio 66
White, J.S.	*W-008	77/08/10	Michigan City, Mi.	
White, J.E./White, Emma	*W-009	77/08/21	Battle Creek, Mi.	
Clough, Mary	*C-010	77/08/29	S. Lancaster, Ma.	

White, J.E./White, Emma	*W-010a	77/08/30	S. Lancaster, Ma.	
Children	*W-011	77/08/31	S. Lancaster, Ma.	5MR 241-242;10MR 36
White, W.C./White, Mary	*W-012	77/08/31	S. Lancaster, Ma.	
White, W.C./White, Mary	*W-013	77/09/03	Ashley, Ma.	2Bio 445
White, W.C./White, Mary	*W-014	77/09/05	Cornish, NH	
Children	*W-015	77/09/06		
White, J.E./White, Emma	*W-016	77/09/07	Morrisville, Vt.	6MR 304;10MR 36
Children	*W-017	77/09/10	Morrisville, Vt.	***11MR 106-107***
White, W.C./White, Mary	*W-018	77/09/11	Carthage	
White, J.E./White, Emma	*W-019	77/09/28	Battle Creek, Mi.	10MR 36-37
Children	*W-020	77/10/10	to Omaha, Ne.	
Children	*W-021	77/10/11	past Sidney, Ne.	11MR 138
Children	*W-022	77/10/12	to Ca.	***11MR 139-140***
Children	*W-023	77/10/13	Carlin, Nv.	***11MR 140***
Children	*W-024	77/10/14	Oakland, Ca.	
Children	*W-025	77/10/16	Oakland, Ca.	3Bio 73
Children	*W-026	77/10/18	Oakland, Ca.	3Bio 74
White, Mary	*W-027	77/10/21	Oakland, Ca.	3Bio 74
Chase, Mary	*W-028	77/10/26	Healdsburg, Ca.	3Bio 73
White, W.C./White, Mary	*W-029	77/10/26	Healdsburg, Ca.	3Bio 75
Walling, Addie/Walling, May	*W-030	77/10/27	Healdsburg, Ca.	
White, Mary	*W-031	77/11/01	Oakland, Ca.	
White, W.C./White, Mary	*W-032	77/11/03	Oakland, Ca.	
White, Mary	*W-033	77/11/04		
White, W.C./White, Mary	*W-034	77/11/04	Oakland, Ca.	
Clough, Caroline	*C-035	77/11/06	Oakland, Ca.	TDG 319
Clough, Caroline	*C-035a	77/11/06	Fragment	CTr 317-318
Clough, Caroline	*C-035b	77/11/06	Fragment	CTr 77-78
Clough, Mary	*C-036	77/11/10	Oakland, Ca.	4MR 228-233
Children	*W-037	77/11/11	Oakland, Ca.	
White, W.C./White, Mary	*W-038	77/11/16	Oakland, Ca.	
White, W.C./White, Mary	*W-039	77/11/27	Healdsburg, Ca.	3Bio 76-77
White, W.C./White, Mary	*W-040	77/12/05	St. Helena, Ca.	3Bio 78-79
Belden, F.E.	*B-041	77/12/07	St. Helena, Ca.	2SM 330;OHC 80,193;FLB 26;TDG 350
Children	*W-042	77/12/19	Healdsburg, Ca.	3Bio 79
White, W.C./White, Mary	*W-043	77/12/25	Healdsburg, Ca.	3Bio 79-81
White, J.E./White, Emma	*W-045	77/06/01	Battle Creek, Mi.	3Bio 62
Hall, Sr.	*H-046	77/12/06	St. Helena, Ca.	
Hall, Lucinda	*H-047	77/00/00		***10MR 37-38***

1878

White, J.S./Children	*W-001	78/08/24	Battle Creek, Mi.	9MR 317-318
Brn. in Switzerland	B-002	78/08/29	Ballardvale, Ma.	TDG 249
Brn. in Switzerland	B-002a	78/08/29	Ballardvale, Ma.	***16MR 316-327***
Olmstead, Br.	O-003	78/11/24	Plano, Tx.	PM 279-280;1MCP 103;2MCP 437-438
White, W.C./White, Mary	*W-004a	78/01/01	To Healdsburg, Ca.	
White, W.C.	*W-004b	78/01/12	Healdsburg, Ca.	
White, Mary	*W-004c	78/01/14	Healdsburg, Ca.	3Bio 81
White, W.C./White, Mary	*W-004d	78/01/22	Healdsburg, Ca.	3Bio 81;10MR 12
White, W.C.	*W-005	78/01/24	Healdsburg, Ca.	
Children	*W-006	78/01/25	Healdsburg, Ca.	
Children	*W-007	78/02/10	Oakland, Ca.	
White, W.C.	*W-007a	78/00/00	Fragment	8MR 412
White, W.C.	*W-008	78/02/13	Oakland, Ca.	
White, W.C.	*W-009	78/02/19	Oakland, Ca.	
White, W.C./White, Mary	*W-010	78/02/21	Oakland, Ca.	

White, W.C./White, Mary	*W-011	78/02/23	Oakland, Ca.	
White, W.C.	*W-012	78/02/25	Oakland, Ca.	
White, W.C.	*W-013	78/02/27	Oakland, Ca.	
White, W.C.	*W-014	78/03/08	Oakland, Ca.	
White, W.C./White, Mary	*W-015	78/03/10	Oakland, Ca.	
White, W.C./White, Mary	*W-016	78/03/13	Healdsburg, Ca.	
Belden, F.E.	*B-017	78/03/14	Healdsburg, Ca.	***20MR 70***
White, W.C.	*W-018	78/03/20	Healdsburg, Ca.	6MR 305
White, W.C.	*W-019	78/03/31	Oakland, Ca.	
White, W.C./White, Mary	*W-020	78/03/00	San Francisco, Ca.	
White, W.C.	*W-021	78/04/05	Oakland, Ca.	
White, J.S.	*W-022	78/04/05	Oakland, Ca.	3Bio 82-83
White, W.C./White, Mary	*W-023	78/04/11	Oakland, Ca.	
White, W.C./White, Mary	*W-024	78/04/30	Healdsburg, Ca.	
Healey, Br.	*H-025	78/04/00	Healdsburg, Ca.	
Children	*W-026	78/05/02	Healdsburg, Ca.	
White, W.C./White, Mary	*W-027	78/05/05	Healdsburg, Ca.	
Hall, Sr.	*H-029	78/06/19	Salem, Or.	3Bio 85;5MR 178
White, J.E.	*W-030	78/06/20	Salem, Or.	OHC 32;5MR 178
White, J.S.	*W-031	78/06/20	Salem, Or.	3Bio 85;5MR 179
White, J.S.	*W-032	78/06/24	Salem, Or.	UL 189;3Bio 85,88;5MR 180-181; 10MR 38
White, J.E./White, Emma	*W-034	78/06/26	Salem, Or.	
White, J.S.	*W-035	78/06/27	Salem, Or.	***21MR 241-244***
White, W.C.	*W-036	78/06/28	Salem, Or.	5MR 181-182
White, J.S.	*W-037	78/06/28	Salem, Or.	UL 193;5MR 234;15MR 132
White, J.S.	*W-037a	78/07/08	Salem, Or.	
White, J.S.	*W-038	78/07/01	Salem, Or.	
White, J.S.	*W-039	78/07/08	Salem, Or.	3Bio 88;5MR 182;6MR 305
Kilgore, R.M.	*K-039a	78/07/08	Salem, Or.	***4T 321-330***
White, J.S.	*W-040	78/07/03	Salem, Or.	3Bio 86-89
White, J.S.	*W-040a	78/07/11	Steamer Idaho	5MR 182-183
White, W.C.	*W-041	78/07/22	Oakland, Ca.	
White, J.S.	*W-042	78/07/27	Oakland, Ca.	UL 222;3Bio 89
White, J.S.	*W-042a	78/07/00	Fragment	OHC 232
Hall, Sr.	*H-043	78/08/13	Rollinsville, Co.	3Bio 93
White, J.S.	*W-045	78/08/21	Cheyenne, Co.	11MR 56
White, J.S./Children	*W-046	78/08/26	Battle Creek, Mi.	
White, J.S.	*W-047	78/08/28	to Syracuse, NY	
White, J.S.	*W-048	78/08/28	Shawsheen Grove, Ma	
Smith, Uriah	*S-048a	78/00/00		
White, J.S.	*W-049	78/08/30	Ballardvale, Ma.	
White, J.S.	*W-049a	78/08/30	Ballardvale, Ma.	TDG 251
White, J.S.	*W-050	78/08/31	Ballardvale, Ma.	
Cook, Br-Sr.	*C-051	78/10/02	Battle Creek, Mi.	
Van Horn, Br-Sr.	*V-051a	78/00/00		
White, Mary	*W-052	78/11/08	Grand Prairie, Tx.	3Bio 102-103
White, W.C./White, Mary	*W-052a	78/11/09	Grand Prairie, Tx.	
White, W.C./White, Mary	*W-053	78/11/14	Plano, Tx.	
White, J.E.	*W-054	78/11/15	Plano, Tx.	3Bio 99-100
White, Mary	*W-055	78/11/20	Denison, Tx.	3Bio 103
White, Mary	*W-056	78/11/21	Denison, Tx.	3Bio 103
Children	*W-057	78/11/27	Dallas, Tx.	4MR 39-40
White, W.C.	*W-057a	78/12/03	Plano, Tx.	
White, W.C./White, Mary	*W-058	78/12/04	Denison, Tx.	3Bio 104-105
White, Mary	*W-058a	78/12/06	Denison, Tx.	
White, Mary	*W-059	78/12/07	Denison, Tx.	3Bio 106

White, Mary	*W-060	78/12/08	Denison, Tx.	
White, W.C.	*W-061	78/12/11	Denison, Tx.	
Children	*W-062	78/12/19	Denison, Tx.	
Family at Battle Creek/White, W.C./Mary	*W-063	78/12/26	Denison, Tx.	***14MR 318-321***
White, Emma	*W-064	78/12/03	Denison, Tx.	
White, W.C.	*W-065	78/04/02	Oakland, Ca.	6MR 305
White, J.E.	W-065a	78/12/05	Denison, Tx.	
Kellogg, J.H.	*K-066	78/02/08	Oakland, Ca.	HP 54
Andrews, J.N.	*A-071	78/12/05	Denison, Tx.	TDG 348;HP 272,371;5MR 437
White, J.S.	*W-072	78/09/20	Battle Creek, Mi.	

1879

Haskell, S.N.	H-001	79/01/27	Denison, Tx.	Ev 323-324;3MR 19-20;6MR 33-34,114; 16MR 68
White, J.E.	*W-001a	79/01/01	Denison, Tx.	
White, W.C./White, Mary	*W-002	79/01/02	Denison, Tx.	
Harris, Chapin	H-003	79/08/00	Ballardvale, Ma.	4MR 214-226;9MR 384
White, J.E.	*W-003a	79/01/06	Denison, Tx.	3Bio 104
White, W.C./White, Mary	*W-004	79/01/06	Denison, Tx.	3Bio 104
Fairfield, Br./Sprague, Br.	*F-004a	79/01/12	Denison, Tx.	TDG 20
King, Br.	K-005	79/07/00		OHC 225-226;4MR 99
White, W.C.	*W-005a	79/01/13	Denison, Tx.	3Bio 104
White, W.C.	*W-006	79/01/14	Denison, Tx.	
White, W.C./White, Mary	*W-007	79/01/16	Denison, Tx.	
White, W.C.	*W-008	79/01/19	Denison, Tx.	
White, J.E./White, Emma	*W-008a	79/01/20	Denison, Tx.	UL 34
White, W.C.	*W-009	79/01/22	Denison, Tx.	
Andrews, J.N.	*A-010	79/01/22	Denison, Tx.	HP 271
Children	*W-011	79/01/26	Denison, Tx.	
White, W.C./White, Mary	*W-012	79/02/11	Denison, Tx.	
Children	*W-013	79/02/11	Denison, Tx.	
White, J.E./White, Emma	*W-013a	79/02/11	Denison, Tx.	OHC 174,184;2MCP 663
White, J.E./White, Emma	*W-014	79/02/16	Denison, Tx.	
White, W.C./White, Mary	*W-015	79/02/20	Denison, Tx.	16MR 69
Matteson, Br.	*M-016	79/02/21	Denison, Tx.	TDG 60;4MR 207-210
Tay, Br.	*T-017	79/02/27	Denison, Tx.	
White, W.C./White, Mary	*W-018	79/02/25	Denison, Tx.	3Bio 104;10MR 7
White, J.E.	*W-019	79/03/22	Denison, Tx.	10MR 379
White, Mary	*W-020	79/05/20	Emporia, Ks.	3Bio 116-11760
White, W.C./White, Mary	*W-020a	79/05/03	Johnson Ranch	3Bio 110,112
Bourdeau, Br-Sr.	*B-021	79/06/28	Dunlap, Ia.	
White, J.E.	*W-022	79/07/01	Dunlap, Ia.	VSS 391-392;8MR 77
Walling, Addie/Walling, May	*W-022a	79/07/14	Sioux Falls, SD	5MR 191;11MR 140
White, J.E./White, Emma	*W-023	79/08/05	White's Ranch, Co.	4MR 210-214
Witham, Br.	*W-024	79/08/23	missing	
Morrison, Charlie and Emma	*B-026	79/09/12	Carthag, NY	TDG 264
Cornell, Br-Sr.	*C-027	79/09/25	Lyons, Mi.	
Walling, Mr.	*W-028	79/10/26	Battle Creek, Mi.	
White, J.E.	*W-029	79/11/10	fragment	2MCP 649-650;OHC 81;TDG 323
Mt. Pleasant Church	*B-031	79/09/00	Greenville, Mi.	
Daniells, A.G.	*D-032	79/07/17	Swan Lake	11MR 61-62
Johnson, Br.	*J-033	79/00/00		***19MR 55-61***
Children	*W-036	79/05/04	Stone Wall	3Bio 111
Cornell, Br-Sr.	*C-037	79/00/00		
Cornell, James	*C-038	79/01/16	Tx.	
Brn. [re Cornells]	*B-039	79/00/00		

Loughborough, J.N.	*L-040	79/00/00		ChL 68;8MR 105-106
Children	*W-041	79/01/29	Denison, Tx.	
White, J.E.	*W-042	79/11/21	Battle Creek, Mi.	TDG 334
White, W.C.	*W-043	79/00/00		
Glenn, W.N.	*G-044	79/00/00		
Donaldson, Edith	*D-045	79/03/22	Denison, Tx.	3Bio 108
Canright, Lucretia	*C-046	79/02/21	Denison, Tx.	***DG 217-219***
Walling, Mr.	W-047	79/11/12	Battle Creek, Mi.	
Stillman, Br-Sr.	*S-048	79/06/00		

1880

Canright, D.M.	C-001	80/10/15	Battle Creek, Mi.	***2SM 162-170***
Fairfield, W.	*F-001a	80/01/05	Battle Creek, Mi.	
Haskell, S.N.	*H-002	80/11/08	Battle Creek, Mi.	PM 332-333,335;3Bio 155
Haskell, S.N./Butler, G.I./Whitney, B.	H-002a	80/11/08	Battle Creek, Mi.	Variant of B-002-1880
Haskell, S.N.	H-003	80/11/17	Battle Creek, Mi.	3Bio 154-155
White, J.E.	*W-003a	80/02/03	Battle Creek, Mi.	3Bio 133
Haskell, S.N.	H-004	80/08/26	Boylston, Ma.	3MR 279
Brigs, Sr.	*B-004a	80/02/08	Battle Creek, Mi.	TDG 47;11MR 30-31
White, J.S.	W-005	80/03/18	Oakland, Ca.	7BC 903;3Bio 138-139;4MR 259-260; 11MR 24-27
White, J.S.	W-005a	80/02/14	Ligonier, In.	
Cornell, M.E.	*C-006	80/09/28		TSB 172-182;CTr 148
Bangs, Lizzie	*B-006a	80/02/26	To Ca.	***20MR 291-298***
Bangs, Lizzie	*B-006b	80/02/26	To Ca.	***20MR 299-306***
White, J.S.	*W-007	80/02/27	To Ogden, Ut.	
White, J.S.	*W-009	80/03/11	Oakland, Ca.	
White, J.S.	*W-010	80/03/12	Oakland, Ca.	
White, J.S.	*W-011	80/03/15	Oakland, Ca.	TDG 83
White, J.S.	*W-012	80/03/15	Boat Donohue	
White, J.S.	*W-013	80/03/17	Oakland, Ca.	11MR 63
White, J.S.	*W-016	80/03/24	Oakland, Ca.	TDG 92;OHC 296
White, W.C./White, Mary	*W-017	80/03/29	Woodland, Ca.	3MR 404;11MR 63
White, J.S.	*W-017a	80/04/01	Oakland, Ca.	10MR 70
White, J.S.	*W-018	80/04/02	Oakland, Ca.	
White, J.S.	*W-019	80/04/06	Oakland, Ca.	3Bio 133,136
White, J.S.	*W-020	80/04/07	Oakland, Ca.	***Test. of Jesus***, by F.M. Wilcox, ***149-151***
White, J.S.	*W-020a	80/04/13	Oakland, Ca.	
White, J.S.	W-021	80/04/15	Oakland, Ca.	9MR 97
White, J.S.	*W-022	80/04/16	Oakland, Ca.	UL 120;3Bio 140
White, J.S.	*W-023	80/04/17	Oakland, Ca.	3Bio 137
White, J.S.	*W-024	80/04/19	Oakland, Ca.	3Bio 136,140;5MR 236
White, J.S.	*W-025	80/04/23	Hanford/Lemoore	UL 127;11MR 63-64
White, J.S.	*W-026	80/04/23	Hanford/Lemoore	OHC 134,162;11MR 64
White, J.S.	*W-027	80/05/02	Lemoore	3Bio 135
White, J.S.	*W-027a	80/05/16	Walla Walla, Wa.	
White, J.S.	*W-028	80/05/20	Walla Walla, Wa.	UL 154
White, J.S.	*W-029	80/05/20	Milton, Or.	***21MR 206-212***
White, J.S.	*W-030	80/05/26	Milton, Or.	***21MR 245-251***
White, W.C.	*W-031	80/05/27	Milton, Or.	
Foss, Samuel/Foss, Mary	*F-032	80/06/01	to Portland, Or.	3Bio 140
White, J.E./White, Emma	*W-032a	80/06/14	Salem, Or.	16MR 210-211
White, J.S.	*W-033	80/06/06	Portland, Or.	
White, J.S.	*W-033a	80/06/23	Tto San Francisco	***16MR 149-151***
White, J.E.	*W-034	80/07/13	Auburn, Ca.	
White, J.S.	*W-035	80/07/23	Oakland, Ca.	11MR 65

Brn-Srs. at Woodland	*B-036	80/07/00	Oakland, Ca.	
Children	*W-037	80/07/28	Humboldt, Nv.	11MR 65-66
White, W.C./White, Mary	*W-038	80/08/01	Cheyenne, Nv.	***11MR 66-68***
Children	*W-039	80/08/19	Waterville, Me.	5MR 57-58
Children	*W-039a	80/08/26	Boylston, Ma.	
Children	*W-040	80/09/18	Clyde, Oh.	
White, W.C./White, Mary/Haskell, S.N.	*W-041	80/09/16	Buffalo, NY	3Bio 146-147
White, W.C./White, Mary	*W-042	80/09/22	Battle Creek, Mi.	3Bio 146-147;5MR 58-60;9MR 267
Children	*W-043	80/10/14	Battle Creek, Mi.	3Bio 148-149
Children	*W-044	80/10/20	Battle Creek, Mi.	
Children	*W-045	80/10/27	Battle Creek, Mi.	
White, W.C./White, Mary	*W-045a	80/10/30	Battle Creek, Mi.	
White, W.C./White, Mary	*W-045b	80/11/03	Battle Creek, Mi.	3Bio 149,154
White, W.C./White, Mary	*W-045c	80/11/07	Battle Creek, Mi.	3Bio 152
Sanborn, Br-Sr.	*S-046	80/10/30	Battle Creek, Mi.	
White, W.C./White, Mary	*W-048	80/11/22	Battle Creek, Mi.	
White, J.S.	*W-049	80/03/25	Oakland, Ca.	3Bio 136-137
Harris, Chapin	*H-050	80/09/00		4MR 226-228;9MR 384
Children	*W-051	80/12/20		3Bio 149
White, J.S.	*W-053	80/07/00		3Bio 137
Lily	*L-054	80/01/24	Battle Creek, Mi.	
Haskell, S.N.	*H-055	80/10/29	Battle Creek, Mi.	
White, J.E.	*W-056	80/01/29	Battle Creek, Mi.	3Bio 150-151
White, W.C.	*W-057	80/11/00	Battle Creek, Mi.	
Harris, Chapin	*H-058	80/01/12	Battle Creek, Mi.	LYL 68-69
Levitt, James	*L-059	80/06/08	Salem, Or.	TSB 19-23;LYL 36-37
Walling, Mr.	*W-060	80/00/00		
Harris, Chapin	H-061	80/09/09	Hornellsville, NY	4MR 223-226;9MR 384

1881

Haskell, S.N.	H-001	81/04/22	Battle Creek, Mi.	PM 328-329,352;3Bio 155-157;12MR 56
White, W.C./White, Mary	*W-001a	81/01/06	Battle Creek, Mi.	7MR 230-231
Haskell, S.N.	H-002	81/06/28	Battle Creek, Mi.	3Bio 153,161
Children	*W-002a	81/04/06	Battle Creek, Mi.	
Walling, Addie/Walling, May	*W-003	81/04/15	Battle Creek, Mi.	DG 196-198
White, J.E.	*W-003a	81/04/22	Battle Creek, Mi.	3Bio 157
White, W.C./White, Mary	*W-003b	81/04/19	Newton, Mi.	3Bio 156-157;6MR 306;14MR 282
Bourdeau, D.T.	*B-004	81/05/14	Battle Creek, Mi.	
Children	*W-004a	81/05/15	Battle Creek, Mi.	3Bio 158;6MR 306
Bourdeau, Br-Sr. A.C.	*B-005	81/05/21	Spring Arbor, Mi.	
White, W.C./White, Mary	*W-005a	81/06/14	Des Moines, Ia.	3Bio 158-159;6MR 306;9MR 99
White, J.E./White, Emma	*W-006	81/06/16	Hampton, Ia.	TDG 176;4MR 96
Butler, G.I./Haskell, S.N.	*B-008	81/06/20	Neenah, Wi.	3Bio 161;6MR 117
White, W.C./White, Mary	*W-008a	81/07/27	Charlotte, Mi.	3Bio 165,167
Br-Sr.	*B-009	81/10/20	Sacramento, Ca.	TDG 302;3Bio 173,180;2MR 249-250; 6MR 306-307
Brother	*B-010	81/10/26	Oakland, Ca.	
White, W.C.	*W-011	81/11/09	Healdsburg, Ca.	
White, W.C.	*W-012	81/11/09	Healdsburg, Ca.	
Smith, Uriah	*S-014	81/00/00		2MR 250
White, W.C./White, Mary	*W-015	81/03/15	Grand Ledge, Mi.	
White, W.C.	*W-016	81/09/08	White's Ranch, Co.	
White, W.C.	*W-017	81/09/12	White's Ranch, Co.	RY 161-163;3Bio 182-183
White, W.C.	*W-018	81/12/06	Healdsburg, Ca.	
White, W.C.	*W-019	81/12/07	Healdsburg, Ca.	
White, W.C.	*W-020	81/12/11	St. Helena, Ca.	

White, W.C.	*W-020a	81/12/14	St. Helena, Ca.	
White, W.C./White, J.E./White, Emma	*W-021	81/12/19	Napa, Ca.	

1882

Test. for Monterey Church	*B-001	82/00/00		Te 217-220;OHC 255,260
White, W.C.	*W-001a	82/02/07	Santa Rosa, Ca.	3Bio 194
Children	*W-001b	82/02/22	Santa Rosa, Ca.	
White, W.C.	*W-001c	82/02/23	Healdsburg, Ca.	
Children	*W-001d	82/02/24	Healdsburg, Ca.	
Chapman, Sr.	*C-001e	82/03/03	Oakland, Ca.	***DG 220-221***
White, W.C.	*W-002	82/03/10	Woodland, Ca.	
Smith, Uriah	S-002a	82/03/28	Healdsburg, Ca.	***PH117 19-41***
Brn-Srs. in Battle Creek	B-002b	82/06/20	Healdsburg, Ca.	***PH117 41-66***
Gage, Br.	*G-003	82/04/01	Healdsburg, Ca.	ChL 12
White, W.C./White, Mary	*W-003a	82/04/01	Healdsburg, Ca.	
White, W.C./White, Mary	*W-004	82/04/02	Healdsburg, Ca.	3Bio 195
Children	*W-005	82/04/03	Healdsburg, Ca.	2MR 250
White, W.C.	*W-006	82/04/04	Healdsburg, Ca.	
Brn-Srs. in Battle Creek	*B-007	82/04/08	Healdsburg, Ca.	
Children	*W-008	82/04/10	Healdsburg, Ca.	3Bio 195
White, W.C.	*W-009	82/04/16	Healdsburg, Ca.	3Bio 195
White, Mary	*W-010	82/05/02	Healdsburg, Ca.	
Butler, G.I./Stone, C.W./Oyen, A.B./Kellogg, J.H.	*B-011	82/05/05	Hanford, Ca.	11MR 202-203
Ings, Br-Sr.	*I-011a	82/05/08	Hanford, Ca.	
White, W.C.	*W-012	82/05/19	St. Helena, Ca.	
White, W.C./White, Mary	*W-013	82/05/21	St. Helena, Ca.	
White, W.C./White, Mary	*W-014	82/05/22	St. Helena, Ca.	2MR 250
White, W.C.	*W-015	82/05/23	St. Helena, Ca.	8MR 77
White, Mary	*W-016	82/05/31	Healdsburg, Ca.	
White, W.C.	*W-017	82/06/07	Healdsburg, Ca.	
White, W.C.	*W-018	82/06/13	Healdsburg, Ca.	
White, J.E.	*W-019	82/07/02	Oakland, Ca.	
Marshmeyer, Br-Sr.	*M-020	82/07/00	Healdsburg, Ca.	2SM 302-303
Ings, Br-Sr.	*I-020a	82/07/28	Oakland, Ca.	
Brn-Srs. in Battle Creek	*B-021	82/08/03	Oakland, Ca.	***PH155 1-12***
Children	*W-022	82/09/25	Healdsburg, Ca.	
White, W.C.	*W-023	82/12/01	Santa Rosa, Ca.	4MR 40;9MR 97
White, W.C.	*W-024	82/12/18	Healdsburg, Ca.	TDG 361;3Bio 220
Brownsberger, Sr.	*B-024a	82/10/00	Healdsburg, Ca.	
Brownsberger, Sr.	*B-025	82/10/00	St. Helena, Ca.	***DG 164-170***
White, W.C.	*W-026	82/12/04	Healdsburg, Ca.	
Edwards, W.H.	*E-027	82/04/20	Oakland, Ca.	
Edwards, W.H.	*E-028	82/09/00		
Edwards, W.H.	*E-029	82/06/14	Healdsburg, Ca.	10MR 386-387
Butler, G.I.	*B-030	82/07/12	Oakland, Ca.	3Bio 201;9MR 104-105
Davis, Marian	*D-031	82/03/16	Oakland, Ca.	
Review and Herald (Telegram)	*R-032	82/00/16	Oakland, Ca.	

1883

Andrews, J.N.	*A-001	83/03/29	Healdsburg, Ca.	TSB 34-35;2MCP 461,463;UL 102; OHC 363;Ev 96;3MR 318,337; 9MR 370;10MR 8
Whitney, B.L.	*W-002	83/03/30	Healdsburg, Ca.	10MR 8
Smith, Uriah	*S-003	83/07/31	Healdsburg, Ca.	3SM 350-351;8MR 64-65
Smith, Uriah	*S-003a	83/07/31	Healdsburg, Ca.	3MR 318-319

Brethren	B-005	83/11/00	Battle Creek, Mi.	***13MR 329-333***
Andrews, R.F.	*A-006	83/00/00		9MR 165-168
Kellogg, H.W.	K-007	83/00/00		3BC 1163;7BC 935;SD 271
White, W.C.	*W-008	83/01/04	Oakland, Ca.	3Bio 209
Andrews, J.N.	*A-009	83/03/17	Healdsburg, Ca.	TSB 34;3Bio 215
Bangs, Lizzie	*B-010	83/04/08	Oakland, Ca.	
Torr, Br.	*T-011	83/05/12	Lemoore, Ca.	TDG 141
Ings, Sr.	*I-013	83/07/03	Oakland, Ca.	3Bio 215
Smith, Br-Sr.	*S-014	83/08/08	Healdsburg, Ca.	***14MR 1-7***
Davis, Marian	*D-015	83/11/02	Battle Creek, Mi.	
Whalin, Br.	W-015a	83/11/18	Battle Creek, Mi.	3Bio 235,239
Butler, G.I./Members of the Board	*B-016	83/11/29	S. Lancaster, Ma.	
Morton Children	*M-017	83/00/00		OHC 264
White, W.C.	*W-019	83/02/06	Healdsburg, Ca.	
White, W.C.	*W-020	83/06/11	San Jose, Ca.	TDG 171
White, W.C.	*W-021	83/06/13	San Jose, Ca.	TDG 173
Children	*W-022	83/08/15	Laramie	11MR 68-70
Children	*W-023	83/08/18	Battle Creek, Mi.	3Bio 227
White, W.C./White, Mary	*W-024	83/08/23	Worcester, Ma.	ChL 43-44;2MR 250-251;10MR 339
White, W.C./White, Mary	*W-025	83/08/29	S. Lancaster, Ma.	
White, W.C./White, Mary	*W-026	83/09/03	Montpelier, Vt.	
White, W.C./White, Mary	*W-027	83/09/04	Montpelier, Vt.	2MR 251
Bourdeau, Mrs. A.C.	B-028	83/09/03	Montpelier, Vt.	

1884

Br-Sr.	B-002	84/02/17	Healdsburg, Ca.	***KC 68-70***
Friends at the Health Retreat	F-003	84/02/05	Healdsburg, Ca.	CD 173,405-409;2SM 283;4MR 383
Maxson, Br-Sr.	M-004	84/02/06	Healdsburg, Ca.	7MR 43;7MR 349
Sister	S-005	84/00/00		***CG 213 with 8MR 388-392***
Butler, G.I./Haskell, S.N.	B-006	84/01/20	St. Helena, Ca.	***21MR 325-328***
Smith, Br-Sr.	*S-007	84/06/17	Portland, Or.	3Bio 252;7MR 54;***LS 273***
Van Horn, I.D.	*V-008	84/02/26	Healdsburg, Ca.	
Haskell, S.N.	H-009	84/00/00	To San Francisco	9MR 9-10
Matteson, Br.	M-010	84/05/03	San Jose, Ca.	TDG 132;ChL 48-49;7MR 314-315;
Smith, Uriah	*S-011	84/02/19	Healdsburg, Ca.	3SM 96-98
Smith, Uriah	*S-011a	84/02/19	Healdsburg, Ca.	***19MR 77-80***
Brownsberger, Br-Sr.	*B-012	84/00/00	Healdsburg, Ca.	3SM 293-294;7MR 3-6
Butler, G.I.	*B-013	84/01/02	Healdsburg, Ca.	
Newton, Br-Sr.	*N-014	84/01/18	St. Helena, Ca.	UL 32
Rue, Br-Sr.	*R-015	84/01/20	Healdsburg, Ca.	
St. John, Br.	*S-016	84/03/26	Healdsburg, Ca.	
Hemstreet, Br-Sr.	*H-017	84/04/29	Oakland, Ca.	
Hemstreet, Br-Sr.	*H-018	84/04/30	Oakland, Ca.	
Smith, Br-Sr.	*S-019	84/06/15	Walla Walla, Wa.	***21MR202-205***
Haskell, S.N.	*H-019a	84/06/10	Walla Walla, Wa.	***21MR 198-201***
Smith, Uriah	*S-020	84/06/27	E. Portland, Or.	***20MR 356-360***
Haskell, S.N./Butler, G.I.	*H-021	84/07/10	Healdsburg, Ca.	3Bio 248;9MR 136
Ings, Sr.	*I-022	84/07/30	Oakland, Ca.	
Ings, Sr.	*I-022a	84/07/30	Oakland, Ca.	3Bio 244
Ings, Sr.	*I-023	84/08/04	Oakland, Ca.	
Jones, Br-Sr.	*J-024	84/08/10	Kansas City, Mo.	
Whitney, B.L.	*W-025	84/08/11	Kansas City, Mo.	
Bell, G.H.	*B-026	84/09/11	Portland, Me.	
Ings, Sr.	*I-027	84/09/17	S. Lancaster, Ma.	3Bio 261
Brisbin, W.L.	*B-028	84/11/18	Battle Creek, Mi.	
Salisbury, Br.	*S-029	84/11/20	Battle Creek, Mi.	2SM 329;OHC 317

Savage, Adeline	*S-030	84/11/21	Battle Creek, Mi.	***DG 198-200***
Children	*W-036	84/01/15	St. Helena, Ca.	
McEnterfer, Sara?	*M-037	84/02/14	Healdsburg, Ca.	3Bio 241
White, W.C.	*W-038	84/02/14	Healdsburg, Ca.	
White, W.C.	*W-039	84/02/21	Healdsburg, Ca.	
White, W.C.	*W-040	84/02/29	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-041	84/02/29	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-042	84/03/16	Healdsburg, Ca.	
White, W.C.	*W-043	84/03/18	Healdsburg, Ca.	
Children	*W-044	84/03/27	Healdsburg, Ca.	3Bio 242
White, W.C.	*W-045	84/03/27	Healdsburg, Ca.	
White, W.C.	W-046	84/04/26		
Children	*W-047	84/05/15	Los Angeles, Ca.	3Bio 246
White, W.C.	*W-048	84/07/07	Healdsburg, Ca.	
Children	*W-049	84/08/10	Kansas City, Mo.	11MR 145-146
White, W.C./White, Mary	*W-050	84/08/13	Kansas City, Mo.	
White, W.C./White, Mary	*W-051	84/08/16	Marshalltown, Ia.	
White, W.C.	*W-052	84/08/20	Syracuse, NY	
White, W.C./White, Mary	*W-053	84/08/20	Syracuse, NY	TSB 202;12MR 269
White, W.C./White, Mary	*W-054	84/08/22	Syracuse, NY	
Children?	*W-054a	84/05/09	Benecia, Ca.	***19MR 283-286***
White, W.C./White, Mary	*W-055	84/08/24	Syracuse, NY	
White, W.C./White, Mary	*W-056	84/08/24	Syracuse, NY	
Children	*W-057	84/09/01	Worcester, Ma.	3SM 112-113
Children	*W-058	84/09/09	Burlington, Vt.	
White, W.C.	*W-059	84/09/11	Portland, Me.	3SM 111;3Bio 262
Children	*W-060	84/09/16	S. Lancaster, Ma.	3Bio 262
White, John	*W-061	84/11/27	Battle Creek, Mi.	3Bio 270;6MR 307
White, W.C.	*W-062	84/12/18	Healdsburg, Ca.	
White, W.C./White, Mary	*W-063	84/08/00	To Reno, Nv.	***11MR 146-148***
Osborn, Br.	*O-065	84/02/07	St. Helena, Ca.	HP 305;12MR 42
Brn-Srs. in Monterey	*B-066	84/00/00		***5T 341-348***

1885

Directors of the Sanitarium at Battle Creek	B-001	85/11/03	Christiania, Norway	MM 211;11MR 78-79
Andrews, Edith	*A-004	85/11/21	Basel, Switz.	OHC 158;2MCP 632;TMK 95
Butler, G.I.	B-005	85/10/31	Christiana, Norway	***TM 297-300***
Andrews, Edith	A-006	85/00/00		***10MR 53-58***
Bourdeau, Daniel	B-007	85/02/10	Healdsburg, Ca.	UL 55;VSS 216
Starr, G.B.	S-008	85/03/13		
Waggoner, Br. [J.H.]	*W-010	85/11/04	Christiania, Norway	TSB 182-184;5MR 243,245
A, Br.	A-010a	85/00/00		
Butler, G.I./Haskell, S.N.	B-012	85/10/28	Orebro, Sweden	***SpTA #6 61-67***
Church at St. Claire, Nevada	B-014	85/03/13		OHC 34,94;TDG 81;1MCP 321;2MCP 691
Waggoner, J.H./Jones, C.H.	W-015	85/03/07	Healdsburg, Ca.	***20MR 48-50***
Andrews, Edith	*A-016	85/01/15	Healdsburg, Ca.	
Andrews, Edith	*A-017	85/02/10		
Burgis, Br.	*B-018	85/01/20	Healdsburg, Ca.	
Smith, Br-Sr.	*S-019	85/03/23	Healdsburg, Ca.	5MR 175
Friends at Healdsburg	*B-020	85/07/14	Modesto, Ca.	
Waggoner, Sr. [E.J.?]	*W-021	85/08/20	Great Grimsby, Eng.	
Gibbs, Dr.	*G-022	85/09/05	Basel, Switz.	EGWE 35,40,43-44,46
Butler, G.I.	*B-023	85/10/01	Basel, Switz.	***15MR 345-370***
Bourdeau, Daniel	*B-024	85/11/23	Basel, Switz.	8MR 106-107
Vaucher, Jules Alfred	*V-025	85/12/16	Geneva, Switz.	LYL 47-48;8MR 429-430

n.a. [re Edith Andrews]	*B-026	85/12/24	Basel, Switz.	EGWE 89
Walling, Addie	*W-028	85/11/03	Christiania, Norway	***DG 159-160***
White, W.C.	*W-029	85/02/15	St. Helena, Ca.	
White, W.C./White, Mary	*W-030	85/02/16	Healdsburg, Ca.	
White, W.C./White, Mary	*W-031	85/02/17	Healdsburg, Ca.	
White, W.C.	*W-032	85/02/19	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-033	85/02/20	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-034	85/02/22	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-035	85/11/17	Gytteborg, Sweden	3Bio 327-328
White, W.C.	*W-036	85/11/20	Basel, Switz.	***20MR 45-47***
White, W.C.	*W-037	85/11/23	Basel, Switz.	***17MR 323-328***
White, J.E./White, W.C.	*W-038	85/12/22	Basel, Switz.	3Bio 337-338;8MR 445
White, W.C.	*W-039	85/12/30	Basel, Switz.	
Davis, Marian	*D-040	85/07/30	Rome, NY	

1886

White, J.E./White, Emma	*W-002	86/06/24	Orebro, Sweden	TDG 184;3MR 393-399
Vaucher, Br.	V-003	86/00/00		***18MR 303-320***
Oviatt, Br.	O-005	86/09/09	Basel, Switz.	***17MR 140-145***
Kellogg, J.H.	K-006	86/12/30		Ev 69;6MR 256-260
Kellogg, J.H.	K-007	86/04/26	Torre Pellice	ChL 45-48;3Bio 342
Ings, Br-Sr.	I-007a	86/08/11	Basel, Switz.	***21MR 306-309***
Kellogg, J.H.	K-008	86/07/16	to Copenhagen	UL 211;11MR 299-300
Harmon, Br-Sr.	H-009	86/02/08	Basel, Switz.	***21MR 329-331***
Gibbs, Dr.	G-010	86/12/01		
Gibbs, Dr.	G-011	86/04/05	Basel, Switz.	TDG 104;3Bio 341
Daniels, Br-Sr. E.P.	D-011a	86/08/06	Basel, Switz.	***21MR 332-335***
Daniels, Br-Sr. E.P.	D-011b	86/08/06	Basel, Switz.	
Chapman, Sr.	C-012	86/12/27	Basel, Switz.	4BC 1161;6MR 256
Bourdeau, Br-Sr.	B-013	86/08/22	Basel, Switz.	Ev 646-647
Gibbs, Dr./Burke, Dr.	B-016	86/05/15	Basel, Switz.	SD 82,331;TDG 144
n.a.	B-017	86/12/01		TMK 301;TDG 349;1MCP 104
Rice, J.D.	*R-018	86/03/12	Basel, Switz.	3Bio 340-341
Haskell, S.N.	*H-019	86/07/12	Christiania, Norway	EGWE 206;4MR 327-328;6MR 92-94
White, Mary	*W-019a	86/07/12	Christiania, Norway	EGWE 203
Bourdeau, A.C.	B-020	86/01/25	Basel, Switz.	
Brn-Srs. in Healdsburg	B-021	86/07/09	Christiania, Norway	See 5T 477-490;5MR 242
Gibbs, Dr.	G-022	86/09/19	Great Grimsby, Eng.	UL 276
Albert [Vuilleumier?]	A-023	86/09/23	Great Grimsby, Eng.	AH 46;LYL 21-22
White, Mary	*W-023a	86/09/23	Great Grimsby, Eng.	EGWE 224
Managers of the Health Retreat	*B-024	86/09/19	Great Grimsby, Eng.	
Bourdeau, D.T.	B-025	86/01/10	Basel, Switz.	
Vuilleumier, Br.	V-028	86/02/09	Basel, Switz.	
Hanson, Br-Sr.	H-029	86/02/07	Basel, Switz.	EGWE 153
Browsnberger, Br.	*B-029a	86/02/07	Basel, Switz.	
Bourdeau, D.T.	*B-030	86/02/10	Basel, Switz.	
Bourdeau, Augustin	B-031	86/02/11	Basel, Switz.	EGWE 174
Kellogg, J.H.	K-032	86/02/17		3Bio 340;EGWE 153
Bourdeau, A.C.	B-033	86/02/27	Basel, Switz.	1MCP 101;2MCP 399,592,656,801; VSS 323-324
Butler, G.I.	B-034	86/03/01	Basel, Switz.	PM 230;PH102 15-17;SpM 132-134
Butler, G.I.	B-034a	86/03/01	Basel, Switz.	PC 364-379
Bourdeau, D.T.	B-035	86/03/07	Basel, Switz.	EGWE 171
Lockwood, Br-Sr.	L-036	86/03/16	Basel, Switz.	
Bourdeau, A.C.	B-037	86/03/18	Basel, Switz.	
White, J.E./White, Emma	*W-038	86/03/28	Basel, Switz.	EGWE 172-173

White, Mary	*W-038b	86/06/27	Orebro, Sweden	3Bio 346;5MR 190
Henry, A.R.	*H-039	86/03/28	Basel, Switz.	5MR 441-442;PH102 17-18
Bourdeau, Br-Sr.	B-040	86/04/04	Basel, Switz.	
Sharp, Br.	S-041	86/04/07	Basel, Switz.	TSB 203
Ramsey, Br.	*R-042	86/04/07	Basel, Switz.	5T 651-654;UL 111;3SM 228
Matteson, Br.	M-043	86/04/13	Basel, Switz.	***17MR 98-106***
Littlejohn, Br-Sr.	L-044	86/05/10	Basel, Switz.	5MR 275-276
Vuilleumier, Br-Sr.	V-045	86/05/12	Basel, Switz.	
Bourdeau, Br. [D.T.]	B-047	86/06/05	Basel, Switz.	***6MR 178-188***
Bourdeau, Br. [D.T.]	B-047a	86/06/05	Basel, Switz.	8MR 328-330
Brn. Engaged in Labor in Nimes	B-048	86/08/24	Basel, Switz.	***17MR 67-74***
Conradi, L.R.	C-049	86/08/30	Basel, Switz.	***21MR 219-221***
Ertzenberger, Br.	*E-050	86/09/05	Basel, Switz.	
Butler, G.I.	B-051	86/09/06	Basel, Switz.	***21MR 378-387***
Bourdeau, A.C.	B-052	86/11/20	Lausanne, Switz.	AH 307;3SM 53
White, W.C.	*W-052a	86/11/20	Lausanne, Switz.	
Babcock, Br-Sr.	B-053	86/11/22	Lausanne, Switz.	
Stewart, Sr.	S-054	86/04/04		TDG 103
Butler, G.I./Haskell, S.N.	B-055	86/12/08	Basel, Switz.	***12MR 318-328***
Butler, G.I.	*B-056	86/12/13	Basel, Switz.	Ev 373-375
Rice, Br./Gibbs, Br.	*R-057	86/12/17	Basel, Switz.	CD 211-212;7MR 370;9MR 113-114;
Loughborough, J.N.	L-058	86/12/20		
Smith, Hubbel	S-059	86/12/20		Ev 449-451
Corliss, John/Corliss, Julia	C-060	86/12/25	Tramelan	Ev 84-85,340;UL 373;EGWE 249;5MR 328-329; 6MR 64,196
Church, Br.	C-061	86/12/20		CD 289;7MR 296-297
Kellogg, J.H.	K-062	86/08/02	Basel, Switz.	14MR 26-30;CTr 354
Brn. Having the Responsibilities of the Work of God	B-063	86/11/28	Basel, Switz.	***16MR 136-142***
Kellogg, J.H.	K-064	86/00/00		ChL 55;11MR 300-301
Chapman, Sr.	C-065	86/12/31		***5T 542-549***
Laborers at Lausanne	B-066	86/00/00		3SM 24-25
Laborers at Lausanne	B-066a	86/00/00		
Bourdeau, Br-Sr.	B-068	86/03/28	Basel, Switz.	
Brn. in New York	B-070	86/12/27	Basel, Switz.	***PH039 3-13***
Matteson, Br-Sr.	*M-072	86/01/02	Basel, Switz.	EGWE 79
White, W.C.	*W-072a	86/01/04	Basel, Switz.	EGWE 149-150
Butler, G.I.	*B-073	86/01/16	Basel, Switz.	TSB 184-185;10MR 388
Chittenden, Sr.	*C-074	86/01/25	Basel, Switz.	
Brethren	*B-075	86/02/23	Basel, Switz.	
Loughborough, J.N./Jones, A.T./Waggoner, E.J./J.H.	*B-076	86/04/00		***21MR 147-149***
Butler, G.I.	*B-077	86/04/05	Basel, Switz.	
Ings, Br-Sr.	*I-078	86/05/26	Chaux-de-Fonds	***21MR 312-314***
Littlejohn, Br-Sr.	*L-079	86/06/28	Orebro, Sweden	
Church at Healdsburg	*B-080	86/07/09	Christiania, Norway	
Oyen, Br.	*O-081	86/07/23	Copenhagen	
Decker, Br.	*D-082	86/02/10	Basel, Switz.	TSB 204-206
Charles	*C-083	86/00/00		
Butler, G.I./Haskell, S.N.	*B-084	86/09/14	Basel, Switz.	6MR 94;10MR 267-268
Children	*W-084a	86/09/16	Great Grimsby, Eng.	
Smith, Uriah	*S-085	86/07/24	Copenhagen	UL 219;6MR 144
Walling, Addie	*W-091	86/01/01	Basel, Switz.	EGWE 148
Walling, Addie	*W-092	86/01/29	Basel, Switz.	TDG 37
Smith, Uriah	*S-092a	86/03/00		
Children	*W-093	86/08/02	Basel, Switz.	
n.a.	*W-094	86/01/31		3Bio 339
Walling, Addie	*W-095	86/02/16	Basel, Switz.	DG 189-190;3Bio 340;EGWE 153;9MR 383
Walling, Addie	*W-096	86/03/23	Geneva, Switz.	3Bio 341

White, J.E./White, Emma	*W-097	86/04/29	Turin, Italy	LDE 42,278;EGWE 186-187
White, J.E./White, Emma	*W-098	86/05/09	Basel, Switz.	
White, J.E./White, Emma	*W-099	86/06/18	Orebro, Sweden	TDG 178;3MR 399
White, J.E./White, Emma	*W-100	86/06/28	Orebro, Sweden	
Walling, Addie	*W-101	86/07/21	Copenhagen	EGWE 209;8MR 79;10MR 380
White, J.E./White, Emma	*W-102	86/07/25	Copenhagen	6MR 143;8MR 104-105;10MR 380-381
White, J.E./White, Emma	*W-103	86/07/27	Cologne, Germany	
White, J.E./White, Emma	*W-104	86/07/28	Basel, Switz.	
White, J.E./White, Emma	*W-105	86/08/11	Basel, Switz.	EGWE 211-212;5MR 184
Walling, Addie	*W-106	86/08/16	Basel, Switz.	EGWE 212
Walling, Addie	*W-107	86/09/10	Basel, Switz.	
Foss, Br-Sr.	*F-108	86/10/28	Nimes, France	***17MR 75-82***
Children	*W-108a	86/10/00	Fragments	3MR 64
Walling, Addie	*W-109	86/11/01	Nimes, France	
White, W.C./White, Mary	*W-110	86/11/04	Torre Pellice	EGWE 237-238;8MR 354
Meyrat, Adolphe	*M-111	86/00/00		
Bourdeau, A.C./Bourdeau, D.T.	*B-112	86/00/00		
White, J.E./White, Emma	*W-113	86/07/11	Fragment	***21MR 340-345***
Butler, G.I.	*B-114	86/10/12	London, Eng.	3Bio 353-355
Butler, G.I.	*B-115	86/11/24	Basel, Switz.	3Bio 358
n.a./Butler, G.I.?	*B-116	86/12/00	Fragment	
Butler, G.I.	*B-117	86/06/25	Orebro, Sweden	EGWE 197;ChL 44
Vuilleumier, Br-Sr.	*V-118	86/06/03	Basel, Switz.	
Walling, Addie	*W-119	86/05/30	Chaux-de-Fonds	
Butler, G.I.	B-120	86/01/02	Basel, Switz.	
California Conference	B-121	86/07/07	Christiania, Nor.	***PUR 9/4/1913***
Children	W-122	86/08/11		

1887

n.a.	S-001	87/06/03	Copenhagen	LYL 83-84
White, Mary	*W-001a	87/06/03	Copenhagen	
White, Mary	*W-001b	87/06/05	London, Eng.	
Rice, Br./Gibbs, Br./Loughborough, J.N.	R-002	87/03/16	Basel, Switz.	
Oyen, Sr.	O-003	87/06/09	Moss, Norway	
Maxson, Br-Sr.	M-004	87/02/25	Basel, Switz.	
Maxson, Br-Sr.	M-005	87/03/24	Basel, Switz.	
Maxson, Br-Sr.	M-006	87/05/20	Basel, Switz.	
Maxson, Br-Sr.	*M-007	87/04/16	Basel, Switz.	3SM 52-53
Lockwood, Br-Sr.	L-008	87/02/11	Basel, Switz.	TDG 50
Kellogg, J.H.	*K-009	87/04/15	Basel, Switz.	CD 105-106,345;2MR 142-144;5MR 23-25
Kellogg, J.H.	K-010	87/02/23	Basel, Switz.	CW 127-128;TDG 62;BCL 8-10
Burke, Dr.	B-011	87/03/10	Basel, Switz.	OHC 177
Boyd, Br.	B-012	87/06/25	Stockholm, Sweden	TSA 14-20;CD 309;6MR 308;7MR 322-323
Butler, G.I./Smith, Uriah	B-013	87/04/05	Basel, Switz.	***16MR 281-286***
Robinson, Br./Boyd, Br.	*B-014	87/06/18	Moss, Norway	***TSA 7-13***
Brn. in Europe	B-015	87/08/06	Atlantic Ocean	***3MR 5-10***
White, Mary/White, Emma	*W-015a	87/08/14	New Bedford, Ma.	
Butler, G.I.	*B-016	87/04/21	Basel, Switz.	TSB 239-242
Butler, G.I.	B-016a	87/04/21	Basel, Switz.	***16MR 338-339***
Andrews, Br-Sr.	A-017	87/09/06	Battle Creek, Mi.	3SM 64-66
Brn-Srs. in St. Helena	B-019	87/10/24	St. Helena, Ca.	
Haskell, S.N.	H-020	87/01/14	Basel, Switz.	***21MR 315-318***
Canright, D.M.	*C-022	87/04/20		5T 621-628
Haskell, S.N.	H-023	87/12/08		3Bio 377;12MR 210-211
White, Mary	*W-023a	87/12/11	Healdsburg, Ca.	FBS 2
White, W.C.	*W-023b	87/12/12	Healdsburg, Ca.	3Bio 378

Haskell, S.N.	H-024	87/02/07	Tramelan, Switz.	
Underwood, Br.	U-025	87/03/24	Basel, Switz.	
Covert, Br./Indiana Conference	C-026d	87/09/27	Grand Rapids, Mi.	CM 66;HP 172,195-197,199;1MCP 104-105, 226-227,235-237;6MR 165
Ballou, George	*B-027	87/04/03	Basel, Switz.	
Rice, Br.	*R-030	87/06/11	Norway	3SM 43-44;ML 235,242;MM 166,172,207, 212-213;TSB 147;WM 168
Bourdeau, Martha	B-031	87/01/01	Basel, Switz.	TDG 9
Jones, C.H.	J-032	87/01/31	Basel, Switz.	
Loughborough, J.N.	L-034	87/02/05	Tramelan, Switz.	PM 226-227;LDE 34-35;3Bio 359
Loughborough, J.N.	*L-034a	87/02/11	Basel, Switz.	
Bourdeau, Martha	B-035	87/02/06	Basel, Switz.	DG 145-149
Frey, Henri	*F-036	87/02/10	Basel, Switz.	***18MR 254-262***
Waggoner, E.J./Jones, A.T.	W-037	87/02/18	Basel, Switz.	***15MR 18-28***
n.a. [Sister]	S-038	87/02/24	Basel, Switz.	TDG 63
Bourdeau, D.T.	B-039	87/00/00		***20MR 132-139***
Bourdeau, D.T.	B-039a	87/00/00	Chaux de Fonds	
Underwood, Br./Farnsworth, Br.	*U-040	87/04/13	Basel, Switz.	
Wilcox, Br-Sr.	*W-041	87/04/12	Basel, Switz.	
Butler, G.I.	*B-042	87/04/13	Basel, Switz.	
Brown, Br.	B-043	87/04/15	Basel, Switz.	***21MR 412-413***
Trustees of the Pacific Publishing House	B-044	87/04/19	Basel, Switz.	2SM 209;4MR 117-118;see 5T 580-586
Kellogg, J.H.	K-046	87/04/22	Basel, Switz.	TDG 121;LDE 173;11MR 302
Frey, Henri	F-047	87/05/07	Basel, Switz.	
Frey, Henri [edited copy]	F-047a	87/05/07	Basel, Switz.	
Frey, Henri	F-048	87/07/19	Grimsby, Eng.	
Frey, Henri	F-049	87/07/21	Grimsby, Eng.	See 5T 508-516
Haskell, S.N.	H-050	87/09/01	Battle Creek, Mi.	3MR 20-21;6MR 34-35,123-125; 7MR 244-245
Rice, Br./Gibbs, Br.	B-051	87/10/28		
White, Mary	*W-051a	87/10/30	Oakland, Ca.	
White, Mary	*W-051b	87/11/06	Los Angeles, Ca.	
White, Mary	*W-051c	87/11/19	Oakland, Ca.	3Bio 376
Rice, J.D.	*R-051d	87/10/28	Oakland, Ca.	
Rice, J.D.	R-051e	87/11/20	Oakland, Ca.	
Brn-Srs. Attending April Meeting at Oakland	B-053	87/03/01	Basel, Switz.	3SM 154-155;CG 234;5MR 124;6MR 11-13; see 5T 532-541
Gibbs, Dr.	*G-055	87/06/00	Stockholm	
Durland, Br./John, Br.	B-057	87/07/23	Grimsby, Eng.	***21MR 301-303***
Brn-Srs.	B-058	87/00/00		
Jones, Charles	*J-060	87/02/12	Basel, Switz.	
Butler, G.I.	*B-061	87/04/05	Basel, Switz.	
Gibbs, Dr.	*G-062	87/04/07	Basel, Switz.	
Oyen, Br.	*O-063	87/05/31	Vohwinkel, Prussia	***16MR 254-255***
Ings, Jenny	*I-064	87/08/03	Hotel Liverpool	
Ings, Sr.	*I-065	87/08/04	Atlantic Ocean	3Bio 373
Ings, Sr.	*I-066	87/08/17	New Bedford, Ma	
Patchen, D.H.	*P-067	87/08/21	New Bedford, Ma.	
White, Mary/White, Emma	*W-067a	87/08/25	Springfield, Il.	
Ings, Br-Sr.	*I-068	87/00/00		
Gilmore, Br.	*G-069	87/09/14	Battle Creek, Mi.	
White, J.E./White, Emma	*W-081	87/01/19	Basel, Switz.	TDG 27
White, J.E./White, Emma	*W-082	87/04/18	Basel, Switz.	TDG 117;3Bio 362
Children	*W-083	87/05/28	Vohwinkel, Germany	***16MR 251-253***
White, W.C./White, Mary	*W-084	87/06/24	Stockholm, Sweden	
Children	*W-085	87/06/30	Kittering, Eng.	***21MR 310-311***
Belden, Hattie	*B-086	87/08/26	Springfield, Il.	

Ketchum, Br-Sr.	*K-088	87/12/22	Healdsburg, Ca.	
n.a.	*B-089	87/05/27	Cologne, Germany	***16MR 250***
White, W.C./White, Mary	*W-090	87/07/20	Grimsby, Eng.	3Bio 372
Kellogg, Br-Sr. [J.H.]	K-091	87/01/01		UL 15;OHC 10; HP 245;ML 338
Brn-Srs. in California	B-092	87/04/13	Basel, Switz.	

1888

Walling, Fred	W-001	88/05/28	Reno, Nv.	
Walling, Fred	*W-001a	88/05/20	St. Helena, Ca.	***11MR 149-150***
Walling, Fred	W-002	88/04/13	Healdsburg, Ca.	8MR 109-110
Prescott, Br-Sr.	P-004	88/09/10	Healdsburg, Ca.	5MR 18;10MR 345
Morse, Br.	*M-005	88/12/26	Battle Creek, Mi.	***19MR 300-305***
Knight, Br-Sr.	K-006	88/01/18	Healdsburg, Ca.	
Healey, Br.	H-007	88/12/09	Battle Creek, Mi.	***1888 186-189***
Gibbs, Dr.	G-008	88/00/00		TSB 158-163;8MR 431-433;9MR 370
Daniels, Br-Sr. [E.P.]	*D-009	88/08/10	Healdsburg, Ca.	***PH096 57-63***
Daniels, Br-Sr. [E.P.]	D-010	88/04/00	Healdsburg, Ca.	***PH096 8-22***
Daniels, E.P.	D-011	88/07/06	Fresno, Ca.	***PH096 46-53***
Daniels, E.P.	D-012	88/07/01	Burrough Valley	***PH096 53-56***
Rice, Br.	*R-012a	88/03/00	Selma, Ca.	2BC 1013;CTr 142
Daniels, E.P.	D-013	88/07/03	Burrough Valley	***PH096 39-46***
Burke, Dr.	B-014	88/03/19	Fresno, Ca.	
Brn-Srs. in Illinois	B-015	88/12/14	Battle Creek, Mi.	See RH 12/18/1888
Rice, Br.	R-016	88/04/30	Oakland, Ca.	***21MR 157-170***
Butler, Br-Sr.	B-018	88/12/11	Battle Creek, Mi.	***1888 190-195***
Brn. Assembling in General Conference	B-020	88/08/05	Healdsburg, Ca.	***1888 38-46***
Brn. Assembling in the Week of Prayer	B-020a	88/08/05	Healdsburg, Ca.	***1888 196-202***
Butler, G.I.	B-021	88/10/14	Minneapolis, Mn.	***1888 85-106***
Butler, G.I.	B-021a	88/10/15	Minneapolis, Mn.	***1888 107-116***
Daniels, Br-Sr. [E.P.]	D-023	88/04/24	Oakland, Ca.	***PH096 22-39***
Haskell, S.N.	H-024	88/01/24	Healdsburg, Ca.	OHC 82;HP 107;3MR 21-22,279-280
White, Mary	*W-024a	88/02/06	Healdsburg, Ca.	
Haskell, S.N./Ings, Br-Sr.	H-025	88/02/13	Healdsburg, Ca.	***21MR 321-324***
Rice, Br.	R-026	88/02/20	Healdsburg, Ca.	MM 171
Haskell, S.N.	H-027	88/05/29	Reno, Nv.	TSB 155;VSS 344;3Bio 383
White, Mary	W-027a	88/05/29	Reno, Nv.	3Bio 383
Burke, Br.	B-028	88/04/05	Fresno, Ca.?	3SM 63-64;1MCP 45,271-272;2MCP 643; 8MR 107-109
Butcher, Br-Sr.	B-030	88/03/01	St. Helena, Ca.	***18MR 321-330***
Butcher, Br-Sr.	B-031	88/03/02	Healdsburg, Ca.	
Butler, G.I.	*B-032	88/03/08	Lemoore, Ca.	
Church, Br.	*C-033	88/03/21	Fresno, Ca.	***20MR 363-372***
Church, Br.	C-033a	88/03/21	Fresno, Ca.	See 20MR 363-372
Belden, Charlie	*C-034	88/06/08	Fresno, Ca.	
Snook, Edward	*S-035	88/06/09	Fresno, Ca.	
Cody, Br.	*C-036	88/06/28	Burrough Valley	WM 218-219
n.a. [Sister]	*S-038	88/08/11	Healdsburg, Ca.	***16MR 174-179***
Harper, Sr.	H-039	88/08/29	Healdsburg, Ca.	***19MR 217-221***
Harper, Br.	H-040	88/08/29	Healdsburg, Ca.	***13MR 296-298***
Brn-Srs. at Fresno	*B-041	88/07/07	Burrough Valley	***13MR 232-237***
Brn-Srs. at Fresno	*B-041a	88/07/07	Burrough Valley	10MR 71
Kellogg, J.H.	K-042	88/09/12	Healdsburg, Ca.	
Carpenter, Br-Sr.	C-043	88/11/15	Battle Creek, Mi.	
Frisbie, Br.	F-046	88/12/30	Battle Creek, Mi.	5MR 349
n.a. [Brother]	B-047	88/03/00		6MR 150-152
Lamson, D.H.	L-048	88/12/13	Battle Creek, Mi.	CS 254-255;2MCP 767;OHC 335;UL 361;

				CG 135-136
n.a. [Sister]	B-049	88/00/00		OHC 119
Ballou, George	*B-051	88/01/01	Healdsburg, Ca.	OHC 140;1MCP 32-33
White, Mary	*W-051a	88/01/04	Healdsburg, Ca.	
Butler, G.I.	*B-053	88/02/10	Healdsburg, Ca.	***20MR 373-377***
Butler, G.I.	*B-054	88/03/23	Salmar, Ca.	
Maxson, Dr.	*M-055	88/04/03	Burrough Valley	
Friends at St. Helena	*W-055a	88/04/04	Burrough Valley	3Bio 379
Burke, Br.	*B-056	88/05/28	Reno, Nv.	UL 162
Harper, Sr.	*H-057	88/06/08	Fresno, Ca.	***TSB 54-57***
Kellogg, Br-Sr. [J.H.?]	*K-058	88/06/22	Borrough Valley	
Butler, Br-Sr.	*B-059	88/08/01	Healdsburg, Ca.	FBS 2
Daniels, E.P.	*D-060	88/08/12	Healdsburg, Ca.	
Daniels, Br-Sr. [E.P.]	*D-061	88/08/24	Healdsburg, Ca.	
Roth, Mary	*R-062	88/09/00	Healdsburg, Ca.	
Lucas, Br.	*L-063	88/10/15	Minneapolis, Mn.	
Collie, Br-Sr. [Joseph]	*C-064	88/11/05	Minneapolis, Mn.	OHC 239;12MR 42
White, Mary	*W-071	88/01/08	Healdsburg, Ca.	
Walling, Fred	*W-072	88/03/02	Healdsburg, Ca.	
White, Mary	*W-072a	88/03/06	Healdsburg, Ca.	
White, W.C.	*W-073	88/04/08	Fresno, Ca.	
Scott, Sr.	*S-074	88/04/00	Oakland, Ca.	OHC 239
Scott, Sr.	*S-075	88/05/04	St. Helena, Ca.	3Bio 383
Lockwood, Br-Sr./Bolton, F./Davis, M./Walling, M.	*L-076	88/05/24	Reno, Nv.	DG 175-179
White, Mary/McComber, Sr.	*M-078	88/07/27	Healdsburg, Ca.	3Bio 383
White, Mary	*W-078a	88/07/22	Fresno, Ca.	
White, W.C./White, Mary	*W-079	88/08/17	Healdsburg, Ca.	
White, Mary	*W-080	88/10/08	Kansas City	3Bio 387
White, Mary	*W-081	88/10/09	Minneapolis, Mn.	***1888 66-68***
White, Mary	*W-082	88/11/04	Minneapolis, Mn.	***1888 182-185***
White, Mary	*W-082a	88/11/29	Battle Creek, Mi.	3Bio 419
Caldwell, Dr./Gibbs, Dr.	C-085	88/05/10	Healdsburg, Ca.	7MR 224-225;8MR 330-331;13MR 371-372
White, Mary	*W-086	88/05/11	Healdsburg, Ca.	
Maxson, Br-Sr.	M-087	88/01/21	Healdsburg, Ca.	

1889

White, W.C.	W-001	89/04/07	Chicago, Il.	***1888 286-291***
White, Mary	W-002	89/12/29	Battle Creek, Mi.	UL 377;OHC 318;FLB 99;7BC 911-912
Underwood, R.A.	U-003	89/01/25	Washington, D.C.	***1888 251-256***
Miller, Howard/Miller, Madison	M-004	89/07/23	Battle Creek, Mi.	***1888 388-428***
Miller, Howard	*M-005	89/06/01		***1888 330-335***
Loughborough, Sr.	L-006	89/11/14	Battle Creek, Mi.	
Daniels, E.P.	D-007	89/07/28	Battle Creek, Mi.	***PH096 64-65***
Daniels, E.P.	D-008	89/11/05	Battle Creek, Mi.	***PH096 65-80***
Daniels, Br-Sr. [E.P.]	D-009	89/07/25	Battle Creek, Mi.	VSS 275;2MCP 768
Daniels, Br-Sr. [E.P.]	D-009a	89/05/12	Ottawa, Ks.	
Craig, Br-Sr.	C-010	89/04/02	Chicago, Il.	AH 109-110;10MR 72-73
Burke, Dr.	B-011	89/11/30	Battle Creek, Mi.	
Daniels, Paul	D-012	89/07/04	Battle Creek, Mi.	***4MR 164-165***
Kellogg, M.G.	K-013	89/07/14		missing
Children of the Household	*C-014	89/05/12	Ottawa, Ks.	***1888 307-325***
White, J.E.	*W-014a	89/04/07	Chicaco, Il.	***1888 292-293***
Burke, Dr.	*B-015	89/12/20	Battle Creek, Mi.	2MR 30
H., Br.	H-018	89/01/05		
White, John	W-019	89/01/08		
Giles, Charles	G-020	89/01/11		See 5T 629-635

Underwood, R.A.	U-022	89/01/18	Battle Creek, Mi.	***1888 230-242***
Underwood, R.A.	U-022a	89/01/18		***1888 243-250***
Underwood, R.A.	*U-023	89/02/08	Battle Creek, Mi.	***1888 263-266***
General Conference	B-024	89/00/00		***1888 439-446***
Eldridge, Br.	E-025a	89/09/08	Denver, Co.	***21MR 432-435***
Maxson, Br-Sr.	M-026a	89/03/02	Battle Creek, Mi.	***13MR 174-178***
Maxson, Br-Sr.	M-026b	89/03/02	Battle Creek, Mi.	variant of M-026a
Gotzian, Sr.	G-028	89/03/28	Battle Creek, Mi.	WM 326-327
Buckner, Br-Sr.	B-029	89/11/08	Battle Creek, Mi.	***15MR 144-153***
Fulton, Br.	F-030	89/11/27	Battle Creek, Mi.	7MR 54
Brn. in Fresno	B-031	89/06/13	Rome, NY	
Tyszkiewicz, Br.	T-032	89/03/03	Battle Creek, Mi.	
Brn-Srs.	B-034	89/01/04	Battle Creek, Mi.	1MCP 38;5T 642-650
Strong, Br-Sr.	*S-035	89/12/06	Battle Creek, Mi.	
Brn. in Healdsburg	*B-046	89/01/10	Battle Creek, Mi.	5T 696-698;8MR 346
Harper, Laura	*H-047	89/03/01	Battle Creek, Mi.	TSB 58-61
Bell, Br.	*B-048	89/03/08	Battle Creek, Mi.	
Morrison, Br.	*M-049	89/04/04	Chicago, Il.	***1888 274-276***
Morrison, Br./Nicola, L.	*M-049a	89/04/00		
Fargo, Br.	*F-050	89/05/02	Canton, Pa.	***1888 294-301***
Harper, Laura	*H-051	89/05/19	Ottawa, Ks.	TSB 61-63;LYL 43-44
Harper, Laura	*H-052	89/05/28	Battle Creek, Mi.	
Church, M.J.	*C-054	89/06/06	Williamsport, Pa.	3MR 237,408
Smith, Uriah	*S-055	89/06/14	Rome, NY	***1888 336***
Hall, W.H.	*H-056	89/10/25	Battle Creek, Mi.	9MR 41
Brn-Srs.	*B-057	89/11/20	Battle Creek, Mi.	***1888 498-500***
Loughborough, J.N./McClure, Br./Owen, Br.	*L-058	89/12/10	Battle Creek, Mi.	
Brn-Srs.	*B-059	89/12/10	Battle Creek, Mi.	TSB 199
Ings, Sr.	*I-061	89/01/26	Battle Creek, Mi.	
White, Mary	*W-062	89/02/05	missing	
White, Mary	*W-063	89/02/00	Indianapolis, In.	
White, Mary	*W-064	89/03/20	missing	
White, Mary	*W-064a	89/03/00		3SM 92-93;10MR 383
Ings, Sr./White, Mary/McComber, Sr.	*I-065	89/03/28	Battle Creek, Mi.	
White, J.E.	*W-066	89/04/09	Chicago, Il.	FBS 2
White, Mary/McComber, Sr.	*W-067	89/06/01	to Williamsport, Pa.	3MR 237
White, Mary	*W-068	89/06/12	Williamsport, Pa.	3MR 238
White, Mary	*W-069	89/06/28	Wexford, Mi.	
White, Mary	*W-070	89/07/15	Battle Creek, Mi.	***1888 382-385***
White, Mary	*W-071	89/11/04	Battle Creek, Mi.	2SM 246
White, Mary	*W-072	89/07/19	Battle Creek, Mi.	3Bio 452-453
White, Mary	*W-074	89/10/03	Oakland, Ca.	9MR 44-45
White, Mary	*W-075	89/12/06	Battle Creek, Mi.	2SM 247
White, Mary	*W-076	89/10/29	Battle Creek, Mi.	***1888 450-451***
White, Mary	*W-077	89/10/31	Battle Creek, Mi.	***1888 469-470***
White, Mary	*W-078	89/11/20	Battle Creek, Mi.	
White, Mary	*W-080	89/12/18	Battle Creek, Mi.	
Walling, Fred	*W-081	89/00/00		
Giles, Br.	*G-082	89/01/09	Battle Creek, Mi.	OHC 86,119
White, Mary	*W-083	89/01/05	Battle Creek, Mi.	1SM 150-151;3MR 189-190;3Bio 423
White, W.C.	*W-084	89/04/05	Chicago, Il.	
n.a. [Brethren]	*B-085	89/04/00		***1888 277-285***
Wheeler, Br-Sr.	*W-086	89/07/19	Battle Creek, Mi.	
Smith, Uriah	S-087	89/09/00	Denver, Co.	***1888 437-438***
Kellogg, M.G.	K-088	89/06/01	to Williamsport, Pa.	
Olsen, O.A.	*O-089	89/08/25	Battle Creek, Mi.	

1890

Brethren	B-001	90/05/14	St. Helena, Ca.	***1888 651-664***
Abbey, Sr.	A-001a	90/07/06	Battle Creek, Mi.	
Atwood, Br./Pratt, Br.	A-001c	90/05/28	Crystal Springs, Ca.	6MR 55-56;15MR 153-157
Abbey, Ira	A-001d	90/01/28	Battle Creek, Mi.	TSB 142-145
Abbey, Ira	A-001e	90/01/14	Battle Creek, Mi.	TSB 133-137
Brn. in Responsible Positions	B-001f	90/11/00	Salamanca, NY	***1888 720-731***
Burnett, Br.	B-002	90/01/15	Battle Creek, Mi.	
Dunlap, Br.	D-003a	90/10/28	S. Lancaster, Ma.	
Missionaries in Africa	B-004	90/03/09	Battle Creek, Mi.	***TSA 21-27***
Baker, Br.	*B-005	90/05/24		TSB 155-158;Ev 507
Baker, Br.	B-005a	90/05/24	Crystal Springs, Ca	variant of Lt 5
Managers of the Health Inst./Crystal Springs	B-006a	90/04/00	Healdsburg, Ca.	MM 144-147,193-194,205-206,217, 259-260;TSB 16,145-147;VSS 422; 8MR 382-383
Brn-Srs. in Africa	*B-006b	90/00/00		***TSA 28-35***
Cody, Br.	*C-007	90/01/06	Battle Creek, Mi.	
Church, Br.	C-008	90/07/07	Battle Creek, Mi.	
Church, Br.	C-008a	90/07/07	Battle Creek, Mi.	***20MR 93-98***
Fulton, Br./Burke, Br.	*F-009c	90/10/23	S. Lancaster, Ma.	
Fulton, John	F-010	90/01/02	Battle Creek, Mi.	1MR 374-382
Garmire, Br-Sr.	G-011	90/08/06		***15MR 12-17***
Garmire, Br-Sr.	G-012	90/08/12	Petoskey, Mi.	2SM 56,73-79,82-84;Ev 247-248,256, 368,682;OHC 214;10MR 310-312; 12MR 116-119;CTr 332
Gibbs, Br-Sr.	G-013	90/10/01	Battle Creek, Mi.	
Hutchings, Br-Sr.	H-013a	90/10/28	S. Lancaster, Ma.	
Hutchings, George	H-013b	90/01/15	Battle Creek, Mi.	MRmnt 123
Irwin, Br.	I-015	90/08/12	Petoskey, Mi.	Ev 642-644;8MR 338
Jones, Edwin	J-015a	90/05/19	Crystal Springs, Ca.	***1SM 176-184 with 6MR 222***
Kellogg, J.H.	K-018	90/10/18	S. Lancaster, Ma.	***8T 133-144***
Larson, Matthew	*L-018d	90/03/06		***1888 584-589***
Lindsay, Br-Sr.	L-018e	90/02/05	Battle Creek, Mi.	***21MR 429-431***
Lindsay, Charley	L-018f	90/02/05	Battle Creek, Mi.	
Olsen, O.A.	*O-020	90/10/07	Battle Creek, Mi.	***1888 714-719***
Olsen, O.A.	O-021	90/12/13	Danvers, Ma.	missing
Physicians and Health Institutions	P-022	90/05/20	St. Helena, Ca.	***20MR 378-390***
Rogers, Br.	R-022a	90/02/09	Battle Creek, Mi.	
Paddock, Mr.	P-022b	90/03/08		
Place, Br.	P-022c	90/03/28	Springdale, Ar.	
Stone, Br.	S-023	90/01/06	Battle Creek, Mi.	1888 520;ChL 23;HP 60;9MR 127
Saterlee, Annie	*S-023a	90/01/14	Battle Creek, Mi.	***TSB 137-140***
Saxby, Br.	S-024	90/08/13	Petoskey, Mi.	1MCP 228;4MR 450;9MR 160
Saterlee, Annie	S-024a	90/01/28	Battle Creek, Mi.	TSB 140-142
Graham, Br.	G-025a	90/07/14	Battle Creek, Mi.	***21MR 457-462***
Abbey, Sr./Rosetta/Arthur	A-027	90/07/06	Battle Creek, Mi.	TMK 371;CG 188,506
Van Horn, Amanda	V-028	90/07/01	Battle Creek, Mi.	TSB 39-43;AH 36,348;CG 219
Van Horn, Br.	V-029	90/08/05	Petoskey, Mi.	Ev 283,441-442;9MR 173
White, W.C./White, Mary	*W-030	90/03/10	Battle Creek, Mi.	***1888 622-626***
Fulton, Samuel	*F-031	90/04/23	Oakland, Ca.	***16MR 242-244***
Smith, Uriah	S-032	90/12/09	Lynn, Ma.	3BC 1146
Brn-Srs. in Norwich	B-033	90/12/04	Lynn, Ma.	2MCP 639;5MR 231;9MR 132-135
Craig, Br.	C-034	90/03/23	Chicago, Il.	***16MR 301-315***
Wessels, Br.	W-035	90/02/16	Battle Creek, Mi.	***PC 28-29***
Gray, Br-Sr.	G-036	90/05/11	St. Helena, Ca.	

Washburn, J.S.	W-036a	90/09/18	Battle Creek, Mi.	***1888 708-713***
Foss, Mary	*F-037	90/12/22	Washington, D.C.	***A Prophet Among You, 487-489***
Church, Br./Bell, Br./Church in Fresno	B-038	90/02/21	Battle Creek, Mi.	***PH028 20-28***
Smith, Uriah	S-040	90/12/31	Battle Creek, Mi.	***1888 790-801***
Kellogg, J.H.	K-041	90/12/24	Washington, D.C.	***1MR 197-221***
Burke, Br-Sr.	B-042	90/10/01	Battle Creek, Mi.	OHC 124,303;2MCP 687
Olsen, O.A.	O-043	90/12/18	Lynn, Ma.	***1888 743-749***
Olsen, O.A.	O-043a	90/12/18	Lynn, Ma.	***1888 750-757***
Brn-Srs. in California	B-044	90/07/02	Battle Creek, Mi.	
Olsen, O.A.	O-046	90/05/08	St. Helena, Ca.	***1888 645-650***
Loughborough, J.N.	*L-051	90/01/06	Battle Creek, Mi.	
Loughborough, J.N.	*L-052	90/01/07	Battle Creek, Mi.	
Ballenger, Br./Smith, Leon	*B-053	90/01/17	Battle Creek, Mi.	***1888 528-532***
Loughborough, J.N.	*L-054	90/02/11	Battle Creek, Mi.	
Jones, A.T.	*J-055	90/02/17	Battle Creek, Mi.	
White, Mary	*W-056	90/02/12	Battle Creek, Mi.	2SM 248
White, Mary	*W-057	90/02/13	Battle Creek, Mi.	2SM 249
Rogers, Br.	*R-058	90/03/01	Battle Creek, Mi.	
Smith, Uriah	*S-059	90/03/08	Battle Creek, Mi.	***1888 599-605***
Colcord, W.A.	*C-060	90/03/10	Battle Creek, Mi.	***1888 620-621***
Daniells, Br-Sr.	*D-061	90/04/00	Oakland, Ca.	
Fulton, John	*F-062	90/05/05	St. Helena, Ca.	
Thomson, Sr.	*T-063	90/05/22	St. Helena, Ca.	
Jones, E.R.	*J-064	90/07/04	Battle Creek, Mi.	
Olsen, O.A./Jones, Dan	*O-065	90/07/27	Petoskey, Mi.	
Olsen, O.A./White, W.C.	*O-066	90/07/29	Petoskey, Mi.	***13MR 166***
Brn. in the Ministry	*B-067	90/09/17	Battle Creek, Mi.	***1888 706-707***
Fulton, John	*F-068	90/09/19	Battle Creek, Mi.	
Review Office	*B-069	90/10/08	Battle Creek, Mi.	
Daniels, E.P.	*D-070	90/10/30	Salamanca, NY	
Jones, Charles	*J-071	90/11/01	Salamanca, NY	
Harris, Albert	*H-072	90/11/10	Sands, Va.	
Harris, Albert	*H-072a	90/11/12	New York, NY	2MR 332
Smith, Uriah	*S-073	90/11/25	Brooklyn, NY	***1888 732-734***
General Conference	*B-074	90/12/09	Lynn, Ma.	
Appley, Sr.	*A-075	90/12/09	Lynn, Ma.	
Children	*W-077	90/05/28	St. Helena, Ca.	2SM 249-250
White, W.C.	*W-078	90/06/16	Battle Creek, Mi.	2SM 250
White, Mary	*W-079	90/01/10	Battle Creek, Mi.	
White, W.C.	*W-080	90/03/07	Battle Creek, Mi.	***1888 590-592***
White, Mary	*W-081	90/03/07	Battle Creek, Mi.	
White, W.C./White, Mary	*W-082	90/03/09	Battle Creek, Mi.	***1888 617-619***
White, W.C./White, Mary	*W-083	90/03/13	Battle Creek, Mi.	***1888 627-635***
White, W.C./White, Mary	*W-084	90/03/19	Battle Creek, Mi.	***1888 642-644***
Children	*W-085	90/03/23	Chicago, Il.	
White, W.C.	*W-086	90/03/24	Chicago, Il.	
White, W.C./White, Mary	*W-087	90/04/14	Fresno, Ca.	
White, W.C.	*W-088	90/04/21	Oakland, Ca.	
Children	*W-089	90/04/29	Oakland, Ca.	
White, W.C.	*W-090	90/04/30	Oakland, Ca.	
White, W.C./White, Mary	*W-091	90/05/02	St. Helena, Ca.	
White, W.C./White, Mary	*W-092	90/05/15	St. Helena, Ca.	
White, W.C./White, Mary [May Walling ?]	*W-093	90/05/20	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-094	90/06/17	Battle Creek, Mi.	
White, W.C./Household	*W-095	90/07/17	Petoskey, Mi.	8MR 125
White, W.C.	*W-096	90/07/24	Petoskey, Mi.	
White, W.C.	*W-097	90/07/27	Petoskey, Mi.	***1888 683-687***

White, W.C.	*W-098	90/07/31	Petoskey, Mi.	
White, W.C.	*W-099	90/08/08	Petoskey, Mi.	
White, W.C.	*W-100	90/08/11	Petoskey, Mi.	
White, W.C.	*W-101	90/08/15	Petoskey, Mi.	
White, W.C.	*W-102	90/08/15	Petoskey, Mi.	
White, W.C.	*W-103	90/08/19	Petoskey, Mi.	***1888 688-694***
White, W.C.	*W-104	90/08/23	Petoskey, Mi.	
White, W.C.?	*W-105	90/08/25		
White, W.C.	*W-106	90/08/28	Petoskey, Mi.	
White, W.C.	*W-107	90/09/02	Petoskey, Mi.	
Davis, Marian	*D-108	90/10/23	S. Lancaster, Ma.	
White, W.C./White, J.E./White, Emma	*W-109	90/12/06	Lynn, Ma.	***1888 735-742***
White, W.C.	*W-110	90/12/12	Denver, Co.	
White, W.C.	*W-111	90/12/18	Lynn, Ma.	
White, W.C./White, J.E./White, Emma	*W-112	90/12/22	Washington, D.C.	***1888 758-763***
Children/Workers in my Home	*W-113	90/12/30		
Olsen, O.A.	*O-114	90/06/09	Denver, Co.	***18MR 374-379***
Olsen, O.A.	*O-115	90/06/21	Battle Creek, Mi.	***1888 675-682***
Olsen, O.A.	*O-116	90/08/27	Petoskey, Mi.	***1888 703-705***
Olsen, O.A.	*O-117	90/08/03		
Olsen, O.A.	*O-118	90/09/03	Harbor Springs, Mi.	
General Conference Committee	*B-119	90/00/00		
Loughborough, J.N.	*L-120	90/02/21	Battle Creek, Mi.	
Olsen, Andrew D.	O-121	90/07/11	Battle Creek, Mi.	

1891

Fulton, John/Burke, Br.	*B-003	91/03/20	Battle Creek, Mi.	3Bio 489-490;3MR 194-195
Ferrell, Br-Sr.	F-004	91/05/01	Grand Rapids, Mi.	
Bliss, C.H.	B-005	91/01/18	Battle Creek, Mi.	TSB 218-219
n.a. [Afflicted Brother]	*B-005a	91/02/13	Battle Creek, Mi.	RY 74-75
Burke, W.P.	B-005b	91/05/30	Harbor Springs, Mi.	OHC 32,147,216
Brn. in the RH Office	B-006	91/03/16	Battle Creek, Mi.	***19MR 16-18***
Chapman, Br.	C-007	91/06/11	Petoskey, Mi.	***14MR 175-180***
Craig, Br.	*C-008	91/02/04	Battle Creek, Mi.	1MCP 22,29,237-238;2MCP 802
Evans, Br-Sr. [William]	E-008b	91/06/10	Petoskey, Mi.	RY 178-180;2BC 1039;CC 197
Ferrell, Br-Sr.	F-009	91/05/15	Petoskey, Mi.	
Gilbert, Sr. [D.S.]	G-009a	91/06/03	Petoskey, Mi.	OHC 163;6MR 18-19,31
Kellogg, J.H.	*K-010	91/05/15	Petoskey, Mi.	CD 334;6MR 390;3Bio 491-492
White, W.C.	*W-011	91/06/29	Petoskey, Mi.	
Haskell, S.N.	H-014	91/12/11	Sidney, Aus.	***1888 964-976***
Harper, Laura	H-014a	91/03/08	Battle Creek, Mi.	***TSB 63-67***
Irwin, Br-Sr.	I-016	91/06/09	Petoskey, Mi.	
Irwin, Br-Sr.	I-016a	91/06/09	Petoskey, Mi.	
Irwin, G.A.	I-017	91/07/20	Harbor Spgs, Mi.	3SM 54-55;4MR 63;12MR 40-41
Ings, Br-Sr./Fulton, John	I-017a	91/11/18	Steamer Alameda	***18MR 237-247***
Irwin, Br-Sr.	I-018	91/06/29	Petoskey, Mi.	1MCP 237;8MR 244
Kynett, Br-Sr.	K-018a	91/04/13	Battle Creek, Mi.	AH 106,112,119
Kynett, Br-Sr.	K-018b	91/02/15	Battle Creek, Mi.	***13MR 74-91***
Miller, H.C.	M-018c	91/06/04	Petoskey, Mi.	
Miller, H.C.	M-019a	91/04/02	Battle Creek, Mi.	AH 225-226;CG 262;CD 494;5MR 401-403
Smith, Uriah	S-020	91/01/06	Battle Creek, Mi.	***1888 846-849***
Olsen, O.A.	O-021	91/12/13	Syndey, Aus.	4Bio 22
Sisley, Br.	S-025	91/01/12	Battle Creek, Mi.	
Smith, Leon	S-026	91/10/09	St. Helena, Ca.	3SM 232-233;4MR 47-51
Steward, Mary	S-026a	91/08/01	Harbor Springs, Mi.	***DG 136-138***
Workers in the Office at Oakland	W-031	91/12/19	N. Fitzroy, Aus.	***PH152 26-48***

Washburn, Br-Sr.	W-032	91/01/08	Battle Creek, Mi.	***1888 850-853***
White, J.E./White, Emma	W-032a	91/12/07	Alameda	4Bio 19-21;3MR 250,376;4MR 43
Brn-Srs. Assembled in Campmeeting	B-033	91/09/15	Colorado Spgs., Co.	
Workers at the Health Retreat	B-034	91/05/31	Harbor Springs, Mi.	1MCP 297;2MCP 760,784
Burke, Dr.	B-035	91/11/06	Oakland, Ca.	
Webber, Emma	W-037	91/02/12	Battle Creek, Mi.	***12MR 104-111***
Daniels, E.P.	D-038	91/11/10	Oakland, Ca.	3SM 301-302
Burke, Dr.	B-040	91/10/08	Healdsburg, Ca.	
Burke, Dr.	B-041	91/10/24	St. Helena, Ca.	1MCP 23-24;2MCP 421
Gates, Elsie	G-042	91/10/25	Healdsburg, Ca.	
Gates, Elsie	G-044	91/09/29	Healdsburg, Ca.	
n.a. [Brother]	B-045	91/12/28		LDE 237;6MR 321
Gates, Elsie	G-046	91/12/15	Sydney, Aus.	
Burke, Dr.	*B-047	91/01/06	Battle Creek, Mi.	
Burke, Dr.	*B-048	91/10/00	date uncertain	9MR 72
Jones, Charles	*J-049	91/01/26	Battle Creek, Mi.	
Place, Dr.	*P-050	91/04/27	Greenville, Mi.	
Van Horn, Br.	*V-051	91/05/01	Grand Rapids, Mi.	
n.a. [Brother]	*B-052	91/05/03	Grand Rapids, Mi.	
Fulton, John	*F-053	91/06/02	Petoskey, Mi.	
Jones, Charles	*J-054	91/07/07	Petoskey, Mi.	
Burke, Dr.	*B-055	91/09/29	Healdsburg, Ca.	
Ings, Sr.	*I-056	91/09/30	Healdsburg, Ca.	
Children/Olsen, Br-Sr.	*W-057	91/10/12	St. Helena, Ca.	4Bio 18
Kellogg, J.H.	*K-058	91/11/05	Healdsburg, Ca.	
Bangs, Lizzie	*B-061	91/02/21	Battle Creek, Mi.	3MR 193
White, W.C.	*W-062	91/04/30	Greenville, Mi.	
White, W.C.	*W-063	91/04/22	Greenville, Mi.	
White, W.C.	*W-064	91/04/25	Greenville, Mi.	
White, W.C.	*W-065	91/04/27	Greenville, Mi.	3Bio 490
White, W.C.	*W-066	91/04/27	Greenville, Mi.	
McEnterfer, Sara	*M-067	91/05/04	Grand Rapids, Mi.	
White, W.C.	*W-068	91/05/04	Grand Rapids, Mi.	
White, W.C.	*W-069	91/05/19	Petoskey, Mi.	
White, W.C.	*W-070	91/05/00	Petoskey, Mi.	
White, W.C.	*W-071	91/05/26	Petoskey, Mi.	
White, W.C.	*W-072	91/05/26	Petoskey, Mi.	
White, W.C.	*W-073	91/05/26	Petoskey, Mi.	
White, W.C.	*W-074	91/05/28	Petoskey, Mi.	
White, W.C.	*W-075	91/05/29	Petoskey, Mi.	
White, W.C.	*W-076	91/05/31	Petoskey, Mi.	
White, W.C.	*W-077	91/06/01	Petoskey, Mi.	
White, W.C.	*W-078	91/06/02	Petoskey, Mi.	
White, W.C.	*W-079	91/06/05	Petoskey, Mi.	
White, J.E./White, Emma	*W-080	91/06/16	Petoskey, Mi.	
White, W.C.	*W-081	91/06/23	Petoskey, Mi.	
White, W.C.	*W-082	91/06/03	Petoskey, Mi.	
White, W.C.	*W-083	91/07/03	Petoskey, Mi.	9MR 72-73
White, W.C.	*W-084	91/07/13	Petoskey, Mi.	***18MR 153-154***
Starr, J.A.	S-085	91/09/22	Healdsburg, Ca.	***13MR 148-152***
Olsen, O.A.	*O-086	91/03/20	Battle Creek, Mi.	
Olsen, O.A.	*O-087	91/04/21	Greenville, Mi.	
General Conference Committee	*B-088	91/08/11		
Olsen, O.A.	*O-089	91/08/14	Harbor Springs, Mi.	
Colcord, W.A.	*C-090	91/06/11	Petoskey, Mi.	
Olsen, O.A.	O-091	91/11/27	Steamer *Alemda*	

1892

Brn. who stand in Responsible Positions	B-001	92/01/12	N. Fitzroy, Aus.	***20MR 391-394***
Belden, Frank/Belden, Hattie	B-002a	92/11/05	Adelaide, Aus.	***14MR 104-113***
Brn-Srs.	B-002b	92/08/03	Preston, Aus.	See TM 177-181
Brn-Srs. in Battle Creek	B-002c	92/12/21	Melbourne, Aus.	See GCDB 01/28/1893
Brn. of the General Conference	*B-002d	92/12/23	George's Terrace	***GCDB 02/27/1893***
Curtis, Br.	C-003	92/01/16	N. Fitzroy, Aus.	6MR 68-69,199;PH118 1-10
Daniells, Sr.	D-004	92/09/19	Preston, Aus.	RC 108;6MR 41-42;9MR 210,375-376
Eldridge, C.	E-005	92/09/02	N. Fitzroy, Aus.	PM 242-243;1MR 267-268
Haskell, S.N.	H-006	92/05/01	Preston, Aus.	9MR 156-157
Grainger, Br-Sr.	G-007	92/10/24	Adelaide, Aus.	2SM 240-245
Health Retreat	H-008	92/03/14	N. Fitzroy, Aus.	
Hare, Br-Sr. [Robert]	H-009	92/12/01		1BC 1106;3BC 1163
Haskell, S.N.	H-010	92/04/06	Preston, Aus.	4Bio 35,38
Haskell, S.N.	H-010a	92/04/06	Preston, Aus.	Ev 344-345;1MR 16;6MR 376-377
Haskell, S.N.	H-011	92/03/18	N. Fitzroy, Aus.	5BC 1097;TMK 19
Haskell, S.N.	H-011b	92/07/17	Preston, Aus.	2MR 36-37
Haskell, S.N.	H-011c	92/02/11	Melbourne, Aus.	5MR 130;6MR 54
Haskell, S.N.	H-012	92/11/05	Adelaide, Aus.	AH 472-473;7BC 912-913;WM 76,105,166
Haskell, S.N.	H-013	92/08/22	N. Fitzroy, Aus.	***1888 993-1003***
Haskell, S.N.	H-014	92/09/02	Preston, Aus.	***1888 1033-1035***
Haskell, Sr.	*H-014b	92/10/26	Adelaide, Aus.	2SM 231-232
Haskell, S.N.	H-015	92/06/25	Preston, Aus.	1SM 158;SD 248;6BC 1116;LDE 92,173; 1MR 176;5MR 334-335
Holland, Br-Sr.	H-016	92/11/10	Adelaide, Aus.	1BC 1092;9MR 347-348
Jones, Br-Sr. [C.H.]	J-016a	92/07/04	Preston, Aus.	CTr 11
Haskell, S.N.	H-016c	92/05/12	Preston, Aus.	4Bio 37
Haskell, S.N.	H-016d	92/05/07	Preston, Aus.	ChL 36;GCDB 02/04/1893
Haskell, S.N.	H-016e	92/02/06	Preston, Aus.	Ev 443;4MR 242;GCDB 02/04/1893
Haskell, S.N.	H-016f	92/05/09	Preston, Aus.	***12MR 329-338***
Haskell, S.N.	H-016g	92/05/29	Preston, Aus.	***1888 987-990***
Haskell, S.N.	H-016i	92/11/23	Adelaide, Aus.	
Jones, A.T.	J-016j	92/09/02	Preston, Aus.	***1888 1036-1039***
Kellogg, J.H.	K-017	92/03/11	N. Fitzroy, Aus.	***19MR 225-228***
Kellogg, J.H.	K-018	92/04/15	Preston, Aus.	***1888 977-986***
Kellogg, Br-Sr. [J.H.]	K-018a	92/07/05	N. Fitzroy, Aus.	2SM 233-234
Kellogg, J.H.	K-019	92/08/05	N. Fitzroy, Aus.	***16MR 57-67***
Olsen, O.A.	O-019a	92/04/12	Melbourne, Aus.	12MR 103
Olsen, O.A.	O-019b	92/06/19	Preston, Aus.	TM 159-167;4MR 345;5MR 137; 6MR 19-21;8MR 452
Olsen, O.A.	O-019c	92/01/00		CD 259-260,487;7MR 346;8MR 49
Olsen, O.A.	O-019d	92/09/01	N. Fitzroy, Aus.	***1888 1018-1032***
Olsen, O.A.	O-019e	92/10/26	Adelaide, Aus.	ML 10;2MCP 492;8MR 186
Kellogg, J.H.	K-020	92/10/17	Adelaide, Aus.	***19MR 88-100***
Kellogg, J.H.	K-021	92/09/28	Adelaide, Aus.	
Maxson, Br-Sr.	M-021a	92/07/03	Preston, Aus.	
Kellogg, Br-Sr. [J.H.]	K-021b	92/12/23	George's Terrace	***20MR 158-163***
Maxson, Br-Sr.	M-021c	92/01/08	N. Fitzroy, Aus.	***20MR 119-122***
Olsen, O.A.	O-022	92/11/23	Adelaide, Aus.	***PH002 23-28***
Olsen, O.A.	O-023	92/09/20	N. Fitzroy, Aus.	***5MR 9-14***
Prescott, Br-Sr.	P-023a	92/09/25	George's Terrace	OHC 280
Robinson, A.T.	R-023c	92/07/20	N. Fitzroy, Aus.	TSA 63-66
Olsen, O.A.	O-023d	92/11/23	Adelaide, Aus.	
Smith, Uriah	S-024	92/09/19	N. Fitzroy, Aus.	***15MR 80-94***
Scazighini, Br-Sr.	S-025	92/10/12	Adelaide, Aus.	OHC 320
Tenney, G.C.	T-025a	92/12/23	George's Terrace	6MR 122

Smith, Uriah	S-025b	92/08/30	N. Fitzroy, Aus.	***1888 1004-1017***
White, J.E./White, Emma	W-027	92/05/29	Preston, Aus.	HP 147,155;OHC 241
Waggoner, E.J.	W-027a	92/12/27	George's Terrace	3SM 26;Ev 580-581
Wessels, P.W.B.	W-028	92/07/00	N. Fitzroy, Aus.	TSA 36-39;TMK 283
Wessels, Br-Sr.	W-029	92/08/01		TSA 39-40
White, W.C.	W-029a	92/11/20	Adelaide, Aus.	8MR 454-455
Haskell, S.N.	H-030a	92/09/06	Preston, Aus.	4Bio 46;HP 48;Mar 197;UL 262; 7BC 964-965;3SM 326-327;LDE 147
Waggoner, Br.	W-031	92/05/00	N. Fitzroy, Aus.	***3MR 10-19***
Brn. of the General Conference	B-032	92/12/19	Melbourne, Aus.	***GCDB 01/29/1893***;see TM 24-32
Brn. of the General Conference	B-032a	92/12/19	Melbourne, Aus.	Similar to Lt 32, 1892
Kellogg, Br-Sr.	K-034	92/09/16	Preston, Aus.	MM 300-301;5MR 130-131;7MR 46; see CH 503-508
White, J.E./White, Emma	W-036	92/05/05	Preston, Aus.	TMK 56
White, J.E./White, Emma	W-037	92/03/09	N. Fitzroy, Aus.	OHC 134
Smith, Br-Sr.	S-038	92/06/29	Preston, Aus.	7MR 145-147
Olsen, O.A.	O-040	92/07/15	Preston, Aus.	TM 167-173;3SM 115;3MR 248; 8MR 452-454;10MR 66-67;4Bio 28
Olsen, O.A.	O-041	92/08/00		ChL 76-77
Ings, Br-Sr.	O-042	92/08/11	N. Fitzroy, Aus.	
Haskell, S.N.	H-043	92/09/18	Preston, Aus.	3BC 1150;7BC 927,937;1SM 106-107; 11MR 363-364; CTr 164
Wessels, Br-Sr. [P.B.W.]	W-044	92/11/07	Adelaide, Aus.	TSA 41-45
Robinson, A.T.	*R-045	92/11/07	Adelaide, Aus.	ML 304,307;8MR 266
Olsen, O.A.	O-046	92/12/13	George's Terrace	3SM 84-85;5MR 454;4Bio 45,48,50
Morrison, Br.	M-047	92/12/22	Melbourne, Aus.	***1888 1081-1086***
Haskell, S.N.	H-048	92/00/00		2MCP 725
Gates, Br-Sr.	*G-049	92/12/23	George's Terrace	
Gates, Br-Sr.	G-049a	92/06/14	Preston, Aus.	CD 162
Olsen, O.A.	O-050	92/03/12	Preston, Aus.	PH002 17-20;10MR 73
Children	*W-051	92/06/15		
Children	*W-052	92/07/17	Preston, Aus.	
White, J.E.	*W-053	92/07/26	Preston, Aus.	
White, J.E.	*W-054	92/09/22	Melbourne, Aus.	9MR 339;4Bio 45
White, J.E.	*W-055	92/10/05	Adelaide, Aus.	
White, J.E.	*W-056	92/10/26	Adelaide, Aus.	
White, J.E.	*W-057	92/10/00		
Children	*W-058	92/11/24	Adelaide, Aus.	
Children	*W-059	92/12/27	Melbourne, Aus.	
White, W.C.	*W-061	92/10/04	Adelaide, Aus.	
White, W.C.	*W-062	92/03/21	Preston, Aus.	4Bio 35-36
White, W.C.	*W-063	92/03/25	Preston, Aus.	
White, W.C.	*W-064	92/03/27	Preston, Aus.	4Bio 34
White, W.C.	*W-065	92/03/29	Preston, Aus.	4Bio 34
White, W.C.	*W-066	92/04/00	Preston, Aus.	
White, W.C.	*W-067	92/05/02	Preston, Aus.	
White, Ella May	*W-068	92/06/10	Preston, Aus.	
White, Mabel	*W-069	92/06/10	Preston, Aus.	
White, Ella May	*W-070	92/07/07	Preston, Aus.	
White, Mabel	*W-071	92/07/07	Preston, Aus.	
White, W.C.	*W-072	92/10/05	Adelaide, Aus.	
White, W.C.	*W-073	92/10/07	Adelaide, Aus.	
White, W.C.	*W-074	92/10/10	Adelaide, Aus.	FBS 8
White, W.C.	*W-075	92/10/13	Adelaide, Aus.	
White, W.C.	*W-076	92/10/16	Adelaide, Aus.	
White, W.C.	*W-077	92/10/21	Adelaide, Aus.	FBS 8;3MR 410
White, W.C.	*W-078	92/10/21	Adelaide, Aus.	

White, W.C.	*W-079	92/10/25	Adelaide, Aus.	
White, W.C.	*W-080	92/10/27	Adelaide, Aus.	
Davis, Marian	*D-081	92/10/28	Adelaide, Aus.	3MR 410
White, W.C.	*W-082	92/11/06	Adelaide, Aus.	
White, W.C.	*W-083	92/11/08	Adelaide, Aus.	
White, W.C.	*W-084	92/11/09	Adelaide, Aus.	8MR 454
White, W.C.	*W-085	92/11/16	Adelaide, Aus.	
White, W.C.	*W-086	92/11/18	Adelaide, Aus.	3MR 411
White, W.C.	*W-087	92/11/23	Adelaide, Aus.	
White, W.C.	*W-088	92/11/30	Ballarat, Aus.	
White, W.C.	*W-089	92/12/27	Melbourne, Aus.	
Hall, Sr.	*H-090	92/01/23	N. Fitzroy, Aus.	4Bio 30
Hall, Sr.	*H-091	92/11/23	Adelaide, Aus.	
n.a.	B-092	92/05/09	Preston, Aus.	4Bio 30
Brn-Srs. in Battle Creek /All Who Need These Words	B-093	92/01/21	N. Fitzroy, Aus.	GCB 4th Q, 1896, 764-768
White, J.E.	W-094	92/05/05	Preston, Aus.	
Olsen, O.A.?	O-095	92/00/00		
Olsen, O.A.	O-096	92/10/14	Adelaide, Aus.	
Olsen, O.A.	O-097	92/10/22	Adelaide, Aus.	
Olsen, O.A.	O-098	92/11/16	Adelaide, Aus.	
Olsen, O.A.	O-099	92/11/23	Adelaide, Aus.	
Olsen, O.A.	O-100	92/11/12		

1893

Brown, Sr.	*B-001	93/08/04	Paremata, N.Z.	***20MR 51-58***
Brown, Sr.	B-002	93/08/07	Paremata, N.Z.	
Brown, Martha	*B-003	93/08/23	Hastings, N.Z.	
Brn-Srs.	B-004	93/12/23	Sydney, Aus.	***14MR 189-199***
Bell, Susan	B-005	93/09/03	Napier, N.Z.	
Brown, Sr.	B-006	93/09/04	Napier, N.Z.	OHC 49,98,317
Belden, Byron	B-006a	93/04/23	Wellington, N.Z.	VSS 144
Haskell, S.N.	H-006b	93/02/22	Kaeo, N.Z.	3MR 325
Brn-Srs. in Australia	B-007	93/11/00		***BE 12/08/1893***
Hare, Joseph	H-008	93/03/08	Kaeo, N.Z.	Te 63,193;6MR 261-262;8MR 308
Brn-Srs. in New Zealand	B-008a	93/10/31	Gisborne, N.Z.	***11MR 7-12***
Belden, F.E./Belden, Hattie	B-009	93/07/12		***1888 1185-1191***
Brn. in America	B-009a	93/08/01	Wellington, N.Z.	5MR 232;11MR 1-7;HM 11/1893
Corkham, D.A.	C-010	93/05/30	Wellington, N.Z.	HP 126;OHC 58
Caro, Eric	C-011	93/10/26	Gisborne, N.Z.	See FE 297-306
Christie, Louis	C-012	93/08/01	Paremata, N.Z.	
Christie, Louis	C-012a	93/00/00		CC 157;1BC 1114;5BC 1136;TMK 62; 7MR 172-173;CTr 125
Christie, Louis	C-012b	93/00/00		Var. of Lt 12a, 1893
General Matter re the Christie Case	C-013	93/00/00		2BC 997;7BC 938,950-951;OHC 142; 10MR 282-283;YI 1/25-2/15/1894
To Whom It May Concern re Christie Case	C-014	93/07/23		
Re Christie Case	C-014a	93/07/23		VSS 145-146
Caldwell, W.F.	*C-015	93/06/09	Wellington, N.Z.	
Caldwell, W.F.	C-016	93/06/11	Wellington, N.Z.	2SM 63-69
Caro, Edgar/Caro, Eric	C-017	93/09/05	Hastings, N.Z.	
Caro, Edgar	*C-017a	93/10/02	Napier, N.Z.	2SM 279-280,321-324;7MR 274-275
Colcord, W.A.	C-017b	93/02/23	Kaeo, N.Z.	
Daniells, Br-Sr. [A.G.]	D-018	93/05/11	Wellington, N.Z.	Ev 439-440
Daniells, A.G.	D-018a	93/01/30	Parramatta, Aus.	
Daniells, Br-Sr. [A.G.]	D-019	93/09/08	Ormondville, Aus.	
Bolton, Fannie/Davis, Marian	B-020	93/11/02	Gisborne, N.Z.	Ev 122-123,291

Eldridge, C.	E-020a	93/01/09	Melbourne, Aus.	***1888 1096-1117***
Faulkhead, Br-Sr.	*F-021	93/10/08	Napier, N.Z.	Ev 622
Faulkhead, Br.	F-021a	93/01/11		***14MR 9-16***
Gage, Br-Sr. [William]	G-022	93/10/22	Gisborne, N.Z.	CTr 171
Gribble, Carrie	G-023	93/09/13	Hastings, N.Z.	LYL 76-77;1MCP 300-302;AH 53
Gates, E.H.	G-023a	93/01/10	Melbourne, Aus.	VSS 400-401;TDG 18;ML 163;Ev 277,582, 621-622;CS 96-97;PM 166;5MR 156, 161-162;6MR 71-72;12MR 7-9;4Bio 58
Gage, Fred	*G-024	93/10/04	Napier, N.Z.	
Haskell, S.N.	H-026	93/02/19	Auckland, N.Z.	
Hare, Br-Sr. [Samuel]	H-027	93/03/07		
Hare, Br-Sr. [Senior]	H-028	93/10/24	Gisborne, N.Z.	
Hare, Br-Sr. [E.]	H-028a	93/07/21	Wellington, N.Z.	
Heady, S.D.	H-029	93/11/03	Gisborne, N.Z.	
Hare, Samuel	H-030	93/03/07	Kaeo, N.Z.	HP 126,127,366
Haskell, S.N.	H-031	93/06/02	Wellington, N.Z.	OHC 41
Haskell, S.N.	H-031a	93/04/19	Wellington, N.Z.	
Haskell, S.N.	H-031b	93/03/21	Napier, N.Z.	
Hare, Br-Sr. [Joseph Senior]	H-032	93/07/00	Wellington, N.Z.	2SM 260-261
Haskell, S.N.	H-032b	93/03/17	Auckland, N.Z.	4Bio 76
Ings, Jennie	*I-033	93/09/26	Napier, N.Z.	WM 330;7MR 86-87;9MR 25
Ings, Br-Sr.	I-033a	93/03/21	Napier, N.Z.	
Kellogg, Br-Sr. [J.H.]	K-035	93/02/19	Auckland, N.Z.	6MR 222-227
Kellogg, Br-Sr. [J.H.]	*K-036	93/10/02	Napier, N.Z.	2MR 239-240;7MR 127;14MR 88
Kellogg, J.H.	K-036a	93/07/09	Wellington, N.Z.	
Lons, Sr.	L-037	93/09/04	Napier, N.Z.	***DG 223-224***
McKnight, Br.	M-038	93/12/11	Wellington, N.Z.	OHC 101,102,235
Maxson, Br-Sr.	M-039	93/03/20	Napier, N.Z.	***20MR 156-157***
McCullagh, Br-Sr.	M-040	93/09/00	Hastings, N.Z.	***12MR 339-344***
Corkham, D.A.	C-041	93/05/16	Wellington, N.Z.	UL 150;2MCP 456,480
Haskell, S.N.	H-041a	93/05/12	Wellington, N.Z.	***1888 1183-1184***
Olsen, O.A.	O-042	93/07/13	Wellington, N.Z.	1MR 265-266;FLB 84;PM 132-133
Olsen, O.A.	O-043	93/02/17	Auckland, N.Z.	
Jones, A.T.	J-044	93/04/09	Napier, N.Z.	***1888 1164-1166***
Prescott, W.W.	P-045	93/12/22	Sydney, Aus.	2SM 361;CL 25-28
Prescott, W.W.	P-046	93/09/05	Hastings, N.Z.	1SM 132-133;2MR 60;8MR 392-393
Prescott, W.W.	P-047	93/10/25	Gisborne, N.Z.	6BC 1094;2MR 217-220;6MR 127-128; 10MR 345-347
Prismall, Br.	P-048	93/01/15	Melbourne, Aus.	
Prescott, Br-Sr.	*P-049	93/10/02		
Prescott, Br-Sr.	*P-050	93/11/14	Napier, N.Z.	FE 277-284;5MR 403-404
Rousseau, Sr.	R-051	93/04/09	Napier, N.Z.	
Rousseau, Sr.	R-051a	93/05/29	Wellington, N.Z.	
Rousseau, Sr./Walling, May	R-052	93/04/24	Wellington, N.Z.	2MCP 772
Roth, Mary	R-053	93/10/22	Gisborne, N.Z.	
Rice, Br-Sr.	R-054	93/11/01	Gisborne, N.Z.	***14MR 181-183***
Foss, Mary	F-055	93/02/21	N.Z.	TMK 203;4Bio 73-74
Stephens, Br-Sr.	S-056	93/11/18	Ormondville, N.Z.	
Stanton, Br.	S-057	93/03/22	Napier, N.Z.	***TM 58-62***
Smith, Uriah	S-058	93/11/30	Wellington, N.Z.	***1888 1210-1213***
Rousseau, Sr.	*R-058a	93/07/24	Wellington, N.Z.	
Tuxford, Sr.	T-059	93/09/04	Napier, N.Z.	
Tenney, G.C.	T-059a	93/08/03	Wellington, N.Z.	
Van Horn, I.D.	V-060	93/07/20	Wellington, N.Z.	***1888 1197-1203***
Van Horn, I.D.	V-061	93/01/20	Melbourne, Aus.	***1888 1136-1146***
Wilson, Br-Sr.	W-062	93/05/04	Wellington, N.Z.	Ev 497-498
Wessels, P.W.B.	W-063	93/03/17	Auckland, N.Z.	TSA 45-47;RH 08/08/1893;

				RH 08/15/1893
Wessels, P.W.B.	W-063a	93/03/17	Auckland, N.Z.	variant of Lt 63, 1893
Wessels, Sr.	W-064	93/06/08	Wellington, N.Z.	
Wessels, Brn.	W-065	93/05/16	Wellington, N.Z.	4Bio 45
White, W.C.	*W-066	93/08/18	Hastings, N.Z.	
Wessels, Philip W.B.	W-067	93/05/30	Wellington, N.Z.	
Walling, Addie	W-068	93/10/23	Gisborne, N.Z.	Te 264;4Bio 106-107
Walling, May	W-068a	93/05/15	Wellington, N.Z.	
Nicola, Leroy	N-069	93/07/19	Wellington, N.Z.	***1888 1192-1194***
Tuxford, Sr. [M.H.]	T-069a	93/08/16	Hastings, N.Z.	incomplete
Forest, Br./Stevens, Br.	F-070	93/12/00	to Sydney, Aus.	
Lyndon, Sydney	L-071	93/09/21	Napier, Aus.	HP 171,172;3BC 1147;TMK 57,309; ML 103
Wade, J.W.	*W-072	93/11/14	Napier, Aus.	Ev 242-243
Haskell, S.N.	H-073	93/11/29	Wellington, N.Z.	
Brown, Sr. and Household	B-074	93/11/28	Wellington, N.Z.	***11MR 12-13***
Smith, Br-Sr.	S-075	93/11/30	Wellington, N.Z.	***11MR 13-15***
Ings, William	I-077	93/01/09	Melbourne, Aus.	***15MR 294-311***
Waggoner, E.J.	W-078	93/01/22	Melbourne, Aus.	UL 36;9MR 209
Lindsay, Harmon	L-079	93/04/24	Wellington, N.Z.	***1888 1171-1182***
Caro, Margaret	C-080	93/04/27	Wellington, N.Z.	incomplete
Wessels, P.W.B.	*W-082	93/04/28	Wellington, N.Z.	
Davis, Marian	D-083	93/05/04	Wellington, N.Z.	
Wilson, Br.	W-084	93/05/09	Wellington, N.Z.	
Kellogg, Br-Sr. [J.H.]	K-085	93/05/16	Wellington, N.Z.	3MR 247
Kellogg, Br-Sr. [J.H.]	K-085a	93/05/16	Wellington, N.Z.	
Kellogg, Br-Sr. [J.H.]	K-086a	93/05/16	Wellington, N.Z.	***1888 1147-1163***
Haskell, S.N.	H-087	93/06/13	Wellington, N.Z.	
Custer, John	C-088	93/06/05	Wellington, N.Z.	
Olsen, O.A.	O-089	93/06/08	Wellington, N.Z.	
Hare, Edward	H-091	93/06/12	Wellington, N.Z.	
Kellogg, J.H.	K-092	93/06/14	Wellington, N.Z.	
Harris, Br-Sr. [J.]	H-093	93/06/00	Wellington, N.Z.	
Hare, Elsie	H-094	93/07/17	Wellington, N.Z.	ML 283
Waterman, Cora B.	W-095	93/07/20	Wellington, N.Z.	***TSB 163-166***
Piper, Br-Sr. [I.]	P-096	93/09/27	Napier, N.Z.	
Friends in Hastings	B-097	93/10/16	Gisborne, N.Z.	
Vickers, George T.	V-098	93/10/21	Gisborne, N.Z.	2MCP 452
Rousseau, L. J.	R-100	93/11/21	Wellington, N.Z.	***WM 329***
Brn. of the Napier Church	B-101	93/00/00		
Wilson, Br-Sr. [G.T.]	W-102	93/04/27	Wellington, N.Z.	
Amadon, Br-Sr.	*A-103	93/06/15	Wellington, N.Z.	5MR 168-169
Starr, G.B.	S-104	93/06/09	Wellington, N.Z.	
Hare, Joseph	H-105	93/03/17		AH 119-120,214-215,280,439; 6BC 1086,1101
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-107	93/05/22	Wellington, N.Z.	
Davis, Marian/Walling, May	*D-108	93/02/14	Auckland, N.Z.	
Hare, Joseph	*H-109	93/03/12		OHC 310
Robinson, A.T.	*R-110	93/04/24	Wellington, N.Z.	OHC 352;TMK 173,345;HP 86; 2MR 161-164
White, W.C.	*W-111	93/08/25	Hastings, N.Z.	
Faulkhead, Br.	*F-113	93/01/02	N. Fitzroy, Aus.	***20MR 282-290***
White, J.E./White, Emma	*W-115	93/03/00	Napier, N.Z.	
White, J.E./White, Emma	*W-116	93/04/18	Wellington, N.Z.	
White, J.E./White, Emma	*W-117	93/07/12	Wellington, N.Z.	12MR 299
White, J.E./White, Emma	*W-118	93/09/06	Hastings, N.Z.	
Children	*W-119	93/09/27	Napier, N.Z.	TMK 47,80

White, J.E./White, Emma	*W-120	93/10/15	Gisborne, N.Z.	TMK 235;4Bio 107
Children	*W-121	93/12/15	Auckland, N.Z.	11MR 15-19
White, Emma	*W-122	93/06/14	Wellington, N.Z.	
White, J.E.	*W-123	93/06/21	Wellington, N.Z.	4Bio 95-97
White, J.E.	*W-124	93/07/18	Wellington, N.Z.	TMK 137;GH 07/1898
Hall, Sr.	H-125	93/07/31	Wellington, N.Z.	
n.a. [Brother]	*B-126	93/00/00		
White, W.C.	*W-127	93/01/29	Parramatta, Aus.	4Bio 70
White, W.C.	*W-128	93/06/02	Wellington, N.Z.	
Starr, Br-Sr. [G.B.]	*S-129	93/06/02	Wellington, N.Z.	
White, W.C.	*W-130	93/06/07	Wellington, N.Z.	11MR 32;FBS 14
White, W.C.	*W-131	93/06/15	Wellington, N.Z.	3SM 116;4Bio 94
White, W.C.	*W-132	93/07/02	Wellington, N.Z.	3SM 116;4Bio 98
White, W.C.	*W-133	93/07/05	Wellington, N.Z.	3SM 116
White, W.C.	*W-134	93/07/17	Wellington, N.Z.	
White, W.C.	*W-135	93/07/19	Wellington, N.Z.	
White, W.C.	*W-136	93/07/19	Wellington, N.Z.	
White, W.C.	*W-137	93/07/27	Wellington, N.Z.	
White, W.C.	*W-138	93/08/13	Wellington, N.Z.	12MR 136-138;4Bio 101
Rasmussen, Annie	*R-138a	93/10/02	Napier, N.Z.	
White, W.C.	*W-139	93/10/11	Gisborne, N.Z.	
White, W.C.	*W-140	93/10/16	Gisborne, N.Z.	3MR 411;4Bio 106-107
White, W.C.	*W-141	93/10/24	Gisborne, N.Z.	
White, W.C.	W-142	93/08/07	Paremata, N.Z.	
Davis, Marian/Bolton, Fannie/Walling, May	*D-143	93/04/17	Wellington, N.Z.	
Ings, Br-Sr.	I-144	93/02/02	Auckland, N.Z.	
Haskell, S.N.	H-145	93/03/08	Kaeo, N.Z.	
Smith, Br-Sr. [Uriah]	*S-146	93/08/10	Wellington, N.Z.	
Olsen, O.A.	O-147	93/07/12	Wellington, N.Z.	

1894

Walling, May	W-001	94/09/27	Granville, Aus.	
Gates, Br-Sr.	*G-001a	94/01/01	Melbourne, Aus.	TMK 45;Ev 630-631;SD 191
Brn. Assembling in General Conference	B-002	94/10/21	Ashfield, Aus.	***17MR 170-176***
General Conference	B-003	94/07/19	Granville, Aus.	FBS 36-37
Buster, J.R.	B-004	94/08/03	Granville, Aus.	
Bolton, Fannie	B-006	94/02/10	Melbourne, Aus.	***FBS 34-36***
Brn-Srs.	B-006a	94/03/16	Melbourne, Aus.	***PC 127-130***
Bolton, Fannie	B-007	94/02/06	Melbourne, Aus.	***FBS 20-28***
Brownsberger, Br.	B-007a	94/05/17	Granville, Aus.	TSB 222-223
Corliss, J.O.	C-008	94/11/14	Granville, Aus.	VSS 260
Corliss, J.O.	C-009	94/12/28	Granville, Aus.	
Corliss, J.O.	C-009a	94/12/08	Fairlight, Aus.	GCB 04/00/1895 501-502
Corliss, J.O.	C-010	94/10/27	Ashfield, Aus.	UL 314;SD 224,298;HP 164;ChL 48-49
Corliss, Br-Sr.	C-010a	94/05/17	Granville, Aus.	
Colcord, Br-Sr.	C-011	94/01/16	Brighton, Aus.	Ev 303;3SM 29-30
Christiansen, Captain	C-011a	94/01/02	Melbourne, Aus.	***14MR 76-87***
Cornell, Sr.	C-012	94/05/10	Granville, Aus.	2SM 48-49
Childs, Br-Sr.	C-013	94/09/27	Granville, Aus.	TMK 78,270
Clausen, Sr.	C-013a	94/06/14	Granville, Aus.	4Bio 137
Davis, Marian	D-014	94/08/27	Cooranbong, Aus.	8MR 125;11MR 53;4Bio 154
Daniells, A.G.	D-015	94/04/04	Granville, Aus.	GCB 02/04/1895 2-3
Daniells, A.G.	D-016	94/03/11	Melbourne, Aus.	
Daniells, Br-Sr.	D-017	94/03/06	Melbourne, Aus.	
Daniells, Sr.	D-018	94/03/23	Melbourne, Aus.	
Daniells, Sr./Rousseau, Sr.	D-019	94/03/07	Melbourne, Aus.	

Eldridge, Br-Sr.	E-020	94/04/14	Granville, Aus.	***1888 1227-1232***
Eldridge, Sr.	E-021	94/04/00	Granville, Aus.	2SM 185-186;3MR 302;9MR 371
Eldridge, C.	E-022	94/08/12	Granville, Aus.	3MR 302;9MR 371;10MR 389-390
Edwards, W.H.	E-023	94/09/18	Granville, Aus.	
Evans, I.H./Battle Creek	E-023b	94/07/20	Granville, Aus.	***8T 48-53***
Evans, I.H./Battle Creek	E-023c	94/07/20	Granville, Aus.	***PH084 1-5***
Haskell, S.N.	H-024	94/04/00		6MR 134-135
Haskell, S.N.	H-025	94/08/03	Granville, Aus.	
Haskell, S.N.	H-026	94/11/22	Granville, Aus.	SD 44;8MR 249
Haskell, S.N.	H-027	94/06/01	Granville, Aus.	***1888 1240-1255***
Haskell, S.N.	H-028	94/05/09	Granville, Aus.	12MR 77-82
Haskell, S.N.	H-029	94/09/02	Granville, Aus.	8MR 140-144
Haskell, S.N.	H-030	94/08/13	Granville, Aus.	4Bio 164-165
Harper, Br.	H-030a	94/07/08	Granville, Aus.	12MR 94;4Bio 141,163-164
Harper, Br.	H-031	94/09/23	Granville, Aus.	6MR 21-22;RH 07/21/1896;4Bio 164
Henry, A.R.	H-031a	94/10/27	Ashfield, Aus.	***1888 1295-1315***
Hartman, Sr.	H-032	94/01/28	Brighton, Aus.	UL 42
Hall, Sr.	H-033	94/08/23	Cooranbong, Aus.	10MR 11
Hardy, Br.	H-034	94/12/20	Granville, Aus.	OHC 179,262
Innes, Lizzie	I-035	94/08/09	Granville, Aus.	***10MR 174-178***
Ings, Jennie L.	I-036	94/08/04	Granville, Aus.	TMK 351
Jones, A.T.	J-037	94/01/14	Melbourne, Aus.	TM 227-229;VSS 401-402;14MR 200-202; 4Bio 117-119
Jones, A.T.	J-038	94/04/14	Granville, Aus.	1MCP 29;2MCP 633-634
Jones, A.T.	J-039	94/06/07	Granville, Aus.	***6MR 199-207***
Jones, A.T.	J-040a	94/11/00	Granville, Aus.	TM 256-258
Jones, C.H.	J-040b	94/05/14	Granville, Aus.	7MR 52
Jones, C.H.	J-041	94/05/06	Granville, Aus.	***1888 1233-1239***
Kellogg, H.W.	K-042	94/10/24	Ashfield, Aus.	WM 330;16MR 68;4Bio 168-169
Kellogg, H.W.	K-043	94/11/04	Granville, Aus.	4Bio 170-171
Kellogg, H.W.	K-044	94/08/03	Granville, Aus.	PC 134-139
Kellogg, H.W.	K-045	94/05/14	Granville, Aus.	WM 23-24
Kellogg, J.H.	K-046	94/05/17	Granville, Aus.	8MR 386;4Bio 140,148
Kellogg, J.H.	K-046a	94/10/25	Granville, Aus.	3SM 117-118;16MR 69-70;MRmnt 122; FBS 41
Kellogg, Br-Sr. [J.H.]	K-047	94/04/18	Granville, Aus.	MM 243-245;TMK 216;Te 263;8MR 95-96; 12MR 91-92;4Bio 148;CTr 85
Littlejohn, Br.	L-048	94/06/03	Granville, Aus.	***13MR 269-280***
Littlejohn, Br.	L-049	94/08/03	Granville, Aus.	CW 152-157;10MR 12-13;13MR 287-288
Lacey, Br. [not H.C.]	L-049a	94/04/30	Granville, Aus.	
Lindsay, Harmon	L-050	94/06/14	Granville, Aus.	9MR 94;12MR 92-94;4Bio 142
Lockwood, Br.	L-050a	94/05/18	Granville, Aus.	
Leininger, Br-Sr.	L-050b	94/05/17	Granville, Aus.	4Bio 141
Martin, Chrissie	M-051	94/08/09	Granville, Aus.	OHC 206,300;4MR 193-198
Mills, Br.	M-051a	94/05/17	Granville, Aus.	
Olsen, O.A.	O-051b	94/01/00		OHC 43
McCoy, Br.	M-052	94/01/05	Melbourne, Aus.	***15MR 265-268***
Minsters of the Australian Conference	M-053	94/11/11	Granville, Aus.	9MR 177-180
Olsen, O.A.	O-054	94/06/10	Granville, Aus.	2BC 1004;5MR 349-350;6MR 57; 10MR 283-284
Olsen, O.A.	O-054a	94/06/24	Granville, Aus.	PM 300;8MR 386
Olsen, O.A.	O-055	94/08/00	Granville, Aus.	***1888 1280-1285***
Olsen, O.A.	O-056	94/10/26	Ashfield, Aus.	4MR 414;4Bio 167
Olsen, O.A.	O-057	94/06/10	Granville, Aus.	***1888 1256-1267***
Olsen, O.A.	O-058	94/11/26	Granville, Aus.	***1888 1316-1321***
Olsen, O.A.	O-059	94/02/05	Melbourn, Aus.	***FBS 19-20***
Olsen, O.A.	O-060	94/04/03	Granville, Aus.	TMK 306;YI 01/03/1895 & 01/10/1895

Olsen, O.A.	O-062	94/05/04	Granville, Aus.	OHC 221;4Bio 141
Olsen, O.A.	O-063	94/07/19	Granville, Aus.	
Olsen, O.A.	O-064	94/05/06	Granville, Aus.	1MR 29;7MR 82
Pitcairn Crew	P-065	94/01/06	Middle Brighton	***7MR 198-206***
Friends on Pitcairn Island	P-065a	94/01/01	Melbourne, Aus.	***2SM 269-274***
Prescott, W.W.	P-066	94/04/10	Granville, Aus.	OHC 309;2SM 92-93;3SM 403-405; 7BC 962,964;LDE 21-22,77;10MR 347; CTr 131
Prescott, Br-Sr.	P-067	94/01/18	Middle Brighton	3SM 90;2MR 211;10MR 42-43,67,347-349
Prescott, W.W./Jones, A.T.	P-068	94/04/16	Granville, Aus.	***14MR 184-188***
Conference Men/Review and Herald Office	R-069	94/10/01	Granville, Aus.	MRmnt 59;10MR 13
Review and Herald Office	R-070	94/01/13	Brighton, Aus.	***PC 389-395***
Gen. Conf. Comm/Review & Herald/Pacific Press	R-071	94/04/08	Granville, Aus.	PH150 18-22;PM 147-148;11MR 273; CTr 179
Review and Herald Office	R-071a	94/09/20	Granville, Aus.	
Rousseau, Sr.	R-072	94/01/00	Middle Brighton	
Rousseau, Sr.	R-073	94/03/02	Melbourne, Aus.	
Rousseau, Br-Sr.	R-074	94/04/19	Granville, Aus.	
Rousseau, Sr.	R-075	94/03/00	Melbourne, Aus.	
Rousseau, Sr.	R-076	94/03/00	Melbourne, Aus.	***13MR 137-147***
Scazighini, Br.	S-077	94/08/03	Granville, Aus.	
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-078	94/03/20	Melbourne, Aus.	OHC 169,183;2MCP 800
White, J.E./White, Emma	W-079	94/05/02	Granville, Aus.	4Bio 132,144-145
White, J.E.	W-080	94/11/06	Granville, Aus.	4MR 262-263;11MR 28
White, J.E./White, Emma	W-081	94/11/16	Granville, Aus.	
White, J.E./White, Emma	W-082	94/05/01	Granville, Aus.	8MR 133-140
White, J.E./White, Emma	W-083	94/10/27	Ashfield, Aus.	
White, J.E./White, Emma	W-084	94/11/14	Granville, Aus.	10MR 127-128;16MR 37-38;HM 08/1896
White, J.E./White, Emma	*W-085	94/07/27	Granville, Aus.	4Bio 137,156-157
White, J.E./White, Emma	W-086	94/01/12	Middle Brighton	4Bio 115,117,119
White, J.E./White, Emma	W-087	94/06/28	Granville, Aus.	1BC 1111;7BC 947-948;4MR 263
White, W.C.	*W-088	94/02/06	Melbourne, Aus.	***FBS 28-32,123***
White, J.E./White, Emma	W-088a	94/02/10	Melbourne, Aus.	4Bio 118
White, J.E./White, Emma	W-089	94/09/18	Granville, Aus.	***20MR 75-79***
White, J.E./White, Emma	W-089a	94/08/22	Cooranbong, Aus.	WM 328-329;6MR 135-136;4Bio 153-154
Walling, Addie	W-089b	94/08/27	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	W-090	94/05/29	Granville, Aus.	2MR 319-320;CTr 176
Jones, C.H.	J-093	94/05/09	Granville, Aus.	8MR 249
Bond, Br-Sr.	B-095	94/09/08	Granville, Aus.	
Jones, C.H.	J-096	94/09/30	Granville, Aus.	
O'Kavanagh, Mrs. M.M.J.	M-099	94/01/08		4Bio 119
O'Kavanagh, Mrs. M.M.J.	M-099a	94/01/11	Middle Brighton	
Caro, Sr.	C-100	94/01/12	Middle Brighton	4Bio 116-117
White, J.E./White, Emma	W-102	94/02/06	Melbourne, Aus.	***PC 101-107***
Jones, A.T.	J-103	94/03/15	Melbourne, Aus.	2SM 85-88;7ABC 466-467;4MR 119-120; 4Bio 128
White, J.E./White, Emma	*W-105	94/07/27	Granville, Aus.	
Martin, Chrissie	M-108	94/09/13	Granville, Aus.	
Wales, William	W-109	94/09/18	Granville, Aus.	
Corliss, J.O.	C-113	94/12/16		8MR 24-25
Wessels, Philip	*W-116	94/09/13	Granville, Aus.	
n.a. [Brother]	*B-117	94/10/00	Granville, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-118	94/09/17	Granville, Aus.	
White, J.E.	*W-119	94/09/18	Ashfield, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-120	94/09/30	Granville, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-121	94/10/01	Granville, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-122	94/12/13	Fairlight	***8MR 144-146***

White, J.E.	*W-123	94/12/20	Granville, Aus.	4Bio 172-175
White, J.E./White, Emma	*W-124	94/12/20		3MR 409;4Bio 178,181
White, J.E./White, Emma	*W-125	94/01/12	Brighton	4Bio 116
White, J.E./White, Emma	*W-126	94/01/14	Melbourne, Aus.	
White, Emma	*W-127	94/03/16	Melbourne, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-128	94/04/04	Granville, Aus.	4Bio 139-140
White, J.E./White, Emma	*W-129	94/11/26	Granville, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-130	94/11/14	Granville, Aus.	4Bio 173-174
White, J.E./White, Emma	*W-131	94/06/11	Granville, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-132	94/06/00		
White, J.E./White, Emma	*W-133	94/07/09	Granville, Aus.	TMK 284;3MR 410;4Bio 156
White, W.C.	*W-134	94/08/30		
White, W.C.	*W-135	94/08/06	Granville, Aus.	16MR 69;4Bio 157-158
White, W.C.	*W-136	94/01/08	Melbourne, Aus.	FBS 18-19
White, W.C.	*W-137	94/00/00	Fragment	FBS 19;7MR 87
White, W.C.	*W-138	94/02/12	Melbourne, Aus.	
White, W.C.	*W-139	94/02/13	Melbourne, Aus.	
White, W.C.	*W-140	94/02/15	Melbourne, Aus.	3MR 411;4BIO 138
White, W.C.	*W-141	94/02/15	Melbourne, Aus.	4Bio 125
White, W.C.	*W-142	94/02/21	Melbourne, Aus.	
White, W.C.	*W-143	94/02/25	Melbourne, Aus.	
White, W.C.	*W-144	94/03/01	Melbourne, Aus.	
White, W.C.	*W-145	94/03/27	Granville, Aus.	4Bio 139
White, W.C.	*W-146	94/03/29	Granville, Aus.	FBS 36
White, W.C.	*W-147	94/06/00	Granville, Aus.	4Bio 141-142
White, W.C.	*W-148	94/07/03	Granville, Aus.	
White, W.C.	*W-149	94/07/30	Granville, Aus.	FBS 37
White, W.C.	*W-150	94/08/02	Granville, Aus.	
White, W.C.	*W-151	94/08/09	Granville, Aus.	
White, W.C.	*W-152	94/09/20	Granville, Aus.	FBS 37
White, W.C.	*W-153	94/11/05		***20MR 238-240***
n.a. [Brethren]	*W-154	94/11/05	Granville, Aus.	8MR 363;4Bio 177
White, Ella/White, Mabel	*W-155	94/00/00	Fragment	
Hall, Sr.	*H-156	94/01/14	Melbourne, Aus.	
Mortensen, Mary	*M-157	94/01/19	Middle Brighton	

1895

Aubrey, Sr.	A-001	95/00/00		
Austin, Sr.	A-001a	95/01/17	Cooranbong, Aus.	
Those who work at Cooranbong	B-002	95/03/04	Granville, Aus.	FLB 220,235,236;OHC 292,295;4Bio 251
Men in Responsible Positions in Battle Creek	B-004	95/09/00	Granville, Aus.	***PC 409-416***
Brethren in Responsible Positions in America	B-005	95/07/24	Granville, Aus.	SpM 13-19;4MR 1-5;11MR 360; see 8T 56-61
Bollman, C.P.	B-007	95/10/20	Granville, Aus.	***19MR 101-107***
Baker, Br-Sr. [W.L.H.]	B-008	96/02/09	Filed in 1895	***13MR 13-30***
Bolton, Fannie	B-009	95/11/07		***FBS 46-48***
Bolton, Fannie	B-009a	95/11/11	Armadale, Aus.	***FBS 48-49***
Belden, Frank	B-010	95/06/09		***1888 1392-1393***
Haskell, S.N.	H-011	95/01/30	Granville, Aus.	***16MR 157-170***
Belden, Frank	B-013	95/11/13	Armadale, Aus.	***1888 1469-1475***
Bolton, Fannie	B-014	95/11/23	Armadale, Aus.	***TSB 208-209***
Belden, Frank	B-015	95/06/08	Granville, Aus.	***17MR 107-118***
Bollman, C.P.	B-016	95/06/18	Granville, Aus.	5MR 65-66
n.a. [Brother]	B-016a	95/02/08	Granville, Aus.	***21MR 178-182***
Caldwell, W.F.	C-017	95/09/06	Cooranbong, Aus.	TSB 206-207;1MCP 157;Te 32; CD 131,137-138,333;FBS 40;

				3MR 307-308;4MR 364-365
Corliss, J.O.	C-018	95/09/13	Granville, Aus.	***13MR 310-317***
Caro, Dr.	C-019	95/06/01	Granville, Aus.	OHC 116
Campbell, Emily C.	C-019a	95/02/11	Granville, Aus.	
Corliss, J.O.	C-020	95/09/13	Granville, Aus.	TMK 52
Corliss, J.O.	C-021	95/09/13	Granville, Aus.	TM 245-251
Corliss, J.O.	C-021a	95/08/20	Cooranbong, Aus.	Ev 166-167;8MR 254;4Bio 173,251
Daniells, Br-Sr.	D-022	95/04/01	Granville, Aus.	
Davis, Marian	D-022a	95/11/29	Hobart	FBS 53-54;7MR 83
Daniells, A.G.	D-023	95/03/05	Granville, Aus.	
Eckman, Sr.	E-024	95/05/19	N. Fitzroy, Aus.	***12MR 33-39***
Haskell, S.N.	H-025	95/11/06	Armadale, Aus.	4Bio 232
Haskell, S.N.	H-025a	95/05/31	Granville, Aus.	HP 66
Hare, Br-Sr.	H-025b	95/04/28		3MR 188-189
Haskell, S.N.	H-025c	95/11/06	Armadale, Aus.	4Bio 233
Haskell, S.N.	H-026	95/10/11	Granville, Aus.	3SM 324
Howe, F.	H-027	95/05/21	Granville, Aus.	11MR 160-161
Haskell, S.N.	H-028	95/06/25	Granville, Aus.	VSS 402-403;4Bio 259
Hare, Robert	H-029	95/03/22	Granville, Aus.	VSS 283-285,321,329,340-341,345
Hardy, Br.	H-030	95/01/29	Granville, Aus.	UL 43;LDE 60-61
Harper, Walter	H-031	95/01/17	Cooranbong, Aus.	
Himes, J.V.	H-031a	95/01/17	Cooranbong, Aus.	4Bio 180
Harper, Walter	H-031b	95/03/07	Granville, Aus.	WM 332
Harper, Walter	H-031d	95/01/01	Granville, Aus.	
Israel, Sr.	I-032	95/07/24	Granville, Aus.	
Israel, Sr.	I-033	95/07/22	Granville, Aus.	ML 184,313;7BC 916,948;4Bio 251
Ings, Sr.	I-034	95/05/16	N. Fitzroy, Aus.	
Jones, A.T.	J-035	95/11/21	Melbourne, Aus.	***RH 4/13/1911 with SpTA #7 59-64 and 11MR 33***
Jones, A.T.	J-035a	95/07/08	Cooranbong, Aus.	***1888 1408-1411***
Jones, A.T.	J-036	95/10/13	Granville, Aus.	See 6T 394-401;LDE 90,216;VSS 240-242
Johnson, Lewis	J-037	95/06/13	Granville, Aus.	3MR 352-353
Jones, C.H.	J-038	95/02/17	Granville, Aus.	
Kellogg, J.H.	K-039	95/02/03	Granville, Aus.	WM 330-331;FBS 38;4Bio 173
Kellogg, J.H.	K-040	95/12/01	Newtown, Tasmania	***8T 153-157***
Kellogg, J.H.	K-042	95/08/28	Cooranbong, Aus.	8MR 92-94
Kellogg, J.H.	K-043	95/06/14	Granville, Aus.	MM 252;ChL 6;FLB 66;4BC 1153; PCP 45-49;5BC 1094,1095,1133,1144; 6BC 1117; 7BC 942,943;4MR 131; 9MR 371;12MR 120;17MR 308-309; YI 10/24/1895 & 10/31/1895; RH 10/22/1895 & 10/29/1895
Kellogg, J.H.	K-044	95/08/29	Cooranbong, Aus.	FBS 39
Kellogg, J.H.	K-045	95/07/15	Cooranbong, Aus.	***1888 1412-1420***
Kellogg, J.H.	K-046	95/04/15	N. Fitzroy, Aus.	10MR 273-275;12MR 299;4Bio 183
Kellogg, J.H.	K-047	95/03/21	Granville, Aus.	***FE 334-367***; see Ms 10a, 1895
Kellogg, Br-Sr. [J.H.]	K-047a	95/08/27	Cooranbong, Aus.	TM 239-245
Kellogg, H.W.	K-048	95/02/15	Granville, Aus.	
Kellogg, H.W.	K-049	95/07/01	Granville, Aus.	
Ketring, Sr.	K-050	95/08/26	Cooranbong, Aus.	***TSB 67-74***
McCullagh, S.	M-051	95/11/07	Armadale, Aus.	2BC 995-996;4Bio 233;CTr 136
Lindsay, Harmon	L-051a	95/05/01	Tasmania	***1888 1344-1355***
McCullagh, S.	M-052	95/12/06	Hobart, Tasmania	UL 354;6MR 391-393
Olsen, O.A.	O-053	95/09/10	Granville, Aus.	***1888 1421-1424***
Olsen, O.A.	O-054	95/09/19	Granville, Aus.	***PH080 25-51***
Olsen, O.A.	O-055	95/09/19	Granville, Aus.	***1888 1425-1454***
Olsen, O.A.	O-056	95/05/27	N. Fitzroy, Aus.	***RH 07/30/1895***

Olsen, O.A.	O-057	95/05/01	Hobart, Tasmania	***14MR 114-135***
Olsen, O.A.	O-058	95/05/07	Glenorchy, Tasmania	SpTA #3 42-59;2MR 257-259
Olsen, Br-Sr.	*O-059	95/05/12	Launceston, Tasmania	***19MR 267-278***
Olsen, Br-Sr.	O-059a	95/05/12	Launceston, Tasmania	variant of Lt 59, 1895
Olsen, O.A.	O-060	95/04/22	Bismark, Tasmania	***FE 368-372***
Olsen, O.A.	O-061	95/02/02	Granville, Aus.	TM 204-208;Ev 355;7MR 52-53;11MR 161
Olsen, Br-Sr.	O-062	95/04/11	Granville, Aus.	4Bio 189
Olsen, O.A.	O-063	95/05/07	Glenorchy, Tasmania	See TM 210-227
Olsen, O.A.	O-064	95/06/20	Granville, Aus.	
Olsen, Br-Sr.	O-064a	95/09/01	Cooranbong, Aus.	TM 230-238;SpTA #4 11-12
Olsen, O.A.	O-065	95/06/19	Granville, Aus.	***1888 1394-1407***
Pomare, Maui	P-066	95/09/26	Granville, Aus.	
Prescott, W.W.	P-067	95/06/12	Granville, Aus.	***FE 381-389***
Prismall, Br.	P-068	95/05/27	N. Fitzroy, Aus.	
Rousseau, Br.	R-069	95/03/20	Granville, Aus.	
Review and Herald	R-070	95/06/09	Granville, Aus.	
Review and Herald	R-071	95/02/12	Granville, Aus.	VSS 303;7BC 933,934
Tait, A.O.	T-073	95/11/20	Armadale, Aus.	***SW 72-78***
Tait, A.O.	T-074	95/11/21	Armadale, Aus.	
Tait, A.O.	T-075	95/06/10	Granville, Aus.	PM 130-131;PH102 18-21
Tait, A.O.	T-076	95/06/06	Granville, Aus.	***1888 1369-1378***
Workers in Sydney	B-077	95/11/14		PCP 51;Ev 228,299,485,633,687-688; 1MR 20
White, Ella/White, Mabel	W-080	95/11/11	Armadale, Aus.	3MR 132
White, J.E./White, Emma	*W-080a	95/08/16	Cooranbong, Aus.	4MR 5-7,264;6MR 173
White, J.E.	W-082	95/11/00	Armadale, Aus.	VSS 219,390,403-404;TMK 275,297,318; 4Bio 234
White, J.E.	W-083	95/11/18	Armadale, Aus.	***21MR 388-393***
White, J.E.	W-084	95/10/22	Armadale, Aus.	PM 209;TMK 215,217,337,343
White, J.E.	W-085	95/10/07	Granville, Aus.	4MR 265
White, J.E.	W-086	95/09/25	Granville, Aus.	***1888 1455-1468***
White, J.E./White, Emma	W-087	95/06/19	Granville, Aus.	4MR 263
White, J.E./White, Emma	W-088	95/04/04	Granville, Aus.	Ev 471;11MR 278-279;4Bio 187,189
White, J.E./White, Emma	*W-088a	95/07/07	Cooranbong, Aus.	11MR 185
White, W.C.	W-089	95/03/11	Granville, Aus.	FBS 38
White, W.C.	W-089a	95/03/13	Granville, Aus.	Ev 445,452-453
Wessels, Sr.	W-090	95/01/15	Cooranbong, Aus.	4BC 1184;UL 29;RC 266;WM 267
Wessels, Henry	W-091	95/01/30	Granville, Aus.	TDG 38;4Bio 251
White, J.E./White, Emma	W-092	95/02/17	Granville, Aus.	***19MR 202-216***
White, W.C.	W-092a	95/03/21	Granville, Aus.	4Bio 188
White, J.E./White, Emma	W-092b	95/04/11	Granville, Aus.	FBS 39;4Bio 188
White, J.E.	W-093	95/06/18	Granville, Aus.	
White, J.E.	W-093a	95/10/17	Granville, Aus.	
Wessels, Sr. and Children	W-094	95/01/31	Granville, Aus.	TDG 39
Wessels, Henry	W-095	95/06/26	Granville, Aus.	
Young Friend [McCann, William?]	Y-096	95/11/12	Armadale, Aus.	TMK 41
Wessels, Henry	W-097	95/10/08	Granville, Aus.	OHC 196,340;TMK 230,278;4MR 158-164
Jones, C.H.	J-098	95/01/15	Cooranbong, Aus.	
Olsen, O.A.	O-099	95/05/07	Glenorchy, Tasmania	***20MR 164-166***
Haskell, S.N.	H-100	95/10/11	Granville, Aus.	TMK 79;OHC 114;6MR 1
Children/Family at Granville	C-101	95/11/02	Armadale, Aus.	1MR 346-347
Davis, Marian	*D-102	95/10/29	Armadale, Aus.	***FBS 41-44***
Davis, Marian	*D-103	95/11/12	Armadale, Aus.	FBS 49
Walling, Addie/Walling, May	*W-104	95/12/11	Hobart, Tasmania	***FBS 56-57***
Campbell, Emily	*C-105	95/12/09	Hobart, Tasmania	FBS 54
Kellogg, J.H.	*K-106	95/12/20	Granville, Aus.	FBS 59-62
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-107	95/01/27	Granville, Aus.	4Bio 194

Olsen, O.A.	*O-108	95/01/18	Cooranbong, Aus.	
Brethren who are acting an important part in our Inst.	*B-109	95/02/10	Granville, Aus.	
Prescott, W.W.	*P-110	95/04/10	Granville, Aus.	
Wessels, Philip	*W-111	95/09/01	Cooranbong, Aus.	
Brethren at Battle Creek	*B-112	95/09/01	Cooranbong, Aus.	
Kellogg, Br-Sr. [J.H.]	*K-113	95/11/17	Armadale, Aus.	***2MR 165-167***
White, J.E.	*W-114	95/10/18	Armadale, Aus.	4Bio 228-229;CTr 241
Bolton, Fannie	*B-115	95/11/26	Armadale, Aus.	***FBS 51-53***
Olsen, O.A.	*O-116	95/05/24	N. Fitzroy, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-117	95/01/15	Cooranbong, Aus.	3MR 298-299;7MR 87;4Bio 182,193-194
White, J.E./White, Emma	*W-118	95/01/23	Granville, Aus.	3MR 408-409;FBS 38
White, J.E./White, Emma	W-119	95/02/18	Granville, Aus.	SpTA #3 39-41;14MR 17-25;PC 398-400
White, J.E./White, Emma	*W-120	95/05/15	N. Fitzroy, Aus.	4Bio 195,198
Brn. Connected with the Review and Herald	*B-122	95/06/19	Granville, Aus.	From Lt 65, 1895
White, J.E./White, Emma	*W-123	95/12/09	Hobart, Tasmania	
White, J.E.	*W-123a	95/12/09	Hobart, Tasmania	***FBS 54-55***
White, J.E./White, Emma	*W-124	95/06/07		4Bio 198
White, J.E./White, Emma	*W-125	95/08/04	Cooranbong, Aus.	4Bio 221-222
White, J.E./White, Emma	*W-126	95/08/19	Cooranbong, Aus.	RC 119;TMK 268;8MR 146-150; 4Bio 215-218
White, J.E./White, Emma	*W-127	95/12/11	Hobart, Tasmania	FBS 55-56;4Bio 236
White, J.E./White, Emma	*W-128	95/12/22	Granville, Aus.	UL 370;TMK 214;4Bio 236
White, J.E.	W-128a	95/12/22	Granville, Aus.	
White, J.E.	*W-129	95/11/18	Armadale, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-130	95/01/21	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-131	95/07/11	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-132	95/01/08	Granville, Aus.	
White, W.C.	*W-133	95/01/10	Granville, Aus.	
White, W.C.	*W-134	95/01/11	Granville, Aus.	
White, W.C.	*W-135	95/01/13	Granville, Aus.	
White, W.C.	*W-136	95/01/14	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-137	95/01/20	Cooranbong, Aus.	3MR 410
White, W.C.	*W-138	95/01/21	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-139	95/02/05	Granville, Aus.	3MR 411
White, W.C.	*W-140	95/02/13	Granville, Aus.	
White, W.C.	*W-141	95/02/18	Granville, Aus.	
White, W.C.	*W-142	95/02/19	Granville, Aus.	
White, W.C.	*W-143	95/02/28	Granville, Aus.	
White, W.C.	*W-145	95/03/15	Granville, Aus.	3MR 405;4Bio 194
White, W.C.	*W-146	95/04/05	Granville, Aus.	
White, W.C.	*W-147	95/08/02	Cooranbong, Aus.	3MR 406
White, W.C.	*W-148	95/08/06	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-149	95/08/06	Cooranbong, Aus.	4Bio 222-223
White, W.C./White, May	*W-150	95/08/07	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-151	95/08/15	Cooranbong, Aus.	
White, May	*W-152	95/08/26	Cooranbong, Aus.	3MR 407
White, W.C.	*W-153	95/08/26	Cooranbong, Aus.	3MR 407
White, W.C.	*W-154	95/08/27	Cooranbong, Aus.	
White, May	*W-155	95/08/28	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-156	95/08/28	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-157	95/10/04	Granville, Aus.	3MR 410
White, W.C.	*W-158	95/10/06	Granville, Aus.	
White, W.C.	*W-159	95/00/00	Fragment	
Hall, Sr.	*H-160	95/04/15	N. Fitzroy, Aus.	
Hall, Sr./Walling, Addie	*H-161	95/06/20	Granville, Aus.	
Kellogg, J.H.	K-162	95/06/13		
Kellogg, J.H.	K-163	95/11/19		

White, J.E.	W-164	95/11/00		

1896

Anderson, Mrs. R.	A-001	96/06/08	Cooranbong, Aus.	SD 167
Anderson, Br-Sr./Belden, Br-Sr.	A-001a	96/01/14	Cooranbong, Aus.	***10MR 129-134***
Anderson, C.	A-002	96/01/03	Cooranbong, Aus.	
Anderson, Br-Sr.	A-002a	96/02/16	Cooranbong, Aus.	
Blombery, Mrs. S.	B-003	96/12/29	Cooranbong, Aus.	
Men who occupy Responsible Positions	B-004	96/07/01	Cooranbong, Aus.	***17MR 181-195***
Those in Responsible Positions in Battle Creek	B-005	96/12/18		***1888 1628-1635***
Brethren who occupy Responsible Positions	B-006	96/01/16	Cooranbong, Aus.	***1888 1476-1486***
My Brethren in Battle Creek	B-007	96/05/11	Granville, Aus.	***17MR 196-207***
My Brethren in America	B-008	96/02/06	Cooranbong, Aus.	***1888 1493-1501***
n.a. [Brother and Sister]	B-008a	96/04/01	Cooranbong, Aus.	AH 308,317,439-440;CG 219
n.a. [Brother]	*B-009	96/02/05	Cooranbong, Aus.	3MR 313-314
Belden, Br-Sr.	B-010	96/02/03	Cooranbong, Aus.	1BC 1109;4Bio 261
Belden, Sarah	B-011	96/09/28	Cooranbong, Aus.	
Belden, F.E.	B-012	96/11/24	fragment	10MR 134-135
Burham, Sr.	B-013a	96/01/05	Cooranbong, Aus.	
Corliss, J.O.	C-015	96/07/20	Cooranbong, Aus.	8MR 331
Corliss, Burr	*C-015a	96/04/14	Cooranbong, Aus.	4MR 198-205
Cady, Br-Sr.	C-016	96/11/17	Ashfield, Aus.	***12MR 302-306***
Caldwell, W.F.	C-017	96/05/07		***10MR 190-194***
Caldwell, W.F.	C-018	96/04/09	Cooranbong, Aus.	TSB 210-214
Caldwell, W.F.	C-019	96/06/07		TSB 207-208;3MR 306
Colcord, W.A./Daniells, A.G./Faulkhead, Br.	C-020	96/08/25	Cooranbong, Aus.	5MR 374
Colcord, W.A.	*C-021	96/01/07	Cooranbong, Aus.	9MR 272-273
Colcord, W.A.	C-022	96/06/22	Cooranbong, Aus.	UL 187;OHC 104;5MR 348-349
Collins, Br.	C-023	96/12/14	Cooranbong, Aus.	4MR 385-386;7MR 338
Church at Cooranbong	C-024	96/05/23	Cooranbong, Aus.	10MR 115-118;CTr 112
Conference Presidents/"God gave to Moses..."	C-024a	96/08/00	Cooranbong, Aus.	TM 340-346;9MR 157
Daniells, A.G./Colcord, W.A.	D-025	96/06/01	Cooranbong, Aus.	2SM 207;1MR 264-265
Daniells, A.G.	D-026	96/07/19	missing	
Daniells, A.G./Colcord/Faulkhead/Salisbury	D-027	96/09/20	Cooranbong, Aus.	PM 42-44,77,112,114;3BC 1154
Eldridge, Captain	E-028	96/08/30	Cooranbong, Aus.	PM 247;5Bio 231
General Conference of 1897	G-029	96/12/27		***TM 331-340***
Hickox, Br-Sr.	H-030	96/10/13	Adelaide, Aus.	OHC 126
Hughes, Br-Sr.	H-032	96/03/07	Cooranbong, Aus.	AH 416-417;6MR 262;CTr 343
Hawkins, Harry	H-033	96/11/27	Cooranbong, Aus.	UL 345
Hare, Br-Sr.	H-034	96/12/19	Cooranbong, Aus.	Ev 169,178;2MR 93-95;CTr 247
Hardy, Br.	H-035	96/07/14	Cooranbong, Aus.	
Haskell, S.N.	H-036	96/04/26	Cooranbong, Aus.	5MR 147;4Bio 264
Haskell, S.N.	H-037	96/02/02	Extract	BTS 08/1905 and 05/1915
Haskell, S.N.	H-038	96/05/30	Cooranbong, Aus.	***1888 1536-1555***
Haskell, S.N.	H-039	96/04/26	Cooranbong, Aus.	10MR 63
Haskell, S.N.	H-040	96/05/04	Cooranbong, Aus.	***TM 387-391***
Israel, Sr.	I-041	96/07/30	Cooranbong, Aus.	
Israel, Sr.	I-042	96/08/14	Cooranbong, Aus.	VSS 161
Israel, Sr.	I-043	96/08/06	Cooranbong, Aus.	5BC 1141
Israel, Sr.	I-044	96/07/01	Cooranbong, Aus.	
Israel, Sr.	I-045	96/04/27	Cooranbong, Aus.	
Israel, Sr.	I-046	96/04/07	Cooranbong, Aus.	
Israel, Sr.	I-047	96/08/28	Cooranbong, Aus.	
Israel, Sr.	I-048	96/06/15	Cooranbong, Aus.	***UL 180***
Israel, Sr.	I-049	96/07/17	Cooranbong, Aus.	***TSB 257-260***
Workers in the Echo Office	B-049a	96/09/00		SD 15,33,34;13MR 362-363

Israel, Sr.	I-050	96/07/24	Cooranbong, Aus.	
Israel, Sr.	I-051	96/03/28	Cooranbong, Aus.	
Israel, Sr.	I-052	96/06/22	Cooranbong, Aus.	
Israel, Sr.	I-052a	96/04/21	Cooranbong, Aus.	
Ings, Sr.	I-052b	96/05/07	Cooranbong, Aus.	FBS 71
Johnson, Br.	J-053	96/06/29	Cooranbong, Aus.	Ev 499
Kellogg, J.H.	K-054	96/07/10	Cooranbong, Aus.	CD 110,291-292;SpM 30-33
Kellogg, Br-Sr. [J.H.]	K-055	96/11/14	Ashfield, Aus.	1MR 146-150
Kellogg, J.H.	K-056	96/01/19	Cooranbong, Aus.	***1888 1487-1492***
Kellogg, J.H.	K-057	96/05/27	Cooranbong, Aus.	***16MR 332-337***
Kellogg, J.H.	K-058	96/05/07	Cooranbong, Aus.	***21MR 394-397***
Kellogg, J.H.	K-059	96/11/22	Ashfield, Aus.	***18MR 14-21***
Lacey, Herbert	L-060	96/12/20	Cooranbong, Aus.	8MR 284-285;CS 272
Friends of the School [Avondale]	L-060a	96/12/20	Cooranbong, Aus.	***8MR 150-155***
Lane, S.N.	L-061	96/04/12	Cooranbong, Aus.	Ev 209-210,494;VSS 274-275
Lindsay, Sr.	L-062	96/05/20	Cooranbong, Aus.	
Lindsay, Harmon	L-063	96/04/20	Cooranbong, Aus.	***1888 1502-1512***
Lindsay, Harmon	L-064	96/05/08	Cooranbong, Aus.	***1888 1516-1519***
Miller, Br./Woods, Br.	M-065	96/11/08	Cooranbong, Aus.	
McCullagh, Br-Sr.	M-066	96/03/25	Cooranbong, Aus.	4Bio 278
McCullagh, Br-Sr.	M-067	96/03/30	Cooranbong, Aus.	***18MR 42-53***
McCullagh, S.	M-068	96/07/12	Cooranbong, Aus.	2MR 27-28;5MR 342-343
McCullagh, S.	M-069	96/07/11	Cooranbong, Aus.	AH 241,310;CD 425;CG 261,390; 1MCP 169;2MCP 407,579-580;3SM 290; Te 149-150;VSS 123;4Bio 276-277
Maxson, Br-Sr.	M-069a	96/11/05	Cooranbong, Aus.	
Maxson, Br-Sr.	M-071	96/08/12	Cooranbong, Aus.	1MR 286-287
Maxson, Br-Sr.	M-072	96/11/05	Cooranbong, Aus.	CD 113,232-233,259,319,386-387,396,437; MM 276-278;PC 45-48;1MR 66;SpM 45-48
Maxson, Br-Sr.	M-073	96/10/12	Adelaide, Aus.	***20MR 104-118***
Maxson, Br-Sr.	M-073a	96/08/30	Cooranbong, Aus.	***SpM 38-45***
Managers and Workers in our Institutions	M-074	96/06/09 93/01/00?		***PH088 3-24***
Nobbs, Alred	N-075	96/11/24	Ashfield, Aus.	Ev 489;9MR 351-352
Gilbert, Lillie	G-076	96/08/01	Cooranbong, Aus.	TSB 47-49;AH 350
Olsen, O.A.	O-077	96/07/05	Cooranbong, Aus.	TM 374-386
Olsen, O.A.	O-078	96/07/06	Cooranbong, Aus.	***TM 279-297***
Olsen, Br-Sr.	O-080	96/10/00	Ballarat, Aus.	9MR 349-351
Olsen, O.A.	O-080a	96/04/01	Cooranbong, Aus.	PM 153-154;4MR 439-440
Olsen, O.A.	O-081	96/05/31	Cooranbong, Aus.	***1888 1556-1573***
Olsen, O.A.	O-082	96/09/10	Cooranbong, Aus.	TM 305-308
Olsen, O.A.	O-082a	96/09/00		
Olsen, O.A.	O-083	96/05/22	Cooranbong, Aus.	***1888 1520-1535***
Olsen, O.A.	O-084a	96/01/14	Cooranbong, Aus.	
Olsen, O.A.	O-085	96/03/16	Cooranbong, Aus.	UL 89;WM 202
Olsen, O.A.	O-086	96/05/26	Cooranbong, Aus.	***PH080 1-8***
Olsen, O.A.	O-087	96/08/25	Cooranbong, Aus.	ChL 58;Ev 20-21,195-196;SD 68
Olsen, O.A.	O-087a	96/05/25	Cooranbong, Aus.	FBS 72;12MR 57;4Bio 254-255
Prescott, Br-Sr.	P-088	96/09/01	Cooranbong, Aus.	***1888 1616-1620***
Prescott, W.W.	P-089	96/09/02	Cooranbong, Aus.	9MR 165
Palmer, W.O.	P-090	96/01/24	Cooranbong, Aus.	PM 217-218;3SM 118;8MR 349; 9MR 268-269
Brn-Srs. on Pitcairn Island	P-091	96/05/12	Cooranbong, Aus.	***RH 08/04/1896***
Robinson, A.T.	R-092	96/09/02	Cooranbong, Aus.	TSA 66-68
Robinson, A.T.	R-093	96/09/30	Cooranbong, Aus.	TSA 69-71
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-094	96/06/14	Cooranbong, Aus.	***TM 309-318***
Starr, G.B.	S-095	96/08/11	Cooranbong, Aus.	Ev 158-159,445,457-458,463-464;4MR 36;

				6MR 194-195;8MR 196-197
Smith, Uriah	S-096	96/06/06	Cooranbong, Aus.	***1SM 234-235***
Shannan, J.G.	S-097	96/12/26	Cooranbong, Aus.	Ev 685
Shannan, Br-Sr.	S-098	96/12/26	Cooranbong, Aus.	
Semmens, Br.	S-098a	96/12/29	Cooranbong, Aus.	
n.a. [Sister]	S-098b	96/05/21	Cooranbong, Aus.	SD 53;ML 100;HP 116;2MR 98
n.a. [Sister]	S-098c	96/05/20	Cooranbong, Aus.	
n.a. [Sister]	S-098d	96/05/12	Cooranbong, Aus.	
n.a. [Sister]	S-098e	96/05/07	Cooranbong, Aus.	
Tait, A.O.	T-100	96/08/27	Cooranbong, Aus.	***1888 1607-1615***
Tait, A.O.	T-101	96/02/17		
Tait, A.O.	T-102	96/03/00	Cooranbong, Aus.	***7MR 420-424 and CD 462***
Tait, A.O.	T-102a	96/03/09	Cooranbong, Aus.	PM 218;UL 82
Workers in Sydney	W-103	96/07/17	Cooranbong, Aus.	CD 310;4MR 385;5MR 220
Williams, I.N.	W-104	96/04/12	Cooranbong, Aus.	***TSB 214-216***
Wessels, Peter	W-106	96/06/26	Cooranbong, Aus.	4BC 1148;5BC 1123-1124;9MR 109,266
Wessels, Peter	W-106a	96/06/01	Cooranbong, Aus.	TSB 124-128
Wessels, Brothers	W-107	96/04/29	Cooranbong, Aus.	***21MR 5-7***
Wessels, Philip	W-108	96/10/14	Adelaide, Aus.	***19MR 385-392***
Wessels, Philip	W-109	96/07/00	Cooranbong, Aus.	
Wessels, John	W-110	96/10/29	Northcote, Aus.	3SM 248;TMK 289;1MCP 248
Wessels, Sr.	W-111	96/05/03	Cooranbong, Aus.	4Bio 266
Wessels, Sr. and Children	W-112	96/10/16	S. Australia	9MR 118,348-349
Wessels, Sr.	W-113	96/10/20	Victoria, Aus.	
Wessels, Sr.	W-114	96/07/16	Cooranbong, Aus.	3SM 119;8MR 251;4Bio 265-266
Wessels, Sr.	W-115	96/12/14	Cooranbong, Aus.	8MR 56,251;9MR 352
Wilson, Br-Sr.	W-116	96/01/01	Cooranbong, Aus.	TMK 22,275;3SM 420-421;FBS 62
Woods, Br-Sr.	W-117	96/11/03	Northcote, Aus.	2MCP 624,676;HP 201
Walling, Addie/Walling, May	W-118	96/11/17	Ashfield, Aus.	9MR 99
White, J.E./White, Emma	W-119	96/07/31	Cooranbong, Aus.	TMK 170;2MR 48;4MR 265;4Bio 265
White, J.E./White, Emma	W-121	96/04/11	Cooranbong, Aus.	4MR 265;8MR 251;4Bio 265
White, J.E./White, Emma	*W-122	96/08/21	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	W-123	96/08/30	Cooranbong, Aus.	12MR 218
White, J.E.	W-124	96/08/09	Cooranbong, Aus.	***1888 1816-1821***
Young Friend	Y-125	96/05/27	Cooranbong, Aus.	
Olsen, O.A.	O-127	96/12/01	Cooranbong, Aus.	***1888 1621-1627***
Watson, Mary Clough	W-128	96/07/09	Cooranbong, Aus.	***14MR 327-334***
Miller, Sr.	M-129	96/09/10	Cooranbong, Aus.	
Workers in the Publishing House	M-129a	96/09/10		From M-129-96
White, J.E./White, Emma	*W-131	96/03/21	Croydon, Aus.	FBS 124-125
Caro, Sr.	*C-132	96/08/30	Cooranbong, Aus.	
Wessels, Peter	*W-133	96/06/21	Cooranbong, Aus.	
Belden, Sarah	*S-134	96/07/19	Cooranbong, Aus.	
Colcord, Charlie	*C-135	96/00/00		
Kellogg, Henry	*K-136	96/02/27	Cooranbong, Aus.	***2MR 170-176***
Kellogg, Br-Sr. [J.H.]	K-137	96/04/06	Cooranbong, Aus.	TMK 356;SpM 80;4Bio 265
White, J.E./White, Emma	*W-139	96/01/16	Cooranbong, Aus.	***18MR 274-275***
White, J.E./White, Emma	*W-140	96/01/23	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-141	96/01/30	Cooranbong, Aus.	UL 44;1MCP 358;6MR 262-263
White, J.E./White, Emma	W-141a	96/01/30		Extract of W-141-96
White, J.E./White, Emma	*W-142	96/02/14	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-143	96/02/14	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-144	96/02/16	Cooranbong, Aus.	11MR 109;4Bio 387
White, J.E./White, Emma	*W-145	96/02/25	Cooranbong, Aus.	
White, J.E.	*W-146	96/03/01	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-147	96/03/13	Cooranbong, Aus.	TMK 212,341;4Bio 263
White, J.E./White, Emma	*W-148	96/04/07	Cooranbong, Aus.	

White, J.E./White, Emma	*W-149	96/05/01	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-150	96/05/06	Cooranbong, Aus.	4Bio 389
White, J.E./White, Emma	*W-151	96/06/10	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-152	96/07/05	Cooranbong, Aus.	TMK 328;4Bio 255,268
White, J.E./White, Emma	*W-153	96/07/09	Cooranbong, Aus.	FBS 72;4Bio 255-257
White, J.E./White, Emma	*W-154	96/08/02		FBS 72-73
White, J.E.	*W-155	96/08/10	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-156	96/09/07	Ashfield, Aus.	5MR 138
White, J.E./White, Emma	*W-157	96/09/09	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-158	96/10/00	Adelaide, Aus.	8MR 252;SpTA #7 64
White, J.E./White, Emma	*W-159	96/10/24	Melbourne, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-160	96/11/10	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-161	96/11/23	Ashfield, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-162	96/12/16	Cooranbong, Aus.	8MR 252-253;4Bio 271
McCullagh, S.	*M-163	96/02/13	Cooranbong, Aus.	
Corliss, Br-Sr.	*C-164	96/04/06	Cooranbong, Aus.	FBS 67-68
Corliss, Br-Sr.	*C-165	96/04/06	Cooranbong, Aus.	
Olsen, O.A.	*O-166	96/04/24	Cooranbong, Aus.	***1888 1513-1515***
Haskell, S.N.	*H-167	96/06/01	Cooranbong, Aus.	4Bio 388
Kellogg, Henry	*K-168	96/06/07	Cooranbong, Aus.	4Bio 264
Corliss, Br-Sr.	*C-169	96/04/00		
White, W.C.	*W-170	96/03/13	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-171	96/03/13	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-172	96/09/17	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-173	96/12/29	Cooranbong, Aus.	
Farnsworth, Br-Sr.	*F-174	96/12/20	Cooranbong, Aus.	
Durland, Br-Sr.	D-175	96/03/26	Cooranbong, Aus.	1BC 1089;5BC 1086;7MR 367
Tailt, A. O.	*T-176	96/11/09	Cooranbong, Aus.	
Olsen, O.A.	O-177	96/03/16	Cooranbong, Aus.	

1897

Church in Adelaide	A-001	97/04/22	Cooranbong, Aus.	***9MR 358-364***
Brn-Srs. in Adelaide	A-003	97/05/06	Cooranbong, Aus.	9MR 364-366;CTr 202
Brn-Srs. in Adelaide	A-004	97/04/05	Cooranbong, Aus.	***9MR 353-357***
My Brethren in America	B-005	97/03/02	Cooranbong, Aus.	SpTA #10 2-12
Brethren in Battle Creek	B-007	97/09/13	Cooranbong, Aus.	
Evans, I.H.	E-007a	97/12/22	Stanmore, Aus.	PM 235
Brethren/Sisters	B-009	97/04/18	Cooranbong, Aus.	
Brethren	B-010	97/09/02	Cooranbong, Aus.	***19MR 19-29***
n.a.	B-011	97/12/14	Cooranbong, Aus.	***21MR 20-26***
Brethren/Sisters	B-012	97/08/01	Cooranbong, Aus.	CTr 166-168
Brethren	B-013	97/08/27	Cooranbong, Aus.	Ev 125;4Bio 335
Brethren	B-014	97/03/30	Cooranbong, Aus.	3SM 74-75;4Bio 281
Wessels, Peter	B-015	97/02/08	Cooranbong, Aus.	
n.a. [Br-Sr.]	B-016	97/06/11	Cooranbong, Aus.	1BC 1086-1087;CTr 36
n.a.	B-017	97/04/07	Cooranbong, Aus.	ChL 64
Those in Resp. Positions in our Publ. Houses	B-018	97/01/00	Cooranbong, Aus.	PM 215,217
Haughey, J.H.	H-019	97/07/04	Cooranbong, Aus.	3SM 252-255;VSS 65-66;SpM 90-92
My Brethren in Battle Creek	B-019a	97/07/27	Cooranbong, Aus.	2SM 147-153;5MR 413-414
Brethren in California	B-020	97/11/22	Stanmore, Aus.	***16MR 45-56***
My Ministering Brethren	B-021	97/12/19	Cooranbong, Aus.	OHC 236;LDE 233;2MR 30-31
Brn-Srs. in Cooranbong	B-022	97/12/23	Stanmore, Aus.	4MR 104-105
Bolton, Fannie	B-024	97/06/25	Cooranbong, Aus.	***FBS 76-78***
Bolton, Fannie	B-025	97/04/11	Cooranbong, Aus.	***FBS 73-75***
Belden, Frank	B-026	97/12/10	Cooranbong, Aus.	1MR 269-270
Belden, Br-Sr.	B-027	97/11/10	Cooranbong, Aus.	Ev 335-336

Belden, Br-Sr.	B-028	97/07/29	Cooranbong, Aus.	HP 245;2SM 84;LDE 33,76;10MR 275
Those in Resp. Positions in our Publ. Houses	B-028a	97/01/09	Cooranbong, Aus.	CW 172;PM 216-217;8MR 349
Belden, Frank/Belden, Hattie	B-029	97/01/01	Cooranbong, Aus.	2MCP 376-377;8MR 293-294
Barren, Br-Sr.	B-030	97/12/30	Cooranbong, Aus.	
Colcord, W.A.	C-031	97/02/28	Cooranbong, Aus.	***19MR 378-384***
Collins, Gilbert	C-033	97/06/09	Cooranbong, Aus.	WM 332-333;2BC 1010;7BC 918-919; CG 41-42;7MR 252-255;4Bio 295-296; CTr 310
Collins, Gilbert	C-034	97/06/08	Cooranbong, Aus.	
Chapman, Br./Bell, Br.	C-035	97/01/22	Cooranbong, Aus.	
Davis, N.A.	*D-036	97/08/16	Cooranbong, Aus.	***13MR 1-5***
Davis, Marian	D-037	97/11/19	Stanmore, Aus.	***12MR 345-362***
Daniells, A.G.	D-038	97/01/10	Cooranbong, Aus.	BTS 03/1909
Daniells, A.G.	D-039	97/08/31	Cooranbong, Aus.	***15MR 338-344***
Daniells, A.G.	D-040	97/03/16	Cooranbong, Aus.	***13MR 281-286***
Daniells, A.G.	D-040a	97/01/14	Cooranbong, Aus.	
Daniells, A.G.	D-041	97/02/24	Cooranbong, Aus.	
Daniells, A.G.	D-042	97/09/28	Cooranbong, Aus.	***15MR 1-5***
Daniells, A.G.	D-043	97/09/24	Cooranbong, Aus.	
Daniells, A.G.	D-044	97/01/01	Cooranbong, Aus.	3MR 249;4Bio 287-288
Daniells, A.G./Church in Melbourne	D-045	97/11/15	Cooranbong, Aus.	UL 333;15MR 271
Daniells, A.G./Palmer, E.R.	D-046	97/06/30	Cooranbong, Aus.	
Daniells, A.G./Palmer, E.R.	D-047	97/06/28	Cooranbong, Aus.	VSS 126;8MR 285
Daniells, A.G./Salisbury, W.D.	D-048	97/01/21	Cooranbong, Aus.	UL 35;ML 157,162,217;CTr 231
Daniells/Colcord/Faulkhead/Palmer/Salisbury	D-049	97/09/01	Cooranbong, Aus.	***21MR 336-339***
Workers in our Institutions	L-049a	97/09/00		***SpM 87-90***
Daniells, A.G./Palmer, E.R./Colcord, W.A.	D-050	97/03/12	Cooranbong, Aus.	SpM 60-69
Daniells, A.G./Palmer, E.R./Colcord, W.A.	D-050a	97/03/12	Cooranbong, Aus.	Variant of Lt 50, 1897
Evans, Br.	E-051	97/11/21	Stanmore, Aus.	15MR 6-9
Judge/Jones/Redwood/Simpson [students]	F-051a	97/07/08	Cooranbong, Aus.	10MR 307
Farnsworth, Br-Sr.	F-052	97/01/18	Cooranbong, Aus.	HP 300;CS 259-260
Farnsworth, Br-Sr.	F-053	97/03/19	Cooranbong, Aus.	
Farnsworth, Br-Sr.	F-054	97/12/15	Cooranbong, Aus.	
Brn-Srs. Assembling in General Conference	B-055	97/01/10	Cooranbong, Aus.	6MR 381-382
Hare, Br.	H-056	97/08/17	Cooranbong, Aus.	***13MR 355-358***
Hare, Br-Sr.	H-057	97/01/20	Cooranbong, Aus.	ML 184;2BC 1023;4Bio 288
Hare, Sr. [Wesley]	H-058	97/12/18	Cooranbong, Aus.	***12MR 350-353***
Hare, Br./Hughes, Br.	H-059	97/09/09	missing	
Hickox, Br-Sr.	H-060	97/10/25	Stanmore, Aus.	
Hickox, Br-Sr.	H-061	97/04/12	Cooranbong, Aus.	
Hickox, Br-Sr.	H-063	97/09/07	Cooranbong, Aus.	AH 392;CS 256
Hickox, Br-Sr.	H-064	97/09/03	Cooranbong, Aus.	CTr 169
Hawkins, Br-Sr.	H-065	97/04/06	Cooranbong, Aus.	3SM 349-350;1MR 56
Henry, A.R.	H-066	97/08/00	Cooranbong, Aus.	3SM 84;7MR 300
Henry, A.R.	H-067	97/11/08	Cooranbong, Aus.	
Hardy, Br.	H-068	97/02/07	Cooranbong, Aus.	
Hardy, Br.	H-069	97/02/07	Cooranbong, Aus.	4BC 1146;5BC 1103;3SM 134-136; 8MR 447;9MR 213-214
Haskell, S.N.	H-070	97/01/03	Cooranbong, Aus.	TMK 227;4Bio 289-290,315
Haskell, Br-Sr.	H-071	97/11/05	Cooranbong, Aus.	
Haskell, Br-Sr.	H-072	97/12/01	Cooranbong, Aus.	9MR 371
Haskell, Br-Sr.	H-072a	97/12/14	Cooranbong, Aus.	
Humphries, Br.	H-074	97/02/07		TDG 46;TMK 94
Haskell, Br-Sr.	H-074a	97/03/01	Cooranbong, Aus.	3SM 338-339;7MR 386-387;CTr 357
Haskell, Br-Sr./Starr, Br-Sr./Wilson, Br-Sr.	H-074b	97/12/16	Cooranbong, Aus.	
Ings, Sr.	I-075	97/07/03	Cooranbong, Aus.	***7MR 76-77***
Irwin, G.A.	I-076	97/07/22	Cooranbong, Aus.	8MR 56-57,191;SpM 95-96

Jones, C.H.	J-077	97/07/09	Cooranbong, Aus.	4Bio 294,313
Jones, C.H.	J-077a	97/07/09	Cooranbong, Aus.	
Jones, C.H.	J-078	97/12/07	Cooranbong, Aus.	
Jones, Mr. [student]	J-079	97/07/14	Cooranbong, Aus.	SD 241
Jones, A.T.	J-080	97/12/09	Cooranbong, Aus.	PH146 8-15
Jones, C.H.	J-081	97/05/27	Cooranbong, Aus.	CS 263;1MR 184-186,189-191
Jones, C.H.	*J-081a	97/12/20	Stanmore, Aus.	8MR 456-457
Kellogg, J.H.	K-082	97/08/01	Cooranbong, Aus.	***21MR 289-291***
Kellogg, Br-Sr.	K-082a	97/02/10	Sydney, Aus.	***21MR 188-192***
Kellogg, J.H.	K-083	97/02/14	Sydney, Aus.	
Kellogg, J.H.	K-084	97/08/29	Cooranbong, Aus.	
Kerr, Sr.	K-085	97/10/21	Stanmore, Aus.	
Lawrence, Br.	L-086	97/12/21	Cooranbong, Aus.	
Lacey, Br-Sr.	L-087	97/03/19	Cooranbong, Aus.	
Lacey, Herbert/Lacey, Lillian	L-088	97/03/18	Cooranbong, Aus.	
Lacey, Herbert	L-089	97/06/30	Cooranbong, Aus.	
Lacey, Herbert/Lacey, Lillian	L-089a	97/03/16	Cooranbong, Aus.	
Lacey, Herbert/Lacey, Lillian	L-089b	97/03/22	Cooranbong, Aus.	2MR 31-32
Lacey, Herbert/Lacey, Lillian	L-089c	97/03/23	Cooranbong, Aus.	7BC 967-968
Lindsay, Br-Sr.	L-090	97/08/18	Cooranbong, Aus.	1MCP 327;12MR 218-221;4Bio 316-317
Lindsay, Br-Sr.	L-091	97/11/29	Cooranbong, Aus.	
Lindsay, Br-Sr.	L-092	97/01/31	Cooranbong, Aus.	8MR 368-369;4Bio 290
Loughborough, J.N.	L-092a	97/12/19	Stanmore, Aus.	
Miller, Walter	M-093	97/09/01	Cooranbong, Aus.	
Miller, Sr.	M-094	97/09/01	Cooranbong, Aus.	
Miller, Sr.	M-095	97/08/31	Cooranbong, Aus.	
Miller, Walter (telegram)	M-096	97/08/00	Cooranbong, Aus.	
Martin, Mr-Mrs.	M-097	97/01/16	Cooranbong, Aus.	
Martin, Mr-Mrs.	M-098	97/03/31	Cooranbong, Aus.	
McCullagh, S.	M-098a	97/04/09	Cooranbong, Aus.	3SM 348-349;7MR 174;10MR 166-172
Olsen, Br-Sr.	O-099	97/08/19	Cooranbong, Aus.	3MR 274;6MR 265;4Bio 294
Pallant, Br. [J.]	P-100	97/12/09	Cooranbong, Aus.	
Rogers, Sanford	R-101	97/11/08	Cooranbong, Aus.	4Bio 322
Robinson, A.T.	R-102	97/03/05	Cooranbong, Aus.	TSA 72-74
Robinson, Br-Sr. [A.T.]	R-102a	97/12/22	Stanmore, Aus.	Ev 439;Te 58,239
Sutherland, E.A.	S-103	97/07/23	Cooranbong, Aus.	***13MR 254-259***
Sutherland, E.A.	S-104	97/12/15	Cooranbong, Aus.	***PH086 40-48***
Skinner, Br.	S-105	97/03/19	Cooranbong, Aus.	
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-106	97/05/14	Cooranbong, Aus.	***15MR 286-293***
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-107	97/05/07	Cooranbong, Aus.	
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-108	97/12/14	Cooranbong, Aus.	
Shannan, Br.	S-110	97/02/05	Cooranbong, Aus.	ML 331;CTr 83
Steed, Br./Haskell, S.N./Farnsworth, Br.	S-112	97/01/18	Cooranbong, Aus.	
Semmens, Br.	S-112a	97/03/10	Cooranbong, Aus.	***20MR 278-281***
Slocum, Sr. [Booth]	S-113	97/06/09	Cooranbong, Aus.	WM 333-334;PH048 16
Tuxford, Sr.	T-113a	97/09/24	Cooranbong, Aus.	Ev 633
Tenney, Br-Sr.	T-114	97/07/01	Cooranbong, Aus.	***FBS 78-80***
Tenney, Br.	T-114a	97/06/00		
Tenney, Br.	T-115	97/07/05	Cooranbong, Aus.	***FBS 80-81***
Wessels, Peter	W-116	97/02/17	Cooranbong, Aus.	
Wessels, Peter	W-117	97/01/26	Cooranbong, Aus.	ML 25,263
Wessels, Peter	W-118	97/02/00	Syndey, Aus.	
Wessels, Peter	W-119	97/03/08	Cooranbong, Aus.	6BC 1073
Wessels, Peter	W-120	97/03/10		TSB 128-129
Wessels, Br-Sr. [Peter]	W-121	97/02/20	Cooranbong, Aus.	TMK 291,363
Wessels, Philip	W-123	97/03/08	Cooranbong, Aus.	TSA 47-53
Wessels, Sr. [Philip]	W-124	97/03/07	Cooranbong, Aus.	***DG 183-185***

Wessels, Br-Sr. [John]	W-126	97/05/18	Cooranbong, Aus.	7MR 174-175;8MR 367-368;4Bio 305,307
Wessels, John	W-127	97/01/01	Cooranbong, Aus.	6MR 78-81
Wessels, Br-Sr. [John]	W-128	97/06/25	Cooranbong, Aus.	***13MR 153-156***
Wessels, Br-Sr. [John]	W-129	97/05/18	Cooranbong, Aus.	3SM 58-59;6BC 1112
Wessels, John	W-130	97/02/17	Sydney, Aus.	TSA 54-55;4Bio 291
Wessels, Sr.	W-131	97/06/24	Cooranbong, Aus.	***17MR 57-60***
Wessels, Sr.	W-132	97/06/24	Cooranbong, Aus.	3MR 250,274;4Bio 314
Wessels, Sr.	W-133	97/03/07	Cooranbong, Aus.	
Wessels, Sr.	W-134	97/02/08	Cooranbong, Aus.	
Wessels, Sr.	W-135	97/02/20	Cooranbong, Aus.	SD 342;TMK 118;1SM 117-118;CC 353
Winslow, Br-Sr.	W-136	97/11/07	Cooranbong, Aus.	4Bio 335-338
White, W.C.	W-137	97/12/14	Cooranbong, Aus.	5MR 190
White, W.C.	W-138	97/06/10	Cooranbong, Aus.	***20MR 213-218***
White, W.C.	W-139	97/04/11	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	W-140	97/06/06	Cooranbong, Aus.	4Bio 306-307
White, W.C.	W-141	97/05/05	Cooranbong, Aus.	5MR 186;8MR 365-367;11MR 206-207; 4Bio 295-296,301-302
White, W.C.	W-142	97/12/09	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	W-143	97/05/06	Cooranbong, Aus.	7MR 175-177;9MR 366
White, W.C.	W-144	97/12/01	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	W-145	97/08/15	Cooranbong, Aus.	PC 88-90;2MR 177;11MR 174
White, J.E.	W-146	97/06/21	Cooranbong, Aus.	
White, J.E.	W-147	97/09/12	Cooranbong, Aus.	1MR 41;4MR 361
White, J.E./White, Emma	W-147a	97/09/26	Cooranbong, Aus.	Ev 646
White, J.E./White, Emma	W-148	97/10/23	Stanmore, Aus.	7ABC 468;4Bio 336-337
White, J.E./White, Emma	*W-148a	97/10/25	Stanmore, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-149	97/05/30	Cooranbong, Aus.	***20MR 228-237***
White, J.E./White, Emma	*W-149a	97/05/30	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	W-150	97/11/06	Cooranbong, Aus.	TMK 126;4MR 361
White, J.E./White, Emma	W-151	97/08/29	Cooranbong, Aus.	1MR 177-178
White, J.E./White, Emma	W-151a	97/08/29	Cooranbong, Aus.	4Bio 319
White, J.E./White, Emma/White, W.C.	W-152	97/04/06	Cooranbong, Aus.	7MR 83-84;9MR 357-358;4Bio 294-298
White, J.E./White, Emma	W-153	97/04/06	Cooranbong, Aus.	***14MR 273-277***
White, J.E./White, Emma	W-153a	97/08/24	Cooranbong, Aus.	***21MR 367-372***
Weber, Sr. [R.]	W-154	97/12/08	Cooranbong, Aus.	
To Whom It May Concern [re Power of Attorney]	B-155	97/00/00	Cooranbong, Aus.	
To Whom It May Concern [re Power of Attorney]	B-155a	97/00/00	Cooranbong, Aus.	
Haskell, S.N.	H-156	97/04/08	Cooranbong, Aus.	1BC 1115;4BC 1163-1164;7MR 177-178
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-157	97/04/14	Cooranbong, Aus.	10MR 293
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-158	97/05/19	Cooranbong, Aus.	***9MR 366-368***
Haskell, Br-Sr./Starr, Br-Sr. [G.B.]	B-159	97/12/07	Cooranbong, Aus.	
Haskell, Br-Sr.	H-160	97/12/00		
Caro, Sr.	*C-161	97/00/00		
White, J.E./White, Emma	*W-162	97/10/16	Cooranbong, Aus.	4Bio 320-322
Kellogg, Br-Sr.	*K-163	97/12/20	Stanmore, Aus.	4Bio 339
White, J.E./White, Emma	*W-164	97/07/04	Cooranbong, Aus.	4Bio 305,308,324-325
Farnsworth, Br-Sr.	*F-165	97/12/06	Stanmore, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-166	97/01/14	Cooranbong, Aus.	TDG 22;4Bio 289
White, W.C.	*W-166a	97/01/11	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-167	97/01/14	Cooranbong, Aus.	8MR 256
White, W.C.	*W-168	97/01/17	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-169	97/01/18	Cooranbong, Aus.	4Bio 323-324
White, J.E.	*W-170	97/01/00	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-171	97/02/15	Sydney, Aus.	TMK 198,330;4Bio 291;CTr 45
White, J.E./White, Emma	*W-172	97/03/15	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-174	97/07/05	Cooranbong, Aus.	
White, J.E.	*W-175	97/07/09	Cooranbong, Aus.	

White, J.E./White, Emma	*W-176	97/07/19	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-177	97/08/16	Cooranbong, Aus.	8MR 257
White, J.E./White, Emma	*W-178	97/10/18	Cooranbong, Aus.	3MR 275;4Bio 321
White, J.E.	*W-179	97/12/06	Cooranbong, Aus.	
Starr, Br-Sr. [G.B.]	*S-180	97/01/20	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-181	97/03/15	Cooranbong, Aus.	***21MR 183-187***
White, W.C.	*W-182	97/05/06	Cooranbong, Aus.	4Bio 305
Edwards, Sr.	*E-183	97/05/06	Cooranbong, Aus.	
Robinson, Br-Sr.	*R-184	97/12/23	Stanmore, Aus.	
Daniells, A.G./Palmer, E.R.	*D-185	97/06/27	Cooranbong, Aus.	4Bio 305-306
White, W.C.	*W-186	97/02/04	Cooranbong, Aus.	4Bio 289-290
White, W.C.	*W-187	97/02/10	Sydney, Aus.	4Bio 326
White, W.C.	*W-188	97/02/15	Sydney, Aus.	4Bio 291
White, W.C.	*W-189	97/03/11	Cooranbong, Aus.	4Bio 292-293,324
White, W.C.	*W-190	97/04/09	Cooranbong, Aus.	4Bio 293-294
White, W.C.	*W-192	97/07/20	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-193	97/07/23	Cooranbong, Aus.	4Bio 311-312
White, W.C.	*W-194	97/08/01	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-195	97/08/05	Sydney, Aus.	***20MR 35-36***
White, W.C.	*W-196	97/08/06	Sydney, Aus.	
White, W.C.	*W-197	97/08/30	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-198	97/09/21	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-199	97/11/06	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-200	97/11/26	Cooranbong, Aus.	4MR 44;11MR 271
White, W.C.	*W-201	97/12/01	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-202	97/12/02	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-203	97/12/02	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-204	97/12/04	Stanmore, Aus.	
White, W.C.	*W-205	97/12/06	Cooranbong, Aus.	4Bio 339
White, W.C.	*W-206	97/12/07	Cooranbong, Aus.	4Bio 340-341
White, W.C.	*W-207	97/12/08	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-208	97/12/10	Cooranbong, Aus.	4Bio 341
White, W.C.	*W-209	97/12/12	Cooranbong, Aus.	4Bio 391
White, W.C.	*W-210	97/12/16	Stanmore, Aus.	
White, W.C.	*W-211	97/12/31	Cooranbong, Aus.	
Starr, Br-Sr. [G.B.]	*S-212	97/04/30	Cooranbong, Aus.	
Hall, Sr.	*H-213	97/05/05	Cooranbong, Aus.	
Farnsworth, Br-Sr.	*F-214	97/06/16	Cooranbong, Aus.	
Farnsworth, Br-Sr.	*F-215	97/08/18	Cooranbong, Aus.	
Farnsworth, Br-Sr.	*F-216	97/09/07	Cooranbong, Aus.	
Brethren	B-217	97/12/10	Cooranbong, Aus.	***1888 1652***
Tait, A.O.	T-218	97/09/12	Cooranbong, Aus.	
Children [White, J.E. and White, Emma]	W-219	97/09/27		
White, J.E.	W-220	97/09/27	Cooranbong, Aus.	

1898

Austin, Sr.	A-001	98/01/14	Cooranbong, Aus.	4Bio 342
Leading Men in our Churches [Fitzroy/Echo]	B-002	98/03/17		***PH162***
Brethren	B-003	98/02/02		Ev 475;7BC 989
Brethren	B-004	98/02/20		2SM 336-337;1BC 1095;8MR 352
Michaels, Br./N. Fitzroy Church/Echo Office	B-005	98/04/12		OHC 105;3MR 320-321
Avondale School Board	B-005a	98/04/28	Cooranbong, Aus.	8MR 257
Campbell, Emily	C-006	98/01/12	Cooranbong, Aus.	***12MR 353-357***
Gotzian, Sr.	G-008	98/02/14	Cooranbong, Aus.	***21MR 292-299***
Henry, S.M.I.	H-009	98/01/02	Cooranbong, Aus.	7MR 155
Hare, J.	H-010	98/01/26	Cooranbong, Aus.	TDG 34

Hare, M.	H-011	98/01/21		
Hare, M.	H-012	98/01/21		8MR 155-156
Hare, M.	H-013	98/01/19	Cooranbong, Aus.	
Haskell, Br-Sr.	H-014	98/03/27	St. Kilda, Aus.	
Haskell, Br-Sr.	H-014a	98/03/03	Balaclava, Aus.	
Henry, A.R.	H-015	98/04/20	Stanmore, Aus.	***1888 1653-1662***
Jones, C.H.	J-016	98/01/17	Cooranbong, Aus.	
Jones, C.H.	J-017	98/02/04	Cooranbong, Aus.	
Jones, C.H.	J-018	98/03/23	Balaclava, Aus.	Ev 432-433,437,446-447
Jones, C.H.	J-019	98/03/25	Balaclava, Aus.	8MR 457
Kelsey, Sr.	K-020	98/01/16	Cooranbong, Aus.	UL 30
Kellogg, J.H.	K-021	98/02/13	Cooranbong, Aus.	AH 367-368,383;4Bio 395
Kellogg, J.H.	K-022	98/03/25	Balaclava, Aus.	8T 177-179;HP 77
Kellogg, J.H.	K-023	98/04/28	Cooranbong, Aus.	
Merrill, Br.	M-024	98/03/25	Balaclava, Aus.	WM 33,244
Peck, Sr.	P-026	98/03/03	Balaclava, Aus.	8MR 56
Robinson, Br-Sr. [D.A.]	R-028	98/01/24	Cooranbong, Aus.	
Sisley, Br.	S-029	98/01/11	Cooranbong, Aus.	12MR 221-222
Sanderson, Dr.	S-030	98/04/28	Cooranbong, Aus.	
Smith, Uriah	S-031	98/01/12	Cooranbong, Aus.	***PH086 25-40***
Tripp, Mary	T-032	98/04/27	Cooranbong, Aus.	TSA 75-76
Wessels, Br-Sr. [John]	W-033	98/01/25	Cooranbong, Aus.	WM 193;8MR 57
Wessels, Sr.	W-034	98/02/21	Cooranbong, Aus.	
White, J.E.	W-035	98/01/01	Cooranbong, Aus.	***19MR 171-178***
White, J.E./White, Emma	W-036	98/01/11	Cooranbong, Aus.	4Bio 342
White, J.E./White, Emma	W-037	98/02/13	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	W-038	98/02/02	Stanmore, Aus.	12MR 357-359
Woods, H./Miller, W.H.B.	W-039	98/03/27		ChL 12;1MR 264;4Bio 344
Advisers of Medical Students	B-039a	98/10/26	Brisbane, Aus.	***8T 163-165***
Wilson, Br-Sr. [G.T.]	W-040	98/05/10	Cooranbong, Aus.	
Henry, A.R.	H-041	98/05/16	Cooranbong, Aus.	***1888 1663-1678***
Irwin, G.A.	I-042	98/05/19	Cooranbong, Aus.	SpM 122-124
Gage, W.C.	G -043	98/05/19	Cooranbong, Aus.	
Evans, I.H.	E-044	98/05/20	Cooranbong, Aus.	
Gage, Br-Sr.	G-045	98/05/19	Cooranbong, Aus.	11MR 272
Hardy, E.	H-046	98/05/24	Cooranbong, Aus.	TMK 53,209;3MR 320
Haskell, S.N.	H-047	98/06/01	Cooranbong, Aus.	***GH 08/00/1898***
Gorick, Sr.	G-048	98/06/01	Cooranbong, Aus.	***20MR 61-63***
Daniells, A.G.	D-050	98/06/03	Cooranbong, Aus.	8MR 257-258
Daniells, A.G.	D-050a	98/06/06	Cooranbong, Aus.	4Bio 351
Brethren in Battle Creek	B-051	98/06/06	Cooranbong, Aus.	11MR 217-218
Smith, Uriah/Irwin, G.A.	*S-051a	98/06/06	Cooranbong, Aus.	7MR 366;11MR 218
Brethren in Battle Creek	B-051b	98/06/06	Cooranbong, Aus.	***SpTA #11 20-28***
Daniells, A.G.	D-052	98/06/13	Cooranbong, Aus.	8MR 156;4Bio 355
Teachers and Students in our Schools	T-053	98/06/12		CD 334,340;5MR 222-224
Brethren in the Ministry	B-054	98/06/15		***SpTA #11 13-20***
Ministers in our Conferences	B-054a	98/06/00	Cooranbong, Aus.	4MR 371-372
Brethren in Battle Creek	B-055	98/06/15		See 8T 76-80
Appeal to our Brethren in Battle Creek	B-055a	98/06/16		***8T 76-80***
Wessels, Br-Sr. [John]	W-056	98/06/28		4Bio 355
Prescott, Br-Sr.	P-057	98/06/19	Cooranbong, Aus.	11MR 279;4Bio 353
White, J.E./White, Emma	W-058	98/07/13	Cooranbong, Aus.	3MR 316-317;8MR 258;4Bio 355
Gorick, Sr.	*G-058a	98/07/00	Cooranbong, Aus.	***11MR 334-342***
Kellogg, J.H.	K-059	98/07/26	Stanmore, Aus.	***18MR 352-357***
To Whom It May Concern	*B-060	98/07/29	Cooranbong, Aus.	PM 223;2MCP 560
Jones, A.T.	J-061	98/08/01	Cooranbong, Aus.	3MR 340-341;5MR 414-415
White, W.C.	W-062	98/08/10	Cooranbong, Aus.	4Bio 359

White, W.C.	W-063	98/08/11	Cooranbong, Aus.	OHC 335;4BC 1154
White, W.C.	W-063a	98/08/12	Cooranbong, Aus.	4Bio 358-360
Griggs, F./Howe, Br.	G-065	98/08/23	Cooranbong, Aus.	***20MR 194-203***
White, J.E.	W-066	98/08/28	Cooranbong, Aus.	TMK 89,293
Sanderson, Br.	S-068	98/08/29	Cooranbong, Aus.	MRmnt 105;WM 39
Burden, J.A.	*B-069	98/08/29	Cooranbong, Aus.	PC 31
Hare, Br.	H-070	98/08/31	Cooranbong, Aus.	TSB 32-33
Prescott, Br-Sr.	P-071	98/08/27	Cooranbong, Aus.	***17MR 208-215***
Smith, Uriah	S-072	98/09/05	Cooranbong, Aus.	
Churches in America	B-073	98/08/05	Cooranbong, Aus.	
Kellogg, Henry	K-074	98/09/09	Cooranbong, Aus.	
Sutherland, E.A.	S-075	98/09/24	Cooranbong, Aus.	***13MR 92-104***
Wessels, Philip	W-076	98/10/02	Cooranbong, Aus.	
Weber, E.	W-076a	98/09/28	Cooranbong, Aus.	
Waggoner, Br-Sr. [E.J.]	W-077	98/08/26	Cooranbong, Aus.	***17MR 216-220***
Salisbury, Br./Faulkhead, Br.	S-078	98/10/03	Cooranbong, Aus.	
Lindsay, Harmon	L-079	98/10/03	Cooranbong, Aus.	SD 14;3SM 316;3MR 204-205
Lacey, Herbert	L-079a	98/04/28	Cooranbong, Aus.	
Waggoner, E.J.	W-080	98/09/24	Cooranbong, Aus.	***11MR 367-374***
Wessels, John	W-081	98/10/05	Cooranbong, Aus.	
Wessels, Sr. [Philip]	W-082	98/10/05	Cooranbong, Aus.	DG 185-186
White, W.C.	W-083	98/08/17	Cooranbong, Aus.	TMK 88;UL 243;VSS 15
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-083a	98/09/29	Cooranbong, Aus.	
Kellogg, J.H.	K-084	98/10/05	Cooranbong, Aus.	CD 293-294,412-414;8MR 258-259; 11MR 185-186
Jones, C.H.	J-085	98/10/07	Cooranbong, Aus.	2MR 38
Kellogg, J.H.	K-086	98/10/17	Cooranbong, Aus.	4Bio 363-364
Faulkhead, Br./Salisbury, Br./Robinson, Br.	F-087	98/10/20	Brisbane, Aus.	3MR 247-248;9MR 9
Irwin, G.A.	I-088	98/10/30	Brisbane, Aus.	
White, J.E.	W-089	98/10/30	Brisbane, Aus.	1SM 174;1BC 1105;5MR 305;CTr 66
Kellogg, J.H.	K-090	98/10/20	Brisbane, Aus.	CG 558;HP 192,357-358;5MR 64
Haskell, Br-Sr.	*H-091	98/11/11	Cooranbong, Aus.	Ev 657-658;CD 95,321,333
Pallant, J.	P-092	98/11/11	Cooranbong, Aus.	
Salisbury, W.D.	S-093	98/11/05	Rockhampton, Aus.	CD 52
Robinson, Br-Sr. [A.T.]	R-094	98/11/16	Cooranbong, Aus.	
Hubbard, G.	H-095	98/11/18	Cooranbong, Aus.	10MR 231
Robinson, A.T.	R-096	98/11/18		Ev 498;BTS 10/1916 and 11/1916
Brethren in N. Fitzroy	B-097	98/11/18		2MCP 436,673-674;OHC 42; 6BC 1100-1101;7BC 925-928
Walling, Addie/Walling, May	W-098	98/11/03	Rockhampton, Aus.	
King, Br.	K-099	98/11/20	Cooranbong, Aus.	
Wilson, G.T./Pallant, J./Chapman, T.A.	W-100	98/11/03	Rockhampton, Aus.	2MCP 407;3MR 164;9MR 284
Pallant, J./Chapman, T.A.	P-101	98/11/20		KC 20-21
Kellogg, J.H.	K-102	98/11/20	Cooranbong, Aus.	3MR 366-367
Peck, Sr.	P-103	98/11/21	Cooranbong, Aus.	2SM 264;7MR 411;8MR 57-58
Haskell, Br-Sr.	H-104	98/11/25	Cooranbong, Aus.	
Haskell, Br-Sr.	H-105	98/11/28	Cooranbong, Aus.	3SM 200-201;TMK 226;7MR 388-389; BTS 06/1915
Chapman, T.A.	C-106	98/11/29		***PC 44-49***
Brn-Srs. in Rockhampton	*B-107	98/11/06	Rockhampton, Aus.	CG 509;AH 164,226;5MR 371
Starr, Br-Sr. [G.B.]	*S-107a	98/11/06	Rockhampton, Aus.	
Brn-Srs. in Rockhamton	*B-108	98/11/25		***2SAT 130-134***
Moon, A.	M-109	98/11/29	Cooranbong, Aus.	4Bio 363;8MR 244
Miller, Walter	M-109a	98/00/00		OHC 245
Lindsay, Br-Sr.	L-110	98/11/06	Rockhampton, Aus.	
Wessels, Sr.	W-111	98/12/01	Cooranbong, Aus.	WM 334-335
Kellogg, J.H.	K-112	98/12/01	Cooranbong, Aus.	

Rousseau, Sr.	R-113	98/12/01	Cooranbong, Aus.	TMK 277
Kellogg, J.H.	K-114	98/11/30	Cooranbong, Aus.	
Kellogg, J.H.	K-115	98/12/01	Cooranbong, Aus.	
Kellogg, J.H.	K-116	98/12/01		MM 79-81;MM Extra 05/1899
Griggs, F.	G-117	98/12/01	Cooranbong, Aus.	CG 473;11MR 40-41;12MR 267-268
Henry, S.M.I.	H-118	98/12/01	Cooranbong, Aus.	3SM 57;7MR 155-158;MRmnt 118
Henry, S.M.I.	H-119	98/12/02	Cooranbong, Aus.	1NL 35-36
Haskell, Br-Sr.	H-120	98/12/05	Cooranbong, Aus.	1NL 31-32
Haskell, Br-Sr.	H-120a	98/12/00	Cooranbong, Aus.	variant of H-120-1898
Haskell, Br-Sr.	H-121	98/12/12	Cooranbong, Aus.	3MR 280;6MR 57;7MR 389
Lucas, L.	L-122	98/12/13	Cooranbong, Aus.	
Kellogg, J.H.	K-123	98/02/03?	Balaclava, Aus.	8T 158-165
Those on the Avondale School Ground	B-123a	98/12/14		***16MR 278-280***
Kellogg, J.H.	K-124	98/12/18	Cooranbong, Aus.	***15MR 250-252***
Irwin, G.A.	I-125	98/12/18	Cooranbong, Aus.	4Bio 370-371
Irwin, G.A.	I-125a	98/12/18	Cooranbong, Aus.	variant of Lt 125, 1898
Kellogg, J.H.	K-126	98/12/00		***21MR 51-58***
Wilson, Br-Sr. [G.T.]	W-127	98/12/27	Hamilton, Aus.	UL 375
Brethren in California	B-128	98/12/28	Hamilton, Aus.	
White, J.E./White, Emma	W-129	98/12/28	Hamilton, Aus.	6BC 1112;4Bio 371-373
Haskell, Br-Sr.	H-130	98/12/26	Hamilton, Aus.	***21MR 227-236***
Smouse, Br-Sr. [C.]	S-131	98/12/31		4Bio 371-372,374
Kellogg, J.H.	K-132	98/12/29	Hamilton, Aus.	3SM 419-420;Ev 150,500-501;4Bio 398
Henry, S.M.I.	H-133	98/04/12		***RH Supp. 12/06/1898***
Haskell, Br-Sr.	H-133a	98/12/22	Cooranbong, Aus.	
Starr, G.B.	S-135	98/00/00		HP 27;1MCP 350;2MR 34-35,46; 6MR 14-15;10MR 331-332
White, J.E./White, Emma	W-136	98/08/14	Cooranbong, Aus.	***21MR 265-268***
White, J.E.	W-136a	98/08/14		2SM 14-15;6BC 1064-1065;4MR 267; 5MR 354-355;12MR 206
Irwin, G.A./Evans, I.H./Smith, U./Jones, A.T.	I-137	98/04/21	Stanmore, Aus.	***21MR 355-363***
Smith, Uriah/Jones, A.T./Evans, I.H.	S-137a	98/04/21	Stanmore, Aus.	
Smith, Uriah/Jones, A.T.	S-137b	98/04/22	Sydney, Aus.	
Kellogg, J.H.	K-138	98/12/14		7MR 6-7;4Bio 397
Jones, A.T.	J-139	98/12/16	Cooranbong, Aus.	WM 122;Ev 522;2MCP 377,412,792; 5BC 1108;2MR 26-27;4MR 349-350,365
Kellogg, J.H.	K-140	98/12/20		Ev 58;13MR 405-406;4Bio 427
Wessels, Philip	W-141	98/03/00	Balaclava, Aus.	
Haskell, Br-Sr.	*H-142	98/03/02	Balaclava, Aus.	
Farnsworth, Br-Sr.	*F-144	98/03/22	Balaclava, Aus.	HP 139
White, J.E.	*W-145	98/09/22	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-170	98/03/25	Balaclava, Aus.	
Clough, J.C.	*C-171	98/04/27	Cooranbong, Aus.	
Smith, Uriah/Jones, C.H.	*S-172	98/05/07	Cooranbong, Aus.	4Bio 344
Olsen, Br-Sr.	*O-173	98/08/26	Cooranbong, Aus.	
Salisbury, W.D.	*S-174	98/11/09	Cooranbong, Aus.	
n.a.	*B-175	98/01/11	Cooranbong, Aus.	
White, W.C./White, May	*W-176	98/03/21	Geelong, Aus.	4Bio 343
White, W.C./White, May	*W-177	98/03/22	Balaclava, Aus.	4Bio 344
White, W.C.	*W-178	98/04/14	Stanmore, Aus.	
White, W.C.	*W-179	98/04/15	Stanmore, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-180	98/07/29	Cooranbong, Aus.	4Bio 357
White, J.E./White, Emma	*W-181	98/07/31	Cooranbong, Aus.	4Bio 357
White, W.C.	*W-182	98/08/11	Cooranbong, Aus.	
White, W.C.	*W-183	98/08/00	Cooranbong, Aus.	
Smith, Uriah/Jones, A.T.	S-184	98/07/07	Stanmore, Aus.	
Davis, Marian	*D-185	98/03/22	Balaclava, Aus.	

Kellogg, J.H./wife	*K-186	98/07/04	Cooranbong, Aus.	
Wilson, Br-Sr.	W-187	98/11/11	Cooranbong, Aus.	
Wilson, Br-Sr.	W-188	98/11/18	Cooranbong, Aus.	
Starr, Br-Sr. [G.B.]	*S-189	98/07/31	Cooranbong, Aus.	
Starr, Br-Sr. [G.B.]	*S-190	98/07/31c		
Proper Persons to Whom These Lines Should be ...	*B-191	98/00/00		
Farnsworth, Br-Sr.	*F-192	98/03/00		
Workers in the Echo Publishing House	B-193	98/05/16		

1899

Haskell, Sr.	H-001	99/01/02		7MR 390
Sanitarium Board	S-002	99/01/03	Hamilton, Aus.	Ev 582-583
Kellogg, J.H.	K-003	99/01/05		2MR 239;9MR 81
Kellogg, J.H.	K-004	99/01/06	Hamilton, Aus.	Ev 264-265;4MR 414-415
Brn-Srs. in Camp-Meeting at Ballarat	B-006	99/01/14	Cooranbong, Aus.	3SM 351-352;UL 28
Haskell, Br-Sr.	H-007	99/01/22	Cooranbong, Aus.	4MR 362
Kellogg, J.H.	K-008	99/01/23		TDG 31;11MR 276
Kellogg, J.H.	*K-008a	99/01/15	Cooranbong, Aus.	
Brn. in the General Conference	B-009	99/01/24		WM 275;TDG 32;FLB 138;Ev 682-683
Kellogg, J.H.	K-010	99/01/14	Cooranbong, Aus.	Te 258;2MR 32-33;10MR 296
Brethren	B-011	99/01/25	Cooranbong, Aus.	TDG 33;ML 358
Walling, Addie/Walling, May	W-012	99/01/26	Cooranbong, Aus.	***13MR 105-110***
Wessels, Br-Sr. [John]	W-014	99/01/00	Cooranbong, Aus.	HFM 44;3MR 23-24
Children of Sr. Wessels, A.E./Wessels, Daniel	W-015	99/02/03		ML 54,158
Wessels, Daniel	W-016	99/02/02	Cooranbong, Aus.	
Children of Sr. Wessels	W-017	99/02/02	Cooranbong, Aus.	
Rousseau, Sr.	R-018	99/02/03	Cooranbong, Aus.	
Caro, E.R.	C-019	99/02/03	Hamilton, Aus.	
Wessels, Philip	W-020	99/02/03	Cooranbong, Aus.	LDE 236-237;2MR 12;4MR 362
Wessels Family	W-021	99/02/04	Cooranbong, Aus.	AH 401
Wessels, J.J.	W-022	99/02/03	Cooranbong, Aus.	6MR 382-384
Wessels, Sr. [A.E.]	W-023	99/02/06	Cooranbong, Aus.	
Men in Responsible Positions in the Work	B-026	99/02/10		***1888 1679-1686***
Kellogg, J.H.	K-028	99/02/11	Cooranbong, Aus.	
Waggoner, E.J.	W-029	99/02/12	Cooranbong, Aus.	
Boyd, Maud	B-030	99/02/12	Cooranbong, Aus.	
Sisley, W.C.	S-031	99/02/12	Cooranbong, Aus.	12MR 47-49
Muckersey, Br-Sr.	M-032	99/02/14		4BC 1169,1171;5BC 1130;5MR 139; *Problems in Bible Translation* 70
McCullagh, S.	M-033	99/02/12	Cooranbong, Aus.	4Bio 285-286
n.a. [Br-Sr.]	B-034	99/02/14	Cooranbong, Aus.	3BC 1142;4BC 1154-1156;ChL 13; 12MR 301;CTr 188
Loughborough, J.N.	L-035	99/02/19	Cooranbong, Aus.	***21MR 74-78***
Loughborough, J.N.	L-035a	99/02/19	Cooranbong, Aus.	variant of L-35-1899;PC 140
Irwin, G.A./Prescott/Waggoner, E.J./Jones, A.T.	I-036	99/02/21		
Brn. in the General Conference	B-037	99/02/01	Cooranbong, Aus.	8T 166-171
Prescott, W.W./Irwin/Jones, A.T./Smith/Waggoner, E.J	B-038	99/02/22		***BCL 14-18***
Brn. in Responsible Positions in the Work	B-039	99/02/22		1BC 1113;PM 354-355;PH139 25-29; CTr 122
Kellogg, J.H.	K-040	99/02/23		***21MR 40-50***
Caro, E.R.	C-041	99/03/03	Cooranbong, Aus.	Ev 425-426;WM 101-102
Irwin, G.A./Sisley, W./Smith, U./Jones, A.T.	I-043	99/03/11	Cooranbong, Aus.	***PH079***
James, G.	J-044	99/03/17		OHC 104
Brn-Srs. in Battle Creek	B-045	99/03/17		2SM 17
Wessels, Philip W.	W-047	99/03/00	Cooranbong, Aus.	***17MR 133-139***
n.a. [Brother]	B-048	99/03/20	Cooranbong, Aus.	WM 335-336;PM 394

Wessels, Peter	W-049	99/01/01	Hamilton, Aus.	4Bio 420
Wessels, Br-Sr. [J.J.]	W-050	99/03/23	Cooranbong, Aus.	
Wessels, Br-Sr. [Peter]	W-051	99/03/23	Cooranbong, Aus.	***18MR 276-280***
Prescott, Amos	P-052	99/03/23	Cooranbong, Aus.	
Craw, Br.	C-053	99/03/23	Cooranbong, Aus.	***RY 96-98***
Henry, S.M.I.	H-054	99/03/24	Cooranbong, Aus.	RH 05/09/1899;6T 114-116
Kellogg, J.H.	K-055	99/03/24	Cooranbong, Aus.	***BCL 19-20***
James, Br-Sr.	J-057	99/03/28	Cooranbong, Aus.	
Haskell, Br-Sr./Tenney, G.C.	H-059	99/03/29	Cooranbong, Aus.	
Haskell, Br-Sr.	H-061	99/04/02	Cooranbong, Aus.	9MR 50;11MR 92-93;4Bio 412,438-439
n.a. [Sister]	S-062	99/04/02	Cooranbong, Aus.	
Wessels, Br-Sr. [John]	W-063	99/04/04	Cooranbong, Aus.	UL 108;PM 28;11MR 93-95
Wessels, Henry	W-066	99/04/05	Cooranbong, Aus.	
Kellogg, J.H.	K-067	99/04/06	Cooranbong, Aus.	***16MR 287-294***
Wessels, Br-Sr. [John]	W-068	99/04/10	Cooranbong, Aus.	WM 232;9MR 236
Wessels, John	W-069	99/04/12	Cooranbong, Aus.	
Haskell, Br-Sr.	H-070	99/04/14	Cooranbong, Aus.	11MR 95-96;4Bio 415,417
Anthony, R.S.	A-071	99/04/17	Cooranbong, Aus.	
Tenney, Br-Sr. [G.C.]	T-072	99/04/20	Cooranbong, Aus.	Ev 557-558,561
Kellogg, J.H.	K-073	99/04/17	Cooranbong, Aus.	8T 172-176;2SM 285;2MR 339-342; 7MR 325;10MR 15;11MR 307;4Bio 438
Kellogg, J.H. [edited from K-073-99]	K-073a	99/04/17	Cooranbong, Aus.	***From 8T 172-176***
Butler, G.I.	B-074	99/04/21	Cooranbong, Aus.	Ev 427;8MR 262;4Bio 406-407,437
Kellogg, J.H.	K-075	99/04/20	Cooranbong, Aus.	11MR 96-97;4Bio 423
Brethren in America	B-076	99/04/26	Cooranbong, Aus.	***GCB 2nd Quarter, 1899, 35-36***
Wessels, Br-Sr. [John]	W-077	99/05/01	Cooranbong, Aus.	7BC 969;MM 11-12;3MR 367
Lindsay, H.	L-078	99/02/20	Cooranbong, Aus.	
Hyatt, W.S.	H-079	99/03/03	Cooranbong, Aus.	Ev 426-427;3MR 293-294;4MR 395
Belden, Frank	B-081	99/05/08	Cooranbong, Aus.	***10MR 135-137***
Brethren	B-082	99/05/08		See 6T 326-328
Norman, Captain	N-083	99/05/04	Cooranbong, Aus.	***DG 106-110***
Jones, A.T.	*J-084	99/04/28	Cooranbong, Aus.	3BC 1164;7MR 149
Editors "The Christian Educ."/"Youth's Inst."	*B-085	99/05/14	Cooranbong, Aus.	CW 115-122
Editors "The Christian Educ."/"Youth's Inst."	B-085a	99/05/14	Cooranbong, Aus.	
Kellogg, J.H.	*K-086	99/06/05	Cooranbong, Aus.	CG 75;1MR 235-236
Hickox, Br-Sr. [A.S.]	H-087	99/05/18	Hamilton, Aus.	
Haynes, Br.	H-088	99/05/01	Summer Hill, Aus.	
Jones, C.H.	J-089	99/06/04	Cooranbong, Aus.	CW 112-114
Ballenger, A.F.	B-090	99/06/05	Cooranbong, Aus.	SW 83-87;11MR 48
Ballenger, A.F.	B-090a	99/06/05	Cooranbong, Aus.	Variant of Lt 90, 1899
Jones, A.T.	J-091	99/05/01	Cooranbong, Aus.	***19MR 195-201***
Brethren [Sisley, W.C./Jones, C.H.]	*B-092	99/06/16	Cooranbong, Aus.	3MR 41
Brethren in America	B-093	99/06/19	Cooranbong, Aus.	6MR 319-320
Brethren in Responsible Positions	B-094	99/06/16	Cooranbong, Aus.	3BC 1132;1MR 277
Teachers and Managers of our Schools	*B-095	99/06/16	Cooranbong, Aus.	***FE 475-484***
Henry, S.M.I.	H-096	99/06/21	Cooranbong, Aus.	3SM 51,79-80;7MR 159-161
Henry, S.M.I.	*H-096a	99/07/19	Cooranbong, Aus.	***21MR 154-156***
Chick, Sr.	C-097	99/06/26	Cooranbong, Aus.	11MR 162
Jones, C.H./Pacific Press	*J-098	99/02/20	Cooranbong, Aus.	***21MR 143-146***
Kellogg, H.W.	K-099	99/06/10	Cooranbong, Aus.	
Ballenger, A.F.	B-100	99/07/02	Cooranbong, Aus.	***SW 88-90***
Responsible Men in our Institutions	B-101	99/07/03		6MR 270-271
White, J.E.	W-102	99/07/03		TMK 117;OHC 174
White, J.E./White, Emma [part of W-102b-99]	W-102a	99/06/21	Cooranbong, Aus.	***SW 91-93***
White, J.E./White, Emma	*W-102b	99/06/16	Cooranbong, Aus.	***PC 112-116***
Caro, Dr./Morse, Dr.	C-103	99/07/03	Cooranbong, Aus.	
Haskell, S.N.	H-104	99/08/01	Cooranbong, Aus.	***15MR 47-53***

Haskell, Br-Sr.	H-105	99/07/30	Cooranbong, Aus.	7MR 390
Managers of Pacific Press	B-106	99/08/01	Cooranbong, Aus.	
Managers of the Colorado Sanitarium	B-107	99/08/01	Cooranbong, Aus.	
Those Working in Educational Lines	B-108	99/07/27		3SM 227;5BC 1102;6BC 1088
Brn-Srs. in the Faith in Africa	B-109	99/08/08		1BC 1092;12MR 42;CTr 72
Wessels, Sr. [A.E.]	W-110	99/08/08	Cooranbong, Aus.	UL 234
Lindsay, Harmon	L-111	99/08/04	Cooranbong, Aus.	
Lindsay, Br-Sr. [H.]	L-112	99/08/08	Cooranbong, Aus.	
Lindsay, Kate	L-113	99/08/09	Cooranbong, Aus.	***19MR 144***
Lindsay, Harmon	L-114	99/08/09	Cooranbong, Aus.	
Wessels, Peter	W-115	99/08/08	Cooranbong, Aus.	
Wessels, Philip	W-116	99/08/10	Cooranbong, Aus.	1SM 94-97
White, J.E.	W-117	99/08/11	Cooranbong, Aus.	OHC 174,184,274
White, J.E./White, Emma	W-117a	99/07/18	Cooranbong, Aus.	
Jones, C.H.	J-118	99/08/10	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	W-119	99/08/13	Cooranbong, Aus.	UL 239;5BC 1099-1100
Those at the Head of the Work	*B-120	99/08/14		Ev 375-376;2SM 188
Jones, A.T.	J-121	99/08/14	Cooranbong, Aus.	
Haskell, Br-Sr.	H-122	99/08/14	Cooranbong, Aus.	***BE Supp. 09/18/1899***
Faulkhead, Br./Salisbury, W.D.	F-123	99/08/17	Cooranbong, Aus.	BE Supp. 09/18/1899
Brethren in Victoria	B-124	99/08/18		BE Supp. 09/18/1899
Daniells, A.G./Robinson, A.T.	D-125	99/08/17	Cooranbong, Aus.	
Jones, C.H.	J-127	99/05/11	Cooranbong, Aus.	
Leininger, Br-Sr. [J.]	L-128	99/08/23	Cooranbong, Aus.	MRmnt 105
Kellogg, J.H.	K-129	99/08/29	Cooranbong, Aus.	11MR 308
Kellogg, J.H.	K-129a	99/08/29	Cooranbong, Aus.	11MR 308
Irwin, G.A.	I-130	99/08/29	Cooranbong, Aus.	
White, J.E.	W-131	99/09/12		
Wessels, Br-Sr. [J.J.]	W-132	99/09/12	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	W-133	99/09/10	Strathfield, Aus.	PM 218;10MR 98-99
Brethren in America	B-134	99/09/08	Strathfield, Aus.	7BC 933;TMK 260
Kellogg, J.H.	K-135	99/08/29	Cooranbong, Aus.	4MR 131-133;11MR 308
Kellogg, J.H.	K-136	99/08/29	Cooranbong, Aus.	
White, J.E.	W-137	99/09/08	Strathfield, Aus.	PM 219
Henry, S.M.I.	H-138	99/09/13	Cooranbong, Aus.	7MR 164-165,228;BTS 05/1913
Gotzian, Sr. [J.]	G-139	99/09/11	Strathfield, Aus.	***17MR 119-124***
Wessels, John	W-140	99/09/14	Cooranbong, Aus.	
Daniells, A.G./White, W.C./Palmer, E.R.	D-141	99/09/15	Wallsend, Aus.	8MR 372-373
Sisley, W.C.	S-142	99/08/14	Cooranbong, Aus.	
Claremont Sanitarium/Wessels Family/S. Africa	B-143	99/09/24	Cooranbong, Aus.	
Wessels, Henry	W-144	99/09/24		
Irwin, G.A.	I-145	99/09/08	Strathfield, Aus.	***15MR 114-117***
Sisley, W.C./Jones, C.H.	S-146	99/09/25	Cooranbong, Aus.	
Haskell, Br-Sr.	H-147	99/09/25	Cooranbong, Aus.	PM 215-216
Managers of our Publishing Houses	B-148	99/09/24	Cooranbong, Aus.	MM 199
Kellogg, J.H.	K-149	99/09/25	Cooranbong, Aus.	1MR 231-232
Review and Herald Office	B-150	99/09/26	Cooranbong, Aus.	PM 59-60,157-158,213-214;WM 25-26; 9MR 372
Wessels Family	W-151	99/00/00		AH 378
Morse, G.W.	M-152	99/10/02	Cooranbong, Aus.	
Haskell, Br-Sr.	H-153	99/10/04	Cooranbong, Aus.	
Carle, Sr.	C-154	99/10/06	Cooranbong, Aus.	Ev 381
Wilson, Elsie	W-155	99/10/06	Cooranbong, Aus.	4Bio 441
White, J.E.	W-156	99/09/12	Cooranbong, Aus.	***17MR 129-132***
Irwin, G.A.	I-157	99/10/11	Cooranbong, Aus.	
Lindsay, Kate	L-158	99/10/12	Cooranbong, Aus.	***19MR 145***
Lindsay, Harmon	L-159	99/10/11	Cooranbong, Aus.	9MR 372

Wessels, Sr. [A.E.]	W-160	99/08/03	Cooranbong, Aus.	
Bicknall, Br-Sr.	B-161	99/10/12	Cooranbong, Aus.	
Anthony, R.S.	A-162	99/10/12	Cooranbong, Aus.	
Magan, P.T.	M-163	99/10/21	Toowoomba, Aus.	SpM 151-153
White, J.E./White, Emma	W-164	99/10/20	Toowoomba, Aus.	GH 12/00/1894;8MR 10-14
Belden, F.E.	B-165	99/10/22	Toowoomba, Aus.	PH151 81-82;4MR 13-16;8MR 336-337
Irwin, G.A.	I-166	99/10/24	Cooranbong, Aus.	11MR 52
Irwin, G.A.	I-166a	99/10/24		11MR 52
Anthony, Sr. [R.S.]	A-167	99/10/12	Cooranbong, Aus.	
Mountain, A.	M-168	99/10/25	Cooranbong, Aus.	Ev 660-661;6MR 47;7MR 391
Hickox, Br-Sr. [A.S.]	H-169	99/10/25	Cooranbong, Aus.	
Wessels Family	W-170	99/10/25	Cooranbong, Aus.	
Lindsay, Br-Sr. [H.]	L-171	99/11/02	Cooranbong, Aus.	2MR 9
Lacey, Br-Sr. [H.C.]	L-172	99/10/31	Cooranbong, Aus.	
Wessels, Peter	W-173	99/11/04	Maitland, Aus.	7MR 149
Lacey, Br-Sr. [H.C.]	L-174	99/10/30	Cooranbong, Aus.	7MR 149
Wessels, Philip	W-175	99/11/04	Maitland, Aus.	12MR 85-86
Irwin, G.A./Jones, A.T./Smith, Uriah	*I-176	99/04/11	Cooranbong, Aus.	
Haskell, Br-Sr.	H-177	99/11/02	Maitland, Aus.	
White, J.E./White, Emma	W-178	99/11/06	Maitland, Aus.	GH 01/00/1899;TMK 129;HP 162;ChL 19
White, J.E./White, Emma	W-179	99/11/03	Maitland, Aus.	
Irwin, G.A.	I-180	99/11/07	Maitland, Aus.	
Wessels, Philip	W-181	99/11/06	Maitland, Aus.	
Wessels, Peter	W-182	99/11/06	Maitland, Aus.	***PC 26-27***
Hyatt, W.S.	H-183	99/11/09	Maitland, Aus.	***1888 1693-1705***
Hyatt, W.S.	H-184	99/11/10	Maitland, Aus.	
Wessels, Br-Sr. [J.J.]	W-185	99/11/15	Cooranbong, Aus.	5MR 357-358
Haskell, Br-Sr.	H-186	99/11/12	Maitland, Aus.	
Haskell, S.N.	H-187	99/11/16	Cooranbong, Aus.	TSA 96-97;13MR 291
Haskell, Br-Sr.	H-188	99/11/13	Maitland, Aus.	TSA 97
Lacey, Br-Sr. [H.C.]	L-189	99/11/19	Maitland, Aus.	Ev 142,462;3SM 228
Gotzian, Sr. [J.]	G-190	99/11/01	Cooranbong, Aus.	3MR 240-241
Irwin, G.A./Haskell, S.N.	B-191	99/11/00	Maitland, Aus.	***16MR 84-88***
Directors of the Sanitarium	B-192	99/11/21		***6MR 397-400***
Wessels, Sr. [A.E.]	W-193	99/11/28	Cooranbong, Aus.	
Lindsay, Br-Sr. [H.]	L-194	99/11/27	Cooranbong, Aus.	
Colcord, W.A./Starr, G.B./Hickox, A.S.	B-195	99/11/29	Cooranbong, Aus.	1BC 1102;4MR 245;11MR 274;CTr 53
Robinson, Sr. [A.H.]	R-196	99/11/27	Cooranbong, Aus.	2SM 258-259;DG 225-226
Andre, Hattie	A-197	99/12/01	Cooranbong, Aus.	8MR 262;9MR 307-308
Kellogg, J.H.	K-198	99/11/26	Maitland, Aus.	Ev 512;4Bio 436-437
Haskell, Br-Sr.	H-199	99/12/03	Cooranbong, Aus.	TMK 305
Brn-Srs. Laboring in Maitland	B-200	99/12/04	Cooranbong, Aus.	2MCP 440
Ministering Brethren	B-201	99/12/05		***11MR 98-104***
Jones, C.H.	J-202	99/12/03	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	W-203	99/12/03	Cooranbong, Aus.	DG 226-227
Kellogg, J.H.	K-204	99/12/12	Cooranbong, Aus.	BCL 28
Kellogg, J.H.	K-205	99/12/19	Cooranbong, Aus.	***20MR 249-255***
Kellogg, J.H.	K-206	99/12/10	Maitland, Aus.	5MR 406;9MR 82-83
Haskell, S.N./Irwin, G.A.	H-207	99/12/15		***14MR 55-65***
Members of the Book Committee	*B-208	99/12/18		CW 160-161
Daniells, A.G./Farnsworth, Br.	D-209	99/12/19	Cooranbong, Aus.	VSS 329-330;Ev 230;3MR 344; 8MR 191-192
Brethren in the Work of God	B-210	99/12/20	Cooranbong, Aus.	5BC 1139
Rand, S.	B-211	99/12/21	Cooranbong, Aus.	
Lacey, Br-Sr. [H.C.]	L-212	99/12/22	Cooranbong, Aus.	
Wilson, Sr. [G.T.]	W-213	99/12/22	Cooranbong, Aus.	
Tenney, Br-Sr. [G.C.]	T-214	99/12/22	Cooranbong, Aus.	

Kellogg, J.H.	K-215	99/12/12	Cooranbong, Aus.	***KC 87-94;***(8T 180-191)
Kellogg, J.H.	K-215b	99/12/14	Cooranbong, Aus.	***BCL 29-36***
Irwin, G.A.	I-216	99/05/09	Cooranbong, Aus.	
Irwin, G.A.	I-217	99/11/21	Cooranbong, Aus.	Ev 259-260;9MR 307
Haskell, Br-Sr.	H-218	99/11/29	Cooranbong, Aus.	PM 344;3MR 275;7MR 391
Irwin, G.A./Haskell, S.N.	H-219	99/09/12	Cooranbong, Aus.	
Haskell, Br-Sr.	H-220	99/10/24	Cooranbong, Aus.	PH139 17-18
Haskell, Br-Sr.	H-221	99/08/00	Cooranbong, Aus.	13MR 135-136
White, J.E./White, Emma	W-222	99/08/22	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	W-223	99/06/22	Cooranbong, Aus.	***20MR 85-86***
Jones, C.H./Sisley, W.C./Tait, A.O./Belden, F.E.	J-225	99/05/08	Cooranbong, Aus.	
Haskell, Br-Sr.	H-226	99/03/15	Cooranbong, Aus.	
Haskell, S.N.	H-227	99/01/07	Hamilton, Aus.	
Haskell, S.N.	H-228	99/05/11	Cooranbong, Aus.	
Starr, G.B.	S-230	99/12/03	Cooranbong, Aus.	VSS 325;2MR 24
Henry, S.M.I.	H-231	99/12/00	Cooranbong, Aus.	7MR 165-167
Kellogg, J.H.	*K-232	99/11/10		7BC 983;Ev 132;4MR 423-426
n.a./Brother	B-233	99/09/10	Cooranbong, Aus.	***21MR 398-401***
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-234	99/10/15	Toowoomba, Aus.	4Bio 435
Kellogg, J.H.	*K-235	99/09/00	Strathfield, Aus.	
White, J.E.	W-236	99/10/11	Cooranbong, Aus.	
Henry, S.M.I.	*H-237	99/12/10	Maitland, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-238	99/04/10	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-239	99/07/04	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-240	99/07/30	Cooranbong, Aus.	11MR 346
White, J.E./White, Emma	*W-241	99/07/30	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-242	99/09/00	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-243	99/06/05	Cooranbong, Aus.	14MR 281;4Bio 417,449
Haskell, S.N.	*H-244	99/10/00	Fragment	
White, W.C.	*W-245	99/08/00		
Belden, Br-Sr. [S.T.]	*B-246	99/00/00		
n.a./Sister	*S-247	99/10/12	Cooranbong, Aus.	
Davis, Marian	*D-248	99/10/20	Toowoomba, Aus.	
Kellogg, Br-Sr. [J.H.]	*K-249	99/06/03	Cooranbong, Aus.	4Bio 396-397
n.a.	*B-250	99/01/15	Cooranbong, Aus.	
Haskell, Br-Sr.	*H-251	99/01/07	Hamilton, Aus.	
Kellogg, Br-Sr. [J.H.]	*K-252	99/04/27		4Bio 416,440
Ings, Sr.	*I-253	99/11/08	Maitland, Aus.	
Wessels, Sr.	*W-254	99/12/22	Cooranbong, Aus.	***20MR 10-11***
Butler, G.I.	*B-255	99/05/22	Hamilton, Aus.	
White, W.C.	*W-256	99/10/15	Toowoomba, Aus.	
Kellogg, J.H.	K-257	99/12/00	Cooranbong, Aus.	5MR 235-236;1MR 242;11MR 309; 12MR 1
Henry, S.M.I.	*H-258	99/05/22	Hamilton, Aus.	
Jones, C.H.	*J-259	99/06/20	Cooranbong, Aus.	
Wellman, Br-Sr.	W-260	99/10/11	Cooranbong, Aus.	
Hickox, Br-Sr.	*H-261	99/12/22	Cooranbong, Aus.	

1900

Sisley, Br-Sr. [W.C.]	S-002	00/01/03	Cooranbong, Aus.	***12MR 44-47***
Irwin, Br-Sr. [G.A.]	I-003	00/01/01	Cooranbong, Aus.	3MR 403-404;4MR 133,426-429;
Tenney, Br-Sr. [G.C.]	T-004	00/01/04	Summer Hill, Aus.	5MR 162-163
Colcord, W.A.	C-005	00/01/04	Thornleigh, Aus.	TDG 12;5BC 1134;6BC 1086,1088; 7BC 926
Tenney, Br-Sr. [G.C.]	T-006	00/01/04	Thornleigh, Aus.	
Lacey, Br-Sr. [H.C.]	L-006a	00/01/04	Thornleigh, Aus.	UL 18

Kellogg, W.K.	K-007	00/01/25	Thornleigh, Aus.	UL 39;CTr 191
Murphet, E.	M-008	00/01/29	Cooranbong, Aus.	
Brn. in the Review and Herald Office	B-009	00/01/16	Hornsby Jct., Aus.	
White, J.E./White, Emma	W-011	00/01/23	Cooranbong, Aus.	WM 258;1MR 225;4Bio 432
Haskell, Br-Sr.	H-012	00/02/05	Cooranbong, Aus.	7BC 980;5MR 336;BTS 12/1903
Kellogg, H.W.	K-013	00/02/01	Cooranbong, Aus.	
Haysmer, Br-Sr.	H-014	00/02/05	Cooranbong, Aus.	VSS 15;ML 284,291
Lay, George	L-015	00/02/01	Cooranbong, Aus.	3MR 378
Belden, F.E.	B-016	00/01/27	Cooranbong, Aus.	***18MR 22-25***
Jones, A.T.	J-017	00/02/06	Cooranbong, Aus.	Ev 554,558;1MR 123-124
White, J.E./White, Emma	W-018	00/02/06	Harnsby Jct., Aus.	
Haskell, S.N./Irwin, G.A.	H-019	00/02/07	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	W-020	00/01/31	Cooranbong, Aus.	1BC 1086;1MR 57
Haskell, S.N.	H-021	00/02/12	Cooranbong, Aus.	
Hare, Br-Sr. [Joseph]	H-022	00/02/13	Cooranbong, Aus.	1BC 1085-1086;7ABC 469
Hare, Br-Sr. [Wesley]	H-023	00/02/13	Cooranbong, Aus.	5MR 177
Wessels, Sr.	W-024	00/02/15	Cooranbong, Aus.	TSA 57-58;12MR 164-165
Wessels, Sr. [A.E.]	W-025	00/02/15		LDE 237
Hyatt, W.S.	H-026	00/02/15	Cooranbong, Aus.	***TSA 85-91***
Lindsay, Br-Sr. [H.]	L-027	00/02/16	Cooranbong, Aus.	
Prescott, Br-Sr. [W.W.]	P-028	00/02/17	Cooranbong, Aus.	***14MR 158-167***
Fellow-workers in Maitland	B-029	00/02/17	Cooranbong, Aus.	SD 194,239;Ev 355
Hickox, Br-Sr. [A.S.]	H-030	00/02/25	Cooranbong, Aus.	***19MR 262-266***
Hart, Br-Sr.	H-031	00/02/19	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	W-032	00/02/27		3MR 378-379
Kellogg, J.H.	K-033	00/02/27	Cooranbong, Aus.	2MR 241;4MR 138-144
Brn-Srs. in Australasia	B-034	00/02/24	Cooranbong, Aus.	4MR 127-129;8MR 156-157;11MR 163; CTr 174
General Conference Committee	B-035	00/02/13	Cooranbong, Aus.	PM 79,134
Tatum, Lettie H.	T-036	00/02/18	Cooranbong, Aus.	***3SM 324-326***
Colcord, Sr. [M.R.]	C-037	00/03/04	Cooranbong, Aus.	2SM 328
Mangers of the Review and Herald Office	B-037a	00/02/26	Cooranbong, Aus.	4MR 17;6MR 173-175
Wilson, Sr. [G.T.]	W-038	00/03/04	Cooranbong, Aus.	
Wilson, Sr. [G.T.]/Robertson, Sr.	W-039	00/03/07	Cooranbong, Aus.	
Steed, D.	S-040	00/03/24		
Kellogg, J.H.	K-041	00/03/10	Geelong, Aus.	WM 260;1MR 224-225;2MR 241
Haskell, Br-Sr.	H-042	00/03/00	Geelong, Aus.	OHC 10,117,144;Te 265;8MR 303
Sisley, W.C.	S-043	00/03/00	Cooranbong, Aus.	
Farnsorth, Br-Sr. [E.W.]	F-044	00/03/29	Cooranbong, Aus.	Ev 494;2MCP 797,799;1MR 19
Kellogg, J.H.	K-045	00/03/12	Geelong, Aus.	WM 336-337;4MR 429-433;9MR 85-90
Steed, D.	S-046	00/03/22	Geelong, Aus.	TDG 90
Baker, Br-Sr. [W.L.H.]	B-047	00/03/23	Geelong, Aus.	
Steed, D.	S-048	00/03/23	Geelong, Aus.	
Steed, D.	S-048a	00/03/00	Geelong, Aus.	
McCullagh, S.	M-049	00/03/25	Geelong, Aus.	CS 262
White, J.E./White, Emma	W-049a	00/03/00	Geelong, Aus.	
Murphet, E.	M-050	00/03/29	Cooranbong, Aus.	***KC 85-87***
Starr, Br-Sr. [G.B.]	*S-050a	00/03/29	Cooranbong, Aus.	
Caro, E.R.	C-051	00/03/29	Cooranbong, Aus.	MM 167-168;HFM 45-46
Caro, E.R.	C-052	00/03/31	Cooranbong, Aus.	
Haskell, S.N.	H-053	00/04/04	Cooranbong, Aus.	1SM 21-22;Ev 379-380;1MR 20; 5MR 361-362;8MR 66-71
Haskell, S.N.	H-054	00/04/05	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	W-055	00/04/08	Cooranbong, Aus.	BTS 06/1910
Borland, Sr.	B-056	00/04/10	Cooranbong, Aus.	2SM 266-267
Haskell, S.N.	H-057	00/04/09		
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-058	00/04/11	Cooranbong, Aus.	7BC 905-906,918;5Bio 180

Jones, A.T.	J-059	00/04/18	Cooranbong, Aus.	7MR 167-170
McDaniel, Charles	M-060	00/04/21	Cooranbong, Aus.	UL 125;1MCP 219;TDG 120
Irwin, G.A.	I-061	00/04/23	Cooranbong, Aus.	***FBS 94-96***
Irwin, G.A. [revised from I-061-00]	I-061a	00/04/23	Cooranbong, Aus.	***FBS 92-94***
Jones, A.T./Wilcox, M.C./Irwin, G.A.	B-062	00/04/18	Cooranbong, Aus.	***KC 106-108***
Barnes, Sr. [Edward] and Son	B-063	00/04/24	Cooranbong, Aus.	
Steed, Br-Sr. [D.]	S-064	00/05/02	Cooranbong, Aus.	UL 136;5BC 1135
Covell, W.	C-065	00/03/00	Geelong, Aus.	Ev 379;2MR 15-16;7MR 150
Baker, W.L.H.	B-066	00/05/02	Cooranbong, Aus.	5MR 123;6MR 386-387
Haskell, Br-Sr.	H-067	00/04/26	Hamilton, Aus.	***KC 127-131***
White, J.E./White, Emma	W-068	00/05/04	Maitland, Aus.	***20MR 188-193***
Jones, C.H.	J-069	00/05/09	Cooranbong, Aus.	
Scobi, Br.	S-070	00/05/09	Cooranbong, Aus.	CD 324
Daniells, A.G.	D-070a	00/05/17		4Bio 455
Wessels, John	W-071	00/05/17	Cooranbong, Aus.	UL 151
Farnsworth, E.W.	F-072	00/05/17	Cooranbong, Aus.	
Kellogg, J.H.	K-073	00/05/00	Cooranbong, Aus.	
Kellogg, J.H.	K-074	00/05/20	Cooranbong, Aus.	CG 489
Irwin, G.A.	I-075	00/05/21	Cooranbong, Aus.	PM 212,215-216;TDG 150;CM 121, 126-127;6MR 274-275
Irwin, G.A.	I-076	00/05/22	Cooranbong, Aus.	PM 219;7BC 970;6MR 275
Haysmer, Br-Sr.	H-078	00/01/20	Maitland, Aus.	TDG 28
Kerr, William	K-079	00/05/10	Cooranbong, Aus.	OHC 28;UL 144;7BC 922,967,978-979; 1MR 113,145,388-389
Lamont, Br.	L-080	00/05/24	Cooranbong, Aus.	TDG 153
Baker, Br.	B-081	00/05/25	Cooranbong, Aus.	***19MR 306-307***
Atkins, Elsie/Children	C-082	00/05/31	Cooranbong, Aus.	TDG 160
Irwin, G.A.	I-083	00/06/05	Cooranbong, Aus.	
Morse, Sr. [O.A.]	M-084	00/06/07	Cooranbong, Aus.	5BC 1087;5MR 173;8MR 263
Kellogg, J.H.	K-085	00/05/00	Cooranbong, Aus.	4MR 418;12MR 1
Daniells, A.G.	D-086	00/06/18	Cooranbong, Aus.	***KC 120-125***
White, J.E./White, Emma	W-087	00/06/20	Cooranbong, Aus.	3SM 119-120;UL 185
Managers and Teachers in the Avondale School	B-088	00/04/13	Cooranbong, Aus.	***8MR 157-163***
Those in Resp. Positions in Avondale School	B-089	00/06/26	Cooranbong, Aus.	
Haskell, Br-Sr.	H-090	00/06/12	Cooranbong, Aus.	4MR 420;CTr 26
Brethren	B-091	00/06/24	Maitland, Aus.	1BC 1082-1083;CC 20;4MR 137;9MR 237
Kellogg, J.H.	K-092	00/07/02	Cooranbong, Aus.	TDG 192;2MR 189;4MR 136-137
Irwin, G.A.	I-093	00/07/03	Cooranbong, Aus.	***16MR 15-19***
Smith, Br-Sr. [Uriah]	S-094	00/07/03	Cooranbong, Aus.	LDE 220
Brethren of the Illinois Conference	B-095	00/07/03	Cooranbong, Aus.	
Haskell, Br-Sr.	H-096	00/07/03	Cooranbong, Aus.	***13MR 323-328***
Gotzian, Sr. [J.]	G-097	00/07/03	Cooranbong, Aus.	
Brother	*B-098	00/07/10		***KC 146-153***
Caro, E.R.	C-099	00/07/09	Cooranbong, Aus.	2SM 199-200;TDG 199
Wessels, John	W-100	00/06/16	Cooranbong, Aus.	
Hyatt, W.S.	H-101	00/07/12	Cooranbong, Aus.	
Brethren	*B-102	00/07/13		***KC 43-44***
Robinson, Dores	R-103	00/07/13	Cooranbong, Aus.	***20MR 341-345***
Robinson, Dores [edited from R-103-00]	R-103a	00/07/00	Cooranbong, Aus.	***SpTB #1 28-32***
Wessels, Sr./Anthony, Sr.	W-104	00/07/16	Cooranbong, Aus.	8MR 192-193
Haskell, Br-Sr.	H-105	00/07/04	Cooranbong, Aus.	***KC 125-127***
To Whom It May Concern	B-106	00/07/17	Cooranbong, Aus.	***BCL 37-39***
Braucht, F.E.	B-107	00/07/04	Cooranbong, Aus.	Te 221
Braught, F.E.	B-107a	00/03/21	Geelong, Aus.	
Brandstater, Br.	B-107b	00/03/22	Geelong, Aus.	4MR 67
Haskell, S.N.	H-108	00/05/00	Cooranbong, Aus.	***20MR 361-362***
Irwin, G.A.	I-109	00/06/27	Cooranbong, Aus.	

White, J.E./White, Emma	W-110	00/07/17	Cooranbong, Aus.	***KC 82-85***
Jones, C.H.	J-111	00/07/17	Cooranbong, Aus.	
Piper, A.H.	P-112	00/07/16	Cooranbong, Aus.	
Caro, E.R.	C-113	00/07/18	Cooranbong, Aus.	
Lane, Sr. [S.H.]	L-114	00/07/18	Cooranbong, Aus.	
Caro, E.R.	C-115	00/07/19	Cooranbong, Aus.	
Hall, Sr.	*H-118	00/08/02	Cooranbong, Aus.	3SM 317-319
Tenney, Br-Sr. [G.C.]	T-119	00/08/02	Cooranbong, Aus.	VSS 304-307
Bolton, Fannie [Collected letters to]	B-120	00/00/00		***From Lt 6, 1894 and Lt 9, 1895***
Haskell, Br-Sr.	H-121	00/08/13	Cooranbong, Aus.	***1888 1706-1713***
Irwin, G.A.	I-122	00/08/12	Cooranbong, Aus.	7BC 946;6MR 52-53
White, J.E./White, Emma	W-123	00/08/14	Cooranbong, Aus.	Ev 547;12MR 309;5Bio 14-15
Caro, Sr. [E.R.]	C-124	00/08/19	Cooranbong, Aus.	7ABC 457
James, Br-Sr.	J-125	00/08/24	Cooranbong, Aus.	TDG 245;6MR 25-26
Hickox, A.S.	H-126	00/08/05	Cooranbong, Aus.	6MR 46
Irwin, Br-Sr. [G.A.]	I-127	00/10/16	St. Helena, Ca.	5Bio 34
Kress, Br-Sr.	K-128	00/10/16	St. Helena, Ca.	
Magan, P.T.	M-129	00/10/16	St. Helena, Ca.	***6MR 402-404***
Murphey, E.	M-130	00/10/16	St. Helena, Ca.	***11MR 224-226***
Daniells, A.G.	D-131	00/10/14	St. Helena, Ca.	***21MR 346-354***
Haskell, Br-Sr.	H-132	00/10/10	St. Helena, Ca.	***21MR 126-133***
Kellogg, J.H.	K-133	00/10/06?	Oakland, Ca.	5Bio 23
Jones, C.H.	J-134	00/10/27	St. Helena, Ca.	
Robinson, Br-Sr. [A.T.]	R-135	00/10/24	St. Helena, Ca.	CM 19
Sharp, Br./Caro, E.R./Kellogg, M.G.	B-136	00/10/29	St. Helena, Ca.	1MR 72-73
Crothers, W.M.	C-137	00/10/30	St. Helena, Ca.	CW 128-129
Palmer, E.R./Robinson, Br./Hughes/Farnsworth, Br-Sr	B-138	00/10/30	St. Helena, Ca.	
Officers of the General Conference	B-139	00/10/24	St. Helena, Ca.	***1888 1714-1724***
Kellogg, H.W.	K-140	00/11/01	St. Helena, Ca.	
Magan, P.T./Sutherland, E.A.	B-141	00/10/00	St. Helena, Ca.	PH68 19-23;6MR 404-406
McClure, N.C.	M-142	00/11/02	St. Helena, Ca.	CD 102,112,317,334-335,339; 2MCP 392-393
McClure, N.C.	*M-143	00/11/05c	Granville, Aus.	TDG 318
Kerr, Sr.	K-145	00/11/08	St. Helena, Ca.	AH 349;2MCP 435;SD 245;8MR 440-441
Farnsworth, Br-Sr. [E.W.]	F-146	00/10/06	St. Helena, Ca.	7MR 185-186;5Bio 34
Rice, Anna C.	R-147	00/11/11		
Kerr, Sr.	K-148	00/11/11	St. Helena, Ca.	UL 329;5Bio 44
Kellogg, Br-Sr. [H.W.]	K-149	00/11/11	St. Helena, Ca.	5Bio 17
Irwin, G.A.	I-150	00/10/26	St. Helena, Ca.	6BC 1062,1086;CTr 309
Larson, H.	L-151	00/11/20	St. Helena, Ca.	1MR 393-394
Cottrell, R.F.	C-152	00/11/20	St. Helena, Ca.	6MR 308-309
White, J.E./White, Emma	W-153	00/11/20	St. Helena, Ca.	
Ottosen, Br.	O-154	00/11/25	Healdsburg, Ca.	***13MR 226-229***
Waggoner, E.J.	W-154a	00/10/20	St. Helena, Ca.	CM 134
General Conference Committee	B-155	00/12/04	St. Helena, Ca.	Ev 145;5Bio 45
White, J.E./White, Emma	W-156	00/12/10	St. Helena, Ca.	LHU 134;6BC 1091,1112;4MR 17-18
Farnsworth/Robinson/Starr/Palmer/Caro/Sharp	B-157	00/12/12	St. Helena, Ca.	CD 309;5MR 65,135
Wilson, Sr. [G.T.]	W-158	00/11/12	St. Helena, Ca.	1MR 306;5Bio 29,31
Irwin, G.A.	I-159	00/12/16	St. Helena, Ca.	5Bio 45-46
Kellogg, J.H.	K-160	00/10/18	Pacific Ocean	
Druillard, Br-Sr.	D-161	00/12/20		TDG 363
White, J.E./White, Emma	W-162	00/07/13	Cooranbong, Aus.	WM 254-255;4BC 1164
Haskell, S.N.	H-163	00/12/30	St. Helena, Ca.	5Bio 25
Caro, Sr. [E.R.] [Edith]	C-164	00/09/01	Steamer "Moana"	FLB 30;MM 10;5Bio 18
Magan, P.T./Sutherland, E.A.	*B-165	00/09/00	St. Helena, Ca.	6MR 401-402
Haskell, Br-Sr./Irwin, G.A.	*B-166	00/04/25	Cooranbong, Aus.	FBS 96
Irwin, G.A.	I-167	00/03/23	Geelong, Aus.	10MR 9-10;12MR 159

Irwin, G.A.	*I-168	00/06/20	Cooranbong, Aus.	
Irwin, G.A./Haskell, S.N.	I-169	00/07/17	Cooranbong, Aus.	Ev 472-473;7MR 89-90
Irwin, G.A.	*I-170	00/01/00		4Bio 400
Haskell, Br-Sr.	H-174	00/03/21	Geelong, Aus.	Ev 61;3MR 248;4Bio 454-455
Kellogg, J.H.	K-175	00/10/14	St. Helena, Ca.	5Bio 36
Kellogg, J.H.	K-176	00/10/16	St. Helena, Ca.	
Kellogg, J.H.	*K-177	00/01/21	Cooranbong, Aus.	1MR 233-235;11MR 309-310
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-178	00/02/15	Cooranbong, Aus.	
Starr, G.B.	S-179	00/02/16	Cooranbong, Aus.	Ev 690
Kellogg, Br-Sr. [J.H.]	*K-185	00/01/01	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-186	00/07/01	Cooranbong, Aus.	8MR 263;4Bio 456
White, J.E./White, Emma	W-187	00/02/27	Cooranbong, Aus.	
Haskell, Br-Sr.	H-188	00/06/20	Cooranbong, Aus.	
White, J.E./White, Emma	*W-189	00/01/01	Cooranbong, Aus.	UL 23;4Bio 448
Friends in Cooranbong	*F-190	00/09/06	Steamer "Moana"	***AUCR 11/01/1900***
White, J.E./White, Emma	*W-191	00/04/30	Cooranbong, Aus.	
White, W.C./White, May	*W-192	00/01/14	Hornsby Jct., Aus.	
White, W.C./White, May	*W-193	00/01/18	Hornsby Jct., Aus.	
Colcord, W.A.	*C-194	00/01/22	Cooranbong, Aus.	
Colcord, W.A.	*C-195	00/01/22	Cooranbong, Aus.	
White, W.C./White, May	*W-196	00/03/07	Melbourne, Aus.	4Bio 454
Jones, C.H.	*J-197	00/03/09	Geelong, Aus.	
White, W.C.	*W-198	00/03/09	Geelong, Aus.	4Bio 454
Steed, D.	*S-199	00/03/21	Geelong, Aus.	
McCullagh, S.	*M-200	00/03/24	Melbourne, Aus.	
Farnsworth, Br-Sr. [E.W.]	*F-201	00/04/01	Cooranbong, Aus.	
McCullagh, S.	*M-202	00/08/25	Cooranbong, Aus.	
Sharp, Br.	*S-203	00/09/10	Steamer "Moana"	5Bio 22
n.a./Sister	*S-204	00/12/14	St. Helena, Ca.	
White, W.C./White, May	*W-205	00/12/21	San Francisco, Ca.	
White, W.C.	*W-206	00/12/26	Oakland, Ca.	
Davis, Marian	*D-207	00/01/10	Hornsby Jct., Aus.	
Davis, Marian	*D-208	00/01/00	Summer Hill, Aus.	
White, Ella May	*W-209	00/12/20	St. Helena, Ca.	
Irwin, G.A.	*I-210	00/01/00	Hornsby, Jct., Aus.	
White, Mabel	*W-211	00/11/02	St. Helena, Ca.	
Wellman, George O./wife	W-212	00/04/27	Cooranbong, Aus.	
Haskell, Br-Sr. [S.N.]	H-213	00/01/00		

1901

Conference Officers/Managers of our Schools	B-001	00/12/30	Filed in 1901	***19MR 1-4***
White, J.E./White, Emma	W-002	01/01/02		5Bio 51
Caro, E.R.	C-003	01/01/03	St. Helena, Ca.	***17MR 87-94***
Caro, E.R. [variant]	C-003a	01/01/03	St. Helena, Ca.	Variant;5Bio 52
Roysten, Grant	R-004	01/01/08	St. Helena, Ca.	2SM 482,484
Kellogg, J.H.	K-005	01/01/09	St. Helena, Ca.	
Brethren in Positions of Responsibility	B-006	01/01/16	St. Helena, Ca.	
Brethren Who Occupy Positions of Trust	B-007	01/01/17	St. Helena, Ca.	***16MR 68-75***
Kress, Br-Sr.	K-008	00/11/00	Filed in 1901	HP 318;SD 272;3BC 1151-1152,1160
Farnsworth, Br-Sr. [E.W.]	F-009	01/01/18	St. Helena, Ca.	
Palmer, Br-Sr. [E.R.]	B-010	01/01/21	St. Helena, Ca.	PM 298-299;5Bio 36
Kellogg, M.G.	K-011	01/01/21	St. Helena, Ca.	TDG 29;2MR 182-183,187;
Brn-Srs. in Australia	B-012	01/01/21	St. Helena, Ca.	***AUCR 04/00/1901***
Burden, Br-Sr. and Family	B-013	01/01/22		
Rand, S.	R-014	01/01/22	St. Helena, Ca.	***21MR 285-288***
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-014a	01/01/22	St. Helena, Ca.	5Bio 51

James, Br-Sr. [G.]	J-015	01/01/22	St. Helena, Ca.	
Jones, C.H.	J-016	01/01/23	St. Helena, Ca.	12MR 139
Reaser, G.W./Nichols, G.A.	R-017	01/01/23	St. Helena, Ca.	
Henry, A.R.	*H-018	01/01/20	St. Helena, Ca.	5MR 443-445
Franke, E.E.	*F-019	01/01/00	St. Helena, Ca.	***21MR 269-279***
Kellogg, J.H.	K-020	01/01/28	St. Helena, Ca.	***14MR 139-149***
Franke, E.E.	*F-021	00/10/05	Filed in 1901	HP 286;ML 74;TDG 287;OHC 117; 1MCP 324;2MCP 792;3MR 277-278; 4MR 350
Brn-Srs. in California	B-022	01/02/03	Healdsburg, Ca.	7BC 986;3MR 434-435
Mills, Br-Sr. [G.W.]	M-023	01/02/02	Healdsburg, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-024	01/02/07	St. Helena, Ca.	
Starr, Br-Sr. [G.B.]/Sisley, Sr.	S-025	01/02/13	St. Helena, Ca.	***15MR 10-11***
Colcord, W.A.	C-026	01/02/13	St. Helena, Ca.	
Pearce, Srs.	P-027	01/02/13	St. Helena, Ca.	1MCP 249-250
Caro, E.R.	C-028	01/02/13	St. Helena, Ca.	
Church in Barbados	B-029	01/02/21	St. Helena, Ca.	***3MR 55-60***
Kellogg, J.H.	K-030	01/02/14	St. Helena, Ca.	
Kellogg, J.H.	K-031	01/02/16	St. Helena, Ca.	CD 323-324
Kellogg, J.H.	K-032	01/02/20	St. Helena, Ca.	5Bio 48
Kellogg, J.H.	*K-033	01/02/23	St. Helena, Ca.	5Bio 53-54
Minchin, Sr.	M-034	00/12/12	Filed in 1901	6MR 31-32
Brn-Srs. at Crystal Springs	B-035	01/03/07	St. Helena, Ca.	1BC 1119;5MR 219
Leadsworth, Br.	L-035a	01/00/00	undated	
Brown, M.H./Wilcox/Jones	B-035b	01/03/06c		
White, Ella	W-036	01/04/25	Battle Creek, Mi.	OHC 279;1MCP 15
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-037	01/05/29	St. Helena, Ca.	***12MR 168-178***
Caro, E.R.	*C-038	01/05/28	Battle Creek, Mi.	MM 130-132;1MR 265
Farnsworth, Br-Sr. [E.W.]	F-039	01/05/29	St. Helena, Ca.	CD 210-211;1MR 291-292
Brn-Srs. in the Iowa Conference	B-040	01/06/01	St. Helena, Ca.	5BC 1101-1102;7BC 937;ML 111
White, J.E./White, Emma	W-041	01/05/10	Denver, Co.	
Rand, H.F.	R-042	01/06/12	Oakland, Ca.	SD 193
Kellogg, Br-Sr. [J.H.]	K-043	01/06/13	Oakland, Ca.	1NL 15-16;8T 192-194
Brn-Srs. in Portland, Or.	B-044	01/06/11	Oakland, Ca.	
Burden, Br-Sr. and their sisters	B-045	01/06/13		UL 178
Caro, E.R.	C-046	01/06/12	Oakland, Ca.	MM 127-128
Palmer, Br-Sr. [W.O.]	P-047	01/06/16		
White, J.E.	W-048	01/06/16		6MR 275-276
Kellogg, M.G.	K-049	01/06/16	Oakland, Ca.	5Bio 119
White, J.E.	W-050	01/06/14	Oakland, Ca.	
Caro, E.R.	C-051	01/06/17	Oakland, Ca.	WM 49-50
Caro, E.R.	C-052	01/06/20	Oakland, Ca.	
Farnsworth, Br-Sr. [E.W.]	F-053	01/06/12	Oakland, Ca.	
White, J.E.	W-054	01/06/00	St. Helena, Ca.	***19MR 146-151***
Daniells, A.G.	D-055	01/06/24	St. Helena, Ca.	PM 132;5Bio 378
Jones, C.H.	J-056	01/06/26		Ev 382;6MR 62-63
Mangers of the Pacific Press	B-057	01/06/25		
Sisley, W.C.	S-058	01/06/13		
Daniells, A.G.	D-059	01/06/05	Oakland, Ca.	UL 170
Daniells, A.G.	D-060	01/06/28		***14MR 203-208***
Daniells, A.G.	D-061	01/06/28	St. Helena, Ca.	4MR 261
White, J.E./White, Emma	W-062	01/06/26	St. Helena, Ca.	4MR 18
Daniells, A.G.	D-063	01/06/00	St. Helena, Ca.	
Jones, A.T.	J-064	01/06/30		***1888 1755-1756***
Daniells, A.G.	D-065	01/06/24	St. Helena, Ca.	***20MR 140-144***
Kilgore, R.M.	K-066	01/06/26	St. Helena, Ca.	2SM 346-347;OHC 134;PM 297-298; 7MR 376;10MR 388;11MR 343;MR311 44

Palmer, W.O.	P-067	01/07/02	St. Helena, Ca.	
Kilgore, R.M.	K-068	01/07/02	St. Helena, Ca.	***14MR 50-51***
Directors of the Medical Missionary Work	*B-069	01/04/10	Battle Creek, Mi.	LLM 339;2MR 95
Kellogg, Br-Sr. [J.H.]	K-070	01/05/01	Indianapolis, In.	7MR 12-13;5Bio 111
Lane, M.H.	L-071	01/05/12	Boulder, Co.	
Those in Resp. Positions in Battle Creek	B-073	01/07/07	St. Helena, Ca.	***13MR 215-225***
Evans, I.H.	E-074	01/07/08	Oakland, Ca.	SpM 177-180
Farnsworth, E.W./Robinson, A.T./Kress, D.H.	B-075	01/07/10	St. Helena, Ca.	
Davis, N.A.	D-076	01/07/10	Oakland, Ca.	ML 28
Palmer, E.R.	P-077	01/07/10	St. Helena, Ca.	
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-078	01/07/10	St. Helena, Ca.	CG 170,562-563;4Bio 1154
Daniells, A.G.	D-079	01/07/11	St. Helena, Ca.	TDG 201;UL 206;4MR 261
Managers of the Review and Herald Office	B-080	01/07/12	St. Helena, Ca.	SpM 181-182
Brn-Srs. in the Faith	B-081	01/07/13	St. Helena, Ca.	
Brethren and Sisters	B-082	01/07/15	St. Helena, Ca.	TDG 205
Brethren and Sisters	B-083	01/07/15	St. Helena, Ca.	***PC 1-2***
Brethren in Denver	B-084	01/07/16	St. Helena, Ca.	Ev 402-403;4MR 18-19
Haskell, Br-Sr.	H-085	01/07/18	St. Helena, Ca.	
Those Working in the South	B-086	01/07/18	St. Helena, Ca.	
Hoover, W.L.	H-087	01/07/22		CS 267-270;5Bio 115
Taylor, Br-Sr. [C.L.]	T-088	01/07/21	St. Helena, Ca.	
Magan, P.T./Sutherland, E.A.	M-089	01/07/21	St. Helena, Ca.	8MR 28
Shireman, Br-Sr. [D.T.]	S-090	01/07/21	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-091	01/07/21	St. Helena, Ca.	
Craig, J.	C-092	01/07/22	St. Helena, Ca.	
Sharp, Smith	S-093	01/07/23	St. Helena, Ca.	1MCP 44
Belden, F.E.	B-094	01/07/10	St. Helena, Ca.	
Belden, F.E.	B-095	01/07/23	St. Helena, Ca.	9MR 372-373
Haskell, Br-Sr.	H-096	01/07/18	St. Helena, Ca.	
White, J.E./Palmer, W.O.	W-097	01/05/11	Denver, Co.	***19MR 141-143***
White, J.E./White, Emma	W-097a	01/05/21	Waitsburg, Wa.	Ev 106;8MR 118-119
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-098	01/06/19	Oakland, Ca.	HFM 50-51;1MR 281-282;7MR 327-328; 9MR 177
Belden, F.E.	B-099	01/07/24	St. Helena, Ca.	
Mills, Br.	M-100	01/07/29	St. Helena, Ca.	15MR 167-168
McElhaney, S.	M-101	01/07/27	St. Helena, Ca.	
Church at Healdsburg	B-102	01/07/21	St. Helena, Ca.	OHC 235;TMK 114;15MR 167
Hindson, J.	H-103	01/07/28	St. Helena, Ca.	***10MR 138-139***
Braman, Br-Sr. [C.K.]	B-104	01/08/04	St. Helena, Ca.	***21MR 134-137***
Marsh, W.	M-105	01/07/28	St. Helena, Ca.	6BC 1106-1107
Managers of the St. Helena Sanitarium	B-106	01/08/06	St. Helena, Ca.	AH 285;2MCP 665
Johnston, J.O.	J-108	01/07/27	St. Helena, Ca.	***SpM 191-193***
Johnston, J.O.	J-109	01/08/06	St. Helena, Ca.	***SpM 194-196***
White, J.E./White, Emma	W-110	01/08/07	St. Helena, Ca.	
Hoover, W.L.	H-111	01/08/13		
Kellogg, J.H.	K-112	01/07/00	St. Helena, Ca.	12MR 1-2
White, J.E./White, Emma	W-113	01/08/13	Los Angeles, Ca.	WM 49,169-170;4MR 19-21;5Bio 124-125
Hopkins, H.E.S.	H-114	01/08/19	Los Angeles, Ca.	
Santee, C.	S-115	01/08/22	St. Helena, Ca.	
Healey, W.	H-116	01/08/21	Los Angeles, Ca.	***1888 1757-1761***
Sanderson, Sr. [A.J.]	S-117	01/08/23	St. Helena, Ca.	1MCP 27,200,316;2MCP 412,596;5Bio 128
Sanderson, Sr. [A.J.]	S-118	01/08/24	St. Helena, Ca.	5Bio 128
Sanderson, Sr. [A.J.]	S-119	01/08/26	St. Helena, Ca.	5Bio 128
Sanderson, A.J.	S-120	01/08/26	St. Helena, Ca.	MM 39,49;2MCP 409,720
Sanderson, A.J.	S-121	01/09/12	St. Helena, Ca.	MM 111-115;1SM 22;HP 75;7BC 939
Kellogg, J.H.	K-122	01/09/11	St. Helena, Ca.	5MR 87;LHU 229;12MR 59-60
Sanderson, Br-Sr. [A.J.]	S-123	01/09/00	Healdsburg, Ca.	***18MR 79-82***

Sanderson, Br-Sr. [A.J.]	S-124	01/09/00	St. Helena, Ca.	2MR 24-25
Haskell, Br-Sr.	H-125	01/09/01	Healdsburg, Ca.	UL 258;12MR 82-83;5Bio 98,125
Santee, C.	S-126	01/09/03	St. Helena, Ca.	Ev 315;BTS 03/1903;MRmnt 121
Sanderson, A.J.	S-127	01/09/01	St. Helena, Ca.	
Hoover, W.L.	H-128	01/05/12		
Hoover, W.L.	H-129	01/09/25		
Sanderson, Br-Sr. [A.J.]	S-130	01/09/27	St. Helena, Ca.	OHC 109;3SM 29;2MCP 710,783; 5MR 344-345
Kellogg, J.H.	K-130a	01/09/29	St. Helena, Ca.	1MCP 46
Kellogg, J.H.	K-131	01/10/09	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-132	01/10/07	St. Helena, Ca.	Ev 87-88;7MR 393;10MR 227-228
Sanderson, A.J.	S-133	01/10/06	St. Helena, Ca.	***18MR 263-273***
Teachers/Students of the Healdsburg School	B-134	01/10/11	St. Helena, Ca.	TDG 293;SD 207,315;CTr 175
Directors of Pacific Press	B-136	01/10/15	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-137	01/09/14	St. Helena, Ca.	
Managers of Review and Herald Office	*B-138	01/10/16		8T 90-96;5MR 1-2
Sanderson, A.J.	S-139	01/10/16		
Mangers of our Publishing Houses	B-140	01/10/16		PM 101,255,259;2SM 350;6MR 276
Haskell, Br-Sr.	H-141	01/09/16	St. Helena, Ca.	4MR 319-320
Sutherland, E.A.	S-142	01/10/16	St. Helena, Ca.	4MR 299-300;SpM 196-198
Santee, C./Moran, Br.	S-143	01/09/06	St. Helena, Ca.	5Bio 125
Students in our School	B-144	01/10/11	St. Helena, Ca.	4MR 167-173
Jones, A.T.	J-145	01/10/19	St. Helena, Ca.	CD 177
Sanderson, A.J.	S-146	01/10/22	St. Helena, Ca.	
Gilson, Anna J.	G-147	01/09/25	St. Helena, Ca.	***13MR 251-253***
Riley, W.H.	R-148	01/10/24	St. Helena, Ca.	3MR 339
Jayne, J.E.	J-149	01/10/25	St. Helena, Ca.	Ev 89;4MR 312-313
Haskell, Br-Sr.	H-150	01/10/02	St. Helena, Ca.	Ev 385;7MR 393-394
Boeker, Br.	B-151	01/02/03	Healdsburg, Ca.	CD 359
Brethren in Iowa	B-152	01/10/29	St. Helena, Ca.	***20MR 326-330***
Brn-Srs. in Australia	B-153	01/10/26	St. Helena, Ca.	TDG 308;5Bio 132;CTr 369
Daniells, A.G./White, W.C.	B-154	01/10/28	St. Helena, Ca.	Ev 388-389
Palmer, E.R.	P-155	01/09/15	St. Helena, Ca.	5MR 1
Hoover, W.L.	H-156	01/05/12	Boulder, Co.	2SM 329;5Bio 114-115
Franke, E.E.	F-157	01/10/31	St. Helena, Ca.	***6MR 232-237***
Haskell, Br-Sr.	H-158	01/10/31	St. Helena, Ca.	6MR 237-239
Haskell, S.N.	H-159	01/11/03	St. Helena, Ca.	TSB 119-120;6MR 239
Haskell, Br-Sr.	H-160	01/11/03	St. Helena, Ca.	Ev 489;4MR 298;7MR 393-394
Magan, P.T./Sutherland, E.A.	M-161	01/11/05	St. Helena, Ca.	***SpM 198-200***
White, W.C.	W-162	01/11/05	St. Helenca, Ca.	
Daniells, A.G.	D-163	01/09/26	St. Helena, Ca.	
Daniells, A.G.	D-164	01/01/23	St. Helena, Ca.	Ev 79;4MR 420-421
Brn-Srs. of the Iowa Conference	B-165	01/11/06	Des Moines, Ia.	***1888 1762-1771***
McClure, Br-Sr.	M-166	01/10/00	St. Helena, Ca.	CG 249-250
Druillard, Br-Sr.	D-167	01/11/10	Chicago, Il.	
Carlyle, Sr.	C-168	01/03/00		1MR 161
Those Heading the Medical Missionary Work	B-169	01/07/24		WM 181;SpTB #18 4
Brn. Bearing Responsibilities	B-170	01/02/16		
Daniells, A.G.	D-171	01/09/17		
Sutherland, E.A./Magan, P.T.	S-172	01/11/14		
Hoover, W.L.	H-173	01/11/14		
Friends at Home	B-174	01/11/14	To Chicago, Il.	5Bio 138
White, J.E.	W-175	01/11/04	St. Helena, Ca.	2SM 341-342;TSB 225-227
Daniells, A.G.	D-176	01/09/22	St. Helena, Ca.	
Brn-Srs. of the Iowa Conference	B-177	01/05/07	Des Moines, Ia.	CD 364;7BC 986;TDG 136;8MR 384; 5Bio 116
Sanderson, A.J.	S-178	01/08/00	Los Angeles, Ca.	1MR 71

Sanderson, A.J.	S-178a	01/12/03	S. Lancaster, Ma.	5Bio 141-142
Parritt, Br.	P-179	01/12/03	S. Lancaster, Ma.	
Kellogg, J.H.	K-180	01/07/28	St. Helena, Ca.	2MR 242;5MR 407
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-181	01/07/29	St. Helena, Ca.	***18MR 347-349***
Haskell, Br-Sr.	H-182	01/11/04	St. Helena, Ca.	SD 22,331;7MR 395
n.a.	B-183	01/11/26	S. Lancaster, Ma.	4MR 314-316;5MR 364;5Bio 140
Magan, P.T.	M-184	01/12/07	S. Lancaster, Ma.	***20MR 310-314***
Franke, E.E.	F-185	01/12/27	Nashville, Tn.	
Ministers/Friends of Berrien Springs School	B-186	01/12/27	Nashville, Tn.	***RH 01/28/1902***
Haskell, Br-Sr.	H-187	01/12/29	Nashville, Tn.	6MR 239-241;7MR 395-396;9MR 17
Kellogg, J.H.	K-188	01/12/30	Nashville, Tn.	2BC 993;HFM 54;11MR 310-311
Hoover, W.L.	H-191	01/05/16	To Ogden, Ut.	TDG 135
Leaders in the Medical Missionary Work	B-192	01/07/03	St. Helena, Ca.	8T 232-234;HFM 51-52;5MR 307
White, J.E./White, Emma	W-193	01/07/31		TDG 221
Franke, E.E.	*F-194	01/09/23	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	*H-195	01/09/23	St. Helena, Ca.	Ev 387;4MR 322;6MR 229-231; 7MR 394-395;BTS 01/1904
Boeker, Br.	*B-196	01/09/18	St. Helena, Ca.	UL 270;9MR 176
Haskell, Br-Sr.	*H-197	01/09/29	St. Helena, Ca.	UL 286;6MR 231
Nelson, L.C.	N-198	01/09/00	St. Helena, Ca.	AH 178-179
Kellogg, J.H.	K-199	01/10/15	St. Helena, Ca.	CS 273-274;12MR 3
Corliss, J.O./Brown, Br.	B-202	01/11/08	To New York, NY	TMK 46
Farnsworth, Br-Sr. [E.W.]	*F-203	01/01/01	St. Helena, Ca.	
Kellogg, M.G.	*K-204	01/01/03	St. Helena, Ca.	
Evans, I.H.	*E-205	01/06/00		
White, W.C.	*W-206	01/09/00	St. Helena, Ca.	
Jones, A.T.	*J-207	01/00/00		
Brethren	*B-208	01/05/21	Waitsburg, Wa.	
White, J.E./White, Emma	*W-209	01/05/00		
White, J.E.	*W-210	01/05/26	Portland, Or.	
White, J.E.	*W-211	01/00/00		
Haskell, S.N.	*H-212	01/10/31	Fragment	
White, J.E.	*W-213	01/07/00	Fragment	5Bio 118,123-124
Farnsworth, Br-Sr. [E.W.]	*F-214	01/00/00	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	*W-215	01/07/01	St. Helena, Ca.	
Crisler, C.C.	*C-216	01/05/12	Boulder, Co.	
Lacey, Herbert/Lacey, Lillian	*L-217	01/11/12	New York, NY	4MR 316
Brethren and Sisters	B-218	01/11/25	New York, NY	***AU Gleaner, 01/08/1902***
Kellogg, J.H.	K-219	01/12/01	S. Lancaster, Ma.	
Kellogg, J.H.	K-220	01/12/25	Nashville, Tn.	
White, W.C.	*W-221	01/08/00	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-222	01/10/27	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-223	01/10/30	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-224	01/11/04	St. Helena, Ca.	4MR 317-318
Kellogg, J.H.	K-225	01/12/26	Nashville, Tn.	
Peck, Sarah	*P-226	01/12/24	Nashville, Tn.	
n.a.	*B-227	01/12/08		
White, Edson	*W-228	01/05/28		
Kress, D.H.	*K-229	01/00/00		
Kress, Br-Sr.	*K-230	01/07/29	St. Helena, Ca.	
Kress, Br-Sr.	*K-231	01/00/00		
Hare, Br-Sr. [Robert]	H-232	01/22/01		
White, W.C. [telegram]	W-233	01/10/30	St. Helena, Ca.	

1902

Haskell, Br-Sr.	H-001	02/01/18	St. Helena, Ca.	TDG 26;10MR 222-224;BTS 10/1902

Haskell, Br-Sr.	H-003	02/01/01	Nashville, Tn.	7MR 396-397
White, Ella May/White, Mabel	W-004	02/01/01	Nashville, Tn.	PM 291;3MR 424
Caro, Br-Sr.	C-004a	02/01/03	St. Helena, Ca.	AH 381-382;MM 133
White, May/White, Ella/White, Mabel	W-005	02/01/01	Nashville, Tn.	
Collins, Gilbert	C-006	02/01/03	Nashville, Tn.	4MR 320-321
White, J.E./White, Emma	W-008	02/01/22	St. Helena, Ca.	5Bio 146
White, J.E.	W-009	02/01/29	St. Helena, Ca.	***17MR 252-256***
White, J.E./White, Emma	W-010	02/01/27	St. Helena, Ca.	CD 324;3MR 263-264
Kellogg, H.W.	K-011	02/01/28	St. Helena, Ca.	6MR 255;5Bio 143-144
Caro, Br-Sr.	C-013	02/02/03	St. Helena, Ca.	MM 46-47,135;Ev 347;3SM 80;6MR 63
Irwin, Br-Sr. [G.A.]	I-014	02/02/04	St. Helena, Ca.	CM 140-141;10MR 224-225
Kellar, Br-Sr. [P.M.]	K-015	02/02/05	St. Helena, Ca.	KC 21-22
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-016	02/02/05	St. Helena, Ca.	Ev 135
Haskell, Br-Sr.	H-017	02/02/06	St. Helena, Ca.	Ev 95,130-131,136-139;1MCP 46,49; 7MR 398
Sanderson, Sr. [A.J.]	S-018	02/02/16	St. Helena, Ca.	5Bio 130
Sanderson, A.J.	S-019	02/02/16		
Sanderson, Br-Sr. [A.J.]	S-020	02/02/16		2MCP 715-716;OHC 108;MM 31-32,189
Daniells, A.G./Palmer, E.R.	B-021	02/02/16	St. Helena, Ca.	CM 20;11MR 354-356;5Bio 147
White, J.E./White, Emma	W-022	02/02/01	St. Helena, Ca.	4MR 333,336;5MR 216;5Bio 144-145
White, J.E./White, Emma	W-022a	02/02/11	St. Helena, Ca.	
Palmer, Br-Sr. [W.O.]	P-023	02/01/27	St. Helena, Ca.	***17MR 257-258***
White, J.E./Palmer, W.O.	P-024	02/01/27	St. Helena, Ca.	
Leaders in the Southern Field	B-025	02/02/05	St. Helena, Ca.	CL 19-20;HFM 55-57;MM 268,323;Te 29; 2MR 64-65;10MR 265,388
Butler, G.I.	B-027	02/02/26	St. Helena, Ca.	HFM 57-58;5Bio 145
Druillard, Br-Sr. [N.H.]	D-029	02/02/23	St. Helena, Ca.	AH 17,440;CG 319;5Bio 151
Sanderson, Sr. [A.J.]	S-030	02/03/05	St. Helena, Ca.	5Bio 132
Zelinsky, Br.	*Z-031	02/03/09	St. Helena, Ca.	
Franke, E.E.	F-038	02/03/02	St. Helena, Ca.	3MR 277
Franke, E.E.	F-039	02/03/12	St. Helena, Ca.	UL 85;Ev 331;1BC 985-986
White, J.E.	W-040	02/03/18	St. Helena, Ca.	3SM 45
Palmer, Br-Sr. [W.O.]	P-041	02/03/18	St. Helena, Ca.	7MR 341;5Bio 147
Brethren in Australia	B-042	02/03/19	St. Helena, Ca.	***AUCR 06/15/1902***
Hart, J.S.	H-043	02/03/19	St. Helena, Ca.	Ev 17-18;CM 77;3MR 310-311
White, W.C.	W-044	02/03/23	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	W-045	02/03/23	St. Helena, Ca.	
Santee, C./Moran, F.B.	S-046	02/03/22	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-047	02/02/05	St. Helena, Ca.	***20MR 219-222***
Nelson, Mary	N-047a	02/03/19	St. Helena, Ca.	AH 253;CG 110;DG 186-189,206-208
Franke, Br-Sr. [E.E.]	F-048	02/03/19	St. Helena, Ca.	Ev 148,169;1NL 113-115
Haskell, Br-Sr.	H-049	02/02/05	St. Helena, Ca.	Ev 63,89-90,264-265,501,509,672; MM 275;3MR 279;8MR 331;9MR 387-388 BTS 06/1902
Franke, E.E.	F-051	02/03/20	St. Helena, Ca.	Ev 127,203,250,509,558-560,658;3MR 277
Jones, Br./Brown, M.H.	J-053	02/03/28		
Prescott, Br-Sr. [W.W.]	P-054	02/03/30	St. Helena, Ca.	PM 83-84;MRmnt 110;10MR 352
Zelinsky, Br-Sr. [F.]	Z-055	02/04/06	St. Helena, Ca.	AH 118-119;CG 211-212,301-302
Magan, P.T.	M-056	02/04/06	St. Helena, Ca.	5MR 216
Zelinsky, Br-Sr. [F.]	*Z-057	02/04/07	St. Helena, Ca.	AH 94-96
Manager of the Sanitarium and Food Factory	B-058	02/04/09	St. Helena, Ca.	MM 171-172,182-185
Shireman, Br-Sr. [D.T.]	*S-061	02/04/17	St. Helena, Ca.	UL 121
Caro, E.R.	C-062	02/04/20		
Shireman, Br-Sr. [D.T.]	S-063	02/04/22	St. Helena, Ca.	RY 75-78
White, J.E.	*W-064	02/04/24	St. Helena, Ca.	UL 128
Jones, Br-Sr. [C.H.]	J-065	02/04/23	St. Helena, Ca.	5Bio 166-167
n.a. [Brother]	B-066	02/04/24	St. Helena, Ca.	

Brethren at the Pacific Press	*B-067	02/04/25	St. Helena, Ca.	MM 180-182;7ABC 468;UL 129; 9MR 161;5Bio 167
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-068	02/04/28	St. Helena, Ca.	5MR 453;5Bio 177
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-069	02/04/28	St. Helena, Ca.	
Moran, F.B.	M-070	02/05/01	Oakland, Ca.	
Magan, P.T.	M-071	02/05/07	St. Helena, Ca.	MM 231-232;5Bio 154
Churches in America	B-072	02/05/18		***RH 05/27/1902***
Brethren in the Review and Herald Office	B-073	02/05/19	St. Helena, Ca.	
Brethren who are Working in the South	B-074	02/05/02	St. Helena, Ca.	***SW 05/29/1902***
Brn-Srs. in Australia	B-075	02/05/02	St. Helena, Ca.	***From B-074-1902***
Exec. Comm. of M.M. & B. Assoc./San. Managers	B-076	02/01/25	St. Helena, Ca.	4BC 1149,1151
Keck, Br-Sr.	K-077	02/05/00	St. Helena, Ca.	***RY 115-118***
Keck, Br-Sr.	K-078	02/05/23	St. Helena, Ca.	RY 118-119
Franke, E.E.	F-079	02/05/23	St. Helena, Ca.	3MR 277;6MR 241;9MR 44-45
White, J.E.	W-080	02/05/25	St. Helena, Ca.	TDG 154;5MR 368-369
White, J.E.	W-081	02/05/20	St. Helena, Ca.	
Butler, Hiland	B-082	02/06/02	St. Helena, Ca.	
Butler, G.I./Burden-Bearers in the South	B-083	02/06/03	St. Helena, Ca.	LHU 263;WM 18,177,243;5MR 216; 13MR 305-306
Stone, W.J.	S-084	02/06/03	St. Helena, Ca.	
Medical Workers in Southern California	B-085	02/05/01	Oakland, Ca.	
Brethren	B-085a	02/00/00	St. Helena, Ca.	Ev 19
Kilgore, R.M.	K-086	02/06/11	Petaluma, Ca.	BTS 12/1910 and 01/1911
Kilgore, R.M.	K-087	02/06/11	Petaluma, Ca.	***14MR 45-49***
Shireman, Br-Sr. [D.T.]	S-088	02/05/29	Petaluma, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-089	02/05/25	St. Helena, Ca.	2SM 21
Johnson, Br.	J-090	02/05/23	St. Helena, Ca.	TDG 152;10MR 220
Jones, A.T./Brethren	J-091	02/06/22	St. Helena, Ca.	
Brn. in Medical Missionary Work	*B-092	02/04/08	St. Helena, Ca.	WM 329-330;UL 112;TDG 107;1MR 228
Butler, G.I.	B-093	02/06/27	St. Helena, Ca.	***SpM 230-232***
Palmer, W.O.	P-094	02/06/26	St. Helena, Ca.	
Kilgore, R.M./Jacobs, Br.	K-095	02/06/26	St. Helena, Ca.	***SpM 228-230***
Magan, P.T./Sutherland, E.A.	B-096	02/07/04	St. Helena, Ca.	Ev 327-328;see 7T 267-274
Waggoner, E.J.	W-097	02/07/07	St. Helena, Ca.	***12MR 212-216***
Churches and Companies in Greater New York	B-098	02/07/08	St. Helena, Ca.	***7MR 93-102***
Prescott, W.W.	P-099	02/07/10	St. Helena, Ca.	5Bio 174
Prescott, Br-Sr. [W.W.]	P-100	02/07/07	St. Helena, Ca.	SW 08/14/1902;WM 175-176; 10MR 352-353
Waggoner, E.J.	W-101	02/06/30	St. Helena, Ca.	***21MR 72-73***
Prescott, W.W.	P-102	02/06/30	St. Helena, Ca.	***15MR 118-123***
Teachers at Berrien Springs	*B-103	02/07/06	St. Helena, Ca.	***RH 09/09/1902***
Warren, Luther	W-104	02/07/08	St. Helena, Ca.	***RH 09/16/1902***
Managers of our Work in Avondale	B-105	02/07/14	St. Helena, Ca.	WM 333
Managers of the Signs of the Times	B-106	02/07/15	St. Helena, Ca.	***CW 172-176***
Those Connected with the Work at Nashville	B-107	02/04/05	St. Helena, Ca.	
Faulkhead, Br-Sr. [N.D.]	F-108	02/07/14	St. Helena, Ca.	2MR 251;5MR 450
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-109	02/06/12	Petaluma, Ca.	8MR 305
Paulson, David	P-110	02/07/07	St. Helena, Ca.	CW 108-109; 2SM 384;MM 328-329; 1MR 372-373;4MR 374-376;10MR 1-2,4-6; 5Bio 152,156
Ryan, Br.	R-111	02/07/22	St. Helena, Ca.	OHC 126
Rice, Br-Sr. [J.D.]	R-112	02/07/20	St. Helena, Ca.	Ev 177-178,293;1BC 1118-1119;3BC 1153
Irwin, Br-Sr. [G.A.]	I-113	02/06/15	Petaluma, Ca.	Ev 245-246,404-405;3MR 282; 7MR 255-258
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-114	02/07/23	St. Helena, Ca.	***17MR 259-262***
Those Laboring in the Southern States	B-115	02/07/25	St. Helena, Ca.	PM 93,94,131-132
Druillard, Br-Sr.	D-116	02/07/19	St. Helena, Ca.	5Bio 171-172,180-181

Butler, Hiland	B-117	02/07/28	St. Helena, Ca.	***21MR 105-107***
Keck, Br-Sr.	K-118	02/07/31	St. Helena, Ca.	
Brethren in the Southern Union Conference	B-119	02/06/28	St. Helena, Ca.	4MR 101
White, J.E./Palmer, W.O.	W-120	02/06/28	St. Helena, Ca.	
German Brethren and Sisters in America	B-121	02/08/07	St. Helena, Ca.	Ev 292,413-414;PM 367;6MR 415-416
White, J.E.	W-122	02/06/12	Petaluma, Ca.	***SpM 223-228***
Kellogg, J.H.	K-123	02/08/05	St. Helena, Ca.	***BCL 55-58***
Kellogg, J.H.	K-124	02/08/06	St. Helena, Ca.	SpTB #6 35-40;CM 20-21;3SM 56
Kellogg, J.H.	K-125	02/05/01	St. Helena, Ca.	5Bio 153-154
Franke, Br-Sr. [E.E.]	F-126	02/08/07	St. Helena, Ca.	UL 233;6MR 377-378
Irwin, Br-Sr. [G.A.]	I-127	02/07/18	St. Helena, Ca.	2MR 157
Gen. Conf. Committee/Med. Missionary Board	*B-128	02/07/06	St. Helena, Ca.	***KC 70-75***
Gen. Conf. Committee/Med. Missionary Board	B-129	02/08/11	St. Helena, Ca.	***KC 95***
White, J.E.	W-130	02/08/14	St. Helena, Ca.	UL 241;7BC 966;SpTB # 19 29-31
White, Emma	W-131	02/08/18	St. Helena, Ca.	UL 244
Irwin, G.A.	I-132	02/08/17	St. Helena, Ca.	9T 232-236;Ev 60-61;7MR 251
Foss, Mary	F-133	02/08/10	St. Helena, Ca.	3SM 90-91;6MR 412
Brn-Srs. of the Iowa Conference	B-134	02/08/27	St. Helena, Ca.	***7MR 232-238***
Brn-Srs. of the Iowa Conference	B-135	02/08/28	St. Helena, Ca.	MM 261-262,273-274;Ev 262;CD 39-40,58
Iowa Conference	B-136	02/08/28	St. Helena, Ca.	***16MR 340-349***
Magan, P.T.	*M-137	02/08/29	St. Helena, Ca.	***2MR 310-312***
Daniells, A.G.	D-138	02/09/05	St. Helena, Ca.	***BCL 59-60***
White, J.E.	W-139	02/09/09	St. Helena, Ca.	4MR 22
Haskell, Br-Sr.	H-140	02/09/11	Santa Barbara, Ca.	BTS 11/1902
Haskell, Br-Sr.	H-141	02/09/10	Oakland, Ca.	TDG 262;OHC 170;4BC 1174;6BC 1106; 3MR 359-360;7MR 343;8MR 345 BTS 11/1902 and 12/1902 and 02/1903
Jones, W.H.	J-142	02/09/15	Los Angeles, Ca.	
Foss, Mary	F-143	02/09/12	Los Angeles, Ca.	***16MR 20-25***
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-144	02/09/18	Los Angeles, Ca.	CC 49;9MR 211
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-145	02/09/21	Los Angeles, Ca.	2MR 251;8MR 397-398
Burden, Br-Sr. [J.A.] [extract of B-145-02]	B-145a	02/09/21	Los Angeles, Ca.	
Belden, Br-Sr. [S.T.]	B-146	02/09/22	Los Angeles, Ca.	10MR 140-144
Pallant, J.	P-147	02/09/22	Los Angeles, Ca.	
Farnsworth, Br-Sr. [E.W.]	F-148	02/09/22	Los Angeles, Ca.	
Starr, Br-Sr. [G.B.]	B-149	02/09/22	Los Angeles, Ca.	10MR 64
Irwin, C.W.	I-150	02/09/22	Los Angeles, Ca.	Ev 220;2MR 252;10MR 383
S.D.A. Mission Board	B-151	02/09/25	San Diego, Ca.	
Butler, Hiland	B-152	02/09/26	San Diego, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-153	02/09/27	San Diego, Ca.	3SM 201-203;OHC 254;5MR 342;7MR 401 BTS 02/1904 and 05/1904 and 04/1905
Whitelock, T.S.	W-154	02/10/06	Fresno, Ca.	5MR 216
Arthur, Br-Sr. [Jesse]	A-155	02/09/05	St. Helena, Ca.	CH 302-303;ML 49,250,340;TDG 257; 7MR 151
Dir. of Los Angeles Med. Miss. Ben. Assn.	B-157	02/10/13	St. Helena, Ca.	***4MR 280-290***
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-158	02/10/08	Fresno, Ca.	CS 274-275;CL 8;HFM 60;1MR 394
Kellogg, M.G.	K-159	02/10/09	Fresno, Ca.	***13MR 167-173***
Irwin, Br-Sr. [G.A.]	I-160	02/10/14	St. Helena, Ca.	3MR 282;15MR 270
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-161	02/10/15	St. Helena, Ca.	
Brethren	B-162	02/10/20	St. Helena, Ca.	***SpM 267-269***
Palmer, W.O.	P-163	02/06/26	St. Helena, Ca.	***14MR 209-213***
Jones, A.T.	J-164	02/09/00	Los Angeles, Ca.	***21MR 95-100***
Cornell, Myron	C-165	02/10/23	St. Helena, Ca.	5Bio 186
Whitelock, T.S.	W-166	02/10/23	St. Helena, Ca.	
Evans, Br-Sr. [I.H.]	E-167	02/10/26	St. Helena, Ca.	3MR 240
Ross, Sr.	*R-168	02/10/23	St. Helena, Ca.	ML 226;5MR 84
Butler, G.I.	B-169	02/09/15	Los Angeles, Ca.	2MCP 578,634

Franke, E.E./Haskell, Br-Sr.	F-170	02/11/10	St. Helena, Ca.	6MR 241-242;BTS 4/1903 and 05/1903
Haskell, S.N.	H-171	02/07/00		3MR 278-279;7MR 398-400
Haskell, S.N.	H-172	02/11/09	St. Helena, Ca.	2MR 101-102
Those Assembled in Council at Battle Creek	*B-173	02/11/13	St. Helena, Ca.	TDG 326;5Bio 194-195
Kellogg, J.H.	K-174	02/11/11	St. Helena, Ca.	***BCL 61-67***
Bollman, C.P.	B-174a	02/07/29	St. Helena, Ca.	SD 84,193
Daniells, A.G.	D-175	02/11/16	St. Helena, Ca.	
Daniells, A.G.	D-175a	02/11/17	St. Helena, Ca.	
Butler, G.I.	B-176	02/11/15	St. Helena, Ca.	
Butler, G.I.	B-177	02/11/16	St. Helena, Ca.	
Palmer, W.O.	P-178	02/07/00	St. Helena, Ca.	6MR 138-139
Bollman, C.P.	B-179	02/11/19	St. Helena, Ca.	***1888 1787-1798***
Kellogg, W.K.	K-180	02/10/15	St. Helena, Ca.	HP 153
White, W.C.	W-181	02/11/21	St. Helena, Ca.	
Brethren	B-182	02/09/20	Los Angeles, Ca.	1MR 250-254
Moran, Br-Sr.	M-183	02/09/20	Los Angeles, Ca.	
White, W.C.	W-184	02/11/21	St. Helena, Ca.	
Lane, Sands	L-185	02/11/26	St. Helena, Ca.	3MR 334
White, J.E./White, W.C.	W-186	02/12/02	St. Helena, Ca.	***17MR 63-66***
Brethren in the Southern Field	B-187	02/12/02	St. Helena, Ca.	HP 237
Cady, M.E.	C-188	02/12/04	St. Helena, Ca.	
Brethren in the Work of God in Europe	B-189	02/12/07	St. Helena, Ca.	***21MR 304-305 (8T 38-40)***
Franke, E.E.	*F-190	02/12/11		Ev 126-127,304,509;4MR 275-276
White, J.E.	*W-191	02/12/06	St. Helena, Ca.	
Palmer, Br-Sr. [W.O.]	*P-192	02/12/01	St. Helena, Ca.	UL 348
McDearmon, Sr.	M-193	02/12/08	St. Helena, Ca.	
Daniells, A.G.	D-194	02/12/07	St. Helena, Ca.	3MR 251;5Bio 194-196
Bollman, C.P.	*B-195	02/12/08	St. Helena, Ca.	
Brethren and Sisters	B-196	02/12/06	St. Helena, Ca.	***RH 01/20/1903 and 01/27/1903***
White, W.C.	W-197	02/12/09	St. Helena, Ca.	Ev 629;5MR 142
Whitelock, T.S.	W-198	02/12/14	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	W-199	02/12/14	St. Helena, Ca.	9MR 47-48
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-200	02/12/15	St. Helena, Ca.	SpM 212-214;1MR 289-290;2MR 23; 6MR 167
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-201	02/12/15	St. Helena, Ca.	***7MR 55-62***
Brethren and Sisters	B-202	02/12/15	St. Helena, Ca.	***PUR 01/15/1903***
Farnsworth, Br-Sr. [E.W.]	F-203	02/12/17	St. Helena, Ca.	***13MR 373-376***
White, W.C.	W-204	02/12/21	St. Helena, Ca.	
Brethren and Sisters	B-205	02/12/20	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	W-206	02/12/13	St. Helena, Ca.	4MR 21;6MR 175
White, W.C.	W-207	02/12/24	St. Helena, Ca.	
Brn. in Positions of Responsibility	*B-208	02/12/26		***SpM 282-293***
Medical Missionary Workers	*B-208a	02/04/00	St. Helena, Ca.	Ev 109
White, J.E.	W-209	02/12/26	St. Helena, Ca.	
Jones, A.T.	J-210	02/12/26	St. Helena, Ca.	
Lane, Sands	L-211	02/12/24	St. Helena, Ca.	10MR 220-222
Daniells, A.G./Palmer, E.R.	P-212	02/12/30	St. Helena, Ca.	PM 122-123
Brn. at the St. Helena Sanitarium	B-213	02/11/03	St. Helena, Ca.	CD 282-283;MM 283-284;Ev 149,537,539; 1MR 290-291
White, J.E.	W-214	02/12/31	St. Helena, Ca.	5Bio 225
Jones, A.T.	J-215	02/05/07	St. Helena, Ca.	***11MR 208-210***
White, J.E./White, Emma	*W-253	02/01/20	St. Helena, Ca.	
Daniells, A.G./Evans, I.H.	*D-254	02/01/22	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	*W-255	02/01/28	St. Helena, Ca.	
Van Horn, Sr.	*V-256	02/04/14	St. Helena, Ca.	
Baker, Br-Sr. [W.L.H.]	*B-257	02/04/27	Oakland, Ca.	
White, J.E.	*W-258	02/05/13		

Review and Herald	*B-259	02/06/13	Petaluma, Ca.	
White, J.E.	*W-260	02/06/26	St. Helena, Ca.	5Bio 166
White, J.E.	*W-261	02/07/26	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	*W-262	02/10/23	St. Helena, Ca.	5Bio 396
White, W.C.	*W-263	02/11/27	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-264	02/11/00	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	*W-265	02/12/30	St. Helena, Ca.	
White, Emma	*W-266	02/12/15	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-267	02/11/17	St. Helena, Ca.	
Wilber, Br-Sr.	*W-268	02/02/20	St. Helena, Ca.	
Kellogg, J.H.	K-269	02/02/05	St. Helena, Ca.	

1903

White, W.C./White, J.E.	W-001	02/12/28	Filed in 1903	PM 313-314
White, J.E.	W-002	03/01/01	St. Helena, Ca.	PM 176;ML 52
White, J.E.	W-003	03/01/01	St. Helena, Ca.	
Caro, Br-Sr. [E.R.]	*C-004	03/01/03	St. Helena, Ca.	
Daniells, A.G.	D-005	03/01/05	St. Helena, Ca.	OHC 85,132;TMK 351;8T 97-101
Caro, E.R.	C-006	03/01/04	St. Helena, Ca.	5MR 455
Daniells, A.G.	D-007	03/01/05	St. Helena, Ca.	8T 104-106
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-008	03/01/05	St. Helena, Ca.	***17MR 280-283***
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-009	03/01/06	St. Helena, Ca.	3SM 93;5MR 185
Palmer, E.R./Daniells, A.G.	B-010	03/01/08	St. Helena, Ca.	ChL 27-28
White, J.E.	W-011	03/01/03	St. Helena, Ca.	PC 18-19
White, J.E.	W-012	03/01/11	St. Helena, Ca.	TDG 19
Knox, W.T.	K-013	03/01/13	St. Helena, Ca.	
Kellogg, H.W.	K-014	03/01/13	St. Helena, Ca.	
Kellogg, H.W.	K-015	03/01/13	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-016	03/01/01	St. Helena, Ca.	1SM 163;1MR 40-41,58-59;7MR 401 BTS 06/1903 and 07/1903
Arthur, Judge Jesse	A-017	03/01/14	St. Helena, Ca.	***13MR 120-128***
Brn-Srs. in America	B-018	03/01/23	St. Helena, Ca.	***Medical Missionary 01/00/1903***
Daniells, A.G.	D-019	03/01/23	St. Helena, Ca.	
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-020	03/01/24	St. Helena, Ca.	HP 179;7ABC 468-469;7MR 123-124
Those Who Chose Australia as Their Field	B-021	03/01/26	St. Helena, Ca.	Ev 116;1MR 18-19;6MR 67;BTS 11/1909
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-022	03/01/25	St. Helena, Ca.	
Members of the North Fitzroy Church	B-023	03/01/25	St. Helena, Ca.	
Faulkhead, N.D.	F-024	03/01/27	St. Helena, Ca.	
Faulkhead, N.D.	F-025	03/01/27	St. Helena, Ca.	TMK 128,196,202,210;ML 28
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-026	02/12/10	Filed in 1903	***4MR 74-78***
Jones, A.T./Jones, C.H./Wilcox, M.C.	B-027	03/01/27	St. Helena, Ca.	***PC 124-125***
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-028	02/07/21	Filed in 1903	
Churches in Australia and New Zealand	B-029	03/01/25	St. Helena, Ca.	6MR 30-31;9MR 238
Murphet, E.	M-030	03/01/28	St. Helena, Ca.	CD 178;3MR 329-330
Robinson, Br-Sr. [A.T.]	R-031	03/01/28	St. Helena, Ca.	
Farnsworth, Br-Sr. [E.W.]	F-032	03/01/28	St. Helena, Ca.	1SM 83-85;9MR 303
White, J.E./White, Emma	W-033	03/01/29	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-034	03/02/01	St. Helena, Ca.	
Hall, L.M.	H-035	03/02/25	St. Helena, Ca.	TDG 64
Brethren and Sisters	B-036	03/02/22	St. Helena, Ca.	***RH 03/10/1903***
Haskell, Br-Sr.	H-037	03/02/28	St. Helena, Ca.	PM 172-173;5Bio 225
Burden, Br-Sr. [J.A.]	*B-037a	03/04/01?	Oakland, Ca.	TDG 100
White, J.E./White, Emma	W-038	03/03/02	St. Helena, Ca.	TDG 70;12MR 254
Wessells, John J.	W-039	03/02/28	St. Helena, Ca.	TDG 67;UL 73
Haskell, S.N.	H-039a	03/11/26	St. Helena, Ca.	
Braucht, F.E.	B-040	03/02/22	St. Helena, Ca.	MM 44-46

Braucht, F.E.	B-041	03/02/24	St. Helena, Ca.	MM 47-48;UL 69
Friend	B-042	03/03/10	St. Helena, Ca.	
Hall, L.M.	H-043	03/03/06	St. Helena, Ca.	PM 28,175,358,366-367;WM 132; Ev 402;UL 79
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-044	03/03/09	St. Helena, Ca.	SpM 259-260;TDG 77;7BC 943,963; OHC 32
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-045	03/03/10	St. Helena, Ca.	***13MR 37-43***
Evans, I.H.	E-046	01/06/00	Filed in 1903	
Gilbert, F.C.	G-047	03/03/28	Oakland, Ca.	***20MR 152-155***
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-048	03/04/01	Oakland, Ca.	HP 72;7BC 958;4MR 451
Daniells, A.G. and his Fellow-workers	D-049	03/04/12	St. Helena, Ca.	Ev 98;4MR 293;8MR 194-196; 10MR 355-356;5Bio 254,263-264
Kellogg, J.H.	*K-051	03/11/03	St. Helena, Ca.	
Kellogg, J.H.	*K-052	03/04/05	Oakland, Ca.	4MR 292-293;11MR 313-314;5Bio 292
Physicians and Managers of our Medical Work	B-053	03/04/15	St. Helena, Ca.	***SpM 297-300***
Those in Council at Battle Creek, Mi.	B-054	03/04/16	St. Helena, Ca.	***SpM 301-303***
Kellogg, J.H.	K-055	03/04/15	St. Helena, Ca.	UL 119;2MR 242-243;13MR 303; 17MR 284-285;5Bio 268
White, J.E.	W-056	01/05/00?	Filed in 1903	3MR 337,353
Brethren in Council at Battle Creek	B-058	03/04/17	St. Helena, Ca.	***SpM 303-304***
Jones, A.T.	J-059	03/04/19	St. Helena, Ca.	5Bio 263-265
Rice, Br-Sr. [J.D.]	R-060	03/04/19	St. Helena, Ca.	Ev 444,552-553
Kellogg, M.G.	K-061	03/04/18	St. Helena, Ca.	
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-062	03/04/21	St. Helena, Ca.	CD 490-491;8MR 399-400
Brethren at the Medical Missionary Council	*B-063	03/04/19	St. Helena, Ca.	7MR 262-266;MM 129-130
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-064	03/04/22	St. Helena, Ca.	
Kellogg, J.H.	*K-065	03/04/19	St. Helena, Ca.	***BCL 68-71***
Jones, A.T.	J-066	03/04/22	St. Helena, Ca.	
Brethren at the Medical Missionary Council	B-067	03/04/23	St. Helena, Ca.	PM 142
Butler, Hiland	*B-068	03/05/0c		
Van Horn, Charles	V-069	03/04/23	St. Helena, Ca.	TDG 122;3BC 1154
Walling, Addie/Walling, May	W-070	03/04/27	St. Helena, Ca.	ML 42;5Bio 259-262
Haskell, Br-Sr.	H-071	03/04/24	St. Helena, Ca.	TSB 49-52;UL 132
Watson, Addie S.	W-072	03/04/28	St. Helena, Ca.	TSB 49-52;UL 132
Brn. in the Ministry and Med. Miss. Work	B-073	03/04/24	St. Helena, Ca.	1SM 41-42;PM 359;MRmnt 92
Brethren in Battle Creek	B-074	03/05/01	St. Helena, Ca.	***RH 05/19/1903***
Christenson, C.	C-074a	03/05/05	St. Helena, Ca.	
Drier, Marian	D-075	03/05/07	St. Helena, Ca.	
Drier, Br.	D-076	03/05/07	St. Helena, Ca.	
Drier, Br-Sr.	D-077	03/05/08	St. Helena, Ca.	
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-078	03/03/00	Oakland, Ca.	2MR 156
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-079	03/05/07	St. Helena, Ca.	***17MR 289-293***
Kellogg, J.H.	K-080	03/05/08	St. Helena, Ca.	TDG 1375Bio 269
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-081	03/05/08	St. Helena, Ca.	***21MR 70-71***
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-082	03/05/10	St. Helena, Ca.	MM 267;3MR 326
Kellogg, H.W.	K-083	03/05/13	St. Helena, Ca.	HFM 66-67;MRmnt 124
White, J.E./White, Emma	W-084	03/05/12	St. Helena, Ca.	
Santee, Clarence	S-085	03/05/15	St. Helena, Ca.	
Exec. Committee of Southern Calif. Conf.	B-086	03/05/17	St. Helena, Ca.	
Students of the Fernando School	B-087	03/05/17	St. Helena, Ca.	***SpM 296-297***
Those in Charge of the Fernando School	B-088	03/05/17	St. Helena, Ca.	***SpM 295-296***
Teachers of the Fernando School	B-089	03/05/17	St. Helena, Ca.	***SpM 293-294***
Santee, Clarence	S-090	03/05/18	St. Helena, Ca.	
Faith, Elizabeth	F-091	03/05/18	St. Helena, Ca.	
Palmer, E.R.	P-092	03/05/21	St. Helena, Ca.	***21MR 17-19***
Arthur, Sr.	A-093	03/05/21	St. Helena, Ca.	
Hall, L.M.	H-094	03/05/21	St. Helena, Ca.	4BC 1184;10MR 279

Daniells, A.G.	D-095	03/05/19	St. Helena, Ca.	5Bio 272-273
Hall, L.M.	H-096	03/05/22	St. Helena, Ca.	PM 344-345;WM 339
Kellogg, J.H.	K-097	03/05/22	St. Helena, Ca.	
Morton, Eliza	*M-098	03/05/25	St. Helena, Ca.	2SM 261
Nichols, Henry	*N-099	03/05/24	St. Helena, Ca.	
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-100	03/05/25	St. Helena, Ca.	PC 37-38
Irwin, Sr. [G.A.]	I-101	03/05/12	St. Helena, Ca.	
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-102	03/06/03	St. Helena, Ca.	2MCP 375-376
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-103	03/06/03	St. Helena, Ca.	TDG 163
Faulkhead, Br-Sr. [N.D.]	F-104	03/06/03	St. Helena, Ca.	
Butler, G.I.	B-105	03/06/01	St. Helena, Ca.	***17MR 344-347***
General Conference Committee	*B-106	03/05/30	Healdsburg, Ca.	2SM 384;Ev 21;1MR 275; RH 08/11/1903, 09/17/1903
Kellogg, J.H.	*K-107	03/05/08	St. Helena, Ca.	
Palmer, Br-Sr. [W.O.]	P-108	03/06/06	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-109	03/06/00	St. Helena, Ca.	10MR 356
Richardson, Edwin	R-110	03/06/20		
Magan, P.T.	M-111	03/06/16	St. Helena, Ca.	CS 278;6MR 106-109
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-112	03/06/21	St. Helena, Ca.	TDG 181;8MR 58
Brn. in the Medical Missionary Work	B-113	03/05/00	St. Helena, Ca.	2MCP 559;Ev 23-24;HFM 71;2BC 1033
Leaders in our Work	B-114	03/05/23	St. Helena, Ca.	***7MR 62-70***
Wessels, John	W-115	03/06/20	St. Helena, Ca.	TSA 58-59;1MR 383;7MR 151
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-116	03/06/24	St. Helena, Ca.	Ev 103;PC 16-17
Caro, E.R.	C-117	03/06/24	St. Helena, Ca.	MM 19-21;TMK 54
Irwin, Sr. [G.A.]	I-118	03/06/24		
Santee, Br./Whitelock, Br.	B-119	03/06/12	St. Helena, Ca.	
Daniells, A.G.	D-120	03/06/26	St. Helena, Ca.	5Bio 274
Hall, L.M.	H-121	03/06/25	St. Helena, Ca.	UL 190;7BC 970;MRmnt 105
Kellogg, H.W.	K-122	03/06/28	St. Helena, Ca.	MRmnt 114
White, J.E./White, Emma	*W-123	03/06/25	St. Helena, Ca.	TDG 185
McClure, N.C.	M-124	03/06/25	St. Helena, Ca.	
Brn. in the Med. Miss. Work & Review & Herald	B-125	03/06/11	St. Helena, Ca.	Ev 102;7BC 969
Brn. in Battle Creek, Mi. and in other States	B-126	03/07/01		PM 176-177,181-182,184
Haskell, S.N.	H-127	03/07/01	St. Helena, Ca.	6BC 1106;TDG 191;7MR 186,402; BTS 11/1903
Daniells, A.G./Prescott, W.W.	B-128	03/07/01	St. Helena, Ca.	
Arthur, Judge Jesse	*A-129	03/07/02	St. Helena, Ca.	CH 316-318;Ev 54,307-308
White, Ella	W-130	03/07/05	St. Helena, Ca.	3MR 178
Foss, Mary	F-131	03/07/01	St. Helena, Ca.	
Butler, G.I.	B-132	03/07/03	St. Helena, Ca.	Ev 395;SpTB #18 8-9
Brn-Srs. in America	B-133	03/07/05	St. Helena, Ca.	***RH 07/28/1903***
Butler, G.I.	B-134	03/07/01	St. Helena, Ca.	1NL 141-142;PM 177
Haskell, Br-Sr.	H-135	03/03/08	St. Helena, Ca.	3SM 55;7MR 401-402;6Bio 96-97
White, W.C.	W-136	03/07/08	St. Helena, Ca.	5MR 438
Brethren and Sisters	B-137	03/07/06	Healdsburg, Ca.	***RH 08/11/1903***
White, W.C.	W-138	03/07/10	St. Helena, Ca.	
Brn. in Responsible Positions in the Work	B-139	03/07/02	St. Helena, Ca.	3BC 1154
Brethren	B-140	03/07/05	St. Helena, Ca.	***RH 08/11/1903***
White, W.C.	W-141	03/07/12	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-142	03/07/12	St. Helena, Ca.	
Palmer, E.R.	P-143	03/03/10	St. Helena, Ca.	2SM 262-263
White, J.E.	W-144	03/07/12	St. Helena, Ca.	TDG 202
Palmer, Br-Sr. [W.O.]	P-145	03/07/14	St. Helena, Ca.	
Friends in Australia	B-146	03/07/15	St. Helena, Ca.	VSS 285-286
Farnsworth, Br-Sr. [E.W.]	F-147	03/07/14	St. Helena, Ca.	3SM 409
Faulkhead, Br-Sr. [N.D.]	F-148	03/07/15	St. Helena, Ca.	
Belden, Br-Sr. [S.T.]	B-149	03/07/15	St. Helena, Ca.	***10MR 82-85***

White, J.E.	W-150	03/07/19	St. Helena, Ca.	CD 490;2MCP 470,506;HP 120; 6MR 139-140
White, J.E.	W-151	03/07/23	St. Helena, Ca.	VSS 156;Ev 431
To All Whom It May Concern/Work of Pioneers	B-152	03/07/22	St. Helena, Ca.	RY 35-38
White, J.E./White, Emma	W-153	03/07/15	St. Helena, Ca.	PM 89
White, J.E.	W-154	03/07/26	St. Helena, Ca.	
Christenson, C.	C-155	03/07/25	St. Helena, Ca.	
Magan, P.T.	M-156	03/07/27	St. Helena, Ca.	***SpM 305-306***
Harper, Walter	H-157	03/07/28	St. Helena, Ca.	***12MR 242-245***
Magan, Br-Sr. [P.T.]	M-158	03/07/29	St. Helena, Ca.	
Magan, P.T.	M-159	03/07/30	St. Helena, Ca.	***21MR 8-12***
Hart, Br-Sr. [R.A.]	H-160	03/03/00	Oakland, Ca.	Ev 447
Daniells, A.G./Prescott, W.W.	B-161	03/07/30	St. Helena, Ca.	***15MR 227-230***
Lane, Sands	L-162	03/04/12	St. Helena, Ca.	UL 116;1MCP 320;SpTB #6 60-61
White, W.C.	W-163	03/08/03	St. Helena, Ca.	
Those in Charge of the Wahroonga Sanitarium	B-164	03/07/29	St. Helena, Ca.	10MR 300
White, W.C.	W-165	03/08/03	St. Helena, Ca.	SpM 306-307
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-166	03/08/04	St. Helena, Ca.	***20MR 80-84***
Members of our Churches in Every Place	B-167	03/08/04	St. Helena, Ca.	
Stickney, Sr. [A.S.]	S-168	03/08/04	St. Helena, Ca.	
Daniells, A.G.	D-169	03/08/04	St. Helena, Ca.	PM 278,288;1BC 1087
Daniells, A.G. [variant of D-169]	D-169a	03/08/04	St. Helena, Ca.	***8MR 298-301***
Irwin, Sr. [G.A.]	I-170	03/08/04	St. Helena, Ca.	
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-171	03/08/04	St. Helena, Ca.	CD 295-296
White, W.C.	*W-172	03/08/04	St. Helena, Ca.	***BCL 72-75***
Brethren	B-173	03/08/05	St. Helena, Ca.	TDG 226
Harper, Walter	H-174	03/08/05	St. Helena, Ca.	PM 297
Wessels, J.J.	W-175	03/08/07	St. Helena, Ca.	
Kellogg, H.W.	K-176	03/08/09	St. Helena, Ca.	Ev 387-388;LS 411-412;PM 280-281
White, J.E.	W-177	03/08/09	St. Helena, Ca.	TDG 229;Ev 143
Jones, A.T.	J-178	03/08/02	St. Helena, Ca.	LLM 62-63
Jones, A.T.	J-179	03/08/02	St. Helena, Ca.	
Kellogg, J.H.	*K-180	03/05/05?	St. Helena, Ca.	11MR 313;LLM 73
Kellogg, J.H.	*K-181	03/09/02	St. Helena, Ca.	4BC 1144;LLM 62;5Bio 270
Belden, F.E.	B-182	03/08/13	St. Helena, Ca.	PM 173
Harper, Walter	H-184	03/08/28	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-185	03/08/17	St. Helena, Ca.	TDG 238;4MR 300
White, W.C.	W-186	03/08/18	St. Helena, Ca.	PC 15-16
White, W.C.	W-187	03/08/17	St. Helena, Ca.	***17MR 316-322***
White, W.C.	W-188	03/08/25	St. Helena, Ca.	3MR 38
Griggs, F.	G-189	03/08/26	St. Helena, Ca.	***11MR 41-47 and KC 11-12***
Daniells, A.G.	D-190	03/08/27	St. Helena, Ca.	***SpM 316-318***
Crothers, William	C-191	03/08/27	St. Helena, Ca.	
Jones, A.T.	J-192	03/08/28	St. Helena, Ca.	4MR 354-355
Franke, E.E.	F-193	03/09/01	St. Helena, Ca.	Ev 331;1MR 16;3MR 278;1Bio 33
Cady, M.E.	C-194	03/09/02	St. Helena, Ca.	***14MR 168-171***
White, W.C.	W-195	03/09/06	St. Helena, Ca.	UL 263;BCL 76-78
Wessels, J.J.	W-196	03/09/03	St. Helena, Ca.	TDG 255;TSA 98
Cady, M.E.	C-197	03/09/07	St. Helena, Ca.	***14MR 171-173***
Healdsburg College Board	B-198	03/09/07	St. Helena, Ca.	***14MR 173***
Brn. in Positions of Responsibility	*B-199	03/09/08	St. Helena, Ca.	***8T 9-13 (RH 10/01/1903)***
Butler, G.I.	B-200	03/09/10	St. Helena, Ca.	SpM 260-261;2MR 66-67
White, J.E./White, Emma	W-201	03/09/10	St. Helena, Ca.	***7MR 117-122***
White, J.E./White, Emma	W-202	03/09/11	St. Helena, Ca.	7MR 116;LLM 73
Nashville Publishing House	B-203	03/09/14	St. Helena, Ca.	SD 321;TDG 266
White, J.E.	W-204	03/09/14	St. Helena, Ca.	
Brn-Srs. in Australia	B-205	03/09/14	St. Helena, Ca.	UL 271

Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-206	03/09/16	St. Helena, Ca.	
Brethren and Sisters	B-207	03/08/13	St. Helena, Ca.	SpTB #6 44-45;6Bio 57
Brethren and Sisters	*B-208	03/05/20	St. Helena, Ca.	2MCP 466,492
Kellogg, H.W.	K-209	03/09/20	St. Helena, Ca.	5Bio 378
Teachers in Emmanuel Missionary College	B-210	03/09/21	St. Helena, Ca.	***1NL 96 and LLM 56-58***
Teachers in Emmanuel Missionary College	B-211	03/09/22	St. Helena, Ca.	***RH 10/22/1903***
Teachers in Emmanuel Missionary College	B-212	03/09/23	St. Helena, Ca.	SpM 324-325
Friends at Berrien Springs	B-213	03/10/09	St. Helena, Ca.	ML 61;2MR 44-45
Magan, P.T./Sutherland, E.A.	M-214	03/10/09	St. Helena, Ca.	***SpM 328-330***
White, J.E./White, Emma	W-215	03/10/09	St. Helena, Ca.	
Leaders in our Medical Work	B-216	03/08/04	St. Helena, Ca.	***12MR 64-71***
Tenney, Br-Sr. [G.C.]	T-217	03/10/13	St. Helena, Ca.	5Bio 304
Wessels, Andrew	W-218	03/10/19	St. Helena, Ca.	SpTB #18 9
Butler, G.I.	B-219	03/10/13	St. Helena, Ca.	***17MR 310-315***
Paulson, David	P-220	03/10/14	St. Helena, Ca.	***SpM 331-338***
Leaders in our Work	B-221	03/10/12	St. Helena, Ca.	
Leaders in our Work	B-222	03/10/15	St. Helena, Ca.	***BCL 84-85***
Daniells, A.G./Prescott, W.W.	B-223	03/10/14	St. Helena, Ca.	2MCP 429
Prescott, W.W./Daniells, A.G.	B-224	03/10/11	St. Helena, Ca.	5Bio 304
Prescott, W.W./Daniells, A.G.	B-225	03/10/14	St. Helena, Ca.	***SpM 330-331***
Wessels, Andrew	W-226	03/10/09	St. Helena, Ca.	Te 103-104;TSA 59-60
Daniells, A.G./Prescott, W.W.	D-227	03/10/09	St. Helena, Ca.	***15MR 214-216***
Jones, W.H.	J-228	03/10/18	St. Helena, Ca.	MM 41-44;LLM 58-59
White, J.E./White, W.C.	W-229	03/09/27	St. Helena, Ca.	***21MR 439-441***
Waggoner, E.J.	*W-230	03/10/02	St. Helena, Ca.	***21MR 171-173***
Waggoner, E.J.	*W-231	03/10/05	St. Helena, Ca.	***TSB 199-200 and 10MR 185-187***
Kellogg, J.H.	K-232	03/10/06	St. Helena, Ca.	3MR 344;11MR 314;3Bio 303-304
Palmer, E.R.	*P-233	03/10/26	St. Helena, Ca.	
Wessels, Sr. [A.E.]	*W-234	03/10/12	St. Helena, Ca.	
Lindsay, Annie Wessels	*L-235	03/10/12	St. Helena, Ca.	
Wessels, Andrew	*W-236	03/10/00	St. Helena, Ca.	TSA 60-61
Daniells, A.G.	D-237	03/11/01	St. Helena, Ca.	
Daniells, A.G.	D-238	03/11/01	St. Helena, Ca.	PM 175-176;5Bio 301
Kellogg, J.H.	K-239	03/10/28	St. Helena, Ca.	1MR 26-27;2MR 156;12MR 60;6Bio 97-98
Medical Students and Nurses	B-240	03/11/05		UL 323;MM 94-96
Medical Missionaries	B-241	03/10/17	St. Helena, Ca.	***CH 369-372***
Physicians and Ministers	B-242	03/10/00	St. Helena, Ca.	***SpTB #7 36-42***
Hall, L.M.	H-243	03/05/11	St. Helena, Ca.	***17MR 294-297***
Sanitarium Managers/Parents	B-244	03/11/05		7MR 229
Kellogg, J.H.	K-245	03/10/05	St. Helena, Ca.	
Kellogg, J.H. [variant of K-245]	K-245a	03/10/05	St. Helena, Ca.	
Sanitarium Family/Battle Creek Church	B-246	03/10/12	St. Helena, Ca.	3MR 38-39;SpTB #6 20
Leaders in our Medical Missionary Work	B-247	03/11/12	St. Helena, Ca.	MM 96
White, J.E.	W-248	03/11/13	St. Helena, Ca.	
Magan, P.T./Sutherland, E.A.	B-249	03/11/11	St. Helena, Ca.	***SpM 339-341***
White, J.E.	W-250	03/11/16	St. Helena, Ca.	UL 334
Wessels, John	W-251	03/11/01	St. Helena, Ca.	
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-252	03/11/16	St. Helena, Ca.	Ev 103
Kellogg, J.H.	K-253	03/11/20	St. Helena, Ca.	4MR 57-61;11MR 314-315
Kellogg, J.H.	*K-253a	03/11/18	St. Helena, Ca.	SpTB #7 46-51
Medical Missionaries/Christ Our Example (#1)	B-254	03/10/30	St. Helena, Ca.	***8T 201-205***
Medical Missionaries/Christ Our Example (#2)	*B-255	03/10/30	St. Helena, Ca.	***8T 206-212***
Intern. Med. Miss. & Benev. Assoc.	*B-256	03/10/25	St. Helena, Ca.	***BCL 86-91***
Kellogg, J.H.	K-257	03/11/26	St. Helena, Ca.	OHC 102;TDG 339;7MR 151-152; 12MR 61
Hall, L.M.	H-258	03/11/23	St. Helena, Ca.	RY 60
Hall, L.M.	H-259	03/11/23	St. Helena, Ca.	TDG 336;UL 341;1BC 1103

Hare, George A.	H-260	03/12/02	St. Helena, Ca.	PC 12-13
Waggoner, E.J.	W-261	03/11/30	St. Helena, Ca.	
Ministers and Other Workers in the South	*B-262	03/11/24	St. Helena, Ca.	MM 102-103;6BC 1067;SpTB #18 9; 5MR 164
Physicians and Nurses	*B-263	03/11/12	St. Helena, Ca.	TDG 325;1MR 116
Wessels, John	W-264	03/12/07	St. Helena, Ca.	***20MR 87-92***
Kellogg, J.H. and associates	K-265	03/11/26	St. Helena, Ca.	***11MR 247-253***
Tenney, G.C./Jones, A.T.	B-266	03/12/03	St. Helena, Ca.	***BCL 92-96***
Brunson, John A.	B-267	03/12/16	St. Helena, Ca.	
Paulson, David	P-268	03/12/17	St. Helena, Ca.	UL 365
Daniells, A.G.	D-269	03/12/14	St. Helena, Ca.	10MR 356-357
White, J.E.	W-270	03/12/21	St. Helena, Ca.	UL 369
Haskell, Br-Sr.	H-271	03/12/17	St. Helena, Ca.	2MCP 771
Daniells, A.G.	D-271a	03/09/18	St. Helena, Ca.	5Bio 302-303
Daniells, A.G.	D-271b	03/09/18	St. Helena, Ca.	5Bio 303
Brn-Srs. Gathered in Council at Nashville	B-272	03/12/20	St. Helena, Ca.	***SW 01/19/1904***
Wessels, Peter and Family	*W-272a	03/10/00	St. Helena, Ca.	
n.a./Brother	B-274	03/12/30	St. Helena, Ca.	
Brn. Laboring in Battle Creek	*B-275	03/11/00	St. Helena, Ca.	***19MR 356-365***
Haskell, Br-Sr.	H-283	03/11/26	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-288	03/01/23	St. Helena, Ca.	
Belden, F.E.	*B-289	03/03/01	St. Helena, Ca.	
Leaders in the Medical Work	*B-291	03/08/04		TMK 199,281
White, W.C.	*W-292	03/08/06	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-293	03/08/16	St. Helena, Ca.	
Magan, P.T.	*M-294	03/11/10	St. Helena, Ca.	***13MR 157-158***
White, Emma	*W-296	03/01/11	St. Helena, Ca.	
Daniells, A.G.	*D-297	03/08/05	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-298	03/08/18	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-299	03/08/00	Healdsburg, Ca.	
Kellogg, J.H.	*K-300	03/03/16	St. Helena, Ca.	5Bio 292
Kellogg, J.H.	*K-301	03/04/05		5Bio 292
Kress, Br-Sr.	*K-302	03/11/22	San Diego, Ca.	
Kellogg, J.H.	K-303	03/08/29	St. Helena, Ca.	CTr 227
Hughes, Br-Sr.	*H-304	03/08/01	St. Helena, Ca.	***PCO 87-91***

1904

Brethren and Sisters	B-001	03/12/31	Filed in 1904	HP 83,176,226,242;TDG 374;11MR 29
Druillard, Sr. [N.H.]	*D-003	04/01/07	St. Helena, Ca.	
Brn-Srs. in the Medical Work in Southern Ca.	B-005	04/01/08	St. Helena, Ca.	***19MR 229-232***
Daniells, A.G.	D-007	04/01/10	St. Helena, Ca.	
White, Mabel	W-009	04/01/09	St. Helena, Ca.	***19MR 81-87***
Brn-Srs. at Nashville	B-011	04/01/07	St. Helena, Ca.	***SW 03/01/1904***
Butler, G.I.	B-013	04/01/12	St. Helena, Ca.	ML 185
Butler, G.I.	B-015	04/01/12	St. Helena, Ca.	***17MR 298-299***
Butler, G.I.	B-017	04/01/12	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-019	04/01/13	St. Helena, Ca.	2MCP 508
Kellogg, J.H.	K-021	04/01/02	St. Helena, Ca.	***SpM 344-345***
Kellogg, J.H.	*K-023	03/12/00	Filed in 1904	***SpM 341-343***
Brn-Srs. in the Southern Union Conference	B-025	04/01/12	St. Helena, Ca.	AH 18-19;MM 96-97; 9MR 239-240;RH 09/07/1905
Irwin, Br-Sr. [G.A.]	I-027	04/01/18	St. Helena, Ca.	
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-029	04/01/17	St. Helena, Ca.	SD 191;8MR 351
Burden, Br-Sr. [J.A.]/Kress, Br-Sr. [D.H.]	B-031	04/01/17	St. Helena, Ca.	UL 31
Faulkhead, N.D./Salisbury, W.D.	B-033	04/01/19	St. Helena, Ca.	2MR 243
Farnsworth, Br-Sr. [E.W.]	F-035	04/01/19	St. Helena, Ca.	PC 34

Kress, Br-Sr. [D.H.]	*K-037	04/01/18	St. Helena, Ca.	***21MR 103-104***
Butler, G.I.	B-043	03/12/14	Filed in 1904	12MR 112
Harper, Walter	H-045	04/01/19		1MCP 322-323
Harper, Walter	H-047	03/07/00	Filed in 1904	AH 378
Harper, Sr. [F.]	H-049	04/01/24	St. Helena, Ca.	2MCP 501-502
Haskell, S.N.	H-051	03/11/26	Filed in 1904	***BCL 101-102***
Prescott, W.W.	P-053	04/01/26	St. Helena, Ca.	Ev 395-396;1NL 105-106;7BC 944; 1MR 383-384;4MR 368-369;6MR 26-27
White, W.C.	W-055	04/01/29	St. Helena, Ca.	1MR 384
Leading Medical Workers	B-057	03/11/12	Filed in 1904	***BCL 6-7***
Brn-Srs. in the South	B-059	04/01/22	St. Helena, Ca.	
Brethren Bearing Responsibilities	B-061	04/02/01	St. Helena, Ca.	TDG 40;MM 33
Hall, L.M.	H-063	04/02/05	St. Helena, Ca.	ChL 18-19;ML 128
Burden, Br-Sr. [J.A.[	B-064	04/02/09	St. Helena, Ca.	
Harper, Walter	H-065	04/02/06	St. Helena, Ca.	AH 378
White, Mabel	W-067	04/02/06	St. Helena, Ca.	3MR 133
White, J.E./White, Emma	W-069	04/02/08	St. Helena, Ca.	5MR 451
Irwin, Br-Sr. [G.A.]	I-071	04/02/06	St. Helena, Ca.	
Irwin, Br-Sr. [G.A.]	I-073	04/02/09	St. Helena, Ca.	
Brunson, J.A.	B-075	04/02/08	St. Helena, Ca.	VSS 248
White, W.C.	W-077	04/02/12	St. Helena, Ca.	
Whitelock, T.S.	W-079	04/02/12	St. Helena, Ca.	
Those Connected with the Potts Sanitarium	B-081	04/02/15	St. Helena, Ca.	5MR 320-322
Daniells, A.G./Prescott, W.W./Hare, Br.	B-083	04/02/15	St. Helena, Ca.	9T 12-13;PC 328-330
White, W.C.	W-085	04/02/16	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	W-087	04/02/15	St. Helena, Ca.	1MR 324-325
Ballenger, E.S.	B-089	04/02/18	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	W-091	04/02/18	St. Helena, Ca.	TDG 57;1SM 79-82;MRmnt 105
White, W.C.	W-093	04/02/21	St. Helena, Ca.	4MR 89
Whitelock, T.S.	W-095	04/02/22	St. Helena, Ca.	
Hall, L.M.	H-097	04/02/23	St. Helena, Ca.	PC 41
White, J.E./White, Emma	W-099	04/02/23	St. Helena, Ca.	4MR 23,90
White, J.E./White, Emma	W-101	03/09/30	St. Helena, Ca.	
Craw, Hiram A.	C-103	04/02/24	St. Helena, Ca.	***13MR 390-394***
White, J.E.	W-105	04/03/01	St. Helena, Ca.	1MR 397;4MR 24;LLM 51;5Bio 319
Butler, G.I.	B-107	04/02/28	St. Helena, Ca.	6BC 1106;7BC 905;CC 342
White, W.C.	W-109	04/03/03	St. Helena, Ca.	
Butler, G.I.	B-111	04/03/13	St. Helena, Ca.	UL 86;VSS 341-342;2MCP 539
Butler, G.I.	B-111a	04/05/09		RY 23-24
Butler, G.I.	B-113	04/03/14	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-115	04/03/14	St. Helena, Ca.	GH 03/01/04
White, J.E.	W-117	04/03/15	St. Helena, Ca.	
Wessels, J.J.	*W-119	04/03/01	St. Helena, Ca.	2SM 54-55
White, J.E./White, Emma	W-121	04/03/29	St. Helena, Ca.	***1888 1803-1810***
White, J.E.	W-123	04/03/29	St. Helena, Ca.	1MCP 103-104,235,318;2MCP 466-467; HP 74,164,186,231;MM 101-102; 8MR 334;12MR 40;CTr 170
Craw, Hiram A.	*C-125	04/03/02	Healdsburg, Ca.	
Irwin, Br-Sr. [G.A.]	I-127	04/04/11	St. Helena, Ca.	CD 288-289,491
Irwin, G.A./Starr, G.B.	B-129	04/04/12	St. Helena, Ca.	
Sharp, Br./Caro, E.R.	*B-131	04/04/11	St. Helena, Ca.	HP 245;9MR 373-374
White, J.E./White, Emma	W-133	04/04/12	St. Helena, Ca.	TDG 111;5Bio 319
Cady, Br./Lucas, Br.	B-135	04/04/15	St. Helena, Ca.	
Hizerman, H.	H-137	04/04/11	St. Helena, Ca.	4MR 165-167;7MR 328
Vickery, Robert	V-139	04/04/17	St. Helena, Ca.	PM 209-210;TDG 116
White, J.E./White, Emma	W-141	04/04/27	Washington, D.C.	LDE 106;1MR 325;3MR 44-45;8MR 165

Davis, Marian	D-143	04/04/28	Washington, D.C.	Ev 568;8MR 165;9MR 386
n.a./Brother	B-145	04/04/15	St. Helena, Ca.	LLM 39-43;CD 311;Te 248;2SM 180; SpTB #19 26-29
Bowles, Br.	B-147	04/04/26	Takoma Park, Md.	1MR 254-256
Butler, G.I.	B-149	04/05/02	Takoma Park, Md.	SpTB #6 3
Butler, G.I.	B-151	04/05/04	Takoma Park, Md.	SpTB #6 25
Fellow Workers	B-153	04/05/10	Takoma Park, Md.	***ST 06/15/1904***
Butler, G.I.	B-155	04/05/08	Takoma Park, Md.	3MR 354;8MR 97
Nelson, Sr. [M.J.]	N-157	04/04/28	Takoma Park, Md.	4MR 24;5MR 119;5Bio 324
James, Iram	J-159	04/05/10	Takoma Park, Md.	***16MR 185-187***
Butler, G.I.	B-161	04/05/18	Berrien Springs, Mi.	5Bio 320
Hall, L.M.	H-163	04/05/15	Elkhart, In.	MRmnt 121;5Bio 330
Daniells, A.G./Prescott, W.W.	B-165	04/05/20	Berrien Springs, Mi.	***SpTB #2 30-35***
Santee, Br./Owen, Br.	B-167	04/04/27	Takoma Park, Md.	SpTB #3 14-15;7MR 138
Ministers in Southern California	B-169	04/04/27	Takoma Park, Md.	1MCP 178;2MCP 633;Ev 382;1MR 256; 6MR 62
Hizerman, H.	H-171	04/05/10	Takoma Park, Md.	
Prescott, W.W./Daniells, A.G.	B-173	04/05/20	Berrien Springs, Mi.	
Ministers and Teachers	B-175	04/05/21	Berrien Springs, Mi.	Ev 623-624;2MCP 718;12MR 61-62
Medical Men at Battle Creek	B-177	04/05/21	Berrien Springs, Mi.	***BCL 106-107***
Editors of our Periodicals	B-179	04/05/21	Berrien Springs, Mi.	
Hall, L.M.	H-181	04/05/26	Nashville, Tn.	OHC 280;4MR 377
White, W.C.	*W-183	04/06/01	Nashville, Tn.	5Bio 341
White, W.C.	*W-185	04/06/02	Nashville, Tn.	
Butler, G.I./Haskell, S.N.	B-187	04/06/03	Nashville, Tn.	9MR 97
White, May Lacey	W-189	04/06/06	Nashville, Tn.	3MR 52-54
White, Mabel	W-191	04/06/07	Nashville, Tn.	SpTB #18 10;3MR 265
Druillard, Sr. [N.H.]	D-193	04/06/09	Edgefield Jct., Tn.	3MR 265-267
Daniells, A.G.	D-195	04/06/13	Morning Star	SpTB #11 5-7;5Bio 339,345;6Bio 110
Evans, I.H.	E-197	04/06/15	Nashville, Tn.	***21MR 425-428***
Burden, J.A.	B-199	04/06/15	Nashville, Tn.	12MR 43
Brethren Who Are Assembled in Council	B-201	04/06/22	Huntsville, Al.	***PCO 97-98***
Franke, E.E.	F-203	03/10/01	Filed in 1904	6MR 243-244
Franke, E.E.	F-205	03/10/09	Filed in 1904	2MCP 383-384,768;Ev 139
Sperry, Byron	S-207	04/06/28	Nashville, Tn.	TDG 188
Henry, A.R.	H-209	04/06/24	Nashville, Tn.	5MR 445-446
Ministers in Southern California	B-211	04/06/30	Nashville, Tn.	***LLM 43-47***
Richart, Br-Sr.	R-213	04/06/30	Nashville, Tn.	3MR 267
Hare, G.A.	H-214	04/08/00	Washington, D.C.	
Davis, Marian	D-215	04/06/30	Nashville, Tn.	***14MR 35-44***
Young, W.R.	Y-217	04/07/03	Nashville, Tn.	9T 28-29
n.a./Sister	B-219	04/07/06	Nashville, Tn.	
n.a./Sister	*B-220	04/07/06	Nashville, Tn.	
n.a./Brother	B-220a	04/07/06	Nashville, Tn.	
Foote, Frank	F-221	04/07/06	Nashville, Tn.	Ev 469;2MR 69
Daniells, A.G./Prescott, W.W./Hare, G.A.	B-223	04/06/15	Nashville, Tn.	4BC 1184
White, J.E.	W-225	04/01/29	St. Helena, Ca.	
Huntsville School Board and Faculty	B-227	04/07/06	Nashville, Tn.	***PCO 98-99***
White, J.E.	W-229	04/07/08	Takoma Park, Md.	
Crawford, M.	C-231	04/07/11	Takoma Park, Md.	5Bio 379
Palmer, Br-Sr. [E.R.]	P-233	04/07/08	Takoma Park, Md.	***14MR 215-218***
Burden, J.A.	B-235	04/07/15	Takoma Park, Md.	***LLM 48***
Butler, G.I.	B-237	04/07/14	Takoma Park, Md.	***19MR 308-312***
Walling, Addie/Walling, May	W-239	04/07/11	Takoma Park, Md.	
White, J.E.	W-241	04/07/18	Takoma Park, Md.	
Union Conference Presidents	B-243	04/06/15	Huntsville, Al.	***PCO 94-96***

McClure, N.C.	M-245	04/07/12	Takoma Park, Md.	3MR 268-269
Young, W.R.	Y-247	04/07/19	Takoma Park, Md.	5MR 118-119;5Bio 379
Arthur, Br-Sr. [Judge Jesse]	A-249	04/07/19	Takoma Park, Md.	UL 214
Arthur, Br-Sr. [Judge Jesse]	*A-249a	04/06/27	Nashville, Tn.	5Bio 346
Simpson, Abbie Winegar	S-251	04/07/22	Takoma Park, Md.	***AUCR 09/01/1904***
Hart, R.A.	*H-253	04/07/18	Takoma Park, Md.	UL 213
Magan, P.T./Sutherland, E.A.	B-255	04/07/23	Takoma Park, Md.	7ABC 466;SpM 361-365
Kellogg, J.H.	*K-256	04/10/00	St. Helena, Ca.	
Kellogg, J.H.	K-257	04/07/27	Takoma Park, Md.	HP 101;11MR 317-318
Union Conf. Presidents/Med. Missionaries	*B-259	04/06/23	Nashville, Tn.	***BCL 108-110***
Physicians and Ministers	*B-261	04/06/00	Nashville, Tn.	
Our Leading Physicians	*B-263	04/07/24	Washington, D.C.	***1SM 193-198***
White, J.E./White, Emma	W-265	04/07/21	Washington, D.C.	
Hayward, Br. [O.M.]	H-267	04/07/24	Washington, D.C.	2MR 50
Kellogg, J.H.	K-269	04/05/22	Berrien Springs, Mi.	11MR 316-317
Kellogg, J.H.	K-271	04/07/29	Washington, D.C.	12MR 62;5Bio 349
Sutherland, E.A./Magan, P.T.	B-273	04/07/28	Takoma Park, Md.	2MR 50
Davis, Marian	D-275	04/08/07	Washington, D.C.	9MR 269
Paulson, David	*P-276	04/07/30	Takoma Park, Md.	TMK 299;HP 41
Read, A.J.	R-277	04/07/31	Washington, D.C.	1SM 199-200;1MR 53
Paulson, D./Sadler, W./Jones, A.T./Waggoner, E.J.	B-279	04/08/01	Takoma Park, Md.	***21MR 174-177***
Ministers, Physicians, and Teachers	*B-280	04/09/03	Middletown, Ct.	UL 260;LHU 76
Ministers, Physicians, and Teacher	*B-280a	04/09/03	Middletown, Ct.	***21MR 416-420***
Riley, W.H.	R-281	04/08/03	Washington, D.C.	***15MR 258-264***
Kellogg, J.H.	K-283	04/09/10	Omaha, Ne.	VSS 21-22;11MR 318
Kellogg, Sr. [W.K.]	K-285	04/09/25		
Kellogg, J.H.	K-287	04/09/21	College View, Ne.	5Bio 353
Kellogg, J.H.	K-289	04/09/23	College View, Ne.	5MR 136
Hayward, O.M.	H-291	04/10/12	St. Helena, Ca.	MM 292-293;LLM 49-50
Belden, Br-Sr. [S.T.]	B-293	04/10/17	St. Helena, Ca.	5Bio 350-352
Ford, Br./Spire, Br.	B-295	04/10/21	St. Helena, Ca.	
Daniells, A.G./Prescott, W.W.	B-296	04/10/00		Ev 35-36;1MR 168
Palmer, W.O.	P-297	04/10/28	St. Helena, Ca.	CD 354;2MCP 387-388
Hare, Sr.	H-299	04/10/31	Armona, Ca.	TDG 313;RY 144-145;7MR 154
Haskell, Br-Sr.	H-301	04/11/02	Armona, Ca.	TDG 315;BTS 01/1905 and 02/1905 and 03/1905
Hayward, Br./Hansen, Br.	B-303	04/11/08	Los Angeles, Ca.	SpTB #18 14-15;5Bio 379
Brethren Throughout America	*B-304	04/11/11	San Diego, Ca.	2MR 69-70
Collins, Gilbert	C-305	04/08/00	Melrose, Ma.	1MR 226-227;5Bio 350
White, J.E./White, Emma	W-307	04/11/05	Los Angeles, Ca.	4MR 26
Porter, Br-Sr. [C.W.]	P-309	04/11/20		
Simpson, W.W.	*S-310	04/11/27	San Diego, Ca.	TDG 340
Kellogg, J.H.	K-311	04/11/25	National City, Ca.	***14MR 224-240***
Brethren and Sisters/A Needy Field	B-313	04/11/02	Armona, Ca.	SpTB #12 11-12;8MR 129
Wilcox, F.M.	W-315	04/11/22	San Diego, Ca.	9MR 285-286
Grey, Sr.	G-317	04/11/23	San Diego, Ca.	***14MR 218-220***
Gage, Frank	G-317a	04/11/20		
White, May/White, Henry/White, Herbert/Gracie	W-319	04/12/04	Los Angeles, Ca.	***14MR 230-235***
Druillard, Sr. [N.H.]	D-321	04/12/10	Redland, Ca.	***14MR 235-240***
Palmer, Br-Sr. [E.R.]	P-323	04/12/12	Glendale, Ca.	
Brn-Srs. in Southern California	*B-325	04/12/12	Los Angeles, Ca.	***LLM 79-82***
Starr, G.B.	S-327	04/12/20	St. Helena, Ca.	
Simpson, Sr.	S-329	04/12/20	St. Helena, Ca.	3SM 56;AH 160,270
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-331	04/12/21	St. Helena, Ca.	***14MR 244-249***
Butler, G.I.	B-333	04/03/14	St. Helena, Ca.	3MR 309
Hare, G.A. and his associate Physicians	B-335	04/08/22	Melrose, Ma.	Ev 86;3BC 1156
Nicola, Ben	N-337	04/12/25		***PCO 103-104***

Harper, Walter	H-339	04/12/26	St. Helena, Ca.	
Collins, Gilbert	C-341	04/12/22	St. Helena, Ca.	***16MR 26-29***
Simpson, Br-Sr. [W.W.]	S-343	04/12/27	St. Helena, Ca.	***PC 3-5***
Rogers, F.R.	R-345	04/12/27	St. Helena, Ca.	***SpTB #12 12-16***
Ballenger, E.S.	B-347	04/12/27	St. Helena, Ca.	
Crawford, Marian Stowell	C-349	04/12/29	St. Helena, Ca.	***14MR 249-254***
Conference Officers	*B-351	04/12/00	St. Helena, Ca.	***PH160 1-4***
Kellogg, J.H.	K-353	04/07/29	Washington, D.C.	
Ashley, L.A.	A-355	04/08/04	Melrose, Ma.	HP 104
White, J.E.	W-357	04/08/08	Washington, D.C.	3MR 133-135
Foss, Mary	F-359	04/08/10	Philadelphia, Pa.	8MR 165
Kellogg, J.H.	K-361	04/08/25	Melrose, Ma.	11MR 318
White, J.E.	W-363	04/09/15	College View, Ne.	UL 272
Davis, Marian	D-365	04/09/16	College View, Ne.	TDG 268;9MR 270
Davis, Marian	D-366	04/08/29	Melrose, Ma.	9MR 269-270
Simpson, W.W.	S-367	04/09/18	College View, Ne.	***9MR 13-17***
Kellogg, J.H.	K-368	04/08/31	Melrose, Ma.	***BCL 115-117***
Hayward, Br./Hansen, Br.	B-369	04/09/21	College View, Ne.	11MR 166-167
Brethren	*B-377	04/05/21	Berrien Springs, Mi.	
Davis, Marian	*D-378	04/08/17	Melrose, Ma.	2SM 251
Davis, Marian	*D-379	04/08/24	Melrose, Ma.	2SM 251-253
Davis, Marian	*D-380	04/09/04	Middletown, Ct.	
Davis, Marian	*D-381	04/09/06	Battle Creek, Mi.	
Davis, Marian	*D-382	04/09/26	College View, Ne.	2SM 254
Prescott, Br-Sr. [W.W.]	*P-383	04/06/09	Nashville, Tn.	
Kellogg, J.H.	*K-384	04/00/00		
Kellogg, J.H.	*K-385	04/00/00	Fragment	
Crisler, C.C.	*C-386	04/09/16	College View, Ne.	
White, J.E./White, W.C.	*W-387	04/03/08	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-388	04/03/14	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-389	04/08/18	Melrose, Ma.	
White, W.C.	*W-390	04/08/29	Melrose, Ma.	***21MR 414-415***
White, W.C.	*W-391	04/09/01	Melrose, Ma.	
Brn-Srs. in Australia	B-392	04/12/21	St. Helena, Ca.	***14MR 241-244***
White, Ella/White, Mabel	W-393	04/11/18	San Diego, Ca.	***14MR 263-266***
White, Ella/White, Mabel	W-394	04/11/23	San Diego, Ca.	***14MR 266-268***
Kress, Br-Sr.	*K-395	04/02/09	St. Helena, Ca.	
Kress, Br-Sr.	*K-396	04/04/12	St. Helena, Ca.	
Battle Creek Church	B-397	04/11/24	National City, Ca.	
Druillard, Sr.	*D-398	04/10/27	St. Helena, Ca.	
Medical Missionaries	B-399	04/06/00	Nashville, Tn.	
Hall, Lucinda	*H-400	04/04/07	St. Helena, Ca.	

1905

Students in the Huntsville School	B-001	05/01/01	St. Helena, Ca.	SF Echo 04/1910
Jones, C.H.	J-003	05/01/04	St. Helena, Ca.	1BC 1110
Church in Reno	B-005	05/01/04	St. Helena, Ca.	CS 276
Workmen in the Pacific Press Publishing House	B-007	05/01/05	St. Helena, Ca.	
Leading Men of the Pacific Press	B-009	05/01/05	St. Helena, Ca.	
Those Assembled in Council at Nashville	B-011	05/01/10		UL 24;2MCP 522;6MR 281-282
Haskell, S.N./Butler, G.I.	B-013	05/01/10	St. Helena, Ca.	
Leaders in our Work at Takoma Park	*B-015	05/01/11	St. Helena, Ca.	***RH 04/13/1905 and 04/27/1905***
Our Workers in Washington, D.C.	B-017	05/01/11	St. Helena, Ca.	***RH 02/02/1905***
Workers in the Washington Publishing House	B-019	05/01/11	St. Helena, Ca.	
Prescott, W.W./Colcord, W.A.	B-021	05/01/16	St. Helena, Ca.	PM 211;10MR 358;RH 02/16/1905; 5Bio 418

Nicola, Br-Sr. [C.C.]	N-023	05/01/17	St. Helena, Ca.	5Bio 382-383
Place, A.E.	P-025	05/01/17	St. Helena, Ca.	SpTB #13 8
Evans, T.J.	*E-027	05/01/18	St. Helena, Ca.	5Bio 383-384
Bradford, Sr.	B-029	05/01/01	St. Helena, Ca.	Ev 392-393;1MR 256;5Bio 358
Haskell, Br-Sr.	H-031	05/01/25	Mountain View, Ca.	***15MR 200-202***
Groves, Mildred	G-033	05/01/23	Mountain View, Ca.	LLM 51;5Bio 384-385
White, Ella May/White, Mabel	*W-035	05/01/26	St. Helena, Ca.	
Butler, G.I.	B-037	05/01/30	St. Helena, Ca.	
Belden, Br-Sr. [S.T.]	B-039	05/01/30	St. Helena, Ca.	3SM 72-73
Belden, Br-Sr. [S.T.]	B-041	05/02/01	St. Helena, Ca.	***RY 60-62***
Brethren and Sisters	B-043	05/01/29	St. Helena, Ca.	Ev 24;5MR 137;6MR 242
Washburn, Br-Sr. [F.A.]	W-045	05/02/03	St. Helena, Ca.	2SM 255
Pallant, Jesse	P-047	05/02/01	St. Helena, Ca.	
Anderson, C.J.	A-049	05/02/01	St. Helena, Ca.	
Anderson, Sr. [C.J.]	A-051	05/02/01	St. Helena, Ca.	
Ballenger, E.S./Palmer, E.R.	B-053	05/02/02	St. Helena, Ca.	***18MR 227-231***
Olsen, O.A.	O-055	05/01/30	St. Helena, Ca.	1MR 140-142
Breed, Sr. [A.J.]	B-057	05/02/05	St. Helena, Ca.	TDG 44
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-059	05/02/04	St. Helena, Ca.	MM 174-175;7MR 378-379;LLM 77-78; 5Bio 387-389
Breed, A.J.	B-061	05/02/05	St. Helena, Ca.	11MR 164
Farnsworth, Br-Sr. [E.W.]	F-063	05/02/05	St. Helena, Ca.	OHC 89;5Bio 385-387
Jones, A.T.	J-065	05/02/13	St. Helena, Ca.	Ev 187;UL 58;5Bio 417-418
Brethren and Sisters	B-067	05/02/18	St. Helena, Ca.	15MR 168-171
Brown, M.H.	B-069	05/02/18	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-071	05/02/18	St. Helena, Ca.	
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-073	05/02/01	St. Helena, Ca.	CD 296;UL 46;7MR 152;5Bio 379; 6Bio 262
Palmer, E.R./Ballenger, E.S.	B-075	05/02/20	St. Helena, Ca.	***15MR 312-317***
White, J.E.	W-077	05/02/21	St. Helena, Ca.	
Kress, D.H.	K-079	05/02/17	St. Helena, Ca.	3SM 98;Ev 425,594-595;CD 303
Faulkhead, N.D.	F-081	05/02/21	St. Helena, Ca.	MRmnt 124
Ballenger, E.S.	B-083	05/02/26	St. Helena, Ca.	***PC 322-325***
Gotzian, J.	G-085	05/02/26	St. Helena, Ca.	PM 358-359
Haskell, Br-Sr.	H-087	05/02/25	St. Helena, Ca.	8MR 17;BTS 03/1915
White, W.C.	*W-088	05/02/25	St. Helena, Ca.	
Ballenger, E.S.	*B-089	05/03/01	St. Helena, Ca.	PH094 16;8MR 17
Williams, Jennie	*W-091	05/03/01	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	*W-093	05/03/05	St. Helena, Ca.	CW 135
Gotzian, J.	G-094	05/03/11	St. Helena, Ca.	UL 79
Kress, Br-Sr. [D.H.]	*K-095	05/03/14	St. Helena, Ca.	***10MR 44-48***
Workers in the Glendale Sanitarium	*B-097	05/03/14	St. Helena, Ca.	***PC 326-328***
White, W.C.	*W-099	05/04/06	St. Helena, Ca.	PM 31
Packham, James	*P-101	05/04/07	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	*W-102	05/04/04	St. Helena, Ca.	
Ballenger, E.S.	*B-103	05/04/09	St. Helena, Ca.	TDG 108;7MR 139
White, W.C.	*W-104	05/04/04	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-105	05/04/10	St. Helena, Ca.	
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-106	05/04/10	St. Helena, Ca.	
Brethren and Sisters	*B-107	05/04/09	St. Helena, Ca.	Ev 85
Walling, Addie/Walling, May	W-109	05/04/11	St. Helena, Ca.	***14MR 254-258***
White, W.C.	W-111	05/04/11	St. Helena, Ca.	5Bio 35,399
Gotzian, J.	G-113	05/04/11	St. Helena, Ca.	MM 208-209
Burden, J.A.	B-115	05/04/12	St. Helena, Ca.	***PC 231-234***
Kellogg, J.H.	*K-116	05/04/22		***20MR 346-351***
White, W.C.	W-117	05/04/14	St. Helena, Ca.	5Bio 35
Members of the Nashville Church	B-119	05/04/14	St. Helena, Ca.	TDG 113;4MR 26-28

White, J.E.	W-121	05/03/15	St. Helena, Ca.	UL 88
Lane, S.H.	L-123	05/04/16	St. Helena, Ca.	TDG 115
White, J.E./White, Emma	W-125	05/04/10	St. Helena, Ca.	GH 04/00/1905
Brethren and Sisters	B-127	05/03/26	St. Helena, Ca.	
Hare, G.A.	H-128	05/06/08	Washington, D.C.	MM 34,192-193
White, J.E./White, Emma	W-129	05/03/28	St. Helena, Ca.	
Brethren and Sisters	B-130	05/03/30	St. Helena, Ca.	***Indiana Reporter 04/26/1905***
McEnterfer, Sara	M-131	05/04/02	St. Helena, Ca.	***13MR 230-231***
White, J.E.	W-133	05/04/30	St. Helena, Ca.	UL 134;5Bio 400
White, J.E./White, Emma	W-135	05/05/10	Washington, D.C.	Ev 503;PM 394;5Bio 401
Irwin, Sr. [G.A.]	I-137	05/05/18	St. Helena, Ca.	2MR 199
Burden, J.A.	B-139	05/05/14	Takoma Park, Md.	***PC 235-237***
Butler, G.I.	B-141	05/00/00		7MR 190
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-143	05/05/23	Takoma Park, Md.	PC 234
Burden, J.A.	B-145	05/05/24	Takoma Park, Md.	***PC 234-235***
Olsen, O.A.	O-146	05/05/24	Takoma Park, Md.	***KC 19-20***
White, Mabel	W-147	05/05/24	Takoma Park, Md.	3MR 45-46
Collins, Gilbert	C-149	05/05/27	Takoma Park, Md.	5Bio 414
Corliss, J.O.	C-151	05/05/27	Takoma Park, Md.	
Burden, J.A.	B-153	05/05/28	Takoma Park, Md.	***PC 240-241***
Burden, J.A.	B-155	05/05/31	Takoma Park, Md.	***PC 239-240***
Collins, Gilbert	C-157	05/05/31	Takoma Park, Md.	
Daigneau, Sr. [J.E.]	D-159	05/06/11	New Mexico	UL 176
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-161	05/06/25	San Jose, Ca.	***PC 250-253***
Burden, J.A.	B-161a	05/07/05	St. Helena, Ca.	***PH094 33***
Wilcox, F.M.	W-163	05/06/29	San Jose, Ca.	
Radley Children	R-165	05/06/29	San Jose, Ca.	***2SM 265-266***
Radley, Sr.	R-167	05/06/29	San Jose, Ca.	***2SM 264-265***
Harper, Sr. [Walter]	H-169	05/06/29	San Jose, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-171	05/06/29	San Jose, Ca.	TDG 189
White, J.E.	W-173	05/06/01	Takoma Park, Md.	
Fitzgerald, W.J.	F-175	05/06/08	Atlanta, Ga.	
Bourdeau, Patience	B-177	05/06/08	Atlanta, Ga.	***DG 98-99***
White, J.E.	W-179	05/06/09	Train to Ca.	
White, J.E.	W-179a	05/06/11	Train to Ca.	
White, J.E.	W-179b	05/07/07	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-179c	05/07/21	St. Helena, Ca.	
Butler, G.I.	B-181	05/06/22	Glendale, Ca.	
Butler, G.I.	B-183	05/06/23	Glendale, Ca.	***PC 253-257***
White, J.E.	W-185	05/06/26	Takoma Park, Md.	ML 52
White, J.E.	W-186	05/06/00	Takoma Park, Md.	
Jones, A.T.	J-187	05/02/26	St. Helena, Ca.	Ev 401-402;4MR 276
White, J.E.	W-188	05/07/00	St. Helena, Ca.	CTr 198
Rand, H.F.	R-189	05/07/01	San Jose, Ca.	
Brethren in Battle Creek	*B-190	05/07/03	St. Helena, Ca.	1BC 1092-1093,1099
Haskell, S.N.	H-191	05/07/05	St. Helena, Ca.	1MCP 41;LLM 54
Harris, Stonewall Jackson	H-192	05/07/06	San Jose, Ca.	
Reaser, G.W.	R-193	05/07/07	St. Helena, Ca.	Ev 406,689-690
Ballenger, E.S.	B-195	05/07/09	St. Helena, Ca.	CD 312,323
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-197	05/07/10	St. Helena, Ca.	***LLM 107-108***
Brethren in Nashville	B-199	05/07/11	St. Helena, Ca.	RC 203
Evans, I.H.	E-200	05/07/19	St. Helena, Ca.	
Officers of the Southern Missionary Society	B-201	05/07/17	St. Helena, Ca.	3MR 269-270
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-203	05/07/18	St. Helena, Ca.	MM 324-325;LLM 52-54;9MR 369
Evans, I.H./Washburn, J.S.	B-205	05/07/19	St. Helena, Ca.	***SpM 377-381***
General Conference Committee	B-207	05/07/20	St. Helena, Ca.	SpM 381-382
Hare, Br-Sr. [G.A.]	H-208	05/07/20	St. Helena, Ca.	TDG 210

Haskell, S.N.	H-209	05/07/21	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-211	05/07/22	St. Helena, Ca.	
Butler, G.I.	B-213	05/07/22	St. Helena, Ca.	SpTB #18 15-16
Haskell, Br-Sr.	H-215	05/07/24	St. Helena, Ca.	SpTB #18 16
Place, O.G.	P-217	05/05/30	Takoma Park, Md.	
Place, O.G.	P-219	05/06/11	Train to Ca.	
Place, O.G.	P-221	05/07/12	St. Helena, Ca.	
Burden, J.A.	B-223	05/06/02	Takoma Park, Md.	UL 167;MM 87;PC 237-239;3MR 343
Butler, G.I.	B-225	05/07/24	St. Helena, Ca.	
Brn-Srs. in the Southern Union Conference	B-226	05/07/25	St. Helena, Ca.	***SW 09/05/1905***
Belden, F.E.	B-227	05/07/27	St. Helena, Ca.	PM 248
Board of Managers of the Huntsville School	B-229	05/07/30	St. Helena, Ca.	***PCO 109-112***
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-231	05/07/11	St. Helena, Ca.	CD 292-293;2MCP 682-683;3MR 331,368
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-233	05/08/09	St. Helena, Ca.	***20MR 256-263***
Daniells, A.G.	D-235	05/05/31	Takoma Park, Md.	
Hall, L.M.	H-237	05/09/04	Glendale, Ca.	6Bio 26-27
Walling, Addie/Walling, May	W-239	05/09/04	Glendale, Ca.	***PC 185-186***
White, J.E.	W-239a	05/09/22	St. Helena, Ca.	
White, W.C./White, May	*W-240	05/09/07	Glendale, Ca.	
Brethren and Sisters	B-241	05/06/26	San Jose, Ca.	SpTB #3c 20-22
White, W.C.	W-241a	05/08/13	Los Angeles, Ca.	***15MR 61-64***
White, W.B.	W-243	05/00/00		
Stowell, L.O.	S-243a	05/08/13	Los Angeles, Ca.	Te 66,255
White, W.C.	*W-244	05/09/08	Glendale, Ca.	
Holden, W.B.	H-245	05/09/00	Glendale, Ca.	***PC 196-198***
White, May Lacey	W-245a	05/08/20	Loma Linda, Ca.	
Morse, John F.	M-247	05/08/24	Loma Linda, Ca.	***PC 241-244***
Wessels, Andrew	W-248	05/08/09	St. Helena, Ca.	
Stone, W.J.	S-249	05/08/22	Loma Linda, Ca.	
Wessels, Sr. [A.E.]	W-250	05/08/09	St. Helena, Ca.	
Bourdeau, Patience	B-251	05/08/27	Loma Linda, Ca.	***LLM 121-122***
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-253	05/08/29	Loma Linda, Ca.	PC 244-247
White, W.C./White, May	W-255	05/09/12	National City, Ca.	
Baldridge, J.W.	B-257	05/09/13	National City, Ca.	
Hare, Br-Sr. [G.A.]	H-259	05/09/14	National City, Ca.	
Exec. Comm. of the Southern California Conf.	B-261	05/09/14	National City, Ca.	***15MR 59-60***
White, J.E.	W-263	05/09/15	National City, Ca.	1MR 394-395;6Bio 26-27
Peck, Sarah	P-265	05/09/15	National City, Ca.	***DG 92-93***
Watson, G.F.	W-267	05/01/22	Mountain View, Ca.	***2MR 99-100***
Haskell, S.N./Butler, G.I./Ford, I.A.	B-269	05/09/15	National City, Ca.	8MR 401
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-271	05/09/27	St. Helena, Ca.	***PC 187-189***
Burden, Br-Sr. [J.A.]	*B-272	05/09/27	St. Helena, Ca.	***LLM 130-131***
White, Mabel	W-273	05/09/28	St. Helena, Ca.	
Farnsworth, E.W.	F-275	05/10/05	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-277	05/00/00	St. Helena, Ca.	***PC 108-111 and 198-203***
Santee, Clarence	S-279	05/10/04	St. Helena, Ca.	Ev 367;6MR 283;7MR 139;9MR 96-97; 6Bio 52-53
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-281	05/10/10	St. Helena, Ca.	CM 127;UL 297;2BC 1040
Wade, Br./Hill, Br.	B-283	05/10/10	St. Helena, Ca.	6Bio 42-43
Wade, Br.	W-285	05/10/02	St. Helena, Ca.	ChL 63;6Bio 40-41
Promoters of the Canon City Sanitarium	*B-287	05/10/02	St. Helena, Ca.	SpTB #5 43-52;7MR 131-132;6Bio 41
Brethren in the Ministry	B-289	05/09/13	National City, Ca.	TDG 265
White, Julia A.	W-291	05/09/15	National City, Ca.	***DG 100***
White, J.E.	W-293	05/09/26	St. Helena, Ca.	3MR 271-272
Baldwin, J.H.	B-295	05/10/18	St. Helena, Ca.	SpTB #18 22-26
Simpson, W.W. and the San Diego Church	B-297	05/10/14	St. Helena, Ca.	
Helpers at Paradise Valley Sanitarium	B-299	05/10/22	St. Helena, Ca.	***7MR 46-50***

Belden, F.E.	B-301	05/10/20	St. Helena, Ca.	3SM 63;5MR 418-422
Merrill, I.L.	M-303	05/10/26	St. Helena, Ca.	
Harper, Walter	H-305	05/10/27	St. Helena, Ca.	8MR 401;PC 190
Harper, Walter	H-307	05/10/27	St. Helena, Ca.	9MR 227-228
Burden, Br-Sr. [J.A.]	*B-309	05/11/01	St. Helena, Ca.	MM 7;LLM 137-138;PC 190-192
Daniells, A.G./Prescott, W.W. and associates	B-311	05/10/30	St. Helena, Ca.	***BCL 122-128***
White, Mabel	W-313	05/11/02	St. Helena, Ca.	UL 320
Burden, J.A.	B-315	05/11/03	St. Helena, Ca.	
Brn. in the Ministry and Med. Miss. Work	B-317	05/04/10	St. Helena, Ca.	PC 11
Brn. in the Ministry and Med. Miss. Work	B-317a	05/04/10	St. Helena, Ca.	TDG 109
Kellogg, J.H.	K-319	05/06/02	Takoma Park, Md.	***BCL 118-121***
Kellogg, J.H.	*K-320	03/11/21	Filed in 1905	5MR 439
White, J.E./White, Emma	W-321	05/11/27	St. Helena, Ca.	2MR 252-253
Belden, Br-Sr. [S.T.]	B-322	05/11/26	St. Helena, Ca.	***PC 5-7***
Daniells, A.G./Irwin, G.A./Butler, G.I./Haskell, S.N.	B-323	05/11/27	St. Helena, Ca.	
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-325	05/12/10	St. Helena, Ca.	PC 203-204
White, W.C.	*W-326	05/12/04	St. Helena, Ca.	UL 352
White, W.C.	W-327	05/12/10	St. Helena, Ca.	1NL 45-46
Burden, J.A.	B-329	05/12/11	St. Helena, Ca.	***PC 204-209***
White, Mabel	W-329a	05/11/16	St. Helena, Ca.	3SM 52;6BC 1073;TDG 329
Brn-Srs. in Nashville	B-331	05/12/14	St. Helena, Ca.	
Prescott, W.W./Daniells, A.G.	B-333	05/12/16	St. Helena, Ca.	6Bio 72
White, W.C.	W-334	05/12/28	St. Helena, Ca.	Te 236
White, W.C.	W-335	05/12/19	St. Helena, Ca.	2MCP 606-607
Christiansen, Jessie	C-337	05/12/19	St. Helena, Ca.	PC 209-211
Kellogg, J.H.	*K-338	05/12/22	St. Helena, Ca.	6MR 378-379;5Bio 423
White, Mabel	W-339	05/12/01	St. Helena, Ca.	OHC 276;2MCP 669;3MR 135-136
White, W.C.	W-341	05/12/27	St. Helena, Ca.	
Brethren in Nashville	B-343	05/00/00		
Amadon, George	*A-345	05/12/29	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-346	05/11/29	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-348	05/12/07	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-349	05/12/18	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	*W-350	05/03/07	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	*W-351	05/01/00	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-352	05/12/29	St. Helena, Ca.	6Bio 67-68
Crisler, C.C. & wife & mother/White, May	*W-353	05/08/27	Loma Linda, Ca.	
Vincent, Br.	*V-354	05/06/11	New Mexico	11MR 105
Zelinsky, Br.	*Z-356	05/11/06	St. Helena, Ca.	
Robinson, Br-Sr. [D.E.]	*R-358	05/12/24	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-359	05/12/07	St. Helena, Ca.	
Kellogg, J.H.	K-360	05/03/20		
Druillard, Sr.	*D-361	05/12/14	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-362	05/03/01	St. Helena, Ca.	
Irwin, Sr.	*I-363	05/02/22	St. Helena, Ca.	
Olsen, Sr.	*O-364	05/08/09	St. Helena, Ca.	

1906

Kellogg, Br-Sr. [W.K.]	K-010	06/01/01	St. Helena, Ca.	6Bio 74
Olsen, Br-Sr. [O.A.]	O-012	06/01/02	St. Helena, Ca.	
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-014	06/01/03	St. Helena, Ca.	UL 17
Workman, Mabel E.	W-018a	06/11/15	St. Helena, Ca.	***21MR 79-82***
White, W.C.	*W-022	06/01/08	St. Helena, Ca.	3SM 352;13MR 363-364
White, W.C.	W-024	06/01/09	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	W-026	06/01/15	St. Helena, Ca.	
Robinson, T.H.	R-026a	06/01/02	St. Helena, Ca.	

White, J.E.	W-027	06/01/15	St. Helena, Ca.	
Amadon, G.W.	A-028	06/01/15	St. Helena, Ca.	***PC 93***
Brn-Srs. in Battle Creek	B-030	06/01/12	St. Helena, Ca.	***13MR 318-322***
White, W.C.	W-032	06/01/16	St. Helena, Ca.	ML 311;9MR 172
White, J.E.	W-033	06/01/19	St. Helena, Ca.	
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-034	06/01/19	St. Helena, Ca.	***LLM 154-158***
Brn-Srs. in Battle Creek	B-036	06/01/23	St. Helena, Ca.	
Wahroonga Sanitarium Family	B-038	06/01/23	St. Helena, Ca.	3MR 39;9MR 40;6Bio 76-77
Hughes, Br-Sr. [C.B.]	H-040	06/01/23	St. Helena, Ca.	MR760 20-21
White, W.C.	W-042	06/01/23	St. Helena, Ca.	VSS 347
Olsen, Br-Sr. [O.A.]/Kress, Br-Sr. [D.H.]	O-044	06/01/23	St. Helena, Ca.	
Brethren	B-046	06/01/25	St. Helena, Ca.	
Irwin, G.A.	I-048	06/01/26	St. Helena, Ca.	
Simpson, W.W.	S-050	06/01/30	St. Helena, Ca.	**MR*760 21-23***
Farnsworth, Br-Sr. [E.W.]	F-052	06/01/29	St. Helena, Ca.	1MR 28;7BC 922;7ABC 465;6Bio 101
Farnsworth, Br-Sr. [E.W.]	F-054	06/01/30	St. Helena, Ca.	***21MR 436-438***
Robinson, Br-Sr. [D.E.]	R-056	06/02/01	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-057	06/02/07	St. Helena, Ca.	
Washburn, J./Prescott/Daniells/Colcord, W.A.	B-058	06/01/16	St. Helena, Ca.	PM 222;TDG 24;9MR 125
Haskell, Br-Sr.	H-060	06/02/08	St. Helena, Ca.	7MR 266-267
White, W.C.	*W-061	06/02/09	St. Helena, Ca.	
Palmer, W.O.	P-062	06/01/21	St. Helena, Ca.	
Rand, H.F.	R-064	06/02/15	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-066	06/02/10	St. Helena, Ca.	TDG 49;7MR 403
Haskell, Br-Sr.	H-068	06/02/17	St. Helena, Ca.	
Amadon, Br-Sr. [G.W.]	A-070	06/01/30	St. Helena, Ca.	5MR 169
Farnsworth, Br-Sr. [E.W.]	F-072	06/02/19	St. Helena, Ca.	UL 64;8MR 310;11MR 365-366
Jones, C.H.	J-074	06/01/28	St. Helena, Ca.	
Squires, George	S-076	06/02/22	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-078	06/02/25	St. Helena, Ca.	SD 196;PM 225-226;2SM 230-231
Wilcox, F.M.	W-080	06/02/15	St. Helena, Ca.	TDG 54
Capehart, Fannie Ashurst	C-082	06/02/28	St. Helena, Ca.	***DG 219-220,274-275***
Farnsworth, Br-Sr. [E.W.]	F-084	06/02/17	St. Helena, Ca.	TDG 56
Butler, G.I.	B-086	06/03/08	St. Helena, Ca.	***3SM 71-72 with TDG 76 and 10MR 343-344***
Butler, G.I.	B-088	06/03/09	St. Helena, Ca.	RY 123-124;3BC 1141
Brn. Assembled in council at Graysville, Tn.	B-090	06/03/06	St. Helena, Ca.	3SM 122;TDG 74;7BC 931;7MR 192-193
Officers of the Southern Union Conference	B-092	06/03/05	St. Helena, Ca.	***SpM 387***
McPherson, Addie Walling	M-094	06/03/01	St. Helena, Ca.	PC 211-213
Haskell, Br-Sr.	H-096	06/03/11	St. Helena, Ca.	7MR 403
Farnsworth, Br-Sr. [E.W.]	F-098	06/03/12	St. Helena, Ca.	***PC 122-123***
Belden, Br-Sr. [S.T.]	B-100	06/03/23	St. Helena, Ca.	TDG 91
Druillard, N.H.	D-102	06/03/25	St. Helena, Ca.	5MR 92-93;6Bio 78
Haskell, Br-Sr.	H-104	06/04/01	St. Helena, Ca.	
Robinson, Br-Sr. [D.E.]	R-106	06/03/30	St. Helena, Ca.	
White, Mabel	W-108	06/03/30	St. Helena, Ca.	
Wilson, Sr. [J.]	W-110	06/03/30	St. Helena, Ca.	
Foss, Mary	F-112	06/04/02	St. Helena, Ca.	***14MR 258-262***
Brn. Assembled in Council at Washington	B-114	06/04/02	St. Helena, Ca.	***SpM 388-389***
Paulson, Br-Sr. [D.]	P-116	06/04/02	St. Helena, Ca.	5Bio 414,416-417,420
Sadler, Br-Sr. [W.S.]	S-118	06/04/02	St. Helena, Ca.	
Those Who Are Perplexed Re the Testimonies	B-120	06/03/30	St. Helena, Ca.	6Bio 90
Jones, A.T.	*J-121	05/04/09	Filed in 1906	13 Crisis Years 323
Robinson, Br-Sr. [D.E.]	R-122	06/04/11	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-124	06/04/10	St. Helena, Ca.	
Butler, G.I.	B-126	06/04/11	St. Helena, Ca.	UL 115;2MCP 793
Butler, G.I.	B-128	06/04/11	St. Helena, Ca.	

Lunt, Sr./Winslow, Sr.	L-130	06/02/23	St. Helena, Ca.	
Andre, Rosa	A-132	06/06/26	St. Helena, Ca.	
Paulson/Read/Edwards/Morse/Riley/Arthur	B-134	06/05/08	St. Helena, Ca.	
Butler, G.I./Daniells, A.G./Irwin, G.A.	B-136	06/04/27	Loma Linda, Ca.	2SM 53;3SM 54;5MR 154
White, J.E./White, Emma	W-137	06/04/26	Loma Linda, Ca.	
Farnsworth, Br-Sr. [E.W.]	F-138	06/05/15	St. Helena, Ca.	
Burden, J.A.	B-140	06/05/06	Mountain View, Ca.	***LLM 165-171***
White, J.E./White, Emma	W-141	06/05/10	St. Helena, Ca.	***21MR 83-84***
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-142	06/05/17	St. Helena, Ca.	***LLM 174-176***
White, J.E./White, Emma	*W-143	06/05/21	St. Helena, Ca.	4MR 240;6Bio 101
Church in Mountain View	B-144	06/05/04	Mountain View, Ca.	UL 138;CG 272;CC 143
Jones, C.H.	J-146	06/05/23	St. Helena, Ca.	
Nicola, C.C.	N-148	06/05/14	St. Helena, Ca.	***LLM 172-174***
Nicola, Br-Sr. [C.C.]	N-150	06/05/15	St. Helena, Ca.	SpTB #13 14-16
Butler, G.I.	B-152	06/05/22	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-154	06/05/12	St. Helena, Ca.	***21MR 85-89***
Faulkhead, N.D.	F-156	06/05/29	St. Helena, Ca.	11MR 164
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-158	06/05/10	St. Helena, Ca.	***21MR 90-92***
Olsen, O.A.	O-160	06/05/30	St. Helena, Ca.	
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-162	06/05/29	St. Helena, Ca.	3SM 349;4BC 1143
King, Martha/Nicola, Br-Sr. [C.C.]	K-164	06/05/28	St. Helena, Ca.	PC 215
Harper, Walter	H-166	06/05/30	St. Helena, Ca.	
McDearmon, Sr.	M-168	06/05/30	St. Helena, Ca.	UL 164
Stewart, C.E.	S-170	06/06/13	St. Helena, Ca.	***SpM 462-265***
Paulson, David/Sadler, W.S.	B-172	06/06/14	St. Helena, Ca.	***PC 32-34***
Nicola, Br-Sr. [C.C.]	N-174	06/06/07	St. Helena, Ca.	
Prescott, W.W.	P-176	06/06/15	St. Helena, Ca.	
Prescott, Br-Sr. [W.W.]	P-178	06/06/13	St. Helena, Ca.	
Nicola, Br-Sr. [C.C.]	N-180	06/06/15	St. Helena, Ca.	6Bio 95
Haskell, Br-Sr.	H-182	06/06/15	St. Helena, Ca.	Ev 84
Faulkhead, N.D.	F-184	06/06/10	St. Helena, Ca.	
Salisbury, W.D./Olsen, O.A.	S-186	06/05/31	St. Helena, Ca.	***20MR 167-169***
Olsen, O.A./Kress, D.H.	O-188	06/06/18	St. Helena, Ca.	***20MR 170-174***
Taylor, C.L.	T-190	06/06/22	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-192	06/06/08	St. Helena, Ca.	***LLM 179-180***
Morse, John F.	M-194	06/06/26	St. Helena, Ca.	
Place, O.G. and associates at Boulder, Co.	P-196	06/06/26	St. Helena, Ca.	6Bio 36
Place, A.E.	P-198	06/06/26	St. Helena, Ca.	6Bio 36
Amadon, Br-Sr. [G.W.]	A-200	06/06/26	St. Helena, Ca.	***PC 125-126***
Place, A.E.	P-202	06/06/26	St. Helena, Ca.	Ev 392
Burden, J.A.	B-204	06/06/17	St. Helena, Ca.	SpM 389-391
Paulson, David	P-206	06/06/14	St. Helena, Ca.	1SM 24-31;5BC 1083
Tenney, G.C.	T-208	06/06/29	St. Helena, Ca.	PM 314;MR760 27-28
Reaser, G.W.	R-210	06/06/29	St. Helena, Ca.	
Read, A.J.	R-212	06/07/02	St. Helena, Ca.	***10MR 162-163***
Ministers and Physicians/Aggressive Work	B-214	06/07/03	St. Helena, Ca.	***PC 81-83***
n.a./Brother	B-216	06/07/02	St. Helena, Ca.	8MR 31
Elders of the Battle Creek Church/Ministers	B-218	06/06/28	St. Helena, Ca.	Ev 220;4MR 417-418
White, J.E./White, Emma	W-222	06/07/01	St. Helena, Ca.	
Sadler, W.S.	S-224	06/07/06	St. Helena, Ca.	1MR 35
Sadler, Br-Sr. [W.S.]	*S-224a	06/07/00	St. Helena, Ca.	
Brother/Writing and Sending Out of the Test.	B-225	06/07/08	St. Helena, Ca.	1SM 49-53
Brother/Writing and Sending Out of the Test.	B-225a	06/07/08	St. Helena, Ca.	See 1SM 49-53
Brother/Writing and Sending Out of the Test.	B-225b	06/07/08	St. Helena, Ca.	See 1SM 49-53
Sadler, W.S. [variant]	B-225c	06/07/08	St. Helena, Ca.	See 1SM 49-53
Sadler, Br-Sr. [W.S.]	S-225d	06/06/28	St. Helena, Ca.	
Butler, G.I.	B-226	06/07/08	St. Helena, Ca.	TDG 198

Scott, Br./Ballenger, E.S./Buchanan, R.A.	B-228	06/07/08	St. Helena, Ca.	
Elders of the Battle Creek Church/Ministers	B-230	06/07/05	St. Helena, Ca.	***PC 73-76***
n.a./Brother	B-232	06/07/09	St. Helena, Ca.	
Sadler, W.S./Brother	S-234	06/07/09	St. Helena, Ca.	9MR 205-206
Gibbs, Br.	G-236	06/07/10	St. Helena, Ca.	
Gilbert, Lily Belden	G-238	06/07/04	St. Helena, Ca.	
White, Emma	W-240	06/07/09	St. Helena, Ca.	
Jones, A.T.	J-242	06/07/03	St. Helena, Ca.	KC 33-40
Elders of the Battle Creek Church	B-244	06/07/17	St. Helena, Ca.	1SM 36;12MR 87-88
To My Brethren in Battle Creek	B-244a	06/06/06c		variant of B-244-1906
Buchanan, R.A.	B-246	06/07/27	Oakland, Ca.	
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-248	06/07/27	Oakland, Ca.	
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-250	06/08/01	St. Helena, Ca.	6Bio 106
Olsen, Br-Sr. [O.A.]	O-252	06/07/25	Oakland, Ca.	***21MR 138-140***
Haskell, Br-Sr.	H-254	06/07/30	Oakland, Ca.	6Bio 110
Ministering Brethren in Australia	B-256	06/08/01	St. Helena, Ca.	TDG 222;5MR 351
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-258	06/08/01	St. Helena, Ca.	
Workers in Oakland	*B-260	06/07/29	Oakland, Ca.	PM 182-183
Haskell, Br-Sr.	H-262	06/08/02	St. Helena, Ca.	
Daniells, A.G.	D-264	06/08/07	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-266	06/08/05	St. Helena, Ca.	7MR 193
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-268	06/08/20	Oakland, Ca.	TMK 210;LDE 114;ChL 12
Cobb, S.M.	C-270	06/08/22	St. Helena, Ca.	
Simpson, W.W.	S-272	06/08/20	Oakland, Ca.	6Bio 110
Reaser/Burden/Exec. Comm. of S. Cal. Conf.	B-274	06/08/19	Oakland, Ca.	***PC 218-220***
Brn. Engaged in Medical Work in Colorado	B-276	06/08/20	Oakland, Ca.	
White, W.C.	W-278	06/08/27	St. Helena, Ca.	Ev 29
Brn-Srs. in Denver and Boulder	B-280	06/08/27	St. Helena, Ca.	TDG 248;5MR 151
White, W.C.	W-282	06/08/22	St. Helena, Ca.	
Place, O.G.	P-284	06/08/29	St. Helena, Ca.	
Logan, Roy	L-286	06/09/03	St. Helena, Ca.	PC 220-221
White, J.E.	W-288	06/09/04	St. Helena, Ca.	6Bio 109
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-290	06/09/02	St. Helena, Ca.	OHC 16
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-292	06/09/04	St. Helena, Ca.	TDG 256
Olsen, Sr. [O.A.]	O-294	06/09/09	St. Helena, Ca.	1MCP 68;2MCP 400-401
Olsen, O.A.	O-296	06/09/09	St. Helena, Ca.	UL 266
Belden, Br-Sr. [S.T.]	B-298	06/09/11	St. Helena, Ca.	
White, Emma	W-300	06/09/17	St. Helena, Ca.	
Washburn, J.S.	W-302	06/09/30	St. Helena, Ca.	
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-304	06/09/14	St. Helena, Ca.	***LLM 185-187***
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-306	06/07/27	Oakland, Ca.	PC 331-332;6Bio 109
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-308	06/10/03	St. Helena, Ca.	Ev 540
Salisbury, W.D./Echo Publishing Co.	S-310	06/10/06	St. Helena, Ca.	***20MR 175-177***
White, J.E.	W-311	06/10/05	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-311a	06/11/28	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-311b	06/05/10	St. Helena, Ca.	
Belden, Br-Sr. [S.T.]	B-312	06/10/03	St. Helena, Ca.	2SM 256
Olsen, O.A.	O-314	06/10/02	St. Helena, Ca.	UL 289
Brn-Srs. in Nashville and in Madison	B-318	06/10/15	St. Helena, Ca.	TDG 297;SpTB #11 17-18;SpM 391-393
Haskell, Br-Sr.	H-320	06/10/14	St. Helena, Ca.	ML 152;7MR 404
Olsen, Sr. [O.A.]	O-322	06/10/23	St. Helena, Ca.	TDG 305
Sisley, Sr.	S-324	06/10/23	St. Helena, Ca.	
Belden, Br-Sr. [S.T.]	B-326	06/10/22	St. Helena, Ca.	Ev 204
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-328	06/10/23	St. Helena, Ca.	
Cobb, S.M.	*C-330	06/10/23	St. Helena, Ca.	2SM 198-199
Cobb, S.M.	*C-331	06/10/24	St. Helena, Ca.	
Olsen, O.A.	O-332	06/10/23	St. Helena, Ca.	9MR 147

Faulkhead, Br-Sr. [N.D.] and children	F-334	06/10/24	St. Helena, Ca.	
Brn. in Responsible Positions in Australia	B-336	06/10/25	St. Helena, Ca.	1MR 80-81;4MR 355
Salisbury, W.D.	S-338	06/10/24	St. Helena, Ca.	
Washburn, J.S.	W-340	06/10/17	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-342	06/10/16	St. Helena, Ca.	3SM 266
Simpson, W.W.	S-344	06/10/27	St. Helena, Ca.	7MR 193-194
Cornell, M.E.	C-346	06/10/25	St. Helena, Ca.	
Butler, G.I.	B-348	06/10/30	St. Helena, Ca.	RY 62;2MR 71;SpTB #11 18-19; PH116 19-24;PC 332-333
Burden, J.A.	*B-349	06/11/02	St. Helena, Ca.	***PC 223-224***
Belden, F.E.	B-350	06/11/06	St. Helena, Ca.	Ev 204-205;PM 359
Washburn, J.S.	W-352	06/11/06	St. Helena, Ca.	Ev 76,577;SpTB #11 19-20
Harper, Walter	*H-353	06/11/09	San Francisco, Ca.	5MR 287;11MR 199
Amadon, G.W.	A-354	06/09/19	St. Helena, Ca.	HFM 82-84;10MR 62
Olsen, O.A.	O-356	06/11/14	St. Helena, Ca.	Ev 211
Workers at the Madison School	B-358	06/11/15	St. Helena, Ca.	***SpM 393***
Olsen, O.A.	O-360	06/11/15	St. Helena, Ca.	4BC 1178-1179
Lane, Sr. [S.H.]	L-362	06/11/15	St. Helena, Ca.	DG 222-223
Hopkins, Hannah Sawyer	H-364	06/11/16	St. Helena, Ca.	
Hibbard, E.J.	H-366	06/12/03	St. Helena, Ca.	Ev 184,304
Belden, Br-Sr. [S.T.]	B-368	06/12/04	St. Helena, Ca.	
Belden, F.E.	B-370	06/12/06	St. Helena, Ca.	
Olsen, O.A./Kress, D.H.	B-372	06/12/04	St. Helena, Ca.	Ev 283-284;TDG 347;MRmnt 110
Haskell, Br-Sr.	H-374	06/12/09	St. Helena, Ca.	
Simpson, W.W.	S-376	06/12/04	St. Helena, Ca.	Ev 76,438,470;13MR 304
Butcher, Br-Sr. [William]	B-378	06/12/10	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-380	06/12/13	St. Helena, Ca.	Ev 327;6Bio 112-113
Haskell, Br-Sr.	H-382	06/12/14	Oakland, Ca.	
Leaders in the Oakland and Berkeley Churches	B-384	06/12/17	Berkeley, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	*H-385	06/12/17	Berkeley, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	*H-386	06/12/17	Berkeley, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-388	06/12/17	Berkeley, Ca.	Ev 257
White, J.E.	*W-390	06/12/19	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	*W-391	06/00/00		6Bio 100-101
Beerman, Marie	B-392	06/12/16	St. Helena, Ca.	6Bio 117
Belden, Vina	B-393	06/12/16	St. Helena, Ca.	***10MR 145-146***
Haskell, S.N.	H-394	06/12/21	St. Helena, Ca.	
Cobb, S.M.	C-395	06/12/25	St. Helena, Ca.	11MR 153
Belden, Sr. [S.T.]	B-396	06/12/26	St. Helena, Ca.	RY 164-165
Those Bearing Responsibilities in Wash., D.C.	B-397	06/12/27	St. Helena, Ca.	
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-398	06/12/26	St. Helena, Ca.	TDG 369
Olsen, O.A.	O-400	06/12/26	St. Helena, Ca.	***PC 98-100***
Magan, P.T.	*M-403	06/02/10	St. Helena, Ca.	***SpM 385-387***
Jones, A.T.	*J-404	06/10/26	St. Helena, Ca.	
n.a./Sister	B-406	06/00/00		TMK 174,290;6BC 1074
Kress, Br-Sr.	K-407	06/01/22	St. Helena, Ca.	

1907

Brn-Srs. in Avondale	B-004	07/01/17	St. Helena, Ca.	8MR 263
Church Members in Australasia	B-006	07/01/17	St. Helena, Ca.	***AUCR 03/11/1907***
Olsen, O.A. and his fellow-workers	O-008	07/01/17	St. Helena, Ca.	***AUCR 03/18/1907***
Members of the Oakland Church	*B-010	07/01/18	St. Helena, Ca.	***21MR 93-94***
Nicola, Br-Sr. [C.C.]	N-012	07/01/23	St. Helena, Ca.	UL 37;1MR 135
Taylor, E.G.	T-014	07/01/25	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-016	07/01/30	St. Helena, Ca.	Ev 366
Belden, Vina	B-018	07/02/03	St. Helena, Ca.	10MR 86

Olsen, O.A.	O-020	07/02/02	St. Helena, Ca.	KC 166-167
Kress, D.H.	K-022	07/02/03	St. Helena, Ca.	
Daniells, A.G.	D-024	07/02/04		2MR 186;6Bio 120
Salisbury, W.D.	S-026	07/02/05	St. Helena, Ca.	2SM 357;2MCP 709;8MR 1
Olsen, O.A.	O-028	07/02/05	St. Helena, Ca.	3SM 42;HP 248
Faulkhead, N.D.	F-030	07/02/05	St. Helena, Ca.	***19MR 35-37***
Members of our Churches in Melbourne	B-032	07/02/05	St. Helena, Ca.	***19MR 233-238***
Olsen, Sr. [O.A.]	O-034	07/02/06	St. Helena, Ca.	TDG 45
Irwin, C.W. and others in the Avondale School	I-036	07/02/06	St. Helena, Ca.	8MR 369-371
Hart, Russell	H-038	07/02/04	St. Helena, Ca.	UL 49;11MR 213-215;CTr 32
Hayes, E.G.	H-040	07/02/05	St. Helena, Ca.	***SpM 398-399***
Wilcox, F.M.	W-042	07/02/08	St. Helena, Ca.	OHC 36
Sheafe, L.C.	S-044	07/02/04	St. Helena, Ca.	***13MR 159-165***
Daniells, A.G.	D-046	07/01/25	St. Helena, Ca.	
Cal. Conf. Comm./Brn-Srs. in Berkeley/Oakland	B-048	07/02/01	St. Helena, Ca.	Ev 690-691;3SM 408;1MR 263
Belden, F.E.	B-050	07/02/06	St. Helena, Ca.	7MR 271-272
Belden, F.E.	B-052	07/02/09	St. Helena, Ca.	
Gotzain, J.	G-054	07/02/23	St. Helena, Ca.	CD 295;6Bio 144
Workers in the Paradise Valley Sanitarium	B-056	07/02/12	St. Helena, Ca.	***PC 226-228***
Board of Paradise Valley Sanitarium	B-058	07/02/13	St. Helena, Ca.	
Southern Union Conference Committee	B-060	07/02/24	St. Helena, Ca.	***SpTB #11 24-26***
Brethren in Graysville, Tn.	B-062	07/02/11	St. Helena, Ca.	***SpM 397-398***
Wessels, J.J.	W-064	07/02/21	St. Helena, Ca.	
Palmer, E.R.	P-066	07/02/21	St. Helena, Ca.	PM 124,314;7MR 194
Haskell, S.N.	H-068	07/02/24	St. Helena, Ca.	
Haskell, S.N.	H-070	07/02/26	St. Helena, Ca.	***1MR 168-170***
Palmer, E.R.	*P-072	07/02/25	St. Helena, Ca.	CM 141;PM 124;1MR 170-171
Members of the Berkeley Churches	B-078	07/03/05	St. Helena, Ca.	TDG 73
Members of the Australasian Churches	B-080	07/03/05	St. Helena, Ca.	***AUCR 04/29/1907***
Olsen, O.A.	O-082	07/03/05	St. Helena, Ca.	UL 78
Kress, D.H.	K-084	07/03/05	St. Helena, Ca.	
Churches in the Large Cities	B-086	07/03/04	St. Helena, Ca.	UL 77;TDG 72;WM 161-162
Our People in Washington, D.C.	B-088	07/03/04	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-090	07/03/10	St. Helena, Ca.	3SM 51;5MR 111,282
Workers in the Boulder Sanitarium	B-094	07/03/14	St. Helena, Ca.	UL 87
Haskell, S.N.	H-096	07/03/06	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-098	07/03/15	St. Helena, Ca.	3BC 1134
Campbell, M.N.	C-100	07/03/13	St. Helena, Ca.	3BC 1134;CTr 185
Haskell, Br-Sr.	H-102	07/03/17	St. Helena, Ca.	2MR 252-254
Those making Large Gifts to the Cause	B-104	07/03/19	St. Helena, Ca.	***NUR 04/16/1907***
Rasmussan, Sr.	R-106	07/03/19	St. Helena, Ca.	3SM 32
Cottrell, H.W.	C-107	07/03/19	St. Helena, Ca.	
Brethren in Graysville	B-108	07/03/18	St. Helena, Ca.	UL 91
White, J.E.	W-110	07/03/22	St. Helena, Ca.	
Nashville Sanitarium/Southern Union Conf.	B-112	07/03/10	St. Helena, Ca.	***SpM 402-405***
Daniells, A.G./Kress, D.H./Irwin, G.A.	B-114	07/04/02	St. Helena, Ca.	2MR 49-50
Campbell, M.N.	C-116	07/03/23	St. Helena, Ca.	***PC 119-122***
Daniells, A.G.	D-118	07/01/19	St. Helena, Ca.	***SpM 395-396***
Burden, J.A.	B-120	07/04/03	St. Helena, Ca.	***LLM 201-203***
Crawford, Marian Stowell	C-122	07/04/01	St. Helena, Ca.	9MR 119-120
Nicola, Sr. [C.C.]	N-124	07/04/04	St. Helena, Ca.	
Crawford, Marian Stowell	C-126	07/04/03	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-128	07/04/04	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-130	07/04/05	St. Helena, Ca.	
Ballenger, J.F.	B-132	07/04/04	St. Helena, Ca.	
Gotzain, J.	G-134	07/04/05	St. Helena, Ca.	
McDearmon, Sr.	M-136	07/03/25	St. Helena, Ca.	

Simpson, W.W.	S-138	07/04/09	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-140	07/04/08	St. Helena, Ca.	8MR 103
Wilcox, F.M.	W-142	07/04/09	St. Helena, Ca.	
Brn-Srs. in Battle Creek	B-144	07/04/11	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-146	07/04/16	St. Helena, Ca.	
Harper, Sr. [Walter]	H-148	07/04/16	St. Helena, Ca.	***TSB 74-75***
Workers at Pardise Valley Sanitarium	B-150	07/04/17	St. Helena, Ca.	
Brethren in Battle Creek	B-152	07/04/17	St. Helena, Ca.	***PC 77-80***
Washburn, J.S.	W-154	07/04/17	St. Helena, Ca.	***SpM 408-409***
Washburn, J.S.	W-156	07/04/18	St. Helena, Ca.	***SpM 410-411***
Friends who are Caring for Elder Simpson	B-158	07/04/26	Loma Linda, Ca.	
Starr, Br-Sr. [J.A.]	*S-160	07/04/30	Loma Linda, Ca.	TDG 129
White, W.C.	W-162	07/05/08	National City, Ca.	3SM 60
White, J.E.	W-164	07/05/07	National City, Ca.	PC 228
White, W.C.	W-166	07/05/13	Loma Linda, Ca.	
Magan, P.T.	M-168	07/05/14	Loma Linda, Ca.	***SpM 411-412***
Campbell, M.N./Amadon, G.A.	C-170	07/05/06	National City, Ca.	***PC 117-119***
Magan, P.T.	M-172	07/05/15	Loma Linda, Ca.	***21MR 463-464***
White, J.E.	*W-173	07/05/16	Loma Linda, Ca.	
Brethren and Sisters/An Open Letter	B-174	07/05/19	Loma Linda, Ca.	***PC 228-230***
Haskell, Br-Sr.	H-176	07/05/20	St. Helena, Ca.	PC 230-231
White, J.E.	W-178	07/05/17	Loma Linda, Ca.	2MR 15
Brethren at the Merced Camp-Meeting	B-180	07/05/29	St. Helena, Ca.	5BC 1100
Robinson, A.T.	R-182	07/05/22	Glendale, Ca.	***PC 285-286***
Wolfsen, Br.	W-184	07/06/04		
Butler, G.I.	B-186	07/05/29	St. Helena, Ca.	Ev 97;PC 286-288
Friend	B-188	07/05/30	St. Helena, Ca.	LDE 107;1MR 127-128
Brethren	B-190	07/05/06	National City, Ca.	RC 204
Caro, E.R.	C-192	07/06/12	St. Helena, Ca.	
White, Emma	W-194	07/06/13	St. Helena, Ca.	7MR 50
Belden, Hattie	B-196	07/06/12	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-198	07/06/11	St. Helena, Ca.	
Belden, Vina/Believers on Norfolk Island	B-200	07/06/10	St. Helena, Ca.	10MR 146-149
Brethren who are Laboring in Merced	B-202	07/06/13	St. Helena, Ca.	5MR 345-346
n.a./A Pioneer	B-204	07/06/06	St. Helena, Ca.	Ev 106-107,332,633;OHC 16
Tenney, J.E.	T-206	07/06/03	St. Helena, Ca.	5MR 358
Teachers in the Graysville Academy	B-208	07/06/18	St. Helena, Ca.	
Amadon, G.W.	A-210	07/06/19	St. Helena, Ca.	
Starr, Lillis Wood	S-212	07/06/15	St. Helena, Ca.	
Sawyer, Robert/Hopkins, Hannah Sawyer	H-216	07/07/08	St. Helena, Ca.	
Workers in Nashville	B-218	07/06/18	St. Helena, Ca.	
Nicola, Br-Sr. [C.C.]	N-220	07/07/09		incl. 07/06/20
Nicola, Br-Sr. [C.C.]	N-221	07/07/20	St. Helena, Ca.	
Battle Creek Church	B-222	07/07/02	St. Helena, Ca.	***PC 71-72***
Cottrell, H.W.	C-224	07/07/10	St. Helena, Ca.	4Bio 1165;6Bio 133
Churches in San Francisco, Oakland, Berkeley	B-226	07/06/23	St. Helena, Ca.	
Officers of the General Conference	B-228	07/06/14	St. Helena, Ca.	2MR 72-73;4MR 29-30
White, J.E./White, Emma	W-230	07/07/22	St. Helena, Ca.	SD 228;LDE 115
Burden, J.A.	B-232	07/08/01	St. Helena, Ca.	
Nicola, Br-Sr. [C.C.]	N-234	07/08/02	St. Helena, Ca.	
Baird, A.S.	B-236	07/07/26	St. Helena, Ca.	
Baird, Br-Sr. [A.S.]	B-238	07/07/29	St. Helena, Ca.	2MCP 558
Olsen, O.A.	O-240	07/08/04	St. Helena, Ca.	
Nicola, Mary	N-242	07/08/06	St. Helena, Ca.	***LLM 226-227***
Burden, J.A.	B-244	07/08/08	St. Helena, Ca.	***LLM 227-229***
Laborers in Southern California	B-246	07/07/29	St. Helena, Ca.	6Bio 148,151
Colorado Conference	B-248	07/08/13	St. Helena, Ca.	1MCP 22-23

Haskell, Br-Sr.	H-250	07/08/15	St. Helena, Ca.	6Bio 134
Colorado Conf. Comm./Place, Br.	B-252	07/08/15	St. Helena, Ca.	
Kress, D.H.	K-254	07/08/15	St. Helena, Ca.	
Rice, Br-Sr. [J.D.]	R-256	07/08/15	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-258	07/08/16	St. Helena, Ca.	Mar 283;5BC 1083-1084;7BC 946; OHC 23;TDG 237;LDE 27;6Bio 134
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-260	07/08/29		***PC 280-281***
White, W.C.	*W-261	07/08/25	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-262	07/08/21	St. Helena, Ca.	3SM 57
Haskell, Br-Sr.	H-264	07/08/27	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-265	07/08/26	St. Helena, Ca.	3SM 51-52
White, Emma	W-266	07/09/03	St. Helena, Ca.	***21MR 101-102***
White, J.E.	W-268	07/09/03	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-270	07/08/30	St. Helena, Ca.	7BC 969;2MR 40
Knox, W.T.	K-271	07/08/00	St. Helena, Ca.	
Wilcox, F.M.	W-272	07/09/04	St. Helena, Ca.	
Burden, J.A.	B-274	07/09/02	St. Helena, Ca.	***LLM 258-260***
Burden, J.A.	B-276	07/09/05c		***PC 288-290***
Starr, Lillis Wood	S-278	07/09/05	St. Helena, Ca.	LLM 262-264
Bree, Maggie Hare	B-282	07/09/04	St. Helena, Ca.	
White, Emma	W-284	07/09/16	St. Helena, Ca.	8MR 62-63;6Bio 136
Wessels, Br-Sr. [J.J.]	W-286	07/09/17	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-288	07/09/23	St. Helena, Ca.	
Butler, G.I. and co-laborers	B-289	07/09/10	St. Helena, Ca.	2MR 73-75
Reaser, G.W./Ministers in Southern Cal.	R-290	07/08/29	St. Helena, Ca.	***SpM 412-413***
White, J.E./White, Emma	W-292	07/09/21	St. Helena, Ca.	3SM 358-359;4MR 92-93;9MR 93
Ministers/Physicians/Teachers in Southern Ca.	B-294	07/09/12	St. Helena, Ca.	***LLM 266-270***
Butler, G.I.	B-296	07/09/22	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-298	07/09/26	St. Helena, Ca.	
Olsen, O.A.	O-300	07/09/29c		TDG 281
Starr, Lillis Wood	S-302	07/09/19	St. Helena, Ca.	LLM 274-275
Rasmussan, Sr. [M.]	R-304	07/09/28	St. Helena, Ca.	
Nicola, Br-Sr. [C.C.]	N-306	07/09/30	St. Helena, Ca.	***PC 291-292***
Foss, Mary	F-308	07/09/30	St. Helena, Ca.	LDE 23;10MR 150
Workman, Mabel White	W-310	07/10/02	St. Helena, Ca.	
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-312	07/10/02c		***PC 292-293***
Daniells, A.G./Evans, I.H.	B-314	07/09/23	St. Helena, Ca.	***8MR 201-207***
Ford, Br.	F-315	07/09/24	St. Helena, Ca.	
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-316	07/10/01	St. Helena, Ca.	Te 222
Nashville Church	B-317	07/09/24	St. Helena, Ca.	4MR 30-31
Olsen, O.A.	O-318	07/10/08	St. Helena, Ca.	TDG 290
Haskell, Br-Sr.	H-320	07/10/04	St. Helena, Ca.	
Officers of the General Conference	B-322	07/10/02	St. Helena, Ca.	***2MR 76-78***
Reaser, G.W.	R-324	07/10/03	St. Helena, Ca.	***SpM 414-417***
Wessels, Br-Sr. [J.J.]	W-326	07/09/25	St. Helena, Ca.	
Daniells, A.G./Palmer, E.R.	D-328	07/09/26	St. Helena, Ca.	***13MR 387-389***
Workers in Nashville	B-330	07/10/05	St. Helena, Ca.	
Workers in Nashville	B-332	07/10/09	St. Helena, Ca.	6BC 1084;7MR 272-273
Workman, Mabel White	W-334	07/10/17	St. Helena, Ca.	
Hopkins, Hannah E. Sawyer	H-336	07/10/17	St. Helena, Ca.	6Bio 135
Wessels, Br-Sr. [J.J.]	W-338	07/10/14	St. Helena, Ca.	
Workers in Southern California	*B-340	07/10/03	St. Helena, Ca.	***9T 277-280***
Workers in Southern California	*B-342	07/09/02	St. Helena, Ca.	***LLM 255-258***
Daniells, A.G./Irwin, G.A./Prescott, W.W.	B-344	07/10/01	St. Helena, Ca.	ChL 28
Ministers and Teachers	*B-346	07/10/12	St. Helena, Ca.	***NPU Gleaner 12/18/1907***
Our Churches	*B-347	07/10/12	St. Helena, Ca.	
Ministering Brethren	B-348	07/10/00	St. Helena, Ca.	

Ministering Brethren [from B-348]	B-348a	07/10/00	St. Helena, Ca.	***AUCR 12/30/1907***
White, J.E./White, Emma	W-350	07/10/22	St. Helena, Ca.	15MR 54-58;6Bio 141
Scott, J.R.	S-354	07/10/24	St. Helena, Ca.	
Members of the Battle Creek Church	B-356	07/10/24	St. Helena, Ca.	AH 187,388;CG 66,321;PC 139
Haskell, Br-Sr.	H-358	07/11/03	St. Helena, Ca.	PC 274-276
Workman, Mabel White	W-360	07/10/30	Loma Linda, Ca.	PC 295-296
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-361	07/12/03	Loma Linda, Ca.	
Baird, Br-Sr. [A.S.]	B-362	07/11/05	Loma Linda, Ca.	
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-363	07/11/05	Loma Linda, Ca.	CD 321,324,466;1MR 293-294;2MR 187
Haskell, Br-Sr.	H-364	07/11/10	Loma Linda, Ca.	LLM 321-322
White, J.E.	W-366	07/11/10	Loma Linda, Ca.	5MR 373
Salisbury, H.R.	S-368	07/11/08	Loma Linda, Ca.	
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-370	07/10/23	St. Helena, Ca.	2SM 197-198
Wilcox, F.M./My Work and My Helpers	W-371	07/10/23	St. Helena, Ca.	***PH116 10-16***
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-372	07/10/24	St. Helena, Ca.	2SM 201
Faulkhead, N.D.	F-374	07/11/10	Loma Linda, Ca.	LDE 107
Ballenger, E.S.	B-376	07/11/13	Loma Linda, Ca.	
Leading Men in the Southern California Conf.	B-378	07/11/11	Loma Linda, Ca.	***LLM 322-325***
Reaser, G.W.	R-380	07/11/11	Loma Linda, Ca.	ChL 24
Reaser, G.W.	R-382	07/11/09	Loma Linda, Ca.	
Davison, Sr. [L.E.]	D-384	07/11/18	Loma Linda, Ca.	
Caro, E.R.	C-386	07/11/15	Loma Linda, Ca.	
Hirschmiller, Charles I.	H-388	07/11/19	Loma Linda, Ca.	UL 337
Butler, G.I.	B-390	07/11/29	National City, Ca.	11MR 168
Workman, Mabel White	W-391	07/11/25	National City, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-392	07/12/01	National City, Ca.	PC 257-258
Workman, Mabel White	W-393	07/11/00	Loma Linda, Ca.	4MR 356
White, J.E./White, Emma	W-394	07/11/24	National City, Ca.	
Wessels, Br-Sr. [J.J.]/Cummings, Br-Sr. [R.]	B-396	07/12/01	National City, Ca.	
Wessels, Andrew	W-398	07/12/03	National City, Ca.	
Amadon, G.W.	A-400	07/11/03	National City, Ca.	
Mason, Paul C.	M-402	07/12/17	Loma Linda, Ca.	
White, W.C.	W-404	07/12/30c		Ev 105-106
Belden, Vina	B-406	07/12/29	St. Helena, Ca.	
Olsen, O.A.	P-408	07/12/30	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-410	07/08/26	St. Helena, Ca.	***19MR 371-375***
Brn-Srs. of the California Conference	B-412	07/01/27	St. Helena, Ca.	1MCP 274
White, J.E.	W-412a	07/01/27	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-414	07/08/27	St. Helena, Ca.	
Daniells, A.G./White, W.C.	B-416	07/12/30	St. Helena, Ca.	ChL 34-35;3SM 427;3MR 220
Simpson, R.W./Simpson, A.W.	S-418	07/12/13	Loma Linda, Ca.	
White, W.C.	W-419	07/12/00	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-420	07/08/29	St. Helena, Ca.	
Druillard, Sr.	*D-421	07/12/30	St. Helena, Ca.	
Rice, Br-Sr.	*R-422	07/02/18		

1908

Reaser, G.W.	R-004	08/01/01	St. Helena, Ca.	7BC 956;6Bio 162-163
Haskell, S.N.	H-006	08/01/03	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-008	08/01/03	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-010	08/01/05	St. Helena, Ca.	
Burden, J.A.	B-012	08/01/05	St. Helena, Ca.	***LLM 330-332***
Wilcox, F.M.	W-014	08/01/05	St. Helena, Ca.	
Gotzian, J.	G-016	08/01/05	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	W-018	08/01/06	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	W-020	08/01/08	St. Helena, Ca.	

Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-026	07/11/00	Filed in 1908	SpM 418-419
Reaser, G.W.	R-028	08/01/10	St. Helena, Ca.	
Caro, Edith	C-030	08/01/10	St. Helena, Ca.	
Brethren in Positions of Responsibility	B-032	08/01/06	St. Helena, Ca.	***SpM 419-424***
Brethren in Positions of Responsibility	B-032a	08/01/06	St. Helena, Ca.	***20MR 99-103***
Reaser, G.W.	R-034	08/01/13	St. Helena, Ca.	
Place, Br.	P-038	08/01/12	St. Helena, Ca.	Ev 30
White, J.E.	W-040	08/01/16	St. Helena, Ca.	
Reaser, G.W.	R-044	08/01/18	St. Helena, Ca.	
Burden, J.A./Reaser, G.W.	B-046	08/01/13	St. Helena, Ca.	***LLM 333-335***
Washburn, J.S.	W-048a	08/02/04	St. Helena, Ca.	4MR 31-32
White, J.E.	W-050	08/02/05	St. Helena, Ca.	CD 491-493;1MR 241;7MR 329;6Bio 165
Corliss, J.O.	C-052	08/01/28	St. Helena, Ca.	
n.a./Re Elder Knox	B-054	08/01/21	St. Helena, Ca.	2SM 397;OHC 317
Knox, W.T.	K-056	08/01/28	St. Helena, Ca.	
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-058	08/01/12	St. Helena, Ca.	***LLM 332-333***
Haskell, Br-Sr.	H-060	08/02/03	St. Helena, Ca.	9MR 18-19
Reaser, G.W.	R-062	08/02/02	St. Helena, Ca.	9MR 18
Reaser, G.W.	R-064	08/02/04	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-066	08/02/03	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-068	08/02/05	St. Helena, Ca.	7MR 404
Cottrell, H.W.	C-070	08/02/05	St. Helena, Ca.	
Reaser, G.W./Burden, J.A.	B-072	08/02/06	St. Helena, Ca.	***LLM 347-348***
Harper, Walter	H-074	08/02/13	St. Helena, Ca.	
Burden, J.A.	*B-075	08/02/16	St. Helena, Ca.	
Foss, Mary	F-076	08/01/00	St. Helena, Ca.	
Gotzian, J.	G-078	08/02/18	St. Helena, Ca.	
Cummings, Br-Sr. [R.S.]	C-080	08/02/18	St. Helena, Ca.	
Physicians and Manager at Loma Linda	*B-082	08/02/20	St. Helena, Ca.	LLM 353-355
Workman, Mabel White	*W-084	08/03/03	St. Helena, Ca.	
Campbell, M.N.	*C-085	08/03/13	Oakland, Ca.	
Knox, W.T.	K-086	08/02/07	St. Helena, Ca.	
Cottrell, H.W./Haskell, S.N.	B-088	08/02/16	St. Helena, Ca.	7MR 404-405
Burden, J.A. and others at Loma Linda	B-090	08/03/24	St. Helena, Ca.	***LLM 364-367***
Burden, J.A.	*B-091	08/03/24	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-092	08/03/31	St. Helena, Ca.	6Bio 165
Haskell, S.N.	H-094	08/03/29	St. Helena, Ca.	PM 121-122
Gilmore, Alexander	G-096	08/03/31	St. Helena, Ca.	
Gotzian, J.	G-098	08/04/01	St. Helena, Ca.	
Rasmussan, Sr.	R-100	08/02/11	St. Helena, Ca.	
Terwilliger, Br.	T-102	08/02/11	St. Helena, Ca.	PM 394
Haskell, Br-Sr.	H-104	08/03/30	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-106	08/04/02	St. Helena, Ca.	PM 208,234-235;3SM 204;1MR 172-174
Kress, Br-Sr. [D.H.]	*K-108	08/04/06c		
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-110	08/04/08	St. Helena, Ca.	
Knox, W.T.	K-112	08/04/10	St. Helena, Ca.	
Irwin, Br-Sr. [G.A.]	I-114	08/04/15	St. Helena, Ca.	
Workman, Br-Sr. [W.]	W-116	08/04/15	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-118	08/04/23	St. Helena, Ca.	***12MR 262-266***
White, J.E./White, Emma	W-120	08/04/03	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-122	08/04/26	St. Helena, Ca.	7MR 405-406;6Bio 168
Irwin, C.W.	I-124	08/04/23	St. Helena, Ca.	
Simpson, Br-Sr. [W.]	S-126	08/04/23	St. Helena, Ca.	
Brethren in Southern California	B-132	08/04/23	St. Helena, Ca.	***PC 263-265***
Starr, J.A.	S-136	08/05/05	Lodi, Ca.	
Cummings, Br-Sr. [R.S.]	C-138	08/05/06	Lodi, Ca.	
White, J.E.	W-140	08/05/06	Lodi, Ca.	WM 85-86,312-313

White, J.E./White, Emma	W-142	08/05/10	Lodi, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-144	08/05/15c		
Bree, Maggie Hare	B-146	08/05/09	Lodi, Ca.	1MR 325;6Bio 165
Caro, E.R.	C-148	08/05/12	Lodi, Ca.	5MR 357
Caro, M.	C-150	08/05/09	Lodi, Ca.	
Hall, L.M.	H-152	08/05/12	St. Helena, Ca.	12MR 262
Haskell, Br-Sr.	H-154	08/05/19	St. Helena, Ca.	***1MR 325-326***
Hare, Br-Sr. [Metcalfe]	H-156	08/05/14	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-158	08/05/14	St. Helena, Ca.	TDG 143;3SM 295-296
Hare, Br-Sr. [Metcalfe]	H-160	08/05/13	St. Helena, Ca.	
Daniells, A.G.	D-162	08/03/29	St. Helena, Ca.	***SpM 426-429***
Workman, Br-Sr. [W.D.]	W-164	08/05/22	St. Helena, Ca.	
Prescott, W.W.	P-166	08/05/22	St. Helena, Ca.	TDG 151;10MR 361
White, J.E./White, Emma	W-168	08/05/26	St. Helena, Ca.	11MR 182-183
Evans, I.H.	E-170	08/05/22	St. Helena, Ca.	
Officers of the General Conference	B-172	08/05/26	St. Helena, Ca.	***SpM 435-437***
Gotzian, J.	G-174	08/05/28c		
Gilmore, Alexander	G-176	08/05/24	St. Helena, Ca.	
Scriver, Sr.	S-178	08/05/24	St. Helena, Ca.	
Irwin, G.A./Hare, M.	B-180	08/05/26	St. Helena, Ca.	
Wessels, Br-Sr. [J.J.]	W-182	08/05/29	St. Helena, Ca.	
Hurlbutt, Br-Sr.	H-184	08/06/02	St. Helena, Ca.	3MR 428-429
Stafford, M.G.	S-186	08/06/13	Melrose, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-188	08/06/17	St. Helena, Ca.	
Simpson, Br-Sr.	S-190	08/06/15	St. Helena, Ca.	5MR 54
Lindsay, Harmon	L-192	08/06/16	St. Helena, Ca.	
Teachers in the Washington School	B-194	08/06/02	St. Helena, Ca.	
Daniells, A.G.	D-196	08/06/20	St. Helena, Ca.	***LLM 388***
Brethren in Oakland	B-198	08/06/16	St. Helena, Ca.	1MR 120,261
Churches Near Camp-Meetings Have Been Held	B-200	08/06/17	St. Helena, Ca.	
Belden, F.E.	*B-201	08/06/00	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-202	08/06/23	St. Helena, Ca.	UL 188
Haskell, Br-Sr.	H-204	08/07/16	St. Helena, Ca.	
Hirschmiller, Charles I.	H-206	08/07/14	St. Helena, Ca.	***17MR 83-86***
Hibbard, E.J.	H-210	08/07/01	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-212	08/07/15	St. Helena, Ca.	***7MR 406***
Workman, Br-Sr. [W.D.]	W-216	08/07/17	St. Helena, Ca.	4MR 186-187
Stone, W.J./Pres. of the Indiana Conference	B-218	08/07/16	St. Helena, Ca.	***12MR 311-314***
Parmele, R.W./Pres. of the Florida Conference	B-220	08/07/23	St. Helena, Ca.	***12MR 310-311***
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-222	08/07/23	St. Helena, Ca.	VSS 95;7MR 196
Prescott, W.W.	P-224	08/06/24	St. Helena, Ca.	10MR 358-359;6Bio 248-249
Prescott, W.W.	P-226	08/07/01	St. Helena, Ca.	***12MR 223-226***
White, J.E./White, Emma	W-228	08/07/27	St. Helena, Ca.	
Jones, A.T.	J-230	08/07/25	St. Helena, Ca.	***9MR 278-279***
Hare, Br-Sr. [M.]	H-232	08/07/26	St. Helena, Ca.	TDG 216
Haskell, Br-Sr.	H-234	08/08/03	St. Helena, Ca.	6Bio 169-170
Haskell, Br-Sr.	H-236	08/08/13	Los Angeles, Ca.	7BC 974
Wilcox, F.M.	W-238	08/07/31	St. Helena, Ca.	
Jones, A.T.	*J-239	08/07/00	St. Helena, Ca.	***20MR 352-355***
Haskell, Br-Sr.	H-240	08/08/16	Los Angeles, Ca.	8MR 19;6Bio 179
Haskell, S.N.	H-242	08/08/23	Los Angeles, Ca.	UL 249;ML 361
Those Assembled at the Oakwood School	B-244	08/08/23	Los Angeles, Ca.	2MR 81-82
Strother, W.R.	S-246	08/08/13	Los Angeles, Ca.	***PCO 114-115***
Wilcox, F.M.	W-248	08/08/20	Los Angeles, Ca.	
Haskell, S.N.	H-250	08/08/28	Loma Linda, Ca.	***9MR 106-107***
Underwood, R.A.	U-252	08/09/10	St. Helena, Ca.	***SpM 1-2***
Shireman, D.T.	S-254	08/09/12	St. Helena, Ca.	SpM 376-377

Haskell, S.N.	H-256	08/09/13	St. Helena, Ca.	6Bio 180
White, J.E.	W-258	08/09/11	St. Helena, Ca.	6Bio 170
Warren, Luther	W-260	08/08/22	Los Angeles, Ca.	GW 163-164
Cottrell, H.W./Pres. of Pac. Union Conf.	C-262	08/09/17	St. Helena, Ca.	
White, Emma	W-264	08/09/20	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-266	08/09/22	St. Helena, Ca.	
Scriver, Sr.	S-268	08/09/22	St. Helena, Ca.	
Reaser, G.W.	R-270	08/09/23	St. Helena, Ca.	***LLM 389-390***
Haskell, Br-Sr.	H-272	08/09/24	St. Helena, Ca.	
Workman, Br-Sr. [W.D.]	W-274	08/09/23	St. Helena, Ca.	CD 101,107,126;6Bio 171,189
Ferguson, D.C.	F-276	08/09/22	St. Helena, Ca.	
Kerr, Sr.	K-278	08/02/21	St. Helena, Ca.	7MR 381
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-280	08/09/28	St. Helena, Ca.	6Bio 171
Members of the Fresno Church	B-282	08/09/28	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-284	08/09/28	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-286	08/10/02	St. Helena, Ca.	
Reaser, G.W.	R-288	08/09/29	St. Helena, Ca.	OHC 275;6MR 284-285
White, J.E.	W-290	08/09/29	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-292	08/10/05	St. Helena, Ca.	2BC 994;6Bio 171
White, J.E.	W-302	08/10/16	St. Helena, Ca.	
Churches in Washington, D.C.	*B-304	08/10/19c		Ev 397;4MR 32-33
Those Interested in Paradise Valley Sanit.	B-308	08/10/20	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-310	08/10/01	St. Helena, Ca.	6MR 153-154;6Bio 261-262
Haskell, Br-Sr.	H-312	08/07/28	St. Helena, Ca.	CD 112-113
Haskell, Br-Sr.	H-314	08/10/27	St. Helena, Ca.	
Daniells, A.G. and associates	B-316	08/10/25	St. Helena, Ca.	1MCP 352;2MCP 523;3MR 220
Underwood, R.A.	U-318	08/10/21	St. Helena, Ca.	Ev 47
Underwood, R.A.	U-320	08/10/26	St. Helena, Ca.	***SpM 438-439***
Members in the California Conference	B-322	08/11/01	St. Helena, Ca.	***1MR 326-330***
White, J.E.	W-324	08/11/03	St. Helena, Ca.	1MR 330-331
Sawyer, Robert/Sawyer-Hopkins, Hanna	S-326	08/11/04	St. Helena, Ca.	***RY 68-70***
Crawford, Marion Stowell	C-328	08/11/04	St. Helena, Ca.	6Bio 175
Haskell, Br-Sr.	H-330	08/11/11	St. Helena, Ca.	1MR 331-332;7MR 196
Burden, J.A.	B-332	08/11/25	St. Helena, Ca.	***LLM 391-392***
White, J.E./White, Emma	W-334	08/11/25	St. Helena, Ca.	6Bio 189
Sawyer, Br-Sr. [Robert]	S-336	08/12/02	St. Helena, Ca.	***RY 70-72***
Haskell, S.N.	H-338	08/11/26	St. Helena, Ca.	***2SM 41-42***
Haskell, S.N.	H-340	08/12/09	St. Helena, Ca.	8MR 21
Rice, Br-Sr. [J.D.]	R-342	08/11/23	St. Helena, Ca.	***13MR 384-386***
Gotzian, J.	G-344	08/12/12	St. Helena, Ca.	6Bio 182
Washburn, Br-Sr. [J.S.]	W-346	08/12/11	St. Helena, Ca.	
Hare, Br-Sr. [Metcalfe]	H-348	08/12/15	St. Helena, Ca.	***14MR 339-342***
Starr, J.A.	S-350	08/12/16	St. Helena, Ca.	
Haskell, S.N.	H-352	08/12/16	St. Helena, Ca.	***6MR 59-62***
Our Brethren in California	B-354	08/12/11	St. Helena, Ca.	***PUR 12/31/1908***
Crawford, Marion Stowell	C-356	08/12/13	St. Helena, Ca.	7MR 196-197;8MR 21,103;6Bio 182
Mackin, Br-Sr. [Ralph]	M-358	08/12/11	St. Helena, Ca.	***3SM 376-378***
Mackin, Br-Sr. [Ralph] [variant of M-358]	M-358a	08/12/11	St. Helena, Ca.	***2SM 44-45 and 3SM 376-378***
Cummings, Sr. [R.S.]	C-360	08/12/16	St. Helena, Ca.	
Rice, Br-Sr. [J.D.]	R-362	08/12/16	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-364	08/12/17	St. Helena, Ca.	***19MR 376-377***
Haskell, S.N.	H-366	08/12/18	St. Helena, Ca.	
Cottrell, H.W./Haskell, S.N./Knox, W.T.	B-368	08/12/17	St. Helena, Ca.	4MR 110
Haskell, S.N.	H-370	08/12/24	St. Helena, Ca.	
Review and Herald/Southern Publ. Assn.	B-372	08/10/06	St. Helena, Ca.	***PM 71-72***
Haskell, S.N.	H-374	08/12/27	St. Helena, Ca.	
Irwin, G.A.	I-382	08/12/23	St. Helena, Ca.	1MCP 41-42;3BC 1145-1146;11MR 165

Brethren in Washington, D.C.	*B-383	08/05/29	St. Helena, Ca.	
Hulbert, Br-Sr.	H-384	08/04/20	Clear Lake, Ca.	
Hadfield, James A.	H-385	08/02/27	St. Helena, Ca.	

1909

Gotzian, J.	G-002	09/01/01	St. Helena, Ca.	1MR 332-333;5MR 111
White, J.E./White, Emma	W-004	08/12/29	Filed in 1909	6Bio 182
White, W.C.	W-006	09/01/01	St. Helena, Ca.	***20MR 395-397***
McReynolds, C.	M-008	09/01/05	St. Helena, Ca.	Ev 463
McReynolds, C.	M-010	09/01/05	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-014	09/01/12	St. Helena, Ca.	
Peck, Sara	P-016	09/01/11	St. Helena, Ca.	8MR 60-62
White, J.E./White, Emma	W-018	09/01/13c	St. Helena, Ca.	8MR 21;11MR 167
Hare, Metcalfe	H-020	09/01/14	St. Helena, Ca.	2SM 301
Belden, Vina	B-022	09/01/11	St. Helena, Ca.	
Scriver, Sr.	S-024	09/01/19	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	W-026	09/01/24	St. Helena, Ca.	
Rasmussan, Anna	R-028	09/01/15	St. Helena, Ca.	11MR 166
Haskell, Br-Sr.	H-030	09/01/27	St. Helena, Ca.	
Lindsay, H.W.	L-032	09/01/21	St. Helena, Ca.	
Crawford, Marion Stowell	C-034	09/02/14	St. Helena, Ca.	
Cummings, Br-Sr. [R.S.]	C-036	09/01/27	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-038	09/02/11	St. Helena, Ca.	7MR 407
Those in Charge of the Colored Orphanage	B-040	09/02/16	St. Helena, Ca.	SpTB #12x 2;8MR 129
Haskell, Br-Sr.	H-042	09/02/21	St. Helena, Ca.	4BC 1142-1143,1148;7MR 197
White, J.E./White, Emma	W-044	09/02/24	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-046	09/02/26	St. Helena, Ca.	***19MR 62-66***
Brethren	B-047	09/06/09	Washington, D.C.	MM 304
Gotzian, J.	G-048	09/02/28	St. Helena, Ca.	6Bio 189
Sanderson, A.J.	S-050	09/03/03	St. Helena, Ca.	TDG 71;MM 25
Rice, Br-Sr. [J.D.]	R-052	09/03/02	St. Helena, Ca.	
Haskell, S.N.	H-054	09/03/07	St. Helena, Ca.	Ev 472;TDG 75
Cummings, Br-Sr. [R.S.]	C-056	09/03/20	St. Helena, Ca.	
Payne, Sarah H.	P-058	09/03/14	St. Helena, Ca.	1NL 59
Washburn, J.S.	W-060	09/03/29	St. Helena, Ca.	
Parsons, D.A.	D-062	09/03/28	St. Helena, Ca.	1SM 128;1NL 60
Haskell, Br-Sr.	H-064	09/04/05	St. Helena, Ca.	OHC 35;1MCP 351-353
Those Assembled at Camp-Meeting	B-066	09/04/10	Loma Linda, Ca.	***PUR 05/06/1909***
Haskell, S.N.	H-068	09/04/10	Loma Linda, Ca.	
Morton, Eliza	M-070	09/04/12	Loma Linda, Ca.	PC 267
Those Buying and Selling Land Near Sonoma, Ca.	B-072	09/04/04	St. Helena, Ca.	CS 240-241
Haskell, S.N.	H-074	09/04/27	Huntsville, Al.	***PCO 116-117***
Those Gathered for Council at Asheville	B-076	09/05/02	Asheville, N.C.	
Rasmussan, Anna	R-078	09/05/03	Takoma Park, Md.	
Cottrell, H.W.	C-080	09/04/11	Loma Linda, Ca.	
White, J.E.	W-082	09/05/05	Takoma Park, Md.	
Teachers in Union College	B-084	09/05/07	Washington, D.C.	***LLM 404-409***
White, J.E.	W-086	09/05/11	Takoma Park, Md.	
Belden, Vina	B-088	09/05/11	Washington, D.C.	
Atkinson, Ellen F.	A-090	09/06/07	Washington, D.C.	
Anderson, Sr.	A-092	09/06/10	Takoma Park, Md.	
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-094	09/01/14	St. Helena, Ca.	1MR 257;LLM 403-404
Brethren and Sisters in Washington	B-094a	09/06/06	Washington, D.C.	***2SAT 305-313***
Parsons, D.A.	P-096	09/06/13	Philadelphia, Pa.	3SM 51
White, J.E./White, Emma	W-098	09/06/16	Philadelphia, Pa.	TMK 188;MM 88;3MR 223
Burden, J.A.	B-100	09/06/09	Washington, D.C.	***PC 267-269***

Sutherland, E.A./Magan, P.T.	B-102	09/06/08	Washington, D.C.	TDG 168;SpM 447-449
Stillman, Br-Sr.	S-104	09/08/17	Madison, Wi.	
Churches in Oakland and Berkeley	B-106	09/09/26	St. Helena, Ca.	***18MR 232-236***
Irwin, G.A.	I-108	09/09/25	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-110	09/09/17	St. Helena, Ca.	***1MR 338-342***
Board of Managers of the Melrose Sanitarium	B-112	09/07/04	Portland, Me.	***7MR 301-312***
Workman, Mabel	W-114	09/09/30	Angwin, Ca.	8MR 114-116;6Bio 185
Read, A.J.	R-116	09/07/22	Three Rivers, Mi.	
Marrow, James	M-118	09/06/24	S. Lancaster, Ma.	***8MR 19***
Haskell, Br-Sr.	H-120	09/10/12	St. Helena, Ca.	DG 224-225
Haskell, S.N.	H-121	09/08/09	Hinsdale, Il.	
Spaulding, Br.	S-122	09/08/13	Hinsdale, Il.	11MR 165
Laborers in Indiana	B-124	09/08/12	Hinsdale, Il.	RH 12/23/1909;4MR 377-378
Cummings, Br-Sr. [R.S.]	C-126	09/09/19	St. Helena, Ca.	MM 28-29
Kress, D.H.	K-128	09/10/03	St. Helena, Ca.	MM 241-242
Gotzian, Josephine	G-130	09/10/07	St. Helena, Ca.	
Burden, J.A.	B-132	09/10/11	St. Helena, Ca.	***PC 302-304***
Starr, G.B.	S-136	09/10/14	St. Helena, Ca.	***10MR 232-233***
Brethren and Sisters/An Appeal	B-138	09/10/19	St. Helena, Ca.	6Bio 211
Burden, J.A.	B-140	09/11/05	St. Helena, Ca.	***MM 84-85***
Daniells, A.G.	D-142	09/10/27	St. Helena, Ca.	***17MR 33-37***
Daniells, A.G.	D-143	09/11/00	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-144	09/11/22	St. Helena, Ca.	6Bio 268
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-146	09/11/28	St. Helena, Ca.	***7MR 102-106***
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-148	09/12/01	St. Helena, Ca.	***7MR 107-109***
Irwin, Br-Sr. [G.A.]	I-150	09/11/26	St. Helena, Ca.	Ev 37
Hannaford, Mary	H-152	09/12/03	St. Helena, Ca.	
Cummings, Br-Sr. [R.S.]	C-154	09/11/29	St. Helena, Ca.	
Simpson, Br-Sr. [W.W.?]	S-156	09/12/05	St. Helena, Ca.	
Kress, D.H.	K-158	09/11/18	St. Helena, Ca.	***KC 163-166***
Cottrell, H.W.	C-160	09/12/06	St. Helena, Ca.	
Responsible Men in Washington	B-162	09/12/01	St. Helena, Ca.	2MR 50-51
Workers in Washington and Mountain View	B-164	09/11/30	St. Helena, Ca.	PM 63;143-144;TDG 343;7BC 970
Hansen, Lars	B-166	09/12/05	St. Helena, Ca.	
Officers of the General Conferencew	B-168	09/12/01	St. Helena, Ca.	MM 300,308-310;4MR 278-279; 10MR 362;LLM 459-461
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-170	09/12/08	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-172	09/12/22	St. Helena, Ca.	2MR 182;4MR 279
Rumbough, Sr.	R-174	09/12/21	St. Helena, Ca.	Ev 306;6MR 29-30;6Bio 213,269
Leading Ministers in California	B-178	09/12/06	St. Helena, Ca.	PC 296-300
Kress, D.H.	*K-182	09/12/27	St. Helena, Ca.	6Bio 269
White, J.E./White, Emma	*W-183	09/03/17	St. Helena, Ca.	6Bio 189-190
White, J.E./White, Emma	*W-184	09/05/00	Takoma Park, Md.	
White, J.E./White, Emma	*W-185	09/11/01		
n.a./Sister	*S-186	09/12/00	St. Helena, Ca.	
n.a./Brethren?/Our Schools; The Angwin Property	*B-187	09/11/27		6Bio 183-187
Evans, I.H.	E-188	09/09/15c	St. Helena, Ca.	

1910

Haskell, S.N.	H-002	10/01/10	St. Helena, Ca.	
Kress, D.H.	K-004	10/01/13	St. Helena, Ca.	Ev 544-545;CME 42;KC 168
White, J.E./White, Emma	W-006	10/01/15	St. Helena, Ca.	
Brethren	B-008	10/01/13	St. Helena, Ca.	Ev 79;6Bio 270-271,290
Workman, Br-Sr. [W.D.]	W-010	09/12/10	Filed in 1910	
Leaders in the Maine Conference	B-012	10/01/17	St. Helena, Ca.	
Cottrell, H.W. [from C-018]	B-012a	10/01/27	Mountain View, Ca.	LLM 487-489

Our Brethren in Portland, Maine	B-014	10/01/20	St. Helena, Ca.	
Managers of the St. Helena Sanitarium	B-016	10/01/10	St. Helena, Ca.	
Cottrell, H.W.	C-018	10/01/27	Mountain View, Ca.	PC 305-306;6Bio 282
Starr, Br-Sr. [G.B.]	*S-019	10/01/00	St. Helena, Ca.	
Kress, D.H.	K-020	10/02/09	St. Helena, Ca.	Ev 390;KC 169
Butler, Br-Sr. [G.I.]	*B-021	10/02/16	St. Helena, Ca.	
Ford, S.H.	F-024	10/03/17	St. Helena, Ca.	
Burkhardt, Sr. [M.C.]	B-026	10/02/24	St. Helena, Ca.	***TSB 37-38***
Daniells, A.G./Prescott, W.W.	B-028	10/02/22	St. Helena, Ca.	Ev 390;10MR 362
Daniells, A.G. and others in Washington	B-030	10/03/19	Oakland, Ca.	
Daniells, A.G./Prescott, Br-Sr. [W.W.]	B-032	10/03/18	Oakland, Ca.	6BC 1055;6Bio219
Daniells, A.G./Prescott, Br-Sr. [W.W.]	B-032a	10/03/18	Oakland, Ca.	variant of Lt 32, 1910
Simpson, Abbie Winegar	S-034	10/03/29	Loma Linda, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-036	10/04/03	Loma Linda, Ca.	8MR 19-20;4Bio 8
White, J.E./White, Emma	W-038	10/04/20	Loma Linda, Ca.	
White, W.C.	*W-039	10/04/20	Loma Linda, Ca.	
Ford, Br.	F-040	10/04/18	Loma Linda, Ca.	
Parsons, D.A.	P-042	10/04/29	Loma Linda, Ca.	TDG 128
My Fellow-Workers in the Ministry	B-044	10/04/20	Loma Linda, Ca.	9MR 148
White, W.C.	W-048	10/04/02	Loma Linda, Ca.	9MR 145
Haskell, Br-Sr.	H-050	10/05/24	St. Helena, Ca.	***20MR 223***
White, J.E.	W-052	10/06/06	St. Helena, Ca.	
Workman, Br-Sr. [W.D.]	W-054	10/06/16	St. Helena, Ca.	
Brownsberger, Br-Sr.	B-056	10/06/13	St. Helena, Ca.	TSB 223;MM 303-304
Daniells, A.G./Prescott, W.W.	B-058	10/06/15	St. Helena, Ca.	6MR 73-77;10MR 362-364;6Bio 225
Irwin, G.A.	I-058a	10/06/30	Napa, Ca.	9MR 153
Rasmussen, Anna	R-058b	10/07/10	St. Helena, Ca.	
Daniells, A.G./Prescott, W.W	*B-059	10/06/00		fragment;not on file
McReynolds, C.	M-060	10/07/13	St. Helena, Ca.	***15MR 43-46***
Burden, J.A.	B-061	10/04/27	St. Helena, Ca.	***LLM 542-546***
My Brethren in the Ministry	B-062	10/08/03	St. Helena, Ca.	1SM 167-168
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-064	10/07/16	St. Helena, Ca.	***PC 42-44***
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-066	10/07/31	St. Helena, Ca.	***15MR 76-79***
Daniells, A.G.	D-068	10/08/11	St. Helena, Ca.	***19MR 123-124***
Daniells, A.G.	D-070	10/08/11c		7MR 45;10MR 49-51,336-337,364-366
White, J.E.	W-072	10/09/03		
Amadon, G.W.	A-074	10/09/12	St. Helena, Ca.	***PC 91-92***
Burden, J.A.	B-076	10/09/04	Angwin, Ca.	***LLM 558-559***
Those in our Sanitariums	B-077	10/09/10	St. Helena, Ca.	***LLM 559-560***
White, J.E.	W-078	10/09/18	St. Helena, Ca.	
Parsons, D.A.	P-080	10/09/16	St. Helena, Ca.	
Rumbough, Martha	R-082	10/09/20	St. Helena, Ca.	Ev 36
Daniells, A.G.	D-084	10/07/26	St. Helena, Ca.	Ev 75,473-474;HFM 71-72;3MR 223
White, J.E.	W-086	10/09/23	St. Helena, Ca.	
Daniells, A.G.	D-088	10/09/30	St. Helena, Ca.	TDG 282;1MR 308;5MR 128-129
Reaser, W.A.	R-090	10/09/22	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-092	10/10/02	St. Helena, Ca.	VSS 200-201
Duce, William	D-094	10/07/12	St. Helena, Ca.	8MR 21-22;6Bio 264
Daniells, A.G.	D-096	10/10/05	St. Helena, Ca.	9MR 310-312
Daniells, A.G.	D-098	10/10/10	St. Helena, Ca.	1MR 307-308
Rumbough, Martha	R-100	10/10/05	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-102	10/10/12	St. Helena, Ca.	RY 2;CM 111;6Bio 229-230
Haskell, Br-Sr.	H-104	10/10/18	St. Helena, Ca.	UL 305;7MR 407
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-106	10/10/23	St. Helena, Ca.	Ev 96;7MR 312-313
Daniells, A.G.	D-108	10/09/01	St. Helena, Ca.	MM 140
Morton, Eliza	M-112	10/10/31	St. Helena, Ca.	
Daniells, A.G.	D-114	10/10/27	St. Helena, Ca.	***19MR 393-395***

Workman, Mabel	W-116	10/11/02	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	W-118	10/11/06	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	W-120	10/11/07	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-122	10/11/07	St. Helena, Ca.	
Kress, Br-Sr. [D.H.]	K-124	10/11/08	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-126	10/11/09	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-127	10/11/22	St. Helena, Ca.	3SM 32;10MR 313
Daniells, A.G.	D-128	10/11/23	St. Helena, Ca.	
Butler, G.I.	B-130	10/11/23	St. Helena, Ca.	***1888 1811-1812***
Cottrell, H.W.	C-132	10/12/01	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	W-134	10/12/01	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-136	10/11/26	St. Helena, Ca.	2SM 397;6Bio 338
Starr, Br-Sr. [G.B.]	S-138	10/12/12	St. Helena, Ca.	TDG 355
Lindsay, Harmon	L-140	10/09/10	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-142	10/03/04	St. Helena, Ca.	
Bree, Maggie Hare	B-144	10/01/13	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	W-146	10/04/26	Loma Linda, Ca.	6Bio 296
Magan, P.T.	M-148	10/10/09	St. Helena, Ca.	
White, W.C.	*W-150	10/04/01	Loma Linda, Ca.	6Bio 290,295
White, W.C.	*W-151	10/04/00	Loma Linda, Ca.	6Bio 296-297
Daniells, A.G.	*D-152	10/00/00	Fragment	
Brethren and Sisters	*B-153	10/00/00	St. Helena, Ca.	
Kress, Br-Sr. [D.H.]	*K-154	10/00/00	Fragment	
Cottrell, H.W.	*C-155	10/00/00		
Cottrell, H.W.	*C-156	10/00/00		***20MR 224-227***
Cottrell, H.W.	*C-157	10/00/00		
Cottrell, H.W.	*C-158	10/00/00		
Crisler, C.C.	*C-159	10/02/00	Loma Linda, Ca.	6Bio 297
n.a.	*B-160	10/00/00		
White, J.E./White, Emma	*W-161	10/00/00		
Prescott, Br-Sr. [W.W.]	*P-162	10/00/00		
Daniells, A.G./Prescott, W.W.	*D-163	10/00/00		
Ministering Brethren	*B-164	10/00/00		
Mason, Paul C.	M-165	10/03/17		

1911

White, W.C.	W-004	11/02/15	St. Helena, Ca.	CG 134;UL 60;6Bio 340,344
Paulson, David	*P-006	11/02/06	St. Helena, Ca.	4MR 378
Haskell, Br-Sr.	H-008	11/03/05	St. Helena, Ca.	
Palmer, E.r.	P-010	11/03/05	St. Helena, Ca.	3MR 272-273
Cottrell, H.W.	C-012	11/03/03	St. Helena, Ca.	3BC 1161
Harper, Walter	H-014	11/03/09	St. Helena, Ca.	
Haskell, S.N./Leaders in Washington	*H-015	11/03/00	St. Helena, Ca.	6Bio 344
Kellogg, Sr. [H.W.]	K-016	11/05/02	St. Helena, Ca.	
Burden, J.A.	B-018	11/05/18	St. Helena, Ca.	LLM 573
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-020	11/04/30	St. Helena, Ca.	***LLM 568-569***
Ruble, Br./Burden, J.A./Evans, I.H.	B-022	11/05/07	St. Helena, Ca.	***SpTB #15 1-11***
Irwin, Sr.	I-024	11/04/03	Loma Linda, Ca.	6Bio 345
Piper, J.F.	P-026	11/06/07	St. Helena, Ca.	
Harris, Stonewall Jackson	H-028	11/06/07	St. Helena, Ca.	***SpTB #17 23-29***
White, J.E.	W-030	11/06/06	St. Helena, Ca.	2SM 303;Ev 458,535-536; 10MR 208-209;6Bio 341
Kress, D.H.	K-032	11/06/05	St. Helena, Ca.	LLM 573
Burden, J.A.	B-034	11/06/07	St. Helena, Ca.	***LLM 573-574***
Harris, Stonewall Jackson/Covell, Br.	B-036	11/06/07	St. Helena, Ca.	2SM 28
White, J.E.	W-040	11/06/08	St. Helena, Ca.	

Haskell, S.N.	H-041	11/06/04	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-044	11/06/13	St. Helena, Ca.	RC 248
Leading Men in our California Conferences	B-046	11/06/15	St. Helena, Ca.	SpTB #17 29-39
Believers at the Stockton Camp-Meeting	B-048	11/06/08	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-050	11/06/11	St. Helena, Ca.	
Laird, Br-Sr./Hurlbutt, Br-Sr./Black, Br.	L-052	11/07/09	Oakland, Ca.	
Kress, Sr. [L.]	K-054	11/07/28	St. Helena, Ca.	5MR 86
Wilcox, F.M.	W-056	11/07/25	St. Helena, Ca.	***Test. of Jesus, by F.M. Wilcox, 115-117***
Wilcox, F.M.	*W-057	11/07/27	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-058	11/08/02	St. Helena, Ca.	
White, J.E.	W-060	11/08/04c		3MR 181-182;11MR 20
Daniells, A.G.	D-062	11/08/25	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-064	11/08/31	St. Helena, Ca.	CG 555-556;3MR 326;7MR 407-408; 11MR 20
Haskell, Br-Sr.	H-066	11/08/28	Long Beach, Ca.	UL 254;7MR 408;8MR 334-335
Sanderson, Sr. [A.J.]	S-070	11/09/08	St. Helena, Ca.	CD 484-485
Workman, Mabel	W-072	11/09/18	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-074	11/09/10	St. Helena, Ca.	6Bio 357
United Laborers in Portland	B-076	11/09/10	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-078	11/09/28	St. Helena, Ca.	Te 257,259;PC 314
Burden, J.A.	*B-079	11/10/04	St. Helena, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-080	11/10/06	St. Helena, Ca.	8MR 216-217
Workman, Mabel	W-082	11/10/06	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-084	11/10/06	St. Helena, Ca.	
Rand, Howard	R-086	11/10/09	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-088	11/10/15	St. Helena, Ca.	MRmnt 61
Haskell, Br-Sr.	H-090	11/10/25	St. Helena, Ca.	AH 321;TDG 307;7MR 408-409
Roth, Br-Sr. [L.]	R-092	11/11/09	Loma Linda, Ca.	TDG 322
Belden, Vina	B-094	11/11/19	Loma Linda, Ca.	
Gravelle, Sr. [J.J.]	G-096	11/12/29	St. Helena, Ca.	***12MR 271-273***
Kellogg, J.H.	K-100	11/11/21c		***13MR 366-370***
Jones, A.T.	J-104	11/11/19c		13 Crisis Years 319-320
Mason, Paul C.	M-106	11/07/31	St. Helena, Ca.	
Coon, Br.	C-108	11/10/10	St. Helena, Ca.	***20MR 16***
Nicola, Mary	*N-110	11/02/28		
Those in Charge of the Nashville Sanitarium	*B-112	11/07/09		
Harris, Sr.	H-114	11/06/13		
White, W.C.	W-116	11/11/26	Los Angeles, Ca.	

1912

Haskell, Br-Sr.	H-002	11/12/28	Filed in 1912	SD 215;6Bio 377
White, J.E./White, Emma	W-004	12/01/08	St. Helena, Ca.	6Bio 360
Ernston, Br-Sr./Members of San Jose Church	E-006	12/02/22	St. Helena, Ca.	
Haskell, S.N.	H-008	12/02/14	St. Helena, Ca.	TDG 53;3MR 182
Rand, Howard	R-010	12/02/23c		AH 434;CG 489
Haskell, Br-Sr.	H-012	12/02/26	St. Helena, Ca.	
Workman, Br-Sr. [W.D.]	W-014	12/02/25	St. Helena, Ca.	
Board of Trustees of Loma Linda College	B-016	12/04/09	Loma Linda, Ca.	
Haskell, Br-Sr.	H-018	12/05/12	St. Helena, Ca.	7MR 409-410
Rossiter, F.M.	R-020	12/05/14	St. Helena, Ca.	11MR 22
Burden, Br-Sr. [J.A.]	B-022	12/05/16	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-024	12/05/24	St. Helena, Ca.	SD 189;3MR 323
Haskell, Br-Sr.	H-028	12/06/11	St. Helena, Ca.	11MR 21
Haskell, Br-Sr.	H-030	12/06/27	St. Helena, Ca.	2BC 1037;3MR 182
Sanitarium Family at St. Helena	B-032	12/07/05	St. Helena, Ca.	***AUCR 09/30/1912***
Workman, Br-Sr. [W.D.]	W-034	12/07/17	St. Helena, Ca.	

Friend	F-036	12/08/07	St. Helena, Ca.	***2SM 344***
White, J.E.	W-040	12/01/28	St. Helena, Ca.	6Bio 377
Brethren	B-042	11/11/06	Filed in 1912	***6MR 375 with 1MR 315-316***
Amadon, G.W.	A-044	12/12/15	St. Helena, Ca.	***5MR 170-171***
Mason, Paul	M-046	12/01/01	St. Helena, Ca.	

1913

Our Bookmen	B-003	13/01/23	St. Helena, Ca.	***PH122***
Workers in the Message	B-005	13/02/20	St. Helena, Ca.	***RH 06/19/1913***
Those Assembled in General Conference	B-007	13/05/04	St. Helena, Ca.	***TM 513-515***
White, J.E./White, Emma	W-009	13/05/07	St. Helena, Ca.	11MR 23
White, W.C.	*W-010	13/06/00	St. Helena, Ca.	
White, J.E./White, Emma	W-011	13/08/28	St. Helena, Ca.	2MR 254;11MR 23;6Bio 393-394,396
White, J.E./White, Emma	W-013	13/12/04	St. Helena, Ca.	2MR 255;6Bio 380-381,401

1914

Sister	B-002	14/06/14	St. Helena, Ca.	***TM 516-520***

DODATAK D

Lista rukopisa Ellen G. White

PRIMATELJ	BROJ SPISA	DATUM	MJESTO	GDJE JE OBJAVLJEN
				Kompletni rukopis je označeno masnim kosim slovima
		1848		
EGW Utterances During Vision	MS-001	48/11/18		***From Seal of the Living God, pp. 24-26,32***
		1849		
Vision of the Open and Shut Door	MS-001	49/03/24	Topsham, Me.	See PT 08/00/1849
The Sealing	*MS-002	49/01/17	Topsham, Me.	1Bio 157-158; see EW 36-39
Duty in Time of Trouble	MS-003	49/01/18	Topsham, Me.	5MR 200; see EW 56-58
Remarks in Vision	*MS-005	49/09/23	Topsham, Me.	
Synopsis of E.G. White's Vision at Rocky Hill, Ct.	*MS-006	49/06/30	Rocky Hill, Ct.	
Affliction of Mrs. Hastings	MS-007	49/03/11		
		1850		
The Call Out of Babylon	MS-001	50/04/15		Unauthenticated
Need of Present Truth	*MS-002	50/01/09	Oswego, NY	***1Bio 172***
To the Little Flock	*MS-004	50/01/26	Oswego, NY	***16MR 30-35***
Vision at Oswego	MS-005	50/07/29	Oswego, NY	***18MR 10-13***
Testimony to a Church	*MS-005a	50/07/00	E. Hamilton, NY	***21MR 237-238***
Dream	*MS-006	50/08/22		***16MR 171-172***
Vision at Br. Harris'	*MS-007	50/08/24		6MR 250-251;8MR 220;1Bio 183-184
Vision at Br. Harris'	MS-007a	50/08/24		Variant of Ms 7, 1850;7MR 318
Vision of Aug. 24, 1850	MS-008	50/08/24		**Refer to Ms 5, 1850 and EW 59-60**
Copy of an Early Vision	MS-009	50/10/23	Dorchester, Ma.	**Refer to Ms 15, 1850**
Utterances in Vision	*MS-010	50/12/24	Paris, Me.	1Bio 201
Vision at Paris, Maine	*MS-011	50/12/25	Paris, Me.	***13MR 299-302***
Vision at Sutton, Vt.	*MS-014	50/09/00	Sutton, Vt.	***12MR 246-252***
Vision at Dorchester, Mass.	*MS-015	50/10/23	Dorchester, Ma.	6MR 249
		1851		
Time Setting	*MS-001	51/06/21	Camden, NY	RH July 21, 1851
Camden Vision	MS-001a	51/06/29	Camden, NY	Unauthenticated
Test. re Company at Camden	*MS-002	51/06/23	Camden, NY	
Test. re Company at Camden	*MS-002a	51/06/23	Camden, NY	variant of Ms 2, 1851
Exclamations while in Vision	MS-003	51/04/27	Paris, Me.	Unauthenticated
Opposition to Sabbath	*MS-005	51/05/18	Paris, Me.	6MR 168-172
Test. to Believers at Paris, Maine	*MS-009	51/00/00	Paris, Me.	***PH016 31-32***
		1852		
The Nations	*MS-001	52/03/18		***SpM 2a-3***
General Conference at Ballston	MS-002	52/03/14	Ballston, NY	
Latter Rain	MS-004	52/09/00	Washington, NH	***SpM 4***
		1853		
Vision at Jackson, Mi.	*MS-001	53/06/02	Jackson, Mi.	13MR 359-360
Vision for Ministers	*MS-002	53/03/01		See EW 103

Vision for Commandment-Keepers	*MS-003	53/07/02	Rochester, NY	***5MR 424-426***
Extract From a Vision Given at Rochester, NY	*MS-004	53/07/02	Rochester, NY	
Extract From a Vision re James White	*MS-005	53/07/00		

1854

Reproof for Adultery and Neglect	MS-001	54/02/12	Brookfield, NY	CG 540;1MR 33-34;6MR 217-219; 7MR 1;1Bio 290-292;
Test. for Churches in New York State	*MS-003	54/02/12	Brookfield, NY	TSB 247-249;3SM 257,273-275; 5MR 230-231;7MR 368-370; 9MR 321-323
Testimony	*MS-004	54/04/00		***PH016 32-33***
Gather the Children	*MS-005	54/06/00	Sylvan, Mi.	5MR 205-206
Courtesy and Kindness	MS-006	54/02/19	Lincklaen, NY	
Vision Conc. Children of Jackson Church	*MS-007	56/06/00		

1855

Fragments/"At the Conference at Sylvan..."	MS-001	55/00/00		AH 177;6MR 297;9MR 196-197
Vision at Paris, Me.	*MS-002	55/08/26	Paris, Me.	PH016 33-35;MRmnt 40
Fragments re James White	MS-003	55/05/05		1Bio 318

1856

Vision at Round Grove	*MS-001	56/12/09	Round Grove, Il.	See 1T 149-153
Test. for Brn. Arnold and Ross	*MS-002	56/05/27		

1857

Lack of Appreciation of the Ministry	*MS-001	57/06/00	Vermont	LDE 234-235
Church Trials	*MS-002	57/07/06	Ulysses, Pa.	See 1T 164-168

1858

Test. re Work in Vt., N.H.	*MS-002	58/12/27	Battle Creek, Mi.	***21MR 373-377***
Test. re John & Mary Loughborough	*MS-003	58/03/00		10MR 281

1859

Proof of the Call to the Ministry	MS-001	59/09/24	Topsham, Me.	***21MR 13-16***
Vision for Vermont	MS-001a	59/08/00		
Diary	*MS-002	59/01/01		
Vision for James White	*MS-003	59/00/00		
The Case of Sister Cranson	*MS-004	59/07/00		
Diary [Jan. 1 - Mar. 31]	*MS-005	59/01/01		2SM 337;3SM 261-262;WM 322-325; 3MR 136-142;4MR 437;7MR 216-217; 1Bio 396-400
Diary [Mar. 10,17]	MS-005a	59/03/10		***From The Good Samaritan, 12/00/1859***
Diary [Apr. 1 - June 30]	*MS-006	59/04/01		3SM 262-263;WM 325;3MR 142-143; 5MR 218;7MR 217-218;1Bio 404-406
Diary [July 1 - Sept. 30]	*MS-007	59/07/01		3MR 143
Diary [Oct. 10 - Nov. 20]	*MS-008	59/10/10		3MR 144-145;7MR 218
Early Experiences in Meeting Fanaticism	*MS-009	59/00/00		See 2SG 49-52
Early Experiences in Meeting Fanaticism	*MS-010	59/00/00		See 2SG 46-50

1860

Diary [Jan. 1, 2]	*MS-001	60/01/01		1Bio 410-411
"I was shown that a heavy cloud hangs..."	*MS-002	60/00/00		
Test. for Monterey	*MS-004	60/12/00		***15MR 326-337***
Pure Religion	MS-005	60/00/00		***From The Good Samaritan, 02/00/1860***
Western Missionary Field	MS-006	60/00/00		***From The Good Samaritan, 02/00/1860***

1861

The Case of Hiram Rich	*MS-001	61/01/00	Battle Creek, Mi.	***19MR 222-224***
Diary--Western Tour	*MS-002	61/03/21	Dubuque, Ia.	
Test. for Mill Grove Church	*MS-003	61/00/00		OHC 230;5MR 295
The Review Office	*MS-005	61/00/00		

1862

The Case of Br. Mackey	*MS-002	62/04/30	Battle Creek, Mi.	
The Cause in Wisconsin	*MS-003	62/00/00		See 1T 326-340
Re the Civil War	*MS-005	62/00/00	Battle Creek, Mi.	***7MR 111-112***
Test. re Moses Hull and Wife/Br. Whitney	*MS-006	62/00/00		
Test. re Br. Shepley and Sr. Rickford	*MS-007	62/00/00	Battle Creek, Mi.	
Test. re James and Ellen White's Family	*MS-008	62/00/00	Battle Creek, Mi.	
Diary/Labors in Monterey, Allegan, etc.	*MS-009	62/11/00		3MR 145-148;1Bio 481-484
Test. re Brn. Merril and Gravel	*MS-010	62/11/26	Orleans, Mi.	

1863

Test. re James and Ellen White	*MS-001	63/06/06		3SM 279-280;10MR 23-24;2Bio 18-20
Test. re Monterey Church	*MS-002	63/06/06	Otsego, Mi.	***17MR 153-161***
Vision concerning Caledonia Church	*MS-003	63/07/22	Battle Creek, Mi.	
Early Trials and Labors	*MS-005	63/00/00		
The Case of Asa Green	*MS-006	63/00/00	Battle Creek, Mi.	
For Ministers	*MS-007	63/00/00		***9MR 207-208***
Test. re Work in Ohio	*MS-008	63/05/00	Battle Creek, Mi.	***21MR 260-264***
Test. re the Young	*MS-009	63/06/00		HP 218
Temptations of the Young	*MS-010	63/00/00		HP 218
Test. re J.N. Andrews	*MS-011	63/00/00		
Test. re Sr. Noise	*MS-012	63/01/24	Battle Creek, Mi.	
Death of Henry White	*MS-013	63/12/00		
Test. re Br. Fuller	*MS-014	63/06/06		
Test. re Br-Sr. Wheeler	*MS-015	63/06/06		
Test. re Church at Mansville, NY	*MS-016	63/00/00		

1864

1865

Rebellion Within the Ranks	*MS-001	65/00/00		5MR 297;CTr 115
Test. re Work in Maine	*MS-002	65/12/25		
Test. re James White	*MS-003	65/12/25		
Test. for church at Convis, Michigan	*MS-004	65/00/00		
Importance of Consecration	*MS-005	65/00/00		

Vision of Sister Orton's Affliction	*MS-006	65/04/09	Battle Creek, Mi.	

1866

Our Late Experience	MS-001	66/00/00		***From RH 02/20/1866 and 02/27/1866***
Concerning "Our Home," Dansville, NY	*MS-005	66/00/00		***1T 615-620***
Surmisings at Battle Creek	*MS-006	66/00/00		***1T 526-528***
Test. re Br-Sr. Wicks	*MS-007	66/00/00		
Proper Observance of the Sabbath	*MS-008	66/00/00		***1T 531-533***

1867

Account of James White's Sickness/Recovery	*MS-001	67/00/00	written in 1880's	OHC 318;5MR 390-391; 6MR 90,300-301;11MR 108; 2Bio 122
"I saw that Brother Alonzo and Diana Abbey"	*MS-002	67/00/00		
Re Elder Waggoner	*MS-004	67/00/00		
Re Br. Howard	*MS-005	67/00/00		***2T 695-711***
Writing out the Light on Health Reform	*MS-007	67/00/00		***3SM 280-282***
Test. re Brn. McPherson and Cramer	*MS-008	67/00/00		5MR 437
Vision for the Abbey Family	*MS-009	67/01/19	Brookfield, NY	

1868

Test. re Br. Dennis	*MS-001	68/02/28	Watrousville, Mi.	
Test. to Washington, N.H. Brethren	*MS-002	68/00/00		***2T 93-111***
Long Praying and Preaching	*MS-003	68/06/12		
Laying Burdens on Others	*MS-004	68/06/12		***2T 118-124***
Test. re the Battle Creek Church	*MS-005	68/06/30	Battle Creek, Mi.	
Our Travels	*MS-006	68/05/00		7MR 220-221
Test. re L.L. Howard	*MS-007	68/10/25		
Test. to Bushnell Church	*MS-008	68/00/00	Greenville, Mi.	
Test. to Bushnell Church	*MS-008a	68/00/00		
Counsel to Wife of Unbelieving Husband	*MS-009	68/00/00	Battle Creek, Mi.	***TSB 44-47***
Caledonia	*MS-010	68/00/00		
Test. to Sr. Doud	*MS-011	68/02/28		***18MR 368-371***
Diary [Jan. 1-31]	*MS-012	68/01/00		3MR 148-150;7MR 218-219
Diary [Feb. 1-29]	*MS-013	68/02/00		3MR 150-152;10MR 29-30; 2Bio 228-229
Diary [Mar. 1-31]	*MS-014	68/03/00		3MR 152-154;2Bio 224
Diary [Apr. 1-30]	*MS-015	68/04/00		3MR 154-155;7MR 219-220
Diary [May 1-10]	*MS-016	68/05/00		3MR 155
Test. re Br. Smith and Family	*MS-017	68/00/00		
Test. re Br. Covey's Family	*MS-018	68/00/00		
Test. re Br. Cramer	*MS-019	68/00/00		
Counsel to Ministers	*MS-020	68/00/00		***2T 498-522***
Appeal to Ministers	*MS-021	68/00/00		***2T 334-346***
Test. re Sr. Wilson and Br-Sr. Maynard	*MS-022	68/00/00		***2T 73-77***

1869

Remarks/Remarks by Sr. White in Battle Creek	MS-001	69/03/26	Battle Creek, Mi.	***2SAT 1-9***
Test. to Mt. Pleasant Church	*MS-002	69/05/00	Battle Creek, Mi.	4MR 339

1870

Activity a Blessing	MS-002	70/00/00		1MCP 117-119

1871

Youth in Battle Creek	*MS-002	71/00/00		OHC 222;2MCP 604;TSB 25
Elder White's Labors/Errors of His Brethren	*MS-003	71/00/00		See 3T 88-95

1872

Orphan Children	*MS-003	72/00/00		
Diary [July 14-Sept. 4]	*MS-004	72/07/00		3SM 263-264;3MR 155-158;7MR 231
Diary [Oct. 2-Dec. 13]	*MS-005	72/10/00		2Bio 361-362,367-368
Joy in Christ's Service	*MS-006	72/00/00		

1873

Two Dreams that Illustrate Unity of Action	*MS-001	73/01/20		***1SAT 1-3***
Diary [Jan. 1-31]	*MS-003	73/01/00		3SM 90;3MR 173;6MR 290-291; 10MR 65-66
Diary [Feb. 1-28]	*MS-004	73/02/00		TSB 19;3MR 174;6MR 291-292; 11MR 119-120
Diary [Mar. 1-31]	*MS-005	73/03/00		11MR 120-121;2Bio 377-379
Diary [Apr. 1-30]	*MS-006	73/04/00		3SM 264;8MR 448;2Bio 379,381
Diary [May 1-31]	*MS-007	73/05/00		3SM 264;4MR 436;2Bio 382
Diary [Jun. 1-30]	*MS-008	73/06/00		3SM 264;3MR 159-160; 11MR 122-124;2Bio 383-384
Diary [Jul. 1-31]	*MS-009	73/07/00		3MR 161;2Bio 386
Diary [Aug. 1-31]	*MS-010	73/08/00		3MR 161-162;6MR 293;2Bio 387
Diary [Sep. 1-30]	*MS-011	73/09/00		***20MR 205-212***
Diary [Oct. 1-26]	*MS-012	73/10/00		3MR 168-172;6MR 294;2Bio 388-389
Diary [Nov. 5-18]	*MS-013	73/11/00		3SM 265;3MR 172;5MR 295; 11MR 124-125

1874

Methods of Labor/Work in the Cities	MS-001	74/04/01		***SpTA #7 2-19***
Work in California	*MS-001a	74/00/00		5MR 300-301
Diary [Jan. 1-Feb. 16]	*MS-002	74/01/00		4MR 339-340
Diary [Feb. 17-28]	*MS-003	74/02/00		
Diary [Jun. 4-20]	*MS-004	74/06/00		11MR 130-131
Test. re Br. Stockings	*MS-005	74/00/00		3SM 332-335;9MR 21-22
Test. to Wisconsin Workers	*MS-006	74/06/00		4MR 341-342
Temperance Test. in Battle Creek	*MS-007	74/00/00		Te 200-202;7MR 347-348
Sermon/"The words which I have selected..."	MS-008	74/00/00	Washington, Ia.	***1SAT 4-9***
The Spirit of Sacrifice	MS-009	74/01/00		***From The True Missionary, 01/00/1874***
The Work for this Time	MS-010	74/02/00		***From The True Missionary, 02/00/1874***

1875

Educational, Health, and Temperance Work	MS-001	75/10/12		CW 123-126
Re Families in the San Francisco Church	*MS-002	75/01/03		
Test. re Br. Littlejohn	*MS-003	75/01/15	Battle Creek, Mi.	
Trials of James White	*MS-004	75/00/00		
Parents as Reformers	MS-005	75/00/00		See 3T 560-570;2MCP 394

1876

Diet	MS-001	76/06/12		CD 179;CG 386-387,399;7MR 1-2
Diary [Jan. 1-12]	MS-002	76/01/00		3Bio 15-17
Diary [Jun. 14-21]	*MS-003	76/06/00		
Testimony to E.H. Gaskill and Wife	*MS-004	76/00/00		7MR 3
The Days of Noah	*MS-005	76/00/00		***10MR 265-266,371-374 with 12MR 207-209***
On Jonah	*MS-006	76/00/00		
Statement Regarding Israel Dammon	*MS-007	76/00/00		

1877

Simplicity in Dress	MS-001	77/10/23	Oakland, Ca.	***RH 03/20/1958***
Proper Dress	MS-002	77/00/00		ML 146;See 1877 HR articles
Talk/"When we engage with all"	MS-003	77/00/00		***18MR 281-285***

1878

Church Difficulties	MS-001	78/10/09		FLB 92,138;TDG 291;Ev 691; 12MR 113-116;15MR 134-144
Sermon/The Duties and Dangers of our Time	*MS-002	78/08/25	Battle Creek, Mi.	
Camp meeting at Plano, Tx.	*MS-003	78/11/00		3Bio 100
Visit to Oregon State Prison	MS-004	78/00/00		5MR 178
Diary [Oct. 23-Nov. 3]	*MS-005	78/10/00		11MR 57-58
Test. to Oakland Church	*MS-006	78/00/00		TMK 196,313,325

1879

The Publishing Work/"My husband has seen...	*MS-001	79/06/06		PM 331-333
A View of the Judgment	*MS-002	79/10/23	Battle Creek, Mi.	
Sermon/How to Keep the Sabbath	MS-003	79/05/23	Emporia, Ks.	HP 152;CG 533--534
Diary [Apr. 30-May 19]	*MS-004	79/05/00		11MR 58-61;3Bio 115
Diary [May 20-Jun. 14]	*MS-005	79/05/00		7MR 348-349
The Judgment	MS-006	79/10/23		***From PH043***
The Publishing House in California	*MS-007	79/00/00		
A Dream re Pacific Press Office	*MS-008	79/00/00		

1880

Church Difficulties	MS-001	80/02/18	Battle Creek, Mi.	***12MR 274-295***
A Dream	MS-002	80/00/00		***12MR 10-11***
The Bible and the School	*MS-004	80/00/00		FLB 20,222
Test. to Publishing House Workers	*MS-005	80/01/28	Battle Creek, Mi.	
The Needs of California	*MS-006	80/04/04	Ca.	
Diary [Feb. 24-Mar. 21]	*MS-007	80/03/00		11MR 62-63;3Bio 132-133
How Shall We Celebrate Christmas and New Year	*MS-008	80/00/00		***21MR 222-226***
Agents of Satan	*MS-009	80/09/00		TSB 104-107;7MR 209-210;5T 137-148
Proper Training in Our Schools	MS-010	80/00/00		
Our Sabbath Schools	MS-011	80/00/00		

1881

Our College	MS-002	81/00/00		***20MR 182-187***
Remarks/At Funeral of James White	MS-003	81/08/00		***From LS88 448-451***
Test. re James White	*MS-004	81/07/08	Battle Creek, Mi.	

Proper Use of the Test. on Health Reform	MS-005	81/03/23	Battle Creek, Mi.	***3SM 283-288***
Sketch of Last Sickness and Death of J. White	MS-006	81/09/00		***From "In Memoriam" 44-57***

1882

Test. to Battle Creek Sanitarium	MS-002	82/00/00		***12MR 129-135***
God in Nature	MS-004	82/00/00	Rome, NY	***GCDB 02/18/1897***
With Believers at Ukiah, California	*MS-005	82/00/00		3Bio 220-221
Diary [Nov. 26]	*MS-006	82/11/26		4MR 40
Test. re Battle Creek	*MS-007	82/12/00		***PH155 12-24***
Camp-meeting Hygiene	MS-008	82/05/05		***Gospel of Health, 04/00/1898***

1883

Sermon/Doubting the Testimonies	MS-001	83/11/00	Battle Creek, Mi.	***1SM 45-48***
Sermon/Words to Ministers	MS-002	83/11/00	Battle Creek, Mi.	1MR 19;5MR 156
Sermon/Genuine Faith and Holiness	MS-003	83/11/00	Battle Creek, Mi.	***From GW92 226-229***
Suppression and the Shut Door	MS-004	83/00/00	Healdsburg, Ca.	***1SM 59-73***
Sermon/At 1883 Gen. Conf.	*MS-005	83/11/20	Battle Creek, Mi.	***2SAT 10-19***
Test. re G.A. Carlsbadt	*MS-008	83/09/03		
Walk in the Light	*MS-009	83/09/03	Montpelier, Vt.	See ST 09/27/1883;HP 36
Christ Our Counselor	MS-011	83/00/00		ChL 63

1884

Remarks/Temperance	MS-001	84/09/26	Jackson, Mi.	***From RH 10/21/1884***
Sermon	*MS-002	84/05/13	Los Angeles, Ca.	UL 147
Sermon/Parental Responsibility	*MS-003	84/05/14	Los Angeles, Ca.	
Sermon/Los Angeles Campground	*MS-004	84/05/15	Los Angeles, Ca.	
Sermon/Los Angeles Campground	*MS-005	84/05/16	Los Angeles, Ca.	***1SAT 10-12***
Sermon/Los Angeles Campground	*MS-006	84/05/17	Los Angeles, Ca.	
Sermon/Oakland, Cal.	*MS-007	84/05/24	Oakland, Ca.	
"In the Sunday School lessons..."	*MS-008	84/06/12		
Visit to Multnomah Falls	*MS-009	84/06/20	E. Portland, Or.	TDG 180;3Bio 252-253
Sermon/Portland, Oregon	*MS-010	84/06/29	Portland Or.	Notes only. Not on file.
Proper Breathing and Good Speaking	*MS-011	84/00/00		
The Fruit of Persecution and Suffering	*MS-012	84/00/00		
The Ladder to Heaven	*MS-013	84/00/00		***19MR 338-355***
Message of the Autograph	*MS-014	84/00/00		***In YI 05/05/1959***
The Ohio Camp Meeting	MS-015	84/09/00		
Satan's Last Deception	*MS-016	84/00/00		LDE 164-165

1885

Sermon/Battle Creek Tabernacle	MS-002	85/07/25	Battle Creek, Mi.	2MR 211;9MR 42-43
The Obedience of the Sabbath	MS-003	85/10/08	Christiania, Norway	3SM 259-260;HP 150,151; 1BC 1099-1100;6BC 1102; 5MR 3-6;CTr 109
Sermon/Christian Fellowship	MS-004	85/11/09	Christiania, Norway	***2SAT 20-25***
Counsel to Physicians and Medical Students	MS-004a	85/07/27		***PH167***
Words of Counsel to Young Physicians	MS-004b	85/07/27		See Ms 4a, 1885
Sermon/Hearing and Doing	MS-005	85/03/07	Santa Rosa, Ca.	***1SAT 13-24***
The Spirit of Service	MS-006	85/00/00	Basel, Switz.	
Come Out From Among Them	MS-007	85/07/27		See Ms 4a, 1885
Sermon/Soldiers of Christ	MS-008	85/10/24	Grythytthed, Sweden	OHC 326;6MR 50-51;CTr 205
Sermon/God's Purpose For Us	MS-009	85/10/24	Grythytthed, Sweden	
Sermon/The Price of Eternal Life	MS-010	85/10/27	Orebro, Sweden	

Sermon/Waiting & Watching for Christ's Appearing	MS-011	85/10/28	Orebro, Sweden	HP 42,233,355
Statement re Mr. Garmire	MS-012	85/08/07	S. Lancaster, Ma.	***PH030 9-12***
Talk/Before the European Council	*MS-014	85/09/21	Basel, Switz.	1MR 151-153;5MR 308-311
Influence of Unconsecrated Workers	*MS-015	85/07/17	Winslow, Az.	TDG 207;OHC 303
Diary [Jul. 7]	*MS-016	85/07/07		EGWE 25
Diary [Jul. 7-Sep. 24]	*MS-016a	85/07/00		3MR 179-180;5MR 268-269; 11MR 148-149;3Bio 289-293, 297-300;EGWE 27,88
Shipboard Meditations	*MS-017	85/08/14	"Cephalonia"	TDG 235;EGWE 28-29
Remarks/European Council	*MS-018	85/09/20	Basel, Switz.	***21MR 300***
Talk?/European General Council	*MS-019	85/09/21	Basel, Switz.	4MR 408-409;6MR 130-133
Diary [Sep. 25]	*MS-020	85/09/25	Basel, Switz.	3Bio 310-313;EGWE 83
Diary [Oct. 15]	*MS-021	85/10/15	Steamer for Malmo	3Bio 318
Re Miles Grant in Italy	*MS-022	85/11/30	Italy	5MR 269
Re Miles Grant	*MS-023	85/00/00	Italy	
Diary [Sep. 25-Oct. 5]	*MS-024	85/09/00	Basel, Switz.	2MR 112-116;3Bio 313;EGWE 83,86
Diary [Oct. 6-14]	*MS-025	85/10/00		5MR 157-160;6MR 143,295; EGWE 99-100
Diary [Oct. 15-30]	*MS-026	85/10/00		TDG 299;3SM 313-316;2MR 153; 3MR 373,383-389;6MR 94;9MR 99-100; 3Bio 320;EGWE 100,105,108-109
Diary [Oct. 31-Nov. 19]	*MS-027	85/11/00		2MR 116-121;3Bio 328-329; EGWE 124-126
Diary [Nov. 20-25]	*MS-028	85/11/00		***17MR 329-335***
Diary [Nov. 26-Dec. 15]	*MS-029	85/12/00		3Bio 333-336;3MR 214-216;4MR 41; 5MR 270;10MR 379-380
Report of Meeting in Torre Pellice	*MS-029a	85/11/28		
Diary [Dec. 16-31]	*MS-030	85/12/00		5MR 183,270-271;3Bio 337; EGWE 89-90,145-146
Purity	*MS-031	85/00/00		TSB 92
God's Purpose for Israel	*MS-032	85/00/00		CTr 111
Sermon/Christiania, Norway	MS-033	85/11/10	Christiania, Norway	HP 289;5MR 435
Ministers' Families	MS-034	85/02/15	Healdsburg, Ca.	Unverified extracts
Ministers' Families	MS-034a	85/02/15	Healdsburg, Ca.	Unverified extracts
Ministers' Families	MS-034b	85/10/22	Kopparberg, Sweden	Unverified extracts
Sermon?/The Use of Means	MS-035	85/10/19	Stockholm, Sweden	***19MR 133-140***
Lessons from the Training and Character of Moses	MS-036	85/12/13	Torre Pellice, Italy	See YI 01/29/1903;CTr 100,116,135
Sermon/Address to Ministers	MS-037	85/00/00?		

1886

Sermon/Striving to Enter In	MS-005	86/06/19	Orebro, Sweden	HP 118,263;CTr 220
Talk/Beginnings of Work in Scandinavia	MS-006	86/06/23	Orebro, Sweden	Ev 420-421;11MR 76-77
Sermon/Preparation for the Judgment	MS-006a	86/06/27	Orebro, Sweden	***1SAT 25-38***
Remarks/Reproof for Sabbath-Breaking	MS-007	86/07/11	Christiania, Norway	***10MR 89-95***
Sermon/Christ's Agony over Jerusalem	MS-007a	86/07/11	Christiania, Norway	
Talk/Overcoming Self	MS-008	86/07/19	Copenhagen, Denmark	TDG 209;CTr 126
Sermon/Having Our Conversation in Heaven	MS-009	86/07/24	Copenhagen, Denmark	***1SAT 39-47***
Sermon/Preparation for Christ's Coming	MS-010	86/07/24	Copenhagen, Denmark	***2SAT 26-30***
Sermon/Christ's Controversy With the Devil	MS-011	86/07/25	Copenhagen, Denmark	CTr 216,288
Talk/Christian Brotherhood	MS-013	86/09/22	Grimsby, England	TDG 274;2MR 145
Christian Integrity in the Ministry	MS-015	86/00/00	Basel, Switz.	***11MR 82-91***
Labors in Italy	MS-015a	86/04/18	Torre Pellice, Italy	5MR 272-273
Visit to Copenhagen	MS-015b	86/07/00	Copenhagen, Denmark	LDE 232;6MR 143-144
Sermon/The Privilege of Being a Christian	MS-016	86/09/16	Grimsby, England	***2SAT 31-38***
God's Building	MS-017	86/00/00	missing	
Sermon/Lessons from the Life of Abraham	MS-019	86/03/13		HP 112;10MR 118-121;CTr 73,75

Sermon/Lessons from the Life of Abraham	MS-019a	86/03/27	Basel, Switz.	1BC 1093-1094;TDG 95;6MR 5-6; CTr 76,80
Sketch of Journey	MS-020	86/06/20	Basel, Switz.	5MR 18-23;3Bio 342;EGWE 190
Healdsburg College	MS-022	86/00/00		***1MR 317-322***
Building a House for God	MS-023	86/00/00		Ev 377-378;CG 542-543;CTr 364
Objections to the Bible	*MS-024	86/00/00		***1SM 19-21***
Talk/Sanctification	MS-025	86/06/20	Orebro, Sweden	5MR 123-124
Sermon/Evil Speaking	MS-026	86/07/15	Christiania, Norway	UL 210;OHC 234;Ev 244-245
Sermon/Building on the Rock	MS-027	86/07/25	Copenhagen, Denmark	TDG 215;Ev 595-596
Sermon/The Hope Set Before Us	MS-028	86/10/24	Nimes, France	***3MR 104-107***
Talk/Gaining a Fitness for Heaven	MS-029	86/10/31	Nimes, France	***3MR 113-116***
Sermon/The Christian Pathway	MS-030	86/11/07	Villar Pellice, Italy	***5MR 250-253***
Sermon/Giving Up Our Will for God's Will	MS-031	86/11/07	Torre Pellice, Italy	***5MR 253-256***
Travels in Switzerland	*MS-033	86/09/02	Basel, Switz.	2SM 335;5MR 194;EGWE 214-215
A Christ-like Character	*MS-035	86/07/00		OHC 176;TSB 261
Counsel to Church Members	*MS-037	86/00/00		
Counsel to Chaux-des-Fonds Church	*MS-037a	86/00/00		
Sermon/Whom are we Following?	*MS-038	86/11/11	St. Germain, Italy	***5MR 256-262***
Sermon/"If Thou Wilt Enter Into Life"	*MS-039	86/10/16	Nimes, France	***3MR 66-70***
Sermon/Come Unto Me	*MS-040	86/10/17	Nimes, France	***3MR 70-75***
Sermon/Walk in the Light	*MS-041	86/10/18	Nimes, France	***3MR 75-81***
Sermon/The Ladder to Heaven	*MS-042	86/10/20	Nimes, France	***3MR 81-88***
Sermon/Search the Scriptures	*MS-043	86/10/21	Nimes, France	***3MR 88-93***
Sermon/The Cross Before the Crown	*MS-044	86/10/22	Nimes, France	***3MR 93-99***
Sermon/God's Law the Standard of Character	*MS-045	86/10/23	Nimes, France	***3MR 99-104***
Sermon/The Two Standards	*MS-046	86/10/30	Nimes, France	***3MR 107-113***
The Battle Following Conversion	*MS-046a	86/11/11	Nimes, France	***3MR 117-119***
Sermon/Keep My Commandments	*MS-047	86/11/14	Torre Pellice, Italy	***5MR 262-267***
Sermon/At Lausanne	*MS-048	86/11/21	Lausanne, Switz.	
Sermon/Church Dedication	*MS-049	86/12/25	Tramelan, Switz.	***3MR 230-236***
Economy	*MS-050	86/06/00	Christiania, Norway	3SM 330-331
Human Lips to Give the Message	*MS-051	86/00/00		
Visit to Bienne	*MS-052	86/03/19	Bienne, Switz.	CTr 326
At Bienne	*MS-053	86/03/22	Lausanne, Switz.	EGWE 172
Diary [Apr. 18-May 19]	*MS-054	86/04/00	Torre Pellice, Italy	OHC 245;EGWE 177,187
Visit to Bobbio	*MS-055	86/04/25	Villa Pellice, Italy	VSS 400;2MR 303-304;5MR 273;CTr 29
Traveling in Switzerland	*MS-056	86/05/20	Laufen, Switz.	TMK 146,360,361;10MR 367-370; 3Bio 343
Diary [Jul. 8]	*MS-057	86/07/08	Christiania, Norway	3Bio 347-349;EGWE 203
Visit to Hansen Home	*MS-058	86/07/00	Christiania, Norway	8MR 122-123
Sketch of Journey to England	*MS-059	86/09/00		3Bio 354;EGWE 216-217
Sermon/The Mission of Christ	*MS-060	86/12/26	Tramelan, Switz.	HP 370;UL 374
Diary [Mar. 21]	*MS-061	86/03/21	Basel, Switz.	EGWE 148
Diary [Apr. 15-29]	*MS-062	86/04/00		OHC 34,139,253;1MR 309-310; 2MR 307-309;5MR 274;6MR 295; 10MR 370-371;EGWE 176,179-184; CTr 248,322
Journey from Italy to Switzerland	*MS-063	86/04/29		
Diary [Apr. 30-May 23]	*MS-064	86/05/00		3MR 228-229,373-374;5MR 27-28
Diary [Jun. 15-Jul. 1]	*MS-065	86/06/00		OHC 139,212;3MR 389-390;4MR 99; 9MR 92,94;3Bio 345;EGWE 193-195
Diary [Jul. 2-15]	*MS-066	86/07/00	Christiania, Norway	8MR 123-124;3Bio 347,349,351-352; EGWE 199,202,204-205
Diary [Jul. 16-27]	*MS-067	86/07/00		3Bio 352
Diary [Jul. 28-Aug. 11]	*MS-068	86/08/00	Basel, Switz.	
Diary [Sep. 14-Oct. 13]	*MS-069	86/09/00		
Diary [Oct. 14-Nov. 2]	*MS-070	86/10/00		3MR 61-64;5MR 317-319;3Bio 355

Diary [Nov. 3-12]	*MS-071	86/11/00		
Diary [Dec. 24-31]	*MS-072	86/12/00		3MR 229-230;5MR 25-27
Descriptive Items from Travels	*MS-073	86/00/00		OHC 252;3MR 216-217;EGWE 237-238
Record of Writing	*MS-074	86/00/00		
Visit to Paris and Versaille, France	*MS-075	86/10/00		HP 40,44;CTr 292
Recollections of Early Days of the Message	*MS-076	86/11/00		4MR 402-403;EGWE 266
Labors in Tramelan, Switzerland	*MS-077	86/12/00		See RH 04/15/1887
Nearing the Judgment	*MS-078	86/00/00		HP 218
Sermon/At Orebro, Sweden	MS-079	86/06/24	Orebro, Sweden	HP 331
Sermon/At Grimsby, England	MS-080	86/09/21	Grimsby, England	HP 353,354;9MR 249-251
Sermon/At Grimsby, England	MS-081	86/09/21	Grimsby, England	***1SAT 48-51***
Sermon/At Grimsby, England	MS-082	86/09/00	Grimsby, England	9MR 253-256
Sermon/At Grimsby, England	MS-083	86/09/00	Grimsby, England	3SM 420;8MR 104;9MR 256-259;CTr 42
Sermon/At Grimsby, England	MS-084	86/09/26	Grimsby, England	HP 369;9MR 259-264
Important Test. to our Brn. and Srs. in NY	MS-085	86/12/27	Basel, Switz.	***PH039***
Sermon/Noah	MS-086	86/02/27	Basel, Switz.	CTr 39,55,57-60
Preparing for the Time of Testing	MS-087	86/00/00	Copenhagen, Denmark	

1887

High Standard of Gospel Ministry	*MS-003	87/03/01	Basel, Switz.	
Sermon/The Need of Earnest, Intelligent Workers	MS-014	87/03/07	Basel, Switz.	***2SAT 39-47***
Sermon/Behold What Manner of Love	MS-016	87/05/22	Zurich, Switz.	CC 29;8MR 406-407
Sermon/Practical Godliness	MS-017	87/06/11	Moss, Norway	6MR 13,196-197;8MR 32
Sermon/Christian Temperance	MS-018	87/06/19	Moss, Norway	CC 130;9MR 232-234
Sermon/A Practical Education	MS-019	87/08/19	New Bedford, Ma.	AH 88,299;CG 124,126,254-255,358; 4MR 96;11MR 155
Sermon/Morning Talk at Grand Rapids	MS-020	87/09/25	Grand Rapids, Mi.	UL 282
Sermon/At Oakland	MS-021	87/10/14	Oakland, Ca.	
Sanitariums	MS-022	87/09/12	Battle Creek, Mi.	***15MR 272-285***
Equality in Distribution of Means	MS-023	87/00/00	Battle Creek, Mi.	
Investing Means in Building Sanitariums	MS-023a	87/00/00	Battle Creek, Mi.	Variant of Ms-023-1887
Test. for Workers of Publ. House at Basel	MS-024	87/02/14		AH 308;Ev 94,650-651;OHC 175,240; UL 59;1BC 1108,1113;3BC 1159-1162; 4BC 1144;8MR 325-328;9MR 374
Sermon/A Peculiar People	*MS-025	87/07/14	Wellingborough, Eng.	UL 209;EGWE 311
Sermon/A Living Sacrifice	*MS-026	87/02/06	Tramelan, Switz.	4MR 445-446;CTr 215
Storm at Sea	*MS-027	87/08/00	En route to USA	EGWE 317
Diary [Jan. 1-May 15]	*MS-029	87/01/00	Switz.	1SM 147;3MR 374-375;6MR 193; 8MR 445-446;9MR 94-95; 3Bio 361-363;EGWE 267-269,271-274
Diary [May 13-22]	*MS-031	87/05/00	France	5MR 319
Diary [May 26-31]	*MS-032	87/05/00	Germany	***2MR 121-130***
Diary [Jun. 1-8]	*MS-033	87/06/00	Denmark	6MR 145;EGWE 298-299
Diary [Jun. 9-22]	*MS-034	87/06/00	Norway	2MR 130-138
Diary [Jun. 23-28]	*MS-035	87/06/00	Sweden	3MR 390-393
Diary [Jun. 29-Jul. 10]	*MS-036	87/07/00	England	2MR 138-142;6MR 123; EGWE 307-308,311
Cooperating With God	*MS-037	87/06/07	Copenhagen, Denmark	TDG 167
The Witness of John Huss	*MS-038	87/00/00		***9MR 275-277***
"I have been unable to sleep much..."	MS-039	87/07/23	Grimsby, Eng.	***3MR 1-4***
"I have been unable to sleep much..."	MS-039a	87/07/23	Grimsby, Eng.	variant of Ms 39, 1887
Peril of Doubt and Unbelief	MS-040	87/00/00		HP 105;See ST 06/23/1887
The Value of Redemption/"In order to..."	MS-041	87/00/00		CC 325;SD 249;1BC 1107;5BC 1149; 7ABC 487

1888

Our Health Institutions	MS-001	88/02/01	Healdsburg, Ca.	1MR 278-281;SpM 208-210
Engaging in Worldly Speculation	MS-002	88/09/07		***1888 47-65***
Sermon/Living for God	MS-003	88/09/25	Oakland, Ca.	Te 158,192,256;2SM 301-302; 4MR 363-364;9MR 374-375; 10MR 71;MRmnt 123
Sermon/How to Become True Ministers for Christ	MS-004	88/10/08	Kansas City	***2SAT 48-56***
Talk/A Living Connection with God	MS-006	88/10/11	Minneapolis, Mn.	***1888 69-73***
Sermon/Tell of His Love and Power	MS-007	88/10/13	Minneapolis, Mn.	***1888 74-84***
Sermon/Advancing in Christian Experience	MS-008	88/10/20	Minneapolis, Mn.	***1888 121-128***
Sermon/Counsel to Ministers	MS-008a	88/10/21	Minneapolis, Mn.	***1888 132-145***
Talk/At Minneapolis	MS-009	88/10/24	Minneapolis, Mn.	***1888 151-153***
Remarks/On Missionary Work	MS-010	88/10/23	Minneapolis, Mn.	***1888 146-150***
Treatment of the Erring	MS-011	88/00/00		***15MR 172-199***
Test. to Dr. Burke	MS-012	88/04/00	Oakland, Ca.	5MR 337;10MR 121,287-289
Sermon/At Des Moines	MS-013	88/12/01	Des Moines, Ia.	1SAT 61-77;ML 29;AH 319,528-529; CG 272;9MR 98
How Can Institutions Be Made a Success?	MS-014	88/02/01		AH 53-54;TSB 115-117;7MR 128-130
A Call to a Deeper Study of the Word	MS-015	88/11/00	Minneapolis, Mn.	***1888 163-175***
The Guide Book	*MS-016	88/00/00	Minneapolis, Mn.	***1SM 15-18***
Sermon/A Chosen People	MS-017	88/10/21	Minneapolis, Mn.	***1888 129-131***
Religious Liberty	MS-018	88/00/00		***1SAT 78-92***
Who Shall Be Saved?	MS-019	88/00/00		
Sermon/Abide in Me	*MS-020	88/11/25	Potterville, Mi.	TDG 338;10MR 381-382
Distressing Experiences of 1888	*MS-021	88/00/00		***1888 176-181***
Diary [Jan. 1-30]	*MS-022	88/01/00		TSB 54
Diary [Feb. 1-14]	*MS-023	88/02/00		
Looking Back at Minneapolis	*MS-024	88/11/00		***12MR 179-205***
Diary [Dec. 16-31]	*MS-025	88/12/00	Battle Creek, Mi.	3Bio 421-423
Remarks/At Minneapolis	MS-026	88/10/00	Minneapolis, Mn.	***1SAT 52-60***
Living the Truth	MS-027	88/00/00		7MR 331
Diary [May-June]	*MS-028	88/05/00		

1889

Sermon/The Quality of Faith	MS-001	89/05/11	Ottawa, Ks.	***FW 63-80***
Talk/Picking Flaws	MS-002	89/05/12	Ottawa, Ks.	***1SAT 93-97***
Talk/Morning Talk	MS-003	89/05/14	Ottawa, Ks.	***1SAT 98-101***
Talk/Preparation for Christ's Coming	MS-004	89/05/14	Ottawa, Ks.	***1SAT 102-104***
Sermon/Christ and the Law	MS-005	89/06/19	Rome, NY	***1SAT 105-119***
Counsels Regarding Matters at Gen Conf.	MS-006	89/11/04	Battle Creek, Mi.	***1888 471-497***
Neatness and Order at Camp meetings	MS-007	89/00/00		1BC 1119
Advancing in Christ's Training School	MS-008	89/00/00	Kalamazoo, Mi.	
The Excellence of Christ	MS-010	89/10/00		***1888 447-449***
Test. to Leaders	MS-011	89/08/10	Harbor Heights, Mi.	
Establish the Work in Many Places	*MS-012	89/00/00		***PH151 6-8***
Standing by the Landmarks	MS-013	89/00/00		***1888 516-519***
The Elevating Character of True Religion	MS-014	89/00/00		***HM 12/00/1889***
Counsels to Our Colporteurs re Diet	*MS-015	89/00/00		***16MR 173***
The Discernment of Truth	*MS-016	89/01/00		***1888 257-262***
Diary [Jan. 1-31]	*MS-017	89/01/00		3Bio 423,425,427;FBS 2
Diary [Feb. 1-25]	*MS-018	89/02/00		9MR 93-94
Diary [Mar. 2-28]	*MS-019	89/03/00		***1888 269-273***
Diary [Jun. 15-28]	*MS-020	89/06/00		
Diary [Sep. 6-29]	*MS-021	89/09/00		Mar 197;OHC 99;TDG 261,279;

				11MR 150-152
Diary [Oct. 16-31]	*MS-022	89/10/00	Battle Creek, Mi.	***1888 452-468***
Diary [Nov. 1-23]	*MS-023	89/11/00	Battle Creek, Mi.	OHC 211;3SM 360;11MR 109-113; 12MR 57
Diary [Dec. 4-27]	*MS-024	89/12/00	Battle Creek, Mi.	TDG 364,368
Resume of Travels and Labors	*MS-025	89/00/00		***3Bio 417-418***
Unity and Harmony Among Ministers	*MS-026	89/09/11	Denver, Co.	RC 277;UL 268
True Concept of Righteousness by Faith	*MS-027	89/09/13	Denver, Co.	***3SM 183-189***
A Significant Dream	*MS-028	89/11/18	Battle Creek, Mi.	TDG 331
Love and Consideration in Worker Relationship	*MS-029	89/11/18	Battle Creek, Mi.	
Experiences Following the Minneapolis Conf.	*MS-030	89/06/00		***16MR 212-241***
Diary/Paragraphs on various subjects	MS-031	89/00/00		3SM 43;VSS 77-78,131-132;1BC 1092; 3BC 1156;4BC 1147;5BC 1083,1089, 1135-1136;6BC 1076,1111,1118-1119; 7BC 988;17MR 32;CTr 234
Sermon/At Kansas Camp-meeting	MS-032	89/05/10	Ottawa, Ks.	***From Topeka Daily Capital, 05/11/1889***
Sermon/At Kansas Camp-meeting	MS-033	89/05/14	Ottawa, Ks.	***From Topeka Daily Capital, 05/15/1889***
Sermon/At Kansas Camp-meeting	MS-034	89/05/15	Ottawa, Ks.	***From Topeka Daily Capital, 05/16/1889***
Sermon/Progress in the Work of Christ	MS-035	89/11/16	Battle Creek, Mi.	
Ministry of Angels	MS-036	89/00/00		
Resisting Doubt	MS-037	89/00/00		

1890

Sermon/Heaven's Part in Life's Conflict	MS-001	90/02/01	Battle Creek, Mi.	***2SAT 57-70***
A Consecrated Ministry	MS-001a	90/02/13	Battle Creek, Mi.	***PH028 1-20***
Sermon/The Spirit of Discernment	MS-002	90/03/09	Battle Creek, Mi.	***1SAT 139-142***
Sermon/Faith	MS-002	90/03/16	Battle Creek, Mi.	***1SAT 143-149***
The Work in Michigan	MS-003	90/08/10		***2SAT 71-79***
Sermon/"Yesterday morning before I went..."	MS-004	90/03/08		***1888 593-598***
"Wherewithal shall a young man cleanse..."	MS-005	90/00/00	Battle Creek, Mi.	***19MR 73-76***
"John to the seven churches..."	MS-006	90/11/25	Brooklyn, NY	***PC 385-389***
Remarks/"We have the exhortation..."	MS-007	90/02/05		7BC 937
Sr. White's Test. Through the *Review*	MS-008	90/00/00		***From RH***
Remarks/At the Bible School	MS-009	90/02/03		***1SAT 120-128***
Remarks/At the Bible School	MS-010	90/02/06		***1SAT 129-138***
"The true Witness speaks through John..."	MS-016	90/10/01	Lynn, Ma.	2SM 19-21;PM 67,79;Ev 593-594; CW 94-95;MM 98-99;VSS 315-316; 5BC 1126;6BC 1097;7BC 907,934,941, 949,979;1MR 109-110;2MR 197; 5MR 164;CTr 124,238
"Dr. ----'s great success is largely due..."	MS-017	90/10/01	Battle Creek, Mi.	From Lt 13, 1890;MM 51-53,147-151
To the Ministers and Churches in Ohio Conf.	MS-019	90/08/20	Petoskey, Mi.	***TM 147-158***
"Missions are essential..."	MS-019a	90/05/01	St. Helena, Ca.	***GCDB 02/06/1893 162-163***
Sermon/"I have felt that there is too..."	MS-019b	90/07/14	Lake Goguac, Mi.	***2SAT 80-91***
"But ye shall receive power..."	MS-021	90/10/11	Adam's Center, NY	See RH 08/16/1898
Diary [Jan. 10-Mar. 1]	MS-022	90/01/00	Battle Creek, Mi.	***1888 568-583***
Diary [Nov. 24]	MS-023	90/11/24	Brooklyn, NY	UL 342;PM 356;CM 129
"In the beginning was the Word..."	MS-024	90/05/18		***1888 665-672***
Diary [Jan. 7-9]/"I arise at half past..."	MS-025	90/01/07	Battle Creek, Mi.	***13MR 238-244***
Diary/"Dealing in mining stocks..."	MS-026	90/01/07	Battle Creek, Mi.	***15MR 68-71***
Warning Against Financial Speculation	MS-026a	90/01/07	Battle Creek, Mi.	***15MR 71-75***
Rules for Christian Workers	MS-027	90/11/10	Sands, Va.	

Diary [Dec.]	MS-028	90/12/00	Norwich-Boston, Ma.	***2SM 387-389***
Diary [Nov. 20-24]/"I spoke this evening"	MS-029	90/11/20	Brooklyn, NY	***21MR 446-456***
Diary [Nov. 20-24]/"I spoke this evening"	MS-029a	90/11/20	Brooklyn, NY	variant of Ms-029-1890
"God's servants are to impress..."	MS-030	90/00/00	Battle Creek, Mi.	***1888 906-916***
Circulation of The Great Controversy	MS-031	90/00/00		***1888 802-809***
The Source of the Church's Power	MS-032	90/00/00		***From HM 11/00/1890***
To Rise Up and Call Them Blessed	*MS-033	90/10/11		2SM 223-224
Loyalty of Daniel and his Three Companions	*MS-035	90/00/00		
Danger of False Ideas on Justification by Faith	*MS-036	90/00/00		***FW 15-28 and 6MR 147-148***
Light in God's Word	*MS-037	90/00/00		***1888 825-838***
Diary [Jan. 2]	*MS-038	90/01/02	Battle Creek, Mi.	TDG 10
The Vision at Salamanca	*MS-040	90/11/03	Salamanca, NY	***1888 917-949***
The Vision at Salamanca	MS-040a	90/11/03	Salamanca, NY	variant of Ms 40, 1890
Diary [Oct. 9-13]	*MS-041	90/10/00	Adam's Center, NY	OHC 146,297,299;2SM 223-224; HP 329;UL 296;MR1033 5-7
Diary [Oct. 14-29]	*MS-042	90/10/00	S. Lancaster, Ma.	OHC 20,42,91,136,281,285,286; UL 312;MR1033 7-16;CTr 127
Review of Experiences at S. Lancaster, Ma.	*MS-043	90/10/30	En route to NY	MR1033 16-17
Diary/Exp. at Salamanca, NY [Oct. 30-Nov. 4	*MS-044	90/11/00		9MR 73-75;MR1033 17-20
Diary [Nov. 4-11]	*MS-045	90/11/00	Sands, Va.	***2MR 322-331 with MR1033 21***
Diary [Nov. 13-20]	*MS-046	90/11/00	Washington, D.C.	MR1033 24-26,28-29
Reflections on Labors in Brooklyn, NY	*MS-048	90/11/26	Steamer	UL 344;4MR 41,309-311;13MR 31
Diary [Nov. 26-Dec. 3]	*MS-049	90/11/00	Norwich, Ct.	MR1033 32-36
Diary/Visit to Lynn, Ma. [Dec. 4-9]	*MS-050	90/12/00	Lynn, Ma.	MR1033 36-40
Diary/Labors at Danvers, Ma. [Dec. 10-14]	*MS-051	90/12/00	Danvers, Ma.	MR1033 41-44
Second Visit to Lynn, Ma. [Dec. 15-18]/Diary	*MS-052	90/12/00	Lynn, Ma.	MR1033 45
Visit to Washington, D.C. [Dec. 19-29]/Diary	*MS-053	90/12/00	Washington, D.C.	***1888 766-786***
In Battle Creek Again [Dec. 30-31]/Diary	*MS-054	90/12/00	Battle Creek, Mi.	***1888 787-789***
Peril of Trusting in the Wisdom of Men	*MS-055	90/00/00		***1888 839-845***
Remarks/Lessons From the Vine	*MS-056	90/02/07		***1888 561-567***
Christ's Humiliation	*MS-057	90/00/00		***16MR 180-184***
General Hygiene	MS-058	90/00/00		See CTBH 96-108;CTr 20,113
Hygienic Reform: Our Present Work	MS-059	90/00/00		3SM 292;Te 169;See CTBH 117-122
Our Institutions	*MS-060	90/00/00		
Danger in Adopting Worldly Policy in the Work	MS-061	90/00/00		***PH133***
Devotion to God Needed in the Publishing House	MS-062	90/00/00		
Comments Concerning 4T	*MS-063	90/00/00		

1891

Sermon/"I am the true vine..."	MS-001	91/01/11	Pine Creek, Mi.	ML 289
"I have been laboring two months..."	MS-002	91/01/09	Battle Creek, Mi.	***1888 854-860***
"Home again..."	MS-003	91/01/09	Battle Creek, Mi.	***14MR 66-69***
"The Lord will bless those who..."	MS-004	91/01/09	Battle Creek, Mi.	MRmnt 109
Sermon/Comments on Isaiah 58	MS-005	91/01/10	Pine Creek, Mi.	Ev 244;1BC 1095;5MR 34-35;CTr 86
Our Duty to the Colored People	MS-006	91/03/20		***SW 9-18***
"What are God's plans and purposes..."	MS-007	91/06/10	Petoskey, Mi.	4BC 1159;Ev 338;TDG 170; 6MR 65-66;9MR 158,375
Remarks/"Today as I have been writing..."	MS-008	91/07/24	Harbor Heights, Mi.	***9MR 51-55***
Talk/The Proper Way to Deal with Students	MS-008a	91/07/21	Harbor Heights, Mi.	***9MR 55-64***
Talk/Talk to Teachers	MS-008b	91/07/27	Harbor Heights, Mi.	***9MR 65-71 with 4MR 46-47***
"A spirit of independence has been..."	MS-008c	91/07/26	Harbor Heights, Mi.	***OHC 333 with 1MR 333-339 and 7MR 71-73***
Sermon/"O there is trading to be done..."	MS-009	91/08/22	Battle Creek, Mi.	3SM 192-193;10MR 272-273
Sermon/"And as Moses lifted up..."	MS-010	91/08/02	Harbor Heights, Mi.	TDG 223;RC 356;6MR 51
Remarks/At Michigan Conf. Meeting	MS-011	91/09/03		***1SAT 162-170***
Diary/"At the seven o'clock meeting..."	MS-012	91/12/28	Melbourne, Aus.	VSS 302-303,314-315,317;OHC 178

"In connection with our publishing work..."	MS-013	91/12/29	Melbourne, Aus.	AH 180,279-280;4Bio 26-27
"In connection with our publishing work..."	MS-013a	91/12/29	Melbourne, Aus.	variant with additional material
"I have been instructed by the Lord..."	MS-014	91/12/23	Melbourne, Aus.	***PH152 17-26***
"Wives, submit yourselves..."	MS-017	91/00/00		***21MR 213-218***
"The condition of children who do not..."	MS-018	91/00/00		AH 177-178,360-363;CG 237-238; ML 200
Diary/"I attended the ministerial..."	MS-019	91/03/03	Battle Creek, Mi.	PM 70;3MR 193-194; 13 Crisis Years 150-151
Diary [Mar. 7-8]	MS-019a	91/03/07	Battle Creek, Mi.	3Bio 479-480
Diary [Dec. 28-31]/"After addressing the..."	MS-020	91/12/28	Melbourne, Aus.	1SM 156-157;MRmnt 116
Diary/Christ Our Righteousness	*MS-021	91/02/27	Battle Creek, Mi.	***9MR 293-302***
Diary/"Nearly the entire day I have..."	*MS-023	91/03/12	Battle Creek, Mi.	PM 213;18MR 380;5Bio 227-229
Diary/Circulation of Great Controversy	*MS-024	91/01/01	Battle Creek, Mi.	***19MR 239-261***
"When Christ died to begin in redeeming..."	MS-025	91/00/00		***18MR 54-56***
"The publishing institution was arranged..."	MS-025a	91/00/00		2SM 191-194;OHC 116;1MR 263-264
The Orphan's Home	MS-026	91/00/00		***MM 06/00/1891 and 07/00/1891***
Sermon/"But ye shall receive power..."	*MS-027	91/04/18	Greenville, Mi.	***2SAT 92-98***
"There is much talk in regard to..."	*MS-029	91/08/20	Harbor Heights, Mi.	***1SAT 155-161***
"I am burdened for the Rural Health..."	*MS-030	91/11/00	Oakland, Ca.	
"The ship cannot come into port..."	*MS-032	91/11/27	Samoan Islands	***10MR 59***
Board and Council Meetings	*MS-033	91/00/00		***17MR 166-169***
The Case of the Walling Children	MS-034	91/09/12	Colorado Springs, Co.	4Bio 17
Sermon/Work & Baptism of the Holy Spirit Needed	MS-035	91/09/26	Healdsburg, Ca.	***1SAT 171-193***
Sermon/Fruits of Conversion	MS-036	91/09/19	Healdsburg, Ca.	***1SAT 194-213***
Counsel and Warning	MS-039	91/11/17	Steamer "Alameda"	***TM 264-278***
Diary [Jan.]	*MS-040	91/01/00	Battle Creek, Mi.	***1888 865-889***
Diary [Feb.]	*MS-041	91/02/00	Battle Creek, Mi.	
Diary [Mar.]	*MS-042	91/03/00	Battle Creek, Mi.	MR1033 64-65
Diary [Jun.]	*MS-043	91/06/00	Petoskey, Mi.	OHC 34,170;3Bio 492
Diary [Aug.]	*MS-044	91/08/00	Harbor Springs, Mi.	***18MR 155***
Diary [Dec.]	*MS-045	91/12/00	Melbourne, Aus.	8MR 358;4Bio 23-26
Justified by Faith	*MS-046	91/01/06	Battle Creek, Mi.	***8MR 355-357***
Arrival in Australia	MS-047	91/12/00		***From BE 01/01/1892***
Our Present Dangers	MS-048	91/03/24		***GCDB 04/13/1891 256-261***
Sermon/Importance of Exercising Faith	MS-083	91/07/22	Harbor Heights, Mi.	***1SAT 150-154***
A Message to the Churches	*MS-084	91/11/08	Sydney, Aus.	
Talk/At Battle Creek Tabernacle	MS-085	91/01/00	Battle Creek, Mi.	Notes only;not on file
Talk/At Battle Creek Tabernacle	MS-086	91/01/26	Battle Creek, Mi.	Notes only;not on file
Talk/At Battle Creek Tabernacle	MS-087	91/01/27	Battle Creek, Mi.	Notes only;not on file
Talk/At Battle Creek Tabernacle	MS-088	91/02/15	Battle Creek, Mi.	Notes only;not on file
Talk/At Battle Creek Tabernacle	MS-089	91/03/14	Battle Creek, Mi.	Notes only;not on file
Talk/At Battle Creek Tabernacle	MS-090	91/03/17	Battle Creek, Mi.	Notes only;not on file
Remarks at Presidents' Council	MS-091	91/02/25	Battle Creek, Mi.	

1892

"The world's Redeemer passed over..."	MS-001	92/11/15		***6MR 334-343***
Diary/"We left Adelaide Nov. 28th..."	*MS-002	92/12/13	George's Terrace	TDG 346
"In the starting of the work in this..."	MS-006	92/01/05	N. Fitzroy, Aus.	AH 459-461;TDG 13;OHC 99;3MR 380; PC 141-143;CTr 123,370
"I am now in Adelaide..."	MS-007	92/10/11	Adelaide, Aus.	
Christ Our Sufficiency	MS-008	92/11/25	Adelaide, Aus.	UL 343;HP 73;7BC 914;ChL 66-67; 2MR 24;9MR 164
Test. to Battle Creek Church	MS-010	92/06/10		***18MR 156-161***
Stewards of God's Gifts	MS-011	92/06/00		OHC 190;1MCP 245-246;2MR 98
Call to a Deeper Experience	MS-013	92/00/00		***RH 04/04/1893, 04/11/1893, and 04/18/1893***

Love for Brethren	MS-016	92/12/22		TDG 365
Diary [Apr.-Jul.]/"I am deeply grieved..."	*MS-019	92/04/00	Preston, Aus.	***21MR 108-125***
Diary/"The Lord has brought me through..."	*MS-020	92/07/15	Preston, Aus.	SD 19,124;7MR 143-144;8MR 49-51; 12MR 140-141
Diary [Sep. 28-Nov.27]	*MS-021	92/10/00	Adelaide, Aus.	1MR 385;Ev 453-455
Re President of Australian Conference	MS-022	92/07/25		
Love, The Need of the Church	MS-024	92/00/00		***11MR 261-269***
Address to Physicians	MS-025	92/07/18		CH 340-343
"During my sickness I have thought much..."	MS-026a	92/08/05		1SM 379-381;SpM 5-7
The Crisis Imminent	MS-027	92/02/18	Melbourne, Aus.	***SpTA #1 37-40***
Diary [Jan.]	*MS-028	92/01/00	Melbourne, Aus.	8MR 44;4Bio 29
Diary [Feb.]	*MS-029	92/02/00	Melbourne, Aus.	TDG 61;OHC 368;3MR 377;MR728 22
Diary [Mar.]	*MS-030	92/03/00	Melbourne, Aus.	3MR 377
Diary [Apr.]	*MS-031	92/04/00	Melbourne, Aus.	3MR 376
Diary [May]	*MS-032	92/05/00	Melbourne, Aus.	2SM 235;3MR 376-377
Diary [Jun.]	*MS-033	92/06/00	Melbourne, Aus.	4Bio 38;See 21MR 112-121
Diary [Jul.]	*MS-034	92/07/00	Melbourne, Aus.	***19MR 287-299***
Diary [Aug.]	*MS-035	92/08/00	Melbourne, Aus.	8MR 358
Diary	*MS-035b	92/08/09	Melbourne, Aus.	variant of Ms-35-1892
Diary [Sep.]	*MS-036	92/09/00	Melbourne, Aus.	
Diary [Oct.]	*MS-037	92/10/00	Adelaide, Aus.	3MR 377-378;9MR 339-341
Diary [Nov.]	*MS-038	92/11/00	Adelaide, Aus.	Ev 453-455;1MR 385;4MR 43; 9MR 347;4Bio 47
Diary [Dec.]	*MS-039	92/12/00	Ballarat/Melbourne	8MR 51-55;14MR 8
Diary	*MS-040	92/02/13	Melbourne, Aus.	HP 121;4Bio 34
God's Love For Man	MS-041	92/00/00		***BTS 12/00/1907, 02/00/1908, 03/00/1908, 11/00/1908, 12/00/1908, and 01/00/1909***
Treatment of Erring Pupils/"God has given"	MS-043	92/00/00		***SSW 12/00/1892 and 01/01/1893***
The Bible School Privileges Unappreciated	MS-044	92/12/00		
The Sufferings of Christ	MS-045	92/00/00		
Talk/Address at George's Terrace	MS-046	92/08/24	Melbourne, Aus.	

1893

Sermon/"This is a wonderful and important..."	MS-002	93/01/29	Parramatta	6BC 1105;SD 57
Sermon/At Parramatta	MS-003	93/01/29		Missing
Diary/"We left Melbourne Thursday..."	MS-005	93/02/01	Parramatta	8MR 80-81
Sermon/Isaiah 58:1-3	MS-006	93/02/11	Auckland	OHC 45;2MCP 520,583
Sermon/"Now we have the rich promises..."	MS-008	93/02/09	Auckland	
"But Daniel purposed in his heart..."	MS-009	93/03/05	Kaeo, N.Z.	CG 93,186;AH 18;Te 56,105;3MR 365; 6MR 262;8MR 381;10MR 74
Sermon/"Our blessed Saviour said..."	MS-011	93/03/28	Napier, N.Z.	***2SAT 99-103***
Sermon/"My mind has been much exercised..."	MS-012	93/03/28	Napier, N.Z.	CC 120;9MR 3-6;MRmnt 13
Sermon/Diligence in Service	MS-013	93/04/07	Napier, N.Z.	3MR 302-303
Sermon/"Here is the test..."	MS-014	93/04/22	Petone, N.Z.	HP 254
Sermon/"Here John has a view of the..."	MS-016	93/02/12	Auckland, N.Z.	CTr 209
Sermon/"The most important question ever..."	MS-017	93/03/26	Napier, N.Z.	CG 208;1MCP 26;TMK 108;5BC 1083; 6BC 1105;7BC 922;3MR 424
Sermon/"This brings us to when Jesus..."	MS-018	93/04/06	Napier, N.Z.	
"Those that have published the Loud Cry..."	MS-021	93/06/12	Wellington, N.Z	***RH 11/08/1956***.
Diary/"Last Wednesday, July 5..."	MS-022	93/07/12	Wellington, N.Z.	9MR 25
Sermon/Temperance	MS-027	93/10/15	Gisborne, N.Z.	***Te 283-292***
"Since coming to New Zealand..."	MS-029	93/04/20	Palmerston, N.Z.	VSS 322-323;TDG 119
"There is a subject that urges..."	MS-032	93/02/16	Auckland, N.Z.	PM 91;6MR 376
"I was a few nights since in my dreams..."	MS-034	93/05/14		See FE 260-276 and SpM 104-113
Publishing Work	MS-035	93/01/08	Melbourne, Aus.	UL 22

Diary/"We left Sydney at two..."	MS-036	93/02/14	Auckland, N.Z.	
Diary	MS-037	93/03/01	Kaeo, N.Z.	***8MR 81-84***
Labors in Kaeo	MS-038	93/03/08	Kaeo, N.Z.	8MR 84-85
Diary	MS-039	93/05/20	Wellington, N.Z.	OHC 131;TMK 357
Diary	MS-040	93/06/16		
Maori Boys Interested in the Truth	MS-041	93/07/13	Wellington, N.Z.	
Educational Advantages Not Centered in B.C.	MS-045	93/00/00		1SM 129-130;10MR 345
New Zealand Camp Meeting	MS-046	93/00/00		***RH 06/06/1893***
Notes of Travel and Labor	MS-047	93/00/00		***RH 05/30/1893***
Diary/Christ and the Law	MS-048	93/05/06	Wellington, N.Z.	TMK 292;FLB 114;HP 38
"My mind is exercised in regard to..."	MS-049	93/10/28	Gisborne, N.Z.	***1NL 81-84 with 15MR 157***
"Know ye not that they which run..."	MS-050	93/09/00		***1SAT 214-226***
To Teachers and Students in our College in B.C.	MS-051	93/10/00		FE 220-230;5MR 247-248
Labors in Gisborne/"I have worked very hard"	MS-055	93/10/30	Gisborne, N.Z.	Te 264-265
Dependence and Trust/"The more our faith"	*MS-056	93/00/00		TMK 231
Visit to Paremata	*MS-059	93/08/08	Wellington, N.Z.	12MR 72-76;4Bio 100-104
Dedication of the Ormondville Church	*MS-060	93/11/20	Wellington, N.Z.	
Review and Herald Office	*MS-061	93/00/00		***1888 1813-1815***
The Mine of Truth	*MS-062	93/00/00		TMK 195
Diary [Jan.]	*MS-063	93/01/00		2MR 155
Diary [Feb.]	*MS-064	93/02/00	Parramatta	7MR 87-88
Diary	*MS-065	93/07/22	Wellington, N.Z.	
Diary [Aug.]	*MS-066	93/08/00	Napier, N.Z.	
Diary/Dedication of Ormondville Church	*MS-067	93/11/00	Napier, N.Z.	
Abundant Holidays	*MS-068	93/00/00	N.Z.	
Parables	*MS-073	93/07/00		***15MR 97-104***
Early Labors in Australia [1891-1892]	MS-075	93/00/00		OHC 120;4Bio 31-33
Diary [Feb. 2-20]	*MS-076	93/02/00		3SM 265
Diary [Feb. 20-Mar. 15]	*MS-077	93/03/00	Kaeo, N.Z.	4Bio 73,75
Diary [Mar. 15-Apr. 12]	*MS-078	93/03/00	Napier, N.Z.	4MR 104-105;4Bio 79
Diary [Apr. 13-17]	*MS-079	93/04/00	Palmerston, N.Z.	4Bio 89-90
Diary [Apr. 18-May 31]	*MS-080	93/05/00	Wellington, N.Z.	UL 137;TDG 156,158;3SM 115-116; 1888 1167-1170;8MR 359;17MR 301-302; 4Bio 92-93
Diary [Jun. 1-Jul. 26]	*MS-081	93/06/00	Wellington, N.Z.	TDG 208;1888 1195-1196;8MR 85-86; 10MR 385;4Bio 94,100
Diary [Jul. 27-Aug. 7]	*MS-082	93/07/00	Long Point, N.Z.	3MR 210-211
Diary [Aug. 8-14]	*MS-083	93/08/00	Wellington, N.Z.	TDG 233
Diary [Aug. 15-23]	*MS-084	93/08/00	N.Z.	4MR 102;4Bio 104-105
Diary [Sep. 1-Oct. 7]	*MS-085	93/09/00	N.Z.	8MR 86-89
Diary [Oct. 8-Nov. 11]	*MS-086	93/10/00	Gisborne, N.Z.	4MR 97,103
Diary [Nov. 12-20]	*MS-087	93/11/00	Napier/Ormondville, N.Z.	4Bio 108
Diary [Nov. 20-Dec. 19]	*MS-088	93/12/00	Wellington, N.Z.	8MR 89-92;4Bio 109
Diary [Dec. 20-30]	*MS-089	93/12/00	Sydney/Melbourne, Aus.	15MR 95-96;4Bio 112
Our Attitude Toward Powers That Be	*MS-090	93/08/29	Hastings, N.Z.	***TDG 250***
The Mother A Teacher	*MS-091	93/00/00		
Liquor Saloons a Curse	*MS-092	93/00/00		
Privileges and Responsibilities of Sons of God	*MS-093	93/00/00		***20MR 323-325***
Could Christ Have Yielded to Temptation?	*MS-094	93/00/00		***6MR 110-112***
S.D.A. Church Not Babylon [Fragment]	*MS-095	93/00/00		
Respect is Due to God's Instrumentalities	MS-096	93/00/00		***RH 10/10/1893***
Words to the Young	MS-097	93/00/00		***YI 08/31/1893***
Our Duty in Ministering to the Poor	MS-098	93/00/00		***RH 06/20/1893 and 06/27/1893***
Liberality the Fruit of Love	MS-099	93/00/00		***RH 05/09/1893 and 05/16/1893***
Christ Our Helper in the Great Crisis	MS-100	93/00/00		***HM 11/011893***
"This is a beautiful place...."	*MS-101	93/11/00		
"Walk in the Spirit."	MS-102	93/00/00		***ST 12/25/1893***

Bought With a Price	*MS-103	93/12/00	Wellington, N.Z.	AH 464;5MR 339;8MR 249;9MR 376

1894

"I address my dear brethren..."/Pitcairn	MS-001	94/01/05	Melbourne, Aus.	***14MR 70-75***
"Sabbath January 20th, has passed..."	MS-003	94/01/21	Middle Brighton, Aus.	
"Tents were first pitched..."	MS-004	94/01/29	Middle Brighton, Aus.	4Bio 124-125
"Yesterday, Sunday, in company with..."	MS-005	94/02/00		10MR 74-76
To Friends in America	MS-006	94/02/16	Melbourne, Aus.	***21MR 280-284***
Sermon/"And one of the elders answered..."	MS-007	94/01/28	Brighton, Aus.	***7MR 78-81***
Where Shall We Locate Our School?	*MS-008	94/02/00	Melbourne, Aus.	***FE 310-327***
The Kind of Schools Needed	MS-008a	94/02/00		
"I am constantly burdened in regard to..."	MS-009	94/02/10	Melbourne, Aus.	***SpTEd 164-170***
Sermon/Keep the Commandments	MS-010	94/02/11	Williamstown, Aus.	***1SAT 227-238***
Sermon/Isaiah 58	MS-011	94/02/10	Brighton, Aus.	***5MR 36-48***
Sermon/Isaiah 58	MS-011b	94/02/10	Brighton, Aus.	Variant of Ms-11-1894
Sermon/"As thou has given him power..."	MS-012	94/02/18	Prahan, Aus.	***1SAT 239-249***
Talk/Australian Bible School	MS-013	94/02/20	Melbourne, Aus.	1MCP 324
Talk/Australian Bible School	MS-014	94/02/22	Melbourne, Aus.	1MCP 53-54;CG 98;ML 291;5BC 1095
Talk/Address to Students	MS-015	94/02/23	Melbourne, Aus.	2MCP 724;10MR 113
Sermon/"Therefore being justified..."	MS-016	94/02/25	N. Brighton, Aus.	3SM 34-35;2MCP 675,803-804
Sermon/"Peter, an apostle of Jesus..."	MS-017	94/03/03	N. Brighton, Aus.	OHC 334;2MCP 578-579,670,794-795
Sermon/"And you hath he quickened..."	MS-018	94/03/04	Williamstown, Aus.	TDG 72;6BC 1093
"Friday was a very busy day..."	MS-019	94/03/17	Melbourne, Aus.	1MCP 22;2MCP 764-765;EV 238-239
Sermon/"Lay not up for yourself..."	MS-020	94/03/18	Williamstown, Aus.	Ev 243-244;TDG 86;Te 30;SD 59,141
Testimony to Ministers	MS-021a	94/04/02		Ev 102,104,116,336-337;1NL 127-130; 11MR 278
Diary/"I thank the Lord it is as well..."	MS-023	94/04/09	Granville, Aus.	WM 184-185;10MR 194-196;4Bio 133
Testimony to Canvassers	MS-024	94/04/23	Granville, Aus.	CG 124
Testimony to Canvassers	MS-024a	94/04/23	Granville, Aus.	variant of MS-024, 1894;CM 95-97
Test. Concerning Idleness	MS-024b	94/04/30	Granville, Aus.	AH 317;CG 88,110-111,345,355; 6MR 47
"Last night I seemed to be in an assembly"	MS-025	94/04/23	Granville, Aus.	***HM 12/1894***
Sermon	MS-026	94/05/13	Parramatta, Aus.	***2SAT 104-109***
Dear Brethren in the SDA Faith	MS-027	94/06/07	Granville, Aus.	PM 225;2MR 7-8;5MR 286-287; 13MR 361-362;4Bio 133-134,135-137; CTr 186
"In company with my son W.C. White..."	MS-028	94/06/25		6BC 1103
Meeting at Seven Hills	MS-032	94/07/29	Granville, Aus.	TDG 219;OHC 168;4BC 1183; 9MR 91-92;CTr 187;RH 09/10/1895
Diary/"Last Sabbath, July 28, my son..."	MS-032a	94/07/30	Granville, Aus.	***ST 06/06/1895***
Test. to Battle Creek	MS-033	94/08/03	Granville, Aus.	7BC 961;8MR 189;12MR 217
"I have recieved a letter from Brother..."	MS-034	94/08/03	Granville, Aus.	***1888 1268-1279***
Diary/Letter to S.N. Haskell	MS-035	94/08/27	Cooranbong, Aus.	***13MR 355-358***
Sermon/Dedication at Prospect Church	MS-037	94/09/16	Prospect, Aus.	***BE 10/01/1894 and 10/08/1894***
Sermon/"Christ said to his disciples..."	MS-038	94/10/09		***HM 04/00/1895***
"The great controversy between the Prince"	MS-039	94/10/09		***RH 04/14/1896***
Sanctification and Repentance	MS-040	94/10/10		***RH 08/27/1901 and 09/03/1901***
Diary/"I was present in morning meeting..."	MS-041	94/10/19	Ashfield, Aus.	CC 358;2BC 1036;3MR 249; 6MR 247-248;4Bio 168-169,277
Talk/Look and Live	MS-041a	94/10/20	Ashfield, Aus.	
Ashfield Camp Meeting	MS-041b	94/10/16		Missing
Talk/Morning Talk	MS-042	94/10/22	Ashfield, Aus.	Ev 299-300,339,488
Talk/Morning Talk	MS-042a	94/10/26	Ashfield, Aus.	
Sermon/The Vine and the Branches	MS-043	94/10/27	Ashfield, Aus.	RC 247,285,355;5MR 333-334
Sermon	MS-043a	94/10/28	Ashfield, Aus.	***1SAT 250-270***

"Last night in my sleeping hours..."	MS-044	94/10/30	Ashfield, Aus.	***GCB 02/25/1895 337-340 and TM 194-197***
"Because iniquity shall abound..."	MS-045	94/11/00		
"Beloved, let us love one another..."	MS-046	94/11/00		
"All day the people pressed about Jesus..."	MS-047	94/11/26		***SSW 06/1895 & 07/1895***
Talk/Morning Talk	MS-048	94/11/03	Ashfield, Aus.	
Sermon	MS-049	94/11/03	Ashfield, Aus.	OHC 62;CG 565;7BC 989,944; 5MR 234-235;10MR 308-309;CTr 206
Talk/Morning Talk	MS-050	94/11/10		1MCP 205
Diary/"There is a great work to be done..."	MS-051	94/11/14	Granville, Aus.	***HM 08/00/1896***
Seeking to Save the Lost	MS-052	94/00/00		***8MR 189-191***
Should Christians Be Members of Secret Societies?	MS-053	94/00/00		***2SM 121-139***
"Salt is good: but if the salt..."	MS-054	94/12/17		***ST 11/07/1895***
"After these things the Lord appointed..."	MS-055	94/12/10		
Sermon/"There were present at that..."	MS-056	94/12/30		3BC 1140
Beneficent Action a Proof of Sincere Love	MS-060	94/00/00		CG 124;OHC 268;TMK 63;AH 494; 11MR 194
Walk in the Light of the Cross	MS-061	94/09/16	Granville, Aus.	***10MR 77-80***
Home Missionary Work	MS-062	94/08/18		***RH 01/08/1895 and 01/15/1895 and 01/22/1895***
Diary/"During the past night matters..."	MS-064	94/10/27	Ashfield, Aus.	WM 306;6MR 228
Help in God	MS-065	94/00/00		***RH 02/05/1895***
Missionary Work	MS-066	94/00/00		Ev 556-557,564
"The light of the body is the eye..."	MS-067	94/00/00		1MCP 250,324;2BC 998
We Shall Reap As We Sow	MS-068	94/00/00		***RH 08/21/1894***
Regarding Fern Hill Farms	*MS-069	94/00/00		
Importance of Maintaining Personal Integrity	*MS-070	94/00/00		TMK 199,248
Diary [Jan.]	*MS-071	94/01/00	Brighton, Aus.	
Diary [Feb. 22-23]	*MS-072	94/02/22	Melbourne, Aus.	
Diary [Mar.]	*MS-073	94/03/00	Melbourne, Aus.	
Diary [Apr.]	*MS-074	94/04/00	Granville, Aus.	10MR 13;4Bio 144
Diary [May]	*MS-075	94/05/00	Granville, Aus.	
Diary	*MS-076	94/06/14	Granville, Aus.	2MR 154
Diary [Aug.]	*MS-077	94/08/00	Granville, Aus.	8MR 361-362;4Bio 160-161
Diary [Sep.]	*MS-078	94/09/00	Granville, Aus.	
Diary [Oct.]	*MS-079	94/10/00	Ashfield, Aus.	
Diary [Nov.]	MS-080	94/11/00	Ashfield, Aus.	From Ms 41, 1894
Intelligence in the Practice of Health Reform	*MS-081	94/00/00		ML 132;See ST 09/30/1897
Fanaticism and Side Issues	MS-082	94/01/14		***3MR 25-36***
Christ the Center of the Message	MS-084	94/00/00		***RH 03/20/1894 (1SM 383-388)***
Diary/"On Sabbath Willie accompanied me..."	*MS-085	94/04/22	Granville, Aus.	UL 126
Sermon/Christ's Mission of Love	MS-086	94/10/21	Ashfield, Aus.	***BE 11/12/1894 and 11/19/1894***
Our Duty to the Poor and Afflicted	MS-087	94/00/00		***RH 12/18/1894 and 12/25/1894 and 01/01/1895***
Words to the Young	MS-088	94/00/00		***YI 06/07/1894***
Self-Discipline Necessary to Parents	MS-089	94/00/00		***ST 05/07/1894***
Sustainers of the Liquor Traffic Responsible for its	MS-090	94/00/00		***RH 05/22/1894***
A Perpetual Memorial	MS-091	94/00/00		***ST 11/12/1894***
Delusions of the Last Days	MS-092	94/00/00		***ST 05/28/1894***
Uphold Ministers	MS-093	94/00/00		See RH 07/17/1894
Experience with Fannie Bolton	MS-094	94/00/00		***FBS 123-124***
Presenting the Truth in New Areas	*MS-095	94/02/00		Ev 227-228;RH 10/14/1902 and 10/21/1902
Talk/"I want to say a few words to..."	MS-096	94/00/00		
"Emily and I rode about three miles..."	*MS-097	94/08/28	Cooranbong, Aus.	
"This day at noon..."	*MS-098	94/09/03	Granville, Aus.	
For Zion's Sake	MS-099	94/12/16		

Danger of Men Usurping the Place of God	MS-100	94/12/17		
Offending Christ's Little Ones, No. 1	MS-101	94/00/00		
Offending Christ's Little Ones, No. 2	MS-102	94/00/00		

1895

Diary/"The Australian campmeeting..."	MS-001	95/01/14	Ashfield, Aus.	2MR 45-46;4MR 103-104;9MR 146; 4Bio 167-168,170,176-177
"The Lord has a work for each individual"	MS-002	95/01/14	Granville, Aus.	
"I wish to make a brief statement..."	MS-002a	95/01/16	Cooranbong, Aus.	
Statement re Walling Case	MS-002b	95/01/26	Granville, Aus.	
Testimony regarding Br. Humphrey	MS-003	95/02/01	Granville, Aus.	7BC 928;LDE 68-69
Diary/"Sunday has been a busy day..."	MS-004	95/02/02	Sydney, Aus.	WM 331-332
By Many Infallible Proofs	MS-005	95/02/15		***YI 11/18/1897***
Are We Genuine Christians?	MS-006	95/02/15		***RH 04/09/1895***
"I must speak to my brethren..."	MS-007	95/03/08		***TM 347-359***
Diary/"Saturday, March 16..."	MS-009	95/03/16		
Speedy Preparation for Work	MS-010a	95/03/21	Granville, Aus.	***FE 334-367***
"God is a God of justice..."	MS-011	95/04/10	Granville, Aus.	4MR 441;5MR 454-455;11MR 77
"He that will love life..."	MS-011a	95/04/14		See YI 06/27/1895 and 07/11/1895
Sermon	MS-012	95/05/19	Williamstown, Aus.	1MCP 154,184-185;AH 32; CG 172,567-568
"Christ came to seek the lost pearl..."	MS-013	95/06/10	Granville, Aus.	10MR 225-227;see RH 04/21/1896
Diary/"This day has been a most precious..."	MS-014	95/08/10	Cooranbong, Aus.	Ev 278;6MR 4
An Earnest Admonition/"I do not find rest"	MS-015	95/09/19	Granville, Aus.	TM 359-364
Sermon/"And you hath he quickened..."	MS-016	95/10/20	Armadale, Aus.	UL 307;CG 54-55,494;CC 35; ML 91,361
"I was in a council meeting where many..."	MS-017	95/10/17	Granville, Aus.	2MCP 577,771-772
Sermon/"When therefore the Lord knew..."	MS-018	95/10/19	Armadale, Aus.	TDG 301;VSS 123
True Education	MS-020	95/11/10		8MR 250,280-283
Sermon/"Behold what manner of love..."	MS-021	95/11/00	Armadale, Aus.	***2SAT 110-114***
Appeal for Southern Field	MS-021a	95/00/00		***SW 25-30***
The Bible the Most Important Book for Study	MS-022	95/01/09		FE 444-452
Interview re Work Among the Colored People	MS-022a	95/11/20	Armadale, Aus.	***SpM 19-26***
"The Australian campmeeting..."	MS-023	95/11/19	Melbourne, Aus.	See RH 01/07/1896
Sermon/"Lay not up for yourselves..."	MS-024	95/11/00	Armadale, Aus.	
Diary/"On Christmas day..."	MS-025	95/12/29		Ev 95,652
The Essential Education	MS-025a	95/12/00		6MR 77-78
Tasmanian Camp Meeting	*MS-027	95/12/00		***RH 02/11/1896***
Education	MS-028	95/12/09	Hobart, Tasmania	
Converted Men Needed in all Departments	MS-029	95/00/00		PM 58-59;3MR 37-38;MRmnt 123
Consolidation of the Publishing Work	MS-031	95/00/00		***PH150 6-11***
Relation of G.C. Committee to Business Interests	MS-033	95/00/00		***14MR 278-279***
"The sufferings of humanity ever touched..."	MS-035	94/09/13	Filed in 1895	***BTS 09/00/1915 and 10/00/1915***
To the Church in Hobart	MS-038	95/05/00	Glenorchy, Tasmania	***2MR 264-285***
Education	MS-040	96/01/09	Filed in 1895	2MR 96;8MR 296
"Solemn, serious times are upon us..."	MS-041	95/01/31	From B-11-1895	***TM 200-203***
Diary/"On Sabbath, Jan'y 5th..."	MS-042	95/01/16		
Overbearing Control Reproved	MS-043	95/03/17		***PC 398-400***
To Every Man His Work	MS-044	95/00/00		***RH 06/25/1895 and 07/02/1895***
Go Ye Into All the World	MS-045	95/00/00		***RH 06/11/1895 and 06/18/1895***
Parable of the Ten Virgins	MS-047	95/10/26	From W-86-1895	***1888 1455-1456***
"Give Us This Day Our Daily Bread"	MS-048	95/01/19	Cooranbong, Aus.	OHC 209
No Other Gods Before Me	MS-049	95/00/00		See RH 05/14/1901
"Education as conducted in the schools..."	MS-050	95/00/00		OHC 209
God to Control His Heritage	MS-051	95/08/01	Granville, Aus.	***18MR 223-226***

Regarding Children	MS-053	95/00/00		***1NL 80***
Visit to Bismark, Tasmania	MS-054	95/04/26	Glenorchy, Tasmania.	2MR 259-260;4Bio 191-192
Labors in Bismark	*MS-055	95/04/26		TMK 42;2MR 261-263
The G.C. and the Publishing Work	*MS-056	95/09/01	Cooranbong, Aus.	
Concerning the Review and Herald	*MS-057	95/10/12	Granville, Aus.	***17MR 177-180***
Diary	*MS-058	95/12/11	Hobart, Tasmania	
Diary [Feb.]	*MS-059	95/02/00	Granville, Aus.	15MR 217-226;4Bio 183,187
Diary [Mar.]	*MS-060	95/03/00	Granville, Aus.	
Diary [Jul.]	*MS-061	95/07/00	Cooranbong, Aus.	4Bio 220-221
Reminiscences of Early Days in California	*MS-062	95/00/00	N.S.W., Aus.	***2Bio 419-420***
Sanctified Humility	MS-064	95/00/00		***RH 02/18/1896***
Prejudice Blinds To Truth/"In all their..."	MS-065	95/00/00		***ST 04/25/1895***
What Atmosphere Surrounds the Soul?	MS-066	95/00/00		***ST 05/02/1895***
Personal Labor Required of the Ministers	MS-067	95/00/00		***RH 03/05/1895***
Sermon/Address at Armadale Campmeeting	MS-068	95/11/00	Armadale, Aus.	
Sermon/Address to the Leading Brethren	MS-070	95/00/00		

1896

"Take heed, brethren, lest there be..."	MS-001	96/01/12	Cooranbong, Aus.	
"The less that children shall become..."	MS-002	96/02/09		UL 54
"And they brought young children to him..."	MS-003	96/02/11		
"We have also a more sure word..."	MS-004	96/02/04		***3BC 1149 with 4MR 55-56***
"O how I love thy law!"	MS-005	96/02/10		CG 31,494-495,499,510;AH 189
"How little of the spirit of Christ..."	MS-007	96/02/03		***4MR 8-9 with 2SM 343***
"Whatsoever a man soweth, that shall he..."	MS-007a	96/02/27		***14MR 89-98***
True Education	MS-008	96/03/26		***FE 405-415***
"Those who are daily learning of Jesus..."	MS-009	96/03/23		***FE 397-404***
Sermon	MS-011	96/03/04	Cooranbong, Aus.	
"Before me is the light..."	MS-012	96/03/11		
Higher Education	MS-012b	96/03/17		AH 183;CG 224;6MR 15-16;10MR 301
"Friday, March 20, I arose early..."	MS-012c	96/03/20	Sydney, Aus.	***FBS 65-67***
Diary/"I awakened this morning at..."	*MS-012d	96/03/20	Sydney, Aus.	***FBS 63-64***
Faithfulness in Confessing Christ	MS-013	96/04/25		***12MR 227-231***
Qualifications Essential for the Work of God	MS-014	96/04/28		***PC 395-398***
"The word revelation means all that..."	MS-015	96/04/27		***13MR 59-73***
Let Him that Thinketh He Standeth Take Heed	MS-016	96/05/10		***19MR 108-122***
"In the night season I was listening..."	MS-017	96/05/13		***TM 319-330***
The Danger of Self-sufficiency in God's Work	MS-018	95/05/30	Filed in 1896	***1888 1356-1368***
"On our trip to Tasmania..."	MS-019	96/00/00		
"He that is faithful in that which is least"	MS-020	96/06/01		TDG 161
"This morning I will state the matters..."	MS-021	96/06/06	Cooranbong, Aus.	
"If it be possible, as much as..."	MS-023b	96/07/25		UL 220;15MR 158-161
"We are of good courage in the Lord..."	MS-024	96/09/09	Cooranbong, Aus.	1SM 175
"Blessed is he that readeth..."	MS-025	96/09/28	Cooranbong, Aus.	***16MR 256-266***
Systematic Benevolence	MS-026	96/09/25		***RH Supp. 12/01/1896***
"Yesterday Sr. McEnterfer accompanied..."	MS-027	96/09/04	Ashfield, Aus.	***RH 11/17/1896***
To Those Concerned in Publ. Mount of Blessing	MS-028	96/10/04	Ashfield, Aus.	PM 70-71,151-152;TDG 286;UL 291
"I fear greatly for the church at North Fitzroy..."	MS-029	96/10/31	North Fitzroy. Aus.	OHC 131,209;4MR 411-412
"There is a great deficiency in our schools"	MS-030	96/10/03		3SM 311;2MR 220-221
"According to appointment, I met with..."	*MS-030a	96/10/04	Ashfield, Aus.	***HM 11/00/1897***
Test. Re Views of Prophecy of John Bell #1	MS-031	96/11/08	Cooranbong, Aus.	***17MR 1-5***
Test. Re Views of Prophecy of John Bell #2	MS-032	96/12/06	Cooranbong, Aus.	***17MR 6-23***
Prepare to Meet the Lord	MS-032a	96/00/00		***18MR 57-64***
"I was awakened at half past eleven..."	MS-033	96/11/27		***SpTA #9 63-67***
"I was unable to sleep after eleven..."	MS-034	96/11/27	Cooranbong, Aus.	
Adopting Infant Children	MS-035	96/12/16		***14MR 301-310***

"The strength of nations and of individuals"	MS-036	96/12/09		TDG 352;3MR 186-187;CTr 180
"Will a Man Rob God?"	MS-037	96/08/00		***PH087***
Shall I Be Clothed with Immortality?	MS-038	96/12/15		
"Make Straight Paths for your Feet"	MS-039	96/12/31		OHC 53;3BC 1142,1161;6BC 1086; 7BC 921;10MR 296-297;11MR 49-51
The Workers Needed in Cooranbong	MS-040	96/12/31		2MCP 572;5MR 448-449;9MR 377
"In the night season some things..."	MS-041a	96/12/20	Cooranbong, Aus.	***1SAT 278-291***
"In the night season some things..."	MS-041b	96/12/20	Cooranbong, Aus.	variant of Ms-041a-1896;6MR 136-137
"On Wednesday night I had a dream..."	MS-042	96/12/30	Cooranbong, Aus.	***18MR 286-287***
Political Controversy	MS-043	96/12/27	Cooranbong, Aus.	***GCDB 02/17/1897 58-59***
Diary/"Today I picked the first ripe peach"	MS-044	96/12/04	Cooranbong, Aus.	Te 88-89;CD 425;4Bio 271
"The kingdom of heaven is like unto..."	MS-046	96/00/00		
The Lack of Unity a Cause of Failure	MS-047	96/00/00		***14MR 289-300***
"Better far would be the cross..."	MS-052	96/00/00		4MR 358;9MR 91
A Knowledge of Physiology Necessary	MS-053	96/04/24c		TDG 123;10MR 299
True Education	MS-054	96/05/07	Cooranbong, Aus.	8MR 251
Diary/"On October 1, 1896, we assembled..."	*MS-055	96/10/01	Cooranbong, Aus.	8MR 365;12MR 95
Diary Fragments/A Beautiful Dream	*MS-056	96/07/10	Cooranbong, Aus.	See LS 360-362
The Great Controversy	MS-057	96/12/30c		***18MR 358-367***
The Least of These My Brethren	MS-058	96/00/00		17MR 25
God's Claim on His Stewards	*MS-060	96/10/00	Sydney, Aus.	SpTA #9 67-74
Diary [Jan. 1-11]	*MS-061	96/01/00	Cooranbong, Aus.	4Bio 260
Diary [Feb.]	*MS-062	96/02/00	Cooranbong, Aus.	TMK 133,147,266,349;3MR 407-408; 11MR 114;12MR 58;4Bio 255, 261-263,387;FBS 63
Diary [Mar.]	*MS-063	96/03/00	Cooranbong, Aus.	FBS 64-65
Diary [Apr.]	*MS-064	96/04/00	Cooranbong, Aus.	
Diary [Jun.]	*MS-065	96/06/00	Cooranbong, Aus.	7MR 86;4Bio 388
Diary [Jul.]	*MS-066	96/07/00	Cooranbong, Aus.	TMK 127
Diary fragment	*MS-067	96/12/21	Ashfield, Aus.	
Criticising, Condemning, and All Evil Speaking To	MS-068	96/12/26c		***PC 356-360***
Upholding the Law of God	MS-069	96/00/00		1SM 115;3BC 1133,1152; 4BC 1143-1144
Systematic Benevolence	MS-070	96/09/27c		
Higher Education	MS-071	96/03/14c		
Amusements	MS-072	96/02/09c		
The Manifest Working of the Holy Spirit at BCC	MS-073	96/04/30c		***SpTEd 77-83***
God in Nature	MS-074	96/05/20		***CT 185-188***
Foreign Mission Work	MS-075	96/11/12		

1897

Forgetfulness	MS-001	97/01/11		***PH086 1-13***
"The Lord is speaking to men today..."	MS-002	97/01/11	Cooranbong, Aus.	
"I was awakened at 11:30 last night..."	MS-003	97/01/11	Cooranbong, Aus.	***PC 160-168***
"Be Ye Therefore Perfect"	MS-004	97/01/12		VSS 201-202;258-260;
Talk/Remarks at a Counsel Meeting	MS-005	97/01/17		
"Then the power of the Lord came upon me..."	MS-006	97/01/01	Cooranbong, Aus.	***HM 11/00/1897***
"Again and again the Lord has sent..."	MS-007	97/01/27	Cooranbong, Aus.	***1888 1636-1642***
"And, behold, a certain lawyer stood up..."	MS-008	97/02/02		Ev 275,278
"I feel greatly burdened over the case..."	*MS-012	97/02/11	Cooranbong, Aus.	
"My heart is troubled..."	MS-013	97/02/20	Cooranbong, Aus.	HP 142,161;1MCP 124-125;2MCP 663
"God so loved the world..."	MS-014	97/02/21		***ST 06/24/1897***
"The Lord has made known the duty..."	MS-014a	97/02/14	Sydney, Aus.	EV 567-568;4BC 114811MR 156
"Side by side, wearing the yoke of Christ"	MS-015	97/03/14		***HM 06/00/1897***

"The heavens declare the glory of God..."	MS-016	97/03/25		3BC 1144-1145;UL 98;8MR 286; 9MR 379
"Letters have come to me from Oakland..."	MS-017	97/03/14	Cooranbong, Aus.	***SpTA #10 16-25***
The Work for Today	MS-018	97/03/12		***RH 05/25/1897***
The Ordinance of Feet Washing	MS-019	97/03/29		***RH 06/14/1898 and 06/21/1898 and 06/28/1898 and 07/05/1898***
"I have not been able to sleep past twelve"	MS-020	97/03/05	Cooranbong, Aus.	***12MR 232-238***
"What Shall We Have for Sabbath Dinner?"	MS-021	97/03/17	Cooranbong, Aus.	***RH 06/01/1897 and 06/08/1897***
Go Ye Into All the World, and Preach	MS-022	97/03/05		5BC 1137;SpTA #10 33-39
"The Word of God must be our authority..."	MS-023	97/03/13		GCB 2nd Quarter, 1897 80-81
"There are exceptional cases..."	MS-024	97/03/15		***PH157 10-21***
"The Lord has aggressive work to be done..."	MS-025	97/03/02		***HM 06/00/1897***
"The Lord has made his people..."	MS-027	97/03/30		***HM 07/00/1897***
Judas	MS-028	97/04/22		SD 300;5BC 1101;2MCP 598; 4MR 359-360;see RH 10/05/1897 and 10/12/1897;CTr 252
"I feel deeply over the sudden apostacy..."	MS-029	97/04/06	Cooranbong, Aus.	CD 493;3MR 337;5MR 143;FBS 73
"The position which Dr. Burk insisted..."	MS-031	97/02/20	Cooranbong, Aus.	AH 381;1MR 69-71
"This is God's own world..."	MS-032	97/04/13	Cooranbong, Aus.	
"I am awakened at half past twelve..."	MS-033	97/04/06	Cooranbong, Aus.	UL 110;VSS 325-326;6BC 1092-1093; 7ABC 467
"We are nearing the close of this..."	MS-034	97/04/16		3SM 422-423;OHC 88;FLB 35; 5MR 78-80
"Then came the day of unleavened bread..."	MS-035	97/04/06		***RH 05/31/1898 and 06/07/1898***
"But I have a baptism to be baptised with"	MS-036	97/04/01		***ST 12/23/1897***
"The object of conversion is twofold..."	MS-038	97/04/01		1BC 1087;see ST 05/05/1898 and 05/12/1898
Christ or Barabbas?	MS-040	97/00/00		6BC 1107;3SM 415-418;10MR 338; see RH 01/23/1900 and 01/30/1900
Words of Comfort	MS-041	97/04/29c		HM 07/00/1897
In Gethsemane	MS-042	97/05/16c		11MR 345;CTr 266-268
Ministry	MS-043	97/05/21c		5BC 1138-1139;2MR 59-60; 6MR 23-24;17MR 24
Christ's Representatives	MS-044	97/05/13c		TDG 142;Southern Review 09/13/1898 and 10/25/1898;CTr 260
"Now the chief priests and elders..."	MS-045	97/05/14c		5BC 1137,1149
The Entrance of Thy Word Giveth Light	MS-046	97/05/02c		TDG 131
Judas	MS-047	97/05/20c		***20MR 146-149***
"When thou saidst, Seek ye my face..."	MS-049	97/05/19	Cooranbong, Aus.	***KC 44-49***
The Work of Christ	MS-050	97/05/31c	Adelaide, Aus.	UL 165
In the Judgment Hall	MS-051	97/05/20c		5BC 1148
The Crucifixion of Christ	MS-052	97/05/03c		5BC 1124-1125;7ABC 458
The Ordinance of Humility	MS-054	97/05/20c		Similar to MS-035-1897
"God calls upon helpers..."	MS-055	97/06/03c		9MR 151-152
"I am of good courage in the Lord..."	MS-056	97/06/24c		
Remember the Sabbath Day to Keep It Holy	MS-057	97/06/09c		***Lake Union Herald 03/31/1909 and 04/07/1909 and 04/14/1909***
The Truth as it is in Jesus	MS-058	97/06/21c		1BC 1104;3BC 1166;4BC 1184; 5BC 1147;8MR 290
Sanctify Them Through Thy Truth	MS-059	97/06/24c		OHC 106,227,280;ML 189;2MCP 436; 1BC 1097
True Christianity	MS-060	97/06/28c		WM 83,154,297-298
Our School Work	MS-061	97/06/08c		
"My mind has been strongly exercised..."	MS-062	97/06/03	Cooranbong, Aus.	2MR 10;8MR 289
The Sabbath of the Lord	MS-063	97/06/28c		ST 03/31/1898 and 04/07/1898
"When he saw the multitude, he was moved..."	MS-064	97/06/06c		
Tradition	MS-065	97/06/06c		5MR 81

The Vine and the Branches	MS-066	97/06/00c		6MR 104
The Vine and the Branches	MS-067	97/00/00c		***RH 11/02/1897***
Correct School Discipline	MS-068	97/06/21c		***FE 454-466***
The Bible in our Schools	*MS-069	97/06/17c		CG 200;7ABC 469;6MR 263-265; 8MR 254,287;9MR 116
Diary [Jul. 29;Sep. 7,8,24,25;Nov. 6]	*MS-070	97/07/29	Cooranbong, Aus.	3SM 118-119;TDG 220;UL 324; VSS 121;HP 326;8MR 254
Words of Comfort	MS-070a	97/07/12c		***RH 10/26/1897***
Denouncing the Pharisees	MS-071	97/07/11c		4BC 1139;5BC 1098;Ev 496-497
"In common with the Jewish teachers..."	MS-072	97/07/00		
Our Words	MS-073	97/07/02c		***RH 01/18/1898 and 01/25/1898***
Our Words	MS-074	97/07/04c		VSS 30-32,34-35,42,43,66,127,149, 189-190;3MR 360-361;6MR 265
The Position God's People Should Occupy	MS-075	97/07/29c		1MR 37-38
Sermon/"The words of truth..."	MS-075a	97/00/00		variant of MS-075-1897
True Education	MS-076	97/07/08c		***SpM 56-59***
On Which Side Will You Stand?	MS-077	97/07/18c		CC 26;VSS 30,47;1BC 1086;9MR 379
The Blessing of Obedience	MS-078	97/07/28c		***ST 09/22/1898 and 02/08/99 and RH 12/13/1898 and 12/20/1898 and 12/27/1898***
Christ's Second Coming	MS-079	97/07/29c		4MR 115-116
Diary/"At three o'clock my sleep is ended"	MS-080	97/07/04	Cooranbong, Aus.	MRmnt 124
"I have a burden that I must communicate..."	MS-081	97/07/07	Cooranbong, Aus.	8MR 254;11MR 156-157;SpM 75-77
"I must speak to the students at our school"	MS-082	97/07/18	Cooranbong, Aus.	KC 95-99
The Need of Missionary Effort	MS-083	97/07/22c		Ev 343;9MR 200-201
Study for Time and for Eternity	MS-084	97/07/30c		1BC 1085;SpM 93-94
Christ on the Cross	MS-084a	97/00/00		TDG 236;11MR 345
The Attitude in Prayer	MS-084b	97/08/01c		***21MR 59-63***
"I desire that the book..."	MS-085	97/08/29	Cooranbong, Aus.	
"I have many things to say..."	MS-086	97/08/25	Cooranbong, Aus.	***20MR 1-9***
All That Will Live Godly in Christ Jesus Shall Suffer	MS-087	97/08/19c		***RH 04/19/1898***
As It Was in the Days of Noah	MS-088	97/08/20c		***19MR 179-184***
"Looking for that blessed hope..."	MS-089	97/08/20c		***RH 04/12/1898***
God's Chosen People	MS-090	97/08/02c		***ST 05/26/1898 and 06/02/1898***
The Crucifixion	MS-091	97/08/11c		***12MR 385-387***
God's Messengers	MS-092	97/08/12c		***TM 404-415***
The Arrest	MS-093	97/08/16c		
The Lord is Risen Indeed	MS-094	97/09/29c		5BC 1114;OHC 315
The Condemnation	MS-095	97/09/22c		
The Jews' Rejection of Christ	MS-096	97/09/23c		TDG 275
"The Lord has moved upon us here..."	MS-097	97/09/12	Cooranbong, Aus.	
"I have written many things for our youth"	MS-098	97/09/13	Cooranbong, Aus.	8MR 255
The Truth Revealed in Jesus	MS-099	97/09/14c		***RH 02/08/1898***
The Arrest of Christ	MS-100	97/09/15c		TDG 267
The True High Priest	MS-101	97/09/26c		***12MR 387-399***
Caiaphas	MS-102	97/09/26c		5BC 1105
Prophecy Fulfilled in Christ	MS-103	97/09/19c		CC 325
Condemned by the Jews	MS-104	97/09/00c		***19MR 162-170***
"That which is of great interest to all..."	MS-105	97/09/28c		
Christ and the Law	MS-106	97/09/22c		***18MR 70-78***
Search the Scriptures	MS-107	97/09/15c		8MR 413
"Last night I was troubled and anxious..."	MS-108	97/09/01	Cooranbong, Aus.	
"And when the servant of the man of God..."	MS-109	97/10/00c		***16MR 295-300***
"And I will put enmity..."	*MS-110	97/10/10c		CTr 93
Our Substitute and Surety	*MS-111	97/10/07c		***12MR 399-421***
Before Pilate and Herod	MS-112	97/10/00c		CTr 270-273
The Walk to Emmaus	MS-113	97/10/14c		CTr 295-298

"I attended meeting, and spoke..."	MS-114	97/10/07	Cooranbong, Aus.	6BC 1065;7ABC 466;TDG 289
The Risen Saviour	MS-115	97/10/14c		5BC 1110;6BC 1092;CTr 283-286
"I have been listening to the words..."	MS-115a	97/10/27c		SD 30;3MR 249,308-309;9MR 163-164
The Building of the Lord's House	MS-116	97/10/03c		3BC 1133-1134;4BC 1175-1176; 3MR 346;10MR 122-126
Judas	MS-120	97/10/27		See DA 716-722
Daniel	MS-122	97/03/10		UL 83;6BC 1108-1109;4MR 125-127; 5MR 210;7MR 333-334;CTr 173
Christ's Commission	*MS-123	97/11/17c		TDG 330
Go, Preach the Gospel	*MS-124	97/11/17c		***RH 03/15/1898 and 03/22/1898***
"We are living amid the perils of..."	MS-125	97/11/12		Ev 565
The Training of Children	MS-126	97/11/15c		CG 27,86-87,151,213-214,232,272; AH 187,283,287,432;OHC 143; 4MR 99-100,360-361;8MR 380-381
"Here we are at Stanmore..."	MS-127	97/11/22	Stanmore, Aus.	3SM 311-312;LDE 111;3MR 314-315
The Only True Mediator	*MS-128	97/11/28c		FLB 76;TMK 73;TDG 341;6BC 1115; 7BC 913-914;7ABC 470;17MR 24; CTr 293-294
Condemnation of Christ	MS-129	97/00/00		
The Truth as it is in Jesus	*MS-130	97/11/23		OHC 32,208;HP 142;1MCP 324-325; 2MCP 656-657;5MR 210-211
I am the Resurrection and the Life	MS-131	97/00/00		5BC 1113
Holiday Presents	MS-132	97/00/00		***RH 11/21/1878***
The Wrath of the Lamb	MS-133	97/11/26		***BE 05/30/1898***
"God is gone up with a shout..."	MS-134	97/00/00		6BC 1053
"The reasons for the transgression..."	MS-134a	97/11/24c		
The Judgment	MS-137	97/12/16c		LDE 276;see RH 09/20/1898
The Gospel Message	MS-138	97/12/02c		7ABC 478;VSS 339-340;Ev 291-292; 10MR 290-291
The Work Before God's People	MS-139	97/12/09		Ev 430;9MR 129;BTS 09/1908
God's Claim on Us	MS-140	97/12/14c		CG 482-483;ML 102;AH 35-36
"Yesterday was a hard day for me..."	MS-141a	97/12/17	Stanmore, Aus.	
God's Care for his Workers	MS-142	97/12/16c		6BC 1057,1105;UL 364
Christ's Mission to Earth	MS-143	97/12/09		***16MR 115-125***
"I would now speak..."	MS-144	97/12/30		
"I have a deep interest for every..."	MS-145	97/12/30	Cooranbong, Aus.	***21MR 193-197***
"I very much desire the presence..."	MS-146	97/12/05	Stanmore, Aus.	
All Power is Given Unto Me	MS-147	97/12/09c	07/26/1898	VSS 233-234;see RH 07/19/1898 and
The Christian Life	*MS-148	97/12/05c		***12MR 50-55***
The Remission of Sins	MS-149	97/12/01c		See RH 06/13/1899
Our Reasonable Service	MS-150	97/00/00		Not on file;same as CTBH 15-24
An Appeal to our Churches in Behalf of Home	MS-151	97/00/00		***PH007 3-21***
The Church Must be Quickened	MS-152	97/00/00		***PH007 21-27***
Every Individual Member Should Be An Active	MS-153	97/00/00		***PH007 27-29***
Laborers Together With God	MS-161	97/12/16	Cooranbong, Aus.	***RH 03/10/1904***
How To Conduct Sanitariums	MS-162	97/00/00		MM 141,163-164,199-201,207,214-216, 227-229
"We are laborers together with God..."	MS-163	97/12/17	Stanmore, Aus.	7BC 981;7ABC 471;LDE 136; 5MR 102-103
The Southern Field	*MS-164	97/03/02	Cooranbong, Aus.	SW 79-82
Hopeful Words for Stanmore	MS-166	97/12/00		2MR 38-39
"In answer to the questions..."	MS-167	97/07/00		OHC 40,43;*Story of Our Health Message* 441-445
The Avondale School	*MS-168	97/11/00		
God, Not Men, To Be Our Counselor	*MS-169	97/00/00		
Great in the Sight of the Lord	*MS-170	97/04/21	Cooranbong, Aus.	

Diary [Mar. 5-7]	*MS-171	97/03/00	Cooranbong, Aus.	
Diary [Apr. 6-28]	*MS-172	97/04/00	Cooranbong, Aus.	4Bio 293,302
Diary [Jun. 18-30]	*MS-173	97/06/00	Cooranbong, Aus.	5MR 187;8MR 368;10MR 342
Diary [Jul.]	*MS-174	97/07/00	Cooranbong, Aus.	TMK 141,143;5MR 187; 4Bio 304,306-311,327-329,391
Diary [Aug.]	*MS-175	97/08/00	Cooranbong, Aus.	3MR 274-275,292;5MR 187-188; 13MR 407-408;20MR 39; 4Bio 317-320,326
Diary [Sep.]	*MS-176	97/09/00	Cooranbong, Aus.	20MR 37-38;4Bio 329-330
Diary [Oct.]	*MS-177	97/10/00	Cooranbong, Aus.	4Bio 333,337-338
Diary [Nov. 1-28]	*MS-178	97/11/00	Cooranbong, Aus.	4Bio 338
Diary [Dec. 3-28]	*MS-179	97/12/00	Cooranbong, Aus.	
"I appeal to the teachers in our school..."	*MS-180	97/00/00		
"There is a work to be done here..."	*MS-181	97/09/08		
"For we are laborers together with God..."	*MS-182	97/09/24	Cooranbong, Aus.	TDG 276;11MR 37-39
The Two Classes	MS-183	97/03/09	Cooranbong, Aus.	***RH 06/15/1897***
"Believe in Me"	MS-184	97/00/00		7BC 989
Apostasies	MS-185	97/00/00		***2SM 392-395***
Apostasy of McCullagh and Hawkins	MS-186	97/00/00		
An Appeal for Sydney	MS-187	97/12/20	Cooranbong, Aus.	
"Be Ye Therefore Perfect"	MS-188	97/02/03		

1898

Matthew's Feast	MS-003	98/01/09c		***ST 06/23/1898 and 07/07/1898 and 07/14/1898***
The Christian's Duty	MS-004	98/01/09c		***RH 08/23/1898***
"Sunday, May 18, 1895, with Elder Corliss"	MS-004a	98/01/09c		RH 08/09/1898
True Education in our Churches	MS-007	98/01/14c		***TM 120-131***
The Necessity of Studying the Word	MS-008	98/01/16c		***20MR 178-181***
Our Talents	*MS-009	98/01/25c		ST 08/18/1898;RH 01/24/1899
The Necessity of Establishing Schools	MS-010a	98/02/01c		2MR 212;3MR 364;CTr 348
The Word of God as a Study Book	MS-011	98/02/04c		9MR 379-380;11MR 157; YI 06/30/1898 and 07/07/1898
A God-given Work	MS-012	98/02/09c		AH 265,324;CG 52-53,69,175-176,205, 223-224,259,482,520;7MR 207
Seed Sown Among Thorns	MS-013	98/02/09c		4BC 1161;7MR 178-179
Like Unto Leaven	MS-014	98/02/09c		TDG 48
The Fear of the Lord is the Beginning of Wisdom	MS-015	98/02/10c		HP 137;1MCP 92,194-195,357-358; 5MR 359-360;CTr 251
Wholehearted Service	MS-016	98/02/10c		CC 34;8MR 291
The Work for Today	MS-017	98/02/13c		Ev 565;2BC 1035;Te 30,36,34,62; GH 09/1898
One That is Mighty	MS-018	98/02/18c		TMK 48,67;YI 12/29/1898
The Unjust Steward	MS-019	98/02/18c		6MR 25
His Wonderful Love	MS-020	98/02/18c		***8MR 39-41***
Ye Are Not Your Own	MS-021	98/02/20c		HP 165,170;CTr 244
Christ the Great Missionary	MS-022	98/02/20c		TMK 39,43;TDG 59;3BC 1140; WM 19-20,172-173
The Character of God Revealed in Christ	MS-023	98/02/20c		
Christ's Life on Earth	MS-024	98/02/22c		UL 67
The Man of Sorrows	MS-025	98/02/24c		3MR 425-426
The Parable of the Sower	MS-026	98/02/28c		RH 09/26/1899
The Pure in Heart Shall See God	MS-027	98/02/18c		5BC 1114
Teaching From Nature	MS-028	98/03/02c		2MCP 423,465,564;3BC 1143-1144
The Great Supper	MS-029	98/03/03c		RH 01/17/1899
The Seed is the Word	MS-030	98/03/04c		3MR 343;RH 10/03/1899

Ask, and It Shall Be Given Unto You	MS-031	98/03/04c		
"At that time Jesus went on the Sabbath..."	MS-031a	98/03/07c		UL 80;CC 34;12MR 307
The Barren Fig-Tree	MS-032	98/03/08c		ST 02/15/1899;CTr 256
The Unjust Judge	MS-033	98/03/09c		2BC 1013-1014;ST 09/08/1898 and 09/15/1898
Seed-Sowing	MS-034	98/03/09c		
"After Christ had talked with the..."	MS-035	98/03/09c		
Christ's Mission	MS-036	98/03/10c		***KC 159-163***
And the Grace of God was Upon Him	MS-037	98/03/10c		YI 09/08/1898
Lessons From Israel	MS-038	98/03/11c		CD 375
The Day of Reckoning	MS-039	98/03/11c		UL 84;6BC 1100;5MR 353-354; 8MR 348;12MR 308;RH 11/22/1898
"Because of transgression, Adam and Eve..."	MS-040	98/03/13c		CC 193;CTr 159
"How many are seeking earthly treasures..."	MS-041	98/03/16c		TDG 84
To Every Man His Work	MS-042	98/03/17c		KC 153-159;RH Supp. 06/21/1898
Remember the Former Things of Old	MS-043	98/03/22	Orange Grove, Aus.	2MCP 533-534728;UL 95;5MR 2
The Laborer is Worthy of His Hire	MS-043a	98/03/22c		5MR 162,323-327;15MR 161-163
The Pearl of Great Price	MS-044	98/03/29c		7BC 907;5MR 423;CTr 301
Hidden Treasure	MS-045	98/03/30c		1MCP 194;UL 103;3MR 347
"There is a work to be done in our cities"	MS-046	98/03/31c		TDG 99;WM 199-200,311-312; 2MR 193-196
The Echo Office and Commercial Work	MS-047	98/03/31		CC 200;OHC 254;Ev 491-492; 3BC 1158;4MR 123-124;6MR 266-270; 7MR 74;CTr 352
Our Relation to Commercial Work	MS-047a	98/05/16c		3MR 40
Treasure Hid in a Field	MS-048	98/04/03c		***13MR 129-134***
The Lack of Spirituality in our Churches	MS-049	98/04/09c		***21MR 27-39***
The Jews Require a Sign	MS-050	98/04/28c		TDG 127;5BC 1095-1096;6MR 81
The Hebrew Captives	MS-051	98/05/01c		***12MR 120-123***
The Work Required of God's People	MS-052	98/05/01c		WM 273;7BC 941;1MR 14; 15MR 163-164;see RH 11/29/1898
The Source of All Truth	MS-053	98/05/11c		3MR 367
Our School	MS-054	98/05/02c		11MR 157-158,169-170
Union with Christ and with Each Other	MS-055	98/05/04c		11MR 170-171
The Need of Harmonious Action	MS-056	98/04/27c		3SM 26;OHC 26;8MR 283-284; MR311 25;SpM 119-122
Our School at Avondale	MS-057	98/05/08c		8MR 260
The Mistake of a Low Fee for Tuition	MS-058	98/04/17	Stanmore, Aus.	11MR 178;SpM 128-131;5Bio 199-200
Notes on the Work	MS-059	98/05/10c		1SM 116-117;12MR 360-362
How the Echo Office Should be Regarded	MS-060	98/05/12c		
True Greatness	MS-061	98/05/08c		HP 173;7BC 962
Selection of the School Land at Cooranbong	MS-062	98/06/28		***16MR 152-156***
Home Missionary Work	MS-063	98/05/18c		TDG 147
The Danger of Rejecting Light	MS-064	98/05/19c		***20MR 315-322***
"I have a word to speak to all who are..."	MS-065	98/05/19c		
Words of Instruction to Ministers and People	MS-065a	98/05/22c		variant of MS 42, 1898
The Poor Have the Gospel Preached Unto Them	MS-065b	98/05/21c		WM 22,170-172
To the General Conference & our Publishing	MS-066	98/05/24c		***17MR 221-235***
Search the Scriptures	MS-067	98/06/09c		1MCP 188-189;OHC 35;TDG 169; 1BC 1083;7BC 904-905,989;3MR 433; 11MR 172-173;17MR 25;CTr 33
The Leaven of Truth	MS-068	98/06/09c		5MR 346-347;see RH 07/25/1899
"I have not been able to sleep much..."	MS-069	98/06/02c		12MR 161-162
The Need of Missionary Effort	MS-070	98/06/13c		***Christian Educator 10/1898***
"On Monday afternoon I met with those..."	MS-071	98/06/14c		7BC 989;11MR 177-178
Shall Not God Avenge His Own Elect?	MS-072	98/06/14c		5MR 416-418
Extracts From Personal Letters re W.C.T.U.	MS-074	98/12/01		WM 164

Come Out From Among Them, and Be Ye Separate	MS-075	98/06/16c		4MR 449;5MR 418;9MR 129-131
"During the week of prayer we appointed..."	MS-076	98/06/16	Cooranbong, Aus.	4MR 129-130;4Bio 354
Notes of the Work During the Week of Prayer	MS-077	98/06/16	Cooranbong, Aus.	3MR 302;12MR 144
I am the True Vine	MS-078	98/06/17c		UL 182
Missionary Work a Means of Education	MS-079	98/06/22c		8MR 258
Love as Brethren	MS-080	98/06/23c		AH 217,311
The Rich Man and Lazarus	MS-081	98/06/23c		TDG 183
The Leaven of Truth	MS-082	98/06/26c		***2SAT 115-122***
"All who are led by the Spirit of God..."	MS-083	98/06/28c		
Notes on the Work During the Week of Prayer	MS-084	98/07/03c		8MR 259;11MR 177
Notes of the Week of Prayer--3	MS-085	98/07/03c		
Notes of the Week of Prayer--5	MS-086	98/07/03c		UL 198;3MR 347-349;see RH 11/08/1898
Go, Work Today in My Vineyard	MS-087	98/07/07c		Te 232-235,243,354-355;6MR 25
The Parable of the Householder	MS-088	98/07/10c		UL 205;TDG 200;see ST 03/01/1899
How Oft Shall I Forgive My Brother?	MS-089	98/07/13c		see RH 01/03/1899
"We find that we have much to be..."	MS-091	98/06/17	Cooranbong, Aus.	***16MR 39-44***
The Revelation of God	MS-092	98/07/06c		7MR 371
The Parable of the Ten Virgins	*MS-092a	98/07/22c		***16MR 267-276***
"July 21, W.C. White, Sister Sara..."	MS-093	98/07/22	Stanmore, Aus.	
The Unity of the Spirit	MS-094	98/07/28c		
Meat in Due Season	MS-095	98/08/08c		PM 222-224;3BC 1144;7BC 989
Christ Our Portion	MS-096	98/08/10c		MM 161;Ev 139;TDG 231; 2MCP 557-558;5BC 1144-1145
The Necessity of a Close Walk with God	MS-097	98/08/11	Cooranbong, Aus.	***13MR 6-12***
God's Promises Our Plea	MS-098	98/08/11	Cooranbong, Aus.	
Through Nature to Nature's God	*MS-100	98/08/20c		TDG 241
Draw With Christ	*MS-101	98/08/23c		4MR 11
Doers of the Word	MS-102	98/08/23c		
A Word to our Ministers in Regard to Health	MS-103	98/08/23c		4MR 372-373
Christ's Manner of Teaching	*MS-104	98/08/24c		***20MR 241-248***
The Education Our School Should Give	MS-105	98/08/26c		HFM 38-42;PM 149-150;1MR 392; 2MR 212;4MR 244;SpM 134-140
The Ministry	MS-107	98/08/28c		***1SAT 292-299***
Higher Education	MS-108	98/09/01c		TDG 253
Peter's Fall and Restoration	MS-109	98/09/08c		TDG 260
"Why is it a great advantage..."	MS-110	98/09/08c		
"During the night I slept well..."	*MS-111	98/07/22		1BC 1087;2MR 26;5MR 121;CTr 54
Believe	MS-112	98/09/08c		5BC 1135
Present your Bodies a Living Sacrifice	MS-113	98/09/08c		2MCP 388,694;5MR 360-361; 7MR 133;10MR 306
Not in Man's Wisdom	MS-114	98/09/12c		See RH 07/16/1899
The Avondale School Farm/"I have words..."	MS-115	98/09/14c		6T 181-192;8MR 265
The Two Great Principles of the Law	MS-116	98/09/16		***18MR 1-9***
A Personal God	*MS-117	98/09/21c		3MR 326-327,335-336,355-356; 7MR 371-376
The Lost Sheep	*MS-118	98/09/22c		
The Word of God our Study Book	*MS-119	98/09/22c		Te 75;4MR 97-98
The Need of Simplicity and Consecration	MS-120	98/09/24		***20MR 268-270***
An Example of Faithfulness	*MS-121	98/10/02c		2MCP 688-689;TDG 284;12MR 255; 1NL 100;CTr 180;see RH 05/02/1899 and 05/09/1899
Danger of Restricting the Work	MS-121b	98/10/01		2MR 19;From Lt 5, 1885
Prepare ye the Way of the Lord	MS-121c	98/05/03c		***RH 08/02/1898***
An Appeal for Help II/"The obligations which"	MS-122	98/10/04c		CTr 349
An Appeal for Help I/"I arose at half past..."	MS-123	98/10/03	Cooranbong, Aus.	Ev 249-250
An Appeal for Help III/"God's people have a..."	MS-124	98/10/05		
Education in the Home	MS-125	98/10/06c		TDG 288

Search the Scriptures	*MS-126	98/10/17c		
Words to Parents	MS-127	98/10/17c		AH 197;CG 216
Self-Culture	*MS-128	98/10/17c		OHC 219
Words to Parents	*MS-129	98/10/17c		AH 196,295;CG 352-353
Moses as a Shepherd	MS-130	98/10/17c		
True Education	*MS-131	98/10/17c		
The Bible the Foundation of Education	MS-132	98/10/17c		
Parents and Children	*MS-133	98/10/17c		AH 310-311;CG 197-198;10MR 112
The Youth to Improve their Capabilities	MS-134	98/10/19c		LDE 242;Te 236;Ev 24;PH136 9
True Education	MS-135	98/10/19c		4MR 121-122
Fragments on Religion in the Home	*MS-136	98/10/20c		***1NL 92***
Labor and Amusement	*MS-137	98/10/20c		
Words to Parents	*MS-138	98/10/20c		***1NL 91***
An Appeal for Missions	MS-139	98/10/21c		***PH004***
Christ's Teaching	*MS-140	98/10/22c		
Education	*MS-141	98/10/24c		
Ye are the Salt of the Earth	*MS-142	98/10/17c		AH 174;CG 240,484-485
The Parable of the Wedding Feast	*MS-143	98/10/17c		UL 304
The Ten Virgins	*MS-144	98/10/19c		
"Last evening Bro. Daniels spoke..."	MS-145	98/10/18	S. Brisbane, Aus.	
"I must make an appeal to our brethren..."	MS-147	98/10/24c	Brisbane, Aus.	
"I have just been reading the article..."	MS-148	98/10/26c		10MR 350
He Spoke to Them by Parables	MS-149	98/10/26c		
How Shall We Use Our Lord's Goods?	MS-150	98/10/27c		Te 17
"On Wednesday evening, Oct. 12..."	*MS-151	98/11/02c	Brisbane, Aus.	HP 175;2MCP 637; 2SM 331;3MR 218;10MR 275-276
Notes of Travel	*MS-152	98/11/20c		Ev 634;HP 101;4MR 257-258,412
"We all feel very grateful to..."	MS-153	98/10/28	Brisbane, Aus.	Ev 296;TMK 70,340;4Bio 368
The Pearl of Great Price	MS-154	98/11/22c		HP 49;7MR 180-181
"Let not your heart be troubled..."	MS-155	98/12/02c		
The Need of Self-Sacrificing Effort	MS-156	98/12/05c		5MR 370-371;1NL 99-100
Be Ye Therefore Perfect	MS-157	98/12/05c		5MR 369;6MR 5
The Gift of the Holy Spirit	*MS-158	98/12/07c		11MR 158,178-179;12MR 144-145; MR311 36
Speak Evil of No Man	MS-159	98/12/08c		TDG 351;ChL 60;HFM 42-43
"The ways of man are before the Lord..."	*MS-160	98/12/08c		5BC 1140
"The ways of man are before the Lord..."	*MS-160a	98/12/08c	Cooranbong, Aus.	Edited copy of Ms 160, 1898
"I speak to the students who come..."	MS-161	98/12/10c		7MR 320
Be Ye Kind One to Another	MS-162	98/12/10c		
Talk/Address to Echo Employees	MS-163	98/04/14		***2SAT 123-129***
The Two Great Principles of the Law	*MS-163a	98/12/10c		
"Be Ye Therefore Perfect"	*MS-164	98/12/14c		TDG 357;6MR 5
Unity a Test of Discipleship	MS-165	98/12/13c		TDG 356;5MR 370;15MR 165-166
The Lord's Vineyard	MS-166	98/12/15c		6BC 1079;17MR 26
The Good Samaritan	MS-167	98/12/16c		6BC 1116
Fragments	MS-168	98/00/00c		CS 255;OHC 245;CM 95-96;7BC 933-934; 5MR 371
The Character and Work of Avondale School	MS-172	98/12/20	Cooranbong, Aus.	11MR 168,180-181
Go Forward	*MS-173	98/12/20	Newcastle, Aus.	***13MR 395-399***
Diary/"We, Sara, W.C. White..."	*MS-174	98/11/02	Gladstone, Aus.	
Diary/Medical Missionary Work & the Minister	*MS-175	98/01/00		***BCL 11-13***
Test. to the Members of the Prahran Church	MS-176	98/04/04	Ballarat, Aus.	***21MR 1-4***
Test. to Metcalf Hare/"It would be an..."	*MS-177	98/00/00		17MR 26
Test. re Metcalf Hare and C.B. Hughes	*MS-179	98/00/00		
Diary [Jan.]	*MS-180	98/01/00		
Diary [Feb.-Mar.]	*MS-181	98/02/00		
Diary [May 9-31]	*MS-182	98/05/00		5MR 188;4Bio 348-350

Diary [Jun.]	*MS-183	98/06/00		5MR 188-189;4Bio 351
Diary [Jul.]	*MS-184	98/07/00		5MR 189;4Bio 353-357,360
Diary [Aug.]	*MS-185	98/08/00		5MR 189;8MR 260-261
Diary [Sep.]	*MS-186	98/09/00		5MR 190;4Bio 353
Diary [Oct.]	*MS-187	98/10/00		TDG 298,300;4Bio 367-368,371
Diary [Nov. 1,6,7]	*MS-188	98/11/00		
Diary [Dec. 18-31]	*MS-189	98/12/00		
Church Members/"We are living in a most..."	*MS-190	98/01/01	Cooranbong, Aus.	
Evils of Tobacco/"I have been wakened..."	*MS-191	98/10/21	Brisbane, Aus.	
Diary/"I will write a few lines more..."	*MS-192	98/00/00		
"Our first meeting in the chapel..."	*MS-193	98/04/00	Stanmore, Aus.	HP 283;17MR 26
"Slept well last night but all..."	*MS-194	98/12/00	Newcastle, Aus.	HP 55,84,277
Week of Prayer in Australia	MS-195	98/06/00		***RH 09/27/1898***
Appealing to Lawyers	MS-196	98/00/00		***3SM 299-301***
"In the parable of the call..."	MS-197	98/00/00		
Talk/Thoughts from Talks to the Students	MS-198	98/00/00	Cooranbong, Aus.	
Re Elder Haskell	*MS-199	98/07/04		

1899

"And he gave some apostles..."	MS-001	99/01/19c		UL 33;OHC 176;Te 32;9MR 320
The Need of Greater Consecration	MS-002	99/01/24c		UL 38;BTS 10/1908
The Work for this Time	MS-003	99/01/25c		***GCDB 03/02/1899***
The Effective Use of Means in Missionary	MS-004	99/01/25c		***GCDB 03/02/1899***
The Need for Consecrated Workers	MS-005	99/01/26c		4MR 98
The Poor Rich Man	MS-006	99/01/31c		UL 45
Home-Training	MS-007	99/01/31c		***1NL 93-95***
Talk/Talk at School Opening/"There is a great..."	MS-008	99/02/01c		OHC 19;1MCP 190;2MCP 806; 8MR 261
God's Purpose for His People	MS-009	99/02/08c		OHC 21
Words of Warning	MS-010	99/02/16c		TDG 55
The Work at Newcastle	MS-011	99/02/21c		Ev 501,529;VSS 302;see RH 04/24/1900 and 05/01/1900
The Need of a Knowledge of God's Word	*MS-012	99/02/22c		3SM 21
Christian Perfection	MS-013	99/02/23c		5BC 1110;CTr 52;see ST 10/25/1899
To Every Man His Work	MS-014	99/02/23c		UL 68;6MR 384-385
"In the third chapter of Malachi..."	MS-015	99/02/23c		4BC 1182
The Marriage at Cana at Galilee	MS-016	99/02/19c		***10MR 197-203***
Cooperation	MS-016a	99/03/01c		***RH 05/28/1908***
The New Commandment	MS-017	99/03/02c		OHC 24,231;SD 101;2MCP 579
The Call to the Feast	MS-018	99/03/06c		
Compel Them to Come In	MS-019	99/03/06c		WM 286-288
The Second Advent	*MS-020	99/03/08c		FLB 288;HP 34
Give Unto the Lord the Glory Due Unto His Name	MS-021	99/03/08c		1MCP 271;UL 81;VSS 14
"And it came to pass..."	MS-023	99/03/09c		OHC 18,36,82,130;1MCP 262-263; 6BC 1058;7BC 942-943;CTr 140; 12MR 255-256;17MR 27
Faithfulness in the Work of God	MS-025	99/03/12c		Ev 354;TDG 80;5MR 358-359;9MR 102
"When anyone heareth the word..."	MS-026	99/03/14c		
The Great Standard of Righteousness	MS-027	99/03/19c		1BC 1088;2BC 994;3BC 1152; 7BC 951,970,980-981;see RH
		04/23/1901 and 05/07/1901		
Think Not That I am Come to Destroy the Law	MS-028	99/03/19c		TDG 87
Sacrificed for Us	MS-029	99/03/17c		UL 90;5BC 1085;7BC 914-915;6MR 2
Do All to the Glory of God	MS-031	99/03/19c		11MR 279;see ST 10/18/1899
Home-Training	MS-032	99/03/20c		AH 236,245-246;CG 106-107,205, 247-248,251;see RH 12/05/1899

"The Lord accepts those who will accept..."	MS-033	99/03/20c		
The Home-Life	MS-034	99/03/21c		UL 94;CD 315;3BC 1129;5BC 1085
Teaching From Nature	MS-035	99/03/21c		***13MR 335-338***
The Marriage at Cana	MS-036	99/03/21c		***10MR 187-190***
The Need of Consecrated Workers	MS-037	99/03/21c		8MR 287-288;10MR 319
The Will of God Concerning You	MS-038	99/03/26c		***1SAT 300-303***
Loyalty or Disloyalty	MS-039	99/03/23c		***RH 02/06/1900***
I Will Have Mercy and not Sacrifice	MS-040	99/03/26c		WM 24;9MR 160;10MR 95-96
The Religion of Christ	MS-041	99/03/28c		
Kept in Trial	MS-042	99/03/28c		***RH 06/19/1900***
Sabbath-School Work	MS-045	99/03/29c		
The Pearl of Great Price	MS-046	99/03/29c		
God Loveth a Cheerful Giver	MS-047	99/03/29c		TDG 97;WM 279-280
Work in Christ's Lines	MS-048	99/03/29c		See ST 12/20/1899 and 12/27/1899
The Seal of God	MS-051	99/04/02c		***ST 11/01/1899 and 11/08/1899***
The Danger of Self-Sufficiency	MS-052	99/04/02c		
Words of Instruction to those Connected with the...	MS-053	99/04/03c		TDG 102;Ev 539,542-543;VSS 52
"After the closing exercises of..."	MS-054	99/04/04c		PM 84-85,93;4Bio 53
Following Christ	MS-056	99/04/07c		***GCB 2nd Quarter 1899 33-35***
Words of Gratitude	MS-057	99/04/11c		***GCB 2nd Quarer 1899 36-38***
The Duty of Parents to Children	MS-058	99/04/13c		AH 172-173,389-390;7MR 7
The Perfect Standard	MS-059	99/04/13c		
The Teacher Sent from God	MS-061	99/04/20c		***16MR 89-96***
Judge Not	MS-062	99/04/18c		8MR 309
"Yesterday Miss McEnterfer and Miss Maggie"	MS-063	99/04/22c	Hamilton, Aus.	***15MR 29-42***
Words to Parents	MS-064	99/04/25c		CG 27,80,97,101,194;1MR 112-113
"At a counsel meeting held last Thursday..."	MS-065	99/04/25c		***16MR 245-249***
Talk/"School work is a work of partnership"	MS-066	99/04/13	Cooranbong, Aus.	***2SAT 135-139***
"I must write in regard to the way in..."	MS-067	99/04/25c		2SM 284-285,347-348;8MR 258
Diary [Apr. 14-25]/"This is the preparation..."	*MS-068	99/04/25c		2SM 299-300;1MR 392;3MR 425;PC 15
Words of Counsel in Regard to the Publishing	MS-069	99/05/08		
Laborers Together with God	MS-070	99/02/26		TDG 65;7BC 906
Abide in Me	MS-073	99/05/11c		TDG 140
"The third chapter of first Corinthians..."	MS-074	99/05/11c		6BC 1082,1086
"Those who have been separating from..."	MS-075	99/05/11c		***1888 1687-1692***
God's Law Immutable	MS-077	99/05/14c		LDE 18,217;1BC 1102;4BC 1147-1148; 5BC 1131
He Casteth Out Devils	MS-078	99/05/15c		5BC 1092-1093
How Much Owest Thou Unto My Lord?	*MS-079	99/05/01	Cooranbong, Aus.	
The Selection of Articles for our Papers	*MS-080	99/05/16c		***CW 17-19 with PH070***
The Parable of the Talents	MS-081	99/05/21c		WM 245
In the Master's Service	*MS-082	99/05/21c		4BC 1172;RH 04/17/1900
That They All May Be One	*MS-083	99/05/17c		6MR 331
The Sanitarium--Where Shall It Be Located?	MS-085	99/06/05c		***10MR 234-248***
The Review & Herald and the College Debt	MS-086	99/06/06c		***SpM 147-150***
The Last Shall Be First And the First Last	*MS-087	99/06/13c		2SM 182
Lessons from the Christ-Life	MS-088	99/06/14c		See RH 02/13/1900
Shall We Erect Homes for Consumptives	MS-089	99/06/19c		***9MR 281-284***
"I cannot sleep past eleven o'clock..."	*MS-090	99/04/27		SW 94-96
Words of Counsel Regarding the Management	MS-091	99/06/19		***13MR 179-191***
The Importance of Christ's Lessons to His	*MS-092	99/07/12c		CG 79-80;7BC 932-933,936; 7ABC 460;4MR 245
"Know ye not, Paul asks,..."	*MS-093	99/07/13c		6BC 1089;7BC 912,924;TDG 203
Sermon/"These words spake Jesus..."	MS-093a	99/07/23		***1SAT 304-311***
To Do Justly, to Love Mercy, and to Walk Humbly	*MS-094	99/07/18c		HP 236;1MR 272-273; GCB 4th Q. 1899 99-103
The Apostle Paul and Manual Work	MS-095	99/07/20c		6BC 1065

The Bible as our Study-Book	*MS-096	99/07/20c		***13MR 260-268***
The Minister and Physical Work	MS-097	99/07/24c		TDG 214;2SM 196-197
The Need of Liberality	*MS-098	99/07/24c		6BC 1103-1104
Talk/"I want to say that I am very..."	MS-099	99/07/20		11MR 158-159
An Appeal for Help	MS-100	99/07/24c		***AUCR 07/28/1899***
The [Avondale] School and Its Work	MS-101	99/07/24c		***AUCR 07/28/1899***
Talk/"I desire that we shall know the very"	MS-102	99/07/09	Cooranbong, Aus.	UL 204;5MR 339-340
Remarks/"The first I knew anything about this"	MS-103a	99/07/25	Cooranbong, Aus.	
Battle Creek Sanitarium/Large Buildings	MS-103b	99/00/00		Compiled from other letters/ms
The Board of Directors	*MS-104	99/07/30c		
Words of Instruction to Responsible Men	*MS-105	99/07/30c		WM 123,228-229
Remarks/Report of Committee Meeting	MS-106	99/07/26		CS 275-276
The Debt on Battle Creek College	MS-107	99/08/02c		
He That Loveth Not His Brother Abideth in Death	MS-108	99/08/02		7BC 962-963;11MR 274
The Need of Equalizing the Work	MS-109	99/08/03c		1MR 229-231;3MR 324
The Unfaithful Husbandmen	*MS-110	99/08/06c		UL 232
Talk/Our Sanitarium and Its Work	MS-111	99/07/21c		***AUCR 07/21/1899***
The Wages of Unrighteousness	*MS-113	99/08/11c		1BC 1111-1112;1MR 271-272
"And there came a man from..."	*MS-114	99/08/13c		LHU 62;5MR 305-306
Words of Exhortation to the Workers	*MS-115	99/08/15c		1MR 236-241
The Sin of Jezebel	MS-116	99/08/15c		2BC 1038;10MR 384
The Medical Missionary Work	MS-117	99/08/15c		***BCL 25-27***
The Work in the South	MS-118	99/08/21c		4MR 12-13
Words to Parents	MS-119	99/08/21c		AH 320,526;CG 210,237,277, 303,334-336;5MR 338-339
Go, Work Today in My Vineyard	*MS-120	99/08/23c		TDG 244
Lessons from Israel	*MS-121	99/08/24c		1BC 1112;1MCP 241;3MR 347; 6MR 394;16MR 277
The Canvasser and His Work	MS-122	99/07/02c		Collection of extracts largely taken from 5T 396-407;see also 1MCP 51; 6MR 271-273
The Vineyard	*MS-123	99/08/25c		***16MR 328-331***
Words of Warning	MS-126	99/08/28c		2BC 998;CM 29;3MR 239
The Parable of the Two Sons	MS-127	99/09/05c		OHC 81;HP 42;CG 248;5BC 1097; RH 02/20/1900 and 02/27/1900
Christ's Entry Into Jerusalem	MS-128	99/09/07c		CTr 253-255
The Wicked Husbandmen	MS-129	99/09/06c		
The Test of Obedience	MS-130	99/09/08c		SD 313,314;Te 65,79-80,195-196; 5BC 1121;4MR 410;11MR 274-275; 15MR 166
The Danger of Extravagance in Illustrating our...	MS-131	99/09/12c		***15MR 105-113***
Diary/"Last night was a night of great..."	*MS-132	99/09/13		
The Importance of the Law of God	MS-133	99/09/20c		***21MR 408-411***
The Unfaithful Husbandmen	*MS-134	99/09/20c		2BC 998-999;CTr 133
Joshua's Last Words	MS-135	99/09/20c		
The True and the False	*MS-136	99/09/20c		5BC 1107,1136;CTr 35
Notes of the Work/"Sept. 22, 1899 we drove"	MS-137	99/09/22		
Parables of the Vineyard	MS-138	99/09/27c		
A Call for Help	MS-138a	99/09/25c		***RH 11/14/1899***
Lessons from the Vineyard	MS-139	99/09/27c		Te 29
What Do Ye More Than Others?	MS-141	99/10/02c		Ev 46
God's Care for His Church	MS-142	99/10/03c		7BC 922,930-931;see ST 02/14/1900
Co-Workers with Christ	MS-143	99/10/04c		ChL 7-8,26;4MR 365-367;6MR 105-106
Give, and It Shall be Given Unto You	MS-145	99/10/06c		4BC 1143,1151
"The question was asked by Christ..."	MS-146	99/10/07	Cooranbong, Aus.	
The Yoke of Restraint and Obedience	MS-147	99/10/09c		8MR 266-267;17MR 27

The Need of Self-Surrender	MS-148	99/10/08c		Southern Review 12/05/1899; BTS 10/1910
"I was instructed in America..."	MS-149	99/10/24	Cooranbong, Aus.	***18MR 65-69***
"The revelation of Jesus Christ..."	MS-150	99/10/26c		CG 310;7BC 954;4MR 416;CTr 312
A Lesson from Israel's Disobedience	MS-151	99/10/30c		2BC 1017;4BC 1144,1146,1156
The Temple of God Must be Holy	MS-152	99/10/31c		TSB 15;3SM 419;4MR 380-381,398
Victory Over Temptation	MS-153	99/10/31c		Ev 591;1BC 1105;CTr 200
Restitution Due to the Southern Field	MS-154	99/11/18c		3MR 262-263
Temperance from a Christian Standpoint	MS-155	99/11/17c		1BC 1101;Te 162,196;CG 391
Diary/"Yesterday, although it had been..."	MS-156	99/11/17	Maitland, Aus.	
A Message to the Battle Creek Church	MS-157	99/12/04c		HP 283;Ev 512
Diary/"Today is my birthday..."	MS-158	99/11/26	Maitland, Aus.	4MR 44
The Privileges and Duties of a Christian	MS-159	99/12/13c		2SM 284;MM 41;CS 66-67;5MR 133-134
God's Design in Establishing Sanitariums	MS-160	99/12/15c		
Notes of the Work	MS-161	99/12/17c		
This Do, and Thou Shalt Live	MS-162	99/12/17c		
Our Need of Faith	MS-163	99/12/18c		
Faithful or Unfaithful Stewards	MS-164	99/12/26c		2SM 183-185
Words of Counsel to Ministers and Physicians	MS-165	99/12/26c		TMK 304;1BC 1113;6BC 1084-1085, 1087;7ABC 461,476;1MR 223-224; 5MR 114,134-135
God's Design in Establishing Sanitariums	MS-166	99/12/22c		***KC 12-14***
The Medical Missionary Work and the Gospel	MS-167	99/12/22c		***KC 15-18***
The Physician's Work a Cure of Souls	MS-168	99/12/22c		***KC 49-53*** (see 6T 229-234)
Dangers and Duties of the Physician	MS-169	99/12/22c		***KC 53-61***
Exorbitant Fees	MS-169a	99/00/00	From 1899/1900 Lts/Ms	MM 125-127,169-171
The Avondale School Farm	MS-170	99/07/22		***AUCR 07/31/1898***
Diary/"I have slept until half past two..."	*MS-172	99/00/00c		MM 159-161,166-167;CD 75; 7BC 982,985
Diary/"The canvassing work is one of the..."	MS-174	99/00/00c		***1MR 60-65***
Diary/"I attended the morning service..."	*MS-175	99/00/00	Summer Hill, Aus.	***19MR 157-161***
Diary/"I thank the Lord for his great..."	*MS-176	98/11/04	Rockhampton, Aus.	Filed in 1899;***21MR 402-407***
The Medical Missionary Work	*MS-177	99/05/10		WM 253-254;Ev 523;4MR 412; 9MR 129;MR311 47
"I may soon be called to lay off..."	MS-178	99/11/11	Maitland, Aus.	TSA 56-57
Experiences in Medical Missionary Work	MS-181	99/08/00		***From GH 10/1899***
Diary [Jan. 1-5]	*MS-182	99/01/00		
Diary [Feb. 13-28]	*MS-183	99/02/00		
Diary [Mar.]	*MS-184	99/03/00		4Bio 416-417
Diary [Apr. 1-25]	*MS-185	99/04/00		
Diary [May 12-30]	*MS-186	99/05/00		
Diary [Jun. 14-30]	*MS-187	99/06/00		
Diary [Jul. 1-26]	*MS-188	99/07/00		
Diary [Aug. 12-19]	*MS-189	99/08/00		4Bio 400
Diary [Sep. 29,30]	*MS-190	99/09/00		
Diary [Oct. 1-16]	*MS-191	99/10/00		
Diary [Nov. 3-14]	*MS-192	99/11/00		
Helping Needy Families at Cooranbong	*MS-193	99/00/00		
Diary	*MS-194	99/11/23	Cooranbong, Aus.	
Royalties--Robbery Toward God	*MS-195	99/00/00		
"As the head of humanity..."	MS-196	99/00/00		incomplete

1900

The Need of a Reformation	*MS-002	00/01/02c		UL 16;6MR 39-40;9MR 229-230; MR311 45-46
The Death of Sr. S.M.I. Henry	MS-003	00/02/28c		***RH 04/03/1900***

The Unjust Steward	MS-004	00/01/02c	
The Work for this Time	MS-005	00/01/02c	***GCB 1st Q. 1900 108-109***
Words of Instruction Regarding the Medical	MS-006	00/01/12c	Ev 289-290,581-582;4MR 416
The Importance of Camp Meeting Work	MS-007	00/01/15c	Ev 137,151;CTr 236
Last Words of Instruction to the Disciples	*MS-007a	00/01/25c Toowooba, Aus.	Ev 647-648
The Ministry of Angels	MS-008	00/01/25c	ML 88;6BC 1109,1120
Our Duty Under Persecution	MS-009	00/01/26c	UL 40;3SM 400-402;12MR 149
Help to be Given to our Schools	MS-010	00/01/22c	PH139 5-13
Good and Evil Agencies	MS-011	00/01/28c	ML 67;CTr 307-308
Who Will Help?	MS-012	00/01/31c	Te 89;6BC 1102-1103;11MR 221-223
The Necessity for Immediate Action	MS-012a	00/01/00c	***Sanitarium Announcement 01/01/1900***; Edited from Ms 12, 1900
Words to Students	MS-013	00/02/02c	***1SAT 312-317***
Offer Unto God Thanksgiving	*MS-014	00/02/11c	9MR 265
Whoso Offereth Praise Glorifieth God	MS-015	00/02/14c	Compiled from Scripture
The Work for This Time/"The third angel's..."	MS-016	00/02/20c	Ev 230;WM 258-259;7BC 974,980
Diary/"We left Geelong, Friday..."	MS-018	00/03/25 Geelong, Aus.	
A Perfect Ministry	MS-019	00/03/05c	***AUCR 06/01/1900***
God's Love Manifested	MS-021	00/02/16c	***AUCR 06/01/1900***
Witnessing for Christ	MS-022	00/03/08c	
Unfaithful Servants	MS-023	00/04/01c	
Words of Instruction to Physicians	MS-024	00/04/03c	SpTB #15 16-23
A Physician's Opportunities	MS-025	00/04/08c	***KC 41-43***
Diary/"To spend money..."	MS-026	00/04/18	In Ms 92, 1900
Obedience or Disobedience	MS-027	00/05/06c	UL 140;1MCP 321
God's Purpose for His People	MS-027a	00/04/19c	Ev 273;UL 123;6BC 1075
Obedience or Disobedience	MS-028	00/05/10c	4BC 1148-1149;5MR 82
Faithful Stewardship	MS-029	00/05/21c	UL 155;OHC 114;ML 304;6BC 1065; 7BC 922-924
Diary/"Some things have been presented..."	MS-030	00/06/18c	***KC 75-80***
Diary/"This has been a trying day for me..."	MS-031	00/06/18c Summer Hill, Aus.	***KC 80-82***
Dangers in Amusements	MS-032	00/06/26c	6BC 1068-1069,1120;12MR 257-258
Unfaithful Shepherds	*MS-033	00/06/25c	CG 513;5MR 82;10MR 106-107
Faithful Stewardship	MS-034	00/06/26c	***KC 108-120***
Our Work for this Time	MS-035	00/06/28c	Ev 225
Diary--The Canvassing Work	*MS-036	00/07/05c	***19MR 152-156***
The Revelations of the Judgment	*MS-037	00/07/08c	UL 203
Diary--The Canvassing Work	*MS-038	00/07/08c	
Words of Instruction Re the Building of the San.	MS-039	00/07/13c	
A Work to be Done for God	MS-040	00/07/16c	7BC 971-972;
Fragments/Commandment-keeping	MS-041	00/07/23c	MM 211-212;Ev 610-611;2MR 244-246
Words of Instruction Regarding the Sanitarium	MS-042	00/07/23c	ML 54;1BC 1087-1088;1NL 48; 11MR 223-224;CTr 49,56
Fragments B/The Prophet, Enoch	MS-043	00/08/02c	AH 28,197,202,245,255;CG 92,123,195, 216-217,230,433-434;UL 228; 1BC 1088;3MR 218;6MR 146-147,274; 7MR 8;CTr 50-51
Jots and Tittles/The Last Days	*MS-044	00/07/24c	CG 113;Ev 18;WM 232-233,238; 2MR 41;11MR 196-197;19MR 370
What is the Chaff to the Wheat?	MS-045	00/04/28 Hamilton, Aus.	UL 221;4BC 1157;5MR 88-89,340-342
The Temperance Work	MS-046	00/07/25c	AH 394;4MR 133-136
Christian Liberality	MS-047	00/08/06c	
A Warning for this Time	MS-048	00/00/00c	4BC 1150,1152;5MR 32-33
Christ Our High Priest	MS-050	00/03/28c	***1SM 340-344***
Knowledge, Spurious and Genuine	MS-051	00/00/00c	***20MR 40-44***
The Work to be Done	MS-052	00/02/28c	Te 203,242-243;Ev 584;7BC 985
The Simplicity of Christ's Teaching	MS-053	00/04/03c	***16MR 97-99***

The First Love	MS-055	00/00/00c		4BC 1154
Preparation for Baptism I	MS-056	00/08/12c		***6MR 155-165***
Preparation for Baptism II	*MS-057	00/08/12c		FLB 143;6BC 1074,1114-1115;6T 93-95
The Law and the Gospel	MS-058	00/08/14c		FLB 104;OHC 46;1BC 1107-1108; 2BC 1005;6BC 1099-1100; 10MR 328-331
Jots and Tittles/Dishonesty among Canvassers	MS-059	00/08/16c		***19MR 313-332***
The Transgression of God's Law	MS-060	00/08/20c		LDE 248;4BC 1155;12MR 145-146
"I have been passing through..."	MS-061	00/10/11	St. Helena, Ca.	UL 298;ML 152,178
Talk/Medical Missionary Work and the Gospel	MS-062	00/11/13	St. Helena, Ca.	***2SAT 140-144***
"The Lord is soon to come..."	MS-063	00/10/02	St. Helena, Ca.	2MCP 786;2MR 28; 10MR 100
An Appeal in Behalf of our Work in Scandinavia	MS-065	00/11/20c		***PH008 7-16***
"I make an appeal to our brethren..."	MS-065a	00/11/19	St. Helena, Ca.	variant of Ms 65, 1900
An Appeal in Behalf of our Sanitarium in Denmark	MS-066	00/12/03c		***PH008 18-24***
An Appeal in Behalf of our Sanitarium in Denmark	MS-066a	00/12/03c		variant of Ms 66, 1900
Words of Instruction to the Church	MS-067	00/11/29c		TDG 342;3MR 40-41;5MR 449
God's People to be Living Epistles	*MS-068	00/11/30c		
Regarding the Heating of Churches	MS-069	00/12/03c		
What God Expects From Us	MS-070	00/12/03c		CG 510;5MR 83-84
Children to be the Lord's Helpers	MS-071	00/12/03c		***7MR 8-10***
Instruction for Those Planning to Attend the Conf.	MS-072	00/12/03c		
Bring an Offering Unto the Lord	MS-073	00/12/12c		UL 360
Our Life-Work	MS-073a	00/12/18c		2SM 154-157
Our Camp-Meetings	MS-074	00/12/12c		AH 422-423;CG 143;7MR 10-11
Regarding the Journey to Battle Creek	MS-074a	00/12/18c		
A Call to Young Men	MS-075	00/12/12c		Ev 686;CM 105
Judge Not	MS-075a	00/12/18c		UL 366;HP 34
Fragments C/Words to Ministers	MS-076	00/12/14c		1MCP 169-170,289;2MCP 656;Ev 277; 6BC 1093
Fragments/"It is a solemn thing to live..."	MS-076a	00/12/19c		
God's Sign	MS-077	00/12/19c		***RH 10/28/1902***
"I Know Thy Works"	*MS-078	00/12/19c		Ev 155;2MR 181-182;13MR 339-340
Diary/"Some work has been done..."	*MS-079	00/12/23	San Francisco, Ca.	CD 274-275;Ev 403,545-546;MM 329; HFM 49;TDG 366
A Holy People	*MS-080	00/07/04	Cooranbong, Aus.	5MR 347;9MR 121-122
Diary/Solomon's Reign	*MS-081	00/00/00		WM 101;CM 18;3BC 1129,1131;CTr 156; 7BC 944,955,959;1MR 372;3MR 316
Diary [Aug. 29-Sep. 14]/"We are on our way"	*MS-082	00/08/29	To Ca.	***20MR 24-34***
The Law in Galatians	*MS-087	00/00/00	Oakland, Ca.	***1SM 233,234***
Sabbath Meeting in West Maitland	*MS-088	00/01/00		17MR 27
Caution re Over-Illustrating of Books	*MS-088a	00/01/20		1Bio 91-92
Diary [Jan. 1-28]	*MS-089	00/01/00		2MR 167-169;17MR 28;4Bio 404-405
Diary [Feb.]	*MS-090	00/02/00		7MR 84-85
Diary [Mar. 1-25]	*MS-091	00/03/00		
Diary [Apr. 7-28]	*MS-092	00/04/00		8MR 74,75,262-263; 4Bio 442,444-445,455
Diary [May 9-29]	*MS-093	00/05/00		4Bio 383
Diary [Jun. 1-20]	*MS-094	00/06/00		4Bio 445
Diary [Jul. 1-Aug.20]	*MS-095	00/07/00		5Bio 15
Diary [Aug. 29-Sep. 30]	*MS-096	00/09/00		TMK 219,296;3MR 379;13MR 33; 5Bio 16,18,21,29,32-33
Diary [Dec. 20]	*MS-097	00/12/20		
True Soldiers of Christ	*MS-098	00/08/04	Cooranbong, Aus.	UL 230
Canvassing for Christ's Object Lessons	MS-099	00/00/00		***PH153***
Working for our Neighbors	*MS-100	00/10/11	Crystal Springs, Ca	
Diary Fragment	*MS-101	00/03/22	Geelong, Aus.	

Instruction re the Work of Dr. Caro	*MS-102	00/03/13	Geelong, Aus.	2SM 201-202

1901

Notes of Work	MS-001	01/01/01		***17MR 38-46***
Notes of Work	MS-002	01/01/12		***4MR 251-254***
Notes of Work	MS-003	00/12/20	Filed in 1901	***17MR 47-49***
The Need and Importance of Voice Culture	MS-004	01/01/15		AH 435
A Very Present Help	MS-005	01/01/15		Ev 524;TDG 23
Words of Teachers	MS-006	01/01/16		
Camp Meetings	MS-007	01/01/21		
"We are sorry that..."	*MS-010	01/01/04	St. Helena, Ca.	
Words of Instruction to the Church	MS-011	01/02/05	St. Helena, Ca.	AH 37;6BC 1102;7BC 968;ML 341; 1MR 323-324
The Living Water	*MS-012	01/02/07		Ev 267-268;UL 52;3MR 431-433
To Those Who Are Worried over Minor Matters	MS-012a	01/02/12	St. Helena, Ca.	5MR 343
Diary/"The Lord has appointed his work..."	*MS-014	01/02/21		2SM 158-160;CD 271;Te 245-246; 6BC 1078;2MR 41-42;1NL 62
Diary/"Last night in a meeting..."	*MS-015	00/05/00	Filed in 1901	12MR 150
Testimony to the Battle Creek Church	MS-016	01/02/25		1SM 112-115;UL 70;ChL 15
Testimony to the Battle Creek Church	MS-017	01/02/26		UL 71;WM 255;8MR 302
Canvassing for Christ's Object Lessons	MS-018	01/02/27		OHC 306;UL 72;8MR 263
"I have been instructed that all..."	MS-018a	01/00/00		CM 89
Help for Our Scandinavian Institutions	MS-019	01/02/27		
Diary/"I am awakened this morning..."	MS-021	01/03/03		1SM 43-45
Diary/"I thank my heavenly Father that..."	*MS-022	01/03/03		Ev 516-517;UL 76
"This afternoon I had a conversation..."	MS-024	01/03/04		1MCP 327-328;OHC 106
The Canvassing Work and the Scandinavian	MS-026	01/03/05		CM 31,32,47;LDE 76;1SM 174-175; 7MR 315-316
Talk/"I will present to you..."	MS-027	01/03/16	Vicksburg, Ms.	***GH 03/00/1901***
Talk/"I am thankful to the Lord..."	MS-028	01/03/27	Battle Creek, Mi.	***2SAT 145-150***
Talk/"I feel an intense desire..."	MS-029	01/03/28	Battle Creek, Mi.	***2SAT 151-155***
Reply to H.T. Nelson	MS-030	01/03/00		***RH 07/30/1901***
Sermon/The Christian Life	MS-031	01/04/14	Battle Creek, Mi.	***1SAT 318-329***
Medical Missionary Work	MS-032	01/04/16		MM 315-318
Diary/"I am not able to sleep past..."	*MS-033	01/04/19		MM 33-34,240-241,249-250,312; Ev 518;1MR 228
Our Aged Workers	MS-034	01/04/20		RY 34-35;ChL 18
Consumers, but not Producers	MS-035	01/04/25		***17MR 244-251***
Diary/"Last night I spoke in the College..."	MS-036	01/04/26		Ev 333
Talk/Regarding the Southern Work	MS-037	01/04/00	Battle Creek, Mi.	***2SAT 156-162***
Sermon/The Unity of the Spirit	MS-038	01/05/06	Des Moines, Ia.	HP 321
Sermon/Living for Christ	MS-039	01/05/00	Denver, Co.	TMK 149
An Appeal for the Southern Field	MS-040	01/04/02	Battle Creek, Mi.	PM 194;Ev 88
Instruction to those who are working in the	MS-041	01/00/00		
Revealing the Christlikeness	MS-042	01/06/02		TMK 199;1BC 1110;3BC 1149; 4BC 1148;7BC 928-930;Ev 653-654; 6MR 119-121;7MR 183;8MR 192
Talk/"I would prefer not to speak today..."	MS-043	01/04/01	Battle Creek, Mi.	***13MR 192-207***
Talk/"Elder A.G. Daniells in the Chair..."	MS-043a	01/04/01	Battle Creek, Mi.	Variant of MS-043-1901
Talk/"I would prefer not to speak today..."	MS-043b	01/04/01	Battle Creek, Mi.	Variant of MS-043-1901
Talk/"I would prefer not to speak today..."	MS-043c	01/04/01	Battle Creek, Mi.	Variant of MS-043-1901
Talk/"I would prefer not to speak today..."	MS-043d	01/04/01	Battle Creek, Mi.	Variant of MS-043-1901
Instruction to Believers	MS-044	01/06/04		***15MR 253-257***
"Comfort ye, comfort ye my people..."	*MS-045	01/00/00		
"This Conference is an important..."	MS-046	01/04/00	Battle Creek, Mi.	

"Then opened he their understanding..."	MS-047	01/06/12		See RH 01/07/1902
Bring an Offering to the Lord	MS-048	01/06/23	St. Helena, Ca.	See RH 11/26/1901
Work Out Your Own Salvation	MS-049	01/06/26		AH 201-202,235-236,268; CG 79,276-277,498;6MR 16-18;7MR 11-12
"What shall we render to God..."	MS-050	01/06/09		4BC 1182;UL 174;3MR 333
The Need of Self-Examination	MS-051	01/06/26		***1SM 89-93***
Watch and Pray	MS-052	01/06/26		SD 13
"Christ, the Majesty of heaven..."	MS-053	01/06/30		UL 195
Go Work Today in My Vineyard	MS-054	01/07/01		1MR 262-263;See RH 08/26/1902
Go, Work Today in My Vineyard	MS-054a	01/07/01		Variant of MS-054-1901
Words of Instruction	*MS-055	01/07/01		***13MR 208-214***
The Need of Missionary Effort	MS-056	01/07/03		See RH 12/24/1901
Robbing God	*MS-057	01/07/04		***RH 12/03/1901 and 12/10/1901***
A Union of Ministerial & Medical Missionaries	*MS-058	01/07/07		***14MR 269-272***
Diary/"Today I spoke both in the..."	*MS-060	01/04/23	Battle Creek, Mi.	OHC 209,255
Diary/"I praise the Lord this morning..."	*MS-061	01/04/28	Battle Creek, Mi.	
Sermon/"Simon Peter, a servant..."	MS-062	01/07/09	Battle Creek, Mi.	CG 120,489-490,561;5MR 17
Diary/"I have passed another sleepless..."	MS-063	01/04/30		HP 283,302;6MR 166; See RH 06/13/1907
Physicians and Meat-eating	MS-064	01/07/17		***CD 290-291***
Sermon/"To every one in this room..."	MS-065	01/07/28		VSS 45,144-145;Ev 498;4MR 130
Fragments/Work in the South	MS-066	01/07/28		2MCP 390;UL 223
The Church School	MS-067	01/07/29		***SpM 183-191***
The Unity of the Spirit	MS-069	01/07/29		11MR 276-277
Diary/What is the Chaff to the Wheat?	*MS-070	01/07/30		***20MR 335-340***
The Blood of Jesus Christ His Son Cleanseth	MS-071	01/07/31		
True Obedience to the Commandments of God	MS-072	01/08/02		1BC 1086;5BC 1084;6BC 1115-1116; 9MR 235-236
"Thus saith the Lord, Go down..."	MS-073	01/08/02		***14MR 343-352***
Parental Responsibility	MS-075	01/08/05		AH 246-247;7MR 13-14
Diary/Words of Instruction	*MS-076	01/08/08		***21MR 442-445***
Regarding the late movement in Indiana	MS-076a	01/04/17		***GCB 04/23/1901***
Diary/The Southern Work	*MS-077	01/08/08		
Sermon/"I have words to speak to our..."	MS-078	01/06/00	Oakland, Ca.	LHU 292;1BC 1081;9MR 380
Testimony to the Parents of the Los Angeles	MS-079	01/08/18	221,314;7MR 14-16,75	CG 107,110,251,259;AH 174,220-
A Message to the Los Angeles Church	MS-080	01/08/19		AH 174;CG 500-501
Talk/To Board of Directors of Pacific Press	MS-081	01/08/21		PM 61,91-94,195-196;9MR 95
Talk/The Work in England	MS-081a	01/04/19	Battle Creek, Mi.	***GCB Extra 04/19/1901***
Interview/With Dr. and Mrs. Sanderson	MS-082	01/08/25	St. Helena, Ca.	CG 85-86,253-254;CD 489-490; 1MR 71-72,282-283;1Bio 21
Interview/With Dr. and Mrs. Sanderson [variant]	MS-082a	01/08/25	St. Helena, Ca.	
God's Purpose for His Sanitariums	MS-083	01/08/26		Ev 210-211;1MR 227
Talk/Teachers To Have a Living Experience	MS-084	01/08/28	Healdsburg, Ca.	6BC 1083-1084;11MR 159-160
Talk/Teachers to Have an Abiding Christ	MS-085	01/08/30	Healdsburg, Ca.	5BC 1092,1095,1142-1143;6BC 1075; UL 256
The Need of Medical Missionary Work	MS-086	01/09/12		RH 03/04/1902;CH 575-579
"Many temptations will come..."	MS-087	01/00/00		
"I am instructed to say..."	MS-088	01/00/00		8MR 394-396
"The Lord would have all who are..."	MS-089	01/00/00		***SW 10/09/1901***
The Southern California Conference	MS-090	01/09/17		***PUR 09/26/1901***
Talk/Teachers to Make the Lord Their	MS-091	01/09/04	Healdsburg, Ca.	OHC 325;HP 78;2MCP 650-651; LHU 185
Talk/"And unto the angel of the church..."	MS-092	01/09/05	Healdsburg, Ca.	SD 351;5BC 1110;7BC 937-938, 957,959-961;7MR 125-126
Care to be Shown in the Establishment of	MS-093	01/09/23		MM 153-154;CD 136,281,297; 1MCP 179;2MCP 391-392;VSS 64;

				CG 548
The Importance of Care and Faithfulness in	MS-094	01/09/23		See PUR 12/19/1901
Regarding the Importance of Cooking	MS-095	01/09/29		MM 269-271;3MR 324
Instruction to Church-Members	MS-096	01/09/24	Healdsburg, Ca.	
Sin and Its Result	MS-097	01/09/24		CTr 19;See RH 02/11/1902
Fragments/The Need of Church Schools	MS-098	01/09/25		***10MR 107-111***
The Southern California Conference	MS-099	01/09/25		13MR 408-410
Talk/Parents to Cooperate with Church School	MS-100	01/09/08	Healdsburg, Ca.	
The Need of the Grace of Christ	MS-101	01/04/00	Battle Creek, Mi.	2SM 24
Sermon/"We give thanks to God..."	MS-102	01/09/21	St. Helena, Ca.	HP 246,247;2MCP 579;AH 323;CG 95; 7MR 130,376-377
"I have a most earnest desire for..."	*MS-103	01/10/08	St. Helena, Ca.	7MR 226-227
The Need of a Reform	MS-104	01/10/08		5MR 449-450;7MR 131
Sermon/"God, who at sundry times..."	MS-105	01/09/28	St. Helena, Ca.	1MCP 128;2MCP 539;MM 115-117; 4BC 1171;5BC 1095,1135
Instruction Regarding the Publishing Work	MS-107	01/10/16		
Diary/"I had an interview with Brethren..."	MS-108	01/08/14	Los Angeles, Ca.	UL 240;4MR 447
Work for the Higher Classes	MS-109	01/10/22		
Sermon/The Christian's Hope	MS-110	01/10/05	St. Helena, Ca.	***2SAT 171-179***
Sermon/"I beseech you therefore..."	MS-111	01/10/19	St. Helena, Ca.	VSS 392;UL 306
Make Ready a People Prepared for the Lord	MS-112	01/11/03		5BC 1077,1115
Canvassers Needed	MS-113	01/11/04		CM 7,14-15,23-24,90,132,139;CD 402; 4MR 129;7MR 377
Lessons from the Experience of Elisha	MS-114	01/11/13		UL 331
Be Ye Therefore Sober	*MS-115	01/11/13		
Regarding Dr. Sanderson's Work	MS-116	01/11/14		
The Need of Aggressive Effort	MS-117	01/11/14		Ev 387;4MR 322
Fragments/Respect for Aged Workers	MS-117a	01/11/14		RY 32-33;6BC 1112;7BC 918;Ev 173
The Teacher's Work	MS-118	01/11/21		
The Church in the Home	MS-119	01/11/24		***16MR 143-148***
Fidelity to Principle	MS-120	01/11/24		
The Debt of the Healdsburg Church	MS-120a	01/00/00		
Physical Labor	MS-121	01/11/28		CG 355
The Law	MS-122	01/11/23		***8MR 98-100***
Injurious Effects of Wrong Habits	MS-123	01/11/28		Te 68-69
Satanic Literature	MS-124	01/12/09		***17MR 236-243***
The Unchangeable Law of God	MS-125	01/12/09		SD 55,325;LDE 155;1SM 107-108; UL 357;4BC 1178;7MR 334; 8MR 346;17MR 28
The Giving of the Law	MS-126	01/12/10		***2SAT 180-189***
Fragments/"This is my seventy-fourth..."	MS-127	01/11/26	S. Lancaster, Ma.	Ev 75,378;4MR 44;5MR 331; 6MR 320;10MR 14-15;5Bio 140-141
The Principles that should Control	MS-128	01/12/24		AH 283,388,488;SD 312;Ev 42,86; 4MR 297;11MR 276
Continuation of the Situation in the South	MS-129	01/12/07	S. Lancaster, Ma.	CD 52;LHU 321;VSS 151-152
Training Children for God's Service	MS-129a	01/12/24		
A Call to Service	MS-129b	01/00/00		***SW 02/27/1902, 03/06/1902, 03/13/1902***
"Sunday the 24th was a rainy..."	MS-130	01/11/27	S. Lancaster, Ma.	***16MR 188-205***
"Our school interest are important..."	MS-131	01/12/29	Nashville, Tn.	5BC 1115
Extracts from Testimonies on Daniel 1	MS-132	01/00/00		CG 166-167;BTS 11/1912;4MR 123
Proper Books and Literature to Read	MS-133	01/00/00		***Extracts from published sources.***
Music	MS-134	01/00/00		Extracts from 1T,2T,3T,4T,RH,PP, and Ms 157, 1899
Union and Organization	MS-135	01/00/00		***Extracts from published sources.***
Organization	MS-139	01/00/00		***Extracts from published sources.***
Letters Regarding the Publishing Work	MS-140	01/00/00		4BC 1179;10MR 389-390

The Divine and Human Nature of Christ	MS-141	01/00/00		***17MR 336-340***
Extracts on Daniel and the Revelation	MS-142	01/00/00		Extracts
Testimonies on the Book of Revelation	MS-143	01/00/00		***7MR 78-81 and RH sources***
Talk/"I thank the Lord that so many..."	MS-144	01/04/03	Battle Creek, Mi.	***2SAT 163-170***
Talk/"The Lord God is our helper..."	MS-146	01/04/04	Battle Creek, Mi.	***GCB 04/05/1901 83-86***
Talk/Will a Man Rob God?	MS-147	01/04/06	Battle Creek, Mi.	***GCB 04/08/1901 124-128***
Talk/The Need of Missionary Effort	MS-148	01/04/09	Battle Creek, Mi.	***GCB 04/10/1901 182-184***
Talk/	MS-149	01/04/15	Battle Creek, Mi.	***GCB 04/16/1901 267-269***
Talk/Give the Medical Missionary Work Its Place	MS-150	01/04/11	Battle Creek, Mi.	***GCB 04/12/1901 203-205 and GCB 04/23/901 424***
Diary/The Reward of the Obedient	*MS-151	01/09/07		1BC 1118;3BC 1150;LHU 160;8MR 193
Diary/A Message to our Brethren and Sisters in Ca.	MS-152	01/10/10	St. Helena, Ca.	1BC 1105;LHU 139,145;1MR 246-247
Growing in Grace	*MS-153	01/04/00	Battle Creek, Mi.	
Diary/Unheeded Admonitions	*MS-156	01/11/27	S. Lancaster, Ma.	CD 268-269,271-272;2MR 101; MRmnt 118
Unheeded Warnings I.	MS-156a	01/11/27	S. Lancaster, Ma.	***BCL 43-47***
Unheeded Warnings II.	MS-156b	01/11/27	S. Lancaster, Ma.	UL 177
Settling in America	*MS-166	01/02/10	St. Helena, Ca.	
An Appeal for the Work in the South	*MS-167	01/04/21	Battle Creek, Mi.	
Diary Fragments [Jan.-Jun.]	*MS-168	01/01/00		
Diary Fragments [Aug.-Nov.]	*MS-169	01/08/00		4MR 313
Individuality in Educational Work	*MS-170	01/05/00		10MR 302-305
Regarding Christ's Object Lessons	*MS-171	01/00/00		
Use and Misuse of Means	*MS-172	01/00/00		
Shall the Work at Nashville Go Forward?	MS-173	01/07/19		
Morning Lesson from Hebrews Two	MS-174	01/11/14		UL 332
How to Study the Bible	MS-175	01/00/00		***2MR 89-92***
"All Ye Are Brethren"	MS-176	01/00/00		
Remarks at Meeting of Cal. M. M. & B. Assn.	MS-177	01/08/20	Oakland, Ca.	
Remarks at Meeting of Cal. M. M. & B. Assn.	MS-178	01/10/01	San Francisco, Ca.	
Sermon/Ephesians 3	MS-179	01/09/07	Healdsburg, Ca.	
Sermon/On the Twelfth of Romans	MS-180	01/12/01	S. Lancaster, Ma.	RH 01/07/1902

1902

God's Justice	MS-001	02/01/06		TDG 14;CTr 289-291
Rivalry in the Publishing Work	MS-002	02/01/12		
Diary/Neglected Duties and Privileges	*MS-004	01/06/20	Oakland, Ca. (1902)	
Diary/The Need of an Awakening	*MS-005	01/06/21	Oakland, Ca. (1902)	UL 186
Diary/A Call to Service	*MS-006	01/06/22	Oakland, Ca. (1902)	***20MR 123-131***
Ministerial Work	MS-006a	02/02/26		***AUCR 07/15/1902***
"In carrying on the different lines..."	MS-007	02/01/26		
God's Law	MS-008	02/01/27c		
Christian Ministry	MS-011	02/02/04c		17MR 28
Remember Therefore from Whence Thou Art	MS-012	02/02/03c		PM 111
God's People to be Light-Bearers	MS-013	01/06/08	Filed in 1902	UL 173
Regarding Health Foods	MS-014	02/02/10c		
The Need of Self-Denial	MS-015	02/02/10c		
The Payment of Workers	MS-016	02/02/11c		MM 275
Parents' Work	MS-017	02/02/11c		***20MR 275-277***
Lessons from the First Chapter of Ephesians	MS-018	02/02/12c		
Evidences of Discipleship	MS-019	01/12/17	Nashville, Tn. (1902)	
Our Elder Brother	MS-020	02/02/12c		***2SAT 190-192***
Fragments/Christ's Filial Love	MS-021	02/02/13c		7BC 946-947;1NL 26,95-96
"I wish to make some statements..."	MS-022	02/02/14		
A Call to Service	MS-022a	02/02/26c		
A Word of Explanation	MS-023	02/02/19	St. Helena, Ca.	

These Things Ought Not So To Be	MS-024	02/02/20c		***PUR 10/09/1902***
The Sin of Withholding Tithes and Offerings	MS-025	02/02/20c		
The Location and Management of New Sanitariums	MS-026	01/05/00	Des Moines, Ia. (1902)	MM 34-35;151-152
Instruction Regarding Sanitarium Work	MS-027	02/02/23c		MM 175-179
Medical Missionary Work to be Recognized	MS-028	02/02/26c		
The Journey to the General Conference	MS-029	01/01/31	Filed in 1902	5Bio 57-58,60,64,67,69
Christlikeness in Business Dealing	MS-030	02/03/02c		UL 75
Fragments/God's Purpose in Trial	MS-031	02/03/02c		
"And it shall come to pass..."	MS-032	02/03/02c		
The Waste Places in the Lord's Vineyard	MS-034	02/03/04c		
Christ the Redeemer of Both Soul and Body	MS-035	02/03/04c		
Make Full Proof of thy Ministry	MS-036	02/03/05c		CTr 48
Of Some Have Compassion	MS-037	02/03/09c		12MR 96-97
Faithful in Every Good Work	MS-038	02/03/10c		
The Location of the Sanitarium in Southern	MS-041	02/03/14	St. Helena, Ca.	***17MR 348-362***
The Health Food Question	*MS-042	02/03/17c		
The Southern California Sanitarium	MS-043	02/03/17	St. Helena, Ca.	MM 232-233;LLM 476
Diary/God's Plan for the Location of Our Sanitarium	*MS-044	02/03/12		LLM 475-476
Laborers Together with God	MS-045	02/03/23		
Unity a Sign of Discipleship	MS-046	02/03/31c		UL 104
Lessons from the Eighteenth of Matthew	MS-047	02/04/02c		UL 106
What the Sale of Christ's Object Lessons	MS-048	02/04/06	St. Helena, Ca.	***RH 06/17/1902***
Noble Service for the Master	MS-049	02/04/17c		
On Various Phases of Medical Missionary Work	MS-050	02/04/13	St. Helena, Ca.	2SM 306-308;5MR 177
God's Unchangeable Law	*MS-051	02/04/17c		***18MR 133-136***
Fragments/Go Forward	MS-052	02/04/18c		***18MR 146-152***
Fragments/The Work of God's Servants	MS-053	02/04/18c		***18MR 137-145***
How to Solve Perplexing Problems	MS-054	02/04/29c		UL 133
Diary/The Long-Sufferance of God	*MS-055	01/01/27	St. Helena, Ca. (1902)	UL 41;PH050 9-10
Written for our Admonition	MS-056	02/05/09c		4BC 1156-1157;UL 143;TMK 270
Sermon/"If ye then be risen with Christ..."	MS-057	02/04/19	St. Helena, Ca.	
The Making of Wills	MS-058	02/05/26c		
Our Attitude Toward the Southern Field	MS-059	01/12/00	Nashvile, Tn. (1902)	SpTB #18 5-6
Fragments/The Sermon on the Mount	MS-060	02/05/12c		***18MR 83-91***
Instruction Regarding Church Discipline	MS-061	02/05/13	St. Helena, Ca.	
Christ's Sacrifice Our Inspiration	MS-062	02/05/14c		TMK 81,344
A Partial Outline of the Beginnings of J.E. White's	MS-063	01/12/04	Nashville, Tn. (1902)	
Diary/Execute True Judgment	*MS-064	01/04/28	Battle Creek, Mi. (1902)	
A Warning Against Coveteousness	MS-065	02/05/18c		
Words to Christians	MS-066	02/05/23c		
The Southern Work	*MS-067	02/05/20c		SW 06/19/1902;SpTB #18 6
The Misappropriation of Gifts	*MS-068	02/05/20c		
The Grace of Courtesy	MS-069	02/05/26c		***3SM 237-240***
Instruction Regarding the Southern Work	MS-070	02/05/28	St. Helena, Ca.	SpM 219-223
Fragments/Satan's Work	MS-071	02/05/29c		UL 163
As It Was in the Days of Noah	MS-072	02/06/04c		***18MR 92-100***
The Value of Out-Door Life	MS-073	02/06/09c		
The Establishment of Sanitariums	MS-076	02/06/10c		***MM 154-156***
Sermon/Lessons from the First Chapter of	MS-077	02/06/07	Petaluma, Ca.	***2SAT 193-203***
The Health Food Question	MS-078	02/06/16c		***KC 132-133***
The Manufacture of Health Foods I.	*MS-079	00/03/10	Cooranbong, Aus. (02)	***KC 133-135;*** see 7T 124-126
The Manufacture of Health Foods II.	MS-080	01/02/16	St. Helena, Ca. (1902)	***KC 135-137;*** see 7T 127-131
Medical Missionary Work in the Cities of California	MS-081	00/12/12	San Francisco, Ca (02)	***KC 138-140*** ; see 7T 110-114
On the Location of Sanitariums	MS-082	02/06/11c		***From MS-041-1902 and MS-043-1902***
Locating Sanitariums	MS-083	02/06/11c		7T 88-89
Report of Council Re Medical Missionary Work	MS-085	02/04/13	St. Helena, Ca.	From MS-050-1902;***KC 140-146***
Report of Council Re Medical Missionary Work	MS-086	02/04/13	St. Helena, Ca.	From MS-050-1902;7T 78-79,82-83

Sermon/On The Training of Children	MS-087	02/06/08	Petaluma, Ca.	BE 02/16/1903 and 02/23/1903 and 03/02/1903 and 03/09/1903 and 03/16/1903 and 03/23/1903
A World-Wide Work	*MS-088	02/06/18c		MM 252-253,322;UL 183
Choosing a Site for a Sanitarium	MS-089	02/06/26c		
Christ's Sacrifice for Us	MS-091	02/06/26c		UL 191
Report of Council Meeting	MS-092	02/06/22	St. Helena, Ca.	
Report of Council Meeting	MS-093	02/06/22	St. Helena, Ca.	
God's Purpose for His People	MS-094	02/06/27c		
Ye Are Clean Through The Word	MS-095	02/06/30c		4BC 1176-1177
Talk/"Conformity to the world..."	MS-096	02/06/19	St. Helena, Ca.	***2SAT 204-212***
Talk/Medical Dispensary Work	MS-097	02/06/12	Petaluma, Ca.	LLM 72-72b
Consideration to be Shown to Those Who in their	MS-098	02/07/10c		***SpM 232-238***
Fragments/A Holy People	MS-099	02/07/12c		SD 68,112,286,333;HP 232;UL 207; MM 221;OHC 294;1BC 1104;7BC 941-942,955;5MR 15,53-54
Talk/On the Church School Question	MS-100	02/07/14	St. Helena, Ca.	***SpM 239-246***
Ministers and Teachers to Take Time to Talk With	*MS-101	02/07/21c		2SM 187-188;VSS 304
The Relation That Should Exist Between Teacher &	MS-102	02/07/27c		12MR 146-147
Doing God's Will	*MS-103	02/07/29c		UL 224;OHC 208;5BC 1141;CG 23
Report of Meeting	MS-104	02/07/14	St. Helena, Ca.	***17MR 50-56***
Instruction to Workers	MS-105	02/07/16	St. Helena, Ca.	Ev 196-197,404-406,654;HFM 59; MM 32-33;17MR 263-265
An Aggressive Work	MS-106	02/07/21	St. Helena, Ca.	7T 18-19
The Outlook	MS-107	02/07/07	St. Helena, Ca.	See 7T 270-272
The Object of Establishing Hygienic Restaura	MS-108	02/08/07		4MR 107-108;See 7T 121-123
The Favor of God of More Value Than Worldly	MS-109	02/08/11c		WM 239-240;MM 157-158; 11MR 186-187
Test. on the Establishment of Sanitariums	MS-110	02/08/12c		Compiled from earlier manuscripts
Testimonies on the Health Food Question	MS-111	02/08/12c		Compiled from earlier manuscripts
The Relation that the Medical Miss. Work	MS-112	02/08/12c		Compiled from earlier manuscripts
Tempted In All Points LIke as We Are	MS-113	02/09/07c		OHC 87;Ev 58;7BC 908;17MR 28; CTr 217-218
Instruction Regarding Sanitarium Work	MS-114	02/09/01c		***10MR 209-214***
The Danger of Self-Sufficiency	MS-115	02/09/07c		TDG 259;WM 116;6MR 24-25;17MR 29; CTr 276
Sermon/"Cry aloud, spare not..."	MS-116	02/08/30	St. Helena, Ca.	3BC 1143;4BC 1144,1151;Ev 240
"I can not sleep after half past ten..."	MS-117	02/09/18	Los Angeles, Ca.	7BC 963-964
Christ's Method of Imparting Truth	MS-118	02/10/06c		***21MR 150-153***
An Appeal for the Work in Southern Cal.	MS-119	02/10/08	Fresno, Ca.	HFM 84
Report of Ministers' Meeting	MS-120	02/10/06	Fresno, Ca.	Ev 282;
The Results of Genuine Conversion	MS-121	02/10/15c		1MCP 10;2MCP 781;HP 28;6MR 58
Our Restaurant Work	MS-122	02/10/16c		See 7T 115-120
Report of Council Meeting	MS-123	02/10/19	St. Helena, Ca.	MM 83;5Bio 162,191,200-201;4MR 146; 17MR 266-275
The Work in Nashville	MS-124	02/05/00	St. Helena, Ca.	***1888 1772-1779***
Talk/Words to Students	MS-125	02/10/01		***1SAT 334-339***
Talk/The Student's Privilege	MS-125a	02/10/01		***1SAT 330-333***
Sermon/"And they, when they had..."	MS-126	02/10/11	Fresno, Ca.	HP 322;PM 303,368;Ev 172;3MR 375; 4MR 294-296;see RH 11/11/1902
Talk/Words to Ministers	MS-127	02/09/16	Los Angeles, Ca.	Ev 91,146,174,346,663,685-686; 6MR 63-64
The Work in Nashville	MS-128	02/10/28c		***17MR 276-279***
Consideration for the Colored Race	MS-129	02/11/11c		***9T 223-224***
Diary/Christ Our Example in Every Line of Work	*MS-130	02/10/27	St. Helena, Ca.	***18MR 101-111***
Diary/Words of Counsel to Students	*MS-131	01/12/03	S. Lancaster, Ma. 1902	Ev 666
The Saviour's Characteristics	MS-132	02/10/30c		***18MR 112-117***

Fragments/Is Not This the Carpenter's Son?	MS-133	02/10/30c		MM 280-281,310;4MR 275
His Own Received Him Not	MS-134	02/10/30c		
Instruction to the Churches	*MS-135	02/10/31c		***14MR 150-157***
The Message of Revelation	*MS-136	02/10/22c		7BC 956;MM 37-38,189-190
Diary/"During the past night I have..."	*MS-137	02/10/26	St. Helena, Ca.	5Bio 203
Diary/The Formation of Character	*MS-138	02/07/07	St. Helena, Ca.	***18MR 162-167***
Words of Counsel	MS-139	02/09/15	Los Angeles, Ca.	***18MR 168-173***
Principles for the Guidance of Men in Positions of	MS-140	02/11/03c		***SpM 279-282***
Instruction to Workers	*MS-141	02/10/19	St. Helena, Ca.	
To Every Man His Work	MS-143	02/11/06c		Ev 633-634;MR311 31-32
The Results of Following Human Wisdom	MS-144	02/11/09	St. Helena, Ca.	CS 281-282;5Bio 198-199
Diary/"I thank the Lord with heart..."	*MS-145	02/09/02	St. Helena, Ca.	***SpM 246-250***
Diary/Prayer	*MS-146	02/08/02	St. Helena, Ca.	***20MR 271-274***
An Appeal for More Earnest Effort	MS-147	02/11/12c		UL 330
Diary/Be Ye Therefore Perfect	*MS-148	02/09/05	St. Helena, Ca.	TMK 130;MM 253-256;10MR 161
Diary/"In the visions of the night..."	MS-149	02/10/00	Fresno, Ca.	
Diary/Our Attitude Toward the Work and Workers in	*MS-150	02/11/17c		***SpM 274-278***
The Work in the South	*MS-151	02/11/07	St. Helena, Ca.	***SpM 269-274***
Establishing Schools in the South	*MS-152	02/11/16c		***SpM 253-256***
Calamities	*MS-153	02/11/05c		***19MR 279-282***
Instruction to Men in Positions of Responsibility	MS-154	02/10/24c		Ev 42;MM 165;2BC 1026;SpTB #13 3; 1MR 228;4MR 274-275;7MR 211-213; 9MR 172
Sermon/The Study of the Book of Revelation	MS-155	02/11/22	St. Helena, Ca.	***2SAT 213-224***
Diary/Gather Up the Fragments That Remain	*MS-156	02/12/03c		
The Canvassing Work	MS-157	02/12/03c		
Fragments/Go Forward	MS-158	02/12/14c		UL 362
Fragments/The Food Work	MS-159	02/12/15c		UL 363;HFM 51
Words to Parents	*MS-160	02/12/15c		***18MR 118-120***
The Home Life	MS-161	02/12/15c		***18MR 121-123***
Diary/The Ministry is Ordained of God	*MS-162	02/12/11c		
David's Testimony to God's Goodness	MS-163	02/12/15c		2BC 1018;3BC 1128;CTr 146
Solomon's Dream	MS-164	02/12/15c		2BC 1025-1026;3BC 1128;CTr 158
Diary/The Christ-Life	*MS-165	02/08/31	St. Helena, Ca.	***18MR 174-184***
The Need of Earnest Effort	MS-166	02/12/17c		***18MR 185-196***
Diary/Regarding the Work in Nashville	MS-167	02/10/00	Fresno, Ca.	
Diary/Regarding the Work in Nashville	MS-167a	02/10/00	Fresno, Ca.	variant of MS-167-1902
The Sin of Evil-Speaking	MS-168	02/12/24c		***18MR 197-207***
The Work of the St. Helena Sanitarium	MS-169	02/07/14	St. Helena, Ca.	***19MR 38-54***
On the Establishment of a Restaurant in L.A.	MS-172	02/05/07	St. Helena, Ca.	
Medical Missionary Work in Southern Cal.	MS-173	02/09/15	Los Angeles, Ca.	***10MR 248-252***
Talk/School Discipline	MS-174	02/10/10		
Justice in Sanitarium Management	*MS-175	02/00/00		
God's Church the Light of the World	*MS-176	02/00/00		***18MR 208-210***
Cousels Regarding the Review and Herald Publ.	*MS-216	02/11/11	St. Helena, Ca.	
Cautions Regarding Restaurant Work	*MS-217	02/00/00		
Methods of Labor--E.E. Franke	MS-218	02/00/00		Missing
True Medical Missionary Work	*MS-219	02/00/00		
Diary Fragment	*MS-220	02/01/01	Nashville, Tn.	***18MR 124-126***
Diary Fragments [Feb. 2-May 10]	*MS-221	02/02/00	St. Helena, Ca.	***18MR 211-216***
Diary Fragments [Aug. 1-Sep. 29]	*MS-222	02/08/00		5MR 453;8MR 295
Diary [Nov. 12-30]	*MS-223	02/11/00	St. Helena, Ca.	***18MR 217-222***
To God Be The Glory	*MS-224	02/00/00		***18MR 127-132***
"We have had rain, rain..."	*MS-225	02/12/12	St. Helena, Ca.	
Our Denominational Book Work	MS-226	02/00/00		
I Stand Alone	*MS-227	02/07/00	St. Helena, Ca.	***3SM 66-67***
Bible Writers Inspired, Not Extinguished	*MS-228	02/00/00		***11MR 347***

Sermon/1 John 3	MS-229	02/09/13	Los Angeles, Ca.	
Sermon/Matthew 6:19	MS-230	02/09/14	Los Angeles, Ca.	
Remarks/Report of Council Meeting	MS-231	02/09/25	San Diego, Ca.	
Remarks/Report of Council Meeting	MS-232	02/10/01	Fernando, Ca.	

1903

An Appeal	MS-001	03/01/07		***RH 01/27/1903***
Following Christ	MS-002	03/01/16c		1BC 1095;5BC 1096;AH 386-387; CG 151,193,249,271-272,487-488; 2MCP 453-454;13MR 364-365;CTr 89
To Every Man His Work	MS-003	03/03/01c		UL 74;8MR 332
The St. Helena Sanitarium	MS-003a	03/01/23	St. Helena, Ca.	CD 414-415;1MR 284
Adonijah's Rebellion	MS-006a	03/02/17		2BC 1024;CTr 104-105;RH 10/08/1903
Words of Counsel to Burden-Bearers	MS-007	03/10/08c		***HFM 62-63;8T 140-142,190***
Written for our Admonition	*MS-009	03/00/00		OHC 81;17MR 29
Sermon/Lessons from the Sending Out of the	MS-010	03/03/28		***GCB 03/30/1903 7-11***
Talk/Words of Counsel	MS-011	03/03/26		PM 170-171;1BC 1099,1117; 4MR 353-354,367-368
Instruction Regarding the Publishing Work	MS-012	02/11/26	Filed in 1903	
A Division of Responsibilities	MS-013	03/04/20c		PM 145-146
Talk/Lessons From Josiah's Reign	MS-014	03/03/30		***GCB 04/01/1903 29-33***
Talk/How to Receive God's Blessing	MS-015	03/03/31		***GCB 04/02/1903 55-57***
Talk/Unity of Effort	MS-016	03/04/01		***GCB 04/02/1903 57-59***
Talk/Unity of Spirit	MS-017	03/04/02		1BC 1087
A Call to Repentance	*MS-018	02/11/10	Filed in 1903	4MR 321;6MR 217
Unselfishness in Service	*MS-019	03/04/08c		***SpTB #19 18-20***
Talk/Our Duty to Leave Battle Creek	MS-020	03/04/03		***GCB 04/06/1903 84-88***
Talk/A Call to Repentance	MS-021	03/04/04		***GCB 04/06/1903 88-91***
Talk/The Work Before Us	MS-022	03/04/05		***GCB 04/07/1903 104-106***
Prove All Things	*MS-023	03/04/08c		
The Trial Volume of the Review	MS-024	03/04/24c		PM 221-222;Ev 15,565;1SM 118; 1NL 95
Words of Counsel	MS-025	03/04/09c		LLM 68-69
Regarding Work of General Conference	MS-026	03/04/03	Oakland, Ca.	***14MR 279-280***
Talk/Our Helper	MS-027	03/03/25		
The Southern Work	MS-028	03/04/19c		
The Southern Work	MS-029	03/04/19c		3MR 264-265
Instruction Re the Establishment of Institutions	MS-030	03/04/20c		***2SAT 225-227***
Lessons From the Third Chapter of First John	*MS-031	03/08/22		RC 28;UL 248
Found Wanting	MS-032	03/04/21		8T 247-251
Instruction for Men in Positions of Responsibility	*MS-033	03/04/27c		***14MR 99-103***
The Two Great Principles of the Law	MS-034	03/04/27c		
False Repentance: What Is It?	MS-035	03/04/27c		***RH 08/19/1971***
Directions for Work	MS-037	03/05/01	Oakland, Ca.	UL 135
Talk/The Southern Work	MS-038	03/04/09		***GCB 04/14/1903 202-205***
Perseverance in the Work of God	MS-040	03/05/04c		6BC 1051;PM 281;8MR 26
Less Preaching; More Teaching	MS-041	03/05/05c		VSS 235-237;CG 531;ML 194
The Training of Children	MS-042	03/05/04c		RC 179;CG 261,280;7MR 16
The Result of Self-Denying Effort	MS-043	03/03/06		7MR 336
Dangers in the Health Food Business	MS-044	03/04/28	St. Helena, Ca.	HFM 61-66
Make the Health Food Work a Blessing	MS-045	03/05/17c		HFM 67-71
Christ's Object Lessons	MS-046	03/05/15c		RH 06/02/1903
A Call for Repentance	*MS-048	03/01/02	St. Helena, Ca.	SpTB #6 56
Prayer	MS-049	03/05/19c		
A Sermon, By Paul	MS-050	03/05/19c		6BC 1080;2SM 360
Our Duty to Needy Fields	MS-051	03/05/19c		3BC 1153;17MR 29

Diary/"This morning, I feel thankful..."	*MS-052	03/01/02		1BC 1108
Memorials in Many Places	MS-053	03/05/20c		***17MR 286-288***
Talk/The Work of Our Fernando School	MS-054	02/09/17	Filed in 1903	***8MR 2-7 and CT 205-210***
A Cause of Spiritual Weakness	MS-055	03/05/22c		***SW 06/18/1903 and 07/09/1903***
A Present Help	MS-056	03/05/22c		1MR 115-116
An Appeal for Consecration and Service	MS-057	03/05/27c		CG 549;1MR 21;CTr 360
Nehemiah's Prayer	MS-058	03/06/16c		3BC 1136;CTr 182-184
A Call to Repentance	*MS-059	03/07/02c		
Unity in the Home and in the Church	MS-060	03/06/24c		***19MR 67-72***
Learn of Me	MS-061	03/07/02c		***SW 06/11/1903***
Diary/That They All May Be One	*MS-062	02/11/28	Filed in 1903	Ev 31
Diary/Feeding Upon the Word of God	*MS-063	02/12/01	Filed in 1903	6MR 37
God's Covenant with Israel	*MS-064	03/07/02c		1MR 104-109
Diary/The Need of Repentance	*MS-065	02/11/08	Filed in 1903	9MR 380
Our Duty Toward the Lord's Institution	MS-066	03/07/15c		***RH 08/04/1903***
Sermon/Fishers of Men	MS-067	03/05/30	Healdsburg, Ca.	RC 237,255;CG 21,435;PM 283; 4MR 109
Answering Christ's Prayer for Us, By Obeying His	MS-068	03/07/06	Healdsburg, Ca.	
Talk/Instruction Regarding School Work	MS-069	03/07/07		2MR 213-216
Sermon/"Behold, what manner of love..."	MS-070	03/06/07	Calistoga, Ca.	RH 09/03/1903
Talk/To Every Man His Work	MS-071	03/06/18		MM 293;Ev 109,687;3SM 303;ML 47; 1MR 27;4MR 87;LLM 66-67
The Color-Line	MS-073	03/07/27c		Compiled from earlier manuscripts.
Lessons From Paul's Ministry	MS-074	03/07/27c		6BC 1088-1089,1106
Practical Christianity	*MS-075	03/08/01c		
Diary/The Color-Line	*MS-075a	03/07/29		
The Burning of the Sanitarium	*MS-076	02/02/20	Filed in 1903	SpTB #6 5-10;6BC 1074;7BC 904; HP 10;3MR 358
The Color-Line	MS-077	03/08/02c		See 9T 213-221
A Worldwide Message	MS-078	03/07/24		***RH 08/20/1903***
How God Trains His Workers	MS-079	03/08/04c		***8MR 422-424***
Sermon/Whoso Offereth Praise Glorifieth God	MS-080	03/08/01	St. Helena, Ca.	***2SAT 228-237***
God's Chosen People	MS-081	03/08/04c		
Diary/The Promise of the Spirit	*MS-082	02/09/25	Filed in 1903	5MR 126-127;11MR 219-220
Diary/Christ Our Example in Medical Missionary	*MS-083	02/10/29	Filed in 1903	MM 21-22;TDG 311;8T 206-212
Diary/The Restaurant Work	*MS-084	03/08/03c		***MM 306-308***
Diary/"I am grateful for the sleep..."	*MS-085	02/09/29	Filed in 1903	8MR 398
The Work at Yountville	*MS-086	03/08/09c		***12MR 315-317***
The Hour of Satan's Triumph	*MS-087	03/08/11c		
Be Not Weary in Well-Doing	*MS-088	03/08/09	St. Helena, Ca.	UL 235;SpM 314-315
First Be Reconciled To Thy Brother	MS-089	03/08/12c		UL 238;6BC 1115;7BC 905
A Time of Peril	*MS-090	03/06/11		
Talk/Self-Improvement	MS-091	03/08/20	Healdsburg, Ca.	***2SAT 238-248***
Honor to be Shown to Our Pioneer Workers	MS-092	03/07/24	St. Helena, Ca.	RY 32;7BC 947
Concerning the Signing of Contracts	*MS-093	03/08/31c		UL 257
Lessons From the Past	MS-094	03/08/27c		***KC 1-9***
Lessons From the Past [edited]	MS-094a	03/08/27c		Edited copy of MS-094-1903
The Contending Forces of Good and Evil	MS-095	03/08/28c		6BC 1119;SD 100,105
Christian Education in our Schools	*MS-099	03/09/01c		3SM 141-142
Diary/Temperate in All Things	*MS-101	03/09/01c		6MR 37
Co-Laborers With Christ	*MS-102	02/11/17	Filed in 1903	6BC 1087,1098;10MR 323-327; 17MR 29
Instruction to Ministers and Physicians	MS-103	02/09/15	Filed in 1903	2SM 396
The Last Supper	MS-106	03/09/14c		CTr 261-264
Diary/Unity With The Father	*MS-107	02/10/31	Filed in 1903	ML 58;17MR 29-30
Diary/Instruction Concerning Wages	*MS-108	02/08/15	Filed in 1903	2SM 186-187;Ev 636
Diary/Notes of Travel	*MS-109	02/09/11	Filed in 1903	

Diary/Blessed With All Spiritual Blessings	*MS-110	03/06/10	St. Helena, Ca.	6BC 1113
That They May Be One	*MS-111	03/10/22		5BC 1148
The Work to be Done in Battle Creek	*MS-112	03/08/22	Healdsburg, Ca.	***SpTB #6 16-19***
That They All May Be One	MS-113	03/10/08c		OHC 226
Talk/Duties and Privileges of the Christian	MS-114	03/06/14	Calistoga, Ca.	CG 98,246,499;AH 197,536;UL 179
Diary/Instruction Regarding Sanitarium Work	*MS-115	02/09/04	Filed in 1903	MM 306;CG 486;3BC 1148; 10MR 164-165;PC 38-40;SpM 256-259
Lessons from the Story of Cornelius	MS-116	03/10/08c		
A Neglected Work	MS-117	03/09/24	St. Helena, Ca.	WM 36-37,43,48,217-218,242;8MR 197
Decided Action to be Taken Now	MS-117a	03/10/00	St. Helena, Ca.	***SpTB #7 36-42***
What a Medical Missionary Leader Should Be	MS-118	03/08/13	St. Helena, Ca.	
Lessons From Israel	*MS-119	03/10/07c		UL 294;6BC 1081
Lessons from the Epistle of John	*MS-120	03/10/08c		UL 295;RH 06/30/1910
A Solemn Warning	MS-121	03/10/08c		***PH058***
The Time of the End	MS-122	03/10/09c		3SM 76-77;2MR 21-22;RH 10/13/1904
The Battle Creek College Debt	MS-123	03/10/08c		***SpM 325-327***
A Personal God	MS-124	03/10/14c		5BC 1145;6BC 1079-1080; 9MR 122-124
The Workers Needed Now	MS-125	03/10/16c		***RH 11/05/1903 and 11/19/1903***
Christ at the Marriage Feast	MS-126	03/10/26c		CD 436-437;Te 18;10MR 204-207;CTr 229
A Call to Service	MS-127	03/10/27		***BSL #181 3-9***
Wrong-Doing to be Condemned	MS-128	03/10/04c		***16MR 1-14***
Wrong-Doing to be Condemned	MS-128a	03/10/04c		variant of Ms 128, 1903
Lessons from the Past--3	MS-129	03/10/28c		***10MR 252-259***
Christ Stilling the Tempest	*MS-130	03/11/03c		UL 321
Genuine Conversion	*MS-131	03/11/06c		
God's Chosen People	*MS-132	03/11/08c		7BC 981;MM 91-94;UL 326
A View of the Conflict	MS-134	03/11/03c		***8T 41-47***
Establishing the Foundation of our Faith	MS-135	03/11/04c		3MR 412-414
Extracts/The Need of an Awakened Church	MS-136	03/00/00		Compiled from earlier manuscripts.
The Personality of God	*MS-137	03/11/12c		
How We Can Help the Southern Work	MS-138	03/11/17	St. Helena, Ca.	***Southern Missionary, 1903 #4***
The Message in Revelation	MS-139	03/10/23c		***18MR 26-41***
The Fall of our First Parents	MS-140	03/09/27	Healdsburg, Ca.	5BC 1129-1130;LHU 235;6MR 102
"We are nearing the closing scenes..."	MS-141	03/08/17	St. Helena, Ca.	Ev 525;see SpTB #6 46-48
A Collection of Mss. on Auditing	MS-142	03/00/00		Compiled from earlier manuscripts.
Unity	*MS-143	03/00/00		UL 358
Leadership	*MS-144	03/11/17	St. Helena, Ca.	8T 236-238;1BC 1117-1118
Beware of Fanciful Doctrines	MS-145	03/12/02c		***RH 01/21/1904***
Abiding in Christ	MS-146	03/12/20	St. Helena, Ca.	WM 272;1NL 40-41
The Narrow Way	MS-147	03/12/31c		UL 379;3Bio 1147
Diary/The Need of Humility and Unity	*MS-148	03/03/00	Oakland, Ca.	
One With Christ in God	MS-149	03/12/31c		***SW 02/02/1904***
The Blessing of Service	MS-150	03/12/20	St. Helena, Ca.	RC 202
Through Nature to Nature's God	MS-151	03/11/20c		***Compiled from published sources***.
A Collection of Mss re Living Temple	MS-152	03/11/17c		Compiled from earlier manuscripts.
A Collection of Mss re the Personality of God	MS-153	03/11/09c		Compiled from earlier manuscripts and printed sources.
Talk/Words of Counsel to Educators	MS-154	03/09/25	Healdsburg, Ca.	
Our Youth to be Shielded from Evil Influence	MS-155	03/10/25c		
Christ, Our Divine-Human Example	MS-156	03/10/26c		UL 313
The Reception of the Holy Spirit	MS-157	03/10/27c		***AUCR 06/01/1904***
A Message to Leading Physicians	MS-159	03/09/04c		UL 261;5BC 1146;6BC 1118
The Peril of Rejecting Light	*MS-161	03/07/01	St. Helena, Ca.	UL 196
Written for our Admonition	*MS-162	03/06/29	St. Helena, Ca.	Ev 233;5MR 83
Josiah's Mistake	*MS-163	03/05/15		2BC 1039-1040

Words of Warning Against Present Dangers	MS-169	03/10/12c		UL 299
Coming Destruction of Cities	*MS-170	03/00/00		
Diary [Jan. 3-31]	*MS-171	03/01/00		5MR 453;12MR 83
Diary [Feb. 2-17]	*MS-172	03/02/00		
Diary [Apr. 17-Jun. 30]	*MS-173	03/04/00		12MR 83-84
Diary [Jul. 5-31]	*MS-174	03/07/00		3SM 76;3MR 211;6MR 102
Diary [Aug. 1-22]	*MS-175	03/08/00		11MR 200
Diary [Sep. 12-Nov. 1]	*MS-176	03/09/00		
Diary [Dec. 2-17]	*MS-177	03/12/00		UL 350;12MR 84
Who are Subjects of the Kingdom of God?	*MS-178	03/00/00		
If I Should Be Removed by Death	*MS-179	03/00/00		
Dangers in Overemphasis of Health Food	*MS-180	03/03/16		
Warning in Regard to Food Factories	*MS-181	03/00/00		
Humility Above Reputation	*MS-182	03/00/00		HP 220
The Child Jesus in the Temple	*MS-183	03/00/00		
The Gospel to be Lived	*MS-184	03/00/00		
The Gospel Invitation & the Great Commissio	*MS-185	03/00/00		
Economy in our School Work	MS-186	03/00/00		
Diary/"The Lord is my helper..."	*MS-187	03/08/09	St. Helena, Ca.	UL 236;5BC 1084-1085;10MR 299-300
Sermon/John 14	MS-188	03/06/13	Calistoga, Ca.	
Sermon/On Ephesians Chapter Two	MS-189	03/06/20	St. Helena, Ca.	incomplete
Sermon/Matthew 6:19-21	MS-190	03/07/11	St. Helena, Ca.	
Talk/"This is the first time..."	MS-191	03/11/03	St. Helena, Ca.	
Talk/"Never was there a time..."	MS-192	03/00/00	St. Helena, Ca.	
Stand Firm for the Right	MS-193	03/00/00		
Remarks at Ca. M. M. & B. Assn. Board	MS-194	03/02/09	St. Helena, Ca.	
Interview/Between E. G. White and A. T. Jones	MS-195	03/08/15		incomplete;filed in DF 151

1904

A Message of Warning	*MS-002	03/12/15	St. Helena, Ca.	Filed in 1904
True Repentance	*MS-004	04/01/15c		
Diary/"The past night has been one of..."	*MS-005	04/01/20	St. Helena, Ca.	***13MR 377-383***
Interview/Counsel on Age of School Entrance	MS-007	04/01/14	St. Helena, Ca.	***6MR 348-374*** (3SM 214-226)
Sermon/Lessons from the Fifty-Eighth of Isa.	MS-008	04/01/23	St. Helena, Ca.	***2SAT 249-259***
Instruction Re the Medical Missionary Work	MS-010	04/01/29c		***BCL 103-105***
The Blessing of Obedience	MS-012	04/01/11	St. Helena, Ca.	CW 109
Duties and Privileges of the Physician	MS-014	04/02/03c		MM 40-41
Working for Christ	MS-016	04/02/03c		MM 319-320
The World to be Warned	MS-018	03/02/03	St. Helena, Ca. (1904)	RH 07/28/1904
Instruction to Canvassing Agents	MS-020	04/02/18c		***PM 258-259***
Co-operation Between School and Home	MS-022	04/01/00	St. Helena, Ca.	CG 260-261,557-558;SD 321;CC 49
Words of Instruction	MS-024	04/03/08c		CG 420-421;1SM 86-88
Persecution Not To Be Needlessly Encountered	MS-026	04/03/11c		LDE 151-152
Unwise Speculations	MS-028	04/03/11c		1SM 172-174
Redeem the Time	MS-030	03/10/29	St. Helena, Ca. (1904)	CG 328-329;UL 316;1SM 169-170
The New Life in Christ	MS-036	04/04/13c		6BC 1115;UL 117
Our Work in Washington	*MS-038	04/05/03	Washington, D.C.	6 articles used in various publications
Shall We Colonize Around Our Institutions?	MS-040	04/04/20c		***RH 06/02/1904***
The Power of the Word of God	MS-042	04/05/22		MM 88-89;OHC 132;RH 11/10/1904
Preach the Word	*MS-044	04/00/00		***RH 11/03/1904***
That They May Be One	*MS-045	04/05/14	Washington, D.C.	UL 149;1MR 15;6MR 389;5Bio 326-327
Talk/The Foundation of our Faith	MS-046	04/05/18	Berrien Springs, Mi.	***1SAT 340-348***
Talk/Lessons from the 1st and 2nd Chap. of Col.	MS-048	04/05/20	Berrien Springs, Mi.	6MR 39
Talk/Lessons from the Third Chapter of Rev.	MS-050	04/05/21	Berrien Springs, Mi.	OHC 19;2MCP 436-437;5MR 407-408
Sermon/A Plea for Unity	MS-052	04/05/22	Berrien Springs, Mi.	***2SAT 260-269***
Talk/"We may find valuable instruction..."	MS-054	04/05/23	Berrien Springs, Mi.	***SpM 352-355***

Talk/"I therefore, the prisoner of..."	MS-056	04/05/23	Berrien Springs, Mi.	UL 157;Ev 398;2MCP 727
"Last night matters were presented..."	MS-058	04/05/24	Berrien Springs, Mi.	6MR 414;10MR 357-358;5Bio 338
Talk/The Work of the Huntsville School	MS-060	04/06/21	Huntsville, Al.	***6MR 208-216***
"The converting power of God..."	MS-062	04/06/25	Nashville, Tn.	
"Before leaving Washington..."	*MS-064	04/06/23	Nashville, Tn.	SpTB #6 41-44;see Lt 259, 1904
"I praise the Lord for the good..."	MS-066	04/06/30	Nashville, Tn.	
General Conference Men Unduly Burdened	MS-068	04/06/30	Nashville, Tn.	2MR 199
The Huntsville School	MS-070	04/00/00		***RH 09/01/1904***
The Great Controversy	MS-072	04/07/25	Washington, D.C.	***SpTB #2 1-11***
The Berrien Springs Meeting	MS-074	04/07/25	Washington, D.C.	***SpTB #2 25-29***
Freedom or Bondage	MS-076	04/00/00		***SpTB #2 44-48***
Our Work	MS-078	04/00/00		MM 89-90
Lessons from the Chronicles	MS-080	04/00/00		
The Use of the Tithe	MS-082	04/00/00		***7MR 135-138***
Revealing Christ to the World	*MS-083	04/08/20	Melrose, Ma.	UL 246
The Melrose Sanitarium	MS-084	04/08/21	Melrose, Ma.	1MR 134-135;see RH 09/29/1904
The New England Sanitarium	MS-086	04/08/21	Melrose, Ma.	see RH 09/29/1904
Notes of Travel	MS-090	04/09/00		***RH 10/06/1904***
"The great need of efficient helpers..."	MS-092	04/09/21	College View, Ne.	MM 97;7BC 979
The Sin of Evil-Speaking	MS-094	04/09/23	College View, Ne.	VSS 146;UL 280
A Tribute to Marian Davis	MS-095	04/09/26		3SM 93
An All-Sufficient Saviour	MS-096	04/00/00		7MR 187
Talk/Self-Denial Boxes	MS-098	04/09/20	College View, Ne.	***AU Gleaner 10/05/1904***
Our Duty Toward the Huntsville School	MS-100	04/08/11c		
Sermon/"Now before the feast of the..."	MS-102	04/07/02	Nashville, Tn.	RC 243,250,261,283;Ev 274
"My mind is weighed down by perplexities..."	MS-104	04/03/00	St. Helena, Ca.	
Sermon/Words of Encouragement	MS-106	04/04/30	Washington, D.C.	5MR 116-118
Sermon/"Simon Peter, a servant..."	MS-108	04/04/30	Washington, D.C.	variant of Ms 106, 1904
Sermon/Lessons from the First Chapter of Daniel	MS-110	04/03/19	Healdsburg, Ca.	17MR 30;CTr 177-178
Watchman, What of the Night?	MS-112	04/10/25	St. Helena, Ca.	
Directions Regarding Work for Colored People	MS-114	04/09/17	College View, Ne.	***PCO 124-127***
Let This Mind Be In You	MS-116	04/04/14	St. Helena, Ca.	
Talk/Union With Christ	MS-118	04/12/11	Riverside, Ca.	***PC 314-319***
Counsel Regarding the Work at Huntsville	*MS-139	04/07/06	Nashville, Tn.	***PCO 122-123***
Diary [Jan. 30-Mar. 22]	*MS-140	04/01/00		
Diary [Apr. 1-30]	*MS-141	04/04/00		5MR 119-120;8MR 165;5Bio 319-320
Diary [May 4-26]	*MS-142	04/05/00		5Bio 319,326-327
Diary [Jun. 8-29]	*MS-143	04/06/00		5Bio 342-344
Diary [Jul. 14-20]	*MS-144	04/07/00		5Bio 378
Our Work in the Washington Area	MS-144a	04/07/20	Takoma Pk., Md.	
Diary [Aug. 5-Sep. 4]	*MS-145	04/08/00		***21MR 421-424***
Diary [Oct. 9]	*MS-146	04/10/09	St. Helena, Ca.	3SM 91
Diary [Nov. 23-Dec. 27]	*MS-147	04/11/00		***14MR 221-224***
Fragments/"Nevertheless I have somewhat..."	*MS-149	04/12/14	Redfield, Ca.	
Need of the Work in the Nashville Area	MS-150	04/07/23	Washington, D.C.	
Sermon/"We want to give..."	MS-151	04/03/27	Healdsburg, Ca.	
Interview/With Huntsville School Board	MS-152	04/07/05	Nashville, Tn.	***PCO 135-146***
Sermon/"This is the only definition..."	MS-153	04/08/13	Philadelphia, Pa.	
Sermon/Abide With Me	MS-154	04/08/14	Philadelphia, Pa.	
Sermon/"The first day of the week..."	MS-155	04/09/04	Middletown, Ct.	
Sermon/1 John 2:3	MS-156	04/09/07	Battle Creek, Mi.	
Sermon/"If ye be therefore..."	MS-157	04/09/08	Battle Creek, Mi.	
Sermon/"These words spake Jesus..."	MS-158	04/09/10	Omaha, Ne.	
Sermon/Rev. 1:1-3	MS-159	04/09/11	Omaha, Ne.	
Talk/To College Students	MS-160	04/09/15	College View, Ne.	
Sermon/"The revelation of Jesus Christ..."	MS-161	04/09/17	College View, Ne.	CTr 101

A Solemn Charge	MS-162	04/00/00		
The Melrose Sanitarium	*MS-163	04/09/02		
Sermon/Micah 6:1-8	MS-164	04/05/19	Berrien Springs, Mi.	incomplete
Talk/"My mind is greatly stirred..."	MS-165	04/04/00	Washington, D.C.	c. April to July, 1904
Sermon/Lessons from the Fifteenth Chap. of John	MS-166	04/06/25	Nashville, Tn.	Notes only;filed in DF 151
Sermon/"Christ did not forget..."	MS-167	04/08/27	Melrose Ma.	incomplete
Interview on School Verandah; Berrien Springs Meeting	MS-168	04/00/00		

1905

New Years' Day Jottings	*MS-001	05/01/01		
Talk/The work in the Southern States	MS-002	04/09/25	College View, Ne. (1905)	***SpM 372-374***
"I am afraid that sufficient..."	MS-004	04/12/27c	Filed in 1905	1MCP 327;2MR 181;3MR 319-320; 9MR 287
The Nebraska Sanitarium	MS-006	04/09/26	College View, Ne. (1905)	***Nebraska Reporter, 02/28/1905***
Talk/Growing in Grace	MS-008	04/09/23	College View, Ne. (1905)	HP 99;4MR 369
Non-Essential Subjects to be Avoided	*MS-010	04/09/12	Omaha, Ne. (1905)	***17MR 303-307***
Instruction Regarding the Huntsville School	*MS-012	04/06/10	"Morning Star" (1905)	***PCO 118-122***
Holy and Without Blame	MS-014	05/02/01c		AH 17,436;CH 260
Regarding the Work of Mrs. E.G. White	MS-016	05/02/07c		
The Reign of King Solomon	MS-018	05/02/20c		2BC 1026,1029-1030
Go Ye Into All the World, and Preach	MS-020	05/02/20c		Ev 285,644-646;2MCP 426-427
Christ Our Only Hope	*MS-022	04/03/07	St. Helena, Ca. (1905)	17MR 31
A Call to Reach a Higher Standard	MS-024	05/02/22c		
A Great Work Before Us	MS-026	05/02/27	St. Helena, Ca.	Ev 686-687;7BC 960-961;CM 88-89
The Result of Repentance	MS-028	04/08/13	Philadelphia, Pa. (1905)	6BC 1068,1071;7MR 292-293
A Visit to Redlands	*MS-030	05/03/06c		***RH 03/30/1905 and 04/06/1905***
An Open Letter	MS-032	05/03/06	St. Helena, Ca.	***RH 03/23/1905***
A Call to the First Love	*MS-034	05/02/09	St. Helena, Ca.	7BC 958
Be Not Weary in Well-Doing	MS-036	05/00/00		PUR 03/16/1905
Be of Good Cheer	*MS-038	05/03/27c		UL 100;Ev 193;3BC 1142-1143, 1146-1147
Sermon/Who May Abide the Day of His Coming?	MS-038a	05/04/01	St. Helena, Ca.	UL 105;Te 29,59,119,130-131,163
Faithful Stewardship	MS-040	05/04/09c		UL 113
God's Word to Be Our Study	*MS-041	05/04/09	St. Helena, Ca.	
Not With Outward Show	MS-042	05/04/13c		Ev 79,160,203-204,530-531
An Appeal for Faithful Stewardship	MS-044	05/03/29		CS 96;8MR 310;MR760 5-7
Lessons from Paul's Ministry	MS-046	05/04/14	St. Helena, Ca.	6BC 1082-1084
Making Up the One Hundred Thousand Dollar	MS-050	05/02/15	St. Helena, Ca.	CD 281
Talk/"I want to say a few words at..."	MS-052	05/05/11	Takoma, Pk., Md.	***RH 05/18/1905***
Unto Seventy Times Seven	*MS-053	05/05/11	Takoma Pk., Md.	HP 297;UL 145;8MR 187-188
Talk/Lessons from the Third Chapter of Phil.	MS-054	05/05/13	Takoma Pk., Md.	***RH 06/15/1905***
Talk/Lessons from the First Epistle of John	MS-056	05/05/16	Takoma Pk., Md.	***RH 07/13/1905 and 07/20/1905***
Talk/The Work in Washington	MS-058	05/05/19	Takoma Pk., Md.	***RH 06/01/1905***
Diary/The Sabbath Truth in the Sentinel	*MS-059	05/05/20	Takoma Pk., Md.	***MR760 2-5***
"I have been able to sleep only a very..."	MS-060	05/05/21	Takoma Pk., Md.	1MCP 29-31
"I am bidden to bear a message to our..."	MS-062	05/05/24	Takoma Pk., Md.	***MR760 7-12***
"A question has been brought to me..."	MS-064	05/05/24	Takoma Pk., Md.	***2SM 97-98***
Talk/The Need of Home Religion	MS-066	05/05/25	Takoma Pk., Md.	***RH 06/22/1905 and 06/29/1905***
Talk/The Ladder of Progress	MS-068	05/05/25	Takoma Pk., Md.	***RH 07/06/1905***
Talk/A Message of Warning	*MS-070	05/05/30	Takoma Pk., Md.	5MR 278-279;6Bio 58-59
Talk/A Message of Warning [variant]	MS-070a	05/05/30	Takoma Pk., Md.	
Talk/The Boulder Sanitarium	MS-072	05/05/29	Takoma Pk., Md.	***SpTB #5 39-43***
Talk/Our Duty Toward the Jews	MS-074	05/05/29	Takoma Pk., Md.	***9MR 309-310***
Building the Waste Places	*MS-075	05/05/00	Takoma Pk., Md.	***MR760 13-14***
"The Lord has given me a message..."	MS-076	05/06/29	San Jose, Ca.	***19MR 333-337***
"During the night impressions..."	*MS-077	04/06/30	Nashville, Tn. (1905)	

A Message to Believers	MS-078	05/00/00		OHC 92;2MCP 559;7BC 973; 6MR 27-28
"I am awakened at two o'clock to..."	MS-080	04/08/25	Melrose, Ma. (1905)	UL 251
A Change of Heart Needed	MS-082	04/08/08	Washington, D.C. (1905)	
That Your Joy May Be Full	MS-084	04/08/00	Washington, D.C. (1905)	RC 124;Ev 121
The Washington Sanitarium	MS-086	05/07/14	St. Helena, Ca.	1MCP 11;2MCP 713;2MR 53
One, Even as We Are One	MS-088	05/00/00		***BTS 02/1906***
An Appeal in Behalf of the Work in Nashville	MS-088a	05/00/00		2MR 11
Collection of Matter re the Colorado Sanitarium	MS-090	05/00/00		***SpTB #5 20-43***
The Loma Linda Sanitarium	MS-092	05/00/00		***SpTB #3b 3-17***
Test. re Our General Publishing Work	MS-094	05/00/00		***SpTB #4***
Words of Counsel/The Health Food Work	MS-096	05/09/07	Glendale, Ca.	HFM 72-75
A Message of Warning	MS-098	05/07/15	St. Helena, Ca.	***SpTB #7 32-33***
Ask, and Ye Shall Receive	*MS-098a	05/00/00		
A Solemn Warning	MS-100	05/06/28	San Jose, Ca.	***SpTB #7 30-32***
"During the past night we were in..."	MS-101	05/11/07	St. Helena, Ca.	***BCL 3***
Co-Operation Between Schools and Sanitariums	MS-102	05/11/14		***SpTB #11 11-16***
A Message to our Physicians	MS-104	05/06/02		***SpTB #7 24-30***
A Plea for Loyalty	MS-106	05/11/20	St. Helena, Ca.	UL 338;3MR 226-227;7MR 190; Nebraska Reporter 11/30/1905
A Warning and an Appeal	*MS-108	05/11/20	St. Helena, Ca.	***SpTB #7 8-18***
Sermon/Education in the Home	MS-110	04/08/07	Takoma Park, Md. (1905)	
Standing the Way of God's Messages	MS-111	05/12/04	St. Helena, Ca.	***SpTB #7 57-60***
Test. re the Youth Going to Battle Creek	MS-112	05/00/00		***SpTB #6***
Talk/Unwise Investments	MS-114	05/08/15	Los Angeles, Ca.	***SpTB #17 8-13***
Diary/"Last evening I was deeply..."	*MS-115	05/08/00	Los Angeles, Ca.	10MR 333
An Entire Consecration	MS-116	05/12/19	St. Helena, Ca.	UL 367
The Result of a Failure to Heed God's	*MS-120	04/01/01	St. Helena, Ca. (1905)	***SpTB #7 51-57***
A Solemn Appeal	*MS-122	03/08/00	St. Helena, Ca. (1905)	SpTB #7 19-23
Hold Fast That Which is Good	MS-124	05/00/00		***RH 08/31/1905***
A Warning Against Present Dangers	*MS-126	03/11/27	St. Helena, Ca. (1905)	SpTB #7 3-7
Take Heed to Thyself and to the Doctrine	*MS-127	05/00/00		
Our Possibilities	*MS-128	05/12/19c		Ev 468
Steadfast Unto the End	*MS-129	05/12/24c		***20MR 150-151***
Extracts on Medical Missionary Work	MS-130	05/00/00		Compiled from published and unpublished sources
Our Substitute and Surety	MS-134	05/03/08		2MCP 464-465;ST 08/09/1905
A Prayer for Help	*MS-136	05/03/03		
"We had a very pleasant journey..."	MS-140	05/01/30	St. Helena, Ca.	1MR 140-142
Talk/Words of Thanksgiving	MS-142	05/11/26		6Bio 54-55
How to Deal With the Erring	MS-143	04/10/26	St. Helena, Ca. (1905)	
"The good work that has been begun..."	MS-144	05/08/03	St. Helena, Ca.	LLM 338
Diary/"I awake at three o'clock..."	*MS-145	05/10/31	St. Helena, Ca.	***MR760 15-18***
"This morning I arise at four o'clock..."	*MS-146	05/07/25	St. Helena, Ca.	8MR 130
Diary/"This morning I rise at four..."	*MS-146a	05/07/25	St. Helena, Ca.	Cf. MS 146, 1905
Sermon/"After the resurrection..."	MS-148	05/02/21	Mountain View, Ca.	CL 23,29
Diary/"This morning I can not sleep..."	*MS-149	05/09/27	St. Helena, Ca.	12MR 84
Talk/The Restaurant Work	MS-150	05/09/23	St. Helena, Ca.	***8MR 171-181***
Should Our Youth Go to Battle Creek?	*MS-151	05/10/28	St. Helena, Ca.	***15MR 203-206***
Diary/"I thank the Lord for a good..."	*MS-153	05/11/02	St. Helena, Ca.	Mar 270
Our Work	*MS-162	05/12/25c		Ev 18-19;10MR 228-230
Diary/"If any man serve me..."	*MS-164	05/12/28c		
Aggressive Work to be Done	*MS-166	04/12/03	Filed in 1905	TDG 373
Warnings Re Binding Our Medical Instit. Together	MS-168	05/00/00		
Talk/Marriage and the Christian Home	MS-170	05/05/01	St. Helena, Ca.	***2SAT 270-273***
Methods of Labor	*MS-171	05/00/00		
Test. re Estab. the Publishing Work in Mt. View	*MS-172	05/01/26	Oakland, Ca.	

Diary [Jan. 1-25]	*MS-173	05/01/00		TDG 15;5Bio 381
Diary [Feb. 8-Mar. 6]	*MS-174	05/02/00		
Diary [Apr. 10- Jul. 15]	*MS-175	05/04/00		8MR 427
Diary [Aug. 1-25]	*MS-176	05/08/00		
Diary [Sep. 1- Oct. 31]	*MS-177	05/09/00		6Bio 62
Diary [Nov. 2- Dec. 20]	*MS-178	05/11/00		
Problems of the Work in Berkeley	*MS-179	05/07/01	San Jose, Ca.	
Christ's Object Lessons	MS-180	05/00/00		
"Never was there a time when..."	MS-181	05/00/00		***1NL 123-124***
The Christian Life	MS-182	05/00/00		5MR 343-344
The Nashville Sanitarium	*MS-183	05/00/00		
A Message to our Leading Physicians	MS-184	05/00/00		
Interview re Canon City Sanitarium	MS-185	05/09/24	St. Helena, Ca.	
Remarks/At Los Angeles	MS-186	05/06/20	Los Angeles, Ca.	
Sermon/"I have been in..."	MS-187	05/01/20	Mountain View, Ca.	
Sermon/Acts 1:1-4	MS-188	05/01/21	Mountain View, Ca.	
Sermon/Mark 1:1-4	MS-189	05/01/22	Mountain View, Ca.	
Talk/Remarks at Pacific Press Stockholders Meeting	MS-190	05/01/23		
Sermon/Rev. 7	MS-191	05/08/12	Los Angeles, Ca.	
Sermon/Isaiah 58:1-3	MS-192	05/08/13	Los Angeles, Ca.	
Sermon//Rev. 1:1-3	MS-193	05/09/18	National City, Ca.	

1906

Take Heed That Ye Be Not Deceived	MS-001	05/12/24	St. Helena, Ca. (1906)	7BC 957
Search the Scriptures	MS-003	06/01/06c		***RH 03/22/1906***
Be Guarded	*MS-005	06/01/11	St. Helena, Ca.	
Unity in Christ	*MS-009	05/04/11	St. Helena, Ca. (1906)	SpTB #7 42-46
On the Health Food and Restaurant Work	MS-010	06/00/00		CD 277;3MR 342;8MR 402-403;TSDF 107
Growing in Grace	MS-011	05/11/27	St. Helena, Ca. (1906)	***2SAT 274-278***
Israel's Apostasy at Sinai	*MS-013	05/12/11	St. Helena, Ca. (1906)	1BC 1113-1114;6MR 6-7
It is Time for Thee, Lord, to Work	*MS-015	04/01/18	St. Helena, Ca. (1906)	3BC 1153
The United States an Asylum for Religious Liberty	*MS-017	04/01/00	Filed in 1906	Mar 193;4BC 1171;7BC 975;9MR 1-4
Ahab--A Wicked King	MS-019	06/02/07c		2BC 1033
Preach the Word	MS-020	06/02/07c		***20MR 64-69***
Come Out and be Separate	*MS-021	05/11/00	St. Helena, Ca. (1906)	SpTB #7 60-64;BTS 03/1906
A God of Knowledge	MS-023	06/02/08c		***RH 03/08/1906***
It is Required in Stewards That a Man...	MS-025	06/02/14c		
Sermon/Instr. to Sanitarium & Restaurant Workers	MS-027	05/09/09	Los Angeles, Ca. (1906)	***1SAT 349-359***
That They All May Be One	MS-029	06/03/08	St. Helena, Ca.	5BC 1145;7ABC 681-682,684;8MR 292
Be Vigilant	MS-031	06/04/02	St. Helena, Ca.	***RH 04/19/1906***
The Chicago Work/"During the general..."	MS-033	06/03/20	St. Helena, Ca.	***PC 49-52***
A Message to A.T. Jones and Others in B.C.	*MS-034	06/03/23	St. Helena, Ca.	
The Judgments of God	MS-035	06/04/27c		***21MR 64-69***
A Solemn Warning and Appeal	*MS-036	06/03/24	St. Helena, Ca.	3SM 427;UL 976Bio 78
To Ministers and Physicians	MS-037	06/05/01	Loma Linda, Ca.	***PC 214***
The Law of God	MS-039	06/05/01c		***20MR 14-15***
Universal Guilt During the Time of the End	MS-041	06/00/00		RH 10/11/1906
Gratitude to God for His Goodness and Mercy	MS-043	05/09/11	San Diego, Ca. (1906)	
A Visit to Mountain View, Cal.	MS-045	06/05/06	Mountain View, Ca.	5MR 110
The San Francisco Earthquake	MS-047	06/00/00		***RH 05/24/1906***
Sermon/Lessons from the First Chapter of 2 Peter	MS-049	06/04/14	Loma Linda, Ca.	RH 06/14/1906
Conversion	MS-051	06/00/00		4MR 92
The Reward of Fidelity	MS-053	06/00/00		LDE 219
Talk/The Work at Mountain View	MS-057	06/05/03	Mountain View, Ca.	PM 165-166;5MR 193
Visit to Paradise Valley	MS-059	06/04/27	Loma Linda, Ca.	LHU 181;3MR 349
Hold Fast the Beginning of your Confidence	MS-061	06/06/03	St. Helena, Ca.	***PC 66-68***

God's Judgments on the Cities	MS-061a	06/06/03		***2SAT 279-284***
A Messenger	MS-063	06/05/26	St. Helena, Ca.	***RH 07/26/1906***
God's Messenger	MS-063a	06/05/26		variant of MS 63, 1906
Teachers as Examples of Christian Integrity	MS-065	06/07/04c		CS 271-272;1BC 1088,1092
The Work in Oakland	MS-067	06/08/06	St. Helena, Ca.	1MR 258;8MR 353;9MR 38-39
The Medical work in Boulder	*MS-069	06/08/30	St. Helena, Ca.	
Words of Counsel	MS-071	06/09/11	Mountain View, Ca.	PM 120-121
The Work in Mountain View	MS-073	06/09/10	Mountain View, Ca.	***5MR 70-77***
A Caution Against Heavy Investment in Food	MS-075	06/09/19	St. Helena, Ca.	***15MR 318-325***
Christ, the Bread of Life	MS-077	06/09/28c		1NL 41-42
Leave Your Nets and Follow Me	MS-079	06/10/01	St. Helena, Ca.	TDG 283;UL 288;17MR 300;
The Object of Health Food Work	MS-081	06/09/27	St. Helena, Ca.	SD 70;4BC 1160;HFM 88-91
Interview/Re Washington Sanitarium	MS-083	06/06/12	St. Helena, Ca.	
Perfect Through Sufferings	MS-085	06/08/22		***SpTB #9 8-14***
And What Shall This Man Do?	MS-087	06/00/00		7MR 153
Humility, An Essential Qualification	MS-089	06/10/22	St. Helena, Ca	7MR 152.
Praise Ye The Lord	MS-091	06/08/00	Berkeley, Ca.	
Sermon/Lessons from the Fifteenth of Romans	MS-095	06/10/20	Oakland, Ca.	***1SAT 360-383***
Sermon/A New Commandment	MS-097	05/07/02	San Jose, Ca. (1906)	CTr 214
Our Need of the Holy Spirit	*MS-099	06/12/01	St. Helena, Ca.	***RH 01/03/1907***
The Lord Loveth a Cheerful Giver	*MS-101	06/12/03	St. Helena, Ca.	OHC 198,200;UL 351;6BC 1104
Gifts and Offerings	MS-103	06/12/06	St. Helena, Ca.	TDG 349;2SM 187;WM 171
The Work in Oakland and San Francisco	MS-105	06/12/26c		Ev 205,284,315;MRmnt 113;PC 140
Sermon/Behold, What Manner of Love	MS-107	06/07/25	Oakland, Ca.	***RH 09/27/1906***
Sermon/Love Toward God and Man	MS-109	06/07/21	Oakland, Ca.	***RH 09/13/1906 and 09/20/1906***
A Warning Against Formalism	MS-111	06/10/22	St. Helena, Ca.	UL 309;10MR 391
Emphasize Bible Subjects	*MS-112	06/10/25	St. Helena, Ca.	
The Use of the Testimonies	MS-113	06/07/25c		
"I am bidden to warn our people..."	MS-115	06/09/19	St. Helena, Ca.	
"When the light that God gives..."	MS-117	06/10/30	St. Helena, Ca.	
Talk/"I have a chapter before me..."	MS-119	06/05/05		6MR 283-284
The Long-Sufferance of God	MS-120	06/00/00		
Working for Souls	*MS-121	06/00/00		
Justice in Deal in the Southern Publ. Assn.	*MS-122	06/00/00		
Diary [Jan. 1-Apr. 15]	*MS-123	06/01/00		6Bio 29
Diary [May 17-Jun. 19]	*MS-124	06/05/00		6Bio 104
Diary [Jul. 5-25]	*MS-125	06/07/00		6Bio 113
Diary [Aug. 11-27]	*MS-126	06/08/00		11MR 361-362
Diary [Sep. 1-26]	*MS-127	06/09/00		
Diary [Oct. 1-Dec.15]	*MS-128	06/10/00		
Test. re Work in San Francisco Area	*MS-129	06/00/00		
Counsel to Students	*MS-130	06/00/00	Los Angeles, Ca.	
Interview/William Foy--A Statement by EGW	MS-131	06/08/13		17MR 95-97
Interview/Narrative of Early Experiences	MS-131a	06/00/00		5MR 192
Remarks/At California Conf. Committee	MS-132	06/11/13	St. Helena, Ca.	
Diary/"The past night..."	*MS-133	06/04/06	St. Helena, Ca.	
Diary/"I wish this morning..."	MS-134	06/06/26	St. Helena, Ca.	
"In the night season..."	MS-135	06/00/00		
Remarks/Abstract of a conversation	MS-136	06/06/25		
Relieving the Debt of Our Schools	MS-137	06/00/00		
Sermon/2 Peter 1	MS-138	06/03/24	St. Helena, Ca.	
Sermon/Matthew 4:13-25	MS-139	06/07/24	Oakland, Ca.	
Sermon/Col. 1:1-5	MS-140	06/07/28	Oakland, Ca.	
Sermon/"I want to give you some reasons..."	MS-141	06/08/11	St. Helena, Ca.	
Sermon/"We have met together..."	MS-142	06/08/18	Oakland, Ca.	
Sermon/1 Cor. 2:1	MS-143	06/09/01	Oakland, Ca.	incomplete
Sermon/Rev. 7:1-4	MS-144	06/09/22	Oakland, Ca.	

Sermon/Lessons from the Fifteenth of John	MS-145	06/11/03	San Francisco, Ca.	
Sermon/"Remember the Sabbath Day"	MS-146	06/11/10	San Francisco, Ca.	
Sermon/"Behold, What Manner of Love"	MS-147	06/12/15	Oakland, Ca.	
Sermon/"The Word testifies..."	MS-148	06/07/30	Oakland, Ca.	fragment;not on file
Interview/The Work in Oakland and Berkeley	MS-149	06/12/16	Oakland, Ca.	

1907

A Practical Faith	MS-025	07/01/18c		6MR 284
Extracts re the New England Sanitarium	MS-027	07/01/22c		Compiled from earlier published and unpublished sources
Individual Responsibility & Christian Unity	MS-029	07/01/16	St. Helena, Ca.	TM 485-505
Awake! Awake! Awake!	MS-031	07/01/24c		***SpTB #9 3-8***
Faithful Stewardship	MS-033	07/01/24		9T 245-251
Counsel to Conference Presidents	MS-035	06/09/27	Filed in 1907	
Erroneous Teaching Regarding Holy Flesh	MS-039	07/00/00		
Encourage the Workers	MS-041	07/03/04	St. Helena, Ca.	***SpTB #11 3-4***
Exhortation to Faithfulness	MS-043	07/03/12c		***7MR 353-361***
The Misappropriation of Gifts	*MS-045	07/03/20c		From MS 67, 1902 and Ms 68, 1902
A Broader Work	MS-047	07/04/01c		***SpM 405-408***
The Work in New Orleans	MS-049	07/04/08c		Ev 399-400;SD 42,47;17MR 31
An Expression of Gratitude	MS-051	06/09/10	Berkeley, Ca.	Filed in 1907
The Work of Christian Physicians	MS-053	07/06/03	St. Helena, Ca.	***CH 361-366***
The Work in Washington, D.C.	MS-055	07/05/30	St. Helena, Ca.	***PH147***
Make a Covenant by Sacrifice	MS-057	07/05/20c		SD 15,265;7BC 921-922
A Missionary Education	MS-059	07/06/18c		***SpTB #11 27-32***
Sermon/Address to Young People	MS-061	07/06/27	St. Helena, Ca.	***2SAT 285-288***
Individual Responsibility	MS-063	07/06/18	St. Helena, Ca.	***LLM 211-212***
Sowing Beside All Waters	MS-065	07/06/18	St. Helena, Ca.	***AUCR 12/16/1907***
God's People to be Living Epistles	MS-067	07/07/06c		CG 148-149;6BC 1117-1118; 1MR 117-118
The High Standard for Sanitarium Workers	MS-069	07/07/12	St. Helena, Ca.	
Sermon/Clear the King's Highway	MS-071	07/02/16	Berkeley, Ca.	1MR 119-120
Jehovah Is Our King	MS-073	07/08/15c		***TM 477-484***
God's Wisdom to be Sought	MS-075	07/07/29	St. Helena, Ca.	***LLM 220-223***
Extracts from Letters to Mrs. S.M.I. Henry	MS-077	07/08/15c		***LLM 232-234***
Extracts/The Temperance Work	MS-079	07/08/15c		***LLM 236-239***
Extracts/To Seek and to Save That Which was Lost	MS-081	07/08/15c		From 5T and Lt 17, 1900
The Colorado Conference and the Boulder San.	MS-083	07/08/14	St. Helena, Ca.	
The Work in Boulder, Colorado	MS-085	07/08/14	St. Helena, Ca.	
Our Duty Toward the Jews	MS-087	07/08/16c		***6MR 323-330***
Extracts/Workers in the Cause	MS-089	07/00/00		***From 5T 721-729***
The Work to be Done for the W.C.T.U.	MS-091	07/08/15		***LLM 235-236***
Report of Berkeley Church Meeting	MS-093	07/02/17	Oakland, Ca.	
Arise, Shine!	MS-095	07/08/29		***SpTB #10 5-12***
In Humility and Faith	*MS-097	07/09/19c		***PC 281-285***
The Essential in Education	MS-099	07/09/25c		
A Message to Teachers	MS-101	07/09/25c		***FE 516-519***
The Sale of "Object Lessons"	MS-103	07/10/03c		2MR 78
Interview/The Resp. of a Conf. President	MS-105	07/10/05	St. Helena, Ca.	***LLM 288-295***
Interview/The Glendale Sanitarium	*MS-107	07/10/06	St. Helena, Ca.	
Interview/The Management of Conference Affairs	MS-109	07/10/06	St. Helena, Ca.	***LLM 295-300***
I Am But A Little Child	MS-111	07/10/15c		***9T 281-284***
Judge Not	*MS-113	07/10/21c		UL 308
Sermon/Why We Have Sanitariums	MS-115	07/10/20	St. Helena, Ca.	***2SAT 289-291***
The Work Hindered by Lack of Faith	*MS-117	07/10/11	St. Helena, Ca.	PC 293-295;MR311 33-34;9MR 176;

Words of Encouragement to Workers	MS-119	07/10/09	St. Helena, Ca.	***AU Gleaner 12/25/1907***
The Work of Elder W.C. White	MS-121	07/00/00		***PH116 17-24***
Our Duty to the W.C.T.U. Workers	MS-123	07/10/23		***From Lt 274, 1907***
Sermon/Lessons From the Visions of Ezekiel	*MS-125	06/07/04	Filed in 1907	***1SAT 384-390***
Lessons for Sanitarium Workers	MS-126	07/11/11c		***KC 24-31***
The Work in Southern California	MS-127	07/11/03	Loma Linda, Ca.	***LLM 310-314***
Diary/"On Sabbath day, Elder Haskell..."	*MS-129	06/10/00	Filed in 1907	
Sermon/Preaching The Word of the Living God	MS-131	07/12/21	Loma Linda, Ca.	
One Is You Master, Even Christ	MS-133	07/01/16	St. Helena, Ca.	
Exalting Christ	MS-137	07/06/17	St. Helena, Ca.	***Lake Union Herald 11/03/1909***
A Call to Consecration	MS-139	07/06/18	St. Helena, Ca.	Lake Union Herald 11/17/1909
Words to Church-Members	MS-141	07/06/19	St. Helena, Ca.	***AUCR 10/07/1907***
An Address to the Young	MS-143	07/06/27		***Lake Union Herald 10/20/1907***
A Call to Service	MS-145	07/06/20	St. Helena, Ca.	***AUCR 10/14/1907***
An Experience in Divine Healing	MS-147	07/11/12		
"I have a message to speak to the..."	MS-149	07/05/03	National City, Ca.	***RH 07/18/1907***
Talk/The High Order of the Loma Linda School	MS-151	07/10/30	Loma Linda, Ca.	***LLM 303-304***
Sermon/Behold, What Manner of Love	MS-153	07/10/29	Loma Linda, Ca.	2MCP 789
Diary [Jan. 1-Mar. 30]	*MS-154	07/01/00		6Bio 122-123
Diary [Apr. 5-Jun. 30]	*MS-155	07/04/00		
Diary [Jul. 22-Oct. 29]	*MS-156	07/07/00		***16MR 126-135***
Fairness in Wage-Setting	*MS-157	07/08/14	St. Helena, Ca.	
Unity in Council Meetings	*MS-158	07/12/00	Loma Linda, Ca.	
Does Sister White Work Miracles?	*MS-159	07/00/00		18MR 372-373
Sermon/God's Goodness	*MS-160	07/06/22		
Our Health Institution	*MS-161	07/00/00		
To Church Members	*MS-162	07/00/00		
The Lord Loveth a Cheerful Giver	MS-163	07/03/08	St. Helena, Ca.	SpTB #8 3-6
Sermon/God's Plan of Addition	MS-164	07/04/21	San Fernando, Ca.	
God's Work in the World	*MS-165	07/00/00		
Testimony Regarding Elder and Mrs. Rice	*MS-166	07/00/00		
"It may strike us..."	MS-167	07/00/00		
Stand Firm for the Right	MS-168	07/00/00		
Words of Counsel to Camp-Meeting Laborers	MS-169	07/06/15		
A Message to Parents	MS-170	07/00/00		
Paradise Valley Sanitarium--Early History	MS-171	07/00/00		
All God's Children Indebted to Him	MS-172	07/00/00		
Counsel Against Large Wages	MS-173	07/00/00		
Dangerous Familiarity Between the Sexes	MS-174	07/00/00		
The Sabbath a Day of Praise	MS-175	07/11/11	Loma Linda, Ca.	
Shall We Take Up Collections on the Sabbath?	MS-176	07/00/00		
Sermon/Hebrews 1:1,2	MS-177	07/04/27	Loma Linda, Ca.	
Talk/"We are very glad to have..."	MS-178	07/05/03	National City, Ca.	
Sermon/Hebrews 1:1	MS-179	07/05/04	San Diego, Ca.	
Sermon/1 Peter 2:1-5	MS-180	07/05/05	San Diego, Ca.	
Remarks/To Helpers at Paradise Valley San.	MS-181	07/05/06	National City, Ca.	
Sermon/John 15:1,2	MS-182	07/05/11	San Pasqual, Ca.	
Sermon/2 Peter 1:1	MS-183	07/05/12	Escondido, Ca.	
Talk/Address to Students	MS-184	07/05/14	Loma Linda, Ca.	
Talk/Talk to Students	MS-185	07/05/15	Loma Linda, Ca.	
Sermon/Isaiah 58:1-3	MS-186	07/05/18	Loma Linda, Ca.	
Sermon/Exodus 19:1-6	MS-187	07/05/19	Los Angeles, Ca.	
Sermon/Rev. 22:1-5	MS-188	07/05/22	Glendale, Ca.	
Sermon/2 Peter 1:1-11	MS-189	07/05/28	Merced, Ca.	
Sermon/Daniel 1:1-8	MS-190	07/06/26	St. Helena, Ca.	Fragment;not on file
Sermon/"I have been awake since..."	MS-191	07/10/31	Loma Linca, Ca.	
Sermon/2 Peter 1:1,2	MS-192	07/11/02	Loma Linda, Ca.	

Prayer of E. G. White	MS-193	07/11/08	Loma Linda, Ca.	
Sermon/"We are glad to hear..."	MS-194	07/11/09	Loma Linda, Ca.	
Interview/"I was very tired..."	MS-195	07/03/03		Fragments;filed in DF 151
Interview/On Our Work in the Southern States	MS-196	07/04/29	Loma Linda, Ca.	
Interview/Meeting at Paradise Valley Sanitarium	MS-197	07/05/02	National City, Ca.	

1908

Work Among the Jews	MS-001	08/02/03c		***14MR 136-138***
The Work in Southern California	*MS-003	08/02/21c		PC 259-260
The Medical Missionary Work	MS-005	08/02/23		***20MR 264-267***
Enter the Cities	MS-007	08/02/24c		Ev 32-33,46-47,64-65;MM 263
A Message to the Churches	MS-009	08/02/10	St. Helena, Ca.	***17MR 162-165***
The Regions Beyond	MS-011	08/02/15	St. Helena, Ca.	Ev 19-20,60,428;MM 322-323; 6BC 1104;1MR 192-193
An Appeal for the Madison School	MS-013	08/03/25		PM 31;7MR 195
The Need of Watchfulness	*MS-015	08/03/30		HP 256;ML 32-33;7MR 45;CTr 219
Arbitrary Control	*MS-016	08/03/00	St. Helena, Ca.	
The Work in California	MS-017	08/02/15	St. Helena, Ca.	Ev 307;ML 42;6BC 1059;MR311 20
A Broader View	MS-019	08/04/17c		***9T 76-80***
To Ministers, Physicians, and Teachers	MS-021	08/00/00		Ev 397-398;SpTB #10 42-48
Circulate the Publications	MS-023	08/05/04c		***9T 65-75***
A Plea for Aggressive Work	MS-025	08/05/05c		Ev 70;5MR 111;6MR 58
Truth to be Maintained	MS-027	08/05/05c		2MR 96
The Aim of Our School Work	MS-029	08/05/15c		***Educational Messenger 08/07/1908***
Deeper Consecration	MS-031	08/05/17c		***CT 248-252***
Home Schools	MS-033	08/05/17c		***7MR 19-22***
Sermon/Conflict and Victory	MS-035	08/03/07	Oakland, Ca.	***RH 07/09/1908***
Sermon/Abiding in Christ	MS-037	08/03/10	Oakland, Ca.	***2SAT 292-298***
Sermon/Let Us Glorify God	MS-039	08/03/11	Oakland, Ca.	VSS 121-122,132-133,148;8MR 343
Sermon/Lessons from the First Chap. of 2 Peter	MS-041	08/03/12	Oakland, Ca.	2MCP 387,389-390,434-435, 493-494,673;Te 139,162
Sermon/Lessons from the Fifty-Eighth of Isa.	MS-043	08/03/14	Oakland, Ca.	OHC 15;CD 309;4BC 1151-1154; 5MR 82-83;11MR 188
Sermon/That Ye Should Go and Bring Forth	MS-045	08/05/05	Lodi, Ca.	
Sermon/As Little Children	MS-047	08/05/07	Lodi, Ca.	***2SAT 299-304***
Sermon/Lessons from the Exper. of Pentecost	MS-049	08/05/09	Lodi, Ca.	***1SAT 391-396***
An Appeal to Ministers	MS-051	08/05/21c		***RH 07/23/1908***
Our Publications	MS-053	08/05/24c		***9T 61-64***
The Temperance "Watchman"	MS-055	08/05/24c		***RH 06/18/1908***
An Appeal for the Madison School	MS-057	08/01/06		***PH119***
The New England Sanitarium	MS-059	08/00/00		***SpTB #13 3-16***
Collection of Mss. re the Huntsville School	MS-061	08/00/00		***SpTB #12x 3-16***
Instruction to Sanitarium Workers	MS-063	08/06/03c		***LLM 379-382***
Labor to be Given to Lakeport	MS-065	08/06/09c		CG 76;Ev 46,50-52;PC 8-9
Modern Reflections	MS-067	08/06/20c		***PUR 07/02/1908***
Teacher, Know Thyself	MS-069	08/06/19c		***FE 525-527***
To Workers in Washington	MS-071	08/06/19c		3SM 80-81;CD 381
Counsels Repeated	MS-073	08/06/19c		***PC 2-3***
Words to Students	MS-075	08/06/19c		
Lamps Without Oil	MS-077	08/06/19c		***RH 09/17/1908***
Build On a Sure Foundation	MS-079	08/06/19	St. Helena, Ca.	***RH 09/24/1908***
Words of Exhoration and Warning	MS-081	08/06/26c		***Educational Messenger 09/04/1908 and 09/11/1908***
"I wish to make some statements regarding"	MS-083	08/06/25	St. Helena, Ca.	PC 34-35
"In company with Dr. Rand..."	MS-085	08/06/30	St. Helena, Ca.	***10MR 259-264***
Our Camp Meetings an Object-Lesson	MS-087	08/07/17	St. Helena, Ca.	CD 329-330

Co-Operation Between Our Schools & Sanitariums	MS-089	08/07/24c	unpublished sources	Extracts from earlier published and
A Revival Needed	MS-091	08/08/20	Los Angeles, Ca.	***Lake Union Herald 11/04/1908***
Talk/Lessons from the Fifteenth of John	MS-092	08/08/22	Glendale, Ca.	7BC 982;8MR 290;9MR 381
Sermon/The Sabbath of the Fourth Commandment	MS-093	08/08/23	Los Angeles, Ca.	Te 224
Sermon/Lessons From Christ's Labors	MS-095	08/09/05		***RH 01/21/1909***
Extracts/Dress	MS-097	08/00/00		From Lt 19, 1897 and Lt 45, 1899
The Buena Vista Property	MS-099	08/09/23c		2SM 359;Te 252;5MR 89;17MR 31
Sermon/Called to Glory and Virtue	MS-099a	08/08/29	Loma Linda, Ca.	***RH 01/14/1909***
Sermon/Parting Words of Instruction	MS-101	08/08/26	National City, Ca.	***RH 01/07/1909***
Proclaiming the Truth Where There is Race	*MS-103	08/10/19c		***9T 204-212***
Words of Counsel to our Colored People	MS-105	08/10/19c		***PCO 128-130***
The Color Line	MS-107	08/10/21c		9T 213-222;OHC 287;4MR 33
A Call for Colored Laborers	MS-109	08/10/21c		***9T 199-203***
The Paradise Valley Sanitarium	MS-111	08/10/21c		SpTB #14 15-16
Sermon/Lessons From the Sixtieth of Isaiah	MS-113	08/10/28	St. Helena, Ca.	***3MR 284-291***
Interview/Regarding Ralph Mackin	MS-115	08/11/12	St. Helena, Ca.	***RH 08/10/1972 and 08/17/1972 and 08/24/1972*** (see 3SM 363-378)
A Message To Our Churches in California	MS-117	08/12/17	St. Helena, Ca.	***1SM 221-225***
Regarding the Work of Publication	MS-119	08/05/06	St. Helena, Ca.	
Instruction re the Work of the Head Physician	MS-121	08/12/22c		***SpTB #19 14-17***
Mss. on the Huntsville School	MS-123	08/00/00		***SpTB #12 4-16***
Diary Fragments [Jan.-Dec.]	*MS-126	08/00/00		6Bio 167
Concerning E.G.W.'s Donation of Books	*MS-127	08/00/00		
Individual Responsibility	*MS-128	08/00/00		
Warning Against Lending Aid to the Enemy	*MS-129	08/00/00		
Words to Believers	*MS-130	08/00/00		
"I awoke this morning at twelve o'clock..."	*MS-131	08/00/00		
Test. re Elder Reaser	*MS-132	08/00/00		
Proclaiming the Sabbath in the Last Days	*MS-133	08/00/00		
Arbitrary Control	*MS-134	08/00/00		
The Work in the California Conference	MS-135	08/03/03		
The Needs of Paradise Valley Sanitarium	*MS-136	08/00/00		
Honoring God By Obedience	MS-137	08/00/00		
On Soliciting Means From Unbelievers	MS-138	08/00/00		
Sermon/"There are some things..."	MS-139	08/01/22	St. Helena, Ca.	Fragments only;not on file
Sermon/"I wanted to read a little to you..."	MS-140	08/11/14	Healdsburg, Ca.	
Sermon/John 15:1	MS-141	08/11/15	Healdsburg, Ca.	

1909

What is Higher Education?	MS-001	09/01/19	St. Helena, Ca.	10MR 295
Higher Education Revealed in Co-Operating	MS-003	09/01/28		CT 397-400
Sermon/Two Kinds of Service	MS-005	09/02/06	Oakland, Ca.	***RH 03/18/1909 and 03/25/1909***
Sermon/The Need of the Holy Spirit	MS-007	09/02/08	Oakland, Ca.	***RH 04/01/1909 and 04/08/1909***
Talk/The Buena Vista School Property	MS-009	09/02/06	Oakland, Ca.	***1MR 333-338***
That They All Might Be One	MS-011	09/00/00		***RH 09/23/1909 and 09/30/1909***
To the Workers and Students at Hill Crest	MS-013	09/04/26		UL 130
Talk/Words of Encouragement to Self-Supporting	MS-015	09/04/26	Madison, Tn.	WM 72-73,77-78;Ev 45;4MR 34-35
Sermon/A Holy Calling	MS-017	09/04/25	Nashville, Tn.	4MR 33;6Bio 191-192
Sermon/Abiding in Christ	MS-019	09/05/15	Takoma Park, Md.	***GCB 05/17/1909 37-39***
Sermon/A Call to Service	MS-021	09/05/17	Takoma Park, Md.	***GCB 05/18/1909 56-58***
Sermon/The Work Before Us	MS-023	09/05/19	Takoma Park, Md.	***GCB 05/21/1909 105***
The Hillcrest School	MS-025	09/05/17	Washington, D.C.	***PH037 33-36***
Talk/Words of Encouragement	MS-027	09/04/29	Huntsville, Al.	***2MR 82-86***
Sermon/A Risen Saviour	MS-029	09/05/22	Takoma Park, Md.	***GCB 05/24/1909 137-138***
Sermon/Individual Co-Operation	MS-031	09/04/17	College View, Ne.	AH 206;7BC 988;8MR 62;11MR 190

Sermon/A Lesson in Health Reform	MS-033	09/05/26	Takoma Park, Md.	***GCB 05/30/1909 213-215***
Talk/Let Us Publish Salvation	MS-035	09/05/27	Takoma Park, Md.	***GCB 05/31/1909 225-226***
Talk/Faithfulness in Health Reform	MS-037	09/05/30	Takoma Park, Md.	***9T 153-166***
Talk/God's Plan	MS-037a	09/05/30	Takoma Park, Md.	***From GCB 06/01/1909 236-237***
Work the Cities	*MS-038	09/05/00	Takoma Park, Md.	
Talk/The Spirit of Independence	MS-038a	09/05/30	Takoma Park, Md.	***From 9T 257-261***
The Loma Linda College of Evangelists	MS-039	09/06/01	Takoma Park, Md.	***9T 173-178***
A Message to Responsible Men and Church Mem.	MS-041	09/06/03		3MR 222;10MR 359-360
Sermon/Get Ready!	MS-043	09/05/29	Takoma Park, Md.	***GCB 06/06/1909 344-346***
A Message to the Responsible Men in the S.P.A.	MS-045	09/06/03	Washington, D.C.	
Words Addressed to the Workers at Rock City San.	MS-047	09/04/30c		
Sermon/Partakers of the Divine Nature	MS-049	09/06/06	Takoma Park, Md.	HP 280;17MR 32;6Bio 197
The High Standard to be Maintained in Nash. Publ.	MS-051	09/07/23		
Talk/Proclaiming the Third Angel's Message	MS-053	09/06/11	Takoma Park, Md.	Ev 38-40,61-62;3MR 220-222; 10MR 360-361;PC 269;6Bio 208-209
Talk/Lessons from the Sermon on the Mount	MS-055	09/08/16	Madison, Wi.	***Wisconsin Reporter 09/08/1909 and 09/15/1909***
Talk/Words of Counsel to Madison San.	MS-057	09/08/16	Madison, Wi.	MM 173-174,201-202,212; RH 12/30/1909;2MR 42
Talk/Educational Advantages of the Angwin	MS-059	09/09/13	Fruitvale, Ca.	***PUR 09/23/1909***
Words of Instruction	MS-061	09/09/17c		***10MR 214-219***
Talk/Words of Counsel	MS-063	09/09/05	Boulder, Co.	
Talk/If Thou Wilt Walk in My Ways	MS-065	09/09/29	Angwin, Ca.	***PUR 10/07/1909***
A High Standard	MS-067	09/10/07c		CG 80-81;HP 216
The Helpers in our Sanitariums	MS-069	09/09/12	St. Helena, Ca.	***MM 172-173 and UL 269***
Interview/The Relation of Loma Linda to	MS-071	09/09/20	St. Helena, Ca.	***LLM 424-428***
Interview/The Relation of Loma Linda to	MS-072	09/09/20	St. Helena, Ca.	***PC 269-274 (variant of Ms 71, 1909)***
Sermon/Lessons from the First of Daniel	MS-073	09/08/27	Council Grove, Ks.	***2SAT 314-321***
Sermon/Labor for the Unconverted	MS-075	09/08/29	Boulder, Co.	10MR 111-112
Talk/Words of Counsel and Encouragement	MS-077	09/08/26	Council Grove, Ks.	Ev 629
Sermon/That It May Bring Forth More Fruit	MS-079	09/08/26	Council Grove, Ks.	UL 252
Sermon/An Extended Work	MS-081	09/08/23	Nevada, Ia.	
Sermon/Seek Ye the Kingdom of God	MS-083	09/08/29	Council Grove, Ks.	Ev 237-238;3SM 248-249
Sermon/Lessons of Self-Denial, Trust	MS-085	09/08/21	Nevado, Ia.	UL 247;VSS 220;SD 268;8MR 291
Words Addressed to the Workers at Boulder	MS-087	09/09/03	Boulder, Co.	SD 268,365;6MR 286
Talk/A Work of Preparation	MS-089	09/08/18	Madison, Wi.	
Sermon/"These words spake Jesus..."	MS-091	09/09/04	Boulder Co.	RH 01/13/1910
Talk/Address to Church Members at Salt Lake City	MS-093	09/09/07	Salt Lake City, Ut.	CG 244-245;AH 323;1MCP 170; 1MR 120-121;10MR 320-322
Sermon/A Message to the Churches	MS-095	09/09/05	Boulder, Co.	VSS 150;6MR 287
Sermon/I Am The True Vine	MS-097	09/10/16	San Jose, Ca.	***1SAT 397-405***
Extracts/The Work of the Pioneers	MS-099	09/00/00	unpublished sources	Compiled from earlier published and
A Message to our Ministers and Fellow-laborers	MS-101	09/12/01	St. Helena, Ca.	
Sermon/Partakers of the Divine Nature	MS-103	09/11/07	Lodi, Ca.	***2MR 286-291***
A Confusion of the Sacred and the Common	*MS-107	09/03/05	St. Helena, Ca.	1SM 38-39;7MR 290-291
Foundation Principles of Healthful Dressing	MS-109	09/00/00		
Aged Ministers to Have a Part in the Work	*MS-110	09/00/00		
Sermon/"And I, brethren, when..."	MS-111	09/11/06	Lodi, Ca.	
Sermon/"Therefore we ought to give..."	MS-112	09/11/08	Lodi, Ca.	
The Work in Portland, Maine and the East	*MS-113	09/07/03	Portland, Me.	10MR 16-19
Sermon/John 15	MS-114	09/06/12	Philadelphia, Pa.	
Sermon/"One week ago..."	MS-115	09/06/19	New York, NY	
Sermon/Matthew 13:1-12	MS-116	09/06/20	Newark, NJ	
Sermon/Exodus 20:1-6	MS-117	09/06/26	Nashua, NH	
Sermon/2 Peter 2:1-5	MS-118	09/06/27	Nashua, NH	
Sermon/John 15	MS-119	09/06/29	Nashua, NH	

Sermon/Deut. 4:1,2	MS-120	09/07/03	Portland, Me.	
Sermon/Acts 2:1-5	MS-121	09/07/05	Portland, Me.	
Sermon/Isaiah 56:1-10	MS-122	09/07/07	Portland, Me.	
Sermon/Luke 17:11	MS-123	09/07/17	Buffalo, NY	
Sermon/Isaiah 55:1,2-6	MS-124	09/07/18	Buffalo, NY	
Sermon/Genesis 2:1-3	MS-125	09/07/24	Three Rivers, Mi.	
Sermon/Isaiah 52:1-8	MS-126	09/07/25	Three Rivers, Mi.	
Sermon/Rev. 22:1	MS-127	09/07/27	Three Rivers, Mi.	
Prayer of E. G. White	MS-128	09/07/29	Battle Creek, Mi.	
Talk/To Workers and Inmates at the Rescue Home	MS-129	09/08/04	Hinsdale, Il.	
Sermon/John 14	MS-130	09/08/07	Elgin Il.	Northern Illinois Recorder, 08/17/1908
Talk/Isaiah 55	MS-131	09/08/08	Elgin, Il	incomplete
Talk/To Patients and Workers at Hinsdale San.	MS-132	09/08/10	Hinsdale, Il	
Talk/To Heads of Departments at Hinsdale San.	MS-133	09/08/13	Hinsdale, Il.	
Sermon/2 Peter 2:1	MS-134	09/09/15	Fruitvale, Ca.	
Sermon/John 17	MS-135	09/10/17	San Jose, Ca.	
Sermon/Deut. 5:1-3,4	MS-136	09/11/05	Lodi, Ca.	fragment only;not on file
Sermon/Isaiah 55:1-5	MS-137	09/11/13	Lodi, Ca.	fragment only;not on file
Sermon/Isaiah 42:1-3	MS-138	09/12/11	Mountain View, Ca.	incomplete
Sermon/Fruit-Bearing Branches	MS-139	09/12/12	Mountain View, Ca.	
Sermon/John 15:1	MS-140	09/12/18	Oakland, Ca.	
The Needs of the Cities	MS-141	09/06/00		

1910

An Appeal to our Brethren in the Atlantic U. Conf.	MS-001	10/01/24c		***AU Gleaner 06/08/1910***
Portland, Buffalo, and Rochester	MS-001a	10/00/00		variant of Ms 1, 1910
An Appeal to our Churches Throughout the US	MS-003	10/01/20	St. Helena, Ca.	***RH 05/18/1910***
Talk/Words of Counsel to Advanced Students	MS-005	10/02/05	Lodi, Ca.	***2MR 291-296***
A Statement re the Training of Physicians	MS-007	10/01/27		***LLM 486-487***
Talk/Words of Counsel to Workers	MS-009	10/01/27	Mountain View, Ca.	MM 304
Our Attitude Toward Doctrinal Controversy	MS-011	10/07/31	St. Helena, Ca.	***PH020 5-10***
A Call to the Watchmen	MS-013	10/08/08c		***PH020 1-5***
Go, Preach the Gospel	MS-015	10/00/00		***RH 11/17/1910***
Regarding Representations in our Papers	MS-017	10/00/00		6MR 287
Theatrical Methods of Work to be Discouraged	MS-019	10/00/00		***19MR 125-127***
A Call to Labor in the Great Cities	MS-021	10/06/22	St. Helena, Ca.	***MM 302-303 and 3SM 50 and PC 69-70***
Talk/A Promise of Life Eternal	MS-023	10/01/29	Mountain View, Ca.	NPU Gleaner 03/09/1910
Talk/An Address to the Workers Assembled	MS-025	10/01/28	Mountain View, Ca.	***2SAT 322-328***
The Lodi School	MS-026	10/08/24	Berkeley, Ca.	***2MR 296-298***
Let Your Light So Shine Before Men	MS-027	10/11/13c		***RH 12/15/1910 and 12/22/1910***
The Work Before Us	MS-029	10/11/14c		
The Home School	*MS-031	10/00/00c		***RH 01/12/1911***
Lessons from Esther	MS-039	10/12/14c		3BC 1139
The Principles of Christianity	*MS-041	10/12/27c		
Talk/A Call to Consecrated Effort	MS-043	10/01/29	Mountain View, Ca.	***NPU Gleaner 03/16/1910***
Talk/Mission Fields at Home	MS-045	10/01/28	Mountain View, Ca.	***NPU Gleaner 04/13/1910***
Talk/Come Into Line	MS-047	10/01/27	Mountain View, Ca.	***NPU Gleaner 03/23/1910***
Warning the Cities	MS-049	10/00/00		***From RH 04/17/1910***
The East and the West	MS-051	10/00/00		***NPU Gleaner 03/30/1910***
Wake up the Watchmen	MS-053	10/01/28	Mountain View, Ca.	Ev 29,71,114,482;6MR 195-196
True Conversion	*MS-055	10/00/00		***Ev 286-287***
True Conversion [variant]	MS-055a	10/00/00		***Ev 286-287***
Test. Concerning the School at Lodi, Ca.	*MS-057	10/00/00		
Temperance	*MS-059	10/00/00		
Diary Fragment	*MS-060	10/11/26	St. Helena, Ca.	***4MR 44-45***

Practical Sympathy for the Afflicted	*MS-061	10/09/27	St. Helena, Ca.	
A Call to Work the Cities	*MS-062	10/01/00	Mountain View, Ca.	
Fragments/Extension of the Work	*MS-063	10/00/00		
Sermon/"I want to say that the..."	*MS-064	10/02/02	Lodi, Ca.	
Interview/At Paradise Valley Sanitarium	MS-065	10/04/17	National City, Ca.	
Our Appointed Work	MS-066	10/10/19	St. Helena, Ca.	
Errors and Dangers of Prescott and Daniells	*MS-067	10/00/00		20MR 17-22
An Appeal for Greater Earnestness	MS-068	10/10/24	St. Helena, Ca.	
The Family As An Educational Agency	MS-069	10/00/00c		***PUR 08/18/1910***
Interview/Discussion with Mr. Tufts	Ms-070	10/00/00?		
Sermon/Daniel 1:1-21	MS-071	10/02/19	Angwin, Ca.	
Sermon/"I want to read a few verses..."	MS-072	10/03/08	Angwin, Ca.	
Sermon/Acts 1	MS-073	10/03/19	Oakland, Ca.	
Sermon/"I have words to speak..."	MS-074	10/03/20	Oakland, Ca.	
Sermon/1 Timothy 4:1	MS-075	10/03/21	Oakland, Ca.	
Talk/2 Peter 2:1-9	MS-076	10/03/23	Oakland, Ca.	
Sermon/John 15:1	MS-077	10/03/26	Los Angeles, Ca.	
Sermon/2 Peter 1:1-15	MS-078	10/04/02	Loma Linda, Ca.	
Talk/Luke 13:11	MS-079	10/04/05	Loma Linda, Ca.	***LLM 533-542***
Talk/Rev. 19:1-5	MS-080	10/04/07	Loma Linda, Ca.	incomplete
Talk/"As I look at this company..."	MS-081	10/04/09	San Fernando, Ca.	
Talk/Rev. 21:1-6	MS-082	10/04/10	San Fernando, Ca.	
Sermon/Deut. 4:1-7	MS-083	10/04/16	San Diego, Ca.	
Sermon/"I have chosen my subject..."	MS-084	10/04/23	Los Angeles, Ca.	
Sermon/Lessons from the First Chap. of Daniel	MS-085	10/08/20	Berkeley, Ca.	
Sermon/Lessons from the Fifteenth Chap. of John	MS-086	10/08/21	Berkeley, Ca.	
Interview/On the Work in the Cities	MS-087	10/06/19	St. Helena, Ca.	Filed in DF 151

1911

Talk/A Deeper Consecration	MS-001	11/04/16	National City, Ca.	***SpTB #15 6-11***
Talk/Men and Women Physicians	MS-002	11/04/04	Loma Linda, Ca.	***13MR 113-119***
Interview/Re S. J. Harris	MS-003	11/05/29	St. Helena, Ca.	SpTB #17 13-20
City Work	MS-007	11/06/13c		
Talk/Aggressives Moves at Loma Linda	MS-009	11/04/20	Loma Linda, Ca.	***LLM 563-568***
Talk/Conformity to Christ's Example	MS-011	11/06/10	Angwin, Ca.	HP 278
Re the Purchase of Land Adjoining Loma Linda	MS-013	11/08/29c		***LLM 579-580***
An Appeal in Behalf of our Medical College	MS-015	11/08/29	St. Helena, Ca.	***LLM 580-582***
Sermon/"If there be any consolation..."	MS-017	11/08/19	Long Beach, Ca.	UL 245
Fragments/"We should make decided..."	MS-019	11/10/09c		MM 320;8MR 402
Fragments/"Fathers and mothers..."	MS-021	11/10/09c		HP 58
Regarding the Testimonies	MS-023	11/10/10c		***PC 9-19***
Sermon/"Simon Peter, a servant..."	MS-025	11/08/16	Long Beach, Ca.	
Sermon/The Responsibility of Parents	MS-027	11/08/18	Long Beach, Ca.	***10MR 101-106***
Fragments on Old Testament History	MS-029	11/11/17c		CC 36;2SM 300;PM 142,148;2BC 1033; 3BC 1139;4BC 1137;7BC 947; 7MR 381;10MR 76;CTr 162
Diary Fragments/Praising God	*MS-031	11/11/19c		***18MR 331-346***
Sermon/"Simon Peter, a servant..."	MS-045	11/11/06	Loma Linda, Ca.	7MR 22-27
On the Attitude of Some of our Leaders...	MS-049	11/11/21c		
What is the Chaff to the Wheat?	MS-053	11/11/21c		OHC 277;ML 89;6MR 287-289
Fragments/"Our ministers and teachers..."	MS-055	11/11/19c		
Work of J.E. and W.C. White	*MS-056	11/00/00		***21MR 141-142***
Work of J.E. and W.C. White	*MS-056a	11/00/00		6Bio 355-356;From Ms 56, 1911
"I attended the camp meeting held..."	*MS-057	11/07/26	St. Helena, Ca.	
An Appeal to Fathers and Mothers	*MS-058	11/00/00		
Work to be Done at Riverside	*MS-059	11/00/00		

To Fathers and Mothers	*MS-060	11/00/00		
Individual Responsibility of Fathers and Mothers	*MS-061	11/10/15	St. Helena, Ca.	UL 302
Counsels on Discipline	*MS-062	11/07/04		
A Message to Parents and Ministers	*MS-063	11/00/00		
Parents to be Teachers	*MS-064	11/00/00		
Fragments/Messages to Parents	*MS-065	11/00/00		
Sermon/Parents and Preparation for Heaven	MS-066	11/04/15	San Diego, Ca.	
A Statement Regarding Dr. Coon's Pamphlet	MS-067	11/10/00		
Sermon/John 17:1-6	MS-068	11/04/08	Riverside, Ca.	
Sermon/1 Peter 4:1	MS-069	11/04/14	National City, Ca.	
Sermon/John 15:1,2	MS-070	11/04/22	Los Angeles, Ca.	
Sermon/Isaiah 55:1-3	MS-071	11/04/23	Glendale, Ca.	
Sermon/Luke 9:1	MS-072	11/04/24	San Fernando, Ca.	
Sermon/2 Peter 1:1-8	MS-073	11/07/08	Oakland, Ca.	
Sermon/Acts 2:1-47	MS-074	11/07/11	Oakland, Ca.	
Sermon/John 14:1-31	MS-075	11/07/15	Oakland, Ca.	
Interview/On Men and Women Physicians	MS-076	11/11/07	Loma Linda, Ca.	Filed in DF 151

1912

Jereboam	MS-001	12/01/09c		2BC 1032-1033;CTr 161
Be Not Discouraged	MS-003	12/01/14	St. Helena, Ca.	***SpTB #18 32-36***
Diary/Sacrificing in High Places	MS-005	12/00/00c	To Washington	2BC 1025,1030
Of Such Is The Kingdom of Heaven	MS-007	12/00/00		
Interview/Re Purchase of Land at Loma Linda	MS-011	12/03/28	Loma Linda, Ca.	***Medical Practice and the Educational Program at Loma Linda 128-131***
Talk/Not Division, But Unity	MS-013	12/03/28	Loma Linda, Ca.	***LLM 598-601***
Advice to Loma Linda Board	MS-014	12/04/04	Loma Linda, Ca.	***Medical Practice and the Educational Program at Loma Linda 133-134***
Discussions at Loma Linda	MS-014a	12/04/04		
Sermon/An Appeal for Unity	MS-015	12/04/16	Loma Linda, Ca.	***LLM 601-606***
Sermon/Accepting the Promise	MS-017	12/03/16	Los Angeles, Ca.	
The Rebuilding of the Melrose Sanitarium	MS-021	12/00/00c		
The Washington Sanitarium	MS-023	12/00/00		
The Wages of Faithful Ministers	MS-033	12/00/00c	unpublished sources	Compiled from earlier published and
Freely Ye Have Received; Freely Give	MS-039	12/00/00		***RH 06/06/1912***
Extracts re the Caring of Tourists in Medical Inst.	MS-041	12/00/00		From Lt 244, 1903 and RH 12/17/1903
Moving Out Into New Places	MS-043	12/00/00c	unpublished sources	Extracts from earlier published and
Good Samaritan Work	MS-047	12/00/00c		Compiled from earlier sources
Talk/Timely Instruction	MS-049	12/07/06	St. Helena, Ca.	6Bio 370-372
Sermon/Seeking for Heaven	MS-051	12/04/13	Loma Linda, Ca.	OHC 284
Talk/A Neglected Work	MS-053	12/03/18	Los Angeles, Ca.	1NL 85-88
A Call to Awake	MS-055	12/08/13	Loma Linda, Ca.	***13MR 44-48***
The Privilege of Ministry	MS-057	12/08/13c		MM 194-196;7MR 132
Fragments/Need of Greater Effort	MS-059	12/08/13c		CD 199-200;MM 128;HFM 72; 4MR 279-280,448;MRmnt 93
The Sermon on the Mount	MS-063	12/08/29c		HP 315
The Fruitless Fig-Tree	MS-065	12/09/02		***2SAT 329-333***
The Sin and Death of Moses	MS-069	12/09/10c		1BC 1102,1115-1116;4BC 1146, 1173-1174;7BC 1134;10MR 151-160
"Last Friday I accepted an invitation..."	MS-070	10/09/12	Filed in 1912	MM 128
Talk/Be of Good Cheer	MS-071	12/11/09	Loma Linda, Ca.	***LLM 611-614***
The Danger in Amusements	MS-073	12/08/05c		***CT 348-354***
Fragments/Wages	MS-075	12/09/16c		1MR 262
"I am charged..."	MS-077	12/08/05	St. Helena, Ca.	

Repent and Be Converted	MS-078	12/07/03	St. Helena, Ca.	
Sermon/2Peter 1	MS-079	12/02/03	St. Helena, Ca.	
Sermon/John 17:1-26	MS-080	12/03/20	Los Angeles, Ca.	
Sermon/Isaiah 58:1-3	MS-081	12/03/23	Los Angeles, Ca.	
Sermon/Romans 6:1-5	MS-082	12/08/10	St. Helena, Ca.	
Interview/The Nashville Sanitarium	MS-083	12/01/14		Filed in DF 151
Interviews/Feb. 13,25, and 28, 1912	MS-084	12/02/13		Statement by C. C. Crisler;filed in DF 151
Interview/Regarding Br. Burden	MS-085	12/04/08		Filed in DF 151
Interview/Regarding Loma Linda	MS-086	12/00/00		Filed in DF 151

1913

Statement re W.C. Wales	MS-002	13/00/00c		***TSB 233-235***
Courage in the Lord	MS-004	13/00/00c		***2SM 402-408***
The Work of Elder W.C. White	MS-006	13/00/00c		***PH116 17-24***
Interview/Regarding Wages	MS-012	13/12/04	St. Helena, Ca.	***LLM 614-621***
Interview/With E.E. Andross	MS-014	13/12/12	St. Helena, Ca.	1MR 86-88
Talk/Following On to Know the Lord	MS-016	13/06/15		***2SAT 334-336***
Sermon/I Am The True Vine	MS-018	13/06/07	St. Helena, Ca.	
Sermon/I Will Not Leave You Comfortless	MS-020	13/09/27	St. Helena, Ca.	***2SAT 337-339***
Interview/With E.E. Andross	MS-022	13/10/02	St. Helena, Ca.	
Remarks/A Visit of the Bookmen of PPPA to EGW	MS-023	13/01/23	St. Helena, Ca.	

1914

Consecrated Efforts to Reach Unbelievers	MS-002	14/06/05		***Church Officers' Gazette 09/1914***
Untitled	MS-004	14/00/00		Missing
Fragments/Look Unto Jesus	MS-008	14/00/00c		HP 19
Interview/With Dr. Thomason	MS-010	14/09/08	St. Helena, Ca.	
Interview/With W.C. White	MS-012	14/08/15	St. Helena, Ca.	
Statement at end of J.N.L. Letter	*MS-013	14/01/18		
EGW Comments on The Value of Organization	*MS-014	14/08/03	St. Helena, Ca.	***13MR 111-112***
Let This Work Go Forward	*MS-015	14/05/00		
Interview/EGW Comments	MS-016	14/08/05		Filed DF 151

1915

Testimony of Ellen G. White	MS-001	15/02/24		
Interview/Between Dr. Paulson and E. G. White	MS-002	15/01/24		Filed in DF 151
Prayer of E. G. White	MS-003	15/01/00		Filed in DF 151
Interview/Comments to C. C. Crisler	MS-004	15/03/07		Filed in DF 151
Interview/Comments to C. C. Crisler	MS-005	15/03/10		Filed in DF 151

Review&Herald®
PUBLISHING ASSOCIATION

ADVENTISTIČKO TEOLOŠKO
VISOKO UČILIŠTE®

ELLEN G. WHITE / ŽIVOT I DJELO

ISBN 978-953-6033-36-2

9 789536 033362